Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ADANA

01

Yüzölçümü: 17 bin 253 km²
Nüfus : 1.485.743
İlçeler : Bahçe, Ceyhan, Kadirli, Karaisalı, Karataş, Pozantı, Feke, Osmaniye, Saimbeyli, Kozan, Tufanbeyli, Yumurtalık.
Köy sayısı: 739
Doktor sayısı: 631
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 17.14
Okur-yazar oranı: % 65.7
Otomatik telefon kodu: 9-711

Türkiye'nin pamuk ambarı, ülkemizin dördüncü büyük kenti...

ÇUKUROVA'DA HER MEVSİM AYRI BİR RENK OLUŞUR

● «Beyaz altın diyarı» Çukurova, buğday hasadı öncesi sarıya boyanır. Sonbaharda yeşildir, turuncudur. Akdeniz bölgesinin bu en önemli beldesi tarım, sanayi, kültür ve sağlık merkezidir.

ESKİ çağ şairlerinden Omeros, "Altın Ova" diye bahsetmiş dizelerinde Adana ve ovasından... "Beyaz altın diyarı" diyenler de çoğunluktadır. Buğday hasadı öncesi "sarı"ya boyanır Çukurova. Sonbaharda "**yeşil**"dir, "**turuncu**"dur Adana. "**Kara**" ve "**siyah**"tan başka tüm renkler âdeta bir "**ebem kuşağı**" oluşturur Adana ve yöresinde...

Ülkemizin dördüncü büyük kenti Adana, iklimi gibi sıcak, renkleri gibi canlı, Akdeniz bölgesinin en önemli beldesidir... Bölgenin tarım, sanayi, kültür ve sağlık merkezidir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden sürekli göçlerle nüfusu Türkiye ortalamasının üstünde artan Adana'da sosyal yaşam kendine özgü bir yapıda fakat canlıdır. Ne Doğu Anadolu bölgesinin ne de Batı Anadolu'nun sosyal yaşam tarzı hâkimdir Adana'da. Her iki tarz da bu sıcak iklim yapısında kaynaşmış, "**Güneyli**" diye adlandırılabilecek "**Adanalı**"yı oluşturmuştur. Oysa aile kökü itibariyle Adanalı artık genel nüfus yapısında azınlıktadır Adana'da.

Sosyolojik bakımdan "**pederşahi**" aile tipi hâkimdir. Gelenek ve görenekler "**tutucu olmayan tarzda**" sürdürülür. Baba, ailenin "**tek hâkimi**"dir. Ancak kadın, Adana'da gerek çalışma hayatında gerekse sosyal yaşamda önemli ölçüde yer alır.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden sürekli göç alan Adana, her yıl kendi bünyesinde de göç olayını yaşar. Yazın sıcak ayları başlarken ovadan yaylalara doğru göç başlar. Toros dağları eteklerindeki yaylalarda yazın nüfusu 100 bine yaklaşanlar vardır. Adanalılar genellikle Bürücek, Gülek, Namrun, Pozantı, Kızıldağ, Armutlu yaylalarında yazı geçirirler. Son yıllarda yaz aylarında deniz sahillerine gidenlerin sayısı da giderek artmaktadır. Ancak yayla, tüm Çukurova'da olduğu gibi Adana'da yaşamın kökleşmiş bir parçasıdır.

Adı nereden geliyor

Adana'nın adının Adanus'tan geldiği bilinir. Adanus, mitolojideki Gök Tanrısı Uranus'un iki oğlundan biri idi. Adana'yı Adanus'un kurduğuna inanılırdı. Gök Tanrısı'nın oğlu tarafından kurulan kent onun adıyla anılmaya başlamıştı. Uranus'un diğer oğlu Sarus'un da Seyhan Irmağı'nı yarattığına inanılırdı. Bu yöre Türklerin eline geçtikten sonra, Toros Dağları'nın eteklerinde uzanıp giden bu ovaya Türkler, "Çukurova" adını verdiler. Adanus'un adıyla anılan kente de Adana dediler.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Yazısı 4. Sayfamızda

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ADANA
Ziyapaşa Bulvarı Müze Sok.
Tel: 12066-11733-11442-15256 Teleks: 62110 Anab. tr

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

VALİ HAYRİ KOZAKÇIOĞLU

«Çukurova'nın geleceği modern tarıma bağlıdır»

«Kentimiz ülkenin ticarî ve endüstriyel merkezi olmaya adaydır»

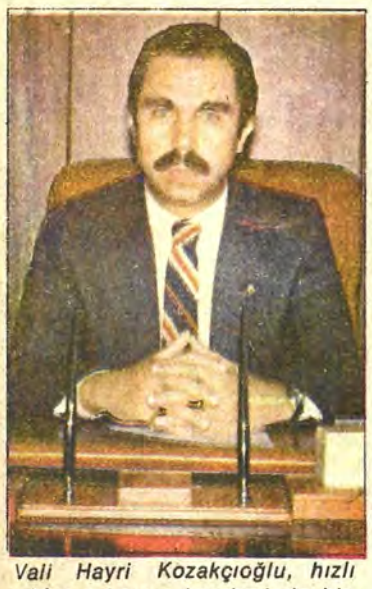

Vali Hayri Kozakçıoğlu, hızlı nüfus artışının beraberinde birçok sorunu da getirdiğini belirtti.

TARİHİNİN bilinen dönemlerinden beri Adana pek çok özelliği ile Çukurova'nın Güney'in önde gelen merkezlerinden olmuştur. Halen de ticarî, eğitim, sağlık, ulaşım ve turizm hizmetlerinin yoğunluğu nedeniyle de bu özelliğini devam ettirmektedir. Tarım ve sanayi yönünden ise Türkiye'nin ön sıralarda yer alan illerinden biridir.

İl'in 1980 sayımına göre toplam nüfusu 1.5 milyona ulaşmıştır. Türkiye'nin pekçok yöresinde olduğu gibi hızlı nüfus artışı kendisi ile birlikte pekçok sorunlar getirmiştir.

İlimiz birbirinden farklı çok değişik görüntülere sahiptir. Adana herşeyden önce verimli toprakları ve tarım sektöründeki yoğunluğu ile bilinmektedir. Türkiye'de üretilen tarım ürünleri toplamının yüzde 30'u Adana'da üretilmektedir. Adana'nın gayrısafi gelirinin 1/4'ü tarım sektöründen sağlanmaktadır. Her geçen yıl tarım tekniğinin geliştirilerek uygulanması bu konudaki payın artmasına neden olmaktadır. Çukurova olarak bilinen kesimin geleceği de gelişmiş modern tarıma bağlıdır. İkinci ürün projesinin daha geniş çaplı uygulanmasından sonra bölge ekonomisinde tarımın payı artacaktır.

İlimizde tarım sektörü kadar sanayi sektörü de gelişmiştir. 200.000 tarım işçisinin yanında sanayi sektöründe de aynı miktar işçi çalıştırılması bu sektörün ne denli yoğun olduğunu ortaya koymaktadır. Her geçen gün, ilin gayrısafi gelirinde sanayi sektörü ile hizmetler sektörünün payı artmaktadır.

Turizm, balıkçılık ve ihracat ilin değişik görüntülere sahip olmasını sağlayan diğer nedenlerdir. Bu sektörlerde arzulanan hedeflere ulaşılabilmesi için daha fazla gayret gösterilmesi gerekmektedir. Özellikle ihracatçının karşılaştığı sorunlar (haberleşme, bürokrasi, ulaşım ve kredi) üst düzeylerde ele alınarak çözümlenmelidir.

BELEDİYE BAŞKANI AHMET KELEÇER

«Daha temiz bir Adana için halkla elele»

Belediye reisine göre kent imâr planını gerçekleştirmek için geniş çapta istimlâk gerekiyor.

KENTİMİZİN sorunlarını diğer büyük kentlerin sorunlarından soyutlamak mümkün değildir. Yılların ihmali ile Adana'mızda da gecekondulaşma büyük boyutlara ulaşmıştır. Kentimizin şehir imar planının uygulanması, düzgün toplu taşıma, büyük hal kompleksi, su ve diğer altyapı hizmetleri ve bir fuar alanı tesisi kazandırılması olarak görünmektedir.

Burada bir hususa önemle dikkat etmek gerekiyor. Sayın Adanalıların da belediye hizmetlerimize, bilhassa temizlik konusunda daha titiz davranarak yardımcı olmaları en büyük dileğimiz. Daha temiz bir Adana için halkında üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekiyor.

Başlıca sorunlarımız ve alınan tedbirleri şu başlıklarda toplayabiliriz.

1— Türkiye'nin her tarafına sebze ve meyve gönderen hatta dış ülkelere ihracat yapan Adana'nın modern ve bölge ihtiyaçlarına yeterli hal tesisine kavuşturulması büyük önem arzetmektedir. Adana sebze hali bugünkü durumuyla bölgemizde üretilen tonlarca yaş sebze ve meyvenin ne nakline ne de düzenli pazar bulmasına yeterli değildir.

2— Şehir imar planının tam olarak uygulanabilmesi için geniş çapta istimlâk yapılması gerekmektedir.

Böylesine büyük çapta bir istimlâkın gerçekleştirilmesi ise belediyemizin ekonomik gücünü çok çok aşmaktadır. Ayrıca işgücü ve sosyal faktörlerde sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

3— Toplu taşımacılık için güven, rahatlık, sürat ve eşitlik esastır. Adana'da geçmiş yıllarda yapılmış olan ana caddeler dahi süratli taşımacılığa elverişli genişlikte değildir. Bu amaçla caddelerin genişletilmesi çalışmalarına devam edilmektedir. Eldeki araç Sayısında yeterli hale getirmek için gerekli çalışma yapılmaktadır.

4— Halkın sağlığı ve günlük yaşamının önemli bir parçası altyapı hizmetleridir. Şehircilik anlayışı ile açıkta akan kanalizasyon şebekeleri bağdaşmaz bir durumdadır. Bu bakımdan açıkta akan kanalizasyonların bir an önce ana kanalizasyon şebekelerine bağlanması lüzumludur.

Günümüzde kentimizin su ihtiyacını karşılayan 60 içme su kuyusu kısmen de olsa kifayet etmektedir. Ancak, şehir içi içme su şebekesi çok eski olduğundan sık sık patlamalar olmaktadır. Bu durum geçici su sıkıntıları yaratmaktadır. Arıtma tesisleri yapımı için D.S.İ. ile temaslarımız sürmektedir. 1983 yılı içinde ihtiyaç duyulan mahallelerimize yedi adet içme su kuyusu açılması için D.S.İ. ile sondaj protokolü imzalanmış bulunmaktadır.

Politik Kimliği

SEÇMEN DAĞILIMI TABLOSU

Yıl: 1950 (Milletvekili Genel Seçimleri)
Katılma oranı: %89.5

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
CHP	77.189	45.0
DP	90.720	48.1
MP	3.515	2.1
Bağımsızlar	8.643	4.8

YIL: 1954 (Milletvekili Genel Seçimleri)
Katılma oranı: %93.2

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
CHP	99.741	45.7
CMP	2.618	1.2
DP	107.447	49.2
MP	8.178	3.8
Bağımsızlar	316	0.1

YIL: 1957 (Milletvekili Genel Seçimleri)
Katılma oranı: %76.3

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
CHP	125.040	55.1
CMP	4.897	2.2
DP	96.197	42.4
HP	695	0.3

YIL: 1961 (Milletvekili genel seçimleri)
Katılma oranı: 84.9

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
AP	126.365	51.3
CHP	108.161	43.9
CKMP	10.347	4.2
Bağımsızlar	1.687	0.7

YIL: 1965 (Milletvekili genel seçimleri)
Katılma oranı: %77.1

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
AP	133.799	53.9
CHP	88.229	35.6
CKMP	5.695	2.3
MP	8.628	3.5
TİP	7.926	3.2
YTP	3.289	1.1
Bağımsızlar	442	0.2

YIL: 1969 (Milletvekili genel seçimleri)

Katılma oranı: %68.6

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
AP	106.443	42.5
CHP	84.335	33.7
MHP	21.641	8.7
MP	1.740	0.7
CGP	16.570	6.6
TBP	9.015	3.6
TİP	5.247	2.1
YTP	1.062	0.4
Bağımsızlar	4.270	1.7

YIL: 1973 (Milletvekili Genel seçimleri)
Katılma oranı: %79

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
AP	74.264	23.2
CHP	128.076	39.8
CGP	12.595	3.9
DP	40.627	12.6
MHP	26.077	8.1
MSP	26.270	8.2
TBP	3.863	1.2
Bağımsızlar	9.650	3.0

YIL: 1977 (Milletvekili genel seçimleri)
Katılma oranı: %68.7

PARTİLER	ALDIĞI OY	YÜZDE
AP	144.709	32.0
CHP	210.026	46.5
CGP	4.965	1.1
DP	8.932	2.0
MHP	51.146	11.3
MSP	28.490	6.3
TBP	2.554	0.6
TİP	816	0.2
Bağımsızlar	434	0.1

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961

KABUL	RED
%55	%45

YIL: 1982

KABUL	RED
%90.6	%9.4

İLÇELERİNİ

OSMANİYE

Nüfusu en yoğun olan ilçe

Adana'nın güneydoğusunda bulunan Osmaniye ilçesinin nüfusu 1980 sayımına göre 127.958,yüzölçümü 973 kilometrekaredir. Bunun çoğu kasabada yerleşiktir. Osmaniye, merkez ilçeden sonra Adana ilinin nüfus yoğunluğu en büyük ilçesidir.

İlçenin Toprakkale, Tacirli, Kaypak ve Yerpuz adlı dört bucağı, Toprakkale ve Cevdetiye adlı iki kasabası ve 51 köyü vardır.

1071 yılında Anadolu'ya gelen Türklerden bir kısmı, Gâvur ve Nur dağlarına yerleştikten sonra ovaya inerek Haraz mevkiinde ilk kez köy olarak Osmaniye'yi kurmuşlardır.

Cumhuriyetin ilânından sonra, pekçok alanda gelişme kaydeden Osmaniye ilçesi, eğitim sorunlarını çözümlemiştir. Hastanesi ve Verem Savaş Dispanseri halka hizmet vermektedir. Osmaniye'nin 51 köyünün 30'unda elektrik, 36'sında temiz içme suyubulunmaktadır. 130 kilometrelik köy yollarının 124 kilometresi de stabilize edilmiştir.

SAİMBEYLİ

Ormancılıkta ileri

Adana'nın kuzeyinde bulunan Saimbeyli ilçesi, nüfus yoğunluğu en az olan iki ilçeden biridir. 1032 kilometrekarelik alanda 20.406 kişi yaşamaktadır. Ve burada kentleşme oldukça yavaş olmaktadır.

Eski adı Hacın olan Saimbeyli ilçesi bu adını Millî mücadelede yararlık gösteren Hacınlı Saim Bey'den almıştır.

İlçenin, içme suyu, elektrik, orman teşkilâtı, sağlık merkezi, ortaokul ihtiyaçları karşılanmıştır.

Saimbeyli ilçesine bağlı 24 köy bulunmaktadır.

KADİRLİ

2 bin yıllık geçmişi var...

Adana ilinin kuzeydoğusunda bulunan Kadirli, 99.517 nüfusu ile büyük ilçelerden biridir. 2 bin yıllık geçmişi olan Kadirli, Roma,Bizans, Ermeni, Selçuklu ve Dulkadiroğlu hâkimiyetinden sonra 1516'da Osmanlı topraklarına katılmıştır.

1865'te Karsülkadir adı ile kurulan ilçe, yeni adını 1928'de almıştır.

Cumhuriyeti izleyen yıllarda ekonomik hayatın hızla geliştiği Kadirli'de birçok banka, tarım kredi kooperatifleri, TMO Ajans Müdürlüğü, Çukobirlik ve Sümerbank satış mağazası kurulmuştur. Verem Savaş Dispanseri, Sıtma Eradikasyon Şube Müdürlüğü vardır. İlçenin eğitim açısından büyük eksiklikleri giderilmiştir. İlkokul sorunu çözümlenmiş olup, ortaokul, akşam sanat okulu ve Aşağı Çiyanlı Köyü Ortaokulu bulunmaktadır.

Kadirli'de 350 km. stabilize köy yolu, 53 köyde içme suyu, 11 köyde elektrik olup, birçok tesisin inşaatı da sürmektedir.

İlçede 12 mahalle, 69 köy vardır.

KOZAN

Hızla kentleşen ilçenin 130 bini aşkın nüfusu var

Kozan, Adana'nın 2265 kilometrekarelik, nüfusu 1980 sayımına göre 130.080 olan ve hızla kentleşen büyük ilçelerinden biridir.

Hitit, Lidya, Asur, Selefkos, Roma, Bizans, Arap, Selçuklu, Ermeni, Memlûk, Ramazanoğulları ve Osmanlılar eline geçmiş olan Kozan, zengin bir tarihe sahiptir.

Cumhuriyet'ten önce hiç yolu bulunmayan Kozan, çevre ilçelere asfaltla bağlanmıştır. Ayrıca merkeze bağlanmayan hiçbir köyü yoktur.

İlköğretim ve sağlık hizmetleri yeterli düzeye getirilmiş, elektriğin gelişmesiyle ilçede birçok sanayi kuruluşları ve fabrika kurulmuştur.

Eski adı "SİS" olan ilçenin yeni ismini XIX. yüzyılda Kozan'a hâkim olan Kozanoğulları'ndan aldığı sanılmaktadır.

Kozan ilçesinin İmamoğlu ve Sırkıntı adlı iki bucağı vardır. Merkeze bağlı 72, Sırkıntı bucağına bağlı 10, İmamoğlu bucağına bağlı 16 olmak üzere Kozan'ın toplam 98 köyü bulunmaktadır.

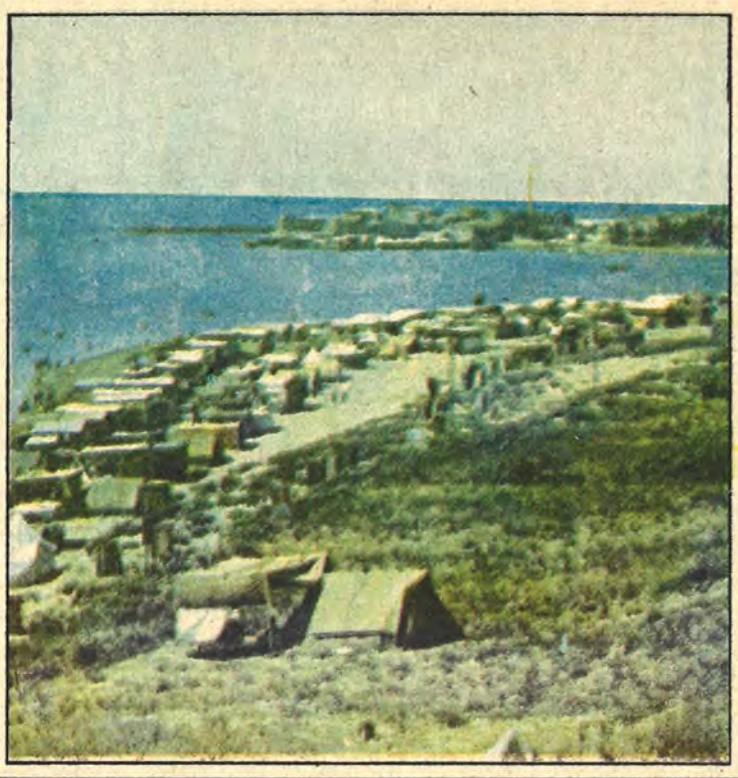

KARATAŞ

Modern balıkçılığın merkezi Adana'nın tabiî plajı...

İdarî sınırları 802 kilometrekarelik bir alanı kaplayan Karataş'ın nüfusu 66.640'tır.

İlk çağlarda Magarsus adı ile bilinen Karataş, yakın zamana dek önemli bir ihraç limanı özelliği taşıyordu. Yunanlılar tarafından kurulduğu sanılan Karataş, Romalılar ve Bizanslılardan sonra Abbasiler zamanında Osmanlıların eline geçmiştir. Söylenenlere göre, bu ilçeye bu adın verilmesinin nedeni, bu ilçeyi çevreleyen taşların siyah olmasıdır. Önceleri köy olan Karataş, 1954'te nahiye, 1957'de ilçe olmuştur. İlçede birçok devlet dairesi ve çeşitli bankalar vardır. İlköğretim sorunu çözümlenmiştir.

Karataş'ta modern balıkçılık çok gelişmiştir. Ziraat alanındaki gelişme, sulu ziraatle artırılmıştır. Karataş ilçe merkezine bağlı 31, Doğankent bucağına bağlı 23, Tuzla Merkez bucağına bağlı 41 yerleşim birimi vardır.

Adana'nın plajı olan Karataş'ın kum ve deniz suyu çok temizdir. Lezetli balıkları ve tesisleri ile yerli, yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

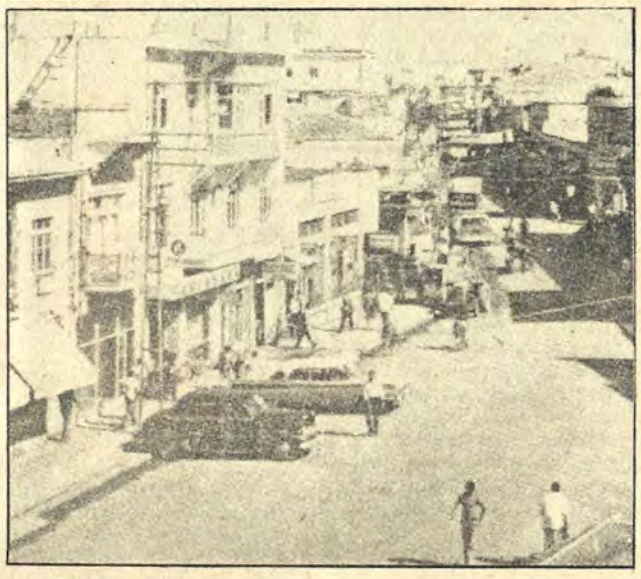

CEYHAN

Adana'nın en büyük ilçesi

Adana'nın en büyük ilçesidir. Nüfusu 95.338, yüzölçümü 1525 kilometrekaredir. Adana İskenderun karayolu ve Çukurova'yı İç Anadolu'ya bağlayan demiryolu Ceyhan'ın güneyinden geçer.

Ceyhan, tarihi devirler boyunca, Hitit, Fenike, Mısır, Asur, İran, Makedonya, Roma, Şelefkos, Bizans, Moğol, ve Kölemen devletleri arasında el değiştirmiştir. Kırım göçmenleri ile Rumeli muhacırları bu yöreye yerleştirilmiş ve burada tarım ve hayvancılık yapmışlardır. O sıralarda adı Yersuvat olan ilçe sırayla "Minareli Köy", "Hamidiye", "Ürfile" ve en son içinden geçen Ceyhan nehrinden dolayı 1926'da "Ceyhan" adını almıştır.

Ceyhan, Cumhuriyetin ilanından sonra ziraî ve sanayi kalkınmaya paralel bir gelişme göstermiş, nüfusu hızla artmıştır. Günümüzde, elektrik ihtiyacı tamamen karşılanmış olup ulaşım sorunu çözümlenmiştir. Asma köprü, ulaşımda ayrı bir önem taşır. İlçedeki Esnaf Kefalet Kooperatifi cumhuriyet devrinin büyük bir eseridir.

50 yıl önce fabrika sayısı 4 olan Ceyhan'da bugün 34 fabrika mevcuttur.

TUFANBEYLİ

Adını Kuvayı Milliye kumandanı Tufan Bey'den alan ilçe

Tufanbeyli ilçesi Adana'nın kuzeydoğusunda 962 kilometrekarelik, 23.862 nüfuslu ve nüfus yoğunluğu az olan ilçelerden biridir.

Yöre, Sümerler, Hititler, Asurlular, Persler, Makedonya ve Kapadokya krallıkları, Roma İmparatorluğu ve Bizans devirlerini yaşadıktan sonra Malazgirt Muharebesi ile Türklerin eline geçmiştir.

Adı önceleri Höketçe ve Mağara olan ilçe yeni adını 1967 yılında, Çukurova bölgesi Kuvayı Milliye kumandanlarından Tufan Bey'den almıştır.

1958 yılında ilçe merkezi olan Tufanbeyli ilçesinde ilköğretim sorunu tamamen çözümlenmiş olup, bir ortaokul açılmıştır.

BAHÇE

Okur-yazarı en çok olan ilçe

Adana'nın en hızlı büyüyen ilçesidir. Yüzölçümü 748 kilometrekaredir. Nüfusu 1980'de 86.036'yı bulmuştur. Büyümeye paralel olarak hızlı bir kentleşmenin görüldüğü ilçe, Adana'nın nüfusu en yoğun ilçesidir.

İlçe, M.Ö. 1.000 yıllarından M.S. 1335'e kadar Sümer, Pers, Roma, Bizans, İslâm idarelerinde kalmış Yavuz Sultan Selim'le Osmanlı topraklarına katılmıştır.

Eğitim açısından gelişmişlik özelliğine sahip olan ilçede okur-yazar oranı ilçe merkezinde % 95, kasabalarda % 75, köylerde ise % 65'tir. Yol sorunu Adana - Gaziantep asfaltı ile giderilmiş, 1954'de Ayran içme suyu ile içme ve kullanma su ihtiyacı karşılanmıştır. Çukurova Hidro Elektrik, ilçe merkezini, Haruniye ilçesini, Hacılar kasabalarını ve Kızlaç köyünü elektriğe kavuşturmuştur.

Bahçe merkez ilçesine bağlı 16, Haruniye bucağına bağlı 26 belde ve köy vardır.

FEKE

Nüfusunun büyük çoğunluğu kırsal kesimde

Yüzölçümü 1333 kilometrekare, nüfusu 1980'de 24.487 olan Feke, kilometrekareye düşen 18 kişi ile Adana'nın nüfus yoğunluğu en düşük iki ilçesinden biridir. Kırsal kesim nüfusunun ilçe nüfusu içindeki payı daha fazladır. İlçe nüfusunun % 80'i kırsal kesimde yerleşiktir.

Feke'de ortaçağdan beri çeşitli uygarlıklar kurulmuştur. Özellikle Ermeniler zamanında Feke, Ermeni baronlarının başkenti olmuştur.

Yol zorunluğu nedeniyle 1943'de Asmaca çayı kenarına nakledilen Feke'de 1895'de kurulan belediye teşkilâtı ile Orman İşletme Müdürlüğü, içme suyu, hidroelektrik, ortaokul, hal, hamam, fırın, sinema, cami, değirmen, şehir kanalizasyon teşkilâtı yaptırılarak Cumhuriyetten bu yana gelişme kaydedilmiştir.

Birçok köylerinin eğitim, ulaşım ve içme suyu sorunu çözümlenmiştir.

İlçenin merkezinden başka, Mansurlu adlı bucağı olup, merkeze bağlı 26, Mansurlu'ya bağlı dokuz köyü vardır.

YUMURTALIK

İlin en küçük yerleşim merkezi

Yumurtalık ilçesi Adana ilinin güneydoğusunda 501 kilometrekarelik, 1980 sayımına göre, 19.701 nüfuslu ilin en küçük yerleşim birimidir.

Bucağı bulunmayan, 19 köyü olan Yumurtalık ilçesinin merkezi, 2444 nüfuslu Ayas'tır. Ayas, ilk çağlarda "AEGAEA" adlı bir liman şehriydi. Yavuz Sultan Selim XVI. yüzyılın başlarında burayı Osmanlı topraklarına kattı.

1954 yılında ilçe olduktan sonra bunu izleyen yıllarda turistik plaj oteli, ortaokul, özel idare hizmet binası, su, elektrik ve asfalt yol yapılmıştır.

POZANTI

Cumhuriyet'ten sonra gelişti

Adana'nın kuzeybatı ucunda bulunan Pozantı ilçesi, bu ilin nüfus yoğunluğu az olan ilçelerinden biridir. 946 kilometrekarelik alanda 1980 sayımına göre 17.716 kişi yaşamaktadır.

I. Dünya Savaşı'nda Fransızların Adana'yı işgali sırasında il merkezi Adana'dan Pozantı'ya taşınmış, 1954'e kadar bucak merkezi olarak kalan Pozantı bu tarihte tekrar ilçe merkezi olmuştur. Cumhuriyetten sonra Pozantı'da büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Eğitim, su, imar işleri halledilmiş, Adana asfaltının buradan geçmesi ticareti artırmıştır. İdari teşkilattan başka Pozantı'da Gümrük Tekel Memurluğu, Orman İşletme Müdürlüğü ve Meteoroloji Müdürlüğü vardır. Pozantı'ya bağlı 16 bucak, belde ve köy bulunmaktadır.

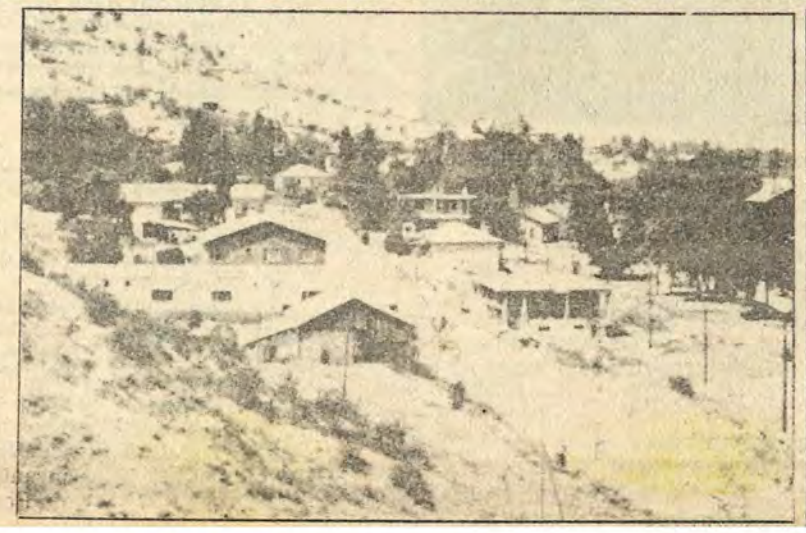

KARAİSALI

İlçe, konut sorununu çözümlemiş

Karaisalı, Adana'nın kuzeybatısında, 54.694 nüfusu ile nüfus yoğunluğu en az olan ve nüfusun % 95'inin kırsal kesimde Yaşadığı kentleşme düzeyi en geri olan ilçedir.

Adını Oğuz Beyler'inden bir aşiret beyi olan Karaisa'dan almıştır. 31 Mart 1920 işgalinden kurtularak Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ilçesi haline gelmiştir. İlçenin 100 köyünden 51'i merkeze, 25'i Karsantı bucağına, 24'ü Çatalan bucağına bağlıdır.

Cumhuriyetten sonra ilçede Orman Bölge Şefliği, yatılı ortaokul, sağlık merkezi, kapalı güreş salonu binaları yapılmış, konut yapımına ağırlık verilmiştir.

Karaisalı ilçesinin 50 köyü içmesuyuna, 9 köyü elektriğe, 5 köyü dışında bütün köyleri okula kavuşmuştur.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI sunar

Anadolu'dan Asya'ya ve Mezopotamya'ya uzanan yolların kilit noktası...

ADANA ilimizin toprakları, Anadolu'dan Asya'ya ve Mezopotamya'ya uzanan yolların kilit noktasında bulunduğundan tarih boyunca bir çok uygarlıklara sahne ve mekân olmuştur. Eski çağlarda Tarsus limanı ile Misis arasında bir konak yeri olan Adana kenti de hızla büyüyüp gelişmiş ve önemli bir merkez halini almıştır.

Bu toprakların tarih çağına Hititler ile girdiği görülür. Daha sonra Asurlular ve Persler egemen oldular buralara. Milâttan Önce 333 yılında Büyük İskender bu toprakları alıp Makedonya İmparatorluğu sınırları içine kattı. Milâttan Önce 1. yüzyılda Pompeus tarafından Roma İmparatorluğu'nun malı kılınan bu topraklarda Romalılar uzun yıllar hüküm sürdüler. Bu dönemde burası önemli bir ticaret merkezi halini aldı. 395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılırken bu topraklar Bizans'ın payına düştü. VII. yüzyılda İslâm İmparatorluğu sınırları içine katılan burası X. yüzyılda Bizanslılar tarafından geri alındı. Ancak bu ikinci Bizans dönemi uzun sürmedi; 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu içlerine hızla yayılan Türkler bu toprakları Bizanslılardan aldılar. Daha sonra Türklerle Bizanslılar arasında el değiştiren ve Kilikya adıyla anılan bu bölgede bir ara bir Ermeni Krallığı'nın da kurulduğu görüldü. Ermeni Krallığı XII. yüzyılın ilk yarısından itibaren Anadolu Selçuklularına tâbi olarak hükmünü sürdürdü. Ancak daha sonra Fransız Lusignan Hanedanı bu devleti ortadan kaldırdı. Türk Memlûk Sultanlığının da bu yeni devleti ortadan kaldırmasıyla yöre tekrar Türk egemenliği altına girmiş oldu. 1360 yılında Ramazanoğulları, Memlûk Sultanlığı'na bağlı olarak yöreyi hakimiyetleri altına aldılar. Oğuz Türklerinin Yüregir boyundan gelen Ramazanoğulları uzun bir süre burada hüküm sürdüler. 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katıldı. Ramazanoğulları ailesi de Osmanlı devletinin valileri olarak burada görev gördüler. Osmanlı devletine başkaldıran Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa buralara kadar gelerek bu toprakları da eline geçirdi ve bir süre burada egemenliğini sürdürdü. 1840'dan itibaren Osmanoğulları yine çevreye hâkim oldular. I. Dünya Savaşı sırasında kısa bir süre Fransızların işgaline uğrayan Adana 5 Ocak 1922 günü tekrar istiklâline kavuştu.

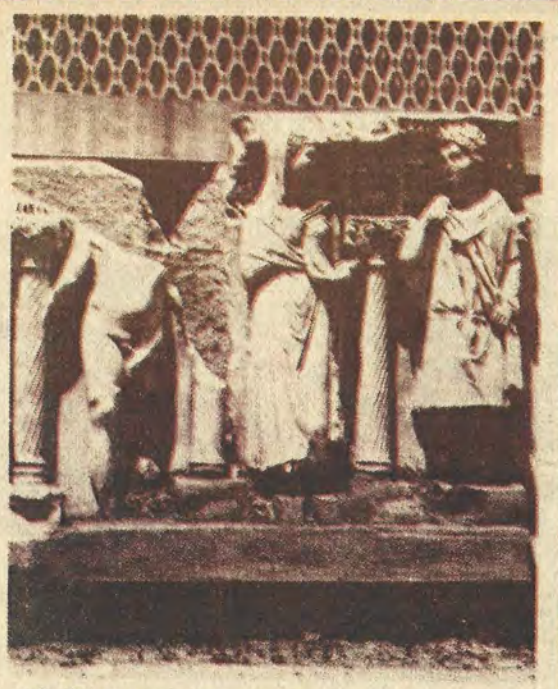

ADANA MERKEZ	12000	— 15095	—	12943
" Dörtyolağzı	15369	— 14039	—	
" Saydam Caddesi	17726	— 22262	—	

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Çukurovalının halayı i Üzüntüsünü «ağıt» ile

Değişik giysilerin yanı sıra folklorda ritm dağ kesimlerin

Hazırlayan: Uzman SAĞLIK

Toros dağları eteklerinden başlayıp Akdeniz'e varan Çukurova'nın kültür birikimi ekonomik ve çoğrafî özellikler taşımaktadır.

Toros etekleri göçer Türkmen aşıretlerinin yerleşim yeridir. Tarıma dayalı Çukurova ise, özellikle son yıllarda büyük bir gelişme göstererek bu yöreyi ülkemizin önemli bir sanayi merkezi haline getirmiştir. Yörenin ekonomisi, çoğrafî özellikleri doğal olarak halkın yaşayış biçimini de etkilemiştir. Giysilerin belirli kesimlerde değişiklik göstermesinin yanı sıra, ritm dağ kesimlerinde hızlı ova kesimlerinde yavaş olarak belirlenmektedir. Halk oyunlarında da bu değişkenlikleri izlemek mümkün olmaktadır.

Evlilik kurumu Çukurova halkının geleneksel kültürü içinde önemli bir yer tutmaktadır. Çoğu gelenekler büyük değişmelere uğramasına karşın evlilik durumundaki değişiklik pek büyük olmamıştır.

EVLENME

Görücü gitmekle ilk adım atılmıştır. Bu istenilen kızı görmek için yapılır. Erkek tarafı daha sonra kızı bir de giysisiz görebilmek için hamama davet eder. Kız beğenildiğinde dönür gidilir. Söz kesilir ve istekler belirlenir. İki taraf yakınları (şerbet) denilen bir yemekte buluşurlar. Kaynana kıza yüzük takar.

Nişan ikinci törendir. Kızevinde iki tarafınyakınlarıyladavullu zurnalı bir törende yüzükler takılır. Erkek evi kız ve erkek tarafı ile birlikte çehiz almaya çıkarlar. "Okuntu" bölümünde düğünde bulunması gereken kimseler ufak tefek armağanlarla davet edilir.

Düğünden bir gün önce kız evinde kına yakılır. Gelinin başında bir tepsi içinde kelle şeker kırılır. Ağıt ve maniler ve türküler söylenir.

Kız anası kız anası
Başında mumlar yanısı
İşte geldik gidiyoruz
Hani bunun öz babası

Baba baba kölen olayım
Sakalının teli olayım
Verme beni yadellere
Kapında kölen olayım

Çattılar ocak taşımı
Kurdular düğün aşımı
Çağırın gelin kardaşımı
Çeksin atımın başını

Şeklinde türküler okunurken üzülen ağlayanlar görülür ve kına gecesinde dramatik bir hava eser.

Bayrak dikme düğün silahların patladığı, davulların çalındığı bu törenle başlamış olur. Düğün başlı başına bir olaydır. "Seymen Alayı" ile erkek evi düğünün son günü gelini almaya gider. Kırkım atma ile önce oğlan evi sonra kız evi altın ve ziynet eşyaları atarlar. Gelin eve gelip atından inerken para ve çerez serpilir. Gerdek günü damat arkadaşları tarafından tartaklanarak evin içine atılır.

Duvak mevlidinde mutlu bir yaşam için dua okutulup şerbet içilir. Ve çiftlere hediyeler verilir.

AĞIT

Ağıt'ın Çukurova yöresinde önemli bir yeri var. Ağıt, toplumsal olayları içerdiği gibi bireysel olayları da konu eder. Tabiî afetler, cinayetler ve yiğitler üzerine yakılmış nice ağıtlar Çukurova'da hâlâ söylenir.

Kozanoğlu ağıtı yenilginin acısını,
zulmü dile getirir:
Amanın böyle olur mu
Oğul babayı vurur mu
Padişahın esgerleri
Bu düyne size galır mı

Gara çadır eğmeyinen
Ucu yere değmeyinen

Özel yemekleri

Çukurova yöresinde genellikle bulgur ve undan yapılmış yemekler yenilir. Yağlı, acılı, ekşili ve baharatlı yemekler yöre mutfağının belirli özelliklerini tanımlar. Çiğ köfte, içli köfte, Adana kebap, lahmacun, sarımsaklı köfte, kısır, sıkma, sini köfte, çılbır, mercimekli köfte, tatar mantısı, saç kebabı sevilen yemekleri arasında yer alır.

ÇUKUROVA ELEKTRİK A.Ş.
ADANA

YURDUMUZDA ENERJİ HİZMETİNİN 30. YILINDA

Çukurova Elektrik A.Ş. 1953 yılında halkın iştiraki ile kurulmuş, bugün 7 bin 500'e yakın küçük tasarruf sahibinin yanı sıra Türkiye Elektrik Kurumu ve diğer tüzel kişi ortaklarla halka açık Anonim Şirket ruhunun Türkiye'de doğmasında öncülük etmiş ve bunu en iyi şekilde temsil eden şirketlerden biri olmuştur.

İşletmeye başladığı 1956 yılından bu yana 298.000 kw.'a ulaşan kurulu gücü, 1.7 milyar kwh enerji üretim kapasitesi, 864.800 kwa ana trafo gücü ve 2174 km. uzunluğundaki dağıtım şebekesi ile ülkenin önemli bir sanayi ve ihracat merkezi olan Adana, İçel ve Hatay illerinde Türkiye yüzölçümünün % 5'ine ve nüfusunun % 7'sine hizmet vermektedir.

P.K: 239 Telgraf: HİDROELEKTRİK
Telex: 62142 CEAS TR Telefon: 11010

ünlüdür... dile getirir

inde hızlı, ovalarda yavaştır

Giysiler, yedi rengi de simgeler

Kadınlar başlarına alın kısmı para dizili "Efe" giyer.

Erkeklerin şalvar cepleri kaytan işlemelidir

KADIN: Yedi rengi simgeleyen yedi renkteki kefiyenin sarıldığı fes, onun etrafına dolanarak sarılan beyaz renkte karı keteni alın kısmında "GAZİ" diye adlandırılan para dizisi ve her iki şakağa gelecek şekilde takılmış iki "MAHMUDİYE"den oluşan "EFE" başa giyilir.

Vücutta yakasız, uzun kollu "GÜDÜK" üzerine kadifeden bir "YELEK". Pamuk ipliğinden yapılmış, dört parmak eninde bele sarılan "BAĞIŞ". Şalvar renkli ve desenli bezden yapılır. Dolama üç parçalıdır. Belden uçkura tutturulur. Şalvarın üzerine giyilir. Ayaklarda yün çorap var. "Kars yemenisi' denilen ve derinin ters yüzünden yapılan bir çeşit ayakkabı giyilir. Ayaklarda postal veya çizme şeklindeki Edik de bulunabilir.

ERKEK: Vücutta uzun kollu düz beyaz veya siyah- beyaz çizgili bezden yapılmış gömlekler giyerler. Gömleğin üzerine giyilen yelek şalvarla aynı kumaştandır. Şalvarın cep ağızları kaytan işlemelidir. Belde şal, kuşak, ayakta kundura bulunur.

Giysiler ve kadınların giydiği özel "Efe" adlı başlık yörenin renklerini folkloruna yansıtmıştır.

EL SANATLARI

Çukurova yöresinde en yaygın el sanatlarının başında dokumacılık yer alır. Özellikle Türkmen ve yörüklerin heybe, çuval, kilim, çorap ve çadır gibi gereçleri üretimde etkinlik gösterir. Renk ve desen bakımından çeşitlilik en belirgin özelliklerini tanımlar.

BİR EFSANE

Nankörlük üzerine anlatılır.

"Padişah dermansız bir derde tutulur. Onu iyi edecek tek bir ilaç vardır. O da, yılanların şahı Şahmeran'ın gözüdür. Şahmeran'ın yeri kimsecikler tarafından bilinmez. Yalnız Şahmeran'ın iyilik yaptığı bir insanoğlu vardır. O yerini bilir. Ve gider yerini söyler. Padişahın adamları yılanı bulur , gözlerinin yağını çıkartır ve ilaç yaparlar. Söylentiye göre de bir gün yılanlar bir araya gelir ve Şahmeran'ın öldürüldüğü "Misi'si işgal ederler.

TÜRK TİCARET BANKASI

TÜRKBANK

"IKINCI ADRESINIZ"

Adana'nın yurt ekonomisinde seçkin bir yeri vardır. "Adana" herkese tarım ve endüstriyi hatırlatır.

Adana ve Çukurova yurdumuzun en başta gelen tarım merkezi olmakla birlikte, aynı şekilde büyük sanayi ve endüstri kuruluşlarımızın bulunduğu bir merkezdir.

Çukurova Üniversitesinin öğretim ve eğitime başlamasından sonra Adana, eğitim ve kültür hizmetleri açısından da büyük önem kazanmıştır.

Türk Ticaret Bankası 1949 yılından beri 33 yıldır Adana'da modern bankacılığın en güzel örnekleriyle Adanalıların hizmetindedir.

Türk Ticaret Bankası, Adana Şubesi...

Adana ili şubeleri :

Adana merkez - Bulvar - Ceyhan - Hâl- İmâmoğlu - Kadirli - Karataş - Karşıyaka - Kozan - Kuruköprü - Osmaniye - Saydamcaddesi - Yağcami - Yavuzlar.

TÜRK TİCARET BANKASI

TÜRKBANK

"IKINCI ADRESINIZ"

arsın Gozanoğlu
z atlı gelmeyinen

UNLAR

urova yöresinin oyun türü AY"dır. "Kırıkhan", "Ser- "Üç Ayak", "Kaba", "Sar- "Halebi", "Hasan Dağı", ni", "Dama Vurdum Bir ", "Yağlı Kuner", "Temur- "Gelin Alma" ve "Kürt " yörenin belli başlı oyunları- ler.

HALK OZANLARI

Dadaloğlu ve Karacaoğlan, yörenin en ünlü ozanlarıdır. İlbeyoğlu, Kul Halil, Üçgözoğlu, Âşık Abdullah, Kara Osman, Kul Seydi, Âşık Mustafa, İnce Arap gibi ozanlar, yörenin belli başlı ozanları arasında yeralırlar.

N'olaydı da Kozanoğlu'm n'olaydı,
Sen ölmeden bana ecel geleydi,
Bir sıkımlık canımı da alaydı,
Böyle rüsvay olmasaydık cihanda

Dadaloğlu söyler size adını,
Şimdiden yok bilsin hasım kendini,
Dağlasalar parçalarım bendimi,
Yatacağım bilsem bile zindanda

HALK MÜZİĞİ

Yöre halkı türkü, bozlak ve uzun havaları çok sever. Karacaoğlan ve Dadaloğlu'nun türküleri en eski türküler olarak etkinliklerini hâlâ devam ettirirler. Türkülerde ve oyun havalarında ikili ölçü hava hâkimdir.

MECELER

an yapar yapısını, kemik açar
ısını.
t tane özü var, arpacık gözü var.
yanıma kar yağar,
er yanıma dolu
hugurtlar hugurtlar
uf'u yiyengutlar
ığından su içir
esinden yumurtlar
köfte)
za)
çır fabrikası)
tik)

FIKRA

niye'den birisi İstanbul'a gider Edirneli bir hanımla evlenir ve etine döner. Akşam sofraya oturan gelin, yufka ekmeği yemez içini çeke çeke: "Ne kaderim varmış benim. Nasipte çaput (bez) yemek de varmış" diyerek başlar ağlamaya...

BATIL İNANÇLAR

★ Ocaktaki ateşi söndürmek için su dökülmez.
★ Ayakkabının üst üste gelmesi yola gidileceğine işarettir.
★ Kırkı çıkmamış bebekle annesi yalnız bırakılmaz.
★ Tavuğun horoz gibi ötmesi iyi sayılmaz.
★ Bir yolcunun çabuk dönmesi için arkasından su dökülür.
★ Elden ele makas ve bıçak verilmez.
★ Yolda görülen yılan insana uğur getirir.
★ Cuma sabahları evde iş yapılmaz.

ATASÖZLERİ

★ Katranı kaynatsam olur mu şeker, cinsi batasıca cinsine çeker.
★ Terazi var tartı var, her işin bir vakti var.
★ Düşmanın karınca olsa da, hor bakma.
★ Koyunun kuyruğu kendisine ağır gelmez.
★ El atına binen tez iner.
★ Suyu görmeden çemrenme.

DEYİMLER

★ Çehresi batasıca,
★ Dik kuyruk
★ Deli domuz
★ Eksik etek
★ Gözünün ışığı çoğalasıca
★ Sepeti seyrek

YEREL SÖZCÜKLER

★ **Selinti** Selin sürüklediği süprüntüler
★ **Hozan** Birkaç yıl ekilmemiş toprak
★ **Bider** Tohum
★ **Dergi** Çiftçilerin tırmığı
★ **Küren** Yaban hayvanların sürüsü
★ **Sav** Dedikodu, söz

Mermer süslemeleriyle ve yanındaki türbenin minaresi ile dikkati çeken Ulu Cami, Adana il merkezinde Akça Mescit'in yanındadır. Etrafındaki palmiyeler çevreye ayrı bir güzellik verir...

Adana çevresi doğa ve tarihin zengin izleri ile doludur....

Adana ve çevresi, parlak tarihinin zengin izleriyle doludur. İl merkezi ve çevresindeki tarih zenginlikleri arasında en önemlileri şunlardır:

Anavarza: Adana il merkezinin 71 kilometre kuzey doğusundadır. Milâttan Önce IX. yüzyılda Asurlular tarafından kurulmuştur. Roma çağında çevrenin en önemli metropolislerinden biri halini almış, İmparator Arkadius zamanında Kilikya'nın Tarsus'tan sonra gelen en önemli kenti olmuştur. Ancak 526 yılında kent, şiddetli bir deprem sonucu tamamen yıkılmıştır. İmparator Sustianus, yıkılan kentin yerine eskisinden daha görkemli yeni bir kent kurdurmuştur. Sistuanopolis adını alan kent bir ara İslâm İmparatorluğu'nun eline geçmiş; bu dönemde Harun Reşid tarafından kuvvetli bir kale haline getirilmiştir. Daha sonra Ermeni Krallığı'nın ve Ramazanoğulları'nın egemenlikleri altına giren Anavarza 1515 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır.

Ayas Kalesi: Ceyhan'a 30 kilometre uzaklıktadır. "Yumurtalık" adıyla da anılır. Orta Çağ'da yapılmış olup Kanuni Sultan Süleyman devrinde bir onarım görmüştür. Bu onarım sırasında batı tarafında, hemen sahilde bir de kule ilâve olunmuştur. "Sahil Kulesi" adıyla anılan ve günümüze sapasağlam bir şekilde gelmiş bulunan bu kulenin kapısı üzerindeki kitabeden, 1536 yılında inşa olunduğu öğrenilmektedir.

Akça Mescit: Adana il merkezinin en eski binasıdır. 1409 yılında Ağaca Bey adında bir Türkmen ağası tarafından yaptırılmıştır. Tipik bir Selçuk karakteri arzeden kapısının taş oyma motifleri ile içindeki minberi fevkalade güzeldir.

Eskicami: Adana il merkezindedir. Yağ Camii diye de anılır. Çarşı içindedir. Ramazanoğulları devrinde yaptırılmış olup Osmanlı devrinde önemli bir onarıma tâbi tutulmuştur. Sarı renkli taştan yapılma giriş kapısı bir sanat şaheseri hüviyetini arzeder. Camiin yanında 1558 yılında Piri Paşa tarafından yaptırılmış bir de medrese ("Yağ Camii Medresesi") bulunmaktadır.

Hasan Kethüda Camii : Eski camiin hemen arkasındadır. Piri Paşa'nın beyliği sırasında (1558) Abdullah oğlu Hasan Ağa tarafından yaptırılmıştır. Klâsik devir (1501-1703) cami mimarisinin Adana'daki tek örneğini teşkil eden camiin Mimar Sinan'ın eseri olduğu bilinir.

Kale: : Bizans devrinde inşa edilen şehrin kalesi, 1836 yılında Adana'yı işgal eden Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa tarafından yıktırılmıştır. Günümüze temelinin bir bölümü kalabilmiştir.

Taşköprü: İl merkezindedir. Eski Köprü ve Ceyhan Köprüsü adlarıyla da anılır ve tanınır. Milâttan sonra II. yüzyılda Roma İmparatoru Hadrianus tarafından yaptırılmıştır. 310 metre uzunluğunda, 13 metre yüksekliğindedir. Yuvarlak kemerli 19 gözü vardır. Bu kemerler yanlardan ortaya doğru gittikçe büyümektedir.

Kadirli: Adana'ya 102 kilometre uzaklıktaki tarihî Plaviapolis kentinde bulunan ilçe merkezinde, kiliseden çevrilme Ala Cami, ortaçağ yapısı olan Cem Kalesi ve kentin güneyinde Roma çağına ait kaya kabartmaları önemli tarihî zenginlikler arasındadır.

Kapalıçarşı: Adana il merkezinde ve kentin en merkezi yerindedir. XVI. yüzyılda Ramazanoğulları zamanında yaptırılan tarihî çarşı 1850 yılında Kel Hasan Paşa tarafından onarılmıştır.

Yılanlı Kale: Ceyhan'a 6 kilometre uzaklıkta, tarihî Misis kentine yakın bir tepenin üzerindedir. Ortaçağ yapısı olan kalenin büyük bir bölümü ayaktadır. Bu kalenin vaktiyle tamamen yılanlar tarafından istilâ edildiği ve Yılanlar Padişahı Şahmardam'ın da burada yaşadığına dair bir de efsanesi vardır.

Misis Adana il merkezinin 27 kilometre doğusunda ve Ceyhan yolu üzerindeki kentin tarihî adı Mopsuestia'dır. Hititliler zamanından beri önemli bir yerleşim merkezi olduğu bilinir. O zamandan beri bir çok uygarlıkların gelip geçtiği bu kentte Roma çağından kalma Tiyatro anfisi ile Mozayikli Ev önemli tarihî eserler olarak dikkati çeker.

Milvan Kale: Adana il merkezine 48 kilometre uzaklıkta, Karaisalı ilçesi yakınlarındadır. Ortaçağdan kalma bir kale olup yıkıntı halindedir.

Kurtlar Kalesi: Bahçe ilçesindedir. Ortaçağ yapısı olan kale bir harabe halindedir. Ağaca Bey Camii ile Ağaca Bey kümbeti Bahçe ilçesinin tarihi zenginlikleri arasındadır.

Saat Kulesi: Adana şehrinin sembolleşmiş yapılarının başında yer alır. Kentin en merkezi yerindedir. 1882 yılında Adana Valisi Abidin Paşa tarafından yaptırılmıştır. Kare prizma şeklindeki kulenin yüksekliği 32 metredir.

Sirkeli Kabartması: Adana Ceyhan karayolunun 45. kilometresindedir. Hitit krallarından Muvattalish'in kayalar üzerine işlenen bu dev tasviri Milâttan 1200 yıl öncesine aittir.

Siskale: Ceyhan civarındadır. Ortaçağ yapısı olan kale geçtiğimiz yüzyıl başlarında onarım görmüş olmasına rağmen harabe halindedir.

Ulucami: Adana il merkezinde, Akça Mescit'in hemen yanındadır. Ramazanoğlu Halil Bey tarafından inşaasına başlatılan cami oğlu Piri Bey tarafından tamamlatılmıştır.

Karatepe: İl merkezine 130 kilometre uzaklıktadır. Kadirli ilçe merkezine 28 kilometre mesafededir. 1946 yılında yapılan kazılar sırasında M.Ö. VIII. yüzyılda yaşamış Hitit Kralı Assitavandas'ın sarayı gün ışığına çıkarılmış, ayrıca ele geçirilen Hitit hiyeroglifi tarihi bir çok gerçeklerin aydınlanmasına ışık tutmuştur.

SAAT KULESİ VE TAŞKÖPRÜ İLK GÖZE ÇARPAN YERLERDİR

● Yaz sıcağında yaylaya çıkılır Adana'da... Yeni yeni ise plaj bölgeleri serinlemek için denize girmek isteyenlerin uğrağıdır. Baraj gölü, ağaçlandırılmış çevresi ve gazinoları ile ideal bir piknik yeridir

ADANA'nın içinden akıp giden Seyhan Nehri kente ayrı bir görünüm verir. Dolaşmaya çıktığınızda hemen bu nehri bulacaksınız. Onun boydanboya kesen TAŞKÖPRÜ'de de tabiî. Kent içindeki en önemli tarihî kalıntı bu köprüdür. Uzunluğu 310, yüksekliği 13 metre olan köprünün, kemerli 13 tane de gözü vardır. Seyhan Nehri yaz aylarında sakin sakin, kışın ise çağlayarak bu gözlerden

Adana'nın Senbol olmuş yapıtlarının başında gelir. Yapımında astronomi bilgini Hacı Bekir Sırrı Bey'in büyük rolü vardır. 32 metre boyundadır...

Nasıl Gidilir

KARAYOLU

Çukurova Bölgesi'ndeki karayollarının birleşim noktası Adana'dır. Adana il merkezine 5 yönden karayolu girer ve çıkar. Güneydoğu'ya uzandığında E-24'e bağlanan E-5 karayolu da Adana kent içinden geçmektedir.

Adana il merkezinden ayrılan Kozan yolu, Feke, Saimbeyli, Tufanbeyli ilçeleri üzerinden Kayseri'ye bağlanır.

E-5 karayolunun Güneydoğu'ya uzantısı Ceyhan - İskenderun - Antakya'ya uzanıp, buradan Cilvegözü ve Yayladağ sınır kapılarına bağlanır. Aynı karayolu Osmaniye üzerinden E-24 ile Gaziantep, E-391 ile Kahramanmaraş'a uzanarak Güneydoğu ve Doğu bölgesi illeri ile bağlantı sağlar.

Adana-Karataş yolu Akdeniz sahilinde son bulur.

Karaisalı yolu ise ilçe merkezi ile karayolu bağlantısını sağlar.

E-5 karayolunun Tarsus'a kadar olan uzantısından sonra Mersin'e uzanan yol Erdemli - Silifke - Anamur - Alanya - Antalya üzerinden Akdeniz kıyısı boyunca devam eder. Tarsus'tan Pozantı'ya ayrılan E-5 karayolu ise Konya ve Ankara'ya uzanır.

DEMİRYOLU

Adana'dan İskenderun ve Mersin'e banliyö mototrenleri her gün karşılıklı seferler yapar.

Bağdat ve Gaziantep'ten gelip Haydarpaşa'ya giden Toros Ekspresi pazar, çarşamba ve cuma günleri sefer yapar. Haydarpaşa'dan kalkıp Adana'ya gelen ve Gaziantep üzerinden Bağdat'a giden Toros Ekspresi'nin Adana'dan geçiş günleri ise pazartesi, çarşamba ve cumadır.

Adana'dan Mersin, Tarsus, Konya, Ankara, Afyon, Eskişehir, İstanbul (Haydarpaşa), İzmir, İskenderun, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Elâzığ, Kurtalan, Kars, Van, Samsun yönlerine demiryolu, yolcu ve yük taşımacılığı yapılabilir.

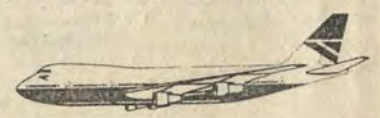

HAVAYOLU

Her büyüklükteki uçağın inip kalkabileceği Adana Sivil Havaalanı'ndan İstanbul ve Ankara'ya karşılıklı, mevsimlere göre değişen uçak seferleri vardır. Kıbrıs ve bazı Ortadoğu ülkelerine de THY'nın yine değişken uçak seferleri yapılmaktadır.

DENİZYOLU

Akdeniz'in önemli limanlarından Mersin'e Adana il merkezinin karayolu uzaklığı 68 kilometredir. İstanbul ve İzmir ile Kıbrıs arasında bu limandan mevsimlere göre değişen vapur ve feribot seferleri bulunmaktadır.

akar durur. Taşköprü'yü Roma İmparatoru Hadriyanus'un yaptırdığı kabul edilirse de bazı araştırmacılar köprüyü yaptıranın Bizans İmparatoru Birinci Jüstinyanus olduğunu iddia ederler. Köprüden kent merkezine doğru gelirken BÜYÜK SAAT KULESİ ile karşılaşırsınız. Hükümet Caddesi üzerindeki Saat Kulesi 1882 yılında, o dönemin Adana Valisi Abidin Paşa tarafından yaptırılmıştır. Yüksekliği 32 metredir. Dolaşmaya devam ederseniz Ziya Paşa Parkı'nı göreceksiniz. Bu parkın yakınında ünlü ULUCAMİ bulunur. Bölgeye adını veren Adana'nın en büyük camii 1513 yılında Ramazanoğlu Halil Bey tarafından yaptırılmaya başlanmış, 1541 yılında oğlu Piri Mehmet Paşa tarafından tamamlatılabilmiştir. Ulucami, Selçuk, Memluk ve Osmanlı mimarisinin bütün karakterlerini taşıdığı için Türk-İslâm Sanatı tarihinde önemli yer tutar. Aynı yerde 60 metre kadar kuzeybattıya giderseniz Akça Mescit ile karşılaşırsınız.

Gezinize devamla Büyük Çarşı semtini bulunuz. Burada da YAĞCAMİ yahut da ESKİ CAMİ adıyla anılan tarihî bir yapıt bulacaksınız. Eski bir kiliseden cami haline getirilmiş 1501 ile 1558 yılları arasında uzun süre üzerinde çalışılarak bugünkü haline getirilmiştir. Yağcamii'nin arkasında bir tarihî yapıt daha vardır: HASAN AĞA CAMİİ. Piri Paşa'nın beyliği zamanında (1558) Abdullah Hasan Ağa tarafından yaptırılmıştır. Küçük Saat mevkii denilen semte geldiğinizde KEMERALTI CAMİİ bulunur. Buraya giderken Özler Caddesi'nden geçmiş olacaksınız. Bu cadde üzerinde Abdülrezzak Antaki adlı hayırsever bir yurttaş tarafından 1924 yılında yaptırılan YENİCAMİ de görülmeye değer tarihî eserlerdendir.

Adana ve bütün çevresi her mevsim sıcaktır. Buralarda pek kış görülmez. Yaz aylarında o kadar boğucu sıcaklar olur ki gündüz saatlerinde dışarıda kimse bulunmaz. İş durumları uygun olanlarla aileleri genellikle yakınlardaki yaylalara taşınırlar. Binlerce evin bulunduğu bu yaylaların en ünlüleri şunlardır:

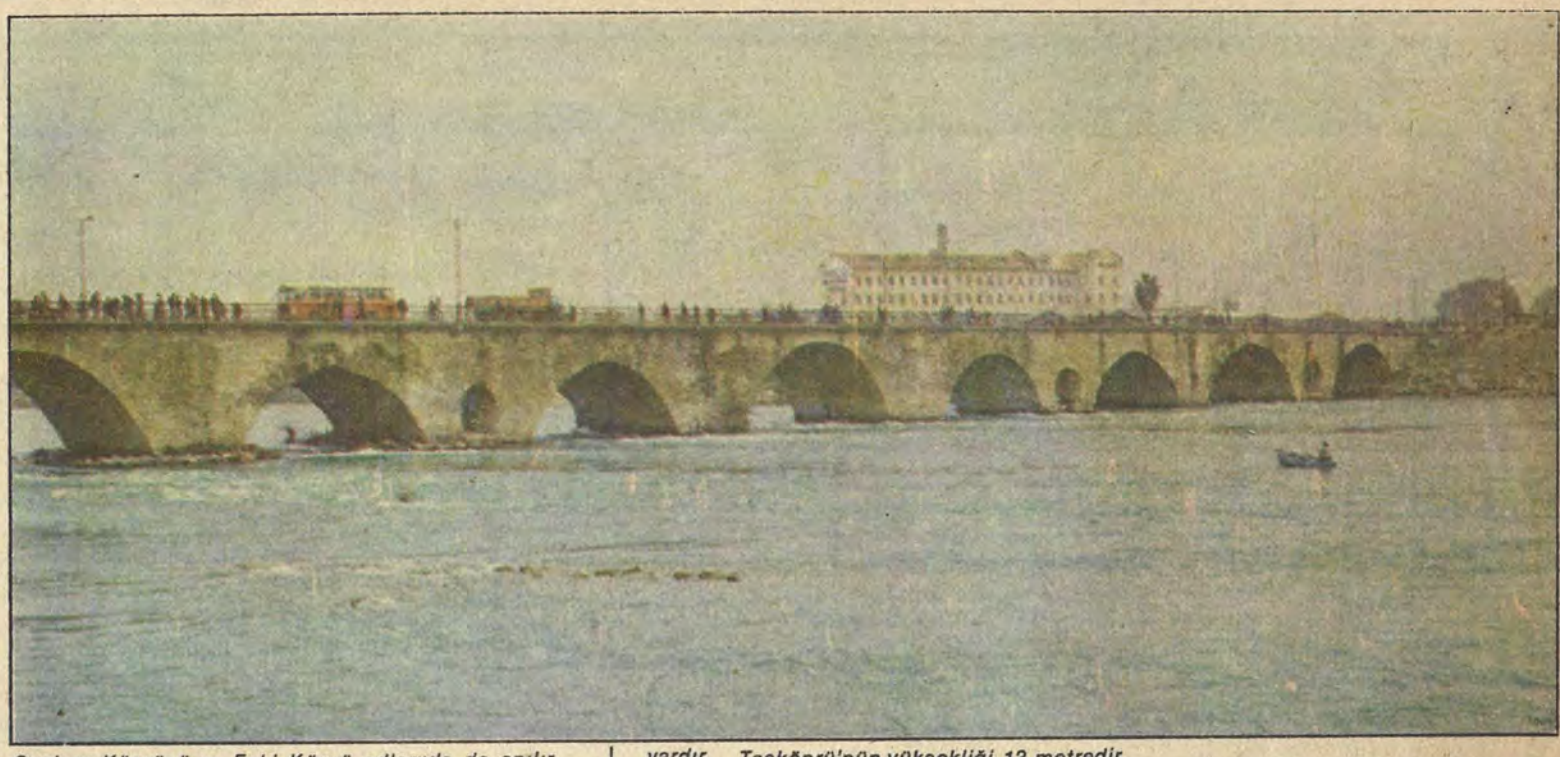

Ceyhan Köprüsü ve Eski Köprü adlarıyla da anılır. 310 metre uzunluktadır. Yuvarlak kemerli 19 gözü vardır. Taşköprü'nün yüksekliği 13 metredir. Milâttan sonra 11. yüzyılda yapılmıştır...

Bürüncek — Adana'ya uzaklığı 100 km. olmasına rağmen en kalabalık yayladır. Durumu uygun olan Adanalı bazı ailelerin burada villası bulunur. Toros dağları üzerinde ve Ankara'dan gelen karayolu üzerindedir.

Tekir — Hemen hemen Bürücek'in 10 kilometre yakınındaki bu yayla da, yaz aylarında sıcaktan bunalanların serinlemeye gittikleri yerlerin başındadır.

Zorkum — Osmaniye ilçesi yakınlarındadır. Yerli ve yabancı turistlerce kamp yeri olarak seçildiği için yılın her ayında buralarda çadırlı turistlere rastlamak kâbildir.

Baraj Gölü — Seyhan Nehri önüne yapılan toprak yığma bir barajdan oluşan yapma göl, kent merkezine üç kilometre uzaklıktadır. Belediyece otobüs işletildiği gibi minibüsler de devamlı yolcu taşır. Barajın çevresi ağaçlandırılmış ve gazinolar açılmıştır. Adanalılar özellikle pazar ve bayram günleri Baraj Gölü'ne gitmekten hoşlanırlar.

Karataş — Adana ve çevresinin plaj bölgesidir. Kent merkezine uzaklığı 46 kilometredir. Devamlı otobüs ve minübüs bulunur. Akdeniz çevresinin en güzel kumlu plajları buradadır. Her keseye uygun konaklama tesisleri ve lokantalar bulunur.

Ayas — İnce kumlu, sakin denizli ikinci plaj bölgesi, Adana'ya 80 kilometre uzaklıktaki Ayas'a en kolay Ceyhan'dan gidilebilir. Ceyhan'a uzaklığı 32 kilometredir. Geniş kumsalı üzerinde otel-motel ve lokantalar bulunur.

iklimi

Sıcaklığı ile ünlü bir ilimiz olan Adana'da, meteorolojik kayıtların tutulduğu dönemdeki en yüksek sıcaklık 1958 yılında kaydedilmiştir. Bu yılın 24 Nisan günü hava sıcaklığı gölgede 45.6 derece olmuştur. Adana'da en düşük hava sıcaklığı da 20.1. 1964 tarihinde 8.4 derece olarak kaydedilmiştir.

Günlük sıcaklığın 30 dereceden yukarı çıktığı günler sayısı 136'dır. Adana'da 0 derecenin altında ısı ise hiç kaydedilmiştir.

İl merkezinde kar yağışı görülmemiştir. Yağış özellikleri Akdeniz yağış rejimini yansıtmaktadır.

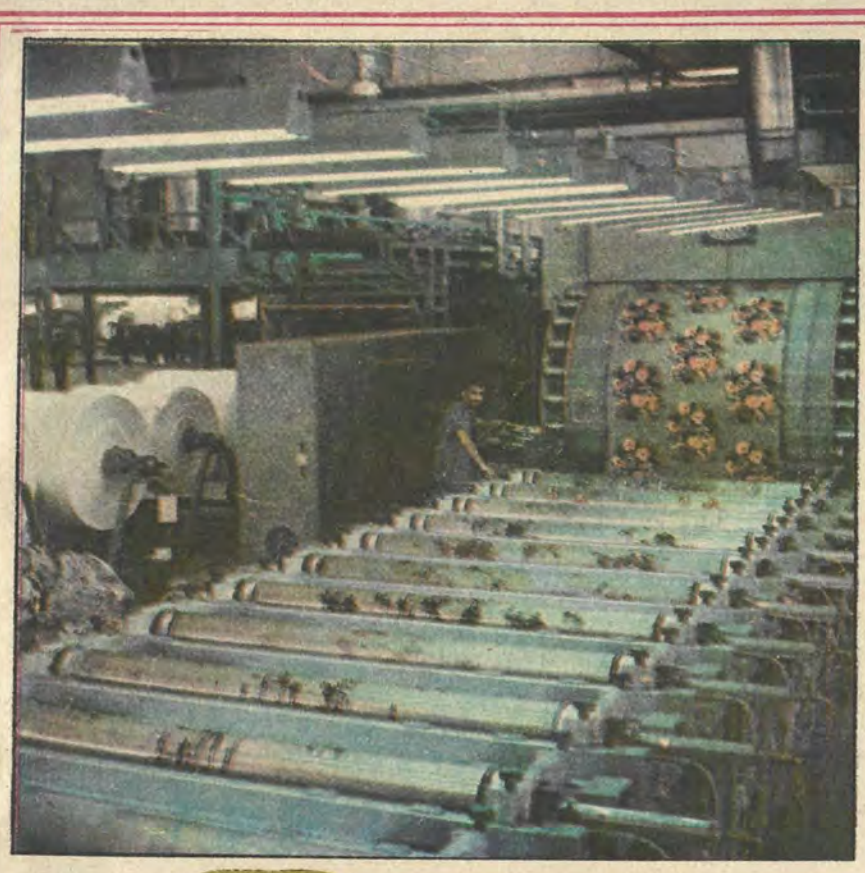

mensa

MENSUCAT SANAYİ VE TİCARET A. Ş.

İPLİK-DOKUMA ve BOYA-BASKI-TERBİYE ÜNİTELERİ İLE TAM ENTEGRE TEKSTİL FABRİKASI

Mersin Asfaltı 14 km. P.K: 560 ADANA
Telefon: 22 683—84-85-24 659-60
Telex: 62 268 ensa tr.
Ticaret Sicili: 7812

Nerelerde kalınır

OTELLER

ADANA (İçi)

BÜYÜK SÜRMELİ
Özler Cad. 142-Tlf. 21944-16554
Banyolu 80 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

İPEK PALAS
İnönü Cad. 103- Tlf. 18743-4-5
Banyolu 84 oda, kalorifer, asansör.

HOTEL KOZA
Özler Cad. 103- Tlf. 14657-18853
Banyolu 66 oda, kalorifer, asansör.

AĞBA OTELİ
Abidinpaşa Cad. 1- Tlf. 20391-23016
Banyolu, 56 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

ERCİYAŞ PALAS
Özler Cad. 13- Tlf. 18867-8
Banyolu 34 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

DUYGU OTELİ
İnönü Cad. 14/1 Tlf. 16741-23016
Banyolu, 36 oda, kalorifer, asansör.

R. ENER TESİSLERİ
Girne Bulvarı (Kente 4 km.)
Tlf. 11904-12425
Duşlu, 16 oda, kalorifer, lokanta, yüzme havuzu.

GÜNEŞ PALAS
Abidinpaşa Cad. 23- Tlf. 21030

HOTEL ÖMÜR
Kurtuluş Cad. 86- Tlf. 12591-13560-16199.

OTEL SÜRMELİ
İnönü Cad. 142- Tlf. 22701-2-3-4.

ÖZ OTEL
İnönü Cad. 34- Tlf. 17844

KARATAŞ

MAGARSUS TESİSLERİ
Karataş Plajları- Tlf. (Karataş 66-69-240)
Banyolu, 16 oda, lokanta ve plaj.

MAVİ KUM TESİSLERİ
Karataş Plajları-Tlf.(Karataş 67)
Banyolu, 30 oda.lokanta ve plaj.

CEYHAN

AKDENİZ OTELİ
Santral Garajı- Tlf. 1780

ALPAS PALAS OTELİ
İstasyon Cad. 131.

AKDENİZ OTELİ
Santral Garajı

ERSOY PALAS OTELİ
Atatürk Cad. 99

TUFANBEYLİ
PARK OTELİ- P.T.T. arkası.

POZANTI

TOROS OTELİ
Atatürk Cad. 100- Tlf. 5

TARSUS

CİHAN PALAS
Mersin Cad.- Tlf. 1623

SAİMBEYLİ

ÇINAR OTELİ
Cumhuriyet Cad.

TEKSTİL SANAYİİMİZİN TEMEL TAŞLARINDAN BİRİ

Kuruluşlar vardır ülkelerinin tekstil sanayiine yön veren... 1950 yılında kurulan Güney Sanayi tekstil sanayiimize çağdaş boyutlar kazandıran öncü kuruluştur. 5600 personeli, dünya çapında teknolojisi ile Güney Sanayi 240.000 m² lik kapalı alana yayılan kombine tesislerinde tekstil sanayiinin her türünde üretim yapmaktadır. İhracata dönük çalışmalarındaki öncülüğü, bugüne kadar sadece kendi üretimiyle gerçekleştirdiği

$143.000.000

Dolarlık fiili ihracatıyla Güney Sanayi tekstil sanayiimize yön veren kuruluştur.

GÜNEY SANAYİ*

Tekstil Sanayiimize Yön Veren Kuruluş

*
Başlıca ürünleri:

Yünlü Kumaş
Kamgarn Kumaş
Pamuklular (Düz-Emprime)
Pamuk Sentetik Karışımlar (Düz-Emprime)
Peluş (Vizon, Kastor, Dekorasyon)
Muflon (Düz, Jakarlı)
Kadife (Döşemelik, Perdelik, Elbiselik)
Perdelik (Tül, Chenill, Jakarlı, Düz)
Battaniye (Jakarlı, Tufting)
Halı (Tufting, Flok)
Flok ürünleri (Yatak örtüsü, Yastık vs.)
Konfeksiyon (Giyim, Dekorasyon)
Jarse Trikotaj

Güzel Sanatlar

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ADANA 2

- «Adana büyük bir şehir değil, büyük bir köydür» derler
- Modern binalarında, gecekondu ve tarla çadırlarında pamuğun izi vardır
- Adana portakal bahçeleri ile de doludur.

PAMUK İŞÇİSİ, PAMUK ÇİFTÇİSİ, PAMUK TÜCCARI VE PAMUK SANAYİCİSİ...

ALTAN ÖYMEN

ADANA'ya gideceksenız şunu unutmayın:
Adana demek, en başta "**pamuk**" demektir.

İşçisi pamuk işçisidir... İşvereni pamuk çiftçisi, pamuk tüccarı, sanayicisi...

Kamyonlarının yükü de genellikle "**pamuksal**"dır. Pamuk toplayıcısı, pamuk balyası, çırçır, iplik, dokuma, tekstil, pamukyağı...

Şehir pamukla hareketlenir... Eylülde, ekimde ürünün toplanıp paraya çevrilmesiyle... Ev kiraları yıllıktır, o zaman ödenir. Çarşıda alışveriş o zaman canlanır... Lokantalar, gazinolar, eğlence yerleri de...

"Adana büyük bir şehir değil, büyük bir köydür" derler. O dağınık "köy"ün modern binalarının görkeminde de , gecekondularının ve tarla çadırlarının görüntüsünde de pamuğun izi vardır. Onu olanaklarla kullananların elinde **"beyaz altın"**. Doğu ve Güney Doğu'dan kamyon kamyon gelenlerin elinde **"asgarî ücret"**-tir pamuk...

Adana'da pamuğun ekilişini, çapalanıp toplanmasını **Adanalı Yaşar Kemal**'in romanlarından okumalıdır. Şehire getirilip çırçır fabrikasında işlenmesini **Adanalı Orhan Kemal**'in romanlarından... Onun iplik ve dokuma haline getirilip değerlendirilmesini de —Kayseri de doğsa da— **Adanalı Hacı Ömer Sabancı**'nın hayat hikâyesinden...

Sonra da oturup, **Adanalı Ferdi Tayfur**'dan bir **"arabesk"** dinlemelidir.

Arabesk sevmeyip halk türküsü isterseniz, onun da **"pamuklu"**ları, aşkı bile pamukla birlikte düşünenleri çok:

"Adana yollarında
Pamuklar dallarında
Allah canımı alsın
O yarin kollarında"

Adana'nın ünlüleri de, bu türküyü yazan gibi isimsizleri de, pamukla yoğrulmuştur. Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Sabancılar, Ferdi Tayfur da dahil çoğu, eski birer pamuk işçisidir.

Diyeceksiniz ki, Adana'da pamuğun dışında sözünü edecek bir şey yok mu?

Olmaz olur mu? Çok şey var: Ben, geçen yıl bir röportaj yaptım. Yüz sayfaya sığdıramadım: Tarihi var, tarihinde Herakles efsanelerinden Kurtuluş Savaşı destanlarına kadar çok şey var... Müzeleri var. Müzelerinde tarihle birlikte başlayıp, Asurlulardan, Yunanlılardan, Romalılardan, Osmanlılardan geçerek, meşrutiyetçilere kadar uzanan heykelleri var... Coğrafyası var: Ovanın sıcağından, Torosların karlarına kadar yükselen... Sonra, yaylalarında dolaşıp Akdeniz'e kadar inen... Portakalı var, limonu var, meyvası, sebzesi var... Kebabı var, kebapçısı var, kebap yapmanın geleneği var, tartışması var... Ayrıca şalgam suyu, vişne suyu, sarıburma... Eski saat, yeni saat... Ve bütün bunlardan da daha önemli olarak, içtenlikli, dost, konuksever insanları var...

Ama Adana'ya turist olarak giderseniz, o insanlarla konuşurken de biraz "pamuk"tan anlamalısınız. Yoksa nâziktirler, bilgisizliğinizi yüzünüze vurmazlar ama, Adana'nın hiç değişmeyen gündemine biraz yabancı kalırsınız.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ADANA
Ziyapaşa Bulvarı Müze Sok.
Tel: 12066-11733-11442-15256 Teleks: 62110 Anab. tr

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Tarım ile sanayinin içiçe olduğu ilimiz

- Önemli bir ihraç maddesi olan pamuk, 1850'lere dayanan tekstil sanayiinin ham maddesi ve sayısı 100 binleri bulan tarım işçilerinin geçim kaynağıdır.
- Adana'da imalât sanayii yatırımları Türkiye ortalamasının iki katı fazladır

BUGÜN, yüzde 3.5'lik gayrısafi yurt içi hasıla ile Türkiye'nin dördüncü kenti niteliğine ulaşan Adana'da, sanayiinin önem kazanması 1970'li yıllara rastlamaktadır. 1960 yılında Adana'da yaratılan toplam gelir içinde, imalât sanayiinin payı yüzde 20'nin altında kalırken, 1970 yılında bu oran büyüyerek yüzde 25'i de aştı. İmalât sanayiinde yaratılan katma değer artış hızında, Adana Türkiye ortalamasını geçti. 1964-1978 yılları arasında imalât sanayiinde yaratılan katma değer artış hızı yüzde 12'de kalırken, Adana'da bu oran yüzde 15.5'e ulaştı. Ancak Adana'da yine aynı yıllar arasında imalât sanayii sabit sermaye yatırımları Türkiye ortalamasından iki kat hızlı büyürken, bu yatırımların istihdam yaratıcı özelliği düşük kaldı. Yatırımların çoğunluğunun istihdam artışı gerektirmeyen sermaye yoğun teknolojilere yönelik olması bu sonucu doğurdu.

İMALÂT VE KÜÇÜK SANAYİİ

İmalât sanayiinde bu gelişmeler gözlenirken, Adana'da küçük sanayi dallarında yaratılan kişi başına katma değer, Türkiye ortalamalarının altında kalmıştır. Gelişmemiş teknolojiler kullanan ve büyük sanayinin zorlaması ile başka kollara yönelen küçük sanayide verimlilik de düşüktür. Küçük sanayi giyim, orman ürünleri, mobilya, deri, madeni eşya, makine ve elektrik makineleri yapım ve onarımı, taşıt araçları donanımı yapımı ve onarımı gibi alanlarda gelişme gösterirken, dokuma, metal-dışı maden gibi alanlarda silinmiştir.

Adana'da imalât sanayiinde gerçekleştirilen yatırımların ileri teknolojileri kullanarak daha az emek gücüyle daha çok katma değer yaratması sonucu işçi başına katmadeğer 1970'te Türkiye ortalamasının üstünde yer aldı. 1978 yılında büyük imalât sanayiinde işçi başına katmadeğer Türkiye'de ortalama 300 bin liranın altında iken, Adana'da 350 bin liranın üzerine ulaştı. Bu arada Adana'da işçi başına katma değer 1964'te, 22.534 lira iken 1978'de 57.976 lira oldu.

GIDA SANAYİİ

Adana'da gelişimi düşük bir ivme çizen sanayi dallarından biri gıda-içki sektörüdür. 1960'tan 1970'e kadar geçen süre için önemli bir yapısal değişime uğramayan gıda-içki sanayii, bunun doğal sonucu olarak katma değer içindeki payı azalan bir sektör niteliği kazanmıştır. Bu alanda görülen yatırımlar, süt ve yağ fabrikaları,

Devamı 11. Sayfada

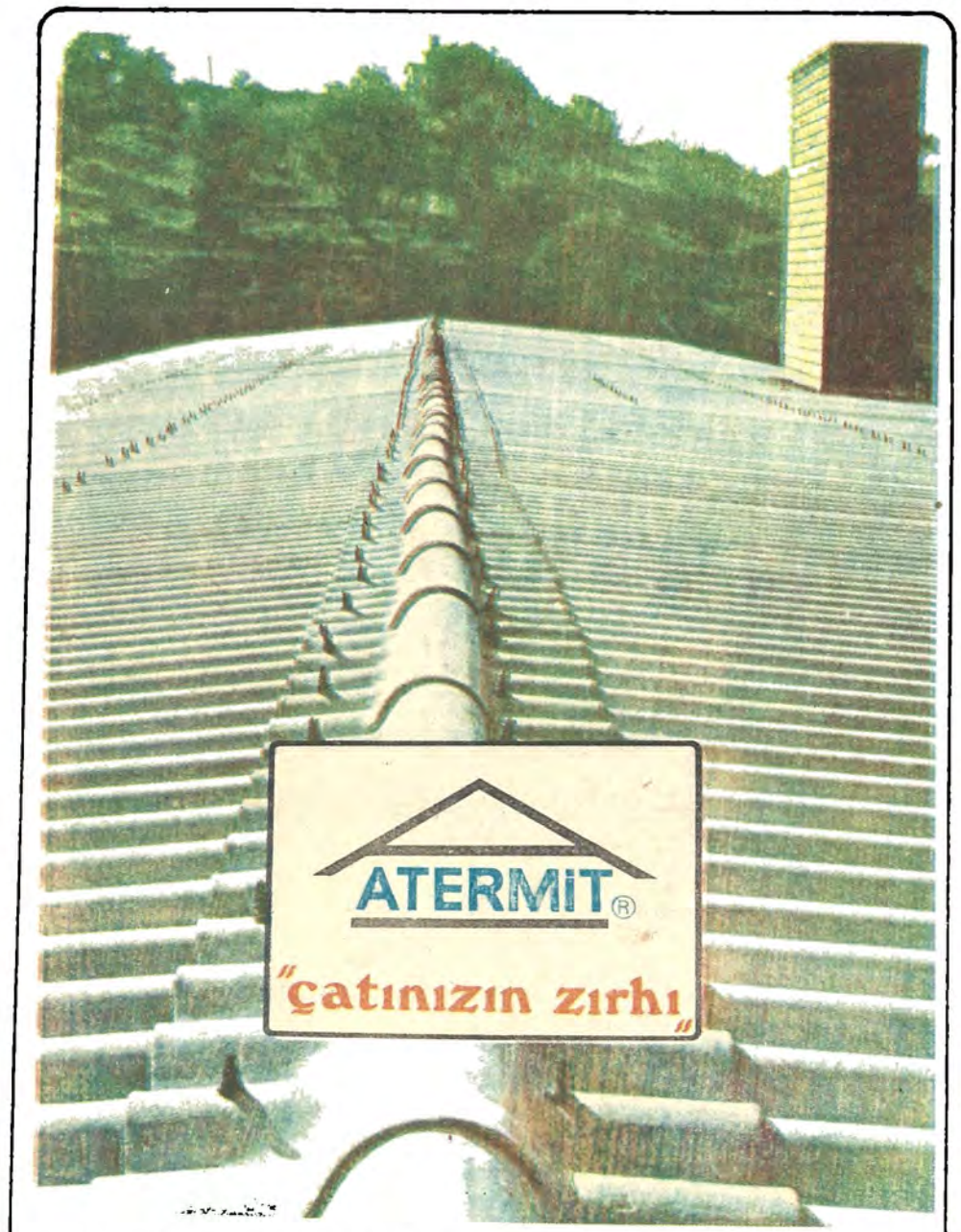

ÖZGÜR ATERMİT SANAYİ ve TİCARET A.Ş.

Güneyin cömert güneşinden...

Sağlıklı ve dengeli beslenme için:

MARSA margarinleri

Marsa margarinlerini
Türkiye'nin her yerinde bulabilirsiniz.
Dilediğiniz an. Dilediğiniz kadar.
O benzersiz MARSA tad ve lezzetleri...
Saf, katıksız nebatiyağ içerikleriyle.

MARSA
Margarin Sanayii A.Ş.

MARSA HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG'E DAHİL BİR KURULUŞTUR.

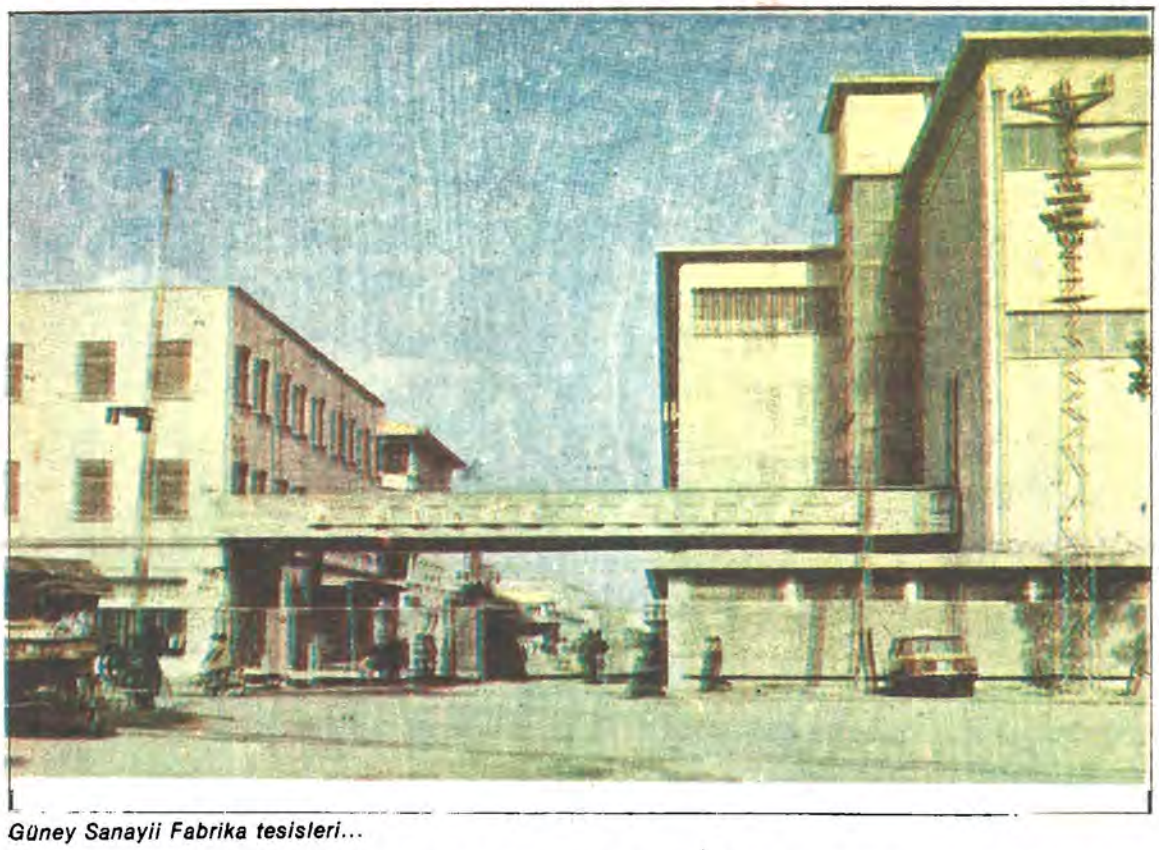

Güney Sanayii Fabrika tesisleri...

süt ürünleri fabrikası ile et ve et ürünleri fabrikasıdır. Kimya sanayiinin de dev adımlarla ilerleyişi ile ters orantılı bir süreç izleyen gıda-içki sektöründe, Türkiye'deki teşviklerden yararlanan yatırımların Adana'da bulunanlarının oranı yüzde beş idi.

Yatırım malları niteliğindeki madenî eşya, makine ve taşıt araçları donatımı yapan sanayi dalı, Adana'da 1960-1970 yılları arasında az da olsa gelişim gösterdi. Daha çok tarım sektörünün gereksinimlerine yönelik üretim yapan bu alanda çırçır makinesi, tarımsal mücadele makineleri, romörk, gübre makineleri, - mibzer gibi araç ve makineler üretildi. Bu sektörde yer alan en eski fabrikalar Altınova Ziraî Aletler ve Çetinel Ziraî Aletler fabrikaları idi. Daha çok ağır makine, sıcak-soğuk hava tesisatı ve makine parçaları yapan Sabancı Holding'e bağlı TEMSA, 1977 yılından itibaren üretim mallarında değişim yaparak tarım araçları yapımına yöneldi. Bunların yanı sıra daha çok küçük işletmelerde silindirggömleği, piston, segman, süpap, dişli ve dişli kutuları, madenî eşya sanayiinde ise metal doğrama mobilya, kalorifer ve buhar kazanları gibi ürünler elde ediliyor.

MADENÎ EŞYA

Madenî eşya, makine, taşıt araç - ları sektörlerinde üretim, küçük işkollarında yapılıyor. Daha çok Karşıyaka bölgesinde yoğunlaşan küçük yapım ve onarım evlerinde, üretim ilişkileri usta-çırak temeline oturmuştur. Daha çok büyük sanayi için yedek parça üreten bu işyerlerinin sayısı 100'e ulaşmaktadır.

Adana'da 1800'lerde pamuk ve keçe imalathaneleri ile gelişmeye başlayan tekstil sanayinin ilk büyük kuruluşu 1869 yılında iki bin 688 iğlik bir iplik ünitesi ile dokuma tezgâhları olmuştur. 1906'da 1800 iğlik ikincibir tesis hizmete girmiştir. Bu ikinci tesis 1926 yılından itibaren ülkenin en eski tekstil kuruluşu olarak Milli Mensucat adıyla yakın za-

Devamı 12. Sayfada

EKONOMİK DURUM

G.S.Y.İ. Hasılada 1978 yılına göre Adana'nın payı % 3.5'-dur.

1—Üretim faaliyet kollarına göre Gayrisafî Yurtiçi Hasıla (Carî Üretici Fiyatlarla)

	1978 yılı (milyon TL.)
a— TARIM	
1— Bitkisel ve hayvancılık	10548.3 10.013.3
2— Ormancılık	514.3
3— Balıkçılık	20.7
b— SANAYİ	12.585.8
1— Madencilik	85.1
2— İmalât Sanayi	11.885.1
3— Elektrik-gaz-su	615.6
c— TİCARET	4.881.2

2—Adana'da kişi başına düşen Gayrisafî Yurtiçi Hasılâ ve kişi başına düşen Türkiye Gayrisafî Yurtiçi Hasılâ'sına göre büyüklüğü.

	Kişi başına düşen G.S.Y.İ.H. (TL)		Kişi başına düşen G.S.Y.İ.H. Türkiye G.S.Y.İ.H.'ye göre büyüklüğü %	
	1977	**1979**	**1977**	**1978**
Türkiye	20.375	29.434	100.0	100.0
Adana	24.446	32709	110.2	111.1

3— Adana'nın G.S.Y.İ. Hasılâsı ve Türkiye G.S.Y.İ. Hasılâsı İçindeki yeri ve önem sırası.
(Carî Üretici Fiyatlarla)

G.S.Y.İ.H. (Milyon TL.)	
1977	29.701.0
1978	44.805.2

Adana'nın G.S.Y.İ.H.'nın	Türkiye'deki yeri %
3.45 (önem sırası 4.)	
3.52 (önem sırası 4.)	

PAKSOY
Ticaret ve SANAYİ A.Ş. ADANA

Uzun raf ömürlü nebati mutfak margarini ambalaj: 2.5 love 18 Kg.'lık teneke kutularda.
Doya

Sütlü, vitaminli, kahvaltılık ve yemeklik Nebati Margarin. Ambalaj: 250 ve 500 gr.lık paketler ile 5 Kg.lık kutularda.
PASTÖRİZE SÜTLÜ Neba NEBATİ MARGARİN

Rafine sıvı yemeklik yağ, yüksek kalitede ay çiçek, pamuk ve soya yağları. Ambalaj: 2.5, 10 ve 18 kg.lık teneke kutularda.
PAKSOY RAFİNE YEMEKLİK PAMUK YAĞI

Pasta, şekerleme ve çikolata imalatında kanıtlanmış ürünler. Ambalaj: 20 Kg.lık paketler halinde 4 ayn gayeye hizmet edecek kalitede çeşitler.
PAMAL

I. ve II. kalite sabunlar, 100, 125, 200, 250 gr.lık kalıplar halinde mevcuttur. 20-25 gr.lık otel sabun imalatı da ayrıca vardır. Her renk ve kokuda sabun, müşterinin tescilli markası ile imal edilebilir.
PAKSOY Kokulu Soguk Su Sabunu

ŞUBELER

Paksoy Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstanbul Şubesi
Yemiş Değirmen Sokak No: 12
EMİNÖNÜ—İSTANBUL
Tel: 22 64 97— 22 14 28

Paksoy Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Samsun Şubesi
Borsa Binaları Liman Sahil Mevkii No: 12
SAMSUN
Tel: 113 58

Paksoy Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Ankara Şubesi
Ulucanlar Cad. Armağan Sokak No: 21/A
ANKARA
Tel: 19 16 69—19 41 01

Paksoy Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Eskişehir Şubesi
İstiklâl Mah. (Reşadiye) Dilek Sokak No: 30/A
ESKİŞEHİR
Tel: 123 84

Paksoy Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Adapazarı Satış Mağazası
Orta Mah. Çeşme Meydanı Doğu Sokak Torun Apt.
ADAPAZARI
Tel: 21 35

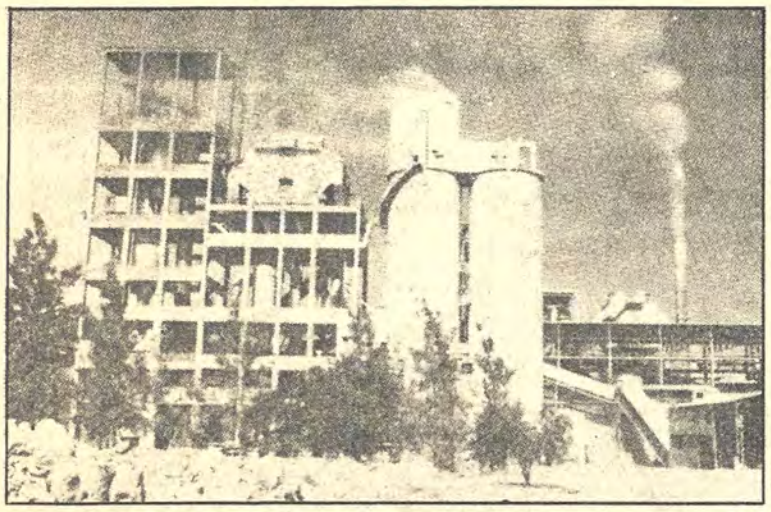

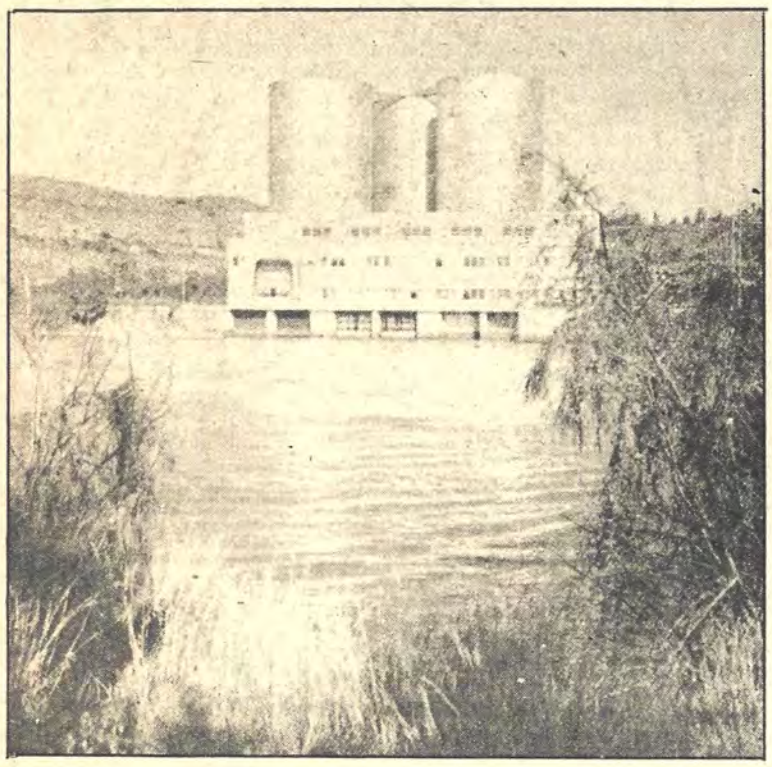

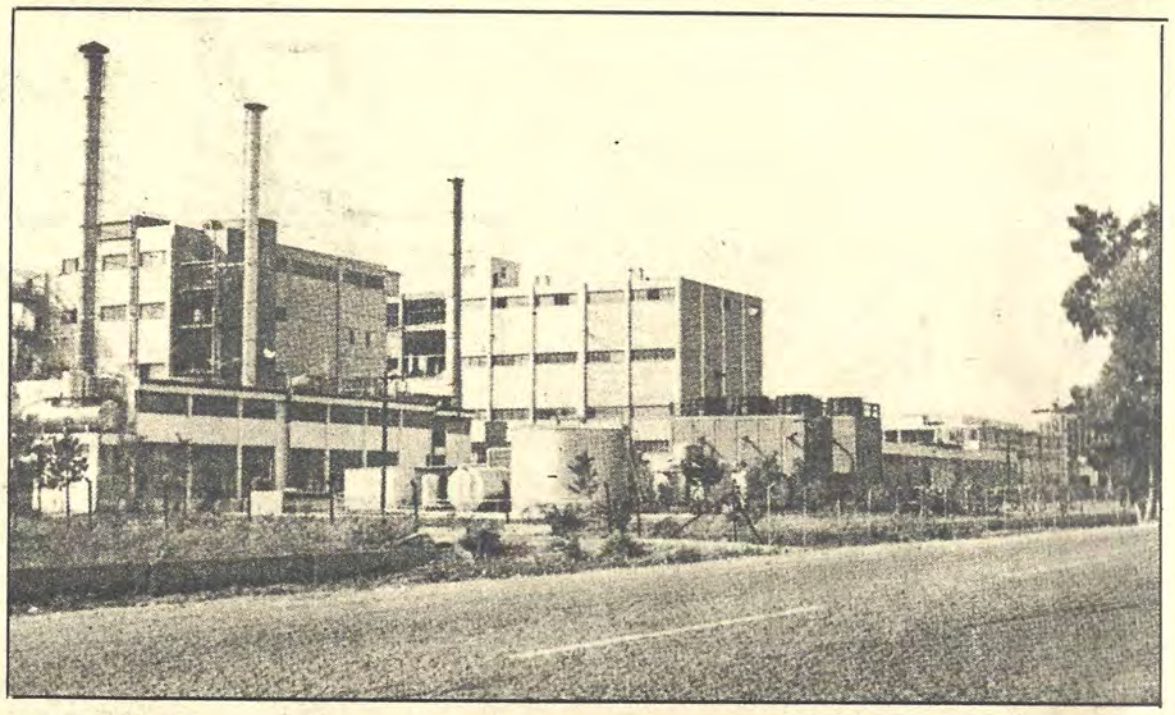

Tekstil sanayii Adana'da 1850'lere dayanır. Bu sanayi kolu, giderek gelişmiş, bugün Adana yüzde 3.5'lik gayrısafi yurtiçi hâsıla ile Türkiye'nin dördüncü büyük kenti olmuştur.

Çukurova Elektrik A.Ş. elektrik üreten en gelişmiş şirketlerimizdendir (üstte sağda). Toplam 1 milyar 152 milyon Kw saat üretim gücüne sahiptir...

Suni ve sentetik elyaf üreten SASA fabrikası, Türkiye'nin en büyük 100 şirketi arasındadır (üstte solda). Çukurova Çimento Fabrikası yörenin çimento ihtiyacını büyük ölçüde karşılamaktadır (yanda).

mana kadar faaliyetini sürdürmüştü.

1960'lardaki tekstil fabrikalarına, 1970'lerde Sabancı'ların Teksa, Türkiye İş Bankası'nın Mensa fabrikaları, ayrıca Çukobirlik Ceytaş Ceyhan Tekstil Sanayii A.Ş. ve Yurtaş İplik fabrikaları da eklenmişti. 1976'da Türkiye'deki 3 milyon iğin 392.902'si yani her beş iğden biri Adana'da bulunuyordu. Aynı yıl yapılan istatistiklere göre Türkiye'deki toplam 36.642 tezgâhtan 4.106'i yani yaklaşık onda biri Adana'da idi. Ayrıca Adana 1978'de Türkiye dokuma sanayiinde yaratılan katma değerin beşte birini gerçekleştiriyordu.

Küçük sanayiideki gerileme tekstil sektöründe de kendini göstermiş çırçır fabrikalarının sayısı 1960'lara göre azalmıştır. Öyle ki, 1970 yılında Adana'da sadece 50-60 çırçır makinesi bulunuyordu. Bu arada Sawgin Tesisleri Sanayi Bakanlığı'nın teşvik kredisi ile beslenmye başlayınca, sawgin tesislerine yapılan yatırımlar da artış gösterdi.

ÇİMENTO—TUĞLA ÜRETİMİ

Çimento, tuğla ve kiremit üretimi 1960'lı yıllarda Adana'da başlıca ara malları niteliği taşıyordu. Ancak ilerleyen yıllar içinde önemini yitiren sektör, gelişimi Adana ortalamasının altında sürdürdü. Buna karşılık yine ara malı sayılan kimya sektörü ise büyük bir aşama yaptı. Öyle ki 1973 yılında kimya dalında yapılan yatırımlar toplamı, Adana genelindeki yatırımların yüzde 62'sine ulaştı. Kimya alanındaki en önemli fabrikalardan biri Sabancı Holding'e bağlı SASA idi. Teknolojisini İmperial Chemical İndustries adlı yabancı şirketten alan SASA üretime 1969 yılında geçmişti. 1970 başlarında yeniden genişletilen fabrikada polimercips ve polyester elyafı üretiliyordu. Kimya sanayiinde Sabancı'lara bağlı bir başka kuruluş da PVC boru ve plastik çuval üreten PİLSA'dır. Bu sektörde yer alan bir diğer önemli fabrika da Akdeniz Amonyak Tesisi'dir. Adana'da kimya sanayiinin gelişimini sergileyen bir başka çarpıcı örnek de 1968-73 yılları arasında teşvik kapsamına giren yatırımlarla ilişkin verilerdir.

Bu süre içinde, Türkiye'de teşvik kapsamına giren yatırımların yüzde 50'i Adana'da idi. Teşvikten yararlanan yatırımların yüzde 46'sı ise Sabancı Holding'e bağlı yatırımlardı.

Madenî eşya, makine, taşıt araçları sektörlerinde üretim, küçük işkollarında yapılıyor. Daha çok Karşıyaka bölgesinde yoğunlaşan küçük yapım ve onarım evlerinde, üretim ilişkileri usta-çırak temeline oturmuştur. Daha çok küşük sanayii için yedek parça üreten bu işyerlerinin sayısı 100'e ulaşmaktadır.

Yatırım malları, küçük işletmelerin en parlak gelişim gösterdikleri alan olmuştur. Diğer alanlarda küçük işletmelerde yaratılan katma değer yüzde üç oranında kalırken, yatırım malları sektöründe yüzde 30'a kadar ulaşmaktadır. On kişiden az işçi çalıştıran ya da toplam çevirici gücü on beygir gücünden az olan bu işyerleri, nitelikli işçi payının yüksekliği ile de dikkati çekmektedir.

Başta kimya sanayii olmak üzere, Adana'da kişi başına yaratılan katma değer, Türkiye ortalamasından yüksek bir orana tırmanmıştır. Önemli sanayii dalları tek tek ele alınacak olursa, kişi başına yaratılan katma değer yine Türkiye ortalamasının üzerinde yer almaktadır. Örneğinkimyasanayiinde ücretli işçi başına katma değer Adana'da 369.8 iken Türkiye genelinde bu oran 297.6'da sınırlı kalmaktadır. Ancak büyük sanayiide gözlenen bu göz kamaştırıcı gelişim, şirketleşme ve holdingleşme ile devletin özel sermayeyi teşvik politikaları sonucu küçük sanayiinin zayıf kalmasını doğurmuştur. Gelişmemiş teknolojiler kullanan küçük işletmelerde, işçi başına yaratılan katma değer Türkiye ortalamalarının altında kalmaktadır.

PAMUK VE TARIMSAL YAPI

Adana ve yöresindeki ekonomik canlılığın atardamarı bir karışı bile boş olmayan, üretken, verimli tarımsal alanlardır. Tarım alanında elde edilen gelir oranı, Türkiye ortalamalarını aşmaktadır.

Tarımsal ürünlerin başında pamuk, buğday, turunçgiller, sebze ve meyve gelmektedir. Önemli bir ihraç maddesi olan pamuk aynı zamanda bölgede büyük gelişim gösteren tekstil sanayiinin de ana hammaddesidir.

Hem sanayiide, hammadde girdisi hem de tarımsal ürün olan pamuk, başlıbaşına bir istihdam kaynağıdır.

Her yıl özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinin çeşitli kentlerinden, sayıları 100 bini bulan tarım işçisi Adana yöresine gelerek mevsimlik işçi olarak çalışmaktadır.Adana tarım sektörünün en belirgin özelliği sanayii ile iç içe geçmiş oluşudur.

ÇUKUROVA ELEKTRİK

Ülkemizde, elektrik üreten özel şirketlerin en gelişmişi olan ve Çukurova bölgesinin elektrik gereksiniminin önemli bir bölümünü karşılayan Çukurova Elektrik A.Ş. 1952 yılında kuruldu. Altı bin ortaklı, halka açık bir anonim şirket olan Çukurova Elektrik, Dünya Bankası'ndan da gerekli kredileri sağlayarak 1970'li yıllara dek Adana, Mersin ve Tarsus kent belediyeleri ve sanayiinin elektrik sorununu tek başına çözdü. Seyhan, Kadıncık, Yüreğir, Kadıncık (2), ve Mersin Hidroelektrik santrallarının oluşturduğu şirket, 1970 yılında enterkonnekte sisteme bağlandı. Toplam 1 milyar 452 milyon Kwsaat üretim gücüne sahip bulunan Çukurova Elektrik A.Ş. 1970'den sonra üretiminde düşüş gösterdi.

1968-1980 ARASINDA TÜRKİYE'DEKİ EN BÜYÜK 100 ŞİRKET ARASINA GİREN ADANA ŞİRKETLERİ:

AKDENİZ Nebati Yağlar ve Tekstil Sanayii A.Ş.
BOSSA Ticaret ve Sanayii A.Ş. (X)
ÇUKUROVA Çimento Sanayii T.A.Ş.
ÇUKUROVA Makine İmalât ve Ticaret A.Ş.
ÇUKUROVA Pamuk Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (X)
GÜNEY SANAYİ ve Ticaret A.Ş. (X)
MARSA Margarin Sanayi A.Ş.
MİLLİ MENSUCAT Sanayi ve Ticaret A.Ş. (X)
PAKSOY Ticaret ve Sanayi A.Ş.
SAPTEKS Sapmaz Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş. (X)
SASA Sunî ve Sentetik Elyaf Sanayi A.Ş. (X)
TEKSA Tekstil Ticaret ve Sanayi A.Ş.
TOROSLAR Ticaret T.A.Ş. (X)
Yanlarında (X) işareti bulunan şirketler, 1980'de en büyük 100 şirket arasında yer almışlardır.

ADANA'DA DEVLET FABRİKALARI

Bağlı olduğu kuruluş	Fabrikanın adı
Et ve Balık Kurumu	Adana Et Kombinası
Türkiye Süt Endüstri Kurumu	Adana Süt ve Mamulleri Sanayii
Toprak Mahsulleri Ofisi	Ceyhan Sanayii ve ticaret İşletmeleri
Tekel Genel Müdürlüğü	Adana Sigara Fabrikası
Tekel Genel Müdürlüğü	Adana Tütün Fabrikası
Sümerbank Genel Müdürlüğü	Kayseri Pamuklu Sanayii Adana Bez Fab.
Sümerbank Genel Müdürlüğü	Adana Pamuk Satın Alma ve Çırçır Fab.
Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş.	Adana Kâğıt Torba Fabrikası
Türkiye Çimento Sanayii T.A.Ş.	Çukurova Çimento Fabrikası
Azot Sanayii T.A.Ş.	Çukurova Akdeniz Amonyak Tesisi
Türkiye Zirai Donatım Kurumu	TZOK Adana Şubesi Adana Tarım Makineleri İmalât ve İşletmesi Müdürlüğü

Komple tefriş ve dekorasyonda
1968 yılından beri seçmesini
bilenlerin hizmetindeyiz.
sute
İNŞ. ve TİC. LİMİTED ŞİRKETİ
Ziyapaşa Bulvarı – ADANA
Tel: 15129 – 15741 Teleks: 62105 sutetr

Ülkemizde ilk makineli tarım Çukurova'da uygulandı...

● Traktör ve römork bugün Adana'da tarımsal üretimin ve taşımacılığın vazgeçilmez araçlarıdır..

OSMANLILARIN çeşitli dönemlerinde Çukurova'ya yerleştirmek istedikleri hiç bir topluluk burada kalmak istememiştir. Önceleri sazlık, bataklık olan bu yörede sivrisinekler kol gezer ve sıtma ortalığı kasıp kavururmuş. Ekilen toprakların ölçümü ise oldukça az bulunmaktaymış.

Makineleşme, ekilebilir toprakların geniş alanlara yayılması, bire yüz bire beşyüz veren ekim bu yerin aranılır bir duruma gelmesini sağlamıştır.

Şimdi bu ovada topraklar, altından kıymetlidir.

Ülkemizde ilk makineli tarım Çukurova yöresinde yapılmıştır. Pamuk ekicisi tarlanın iki ucuna yerleştirdiği buharlı makinelerin arasına yerleştirdikleri "köten" diye adlandırılan değici bir âlet yerleştirilir.

Köten teller yordamı ile iki makine arasında gidip gelirken tarla da böyle ce sürülmüş olurdu.

Çukurova tarımının makineleşmesi 1949 yıllarına rastlamaktadır. Makine ile üretim Çukurova'yı bugünkü durumuna ulaştıran en büyük faktörlerin başında yer almaktadır.

Traktör ve römork bugün Türkiye'nin hemen hemen bütün yöresinde görüldüğü gibi ulaşım vasıtası olarak da kullanılmaktadır. Özellikle kırsal kesimlerde gelinin hamama götürülmesi, şehre alışverişe gidilmesi, bayram ve diğer törenlerde traktör ve römork halkın vazgeçilmez bir ulaşım aracı olabilmektedir.

Şimdi büyük şehirlerimizde çeşitli marka arabaların iddialarla yarıştırıldıkları gibi, makineleşmenin başladığı sıralarda Çukurova ve diğer yörelerde güçlü traktörler birbiri ardına bağlanarak hareket ettirilmek suretiyle güreştirildikleri dilden dile dolaşmaktadır.

Balıkesir'in deve, Denizli'nin horoz güreşleri gibi traktörlerin davul ve zurnalarla güreştirildiklerini görmek artık mümkün değildir.

Ancak bu makineleşme sonucu tüm müsbet gelişmelerin yanı sıra Anadolu'nun çeşitli yörelerinden Çukurova'ya çalışmaya gelen işsizlerin sorununu da ortaya çıkarmıştır. Mevsimli veya kalımlı diye adlandırılan tarım işçileri 1950 yıllarından önce akın akın yöreye gelerek çalışma imkânı bulurlarken bugün bu gelenek eskiye oranla oldukça az bir görünümle devam etmektedir.

Çukurova makineleşmeyle paralel zenginleşmesinide sürdürmüştür. Tarımda makineleşme Türkiye'de ilk bu yörede görülmüştür. Bu ucsuz bucaksız, verimli arazilerin sulama ve ekilip, biçilmesinde modern tarım araçları giderek daha fazla kullanılmaktadır.

Traktör ve römork tarım işçileri için en başta gelen taşıma aracıdır... Traktör hem tarımda hem de taşımacılıkta çokça kullanılır Adana'da...

Tül alacaksanız...
Gönlünüzdeki
Tül Evore'de.

Perde alacaksanız
EVORE'ye gelin!

Kumaş perde alacaksanız...
Evore'nin
perdelerini görün.

evore®
perde... gönlünüzce

EVORE BİR BOSSA MAMULUDÜR
BOSSA HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG'E DAHİL BİR KURULUŞTUR

ÖNEMLİ KİŞİLER

HACI ÖMER SABANCI

Adana denince akla ilk gelen isimlerden biri olmasına karşın, Hacı Ömer Sabancı Kayseri doğumludur. Ancak 14 yaşında geldiği Adana'da kısa sürede kentin sevgilisi olmayı başardı, birbiri ardına gerçekleştirdiği yatırımlarla Adana'nın ekonomik büyümesine büyük katkılarda bulundu. Adana'ya geldiği ilk yıllarda pamuk ticareti ve taşımacılıkla uğraşan Sabancı, bu arada Kayseri'den gelen işadamlarının finansman gücü ile Adanalı çiftçilerin hammadde potansiyeli arasında köprü kurmak için çalıştı. Bu çabaların bir ürünü olarak kurulan Akbank, ilerleyen yıllar içinde Hacı Ömer Sabancı'nın, giderek Adana yöresinin gerçekleştirdiği sanayi patlamasında itici rol oynadı. Hacı Ömer Sabancı, çalışkan, cesur kişiliğinin yansıması olarak iş hayatında da başarıdan başarıya koştu, kurduğu dev fabrikalarla ülke ekonomisine canlılık getirdi.

ORHAN KEMAL

Türk edebiyatının yetiştirdiği büyük isimlerden Orhan Kemal, Ceyhan'da dünyaya geldi. Asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü olan yazar, çocukluk yıllarında babası ile birlikte Suriye'de bir yıl sürgün yaşadı. İlerleyen yıllar içinde öğrenimini yarım bırakarak pamuk fabrikalarında işçi olarak çalışmaya başladı. Orhan Kemal'in Türk edebiyatına ilk adımları "Yeni Edebiyat", "Yeni Ses", "Yürüyüş", "Varlık" gibi dergilerde yayınladığı öyküleriyle oldu. Daha sonra roman çalışmalarına başlayarak birbiri ardına ölmez eserler verdi. Toplumsal gerçekçilik çizgisinde yapıtlar ortaya koyan yazarın eserlerinden bazıları şunlardır: 72. Koğuş, Grev, Avare, Yıllar, Bereketli Topraklar Üzerinde, Vukuat Var, Devlet Kuşu, Eskici ve Oğulları, Bir Filiz Vardı, Baba Evi.

CAVİT ORAL

Adana eşrafından olan Cavit Oral, çeşitli partilerde sürdüğü politik yaşamı boyunca Tarım Bakanlığı'na kadar yükseldi. Toprak reformu konusundaki tartışmaları ile ün kazandı.

YAŞAR KEMAL

Uluslararası alanda ün yapmış, yapıtları otuzdan fazla dile çevrilmiş Yaşar Kemal, Osmaniye'ye bağlı Gökçeli köyünde doğdu. Öğrenimini ortaokul son sınıfta terkederek ırgatlık, arzuhalcilik gibi işler yaptı. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek Cumhuriyet gazetesinde çahşmaya başladı. Yazarlık hayatı boyunca, usta kalemi ile Çukurova kültürünün tarihsel-toplumsal temellerini irdeledi. Çözülen toplum yapısı içinde değişen değerleri ve yeni toplum yapısını gerçekçi gözlemlerle yansıttı. Son olarak Fransa'da "Del Duca" edebiyat ödülünü kazanarak uluslararası alanda kazandığı başarılara biryenisini ekledi.

AHMET SAPMAZ

Karaisalı'da doğan Ahmet Sapmaz, Güney Holding'in sahibidir. Adana'nın yetiştirdiği büyük işadamlarımızdan olan Ahmet Sapmaz, sanayileşmenin atılım yıllarında Akbank'ın kuruluşunda yer aldı. Daha sonra banka üzerindeki etkisi kaybolan Ahmet Sapmaz, merkezini Güney Sanayi Tekstil Fabrikası'nın oluşturduğu bir şirketler grubuna sahiptir.

KEMAL SATIR

İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitiren Kemal Satır daha sonra siyaset yaşamına atıldı. Adana'da doktorluk yaparken girdiği CHP'de 1946 yılında merkez yönetim kurulu üyeliğine dek yükseldi. Çeşitli dönemlerde Adana milletvekilliği yaptı. Satır, 1973 yılından sonra politik yaşamdan çekildi.

ÖZDEMİR SABANCI

Sabancı ailesinde Adana doğumlu tek kişi olan Özdemir Sabancı, Sabancı Holding İdare Meclisi üyeliği, SASA, PİLSA, LASSA, TEKSA, İNSA şirketlerinde yönetici olarak görev aldı.

NEVZAT SABUNCU

İstanbul İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'ni bitiren Nevzat Sabuncu, çeşitli işletmelerde genel müdür olarak görev yapıyor.

KASIM GÜLEK

Fransa'da ve ABD'de Columbia Üniversitesi'nde Siyasal Bilimler eğitimi gördü. Adana milletvekilliği, Bayındırlık ve Ulaştırma bakanlığı yaptı. 1960 yılında Kurucu Meclis'e seçildikten sonra, 1961'de Adana milletvekili olarak parlamentoya girdi. Bir süre kontenjan senatörlüğü de yaptı.

ADANA
DİVAN OTELİ

★ Her türlü konfora haiz, lüks, gömme banyolu, telefonlu, 2 kanal müzik yayınlı. Klimatize 116 oda
★ Lüks Restoran
★ Gece Kulübü
★ Lobby
★ Divan Bar
★ Seminer ve Kokteyl Salonu
★ Teras
★ Erkek ve Bayan Kuaförü
★ Butik
★ Hediyelik Eşya Galerisi

Tel: 22 701 – 2-3-4
Telex: 62330 Sutu Tr. Adana

TEKSA

Kadife
Havlu
İplik

20.000 M².'lik bir alana yayılmış olan TEKSA Kadifeleri Fabrikası'nda 1700 işçi günde 10 bin metre kadife üretmektedir.

SAKIP SABANCI'YA GÖRE ADANA: «BAYRAM YERİ...»

● Sakıp Ağa'ya göre Adana mı? Adana hem Amerika'nın Californiya'sı hem Ingiltere'nin Manchester'i.

HALİT ÇAPIN

SAKIP Ağa ile Adana'da "bayram yerine" gittik Allahıma kurban. Yau, bu Sakıp Ağa bi küçücük, minnacık çocuk sankim. Ne dönme dolap bıraktı ne atlı karınca binmedik... Bi lahmacun yedi sonra, bi lahmacun, abovv... Bu kaçıncı bardak şalgam suyu Allahına kurban Sakıp Ağa...

★ ★ ★

Kocaman odanın kocaman masasının arkasında oturan Sakıp Sabancı, elleriyle, gözleriyle, yüzleriyle (Kısa bir süreçte yüzü yüzlerce çocuğun yüzü oldu) çocukluk yıllarının Adana'sına gitti. Elleriyle anlattı o bayram yerini, gözleriyle anlattı o bayram yerini, yüzleriyle anlattı.

Kim ne derse desin. Hatta bazıları **"Ansiklopedilerde parasını verdiniz mi satın alamayacağınız hiçbir şey bulamazsınız"** desin... Ihh!.. Parasını verseniz de, olabilmezcesine paralar verseniz de, ne çocukluğunuzu, ne de, o taa eskilerde kalmış bayram yerlerini, o bayram yerlerinin uçan balonlarını, dönme dolaplarını ve o bayram yerlerinin lahmacunlarını alabilemezsiniz. Aha Sakıp Ağa, aha para!.. Ama yok.

★ ★ ★

Sakıp Ağa'nın muhabbeti Adana muhabbeti... Uzun... Tatlı... Tembel işi... Ne demekte kendisi **"Biz Adanalılar sıcak kanlı insanlarızdır. Fazla eli açık insanlarızdır.** (Bi tek Malboro verdi Allahıma! Paketi cebine koydu sonra helal) **Adanalımız belki kızacıktır ama az biraz tembelizdir. Hovardayızdır, eğlenceye düşkünüzdür sevecenizdir..."**

★ ★ ★

Sakıp Ağa'ya, ille de Adana'nın belediye binasının caddesi... Ne biçim bir caddeyse o belediye caddesi, hep Sakıp Sabancı'nın burnunda tütmekte. Adana'ya her gidişinde, arabasından mutlaka inip yürüdüğü yer. Hep özlemi çekilen bir yol. Bir tarihlerde istasyondan çıktıktan sonra, bu cadde uzar gidermiş çoğunluk iki katlı bahçe içi ev gibi evlerle. Şimdiki beton yığınaklar değil, gerçekten o ev gibi evlerle. Bahçelerden yayılan çiçek kokuları. Say ki Babil'in asma bahçeleri. Amanın bu ne hoş kokular. Sakıp Ağa Fındıklı'daki hanın içindeki odasına getirip o kokuları koydu anlatırken sankim.

★ ★ ★

Sakıp Ağa'ya göre Adana mı? Adana hem Amerika'nın Californiya'sı hem İngiltere'nin Manchester'i. Yani hem tarım hem sanayi. Adana Sakıp Ağa'ya göre cennet. Kayseri'nin hatırı kalmasın ama Adana bir başka canım. Adana bambaşka. Hele eskiye göre şimdi. Eskiden bire elli alınan yerden, şimdi bire yüz. Az biraz sıksan, az biraz ciddî tutsan işi daha fazlası. "Sanayi tamam da, tarımı boşlamayacaksın" diyor Sakıp Sabancı "Aman ha tarımı boşlamak hiç yok..."

Ve yine şimdi, Adana'nın yolları helal. Neydi canım o eski yollar. Neydi canım eskiden çiftliğe bir gidiş gelişte, tozdan topraktan un çuvallarına düşmüş o hallar. Şimdi? Ne diyor şarkı: "Adana'nın yolları taştan".

★ ★ ★

Ne mi yapmak gerek şimdilerde Adana'ya? Neleri mi eksik Sakıp Ağa'ya göre: Önce kanalizasyon sorunu. Sonra planlı programlı bir yerleşim. Ve de açık bir liman. Yani o havaliye Adana bölgesine bir açık liman. Bir serbest liman. O zaman gör bir bak.

★ ★ ★

Sakıp Sabancı'ya, neden Adana'nın hep o belediye önü İstasyon Caddesi'nin hasretini çektiğini, o piyasa yapılan, ağaç ağaç, çiçek çiçek, kokulu yolu özlediğini sormadım.

Ve Sakıp Ağa Adana'nın bayram yerlerini büyük bir içtenlikle anlatırken anladım ki kişi, nesi varSA, nesi yokSA, satSA ve savSA binemiyor geçmişteki atlı karıncalarına, dönme dolaplarına. Binemiyor ağam!.

Nüfus

NÜFUS ARTIŞI, ŞEHİRSEL VE KIRSAL DAĞILIM

Adana'nın nüfusu yılda ortalama yüzde sekiz bir artış göstermektedir. İl merkezinde kilometre kareye 261 kişi düşerken, bu sayı Osmaniye'de 84, Ceyhan'da 81, Bahçe'de 76, Kadirli'de 56, Kozan'da 49, Yumurtalık'ta 35, Karataş'ta 30, Tufanbeyli'de 23, Pozantı'da 17, Karaisalı'da 16, Feke'de 14, Saimbeyli'de 12'dir.

Önemli bir pamuk üretim bölgesi olduğu için Adana'nın nüfusu Güneydoğu bölgesinden gelen işçiler nedeniyle her yaz mevsimi 60-100 bin arasında artış göstermektedir. Tarım işçileri ağustos ayında gelir, ekim başında dönerler.

ŞEHİR VE KÖY NÜFUSLARI

	ŞEHİR NÜFUSU	KÖY NÜFUSU	TOPLAM
Merkez İlçe	574.515	91.217	665.732
Bahçe	12.366	76.670	89.036
Ceyhan	57.307	87.887	145.194
Feke	4.932	19.555	24.487
Kadirli	40.643	58.874	99.517
Karaisalı	2.711	51.983	54.694
Karataş	5.695	60.945	66.640
Kozan	42.462	88.338	130.800
Osmaniye	84.212	43.746	127.958
Pozantı	6.453	11.263	17.716
Saimbeyli	4.061	16.345	20.406
Tufanbeyli	5.044	18.818	23.862
Yumurtalık	2.444	17.257	19.701
	842.845	642.898	1.485.743

VERGİ REKORTMENLERİ

Adana ilinde 1980 yılı vergi rekortmenleri içinde ilk 25 kişi şöyle sıralandı:

1 — Hacı Sabancı (146 milyon 341 bin)
2 — Sakıp Sabancı (142 milyon 456 bin)
3 — Özdemir Sabancı (136 milyon 427 bin)
4 — Şevket Sabancı (121 milyon 890 bin)
5 — Erol Sabancı (120 milyon 712 bin)
6 — Aydın Gülcüler (36 milyon 336 bin)
7 — Abdullah Aktan (25 milyon 062 bin)
8 — Hüsamettin Özaltın (21 milyon 867 bin)
9 — Abdülhamit Toprak (21 milyon 579 bin)
10 — Nedim Özaltın
11 — Selahattin Sezer (20 milyon 287 bin)
12 — Özdilek Adalı (20 milyon 036 bin)
13 — Reşit Ener (18 milyon 261 bin)
14 — Kemal Çetiner (18 milyon 205 bin)
15 — Emrullah Altay (17 milyon 704 bin)
16 — Yurdanur Dönen (17 milyon 597 bin)
17 — Hızır Amade (17 milyon 504 bin)
18 — Yalçın Sabancı (17 milyon 004 bin)
19 — Nizamettin Pakyürek (16 milyon 694 bin)
20 — İdil İkiz (16 milyon 095 bin)
21 — Gül Sabancı (15 milyon 358 bin)
22 — Kemal Pakyürek (14 milyon 224 bin)
23 — İbrahim Yılmaz (13 milyon 626 bin)
24 — Oğuz Yarman (12 milyon 673 bin)
25 — İlhan Gürsel (11 milyon 409 bin).

PAKTAŞ
PAMUK TİCARET VE SANAYİ A. Ş
ADANA

Gerek çalıştırdığı işçi ve personel sayısı bakımından, gerekse iğ ve dokuma tezgâhı bakımından PAKTAŞ, dev bir tekstil kuruluşudur.

1950 yılında kurulan PAKTAŞ, her geçen yıl teknolojik değişikliğe ayak uydurabilmiş nadir firmalardan biridir.

Son yıllarda üretiminin hemen tamama yakın kısmını ihracata yöneltmiş olan PAKTAŞ, ülke ekonomisinde önemli rol oynamaktadır. Firma, ihracatını her yıl bir öncekinden daha ileriye götürme gayreti içindedir.

PAKTAŞ, üretim çeşitleri ve kapasitesinin yüksekliği ile kendini tekstil sektöründe yıllardan beri kabul ettirmiş bir kuruluştur. Yüzlerce çeşit pamuklu, poliesterli ve yünlü dokumalarıyla ülkenin hizmetindedir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Adana'nın yurt ekonomisinde seçkin bir yeri vardır. "Adana" herkese tarım ve endüstriyi hatırlatır.

Adana ve Çukurova yurdumuzun en başta gelen tarım merkezi olmakla birlikte, aynı şekilde büyük sanayi ve endüstri kuruluşlarımızın bulunduğu bir merkezdir.

Çukurova Üniversitesinin öğretim ve eğitime başlamasından sonra Adana, eğitim ve kültür hizmetleri açısından da büyük önem kazanmıştır.

Türk Ticaret Bankası 1949 yılından beri 33 yıldır Adana'da modern bankacılığın en güzel örnekleriyle Adanalıların hizmetindedir.

Türk Ticaret Bankası, Adana Şubesi...

Adana ili şubeleri:
Adana merkez - Bulvar - Ceyhan - Hâl- İmâmoğlu - Kadirli - Karataş - Karşıyaka - Kozan - Kuruköprü - Osmaniye - **Saydamcaddesi** - Yağcami - Yavuzlar.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

ADANA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Hastaneler

Adana, güney bölgesinin sağlık merkezidir

1983 yılında hizmete açılması planlanan Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne bağlı 1000 yataklı hastane, sadece Adana'nın değil, yakın illerin bu alandaki ihtiyacını en iyi düzeyde karşılayacaktır.

Diğer hastaneler ve yatak kapasiteleri şöyledir:
Devlet Hastanesi **(400)**,
Göğüs Hastanesi **(200)**,
Ç.Ü. Numune Hastanesi **(523)**,
Doğumevi Hastanesi **(125)**,
SSK Hastanesi **(610)**,
Askerî Hastane **(100)**,
Zührevi Hastalıklar **(16)**.

Adana'daki özel hastaneler:

Algan **(15)**,
Hayat **(40)**,
Tezcanlar **(10)**,
İhsan Önal **(20)**,
Can Erk **(32)**.

İlçeler:
Ceyhan **(75)**,
Kadirli **(50)**,
Osmaniye **(75)**,
Kozan **(50)**,
Saimbeyli **(10)**.

Sosyal Sigortalar Kurumu Adana Hastanesi...

Önemli telefonlar

Adana'nın önemli telefon numaraları:
Sıkıyönetim Komutanlığı: **17676**
Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığı: **20568**
Vali: **17700**
Belediye Başkanı: **12421**
Emniyet Müdürü: **22749**
Jandarma Alay Komutanlığı: **17650**
Emniyet Nöbetçi Müdürlüğü: **11052**
Emniyet İhbar: **22222**
SSK Hastanesi: **18740-2**
Devlet Hastanesi: **18721**
Numune Hastanesi: **20297**
Çukurova Üniversitesi **24571-6**
Adliye Santral: **19424-5**
Cezaevi: **12526**
Elektrik İşletmesi: **11022**
Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü: **22926**

TÜRKİYE'DE YAĞ SANAYİİNDE İLK ULUSLARARASI MADALYA

TÜRKİYE GIDA ... MONDE SELECTION BRUXELLES SELECTION MONDIALE DES PRODUITS ALIMENTAIRES

KARAM
1982 Dünya kalite yarışmasında da altın madalya kazanmıştır.

gururluyuz KARAM Yağları

Karamehmetler Yağ Sanayi ve Tic. A.Ş. TARSUS tel: 11 156 - 11 299 MERSİN tel: 12 517 - 12 518 ANKARA tel: 11 82 51 24 36 43

20 bin dekar alana yayılan ilim merkezi...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ'NDE 7 BİN 784 ÖĞRENCİ VAR

● Kent merkezine 8 kilometre uzaklıktaki üniversitede 187 profesör ve doçent görev yapmakta Üniversite'nin bünyesindeki Ziraat Fakültesi'nin bölgenin tarımsal gelişmesinde önemli rolü var

ÇUKUROVA Üniversitesi 22 Kasım 1973 tarihinde 1786 sayılı yasa ile Ankara Üniversitesi'ne bağlı Ziraat, Atatürk Üniversitesi'ne bağlı Tıp fakültelerini içine alarak kuruldu.

YERİ

Kent merkezine sekiz kilometre uzaklıktaki Seyhan baraj gölü kıyılarından başlayarak, Balçalı köyüne doğru yayılan 20 bin dekarlık alan üzerinde kurulan Çukurova Üniversitesi'nde, projesi hazırlanan binaların büyük kısmı tamamlanmış durumda.

İLİM HAYATINA KATKILARI

Çukurova Üniversitesi'ne bağlı fakülte, enstitü ve yüksek okullardaki öğretim üye ve yardımcıları çeşitli dallarda araştırmalar yaparak ilim hayatımıza yenilikler sunmuşlardır. Bu araştırmalar tarım, kimya ve tıp alanında yoğunluk kazanmıştır.

Özellikle Ziraat Fakültesi'nin Çukurova ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki tarımsal uğraşıda önemli bir yeri olmuştur. Toprak yapısının tanınması ve tarım tekniği konusunda bu fakültenin sürekli çalışmaları, dekar başına verimin arttırılmasında yarar sağlamıştır.

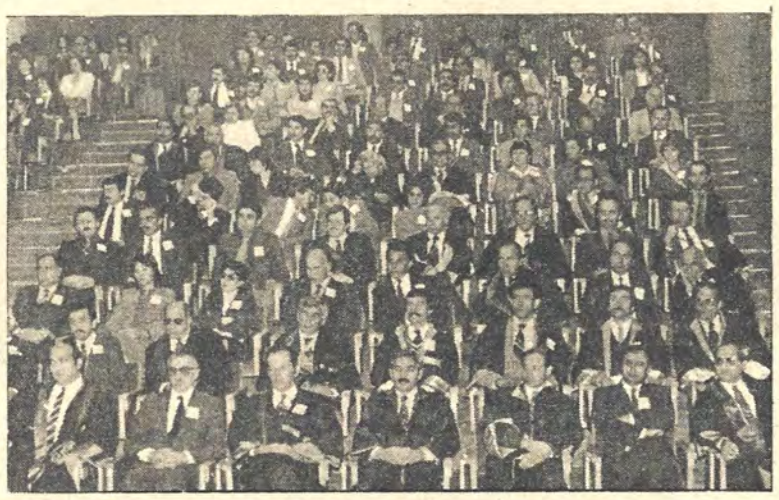

Üniversite'de 187 profesör ve doçent ile 358 öğretim yardımcısı görev yapıyor...

Tıp Fakültesi ise, yöresel hastalıkları incelemiş, çeşitli ilçelerde sağlık istasyonları kurularak istatistikler yapılıp, muayene ve tedavi çalışmaları yapılmıştır. Çevre sağlığı konusu da Tıp Fakültesi'nin önde gelen çalışmaları arasındadır.

BÖLÜMLERİ

Çukurova Üniversitesi'ne bağlı beş fakülte, üç enstitü, on yüksek okul bulunmaktadır. Fakültelere bağlı bölümler ise şöyledir:

Ziraat Fakültesi: Bahçe Bitkileri, Bitki Koruma, Kültür Teknik, Peyzaj Mimarlığı, Tarım Ekonomisi, Tarım Ürünleri, Tarla Bitkileri, Toprak, Zooteknik.

Tıp Fakültesi: Temel Tıp, Dahili Tıp, Cerrahi Tıp.

Fen-Edebiyat Fakültesi: Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji.

YER BİLİMLERİ

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi: İnşaat Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği, Makina Mühendisliği.

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi: İktisat, İşletme.

Enstitüler: Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Sosyal Bilimler.

Yüksek okulları: İskende, ismaniye, Ceyhan, Mersin, Ant ya yüksek okulları, Hatay Eğitim Yüksek Okulu, Adana ve İskenderun Yabancı Diller Yüksek okulları, Mersin Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu.

Çukurova Üniversitesi'nde 187 profesör, doçent ve yardımcı doçent ile 358 öğretim yardımcısı görev yapmaktadır. 276'sı işçi 1794 personel vardır.

Üniversiteye bağlı fakülte ve yüksek okullarda 1982-83 öğrenim yılının öğrenci sayısı 7784'tür. Bunlardan 4655'i fakültelerde öğrenim görmektedir.

GÖREVLİ ÖĞRETİM ÜYELERİ

Rektör: **Prof. Dr. Mithat Özsan**

Ziraat Fakültesi Dekanı: **Prof. Dr. M. Şefik Yeşilsoy**

Tıp Fakültesi Dekanı: **Prof. Dr. Faruk L. Özer**

Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı: **Prof. Dr. Ahmet Çınar**

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dekanı: **Prof. Dr. Erhan Kıral**

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı: **Prof. Dr. Mustafa Mazlum.**

EĞİTİM (1982 yılı bilgileri)

İLKÖĞRETİM	RESMİ	ÖZEL	TOPLAM
Okul Sayısı	1101	—	1101
Öğretmen Sayısı	7020	—	7020
Öğrenci Sayısı	213.069	—	213.069
ORTA ÖĞRETİM			
Okul Sayısı	151	6	157
Öğretmen Sayısı	2938	84	3022
Öğrenci Sayısı	79241	1746	80987

ÖZEL EĞİTİM YAPAN OKULLAR	Öğrenci	Öğretmen
1—Yetiştirme Yurdu	174	13
2—Sağırlar Okulu	307	26

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM	Kapasite	Öğretmen
1—Zübeyde Hanım Anaokulu	300	18
2—Necatibey Anaokulu	150	12

HALK EĞİTİMİ

1981—1982 yılında okuma - yazma kurslarına 38.944 kişi katılmış ve 21.154 kişi okur-yazar belgesi almıştır.

Başakçek aldınız mı?

**Başakçek'inizi bir an önce alın. Paranızı üstünüzde taşıyıp tedirgin olmayın.
Otelde, motelde, yolda, alışverişte ödemelerinizi Başakçek'le yapın.**

BAŞAKÇEK RAHATLIĞI DEMEK, NE DEMEK ?

- Başakçek'ler 2500, 5000 ve 10000 liralık yapraklardan oluşan 3 tiptedir. Her yaprağa, sınırına kadar, istediğiniz rakamı yazabilirsiniz.
- Türkiye'nin her yerinde, onbinlerce mağaza, otel, motel vb... yerlerde ödemelerinizi Başakçek'le yapabilirsiniz.
- Başakçek bedelleri, Türkiye'deki bütün Ziraat Bankası şubelerinde vezneden anında ödenir. Provizyonsuz. Bekletmeden.
- Başakçek'iniz cebinizde dururken, faizi işler.

T.C. ZİRAAT BANKASI

"Büyük Türkiye'nin dünyada da büyük bankası"

Sporda ülkemizin önde gelen illerinden...

Adana'nın Türk sporuna katkısı büyüktür

ADANA ilinin Türk sporunda yeri büyük...

Gözlerimizi 1920'lere çevirelim O günlerde Adana'da başlatılan spor faaliyeti, 1938'lere kadar kişilerin çabaları ile kendini hissettirdi. Adana ilinde spor 1938'lerde organize oldu ve günümüze kadar büyük aşama kaydetti. Ve Adana, sporda Türkiye'nin önde gelen bölgelerinden biri oldu...

Adana'da sporun geçmişi hem eski, hem de çok parlaktır. Adana, özellikle futbol yüzme ve sutopu dallarında büyük varlık göstermiş ve başarılar kazanmış bir ilimizdir.

Adana'da çok eski zamanlardan beri güreş yapıldığı, at yarışları tertiplendiği bilinir. Modern sporlara geçiş ise Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşu ile mümkün olabildi. 1923 yılında Adana'da ilk futbol lig maçlarının oynandığı ve Türk Ocağı takımının ilk resmî Adana Amatör Futbol Lig şampiyonluğunu kazandığını görüyoruz. 1933 yılında Mersin İdman Yurdu takımı da Adana futbol ligine katıldı. Bu dönemin diğer ünlü takımları arasında Seyhanspor, Torosspor ve Topçu Alayıgücü'nün isimleri sayılabilir. Daha sonra bu takımlara Millî Mensucat, Adana Demirspor, Sümerspor, Kocavezir, Gençlik, Çınarsu, Akınspor, Köprüspor, Ceyhanspor gibi kulüp takımları da iştirak etti.

Adana bölgesinden yetişen ünlü sporcular, faal sporculuk dönemlerinde, kendi il sınırlarını aşmakla kalmadılar. Millî formayı defalarca giyen birçok Adanalı sporcu, Türkiye'yi yurt dışında başarı ile temsil etti...

Güreşte Dünya, olimpiyat şampiyonları çıkarttı Adana. Halterde Balkan Akdeniz Oyunları şampiyonlukları kürsüsüne Adanalı sporcular ile çıktık. Futbolda, voleybolda, yüzmede, basketbolda millî formanın gediklileri olan Adanalılar, Türk sporuna yazılan zaferlerle büyük hisselerin sahipleri oldular...

Şimdi Adana ilinden yetişen ünlü sporcuları tanıyalım:

GÜREŞ

Adana, güreş minderlerinde varlık gösteren bir bölgedir. Yörede çok eski yıllardanberi Karakucak güreşlerinin yapılması halkın bu spora iten unsur oldu. Bunun sonucunda da Adana birçok ünlü güreşçiyi yetiştiren bölge olmak mutluluğuna erişti.

Güreş dalında Adana'nın şeref tablosu şöyle:

İsmet Atlı (1951 Akdeniz Oyunları birincisi, 1954 Dünya ikincisi, 1956 Dünya şampiyonu, 1960 Olimpiyat şampiyonu), Mehmet Kartal (1956 Adriyatik Kupası birincisi, 1956 Dünya şampiyonu, 1959 Akdeniz Oyunları şampiyonu), Mustafa Kurt (1968 Dünya dördüncüsü), Ali Demirkazık (1962 Balkan şampiyonu, Dünya altıncısı), Kemal Dişiçürük (1951 Akdeniz Oyunları şampiyonu), Mehmet Çelebi (1965 Dünya üçüncüsü, 1960 Dünya altıncısı), Ali Akkaya (1972 Balkan Gençler ikincisi, 1973 Balkan Gençler üçüncüsü), Seyit Hışırlı (1968 Balkan Gençler ikincisi, Dünya altıncısı, İzmir Akdeniz Oyunları ikincisi), Abdurrahman Çay (1957 Adriyatik Kupası birincisi), Hacı Aldatmaz, Süleyman Dişiçürük, Kemal Dişiçürük, Zanapali Hanifi Demirkıran, Mustafa Yoylu, İsmail Yoylu, Mustafa Çabansarı, İbrahim Solmaz Cevdet Secer, Hüseyin Atlı, Ruhi Var, Mehmet Sevinç, Musa Davran, Ali Akkaya.

FUTBOL

Muharrem Gülergin, Füzeci Selami, Beton Mustafa, Kartal Yaşar, Haşim Ağa, Fatih Terim, kaleci Eser Özaltındere, Savaş Erol gibi unutulmayacak futbolcular yetiştiren Adana bölgesi Türk futboluna şu isimleri kazandırdı:

MİLLİ OLANLAR: Mustafa Ertan (Beton), Muharrem Gülergin, Yaşar Kartal, Mikro Mustafa, Selami Tekkazancı (Füze Selami), Selahattin Ünlü, Cengiz Atahan, Özden Uçal, Nuri Şengezer, Mustafa Öz, Metin Gören, Faruk Karadoğan, Orhan Yüksel, Fatih Terim, Reşit Kaynak, Erden Arat, Mustafa Ulıcan, Savaş Öz, Eren Talû, Eser Özaltındere, Savaş Erol.

ÜNLÜLER: Gani Bölgen, Hasan Telli, Ali Timur, Baba Rasim, Tahsin Harezer (Gavur Tahsin), Coşkun Girici, Recep Gezer (Naylon Recep), Etem Arsala, Ali Çakırgil, Ali Hikmet Aydınoğlu (Çoral), Ahmet Arıboğan (Met Ahmet), Behçet Ayaz (Kamyon Behçet), İlhan Oflaz, İsmet Koloğlu (İt Rıza), (Samba Nihat), Aziz Arsan, (Drathi Muzaffer).

YÜZME VE SUTOPU

Adana'dan rekortmen yüzücüler çıktı. Adana Demirspor yüzme dalında rekortmenleri, Türkiye şampiyonları yetiştiren kulüp oldu. İşte Adana'nın yüzme dalındaki şöhretleri:

5 Adanalı millî yüzücü,

MİLLİ OLANLAR: Muharrem Gülergin, Mecit Gülergin, Halil Dalhan, Mahmut Dalhan, Nihat Erdem, Sefa Aydın, Ahmet Güçlüoğlu, Şükrü Ağcaoğlu, Halil Yüksel, Aytaç Pekkoçak, Faruk Suvar, Selahattin Morkal, Ömer Balkan, Halil Dalhan, Ersan Erkan, Ünsal Fikirci, Mustafa Acet, Erdal Acet, Bora Özkök, Ersin Aydın, Tuncay Şengöz, Fahri Gez, Behçet Kurtiç, Gülşen Koşkun, Ahmet Özuzun, Feridun Deveci, Feridun Aybars, Ömer Akın, Ayhan Karataş, Yılmaz Fostay, Mehmet Dılmaç, İrfan Berektav, Ahmet Kızıl, Faruk Morkal, Ahmet Bozdoğan, Ahmet Göksuket, Ali Uçar, Cemil Şahbaz, Alırıza Öngören, Halil Yüksel, Önder Yol, Muzaffer Öksürer.

ÜNLÜLER: Hasan Sime, Recai Çevik, Melih Büyükakıllı (Kedi Melih), Nihat Erdem, Lütfü Erdem, Mine Taylan.

VOLEYBOL

MİLLİ OLANLAR: Nevzat Karazincir, Hüseyin Arıboğan, Yıldıray Pagda, Aziz Kalaoğlu, Özcan Sarıtürk, İbrahim Sarıtürk, Oktay Kökten, Mustafa Salar, Muhsin Göknar.

ÜNLÜLER: Ahmet Arıboğan,

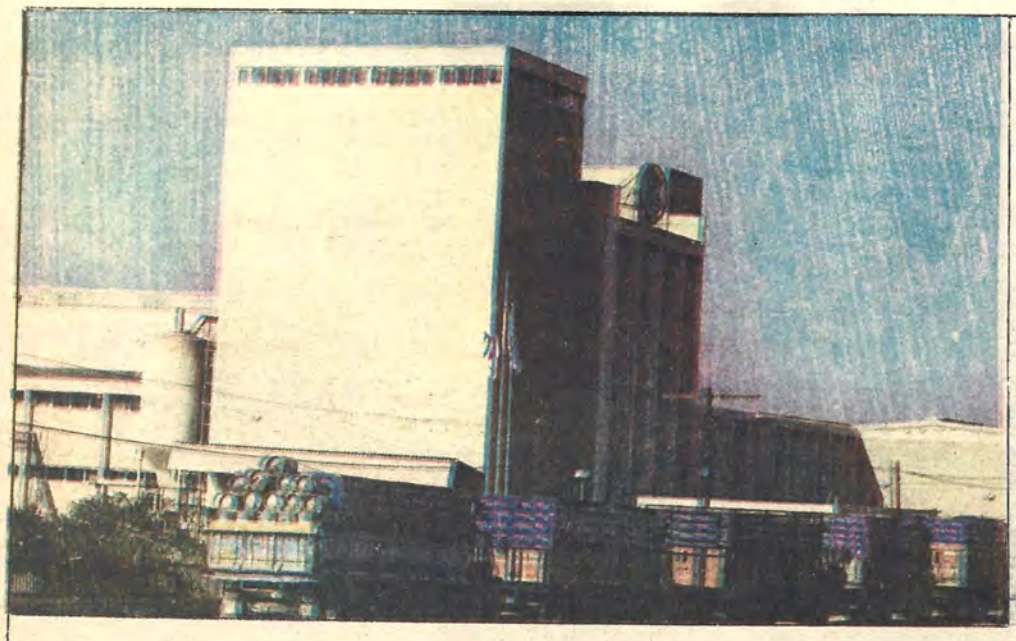

ADANA BİRASI!

1977'den beri Adanalılar ve Güney'in tum sıcak insanları kendi "bira"larını,
Efes Pilsen'in Adana birasını içiyorlar...
Ve Orta Karadeniz, Doğu Karadeniz, Orta Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu halkı da Adana birası içiyor.
Bu bölgelere "bira" sevkiyatı Adana'dan yapılıyor.

Türkiye'de Efes Pilsen üreten 3 önemli fabrikadan biri, Adanamızdaki GÜNEY BİRACILIK'tır.

İŞTE EFES PİLSEN

Personel Sayısı	: 1409
Sermaye	: 5 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
Toplam Özkaynak	: 9 MİLYAR 500 MİLYON LİRA
İştirakler	: 4 MİLYAR 800 MİLYON LİRA
Yıllık Üretim Kapasitesi	: 285 MİLYON LİTRE BİRA 35 BİN TON MALT 500 TON ŞERBETÇİOTU
Yatırım Tutarı	: 6 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
1981 İhracat Geliri	: 5 MİLYON DOLAR

EFES PİLSEN BİRA VE MALT FABRİKALARI GRUBU:

ADANA - Güney Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Adana Bira Fabrikası
İSTANBUL - Erciyas Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İstanbul Bira Fabrikası
İZMİR - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İzmir Bira Fabrikası
AFYON - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Afyon Malt Fabrikası
KONYA - Anadolu Biracılık Malt ve Gıda Sanayii A.Ş., Çumra Malt Fabrikası
BİLECİK - Tarbes Tarım Ürünleri ve Besicilik Sanayii ve Ticaret A.Ş., Bilecik Şerbetçiotu Fabrikası

GÜNEY BİRACILIK VE MALT SANAYİİ A.Ş.
Ceyhan yolu, 5. km, Adana
Tel: 18 993 (5 hat)
Tlx: 62 148 gubı tr

Adanaspor futbolcuları toplu halde...

Adana bölgesinde lisanslı 15 bin sporcu var

ADANA il merkezinde ve de ilçelerinde günümüzde yoğun bir spor faaliyeti var. Bu büyük faaliyet 1982 yılında 56 milyon, 213 bin 952 lira ile yürütüldü. Ancak, hemen belirtmek gerekir. Adana bölgesinin bu yıllık bütçesi hayli yetersiz...

Bölgenin toplam sporcu sayısı 15.000...

1575 bayan, 13.425 erkek sporcu, çeşitli dallarda lisansiye...

Bölgede okulların spora verdiği rakkamlar şöyle:

Atletizmde 110 okul, basketbolde 77 okul, voleybolde 71 okul, masatenisinde 33 okul, futbolda 15 okul, güreşte serbest dalda 7, grekoromende 3 okul, yüzmede 3 okul, cimnastikde 1 okul, boksta 1 okul yoğun çaba içinde görülüyor...

Adana il merkezinde 51 kulüp var. İlçelerde 10 kulüp sporun çeşitli dallarında çalışmalar yapıyor...

Adana'nın köklü kulüplerine göz attığımızda Adana Demirspor'un 1942 yılında kurulduğunu, futbol, yüzme ve basketbolda faaliyet gösterdiğini görüyoruz...

Adana Demirspor futbol takımı, futbol sahalarında 1942-1943 sezonundan itibaren, tam 16 kez Adana Amatör Lig Şampiyonluğu'nu kazanmakla rekor kırdığı gibi, sutopunda da tam 21 yıl aralıksız olarak Türkiye şampiyonu olmak süretiyle futboldaki rekorundan çok daha görkemli bir başka rekora sahip oldu. Futbolda 1953-1954 Türkiye şampiyonluğunu da kazanan Adana Demirspor, Türkiye I. Ligi'ne İstanbul, Ankara ve İzmir takımlarının dışında ilk giren Anadolu takımı olmak (1960) gibi bir başarıya daha sahip oldu.

1945'te kurulan Seyhanspor, futbolda adını duyuruyor...

ADANASPOR GENÇLİK KULÜBÜ

Adana ilimizin adını taşıyan spor kulübü olarak 1965 yılında, Adana'nın eski ve köklü spor ocaklarından Akınspor ile Gençlik kulüplerinin birleşmeleri sonucu ortaya çıktı. Sarı-Lâcivert renkler altında kurulup, Türkiye II. Ligı'ne dahil olan Adanaspor, bir süre sonra renklerini Turuncu-Beyaz olarak değiştirdi. Böylece yörenin simgesi olan portakalla pamuğun renkleri Adanaspor'un formasında biraraya gelmiş oldu.

Kulübün profesyonel futbol takımı, kısa zamanda büyük varlık göstererek, dört yıl içinde I. Türkiye Ligi'ne yükselmeyi başardı. Türk futbolunun ünlü isimlerinden **Orhan Şeref Apak**'ın da teknik direktör olarak görev gördüğü Adanaspor kulübü, sinesinden birçok ünlü futbolcuyu çıkardı. **İsa Ertürk, Köksal Mesci, Önder Mustafaoğlu** gibi millî futbolcular bu takımda top koşturdular.

1966'da kurulan Ceyhanspor, futbolda İkinci Türkiye Ligi'nde...

1970'de kurulan Karataşgücü, yüzme ve atletizmde Türk sporuna büyük kıymetler kazandırdı...

Ve bir Güney Sanayi var Adana'da. Voleybolda ülkemizi Avrupa Kupa Galipleri'nde ve Konfederal Kupa'da en iyi şekilde temsil eden. Güney Sanayi, ayrıca basketbol ve halter dallarında hayli etkin...

Çukobirlik kulübü basketbolda İkinci Türkiye Ligi'nde. Hentbolde Türkiye deplasmanlı liginde Çukobirlik'in hayli kalabalık bir halterci kadrosu bulunuyor.

(Met Ahmet), İbrahim Özekici. (Tehlike Ibrahim), Kuddusi Ramazanoğlu, Neşet Tarstan, Semir Karazincir, Gökşen Aydın, Mithat Barım. Mustafa İşkur, Aykut Altınbaşak.

BASKETBOL

MİLLI OLANLAR: Necati Güler, İshak Cerit.

ÜNLÜLER: Dolunay Ertan, Mustafa Ebes, Demir Sayılır, Alaattin Aksal.

ATLETİZM

MİLLI OLANLAR: Yıldıray Pagda, Uturgay Renklikurt, Sedat Akkar, Atilla Binöz, Yavuz Pagda, Mehmet Çetinel, Fatma Canatan, Necla Soyut, Abdülkadir Uğur.

ÜNLÜLER: Ökkeş Koşkun, Raşit Binöz, Ahmet Kınlı, Nihat Çalba, Sabit Oktan, Mehmet İkigül, Fehmi Ongül.

BİSİKLET

MİLLI OLANLAR: Ertuğrul Arlı, İbrahim Gönül, Ahmet Alcılar, Erol Berk, Özcan Çevikkollu, Ahmet Şahin, Hüseyin Ecesoy.

ÜNLÜLER: Ahmet Ecesoy, Nuri Pamukçu, Mehmet Öncül, Ali Çetinel, Kemal Savatlı, Ali Kongo.

BOKS

MİLLI OLANLAR: Ülkü Alpan, İsmail Atıcı, Turgut Doğan, Ali Yaylacı, Atilla Pekyürek, Ahmet Berkman, Ahmet Karahan, Resul Ekrem Özbe.

HALTER

Mehmet Suvar (1970 Balkan şampiyonu, 1971 Akdeniz Oyunları üçüncüsü), Salih Suvar (1970 Balkan şampiyonu, 1971 Akdeniz Oyunları şampiyonu), İsmail Beyam, Bilal Doğan, Ergun Kuran.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Veli Andaç Durak.

Adres: Vali Yolu Caddesi Adana

Telefon numaraları: 22926-22927-191 1

Personel sayısı (memur): 93

Sigortalı işçi sayısı: 4

Geçici personel sayısı: 27

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: **Futbol,** basketbol, voleybol, hentbol, yüzme, boks, masatenisi, atletizm, güreş, bisiklet, halter, judo, taek-wan-do, cimnastik, yelken, tenis, kürek, okculuk, aticilik.

İlçelerdeki spor faaliyetleri: Karaisalı (Güreş), Pozantı (Güreş, Futbol), Ceyhan (Futbol, Voleybol, Basketbol, Hentbol, Yüzme, Atletizm) Karataş (Futbol, Voleybol, basketbol, hentbol, atletizm), Osmaniye (Futbol, güreş), Kadirli (Futbol, voleybol, güreş), Kozan (Futbol, güreş).

İl merkezindeki tesisler: Şehir stadı 16.600 kişilik, Gençlik Stadı 2.000 kişilik, Spor salonu 2.500 kişilik, Atatürk Gençlik Sarayı (Cimnastik salonu, 2 adet, basketbol, voleybol sahası, 2 adet, Tenis kortu, 1 masa tenisi salonu, 1 00 kişilik portatif tribün)

Yüzme havuzları: (Atatürk yüzme havuzu 2.000 kişilik, 100. Yıl Yüzme Havuzu 1.500 kişilik, 25 metrelik kapalı yüzme havuzu).

Baraj gölü su sporları tesisleri:

(20 metrelik yüzme havuzu, kürek ve yelken binası, lokal).

İncirli Stadı: 1.500 kişilik tribün, 5 adet semt sahası)

İlçelerdeki tesisler: Kozan stad yapımı devam ediyor. Salon yapımı devam ediyor. Kadirli Stadı, 2.000 kişilik, Osmaniye Stadı 4.000 kişilik, spor salonu 1.500 kişilik, Ceyhan Stadı 4.500 kişilik, spor salonu 750 kişilik yapımı devam ediyor. Karataş spor salonu 7 0 kişilik stad yapım çalışmaları devam ediyor, Karaisalı güreş salonu:

Adana Demirspor'un ilk profesyonel kadrosu (1954) — (Soldan sağa): Muharrem, Kaptan Bedri, Kartal Yaşar, Raif, Met Ahmet, Karacülük Lütfi, Burhan. — (Oturanlar): Tori İlhan, Kunduz İsmet, Kaleci Haşimo (merhum) Puto Mustafa...

BMC SANAYİ MORRIS

VURAL OKTAV

BMC MORRİS

- TM 30 KAMYONET MİNİBÜS
- TM 140 KAMYON
- 1340 KAMYON

UYGUN ÖDEME ŞARTLARI İLE MÜŞTERİLERİNİN HİZMETİNDEDİR

BÜRO: Kuruköprü Arpacı İşhanı
Tel: 19080 - 22378 ADANA
SATİŞ VE TEŞHİR: Yeşiloba Tel: 19812-24999 ADANA

AUSTIN — JOHN DEERE — ŞHODA

- 1340 Kamyon
- TM 30 Dizel Pikap
- Panel—Minibüs
- 2040—1040 Traktör
- 955—Biçerdöver
- Ziraat Aletleri
- 1203 Kamyonet

ADANA ACENTESİ OSMAN İSOT'TAN
HER TÜRLÜ İMKAN VE ŞARTLARLA ALABİLİRSİNİZ

Adres: Cemal Gürsel Cad. No: 76
ADANA Tel: 16684—19943 Teleks: 16421

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayi Tormak'ta...

Tormak Toros Makina ve Ticaret
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle,
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisiyle emrinizdedir.
Gelin Tormak'a. Hem üstün bir ürün,
hem de üstün hizmet alın.

TORMAK

Toros Makina ve Ticaret A.Ş.

İstanbul Cad., Sivil Hava Meydanı Karşısı, No. 468 - Adana Tel. 22 715 - 17

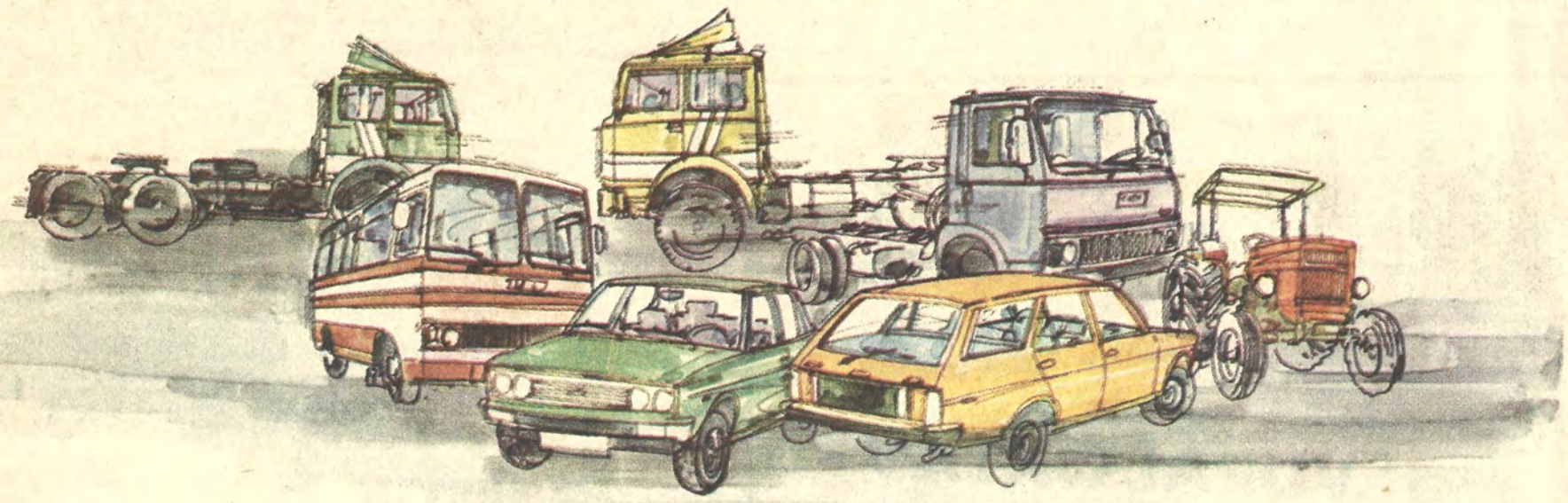

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi FIAT 50 NC Kamyon FIAT 50 NM Midibüs

MURAT 131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TÜRK FIAT 640 Traktör TÜRK FIAT 480 Traktör

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ADIYAMAN

02

Yüzölçümü: 7.614 km2
Nüfus : 367.595
İlçeler : Besni, Çelikhan, Gölbaşı, Gerger, Kâhta, Samsat.
Köy sayısı: 346
Doktor sayısı: 49
Hastane yatak sayısı: 235
Okur-yazar oranı: % 36.5
Otomatik telefon kodu: 8781

Nemrut Dağı bir tarih hazinesidir

Geçilmesi zor savunması kolay ilimiz...

ADIYAMAN çok eski bir şehir olduğu halde 1954 yılında ancak il olmuştur. Adıyaman, Güneydoğu Anadolu bölgesi içindedir.

Toroslar'ın güneydoğu uzantısı üzerinde genellikle dağlık ve yaylalık bir yörede yer alan Adıyaman'ın kuzeyinde Malatya, batısında Kahramanmaraş, güneyinde Urfa, Gaziantep, doğusunda Diyarbakır illeriyle komşudur.

Geçilmesi güç, savunulması kolay Toros dağlarının yöredeki uzantısına Malatya dağları denilmektedir. Denizden 725 metre yükseklikte kurulan Adıyaman, Fırat nehrinin kollarının böldüğü 7.614 kilometrelik bir alanı kaplamaktadır.

Adıyaman ili in altı ilçesi, 16 bucağı ve bunla a bağlı 346 köyü bulunmaktadır.

Genel ulaşım yollarından uzak olan Adıyaman, Malatya—Gaziantep—Kahramanmaraş demiryolu, Gölbaşı ilçesiyle bağlantılıdır. Gölbaşı ilçesi de Adıyaman iliyle karayolu bağlantılıdır.

Ortaçağdan beri bir yerleşim merkezi olan Adıyaman ilininilçeleri şunlardır:

Besni, Çelikhan, Gölbaşı, Gerger, Kâhta ve Samsat.

İstanbul'a Adana üzerinden demiryolu ile 1.527 kilometre uzakta olan Adıyaman aynı yol üzerinden Ankara'ya da 950 kilometre uzaklıktadır. Adıyaman demiryolu ile en yakın bağlantısı olduğu Kahramanmaraş'a 101 kilometre, Malatya iline de 113 kilometre uzaklıktadır. Adana'ya ise 277 kilometredir.

Adıyaman'ın üzerinde kurulduğu Malatya dağlarının dorukları şöyledir: Ünlü Nemrut Dağı, Tucat-Ulubaba, Akdağ, Gördük Dağı, Bonk Dağı, Karadağ, Bozdağ ve Dibek dağıdır. Yörede 2.551 metre ile Akdağ en yüksek tepedir.

Yüz ölçümünün yüzde 52'sinin dağlarla çevrildiği Adıyaman'da Besni, Kâhta, Gölbaşı ve Samsat ilçeleri ile irili ufaklı köylerin pek çoğu bu dağlık bölgede kurulmuştur.

Adıyaman'ın en büyük akarsuyu Fırat nehrini besleyen Göksu, Kalburcu çayı, Aksu (Göksun) çayları vardır.

Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesinde Gölbaşı gölleri adıyla bilinen üç göl ile Abdülharap gölü ayrı bir özellik taşır.

Fırat nehri Adayaman ilinin güney ve güneydoğu sınırında akar. Fırat'ın kuzeyine çıkıldıkça topraklar yükselir gider. Deniz düzeyinden 600-900 metreye kadar yükselinilir. Engebeli alanlar ve yayalar buralardadır. Ovalar ise Fırat nehrinin suladığı ve kollarının kendisine kavuştuğu yerlerdir.

İklim, Adıyaman'da dağlık yörelerle engebeli yerlerde de değişiklik gösterir. Gündüz ile gece arasında sıcaklık farkı büyük olur.

Adıyaman'ın kuzeyi soğuk ve karlı kışlar geçirirken, güney kesimlerinde ise kış ayları ılık ve yağışlı geçer. Yazlar sıcak ve kuraktır.

Adı nereden geliyor

Adıyaman ili merkez ilçesinin yani Adıyaman ilçesinin adıyla anılmaktadır. Adıyaman'ın eski adı **"Hısn-ı Mansur"** bir kalenin adıdır. Bu kale M.Ö. VII. yüz yılda buraya gelen Emevî komutanlarından Mansur Ibn-i Cânena tarafından Bizans'a karşı yaptırılmıştır. Adıyaman adı **"Mansur Kalesi"**nden gelmektedir.

Başka bir söylentiye göre M.S. vadi-i Leman (Güzel Vadi) sözü zamanla değişikliğe uğrayarak Adıyaman'a dönüştüğü söylenmektedir.

Nasıl Gidilir

Adıyaman'da ulaşım iki yoldan yapılmaktadır. Demiryolu ve karayolu... Demiryolu ulaşımından ilde ancak Gölbaşı ilçesi faydalanmaktadır. Bu nedenle demiryolu ulaşımı için Adıyamanlıların Gölbaşı ilçesine taşınması gerekmektedir.

Fırat nehri üzerinde yapılan köprü ile Adıyaman il olduktan sonra komşu il Diyarbakır' a bağlantısı sağlanmıştır. Kâhta yöresinde Fırat üzerinde inşa edilen bu büyük köprü nedeniyle Adıyaman bir de transit yoluna kavuşmuştur.

Adıyaman ilinden, Ankara, Adana, İstanbul, Malatya, Gaziantep, İçel' e otobüs seferleri bulunmaktadır. Gölbaşı'ndan tren yolculuğu ile Adıyaman'ın tren yolu üzerindeki tüm illerle bağlantısı bulunmaktadır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Politik Kimliği

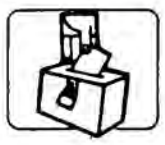

27 Ekim 1957
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 82.5

Partiler	Aldığı oy	Oy yüzdesi
CHP	28.684	37.7
CMP	253	0.3
DP	37.868	49.8
HP	9.236	12.2

15 Ekim 1961

Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 82.1

Partiler	Aldığı oy	Oy yüzdesi
AP	2.372	2.9
CHP	31.034	37.5
CKMP	8.881	10.7
YTP	40.423	48.9

10 Ekim 1965
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 64.7

Partiler	Aldığı oy	Oy yüzdesi
AP	29.309	41.8
CHP	18.711	26.7
TİP	1.943	2.8
YTP	8.437	12.0
Bağımsız	11.732	6.7

12 Ekim 1969
Milletvekili seçimleri
katılma oranı: % 73.2

Partiler	Aldığı Oy	Oy yüzdesi
AP	24.009	28.1
CHP	26.668	31.2
CGP	1.761	
MHP	342	2.1
MP	342	0.4
MHP	1.18	1.2
TBP	1.502	1.7
TİP	7.331	8.6
YTP	4.386	5.1
Bağımsız	18.473	21.6

14 Ekim 1973
Milletvekili seçimleri
katılma oranı: % 69.8

Partiler	Aldığı Oy	Oy yüzdesi
AP	25.293	28.7
CHP	28.856	32.7
CGP	9.062	10.3
DP	3.448	3.9
MHP	1.444	1.6
MSP	19.504	22.1
TBP	603	0.7

5 Haziran 1977
Milletvekili seçimleri:
katılma oranı: % 75.4

Partiler	Aldığı Oy	Oy yüzdesi
AP	33.807	28.7
CHP	49.,243	41.9
CGP	806	0.7
DP	4.450	3.8
MHP	6.028	5.1
MSP	22.625	19.2
Bağımsız	688	0.6

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul % 67 — **Red** % 33

YIL: 1982
Kabul % 95 — **Red** % 5

ADIYAMAN VALİSİ UTKU ACUN

"Adıyaman ovaları değerlendirilirse, ikinci 'Çukurova' olur..."

GÜNEYDOGU Anadolu'da genç bir il vardır. 28 yaşında Adıyaman adını taşıyan.

Doğu ve Güney'in büyük illeri arasında olmasına karşın körfez bir yöre sayılarak az bilinen, az tanınan.

Görmeyen için Adıyaman, dağlar arasında tipik bir Doğu Anadolu ilidir.

Oysa görev veya Nemrut anıtlarını nedeniyle gelenler, yol boyunca şaşırırlar, göz alabildiğine uzanan ovaları, büyük ırmakları güneşin eksilmediği uçsuz bucaksız mavilikleri görünce...

Adıyaman, 3/2'si düzlüklerle kaplı 1 milyon 600 bin dönüm arazisi, sulamaya elverişli kaliteli toprak yapısıyla bugüne değin işlenmemiş saklı kalmış bir hazinedir ülkemiz için.

Antitoroslar ile Fırat nehri arasında kalan Fırat'ı besleyen güçlü ırmaklarla oya gibi işlenmiş düzlükleri, dağlarını kaplayan 4,5 milyon yabani fıstık ağaçlarıyla gerçekten değerlendirilememiş bir ikinci Çukurova'dır Adıyaman.

Tarihin en eski çağlarından bu yana yaşama alanı olmuş, çok çeşitli uygarlıklara yataklık yapmış, Nemrut dağı anıtları gibi 2 bin 300 metre yükseklikte bazı sanat çevrelerinde dünyanın 8. harikası diye bahsedilen kalıntılara sahip ilimizin yazgısı gün geçtikçe aklaşmaktadır.

Bir yandan devlet eliyle yapılan fabrikalar birer birer hizmete girerken, varlıkları, yörelerini sevenleri, mahalli idarelerle ortaklaşa sanayi kuruluşların yapımına yönelmişlerdir.

Dağlarındaki 4,5 milyon yabani fıstık ağacı hazırlanan özel projelerle Tarım ve Orman Bakanlığı başta olmak üzere Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı ve Adıyaman Özel İdaresi'nce aşılanmaya başlamıştır.

Büyük Atatürk Barajı ile 450 bin dönüm verimli tarım arazisi sular altında kalırken, Keysun Ovası'ndan başlayarak Kâhta Barajı Adıyaman Barajı yapımlarıyla 1 milyon 200 bin dönüm arazisinin 2 bin'lere doğru peyder pey sulanma çalışmaları hayalden gerçeğe dönüşmektedir.

Adıyaman Özel İdaresi de Kültür ve Turizm Bakanlığı ortaklaşa çabalarla ilin turistik, tesis ihtiyaçlarını karşılama yolunda yatırımlara başlamışlardır.

Genç bir il olması nedeniyle karşılanması gereken altyapı ihtiyaçları yatırımları, 1980'li yıllarda artan devlet desteği, güçlenen il Özel İdare olanakları ve en önemlisi sorunlarına sahip çıkan insanların el birliği ile hızla çözülmektedir.

1982 yılında Adıyaman ilinden 80 köye elektrik getirilmiş olması, 50 derslik, 30 öğretmen lojmanı yapımı, 167 kilometre yeni yol yapımı, 4 büyük grup içme suyu yatırımıyla 250 yerleşim birimine içme suyu getirme çalışmaları ildeki olumlu altyapı çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir.

Gelecek yıllarda bütün tarih ve doğa severleri Adıyaman'da görmek umuduyla...

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Adıyaman nüfusunun çoğu Adıyaman'ın güneyinde yaşar. Zira bu bölge kısmen düzlük ve verimli toprakların bulunduğu yöredir. Kuzeyde ise Gerger ve Çelikhan ilçeleri bulunmaktadır. Güneydeki yerleşim merkezlerinde ekilebilen alan daha fazla, ulaşım daha düzgündür.

Merkez ilçe 1.702 km2 yüzölçümü kaplamaktadır. 1980 yılındaki sayımda ise merkez ilçede 115.262 kişinin yaşadığı sayılmıştır. Merkez ilçenin Akpınar, Bağpınar, Koçali, Kuyucak adıyla anılan dört bucağı 85 köyü bulunmaktadır.

Ali Taşı, Eski Saray, Bahçelievler, Musalla, Mara, Yeni Pınar, Sırakut, Kaşcamii, Sırakut Imamoğlu, Hacı Ömer, Harbar, Kayalık ve Karapınar şehrin mahallelerinin adlarıdır.

Adıyaman'ın merkez ilçeden başka altı ilçesi vardır. Bunlar Besni, Gölbaşı, Kâhta, Çelikhan, Gerger, Samsat'tır.

Adıyaman il merkezi olana kadar Çelikhan, Gölbaşı, Gerger, Kâhta ve Samsat ilçelerle birlikte Malatya iline bağlı bir ilçe idi. 1933 yılına kadar Gaziantepe iline bağlı bulunan Besni ilçesi de daha sonra Malatya'ya bağlanmıştı.

Adıyaman 14 Haziran 1954 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen yasa gereğince il oldu. "Malatya ili ne bağlı Adıyaman kazasının Adıyaman ismiyle yeni bir il olmasına verilen karar 22 Haziran 1954 günlü Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giriyordu.

GÖLBAŞI İLÇESİ

Gölbaşı ilçesinde Adıyaman'ı 61 kilometre uzaklıkta 785 km2'lik alanda kurulmuş iki bucağı 29 köyü bulunmaktadır. 1980 yılı sayımına göre bu yörede de 45.546 kişi yaşamaktaydı.

KÂHTA İLÇESİ

Adıyaman'ın doğusunda ve kente 40 kilometre uzaklıkta bulunan Kâhta ilçesi 1.854 km2 yüzölçümü vardır. 1980 yılı sayımında nüfusu 75.000 olarak belirlenmiştir. Dört bucak ve 78 köyü vardır.

ÇELİKHAN İLÇESİ

Onaltı köyü bulunan Çelikhan ilçesi Adıyaman'ın iki kilometre kuzeyindedir. 584 km2 yüzölçümü bu yörede 18.391 kişi yaşamaktadır.

GERGER İLÇESİ

Gerger ilçesi Adıyaman'ın en uzak ilçesidir. İl merkezine uzaklığı 119 kilometredir. Kentin kuzeydoğusuna düşer. Bir bucak ve 43 köyü bulunmaktadır. 702 km2 yüzölçümlü bu ilçede 1980 sayımında 30.380 kişi sayılmıştır.

Kahta ilçesinden geçen Kahta Çayı yer yer sarp kayalıklar arasından geçerek Fırat Nehri'ne katılır....

BESNİ İLÇESİ

Adıyaman'ın il merkezine 32 kilometre yakınındadır. Bu yörede 1980 sayımına göre, 72.963 kişi yaşamaktadır. İlçenin yüzölçümü ise 1.649 km2'dir.

SAMSAT İLÇESİ

Adıyaman ilinin Güneydoğusunda ve il merkezine en yakın ilçesidir. Samsat ilçesinin Adıyaman'a uzaklığı 36 kilometredir. Fırat nehri kıyısında kurulan Samsat ilçesinin 17 köyü bulunmaktadır. Yüzölçümü 339 km2, nüfusu ise 9.974'dür.

EĞİTİM

Adıyaman'da ilk ilkokul cumhuriyetin ilânından sonra Yenipınar Mahallesi'nde açıldı. Üç sınıflı olan bu ilkokula **"Yeniyol İlkokulu"** adı verildi. Şimdi ise Adıyaman ilinde 570'e yakın ilkokul bulunmaktadır.

Bu okulların yüzde 95'i köylerdedir.

Adıyaman'da 24 ortaokul, altı lise, iki yatılı bölge okulu, iki endüstri meslek lisesi, iki kız meslek lisesi, dört imam hatip lisesiyle bir ticaret lisesi bulunmaktadır.

Yapılan istatistiklerden Adıyaman'da okuyan tüm ortaokul öğrencilerinden beşte biri imam hatip liselerinde okumaktadır.

Hastaneler

Adıyaman'da il olmadan önce de, sonra da trahom hastalığı ile mücadele sağlık hizmetlerinin başında geldiği görülür. 1926'da Adıyaman Malatya'ya bağlı bir ilçe iken, 25 yataklı trahom hastanesi açılmıştı. 1952 yılında ise sıtma savaş başkanlığı faaliyete geçmiştir.

Adıyaman Devlet Hastanesi ise Adıyaman'ın 1954 yılından sonra il olması nedeniyle gerçekleşmiştir. Ebe ve hemşire yetiştirmek için de 1972-1973 öğretim yılında sağlık okulu açılmıştır.

Adıyaman 1967 sosyalleştirme programı kapsamına alınmış ve bizi sağlık ocağı açılmıştır.

Adıyaman'da yataklı tedavi kurumu sayısı beşi geçmemektedir. Adıyaman Devlet Hastanesi yüz yataklıdır. Merkez ilçede ayrıca 75 yataklı bir doğumevi bulunmaktadır. Yataklı sağlık ocaklarının diğerleri, Besni, Kahta ve Gölbaşı'nda bulunmaktadır.

Adıyaman'daki hastanelerdeki yatak sayısı 235 olarak sayılmıştır.

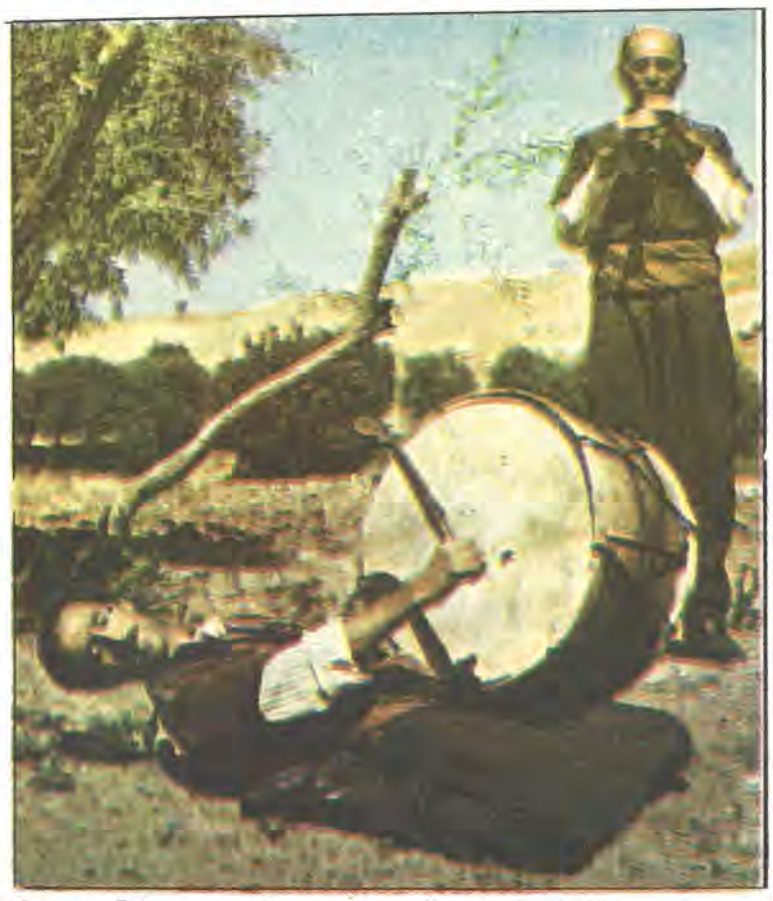

ADIYAMANLI GELENEK VE GÖRENEKLERİNE SIKI SIKIYA BAĞLIDIR

ADIYAMAN'da doğum, düğün ve ölüm gibi sosyal yaşamı etkileyen olaylar incelendiğinde, yörenin gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlı olduğu görülür.

Çocuk yaştaki erkek çocukların "görücü" usulle evlendirilmeleri, doğan çocuğun tuzla yıkanıp, kaşına gözüne sürme çekilmesi ve **ad koyma** törenleri ile ölü evinde eşyaların elden ele dolaştırılarak ağıt yakılması gelenek ve görenekleri canlı tutan sosyal olaylar olarak tanımlanabilir.

EL SANATLARI

Yörede ağaç oymacılığı, bakırcılık, halıcılık ve dantel örgücülüğünün önemli bir yeri olduğu görülür. Halılar özellikle köylerde yer tezgahlarında dokunur. Ak, kara, kırmızı, yeşil, turuncu ve bordo gibi renkler halılarda dikkati çeker. Ağaç işçiliği Türkmen yörükleri tarafından yapılır.

HALK EDEBİYATI

18. yy. sonlarında yaşamış olan Osman Hulusi Ateş, Mehmet Derviş, Rıfat Baba, Asım Hoca gibi ozanlar da yörede etkinliklerini sürdürmüşlerdir.

DEYİŞLER:

"Gasil": Buğday ya da arpanın başak çıkmadan önceki durumu.
"Sav": Hastalık.
"Kabal": Toptan, götürü.
"Kamus": Kepçe.
"Sek": Yayık kenarlı sepet.
"Arasa": Tahıl ve meyve gibi şeylerin satıldığı yer.
"Kiliz": Biçilmiş tahıl demeti, yığını destesi.

HALK MÜZİĞİ

Adıyaman'da halk türküleri kadar uzun havalar da sevilir. Konu yönünden en yaygın türküleri sevda türküleri teşkil eder. Davul, zurna, kaval, bağlama, tef, ıklığ (kabak kemane) en belirgin halk sazlarıdır.

HALK OYUNLARI

Yörenin oyun türü "Halay"dır. Ağır halay, Düz halay, Berde, Üçayak, Ağır hava, Dik hava, Lorke, Pekmezo, Tırpano, Kudaro, Hasandağlı ve Dokuzoğlu gibi oyunlar Adıyaman'da en çok oynanan ve sevilen oyunlar arasında yer alır.

"Galuç" oyununu şöyle tanımlayabiliriz:

Oyunda, yörenin yaşantısını bulmak mümkün. "Galuç" yörede yetişen zehirli bir ottur. Ekine zarar veren bu ot, çrakların yordamı ile büyük güçlüklerle temizlenir. Oyun içinde tohum' ekilmesi, erkeklerin biçmeye hazırlanması, kadınların onlara yardımı, hasat zamanını simgeler. Erkekler yine oyun içinde oraklarını bileyler, ellerinde özel elçikler vardır.

HALK GİYSİLERİ:

Kızlar: "Başlık": Gümüş taç etrafına sırmalı poşu beyaz keten örtü bağlanır. "Gömler": Çiçekli basmadan (V) yaka düz şekilde. "Şalvar": Çizgili ipekten. "Kemer": Kalın poşu. "Önlük": Düz mavi keten üstüne baskı yapılır. "Ayakkabı": Çarık posttan yapılır. "Çorap": Renkli, işlemeli yün çorap.

Erkekler: "Bere": Çeşitli renkte yünden veya keçi kılından örgü. "Gömlek": İpekten beyaz çizgili gömlek haki yaka poplinden de olabilir. "Yelek": Kahverengi kumaş kırk düğme, astarı ipekten. "Şalvar": Keçi kılından örülür, kahverengi yünden olabilir. "Çorap": Beyaz yünden yanları işlemeli. "ayakkabı": Çarık posttan yapılır.

BEŞİK KERTMESİ:

Adıyaman yöresinde bazı aileler arasında çocuklar daha kundakta iken büyükleri tarafından kiminle evleneceği saptanır. Bu karara "Beşik Kertmesi" denilir. Bu karar onlarca **hiçbir** şekilde değiştirilemez. Kiminle beşik kertmesi yapılmışsa onunla evlenmek **zorundadır.**

Yöre yöre inanışlarına göre amca çocukları Allah tarafından birleştirilmiştir. Her aile bu nedenle kızlarını evlendirirken önceliği amca oğullarına tanırlar. Görücü geldiği zaman ilk önce amcaoğlu ile konuşulur...

BAŞLIK PARASI

Ülkemizin büyük bir bölümünde görüldüğü gibi Adıyaman'da da başlık parası **oldukça** yaygındır. Başlıka halk dilinde **"KALIN"** denilir. Evlenme çağına gelmiş delikanlılara, kız istemeye gidildiğinde kalın parası istenir. Genellikle kendi geçimlerini zar zor karşılayan gençler bu parayı bulup **vermekte** büyük güçlük çeker hatta veremezler de. Bu yüzden kız kaçırmalar görülür.

ADIYAMAN'DA DÜĞÜN:

Yörede evlenmeler **görücü usulle** olur. **Kızın** çehizi düğünden bir gün önce damat evine götürülür. Akşam kız evine gider. Kına gecesi düzenlenir. Damat kına gecesine **gelmez.** Türküler, maniler söylenir ve geline kına yakılır. Ertesi gün gelin getirmeye gidilecektir. Damat tıraş yapılır. Davullar vurur, zurnalar çalar, halaylar çekilir. Gelini kardeşi hediye veya para almadan bırakmaz.

Gelin damat evine geldikten sonra da halaylar çekilir. Koca bir daire içinde davul-zurna çalar ve tek bir kişi oynar. Çalanlarla birlikte oynayan damadın tüm akrabalarının önüne giderek **onları** onurlandıracak şekilde sözler söylerler. Bu arada "Savaş" sözünü durmadan tekrarlarlar. Ta ki, en ileri geleninin vereceği paranın kimse üzerine çıkamaz. Bu gelenek Adıyaman'ın **tüm düğünlerinde görülür...**

"DEK" MOTİFLERİ:

Yüz ve ellerdeki dövmelere "Dek" veya "Dak" denilir. Diyarbakır yöresinden Ömer Işık, Adıyaman yöresinden Hamza Çivi'nin yaptıkları araştırmalar bu konuya tutmuştur. Ömer Işık, dövmelerin yörede aşiretleri simgelediğini, yani her aşiretin kendine özgü bir dövme şeklinin bulunduğundan söz etmiştir. Hamza Çivi ise, bazı dinlerin kutsal saydığı güneş, yıldız, ateş gibi varlıkların motiflerini el ve yüzlere benzetilerek işlenmesi şeklinde bir yaklaşımla **dövmeleri** tanımlamaya çalışmıştır.

Gezilecek yerler

KALE VE SURLAR: Adıyaman il merkezinin etrafını çevreleyen surlar ve kale Emeviler tarafından yapılmış olup daha sonra Harun-ül Reşid tarafından onarılmıştır. Kapısı üzerindeki kitabeden, tarihî kalenin Mansur İbn-i Caneve tarafından yaptırıldığı öğrenilmektedir.

TÜRBELER: İl merkezinde birçok türbeye rastlanır. Bunların en önemlisi, mimarî bakımdan da ayrı bir önem ve değer taşıyan Ebuzer Gaffar Türbesi'dir.

Çevredeki tarih zenginliklerine gelince:

ARSAMEİA: Adıyaman il merkezine 43 kilometre mesafededir. **"Eski Kâhta"** adıyla anılan bu yörede Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarına ait kalıntılar bulunmaktadır. Yörenin bu çağlarda önemli bir yerleşme merkezi olduğu anlaşılmaktadır.

KARAKUŞ TEPESİ: Kâhta ilçe merkezinin 12 kilometre kuzeyindedir. Üzerinde başı kopuk bir kartal heykeli bulunan büyük bir sütun yüzünden tepe bu adla anılmaktadır. Kartallı sütun, Kommagene Krallığı çağlarına ait önemli eserler arasındadır.

NEMRUT DAĞI: Adıyaman ili sınırları içinde turistlerin ve bilim adamlarının en çok ilgisini çeken yer, Nemrut Dağı üzerindeki tarihî mozoledir. Bu mezar-anıt hem tarih, hem de sanat yönünden pek büyük bir değer taşımaktadır. Mezar-anıt, yığma taştan yapılmış olup Kommagene Kralı I. Antiochos'a ait bulunmaktadır. Milât'tan önce 69 ilâ 34 yılları arasında saltanat sürmüş olan ünlü kralın mezar-anıtı büyük görkemini günümüze dek korumuştur. Doğu, batı ve kuzey yönleri heykellerle süslenmiş olan mezar-anıtın yüksekliği 50 taban genişliği ise 150 metredir. Mitolojik tanrı ve tanrıçalara ait bu heykellerin tümünün başları kopup setin aşağılarına yuvarlanmış durumdadır. Bu başların her biri bir insan boyuna yakındır ki, bu da heykellerin büyüklüğünü ifade bakımından önemlidir. Yontma taştan yapılmış bu heykel başlarının Apollon, Zeus ve Thyhe'ye ait olduğu anlaşılmaktadır. Dördüncü başın ise ünlü Kral I. Antiochos'a ait olduğu tahmin edilmektedir. En az 2000 yıllık olduğu hesaplanan bu anıt-mezarı tarih ve bilim dünyasına tanıtan, Türk müzeciliğinin kurucusu ve ilk Türk müzecisi olan Osman Hamdi Bey'dir. Etrafında yapılan arkeolojik kazılar ve tanzim çalışmalarıyla Nemrut Dağı sırtlarındaki bu anıt-mezar ile çevresi bir açıkhava müzesi haline getirilmiş bulunmaktadır.

SAMSAT: Adıyaman il merkezine 40 kilometre uzaklıkta ve kentin güneydoğusunda bulunan kentin tarihî adı Samosata olup Kommagene Krallığı'nın başkenti olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Roma çağında da büyük önem ve değerini koruyan bu tarihî kentte tarihin çeşitli dönemlerine ait zengin kalıntılar mevcuttur. Aziz Luciannus'un burada doğmuş olması Samsat'a Hıristiyanlık tarihi bakımından da ayrı bir önem ve değer kazandırmaktadır.

CENDERE KÖPRÜSÜ: Kâhta'nın 18 kilometre kuzeyindedir. Fırat nehri üzerindeki tek gözlü taş köprü Romalılar çağından kalmadır. Köprünün iki başında ikişer mermer sütun yükselmektedir. Tarihî köprü günümüzde de kullanılmaktadır.

PİRİN MAĞARALARI: İlk insanlar tarafından elle kazılmak ve oyulmak suretiyle açılan ve mesken halinde kullanılan tarihî mağaralar Adıyaman il merkezine beş kilometre uzaklıktadır. Buradaki 200'e yakın mağara bilim adamlarının özellikle ilgisini çekmektedir. Mağaraların duvarlarında ilk insanların ellerinden çıkan bazı resimlere de rastlanmaktadır.

HAYDARAN KABARTMALARI: İl merkezine 17 kilometre uzaklıktaki Haydaran köyündedir. Kaya mezarlarının birinde kayalara oyulmuş bir kadın ve erkek kabartması vardır. İki kabartmanın arasında ışık saçan bir yıldız bulunur. Bu yıldızın ve kabartmaların giyiniş biçimlerinden bu yapıtın Kommagen Kralı Antiochos'un babası Işık Tanrısı Mithrades'e ait olduğu fikrini kuvvetlendirir.

Nerelerde kalınır

OTELLER

ANTİOCHUS HOTEL
Menderes Cad. 39 - Tlf. 249 - 184
Banyolu 43 oda, kalorifer, lokanta.

HOTEL UYANIK
Atatürk Cad. 3-Tlf. 178
Duşlu 29 oda, kalorifer, lokanta.

YOLAÇ OTEL
Harıkçı Cad. 23-Tlf. 301
Onu banyolu 15 oda, lokanta.

KÂHTA

MERHABA TURİZM TESİSLERİ
Tlf. (Kâhta) 98-139
Duşlu 34 oda, lokanta, kalorifer, asansör

TURİSTİK BELEDİYE OTELİ

ŞEHİR OTELİ

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 720 metre olarak kabul edilen Adıyaman'da kurak Anadolu iklimi görülür. Yaz süresince hava sıcaktır. Temmuz, ağustosta bunaltıcı havalar sıkçadır. Yılın 80-90 günü tamamen kapalı ve yağışlı 130-140 günü de tamamen güneşli geçer.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ADIYAMAN, bereketli topraklarında yetişen 25 çeşit üzümü ile tanınır. Adıyaman'da üretilen üzümün ünü yurt sınırlarımızı aşmıştır.

Devlet yatırımları, Adıyaman'ın ekonomik yaşamına canlılık getirmiştir. Pamuklu dokuma, tütün bakımı, madeni eşya ve çimento fabrikaları Adıyamanlılara geniş iş olanakları sağlamaktadır.

Türk Ticaret Bankası Adıyaman'da 1975 yılından beri hizmet vermektedir.

TÜRKBANK Adıyaman İl Merkez Şubesi

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

DOKUMA TEZGAHLARI ÇOĞUNLUKTADIR

ADIYAMAN'da ilk bacası tüten fabrika Sümerbank'a bağlı **"Adıyaman Pamuklu Dokuma Sanayii TAŞ"**nin fabrikası olmuştur. Sanayide geri kalmış bir kentimiz olan Adıyaman'da ilk fabrika bacasının tütmesi 1959 yılına rastlar.

Sümerbank'ın bu fabrikasından sonra Adıyaman'da Tekel Genel Müdürlüğü Besni ve Kâhta ilçelerinde **"Adıyaman Tütün Bakım Evleri"** adı altında fabrika açmıştır. Bunlar mevsimlik birer işletmedir.

Adıyaman'da üçüncü devlet fabrikası olarak peynir ve tereyağ fabrikası gösterilir. Ancak süt üretimi yörede az olduğundan bu fabrikanın tam kapasite ile çalıştığı söylenemez.

Madeni eşya ve makina kolunda çalışan fabrika da Adıyaman'ın dördüncü fabrikası durumundadır.

Türkiye Çimento Sanayii A.Ş.'nin Adıyaman Çimento Fabrikası da yöredeki ihtiyaca cevap verebilecek kapasitededir.

Adıyaman et kombinasının yapımı ile yem fabrikasının yapımı sürmektedir.

Adıyaman'da 1980 yılında sanayi sayımı sonuçlarına göre 578 işyeri sayılmıştır. Bu işyerlerinin 210'u dokuma ve deri işleyen atölyeler olarak saptanmıştır. 120 işyeri ise gıda, tütün ve içki ile uğraşmaktadır. 110 işyeri ise makine ve madeni eşya iş kollarında faaliyet göstermektedir.

Besni'de dokuma atölyeleri çoktur. Bu atölyelerde savan denilen bir yaygı dokunur.

Adıyaman kentinde küçük sanayicilerin biraraya toplandığı bir sanayi sitesi bulunmaktadır.

ADIYAMAN'DA TARIM

Adıyaman bağlık bahçelik bir kenttir. Adıyaman'da 25 tür üzüm üretilmektedir. Çok ender yetişen ve büyük rağbet gören tadına doyum olmayan Peygamber üzümü de Adıyaman'ın nadide ürünleri arasında bulunmaktadır. Peygamber üzümü Besni bağlarında üretilmektedir.

Bağcılık en çok Adıyaman şehrinde ve ona bağlı Kâhta ve Gölbaşı ilçelerinde gelişmiştir. Kuru ve taze üzüm olarak komşu illere satılan başlıca ürünleri arasında Adıyaman'da üzüm birinci sırayı alır.

Bağcılıkta çok ileri giden Adıyaman da sirkelik ve şaraplık üzüm de yetiştirilmektedir. Ancak, bu üzümleri işleyecek ne bir sirke ne de bir şarap fabrikası yörede açılmamıştır. Bu cins üzümler komşu illerdeki fabrikalara satılmaktadır.

Adıyaman tütünü de meşhur ürünleri arasındadır. Tütün ekilen alanlarda yüksek verim alınmaktadır. Tütüncülük bu nedenle yörede gelişmiştir. Tekel Genel Müdürlüğü bu nedenle Adıyaman'da ürettiği kaliteli tütününü işlemesi için **"Yaprak Tütün Bakım ve İşletme Evi"** adı altında bir fabrika kurmuştur.

Adıyaman, ürettiği buğdayı kendisi tüketmektedir. Buna karşın antepfıstığı üretiminde en başka gelen şehirlerden biridir.

Pamukçuluk, da Adıyaman'da tarım ürünleri arasında yer almaktadır. Yetiştirilen mercimek ve nohut Adıyaman ilinde tüketildiği gibi komşu illerde satılmaktadır.

Gölbaşı ilçesinde yetiştirilen şeker pancarı da Malatya Şeker Fabrikası'nda işlenmektedir.

ADIYAMAN'DA PETROL

Adını il'e veren merkez ilçe Adıyaman'da Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nca işletilen petrol kuyuları bulunmaktadır.

Bu kuyulardan 38'i merkez ilçe ile Toybelen denilen yer arasındadır.

Adıyaman'daki petrol kuyularının sayısı 42'dir. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı işlettiği 38 kuyudan günde 1500 varile kadar petrol çıkarmaktadır. Yörede yabancı bir şirket tarafından açılmış üç petrol kuyusu daha vardır. Sarıdana köyünde bulunan bir şahıs şirketinin işlettiği tek kuyudan da günde yüz varile yakın petrol çıkarılmaktadır.

HAYVANCILIK

Adıyaman kılkeçisi yetiştiriciliğinde Türkiye genelinde önemli bir yeri olan kentimizdir. Kılkeçisinden elde edilen et ve sütün verimi de Adıyaman'da büyük oranda ekonomiye katkıda bulunmaktadır.

Adıyaman'da büyük hayvan işletmeleri yoktur. Tarımla uğraşan bu yöremizde hayvancılık aile hayvancılığı olarak yapılmaktadır.

Büyük işletmeler bulunmadığından hayvanlar canlı olarak pazarlanmaktadır. Et, süt, yumurta, bal, deri, gübre gibi ürünlerinden ve iş güçlerinden yararlanılmamaktadır.

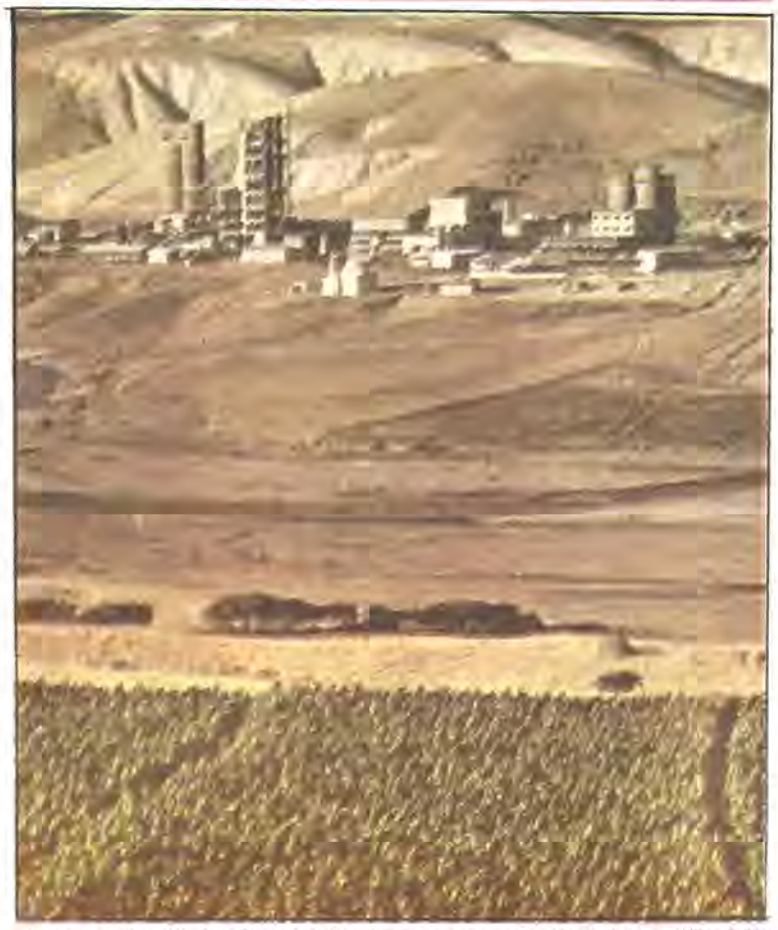

Adıyaman'da ilk fabrika 1959'da kurulmuştur. Bağcılık çok gelişmiştir. 25 tür üzüm üretilmektedir...

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI

ADIYAMAN'ın hayli eskilere uzanan ilginç bir tarihi vardır. İl merkezi yakınlarındaki Pirin mağaraları, ilk insanların burada yaşadıkları gerçeğini ortaya koymaktadır. İsviçreli ünlü bilgin Prof. Pittard bu mağaraları gezip inceledikten sonra Adıyamanlılara:

"— Sizler dünyanın en mutlu insanlarısınız. Çünkü ilk insanların yaşadıkları bir yörede yaşıyorsunuz" demişti.

Pirin mağaralarının en büyük özelliğini, doğal etkenlerle değil de insan eliyle ortaya çıkması teşkil eder. Yontmataş çağı insanları henüz icat ettikleri baltalar ve küskülerle taşları, kayaları yontup oyarak bu mağaraları yapmışlar ve bunların içine girip burada yaşamışlardı. Kendi elleryle oydukları kayaların içinde kendilerine ilk evleri yapmışlardı böylece.

İlk insanlardan sonra daha nice insanlar, nice uygarlıklar gelip geçti bu topraklardan. Anadolu'da tarih çağını açan Hititler, onları izleyen Mitanni'ler, Urartu'lar, Sami Babilliler, Asurlular, İranlı Medler ve Milâttan önce VI. yüzyılda onların yerini alan Persler bu topraklarda yaşadılar.

Büyük İskender bu toprakları Persler'den alıp Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Onun ölümünden sonra imparatorluğu parçalanırken Selevkosların payına düştü.

Milâttan önce 69 yılında Samosata olmak üzere bu topraklar üzerinde Kommagene Krallığı kuruldu. Romalıların egemenliği altındaki bu krallık bu topraklarda tam 141 yıl hüküm sürdü. 395 yılında Roma'dan ayrılarak Bizanslıların eline geçen bu topraklar VII. yüzyılın ortalarında Arapların istilâsına uğradı ve İslâm İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı. Bundan sonra bu bölgede, özellikle Fırat nehri kıyılarında Araplarla, Bizanslılar sürekli olarak çarpıştılar. Bu yöre kaç kereler el değiştirdi. Nihayet 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Türkler kendilerine Anadolu'nun kapılarını açtıklarında bu yöre Anadolu fatihi olarak tanınan Süleyman Şah'ın kumandanlarından Buldacı Bey tarafından fethedildi (1084).

Adıyaman ve çevresi Timur tehlikesi karşısında Osmanoğulları tarafından bir süre terkedildiyse de 1516 yılında Yavuz Sultan Selim, burasını tekrar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine kattı.

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

SPOR

İlk spor kulübü 1944'de kuruldu

ADIYAMAN ve yöresinde sporun geçmişi hayli eskilere dayanır. Henüz spor mefhumunun bilinmediği devirlerde dahi yöre gençlerinin kendi aralarında güreş, kuvvet taşı, (gülle atmayı andıran, ağırlık yerine taş kullanılan yarışma), bukibezi ve depik gibi spor oyunlarıyla uğraştıkları bilinir. Bunların genellikle Ortaasya kökenli spor oyunları olduğu dikkati çeker. **"Kaçan Gelin"** anlamına gelen ve onar kişilik takımlar arasında oynanan ve kaçıp kovalama esasına dayanan bu oyunun Ortaasya'daki bazı Türk boylarında düğünlerde oynanan atlı oyunların esasına dayandığı görülür. **"Depik"** ise bugün Taek-Wondo'yu andıran ve ayakla rakibi tekmeleme esasına dayanan bir tür mücadele oyunu olarak sürüp gider. Adının dahi Ortaasya kökenli olması muhtemeldir.

Modern sporların Adıyaman'a girişi cumhuriyet dönemine rastlar. Bu sporlar önceleri başta güreş olmak üzere ferdî sporlara dayanmış, takım sporlarına ilgi pek olmamıştır. Adıyaman ilinde ilk spor kulübünün 1944 yılında kurulmuş olması da bunu gösterir. Adıyaman'da ilk spor kulübünün bir ilçede (Kahta)'da kurulmuş olduğu dikkati çeker. **"Kahta Gençlikspor Kulübü"**, bir ilçe kulübü olmasına rağmen Adıyaman ilinin ilk spor ocağı olmak özelliğini ve şerefini taşır.

Adıyaman il merkezinde ilk spor kulübü, iki yıl sonra (1946)'da kurulan **"Adıyaman Gençlik Spor Kulübü"** oldu. Bu kulüp de Kâhta Gençlikspor Kulübü gibi sarı-lâcivert renkleri taşıyordu. Ancak il ve ilçenin bu tek spor kulüpleri sadece kurulmuş olmakla kaldılar, ciddî bir sportif faaliyet gösteremediler. Bunda tek kalışlarının ve başka rakiplerinin bulunmayışının da önemli etkisi oldu.

1953-1954 ders yılı başında Adıyaman Ortaokulu Müdürlüğü'ne atanan ve asıl mesleği beden eğitimi öğretmenliği olan Saim İmre'nin okulda öğrencileri arasında başlattığı spor faaliyetinin kısa bir zamanda okulun dışına taşıp bütün Adıyaman'a hızla yayıldığı görüldü. Saim İmre, Adıyaman'da çeşitli spor dallarında tertiplediği sürekli yarışmalarla ilde sporun gerçek temelini atan ve bunu yayan kişi oldu. Ancak Saim İmre'nin başka bir yere atanmasıyla Adıyaman'da spor faaliyeti tekrar duraklama devresine girdi.

1960 yılında Adıyaman Emniyet Müdürlüğü'ne atanan ve Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü görevini ve vekâleten yürüten Osman Sulhi Aksoy'un olumlu çabasıyla ilde spor faaliyeti yeniden canlandı. Bu faaliyet de Aksoy'un ilde görev gördüğü sürece kaim olabildi.

1968 yılında Rıza Ertürk'ün Adıyaman Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü görevine atanmasıyla ilde spor faaliyeti yeniden ve sağlam esaslar üzerine kurulmuş oldu.

Adıyaman'da spor faaliyeti, futbol, voleybol, judo, güreş, boks, atletizm, bisiklet, halter ve basketbol ile yüzmeye dayanmaktadır. Atletizm, voleybol ve özellikle judo da kızlar arasında da ciddî bir faaliyet göze çarpmaktadır.

Adıyaman il merkezinin dışında Besni ve Kâhta ilçelerinde de spor faaliyeti yapılmaktadır. Bu ilçelerde de judo, atletizm ve voleybol dallarında kızlararası faaliyet de mevcuttur.

ADIYAMAN BEDEN TERBİYESİ TEŞKİLATI VE TESİSLERİ...

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Osman Çiftbudak
Adresi : Samsat Cad. Yüzme Havuzu
Telefon Numarası : 21
Bölgedeki memur sayısı : 27
İçşi sayısı : 31

Faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, voleybol, atletizm, judo, güreş, halter, boks, masa tenisi, basketbol

Lisanslı sporcu sayısı: 605 erkek. Bayan yok.

Okullarda spor faaliyeti: 45 okulda çeşitli dallarda spor yapılıyor.

Tesisler: İl merkezinde Atatürk Stadı 1000 kişilik, spor salonu 750 kişilik, kapalı yüzme havuzu 750 kişilik, 500 kişilik Kahta spor salonu inşaatı devam ediyor.

Bölge müdürlüğü bütçesi: 1982 yılında 16 milyon 949 bin 760 lira.

SPOR KULÜPLERİ

ADIYAMAN GENÇLİKSPOR: Adıyaman ili merkezinin ilk spor kulübü olan Adıyaman Gençlikspor 1946 yılında kuruldu. Kulübün renkleri Sarı-Lâcivert. Adıyaman Gençlikspor'un ünlü futbolcuları arasında Fenerbahçe'nin eski millî kalecisi Yavuz Şimşek bulunuyor. Kulüp yöneticilerinin açıklamasından, Yavuz Şimşek'in Adıyaman Gençlikspor'da santrfor oynadığını öğreniyoruz.

ADIYAMAN ÖZENSPOR: Adıyaman'ın popüler kulüplerinden biri olan Adıyaman Özenspor, Adıyaman ili merkezinde 1966 yılında kuruldu. Kulübün renkleri Yeşil-Kırmızı...

ADIYAMAN SÜMERSPOR: 1968 yılında Adıyaman ili merkezinde kurulan Adıyaman Sümerspor, hayli kalabalık taraftarı olan bir kulüp. Siyah-Beyaz renkleri olan Adıyaman Sümerspor'a "Adıyaman'ın Kara Kartalı..." deniliyor.

ADIYAMAN TAYFUNSPOR: Adıyaman'ın eski kulüplerinden Yamanspor, Güvenspor ve Kalespor'un 1969 yılında birleşme kararı almaları sonucunda Adıyaman Tayfunspor doğdu. İlk merkezî kulüplerinden olan Tayfunspor'un renkleri Bodro-Mavi. Tayfunspor'a renklerinden ötürü, Adıyaman'ın Trabzonspor'u ismi veriliyor...

KAHTA GENÇLİK: Adıyaman ilinin ilk spor kulübü hangisidir sorusu sorulduğunda herkes birlikte "Kahta Gençlik..." diye yanıtlar. Kahta ilçesinde 1944 yılında kurulan Kahta Gençlik kulübünün renkleri Sarı-Lâcivert...

BESNİ GENÇLİKSPOR: Adıyaman'ın Besni ilçesinde spora büyük önem verilir. Besni'de ilk spor kulübü olan Besni Gençlikspor 1956 yılında kuruldu. Kulübün renkleri Kırmızı-Beyaz...

BESNİ AKINSPOR: Besni ilçesinde, Besni Gençlikspor'dan sonra kurulan ve de kalabalık taraftarı olan kulüp Akınspor. Besni Akınspor 1966 yılında kuruldu.

AFYON

03

Yüzölçümü: 14.295 Km2
Nüfusu: 597.516.
İlçeleri: Bolvadin, Çay, Dazkırı, Dinar, Emirdağ, İhsaniye, Sandıklı, Sinanpaşa (Sincanlı), Sultandağı.
Köy sayısı: 490.
Doktor sayısı: 140
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 13.7.
Okur - yazar oranı: % 61.
Otomatik telefon kodu: YOK

Ulusal Savaşı'mızda kahramanlık destanı yazdıran kentimiz

Kaplıcaları, şifa, kaymağı sıhhat kazandırır

● Afyon'un kışları karlı ve soğuk, yazları sıcak ve kurak geçer

ULUSAL Kurtuluş Savaşı'mızda kahramanlık destanları yazdıran Afyon, kaplıcaları ile şifa saçan, Batı Anadolu bölgemizin kaymak şekeri ile ünlü kenti.

Afyonkarahisar olarak da bilinen kentimiz, Ege Bölgesi'nden, İç Anadolu ve Akdeniz bölgelerimize açılan kapıdır. Afyon'un doğusunda Konya, güneyinde Burdur ve Isparta, güneybatısında Denizli, batısında Uşak, kuzeybatısında Kütahya ve kuzeyinde Eskişehir yer alır.

Geçiş bölge özellikleri gösteren Afyon'da kışlar karlı ve soğuk yazlar ise sıcak ve kurak geçer. En kurak ay ağustos, en yağışlı ayı ise mayıstır. Kar yağışı ise çevre illere göre değişik özellikler gösterir.

Yüzölçümü 14.295 kilometrekare, nüfusu ise 597.516'dır. Ekonomisi tarıma dayalı Afyon'da yetişen en önemli tarımsal ürünler buğday, arpa, şekerpancarı, ayçiçeği ve haşhaştır.

Okur-yazar oranı yüzde 65 olan kentte, ilk ve orta öğretim kurumlarının yanı sıra yüksek okullar da bulunmaktadır. Afyon'da her 5 bin 600 kişiye bir doktor, ve her 800 kisiye bir yatak düsmektedir.

Afyonkarahisar kaplıcaları ile hem turizm hem de sağlık yönünden ülkemizin önemli illerinden biridir. Kaplıca ve ılıcaları ile sağlık turizmine hizmet veren Afyon, kültürel alanda da de, işiklik gösterir. Yörede halk şiiri yerine ağıtlar yaygındır.

SOSYAL YAŞAM

Afyon genel kurulları ile tipik bir Anadolu vilâyeti biçimindedir. Afyon ilinin hareketli bir trafik üzerinde oluşu, kaplıcalarının ziyaretçilerle dolup taşması toplum yaşantısını etkilemiş ve hızlandırmıştır.

Merkeze yakın ilçe ve köyleri şehirleşmeye yabancı kalmamıştır. Buna karşın şehre uzak köylerde geleneksel yaşayış biçimleri sürmektedir. Erkek ailenin tartışılmaz reisidir. Kadın ise onun yardımcısıdır.

İlçe, bucak ve köylerde "Ferfene", "Arabaşı" gibi yemekli sazlı ve sözlü toplantılara rastlanmaktadır. Bireylerin masraflara eşit oranda katıldıkları faydalı toplantılar geleneksel bir eğlence görünümündedir.

Adı nereden geliyor

Selçuk Türkleri, **"Akroenos"** adıyla anılan bu beldeyi aldıkları zaman orta yerinde sipsivri bir sarp kayanın üzerinde yükselen kara suratlı kaleye bakıp **"Karahisar"** demişlerdi buraya. O zamandan sonra kent hep bu adla anıldı. Cumhuriyetin ilânından sonra buranın bereketli topraklarında en güzeli en boi şekilde yetişen **"Afyon"**un adı bu **"Karahisar"**a eklendi. Böylece kent Türkiye'nin diğer köşelerindeki Karahisarlardan ayırd edilmiş oldu.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Nasıl Gidilir

Afyon, gerek Haydarpaşa, gerek Ankara yönlerinden gelen ve hatta İzmir'den hareket eden bütün trenlerin uğradığı bir istasyondur. Bu nedenle her ilden trenle olduğu gibi, çok düzgün asfalt yollardan yararlanarak karayolundan da gelmek mümkündür. Bütün illerden otobüs bulunur.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

AFYON
Yeni Saraçlar Cad. No: 5 AFYON Tel: 39 50 - 28 58

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili seçimleri
katılma oranı: % 90.7

Partiler	Aldığı Oy
CHP	48.131
DP	81.505
MP	13.293

2 Mayıs 1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 89.4

Partiler	Aldığı Oy
CHP	40.872
CMP	23.379
DP	89.969
Bağımsız	298

27 Ekim 1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 76.1

Partiler	Aldığı Oy
CHP	45.271
CMP	33.195
DP	72.811
HP	36

15 ekim 1961
Milletvekili seçimleri:
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı Oy
AP	47.715
CHP	42.032
CKMP	76.349
YTP	1.972

10 Ekim 1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.0

Partiler	Aldığı Oy
AP	91.565
CHP	27.206
CKMP	4.889
MP	16.828
TİP	2.795
YTP	2.727
Bağımsızlar	948

14 Ekim 1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 58.1

Partiler	Aldığı Oy
AP	75.677
CHP	23.417
CGP	13.290
MP	7.413
MHP	4.859
TİP	2.906
YTP	1.162
Bağımsızlar	50

14 Ekim 1973
Milletvekili seçimleri:
Katılma : % 59.9

Partiler	Aldığı oy
AP	50.948
CHP	26.939
CGP	10.328
DP	19.757
MP	1.978
MHP	7.374
MSP	23.061
Bağımsızlar	496

5 Haziran 1977
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 73.0

Partiler:	Aldığı oy:
AP	102.785
CHP	53.674
CGP	3.718
DP	3.386
MHP	17.043
MSP	16.042
Bağımsızlar	10

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
YIL: 1961

Kabul	Red
% 60	% 40

YIL: 1982

Kabul	Red
% 93.3	% 6.7

VALİ ERCAN BELEN

ALTIYÜZ bin nüfusun barındığı Afyon ilimiz konumu itibariyle kilit bir noktada yer almıştır. Kuzeye, batıya, güneye giden ana alterler Afyon'umuzdan geçmektedir. Bu durum trafik kazaları ve hizmetleri açısından Afyon'un hassas bir il olmasını da vurgulamaktadır.

Zengin mermer yatakları ile sahip olduğu sıcak su denizi ile, tarım ve hayvancılıktaki ülke ekonomisine katkısı ağırlıklı bir ilimizdir.

Afyon kaplıcaları ile, iç turizm için cazip bir belde görünümündedir. Öyle zannediyoruz ki ülkemizde ilk defa Ömer kaplıcalarında kuyu içi eşanjör sistemi ile sera ısıtmacılığına geçilmiştir.

Ömer ve Geve kaplıcalarında olimpik nitelikleri haiz termal sudan istifade ile kapalı bir yüzme havuzu, restoran, turistik yapıda motel inşası için, büyük yatırımlara girilmiştir.

Sıcak suların, turizm ve ziraî çalışmalar yönünde kanalize edilmeleri için gerekli gayretlerimiz devam edecektir.

Bilindiği gibi Afyon bir kültür merkezidir. Hitit ve Firiklere ait tarihî kalıntılara, hemen her yerde görülen Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bu özelliği güçlendiren ve o devre ait gerçek eserlere sahiptir.

Değerli Afyon halkı, geçmişine sahip çıkmasını bilmiştir. Kurtuluş Savaşı'ndaki tarihî yönünden kaynaklanan özelliği ile şehit torunları olmaktan kıvanç duymuştur. Millî heyecan ve duyguları her zaman taze, canlı kalmıştır.

Afyon ve Afyonlu yurttaşlarıma hizmet etmekten müstesna haz duyduğumu ifade etmek isterim.

BELEDİYE BAŞKANI
NURİ DEMİRAYAK

BELEDİYE başkanı olarak göreve başladığım 15.12.1977 tarihinden itibaren, şehrimizin, su, kanalizasyon, elektrik, yol, temizlik, imar çalışmaları, kömür tevzii, çarşı pazar kontrolu gibi ana hizmetleri ve diğerlerini, kısa, orta ve uzun vadeli olarak bölümlere ayırdık ve tatbikata başladık.

Kısa vadeli hizmetler: Temizlik hizmetleri 18 adet motorlu vasıta ilâve edilerek dört katına çıkarıldı, haftalık alınan çöpler günlük toplanmaya başlandı.

Kömür tevzii: Zamanımızdan önce sekiz bin ton olan kömür dağıtımı 60 bin tonun üzerine çıkarılmıştır. Mart ayına kadar süren dağıtım müddeti 15 Aralık ayında tamamlanmak suretiyle vatandaşlarımızın kıştan önce kömür almaları sağlanmıştır.

Elektrik şebekemiz: Kendi imkânlarımızla eksikleri tamamlanarak arızasız bir şekilde hizmet verilmiştir.

Çarşı, pazar kontrolları: (Yapılan devamlı kontrol neticesi) Şehrimizde en sıkıntılı günlerde dahi hiçbir malın yokluğu ve karaborsası görülmemiştir.

Orta vadeli çalışmalar: Şehrimizde yirmi senedir çekilen su sıkıntısı haadsafhaya gelmişti. Üç senede tamamlanması düşünülen su terfi hattını 14 ayda bitirmek suretiyle şehrimizi 24 saat suya kavuşturduk. Dört senede bitirilmesi düşünülen şehir su şebekesinin % 90'ını iki senede tamamladık.

Yol çalışmaları: Yeraltı tesislerimiz için kazılan yollarımız süratle yapılmış, yeniden kazılacak yollarımız için ise geçişe müsait hale getirilmiştir.

Uzun vadeli çalışmalar: Şehrimizdeki gelişigüzel gelişmeyi kontrol edebilmek için 80 km. karelik bir saha mücavir alan içerisine alınmıştır. Bu sahanın halihazır planlarının yapılmasına başlanmıştır. Bilâhare imar planları bitirildiğinde en az iki yüz senelik bir gelişmeye yön verilmiş olacaktır.

Bütün belediye hizmetlerimizde memleket gerçeklerine uygun olarak, ekonomik kaidelere uygun, palyatif tedbirler yerine köklü ve devamlı çözüm yollarını tercih ederek çalışmalarımız sürdürülmüştür.

Hemşerilerimize en iyi hizmeti vermek başlıca hedefimizdir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AFYON, altısının nüfusu 10 binin üzerinde olan 11 ilçeden oluşmaktadır. Toplam 490 köy ve 21 bucağın bulunduğu Afyon'un ilçelerini teker teker gözden geçirelim:

MERKEZ İLÇE

Son sayıma göre ilçe nüfusu 148 bin 449, yüzölçümü ise 1865 kilometrekaredir. İlçeye bağlı Merkeç, Çobanlar ve Iscehisar bucakları ile 64 köy vardır.

BOLVADİN

Bolvadin Ovası'nın kuzey ucunda, 1000 metre yükseklikte kurulmuştur. Toplam nüfusu 47 bin 600, yüzölçümü ise 1108 kilometrekaredir.

Bolvadin: Cumhuriyet'ten sonra illerin yeniden düzenlenmesi sırasında Afyon'a bağlı bir ilçe konumuna getirilmiştir. Kazılar sırasında sakır çağına ait buluntulara rastlanan Bolvadin'in tarihinin çok eskilere dayandığı bilinmektedir. Milattan önce 3 bin yıllarında Bolvadin'de yerleşik düzen ile yaşandığı kanıtlanmıştır.

Ilçe tarımı buğday, arpa, haşhaş ve şeker pancarı üretimine dayanmaktadır.

ÇAY

Merkez ilçenin güneydoğusunda yer alan Çay'ın toplam nüfusu 34 bin, yüzölçümü ise 794 kilometrekaredir.

Çay ilçesi M.O. 3 bin yıllarına dek uzanan geçmişinde Lidya, Pers, Iskender ve Selökid uygarlıklarını yaşamıştır.

Güney kesimi dağlık olan ilçenin ovalık kesimlerinde buğday, haşhaş ve şeker pancarı yetiştirilir.

DİNAR

Toplam nüfusu 61 bin 200, yüzölçümü 1286 kilometrekaredir.

Milattan önce sekizinci yüzyılda Frigyalıların başkenti olan Dinar, Lidyalılar zamanında en zengin dönemini yaşamıştır. Persler devrinde ise önemli bir ticaret, din ve kültür merkezi olmuştur.

Hayvancılığın önem kazandığı ilçede buğday ve şeker pancarı üretimi de yapılmaktadır.

EMİRDAĞ

Merkez ilçenin kuzey doğusunda, nüfusu 62 bin 700, yüzölçümü ise 2 bin 714 kilometrekaredir.

Emirdağ ilçesi zengin bir tarihe sahiptir. Bu zengin tarihin kalıntıları arasında bakır çağına ait şu höyükler önem kazanmaktadır:

Karacalar, Firikli, Hisar Köyü, Salihler, Aşağı Pirbeyli Ovası, Bağlıca Köyü ve Kara Hüyük.

Genellikle dağlık olan ilçe topraklarının tarıma elverişli kesimlerinde buğday, haşhaş ve şeker pancarı üretimi gelişmiştir.

SANDIKLI

Son sayıma göre nüfusun 73 bin 513, yüzölçümü 1.969 kilometrekaredir.

Tarihinde Mira Kuvalye Krallığı'nın merkezi, Frig, Lidya ve Pers akınlarının hedefi olan ilçe, Atinalılar, Selökid'ler, Romalılar ve Bizanslıların etkisinde kalmıştır.

Tarıma dayanan ilçe ekonomisi daha çok arpa ve nohut üretimine dayanır.

DAZKIRI

Nüfusu 35 bin 219, yüzölcümü 835 kilometrekaredir.

Burada en önemli tarımsal ürünleri buğday ve şeker pancarıdır.

SULTANDAĞ

Nüfusu 22 bin 963, yüzölçümü 709 kilometrekaredir.

Afyon'un toprak bakımından en küşük ilçesi olan Sultandağı'nda buğday ve arpa üretimi ile hayvancılık önem kazanmaktadır.

İHSANİYE

Nüfusu 26 bin 230, yüzölçümü 909 kilometrekaredir.

Bu ilçede de diğerlerinde olduğu gibi, tarıma dayalı ekonomi egemendir.

ŞUHUT

Nüfusu 40 bin 071, yüzölçümü 1.182 kilometrekaredir.

Kali Çayı üzerinde kurulu olan Selevir Barajı ilçe sınırları içindedir.

Frig'liler tarafından M.Ö. 1000 yıllarında kurulan Şuhut ilçesi tarihinin en önemli günlerini Başkomutanlık Meydan Savaşı öncesinde yaşamıştır,

Ilçede şeker pancarı ve haşhaş üretimi yaygın olarak sürdürülürken, özellikle son yıllarda tiftik keçisi beslenmesi göze çarpmaktadır.

SİNANPAŞA

Nüfusu 45 bin 555, yüzölçümü ise 859 kilometrekaredir.

Ilçe ekonomisine haşhaş, şeker pancarı ve baklagiller üretimi canlılık getirir.

ÖNEMLİ İŞ ADAMLARI

Abdullah Ozer,
Yusuf Özer,
Yılmaz Oruçoğlu,
İsmet Oruçoğlu,
Bekir Demirayak,
Mehmet Acar,
Selahattin Biçicioğulları,
Muzaffer Sayıoğlu,
Mehmet Öztabak,
Asım ve Bekir Palalı,
Yalçın Bozca,
Osman Uğur

GELİR VERGİSİ REKORTMENLERİ

★ Mehmet Acar..... 18.016.960.TL.
★ M.Muzaffer Sayıoğlu..... 6.638.877.TL.
★ Yılmaz Oruç..... 6.031.427.TL.
★ Mehmet Öztabak..... 4.463.821.TL.
★ Halil Öztabak..... 4.462.537.TL.

KURUMLAR VERGİSİ REKORTMENLERİ

★ Özer Könveyor Band Sanayii..... 51.512.835.TL.
★ Afyon Yem Sanayii A.Ş..... 22.571.299.TL.
★ Dempaş..... 19.006.710.TL.

Hazırlayan: Uzman SAĞLIK

Afyon folklorü çeşitli illerin özelliklerini taşır

"Aç yatar, çıplak gezer, sırtımda taş taşırım,
Başıma bela yağsa sabreder alışırım,
Canıma kasteyliyen hasmımla barışırım,
Yalnız, bir şey yapamam, çıkarma hiç kafandan
Kusura kalma beyim, ben gidemem Afyon'dan..."

AFYON'un ilk yerleşim ucu olması, özelliği nedeniyle Afyon folkloru çeşitlilik özellikleri gösterir. II köyün bugün eski Türk boylarının adlarını taşıması bu çeşitliliğin belirgin kanıtıdır. Ege'nin zeybek, Akdeniz'in teke, Konya'nın kaşıklı tür oyunlarındaki ezgi ve giyimi Afyon folklorunda bulmak mümkün. **"Dam başına asa koymuş kalburu", "Hezin hezin gir kapıdan", "Çemberim dalda kaldı"**, adlı kaşık oyunları ve havalarında giysiler **"Zeybek"** türünü andırır. Ancak İç Anadolu'nun etkisi ile kaşıkla oynanır.

Her üç parçada giysiler, zeybek, müzik ise aksak ritmdedir, yavaştır. Bu yavaşlık öğe yöresi zeybekleri kadar değildir. Kaşıkla oynandığı için bir diğer yönü ile de İç Anadolu'nun kırık havalarının ritmine uyar.

Bolvadin ve Emirdağı'na gidildikçe ritm hızlanır. Bolvadin'in **"Karada koçun boynuzu Emirdağ'ın "Emir dağlarına kara gidilir"** türkülerinde daha da hareketli bir ritm görülür.

"Afyon'un taşında kaleal" ve **"Burdur yöresinde de bilindiği gibi "Serenler serenler yüksek serenler"** de çok ağır ritmli türkülerdir.

Afyon'da **"BOZLAK"** türüne de rastlanır. Bilindiği gibi Bozlak türküleri usulsüzdür. **"Gelin Ümmü"** bu tür parçalara iyi bir örnek teşkil eder. Ayrıca Kerem ayağı denen türkülere de rastlanır. Çölovalı yöresinde, kerem ayağı ile çalınır, kerem ayağı ile söylenir. Afyon'un **"İNCE MEHMET"** türküsü ünlüdür, ve kerem ayağı ile söylenir.

GİYSİLER

Erkeklerde başta fes, poşu, vücutta mintan, işlemeli cepken, sıkma, belde şal kuşak, şalvar, ayakta uzun yanları işlemeli koyu renk çoraplar, yine üzeri işlemeli ökçesiz yemeni bulunur.

Kadınlarda ise başta üst çember, veya fes, üzerinde yazma ve poşu takılır. Poşu omuzları örtebilecek bir şekilde geniştir. Üzeri işlemelidir. Uzun don giyilir. Bunlar genellikle koyu renk olur. Onun üzerine üç etek giyilir. Üç eteğin kenarları işlemelidir. Ön kısımlarında ise sırma veya benzeri tipte işler bulunur. En üstünde de uzun bir cepken giyilir. Bu cepkenin kenarları süslüdür. Ayaklarda çoraplar vardır. Bunlar koyu renktir. İnce köseleden yapılmış yemeni giyilir.

BİLMECELER

"Aktır tarlası,
Karadır tohumu
El ile ekilir,
Dil ile bicilir"
(Kâğıt, mürekkep, yazı okuma)

"Dağdan gelir taştan gelir,
Bir kükremiş aslan gelir"
(Aslan)

ATASÖZLERİ

—Al kibarın kızını iş görsün bulana bulana.
—Al möhlüzün kızını iş görsün dalana dalana.
—Anan turp, baban şalgam, nerden oldun gülbe şeker,
—Kadı sağır, müftü kör, kendi işini kendin gör.

—El elin eşeğini türkü söyleyerek arar.

—Atın iyisine doru, insanın iyisine deli denir.
—At nallanır, eşşek nallanır, tosbağa da bacağını kaldırır.

DEYİMLER

—İğne ile kuyukazmak
—Balık kavağa çıkınca
—Nane yemek
—Yörük sırtından kurban kesmek

FIKRA:

Bir gün hoca yol üstü bir hana girmiş. Nuh Nebi'den mi kalmış, Kaalübeladan mı? Her ne ise... Her tarafı delik deşik olmuş, âdeta çökmeye bir başı kalmış.

Rahmetlinin yüreğine bir korkudur düşmüş ama, ne desin? Nihayet bir söz arasında:

"Yahu bu senin tavanda ne çok gıcırdıyor öyle, beşik mi mübarek" diyecek olmuş, ama hancı oralı olmamış. Sözü şakaya boğarak:

"Ağzını hayra aç Hoca, bu beşik gıcırtısı değil, tavan tahtaları Hak'ka tesbih çekiyor" demiş...

Hoca'nın gözü küllenir mi? Gözlerini hancının gözüne dikerek:

"Peki ama" demiş hoca, **"Ya bu tavan böyle tesbih çeke çeke aşka gelip de secdeye kapanırsa, bizim halimiz nice olacak."**

BİR EFSANE

Marsyas, önemli bir Frigya şehri olan Kelainai (Şimdiki Dinar)'da kutsal bilinen bir silenos idi. Burada kimseye zararı dokunmadan yaşar giderdi. Sessiz sedasız. Müziğe, flüt çalmaya çok meraklı idi. Ama bir flütü olmamıştı uzun süre. Birgün Dinar'ın yukarısındaki "Suçıkan" kaynağının oralarda, kayıklarda dolaşırken bir flüt bulmuştu. Bunu çok sevmiş ve gece gündüz çalarak flüt çalmayı öğrenmiş, ustalaşmıştı. Bu flüt Athena'nındı. Zaten Flütü Tanrıça Athena icât etmişti. Ama flüt çalarken yüzünün çirkinleştiği kendisine söylenince, bir daha çalmamak üzere fırlatıp onu atmıştı buraya. Tanrı Apollon da gitar çalmada hep birinci idi. Onu hiç yenen olmamıştı. Herkes onunla yarışmaya girmeye bile cesaret edemezdi. İşte Silenos Marsyan'ın kendine güveni artınca Apollon'la yarışmayı aklından geçirdi. Bunu etrafında söyledi. Bu söz Apollon'un kulağına kadar gidince kızdı. Yarışmayı kabullendi. Çünkü kendine güveni sonsuzdu. Şartı şuydu: Yenen, yenilene dilediği cezayı verecekti.

Yarışma yeşil çayırlarla örtülü olan Tmolos (Bozbağ) dağında oldu. Yarışmanın üç hakeminden biri Frigya Kralı Midas idi. Apollon kitharla danısal havalar çalıyor Musa (Müzler su ve sanat perileridir. Müze, müzik kelimeleri buradan geliyor)'lar koro halinde ona eşlik ediyorlardı.

Marsyas da ondan aşağı kalmadı. Hakemler karar veremediler. Bir süre yarışma uzadı. Taraflar yenişemiyordu. Bunun üzerine Apollon Lyra'sını uyarak şarkılar söylemeye başladı. Marsyas'ın sesi pek güzel değildi. Onun için şarkı söyleyemedi. Yenik sayıldı. Fakat Kral Midas oyunu daha oynak daha insancıl havalar çalan Maryas'a vermişti. Ne de olsa hemşeriydiler, tanıdıklar. Hem Marsyas hem de Midas Tanrı Apollon'un hışmına uğradılar. Marsyas'ın derisi diri diri yüzdürülerek, Dinar'daki Suçıkan kaynağının üstündeki kayalara asıldı. Bundan sonra da kayaya ve suya Marsyas adı verildi.

Işık ve Müzik Tanrısı Apollon'un Tanrısal nağmelerini ve şarkılarını anlamayan Kral Midas'ın da kulaklarını cezalandırdı. Onları uzattı. Kıllarla doldurdu. Eşek kulakları gibi yaptı. Bundan çok utanan Midas, bunları yıllarca tepesi aivri, yanları uzun bir külahın altına gizledi. Bu sırrı yalnız berberi biliyordu. Onu da ölümle tehdit etmişti. Bu sır berberin içinde düğümlendi. Bu düğüm büyüdü, büyüdü, onu rahatsız etti. Berber bunu söylemeden edemezdi. Birgün çok uzaklara, Ta Emre Gölü'nün oralara gitti. Yollar, kırlar boyunca düştündü durdu. Dağa taşa, kurda, kuşa, ata ağaca söylemek istedi. Korktu, söyleyemedi. En sonunda, aklına güzel bir fikir geldi. Toprağa söyleyecekti. Toprak sır vermezdi. Tenha bir yerde çok derin bir çukur açtı. Etrafına iyice bakındı. Sonra çukura eğilerek, fısıltı halinde **"Kral Midas'ın eşek kulakları gibi kulakları vardır"** dedi. Bunu birkaç defa tekrarladı. Rahatlayınca kalktı, çukuru tekrar kapattı, çekip gitti. Gel zaman git zaman burada bir kamış bitti. Büyüdü, uzadı ve rüzgârla sallandıkça, **"Kral Midas'ın eşek kulakları vardır"** dedi. Yıllarca söyledi bunu kamış. Böylece herkes Midas'ın sırrını ve Midas gerçeğini öğrenmiş oldu. Bu efsane tarih boyunca çok taraftar bulmuş ve şimdi de taraftarı çok olan **"İki Tanrı yarışırken, beğendiğini değil, güçlü olanı tut"** gerçeğini öğütler...

BİR MASAL

"Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde... Hamamcının tası yok, oduncunun baltası yok. Sokakta bir tazı gezer, boynunda halkası yok. Ebeler,, dedeler, kurklar, yediler, para ile biter, her dediler. Duydun mu memiş."

"Hey bu dağların aslanı, benim bunda bir karınca kadar suçum yok. Suçun, günahın, büyüğü şu tilkide. Ben öküzlerin bir kılına bile dokunmuyordum. Günün birinde bir tilki gelip benim beynime girdi. Akıl üstüne akıl verdi. Bir küpeli horoz karşılığı... Ben de bu uyuzun lâfına uyarak bunların karnına girdim. Ne belâ gelirse başıma akılsızlığımdan geliyor. Öldüreceksiniz öldürün beni ama, önce şu tilkinin postunu serin yere, sonra benim postu...

Deyince, koca aslan, bir tilkinin yüzüne bakmış, bir kurdun gözüne... Bir pençe birine atmış, bir pençe ötekine... İkisinin de postunu sermiş yere.

Eee dünya bu, eden bulur, bunlar da ettiklerini bulmuş...

Gezilecek yerler

Çarşı Camisi

AFYON ili şifalı sular yönünden bir hayli zengindir. Bunların en büyük ve ünlüsü Gazlıgöl Kaplıcası ile Kızılay'ın işlettiği maden suyu kaynaklarıdır

Gazlıgöl Kaplıcaları ve madensuyu tesisleri kente çok yakındır. Her an gidip gelinebilir. Romatizma, nevralji ve kadın hastalıklarına iyi gelir.

GECEK KAPLICASI: İnaz köyündedir. Uzaklığı 16 kilometredir. Oteli, pansiyonu ve gazinosu vardır. İki büyük havuzu bulunur

ÖMERLİ KAPLICASI: İnaz köyündedir. İle uzaklığı 15 kilometredir. Yatacak yer, lokanta ve gazinosu vardır. İki büyük havuzu, iki otel, dört de sıra banyosu olan kaplıca sularının romatizma, nevralji, kırıklar ve metabolizma bozukluklarına iyi geldiği söylenir.

HÜDAİ KAPLICASI: Sandıklı ilçesine on kilometre uzaklıktadır. Otelleri yetecek kadardır. Lokantaları ve gazinosu vardır. Yurdumuzun en iyi çamur banyolarından, biridir. Sekiz büyük havuz, 25 sıra ve sekiz özel banyosu ile, romatizma, siyatik, kırık-çıkık ve çocuk felci tedavisinde çok faydalı olduğu söylenir.

HEYBELİ KAPLICASI: Bolvadin'e 39 kilometre uzaklıktadır. Eski adı Kızılkilise Hamamı'dır. Romatizmaya iyi gelen kaplıca çevresinde yatacak yer ve lokanta bulunur.

AFYON ZAFER ANITI

Afyonkarahisar anıtı, Afyonluların ordumuza bir şükran anısı olarak dikilmiştir. Düşmanın parçalanışını tanımlayan heykel Avusturyalı helkeltraş Kriprel tarafından yapılmıştır.

Ön cephede ikinci kaide üzerinde Atatürk'ün bir rölyefi bulunmaktadır. Sağ tarafta Atatürk, İnönü ve Fevzi Çakmak Sevr anlaşmasını yırtarken temsil edilmektedir. Arka tarafta Mehmetçiğin elinde tuttuğu bayrağı öpen bir kimse görülmektedir. Sol tarafta ise Mehmetçik savaş sırasında boğuşurken temsil edilmektedir. Anıt üzerinde şu kitabe bulunmaktadır:

Afyon şehri düşman orduları tarafından ilk defa 28 Mart 1921'de ve ikinci defa 13 Temmuz 1921'de işgal edilmiş 27 Ağustos 1922'de kurtarılmış ve bu anıt millî orduya ve büyük millî kahraman Atatürk'e Afyonluların şükran hatırası olarak dikilmiştir.

Nerelerde kalınır

OTELLER

SAĞLAM OTEL
Bankalar Cad. 2 Tlf. 1389, banyolu 34 oda, kaloriferli.

OTEL EMEK
Ordu Bulvarı 1, Tlf. 1130, banyolu 39 oda, kaloriferli.

SANDIKLI

HÜDAİ KAPLICASI OTELİ
Kaplıcalar Tlf. Sandıklı 2-3-4, banyolu 32 oda, kaloriferli, lokanta ve havuz.

DİNAR

HOTEL SUÇIKAN
Ankara asfaltı üzeri, Tlf. (Dinar) 531, duşlu 18 oda, kalorifer, lokanta.

KANARYA OTELİ
Eski Dinamo Sk. 3 Tlf. (Dinar) 344.

İMREN OTELİ
Cumhuriyet Cad. 10. Tlf. (Dinar) 27.

KAYMAKLI ŞEKER

Bugün Afyon'un sembolü olan "Kaymaklı Şeker" ve "Kaymaklı lokum" 1901 yılında şekerci ustası SALİH ŞEKER tarafından elde edilmiştir.

Manda kaymağına şeker, karıştırılarak elde edilen bu şeker daha sonraları oğlu ÖMER ALTINAY, bugün ise torun FİKRET ALTINAY tarafından üretilmektedir.

Kaymaklı şeker, kakaolu, antep fıstığı, fındıklı ve bademli olarak yapılmaktadır. Kaymaklı lokum, hindistan cevizli, çikolatalı

ve cevizli sucuk türlerinde yapılmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1015 metre olarak kabul edilen Afyon ve çevresinde tipik bir bozkır iklimi görülür. Hava genellikle serindir. Geceleri ise yaz aylarında bile soğuktur. Yaz aylarında gündüzleri çok sıcak günler görülür. Kışın bol kar yağar, yaz ve baharda sık sık sağanak halinde yağmur görülür.

Yılın 120-130 günü tamamen güneşli geçer, geri kalan günler hep bulutludur, en az üç aylık süre de yağmur ve karlıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

AFYON denince akla haşhaş gelir. Milattan 1550 yıl öncesine kadar uzanan haşhaş üretimi, bugün Afyonlunun yaşamının bir parçası haline gelmiştir.

Maden suyu üretimi ile Türkiye gereksiniminin yüzde altmışını karşılayan Afyon, mermerciliğin çok geliştiği illerimizden biridir.

Türk Ticaret Bankası Afyon'da 1956 yılından beri 26 yıldır Afyonlulara aşağıdaki şubeleriyle en iyi bankacılık hizmetlerini sunmaktadır.

TÜRKBANK Afyon Şubesi

Afyon ili şubeleri
AFYON — ÇAY — DİNAR — EMİRDAĞ — SANDIKLI

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

AFYON ilimizin zengin bir tarihi vardır ve pek eski çağlara kadar uzanır. Önceleri Hitit İmparatorluğu'nun sınırları içinde bulunan bu topraklarda daha sonra Frigyalılar ve Lidyalılar egemen oldu. Milattan Önce VI. yüzyılda Perslerin egemenliği altına giren yöreyi Milattan Önce IV. yüzyılda Büyük İskender alarak Makedonya İmparatorluğu sınırları içine kattı. İskender'in ölümünden sonra İmparatorluk parçalanırken burası Selevkosların payına düştü. Daha sonra Bergama devleti buralara egemen oldu. Milattan Önce II. yüzyılda bu topraklar Bergama Krallığı ile birlikte Roma İmparatorluğu sınırları içine katıldı. Milattan Sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanıp ikiye ayrılınca burası da bütün Anadolu gibi Bizans İmparatorluğu'na mal oldu. Bizans egemenliği sırasında burası Sasanî'lerin ve Arapların akınlarına uğradı. Burada pek yaygın olan bir efsaneye göre, Battal Gazi 739 yılında bu topraklarda Bizanslılarla savaşırken şehit düşmüştür. 1071'deki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu kapılarını açan Türkler burayı da ele geçirdiler. Bu topraklar Süleyman Şah tarafından fethedildi. Ancak I. Haçlı seferleri sırasında Bizanslılar tekrar buralara hâkim oldular. Fakat Türklerin bu toprakları geri almak için akınları devam etti. Nihayet Selçuklular buraları Bizanslılardan aldılar. Büyük Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubat tarafından Afyon ihya edildi. XII. yüzyılın sonlarında Afyon, Türk Germiyan beyliğine geçti ise de 1390 yılında Yıldırım Bayezid tarafından alınan bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katıldı. 1402'de Timur burayı alarak tekrar Germiyanoğulları'na verdi. 1428 yılında Osmanlılar tekrar yöreye hâkim oldular. 28 Mart 1921 günü işgal edilen Afyon, Büyük Taarruz'un ikinci günü 27 Ağustos 1922'de Türk ordusu tarafından kurtarıldı.

AFYON 2829 - 1988 - 2419

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

EKONOMİ

Haşhaş, Afyon'un canıdır

GÜN batarken çapasını omuzuna vuran Afyon köylüsü, yorgun argın evine döndüğünde, mutfaktan gelen kızarmış haşhaş yağlı bulgur pilavının kokusunu ciğerlerinin derinliklerinde hissedince, tüm yorgunluklarını unutur, hele bir de yanında taze haşhaş yapraklarından yapılmış salata bulunursa, keyfine diyecek bulunmaz. Tanrı'ya şükreder...

Haşhaş canıdır Afyon'un. Yemeği, yakacağı, yağı, küspesi, ilacıdır. Üreticisinden, işçisinden, yağcısından, ofisinden ve tüketicisine kadar yüzbinlerce kişiye bir iş, bir geçim kapısıdır.

Haşhaşın Anadolu'da özellikle Afyon'da tarihten evvelki devirlerde ekildiği söylenir. Prof. Mehmet Ali Kâğıtçı, "Haşhaş" adını verdiği bir yapıtında, Anadolu'da haşhaş ekiminin tarihçesini Milat'tan 1550 yıl öncesine kadar götürmekte ve bu tarihlerde yazılmış olan papirüslerde, çocukların bağırmalarını önleyen 700 ilaçtan en iyisinin Afyon olduğuna değinildiğini yazmakta.

Bugün Afyon Müzesi'nde bulunan, Şuhut'tan çıkarılmış M.Ö. üçüncü yüzyıla ait Synnada sikkesi, haşhaşın tarih öncesi önemini de vurgular niteliktedir.

KIZILAY MADEN SUYU İŞLETMELERİ

Türkiye Kızılay Derneği'ne bağlı Afyonkarahisar Maden Suyu İşletmeleri Afyon - İhsaniye karayolu üzerinde Afyon'a 22 kilometre uzaklıktadır.

Suyun Osmanlı döneminde de çıkarıldığı yapılan tesis kalıntılarından anlaşılmıştır.

Eskilerin "ekşi su" dedikleri maden suyu hakkında 1900 yılından itibaren bazı belgeler elde edilmektedir. 1900 yılında Belçikalı bir hekim tarafından devrin hükümdarı "Abdülhamit"e Karahisar maden suyu içmesi tavsiye edilmiştir. Padişahın ilk fermanı ile de 1903'te suyun ilk tahlili yapılmıştır.

Maden suyu dünyada eşi olmayan efsattadır. 1932 yılında Londra'da Maden Suları Fuarı'nda alınan altın madalya ve diploma ile suyun kalitesine bir kanıt olarak gösterilmektedir.

Makineler bugünkü teknolojiye uygun olmasa bile, Türkiye'de en modern işletme olarak bilinmektedir.

Günde 210 ton maden suyu üretimi tamamı iç piyasada tüketilmektedir. Türkiye'de maden suyu tüketiminin %60'ı Afyonkarahisar Kızılay tesislerinden karşılanmaktadır.

MERMER

Afyon'un 22 kilometre uzağındaki İstçehisar yataklarından elde edilen mermerlerin tarihi eski Roma'ya kadar dayanmaktadır.

Afyon mermeri Onnix ayarında bir mermerdir. Süt beyaz renkte, doku itibariyle güçlüdür. Afyon'da çıkarılan 12 renk mermerin en iyisi beyaz olanıdır.

Afyon'da beş milyar metreküp mermer yatağının bulunduğu tespit edilmiştir. 175 metreye kadar inen Belçikalı sondajcılar devamlı mermer yataklarına rastlamışlardır.

Afyon ve Türkiye'de çıkarılan mermerlerin en iyi alıcısı İtalya'dır. İtalya, işlenmemiş mermeri alıp, işlenmiş mermer olarak dünya piyasasına sürmektedir. İşlenmiş mermerlerin en iyi alıcısı ise dünyada Amerika ve Arap ülkeleridir.

İtalya ham mermerin kilosunu 45 liradan alıp, işledikten sonra 150 liraya satmaktadır.

Afyon'da halen irili ufaklı 300 mermer ocağı çalıştırılmaktadır. Bunlar arasında "Özmer", "Mermersan", "Alimoğlu Mermer Sanayi", "Bekfet", "Aygünler Mermer Sanayi", "Bekir Yıldırım" belli başlı mermer işletmesi olarak tanınmaktadırlar.

SPOR

AFYON'da sporun tarihi hayli eskidir. Başta güreş olmak üzere bir takım mahallî spor oyunları bu çevrede çok eski yıllardan beri yapılmakta. Cumhuriyet'in ilânından sonra Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşu ile bu ilde de ciddî spor faaliyetine bir yöneliş olmuş ve bu yolda ilk önemli adımlar atılmıştı. Bunu izleyen dönemde Halkevleri'nin kurulmasıyla spor alanında da yeni bir hamle başlamıştı. Halkevi spor kolunun gösterdiği olumlu çaba Afyon sporuna bir hareket getirmiş oldu. Afyon Valisi merhum Ahmet Durmuş Evrendilek zamanında spor bilhassa teşvik görmüş, bu değerli yöneticinin himmetiyle il merkezinde Gençlerbirliği ve Kocatepe adları altında iki spor kulübü kurulmuştu.

1937 yılında Türk Spor Kurumu tarafından bölge eğitmen ve antrenörü olarak görevlendirilen Füruzan Ümranoğlu'nun göreve başlaması, Afyon'da ilk ciddî spor faaliyetinin de başlangıcı oldu. Futbol ve atletizm dallarına ciddî ve bilinçli çalışma kısa zamanda semere verdi. Bu faaliyet sonucu Afyon'da başarılı sporcular yetişmeye başladı. Bu sporculardan atlet Ömer Özkap (Keşkekçi) uzun atlama ve üçadım atlama dallarında büyük varlık gösterdi; Türkiye rekorları kırdığı gibi Millî Takım'a kadar da yükseldi ve Afyon ilinin Ay-Yıldızlı formaya ilk armağanı oldu.

Afyon ilinin Dinar ilçesinden de bu ilçenin adını dünyaya duyuran ünlü bir sporcu çıktı. Bu, 1930'lu yılların büyük güreşçilerinden Dinarlı Mehmet pehlivandı, Dinarlı Mehmet pehlivan özellikle ünlü Yunan şampiyonu Cim Londos'u "tayyare oyunu" ile yenişiyle büyük ününe ün kattı.

Afyon ilinde ve ile bağlı on ilçede atletizm, futbol, basketbol, boks, eskrim, futbol, güreş, halter, hentbol, judo, masa tenisi, voleybol dallarında spor faaliyeti yapılıyor. Afyon bölgesindeki 17 ilkokul da ve 21 orta dereceli okulda öğrenciler spor çalışmalarına katılıyor.

Afyon bölgesinden yetişen Yüksel Doğanay ile Seracettin Kırklar Türk sporuna uzun yıllar futbolcu olarak hizmet verdiler, şimdi futbolda teknik eleman olarak görev yapıyorlar. Afyonlu atletlerden Ömer Özkap'da futbolcu Doğanay ve Kırklar gibi millî formayı taşıdı. Güreşçi İsmail Erdoğan, eskrimci Muzaffer Çoğlu ve Selahattin Dener Afyon'un Millî Takım'a kazandırdığı sporcular oldular.

İŞTE EFES PİLSEN

Personel Sayısı	: 1409
Sermaye	: 5 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
Toplam Özkaynak	: 9 MİLYAR 500 MİLYON LİRA
İştirakler	: 4 MİLYAR 800 MİLYON LİRA
Yıllık Üretim Kapasitesi	: 285 MİLYON LİTRE BİRA 35 BİN TON MALT 500 TON ŞERBETÇİOTU
Yatırım Tutarı	: 6 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
1981 İhracat Geliri	: 5 MİLYON DOLAR

EFES PİLSEN BİRA VE MALT FABRİKALARI GRUBU:

AFYON - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Afyon Malt Fabrikası
İSTANBUL - Erciyas Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İstanbul Bira Fabrikası
İZMİR - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İzmir Bira Fabrikası
ADANA - Güney Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Adana Bira Fabrikası
KONYA - Anadolu Biracılık Malt ve Gıda Sanayii A.Ş., Çumra Malt Fabrikası
BİLECİK - Tarbes Tarım Ürünleri ve Besicilik Sanayii ve Ticaret A.Ş., Bilecik Şerbetçiotu Fabrikası

AFYON'DAN DÜNYAYA AÇILAN KAPI.

Afyon, Türkiyemizin en kaliteli arpa yetiştiren iki ilinden biri.

Bu güzelim arpadan en az 44 milyon kilo her yıl Efes Pilsen alım merkezlerinde toplanır.

Sonra Afyon'a gider, Efes Pilsen Malt Fabrikasına...

Emek katılır, değer katılır... Arpa, malta dönüşür.

Bu maltla "bira" yapılır: Efes Pilsen'e benzersiz tadını verir.

Bu malt yurt dışına satılır: Ülkemize milyonlarca dolar döviz getirir.

Afyon'un arpası, Efes Pilsen'in katkısı işçiye, köylüye, ekonomiye bereket yağdırır.

EFES PİLSEN

Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş.
AFYON MALT FABRİKASI
Ankara Karayolu 5. km. Afyon Tel: 17 57 - 15 21 Tlx: 35 188 fes tr

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

AĞRI

04

Yüzölçümü: 11.066 Km2.
Nüfusu: 368.009.
İlçeler: Doğu Beyazıt, Patnos, Eleşkirt, Diyadin, Taşlıçay, Tutak, Hamur.
Köy sayısı: 551.
Doktor sayısı: 36.
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 12.85.
Okur- yazar oranı: % 46.
Otomatik telefon kod'u: 0271

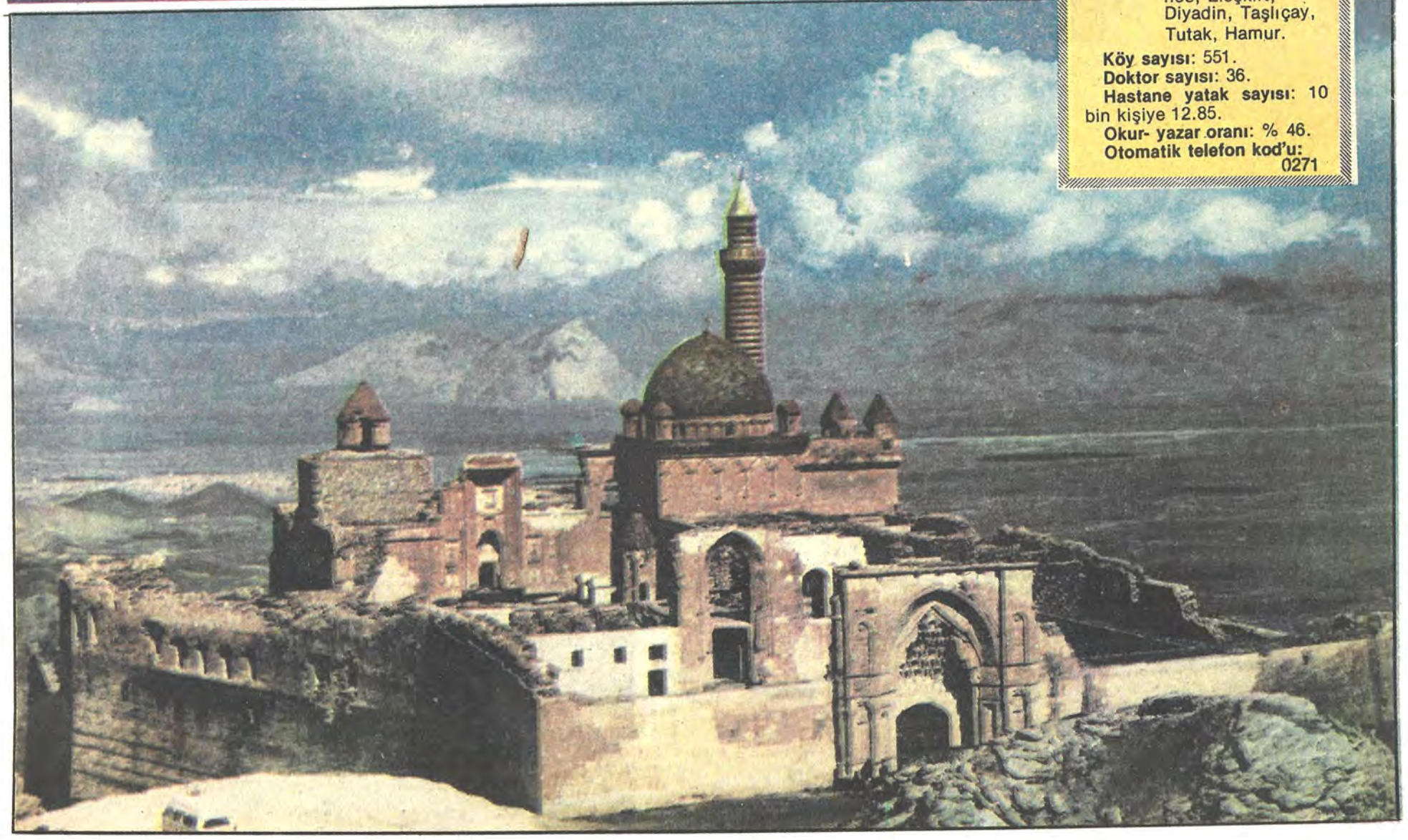

Ağrı tarihin derinliklerinden bugünlere uzanan efsanelerle yüklü...

EKONOMİK YAŞAM TARIM VE HAYVANCILIĞA DAYANIYOR

TARİHİN derinliklerinden bugünlere uzanan efsanelerle yüklü Ağrı. Urartuların eşsiz uygarlık mirasını geçmişten bugüne, bugünden yarınlara taşıyan kültür köprüsü.

Ağrı ilimiz, kuzeyde Kars, doğuda İran, güneyde Van, batıda Erzurum ve Muş ile sınırlanmıştır. Yüksek ve engebeli bir arazide uzanan bu şirin kentimiz, ekonomik yaşamını tarım ve hayvancılık temeline oturmuştur.

Karasu - Aras, Tedürük ve Süphan dağları ile çevrilen Ağrı, ulaşım için ancak kızakların kullanılabildiği sert kışlara sahne olmaktadır.

Tarihi M.Ö. 2000 yılına kadar uzanan Ağrı, Hitit, Hurri, Urartu, Yunan, Bizans ve Arap uygarlıklarının izlerini taşır. Geçmişinin en parlak dönemini M.Ö. 1200 - 600 yılları arasında Urartular döneminde yaşayan Ağrı, o dönemin kalıntıları ile bugün bile tüm dünyanın ilgisini çekmektedir.

Cumhuriyetin ilk yıllarından beri toplumsal, kültürel ve sosyal bir gelişme çizgisi izleyen Ağrı, merkezin dışında yedi ilçeden oluşmaktadır. Bunlar, Doğu Beyazıt, Patnos, Eleşkirt, Diyadin, Taşlıçay, Tutak ve Hamur'dur.

11 bin 066 kilometre kare bir alanda yer alan Ağrı'nın nüfusu ise 368 bin 009'dur.

Her 10 bin kişiye yaklaşık bir doktor ve 13 yatağın düştüğü Ağrı'da, okur-yazar oranı Türkiye genelinin altındadır.

Gelenek göreneklerinin sosyal yaşamda etkisini hâlâ sürdürdüğü Ağrı'da, atletizm, kayak ve dağcılık ilgi gören sportif faaliyetler arasındadır.

Adı nereden geliyor

Ağrı Dağı'nın eski adı "Ararat" idi. Selçuk Türkleri bu yöreye gelip yerleştiklerinde "Ararat" ismine dilleri pek dönmemişti. Bu yüzden bazı boylar bu dağa "Eğridağ" dediler, bazı boylar ise yine bu isme yakın bir ad takıp "Ağırdağ" diye adlandırdılar. "Ağırdağ" zamanla halkın dilinde "Ağrı Dağı" şeklini aldı. Bu dağın çevresindeki il de Ağrı adıyla anıldı.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Yazısı 31. Sayfada

Nasıl Gidilir

Ağrı iline hava ve deniz yolu ile ulaşım yoktur. Hava yolu ile Erzurum'a kadar gidilip, daha sonra karayolu ile devam edilebilir.

Erzurum'dan gelen E - 23 uluslararası yolu, Eleşkirt, İlmerkezi, Taşlıçay ve Doğubeyazıt ilçelerinden geçerek İran'ın Mako kentine ulaşır. Yolun Erzurum - Ağrı arasıyla, Doğubeyazıt - Gürbulak kapısı arası, Diyadin - Doğubeyazıt arası asfalttır.

Ağrı'dan, Erzurum'a günün hemen her saatinde araç bulmak mümkündür. Ağrı - Erzurum arası otobüsle yaklaşık üç saatte gidilmektedir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili seçimleri:
Katılma oranı: % 92.6

Partiler	Aldıkları oy
CHP	18.797
DP.	34.115

2 Mayıs 1954
Milletvekili seçimleri:
Katılma oranı: % 95.2

Partiler	Aldıkları oy
CHP	17.209
DP	42.222
Bağımsız	1.236

27 Ekim 1957

Milletvekili seçimleri:
Katılma oranı: % 82.7

Partiler	Aldıkları oy
CHP	24.028
CMP	4.851
DP	29.079
Bağımsız	22

15 Ekim 1961
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 85.2

Partiler	Aldıkları oy
AP	7.411
CHP	21.759
CKMP	23.094
YTP	14.974

10 Ekim 1965

Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 82.2

Partiler	Aldıkları oy
AP	14.746
CHP	13.173
CKMP	8.353
MP	670
TİP	3.466
YTP	30.270

12 Ekim 1969
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 79.4

Partiler	Aldıkları oy
AP	28.252
CHP	20.339
CGP	24.316
MP	2.343
MHP	1.209
TİP	1.290
YTP	376
Bağımsız	3

14 Ekim 1973

Milletyekili seçimleri
Katılma oranı: % 75.8

Partiler	Aldıkları oy
AP	12.620
CHP	12.638
CGP	14.973
DP	7.107
MHP	5.036
MSP	12.063
Bağımsız	17.219

5 Haziran 1977
Milletvekili seçimleri
Katılma oranı: % 76.4

Partiler	Aldıkları oy:
AP	20.051
CHP	11.769
CGP	9.692
DP	1.478
MHP	6.149
MSP	6.047
Bağımsız	40.176

Anayasa halk oylaması sonuçları
YIL: 1961
Kabul % 83 — **Red** % 17

YIL: 1982
Kabul % 96.4 — **Red** % 3.6

AĞRI VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI KUTLU AKTAŞ

29 Haziran 1981 tarihinden bu yana valiliğini yapmaktan onur duyduğum Ağrı ilimiz, Anadolu'nun en doğusundaki topraklarda kurulmuştur. Kentin doğu sınırının komşu ülke İran topraklarıyla çizilmiş olması, O'na ülkemizin Asya'ya açılan kapısı olma özelliğini de kazandırmıştır. Özellikle son yıllarda İran'la olan ticaretimizin gelişmesi, ilimiz sınırlarındaki Gürbulak Sınır Kapısı'nın önemini somut biçimde ortaya çıkarmıştır. Kentin bu özelliği Ağrı'ya bir yandan ekonomik canlılık getirirken, sosyal, kültürel, bir takım gelişmelerin de başlangıcını oluşturmuştur.

Gürbulak Sınır Kapısı'nın kente olan katkıları değerlendirilirken, zengin yeraltı ve yer üstü kaynaklarına sahip Ağrı'nın topyekün kalkınmasını sağlayacak çalışmalara da başlanılmış, hızlı bir kalkınma dönemine girilmiştir. Birçok kuruluşa ait hizmet binaları ve kamu görevlileri için konutlar devlet eliyle gerçekleştirilirken, eğitim, sağlık, spor, sulama tesisleriyle kent içi ve köylere ulaşan yolların yapım çalışmaları büyük bir hızlılık içinde sürdürülmektedir. Yapımına 1982 yılı öncesinde başlanılan ve bölgedeki işsizlik sorununa büyük ölçüde çözüm getirecek olan şeker fabrikası inşaatı büyük bir hızla sürmektedir.

Devletin yanısıra, Belediye ve İl Özel İdarasi ile kentteki gönüllü halk kuruluşları da bu kalkınma hamlemize canla başla katılmaktadırlar. İl Özel İdaresi'nce bölgenin ekonomik kalkınmasında önemli rol oynayacak günde 70 bin kapasiteli tuğla fabrikasının ihale edilmesi, tarım ve hayvancılık konularında yol gösterici islah çalışmalarına ağırlık verecek tarımsal eğitim ve üretim tesislerinin kurulmasına başlanılması, Eleşkirt ilçesinde, ağır kış şartları geçiren bölgenin büyük ihtiyacını karşılayacak linyit kömürü işletmesinin çalıştırılması, il merkezi yakınına kaplıca, Balık Gölü çevresine motel yapılması örnek gösterilebilir.

Belediyelerimiz de belde sakinlerinin daha uygarca yaşamalarını sağlayacak çok yoğun bir çalışma içine girmişlerdir.

Bütün bu çalışmaların yanısıra, etüt ve projeleri biten Patnos ve Şekerovası barajları, Diyadin Hidroelektrik Santralı'nınönümüzdeki yıl programına alınıp yapımlarına başlanılması büyük arzumuzdur.

Ulu Önder Atatürk'ün ilkeleri ve gösterdiği doğrultuda, çizdiği yolda, millet ve devlet bütünleşmesiyle her türlü zorluğun yenileceği inancı içinde, bütün çalışmalarımızda büyük destek ve yardımlarını gördüğüm Ağrılılara teşekkür eder, vatandaşlarına bu girişimiyle seslenebilme imkânı veren gazetenize şükranlarımı sunarım...

Protokol

★ **KUTLU AKTAŞ:** Ağrı Valisi ve Belediye Başkanı.
★ **FUAT ŞENEL** (Tümgeneral): 12. Piyade Tümen Komutanı.
★ **HASAN YILMAZ:** Cumhuriyet Savcısı.
★ **LÜTFÜ KIRANŞAL** (Jan. Albay): İl Jandarma Alay Komutanı.
★ **TEZCAN ÖZKANLI:** Emniyet Müdürü.
★ **HİKMET YÜKSEL YALÇIN:** Millî Eğitim Müdürü.
★ **İSMET BİÇİM:** Defterdar.
★ **O. NURİ DAĞAŞ:** Sağlık Müdürü.
★ **HALİS YAŞAR:** YSE Müdürü.
★ **İSHAK ALPASLAN:** Bayındırlık Müdürü.
★ **CEZAYİR YARAR:** İl Müftüsü.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Ağrı merkez ilçe

AĞRI ili merkez ile birlikte sekiz ilçeden oluşmaktadır. İlçelere bağlı olarak yedi bucak ve 557 köy bulunmaktadır. Ayrıca köylere bağlı ve "Mezra" olarak adlandırılan 217 yerleşim yeri vardır. Yerleşim genellikle küçük birimler şeklinde, çok dağınıktır. Bu dağınıklık devlet yönetimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Merkez ilçenin 15 mahallesi vardır. Ağrı ilinin merkezi olan Karaköse'nin kuruluş tarihi belli değildir. 1800 yıllarında 15 haneli bir köy iken Şorbulak adını taşımakta ve Hamur bucağına bağlı bulunmakta idi.

1834 yılında bucak olmuş, bazen Diyadin bazen de tutak ilçelerine bağlanarak idare olunmuştur. 1869 yılında ilçe olmuş ve Beyazıt sancağına bağlanmıştır. 1927 yılında il merkezi Karaköse'ye nakledilmiş, 1938 yılında da Karaköse adı Ağrı'ya dönüştürülmüştür.

DİYADİN Erzurum'dan İran'a giden uluslararası E-23 transit yolu üzerinde Taşlıçay ve Doğubeyazıt ilçeleri arasındadır. 4871 hane olan ilçenin nüfusu 33 bin 158 kişidir. İlçeye 15 km. uzaklıkta Kaya mezarları vardır. İlçeye bağlı 53 köy bulunuyor.

DOĞUBEYAZIT 6381 haneli ilçenin 73.794 kişilik bir nüfusu vardır. Ağrı'nın gerek nüfus gerek ekonomik durum yönünden en gelişmiş ilçesidir. Gürbulak Sınır Kapısı'na olan yakınlığı nedeniyle ilçedeki ekonomik ve sosyal yaşam öteki illere oranla daha yüksektir.

ELEŞKİRT Erzurum-Ağrı arasındaki transit yolun tam ortasında kurulmuştur. İlçede 44 bin 124 kişi yaşar. İlçenin tek tarihî yapısı 1687 yılında yapılan Toprakkale Camii'dir. Restore edilmiş durumdadır.

TAŞLIÇAY Ağrı-Diyadin arasındaki transit yol üzerindedir. Nüfusu 21.931 kişidir. İlçeye 40 km. uzaklıktaki Balık gölü bölgenin ilgi çeken turistik yerlerindendir.

TUTAK Ağrı-Muş karayolu üzerindedir. İlçede 32 bin 53 kişi yaşar. İlçeye 20 km. uzaklıktaki Yeraltı kilisesi turistlerin ilgisini çeker.

HAMUR Tutak-Ağrı arasında 19 bin 821 nüfuslu bir ilçedir. İlçeye bağlı 45 köy bulunmaktadır.

PATNOS 59 bin 2 nüfuslu ilçeye bağlı üç bucak ve 86 köy bulunur. Tutak-Muş karayolu üzerindedir.

Sağlık Hizmetleri

İl merkezinde 100 yataklı bir devlet hastanesi, Doğubeyazıt ilçesinde de 30 yataklı bir sağlık grubu hastanesi bulunmaktadır.

İlde, SıtmaEradikasyonu, Çevre Sağlığı, Ana ve Çocuk Sağlığı, Nüfus Planlaması, Lepra-Frengi, Trahom Savaş, Verem Savaş başkanlıkları olmak üzere yedi halk sağlığı başkanlığı bulunmaktadır.

Ağrı'ya bağlı Eleşkirt, Patnos ve Tutak ilçelerinde de onar yataklı sağlık merkezleri bulunmaktadır. İl merkezi ve Doğubeyazıt ilçesinde iki tane Verem Savaş Dispanseri vardır. Yine aynı yerlerde iki adet Entro-Bakteri Teşhis Ünitesi vardır. Ayrıca ikisi il merkezinde, yedisi ilçe merkezlerinde, 23 tanesi de bucak ve köylerde olmak üzere toplam 32 sağlık ocağı bulunmaktadır.

Nüfus

Ağrı ilinin kent ve köy nüfusunun genel toplamı 368 bin 009'dur. Yüzölçümü ise, 11 bin 376 km2'dir. Nüfus yoğunluğu kilometrekareye ortalama 32 kişi düşmektedir.

Ağrı'daki Türklerin bir kısmı, 93 harbi denen 1877 Rus Savaşı'nda Kars'tan gelenlerdir. Daha sonra gelen Türklerden Rusya muhacirlerini "Karapapak" denmektedir. Bu iki grup da Sun-i'dir. Caferi olan İran göçmenleri ise, Acem ve Azerî olarak adlandırılmaktadırlar.

1980 sayımına göre öğrenim çağında olan çocuk sayısı, yaklaşık 48 bindir. Halen Ağrı ili ilkokullarında toplam öğrenci sayısı 42 bin 398 kişidir. İl genelinde okumayazma oranı yüzde 45'dir.

Vergi Rekortmenleri

1. **FAHRETTİN KOLAN** (İhracatçı-Doğubeyazıt). 10.739.000 TL.
2. **KADIR OSMANAĞAOĞLU** (Akaryakıt Bayii) 6.788.000 TL.
3. **AHMET SALMAN** (İhracatçı, Doğubeyazıt). 4.763.000 TL.
4. **HÜSEYİN KONYAR** (İhracatçı-Doğubeyazıt). 3.208.000 TL.
5. **BAHATTİN ALPASLAN** (Nakliyeci). 2.308.000 TL.

İklimi

Ağrı ilinin kurulduğu bölgede sert bir kara iklimi egemendir. Kışlar çok soğuk, yazlar ise sıcak geçer. İlk ve sonbahar ise çok kısa geçer. Türkiye'nin Erzurum ve Kars'tan sonra üçüncü soğuk ilidir.

Kentte en yüksek sıcaklık 39.9 derecedir. En düşük sıcaklık ise — 43.2 derece olarak saptanmıştır. Ortalama sıcaklık 6.1 derecedir. Yağışlar kışın kar, ilkbahar ve yaz aylarında yağmur şeklindedir. Kar yerde 115 gün kalır. Yıllık ortalama yağış oranı 528.5 Kg/m2'dir.

Hazırlayan: UZMAN SAĞLIK

Evlenmek isteyen Ağrılı delikanlı bunu bardak, çanak kırarak belli eder

ÇOĞU Anadolumuzun folkloru kahramanlık, mertlik, konuksevirlik ve kardeşlik duygularını simgeleyen bir folklor türüdür. Doğu Anadolu'nun en doğusundaki Ağrı bölgesi folkloru da bütün görüntüsüyle aynı özellikleri yansıtır. Oyunlar kadınlı erkekli oynandığı gibi ayrı ayrı da oynanır. Nesilden nesile günümüze dek ulaşan bu folklorik değerler, Ağrı Halk Eğitim Merkezi'nce yaşatılmak için uğraş verilmektedir.

Yörede **Çobanali, Basso, Laççi, Zeyniko, Papuri, Çimençiçek, Koçaklama, Atabarı, Lurke, Yüksel, Tillara, Ömerağa, Karagözlüm** ve **Ağrı Sallaması** adlı oyunlar oynanır.

YÖRESEL ERKEK FOLKLOR GİYSİLERİ: Başlarına puşu denilen sarıklı ve gösterişli bir bez dolarlar. Bazı yerderde tiftik kalpak üzerine vala dolanır. Üstte işlik denen beyaz veya renkli gömlek üstüne de genellikle siyah ve gri renkli yelekler giyilir. Bele kuşak sarılır. Yeleğin üzerine saat köstekleri sarkıtılır. Şalvar olarak siyah renkli şalvarlar giyilir. Ayaklarda çarık ve dizlere kadar dizleme denilen çoraplar giyilir.

YÖRESEL KADIN FOLKLOR GİYSİLERİ: Başta kofi denilen fes biçiminde bir şapka vardır. Kofi renkli valalarla tamamen sarılır. Kofinin alın kısmında altın renkli pullar vardır. Sırtta yedietek denilen entari giyilir Ertarinin hir bir parçası ayrı ayrı renktedir. One peştemal takılır. İlin bazı yerlerinde önü açık bir başka entari giyilir. Bu entarinin uçları belden'kemer ile iliştirilir. Bu kemerler altın ya da gümüştendir. Günlük işlerde kadınlar kemer yerine kuşak bağlarlar. Entarinin altında bol bir şalvar topuğa kadar uzanır. Şalvarın alt uçları döğmelidir. Kolları koçak takılır ayaklara yemeni ve lastik giyilir.

GÖRENEKLER

Ağrı bölgesinde yaşayan halk, kendisine yıllar öncesinden ulaşan bazı gelenek ve görenekleri günümüze dek yaşatabilmiştir.

Bölgede evlenme yaşı genellikle 13-14 dolayındadır. Evlenme isteği delikanlıların bardak çanak kırmalarıyla başlar. Kızlarda evlenme isteği, sık sık su taşımak, sürme çekmek, çehiz hazırlamak, baygın bakma ve alımlı giyinmek gibi bazı davranışlarla kendini belli eder. Bahtın açılması için gilik tuzlu ekmek hazırlanır ve kargarın gelip götürmesi için bacaya konur. Gilikten iki tane hazırlayan genç kız birini gece yer ve su içmeden konuşmadan yatar. Sabahleyin annesine gece kendisine kimin su verdiğini anlatır.

Erkeğin evleneceği kız bulununca erkeğin anası kız evine hatırı sayılır birkaç kadınla dünürlüğe gider ve **"Allah'ın emri, Peygamber'in kavli ile kızınızı istemeye geldik"** der. Kız anası durumu bildiği halde şaşırmış gibi görünür ve düşünür. Sonra da **"Hele bir babasıyla konuşalım, münasip görürse he diyelim"** yanıtını verir. O gece düşünürler Ertesi gün dünürcüler yanıt almaya gelirler.

NİŞAN: Söz kesilmesinden sonra nişan hazırlıkları başlar. Hediyeler alınarak kız evine nişan takmaya gidilir. Eğlence sırasında oğlan tarafının getirdiği armağanlar yüksek sesle konuklara takdim edilir. Nişan yüzüğü takılır, şerbetler içilir yemekler yenir.

EVLENME

SİNİ DÖNMESİ: Nişandan sonra **"sini dönmesi"** diye adlandırılan, kız evinden oğlan evine iç çamaşırı, traş takımı gibi çeşitli armağanlar gönderilir. Siniyi getirene para verilir ve armağanlar dağıtılır.

ÇEHİZ AÇMA VE KINA GECESİ: Okuyucu denilen bir kadın tarafından çarşamba günü çehiz asmaya, cuma günü de kına gecesine davet edilen konuklar teşhir edilen çehizi görürler. Kına gecesi kızın baba evindeki son gecesidir. Sağdıçlar eşliğinde gelin ana ve babasından başlamak üzere sıra ile el öper ve dua alır. Gelinin oyuna kaldırılması için:

"Gelin gel bara bara
Öldüm yalvara yalvara
Gelin barda tekerlenir
Öptüm ağzım şekerlenir"
türküsü söylenir

Evlenme yaşı genellikle 13-14 yaşlarıdır. Evlenme çağına gelen delikanlı çanak çömlek kırarak dikkati çeker. Kızlar ise, sık sık su taşımak, sürme çekmek, çehiz hazırlamak, alımlı giyinmekle bu arzusunu belli eder.

Genç kızların bahtlarının açılması için "Gillik" tuzlu ekmek hazırlanarak bacaya konur. Karganın ekmeği alıp götürmesi için dua edilir. Hazırlanan bir diğer tuzlu ekmeği bahtı açılması istenen genç kız yer ve konuşmadan ve su içmeden yatar.

HALK OYUNLARI

Ağrı yöresinde oyun türü "Halay" ve "Bar"dır. Oyunların hemen hemen hepsinin birer ezgisi vardır. Ezgiler çoğunlukla aynıdır. Ancak sözler, irticalen söylenir. Davul, zurna, mey, tulum, dilli kaval, dilsiz kaval, eldefi ve bağlama, yörenin halk çalgılarını teşkil eder.

Üç ayak, Zeyno, Çimen-i çiçek, Meyriko, Gelin gel bara, Hassiko, Papbure, Köylü kızı, Kofi, yörenin sevilen oyunları arasıda yer alır. Büke Baran, Köşegeni, Pez ke de gibi seyirlik oyunlar olarak dikkati çeker.

BİR EFSANE

Adını yanıbaşındaki ulu dağdan alan Ağrı, ününü efsaneleriyle tüm dünyaya yaymıştır. "Ağrı dağı ve Adem ile Havva", "Ağrı Dağı ve Nuhun Gemisi", "Ağrı Dağı ve Kerem ile Aslı" ünlü efsanelerini teşkil eder.

Kerem ile Aslı Doğubeyazıt ve İshak Paşa Sarayı arasında bulunan keşişin bahçesinde buluşmuşlardır.

"Kerem'in yolu bir gün keşişin bahçesine düşer. Keşişin güzel kızını görür ve âşık olur. Adı Aslı olan kızı görebilmek için keşişin karısının ileri sürdüğü teklifi kabul eder. Bütün dişlerini çektirir. Kerem, sevgilisi Aslı'yı ister, verilmediğini görünce zayıflar, solar... Nihayet buluşurlar. Fakat kızın üzerinde sihirli bir entari vardır. Düğmelerden biri açılırken, diğeri kapanmaktadır. Dertli Kerem, aşkından kuru ağaca dönmüştür. Öyle bir (Ah) çeker ki, ağzından çıkan alevle tutuşup yanar ve kül olur. Kerem'in küllerini saçlarıyla süpüren Aslı'da yanıp kül olur."

Gezilecek yerler

AĞRI ili tarih boyunca doğudan Anadolu'ya geçişe bir kapı olmuştur. İlin bu geçit özelliğinin bir sonucu olarak, bölgeden geçen çeşitli ulus ve kavimlerin kültürleriyle ilgili yapıtlar, günümüze dek gelebilmiştir. İşte Ağrı gerek bu özellikleri, gerekse doğal güzellikleriyle her mevsim yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmiştir.

Kentte turistlerin ilgisini çeken bölge ve yapıtları şöyle özetleyebiliriz:

AĞRI DAĞI: Gerek kendi özellikleri, gerekse kendisiyle ilgili çağlar boyu anlatılagelen efsaneler turizm açısından Ağrı dağını her dönemde ön plana çıkarmıştır. Özellikle Nuh tufanı ve Nuh'un gemisi ile ilgili efsane nedeniyle bölge tarih boyunca araştırmalara neden olmuştur. Ancak dağ, bugünkü haliyle, dağcılar dışında turistlerin çıkmasına olanak tanımamaktadır.

İSHAK PAŞA SARAYI: Doğubeyazıt ilçesinin 5 km. uzağındadır. 7600 m2'lik bir alan üzerine kurulmuştur. Selçuklu, Osmanlı ve Fars uygarlığı izlerini taşır. Tek kapılı olup kitabesine göre Hicrî 1199, Miladî 1784 yılında yapılmıştır. Dünyada kalorifer tesisi olan ilk binadır. Saray çevresinde tarih olarak daha eskilere dayanan kale ve sur yıkıntıları vardır.

AHMED-İ HAN-İ TÜRBESİ: Yörede Hani Baba türbesi olarak anılır. İshak Paşa Sarayı'nın karşısındaki tepe üzerinde kurulmuştur. Yapı olarak somut bir özelliği yoktur. Sevilen büyük bir İslâm düşünürüne ait türbe olmasıyla ilgi çeker. Genellikle yerli turistlerin ziyaret ettikleri bir yapıttır.

METEOR ÇUKURU: Gürbulak Kapısı ile Sarıçavuş köyü arasında ve İran sınırına 2 km. uzaklıktadır. Büyüklük bakımından Alaska'dakinden sonra dünyada ikinci sıradadır. 70-80 yıl kadar önce oluşmuştur. 35 metre çapında ve 60 metre derinliğindedir. Düşen taşın üstü toprakla kapanmış durumdadır.

AZNAVUR TEPE: Patnos ilçesine 4 km. uzaklıkta olan bu tepe üzerinde Urartu'lardan kalma Halid-i Mabedi diye anılan harabeler, Girit Tepe üzerinde de yine Urartu'lara ait saray ve kale kalıntıları bulunmaktadır.

BALIK GÖLÜ: Taşlıçay ilçesine 40, Doğubeyazıt'a 60 km. uzaklıktadır. İçinde alabalık ve sazan balığı bulunan ve güzel bir görüntü veren göle halk Balık Gölü der.

ŞİFALI SULAR: Isıları 60-70 derece arasında değişir. Diyadin Köprü, Davut, Yılanlı ve Tazekent bölgelerinden çıkar. Tümünde demir ve kükürt bulunur. Köprü kaplıcasının tortuları, Murat nehri yatağı üzerinde doğal bir köprü oluşturmuştur.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

AĞRI ili adını Türkiye'nin ve Avrupa'nın en yüksek dağı olan Ağrı Dagı'ndan alır.

Kentin tarihî, çok eskilere dayanır. Bilindiği kadarayla M.Ö. XV. yüzyılda hüküm süren Hurri Mitani Krallığı'nın sınırları bugünkü Ağrı'nın da büyük bir bölümünü içine almaktadır. Kentin bulunduğu bölgede daha sonra sırasıyla Urartular, Kimerler, M.Ö. VI. yüzyılda Persler, M.Ö. IV. yüzyılda da Makedonya Kralı İskender egemen olmuşlardır. İskender'in ölümünden sonra bölgede kısa süreli çeşitli krallıklar kurulmuştur. Kent, M.Ö. I. ve II. yüzyıllarda Partlarla, Romalılar arasında birçok kez el değiştirmiştir. Daha sonraları Bizans, Sasani ve Arapların devamlı saldırılarına uğrayan bölge, Malazgirt zaferinden önce Selçuklu egemenliğine girmiştir. Selçuklu egemenliğini izleyen yıllarda, ise Celaleddin-i Harzemşah,Moğollar, İlhanlılar, Karakoyunlular, Akkoyunlular ve Safeviler XVI. yüzyıla kadar Ağrı ili ve çevresini ellerinde tutmuşlardır. 1514 yılında **Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail'i** Çaldıran'da yenince bölge Osmanlı egemenliğine girmiştir. Bir ara Safeviler, kenti geri almışlarsa da **Kanuni Sultan Süleyman** zamanında kesin olarak Osmanlı topraklarına bağlanmıştır.

Bölge, 1877 - 1878 Rus savaşında işgal edilmiş, fakat aynı yıl Berlin Andlaşmasıyla yeniden iade edilmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda bir kez daha işgal edilen bölge 1920 Gümrü Andlaşmasıyla son kez Türk topraklarına katılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, il merkezi **"Beyazıt"** adıyla Doğubeyazıt'da bulunuyordu. 1927 yılında ise il merkezi Karaköse'ye nakledilmiştir. 1938 yılında ise Karaköse adı Ağrı'ya dönüştürülmüştür.

AĞRI MERKEZ ŞUBESİ
GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Nerelerde kalınır

HOTEL KILIÇASLAN
Kağızman Cad. 247. Tlf. 1116

ACAR PALAS
Erzurum Cad. Tlf. 1130

AKBULUT OTELİ
Yeni Van Cad. 35

DOĞU BEYAZIT KENT MOTEL
Rıfkı Başkaya Cad. Tlf. (D. Beyazıt) 77 - 440

SEFER OTELİ
Belediye Cad. Tlf. (D. Beyazıt) 53

GÜL OTEL
Güven Cad. 64. Tlf. (D. Beyazıt) 176.

OTEL ARARAT
Güven Cad. 64.

ERZURUM OTELİ
Belediye Cad.

TURİSTİK OTEL
Güven Cad.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ağrı, "Nuh'un Gemisi", "İshak Paşa Sarayı" ve Alaska'dan sonra dünyada ikinci büyüklükteki "Göktaşı Çukuru" ile dünyaca bilinmektedir. İl, adını eski adı "Ararat" olan Türkiye'nin en yüksek dağı "Ağrı"dan almıştır. Ağrı dağı, Temmuz ve Ağustos aylarında dağcıların âdeta istilasına uğrar. Yaz mevsimi boyunca yabancı ve yerliler dağın çeşitli yükseklikteki müsait yerlerinde kamplar kurarlar.

Türk Ticaret Bankası 1974 yılından beri PATNOS şubesiyle Ağrılıların hizmetindedir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

EKONOMİ

TARIM VE HAYVANCILIK EKONOMİSİNİN TEMELİDİR...

AĞRI ilinin bulunduğu bölgede ekonomik yaşam, sert iklim koşulları ve dağlık oluşu nedeniyle yıllardır hayvancılığa dayanmaktadır. İç ticareti genel olarak hayvan ve ot alım-satımı oluşturur. Ot balyacılığı belirli kişilerin elinde bulunduğundan, yöreden sağlanan ot çok ucuz bir fiyatla üreticinin elinden çıkmaktadır.

Son yıllarda sınır ticareti biçimindeki dış ticaret önem kazandıysa da komşumuz İran'daki kargaşalıklar nedeniyle gereken boyutlara ulaşamamıştır.

İlde, halka açık tarımsal ve hayvansal ürünleri üretme ve değerlendirmek amacıyla bir anonim şirket girişimi son bir ay içinde gerçekleşmiştir.

SANAYİ

İlde büyük sanayi kuruluşları yoktur. Devlet yatırımı olarak, il merkezinde peynir ve tereyağı fabrikası, Et Balık Kurumu Kombinası, Doğubeyazıt'da yem fabrikası bulunmaktadır. Merkez Şeker Fabrikası'nın yapım çalışmaları hızla sürmükte 1984 yılında tamamlanması beklenmektedir. 1979 yılında temeli atılan Sümerbank'a ait halı ve yün ipliği fabrikasının yapımı ise durmuştur. Özel söktörün büyük çaplı sanayi çalışmasına örnek olarak yalnızca Karaca Un Fabrikası gösterilebilir.

İlde küçük sanayinin geliştirilmesini sağlamak için bir küçük sanayi sitesi yapı kooperatifi kurulmuş, çalışmalara başlanılmıştır. 335 üyeli kooperatifçe Suçatağı köyü yakınlarında 150 dönümlük bir arazi satın alınmış, proje çalışmaları tamamlanmıştır.

Ayrıca 75 dolaylarında işçi çalıştıracak olan Ağrı Tuğla Fabrikası da 1982 yılı Ekim ayında ihale edilmiş 1983 yılı sonunda inşaatın bitmesi planlanmıştır.

TARIMI

İlde genel olarak hububat ve pancar ziraatıyla uğraşılmaktadır. Tutak, Patnos ve Doğubeyazıt ovalarının geniş çapta sulanması için etüt-proje çalışmaları yapılmaktadır. Tarıma elverişli alanların bir bölümü ise ot üretimi için çayır olarak bırakılmaktadır. İlde büyük bir su potansiyeli bulunmasına karşın, halen 235 bin 522 hektar arazi sulanamamaktadır.

Ovalık arazinin 7901 hektarı devletçe, 77 bin 781 hektarı da halkın kendi olanaklarıyla sulanmaktadır.

İlde, makineli ziraat istenilen düzeye kavuşamamıştır. Yöre çiftçilerinin yüzde 40'ı traktörle ziraat yapabilmektedir. Yöre halkı makineli ziraatın faydalı olduğu bilincine yeni varmaktadır. Bugün ilde toplam 2 bin 471 adet traktör bulunmaktadır.

İlde yetiştirilen bitki türlerinin yoğunluğunu hububat ve şekerpancarı oluşturmaktadır. Üretilen ürünlerin tümü ilde halk tarafından tüketilmektedir. Üretim fazlası ise yılın durumuna göre Toprak Mahsulleri Ofisi 'ne satılmaktadır.

Meyvacılık ise genellikle çok geridir. Bu yıl (1982) teşvik mahiyetinde Başçavuş, Konuktepe ve Kocataş köylerinde bağ çubuğu dikimi yapılmıştır.

HAYVANCILIK:

Ağrı'nın en önemli gelir kaynağını oluşturur. Geniş mera ve otlaklar hayvancılığın tek dayanağıdır. Doğubeyazıt Yem Fabrikası da yem konusunda destek olmaktadır. Yörede yapılan hayvancılık mera hayvancılığına dayalı olduğundan ve ilkel yöntemlerle yapıldığından verim düşük kalmaktadır.

Ağrı il ve ilçelerinde 1982 yılı başı itibarıyla 20 bin 69 adet tek tırnaklı hayvan, 2 milyon 24 bin 390 koyun, 111 bin 200 keçi, 342 bin 210 sığır, 19 bin 660 manda, 465 bin 125 kanatlı hayvan olmak üzere toplam 2 milyon 982 bin 654 adet hayvan bulunmaktadır.

İl merkezinde her gün kurulan hayvan panayırında, Veteriner Müdürlüğü'nce kontrol çalışmaları yapılmaktadır. İlde ayrıca at yetiştiriciliğini teşvik amacıyla her yıl atyarışları düzenlenmektedir. Safkan Arap aygırlarıyla tabiî tohumlama çalışmaları yapılmaktadır. Ancak Türkiye genelinde olduğu gibi ata olan rağbet Ağrı ilinde de giderek azalmaktadır.

DOĞAL KAYNAKLAR

Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından yapılan çalışmalar sonucu bölgede 30 bin tonluk asbest, 10 bin tonluk kükürt, 300 milyon metreküplük pomza, 30 kg./dakikalık tuz rezervi olduğu belirlenmiştir. Yine aynı kurumun çalışmalarıyla bölgede tuğla, kiremit hammeddesi, linyit, kaplıca suyu, maden suyu ile kireç ve çimento taşı rezervleri bulunduğu belirlenmiştir.

Eleşkirt ilçesi Hayrangöl köyü yakınlarındaki linyit kömür yatağında 1981 yılında yapılan deneme çalışmaları olumlu sonuç vermiş, ocağın işletilmesine 1982 yılında başlanmıştır.

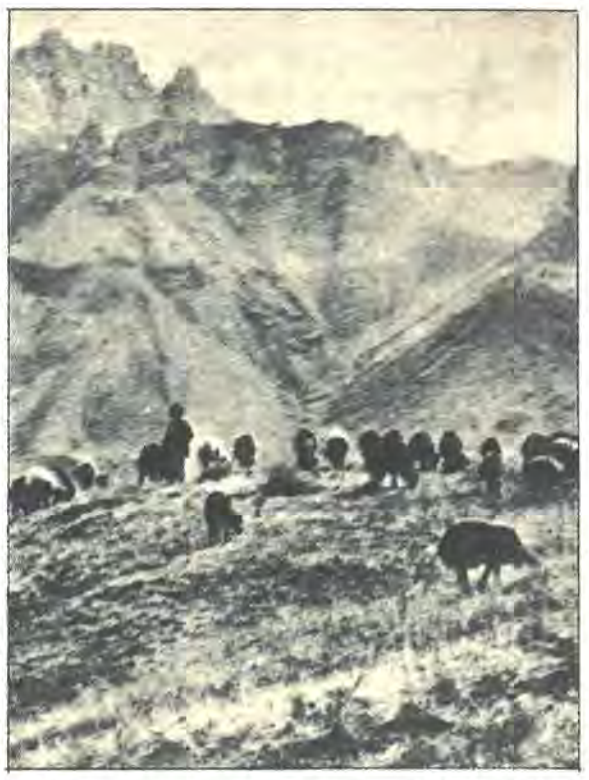

Ağrı'da hayvancılık oldukça ileridir. Kişi başına düşen koyun miktarı Türkiye genelinde en fazla olan illerdendir...

Ağrı'da göçebe çadırları çokça görülür. Göçerler geçimlerini genellikle kırsal kesimde hayvancılık yaparak temin eder...

KIRSAL KESİMDE GÖÇERLER ÇOĞUNLUKTA

Ağrı ilinde sosyal yaşam, kent merkezi, ilçe, bucak ve köyler olarak değerlendirildiğinde büyük değişiklikler göstermektedir. Köylerdeki evlerin çoğu, kerpiç ve taş yapılı, gereksinimi karşılama yönünden ilkeldir. Güvenlik düşüncesi ve sağlık nedeniyle evler tavana yakın, mazgal deliği gibi küçük deliklerle aydınlatılmaktadır. Kentteki yapılar ise, sahiplerinin mali durumları ve görgüleriyle doğru orantılı olarak daha sağlam, sağlıklı ve gereksinimi tamamen ya da kısmen karşılayacak biçimde yapılmıştır. Kent merkezinde ve bazı ilçelerde kanalizasyon varsa da yetersiz olup, yapımları belediyelerin güçlerini aşmaktadır.

Yörede dinlenme tesisi yok denecek kadar azdır. Ağrı Belediyesi bu yıl,

11 bin 374 m2'lik bir alan üzerine 100. Yıl Parkı'nın yapımına başlamıştır. Diyadin ilçesindeki kaplıcalar ise son bir yıla kadar düzenli bir işletme yapılmadığı için gerekli randıman alınamamıştır. Bu bölgede 1982 yılında başlayan çalışmalar geleceğin Ağrı'sına büyük katkılarda bulunacaktır

EĞİTİM

Türk kültürü, Selçuk Türklerinin 1071 Malazgirt zaferiyle birlikte Ağrı ili ve çevresinde yerleşmiştir. İl ve çevresi tarihin çeşitli dönemlerinde çeşitli ulus ve kavimlerin istilasına uğramışsa da bölgede genel olarak Türk, Osmanlı ve İran kültürleri etkin olmuştur.

Ağrı'da orta öğrenim hizmetleri ilk öğretime oranla daha gelişmiş bir durum göstermektedir. Bugün Ağrı'da bütün ilçe merkezlerinde ortaokul, Hamur dışındaki ilçelerde lise, Merkez, Eleşkirt, Patnos ve Doğubeyazıt ilçelerinde de İmam Hatip liseleri bulunmaktadır.

İl merkezinde ayrıca, Endüstri Meslek Lisesi, Ticaret Lisesi, Kız Meslek Lisesi, Diyadin, Eleşkirt ve Tutak ilçelerinde faal yatılı bölge okulları bulunmaktadır. Patnos ve Doğubeyazıt yatılı bölge okullarının yapımı da sürmektedir.

SPOR

Ağrı denince atletizm akla gelir...

ATLETİZMDE kros, uzun mesafe, maraton denilince ilk akla gelen ilimizdir Ağrı...

Ağrı bölgesinde yetişen birçok atlet, bugüne kadar Türkiye'yi uluslararası alanda en iyi şekilde temsil etti...

Ağrılı atleler, Balkan şampiyonalarında şeref kürsüsüne çıktılar ve altın madalyaların sahibi oldular...

Evet, Ağrı bölgesi, atletizm dalında hayli yoğun. Bu ilimizde atletizmi kayak sporu izliyor ve sonra da futbol tutkusu var.

Balkan Şampiyonu Sadık Salman, Balkan üçüncüsü İsmet Cengiz, Türkiye şampiyonu Bahattin Kaya, atletizmde Ağrı'dan yetişen süper isimler. Ağrılı diğer atletlerin arasında Hisar Kaya, İbrahim Doğan, Mehmet Yıldırım, Recep Yıldırım, Ayhan İnanlı, Nuri Ejder, Mehmet Demir, Ali Dokak, Güneş Kaplan, Necip Aslan yer alıyor.

Kayakçılara gelince: Bahri Yılmaz, Mehmet Silvan, Erhan Dursun, Ferzende Alptekin, Yakup Yılmaz, Resul Alptekin, Abdullah Yılmaz, Selahattin İlker, Şinasi Ünal, Yeter Aslan, Aynur Taşdemir, Fatma Pişiren, Cemalettin Kaya, Cemil Alptekin'i görüyoruz.

Masa tenisinde Bulut Turan, halterde Murat Aslan, Ağrı'nın ünlü sporcuları arasında yer alıyorlar.

Ağrı il merkezinde ve ilçelerde, atletizm, her Ağrılının ve okulun en büyük uğraşı...

Ağrı ilimizin sınırları içinde gerçek anlamda spor faaliyetinin tarihi oldukça yakın bir geçmişe dayanmasına rağmen özellikle kayak dalında çok eski yıllardan beri büyük bir hareketin varlığı görülür. Ancak bu kayak faaliyeti bir spor yarışmasından çok kış aylarının doğal bir ihtiyacı olarak kendini göstermiştir.

Ağrı'da spor faaliyeti Halkevleri ile başlar. Halkevi'nin spor kolu bu konuda öncülük ederken Ağrı'ya başta atletizm olmak üzere birçok spor dalını da sokmuştur.

Ağrı'da ilk spor kulübü 1952 yılında kurulabildi. Karaköse Gençlik Kulübü, Ağrı ilimizin ilk spor kulübü olmak özelliğini taşır.

Şeref Saraçoğlu, Salih Zeki Özdemir, Nihat Tugaç, Zeki Barut, Kadir Koç, İzzet Baydak, Yıldırım Sümer, Halis Akkılıç, Celâl Eraslan ve İsmet Demiroğlu gibi kişiler de bu ilimizde sporun yerleşip kalkınması için büyük çaba harcadılar.

Ağrı bölgesi, başta kayak, dağcılık ve atletizm olmak üzere bir çok spor dallarında tanınmış sporcular yetiştirdi. Özellikle kayak ve atletizm dallarında millî formaya birçok Ağrılı sporcu kazandırdı. Kayakta Servet Kutlay, Dursun Yılmaz, Yaşar Ören, Elfesya Alptekin, Bahri Yılmaz, Cemalettin Kaya, Resul Alptekin, Cemil Alptekin ve Selahattin Ülker kayak dalında Ağrı'da yeişip Ay-Yıldızlı formaya yükselmiş elemanlar arasındadır.

Atletizmde Yusuf Çınkılıç, Mehmet Yıldırım, Bahattin Kaya, Cengiz Gökçe, Kemal Murat, Ertuğrul Süzer ve özellikle Sadık Salman bu bölgeden yetişen değerler arasındadır. Sadık Salman, kros yarışmalarında adını yurt sınırlarının dışına duyurmuş bir şampiyondur.

Halen Ağrı bölgesinde futbol, atletizm, kayak, masatenisi, halter, boks ve dağcılık sporları yapılmaktadır. Bu dallarda ciddî bir faaliyet göze çarpmaktadır.

Ağrı ili denince sporda yetiştirdiği ünlü atletler akla gelir. Bunların en önde gelenlerinden biri de Sadık Salmandır.

AĞRI'NIN SPOR KULÜPLERİ

Ağrı ilimizde sekiz spor kulübü faaliyet göstermektedir. İlin spor kulüpleri şunlardır:

AĞRISPOR GENÇLİK KULÜBÜ: 1952 yılında ilin ilk spor kulübü olarak kurulan Karaköse Gençlik, 1956 yılında ilin ikinci spor kulübü olarak kurulan 15 Nisan Gençlik ve 1959 yılında kurulan Ağrıgücü Gençlik kulüplerinin birleşmeleri sonucu 1970 yılında kuruldu. Forma rengi Yeşil - Beyaz olan kulüp voleybol. atletizm, masatenisi ve dağcılık dallarında faaliyet göstermektedir.

MURATSPOR GENÇLİK KULÜBÜ: Önceleri Esnafspor Kulübü olarak kurulup faaliyet göstermiş. 1965 yılında Muratspor adını almış kulüp futbol, atletizm, masatenisi, voleybol ve dağcılık dallarında faaliyet göstermektedir. Forma renkleri Sarı - Kırmızıdır.

DAĞCILIK GENÇLİK KULÜBÜ: 1970 yılında kurulan kulüp futbol, atletizm masatenisi, dağcılık ve voleybol dallarında faaliyet göstermektedir. Forma renkleri Kırmızı - Siyahtır.

TAŞLIÇAY GENÇLİK KULÜBÜ: 1956 yılında kurulan kulüp futbol, voleybol, basketbol, atletizm ve kayak dallarında faaliyet göstermektedir. Forma renkleri Yeşil - Beyazdır.

DOĞUBEYAZIT GENÇLİK KULÜBÜ: Doğubeyazıt ilçesinin spor kulübü olarak 1957 yılında kuruldu. Atletizm, futbol, dağcılık, masatenisi ve voleybol dallarında faaliyet gösteren kulübün forma renkleri Kırmızı - Beyazdır.

KÜPKIRAN GENÇLİK KULÜBÜ: Ağrı il merkezinin güneyinde küçük bir köyün (Küpkıran köyü) spor kulübüdür. Futbol, atletizm, güreş, dağcılık ve voleybol dallarında faaliyet gösteren bu köy kulübünün renkleri Kırmızı - Mavidir.

KAYAK İHTİSAS KULÜBÜ: 1967 yılında kulüp kayak sporuyla uğraşmaktadır. Milli kayak ekibimize pek çok kayakçı vermiş bulunmaktadır.

BİNİCİLİK KULÜBÜ: 1968 yılında kurulan kulüp yalnız binicilik sporuyla uğraşmakta ve bir ihtisas kulübü hüviyetini taşımaktadır.

AĞRI BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNÜ TANIYALIM

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Mehmet Yıldırım.

Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Ağrı.

Telefon numarası: 1991, 1261.

Bölgedeki memur sayısı: 31.

Bölgedeki lisanslı sporcu sayısı: 2150 erkek, 350 bayan.

Bölgedeki spor tesisleri: Şehir Stadı 500 kişilik tribün, spor salonu, Doğu Beyazıt Stadı 750 kişilik tribün.

1982 yıllık bütçesi: 15 milyon 980 bin 548 lira.

AMASYA

05

Yüzölçümü: 5.452 km2
Nüfus: 341.287
İlçeler: Göynücek, Gümüşhacıköy, Suluova, Taşova, Merzifon
Köy Sayısı: 360
Doktor Sayısı: 44
Hastane Yatak Sayısı: 10 bin kişiye 13.33
Okur-Yazar Oranı: % 62.3
Otomatik Telefon Kodu: 3781

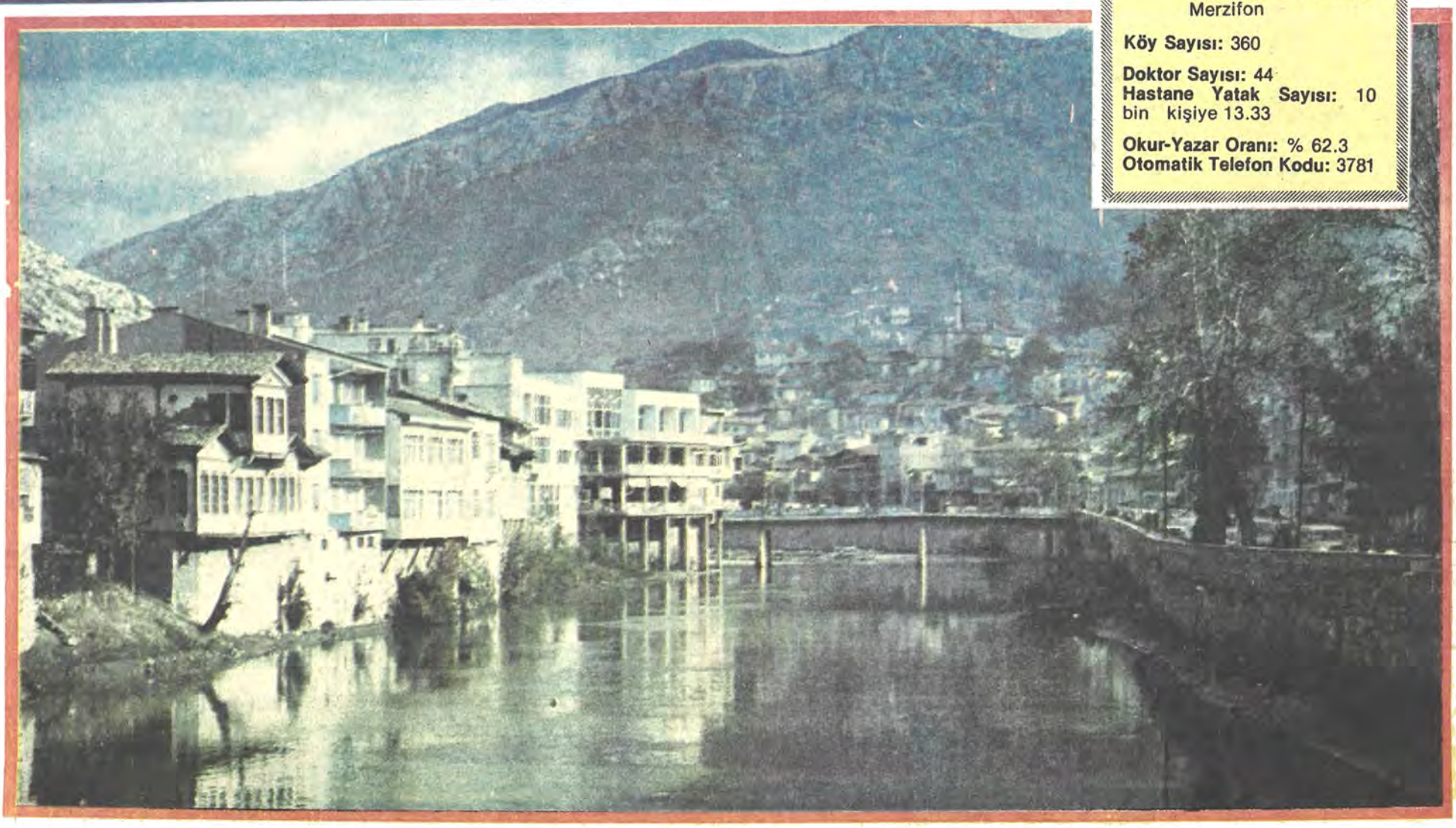

Uzun yıllar şehzadelerin yönettiği şirin kentimiz

METE AKYOL

AMASYA'nın başının üstündeki yerinde görkemli bir anıt dikliğiyle yükselen kaya dağlar, doruğundan etek kıvrımlarına uzanan yarlarında, karşısındaki beş bin yıllık tarihin yaşam izlerini yansıtan belgesel yazıt görünümleriyle, sadece Amasya kentinin değil, Amasya tarihinin de simgesini oluşturmaktadırlar.

Kuruluş tarihi kesinlikle saptanılamamış olmasına karşın Amasya'nın "yaşam ağacı"nın kökleri, Milat'tan üç bin yıl öncesinin derinliğine kadar uzanmaktadır.

Milat'tan önce 190-211 yılları arasında yaşayan Roma İmparatoru Semtimus Severus'a özgü "**Ameseia sikkesi**"ndeki adıyla tarihsel bir belgede ilk kez yer alan Amasya, binlerce yıl sonra. 1919'da, "**Amasya Tamimi**"nde de yer alarak, tarihsel talihini, Türkiye Cumhuriyeti'nin doğum günlerinin belgelerinde de kanıtlamıştır.

Amasya'nın, Hititlerle başlayan "**bilinen**" tarihinde, Frigler, Kimmerler ve Lidyalılar, daha sonra ise **Pers Satraplığı** ve **Pontus Krallığı** dönemleri yaşanmakta, bunları Roma İmparatorluğu dönemi ile, Bizans dönemi izlemektedir.

Adı nereden geliyor

Kuruluşu M. Ö. 2000 yıllarına dek uzanan Amasya'nın adını nereden aldığı konusunda değişik görüşler öne sürülmektedir. Bunlardan birine göre Amasya'nın ilk adı Medinet - ül Hükema, yani akıl ve bilgi sahiplerinin şehridir. Bir diğer görüşe göre ise Amasya'nın ilk adı bilginlerin merkezi anlamına gelen Kubbet-ül Ulema'dır. Fransız seyyahı Perrot ise, 1861 yılında Amasya'ya gelişinden sonra yazdığı anılarında, Amasya'nın ilk adının Amesiya olduğunu iddia etmiştir. Amasyalılar arasında yaygın olan inanışa göre ise Amasya'nın eski adı Elma diyarı anlamına gelen Elmasiye'dir.

Kentlerimizin tarihçesi bir küitür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Yazısı 35. Sayfada

Alparslan'ın "**emir**"lerinden Melik Danişmend'in, Amasya Kalesi'ni alıp, Bizans Valisi Justinianus'u astırmasıyla sona erdirdiği Bizans döneminden sonra Danişmendliler yönetimine geçen Amasya, sırasıyla Selçuklular, Moğol-İlhanlı dönemlerini yaşamış, 1389 yılında da, Osmanlı topraklarına katılmıştır.

I. Sultan Murad, Amasya'yı ele geçirmek isteyen Kastamonu Beyi Candaroğlu ve onun emrindeki İsfendiyar Bey'in üzerlerine yürüyerek onları kaçırttıktan sonra, Şehzadesi Yıldırım Bayezid'i Amasya'ya göndermiştir.

Yıldırım Bayezid, Osmanlı topraklarına kattığı Amasya'nın ilk Osmanlı valisi olmuştur.

Bayezid, Amasya'dan topladığı birliklerle Kosova Savaşı'na katıldıktan bir süre sonra, Amasyaoğlu Mehmed Çelebi'ye verildi.

Mehmed Çelebi, 1413 yılında Çelebi Sultan Mehmed adıyla beşinci Osmanlı hükümdarı olarak tahta çıktı. Amasya valiliğine ise, oğlu Şehzade II. Murad'ı getirdi.

Amasya, II. Murad'ın doğum yeriydi.

II. Murad, 1421 yılında tahta çıktıktan 14 yıl sonra, büyük oğlu Şehzade Ahmed Çelebi, Amasya'ya vali olarak geldi.

Amasya'da dünyaya gelen Şehzade Ahmed Çelebi, Amasya'da sadece üç yıl valilik yaptıktan sonra, doğduğu bu kentte öldü.

Şehzade Ahmed Çelebi'nin ölümü üzerine Amasya valiliğine Şehzade Mehmed atandı.

Sultan Murad'ın dördüncü şehzadesi olan Amasya Valisi Mehmed, birkaç yıl sonra Osmanlı tarihine Fatih Sultan Mehmed adıyla geçmiştir.

Şehzade Mehmed, ilk öğrenimini Amasya'da yapmış, öğretmeni Amasyalı Hayreddin Hızır Çelebi olmuştur.

Amasya valiliğinden Manisa valiliğine atanmasından sonra Şehzade

Devamı 36. Sayfada

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

10 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 75.3

Partiler	Aldığı oy
AP	38.687
CHP	18.743
CKMP	1.591

12 Ekim 1969

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 67.4

Partiler	Aldığı oy
AP	38.628
CHP	17.808
CGP	4.702
MP	1.006
MHP	2.201
TBP	20.849
TİP	1.308

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.3

Partiler	Aldığı oy
AP	23.892
CHP	26.079
CGP	11.966
DP	5.264
MHP	4.225
TBP	4.750
MSP	16.523

12 Ekim1975

Milletvekili ara seçimi
Katılma oranı: % 70.3

Partiler	Aldığı oy
AP	41.218
CHP	47.890
DP	2.299
MHP	2.574
MSP	5.936
TBP	1.698

5 Haziran 1977

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı :% 81.8

Partiler	Aldığı oy
AP	48.026
CHP	57.594
CGP	1.723
DP	1.482
MHP	8.091
MSP	9.305
TBP	945
TİP	391

Anayasa halk oylaması sonuçları:
YIL: 1961

Kabul	Red
% 57	% 43

YIL: 1982

Kabul	Red
% 93.3	% 6.7

AMASYA VALİSİ: KORU ENGİN

«ATATÜRK BAĞIMSIZLIĞIMIZI AMASYA'DA İLAN ETMİŞTİ»

TÜRKİYEMİZİN en şirin illerinden bir tanesi olan Amasyamız, tarihin her safhasını ayrı ayrı dile getiren bir anıt-kent, yeraltı ve yerüstü kaynakları ile ülkemizin zirai, ve sınai hayatına canlı olarak katılan bir bölge, akarsuları, gölleri, ormanları, dağları ile kendine has güzelliği ve özelliği ile insanları kendisine bağlayan, aydın, çalışkan, vatansever halkının içten gelen samimi misafirperverliği ile de sımsıcak saran bir yurt köşesidir.

Tarih içinde Romalıların, Pontus krallıklarının, Danişmentlilerin, Selçukluların, İlhanlıların ve Osmanlıların hükümran olduğu Amasya, kartal yuvasını andıran kalesinin savunma kolaylığı nedeniyle her zaman yerleşme yeri olarak tercih edilmiş, tarihi olaylarda her zaman önemli rol oynamış ve denilebilir ki, Anadolu tarihi Amasya'da yazılmıştır.

Amasya, bu tarihi öneminin şahikasına Milli Kurtuluş Hareketimizin ulu önderimiz Atatürk tarafından fiilen başlatıldığı yer olması ile ulaşmış bulunmaktadır. Bilindiği gibi, ulu önder 22 Haziran 1919'da Amasya tamimi ile yedi düvele Türk'ün boyun eğmezliğini Amasya'dan ilan etmiş, özgürlük meşalesini Amasya'da yakmıştır.

Ulu önderimiz, Atatürk'ün aziz hatırasına her yıl düzenlenen 12 Haziran Atatürk'ü Anma Günü ve Fuarı, ilimizin kültürel ve ticari hayatının doruk noktasına eriştiği bir dönem olmaktadır. Bugünlerde Amasyamızın sesi, tüm Türkiye sathında duyulurken, Türkiye'nin kalbi de o tarihte Amasya'da atmaktadır.

Yerli ve yabancı ziyaretçilerin her zaman ilgisini çekmiş olan Amasya ili, bu misafirlerini Turizm Bankası'nın işlettiği modern Turban Amasya Oteli'nde misafir ederken, onları zengin müzesi, her biri ayrı ayrı bir sanat abidesi olan Selçuklu ve Osmanlı eseri cami ve türbeleri, ayrıca kral mezarları, kalesi ve Ferhat'ın, Şirin'in aşkı uğruna açtığı belirtilen su kanalları ile tarihin derinlik ve zenginliklerinde yaşatmaktadır.

Amasya halkının eğitim ve kültür düzeyi de çok yüksektir. Okur-yazar oranı en yüksek olan illerimiz arasında yer alır. 19 Mayıs Üniversitesi'nin Eğitim Yüksek Okulu ve Meslek Yüksek Okulu, bu yıl 700 memleket evladına yüksek tahsil verecektir.

Amasyamızın merkez ve ilçelerinde yaşayan halkımızın ekonomik hayatı büyük ölçüde tarıma, daha sonra ticaret ve küçük el sanatlarına dayalıdır. En büyük sınai tesisimiz Amasya Şeker Fabrikası olup, bu yıl 1 milyon tonun üzerinde şeker pancarı mübayaa etmiştir. Gökhöyük Devlet Üretme Çiftliği her türlü zirai konuda çiftçimize örnek olmakta ve çiftçimizi yetiştirdiği gibi, yetiştirdiği ziraat teknisyenleri ile Türkiye'mizin bu alandaki teknik eleman kaynaklarından birini teşkil etmektedir.

Halen yapımı sürdürülen barajımızın 1984 yılında ikmali planlanmış, bu surette 10 bin hektar arazi sulanır hale getirilerek, arazi verimi parasal olarak 10 katına çıkarılacaktır.

Amasyamızın gurur duyduğu diğer bir husus da 15. Piyade Er Eğitim Tugayı ile 5. Jet Ana Üs Komutanlığı'nın ilimiz hudutları içinde bulunmasıdır. Bu vesile ile ilimize gelen binlerce vatan evladı, Amasyamız ile dopdolu sıcak askerlik anılarını yurdun dört bir köşesine taşımakta, ayrıca ilimizin ekonomik hayatına da büyük katkılarda bulunmaktadırlar. İşte misafirperver Amasya halkının kahraman Türk ordusunun bu mümtaz birliklerini bağrında bulundurmanın kıvancı içinde göğsü bir başka kabarmakta, kalbi bir başka heyecanla atmaktadır. Vatanperver Amasyalılar, bu gurur ve heyecanlarını Türkiye'mizin istikrarlı bir huzur ve güven ortamına götürecek olan Anayasa'mıza yüzde 93'den fazla kabul oyu vererek, kanıtlamışlar ve bu surette sağlam sağduyularını ve siyasi olgunluklarını da ortaya koymuşlardır.

Her türlü güzel hizmete layık Amasya ve Amasyalıların Türkiye'mize bir kez daha tanıtmak için gazetenizin giriştiği bu olumlu faaliyetinden dolayı emeği geçenleri kutlar, Amasyalılar adına teşekkür eder, saygılar sunarım.

BELEDİYE BAŞKANI: ŞERAFETTİN DAĞISTANLI

"Su sorunu büyük ölçüde halledildi"

Amasya Türkiye'de hatta dünyada iki yönü ile tanınır. Bunlardan biri ziraat ve meyvecilik diğeri ise 2000 yıl öncesine dayanan büyük tarihi ile yetiştirdiği şehzadelerdir.

Halkının çoğu çiftçi olan Amasya'da ziraat oldukca fennileşmiştir. Elması dünyanın hiçbir yerinde aynı lezzet ve nefasette yetişmez. Cevizi çok yağlı ve lezzetlidir. Bir zamanların ünlü ipek kozacılığı ise yerini kiraza terketmiştir.

Çok eski tarihe dayanan milletlerin kalıntıları, halen kral mezarları ve kayalardan çıkan eski eşya ve eserler, civar vilâyetlerin en güzel müzesi ile teşhir edilmektedir.

Yapımı geçen sene tamamlanarak hizmete açılan bin tonluk su deposu ile Amasya'nın su sorunu büyük ölçüde giderilmiştir. Ayrıca 1983 yılında devreye girecek 500 tonluk bir su deposunun da temeli atılmıştır. Yollarımız asfaltlanmış şehrin hemen yarısının kaldırılmaları en iyi şekilde imar edilmiş,kalan bölümlerinin yapımı da hızla sürdürülmektedir. Senelerdir plan ve projesi ilgili bakanlardan onaylanıp çıkarılmayan Belediye Sarayı ve oto garajı ile ilgili gerekli izin alınmış ve hazırlıklara başlanmıştır. Bütün belediye araçlarının yağlama ve yıkama ihtiyacını kendi bünyesinde karşılamak için yaptırdığımız yağlama-yıkama istasyonu hizmete girmiş ve ayda 400 bin lira kâr sağlanmıştır. Kentin muhtelif yerlerine çocuk bahçeleri ve spor tesisleri yapılarak hemen her yaştaki çocuklar sokak ve kahve köşelerinden kurtarılmıştır.

Türkiye'nin en muhteşem Atatürk heykellerinden biri kent meydanımızda yapımı tamamlanmış, çevre düzenlemesi çalışmaları sürdürülmektedir. Muhtemelen 12 Haziran 1982 günü anıt açılışı yapılacaktır.

Türkiye'nin en modern gasilhanesi yakında hizmete açılacak ve cenazesi olan Amasyalılara, cenaze acısı dışında muamele işkencesi çektirilmeyecektir.

Yeni aldığımız dört adet otobüs ile kentin toplu taşıma sorunu rahatlatılmış ve toplam otobüs sayımız 22'ye ulaşmıştır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AMASYA ili idarî bakımından altı ilçeye ayrılmıştır. Amasya şehrinin ve üç ilçe merkezinin nüfusu on binin üzerindedir. Öteki iki ilçenin nüfusu ise 10 binin altında bulunmaktadır

MERKEZ İLÇE

Amasya merkez ilçesinin yüzölçümü 718 km2'dir. Toplam nüfusu 1980'de 113.671 kişi olup, bunun 48.066'sı ilçe merkezinde, 65.605'i bucak ve köylerde yaşamaktadır.

İlçenin dört bucağı, dört kasabası ve 93 köyü vardır.

GÖYNÜÇEK

Çekerek ırmağı vadisinde ve ilin güneybatı yönünde kurulmuş olup, batıda Yozgat, güneyde Tokat ve Çorum illeriyle çevrilidir. 1954 yılına kadar bucak halinde bulunan Göynücek aynı yıl ilçe olmuştur.

Yözölçümü 569 km2'dir. Nüfus 1980 sayımına göre 22.305'tir. Nüfusun 2.285'i ilçe merkezinde 20.020'si ise bucak ve köylerde yaşamaktadır. İlçenin iki bucağı bir kasabası, 39 köyü olup, merkez ilçeye uzaklığı 45 km'dir.

GÜMÜŞHACIKÖY

Yüzölçümü 812 km2 olup, doğusu Merzifon,batısı Osmancık,kuzeyi Merzifon ve Vezirköprü ilçeleri,güneyi ise Çorum ile sınırdır. İlçenin nüfusu son sayıma göre 46.924 olup, 13.492 kişi ilçe merkezinde yaşamaktadır. 33.432 kişi ise bucak ve köylerde oturmaktadır.

İlçenin üç bucağı üç belediyesi ve 58 köyü vardır.

MERZİFON

İlçenin doğusunda Suluova, batısında Gümüşhacıköy, güneyinde Amasya ile ve Çorum ili, kuzeyinde ise Samsun ilinin Vezirköprü ve Havza ilçeleri yer alır.
Yüzölçümü 939 km2 olup nüfusu 1980 genel sayımına göre 62.133'tür. Nüfusun 32.130'u ilçe merkezinde, 30.003'ü bucak ve köylerde yaşamaktadır.

İki bucağı, iki belediyesi ve 65 köyü bulunan Merzifon ilçesinin merkez ilçeye uzaklığı 49 km2'dir.

SULUOVA

1957 yılında ilçe haline getirilen Suluova, Amasya'nın batısında, Merzifon'un doğusunda, Samsun ili Havza ve Ladik ilçelerinin güneyinde yer alır.

Yüzölçümü 465 km2'dir.Nüfusu 1980 sayımına göre 29.394'tür. Bunun 15.709'u ilçe merkezinde, 13.685'i ise köylerde yaşamlarını sürdürmektedir.

İlçenin yalnız merkez belediyesi ve 41 köyü vardır.

Merkez ilçe...

TAŞOVA

Tokat ilinin Erbaa ilçesine bağlı Yemişenbükü köyü iken 1944 yılında Tokat iline bağlı olarak ilçe teşkilâtı kuruldu. 1953 yılında ise Amasya iline bağlandı.

İlçenin doğusunda Erbaa, batısında Amasya ili ile Ladik ilçesi, kuzeyinde Çarşamba ve güneyinde Turhal ilçesi bulunmaktadır.

Yüzölçümü 1010 km2'dir. 1980 sayımına göre nüfusu 56.860'tır. Bu nüfusun 6.395'i ilçe merkezinde 50.465'i bucak ve köylerde yaşamaktadır.

Taşova'nın üç bucağı, sekiz belediyesi ve 50 köyü bulunmaktadır.

Gelenek ve göreneklerinde Osmanlı etkisi vardır...

Amasya'nın özel oyunu «Sinsin»dir. Bu oyunun oynanmadığı düğün, toplantı yok gibidir

AMASYA yüzyıllarca Selçuklu ve Osmanlıların önemli bir kültür merkezi olmuştur. Bu dönemin sanata olduğu kadar, gelenek ve göreneklere de etkisi büyüktür. Yörede dinî inançların ağırlığı oldukça belirgindir. Bugün Anadolu'nun her köşesinde, rahatlıkla bulabileceğimiz yatırları, Amasya'da da sık sık görmek mümkündür. Bektaşi Baba, Kurtboğan, Şirvanlılar Türbesi, Ambarlı Evliya, Gani Baba, Piri Baba, gibi yatırlara bugün de ziyaret edip adaklar adanmaktadır.

ATASÖZLERİ

— Alanla satan bilir, gelinle yatan bilir.
— Aygır at, mır mır avrat insanın evini yıkar.
— Asil azmaz, bal kokmaz.
— Acı acıya su sancıya.
— Çalma el kapısını parmak ile, çalarlar kapısını tokmak ile.
— Yaza çıkardım danayı beğenmez oldu anayı.
— Çocuk kundakta, gelin duvakta belli olur.

GİYSİLER

Kadın: Basa geçirilen fesimsi tepeliğe, yörede Kofi adı verilir. Kofi, üzeri kırmızı çuha veya keçe ile kaplıdır. Kofinin üzerine de boncuk veya gümüş taş geçirilir. Alında altın veya gümüş paralar sıralanır. "Kırtoşke": Önü kopça ve düğme ile tutturulan, geniş, dik ve uzun kollu, boyu bele kadar uzanan bir nevi cekettir. "Dere": Entari adı ile de anılır. Uzun kollu, belden aşağısı geniş ve çift etekli olur. Etekler, ayak bilekleriyle diz arasında pileli ve üzeri kaytanla işlenmiştir. "İşlik": Entarinin altına giyilir. Uzun veya yarım kollu, yaka kısmı çok az açıktır. "Derpi": Paça kısmı manşetli ve düğmeli olan bir şalvar çeşitidir. "Şal kuşak": Yörede "Pıst" adını alan şal kuşak, dört köşe olup etrafı süslüdür. "Çorap": Boğaz, topuk ve burun kısımları renkli ve desenlidir. "Çarık": Sığır gönünden yapılır.

Erkek: Başa tiftikten örme "Papak", kuzu yününden dikişsiz ve kalıpta yapılan "Kullik" ile koyun yününden örme "Kum denilen başlıklar giyer. İşlik üzerine tiftikten örme "Aba" giyilmektedir. Genellikle siyah renktedir. Bellerine acem kuşağı saran erkekler, pantalon olarak dövme kıldan veya şayak kumaşından yaptıkları "Şal" diye tabir edilen şalvarlar giyerler. Ayaklarda tiftik ve yünden örme çorap ve çarık vardır.

EL SANATLARI

Bir zamanlar Amasya yöresinin ekonomisini etkileyen, dokumacılık ve kuyumculuk, bugün çeşitli nedenlerle etkisini yitirmiştir. Kırsal yörelerde örülen renkli ve değişik motifteki çoraplar el sanatları açısından bugün etkinliğini hâlâ sürdürmektedir.

HALK OZANLARI

Yörede ünlü ozanlar yaşamıştır. Bu ozanların bugün de deyişleri dilden dile, dolaşmaktadır. "Aşık Veli", "Aşık Ziya Kadıoğlu", "Aşık Sabri" yörenin ileri gelen ozanları arasında yer almaktadır.

BATIL INANIŞLAR

— Ay ışığı vurmuş su ile yapılan ekmeğin, insanı zeki yapacağına inanılır.

— Yağmur suyu ile balın karıştırılıp içilmesinde sayısız yararların olduğuna inanılır.

— Yarasa uçmayıp bir yerde durursa şiddetli soğukların geleceğine işarettir.

— Mahallede bir kimse ölürse, o mahalledeki tüm evlerde su dolu olan kaplar boşaltılır. Bu davranış, ölümü evden uzaklaştırmak içindir

YEREL SÖZCÜKLER

Ebe kulağı: Salyangoz
Handarsız: Açıkgöz
Hayat: Evin bahçesi
Kezek: Büyük toprak parçası
Şallak: Yoksul
Yüzüne güller: Afedersin
Kemre: Gübre
Künet: Ekmek tepsisi
Popuşlamak: Şişmanlamak
Bulak: Manda yavrusu
Çalaz: Mısır sapı

MANİ

Aşkı içtim tasından
Tattım meyvasından
Yarim rengini almış
Amasya elmasından
Dertliyim dermanım yok
Köylüyüm harmanım yok
İsterim yare gidem
Elimde fermanım yok
Eşme buldum taşı yok
Yüzük buldum kaşı yok
Şurada bir kuş öter
Bencileyin eşi yok.

HALK OYUNLARI

Amasya yöresinde oyun türü çoğunlukla "Halay"dır. Laz Halayı, Çerkez Halayı, Üç Ayak , Esengil Halayı, Bizik Halayı, Köroğlu, yörenin oynanan ve sevilen halaylardır.

Yöresel oyunlar içinde "Sinsin" Amasya için büyük bir özellik taşır. Hiçbir toplantı, düğün simsimsız olmaz. Küçükten büyüye herkes simsimi bilir ve oynar.

BİR EFSANE

Şirin Fethat'a âşıktır. Ferhat Şirin'i babasından ister. Şirin'in babası Ferhat'a dağların arkasındaki suyu şehre getirmesi koşulu ile kızını Ferhat'a vereceğini bildirir.

Ferhat bu imkânsız olan şeyi kabul etmek zorunda kalır. Günlerce çalışıp didinir ve dev kuvvetiyle dağların ardındaki suyu dağları delmek suretiyle şehre getirir... Ferhat artık Şirin'e kavuşma hakkını kazanmıştır. Ancak bu sırada bir büyücü kadınla karşılaşır. Büyücü kadın Ferhat'a pişirdiği helvadan yemesini ister. Bunun nedenini soran Ferhat, cadı kadından Şirin'in "ölüm helvası" olduğu cevabını alınca; Ferhat elinde bulunan dağları delen külüngü havaya fırlatır. Külüng havaya fırladıktan sonra Ferhat'ın başına düşer ve Ferhat oracıkta ölür."

Efsaneye göre halk bu olayın geçtiği yerdeki taşa şimdi "Ferhat taşı" demektedir.

HALK MÜZİĞİ

Kız
Allahtun (elli altın) aldım çahdım
Balalım evünü yıhdım
İşte tezce yanına geldim
Ağam oğlan beyim oğlan
Gah gedelim dolan oğlan

Oğlan
Bir atım var nalı yohtur
Üstünde cudarı çohtur
Üç günnükden yemi yohtur
Türkmen gızı dan yıldızın
Ateşin yahar bizi

Gız
Bir anam var yolu bilmez
Babamun gözleri görmez
Gomşulardan kimse gelmez
Gah gedelim ağam oğlan
Ağam oğlan beyim oğlan
Sar gedelim dolan oğlan

Oğlan
Öküzümü dört etmişem
Tohumu yere şaşmışam
İrkar şarabını işmişem
Gel gelmenem Türkmen gızı
Türkmen gızı dağ yıldızı
Ateşin yandürür bizi.

Kentin tarihi

İlk Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Amasya'da kuruldu

Tarih boyunca birçok devlete başkentlik yapmış olan Amasya ve dolayları çok değerli tarihî kalıntılarla doludur. M.Ö. 3000 yıllarından beri yerleşme merkezlerinden olduğu sanılmaktadır. Eski adı Ameseia'dır.

Şehir sırasıyla Frigyalıların, Kimmerlerin, Medlerin, Perslerin, Makedonyalıların ve Pontus devletinin eline geçmiş. M.Ö. I. yüzyılda da Romalı General Pompeis tarafından tahrip edilmiştir. Bizanslılar zamanında piskoposluk merkezi olmuş ve imar görmüş, 1075'te Danişmend Beyliğinin merkezi haline gelmiştir. Türkler tarafından alınarak Danişmend Beyliğinin merkezi haline gelmiştir. 1392'de Yıldırım Beyazıd tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır... Millî Mücadele esnasında ilk Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Amasya'da kurulmuştur.

II. Murat, Yavuz Sultan Selim Amasya'da doğmuştur. Yıldırım Beyazıd, Çelebi Sultan Mehmet, Fatih Sultan Mehmed, II. Beyazıd ile Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadesi Mustafa ve Beyazıd, uzun yıllar Amasya'da valilik yapmışlardır.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

AMASYA 1727 - 1711
GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Gezilecek yerler

AMASYA KALESİ:
Amasya'da hâkim bir yer olan Herşene Dağı üzerine kurulmuştur. Buraya otomobille çıkılır. Manzara çok güzeldir. Kalede zindanlar ve Sultan Beyazıd tarafından yaptırılmış hapishane vardır. Kalenin orta yerinde. büyük kapının hizasında (Cihanbolu) adıyla anılan ünlü bir kuyu vardır. Sekiz metre çapındaki bu kuyuya, kayalara oyulmuş, 150 basamakla inilir.

ENDERUN KALESİ:
Nerkis Mahalesi'nin batısındadır. 4 kapısı vardır. Selçuk hükümdarı I. Mesut tarafından onarılmıştır.

KRAL MEZARLARI
Harşene Kalesi'nin etekleri ile Amasya'ya 2 km mesafedeki yüksek kayalıklarda, yerleşen 20.25 m yükseklikte düz bir duvar halinde kayalara oyulmuş irili ufaklı 12 kral mezarı vardır.

AYNALI MAĞARA:
Ziyaret yolu üzerindeki kral mezarıdır. Yüzeyi iyice perdahlanmış olup güneş ışınları vurdukça ayna gibi parladığından bu isim verilmiştir.

SULTAN BEYAZID KÜLLİYESİ
İstasyondan kente giden Ziya Paşa Bulvarı üzerindedir. Şehzadeliğinde vaat ettiği gibi, padişah olunca, Sultan II. Beyazıd bu külliyeyi 1485-86 yıllarında yaptırmıştır. Çok kıymetli oymaları vardır. Minareleri taş işçiliği bakımından büyük değer taşır.

Amasya'da çok sayıda türbe bulunur Bunların başlıcaları şunlardır: Halifetgazi Türbesi, Sultan Mesut Türbesi, Toruntay Türbesi, Kadılar Türbesi, Şehzadeler Türbesi, Pir İlyas Türbesi, Şirvanlılar Türbesi, Şehzade Osman Türbesi.

AMASYA DARÜSŞİFASI
Yakutiye Mahallesi'ndedir. İlhanlılardan Amber Lala tarafından 1308'de yaptırılmıştır. Akıl hastalarının müzikle tedavi edildiği ilk müessese olarak kabul edilir. Bina kesme taştan örülmüş iki köşesine silindir şeklinde dayanaklar yapılmıştır. Burası zamanında hem hastane (darüşşifa) hem de tıp medresesi olarak kullanılmıştır.

BURMALI MİNARE CAMİİ
Bakırcılar Çarşısı arkasındadır. Selçuk hükümdarı Gıyaseddin Keyhüsrev devrinde yaptılmıştır. (1247)

GÖKMEDRESE CAMİİ
Halen müze olarak kullanılır. 1267'de Vali Seyfeddin Toruntay tarafından yaptırılmıştır.

iklimi

Amasya'da geçiş bölgesi iklimi egemendir. Genellikle ılıman olan iklem bazen Karadeniz bölgesi, bazen İç Anadolu'nun karasal iklim niteliğini gösterir

Dağların yüksek kısımları dışında kışlar genellikle ılık geçer. Yazlar sıcak olup, kış yağmurlarla başlar, karların erimesiyle son bulur.

Amasya 49 derece 39' ve 35 derece 51' E üzerinde bulunması nedeniyle ılıman iklim kuşağı içindedir. Yıllık ortalama sıcaklık Amasya'da 13.9 derece, yılın en yüksek sıcaklığı ise 43.2 derecedir. Amasya'da yıllık en düşük sıcaklık ise — 11.8 derecedir.

Amasya ilinde yıllık yağış ortalaması 411.6 mm. dolayındadır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızda yeni Türk devletinin kurulmasıyla ilgili mutlu bir olaya Amasya ili sahne olmuştur. Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanmasına karar veren Atatürk, tarihimizde "Amasya Tamimi" olarak bilinen belgeyi 21-22 Haziran 1919 tarihinde burada yayınlanmıştır.
Türk Ticaret Bankası 1969 yılından beri 15 yıldır Amasya'da bankacılık hizmeti vermektedir.

AMASYA İLE ŞUBELERİ:
Amasya Merkez:
İL DAHİLİNDEKİ ŞUBELER:
Merzifon — Suluova

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

EKONOMİ

TARIM ve hayvancılığın ekonomik faaliyetlerin temelini oluşturduğu Amasya'da, yatırımlar daha çok gıda sanayiinde yoğunlaşmaktadır.

Bir tarım ve hayvancılık beldesi olan yörede 1980 yılında üreticiler, toplam 162 bin ton buğday, 52 bin ton arpa, bin ton yulaf, 5 bin ton mısır ve diğer hububat ürünlerin elde ettiler. Bakla, fasulye, mercimek ve nohut üretiminde ise, yaklaşık 7 bin ton ürün alınan Amasya'da 1980 yılında yaklaşık 500 bin ton ayçiçeği, çeltik, kenevir, patates, şeker pancarı ve tütün ürettiler. Yılda yaklaşık 78 bin ton sebze yetiştirilen Amasya'da meyve üretiminde özellikle elma ön plana çıkmaktadır.

1951 yılında başlayan kooperatifleşme hareketi, bugün il düzeyinde toplam 70 köy kalkınma kooperatifinin oluşturduğu büyük bir sistemi ortaya çıkartmıştır. Amasya'da tarımsal gelişmenin itici gücü olan bu kooperatiflerden Pancar Ekicileri Üretim Kooperatifi, Amasya Şeker Fabrikası'nın kurulmasına yol açmıştır.

Amasya ilinde özel sektörün sanayileşme katkısı çok azdır. Gıda sanayiinde merkezde 5, Merzifon ilçesinde 6, Suluova'da 2 un fabrikası vardır. Bunların dışında kentte süt, yem, sirke, yağ, şeker fabrikaları ile Et ve Balık Kurumu Kombinası bulunmaktadır.

İlin dağlık oluşu, bitki florası ve iklim koşullarının uygunluğu, her cins hayvanın gelişmesine olanak tanımaktadır. Amasya'nın hayvan varlığının büyük bir bölümünü koyunculuk oluşturmaktadır. Toplam 338.829 koyunun bulunduğu ilde, ayrıca 159 bin sığır ve 30 bin 677 manda vardır.

Devlet Üretme Çiftliği'nde tarımcılığın yanında hayvancılıkta örnek şekilde yapılmakta...

Amasya il sınırları içinde linyit, manganez, kurşun, antimon, bakır, krom, amyant ve demir madenleri bulunmaktadır.

Büyük işletmelerin dışında kentte dokumacılık, metal eşya, gıda ve orman ürünleri üreten 738 küçük işletme vardır.

Devlet Üretme Çiftliği

AMASYA'ya yaklaşık 30 kilometre uzaklıkta, gözalabildiğine uzanan yeşillikler içinde modern bir Devlet Üretme Çiftliği yer alır. 26 bin 48 dekârlık alana yayılmış, yöre üreticisinin yüreği, Gökhöyük Devlet Üretme Çiftliği.

Adı Amasya ile birlikte anılan misket elmasının en lezizinin, armutun, şeftalinin, eriğin, kirazın, ayvanın, kayısının, vişnenin en alımlısının üretildiği çiftlik. 1944 yılında kuruldu. Kamulaştırma işlemlerinin tamamlanmasından sonra, hemen çalışmalara başlayarak tarım ve hayvancılığa dayanan Amasya ekonomisine canlılık getirdi. İlerleyen yıllarla birlikte büyüyüp serpilen Gökhöyük Devlet Üretme Çiftliği, bugün 272 milyon lira tutarındaki bütçeye ulaştı.

Elde edilen ürün tohumluk olarak hazırlanıp öncelik çevre çiftçisinde olmak üzere tüm illere gönderiliyor. Aşı olarak kullanılan tohumlar, üreticiler tarafından âdeta kapışılıyor.

Tarımsal üretimin yanı sıra hayvancılık da yapılan çiftlikte, toplam 4268 adet tavuk, koyun ve inek bulunuyor. Yılda 500 ton süt, 120 bin adet yumurta ve 80 bin civciv üreten Gökhöyük Devlet Üretme Çiftliği, kullandığı yöntemlerle yöre halkına öncülük ediyor.

Gökhöyük Devlet Üretme Çiftliği'nin tüm bu parlak başarıları yöresindeki çiftçileri eğitmesi, daha kaliteli ürün ve daha fazla ürün için. Bu amaçla özellikle misket elmasının ıslâhı için deneyler aralıksız sürdürülüyor. Mikro klima iklim özellikleri, bölgede meyve üretimi için de ideal koşulları hazırlıyor. Böylece tadı ve aroması bakımından eşi bulunmaz Amasya misket elmasının yetişmesi için gerekli ortam oluşuyor. Gerek kokusu gerek görünüşü ile hemen farkedilen misket elmasının bir diğer özelliği de, soğuk hava deposuna koyulmadan en az bir yıl süre ile bozulmadan korunabilmesi.

Sağlık Hizmetleri

Amasya ilinde SSYB'ye bağlı yataklı sağlık kuruluşları ilçe merkezlerinde bulunmaktadır. Merkez ilçede biri 205 yataklı, öbürü 70 yataklı göğüs hastanesi olmak üzere iki hastane, bir dispanser ve sağlık ocağı vardır. Merzifon ilçesinde de 150 yataklı ve genel amaçlı bir hastane ile dispanser ve bir sağlık ocağı bulunmaktadır.

Göynücek, Gümüşhacıköy ve Taşova ilçelerinde onar yataklı birer sağlık merkezine sahip bulunmaktadır. Bu ilçelerde ve Suluova'da da birer sağlık ocağı vardır.

Amasya ilinde SSYB'ye bağlı hastanelerdeki toplam yatak sayısı 455 olup çok yetersiz bir durumdadır. Bu ilde yılda yaklaşık olarak sağlık kuruluşlarına 14.000 civarında hasta gelmektedir. Hastanede ortalama kalış süresi beş günü bulurken, yatak işgal oranının %50 olduğu görülmektedir.

Ayrıca Amasya ilinde MSB'ye bağlı toplam 280 yataklı iki askeri hastane vardır. Bu hastanelerden biri merkez ilçede öteki ise Merzifon'da bulunmaktadır.

Baştarafı 33. Sayfada

Mehmed'den boşalan Amasya valiliğine II. Bayezid atanmıştır. Amasya'nın yeni valisi, yedi yaşındaydı.

II. Bayezid Amasya'da otuz yılı aşkın bir süre valilik yapmıştır. Şehzade Selim, onun bu valiliği sırasında Amasya'da dünyaya gelmiştir.

II. Bayezid, Fatih Sultan Mehmet'in ölüm haberini aldıktan sonra dört bin atlı ile Amasya'dan yola çıkmış ve dokuz gün sonra İstanbul'a gelerek tahta oturmuştur.

II. Beyazıd Amasya'dan ayrılmadan önce yerine oğlu Şehzade Ahmet'i bırakmıştır.

Tahta geçtikten kısa bir süre sonra II. Bayezid, Lala Mahmut Paşa aracılığıyla Amasya Valisi oğluna şu fermanı göndermiştir:

"Benim ismime musallâya bir azim cami ve medrese ve imaret ve darülmisafirin ve mektep bina edin."

Şehzade Ahmet, bu ferman üzerine 1485'te bir cami, 16 odalı bir medrese, bir imarethane, bir darülmisafirin ve okul binasını bir yıl içinde tamamlatmıştır.

Şehzade Ahmet, Amasya yöresinde çıkan karışıklıkları bastırmak üzere yirmi bin kişilik bir orduyla Amasya'dan ayrılmak zorunda kalınca, valiliği büyük oğlu Şehzade Murat'a bırakmıştır.

Bu sırada Şehzade Selim, babası Sultan Bayezid'e karşı harekete girişmiş, oğlunun bu hareketini ordunun da desteklemesi üzerine Sultan Bayezid tahtını oğlu Selim'e bırakmıştır.

Yavuz Sultan Selim, İran seferine çıkarken doğum yeri Amasya'ya gelmiş ve kışı burada çıkarmıştır.

Yavuz Sultan Selim'in ölümünden sonra tahta çıkan Manisa valisi Şehzade Süleyman tahta çıkmıştır. Kanuni Sultan Süleyman, doğuda ve batıda savaşırken Amasya sık sık saldırılara uğramış, karışıklıklara sahne olmuştur.

Daha sonraki yıllarda Amasya, eyalet özelliğini yitirmiş ve sancak olarak, sancak beylerinin yönetimine girmiştir.

Amasya'dan Osmanlı tahtına karşı son hareket, bu olaylardan yıllar sonra, 1919 yılında, Mustafa Kemal Paşa'dan kaynaklanmıştır.

19 Mayıs 1919 günü ayak bastığı Samsun'dan Havza'ya gelişinden birkaç gün sonra Mustafa Kemal Paşa, Amasya'da Osmanlı İmparatorluğu'nun üniformasını üzerinden çıkarıyor ve "Mustafa Kemal "adıyla imzaladığı Türkiye Cumhuriyeti'nin doğum günü belgelerinden biri olan **"Amasya Tamimi"**ni kaleme alarak, ilk kongrelerin toplanma hazırlıklarına başlıyordu.

Bugün, Amasya'nın başının üstündeki yerinde görkemli bir anıt dikliğiyle yükselen kaya dağlar, doruğundan etek kıvrımlarına uzanan yarlarında, karşısındaki beş bin yıllık tarihin yaşam izlerini yansıtan belgesel bir yazıt görünümleriyle, sadece Amasya kentinin değil, Amasya tarihinin de simgesini oluşturmaktadırlar.

EĞİTİM

Amasya'da okur-yazar sayısı her gün artıyor...

Cumhuriyetin 50. yılında yapılan istatistiklere göre Amasya'da okur-yazar sayısının %60 oranında olduğu görülmektedir. 1970 yılından önce Amasya'da Türkiye düzeyinin altında okur-yazar bulunurken bu sayı her geçen yıl biraz daha artarak özlenen düzeye ulaşmıştır.

İLKÖĞRETİM

Amasya cumhuriyet dönemine 60 ilkokulla girmiştir. 1937 yılına kadar okul sayısında düzensiz bir artış olmuştur. Daha sonraki yıllarda hızlanarak süreklilik kazanmış ve 50 yılda bu sayı yaklaşık sekiz katına yükselmiştir.

Amasya ilinde toplam 449 ilkokul bulunmaktadır. 1961-1962 öğretim yılında 486 kadrolu öğretmen vardı. 282 kişilik açık ise dış kaynaklardan sağlanan yardımcı öğretmenlerle takviye ediliyordu. İlerleyen yıllarda ise kadrolu öğretmenlerin sayısı büyük bir hızla yükselmiştir. 1978-1979 öğretim yılında 1754 öğretmenden % 98'inin kadrolu olduğu görülmüştür.

ORTA ÖĞRETİM

Amasya'da bulunan ortaokulların çoğu liselerde iç içe eğitim yapmaktadır. Bağımsız ortaokulların çoğunluğu ise ilçe ve bucaklardadır. Bunlar arasında Gümüş, Gölbeyli, Esençay, Tekke, Uluköy, Aydınca ve Hamamözü ortaokullarını sayabiliriz. Bu ortaokulların çoğu da dernekler tarafından gerçekleştirilmiştir.

LİSELER

1981'de Amasya ilindeki lise sayısının yedi olduğunu görüyoruz. Bunlar Amasya, Merzifon, Gümüşhacıköy, Taşova, Suluova, Göynecek, ve Atatürk liseleridir.

1954 yılında Amasya ilinde bir lise vardı. 65'i erkek toplam 94 öğrenciye karşın on öğretmen görev yapıyordu. 1978-1979 öğretim yılında Amasya ilinde lise sayısı yediye yükselirken toplam öğrenci sayısı da 3479'a yükseliyordu. Aynı yıl öğretmen sayısı ise 274'tür.

MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM

1961-1962 öğretim yılında Amasya ilinde on meslekî ve teknik öğretim okulu vardı. Bunların beşi Amasya'da, dördü Merzifon'da, biri Gökhöyük'te idi. Bu okulların beşinde kız, diğer beşinde ise erkekler öğretim görüyordu. Ancak 1974-1975 öğretim yılında bu okulların sayısı dokuza indi.

Son 15 yıllık süre içinde Amasya'daki meslekî ve teknik öğretim okulları hizmete girmesi sağlanmıştır.

Protokol

Vali: **Koru Engin**
15'inci piyade Tugay Kom.
Sıkıyönetim Yardımcısı: **Tuğgeneral Hilmi Şengün,**
Belediye Başkanı: **Şerafettin Dağıstanlı,** C.Savcısı: **Fazlı Boztepe,** Ağır Ceza Başhakimi: **Ali Civan Yücel.**

Vergi Rekortmenleri

NURETTİN SAĞIROĞLU	12.604.775
DURSUN KARADUMAN	11.609.605
NAİM BAYRAMOĞLU	11.538.085
NURETTİN IŞIK	7.330.024
NİHAT BAYRAMOĞLU	6.178.840

Nasıl Gidilir

Amasya şehri Samsun - Ankara karayolu üzerindedir. Ayrıca Tokat - Ankara karayolu da yine Amasya'nın içinden geçmektedir. Her iki karayolu da kentin gelişmesinde büyük etken olmuştur. Amasya karayollarıyla Samsun Limanı'na ve oradan da tüm Karadeniz kıyılarına açılma olanaklarına sahiptir. Ayrıca Tokat ili sınırından girip Amasya ve Suluova üzerinden geçen Sivas - Samsun demiryolu ile de bağlantılıdır. İl dahilinde iki gar bulunmaktadır. Ayrıca demiryolu altı istasyon ve bir durakla bağlantılıdır.

Nerelerde kalınır

KONFOR PALAS
Ziya Paşa Bulvarı 8 Tlf. 1260
APAYDIN OTELİ
Buğday Pazarı 102 Tlf. 1184
ŞEHİR OTELİ
Köprübaşı
ZAFER PALAS
Yavuz Selim Meydanı
TERZİKÖY KAPLICA OTELİ
Amasya'ya 30 km. Tlf. 1461
SULUOVA
Saraçoğlu Tesisleri Ankara Yolu Tlf. Suluova 10

SPOR

Amasyalılar Hamit Kaplanı yetiştirmenin gururunu yaşıyor...

Amasyalılar büyük bir şampiyona sahip çıkmanın gururunu yaşarlar bugün.

Olimpiyat, dünya ve Avrupa şampiyonluklarının sahibi büyük güreşçi Hamit Kaplan Amasya bölgesinin Türk sporuna kazandırdığı şöhretlerin başında yer alır.

Evet, Hamit Kaplan Amasya ilinden yetişmiş ve Türk spor tarihine ismi altın harflerle yazılmış bir sporcumuz.

Yalnız Hamit Kaplan'la kalmıyor Amasya.

Güreşte Sadık Esen, Nuri Ayva, Mehmet Gocur, Ömer Sakızcı, Haşim Hacıköylü, Ahmet Doğan gibi ünlüler Amasya'dan mindere çıktılar. Bu güreşçilerden Mehmet Gocur yurt dışında da adını kabul ettirdi.

Amasya ili taekwon-do'da Numan Fırat ile Türkiye şampiyonluğu kürsüsüne çıktı. Bisiklette Zekeriye Ertürk Türkiye birincisi olarak Amasya'nın "Altın sporcuları" arasına girdi.

Bugün Amasya'da futbolda 1927, voleybolda 523, basketbolda 677, hentbolda 442, güreşde 405, atletizmde 421, teakwondo 'da 677, hentbolda da 171, bisiklette 17 lisanslı sporcusu var. Bu lisanslı sporcuların yüzde 30'u bayan.

Amasya ili merkesinde ve ilçelerde tüm ilkokullarda spor faaliyeti yoğun, orta dereceli okullarda her dalda spor yapılıyor. Amasya ilinde sporu yönetenler ilerlememeyi tesis noksanlığına ve malzeme yetersizliğine bağlıyorlar.

Amasya bölgesinde 22 spor kulübü var

AMASYASPOR: 10.9.1966 yılında kuruldu. renkleri Yeşil-Beyaz... İkinci Türkiye liginde yeralıyor.
AMASYA GENÇLİKSPOR: 12-6-1946'da kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz...
FERHAT GENÇLİKSPOR: 11-4-1978'de kuruldu. Renkleri Turuncu-Beyaz
YENİ TAŞOVASPOR: 19-7-1979'da kuruldu.Renkleri Lâcivert-Beyaz.
ŞEKERSPOR: 1-6-1955'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz...
SULUOVASPOR: 15-8-1962'de kuruldu.Renkleri Kırmızı-Siyah...
SLBAT GENÇLİKSPOR: 8-5-1979'da kuruldu.
MERZİFONSPOR: 15-9-1955'de kuruldu. Renkleri Siyah-Beyaz...
MERZİFON GENÇLİKGÜCÜ: 26-7-1979'da kuruldu.
MERZİFON İDMANYURDU: 27-7-1979'da kuruldu. Renkleri Lâcivert-Beyaz
MERZİFON SANAYİ GENÇLİK: 24-7-1979'da kuruldu.Renkleri Sarı-Yeşil...
MERZİFON FERHATSPOR: 20-7-1979'da kuruldu. Renkleri Kırmızı-Beyaz
GÜMÜŞSPOR: 28-5-1947'de kuruldu.Renkleri Sarı-Lâcivert.
GÜREŞ İHTİSAS: 2.3.1954'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz...
MERZİFON HAVAGÜCÜ: 20.7.1954'de kuruldu. Renkleri Mavi-Beyaz...
TAŞOVA GENÇLİKSPOR: 11.11.1955'de kuruldu. Renkleri Sarı-Kırmızı...
AMASYA KARAGÜCÜ: 25.12.1956'da kuruldu.Renkleri Kırmızı-Siyah...
AVCILIK ATICILIK İHTİSAS: 18.10.1961'de kuruldu. Renkleri Sarı-Yeşil...
SULUOVA TAMERSPOR: 15.8.1962'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Siyah...
MERZİFON GENÇLİKSPOR: 20.8.1965'de kuruldu. Renkleri Sarı-Lâcivert
AMASYA SUSPOR: 10.9.1967'de kuruldu.Renkleri. Sarı-Siyah...

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ANKARA

06

Yüzölçümü: 30.613 km2
Nüfus: 3.196.460
İlçeler: Altındağ, Çankaya, Yenimahalle, Ayaş, Bala, Beypazarı, Çamlıdere, Çubuk, Delice, Elmadağı, Güdül, Haymana, Kalecik, Keskin, Kırıkkale, Kızılcahamam, Nallıhan, Polatlı, Sulakyurt, Şereflikoçhisar.
Köy sayısı: 1.135
Doktor sayısı: 5.046
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 40.31
Okur-yazar oranı: % 78
Otomatik telefon kodu: 9-41

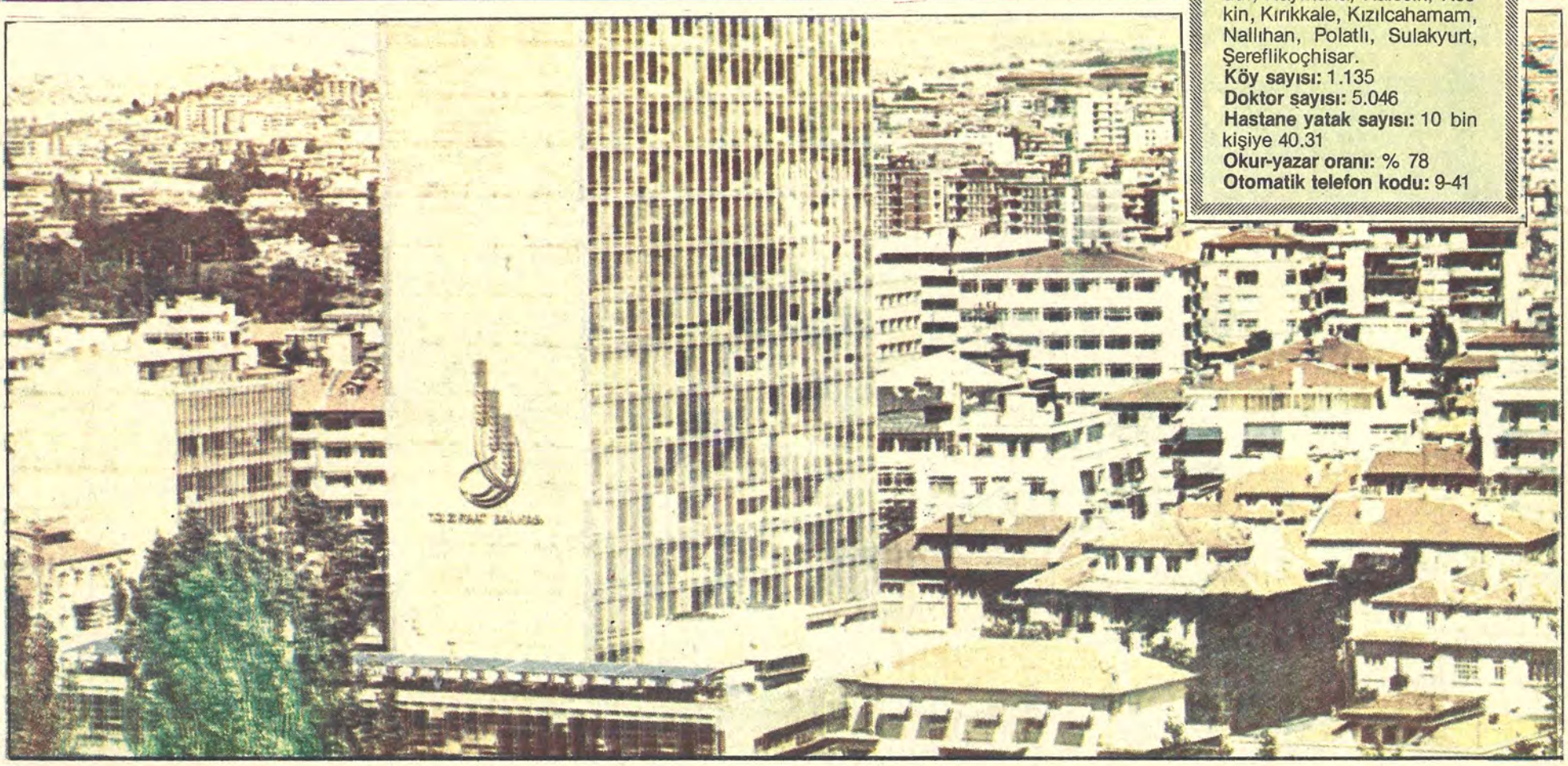

«Türkiye Cumhuriyeti'nin payitahtı Ankara'dır...»

YARIM YÜZYIL ANKARALILIKTAN SONRA

İLHAMİ SOYSAL

ANAFARTA adlı küçük bir vapurla Karadeniz'de çalkalana çalkalana yapılan bir yolculuk sonunda Ereğli'den İstanbul'a oradan da Haydarpaşa Garı'nda bindiğimiz trenle Ankara'ya ulaştım.

Nedense, dört yaşını yeni bitirmiş çocuk belleğim hep Ankara'ya bir akşamüstü indiğimiz izlenimini yansıtıyor. Oysa, sabah, hiç değilse öğle saatleri olması akla daha yakın. Yıl 1932...

Devamı 44. Sayfada

HİÇ İstanbullaşmadı Ankara...

Daha ilk gördüğü anda sımsıcak bir **"Merhaba"** dedi Mustafa Kemal'e...

"İşte burası senin... Gel otur bildiğince, başımız gözümüz üzre yerin var" diye konuştu sevecen...

Ankara yoksuldu ama sevecenliğinin yanı sıra verecendi de.

Ankara'nın **"merhaba"**sı sonuna kadar bir merhabaydı...

Ve o çocuğuyla, kadınıyla, efesiyle, er kişisiyle Mustafa Kemal'in yanına saf tuttu, hiç çözülmeden...

★★★

Ve Mustafa Kemal, Alagöz'de, daha yapımı bitmemiş Türkoğlu Ali Ağa isimli bir Ankaralının iki katlı kerpiç evinde soyundu Türk'ün en büyük savaşına...

Odasında bir asker yatağı vardı Mustafa Kemal'in...

Odasında büyücek bir tahta masa vardı...

HALİT ÇAPIN

Tahta masanın yanında bir tahta iskemle vardı...

Odayı sabaha değin ordunun elindeki tek asetilen lambası aydınlatıyordu.

O tek lamba üzerine harita serilmiş masayı aydınlatıyordu...

Mustafa Kemal bu harita üzerinde savaşı yönetiyordu...

Dışarıda Ankara gelecek günlerden umutlu, bir türkü çağırıyordu:

Ankara'nın taşına bak!
Gözlerimin yaşına bak!
Türk, Yunan'a esir oldu,
Şu feleğin işine bak!

Ankara elindeki her şeyi verdi Mustafa Kemal'e...

Hiçbir şekvada bulunmadan, yüzünü bir parça bile olsa asmadan...

Türk'ün ateşle imtihanı vardı...

Türk, Kurtuluş Savaşı destanını yazacaktı...

Türk, bu imtihanı burada verecek, destanını burada yazacaktı...

Ankara, Mustafa Kemal'in kentiydi...

Ve yine Ankara, süngü yapsın diye Mustafa Kemal askerlerine, pencerelerinin korkuluk demirlerini veriyordu istenmeden...

Ankara yemenisini veriyordu Mustafa Kemal'in askerine...

Pamuklusunu veriyordu, çorabını, pabucunu veriyordu.

Ankara, fistanını, donunu veriyordu hiç duraksamadan...

Ankara her şeyini hiç istenmeden veriyordu, hiç İstanbullaşmadan.

Sakarya'dan Büyük Zafer'e değin Ankara ve Ankara'nın insanı hiç yakınmadan, bir defa olsun şikâyette bulunmadan, her türlü yokluğa katlanaraktan, kenetli kaldı Mustafa Kemal'in çevresinde...

O sıcak merhabasını, içtenliğini korudu hep...

Ve Mustafa Kemal, o mavi gözlü dev, savaş bittikten sonra konuştu Ankara için, Ankaralılar için... Dedi ki:

"Sevgili milletimizin bütün bir dünyanın düşmanlığına karşı zaferle sonuçlandırdığı İstiklâl mücadelesi tarihinde, Ankara adı en aziz bir yeri muhafaza edecektir.

Ankaralıların bu istihlas-ı vatan mücahedesinde, ayrı bir hisse-i şerefi vardır..." dedi.

★★★★

Ankara, Mustafa Kemal'in kentidir ve hep öyle kalacaktır:

"Yeni Türkiye'nin payitahtı meselesine gelince, bunun cevabı kendiliğinden zahir olur, Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin payitahtıdır."

Kemal Atatürk

Adı nereden geliyor

Denizci bir kavim olarak tanınan Frigyalılar, denizden kilometrelerce uzakta, Hititlerden kalma dağınık bir köyü derli toplu bir kasaba haline getirirken, belki de denize bir özlem ifadesi olarak buraya, gemi çıpası anlamına gelen **"Ankyra"** adını vermişlerdi. Onlardan sonra gelen Lidya'lılar, Persler ve Makedonyalılar da bu adı kullandılar. Daha sonra gelen Araplar burasını aldıktan sonra kendi dillerinin fonetiğine uygun olarak **"Engürü"** adını verdiler. Türkler ise ne **"Ankyra"** dediler, ne **"Ankora"** ne de **"Engürü"**. Onlar **"Ankara"** dediler.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yazısı 42 Sayfamızda

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 89.9

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	126.081	42.2
DP	146.876	49.1
MP	26.196	8.8

2 Mayıs 1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 87.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	142.161	39.4
CMP	35.676	9.9
DP	181.789	50.4
	210	0.0

27 Ekim 1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 67.6

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	178.844	45.8
CMP	52.250	13.4
DP	145.836	37.4
HP	13.412	3.4
	23	0.0

15 Ekim 1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 81.1

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	92.734	19.8
CHP	181.147	38.7
CKMP	166.535	35.6
YTP	23.646	5.1
Bağımsızlar	3.522	0.8

10 Ekim 1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 73.3

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	218.821	46.5
CHP	141.919	30.2
CKMP	11.889	2.5
MP	66.813	14.2
TİP	20.264	4.3
YTP	7.325	0.6

12 Ekim 1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 63.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	205.831	42.6
CHP	165.506	34.3
CGP	18.525	3.8
MP	36.841	7.6
MHP	17.016	3.5
TBP	21.082	4.3
TİP	12.264	2.5
TYP	3.907	0.8
Bağımsızlar	5.512	1.1

14 Ekim 1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 85.7

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	178.515	27.8
CHP	269.007	41.9
CGP	19.480	3.0
DP	60.563	9.4
MP	5.797	0.9
MHP	29.888	4.7
MSP	59.837	9.3
TBP	10.603	1.7
Bağımsızlar	8.191	1.3

5 Haziran 1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 70.7

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	277.130	30.9
CHP	460.509	51.3
CGP	11.700	1.3
DP	13.241	1.4
MHP	77.178	8.6
MSP	55.223	6.1
TBP	6.841	0.7
TİP	3.544	0.4
Bağımsızlar	2.860	0.3

ANKARA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI
YIL: 1961
Kabul
% 68

Red
% 32

YIL: 1982
Kabul
% 88.1

Red
% 11.9

VALİ: Dr. MUSTAFA GÖNÜL

«Hava kirliliğine karşı merkezî ısıtmaya geçilmeli»

ANKARA'nın sorunları nereden kaynaklanıyor? Kısaca göz atmak zorundayız. Bilindiği gibi ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış olup Ankara ilinin nüfusu o tarihte 404.720 olarak belirlenmiştir. Başkentin nüfusu o tarihte ise 74.553'dür. 1980 genel sayımında da Ankara ilinin nüfusu 3.196.460'dır. 50 küsür yıl içindeki artış görüldüğü gibi başdöndürücüdür.

Bu nedenle, Ankara ilinin sorunları başkentte yoğunlaşmaktadır.

Atatürk'ün Ankara'yı merkez olarak seçmesinin başta gelen nedeni, stratejik öneminin yanı başında Kurtuluş Savaşı'nın moral faktörünün en çok yoğunlaştığı belde olmasıdır. Ankaralılar büyük kurtarıcıya kucak açmışlar, bağırlarına basmışlardır.

Başkent Ankara'nın büyük sorunları vardır. Sıralayacağım bu sorunlar start çizgisinden çıkmışlar ve birbirleriyle yarışa girmişlerdir. Öncelikleri kopmuş, birbirlerine karışmış, aynı hızda günümüze gelinmiştir. Hızlı nüfus artışını sorunlarımızın anası olarak sayıyoruz. Buna paralel olarak Ankara'nın önemli sorunlarından birisi de "**sağlıksız kentleşme**"dir. Bu sorunu da iki ana grupta 1- Gecekondulaşma, 2- Dikey büyüme ele almak zorundayız.

Konut ihtiyacını karşılamak için ilk ciddî uygulama "yenimahalle planlaması" olmuştur. Şehrin etrafında bugün nüfusun yüzde 65'ini barındıran gecekondular problemler yaratmaktadır.

Yenimahalle modelini başka yörelere kaydırmak gerekirken, hatalı bir tutumla iş gelişigüzel kurallara bırakılmıştır. Çarpık bir hizmet sunuşunun ortaya çıkardığı olağanüstü sakıncalar başkenti çeşitli konularda tehdit etmektedir. Başkentin yararlı solunum organları niteliğindeki Hacettepe Parkı, Bahçelievler ve Cebeci semtleri beton yığınları ile çirkinleştirilmiştir. Bir yandan hava kirliliğinden yakınırken, öbür yandan şehrin nefes boruları tıkanmıştır.

Kentte altyapı tesisleri yetersizdir. Kanalizasyon 470 bin kişinin ihtiyacını karşılayabilecek niteliktedir. Bu ihtiyacının 2020 yılında giderilebilece bildirilmektedir. Diyelim ki su geldi. Bu su nasıl dağıtılacaktır? Hava kirliliği konusu, artık bir devlet sorunu haline gelmiştir. Çaresi, en kısa zamanda merkezî ısıtmaya geçilmesidir. Ankara çevresinde bir ormanlık tesisi için hızla ve azimle çalışmaktayız. Toplu taşıma sorununun giderilmesi için 1983'te hafif raylı sisteme geçilecektir. Çözümü öngörülen diğer hususlar da sanayi sitesi ile organize sitelerin nakli ile kördüğüm olan trafiğin düzeltilmesidir.

ANKARA'NIN ÜÇ YÖNETİCİSİ

Vali Mustafa Gönül, Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergin (ortada), Belediye Başkanı Süleyman Önder...

BELEDİYE BAŞKAN YARDIMCISI:
SABAHATTİN GÜNEŞ

BAŞKENT ANKARA'nın milattan önceki tarihlere dayanan bir kronolojisi vardır. Galat egemenliğinden Osmanlılara kadar geçen zaman içinde devlet kurmuş ve tarihe mal edilmiş birçok milletin izleri görülmektedir.

Anadolu'ya giren Türklerin ANKARA'yı ele geçirmesi büyük bir öneme haizdir. Türkiye Cumhuriyeti'ne başkent seçilirken, gözönüne alınan stratejik önemi, o tarihlerde de askerlik bakımından da yine çok önemli bir mevkide idi. Ayrıca, SURİYE ve ERZURUM yöresinden TRAKYA ve BİZANS şehirlerine giden ticaret yollarının üzerinde bulunmaktaydı.

Selçuklular zamanında imar gören ANKARA, iş teşkilâtı, temizlik anlayışı törelerinin yerleşmesinde rol oynamış âhilerin toplandığı kuvvetli merkezlerden biridir.

Yüzyıllardır Doğu ile Batı 'yı birleştiren ticaret yolları üzerinde bir köprü olan başkent, Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme devirlerinde çeşitli isyanlar nedeniyle işgallere , yıkılmalara maruz kalmış, ekonomik bunalım geçirmiştir. Tarihî mazisi, coğrafî yapısı, stratejik konumu, millî mücadelenin akışı itibarıyle düşmana yakınlığı ve ulaşım imkânlarını gözönüne alan ulu önder Mustafa Kemal ve arkadaşlarının 27 ARALIK 1919 Cumartesi günü ANKARA'ya gelişi ile şerefli ve muntazam gelişim devrine girmiştir. Daha sonra ise İsmet Paşa ve arkadaşlarının verdiği kanun teklifinin kabulü ile 13.10.1923'te yeni Türkiye devletinin de başkenti olarak ilân edilince artık Ankara Atatürk'ün ellerinde yükselmeye başlamıştır.

O günlerde 30 bin civarında nüfusa sahip olan Ankara bugün ortalama 2.5 milyon nüfusun barındığı bir kent durumundadır. 66 bin 320 hektara yakın alanı kapsayan belediyemiz sınırları içinde 6865 sokak, cadde , bulvar, 32 pazar yeri, altı sanayi bölgesi ve 100 binin üstünde çeşitli tipte motorlu araç bulundurmaktadır.

Başkent Ankara'nın belediyesi olarak yukarda belirttiğimiz gibi kent sorunları yakından takip edilmektedir. Her geçen gün mevcut sorunların çözümlenmesi için büyük çabalar sarfedilmekte, ve bugüne kadar büyük mesafeler katedilmiş bulunmaktadır.

Batıkent projesi ile belirli ölçüde konut sorunu çözülmeye çalışılmakta, ucuz gıda fuarları ile temel gıda maddelerinin halka arıcı bir şekilde en kısa yoldan ulaşması sağlanmakta, şehir trafiğine kolaylık ve hareketli akış kazandıracak aynı zamanda güzelleştirecek eserlerin yapımına devam edilmektedir. Yayaların rahat hareket etmesini sağlamak amacıyla Sakarya Caddesi'nden sonra yeni bölgeler yaya bölgesi olarak planlanmaktadır.

Başkentin önemli bir sorun da çarşı-pazar işi olduğu olduğu bilinmektedir. Semt halleri ve belediye pazarları ile çözüm getirilmekte yakında hizmete girecek olan yeni hâl binasının eksik tesisleri tamamlanmaktadır.

Çarpık kentleşmenin de etkilediği Ankara üzerindeki hava kirliliğini önleme programı içeriğinde yer alan kararlar ile ilgili resmî kuruluşlarla koordineli bir şekilde uygulanmaktadır. Hava kirliliğini önlemede büyük etkisi olacağı bilinen ağaçlandırma çalışmaları özellikle 12 Eylül Harekâtı ile hızlanmış ve bu yılda daha fazla dikim yapılarak sürdürülmüştür.

Yeşil kuşak projemiz hızla tamamlanmakta, yeni yapılan parklar ve sahalarla yeşil kuşağa katkı sağlanmaktadır.

Belediye personeli ve halka açık sosyal tesislere yenileri eklenmekte, uluslararası bir fuar alanı için projeler yapılmaktadır. Ankara Belediyesi olarak çevre sağlığının ve zamanında alınacak tedbirlerin sportif faaliyetlerin insan sağlığı için son derece önemli olduğuna inanıyoruz. İsteğimiz tüm Ankaralıların uyarılara kulak vermesi çevresini temiz tutması, sağlığı için gerekli olanla yetinmesi, kısaca büyük emekler sarfedilerek yapılan ve yapılacak yaşayan ve yaşatılması gereken faydalı her şeyin korunmasında yardımcı olunması, belediyemiz görevlilerine gerekli kolaylığın gösterilmesidir.

ANKARA VERGİ REKORTMENİ: ALİ ŞÜKRÜ İSKEFYELİ

ANKARA ilinin 1982 yılı vergi rekortmeni Ali Şükrü İskefyeli "**Ben ilk defa rekortmen olmadım ki, her yıl en fazla vergi verenler arasındayım. 1972 yılında beri devlete karşı vatandaşlık görevimi yerine getiriyorum. Çünkü, rekortmen olmak vasıf değil, görevdir.**" diyerek sözlerine başladı.

Ali Şükrü İskefyeli 1934 Samsun doğumlu, ama altı yaşında ailesi İstanbul'a gelmiş, Şişli Terakki ve İngiliz okulunda lise öğrenimini tamamladıktan sonra yüksek tahsil için Londra Üniversitesine gitmiş. İskefyeli gayet mütevazi bir kişi, sözlerine şöyle devam etti:

"Ama üniversiteyi bitiremedim, yarım kaldı hevesim, nedeni mi çook... Önce maddî imkânsızlık başta geliyor tabiî...

Yurda dönünce bir yere girip çalışmam gerekliydi. British Petrol'e girdim ve burada 14 yıl görev yaptım. Son olarak bu şirketin pazarlama müdürüydüm."

Ailenin beş çocuğundan-biri kız- biri olan İskefyeli 1969 yılında kendi başına çalışma kararı almış ve böylelikle de Anadolu Petrolleri kurulmuş

Ankara'nın vergi rekortmeni bu konuda şöyle konuştu:

"Dürüst ve verilen söz doğrultusunda çalıştıktan sonra başarı kendiliğinden gelir. Öyle ki Ankara'da fuel-oil distribütürlüğünü yapıyorduk ve tam 1870 abonemiz vardı, bunlara mal yetiştirebilmek için gecemizi gündüzümüze katarak çalışıyorduk."

Ali Şükrü İskefyeli 1974 yılından beri beynelmilel nakliyatçılık da yapıyor. Halen Ortadoğu'ya tankerlerle kimyevî madde götürüyor. Bu konuda şu bilgileri verdi İskefyeli:

"Herkes nakliyecilik yapmak istiyor ama bu iş mal bilgisi ister. Aldığın malı bozulmadan eksiltmeden yerine ulaştırmak gerekir."

Evli iki çocuğu olan- biri kız ODTÜ'de, diğeri oğlu ABD'de- İskefyeli çocuklarının ticaret mi yoksa başka iş mi yapacağı, bu konuda yönlendirme yapmadığı bir ifadeyle **"Ben sadece onların tahsillerinin tamamlanmasını teşvik ediyorum"** diyor. Konumuz tekrar rekortmenliğe dönüşünce şu cevabı veriyor:

"Ben rekortmenim ama öyle kasalar dolusu param yok, para, buz üzerine yazı demektir, paramız yok ama çok şükür borcumuz da yok. Bu arada şu hususu belirtmekte yarar görüyorum. İş hayatına atıldığım günden itibaren vergi daireleriyle hiçbir anlaşmazlığım olmadı.

Geçen yıl verdiğim verginin tamamı dövizden sağlanmıştır. Yani yurt dışı çalışmalarımın ürünüdür.

Tekrar edeyim ki, rekortmen olmak marifet değil, yaptığı işin karşılığını eksiksiz veren kişi bence aynıdır. 50 lira veren seyyar satıcı ile aramızda hiçbir fark yoktur. Vergi veren herkes aynı hakka sahiptir.

BAŞARIMIN SIRRI MI?

Sır diye bir şey yok ki, her şey ortada, bir kere günde en az 12 saat çalışırım, yanımdakileri de çalıştırırım. Kişi olarak da hiç bir lüksüm yoktur. Evimde hizmetçi yoktur, her işi eşim yapar. Gazinoya, eğlence yerlerine bir yabancı konuğum geldiği zaman giderim. Bu gidiş bazan yılları aşar bile.

Bu yıl işimiz pek iyi değil ama başkalarının da iyi değil sanıyorum. Çünkü, benim çalıştığım yerleri biliyorum. Aşırı rekabet piyasayı allak bullak etmiştir. Herkes alabildiğine fiyat kırıyor. Türk ekonomisi ve ticareti bu aşırı rekabet ve bilgisizlik yüzünden ölü durumdadır."

Sağlık Hizmetleri

CUMHURİYET'ten önce Ankara'da merkez ve ilçelerde hiçbir yataklı tedavi birimi bulunmamaktaydı. İlk olarak 1925'de Numune Hastanesi kuruldu. Bugün ise Ankara, gerek koruyucu, gerekse tedavi edici sağlık hizmetlerinin yoğun olduğu bir merkez haline gelmiştir. Çeşitli bakanlıklara, iktisadî devlet teşekküllerine, belediyeye, üniversitelere ve özel kişilere ait yataklı tedavi kurumlarının sayısı 51'e yükselmiştir. Bunlardan 32'si il merkezinde 19'u da ilçelerdedir. 1978 yılı istatistiklerine göre, hastanelerdeki yatak sayısı 11.508'dir. Ayrıca, özellikle gecekondu bölgelerinde faaliyet gösteren 11 sağlık istasyonu, kırsal kesim de dahil olmak üzere, 39 dispanser, 2 revir ve 4 sağlık istasyonu bulunmaktadır. Ankara'da pratisyen ve uzman olarak 5463 hekim mevcuttur. 523 kişiye bir hekim düşmektedir.

Protokol

Ankara Valisi	Dr.Mustafa Gönül
Sıkıyönetim Komutanı	Kor.Gn.Recep Ergun
Belediye Başkanı	Süleyman Önder
Cumhuriyet Savcısı	Mehmet Elverenli
Vali Yardımcısı	Gültekin Güngör
Vali Yardımcısı	İskender Saltoğlu
Vali Yardımcısı	Nusret Saygı
Vali Yardımcısı	Nihat Özgen
Vali Yardımcısı	Necati Develioğlu
Vali Yardımcısı	Şefik Kalkan
Vali Yardımcısı	M.İhsan Yalçın
İl Jandarma Alay Komutanı	Alb.Muhsin Öztürk
İl Emniyet Müdürü	Ünal Erkan
İl Defterdarı	Hüseyan Balyalı
Millî Eğitim Müdürü	Hüsnü Ölçerel
Yapı İşleri V. Bölge Md.	Ahmet Onursal
Ticaret Odası Başkanı	Cahit Aydoğan
Sağlık ve Sosyal Y.Müdürü	Dr.Talat Doğan
Tekel Başmüdürü	İsmet Kırçeli
Gümrükler Başmüdürü	Arif Kutlutuna
P.T.T Başmüdürü	Mustafa Solak
Bölge Çalışma Müdürü	Ali Toptaş

Vergi Rekortmenleri

Ankara'da en yüksek vergi ödeyen ilk 20 kişi:

1. A. Şükrü İskefyeli	187.912.000.— TL.
2. Vehbi Koç	168.388.000.— TL.
3. Nezih Mete Dural	129.000.000.— TL.
4. İsmail Şahin	124.862.000.— TL.
5. M. Rahmi Koç	109.722.000.— TL.
6. Berna Ahum	100.086.000.— TL.
7. Faruk Yalçın	90.017.000.— TL.
8. Oğuz Gürsel	86.462.000.— TL.
9. A. Rıza Tanbay	63.362.000.— TL.
10. A. Nazmi Kalafatoğlu	48.906.000.— TL.
11. Nihat Ekşi	43.718.000.— TL.
12. Erol Uçar	43.130.000.— TL.
13. Çelik Göne	42.468.000.— TL.
14. İlham Gerim	41.931.000.— TL.
15. Saim Ölçen	36.660.000.— TL.
16. Nurettin Koçak	36.086.000.— TL.
17. Uğurhan Tuncata	34.500.000.— TL.
18. Nurettin Soykan	30.616.000.— TL.
19. Fikret Gürtürk	30.218.000.— TL.
20. Mehmet Kibaroğlu	30.037.000.— TL.

İŞ BANKASI

Güven

Türkiye İş Bankası'na halkımızın beslediği güvenin en sağlam delili, tasarruflarını bu bankaya emanet etmiş olan sekiz milyona yaklaşan mudidir.
1981 yılı sonu itibariyle verilen bu sayı, her geçen gün artmaktadır.

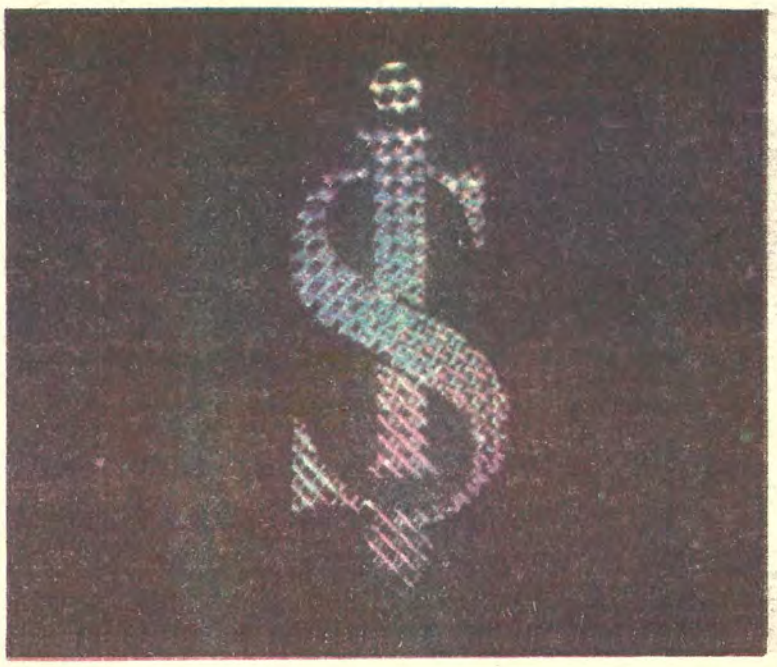

İş Bankası, kendisine duyulan bu güveni nasıl sağlamıştır?

Türkiye İş Bankası, kurulduğu günden beri, en güç zamanlarda dahi, soğukkanlı, tutarlı olmuştur.
Olayları gerçekçi açıdan ele almış ve değerlendirmiştir.
İş Bankası'nın bütün faaliyetlerinde iyi niyet esas olmuştur.
Türkiye İş Bankası, şimdiye kadarki bütün uygulamalarda, gerek tasarruf sahipleri, gerekse tüm ekonomimiz için yararlı olanı yapmıştır.
Bir vaatte bulunurken, bu vaadin yerine getirilebilir olmasına önem vermiştir.

İş Bankası'na duyulan güvende, kuruluşundaki özellik etkili olmuştur.
İş Bankası Atatürk'ün desteğiyle ve halkımızın iştirakleriyle kurulmuştur.
Daha sonra, paysahiplerinin sayısı artmıştır. Ayrıca, İş Bankası'nın en büyük paysahiplerinden biri de İş Bankası çalışanlarıdır.

İşte bu nedenlerle, İş Bankası'nın yıllardan beri kullandığı "paranızın ve istikbalinizin emniyeti" sözü, gücünü, halkımızın kendisine duyduğu güvenden almaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AYAŞ

İlçenin nüfusu 17.202'dir. Bunun 4.080'i kentte yaşamaktadır. 22 köyü yardır. Kent içinde de 10 mahalle bulunmaktadır. Ankara'nın batı sınırında yer almaktadır. Kuzeyde Güdül, doğuda Yenimahalle, güneyde Polatlı ve batıda Beypazarı ilçeleri ile çerçevelenmiştir. Köylerin küçük brimler halinde dağılmış olması nedeniyle ilçedeki yerleşme yoğunluğu düşüktür. (Km2'-ye 15 kişi).

BALA

Ankara-Kırşehir yolu üzerindedir. İlçe merkezi, İç Anadolu'nun yüksek yaylalarından Kartal Yaylası (1.340 m.) üzerinde kurulmuştur. İlçenin 1980 nüfusu 45.158'dir. Bunun sadece onda biri merkezde, geri kalanı bucak ve köylerde yaşamaktadır. İlçeye bağlı iki bucak ve 61 köy bulunmaktadır. Kent, 19. yüzyılda Kafkasyalıların yerleştirilmesi amacı ile kurulmuştur.

BEYPAZARI

Ankara'nın batısında, eski İstanbul yolunun 102. kilometresinde yer alır. İlçeye bağlı üç bucak ve 62 köy vardır. Toplam nüfusu 38.568'dir. Bunun yüzde 44'ü ilçe merkezinde yaşamaktadır. Kırsal yerleşimlerin beşte dördü Ankara-Haymana yolunun kuzeyinde yoğunlaşmıştır. Nüfus yoğunluğu Km2'de 21 kişidir. Sarıyar Barajı'nın bir bölümü Beypazarı sınırlarının içinde kalır.

ÇAMLIDERE

İl'in kuzeyinde, Bolu sınırında bulunmaktadır. Nüfusu 18.521'dir. Bunun 5.089'u ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçeye bağlı bir bucak ve 39 köy vardır. Ankara-Zonguldak yoluna 18 Km.'lik bir şoseyle bağlanmıştır. Km2 başına 30 kişi düşmektedir. Köyler, genellikle Karaçay'ın kolları etrafında toplanmıştır.

ÇUBUK

Çankırı ilinin sınırlarında bulunan ilçenin nüfusu 54.616'dır. Bunun 16.106'sı ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçeye bağlı iki bucak ve 101 köy vardır. Yerleşme sıklığı genellikle kentin güneyinde daha fazladır. Ortasından Çubuk Çayı geçen kent ağaçlık ve yeşilliktir. Ankara'nın başta gelen mesire yerlerinden biridir. Km2'ye 36 kişi düşmektedir.

DELİCE

Ankara'nın doğusunda, Samsun yolu üzerinde yer alır. Kızılırmak'ın bir kolu olan Delice, ilçe sınırları içinden akar. 1960'da ilçe haline getirilmiştir. İlçeye bağlı 35 köy vardır. Nüfusun sadece yüzde dokuzu (2.331 kişi) kentte yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu Km2'de 34 kişidir. Kırsal yerleşimler, Karagüney Dağı'nın kuzeyindeki ovalık bölgede yoğunlaşmıştır.

ELMADAĞ

Kırıkkale yolunun 41. kilometresinde yer alır. Kızılırmak'ın kolu olan Balaban Çayı ilçe sınırları içinden akar. Adını, bitişiğindeki Elmadağı'ndan alır. Toplam nüfusu 30.354'tür. Nüfusun ortalama yarısı ilçe merkezinde yaşar. İlçeye bağlı 14 köy vardır. Merkezindeki MKE Barut Fabrikası, bölgenin en önemli sanayi kuruluşudur. Kırsal yerleşim, genellikle Balaban Çayı çevresinde toplanmıştır.

GÜDÜL

Ankara'nın kuzeybatısında, Bolu'nun Gerede ilçesi sınırlarının bitişiğindedir. Nüfusu 15.688 olup, bunun 3.353'ü ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçeye bağlı 26 köy vardır. İl merkezine 91 Km. uzaklıktadır. Beypazarı yolundan ayrılan 25 Km.'lik bir şoseyle dış bağlantısı sağlanmaktadır. Ayrıca Ayaş ilçesine de karayolu mevcuttur. Km2'ye 37 kişi düşmektedir.

HAYMANA

İl merkezine 73 Km. uzaklıktadır. İlçeye bağlı iki bucak ve 83 köy vardır. Nüfusu 56.171'dir. Bunun yaklaşık yüzde 12'si (6.945 kişi) ilçe merkezinde yaşamaktadır. Babayakup Deresi ilçe merkezinin kuzeyinden geçer. Haymana Ovası'nda genellikle tahıl tarımı ve hayvancılık yapılmaktadır. Km2'ye 19 kişi düşmektedir. Kaplıcaları ve tarihi mağaraları ile turistik bir merkez kimliğini de taşımaktadır.

KALECİK

Çankırı ili sınırındadır. İki bucak ve 55 köyü vardır. Nüfusu 28.446'dır. Bunun 5.035'i ilçe merkezinde yaşamaktadır. Ankara-Kırşehir karayolu ve Karadeniz demiryolu ilçe içinden geçmektedir. Köyler, genellikle Kızılırmak'ın suladığı topraklar çevresinde toplanmıştır. İlçe merkezinin Ankara'ya uzaklığı 107 Km.'dir. Km2'ye 22 kişi düşmektedir.

KESKİN

Kırşehir ili sınırındadır. Kızılırmak, Delice ve Kılıçözü ırmaklarının oluşturduğu doğal sınırlarına sahiptir. Toplam nüfusu 45.111 olup bunun 14.633'ü ilçe merkezinde yaşar. Bir bucak ve 72 köyü vardır. Km2'ye 31 kişi düşmektedir. Kentin ilk çekirdeğini 1879'da Rumeli'den gelen göçmenlerin kurduğu 500 hanelik Altınbaş mahallesi oluşturmuştur.

KIRIKKALE

Ankara-Samsun karayolu ili Erzurum demiryolunun güzergâhında yer almaktadır. 222.893 olan ilçe nüfusunun 178.401'i kentte, 44.492'si bucak ve köylerde yaşamaktadır. 1944 yılında ilçe olmuştur. Bir bucağı ve 51 köyü vardır. MKE Fabrikaları'nın kuruluş tarihi olan 1929'da üç bin olan kent nüfusu, sanayiin gelişmesi ile orantılı olarak devamlı biçimde artmıştır. Mühimmat, top-tüfek, çelik, barut ve pirinç fabrikaları, kentin sanayi ve ticaret yaşamının kaynağını oluşturmaktadır. Kentin batısında bulunan Kırık Tepesi, şehirleşmenin başladığı bölgedir.

KIZILCAHAMAM

Ankara'nın kuzeyinde bulunan Kızılcahamam Bolu ve Çankırı illeri sınırındadır. Nüfusu 35.513 olup, bunun 8.620'si ilçe merkezinde yaşamaktadır. İlçeye bağlı üç bucak ve 106 köy vardır. Bölge, genellikle dağlık ve ormanlıktır. İlçe merkezi menba suları ve iklimi ile bölgenin rağbette bir mesire yeridir. Ankara-İstanbul yolu ilçeden geçmektedir. Kent, hızlı bir tempo ile gelişmektedir. Nüfus 1955'ten bu yana yüzde 66 oranında artmıştır.

NALLIHAN

Ankara'nın batısında, eski İstanbul yolunun 162. kilometresinde yer alır. 34.389 olan toplam nüfusun yüzde 40'ı ilçe merkezinde, yüzde 60'ı ise kırsal alanda yaşamaktadır. Km2'ye 17 kişi düşmektedir. İlçeye bağlı iki bucak ve 75 köy bulunmaktadır. Köroğlu dağlarından inip Sakarya ile birleşen Nallısu vadisinde kurulmuştur.

POLATLI

Ankara İli'nin güneybatı bölümünde yeralmaktadır. Eskişehir ve Konya sınırındadır. Nüfusu 86.865 olup bunun 45.530'u kentte yaşamaktadır. İlçeye iki bucak ve 87 köy bağlıdır. Ekilebilir alanların fazla olması nedeniyle köy yerleşimi küçük ve dağınık birimler halindedir. Km2'ye 23 kişi düşmektedir. Karayolu bakımından her yöne bağlantılı olup, İstanbul-Erzurum demiryolu üzerindedir. İlçe merkezinde ziraat makineleri ve un fabrikaları bulunmaktadır. Mandralarda da hayvansal ürünler işlenmektedir. Kentin kuzeybatısında kurulu bulunan Topçu birliği, sosyal tesisleri ve lojmanları ile başlı başına bir site oluşmakta ve ilçenin yaşamında geniş ve olumlu bir rol oynamaktadır.

SULAKYURT

Karagüney dağının eteklerinde kurulmuştur. Ankara'ya 130 Km. uzaklıktadır. İlçeye ulaşım, Ankara-Samsun yolu üzerindeki Balişeyh'ten ayrılan bir karayolu ile sağlanmaktadır. İlçeye bağlı 26 köy vardır. 20.139 olan toplam nüfusun 4.715'i ilçe merkezinde yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu Km2'de 27 kişidir. İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa bağımlıdır.

ŞEREFLİKOÇHİSAR

Ankara'nın güneyinde, Adana yolunun 146. kilometresinde kuruludur. İlçe toprakları Tuz Gölü'nün kuzeydoğu kıyısı boyunca uzanır. 79.330 olan toplam nüfusun yüzde 27'si (21.944 kişi) kent merkezinde yaşamaktadır. İçinden Peçeneközü deresi geçer. Km2'ye 32 kişi düşmektedir. Bir bucağı ve 96 köyü vardır. Kırsal yerleşmeler ilçenin doğusundaki Kızılırmak vadisinde yoğunlaşmaktadır.

Gezilecek yerler

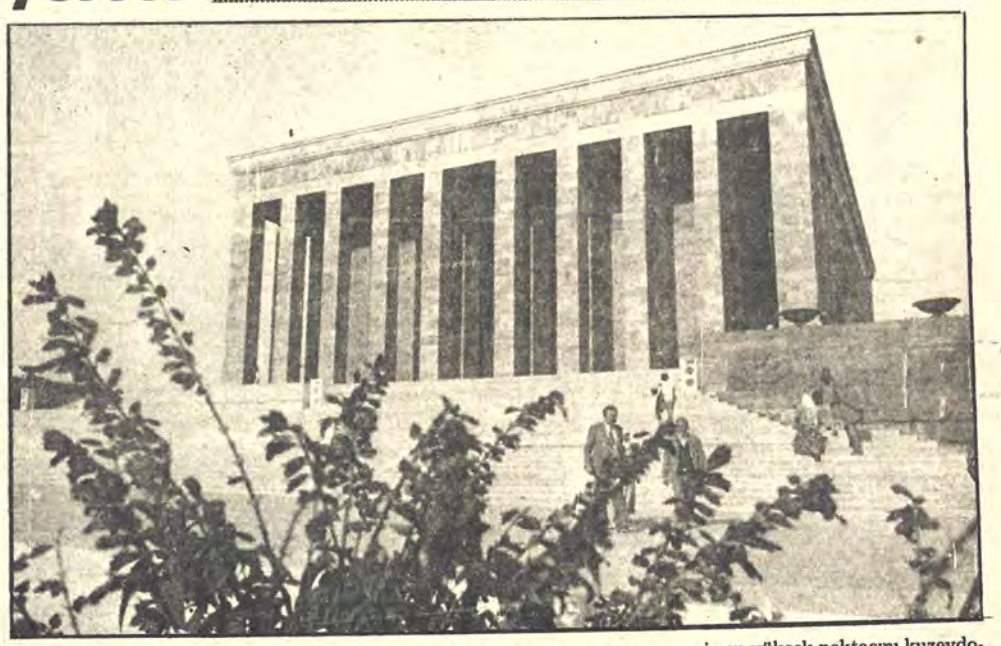

ANITKABİR: Anıtkabir Atatürk'ün mozolesi olup 1944-53 yılları arasında yapılmıştır. Cumhuriyet devrinin en büyük eserlerinden biridir. Tandoğan Alanı'ndan hafif bir yokuşla çıkılır. Giriş kapısının iki yanında aslan heykelleri bulunan uzun bir yol vardır. Törenlerin yapıldığı sütunlu bina 32 metre genişlikte, 60 metre uzunluktadır. Tavan yüksekliği 20 metreyi bulur. Atatürk'e ait eşyaların bulunduğu müze kısmı da ayrıdır.

HİTİT MÜZESİ: Ankara Kalesi'ndedir. Fatih devrine kadar iner (XV. yüzyıl). Yapı kentin eski bedestenidir. Devrinin en büyük mimarî eseri olan bu yapı, bir yangınla harap olmuştur. Son zamanlarda restore edilen bu yapıda, değerli Hitit koleksiyonları sergilenmeye başlanmıştır. Ayrıca Prehisterik devir, Urartu, Frig, Gordion buluntuları da çok değerli eserler olup, burada sergilenmektedir.

ETNOĞRAFYA MÜZESİ: Etroğrafya Müzesi, Türk tarihi, folkloru bakımından bir hayli zengin kaynaklara sahiptir. Türk folkloru hakkında birçok değerli bilgileri burada bulmak mümkündür. Atatürk tarafından kurulmuştur. Önündeki, Atatürk'ün at üzerindeki anıtı 1927'de İtalyan Cornoila tarafından yapılmıştır.

TBMM MÜZESİ: Ulus Meydanı'nda, istasyona giden yol üzerindedir. İlk TBMM binasıdır. Türk tarihinin 1920-23 yılları anıları ile ilk Meclis'e ait eşyaları sergiler.

ATATÜRK'ÜN EVİ: Çankaya Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nün bahçesindedir. Cumartesi ve pazar gezilebilir. Bina Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı sırasında kaldığı evdir.

ZAFER ANITI: Ulus Meydanı'ndadır. Kurtuluş Savaşı kahramanlarına Türk ulusunun bir armağanı olarak 1927 yılında dikilmiştir.

GÜVENLİK ANITI: Kızılay'dan Çankaya'ya giderken sağ taraftaki Güven Parkı'ndadır. Üzerinde Atatürk'ün (Türk, Öğün, Çalış, Güven) sözleri bulunur.

ANKARA KALESİ: Ankara'ya tamamen hakim bir tepenin üzerinde yükselen kale, başkente simge olmuş bir yapıdır. Kalenin Galatlar tarafından inşa olunduğu sanılmaktadır. Bizans döneminde esaslı bir onarım görerek genişletilen kale, Selçuk döneminde Alâaddin Keykubat tarafından yeniden elden geçirtilerek bugünkü haline getirilmiştir.

ALAADDİN CAMİİ: Tarihî Ankara Kalesi içindedir. Selçuk hükümdarı Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırıldığı bilinir. Ankara'nın en eski camisidir. Ceviz ağacından yapılma minberi Türk oymacılık sanatının şaheserleri arasında gösterilir.

MALTEPE CAMİİ: Kızılay'dan, Bahçelievler'e giden cadde üzerinde Maltepe'dedir. Cumhuriyet devri eseridir. Klasik Osmanlı tarzındadır.

KOCATEPE CAMİİ: Türkiye'nin namaz kılma alanı olarak en büyük camiidir. İnşaatı hâlâ devam etmektedir.

CENAB-I AHMET PAŞA CAMİİ: XVI. yüzyıl yapısı olup, büyük usta Mimar Sinan'ın eseridir. Beyaz mermerden yapılmış minber ve mihrabı fevkalâde güzeldir. Ankara Kalesi arkasında, Ulucanlar Caddesi üzerindeki cami Ankara taşından yapılmıştır.

HACI BAYRAM CAMİİ: XIV. yüzyılda büyük Türk düşünürü ve ulu kişi Hacı Bayram Veli'nin adına inşaa edilmiştir. Yapımından iki yüzyıl sonra Mimar Sinan tarafından onarılan, bu arada yanına zarif bir minare de ilave edilen camii bugünkü şeklini almış bulunmaktadır. Ankara'nın en ünlü camii olup Hacı Bayram Veli'nin türbesi de adını taşıyan bu güzel camiin hemen yanındadır.

KURŞUNLU CAMİİ: Samanpazarı civarındadır. Mimar Sinan'ın eseri olup, bunu zarif ve gözler okşayan görünüşüyle de açıklamaktadır. Ankara'nın en güzel camilerinden biridir.

ROMA HAMAMLARI: Türk Tarih Kurumu'nun 1939 yılında başlattığı kazılar sonucu ortaya çıkmıştır. Ulus Meydanı'ndan Dışkapı'ya giden Çankırı Caddesi üzerindedir. Milattan sonra II. yüzyılın sonunda yapıldığı sanılan hamamın bir Frigya kasabası üzerine kurulduğu anlaşılmaktadır. Sağlık Tanrısı Asklepios adına yapıldığı tahmin edilmektedir. Roma İmparatoru Caracalla devrinde yaptırılan hamamın giderlerini Tiberius Julius Juntus Julianus adında bir zengin kişi tarafından ödendiği hamam duvarları üzerindeki bir kazıttan öğrenilmektedir. Hamam, klasik Roma hamamlarının özelliklerini taşımaktadır.

Dört katlı olan iç kalenin surlarının yüksekliği genellikle 14 ile 16 metre arasıdır. Doğudaki surların yüksekliği ise 10-12 metreye kadar iner. Bu sur duvarları üzerinde 42 kule bulunmaktadır. Kalenin en yüksek noktasını kuzeydoğu köşesi teşkil eder. Buranın yüksekliği denizden 978 metre, Ankara ovasından 130 metredir.

AUGUSTOS TAPINAĞI: Milattan önce 200 yılında inşaa olunan tapınak önce Anadolu'nun ana tanrıçası Kybele'ye ithaf olunmuştu. Daha sonra Frigyalılar tarafından bu tapınak Ay Tanrısı Men'e ithaf edildi. Milattan önce II. yüzyılda Roma İmparatoru Augustos'un adı verilen tapınak büyük bir revizyona tabii tutuldu. Yedi basamaklı bir podyum üzerinde yükselen tapınak, sekiz metre yüksekliğinde, 15 sütun tarafından çevreleniyordu. Bu sütunlarda Korint mirarı üslûbu açıkça görülmektedir. Dikdörtgen şeklindeki Sella bölümünün duvarlarında görülen yazıtlar Augustos'un vasiyetnâmesi mahiyetini taşıdığından pek büyük bir tarihî değeri ihtiva etmektedir. Tapınağın bir bölümü ayaktadır. 8.40 metre yüksekliğinde ve 3.34 metre genişliğindeki görkemli kapısı, bugün ayakta kalan bölümler arasındadır.

GORDİON (Yassı Höyük): Polatlı ilçesinden Yassı Höyük köyüne gidilirse Sakarya kıyılarında, Frigyalıların başkenti Gordion'un yıkıntıları görülebilir. Kral Midas'ın mezarı da buradadır.

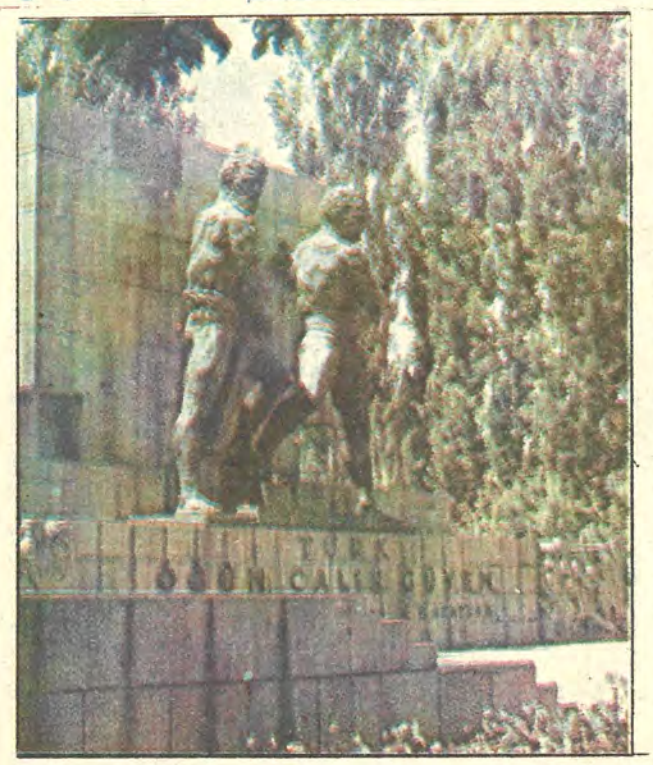

DOGAL GÜZELLİKLER

GENÇLİK PARKI:
İstasyondan Ulus'a giden cadde üzerinde, bütün hipodrom ve stadyumun karşısını kapsayan alandadır. Lunaparkı, çay bahçeleri, lokantaları, açıkhava tiyatroları ve gazinoları ile geniş bir havuzu bulunur.

ÇANKAYA:

Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nün bulunduğu bölgedir. Ankara'nın gece manzarası çok güzeldir. Lokantalar ve yaz ayları için kır kahveleri bulunur.

GÖLBAŞI:
Ankara'nın 25 kilometre güneybatısında, Ankara-Konya karayolu üzerindedir. Turistik bir bölge haline getirilmiştir. Aynı bölgede, Eymir Gölü de bulunur. Kıyısındaki gazinoları ve plajlarıyla, bu iki göl Ankaralıların yazın serinlemeye gittikleri yerlerdir.

YÜZME HAVUZLARI:
Gölbaşı'nda Mogan, Çiftlik'te Karadeniz havuzlarından başka, 19 Mayıs Stadyumu yanında da bir yüzme havuzu vardır.

SOĞUKSU MİLLİ PARKI: Ankara'ya 83 kilometre uzaklıktaki Kızılcahamam ilçesindedir. Karaçam, sarıçam, meşe ve kavak ağaçlarıyla kaplı 1050 hektarlık bir piknik yeridir.

ÇUBUK BARAJI: Ankara'nın 10 kilometre kuzeyinde, kentin suyunu temin eden barajın etrafı piknik yeridir. Gazinolar bulunur.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ: Kentin içinde sayılır. Gazi İstasyonu'nun arkasında güzel bir piknik yeri ve hayvanat bahçesinden oluşur. Devamlı otobüs işler. Banliyö treni de vardır.

DİKMEN (Çaldağı): Ankara'ya 12 kilometre uzaklıkta, dağ sporları merkezidir. Bir kayakevi de vardır.

HÜSEYİN GAZİ: Ankara'ya 12 kilometre uzaklıktadır. Üregil ile Arapköyü arasındadır. Dağ sporları bölgesidir.

ÇAM KORU: Ankara'ya uzaklığı 110 kilometredir. İstanbul karayolundadır. Dağlık ve ormanlık bir piknik yeridir.

SÖĞÜTÖZÜ: Çiftlik yolu üzerindedir. Söğütlerle kaplı küçük bir piknik yeridir. Atatürk'ün annesine ait küçük ev müze haline getirilmiştir.

AYAŞ BELİ: Kış sporları da yapılabilen, fakat tesisler bulunmayan piknik yeri, Ankara'ya 40 kilometre uzaklıktadır.

KARAGÖL: Çubuk ilçesinde, Ankara'ya 68 kilometre uzaklıkta, etrafı ormanlarla kaplı bir krater gölüdür. Turistik bir bölgedir ve iki otel bulunur.

SARIYAR BARAJI: Türkiye'nin en büyük barajlarından biridir. Ankara'ya uzaklığı 165 kilometredir. Göl kıyısında turistik tesisler vardır . Yolu iyidir.

ŞİFALI SULAR

AYAŞ KAPLICASI : Ankara'ya 80 kilometredir. Devamlı minibüs, otobüs bulunur. Ayaş ilçesinin Ilıca Deresi mevkiindedir. İki adet büyük havuzu, dört özel banyo ve otellerde ayrıca banyoları bulunur. İçme suyu tesisleri de yeterlidir. Ayrıca, lokanta ve gazinoları da vardır. Banyosu, nevralji, kadın hastalıkları, kırık ve çıkıktan sonraki mafsal yapışmalarında çok faydalıdır. Hem banyo, hem içilmesi halinde kabızlık, safrakesesi taşları, iltihaplı ve kum dökmede tavsiye edilir. İçmelerden hemoroit, kabızlık, mide, bağırsak, safrakesesi ve idrar yolları hastalıklarında fayda görülür.

KARAKAYA KAPLICASI: Ankara'ya 30 kilometre uzaklıkta, Ayaş ilçesinin içindedir. Selçuklular zamanından kalmadır. Gelenler, Ayaş ilçesinin otel ve lokantalarından faydalanırlar. İki umumî havuz, dört özel ve dört sıra banyosu vardır... Banyosu romatizma, nevralji, yarım felç, çocuk felci ve mafsal tutukluklarına iyi gelir. İçilerek mide rahatsızlıklarını geçirdiği söylenir.

HAYMANA KAPLICASI: Ankara'ya 73 kilometre uzaklıkta, Haymana ilçesindedir. Romalılar zamanından kalmadır. İlçe otelleri dışında iki turistik otel de kaplıca yanındadır. İki umumî havuzu, dört özel banyosu vardır. Lokanta ve gazino bulunur. Banyo tedavisi romatizma, nevralji, kırık-çıkıklardan sonra mafsal yapışıklıklarında, çocuk felci ve kadın hastalıklarında faydalıdır. İçilmesi, idrar yolları hastalıklarına faydalıdır.

Nerelerde kalınır

BÜYÜK ANKARA OTELİ
Atatürk Bulvarı 183 Tlf. 17 11 06
Banyolu 228 oda, kalorifer, asansör, lokanta, klima, yüzme havuzu, satış dükkânları, gece klüpleri
MARMARA OTELİ
Atatürk Çiftliği Tlf. 23 13 16
Banyolu 51 oda, kalorifer, asansör, lokanta, klima, satış dükkânları, gece klüpleri
ETAP (Hotel Mola)
İzmir Cad. 27 Tlf. 18 31 40
Banyolu 57 oda, kalorifer, asansör, lokanta, klima, satış dükkânları, gece klübü
KENT OTEL
Mithatpaşa Cad. 4 Tlf. 18 42 20
Banyolu 120 oda, kalorifer, asansör, lokanta, klima
STAD OTELİ
Gençlik Parkı karşısı Tlf. 11 66 44 - 24 32 15
Banyolu 225 oda, kalorifer, asansör, lokanta, klima, satış dükkânları, gece klüpleri
KEYKAN OTELİ
Fevzi Çakmak Bul. 12 Tlf. 25 22 75 - 25 31 85
Banyolu 50 oda, kalorifer, asansör, lokanta
BULVAR PALAS
Atatürk Bulvarı 141 Tlf. 17 50 20

ANKARA ELEKTRİK SANAYİİ VE TİCARET ANONİM SİRKETİ
ÇOK ORTAKLI
ELEKTRİK MALZEMELERİ
imalâtı - toptan satışı
PHILIPS BUFER PAŞABAHÇE MKE CEMDAĞ YÜCEL KABLO mamulleri
ANKARA ELEKTRİK SANAYİİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
Merkez : ULUS YURT SOKAK, 6 – ANKARA
11 31 92 – 24 26 77 – 12 22 55
Fabrika : İSTANBUL YOLU 17. KM. ANKARA
Tel : 10 12 74 – 10 12 67

Sistemler, Hizmetler, Kazançlar Bankası

işadamına
Ön Finansman Sistemi
Dış Finansman Merkezi
Günlük İhracat Bülteni
Ekspres Döviz Transferi
İhracat Kredisi
TIR, Gemi Taşımacılığı İçin Yatırım Kredisi
Kabul Kredisi

işçiye
Dünyalık Hesabı
Dünyalık Hesabı
TÇM Hesabı
DÇM Hesabı
Özel Teleks Köprüsü

tasarruf sahibine
Meşhur Faiz
Otobank
Ücretsiz Tahsilat
Meşhur Faiz
Bank-Çek
Aylık Faizli Mevduat Sertifikası
Terminal Bankacılık
Hediye Çekleri
Kıbrıs Seyahat Çeki
Tarım Kredisi

bankacılığa
Kemal Has Eğitim Merkezi
Kambiyo Okulu
Genç Emekliler Dergisi
Aylık İktisat Bülteni
Ekonomik Araştırmalar, Merkezi Panelleri
İstanbul Bankası Spor Kulübü
Sanat Sergileri

İstanbul Bankası, özgün hizmetler yaratır.
Ekonomimizin ihtiyaçlarını karşılamak için.
Tasarruf sahibine, işadamına en yaygın hizmeti,
en büyük güvenceyi, en verimli kazancı sunmak için.
Hem ülkemizin,
hem tasarruf sahibimizin kazanması için.
HER ZAMAN. EN BÜYÜK GÜVENCEYLE.
İSTANBUL BANKASI
Kazandırır

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI
Sunar

ANKARA'nın ne zaman kurulduğunu kesinlikle belirlemek mümkün olmamıştır. Ankara ve çevresinde yapılan çeşitli kazılarda, eskiçağ taş devrine ve neolotik devire ait âletler çıkarılmıştır. Ama, Anadolu'da sürekli görünen kakolitik ve bakır çağı diye adlandırılan madenler çağına ait Ankara'ya ait belge bulunamamıştır. Ancak, ele geçen at, aslan, boğa kabartmaları dikkate alınırsa, Ankara Etiler döneminde beylik olarak mevcuttu.

FRİGLER ÇAĞI

Tarihçilere göre, Etiler'den sonra M.Ö. 12. yüzyılın sonlarına doğru Frigler Anadolu'ya ve Sakarya boylarına yerleşerek Polatlı yakınlarında GORDİON'u kendilerine başkent olarak seçmişlerdir. Bugün Ankara içinde bulunan Ogust tapınağı yanında, Frig devrine ait eserlere hâlâ rastlanmaktadır. Anıtkabir Alanı'nda da birçok Frig kapkacağı ve âletleri çıkarılmıştır. Hacıbayram çevresi iie eski hal binasının çevresinde, kezâ Frig çanak-çömleği bulunmustur.

GALATLAR VE ROMA ÇAGI

Ankara tarihinin yazılı belgelere dayanan kısmı ancak Galatlar'a kadar inebilmektedir. Appolonyos (M.Ö. 3. yüzyıl) Ankara hakkında bilgi veren ilk tarihçidir. Byzantiyos (M.S. 6. yüzyıl)(Appolonyos'un Karya tarihi adlı eserinden yararlanarak Ankara'yı Galatlar'ın kurduğunu ileri sürer. Byzantiyos'a göre Galatlar, Pontos kralı ile birleşerek Mısırlıların üzerine sefer yaparlar ve Mısır gemilerinden aldıkları bir çapayı zafer belgesi olarak alırlar, Ankara çevresi kendilerine zafer belgesi olarak verilince kurulan şehrin adı, çapa anlamına gelen Ankara olur. Galatlardan daha önce Ankara'da Friglerin oturduğu bilindiğine göre, bu iddia doğru değildir.

Eldeki verilere göre, İskender M.Ö. 333 yazında, Gordion'dan Ankara'ya geçti, bir süre kaldı. Bu nedenle Galatların bu çevreye gelişleri daha sonraki yıllardadır. M.Ö. 6. yüzyılda Anadolu'nun Perslere karşı savunmasını Lidyalılar yapıyorlardı. Kral Urus, Kızılırmak çevresinde yapılan iki savaşın sonunda Lidya Kralı Krezüs'ü yenerek Anadolu'yu ele geçirdi (M.Ö. 547). İskender'in Doğu'ya yaptığı seferde Anadolu, Perslerden Makedonyalıların eline geçti, daha sonra İskender Babil'de ölünce (M.Ö. 323) Ankara çevresi Antigonos'a düştü.

Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca, Ankara, Doğu Roma İmparatorluğu'nda kaldı. M.S. 314-315 yıllarında Hıristiyanlar Ankara'da bir St. Synod meclisi kurdular. Bu meclise, Asya'nın birçok bölgelerinden gelen 18 piskopos katılıyordu. Hacıbayram'da bulunan Ogüst Mâbedi, bu çağlarda Hıristiyan tapınağı haline getirilmişti. Arapların ünlü şairi İmrü-al-Kays'ın Bizans İmparatoru Jüstinyanus'a sığındığı, dönerken Ankara'da zehirlenerek öldüğü yakıt tarihinde yazılıdır. Hatta, Hıdırlık Tepesi'ndeki yıkık türbe, halk arasında bu şaire maledilir.

Malazgirt'te Bizans ordusu Selçuk sultanı Alparslan tarafından bozguna uğratılıp İmparator esir alındıktan sonra, Anadolu kapıları Türk akıncılarına açıldı. Ankara, birkaç yıl sonra (1073) Türklerin eline geçti. Daha sonra Haçlılardan Raimondu 1101'de bölgeyi işgal etti ve Ankara bir süre Bizans sınır kalesi olarak kaldı. Daha sonra Ankara, 1127'de Danişment hükümderi Amir Gazi'nin, sonra da oğlu Mehmet Gazi'nin, Selçuk hükümdarı Mesut I'in eline geçti. Müteakiben, Ankara Kılıç Arslan'ın oldu.

Sultan Orhan 1356'da Ankara'yı toprakları arasına kattı.

Osmanlıların gelişmesinde Ahî'lerin büyük rol oynadığı bilinmektedir. Hatta Yeniçeri ordusunun kurulmasında Ahî'liğin etkisi olduğu ileri sürülür. Karamanlılar ile Osmanlılar rekabetinde Ahî'ler Osmanlılardan yana oldular. Osman Gazi'nin kayınbabası Şeyh Edebali, o sıralarda Ahî ulularından biriydi. Osmanlı-Ahî yaklaşımı sonucu Murat I, Osmanlılardan ayrılan Ankara'yı savaşsız ele geçirdi.

Ankara Meydan Savaşı'nda Timur tarafından esir edilen Yıldırım, bir süre Ankara Kalesi'ne kapatıldı (1402). Timur'un çekilmesinden sonra Ankara birkaç defa sahip değiştirdi. 1411'de Mehmet Çelebi kaleyi Yakup Bey'den aldı. Ankara, Celâli ayaklanmasında birkaç kez eşkiya baskınına uğradı, şehir yakıldı, yıkıldı.

Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın orduları 1833'te Ankara'yı ele geçirdi, surları onarttı. Şehir o tarihlerde bölgenin önemli bir gelir kaynağı olan (sof) ticaretinin merkeziydi. Halen Çankırıkapı'da bulunan mezar taşları 17-18. yüzyılda Hollandalı, Galyalı bazı tüccarların sof alabilmek için geldiklerini gösterir. Ankara'nın demiryolu ile bağlantısı 1892'de gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, sönüklüğü devam etti ve yeni Türk devletinin kuruluşuna kadar devam etti.

YENİ TÜRKİYE'NİN KALBI ANKARA

Ankara'nın gerçek değeri Kurtuluş Savaşı ile ortaya çıktı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra anayurt, politik başsızlık yüzünden parçalanmış, paylaşılmıştı. Bu arada Ankara da resmen düşman işgaline uğramış, Ankara'nın ileri gelenleri, "tehcire" katıldıkları iddiasıyla toplanmıştı, hatta bazıları İstanbul'a götürülmüştü. Samanpazarı'nda Türk kadınlarına düşmanların saldırması Ankaralıların gözünü acmıştı. Atatürk'ün Samsun'a ayak basması ve yurdu kurtarma harekâtı Ankaralılar için umuttu, güneşti.

Erzurum ve Sivas kongrelerinden sonra Mustafa Kemal ve arkadaşları, 27 Aralık 1919'da saat 15.30'da Ankara'ya ayak bastı.

İstanbul'daki Meclis-i Mebusan ağır baskı altında olduğundan, ulusunun haklarını savunamıyordu. Mustafa Kemal, 19 Mart 1920 tarihli genelgesiyle mebusları Ankara'ya çağırdı ve 23 Nisan 1920 tarihinde de Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara'da ilk toplantısını yapmış oldu. 13 Ekim 1923 tarihli yasa ile de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin yönetim merkezi Ankara oldu. Teşkilât-ı Esasiye Kanunu'nun 2'nci maddesinde de şu kayıt konmuştu:

"Türkiye Devleti'nin resmî dili Türkçedir, makarrı Ankara şehridir."

Artık, Ankara Türkiye'nin kalbi başkenti olmuştu.

ANKARA	182941 - 189040 - 182949	Küçükesat	175781 - 178664 - 187565
Anafartalar	242810 - 116417	Maltepe	294146 - 293282
Siteler	164019 - 161748	Meşrutiyet	185760 - 188391
Ayrancı	277587 - 271817	Necatibey	295768 - 290062 - 297602
Bahçelievler	235047 - 132988	Ulucanlar	242986 - 242361
Cebeci	191648 - 194007 - 191380	Yenimahle	153901 - 153753
Çankaya	273467 - 270813	Yenişehir	186425 - 189985 - 186426
Emek	234151 - 131239	Yıldırım Beyazıt	240699 - 106843
Etlik	211440 - 213744	Kırıkkale	1267 - 1317 - 1735
Güvenevler	263067 - 263031	Polatlı	2062 - 1182
Iskitler	240926 - 111161 - 242675		
Karşıyaka	155701		
Kayaş	190006		
Kızılay	171642 - 177236 - 181020		
Kurtuluş	190274 - 195214 - 201252		

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

FOLKLORDA «OĞUZ» BOYLARININ ETKİSİ BÜYÜKTÜR

ANKARA'nın başkent olması ile nüfusu birden bire çoğalmış. Şehirleşme oldukça süratli bir şekilde gelişmiştir. Şehirleşmeye olan özen toplum yaşantısının her kesiminde olduğu gibi yaşayan gelenekleri de etkilenmiştir. İlçe ve köylerde geleneklerin yaşatılmasında az da olsa bir direniş izlenmekle birlikte şehir bu konudaki alışkanlığını yitirmiştir.

Ankara folklorunda en eski bir Türk boyu olan **"Oğuz"** boylarının etkisi büyüktür. **"Kargın", "Aşağıçavundur", "Büydüz", "Kayı", "Kınık", "Peçenek"**ler günümüzde Ankara'nın çevresinde yaşayan Oğuz boylarından adını almış eski Türkler olarak bilinmektedir.

EVLENME

Düğün evlenecek çağa gelmiş erkeğe, erkek evinin kız evlerini ziyaret ederek dolaşmasıyla başlar. Kız beğenilirse nişan **"takı"** töreni yapılır. Kadınlar takı törenine tek tek evleri dolaşarak davet eder. Erkek evi Anadolu'nun diğer yerlerinde de görüldüğü gibi kız evine bir sini içinde armağanlar gönderir.

ÇEYİZ ASMA

Gelinin çeyizinin kız ve erkek tarafınca ziyarete açılmasıdır. Ceyiz pazartesi günleri sergilenir. Çeyiz görmeye gelenlerin çeyiz altında kahve içmeleri sağlanır.

KINA GECESİ

Yine özellikle eski Türk boylarının geleneklerinde izlendiği gibi kına gecesi özel bir eğlence düzenlenir. Çörekler, yemişler, çerezler yenilir içilir. Bu gecede türküler ve manilerin önemi büyüktür. Ayrılığı, hasreti, sevgiyi dile getiren türküler söylenirken ağlayanlara rastlanır.

Gelin evinden uğurlanmadan önce çeyiz odasında koca nayır duası yapılır. Buna kıvıdımına denir. Gelinin mutlu olması erkek ile bir yastıkta kocaması için yapılan bu dua çevrenin hatırı sayılır kimselerinin yanında olur.

Düğün töreninin son safhası mahalle imamının nikahı ile tamamlanır. Düğün alayı gelini genellikle perşembe günü erkek evine getirir.

Erkek evinde **"zamah"** denilen düğün yemeği yakın akrabalarla birlikte yenilir.

GİYSİLER

ERKEKLER

Efe giysilerinde başa poşu sarılır. Poşusunu yalnız başına saramayan efeyi efeden saymazlar. Vücutta zarif mintan bulunur. Kadife yelek ve üzerinde işlemeli Osmanlı işlik vardır. İşliğin etekleri pantalonun içine sokulur ve pantolonun uçları sıkıca bağlanır. İşliğin üzerinde şal vardır. Pantalon "zıvga" ayak baldırı üzerine kadar çekilir. Çorabın mutlak diz çorabı olması, yani çorabın diz kapağına kadar uzun olması ve bağcıkları ile bağlanması gerekir. Çoraplar: Keklik izi, gönül çengeli, kadın bastı, kurt izi, (Haymana kadın çorabı) böcü, elele, kadil (Bâlâ kadın-erkek çorabı) salkım söğüt, (Beypazarı kadın çorabı) çarkı felek, kâtip cimciği. Şıpka boğazı, bıcak burnu, baklava dilimi gibi adlar almaktadır.

Ayaklara kırmızı ince deriden yapılmış, kuyruğu yemeniye göre daha uzun **"cimcime"** denilen bir çeşit ayakkabı giyilir.

Zeybeklerde giysilerde bazı farklılıklar vardır. Efenin aksine kısa dizlikler giyilerek diz açıkta bırakılır. Bu dizlikler don ve çuhadan yapılır. Ayaktaki kısa çorapların, diz kısmına da gelin kırmızı şeritler oluşur.

KADINLAR

a) ÜÇETEK ENTARİLER

Üçetekler eteklerin yanları yırtmaçlı, önü açık belden birkaç adet düğmeli veya belden bir karış yukarısı kapalı etekleri yerden sürünürcesine uzundur. Bunların altına yine kendi kumaşından yapılmış haltalar giyilir. Ekseriya kadife veya atlastan yapılır. En meşhur olanları tepe başlı derileridir.

b) İKİ ETEKLİ ENTARİLER

Bu giysiler genellikle kadife veya tellihane denilen kalın ipeklerden yapılır. Baştan geçme boy elbiseler olup omuzdan dikişsiz beli iki yanı çantalı, etekleri diz boyunca iki yırtmaçlıdır. Etekler ufkî tarzda sırma işlemelidir. Yakası düz veya yuvarlak olup kısmen bele kadar gelip önü yakadan itibaren tek düğme

Özel yemekleri

"Ankara Tavası" Ankara'nın en ünlü yemeğidir. Yağlı koyun eti, fırın veya tandırda kızartılarak, pilav üzerine konmaktadır.

"Katma Aşı" yarma buğday ve yoğurtla yapılır.

"Toygar "Çorbası" Pirinç, buğdaya, yoğurt katılarak elde edilir.

Pastırma, sucuk yörenin eski besin maddeleri arasında yer alır.

Ankara Efe Oyunları

ile kapanmaktadır. Bu giysinin üzerine elmas ve inci taşlı telleri gümüş kemerler takılır.

c) KUTU İÇİ ENTARİLER

Genellikle kadife, bazen de atlastan yapılır. Baştan başa bir dal tarzında sırma işlidir. Hazır olarak satıldığı için kutu içi entarisi adı verilmiştir. Yaka bazılarında düz yuvarlak bazılarında dört köşelidir. Dört köşe olanlar yandan göğüse kadar açıktır, başa yemeni, bele gümüş kemer takılır.

OYUNLAR

Ankara yöresinde oyunlar iki kısma ayrılır:

1 — Zeybekler, **"Ankara Zeybeği", "Mendil Zeybeği", "Karaşar Zeybeği", "Seymen Zeybeği", "Yorgancıoğlu Zeybeği"** belli başlı zeybek oyunları arasında yer alır.

2 — Düz oyunlar, **"Misket, Hüdayda", "Yıldız", "Çarşamba", "Yandın Şeker Name Gelin", "Arap Oyunu", "Mor Koyun"** düz oyunlar olarak bilinmektedir.

ZEYBEĞİM

Asilliğin, mertliğin, efeliğin
Kendisidir benim yiğit zeybeğim

O bir kere şahlanmasın neyleyim
Coşar sığmaz bendine seller gibi

Vur koçum sazına dönsün efeler
Vur tezenini kesilsin nefesler
Vur dizini efem sarsılsın yerler
Yansın keyfiyen sırma teller gibi

Göreceksin bu oyunda kindini
Saracak o bir anda benliğini

Duyacaksın ecdadının sesini
Onu yad eder hayal eder gibi

Vur koç yiğidim sazının döşüne

Hele bak şu zeybeğin dönüşüne

Şu dirişa bak silahlıkta ele
Gezinir ağır ağır hem heybetli

Kanatlanır uçar kartal misali
Essin savrulsun cepken yeller gibi

Bir kasırga olmuş efem dönmekte

Gör ki bir kez Ankara'yı zeybekte
Hepsi volkan ateş püskürmekte
Dizilmişler saf saf heykeller gibi

Ankara yaylasından eser gibi
Şanlanmış yeledeki ilk hız gibi
Tutulmuş yurda efem bir kız gibi
Narasıyla ona türkü söyler gibi

Savunurken bıçağını öylesine
Malazgirtte pal çaa eller gibi

TÜRKÜLER

Beypazarı yöresinden "Meşeli Dağlar Meşeli" adlı Uşak Curcuna türkü ile "Ayva Çiçek Açmış Yaz mı Gelecek" adlı Hüseyin Düyek türkü halen sevilen türküler olarak okunmaktadır.

ÇORAP MOTİFLERİ

Çorap motiflerinin eski Türk geleneklerinde önemli bir yeri vardır. Çorap renk ve şekillerine göre önemi tanımlamaktadır. Çorap şekilleri ile bir genç kızın hangi obaya ait, evli veya bekâr olup olmadığı belirlenebilmektedir.

Ankara yöresinde çorap motiflerinin değişik Türk boylarının yerleşimi nedeniyle farklılıklar gösterir. Haymana dolaylarında "Keklik izi, gönül çengeli, Kedi Bastı, Kurt İzi. "Bâlâ'da "Böcü, Elele, Kadil, Beypazarı'nda: "Salkım Söğüt," Ankara içinde ise; "Çarkı Felek,Kâtip Çimdiği, Şipka Boğazı , Bıçak Burnu, Baklava Dilimi." şekilli çoparlar yörenin karekteristik özelliklerini taşırlar .

DEYİMLER

★ Altın ilişki gümüş ilişkiye, gümüş ilişki altın ilişkiye muhtaçtır.

★ Bir insanın dostu da olmalı, düşmanı da.

★ Beylik vermeyinen, yiğitlik vurmayınan.

★ Dost kazan dost, düşman anandan da doğar.

★ Borçlu olup düşünmektense, uyuz olup kaşınması iyidir.

★ Danışan dağı aşmış, danışmayan da yolda kalmış.

★ Bana ne oldu dime, ne olacak di.

★ Baba baca tütünü kor gider, ana güder kuzuyu.

★ Arap eli öpmeyinen dudak kara olmaz.

★ Gök gürlemeyince Allah Allah demeyiz.

★ Bir adamın ya anası olmalı, ya ainesi.

★ Mangal, maşasız, kız anasız olmaz.

★ Sonradan görenle, gavurdan dönenden hayır gelmez.

BATIL İNANÇLAR

Yeni doğum yapmış bir kadını albasmasın (Dili tutulmasın) diye yemenisi ve yatak takımı, mavi bindaldan yapılırdı. Ayrıca yatağının altına soğan, sarmısak, çöreotu, yastığın altına ise cinler gelmesin diye bir bıçak konulurdu.

Çocuğu olmayan kadın, ayın ilk çarşambası bir su kabını yönü kıbleye olmak üzere çatı oluğuna asar. Evliyalar adına bezler bağladığı anahtarları bu kabın içine atardı. Ertesi günü hangi anahtar paslanmış ise o türbeye pamuk ipliği götürülürdü. Türbedar pamuk ipliğine yedi düğüm atar ve türbenin üzerine bırakırdı. İp türbenin üzerinden ertesi günü düşmemiş ise adak kabul, düşmüş ise adak kabul edilmemiş olurdu.

Sosyal Yaşam

TÜRKİYE Devleti'nin makarrı Ankara şehridir" cümlesi, Ankara'nın sosyal hayatına yön vermiş, alınyazısını değiştirmiştir. Başka bir deyimle, Ankara bu sözle, Doğu Roma ve Osmanlı İmparatorluğu'na uzun süre merkezlik etmiş İstanbul'a 50 yıl içinde yaklaşmıştır.

Ankara, Türkiye'nin İstanbul'dan sonra başkenti olurken, yalnız Türk idarecilerinin ve yabancı temsilciliklerin oturduğu siyasî merkez değildir. Endüstri, tarım tesisleri, ticarî faaliyetleri, çeşitli eğitim kurumları, örnek sağlık tesisleri, çeşitli ulaştırma kolayları ile ülkemizin başta gelen kentlerinden birisidir. O günlerin 30 bin nüfuslu mütevazi şehri, 2 milyonluk cazibe merkezi haline gelirken, sürekli nüfus artışı, modernleşme yolunda atılan adımlar, Ankara'nın toplum hayatını değiştirmiş, dolayısiyle yepyeni sorunlar ortaya çıkmıştır.

Köyden şehire akından en fazla hissesini alan şehirlerden birisi de Ankara'dır. **"Gecekondu"** deyimi ile sağlıksız yerleşimle bu kesitte yaşayanların Ankara nüfusuna göre oranı % 60'ı aşmaktadır. Bu nedenle Ankara halkını modern yaşama ayak uydurmuş, modernleşme çabasına girip şehirli niteliğine girenler ile bu gruba yaklaşmak için gelenler şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

COĞRAFİ KONUM

ANKARA ili, Orta Anadolu Yaylası'nın kuzey bölümü üzerindedir. İl hududunu doğuda Kızılırmak, batıda Sakarya nehri çevirir. Yaylalar üzerinde bulunan aşınmış sırtlar ve tepeler, vaktiyle bu arazinin volkanik olduğunu göstermektedir.

Ankara ilinin kuzey kesimleri yüksek ve dağlıktır. Batı Karadeniz bölgesinden uzanan Köroğlu dağları, kuzey sınırından içeriye kama gibi sokulur. İlin doğusundaki volkanik Hüseyingazi, başkent çevresindeki dağlar içinde ayrı bir özellik taşır. Kızılcahamam ilçesinin kuzey kısmında bulunan Işık Dağı, Ankara ilinin en yüksek (2015 M.) tepelerinden birisidir.

Ankara ili sınırları içinde, ova kavramına girecek alanlar, ilin büyüklüğüne göre pek az olup başlıcaları, Çubuk, Ankara ve Mürtet ovalarıdır.

Ankara'nın önemli akarsuları, Kızılırmak ve Sakarya nehirleridir. Kızılırmak il topraklarına Güneydoğu'da Şereflikoçhisar ilçesinde girer, Balâ, Keskin, Kırıkkale ve Kalecik ilçelerinden geçer. 256 km'lik bu suyun 110 km'lik kısmı Kırşehir sınırıdır.

Afyon'un Bayat Köyü civarında çıkan Sakarya ırmağı, Polatlı ilçesinin Yenimehmetli bucağından itibaren Ankara ile Eskişehir ili sınırı üzerinden akar. Bu nehrin sınır uzunluğu, yaklaşık 170 km. olup, güneyde Ilıcadere, kuzeyde Acıdere ve daha sonra da Elvanlı deresi,Porsuk ve Ankara sularını alır. Sakarya iline Ankara ilinden karışan önemli bir su kolu da, Kiymir, Uğur ve Sivri çayları ile diğer derelerin meydana getirdikleri Kebirmir suyudur.

Türkiye'nin ikinci büyük gölü Tuz Gölü'nün doğu kıyıları, Ankara ili sınırlarındadır. Denizden 899 metre yükseklikte ve 1620 kilometre büyüklükteki bu gölde, 6 adet ada olup, bu adaların birinde eski bir köy harabesi ve tatlı suyu olan kuyusu mevcuttur.

Ankara'nın güneyinden Eymir ve Mogan gölleri ve bu göllerin güneyinde kışın meydana gelen ve yazın kuruyan geçici göller ve sazlıklar vardır. Eymir, dar ve dolambaçlı göldür. Mogan Gölü'nün büyük bir kısmı bataklık olup, tuz kabuğu ile örtülüdür, suyu acıdır. Mogan Gölü'nde son yıllarda sazan, kefal ve tatlısu sardalyası cinsinden balık yetiştirilmektedir.

Çubuk ilçesinin kuzeybatısında Yıldırım dağları üzerindeki Karagöl, Küçükkrater Gölü, daha çok turistik önem taşımaktadır.

Elektrik enerjisi üretimi amacıyla kurulmuş iki büyük baraj vardır Ankara ili sınırları içinde.

Ankara ilinin batısında Sarıyar Köyü önlerinde kurulan baraj gölünün su toplamı havzası 41 bin 778 kilometrekarelik bir sahayı kapsamaktadır. Bu alan, Türkiye yüzölçümünün 19'da biridir. Sarıyar Hidroelektrik Santralı, halen takat ve yapı bakımından yurdumuzun en büyük hidroelektrik santralıdır.

Hirfanlı Barajı, Kızılırmak üzerinde yapılmış olup, dere yatağından yüksekliği 92 metredir. Bu baraj, hem elektrik üretiminde hem de sulamada kullanılmaktadır.

Öte yandan, sulama ve içme suyu temini ile kurulmuş olan barajlar şunlardır:

Bayındır Barajı, Ankara'ya 12 km. uzaklıkta olup, Bayındır Çayı üzerinde, Çubuk I Barajı, Çubuk Çayı üzerinde olup Ankara'ya 12 km. uzaklıkta ve Çubuk II. Barajı Ankara'nın 54 kilometre kuzeyinde ve Çubuk ilçesine 5 kilometre uzaklıkta, Kurtboğazı Barajı Ankara'ya 56 kilometre uzaklıkta olup, Ankara-İstanbul yolu üzerindedir.

OKUR-YAZAR ORANI ANKARA'DA % 78'E ULAŞTI...

TÜRKİYE genelinde yaklaşık yüzde 62 olan okur-yazar oranı Ankara'da bu ortalamanın üzerine çıkmış ve yaklaşık yüzde 78'i bulmuştur. 1978-79 öğretim yılında kentte öğretmen başına 35 öğrenci düşerken, bu sayı köylerde 27'yi bulmuştur. Ankara'da 1962 yılında toplam 3 bin 833 öğretmen varken, 1979'da bu sayı 10 bin 691'e varmıştır. Son rakkamlara göre listelerde toplam 60 bin 464 öğrenci, 3 bin 870 öğretmen vardır.

Ankara'nın üniversite ile yüksek okullarına ilişkin rakamlar ise şöyledir:

Ankara Üniversitesi: 1925 yılında kurulan üniversite 11 fakülte, altı yüksek okuldan oluşuyor. Ankara'nın bu en eski yüksek öğretim kurumu hukukçuya duyulan ihtiyaç üzerine kuruldu. Üniversitede toplam 20 bin öğrenci öğretim görüyor.

Orta Doğu Teknik Üniversitesi: Türkiye ve Orta Doğu ülkelerinin kalkınma çabalarında eksikliği duyulan bilim adamları ve yetişmiş elemanları sağlama gereksiniminden doğan ODTU, 1956 yılında kuruldu. Altı fakülte, üç yüksek okuldan oluşuyor. ODTÜ'de 16 bin öğrenci var.

Hacettepe Üniversitesi: Önce Tıp Fakültesi olarak kurulan kurum 1967 yılında üniversiteye dönüştürüldü. 20 bin öğrencisi olan kurumun on fakülte ve 11 yüksek okulu var.

Gazi Üniversitesi: Öğrenci sayısı açısından Türkiye'nin en büyük üniversitelerinden biri. 25 bin öğrencisi olan Gazi Üniversitesi'nde dokuz fakülte, on yüksek okul var.

Kredi ve Yurtlar Kurumu Atatürk Yurdu

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Türkiye Cumhuriyeti'nin simgesi olan başkentimiz Ankara aynı zamanda Atatürk'ümüzün de ebedî varlığını sinesinde bulunduran bir vatan parçasıdır.

Ankara, başkent olarak devletimizin yönetimi ile ilgili Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisi başta olmak üzere bütün temel organları doruk noktaları ile ihtiva etmektedir.

Türk Ticaret Bankası başkent ilimiz ANKARA'da 16 şubemiz ile 1934 yılından beri hizmet vermenin büyük gururu içinde bulunmaktadır.

Ankara Kızılay Şubesi...

Ankara Merkez Şubeleri

Ankara, Bahçelievler, Cebeci, İskitler, Kızılay, Küçükesat, Maltepe, Samanpazarı, Siteler, Yenimahalle, Yenişehir, Yıldırım Beyazıt.

Ankara ili şubeleri:

Kırıkkale, Polatlı, Sincan, Şereflikoçhisar.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK

Baştarafı 37. Sayfada

İstanbul Haydarpaşa Garı'nın o görkemli binası, baş döndüren uğultulu giriş ve çıkışından sonra indiğimiz Ankara İstasyonu, pek sıradan, tek ya da iki katlı kesme taş dağınık birkaç binasıyla, gar denmesine karşılık, sıradan bir bozkır istasyonu. Arada gördüğümüz İzmit, Adapazarı, Bilecik, Eskişehir ve hatta Polatlı istasyonlarından daha gösterişli,daha büyük olduğunu söylemek zor.

Garın önünde, bir, bilemediniz iki-üç otomobil,-ki onlar da belli yolcularını bekliyor,- ve sonra dizi dizi tek ya da çift hatlı faytonlar. Biz, bu faytonlardan birine bindik karşılayıcılarımızla. Parke ve geniş bir yoldan gidiyoruz. Sağımız ve solumuz bomboş bir düzlük. Daha doğrusu, istasyondan Ankara Kalesi'nin göründüğü yöne doğru uzanan yolun sol yakası çıplak da, sağ yan, sazlık, otluk ve bataklık. Ortalarda, kara ve kocaman mandalar ağır hareketlerle bataklığın çamurlarına uzanmış geviş getiriyor. Sonradan Gençlik Parkı adını alacak, içine kocaman bir havuz oturtulacak bu bataklığa Kanlı Göl diyorlar o sırada.

İlk Ankara kalesi görüldü...

Bindiğimiz faytonun atlarının nalları, üstünde gittiğimiz parke döşeli yolda kıvılcımlar çıkarırken ben uzakta görülen Ankara Kalesi'ni gözlüyorum. Derken birden, hafif bir yokuş tırmanılırken solumuzda bakımlı bir bina beliriyor, alt yanına doğru uzanan genişçe bir de bahçesi var. Kapısındaki T.B.M.Meclisi yazısını ancak birkaç yıl sonra sökebileceğim. Onun az yukarı karşısında, yani yolun sağ yanında parkla, bahçe gazinosu arası bir yer: Millet Bahçesi... Sonra bir boşluk ki ortasında, ufku gözleyen Mehmetçik, sırtında mermi taşıyan Anadolu kadını ve ortalarında kocaman bir mermer yığının tepesinde at üstünde Gazi Mustafa Kemal Paşa... Daha o zaman soyadı kanunu çıkmamış, Atatürk soyadı yok, bilinmiyor. Gazi Paşa ya da Mustafa Kemal Paşa diyorlar... Bu anıt kümesinin, hemen ardında,-şimdiki Sümerbank'ın olduğu yer- Ankara'nın ünlü Taş Han'ı. Semtin adı da henüz Ulus değil, Taş Han!.. Taş Han'ın karşısında; Meclis binasının az yukarısında. Meclis binasına benzer ama ondan biraz daha alçak yapıda bir başka bakımlı yapı var. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk toplandığı bina. İttihat Terakki Fırkası'nın Ankara şube binası olarak yaptırıp da tamamlatamadığı, mütarekeden sonra Fransızların el koyduğu ve Ankara'daki temsilcilerinin yerleştiği, şimdiki Meclis Müzesi.

Taş Han'da yollar dörde ayrılıyor. Faytonun içinden çocuk gözlerimle bakıyorum Geldiğimiz istasyon yolundan sola doğru giden ve Çankaya'ya doğru uzandığını çok sonraları öğreneceğim çift kulvarlı yol kenarına, ve ortasına dikilmiş at kestanesi ve akasya ağaçlarıyla çöl ortasında bir serap gibi, iki yanı bomboş uzanıp gidiyor. Taa ilerlerde yeni yapıldıkları besbelli iki kocaman yapı, bomboş tarlaların arasında yükselmiş duruyor. Karşılayacaklarımız,

—Erkanı Harbiye ile Millî Müdafaa Vekâleti, diyorlar. Ulus'tan Sıhhıye'ye kadar değil, Bakanlıklar'a ve hatta Çankaya'ya kadar öyle, boynu bükük, öksüz bir varsıl çocuğu gibi uzanıp giden bulvarın -o zamanki adı neydi bilemiyorum, şimdiki Atatürk Bulvarı- iki yakasında sağlı sollu binaların sayısı bir-iki düzineyi ya bulur ya bulmaz. Bulvar deseniz, üstünde inlerin, cinlerin top oynadığı bomboş bir yol. Gidişi de var gelişi de, hatta şimdiki Operanın bulunduğu kavşakta beyaz kolluklu bir trafik polisi bile bulunuyor ama görünürde ne bir otomobil, ne otobüs ve hatta ne de bir fayton... Başkentin nüfusu da o yıllarda 100 bin...

Taş Han'dan, sola, yani kentin kuzeyine doğru giden cadde ise, sağdaki bulvar gibi görkemli değil ama daha bir canlıca. Sağında solunda kerpiç ya da kâgir bazı binalar yer tutuyor.Taş Han'ın yanından, istasyondan doğru gelen caddenin devamı gibi olan ve doğuya uzanan cadde ise cıvıl cıvıl insanlarla dolu. Sağı solu dükkânlar, lokantalar ve hatta köşede bir de pastane: İstanbul Pastanesi... Ankara'nın çarşısı pazarı bu cadde üzerinde: Karaoğlan Çarşısı... Cadde istasyon ya da Taş Han önündeki alandan bakıldığında Kale'ye doğru uzanıyor gibi görülüyor ama değil, az yukarıda sağa doğru kıvrılıp Samanpazarı'na doğru yükselerek gidiyor. Asıl eski Ankara buralar. Işıklar semti eski bir Yahudi mahallesi. Kalenin doğu yakasıysa Ermeni Mahallesi. Eski Ankaralılar Kale içinden Kayabaşı'na ve şimdiki Cebeci Stadyumu'na yakın Erzurum Çeşmesi mahallesine kadar uzanan yörede mesken tutmuşlar. Saman Pazarı, At Pazarı, Odun Pazarı, Çıkrıkçılar Yokuşu, Karaoğlan Çarşısı'nın yanında daha bir halk için alışveriş yerleri... Hamamönü ve Yeni Camii'ye doğru olan Kale'nin etek kısmı ise eski Ankaralıların yerleşim yerlerinin başlıcalarından biri. Hacettepe bomboş bir kaya yığını da, üstünde bir yanda bir yatır, bir yanda, şimdiki Numune Hastanesi ya da Yüksek İhtisas Hastanesi'nin yerinde Taş Mektep denen Erkek Lisesi var. Hamamönü ile Cebeci'nin arası da bir sazlık ve bataklık. Konservatuvar'ın hemen arkası, o dönemlerin en eğlenceli mesire yerlerinden biri. Hatip Çayı Kıyısı... Cebeci ve Demirlibahçe yeni yeni tek tük evler yapılarak oluşmakta, o yakalarda bir tek Harita Genel Müdürlüğü bir de şimdiki Tıp Fakültesi olan Gülhane Hastanesi var.

Ankara ile birlikte büyüdüm

1932 Ankara'sı sanırım ki bu kadardı. Sonra bir de kenti, yani Ankara Kalesi yükseltisinin çevresini sarmış bir çember biçimindeki merkezî yerleşim alanının dışında bağlar... Etlik, Keçiören, Ayrancı, Esat, Çınçınbağları, Öveç, Seyran, Dikmek, Kavaklıdere ve Çankaya bağları. O bağlar ki, hafta sonları ya da yaz ayları Ankaralılar mevsimliğine eşeklerine atlarına biner buralara göçerler. Bodur asma kütükleri, zerdali ağaçları bir de Ankara armudunun çarpık çurpuk ağaçları bu bağları kaplar. Hatip Çayı ise, Demirlibahçe, Üregil, Mamak, Kayaş diye bir dereözündeki söğüt ve kavak ağaçlarıyla dar bir şerit gibi kentin alışık olmadığı bir başka tür yeşillik zinciridir.

Ben işte bu Ankara ile birlikte büyüdüm. Ulus'ta Taş-Han'ın yerine Sümerbank'ın Ziraat Bankası'nın, Sıhhıye'de Sağlık Bakanlığı ve sonra Etibank'ın yapılışına, Kızılay binasının yükselişine, Bakanlık binalarının kuruluşuna, Hacettepe'nin çıplak bir kaya yığını iken önce park oluşuna sonra üniversiteye dönüşüşüne, Telsizlerdeki direklerin dikilişine, Cumhuriyetin kuruluşunun onuncu yıldönümünün kutlanışına, İstiklâl Mahkemesi'nin mahkûm ettiği birtakım insanların Cebeci hapishanesi önünde dizi dizi darağacında sallandırılışlarına, Gazi Paşa'nın arabasıyla geçerken, ilkokul çocukları olan bizleri görüp durmasına ve bir-ikimizle konuşup şakalaşmasına, yanaklarımızı sıkmasına, sonra, öldüğünde İstanbul'dan getirilip Meclis önündeki katafalka konulmasına, bütün bir Ankara'nın seller gibi gözyaşları akıtarak önünden geçmesine, Etnoğrafya Müzesi'ndeki geçici kabrine, oradan da alınıp Anıtkabir'e gömülmesine, İkinci Dünya Savaşı 'nın karartma uygulamalarına kentin orasına burasına sığınaklar kazılmasına, uçaksavar topları yerleştirilmesine, karne ekmeğine, burunsuz Uray otobüsleri ile yapılan toplu taşımacılığın başlamasına, ünlü Samanpazarı ve Sıhhıye yangınlarına, çok partili demokrasiye geçilmesine, 1950 ve 1960 iktidar değişikliklerine, 22 Şubat ve 21 Mayıs ayaklanmalarına, 12 Mart Darbesi'ne ve nihayet 12 Eylül Harekâtı'na kadar tam elli yıl-ki, bunun 32-33 yılı gazetecilikte geçti-, tanıklık ettim.

Herşey yepyeni, değişmiş bu gün

Bugün artık Ankara, ikibuçuk milyonluk dev bir kent, Kalesi'nin ve bir iki tarihî kalıntı ile yapısının ve bazı ana ceddelerinin dışında değişmeyen yanı yok. Ankara kent olarak böylesine değişti, gelişti. Ama insanlarının değişmeyen bir yanı Bu Ankara 40 bin kişinin yaşadığı bir kentken de böyleymiş, yüzbinlikken de böyleydi, milyonluk ve ikibuçuk milyonlukken de böyle... Sabah gözünüzü açtınız mı Ankara'da politika konuşursunuz, öğlen yemeği yerken de, akşam yatağa girerken de. Ankara'da politikadan kaçmanın olanağı yoktur... Hiç değilse, Ankara'da geçirdiğim elli yılın en azından otuz yılı bu, benim için böyle oldu. Sanırım ki çok kişi için de böyledir.

Elli yıl sonra, Ankara doğumlu olmadığım halde kendimi Ankaralı sayan ben Ankara'yı bıraktım ama hâlâ da, Ankara'da yaşamayı kendisi için mahkûmiyet saymış Yahya Kemal'in ünlü sözünü tersine çevirip söylemeyi severim:

Yahya Kemal'e sormuşlar:

"- Ankara'nın en çok nesini seviyorsunuz?"

"-Trene binip İstanbul'a dönmesini." demiş.

Ben de taze bir İstanbullu olarak Ankara'nın nesini seversin diyenlere,

"- Trene binip İstanbul'dan Ankara'ya gitmesini" diyorum.

Nüfus

Ankara'da her beş kişiden dördü kentte yaşıyor

1950 yılında kent nüfusu toplam il nüfusunun yüzde 42.5'i iken, bu oran 1980 yılında yüzde 78.4'e ulaşmıştır. Bu, Ankara ilinde her beş kişiden dördünün kentlerde yaşadığını ortaya koymaktadır. Ankara, yüzölçümü (30.612 km2) bakımından Türkiye'nin ikinci büyük ili olduğu ve geniş tarım alanlarına sahip bulunduğu halde kırsal nüfus yüzde sadece yüzde 22'dir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 55.7'dir. Kırsal alandaki işgücü, Merkezde, özellikle hizmet sektöründe istihdam olanaklarının artması ve tarımda makineleşmenin gelişmesi dolayısiyle devamlı düşme göstermektedir. Toplam kentsel nüfusun da yüzde 84'ü il merkezinde, Merkez, Çankaya, Yenimahalle ve Altındağ ilçelerinde yaşamaktadır. İkinci büyük merkez Kırıkkale ise, kentsel nüfusun yüzde 8'ini barındırmaktadır.

Ankara, İstanbul'dan sonra Türkiye'nin ikinci büyük göç çekim merkezidir. Ülkedeki tüm göçlerin yüzde 22'si İstanbul'a, yüzde 11.5'i ise Ankara'ya yönelmektedir. Ankara, tüm ülkeden nüfus çekmektedir. Bu göçün ağırlığını Çorum, Yozgat, Çankırı, Sivas ve Kırşehir taşımaktadır. Ankara'nın ayrıca İstanbul ve Adana gibi diğer büyük çekim merkezleriyle de karşılıklı bir nüfus hareketi vardır.

1980 sayımında 3.196.460 olarak saptanan Ankara nüfusunun böyle çok hızlı bir tempo ile artmasının nedeni şüphesiz "Başkent" oluşudur.

Ankara'nın yaşama koşullarındaki zorluklar, ileri yaştaki nüfusun daha çok küçük sahil kasabalarına kaymasına neden olmaktadır.

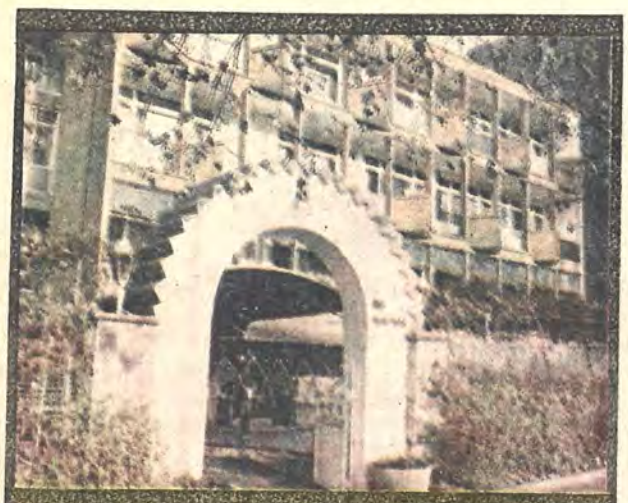

BAŞKENT'DE SEÇKİNLERİN
ve
YABANCILARIN
AĞIRLANDIKLARI YER
RV RESTORAN

GÜL PALAS
OTELİ

Ailece rahat ve huzur içinde kalabileceğiniz,
eviniz kadar sıcak bir otel
daima
müşterilerinin hizmetindedir.

Bayındır Sokak No: 15
Kızılay-Ankara
Tel: 182187-88/138702

TÜRKİYE
VAKIFLAR BANKASI

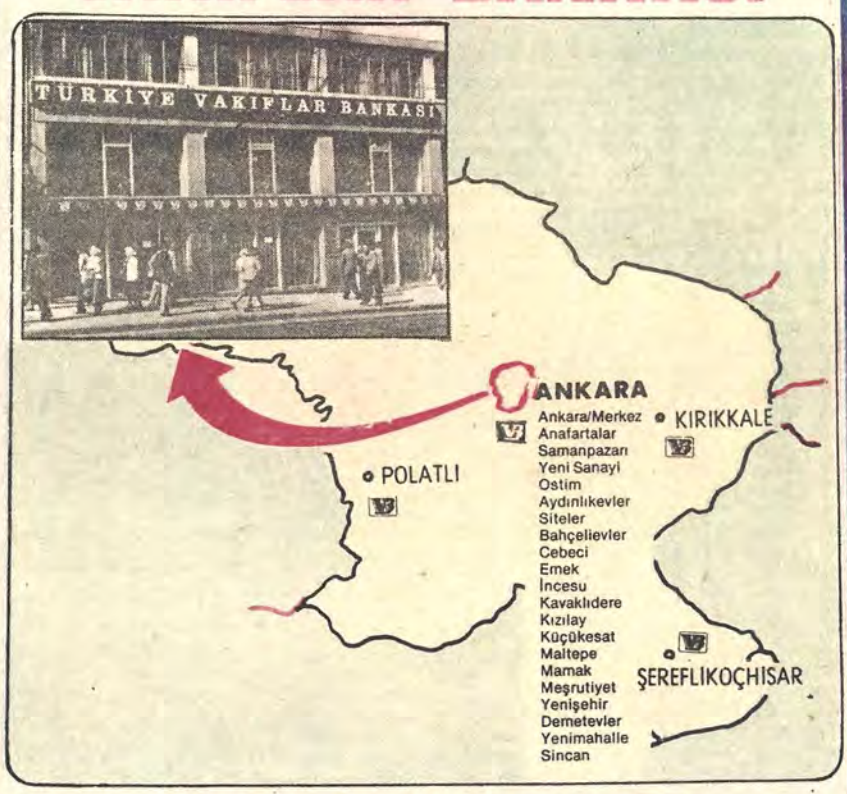

ANKARA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

ANKARA, BİR TARIM MERKEZİDİR

ANKARA'da göç yoluyla gelen nüfusa karşılık, yeterli istihdamı sağlayacak ölçüde bir sanayileşmenin gerçekleşememesi, hizmetler sektörünün büyük bir ağırlık kazanmasına yol açmıştır. 1978'de Ankara'da gayrısafi hasılanın sektörlere göre dağılımı şöyledir:

Devlet hizmetleri	% 22.1
Sanayi	% 16.9
Ticaret	% 14.3
Tarım	% 11.4
Ulaştırma-haber	% 8.7
İnşaat	% 7.5
Diğerleri	% 19.1

İlde faal nüfusun toplam nüfus içindeki payı devamlı olarak gerileme göstermektedir. Örneğin 1955 yılında % 48.3 olan bu oran, 1975'te yüzde 37.6'ya düşmüştür. Bu genelde, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinin bir sonucudur. Tarım sektörü, hâlâ önemli bir paya sahiptir. (% 32). Faal nüfusun geri kalan bölümü ise şu sektörlere dağılmıştır: Toplum hizmetleri ve kişisel hizmetler (% 29.7), imâlat sanayii (% 13.7), ticaret, lokanta-otel, malî kurumlar (% 12.5), inşaat sanayii (% 4.5).

TARIM

Kapladığı alan bakımından Konya'dan sonra ikinci büyük şehrimiz olan Ankara, bir yayla özelliği göstermesi nedeniyle, önemli bir tarım merkezidir. Arazinin yüzde 60'ında tarım yapılmaktadır ki, bu Türkiye ortalamasının (yüzde 34) çok üstündedir. Geri kalan toprakların yüzde 14'ü çayır ve mer'a, yüzde 9'u orman alanıdır. Yüzde 17'si ise tarıma elverişsizdir. Başlıca üretimi tahıldır. Daha önceleri önemli bir hayvancılık merkezi olan Ankara, bu özelliğini yavaş yavaş kaybetmektedir. Tiftik keçisi dünyaca önem tışamakta ise de, üretimi yavaş yavaş azalmaktadır.

İMÂLAT SANAYİ

Ankara ili imâlat sanayiinin Türkiye imalât sanayii gayrî safî hasılası içindeki payı 1978'de yüzde 4.6'dır. Bu oran İstanbul'da yüzde 33.5, İzmir'de yüzde 9.4'tür. İmalât sanayii, toplam il gayrîsafî hasılasının yüzde 12'sini yaratmaktadır. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 19'dur. Böylece, Ankara'nın Türkiye'de ikinci büyük şehir olduğu dikkate alınırsa, imalât sanayiinin bu ilde önemli bir ağırlığı olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Cumhuriyet öncesinde tiftik dokumacılığının bir hayli geliştiği Ankara'da, bugün en ağırlıklı sanayi dalı olan makine dalında atılan ilk önemli adım, 1921 yılında Askerî Fabrikalar Genel Müdürlüğü'nün kurulması olmuştur. 1924'te Millî Savunma Bakanlığı bütçesine, 5 yılda harcanmak üzere konan 100 milyon lira ile savaş sanayiinin geliştirilmesi hedef alındı. Bu alanda ilk teşebbüs olarak, Kırıkkale'de savaş sanayiinin temelleri atıldı.

Ankara Fişek Fabrikasını sırası ile Topçu Mühimmat Fabrikası, Pirinç Döküm ve Haddehanesi, Çelik Döküm İmalâthanesi izledi. Daha sonra barut, av fişeği, gaz maskesi tesisleri kuruldu. Ankara Çimento Fabrikası da bu ilk dönemde kurulan tesisler arasındadır. (1926). Bira Fabrikası ise 1934'te kurulmuştur.

Makina sanayiinde en önemli fabrikalar MKE Kurumuna aittir.

ANKARA İMALÂT SANAYİİ

Sektörler	yüzde
Gıda-İçki	31.4
Orman Ürünleri	4.9
Matbaacılık	9.4
Kimya	6.8
Metal-Dışı Maden	5.8
Metal	6.4
Madeni Eşya	11.1
Makine İmali	12.0
Elektrik Makineleri	3.2
Taşıt Araçları	4.5
Diğer	4.5
Toplam	100.0
Toplam Sayı	532

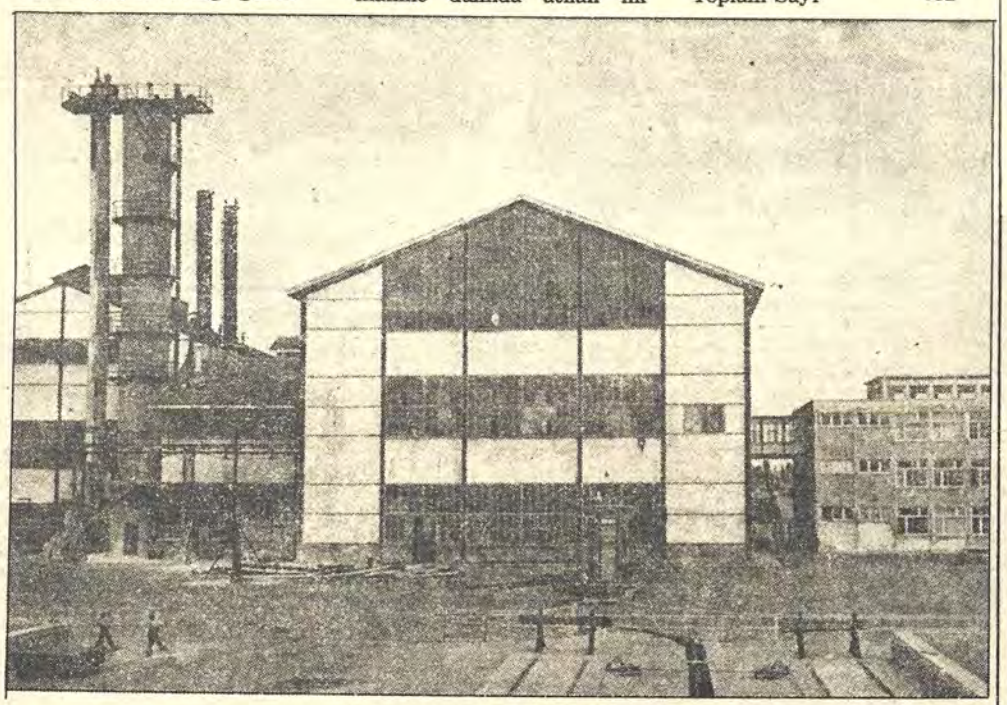

Ankara Şeker Fabrikası

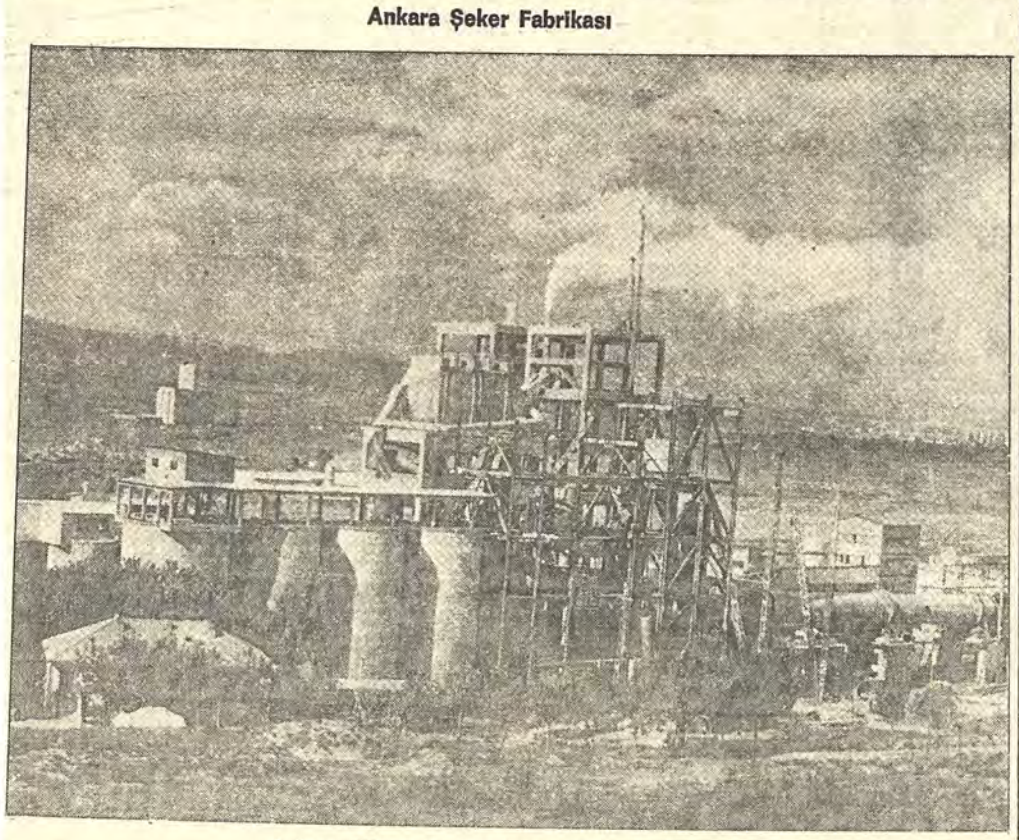

Ankara Çimento Fabrikasının genel görünüşü

Ankara'nın yetiştirdiği en ünlü işadamı

VEHBİ KOÇ

ANKARA'lı Vehbi Koç'un hayat hikayesi,Cumhuriyet dönemi Ankarası'nın hayat hikayesi gibidir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde sessizce yüzyılları geçiren Ankara, başkent olduktan sonra nasıl Cumhuriyet'in her alandaki atılımlarının öncüsü oldu ise, eski bir eşraf ailesinin son kuşak üyesi olan Koç da, aynı dönemde Türk sanayi ve ticaret dünyasında öncülük etmiştir.

Türkiye'de, Cumhuriyet döneminde ilk holdingi kuran, otomotiv sanayiini başlatan, ilk iş adamı otobiyografisini yazan, ilk vakfı oluşturan, ilk aile müzesi açan, ödediği vergiyi ilk açıklayan ve pek çok diğer"ilk"in sahibi Koç, belki de en eski Ankaralı'dır.

Vehbi Koç 1901 yılında, Ankara'nın Çoraklık denilen semtindeki bir evde doğdu. Soyu, ana tarafından 600, (Kütükçüzadeler) baba tarafından (Koçzadeler) 250 yıllık Ankaralı ailelerden geliyordu. Koçzade Mustafa Efendi'nin tek oğluydu.

Bugün Türkiye düzeyinde etkinliği olan ve dünya çapında üne ve ilişkilere sahip bulunan Vehbi Koç'un doğru bir değerlendirmesini yapabilmek için, doğup büyüdüğü Ankara'nın o günler içinde bulunduğu koşulları çok iyi bilmek gerekir. Çünkü o günlerin Ankara'sı, Vehbi Koç'un doğduğu Çoraklık semti gibi çorak, az gelişmiş, içine kapalı, suskun bir kasaba niteliğindeydi.O günün, sayılı ailelerinden birinden olmasına rağmen, "Hayat Hikâyem" adlı anılarında Koç çocukluk günlerinin Ankarası - nı, kısa, net açık-seçik çizgilerle şöyle anlatmıştır.

"Çocukluğumuzun geçtiği yıllarda evlerimizde ne akar su, ne elektrik, ne de ısınmak için kömür sobası vardı. Bu evlerde elektrik yoktu, çeşitli gaz lambaları yakılırdı. Yiyeceklerimiz evin serin bir yerine konan tel dolaba yerleştirilir, yazın çabuk bozulacak yemekler kuyuya sarkıtılırdı. Hepimiz elle ve tahta kaşıklarla yemek yerdik. Masraf olmasın diye, aynı odada oturulur, aynı odada yemek yenir, aynı odada yatılırdı. Birçok evlerde odanın altında ahırlar vardı. Bir yerden bir yere gitmek için yürünür ya da eşeğe, atlı arabaya binilirdi.

Çocukluğumun geçtiği Ankara'da otomobil yoktu. Ankaralılar ilk otomobili şaşkınlıkla seyrettiler ve adına (gâvur arabası) dediler.

Taşmektep'te okudu

Vehbi Koç önce **"Topal Hoca Mektebi"** denilen mahalle okulunda, sonra Hacıbayram semtindeki bir ilkokulda okudu. Orayı bitirdikten sonra da Taş Mektep denilen ve bugünkü liseleri karşılayan idadi okuluna gitti.

İlk sınıflardan başlayarak okulları birincilikle bitiriyordu ama günün birinde Taş Mektep'i bırakmaya karar verdi. Bunun, çocuk zihninde kalan derin sebeplerini Koç gerçekleri en sabite indirgeyerek şöyle anlatır: **"Ankara'ya girdiğimiz zaman Hıristiyan mahallelerini aramak gerekmezdi. Hisarönü denilen semtin güzel görünümlü binalarının hemen tümünde Hıristiyanlar otururdu.**

Yoldan geçen, şehirden bağa gelen Hıristiyanları hayvanlarının çok iyi olması, çeşitli güzel arabalarla yazlıklarına gitmeleri beni imrendirirdi, bunlar gibi olmak isterdim. Bunun çaresini de çabucak hayata atılıp iş yapmakta gördüm."

İşte Vehbi Koç, **"tam onbeş yaşındayken"**, bu kararla, okulu bıraktı, tasdiknamesini aldı ve dediği gibi hayata atıldı.

İlk iş yeri...

Ayrıntılarına girmeden, şöyle kuşbakışı üzerinden geçeceğimiz bu hayat hikâyesinden, ilk iş yerinin, Karaoğlan (bugünkü Ulus meydanı) semtinde ufak bir dükkan olduğunu biliyoruz (1917). Sonra bir süre (1920-21) BüyükMillet Meclisi'nde memur olarak çalışıyor. Ankara yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olduktan sonra (1923) Vehbi Koç yeniden ticarete başlıyor. Ve yapı malzemesi alıp satıyor.

Başkent Ankara büyük bir hızla gelişir, dünyaya açılır, çağdaş şehircilik anlayışı içinde donanırken Vehbi Koç'un iş hayatı da adeta aynı paralelde gelişme gösteriyor ve Ankara'da başlayan bayındırlık hamlelerinde etkin bir ticarî yer alıyor. Bir yandan da dış ticarete açılıyor, çeşitli Amerikan ve Avrupa firmasının temsilciliklerini alıyor.

Vehbi Koç ve Ortakları Kollektif Şirketi artık Koç Ticaret Anonim Şirketi'ne dönüşmüş (1938) ve bazı Amerikan ve Avrupa firmalarıyla birlikte yerli imalât girişimleri başlamıştır.

Bugün Türkiye'nin en büyük ticarî ve sınaî grubuna adını veren Koç, hayata atıldığı Ankara'ya da, minnet borcunu ödeyen hayır katkılarında bulunmuştur.

Ankara Üniversitesi Vehbi Koç Öğrenci Yurdu, A.Üniversitesi Tıp Fakültesi Vehbi Koç Göz Bankası, ODTÜ Vehbi Koç Öğrenci Yurdu, Dr. Sami Ulus Çocuk Hastahanesi... Bunlar Koç'un Ankara'da yaptırdığı tesislerdir.

İstanbul'daki Sadberk Koç Müzesi ise, Ankara örf ve adetlerini canlandıran değişik düzenlemeler ile, ailenin kökenini, Boğaz kıyılarında yaşatıyor.

HIFZI OĞUZ BEKATA

Ankaralı Çakmakçıoğlu ailesindendir. Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Gazeteci ve yazar olarak çalıştı. Çıkardığı ÇIĞIR dergisini 18 yıl sürdürdü. Basın Şeref Kartı aldı. Politikaya girdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde milletvekili, Kurucu Meclis üyesi ve senatör olarak 1976'ya kadar 26 yıl Ankara'yı temsil etti.

SAÇLARINIZI SABUNLA MATLAŞTIRMAYIN! Doğal parlaklığını YENİ ELİDOR'la koruyun.

Sabun saçlarınızı mat bir tabakayla kaplar. Oysa Elidor doğal parlaklığını korur.

GELİN BİR DENEME YAPALIM:

Gözlüğün bir camını sabunlu suda...

diğer camını Elidor'lu suda yıkayalım.

Durulandıktan sonra bile, sabunla yıkanan camda mat bir tabaka kalıyor. Elidor'la yıkanan ise pırıl pırıl. Çünkü Elidor, sabun ihtiva etmiyor.

Saçlarınızı sabunla matlaştırmayın. Elidor'la yıkayın ve herkes parlak, yumuşak, canlı saçlarınıza özensin.

Yeni Elidor
KOZMETİK ŞAMPUAN
"biri mutlak sizin için"

GM ES822

BAŞKENT TÜRK SPORUNA ÖNDER OLDU

Ankara'nın eski ve köklü bir spor geçmişi olduğu gibi Ankara kulüpleri ve sporcularının da spor alanlarında büyük başarıları bulunmaktadır. Cumhuriyet'in ilânına kadar fakir bir Orta Anadolu kasabasından ibaret olan Ankara, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olduktan sonra pek büyük bir aşama içine girerken çeşitli spor alanlarında da kendini gösterdi.

Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşundan sonra Ankara'da da spor örgütlenmeye başladı. Bunun sonucu olarak da başkent hızlı bir spor faaliyetinin içine girmiş oldu. Ankara'da ilk nizamî futbol sahası o yıl (1923) açıldı. Bu tarihten evvel futbol maçları, atletizm ve cirit gösterileri Cebeci alanında (bugünkü Cebeci Stadı'nın bulunduğu yer) yapılmaktaydı. Aynı yıl Muhafız Alayı Kumandanı İsmail Hakkı Tekçe'nin çabasıyla bugünkü Tandoğan Meydanı ile Mebus Evleri'nin bulunduğu sahada ilk nizamî futbol alanı meydana getirilmişti. "İstiklâl Sahası" adı verilen bu ilk nizamî futbol alanı 7 Eylül 1923 günü törenle açılıp Ankara sporunun hizmetine girmişti. Bu sahada ilk maç 13 Eylül 1923 Cuma günü sanatkâran ile Turan takımları arasında oynandı. Ankara İstiklâl Sahası, açılışından iki yıl sonra; 15 Mayıs 1925 günü Türkiye - Rusya millî futbol maçına da sahne olacaktı...

1928 yılında bisiklet, atıcılık ve binicilik başkentin spor faaliyeti içine girerken 1930 yılında Ankara'da açılan Marmara ve Karadeniz havuzları başkentte ilk yüzme faaliyetini getirdi.

1930'lu yıllarda Ankara sporu yeni ve büyük hamlelerin içine girdi. Muhafızgücü, Gençlerbirliği, Ankara İdman Yurdu, İmalât-ı Harbiye (Ankaragücü), Çankaya, Güvençspor, Altınordu ve Demirspor kulüpleri sporun birçok dallarında gösterdikleri olumlu faaliyetle başkent sporuna yalnız büyük katkılarda bulunmakla kalmadılar, her spor dalında yeni yeni ünlü isimler de yetiştirdiler. 1934 yılında Ankaragücü sahasının faaliyete girmesiyle Ankara sporu yeni ve güzel bir alana daha sahip oldu. Aynı yıl ihalesi yapılan Ankara 19 Mayıs Stadı 15 Aralık 1934 günü yapılan törenle Başbakan İsmet İnönü tarafından açıldı. Buna paralel olarak başkentin yeni modern hipodromu da hizmete girdi.

Adliye Vekili Şükrü Saraçoğlu ile Gümrük ve İnhisarlar Vekili Ali Rana Tarhan gibi devlet adamlarının Ankara'daki spor faalivetiyle yakından ilgilenmeleri, her hafta maçlara ve diğer yarışmalara gelmeleri Ankaralı sporcular için de ayrı bir teşvik vesilesi olmaktaydı. Bu dönemde Ankara sporu başta futbol, atletizm, güreş ve boks olmak üzere sporun her dalında yeni yeni değerler ortaya çıkardı.

1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla bu faaliyet daha ciddî ve daha olumlu bir yola yöneldi. Genel müdürlüğün Ankara'da bulunması başkent sporu için ayrı ve önemli bir nimet oldu.

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından Ankara modern spor tesisleriyle donandı. Bu tesislerden birçok ünlü sporcular yetiştiler. Ankara sporcuları futbol, atletizm, basketbol, eskrim, güreş, okçuluk, tenis dallarında büyük varlık gösterdiler.

İsmail Hakkı Tekçe, Muvaffak Menemencioğlu, Halit Bayrak, Şükrü Kocak. Ziya Ateş mıntıka müdürü, Kerim Bükey, Mithat Ertuğ, Ziya Ozan, Akil Mengü, Cemal Saltık, Sami Yavrucuk, Ali Tozkonmaz ve Çetin Şahiner de Beden Terbiyesi Bölge Müdürü olarak Ankara sporuna pek büyük katkılarda bulundular.

Bu sahanın açılıp hizmete girmesiyle Ankara sporunun çeşitli dallarında büyük ve hızlı bir kalkınma başgösterdi. Bu arada Ankara futbolunda da Talimgâh, Turan Gücü, İdman Yurdu, Sanatkâran Gücü ve Ankara Sultanîsi takımlarının öncülük yaptıkları görüldü. Yine ayni yıllarda Istiklâl sahası başkentin ilk ciddî ve zorlu atletizm yarışmalarına sahne olurken Talimgâh, Lise ve Muhafızgücü takımlarına mensup atletler büyük varlık gösterdiler.

1924 yılında Muhafız Alayı Kumandanı İsmail Hakkı Tekçe gibi sporsever bir kişinin Ankara Mıntıkası Merkez Heyeti'nin başına geçmesi başkent sporu için önemli bir şans oldu. Subay olarak Ankara'da bulunan Fenerbahçeli Millî futbolcu Cambaz Kâmil (Rona)da aynı yıl Ankara Futbol Heyeti'nin başına geçmiş bulunuyordu.

Ankara sporunda başlayan bu ciddî ve olumlu faaliyet büyük bir hızla sürüp giderken boks, basketbol ve cimnastik gibi spor dallarının da faaliyete geçmesi Ankara sporuna ayrı bir renk ve heyecan kattı.

1926 yılında Mısır Şampiyonu Elittihat ve Bulgaristan'ın Levski futbol takımlarının başkente gelerek orada maçlar yapması Ankara futbolunda önemli bir dönüm noktası teşkil etti.

Ankara sporunun bu ilk yıllarında parlayan futbolcu ve atletlerin pek çoğunun asker sporcular olduğu dikkati çekiyordu. Bunun da başlıca nedeni Ankara sporunda Talimgâh, Muhafızgücü ve İmalât-ı Harbiye takımlarının baş sıraları işgal etmeleriydi. Askerî okullardan ve özellikle Harbiye'den yetişen sporcular Ankara sporunun temelinde altın imzaları bulunan kişiler oldular.

Bunların arasında futbolda Vasfi Güçlü, Sudi Oral, Nafiz Orhon, Lütfü Padok, Cambaz Kâmil Rona, Cemal Tural. Eyüp Öncü ve Cevat Gürkan; atletizmde kezâ Lütfü Padok ve Cemal Tural; güreşte Tayyar Yalaz'ın isimlerini söyleyebiliriz...

Türkiye Birinci Ligi'nde başkenti temsil eden Ankaragücü onbiri...

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Çetin Şahiner.
Adresi: 19 Mayıs Spor Sitesi- Ankara.
Telefon numaraları: 121023, 111492, 245100
Memur sayısı: 326
İşçi sayısı: 198
Lisanslı sporcu sayısı: 35.247, 8.000 bayan, 27.247 erkek.

Tesisler: 19 Mayıs Stadı 30.000 kişilik, Cebeci stadı 25.000 kişilik, Anıttepe Stadı 1500 kişilik, Atatürk spor salonu 6660 kişilik, Selim Sırrı Tarcan salonu 2750 kişilik, Yaşar Doğu salonu 1500 kişilik, cimnastik eğitim merkezi 250 kişilik, boks eğitim merkezi 250 kişilik, akademi salonu 1500 kişilik, Ziya Ozan yüzme havuzu 3000 kişilik, Naili Moran atletizm sahası 5.000 kişilik, açık, kapalı tenis kortu 5000 kişilik.

İlçelerdeki tesisler: Çubuk stadı çim 1.000 kişilik, Çubuk spor salonu 500 kişilik, Beypazarı stadı toprak 2500 kişilik. Beypazarı spor salonu 500 kişilik, Kızılcıhamam stadı çim 2500 kişilik Kızılcahamam spor salonu 500 kişilik, Polatlı stadı toprak 3500 kişilik Polatlı spor salonu 750 kişilik, Kırıkkale Stadı toprak 10.000 kişilik, Kırıkkale spor salonu 2.500 kişilik, Elmadağ Stadı toprak 3000 kişilik, Sincan Eryaman stadı 2 adet 1000 kişilik çim. Altındağ stadı toprak 750 kişilik, Altındağ spor salonu 500 kişilik, Etlik sahası (seyircisiz), Anıttepe kapalı yüzme havuzu 750 kişilik, Altındağ spor salonu 750 kişilik, Polatlı spor salonu 1500 kişilik, Şereflikoçhisar spor salonu 1500 kişilik Şereflikoçhisar Stadı toprak 500 kişilik, Ayaş spor salonu 750 kişilik.

Ankara bölgesinde tüm spor dallarında faaliyet yapılıyor... 1982 yılı bütçesi: 465 milyon TL.

HER DALDA BÜYÜK SPORCULAR YETİŞTİREN İLİMİZ

Ankara, spora her dalında birçok ünlü sporcular kazandırdı. Ankara'nın yetiştirdiği ünlü sporcular arasında şu isimleri sayabiliriz.

FUTBOL: Vasfi Güçlü, Sûdi Oral, Nafiz Orhon, Cemal Tural, Cihat Arman, Hasan Polat, Selim Baykurt, Semih Sözer, Ali Rıza Ertuğ, Rasim Akın, Keşfi Tarlan, Niyazi Öztunç, Ali Rıza Arda, Ömer Boncuk, Natık As, Fahri Akay, Bilâl Bali, İskender Çınar, Rahim Kotan, Selâhattin Dipçin, İhsan Türemen, Ahmet Erol, Şevket Demirtepe, Muhterem Özyurt, Arif Sevinç, Ali Polat, Nusret Göktuna, Kemay Sayan, Sabahatin Erman, Ertuğrul Malkoç, Mehmet Ali Yalım, Mehmet Bolatlı, Naci Özkaya, Kadri Ulukal, Erdal Kocaçimen, İsmet Sertkaya, Necdet Arbak, Kâzım Türesan, Rıza Palaska, Selâttin Torkal, Neçip Türegün, İlhan Bartu, Celâl Torkal, Burhan Sargın, Akgün Kaçmaz, Hüsamettin Poyraz, Fikri Elma, Zekâi Selli, Ercüment Güder, Ercan Ertuğ, Halim Kütükçü, Timuçin Buker, Günaydın Özyurt, Orhan Çakmak, Orhan Sözener.

ATLETİZM: Şinasi Engineri, Cemal Tural, Lütfü Padok, Galip Darılmaz, Şevki Evren, Şevki Koru, Semih Lütfü, Suat Bolayır, Jerfi Fıratlı, Sabahattin Tuç, Raşit Giray, Mustafa Kaplan, Edip Bayrı, Mustafa Özcan, Hayri Angün, Kerim Bayrı, Nuri Turan, Nadi Eyüpoğlu, Hayriye Bulgaz, Suzan Aykut, Sevim Çilingir, Aycan Önel, Kemal Horolu, Sami Yavrucuk, Haydar Erturan, Muhittin Akın, Mustafa Batman, Nazım İçli, Esat Hersek, Yekta Sertel, Şetvan Toker, Halil Zıraman, Celil Uçarer, Akın Altıok, Ekrem Koçak, Necdet Akın, Yücel Seçkiner Hüseyin Topsakal, Tahsin Albayrak, Yalçın Ünsal, Cahit Önel, Fahir Özgüder, İlhami Koç, Abdullah Kökpınar, Nuri Turan, Cahit Tanık, Çetin Şahiner, Aydın Onur, Muharrem Dalkılıç, Gül Çırav, Neşe Karatepe, Ekrem Özdamar, Veli Ballı, Mehmet Yurdadön.

Ankara'nın yetiştirdiği ünlü kaleci Cihat Arman, Türk futbolunun en büyük isimlerinin başında yeralır...

BASKETBOL: Mehmet Ali Yalım, Celâl Altugay, Cemal Tezişler, Nezih Okuş, Fazıl Peker, Cenan Sılay, Şengün Kaplanoğlu, Kemal Erdenay, Cemil Sevin, Erdal Poyrazoğlu, İlker Esel, Barış Küce, Birol Öngör, Akın Öngör, Ali Akatlı, Candaş Tekeli, Doğan Hakyemez, Erdem Tulgar, İbrahim Ortaç, Nur Germen, Nadir Vekiloğlu, Orhan Girgin, Serdar Ersözlü, Tunç Evrim, Tansev Mıhçıoğlu, Uğur Erel, Yaşar Sevim, Yavuz Kıvaner, Ali Limoncuoğlu, Ömürden Kısagün, Cihangir Sona, Serdar Koçyiğit, Fatih Özal.

GÜREŞ: Esat Öztunç, Necmi Tolunay, Tayyar Yalaz, Sıtkı Ulay, Ankaralı Hüseyin, Namık Tank, Celâl Atik, Yaşar Doğu, Mustafa Beton, Halit Balamir, Ali Özdemir, Mahmut Çeterez, Niyazi Birinci, Tevfik Yüce, Seyfi Özel, Rıza Doğan, Cemil Sarıbacak, Hasan Bozbey, Sadettin Özden, Kemal Ay, Hüseyin Akbaş, Bekir Büke, Seyyit Ahmet Ağralı, Ömer Topuz, Gıyasettin Yılmaz, Metin Alakoç, Ali Yağmur.

BOKS: Yusuf Mergen, Saim Saygılı, Ali Melek, Kâmil İçli, Kadir Yetiş, Basri Eroğlu, Lütfü Aktaş, Bülent Kiter, Orhan Tuş, Hayri Kuru, Satılmış Varlık, Saim Saygılı, Cafer Cik, Kemal Yalçınkaya, Sadettin İncesulu, Hüseyin Bayraktar, Oktay Altıoklar, Gültekin Yalçınkaya, Hasan Rüzgâr, Eraslan Doruk, Celâl Sandal, Mehmet Kumova, Ekrem Doruk, Hakkı Sözen, Gülali Özbey.ve diğerleri

VOLEYBOL: M. Ali Yalım, Semih Oktay, Sedat Yavuz, Murat Över, Burhan Yamanoğlu, Cengiz Göllü, Naci Bayamlıoğlu, Varol, Taktak Muammer, AslanÜst, Türker Tuncer, Rıza Orhan, Vahit Tünay, Mehmet Kaya, Arap İsmet, Tuncer Gürsu, Aşkın Uygur, Haluk Kişisel, Tanju Özen, Kolejli Tevfik, Ergün Alkan, Selâmi Salgut, Nurol Dinç, Mehmet Akpınar.

Ankara bölgesi diğer spor dallarında da ünlü sporcular yetiştirdi. Millî takımlara armağan etti.

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayi Ormak'ta...

Ormak Orta Anadolu Makine ve Ticaret
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle,
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisiyle emrinizdedir.
Gelin Ormak'a. Hem üstün bir ürün,
hem de üstün hizmet alın.

ORMAK

Orta Anadolu Makine ve Ticaret A.Ş.

Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak, Mustafa Kemal Mah. - Ankara Tel. 13 12 63 - 13 62 54 - 13 46 56

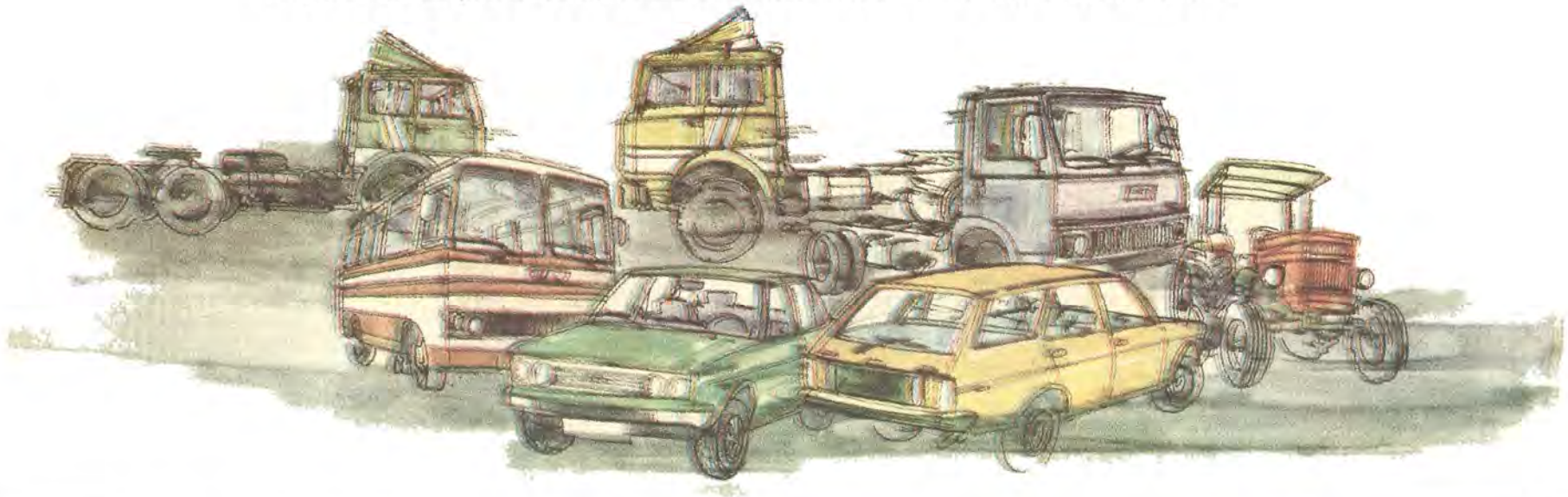

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi 50 NC Kamyon FIAT 50 NM Midibüs

MURAT 131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TÜRK 640 Traktör TÜRK 480 Traktör

ANTALYA

07

Yüzölçümü: 20.815 Km2
Nüfus: 748.706
İlçeler: Akseki, Alanya, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Gündoğmuş, Kaş, Korkuteli, Kumluca, Manavgat, Serik.
Köy sayısı: 599
Doktor sayısı: 209
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 12
Okur-yazar oranı: % 67.3
Otomatik Telefon Kodu: 3111

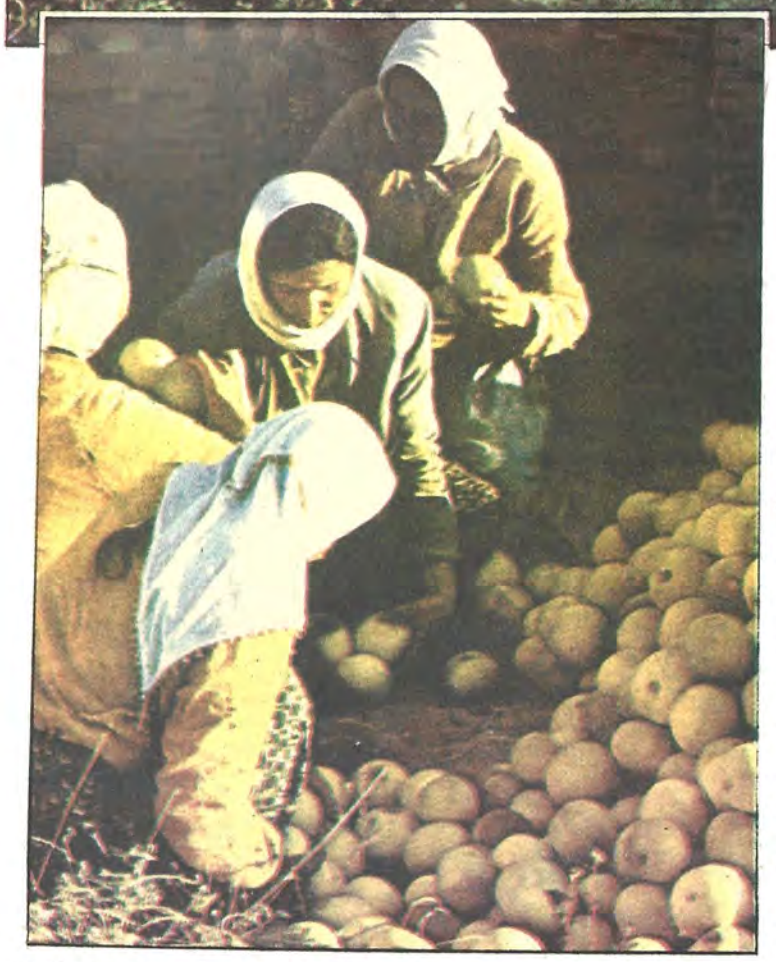

Attallos'un buyruğu: «Bana yeryüzünde öyle bir yer bulun ki, bütün kralların orada gözü kalsın»

CENNET aranırken ANTALYA bulundu...

HÜMEYRA ÖZALP

GİDİN, bana yeryüzü üzerinde öyle bir yer bulun ki, bütün kralların, bütün hükümdarların orada gözü kalsın. Öyle bir yer bulun ki, hiç kimse gözünü oradan ayıramasın. Gidin ve bana yeryüzünün cennetini bulun...

Milattan önce II. yüzyılda, Bergama Kralı II. Attalos'un buyruğuydu bu. Cenneti arayacaklardı. Bergamalılar aylarca dolaştılar, tüm Ege kıyılarını, tüm Akdeniz kıyılarını taradılar ve günlerden bir gün bugünkü Antalya kentinin bulunduğu körfeze geldiler. Yeryüzünün cenneti karşılarındaydı işte...

Yunanca "Irkların Ülkesi" anlamına gelen Pamfilya bölgesinde böylece kurulan Antalya'da gerçekten de tüm kralların gözleri kaldı.

Yüzyıllarca değişik uygarlıkların uğrunda çarpıştığı, bir türlü unutamadıkları bir kent olarak yaşadı.

Deniz korsanlarının vazgeçemediği kıyılarında bugün "Mavi Yolculuk"lara çıkılan, ışıl ışıl denizinin bittiği yerde pembe zakkumlarının yaslandığı mor Beydağları ile hâlâ bir cennet Antalya.

Antalya'ya giderseniz Kaleiçi'ni gezmelisiniz öncelikle. Bu eski limandaki küçük tekneleri, balıkçı kahvelerini, çevresindeki küçük gölgeli sokaklarında eski ahşap evlerini gezmelisiniz. Bir küçük lokantasında ünlü grida balığını yemeli, yaz aylarında denizden esen meltemin sesini dinlemelisiniz.

Antalya bir diğer özelliği, üç mevsimi ile tanınır. Antalya'nın ilkbaharı vardır, yazı vardır, sonbaharı vardır ama kışı yoktur hiç. Kışı yoktur da, bir anda boşalıveren, yağdığı zaman "gözünüzü açamayacağınız" ünlü yağmurları da vardır. Öyle yağmurlardır ki, bir-iki metre önünüzü göremezsiniz, öyle yağmurlardır ki, binadan çıkıp arabaya binemezsiniz. Sonra o yağmur birdenbire başladığı gibi, birdenbire biter. Hani o yemyeşil ağaçların üzerinde renkli toplar gibi duran portakalların, limonların, hurmaların üzerinde damlaları kalır yalnızca...

Adı nereden geliyor

Bergama Kralı II. Attalos, cennet olduğuna inandığı eşsiz doğal güzellikler arasındaki bu yerlerde büyük bir kent kurulmasını buyurmuştu. Bu doğal güzellikler içinde Bergamalılar kısa zamanda görkemli bir kent kurdular ve bu kente, Kral Attalos'un adına izafeten **"Attaleia"** ismini verdiler. Kent, Bergamalıların elinden çıktıktan sonra da bu adla anıldı. Türkler gelip buraya yerleştikten sonra **"Attaleia"**nın adını **"Antalya"**ya çevirdi.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yazısı 52 Sayfamızda

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı % 87.5

Partiler	Aldığı oy.	(%)
CHP	37.867	35.3
DP		64.7

2. Mayıs 1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 86.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	46.824	35.0
DP	82.337	61.5
Bağımsız	4.751	3.5

27 Ekim 1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 74.3

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	52.358	40.8
CMP	1.419	1.1
DP	65.698	51.1
HP	9.065	7.0

15 Ekim 1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 80.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	90.615	61.1
CHP	51.952	35.1
CKMP	5.560	3.8

10 Ekim 1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	92.690	66.6
CHP	35.808	25.7
CKMP	2.915	2.1
MP	3.468	3.0
TİP	170	2.5
Bağımsız		0.1

12 Ekim 1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	87.351	60.8
CHP	35.734	24.8
CGP	8.386	5.8
MP	1.237	0.9
MHP	5.034	3.5
TBP	3.840	2.7
TİP	2.134	1.5
YTP	7	0.0

14 Ekim 1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	63.736	39.1
CHP	48.019	29.5
CGP	5.615	3.5
DP	27.653	17.0
MHP	6.628	4.1
MSP	9.098	5.6
TBP	1.272	1.1
Bağımsız	272	0.2

5 Haziran 1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 79.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	139.354	54.1
CHP	87.944	34.2
CGP	4.280	1.7
DP	6.032	2.3
MHP	10.898	4.2
MSP	7.962	3.1
TBP	933	0.4
Bağımsız	129	0.0

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961
Kabul: % 51 Red: % 49
YIL: 1982
Kabul % 92.4 Red: % 7.6

Nasıl Gidilir

Antalya karayoluyla yurdun her yerine bağlıdır. Vapur İstanbul'dan 15 günde bir işler. Uçakla İstanbul ve Ankara'dan gidilebilir. Trenle ancak Isparta-Burdur-;Afyon'a kadar varılır. Bu kentlerden sonra karayolu ile yola devam edilebilir...

Sağlık Hizmetleri

Hastane sayısı	18	Eczacı	41
Yatak sayısı	1405	Hemşire	212
Mütehassıs hekim	78	Hemşire Yardımcısı	144
Pratisyen hekim	49	Ebe	83
Diş hekimi	19		

ANTALYA VALİSİ YILMAZ TÜRKTEKİN

«ANTALYA GELECEKTE TURİZM VE TARIM KENTİ OLACAK»

ANTALYA'ya yağmurlu bir havada, akşam vakti, uçakla geldim. Havaalanına indiğim zaman yağmurun hiç ama hiç dinmeyeceğini zannediyordum. O kadar şiddetliydi ki, o yağmurun kentte büyük hasara neden olacağını düşünüyordum. Sabah uyandığımda ise Antalya'nın üzerinde muhteşem bir güneş ve akşam yağan yağmurdan hiçbir iz taşımayan, muhteşem bir tabiat vardı. Antalya'ya ilk kez geliyordum ve bu ilk gelişim Antalya Valisi olaraktı...

Ton ton mavi renkleri taşıyan bir deniz, ton ton yeşili üzerinde görebileceğiniz bir arazi ve bunların arkasında kat kat ihtişamlı Bey Dağları... İşte Antalya... Tüm bunlardan sonra Antalya'yı daha önce neden görmediğime üzüldüm...

Antalya'ya gelmeden önce Türkiye'nin 64 ilini görmüş, yani Antalya, Burdur ve Edirne'nin dışında tüm illerimizi tanımıştım.

Antalya, Türkiye' de hüküm süren tüm iklimleri yaşar. Kıyılarında Akdeniz iklimini, iç kesimlerinde ise İç Anadolu'nun sert iklimini görmek mümkündür. Bir mevsimde hem deniz banyosu, hem kayak sporu mümkündür.

İnsan Antalya'da her gün dolaşsa, hayranlıkla bağlanacağı değişik bir manzara, değişik bir yapı ile karşılaşabilir. İnsan burada doğanın etkisinden kolay kolay kurtulamaz.

Antalyalılar ile iki seneye yakın bir zamandır iç içe, beraber yaşıyorum. Antalyalılar tabiatın kendilerine bahşetmiş olduğu bu cömertlikten haberdar ve bundan yararlanmak için yoğun bir çaba içerisinde.Ekonomik seviyeleri Türkiye ortalamasının çok üstünde. Burada insanların bir değil, birkaç sektörden ekonomik gelirleri vardır. Akdeniz ikliminin bütün özelliklerinin vermiş olduğu imkân sayesinde üretimci olan köylü, teknolojik tarım yapma alışkanlığını iyice kazanmıştır. Örneğin sahil kesimindeki bir köylünün buğday, pamuk, narenciye, yer fıstığı, karpuz, her türlü tarla ziraatı yapabileceğini belirterek, köylünün durumunu kavramak mümkün olur.

Bunların dışında, buğdaydan sonra ikinci olarak soya fasulyesi, mısır gibi ürünleri de yetiştirerek ekonomik durumlarını güçlendirmektedirler. Ayrıca son yıllarda Antalya'nın tarım alanında ön sırada yer alan bir faaliyeti vardır ki, ihracatta ön plana geçmiştir. Bu da turfanda sebze yetiştiriciliğidir. Türkiye'de seracılık alanının yüzde 68'ini Antalya'da görebiliriz. Dekar olarak bunun ifadesi 500 bin dönümden fazladır. Üretimin yüzde 73'ü de Antalya'dan elde edilir ve bunun yüzde 80'i de ihracata konu olur. Domates, salatalık, patlıcan, biber olarak yapılan sebze üretimi, tüm Türkiye'nin kışın turfanda yetiştireceği kapasiteye ulaşmıştır.

Bir dönümün yaklaşık 1 milyon lira gayrısafi gelir getirdiği anlaşılmıştır. Bu özelliği ile Antalya'nın geleceği tarım yönünden seracılığa dayanacaktır.

Tarımın dışında Antalya'nın gelecekteki en önemli ekonomik sektörü hiç kuşkusuz, turizmdir. Antalya, yaz ve kış turizmine yatkın yegâne sektördür diyebilirim.

Akdeniz'in en güzel sahilleri ve kumsalları Antalya'dadır. Deniz mevsimi hemen hemen on ayı bulur. Bu nedenle, Antalya turizm açısından pilot bölge olarak ilân edilmiştir. 640 kilometrelik sahil şeridi olan kentte orman, kumsal ve deniz iç içe girmiştir. Tatil köyleri, kampingleri ve toplu dinlenme tesisleri ile Antalya'da iç ve dış turizmi yaşatmak fevkalâde mümkün görünmektedir.

Özet olarak, şöyle söylemek mümkündür: Antalya gelecekte bir turizm ve tarım kenti olacaktır ve olmalıdır.

Turizmin gelişimi halinde turizme dayalı olarak hizmet, ticaret, sanat sektörlerinde de büyük ilerlemeler kuşkusuz olacaktır. Turizmin Antalya'da gelişebilmesi için sadece doğa yapısı imkân sağlamamaktadır. Doğa yapısından ayrı olarak Milattan önceki çağlardan, günümüze kadar tüm medeniyetleri aksettiren ayakta kalmış fevkalâde güzel ve anlamlı tarihî eserler mevcuttur.

Antalya, yaşanmış ve yaşanılacak tüm zamanların kuşkusuz en güzel yeridir.

ANTALYA BELEDİYE BAŞKANI NURİ TEOMAN

GEREK ayakta kalabilen tarihî zenginlikleri, gerekse doğal yapısı bakımından yalnız Türkiye'nin değil, dünyanın en ileri zenginliklerine sahip bir ilimizdir Antalya.

Antalya, tabiatın insanlara bahşettiği tüm güzelliklere sahip bu il, geniş çam ormanları ile dolu Toros Dağları'na yaslanır. Altında her nevi tarımın yapılabileceği bir ova, geniş bir sahil bölgesi ve bu sahil devamınca plaj bölgesi...

Bitmez tükenmez plaj sahalarına hiçbir pis su borusunun dökülmediği deniz, dünyanın en temiz kıyılarından birini oluşturur burada. Yapılan ölçümlere bir santimetreküpte hiçbir oranda koli basiline rastlanmamıştır. Antalya geniş bir volkanik bölgededir. Kayaların arası açık olduğu için eğer varsa bile pis sular buradan süzülerek denize akar. Denizin 25 metre derinliği görülebilir.

Antalya'nın belediye hudutları 170 kilometrekare içindedir. Türkiye'nin nüfusu en çok artan bölgelerinden biridir. Her yıl buraya sayısız insan yerleşir.

Çok cazip bir iklimi vardır. Yağmur yağsa bile pırıl pırıl sular akar caddelerinden, o kadar temizdir.

Esas Antalyalılar yörüklerdir. Yörükler bugün için mevcutturlar ama artık yerleşmeye başlamışlardır. Yani, göç etmeyi terkediyorlar. Şimdiki Antalya halkını ise çeşitli bölgelerden gelenler oluşturuyor. Orta Anadolu'dan, Girit'ten, Rodos'tan, Kıbrıs'tan...

Antalya'nın geleceğine ilişkin projelerimiz de var tabii. Bunlar arasında Atatürk Parkı, Akdeniz Fuarı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yaptıracağı üç otel en önemlileridir. Antalya'nın ünlü "Altın Portakal Film Festivali"ni ileride başlatacağımız Akdeniz Fuarı içine almayı düşünüyoruz. Toplam 1800 yatak kapasiteli üç otelimiz tamamlandığı zaman ise, Konyaaltı'ndan Sarısu'ya kadar olan bölge bütün olarak plaj bölgesi olacak, duş yerleri, kafetaryaları, kabinleri ile...

Türkiye'nin en yaşlı belediye başkanları arasındayım. Kızlara âşık olacak yaşı geçtim yani. Ama Antalya'ya âşığım. Antalya'ya koyduğum her taşın bu kente yakışıp yakışmadığını düşünürüm. Fazla değil çok kısa bir süre sonra büyük bir kent olacak Antalya...

Protokol

Vali	Yılmaz Türktekin
Garnizon Komutanı	Tuğ.Gen.İ.Etem Aral
Belediye Başkanı	M.Nuri Teoman
Cumhuriyet Savcısı	Celal Nuri Mimaroğlu
En Kıdemli Hâkim	Kemal İçel
Akdeniz Ü.Rektörü	Prof.Nejat Tüzün
Tıp Fakültesi Dekanı	Prof.Dr.Çetin Büyükberker
Baro Başkanı	Ertan Bileydi
Vali Muavini	Ali Şuuri Oğuz
Vali Muavini	Cemil Akınç
TRT Antalya Bölge Müdürü	Kenan Değer
Emniyet Müdürü	Ahmet Karakurt
Deftertar	Yılmaz Özkorkut
Millî Eğitim Müdürü	Bekir Kaya
Sağlık Müdürü	Dr.Abdülhalim Bölükbaşı
Gümrük Müdürü	Reyhan Gürün
Teknik Ziraat Müdürü	Mehmet Çağman
Turizm Bölge Müdürü	Ahmet Dolunay
Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı	Oktay Öner
Ziraat Odası Başkanı	Celal Sönmez
Tabipler Odası Başkanı	Dr.Rıfat Yenigün
Eczacılar Odası Başkanı	Fuat Kardan
Veteriner Hekimleri Odası Başkanı	Kemal Akan

Vergi Rekortmenleri

Mustafa Aydın 42.422. 234.—TL.,
Mustafa Şimşek 16.158.483.— TL.,
Mustafa Ege 15. 929.382.—TL.,
Mehmet Urcu 15.243.185.—TL.,
Ertan Tugayoğlu 13. 639.945.—TL.

EĞİTİM

1965 yılında yüzde 50 olan okuma - yazma bilenlerin genel nüfusa oranı son yıllarda büyük bir hızla artarak yüzde 70'i bulmuştur. 1961'de 480 olan ilkokul sayısı 1979'da 905'e çıkmıştır. Bunların 69'u kentlerde, 836'sı ise kırsal kesimde bulunmaktadır. 1981 yılında toplam ilkokul öğrenci sayısı 98.400 idi. İlde toplam 3767 ilkokul öğretmeni görev yapmakta ve kentte her 30 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir. Kırsal kesimde ise bu oran 1/27'dir.

56 ortaokulda 5 bini kız olmak üzere 15 bin öğrenci okumaktadır. Öğretmen sayısı ise 450'dir. Öğretmen açığı, ilkokul öğretmenlerinden sağlanmaktadır. Ortaokul mezunlarının ortalama yüzde 80'i liselerde öğrenimlerini devam ettirmektedirler. Liselerde 2'si ni kız olmak üzere toplam 9 bin öğrenci ve 440 öğretmen bulunmaktadır. Orta dereceli meslekî ve teknik okullarında ise toplam 15 okulda 5 bin öğrenci ve 275 öğretmen mevcuttur. Yaygın eğitim alanında özellikle turizm kursları büyük ilgi görmektedir.

Noel Baba'yı tanıyor musunuz?..

"Noel Baba" adıyla anılan St. Nicholas'ın kilisesi...

HANİ şu yılbaşı gecelerinde, uzun beyaz sakallı, kırmızı giysisi, kırmızı çizmesi, beyaz kukuletası ile geyikler tarafından çekilen güzel bir kızaktan çocuklara yeni yıl armağanları dağıtan sevimli ihtiyar. Hani şu her yılbaşı gecesi beklenen, çam ağacının dibinde ya da şöminenin önünde armağanları aranan Noel Baba... Yalnızca çocukların değil, büyüklerin de "Baba"sı, "Yılbaşı"ların simgesi, tebrik kartlarının, çam ağaçlarının, paket kâğıtlarının süsü.

Antalya'nın Kaş ilçesinde, Myra ya da Türkçe adıyla Demre'de bir festival kutladık geçen yıl.

6-8 Aralık tarihleri arasında bir Noel Baba Festivali.

Kimdir bu Noel Baba? Gerçekten yaşamış mıdır? Nerede doğup, nerede büyümüştür?

Antalya Kültür ve Turizm Bölge Müdürlüğü'nden Hüseyin Çimrin, araştırmalarında, Noel Baba'nın 942 yılında Patara'da doğduğunun ve 342 yılında ise Myra'da öldüğünün hemen tüm kaynaklar tarafından kabul edildiğini belirtiyor.

İnanışa göre Noel Baba vaftizi sırasında, daha üç günlük çocukken yıkandığı leğende ayağa kalkarak ellerini havaya kaldırıp Allah'a şükretmiş. Hıristiyanlığın oruç günlerinde ve cuma günleri annesinden süt emmeyi reddederek, perhiz yaparmış.

Nicholas ya da Claus adlarıyla anılan ve bütün çocukluğu mucizelerle geçen bu çocuk papazlıktan azizlik mertebesine yükselince kilisesine "Aya Nicholas" adı verilmiş.

Papazlığı sırasında Myra kenti bir yıl büyük bir kıtlık içinde kalmış. Kıtlık, limana uğrayan gemilerden borç olarak alınan buğdaylarla atlatılmış. Ancak ambarları boş olarak Myra'dan hareket eden gemilerde buğdayın hiç eksilmediği, hep yerinde durduğu görülmüş. Gene o yıllarda Nicholas'ın düşmanları tarafından gönderilen zehirli yağlar kendiliğinden denize dökülmüş, denizler tutuşmuş.

Santa Nicholas'ı bugünkü Noel Baba'lığına ulaştıran gizlice hediye verme inanışı ise, 20 yaşlarındayken başlar.

Bekar ve kimsesiz ama iyi kalpli ve dürüst Aya Nicholas'ın manastırının bitişiğinde üç kızkardeş yoksul babalarıyla yaşardı. O dönemde hiçbir kız çeyizsiz evlenmezdi. Yoksul baba, o kadar çaresizdi ki, kızların nasıl evlendireceğini düşünür, düşünür, bir türlü bulamazdı. Soğuk bir kış gecesi, üç kız kardeş de nasıl evlenebilecekleri konusunda konuşuyorlardı. Kızlardan her biri kardeşlerine, "Sizin için kendimi esir pazarında satacağım, evlendireceğim" diyordu. Açık pencereden bunu duyan Santa Nicholas bu yoksul aileye yardım etmeye karar verdi, yanında bulunan bir kese altını içeriye attı. Bu bir mucizeydi, kızlardan en büyüğü İsa'nın doğduğu gece olan 26 Aralık'ta evlendi. Diğer iki kız kardeş de birer yıl arayla aynı tarihte evlenince bu mutluluklar Santa Nicholas'a maledildi ve bundan sonra Noel Baba diye anılmaya başlandı.

Ölümünden sonra kentin zenginleri tarafından her Noel gecesi yoksullara armağanlar vermek bir gelenek halini aldı.

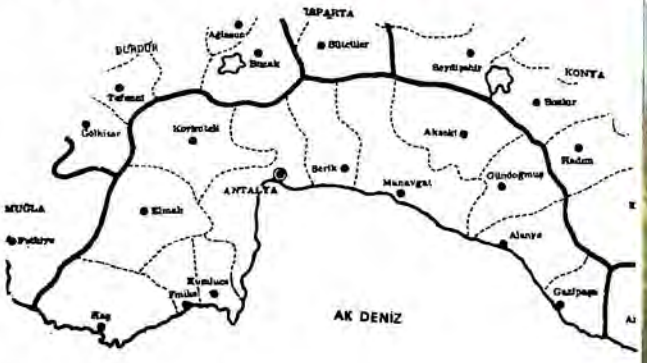

MANAVGAT

Antalya'nın 80 kilometre doğusunda yer alan ilçe iki bin 296 kilometrekare, yüzölçümü ile 50 bin nüfusa sahiptir. Pamuk, çeltik, susam, buğday başlıca ürünleridir.

Manavgat ilçesi aynı adı taşıyan şelalesi ile ün yapmıştır. Kaynaklarını Batı Toroslar'dan alan 78 kilometre uzunluğunda ırmağın üç-dört metre yükseklikten denize döküldüğü şelale, ilçe merkezinin 2.5 kilometre kuzeyindedir.

Şelalenin denize döküldüğü yerde genişlik 180, derinlik dört metreyi bulur. Buz gibi sularında alabalık bulunur, önemli bir turistik yöredir.

Manavgat ilçesinin önemli bir diğer yöresi merkezden altı kilometre güneybatıda yer alan Side'dir. "Nar" anlamına gelen Side, Selge kenti kalıntıları en önemli tarihi yerlerdir.

AKSEKİ

Romalılar döneminde Marulye ya da Marula isimleri ile anılan beyaz kayalardan oluşmuş setler halindedir. Adını Ak Seki kelimelerinin birleşmesinden aldığı sanılır.

Yüzölçümü iki bin 990 kilometrekare, nüfusu 26 bin olan Akseki Batı Toros Dağları'nın güney tarafında kalır.

İlçe, 1872 yılına kadar Alanya'ya bağlıydı. Antalya-Konya ve Alanya yolu üzerinde olduğu için Selçuklular döneminde bir konaklama merkezi olarak kullanılmıştır. En önemli tarihi eseri Sadrazam Yeğen Paşa'nın yaptırdığı kütüphanedir.

Akseki'de ekonomi ormancılığa dayanır. Bunun yanı sıra dericilik, hayvancılık, sebze ve meyve tarımı ile küçük el tezgâhlarında dokumacılık yapılır.

ALANYA

Bir yarımada üzerinde yer alan Alanya, savunmaya uygun konumu nedeniyle Hellenistik devirde ve Romalılar zamanında korsanlara sığınak olmuştur. M.Ö. II. yüzyılda Diadotos Tryphon'un yaptırdığı şato Roma İmparatoru Pompeius tarafından yıktırılınca kent korsanlardan kurtarıldı. Bizans devrinde tekrar gelişti ve etrafına surlar çevrildi. Selçuklu Hükümdarı Sultan Alâettin Keykubat 1220 yılında kaleyi kuşattı. Beyleri Kir Fard'tan teslim olunmasını isteyen halk, isteklerinin geri çevrilmesi üzerine kendiliklerinden kalenin anahtarını Sultan'a verdiler. Selçuklu Sultanı Kir Fard'ın kızı ile evlendi, karısına Mahperi, kızına da Aliye adını verdi. Kale yeniden yapıldı, kent Selçukluların donanma merkezi ve tersanesioldu. Alanya, II. Beyazıt zamanında Osmanlılara geçti.

Akdeniz Bölgesi'nin bu en önemli tarihi ve turistik merkezlerinden biri olan Alanya'nın yüzölçümü iki bin 32 kilometrekare ve nüfusu yaklaşık 45 bindir.

Alanya, muz, turunçgil, turfanda meyve ve sebze beldesidir.

SERİK

Antalya'ya 39 kilometre uzaklıkta yer alan ilçe eskiden Kökes adı ile anılırdı. Verimli topraklarında buğday, pamuk ve pirinç de yetişen ilçenin yüzölçümü 1.314 kilometrekare, nüfusu 50 bindir.

En önemli tarihi eseri Aspendos kenti harabeleridir. Dünyanın en iyi korunmuş tiyatrosunun ünü yurt sınırlarını aşmıştır. Aspendos'un dışında Silyon kenti harabeleri de görülmeye değerdir.

ELMALI

Antalya Körfezi'nin batısında, Teke yöresinin tam ortasını kaplayan Elmalı ilçesi 13. yüzyılda Orta Asya'dan gelen Türkler tarafından geliştirilmiştir.

Görülecek yerleri arasında Ömer Paşa Camii, Sinan-ı Ümmü Camii, Balbura kenti harebeleri, Arneai kenti harabeleri, Semahöyük, mağaralar yer alır.

Elmalı'nın yüzölçümü 1500 kilometrekare, nüfusu 35 bindir. Tahıl, ormancılık, hayvancılık başlıca gelir kaynağıdır.

FİNİKE

Tek bir bucaktan oluşan Finike ilçesinin yüzölçümü 992 kilometrekare, nüfusu 23 bindir. Burada da bölgenin diğer ilçelerinde olduğu gibi bitki örtüsü makidir.

Görülecek yerleri arasında Lymira, Arycanda ve İdebessos harabeleri sayılabilir.

Narenciye, susam ve pamuk tarımı önemlidir.

GAZİPAŞA

Yüzölçümü 600 kilometrekare, nüfusu 25 bin dolayındadır.

Ekonomisinde ormancılık ve hayvancılık önemli yer tutar. Görülecek yerler arasında Sellinus Harabeleri ve ünlü mağaraları yer alır. Mağaraları arasında Beyrebucak, Yeniköy, Cula Tepesi, Inal, Küllin en büyükleridir.

GÜNDOĞMUŞ

Yüzölçümü 1.307 kilometrekare, nüfusu 18 bindir. İlçe arazisi Batı Toroslardan güneybatıya doğru iner. Görülecek yerleri arasında ilçenin eski dönemlerdeki merkezi olan Eksere harabeleri ile Karadere'nin doğusundaki Gerede İni sayılabilir. Dağlık olan ilçede ormancılık önemlidir.

KAŞ

Eski adı Andifli olan ilçe küçük, güzel bir koyda kurulmuştur. Tarihi ve turistik önemi büyüktür. Yüzölçümü iki bin 199 kilometrekare, nüfusu 45 bindir. Ekonomik gelirinin büyük bölümü zeytin ve narenciyeden sağlanır.

Görülecek yerleri arasında Antiphellos harabeleri, Noel Baba Kilisesi ile mezarı, Demre'de (Myra) Kaya mezarları, İsinda, Aperlai, Apollonia, Nisa, Arsada, Granaria Hadriani, Candyba, Araksa, Arados, Andriake, Sura, Cyanea, Simena, Patara ve Xanthos kalıntı ve harabeleri yer alır.

KORKUTELİ

İlçe adını, II. Beyazıt'ın oğlu Sultan Korkut'tan alır. Yüzölçümü iki bin 461, nüfusu 42 bindir.

Cevizden yapılma mobilya işçiliğinin önem kazandığı ilçede görülecek yerler arasında Taş Medrese, Alaeddin Camii, Kuyucu Paşa Minaresi en önemlileri arasında yer alır.

KUMLUCA

Ormanlık bir araziye sahip ilçenin yüzölçümü 868 kilometrekare, nüfusu ise 66 bindir. Tahıl ve narenciye tarımı önemlidir. Görülecek yerleri arasında Rhodiapolis, Corydella ve Etenna harabeleri sayılabilir.

Antalya'nın geleneksel Altın Portakal Yarışması

ANTALYA'nın, bir diğer özelliği, ülkemizin en eski ve en uzun ömürlü film festivalini düzenlemesi. Temeli 1956 yılına kadar uzanan Antalya Şenliği'nin içinde yer alan Ulusal Altın Portakal Film Festivali, 1964 yılından beri süregeliyor.

1956 yılında, Devlet Tiyatroları'nın tarihî Aspendos Tiyatrosu'nda düzenlediği gösteriler, Antalya Şenliği'nin çıkış noktası oldu. 1960-1963 yıllarındaki aradan sonra, 1964 yılında bir de film yarışması eklenen şenlik, yeniden başlatıldı. 1974 yılından sonra ise fotoğraf, resim, karikatür, pul, dia gibi sergiler, satranç yarışmaları, folklor gösterileri, konserler eklenmeye başlanarak, her yıl bir yenilik, bir başka sanat dalında etkinlik göze çarpmaya başladı.

Antalya Şenliği içinde bu yıl 19'uncusunu kutladığımız Ulusal Altın Portakal Film Yarışması'nda bugüne dek 200'ün üzerinde film katıldı. Aradan geçen 9 yıl içinde 38 film, 16 kadın sanatçı, 16 erkek sanatçı, 32 yardımcı karakter oyuncusu, 16 senarist, 16 yönetmen, 16 müzik yapımcısı, 2 set ekibi, 2 ışık ekibi, 16 görüntü yönetmeni ödüllendirildi. 4 kez düzenlenen kısa film yarışmasında ise, 12 film Altın Portakal'a layık bulundu.

ULUSAL ALTIN PORTAKAL FİLM YARIŞMASINDA BUGÜNE DEK ÖDÜL ALAN FİLMLER

1964 Gurbet Kuşları (Altın Portakal)
1965 Aşk ve Kin (Altın Portakal)
Kısa Metraj Film: Bir Damla Suyun Hikâyesi
1966 Bozuk Düzen (Altın Portakal)
Kısa Metraj Dökümanter Film: Taşların Aşkı
1967 Dram Filmi: Zalimler (Altın Portakal)
Tarihî Film: Bir Millet Uyanıyor (Altın Portakal).

Komedi Filmi: Güzel Bir Gün İçin (Altın Portakal)
Kısa Metraj Dökümanter Film: Ay Doğarken
1968 İnce Cumali (Altın Portakal)
1969 (Birinciliğe değer film seçilemedi)
Kısa Metraj Film: Rüya Gibiydi.
1970 Bir Çirkin Adam
Kısa Metraj Dökümanter Film: Vurgun
1971 Ankara Ekspresi (Altın Portakal)
Kısa Metraj Film: Hasret
1972 Zulüm (Altın Portakal)
1973 Hayat mı Bu? (Altın Portakal)
Kısa Metraj Film: Yuva Hasreti
1974 Düğün (Altın Portakal)
1975 Endişe
1976 Deli Yusuf
1977 Kara Çarşaflı Gelin
Kısa Metraj Film: Safranbolu'da Zaman
1978 Maden

Kısa Metraj Film: Urartu'nun İki Mevsimi.
1981 (Birinciliğe değer film seçilemedi)
1982 Çirkinler de Sever (Altın Portakal)

Nerelerde kalınır

OTELLER

TALYA OTELİ
Fener Cad. Tlf: 5600
Banyolu 150 oda, kaloriferli, asansör, lokanta, klima, havuz, plaj, satış dükkânları, gece klüpleri

HOTEL PERGE
Perge Sok. 45 Tlf: 1432-2887
Banyolu 15 oda, kalorifer, lokanta, plaj

BÜYÜK OTEL
Hastane Cad. 63 Tlf: 1499-2548
Banyolu 42 oda, kalorifer

LARA OTEL
Plaj yolu Tlf: (Güzeloba 36)
Banyolu 60 oda, asansör, lokanta, plaj

TATOĞLU OTEL
Şarampol Cad. 200 Tlf: 2119-2798
Banyolu 36 oda, kalorifer

YAYLA PALAS
Ali Çetinkaya Cad. 22 Tlf: 1913-1921

MOTEL ALPAY
Güzel Cad. 1 Tel: 1373

YALÇIN OTEL
Hüsnü Karabas Cad. Tel: 4190

OTEL KERVAN
Şarampol Cad. 138 Tlf: 2044

MOTEL ANTALYA
Lara yolu 34 Tlf: 4609

ALANYA

MOTEL ALANTUR
Dimçayı Mevkii Tlf: (Alanya: 224-924)

BANANA MOTEL
Gazipaşa Cad. Tlf: (Alanya: 548)
Banyolu 116 oda, kalorifer, lokanta, plaj

MOTEL İNCEKUM
İncekum Tlf: 7
Banyolu 67 oda, lokanta, plaj

MOTEL YALIHAN
İncekum Tlf: 10
Banyolu 48 oda, lokanta, plaj

MOTEL ASPENDOS
Karaçaldı Mevkii Tlf: İncekum 010-4

MOTEL MERHABA
Keykubat Cad. Tel: (Alanya: 251)
Banyolu 62 oda, lokanta, plaj

YENİ MOTEL İNTERNASYONAL
Gazipaşa Cad. Tlf: (Alanya: 195)

MOTEL PANORAMA
Turistik Yol Tlf: (Alanya: 181-252)

BÜYÜK OTEL
Güllerpınar Mah. Tlf: (Alanya: 848-138)

KAPTAN OTELİ
İskele Cad. Tlf: (Alanya: 94)

ALAADDİN OTEL
Saray Mah. Tlf: (Alanya: 48)
Banyolu 108 oda, kalorifer, asansör

TURTAS MOTEL
Konaklı köyü Tlf: 15

HOTEL KENT
İskele Cad. Tlf: (Alanya: 833)

KEMER

KEMER TATİL KÖYÜ
Valtur Kemer Köyü

OLİMPOS MOTEL
Kemer Tlf: 29

KAŞ

MOTEL ANDİFLİ
Necipbey Cad. Tlf: (Kaş: 42)

HOTEL KOZA
Küçük Çakıl Plajı Tlf: (Kaş: 66)

MANAVGAT

ARIKAN PALAS
Alanya Caddesi

BÜLBÜL PALAS
Alanya Cad.

ÖZ PALAS
Atatürk Cad.

SİDE

MOTEL TURTEL
Side Tlf: 2-93
Banyolu 66 oda, kalorifer, lokanta, plaj

MOTEL CENNET (Athena)
Side Tlf:17
Banyolu 53 oda, kalorifer, lokanta, plaj

FİNİKE

ŞİRİN PALAS OTELİ
T.T.B. Sokağı Tlf: (Finike: 340)

KÖŞK OTEL
Sahil yolu

MERKEZ OTEL
27 Mayıs Caddesi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI
Sunar

Eski ve zengin bir tarihin mirasçısı...

Aspendos harebeleri...

ANTALYA'nın çok eski ve çok zengin bir tarihî vardır. Yaygın bir inanışa göre;2000 yıl önce Bergama Kralı II. Attalos, en gözde akıncılarını "**Gidin bana cenneti bulun!**" diye görevlendirip yola salmıştı. Akıncılar, bu emirle yola çıkıp, diyâr diyâr dolaşmışlar, en sonunda bugünkü Antalya'nın bulunduğu yere vardıklarında karşılarına çıkan eşsiz doğal güzellik karşısında cenneti nihayet bulduklarını kabul etmişlerdi. Buradan dört nala kalkıp Bergama'ya dönen akıncılar, kralın huzuruna varıp "**Emriniz üzere cenneti bulduk!**" demişlerdi. Kral Attalos, akıncılarının "cennet" dedikleri yeri bir de kendi gözleriyle görmek istemişti. Akıncılar, yine öne düşmüşler, Kral Attalos arkalarından ordularıyla onları izlemişti. Bugünkü Antalya'nın bulunduğu yere vardıklarında Kral Attalos da cennete geldiğini sanmış ve burada derhal büyük bir kent kurulmasını buyurmuştu.

Antalya çevresinin tarihî ise, daha eskilere; Hititler'e kadar uzanmaktadır. O zamanlar Pamfilya adıyla anılan bölge Disidya ve Lidya'yı da içine alırdı. Grekler Ege Denizi'ndeki adalardan Pamfilya'ya sık sık göçerler, ancak yeni yeni kentler kuracaklarına Aspendos ve Side gibi büyük kentlere yerleşmeyi tercih ederlerdi. Bu yöre daha sonra Lidya Kralı Kroisos tarafından Lidya toprakları içine katıldı. Daha sonra Persler ve Büyük İskender buralara hâkim oldular. Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içinde bulunan bu topraklar, Büyük İskender'in ölümünden sonra onun en yakın silâh arkadaşlarından General Antigonos'un payına düştü. Sonra Romalılar gelip buralara yerleştiler. Sonra Romalılara hısım olan Bergamalılar, buralara sarkıp Attaleia kentini kurdular burada. Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra Anadolu topraklarının pek büyük bir bölümü gibi burası da Bizans'ın malı oldu. 1071 Malazgirt zaferinden sonra Anadolu'nun kapılarını açan Türklerin buralara kadar ulaştıkları görüldü. Zaman zaman Selçuklu Türklerinin şiddetli akınlarına uğrayan bu topraklar, nihâyet 1207 yılında Selçuklu Sultanı Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından boydan boya fethedildi.

Antalya Selçuklular zamanında pek önemli bir merkez oldu. Onlarla başlayan Türk egemenliğini daha sonraları Hamidoğulları, İlhanlılar, Tekeoğulları gibi Türk beylikleri sürdürdüler. Nihayet, 1392 yılında Yıldırım Bayezid tarafından bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı.

Antalya, I. Dünya Savaşı sonunda İtalyanlar tarafından işgâl edildiyse de bu uzun sürmedi, 9 Temmuz 1922 günü yine Türklere teslim edildi. Ve Cumhuriyet döneminde il hâline getirildi.

Antalya ve çevresinin her karış toprağı tarihin paha biçilmez zenginlikleriyle doludur.

ANTALYA 4886 — 6120 — 6121
GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Antalya folklorunda zeybek önemli yer tutar

İl merkezindeki tarihi eser ve yerler

BALİBEY CAMİİ: Osmanlı dönemi yapısı olan küçük fakat pek güzel bir mimariye sahip camidir. İbadete açık bulunmaktadır.

HADRİANUS KAPISI: Roma'nın ünlü ve güçlü İmparatoru Hadrianus'un Antalya'yı ziyareti şerefine yaptırılmış üç gözden ibaret bir zafer kapısıdır. İki yanında iki de burç yükselmektedir. Mermerden yapılan zafer kapısı, Korint stilinde sütunlarla süslüdür. Aslında 8 metre yüksekliğinde inşa edilen bu kapının bazı kısımları kırıldığından, irtifası alçalmış bulunmaktadır. Hadrianus Kapısı, Antalya il merkezinin tam ortasında yeralmaktadır.

HIDIRLIK KULESİ: Antalya kentini çevreleyen surların Güneydoğu Köşesi'nde yükselen iki katlı bir kuledir. Alt kısmı kare, üstü silindir biçimindedir. Roma çağı ileri gelenlerinden birinin mezarı olarak inşa edildiği söylenirse de bunun bir deniz feneri olarak yapılmış olması akla daha yakın gelmektedir.

KARATAY CAMİİ: Selçuklu vezirlerinden Karatay tarafından 1250 yılında yaptırıldığı bilinmektedir. Antalya'daki en güzel Selçuklu eserlerinden biridir. Mihrabı ve giriş kapısının işçilik bakımından da pek büyük değer taşıdığı görülür. Yanında Medresesi yer almaktadır.

KESİK MİNARE: V. yüzyıl yapısı olan Panaghia kilisesinden camie çevrilmiştir. Minaresinin üst kısmı yıkık bulunduğundan "Kesik Minare" adıyla anılmaktadır. Harap bir durumda bulunmaktadır.

TEKELİOĞLU KÜTÜPHANESİ: Tarihî binası kadar içindeki birbirinden değerli el yazması kitaplarla da büyük bir zenginlik arzeder.

YİVLİ MİNARE: Antalya il merkezinin tam ortasındadır. Eski bir Bizans kilisesi iken, Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat tarafından camiye çevrilmiştir. Tuğladan yapılmış ve üstü mavi çinilerle kaplanmış minaresi ayrı bir güzellik ve özellik arzeder. Minare, yukarıdan aşağıya oluklu olduğundan, "Yivli Minare" adıyla anılmaktadır. Cami hâlen Antalya Arkeoloji Müzesi olarak kullanılmaktadır.

DİĞERLERİ: Antalya il merkezinde ayrıca Hacı Naim Medresesi, Tekeli Mahmut Paşa Camii, Kuyucu Murat Paşa Camii ve Müsellim Camii gibi tarihî eserler de bulunmaktadır.

ALANYA

Antalya'nın en önemli ilçelerinden ve en güzel köşelerinden biri olan Alanya da zengin bir tarihe sahiptir. Tarihî adı Korkesion olan Alanya, tarihin pek eski ve ünlü kentlerinden biri olmak özelliğini taşır.

Alanya'daki belli-başlı tarihî zenginlikler şunlardır:

AKŞEBE SULTAN MESCİDİ: 1230 yılında inşa olunmuş bir Selçuklu eseridir. Yanında Akşebe Sultan'ın türbesi bulunmaktadır. Türbe içindeki sanduka Selçuklu el işçiliği sanatının nefis örnekleriyle süslüdür.

ALÂEDDİN CAMİİ: Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubat tarafından yaptırıldığından bu büyük sultanın adını taşımaktadır.

BEDESTEN: Yapılış tarihi kesinlikle bilinmemesine rağmen, Selçuklu yapısı olduğu tahmin edilmektedir.

DENİZ FENERİ: Alanya'da denize doğru bir yarımada şeklinde uzanan yüksek tepenin üzerindedir. Nevşehirli Damad İbrahim Paşa tarafından, 1720 yılında yaptırılan fener, Akdeniz'den gelip geçen gemilere uzun yıllar yol göstermiştir.

EMİR BEDREDDİN CAMİİ: Selçuklu devrinden kalma ahşap bir camidir. Andızlı Cami adıyla da anılmaktadır. Alanya'nın en eski camilerinden biridir.

KALE: Önceki çağlar kalıntılarından yararlanılmak suretiyle, 1226-1231 yılları arasında Selçuklular tarafından inşa olunmuştur. Limana ve kente tamamen hâkim bir nokta üzerinde yükselen kale, sağlam ve görkemli bir manzara arzeder.

KIZILKULE: Liman tarafındaki surların kuzey ucunda ve denizin hemen yanındadır. 1225 yılında Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır. Koyu kırmızı renkte tuğladan yapılmış olduğundan, "Kızılkule" adıyla anılmaktadır. Alâiye tersanesi bugün dahi yelkenli teknelerin yapımında kullanılmaktadır.

ASPENDOS

Antalya il merkezinin 48 kilometre doğusunda, biri büyük diğeri küçük iki tepenin üzerinde kurulmuş, tarihin pek önemli kentlerinden biridir. "Belkis" adıyla da anılan kentin tarihi pek eskilere kadar uzanır. Dünyanın en büyük ve en iyi korunmuş durumdaki tarihî tiyatrolarından biri buradadır. Milâttan sonra II. yüzyılda Mimar Zenon tarafından yapılmış olan tarihî tiyatro, 15.000 kişiyi rahatça alabilecek durumdadır. İki katlı sahnesi ve auditorium'u (seyirci basamakları) ve pek çok odaları bulunan tiyatro, fevkalâde bir akustiğe sahiptir. Sahnesinin zeminine hafifçe bırakılan bir ping-pong topunun sesini auditorium'un en üst sıralarından rahatça işitmek mümkündür. Tiyatronun Selçuklular devrinde kervansaray olarak kullanıldığı bilinmektedir.

Aspendos akropolünde ayrıca agora, bazilika, nymphaeum ve odeon da yeralmaktadır.

DEMRE

Tarihî adı Myra olan kent, Kale bucağı yakınında ve denize oldukça yakın bir noktadır. Milâttan önce, IV. yüzyılda kurulduğu sanılmaktadır. Likya devrine ait kaya mezarları da bunu doğrulamaktadır. Zamanın ünlü kentlerinden biri olan Myra, Hıristiyanlık döneminde de önem ve değerini bir kat daha arttırdı. Noel Baba'nın buradaki mezarı, Demre'yi Hıristiyanlık âleminde kutsallaştırmakla kalmamış, her yıl onbinlerce turisti de buraya çeken bir manevî değer vermiştir.

KAŞ

Tarihî adı Antiphellus olan bu kentte Hellenistik çağdan başka Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntılara da rastlanmaktadır. Bunlar arasında en önemlisi, Hellenistik çağdan kalma tiyatro anfisidir.

SİDE

Antalya'nın 78 kilometre doğusunda, çok eski bir tarihe sahip önemli bir kenttir. Pamfilya eyaletinin önemli bir doğal limanı olan Side'nin Romalılar devrinde de büyük önem ve değerini koruduğu bilinmektedir. Bu döneme ait en önemli tarih izleri 25.000 kişilik tiyatro anfisi ile Roma tapınağı kalıntılarıdır. Ayrıca, M.Ö. III. yüzyıla ait Athena tapınağı, Bizans yapısı bazilika, Roma dönemi yapıları olan agora, hamam ve mezarlık yörenin en ilginç tarihî eserleri arasındadır. Side, aynı zamanda tarihin en ünlü kadın hükümdarı Kleopatra'nın sık sık geldiği, deniz banyosu yaptığı ve grubu seyretmekten pek hoşlandığı bir beldedir de.

TERMESSOS

Antalya il merkezinin 30 kilometre kadar batısında ve yüksek tepeler üzerinde kurulmuş tarihî bir kenttir. Termessos kenti, gizli dağ yolları, dehlizleri, agorasindaki heykelleri ve nekropolü ile ünlüdür. 4200 kişilik küçük tiyatrosu da günümüze kadar ulaşan kalıntılar arasındadır.

YANARTAŞ

İl merkezinin güneybatısında, Finike ilçesinin Adrasan Burnu'nun gerisinde, deniz seviyesinden 50 metre kadar yüksekte tarihî Olimpia kenti bulunmaktadır. Bu tarihî kentin 7 kilometre kadar batısındaki Çıralı mevkiinden ötede bir "Yanartaş" alevi, yüzyıllardan beri sönmeden yanmaktadır. Yunan mitolojisine göre, bir av sırasında kazaen kardeşini öldürdüğü için ülkesinden kovulan ve Likya'ya gelen Prens Bellerophontes bu havaliyi tehdit eden bir ejderhayı uçan at Pegasus'a binerek öldürmüştü.

Hiç sönmeden yanan alevin bu ejderhanın ağzından fışkıran alev olduğunu yazar mitoloji. Bu alev aynı zamanda Olimpiyat Oyunları'nın ilk kutsal alevi olması bakımından da ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Bu nedenle hal arasında "Yanartaş" adıyla anılan bu yöre ile buradaki tarihî Olimpia kenti, yalnız tarih açısından değil, günümüzde turizm açısından da büyük önemi haizdir.

İl merkezindeki Hadrianus kapısı yanısıra Eski Liman ve kale içindeki evler de görülmeye değer...

Doğal güzellikler ve mağaralar

DÜDEN ŞELALERİ: Kent 50-60 m. yükseklikteki düdenler üzerinde kurulduğundan, bazı ırmaklar toprak altından, bazıları da çok yüksek kıyıdan denize dökülürler. En önemlileri olan Düden çavlanları, kentin doğusundadır ve denize muhteşem bir görünümle dökülürler.

MANAVGAT: Türkiye'nin en geniş ve en çok su akıtan şelalesi, ilçeden iki kilometre kadar içerdedir.

PLAJLARI: Kent'ten iki km. uzaklıktaki Lara plajı modern kuruluşları ile, yazkış turistlerin devamlı dinlenme yerlerindendir.

KONYAALTI: Kabinler ve plaj evleri bulunur.

KEMER: Kente 35 kilometre uzaklıktadır.

KEPEZ: İle uzaklığı 15 km.'dir. Kıyıdan içerde, orman ortasındadır.

DAMLATAŞ MAĞARASI: Alanya'dadır. İlçeye uzaklığı bir kilometre kadardır. Yüksekliği 15 metre olan mağarada sarkıt ve dikitler bulunur. İçi loş ve fazla rutubetlidir. Astım'a iyi geldiği kabul edilir.

KARAİN: Antalya'nın 27 kilometre kuzeybatısın'a Yağcı köyü içindedir. Denizden 650 metre yükseklikte Türkiye'nin bilinen eski yerleşim yeridir.

BELDİBİ: Antalya - Kemer yolu üzerinde Karain kadar eski bir sığınaktır.

FOSFORLU MAĞARA: Alanya Kalesi'nin batı yamacında deniz mağarası. Su ve güneş ışınları doyulmaz renkler oluşturur.

Antalya ve çevresi el sanatlarında "kilim dokumacılığı...

Zeybek oyunları çevrede farklı adlar ve formlar içinde oynanır. Oyunlar genellikle kızlar ve erkekler tarafından ayrı, ayrı oynanır. Yörenin özel çalgıları "sipsi", "ıklığ" ve "yörük kemençesi"dir. "Sipsi" kartal kanadından, "ıklığ" balkabağından yapılır. "Yörük kemençesi" ise at kuyruğundan yapılan yayla çalınır... Kadınlar oyunlarında tef ve darbuka erkekler, davul, zurnasız, bağlama kullanır.

ANTALYA yöresinde ileri uygarlıklara sahip topluluklar yaşamıştır. Türk boylarının yöreye gelip yerleşmeleriyle başlayan kültür birikimlerini bugün de canlılığı ile bulmak mümkün olmaktadır.

Folklorun göze ve kulağa etkileyen en önemli unsurlarından birini teşkil eden halk oyunları bu yörede değişik biçimlerde yansımaktadır. Ege yöresinin "Zeybek", "Sema", "Bengi" Güneybatı ve Akdeniz yöresinin bir kısmını kapsayan "Teke" yöresi oyunlarının Antalya yöresi oyunlarını etkisi altında bıraktığı görülmektedir.

Antalya Kültür ve Turizm Bölge Müdürlüğü'nden Hüseyin Çimri'nin araştırmalarına göre yöre folkloru içinde en ilginç olanı "Zeybek" oyunlarıdır. Bunlar araştırmacıya göre bölgenin çeşitli yerlerinde farklı adlar ve formlar içinde oynanmaktadır.

Antalya yöresinde oyunlar genellikle kızlar ve erkekler tarafından ayrı ayrı oynanmaktadır. Kapalı yerlerde oynanan kadın oyunlarında daha çok türküler söylenir. Kadın oyunlarında tef ve darbuka, erkek oyunlarında ise davul, zurna saz, bağlama ve ıklığ egemendir.

Dağ köylerinde "Sema" ve "Kırklar" denilen halk oyunlarına rastlanmaktadır.

OYUNLAR

Teke Zortlaması, Gabardıç, Efem Belâlı (Karakuy Beşkaza Zeybeği), Afşar Zeybeği, Sarı Zeybek, Yayla Yolları, Kasım Zeybeği, Bozove Zeybeği, Alyazmam Zeybeği, ve Topal oyunları yörenin sevilen oyunları arasındadır.

GİYSİLER

Kızlar: Başlık giyerler. Başlığın üzerinde oyalı yazma denilen bir baş örtüsü görülür. Vücutta (Sitare) diye anılan bir üç etek vardır. İçte giyilen (Göynek mintan şilebezine benzeyen, el dokuması özel bir kumaştır. Üç eteğin üzerinde yörenin özelliğini gösteren motifler bulunan kadifeden yapılma kızkebesi giyilir. Şalvar ile üç etek aynı renk ve desendedir. Ayakta deriden yapılma çarık ve renkli yün çorap vardır.

Erkekler: Başta fes vardır. Fesin üzerine Alanya işi denilen poşu bağlanır. Vücutta dik çizgili, hâkim yakalı, önü kapalı mintan bulunur. Belde Trablus kuşak koltuk altına kadar sıkıca sarılır ve üstüne kolan bağlanır. Şalvar keçi kılından özel olarak dokunmuştur. "Çakşır" veya "Çaşır" denilir. Altı dar, üstü geniştir. Ayakta yün ve keçi kılından yapılma, dize kadar gelen çorap ve deriden yapılma çarık vardır.

Özel yemekleri

Hibeş, Keşkek, Labada, Arap aşı, Domates Civesi, Göleviz, Ayranlı gibi yemekler yörenin en sevilen yemekleridir. Turunç ve patlıcan reçeli ünlüdür.

Labada, geniş; uzun yapraklı bir bitkidir. Sarması yapılır. Bulgurla pişirilir. Soğan, domates tereyağda kavrulur. Labadalar yıkanır ve küçük küçük doğranır. Ateşten ineceğine yakın, dereotu, bulgur sarmısak ilâve edilir. Hazırlanan bu iç yaprak dolması şeklinde de sarılabilir.

ceşehzadeyi öldürmek istediyse de kıyamadı. Fakat onu başı aslan başı, vücudu keçi beden, arkası yılan olan ve ağzından burnundan ateş püsküren Chimera adındaki ejderha ile dövüşmeye gönderdi. Tanrı Zeüs şehzadeye acıdı ve ona Pegase denilen kanatlı atı gönderdi. Şehzade bu ata binerek ejderha ile karşılaştı. Ejderha şehzadeye saldırınca at havalandı ve yere inerken şehzade mızrağı ile ejderhaya öyle bir vurdu ki, ejderin vücudu yere gömüldü. Fakat alevden dili meydanda kaldı."

YÖRESEL ÇALGILAR

Sipsi: Boyu 20-22 santim ve 1.5 oktav ses genişliği olan nefesli bir müzik âletidir. Kartal kanadından yapılan bu müzik âleti günümüzde kartal kanadı ender bulunduğu için sazlıkta yetişen kamışlardan yapılmaktadır.

Yörük Kemançesi: Kurumuş bağırsaktan oluşan üç telli, oyma tahta tekneli, at kuyruğundan yapılan yayla çalınır. 2 oktav ses genişliği olan bir çalgıdır.

Ikliğ, Tekne kısmı su kabağının yapılır. At kuyruğundan oluşmuş bir yayla çalınan bir müzik âletidir.

ATASÖZLERİ

— "Akıllı olsaydı her sakallı kişi
Sakallılara danışırdı her işi"

"— Âlim olmak istersen al kalemi, durma yaz.
Cahil olmak istersen al kalemi durma kaz."

— "Akıl toprak değil, herkes başına savura."
—" Aç esner tok geğirir."
— "Düğün sesle, ölü yasla yakışır."

BEDDUALAR

— "Kansercilerden gidesice
— "Evinde baykuşlar öte"
"— Ölücağan kalksın inşallah"
"— Naha kurşun önüne gelesice"

TÜRKÜ

Antalya'nın mor üzümü
Severler boynu uzun
İmamın küçük kızını
Sarsam ne zaman, ne zaman
Sevsem ne zaman, ne zaman

Gökte yıldız yüzaltmış
Mevlam neler yaratmış
Anasını çerden çöpten,
Kızını hur-i melek yaratmış

BATIL İNANÇLAR

"— Yemek sofrasına yakın oturmayanlar hasretine kavuşamazlarmış."
"—Ayakta yemek yenirse evin bereketi kaçarmış."
"— Suyu üç yudumla içmeliymiş."

MANİ

Halkın sevgisini, nefretini dile getiren maniler yörede genellikle düğünlerde bayramlarda ve diğer toplantılarda söylenir.

"Allah yaparsa işini
Mermere geçirtir dişini
Allah yapmazsa işini
Muhallebi yerken kırır dişini"

"Arı kuşu dudu olmaz
Bir antar şeker yese
Serçe kuşu bülbül olmaz
Girse altın kafese"

DUALAR

— "Gönlüne göre versin"
— "Allahtan sıska, ne yapsın Musa."
-" Benim adım da Abdurrahman ama, o kadar uzun değil."

DEYİMLER

"Ene": Hayret, şaşkınlık ifade eder.
"Gari": Artık.
"Zeli": Sefil.
"İyime gitti": Hoşuma gitti.
"Zıbın": Don.
"Pürsüz": Yapraksız.

Antalya yöresinden ünlü ozanlar yetişmiştir. Rükni, Hüsnü ve Tahtalızade Ali Rahmi saz şairleridir. Arif Rüştü Görgün'ün "Alanya Şarkısı" adlı eseri vardır. Fitnat hanım, Lale devrinin ünlü şairi Nedim'le birlikte yaşamıştır. Gazelleri ünlüdür.

BİR EFSANE

Antalya'nın Tekirova yakınında Chimera denilen yerde, tarih öncesi çağlardan beri durmadan fışkırıp yanan bir gaz vardır. Bu alevin efsanesini Şair Homeros Truva Muharebesi'nde Yunanlı rakibi Diyomedes'e meydan okuyan Truvalılara yar için gelmiş Licyalı Glavkos adına bir savaşçıya söyletir:

"Epir Kralı'nın iki oğlu vardır. Bu iki şehzade avlanırken biri diğerini kaza ile öldürür. Talihsiz şehzade bunun üzerine Epir'den sürülür. Anadolu'ya geçerek Argos Kralı'nın yanına sığınır. Şehzade ilahların öğünerek yarattığı bir erkek güzelidir. Kralın karısı şehzadeye ilk görüşte âşık olmuş, fakat şehzade iltica ettiği bir hükümdarın karısı ile münasebette bulunmayı asaletine yediremediği için kraliçeye yüz vermemiştir. Buna son derecede öfkelenen kraliçe şehzadeye iftira etmiştir ve kocasına (Öl ey Kral, yahut gebert şehzadeyi. O ki gönlüm olmadan beni aşkı ile sarmak istedi) demiş. Bunu işiten kral çok hiddetlenmiş ve misafirini hemen öldürmek istemiştir. Fakat sarayına sığınan bir mülteciyi öldürmeyi asaletine yediremediği için onun, öldürürsün diye elinde birbiri üstüne katlanmadan levhalarla, uğursuz ve ölüm getiren işaretlerle yazılmış bir mektup vererek Licya Kralı olan kayınbabasına göndermiştir. Şehzade Licya'ya Xanthos nehrinin kenarına geldiği zaman ihtiyar hükümdar misafirine sevgi ve saygı gösterdi. dokuz gün ağırladı ve dokuz inek kurban etti. Nihayet gül parmaklı şafak onuncu kere görülünce şehzadeden damadının gönderdiği işareti görmek istedi. Bu işaretleri görün

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 10 metre olarak kabul edilen Antalya'da yazlar hem uzun hem de sıcaktır. Kışlar bile ılığa yakın serinlikte geçer. Yazın hiç görülmeyen yağmur baharlarda sağanak halinde yağar. Yılın ancak 40-50 günü kapalı ve yağışlıdır. Geri kalan 300 günden fazlası güneşli, açık ve az bulutlu geçer. Yılın en az dokuz ayı denize girilebilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Tarih ve doğa zenginliklerinin sarmaş dolaş olduğu Akdeniz'in en güzel şehirlerinden biri Antalya, yurdumuzun en önemli turizm merkezlerindendir.Kara, deniz ve hava ulaşım olanaklarının sağlanmasıyla, bölgenin tarımsal ürünleri değerlenmiş, tarih ve doğa zenginlikleri önce iç, özellikle son yıllarda geniş ölçüde dış turizme açılmıştır.

Türk Ticaret Bankası 1954 yılından beri 28 yıldır Antalyalılara banka hizmetlerini en iyi şekilde sunmaktadır.

Antalya il merkez şubeleri:
Antalya-Muratpaşa
Antalya il şubeleri:
Alanya, Demre, Elmalı, Finike, Gazipaşa, Hasyurt, Kumluca, Manavgat, Serik,Turunçova

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ANTALYASPOR, BU SEZON 1. LİGE ÇIKTI

Batı Akdeniz bölgesinin en sevilen, en tutulan, her zaman coşku ile alkışlanan takımı ANTALYASPOR onbirini, bu sezonun ilk maçında Ali Sami Yen Stadı'nda FENERBAHÇE maçından önce foto muhabirlerine poz verirken görüyorsunuz... Antalyaspor bu maçı 1—1 kapamış, ancak ondan sonraki deplasmanlarda puan alamamıştır.

Geçen yıl İkinci Lig'de bütün maçlarını tam bir final havası içinde oynayan Antalyaspor'un bu başarısında en büyük etken, yüzlerce otobüs dolusu taraftarın Antalyaspor'u sonuna kadar desteklemesi, candan alkışlaması olmuştur. Aynı heyecana sahip Antalyasporlular bu yıl da takımlarının başarılı olması için hançerelerini yırtıp, avuçlarını patlatıyorlar.

Spor tarihi çok eskiye dayanır...

ANTALYA, OLİMPİYAT ŞAMPİYONU ÇIKARAN İLLERİMİZDENDİR

ANTALYA ilimizde sporun tarihi çok eskilere dayanmasına rağmen, Antalya yöresinde çok eski yıllardan beri başta güreş olmak üzere bazı sporların yapıldığı görülür.

Antalya bölgesinde spor faaliyeti halkevlerinin kuruluşu ve onu izleyen Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün oluşturulması ile canlandı.

Antalya bölgesinde futbol, güreş, boks gibi sporlar ön planda yer alırken, birbiri ardına kurulan spor kulüpleri, sporu ve sporcuyu teşvik ettiler.

İlkışık Gençlikspor, Demirspor, Yeni Suspor, Esnafspor, Yolspor, Demirspor, Poplinspor ve Torosspor kulüpleri Antalya sporuna önemli katkılarda bulundular.

Antalya ilinin adını taşıyacak spor kulübünün kurulması yolundaki ilk çalışmalar, 1965 yılının sonunda başladı. Antalya'nın spora gönül vermiş kişilerinin olumlu çalışmaları sonunda, 1966 yılında kırmızı-beyaz renkleri alan Antalyaspor Kulübü kuruldu. Kulübe amblem olarak Antalya'ya simge olmuş Yivli Minare'yi seçti.

Kırmızı-Beyaz formalı Antalyasor Kulübü'nün futbol takımı, 1966-67 sezonundan itibaren Türkiye İkinci Ligi'ne dahil oldu. Antalyaspor futbol takımı, 1981-82 sezonunda Turkiye İkinci Ligi'nde grup şampiyonu olarak Türkiye Birinci Ligi'ne katılma hakkını elde etti.

Bu arada hemen belirtmek yerinde olacak, Antalya, olimpiyat şampiyonu çıkartmış bölgeler arasına girme mutluluğuna erişti. Antalya'dan yetişen güreşçi İsmail Ogan, olimpiyat şampiyonluğu kürsüsünde İstiklâl Marşımızı dinletti...

Antalya bölgesinden yetişen judocu Mehmet Avcı, Balkan şampiyonasında altın madalyayı Türkiye'ye getiren sporcularımız arasında yer alıyor.

Millî formayı taşıyan Antalyalı sporculara baktığımızda, güreşte Ziya Atalay, Ali Yılmaz, Turhan Çetin'i görüyoruz. Turhan Çetin, atletizmde de millî olmuş sporcular arasında. Atletizmde millî formayı taşıyan diğer Antalyalılar, Feridun Uzun, Mehmet Hacıarofoğlu, İlhami Kaplan, Bekir Çetinkaya, Osman Ali Candan, Burhanettin Kılıç, Nuri Koyuntürk, Yusuf Söğütlü, futbolcu Fevzi Büyükyıldırım A Millî, Erdal Akpınar Genç Millî takımda oynayan sporcular. Mehmet Avcı judoda, Sergül Özer, Uğur Özaltın, Ali Şekerci, eskrimde İsmail Koçak, yüzmede Ay-Yıldızlı formayı giyme başarısını elde edenler.

Atletizmde Ayşe Demir, Gülgün Özlü, Hülya Çayır, Musa Demir, Ahmet Çetinkaya, Salih Çapa, Adnan Şimşek, Sinan Duru, boksta Mustafa Fındık, judoda Metin Tatlı, Nesrin Tatlı, Atilla Akıncı, Hakan Alaoğlu, Yalçın İncebatan, Süreyya Önder Türkiye birincilikerini Antalya'ya getiren sporcular...

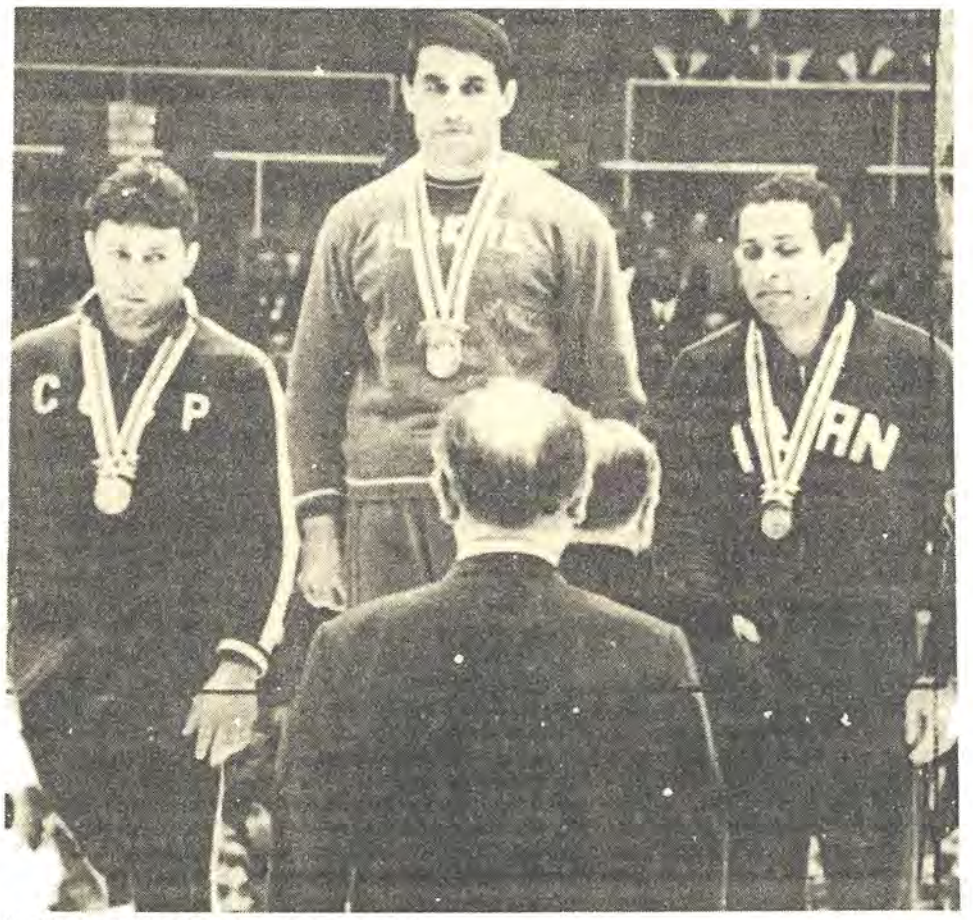

OLİMPİYAT ŞAMPİYONU İSMAİL OGAN

Antalya'nın yetiştirdiği ünlü sporculardan biri de İsmail Ogan'dır... Dünya minderlerinde yıllarca Türkiye'yi temsil eden İsmail Ogan'ın en büyük başarısı bütün rakiplerini tek tek yenerek şampiyon olduğu 1964 Tokyo Olimpiyatları'dır... Tokyo'da altın madalyayı elde eden İsmail Ogan sağında Sovyet, solunda İranlı güreşçinin arasında şeref kürsüsünde İstiklâl Marşımızı dinletirken...

SPOR KULÜPLERİ

ANTALYA: 20-2-1966'da kuruldu. Renkleri Kırmızı-Beyaz, Antalya'yı Birinci Türkiye Ligi'nde temsil ediyor.
AKSEKİSPOR: 25-7-1958'de kuruldu. Renkleri Sarı-Kırmızı
ALANYASPOR: 10-9-1982'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Turuncu
ANTBİRLİK: 26-5-1981'de kuruldu. Renkleri Mavi-Kırmızı
BASTAŞSPOR: 20-3-1979'da kuruldu. Renkleri Mavi-Beyaz
BOZTEPESPOR: 11-11-1968'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Yeşil
ÇANDIRSPOR: 30-7-1981'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Mavi
OLİMPOSSPOR: 29-7-1980'de kuruldu. Renkleri Turuncu-Mavi
ÇİMTURSPOR: 20-6-1980'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz
DSİ.SPOR: 22-8-1982'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz
40 GÖZSPOR: 6-11-1967'de kuruldu. Renkleri Siyah-Beyaz
DEMİRSPOR: 9-6-1982'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz
ELMALISPOR: 5-10-1950'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Beyaz
FİNİKESPOR: 16-9-1955'te kuruldu. Renkleri Yeşil-Turuncu
GAZİPAŞASPOR: 28-5-1979'da kuruldu. Renkleri Mavi-Beyaz
GÜZELYALISPOR: 29-7-1980'de kuruldu. Renkleri turuncu-Mavi
KORKUTELİSPOR: 28-2-1956'da kuruldu. Renkleri-Sarı-Yeşil
KUMLUCASPOR: 29-5-1980'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Yeşil
MANAVGATSPOR: 14-2-1976'da kuruldu. Renkleri Mavi-Beyaz
PİLSPOR: 18-7-1975'te kuruldu. Renkleri Sarı-Lâcivert
GENÇLİKSPOR: 15-10-1975'te kuruldu. Renkleri Sarı-Kırmızı
ORMANSPOR: 26-12-1978'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Kahverengi
SİTESPOR: 13-7-1979'da kuruldu. Renkleri Lacivert-Beyaz
SAĞIR VE DİLSİZSPOR: 4-1-1982'de kuruldu. Renkleri Beyaz-Kırmızı
FERİKSPOR: 25-2-1955'te kuruldu. Renkleri Beyaz-Yeşil
SÜMERSPOR: 9-3-1982'de kuruldu. Renkleri Beyaz-Mavi
TALYASPOR: 6-6-1980'de kuruldu. Renkleri Beyaz-Mavi
YAPI ONYEDİSPOR: 5-1-1980'de kuruldu. Renkleri Beyaz-Mavi
YOLSPOR: 14-5-1980'de kuruldu. Renkleri Turuncu-Siyah

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Hüseyin Tuncer
Adresi: Fevzi Çakmak Caddesi No: 6 Antalya
Telefon numaraları: 12486, 11744
Memur sayısı: 69
İşçi sayısı: 7
Faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, voleybol, yüzme, futbol, masatenisi, , sualtı, judo, boks, güreş, cimnastik, bisiklet, eskrim, yelken, hentbol
Lisanslı sporcu sayısı: 93 bayan, 2239 erkek
İl merkezindeki spor tesisleri: Atatürk Stadı 10.000 kişilik, Atatürk Spor Salonu 2000 kişilik, 100. Yıl Yüzme Havuzu 500 kişilik.
İlçelerdeki spor tesisleri: Elmalı Spor Salonu 500 kişilik, Çerik Spor Salonu 500 kişilik, Manavgat 100. Yıl Spor Salonu 500 kişilik, Akseki Atatürk Stadı 2000 kişilik, Korkuteli Stadı 2000 kişilik, Finike 100. Yıl Stadı 2000 kişilik, Alanya Stadı 2000 kişilik, (inşaatı devam ediyor.
1982 yılı bütçesi: 46 milyon lira.

Seracılık, narenciye ve turizm Antalya ekonomisinin bel kemiği...

1980 yılı istatistiklerinin ortaya çıkardığı verilere göre, Antalya'da gayrisafi hâsılanın yüzde 39.6'sı tarım sektörü tarafından sağlanmaktadır.

Sanayiin payı ise yüzde 9.8'dir. Genellikle —Türkiye ölçüsünde— modern gereçlerle yapılan tarımın ağırlığını "sebzecilik" taşımaktadır. İklimin çok uygun olduğu ve yılda iki kez ürün elde edilebilen bu ilimizde 53.994 sera mevcuttur. Sebzecilikten yılda on milyar lirayı aşkın gelir elde edildiği hesaplanmıştır.

İlde 15 bini aşkın traktör faaliyet halindedir. Nüfusun yüzde 77'si tarım ile uğraşmaktadır. Seralarda yetiştirilen turfanda sebzeler, büyük kentlerimizin ihtiyacının büyük bir kısmını karşılamaktadır. İlde limon, portakal, muz, pamuk, susam ve yer fıstığı yetişmekte, nisbeten kara ikliminin hüküm sürdüğü bölgelerde ise tahıl tarımı yapılmaktadır. Tüm ekili toprağın yüzde 34'ü 10-30 dekar arasındaki küçük işletmelerde yapılmaktadır. Yüzde 59'luk bölüm ise 51-500 dekarlık orta boy işletmelere aittir.

İl topraklarının yüzde 58'ini kaplayan ormanların da, Antalya'nın ekonomik yaşamında büyük rol oynadığı görülmektedir.

İstihdam bakımından tarımdan sonra ikinci yeri "hizmetler sektörü" almaktadır. Turizm kuruluşlarının gittikçe artması yüzünden nüfusun yüzde 15'lik bölümü bu alanda çalışmaktadır.

Turistik özellikleri ve olanakları, bu ilimizin imalât sanayii bakımından gelişmesini gereksiz kılmıştır. Nüfusun sadece yüzde 4.5'lik bir bölümü bu alanda çalışmaktadır. Sanayi işletmelerinin yüzde 80'lik bölümü il merkezindedir. Başlıca sanayi işletmeleri 1308 kişinin çalıştığı Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası, Aksu İplik Fabrikası, Antbirlik'e ait çırçır fabrikaları, elektro metalurji tesisleri, un, konserve, yağ, süt, konsantre meyve ve sebze fabrikaları, MKE Pil Fabrikasıdır.

KEPEZ ELEKTRİK

Antalya ve çevresinin enerji gereksinimini karşılamak amacıyla 1955 yılında temeli atılan Kepez ve Antalya Havalisi Elektrik Santralleri T.A.Ş. 1961'de çalışmaya başladı. 27 bin kilowat kapasite ile çalışmaya başlayan Kepez Hidroelektrik Santralı 1962 yılında 25 milyon kilowat saat üretime ulaştı. Bu üretim miktarı 1977 yılında 140 milyon kilowat saate çıktı.

Kepez Elektrik Santralı Yönetim Kurulu Başkanı Atilla Konuk, Antalya il sınırları içinde yatırım hakkının 2015 yılına kadar kendilerine ait olduğunu söyledi.

Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Turunçgiller Araştırma Enstitüsü'nün ilginç bir çalışması da cevizler üzerine. Enstitüde çok sayıda "Pikan" adlı ceviz ağacı var...

AVAKADO DA YETİŞİYOR...

TURUNÇGİLLERİN; özellikle portakal, limon ya da muzun vatanı olarak anılan Antalya'da belki de adını bile duymadığınız, adını duyup da hiç görmediğiniz cins meyveler yetiştiriliyor, araştırılıyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Ziraat İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Turunçgiller Araştırma Enstitüsü çalışmalarının bir kısmı işte bu değişik tür meyvelerden oluşuyor.

AVAKADO PROJESİ

Beslenme yönünden büyük değer taşıyan ve Avrupa pazarlarında yüksek fiyatla alıcı bulan avakado adlı meyve ülkemizde henüz tanınmıyor.

Ziraat Yüksek Mühendisi Ayhan Doğrular avakadoyu şöyle tanıtıyor:

"Önemini henüz tam olarak kavrayamadığımız bu vitamin ve protein bakımından zengin meyvenin ana vatanı Orta Amerika ile Güney Amerika'nın kuzey sahilleridir. Üretim yönünden dünyada Meksika birinci, Kaliforniya ise ikinci sırayı alır.

Ekonomik değeri yüksek olan avakado dış ülkelerde geniş bir pazar sağlayabilir. Amerika kendi yetiştirdiği avakadolar ile kendi pazarını doyuruyor diyebiliriz ama Avrupa hala büyük bir pazardır. İsrail, Brezilya, Küba, Azor Adaları, Kanarya Adaları ve Güney Afrika devletleri Avrupa'ya avakado ihraç etmektedirler. Çalışmalarımızdan Antalya bölgesinin bu meyvenin yetişmesi için uygun olduğunu biliyoruz. Diyebiliriz ki, limon yetişen her yerde avakado da yetişebilir."

Enstitü yetkililerine göre avakado, sarmısak, zeytinyağ ve limon ile salata gibi hazırlanarak lezzetli bir meze olarak hazırlanabiliyor, sebze gibi değerlendirilebiliyor ve ekmeğin üzerine tereyağ gibi sürülebiliyor.

Kozmetik sanayiinde de büyük yeri olan avakadonun besin değeri çok yüksek. Süte benzeyen bileşiminde yüzde 1-1.5 protein, yüzde 5-30 yağ, yüzde 3 karbonhidrat yer alıyor. Vitamin oranı ise oldukça çeşitlilik gösteriyor, A, B1, B2, C, D, E gibi vitaminler yer alıyor.

PİKAN CEVİZİ PROJESİ

Cevizgiller familyasından, Hickory (Amerikan cevizi) grubundan, "Carya İllinoensis" adındaki bitkinin, Amerika'da kullanılan adının Türkçe okunuşu "Pikan".

Ziraat Yüksek Mühendisi Hüsnü Çınar Aybak da pikan cevizini tanıtarak, 1969 yılından beri devam eden çalışmaları özetliyor:

"Amerika'nın değişik eyaletlerinde ve Çin'de tabii olarak da yetişen pikanlar 55 metreye kadar boylanabilir. Toprağa yakın gövde çapı bazen 1.2-1.8 metre olur. Gövde kabuğu gri ve açık kahverengidir. Ağaçlar hızlı bir büyüme gösterirler. Sürgünler bir senede 1-3 metre büyüyebilir."

ÖNEMLİ KİŞİLER

AHMET HAMDİ AKSEKİ:
1887 yılında Akseki'de doğan Ahmet Hamdi medrese eğitimi gördükten sonra, çeşitli medreselerde öğretmenlik yaptı. Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara'ya geçti, daha sonra liselerde din bilgisi öğretmenliği, Diyanet İşleri Başkanlığı Danışma Kurulu üyeliği ve 1947'den sonra Diyanet İşleri Başkanlığı yaptı.

MUAMMER AKSOY:
1917'de doğan Aksoy Ankara Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Türk Hukuk Kurumu Başkanlığı ve beşinci dönem İstanbul milletvekilliği yaptı.

DENİZ BAYKAL:
1938'de doğdu, Hukuk Fakültesi mezunu, 1973 seçimleri ile Antalya milletvekili olarak politikaya atıldı. Maliye, Enerji ve Tabii Kaynaklar bakanlığı yaptı.

BAKİ SÜHA EDİPOĞLU:
1915'de doğdu. Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi'nden sonra gazetecilik, TRT'de spikerlik ve müdür yardımcılığı yaptı.

MEHMET ŞAKİR KESEBİR:
1889'da doğdu. Mülkiye'yi bitirdikten sonra Balkan Savaşları'na katıldı. Kaymakamlık ve 1920'de Gelibolu, daha sonra ise Çatalca, Edirne, Tekirdağ milletvekilliği yaptı. 1966'da öldü.

İSMAİL OGAN:
1933'de doğdu. Serbest stil güreşte olimpiyat ve dünya şampiyonu oldu 52. kez milli olan Ogan, 1957'de dünya, 1960da olimpiyat ikincisi, 1959 ve 1963 yıllarında ise, dünya üçüncüsü oldu. 1964'de antrenörlüğe başladı.

KE

KEPEZ ve ANTALYA HAVALİSİ ELEKTRİK SANTRALLARI T.A.Ş.

«enerji hizmetinde 26. yıl»

Kepez ve Antalya Havalisi Elektrik Santralları T.A.Ş. 1955 yılında hükümetten 60 yıl süreli imtiyaz alarak, takriben 600 ortaklı, halkın ve tüzel kişilerin iştiraki ile kurulmuş bir şirkettir. En büyük ortak Türkiye Elektrik Kurumu olup, şirket sermayesinin % 43.6'sına sahiptir. İmtiyaz sözleşmesi gereğince Antalya ili sınırları içinde hidroelektrik santrallar kurarak bu ilin elektrik ihtiyacını karşılamaktadır.

Halen Kepezaltı mevkiinde işlemekte olan 27 MW gücünde hidrolik santralından yılda 170 milyon kWh enerji üretmektedir. Proje çalışmaları son safhaya gelen Manavgat Santralı 40 MW gücünde olup, yılda 200 milyon kWh enerji üretecektir. İşlemekte olan trafo merkezi üç adettir. Enerji nakil hatlarının uzunluğu 1000 km.'yi aşmıştır.

Güney Antalya Turizm Projesi'nin elektrifikasyonunu da üstlenmiş olan şirket, bu sistemi yurdumuzun en güvenli elektrik sistemi olarak inşa etmektedir.

P.K: 77 ANTALYA, TELGRAF: HESTAŞ
TELEX: 56245 KEAS TR. TELEFON: 12411—12412

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

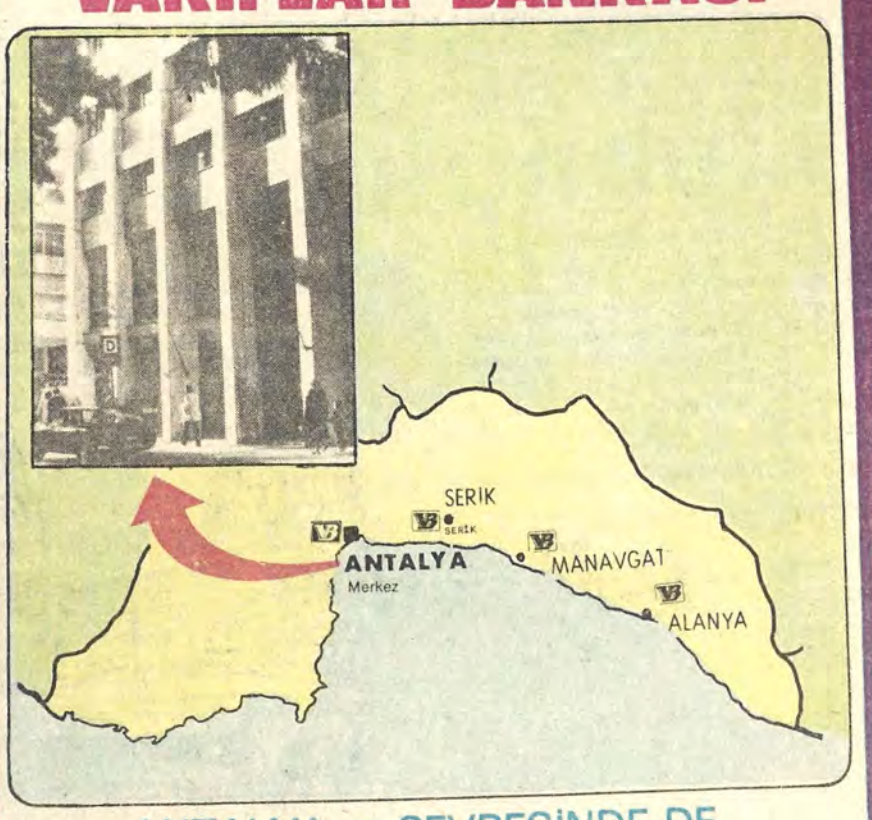

ANTALYA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayi Günoto'da...

Günoto Güney Otomobil Ticaret
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle,
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisiyle emrinizdedir.
Gelin Günoto'ya. Hem üstün bir ürün,
hem de üstün hizmet alın.

GÜNOTO
Güney Otomobil Ticaret A.Ş.
Atatürk Cad. Güven Apt. No. 1 - Antalya Tel. 21 09

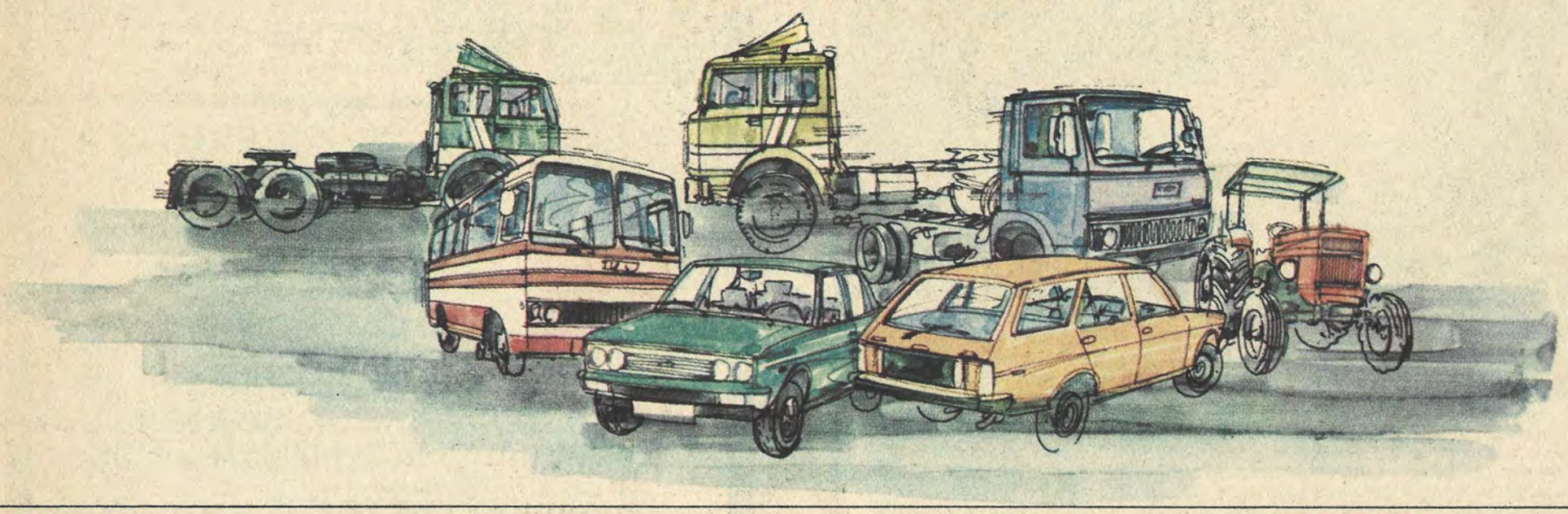

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi FIAT 50 NC Kamyon FIAT 50 NM Midibüs

MURAT 131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TÜRK FIAT 640 Traktör TÜRK FIAT 480 Traktör

ARTVİN

08

Yüzölçümü: 7.436 km2
Nüfus: 228.997
İlçeler: Ardanuç, Arhavi, Borçka, Hopa, Şavşat, Yusufeli.

Köy sayısı: 304
Doktor sayısı: 55
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 8.6
Okur-yazar oranı: % 65
Otomatik telefon kodu: 0-581

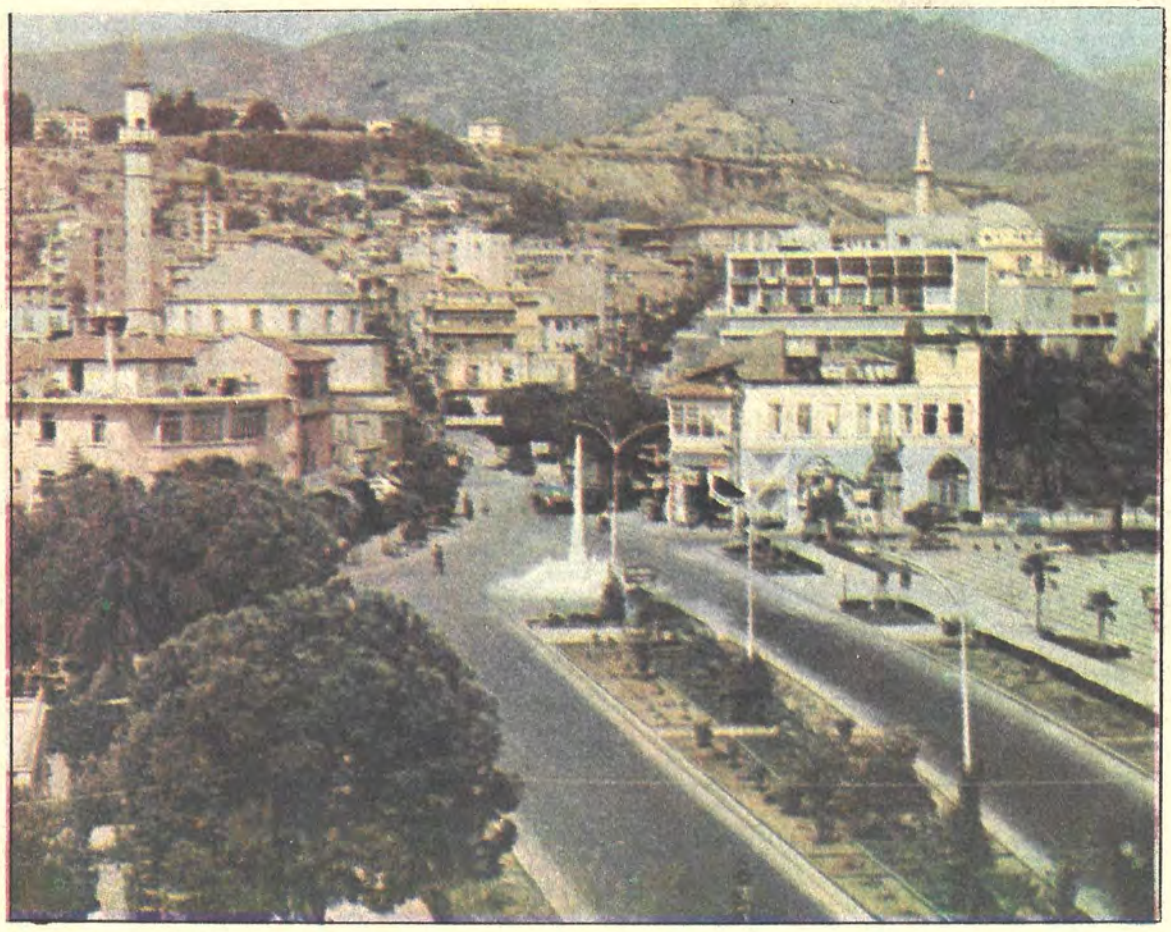

Bakım isteyen ortanca çiçeği ormanlar içinde kendiliğinden yetişir

Yeşilin her tonunu sinesinde toplayan ilimiz...

SARP kayalıkları, göz alıcı ormanları, buz gibi suları, mesire yerleri, akarsuları ile Artvin, Karadeniz'in doğusunda yer alan bir yurt köşemizdir.

İspanya'nın dünyaca ünlü boğa güreşlerine nazire yapan Artvin ilimizde, her haziran ayında geleneksel **"boğa güreşleri"** düzenlenmektedir. Yöre halkının büyük ilgisini çeken boğa güreşleri, her yıl Kafkasör mesiresine bir festival havası ve canlılık getirmektedir.

Borçka ilçesi küçük dereleri ve göllerinde zengin alabalık yataklarına sahiptir. Ayrıca ilçenin asırlık ormanları bir doğa harikası olarak gözler önünde uzanmaktadır.

Hopa ise yeşilin tüm tonlarının en güzeli ile sergilendiği şirin bir ilçemizdir. Doğu Karadeniz bölgesinin en çok yağış alan yöresi Hopa, bu özelliğinden dolayı denizinden gölüne dek hep yeşillere bürünmüştür. Bakım isteyen bir çiçek olarak tanınan ortanca, Hopa'nın fındık bahçelerinde, kızılağaç ormanlarında kendiliğinden yetişir.

Artvin'in Şavşat ilçesi sınırlarında kalan göllerinde balıklar suyun üstünde dansederler. Bu görünümü ile yunus balıklarını hatırlatan alabalıklar, yerli ve yabancı turistlerin hayranlığını kazanmaktadır.

Artvin'in 2500 metre yüksekliktеki Altıparmak dağları dünyanın hiçbir yerinde rastlanmayacak özelliklere sahiptir. Yılın 12 ayında da buzları erimeyen dağların doruğundan çıkan kaynak suyu, yöreye ancak bir ressamın tualinden çıkabilecek güzellikte görüntüler katmaktadır. Altıparmak dağlarının bir başka özelliği ise sahil tarafından gelen bulutların gözle izlenecek şekilde zirve ile çarpışması ve yağmura ardından da buz taneciklerine dönüşmesidir.

Sayısız şifalı kaplıcalara sahip olan Artvin ilimiz, geçmişin kültür ve uygarlık seviyesini anlatan pek çok tarihî eseri barındırmaktadır.

İklimi

Artvin ve çevresinde tipik bir Doğu Karadeniz iklimi egemendir. Yazları serin, kışları ılık ve hemen her mevsim yağışlıdır. Ancak kıyılardan iç kısımlara doğru gidildikçe, iklim tipinde bölgesel değişiklikler görülmekle beraber, genellikle yazlar sıcak ve kışlar ılık geçer. 1981 yılında yapılan rasatlara göre en düşük sıcaklık nisan ayında -4°, en yüksek sıcaklık temmuz ayında 42° olarak saptanmıştır.

Adı nereden geliyor

Artvin adının nereden geldiği kesinlikle bilinmemekle beraber çevrede pek yaygın olan inanışa göre Artvin adı, bu kenti kuran Türk İskit beyinin ismidir. Kentin 3000 yıllık tarihi boyunca adı hep Artvin olarak geçmektedir. Kenti kuran İskit Türklerinden sonra buralara egemen olarak tüm milletler kente Artvin demişler ve bu adla anmışlardır.

Nasıl Gidilir

Artvin'e ulaşım kara ve deniz yolları ile sağlanmaktadır. Artvin karayolları ile Erzurum ve Rize illerine her mevsimde bağlantı halindedir. Kars ile bağlantısı üç yoldan sağlanmaktadır.

Artvin'in diğer illerle olan deniz yolu ulaşımında Hopa Limanı önemli rol oynar.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yazısı 59 Sayfamızda

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950

Milletvekilleri genel seçimleri katılma oranı: % 82.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	23.785	42.1
DP	30.691	54.4
MP	1.956	3.4

2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 85.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	23.871	37.2
DP	39.662	61.7
Bağımsız	3.604	1.1

27 Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 72.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	25.963	40.0
CMP	370	0.6
DP	31.180	49.7
HP	6.104	9.8

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 75.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	30.197	45.8
CHP	29.158	44.2
CKMP	6.563	10.0

19 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 65.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	36.983	60.8
CHP	23.375	38.5
Bağımsız	429	0.7

12 Ekim 1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 62.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	30.104	48.9
CHP	15.715	26.1
CGP	6.318	10.5
MP	1.107	1.8
TİP	1.021	1.7
Bağımsız	6.044	10.0

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 64.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	23.583	37.6
CHP	26.800	42.7
CGP	3.821	6.1
DP	3.543	5.6
MSP	3.080	5.0
TBP	6	0.0

14 Ekim 1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 72.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	39.021	45.8
CHP	37.841	44.4
DP	1.286	1.5
MHP	1.969	2.3
MSP	4.912	5.8
Bağımsız	156	0.2

Anayasa halk oylaması sonuçları

Yıl: 1961 Kabul	Red
% 78	% 12
Yıl: 1982	
% 94.6	% 5.4

Sağlık Hizmetleri

Artivin ilinde toplam olarak bir Devlet Hastanesi, bir Verem Savaş Dispanseri, altı Sağlık Merkezi, 29 Sağlık ocağı, 155 Sağlık evi ve bir Sıtma Erdikasyon Bölge Başkanlığı bulunmaktadır. Bütün bu sağlık kuruluşlarında çalışan personel ise şöyle dağılmaktadır. sekiz tane uzman doktor, 31 tane pratisyen doktor, altı tane diş hekimi, beş tane eczacı, 16 tane sağlık memuru, 12 tane teknisyen-laborant, 43 tane hemşire, 28 tane hemşire yardımcısı, 168 tane ebe, 46 tane büro memuru, 31 tane şoför, 50 tane hastabakıcı, ve 63 tane de yardımcı hizmetler personeli olarak toplam 508 kişidir.

ARTVİN VALİSİ: H. AYHAN ERGİN

«Doğa cenneti Artvin'de turizm ve halıcılığa önem vermeliyiz»

GÜZEL yurdumuzun serhat kenti Artvin'e ve saygıdeğer Artvinlilere hizmet etmekten engin onur ve kıvanç duyduğumu belirterek satırlarıma başlamak isterim.

Artvin, yurdumuzun kuzeydoğusunda 7436 kilometrekarelik bir alan üzerine kurulmuş, gerçek bir doğa cennetidir. Değişik doğa ve iklim özelliklerinin bir sonucu olarak kentin kurulduğu bölgedeki görüntülere, dünyanın bir başka yöresinde rastlamak mümkün değildir.

19 Haziran 1981 tarihinden bu yana valiliğini yaptığım Artvin'in, genellikle doğal ve coğrafi yapısından kaynaklanan altyapı sorunları başta olmak üzere birçok sorunlarımız vardır.

12 Eylül öncesi önemli bir rahatsızlık geçiren cennet vatanımın bu güzel köşesinde, 12 Eylül harekâtıyla bıçakla kesilir gibi kesilen olayların ortadan kalkmasıyla gözle görülür, elle tutulur biçimde kurulan devletin otoritesiyle birlikte, tüm sorunlarımızı gerçekçi, objektif, tarafsız ve yasal yaklaşımlarla ele alarak, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda da etkinlikler yaratmak için yoğun bir çalışma dönemine girdik.

İlimizin gerek doğal ve topoğrafik yapısının yarattığı zorluklar, gerekse geçmiş yılların ihmali altyapı sorunlarımızı temel ve en önemli sorun haline getirmiştir.

Köy yollarımızın yapım oranı yüzde 40 dolayındadır. Büyük kısmı kayalık, kalan yol şebekesinin yapımını elimizdeki kıt makine parkı ve olanaklarla gerçekleştirmeye çalışırken, Artvin'in köy yollarının yapımında pilot bölge olarak kabul edilmesini Sayın Köyişleri ve Kooperatifler Bakanımıza arzetmiş bulunuyorum. İlimiz gerçekten karayolları açısından hizmet almamış illerimizden biridir.

Hopa limanı, transit taşımacılığa eksik altyapı hizmetleriyle açılmış olmasına rağmen, Hopa-Artvin-Erzurum yolu transit taşımacılık açısından büyük önem arzetmektedir.

Karadeniz'in öteki limanlarından yük alan transit taşımacılığın önemli bir kısmının Hopa-Artvin-Erzurum yolunu tercih etmesi de bu yolun altyapı ve trafik hizmetleri açısından önemini büyük ölçüde artırmıştır.

Bu yolda trafiği etkin biçimde denetlemek amacıyla yolun en önemli bölümü olan Cankurtaran'a bir trafik istasyonu kurulmuştur.

Geçiş zorlukları yaratan Cankurtaran Bölgesi'ndeki 18 km'lik yolu, 1250 metrelik bir tünelle geçmek için çalışmalara başlanmış, hazırlanan proje ilgili makamlara arzedilerek fizibilite aşamasına gelinmiştir. İlin ekonomik, sosyal ve kültürel yoldan kalkınmasına önemli katkılarda bulunacağına inandığımız Cankurtaran tünelinin kısa sürede gerçekleşmesi için çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Bölgemiz yeraltı ve yerüstü kaynaklarıyla doludur. Damar ve Çakmakkaya bölgesinde 50-60 milyon ton olarak tahmin edilen ham bakır cevheri bulunmaktadır. Yüzde 99.5 hissesi Hazine'ye ait olan Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. tarafından çıkarılan cevher, bakıra dönüştürülmektedir. Montajı devam etmekte olan Etibank Göktaş Bakır İşletmesi Sülfirikasit Fabrikası'nın çalışmaları da hızla sürmektedir.

Teknik adamlarca ilimiz hudutları içinde ana yatağı ve kolları ile derin vadiler açarak geçen Çoruh ırmağı üzerinde yapılması düşünülen irili ufaklı 15 barajın, yaklaşık 13 milyar kilovat/saat elektrik enerjisi üretebileceği belirtilmektedir. Projenin etüt, karar ve gerçekleşme aşamalarına gelmesi için etkin bir çalışma sürdürüyoruz.

İlimizin en önemli sorunlarından başta geleni işsizlik sorunudur. İlimizde okuma-yazma oranı yüzde 90'ın üzerindedir. 10 bin dolayında lise mezunu genç kahve köşelerinde oturmaktadır. Gerek bu soruna çözüm bulmak, gerekse ülke ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla iki önemli konuda çalışma yapıyoruz.

Birincisi, sayıları 3000 dolayında olan yurt dışındaki işçilerimizin tasarruflarının katkısıyla, bir anonim şirket kurup yöre imkânlarını değerlendirmek istiyoruz. Bu konuda yurt dışında ve yurt içindeki Artvinli hemşehrilerimle temas halindeyiz. Çok olumlu cevaplar almış bulunuyoruz. Ayrıca Almanya'da çalışan Artvinlilerin kurduğu Artaş A.Ş. ile temasa geçilip yılda 1 milyon ton kapasiteli bir fabrikanın kurulması çalışmalarına başlanmıştır.

Bu konudaki ikinci girişimimiz de yörede özellikle dışsatıma yönelik halıcılığı geliştirmek olmuştur. Bu konuda pilot bölge olarak Yusufeli ilçesi seçilmiş ve 60 tezgâh, 150 öğrenci ve 12 öğretici olmak üzere 20 milyonluk bir yatırıma girişilmiştir. Bu konuda bütün hazırlıklar tamamlanmış kursa aralık ayında başlanılması planlanmıştır. Bu ilde başarılı olursak çalışmalarımızı süratle öteki illerimize de kaydıracağız.

Kentimize turist çekebilmek için Kafkasör bölgesinde bir tatil köyü projesi yapım çalışmalarına da başlamış bulunuyoruz.

Bir bölümünü kısaca özetlemeye çalıştığım çalışmalarımızda hizmeti kesinkes tarafsız olarak götürme çabasındayız. İnancım odur ki bütün bu girişimlerimizi sevgili Artvinlilerle birlikte omuz omuza başaracağız...

ARTVİN BELEDİYE BAŞKANI: RIZA YILMAZ

«YOL YAPIM ÇALIŞMALARINA HIZ VERDİK»

İLİMİZ merkez belediyesi, kentin doğal yapısından kaynaklanan altyapı çalışmalarının çok pahalı oluşu nedeniyle büyük malî olanaksızlıklar içindedir. Belediyemizle ilgili başlanmış projelerin devam edilebilmesi için ilgili makamlar nezdindeki çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

İlimiz 1981 yılı içinde **"Kalkınmada öncelikli Yöreler"** arasından çıkarılmıştır. Ekonomik yönden geri kalmış bölgemizde yatırımları hızlandırmak, teşvik etmek ve teknik eleman ihtiyacını karşılamak açısından önemli zorluklar yaratan bu kararın değiştirilerek ilimizin kalkınmada öncelikli yöreler arasına yeniden alınması gerekir. Bu konuda valiliğimiz etkin bir çalışma sürdürmektedir.

Artvin Belediyesi 1921 yılında kurulmuştur. 1946 yılında 32 kişinin çalıştığı belediyemizde bugün 97 kişi çalışmaktadır. Yine 1946 yılında 14 bin 851 lira olan bütçemiz 1982 yılında 12 milyon 718 bin 802 liraya çıkmıştır.

Artvin Belediyesi'ne ait yolların yapımında da büyük aşamalar kaydedilmiştir. Doğal koşulların zorluğuna karşın bunun gerçekleşmesi küçümsenecek bir başarı değildir. 1946 yılında 200 metresi asfalt, 5 kilometresi adi kaldırım 5 km'si de şose 2 km'si ham yol olan olan yollarımız 1982 yılında 600 metre asfalt, 10 km. adi kaldırım ve 5 km. de ham yol olmak üzere artmıştır. Atatürk Anıtı'nın bulunduğu Cumhuriyet Meydanı ve çevresine resmî daireler yerleşmiş durumdadır.

Artvinlilere Merkez Belediye Başkanı olarak en iyi hizmeti verebilmek için, valiliğimizin de büyük desteğiyle yoğun çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Protokol

1. Artvin Valisi..... H.Ayhan ERGİN
2. Hudut Alayı Komutanı ve Sıkıyönetim K.Yrd..... **Kur.Alb. Atilla BAŞARAN**
3. İl Jandarma Alay Komutanı **J.Alb. Yüksel SÖNMEZ**
4. C.Savcısı..... **Olcay SEÇKİN**
5. Emniyet Müdürü..... **Şükrü YETİMOĞLU**
6. Belediye Başkanı..... **Rıza YILMAZ**
7. Özel İdare Müdürü..... **Mehmet HASTÜRK**
8. Defterdar..... **Şevket AÇIL**
9. Millî Eğitim Müdürü..... **Sefer SİNMEZ**
10. Müftü..... **Nuri GÜNEŞ**

Vergi Rekortmenleri

Artvin ilinde 1981 yılı içinde vergi rekortmenliğini toptan bakkaliye ve taahhüt işleriyle uğraşan **Osman Altıntaş** elde etti. **Altındaş'ın** ödediği vergi 2 milyon 822 bin 559 TL.- Altıntaş, 1 milyon 234 bin 675 lira ile nakliyeci ve tekel bayi **Nizamettin Demiröz,** 853 bin 179 TL.- ve 843 bin 346 lira ile petrol bayiliği yapan **Hilmi** ve **Hikmettin Kurt** kardeşler, 703 bin 60 lira ile İpragaz Bayii **Ayhan Özer** izlediler.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

ARTVİN ilinde, Merkez ilçe dışında fazla nüfuslu yerleşim yeri yoktur. Merkez ilçe dahil bütün ilçeler kasaba karakteri taşımaktadırlar.

Artvin ilinde merkez ilçe dahil yedi ilçe, 14 bucak ve 302 köy bulunmaktadır. Kentin ilçeleri ve özellikleri şöyledir:

ARHAVİ

Denizden yüksekliği 10 m. Artvin merkezine olan uzaklığı ise 79 km.'dir. 1980 yılı sayımına göre nüfusu bucak ve köyler dahil 17 bin 772 kişidir. Artvin'in Hopa'dan sonra deniz kıyısındaki ikinci ilçesidir.

HOPA

Artvin'in deniz kıyısında kurulan ikinci ilçesidir. İlçede büyük liman bulunuşu, Trabzon ve Samsun limanlarını İran'a bağlayan ikinci transit yolun da buradan geçmesi ilçeye özellikle son yıllarda büyük bir canlılık getirmiştir. Denizden yüksekliği 10 m. olan ilçenin il merkezine olan uzaklığı da 67 km.'dir.

ARDANUÇ

Denizden 740 m. yükseklikte, Artvin merkezine 42 km. uzaklıktadır. Artvin-Kars sınırında kurulmuştur. Bucak ve köyler dahil nüfusu 21 bin 945 kişidir.

BORÇKA

Artvin merkezinin kuzeyinde SSCB sınırındadır. Bucak ve köyler dahil ilçede 43 bin 601 kişi yaşar. Denizden yüksekliği 125 m. İl merkezine olan uzaklığı 31 km.'dir.

ŞAVŞAT

Artvin'in Kars sınırındaki ilçelerinden biridir. Bucak ve köyler dahil nüfusu 45 bin 179 kişidir. Denizden yüksekliği 1.100 metre olup ile olan uzaklığı 72 km.'dir.

YUSUFELİ

Artvin'in güneyinde Erzurum sınırındadır. Bucak ve köyler dahil nüfusu 41 bin 110 kişidir. Denizden yüksekliği 560 m., ile olan uzaklığı 85 km.'dir.

EĞİTİM

ARTVİN ili yurdumuzun öteki kentleriyle kıyaslandığında okur-yazar oranı en yüksek düzeyde olan illerimizden biridir. Okur-yazar oranı il genelinde yüzde 90.8'lik bir orana ulaşırken, Şavşat ilçesinde yüzde 95, Arhavi ilçesinde de yüzde 96.1 gibi yüksek oranlara çıkmaktadır. Yetkililer, okuma-yazma oranındaki bu yüksekliği ilin kurulduğu alanın tarıma elverişsiz olmasına, ticarî iş olanağının yetersiz olmasına bağlamakta, Artvinlilerin kısa yoldan meslek sahibi olmayı yeğlediklerini belirtmektedirler.

Artvin ili merkezinde ve köylerinde toplam 509 ilkokul bulunmaktadır. 1262 öğretmenin görev yaptığı bu ilkokullarda toplam 30 bin 214 öğrenci öğrenim yapmaktadır. Ayrıca Artvin ilindeki 10 ana sınıfında 15 öğretmen görev yaparken 297 öğrenci de ilköğrenime hazırlanmaktadır.

Artvin ili genelindeki orta öğrenim kurumu sayısı ise 60'tır. Bu okullarda 878 öğretmen görev yapmakta, 12 bin 817 öğrenci öğrenim görmektedir.

Bu öğretim kurumlarının yanı sıra Artvin merkezinde 250 çocuk kapasiteli, korunmaya muhtaç çocukları barındıran Yetiştirme Yurdu bulunmaktadır. Yurtta halen 7-18 yaşları arasında 126 çocuk barındırılmakta, bunlardan 32'si ilk, 30'u ortaokul, 17'si lise, 8'i Endüstri Meslek Lisesi, 4'ü Ticaret Lisesi, 6'sı İmam Hatip Lisesi, 2'si yüksek öğrenim yapmaktadır.

Hazırlayan: UZMAN SAĞLIK

ARTVİN'İN «HORON» VE BAR OYUNLARI ÜNLÜDÜR...

ARTVİN ve yöresinde oldukça zengin folklor ürünleri bulunur. Manileri, türküleri, atasözleri, efsanesi, oyunu, giysisi, gelenek ve görenekleriyle bu zenginlik günümüze kadar yaşatılabilmiştir.

Anadolu'nun çoğu yerinde bilinen ancak bugün etkinliğini büyük ölçüde yitiren İmece'ye Artvin ve yöresinde rastlamak mümkündür.

Sevgi, saygı, hak ve hukuk gözeten bir gelenek olması açısından İmece'nin toplumlara yararı büyük olmuştur.

Artvin yöresinde bir kimse işini kendi başına yapamayacak ise, konu komşusuna haber vermek suretiyle yardım ister. Bu iş bir ev yapımı veya tarlada hasat toplama işi olabilir. Komşu hakkı gözetildiği için yardıma davet edilen komşu elinde ne iş varsa onu bırakıp komşusunun yardımına gider.

Hasat toplamalarda kadın ve erkek karışık olarak tarlada çalışmazlar. Tarla sahibi kendi olanaklarına göre koyun veya keçi keser, yemek hazırlar. Yemek molası arasında erkekler "Horon" oynarlar. Kadınlar oynamaz sadece türkü söyler.

OYUNLAR

Artvin yöresinde oyunlar da Erzurum, Kafkas ve Karadeniz oyunlarının etkileri görülür. Oyunlar kız ve erkek karışımı şeklinde oynanır. Bu yörede oynanan oyun türleri, "Horon" ve "Bar" şeklinde adlandırılır.

"Atabarı", "Cilveloy", "Coşkun Çoruh", "Düz Horon", "Üç ayak", "Daldalan", "Cezair", "Akçit", "Atom," "Uzundere barı", "Tarama", "Kobak" adlı oyunlar yörenin sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

GİYSİLER

Kadınlar: Başa tepesi düz fes, bunun üzerine renkli yazma, en üstü beyaz uzun bir örtü, "Leçek" örterler. Fesin alt tarafına genç kadınlar mahmudiye denen para takarlar. Bazı kesimlerde fes kullanılmaz.

Fistan, şalvarın üzerine giyilen omuzdan dizaltına kadar inen entaridir. Üçetek daha çok dağ köylerinde fistanın üzerine giyilir. Bele kuşak sarılır. Ayrıca peştemal vardır. Belde gümüş bir kemer vardır. Şalvar "Dizlik" topuklara kadan iner. Oldukça geniş kalın ipeklilerden ya da ince dokuma kumaşlardan yapılır. Çorap yündür. Beyaz renk üzerine işlemeler vardır. Ayaklarda hayvan derisinden yapılan "Çapula" veya "Yemeni" denilen ayakkabılar vardır.

Erkekler: Başa çeşitli biçimde bağlanan, bugün giyilmekte olan kaşkol görevini üstlenen bir nevi başlıktır. Siyah renkli kenarları sırma işlemelidir. buna "Kabalak" denilir. Gömlek uzun kollu, hâkim yakalı, genellikle beyaz renktedir. Çoka-Cepken, cepleri fişeklikli, yakasız, beli iple sarılı, sırma işlemeli bir cekettir. Kol uçları sırma işlemelidir. Şal, beli uçkurlu, büzmeli, arka tarafı geniş ve büzgülü bacak kısımları dar ve yan dikişleri sırmalı bir nevi pantalondur. Çizme siyahtır, ve dizlere kadar çıkar. Sako, kışın mevcut elbiselerin üstüne giyilir. Palto görevini yapar. Kemer kalın meşindendir. Süslemeleri vardır. Kılıç ve kama gibi silahlar bu kemere tutturulur. Çorap işlemeli ve yündür. Ayağa çarık giyilir. Ayrıca ayaklarda siyah tozluklar vardır.

TULUM

Yöreye özgü bir halk çalgısıdır. Kuzu, koyun ve oğlak derisinin parçalanmadan elde edilmesinden yapılır. Önce arka ayakları dipten kesilir. Koltuk altına alınarak sıkıştırılmak suretiyle çalınır. Bazı tulumlarda iki düdük bulunur. Biri "dem" tutar diğeri ise melodiyi çalar. Türkiye'de Trakya, Bergama, Balıkesir, dolaylarında da tulumun çalındığı görülmektedir.

FİNCAN FALI

Uzun kış gecelerinde masallar anlatılır, türküler söylenir. Herkesin ayrı ayrı falına bakılır. Fal bakma işlemi eğlenceli bir şekilde sürer gider...

Fal açmak için önce fincana saf su konur. Boyları farklı iki dikiş iğnesi alınır. Kısa olanı "Kız", uzun olanı "Erkek" olarak temsil edilir. Uçlarısu altında kalmak üzere baş taraflarına birer pamuk geçirilir. Fahn çabuk olması için maniler söylenir. İğnelerin hareketleri dikkatle takip edilir. Küçük iğne öne doğru hareket ederse, "kız" erkekten kaçıyor diye ikisi birbirine yaklaşıyor ise hasret gideriyorlar. Küçük iğne y rinden kıpırdamıyorsa, kız kararsız, iki iğnenin pamuğu fazla un alıp fincan dibine batarsa, kavuşmadan bir ölümün geleceği şeklinde yorumlanır.

BATIL İNANIŞLAR

— Evlenmelerde dinî törenler gizli yapılır. Tören sırasında yeni bir kilidin kilitlenmesi erkeğin cinsi kudretinin bağlanacağı anlamına gelir.

— Hayvanlar sancılandığında, annenin ilk çocuğu hayvanın yanına getirilir "Ben annemin ilkiyim, dağda gelen tilkiyim" dedirtip hayvanın göğsüne çocuğu tos vururlar. Bununla hayvanın sancılarının dineceğine inanılır...

— Dinî bayramlar çok az olarak cuma gününe rastlar. Eğer dinî bayram cuma gününe rastlarsa o gün cumada iki defa hutbe okunacak demektir.

BİR EFSANE

Ardanuç kalesi çok sağlam ve de dayanaklı bir yapıttı. Etrafında binbir çeşit meyve ağaçları bulunurdu. Kalede oturan ise çok zengin bir müslüman beyi idi. Beyve kaleyi kıskanan fakirler birgün kaleye hücum ederler. Fakat bir sonuç alamazlar. Ancak kalenin dışındaki meyve bahçelerini tahrip ederler. Bu başarısızlık üzerine Hıristiyan bey Anç (İncili) kilisesi papazına baş vurur. Papaz beye akıl verir:

"İstanbul'da gökgözlü kısa boylu bir papaz vardır. O gelirse işinizi halleder" der. Hıristiyanlar beyi İstanbul'a gider ve o papazı bulur. Ardanuç'a getirir. Kaleye yakın Arkler denilen yerde Bakacak mevkiinden papazı Ardanuç Kalesine baktırır. Papaz kaleye bakarken şöyle der:

"— Vay canına, ne muhteşem bir yermiş. Ne de sert kayası varmış, ne de güzel bağları."der Bunları der demez kale duvarları nazar almış, duvarları yıkılıp sert kayaları parçalanır. Bağlar, bahçeler, kurur. Kalenin oturduğu kaya bunun için şimdi birkaç yerinden yarıktır. Bu parçalanma ve yarılmalar sonunda "Buzhaneler" denilen soğuk hava mağraları meydana gelmiştir.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

BUNDAN üç bin yıl kadar evvel Kafkaslar'dan gelen İskit Türkleri'nin yerleştikleri bu bölge sonradan Romalıların eline geçti. Ancak Malazgirt Meydan Savaşı ile Alparslan tarafından Türk yurdu haline getirildi. Birinci Dünya Savaşı'ndan evvel 40 yıl kadar Rus işgalinde kalan Artvin 1921'de düşman çizmelerinden kurtuldu.

ARTVİN KALESİ:
Kentin Köprübaşı semtindedir. Selçuklular devrinde büyük onarım gören tarihî değer taşıyan kalenin hangi tarihte yapıldığı kesinlikle bilinmemektedir.

ARDANUÇ KALESİ:
İlçenin eski merkezi olan Adakale üzerindedir. Doğal bir kale olan yapının Bagaratlılarca yapıldığı söylenir.

FERHATLI KALESİ:
Ardanuç ilçesinin Ferhatlı köyündedir. Artvin şosesinden 100 metre içerdedir.

KÖPRÜGÖREN KALESİ:
Yusufeli ilçesi Köprügören köyündedir.

PARİH KALESİ:
Savşat ilçesinin Balıklı ve Taşköprü köyleri arasındadır. Gürcü Kraliçesi Tamara'nın yaptırdığı söylenir.

HAMAMLI (Dolisane) KİLİSESİ:
Artvin'in Ortaköy bucağının Hamamlı köyünde cami olarak kullanılır. Giriş kısmındaki (Güneş Saatı) sağlam durumdadır.

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Hopa, Artvin'in şirin bir ilçesidir...

Gezilecek yerler

Artvin ili hertürlü doğal güzelliklere sahip bir bölge olmasına karşın, turistik tesisler azdır. Kentin kurulduğu bölgenin coğrafik yapısı ve ulaşımın güç oluşu nedeniyle turizm yönünden gelişme olmamıştır.

İlde, turistlerin ilgisini çekecek nitelikte birçok tarihî kale, kilise, kümbet, ve mezar bulunmaktadır. Bunlardan başlıcaları Artvin, Ardanuç, Fehatlı, Oşnak kaleleri ve Dörtkilise, İşhan, Barhal, Dolishane, Tibet kiliseleridir.

DOĞAL GÜZELLİKLER:
İMPARATOR BAHÇELERİ:
Artvin'in en güzel gezinti yerlerinden olan bu bölge Rus işgali sırasında yapılmıştır. Rus çarları yazlarını Artvin'de geçirmeyi âdet haline getirmişlerdi. İşte Çar ve ailesi için yaz dinlenme yeri olarak yapılan bahçeler, bağlar bugünde, "İmparator Bahçeleri" adıyla anılır.

YARLIK YAYLASI
Şavşat ilçesi yakınlarındadır. Yemyeşil bir tabiat örtüsü içinde sessiz bir bölge olan yaylaya gidiş kolaydır. Yolu iyidir.

KAFKASÖR MESİRE YERİ
Artşin'in geleneksel boğa güreşlerinin yapıldığı yer. İl merkezine 11 kilometre uzaklıkta orman ve çayırlardan oluşur.

GEMYA DAĞI
Artvin'i kuşbakışı seyretmek için çıkılacak 1850 metrelik dağ.

HATİLA DERESİ
Artvin'e 25 kilometre uzaklıkta çok güzel manzaralı mesire yeri.

HOPA
Artvin'e uzaklığı 80 kilometre olan bu şirin ilçe tabiî kıymalları ve eşsiz manzarası ile çok ilgi çeker. Hopa'dan Sovyet sınırındaki Sarp köyüne kadar olan yolun manzarası dünyanın hiçbir yerinde bulunamaz.

ŞİFALI SULAR
ZEYTİNLİK ÇERMİĞİ: Doğal halde, Zeytinlik bucağındadır. Mide ve bağırsak hastalıklarına iyi gelir.

ILICA ÇERMİĞİ: Şavşat ilçesinin Ilıca köyündedir. Romatizmaya iyi gelir. Otel ve lokantası vardır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Dört iklimi ve ürünlerini bir arada yaşatan, orman içi kamp olanakları, geniş mer'a ve yaylaları, ırmaklarında balık avcılığı, ormanlarındaki av hayvanlarının zenginliği ile güzel bir yöremizdir. Karadeniz'deki son iskelemiz Hopa, bu ilimize bağlı bir sınır ilçemizdir.

Türk Ticaret Bankası Arhavi ve Hopa'da 1969 yılından beri çalışan şubeleriyle bölgenin hizmetindedir.

Artvin'den genel bir görünüm...

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ARTVİN ilinin kurulduğu bölgenin yüzde 50'sini ormanlar kaplamaktadır. Geri kalan arazinin yüzde 28.8'i kayalık, yüzde 15.6'sı mer'a ve yüzde 5.6'sı tarıma elverişli topraklardan oluşmaktadır.

İl nüfusunun büyük bölümü köylerde yaşamakta ve tarımla uğraşmaktadır. Çiftçi ailesi başına ortalama 12-13 dekar işlenebilir arazi düşmektedir. Yaklaşık 1.000 çiftçi ailesinin ise toprağı bulunmamaktadır. Tarımsal işletmelerin çok küçük ve dağınık olması, büyük yerleşim merkezlerine ulaşım zorlukları, pazarlama ve pazar olanaklarının yetersiz oluşu makinalı ziraati engellemektedir.

İl'de 1981 yılında toplam 1.030 ton turunçgil meyveleri, 2.443 ton fındık, 5.555 ton zeytin, 41 bin 470 ton öteki meyveler, 35 bin 280 ton hububat, 44 bin 777 ton sebze, 95 ton tütün, 13 bin 305 ton çay ve 23 bin 814 ton da yem bitkisi yetiştirilmiştir.

SANAYİ: İldeki, yurt ekonomisine katkısı bulunan başlıca kuruluşlar ile kapasite ve üretim durumları şöyledir:

ARTVİN LİF LEVHA FABRİKASI: 28.000 ton/yıl kapasiteli fabrikada 56'sı memur, 349'u işçi olmak üzere toplam 405 kişi çalışmaktadır. 1981 yılı üretimi 20 bin ton lif-levhadır. Üretimin düşük olmasının nedeni hammadde yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Fabrika 1981 yılında 10 milyon lira kâr etmiştir.

ETİBANK MURGUL BAKIR İŞLETMESİ: 6.500 ton/yıl blister bakır üretim kapasiteli fabrikada 108'i memur, 1.211'i işçi olmak üzere toplam 1.319 kişi çalışmaktadır. 1981 yılı içinde fabrikada 29 bin 907 ton bakır konsantre, 10 bin 907 ton prit konsantre ve 2 bin 250 ton blister bakır üretilmiştir.

KARADENİZ BAKIRLARI A.Ş. MURGUL DAMAR TESİSLERİ: Bu kuruluşta da 58 memur, 1.226 işçi çalışmaktadır. 1981 yılı içinde tesislerde 2 milyon 162 bin 418 ton bakır cevheri üretilmiş, bundan 17 bin 988 ton kuru prit konsantre ve 91 bin 356 ton kuru bakır konsantre elde edilmiştir.

ARHAVİ ÇAY FABRİKASI: 160 ton-gün yaş çay yaprağı işleme kapasiteli fabrikada toplam 202 kişi çalışmaktadır. 1981 yılında üreticiden 4 milyon 347 bin 172 kg. çay yaprağı satın alınmış, bundan 1 milyon 146 bin 935 kg. tasnifli kuru çay elde edilmiştir.

BORÇKA KERESTE FABRİKASI: Yılda 25 bin m3 tomruk biçme kapasiteli fabrikada 149 kişi çalışmaktadır.

HOPA ÇAY FABRİKASI: Günlük 84 ton yaş çay yaprağı işleme kapasiteli fabrikada 188 kişi çalışmaktadır. 1981 yılında üreticiden 3 milyon 981 bin 655 kg. yaş çay yaprağı satın alınmış, bundan 830 bin 590 kg. tasnifli kuruçay elde edilmiştir.

KEMALPAŞA ÇAY FABRİKASI: Günde 115 ton yaş çay yaprağı işleme kapasiteli fabrikada 28 memur, 88 daimi ve 638 geçici işçi çalışmaktadır. Fabrikada 1981 yılında 1 milyon 73 bin kg. tasnifli kuruçay üretilmiştir.

HAYVANCILIK: Artvin'de il genelinde 293 bin 687'si koyun, 194 bin 689'u kanatlı, 171 bin 166'sı sığır, 96 bin 272'si keçi, 5 bin 341'i manda, 3 bin 827'si de tek tırnaklı hayvan olmak üzere toplam 768 bin 449 baş hayvan bulunmaktadır. Ayrıca 22 bin 400 adet arı kovanı vardır.

KOOPERATİFLER: Bölgede kooperatifçilik henüz gelişmemiş ve üretime dönük faaliyetler içine henüz girememiştir. İlde 64'ü Orman Köyü Kalkındırma, 77'si Köy Kalkınma, 7'si Çay Ekicileri, 1'i Toprak-Su ve 1'i de Çaycılar Yardımlaşma Kooperatifi olmak üzere toplam 150 kooperatif bulunmaktadır.

İlde toplam 37 banka şubesi de bulunmaktadır.

HOPA LİMANI

Özellikle İran-Irak savaşının başlamasından sonra Ortadoğu'ya yaptığımız transit taşımacılık, Samsun ve Trabzon limanlarından sonra, Hopa limanını da gündeme getirmiştir. Porklift ve vinç gibi teknik olanakların yetersiz olduğu limanda, kapalı (antrepo)da yalnızca bir tanedir ve kapasitesi 5 bin ton dolayındadır.

Hopa limanına transit gemilerle gelen mallar kamyonlara yüklenerek "Hopa-Artvin-Göle-Kars-Doğubeyazıt-Gürbulak" yolu üzerinden İran'a gönderilmektedir.

100 dekarlık bir alan üzerine kurulmuş olan limana 6 bin tonluk dört gemi, veya 20 bin tonluk iki büyük gemi rahatlıkla yanaşıp mal boşaltabilir. Doldurma boşaltma işlemleri şimdilik müteahhit kuruluşlar, ya da gemilerin kendi araçlarıyla yürütülmektedir. 1981 yılında Hopa limanından 350 bin ton dolayında yükleme ve boşaltma yapılmıştır. 1982 yılındaki yükleme boşaltma kapasitesinin de 400 bin dolayında olacağı belirtilmektedir. İdarî bakımdan Denizcilik Bankası Trabzon Liman Başkanlığı'na bağlı olarak çalışan Hopa limanı, 1981 yılında 15 milyon lira dolayında zarar ederken, 1982 yılının 100 milyon lira kârla kapanacağı beklenmektedir.

Artvin lif-levha fabrikası.

Önemli kişiler

ALİ RIZA ÇARMIKLI

1920 yılında Artvin'in Arhavi ilçesinde doğdu. Trabzon ve Kars illerinde okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne devam etti. 1945 yılında İstanbul'da ithalât - ihracat işleri ile ticarete atıldı.

İçme suyu işleri, hidroelektrik santralleri, sulama işleri, regülatör, sanayi tesisleri, sosyal tesisler, kanalizasyon ve toplu konutlar gibi çeşitli yatırımlar yaptı.

Recai Arslan:

1933 yılında doğdu. 1960'lı yıllardan sonra gümrük komisyonculuğu ve TIR taşımacılığı ile çalışma hayatına atıldı. İşadamı Recai Arslan evli ve üç kız babasıdır.

Sabit OSMAN AVCI

Eski TBMM Başkanı ve Artvin milletvekili... Orman mühendisi olan Avcı 1961'de Artvin'den milletvekili olarak politikaya girmiştir.

Halen İzmir'de oturmaktadır.

Dr. Fahri ATABEY

Eski İstanbul Belediye Başkanı olan Atabey, Artvin kökenlidir. Ailesinin adını taşıyan Artvin'de bir kale de vardır.

Babür ARDAHAN

Asıl mesleği gazetecilik olan Ardahan Artvin doğumlu olup ailece Yusufeli ilçesindendir.

Gazetecilik, Kurucu Meclis üyeliği ve Kızılay genel sekreterliği görevlerinde bulunan Babür Ardahan halen Sabancı Holding koordinatörlerindendir.

Hayri İPAR

Türkiye'nin bu tanınmış işadamı aslen Artvin Yusufeli'nin Kiskim köyündendir. Birinci Cihan Harbi'nde Mudanya'ya göçetmiştir. Vefat etmiş olan İpar bir zamanlar ülkemizin en ünlü işadamı idi.

SPOR

ARTVİN ilimizde spor tesis noksanlığı, yetiştirici eleman azlığı nedeni ile arzulanan düzeye gelememekte. Oysa Artvin ilinde spora karşı gerek okullarda gerekse kulüplerde ilgi hayli fazla.

Artvin il merkezinde ve altı ilçede futbol herkesin büyük tutkusu. Artvin bölgesi merkez ilçesinde ve Borçka'da büyük ağırlık futbol ve kros dallarında. Arhavi, Hopa ilçelerinde boks, futbol ve yüzme branşlarına ilgi hayli fazla. Ardanuç ve Yusufeli ilçelerinde güreş, Şavşat'ta atletizm, kros çalışmaları yapılıyor.

Görülüyor ki Artvin bölgesinde spor ilginç bir dağılımda.

Bu arada günümüzde Artvin ilinin merkezinde ve ilçelerde 28 okulda yoğun spor faaliyeti görülür.

Galatasaray'ın ve Millî Takım'ın kalecisi Eser Özaltındere, Artvinlilerin gurur duydukları bir sporcu. Artvin'in 7 Mart Takımı'nda oynayan millî kaleci bu bölgeden yetişmiş sporcuların en ünlüsü.

Artvin ilinden bugüne dek yetişen güreşçilerin başında Aydın Polat geliyor. Polat'tan sonra Artvinliler Süleyman Gürsel, Rasim Kumaş, Erdal Pişmişoğlu'nu bölgelerinden yetişen büyük sporcular olarak gösterirler.

ARSLAN

INTERNATIONAL-TRANSPORT

- Uluslararası nakliyat
- Gümrükleme, aktarma, transit
- Ortadoğu ülkelerine nakliyat
- Parsiyel yükleme

ARSLAN INTERNATIONAL-TRANSPORT
Rıhtım Cad. Yuva Sokak
Yeni Yuva İşhanı Kat: 2 KARAKÖY
Tel: 45 01 56 - 45 01 57
Telex: 23 303'den 24923
Istanbul-Turkey

A. R. ÇARMIKLI

Şirketler Grubu

Yurt dışında
üstün teknolojiyi, vasıflı işgücünü
etkili yönetimle bütünleştirerek
müteahhitlik hizmetini
mükemmeleştirmekte
ve
yurt içinde
İstanbul Büyükçekmece Marmara Denizi kıyısında
2000 dönümlük kendi tapulu arazisi üzerinde
tüm altyapısı, okul, çarşı, cami, sahil
tesisleri, park ve spor alanlarıyla ve diğer
sosyal yapılarıyla planlanmış
12.000 konutluk 50.000 nüfuslu
BATIKÖY Sahil Şehrini
inşa ederek
Türk toplumunun hizmetine sunmaktadır.

ÇARMIKLI	LİBAŞ	SİNANKENT	BATIKÖY
Holding A.Ş.	İnşaat ve Yatırım A.Ş.	İnşaat, Turizm ve Ticaret A.Ş.	İnşaat A.Ş.

Merkez
Cumhuriyet Cad. 12/5 Elmadağ - İstanbul
48 50 56 — 48 50 57
22399 aryo tr

AYDIN

09

Yüzölçümü : 7.870 km2
Nüfus : 652.488
İlçeler : Koçarlı, Kuyucak, Çine, Kuşadası, Germencik, Karacasu, Bozdoğan, Sultanhisar, Nazilli, Söke, Yenipazar.

Köy sayısı: 492
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 3
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 16
Okur-yazar oranı: % 66
Otomatik telefon kodu: 6311

Efeler yöresinde tarım, sanayi ve turizmin kol kola gelişiyor

EFELER yöresi Ege bölgesinin tarih, efsane ve doğa güzellikleri ile dolu bir ili Aydın. İlk çağda bölgenin en önemli merkezlerinden biri olan kent, Kurtuluş Savaşı'mızda da unutulmaz kahramanlık destanları yazdırdı.

Dinlendirici doğal plajları, pırıl pırıl kumsalları, berrak suları, güneşi ve sessizliği ile Ege kıyılarında uzanan sahilleri bugün ülkemizin en çok turist çeken yörelerinden biri oldu.

Ege kıyılarının yanı sıra, ilin güneybatısında yer alan Bafa Gölü, ortasına doğru çıkıntı yapan küçücük bir burunu ile eşsiz bir görünüm arzeder. Büyük Menderes Irmağı ise ilin dağlarını, ovalarını, ardında bereketli topraklar bırakarak boydan boya sular, geçer.

Aydın, doğal güzelliğinin yanı sıra, tarihi kalıntıları ve kıyılardaki merkezleri ile iç ve dış turizmine önemli bir katkıda bulunur.

Ege sahilinin önemli turistik yörelerinden biri olan ve adını "Güvercinada" kelimesinden alan Kuşadası'nın çevresi tarihî eserler ile doludur. Ülkemizin en önemli iki tarihî yöresi Efes Harabeleri ile Meryemana Evi yakınında yer alır.

Adı nereden geliyor

Selçuklu uç beylerinden Menteş Bey bu toprakları ele geçirdiği zaman tarihî Tralles kentine, **"Güzelhisar"** adını vermişti. Daha sonra bu topraklar Aydınoğulları'na geçtiğinde Aydınoğlu Mehmet Bey kentte büyük imar hareketlerinde bulundu. Onun yeniden yarattığı kent, bânisinin adına bir saygı ifadesi olarak **"Aydın'ın Güzelhisarı"** diye anılmaya başladı. Bu ad pek uzundu; halkın dilinde ikinci bölümü atıldı bu nedenle ve **"Aydın"** diye anılmaya başladı. O zamandan bu yana da Aydın olarak anılmaktadır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yazısı 63 Sayfamızda

Nasıl Gidilir

Aydın, tren hattı üzerindedir. Bu nedenle tren yolundan yararlanılabilinir. Karayolu çok düzgündür. Sayfiye bölgesi olan, deniz kenarı ilçelere karayoluyla rahatlıkla gidilebilinir. Yurdun her yerinden otobüs vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

AYDIN
İncedayı Cad. AYDIN Tel: 23 40 - 33 10

NAZİLLİ ŞUBESİ
Kıbrıs Cad. No: 52 AYDIN Tel: 23 45 - 17 81

SÖKE ŞUBESİ
Cumhuriyet Cad. No: 1/2 Tel: 20 49 - 11 37

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

22 Mayıs 1950

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 91.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	60.860	43.1
DP	76.896	54.5
MP	2.820	2.0

.2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 89.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	53.677	33.0
CMP	5.641	2.2
DP	105.560	64.8
Bağımsız	238	0.0

27 Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 81.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	62.981	34.8
CMP	3.960	2.2
DP	109.947	60.8
HP	4.078	2.3

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 85.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	124.272	64.4
CHP	59.587	30.9
CKMP	7.326	3.8
YTP	790	0.9

10 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 74.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	130.247	72.3
CHP	37.771	21.0
MP	5.408	3.0
TİP	6.733	3.7

12 Ekim 1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 65.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	100.751	62.3
CHP	42.036	26.0
CGP	6.186	3.8
MP	2.590	1.6
MHP	2.702	1.7
TBP	2.239	1.4
TİP	2.949	1.9
YTP	1.092	0.7
Bağımsız	1.007	0.6

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 66.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	62.547	34.7
CHP	54.185	30.1
CGP	2.035	1.1
DP	51.911	28.8
MHP	2.836	1.6
MSP	5.479	3.0
TBP	1.257	0.7
Bağımsız	5	0.0

5 Haziran 1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 79.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	131.198	51.2
CHP	97.818	38.2
CGP	3.236	1.3
DP	6.302	2.5
MHP	7.285	2.9
MSP	7.953	2.8
TBP	857	0.3
Bağımsız	153	0.1

Anayasa halk oylaması sonuçları

Yıl: 1961	
Kabul	Red
% 44	% 56
Yıl: 1982	
Kabul	Red
% 92.7	% 7.3

Vergi Rekortmenleri

Hüdai Özalp	20.910.000
Tevfik Özalp	20.199.000
Erdoğan Coşkun	8.954.000
Vedat Çiftçi	7.750.000
Ahmet Ünlü	7.478.000

VALİ: M KEMAL ŞENOL

«Büyük Menderes sulama projesi tamamlanınca ürün iki kat artacak»

AYDIN'ın en büyük sorunu Büyük Menderes Havzası'nın Islah Projesinin gerçekleşmesidir.

Büyük Menderes Projesi ile Menderes Ovası'ndan alınan ürünü iki katına çıkarmak mümkündür. Böylece sulama her tarafta yapılabilecektir. Oysa bugün arazinin ancak üçte birisi sulanabilmektedir. Böylece erozyon önlenebilecek, seylaplar, yani su taşkınları kontrol altına alınarak yer yer barajlar yapılacak, nehrin sağ ve solunu ağaçlandırmak suretiyle sel suları etkisiz hale getirilecektir. Oysa bugün, taşkınlardan meydana gelen su yaz aylarına kadar kalmamakta, bu nedenle de tek ürün alınabilmektedir. Eğer bu taşkınlar önlenirse bu verimli ovadan yılda bir yerine iki, hatta bazı kesimlerden üç ürün alınabilir. Bu arada taşkınların verdiği milyarlarca liralık zarar da önlenecektir. Büyük Menderes'in ıslahı ile yan derelerden gelen kum, moloz ve çakıl gelimi ile erozyon da önlenecektir."

Aydın'da kanalizasyon yapılmış, ancak arıtma tesisleri kurulmamış, Aydın kanalizasyonunun Büyük Menderes nehrine bağlanabilmesi için mutlaka arıtma tesislerinin kurulması gerekli, Bu arada, Türkiye'nin en büyük pamuk üretim merkezlerinden olan Aydın'da bir iplik fabrikası yok. Önemli ölçüde tütün üretimi var, bir sigara fabrikası yok. Zeytin, ayçiçeği ve pamuk çekirdeği çok fazla olduğu halde bir entegre yağ fabrikası yok. Bunların kurulması gerekir.

Bir Kuşadası 13-14 bin nüfuslu olarak görülüyor. Oysa uzun yaz ayları boyunca bu ilçemizin nüfusu 10 kat artarak yüzbinin üzerine çıkıyor. 4500 nüfuslu bir Didim'de yaz aylarında 70 bin kişi yaşıyor. Bu turistik yörelerimize yaz aylarının nüfusuna göre çalışma yapılmasına çalışılıyor. Kuşadası'nın su sorunu çözümlenmek üzere. Ancak çevre yolu yeterli değil.

"Aydın'da hayvansal üretim çok önemlidir. Büyük bir potansiyeli vardır. Ancak bu hayvansal potansiyel yeterince değerlendirilmemektedir. Bu canlı hayvan nakliyatından Aydın'ın yıllık kaybının 300 milyon lira olduğunu hesaplamaktadır uzmanlar. Bu nedenle Çine ilçemizde entegre bir et sanayii kurma çalışmalarımız vardır. 400-500 milyon liralık bir yatırımdır. Bu Çine entegre et sanayiinin sermayesi 600 milyon liraya çıkarılmış ve il içinden 200 muhtarlık bu kombinaya ortak olmuştur. Biz şimdilik öncelikle bir kesimhanenin tamamlanmasına çalışıyoruz. Ancak işler ağır yürümektedir. Çünkü halk bu teşebbüse fazla bir ilgi göstermemektedir. Bu arada Aydın'da, Testaş, Aydın Tekstil, Nazilli Entegre Basma Fabrikaları, Söke Çimento Fabrikası, Aktarma Organları Zincir Fabrikası, Koçarlı'da Aykim-Alüminyum Sanayii, yine Nazilli'de Köytaş, Selkim, Jantsa, Jant, Fabrikası, Nastaş Ayakkabı Fabrikası, Söke İplik Fabrikası, Söke prefabrik Hazır Ev Fabrikası, gibi fabrikalarla Söke-Aydın ve Ortaklarda pekçok ziraî âlet atölye ve fabrikası bulunmaktadır. Bölgede pamuk ve zeytin üretiminin yoğunluğu nedeniyle, çırçır fabrikaları ile zeytinyağı sıkma fabrikaları çok fazla bulunmaktadır."

BELEDİYE BAŞKANI: NEVZAT BİÇER

BUGÜNE kadar elektrik yatırımları için 250 milyon lira kadar bir harcama yapılabildi. Şimdi elektrik TEK'e devredildiği için bu inşaatın bundan sonra nasıl yürütüleceğini bilemiyoruz.

Kanalizasyon ise, ilk defa 1957 yılında ihale edilmiş ve 8940 metrelik bir şebeke döşenmiş. Ancak, arıtma sistemi olmadığı için bırakılmış. Daha sonra 1974 yılında İller Bankası tarafından 85.4 milyon liraya yeniden ihale edilmiş ancak, inşaatın yüzde 85'i tamamlandıktan sonra Bakanlar Kurulu kararı ile müteahhide 1980 yılında iş bıraktırılmış. Bu arada, 135 km'lik büz döşenmiş. Altyapı, arıtma tesisleri dışında bitirilmiş. Ne var ki, arıtma tesisleri yapılmadığı için sistem çalıştırılamıyor. Şimdi arıtma tesisleri avam projesi İller Bankası'nca hazırlandı. Tesislerin kurulacağı köy arazisi ve vasıf değişikliğinin gerçekleşmesi bekleniyor.

İçme suyumuz, yüzde 80 gereksinmemizi karşılayabiliyor. İki noktadan sağlanan Aydın içme suyu, su bol olmasına karşın, taşıma boruları yetersiz olduğu için Tabakhane Deresi'nden gelen suyu, sekiz arttezyen kuyusundan sağladığımız saniyede 200 litre su ile takviye ediyoruz. Bu arada, yeni açılan kuyular da yetersiz. Eğer, Tabakhane Deresi'nden gelen suyun boruları genişletilirse o zaman Aydın'ın içme suyu sorunu tamamen çözümlenmiş olacak. Ayrıca, yağışlı havalarda, Tabakhane Deresi milleniyor. Bu nedenle 100 milyon liralık bir yatırımla buranın çökertme tesislerinin de kurulması gereklidir.

Şehir imar planı ise, en son 1965 yılında yapılmış. Zamanla bazı değişikliklere uğrayan şehir imar planı son yıllarda şehrin gelişmesi ve ortan nüfus nedeniyle yeni bir planı zorunlu hale getirmiş. Bu nedenle bu yıl. İller Bankası'nca imar planı ihale edilmiş. 10 milyon liraya ihale edilen bu plan 1985 yılında tamamlanacak. Böylece, Aydın'da yasadışı hale gelen inşaat uygulamaları ortadan kaldırılmış olacak. Bu arada, kanalizasyon çalışmaları yüzünden bozulan yolların onarımı bir sorun haline geldi. Biz halen bu yolları onarmak için bir parke üretim tesisi kurduk. Günde beş bin adet parke üretiyoruz. Ancak, bu yeter ii olmuyor. Bu nedenle 1983 yılında 10 bin adet parke üretimine geçeceğiz. Arnavut kaldırımı bulunan yolları ise, asfaltla kaplıyoruz.

89 milyon lira harcayarak otogar binasını tamamladık. Günde 120 otobüs ve 650-700 minibüs sirkülasyonunun bulunduğu yeni otoğarın aylık geliri 3 milyon lirayı bulmaktadır.

Aydın'da, birinci, ikinci ve üçüncü olmak üzere üç sanayi sitesi bulunmaktadır. Bunlardan 180 işyeri bulunan birinci, 200 işyeri bulunan ikinci sanayi siteleri bitirilerek devreye girmiştir. 120 işyeri bulunan üçüncü sanayi sitesi ise, henüz inşaat safhasındadır.

Aydın'da yeterli yeşil alan yok. Ancak,küçük küçük parkların bulunduğu şehrimizde Pınarbaşı'nda 15 dekarlık bir alan, sosyal tesisleriyle birlikte büyük bir park ve dinlenme yeri haline getiriliyor. Bu arada, çocuk parkları umumi tuvaletler için Turizm Bakanlığı kredi verecek. Soğuk hava deposu bulunmayan Aydın'da, zahire pazarındaki 1100 metrekarelik yerimize 1983 yılında büyük bir iş hanı yapmayı düşünüyoruz.

Bu arada, istasyon civarındaki meydanın kamulaştırılması tamamlandı.Pek yakında kamulaştırma bedeli olarak gelen paralar, buradaki mal sahiplerine dağıtılacak ve meydan önümüzdeki aylarda açılacak. Daha sonra bu meydanın bir kısmına hükümet konağı yapılacak. Son sayıma göre, 74 bin nüfusu bulunan Aydın'a imar planındaki yeşil sahalarda yeterli çocuk oyun bahçeleri yaptırılacak.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Aydın Merkez ilçesi, kuzeyde İzmir'in Tire ve Ödemiş ilçeleri, doğuda Sultanhisar ve Yenipazar, güneyde Çine ve Koçarlı, batıda Germencik ile sınırlanmıştır.

Yüzölçümü 953 kilometrekare olan merkez ilçenin nüfusu ise 179.918'dir. İlçeni kuzeyi 600-1000 metre yükseltisi olan dağlık alanlarla kaplıdır.

BOZDOĞAN

Aydın'ın güneydoğusunda, Menderes'in kollarından Akçay Çay'nın suladığı ovada yeralır.

Yüzölçümü 894 kilometrekare nüfusu ise 37 bin 294'tür. Her yüz kilometre kareye 5 köyün düştüğü ilçede nüfus özellikle ova kıyılarında yoğunlaşmıştır.

ÇİNE

Büyük Menderes havzasının güneyinde yeralan ilçe, Büyük Menderes'in kollarından Çine Çayı'nın suladığı ovada uzanmaktadır.

Yüzölçümü 1229 kilometre kare, 1980 yılı sayımına göre nüfusu 65.872'dir. Nüfusun yüzde 20'si ilçe merkezinde geri kalan bölümü ise köy ve bucaklarda yaşamaktadır.

GERMENCİK

Aydın'ın kuzeybatısında bulunan Germencik, Aydın-İzmir karayolunun iki yanında yoğunlaşmaktadır.

Yüzölçümü 404 kilometrekare olan ilçede 37.918 kişi yaşamaktadır. Bir bucağı ve 29 köyü olan ilçe nüfusu köylerde yoğunlaşmaktadır.

KARACASU

Ortasından Dandalas Çayı akan ilçe Aydın'ın güneydoğusunda bulunmaktadır.Nüfus daha çok Dandalas Çayı'nınsuladığı ovaların kenarında ve Kuyucak-Muğla yolu üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Aydın'ın batısında, Büyük Menderes havzasında yeralan ilçenin güneyinde Beşparmak Dağları bulunmaktadır.

Yüzölçümü 471 kilometre kare olan ilçenin 1980 sayımına göre nüfusu 33.197'dir. İlçede her 100 kilometrekarede on köy yer almaktadır.

KUŞADASI

Aydın'ın kuzeybatısında yeralan Kuşadası, Kuşadası Köfrezi'nin doğu ve güneydoğusundaki kıyı ovalarını kaplar.

264 kilometrekarelik yüzölçümü ile Aydın'ın en küçük ilçesi olan Kuşadası'nın nüfusu ise, 21.314'tür. İlçe, Kuşadası kenti ve Kadınlar Denizi ile Ege bölgesinin en canlı turistik merkezlerinden biridir.

KUYUCAK

Aydın'ın kuzeydoğusunda yeralan Kuyucak, kuzeyde yükseltilerle kaplıdır. İlçe nüfusu daha çok yamaçlarda toplanmıştır.

Yüzölçümü 589 kilometrekare olan Kuyucak ilçesinin nüfusu 38.160'tır. Nüfusun yüzde 83'ü köy ve bucaklarda yaşamaktadır.

NAZİLLİ

Doğuda Kuyucak, batıda Sultanhisar, kuzeyde Ödemiş ve Alaşehir, güneyde Karacasu ve Bozdoğan ilçeleri ile sınırlanmıştır. Büyük Menderes havzasının oluşturduğu verimli ova, Nazilli'de en geniş boyutlarına ulaşır ve uzunluğu 10 kilometreyi bulur.

SÖKE

Aydın'ın güneybatısında Ege Denizi kıyısında kuruludur. İlçe, Beşparmak dağları ve Samsun dağları ile çevrilidir.

Yüzölçümü 1356 kilometrekare, nüfusu ise 1980 sayımına göre 93.142'dir. 44 köyü olan Söke nüfusunun yüzde 41'i ilçe merkezinde yaşamaktadır.

SULTANHİSAR

Sultanhisar: Aydın'ın kuzeyinde Büyük Menderes havzasında yeralır. Kuzeyde Aydın dağları ile çevrelenen Sultanhisar, verimli bir ovaya sahiptir.

YENİPAZAR

Aşağı Büyük Menderes havzasında yeralan Yenipazar ilçesi, dağlık arazinin düzlüklerinde kurulmuştur.

Yüzölçümü 267 kilometrekare olan ilçede 15.668 kişi yaşamaktadır.Yenipazar'da her 100 kilometrekarede ortalama 7 köy bulunmaktadır.

Protokol

Vali: **Kemal Şenol**

Vali muavinleri: **Doğan Özgökçeler - Turgut Kaya**
İl Jandarma Alay Komutanı: **Albay Mustafa Karakaya**
Emniyet Müdürü: **Erdem Batur**
Sıkıyönetim Tali Komutanı Binbaşı **Enver Uysal**
Belediye Başkanı: **Nevzat Biçer**
C. Savcısı: **Ziya Coşkunoğlu**
Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: **Salih Zeki Özdemir**

Önemli kişiler

Aşık Ömer:
Ünlü halk ozanımızın doğum tarihi kesin olarak bilinmez. 18. yüzyılda yaşadığı, yılında öldü. Anadolu'nun pekçok kentini gezmiş ve bunu şiirlerine de yansıtmıştır.

Demirci Mehmet Efe:
1885 yılında doğan bu ünlü efe, Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıklar ile ün salmıştır. 1959 yılında albay rütbesi sahibi iken ölmüştür.

Yörük Ali Efe:
1893-1953 yılları arasında yaşamış, ilin en ünlü efelerindendir. Yörük Ali Efe de adına destanlar yazdıran Kurtuluş Savaşı kahramanlarındandır.

Adnan Menderes:
Eski başbakanlardan Adnan Menderes 1899-1961 yılları arasında yaşadı. Birinci Dünya Savaşı'na katıldı, 1930'da Serbest Cumhuriyet Fırkası ile politikaya atıldı. 1931'de CHP Aydın milletvekili oldu. 1946'da Demokrat Parti'ye geçti. 1950'de başbakan olan Menderes, 1960 yılında bu görevinden uzaklaştırıldı. Yüksek Adalet Divanı tarafından yargılandıktan sonra ölüm cezasına çarptırıldı. Karar Milli Birlik Komitesi'nce onaylandı ve İmralı adasında yerine getirildi.

Hazırlayan: UZMAN SAĞLIK

AYDIN DENİNCE AKLA «EFE» GELİR

AYDIN denilince akla zeybek ve efe gelir. Yörede akıcılık, özgürlük, yiğitlik gibi toplumun temel yargılarından kaynaklanan oyunlar kısaca mertlik ve dürüstlüğü simgeler...

Aydın yöresi araştırmacılarından Mukadder Aksoy ve Abdurrahim Karademir efeyi şöyle tanımlamaktadır: **"Efe bir yerde eşkiyadır. Ama haksıza, zalime, vurguncuya karşıdır. İşittiklerimiz, dinlediğimiz tüm öyküler, efenin, hak dağıtıcı, yoksul babası, sözü söz, içi dışı bir, az fakat öz, konuşan, iyiye, güzele, doğruya yönlendiren bir kişi olduğunu vurgulamaktadır. İstiklâl Savaşı'nda düşmana karşı verdikleri amansız mücadelede bu unsurların baş etken olduğu apaçık ortadadır."**

Bugün zeybek oyunlarına giriş müziğinde bir yürüme bölümü vardır. Çoğu kimseye göre buna **"Havaya girme"** bölümü de denilmektedir. Efenin bu gezinme bölümü: **"Bu yer, bu yurt benim. Düşmanım böyle bilsin. Sakın ola yurduma göz dikmesin"** anlamına geldiği bilinmektedir.

HALK OYUNLARI

Yörede, **"Kocaarap, Elifoğlu, Sinanoğlu, Hatipoğlu, Kerimoğlu, Kuruoğlu, Kadıoğlu"** gibi oyunlar adlarını şahıslardan almışlardır.

Aydın zeybeği, ortaklar zeybeği, Soğukkuyu zeybeği, Ataköy zeybeği, Bayındır koşması yörenin sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

AYDIN ZEYBEĞİ

Haydi yallah çaktım çaktım yanmadı,
Gâvurun kızı sözlerime kanmadı,
Hay yallah tabancası belinde,
Gâvurun kızı cümle âlemin dilinde,
Haydi yallah mahlemizde yangın var,
Gâvurun kızı içimizde yaygın var.

YÖRÜK ALİ

Şu Dalma'nın çevmesi
Ne hoş olur içmesi
Yörük Ali'yi sorarsan
Efelerin seçmesi

Hey gidinin efesi, efesi
Efelerin efesi

Cepkeninin kolları
Parıldıyor pulları
Yörük Ali geliyor
Açıl Aydın yolları

Hey gidinin efesi, efesi
Efelerin efesi.

GİYSİLER

KADIN: Başta üzeri oyalı kreple sarılı fes bulunur. Ayrıca tepelik vardır. Alında tek veya çift sıra penez altını takılır. Sağ yanak üzerinde ise armut altını vardır. Fes üstünden gelen ve boyun altından geçirilip sonra tepede bağlanan oyalı krep vardır. En üste tel kırma örtü bağlanır. Kalça üzerine kadar inen ince yapma saç örgüleri bulunur. Beşi bir yerde altın boyuna takılır.

Vücutta kenar ve kollarına sim geçirilmiş "zıbın" üçetek vardır. İçte ten gömleği bulunur. En üstte, sim işlemeli kadife cipken vardır.

Köşeleri sım puskullu, kuşak bele dolanarak sarılır.

Şalvar altı parmak şitare kumaştan yapılır. Ağı geniştir. Paçaları kaytan bağlıdır. Paça bağı diz altına bağlanır. Şalvarın beline vişne rengi şitareden uçkurluk eklenmiştir. Uçkur başları görülecek şekilde zıbın üzerine çıkarılarak bağlanır. Ayaklarda kınalı yün çorap ve zenne kundurası bulunur.

ERKEK: İçte el oyası ile süslü **"takke"** terlik bulunur. Üzerinde keçeden yapılmış fes vardır. Siyah püskül arkadan inip omuz üzerinden öne sarkıtılır. Fes üzerinde ipek işlemeli yağlık sarılır. Bunun üzerine de oyalı, ipek kefiye sarılır.

Vücutta, mavi çuhadan yapılmış, kolları yırtmaçlı cepken vardır. Cepken önden çapraz bindirilerek düğümlenir. Cepkenin her tarafı siyah kaytanla işlemelerle doludur. Cepkenin altına camadan giyilir. Camadanın altında, önden düğmeli, yuvarlak yakalı içlik vardır. En içte de ipekli veya pamuklu beyaz yakasız bürümcük tan gömleği giyilir.

Belde dolgu bir kuşak vardır. Üzerine şal kuşak sarılır. Şal kuşağın üzerinden drabuluş kuşak dolanır. Derinden yapılmış silahlık bele sarılır. Silahlık içinde, ağızlık, para, tütün tabakası, tesbih, mendil, gibi efenin gereçleri vardır. Silahlığın üzerinde tel işlemeli ipek zeybek mendili sarkıtılır.

Uzun iç donu üzerine, mavi çuhadan yapılmış yanları kaytan işlemeli, dar paçalı diz üstüne kadar inen, şalvara yörede **"dizlik"** denir. Ayaklarda **"uskar"** deri çizme, deri veya işlemeli çuha tozluk vardır.

OYUN MÜZİĞİ

Yörede oynanan erkek oyunlarının ölçüsü genellikle 9/4'lük ölçülüdür. Kadınların oynadıkları zeybek türlerinde ise bu ölçü 9/8'liktir. Hüseyini, Kürdî ve Hicaz makamları müzikte etkinlik gösterir.

Oyunlara yörede davul ve zurna eşlik etmektedir. İki zurna bulundurulursa biri melodiyi diğeri ise ona dem tutar.

Kabak kemane, üç telli bağlama, bağlama yöresel çalgılar arasında yer alır.

HALK OZANLARI

Aşık Ömer, Kuloğlu, Ku Mehmet, Visalî, Köşkdereli, Fethi yörede yaşamış ünlü ozanlar olarak tanınırlar.

ATASÖZLERİ

— Kız anadan öğrenir bohça düzmeyi, oğlan babadan öğrenir sokak gezmeyi.

— Yılan yılanı yuta yuta evran olur.

— Kar çiftçinin yorganıdır.

— Bağ dua değil çapa ister.

— Pis boğazla, boş boğaz belâdan kurtulamaz.

— Arpadan da un olur ama yufkası açılmaz.

YEREL KELİMELER

Gaadeş: Kardeş
Gabık: Kabuk
Dara: Tarak
Saş Saç
Gaari: Gayrı
Ban: Ben
Böyyo: Büyüyor
Soona: Sonra

BİR EFSANE

Vaktiyle Anabelen Vadisi'nin Meander adından birisi yaşarmış. Meander güçlü yapılı yiğit yaradılıştaymış. Bu yetenekleri nedeniyle yöredeki ordunun başına komutan olmuş. Bir gün ordusunun başına geçtiği gibi Pesidünt kentinin üzerine yürümüş... Ancak bu savaşta yenik düşer. Hazinesindeki tüm değerli eşyaları askerlerine dağıtır. Karısını ve oğlunu öldürür. En sonunda kendini Anabelen Irmağı'na atar.

Irmak bu olaydan sonra **"Meander"** Menderes adını alır...

Kentin tarihi

AYDIN ilimizin çok eski ve o nisbette zengin bir tarihi vardır. Bu tarih Hititler ile başlar ve daha nice uygarlıklarla devam eder. Tarihî ismi **"Tralles"** olan Aydın bereketli toprakları ve Büyük Menderes Nehri'nin Ege Denizi'ne döküldüğü yerdeki Miletos Limanı'yla yörenin en büyük ve en görkemli kentiydi. Tralles'i Argoslular kurmuşlardı. Dünyanın en büyük heykeltıraşlık okullarından biri buradaydı. Bu görkemli kentin taşıdığı büyük önem ve değer bütün devirlerde kötü gözleri üzerine çekmiş, bu nedenle Tralles sürekli akınlara, istilâlara uğramıştı.

Hititlerden sonra bu topraklardan sırasıyla Lidyalılar, Persler, Makedonyalılar, İyonlar ve Selevkoslar'ın gelip geçtikleri görülür. Daha sonra Bergama Krallığı'nın bir parçası olan bu topraklar Milât'tan 130 yıl önce Romalıların malı oldu. Çok uzun yıllar Roma egemenliğinin hüküm sürdüğü bu topraklar daha sonra bu güçlü imparatorluğun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla Bizans'ın payına düştü.

Aydın ve çevresi, 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu fatihi ve Türk devletinin kurucusu olarak tanınan Selçuklu Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın kumandasındaki Türk - Oğuz orduları tarafından fethedildi. Ancak yörenin taşıdığı büyük önem ve değer yüzünden Bizanslılar ve Hıristiyanlık âlemi bu topraklardan kolay kolay vazgeçmedi. I. Haçlı Seferleri sırasında Bizanslıların eline geçen bu topraklar birkaç defa Türklerle Bizanslılar arasında el değiştirdi. 1280 yılında Selçuk uçbeylerinden Menteşe Bey bu el değiştirmeye son vererek yöreyi Türklere maletti. Böylece bu topraklarda kesinleşen Türk egemenliğini daha sonra Aydınoğulları sürdürdüler. 1390 yılında Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılan bu güzel ve bereketli topraklar 1. Dünya Savaşı sonrasında ülkenin en önemli köşelerinin galip devletlerarasında bölüşülmesi sırasında Yunan işgaline uğradı (27 Mayıs 1919). Millî Kurtuluş Savaşımızda efelerin yiğitçe çarpıştıkları bu yöre Büyük Zafer'den sonra 7 Eylül 1922 günü düşman işgalinden kurtarıldı.

Özel yemekleri

Eskiler **"Dağlardan bal, ovalardan yağ akar"** derler Aydın yöresi için. Sıra sıra uzanan dağların arasındaki zümrüt yeşili ovada türlü türlü sebze yetişir. Yöreye özgü rodika, iğnelik, dalağan, kenger, kedirgen sarmaşık gibi yiyecek otlar Aydın mutfağının zenginliğini belirler. **"Saç böreği", "keşkek", "paşaböreği", "yuvarlama"** Aydın'ın sevilen yemekleri arasındadır.

Aydın yöresi araştırmacılarından İsmet Aksu, Aydın halk mutfağını genellikle sebze ve ot yemekleri süsler demektedir.

EKMEK DOLMASI:

Bayatlamış yuvarlak ekmeğin üstü daire şeklinde kesilir. Oyulan kısma, soğan kıyma ve ekmek içi kavrulmuş olarak doldurulur. Üzerine bir başka yerde hazırlanmış sıcak et suyu dökülür. Sarımsaklı yoğurt ve tereyağı gezdirilerek yemeğe tad ve renk eklenir.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 60 metre olan Aydın'ın iç bölgeleri sert kara iklimi, deniz kenarındaki turistik bölgelerde rutubetli deniz iklimi görülür. Yazlar çok sıcak, deniz kenarında hafif rüzgârlıdır. Yazın yağmur yağmaz. Bahar ve kış yağmurludur. Yılın altı ayı tamamen güneşli geri kalan günler parçalı bulutludur.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI
Sunar

AYDIN	2189 - 1503	Söke	1016 - 2048
Köşk	32 - 35	Nazilli	2419 - 2420 - 1822
Germencik	440		

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Aydın yurdumuzun önemli bir tarım, sanayii ve turizm merkezidir. Bereketli topraklarında yetişen ihracata dönük tarımsal ürünleri başta gelmektedir. Aydın, incir üretiminde yurdumuzda birincidir. Pamuk ve zeytin üretiminde önemli yeri vardır. İç ve dış turizm bakımından en önemli merkezleri yatlara liman olan Kuşadası ile uluslararası şöhrete sahip tarihî kalıntıların bulunduğu Didim'dir.

Türk Ticaret Bankası 1955 yılından bu yana Aydın'da 28 yıldan beri en iyi şekilde bankacılık hizmetlerini sunmaktadır.

İL MERKEZ ŞUBESİ
Aydın
İL ŞUBELERİ
Bağarası, Çine, Germencik, İncirliova, Karacası, Nazilli, Ortaklar, Söke, Sümer.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Gezilecek yerler

Medrese: Cihanoğlu Camii'nin hemen yanındadır. XVIII. yüz yıl yapısıdır.Aydın il merkezindeki en güzel Osmanlı dönemi eserlerinden biridir.

Aydın Kalesi: İl merkezine tamamen hâkim bir tepenin üzerinde yükselen kale Bizans yapısı olup daha sonra Osmanlı devrinde onarım görmüştür. Kuleleri günümüze kadar ulaşmış kalenin bir bölümü harap haldedir.

Eski Aydın: Aydın il merkezine iki kilometre mesafedeki tarihî Tralles kentinin nice kavimler ve uygarlıklara sahne olmuş topraklarında birçok tarih zenginlikleri yeralmaktadır. IV. yüzyıl yapısı Gymnasium, ticaret merkezi Agora, çeşitli yarışmalara sahne olan Stadyom ile anfi şeklindeki Tiyatro bu zenginliklerinin arasındadır. Bunların hemen hepsi hayli harap durumda olmalarına rağmen görkemleri hakkında fikir verebilecek durumdadırlar.

SULTANHİSAR: İl merkezinin 35 kilometre doğusundadır. Kasabayı çevreleyen tepelerden birinin üzerinde tarihin önemli kentlerinden biri olan Nyssa yeralmaktadır. Hellenistik devirden kalma bu kentte Roma, Bizans ve Türk uygarlıklarına ait izlere rastlanmaktadır.

GÜLLÜBAHÇE: Eski Söke ilçesi sınırları içindedir. Tarihî adı Priene'dir. Lidya, Pers ve Roma dönemlerinde de büyük önem taşımış bir kenttir. Hellenistik çağda bir sahil kenti olarak kurulmuş, XIII. yüzyılda tamamen terkedilerek bir ölü kent halini almıştır. Kentin en büyük özelliği , bugünkü modern şehircilik planlarına uygun bir biçimde inşa edilmiş olmasıdır.

MAGNESİA: İl merkezine 37 kilometre mesafede tarihî bir kenttir. Burada III. yüzyıldan kalma Artemis tapınağı kalıntıları ve VII. yüzyıldan kalma şehir suları kalıntıları tarihî bir değer taşımaktadır.

MİLETOS: Tarihin en büyük ve en önemli kentlerinden biri olup halen Söke ilçesine bağlı Balat köyü yakınındadır. Tarihî İyon kentleri arasında, taşıdığı önem ve değer bakımından ilk sırayı işgal eder. Perslerin istilâsı sırasında baştan başa yakılıp yıkılan kent daha sonra yeni baştan inşa ve imar edilmiştir. Önem ve değerini Roma, Bizans ve hatta Selçuk dönemlerinde de korumuş, daha sonra ölü bir kent halini almıştır. Miletos zengin tarihinden kalan kalıntılarla bugün pek önemli bir arkeoloji merkezi durumundadır.

ALABANDA: İl merkezinin güneyinde olup Çine ilçe merkezine 26 kilometre mesafededir. Araphisar gölünün kıyılarında kurulmuş bulunan kent, bir Karya şehri olması bakımından tarihî önem ve değer taşımaktadır.

ALİNDA: Çine ilçe merkezine 31 kilometre mesafededir. Bir Karya kenti olarak kurulmasına rağmen en parlak yıllarını Roma ve Bizans dönemlerinde yaşamıştır. Alışveriş merkezi Agora, su kemerleri ve şehir suları bu tarihî kentten günümüze ulaşabilen kalıntılar arasındadır.

DİDİM: Söke ilçesinin Yenihisar köyündedir. Buradaki İyonlardan kalma Apollon Tapınağı, Anadolu topraklarındaki en büyük İyon tapınağı olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Eski çağlarda müneccimlerin ve falcıların merkezi olarak bilinen Didim kentinde Güneş Tanrısı Apollon adına bina olunan dev tapınak buranın ününü bütün dünyaya duyurmuştur.

Nerelerde kalınır

AYDIN PALAS
Hükümet Bulvarı TLF. 1024

VARDAR PALAS
Hükümet Bulvarı Tlf: 1516

AYTUR HOTEL
II. Sokak

KUŞADASI

İMBAT MOTEL
Kadınlar Plajı Tlf: 2000-1-2
Banyolu 139 oda, kalorifer, lokanta, plaj

TUSAN MOTEL
31'ler mevki Tlf 1094
Banyolu 70 oda, kalorifer, lokanta, asansör, plaj

MARTI MOTEL
Kadınlar Plajı, Tlf: 1198-1031
Duşlu 39 oda, lokanta, plaj

AKDENİZ OTELİ
Turistik Cad. Tlf: 1120

HOTEL AKMAN
İstiklâl Cad. 13 Tlf: 1501

OTEL KISMET
Akyaz Mevkii Tlf: 2005-6-7
Banyolu 63 oda, kalorifer, lokanta, plaj

BELVÜ OTELİ
Akyar Mevki - Tlf: 1250-1260

ÖMER TATİL KÖYÜ
Yavansu Mevki Tlf: (17)
Duşlu 120 oda, lokanta, plaj

KUŞTUR TATİL KÖYÜ
31'ler Mevki Tlf: 1121-1734
Duşlu-Banyolu 400 oda, lokanta, plaj

OTEL NEPTÜN
İnan sok. 58 Tlf: 1540

HOTEL KLÜP AKDENİZ
Karaova Mevkii Tlf: 1521-2
Duşlu 167 oda, lokanta, plaj

POSACI PANSİYON
Leylak sok. 15-Tlf: 1151

OTEL DEMİROĞLU
Kahramanlar Cad. 58 Tlf: 1035

GÜRKAY OTELİ
Kadınlar Plajı-Tlf: 1044

DİDİM MOTEL
Altınkum Tlf: 12 (Didim)

MİNİ MOTEL Altınkum

ANKARA MOTEL Altınkum

GÖKSU MOTEL Altınkum

PANSİYON PETEK
PANSİYON MIHÇI
PANSİYON REŞİDE

ALTINKUM PANSİYON

dededen
toruna

MİLLİ
AYDIN BANKASI
TARİŞBANK

EKONOMİ

TARIM, sanayi ve turizmin yanyana yürüdüğü illerimizin başında gelen Aydın'da son yıllarda ekonomik yönden büyük bir gelişme göze çarpmaktadır. Tarım, yüzde 33.5 ile gayrisafi hasıla dağılımında en önemli yeri işgal etmekle beraber, sanayi de hızla ilerlemektedir. 1980 yılında bu oranın yüzde 16'yı bulduğu saptanmıştır. Başta Kuşadası ve Didim yöreleri olmak üzere girişilen turistik hamleler de hizmetler sektöründen sağlanan gelirin hem oran ve hem de miktar olarak artmasına yolaçmıştır.

İl faal nüfusunun yüzde 70'i tarım kesiminde çalışmaktadır. İl sınırlarının içinden geçen Büyük Menderes nehri ve kollarının sağladığı verimli topraklar ile iklim koşullarının uygunluğu sayesinde Aydın, önemli bir tarım merkezidir. Başta pamuk olmak üzere tütün ve zeytin gibi sanayi ürünleri dünyaca ünlü incirler yanbaşında tahıl da yetiştirilir. Ormanların oranı yüzde 32 gibi önemli bir yer tutar. Ekili alanların yüze 50'yi aşkın bir bölümünde meyvecilik yapılmaktadır. Aydın, pamuk ekili alanların genişliği bakımından, Adana'dan sonra ikinci gelmektedir.

Devamlı olarak gelişme gösteren sanayide ağırlığı, tarımsal ürünlerin işlenmesi teşkil etmektedir. Tarımsal ürünlerin ihracı için cumhuriyet öncesi dönemde inşa edilen İzmir demiryolu, ilin ticarî bakımdan gelişmesinde çok önemli bir rol oynamıştır. Birinci Beş Yıllık Plan döneminde, 1937 yılında kurulan Nazilli Bez Fabrikası Atatürk tarafından işletmeye açılmıştır. Bu alanda ikinci büyük gelişme 1958'de faaliyete geçen Aydın Tekstil İplik Dokuma İşletmesi olmuştur. 1970'ten sonra SÖKTAŞ Pamuklu ve Nazilli İplik fabrikaları kurulmuştur.

Gıda sanayiinde en büyük gelişmeler son yıllarda olmuştur. 1980 yılında bu alanda 10'dan fazla işçi çalıştıran 112 ve daha az işçi çalıştıran 314 işletme bulunmaktaydı. İnşaat sanayii de Kemer Elektrik Santralı'nın hizmete girmesiyle gelişmiş Söke Çimento Fabrikası'nı tuğla ve kiremit harmanları izlemistir.

Metal eşya imalât sanayii gelişmekte olup, Tarım iş makineleri ve yedek parça, matkap, jant yapımında ilerlemeler göze çarpmaktadır. Türkiye'nin en büyük dondurma makinesi tesisleri Nazilli'dedir.

Ayrıca Ortaca'da kurulmakta olan otomotiv sanayii, Yılmazköy Elektronik Fabrikası, Koçarlı Alüminyum Tesisleri, Çubukbağ Cam Fabrikası tamamlandığında Aydın'ın sanayi bakımından önemli bir merkez olacağı anlaşılmaktadır.

SPOR

AYDIN'da sporun geçmişi oldukça eskidir. Yörenin belli başlı sporlarından biri olan güreş köylerin, köy düğünlerinin ve kasaba panayırlarının başlıca sporu ve eğlencesi oldu. Öte yandan futbolda da yarım yüzyılı geçen bir faaliyet göze çarpmaktadır. Ancak modern sporlara bilinçli geçiş cumhuriyetin ilânından sonraki yıllara rastlamaktadır. Türk Spor Kurumu ve halkevlerinin desteklediği spor faaliyetleri 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün faaliyete geçmesi ve Aydın'da da bir Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün kurulmasıyla daha olumlu bir yola girdi.

Günümüzde Aydın sporunda futbol en ön planda yer alır. Bunu diğer spor dalları, voleybol, atletizm, basketbol, boks izlemektedir. Güreş ise daha ziyade Karakucak'a dayanmakta ve minder güreşinde bir hareket göze çarpmaz.

AYDINSPOR

Oldukça eski bir spor geçmişine sahip bulunan Aydın'da, ilin adını taşıyan ilk spor kulübünün 1923 yılında, Cumhuriyet'in ilânından hemen sonra kurulduğu görülür. Bu ilk Aydınspor kulübü futbol alanlarında büyük bir varlık gösterirken bir "okul" kimliğini arzeder. Bu takımdan yetişen birçok futbolcu İzmir'e giderek oradaki kulüplerde futbol hayatlarını sürdürmüşler ve orada ün yapmışlardır. 1930'lu yıllarda Aydınspor futbol takımının büyük varlık gösterdiğini görmekteyiz. Ancak bu "okul - kulüp" zamanla silik bir duruma düşerek yeni yeni ortaya çıkan futbol takımlarının Aydın futboluna egemen olmaya başladıklarına tanık olundu.

Aydın ilinin ve futbolunun adını profesyonel futbol alanında duyuracak ve yaşatacak bir "Aydınspor Kulübü" kurma yolunda ilk hareketler 1965 yılında başladı. Çalışmalar sonunda bölgenin üç eski ve köklü spor ocağı, Hilâlspor, Akınspor ve Esnafspor kulüplerinin birleşmeleriyle Aydın il merkezinde "Aydınspor Kulübü" kurulup faaliyete geçti (1966).

Aydınspor kulübünün profesyonel futbol takımı o yıl Türkiye İkinci Ligi'ne katıldı. Siyah - Beyaz formalı Aydınspor futbol takımı o tarihten bu yana Türkiye İkinci Ligi'nde faaliyetini sürdürüyor.

Efeler diyarı Aydın'ın Türkiye İkinci Ligi'ndeki temsilcisi bütün Aydınlıların gözbebeğidir. Geniş bir taraftar kitlesine sahip bulunan Aydınspor futbol takımı daha çok kendi bünyesine dönük sistemli ve disiplinli çalışmasıyla hayatiyetini devam ettiriyor.

Aydın bölgesinden yetişen ünlü futbolcular arasında bulunan Kaya Köstepen, Coşkun Taş, Güven Önüt, Kemal Ünlü, daha sonra Beşiktaş'ta yıllarca futbol oynadılar. Bu futbolcular defalarca millî formayı giyerek, her futbolcunun amacı olan düzeye eriştiler.

Aydınlı güreşçi Bahri Polat millî mayoyu en iyi şekilde temsil etti.

Voleybolda Faruk Bayır daha sonra transfer olduğu İstanbul'da yıldızlaştı, Millî Takıma seçildi.

Atletizmde Aydın'ın yetiştirdiği büyük isim ise, Nimet Gül.

AYDIN BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Salih Zeki Özdemir.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü/Aydın.
Memur ve personel sayısı: 11 bayan, 53 erkek,
Faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, atıcılık, bisiklet, futbol, güreş, hentbol, judo, masa tenisi, taekwon-do, voleybol, su sporları.

Tesisler: İl merkezinde Menderes Stadı ve Aydın Şehir Stadı, Aydın Spor Salonu, Aydın Yüzme Havuzu, poligon, atletizm pisti, tenis kortu, Nazilli Stadı, Söke Stadı, Atça Stadı, Kuşadası Stadı, Koçarlı Stadı, Germencik Stadı, Kuyucak Stadı, Sultanhisar Stadı, Çine Stadı, Çine Spor Salonu.

Ligler: Aydın Amatör Birici Ligi 10 takımlı olmak üzere A ve B gruplarında oynanıyor. Aydın Amatör İkinci Ligi sekizer takımlı A,B,C gruplarında yapılıyor.

Branşlara göre lisanslı sporcu dağılımı: Atıcılık 4, atletizm 311, basketbol 313, futbol 1935, amatör 23, profesyonel güreş 384, hentbol 193, judo 12, masa tenisi 13, taekwon-do 15, voleybol 473 toplam 3676 sporcu.

ŞAHİNLER
Ford-Anadol
Uniroyal-Arçelik
Murat-131
AYDIN Bayilikleri
Tel:3668-1375-1815 AYDIN

GÜNEŞ
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için
özel üretildi
GÜNEŞ unları,
mutfaktaki hünerinize,
hüner katmak için..
Genel Dağıtım:
İTEKPA
Kalide Edip Adıvar Cad. No.158 Altınyol-İZMİR
(Üçyol ile Buca Köprü ayrımı, Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

Söktaş
SÖKTAŞ PAMUK VE TARIM ÜRÜNLERİNİ
DEĞERLENDİRME TİCARET VE SANAYİİ A.Ş.
Cumhuriyet Mah. Karasuluk Mevkii SÖKE
TEL: 22 55—22 56—22 57
Tlg: SÖKTAŞ. TLX: 52135 SÖKE TR. P.K: 32

BALIKESİR

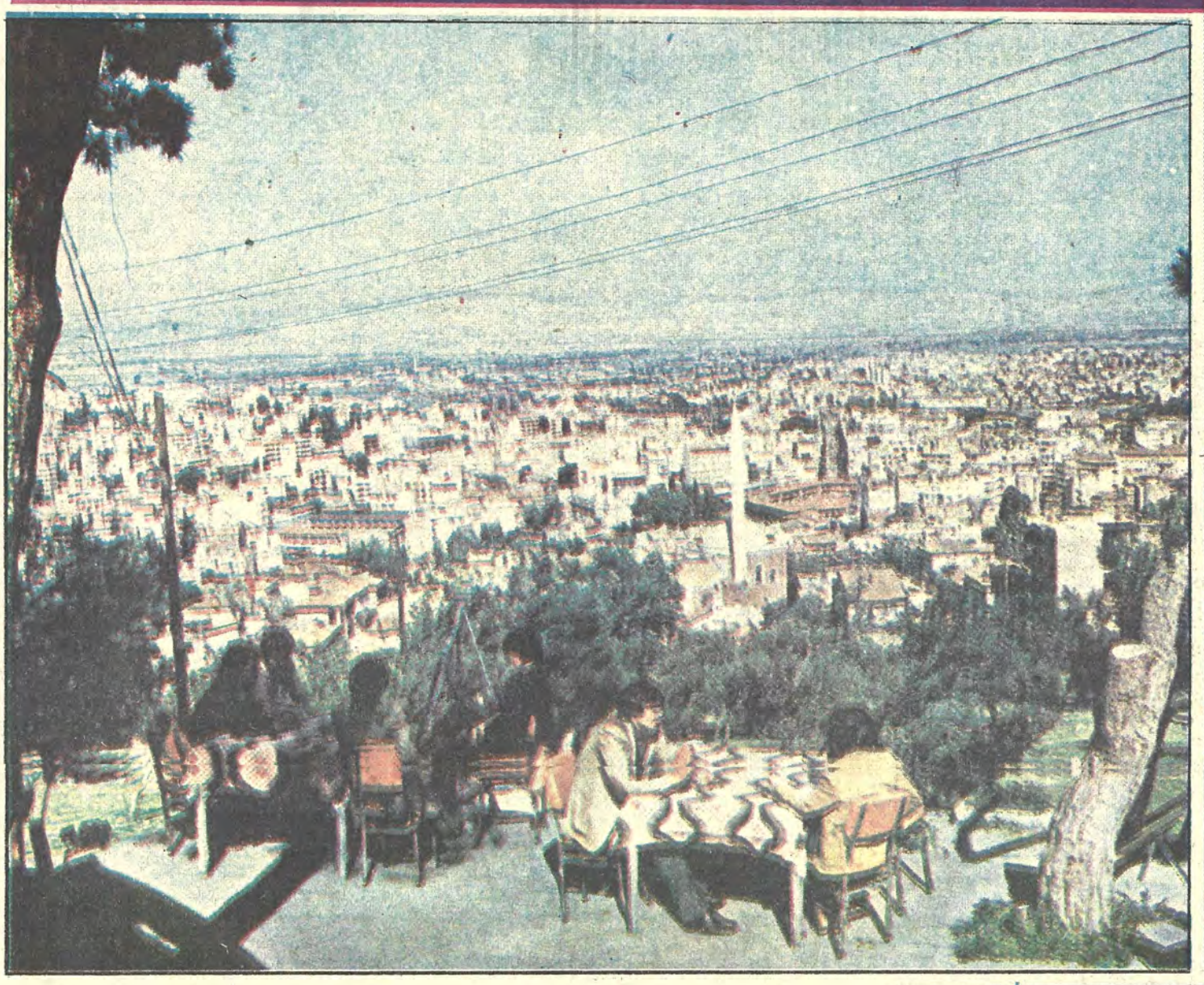

10

Yüzölçümü: 14.456 km²
Nüfus : 853.177
İlçeler : Ayvalık, Balya, Bandırma, Bigadiç, Burhaniye, Dursunbey, Edremit, Erdek, Gönen, Havran, İvrindi, Kepsut, Manyas, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk.

Köy sayısı: 933
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 2.5
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 21
Okur-yazar oranı: % 69
Otomatik telefon kodu: Yok.

Büyük gelişme gösteren kentimiz

SADULLAH USUMI

BALIKESİR, Marmara Bölgesi'nin şirin bir ilidir. Tarımdan turizme, sanayiden yeraltı zenginliklerine kadar geniş bir potansiyele sahiptir. Son yıllarda büyük gelişme gösteren kentlerimizin başında gelir. Tarımsal çalışmaların yanı sıra sanayi kuruluşlarının hizmete girmesi yörenin gelişmesinde önemli bir etken olmuştur.

Balıkesir, coğrafî yapısı yönünden ayrı bir özellik taşır. Verimli topraklarla kaplıdır. Tarımsal çalışmalar önemli boyutlara ulaşmıştır. Zeytin ve zeytinyağı denilince ilk akla gelen illerden biridir. Zeytin ve zeytinyağı ihtiyacının büyük bölümü Balıkesir'den karşılanır. Körfez yöresinde zeytin üretimi gelişmiştir. Balıkesir'de ayrıca tahıl, sebze ve meyve üretimi de geniş bir alana yayılır.

Tarım alanında olduğu kadar sanayide de önemli aşamalar yapan Balekesir'de ülke ekonomisi açısından ayrı değer taşıyan fabrikalar hizmete girmiştir. Çimento, kâğıt dokuma ve şeker fabrikaları bunların bir bölümüdür.

Son yıllarda ülke düzeyinde turizme verilen önem ve bu sektörde yapılan çalışmalar Balıkesir'de olumlu sonuçlara ulaşmıştır. Erdek, Akçay, Ören ve Ayvalık gibi turistik yerleşim merkezleri sadece Balıkesir'in değil, Türkiye'nin en renkli ve hareketli turistik yöreleri niteliğini kazanmıştır. Doğa zenginlikleri ile yeterli turistik tesislerin birleştiği yöreler her yaz sezonu boyunca yurt içinden ve dışından gelen onbirlerce turistle dolar.

Balıkesir'in en önemli özelliklerinden biri transit geçiş merkezi oluşudur. Karayolu, Ege ve Marmara illeri ile ulaşım bağlantısını sağlar. Ayrıca Ankara-İzmir Demiryolu bağlantısı vardır.

Marmara ve Ege Denizi ile kucaklaşan Balıkesir'in nüfusu bir milyon civarındadır. İl merkezinin nüfusu ise 124.000'dir. Bandırma limanı kentin denize açılan kapısıdır.

Adı nereden geliyor

Selçuk Türkleri şehirlere **"Balak"** derlerdi. Anadolu'yu bir uçtan bir uca katedip Batı'ya geldiklerinde karşılarına çıkan güzel bir kenti de elegeçirmişlerdi. Bu kentin orta yerinde güzel bir hisar yükselmekteydi. Bu hisardan ötürü, elegeçirdikleri kente "Balak Hisar" yani hisar şehri adını verdiler. **"Balak Hisar"** sözü yüzyıllar boyu halkın dilinde dolaşa dolaşa Balıkesir şeklini aldı. Bazı tarihçiler ise bugünkü Beyköyü harabelerinin bulunduğu bölgede ilk kurulan kentin Agiraos (Achiraus) olduğunu ve bu kente sonraları "balı çok bol" anlamında "Balı Kesir" dendiğini yazarlar.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır.

Yazısı 70 Sayfamızda

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 93.1

PARTİLER	ALDIKLARI OY
CHP	100.680
DP	142.239

2 Mayıs 1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 90.0

PARTİLER	ALDIKLARI OY
CHP	91.329
MP	7.282
DP	163.152
Bağımsızlar	1.162

27 Ekim 1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 79.9

PARTİLER	ALDIKLARI OY
CHP	92.053
CMP	4.266
DP	143.724
HP	22.561

15 Ekim 1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 84.8

PARTİLER	ALDIKLARI OY
AP	167.888
CHP	101.784
CKMP	11.933
YTP	4.670

10 Ekim 1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 70.1

PARTİLER	ALDIKLARI OY
AP	152.847
CHP	69.040
CKMP	3.344
MP	8.046
TİP	5.874
YTP	2.855
Bağımsız	768

12 Ekim 1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı:

PARTİLER	ALDIKLARI OY
AP	124.138
CHP	62.144
CGP	12.144
MP	2.907
MHP	3.483
TBP	5.686
TİP	6.911
YTP	1.863
Bağımsızlar	4.238

14 Ekim 1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 61.6

PARTİLER	ALDIKLARI OY
AP	113.402
CHP	77.341
CGP	7.107
DP	14.241
MP	1.402
MHP	4.163
MSP	20.669
TBP	2.094
Bağımsız	266

5 Haziran 1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: 80.1

PARTİLER	ALDIKLARI OY
AP	188.145
CHP	136.448
CGP	6.091
DP	5.597
MHP	10.093
MSP	17.451
Bağımsızlar	332

Anayasa halk oylaması sonuçları
YIL: 1981

KABUL	RED
%53	%47

YIL: 1982

KABUL	RED
%92.1	%7.9

BALIKESİR VALİSİ: FİKRET TURGUT SAYIN

«DOĞA SAFLIĞI KORUNURSA İLİMİZ TAM BİR TURİZM CENNETİ OLUR»

BALIKESİRİMİZ, Kuzeybatı Anadolu'da çağlar boyunca çeşitli uygarlıkların yerleşim merkezi olmuş, halen Türkiye genelinde tarihî, turistik ve ekonomik yönden, kuzeyden Marmara ve batıdan Ege Denizi'nin dünyaca ünlü plajları ve doğa güzellikleri ile çevrelenen ilimiz, dünyanın en temiz, insan sağlığına en uygun deniz, kum ve güneşine sahiptir. İç ve dış turizm potansiyelinin yalnız il olarak değil ülke çapındaki kaynak temeli Ege ve Marmara denizlerinin doğal saflığının korunarak bu güne değin temiz kalabilmesi ve doğal çevrenin zengin bitki örtüsü ile ılıman iklimini her mevsimde bölgedeki doğal yaşama koşullarını olumlu yönde etkilemesine bağlıdır. İlimiz sınırları içindeki Manyas Gölü ve ünü yurt dışına taşan Kuş Cenneti millî parkımız olarak gurur duyduğumuz yerlerimizdir.

İlimiz sınırları içinde tam anlamıyla turizm Cenneti, olabilecek tabiat harikası diyebileceğimiz nitelikte görüntüler mevcuttur. Edremit Körfezi'nde denizin içinde küçük bir sondajla tatlı su akmaktadır. Zeytin ağaçlarının denize kadar uzandığı bölgede mandalina bahçeleri gerçekten görülmeye değer bir manzara arzeder. Yine aynı bölgede hem deniz ve güneş, 10 km. sonra Kaz dağlarında avcılık ve dağ sporları yapabilmek hem enteresan, hem de eşine az rastlanır bir nimettir ülkemiz için.

Kuzeybatı Anadolu'da önemli kara ve demiryollarının düğüm noktasında bulunan ilimizin sosyo-ekonomik yapısı da gün geçtikçe ülke düzeyindeki önemini artırmaktadır. İlimiz merkezindeki çimento, dokuma, kâğıt üretim sanayii ve Boraks madenlerimizin dünyaya ilimizden satılması ekonomik gelişme yolundaki çabalarımızdır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Balıkesir çağlar boyunca çeşitli uygarlıkların yerleşim merkezi olarak her zaman ö nemini korumuştur. Eski Mısır, Lidya, İran, Makedonyalılar çağlar önce Balıkesir ve çevresinde değişik zaman dilimleri içerisinde egemen olmuşlardır. Milâttan 129 yıl önce Bergamon'un Romalıların eline geçmesi üzerine bölgede Roma egemenliği hâkim olmuştur. Daha sonra Bizans ve diğerlerinin egemenliklerinden sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun Karesi Sancağı olarak bilinen bugünkü Balıkesir bu yönüyle de tam bir tarih hazinesidir. Bugüne kadar ilimizde bir müzenin bulunmaması üzücüdür. Üzerinde durduğumuz önemli kon ulardan biridir. Zamanla arkeolojik kazı programlarına alınacağını umduğumuz ilimize her yönüyle mükemmel bir müze kazandırmayı da amaç edinmiş bulunmaktayız.

Bu kültür farklılıklarının neticesi ilimizdeki folklor zenginliği yörede önemli kültür faaliyetlerinin başında gelmektedir.

Gerek coğrafî konumu ve iklimin elverişli bir ortam oluşturması, gerekse ulaşım özellikleri açısından Balıkesir'de sosyal yaşam belli bir seviyenin üzerindedir. Her geçen gün daha iyiye giden bir grafik göstermektedir. Sanayi kuruluşlarının artmasının yanı sıra bugür dünya genelinde petrol kadar önemli bir yer tutan tarım üretimi daha planlı bir çalışma sonunda dışa açılabilecek nitelikte verimli topraklara sahip bulunmaktadır. İlimiz bu yönden de küçümsenemeyecek ölçüde kaynak zenginliğine sahiptir.

Tarım ve hayvancılığın dünya literatüründeki önemi her gün daha fazla hassasiyet arzetmekte, bu yönden bakıldığında da ilimizin ülkemiz ve dünya ölçüsündeki önemi bir kat daha artmaktadır.

Özetle ilimizdeki doğa güzellikleri, deniz, plaj, kaplıca ve turistik dinlenme tesisleri ile tarihî ve kültürel zenginliği yönünden üzerinde durulması gereken ileriye dönük daha yoğun çalışmalar gerektirmektedir.

BELEDİYE BAŞKANI: SÜLEYMAN AKSOY

«SANAYİ PATLAMASI BEKLİYORUZ.»

BALIKESİR; Ege ile Marmara bölgelerinin kucaklaştığı bir bölgede, en büyük şehirlerimizden İstanbul ve Ankara ile İzmir arasında kara ve demiryollarının kesiştiği bir kavşak noktasında bulunmaktadır.

Balıkesir'in Ege ve Marmara denizlerine olan bağlılığı ve taşıt bakımından sağladığı kolaylıklar tarih boyunca önemli bir rol oynamıştır.

Şehir kendi adını taşıyan ovayı batıda çevreleyen tepelerin önce doğu yamaçlarında kurulmuş, sonraları kuzey ve güney istikametlerine doğru genişlemiştir.

30 mahalleden kurulu Balıkesir şehrinin nüfusu 124 bin 122'dir. Halen şehirde 3. bin 240 adet konut, 6 bin 820 adet işyeri olmak üzere toplam 42 bin 60 adet bina ve tesis mevcuttur.

Ülkemizde alt yapısı bulunmayan plansız, programsız ve sağlıksız bir biçimde büyümüş şehirlerin ne gibi sorunları varsa Balıkesir'de de bunlar tümüyle olmasa bile kısmen mevcuttur.

Şehir içme ve kullanma suyu bakımından bugün için herhangi bir sorunumuz yoktur. Ancak mevcut suyumuzun 2000'li yılların su ihtiyacına cevap veremeyeceği de açıktır. Bunun için yarınların su ihtiyacımızı karşılamak üzere şimdiden harekete geçmiş bulunmaktayız. Elektrik yenileştirme ve tevsii çalışmalarımız ise devam etmektedir. Dünya Sağlık Teşkilâtı'nın da yardımı ile yapılmasını planladığımız Balıkesir şehri kanalizasyon ve pis su arıtma tesislerinin projeleri bakanlıkça onaylanmış bulunmaktadır. Altyapı çalışmalarımızda, şehrin yıllar sonrasındaki ihtiyaçlarını düşünerek planlamalar yapmaktayız.

Şehrimizde kurulmakta olan küçük sanayi sitesi ile kuruluş çalışmalarına başlanan organize sanayi sitesi, belediye imkânları ile yapımına başladığımız toptancı hal ve depolama tesisleri ve bu arada Balıkesir Belediyesi onarım ve bakım kademesi faaliyete geçtiğinde şehrin çehresi bugünkünden çok değişik olacak, en azından şehir içinde trafik başta olmak üzere tümüyle bir ferahlık doğacaktır.

Türkiye'mizde bir eşi daha bulunmayan Atatürk Ormanı ve Kültür Sitesi ise bundan böyle Balıkesir şehrini simgelecek bir kuruluş olacaktır.

Balıkesir'i yarınlarda büyük bir sanayi patlamasının da beklemekte olduğunu burada kaydetmek isterim. Zira İstanbul - İzmit arası tamamen dolmuş, komşu ilimiz Bursa ise bu konuda yükünü almak üzeredir. Sanayiye her bakımdan elverişli ve bu konuda bakir bir saha olan Balıkesir'de bir sanayi patlaması kesindir. İşte bu nedenledir ki, belediye olarak Balıkesir karayollarının girişindeki sağlı-sollu arazilerin hangi maksatla kullanılması gerektiği, sanayinin nerelere kurulması icabettiği hakkında etüdler yaptırmaktayız. Yarınki Balıkesir sanayiinin şehre uzak kırsal alanlarda ve çevre kirliliğini de beraberinde getirmeyecek şekilde sağlıklı bir biçimde kurulmasını amaçlamaktayız.

Yarınların modern Balıkesir'inin bir plan ve program içinde gelişip serpilmesi yegane arzumuzdur.

Nitekim tüm çalışmalarımız bu istikamettedir.

Protokol

Vali	Fikret Turgut Sayın
Vali Yardımcısı	Bayram Özen
Vali Yardımcısı	Mesten Koçbaş
Vali Yardımcısı	Namık Şeheri
Vali Yardımcısı	Sabahaddin Eren
Emniyet Müdürü	İ. Hakkı Arıkan
Müftü	Seyfettin Yazıcı
Cumhuriyet Savcısı	Teoman Meteoğlu
Defterdar	Fahrettin Erdoğan
Millî Eğitim Müdürü	Galip Aköz
Sağlık Müdür	Dr. Ali Kemlal Beteş
Tekel Başmüdürü	Metin Ünal
P.T.T. Başmüdürü	Özkat Tansal
Turizm Bölge Müdürü	Tahir Atilla

Vergi Rekortmenleri

Balıkesir ilinde en yüksek vergiyi ödeyen ilk 14 kişi:

Sırrı YIRCALI	172.497.339.—
Ali ŞAYAKÇI	40.911.605.—
Aydın BOLAK	22.000.000.—
Sabahattin ERDİNİZ	20.585.000.—
Tolga ŞAYAKÇI	13.000.000.—
Şükrü EROL	13.000.000.—
Şeref EĞİNLİOĞLU	11.577.000.—
Toğan ŞAYAKÇI	10.000.000.—
Meram BALLI	10.000.000.—
Ferhat ERDİNİZ	9.000.000.—
Muzaffer ATILGAN	8.541.000.—
Burhan ERDAYI	6.762.000.—
Basri TÜFEKÇİOĞLU	6.162.000.—
Enver GÖRPINAR	5.482.000.—

Sağlık Hizmetleri

SAĞLIK hizmetleri açısından Türkiye genelinin üzerinde olan Balıkesir ilinde yatak başına 478 kişi düşmektedir. Bu sayı Türkiye geneli için 451'dir. Balıkesir'de toplam doktor sayısı 220'nin üzerindedir.

DEVLET HASTANESİ
300 yataklı olup tüm tedavilerin yapılabildiği bir sağlık merkezidir. 20 mütehassıs hekimin çalıştığı hastanede iki hemşire yardımcısı kursu olup bunlardan yılda 50 hemşire adayı mezun olmaktadır.

DOĞUMEVİ
100 yataklı bir hastanedir. İkisi nisaiye, biri çocuk mütehassısı olmak üzere üç hekimi, 20 hemşire yardımcısı ve ebe bulunmaktadır. Köylerin ebe ihtiyacını gideren "Sağlık Okulu" modern eğitim yapmaktadır.

GÖĞÜS HASTANESİ
125 yataklı olup sadece göğüs hastalıkları ile ilgili tedaviler yapmaktadır.

ASKERİ HASTANE
200 yataklı olup en eski sağlık kuruluşlarından birisidir. İki mütehassıs hekimi ile 11 hemşiresi vardır.

SSK HASTANESİ
Balıkesir'in en modern iki büyük hastanesinden biridir. 200 yataklı olarak inşa edilmiş bulunan hastanede beyin ameliyatları da yapılmaktadır.

ANA ÇOCUK SAĞLIĞI
Devlet Hastanesi bünyesi içindedir. Ovaköy, Yenikköy ve Şamlı'da istasyonları mevcuttur. Üç mütehassıs hekim vardır.

Ayrıca il merkezinde; Verem Savaş Dispanseri, Belediye Dispanseri, hükümet tabibliği, Sıtma Eradikasyonu ve özel hastane bulunmaktadır.

AYVALIK

DEVLET HASTANESİ
Ayvalık'ın tek sağlık kuruluşu olarak bilinen Ayvalık Devlet Hastanesi'nin 50 yatağı bulunmaktadır.

BALYA
SAĞLIK MERKEZİ
Balya'nın bir mütehassıs hekim, on ebe ve üç hemşireden oluşan on yataklı bir sağlık merkezi bulunmaktadır.
Ayrıca hükümet tabibi, sağlık memuru ve belediye ebesi bulunmaktadır.

BANDIRMA
DEVLET HASTANESİ
55 yataklı

SSK HASTANESİ
DOĞUMEVİ
60 yataklı olup, üç mütehassıs hekim görev yapmaktadır.

ANA ÇOCUK SAĞLIĞI ŞUBESİ
Ayrıca ilçede; Verem Savaş Dispanseri ile hükümet tabipliği bulunmaktadır.

BİGADİÇ
Beş yataklı tedavi evi bulunmaktadır. Hükümet tabibi tarafından idare edilir. Sağlık memurları ile ebeleri vardır.

BURHANİYE
60 yatağı bulunan bir devlet hastanesi bulunmaktadır. Ayrıca ana çocuk sağlığı şubesi görev yapmaktadır.

DURSUNBEY
20 yataklı bir sağlık merkezi bulunmaktadır. Hükümet tabibliği ile belediye doktoru ve ebesi de görev yapmaktadır.

EDREMİT
DEVLET HASTANESİ
65 yataklıdır.

SSK HASTANESİ
55 yataklıdır.

ANA ÇOCUK SAĞLIĞI
Bir hekim ile dört hemşire görevlidir.

ERDEK
10 yataklı bir sağlık merkezi bulunmaktadır. Hükümet tabibliğinin yanı sıra belediye doktoru ve ebesi de vardır.

GÖNEN
50 yataklı bir devlet hastanesi mevcuttur. Hükümet tabibliğinde bir hekim, dört sağlık memuru ve sekiz ebe bulunmaktadır.

HAVRAN
55 yataklı bir sağlık merkezi bulunmaktadır.

İVRİNDİ
Beş yataklı bir tedavi evi bulunmaktadır. Hükümet tabibliği ve ana çocuk sağlığı şubesi sağlık görevi yapılmaktadır.

KEPSUT
10 yataklı bir sağlık merkezi

MANYAS
10 yataklı bir sağlık merkezi

SAVAŞTEPE
10 yataklı bir sağlık merkezi

SINDIRGI
15 yataklı bir sağlık merkezi

SUSURLUK
20 yataklı bir sağlık merkezi ile ana çocuk sağlığı merkezi bulunmaktadır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

OMER SEYFETTİN:
1884'te doğan ünlü öykü yazarı Balkan Savaşı'na katıldı. Savaş sonu öğretmenliğe başladı. Çeşitli dergi ve gazetelerde çalıştı, öyküleri yayımlandı. Yapıtlarında sade bir dil kullanan ve hep bunu savunan Seyfettin'in en önemli kitapları arasında Efruz Bey, Falaka, Kurumuş Ağaçlar, Yüksek Ökçeler, Harem, Bomba, Kahramanlar ve Yalnız Efe sayılabilir. Seyfettin 1920 yılında öldü.

İSMAİL HABİB SEVÜK:
1892-1954 yılları arasında yaşayan edebiyatçı ve tarihçi Sevük, milletvekilliği de yaptı. Yapıtları arasında Tuna'dan Batı'ya, O Zamanlar, Avrupa Edebiyatı ve Biz yer alır.

HAYDAR TUNÇKANAT:
1921'de doğan ve Harp Okulu'ndan mezun olan Tunçkanat, 27 Mayıs hareketine katılmış ve Millî Birlik Komitesi üyesi olmuştu. Komitede çıkan ayrılıklar sonucu 23'ler arasında yer almış ve daha sonra tabiî senatörlük yapmıştı.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN:
1874-1957 yılları arasında yaşayan ünlü yazar Mülkiye Mektebi'ni bitirdi. Tanin Gazetesi'nin kurucularındandır. Daha sonra Ulus, Yeni Ulus, ve Halkçı gazetelerinde çalıştı. Yapıtları arasında en ünlüleri Nadide, Hayal İçinde, Hayatı Muhayyel, Kavgalarım ve Niçin Aldatılmış'tır.

SITKI YIRCALI:
1908 yılında doğan Yırcalı, Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra Demokrat Parti il başkanı olarak politikaya atıldı. Milletvekilliği, bakanlık yaptı. 27 Mayıs İhtilâli'nden sonra yargılandı, daha sonra Adalet Partisi'nnden senatör oldu. Yırcalı'nın basılmış şiir kitapları da vardır.

RÖPORTAJ

Ticaret Odası Başkanı Ziyaettin Tan

BALIKESİRLİ işadamı ve Ticaret Odası Başkanı **Ziyaettin Tan, "Balıkesir'in ticarî ve sınaî açıdan patlamaya hazır olduğunu"** dile getirirken, Batı Anadolu'nun şirin kenti ile ilgili sorularımızı şöyle yanıtladı:

— İl olarak Balıkesir'i genelde tanımlar mısınız?

— **Balıkesir Türkiye'nin hatırı sayılı bir ilidir. Gerek nüfusu, gerekse ekonomisi açısından ileri vilâyetlerin arasında bulunmaktadır. Özellikle vergi ödemede Türkiye'nin ilk 10 ili arasında bulunması, ekonomik potansiyelin olduğunu gösterir. Marmara ve Ege ile kucak kucağa oluşu ayrı bir kazançtır. Marmara'da Bandırma limanının bulunuşu, İzmir limanının yeni karayolu bağlantısı ile daha yakın oluşu, ekonomik canlılığı artırıcı bir etkendir. Yeraltı zenginlikleri açısından Balıkesir dünyanın en zengin bor yataklarına sahiptir.**

— Sanayi sektörü açısından Balıkesir nasıl bir düzeyde bulunuyor?...

— **Balıkesir'in sanayi açısından patlamaya hazır bir kent olduğu gerçek... Çünkü organize sanayi bölgesi ile ilgili çalışmalar giderek artıyor. Girişimler proje aşamasına gelmiş bulunuyor. Organize sanayi bölgesi gerçekleştiği takdirde, gerek Balıkesir ilinin dışında bulunan sanayiciler, gerekse içerdeki sanayici ve girişimciler kısa zamanda yatırım yapmak imkânına kavuşacaklardır. Organize sanayi bölgesinin yanı sıra yapım çalışmaları devam eden küçük sanayi projesi son şeklini almış durumdadır.**

— Patlama için sadece organize sanayi ve küçük sanayi projelerinin gerçekleşmesi yeterli olacak mıdır?...

— **Türkiye'nin hayvancılık açısından ve tahıl yönünden en zengin ili durumundaki Balıkesir de yarım kalmış yatırımların tamamlanması ve teşvik görmesi de gerekir. Türkiye'nin en fazla peynirini üreten ilimizin Süt Endüstrisi Kurumu tarafından büyük bölümü yapılan daha sonra yarım kalan süt ve süt ürünleri mamûlleri fabrikasının devlet tarafından tamamlanması, Et-Balık Kombinası'nın aynı şekilde teşvik görerek tamamlanması Türkiye ekonomisine büyük katkı sağlayacaktır.**

— Organize sanayi bölgesi, Küçük Sanayi Sitesi, yarım kalmış yatırımların tamamlanması, sulama projelerinin süratle neticelenmesi halinde Balıkesir gelişme açısından sürat kazanacaktır.

Sanayi Odası Başkanı Yırcalı

BALIKESİR Sanayi Odası Başkanı ve "işadamı" Rona Yırcalı Balıkesir ilinin son on yılda ticarî ve sınaî alanda büyük bir atılım yaptığını belirtirken, bunun sanayiin yoğun olduğu İstanbul-İzmit-Bursa ve İzmir gibi kentlerin doymuşluğundan kaynaklandığını belirtti.

Balıkesir'in Bursa ve İzmir gibi iki merkez arasında kalmasının bir dezavantaj değil, Bandırma ve İzmir limanları nedeniyle ilin avantajlı durumda olduğunu belirten Rona Yırcalı, **"Balıkesir'de son on yılda meydana gelen sanayi daha önceki yıllardaki toplam sanayiin tümüne eşittir. Kısa zamandaki bu gelişme, bazı sosyal ve ekonomik problemleri de beraberinde getirdi. Bunların bir kısmı genelde yurt ekonomisi için geçerli olan 'finansman', 'iç talep yetersizliği', 'maliyet enflasyonu', 'işsizlik' ve bunun gibi nedenlerdir. İl çapındaki sorunlar ise, kurulan sanayi ünitelerinin kısa zamanda gelişiminden kaynaklanan 'konut' sorunudur"** dedi. Balıkesir'in yatırımlar açısından hangi düzeyde bulunduğu konusundaki sorumuza ise Sanayi Odası Başkanı Rona Yırcalı şunları söyledi:

"İzmit-İstanbul ve Bursa aşağı-yukarı birleşti. Gerek çevre kirliliği, gerekse verimli topraklar üzerinde sanayi kurulamaz gerçeği, yatırımcıları Marmara bölgesinde, bakir alanlar aramaya yöneltti. İşte bunun sonucudur ki, Balıkesir son derece elverişli bir kent merkezi olarak ortaya çıktı. Balıkesir'de arazinin müsait oluşu, limanlara yakınlık, organize sanayi bölgesinin süratli bir oluşum içinde bulunuşu, Balıkesir'i ekonominin içinde sivriltmeye başlayan etkenlerdir.

Organize sanayi bölgelerinin, ekonomide **"optimum"** yararı sağlama açısından gereklilik olduğunu da vurgulayan Sanayi Odası Başkanı Rona Yırcalı, Balıkesir'de tüm yatırımcılara altyapıyıve sosyal olanakları götürecek olan organize sanayi bölgesi konusunda **"Konu, vilâyet, belediye, sanayi odası üçlüsünün hareketi ile gelişmektedir. Sanayi Bakanlığı'ndan bölgenin altyapısını tamamlamak üzere kredi aşamasına gelinmiştir. Kısa zamanda çalışmalar tamamlanacak ve Balıkesir organize sanayie kavuşacaktır. Bu arada Merkez Bankası'nın yokluğu da Balıkesir için bir eksikliktir"** dedi.

COĞRAFİ KONUM

Balıkesir ili toprakları Türkiye'nin kuzeybatısına düşer. Ege iklim bölgesinin kuzeyinde, Marmara bölgesinin güneyindedir. Bu iki iklimin özelliklerini taşıyan toprakları çok verimlidir. Doğusunda; Bursa Kütahya, güneyinde; Manisa-İzmir, batısında da; Çanakkale iliyle komşudur. Marmara, Ege denizlerinde kıyıları vardır.

14.456 km2'lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının yaklaşık % 2'lik bir bölümünü kaplayan ilde 850.000'i aşkın nüfus barınmaktadır. 1980'deki bu nüfus varlığıyla Balıkesir, diğer iller arasında 11. sıradadır.

Balıkesir'in oldukça bozuk bir görünümde olan yeryüzü şekilleri, genel olarak alçak dağlar, ovalar ve yontuk-düz alanlar oluşur. İl topraklarının yeryüzü şekillerine göre dağılımında ana pay, yarıyı aşan bir oranla platolarındır. Yükseklikleri 1.800 m'yi aşmayan dağlar, il topraklarının % 35'ini; bu dağlarla birbirinden ayrılmış deniz düzeyindeki ovalar da yaklaşık % 11'ini kaplar.

Balıkesir gerek yerüstü ve gerekse yeraltı zenginlikleri bakımından şanslı bir ildir. Oldukça verimli, % 83'ü kültüre elverişli il topraklarında önemli akarsular ve göller bulunmaktadır. Kuş cenneti olarak ün kazanmış olan Manyas Gölü de bunların arasındadır. Çok sayıda mesire yeri, türlü hastalıkların tedavisinde yararlı olan içmeler ve kaplıcalar, Ege ve Marmara kıyılarındaki yurt çapında önemli plajlar ilin doğal güzellikler açısından zenginliğini vurgulamaktadır.

Dağlar: Balıkesir ilinin % 35'lik bir bölümü kaplar. İsimleri şöyle: Karadağ, Edincik Dağı, Kapıdağı, Sularya, Gelçal Dağları, Çataldağ (Kepez Dağı), Alaçam Dağları, Madra Dağları, Kaz Dağı, Hodul Dağı.

Ovalar: Balıkesir Ovası, Manyas Ovası, Gönen Ovası, Edremit Ovası.

Vadiler: Susurluk Çayı Vâdisi, Gönen Çayı Vâdisi, Kocaçay Vâdisi.

Akarsular: Susurluk Çayı, Gönen Çayı, Kocaçay, Havran Çayı.

Göller: Manyas Gölü, Tabak Gölü, Çaygören Baraj Gölü.

Nerelerde kalınır

PINAR OTEL
Mangırcı Mevkii- Tel: 111-123
Banyolu 78 oda, kalorifer, lokanta, asansör, plâj.

OTEL ALEVOK
Kamli Yalı Cad. 142- Tel: 116
Duşlu 76 oda, lokanta, plâj.

GÜL PLÂJ OTELİ
Halilpaşa Mah. Tel: 30
Banyolu, 41 oda, lokanta, plâj.

YAT OTELİ
Halilpaşa Mah. Tel: 73

KERVANSARAY OTELİ:
İstasyon Meydanı Tel: 1635-486
Banyolu 57 oda, kalorifer, asansör, lokanta

BÜYÜK ÇÖMLEK OTELİ
Yalkın Cad. Tel: 2748

YILMAZ OTELİ
Millî Kuvvetler Caddesi Tel: 2493

MOLAM OTELİ
Eskikuyumcular Mahallesi Yeşilli Caddesi Tel: 1646
BALIKESİR

KONAK ARDA OTELİ
Eskikuyumcular Mahallesi İpek Sokak No. 2 Tel: 6514
BALIKESİR

ÇİÇEK PALAS OTELİ
Millî Kuvvetler Cad.

MERMER OTEL
ADA PALAS
OTEL MARMARA
BONCUK OTEL
DOKTORUN YERİ
BÜYÜK BERK OTEL
Sarmısaklı- Tel: 2311
Banyolu 97 oda, kalorifer, lokanta, plâj, dükkânlar, gece klübü.

MURAT REİS TESİSLERİ
Şeytan Sofrası Yolu Tel: 1680

AYTAŞ MOTEL
Sarmısaklı- Tel: 2, Ayvalık: 1713
Duşlu, 47 oda, lokanta, plâj.

AYTUR MOTEL
Sarmısaklı- Tel: 1383
Duşlu, 40 oda, lokanta, plâj.

TUNÇ OTEL
Orta Çamlık- Tel: 1551-1296

BERK OTEL
Orta Çamlık Tel: 1748

ÇAN OTEL
Orta Çamlık - Tel: 1515

KOMİLİ OTEL
Orta Çamlık- Tel: 1119

BİLENTUR TESİSLERİ
Tuzla Mevkii

EFEM MOTEL:
Tlf: Ören 299-300-314

VİLLA LÂLE
Tel: Ören 343

ERKAN MOTEL
Plâj Sitesi Tel: Ören 205

KARAKAŞ MOTEL
ÖREN TATİL KÖYÜ
Ören- BURHANİYE

ALTIN KAMP
Ören- Tel: 201-202- BURHANİYE

AKÇAM MOTEL
İskele Mahallesi Tel: 11-66
Altınoluk-EDREMİT

DOĞAN MOTEL
Akçay Tel: 34- EDREMİT

AKALTUN MOTEL
Erdek Yolu Tel: 145

AKÇAY TATİL KÖYÜ
Duşlu, banyolu 164 oda, lokanta, plâj.

ÖĞE MOTEL
Oruç Reis Cad. Tel: Akçay- 4
Duşlu, 53 oda, lokanta, kalorifer.

DOĞAN MOTEL
İskele civarı Tel: Akçay 34

MOTEL AŞİYAN
Tel: Akçay-33

BEYAZ SARAY MOTEL
Etiler Cad . Tel: Akçay 22

ÇINAR MOTEL

GONDOLA MOTEL
Çınarköy Tel: 2-45

ÇADIR OTELİ
Ortaçamlı Tel: 1678- AYVALIK

ARCİ MOTEL
Vigla Mevkii Tel: 201 (Altınova)
1349 (Ayvalık)- AYVALIK

MOTEL KUMSAL
Çınarlıköy Tel: 19

YALI MOTEL
Çınarlıköy

KÖŞK MOTEL
Tatlısu Köyü

KUMAN MOTEL

YÜCEL MOTELİ
Çuğra Mevkii Tel: 142-307 ERDEK

Nasıl Gidilir

Balıkesir Batı Anadolu'da bir Transit geçiş merkezi durumundadır. Ülke içinde kara ve deniz bağlantıları olmakla birlikte ayrıca askerî amaçlı havaalanı bulunmaktadır.

Balıkesir, Ege bölgesine üç ayrı karayolundan bağlanmaktadır. 1982 Ekim ayında açılan Balıkesir-Akhisar karayolu ile Balıkesir-İzmir bağlantısı 167 kilometreye inerken, iki saatte aşılmaktadır. Yeni açılan yol İstanbul-İzmir kara köprüsünü de zaman açısından olumlu yönde etkilerken ulusal ekonomiye büyük katkılar sağlamıştır.

Balıkesir'in ülke içi deniz bağlantısı Marmara ve Ege Denizi'nden olmak üzere iki ayrı bölgeden yapılmaktadır.

EĞİTİM

Nüfusun yüzde 69'unun okur- yazar olduğu Balıkesir ilinde öğrenci sayısı hızla artmaktadır. 1978-79 öğretim yılında öğretmen başına düşen öğrenci sayısı kentte 31, kırda 23 olarak belirlenmişti.

Balıkesir il merkezinde 16 ilkokul ile 13 orta dereceli okul bulunmaktadır. Yüksek öğrenim durumu şöyledir:

Necatibey Eğitim Fakültesi
Balıkesir Mühendislik Fakültesi
-Makine Fakültesi
-İnşaat Fakültesi
Otelcilik ve Turizim İşletmeciliği Yüksek Okulu
Meslek Yüksek Okulu

Tüm fakülte ve yüksek okullar Bursa Uludağ Üniversitesi'ne bağlı bulunmaktadır..

Balıkesir Merkezinde ayrıca bir İl Halk Kütüphanesi bulunmaktadır. 1901 yılında kurulan. Kütüphane'nin Gaziosmanpaşa semtinde Halk ve Çocuk Kütüphanesi ile Gezici Ödünç Kitap Verme servisleri bulunmaktadır.

Karesi Üniversitesi'nin kurulması için çalışmalar yapılmakta olup konuyla ilgili bir dernek kurulmuştur. Kurulacak olan üniversitenin kampus alanı olarak Balıkesir-Bursa karayolunun Değirmenboğazı mevkii olarak bilinen yer seçilmiştir. İleride yapılacak olan kampus binaları için kamulaştırma yoluna gidilecektir. Halen yüksek okullarda okuyan öğrencilerin yurt sorunu çözülememiştir. Yüksek Öğrenim ve Kredi Yurtlar Kurumu'nun bir yurdu bulunmasına rağmen kısıtlı alım yapması nedeniyle yüksek öğrenim yapan öğrencilerin büyük bölümü konutlarda kalmaktadır.

TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI

"GÜÇLÜ DEVLET BANKASI"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Balıkesir Anadolu'nun en eski devirlerinde Mizya adlı topraklar üzerinde kurulmuştur. Mizya tarihin önemli olaylarına sahne olmuş çok el değiştirmiştir.

En eski devirlerde Mısırlılar'ın Lidyalıların, İranlıların daha sonra da İskenderle İran hükümdarı Kodaman Dara'nın yaptığı Granik Çayı Savaşı'nda Makedonyalıların eline geçmiştir.

İskender ölünce imparatorluğu bölüşmek için komutanlar kavgaya başlamışlar, bunlardan Lizimak Mizya'yı komuta altına almıştır. Lizimak, Selefkus ile savaş yapmış, bu savaşta öldüğünden para işlerine bakan adamı Filiter Mizya üzerinde bağımsız Bergama Krallığını kurmuştur.

BÜYÜK TAARRUZ VE BALIKESİR

Balıkesir Kurtuluş Savaşı yıllarında büyük mücadele verdi. Düşmanın yenilgiye uğratılması sırasında önemli cephelerden biri Balıkesir'de oluşmuştu.

26 Ağustos 1922 tarihinde başlayan Büyük Taarruz sırasında düşman birlikleri için tek çare kalmıştı: Kaçmak... Düşman güçleri hızla geri çekilirken, 3 Eylül günü Burhaniye'yi, ertesi gün de Bigadiç'i boşalttılar. Bunu 5 Eylül'de Susurluk izledi. 6 Eylül'de ise, Balıkesir düşmandan temizlendi. Böylece iki yıldır süren Balıkesir'in işgali, sona eriyordu. Aynı gün Balya, Gönen ve İvrindi de kurtuluyordu. Düşmanı izleyen birliklerimiz, sahil şeridine ulaştı. 9 Eylül'de Edremit, 14 Eylül'de Manyas ve bir gün sonra da Ayvalık ile Bandırma kurtuluşunu kutlayan yöreler oluyordu.

BALIKESİR	1158 - 6049 - 5764
Salıpazarı	5349 - 6419
Ayvalık	1632
Bandırma	2706 - 1135
Burhaniye	37
Edincik	97 - 91
Edremit	1353 - 1354
Gönen	1493
Susurluk	1810

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Gezilecek yerler

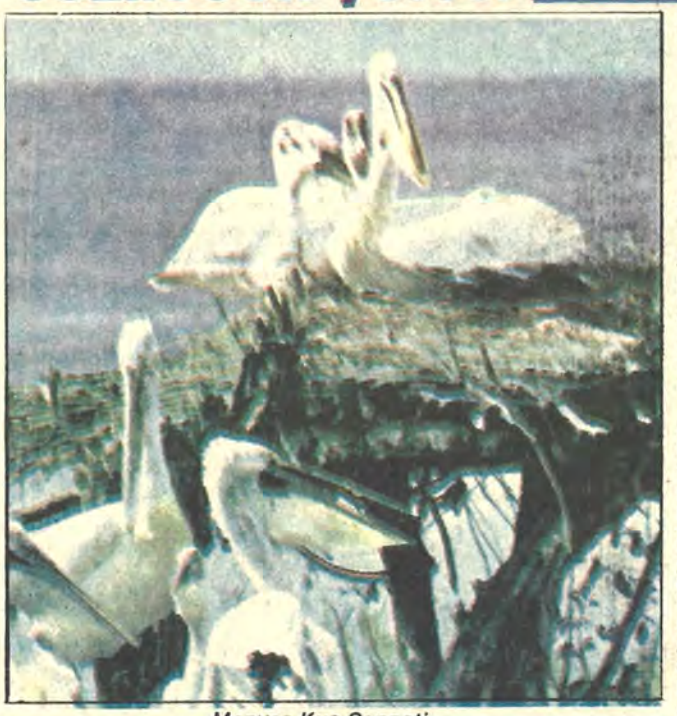

Manyas Kuş Cenneti...

Paşa Camii: Fatih Sultan Mehmet'in ünlü vezirlerinden Zağnos Paşa tarafından 1461 yılında yaptırılmıştır. Osmanlı mimarisinin güzel cami örneklerinden biridir.

Yıldırım Camii: Balıkesir il merkezindeki en eski Osmanlı eserlerinden biri olup XIV. yüzyıldan kalma bir camidir.

Hanlar: Balıkesir il merkezinin çevresinde tarihî birtakım hanlar bulunmaktadır. **Hasanpaşa Hanı** ile **İlyaspaşa Hanı** Osmanlı mimarisinin iki eski ve güzel yadigârıdır. Bu hanlar bânilerinin adlarıyla anılmaktadır.

ZAĞNOS CAMİİ VE KÜLLİYESİ: Fatih Mehmed'in vezirlerinden Zağnos Paşa tarafından 1461'de inşa ettirilmiştir. Çarşı içindedir.

ZAĞNOS PAŞA HAMAMI: Yapılan tamirlerle ayakta kalabilen en önemli eserdir.

ÇAMLIK: Kentin hemen kenarında bir tepedir. Zarif çamlarla kaplı olan tepede modern bir gazino bulunmaktadır.

DEĞİRMENBOĞAZI: Şehre on kilometre uzaklıkta, Balıkesir - Bandırma asfaltı üzerinde, ormanlık bir mesire yeridir.

KONAKPINAR ÇAMLIĞI: Şehre 30-32 kilometre uzaklıktadır.

BANDIRMA:

Tarihî adının "Emniyetli Liman" anlamına gelen "Panomaras" olduğu bilinen Bandırma çevresinin en önemli tarihî merkezi, Kapıdağ yarımadası berzahında bulunan Sizik kentidir. Burada eski dönemlere ait bazı kalıntılara rastlanmaktadır. Bandırma içindeki tarihî zenginlikler, şehir işgalden kurtarılırken, kaçmakta olan Yunanlılar tarafından çıkarılan yangınlarda Bandırma ile birlikte yanmıştır. Bandırmadaki Kaskalium da eski ve tarihî bir kenttir.

İlçenin on kilometre batısında Kapıdağ berzahında bulunan Balkız (Kyzikoz) harabeleri restore edilmeye başlanmıştır. Manyas yolu üzerinde Ergini köyü yakınında Daskılaiyonum harabeleri, İyon ve İran İmparatoru ünlü Dara'ya ait izleri taşımaktadır. Edincik bucağında ise Osmanlıların ilk kez Trakya'ya geçtikleri yerde, altında karargâh kurulan tarihî çınar bütün heybetiyle o zamanı yaşatmaktadır. Şehir içindeki Çavuş Camii, Edincik bucağında Ulu Cami, Kümbet Camii, Emirsultan Camii, Hamidiye Camii, Beyha Camii, Üçpınar Camii tarihî değer taşıyan eserleridir.

KUŞ CENNETİ:

Manyas Gölü kenarındaki bir yarım ada üzerinde millî park haline getirilen bölge dünyaca ünlü bir kuş üreme yeridir. Sayıları 4 bini bulan kuşlar nisan ayının ilk günleri buraya gelirler, haziran sonuna kadar yavrular, onları büyütür ve güneye göçederler. Güney ülkeleri ve Afrika'dan gelen bu kuşlar arasında leylek, karabatak, balıkçıl, kaşıkcı, dalgıç, yağmurkuşu, mavikarga, saz bülbülü, çulluk ve çeşitli su tavukları bulunur. Hayvanları seyretmek resim çekebilmek için ahşap bir gözetleme kulesi yapılmıştır.

ERDEK:

Kapıdağ yarımadasının batı kesiminde bulunan Erdek bütün yurtta turizm cennetlerinden biri olarak kabul edilir. Gerçek bir plaj bölgesi olan Erdek aynı zamanda tarihî kalıntılarla da süslü bir bölgedir. Kapıdağ yarımadasının en ünlü kalıntıları Balkız (Kyzikos) Erdek yakınlarındadır. İnanışlara göre Seba Melikesi Belkıs, Hazreti Süleyman'la burada bulunmuştur. Edincik yolu üzerinde kentin akropolu bulunur. Dünyanın ünlü harikalarından Hadrianus'un mabedi de buradadır. Tapınak, sütunlarıyla ün kazanmıştır. Erdek çevresindeki diğer tarihî kalıntılar şunlardır: Konormos limanı, Koca Kilise'deki bir tiyatro kalıntısı, Kocapınar'daki antik bir çeşme, Memirkapı Kale örenleri, surlar, Hırsız Kale öreni, Zeytinli ada, Çura ve Çifte oluklar gezi yerleridir. İlçe, kara ve deniz avcıları için mükemmel bir av alanıdır.

AYVALIK:

Etrafını irili ufaklı 24 adanın çevrelediği Ayvalık çok eski tarihlerde kurulmuştur. Bugün Alibey (Cunda) adasının açıklarında batık bir şehir kalıntıları, motor gezisinde gözle görülür. Milattan önce bu bölgede bir medeniyet olduğu Bin Rüzgârlar Ülkesi adı verildiği söylenirse de o devirlerden hiçbir eser ele geçirilememiştir. Ayvalık bir yandan temiz denizi, bir yanda yemyeşil tepeleriyle ideal bir sayfiye yeridir.

ŞEYTAN SOFRASI: Ayvalığa uzaklığı sekiz kilometredir. Sarımsak plajlarına giden asfalttan sağa sapılıp düzgünce bir yolla çıkılır. Burada bulunan iri kayaları sofraya benzeten halk Şeytan Sofrası adını takmıştır. Bütün Ayvalık'ın panoramik görüldüğü tepede birinci sınıf bir lokanta vardır. Burada grubu seyretmek çok zevklidir. İnanışa göre gurup zamanı kayalardan aşağı üç taş atıp bir dilekte bulunulursa istek en kısa zamanda yerine gelirmiş. Yaz aylarında Ayvalık'tan Şeytan Sofrası'na devamlı minibüsler ve dolmuşlar işler.

SARIMSAK PLAJLARI: Ayvalık'ın yaz aylarında en kalabalık yeridir. İlçe içindeki çamlıktaki küçük plaj dışında denize girmek için bu bölgeye gitmek şarttır. Ayvalık'a uzaklığı yedi kilometredir. Boydan boya uzanan bir kumsallıktır. Burada sırayla kabinli plajlar bulunur. Bir küçük kumsallık da halkın denize girmesi için boş bırakılmıştır. Yaz ayları süresince devamlı otobüs, minibüs ve dolmuş çalışır. Bu bölgede çeşitli kuruluşların kampları da bulunur. Motel ve pansiyon boldur.

ADALAR:

Başta Alibey (Cunda) adası olmak üzere Maden, Poyraz, Kamış, Çıplak Balık, Masto, İncirli, Fener ve Güneş adaları yaz aylarında motorla dolaşılır. Her gün saat 16'da yapılan geziler üç saat sürmektedir.

ALİBEY ADASI:

İstiklâl Savaşı'nda düşmana ilk kurşunun Ali Çetinkaya tarafından atıldığı bu adanın eski adı Cunda'dır. Eskiden Ayvalık'tan çok kalabalık olan bu ada da bugün 2-3 bin kişi yaşar.

GÖNEN:

Balıkesir'in şifalı sularıyla ünlü bu güzel ilçesinin tarihî de çok eskilere dayanır. Buradaki şifalı suların Bizanslılar zamanından beri kullanıldığı bilinir. Bu kaplıcaların çevresinde bazı tapınakların yıkıntılarına rastlanır. Bu da Gönen tarihinin mitolojik devirlere kadar uzandığına, mitolojinin birçok Tanrı ve Tanrıçasının burada yıkandıklarına dair söylentilere kanıt olarak gösterilir. Kasabanın güneybatısındaki Atıcoba köyündeki tarihî kale yıkıntıları, yine kasabanın kuzeybatısındaki Babayaka kale harabeleri, doğudaki Keçeler köyü sınırları içinde bulunan tarihî temel kalıntıları ile Pomakhasan köyündeki kalıntılar ve Çınarpınar köyü civarındaki tarihî kemerler buranın tarihî zenginlikleri arasındadır. Gönen çayı üzerinde bulunan ve "Güvercinlik Köprüsü" de denilen İskender Köprüsü'nü Büyük İskender'in yaptırdığı bilinir. Malkoç Camii de bu ilçedeki en önemli Osmanlı dönemi eseridir.

MARMARA ADASI:

Balıkesir iline bağlı bulunan, Marmara Denizli'deki Marmara Adası'nın tarihî de çok eskilere dayanır. Bu adadaki zengin mermer yataklarının Bizans zamanından beri işletildiği bilinmektedir. Ayrıca adanın yüksek bir noktasında Bizans'tan kalma bir kalenin harabeleri bulunmaktadır. Adanın Türkoz mevkiinde yapılan sualtı araştırmalarında tarihî batık gemiler ve anforlar bulunmuştur.

ÇINARLI:

Marmara Adası'nın batısına düşer. Karadan yol yoktur. Ancak motorla gidilir. Yol motorla 30 dakika sürer. Adanın en sakin yerlerinden biridir. İki motel ve bir oteli vardır. Köyün meydanında asırlık çınar ağaçları bulunur. Bu ağaçların gölgelikleri en sıcak aylarda bile eser. Burada bir kır kahvesi yaz boyunca çalışır. Köyde açıkhava sineması haftada 2-3 film değiştirir.

AVŞA:

Marmara Adası'na giden vapurlar yarım saat sonra Avşa'ya da uğrar. Gemiden karaya motorla çıkılır. Ücret aynıdır. Ayrıca Marmara Adası ve Erdek'le hergün motor bağlantısı vardır. Avşa şarapları ve çingenelerin sazdan yaptıkları hediyelik eşyaları ünlüdür.

EDREMİT:

Lidya Kralı Krezüs'ün kardeşi Adremis tarafından kurulan Edremit'te Bizans ve Osmanlılardan kalma eserlere rastlanır. Adramittüm ve 25 kilometre uzaktaki Astira kalıntılar, Altınoluk yakınlarındaki Antandros kenti haberleri görülmeğe değer. İlçede Kurşunlu Cami bir Selçuk yapısıdır. Sarıca Ahmet Paşa Hamamı Dedeler Cami, Hekimzade Cami de Osmanlı devri yapısıdır.

AKÇAY

Edremit'in deniz ve sayfiye bölgesi olan Akçay dünyanın başka bir yerinde görülemeyecek özelliğe sahiptir. Deniz içinde açılmış birçok artezyenden devamlı çok iyi kalitede su akar. Denizde yüzerken susarsanız, karaya çıkmanıza lüzum yoktur. Artezyenlere yaklaşıp suyunuzu içer, yüzmeye devam edebilirsiniz. Turizm Bankası'nın buradaki tatil köyü tesisi yerin biraz daha tanınmasını sağlamış, ayrıca da otel ve servis hizmetlerine kalite getirmiştir. Turizm Derneği yaz aylarında Ayvalık, Bergama, Kaz Dağları, Şelâle ve yakın bölgelere geziler tertiplemektedir.

ÖREN:

Asfalt yolla Çanakkale ve İzmir'e bağlıdır. Turistik bakımdan "Ören" bölgesi daha çok kimseyi deniz kenarına çeker. Burada tarihî birçok kalıntıya da rastlanır. Burhaniye'nin içindeki Hacı Ahmet, Hanay, Kavakdibi ve Memiş camileri" tarihi özellikler taşır.

Burhaniye ilçesinin en gelişmiş turistik bölgesidir. Ören'e, Burhaniye'den düzgün bir asfaltla gidilir. Ören, hazırlanan bir plana uygun inşaata izin verildiği için son derece düzenli ve bakımlıdır. Bütün caddeler ve evlerle pansiyonların bahçeleri, çiçeklerle kaplıdır. Ören'in çok geniş bir plajı vardır. Üç ayrı kapıdan girilebilir. Bazı otel ve motellerin önünde küçük kumluklar olduğu halde, buralarda kalanlar çok kere Belediye Plajına gitmeyi tercih ederler. Ören'de yaz aylarında her şey bulunur. Çarşısındaki dükkânlarda sebze, meyveden, giyeceğe kadar lüzumlu şeyleri temin edebilirsiniz. Dört kilometre uzaktaki Burhaniye Çarşısı daha zengindir.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

BALIKESİR ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Renkli kişiler

Balıkesir'in Baro Başkanı avukat Turgut İnal, meslek çalışmalarının yanı sıra, zamanının büyük bölümünü sosyal sorunlara ayırmış bir kişidir. 20 yıldır başkanlığını yaptığı Balıkesir Merkez Yetiştirme Yurdu Derneği adına, 1979 yılının dünya çocuk yılı olması nedeniyle düzenlediği "Devletin Çocuklara Bakış Açısı" adlı seminer sonucu yayınladığı kitap, Sedat Simavi Vakfı'nın olağanüstü ödülünü almıştır.

Turgut İnal'ın Marmara bölgesinin küçük bir şehri olan Balıkesir'de sorunlarla, güncel olaylarla ilgili olarak ve hukuksal konularda düzenlediği kongreler ve seminerler dikkate değer olaylardır.

İstanbul, Ankara, Balıkesir Baro dergilerinde ve çeşitli gazetelerde çok sayıda incelemeleri çıkmıştır.

Balıkesir oyunlarında müzik çok hareketlidir

BALIKESİR folkloru kentten kente, köyden köye, obadan obaya değişiklikler göstermektedir. Bölgeyi bir geçiş bölgesi olarak değerlendirmek mümkündür. Bu geçiş çokça Edremit dolaylarında belirgin bir şekilde ortaya çıkar, Edremit'in dağlık yöresinde Tahtacı Türkmen aşiretleri oyunlarında farklılıklar hemen dikkati çeker.

Dağ köyleri erkek oyunları ile ova köyleri erkek oyunları arasında gerek müzik, gerek ritm ve gerekse giysi yönünden çok ayrım vardır. Dağ köyleri oyunları (Dursunbey, Bigadiç, Sındırgı) kaşıklı oyunlardır. Müzik bu yörenin oyunlarında oldukça hareketlidir. Ova köyleri erkek oyunları Güvende ve zeybek oyunlarıdır.

(Yağcıbedir, Karaçeçeli, Kızılkeçeli, Çaparlı, Yünlü, Hardallı, Gobaş) Türkmen aşiretleridir. Yüz yıl önce yerleşik düzene geçmişlerdir. Daha 10 yıl öncesine kadar çadırlarda yaşayanları görülmüştür.

iklimi

Balıkesir ilinde genellikle Akdeniz iklimi egemendir.

30 yıllık rasat ölçümlerine göre, Balıkesir "Merkez" bölgesinde yıllık sıcaklık ortalaması 14.6 derecedir. En yüksek sıcaklık 43.7 derece olarak 1958 yılında, en düşük sıcaklık ise, eksi 21.8 derece ile 1954 yılında saptanmıştır.

En çok yağış kış ve ilkbahar mevsimlerinde olmaktadır.

Yıllık ortalama nem oranı yüzde 68.

En yüksek nisbî nem oranı yüzde 82,

En düşük nisbî nem oranı yüzde 54,

Bölgeye ortalama olarak yılda 560 mm. yağmur düşmektedir. İl içinde Batı, Lodos ve Poyraz rüzârları hâkimdir. Kuzey rüzgârları daha fazladır. En hızlı rüzgâr saniyede 28.2 metre, saatte 102 kilometre hızla Kuzeybatıdan esmiştir.

İlin ortalama rüzgâr hızı saniyede beş metredir.

Balıkesir ili, kış mevsiminde genellikle Sibirya yüksek basıncının, diğer aylarda ise, kısmen Basra alçak basıncının etkisi altındadır.

Ova köyleri de Yörüktür ama, bunlar dağ Yörüklerinden daha önce yerleştikleri için kendilerine "Manav" yerli demektedirler.

Gerek Manav ve gerekse diğer Yörüklerin giysi ve her türlü gelenekleri özde aynıdır. Oyunlar ova köylerinde ve şehre yakın yerlerde zamanla değişmiştir.

MÜZİK

Yöre müzik açısından da ayırımlıdır. Yörenin bir kısmı Trakya müziği, bir kısmı Ege Zeybekleri'nin etkinliklerini yansıtır.

OYUNLAR

Yörede kadınlar ve erkekler oyunlarını ayrı ayrı yerlerde oynarlar. Yörük kadınları oyunlarını genellikle kaşıkla oynarlar. Kaşıklar "Pırnar, gürgen, ceviz ve şimşir"den yapılır. Uçları püsküllü, boncuklu, süslüdür. Bu süsleme yöreye özgüdür. Oyunlara, teneke, kazan, tepsi ve bakır dipleri çalınarak eşlik edilir. Bütün oyunlar manili ve türkülüdür.

Balıkesir yöresi araştırmacılarından Türkan Mersinoğulları **"Bengi ve Güvende"** oyunlarını şöyle tanımlamaktadır:

"Yörük" köyleri dışında oynanan erkek oyunlarına **"Güvende Zeybek"** denir. Kadınlar kesinlikle güvende oynamazlar. Çok hızlı ve hareketli, ayrıca erkekçe figürler eğemen olduğu için bu oyunu kadınlar oynamamaktadır. Merkez ova köyleri oyunları şu sırayla oynanır:

A—İkili Güvende
B—Toplu Güvende
C—Bengi

İkili güvende iki kişi tarafından oynanır. Zeybek oyunlarımızın en hareketli ritmik olanıdır. Bu özelliğinden ötürü "Güvende" adını alır.

Toplu güvende dört, altı, veya sekiz erkek tarafından oynanır. İkili güvendeden müzik ve ritm olarak daha az hareketlidir. Ege zeybeklerinden ise ritm, müzik ve figür olarak oldukça hareketlidir.

Bengi'nin sözcük anlamı, **"Sonu gelmeyen, hep kalacak olan"**dır. Bilindiği kadarıyla bengi bir savaş oyunudur. Yenik düşen kabile başkanının kesilen kellesi etrafında ağır ağır dönerek başlar, sonra hızlanır. Belirli bir noktaya bakarak **"Bengi, Dendi, Deha, Aha"** gibi naralar atılır. Bu oyun özellikle Balıkesir'in merkez köyü olan Pamukçu köyünde çok oynanır. Bu nedenle de oyunun adı genellikle **"Pamukçu Bengisi"** olarak bilinir.

Oyunun figürlerinden Şamanizmin özellikleri ve etkilerinin çokluğu dikkati çekmektedir. Oyunun doğuşu hakkında anlatılan söylenti de yöremizin etnik yapısını doğrular niteliktedir. Oyunun kökeni Orta Asya'ya dayanır."

"Pamukçu Bengisi", Balıkesir Zeybeği", "Savaştepe Zeybeği", "Balya Zeybeği", "Güvende Zeybeği", "Alay Havası", "Dursunbey Barınası", yörenin sevilen oyunları arasında yer alır.

SİNİ ÇEVİRME

Balıkesir köylerinde çok eskiden düğün ve kadın ahenklerinin güzel geçmesi için "Sini Çevirme"si yapılırmış. Tahta sofra üzerine dik şekilde tutulan sini kendi ekseni etrafında el yordamı ile döndürülür. Üç dört kadın da sininin yanlarına yatıp eğilerek mani söyler. Sini, sesleri bir mixer gibi dağıtıp, etrafa yayarken mikrofon görevini de yerine getirir.

Sini çevrilirken, sini manileri söylenir. Oyunların neşeli geçmesi sağlanır. Dursunbey yöresi sini çevirme manisi şöyledir:

Ah aman, yar aman
Sergendeki siniler
İnim inim iniler
Devdeki çanlar bile
Dengim diye iniler.

DEVE OYUNU

Köylerde düğünlerde, erkek evi, kız kınasını kız evine yollarken çeşitli seyirlik oyunlar oynanır. Bunlardan bir tanesi de "Deve Oyunu"dur. İçi doldurulmuş ve iki kişi tarafından taşınan bir deve, davul ve zurna eşliğinde bir süre oynadıktan sonra ölür. Sahibi çırpınır. Köy imamı okur üfler. Devenin uyanması için şu dörtlük söylenir:

Önüne koydum samanı
Gitmez gözümün dumanı
Yetiş Kocaavşar imamı
Öldü garibin devesi

Deve sahibi devesinin uyanmadığını görünce naralar atarak üstünü başını paralar. İmam bu kez birkaç kişi ile birlikte şu dörtlüğü okur:

Önüne koydum ayrığı
Yiyemez bundan gayrığı
Tava sapına döndü guyruğu
Yetiş ya aşağı mahalle imamı.

Deve yine uyanmamıştır. Deveci yine naraları savurur. Bu kez hep birlikte şu dörtlük okunur:

Merdivenim kırk ayak
Kırkına vurdum dayak
Mevlam versin el ayak
Uyan garibin devesi uyan

Bu sırada küçük bir çocuk devenin altına sokulur yavruladı diye çıkarılır. Deve şahlanır ve kalkar. Deveci sevinç naraları atar deve tekrar oynar ve kaybolur.

Yengeler deve ile birlikte kızın kınasını kız evine götürürler. Deve burada da oynar.

MANİ

Suda balık yan gider
Kâh eğlenir kâh gider
Sen orada ben burada
Yüreğimden kan gider

Elindeki fener mi
Fıldır fıldır döner mi
Testi testi su döksen
Yangın yürek söner mi

ATASÖZLERİ

—Ağaca dayanma, kula güvenme.
—Kardeş kardeşi bıçaklamış, dönmüş yine kucaklamış.
—Karpuz kesmekle yürek soğumaz.
—Her ziyan bir öğüttür.

BİLMECELER

—Çit öter, çit öter, çitlenbikte kuş öter, etini yer, kemiğini döker (Üzüm)
—Baldan tatlı, biberden acı, deveden büyük, pireden küçük (İncir)
—Dışı gatik, içi kütük (Zeytin)
—Fır fır döner, ak ak döker (Değirmen)

GİYSİLER

Kadın: Örtüler obalara göre değişir. Genellikle **"İÇİ DOLU YAZMA"** başta bulunur. Pul, ak boncuk, parlak kesme oyaları vardır. Başlık "Kasnak", Altın, gümüş, mangırdan olur. Gövdede **"DELME"** adını alan içlik vardır. Küçük yelek biçiminde, basmadan yapılmış renkli su taşları veya ince şeritlerle süslü göğüs altından geçen ve sütyen görevini yapan astarlı bir giysidir. Ak göynek üstüne giyilir. Boyundan bağlanan büzgülü **"YAKALIK"** veya **"DÖŞÇELİK"** denilen örtüler vardır. **"AK GÖYNEK"** dokumadır. Önden göğüse kadar açık, bir parmak eninde yakalıdır. **"ÜÇ ETEK"**, diğer adı ile **"TELLİ"**dir. **"Cansez, Altıparmak, Tren yolu, Karagülmez, Allı top"**, gibi adları olan telli bir dokumadır. Beli korumak için şal kullanılır. Yünlü bir dokumadır. Pamuklularına da rastlanır. Peşkir yündür. Kadına sepet vazifesi görür. Büskül bağ obalara göre değişir. Süslü olanların uçları beyaz boncuklarla işlenir. Tahta kuşak iki veya tek yuvarlak parçalıdır. Palaskayla bağlanır. Bazılarının her tarafı gümüştendir. Don: El dokumasıdır. Yukarıdan aşağı renkli çizgili olanları vardır. Buna "Dizlik"de denir. Pazen ve basmadan yapılanları da görülür

Bigadiç dolaylarında erkek giysilerinde başa fes takılır. Fesin etrafına yazma sarılır. İçte "Göğnek" dokumadan yapılmıştır. Göğneğin üzerine işlemeli cepken giyilir. Bele dokumadan yapılmış işlemeli şal sarılır. Onun üzerine sarılan el işlemeli çevre, siyah don, yün, ayaklarda yün çorap ve ayakkabı vardır.

BİR EFSANE

Edremit Körfezi'nin yanıbaşından yükselen Kaz dağının efsanesi ünlüdür. Dünyadaki ilk güzellik yarışmasının burada yapılmış olduğu söylenir.

Deniz Tanrısı Neraus'un kızı Thetis ile, Plhathaia Kralı Pelesus'un düğünü için, Tanrılar, Olympos'ta toplanır. Düğün aslında düzeni bozmak için düşünülmüştür.

Düğüne bir tatsızlık çıkmaması için Nifak Tanrısı Eris çağrılmamıştır. Eris düğüne çağrılmayışından fena halde öfkelenir. Bir elma üzerine **"En Güzele"** yazar ve düğün sofrasının ortasına fırlatır.

Zeus zor durumda kalır. Elmayı karısı Hera kapar. Athena ile Aphrodite bunu hiç hoş karşılamazlar.

Zeus sonunda bir çözüm yolu bulur. En güzeli İda (Kaz) Dağı çobanı Paris seçecektir. Üç güzel İda Dağı'na davet edilir.

Ancak üç güzel Paris'e elmayı kendisine vermeleri için çeşitli vaadlerde bulunurlar:

HERA: **"Elmayı bana verirsen Asya ve Avrupa Kralı sen olursun."**

ATHENA: **"Beni seçersen savaşlarda en kahraman adam olursun. İnsan üstü bir gücün ve aklın olur."**

APHRODİTE: **"Beni seçersen sana en güzel kadın sevgisini sunarım"** der.

Paris düşünmeden elmayı Aphrodite uzatır, ve güzeli seçmiş olur. Böylece yeryüzündeki ilk güzellik yarışması da böylece sonuçlanmış olur.

Paris Troya'ya göç eder. Sonunda Kral Priamos'un oğlu olduğu anlaşılır.

HALI

Sındırgı ve köylerinde dokunan **"Yağcıbedir"** halıları yörenin en belirgin özellikleri arasında yer alır. Yöre halkı geleneklerine oldukça bağlıdır. Atı, güreşi, ciriti sever. Yar ve vatan sevgisi kutsaldır.

Yörede dokunan halılar kullanıldıkça rengi açılır ve doğal bir parlaklık kazanır. Dokunan halılar bir süre ayak altına serilip kullanıldıktan sonra satılır. Hayvanların yünlerinin eğrilmesiyle elde edilir.

Halı ipleri **"Kavak kabuğu, yaprağı, murt, boş yaprağı, ceviz kabuğu, ada çayı, boya otu, taş kekiği, soğan kabuğu ve kekik"** gibi maddelerden elde edilen boyalarla renklendirilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ege ve Marmara denizlerine açık, birbirinden güzel doğal plajlara ve modern turistik tesislere sahip, ayrıca "Kuş Cenneti" olarak bilinen Manyas Gölü'nün de bağrında bulunduğu ilimiz Balıkesir...

Turizm değerleri açısından büyük ölçüde gelişen Balıkesir'de öte yandan tütün, pamuk, pancar, susam, ayçiçeği gibi değerli ürünler önemli bir yer tutar.

Ormanların da verimli olduğu yörede bol linyit yatakları, borasit, krom, manganez, demir madenleri ihracatımızda Bandırma limanı ile önemli yer alır.

Türk Ticaret Bankası 1966 yılından beri Balıkesirlilere hizmet sunmaktadır.

İl Merkezi Balıkesir
İldeki şubeler
Atınova, Ayvalık, Bandırma, Burhaniye, Edremit, Gönen, Savaştepe, Sındırgı, Susurluk.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AYVALIK

Ayvalık, Balıkesir'in batısında 289 km2'lik alanda kurulu, 1980 sayımına göre 34.543 kişinin yaşadığı bir ilçedir. Nüfus yoğunluğu kilometrekareye 130 kişi ile Merkez ve Bandırma ilçelerinin ardından üçüncü sırayı alır.

Adının bir deniz ürünü olan "Ayvada"dan geldiği söylenen ilçeyi Türkmenler kurmuştur. İlçe, Hitit, Frik, Lidya, Türkmen, Bizans ve Osmanlı uygarlıklarına sahne olmuş, Milli Kurtuluş Savaşı'nın ilk direnme hareketi de burada gerçekleşmitir.

Eskiden beri önemli bir ticaret merkezi olan Ayvalık, zeytinciliği ile ünlüdür. Zeytin ürünlerinin çoğu ülke pazarına Ayvalık'tan dağıtılmaktadır. İlçenin en önemli gelir kaynağı zeytin ve zeytinyağına dayalı sanayidir. Balıkçılık, turizm ve meyvacılık halkın diğer geçim kaynaklarındandır.

BALYA

Balıkesir'in kuzeybatısında yer alan Balya ilçesi, 952 km2'lik bir alan üzerine kurulmuştur. Nüfusu 1980 sayımına göre 24.814'dür. İlçedeki simli kurşun madeninin kapatılmasından sonra halk, yeni geçim kaynakları aramak amacıyla başka yerlere göç etmiş, böylece Balya, ilin nüfusu en az ilçe merkezi haline gelmiştir.

İlçe, Balıkesir-Çanakkale asfaltı üzerinde, il merkezine 52 km. uzaklıktadır.

BANDIRMA

Bandırma, Balıkesir'in kuzeyinde, coğrafi konumu nedeniyle stratejik önemi büyük olan bir liman kentidir. 1980 sayımına göre nüfusu 80.951'dir.

Kuruluşu M.Ö. 8-10 yüzyıllara dayanan Bandırma, Roma, Bizans, Türk ve Osmanlı devletlerinin eline geçmiş, Kurtuluş Savaşı'nda düşman istilasından kurtularak Cumhuriyetin ilanından sonra ilçe olmuştur.

İlçede eğitime ve sosyal, kültürel, ekonomik kalkınmayı amaçlayan faaliyetlere önemli ölçüde ağırlık verilmiştir.

Önemli gelir kaynaklarından biri olan turizmin değerini ilçenin tabiatı ve çevredeki ulaşım şebekesiyle iyi olan bağlantısı daha da arttırmaktadır. Manyas Kuş Cenneti görülecek yerlerin başında gelmektedir.

Bandırma'da sağlık, haberleşme, elektrik, su, ulaşım ihtiyaçları yeterli derecede karşılanabilmektedir. Halkın geçimini sağlayabileceği kaynaklar da çok çeşitlidir. Koyunculuk, tavukçuluk, ziraat, sığırcılık, balıkçılık, ipek böcekçiliği başlıca uğraşılardandır. Ayrıca ilçede tütün, zeytin, susam, ayçiçeği gibi endüstri bitkileri ile tahıl ve pamuk yetiştirilmektedir.

Sanayi açısından da belli bir aşama kaydetmiş olan Bandırma'da gübre, sülfirik asit, boraks fabrikaları gibi önemli sanayi kuruluşlarının yanı sıra ufak çapta üretim yapan birçok fabrika vardır.

Bandırma'ya bağlı Aksakal ve Edincik bucakları ile 34 köy bu ilçenin yerleşim birimleridir.

BİGADİÇ

Balıkesir'in güneyinde bulunan Bigadiç ilçesi, 2600 yıl öncesine dayanan bir tarihe sahiptir. Frikyalılar, Lidyalılar, İranlılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Karesi Beyliği ve Osmanlılar devirlerini yaşayan Bigadiç, 1934 yılında ilçe merkezi olmuştur.

1980 sayımına göre ilçe nüfusu 46.936'dır. Halk, geçimini tahıl yetiştirerek ve hayvancılık yaparak sağlamaktadır. İlçenin en önemli geçim kaynağı Borasit madenidir.

Bigadiç ilçe merkezine bağlı 38, Yağcılar Bucağı'na bağlı 24, Çağış Bucağı'na bağlı 12 köy olmak üzere ilçede toplam 74 yerleşim birimi bulunmaktadır.

BURHANİYE

Balıkesir ilinin batısında bulunan Burhaniye'de 1980 sayımına göre 38.620 kişi yaşamaktadır. Mizya, Bergama, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı uygarlıklarına sahne olan Burhaniye, Kurtuluş Savaşı'nda düşmana ilk karşı koyan ilçedir.

Ulaşım, İzmir-Balıkesir ve İzmir-Çanakkale yolları ile sağlanmaktadır. Köylerden ilçe merkezine olan göç, özellikle yaz aylarında daha da artmaktadır.

Burhaniye'de zeytincilik çok gelişmiştir. Halkın geçim kaynaklarından en önemlileri tahıl, baklagil ve turizmdir. Yağ ve sabun fabrikaları yörenin sanayi kuruluşlarıdır.

İlçenin yerleşim merkezi Yeriş mahallesidir. Ören mahallesi ise turistik tesisleriyle tanınır. Burada bulunan pansiyonlar ve oteller, turizm gelirini yükseltir. Yaz aylarında bu yöreye akın çoğalır ve sosyal yaşam hareketlenir.

Burhaniye ilçesinin ulusal elektrik sistemine bağlı elektriği, suyu, birçok okulu ve sosyal faaliyetlerde bulunan bir halk eğitim merkezi vardır. Sağlık kuruluşları yeterli düzeydedir.

İlçe merkezine bağlı 27, Armutova bucağına bağlı 10 olmak üzere Burhaniye'nin toplam 37 yerleşim birimi vardır.

DURSUNBEY

Dursunbey, Balıkesir'in doğusunda, 1952 km2'lik alana kurulmuş, 1980 sayımlarına göre 52.264 kişinin yaşadığı bir ilçedir. Engebeli bir arazi üzerindedir ve sırtını Alaçam ormanlarına dayamıştır.

Balıkesir'in diğer ilçelerinde olduğu gibi Dursunbey de Lidya, Roma, Selçuk-Bizans ve Osmanlı devirlerini yaşamış, 1922 de düşman işgalinden kurtarılmıştır.

Arazisinin engebeli oluşu kültür hizmetlerinin bu ilçeye getirilmesini önceleri engellemiş ancak, ulaşımın kolaylaşması ile kültürel hizmetler yayılmaya başlamıştır.

Toprak verimsizdir. Halk, hayvancılık ve meyvecilik yaparak geçimini sağlamaktadır. İlçe merkezinde elmacılık gelişmiştir. Bağlık ve meyvelik alanlar boldur. Ayrıca geniş bir orman örtüsüne sahiptir.

EDREMİT

Balıkesir'in batısında 708 km2'lik bir alan üzerine kurulmuş olan Edremit'te 1980 nüfus sayımına göre 46.185 kişi yaşamaktadır.

Edremit'in tarihi M.Ö 1443 yıllarına dayanmaktadır. İran, Bergama, Roma, Selçuk ve Osmanlı devletleri arasında el değiştiren ilçe, Yunan işgalinden 9 Eylül 1922'de kurtulmuştur.

Edremit'te eğitime eskiden beri önem verilmiştir. Sosyal hizmetlerden halk normal düzeyde yararlanabilmektedir. Sağlık kuruluşları yeterli sayıdadır. Sanayide de belli bir aşama kaydetmiş olan ilçede 45 zeytinyağı, iki rafine, iki zeytinyağı prine fabrikası bulunmaktadır. Zeytincilik ve bağcılık oldukça gelişmiştir. Geniş bir orman örtüsüne sahiptir. Deniz yoluyla maden ihracaatı da Edremit'in Akçay iskelesinden yapılmaktadır.

Yaz aylarında Altınoluk bucağı ve Akçay haraketli birer turizm merkezi haline gelir.

İlçenin ulaşımı İzmir-Balıkesir ve İzmir-Çanakkale karayolları ile sağlanmaktadır. İzmir-Çanakkale yolu Edremit'in içinden geçmektedir. Elektriği ulusal elektrik sistemine bağlıdır. Su sorunu çözümlenmitir.

Merkez bucağına bağlı 18, Altınoluk bucağına bağlı altı olmak üzere ilçenin toplam 24 köyü vardır.

Plajları ve dinlenme kampları ile Erdek, tatile çıkanların uğrak yeridir.

ERDEK

Erdek, Balıkesir'in kuzeyinde Kapıdağ yarımadasındadır. Yüzölçümü 400 km2, nüfusu 1980 sayımına göre 28.294'dür.

İlçede eğitime önem verilmiştir. Köylerin hepsinde ilkokul ve ilçe merkezinde ortaokul, Akşam Sanat Okulu vardır. Okuma yazma oranı % 85'i bulur. Köylerde biçki dikiş kursları ve okuma odaları açılmıştır.

Bir plaj şehri olan Erdek'in imar planı, suyu, elektriği ve asfalt yolu vardır. Diğer merkezlerle bağlantısı Bandırma yolu ile sağlanmaktadır. Kanalizasyonu tamamlanmıştır. Sağlık merkezi ve hükümet tabibliği sağlık hizmetleri vermektedir.

Halkın geçim kaynaklarının başında zeytin, tahıl, meyve, şarap yapımında kullanılan üzüm, hayvancılık gelir. Balıkçılık diğer uğraşılarından biridir.

Adalar, mermerlerin çıkarıldığı merkezdir. Yörede mermer ocakları, granit ve zımpara taşları, antimuan ocakları vardır.

Erdek'te sanayi de gelişmiştir. Balık ve sebze konserve fabrikaları ile zeytinyağ fabrikaları belli başlı sanayi kuruluşlarıdır.

GÖNEN

Gönen, Balıkesir'in kuzeydoğusunda Bandırma-Çanakkale karayolu üzerinde, 1980 sayımına göre 61.811 kişinin yaşadığı bir ilçedir.

Yüzyıllar boyunca Bizans ve birçok devletlerin eline geçtikten sonra Osmanlı topraklarına katılmış, 1919'da düşman işgalinden kurtularak egemenliğine kavuşmuştur.

Gönen'de 1953 depreminden sonra imar hareketleri hız kazanmıştır. Elektriği ve yeterli suyu vardır. Kaplıcaları ve sağlık sosyal kurumları ile okullardaki kimsesiz çocukları koruma dernekleri halka hizmet vermektedirler. Kaplıca ve otellerin bulunduğu kuzey kesim turistik değer taşır.

İlçe halkı, tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Türk-Alman örnek çiftliğinde tavukçuluk ve sığırcılık üzerinde çalışılmaktadır. Topraklar verimlidir. Meyve ve sebze yetiştiriciliğine elverişlidir. Halk, hayvan ürünleriyle birlikte yetiştirdiği sebze ve meyveyi satar. Salça, süt ve yem fabrikaları vardır. Gönen'in linyit damarları önemlidir.

HAVRAN

Balıkesir'in batısında, Balıkesir'e 78 km. uzaklıkta bulunan Havran, 44.000 hektarlık alanda, 1980 sayımına göre 24.872 kişinin yaşadığı bir ilçedir.

İlçenin çoğunluğunu, Havran çayının iki yanında bulunan ovalar kaplar. Halk geçimini zeytin, pamuk, tahıl, baklagil ve narenciye yetiştirerek sağlar. Eymir ve Çamlık köylerinden çıkarılan demir madeni ile zeytin ve zeytinyağı ticareti Havran'ın önemli gelir ikaynaklarındandır.

Eğitim hizmetleri köylerdeki ilkokullar ve ilçe merkezinde bulunan ilkokul, ortaokul, Akşam Sanat Okulu ile karşılanmaktadır. Halk kütüphanesi de vardır.

Belediyenin ulusal elektrik sistemine bağlı elektriği, suyu ve imar planı vardır. 1943-1953 depremlerinden sonra imar hareketlerine hız verilmiştir. Ulaşım, Balıkesir-Edremit yolu ile sağlanmaktadır.

Havran'a bağlı 26 köy ile bir belde bulunmaktadır.

İVRİNDİ

Balıkesir'in batısında bulunan İvrindi ilçesinin nüfusu 1980 sayımına göre 35.760, yüzölçümü ise 751 km2'dir.

Halk, tahıl ekiciliği ve hayvancılık yaparak geçimini sağlamaktadır. Bakır, taşkömürü ve linyit işletilen ilçede ulusal elektrik sistemine bağlı elektrik ve su vardır.

Okuma-yazma oranının düşük olduğu İvrindi'de eğitim hizmetleri ilçe merkezindeki ve köylerdeki okullarla karşılanmaktadır. Ancak yeterli düzeyde değildir.

Son zamanlarda modern imar hareketleri göze çarpmaktadır.

İvrindi'ye bağlı üç bucak ile 63 köy vardır.

KEPSUT

Kepsut, Balıkesir'in doğusunda verimli bir ova üzerinde kurulmuş, 783 km2'lik bir ilçedir. Nüfusu 1980 sayımına göre 33.109'dur. Dursunbey-Balıkesir yolu üzerinde bulunan ilçe Balıkesir'e 26 km. uzaklıktadır.

Toprağı verimli olan ilçede halk tahıl, şekerpancarı, meyve ve sebze yetiştirerek geçimini sağlar. Vişne ve şeftalisi ünlüdür. 1973 yılında bir meyve suyu fabrikası kurulmuştur.

Kepsut'ta kurşun ve manganez madenleri işletilmektedir. Geniş linyit yatakları vardır. Recepköy'de de demir yatakları bulunmaktadır.

MANYAS

Manyas, Balıkesir'in kuzeyinde, nüfusu 1980 sayımına göre 30.067 olan bir ilçedir.

İlçeye ilk yerleşim, Kırım Savaşı'ndan gelen Kırım Türkleri ile başlamış ve ardından Kafkasya, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan'dan gelen göçmenlerle devam etmiştir.

Halk geçimini şekerpancarı, tahıl, sebze, meyve, ayçiçeği yetiştirerek sağlar. İlçenin ana geçim kaynaklarından biri de hayvancılıktır.

İlçe öğrencilerinin çoğunluğu köylerden gelmekte, bu da eğitime verilen önemi göstermektedir.

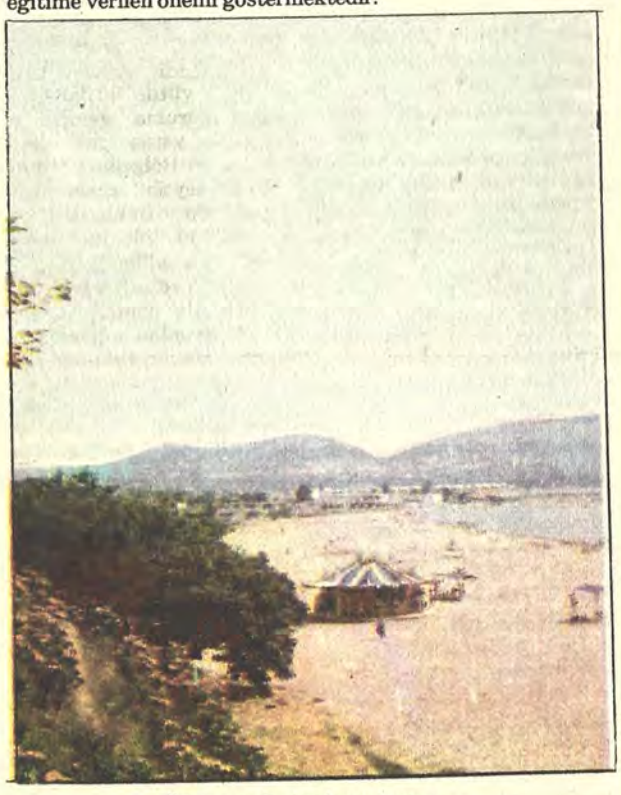

Ören temiz deniz ve kumu...

İLÇELERİNİ TANIYALIM

SAVAŞTEPE

Savaştepe, Balıkesir'in güneyinde engebeli bir arazi üzerindedir. Bizanslardan kalan kalıntılardan anlaşıldığına göre ilçenin tarihi oldukça eskidir.

Yüzölçümü 425 km2 olan Savaştepe'de 1980 sayımlarına göre 22.885 kişi yaşamaktadır.

İlçede okulların yanı sıra bilgi ve beceri kursları vardır. Bu nedenle eğitime olan ilgi fazladır. Okuma-yazma oranı % 90'ı bulmaktadır.

Halk, çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşır. Tahıl, tütün ekimi ve elma yetiştiriciliği başlıca uğraşılardır. Ancak toprağın çoğu yerde verimsiz olması halkın dışarda çalışmasını gerektirir.

Dağlık arazi koyun ve sığır beslemek için elverişli olduğundan halk bu hayvanları besler.

SINDIRGI

Sındırgı, Balıkesir'in güneydoğusunda 1433 km2'lik bir alan üzerine kurulmuş, 1980 sayımına göre 53.058 kişinin yaşadığı bir ilçedir.

İlçe arazisi dağlık ve ormanlarla kaplıdır. Simav çayı kenarında geniş bir düzlük vardır. Bu düzlükte tarım yapılmaktadır.

Zeytinciliği ile ünlü Ayvalık'da turizm de ileridir...

Halkın başlıca uğraşıları dokumacılık, tütün yetiştiriciliği ve hayvan mahsulleri üretimidir.

Elektriği, suyu ve imar planı bulunan Sındırgı'ya Düvertepe ve Gölcük bucakları ile 64 köy bağlıdır. İlçenin ulaşımıBalıkesir-İzmir karayolu ile sağlanmaktadır.

SUSURLUK

Balıkesir'in kuzeydoğusunda, Balıkesir'e 36 km. uzaklıkta bulunan Susurluk ilçesinin yüzölçümü 601 km2, nüfusu 1980 sayımlarına göre 48.109'dur.

Susurluk, tarihin eski şehirlerinden biridir. Bölge, Frikya, Lâdya, İran, Roma, Bizans, Selçuklu devletleri ile Karesi Beyliği'nin eline geçtikten sonra Osmanlı egemenliğine girmiştir.

Verimli bir ova üzerinde bulunan ilçede halk tahıl, baklagil, susam, tütün, pamuk yetiştirerek geçimini sağlamaktadır. Bölgede kurulan Susurluk Şeker Fabrikası ve ayçiçeği fabrikası, pancar ve ayçiçeği ekimini önemli hale getirmiştir. Hayvancılık bakımından çevre ilçelerine göre ileridir. Tavukçuluk, sığırcılık ve koyunculuk gelişmiştir.

İlçede borasit madeni çıkarılmaktadır. Simav çayı ilçenin içinden geçmektedir.

EKONOMİ

BALIKESİR ili ekonomik açıdan üç bölgede ide incelendiğinde değişik karakteristik özellikler gösterir.

Bölgelerarası ekonomik uğraşlar her ne kadar birbiri ile girift görünüyorsa da, şartları açısından farklılıklar gösterir, ekonomik tabloyu merkez, Körfez ve Marmara olarak incelediğimizde yeraltı ve yerüstü zenginlikleri, yol, liman ve endüstri durumu ile her türlü ekonomik faaliyeti gözönünde bulundurmuş oluruz.

MERKEZ:

Bölgenin başlıca toprak ürünlerini, hububat, tütün, pamuk, pancar, susam, ayçiçeği oluşturur. Bu arada Türkiye'nin en önemli ticaret ve sanayi merkezlerine kereste satımı yerüstü zenginliklerin önemli parçasını oluşturur.

Yeraltı servetleri açısından da Türkiye'nin en zengin maden yataklarına sahip bir ildir. Linyit kömürü ocakları, boraksit, kram, manganez ve demir madenleri yönünden zengin yataklara sahip Balıkesir'in, Bandırma limanından dışsatım yapması ulusal ekonomi açısından ayrı bir katkıdır. Merkez bölgesinde son yıllarda küçük ve büyük sanayi kollarının faaliyetleri artış göstermiştir. Şeker, pamuklu dokuma, çimento sanayiinin yanı sıra, hububat işleyen fabrikalar ile SEKA Gazete kâğıdı ve odun hamuru entegre tesisleri, büyük bir işçi kuruluşu olan İşbir Sentetik dokuma Sanayii, trafo üretimi yapan Elektro-Mekanik Sanayii ve jeneratör fabrikalarının son yıllarda üretime geçmeleri merkezin ekonomik boyutunu artırmıştır. Ağır sanayiin gelişiminin beraberinde getirdiği küçük sanayi kolları da, yan ürünler yapan küçük işletmelerin sayısı da artış göstermektedir.

Hayvancılığın geniş bir alanda yapılması nedeniyle, canlı hayvan satımı, ülke içi ekonominin önemli bir parçasını oluturmaktadır. Hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi, genellikle diğer iller ile kurulan bağlantılarla yapılmaktadır.

KÖRFEZ:

Körfez bölgesi Balıkesir ilinin tümüyle Ege sahil bandını oluşturur. Edremit, Burhaniye, Havran ve Ayvalık ilçeleri özellikle zeytin ve zeytinyağı üretimi ile ekonominin en önemli unsurlarıdır. Bölge ekonomisinin ağırlığını oluşturan zeytin ve buna bağlı ürünler, Türkiye ekonomisinin de bu alanda en büyük ve güçlü bölümünü oluşturur. Edremit'in 30 bin hektarlık bölümü zeytinlikler kaplıdır. İlçe toprakları içinde 100 bin dekarlık alanda ekim yapılmaktadır. Sadece Edremit de 45 zeytinyağı fabrikası, iki rafine fabrikası, iki prina fabrikası bulunmaktadır. Burhaniye'de zeytinyağı üretimi yapan fabrika sayısı 34, prina fabrikası sayısı ikidir. Ayvalık'ta toprağın yüzde 60'dan fazlası ekili duruma elverişli olup bunun yarısı zeytinliklerle kaplıdır. Bölgede 1.5 milyon adet zeytin ağacı bulunmaktadır. Bunlardan yılda 6.500.000 kilogram zeytinyağı elde edilmektedir.

Zeytin ve zeytinyağı körfez bölgesinin önemli ekonomik unsurlarından olmakla birlikte hayvancılık, orman ürünleri üretimi de hızlı bir artış göstermektedir.

MARMARA:

Marmara bölgesinin içine aldığı Bandırma, Manyas, Erdek ve Gönen'de hububat, tütün, pamuk ve pancar önemli ekonomik maddelerdir. İpek kozası, konserve balık, şarap ve mermer üretimi bölgenin temel üretim maddelerini oluşturmaktadır. Türkiye'nin en ünlü beyaz mermeri Marmara Adası ve Sarayköy'de çıkarılmaktadır. Balıkesir ilinin dünyaya açılan penceresi durumunda olan Bandırma limanının ithalât ve ihracat açısından ekonomik değeri büyüktür. Ağır sanayi kuruluşları boraks, asit borik,yem sanayii gibi sanayi kolları hızla yaygın bir alan bulmaktadır. Bölgenin diğer bir özelliği de Türkiye'nin her yeri ile kara, deniz bağlatısının oluşudur.

610 KÖY ELEKTRİĞE KAVUŞACAK

Balıkesir ilinde bulunan 933 köyün 610'u 1982 yılı sonuna kadar elektriğe kavuşacak.

Halen Balıkesir'in 580 köyünde elektrik bulunuyor. Türkiye Elektrik Kurumu Köy Elektrifikasyonu tarafından yapılan planlamaya göre, yıl sonuna kadar 29 köye daha elektrik bağlantısı yapılacak ve elektrikli köy sayısı Balıkesir'de yıl sonunda 610 olacak.

Balıkesir Valisi Fikret Turgut Sayın, 1984 yılı sonuna kadar ilde elektriksiz köy kalmayacağını, hedefin 933 köyde elektrik bulunmasını sağlamak olduğunu bildirdi.

TARIM

Balıkesir ilinde tarım özellikle cumhuriyet döneminden sonra ileri bir düzeye ulaşmıştır.

Genelde tarım sektörünün ve teknolojisinin gelişimi Balıkesir tarımını olumlu yönde etkilemiştir. İklim ve toprak karakteri nedeniyle her türlü zirai ürünün yetişmesine elverişli olan Balıkesir, Marmara ve Ege denizlerinin arasında oluşu nedeniyle bölgeler itibariyle değişiklik gösterir. Ayvalık, Edremit, Havran, Burhaniye ve Erdek ilçeleri "zeytin", Sındırgı, Bigadiç, Gönen, İvrindi, Savaştepe ilçeleri "tütün" diğer ilçeler de bağcılık ve meyvecilik üretimi yapılmaktadır... Balıkesir'de her türlü bitkiyi yetiştimeye elverişli, kolay işlenebilir verimli araziler 44819 hektardır. Toprak ve su kaybına ait özel önlemler alınması gereken 123.653 hektarlık alanda şartlı olarak çeşitli bitkiler yetiştirilir. Kullanımı güç, meyilli ve taşlık sadece bir-iki bitkinin yetişmesine geçit veren topraklar ise 83.352 hektarlık bir alandır. Çayır ve ağaçlık olarak kullanılan topraklar 368 hektardır. Ürün getirmeyen toprakların miktarı ise 8.600 hektardı.14.292 kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahip bulunan Balıkesir ilinin ziraat arazisi 424.544 hektardır. Kültür arazisi olarak da genel yüzölçümün yüzde 29.70'i kullanılmaktadır.

ÖNEMLİ FABRİKALARI

Zeytinyağı Fabrikaları
Çimento Fabrikası
SEKA Gazete Kâğıdı Fabrikası
İşbir Sentetik Dokuma Fabrikası
İşbir Jeneratör Fabrikası
Pamuklu Dokuma Fabrikası
Ayçiçeği Fabrikaları
Un Fabrikaları
Yem Sanayii Fabrikaları
Elektro Mekanik Fb.
Susurluk Şeker Fb.
Bandırma Boraks Fb.
Bandırma Asitborik Fb.
Bandırma Kalefleks Fb.
Bandırma Bağfaş Gübre Fb.
Bandırma İşkur Fb.

DİĞER SINAİ KURULUŞLARI:

Kiremit Tuğla Fabrikaları
Su Tulumbaları Fb.
Tarım Makineleri Fabrikaları
Zincir Fabrikaları
Kauçuk Ayakkabı Fabrikası
Karyola Civata Fb.
Yün İpliği Fb.
Şeker Lokum Sanayii
Meşrubat Sanayii
Tabaklık ve Tabakhaneler
Deniz ve Göl Ürünleri Sanayii

SPOR

BALIKESİR'in çok eskilere dayanan çok parlak bir spor tarihi vardır. Bu spor tarihinde en önemli yeri hiç kuşkusuz güreş teşkil eder. Karakucak ve yağlı güreş Balıkesir'in spor tarihini çok eskilere götürür. Balıkesir ve yöresinin asıl güreşi Karukucak olmasına karşılık "93 Harbi" adıyla anılan Türk - Rus savaşı sırasında Rumeli'den gelip buraya iskân edilen göçmenlerle yağlı güreş de geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında Balıkesir yöresine girmiş bulunmaktadır. Rumeli göçmenlerinden olup Balıkesir'in Kurtdere köyüne iskân edilen bir ailenin çocuğu bulunan Mehmet, güreş hayatındaki büyük başarılarıyla Balıkesir'in bu mütevazi köyünün adını bütün dünyaya duyururken Türk spor sarihinde de Kurtdereli Mehmet Pehlivan namıyla geçmiştir.

Balıkesirli Pehlivan Çoban Mehmet de Türk minder güreşinde ölümsüz bir isim yapmış bulunmaktadır. Balıkesir'in merkez ilçesine bağlı Beyköyü'nden Çoban Mahmet de Türk güreşinin en büyük isimlerinden biri olmuştur.

Türk güreşinin büyük adlarından Kel Aliço da Balıkesir'in yetiştirdiği ünlü güreşçiler arasındadır. Güreş alanlarında "Gaddar" adıyla anılan Aliço, Kırkpınar'da aralıksız 26 kez başpehlivan olarak erişilmesi güç bir rekor elde etmiştir. Cumhuriyet döneminde, Bandırmalı Kara Ali bu geleneği sürdürmüş, dört kez Kırkpınar başpehlivanlığını kazanmıştır.

Mehmet Ali Yağcı da, Karakucak'tan minder güreşine geçen bir başka Balıkesirli güreşçidir. 1961, 1962 ve 1964 yıllarında Kırkpınar başpehlivanlığını kazanmıştır. Kırkpınar'da iki kez de ikincilik elde eden M. Ali Yağcı, 1964'de Köstence'de yapılan Balkan Şampiyonası'nda üçüncü olarak, bronz madalya almıştır.

Balıkesirspor

BAŞPEHLİVANLAR

1930 şampiyonu Bandırmalı Kara Ali, 1931 şampiyonu Bandırmalı Kara Ali, 1932 şampiyonu Bandırmalı Kara Ali, 1933 şampiyonu Bandırmalı Kara Ali, 1946 şampiyonu Sındırgılı Şerif, 1949 şampiyonu Sındırgılı Şerif, 1952 şampiyonu Balıkesirli Tarzan Mehmet, 1957 şampiyonu Bandırmalı Hasan Acar, 1961 şampiyonu Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, 1962 şampiyonu Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, 1964 şampiyonu Sındırgılı Mehmet Ali Yağcı, 1979 şampiyonu Bandırmalı Sabri Acar.

FUTBOL

Balıkesir'de futbolun da pek uzun ve pek parlak bir geçmişi vardır. Daha 1920'li hatta 1910'lu yıllarda Balıkesir'de bir futbol faaliyetinin varlığı göze çarpar. Balıkesir İdman Yurdu kulübü bu ilimizin futbol tarihinde pek önemli bir yer işgal eder. Beşiktaş'a sembol olmuş futbolculardan ve Millî Takım kaptanlarından Baba Hüsnü (Savman merhum) bu takımda oynadığı sırada Beşiktaşlı Şeref Bey'in dikkatini çekmiş ve Beşiktaş kulübüne mal edilmiştir. Balıkesirli Melih Kotanca, İstanbul Güneş kulübü idarecileri tarafından Balıkesir'den alınmış, daha sonra Fenerbahçe forması altında spor hayatının en büyük başarılarına erişmiştir.

ATLETİZM

Balıkesir'de geçmişi 1940'lara uzanan bir atletizm sporu vardır. Atletizmde Balıkesir bölgesi büyük yıldızlar yetiştiren ilimiz olmuştur. Balıkesirli atletlerin çoğu millî formayı giymiştir. Ancak bu atletlerin içinde biri vardır ki, onun adı yurt dışında ün yapmıştır: Maratoncu Akçay. Dünyanın en iyi on maratoncusu arasına girmeyi başaran İsmail Akçay Meksika Olimpiyat oyunlarında maratonda dördüncülük kazanırken tüm dünyanın dikkatini üstüne çekmeyi bilmiştir.

Yüksek atlamada Türkiye rekortmeni olan Ekrem Özdamar da Balıkesir'in Türk sporuna armağan ettiği bir sporcudur. Balkan şampiyonu ve Avrupa ikincisi olan Ekrem Özdamar Türkiye rekorunu altı yıl elinde tutmayı başarmıştır.

Galatasaray'ın ünlü eski millî basketbolcularından Ali Kazas, Millî Takım'ın ve Kolejlilerin eski yıldız oyuncularından İbrahim Ortaç, Halen Efes Pilsen'in kaptanlığını yapan yıllarca Basketbol Millî Takımımızın süperleri arasında yer alan ve kaptanlığını elinde bulunduran Doğan Hakyemez ve Türkiye'nin sayılı basketbolcuları arasına giren Erdim Öztokat, Serdar Koçyiğit Balıkesir'den yetişen sporcular olmuşlardır.

BİSİKLET

Bisiklet sporu Balıkesir'de Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren büyük ilgi gören spor dalı olmuştur.

Balıkesir bisiklet sporunda Türkiye şampiyonları çıkartmıştır. 1939 yılında Süleyman Okçu Türkiye birinciliğini kazanmıştır. 1964 yılında Naci Gökbel ve Mehmet Destan Millî Takım'a seçilmişlerdir. Yaşar Erdal, Niyazi Şaşkın Balıkesir'den Millî Takım'a girmiş bisikletçiler arasındadır.

Balıkesir bölgesinde boks sporu da aşama göstermiştir. 1950'lerde başlayan bu canlanma günümüze kadar gelmiştir. Bugün Balıkesir'de altı kulüp boks dalına önem vermektedir. Tuncay Serviçeli, Feridun Özdemir, Şevki Çakırtaş, Ertuğrul Akkök bu dalda Balıkesir'de önde gelen isimler olmuşlardır.

İŞ BANKASI

Güven

Türkiye İş Bankası'na halkımızın beslediği güvenin en sağlam delili, tasarruflarını bu bankaya emanet etmiş olan sekiz milyona yaklaşan mudidir.
1981 yılı sonu itibariyle verilen bu sayı, her geçen gün artmaktadır.

İş Bankası, kendisine duyulan bu güveni nasıl sağlamıştır?

Türkiye İş Bankası, kurulduğu günden beri, en güç zamanlarda dahi, soğukkanlı, tutarlı olmuştur.
Olayları gerçekçi açıdan ele almış ve değerlendirmiştir.
İş Bankası'nın bütün faaliyetlerinde iyi niyet esas olmuştur.
Türkiye İş Bankası, şimdiye kadarki bütün uygulamalarda, gerek tasarruf sahipleri, gerekse tüm ekonomimiz için yararlı olanı yapmıştır.
Bir vaatte bulunurken, bu vaadin yerine getirilebilir

olmasına önem vermiştir.

İş Bankası'na duyulan güvende, kuruluşundaki özellik etkili olmuştur.
İş Bankası Atatürk'ün desteğiyle ve halkımızın iştirakleriyle kurulmuştur.
Daha sonra, paysahiplerinin sayısı artmıştır. Ayrıca, İş Bankası'nın en büyük paysahiplerinden biri de İş Bankası çalışanlarıdır.

İşte bu nedenlerle, İş Bankası'nın yıllardan beri kullandığı "paranızın ve istikbalinizin emniyeti" sözü, gücünü, halkımızın kendisine duyduğu güvenden almaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

BİLECİK

11

Yüzölçümü: 4.321 Km2
Nüfusu: 147.000
İlçeler: Bozüyük, Gölpazarı, Osmaneli, Pazaryeri, Söğüt.
Köy sayısı: 255
Doktor sayısı: 32
Hastane yatak sayısı: Her 10 bin kişiye 13.
Okur-yazar oranı: %71.
Otomatik telefon kodu: 2291

TÜRK'ÜN MAKÛS TALİHİ BİLECİK'TE YENİLDİ...

Altı asır boyunca üç kıtaya hükmetmiş, Türk tarihinin en büyük devleti Osmanlıların doğduğu kentimizdir, Bilecik.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda, **"Türk'ün makûs talihinin yenildiği"** İnönü muharebelerinin geçtiği yiğit ilimizdir.

Dört bölgenin birbiri ile kesiştiği noktada kurulu Bilecik, zengin tarihinin yanı sıra, diğer illerimizden ilginç bir özelliği ile daha ayrılmaktadır. Hızlı nüfus artışı, göçler ve beraberinde taşıdığı gecekondu olgusu, tüm illerimizin temel sorunu olarak sivrilirken, Bilecik nüfusunun azlığından yakınmaktadır.

"İnsan arayan şehir Bilecik", bu özelliğini değerlendirerek, bugün büyük kentlerimizde görülen keşmekeşi gelecekte yaşamamak için gerekli önlemleri alıyor, düzenli bir şehirleşme ve planlı bir kalkınma yolunda sağlam adımlarla ilerliyor.

Bilecik, ormanlık, dağlık ve kayalık bölgeleri ile bir av cennetidir. Eylül ayı başından kış sonuna dek süren av mevsimi boyunca, en çok keklik, tavşan, çulluk ve yaban ördeği avlanır.

Her eylül ayında Söğüt ilçesinde düzenlenen Ertuğrul Gazi Festivali, yöreye canlılık katmaktadır. Aralıksız tam 701 yıldır sürdürülen Ertuğrul Gazi'yi anma gününde, konuklar ücret ödemeksizin ziyafet sofralarında ağırlanırlar.

Bilecik, el sanatlarında gelişmiş bir ilimizdir. Mermer, tuğla, seramik ve tahta işlemeler, yerli-yabancı tüm turistlerin hayranlığını kazanırken, ipekböcekçiliği de başlı başına bir geçim kaynağıdır.

Adı nereden geliyor

Bilecik'te ilk yerleşenler, Anadolu'daki ilk siyasî birliğin kurucuları bulunan Hititliler olmuşlardı. Onlar buradaki yerleşme merkezlerini **"Belekoma"** adıyla anmışlardı. Hitit dilinde **"Şirin Köy"** anlamına geldiği tahmin edilen bu ad onlardan sonra gelen kavimler ve uygarlıklar tarafından da değiştirilmedi. Yöre hep **"Belekoma"** adıyla anıldı. Ancak Türklerin buraya yerleşmelerinden sonra **"Belekoma"**ya **"Bilecik"** denildi. O günlerden beri de bu adla anılmaktadır.

Nasıl Gidilir

Bilecik'e karayolu ve demiryolu ile ulaşılabilir. Bilecik Garı'na İstanbul-Ankara arasında çalışmakta olan Mavi Tren ve Boğaziçi Ekspresi uğramaktadır. Doğsunda Bolu ve Eskişehir, batısında Bursa, kuzeyinde de Sakarya illeri bulunan Bilecik, bütün çevreye düzenli karayolu ile bağlantılıdır ve her yönden otobüsler işlemektedir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili seçimleri katılma oranı % 94.2

Partiler	Aldıkları oy
CHP	27.772
DP	32.613

15 Ekim 1961
Milletvekili seçimleri katılma oranı % 87.1

Partiler	Aldıkları oy
AP	33.900
CHP	27.684
CKMP	5.140

10 Ekim 1965
Milletvekili seçimleri katılma oranı % 72.4

Partiler	Aldıkları oy
AP	29.793
CHP	16.315
CKMP	2.013
MP	2.526
TİP	1.600
Bağımsız	103

12 Ekim 1969
Milletvekili seçimleri katılma oranı % 62.2

Partiler	Aldıkları oy
AP	24.264
CHP	14.066
CGP	2.064
MP	481
MHP	2.020
TİP	592
YTP	209
Bağımsız	144

14 Ekim 1973
Milletvekili seçimleri katılma oranı % 61.5

Partiler	Aldıkları oy
AP	18.886
CHP	13.626
CGP	1.368
DP	1.630
MP	333
MHP	876
MSP	6.199

5 Haziran 1977
Milletvekili seçimleri katılma oranı % 80.9

Partiler	Aldıkları oy
AP	29.583
CHP	23.457
CGP	1.251
MHP	1.674
MSP	3.694

Anayasa halk oylaması sonuçları

Yıl: 1961		Yıl: 1982	
Kabul	Red	Kabul	Red
% 60	% 40	% 95.7	% 4.3

BELEDİYE BAŞKANI: HADİ ARINCI

«İleriye dönük çalışmalar yapıyoruz»

Bilecik ili Marmara bölgesinin Güney Marmara bölümünde yer alır. Kent merkezinden geçen Eskişehir-İstanbul karayolu, arazi yapısı da müsait olduğu için şehri âdeta ikiye böler. Kent nüfusu son nüfus sayımına göre 15.100'dür. Ancak kentin genel yapısı ve nüfus artışı değerlendirildiğinde artış olmadığı tahmin edilmektedir.

Şehirde mesken olarak kullanılan 4500 civarında yapı bulunmaktadır. Genelde meskenler çoğunlukla bir ve iki katlı yapı şeklinde oluşmuştur. Altyapı bakımından ülke genelinde sorunları çözülmüş bir kent gözü ile bakılabilir. Şehir suyu istasyon mahallesi Soğuksu mevkiindeki keson kuyulardan pompaj suretiyle basılmakta olup ilerisi için yeterli değildir. Şehir içi yollar asfalt parke makadan ve stablize türü kaplamaları ihtiva eder.

Kanalizasyon kısmen teknik şartlara uygun kısmen ilkel biçimde çözümlenmiştir. Kent içinde devam eden hizmetler olarak şehir pazar yerinin düzenlenme çalışmaları ve sosyal hizmetler salonu inşaası ve park, bahçe tanzimi ile bir adet otopark tanzimidir.

Bu çalışmalar yanında bakım idare ve tevzi ıslah çalışmaları da sürdürülmektedir. Yeni mezbaha inşaatı bu yıl başlanmış olup, en geç mayıs ayında hizmete sokulacaktır. Belediye gelirlerinin çok kıt olması nedeni ve kaynak sıkıntısı yüzünden ihtiyaç duyulan her sahaya hizmet açısından el atılamamaktadır. Tüm belediye su, otobüs işletmesi yıllık bütçesi 85 milyon civarındadır.

Şehrin ileriye dönük düşünce tarzı ile görünümü oldukça umut vericidir. Halen inşaatı sürdürülen organize sanayi bölgesi bitirildiğinde şehirde yeniden 16 bin nüfus oluşacaktır. Bitişiğindeki küçük sanayi çarşısının ihalesi yapılmak üzeredir.

Bu tesislerin bitiminde oluşacak sanayi, şehrin ekonomik yapısını güçlendirip şehirdeki mevcut durgunluğu ve içe kapanıklığı gidererek dışa açılıma sevk edecektir. Belediye olarak en büyük sorunumuz nüfusun azlığı nedeni ve arazi yapımız itibarı ile diğer kentlere oranla aynı hizmeti daha pahalıya götürmüş olmamızdır.

Sanayinin oluşması ve nüfus artışı kentleşmede yeni sorunlar getirecektir, tabiî şimdiden bunların hazırlığı ve planlama çalışmalarına başlanmaktadır.

Kısaca Bilecik gelecekte Marmara bölgesinin küçük fakat modern bir ili ve huzurlu bir beldesi olacaktır.

Protokol

Vali	**Ahmet Elbeyli**
Garnizon Komutanı ve Sıkıyönetim Komutan Yardımcısı	**Kd. Alb. Muhiddin Bayrı**
Belediye Başkanı	**Hadi Arıncı**
Cumhuriyet Savcısı	**Mesut Kenan Ergün**
Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı	**Metin Ertuğrul**
Emniyet Müdürü	**Ero; İnce**
Beden Terbiyesi Bölge Müdürü	**Erdoğan Karaçanta**
Defterdar	**Namık Kemal Erol**

Vergi Rekortmenleri

1- **Rıza Gürcan** (7 milyon)
2- **Kemal Pamukçu** (3 milyon 150 bin)
3- **Yusuf Çakar** (1 milyon 500 bin)
4- **Hasan Umutlu** (1 milyon 300 bin)
5- **Hasan Bülbül** (1 milyon 300 bin)

Nüfus

1980 sayımı sonuçlarına göre Bilecik'in toplam nüfusu 147.000 dir. 1960 yılında 145.000 olan il nüfusu 1975 yılına kadar devamlı suratte düşerek 137.000e kadar inmiştir. Ancak daha sonra, sanayileşme faaliyetlerinin hızlanması nedeniyle bu düşme durmuştur.

Bu duruma başlıca neden, 1960'lı yıllarda il topraklarının çok büyük çapta erozyona uğramasıdır. Bu kısa süre içinde Bilecik'te tarıma elverişli toprakların yüzde 20 sinin kaybolduğu hesaplanmıştır. Bu da genellikle "dışa doğru göç" olayını hızlandırmıştır.

İl faal nüfusunun yüzde 75'i geçimin tarımdan sağlamaktadır. Tarım işletmelerinin çoğu küçük ya da orta büyüklüktedir. Faal nüfusun yüzde 6'sı ise imalat sanayiinde çalışmaktadır. Son yıllarda bu oran gittikçe yükselmektedir.

Sağlık Hizmetleri

İl merkezindeki genel amaçlı ve 100 yatağı bulunan Devlet Hastanesi, ilin en önemli sağlık kuruluşudur. Bunun dışında Bozüyük ilçesinde 25, Pazaryeri ve Söğüt'te 15, Gölpazarı ve Osmaneli'de de on yataklı birer sağlık merkezi bulunmaktadır.

Ayrıca, koruyucu sağlık hizmetleri açısından ilde son yıllarda bazı gelişmeler göze çarpmaktadır. 1978 yılında ilin sosyalizasyon kapsamına alınmasıyla ilde Verem Savaş Dispanseri, Sıtma Savaş Başkanlığı ve SSK dispanserine ek olarak Çevre Sağlığı, Nüfus Planlaması, Ana-Çocuk Sağlığı ve Epidemiyoloji başkanlıkları kurulmuştur. Genellikle kırsal bölgelerde hizmet görmek üzere 17 sağlık ocağı kurulmuştur. Bu rakam her geçen yıl artmaktadır. Sağlık evlerinin sayısı da 60'ın üzerindedir. Sağlık ocak ve evlerinin sayıları devamlı olarak artmakta ise de bu kuruluşlar personel bakımından yetersizdir. Her 10 bin kişiye 13 hastane yatağı düşmektedir ki bu oran uluslararası standartların çok altındadır.

1980 yılı istatistiklerine göre ilde uzman ve pratisyen olarak 32 hekim bulunmaktadır. Buna göre her 4.594 kişiye bir doktor düşmektedir. (Türkiye genelinde Her 1.642 kişiye bir hekim).

iklimi

Bilecik, Marmara bölgesinin ılıman iklimi ile İç Anadolu bölgesinin kara iklimi arasında "karma" bir iklime sahiptir. Yıllık sıcaklık ortalaması 12,3 derecedir. Bu nitelik, yağış durumu bakımından da kendisini göstermektedir. Genel olarak yağışlar, Akdeniz bölgesinin etkisi altında bulunmaktadır.

BİLECİK TÜRKİYE'NİN DÖVİZ KAYBINI NASIL ÖNLEDİ?

"Şerbetçiotu..."

Efes Pilsen'e benzersiz kokusunu,
kendine has tadını veren bitki!

Yıllardır yurt dışına döviz ödeyerek aldığımız bu bitki, mutlaka ülkemizde de yetişebilirdi.

Yetişmesi gerekliydi!

Araştırdık... Denemeler yaptık...
Ve sonunda üretim bölgesini belirledik:

Bilecik yöresi!

Şimdi Efes Pilsen Grubu şirketlerinden TARBES, Bileciklinin ürettiği şerbetçiotunu değerlendiriyor

Bilecik memnun... Türkiye döviz kazanıyor...

İŞTE EFES PİLSEN 1982

Personel Sayısı	:	1409
Sermaye	:	5 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
Toplam Özkaynak	:	9 MİLYAR 500 MİLYON LİRA
İştirakler	:	4 MİLYAR 800 MİLYON LİRA
Aktifler	:	25 MİLYAR LİRA
Yıllık Üretim Kapasitesi	:	285 MİLYON LİTRE BİRA 35 BİN TON MALT 500 TON ŞERBETÇİOTU
Yatırım Tutarı	:	6 MİLYAR 100 MİLYON LİRA
1981 İhracat Geliri	:	5 MİLYON DOLAR

EFES PİLSEN

TARBES TARIM ÜRÜNLERİ VE BESİCİLİK SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.
FABRİKA:
Pazaryeri, BİLECİK, Tel: 63, 100, 101, 102, 103

GENEL MÜDÜRLÜK:
Sirkeci-Emirler Sok., 3/1, İstanbul
Tel: 26 50 05 / 5 Hat, Telex: 22 564 Java tr

EFES PİLSEN BİRA VE MALT FABRİKALARI GRUBU:
BİLECİK - Tarbes Tarım Ürünleri ve Besicilik Sanayii ve Ticaret A.Ş., Bilecik Şerbetçiotu Fabrikası
İSTANBUL - Erciyas Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İstanbul Bira Fabrikası
İZMİR - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., İzmir Bira Fabrikası
ADANA - Güney Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Adana Bira Fabrikası
AFYON - Ege Biracılık ve Malt Sanayii A.Ş., Afyon Malt Fabrikası
KONYA - Anadolu Biracılık Malt ve Gıda Sanayii A.Ş., Çumra Malt Fabrikası

Osmanlı etkisi folklorda kendini gösterir

Bilecik'te Halk Oyunları ve Müzik, Trakya'nın "Karşılama", Batı Anadolu'nun "Zeybek", orta Anadolu'nun "Kaşıklı" havaları etkisi altında kalmıştır. Bu nedenle, yöre folkloru incelendiğinde buranın bir geçiş bölgesi olduğu izlenimini vermektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk kuruluş merkezinin Söğüt olması nedeniyle de Söğüt'ün Bilecik folklorunu önemli bir ölçüde etkilediği söylenebilir.

Oyun öykülerinde de mertlik, kahramanlık, dürüstlük, Osmanlı tarihinden kaynaklanan görüş ve düşünceleri simgeler niteliktedir.

Bilecik yöresinden araştırmacı Mehmet Bayındır, yörede oynanan üç ana oyun ve türküleri incelemiştir.

"Kralın Kızı", "Yoğurdum var yeşil yeşil çanakta" ve "Söğütün Erenleri" adlı oyunların,türküleriyle birlikte oynandığını belirlemektedir.

Mehmet Bayındır, üç oyunun öyküsünü şu şekilde tanımlamaktadır:

KRALIN KIZI: Yarhisar Kralı'nın kızı Nilüfer Hatun, Bilecik kralının oğluna nişanlıdır. Osman Bey'in oğlu Orhan Bey'de yakışıklılığı ve cesaretiyle cihana ün salmış bir gençtir. Ne pahasına olursa olsun Yarhisar kralının kızı Nilüfer Hatun'u Birecik kralının oğluna kaptırmak istemez.

Bir gün Orhan Bey, atına binip Yarhisar kral sarayının önünden geçerken, kralın kızı Nilüfer Hatun'u kuyudan su çekerken görür. İkisi de göz göze gelirler ve birbirlerine âşık olurlar. Aşk ezgileri şöyledir:

— Oğlan: Kralın kızı aman, aman.

— Kız: Buyur efendim, aman aman.

— Oğlan: Kaldır nikabını alayım seni, sarayım seni.

— Kız: Nikabımı görünce neylersin beni aman aman. Semadaki mahı gördüğün yok mu? Hiç bir kral kızı sardığın yok mu?

— Oğlan: Kralın kızı aman aman.

— Kız: Buyur efendim, aman aman

— Oğlan: Göster kaşlarını alayım seni, sarayım seni.

— Kaşlarımı görünce neylersin beni, aman aman. Çarşıda kalem gördüğün yok mu? Hiçbir kral kızı sardığın yok mu?

— Oğlan: Kralın kızı aman aman.

— Kız: Buyur efendim, aman aman.

— Oğlan: Göster gözlerini alayım seni, sarayım seni.

— Kız: Gözlerimi görünce neylersin beni, aman aman. Çarşılarda üzüm gördüğün yok mu? Hiçbir kral kızı sardığın yok mu?

— Oğlan: Kralın kızı aman, aman.

— Kız: Buyur efendim, aman aman.

— Oğlan: Göster yanağını alayım seni, sarayım seni.

— Kız: Yanağımı görünce neylersin beni aman aman. Bahçelerde elma gördüğün yok mu? Hiçbir kral kızı sardığın yok mu?

Orhan Bey, Nilüfer Hatun'u kaçırıp Söğüt'e getirmiştir. Yörede düğün hazırlıkları başlar. Sırlı yeşil çanaklarda yoğurtlar yapılır. Keklikler avlanır. Konaklarda çehizler serilir. Davetliler düğüne gelir. Birlikte oyun tutulur. Böylece yörenin "Karşılama" oyunu oluşur:

Osmanlılar: — Yoğurdum var yeşil, yeşil çanakta.

— Benleri var al gerdanda yanakta

— Benim yârim şu karşıki konakta

— Beri gel a yârim beri gel, ben adam yemem.

— Ellerin yârine ben yârim demem

— Maşallah de oynasın efeler maşallah

— Hanım sonra seni alır kaçırırım inşallah.

Nilüfer Hatun'un ilk nişanlısı Bilecik kralının oğlu Rum olduğu için bu kız kaçırma işine sinirlenerek şu karşılığı verirler:

— Aşağıdan gelen hanım, oynasın.

— Keklik kebabını yiyen doymasın

— Beni yârdan ayıranlar onmasın.

— Beri gel a yârim, beri gel, ben adam yemem.

— Ellerin yârine ben yârim demem.

SÖĞÜDÜN ERENLERİ: Oyunun üçüncü bölümüdür. Nilüfer Hatun, Bilecik kralının oğluna nişanlıdır. Düğünleri başlamaktadır. Başlarına geleceklerden habersizdirler. Osman Bey, Bilecik kralının oğlunun düğününe katılacaklarını ve getirecekleri armağanların kırk katır yükü tuttuğunu, Osmanlı kadınlarının mutaassıp olduklarını, düğün karşılamasında erkeklerin bulunmamasını bildirir. Bilecik kralı bunu kabul eder. Osmanlılar kırk katırın üstündeki sandıklara birer hançerli Osmanlı askeri yerleştirmişlerdir. Osmanlılar Bilecik'e girer girmez kaleyi bu askerlerle teslim alır ve Nilüfer Hatun'u Osman Bey'in oğluna kaçırırlar.

Bu mücadeleden sonra askerler, hançerlerini yeniden keskin hâle getirirler. Bilecik kralı zamanında Bilecik'in adı, BELOKOMA iken, Osmanlılar hançerlerini bileDikten sonra BİLEDİK olarak kalır. Daha sonra halk dilinde söylene söylene BİLECİK olarak değiştiği söylenmektedir.

Oyunun sözleri şöyledir:

Osmanlılar: Söğüdün Erenleri,
Çevirin gidenleri,
Ne güzel baş bağlıyor.
Söğüdün güzelleri.

Bilecik Kralı şu karşılığı verir:

Söğüdün çarşısına,
Gün doğar karşısına,
İnsan böyle mi yapar,
Kapı bir komşusuna.

EL SANATLARI

Batı Anadolu'nun bazı kesimlerinde görüldüğü gibi, kadın giyimlerinin belirli kısımları el dokuması kumaşlardan oluşmaktadır. Bu türlü dokumaları Bilecik yöresinde de görmek mümkündür. El eğirmesi ipliklerle iç çamaşırları için kumaş dokunmaktadır. Yörenin ipek ve kadife işlemeciliği ünlüdür. Kilim, sicim, heybe ve çorap işçiliği, geleneksel el sanatlarının bir uzantısı olarak günümüze kadar gelir...

BATIL İNANÇLAR

— Hayvanlar, sıkışık bir düzende yatarlarsa, havaların bu kış şiddetli geçeceğine inanılır.

— Karıncaların telaş içinde yuvalarına çekilmeleri, yağmur yağacağına işarettir.

— Çeşmelerin kapalı muslukları açılır ve akar bir suyun üstünden üç kez atlatılırsa, gebe kadının kolay doğum yapacağına inanılır.

— Cuma günü başın ağrıdığı söylendiğinde bu ağrının bir hafta süreceğine işarettir.

GİYSİLER

Kız: Başta yağlık (omuzlara kadar uzanır, pullarla süslüdür)

Başaltını ile süslü çeki

İşlik (tezgâhlarda pamuk ipliğinden yapılır. Düz renklidir. Kolağızları ve yakalarda pullar vardır.)

Şalvar (ipekli kumaştan yapılır. Paçalarda büzgü ile bilekle kavuşur ve oyalıdır.)

Ayakta el örmesi oyalı yün çorap üstüne çarık.

Üç etek (ipekli kumaştan yapılır.)

Uçkur (yün örme, belin iki yanından düz uzanır.)

Belde gümüş kemer (kalın ve oymalı).

Peşkir (kemere iliştiriliyor.)

Cepken (yünlü kumaştan simli süsleme.)

Eller kınalı

Erkek:

Gömlek

Kollu cepken

Don (diz kapaklarına kadar işlemeli)

Belde kuşak (pamuk ipliğinden yapılmış, dört-köşe.)

Kuşağın içinde sapları kesim kaşık

Alta işlemeli dizlik (diz kapağından başlar bileklere kadar iner.)

OYUNLAR

Kızların oynadıkları oyunlar: Kralın kızı (Nilüfer hatunla Orhan Gazi'nin hikâyesini simgeler).

Ay oğlan tatar mısın.
Oğlan adın İsmail.
Et koydum tencereye

Erkeklerin oynadıkları oyunlar: Söğüden erenleri
Bilecik karşılaması
Kız pınarbaşına gelmiş oturmuş
İlef'yi karaduman bürüdü

Ortak oyunlar:

Karakoyun.
Kralın kızı

ATASÖZLERİ

— Aç köpek fırın yakar.

— Zengin kabahat yapsa kaza, fukara kabahat yapsa ceza.

— Çama çıkan keçinin çama çıkan oğlağı olur.

— At tepişir, eşer yer tekmeyi.

— Zenginin hastası, fukaranın kahpesi duyulur.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI
Sunar

Bugün Bilecik ilimizin bulunduğu topraklara ilk yerleşenlerin, Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler olduğu bilinir. Bu kasabanın 4 kilometre ötesinde ise, Agrilium adında bir kentin yeraldığı görülür. Bu kentin yıkıntılarının bir bölümü, günümüze kadar ulaşmış bulunmaktadır.

VII. yüzyıldan itibaren Müslüman Arapların çeşitli saldırılarına uğrayan bu topraklar, nihayet, 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu fatihi ve ilk Türk devletinin kurucusu Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedilerek, Selçuklu devletine mal edildi. Ancak, Selçukluların bu yörede egemenliği uzun sürmedi. Kısa bir süre sonra I. Haçlı Seferleri sırasında Bilecik ve çevresi tekrar Bizanslıların eline geçti.

XIII. yüzyılın sonlarına doğru Ertuğrul Gazi'nin liderliğindeki Oğuz Türklerine mensup Kayı aşireti gelip buraya yerleşti. Osmanlıların atası, burada Selçuk sultanlığına bağlı bir uçbeyi olarak tarih sahnesine çıktı. Kayı aşireti bir Türk devleti olma yolunda ilk adımını bu topraklarda, bugün Söğüt adıyla anılan kasabada attı. Kayı aşiretinin beyi bulunan Ertuğrul Gazi'nin ölümünden sonra onun yerine geçen oğlu Osman Gazi, Osmanoğulları'nın üç kıtaya yayılacak büyük fütuhatına bu topraklardan yola çıkarak başladı. Osman Gazi'nin bu yoldaki ilk adımını ise, Bizans tekfurunun elinde bulunan Bilecik Kalesi'ni fethetmesi teşkil etti. Bilecik gibi bir kaleyi fetheden Osman Gazi'nin adı ve ünü, derhal etrafa yayıldı. Selçuk Sultanı Gıyaseddin Mesut tarafından kendisine tuğsancak, gümüş eğer, kısrak ve altın kabzalı kılıç gönderildi. Böylece Selçuklu sultanı tarafından Kayı aşiretine bağımsızlığı tanınmış oldu. Osman Gazi buna rağmen Sulçuklu Sultanı Gıyaseddin Mesut'u başbuğ olarak tanımaya devam etti, onun ölümünden sonra bağımsızlığını ilân etti.

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Özel yemekleri

Bilecik lokması: Sadece bayramlarda ve düğünlerde pişirilir. Bütün köy kadınları ya da mahalledeki kadınlar birleşerek yaparlar. Kaşar peyniri, yumurta ve ıspanak ile hamur karıştırılıp, fırında pişirilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

XIII'üncü yüzyılda Horasan'dan Batı'ya göç eden Türklerin, sonradan Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna temel teşkil eden önemli bir kolunun yerleştiği tarihî ve şirin ilimiz Bilecik, ekonomimizde gittikçe gelişen sanayi kuruluşları ile önemli bir yer kazanmıştır.

Türk Ticaret Bankası 1977 yılından bu yana bu gelişmeye Bilecik Merkez Şubesi ile katkıda bulunmanın kıvancındadır.

Bilecik merkez şubesi...

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İLÇELERİNİ TANIYALIM

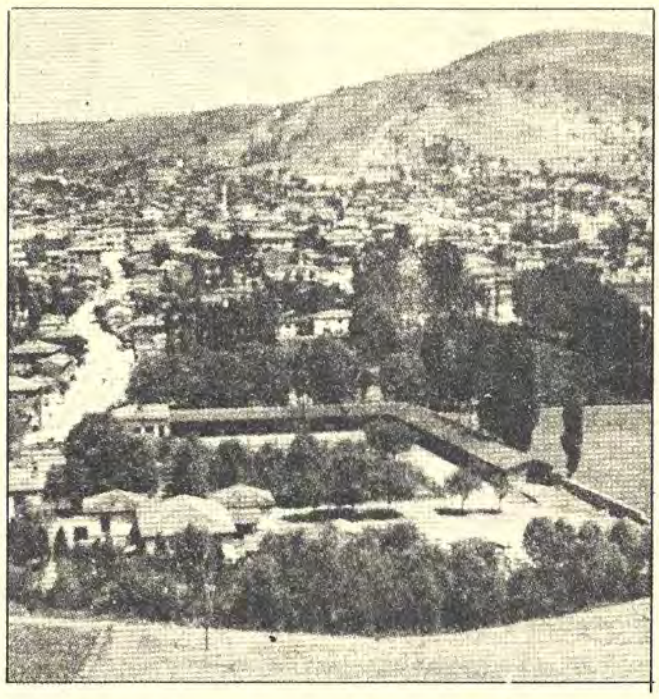

PAZARYERİ

Bilecik'in güneyinde Bursa sınırındadır. 1954'te ilçe olmuştur. Yüzölçümü 333 Km.2 dir. 16.618 olan toplam nüfusun yüzde 36'sı ilçe merkezinde yaşar. İlçeye 24 köy bağlıdır. Halkın başlıca uğraşısı tarım ve hayvancılıktır.

BOZÖYÜK

Yüzölçümü 844 Km2 dir. İlin Eskişehir sınırındadır. Nüfusu 33.346 olup, yarısından fazlası, sanayileşmiş bir kent olan ilçe merkezinde yaşamaktadır. Ünlü Sümerbank Seramik Fabrikası, ilçeye gözle görülür bir canlılık kazandırmıştır. Ayrıca geniş bir küçük sanayi sitesi mevcuttur. Merkez bucağında 28 muhtarlık, Dodurga bucağında ise toplam nüfusu 17.725'i bulan 15 muhtarlık, vardır.

GÖLPAZARI

Yüzölçümü 895 Km.2'dır. Bilecik'in kuzeydoğusunda yer alır. 22.422 olarak saptanan toplam nüfusun yüzde 23'ü kasabada yaşamaktadır. İlçe halkının başlıca uğraşısı tarım ve hayvancılıktır. İlçeye Yenipazar bucağı ve 71 köy bağlıdır.

OSMANELİ

İlin İzmit ve Adapazarı sınırında bulunan Osmaneli'nin yüzölçümü 526 Km.2 dir. 14.754 olan nüfusun yüzde 42si ilçe merkezinde yaşamaktadır. 1926 yılında ilçe olan Osmaneli, sanayi bakımından gittikçe gelişmektedir. İstanbul-Eskişehir demir ve karayolları üzerinde bulunması, kente büyük bir canlılık kazandırmıştır. İpekçiliğin geliştiği ilçede tahıl, pancar, tütün ve pamuk yetişir. İlçeye 26 köy bağlıdır.

SÖĞÜT

Bilecik'in doğusundadır. Yüzölçümü 862 Km.2, nüfusu ise 23.730 dır. İlçeye İnhisar bucağı ile 36 köy bağlıdır. Nüfusun yüzde 27'si kasabada yaşar. En önemli sanayi kuruluşları Söğüt Seramik ve Söğüt Refrakter fabrikalarıdır. İpekçilik gelişmiştir. Pamuk ve üzüm yetiştirilir.

Gezilecek yerler

KAZANBATTI
Bilecik'in en tutulan piknik yeridir. Kır kahvelerinin bulunduğu Kazanbattı Şelâlesi bütün yaz boyunca dolar taşar.

KALE
Hamsu yöresindeki tarihî kale kalıntısı ilgi çekicidir.

DOĞAL GUZELLİKLER
Karasu vadisi: Bilecik'e 5 kilometre uzaklıkta Karasu ırmağı kenarında mesire yeri
Muratdere ormanları: Bozüyük'e 20 km. uzaklıkta çok güzel manzaralı kamp yeri
Türbin mesire yeri: Bozüyük'e 7 km. uzaklıkta çok güzel manzaralı piknik yeri

Belikoma Kalesi: Bizans devri yapısı heybetli bir kaledir. Bugün bu heybetli kalenin yalnız temelleri kalmıştır. Hamsu ve Tabakhane dereleri arasında yükselen dik bir kayanın üzerindeki bu kale Bizans çağında Bilecek Tekfuru'nun en büyük güvencesini teşkil etmekteydi. Orhan Gazi, askerlerini hile ile içeri sokarak bu kavi ve metin kaleyi fethetmiştir.

Edebali Türbesi: Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'nin kayınpederi olan ve Bilecik'in fethinden sonra buranın ilk kadılığını yapan Şeyh Edebali'nin türbesi XIV. yüzyıldan kalma tipik bir Osmanlı yapısıdır. Daha ziyâde ahşap bir ev görünümünü arzeden bu türbe Bilecik'in en önemli ziyaret yerlerinden biridir. Şeyh Edebali halk tarafından ulu ve ermiş bir kişi olarak tanınmaktadır.

Kitabe: Şehrin merkezindedir. Üzeri yazılı bir mermer taştır. Bu nedenle "Kitabe" adıyla anılır. Bizans çağından kalmadır.

Kulaklıtaş: Gorfon kafalarının yeraldığı bir Roma tahtıdır. Milât'tan sonra III. yüzyıldan kalma olduğu tahmin edilmektedir.

İmaret: Osman Gazi'nin oğlu Orhan Gazi tarafından fakirlere yemek dağıtılmak üzere yaptırılmış bir tesistir. Osmanlı mimarisinin ilk eserlerinden biri olması bakımından ayrı bir tarihî önem ve değer taşımaktadır.

Orhan Camii: Osman Gazi'nin oğlu Orhan Gazi tarafından XIV. yüzyılın başlarında yaptırılmıştır. Osmanlı camii mimarisinin ilk örneklerinden biridir. Bilecik'in Yunanlılar tarafından işgali sırasında ağır şekilde tahrip olunan cami, cumhuriyetin ilânından sonra onarılmıştır. Kubbeli ilk Osmanlı camilerinden biridir.

Çevredeki tarihî eserler:

BOZÖYÜK: Bozöyük ilçesinin tarihi de çok eskilere dayanmaktadır. Büyük bir tarihî höyükün eteklerinde kurulduğu için bu adı taşır. Mimar Sinan tarafından inşa edilen **Kasımpaşa Camii** kasabanın en önemli tarih zenginliğini teşkil etmektedir. Tek minareli ve revaklı bu cami, fevkalâde mimarisi ile dikkati çekmektedir.

GÖLPAZARI: İlçenin en önemli tarihî yapıları, Osmanlı döneminden kalmadır. Bunların arasında Gazimihal Camii ile hanı, hamamı ve köprüsü çok güzel bir mimarî görünüş arzeden külliye hâlinde bu ilçeyi süslemektedir.

SÖĞÜT: Osmanlı devletinin doğuş yeri olması bakımından Türk tarihinde pek büyük önem ve değer taşımaktadır. Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi'nin babası Ertuğrul Gazi'nin türbesi buradadır. Osman Gazi ile Orhan Gazi de burada vefat etmişler, ancak vasiyetleri üzerine Bursa'ya nakledilerek orada toprağa verilmişlerdir. Osman Gazi'nin eşi Malhatun ile annesinin de türbeleri buradadır. Ertuğrul Gazi'nin türbesi önünde her yıl törenler düzenlenmektedir.

OSMANELİ: Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi'nin adını taşıyan bu kasabanın en önemli tarihî eseri, Bizans yapısı olan bir kilisenin harabeleridir.

İNÖNÜ: Bozöyük ile Eskişehir arasında, büyük bir ovadır. Kurtuluş savaşı sırasında Büyük Zafer'e giden yolları açan Birinci ve İkinci İnönü savaşları, burada cereyan etmiş ve İnönü zaferleri burada kazanılmıştır.

EKONOMİ

DPT'nin verilerine göre Bilecik kişi başına düşen gelir bakımından son zamanlara kadar Türkiye'nin en sonda gelen illerinden biri iken, son yıllarda sanayi bakımından büyük bir hızla ilerlemekte olduğu göze çarpmaktadır.

Buna rağmen ilde temel ekonomik faaliyet tarımdır. İlin 1973'te "kalkınmada öncelikli iller" kapsamına alınmasıyla birlikte büyük sanayi kuruluşları, teşviklerden yararlanabilmek için 100'e yakın teşvik belgesi almışlardır. Bunların yarısına yakını üretim başlamıştır. Bunlar özel sektöre ait olup, genellikle gıda sanayii, kâğıt, seramik ve metal sanayii konularında faaliyet göstermektedirler. Son olarak Türkiye'nin en büyük video fabrikasının da Bilecik'te kurulmasına başlanmıştır.

Bira sanayiinin önemli girdilerinden "hublon"un tarımsal hammaddesi olan şerbetçiotunun sadece Bilecik'te yetişmesi ve seramik sanayii için yeterli hammaddelerin mevcut olması nedeniyle önemli olanaklara sahip bulunan Bilecik'in, altyapı tesislerine olan ihtiyacı sağlandığı takdirde hızlı bir tempo ile kalkınması beklenmektedir. Şimdiki halde Sümerbank Bozüyük Seramik Fabrikası ve Tekel Hublon Fabrikası, ilin en önemli sanayi kuruluşlarıdır.

RÖPORTAJ

Kemal Pamukçu, ekonomisi beklenen atılımı gerçekleştirip sanayiye yönelememiş Bilecik'in önde gelen işadamlarından biri.

Her yıl ilin vergi rekortmenleri arasındaki yerini alan 56 yaşındaki Pamvkçu, başarısını çok çalışmasına borçlu olduğunu söylüyor.

Bilecik'te ekonomik azgelişmişliğe paralel olarak, kentin önde gelen işadamları da ticaret ile uğraşan komisyoncular ve bayiler arasından çıkıyor. Kemal Pamukçu'da elektronik eşya, dikiş makinesi, buzdolabı ve traktör bayiliği ile otomobil komisyonculuğu yapıyor. Vatanî görevini tamamladıktan sonra köyünden ayrılıp çevreden topladığı borçla ticarete atılan Pamukçu, kısa süre içinde kendini sövdirip işini büyütüp geliştirmeyi başarmış.

"Önce kunduracı dükkânı açmıştım. Sonra dükkânımın bir köşesinde erkek giysileri satmaya başladım. Günde en az 12 saat çalışıyordum. Bu alışkanlığımı bugün şu yaşımda bile sürdürdüm. Sonra yıllar geçtikçe çeşitli firmaların bayiliklerini aldım ve bugünlere ulaştım" diyerek ticarî geçmişini anlatan Kemal Pamukçu yeni yetişen gençlere de şu öğüdü veriyor:

"Boş zamanlarınızı da işinize verin. Ya mesai yapın ya da işinizde kullanacağınız birtakım becerileri kazanmak için uğraşın."

SPOR

Bilecik'te sporun geçmişi pek eski yıllara gitmez. Bölgedeki spor faaliyeti 1944 yılında Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün kurulması sonucunda başlamıştır. Ama hemen belirtmek gerekir. Bilecik ilimizdeki Beden Terbiyesi bölge teşkilâtının kuruluşundan sonra spor çalışmaları dağınık olmuştur. O yıllardan günümüze kadar Bilecik'te sporu iyi bir düzeye getirmek için çaba sarfedilmiş ve bugün bu uğraş amaca yakınlaşmıştır.

Günümüzde Bilecik bölgesinde spor etkili görülmektedir.

Bilecik ilinde futbol en başta gelen spor uğraşıdır. Bölgede bulunan kulüpler ve de sporcuların büyük bölümü futbol alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

Bilecik Amatör Ligi 1960-1961 mevsiminde kurulmuş ve o mevsimden bu sezona kadar sürekli olarak lig maçları oynanmıştır.

Bilecik'te 26 kulüp bulunmaktadır. Ilin en eski kulüpleri 1946 yılında kurulan Bilecikspor, Bozüyükspor, Söğütspor ve Osmanelispor'dur. 1948 yılında kurulan Gölpazarıspor, 1952 yılında kurulan Pazaryerispor, Bilecik'in diğer eski kulüpleri arasında yer almaktadır.

1960-1961 sezonunda kurulan Bilecik Amatör Futbol Ligi'nde ilk şampiyonluğu kazanan Bilecikspor daha sonra peş peşe üç yıl aynı başarıyı devam ettirmiş ve dört sezon arka arkaya Bilecik şampiyonluk kupası Bilecikspor kulübüne gitmiştir.

Bilecik Amatör Ligi'nde Bilecikspor, Bozüyükspor, Bozüyük Yükselişspor, Bozüyük Toprakspor, Bozüyük Demir Döküm, Bozüyük Güneşspor, Bozüyük Yeşilyurtspor, Bakırköyspor, Bilser Seramikspor, Demirköy Gençlikspor, Dodurcaspor, Ertuğrul Gençlik, Gençlerbirliği, Gölpazarı Gençlik, İdmanyurdu, Kandilliköyü Gençlik, Karaköy Gençlik, Osmanelispor, Soğukspor, Sümerspor, Osmaneli Selçukspor, Pazarcık Gençlik, Pazaryeri 5 Eylülspor, Bozüyük İdmanyurdu, Kandillispor yer almaktadır.

Bilecik'de spor yeni olmasına rağmen bu bölgemiz Türk sporuna yetenekli sporcular kazandırmıştır. Eski PTT'li futbolculardan halen Birinci Türkiye Ligi'nde teknik direktör olarak görev yapan Tamer Güney, Bilecik'ten yetişen ünlü futbol adamları arasında yer alır. Galatasaraylı futbolcu Sinan Turan, Bolusporlu K. İbrahim, Bolusporlu Selahattin, Gençlerbirliği'nin eski yıldız futbolcularından Tevfik Kutlay, Fenerbahçeli kaleci Merih Bilecik'de futbola başlamışlar, Bilecik kulüplerinden çeşitli kulüplere transfer olarak Türk futboluna hizmet etmişler ve de değerlerini ispatlamışlardır.

Sümerbank Seramik basketbol takımı...

BİLECİK BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ'NÜ TANIYALIM

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü Erdoğan Karaçanta.

Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Göçmen Mahallesi Stadyum Sokak, Bilecik.

Telefon numarası: 1631

Memur sayısı: 11

İşçi sayısı: 1

Lisanslı sporcu sayısı: 3329 erkek, 11 bayan.

Okullarda spor faaliyeti: 10 ilkokul, 12 orta dereceli okulda spor faaliyeti var.

Tesisler: İl merkezinde Bilecik Şehir Stadı 750 kişilik kapalı tribün, 5.000 kişilik açık tribün, spor salonu 750 kişilik, Bozüyük ilçesinde spor salonu 450 kişilik, Bozüyük futbol sahası, tribün yok, Söğüt ve Osmaneli ilçeleri sahalarının inşaatı devam ediyor. Söğüt yüzme havuzunun inşaatı devam ediyor.

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, atletizm, voleybol, basketbol, güreş, masa tenisi, hentbol.

BİNGÖL

12

YÜZÖLÇÜMÜ: 8.319 km²
NÜFUS: 228.702
İLÇELER: Genç, Karlıova, Kiğı, Solhan.
KÖY SAYISI: 304
DOKTOR SAYISI: 25
HASTANE YATAK SAYISI: 10 bin kişiye 6
OKUR-YAZAR ORANI: % 47
OTOMATİK TELEFON KODU: Yok

Adı nereden geliyor

Eski adı **"Cevlik"** idi. Cumhuriyet'in ilânından sonra **"Çapakçur"** adı altında ilçe haline getirildi. 1936'da ise il merkezi oldu. Çapakçur. 1945 yılında Bingöl adı verildi. Bingöl adını, bu adla anılan dağdan aldı. Dağ ise adını, üzerindeki irili ufaklı yüzler, belki de binlerce buzul gölünden almıştı. Böylece başı dumanlı, doruğu karlı dağın üzerindeki buzul gölleri bir kente ve bir ile imzasını atmış oldu.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Burası bir göl değil BİNGÖL'dür

GÜNEŞ, binbir renk cümbüşü içinde törensel bir biçimde doğar Bingöl'de.

Bingöl dağlarının 3250 metre yükseklikteki Kale tepesinde önce ufuktaki bir kızartı ile başlayan güneşin doğuşu, ardından yerini insana korku veren heybetli bir karartıya bırakır. Derken güneş, bir kor parçası olup dönmeye, döndükçe çevresine binlerce renkli ışıklar saçmaya başlar. Bu renk bayramı içinde uzayıp akan ışık demetleri, doğayı kucaklayıp ayrı renklere boyarlar.

Adına ilişkin sayısız efsaneleri ile tanınır Bingöl ilimiz. Efsanelerden birine göre bir avcı vurduğu kuşu gölde yıkarken canlanan kuş göle dalıp kaybolur. Böylece suyun yaşam iksiri olduğu ortaya çıkar. Ancak göl, sırrının anlaşılması üzerine bir bin parçaya bölünerek kendi kendini yok eder.

Bir diğer efsaneye göre ise, sıcak yaz aylarında bu yöremizde savaşan iki ordudan biri içecek su bulamaz. Savaş bitince bu ordunun komutanı durumu diğer komutanlara anlatır. Komutanlardan biri dağlar arasındaki bir gölde su bulduklarını, yedeklerine aldıklarını söyler. Dağdaki gölü tarif eder. Komutan askerleriyle birlikte bu yöreye gidince, fışkıran kaynaktan oluşan yüzlerce gölü görüp **"Burası bir göl değil, Bingöl diye haykırır."**

Bingöl tadına doyulmaz bal ve kaymağın üretildiği illerimizden biridir. Kente dört kilometre uzaklıktaki bal-kaymak evleri tutistlerin büyük ilgisini çekmektedir.

Bingöl'ün Ilıcalar mevkiinde bulunan kaplıcalar, her yıl sağlığına kavuşmak isteyen yüzlerce kişinin istilâsına uğramaktadır. Gür bir orman içindeki şifalı sıcak sular bir doğa harikası olarak Bingöllülerin göğsünü kabartmaktadır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 MAYIS 1950
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 92.3

PARTİLER	ALDIĞI OY
CHP	15.700
DP	8.341
Bağımsız	1.560

27 EKİM 1957
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 81

PARTİLER	ALDIĞI OY
CHP	11.635
CMP	2.209
DP	13.219
HP	1.200
Bağımsızlar	3.665

15 EKİM 1961
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 81

PARTİLER	ALDIĞI OY
CHP	12.768
CKMP	4.442
YTP	22.442
Bağımsızlar	1.071

10 EKİM 1965
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 71.1

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	9.866
CHP	13.942
MP	1.476
TİP	830
YTP	12.079
Bağımsızlar	879

12 EKİM 1969
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 78.9

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	7.014
CHP	6.024
CGP	3.464
MP	142
TİP	778
YTP	11.067
Bağımsız	20.741

14 EKİM 1973
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 71.1

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	10.870
CHP	12.285
CGP	241
DP	5.546
MHP	157
MSP	13.424
TBP	169
Bağımsızlar	9.994

5 HAZİRAN 1977
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 74

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	18.593
CHP	15.966
CGP	1.263
DP	285
MHP	674
MSP	15.922
Bağımsızlar	10.049

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

Kabul	Red
% 80	% 20

YIL: 1982

Kabul	Red
% 77	% 23

BİNGÖL VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: İSMET METİN

«GELİŞME ÇABASI İÇİNDEYİZ»

DOĞU Anadolu bölgesinin yukarı Fırat bölümünde yer aian ilimiz 1935 yılında kurulmuştur. İlin yüzölçümü 8 bin 125 kilometrekare nüfusu 1980 sayımı sonuçlarına göre 228 bin 702'dir.

İlimiz Türkiye'nin geri kalmış illerinden birisidir. İl olarak idarî teşkilâtlanmasının 1935'de gerçekleşmesi, coğrafî yerleşme yeri bakımından Doğu Anadolu bölgesi açısından önemli cazibe ve ticarî merkezleri sayılan Diyarbakır, Elazığ, Erzurum illeri arasında bulunması, ticarî ve sanayi potansiyelinin bugüne kadar değerlendirilip harekete geçirilmemesi, geri kalmışlık sürecinin temel etkenleridir. Bunun yanı sıra arazinin çok engebeli oluşu tarım yapılabilecek alanların azlığı ve tarımın ilkelliği, doğum hızının yüksekliği yerleşme merkezlerinin sayıca fazlalığı ve dağınıklığı, karayolları ağı içinde ana elterlerle bağlantısız oluşu da önemli birer motif olarak düşünülmelidir.

İlimiz topraklarından 38 bin hektarı sulanabilecek durumdadır. Bugüne kadar bu miktarların 16 bin 700 hektarı sulanabilir hale getirilmiştir.

Hayvancılık halkımızın ilk sıradaki geçim ve uğraş alanıdır. Hayvancılığın bugünkü ilkel görünümünden kurtarılması Et-Balık kombinası ve diğer hayvancılığa dayalı sanayi tesisleri ile ekonomik kaynak yaratma aktivitesini artıracaktır.

İlimizin yüzölçümünün 19 bin 404 hektarlık bölümü orman ve çalılıklarla kaplıdır. Ekolojik şartlar bakımından yapraklı ağaçlardan oluşan ormanların gelişmesine çok uygundur.

İlimizin ana sorunlarının halli konusunda halkımızın gönülden gelen ilgi ve desteğini görmekteyiz. Yakın bir gelecekte bu sorunlarımızın haliedileceğini ve halkımızın yaşam düzeyinin yükseleceğine inanıyorum.

Türkiye'nin en modern hükümet binalarından biri de Bingöl Hükümet Konağı'dır...

Protokol

Vali	: İsmet Metin
Garnizon Komutanı	: Tuğgeneral Hasan Satır
Cumhuriyet Savcısı	: Zafer Erdoğan
İl Jandarma Alay Komutanı	: Yarbay Yüksel Avşar
Emniyet Müdürü	: Mehmet Canseven
Millî Eğitim Müdürü	: İsmet Göngörde

Vergi Rekortmenleri

Haydar Baylan	2.115.023
Lütfiye Aydoğdu	1.170.022
Hüsnü Tuma	1.124.877
Hasan Bağzencir	946.545
Selim Atala	903.360

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1125 metre olarak kabul edilen sarp dağlık bölgede kış uzun sürer ve bol kar yağar. Yaz kısa sürer ve kurak geçer. Kışın çok yağmur görülür. Yılın 4 ayı tamamen kapalı ve yağışlı, 120 gün kadar tamamen açık geri kalan aylar parçalı bulutlu geçer.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

GENÇ

Bingöl'e 23 km. uzaklıktadır. Yüzölçümü 1646 km2'dir. 3 mahallesi, 5 bucağı ve 68 köyü vardır. 1924-1927 yılları arasında il haline getirilen Genç, daha sonra Bingöl'e ilçe olarak bağlanmıştır. Nüfusu 41401'dir.

KARLIOVA

İl merkezine olan uzaklığı 75 km.'dir. Daha önce Bingöl adını taşıyan, Muş iline bağlı bir ilçe merkezi iken, 1936 yılında il haline getirilen Bingöl'e bağlanmış ve 1938 yılından itibaren Karlıova adını almıştır. Yüzölçümü 1349 km2 olup, 3 mahallesi, 1 bucağı ve 39 köyü vardır. Nüfusu 30.789'dur.

KİĞİ

İl merkezine 150 km. uzaklıktadır. Daha önceleri Erzurum ve Erzincan illeri sınırları içinde iken, 1936 yılında Bingöl'e bağlanmıştır. Yüzölçümü 2192 km2'dir. 12 mahallesi, 3 bucağı, ve 105 köyü vardır. Nüfusu 54.035'dir.

SOLHAN

Bingöl'e 60 km. uzaklıktadır. Daha önce Muş iline bağlı iken, 1936'da Bingöl sınırları içine alınmıştır. Yüzölçümü 1114 km2'dir. 4 mahallesi, 1 bucağı, 22 köyü vardır. Nüfusu 26.957'dir.

merkez ilçe

Kığı ilçesi genel görünümü...

Gezilecek yerler

SEBİTERİAS KALESİ: Bingöl'e 20 kilometre uzaklıktadır. Urartu Krâllığı'ndan kalmadır.

KRÂL KIZI KALESİ: (Dâra-Himi) Genç ilçesinin doğusunda Diyarbük Çayı üzerindeki tepe Pers Kralı Dara'nın kızı için yaptırdığı kalenin kalıntıları.

KALETEPE: Dünyada eşi olmayan bir görüntü de Karlıova (3250 metre yükseklikte) ve Bingöl dağları üzerindeki Kaletepe'den güneşin doğuşudur. Aynı sarp tepenin 500-550 metre aşağısında ve gözün görebileceği noktaya kadar olan düzlüklerde irili ufaklı binlerce mavi renkte göller apayrı bir tabiat şaheseridir. Zaten Bingöl dağları ismini bu göllerden almıştır. Güneşin doğuşunu seyretmek için göller bölgesine Karlıova kazasından sonra jeep veya pikap ile klavuz almak suretiyle gidilebilir. Bu seyahat 15- 20 Temmuz ve 5 Ağustos tarihleri arasında yapılmaktadır. Bunun dışında havaların soğuk olması nedeniyle olanaksızdır.

KIREVİ: Elâzığ asfaltı üzerinde Bingöl'e 10 Km. mesafede bir tepe üzerinde ormanlarla kaplı kaynak sularıyla tam bir huzur yeridir.

KAYAK EVİ: Bingöl - Elâzığ asfaltı üzerinde Bingöl'e 20 Km. mesafede bulunan kayak evinin tesisleri her türlü ihtiyaca cevap verebilecek durumdadır. Otel kısımı, banyo, duş, yemek, istirahat ve oyun salonu ihtiyacını karşılayacak şekilde yapılmıştır.

KAYMAK EVİ: Kayak evine dört kilometre mesafede, seyahat edenlerin dinlenebileceği, aynı zamanda kaymak ve balla kahvaltı yapabilecekleri bir yerdir. Kış ve yaz hizmete açıktır.

SOĞUK ÇEŞME: Karlıova yolu üzerinde Bingöl'e 30 kilometre mesafede ormanlarla kaplı, bu mesire yeri buz gibi suyu ve leziz etleriyle yapılan güveç ve tava yemeği ile isim yapmıştır.

KİĞI KALESİ: Kiği kazasının doğu tarafında sarp ve çok yüksek bir kaya üzerinde ve çok sağlam inşaa edilmiştir.

Nasıl Gidilir

Trenle gelmek isteyenler Genç istasyonunda inmek buradan minibüs ve otobüslerle il merkezine gitmek zorundadırlar. Bingöl-Elazığ-Muş karayoluyla yurdun her tarafına bağlanmıştır. Bütün illerden otobüs bulunabilir.

FOLKLORU DOĞA İLE MÜCADELEYİ YANSITIR

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Bingöl ilimiz sınırları içindeki arazinin sarp ve kayalık, yerleşim yerlerinin de pek kısıtlı olmasına rağmen bu yörenin tarihi ilk insanlara kadar uzamaktadır.Bugün Karlıova ilçesinin Küpik köyü ile Bingöl il merkezi yakınlarındaki Ahpik köyünde taş devrinden kalma mağaralara rastlanmaktadır. Bu da Bingöl'ün tarihinin nelere kadar uzandığını göstermektedir. Taş devri insanlarından sonra bu yöreden nice kavimler ve uygarlıklar geçmiş bulunmaktadır.

Gerçi ilk insanlardan sonra bu yöreye nice yüzyıllar boyunca insan ayağı basmamıştı. Hatta Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititlilerin dahi buralara kadar uzanmadıkları görülür. Bugüne dek elegeçirilen belgelerden bu yörenin ilk sakinlerinin Subariler olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonra, M.Ö. VI. yüzyılda Medler, onlardan sonra da Persler bu topraklara gelip yerleştiler. Persleri buradan atan Büyük İskender'in Makedonya İmparatorluğu sınırlarına kattığı Bingöl ve yöresi onun ölümünden sonra İran asıllı Ermeni krallarının eline geçti. Ermeni krallarının buradaki egemenliğine son veren Romalılar oldu. Bu topraklar uzun yıllar Romalıların egemenliği altında kaldı. Bu büyük imparatorluğun parçalanıp ikiye ayrılmasından sonra burası da Bizans'ın payına düştü. Bizanslılar bu yörede uzun bir süre kaldılar. 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından bu yöre Bizanslıların elinden alındı ve bundan sonra buraya Selçuklu Türkleri hâkim oldular. Anadolu Selçuklularından sonra burada küçük Türk beyliklerinin egemenlikleri devam etti. Mengüoğulları, Akkoyunlular ve Karakoyunlular gibi Türk beylikleri buraya hâkim oldular. 1514 yılında Yavuz Sultan Selim buraları alarak Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Böylece bu topraklar Türklerin elinde en uzun süreden beri kalmış ve hiçbir istilâ görmemiş bir vatan parçası olmak özelliğini taşımaktadır.

Bingöl sınırları içinde tarihin çeşitli devirlerine ait izlere rastlamak mümkündür. Ancak bunların sayısının pek fazla olmadığı göze çarpar. Bu izlerin pek büyük bir bölümü il merkezinin dışında bulunmaktadır.

Karlıova ilçesindeki Küpik köyü ve il merkezi yakınlarındaki Ahpik köyündeki ilk insanlara ait mağaralar Bingöl'ün en büyük tarihi zenginliğini teşkil etmektedir. Taş devri insanlarının yaşadıkları bu mağaralar Türk ve yabancı bilim adamlarının ve arkeologların büyük ilgisini çekmekte ve yaz sezonu boyunca buraya gelen bilim heyetleri uzun incelemelerde bulunmaktadırlar.

Dere-i Nazik mevkiinde yapılan arkeolojik kazılar sırasında çok eski çağlara ait birçok kalıntılar gün ışığına çıkarılmış bulunmaktadır. Bu yörede arkeolojik kazılara titizlikle devam edilmektedir. Elde edilecek yeni bulgularla yörenin tarihine ait önemli bilgiler elde edilmesi umulmaktadır.

İl merkezine 95 kilometre uzaklıktaki Kiğı ilçe merkezinin altı kilometre ötesinde sarp ve yüksek kayalıklar üzerinde tarihî bir kalenin kalıntıları ile bazı tarihî mezarlar bulunmaktadır. Kale ve mezarların Roma çağına ait olduğu saptanmıştır.

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

HALKIN sosyal ilişkilerini, duygularını, isteklerini, gelenek ve göreneklerini tanımlamaları açısından Halk Oyunları Bingöl'de belirgin bir özellik taşır.

Hasat alma, hayvan taklitleri, kız kaçırma ve dua gibi oyun içindeki figürler halkın doğa ile mücadelesini, bir başka deyişle gerçek yaşam biçimini tanımlar. Yörenin dağlık oluşu, tarıma elverişli olmaması bir bakıma oyunlara yansımıştır denilebilir. **"Kartal Oyunu"nda görmek mümkündür.**

Ülkemizin her yerinde olduğu gibi Bingöl yöresinde de halk oyunlarında köy köy, aşiret aşiret değişiklikler bulunmaktadır.

OYUNLAR

Yörede oynanan oyunların türü **"halay"**dır. Kartal oyunu ünlü olmasına karşın özellikle, Kiği, Karlıova, Solhan kentlerinde oldukça değişik oyunlar oynanmaktadır. Bu oyunlar karşılıklı söyleşi içinde kız ve erkek karışık biçimde oynanmaktadır.

Delile, govent, çaçan, meyrome, esmer, çepik, iki ayak, gelin oyunları yörenin en çok oynanan oyunları olarak bilinmektedir.

Delile, güzele sevgiliye seslenen bir türkü ile oynanan bir oyundur.

Bingöl dört dağ içinde
Yanarım yağ içinde
Kim Bingöl'ü sorarsa
Bir yarim var içinde
Delile delile destane
Delile delile destane

Şu dere buz bağlamış
Dibi nergis bağlamış
Baba beni evlendir,
Bingöl'de kız kalmamış
Delile delile destani
Delile delile destani

GİYSİ

Kadın: Yazma boynu örtecek şekilde başa sarılır. Boyna ince tülden dolanır. İçte, içlik vardır. İçliğin üzerine bol kollu ve bedenli önden az bir bölümü düğmeli ve alt kısmı bütün bir gömlek, uçları şalvar içine sokulmuştur. Şalvar ipek kumaştandır. Boldur. Üzerine şal bağlanır. Gömlek üzerine kolsuz hırka giyilir. Hırkanın etekleri kuşak içine sokulduğu gibi, bol biçimde şal üzerine inen kalın kumaşlardan da yapılanları vardır. Ayakta yün çorap ve yemeni vardır.

Erkek: Başta kalpak vardır. İçlik üstüne yakasız, bol kollu, bol bedenli bir gömlek giyilir. Önden ilikli, altı bütündür. Etekleri şalvar içine sokulur. Ve bağlanır. Şalvar siyah ve boldur. Erkekler eskiden yörede dokunan "gerik" adı verilen yelekler ile kıl lifinden yapılmış ve **"Harik "** adı verilen ayakkabılar kullanırlarmış.

BİR EFSANE

Evliya Çelebi seyahat namesinde şöyle demektedir: **"Bir avcı dağda vurduğu kuşu gölde yıkarken kuş canlanıp suya dalmış ve kaybolmuş; gölün "Ab-ı hayat" olduğu böylece meydana çıkmıştır. Ama bu sır meydana çıkınca da göl bin parçaya bölünmüş, hangisinin Ab-ı hayat olduğu bilinmez olmuştur."** O zamandan beri olayın geçtiği yerdeki gölün adı kuş gölü kalmıştır. Bin parçaya bölünün gölün adı ise bugün **"Bingöl"** olarak şehrin adı olarak kalmıştır.

MANİ

Kara dağı neylesin
Geçen çağı neylersin
Gül bitmez bülbül ötmez
Viran bağı neylersin

Kığı'da çalışırım
Ustama danışırım
Dün gece rüya gördüm
O yarla konuşurum

Kale kaleye karşı
Kalenin altı çarşı
Sen gölgede yatarken
Ben yandım güne karşı

ATASÖZLERİ

— Eyyam sana uymazsa, sen eyyama uy.

— Uslu uslu otur azma, mezarını kendin kazma.

— Cimrinin malı yiğide yemdir.

— O buluttan bu yağmur.

— Uydum nefse, düştüm hapse.

BATIL İNANÇLAR

— Çarşamba günü tohum atılır, ekime başlanır.

— Tavuk horoz gibi öterse kesilmesi gerekir.

— Baykuş görmek uğursuzluk getirir.

— Genç ler, karın üzerine bıraktıkları bir ekmek parçasını gözetlerler. Karga ekmeği kapıp hangi yöne giderse, genç kız o yönden gelecek bir görücü ile kısmeti açılacağına inanır.

Anadolu'nun hemen hemen her yöresinde olduğu gibi Adıyaman'da da adak yerleri halen etkinliklerini sürdürmektedir. **"Sultan Kubeysî, Şeyh Ahmet, Hacı Dede, Seyit Kasım, Şeker Baba"** yörenin bilinen adak yerleri arasındadır. Buralara adakları yerine gelmesi için yöre halkı, kurbanlar keser, mumlar diker ve dualar eder.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Bingöl, edebiyatımızda, şiirlerimize geçmiş engin ve güzel yaylasını bünyesinde bulunduran güzel ve şirin bir ilimizdir.

Türk Ticaret Bankası bu yöremiz halkına çevre illerimizdeki şubeleriyle hizmet vermekten mutludur.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

EKONOMİ

Ekonomide tarımın payı büyüktür...

Bingöl'ün tarıma ve özellikle hayvancılığa dayanan bir ekonomisi vardır. Ekili alan çok sınırlıdır.

Bingöl'de tarım büyük ölçüde geleneksel yöntem ve araçlarla yapılmaktadır. Geniş ölçüde göçebe aşiretler tarafından yapılan hayvancılıkta, ürün elde etmek amacından çok yetiştiricilik vasfı ön planda tutulmaktadır.

Ekili alanın yüzde 85'inde buğday üretilmektedir. Tarımın yüzde 87'si küçük işletmelerde yapılmakta ve bu nedenle verim çok düşük olmaktadır. Kültüre elverişli alanların yüzde 41'ini kaplayan ormanlar ise baltalık ve bozuk bataklık ormanlarıdır.

Sanayi hemen hemen yok gibidir. 1968'te n beri kalkınmada öncelikli iller kapsamında bulunan Bingöl'de sekiz sanayi projesi teşvik görmüştür. Et kombinası, yem fabrikası gibi yatırım projeleri, henüz üretim safhasına ulaşamamamıştır. Üretime geçen süt fabrikası, işletilmediğinden kapatılmıştır.

Büyük bir potansiyel oluşturan hayvancılık, gerekli önlemler alınamadığı için gelişmemektedir. İlde her 100 bin baş hayvana bir veteriner düşmektedir.

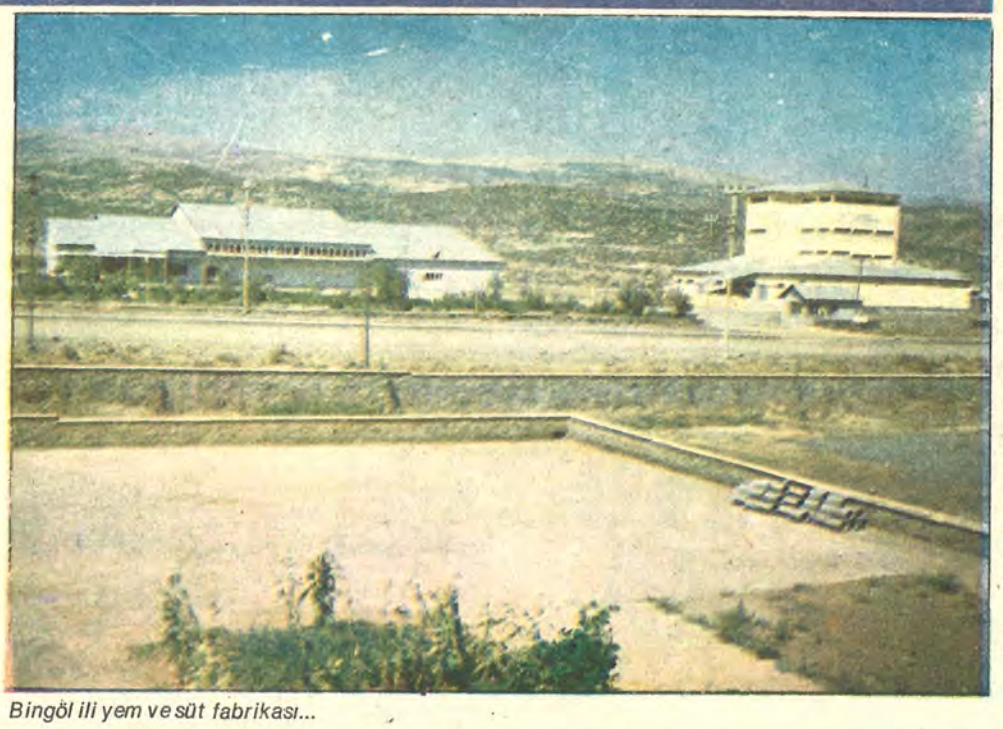

Bingöl ili yem ve süt fabrikası...

EĞİTİM

Bingöl, eğitim düzeyi açısından Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. 1975 yılında yüzde 47 olan okur-yazarlık oranının, 1981'de başlanan seferberlikten sonra bir hayli yükseldiği göze çarpmaktadır. İlk yıl il sınırları içinde açılan 475 kursa 5473 kişi katılmıştır. Bu sayı her yıl artmaktadır.

1979-1980 ders yılında ilkokul sayısı kentte 17'ye, kırsal kesimde ise 386'ya ulaşmıştır. Buna rağmen 25 köy hâlâ okulsuzdur. Hemen bütün okullarda ikili öğretim yapılmaktadır. Aynı yıl yüzde 83'ü kırda görev yapan 1.227 öğretmen bulunmaktaydı. Her ilkokul öğretmenine kentte 27, kırda ise 20 öğrenci düşmektedir.

Biri merkezde, diğerleri ise Kığı, Genç, Karlıova ve Solhan'da bulunan beş lisede yüzde 16'sı kız 1327 öğrenci bulunmaktadır.

Nüfus

1980 sayımına göre Bingöl ilinin toplam nüfusu 228.702'dir. 1960 yılında ise bu sayı 131.364 idi. Nüfusun ortalama yılda % 2.5 oranında artmasının nedeni doğumların yüksekliğidir. Ayrıca kırdan kente göçler de hayli yüksek orandadır. 1950'de kent merkezlerinin nüfusu sadece 9 binden ibaretken, 30 yıl içinde bu sayı altı kat artarak 55 bine yükselmiştir. Kırsal alandan kopan nüfus, ilk aşamada kent merkezlerine göçmekte, ancak yeterli ekonomik gelişme sağlanamadığından daha sonra bunlar başka illere gitmektedirler.

Sosyal Yaşam

BİNGÖL SOSYALİZASYON BÖLGESİ İÇİNDE

Bingöl'de merkez ilçede 100 yataklı bir Devlet Hastanesi; Genç, Karlıova ve Kığı'da da 10'ar yataklı birer tedavi kurumu bulunmaktadır. İlde 1.759 kişiye bir hastane yatağı düşmektedir ki, bu oran Türkiye ortalamasının yaklaşık dörtte biridir. (451 kişiye 1 yatak).

Sosyalizasyon kapsamına alınan ilde, koruyucu hekimlik çalışmalarını, sağlık ocakları düzenlemeye başlamıştır. İlde yaygın aşılama faaliyetlerine girişilmiştir. Ancak, eğitim yetersizliği ve başka nedenlerle, beklenen sonuç elde edilememektedir. 1980 istatistiklerine göre yurt çapında her 1.642 kişiye bir hekim düşerken, Bingöl'de bu rakam 9.148'dir.

İlçe ve köylerde sağlık evleri vatandaşa hizmet vermekte...

SPOR

Bingölde sporun temelini 1942 yılında kurulan Gençlik Kulübü attı

1942 yılında Bingöl'deki gençlerin bir araya gelerek kulüp kurmaları ile Bingöl ilimizde spor faaliyeti başlar. Bingöl Gençlikspor kulübü bu bölgemizde sporun temeli olmuştur.

Bingöl Gençlik Kulübü'nde etkinlik kazanmaya başlayan spor faaliyetinden sonra, bu ilimizdeki askerî birliklerin spora önem vermeleri ve kurulan Karagücü kulübü aşamayı körüklemiştir. Daha sonra Akınspor ve Yıldırımspor kulüpleri kurulunca Bingöl'de spor faaliyeti yoğunlaşmıştır. Bu kulüplerden sonra meydana getirilen kulüpler Gençspor Gençlik ve Kayak İhtisas kulüpleridir.

Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü teşkilâtının da oluşturulmasından sonra Bingöl'de spor öncelikle kayak branşında hatırı sayılır durum almıştır. Kurulan Kayak İhtisas Kulübü'nde bir araya gelen Bingöllü kayakçılar bu sporun her geçen gün gelişmesini sağlamışlardır.

Bingöl ilimizde yöre gençleri futbol ve kayak sporlarına büyük ilgi göstermektedirler.

Futbol, Bingöl'de en canlı spor dalıdır. 1967 yılında kurulan Bingölspor halen Katılma Ligi'nde mücadele vermektedir.

Futbol dalında 1952 yılında kurulan Çelikspor uzun yıllar ilin tek kulübü olmuştur. Çelikspor halen Bingöl Amatör Ligi'nde yer almaktadır.

Bingöl Karagücü 1951 yılında kurulmuştur. Karagücü, Bingöl Amatör Ligi'nin güçlü ekipleri arasında bulunmaktadır.

Gençspor Gençlik 1953 yılında Genç ilçesinde kurulmuştur. Gençspor Gençlik, Bingöl ilçelerinde kurulan ilk kulüptür. Gençspor Gençlik Bingöl Amatör Lig'ne dahildir.

1959 yılında kurulan Akınspor kulübünün futbol takımı Bingöl Amatör Ligi'nde oynamaktadır.

1959 yılında kurulan Yıldırımspor kulübünün futbol takımı güçlü bir kadroya sahiptir ve Bingöl Amatör Ligi'nde iyi sonuçlar almaktadır.

Atletizm, Bingöl'de okullarda büyük ilgi görmektedir. Her okulda atletizm takımı bulunmakta öğrenci atletler gerek bölgede, gerekse çevre illerde başarılı sonuçlar almaktadır.

Ata sporu güreşe ilgi oldukça fazladır. Ancak bu iq limizden bugüne dek millî mayoyu giyen güreşçi çıkmamıştır.

Voleybol, masa tenisi, cimnastik dallarında, okullarda ve Bingöl'deki Kara Kuvvetleri'ne bağlı birliklerde faaliyet sürdürülmektedir.

Göller bölges bir ilimiz olmasına rağmen Bingöl'de susporları gelişme göstermemiştir.

Atıcılık Bingöl'de hayli ilerlemiştir. Bu bölgemizin geleneksel sporu olan atıcılık da gelişmeyi kişiler sağlamaktadır.

Bu arada eski yıllarda Bingöl'de hayli ileri düzeyde olan cirit sporu, günümüzde tesis noksanlığı, çalışma yetersizliği yüzünden geri kalmıştır.

Bingöl bölgesi Kayak Millî Takımı'na yıllardan beri kayakçılar kazandırmaktadır. Millî formayı giyen Bingöllü kayakçılar başarılı görülmekte hem Bingöl bölgesini hem de Türkiye'yi en iyi şekilde temsil etmektedir.

Bingöllü millî kayakçılar arasında Mahmut Buranka-ya, Doğan Baynal, Mustafa Ayçiçek, Cevdet Can, Necati Elpi, Zeki İnak bulunmaktadır.

Futbolda Amatör Millî Takım'a Bingöl'den seçilen Şaban Anşin ile Turgut Anşin bu bölgeden yetişen kabiliyetlerdir.

BİNGÖL'DE SPOR KULÜPLERİ

Bingöl ilimizde faaliyet gösteren spor kulüpleri şunlardır:

GENÇLİK SPOR KULÜBÜ: 1942 yılında Bingöl ilimizin ilk spor kulübü olarak kurulmuştur. Forma renkleri Yeşil-Beyaz'dır.

GENÇSPOR GENÇLİK KULÜBÜ: Genç ilçesinin spor kulübü olarak 1953 yılında kurulmuştur. Forma renkleri Kırmızı-Sarı'dır.

AKINSPOR KULÜBÜ: 1969 yılında Bingöl il merkezinde kurulmuştur. Forma renkleri Sarı-Lâcivert'tir.

YILDIRIMSPOR KULÜBÜ: 1969 yılında Bingöl il merkezinde kurulmuştur. Forma renkleri Kırmızı-Siyah'tır.

ILICA COŞKUNSPOR KULÜBÜ: 1973 yılında merkez ilçeye bağlı Ilıca bucağında kurulmuştur. Forma renkleri Siyah-Kırmızı'dır

KAYAK İHTİSAS KULÜBÜ: 1967 yılında bir ihtisas kulübü olarak kurulmuştur. Forma renkleri Siyah- Beyaz'dır.

BİNGÖL BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ TEŞKİLÂTINI TANIYALIM

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Orhan Gültekin

Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Belediye üstü Bingöl

Telefon numarası: 1114

Memur sayısı: 22

İşsi sayısı: 2

Lisanslı sporcu sayısı: 850 erkek, 150 bayan.

Okullarda spor faaliyeti: 15 okulda çeşitli dallarda faaliyet var.

Tesisler: Bingöl Stai 7500 kişilik, Bingöl Spor Salonu 750 kişilik, Bingöl Stadı antrenman sahası, Yolçatı köyü 60 yataklı kayakevi, bir teleski, Solhan ilçesi spor salonu 750 kişilik.

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, kayak, atletizm, güreş, masa tenisi, voleybol, hentbol, atıcılık.

BİTLİS

13

Yüzölçümü: 8.551 km²
Nüfus: 257.908
İlçeler: Adilcevaz, Ahlât, Hizan, Mutki, Tatvan.
Köy sayısı: 260
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 1.4
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 5.8
Okur-yazar oranı: % 36.4
Otomatik telefon kodu: Yok

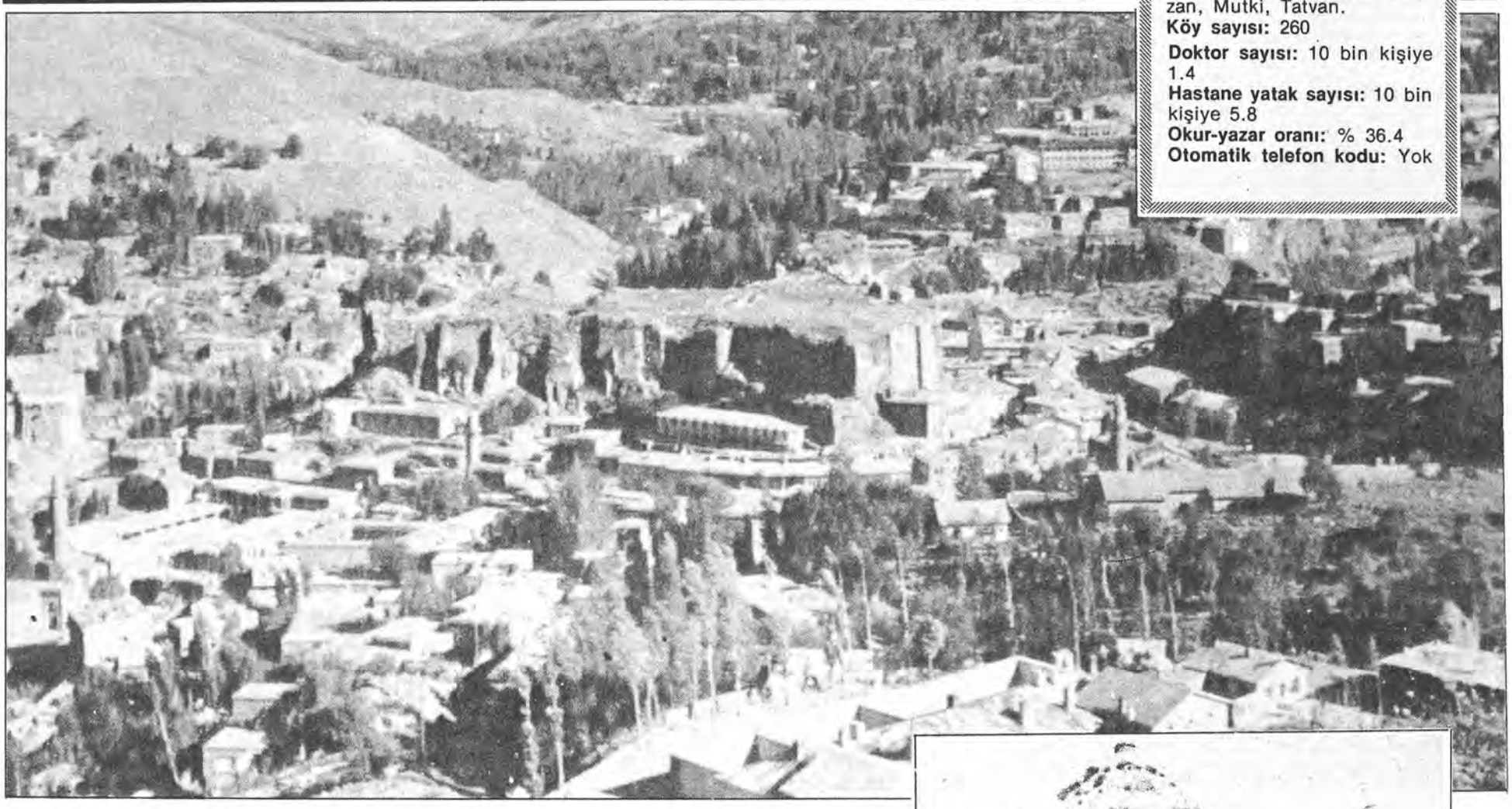

Toros dağlarının tek geçit verdiği yöre...

AVRUPA ile Asya kıtalarını birbirine bağlayan yol üzerinde, Güneydoğu Toros Dağları'nın tek geçit verdiği yörede, sarp kayalıklar üzerine kuruludur Bitlis.

Aşılması güç Torosların bu tek geçidi üzerine kurulan kent, yüzyıllar boyu ticaret kervanlarının uğrak yeri, önemli bir askerî üs oluşunu ve hatta günümüze dek bir yerleşim merkezi olarak kalmasını ünlü kalesine borçludur.

Bitlis, ününü, adını, önemini, temiz havası, berrak buz gibi suları, karlı dağlarının yanı sıra kalesinden almıştır hep.

Efsanelere konu olan kalenin yapım öyküsü de hayli ilginçtir.

Orduları ile birlikte Babil seferinden dönen Büyük İskender, bir yandan da alnındaki hastalığına çare aramaktadır. Rabat ve Kösür sularının birleştiği yerde, kayanın yanından akan suyu içerek uykuya dalar., Çarenin bu sularda olduğuna inanan İskender, bunu yedi gün tekrarlar ve iyileşir. Bunun üzerine bu bölgede bir kale yapılmasını isteyen İskender, **"Bedlis"** e emir verir. Bu öyle bir kale olacaktır ki, asırlarca ayakta kalacak, kendisi tarafından dahi fethedilemeyecektir.

Bedlis aldığı bu emre uyar ve İskender'i iyi eden suya dört saatlik uzaklıkta kalenin yapımına başlar. Bu kez de Hindistan ve İran seferinden dönen İskender kaleyi görmek isteyince, içeriye giremez. Bunun üzerine ordusu ile kaleyi kuşatır. Fakat bunun kendi ordusu ile bile mümkün olamayacağını anlar. Yedi gün süren mücadele sonunda vazgeçer ve Bedlis için **"Bre kafir, köle iken bana asi oldu"** diyerek Muş Ovası'na doğru yol alır.

Bedlis yenilgiyi kabul eden İskender'in ardından yollara düşer ve kendisine kalenin anahtarını sunar. İskender'in **"Niçin asi olup da bu kadar askerimi helak ettin?"** sorusuna da şu cevabı verir:

"Benden bir kale yapmamı istediniz, öyle bir kale istediniz ki, siz bile fethedemeyecektiniz. Ben de hükümdarımın bu emrine uydum."

Efsaneye göre, İskender Bedlis'i affeder ve kaleye de onun ismini verir.

İşte böyle başlayan öykü ile Bitlis asırlarca Doğu'ya açılan kapının anahtarı olmuştur. Bugün de kentin ortasında, oldukça harap, ama hâlâ geçmişin bir anısı olarak yer almaktadır kale.

Adı nereden geliyor

Bitlis adını kentin ortasında yükselen ünlü kalesinden alır. Bu kale, Büyük İskender'in ünlü kumandanlarından Bedlis tarafından inşa ettirildiği için onun adıyla anılmıştı. Bu ad yüzyıllar boyunca sürüp gitti. Kale Türklerin eline geçtikten sonra "Bidlis" adıyla anılmaya başlamıştı. Bu kelime halkın dilinde döne dolaşa "Bitlis" şekline dönüştü. Günümüzde de kale, bulunduğu kent ve bütün il Bitlis adıyla anılmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1500 metre olarak kabul edilen Bitlis'te kara iklimi egemendir. Sert ve uzun bir kış geçirilir. Kısa yaz döneminde sıcaklık 25-30 derece arasındadır. Yaz kurak geçer, kış ise çok yağmurlu ve karlıdır. Yılın 110-120 günü tamamen açık güneşli, yaklaşık 90 günü yağışlı, 140-150 günü de parçalı bulutludur.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 MAYIS 1950

Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 90.8

PARTİLER	ALDIĞI OY
CHP	16.025
DP	7.989
Bağımsız	4.732

27 EKİM 1957

Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 79.9

PARTİLER	ALDIĞI OY
CHP	12.136
CMP	402
DP	19.750
HP	137

15 EKİM 1961

Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 82.8

PARTİLER	ALDIĞI OY
CHP	11.496
CKMP	8.310
YTP	17.465

10 EKİM 1965
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 77.6

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	18.644
CHP	6.608
MP	532
YTP	3.955
Bağımsız	8.139

12 EKİM 1969

Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 78.4

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	18.607
CHP	14.295
CGP	750
TİP	346
YTP	10.357

14 EKİM 1973

Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 90.6

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	21.185
CHP	8.094
CGP	1.219
DP	590
MSP	5.917
Bağımsız	15.211

5 HAZİRAN 1977

Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma Oranı: % 84.1

PARTİLER	ALDIĞI OY
AP	21.378
CHP	10.665
CGP	462
DP	275
MHP	184
MSP	17.013
Bağımsız	12.440

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 67	% 33

YIL: 1982

Kabul	Red
% 87.3	% 12

VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: YILMAZ ERGUN

«Turizm ve sanayie yönelmeliyiz»

BİTLİS ili Batı Anadolu'yu Doğu Anadolu'ya bağlayan güneydoğu istikâmetindeki tek güzergah üzerindeki tarihi çok zengin, her yönüyle büyük insanlar yetiştirmiş bir ilimizdir.

Bitlis halkı devletine, rejimine, kanunlara bağlı, son derece saygılı ve kanaatkârdır. Bugüne kadar daima devletinin yanında ve hizmetinde olmuştur.

12 Eylül öncesi anarşik dönemde Türkiye genelinde ideolojik ölüm olmayan iki ilden birisidir. Yine Bitlis ve Bitlis halkı ulu önder Atatürk'e ilk uçağı hediye etmek şerefini kendisinde bulan bir toplumdur.

Doğa ve iklim Bitlis'te son derece sert, özellikle kış mevsimi karlı ve uzundur. Bu nedenle halkın uğraş konuları olan hayvancılık ve ziraatta gelir düzeyi düşüktür. Sanayi kuruluşları yok denecek kadar azdır.

Doğa zenginlikleri, özellikle yeraltı madenleri zengin ise de kışın uzun sürmesi nedeniyle ekonomik değildir. Turizm alanında zengin bir potansiyel mevcuttur. Ancak bugüne kadar işlenmemiştir.

Bitlis'te istihdama dönük işsizliği, azaltacak ihracata dönük ve ülkeye dövız girdisi temin edecek uğraşı alanları valiliğimizce incelenmiş ve neticede Bitlis'i ekonomik nedenlerle terkederek büyük illere yerleşen hemşehrilerimize "Doğduğun yere dön" sloganıyla Bitlis'e hizmet çağrısıyla, Bitlis Özel İdaresi ve merkez belediyelerin önderliğinde geniş tabanlı halka açık, kurucularına rüçhan hakkı tanınmayan **"Bitlis Entegre Su, Tarım, Sanayii ve Ticaret A.Ş. BESTAŞ"** adıyla bir şirket kurulmuştur. Bitlis için en önemli uğraşı dalı olarak dünyaca meşhur **"Wirginia"** tipi tütünü işleyecek bir sigara fabrikasının yapılması düşünülmüş ve bu konuda tütün ve tütün tekeli hakkındaki 1177 sayılı kanunun 38. maddesinden yararlanarak ihracata dönük sigara imâli için sayın devlet büyüklerimizin de çok yakın ilgi ve katkıları sonucu teşvik belgemiz alınmıştır. Gümrük ve Tekel Bakanlığı'ndan izin için gerekli müracaat yapılmıştır. Sonucun olumlu olacağı kanısındayız. Sigara fabrikasını takiben yine mahhall potansiyeli değerlendirmek amacıyla bir kireç fabrikası yapılması ön planda düşünülmektedir.

Amacımız, son derece yetenekli Bitlis halkını ekonomik, sosyal yönde refaha kavuşturmak ve bugüne kadar kaybettiği mesafeyi kendisine kazandırmaktır. Bitlis her yönüyle buna lâyık bir ilimizdir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AHLAT

Van Gölü'nün kuzeybatı kıyısında kurulu olan Ahlat il merkezine 59 km. uzaklıktadır. Nüfusu 26.639'dur. Ovakışla bucağı ile 36 muhtarlığı vardır.

HİZAN

Bitlis'e 56 km. uzaklıktadır. İki bucağı (Akşar ve Sığınlı), 32 köyü vardır. Yüzölçümü 916 kilometrekaredir. Daha önce Muş iline bağlı bir bucak iken 1936 yılından itibaren ilçe haline getirilmiş ve Bitlis sınırları içine alınmıştır. Nüfusu 33.746'dır.

MUTKİ

İl merkezine uzaklığı 25 kilometredir. Merkezi üç mahalleden kuruludur. Miritağ, Yenibağ, Taşlıpınar. İlçe merkezinin dışında Kavakbaşı, Geyikpınar ve Meydan bucaklarında toplam 43 yerleşme birimi mevcuttur. Nüfusu 31.233'tür.

TATVAN

1918'de bucak, 1936 yılında da ilçe haline getirilen Tatvan, Van Gölü'nün güneybatısında sekiz mahalle halindedir. Merkez ilçenin dışında Reşadiye ve Küçüksu bucakları ile 44 muhtarlığı vardır. Feribot demiryolu nedeniyle İran ve Pakistan bağlantısında önemli rol oynar. Nüfusu 65.512'dir.

ADİLCEVAZ

İlçe merkezinde 11 ve Güldürü bucağında 13 olmak üzere toplam 24 köyü vardır. Van Gölü'nün kuzey kıyısındadır. Bitlis'e 80 km. uzaklıktaki ilçenin nüfusu 23.483'tür.

EKONOMİ

Bitlis ekonomisi büyük çapta tarım ve hayvancılık ile orman ürünlerine dayalıdır. Üretim ilkel yöntemlerle yapılmaktadır. İlde, küçük ölçüde tarımsal işletmeler yaygındır. Verim oldukça düşüktür. İl, toplam alanının sadece yüzde 17'si ekilmektedir. Ekili alanların yüzde 95'i tahıla ayrılmıştır. Köylü ailelerinin yüzde 80'i topraksızdır. İl, topraklarının yüzde 32'si ormanla kaplıdır.

Bitlis'te sanayi gelişmemiştir. Nüfusun yalnızca yüzde 1.4'ü imalat sanayiinde çalışmaktadır. Bütün ilde 10'dan fazla işçi çalıştıran sadece sekiz işyeri bulunmaktadır. Küçük sanayi yerleri metal, dokuma, giyim, gıda, tütün ve orman ürünleri dallarında toplanmıştır.

En çok beslenen hayvan türü koyun ve keçidir. Bitkisel üretim yapılan topraklar Ahlât ve Adilcevaz ilçelerinde toplanmıştır. Sebzelerden en çok lâhana yetiştirilir. Ceviz de önemli rol oynar. İçimi sert olan Bitlis tütünü yılda 1.700 ton civarında yetiştirilir.

Un fabrikası, Tekel sigara fabrikası, Tatvan Tersanesi, Yem fabrikası, Süt Endüstri Kurumu tesisleri, yaprak tütün bakım ve işleme evi ile Et ve Balık Kurumu'nun inşaa ettirdiği kombina başlıca sanayi kuruluşlarıdır. Küçük işletmeler dağınık haldedir. Bunların bir araya toplanması için il merkezinde ve Tatvan'da sanayi çarşıları kurulması için çalışmalar yapılmaktadır.

Gezilecek yerler

Bitlis il merkezindeki önemli tarihî eserlerin başında **Bitlis Kalesi** ön sırayı işgal eder. Büyük İskender'in İran seferine giderken kentin güvenliğini ve savunmasını sağlamak üzere burada görevlendirdiği ünlü kumandanı Badlis tarafından inşa olunan bu tarihî kale, onun adıyla anılmış ve Bitlis kentine de ismini vermiştir. Bu tarihî kaleden günümüze bazı bölümlerinin yıkıntıları kalabilmiştir. 1080 yılında, bu yörede hüküm süren Şerefhanlar tarafından yaptırılan **Meydan Camii**, 1572 yılında Hüsrev Paşa tarafından yaptırılan ve Osmanlı mimarisinin güzel bir yapısı olan **Paşa Hamamı**, 1198 yılında inşa edilen **Alemdar Camii**, 1126 yılında Artukoğulları tarafından yaptırılan ve mimarisi ile dikkati çeken Ulucami il merkezinin diğer tarihî zenginlikleri arasındadır.

AHLAT:

Bitlis il merkezinin 57 kilometre kuzeydoğusunda ve Van Gölü kıyılarındadır. Kasabada ve çevresinde zengin tarihinin çeşitli dönemlerine ait izlere rastlanır. Bizanslılarla Müslüman Araplar arasında birkaç defa el değiştiren kentin, Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde de önem ve değerini koruduğu görülür. Ahlat'ın tarih zenginlikleri arasında Selçuklulardan kalma kümbetler önemli bir yer işgal eder. Bu kümbetlerin Orta Anadolu'daki Selçuklu kümbetlerinden farkı, çatı kısımlarının panolarının ayrılmış olması ve saçak şeklinde dışarı uzamasıdır. Bu kümbetler arasında, 1273 yılında yapılmış olan Şâdi Aka'ya ait **Ulu Kümbet**, aynı tarihten kalma **Hasan Padişah Kümbeti**, 1278'de inşa edilmiş olup, içinde Hasan Timur ile Asan Tiğin Hatun'un yatmakta oldukları **Küçük Kümbet**, 1281 yılında yapılan ve içinde Bugatay Aka ile Şirin Hatun'un yattıkları **Büyük Kümbet** (Çifte Kümbetler diye de anılır), 1397 yılında yapılmış olan duvarlarındaki taş oymacılığının nefis örnekleriyle de ayrı bir değer taşıyan **Ergen Hatun Kümbeti**'-1492 yılında yapılmış olup, sütun ve kemerlerinin güzelliği ile ünlü **Bayındır Kümbeti** ve güzel bir mimariye sahip **Usta Şakir Kümbeti**, Ahlat'taki en güzel Selçuklu kümbetleridir.

Kanunî Sultan Süleyman tarafından yaptırılmaya başlanan ve II. Sultan Selim tarafından 1568 yılında tamamlatılabilen **Ahmet Kalesi** de, kasabanın tarih zenginlikleri arasındadır. Bu kalenin tam karşısında, 1570 yılında inşa edilmiş olan **İskenderpaşa Camii** yükselir.

Ahlat'ın en ilginç köşelerinden biri tarihî mezarlığıdır. Bu mezarlık, Türk taş işçiliğinin şaheserleri ile doludur.

Vergi Rekortmenleri

Şefik Gülener	5.593.150.- TL.
Zeki Gülener	5.572.732.- TL.
Sıtkı Gülener	5.524.697.- TL.
Salih Gülener	5.332.894.- TL.
Yasin Barut	5.017.855.- TL.

PROTOKOL LİSTESİ

Bitlis ili Vali Yılmaz Ergun / Sıkıyönetim Komutanı Tuğgeneral Zati Ergül / Belediye Başkanı Yılmaz Ergün Cumhuriyet Savcısı Yıldırım Tosunlar / Vali Yardımcısı Hayati Yaşar / Vali Yardımcısı Şenol Engin / İl Jandarma Alay Komutanı Yarbay Samet Bütüner / İl Emniyet Müdürü Mustafa Üstün / İl Defterdarı Fikret Ünal / Millî Eğitim Müdürü Erdal Eşiyok / Sağlık Müdürü Dr. Nurettin Eroğlu / Ağır Ceza Reisi A. Vefa Alpaslan / Bayındırlık Müdürü Metin Çıtak.

Önemli kişiler

Kâmran İnan (1929—):
Enerji ve Tabiî Kaynaklar eski bakanı Kâmran İnan, Hukuk Fakültsi ile Cenevre Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi'ni bitirdi. 1977'te Adalet Partisi'nden senatör oldu. 1977'de bakanlık yaptı. NATO Genel Sekreter Yardımcılığı, Cumhuriyet Senatosu Dışişleri Komisyon Başkanlığı ve Türkiye-AET Karma Komisyonu Başkanlığı yaptı.

Cevdet Menteş (1915—):
Adalet Bakanı Cevdet Menteş, Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Savcılık, Yargıtay üyeliği, 7, Ceza Dairesi Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı ve kontenjan sönatörlüğü yaptı. Ulusu hükümetinde ise Adalet Bakanlığı görevine getirildi.

Nasıl Gidilir

Bitlis'e trenle gidebilmek için Tatvan veya Kurtalan'da inmek buradan karayoluyla devam etmek gerekir. Tatvan Bitlis'e 25 Kurtalan'a ise 93 kilometre uzaklıktadır. Karayolundan otobüs bulmak mümkündür.

SPOR

SPOR için elverişli doğa şartlarına sahip olan Bitlis ilimizde en yaygın spor dalı kayaktır. Doğa koşullarının etkisi Bitlisli gençleri kayak sporuna yöneltmekte ve Bitlis'ten yetişen kayakçılar her fırsatta seslerini duyurmaktadırlar.

Bitlis bölgesi komşu il Ağrı'nın etkisinde kalarak atletizmde yoğun çalışma içindedir. Ağrılı atletlerin Türkiye çapında elde ettikleri büyük dereceler Bitlislilere örnek olmakta ve Bitlis yöresinde atletizm, kayak sporunu izlemektedir.

Kayak ve atletizmin Bitlis yöresinde ne denli aşama içinde olduğunu bu bölgemizden yetişen sporcular kanıtlamaktadır.

Kayakta, Balkan üçüncüsü ve Türkiye şampiyonu olan Ersin Ayrıksa, Balkan dördüncülüğü ve Türkiye şampiyonluğuna sahip Nihat Yalçın, gençlerde Balkan üçüncüsü, Türkiye birincisi Erkan Mermut, Balkan dördüncüsü Türkiye şampiyonu Can Kınay Bitlis'ten yetişen şampiyon kayakçılarımızdır. Ayrıca Nesime Yıldız, Doğan Cenkçi, Nahit Paviç Bitlis'in kayak sporuna armağan ettiği nadir sporcular arasında yer almaktadır.

Atletizmde Cevdet İçyer Bitlis bölgesinden yetişmiş değerli sporcular arasındadır.

Futbolda Bitlis'in popüler isimleri Selahattin Yapa, Naif Göktek'dir.

Her ilimizde olduğu gibi Bitlis yöresinde de futbola önem verilmektedir. Ancak tesis noksanlığı Bitlisli gençlerin futbol salonlarında daha büyük başarılar elde etmelerini engellemektedir.

Bitlis yöresindeki Kırklar, Krater ve Van gölleri bu bölgemizin gençlerini su sporlarına götürmektedir. Yüzme ve yelken dalları Bitlis'te son senelerde yaygınlık kazanmıştır. Bu arada optimist dalında Bitlisli küçük yelkencilerin Türkiye birinciliklerinde elde ettikleri üstün başarılar, bunu en iyi şekilde ispatlamaktadır.

Bitlis'te ata sporu cirit halen önemini korumaktadır. Bitlis bölgesi köylerinde cirit sporu yaygın haldedir.

Güreş, boks, voleybol, masa tenisi Bitlislilerin uğraş verdikleri diğer spor dalları olarak göze çarpmaktadır.

Şal, Şapık, Horik giysileri ile Bitlis halk oyunları ekibi...

Folklorü insan sevgisi dolu

BİTLİS halk edebiyatı, halk inanışları ve halkın yaşam biçimi ile bugün, başlı başına bir folklor hazinesi niteliğindedir.

Yer yer, yükselen dağları, üç yüze yakın kaynak suları, söğüdü, karaağacı, selvisi, yüzyıllar boyu Bitlis'in özgün folkloruna konu teşkil etmiştir.

Şiirleri, türküleri, manileri hep doğa ve insan sevgisiyle doludur.

Müşkak Baba, İdrisi Bitlisi ve Şeref Han'ı bugün her Bitlisli saygıyla anmaktadır.

Irmaklar behirgâh
Şevkile söyler, Allah.
Bağdad da buldular rah,
Enharı şehri Bitlis.

Her bağı dillüşadır.
Dert ehline devadır.
Cennet desem sezadır.
Gülzarı şehri Bitlis.

Müştak Baba'nın "BİTLİS METHİYESİ"nden alınan bu iki dörtlük doğa ve yöre sevgisini coşkulu bir şekilde dile getirmektedir.

Bitlis yöresindeki folklor ürünleri oldukça zengindir. Eskiden, eğlenmek, hoşça vakit geçirmek için divanlarda toplananlar şiirler okur, fıkralar anlatır, ortaya bilmeceler atarlarmış... Bu toplantıların eğlence kadar eğitim yönü de ağır basarmış... Hiciv, aldatma sanatı ve akılcılık gibi ögelerin egemen olduğu fıkra ve bilmeceler Bitlis yöresi halk edebiyatına belirli bir özellik getirmektedir.

ATASÖZLERİ

—Tasdelik, tava delik, bu da geldi üstelik.

—Elden gelen öğün olmaz, öğün olsa doyum olmaz, doyum olsa hergün olmaz.

—Alma alı, satma kırı, iile doru ille doru.

—Atınıyisine doru, yiğidin iyisine deli derler.

—Avrat malı kapı mandalı.

Hırsız evden olunca, danayı bacadan çıkarır.

—Arsıza kazık çakarlar, derki; taktaki nerden gelir...

İNANIŞLAR:

Bitlis'te havalar kurak giderse, mahallenin çocukları büyükçe bir bebekyaparak bir tahta parçasına asar ve kapı kapı dolaşırlar. Hep bir ağızdan şu sözleri söylerler.

Çümçe gelin, çüm ister
Allah'tan yağmur ister.
Vereni oğlan doğa
Vermeyeni katır doğa.

Allah bir yaamur
Dört yanı çamur
Ver Allahım ver
Sel gibi yağmur.

—Yeni gelen gelinin kucağına erkek çocuk konur. İlk çocuğu erkek olsun diye.

—Ayakta su içmek ve gece su üzerinden atlamak günâhtır.

—Tırnak ve saçın kesilip ateşe atılması günâhtır.

—Ezanı okunurken hiçbir iş yapılmaz. Açık kapılar kapatılır.

—Ayakkabının altına bakmak, iki kadın arasından geçmek uğursuzluktur.

—Sağ avuç içi kaşınırsa para geliyor, sol avuç içi kaşınırsa para çıkıyor demektir.

BİR EFSANE

Söylentiye göre, İskender, başında bulunan boynuzun başkası tarafından görünüp bilinmesini istemezmiş. Bu nedenle kendisini traş eden berberleri sırası geldikçe öldürtürmüş. Ancak berberlerinden birine kıyamayıp şöyle demiş:

"—Senin canını bağışladım. Fakat benim sırlarımı açıklayacak olursan, seninle birlikte tüm aileni de keserim."

Bu berber can bağışı karşısında, yemin edip söz vermiş.

Uzun bir zaman sonra berberin sağlık durumu bozulmuş. Hiç bir doktor berberin karnındaki şişliğin nedenini anlayamamış. Günün birinde ak saçlı, ak sakallı bir ihtiyar çıkagelmiş berberin karşısına, onu muayene etmiş ve şöyle demiş:

—"Sen karnında çok önemli bir sır saklıyorsun. Bunu söylemezsen ölümün yakındır. Bir suyun kenarına oturup sırlarını hiç olmazsa suya söyleyeceksin. Ancak bu şekilde kurtulursun."

Berber bu öneriyi olumlu karşılamış. Hemen bir göl kenarına koşmuş fısıltı halinde üç kez **"İskender'in boynuzu var"** diye tekrar etmiş.

Berber bunu söyler söylemez bir de ne görsün: Göldeki tüm balıklar, kurbağalar, yılanlar, yengeçler güçleri yettiğince:

"—İskender'in boynuzu vaaaaaar... İskender'in boynuzu vaaaar. İskenderin boynuzu vaaaaar..." diye bağırmaya başlamışlar.

Durumu öğrenen İskender hemen berberi yanına çağırtmış:

—"Nedir bu hal. Söylesene?" diye bağırmış.

Berber, çaresiz tüm olanları anlatmış.

İskender, berberi dinledikten sonra affetmiş ve şöyle demiş:

"—Yazık oldu bunca kıydığım canlara. Dünyada hiç bir şey sır olarak kalmıyormuş..."

HALK OYUNLARI:

Aşırma, değirmenci, meyroki, berican, garzane, üç ayak, tesi, agır güvenk, tanzara, dokuz ayak, dello, gibi oyunlar yörenin en sevilen oyunlarıdır.

GİYSİLER

Kadın: Baş bağlama, köylere, göçlere ve şehirlilere göre değişir. Genel olarak başa **"Kofi"** takılır. Fes benzeri kenarları çuhaya benzer kumaşla çevrelenmiş, tepesi ipek ve çuha ipliklerle elde işlenmiştir. Kofi, üzerindeki işlemeler kadının evli, çocuklu, dul ve bekar olup olmadığını belirler Kofi'nin alın tarafına gelen kısımlarda küçük altınlar sıralanır.

Puşu: Buna **"serpuş"** da denilir. Başın çevresinden alından geçirilmek üzere takılır.

Merheme: Başı boylu boyunca saçlar görülmeyecek şekilde örter. Şık dokimalı, etrafı oyalar ve pullarla çevrilidir.

Gövdede iç gömleği, üzerine fistan diye belirtilen entari giyerler. Fistanın üzerinde değişik renkte yelek giyilir. Bele bağlanan kuşağın üzerine kemer takılır. Fistanın önden iki ucu bu palaskanın altına iliştirilir.

Ayaklarda değişik renklerde yünle örülmüş çoraplar vardır. **"Harika"** denilen ayakkabıların üstü kıl veya yünle örülü, altı kenevir dokumadır.

Erkek: Erkek giyimini **"Şal-Şepik"** diye özetlemek mümkündür. Şal; pantolon yerine giyilen bol paçalıdır. Şepik. ceket yerine kullanılan, düğmesiz, kol altları açık bir giysidir. Ceket içine yarım dik ve yakasız iç gömleği giyilir. Gömleğin kollarında beyaz uzun kumaştan uzantılar bulunur.. Bu ek parça, ceket kollarının işe engel olmasını önlemek için kol üzerinden sarılarak dirsek hizasına bağlanır. Buna yörede, "Salte" adı verilir. Ceketin üzerine işlemeli yelek giyilir. Yeleklerin iki tarafına genellikle el işi cepler bulunur. Koyu renklerin egemen olduğu yün çoraplar giyerler. Ayaklarda çarık ve harik vardır.

Özel yemekleri

BİRYAN KEBABI: Pişirilecek gövde parçasındaki yağlar bıçakla etten kopmayacak şekilde kesilerek sarkıtılır. Et iyice tuzlanır. Yer tandırında alevler sönüp ateş tavını aldıktan sonra bir büyük leğen içine su konarak tandırın alt tarafına yerleştirilir. Et çengele asılarak suya değmeyecek şekilde tandıra sarkıtılır. Tandırın üstü hava almayacak şekilde kapatılır. Et içeride hem pişer, hem de suyun buharıyla yumuşar. Et 45. dakika veya bir saat içinde pişer.

Bir yan yemeğinden sonra üzüm yenmesi gelenek halini almıştır

Nüfus

İlin toplam nüfusu, 1980 sayımı sonuçlarına göre 257.908'dir. Bunun 90 bini kasabalarda yaşamaktadır. Yüzölçümü 6.707 kilometrekaredir.

Bitlis'te 1950'den bu yana kırdan kente önemli bir göç hareketi dikkati çekmektedir. Bu tarihte sadece 19 bin olan kentler nüfusunda 30 yıl içinde 5 misli bir artış olmuştur. Kentsel nüfustaki gelişme açısından en önemli ilçe Tatvan'dır. Aynı sürede bu ilçedeki nüfus artışı 13 mislidir. Genel olarak oran yüzde 21'den yüzde 36'ya yükselmiştir.

Yüksek doğurganlık oranına karşın gerek yurt içindeki büyük kentlere, gerekse yurt dışına girenlerin sayısındaki çokluk, şehir nüfusunun artmasını engellemektedir. Göç olgusu, nüfusun yaş yapısı ve kadın-erkek oranını da etkilemiştir.

EĞİTİM

DPT araştırmalarının verdiği sonuçlar, Bitlis eğitim düzeyi bakımından iller sıralamasında en sonlarda, 62. sırada yer almaktadır. Oysa, Birinci Dünya Savaşı öncesinde durum tam tersi idi. Çeşitli medreselerin yanı sıra Mekteb-i Sultanî, Askerî İdad-î, Darül Muallim'in, Amerikan Koleji gibi önemli kuruluşların bulunduğu Bitlis, Doğu'nun bir kültür merkezi olarak en ön sıralarda bulunmakta idi.

1935 yılından itibaren yeniden canlandırılan eğitim çalışmaları sayesinde 1945 yılında sadece yüzde 7 olan okur-yazarlık oranında ve ğ eğitim alanında yavaş tempolu, fakat sistemli ilerlemeler kaydedilmiştir. 1975'te okur -yazarlık oranı yüzde 36.4'e yükselmiş, son yıllarda da gerek okullar ve gerekse okuma-yazma kursları sayesinde yüzde 54'ü bulmuştur. 1962'de 133 olan ilkokul sayısı 1979'da 245'e yükselmiştir. Bu ilkokulların 210'u kırlık bölgelerdedir. Ancak, dikkati çeken bir husus, okullarda kız öğrenci oranının çok düşük (yüzde 21) oluşu ve bu oranın gittikçe azalmasıdır. Halen 60 kadar köy okulsuzdur. Kırsal kesimde öğretmen başına 37.3 öğrenci düşmektedir.

1955'te tek olan lise, daha sonra 6'ya yükselmiştir. Ortaokul sayısı 13'tür. Liselerde toplam 1.289 öğrenci okumaktadır. Bunun sadece yüzde 10'u kızdır. Ortaokullarda ise 3.941 öğrencinin 3.123'ü erkektir. Ayrıca, yatılı bir bölge ortaokulu mevcuttur. Üniversite sınavını kazananların oranı ise yüzde 5 olup iller sıralamasında Muş'tan sonra sondan ikinci durumdadır. Bitlis'te ayrıca pratik kız okullarında 150 dolayında öğrenci okumaktadır. Bu ilde bir yüksek öğrenim kurumu mevcut değildir.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI
Sunar

KENTİN ilk kez ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu kesinlikle bilinmemekle beraber, bugüne kadar yörede ele geçirilen buluntular 4000 yıl önce bu topraklarda Urartuların yaşamakta olduklarını göstermektedir. Ancak, Urartulardan önce de çevrede bir uygarlığın varlığına dair birtakım belirtilerin bulunduğu da gerçektir. Ancak, bu izler, ksin bir bilgi vermekten şimdilik uzak kaldığından, bugün için Bitlis'in tarihinin Urartularla başladığı kabul edilmektedir.

Bitlis, Anadolu'da İslâmiyetin ilk girdiği yerler arasındadır. Bitlis Kalesi'nin 641 yılında Hazret-i Ömer tarafından Bizanslılar'dan alındığı bilinmektedir.

Hurri, Mitanni, Urartu gibi Ari, Asur ve Babil gibi Sâmi devletlerin egemenliğinden sonra, Medlerin ve Perslerin idaresine geçmiş bu topraklara daha sonra Büyük İskender hâkim olmuştu. Onun ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken, İran asıllı Ermeni kralları, bu yöreye hâkim oldular. Ermeni kralların buradaki egemenliğine son veren Romalılar oldu. Bu büyük imparatorluğun parçalanmasından sonra bu topraklar Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düştü.

Bitlis'i Bizanslıların elinden, Hazret-i Ömer kumandasındaki Müslüman Arap orduları aldı. Bundan sonra bu topraklar birkaç kez Bizanslılarla Müslüman Araplar arasında el değiştirdi. Nihayet 1071'de Malazgirt Zaferi'nden kısa bir süre sonra buraları Alpaslan tarafından bir Türk ili haline getirildi.

1514 yılında Yavuz Sultan Selim, bu toprakları Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Tanzimat dönemine kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun sancak şehirlerinden biri olan Bitlis, Tanzimat'ın ilânından sonra bir vilâyet merkezi haline getirildi. Cumhuriyet'in ilânından sonra kısa bir süre Muş iline bağlanan Bitlis, daha sonra tekrar il haline getirildi. Bugün de Doğu Anadolu'nun en önemli illerinden biridir.

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Gerek coğrafî konumu, gerekse tarihî varlıkları ile yurdumuzun görülmeye değer güzelliklerini bünyesinde toplamış ilgi çekici illerimizden biridir.

Yetiştirilen meyvelerin bolluğu ve lezzeti ile tanınmış olup bilhassa hayvan ürünleri bakımından memleketimiz ekonomisinde önemli bir yer işgal etmektedir.

Türk Ticaret Bankası 1969 yılından itibaren Bitlis ve Tatvan'daki şubeleri ile bölgeye hizmet vermenin mutluluğundadır.

İL MERKEZİ ŞUBESİ: Bitlis
İL ŞUBELERİ: Tatvan

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

BOLU

14

Yüzölçümü: 11.050 KM2.
Nüfus: 471.751
İlçeler: Merkez, Akçakoca, Düzce, Gerede, Göynük, Kıbrısçık, Mengen, Mudurnu, Seben, Yığılca.
Köy sayısı: 783
Doktor sayısı: 134
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 20.
Okur-yazar oranı: 67.4
Otomatik telefon kodu: 9-4611

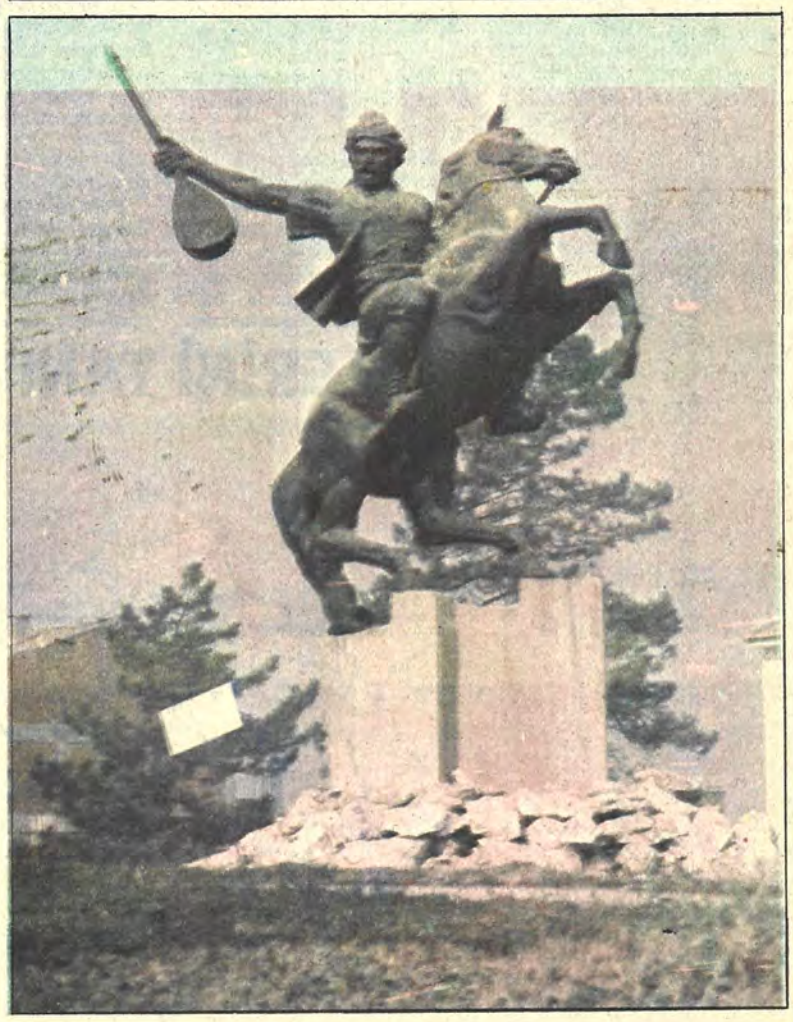

'Oğuz adamları vardır. Suyu ve havasından ötürü güzelleri çoktur,

HALİT ÇAPIN

BİR Bolu atasözü der ki: "Verdin mi doymalı, vurdun mu koymalı..." Bir başka atasözü de der ki: "Koyun güden, kurdu görür..."

Ben de derim ki, bu iki lâf bi tamam, tastamam Bolu'yu ve dahi Bolulular anlatır.

Pekiy, sen ki pirimiz, üstadımızsın... Sen ki, koskocaman bir Evliya Çelebi'sin... Sen ne der, ne söylersin?

EVLİYA ÇELEBİ: "Bu Bolu nam yer, gerçekten mamur büyük bir şehirdir ki, topraklı bir dağ arasında kurulmuştur. 34 mahallesi ve 34 camii vardır. 3000 kadar tahta örtülü, güzel evleri vardır. Bazı zenginlerin evleri ve hanları kiremit örtülüdür.

Camilerin en güzeli çarşı içinde ki Mustafa Paşa Camii'dir ki, gayet kalabalık cemaati olur. Ferhad Paşa Camii de gayet mamur olup hepsi Süleyman Han'ın, Koca Mimar Sinan'ın işidir.

400 kadar mamur süslü dükkânı vardır. 70 kadar mektebi vardır. 200'den fazla hafızı vardır. Bilginleri pek çoktur."

— Ya insanı - Yaşayanı. Birazda onlardan söz etsen Evliya Çelebi...

"Buranın kadısına yıllık 5000 kuruş, beyine yıllık 10.000 kuruş verilir... Verilir amma, gayet adaletli davranmak gerek. Zira gayrîmeşru birkaç kuruş dahi alınsa halkı hemen üç günde İstanbul'a giderek şikâyetçi olur kadının (hâkimin) hakkından gelirler...

Bu Bolu'nun oğuz adamları vardır. Suyunun ve havasının güzelliğinden dolayı güzelleri çoktur. Kadınlar hep ferace giyip gezerler. Gayet kapalıdırlar.

Yiyecek ve içeceklerinden övülmeye değerleri beyaz kirazı ile bozasıdır. Bolu tahtası İstanbul'da öğülür ve makbuldür.

Şehrin güney tarafı dışında bağlara yarım saat yakın bir yerde küzük, eski tarzda bir ılıca vardır. Tanrının yarattığı dünyaca meşhur bir sıcak sudur. Son derece sıcak olup uyuz hastalığına faydalıdır. İçenin midesini düzeltir, vücudunu pamuk gibi yapar..."

— Başka, başka? Daha başka Evliya Çelebi...

"Soğuğu meşhurdur. Soğuk anıldığı zaman "Erzurum soğuğu beni Bolu'da bulun demiş" diye bir darbımesel söylerler. Halkı diri, iri yapılı, Türk taifesidir. Dik başlı, yaman adamlardır.

Köyleri sarp dağlarda olduğundan, Osmancık merhum (Evliya Çelebi Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Bey'e Osmancık demektedir nedense) bu diyar halkına baş eğdirinceye değin kan ağlamıştır...

— Yani yiğit adamlardır?

"Evet fazla yiğit adamlardır. Bolu Sancağı'nın Subaşılığı'ndan olan Gerede halkı ise Selçuklulardan Sultan Alaaddin Bolu Bey'i iken kendisine kök söktürmüştür. Dilleri ve lehçeleri değişiktir. İnsan ne kadar eski söz bilir adam olsa bunların sözlerini anlayamaz...

Bunlar "Yat" demezler, "Zıbar" derler...

Bunlar "Kadın" demezler, "Rahatlık" derler...

Bunlar "Adam" demezler, "Merd" derler...

Bunlar "Kiraz" demezler, "Saplıca" derler...

Bunlar "İncir" demezler, "ballı darı" derler...

Bunlar "Tavuk" demezler, "Çullu cücük" derler...

Bunlar "Pilâv" demezler, "Yığma tepe" derler...

Bunlar "Şarap" demezler, "Kekremsi" derler...

Bunlar "Ağardı başım" demezler, "Çizgindi dedem" derler...

★ ★ ★

Evliya Çelebi konuştu da konuştu, anlattı da anlattı. Ve alıp başını sonra Kankırı (Çankırı)ya doğru yola çıktı... Kankırıyı da bir güzel bellesin, bir güzel anlatsın deyu...

Adı nereden geliyor

Günümüzden yaklaşık 2000 yıl önce Bitinyalılar, kurdukları yeni bir kente, bu kentin kuruluşunda büyük hizmetleri geçen komutanları Claudio'nun adını vererek "Claudiopolis (Claudio Kenti)" demişlerdi. Kentin adı zamanla halkın dilinde bir takım kısaltmalara uğramış ve kısaca "Poli" denilmeye başlamıştı. Türkler buraya gelip yerleştikten sonra "Poli" adı onların dilinde "Bolu" haline dönüştü.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 725 metre olarak kabul edilen Bolu, ormanları nedeniyle, çok rutubetli bir havaya sahiptir. Yaz ayları bile çok sıcak olmaz. Her mevsim yağmur görülür. Özellikle baharda çok yağışlıdır. Yılın 100-110 günü kapalı ve yağışlı, 60-70 günü tamamen açık geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Bolu için tek yol vardır. O da karayolu. Uluslararası (E-5) yolu Bolu'dan geçtiği için yurdun her yerinden gelen otobüslerle bu ilimize ulaşılabilir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950

Milletvekili genel seçimleri:
Katılma oranı: % 90.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	38.577
DP	80.675
MP	4.032

2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri
Katılyma oranı: % 86.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	31.390
DP	85.819
CMP	5.511
Bağımsız	484

2(Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri:
Katılma oranı:% 80.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	49.932
DP	10.223
CMP	9.598
Bağımsız	14

15 Ekim 1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.7

Partiler	Aldığı oy
AP	32.353
CHP	40.150
CKMP	26.497
YTP	40.321

10 Ekim 1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.8

Partiler	Aldığı oy
AP	79.537
CHP	29.921
MP	11.265
CKMP	2.715
TİP	2.774

12 Ekim 1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 68.9

Partiler	Aldığı oy
AP	71.796
CHP	30.060
CGP	6.421
MP	3.815
MHP	3.186
TIP	2.142
YTP	3.137
Bağımsız	3.020

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 70.1

Partiler	Aldığı oy
AP	56.480
CHPH	20.487
CGP	25.078
DP	6.601
MP	1.427
MHP	2.122
MSP	23.597

5 Haziran 1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.7

Partiler	Aldığı oy
AP	95.491
CHP	48.712
MHPH	5.907
MSP	16.371

Anayasa halk oylaması sonuçları

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 45	% 55

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 93.5	% 6.5

BOLU VALİSİ: ADNAN DARENDELİLER

«İlimiz turizm, sanat ve kültür kentidir»

İLİMİZ doğal güzellikleri ve zenginlikleri ile ülkemizin sayılı illeri arasında bulunmaktadır. Hemen her yöresi, ormanı, dağı, yaylası, kaplıcası, denizi ve gölleri ile adeta gergefteki nakış inceliği ile işlenmiştir. Yine hemen her yöresi ünlü ressamların kaleminden çıkmışcasına, insan-tabiat yaklaşımı için en çekici ve turizm için de en elverişli doğal desenlerle örülmüştür. Bu durumu ve konumu; ilimizin turizm kenti sanat ve kültür kenti ve kongreler kenti olması yolunda geleceğini de çizmiştir.

Bolu, tabiî güzellik ve zenginlikleri Milâttan önceye uzanan tarihi ve kültürel değerleri ve Türk mutfağına hizmetleri ile de tanınmaktadır.

Yine bilindiği gibi ilimiz iki büyük kentimiz, İstanbul-Ankara arasında hatta ortasında ve İstanbul'u Ankara'ya bağlayan devlet yolunun üzerinde bulunmaktadır. Bolu bu konumu ile de, tabiî tarihî ve kültürel hizmetlerini sergileyebilen vitrin niteliğini taşımaktadır. İlimizi, Allah'ın cömertçe davrandığı doğal yapısını, birkaç cümle ile dile getirmek mümkün değildir.

İlimizde güzel geleceğin gerçekleşmesi temel amacımız olmaktadır. Bu nedenle ilimiz Özel İdaresi'nce Bolu Özel İdaresi Turizm Anonim Şirketi kurulmuştur.

Bolu Özel İdaresi Turizm A.Ş. Öyle sanıyorum ki mahallî idarelerin bir ünitesi olarak, ilimiz Özel İdaresi'nce ülkemizde ilk kez kurulmaktadır.

Ankara ve İstanbul gibi iki büyük kentin arasında bulunan üniversiteler şehirlerin adeta köprü durumundaki kentimizde "Bolu Üniversitesi"ni gerçekleştirmek için çalışmalar yapılmaktadır.

Gazi Üniversitesi Rektörü Şakir Akça ve diğer yetkililer Gölköy'deki kendilerine tahsis edeceğimiz arazileri beğenmişlerdir. Turizm Yüksek Okulu, orman ürünleri ile ilgili yüksek okul ile Ziraat Yüksek Okulu'nun Bolu'ya getirilmesi düşünülmektedir.

Ayrıca Ankara'daki Trafik Kazaları Enstitüsü'nün bir şubesinin de kentimizde kurulması görüşü benimsenmiştir.

Bolu turistik yapısının yanında çeşitli dallardaki kongrelerin yapılmasına da olanak tanımaktadır. Kartalkaya'daki geniş tesis ve salonlar böyle bir kongreye oldukça müsaittir.

İlimiz tarihî güzellikleri açısından da oldukça şanslıdır. Üniversiteler şehri olarak gelişimini sağlarken kültür ve sanat şehri olarak da kendisine yer bulacaktır.

Bolu'nun şifalı suları, doğal güzellikleri, çam ormanları buranın bir sağlık merkezi olma şansını artıran ögelerdir.

Günde ortalama en az 5000 vasıtanın geçtiği E-5 karayolunun yanında kurulu kentimize modern bir hastanenin bulunmayışı büyük bir eksikliktir. Bolu-Alpagutbey köyünün çataltepesi mevkiinde 130 dönümlük bir arazi bu hastanenin yapılması için alınmıştır.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in direktifleri ile Türkiye'nin en büyük ve modern huzurevinin Bolu'da yapılması çalışmaları aşama kaydetmiştir.

Böylesine büyük bir tesisin Bolu'ya kazandırılması, Bolu'ya sosyal ve ekonomik açıdan renk getirecektir.

Bütün bu doğal veriler, ilimizin turizm, sanat ve kültür, kongreler, sağlık ve üniversiteler şehri olması yolunda geleceğini çizmiş bulunmaktadır. Çalışmalarımız bu gerçeklerin oluşması içindir.

BOLU BELEDİYE BAŞKANI: HASAN BÜLBÜL

«Kanalizasyon ve içme suyu sorunlarına çözüm getirilecek»

KENTİMİZİN sorunlarını diğer kentlerin sorunlarından soyutlamak mümkün değildir. Bolu Belediyesi'nin bugün için önde gelen iki mühim konusu var.

1. **Kanalizasyon.**
Şehir kanalizasyonunun yapılacak kısmı 160 kilometre bunun 104 kilometresi tamamlandı. Geriye kalanı ise 1983 yılı içinde tamamlanacak. Kanalizasyonun içinde bilhassa Gölyüzü mahallesinin kurutulmasını temin edecek olan drenaj hattı var ki bunun da kısm-ı azamisi bitti. Bu husus tamamlanınca bu mahsallenin bodrumlarındazaman zaman yükselen sular kurutulmuş olacak.

2. **Acil içme suyu ilâve şebekesi:**
Bolu'nun içme suyu depo durumu şehir halkımızın isteklerine cevap verecek vaziyette.Ne var ki şehir içindeki eski hatlar bu suyu abonelere taşıyacak kapasitede değil. Bu hususu temin için 6 kilometre asbest yeni boru hattı döşenmek suretiyle mevcut su muhterem halkımızın istifadelerine arz edilecektir. Bu hattın da 2/3'ü bitti.

Ayrıca Türkiye çapında üne sahip bulunan Kökez Memba Suyu'ndan da şehrimizin muhtelif semtlerine üç ayrı çeşme yapılacaktır.

İçme suyu ve kanalizasyon yapımlarında bozulan asfalt yollarımızın eski haline gelebilmesi 1983 yaz aylarında olacaktır.

Şehir imar durumu için imar revizyon planına başladık. Umarım ki bu husus da 1983 yılında biter.

Protokol

Vali: **Adnan Darendeliler**
Belediye Başkanı: **Hasan Bülbül**
Cumhuriyet Savcısı: **İsmet Saltan**
Vali Yardımcısı: **Esat Yetişir**
Vali Yardımcısı: **Şükrü Samur**
Baro Başkanı: **Zeki Baltacıoğlu**
Emniyet Müdürü: **Kâmil Tecirlioğlu**
Müftü: **Osman Akdemir**
Defterdar: **Ali Erdal**
Millî Eğitim Müdürü: **M.Nadir Akalın**
Sağlık Müdürü: **Dr. Muammer Ünel**
Kültür ve Turizm Müdürü: **İsmail Aydın**

Vergi Rekortmenleri

Hamit Feritoğlu	15.564.440
Rafet Seven	10.378.143
Muhsin Pulatlı	7.121.308
Enver Seven	5.971.027
Yılmaz Becikoğlu	5.726.864

İLÇELERİNİ TANIYALIM

AKÇAKOCA

Bolu'yu Karadeniz'e bağlayan Akçakoca'nın yüzölçümü 462 km2'dir. Nüfusu 29.599'dur. Bunun 9639'u kentte yaşar. 42 köyü vardır. 1950 yılından sonra iç turizmin etkisi ile gelişme gösteren kentin bu özelliği yavaş yavaş kaybolmak üzeredir. Halk, genellikle fındık üretimi ile geçinmektedir.

DÜZCE

Bolu'nun en gelişmiş ilçesidir. Yüzölçümü 1.489 km2'dir. İlçeye altı bucak ve 207 köy bağlıdır. Bunun 37.858'i kentte yaşamaktadır. 1884 tarihinden beri belediye teşkilâtına sahip olan ve 1870'te bağımsız bir ilçe olan Düzce, Türkiye'nin en hızlı gelişen ticaret merkezlerinden biridir. Ankara-İstanbul yolunun en canlı bölümüne rastlayan kentte özellikle taşıt yan sanayii bir hayli ilerlemiştir.

GEREDE

İlin doğusunda yer alır. Yüzölçümü 1.956 km2'dir. Toplam 63.137 olan ilçe nüfusunun 9.885'i kentte yaşamaktadır. İlçeye iki bucak ve 137 köy bağlıdır.

Denizden yüksekliği 1320 metre olan Gerede'de kentsel gelişme çok yavaş bir tempo izlemektedir. 1870 yılında ilçe olan Gerede'de 1895'ten beri belediye teşkilâtı bulunmaktadır.

GÖYNÜK

Bolu ilinin güneybatı ucunda yer alan Göynük'ün yüzölçümü 1.437 km2, nüfusu ise 20.901'dir. Bunun 3.800'ü kentte yaşar. Nüfus yoğunluğu km2'de 15 kişidir. İlçeye 64 köy bağlıdır. Eski adı Torbalı olan Göynük 1865'te ilçe haline getirilmiştir. İdarî bakımdan Bolu'ya bağlı olmakla beraber, Adapazarı ile ticarî ilişkileri daha fazladır.

KIBRISÇIK

İlin güneyinde yer alır. Yüzölçümü 641 km2, nüfusu ise 9.247'dir. Bunun 1.628'i kentte yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu km2. başına 14 kişidir. İlçeye 22 köy bağlıdır.

ENGEN

Bolu ilinin kuzeydoğu kesiminde yer alır. Yüzölçümü 883 km2, nüfusu 18.866'dır. Nüfusun 2.557'si kentte 16.329'u köylerde yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu km2. başına 21 kişidir. İki bucağı ve 54 köyü vardır. 1948'de ilçe haline getirilmiştir.

MUDURNU

İlin güneybatısında yer almaktadır. Yüzölçümü 1.349 km2, nüfusu ise 27.460'tır. Km2'ye 20 kişi düşmektedir. Nüfusun 4.986'sı kentte, 22.474'ü köylerde yaşamaktadır. İlçeye 74 köy bağlıdır. 1965'te ilçe haline getirilmiştir. İlçede belediye 1919'da kurulmuştur.

SEBEN

Bolu'nun güneyindedir. Yüzölçümü 665 km2'dir. Nüfusu 11.505, km2, başına düşen kişi ise 17'dir. Nüfusun 2.778'i kentte, 8.717'si köylerde yaşamaktadır. 1946 yılında ilçe haline getirilmiştir. İlçeye 30 köy bağlıdır.

YIĞILCA

İlin kuzey kesimindedir. Yüzölçümü 641 Km2, nüfusu 20.832'dir. Km2. başına 32 kişi düşmektedir. Nüfusun 2.125'i kentte, 18.707'si köylerde yaşamaktadır. İlçeye 30 köy bağlıdır. 1950 yılında ilçe haline getirilmiştir.

Nerelerde kalınır

KARTAL OTELİ
Kartalkaya mevkii Tlf: 3572-1085 Banyolu 78 oda, lokanta, kalorifer, asansör, gece klübü, kışın kayak.

ÇİZMECİOĞLU OTELİ
Ankara Asfaltı Tlf: 1066 Banyolu 30 oda, kalorifer, lokanta.

KORU ETEL
Ankara Asfaltı üzerinde, Banyolu 70 oda, kalorifer, lokanta.

EMNİYET OTELİ
Ayrılık Çeşme mevkii Ankara Asfaltı Tlf: 1280 35 odalı, kalorifer, lokanta.

MENEKŞE OTELİ
Belediye Meydanı-Tlf: 1522, 43 odalı, kalorifer, asansör.

OTEL TURİST
Hürriyet Cad. No. 3 21 odalı, kalorifer.

ABANT OTELİ
Abant-Tlf: 04. Banyolu 94 oda, lokanta, kalorifer, gece klubü, yüzme havuzu.

MOTEL ABANT
Abant-Tlf: 07. Duşlu 22 oda, kalorifer, lokanta.

FOLKLORDA DOĞA İNSAN İÇ İÇEDİR...

BOLU'da insan doğa ile içiçedir. Güneş, orman, akarsu, kaplıcalar, göller, yaşamı güzel kılar... Doğa, dağ çileği, kuş burnu, alıç, böğürtlen ve çeşit çeşit mantarı bir besin maddesi olarak sunmaktadır.

Akarsular ve göllerde yaşayan **"Mercan"** ile **"Alabalık"** bir şifa kaynağıdır. Kırık çıkık, ülser, romatizma denilince **"Mercan ve "Alabalık"** akla gelmektedir. Balta girmemiş orman da Bolu'dadır. Karadere ormanlarında bile güneş ancak ağaç uçlarına takılmaktadır.

Bolu'da yemek yapmak bir sanat işidir. Bolu'da **"Ünlü yemeğiniz nedir"** diye sorulmamalıdır. Çünkü ünlü olmayan yemekleri yok gibidir. Değil Türkiye'ye, dünyaya bile Mengen'den aşçı ihraç edilmektedir.

Ünlü halk ozanı **KÖROĞLU**, Türkiye'nin tüm yörelerinde olduğu gibi Bolu'da da bir sevgiyi anımsatmaktadır. Köroğlu halka halkın diliyle seslenmiştir. Onlar gibi düşünmüş, onlar gibi söylemiştir. Zamanın Bolu Beyi'ne meydan okuyan Köroğlu, halkın değil zalim beylerin düşmanı olmuştur.

Hey hey efeler hey hey
Düşman geldi tabur tabur dizildi
Anlımıza kara yazı yazıldı
Tüfek icât oldu mertlik bozuldu
Eğri kılıç kınında paslanmalıdır."

Diyen Köroğlu'nun yakalanıp öldürülmesi tüfekle olmuştur:

Vaktiyle Bolu'da oturan Süleyman Ağa adıyla sanıyla pek de cesur bir adammış. Ne vakittir Köroğlu'nun geleceğini kollarmış. Haber alınca da onu tüfekle ayağından vurmuş... Ünlü ozan işte bu nedenle "Tüfek icât oldu mertlik bozuldu" şeklindeki o ünlü türküsünü söylemiştir.

Sazı sözü ve gelenekleriyle Bolu folkloru oldukça etkindir:

"Şu dağlar olmasaydı
Açılan gül solmasaydı
Ölüm Allahın emri
Ayrılık olmasaydı."

Şeklindeki Kıbrıscık yöresi manisi ile,

"Er yatıp geç kalkan avrat
Özengiyi giyip yokuşta hık diyen at
Söz tutmayan evlat
Bu bir mihnettir, çek yat çek yat."

şeklindeki yöre tekerlemesi, hasret ve sevgisini, bakış açısını ilginç biçimde dile getirmektedir.

"Harman demek devran demektir", "Harmana giden öküzün ayağına sepet vurulmaz", "Mısır ekip havaya bakacağına, buğday ek de yere bak" "Rençber ne yağmura ne kuraya bakar". Atasözlerinde, çalışma ve yaşam biçimi sergilenmektedir.

Bütün Türkiye'de olduğu gibi Bolu çevresinde de Nevruz şenlikleri yapılmıştır. Yeni bir günün gelişini kutlamak için kırlarda mesirelerde yemekler yenmiş, eğlenceler, düzenlenmiştir. Nevruz şenlikleri başlamadan önce bütün dargınlıklar gider yerini barış ve mutluluk gelirdi. Bugün bu gelenekler unutulmuştur.

Düzce ve çevresinde Çerkesler geleneklerini koruma açısından bugün bile büyük bir özen göstermektedir. Karı-koca kayınpeder yanında bir odada oturmamaktadır. Birisi mutlaka odayı terketmelidir. Erkek yatmaya gittiğinde, gelin ancak kayınpeder ve kayınvalidenin "Yerine git" sözünden sonra gidebilmektedir... Bu veya buna benzer gelenekler serisi bu yörede yaşamı daima rankli tutmaktadır.

OYUNLAR

Bolu yöresinde gün ışığına kavuşmamış değişik oyunlardan söz edilmektedir. Son yıllarda gerek okulların ve gerekse Halk Eğitimi Merkezi'nde görevlilerin çabalarıyla yöre oyunları ile giysileri konusunda az da olsa aslına uygun veriler elde edilmeye başlanmıştır.

Bolu Kıbrıscık yöresinin kaşıklı oyunları bu tür oyunların karakteristik özelliklerini sergilemektedir. Uzun kaval ve defle oynanan bu oyunlar yörenin coğrafik ve sosyal yapısını dile getirmesi açısından dikkate değer niteliktedir.

Bolu yöresine özgü **"Ördek"** oyunu hareket ve ritm, zarif şekillerle birbirini tamamlamaktadır.

Kıbrıscık yöresinin, Karaköy Kaşık Havası diğer adıyla **"Karaköy Sekmesi" "Sevgi, hasret, ayrılık ve mutluluk"** duygularını dile getirmektedir.

Oyunun öyküsü şöyledir:

"Kıbrıscık halkı geçimlerini sağlamak için Haymana ovasına çobanlık yapmaya giderler. Bu oyun işte bu fakir delikanlının öyküsünü dile getirmektedir.

Delikanlı ovada bir ağaya çoban olur. Koyunları Haymana'da kışlatır. İlkbaharda Kıbrıscık'a sürüleri ile birlikte döner. İlkbahar gençlerin evlenme zamanıdır. Evlenme zamanı gelen delikanlıya ağa: "Ben senin düğününü yaparım ama seneye sürüyü kışlatmaya Haymana'ya gelirsen" der. Delikanlı ise bunu hemen kabul eder. Ve düğün yapılır. Düğün sonrası delikanlı ağaya söz verdiği için, Haymana'ya gitmek zorunda kalır. Şimdiki gibi yollar olmadığı için, altı ayda, hatta bir sene sonra Kıbrıscık'a dönebilir. Burada genç gelin bu hasretliğe dayanamayıp türküyü yakar. Köyde yapılan bir başka düğünde, düğün davetlileri gelinin bu dertli halini görerek üzülür ve onu teselli etmek için eline defi verirler. O da yaktığı türküleri söylemeye başlar. Karaköy kaşık havası da böylece oluşmuş olur..."

DÜZCE YÖRESİ

Düzce'de oyunlarla giysiler başlı başına bir özellik taşır. Bu yöredeki Çerkes oyunları özel bir yetenek ve ustalık gerektirmektedir. Kimi zaman zor ve tehlikeli figürler, kimi zaman da kılıç ve kamaların havada uçuştuğu olmaktadır. Bu kültürün oluştuğu ve yaşandığı çevre gereği bakışlar keskin, hareketler hızlı ve serttir. "Lezginka", "Kafe", oyunları yörenin belli başlı oyunlarıdır.

GİYSİLER

Kadın: Başta **"Şatho"** denilen tül veya örme bir örtü vardır. Örtü altında **"Dişepao"** kep bulunur. Vücutta, deriden yapılmış **"Şuktan"** denilen bir korse vardır. İç elbiseye **"Gâneçagcel"** dış elbiseye ise **"Gâne"** denilir. Göğüste **"Dişeune"** denilen bir göğüslük vardır. Ayaklarda **"Çuaka"** hafif topuklu üzeri işlemeli ayakkabılar bulunur.

Erkek: Başta **"Pao"** kalpak vardır. Gömlek **"Gâne"** mevsime göre değişmek üzere pamuklu, ipek veya yünlü olabilir. Başlık **"Şarbon"** yünlü beyaz, siyah veya bordodur. Bir bağla boyuna bağlanır. Sırta atıldığı gibi, başa sarılarak soğuk havalardan korunulur. Vücutta elbise **"Çerkeska veya Çsiye"** mevsimlere göre yünlü ve pamuklu olur. Etekler geniş ve uzundur. Üst kısmı bedene yapışır. Elbisenin göğsünde solda takılı fişekler bulunur. Elbisenin kolları eli örtecek derecede uzun ve boldur.

Kemer **"Bağırpıt"** üzeri gümüş ve pirinç düğmelerle süslü iki veya üç santim deriden yapılmıştır. Kemere, yağdanlık, özel bir tornavida, bileği taşı bulunur.

Kemere ayrıca, tabanca takılır. Ucu sola dönük olarak kemer tokasının altına kama yerleştirilir. Pantalon "Goşeg" genellikle siyah kumaştan yarım külot modelde yapılır. Ayaklardaki çizme siyah deriden, ender olmakla birlikte bordo renkli çizmelere de rastlanır. Çizme üzerine "Çuaka" denilen topuksuz mokasen bir ayakkabı giyilir. Kılıç sol tarafa, sağ omuzda çapraz asılan bir kayışla takılır. Kayışta, madenî toka, köprü ve süslü uçlar bulunur. En üst giyimi yamçı "Çako" tamamlar. Siyah yünden yapılan su soğuk geçirmez bir nevi pelerindir.

MANİ

Arpa ektim gül bitti
Dalında bülbül öttü
Ötme bülbül garibim
Yarim gurbete gitti

Şu dağı delmez misin
Halimi bilmez misin

Uzaktan sevmek olmaz
Yanıma gelmez misin

Şu dağların varını
Kürüsünler karını
Gözüm yaşı dinmiyor
Göndersinler yarimi

Ak deve tuzdan gelir
Yükü Kıbrıztan gelir
Bir yiğit hastalanmış
İlacı kızdan gelir.

İNANÇLAR

Efâ gözlü evlat isteyen ana, aya bakar.

Gebe kadın balık yemez. Yerse çocuğu kemiksiz doğar.

Çocuk elleri açık doğarsa, cömert olur.

Çocuğun başı büyük olursa, büyük bir devlet adamı olacağına işarettir.

Çocuğun kulağı büyük olursa zengin olacak demektir.

Çocuğun ayakları büyükse, daima yoksulluk içinde kalacağı anlamına gelir.

ÇOCUĞA AD KOYMA

Anadolu'nun çoğu yerinde olduğu gibi çocuğun adı Bolu'da da hemen konmalıdır. Çocuk adlarında genellikle, aile büyüklerinden birinin adı tercih edilerek konulur. Çocuk doğduktan 7 gün sonra lohusa yatağından alınır beşiğe konur.

Hanım hocalar çocuğun etrafında bir daire şeklinde toplanırlar. Çocuğun ebesi çocuğu alır ve beşiğe yatırır.

Kentin tarihi

BOLU'nun tarihi çok eskilere uzanır. Elde mevcut belgelere göre burada önce Hititler, sonra da Frigyalılar egemen olmuşlar, daha sonra da Lidyalıların eline geçmişti. Bunu Perslerin egemenliği izlemiş, daha sonra Büyük İskender buraları o görkemli Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştı. Onun ölümüyle imparatorluk parçalanırken bu topraklar Bitinyalıların eline geçmişti. Böylece Bolu ve çevresinde Roma egemenliği başlamıştı. Roma'nın ünlü kumandanlarından Antonius burada doğduğundan İmparator Hadrianus buraya büyük önem vermiş ve Bitinya kumandanlarından Claudio tarafından kurulmuş olduğu için onun adına izafeten "Claudiopolis" adıyla anılmakta olan kenti bir mamure hâline getirmişti. Kent, IV. yüzyılda İmparator II. Theodosius tarafından Honorida eyaletinin merkezi haline getirilmiş ve taşıdığı önem bir kat daha artmıştı. Ancak Roma imparatorluğunun parçalanması ve buranın Bizans'ın payına düşmesinden sonradır ki Claudiopolis kenti birden önem ve değerini yitirivermişti.

1071 Malazgirt zaferinden sonra Anadolu kapılarını açıp Batı'ya doğru hızla ilerleyen Türkler buralara da hâkim olmakta gecikmediler. Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedilen bu topraklarda başlayan Türk egemenliği 1. Haçlı seferlerine kadar sürdü, bu sefer sırasında Bolu ve çevresi yine Bizanslıların eline geçti. Ancak bu uzun sürmedi; Orhan Gazi döneminde Osmanoğullarının ünlü kumandanı Konuralp tarafından alınarak yeniden bir Türk ili hâline getirildi.

Osmanlı devrinde Bolu, Anadolu Beylerbeyliği'nin 14 sancağından biri idi. Tanzimattan sonra Kastamonu iline bağlandı, sonra bağımsız bir sancak haline getirildi tekrar. Cumhuriyetin ilânından sonra da il hâline dönüştü.

BOLU 1553 - 1702 - 1703
Düzce 1797

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Önemli kişiler

MAZHAR MURTEZAOĞLU

Mazhar Murtezaoğlu Bolu'nun, tanınmış bir işadamı bir turizmcisidir. Bitmez, tükenmez enerjisi, ileri görüşlülüğü ve başarısı ile kendisini çevresine sevdirmesini bilmiştir.

Vaktiyle İstanbul - Ankara E - 5 Karayolu üzerinde Koru Motel'i kurarken, **"Buraya böyle bir tesis kurulur mu?.. Yazık"** diyerek şaşkınlıklarını belirten dostları, şimdi onun başarısını anlatmakla bitirememektedir.

İşçisi, tüccarı, memuru, hatta valisi ondan söz açıldı mı?, **"O işini bilir. Yanlış adım atmaz. Bolumuzun incisi ve de Türkiye'deki dört turizmciden biridir"** demektedirler...

Murtezaoğlu'nun başarısı ve bu alandaki uğraşı Koru Motel'i ile de kalmamıştır. Bir sabah **"Ver elini"** diye Koru Motel'i Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'na satmıştır. Murtezaoğlu durmamıştır. Bu kez vaktiyle Koru Motel'i müşterilerini otobüse doldurup **"Bakınız burayı bir dinlenme ve kayak merkezi haline getirmek istiyorum. Ne dersiniz?.."** diye gösterdiği, Bolu dağlarının kervan geçmez, kuş uçmaz bir yerinde tesisin yapımına girişmiştir.

Murtezaoğlu durmamış ve de eleştirilere kulak asmamıştır. Bolu dağlarının eşsiz güzellikteki yollarını tarmınalarak varılan Kartalkaya tesisleri ortaya çıkmıştır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"İKİNCİ ADRESİNİZ"

Göl, dağ, termal ve deniz olanaklarına sahip yeşillikler beldesi... Çeşitli ağaç türlerinin bulunduğu "Karadere" mevkiindeki ormanlar yurdumuzun en yoğun ağaç topluluğunu oluşturmaktadır. Yörede ormancılık, bitkisel üretim kadar çok gelişmiştir. Abant, Yedigöller gibi turizm cennetlerine de sahip olan hızlı bir kentleşmenin oluştuğu Bolu'da sanayi kesiminin payı artmaktadır.

Türk Ticaret Bankası bu ilimizde 1925 yılından beri tam 57 senelik bir maziye sahip olup, Bolulara aralıksız hizmet sunmaktadır.

İl Merkez Şubesi: Bolu
İl Şubeleri: Düzce, Gerede, Gümüşova, Yeniçağa.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"İKİNCİ ADRESİNİZ"

EKONOMİ

SON yapılan istatistiklere göre (1980) Bolu - da ekonominin ağırlığı tarım sektörünün üzerindedir. Ancak, sanayii, ticaret ve haberleşme yönünde de ilerleme göze çarpmaktadır.

Gayrîsafî hâsılânın yüzde 39.5'i tarıma, 14.9'u devlet hizmetlerine, 11.7'si sanayie, 10'u ticarete ve 9.9'u ulaştırma ve haberleşmeye düşmektedir. Faal nüfusun yüzde 79'u tarımda çalışmaktadır. Bu alanda büyük pay ormancılıktadır. Toprakların engebeli olması, ormanların genişliği, tarımda bir duraklama sürecine girilmesine neden olmuştur. Başlıca üretim konusu tahıl olmakla beraber, sebze ve meyve üretiminde gelişme göze çarpmaktadır. Hayvancılık, aynı düzeyde kalmakta, ilerlememektedir. Bu gibi nedenlerle, kırsal nüfusun büyük bölümü ormancılıkla uğraşmaktadır. Ormancılığın gelirdeki payı, birkaç yıl içinde yüzde 7'den yüzde 10'a yükselmiştir. Bu arada Bolu, Türkiye'de fındık üretimi bakımından üçüncü sırada bulunmaktadır.

Madencilik bakımından Bolu, gelecek için umutlar vermektedir. İlde yılda 120 bin ton civarında linyit elde edilmektedir. Mudurnu bölgesinde civa, Karadere ve Mercimek Dağı çevrelerinde altın madenlerinin varlığına tesadüf edilmekle beraber, henüz rezervleri saptanamamıştır.

Sanayinin temeli de gene orman ürünleridir. Bu arada Orman Bakanlığı'na bağlı Kereste Fabrikası Sümerbank'ın sunî tahta tesisleri ve Düzce Ambalaj Sanayii başlıca kuruluşlardır. Ayrıca özel kişilere ait bıçkı atölyeleri ile

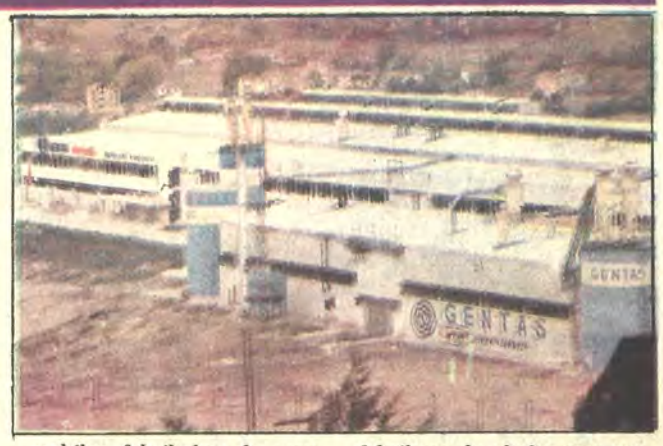

mobilya fabrikaları da mevcuttur. 1970 yılında kurulan çimento fabrikası ile özel sektöre ait karoseri, av tüfeği, deri işleme fabrikaları da kayda değer tesisler arasındadır.

MENGEN'DE BİR FABRİKA

Yurt dışında çalışmakta olan yaklaşık 6000 Türk işçisinin kurduğu Gentaş A.Ş. Sümerbank, DESİYAB ve TSKB'nin ortak olduğu Türk işçi şirketçiliğinin en güzel örneklerinden biridir. Bolu'nun Mengen ilçesinde kurulmuş olan Werzalit ürünleri fabrikasında ahşâp yapı profilleri ile masa tablaları ve sandalye üretilmektedir. Fabrikada çalışan işçilerin tümü şirketin ortağıdır. Werzalit ürünleri fabrikasının Mengen ekonomisine olan katkısı nedeniyle 2500 olan Mengen nüfusu iki yıl içinde 5000'e çıkmış bulunmaktadır. Fabrika yılda yaklaşık 1 milyar TL. değerinde üretim yapmakta, üretilen mamûller gerek yurt içinde gerekse yurt dışında pazarlanmaktadır. 1982 yılı içerisinde Gentaş Libya'ya 2 milyon dolar tutarında ihracat yapmıştır.

Sağlık Hizmetleri

İlde sağlık kurumlarının yeterli düzeyde bulunmamasına rağmen, İstanbul ve Ankara ile olan karayolu bağlantısının sağladığı olanaklar nedeniyle Bolu, sağlık düzeyi bakımından Türkiye ortalamasının üstündedir. Sağlık hizmetlerinin 1976'da sosyalize edilmesine rağmen, Bolu'da beklenen gelişme olmamıştır. İlde 3251 kişiye bir hekim, 513 kişiye bir hasta yatağı düşmektedir. Koruyucu sağlık hizmetleri bakımından da tesis sayısı yeterli olmakla beraber, personel yetersizliği nedeniyle istenilen düzeye erişilmesi mümkün olamamıştır.

Bolu'da üç devlet hastanesine ilâveten, SSK hastanesi, Kaplıca ve Fizik Tedavi Merkezi, Konuralp'te Göğüs Hastalıkları Hastanesi, Akçakoca, Mengen, Yeniçağ, Kıbrıscık ve Mudurnu'da birer sağlık merkezi mevcuttur. Biri özel olmak üzere 13 hastanedeki yatak sayısı 920'dir. 513 kişiye bir yatak düşmektedir. İlde 71 pratisyen hekim, 63 uzman hekim, 60 diş hekimi, 304 hemşire, 219 ebe, 109 sağlık teknisyeni ve 93 eczacı bulunmaktadır.

Gezilecek yerler

BOLU'da tarihin çeşitli dönemlerine ait izlere rastlanmaktadır. İl merkezinde tarihin eski çağlarına ait hemen hiçbir eser kalmamış gibidir. Kalan tarihî eserler Osmanlı çağındadır. Şehrin tam merkezinde bulunan ve Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılmış olan iki minareli **Ulucami** yine şehrin merkezî bir yerinde bulunan **Tabaklar Hamamı** ve yine Yıldırım Beyazıt devri yapısı olan **Kadı Camii** bunların arasındadır. Bugün Bolu il merkezinde bulunan şifalı ılıca sularının Romalılar zamanından beri kullanıldığı bilinmektedir. Romalılar burada buldukları yedi şifalı su kaynağının üzerine yedi hamam inşa etmişler, ancak bunların yıkıntıları bile günümüze ulaşmamıştır.

Bolu il merkezinin dışındaki önemli tarihî kentler ve buralardaki tarih zenginlikleri ise şunlardır:

AKÇAKOCA

Düzce ilçesine 35 kilometre mesafede ve Karadeniz kıyısındaki bu kasabanın eski ve zengin bir tarihi vardır. Ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu kesinlikle bilinmemekle beraber bugüne dek yapılan kazılarda ele geçirilen bulgulardan milattan önce 2000 yıllarında Trakların bu topraklar üzerinde yaşadıkları anlaşılmaktadır. Daha sonra Bitinya, Roma ve Bizans dönemlerini yaşayan ve Diopolis adına anılan bu kasaba XIII. yüzyıldaki Haçlı seferleri sırasında Cenevizlilerin eline geçmişti. Kasabanın batısında yükselen tarihî **Ceneviz Kalesi** bunu kanıtlamaktadır.

KONURALP

Üskübü adıyla da anılan kasaba, Bolu ilinin en eski yerleşme merkezlerinden biridir. Düzce ilçe merkezine sekiz kilometre mesafede, Akçakoca yolu üzerindedir. Etrafı çam ormanlarıyla çevrili bir tepe üzerinde kurulmuş bulunan bu yerleşme merkezinde çeşitli dönemlere ait kalıntılara rastlanmaktadır.

GÖYNÜK

İl merkezinin güneybatısında önemli bir ilçe merkezidir. Buranın tarihi çok eskilere uzanır. Kasabada Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerine ait zengin izler bulunmaktadır. Son döneme ait en önemli eserler arasında **Süleymanpaşa Camii, Çifte Hamamlar** ve Çifte Hamamlar Camii vardır.

KÖROĞLU DAĞLARI'NDA ÜÇ GÜZEL KÖŞE...

Köroğlu Dağları üzerinde kurulu Bolu'nun zengin doğal yapısı yılın her mevsiminde turizme olanak sağlar. Yaz ve bahar aylarında ideal dinlenme alanları kışın kayak sporuna bırakır yerini.

NİLÜFERLERLE KAPLI BİR GÖL: ABANT

Ormanlık bir bölgede, çam ağaçları arasında kıvrılan güzel bir yol ile varılır Abant Gölü'ne. Yolun sonunda, dağların ortasında, üzeri nilüferlerle kaplı bir göl çıkar karşınıza. Çevresinde konaklama tesislerinin yer aldığı gölde alabalık ve mercan avlanır. Göl ve çevresi kış aylarında karlar altında eşsiz bir görünüm arzeder.

YEDİ İNCİ

Bolu'nun bir diğer turistik yöresi Yedigöller yöresidir. Göynük - ün 27 kilometre doğusunda birbiri ardısıra yedi tane göl sıralanır. Bunlar, Büyük Göl, Küçük Göl, Nazlı Göl, Sazlı Göl, Derin Göl, Aşağı Göl ve Orta Göl'dür. Yedigölleri de içine alan 550 hektarlık alan millî park olarak korunmaktadır.

KAYAK MERKEZİ

Bolu'dan yaklaşık 50 kilometre uzaklıkta, Seben yolu üzerinde yer alan Kartalkaya Kayak Tesisleri, Uludağ'dan sonra ülkemizin en önemli kayak merkezidir. 15 Aralık'ta başlayan kayak mevsimi 15 Nisan'a dek sürer.

SPOR

BOLUnun spor mazisi oldukça eskilere dayanır. Bolu il merkezi kadar en önemli ilçelerinden biri bulunan Düzce'de de spor hayatı pek köklüdür. Düzce ve çevresi, yurdun en iyi pehlivan yetiştiren bölgelerinden biri olarak dikkati çeker. Karakucak ve yağlı güreş Düzce ve çevresinde çok köklü bir geçmişe dayanmaktadır. Bu yöreden birçok ünlü pehlivanların yetiştiği görülür.

Bolu ve Düzce'de futbolun geçmişi de oldukça eskidir. İl merkezi ile, ilçe arasında mevcut büyük futbol rekabeti Bolu ilimize yıllarboyu renk ve hareket katmıştır.

Bolu ilimizde güreş ve futbolun yanı sıra basketbol, boks, atletizm, voleybol gibi spor dalları da büyük varlık göstermiştir. Uzun yıllar Beden Terbiyesi Bolu Bölge Müdürlüğü'nü yapan Saip Gariboğlu'nun gayretli ve olumlu çalışmaları bu bölgede spor hayatını canlandırdığı gibi Bolu, bölgesi üzerine aldığı birçok şampiyonları da en iyi biçimde organize etmiştir.

Boluspor tesisleri bakımından da iyi bir not almaktadır., Bolu Stadı'nın hemen yanındaki spor salonu ile mükemmel bir kompleks teşkil etmektedir. Boluspor salonunda uzun yıllardanberi çeşitli salon sporlarında önemli şampiyon ve organizasyonlar yapılagelmektedir. Bolu Stadı da 1970 yılındanberi Türkiye 1. Liglerine sahne olmaktadır.

Gerede son yıllarda önemli bir kış sporları merkezi haline halini alırken, burada büyük bir kayak sporu faaliyeti de başlamış bulunmaktadır. Ayrıca başta Düzce olmak üzere çeşitli ilçelerde stadlar vardır. Okullararası faaliyet de Bolu ve ilçelerine ayrı bir sportif renk ve hareket katmaktadır.

BOLUSPOR:

28 Aralık 1965'te Abantspor Kulübü lokalinde Abantspor ile Bolu Gençlik'in birleştirilmesiyle Boluspor kuruldu. Boluspor'un kurulduğu yıldaki ilk başkanı İsmail Özer'di. Şimdiki başkan Hulki Avlacıoğlu ise o zamanın idare heyetinde genel kaptanlık görevini yürütüyordu.

1966-67 sezonunda İkinci Lig de mücadele eden Boluspor 1969-70 sezonunda Birinci Türkiye Ligi'ne çıktı. 1978-79'a kadar Birinci Lig'de kaldı ve o yıl sonunda İkinci Lig'e düştü. Hemen bir mevsim sonra 1979-80 sezonunda tekrar Birinci Lig'e yükseldi.

DÜZCESPOR

Düzcespor ise 1967 yılında kuruldu. 1967-68 sezonunda Türkiye III. Ligi'ne dahil olan Kırmızı-Lâcivert formalı Düzcespor, hemen o yıl III. Lig'in şampiyonu olarak Türkiye II. Lig'ine yükseldi. 1969-70'de krizli bir sezon geçiren Düzcespor III. Lig'e düştü ise de çok geçmeden kendini toparlayıp yine Türkiye II. Ligi'ne döndü. Düzcespor halen Türkiye II. Ligi'nde oynamaktadır.

BOLU'NUN ÜNLÜ FUTBOLCULARI: Kötü Kenan, Saip Garipoğlu, (şimdiki Beden Terbiyesi Bolu Bölge Müdürü), Köse İsmail, Gıcık Cahit (Sinan), Ruhi Demiralp, Sarı Ethem, Şeref Berberoğlu, Solak Nihat (Dinçer), Koca Mehmet, Bedri Şan, Bahattin Sipahioğlu, Bahriyeli İrfan.

TÜRKİYE ÇAPINDA ÜNLÜ FUTBOLCULARI: (Bolu'dan yetişip gidenler): Sinan (Beşiktaş), Abidin (Samsunspor), Muharrem (F.Bahçe), Lütfü (Beşiktaş), Sadullah (Göztepe, Beşiktaş), Necdet (Trabzon, Beşiktaş), Halil İbrahim (Ankaragücü), Cevher (F.Bahçe), Ahmet II (Beşiktaş), Rıdvan Ertan, Çetin Erdoğan, Mehmet Başaygün (Boluspor)

ATLETİZM: Bolu'da yaygın olan bir spor dalı da atletizm. Bu spora her genç hevesli amcak Bolu bu dalda pek fazla başarılara sahip değil. Şu sıralarda Bolu'nun en iyi atletlerinin başında Celal Selçuk geliyor.

BOLU KIZ ÖĞRETMEN OKULU'NUN DÜNYA ŞAMPİYONLUĞU: Okullararası Dünya Voleybol Şampiyonası'nda Bolu Kız Öğretmen Okulu 1974 senesinde Dünya Şampiyonluğu'nu kazanmıştır. Grubunda İngiltere ve Avusturya'yı 3-1, finalde ise diğer grubun birincisi İsrail'i 3-2 yenerek Dünya Şampiyonu oldu.

ATICILIK: Atıcılık Bolu'da avcılık sporu ile birlikte geleneksel olarak sürdürülür. Doğal koşullar elverişli bulunduğundan avcılık ve atıcılık Bolu yöresinde hayli ileri düzeyde görülür.

GÜREŞ: Bolu'da, geleneksel karakucak, güreşlerinden minder güreşine geçiş, 1967'den sonradır. Okullarda yaygın bir ilgi görmektedir. 1970'li yıllarda kulüpler, güreş şubeleri kurmuşlar ve kulüpleraası serbestgüreş turnuvaları düzenlemiştir. Bu turnuvalarda Boluspor ve YSE Köroğluspor güreşçileri, bölge birincilikleri kazanmışlardır.

EĞİTİM

Eğitim düzeyi bakımından Bolu, Türkiye ortalamasının üstünde bir kentimizdir. 1965 yılından itibaren bu alanda hızlı bir tempo ile gelişme gösteren bu ilimizde 10 yıl içinde yüzde 67.4'e çıkmıştır. Bu oranın günümüze kadar bir hayli yükseldiği tahmin edilmektedir. Ayrıca, okur-yazarlıkta kadın - erkek dengesi de sağlanmıştır.

İlk ve orta öğretim konusunda da büyük aşamalar kaydedilmiştir. 1961 yılında 490 olan ilkokul sayısı 1980'de 962'ye yükselmiştir. Aynı süreç içinde ilkokul öğretmeni sayısı da 860'dan, 2396'ya varmıtır. İlkokul öğrencilerinin sayısı ise 57.526'dır. Ortaokullarda da öğrenciler yüzde yüzden fazla artış göstererek 9961'i bulmuştur. İl merkezi ve ilçelerdeki 14 lisede ise 327 öğretmen 2728 öğrenci okutmaktadır.

Bolu'da ayrıca 14 meslekî ve teknik öğretim yapan orta dereceli okul mevcuttur.

Yüksek öğrenim olanakları bakımından da şanslı bir kentimiz olan Bolu'da Gazi Üniversitesi'ne bağlı üç yüksek öğrenim kurumu bulunmaktadır.

1) İdarî Bilimler Yüksek Okulu. 2) Meslek Yüksek Okulu (Turizm). 3) Eğitim Yüksek Okulu (İki yıllık).

werzalit

23 Yıl sonra Türkiye'de MASA TABLALARI YAPI PROFİLLERİ

WERZALİT NEDİR? Werzalit yongalanmış odunsu maddelerin, uygun yapıştırıcılar ve kimyevi maddeler yardımıyla kapalı veya kısmen kapalı kalıplarda şekil verildikten sonra, melamine edilmiş dekorlu kağıtlar veya natürel kaplama plakalarıyla bütün yüzeylerinin preslerde kaplanmak suretiyle gerçekleştirilen bir üretim metodunu ve bu metodla elde edilen tamamen şekillenmiş ürünleri belirler...

- WERZALİT SAĞLAM ve DAYANIKLIDIR, SUDAN ve KİMYASAL MADDELERDEN ETKİLENMEZ, LEKE TUTMAZ, ÇÜRÜMEZ, BÖCEKLENMEZ.
- WERZALİT, LAMBRİ, TAVAN KAPLAMALARI, DENİZLİK, PARAPET, SÜPÜRGELİK, EVİYE DAMLALIĞI, KALORİFER KAPLAMALARI, KORKULUK ve MOBİLYALARDA
- Masa tablaları ve sandalyeleri solmaz, çizilmez, hava şartlarından etkilenmez.

Φ 70 cm
Φ 90 cm
80x80 cm
80x140 cm
50x130 cm boyutlarındadır.

DEKORATİFTİR, PRATİKTİR, EKONOMİKTİR...

GENTAŞ Werzalit
GENEL METAL SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Tel. 177777-255169 telex:43121 gnts
Mengen - Tel. 159

TÜRPA
ORMAN TÜREVLERİ
ÜRETİM VE PAZARLAMA A.Ş.
ADDRESS: Atatürk Bulvarı No; 199-AD:27
ANKARA—TURKEY
PHONES: 27 65 41—27 79 71

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

BURDUR

15

YÜZÖLÇÜMÜ: 7152
NÜFUS: 235.009
İLÇELER: Ağlasun, Bucak, Gölhisar, Tefenni, Yeşilova.
KÖY SAYISI: 189
DOKTOR SAYISI: 93
HASTANE YATAK SAYISI: 10 bin kişiye 17
OKUR-YAZAR ORANI: % 75
OTOMATİK TELEFON KODU: 3251

Akdeniz bölgesi ile Batı Anadolu'yu birbirine bağlar...

GÖLLER BÖLGESİNİN İNCİSİ

TARİH öncesi çağlara dek uzanan köklü bir geçmiş, büyüleyici doğal güzellikler ile 14 gölü sinesinde toplamış bir kent; İşte Burdur...

Akdeniz bölgesi ile Batı Anadolu'yu birbirine bağlayan bir geçittir Burdur. Göller bölgesinde, Antalya, Muğla, Denizli, Afyon ve Isparta illeri ile çevrilidir.

Burdur'da yapılan kazılarda çıkarılan eserler, insanlık tarihinin gelişimini de sergilemektedir. İnsanların hayvanları evcilleştirmesi, üretici olarak tarım yapması, köyler kurması, çanak çömlek yapmayı öğrenmesi, Burdur'daki tarihi kalıntılarda aşama aşama izlenebilmektedir.

Özellikle Romalılar döneminde görkemli bir görünüme kavuşan Burdur'a, o günlerden bugünlere kadar ulaşmış antik kentler ve o kentlerin kültür, uygarlık seviyesini anlatan yapıtlar bulunur. İlde ayrıca Prehistorik devirden kalma 34'ün üzerinde höyük vardır.

Burdur denince akla hiç kuşkusuz, kendi türünde dünyanın ikinci büyük mağarası olan "İnsuyu" gelmektedir. Bir dağın eteğindeki mağarada binlerce sarkıt ve dikitin yanı sıra, büyüklü küçüklü dokuz gölcük yeralmaktadır. Bugüne dek mağaranın sadece 970 metresine kadar ulaşılmıştır. Mağara içinde henüz ulaşılamamış ancak ulaşılmaya çalışılan derinlik çoktur.

İçme suları, Burdur'un bir başka özelliğidir. Çeşitli hastalıklara iyi gelen içmeler, her yıl yurdun dört bir yanından gelen yurttaşlarla dolup taşmaktadır.

Deniz kıyısında olmadığı halde kumsallarında güneşlenilip, yüzme sporu yapılabilen bir ilimizdir. Burdur Gölü, Salda Gölü, Yarışlı Gölü, Gölhisir Gölü ve Karataş Gölü doğal kumsallarla çevrilidir.

Adı nereden geliyor

Burdur adının nereden ve nasıl türediği hakkında çeşitli yakıştırmalar bulunmasına rağmen bu kesinlikle bilinememektedir. Bazılarına göre Burdur adı, Roma çağında Polidorion adıyla anılan Burdur Gölü'nün Türkçe'de halk arasında değişikliğe uğramasından ortaya çıkmıştır. Bazılarına göre ise Burdur kentini kuran Türkmen boylarından Kınalı oymağı mensupları burayı bulduklarında yörenin doğal güzelliği karşısında **"Cennet buradadır"** demişler ve buradadır sözü zamanla halkın dilinde Burdur şekline dönüşmüştür.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Nasıl Gidilir

Burdur ilinin ulaşım olanakları geniştir. Karayolu ve demiryoluna ek olarak Antalya Limanı, deniz ve havaalanı da uçakla bağlantı sağlanmasına fırsat vermektedir. İl merkezinden Isparta'ya 47 ve Antalya'ya ise 126 km.'lik karayolu ile gidilebilir. Ayrıca demiryolu şebekesinde bir "uç nokta" olan Burdur'un İstanbul, İzmir ve Ankara ile bağlantısı vardır. Ancak yolcular, düzenli olması nedeniyle otobüsü yeğlemektedirler.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı. % 91.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	14.479
DP	29.783
MP	189
Bağımsız	20.419

2 Mayıs 1954

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 78.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	25.510
DP	36.743
HP	2.029

27 Ekim 1957

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 78.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	19.218
DP	20.460
CMP	208
HP	22.438

14 Ekim 1961

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 80.1

Partiler	Aldığı oy
AP	25.600
CHP	29.595
TİP	13.593

10 Ekim 1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 58.6

Partiler	Aldığı oy
AP	26.944
CHP	18.975
TİP	2.333
YTP	2.147
Bağımsız	1.462

12 Ekim 1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 57.4

Partiler	Aldığı oy
AP	26.586
CHP	15.161
CGP	7.091
MP	438
MHP	1.965
TİP	920
Bağımsız	979

14 Ekim 1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 58.7

Partiler	Aldığı oy
AP	14.949
CHP	17.944
CGP	7.339
DP	8.314
MHP	4.272
TİP	920
Bağımsız	979

5 Haziran 1977
Milletvekili genel seçimleri:
Katılma oranı: % 76.4

Partiler	Aldığı oy
AP	37.316
CHP	34.383
CGP	1.541
DP	1.431
MHP	5.754
MSP	5.897

Anayasa Halk Oylaması sonuçları:

YIL	KABUL	RED
1961	% 71	% 29
1982	% 92.9	% 7.1

BURDUR VALİSİ: ALİ İHSAN UTKU

«KALKINMA HAMLESİ İÇİNDEYİZ»

BURDUR ili Güneybatı Anadolu'da göller bölgesindedir. Güneyinde Antalya, Güneybatı da Muğla, Batısında Denizli, Kuzeyinde Isparta ve Afyon illeri ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 7152 Km.karedir . Merkez ilçe ile birlikte altı ilçe, yedi bucak, 21 belediye ve 189 köy mevcuttur.

Göller bölgesinin en karakteristik özelliğini Burdur ili gösterir. Değişik rakımlı dağ ve tepeler yanında ova, vadi karakteristiğindeki düzlükler ve pekçok göl bulunmaktadır. İl arazisinin yüzde 66.6 dağ, yüzde 2.7 yayla, yüzde 19 ova, yüzde 17.6'sı ise dalgalı arazidir.

İklim ve jeolojik yapı bakımından Batı Akdeniz, Ege ve Orta Anadolu arasında bir geçit alanı özelliği gösteren Burdur, Akdeniz şeridi ile il sahası arasında bulunan ve il topraklarının Güneybatı yönünde mevcut yüksekliker dolayısıyla Akdeniz ikliminin tesirinden uzakta kaldığından kışları soğuk ve yağışlı, yazları sıcak bir iklime sahiptir.

Burdur ili tarihi hadiselerde özellikle Psidya, Roma ve Selçuklular devrinde de bir geçit alanı oluşturmuştur. Mevcut antik şehirler, hanlar yerleşimden ziyade daha çok Ege kıyılarında bulunan Efes, Bergama gibi büyük tarihi yerleşim yerleri ile Side, Aspendos gibi Batı Akdeniz sahillerinde bulunan büyük ve tarihi yerleşim yerleri arasında gerek savaşlar, gerek idari ve gerekse o zamanın sportif temasları yönünden bir geçit alanıdır. Selçuklular devrinde de ilin özellikle Bucak ilçesi civarı Akdeniz'de bulunan Alanya ve Antalya'nın Konya ile bağlantısı bakımından bir geçit alanı olmuştur. Bu tesislerdir ki, Burdur ili folklorunda kültüründe, sosyal yaşantısında ve hatta ekonomisinde olduğu gibi bugün de turizmde önemli bir transit turizm merkezidir.

Burdur'un içinde yer aldığı Antipisidia bölgesi neolitik çağa kadar inen zengin tarihi içinde birçok önemli yerleşmelere sahne olmuştur. Bölge sınırları içinde bulunan Burdur ve çevresi 50 büyük ve 20 kadar antik şehir kalıntısı ile Anadolu'nun en zengin köşelerinden birisidir. Bu şehirleri Pisit şehirleri, Yunan siteleri ve Roma şehirleri olarak üç grupta toplamak mümkündür. Fakat bu şehir ve siteleri birbirinden kesin olarak ayırmak mümkün değildir. Çünkü bir sonraki medeniyet, bir öncekinin üzerine kurulmuş, bir psit şehri, Makendoyalıların egemen olmasıyla bir Yunan şehri karakteristiğine bürünmüş, daha sonra da Roma karakteristiğine dönüşmüştür.

Folklor olarak Burdur Anadolu'nun en büyük folklor hazinelerini içinde barındırır. Bu bakımdan Burdur, köklü ve orijinal bir folklör köküne sahiptir. En ağır zeybeklerden, en sürekli zeybekler ve oyun havalarına kadar çok çeşitli özellikleri içermektedir. Türküleri ve oyun havaları çeşitlidir. Bunların içinde Dirmil türküleri, oyunları yöre insanlarının duygularını en iyi yansıtanlardır.

Ayrıca en güzel Türk yemekleri, Türk motifleri ile işlenmiş kilim ve halılar, kıvrak Burdur musikisi, Burdur folklorunun vazgeçilmez unsurlarıdır.

Burdur göller bölgesinin karakteristiğini en güzel bir şekilde yansıtan bir ilimizdir. Kış aylarında 14 göl sayılabilmektedir. Bu göllerden bilhassa Burdur, Salda, Yarışlı gölleri yüzmek, su sporları yapmak için elverişlidir. Karataş, Gölhisar gölleri de balık ve bölgede yaşayan çeşitli kuşların avlanma yeridir.

Herbiri birer doğa harikası olan göller turizm için pekçok şey vaadetmektedir. Bunlar arasında özellikle Salda gölü yerli ve yabancı turistlerin ilgisini en fazla toplayandır. Kafileler halinde gelen turistler mutlu ve sakin bir hafta sonu geçirmek fırsatını bulabilmektedirler. Derin ve lâcivert suları çevreleyen çam ormanları doğanın en güzel görünümünü oluşturmaktadır. Burdur gölü ise su sporlarını sevenler için bulunmaz bir göl niteliği taşımaktadır.

Burdur'un turizme açık en önemli doğa harikalarından biri de dünyanın ikinci büyük mağarası olma özelliğini taşıyan İnsuyu Mağarası'dır. Burdur - Antalya asfaltı üzerinde bulunan İnsuyu Mağarası, Türkiye'nin turizme açtığı ilk mağaralardan olup, 597 metre uzunluğundadır. Mağara içinde muhtelif yönlere açılan dokuz göl mevcuttur. Sarkıt ve dikitleri ve şifalı suları ile İnsuyu Mağarası görülmeye değer ve hafızalardan silinmesi mümkün olmayan bir doğa harikasıdır.

1980 nüfus sayımı sonuçlarına göre Burdur ili sınırları içinde 235.009 kişi yaşamaktadır. Köy ve şehirlerde yaşayanların yüzde 78.8'i tarımla uğraşmaktadır.

Sosyal yönden Burdur tamamen Ege ve Akdeniz, Orta Anadolu bölgelerinin tesiri altındadır. Burdur halkı milletimizin ortak hasletlerini aynen muhafaza etmektedir. Vatanını çok seven, biribirine bağlı, anlayışlı ve uyanıktır. Geleneklerine bağlı olmakla beraber, yaşama seviyesinin yükselmesi hususunda ileri fikirlidir.

Burdur ili ekonomik hayatının temelini tarım oluşturmaktadır. Burdur'da kurulmuş olan endüstriyel şirketlerde bu nedenle tarıma dayalı olarak kurulmuştur. Burdur'da dört un ve makarna, yedi patos ve diğer tarım âletleri, bir traktör, bir süt ürünleri, bir şeker, iki yem, bir gülyağı, bir yağ fabrikası ve bir adet et kombinası bulunmaktadır.

İlimiz tarımsal ürünlerinin büyük bir çoğunluğuna dışsatım potansiyeli, taşınaktadır. Başta elma olmak üzere kuru soğan, bal, kavun, nohut, mercimek, anason, patates, kurufasulye sayılabilir.

Burdur gülyağı üretimi ve pazarlaması konusunda da oldukça ileri durumdadır. Üretilen gülyağı başta Fransa olmak üzere Arap ülkelerine satılmaktadır.

Halıcılık ise ilimizde oldukça yaygındır. Konutların yüzde 70'inde halı dokumacılığı yapılmaktadır. Evlerde küçük tezgâhlarda dokunan halıların yanında, büyük kooperatif ve şirketler halinde üretim yapan Burdur halkı bu konuda oldukça ilerleme kaydetmiş ve dokuduğu halılar iç ve dış pazarlarda aranan değerler halini almıştır.

Bütün bu yönleri ile Burdur kalkınma hamlesi içinde olan bir ilimizdir. Tarımsal kalkınmanın yanında, sanayileşmeye de gereken önem verilmekte ve bu konuda çalışmalar yapılmaktadır. Kısa süre içinde amaçlanan hedefe varılabileceği ve Burdur için arzu edilen geleceğin sağlanacağı ümidini taşıyoruz ve geleceğe umutla bakıyoruz.

BURDUR BELEDİYE BAŞKANI: ÖZDEMİR BAHAR

«SANAYİ ATILIMLARINI GERÇEKLEŞTİRMELİYİZ»

BELDEMİZDE yaşayan halkımızın genel yapısı iyimser, kanunlara saygılı, örf ve âdet ile ananelerine bağlı, kendileri için yapılan her türlü hizmeti yakından takip ederek sahip çıkan ve çalışmalara yardımcı olmak isteyen kişilerdir.

Burdur Belediye teşkilâtı 1822 yılında kurulmuştur. 1971 depreminden sonra şehir yeni baştan imar edilmiştir. Gelişen büyüyen şehrimizin çağdaş kentler düzeyine çıkması için yöneticisi ile çalışanı ile Burdur'a hizmet götürmekten dolayı mutluyum.

Burdur ilinde ekonomik hayatın temelini tarım teşkil eder. Bunu takiben tarıma dayalı sanayi ve tarımda istihsal edilen malların satışı ile tarım hayatının ihtiyacı olan girdilerin satışına dayanan ticaret, bu ticaretin yanı sıra ulaşım, ulaşımdan sonra el sanatları ve turizm, şehrin ekonomik hayatına tesir eden faktörlerdendir.

Burdur'un gelişmesi için tarımın yanı sıra sanayi atılımını gerçekleştirmek zorunda olduğumuzu biliyoruz. Bu amaçla Burdur-Ankara karayolunun 8. kilometresinde kurulmasına karar verilen organize sanayi bölgesine ait planlar Sanayi Bakanlığı'nca tasdik edilmiş, arazinin kamulaştırılma işlemlerine devam edilmektedir. Organize sanayi sitesi gerçekleştirildiği takdirde büyük bir iş potansiyeli doğacak ve Burdur'un gelişmesinde önemli rol oynayacaktır.

Belediyemiz, Burdur'un izlediği hızlı gelişmenin gerisinde kalmamak için şehre 18 kilometre uzaklıktaki Çin Ovası mevkiinde İçme Suyu İshale Hattı Projesini gerçekleştirerek, 2000 senesine kadar su problemini 1983 sonunda bitirilmesi planlanmıştır. Bugün projenin yarısı tamamlanmış ve geri kalan bölümünün de en kısa sürede hizmete sunulması için çalışmalar hızla sürdürülmektedir.

Şehir kanalizasyonu eski şebeke de yetersizdir. Şehrin yüzde 60'ına hitap eden şebeke şenir içinden geçen Kurna çayına ve buradan da Burdur gölüne aktarılmaktadır. Evlerden gelen sular ve kanalizasyon sanayi tesislerinin katı artıkları, çöpler, tarım koruma ve zirai gübreler ve yağmur sularının getirdiği artıklarla kirlenmeler sonucu 70 metre derinlikteki Burdur gölünün 35 metrelik taban seviyesini tamaman kirletmiş ve canlıları yok etmiştir. 1978 yılında hazırlanan ve İller Bankası'nca tasdik edilen kanalizasyon projemiz, yapımı için henüz programa alınıp ihalesi gerçekleştirilmemiştir. Ümid ediyoruz ki gölümüz daha fazla kirlenmeden kanalizasyon ihalesinin bir an önce gerçekleşmesidir. Bu arada kendi imkanlarımızla mevcut şebekeye 1400 metrelik yeni ilâve yapılmıştır.

Şehre 8 kilometre uzaklıkta Belediye plajı kendi imkânlarımızla yeniden düzenlenmiş, voleybol, tenis, dinlenme tesisleri ile modern bir hale getirilmiştir. Plaj deniz kenarı iller için örnek alınan mimari özellik arzetmektedir.

Şehrimizin daha düzenli daha tertipli ve temiz olacağı inancını yeniler Burdur lu hemşehrilerimizin de çalışmalarımıza içtenlikle emin olarak katılmalarını bekler saygılar sunarım.

Sağlık Hizmetleri

İlde toplam 390 yataklı yedi kamu hastanesi ile bir de yedi yataklı özel hastane bulunmaktadır. Merkezdeki Devlet Hastanesi 300 yataklıdır. Diğerleri Tefenni, Bucak, Ağlasun, Gölhisar, Yeşilova ve Çavdır'da faaliyet göstermektedir. Hastane yatağı başına 592 kişi düşmektedir. Hekim sayısı ise 93'tür. 2527 kişiye bir doktor düşmektedir. 15 diş hekimi, 125 diplomalı hemşire, 138 ebe, 50 eczacı ve 101 teknisyen, sağlık hizmeti yapmaktadır.

Sosyalizasyon kapsamına henüz girmeyen Burdur'da koruyucu sağlık hizmetlerini İl Sağlık Müdürlüğü düzenlemektedir. Sağlık sorunları açısından dikkati çeken en önemli husus, kalp hastalıklarında bu nedenle ortaya çıkan ölüm olaylarında görülen fazlalıktır. Bu hastalıkların neden olduğu ölümlerin oranı, Türkiye ortalamasının iki mislidir.

Nüfus

Burdur'un toplam nüfusu 1980 sayımı sonuçlarına göre 235.009'dur. Kadın ve erkek nüfus sayısındaki denge şaşılacak kadar dengelidir: 117.430 erkek, 117.579 kadın.

Nüfusun 85 bini şehir ve kasaba merkezlerinde, 150 bini de köylerde yaşamaktadır. Düşük doğurganlık düzeyi nedeni ile nüfus yavaş bir tempo ile artmaktadır. Öte yandan, faal nüfustaki artış oranı, toplam nüfus büyüme hızının da altında kalmıştır. Bu payı ifade eden "genel katılma oranı" 1955'te binde 535 iken, 1975'te binde 465'e düşmüştür. Faal nüfusun yüzde 76'sı tarım kesiminde çalışır. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 64'tür. Nüfus artışı dolayısıyle toprak/insan oranındaki düşme ve tarımdaki makineleşme, kırsal kesimdeki genç nüfusun kasabalara, büyük illere ve yurt dışına göçe yöneltmiştir. Buna karşılık ekonomik düzeyi daha düşük olan yakın illerden Burdur'a gelenler de, ildeki yabancıların sayılarının artmasına neden olmuştur.

EĞİTİM

Burdur ilinde okur-yazarlık oranı daima Türkiye ortalamasının üzerinde olmuştur. D.P.T.'nin 1975 yılında yaptığı bir istatistiğe göre Burdur, eğitim alanında gelişmişlik, nüfus başına düşen öğretmen sayısı ve ortaokullardaki durum bakımından yurtta 14. sırayı almıştır. 1981 yılında açılan okuma-yazma kurslarının da ilgi görmesi ile bu ilimizde okur-yazar oranının yüzde 75'i bulduğu tahmin edilmektedir.

İlköğretim konusunda da sorunlarını büyük ölçüde çözmüş illerimizden biri olan Burdur'da 1980 yılında 255 ilkokul bulunmaktaydı. Bunların 230'u kırsal kesimde faaliyette bulunmaktadır. 29.000 olan ilkokul öğrencisi sayısı, devamlı gelişme kaydetmektedir.

Halen faaliyette bulunan 45 ortaokulda toplam 6.077 öğrenci bulunmaktadır.

Yüksek öğretim kuruluşu olarak da, mevcut eğitim enstitüsü ile Meslek Yüksek Okulu'na verilecek yeni kimliklerin tesbit çalışmaları yapılmaktadır.

Protokol

Vali— **Ali İhsan Utku**
58. Eğitim Tugay
Komutanı— **Tuğgeneral Mustafa Öztopçu**
Belediye Başkanı— **Özdemir Bahar**
Cumhuriyet Savcısı— **Erol Öcal**
Ağır Ceza Mahkemesi
Başkanı— **Hasan Uz**
Emniyet Müdürü— **Nail Bozkurt**
İl Jandarma Alay
Komutanı— **Kd. Binbaşı Halim Şenendir**
Defterdar— **Vedat Kurtsatan**
Millî Eğitim Müdürü— **Erdal Yardımcı**

Vergi Rekortmenleri

Osman Kurt	9.237.650
Mehmet Kurt	7.423.219
Hasan Kurt	7.313.208
Hasan Mudul	4.147.770
Hikmet Bulgur	3.625.845

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 975 metre kabul edilen Burdur'da yaz ayları çok kurak geçer. Baharlar yağışlıdır. Yaz ayları bile geceleri serindir. Gündüzle gece arasında genellikle 10-15 derece fark görülür. Yılın en az 130 günü hava tamamen açık ve güneşlidir. 60-70 gün tamamen kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan bütün günler parçalı bulutludur.

«Zeybek» Burdur oyunlarında da görülür

BURDUR'da özellikle kırsal kesimlerinde, düğünler, kınalar, ramazan eğlenceleri, mutfak hazırlıkları yüzyıllardır süregelen törenlerin bir uzantısı olarak görünürler.

Folklor zenginlikleri açısından Burdur'da Aziziye'nin önemli bir yeri vardır. Selçuklu dönemlerinden beri yerleşim yeri olarak bilinen Aziziye'nin atalarını "Sarıkeçili" Türkmen aşiretleri teşkil etmektedir. Aziziye'nin yanı sıra Burdur'un diğer köylerinde Yörük geleneklerinin yaşatıldığı görülmektedir.

Burdur yöresi halk oyunu denince ilk akla hemen Batı Anadolu'ya egemen olan "Zeybek" oyunları gelmektedir. Ancak Burdur yöresinde oynanan zeybek oyunlarının daha kıvrak ve özel figürlerle süslenmiş oluşu onu diğer zeybek türünden ayırmaktadır.

HALK OYUNLARI

Burdur'da oynanan oyunları üç bölümde toplamak mümkündür.

a) Ağır zeybek
b) Teke zeybeği
c) Teke zortlatması

Ağır zeybek türündeki oyunlara "Tekelioğlu Zeybeği"de denilmektedir. Kaynağını Tekelioğlu Destanı'ndan almaktadır.

"Tekelioğlu" adlı bir yiğit, Burdur Beylerinden birinin güzel kızına gönül verir. Kızı istetir.

"- Biz başıbozuk zeybek takımına kız vermeyiz. Gitsin kısmetini başka yerde arasın" diye cevap alır.

Buna Tekelioğlu fena halde öfkelenir. Beyin kızı kendisini sevmektedir. Bu umutsuz aşk sürüp giderken bir haber ulaşır. Bey kızını komşu beylerden birinin oğluna vermiş, düğün derneğini yapılmaktadır. Tekelioğlu bu haberi duyunca adeta can evinden vurulur. Düğün alayının geçeceği yere pusu kurar ve kızı kaçırır. Ancak Burdur Gölü çivarında Tekelioğlu'nu Beyin adamları sıkıştırır. Tekelioğlu umutsuzdur. Önü göl, arkasında ise Beyin adamları vardır. Arkasında atın sırtında oturan kıza seslenir:

"-Kurtuluş umudu yok. İn aşağıya kurtar canını."

Kız cevap verir:

"- Tanrı bana bir can verdi. Onu sana adadım. Beni senden ölüm ayırır."

Çaresiz kalan Tekelioğlu atını göle sürer. Az sonra göl çeker onları bağrına ve bir telli duvak görülür suların üzerinde...

Olay yıllarca unutulmaz. Yürek yakan bir oyun havası olarak kalır.

Teke Zeybeği türündeki oyunlara "Karinom" oyunu örnek olarak gösterilebilinir:

"Karinom" sözcüğü sevgili anlamında kullanılmaktadır. Bu oyunda tema aşktır. "Karino veya Karin" adlı bir kadın çevre düğünlerinde gençlerin içini hoplatan oyunlarla dikkati çekmiştir. Türkü bu kadının güzelliği ve onun oyunları üzerine yakılmıştır.

Teke Zortlatması fıkır fıkır, insanı hoplatan, coşturan bir müziğe sahiptir. Çevrede bu oyunu çoğunlukla herkes oynar. Bir tekenin zıplaması gibi, dönerek, çökerek, zıplayarak oynanır...

YEREL KELİMELER

Böyet: Havuz
Çağ: Çubuk
Elfe: Ücret
Genger: Sakız
Görlük: Testi
Kesir: Havuç
Mahlıç: Pamuk
Ülübüşük: Şaşkın
İvi: Acele
Hıra: Zayıf
Nem ben: Ne bileyim ben.

ATASÖZLERİ:

—Aş taşınca kepçeye paha olmaz.
—Anasına yakın kızdan, ormana yakın domuzdan kork.
—Çok eli, burçak tarlasında gör.

HALK MÜZİĞİ

Sipsi; yörenin özellik taşıyan bir sazıdır. İnce ufak kamıştan yapılır. Bir kalemi andırır. Sipsi tek olarak çalındığı gibi, iki sipsi birbirine bağlanmak süretiyle de çalınabilir. Ancak, bunlardan biri "Dem" tutar, diğeri ise melodiye uyarlar. Yörede oyunlara, açık yerlerde davul-zurna, kapalı yerlerde bağlama ve sipsi eşlik etmektedir.

Sipsinin kartal kanadı kemiğinden de yapıldığı bilinmektedir. Bu sipsi özel bir şekilde yapılmaktadır. Büyük bir kartalın kanadından ana kemik çıkarılıp, 40 gün kül içinde, 15 gün de tuz içinde bekletilir. Sonra temizlenerek çalmak isteyenin parmak ölçülerine uygun bir biçimde özel bıçaklarla delinerek hazırlanmaktadır.

BİR TÜRKÜ:

Burdur yöresinde "Teke Zortlatması" türündeki oyunlardan çalınıp söylenen şöyle bir türkü vardır:

Ispanaktan er çıkar gerdane
(aman gerdane aman)
Zülüflerin tel tel etmiş dökülmüş gerdane
Ben sana gelme dedim
Akşama kalma dedim
Koca kapı dururken
Bacadan inme dedim.
Iraftaki siniler
İnim inim iniler (aman iniler aman)
Gurbetteki yarimin
Kulakları çiniler

Portakalım çiçeğimYol verin ki geçeyim (Aman geçeyim aman)
Yarim bana darılmış
Ağalar sütmü içeyim (Yandım içeyim).

Yörenin bir başka oyunu da "Serenler"dir. Yere bir çift diz vuruş ve oturuş oyunun en belirgin özelliklerindendir. Burdur'un en tipik oyunudur denilebilinir.

Afşar Zeybeği, Alyazma Zeybeği, Çiftlik Zeybeği, Kesinti Zeybeği, yörenin diğer sevilen oyunlarındandır.

GİYSİLER:

Kadın: Başta, fes, yazma, gövdede, delme yelek, üç etek, şak kuşak, şalvar ve yemeni giymektedir.

Erkekler: Başa "Fes" ve "Poçu" giyerler. Fes püsküllü bulunmayan normal bir festir. Poçu, Siyah ipekten yapılmıştır. Kare şeklinde kuşak büyüklüğündedir. Kenarlarında çok ince altın renkli şeritler bulunur. İki kenarı püsküllüdür. Fesin kenarına sağ kulak üzerinden bağlanır. Bir kol uzunluğundaki kısmı sağ ön tarafa bağlanır.

Gövdede, yelek "Gömlek" yakasız, önü kapalı ve uzun kolludur. Cepken "Kape" kuşağın üst hizasına gelecek şekilde giyilir. Önü düğmesiz, açık lâcivert renktedir. Arkasında, önünde ve kollarında yörük kızlarınca işlenmiş altın sarısı işlemeler bulunur. Motifler genellikle lâle ve çam kozalaklarından oluşur. Kuşak, özel desenli ve keçi kılından bağları bulunan bir giysidir. Kolan: iki parmak eninde, birkaç metre uzunluğunda özel olarak motifli bir şekilde işlenmiştir. Hayvan yiyecekleri, odun gibi şeylerin sırtta taşınması için erkekler yanlarında bulundurur. Çağşır, siyah keçi kılından dokunup elde dikilen bir giysidir. Ayaktaki çoraplar beyaz yündür. Kemik ve ağaç şişlerle örülür. Ayaklarda çarıklar vardır.

İNANÇLAR:

— Akşam ezanından sonra kara dipli kazan ve tencere verilip alınmamalıdır.
—Ocakta boşu boşuna su kaynatılmamalıdır.
— Tırnak uzatmak günahtır.
—Evde çatlak eşya bulundurulmamalıdır.

MANİLER:

Keten gömlek filfili
Sizden öğrendik dili
Bu dil buranın değil
Şu Burdur'un bülbülü.

Altın tabakta reçel
yarim burdan çok geçer
Dilim söylemez ama
Kalbimden neler geçer

BİR EFSANE

İlk Uç beyleri Anadolu'ya yerleşirken, yaşlı ve kör olan Türk beyi Burdur kentinin bulunduğu yere geldiğinde beraberindeki oğluna;

"- Güzel kokular alıyorum. Verimli bir yere benziyor burası. Burada dur ve şu kenti şuraya kur" der. Bu buyruk üzerine Türkler Burdur'a konaklar ve yerleşir. Kentin adı "Burada dur" şeklinde değişime uğrar ve "Burdur" olur...

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

BURDUR, Türkler tarafından kurulmuş bir kenttir. Çevresinin tarihi ise Hititler'e kadar uzanır. Hititler'den sonra Frikyalılar ve Lidyalıların bu topraklarda egemen oldukları görülür. Persler buraları Lidyalılardan aldılar. Perslerin egemenliğine de Büyük İskender son vererek bu yöreyi Makedonya İmparatorluğu sınırları içine kattı. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Selevkos'ların eline geçti. Kısa bir süre sonra da Roma İmparatorluğu bu topraklara sahip oldu. Roma İmparatorluğu'nun parçalanışından sonra buraları da Anadolu'nun pek büyük bir kısmı gibi Bizans'ın malı oldu. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türklerin Anadolu fütuhatı sırasında Burdur ve çevresi de Selçuklular tarafından fethedildi. Haçlı seferleri sırasında bir ara Bizanslılar buraları Türklerden aldılarsa da XIII. yüzyılın başlarında Türkler, Bizansları buradan atıp yine yöreye egemen oldular. Burdur ve çevresinin Türklerin eline geçmesi, 1280'li yıllarda Eğridir'de Hamidoğulları Beyliği'nin kurulmasıyla mümkün oldu. Burdur kenti de bu sıralarda kuruldu ve tamamen bir Türk şehri olarak ortaya çıktı. Bir ara İlhanlıların da egemen oldukları bu topraklar 1391 yılında Yıldırım Beyazıt tarafından Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı.

Burdur ve çevresi tarihi eserler bakımından hayli zenginlik arzeder. İl merkezinin en eski camii, XIV. yüzyıldan kalma ve Hamidoğulları zamanında Dündar Bey tarafından yaptırılan Ulu Cami'dir. Cami-i Kebîr diye de anılan bu caminin 1919 yılında ciddî bir tamir gördüğü bilinir. Bunun dışında Osmanlı yapıları olan Şeyh Sinan, Karasenir, Tepe, Seden, Divanbaba, Kayışoğlu, Manastır, Hecindede, Mustafahoca, Çakmaktaş, Selimoğlu, Gazi, Kazancı, Nur ve Hacıibrahim camileri Burdur'un ecdat yadigârı tarih zenginlikleri arasındadır.

BURDUR 2136 - 1951,
GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Nerelerde kalınır

HOTEL BURDUR
Gazi Cad. 37 Tlf: 2245
30 odalı, kalorifer,
lokanta.

ÇENDİK MOTEL
Göl kenarı Tlf: 1594
Lokanta, plaj.

DOĞAN OTELİ
Tlf: 2312-1963
24 oda, kalorifer.

HOTEL KANRICI
Hastane Cad. Tlf: 1234-1
911-1232
35 odalı, kalorifer.

AKIN PALAS OTELİ
Hastane Cad. Tlf: 1130
40 odalı, kalorifer,
lokanta.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Burdur'un tarım, orman ürünleri ve hayvancılık bakımından Türkiye ekonomisinde önemli bir yeri vardır.

Anason üretiminde önde geldiği gibi, gülcülük de çok ilerlemiştir.

Türk Ticaret Bankası Burdur ve Bucak şubeleri ile bankacılık hizmetlerini en iyi şekilde gerçekleştirmektedir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İLÇELERİNİ TANIYALIM

BUCAK

45.693 olan nüfusun 18.852'si ilçe merkezinde yaşar. Burdur'un güney doğusunda olan ilçeye, Kızılkaya ve Kocaaliler bucakları ile 36 köy bağlıdır. Topraklar tarıma elverişli ve verimlidir. Kestel Gölü'nün kurutulması ile ilçenin tarım alanları genişlemiştir. Pamuk, tütün ve meyve yetiştirilir. Dokuma tezgâhları, kereste ve kil keçisi, ilçenin gelir kaynakları arasında önemli rol oynar.

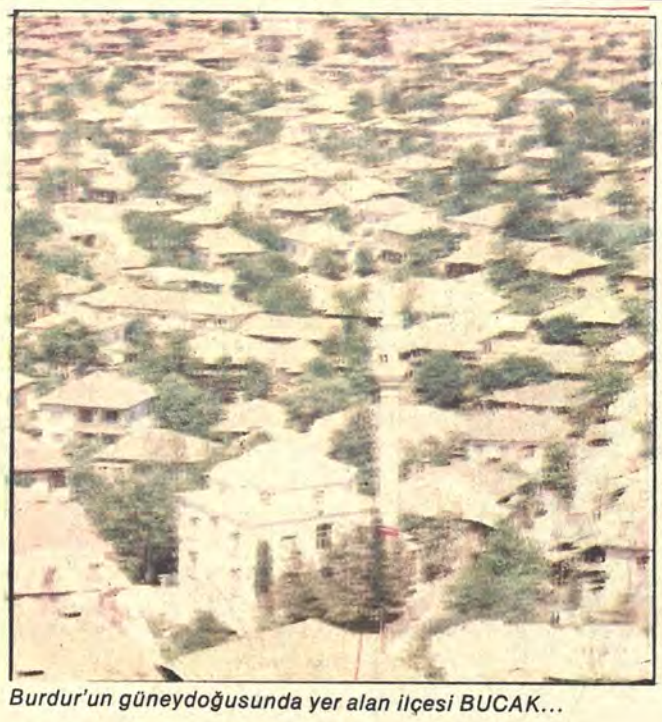

Burdur'un güneydoğusunda yer alan ilçesi BUCAK...

AĞLASUN

Burdur ilinin kuzey-doğusunda, Isparta sınırındadır. Ankara-Isparta karayolu, ilçe içinden geçer. Sulak ve yeşillik olan ilçede sebzecilik, gülcülük ve meyvecilik yapılır. 10.786 olarak saptanan nüfusun 4442'si ilçe merkezinde yaşar. İlçenin 8 köyü vardır.

TEFENNİ

İlin güney-batı kesimindedir. Nüfusu 20.830'dur. Nüfusun 4.377'si kasabada yaşar. Ekonomisi tarıma bağlıdır. Anason, keten, soğan, patates ve meyve yetiştirilir. Hayvancılık da ileri düzeydedir. Küçük sanayi gelişmiş olup, 5 km. doğuda krom madenleri işletmesi mevcuttur. El tezgâhlarında halı ve kilim dokunur.

YEŞİLOVA

Nüfusu 28.989'dur. İlin batı kesiminde yer alır. İlçe merkezinde 4.399 kişi yaşar. Sulak, yeşillik ve güzel manzaralı olan ilçe, bölgenin bir mesire yeridir. El sanatları, halı ve kilim dokumacılığı yaygındır. Ekonomi genellikle tarıma dayalıdır. Anason ve sebze yetiştirilir. Hayvancılık da önemli yer tutar.

GÖLHİSAR

İlin güney-batısındadır. İki bucağı ve 30 köyü vardır. Bunların 19'u ormanlık bölgededir. Buna bağlı olarak orman ürünleri ve marangozluk, ilçenin başlıca gelir kaynağıdır. Topraklar verimlidir. Hayvancılık ileri bir düzeydedir. 40.417 kişi olan nüfusun 8.282'si ilçe merkezinde yaşar.

Gezilecek yerler

Burdur Gölü.

İNSUYU

Suyunun şeker hastalığına iyi geldiği söylenen İnsuyu, Antalya yolu üzerinde Burdur'a 12 kilometre uzaklıktadır. Bütün dünyaya ün salmış bir tabiat harikasıdır. Büyüklük bakımından dünyada ikincidir. İçinde binlerce sarkıt ve dikitten ayrı olarak dokuz gölcük vardır. Göller arasında geçit bulunur. Yaz aylarında şeker hastaların mağara civarında çadırlar kurup iyileşebilmek için bol bol su içerler. İnsuyu mağarasının kendisine has suyu vücuttaki şeker miktarını düşürmektedir. Mağarada bulunan dokuz gölün en genişi 80 metredir. 597 metre uzunluğundaki mağarada kayıklarla dolaşılmaktadır.

AĞLASUN:

Burdur'a 31 kilometre uzaklıktaki Ağlasun'un Roma çağından kalma 12 bin kişilik tiyatrosu, kale ve lahitleri görülmeye değerdir.

HACILAR

Burdur'a 24 kilometre uzaklıkta, 7500-8000 yıllık bina kalıntıları, çeşitli seramikler ve heykelciklerin bulunduğu bir yerdir.

GÜLHİSAR

Burdur'a 110 kilometre uzaklıkta Cibrya harabeleriyle ünlüdür. 20 bin kişilik üç kademeli tiyatrosu, stadyumu, agrosi, anıt, tapınak ve yığınlar halindeki lahitleri hâlâ ayaktadır.

İBECİK-LÜBA

Gölhisar ilçesi yakınlarındadır. Tiyatro, stadyum, tapınak ve kaleleri ile bilinir. Belenni, Bereket, Karacaören, Akçaören, Akviran, Kestel, Yuva, Kızılkaya, Melli, Karaot ve Pırnas köylerinde Grek ve Roma şehir kalıntıları vardır.

GERÇİN İÇMECESİ

Burdur'un 14 kilometre kuzeydoğusunda Çerçin köyündedir. Aktığı yerlerde kırmızı bir çökelek bırakır. Mide ve böbrek hastalıklarına iyi gelir.

YARIKÖY KÜKÜRTLÜ SUYU

Burdur'a 23 kilometre uzaklıkta Yarıköy Soğanlı mevkiindedir. Kaşıntı ve cilt hastalıklarına iyi geldiği söylenir.

SUSAMLIK TEPE

Subaşı adı da verilen modern tesisleri bulunan bu mesire yerinde Şehir Gazinosu vardır. Burdur gölü buradan çok güzel görünür.

ERENARDİÇ

Burdur-Antalya asfaltı üzerindedir. İle uzaklığı 18 kilometre tutar. Çok soğuk ve içimi lezzetli bir suyu kaynar. Kamp yapılır.

SALDA KÖYÜ

Burdur'a 90 kilometre uzaklıkta Yeşilova ilçesindedir. Fevkâlade kumsalı, çam ormanları ve gazinoları ile bulunmaz bir kamp yeridir.

ÇENDİK PLAJI

Burdur gölü kıyısında muntazam tesisleriyle yaz aylarında ilin plaj ihtiyacını giderir. Gazinoları yaz-kış açıktır.

EKONOMİ

BURDUR ekonomisinde tarımın büyük bir ağırlığı vardır. 197- verilerine göre nüfusun yüzde 76'sı hayvancılık ve ormancılığı da kapsayan tarım kesiminde çalışmaktadır. Türkiye çapında bu oran yüzde 64'tür. Sanayi kesiminde ise faal nüfusun sadece yüzde 8.8'i faaliyet göstermektedir. Anason üretiminde Burdur, Türkiye'de birinci sırayı almaktadır. Gülcülük alanında ise Isparta'dan sonra ikinci durumdadır. Bağcılık ve sebzecilik de ileri düzeydedir. Şeker fabrikasının kurulmasından sonra pancar üretimi de artmıştır. İl alanının yüzde 34 gibi büyük bir bölümü ormanlarla kaplıdır.

En önemli sanayi ürünleri şeker, gülyağı, halı, ağaç ürünleri ve traktördür. 1973 yılından itibaren bu ilde yatırımcılara çeşitli teşvikler sağlanması dolayısıyla bu ilimizde sanayi kuruluşlarının sayısı gittikçe artmaktadır. Et kombinası ve, süt fabrikası da hayvancılığın gelişmesinde rol oynamaktadır.

Özel sektörün en önemli kuruluşu Traktör ve Önyükleyici Fabrikası'dır. Küçük sanayi de gelişmiş durumdadır. Sayısı 1.070'i bulan küçük sanayi işletmelerinin metal, dokuma, gıda, orman ürünleri ve kimya dalında faaliyet gösterdikleri göze çarpmaktadır. Metal işleme, makine imalat sanayiinde çalışan kuruluşları biraraya toplamak amacı ile geniş bir alanda altyapı tesislerinin düzenlenmesine Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın öncülüğünde başlanmış bulunmaktadır.

HALICILIK

BURDUR'da halıcılık, tüm bireylerin baba mesleği olarak öğrenip bugünlere taşıdıkları, bütçelerine ek gelir sağladıkları bir uğraştır. Bugün, kent merkezi ve köyler dahil konutların yüzde 70'inde halıcılık yapılmaktadır.

Yılda yaklaşık dört bin halının üretildiği Burdur'da özellikle bazı köylerde erkekler de halı tezgâhlarının başında çalışmaktadır. Daha çok Isparta stili kaba halının üretildiği Burdur'da, halıcılıkla ilgili iki kooperatif ve bir anonim şirket pazarlama konularında faaliyet göstermektedir.

Burdur'da halıcılığın gelişimine büyük katkıları olacak bir tesis, "Halı Yıkama, Kırpma ve Apre Tesisleri A.Ş", kooperatifler, belediye ve özel idarenin katılımı ile hazırlık aşamasındadır. Burdurlular bu tesisin hizmete sunulması ile halıcılıkta büyük bir aşama yapacaklarına inanıyorlar.

BÜĞDÜZ HALI SANAYİİ A.Ş

1971 yılında büyük depremle ortadan kalkan Büğdüz köyü, yeri değiştirilerek yeniden inşa edildi. Depremin açtığı yaraları biran önce sarabilmek için, köyde halıcılığın geliştirilmesi için çaba gösterilmeye başlandı. Bu çalışmaların sonucunda 1974 yılında 104 tezgâhlı bir atölyesi olan Büğdüz Halı Sanayii A.Ş kuruldu. Bugün yılda 800 metrekare halı üreten şirket hisselerinin yüzde 24'ü çalışanlarına ait bulunuyor.

SPOR

Minder ve yağlı güreş gelişen spor dalları arasındadır

BURDUR'da sporun tarihi oldukça eskidir. Ancak bu köylerde, düğünlerde ve panayırlarda yapılan yağlı güreşlerle cirit ve kalkan oyunlarına dayanan pek ilkel bir faaliyet olmaktan öteye gidememiştir.

1919 yılında Burdur'da bir sportif örgütlenme yoluna gidilmek istenmişse de bundan bir sonuç alınamamıştır. 1923 yılında Cumhuriyet'in ilânından sonra Topçu Üstteğmen Sait Bey'in öncülüğünde bir kulüp kurmak üzere girişimde bulunulmuş, bunun sonucu olarak da **"Yıldırımspor"** adını taşıyan ilk spor kulübü ortaya çıkmıştır. 1923 yılında faaliyetine başlayan Yıldırımspor Kulübü futbol, güreş ve voleybol dallarında çalışmalara başlamıştır. Yıldırımspor'u Üstteğmen Sait, Nuri Ermiş, Hasan Hüseyin Koç, Niyazi Diker, Bilal Bilgin, Remzi Hamamcı, Mehmet Erkazancı, Şükrü Güçlü olmuşlardır.

Bu kulüp kendi mütevazi bünyesi içinden çıkardığı futbol, voleybol ve güreş takımlarıyla pek olumlu bir faaliyet göstermiş; çevre illerde yaptığı maçlarla büyük ilgi toplamıştır. Bunu 1929 yılında Bozkurt Kulübü'nün kurulması izlemiştir.

1938 yılında Beden Terbiyesi Kanunu çıkınca Burdur'da spor alanındaki faaliyet artmıştır. O zamanın Burdur Valisi Abdülhalit Savaş ve Beden Eğitimi Öğretmeni Nuri Ermiş, Burdur Beden Terbiyesi Bölge Teşkilâtı'nı oluşturmuşlardır. Bundan sonra Burdur'da birçok dallarda olumlu bir spor faaliyetinin başladığı görülmüştür. Atıcılık, futbol, voleybol ve yüzme dallarında başlayan bu faaliyet kısa bir zaman sonra diğer spor dallarına da atlamıştır.

1943 yılında kurulan Güneşspor Kulübü üç yıllık faaliyetten sonra parçalanırken bu kulüpten ayrılan bir grup tarafından ilk Burdurspor Kulübü'nün kurulduğu görülmüştür. Bu kulüp uzunca bir süre amatör futbol dalında faaliyetini sürdürmüş, 1968 yılında Doğanspor ile birleşerek profesyonel futbol şubesi bulunan bugünkü Burdurspor Kulübü'nü ortaya çıkarmıştır. Burdurspor 1968 yılında kurulup faaliyete geçerken Türkiye III. Ligi'ne katılmış ve bundan sonra Burdur ilinde spora ve özellikle futbol maçlarına karşı olan ilgi bir kat daha artmıştır.

Yine bu ilimizden yetişen hatta uzun yıllar voleybol ajanı olarak da hizmet veren Sadık Deda Türkiye'nin en iyi futbol hakemlerinden biri olarak kendini göstermiş olup halen Türkiye Birinci Ligi maçlarını yönetmektedir.

Burdur bölgesi yağlı güreşte ünlü pehlivanlar çıkartmıştır. Bunlar arasında Satırlarlı, Mustafa, Hasanpaşalı Kimmet, Yaylaköylü Molla, Ahmet, Yeşilovalı Arif, Bozkarlı Musa, Kılçanlı Arif, Yaylaköylü Veli, Yaylaköylü Sadık Yıldıran kardeşler sayılabilir.

Minder güreşinde ise Burdur'un yetiştirdiği ünlü isimler arasında 48 kilo Şükrü Ediz'dir.

Atletizmde Burdur'un önde gelen sporcularını şöyle sıralayabiliriz: Ömer Yıldıran, Ömer Karakaya, Neriman Özekinci, Bahar Yılmaz, Hasan Altındal, Nevzat Coşkun, Hikmet Coşkun, Fatih Sualp.

Burdur'u Türkiye birincilikleri boks müsabakalarında 48 kiloda Kemal Anuk en iyi şekilde temsil eden sporcular arasında yer almış, Türkiye çapında derecelerin sahibi olmuştur.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Eyüp Erman.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Burdur.
Telefon numarası: 1356.
Memur sayısı: 30.
İşçi sayısı: 5
Lisanslı sporcu sayısı: 1516 erkek, 108 bayan.
Okullarda spor faaliyeti: 28 okulda spor çalışmaları yapılıyor.
Tesisleri: Burdur Gazi Atatürk Stadı 3.000 kişilik, Burdur futbol sahası, Burdur Spor Salonu 1.500 kişilik, basketbol ve voleybol sahası açık, atış poligonu.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, boks, güreş, hentbol, judo, taek won-do, futbol, masa tenisi, voleybol, yelken.

BURSA

16

Yüzölçümü: 11.043 Km2
Nüfusu: 1.161.553
İlçeler: Gemlik, İnegöl, İznik, Karacabey, Keles, Mudanya, Mustafakemalpaşa, Orhaneli, Orhangazi, Yenişehir.
Köy sayısı: 734
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 3.1
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 17.1
Okur- yazar oranı: % 71
Otomatik telefon kodu: 241.

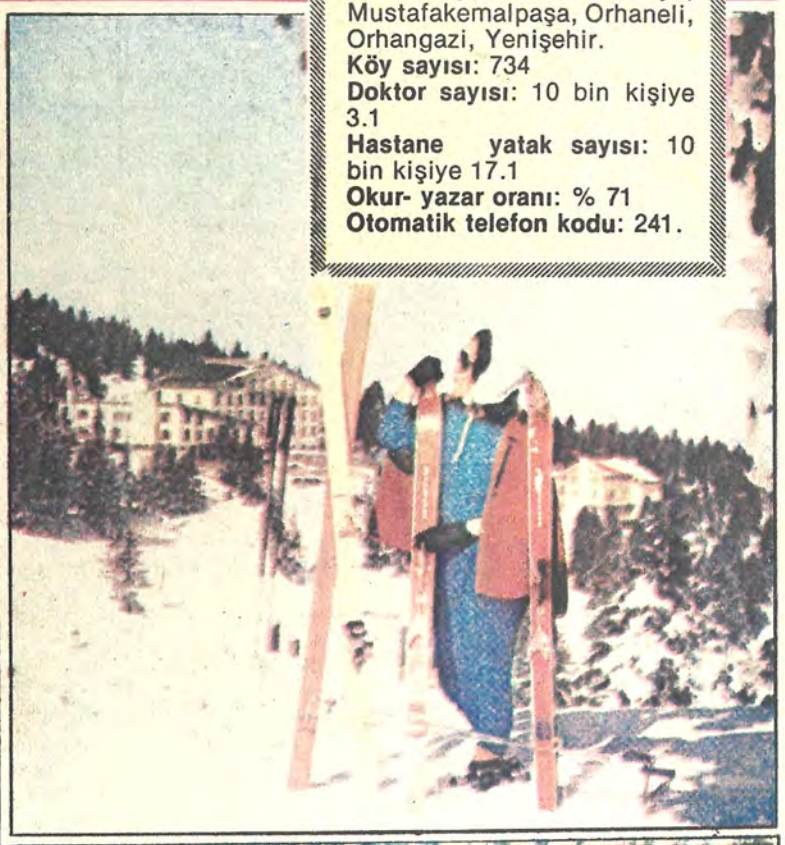

Tarih damgasını Bursa'ya çok derin basmıştır...

EROL DALLI

EVLİYA Çelebi Bursa çeşmelerine değindikten sonra sözünü şöyle tamamlar: "Velhasıl Bursa sudan ibarettir..."

Evet, Evliya Çelebi'nin dediği gibi Bursa o zamanlar "sudan ibaret" Şifalı kaplıcaları ile arkasını dağa dayamış yemyeşil ovası ile denize kadar uzanan şirin ve insana huzur veren bir kentmiş...

Turizm potansiyelinden en üst seviyede yararlanırken, sanayileşmenin yanında hızlı kentleşme Bursa'yı büyük illerimiz arasına soktu.

Otomotiv sanayiinin bütün ağırlığı ile Bursa'ya yerleşmesi, otomotiv yan sanayinin birer tesis haline gelişi, bu kente ayrı bir hava, ayrı bir canlılık ve hareket getirdi.

Turizm ve sanayi at başı giderken, tarım hiçbir zaman ihmal edilmemiş, meyvecilik, seracılığın yanında zorunlu olarak konserve fabrikalarının kuruluşu birbirini izlemiş, ipekçilikte bazı gerilemeler görülerek, dut ağaçlarının yerini meyvecilik alıvermişti.

★★

Bursa, buram, buram tarih kokar, Bursa, buram buram Türk kokar, Bursa her şeyi ile Türk'tür...

Ahmet Hamdi Tanpınar bakın Bursa için neler yazıyor:

"—Bu şehre tarih, damgasını o kadar derin ve kuvvetle basmıştır ki: O her yerde önünüze çıkar, kâh bir türbe, bir cami, bir han, bir mezar taşı, burada eski bir çınar, ötede bir çeşme olur ve geçmiş zamanı hayâl ettiren manzara ve isimle, üstünde sallanan ve bütün çizgilerine bir hasret sindiren geçmiş zamanlardan kalma aydınlığıyla sizi yakalar. Sohbetinize ve işinizin arasına girer, hülyalarınıza istikamet verir."

Adı nereden geliyor

Bugün Bursa adıyla andığımız güzeller güzeli kentin Bitinye Kralı II. Prusias tarafından kurulduğu ve bânisinin adıyla anıldığı bilinir. Bitinyalılar'dan sonra buraya gelen ve uygarlık kuran diğer kavimler bu kentin adını **"Brousse (Brus)"**a çevirdiler. Türkler bu kenti fethettikten sonra adını kendi dil fonetiğine uydurarak **"Bursa"** demeye başladılar.

Nasıl Gidilir

Bursa, özellikle karayolu bakımından zengin bir ilimizdir. İstanbul, İzmir ve Ankara yönlerinden sık aralıklarla işleyen otobüsler, bu turistik ilimize her gün binlerce yolcu taşır. Ayrıca Yalova, Gemlik ve Mudanya'ya yapılan Denizcilik Bankası vapur seferleri Bursa ile bağlantılıdır. Özel sektöre ait süratli deniz otobüsleri de Mudanya hattında işlemektedir. Bir süre öncesine kadar THY ve özel kuruluşlar tarafından düzenlenen uçak seferleri ise kaldırılmıştır.

Bursa, Mudanya arasındaki dekavil hattının şimdi sadece izleri kalmış, giderken inip, meyve bahçelerinden elma koparır , en arka vagona binenler şimdi köşelerine çekilmiş hatıralarını anlatıyorlar.

Bursa'nın İskender kebabı, İnegöl'ün köftesini, Gemlik'in balığını yemeden yöreden ayrılınmaz. Suyunu içtinizse, bir ayağınız Bursa'dan eksik olmaz, onun içindir ki, Bursa turizmi çok hızlı bir gelişme göstermiş ve göstermektedir...

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %92.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	97.532	41.1
DP	138.445	58.4

1954
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %86.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	76.363	30.5
CMP	15.724	6.3
DP	158.361	63.2
Bağımsızlar	1.336	0.0

1957
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %80.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	78.061	29.0
CMP	14.305	5.3
DP	156.590	58.1
HP	20.236	7.5
Bağımsızlar	194	0.0

1961
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %85

Partiler	Aldığı oy	%
AP	188.362	63.1
CHP	87.410	29.3
CKMP	16.792	5.6
YTP	6.114	2.0

1965
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %74.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	189.515	68.6
CHP	63.891	23.1
CKMP	5.014	1.8
MP	8.589	3.1
TİP	6.019	2.2
YTP	2.525	0.9
Bağımsızlar	833	0.3

1969
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %65.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	163.706	64.3
CHP	63.515	25.0
CGP	8.986	3.5
MP	3.488	1.4
MHP	7.261	2.9
TİP	5.382	2.1
YTP	1.334	0.5
Bağımsızlar	852	0.3

1973
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %66.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	152.367	50.7
CHP	84.257	28.0
CGP	6.517	2.2
DP	23.078	7.7
MP	1.608	0.5
MHP	4.093	1.4
MSP	28.395	9.4
Bağımsızlar	378	0.1

1977
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %74.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	223.157	51.8
CHP	158.364	36.7
CGP	5.740	1.3
DP	6.560	1.5
MHP	12.660	2.9
MSP	23.640	5.9
TİP	1.109	0.3
Bağımsızlar	188	0.0

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
Yıl: 1961

Kabul	Red
% 47	%53

Yıl: 1982

Kabul	Red
%92.9	%7.1

BURSA VALİSİ: ZEKAİ GÜMÜŞDİŞ

«BURSA'DA HER KARIŞ TOPRAK DEĞERLENDİRİLMELİDİR»

BURSA şehri tabiî güzelliklerin tümünü sinesinde toplayan, son derece mükemmel bir iklime ve verimli topraklara sahip, her köşesinde tarihin derinliklerinden gelen bir sesin yükseldiği, geçmişi bin yıllar öncesine kadar giden bir beldedir.

Ondördüncü asrın başlarında kurulan yepyeni bir devletin, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir asra yakın başkentliğini yapmış bu güzel kent, ender rastlanacak bir gelişme içinde de çehresini değiştirmek bir yana Türklüğün, Türk tarihinin unutulmaz izlerini daima taşımıştır.

Bursa'ya gelen bir yabancı, bu güzel şehrin her köşesinde bir eserin yükseldiğini, nefes nefes bir tarihin seslendiğini, muhteşemı bir geçmişin üzerinde gezindiğini, iliklerine kadar içine sinen, tatlı birürperti ile asırlar öncesine sürüklendiğini hisseder.

Muhteşem bir abide olarak yükselen bu güzel şehir, eşsiz bir tarihi kâh bir türbe, kâh bir mescit, bazen bir mezar taşı olarak bizlere yansıtır. Uludağ eteklerindeki bir ulu çınar, yanık bir yolcuya susuzluğunu giderecek eski yapı bir çeşme,

çoğu zaman tüm toplumu ile birlikte nefes alan bir sokak, atalarımızın hatıralarını, hâlâ bütün varlığı ile devam ettiren müzeler, evler, köşkler olarak karşımıza çıkar.

Bir tarihtir yeşil Bursa. Kalesinden ovasına, yamaçlarından ilçelerine kadar yansıtır eşsiz tarihimizi. Huzur ve sükûn içinde seyreder atalarımız yattıkları yerlerden yemyeşil Bursa Ovası'nı.

Bu eşsiz kent, gelişmeye de çok müsaittir. Komşu illerle, uzak yakın her kentle ve denizler ötesi beldelerle yakın ilişkileri vardır Bursa'nın.

Gelen vatandaşa, müteşebbis her işadamına, toprağı seven yurttaşıma, tarihi seven insanıma, ihtiyacı olan her kimseye kucağını açmış bağrına basmıştır.

Taşıdığı tüm vasıflar ona koşanı, onu isteyeni, arzulayanı çok arttırmıştır.

Nüfusu 1935'lerde 70.000'i aşmıştır. 1970'lerde 270.000'i bulmuş, 1975'lerde bu rakam 350.000'e yaklaşmıştır. Gelişen ulaşım yolları, yukarıda tanımlamaya çalıştığımız imkânlar Bursa'mızı yurdun dört bucağından gelen vatandaşlarımızın yerleşme merkezi yapmıştır. Şimdi nüfus 650.000'dir. Bu durum, şehri birden bire süratle ovaya inmeye zorlamış, bir yerleşme, bir mesken sorunu yaratmıştır.

Tarih kokan, her köşesi yeşilden nasibini alan, maziden bir yaşantıyı taşıyan Bursa büyük bir sanayiye yönelmiş, her karış toprağı, bereket dolu ovası, kısa bir anda bacaların tüttüğü, meskenlerin yükseldiği, doluşturulduğu bir taş yığını haline gelmiştir.

Bir zamanların meyvesi, sebzesi, çeşitli ürünleri ile ünlü ve haklı bir isme sahip bu topraklar artık o niteliklerini süratle kaybetme yoluna itilmiştir.

BURSA BELEDİYE BAŞKANI: EKREM BARIŞIK

Ne mutlu cennet Bursa'da yaşayana

BURSA'MIZ yeşilliği, kaplıcaları, dağ turizmi, ipeği ve gelişen sanayinin yanında tarihî ve kültürel değerleri ile yurdumuzun şirin bir şehridir. Bu niteliklerinden dolayı şehrimiz her mevsim yerli ve yabancı turistlerin uğrak yeri olduğu gibi, kırsal alanlardan şehirlere olan göçten dolayı da gereğinden fazla nasibini almaktadır.

Hızlı nüfus artışı ve şehirleşme belediyemize büyük sorunlar ve yükümlülükler getirmiştir. Bu sorunları bütçemiz imkânları içinde çözmeye çalışmaktayız.

İmar planı içinde bulunan imar yollarının tamamı altyapılarıyla birlikte teşekkül etmiştir.

İmar planı dışında kalan fakat belediye hudutları içinde hızlı nüfus patlaması sonucu gelişen yolların %80'ininde altyapı hizmetleri tamamlanmış, geri kalan %20 kısmının gelişme hızı sabit kalırsa altyapı hizmetleri 1983 yılı

programına alınarak çözümlenmiş olacaktır.

Hızlı nüfus ve trafik yoğunluğundaki artışlar nedeniyle mevcut cadde ve sokakların genişletilmesi yanında, yeni caddeler açılmakta trafiğe rahatlık getirecek çalışmalar yapılmaktadır. Toplu taşımacılığın yoğun olduğu tüm cadde ve sokaklarımız asfaltlanmış durumdadır.

Her yıl 7-31 Temmuz tarihleri arasında açılmakta olan Bursa Millî Fuarı 400 bin metrekare alanı kapsamakta olup, gerek yerleşim ve gerek diğer özellikleri bakımından uluslararası fuar olma niteliğindedir.

Ayrıca Kültürpark dışında 150 bin metrekare alanı kapsayan 16 adet çocuk bahçesi ve dinlenme parkı mevcut olup, önümüzdeki yıl 13 adet daha parkın yapılıp hizmete sunulması planlanmıştır.

Şehrimizin içme ve kullanma su ihtiyacı dağdaki doğal kaynaklardan ve ovadaki kuyulardan karşılanmaktadır.

Şehrimizin su sorunu halen inşaası devam eden Doğancı Barajı ve isale hattının tamamlanması ile 1985 yılında çözümlenmiş olacaktır.

Sonuç olarak, genel yapısı ile Bursa şehri her yönüyle şifa dağıtan huzur veren bir cennet şehridir. Ne mutlu bu beldede oturanlara.

Nerelerde kalınır

ÇELİK PALAS
Çekirge Cad. Tlf: 19 600
Banyolu 134 oda, kalorifer, asansör, lokanta, gece kulübü, sıcak havuz.

AKDOĞAN OTELİ
I. Murat Cad. Tlf: 24 755-6-7
Banyolu 100 oda, kalorifer, asansör, lokanta, gece kulübü.

ACAR OTELİ
Çekirge Cad. Tlf: 20056-6-7-8
Banyolu 4'. oda, kalorifer, asansör, lokanta.

GÖNLÜ FERAH
I. Murat Cad. Tlf: 17 900
Duşlu 54 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

DİYAR OTELİ
Kültürpark karşısı Tlf: 19204-5
Banyolu 45 oda, kalorifer, asansör

KENT OTELİ
Atatürk Cad. Tlf: 18 700
Duşlu, banyolu 54 oda, kalorifer, asansör.

OTEL ARTIÇ
Atatürk Cad. Tlf: 19.500-1
Duşlu 54 oda, kalorifer, asansör.

HÜNKAR OTELİ
Acemler Cad. Tlf: 17084-5
Banyolu 28 oda, kalorifer, asansör.

HOTEL İLMAN
Kültürpark karşısı Tlf: 15 248

YILDIZ OTELİ
Çegirge Tlf: 23 200

ULUDAĞ

BÜYÜK OTEL
Oteller bölgesi Tlf: 5-19-21
Banyolu 98 oda, kalorifer, lokanta, gece kulübü.

OTEL FAHRİ
Oteller bölgesi Tlf: 18
Duşlu 61 oda, kalorifer, lokanta.

YENİ BECEREN
Oteller bölgesi Tlf: 25
Duşlu 69 oda, kalorifer, asansör, lokanta, gece kulübü.

ULUDAĞ OTELİ
Oteller bölgesi Tlf: 59-60
Banyolu 127 otel, kalorifer, asansör, lokanta.

KAR OTELİ
Oteller bölgesi Tlf: 45
Duşlu 40 oda, kalorifer, lokanta.

ALKOÇLAR OTELİ
Oteller bölgesi Tlf: 34-58
Duşlu 64 oda, kalorifer.

OTEL İFFET
Oteller bölgesi
Banyolu 44 oda, kalorifer, lokanta.

OTEL ULUKARDEŞ
Oteller bölgesi Tlf: 28
26 oda, kalorifer, lokanta.

YIZICI OTEL
Oteller bölgesi Tlf: 62-63
Banyolu 16 oda, kalorifer, lokanta

KAYAK EĞİTİM MERKEZİ
Oteller bölgesi Tlf: 46

ERGÜN MOTEL
Oteller bölgesi Tlf: 54-69

GEMLİK OTELLER

TERME OTEL
Yalova asfaltı Tlf: 2395-6-7
Banyolu 30 oda, kalorifer, asansör, lokanta, kaplıca, havuz.

TİBEL OTEL
Kumsal Sok. 4

PAK OTELİ
Durak alanı Tlf: 1123
Yaz ayları için

KARACA TESİSLERİ
Karacaali Köyü

ÇAMLIK KAMPI
Karacaali Köyü.

İZNİK MOTEL
Göl kenarı 25 Tlf: 41

HOTEL BABACAN
Kılıçaslan Cad. 104 Tlf: 211

YALI OTELİ
Atatürk Cad. 119 Tlf: 64

MOTEL BURCUM
Göl kenarı

BELEDİYE MOTELİ
Göl kenarı

YENİ OTEL
Yongalı Sok.

KAYNARCA OTEL
Süleyman Paşa Sok.

MUDANYA

KÖKSAL MOTEL
Güzelyalı Mah. Tlf: 192
Duşlu 44 oda, lokanta, plaj (yazın açıktır)

iklimi

"Ilımlı" bir iklime sahip olan Bursa'da kişler sert geçmediği gibi, yaz aylarında da kuraklık görülmez. Bu nedenle inin bitki örtüsü çeşitlilik gösterir.Yıllık sıcaklık ortalaması 14.4 derecedir. Yağış rejimi bakımından ilde Akdeniz iklimi özellikleri göze çarpar. Merkez ilçenin yıllık yağış ortalaması 713.1 mm.'dir. Bu, bölgenin en yüksek ortalama değeridir. Ortalama kar yağışlı günlerin sayısı ise yılda 7.7'dir. Egemen rüzgâr yönü yıldız-poyrazdır. (kuzey-kuzeydoğu) Bunu gündoğusu ve lodos rüzgârları izlemektedir.

Protokol

Vali: **Zekai Gümüşdiş**
Garnizon Komutanı: **Teoman Koman**
Belediye Başkanı: **Ekrem Barışık**
Bursa Üniversitesi Rektörü: **Prof.Dr.Nihat Balkır**
Vali Muavini: **Mustafa Atak**
Vali Muavini: **Halit Tokullugil**
Vali Muavini: **Kâmil Ceylân**
Cumhuriyet Savcısı: **Aydemir Turhan**
Baro Başkanı: **Oğuz Öğün**
Müftü: **Fazlı Can**
Defterdar: **N.Cengiz Erol**
Milli Eğitim Müdürü: **Orhan Savaşeri**
Sağlık Müdürü: **Nizamettin Arat**
Turizm ve Tanıtma Bölge Müdürü: **Ünsal Yazıcıoğlu**

Vergi Rekortmenleri

Bursa'da en yüksek gelir vergisi ödeyen ilk beş kişi şöyledir:

Ali Osman Sönmez ..... 121.732.750 TL.
İbrahim Sönmez ..... 40.477.800 TL.
Nail Yenice ..... 29.859.476 TL.
Hüseyin Özdilek ..... 27.625.312 TL.
Yalçın Süter ..... 15.928.135 TL.

Sağlık Hizmetleri

Hızla gelişen sanayii, Bursa'da sağlık sorunlarının artmasına yol açmıştır. Düzensiz kentleşme, hava kirliliği, yeşil sahaların azalması gibi nedenler bu alanda olumsuz etkiler yapmaktadır. Bu arada, trafik ve iş kazaları da büyük çapta artış göstermektedir.

Rakamlara bakıldığı taktirde, Bursa sağlık hizmetleri bakımından nisbeten gelişmiş bir ilimizdir. Hekim sayısı bakımından Türkiye'de altıncı sırayı almaktadır. İlde uzman ve pratisyen olarak 359 doktor bulunmaktadır. 2.115 hastane yatağı bulunmakta ve her 520 kişiye bir yatak düşmektedir. 153 diş hekimi, 603 hemşire, 396 ebe, 258 eczacı ve 348 sağlık teknisyeni mevcuttur.

İlde koruyucu sağlık hizmetleri İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı çeşitli kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. 1930'da kurulan Verel Savaş Dispanseri'nde dört hekim ve 47 yardımcı sağlık personeli görev yapmaktadır. Ayrıca, daha sonraları kurulan İnegöl, Karacabey, Mustafakemalpaşa, Yenişehir, Orhaneli ve Gemlik dispanserleri de faaliyet halindedir. Ana Çocuk Sağlığı Merkezi'nde ise, dört hekim, iki diş hekimi, bir psikoloğ ve 77 yardımcı sağlık personeli çalışmaktadır.

Tedavi edici sağlık hizmetleri açısından önemli kuruluşların başında 600 yataklı Devlet Hastanesi gelmektedir. Tıp Fakültesi Nümune Hastanesi ise, 500 yataklıdır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Uludağ'ın kuzey eteklerinde yer alır.

Yüzölçümü 1.692 km2, nüfusu 607.221'dir. Km2'ye 359 kişi düşer. İlin yüzde 53'ünü oluşturan merkez ilçe nüfusunun yüzde 73'ü kentte yaşar. İlçeye 5 bucak ve 137 köy bağlıdır.

Sanayi kuruluşlarının büyük çoğunluğu merkez ilçede yoğunlaşmıştır.

GEMLİK

Körfezin bitiminde, ovalık alanda kurulmuştur. Yüzölçümü 611 km2, nüfusu 48.104'dür. Km2 başına 79 kişi düşer. Nüfusun yüzde 56'sı kentte yaşar. 1 bucağı ve 26 köyü vardır. Türkiye'nin en kaliteli zeytinlerinin yetiştirildiği ilçede ayrıca sunî iplik ve Borusan Fabrikaları ile 700 işyerinin bulunduğu bir sanayi sitesi bulunmaktadır. Körfezdeki iskeleye 15 bin tonilatoya kadar gemiler yanaşabilmektedir.

İNEGÖL

Bursa- Ankara karayolunun güneyindedir. Yüzölçümü 1.006 km2'dir. 97.182 olan toplam nüfusunun yüzde 46'sı kentte yaşar. (45.237). İlçeye 1 bucak ve 95 köy bağlıdır. Bursa'nın ikinci büyük kenti olan İnegöl'de organize sanayi bölgesi kurulmaktadır. Ayrıca bir de küçük sanayi sitesi mevcuttur. Başlıca uğraşı mobilyacılıktır.

İZNİK

Bursa'nın kuzey doğusundadır.

Yüzölçümü 753 km2'dir. 37.479 olan toplam nüfusunun yüzde 35'i kentte yaşamaktadır. Km2'ye 50 kişi düşmektedir. İlçeye 40 köy bağlıdır. Kendi adını taşıyan gölün yanında bulunan bu tarihî kasabanın başlıca geçim kaynağı bağcılıktır. Ayrıca İznik gölünden çıkarılan tatlı su istakozu (kerevit) da önemli bir ihraç malıdır. Turistik bakımdan ilgi gören gölün kenarında 10 kadar motel mevcuttur.

Bursa'nın yer aldığı topraklardaki faylar boyunca şifalı kaplıca suları fışkırır. Merkezi Çekirge yöresi olan kaplıca kaynaklarının en önemlileri Vakıf Bahçe, Zeyni Nine, Iskara ve Bademli Bahçe gruplarıdır. Bunlardan ilk üçü oteller, askeri hastane ve eski kaplıcayı, Bademli Bahçe kaynağı ise kükürtlü, Yeni Kaplıca, Kara Mustafa ve Kaynarca'yı besler.

KARACABEY

Bursa- Çanakkale karayolu üzerinde kurulmuştur. Yüzölçümü 1.285 km2'dir. Toplam 65.915 olan nüfusun yüzde 37'si kentte yaşamaktadır. Km2'ye 51 kişi düşmektedir. İlçeye 66 köy bağlıdır. Düz bir alanda kurulmuş olan Karacabey'deki büyük hara ülkemizin bu alandaki en önemli kuruluşudur. Tarım en önemli uğraş konusudur.

KELES

1953'te ilçe haline getirilen Keles'in yüzölçümü 640 km2'dir. 22.453 olan toplam nüfusun yüzde 9'u kasabada yaşamaktadır. İlçeye 37 köy bağlıdır. Başlıca geçim kaynağı hayvancılık ve ormancılıktır. Tohum ve fidan üretme çiftliği, Keles ekonomisine önemli katkıda bulunmaktadır.

Gemlik genel görünüm.

MUDANYA

Marmara kıyısında dar bir kıyı şeridi üzerinde kurulmuştur. Yüzölçümü 346 km2'dir. 31.029 olan toplam nüfusun yüzde 34'ü kentte yaşamaktadır. Km2'ye 90 kişi düşmektedir. İlçeye 1 bucak ve 36köy bağlıdır. Küçük tonajlı gemilerin yanaşabildiği liman, kente canlılık kazandırmaktadır. Zeytincilik başlıca gelir kaynağıdır. Siemens kablo fabrikası, en önemli sanayi kuruluşudur. Küçük sanayi dağınık haldedir.

MUSTAFAKEMALPAŞA

Bursa-Balıkesir karayolu üzerinde kurulu bulunan ilçenin toplam nüfusu 92.586'dır. Bunun yüzde 33'ü kentte yaşamaktadır. Yüzölçümü 731 km2'dir. Nüfus yoğunlu Km2 başına 53 kişidir. 3 bucak ve 107 köyü vardır. Kentin içinden geçen çay, çevredeki tarımsal verimliliği artırmaktadır. Tahıl üretimi başlıca geçim kaynağıdır. Küçük sanayi dağınık haldedir.

ORHANELİ

Bursa'nın güneyinde, Uludağ eteklerinde kuruludur. Yüzölçümü 1.731.km2'dir. 55.905 olan toplam nüfusun yüzde 7'si kasabada yaşamaktadır. 2 bucağı ve 121 köyü vardır. Km'ye 53 kişi düşer. En önemli gelir kaynağı kerestecilikiir. Hayvancılık da yapılır. Krom ve linyit yatakları mevcuttur.

ORHANGAZİ

İznik gölünün batısında yer alır.Bursa-Yalova yolu üzerindedir.Yüzölçümü 476 km2'dir. Toplam 41.465 olan ilçe nüfusunun yüzde 45'i kentte yaşamaktadır. Km2 ye 87 kişi düşmektedir. 24 köyü vardır.Başlıca geçim kaynağı tarım olmakla beraber, yeni kurulmakta olan dokuma fabrikaları ve döküm tesisleri de ilçenin ekonomisine katkılarda bulunmaktadır. İlçe, hızlı bir tempo ile gelişmektedir.

YENİŞEHİR

Bursa-Bilecik karayolu üzerinde, geniş bir ova üzerinde kurulmuştur. Yüzölçümü 772 km2'dir. Toplam 48.521 olan ilçe nüfusunun yüzde 35'i kentte yaşamaktadır.Nüfus yoğunluğu km2 başına 63 kişidir. İlçeye 61 köy bağlıdır.Tarım ve hayvancılık ilerlemiştir. Büyük ve modern çiftliklerde makineli tarım yapılmakta ve bol ürün alınmaktadır.

Kentin tarihi

BURSA pek zengin bir tarihe sahiptir. Bugün Bursa ilimizin bulunduğu topraklardan önce Hititler, sonra Frikya ve Lidyalılar gelip geçtiler. Lidyalıların egemenliğine son veren Persleri ortadan kaldıran Büyük İskender bu toprakları Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken buraya Bergamalılar sahip çıktılar. Sonra da Bitinyalılar yöreye hâkim oldular. Bugün Bursa adıyla andığımız tarih dolu kentin bu dönemde Bitinya Kralı II. Prusias tarafından kurulduğu bilinir. Bu kuruluş günümüzden yaklaşık 2.200 yıl öncesine rastlar. Daha sonra bu yöre Romalıların eline geçti.

Bir Bizans tekfurluğuna merkez olan Bursa 1324 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Gazi tarafından fethedildi. Bundan sonra Bursa'nın tarihinde "Türk Bursa" devri başlamış oldu. Osmanoğulları ufacık bir aşiretten koskoca bir Cihan İmparatorluğu'na doğru hızla giderlerken Bursa, Osmanoğulları'nın ilk taht şehri oldu. Osmanlı döneminde Bursa en şaşaalı ve görkemli yıllarını yaşadı. Büyük imar hareketlerine sahne oldu Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Imparatorluğu galipler arasında bölüşülürken Bursa'da Yunan istilâsına uğradı (9 Temmuz 1920). Kurtuluş Savaşı ve büyük zaferden sonra 12 Eylül 1922 günü Bursa Türk ordusu tarafından kurtarıldı. Cumhuriyetin ilanından sonra il haline getirildi.

BURSA	16696 - 16630 - 11098	İnegöl	3314 - 2314
Gazcılar	14799 - 10026	İznik	420
Davutkadı	22966	Karacabey	666
Uzunçarşı	10807 - 12677 - 10808	Mudanya	41
Yenişehir	646	Mustafakemalpaşa	103 - 332
Gemlik	3414	Orhangazi	391

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Yurdun haklı gururu

İPEKİ

İPEKİ

Fab: Satış Mağazası:Stadyum Cd. No:7 Bursa

Tel: 20100 Santral (3 hat)

mutluluk sarayı mobilya sarayı

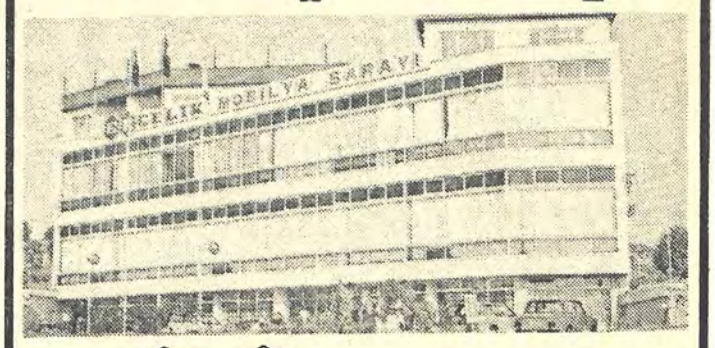

ERÇELİK MOBİLYA SARAYI

Yalova Yolu, 12 km Tel: 15551-26332 BURSA

BARIŞÇI

ASF

DOKUMA ve BOYA ENDÜSTRİSİ A.Ş.

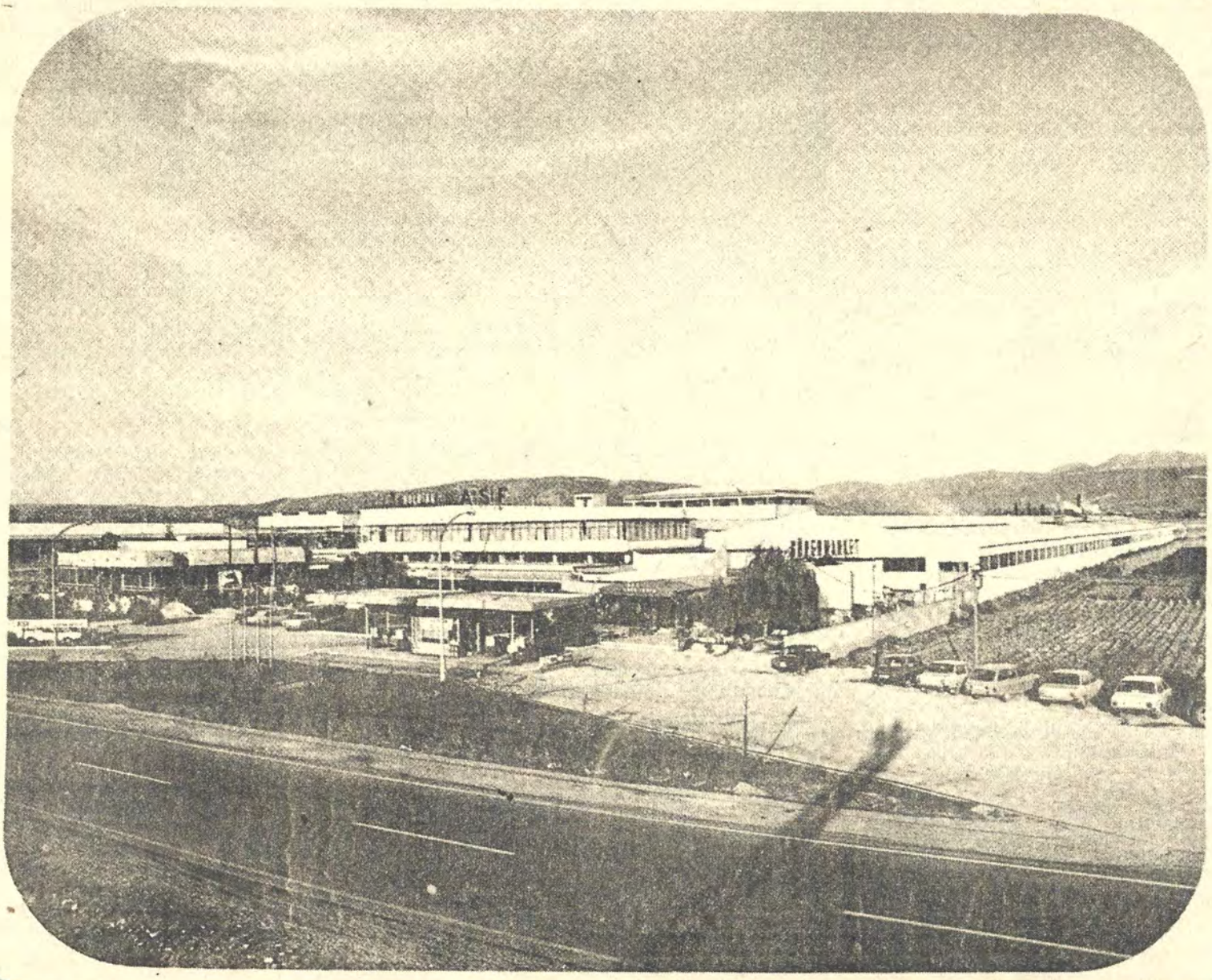

FILAMENT
SENTETİK İPLİK VE ELYAF SANAYİ A.Ş.

A.S.F. bir

SÖNMEZ
ENDÜSTRİ HOLDİNG A.Ş.
kuruluşudur.

Yeni Yalova Yolu 9'uncu Km. Tel: 23772-23773-21699-14287 Telex: ASF TR: 32114 BURSA-TURKEY

Tarihî zenginlikler ve kaplıcalar...

Uludağ, kayak sporlarına ilgi duyanların vazgeçilmez uğrağıdır. Temiz havası ve doğa güzellikleri ile de yerli, yabancı turistlerin büyük beğenisini kazanır...

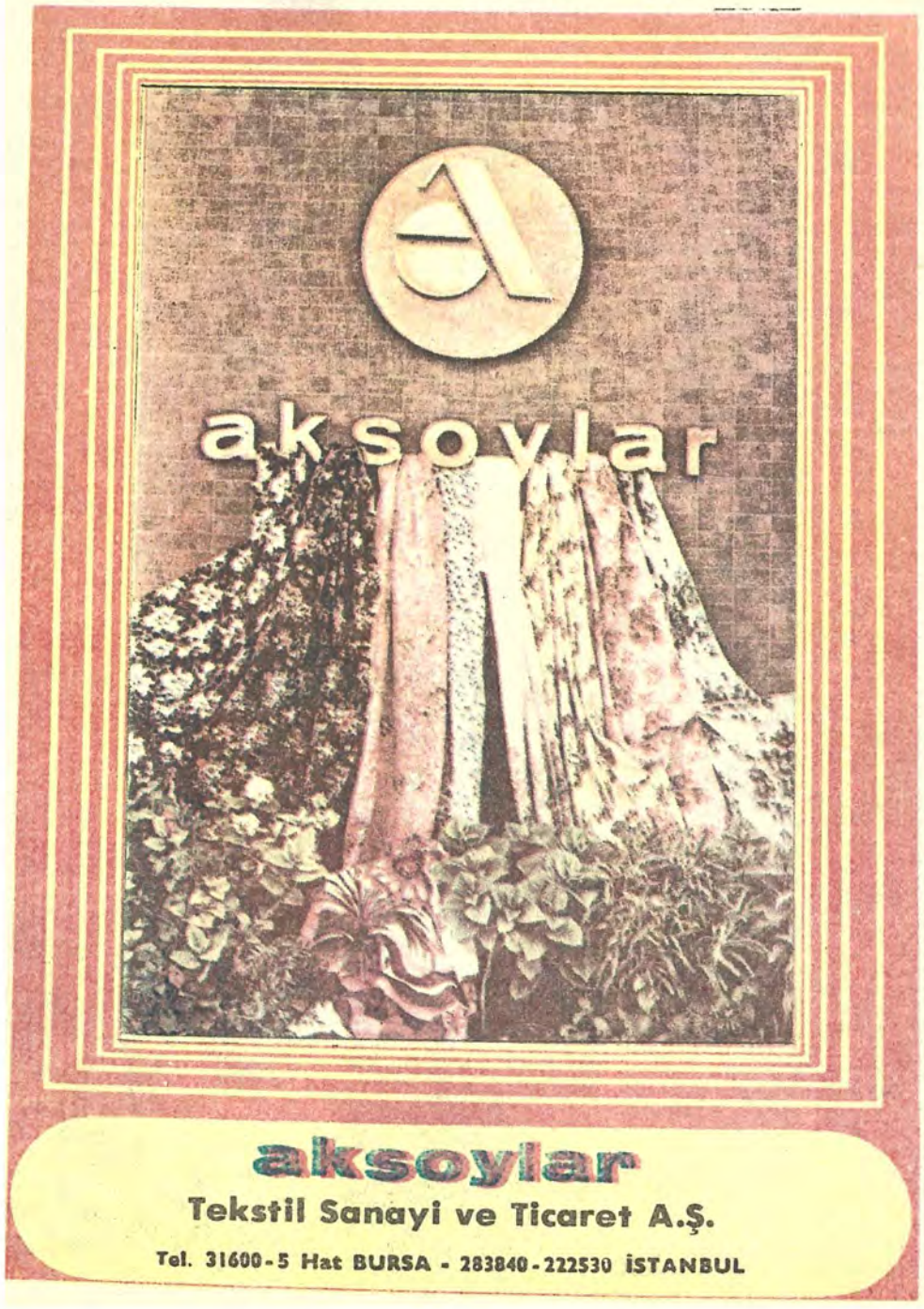

ULUDAĞ'ın eteklerine kurulmuş olan Bursa'da bir taraftan dağ ve kayak sporları yaparken diğer taraftan da kükürtlü ve çelikli kaplıcalarda sıcak banyo almak veya kaplıca tedavisi görmek mümkündür.

Bizans devrinde bile romatizma gibi hastalıkların tedavisinde faydalı oldukları bilinen bu kükürtlü ve sıcak sular dünyaca tanınmaktadır. Kaplıcaların en meşhuru, XIV. yüzyılda yapılan ve II. Murad devrinde genişletilen Çekirge'deki büyük kükürtlü kaplıcadır.

ULU CAMİ :
Şehrin merkezindedir. Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılmıştır. Ayaklar üzerine dayanan çok kubbeli camilerin güzel örneğidir.

YEŞİL CAMİ VE TÜRBESİ.
Yıldırım'ın oğlu, Çelebi Mehmet tarafından 1419'da yaptırılmıştır. Çinileri çok kıymetlidir. Yeşil'dedir.

MURADİYE CAMİİ VE KÜLLİYESİ:
Muradiye semtindedir. 1447 yılında II. Murat tarafından yapılmıştır. Çinileri Yeşil Türbe'ye nazaran daha ileri bir tekniğin eseridir.

I: MURAT CAMİİ:
Çekirge'de ovaya en hâkim yerdedir. Yanıbaşında turbesi bulunan 1. Murat tarafından yapılmıştır.

EMİRSULTAN CAMİİ:
İstanbul Fatih Camii'nin bir benzeridir. Beyazıt'ın kızı Emir Sultan'ın eşi tarafından yaptırılmıştır.

TOPHANE:
İlk Osmanlı hükümdarlarından Sultan Osman ve Orhan'ın, Sultan Aziz tarafından yaptırılmış türbeleri vardır.

MÜZE:
Yeşil semtindedir. Frigya Bitinya, Roma, Bizans, Türk ve İslâm eserleri teşhir edilmektedir.

GEÇİT KÖPRÜSÜ:
Mudanya asfaltında. Geçit köyü yakınında tek gözlü bir köprüdür. Bursa Valisi Nazıf Paşa 1886'da yaptırmıştır.

NİLÜFER KÖPRÜSÜ:
Geçit köprüsünün, batısındadır. Orhan Gazi'nin eşi Nilüfer Hatun yaptırmıştır.

APOLYONT: Bursa il merkezine 41 kilometre uzaklıkta, 156 kilometrekarelik Apolyont Gölü'nün kıyısında bir dil üzerinde yükselen Bizans Kalesi'nin kalıntıları günümüze kadar ulaşmış bulunmaktadır.

MUDANYA: Bursa ilimizin Marmara Denizi'ne açılan kapısı Mudanya'da zengin tarihinin izleriyle doludur. Roma ve Bizans dönemlerinden kalma şehir surlarının kalıntıları bu kente ayrı bir tarihî zenginlik katar.

ULUDAĞ

Bursa'nın güneybatısında yükselen Uludağ kayak ve dağ turizmi açısından Türkiye'nin en önemli merkezidir. Zirvesi 2493 metre yüksekliğindedir.

Mitolojiye göre Uludağ, Tanrılar Tanrısı Zeus'un tanrı ve tanrıçaları ile birlikte halkını gözlediği yermiş. Dağ, o zamanlar "Olemp" adıyla anılırmış. Uludağ'a, Bizansdöneminde ise, Hıristiyan din adamlarının sığındığı bir yer olduğu için "Keşiş Dağı" denilirmiş.

Kayak sporuna elverişliğinin yanı sıra çeşitli mesire yerleri ile yazın da turizme hizmet veren dağın önemli yöreleri arasında Dolu Baba, Kirazlı Yayla, Kadıyayla, Bakacak, Çobankaya, Sarıalan, Dombay Çukuru, Sarıkız Boğan ve Göller sayılabilir.

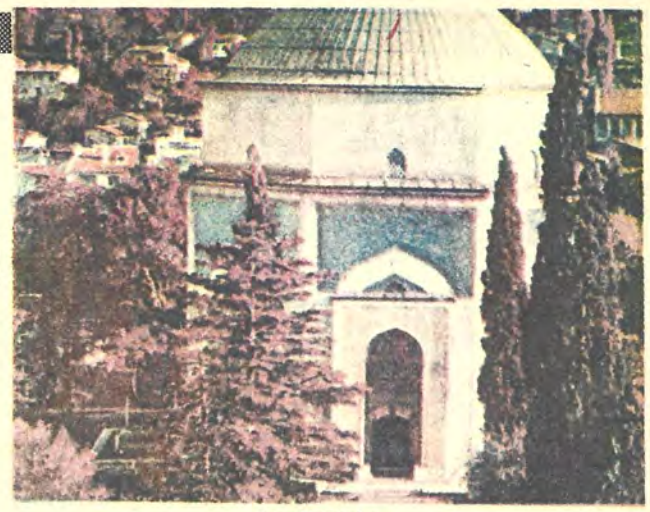

Yeşil Türbe

ULUBAT:
Bir devir yaratanlardan Hasan'ın köyüdür. İstanbul'un fethinde şehit düşen ilk asker Ulubatlı Hasan'ın köyünde, adına dikilmiş anıtı görürsünüz.

GEMLİK:
Bursa'ya 30 kilometre uzaklıkta bulunan, Gemlik, deniz, otel, plaj ve sanayii şehridir.

ARMUTLU:
Mudanya'nın karşısında Buzburun'da bulunan ve Gemlik'e bağlı bu bucak, lezzetli barbunya balıkları ve şifalı kaplıcaları ile meşhurdur.

MUDANYA:
Bursa'nın deniz yoluyla bağlantısını kuran ve limanı niteliğinde olan Mudanya'ya Bursa'dan karadan, İstanbul'dan deniz yoluyla gitmek mümkündür.

MÜTAREKE BİNASI:
Ulusal Kurtuluş Savaşı'mız sonunda galibiyetimizin ve özgürlüğümüzün. İtilâf devletleri ri ve mağlûp Yunanlılarca kabulünün imzalandığı bina her zaman ziyarete açıktır.

İZNİK: Tarihin en eski kentlerinden biridir. Bursa il merkezine 78 kilometre mesafededir. Roma ve Bizans dönemlerinden kalan surlar, Roma İmparatoru Traianus tarafından büyük blok taşlardan yaptırılan Tiyatro anfisi, Roma ve Bizans devirlerinden kalma İstanbul Kapısı, Lefke Kapısı, Yenişehir Kapısı gibi tarihî sur kapıları, Hıristiyanlık tarihinin ilk Konsül toplantısının yapıldığı Ayasofya Kilisesi (IV. yüzyıl yapısı olan bu kilise fetihten sonra camie çevrilmiş, Cumhuriyet döneminde ise müze haline getirilmiştir. Renkli taşlardan yapılmış nefis taban mozaikleri ve sıva altında kalan duvar freskleri ortaya çıkarılmıştır), Böcek Ayazması, XI. yüz yıldan kalma Hagios Triphanos ve Koimesis kiliseleri Bizans döneminin önemli tarihî yapıları arasındadır. 1332 yılında inşa olunan, kubbeli en eski Osmanlı camii olarak tanınan Hacıözbek Camii, 1391 yılında Çandarlı Hayreddin Paşa tarafından yaptırılan ve ünlü İznik çinilerinin en nefis örnekleriyle süslü Yeşil Cami. 1422 yılında Mahmut Çelebi tarafından yaptırılan Mahmut Çelebi Camii, 1368 yılında inşa olunan ve halen müze olarak kullanılan Nilüfer Hatun İmareti, İznik'teki Osmanlı eserlerinin en ünlüleri arasındadır.

KARACABEY

Karacabey'in kuzeyinde 25 kilometrelik stabilize yoldan 40-45 dakikada gidilebilen yeniköy ıhlamur plajı, Ihlamur ormanları eteğindeki kumsalı ve denizi ile ideal bir kamp alanıdır.

ULUCAMİ
Hüdavendigâh yaptırmıştır. Karakteri bozulmuştur. İmaret ve Türbe: Vezir Dayı Karacabey (Karacapaşa) 1473'te yaptırtmıştır. Bugün cephe duvarı ve minaresi kalmıştır.

ISSIZ HAN:
Göl kenarında, Yıldırım devrinde yapılmış, sağlam bir kervansaraydır.

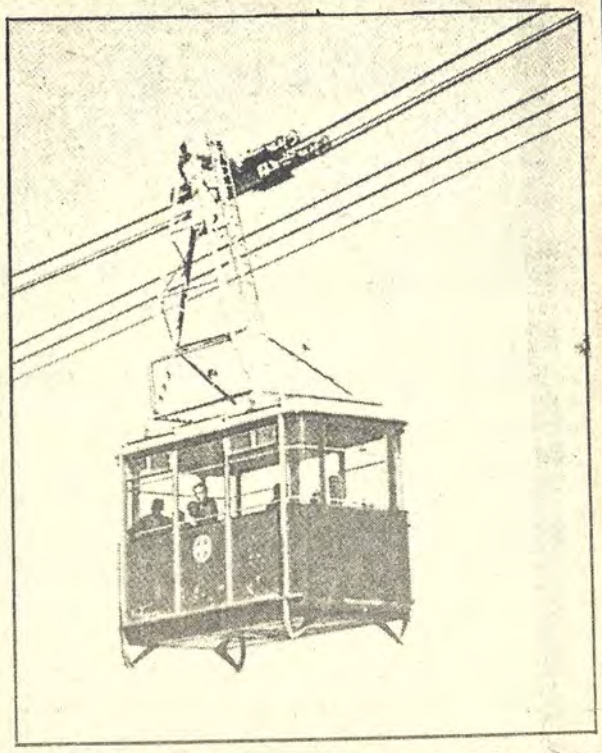

Bursa'dan Uludağ'a en kısa ve ucuz yoldan ulaşım teleferik ile sağlanır...

TELEFERİK: Uludağ'ın Kadıyayla ve Sarıalan bölgelerine çıkmayı sağlar. Teferrüç semtinden hareket eder. 2340 metre sonra ilk istasyon Kadıyayla gelir. Burada vagon değiştirilir. 2230 metre sonra Sarıalan'a varılır. Sarıalan'la Çobankayası arasında ikişer kişilik telesiyejler işler, 3200 metrelik bir yoldur. Uludağ'ın oteller bölgesine karayoluyla çıkılır. Uludağ'a çıkarken yanınıza hem şortunuzu, hem de kazağınızı almayı unutmayınız. Kışın Fatih tepesiyle, kayakeviyle, yazın Kirazlıyayla'sıyla, Softaboğanı ile, Cennetkayası ile ayrı bir güzelliğe sahip Uludağ'da karlar nisan başında erir.

YİĞİTLİĞİN SİMGESİDİR KILIÇ-KALKAN OYUNU

FRİĞLER, Lidyalılar, Bizanslılar daha sonra Osmanlıların egemen oldukları Bursa yöresinde Türkmenlerin gelenek ve görenekleri oldukça ağır basar.

Uzun yıllar Osmanlı döneminin bir kültür, ticaret merkezi olma niteliğini taşıyan Bursa'da folklor çok zengindir.

Araştırmacı, yazar merhum Ali Rıza Yalgın bir yazısında, Uludağ'ın güneyinde yaşayan bütün köylerin Oğuz boylarından kurulmuş Türkmen obaları olduğunu belirtmiştir.

El sanatlarında, giysilerde, oyunlarda, düşünce ve davranışlarında yöre halkı gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlı kalmıştır.

Geleneksel mutfak özellikleri yörede belirgin bir şekilde yaşatılmaktadır. Özellikle köy ve ufak kentlerde mevsim öncesi hazırlıklar, oldukça yoğundur.

Biber, fasulye, patlıcan, bamya, kabak gibi sebzelerin kurutularak hazırlanması, önemli bir uğraşı ve çaba istemektedir. Bulgur, salça, pekmez, erişte gibi mutfak ihtiyaçlarının oluşturulmasındaki imece, bir eğlence görünümünde başlar ve öylece sona erer.

Anadolu'nun bugün hemen hemen her yerinde olduğu gibi, özellikle Bursa'nın kırsal kesimlerinde düğün, mahalle veya köyün az da olsa bir eğlence beklentisidir. Kız istemeden başlayıp, gerdek gününe kadar uzanan evlenme olayı yörede adeta bir mutluluklar halkası oluşturur.

Kına gecesinin bir eğlence görünümünü sergilemesi yanında, sosyal yaşamı da yansıtması ilginçtir:

KINA

Yalancı kına ve has kına diye iki türlü kına gecesi vardır. Birincisinde geline kına yakılmaz. Kız evi veya bir akraba evinde kına gecesine gelenler beraberlerinde getirdikleri kınaları kendi ellerine yakarlar. Oyunlar oynanır, türküler söylenir ve ertesi günü köy çeşmesinde kınalı ellerin yıkanması ile yalancı kına töreni sona ermiş olur.

Has kına, düğünden bir önceki günün gecesi yapılır. Erkek evi, kız evinde yapılacak kına için davet ettikleri kimselere, bir tutam tel gönderir. Bu telleri erkek tarafı başlarına takarak kına gecesine giderler. Bu da kız evi ile erkek evi sahiplerini ayırt etmeye yarar. Gelin hep ayaktadır. Sağdıcı da bir an olsun yanından ayrılmaz. Erkek evinin yengeleri karşılıklı oynarlar. Bir süre sonra erkek evinin yengeleri evden çıkıp giderler. Ancak saat 23'de geline kına yakmak için yeniden kız evinden gidilir. Gelin kendinden küçük-büyük herkesin elini öper. Eli öpülen çocuk erkek ise iki eli birden öpülür. Erkek evi gelin alacağı için neşelidir. Gelin ağlayınca hemen onu bir yastığa oturttururlar. Erkek tarafından bir yenge gelinin avucuna kına koyar. Gelini öğücü maniler söylenir. Bu manilere "Öğme" de denilir:

Oy anası kızın anası
Bugün akşam misafir sana
Yarın akşam yadellerde
Tuz taşını tuzsuz koyan
Anasını ıssız koyan
Anan besler firma ilen
Eller besler yara ilen
Kazan kaynar taşan değer
Atlar kişner koşan diğe
Oy kardaşı Mehmet kardaşı
Bugün akşam misafir sana
Yarın akşam yadellerde

Bu kına gecesinde gelinden başka kimse kına yakmaz. Kına sonrası yöresel oyunlar oynanır. Ertesi günü gelen çalgı ile birlikte gelin evden ayrılır.

OYUNLAR

Yöre oyunları türkülü ve türküsüz şeklinde olmak üzere özellikler göstermektedir. Dinsel töreler nedeniyle çoğu Türkmen köylerinde kadın erkek bir arada eğlenememektedir. Kadınlar kendi aralarında oynadıkları oyunlarda genellikle bakır diplerine vurarak türkü söylerler. Kadın oyunları mutlaka sözlüdür. Oyunlara eşlik eden sazları şöyle sıralamak mümkündür: "Zurna, kaval, kabak kemane, bağlama, cura, davul, kudüm, kaşık, zil, zilli maşa, darbuka."

KILIÇ - KALKAN

Yönetici Göksenin İleri kılıç-kalkan oyunu ile ilgili olarak şöyle demektedir: "Sultan Orhan zamanında kurulan talimli ordunun o zamanki usullere göre savaş antremanları, daha sonra oyun halini almıştır. 1920'lerde oyuna mizansen uygulanmış ve ilk topluluk Bursa'da gösteri yapmıştır. Kılıçın kalkana teması ile elde edilen ritmik sesler oyunun müzik unsurunu tamamlar."

GİYSİLER

Bursa yöresi araştırmacılarından Hasan Şahin ve Füsun Tolon kadın ve erkek giysilerini şöyle tanımlamaktadırlar:

Kadın: Başlık genç kız ve kadınlarda farklıdır. Başa keçe yünden yapılan kırmızı bir fes giyilir. Alt tarafına boncuk ve oya işleme dikilir. Genç kızların fesin üzerine çatık bağladıkları görülür. 10 santimetre eninde üzeri boncuk işlenmiş bir düz kumaş olan çatık işlemeleri ön tarafa gelecek şekilde fese dolanır. Üzerine oyalı yazma örtülür. Yazmanın kenarları genellikle oyalı veya pulludur. Fesin altında "fenez" bulunur. Fesin iki yanında, zülüflerin üzerine de boncuk ve pullardan yapılma bir takı sarkıtılır. Buna "sarkıtma" denilir. Gövdede iç gömlek, üzerinde işlemeli "sırka" belde uçları süslü "dizge" bulunur. Uç eteğin üzerinde, "peşkir" denilen önlük vardır. Şalvar desenlidir. Ayaklarda yine desenli yün çoraplar ve çarık bulunur.

Erkek giyiminde ise: Gömlek, aba, yelek, kozalı kuşak, aba potur, karçın, tütün kesesi, damat kesesi, yağlık, barıst kaba, takke, oyalı yazma, küpeli kaşık ve çoban şalı bulunur.

Lakaplar

Ayvazla, Abalıla, Ayenne, Beşlile, Çayırla, Emneler, Kalenderle, Kayı köylüle, Göbelle, Şorşorla, Teslimne, Tekele, Hacele, Hevvegenne, İskenderle, Pirle, Yetimne, Zakirle.

BAYRAM MANİLERİ

İstanbul'dan gelir aba
Kar yağıyor kaba kaba
Ağalarım beylerim
Size diyem merhaba

Bugün günlerden salı
Davulcunun ismi Ali
Benim ağa ata binmiş
Gümüştendir atının nalı

Ocak başında minder
Altını üstüne dönder
Çok bekletme ağabeyciğim
Benim bahşişimi gönder

Arkadaşım fener taşır
Keldir başını kaşır
Ahmet oğlum Mehmet ağam
Sana ağalık yakışır

İNANÇLAR-GELENEKLER

— Yeni doğan çocuklar genellikle 6 ay adsız kalır. Çocuk babası, evde konu komşuya vereceği bir yemekten sonra ad konulur.

— Erkek çocuklara cesaretli olmaları öğütlenir, büyüklere saygı göstermesi öğretilirken iş yapmaya da alıştırılır. Kız çocuklara ise, halı, bez dokuması, kilim dokuması ile yemek yapılması öğretilir.

— Çocuk doğar doğmaz ağza bir parmak bal sürülür. Bu çocuğun tatlı dilli olması içindir.

— Lohusa üç gün su içmez. 40 gün sonra lohusanın niyetine 40 küçük taş yıkanarak kabirlere atılır. Bu işleme kırklama denir.

— Kısmeti açılmayan kızlar yüksekçe bir yere çıkar "Bahtım, talihim açılsın" diye bağırır. Ayrıca Yeşil Cami'de kilit açtırılır.

— Kına gecesinde gelinin duvağı açılınca, bu duvağı gelinin başından geçirmiş kızların başına atmak gelenek halini almıştır.

— Yerde yatan çocuğun üzerinden geçilmez. Çocuğun büyümeyeceğine inanılır.

— Çocuk küçük yaşta aynaya baktırılmaz. Bakarsa şaşı olacağına inanılır.

TÜRKÜ

Ben yemenimi al, ortasından dal isterim,
Bir güzelce yar isterim,
Al gel oğlan yemenimi,
Ellere vermem ben yarimi,
Ben yemenimi sardım taşa,
Yazılanlar gelir başa,
Sağ olası binlerce yaşa.

EFSANE

Bundan 600-700 yıl önce Hacı Bektaşı Veli, Suluca Karahöyük'e gelir dergâhını kurar. Dervişlerin arasında Sarı İsmail diye biri vardır. Sarı İsmail çabalar didinir kendini yetiştirir. "Günüm tamam oldu" deyince varır Piri Hacı Bektaşı Veli'nin huzuruna "Himmet Diler" Hacı Bektaş bir iğde çıkarır, gerer yayını ve fırlatır. Sarı İsmail'e, "Ara bul oku der. Yerin artık burasıdır. Bul çevreni aydınlat" Sarı İsmail düşer yollara gece demez, gündüz demez, dur durak bilmez, arar darar oku bulur burası şimdiki Dedeler köyünün bulunduğu yerdir. Okun göründüğü bir yer seçer, dervişliğe başlar olunmaz dertlere çare bulur, ünü yayılır da yayılır.

Keles köylerinden birinde Dölek adında bir kız vardır. Kim nereye götürdüyse iyileşmeyen bu kızı, babası alıp Sarı İsmail'in yanına getirir.

—"Kızımı iyileştir, sana evlâtlık bırakayım" der. Sarı İsmail kızı iyileştirir. Ama adam sözünde durmaz, kızı köye geri götürür. Köye iner inmez kız hastalanınca yine Sarı İsmail'in yanına getirir. Kız tekrar iyileşir ve Sarı İsmail'in yanında evlâtlık olarak kalır.

Kız evden su getirmek için uzakça bir yer olan Mülâyim çeşmesine giderken kendini bilmez bazı gençler kıza lâf atarlarmış. Kız da bu duruma çok üzülmüş, yine bir gün sudan gelirken Sarı İsmail'e rastlamış. Sarı İsmail yüzünden üzüntüsünü anlayınca kızı sıkıştırmış, o da olanları anlatmış. Eve yakın olan şimdiki Balıklı denilen yerde su çıkarması için Sarı İsmail'e yalvarmış. Bu yalvarmalara dayanamayan Sarı İsmail istediği yerden suyu çıkarıp gürül gürül akıtmış. Suyun çevresini duvarlarla örmüşler, bir havuz yapmışlar. Nerden kimin getirdiği belli olmayan balıklar bu havuzda yüzmeye başlamış. Bu balıklar o günden sonra kutsal sayılmış halk tarafından beslenmişler, ne artmışlar, ne de eksilmişler, kimseye dokunmamışlar yaşamış gelmişler, bu havuzu adı da bundan böyle Balıklı havuzu kalmış.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

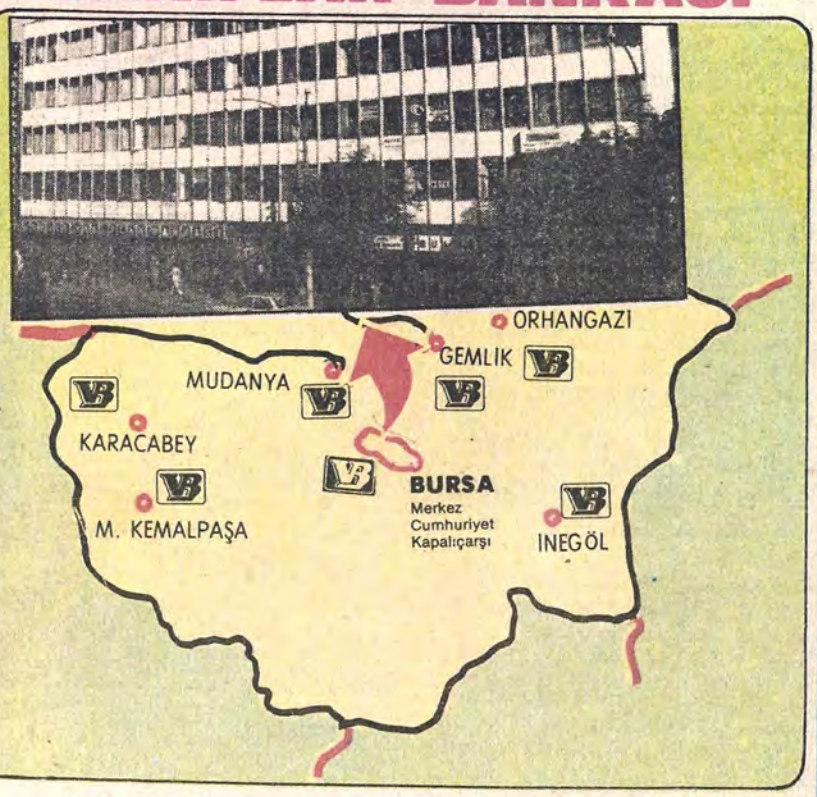

BURSA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Karagöz-Hacivat oyunlarının ünlü tiplerinden Zenne, Tiryaki, Çelebi, Tuzsuz Kara Bekir.

HACİVAT-KARAGÖZ

Bursa'nın ünlü gölge oyununun Karagöz ve Hacivat adlı tiplerinin gerçekte yaşadığı pek çok tarihçi tarafından kabul edilmektedir.

İnanışa göre, Orhan Gazi Bursa'nın fethinden sonra kendi adıyla bir cami yaptırmasını istemiştir. Mimarlığını Hacı İvaz Ağa'nın yaptığı cami yapımında Karagöz de demirci ustası olarak çalışıyormuş. Hacı İvaz (Hacivat) ile Karagöz'ün karşılıklı esprileri o kadar ilgi çekiyormuş ki, diğer işçiler çalışamaz olmuş. Caminin bir türlü bitmediğini gören Orhan Gazi, Karagöz için idam fermanı çıkartmış. Karagöz, caminin önünde başı vurularak öldürülmüş. Kendisinin de öldürüleceğinden korkan Hacivat hacca gitmek üzere Bursa'yı terketmiş.

Bunun üzerine pişman olan sultan, her ikisini de çok iyi tanıyan Şeyh Küşteri'ye Karagöz ile Hacivat'ın anısını yaşatmasını emretmiş. Şeyh Küşteri de deve derisinden yaptığı tiplerle, eski bir ata oyunu olan gölge tiyatrosunu başlatmış.

Bursa'da şimdi Çekirge yolu üzerinde Karagöz'ün sembolik bir mezarı bulunmaktadır.

Önemli kişiler

Eski Cumhurbaşkanlarından Celâl Bayar, devrin başbakanlarından Adnan Menderes'le...

MAHMUT CELAL BAYAR (1883): Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı. Umurbey köyünde doğdu. Rüştiye'yi bitirdi. İttihat Terakki Cemliyeti üyeliği yaptı. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra Aydın'a geçerek İttihat Terakki Partisi'ni örgütledi. Osmanlı Meclis'i Mebusan'da görev yaptı. Kuvay-ı Milliye içindeki çalışmalarından sonra ilk TBMM'de görev aldı. İktisat vekilliği, başvekillik yaptı. CHP'den sonra Demokrat Parti kuruluşu için çalıştı. 1950 yılında cumhurbaşkanı oldu. 1960 ihtilalinden sonra ise diğer partililer ile birlikte yargılandı. 1974 yılında çıkartılan yasa ile siyasal haklarını yeniden kazandı.

●

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (1907—): İstanbul'da dünyaya gelen Çağlayangil, uzun yıllar Bursa için görev yaptı. 1930 yılında İstanbul Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra polis müfettişliği, Emniyet Genel Müdürlüğü, Yozgat, Antalya, Çanakkale, Sivas ve Bursa valiliği yaptı. 1961 yılından itibaren Bursa'dan Adalet Partisi senatörü seçilen Çağlayangil, Dışişleri Bakanlığı ve Cumhurbaşkanı vekilliği görevlerini de üstlendi. Evli ve bir çocuk babası Çağlayangil, Fransızca, İngilizce ve Rusça bilir.

●

SABİHA GÖKÇEN (1913): İlk Türk kadın havacısı. Türk Kuşu Sivil Havacılık planörlük eğitimi için Sovyetler Birliği'ne gitti. 1937'de Dersim Harekâtı'na katıldı. Yugoslav ordusu tarafından Beyaz Kartal nişanı ile ödüllendirildi. Uzun yıllar Türk Kuşu'nda öğretmenlik yaptı.

CEMAL NADİR GÜLER (1902 — 1947): Ünlü karikatürist Güler, "Amcabey' Zengin ve Salamon, Dede ile Torun, Akla Kara" tiplemeleriyle ün yaptı. Akbaba, Akşam, Cumhuriyet, Yücel, Amcabey, Karikatür adlı yayımlarda çalıştı. Pek çok karikatür kitabı yayımlandı.

●

MUSTAFA TAHTAKIRAN (1906 — 1973): Öğrencilik yıllarında medresedeki hocalarından öğrendiği kılıç — kalkan oyununun yalnızca yurt içindeki değil, yurt dışında da yayılmasında büyük çaba göstermişti. Uluslararası Folklor Festivalleri'nde iki dünya birinciliği vardır. Bursa'da adına her yıl ödül verilir.

●

FAHRİ ÖZDİLEK (1898): Harp Okulu'nu bitirdi. Kurtuluş Savaşı'na katıldı. 1949'da orgeneral oldu, 27 Mayıs Hareketi'nden sonra Millî Birlik Komitesi'nde görev aldı. 1960 sonrası ilk hükümetin başbakan yardımcılığını yaptı.

●

SÜLEYMAN ÇELEBİ (1351— 1422): Tasavvuf Şairi ünlü Mevlid'in yazarıdır. İmamlığı sırasında tanık olduğu bir olaydan yola çıkarak Mevlid'in yazıldığı ileri sürülür. Mevlid sonraki yıllarda değişikliklere uğramıştır. Yıldırım Bayezid'in Divan-ı Hümayun İmamlığı'nı yapmıştır.

●

ZEKİ MÜREN (1931): Türk Sanat Müziği'nin ünlü ses sanatçısı Güzel Sanatlar Akademisi Desen Bölümü'nde öğrenim gördü. Uzun yıllar İstanbul Radyosu'nda çalıştı. Birçok bestesi ve filmi var.

Zeki Müren

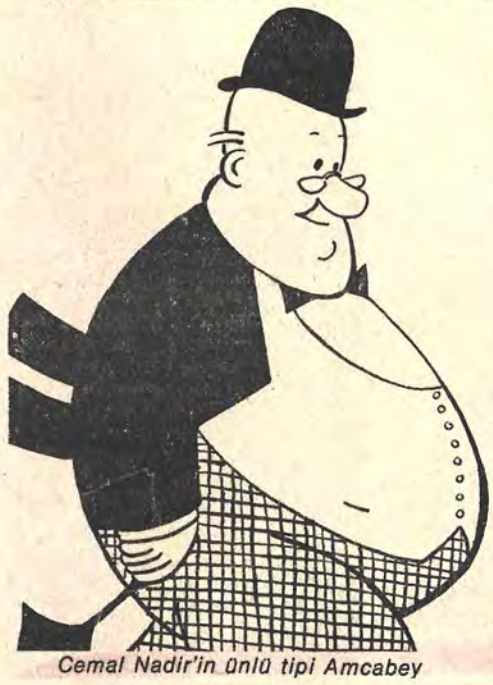

Cemal Nadir'in ünlü tipi Amcabey

Mustafa Tahtakıran

KURUYEMİŞÇİLİKTE
ÖNDER KURULUŞ

Çiçek
Kuruyemiş Müessesesi
Kayhan Cad. No: 69-71 Tel: 14206 BURSA

BARIŞÇI

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Bursa denilince akla "yeşil" ile "ipek" gelir. Tarih ve doğa hazinesi olan bu kentimiz, aynı zamanda dokuma ve otomotiv dallarında ülke ölçeğindeki gelişkin sanayi ile ekonomimizde çok önemli bir yer almaktadır. Son 15 yıl içinde modern sistemlerle yapılan çalışmalar sonunda sebze ve meyve üretiminde büyük artışlar olmuştur. Bölgede meyve ürünü % 25 artmış, sebze ekilen yerler % 50 genişlerken sebze üretimi % 80 oranında yükselmiştir.

Türk Ticaret Bankası 1931 yılından beri yarım yüzyılı aşan bir süre Bursalılara hizmet sunmaktan mutludur.

BURSA İL MERKEZ ŞUBELERİ:

Bursa, Çarşı, Fevzi Çakmak, Garajlar

BURSA İL ŞUBELERİ

Gemlik, İnegöl, İznik, Karacabey, Mustafa Kemalpaşa, Orhangazi

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İŞ BANKASI

Güven

Türkiye İş Bankası'na halkımızın beslediği güvenin en sağlam delili, tasarruflarını bu bankaya emanet etmiş olan sekiz milyona yaklaşan müdidir.
1981 yılı sonu itibariyle verilen bu sayı, her geçen gün artmaktadır.

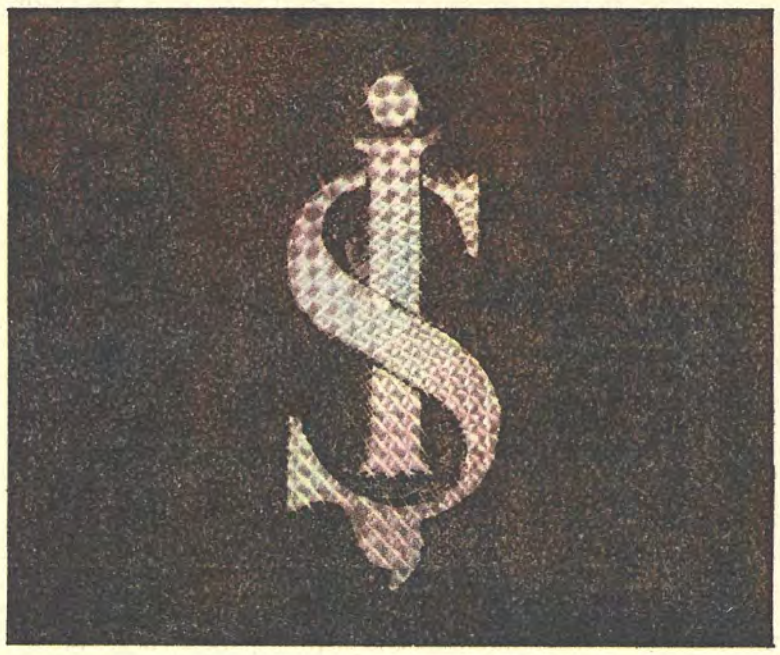

İş Bankası, kendisine duyulan bu güveni nasıl sağlamıştır?

Türkiye İş Bankası, kurulduğu günden beri, en güç zamanlarda dahi, soğukkanlı, tutarlı olmuştur.
Olayları gerçekçi açıdan ele almış ve değerlendirmiştir.
İş Bankası'nın bütün faaliyetlerinde iyi niyet esas olmuştur.
Türkiye İş Bankası, şimdiye kadarki bütün uygulamalarda, gerek tasarruf sahipleri, gerekse tüm ekonomimiz için yararlı olanı yapmıştır.
Bir vaatte bulunurken, bu vaadin yerine getirilebilir

olmasına önem vermiştir.

İş Bankası'na duyulan güvende, kuruluşundaki özellik etkili olmuştur.
İş Bankası Atatürk'ün desteğiyle ve halkımızın iştirakleriyle kurulmuştur.
Daha sonra, paysahiplerinin sayısı artmıştır. Ayrıca, İş Bankası'nın en büyük paysahiplerinden biri de İş Bankası çalışanlarıdır.

İşte bu nedenlerle, İş Bankası'nın yıllardan beri kullandığı "paranızın ve istikbalinizin emniyeti" sözü, gücünü, halkımızın kendisine duyduğu güvenden almaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

Otomotiv sanayii büyük gelişme göstermiştir...

TARIM VE SANAYİDE ÇOK İLERİ İLİMİZ...

BURSA memleketimizin sosyo-ekonomik yönden en gelişmiş illerinden biridir. Tarım, sanayi ve ticaret, dengeli olarak ekonomik yapıyı oluşturmaktadır. Gelişmişlik sıralamasında İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana'dan sonra beşinci durumdadır.

Tarım ürünlerinin çeşitliliği ve kalitesi ile ün yapmış olan Bursa, şeftali, zeytin, ipek ve kestanesiyle dünya çapında tanınmış bir ilimizdir. Teknik düzey yönünden de bir hayli ileri olan tarım, Bursa'da gayrisafi hasılanın yüzde 21'ini sağlar. Faal nüfusun yüzde 60'ı bu sektörde çalışmaktadır. Yoğun ve sistemli bir biçimde yapılan ilaçlama ve zararlılarla mücadele nedeniyle, belli başlı ürünlerin tümünde verim ortalamaları Türkiye değerlerini aşmaktadır. Tarımda küçük ve orta işletmeler egemendir.

Sanayi de —otomotiv dışında— tarım ile sıkı sıkıya bağlıdır. Yünlü, pamuklu ve ipekli dokuma, yağ, konserve, meyve suyu ve salça üretimi, sanayiin en önemli bölümünü teşkil etmektedir.. Tarımdaki genel ilerleme, hayvancılığın da gelişmesine yol açmıştır. Mera hayvancılığının yerini şimdi daha bilimsel metodlarla yapılan ahır hayvancılığına bırakmıştır. Yetiştirilen süt ve süt ürünleri, et, yumurta ve bal Türkiye'nin pek çok iline gönderilmektedir. Ayrıca, son yıllarda Ortadoğu memleketlerine de et ihracatına başlanmıştır.

471 bin hektarı aşan ormanlarda verim ve kalite çok yüksektir. İnegöl, Orhaneli ve Keles ilçelerinde en önemli ekonomik faaliyet ormancılıktır.

Bursa'da bitkisel üretimde ağırlığı sanayi bitkileri ile sebze ve meyvecilik teşkil etmektedir. Verimli topraklarında yılda iki-üç kez ürün alınan Bursa'da başlıca tahıl, pirinç, tütün, şeker pancarı, ayçiçeği, soğan, patates bakla, bezelye, sofralık zeytin, üzüm, şeftali, kestane, çilek, domates, biber, enginer yetiştirilir.

Madencilik bakımından da önem taşıyan Bursa'da başlıca volfram, krom, linyit ve bor tuzları üretilmektedir. Bu dalda iki bin işçi çalışmaktadır. İl gayrisafi hasılasında en yüksek payı (yüzde 31) alan sanayiin Bursa'da çok eski tarihlere dayanan bir geçmişi vardır. Halen Türkiye imalât sanayiinin en önemli merkezlerinden biri olan Bursa'da ipek ipliği sanayii 19. yüzyılın sonlarında belli başlı ihraç mallarımızdan birini üretmekteydi. Daha sonra Cumhuriyet'in ilk yıllarında çeşitli dokuma, ipliği ve kumaş fabrikaları kurulmuştur.

1960 yılından itibaren büyük atılımlar olmuş, İstanbullu sanayiciler ile yabancı sermayenin de katılması ile sentetik iplik, otomotiv, konserve, meyvesuyu fabrikaları kurulmuştur. 1933'te yürürlüğe konan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile Gemlik'te sun'i ipek, merinos yünlü fabrikaları tesis edilmiştir.

Otomotiv sanayiinin Bursa'ya girişi 1966 yılında Karsan Firması'nın Bursa Otomontaj ve Karoseri Sanayii tesislerini kurması ile başlamıştır. Ancak, en önemli atılımlar Tofaş ve OYAK-Renault Fabrikalarının 1971'de üretime geçmesi ile gerçekleşmiştir. Bu ilde yan sanayiin ve organize sanayi bölgesinin mevcut oluşu, bu daldaki ilerlemelerin başlıca nedeni sayılmaktadır.

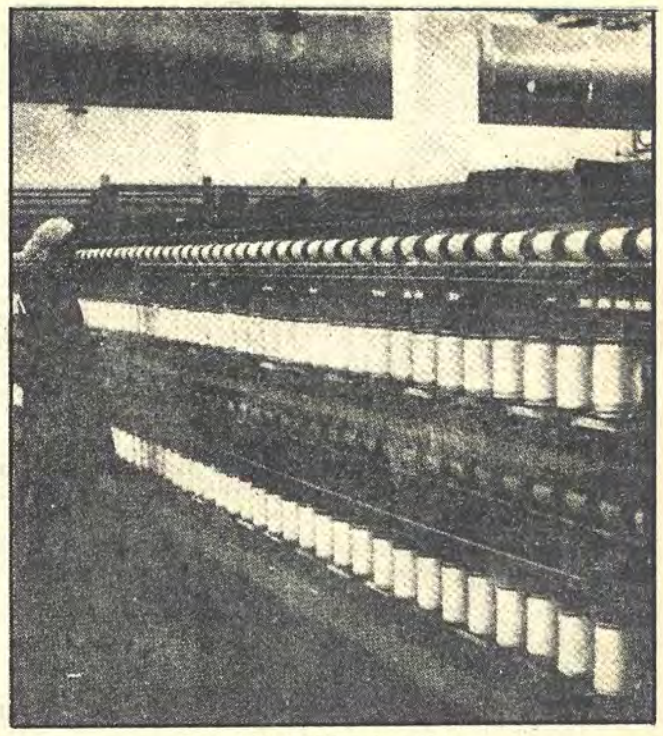

İpek ipliği eğiren tezgâhlar.

Ekonominin gelişmişlik durumunu, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı üye sayısının 8750'yi bulmuş olmasından anlamak mümkündür. Fabrika niteliğine sahip tesislerin sayısı ise, 1400'ü aşmaktadır.

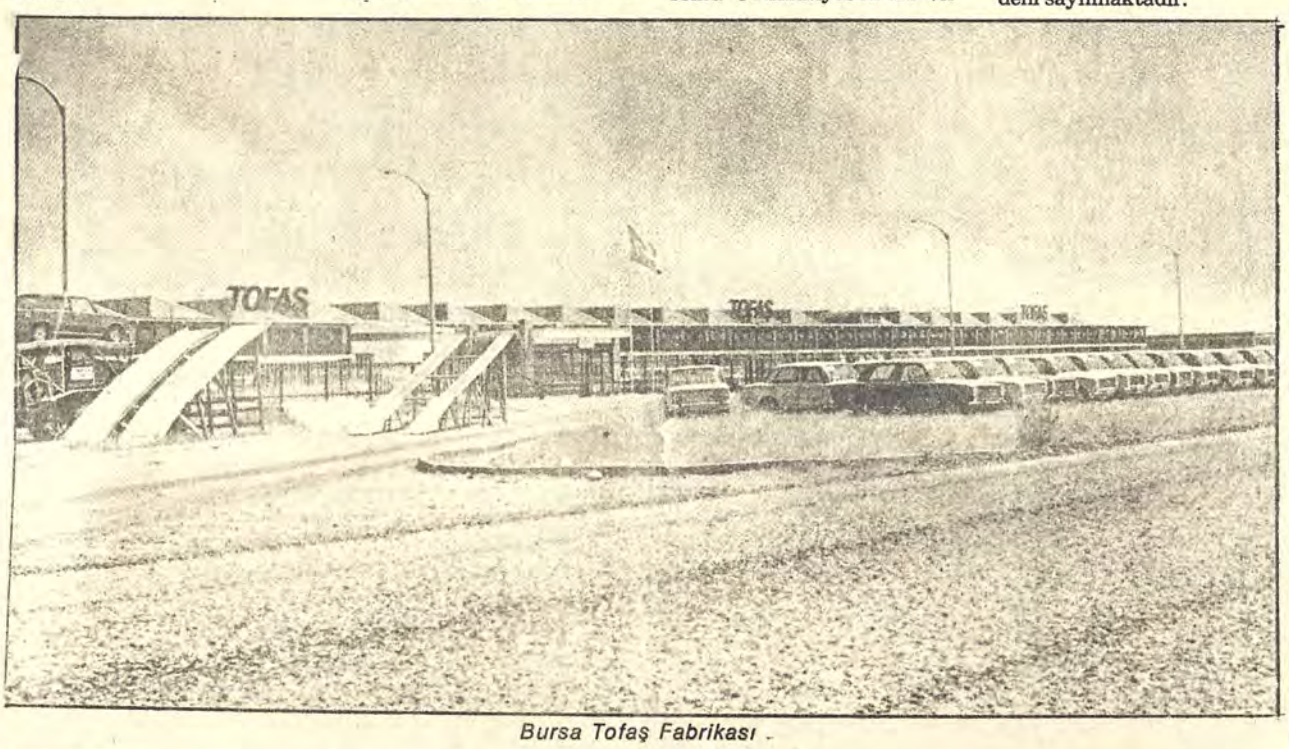

Bursa Tofaş Fabrikası .

Merinos yünlü sanayi tarama bölümü.

İpek yukarda görülen modern tezgâhlarda işleniyor.

İPEĞİN ÖYKÜSÜ

İpek, dut yapraklarıyla beslenen ipekböceğinin ördüğü kozadan elde edilir.

Ortalama altı hafta ömrü olan ipekböceği, yaşamının yaklaşık 12. gününden sonra 24-48 saatlik bir uyku devresi geçirir. Bu dönem içinde koza kendi haline bırakılırsa, kelebek haline dönüşen böcek, kozayı delerek dışarıya çıkar.

İpek elde etme işlemi, işte bu safhadan önce, yani koza içindeki böcek, kelebek haline dönüşmeden başlar. Delinmemiş kozalar, kaynar suya sokulduktan sonra ipekleri çekilmeye başlanır. Çeşitli tellerden oluşan bu ipeğe "ham ipek" denir. Bundan sonra ipek iplikleri pisliklerinden temizlenir, direnee artırılır ve düzgün hale getirilir. Buna da " işlenmiş ipek" denilir. Modern tesislerde bu işlemler filatür makinelerinde kozaların uçlarının bulunmasıyla başlar, ipekler çekilerek kozalarından ayrılır, gene makinelerde bükülür ve çile haline getirilir.

Ticaret Odası Başkanı: Ali Osman Sönmez

BURSA HAMMADDESİNİ KENDİSİ ÜRETİYOR

BURSA Ticaret Odası Başkanı Ali Osman Sönmez, aynı zamanda kentin tanınmış işadamlarından biri. Ali Osman Sönmez Bursa'da tekstil, filament, dokuma ve boya fabrikalarının yanı sıra soğukhava, inşaat, gıda sektörlerinde de tesis sahibi. Bunlara ek olarak bir de Bursa Hava Yolları var tabii.

Ali Osman Sönmez, Bursa'da ekonomik dengenin hemen hiçbir zaman önemli ölçüde sarsılmamasının nedenini ham maddenin burada üretilmesine bağlayarak şöyle devam etti:

"Bursa, hemen hiçbir dönemde ekonomik sıkıntıya düşmedi. Yani, ülke ekonomisinin sarsıldığı dönemlerde bile çok etkilenmedi. Bunun tek nedeni gerekli ham maddesinin yaklaşık yüzde 90'ının burada üretilmesi, böylece dışarıya bağımlı olmaktan kurtulmasıdır."

Sönmez, Bursa'da ipekçiliğin son yıllarda yeniden önem kazandığını vurgulayarak şöyle devam etti:

"İpekçilik Bursa'da gerilemişti. Ticaret arz-talep dengeleri üzerine kurulur. Bir malın piyasadaki durumu da buna göre canlanır veya ölür. İşte bu örnekteki gibi ipekçilik de yeniden canlandı. Bu canlanmada en büyük etkilerden biri devlet tarafından himaye görmesidir.

Bursa ihracat açısından son derece önemli bir kenttir. Türkiye genelinde ihracat artışı yüzde 30'ken, Bursa'da bu sayı 1981 yılı için yüzde 116'yı bulmuştur. Bursalılar sanayii seviyorlar, sanayinin yararına inanıyorlar. Sanayinin olmadığı yerde medeniyet de olmaz. Türkiye'nin en büyük fabrikaları Bursa'dadır. Burada sanayi diğer bölgelerdeki gibi gelişigüzel değil, bir organizasyon içinde gelişmiştir. Türkiye'nin en büyük tekstil fabrikaları, önemli iki büyük otomobil fabrikası, örneğin bir azot sanayii, bir Asil Çelik hep biradadır.

Bursa'da ayrıca göze çarpmayan küçük tezgâhlar vardır. Göze çarpmayan ama Bursa ekonomisinde önemli bir yer tutan bu küçük tezgâhların sayısı 25 bini bulmuştur."

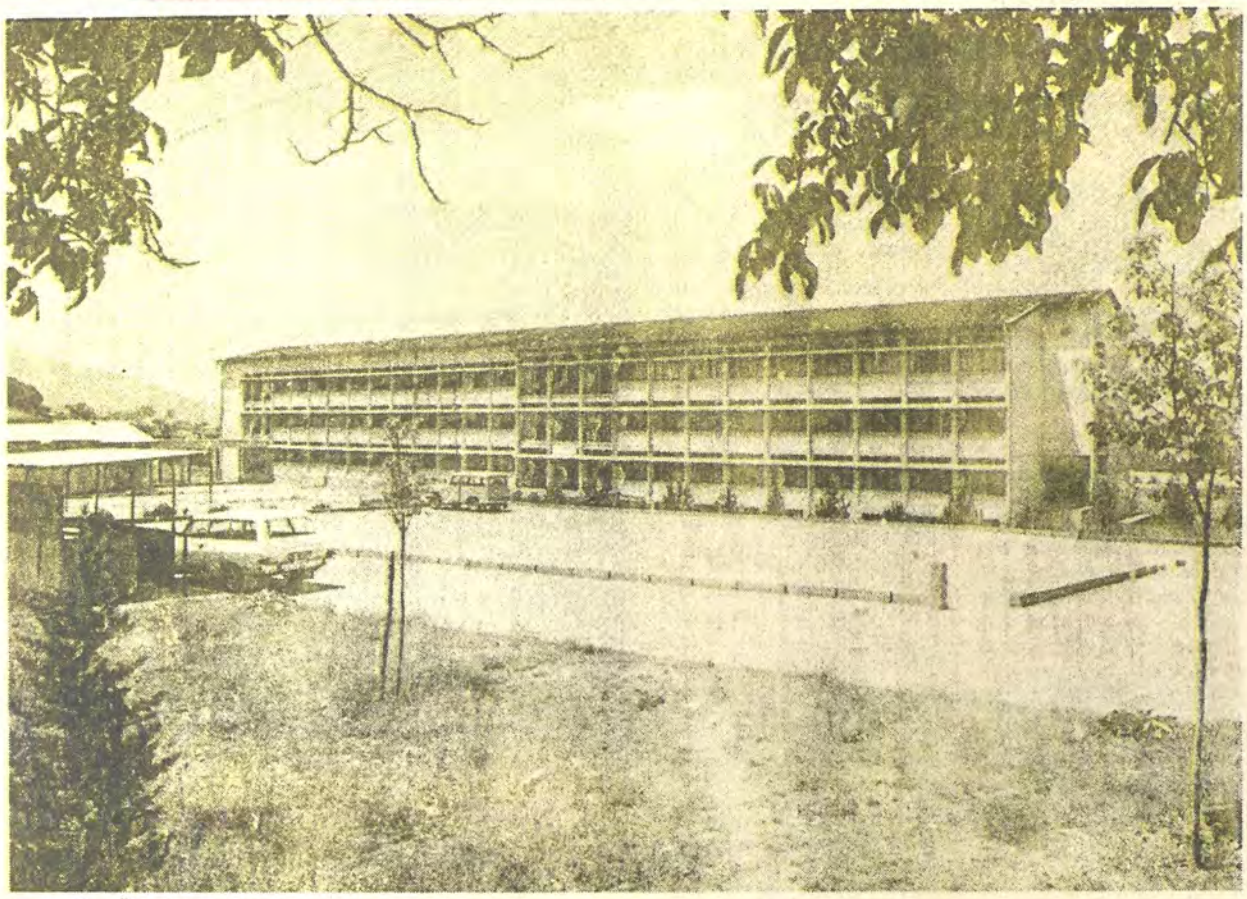

Bursa Kız Öğretmen Okulu.

OKUR-YAZAR ORANI YÜZDE 70'İ AŞAR

Okur-yazar oranı yüzde 71'i bulan Bursa'da 873 ilkokul, 111 ortaokul ve lise bulunuyor. İlköğretimde 137.523 öğrenci, ortaöğretimde ise 53.567 öğrenci var. Gene ilköğretimde 4.937 öğretmen görev alırken, ortaöğretimde 3498 öğretmen bulunuyor. Okulsuz 16 köyü olan Bursa'da meslekî ve teknik öğretime de önem veriliyor.

Orta dereceli meslekî ve teknik öğretimde 43 okula karşın 14.408 öğrenci ve 819 öğretmen var.

Bursa'da yüksek öğretim 1970 yılında bir tıp fakültesi kurularak başlamıştır. Şimdi Uludağ Üniversitesi adını taşıyan kurumun 10 fakültesi, 3 yüksek okulu ve 3 enstitüsü bulunuyor. Uludağ Üniversitesi'nde öğrenim gören 9.501 öğrenciye karşın 544 öğretim elemanı görev yapıyor

Halk eğitim çalışmaları

Açılan Dershane Sayısı: 1949

Öğrenci Sayısı: 25130

Okuma-Yazma Halk Dersaneleri: 1949

Meslekî ve Kültür Kurs sayıları: 500

Kurs Bitirenlerin Sayısı:

Okuma-Yazma Kurslarını bitiren: 18234

Meslekî ve Teknik Kurslarını Bitiren: 4310

Milî Eğitim Müdürlüğü

	İlköğretim	Ortaöğretim
Okul Sayısı	873	111
Derslik Sayısı	2937	866
Öğretmen Sayısı	4937	3498
Öğretmen Evi Sayısı	836	—
Öğrenci Sayısı	137523	53567

Kaplanlar
SOĞUTMA SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

ÜRETTİGİMİZ CİHAZLAR:
Soğuk Hava Tesisleri. Süpermarket buzdolapları. Kasap, lokanta, pastane dolapları. Su ve havuzlu meşrubat soğutucuları. Dondurma muhafazaları. Köpüklü ayran makineleri. Ölçüye göre özel siparişler.

BARIŞÇI

Mağaza: Uluyol, Uluçarşı Abdal Cad. 165/1
Fabrika Bahar Mah. Toprak Sok. 6 Tel: 14113 BURSA

MARMARABİRLİK • MARMARA ZEYTİN TARIM-SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ • ®

MARMARABİRLİK ZEYTİNLERİ

MARKAMIZ TESCİLLİDİR

- DENGELİ BESLENMEDE ÖNEMLİ BİR YERİ OLAN ZEYTİNDE TEK İSİM MARMARABİRLİK
- 6 KOOPERATİFİNE ORTAK 30.000 ÜRETİCİ İLE TÜKETİCİYE EN İYİ HİZMETİ GÖTÜREN GÜÇLÜ BİR KOOPERATİF KURULUŞUDUR.
- MARMARABİRLİK ZEYTİNLERİNİ BİR KERE DENEYİNİZ MUTLAKA MEMNUN KALACAKSINIZ.
- ÜRETİMDE EN ÜSTÜN KALİTE, FİYATTA İSTİKRAR DENİNCE AKLA GELEN GÜÇLÜ KURULUŞ MARMARABİRLİK

MARMARA ZEYTİN TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ

GENEL MÜDÜRLÜK : İnönü Caddesi, İnegöl Çarşısı Kat: 4
Tel: 108 46—115 29 Telex: 32198 mzbk.tr.
Telgraf: Marmarabirlik P.K: 36 BURSA

BURSA'DAN TÜM YURDA MUTFAK

Şimdi yurdun değişik yerlerindeki fabrikalarda, otel, motel, restaurantlarda, kafeteryalarda ve diğer tesislerde Bursa'lı bir mutfak ustasının İnoksan'ın imzası var.
Bu imza mutfakçılıkta kalitenin ve sürekli hizmetin simgesidir.
Mutfakla ilgili tüm sorunlarınızda telefonla da olsa İnoksan'a danışabilirsiniz.

BARIŞÇI

INOXAN İNOKSAN
Çelik Eşya Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Merkez: Fomara, Fevziçakmak Cad. 39/B Tel: 26262-18664
Fabrika: Tel: 23159 BURSA
Not: Mamüllerimiz MMO kalite belgelidir.

İNŞAAT SEKTÖRÜNDE GÜVENCE

BARIŞÇI

MESKEN İNŞAAT ve TAAHHÜT A.Ş. İNTAM

Çekirge Cad. İntam İş Merkezi
No:101/101 Tel:27620/4 Hat 19700/5 Hat
Telex: 32194 BERK TR. BURSA

Spor tarihi eskiye dayanıyor...

ATICILIK İÇİN İLK OK MEYDANI BURSA'DA YAPILDI

BURSA'da sporun oldukça eskilere dayanan zengin bir tarihi vardır. Yurdumuzun en eski spor alanlarından biri Bursa'da kurulmuştur. Orhan Bey kumandasındaki Osmanoğulları Bursa'yı fethettikten sonra Orhan Bey tarafından burada yaptırılan "Atıcılar Sahası", yalnız Bursa'nın değil Türkiye'nin de ilk ok meydanı olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Daha Orhan Gazi zamanından (1324-1362) itibaren bu meydandan nice kemankeş pehlivan yetişmiştir. Bunlar arasında Bursalı Şücâ, gelmiş geçmiş Türk okçularının en büyüklerinden biri olarak tanınır. Ayrıca bu meydandan nice pehlivanların yetiştiği de bilinir. Bursa güreşte de eski birçok ünlü pehlivan yetiştiren bir bölge olmuştur. Okçuluk, güreş ve binicilik, Osmanlı devletinin bu ilk taht şehrinde en ileri sporlar olmuştur.

Modern sporcuların Bursa'ya girişi, içinde bulunduğumuz yüzyılın başlarına rastlamasına rağmen bu spor dallarında gereken durumun ortaya çıkması cumhuriyetin ilanından sonra mümkün olabilmiştir.

Bursa'ya futbolu sokan kişinin bu kente ilk futbol topunu getiren kişi olarak tanınan Fenerbahçeli Zeki Rıza Sporel olduğu bilinir. Fenerbahçeli Zeki Rıza Sporel, 1911 yılında Bursa Askerî İdadisi'ne giderken cep harçlığından biriktirdiği para ile İstanbul'daki ünlü İngiliz mağazası Baker'den aldığı futbol topunu da beraberinde Bursa'ya götürmüş, böylece Bursa'ya ilk futbol topu ile birlikte futbolu da sokan kişi olmuştu.

Bursa, cumhuriyetin ilanını izleyen yıllarda futbolda büyük aşamalar kaydetti. Acar İdmanyurdu, Akınspor ve onları takiben de Merinos Bursa futboluna çok büyük katkılarda bulunan kulüpler oldular. Bu kulüplerden birçok ünlü futbolcular yetişti. Ayrıca bu takımların kendi aralarında yaptıkları maçlardan doğan büyük rekabet Bursa futboluna ayrı bir renk ve heyecan kattı. Bursa futbolunun tarihinde önemli yeri bulunan takımlar arasında Merinos, Havagücü, Acar İdmanyurdu, Akınspor, Çelikspor, Sümerspor, Pınarspor, Mensucatspor, Güvenspor'un isimleri baş sıraları işgal etmektedir.

Kılıç-kalkan oyunlarıyla dünya çapında bir üne sahip bulunan Bursa eskrim sporunda da uzun yıllar en başarılı bölgelerden biri olmak özelliğini korumuştur.

Son yıllarda müessese kulüplerinin basketbol ve voleybol dallarında yaptıkları büyük hamleler Bursa'da bu sporları da ön plana çıkarmaya kâfi gelmiştir. Tofaş SAS ve OYAK Reno bu kulüplerin başında yer almaktadır.

Gerek Tofaş, gerekse OYAK Reno, halen 1. Lig'te başarılarını sürdüren basketbol ve voleybol takımlarına sahiptirler.

Tofaş SAS basketbol ve voleybolun dışında güreş ve boks dallarında da Bursa sporuna büyük katkılarda bulunmuş bir kulüptür.

Bursa aynı zamanda Türk kayak sporunun en önemli merkezlerinden biri, hattâ birincisi vasfını korumaktadır.

Uludağ'daki kış sporları merkezi Türkiye'de kayak sporunda baş sırayı işgal etmektedir.

Bursaspor takımı...

Bursa Atatürk Stadyumu

Bursaspor Kulübü

Uzun ve köklü bir futbol geçmişine sahip Bursa'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübü kurulması yolunda ilk teşebbüsler 1963 yılı başlarında kendini göstermiş ve bu yolda yapılan olumlu çalışmalar ve temaslar kısa zamanda semeresini vermiştir. Neticede, Acar İdmanyurdu, Akınspor, Pınarspor, İstiklâl ve Çelikspor gibi beş eski büyük spor kulübünün birleşmeleriyle vücut bulan Bursaspor kulübü 1 Haziran 1963 günü resmen kurulmuştur.

Bursaspor, özellikle profesyonel futbol dalında büyük gücünü en kısa zamanda ortaya koymuştur. 1966-67 sezonunda Türkiye II. Ligi şampiyonluğunu kazanan Yeşil-Beyaz formalı Bursaspor, 1967-68 sezonunda Türkiye I. Lig'e dahil olmuştur. Yeşil Bursa'nın yeşili ile Uludağ doruğunu örten karların beyazını kendisine forma rengi olarak alırken, amblemine de Bursaspor'u oluşturan beş eski kulübü beş yıldız halinde yerleştiren bu güzide spor ocağının futbol takımı, o tarihten bu yana Türkiye I. Ligi'nde yer almaktadır. Bursaspor, 1975-76 sezonunda Türkiye Kupası'nda finalist olma başarısını göstermiştir.

Bursaspor birçok ünlü futbolcu da yetiştirmiştir. Vedat Okyar, Mesut Şen, Ersel Altıparmak, Necati Göçmen, Orhan Utkuoğlu, Canan Açıkgöz, İsmail Tartan, Vahit Kol, Sinan Bür ve Sedat III, bu takımdan Ay-Yıldızlı formaya yükselen ünlü isimler arasındadır.

Tüm ülke yaşamının bankası

Akbank sizin yanınızda

Akbank'ın varlığını yaşamınızın her alanında hissedersiniz.
Çünkü, Akbank, yalnızca bir kesimin, bir alanın bankası değildir.
Küçük tasarruf sahibinden sanayiciye, üreticiden ihracatçıya, yurtdışındaki işçiden tüccara, çocuklardan ev hanımlarına kadar tüm halkımızın, tüm ülke yaşamının bankasıdır Akbank.
Yaygın ve gerçek bankacılık hizmetleriyle her an yanınızdadır.
Yaşamınızda sizinledir...

AKBANK
"Güveninizin eseri"

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayi Bursa Oto'da...

Bursa Oto
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle,
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisiyle emrinizdedir.
Gelin Bursa Oto'ya. Hem üstün bir ürün,
hem de üstün hizmet alın.

BURSA OTO AŞ

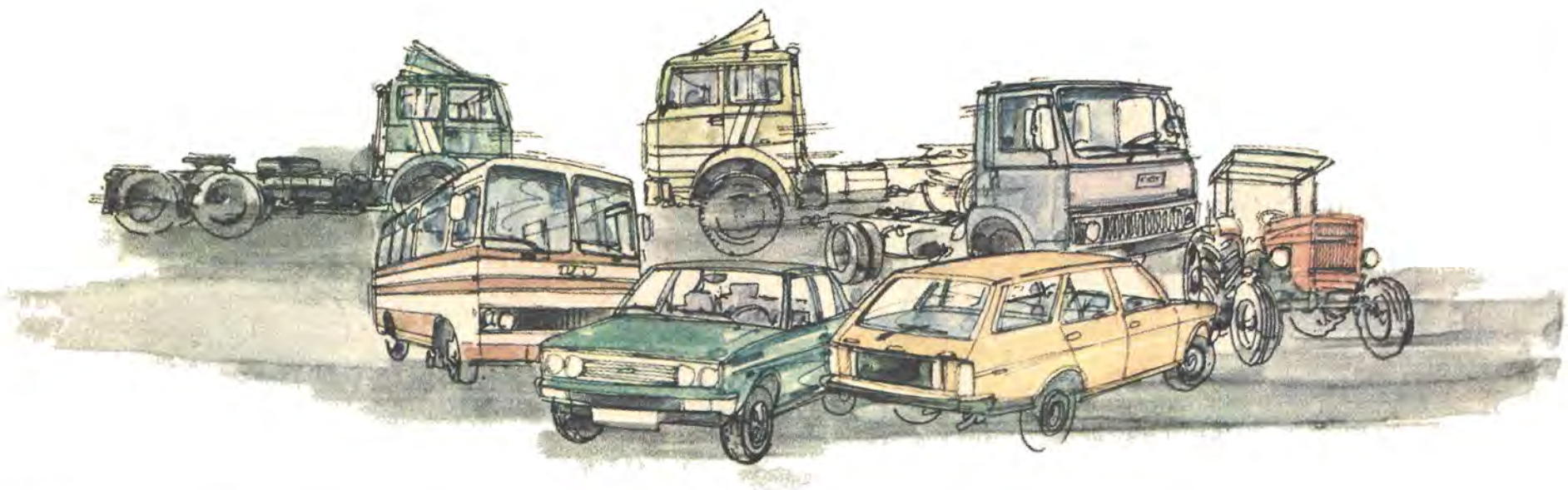

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi 50 NC Kamyon 50 NM Midibüs

131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TURK 640 Traktör TURK 480 Traktör

ÇANAKKALE

17

YÜZÖLÇÜMÜ: 10.347 Km2.
NÜFUSU: 391.568.
İLÇELER: Ayvacık, Bayramiç, Biga, Bozcaada, Çan, Eceabat, Ezine, Gelibolu,. Gökçeada, Lapseki, Yenice.
KÖY SAYISI: 561.
DOKTOR SAYISI: 10 bin kişiye 2.4.
HASTANE YATAK SAYISI: 10 bin kişiye 12.8.
OKUR-YAZAR ORANI: % 70
OTOMATİK TELEFON KODU: 1961.

Doğa güzellikleri ile tarih zenginliğinin kucaklaştığı ilimiz

SADULLAH USUMI

DOĞA güzellikleri ile tarihî zenginliklerin kucaklaştığı bir kentimizdir Çanakkale...

Her köşesi tarih doludur... Kıyıları yalıyan Boğaz'ın masmavi dalgaları, yemyeşil tepelerden kopup gelen sert rüzgârlar yıllar önce biten bir savaşın zafer şarkılarını söyler sanki...

Çanakkale dünya savaş tarihine geçmiş bir kentimizdir. Çanakkale adı bir zaferin simgesidir âdeta... Topunun namlusu, süngüsünün ucu, yüreğinin inancı ve cesareti ile tarihe adını yazdıran Mehmetçiğin kahramanlıklarını yansıtan Çanakkale Savaşları bir zafer abidesi olarak kentin toprakları üzerinde yükselir.

Çanakkale tarihtir...
Çanakkale zaferin adıdır...
Çanakkale yenilmezliğin kendisidir...
.....

Adı nereden geliyor

Çanakkale ilinin ilk adının Troas olduğunu, Homeros'un İlyada adlı ünlü yapıtından öğreniyoruz.

Antik Çağ'da yöre, Hellespontos ya da Hellespont adıyla anılırdı. Mitolojiye göre Hellespont adı, Kral Athamus'un Boğazdan geçerken denize düşen kızı Helle'den gelmektedir. Bu ad, Doğu Roma İmparatorluğu yıkılana dek kullanılmıştır.

Daha sonraları Boğaz bölgesi Antik Çağ'da Avio ve Dardanlar zamanından Avrupalılar tarafından Dardanellos adları ile anılmıştır.

Çanakkale'nin bugünkü adı, Fatih tarafından Boğaz'ın Anadolu yakasında yaptırılan "Kale-i Sultaniye" surlarından gelmektedir. Fatih döneminde boğazın iki yakasında kaleler inşa edilmişti. Diğer adı Çanak Kalesi olan Kale-i Sultaniye'den kaynaklanarak çanak çömlek imâli çok yapılan bu yöreye Çanakkale adı verilmiştir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Kent, Ege Denizi'ni, Marmara Denizi'ne bağlayan Çanakkale Boğazı'nın iki yakasında yer alır. Gelibolu Yarımadası ile Biga Yarımadası üzerindedir. Coğrafî yapısı nedeni ile önemli bir ulaşım merkezidir.

Çanakkale'de demiryolu şebekesi yoktur. Havaalanı olmasına karşın uçakların inişine elverişli bulunmadığı için uzun süreden beri kapalıdır. Ağırlık deniz ve kara ulaşımındadır.

Kara yolu ile birçok il merkezine bağlıdır Çanakkale... İstanbul, Ankara ve İzmir başta olmak üzere büyük illerden Çanakkale'ye düzenli otobüs seferleri vardır. Coğrafî yapısı nedeni ile önemli bir ulaşım merkezidir. Ege ve Akdeniz bölgelerine büyük ölçüde trafik akışı vardır.

Çanakkale ile Eceabat arasında araba vapuru çalışır. İki yaka arasındaki bağlantıyı bu vapurlar sağlar.

Liman ticari nitelik taşımaz. Çünkü yükleme, boşaltma ve depolama olanakları yetersizdir.

Kentin yüzölçümü 10.347 kilometrekaredir. Nüfusu 391.568'dir. Merkez, Ayvacık, Bayramiç, Biga, Gelibolu, Çan, Bozcaada, Gökçeada, Eceabat, Yenice, Lapseki ve Ezine Çanakkale'nin ilçeleridir. İlin 21 bucağı ve 561 köyü vardır.

Çanakkale'nin iklimi Akdeniz Bölgesi'nin özelliğini taşır. Yükseklerde yağmur, iç kesimlerde ise kar yağışı fazladır. Yılın büyük bölümü rüzgârlı geçer.

Turistik potansiyele sahiptir Çanakkale. Bir yanda doğa, diğer yanda tarihî zenginlikler bu potansiyeli oluşturur. Arkeolojik değerlerin dışında kıyı şeritleri turizme elverişli bölgelerdir. Gelen turist sayısında her yıl büyük artış gözlenmektedir.

Çanakkale'de tarımsal çalışmalar geniş bir alana yayılır. Başlıca tarım ürünleri domates, baklagiller, üzüm, ayçiçeği, susam, buğday, çavdar, yulafdır.

Tuğla, çimento ve seramik önemli sanayi ürünleri arasında yer alır.

Deri konfeksiyonculuğu, çalışmasını dışsatıma yönelik olarak sürdüren bir sanayi dalıdır. El dokuma halıcılığı yeni bir gelişme sürecindedir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %85.8

Partiler	Aldığı oy	M.V.
CHP	40.180	—
DP	77.296	8
Bağımsız	189	—

2 Mayıs 1954
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %89.5

Partiler	Aldığı oy	M.V.
CHP	41.727	—
CMP	3.062	—
DP	80.416	8
HP	4.135	—
Bağımsız	2.721	—

27 Ekim 1957
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %84.0

Partiler	Aldığı oy	M.V.
CHP	48.298	—
CMP	5.833	—
DP	75.687	8
HP	5.847	—

15 Ekim 1961
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %83.7

Partiler	Aldığı oy	M.V.
AP	43.730	2
CHP	49.304	2
CKMP	13.942	—
YTP	33.720	1

10 Ekim 1965
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %69.9

Partiler	Aldığı oy	M.V.
AP	70.625	3
CHP	32.099	2
CKMP	4.182	—
MP	5.067	—
TİP	2.479	—

12 Ekim 1969
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %68.9

Partiler	Aldığı oy	M.V.
AP	70.625	4
CHP	32.745	1
CGP	3.740	—
MP	1.333	—
MHP	4.521	—
TİP	2.706	—
Bağımsız	5.771	—

14 Ekim 1973
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %65.9

Partiler	Aldığı oy	M.V.
AP	54.563	3
CHP	44.003	2
CGP	2.215	—
DP	11.991	—
MP	592	—
MHP	1.852	—
MSP	6.776	—
TBP	1.014	—
Bağımsız	433	—

5 Haziran 1977
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %83.4

Partiler	Aldığı oy	M.V.
AP	88.138	2
CHP	68.048	2
CGP	2.868	—
DP	3.420	—
MHP	3.857	—
MSP	8.564	—
Bağımsız	161	—

Çanakkale ili halk oylaması sonuçları:

1961	
Kabul	Red
%52	%48
1982	
Kabul	Red
%94	%6

ÇANAKKALE VALISI: NURETTİN TURAN

«Orman ürünleri ve hayvancılık büyük ekonomik potansiyel oluşturabilir»

BÖLGEDE yerleşim M.Ö. 3000 yıllarına dayanmaktadır. Bölge 1366'da Osmanlı egemenliğine geçmiştir. 1452'de Fatih Sultan Mehmet tarafından inşa ettirilen "Çanakkale Kalesi" (şimdiki Çimenlik Kalesi) şehrin kuruluşuna başlangıç olmuştur.

Boğazın stratejik öneminden dolayı, bölge sürekli saldırılara maruz kalmıştır.

İlin alanı 10 bin km2'dir. Genellikle engebeli olan arazinin % 54 ormana, % 43 tarıma, % 3 ise kültür dışına ayrılmıştır. 1980 sayımına göre nüfusu 400 bine ulaşmıştır. Nüfusun 2/3'si kırsal kesimde oturmaktadır. Kırsal kesim nüfusunun da 3/4'ü tarımla uğraşmaktadır. 1981 fiyatlarıyla tarımdan sağlanan gayrısafi il içi hasıla, 30 milyara yaklaşmıştır.

Tarımsal üretimde, domates, elma, zeytin, buğday, ayçiçeği, bakla önde gelmektedir. Orman ürünleri yanında büyük ve küçükbaş cinsinden sayıları 1 milyonu bulan hayvan varlığı da önemli bir ekonomik imkân yaratmaktadır.

Kıyı uzunluğu 550 Km.'ye ulaşmasına rağmen sınırlı kıyı balıkçılığı dışında su ürünlerinden yeterince yararlanılamamaktadır.

Sanayi genellikle tarıma ve toprağa bağlı kalmıştır. İlin on adet salça ve konserve fabrikalarının kurulu kapasitesi, millî kapasitenin 1/4'i kadardır. Süt Endüstrisi Kurumu'nun Çan Peynir ve Tereyağı Fabrikası yanında Çan Seramik Fabrikaları, Ezine Çimento Fabrikası ve Tekel Kanyak Fabrikası diğer önemli sanayi kuruluşlarını teşkil etmektedir.

İşletilen ve başlıca madenleri, linyit, kaolen, kil, çinko, alüminyum, perlit ve kurşundur.

Turizm açısından Çanakkale, tur güzergâhı üzerindedir. Eceabat Millî Parkı, Truva, Aleksandra Truva, Apollo Tapınağı. Ezine Kestanbol Kaplıcası, deniz (rüzgârına rağmen) ve ormanıyla Çanakkale, turistlerin ilgisini çekmektedir.

İki yüksek okuluyla birlikte, değişik dereceden 731 okulda yaklaşık 60 bin öğrenci ve dört bin öğretmen bulunmaktadır. İl nüfusunun % 70'i okur - yazardır.

Ulaşım yönünden Çanakkale yeterince imkana kavuşmuş değildir. Boğaz geçişi ve adalar dışında çevresiyle deniz yolundan irtibatı yoktur.

Mevcut iskele ve rıhtımları yetersizdir. Askerî amaçlı mevcut pistten hava ulaşımına kavuşması etüt edilmektedir. İzmir, Bandırma ve Tekirdağ karayolu standardının iyileştirilmesi 1985'de tamamlanacaktır.

Kır ve kentte oturan nüfusun % 86'sı elektriğe, % 90'ı içme suyuna kavuşmuştur. Merkez ilçe dahil 12 ilçeye bağlı 582 köyün okul ve yol ihtiyacı karşılanmıştır.

ÇANAKKALE BELEDİYE BAŞKANI: ENDER GÜL

«Daha temiz bir Çanakkale için elbirliği yapmalıyız»

ŞEHRİMİZ Ege Denizi ile Marmara Denizi arasında doğal bir su yolu olan Çanakkale Boğazı'nın en dar yerinde Anadolu yakasında kurulmuş çok eski bir yerleşim merkezidir.

Yörenin antik dönemde en eski adı Troas'tır. Çanakkale Boğazı'na da Hellespont denilmektedir. M.Ö. 3000'lere varan bu dönemde bugünkü Çanakkale'ye 30 km. mesafedeki Troya ve mücavir sahamızdaki Dardanos ile, Nara burnundaki Abydos şehirleri en önemli yerleşim merkezleridir.

Bugünkü şehir çekirdeğini ise yörenin Osmanlıların eline geçmesinden sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından (1452 - 1463) yılında Sarıçay ağzında yaptırılan Boğazhisar (Çimenlik kalesi) veya Kal'a-yı Sultani oluşturur.

Şehrimizin adının bu kalenin Çanak biçiminde oluşundan veya halkının el sanatı olan çanak-çömlekçiliğinin ününden geldiği söylenmektedir.

Çanakkale ve yöresi Asya-Avrupa ve Karadeniz - Akdeniz arasında bir geçiş yeri olduğundan tarihin her döneminde rol oynamıştır. Ekonomik ve askerî önemi burada daima bir kültür ve uygarlık yoğunlaşması yaratmıştır. Bu nedenle antik dönemlerden başlayan ve en son Türk'ün gücünün bütün dünyaya bir daha kanıtlandığı Çanakkale savaşlarıyla günümüze ulaşan, çok zengin bir tarihe sahiptir.

Çanakkale şehri Osmanlı döneminde donanma için önemli bir ikmal limanı olarak görev yapmıştır. Ancak 20. yüzyıla kadar büyükçe bir kasaba görünümünü sürdürmüş, bu yüzyıl başından beri de özellikle 1940'lardan sonra büyüme hızı artmıştır. Bugün şehrimiz 40 bin nüfuslu Çanakkale Boğazı'nın doğa güzelliği ile bezenmiş, zengin tarih ve kültür mirasıyla dolu çevresiyle birlikte üstün bir turizm potansiyeli olan şirin bir il merkezidir.

Tarıma dayalı sanayi, ticaret ve deniz ürünleri uğraşı iş hayatını oluştururken turizm faaliyeti de şehrimizde önem kazanmaktadır.

Turizm konusunda etkinlik, başta tarih ve kültür değerlerimize sahip çıkmak ve onları korumakla mümkündür. Bu cümleden olmak üzere 1982 yılında şehrimize kazandırılan Çimenlik Kalesi gezi parkı, 18 Mart 1915 Deniz Zaferi kahramanı şanlı Nusrat mayın gemisi ve Çanakkale savaşları müzeleri ve Piri Reis Anıtı için halkımızın emeği geçenlere şükranları sonsuzdur.

Yeni yerine taşınacak olan ankeoloji ve tarih yapıtlarının toplandığı Çanakkale müzemizde şehrimiz için ayrı bir kıymet olacaktır.

Ulusumuzun kaderinin değiştiği Çanakkale savaşlarında doğduğunu kabul ettiğimiz büyük önderimiz Atatürk'ün, şehrimizde, Çanakkale savaşlarında Mustafa Kemal ve Mehmetçik kompozisyonlu bir anıtının yapılması için yapılacak her türlü girişim hemşehrilerimizce desteklenecektir. Bu anıt bir güneşin doğuşunun, bir destanın yazılışının anıtı olacaktır.

Şehrimiz ve yöresinin el sanatlarının özellikle eski Çanakkale seramiklerinin ihyası mutlaka gerekmektedir. Bugün şehrimizde çanakçömlekçilik gerileme dönemini yaşamaktadır.

Şehrimiz turizm yönünden transit karakter taşıdığından toplu bir çarşı önemli bir ihtiyaç olup bu çarşı içinde yine el sanatlarının sembolik üretimleri görsel olarak etkilenmeyi sağlayacaktır.

Ayrıca sosyal ve kültürel faaliyetler için şehrimizin uygun bir yapıya kavuşturulması da kesinlikle gereklidir.

Her yıl 10 Ağustos tarihinde, Anafartalar Zaferi gününde başlayarak dokuz gün süren Çanakkale ve Troya Festivalimiz kutlanmaktadır.

Festivalimiz ekonomik ve eğlence yanları ile birlikte, bilim, sanat ve kültür yanları itibariyle de ağırlıklı olarak düzenlenmektedir.

Şehrimizin altyapı hizmetlerinden, kanalizasyon ve elektrik şebekeleri yapımı devam etmektedir. Yeni su şebekesi yapımı işi de ihale edilecektir. Yıl için tamamladığımız otogar tesislerimiz de hizmete sunulmuştur. Bugün küçük sanatkârın küçük sanayi sitesi girişimi büyük önem arzetmektedir.

Bütün çabamız elbirliği ile daha mamur, daha temiz, daha güzel örnek bir Çanakkale'yi gerçekleştirmek olacaktır. Bunun için çalışırken yorulmayacağız.

Önemli kişiler

PİRİ REİS (1465-1554)

Dünyaca tanınan Türk denizci ve haritacısı. Gelibolu'da doğan Piri Reis amcası Kemal Reis'in yanında yetişti. Onun ölümünden sonra Oruç Bey ve Barbaros Hayrettin Paşa'nın yanında çalıştı. 1547'de Kaptan-ı Derya rütbesine yükselen Piri Reis, birçok deniz savaşından zaferle çıktı. Mısır Beylerbeyi ve Sadrazamın hakkında olumsuz raporlar vermesi sonucu Kahire'de idam edildi. Coğrafya ve kartografya alanında döneminin önde gelen isimlerindendir. Kitab-ı Bahriyye'de Akdeniz kıyıları ve adaları tüm ayrıntıları ile gösterdi. Atlas Okyanusu'nun da zamana göre başarılı bir haritasını çıkarttı.

●

ADALET CİMCOZ (1910-1970)

Almanya'da öğrenimini tamamlayan Adalet Cimcoz çevirmen ve ses sanatçısı olarak ün yaptı. İstanbul'da 1951 yılında ilk özel sergi salonu Maya'yı kurdu. Çeşitli dergilerde şiir, öykü, tiyatro konularında yazılar yazdı.

●

ADNAN ADIVAR (1882-1955)

Yazar ve düşün adamı Adnan Adıvar, Tıbbiye'yi 1905'te bitirdi. II. Abdülhamit döneminde arkadaşlarıyla birlikte Avrupa'ya kaçtı. İkinci Meşrutiyet'in ilânıyla yurda döndü. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Hilâl-i Ahmer Müfettişliği, son Osmanlı Mebusanı'nda da İstanbul milletvekilliği yaptı. Daha sonra arkadaşları ile birlikte Millî Türk Fırkası'nı kurdu. Ulusal Kurtuluş Savaşı başlayınca eşi Halide Edip'le birlikte Ankara'ya geçti.

Milletvekili seçilerek Sıhhat ve Dahiliye Vekilliği yaptı. Cumhuriyetin ilânından sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kurucuları arasında yer aldı. Parti kapatılınca yurt dışına çıktı.

Yurda dönüşünde İslâm Ansiklopedisi Yazı Kurulu Başkanlığı'na getirildi.

●

TEVFİK RÜŞTÜ ARAS (1883-1972)

Yüksek öğrenimini Beyrut Tıbbiyesi'nde tamamlayan Aras, İzmir, Selanik ve İstanbul'da askerî hekimlik yaptı. Gençlik yıllarında İttihat ve Terakki Fırkası'na girdi. 1923'te İzmir milletvekili oldu. 1925'te kurulan İsmet Paşa hükümetinde Dışişleri Bakanlığı görevine getirildi. 1938 yılına dek bu görevini sürdürdü. Dışişleri Bakanlığı sırasındaki anılarını ve siyasal düşüncelerini Görüşelim adlı kitapta topladı.

●

ELİF NACİ (1898 -)

Sanayi-i Nefise Mektebi'ni bitirdi. Türk İslâm Eserleri ve Topkapı Sarayı müdürlükleri yaptı. Halkevlerinde etkin görevler aldı. Çeşitli tarihlerde açtığı sergilerde başarılar kazandı. Türk resim sanatında "D Grubu" olarak bilinen akımın kurucuları arasında yer aldı. İlk dönem yapıtlarında empresyonist anlayışı egemendi. Sonraki yıllarda Türk motifleri ve Arap harflerinin estetiğine dayanan özgün bir resim biçimi geliştirdi.

●

BÜLENT DİKMENER (1937 - 1979)

İlk ve orta öğrenimini Çanakkale'de tamamlayan Bülent Dikmener daha sonra İktisat Fakültesi'ne bağlı Gazetecilik Enstitüsü'nü bitirdi. 1962 yılında muhabir olarak başladığı gazetecilikte yazı işleri müdürlüğüne kadar yükseldi. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nda üç yıl Merkez Yönetim Kurulu üyeliği ve genel eğitim sekreterliğinde bulundu.

Protokol

Vali: **Nurettin Turan.**
2. Kolordu Komutanı: **Korgeneral Mustafa Odaman.**
Merkez Komutanı: **Kd. Albay Zeki Altınsay.**
Belediye Başkanı: **Ender Gül.**
Cumhuriyet Savcısı: **Melih Tarı.**
İl Jandarma Alay Komutanı: **Kd. Albay Yaşar Daver,**
Emniyet Müdürü: **Nejat Açıkalın.**
Defterdar: **Kemal Sümeroğlu.**
Millî Eğitim Müdürü: **Vahdi Şahin.**

Vergi Rekortmenleri

Tuğrul Erdoğdu Aksoy	20.416.005
Vahit Apaydın	13.141.083
Emin Apaydın	13.466.025
Abdülbaki Öen	10.070.867
Niyazi Önen	10.070.867ş
Nevzat Üzen	9.936.021
İsfendiyar Anafarta	9.438.356

EĞİTİM

Çanakkale tarih boyunca bir çok uygarlığın kurulduğu kenttir. Okur-yazar oranı Türkiye ortalamasının çok üstündedir. Geçen yıl başlatılan okuma-yazma seferberliği sırasında 309 kurs açılmıştır. Kurslara katılan 4369 kişi okuma-yazma öğrenmiştir.

Yüksek öğrenime geçişte Çanakkale büyük başarı göstermiş illerimizden biridir. Son on yıl içinde bu konuda aşama yapan Çanakkale, İstanbul'dan sonra ikinci olmuştur. Tüm iller arasındaki veri ise besinciliktir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Çanakkale'nin batısında bulunan Merkez ilçede 1980 nüfus sayımına göre 62.701 kişi yaşamaktadır. İlçenin yüzölçümü 949 km2'dir.

Merkez ilçe arazisi, ovalardan ve yüksekliği az tepelik ve yaylalardan oluşur. Tarıma elverişli alanlarda halk geçimini tahıl, baklagil, sanayi bitkileri ve zeytin yetiştirerek sağlar. Akarsu boylarında ve kıyılarda bağcılık ve sebze, meyve yetiştiriciliği yapılır. Hayvancılık, balıkçılık ve ipekböcekçiliği halkın diğer uğraşılarındandır.

Merkez ilçe sanayide ileridir. Sanayi kuruluşlarının çoğu burada toplanmıştır. Bitkisel yağ, sabun fabrikaları ile balık, sebze-meyve konserve fabrikaları, deri sanayii tesisleri, belli-başlı sanayi kuruluşlarındandır. Ayrıca, küçük imalâthanelerde orman ve hayvan ürünleri işlenmekte,seramik eşya ve inşaat malzemesi üretimi yapılmaktadır.

Elektriği, otobüs işletmesi, itfaiye örgütü, balık hali ve soğuk hava deposu bulunan merkez ilçede kanalizasyon şebekesi ve içmesuyu yetersiz düzeydedir.

Merkez ilçeye İntepe ve Kirazlı bucakları ile 49 köy bağlı bulunmaktadır.

AYVACIK

Çanakkale'nin güneybatısında 874 km2'lik bir alan üzerine kurulmuş olan Ayvacık ilçesinde 1980 sayımına göre, 28194 kişi yaşamaktadır. Arazisi batıda ve kıyıda bulunan ovalarla, bu ovaların gerisindeki dağ ve yaylalardan oluşur.

Ayvacık, Çanakkale ilinin en çok zeytinyağı üreten ilçesidir. Yörenin en zengin zeytinlikleri buradadır. Bol miktarda zeytinyağı mengeneleri vardır. Halk geçimini tarımla sağlar. Zeytinciliğin yanı sıra tahıl, baklagil ekimi ve meyve yetiştiriciliği önemlidir.

Kasaba belediyesinin elektriği ve suyu yeterli düzeydedir. İmar planı vardır. Ulaşım, Çanakkale ve Edremit'e olan karayolları ile sağlanır.

Ayvacık'a bağlı Gülpınar ve Küçükkuyu bucakları ile 64 köy bulunmaktadır.

Merkez ilçe rıhtımı...

BAYRAMİÇ

Çanakkale'nin güneyinde yer alan Bayramiç ilçesi 1275 km2'lik alana ve 1980 sayımlarına göre 32.007 kişilik nüfusa sahiptir.

Eski Menderes Çayı'nın geçtiği vadi etrafındaki ovada halk geçimini meyve, tahıl, baklagil ekimi ve hayvancılık yaparak sağlamaktadır.

Elektriği, suyu ve imar planı bulunan ilçeye Evciler ve Yiğitler bucağı ile toplam 76 köy bağlı bulunmaktadır.

İlçenin imar planı parasal olanaksızlıklar nedeniyle uygulamaya konulmamıştır.

İlçede tarım ürünlerini değerlendirilmek amacıyla bir soğuk hava deposu açılmıştır...

Gökçeada...

BİGA

Çanakkale'nin kuzeydoğusunda, engebeli bir arazi üzerinde kurulmuş olan Biga ilçesi, Çanakkale'nin gelişmesi hızlı ilçelerinden biridir. 1331 km2'lik yüzölçümü olan ilçede 1980 nüfus sayımlarına göre, 74.830 kişi yaşamaktadır. İlin en fazla nüfus barındıran ilçesi Biga'dır.

Biga'nın ekonomisi tarıma dayalıdır. Halk verimli ovalarda tahıl, baklagil, sebze ve meyve yetiştirerek; kıyılarda balıkçılık ve sardalya konservesi üretimi yaparak geçimini sağlamaktadır. İlçede, konverve, süt ve yem fabrikaları bulunmaktadır.

Biga'nın elektriği, suyu ve itfaiye örgütü bulunmaktadır. Karabiga İskelesi ile İstanbul'a, Çan ve Lapseki'den geçen yollarla il merkezine ulaşımı sağlanmaktadır.

İlçeye altı bucak ile 106 köy bağlıdır.

BOZCAADA

Ege Denizi'nin kuzeydoğusunda bulunan Bozcada, Çanakkale Boğazı'na 19 km. Türkiye'nin batı kıyılarına altı km. uzaklıkta küçük bir adadır.

Yüzölçümü 40 km2, nüfusu 1980 sayımlarına göre 1.722 kişidir. Bozcaada Limanı çevresi adanın tek yerleşim merkezidir.

Bozcaada, üzümü ve şarabı ile ünlüdür. Tahıl, baklagil, meyve yetiştiriciliği yapılırsa da önemli değildir. Turizm, halkın önemli geçim kaynaklarından biridir.

Adanın elektriği ve içme suyu vardır.

ÇAN

Çan, 887 km2'lik alanda 1980 sayımlarına göre, 42.953 kişinin yaşadığı, ilin nüfus yoğunluğu en fazla üçüncü ilçesidir.

Arazi genellikle tepelik ve ormanlıktır. Tarıma elverişli alanlarda tahıl, baklagil, şekerpancarı, ayçiçeği, tütün, sebze ve meyve yetiştiriciliği ile arıcılık, ipek böcekçiliği, hayvancılık yapılır. İlçenin orman üretimi önemlidir. Ayrıca linyit işletmeciliği, halı ve kilim dokumacılığı, kaolin ve alçı çıkarımı halkın diğer uğraşılarındandır.

Çan ilçesi, Balıkesir-Çanakkale karayolunun ve Çanakkale Seramik Fabrikası'nın açılmasından sonra gelişmeye başlamıştır. Çanakkale Seramik Fabrikası tek büyük sanayi kuruluşudur.

Çan Belediyesi'nin elektriği ve suyu vardır. İlçeye Etili bucağı ile 69 köy bağlı bulunmaktadır.

ECEABAT

Gelibolu yarımadasının güneyinde 490 km2'lik yüzölçümüne Eceabat ilçesinde 1980 sayımlarına göre 10.300 kişi yaşamaktadır.

İlçe halkı geçimini tahıl, pamuk, baklagil tarımı yaparak sağlar.—

Eceabat-Çanakkale arasında düzenlenen feribot seferleri, ilçenin İstanbul-İzmir, Trakya-Anadolu ulaşımını gerçekleştirir.

Elektriği, suyu, imar planı ve itfaiye örgütü bulunan ilçe belediyesine 12 köy bağlıdır.

EZİNE

Ezine, Çanakkale'nin güneybatısında, yüzölçülü 474 km2, nüfusu 1980 sayımlarına göre 31.044 olan bir ilçedir. İlçe merkezi eski Menderes Çayı'nın bir kolu üzerinde geniş ve verimli bir ovada kurulmuştur. Ezine, Çanakkale merkez ilçeden sonra nüfusu en yoğun ilçedir.

Ezine'de ekonomi tarıma dayalıdır. Halk, tahıl, sebze, meyve zeytin ve meşe palamudu üretmektedir. Petkim-Petrolkimya tesisleri ile kiremit fabrikası ilçedeki büyük sanayi kuruluşlarıdır.

Elektriği, suyu, soğuk hava deposu, kaplıcası ve imar planı bulunan ilçenin ulaşımı, Çanakkale'ye 50 km.'lik asfalt bir yolla sağlanmaktadır.

Geyikli bucağı ile 50 köy ilçeye bağlı yerleşim birimleridir.

GELİBOLU

Gelibolu yarımadasının kuzeyinde, kıyılarında doğal liman, körfez ve plajlar bulunan 806 km2'lik Gelibolu ilçesinde 1980 sayımlarına göre 37.199 kişi yaşamaktadır.

Köylerinin çoğu akarsu boylarında bulunan Gelibolu'da ekonomi, tahıl, ayçiçeği, susam, zeytincilik ve bağcılık tarımı ile balıkçılığa dayanır. Balık, meyve ve sebze konserveciliği, demircilik, tesviyecilik, marangozluk gibi küçük sanayi işletmeleri de mevcuttur.

Gelibolu limanı, ihracat ve ithalât dolayısı ile önemlidir. Ulaşım Çanakkale-İstanbul karayolu ile sağlanmaktadır. Bu yolun açılması ve hızlı nüfus artışı Gelibolu'nun gelişmesinden önemli birer etkendir. İlçede hızlı bir kentleşme göze çarpmaktadır.

Elektriği, suyu ve geniş bir hizmet kadrosu bulunan Gelibolu ilçesine iki bucak ile 26 köy bağlı bulunmaktadır.

GÖKÇEADA

Gelibolu yarımadasının karşısında Çanakkale'ye 32 deniz mili uzaklıkta bulunan Gökçeada'nın yüzölçümü 289 km2, nüfusu 1980 sayımlarına göre 5.978'dir.

Beş köyü bulunan Gökçeada'da yerleşim daha çok iç kesimlerde yoğunlaşmıştır. Ada halkı geçimini zeytincilik, bağcılık, hayvancılık ve süngercilikten sağlamaktadır. Ayrıca tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.

Ulaşımı, Çanakkale ile ada arasındaki feribot seferleri ile sağlanmaktadır. Kaleköy İskelesi, kasabaya beş km. uzaklıktadır.

İmroz Belediyesi, adanın tek belediyesidir. Belediyenin elektriği ve mezbahası vardır.

Gökçeada'ya bağlı beş köy bulunmaktadır.

LAPSEKİ

Bir doğal liman kenti olan Lapseki, 955 km2'lik yüzölçümü, 1980 sayımlarına göre 23.663 kişilik nüfusu ile yerleşme sıklığı az olan bir ilçedir.

İlçe, Merkez ilçe ile Biga arasında, il merkezine 39 km. uzaklıkta, Çanakkale Boğazı kenarındadır.

Halk geçimini, balıkçılık yaparak ve tarımla uğraşarak sağlar. Önceleri Lapseki bağları ve şaraplarıyla tanınırdı.

Ulusal sisteme bağlı elektriği bulunan Lapseki ilçesine Beyçayırı ve Umurbey bucakları ile 40 köy bağlıdır.

YENİCE

Çanakkale'nin güneydoğusunda engebeli bir arazi üzerine kurulmuş olan Yenice ilçesinin yüzölçümü 1.367 km2, nüfusu 1980 sayımına göre 40.977'dir.

Yenice topraklarını Gönen Çayı ve kolları sulamaktadır. Halkın geçim kaynağı, tarımdır. Baklagil, tahıl ve tütün yetiştiriciliği önemlidir. Yörenin Agonya tütünü üretimi önem kazanmış bir türdür.

1953 depreminde yıkıldıktan sonra plânlı bir şekilde yeniden kurulan Yenice ilçesinin ulusal sisteme bağlı elektriği ve suyu vardır. Ulaşım, Çanakkale-Balıkesir yolu ile sağlanmaktadır.

İlçeye Hamdibey, Kalkım, Pazarköy bucakları ve 18 köy bağlıdır.

Çanakkale'nin saat kulesi...

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

«ÇANAKKALE GEÇİLMEZ»

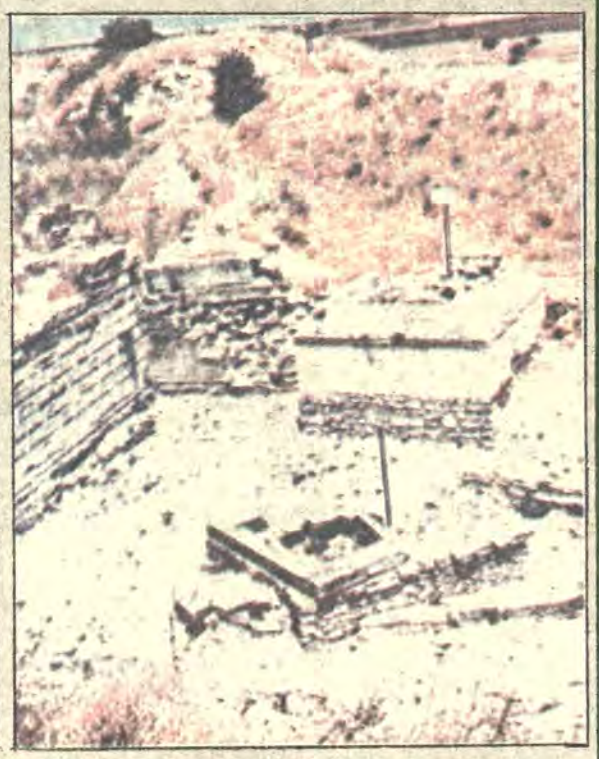

Çanakkale, doğa güzellikleri ile olduğu kadar tarih zenginlikleri ile de dolu bir kentimizdir. Gelen turistler, Çanakkale'deki tarihî kalıntıları ilgi ile izlerler.

DÜNYA tarihine adı "Mehmetçik"in ünlü savunmasıyla geçen Çanakkale, yabancı tarih ve kitaplarda "Dardanelles" olarak bilinir.

Kent hakkındaki bilgimiz öykü ile tarihin kesin olarak ayrılamadığı çağlara kadar uzanır. Bölge, Truva ile ilk karanlıklarından sıyrılır...

Çanakkale M.Ö. 6. yüzyılda İranlıların eline geçti. M.Ö. 4. yüzyılda Büyük İskender, bütün Anadolu ile birlikte Çanakkale çevresini de İranlılardan aldı. İskender'in mirasına konan Bergama ve Pontus kralları, bölgeyi paylaşmak için aralarında uzun süre savaşmışlardır. Bölgeye daha sonra Romalılar egemen olmuşlardır. 1354 yılında Osmanlı Şehzadesi Süleyman Paşa, yöreyi fethederek Osmanlı Devleti'ne katmıştır.

ÇANAKKALE SAVAŞLARI

Zaferlerle dolu şanlı tarihimizde Çanakkale Savaşları nın ayrı bir yeri vardır. Türk askeri nasıl savaşılacağını Çanakkale'de tüm dünyaya göstermiştir. Boğazı üç günde geçebileceğini düşünerek Çanakkale'ye gelen düşman birlikleri bunun bir hayal olduğunu anladıkları zaman bir gerçeği de kabul etmek zorunda kalmışlardı:

"Çanakkale geçilmez..."

Evet, Çanakkale'yi geçilmez yapan savaşların tarihini, kahraman Mehmetçik, topunun namlusu, süngüsünün ucu ile yazmıştı.

18 Mart 1915 günü düşman donanması iki sıra halinde Çanakkale'ye doğru ilerlerken sonucun yenilgi, hem de büyük bir yenilgi olacağını erinden subayına kadar kimse aklından geçirmiyordu. İtilaf Devletleri en çok üç gün içinde Boğaz'dan geçip Karadeniz'e süzüleceklerine inanmışlardı.

İngiliz ve Fransız savaş gemilerinden bazıları Çanakkale Boğazı'nın mayınlı olup olmadığını denetlemek görevini almışlardı. Bu gemilerden üçü Boğaz'a girdikten biraz sonra neye uğradıklarını şaşırdılar. Kıyı bataryalarından açılan ateş sonucu üçü de batırılmıştı. Mayın tarama gemilerinin etkisiz durumda bırakılışı arkadaki gemileri güç duruma sokmuştu. Fransızların "bouvet" zırhlısı bir mayına çarpıp Çanakkale'nin karanlık sularına gömülürken İngiliz "İrresistisle" ve "İnfexible" gemileri de aynı akıbete uğruyordu. Bunları kurtarmak için harekete geçen Ocean zırhlısının sonu ise diğerlerinden farklı olmayacaktı. Mayına çarpan Ocean da batmaktan kurtulamıyordu.

Bu olaylar düşman birliklerinde panik yarattı. Daha saldırının başında iken yenilgi kendini göstermişti. Yapacakları tek şey vardı: Geri çekilmek... Bunu gerçekleştirirken de iki savaş gemisi daha battı. "Gaulois" ve "Souffren" isimli iki Fransız gemisi kaçmak isterken mayına çarptı. Deniz harekâtının ilk günü düşman donanması için yenilgi ile kapanırken, bunda Boğaz'ın çok iyi mayınlanmış olması kadar sırtlardaki sahra toplarının isabetli atışları da etkili olmuştu.

Düşman birlikleri kara desteği olmadan Çanakkale Boğazı'nı geçemeyeceklerini düşünmüşlerdi. Hazırlıklarını bu noktadan yapmaya başladılar. Boğaz'a karadan çıkartma yapılması halinde başarıya ulaşacaklarına inanmışlardı. Plana göre önce Kumkale'ye bir aldatma saldırısı düzenlenecek, Türk birlikleri bu noktaya yönelirken 75 bin kişilik düşman birliklerinin bir bölümü Kabatepe üzerinden Kilitbahir'e ilerleyecek başka bir birlik de Seddülbahir'e çıkacaktı. Çıkartmanın ikinci günü ise harekât denizden sürdürülecekti.

25 Nisan günü Kumkale, Saros Körfezi ve Beşige Limanı'na çıkartma yapıldı. Ertesi günü tüm birlikler geri çekildi. Bunu Seddülbahir ve Arıburun çıkartmaları izledi. İkinci çıkartma yeri olarak Kabatepe-Arıburun arası seçilmişti. Avusturya ve Yeni Zelanda askerlerinden oluşan Anzak birlikleri Kabatepe açıklarında gemilerden filikalara bindirildiler. Kıyıya çıkacakları sırada şiddetli top atışı ile karşılaştılar. Büyük kayıplara uğrayarak kıyıya çıkabildiler. Saat 10.00 sıralarında Anzakların öncü birlikleri ile 27. Alaya bağlı birlikler arasında ilk çatışma başladı.

Bu sırada Mustafa Kemal 19. Tümen Komutanı olarak Gelibolu Yarımadası'nda idi. Çatışmanın başladığını ilk öğrenen Mustafa Kemal oldu. Birliklerini Kocaçimen'e doğru yola çıkardı. Mustafa Kemal'in zamanında müdahalesi sonunda Türk tabyalarının arkasına sarkmaya başlayan Anzak birliklerinin çıkartması püskürtüldü. Çatışmanın en ilginç anını Mustafa Kemal şöyle anlatıyordu:

"Askerlere on dakika istirahat vermiştim. Düşman bulunduğumuz tepeye gelmişti. Cephane kalmadığını öğrendim. Süngü taktırıp yere yatırdım. Düşman askerleri de yere yattılar. İşte kazandığımız bu andır...

Düşman birlikleri karşısında Mehmetçik kahramanca savaşıyordu. Fransız ve İngiliz birlikleri bu kez Seddülbahir bölgesinde harekete geçtiler. 22 Mayıs günü bu saldırı da durduruldu. İngilizlerin iki büyük savaş gemisi olan "Magestic" ve "Triump" da batırıldı. Çarpışmalar tüm şiddeti ile sürüyor, fakat düşman birlikleri Çanakkale'yi geçemiyorlardı. Bu durum İtilaf Devletleri arasında geri çekilme eğiliminin belirmesine yol açtı. Sonra vazgeçildi. Yeni bir çıkartma üzerinde duruldu. Anafartalar'a çıkartma yapılacaktı. Düşman donanması Ağustos'ta harekete geçti. Bu arada 19. Tümen Komutanı Mustafa Kemal, Anafartalar Grup Komutanlığı'na getirildi. Mustafa Kemal, Anafartalar ve Kireçtepe savaşlarını anlatırken özetle şunları söylemekteydi:

"Taarruzu bizzat idare etmek için Çalmıktekke kuzeyindeki tepelerde bulunan gözetleme yerine gittim. 12. Tümen taarruza başlamıştı. 7 Tümenin de taarruza geçtiği bildirildi. Her iki tümenimiz de taarruza başarı ile devam etti. Düşmanın bir kolordusu ile Büyük Anafarta doğusundaki bir tümeni yenilmişti. Taarruzu durdurarak elde edilen siperlerin tahkim olunmasını ve oraya yerleştirilmesini emrettim..."

20 Ağustos günü İngiliz birlikleri yeni bir saldırıya geçiyorlardı. İkinci Anafartalar Savaşı başlamıştı. Sonuç bundan öncekilerden farklı değildi. Saldırı önlemiş, İngilizler eski mevzilerine çekilmek gereğini duymuşlardı.

İtilaf Devletleri 1915 yılının Şubat ayında harekâta başlarken Çanakkale Boğazı'nı üç günde aşmayı düşünmüş ve planlarını buna göre yapmışlardı. Ancak aradan yedi ay geçmiş, hedeflerine ulaşamamışlardı. Hem de asker sayısını 75 binden 500 bine çıkartmalarına rağmen...

Geçen süre ve askerî gücün artırılması düşman birliklerinin Boğaz'ı geçmesi için yeterli olmamıştı. Boğaz'ı geçmek şöyle dursun, sağlam bir mevzi bile elde edememişlerdi.

Türk askeri inancını ve gücünü ortaya koymuştu.

Çanakkale geçilemezdi...

ÇANAKKALE 1592 - 1252 - 1311
Biga 1402 - 1174
Ezine 112 - 132

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

«Çanakkale içinde Aynalı Çarşı, ana ben gidiyorum düşmana karşı»

Çanakkale için kahramanlık türkülerinin en güzelleri okunur

DOĞAL konumu nedeniyle Çanakkale, bazen acı, bazen tatlı birçok olaya sahne olmuştur. Anadolu halkı kadını ve erkeği ile Çanakkale'yi hiçbir zaman unutamamıştır. Şehit olan Mehmetçiklerin ardından yakılan türküler, yıllar yılı dillerden sazların tellerine, birer kahramanlık türküleri şeklinde dökülmüştür. Ağıtlar yazılmış, maniler söylenmiş, destanlar okunmuştur.

Dömeke yandı gene
Yolunu döne döne
Arkadaşım ben vuruldum
Bir yudum su ver bana

Taburlarım yürüdü
Çöl ovayı bürüdü
Edirne ovasında
Beyaz tenim çürüdü.

"Dömeke" savaşında şehit olan bir erin ağzından söylenen bu ağıt, yörede meydana gelen olayların etkilerini yansıtmaktadır.

Çanakkale; dağları, engin leri, kıyıları ve çarşısı ile de türkü ve efsanelerde yer almıştır:

"Çanakkale içinde Aynalı Çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı"

şeklindeki türkü, bugün Çanakkale'de bulunan **"Aynalı Çarşı"**dan esinlenilerek söylenmiştir.

BİR EFSANE

Çanakkale Boğazı ile ilgili birçok efsaneye rastlanır. Yüzyılların ardından günümüze ulaşabilen bir efsaneye göre:

"Vaktiyle Thebai Kralı Athamanas'ın Nefele adlı bir karısı varmış. Nefele'nin Thebai Kralı Athamanas'tan biri kız diğeri erkek Friksus ve Helles adlı iki çocuğu olur. Ancak kral bir başka kadınla evlenir. Ülkede bu sırada büyük bir kıtlık başgöstermiştir. Kralın ikinci karısı, birtakım bilmişler yordamı ile krala bir haber ulaştırır. "Ülkenin kıtlıktan kurtulması için iki çocuğunu birden kurban etmesi gerektiğini" söylerler. Kral bu sözlere kanar ve iki çocuğunu giydirir süsler ve tam kurban edeceği sırada birinci karısı Nefele iki çocuğunu birden buğu ve dumanlara sarar. Sonra altın postlu, kanatlı bir koça bindirir. Karadeniz'e gönderir. Çanakkale Boğazı geçilirken büyük bir fırtına çıkar ve güzel Helles denize düşerek boğulur. Çanakkale Boğazı'na da bu nedenle "Hellespontos" adı verilir."

Yine Çanakkale kıyıları ile ilgili bir efsane şöyledir:

"Gelibolu'da vaktiyle İlyas adında bir ermiş yaşarmış. Kardeşi Hızır karşı kıyıda oturuyormuş. Hızır da İlyas gibi bir ermiş adammış. İlyas kardeşine varmak için yerden bir avuç kum alarak boğaza serperek yürümeye başlamış. Kum serpilen yerler hemen yol olmuş. Bunu izleyen kıyıdakiler şaşkınlıklarından bağırıp çağırmaya başlamışlar. İlyas arkasında olup bitenleri öğrenmek için dönünce birden kumların tılsımı bozulmuş ve dökülen kumlar yol olmamaya başlamış... Kumun dökülüp geldiği yere kadar dil biçiminde bir kara parçası olmuştur."

OYUNLAR

Yörede geleneksel halk sazlarını **"davul, zurna, tef, dilli kaval, zilli maşa"** teşkil eder. Yörenin müziği Trakya müziği ile etkilenmiştir. Bu etkileniş müzikte olduğu kadar halk oyunlarında da izlenebilmektedir. Çanakkale yöresinde halk oyunları her şeye karşın Batı Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi **"zeybek"** türü oyunların etkileri altındadır. **"Çifte zeybek, kaba güvende, bengi, Gelibolu zeybegi, Sepetçioğlu zeybeği"** gibi oyunlar tümü ile zeybek özelliklerini taşımaktadır.

Çanakkale'de kol ve el hareketlerinin bazı küçük değişiklikleri ile **"karşılama"** ve **"zeybek"** oyunları oynanmaktadır. Anadolu'nun çoğu yerlerinde görüldüğü gibi burada da dini etkilerle erkek ve kadın ayrı ayrı oynamışlar-

dır. Erkek ve kadın oyunları ayrıdır. "**Harmandalı**", "**Şama**", "**Çehizaltı**", "**Martinimin Demiri**", "**Karyolamın Demiri**", "**Yandım Ayşem**" ve karşılama kadın oyunları olarak belirlenmektedir.

"**Harmandalı, Kaba Güvende, Galibolu Süzmesi**" gibi oyunlar da diğer erkek oyunlarını tanımlamaktadır.

Harmandalı, Ege yöresinde bilinen oyunlardan farklılık göstermektedir. Bazı figürleri bu ayrılığı hemen ortaya koymaktadır. Benzerlerinden daha yumuşak ve daha ağır görünümlüdür. Müzikle birlikte fakat tempoya uyulmadan ağır adımlarla esas oyun durumuna geçilmektedir. Zeybekteki figürlerde insanın kendine güveni bulunur. Diz vurmalar, meydan okuma ve yiğitliklerin sergilendiği görülür.

GİYSİLER

Çanakkale Endüstri Meslek Lisesi folklor kolu öğrencilerinin araştırmalarına göre, yörede üç türlü giyim izlenmektedir: Yoksul kimselerin kendi dokuduğu beyaz ince kumaş, orta halli kimselerin gündelik dokuma, yabanlık olarak da çuhadan yapılmış kumaşlar, varlıklı olan kimselerin ise; sürekli çuha kumaş giydikleri belirlenmiştir.

Kadın: Kadın giysilerinde "**Bindallı**" da görülmektedir. Ancak genellikle giyilen "**Balkaymak**" ve "**Üç etek**"tir.

Başta boncuk ve altından işlenmiş başaltın ile oyalı yazma vardır. Gövdede el dokuması "**Bürümcük**" denilen gömlek giyilir. Gömlek kumaşın dokumasına ve desenine göre adlandırılır. Gömleğin kolları uzun ve kol ağızları bileziklidir.

Gömlek üzerine "**Libade**" denilen tek cepli, kolsuz, önden iplik ilikli ve çok düğmeli bir cepken giyilir. Renkli dokumadan yapılmış önlüğe "**Çendil**" adı verilir. Şalvar ile gömlek genellikle aynı kumaştandır. Şalvar paçaları, dar, belleri uçkurlu ve boldur. Ayaklarda işlemeli yün çoraplar ve renkli yemeniler vardır. Bele el dokuması kumaştan yapılan iğne oyalı çevre, çember veya yağlık bağlanır. Gümüş kemer takıldığı da olur.

Erkek: Başa fes giyilir. Fes bordo renginde çuha kumaştan yapılmıştır. Tepesinde rengarenk iplikten yapılmış bir püskül bulunur. Fes üzerinde nakış bulunmamaktadır. Fesin etrafına değişik renk ve desende tülbent bezinden yapılmış çevresi oyalı "**Çember**" fesin etrafına sarılır. Gömleklerin biri günlük, diğeri özel günler için giyilmektedir. Günlük gömlekler "**Şilebezi**"ndendir. Özel günlerde giyilen gömlekler ise, "**Altınparmak**" adını alır. Tek süsleri üzerindeki düğmelerdir.

İç cepken kolsuzdur. Buna yelek de denilir. Gömleğin üzerine giyilmektedir. Mavi süet veya kadife kumaştan olur. Sırt kısmında motifler vardır. "**Cepken**" iç cepkenin üstüne giyilir. İç cepkenin rengi ve kumaşından olan bu cepken kolludur. Sırt kısmında motifleri vardır.

"**Potur**" mavi veya lâcivert renkte olur. Kısa ve uzun olmak üzere iki çeşittir. Uzun poturlar gündelik, kısa poturlar ise özel günlerde giyilmektedir. Poturlar sim veya oyalarla süslenmiştir. Kahverengi renk poturlara da rastlamak mümkün olmaktadır.

Kuşak: Uzunca, bele dolanır, sol kısımdan biraz sarkıtılır. "**Tozluk**"a dolak da denilir. Deri veya kumaştan yapılır. Kumaştan olanların poturun renginde olması istenir. Diz altından başlayıp bileğe kadar ayağı sarar. Üzerinde renkli motifler vardır. Çorap beyaz yünden ve nakışsızdır. Çarık; deriden yapılır.

Erkek giyimlerinin aksesuarı kese ve yağlıklardır. Keseler pamuk ipliğinden ya da sim karıştırılara iğne ve tığla örülmektedir. Yağlıklar pamuklu kumaşlardan yapılır. Üst tarafı saçaklı ve üzerinde çiçek motifleri vardır. Boyuna renkli krepler de takılır.

HIDIRELLEZ

Bugün hemen hemen Anadolu'nun her yerinde görülen Hıdırellez eğlencelerini Çanakkale yöresinde de görmek mümkün olmaktadır. Mayıs ayının ilk haftasına rastlayan günlerde akşam bir çömlek içine konu komşunun yüzük veya kopçaları atılıp bahçedeki bir gül fidanının altına gömülür. Hıdırellez sabahı, çömlek açılır. Ailenin ilk kız çocuğuna yüzük veya kopçalar çıkarttırılır. Bu işlem sırasında maniler söylenir. Çıkan kimin yüzüğü ve kopçası ise mani onun olur. Bir yıl süreyle maniden çıkartılan anlamlara göre niyetler yorumlanır.

EVLENME

Çanakkale'de bugün hâlâ yaşamakta olan gelenek ve göreneklerin başında gençlerin evlenme biçimleri yer almaktadır:

Evlenmeler dünürle başlamaktadır: "**Kadınlar, kız annesinden, erkekler, kız babasından**", "**Allah'ın emri Peygamberin kavli**" ile kız isterler. Cevap hemen verilmez. ve gün kararlaştırılır. Karar günü ise söz kesme günüdür. Bazı yörelerde erkek evi bir yüzük ve şeker yollayarak kıza "**küçük nişan**" takılır. Bazı yörelerde ise böyle bir işlemin sonunda "**Sözkesen**" adı altında bir gece yapılır.

Büyük nişan için her iki taraf istekte bulunur. Erkek tarafı büyük bir armağan hazırar, çalgıcılarla birlikte kız evine giderek eğlenir. Ertesi hafta kız evi erkek evinin armağanlarını götürür ve düğünü karara bağlarlar. Tüm tanıdık ve akrabaların katıldığ bir günde, gelen armağanlar sergilenek eğlenilir. Bugüne "**Görüşme**" adı verilir.

Düğün cumartesi günü başlamaktadır. Düğün davetiyesi yerine her iki taraf yakınlarına şeker ve gelin teli yollarlar. Düğün yemekleri hazırlanır. Gelinin yakın arkadaşları gelinin son hazırlıklarına yardımcı olur. Pazartesi gününden çarşamba akşamına kadar gelinin çehizi kız evinde sergilenir. Konu komşu akın akın bu sergiyi görmeye gelir. Düğün eşe dosta "**Çerez gezmesi**" ile başlar.

Pazartesi sabahından itibaren düğün alayı hatırı sayılan kişilerin evlerine giderler. Ev sahipleri ellerinden geldiğince misafirleri ağırlarlar. Salı gecesi eğlenti başlar. Gelinin başı gerçek çiçeklerle süslenmiştir. Genç kızlardan başlamak suretiyle, yeni evliler daha sonra ikişer ikişer oyun meydanına çıkar "**Karşılama**" oynarlar. Gelinin oyuna kalkması ile eğlenti sona erer. Oyun oynayanların yakınları "**Hoşgördü**" veya "**Saçı**" denilen para atarlar. Ertesi gün eğlence yine aynı şekilde sürer. Yatsı namazından çıkan delikanlılar, oğlan evinden alınan ve oğlan sağdıcının üslü tepside taşıdığı kınayı davul ve zurna ile kız evine getirirler.

Perşembe sabahı erkek tarafı, gelin için hazırladığı hamam takımlarını gelin hamamına götürür. Hamam dönüşü gelin giydirilir, süslenir.

Erkek tarafından çalgılar eşliğinde gelin alayı gelir. Yengeler bahşiş alarak gelini evden çıkartır. Alay çala söyleye erkek evinin yolunu tutar.

Kapıda bekleyen damat, gelin arabasının üzerine buğday ve para serper. Daha sonra gelin yüksekçe bir yerden halka gösterilir. Yatsı namazından sonra damat gerdeğe girer. Gece silah sesini bekleyen erkek sağdıçlar, "**Güvey Baklavası**"nı aldıktan sonra evi terk ederler. Ertesi sabah erkenden damadı uyandıran davulcular armağanlarını alırlar ve böylece de düğün sona ermiş olur.

YEREL SÖZCÜKLER

Mısmıl: Temiz
Bıldır: Geçen yıl
Fasle: Fasulye
Ürya: Rüya
Tav: Dağ

BİLMECELER

Yaz ile güz arasında
İki kulak ot biter,
Ölüye farz,
Diriye sünnet
(PAMUK)

Ak öküz yatar kalkmaz
Sarı öküz dikilir kalkmaz
(YOL-KAMYON)

ATASÖZLERİ

"Yazın gölge hoş, kışın anbar boş."

"Deveye bir göbek at demişler, yedi dükkân birden yakmış."

"Zengin alma buyuramazsın, fakir alma doyuramazsın."

"Baykuşun kısmeti ayağına gelir."

MANİ

Deniz dibi engindir
Dalyancılar zengindir
Anne beni evlendir
Bu kız benim değimdir

Sarı saman ak saman,
Sarılalım bir zaman,
Sormak ayıp olmasın
Düğünümüz ne zaman.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Boğaza ismini veren ve Türk kahramanlığını dünyaya bir kere daha kabul ettiren ilimiz.
Eşsiz doğa ve tarihî değerleriyle birlikte kilometrelerce uzanan kumsalların zeytinlik ve ormanlarla bütünleştiği canlı bir turizm merkezidir.

Türk Ticaret Bankası 1972 yılından beri Çanakkalelilere hizmet sunmaktadır.

ÇANAKKALE İL MERKEZ ŞUBESİ
Çanakkale

ÇANAKKALE İL ŞUBELERİ
Biga, Çan, Ezine, Gelibolu

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Temiz konaklama yerleri, kampingler turistin hizmetindedir

İklimi ve doğa güzellikleri turizme çok elverişlidir

KENT, Ege Denizi'ni, Marmara Denizi'ne bağlayan Çanakkale Boğazı'nın iki yakasına yayılır. İklim ve doğa güzellikleri açısından turizme elverişli kıyılara sahiptir.

Çanakkale'de geniş bir turizm potansiyeli vardır. Gerek doğa, gerekse tarihi zenginlikler kentte turizm sektörü için önemli bir ortam oluşturur.

Ayvacık ilçesindeki Behramkale yakınlarında bulunan antik çağlardan kalma Assos yıkıntıları ve Çan'a 50 kilometre uzaklıktaki Aleksandria Troas yıkıntıları kentin diğer arkeolojik zenginlikleri arasında yer alır.

Çanakkale'nin Marmara ve Ege kıyılarında kurulan tatil siteleri ile dinlenme kamplarının sayısı son yıllarda sürekli artmaktadır.

Konaklama tesislerinin en çok olduğu yer Çanakkale'nin içi ile Eceabat ilçesidir. Morto Koyu, Arıburun ve Odunluk İskelesi kentin belirli kamp yerleridir. İntepe ve Güzelyalı'da kampingler bulunmaktadır.

BOZCAADA

Şarap ve üzümleri ile Bozcaada'nın ismi, Homeros'un İlyada'sında geçer. Fazla lüks aramayanlar için Bozcaada yaz aylarında dinlenmek için ideal bir yerdir. Adada içilen en yeni şarap 10 yıllıktır. Kral Thenis'in Aşil tarafından mızrak ile öldürüldüğü yerleri, tarihî kaleleri ve mezarlıkları gezmez, tabiî plajlarında dinlenmek için yaz aylarında turistler adayı doldururlar...

İMROZ

Adada yedi köy bulunmaktadır. Her köyde yılın belirli günlerinde törenler yapılır. Halk bu tören günlerine panayır adını verir. Panayırlar ağustos ayı içinde yapılır. Halk, hayvancılık, tarım ve süngercilikle geçinir.

KALELER

Sehrin içinde ve çevresinde Fatih Sultan Mehmet III. Selim ve II. Mahmut tarafından yaptırılmış kaleler, Türk sanat gücünün yaptığı ölmez eserler olarak görünmektedir.

Kale-i Sultaniye (Çimenlik Kalesi) şehir içinde, Kilitbahir Kalesi ise boğazın karşısında, yani Rumeli yakasında bulunmaktadır. Yine Çanakkale'ye beş ilâ 30 kilometre uzaklıkları olan Nara, Kumkale, Çamburnu ve Lapseki'deki Türk anıtları Bolayır'da Orhan Gazi, Süleyman Paşa ve Namık Kemal'in türbeleri görülmeye değer.

ANITLAR

Birinci Dünya Savaşı'nda şehit düşen kahraman Mehmetçiklerin, Çanakkale Şehitler Abidesi, Gelibolu yarımadasının güney ucundaki Hisarlık Burnu üzerinde bulunmaktadır. Eceabat ilçesine 25 kilometre uzaklığı olan abideye devamlı minibüs ve otobüs seferleri yapılmaktadır. Yine aynı çevrede İngiliz ve Fransızlara ait anıtlar da bulunmaktadır.

TRUVA

Kente uzaklığı 34 kilometredir. Efsanesiyle 19. Yüzyılın sonlarına kadar insanoğlunun dilinden düşmeyen Truva, Schlieman ve Blege'nin yapmış olduğu jeolojik kazılar neticesinde çeşitli medeniyetler yaşamış bir şehir olarak meydana çıkarılmıştır. Tahta at hikayesi Truva'nın hayatına ayrı bir renk katar ve Truva'nın bir sembolü haline gelmiştir.

ÇANAKKALE MÜZESİ

Bu müzede Çanakkale kazılarından çıkan Hellenistik ve Roma Çağlarına ait taş, pişmiş toprak, eşya ve madenî eserler sergilenir.

NEANDREA

Edremit Körfezi'ne inen yol üzerindedir. Burada M.Ö. 6 ve 7. yüzyıla ait bir tapınağın ilgi çekici kalıntıları görülebilir.

İntepe Çamlığı- İzmir yolu üzerinde çok güzel bir dinlenme yeridir. Otel, motel ve pansiyon bulunur.

KESTANBOLU KAPLICASI

Ezine'ye bağlı Kestanbolu köyündedir. Ezine'den bol araç bulunabilir. Bir lokantası ve gazinosu vardır. Banyo, tedavisi, romatizma, nefrit, kadın hastalıkları ve kırıklar için ideal bir kaplıcadır.

ÇAN KAPLICASI

Çan ilçesindedir. Gidiş gelişi kolay olan kaplıcada turistik bir otel vardır. İlçenin otelleri ve lokantalarından da yararlanılabilir. Banyo tedavisi, romatizma, nefralji ve kadın hastalıklarına, içme tedavisi, karaciğer, bağırsak, safra kesesi ve idrar yolu hastalıklarına iyi gelir.

KÜLCÜLER KAPLICASI

Bayramiç ilçesinin Evciler bucağındadır. Az sayıda konaklama tesisi bulunur. Lokanta ve gazinosu da vardır. Banyo tedavisi, romatizma, solunum ve kadın hastalıklarına iyi gelir.

Tarihî Asos kalıntıları ile bu yörenin limanı olan Behramkale, Çanakkale'ye gelen turistlerin ilgisini çeken yerler arasındadır.

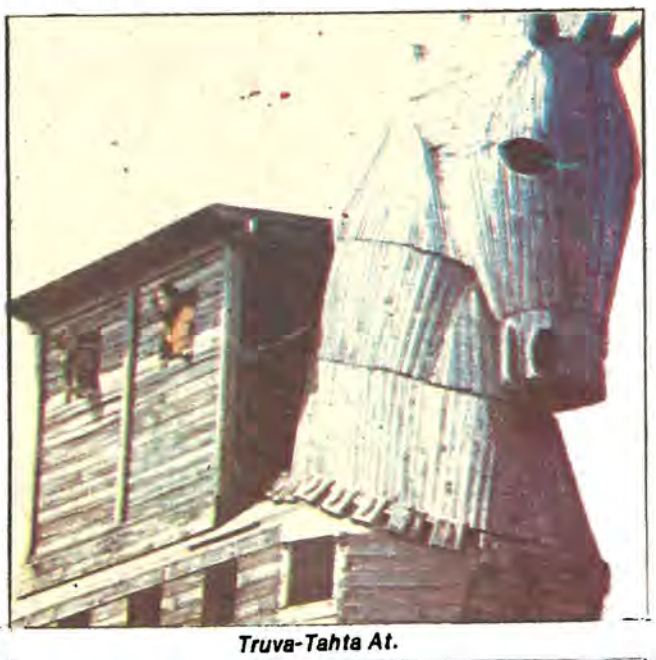

Truva-Tahta At.

Çanakkale Şehitleri Anıtı.

iklimi

Çanakkale'nin ikliminde bazı farklılaşmalar görülür. Deniz yüzeyinden yükseklik ve uzaklık bunun başlıca iki nedenidir. Yüksek kesimlerde yağışların, iç kesimlerde ise karın fazla oluşu ısı farkının artmasına yol açar.

Kent ikliminin genel karakteri Akdeniz Bölgesi'nin özelliğini taşır. Çanakkale'nin kuzeyinde kış aylarında ortalama sıcaklık çok düşer. Kuzey rüzgârlarına karşı kentte doğal bir engelin olmaması yılın büyük bölümünün rüzgârlı geçmesine neden olur.

Yapılan gözlemlere göre, ortalama ay olarak en soğuk ay ocak, en sıcak ay ise temmuzdur.

En çok, aralık, ocak ve kasım ayları yağışlı geçer. Ağustos, temmuz ve eylül aylarında yağış çok azdır. Kar yağışı aralık ile mart ayları arasında görülür.

Nasıl Gidilir

Çanakkale ulaşım açısından Marmara Bölgesi'nin önemli bir merkezidir. Bunda en önemli etken kentin coğrafi konumudur.

Demiryolu şebekesinin bulunmaması, havaalanı olmasına rağmen kullanılmaması ulaşımın ağırlığını kara ve denize yüklemiştir. Deniz ulaşımının da yeterli düzeyde olmadığı gözönünde bulundurulursa karayolu ulaşımının büyük önem taşıdığı ortaya çıkar.

Çanakkale karayolu ile birçok il merkezine bağlıdır. Karayolu, İzmir, Balıkesir, Bursa ve İstanbul'a, ayrıca Trakya üzerinden İstanbul ile Edirne'ye bağlıdır. Başta İstanbul, Ankara ve Izmir olmak üzere birçok büyük kentten Çanakkale'ye düzenli otobüs seferleri vardır.

Çanakkale ile Eceabat arasında araba vapuru çalışır. İki yaka arasındaki bağlantı ve bu vapurlarla sağlanır. Ayrıca iki yaka arasında yolcu ulaşımını sağlayan motorlar çalışmaktadır.

Haftada iki gün İstanbul'dan Karabiga'ya vapur seferi vardır. Çarşamba ve cumartesi günleri saat 09.30'da İstanbul'dan hareket, eden vapurlar Karabiga'dan döner.

Nerelerde kalınır

OTELLER:

TRUVA OTELİ:
Kayserili Ahmetpaşa Cad. Tlf.: 1024-1556. Banyolu 66 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

OTEL BAKIR
Yalı Cad., 2 Tlf: 2908. Banyolu 35 oda, kalorifer, asansör.

KONAK OTEL
Fetvahane Sok. 12- Tlf: 2250-1578. Duşlu 30 oda, kalorifer.

MOCAMP TRUVA.
Güzelyalı Tlf: 18-25. (Yazın açıktır).

MOTEL MOLA
Güzelyalı Tlf: 22 (Yazın açıktır).

MOTEL İDATUR
Küçükkuyu- Tlf: 56. Duşlu 78 oda, lokanta, plaj, yüzme havuzu.

TUSAN MOTEL
İntepe Tlf: 1. Duşlu - banyolu 64 oda, kalorifer, lokanta, plaj.

MOTEL ABİDE
Seddülbahir koyu Tlf: Eceabat 9. (Yazın açıktır).

DARDANEL OTELİ
Kilitbayır koyu. Tlf: Eceabat 01.

GELİBOLU

ERSÖZ OTELİ
Belediye Cad.

RIHTIM OTELİ
Liman Meydanı

ATLANTİK OTELİ
Belediye Cad.

ÇAN

İLICA OTELİ

CEYHAN OTELİ

YANIK MOTELİ

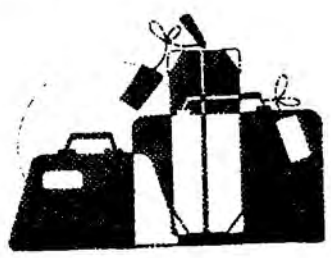

Seramik sanayi çok gelişmiştir...

Ayçiçeği üretiminde ikinci ilimizdir...

ÇANAKKALE, ülke sanayiinin en hızlı geliştiği Marmara bölgesinde yer almasına karşın son 12 yıl öncesine kadar bu alanda bir aşama gösteremedi. Sanayi yatırımları daha çok komşu iller olan Bursa ve Balıkesir'e kaydı. Çanakkale'nin "Kalkınmada öncelikli iller" arasına alınması kentteki sanayi yatırımlarının gelişmesine olanak sağladı. 1973 yılına rastlayan bu dönemden sonra Çanakkale'de yatırımlar hızla artmaya başladı. Gıda, içki, taş ve toprağa dayalı sanayi dallarında faaliyet gösteren firmalar birbirini izledi. Kentte gıda sanayi birinci, taş ve toprağa dayalı sanayi kuruluşları ikinci sırayı aldı. Gıda ve içki sanayiinde yer alan başlıca sektörler işlenmiş ve kurutulmuş sebze, balık konservesi, un, süt ürünleri, şarap ve zeytinyağı üretir. Balıkçılık, konserve çalışmalarının gelişmesinde önemli nedendir. Lapseki, Gökçeada ve Biga'da nüfusun çoğunluğu balıkçılıkla geçimini sağlar.

Kentte içki sanayi önemli bir yer tutar. Şarap ve kanyak üretilir. Tekel Şarap ve Konyak Fabrikası dışında diğer kuruluşlar özel sektörlündür.

Çanakkale'deki önemli sanayi kuruluşlarından biri de çimento fabrikasıdır. Fabrika, Ezine'nin Mahmudiye köyündedir. Tesisin ikinci birimi fabrikaya dokuz kilometre uzaklıktadır. Burada paketleme ve depolama üniteleri bulunmaktadır. Burada ayrıca büyük tonajı gemilerin yanaşabileceği bir de iskelesi vardır.

Kentteki bir başka sanayi kuruluşu da Petkim Plastik İşleme Fabrikası'dır. Üretilen başlıca plastik ürünler şunlardır:

Kâğıt üzerine plastik kaplama, polietilen torba, film, hortum, sera için film ve branda.

Seramik sanayi Çanakkale'de gelişmiştir. Bu alanda en büyük kuruluşlar Çanakkale Seramik ve Kalebodur'dur.Çanakkale Seramik Fabrikası'nın üretimi dışsatıma yöneliktir. Seramik sektöründeki diğer kuruluş ile Kalebodur Seramik Fabrikasıdır. Tesis yer karosu ve cephe kaplamaları üretmektedir.

Deri konfeksiyonculuğu ve yeni bir gelişme sürecinde bulunan el dokuma halıcılığı önemli sanayi dalları arasındadır.

Un ve un mamülleri gelişen sanayi arasındadır.

İl merkezi, ilçe ve köylerde un fabrikaları ile değirmenler faaliyet göstermektedir.

Çanakkale'de zengin maden yatakları vardır. Kentteki önemli maden yatakları arasında kurşun, çinko, antimuan, molipten, arsenik, altın, pirit, bakır, linyit ve demir bulunmaktadır.

Çanakkale, ülkemizin zengin tarım bölgesinden birisidir. Tarımsal çalışmalar ekonominin ağırlığını oluşturur. Köylerin büyük bölümünün gelir kaynağı tarım ürünleridir. Kentin en önemli ürünleri buğday, ayçiçeği, bakla, domates ve elmadır. Ayçiçeği tarımının Trakya'dan sonra en çok geliştiği il Çanakkale'dir. Bakla üretimi ülke üretiminin üçte biri oranındadır. Bursa ve Balıkesir ile beraber Çanakkale baklagil ekiminde önde gelir. Kentin Ege kıyılarında zeytin üretimi önem taşır.

Kentteki bitkisel üretimini en önemli özelliği çeşitlilik göstermesidir. Tarımsal ürünlerin pazarlanması ticaretin dayanağıdır. Tarıma elverişli alanlar il topraklarının hemen hemen tümünü oluşturur. Geçen yılın verilerine göre toplam alanın yaklaşık yüzde 54'ünü ormanlar, yüzde dokuzunu çayır ve meralar, yüzde 34'ü ise nadasa bırakılmış topraklar ve bitkisel üretim yapılan alanlardır. Toplam ekili alan içinde geniş yeri tahıl alır. En çok buğday, arpa, yulaf ve çavdar ekilir. Buğday ekimi geniş bir alana yayılmasına rağmen ülke düzeyinde üretim yüksek değildir.

Baklagil ekimi Çanakkale'de ayrı bir önem taşır. İlde en çok yetiştirilen baklagiller bezelye, börülce, fasulye ve bakladır. Başlıca baklagil ekim alanları Biga, Bayramiç, Çan, Merkez ilçe, Ezine ve Eceabat'tır.

Çanakkale'de sanayi bitkilerinin üretimi de gelişmiştir. Bunlar ayçiçeği, susam ve tütündür. Özellikle susam ekimi geniş bir alanda yapılır.

Bağcılık yüzyıllar öncesine dayanır. Çanakkale bölgesi üzüm üretimine çok elverişli toprak ve iklim koşullarına sahiptir. Üretilen üzümün bir bölümü şarap ve kanyak yapımında kullanılır.

Tekel Konyak Fabrikası, Çanakkale'nin en büyük tesislerindendir.

Sağlık Hizmetleri

Eldeki veriler Çanakkale'de sağlık çalışmalarının ülke geneline göre olumlu bir grafik çizdiğini ortaya çıkarmaktadır.

Çanakkale'de çevre sağlığı çalışmalarını Sağlık Müdürlüğü ile Belediye Tabibliği yürütür. Koruyucu sağlık hizmetleri İl Sağlık Müdürlüğü tarafından yapılır.

Kentte ana çocuk sağlığı merkezi vardır. Aşı çalışmaları düzenli olarak sürdürülmektedir. Bunu dışındaki koruyucu sağlık hizmetlerinin yeterli düzeye çıkarılması yolunda çalışmalar yapılmaktadır.

Sağlık kurumlarının ilçelere dağılışı dengelidir. Merkez ilçede ikisi hastane, ikisi sağlık merkezi olmak üzere dokuz sağlık kuruluşu vardır. Biga'daki 110 yataklı hastane yörenin ihtiyacını belirli ölçüde de olsa karşılar. 11 ilçede Hükümet Tabibliği ile birer sağlık merkezi veya Verem Savaş Dispanseri bulunmaktadır.

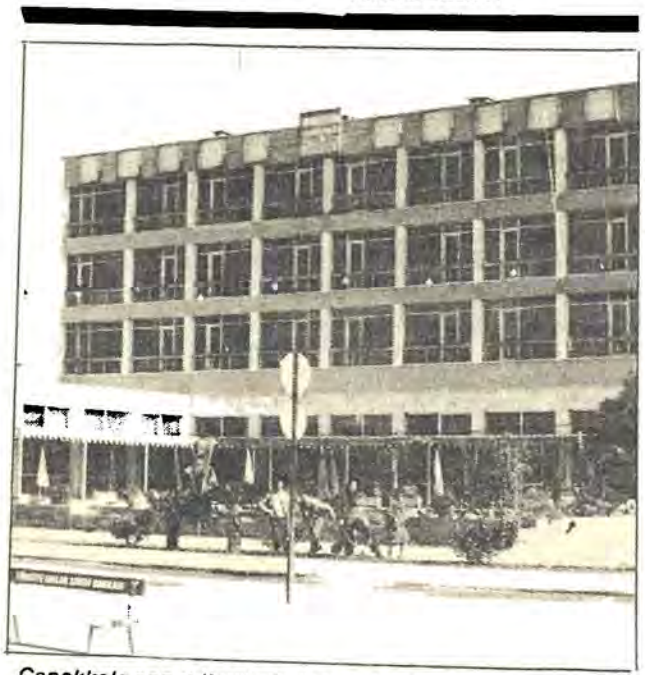

Çanakkale son yıllarda turizm dalında gelişme gösteren kentlerimiz arasında yer almaktadır. Çanakkale'ye gelen turist sayısında her yıl artış gözlenmektedir. Fotoğrafta Çanakkale'deki turistik tesislerden biri olan Truva Oteli görülüyor.

Çanakkale'de balıkçılık oldukça gelişmiştir. Balık konserveciliği de yapılır...

Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı:

Niyazi Önen

ADI büyük kendi küçük bir vilâyettir Çanakkale. Bu küçüklüğü şimdiye kadar çeşitli sebeplerle ihmal edilmesinden meydana gelen şu andaki ekonomik yapısından kaynaklanmaktadır.

Askerî bakımdan stratejik bir yerde olması, İstanbul - İzmir - Bursa gibi büyük il merkezlerine yakınlığı Çanakkale'ye şimdiye kadar gerekli önemin verilmemesine sebep olmuştur.

Çanakkale'mizin adı ise Türkiye sınırları dışına taşmış bir büyüklüktedir. Bunun iki önemli sebebi vardır. Birisi antik çağdaki yeri, diğeri de yakın harp tarihindeki önemi.

Statik durumuyla şu anda satır arasında kalan Çanakkale'mizin aslında bir başka büyüklüğü daha vardır. Bu büyüklük antik ve yakın çağdaki tarihi dışında müthiş bir ekonomik potansiyeli olmasından kaynaklanmaktadır.

Kanımca Çanakkale'nin doğal kaynakları ve ekonomik potansiyeli Türkiye ölçüsünde diğer illerden daha büyük önem arzeder. Kanıma göre, Çanakkale dopdolu fakat ateşlenmemiş, ateşlenememiş bir barut fıçısıdır.

— Konaklama turizmindeki önemli yeri Avrupa - Asya bağlantısından gelmektedir. Avrupa'ya açılan sınır kapılarını tüm Anadolu'ya bağlayan E-5'in dışındaki diğer önemli yol E-24 Çanakkale'den geçmekte ve her yıl 300 bin adet araç boğaz geçişi yapmaktadır.

— Marmara - Ege arasında protein dolu milyonlarca ton su ürünü, en dar yeri 1453 m. enindeki boğazımızdan sessizce her yıl Marmara - Ege arasından geçmektedir.

— Ormanlar önemli bir alan tutmakta ve büyük üretgen potansiyeli bulunmaktadır.

— Tarım yapılabilecek arazilerimiz son derece mümbittir.

— İklim geniş çapta meyvacılık - sebzecilik için çok müsaittir.

— Çok çeşitli ve başta kömür olmak üzere geniş maden rezervlerimiz vardır.

— Seracılık için, aranan iklim koşulları sıcak sular, termal tesisler kurulabilecek önemli yerlerimiz bulunmaktadır.

— Sağlıklı bir sanayileşme için gerekli her şey ve doğal zenginliklerimiz mevcuttur.

Yol, liman, demiryolu organize sanayi ve sektörel olarak devlet tarafından teşvik görmeye büyük bir ihtiyaç bulunmaktadır.

Sosyal yapı olarak da kısaca aşağıdaki görüşlerimi belirtmek isterim. Rahat insanların ve emeklilerin şehridir Çanakkale. Uzun yıllar ticaret gayrımüslümlerin elinde kalmış ve yurttaşlar da ticarette stokladıkları parayı Çanakkale'de sanayiye yatırmayıp büyük şehirlere göç etmişlerdir.

Bu bakımdan ticaret ve sanayi faaliyetler yeni yeni gelişmektedir.

Çanakkaleliler mesleklerine daha dört elle sarılırlarsa ekonomik olarak güçlenen Çanakkale'mizde daha da sağlıklı bir sosyal yapı oluşacaktır.

Sahil şehri olmasına rağmen, bir sahil şehrinin özellikleri tam olarak Çanakkale'de yoktur.

Yılın iki ayında fırtına şeklinde altı ay devamlı poyraz esen rüzgârına karşı, bizler Çanakkale'de yaşamaktan son derece mutluyuz ve yüreklerimiz Çanakkale'mize bir şeyler verebilmek için çarpıyor.

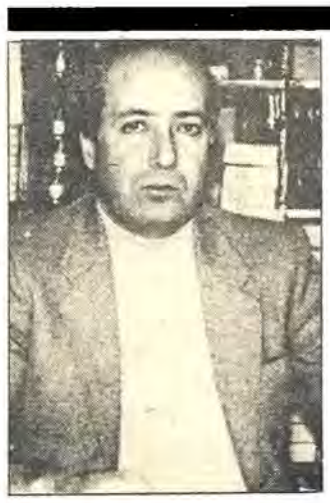

EMİN APAYDIN İşadamı

Çanakkale, Türk'ün büyüklüğünün dünyaya isbat edildiği bir beldemizdir. Tarihte yeri çok büyüktür. Çanakkaleli bunun gururu ve bilinci içindedir.

Coğrafî durumu itibarı ile, gerek sanayi, gerek turistik, gerekse tarımsal açıdan gelişmeye çok müsaittir. Limanı ve İstanbul-İzmir yolu bağlantıları dolayısı ile yetiştirilen her çeşit ürünün sevkiyatı çok kolaydır. Ayrıca balıkçılık daha geniş imkânlarla yapıldığı takdirde yararlı sonuçlar alınabilir. Gelişmiş görüntüsüne rağmen, Çanakkale hak ettiği noktalara henüz ulaşamamıştır.

Özellikle dışsatım kolaylıkları dikkate alınarak, Çanakkale'ye her türlü yatırım cesaretle yapılabilir. Bundan yalnız Çanakkaleli değil, yatırımı yapanlar da, ülke de kazanır... Çanakkale'nin kalkınması için uzanacak elleri, işadamı olarak tutmaya hazırız.

Çanakkale'de spor faaliyetleri 1908 yılında başladı...

ÇANAKKALE'de sporun tarihi oldukça eskilere dayanır. Meşrutiyetin ilânını izleyen günlerde başlayan spor faaliyeti kısa zamanda olumlu ve ciddî bir yola girmiş bunun sonucu olarak da spor faaliyeti mahalle takımlarından kulüplere geçiş göstermiştir. 1908'den Cumhuriyetin ilânına kadar geçen dönemde Çanakkale'de spor faaliyetinin Halkspor, Çelikspor ve Bozkurt kulüpleri tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocağı'na bağlı spor, encümeninin de Çanakkale sporunun kökleşmesinde önemli rolü olmuştur.

1931 yılında Çanakkale'de Türkgücü adı altında bir spor kulübünün kurulması bölge sporuna yepyeni ve bambaşka bir hava ve heyecan getirmiştir. Hepsi ebediyete intikal etmiş bulunan Nurettin Turuğ, Niyazi Ergin, Ahmet Berk ve Şeref beyler tarafından kurulan Türkgücü Kulübü bu sırada Ezine'de faaliyete geçmiş bulunan Spor ve Avcılar Birliği, Gelibolu'da kurulan İdmanyurdu ve Biga'da kurulmuş bulunan İdmanyurdu kulüpleriyle işbirliği yaparak Çanakkale'de Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'na bağlı mıntıka teşkilâtını faaliyete geçirmişlerdir. Çanakkale'de spor hayatı böylece sağlam esaslara bağlanırken ilin çeşitli köşelerinde yeni yeni spor kulüpleri de kurulmuştur. Ayvacık Gençlerbirliği, Lapseki Gençlirbirliği, Bayramiç Gençlerbirliği, Eceabat Ecespor ve Çanakkale Millî Güç kulüplerinin ortaya çıkmalarıyla Çanakkale'de spor faaliyeti daha ciddî ve daha olumlu bir yola girmiştir.

1932 - 1933 sezonundan itibaren sekiz takım arasında futbol lig maçlarının başlaması ve Çimenlik sahasında yapılan lig maçlarının büyük ilgi ve heyecan uyandırması Çanakkale'deki spor faaliyetini daha da teşvik etmiştir. Türkgücü futbol takımı Çanakkale lig şampiyonluğunu kazandığı gibi Türkiye Şampiyonası'nda da Çanakkale futbolunu temsil etmek şerefine erişmiştir. Türkgücü bundan sonraki yıllarda da Çanakkale şampiyonluklarını elinden bırakmamış ve Türkiye şampiyonalarında Çanakkale'yi temsile devam etmiştir.

Çanakkale ilimizde spor faaliyeti başta futbol olmak üzere atletizm, voleybol ve hentbol dallarında büyük gelişme göstermiştir. 1938 yılında Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasından sonra Çanakkale sporunda daha geniş imkânlar içinde yeni hamlelere tanık olunmuştur. Uzun yıllar Çanakkale sporunun simgesi haline gelmiş bulunan Türkgücü kulübü bu yeni düzeni içinde yerini Çanakkale Gençlik Kulübü'ne bırakırken başka yeni yeni kulüpler de birbirini izlemiştir. 1938-1946 yılları arasındaki dönemde Çanakkale'de kurulan kulüpler şunlar olmuştur:

Çanakkalespor (5.2.1946), Çanakkale Gençlik Kulübü (25.3.1946), Ayvacık Gençlik Kulübü (27.3.1946), Eceabat Gençlik Kulübü (27.3.1946), Bayramiç Gençlik Kulübü (9.4.1946), Ezine Gençlik Kulübü (25.4.1946), Yenice Gençlik Kulübü (5.5.1946), Çan Gençlik Kulübü (13.5.1946), Lâpseki Gençlik Kulübü (7.6.1946), Bozcaada Gençlik Kulübü (27.10.1946).

Bu kulüplerin başlattığı çeşitli spor dallarındaki olumlu sportif faaliyete daha sonraları şu kulüplerin katıldıkları görülmüştür:

Kilitbahir Gençlik Kulübü (18.1.1951), Deniz Ordugücü (10.10.1952), Geyikli Gençlik Kulübü (2.12.1952), Geliboluspor Gençlik Kulübü (30.7.1954), Yeniçiftlik Gençlik Kulübü (10.11.1955), Dimetoka Gençlik Kulübü (30.12.1955), Bigaspor Gençlik Kulübü (10.2.1956), Gelibolu Deniz İhtisas Kulübü (7.5.1956), Umurbey Gençlik Kulübü (15.7.1958), Çanakkale Havagücü (13.3.1959), Gençlik Kulübü (22.10.1968), Bayırköy Gençlik Kulübü (30.9.1970).

İlin tek profesyonel kulübü Çanakkalespor'dur. 1966 yılında kurulan Çanakkalespor 1981-82 sezonunda İkinci Türkiye Ligi'ne çıkmıştır. Çanakkalespor'un amatör ve genç takımları da bulunmaktadır. Futbolun dışında atıcılık, bisiklet, yüzme, voleybol, basketbol ve atletizm dalında faaliyet gösterilir. Renkleri Kırmızı - Beyazdır. Kilitbahirgençlik bölgenin en faal kulübüdür. Güreş ve karate dışında tüm faaliyetlere katılmaktadır. Kilitbahir gençlik atıcılık, yüzme ve masatenisi branşlarında Türkiye çapında isim yapmıştır. Altı Türkiye rekoru sahibi olan atıcı Cengiz Berberoğlu; bu kulüpte yetişmiştir. 401 sporcu lisansı ile Çanakkale'nin en başta gelen amatör kulübüdür. Renkleri Mavi - Beyazdır. Bigaspor: 1956 yılında kurulan Bigaspor futbolda başarılı olmuş ve sekiz kez Çanakkale şampiyonluğunu kazanmıştır. Renkleri Siyah - Beyazdır. Çanakkale'nin yeni kulübü olan Hastanebayırı Gençlik salon sporlarında ilin en başarılı ekibidir. Jandarmagücü: Futbol, basketbol, atletizm, voleybol ve güreş dallarında bölge içinde ve Türkiye liglerinde mücadele etmektedir.

Cengiz Berberoğlu, Kilitbayır Gençlik Kulübü'nün atıcısı olan bu sporcu yedi kez millî olmuştur. 29 kez atıcılık dalında Türkiye şampiyonalarında birincilik kazanmıştır. Bu sporcunun hava tüfeği ve İngiliz maçında altı Türkiye rekoru bulunmaktadır. Berberoğlu bir Balkan ikinciliği, bir de Balkan üçüncülüğüne sahiptir.

Tarık Kutver, Genç Millî Takımlarda görev almış futbolcudur. Turgut Çamel, millî atlet Türkiye birinciliklerini elde etmiştir.

Çanakkalespor

Çanakkale Bölgesi'nde sekiz kez şampiyonluklar kazanmış Bigaspor görülüyor.

İlin en başarılı sporcularından birisi de Kilitbahir Gençlik atıcısı Cengiz Berberoğlu... Bu sporcu, atıcılık dalında çeşitli rekorlar kırmıştır...

Çanakkale'nin yetiştirdiği ünlü isimlerden birisi de Tarık Kutver. Bu eski millî futbolcu, şu anda Çanakkale Gençlik takımının antrenörlüğünü yapıyor.

ÖNENTAŞ A.Ş.

- Otomotiv bayilikleri - Yedek parça ve servis işletmeciliği
- Otosan mamulleri - Ford kamyon, Dizel minibüs, pikap, Anadol pikap otomobil
- Tofaş mamulleri - Murat otomobilleri
- Fiat traktörleri - 480 - 480 Süper 8 - 640 tipi
- B.M.C mamulleri - Kamyon, Minibüs, Kamyonet, Traktör ve Motor
- Fiat mamulleri komple çekici ve Trailler, 50 N.C Kamyon ve Otobüs
- Peugeot minibüs
- Magirüs minibüs ve otobüsleri
- Skoda kamyonet
- Java - Mobilette - Puch
- Lassa lastikleri
- Opar yedek parça bayliliği - Mutlu aküleri
- SOĞUK DEPO VE PAKETLEME ENTEGRE TESİSLERİ
- Meyve, sebze değerlendirme ve ihracat

TEL: 1807 — 3366 — 3367 — 3368
TELEX: Onpa 5815 — 58193 IR.

BEDEN TERBİYESİ TEŞKİLATI

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Gürer Korkman.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Çanakkale.
Telefon numarası: 1557, 2073
Memur sayısı: 28
Lisanslı sporcu sayısı: 3973 erkek, 173 bayan.
Okullarda spor faaliyeti: 22 ilkokul, 13 ortaokul, 12 lise, iki yüksek okulda spor faaliyeti var.

Tesisler: Çanakkale 18 Mart Stadı 15.000 kişilik, Çanakkale 18 Mart Spor Salonu 750 kişilik. atış poligonu, futbol sahası açık, voleybol, hentbol, basketbol açık sahaları, Biga Spor Salonu 250 kişilik, İntepe Spor Salonu 250 kişilik, Biga İlyas Bayram Stadı 250 kişilik tribün, Çanakkale Cimnastik Salonu inşa halinde, 18 Mart Stadı ikinci futbol sahası inşa halinde, İnebolu sahası inşa halinde, Çan sahası inşa halinde.

Bölgede faaliyet gösteren spor dalları: Atıcılık, atletizm, basketbol, bisiklet, boks, güreş, karate, masa tenisi, voleybol, yüzme, dağcılık, eskrim, halter, hentbol, cimnastik, karate, okçuluk, taekwon'do

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ÇANKIRI

18

Yüzölçümü : 9414 Km.2
Nüfus : 258.436
İlçeler : Çerkeş, Eldivan, Eskipazar, Ilgaz, Kurşunlu, Orta, Ovacık, Şabanözü, Yapraklı

Köy sayısı : 467
Doktor sayısı: 47
Hastane yatak sayısı: 305
Okur-yazar oranı: % 87
Otomatik telefon kodu: 9-4671

Selçukluların Beyliği, Osmanlıların sancak merkezi

ÇANKIRI, Milâttan önce 3000 yıllarından beri yerleşme merkezi olarak bilinen en eski kentlerimizdendir. Homeros'un ünlü "Paflagonya"sı, Çankırı, Etiler döneminin önemli bir kenti, Galatlar devrinin hükümet merkezi, Roma-Bizansların ve Selçukluların önemli bir beyliği, Osmanlıların sancak merkezidir.

Çankırı, Kurtuluş Savaşı'mızda Kastamonu-İnebolu yoluyla gelen cephanenin Anadolu'ya ulaştırılmasında halkın canla-başla çalıştığı yerdir.

Çankırı halkı; Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıkları ile heykellere konu olmuş, **"mermi taşıyan kadın"** figürleri yaratmıştır. Çankırı halkı; Kurtuluş Savaşı'nı baltalamak için Gerede'den Çerkeş üzerine yürüyen hilafet ordusunu dağıtmış, Atatürk'ü 31 Ağustos 1925 tarihinde, başlarında şapka ile karşılayarak devrimlerin samimî bir destekleyicisi olmuştur.

Adı nereden geliyor

Çankırı'nın tarihi Hititler'e kadar uzanır. Bu kentin Çangra adlı bir Hitit beyi tarafından kurulduğu bilinmektedir. Kurucusunun adına izafeten "Çangra" adıyla anılan kent Türklerin eline geçtiğinde de bu adı taşıyordu. Ancak Türkler buraya yerleştikten sonra Çangra adına pek dil uyduramadılar. Çangra yerine Çankırı demeye başladılar ve kentin dilimizdeki adı da Çankırı olarak kaldı böylece...

Çankırı'nın en ilginç yanlarından biri kadın nüfusunun erkeklerden fazla oluşudur. 1950'li yıllardan başlayarak, büyük bir artış gösteren göç hareketi, nüfus, cinsiyet yapısı ve diğer bütün özelliklerini giderek etkilemiştir Çankırı'nın. Gene Çankırı'da nüfusun bir başka özelliği, başka illerde doğup da burada yaşayanların azlığıdır.

Nasıl Gidilir

Çankırı il merkezi Kurşunlu, Çerkeş, Eskipazar ilçeleri demiryolu hattı üzerindedir.

İlin sınırları içinde karayolları ağı toplam 642 km. uzunluğundadır. Ankara—Çankırı—Kastamonu yolu Ekim 1981'de tamamlanmış ve Ankara en kısa yoldan sahile bağlanmıştır. Öte yandan İsmetpaşa-Çerkeş-Kurşunlu-Ilgaz yolu Merzifon'a bağlanmak üzeredir. Bu yol gerçekleştiğinde İstanbul-Erzincan TIR trafiğinde önemli bir rahatlama olacaktır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 91.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	20.013
DP	47.769
MP	4.136
Bağımsızlar	5.695

1954
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 89.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	23.712
CMP	10.503
DP	42.998
HP	6.097
Bağımsızlar	1.416

1957
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 75.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	30.177
CMP	19.781
DP	28.533
HP	1.986

1961
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 80.7

Partiler	Aldığı oy
AP	12.741
CHP	20.912
CKMP	56.166
Bağımsızlar	200

1965
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 71.6

Partiler	Aldığı oy
AP	44.151
CHP	12.546
CKMP	4.696
MP	15.603
Bağımsızlar	1.267

1969
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 67.0

Partiler	Aldığı oy
AP	37.903
CHP	10.974
CGP	3.832
MP	6.084
MHP	4.168
TİP	1.341
YTP	1.059
Bağımsızlar	6.775

1973
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 69.5

Partiler	
AP	28.663
CHP	10.717
CGP	2.194
DP	12.715
MP	994
MHP	5.526
MSP	12.065
Bağımsızlar	1.255

1977
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı % 74.5

Partiler	Aldığı oy
AP	40.816
CHP	19.664
CGP	1.791
DP	1.484
MHP	14.807
MSP	8.697

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
Yıl: 1961

Kabul	Red
% 56	% 44

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 94.1	% 5.9

ÖNEMLİ KİŞİLER

Ömer Zeki Defne (1903-): İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde eğitim gören şair Defne, uzun yıllar Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan "Denizden Çalınmış Ülke" adlı kitapta şiirlerinin bir bölümü toplandı.

Ahmet Telli (1946-...): Şair ve yazar Ahmet Tetli, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde eğitim gördü. Eserleri pek çok gazete ve dergide yayımlandı.

Tevfik Fikret (1867-1915): Çankırılı mutasarruf Hüseyin Efendi'nin oğlu olan Galatasaray Sultanî'sinden mezun oldu. Servet-i Fünûn Dergisi'nin edebiyat yönetmenliğini, Edebiyat-ı Cedide akımının öncülüğünü ve robert Kolej'in öğretmenliğini yaptı. Tanin Gazetesi'ni çıkarttı. Ünlü şairin en önemli kitapları arasında Rübab-ı Şikeste, Halûk'un Defteri, Şermin yer alıyor.

ÇANKIRI VALİSİ: ERBAY FİŞ

Milattan Önce 3000 yıllarından beri yerleşim merkezi olarak bilinen Çankırı, Anadolu'nun en yüce dağı olan Ilgaz'ıyla, doğal güzellikleri, tarihî eserleri, turistik yerleri ve yeraltı zenginlikleriyle, yemyeşil, şipşirin bir ilimizdir.

Halkı genel olarak, örf ve âdetlerine bağlı olan Çankırı'nın eğitim durumu son derece iyidir. Okullaşma oranı %98, okumu yazma bilenlerin oranı ise % 87'dir. 1982 yılında "Kendi Okulunu Kendin Yap" kampanyasını başlatan Çankırı ili, köylü, devlet işbirliği ile aynı yıl 1 köye 24 derslik, 2 köye 2 öğretmen lojmanı yapılmasını gerçekleştirmiştir.

Toplam nüfusu bir önceki nüfus sayımına göre, 7032 kişi azalarak 1980 sayımında 258.436 kişiye düşmüştür. Nüfus azalmasının ve ilin ekonomik ve sosyal yönden geri kalmasının nedeni yeterli tarım alanlarının bulunmaması ve sanayi kuruluşlarının olmamasından kaynaklanmaktadır.

Göcün durdurulması ve büyük ölçüde tarıma dayalı olan ekonominin kalkınması için tarımsal üretimin artırılması gerekmektedir. Bu amaçla hareket eden devletimiz, Dünya Bankası ile yapmış olduğu bir anlaşma çerçevesi içerisinde "Çorum-Çankırı Kırsal Kalkınma Projesini" uygulamaya koymuştur.

Proje, tarımsal yayım ve kredi hizmetleri ile tarımsal altyapı hizmetlerinden oluşmaktadır. Projenin uygulanması ile özellikle 1981 ve 1982 yıllarında, başlangıçta %40 olan nadas alanı %26'ya düşürülmüş, yem bitkileri ekim alanı artarak %17'ye çıkarılmış, gerek birim alanda sağlanan verim artışı, gerekse nadastan sağlanan sahalardan elde edilen üretim artışlarıyla tarımsal ürünlerde 1982 yılında %200'e varan bir artış elde edilmiş, 6615 hektar alanın sulanması, 90.000 baş hayvanın içme suyuna kavuşturulması sağlanmış ve proje hedefine ulaşırken, kırsal alanda yaşayan vatandaşların gelirlerini artırmak onların yaşam seviyelerinin yükselmesine ve ilin tarımsal yönden kalkınmasına neden olmuştur.

Diğer taraftan 1983 yılı programına alınan "Aşağı Kızılırmak Vadisi Sulama" projesinin gerçekleştirilmesiyle toplam 26.000 nüfusun yaşadığı 46 yerleşim ünitesindeki 20.321 hektar arazinin sulanması sağlanarak, bu bölgeden ikinci ürün alınması temin edilecektir.

Kalkınmada ikinci derecede öncelikli yöre olarak kabul edilmesine rağmen Çankırı'da bugüne dek Yem Sanayii ve Süt Endüstrisi Kurumu'nun tesislerinden başka işleyici sanayi kuruluşu bulunmamaktadır.

Bu durumu ortadan kaldırmak, Çankırı'yı bir sanayi kenti haline dönüştürmek amacıyla valilik ilk iş olarak sanayi yatırımını çekebilmek için bir altyapı yatırımı olan "Çankırı Organize Sanayi Bölgesi Projesine" işlerlik kazandırmıştır. Bu projeye İl Özel İdaresi, Belediyesi ve Korgun Belediyesi ortaktır. Projenin 681.678.143 TL'lik bölümü 1983 yılının ilk aylarında ihale edilecektir.

Bunun dışında İl Özel İdaresi yatırımları durma aşamasına gelen iki özel "Çankırı Yünlü Sanayi Anonim Şirketi ile Çankırı Un ve Yem Sanayi Anonim Şirketi"ne ortak olarak yatırımların işlerliğini sağlamıştır. Bu şirketlerden birincisi yörenin tiftiğini, ikincisi ise buğdayını işleyecektir.

Kamu sektörü tarafından ise ilimizde M.K.E. Ağır Sanayi Techizat Fabrikası ile T.C.D.D.Y. Makas Fabrikası yaptırılmaktadır. Her iki tesisin hizmete girmesi ile toplam 1600 kişiye yeni iş imkânı sağlanacaktır.

Çankırı oldukça zengin yeraltı kaynağına sahiptir. Bunların başında alçı taşı, kil, diatomit, tuz ve linyit kömürü gelmektedir. Kayatuzu kaynağını işleyecek olan tuz fabrikasının kurulması çalışmalarına 1975 yılında başlanmış ve bu amaçla (ÇANTAŞ) "Çankırı Tuz Ürünleri Sanayi Anonim Şirketi" kurulmuştur. İl Özel İdaresi 1981 yılında 20.000.000 lira ile şirkete ortak olmuş, fabrika yapımı bir İsviçre firmasına ihale edilmiştir.

Ayrıca, Orta ilçesinde zengin linyit kömürü kaynağı bulunmaktadır. İlçede termik santralı kurulması henüz etüd safhasındadır. Termik santralı kurulduğunda Çankırı ve çevresinin enerji ihtiyacı büyük ölçüde karşılanacaktır.

Kısacası Mercedes'in amblemi gibi üç ana kol üzerinde kurulmakta olan sanayi tesisleri 1985-1986 yıllarında hizmete girdiğinde Çankırı bir sanayi bölgesi haline gelecek ve toplam 2500 kişiye yeni iş kapısı açmış olacaktır.

Eğitim ve kültür alanında yaptıkları yenilikleriyle halka hizmeti daima kendine görev kabul etmiş olan Milliyet Gazetesi, bu kez de "İller Ansiklopedisi" ile küçük illerin tanınmasına ve bunların sorunlarının dile getirilmesine öncülük yapmıştır.

ÇANKIRI BELEDİYE BAŞKANI: ŞADİ SÖYLEMEZOĞLU

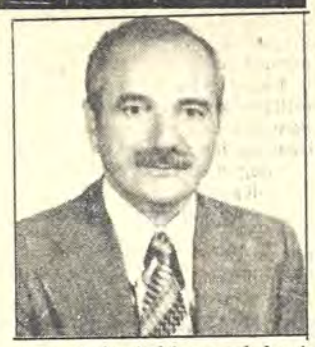

Tarihî 3000 sene evveline dayanan 35.000 nüfuslu, 14 mahallesi, 157'si gecekondu olmak üzere 7617 hanesi, 47 caddesi ve 257 sokağı bulunan il merkezi Çankırı, hükümet merkezi Ankara'ya en yakın il olmasına rağmen, hemen hemen hiç gelişmeyen il merkezlerimizin başında gelmektedir.

Bu nedenle; memleketini herkes gibi çok seven kişi olarak göreve başladığım günden beri (her şey, daha güzel bir Çankırı için) sözcüğünü, ön planda tutmaya, düşlediklerimi gerçek yoluna koymaya çalıştım ve imkânlar el verdiği sürece de çalışacağım. Şuna inanıyorum ki, kudretli devletimizin desteği ve sayın hemşehrilerimin anlayışlı davranışları ve güler yüzleri sayesinde en kısa sürede düşlediğim planlar, mutlak surette gerçekleşecektir.

Memleketimin sorunları, çok olmakla beraber âcil olanları şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

1. **Su sorunu,**
2. **Açık pazar yeri sorunu,**
3. **Sel felâketi sorunu,**
4. **SİT bölgesi sorunu,**

1. SU SORUNU:

Beldenin içme ve kullanma suyu üç ana kaynaktan temin edilmektedir.

a) Birinci kaynak; Çavuş suyu diye anılan su olup sertlik derecesi 45.2'dir. Şehrin ancak 1/4'ü istifade edebilmektedir.

b) İkinci kaynak; Merzi suyu diye anılan su olup ancak Astsubay Hazırlama Okulu ile Doğumevi'nin ihtiyacını karşılamaktadır. Sertliği 40 derecedir.

c) Üçüncü kaynak; Keson suyu diye anılan su olup sertlik derecesi 111.4'dür. Bu suya yumuşatıcı hafif su karıştırılmak sureti ile derece 79.8'a düşürülebilmektedir. Şehrin 3/4 'ünün ihtiyacını karşılayan bu suyun kullanılması şüphesiz ki, en çok beni üzmektedir.

Bu nedenle İller Bankası nezdinde yaptığımız uğraşılar müsbet sonuç vermiş, şehrimize 18 km. mesafede üç derin kuyu açılmak suretiyle 37 derecede saniyede toplam 170 litre veren içilebilir bir su elde edilebilmiştir.

Şimdi bu suyun Çankırımıza getirilebilmesi için devletimizin acil yardımlarını bekliyoruz.

2. AÇIK PAZAR YERİ SORUNU:

1982 yılı sonlarına kadar cadde ve sokaklarda pazar kuran hemşehrilerim İmar ve İskân Bakanlığı'nın yardımları ile bir açık pazar yerine kavuşmuşlardır. Ancak bütün pazar yerinin kamulaştırılması tamamlanamamıştır. İşgal edilen yerlerin âcilen kamulaştırılması gerekmektedir. Bu hususta anlayış gösteren mal sahibi hemşehrilerime teşekkürü borç bilirim. Bakanlığın yardımını bekliyorum.

3. SEL FELÂKETİ SORUNU:

Memleketim; killi, kalkerli bir arazi yapısına sahip olduğundan yağan yağmurlar ve eriyen karlar derhal sel haline dönüşmektedir. Bu nedenle tatlı ve acı çay mecralarının, D.S.İ. tarafından mutlak surette kontrol altına alınması, kıyılarına taş veya beton duvar yapılması zorunluluğu vardır. Aksi halde her sene eriyen kar ve yağan yağmur sellerinden birçok bahçe sel sularına karışarak telef olmaktadır.

4. SİT BÖLGESİ SORUNU:

Çankırı eski bir şehir olmasına rağmen kayda değer eski eser adı altında bir yapısı yoktur. Hal böyle iken şehrin 2/3'ünü ihtiva edenkısım SİT bölgesi olarak gösterilmiştir.

Böylece imar uygulamasını buralara sokmak mümkün olmamaktadır.

Sokaklar dar ve yapılar eski, yıkılmaya yüz tutmuş olarak kalmaktadır. Bilhassa bir yangın zuhurunda itfaiye araçlarını yangın mahalline götürmek mucize olmaktadır.

Ayrıca temizlik araçlarının da aynı yerlerden geçirmek, çöpleri toplamak zor olmaktadır. SİT bölgesinin kaldırılması mutlak surette sağlanmalıdır.

Memleketimin, ana âcil sorunlarını basın yolu ile dile getirmek için fırsat veren Sayın Milliyet gazetesi camiasına en kalbî teşekkürlerimi sunmayı vicdani bir borç bilirim. Teşekkürlerimle.

Sağlık Hizmetleri

İldeki sağlık kuruluşlarının sayısal durumu şöyledir:

Devlet Hastanesi (Tam teşekküllü)	: 1
Doğum ve Çocuk Bakımevi	: 1
Nüfus Planlaması ve Ana Çocuk Sağlığı Merkezi	: 1
Verem Savaş Dispanseri	: 2
Entro-Bakteri Teşhis Ünitesi	: 1
Sağlık Merkezi	: 3
Sağlık Ocağı	: 30
Sağlık Evi	: 25

DOKTOR VE SAĞLIK GÖREVLİLERİ DURUMU:

Uzman doktor: 14 (2 dahiliye, 2 operatör, 1 çocuk, 1 üroloğ, 1 KBB, 1 göz, 1 bulaşıcı hastalık, 1 nöroloji, 2 kadın ve doğum, 2 genel şirürji).
Pratisyen Dr.: 27
Diş tabibi: 6
Eczacı: 8
Sağlık memuru: 4
Hemşire: 97
Ebe: 52
Yatak sayısı:
Devlet Hastanesi: 200
Doğumevi: 75
3 ilçede (toplam): 30
Toplam: 305

İl merkezindeki devlet hastanesi, bölgenin yatak ihtiyacını karşılayamadığından, kapatılan sağlık meslek lisesi binası 200 yataklı hastaneye dönüştürülerek Mart 1982'de; başlayan hastane binası da 2.5 milyon lira sarfiyla Doğum ve Çocuk Bakımevi olarak Mayıs 1982'de hizmete sokulmuştur. Doğumevinin yatak sayısının 75'ten 100'e çıkarılması plânlanmıştır.

İldeki Sıtma-Savaş Eredikasyon Bölge Başkanlığı'nın, sıtmanın yaygın olduğu bölgelerden gelecek sıtma vakalarını bulup tedavi etmek, nüfus hareketlerini izlemek, ilde sıtmanın yayılmasını önlemek yolunda çalışmaları sürmektedir.

EĞİTİM

Çankırı'da 79 ilkokul geçici binada eğitim-öğretim yapmaktadır. Öğrenci sayıları 1-10 arasında değişen ve gelecek yıllarda da öğrenci artışı olanağı bulunmayan okullardaki öğrenciler, gidip gelebilecekleri yakın köy ilkokullarına nakledilmiş, durumu buna uymayan okulların öğrencileri de Eskipazar 100. Yıl Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu'na yerleştirilmiştir.

İlde 1982 yılında derslik ve "öğretmen evi" yapımı için 57.500.000.- TL. ödenek ayrılmış, bu ödenekle ilgili olarak 24 derslik 24 öğretmen evi 13 VC, depo yapılması programlanarak, yatırımların müteahhitler aracılığıyla değil, valilik kanalıyla yürütülmesi sağlanmıştır. Yatırımların gerçekleşme oranı % 90'dır.

Çankırı merkezinde ayrıca, 1982 yılında hizmete açılan 100. Yıl Yetiştirme Yurdu ile, 160 öğrenci kapasiteli Başar Vakıf Öğrenci Yurdu'nda hizmet vermektedir.

Öte yandan, ilimizde Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı Astsubay Hazırlama Okulu ile, Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Tarım Meslek Lisesi de vardır.

İlde, Kültür Müdürlüğü'ne bağlı olarak 1 müze, 1 halk kitaplığı, 1 çocuk kitaplığı ile Çerkeş, Ilgaz, Şabanözü, Kurşunlu, Yapraklı ilçelerinde ve Atkaracalar kasabasındaki kitaplıklarda, toplam 29 personel görev yapmaktadır.

Protokol

Vali	**Erbay FİŞ**
Garnizon Komutanı	**P. Alb. Nizamettin ACAR**
Belediye Başkanı	**Şadi SÖYLEMEZOĞLU**
C. Savcısı	**Yaşar BEĞENDİK**
Vali Yardımcısı	**Ramazan URGANCIOĞLU**
Vali Yardımcısı	**Seyfettin ERCAN**
Millî Eğitim Müdürü	**Çetin SİLAHŞÖR**
Özel İdare Müdürü	**İbrahim MERSİN**
. Tic. ve San. Odası Bşk.	**Mustafa AYANOĞLU**

Vergi Rekortmenleri

1— **Ahmet Özkan**	(Müteahhit)	6.635.147.- TL.
2— **Cafer Özkan**	(Müteahhit)	5.377.570.- TL.
3— **Ali Özkan**	(Müteahhit)	6.060.257.- TL.
4— **Mahir Ceylan**	(Bentonitçi)	4.250.786.- TL.
5— **Ahmet Çağlar**	(Tiftikçi)	2.894.249.- TL.
6— **Selahattin Ünal**	(Noter)	1.990.780.- TL.
7— **Ekrem Arslan**	(Petrol bayii)	1.427.451.- TL.
8— **Emine Arslan**	(Petrol bayii)	1.321.230.- TL.
9— **Mustafa Ayanoğlu**	(Petrol bayii)	1.185.430.- TL.
10— **Nurettin Hasaltın**	(Kırtasiye)	1.135.769.- TL.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

ÇANKIRI ve çevresi çok eski çağlara uzanan bir tarihe sahiptir. Burada tarihin Hititler ile başladığı görülür. Anadolu'da ilk siyasî birliği oluşturan Hitit İmparatorluğu'nun başkenti Hattutaş'a olan yakınlığı da yörenin önem ve değerini göstermektedir. Milâttan yaklaşık olarak 1200 yıl önce Hitit İmparatorluğu dağılınca, bu topraklar da eski görkemli günlerini bir anda yitirmiş oldu. Yöre çeşitli istilalara uğradı. Frikyalılar, Lidyalılar buradan gelip geçtiler, burada uygarlıklar kurdular. Daha sonra Büyük İskender'in istilasına uğrayan Çankırı ve yöresi Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı. Büyük İskender'in ölümünden sonra Galatya Krallığı ve Selevkoslar buralara egemen oldular. Bir ara Pontosların akınlarına da uğrayan yöre daha sonra Bitinya ve Bergama krallıkları dönemlerini de yaşadı. Milâttan Önce I. yüzyılda Roma egemenliği altına giren yöre Roma İmparatorluğu'nun parçalanması üzerine (M.S. 395) bütün Anadolu gibi Bizans'ın payına düştü. Beş asır süren Roma egemenliğinden sonra başlayan Bizans döneminde İranlı Sasanilerin çeşitli akınlarına uğrayan Çankırı ve yöresi VII. yüzyıl ortalarında Müslüman Arap ordularının istilasına maruz kaldı. 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından bu topraklar Bizanslılardan alındı ve burada Türklerin egemenliği başlamış oldu. Selçuklular ve daha sonra Danişmendoğulları'nın egemenliği altına giren bu toprakların daha sonra Moğol istilasına uğradığı görüldü. Bundan sonra Çandarlılar yöreye hâkim oldular. 1439 yılında Çelebi Sultan Mehmet tarafından bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı.

Merkezi Kütahya'da bulunan Anadolu Beylerbeyliği'nin 14 sancağından biri olan Çankırı Tanzimatın ilânından sonra Kastamonu vilâyetine bağlandı. Cumhuriyetin ilânından sonra ise il haline getirildi.

Çankırı il merkezinde ve çevresinde tarihinin çeşitli dönemlerine ait izlere rastlanır. Bunların en önemlileri şunlardır:

Çankırı Kalesi: İl merkezindedir. Bizanslılar tarafından yapılmış olup özellikle Osmanlı döneminde esaslı surette onarım görmüştür. Kalenin Bizans çağından önce de var olduğu, fakat pek az bir bölümünden yararlanılabildiği sanılmaktadır. Kale içinde bulunan Roma çağına ait kaya mezarları ile dehlizler bunu göstermektedir.Kalede ayrıca Danişmendoğulları devrinin ünlü kumandanlarından Emin Karatekin'in türbesi de bulunmaktadır. Kale günümüze oldukça harap bir durumda ulaşmıştır.

Taş Mescit: Selçuklu dönemi eserlerinin en önemlilerinden biridir. 1235 yılında Selçuklu hükümdarı Alaeddin Keykubat tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Hastane olarak inşa edilen binanın merdivenleri ve kapısı Türk Selçuklu taş işçiliğinin nefis örnekleri arasındadır. Bina günümüze hayli harap durumda ulaşabilmiştir.

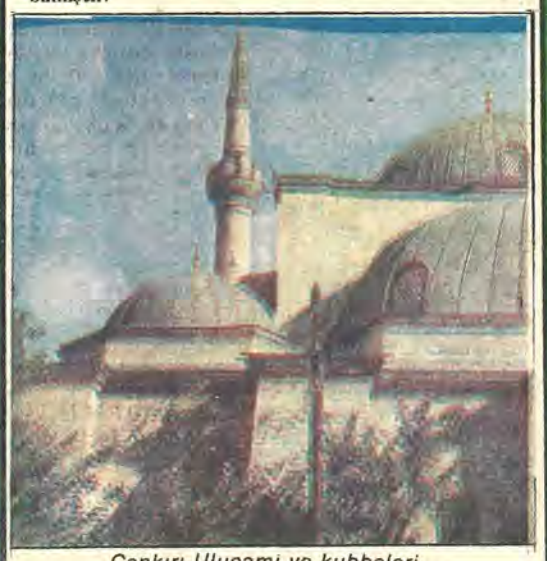

Çankırı Ulucami ve kubbeleri...

Ulucami: Mimar Sinan'ın eseridir. İl merkezinin yüksek bir noktasındadır. 1522 yılında inşaasına başlanan cami 1558 yılında tamamlanıp ibadete açılabilmiştir. Camiin cumhuriyet döneminde esaslı bir onarım gördüğü bilinmektedir.

Çankırı il merkezinin çevresinde de birçok tarih zenginlikleri vardır. Bunlar arasında en önemlileri şunlardır:

Beşdut Köyü: Çankırı'nın Yapraklı ilçesi yakınlarındadır. Pek eski çağlarda beri yerleşme merkezi olduğu kaya içine oyulmuş mağaralarla bellidir. Bunların "Mağara Devri"nden kalma olduğu tahmin edilmektedir.İlk insanların yaşadıklarıbu mağaralar günümüz insanlarının büyük ilgisini çekmektedir.

Eskipazar: Çankırı il merkezi yakınlarındadır. İlçe merkezinde, Selçuklular zamanından kalma iki kalenin kalıntıları bulunmaktadır.

Kurşunlu: Önemli bir ilçe merkezi olup tarihi hayli eskilere dayanır. Selçuklular zamanından kalma güzel bir cami ile Çavundur Hamamı kasabanın iki önemli tarih zenginliğini teşki etmektedir.

ÇANKIRI 1942
GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

ÇANKIRI yöresinde halkın yaşam şeklini yönlendiren gelenek ve göreneklerin büyük bir bağlılıkla yaşatıldığı görülmektedir.

"Yaran Meslisi" yıllardan beri süregelen geleneklerin en belirgin bir kanıtı olarak günümüzde de ağırlığını hissettirmektedir.

Sevgi ve saygıya dayalı, hiyerarşik kuralların egemen olduğu Yârân Meclislerinde eğitim, inanç ve gönül birliği ile orantılıdır.

OYUNLAR

Yöre oyunları davul, zurna, kaval eşliğinde, orta oyunları, sinsin oyunları, halay çekmeler şeklinde belirlenmektedir. "Üç ayak", "Horon - Hızlı Halay", "Kayalar" yörenin se vilen oyunları arasında yer alır.

Çankırı Kurşunlu Lisesi folklor kolu öğrencilerinin araştırmaları sonunda, "İki Ayak" oyununun yorumu şu şekilde sıralanmıştır:

İki Ayak: Ağır bir halay biçimidir. Sazın yaptığı girişten sonra oyuncular:

"Çekin halay yürüsün
Dağı duman bürüsün
Küçük kızın çeyizi
Sandıklarda çürüsün"

mânisini topluca söylerler. Bu dörtlükte delikanlının sevgilisine duyduğu özlem biraz da sitemle belirtilerek birleşmelerinin uzadığı,

"Küçük kızın çeyizi
Sandıklarda çürüsün"

dizeleriyle vurgulanır. Düğünlerde bekâr delikanlıların oynadığı bu oyun, ağır temposuyla yayla insanının duygularını ağır, vakur bir biçimde dışa vurur. İkinci dörtlükte söylenen:

"Samanlık dolu saman
Gezinelim bir zaman
Eller düğün ediyor
Bizim düğün ne zaman"

sözleri "samanlık dolu saman" dizesiyle hasat mevsiminin sona erdiği ve düğün zamanının geldiği sevgiliye anımsatılarak, sevgecen bir sabırsızlıkla "Eller düğün ediyor, bizim düğün ne zaman" *diye sorulmaktadır. Yine topluca* söylenen:

"Düz aşağı kurt izi
Koyuna verin tuzu
Koyun neylesin tuzu
Bekâra verin kızı"

dizeleri incelenirken bölgenin ekonomik yapısı vurgulanmakta ve koyunun yörenin geçim kaynaklarından biri olduğu vurgulanmaktadır. Birinci dize alışılmış mâni türünün serbest dizesidir. Ancak ikinci dizede

"Koyuna verin tuzu"

sözleriyle koyunu güçlü kılmak, verimini artırmak için tuz verilmesi gerektiği belirtilirken hemen gerçek amaç vurgulanmakta ve

"Koyun neylesin tuzu
bekâra verin kızı"

denilerek delikanlının erotik özlemleri ilginç bir incelikle dile getirilmekte ve kızın delikanlıyı daha güçlü kılacağı ve yaşama bağlayacağı ince bir espriyle dışa vurmaktadır.

Ne ki, bütün bu özlemler, duygular yayla insanının biyolojik-ruhsal yapıya gereği ağır, soğukkanlı bir tempoyla figüre edilmektedir.

YÖRESEL GİYEM

Kadın: Başta fes, taç bulunur. Genellikle kırmızı renkli olur. Etrafına yemeni veya çevre bağlanır. Bele kadar inen püsküllü vardır. Üst ve alt kısımlarında altın ile çevrili, orta kısımlarına ise mücevher dizilir. İç çamaşırlar süslüdür. Gömlek patiskadan yapılma, hâkim yaka sol omuzdan düğmeli, önde yaka altında dört düğme düğme çevresi kurşunî işlemeli, kollar düğmesiz ve kurşunî işlemeli olur. Yelek: Lâcivert çuval kumaşından yapılma, omuz başları, boyun ve kol çevreleri sarı sim işlemelerle süslüdür. Önde iki cep, cep çevresi ve üstleri çiçek motifleriyle süslüdür. Ön alta altı düğme vardır. Don "Zıpka" lâcivert renkli, yanlarda iki cep. Cep üstleri sim işlemelerle kaplıdır. Donun sağ ve sol dış kenarları belden ayağa kadar üç sıra siyah pasa ile işlemelidir.Paçaçevresi sarı çiçek motifleriyle işlemelidir. Donun uçkuru vardır. Cepken lâcevirt renkli. Ön kısmında iki ayrı yanda iki büyük sitilize edilmiş vazoda çiçek motifi vardır. Sırtta büyükçe bir stilize vazoda çiçek motifi ve iki yanında küçük iki vazo motifi vardır. Kolların ön kısmında siyah pasa ile aynı motifler. Cepken kenarları iki sıra siyah pasa ile çeşitli motiflerle işlenmiştir. Şal-kuşak, siyah, beyaz, sarı, kırmızı, turuncu, mavi, lâcivert, yeşil ipliklerle dokunmuştur. Selçuklu motifleri ile süslü, uçları püsküllüdür. Çorap, beyaz elde yün örme şeklindedir. Ayakkabı, siyap yemeni veya siyah iskarpin şeklindedir.

Yörede kadın giysileri arasında "Bindallı"nın yeri büyüktür.

Erkek: Renkli, çizgili ipek kumaşı, iki ucu sarkacak şekilde başa sarılır. Buna poşu denilir. İpekli kumaştan yapılmış, simle işlemeli işlik giyilir. Cepkenler koyu renktedir. Kolları yoktur. Omuzlardan bileklere kadar en halinde uzanıp sırma veya simle işlidir. Pantalon "Vızka" parçalar dar, arka kısmı kabarık olup, yan kısımları siyah şeritlerle süslenmiştir. Bele "Tosya kuşağı" takılır. Ayakta burunları kalkık topuksuz ayakkabı vardır. Bunlara "Çedik" denilir.

SÜNNET DÜĞÜNÜ

Çankırı yöresinde sünnet bir ailenin yüz akıdır. Sünnet dönemi gelmiş erkek çocukların sünnet edilmesi, her aile için, maddî olanakların elverdiği sürece bir şeref konusudur.

Sünnet düğünleri genellikle cumartesi günleri başlar. Her aile tek bir sünnet düğünü yaptığı gibi, toplu halde sünnet yapılan düğünlere rastlanır. Sünnet giysileri içinde çocuk arabalara bindirilerek şehir turu yapılır. Pazar sabahı sünnet işlemi yapılar. Erkek ve kadınlar ayrı ayrı yerlerde misafir edilerek kendilerine sigara ve lokum ikram edilir.

Sünnet sonrası hocalar tarafından mevlût okunur. Mevlût sonrası konaklara yemek verilir.

Özel yemekleri

Yörede, dene, çimcük, erişte makarnası, şaştım, tutmaç ve pirinçle yapılan çorbalar pek ilgi görmemektedir.

Çankırı yöresinde kış mutfağı hazırlıkları oldukça yoğundur. Çeşitli sebzelerin yazın hazırlanarak kurutulması, çeşitli turşu yapımı, kurutulmuş et, kıyma, sucuk, Çankırı mutfağının en belirgin özelliklerindendir.

Yörede hamur işi yemekler oldukça ünlüdür: "Yazma çöreği, yağlı ekmek, iri hamur, çullama, pıhtı, erişte, palinçka gibi yemekler hamur işi yemeklerin başta gelen adlarıdır.

Gezilecek yerler

İmâret Camii, Büyük Cami, Emir Karatekin Kalesi ve Parkı, Irmak Bucağı'ndaki Hitit uygarlığı kalıntıları, Eskipazar'da Hadriyanapolis Harabeleri, Yapraklı ve Ünür köyünde bulunan tapınaklar, Yapraklı ve Ilgaz ilçelerindeki Kaya Mezarları önemli tarihsel ve arkeolojik kalıntılardır.

Millî parklarımızdan olan Ilgaz Dağı'nın turizm açısından ilginç duruma getirilmesi sağlanacaktır.

Çankırı'nın kayatuzu üretilen bölgesinde, görülmeye değer bir tuz mağarası da bulunmaktadır.

Nerelerde kalınır

Kent merkezinde turistik otel olarak yalnızca "Şehir Oteli" vardır. Bu otel 14 odalı, 24 yataklıdır. Bir kişi 660, iki kişi 1100 liraya kalabilmektedir.

Ayrıca, 2. ve 3. sınıf oteller vardır. Anadolu Oteli, Emniyet Oteli, Ankara Oteli, Yıldız Oteli bunlar arasında sayılabilir.

Öte yandan, Çankırı ilinin doğal güzellikler bakımından görülmeye değer beldesi Ilgaz Dağı'nda bir turistik otel yapımı için çalışmalara başlanmıştır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ziraat, hayvancılık, ayrıca krom, bakır ve linyit gibi yeraltı zenginlikleri ile bilinen ilimizdir.
Yayla havası, güzel suları, yeşil ormanları ve Ilgaz Dağı ile Anadolumuzun tüm güzellikleri Çankırı'da toplanmıştır.
Türk Ticaret Bankası 1976 yılından beri Çankırılılara hizmet etmektedir.

Çankırı il merkez şubesi
Çankırı

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ İLÇE

35.000 nüfuslu, Ankara-Zonguldak demiryolu üzerinde bulunan tarihî bir kent. 14 mahallesi var. Çok eskilere varan bir geçmişe ve halen yaşayan tarihî eserlere sahip.

Köyleriyle birlikte nüfusu: 82.002.

ÇERKEŞ

Çankırı'nın kuzeyinden geçen eski Bağdat yolu üzerinde kurulmuş eski tarihî bir kasabadır.

Tarihi V. yüzyıla değin uzanır. İlçe ve çevresinde eski uygarlıklardan Etiler, Romalılar ve Bizanslılara ait birçok tarihsel kalıntılar vardır.

İlçe merkezinin nüfusu 3675, köylerivle birlikte 19.123'-tür. İlçenin adını dört yol kavşağında oluşundan (Ciharköşe) aldığı söylenir. Ayrıca, Bağdat yolu üzerinde düzlük bir arazide kurulması ve sefere giden ordunun burada konaklaması nedeniyle "Çeriçeken" (Asker toplayan) kelimesiyle "Çerkeş" arasında bağlantı kurulmaktadır.

ELDİVAN

Adını aldığı Eldivan Dağı eteklerinde kurulmuş yeşil bir kasabadır. Eldivan Yaylası, bölgenin en önemli yaylalarındandır. Kirazı ünlüdür. Önemli bir akarsuyu yok, içme suları boldur. Halk tarımla uğraşır. Söze değer bir ekonomik canlılığı yoktur.

Nüfusu, Merkez 3598, köyler 6616

ILGAZ

Adını, Anadolumuzun güzel Ilgaz Dağları'ndan alıyor. Tarihsel bakımdan eski bir ilçe. Tosya-Kurşunlu, Araç ve Çankırı ile komşu, Kastamonu-Ankara yolu üzerinde 996 Km2'lik bir alanı var.

Denizden 905 m. yükseklikte, çevresi çam ormanları ile kaplı.

Ilgaz, birçok savaşlarda, coğrafî konumunun elverişli olması sayesinde güçlü ve başarılı savunma yapabilmiş ve Çankırı ilinin düşman tarafından işgalini engellemiştir.

Ilgaz'da da Romalılardan ve daha eski devirlerden kalma tarihsel kalıntılar vardır. Kale köyündeki Kale Harabesi, İnköyü'ndeki höyükler bunlardandır.

Nüfusu: Merkez 5612, köyler 20.575.

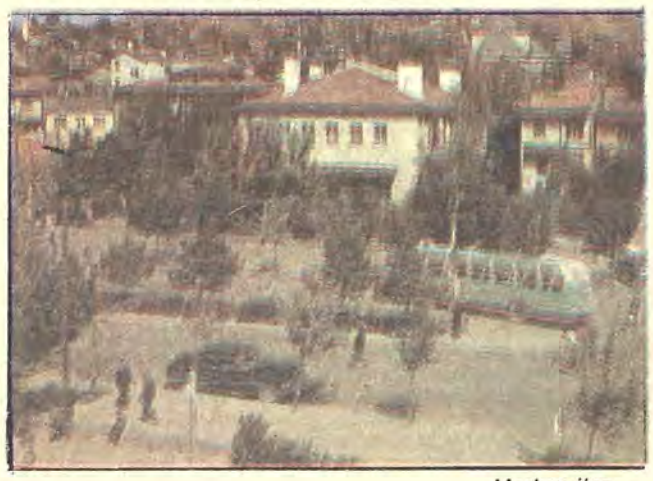

Merkez ilçe...

ESKİPAZAR

Çerkeş, Gerede, Karabük ilçeleriyle çevrili 696 Km2 yüzölçümü olan bir ilçedir. Paflagonya devrinden beri ilçenin bugünkü yerinde bir pazar kurulduğu ve kasabanın adını bu pazardan aldığı söylenir.

İlçedeki kereste fabrikasının çevresine büyük ekonomik katkıları vardır.

İlçede Viranşehir-Adriyapolis harabeleri önemli tarihsel kalıntılardandır.

Nüfusu: Merkez 5007, köyler 18056.

KURŞUNLU

Eski adı Karacaviran olan bu kasaba, 1944 yılında ilçe merkezi olmuştur. Başlangıçta Kurşunlu Kalesi diye anılan kalenin doğu yamacındaki harabelerde Karacaviran adıyla kurulmuştur.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda Anzavur çetelerine karşı Çerkeş dolaylarında verilen savaşa, Kurşunlu halkı da katılmış, böylelikle millî kuvvetlerin yanında yer almıştır.

Ilgaz, Çankırı, Çerkeş, Ovacık, Araç'la komşu olan Kurşunlu, 1895 km2 yüzölçümlü bir ilçedir. Denizden yüksekliği 1150'dir.

Nüfusu: Merkez 6739, köyler 25.703

İlçenin toprakları kıraç ve verimsizdir. Arazi, sarp ve kayalıktır. Ayrıca, 1944 depreminde ve başka depremlerde büyük zararlar gören bu ilçe, önemli bir fay çizgisi üzerinde bulunmaktadır.

ORTA

1959 yılından beri ilçe merkezi olan bu kasaba, Çankırı'nın dağlık bir bölgede kurulmuş, kışları çok soğuk geçen, denizden yüksekliği 1300 metreye varan bir ilçesidir.

Çankırı'ya 70 km'lik bir şose ile bağlıdır.

Nüfusu: Merkez 3184, köyler 18.324.

Halkın önemli bir bölümü gurbetçidir.

OVACIK

Araç, Kurşunlu, Çerkeş ve Karabük ile komşu olan Ovacık, 706 km2 yüzölçümlü, merkezde nüfusu 853 köyleriyle birlikte 9108 olan küçük bir ilçedir. 1100 rakımlı, dağlarla çevrili bir kasabadır. Hayvancılık, tahıl üretimi, ormancılık başlıca geçim kaynakları. Halkın büyük bir bölümü Zonguldak, Karabük gibi iş ve sanayi merkezlerinde çalışıyor.

ŞABANÖZÜ

Çankırı'nın 45 km. kuzeybatısında, Eldivan, Kızılcahamam, Çubuk, Orta, Kalecik ile komşu 2842 nüfuslu bir kasaba. Köyleriyle birlikte 14.763 nüfusu var.

Arazisi çok engebeli, buna bağlı olarak sulama olanakları da çok kıt. Çevresinde çam ve meşe korulukları bulunmakta, 1944 yılından beri ilçe merkezi.

YAPRAKLI

1959 yılından beri ilçe merkezi olan bu kasabanın 40 köyü var. Nüfusu, merkezde 2882, köylerle birlikte 20.026.

Yapraklı dağının güney eteklerinde kurulmuş bir ilçe merkezi. Çorum'un Bayat, Kastamonu'nun Tosya ilçeleri ve Çankırı merkez ilçeleriyle komşudur. Sebze, meyve, hububat, hayvancılık, başlıca geçim kaynaklarını oluşturur. Yün ve tiftik, dışarıya satabildiği ürünlerdendir. Toprakları çok kireçli olan bu ilçe, Sarıkaya ve Engine ormanları ile çevrilidir. Yalnız Merkez ilçe ile yol bağlantısı vardır.

SPOR

Çankırı ilinde spor 1937 yılında teşkilâtlandı

ÇANKIRI'da ciddî bir spor faaliyetinin Cumriyetin ilânından sonra başladığı görülür.

Çankırı'da spor, ildeki Topçu Alayı'na mensup subay ve astsubaylar ile Çankırılı gençler arasında tertiplenen iddialı futbol maçları şeklinde başlamıştır. Bugünkü stadyumun bulunduğu yerdeki Arpa Tarlası mevkiinin bu ilk futbol maçlarına sahne olduğu bilinir.

Daha sonra bu tarlanın sahibi Şükrü Sancak'tan 2000 liraya satın alınıp üzerine güzel bir saha yapıldığı görülür.

Çankırı'nın ilk spor kulübü olan Çankırıspor'un 1942 yılında kurulması bu ilimizde spor faaliyetine daha ciddî ve olumlu bir yol vermiştir. Daha sonra Bozkurt Kulübü'nün kurulmasıyla Çankırı sporunda yeni ve önemli bir hamle daha meydana gelmiştir. Bu faaliyet her geçen yıl biraz daha gelişme göstermiş ve çeşitli spor dallarında başarılı düzeye varılmıştır.

Halen Çankırı'da futbol, basketbol, voleybol, atletizm, cimnastik, boks, masa tenisi, judo, tenis ve güreş branşlarında olumlu bir faaliyet göze çarpmaktadır. Boksta Arif Doğru, güreşte Ömer Topuz, Mustafa Öcal, cimnastikte Adnan Özkar, Hüseyin İğdir millî formayı giymiş, şampiyonluklar kazanmış Çankırılı sporculardır.

Çankırı bölgesi sporda 1937 yılında teşkilâtlanmıştır. 1940 yılında oluşturulan bölge müdürlüğü görevi fahrî olarak ihdas edilmiştir. Ve asbaşkan olarak bu görevi 1949 yılının sonuna kadar Necati Bayrak yapmıştır. 1949-1953 yılları arasında Muhittin Gürcan 1953-1970 yılları arasında H. Fehmi Gökşen, 1978-1980'de Yakup Özdemir, 1980-1981'de Yüksel Demirdöğen bölge müdürlüğü görevlerini üstlenmişlerdir. 1981 yılından beri bu görevi M. Nuri Öcal yürütmektedir.

GÜREŞ: Ağırlıkla kırsal kesimde ilgi görmektedir. Düğün-bayram gibi geleneksel törenlerde karakucak güreşleri de yapılmaktadır. Bu daldaki etkinlikler, kurumlaşmaya yönelmemiştir. Bölge güreşçilerinin çoğu çalışmalarını Ankara'da ve öbür illerde sürdürmektedir.

ATLETİZM: Geleneksel kır koşularıyla, ilginin yoğunlaştığı spor dallarındandır. Okullarda da bu spora eğilim artmaktadır. Çankırı'daki atletizm çalışmaları, öbür dallarda olduğu gibi amatör düzeydedir.

BASKETBOL: 1965'ten bu yana, giderek yoğunlaşan bir ilgi görmektedir. Öncelikle okullararası karşılaşmalar düzenlenmiş, daha sonra kulüpler, basketbol şubeleri de kurmaya yönelmişlerdir.

Spor salonlarının da açılmasıyla, bu spor için altyapı sorunu bir ölçüde de olsa çözümlenmiştir.

JUDO: 1970'lerde geniş bir ilgi görmesine karşın, kulüplerin ilgilenmeyişi nedeniyle, ancak bireysel düzeyde sürdürülen çalışmalardandır.

VOLEYBOL: Çok sayıda sporcunun etkinlik gösterdiği voleyboi da, son yıllarda ilginin yoğunlaştığı spor dalları arasındadır.

Çankırı'yı Türkiye liglerinde temsil eden Çankırıspor'un dışında Çankırı sporuna renk katan diğer kulüpler şunlardır: Çankırı Gençlik, Demirspor, Karatekin Gençlik, Çerkeş Gençlik, Kurşunlu Gençlik, Ilgaz Gençlik, Yeşil Eldivan Gençlik, Yeşil Şabanözüspor, Yaprakh Gençlik, Yeşil Korgun Gençlik, Aksuspor, Atkaracalar Gençlik, Belören Gençlik, Eldivan Bozkurt Gençlik, Eskipazar Gençlik, Karagücü, Merkez Teknikspor.

Çankırı bölgesinde okullarda spora oldukça büyük önem verilmektedir.

Çankırı Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Ticaret Lisesi, İmam-Hatip Lisesi, Tarım Meslek Lisesi, Merkez Ortaokulu, Gazi İlkokulu, Atatürk-Kurtuluş İlkokulu, Cumhuriyet İlkokulu, Güneş İlkokulu Karatekin İlkokulu, Mareşal Çakmak İlkokulu'nda yoğun spor faaliyeti göze çarpmaktadır.

EKONOMİ

İLDE işsizlik önemli bir sorun oluşturmaktadır. Yeterli sanayi kuruluşlarının bulunmayışı, toprağın az ve verimsiz oluşu ilden göçlere yol açmaktadır. Çalışan kesimin büyük bir bölümü tarım alanında yoğunlaşmaktadır.

1.1.1982-8.11.1982 tarihleri arasında ilde iş arayanların durumu, resmî verilere göre şöyledir:

YURT İÇİ	YURT DIŞI
Erkek 1494	Erkek 3
Kadın 328	Kadın —
Toplam 1822	Toplam 3

TOPLAM: 1825

EKONOMİK YAPI:

Tarım-Orman-Hayvancılık	% 70
Ticarî işler	% 20
İmalat sektörü	% 10

Bu oranlardan da anlaşılacağı gibi Çankırılının geçimi genelde tarıma dayalıdır. Ticaret küçük çaptadır. Öte yandan demircilik. marangoz atölyeleri vb. üretim yerlerinde işler geleneksel yöntemlerle sürdürülmektedir.

Son yıllarda ticarî alanda şirketleşme eğilimi ve sanayileşme önem kazanmaya başlamıştır.

İlde tarıma elverişli alanların % 36'sını çayırlar, % 31'ini tarım arazisi, % 31'ini de ormanlar oluşturmaktadır.

İlde üretilen önemli tarım ürünleri buğday, arpa, fiğ, mercimek, şekerpancarı, patatestir.

Nadasın azaltılması, gübreleme ve zirai mücadeleye verilen önem sayesinde tarımsal üretimde belirgin bir artış sağlamıştır.

Toprak-Su'nun çalışmaları ile yapılan göletlerden 10.797 dekar alanın sulanması sağlanmıştır.

İlde 16.297 karasaban, 6814 traktör vardır.

Hayvancılıkta ise durum şöyledir:

Küçükbaş	852.066
Büyükbaş	250.400
Kümes hayvanı (kanatlı)	160.000
Fennî ve sepet kovan	32.000

TİCARET

İlde, 10 ticarî şirket, 23 esnaf ve küçük sanatkârlar derneği vardır.

Yatırımlara büyük ilgi gösterilmektedir. Ancak bu ilginin sürmesinin, yatırımların gerçekleşmesine ve bir an önce meyvelerini vermeye başlamasına bağlı olduğu kuşkusuzdur.

Çalışan kesimin büyük bir bölümünün tarımcılıkla geçimini sağladığı Çankırıda "pazar"lar kurularak üretilen ürünler satılır. Fotoğrafta Orta ilçesinde kurulan bir pazar yeri görülüyor.

1980 genel sanayi ve işyerleri sayımı sonucuna göre işyeri durumu şöyledir:

İmalat sektörü	500
Ticaret sektörü	880
Hizmet sektörü	190
Lokanta ve kahvehane	166
Diğer	408
Toplam:	2144

MADENCİLİK

Çankırı aslında yeraltı servetleri bakımından oldukça zengin bir ildir. Ne var ki bu zenginlikleri değerlendirebilecek önemli bir tesis yoktur.

Bugüne değin Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü'ne maden arama ruhsatı için 1376 başvuru olmuştur. Bunlardan 45'ine arama ruhsatı verilmiştir. Arama ruhsatlarından 28'i MTA'ya, 17'si de özel kişilere aittir.

Halen 12 maden işletmesine işletme ruhsatı verilmiştir.

Sosyal Yaşam

Çankırı'da halk genellikle muhafazakârdır. Gelenek ve görenekler, toplum yaşayışını yönlendirmede başlıca etken olma özelliğini sürdürmektedir. Geleneklerle çatışan davranışlar hoş karşılanmaz. İlde âşiret, şeyh ve ağalar yoktur.

İlin hâlen sürmekte olan kendine özgü gelenekleri arasında, nişandan başlayarak düğünün sonuna kadar süren ve pek çok kurala uymayı, pek çok âdeti yerine getirmeyi gerektiren ilginç düğün törenleri ve "Yaran Meclisleri"ni en başta sayabiliriz.

Çankırı ilinde 9 ilçe, 9 kasaba ile 467 köyün 345'inde elektrik vardır. Ayrıca bu köylere bağlı 97 mahallede de elektrik bulunmaktadır. Elektriği olmayan 122 köyden 106'sında elektrik tesisi çalışmaları sürdürülmektedir. 16 köyde ise henüz bir çalışma yoktur.

1981 yılında 79 köye, 1982 yılında da 44 köye elektrik verilmiştir.

İl YSE Müdürlüğü çalışmaları sonunda 826 üniteden 380'ine yeterli içme suyu verilmiştir. Hâlen 217 ünitenin suyu hiç yoktur. Geri kalan 229 ünitede ise yetersiz durumdadır

İlde PTT hizmetleri Çankırı- Kastamonu- Zonguldak illerinin bağlı bulunduğu "PTT Bölge Başmüdürlüğü"nce yürütülmektedir. Bugün için bütün ilçelerle ve 99 köy ile telefon bağlantısı vardır. Çankırı şehirlerarası otomatik telefon şebekesine de bağlıdır.

Televizyon yayınları merkez ve ilçelerde normal olarak izlenmektedir.

İl merkezinde kanalizasyon şebekesi yetersiz, ilçe ve kasabalarda ise hiç yoktur.

ÇORUM

19

Yüzölçümü: 12.820 km2
Nüfus: 571.831
İlçeler: Alaca, Bayat, İskilip, Kargı, Mecitözü, Ortaköy, Osmancık, Sungurlu.
Köy sayısı: 750
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 1.4
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 13.2
Okur-yazar oranı: Yüzde 53.2
Otomatik telefon kodu: 4691

Adı nereden geliyor

Çorum'un tarihi adının Niconia olduğu bilinir. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra bu yöre de Türklerin eline geçti. Buraya, Türk Oğuz boylarından Çorumlu Oymağı yerleşti. Bundan sonra burası "Çorumlu ili" diye anılmaya başlandı Türkler arasında. Çorumlu ili halkın dilinde önce Çorumlu olarak kısaltıldı, daha sonra da Çorum denilmeye başlandı. Kent de, merkezini teşkil ettiği il de bugün Çorum adıyla anılmaktadır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Parlak Hitit kültürünün beşiği : Çorum

BİNLERCE yıldır uygarlıkların üst üste oluşup dünyaya ışık tuttuğu kentimizdir Çorum. Boğazköyü, Alacahöyük'ü,Eskiyapar'ı ile parlak Hitit kültürünün beşiğidir.

Çorum, barındırdığı tarihî değerleri ile adeta açık bir arkeoloji müzesidir. Gerçekten de Çorum'da hemen her köyde, her ilçede bir höyük bir tümülüs, bir nekropol kalıntısına rastlamak mümkündür.

Kent, İran transit yolu ile Karadeniz bölgesini birbirine bağlayan geçit noktasıdır. Tarihin ilk devirlerinden beri taşıdığı bu özelliğinden dolayı, Çorum hangi devletin yönetimi altına girerse girsin, canlılığını hep korumuştur.

Çorum'un bağları, "kelik" adı ile anılan bağevleri, özellikle büyük kent yaşamının getirdiği sıkıntılardan boğulmuş olanlar için birer huzur beldesidir. Buz gibi suların aktığı çeşmeleri, kuyuları ve havuzları ile yaz aylarında turistlerin belli başlı uğrak yerleri arasında gelir bağlar.

Ahmetoğlan, Evci Yenikışla ve Seydim göletleri, Çorumluların gözde mesire yerleri arasındadır. DSİ tarafından yaptırılan bu göletlerin çevreleri de ağaçlandırılmıştır.

Çorum, özellikle sonbahar ve kış aylarında önemli bir av merkezidir. Keklik, tavşan, tilki, üveylik, opak, yaban örneği ve bıldırcın, avcıların bolca avladıkları hayvanlar arasındadır. Kızılırmak'ın Kumçeltiği kesimi de amatör balıkçılar için zengin bir yayın balığı yatağıdır.

Taş devrine dek uzanan tarihî nedeniyle Çorum, kültür alanında zengin ve eski bir geçmişe sahiptir.

Eski çağ kültürel kalıntılarının yanısıra, Selçuklu ve Osmanlı kültürü de kentte izler bırakmıştır. Her biri sanat şaheseri olan camiler ve köprüler bunun örnekleridir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 93.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	47.099
DP	89.390

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 90.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	51.246
DP	92.332
Bağımsızlar	9.232

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 81.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	53.407
CMP	27.780
DP	71.068
HP	3.956

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 84.4

Partiler	Aldığı oy
AP	89.903
CHP	50.563
CKMP	27.502
Bağımsızlar	2.741

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.8

Partiler	Aldığı oy
AP	73.486
CHP	35.066
CKMP	6.055
MP	18.456
YTP	9.899
Bağımsızlar	1.958

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 62.2

Partiler	Aldığı oy
AP	64.550
CHP	24.540
CGP	8.482
MP	6.821
MHP	5.368
TBP	23.392
TİP	3.367
YTP	1.061
Bağımsızlar	969

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 66.9

Partiler	Aldığı Oy
AP	29.282
CHP	47.276
CGP	6.243
DP	27.575
MP	1.517
MHP	4.374
MSP	33.450
TBP	4.224

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 77.9

Partiler	Aldığı oy
AP	77.754
CHP	74.884
CGP	4.192
DP	3.831
MHP	26.414
MSP	17.120
TBP	1.622
Bağımsızlar	1.402

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
YIL: 1961

Kabul	Red
% 48	% 52

YIL: 1982

Kabul	Red
% 91.6	% 8.4

ÇORUM VALİSİ: AHMET ÖZER

ÇORUM Yontma Taş ve Cilâlı Taş devirlerinden bu yana, üzerinde insanların yaşadığını gösteren kalıntılara sahip binlerce yıldır, çeşitli uygarlıkların yanyana ve üstüste oluştuğu, tarih ve kalıntılar yönünden eski ve zengin bir ildir. Çorum'un çeşitli yöreleri ve özellikle Boğazköy ve Alacahöyük civarlarında Hattiler, Asur Ticaret Kolonileri ve Hitit medeniyetleri kurulmuştur. En son Bizanslıların elinde olan, bu raklar, 1071 yılında Malazgirt zaferinden sonra Türk hakimiyetine geçmiştir.

Tarih ve kültür hazinesi olan Çorum ilimiz, Karadeniz ile Türkiye'nin diğer bölgeleri arasında bağlantı sağlayan önemli bir konuma sahiptir. Orta Karadeniz bölgesinde bulunmasına rağmen iklim daha çok Anadolu iklimi özelliklerini taşır.

Çorum toprak genişliği bakımından, 67 il içinde 20. sırada bulunmaktadır. Merkez ilçe dışında, sekiz ilçesi, yedi bucağı 17 beldesi ve 7 7 köyü vardır. Nüfusu 71.831'dir.

Çorum'da karayolları ağı Türkiye ölçülerinin üzerindedir. İlimizde 1023 km. yol ağı mevcuttur. Bunun büyük bölümü asfalttır.

Çorum ilinin ekonomisi, büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. 83.600 hektar ekilebilir arazisi mevcuttur. Yetiştirilen başlıca ürünler hububat, çeltik, nohut, şeker pancarı ve ayçiçeğidir. Hayvancılık, esas olarak ev işletmeciliği biçiminde yapılmaktadır. Hayvancılık ilkel metodlarla yapılmasına rağmen yetiştirilen koyun ve sığır sayısı 1.. milyonu geçmektedir.

Büyük çoğunluğu, tarımla uğraşan ilimizin özellikleri kırsal kesimlerinin ekonomik sosyal gelişmelerini ve yaşama standartlarını artırmak amacıyla kamu kuruluşlarınca, yoğun bir şekilde hizmet götürülmektedir. Bu hizmetler, köylüyü entansif tarımcılığa yöneltmek amacıyla yoğun bir yayım, T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla kredi imkânı, yeni sulama imkânları ve yaklaşık olarak 12.000 hektarlık bir sahada çiftlik geliştirme planları ile sulama tesisleri, yeni köy yolları ve bazı mevcut yolların ıslahı, yetersiz su kaynağına sahip köyler için içmesuyu, yerrerrerleşme yerlerine elektrik ve köylerde kurulması gerekli olan bazı sosyal tesislerdir. Bu hizmetler aralıksız sürdürülmektedir.

Çorum kömür rezervi yönünden de oldukça zengindir. Alpagut-Dodurga Linyitleri İşletmelerince yılda yaklaşık olarak 600 bin ton kömür üretilmekte, konut ısıtılması ve sanayi ihtiyaçlarını karşılamak üzere, diğer 18 vilâyetimize dağıtımı yapılmaktadır.

İlimiz sanayi bakımından da önemli bir gelişme göstermiştir. Özellikle kiremit ve tuğla fabrikaları yönünden Türkiye'nin sayılı illerindendir. Bugün 0 adet kiremit ve tuğla fabrikası üretim yapmaktadır. Toplam fabrika ve imâlâthane sayısı 120'dir. Bu rakam küçümsenmemelidir. Ayrıca, ilimiz çeşitli endüstriyel faaliyetlerin kurulup gelişmesi için, büyük potansiyele sahiptir. Ancak, bu potansiyel tamamiyle harekete geçirilememiştir. Bu bakımdan hemşerilerimizin tasarruflarını artırmaları, bu artan tasarrufları, çok ortaklı şirketler aracılığıyla yatırımlara dönüştürmeleri gerekmektedir.

12 Eylül'den sonra sağlanan barış ve güven ortamından sonra ilimizde sosyal ekonomik ve kültürel yönden bir canlanma olmuş, kardeşlik havası içinde güzel beldemizin geliştirilmesine yönelik yeni hamleler başlamıştır.

ÇORUM BELEDİYE BAŞKANI: TURHAN KILIÇÇIOĞLU

ÇORUM kenti 1950 yılına kadar eski doku karakterini muhafaza etmiştir. 1950 yılından 1970 yılına kadarki kentleşme, ülke genelindeki gelişmeye yaklaşık ölçüdedir.

1950'deki tarımsal uğraşı nüfus payı yüzde 25 iken giderek azalmış, hizmet, ticaret ve sanayii uğraşlı nüfusta artmalar olmuştur.

1970'ten itibaren tarımsal kaynaklı sanayideki gelişme, toprak sanayiinde 40 fabrikaya varan ilerleme, yeni potansiyeller ve kaynaklar yaratmış, yem sanayii, kâğıt sanayii, pik döküm, bakır soru ve tel işleme, emaye ve makina sanayii türleri doğmuş, kentte iş alanları çoğalmış, kırsal kesimden kente akım hızlanmıştır.

Bu gelişmenin yarattığı konut açığı öncelikle kooperatifleşme yoluyla giderilmeye çalışılmıştır. 300 konutluk toplu konut uygulamasının da dahil olduğu yaklaşık 100 kooperatifle çözümleme yoluna gidilmiştir. Gelişen ticaret ve küçük sanayi kollarında iş yeri edinmede de kooperatifleşme başarılı olmuş, manifaturacılar-tuhafiyeciler, hazır elbiseciler, dikici ve ayakkabıcılar, leblebiciler ortak işyeri edinmiş ve edinmektedirler.

200 hektarlık alanda 900 ortaklı küçük sanayii sitesi tamamlanmış, kredi aşamasına gelmiş, 300 hektarlık alandaki 80 fabrikalık Organize Sa-

nayii 1983 sonunda hizmete açılacak duruma gelmiştir.

Kentleşmenin getirdiği en önemli sorun olan altyapıda da gelecek yaşamı düşünen planlama ve uygulama içindedir.

1974 yılında başlayan yeni kanalizasyon yapımı yüzde 90 ölçeğinde gerçekleşmiş olup, gelişme mıntıkaları, toplu konut sahaları ve küçük sanayi sitesini içine alan bir programla devam etmektedir.

1977'de tevsi ve ıslah gören elektrik şebekesi iki giriş, beş indirici merkez ve 280 trafo postasını içeren proje içinde yeniden uygulama alanı bulmuş ve yapımına geçilmiştir.

1974 kışında 15-Lt saniye olan şehir içme ve kullanma suyu iki göletten 60-Lt. ve Çomar Barajı'ndan 100-Lt. su alınması ve artılmasıyla 250-Lt. saniyeye çıkarıldığı halde günümüzde yetersiz hale gelmiştir. Şu günlerde depolarımıza izale edilecek 80-Lt. saniye kaynak suyuna ilaveten, Çomar Barajı'nda tekrar 100-Lt. saniye su alınması ve kent ihtiyacı için 500-Lt. saniye debili bir baraj yapılması kesinlik kazanmış, su sorunu geleceği de rahatlatacak ölçüde çözümlenmiştir.

Kentin düzenli ve planlı gelişmesi, bu gelişmeye yeterli alt yapı uygulaması ve belediyenin hizmet ve kaynak üretmedeki gücüne rağmen Çorum'un bir şanssızlığı devam etmektedir. Kentin çok yakınında ve hâkim rüzgarlar altında kurulup, 1957'de faaliyete geçen ve 1970'te büyütülen çimento fabrikasının bacalarından çıkan gaz ve tozlar kentte birinci ve önemli derecede hava kirliliği yaratmıştır. Dünya Sağlık Teşkilâtı standartlarına göre bir insanın katlanabileceği azami kirliliğin 10 katı kirlilik yaratan bu toz ve gazlardan kurtulabilme savaşımız on yıldır sürmektedir.

1983 yılı için kentin yeşil örtüsü, park ve bahçelerin geliştirilmesi, yeni yeşil örtülerin gerçekleştirilmesi, çocuk bahçeleri yapımı ve her yıl tekrarladığımız Hitit Festivali kaynaklı Hitit Kültür Merkezi'ni içine alan Kültür ve Fuar Tesislerine başlamak hedefi içindeyiz.

İLCELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ Çorum Suyu ve Kızılırmak'ın suladığı Çorum, Bozboğa, Ovasaray ve Seydim ovalarının oluşturduğu düzlükler ile batı ve kuzeydoğuda Canik dağlarının uzantısını teşkil eden yükseltileri sınırları içine alır. Yüzölçümü 2 bin 478 kilometrekare nüfusu ise, 168 bin 985 kişidir. Merkez ilçe, Çorum'un nüfus yoğunluğu en fazla olan kesimidir.

ALACA

Kentin güneyinde, Orta Anadolu'nun yaylalar bölümüne uzandığı kesimde yeralır. Alaçay'ın suladığı Hüseyin ova ve bin metre yüksekliğindeki yaylalardan oluşur.

Nüfusu 1980 sayımına göre, 56.724 olan ilçenin yüzölçümü ise, bin 371 kilometre karedir.

İlçe, Anadolu'da Hititlerin önemli yerleşme merkezlerinden biridir.

BAYAT

Çorum'un batısında, Dedesli ovası ile Kuzey Anadolu dağlarının güney sırasının uzantılarının yayıldığı bölgede yeralır.

36 köyü olan ilçenin yüzölçümü 784 kilometrekare, nüfusu da 31 bin 957'dir.

İSKİLİP

Çorum'un kuzeybatısındaki yüksek dağlık kesimde yeralmaktadır. Kuzeyinde Kuzey Anadolu Dağları, güneyinde ise, Dedesli ve Irmak ovaları uzanır.

1980 sayımına göre ilçe nüfusu 72 bin 569, yüzölçümü bin 678 kilometrekaredir.

KARGI

Çorum'un kuzeyinde yeralmaktadır. İlçe yükseltisi fazla olan bir arazide uzanmaktadır. İlçedeki yerleşme birimleri Kargı-Boyabat yolu boyunda ve kuzeyde dağ eteklerinde toplanmıştır.

Nüfusu 1980 sayımlarında 31 bin 247 olan ilçenin yüzölçümü bin 301 kilometrekaredir.

MECİTÖZÜ

MECİTÖZÜ:

Çorum'un doğusunda Mecitözü Suyu'nun suladığı ovada yeralır.

Nüfusu 34 bin 911 yüzölçümü ise, 959 kilometrekare olan ilçeye bağlı 55 köy vardır. Yaklaşık her 100 kilometrekareye ilçede ortalama 6 köy düşmektedir.

ORTAKÖY

Çorum'un doğusunda yeralan Ortaköy, ilin en küçük ilçesidir. Toprakları doğuda Çekerek suyunun suladığı ova ile Orta Anadolu yaylalarının uzantısından oluşur.

Yüzölçümü 242 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 1980 sayımına göre 12.420.'dir.

Ortalama köy nüfusunun 647 olduğu, Ortaköy ilçesinde her 100 kilometrekareye yaklaşık 6 köy düşmektedir.

OSMANCIK

Çorum'un kuzeydoğusunda, Kızılarmak'ın suladığı Osmancık Ovası ve ovayı çevreleyen Canik dağlarının uzantılarından oluşur.

Nüfusu 63 bin 18 olan ilçenin yüzölçümü de 1403 kilometrekaredir.

SUNGURLU

Çorum'un güneybatısında yeralır. İlin yüzölçümü bakımından en geniş ilçesidir. Yerleşme birimleri genellikle tarıma elverişli ovalar çevresinde yoğunlaşmaktadır.

Yüzölçümü 2 bin 604 olan ilçenin nüfusu ise, 1980 sayımına göre 100 bindir. Sungurlu, ayrıca Çorum'un köy sayısı en yüksek olan ilçesidir.

Sungurlu ilçesi, yüzyıllarca Hitit devletinin başkenti olarak sanat ve kültür yaşamının odak noktasını oluşturmuş Boğazköy (Hattuş-Hattuşaş)'ı da sınırları içine almaktadır.

Protokol

Vali	Ahmet Özer
Garnizon Komutanı	Hv.Pilot Alb. Gündoğdu Oğuzata
Belediye Başkanı	Dr. Turhan Kılıççıoğlu
Cumhuriyet Savcısı	Ertem Türker
En yüksek dereceli hâkim	Ö.Hulusi Görünür
Millî Eğitim Müdürü	Abdullah Çağlar
Sağlık Müdürü	Dr.Hikmet Atay
Turizm Tanıtma Müdür Vekili	Ahmet Ertekin

Önemli kişiler

Baltacı Mehmed Paşa (1660-1712): III. Ahmed devrinde sadrazamlık yapan Baltacı Mehme Paşa, 1711 Prut Savaşı ile tanınır. Bu savaşta kazanabilecek durumdayken hücumdan vazgeçmesi nedeniyle hapsedilmiştir.

Bedri Karafakioğlu (1915-1978): Karafakioğlu İstanbul Yüksek Mühendis Mektebi'nden mezun olduktan sonra Fransa'da Ecole National Superior'da eğitim gördü. 1939'da profesör oldu. İTÜ Rektörlüğü yaptı ve aynı okulun televizyonunu kurdu.

Yedi—Sekiz Hasan Paşa (1831-1902): Adını Kırım Savaşları'nda gösterdiği başarılar ile duyurdu. Osmanlı-Rus Savaşları'ndaki başarılarından dolayı ise nişan kazandı. Okuma-yazma bilmediğiiçin ve imzasını Arapça yedi-sekiz rakamlarıyla yazdığı için bu isimle anılır.

EĞİTİM DURUMU

Okur-yazar oranı yüzde 53.7 olan Çorum'da bu konuda Türkiye ortalamasının oldukça altında kalmaktadır. Çorum'da 78.216 ilkokul, 16.715 ortaokul ve lise öğrencisi vardır. Öğretmen sayıları ilkokulda 2 bin 830, ortaokul ve lisede 994'tür. İlde 66 öğretim kurumunun üçte birini meslek okulları, orta öğretim öğrencilerinin de yüzde 37'sini meslek okulu öğrencileri oluşturur. İlköğretimde 914, ortaöğretimde 56 okul vardır. Çorum, 1965-66 öğretim yılında yüksek öğretime geçiş sıralamasında 23. durumdaydı. Bu sayı 76-77 öğretim yılında 28'e düşmüştür.

iklimi

Çorum, soğuk ve sert kışları, sıcak ve kurak yazları ile İç Anadolu Bölgesi karasal ikliminin tipik özelliklerini yansıtır. İl merkezlerinde yıllık yağış ortalaması 401,1'e kadar ulaşır. Çorum'da yıllık ortalama sıcaklık 10,9 santigrat derece olarak belirlenmiştir. Bol kar yağışlı ve donlu geçen kış aylarında, kar yağışlı günler ortalaması 18,1 donlu günler ortalaması da 97. 'tur.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

ÇORUM ve çevresi tarih bakımından hayli zengindir. Bu toprakların Anadolu'da tarih çağını açan ve ilk birliği kuran Hititlerin merkezi olduğu bilinir. Bu büyük devletin merkezi olan Hattutaş, bugünkü Çorum il merkezinin yakınındaki Boğazköy dolaylarında bulunuyordu. Hititler'den sonra Frikya Krallığı'nın egemenliği altına giren bu topraklardan daha sonra Asurlular gelip geçtiler. Milâttan önce VI. yüzyılda Persler, IV. yüzyılda da Makedonyalılar yöreye hâkim oldular. Makedonya İmparatorluğu'nun kurucusu Büyük İskender'in ölümünden sonra, Helenistik Çağ'da Selevkoslar'ın ve daha sonra da Grekleşmiş İranlı Pontus krallarının ellerine geçen Çorum ve çevresi Milâttan Önce I. yüzyılda Romalıların malı oldu. Romalılar 500 yıla yakın bir süre buraya egemen oldular. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla bu havalide Anadolu'nun hemen tamamı gibi Bizanslıların payına düştü. Bu topraklardaki Bizans egemenliği, İranlı Sasani ve Müslüman Arapların sürekli akınlarına rağmen XI. yüzyıla kadar sürdü. 1071 yılında Alpaslan'ın kazandığı Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'nun kapıları Türklere açıldığında, Anadolu Fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından bu topraklar da bir Türk ili haline getirildi. Selçuklularla başlayan bu Türk egemenliği, o zamandan beri bu toprakların üzerinden eksilmedi. Danişmendoğulları, Anadolu Selçukluları, Moğollar, İlhanlılar ve Eretna gibi devletlerin, beyliklerin egemenlik dönemlerinden sonra 1380 yılında Sultan Kadı Burhaneddin bu topraklara hâkim oldu. 1398 yılında da Yıldırım Bayezit tarafından bütün bu yöre Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı. Osmanlı döneminde Sivas Beylerbeyliği'ne bağlı 8 sancaktan biri olan Çorum, Tanzimat'tan sonra Ankara vilâyetine bağlı 5 sancaktan biri oldu. Cumhuriyetin ilânından sonra da il haline getirildi.

Çorum ve çevresinde pek büyük tarih zenginlikleri bulunmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır:

Alacahöyük: Boğazköy yakınlarındadır. Burası, Hititlerin en önemli kentlerinden biri olan Arrina'dır. Burada yapılan arkeolojik kazılarda, Hititler'den önceki devirlere (M.Ö. 2500 yılları) ait altın, gümüş ve tunçtan yapılma eserler meydana çıkarılmıştır. Bu bulgular, Arrina'nın Hititler'den önce de önemli bir yerleşme merkezi olduğunu göstermektedir. Ancak bu konuda kesin bir netice henüz alınamamıştır. Buradaki **Sfenksli Kapı** ve **Hitit Tapınağı** önemli tarihî eserler arasındadır.

Hattutaş. Çorum'un Sungurlar ilçesi civarındaki Boğazköy mevkiindedir. Milâttan Önce 1500 ilâ 1200 yılları arasında Hitit İmparatorluğu'nun merkezi bulunan Hattutaş'ın çevresi 7 kilometre uzunluğunda surlarla çevrilidir. Yedi kapısı bulunan bu surlar arasında Hitit kaleleri ve tahkimatın izlerine de rastlanmaktadır. Kentin yedi kapısı arasında da **Aslanlı Kapı, Sfenksli Kapı** ve **Kral Kapısı** en önemlileridir.

Mecitözü: Tarihî adı Eukhaita olan bu ilçenin yakınında bulunan Işıklar mevkiinde bulunan Roma devrinden kalma kaya mezarları dikkati çekmektedir.

ÇORUM
1243 - 1172

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

EKONOMİ

Çalışan nüfusun büyük çoğunluğu tarım ve hayvancılık la uğraşmaktadır. Bu niteliğini daha uzun yıllar koruyacağı tahmin edilmektedir. Tarım ürünlerinden buğday, arpa, çeltik gibi tahıl bitkileri ön plandadır. Bunun neticesi olarak, ilk sanayi tesislerinin un ve çeltik fabrikası olarak tezahür ettiği görülmektedir.

İlde halen 104.000 ton-yıl kapasiteli dokuz adet un fabrikası faaliyet halinde olup, kuruluş yeri itibariyle yedi adedi merkez ilçede biri Alaca ilçesinde diğeri Osmancık ilçesindedir. Tarıma dayalı olarak gelişen sanayi son 15-20 yıl içerisinde inşaat sektöründeki gelişme ve hızlı kentleşmeye paralel olarak ve özellikle tuğla-kiremit üreten fabrikalar büyük bir gelişme göstermiştir. Bugün il sınırları içerisinde yaklaşık 350.000.000 adet-yıl üretim kapasiteli 50 fabrika faaliyet halindedir.

İlin ekonomik bünyesini tamamlayan küçük sanayi ve el sanatları dalında oto tamirciliği, leblebicilik ve bakırçılık diğer iş kollarına nazaran daha yaygın ve gelişmiş vaziyettedir.

Özetle Çorum'da üretilen çimento, un, kiremit-tuğla ve leblebinin kalitesinin yüksek olması itibariyle ülke çapında aranan mamuller olup adeta Çorum'un simgesi haline gelmiştir.

Vergi Rekortmenleri

Adil Kavukçu	7.870.000.—TL.
Tahir Erdemli	6.948.000.—TL.
Fatma Kavukçu	6.019.000.—TL.
Ümit Kavukçu	4.727.000.—TL.
Rasim Erdemli	4.324.000.—TL.

FOLKLOR

TÜRKMENLERİN Anadolu'ya ilk geldikleri yerlerin Çorum ve Çorum yöreleri olduğu bilinmektedir. Çeşitli dönemlerin medeniyet izlerine rastlanan Çorum'da halk edebiyatı, el sanatları, halk müziği gibi folklorun çeşitli öğelerinden günümüze kadar gelen veriler oldukça zengidir. Yörenin yaşam biçimini, düşüncelerini kısa ve anlamlı bir biçimde dile getiren atasözleri, bilmeceleri, dua ve bedduaları halkın yaşamında canlılıklarını korumaktadır.

Anadolu'nun hemen her yerinde görüldüğü gibi, Çorum'da da İslâm kültürünün etkileri ağır basar. Örneğin haca gidecek olan adaylar, Arap Dede Türbesi'ne uğrayıp dua ettiklerinde, sağlıklı ülke ve evlerine döneceklerine inanılır.

Çorum yöresinde çeşitli yatırlar vardır. Bunlardan bazılarına hastalıklar için, bazılarına da dilek açtırmak için gidilmektedir.

Kırsal kesimlerde halk mutfağı geleneklerinin bir ölçüde devam ettirdiği görülür. Pekmez, salça, bulgur gibi gereksinimler evlerde yapılmaktadır. Yufka ekmeğinin yapılacağı özel tandır, et ocakları, tahıl ambarları, çamaşırhaneler geleneksel halk mimarisinde önemli bir yer teşkil eder.

Yöre "düğün" konusunda geleneklerini büyük ölçüde günümüze değin sürdürmüştür. Halk oyunları ve türküler Çorum folklorunun renkli bir parçasıdır.

OYUNLAR

Çorum'da oynanan geleneksel halk oyunlarında "halay" türünün ağırlığı oldukça büyüktür. "Çorum halayı", "İğdeli gelin", "Allı turna", "Miço", "Dillala" yörenin sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

Çorum halayının öyküsünü Çorum Ticaret Lisesi folklor kolu öğrencileri şöyle derlemişlerdir:

"Oyun, vatani görevi için askere gitmekte olan bir delikanlının arkadaşları ile vedalaşmasını anlatır. Davul ve zurna eşliğinde 6 erkek oynar. Halay üç ayrı bölümde oynanır. Bu bölümlerin hepsinde ayrı temalar işlenir. Birinci bölümde figürler ağır bir tempo ile şekillenir.

Çorum'un en eski ve unutulmuş bir başka oyunu da "Bedir İş"tir. Bu oyunun öyküsü ise şöyledir:

Bediriş adlı çocuğun küçük yaşta annesi ölünce, babası eve taş kalpli bir üvey anne getirir. Bediriş büyük güçlüklerle büyür ince güzel bir kız olur. Üvey ana tarafından her türlü hürriyetlerden yoksun bırakılan Bediriş'in yaşlı babası zalim kadına söz geçiremez olur. Bediriş bu arada bir yiğide gönül verir. Bu gönül yarası Bediriş'i de anası gibi yataklara düşürür. Bir gün üvey anası Bediriş'e sevgilisinden gelen mektubu yakalar. Evde kıyametler kopar. Bediriş sonunda karanlık bir odaya hapsedilir. Karda kışta oturup gergef işler, gününü gün etmeye çalışır. Mümkünmü...

Bediriş adlı oyunun sözleri ise şöyle:

Kar kapıda kışlıyır, vıy vıy
Yarim gergef işliyor, vıy vıy
Ana değil analık, vıy vıy,
Bildiğini işliyor, vıy vıy.

GİYSİLER

Kadın: Başta canfes vardır, fesin üzerinde "namaz bezi" denilen renkli yazma bulunur. Fesin üst tarafına sıralanan altınlara "tepelik", alt yanına dikilen altınlara ise "alın altını" denilmektedir.

Gövdede içlik vardır. İçlik donluk ve bezden yapılmaktadır. İçliğin üzerine "delme" yelek giyilir. Kapaklı ve kapaksız iki çeşittir. Yelek üstüne "salta" giyilir. Çuha ve kadifeden yapılır. Sırma işlemeli olanlara rastlanır. Salta'ya, erhane, fermane, dibade ve kazaki adları da verilir. Şalvar, çok geniştir. Bele bağlamak için bir bezek yeri olduğu gibi, baldıra bağlanan yerde bezek yerleri de vardır. Buralardan kaytan iplerle sıkı sıkı bağlanır. Şalvar altına "paça" külot giyilir. Buna göre dilinde Çakşır, çağşır, mandik ve tuman denilmektedir. Üç etek entariye "zıbın" da denilmektedir. Üç eteğin "tilkili, mavası, yenli, keleş yenli, verevli diye adlandırılan çeşitleri vardır. Yakası çoğu kez bir "U" şeklinde açılır. Kollar uzun uzun ve yırtmaçlıdır. Yaka, etek ve kol çevreleri simlerle süslüdür.

Erkek: Şalvar veya çakşır denilen geniş bir pantolon üzerine delme "yelek" giymektedirler. Yelek ipekten bükülmüş kaytan ile bağlanmaktadır. Yelek üzerine "ibade" denilen ceket giyilmektedir. İç çamaşırlar, el tezgâhlarında dokunan ipekle karışık kavratma harir veya kenefi denilen renkli bezlerde olmaktadır. Varlıklı kimseler "gürün şalı" denilen renkli ipekten, orta halliler "Tosya kuşağı" denilen yük kuşaklar takmaktadır. Kuşağın üzerine silahlık takılır. Deriden yapılmış "gayret" kuşağı denilen içine sigara tabakası, gibi gereksinimler konulan kuşak sarmaktadırlar. Orta hallilerin şalvarları yörede dokunan yünlü kumaşlardan olmaktadır. Bacaklarda tozluk denilen yün çoraplar vardır. Varlıklılar, "divanlı" denilen kunduralar, bazı kimseler "yemeni" denilen bir başka çeşit ayakkabı giymektedir. Köylüler çarık giymektedir. Başa giyilen fesler açık ve koyu kırmızı olmaktadır. Fes üstüne posu, tülbent, kefiye, abani sarılmaktadır.

ATASÖZLERİ

"Ilıya ılıya yaz, soğuya soğuya kış gelir"

"Kurbağanın vakvakası, suyu bulandırmaz"

Asıl azmaz bal kokmaz"

BEDDUALAR

"Dul evlere duvaksız gidesice"

"Allah kadılar kapısında kışlatsın"

EL SANATLARI

Çorum yöresi el sanatları konusunda Çorum Lisesi folklor kolu öğrencilerinin araştırması şu şekilde sıralanmaktadır:

Çorum yöresinde iç çamaşırlar peşkir ve çarşaflar pamuk ipliğinden dokunmaktadır. Çorap, yastık, çuval, kilim ve heybe gibi gereksinimler yün ipliğinden dokunmaktadır. Bakırcılık yörede gelişmiş bir başka el sanatları koludur.

Çoraplar yünden, iplikten yani tireden, tiftikten yani filikten örülmektedir. Beyaz, siyah, kahverengi renkler egemendir. Beyaz kendinden nakışlı olduğu gibi, düz bir örgü de olmaktadır. Nakışlar: "Civan kaşı, tavşan izi, süz yüzü, melez hanım, camdan sallandı, kaseli-masalı, çevre örneği, dürzü bıyığı, akıtmalı, yar küstü, gönül barıştı, gibi daha birçok çeşidi vardır.

Güzel nakışlı çorap ören genç kızların ünü köye hemen yayılır.

BİR EFSANE

Veli Dede ermiş bir insandır. Yöresinde sevilen ve saygı gören bir kimsedir. Bir gün Ulu Cami'de cuma namazı kılarken durur ve seslenir:

"—Ey ahali, camiyi hemen boşaltın. Durmayın" diye konuşur. Halk bu sözlerden bir şey anlamaz. Ancak Veli Dede'nin sözlerini dinleyip kendilerini caminin dışına atarlar. Veli Dede'nin dışarı çıkmadığını görenler kendisine nedenini sorarlar. Cevap olarak:

"—Bize vuslat (Tanrıya kavuşmak) göründü" der.

Halk dışarı çıktıktan sonra şiddetli bir deprem olur. Ve Dede yıkıntılar altında kalarak ölür.

Özel yemekleri

Bulgur aşı, cızlak, sulu mantı, kuru mantı, çatal aşı, keşkek, madımak yörenin sevilen yemekleri arasında yer almaktadır.

Kuru mantı: Hamur kalınca bir biçimde açılır. Bir bardak kenan ile kesilir. İçine maydanozlu kıyma konur. Bir tepsi içine dizilerek iki yanı kızartılır. Sarmısaklı yoğurt dökülerek yenir.

SPOR

ÇORUM'da sporun oldukça eski ve parlak bir geçmişi vardır. Özellikle Karakucak güreşi Çorum yaylalarında belki de yüzyıllara dayanan bir geçmişe sahiptir.

1952 yılında "Hale İdman Yurdu" adıyla bir kulüp kurulmuş ve ilk futbol topu Çorum'a bu yılda girmiştir.

MİLLİ SPORCULAR:

GÜREŞ: Adil Candemir (Londra Olimpiyat Şampiyonu), Tevfik Kış (Dünya ve Olimpiyat şampiyonu), Mahmut Atalay (Dünya ve Olimpiyat şampiyonu), Hamit Kaplan (Dünya ve Olimpiyat şampiyonu), Dursun Alıcı (Balkan ikincisi), İzzet Büyük (Dünya dördüncüsü), Kâzım Yıldırım Hayri Polat, Şevket Ilgaç, İsmail Çevik (Balkan üçüncüsü), Hüseyin Teke, Mehmet Uysal, Kemal Saydam, Muhammed Bodur.

HALTER: Hasan Has (Millî - Türkiye rekortmeni, Balkan ikincisi.)

ATLETİZM:

Rıza Kepçeli - 1950 yılında Atatürk Kır Koşusu Ortaokullar Türkiye Şampiyonu. Kamber Duran - 1971-1972 yıllarında İlkokullar Uzun ve Yüksek Atlama Türkiye Birincisi ve rekortmeni.

Çorum'da Anadolu örneğine uygun olarak güreş, cirit, atyarışları, avcılık ve sinsin adı verilen çoğunlukla davul ve zurna çalınarak oynanan halkın katılımıyla gerçekleştirilen sporlar yapıla gelmiştir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Değişik uygarlıklara sahne olmuş ve özellikle Hitit, Eti, Selçuk dönemlerinin izlerini taşıyan bir ilimiz.
Bölge ekonomisinde tarım ve hayvancılıkta ileridir.
Türk Ticaret Bankası 1973 yılından beri Çorumlulara hizmet sunmaktadır.

Çorum II merkez şubesi
Çorum
Çorum II şubeleri
İskilip, Sungurlu

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin
emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda
değerlendirin, huzurlu yaşayın!

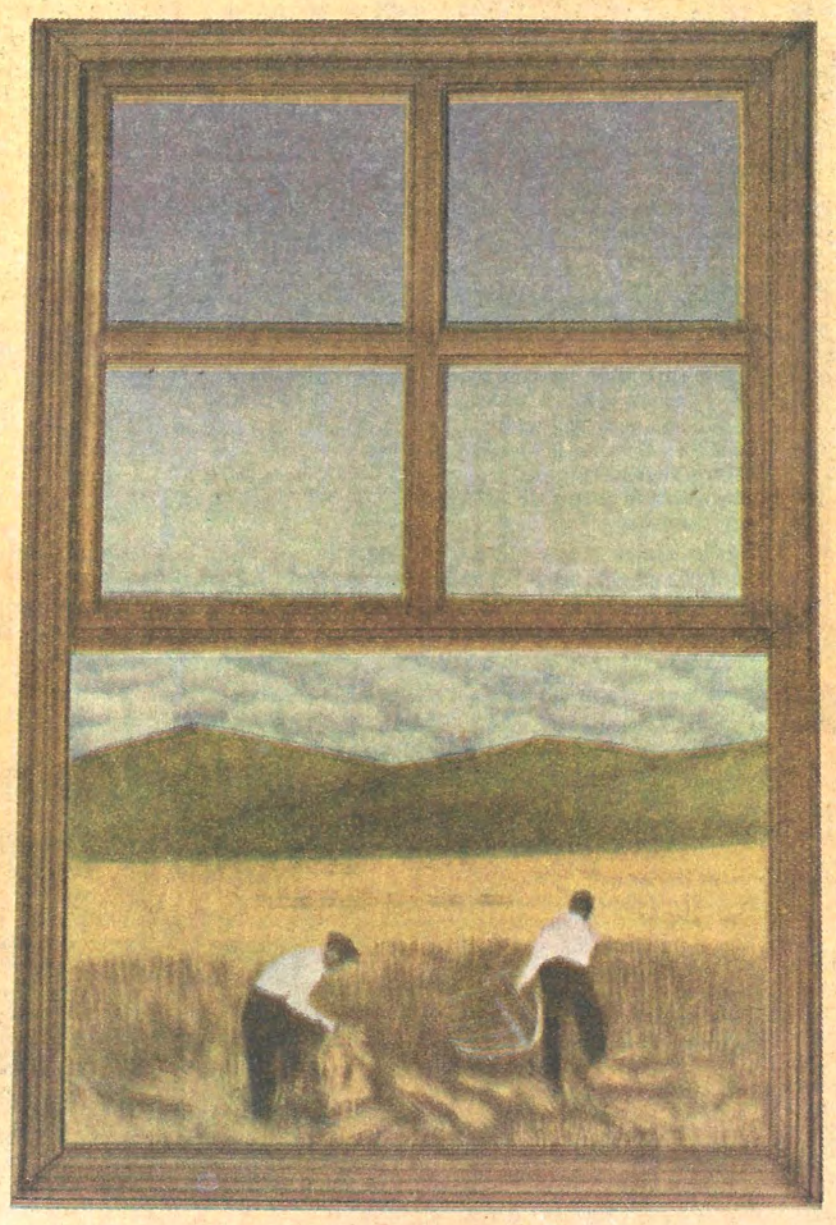

TÜRKİYE
İŞ BANKASI

CENAJANS

DENİZLİ

20

Yüzölçümü: 11.894 km2.
nüfusu: 603.338
İlçeler: Acıpayam, Buldan, Çal, Çameli, Çardak, Çivril, Güney, Kale, Sarayköy, Tavas.
Köy sayısı: 443
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 2.2
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 14.4
Okur-yazar oranı: % 64.3
Otomatik telefon kodu: 621

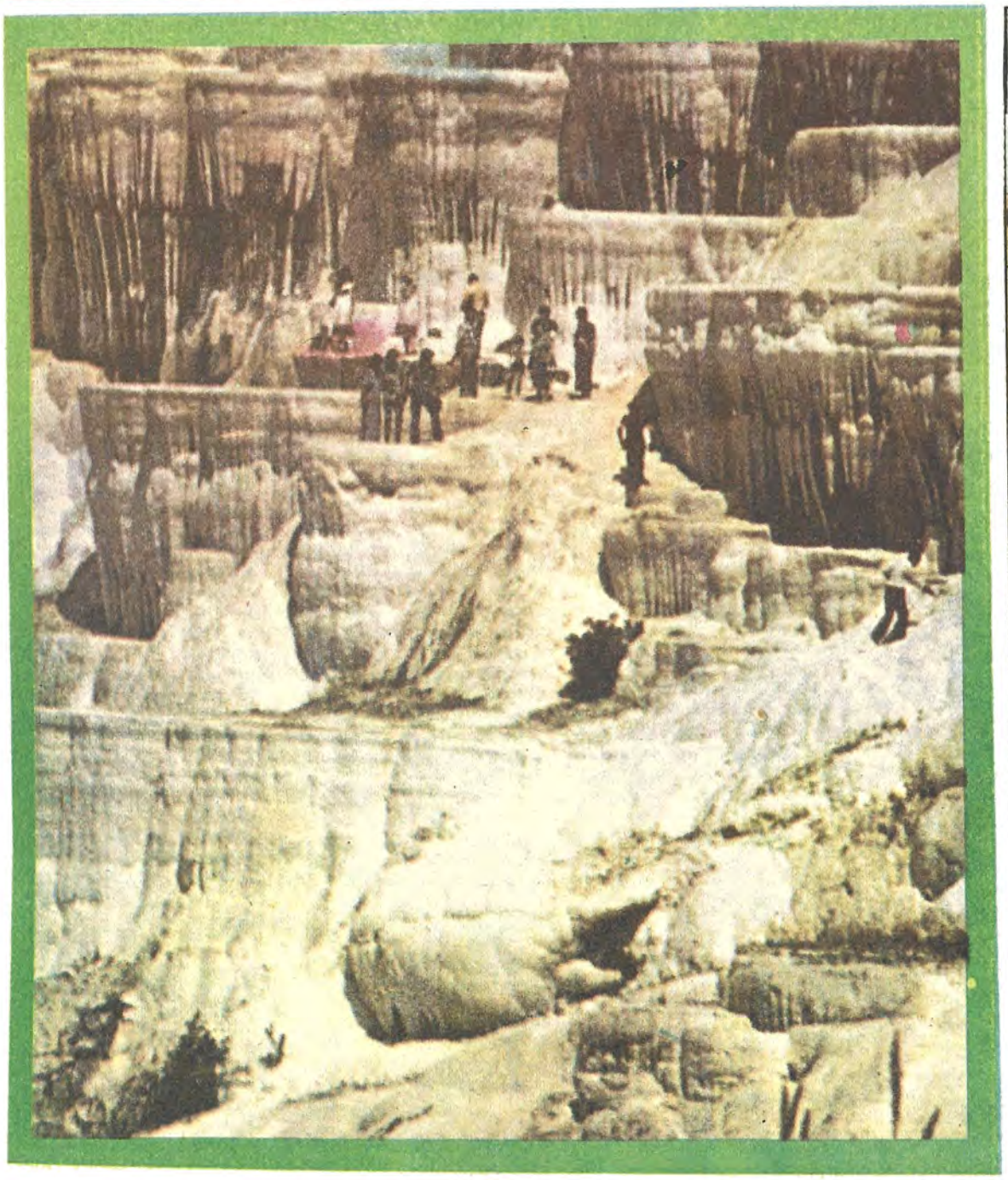

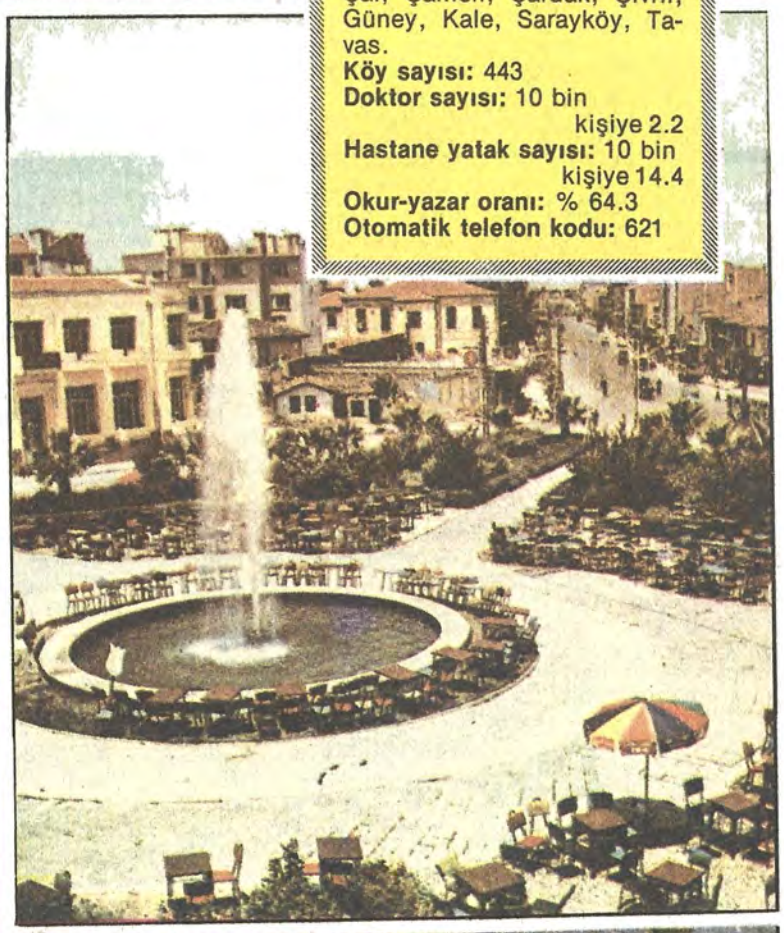

Tarih, turizm, sağlık kenti...

Hani şu, askerdeki torununa yazdığı mektuba, **"Ey benim aslan soylum, elimin asası, gönlümün tasası, evlerimir yakışığı, gızların âşığı, eli bıçaklım, kövümün yârımı, yitimim, gara gevreğim benim. Nasılsın, eyi misin?..**

Gevreğim meddubunu aldım, ne gadar sevindim bi görsen, goca kövle benim oluvedi sandım..."
diye başlayan Ümmü Nine'nin Denizli'si...

Hani şu, çirkinliğinden utanıp da ölmek için kendini Pamukkale'nin sularına atan ve sonra yöre beyinin oğlu tarafından kurtarılan; kurtarılıp da sudaki aksine bakınca güzelliğine şaşan çoban kızının Denizli'si...

Yüzyıllarca termal sularında pek çok hastalıklarına çare bulan imparatorların, padişahların, büyük devlet ve din adamlarının Denizli'si...

Hani şu, "uzun uzun ötmesi" ile, kanat açıp tüylerini gösterince "telli gelini tasasından öldüren" **"Çil Horoz"** un Denizli'si...

Sazıyla, sözüyle, efsanesi, öyküsüyle, simsırma işlemesi, motif-motif cepkeniyle, bugünün Denizlisi ise, bir tarih, bir turizm, bir sağlık kenti.

Adı nereden geliyor

Eski çağlarda kurulan kentin adı, tarihî araştırmalardan ortaya çıktığına göre, **"Donguzlu"** idi. Uzun süre sonra bölgeyi ellerine geçiren Germiyanoğulları **"Tonguzluk"** demeye başlamışlardır. Sonraları adı **"Dengizli"** olmuş sonunda **"Denizli"** halini almıştır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Nasıl Gidilir

Denizli'ye tren ve karayoluyla gidilebilir. İstanbul'dan her gün bir mototren bir de ekspres vardır. Buna rağmen otobüsler daha rağbet görür. Yol çok iyidir. İzmir'le de tren ve karayolu bağlantısı vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

16 Eylül 1951

Milletvekili ara seçimleri
Katılma oranı: % 52.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	37.982
DP	38.258
MP	2.768
Bağımsız	5.922

2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 87.2

Partiler	Aldığı oy
CHP	62.950
DP	85.341
Bağımsız	88

27 Ekim 1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	68.352
CMP	2.096
DP	78.589
HP	4.785

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.1

Partiler	Aldığı oy
AP	92.355
CHP	65.426
CKMP	2.904
YTP	2.119
Bağımsız	811

10 Ekim 1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 68.0

Partiler	Aldığı oy
AP	88.887
CHP	44.929
MP	4. 391
TİP	2.691
YTP	2.248
Bağımsız	832

12 Ekim 1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 60.0

Partiler	Aldığı oy
AP	72.377
CHP	38.607
CGP	9.337
MP	1.115
MHP	4.228
TBP	1.524
TİP	3.028
YTP	757
Bağımsız	507

14 Ekim 1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 60.1

Partiler	Aldığı oy
AP	50.279
CHP	49.698
CGP	3.976
DP	33.287
MHP	2.332
MSP	7.903
Bağımsız	316

5 Haziran 1977

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.1

Partiler	Aldığı oy
AP	99.428
CHP	98.491
CGP	2.550
DP	10.302
MHP	8.379
MSP	7.358

1961 Halk Oylaması sonuçları
Kabul % 49
Red % 51

1981 Halk Oylaması sonuçları
Kabul % 92.1
Red % 7.9

DENİZLİ VALİSİ: SAMİ SÖNMEZ

«İzmir'den sonra Ege'nin en gelişmiş ili Denizli'dir»

DENİZLİ'nin yeteri kadar tanınmadığını, bu kenti görmemiş olanların değerlendiremeyeceğini belirten Denizli Valisi Sami Sönmez, **"Gelişmiş sanayiinin yanında tarım önemli bir yer tutmaktadır. Birçok yerinden çift ürün alınmaktadır. Bu yıl ikinci ürün olarak 30 bin dönüm mısır ekildi ve 6 bin ton ürün bekliyoruz"** dedi.

Ege bölgesinde İzmir'den sonra en büyük olan Denizli'nin nüfus, sanayi ve ticaret yönünden de büyük olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Denizli nüfusuna göre yurt dışında çok fazla işçi bulunduran bir kent. Sanayiinin büyüklüğü biraz da bu işçilerin kurduğu şirketlerden kaynaklanıyor. Bu arada, evlerde kurulan dokuma tezgâhlarının yöre ekonomisine büyük katkıları bulunuyor. Bu arada interlandı çok geniş. Uşak, Isparta, Burdur, Muğla, Afyon ile Antalya, Manisa ve Aydın'ın bazı kesimlerinin merkezi durumunda olduğu için ticarette çok gelişmiştir...

Sanayi, ticaret, küçük el sanatları, tarımın gelişmiş olmaı nedeniyle işsizlik en düşük düzeydedir. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar Denizli'de asgarî düzeydedir. Bunun en güzel kanıtı inşaat sektöründen belli olmaktadır. Çünkü, Denizli'de inşaat sektörü hareketliliğini kaybetmemiştir. Gecekondu sorunu fazla değildir. Halk ise fevkalade çalışkan ve hayırsever ve işbilirdir."

Bu yıl on okulun bazılarının tamamlanarak kendilerine devredildiğini de belirten Denizli Valisi Sami Sönmez, **"Bazıları kişiler tarafından bazıları da imece yöntemiyle yaptırılan okullar, arsalarından içersinin malzemesine kadar tamamlanarak teslim ediliyor. Çivril'de Özcan firması cikletlerinin sahibi, Buldan'da Tuncay Kardeşler, merkezde Ahmet Özsoy, Cafer Sadık Abalıoğlu, bu kişiler arasındadır. Bu arada Emsan yetkilileri 30 milyon liraya bir okul yaptırmaktadır. Şerife Kuyumcu ise Yetiştirme Yurdu'na bir binayı 1 milyon liraya yaptırıyor. Aşağı Şamlı, Kocabaşve Tavas'da dört ortakulu halk imece yoluyla yaptırdı. Türkiye'nin bir başka yerinde bunun örneği pek yoktur. Halen, yine Tavas Karahisar Ortaokulu, Sarayköy'de Hasköy Okulu, Acıpayam Dereköy Okulu halk tarafından yaptırılmaktadır"** dedi.

Denizli'nin çehresini değiştirecek olan yatırımların olduğunu da belirten Denizli Valisi Sami Sönmez daha sonra şöyle dedi:

"Eğer programlanan yatırımlar öngörüldüğü sürede biterse Denizli'de fevkalade bir canlanma olacaktır. Adıgüzeller Barajı'nın ikmal inşaatı .9 milyar liraya ihale edilmiştir. Üç amaçlı olan bu baraj, sulama, enerji üretimi ve taşkınları önlemede kullanılacaktır. Baraj tamamlandığı an günde 208 milyon kilowat/saat elektrik enerjisi üretecektir. 1981 fiyatlarıyla bu 1.. milyar liraya eşdeğer olmaktadır. Yine baraj bittiği gün .0 bin dönüm araziyi sulayacaktır ki, bunun millî ekonomiye katkısı yine 1981 fiyatlarıyla 1.. milyar lira demektir. Ayrıca 188 bin dönüm araziyi taşkınlardan koruyacak olan barajın bu katkısını uzmanlar yılda bir milyar lira olarak saptamaktadırlar. Sonuç olarak, kanalların da bitmesinden sonra bu kanallara sarfedilecek parayı da dikkate alırsak, tesis kendisini iki yılda amorti edecek. Denizli'ye ve yurt ekonomisine büyük yararlar sağlayacaktır."

Denizli'nin ulaşım sorununa da değinen Vali Sami Sönmez, Denizli'yi sahillere ulaştıracak yolların yapımının başladığını söylemiştir. Kale-Muğla ve Tavas-Fethiye yollarının yapımının sürdüğünü belirten Sami Sönmez daha sonra şöyle dedi:

"Denizli-Tavas-Kale ve Muğla üzerinden ve ayrıca Acıpayam-Çameli-Fethiye üzerinden sahillere ulaşmış olacağız. İkisinin de ödenekleri konmuştur. Denizli-Kale-Muğla arasının büyük bir bölümü tamamlanmıştır. 26 km'lik bir bölümü kalmıştır. Özellikle Denizli-Acıpayam-Çameli-Fethiye yolu bittiği zaman yol 2 .0 km. kısalacaktır. Kale-Muğla yolundaki kısalma ise 209 km'dir. Bu iki yol Denizli için hayatî önem taşımaktadır. Karayolu ile İzmir-Ankara-İstanbul ve çeşitli illere bağlı bulunan Denizli, stratejik önemi bulunan iki yolun da yapımı ile ulaşım yönünden sorunu olmayan bir il haline gelecektir."

Sanayinin bu kadar gelişmiş olduğu Denizli'de üçüncü önemli konunun organize sanayi bölgesi olduğuna dikkati çeken Denizli Valisi Sönmez, Denizli'deki sanayinin tarım alanlarına ve şehir içine kurulduğunu, bu durumun ise, su, elektrik, yol gibi altyapı hizmetlerini zorladığını ifade ederek şunları söyledi:

"1971 yılından beri çalışmakta olan organize sanayi bölgesi için son bir yılda çok büyük mesafe kaydedildi. 3 bin dönümlük arazi kamulaştırılarak Sanayi Odası'na devredildi. Kaklık'ın Gürlek mevkiindeki organize sanayi bölgesinin altyapısı ihale edildi. Şimdiye kadar 1 0 milyon lira kredi sağlandı. Ancak, bu tesisin tamamlanabilmesi için 980 milyon liraya daha ihtiyaç vardır. Üzerinde 140 fabrika kurulacak olan organize sanayi bölgesine şimdiden 70 talep var."

Denizli'de önemli bir hava kirliliğinin başlaması ile organize sanayi bölgesinin tamamlanmasının büyük bir önem taşıdığını belirten Sönmez, Denizli'ye havaalanı istendiğini, ancak bunun da zamanının gelince yapılacağını söyledi.

Denizli'nin 404 köyünün tamamının yolunun bulunduğunu ve 100'ünün asfalt olduğunu belirten Vali Sami Sönmez, **"380 köyümüzde elektrik vardır. Bu oran olarak yüzde 94 demektir. Bu yıl yüzde yüzde 98'e ulaşacağız. Oysa Türkiye ortalaması yüzde 50'dir... Okulu olmayan ve öğrenim yapılmayan yerleşim yerimiz** yoktur. Okuma-yazma oranı da yüzde 80'dir. Orta öğrenimde 16, ilköğrenimde 23 öğrenciye bir öğretmen düşmektedir. İlde 70 ilk, 123 ortaokulumuz vardır. Denizli, sağlık açısından da iyidir. Zira, 1980 DİE rakamlarına göre Adana, Kahramanmaraş, Gaziantep, Hatay ve İçel **gibi gelişmiş kabul edilen illerimizde 4500 kişiye bir doktor düşerken Denizli'de 2900 kişiye bir doktor düşmekte, 698 kişiye de bir yatak düşmektedir."** dedi.

DENİZLİ BELEDİYE BAŞKANI: AHMET ACAR

«Düzenli bir imar planı için çalışıyoruz»

HİÇBİR yerden yardım almadan, Denizli'ye bu yıl 882 milyon liralık yatırım planladıklarını açıklayan Denizli Belediye Başkanı Ahmet Acar, **"Bunun 615 milyon lirasını gerçekleştirdik. Bu yatırımlar tamamen belediyenin çalışmaları ile yapıldı. Hiçbir yerden yardım almadık. Denizli'nin belediye sorunları çoktur. Ancak bunları kısa bir sürede çözümlemeye çalışıyoruz. Önemli bir kısmını da çözümledik"** dedi.

İç ve dış turizmin önemli bir gelir kaynağı olan Pamukkale'nin öncelikle turistik potansiyeli ile ilgili sorunlarını çözmekle işe başladıklarını belirten Denizli Belediye Başkanı Ahmet Acar şöyle dedi:

"— Turizm sorunlarımızı çözmek için çalışmalarımız hızla devam ediyor. Bir yetki kargaşası içinde bulunan ve bir düzineye yakın makamın karıştığı Pamukkale'de, uluslararası ve şehirlerarası otomatik haberleşme sistemi kuruldu. Yıllardan beri, bir çivi bile çaktırılmayan ve hiçbir yenileşmeye giremeyen Pamukkale'de bazı sorunlar çözümlendi.

Denizli'nin düzenli bir imar plânı yoktu. Mevcut olan tam ve sıhhatli değildi. Şimdi, ise plan ihale edildi. En kısa zamanda tamamlanacaktır. Denizli kanalizasyonu ise daha büyük bir sorundu. Bunun planını yaptırdık onayı bitti. Eğer 1983 yılında bütçeye konulacak olursa dört merkezde arıtma tesisleri de dahil olmak üzere yaklaşık 4.5 milyar liralık bir yatırımla Denizli'nin kanalizasyon sorunu çözümlenecektir.

Bütçeye sembolik olarak bir lira dahi konulacak olursa biz bu kanalizasyonu 2 yıl içinde tamamlayarak hizmete sokabileceğiz. Zira halen Denizli'nin en âcil sorunu budur. Büyük önem taşımaktadır. Hızla gelişen bu ilimizde kanalizasyon, hayatî önem taşımaktadır. Bu nedenle de 1983 bütçesine alınması gereklidir."

42. madde uygulamasının yapıldığı tek kentin Denizli olduğunu da belirten Belediye Başkanı Ahmet Acar, bu yasa uygulamasının, birkaç kent seçilerek planlı ve kontrollu bir şekilde yapılmasının gerektiğini öne sürerek, **"Bu maddenin uygulanması Denizli'de büyük sorunlar yaratmıştır. 42. maddenin uygulanmasında bir tahkikat yapılmamıştır ve bu nedenle de çevrede huzur bozulmuştur. Şimdi bunun düzeltilmesi için girişimlerimiz vardır"** dedi.

Şehir yollarının onarım ve asfaltlanmasının yapıldığını, kentin bahçelerinin duvarlarının tamamının yaptırıldığını da belirten Ahmet Acar şöyle dedi:

"— Mezbaha ve soğuk hava tesisleri ve idarî binalar bitmek üzeredir. Yeni garaj yakında tamamlanacaktır. Bu arada, gerek belediye ve gerekse resmî teşekküllerin araç, gereç, bakım ve onarımını sağlayacak ikmal bakım onarım kademe ve tesisleri bitirilerek hizmete açıldı. Bu iş için 20 milyon lira harcanmıştır. Modern oto terminali ise 94 milyon liraya mal oldu 1 Ocak 1983'de açılacaktır. 8 katlı oto garajı çalışmalarımız ise sürüyor. Tüm kent girişlerindeki refujler tamamlanmıştır. 64 milyon liraya yaptırılmakta olan Bayramyeri yeraltı çarşısında ise 32 işyeri bulunacaktır. Bunun da 1 Ocak 1983'den önce hizmete girmesi için çalışıyoruz.

Dokumacılar için 20 milyon lira harcanarak Kale İçi'nde 68 işyeri yapıldı. Tekmil pazarlar düzenlendi. Ayrıca 4 yerde modern pazaryeri yapılıyor. 127 milyon lira harcanan ve temelde devraldığımız 10 katlı belediye sarayı tamamlanmak üzere. Kent içinde 3000 beton direk dikildi ve elektrik şebekesi tanzim edildi. Bu arada 229 trafo merkezinin yarısıdan fazlası tamamlanmış durumdadır. Yenilenen su tesisleri ile de yeni abonalara tüm isteyenlere elektrik ve su bağlandı."

İtfaiyenin takviye edildiğini, kent içi toplu taşımacılık için 8 yeni aracın alındığını da belirten Denizli Belediye Başkanı Acar, temizlik işlerinin çok titiz olarak yürütülüp, fiyat kontrollarının düzenli bir şekilde yürütüldüğünü söyledi ve **"Belediye Sağlık Teşkilâtı kurularak hizmete girdi. Delikliçınar Meydanı yeniden tanzim ediliyor. Burada alt-üst geçit yapılarak Delikçınar Cami'nin çevresi tamamen açılacak ve bu arada belediye sarayının önüne büyük bir Atatürk heykeli dikilecek. Kent için sinyalizasyon ağının çalışmaları devam ediyor"** dedi.

Protokol

Vali:	Sami Sönmez
11. Piyade Tugay Komutanı:	Tuğgeneral İlsan Özcan
Belediye Başkanı:	Ahmet Acar Talat
Cumhuriyet Savcısı:	Dündar Saner
En Yüksek Rütbeli Hâkim:	Hilmi Düzenli
Millî Eğitim Müdürü:	Remzi Başak
Sağlık Müdürü:	Dr. Aydın Özen
Defterdar:	Fevzi Gönüllü

Vergi Rekortmenleri

Ahmet Dartar	9.879.574.— TL.
Nafiz Dirlik	8.766.596.— TL.
İhsan Gökgöz	7.945.482.— TL.
Sait Kalaycıoğlu	6.493.495.— TL.
Kemal Gencer	5.889.994.— TL.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ İLCE

Merkez ilçesinin nüfusu 206.561, yüzölçümü 1.439 kilometrekaredir. İl nüfusunun büyük çoğunluğu merkez ilçede yaşar. Denizden ortalama 400—500 metre yükseklikteki ilçe, Menteşe Dağları ile Uran Tepeleri arasında kalır. Ovalık arazisinde sebze-meyve, pamuk, tahıl yetiştirilir. Ürünleri arasında üzüm de önemli yer tutar.

ACIPAYAM

Acıpayam ilçesinin yüzölçümü 1.925 kilometrekare ve nüfusu 79.225dir. Merkez ilçeden sonra en kalabalık ilçesidir. İki bucak ile 53 köyün bağlı bulunduğu Acıpayam düzlük bir arazide yerleşmiştir. Burada da meyve ve üzüm yetiş tirilir, bunların yanı sıra baklagiller ile hayvancılık da önem kazanır. Cumhuriyet'ten önce kurulan ilçede tarımın dışında dokumacılık başlıca gelir kaynağını oluşturur.

BULDAN

Yüzölçümü 518 kilometrekare, nüfusu 23.462'dir. Dokumaları ve kendi adıyla anılan bezi ile ün yapan ilçede tarım, geçim kaynağı olarak ikinci sırada yer alır.

Acıpayam ilçesinde bir "pazar yeri"

Çal ilçe merkezi

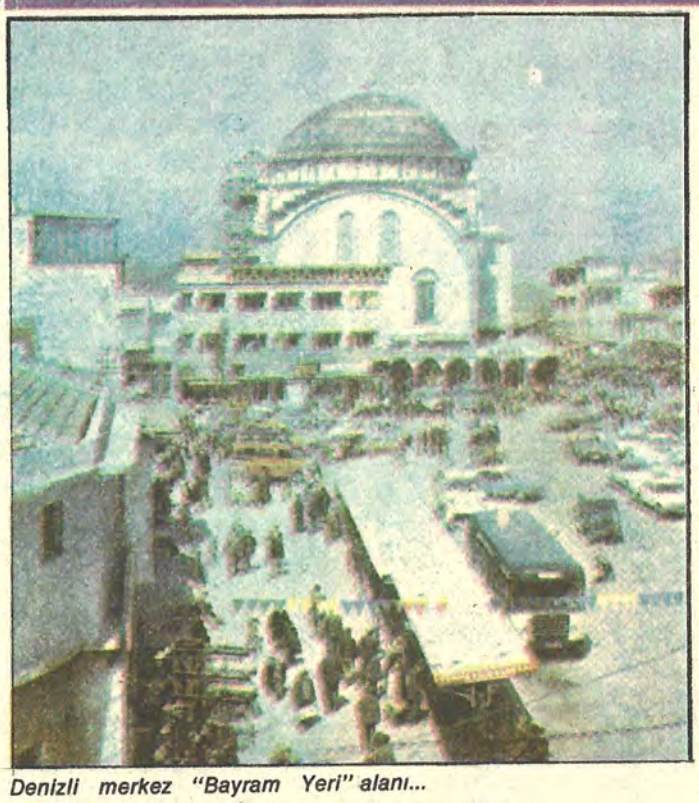

Denizli merkez "Bayram Yeri" alanı...

TAVAS

Yüzölçümü 1691 kilometrekare, nüfusu 56.505'tir. Kızılca bucağı ile 39 köy kendisine bağlıdır. Düzlük bir alanda yerleşmiş ilçenin ekonomisi tarıma dayalıdır.

ÇAMELİ

Yüzölçümü 738 kilometrerake, nüfusu 21.017'dir. Çameli'ne bağlı 25 köy vardır. Denizli ilinin güney tarafında yer alan ilçede hayvancılık ve ormancılık önem kazanır. Topraklarının engebeli oluşu tarımın gelişmesini önlemiştir.

ÇAL

Yüzölçümü 1.521 kilometrekare, nüfusu 60.850'dir. Kendisine bağlı iki bucak ile 53 köyü vardır. İlin kuzey kısmında, düzlük bir arazide yer alan Çal ilçesinin ekonomisi bağcılık, tütün, tahıl ve pamuğa dayalıdır.

CARDAK

Yüzölçümü 657 kilometrekare, nüfusu 22.277'dir. Kendisine bağlı bir bucak ile 19 köyü vardır. İlin doğusunda, düz bir araziye yayılmıştır. Demiryolunun da geçtiği ilçe ekonomisi tarıma ve hayvancılığa dayanmaktadır.

CİVRİL

Yüzölçümü 1499 kilometrekare, nüfusu ise, 59.357'dir. Gümüşsu ve Işıklı bucakları ile 65 köyü vardır. Denizli'nin kuzeydoğusunda yer alan ilçe, toprakları Büyük Menderes tarafından sulanır. Böylece toprakları oldukça verimlidir ve ekonomisi bağcılık, meyvecilik, haşhaş ekimi, susam ve pancara dayanır.

GÜNEY

Yüzölçümü 534 kilometrekare, nüfusu 15.481'dir. Engebeli bir arazi üzerine yerleşmiş ilçenin 19 köyü vardır. İlçe içinde yerleşmiş ilçenin 19 köyü vardır. İlçe içinden geçen dere Büyük Menderes'e dökülür. Tarım ürünleri başlıca gelir kaynağıdır. Dokumacılık ve halıcılık da gelişmiştir.

KALE

Yüzölçümü 727 kilometrekare, nüfusu 23.294'dür. Denizli ilinin güneybatısında, dağlık bir arazide yerleşmiştir. İlçenin çevresindeki dağlar doğal bir kale duvarı oluşturur. Gelir kaynağı tahıl ve hayvancılıktır.

SARAYKÖY

Yüzölçümü 619 kilometrekare, nüfusu 35.310'dur. Nüfus yoğunluğu hayli yüksek olan ilçe Denizli'nin batısında yer alır. Bir bucağı ve 35 köyü vardır. Geçim kaynağı Büyük Menderes tarafından sulanan verimli toprakları nedeniyle pamuk, tahıl ve tütündür.

Buldan ilçesi.

Pamukkale, eşsiz görünümü ile dünyada ender görülen yerlerdendir...

LAODİKEİA (ESKİ - DENİZLİ): Kentin 6 kilometre kuzey batısındadır. Önceleri Diopolis, sonra da "Rhoas" adını alan kentin M.Ö. III. yüzyılda Selevkes Kralı Antiockus kurdurmuş ve eşi Laodikeia adını vermiştir. Eskihisar köyü yakınlarında kalıntılar bulunur.

AKHAN KERVANSARAYI: Denizli - Afyon yolu üzerinde sekiz kilometre uzaklıktadır. Selçuklular yapısıdır.

ESKİ DENİZLİ MEZARLIĞI: Bir tarih sayılan eski Denizli Mezarlığı, Türklerin Denizli'yi aldıkları tarihten bu yana kullanılan ve Denizli fetihlerinde şehit düşen Mehmet Gazi gibi Selçuklu Komutanı, Haçlılarla çarpışırken şehit olan Fatma Yıldız hanımın mermer mezarlıkları ve bir çok Türk komutan ve beylerini de içine alan bir mezarlıktır.

YEDİLER TÜRBESİ: Büyük mezarlık yanında ve İnanç Beylerine ait olan yedi mezardan ibarettir.

ÇAMLIK: Şehrin dört kilometre güneyinde Karcı dağı eteğine düşen Çamlık, şehre asfalt yolla bağlanır.

İNCİLİ PINAR: Şehre iki kilometre mesafede Acıpayam - Denizli şösesinin sağında asfalt bir yolla şehre bağlıdır.

GÖKPINAR: Şehre on kilometre uzaklıkta Honaz ve Karcı dağlarının birleştiği vadidedir. Stabilize bir yolla Denizli'ye bağlıdır. İçinde balık bulunan bir göl etrafında ağaçlıklı bir mesire yeridir. Vali Çeşmesi, Kocapınar, Hisar Değirmeni, Kadılar Turistik Gazinosu ve Değirmenözü de bellibaşlı mesireler arasındadır.

Mesire yerlerinde genellikle tandır kebabı yapılır.

BEYCE SULTAN HÖYÜĞÜ: Prehistorik bir yerleşme yeri olan burası, Çivrilin Menteşe köyü yakınlarına düşer. Buranın Hititler zamanında kuvvetli bir devlet olan Arzava Krallığı'nın merkezi olduğu tahmin edilmektedir.

TRİPOLİS: Buldan yakınındaki Yenice köyünde Tripolis harabeleri vardır. Harabeler, Denizli'ye 44 kilometre uzaklıktadır. Eski şehrin kalıntıları Yenice Ilıcası yakınındadır.

MURAT CAMİİ: Honaz'dadır. Osmanlı devrinde II. Murat tarafından yaptırılmış bir cami olup harap haldedir.

ŞİFALI SULAR

KARAHAYIT KAPLICASI: Pamukkale'nin beş kilometre kuzeyindedir. Çok sıcak suyu ağrılı hastalıklara iyi gelir.

GÖLEMEZLİ ÇAMUR KAPLICASI: Gölemezli köyündedir. Deri hastalıklarına iyi gelir. Tesisi yoktur.

ÇİZMELİ (Yenice) KAPLICASI: Buldan ilçesine 16 kilometre uzaklıktadır. Romatizma, kalp, damar sertliği deri hastalıklarının tedavisinde kullanılır.

KAVAKBAŞI ILICASI: Pamukkaleye dört kilometre uzaklıkta Merkez Kavakbaşı köyündedir. Deri nastalıklarına iyi gelir. Tesisi yoktur.

TEKKE ILICASI: Sarayköy'e 20 kilometre batıda Tekke ve Kabaağaç köyleri yakınındadır. Sıcaklığı 90 dereceye kadar yaklaşır. Soğutularak kullanılır. Romatizma ve deri hastalıklarına iyi gelir.

PAMUKKALE

Devrinin bir ılıca ve dinî merkezi olan kentin ne zaman kurulduğu kesinlikle bilinmemektedir. Helenizm devresinde kurulduğu kabul edilir. Sayısız depremler bu kenti yıkmış son olarak M.Ö. 190 yıllarında Hierapolis yeniden yapılmıştır. Adını Misya Kralı Telefos'un güzel eşi Hiera'dan alan kentin anlamı "Kutsal şehir" demektir. Kalıntıların çoğu Romalılara aittir. O çağlarda bu kentte 100 bin kişinin yaşadığı sanılmaktadır.

Sıcak kireçli suların kaynağı menbanın meydana getirdiği havuz içinde hâlâ antik sütun parçaları göze çarpar. Sular aşağı ovaya doğru akarken birikintiler yapar ve karbondioksitden dolayı buharlaşan sular beyaz birikinti bırakır ve harikulâde bir görünüm sağlarlar. İşte halkın bu nedenle Pamukkale adını verdiği Jeolojide "Traverten" denilen görüntüler, dünyada eşi bulunmayacak güzelliktedir. Cindeliği denen (Pulutonium) zehirli gazların çıktığı yer hâlâ mevcuttur.

Kentin mezarlık kısmına doğru yönlenince üstünde 25, altında 20 sıralı iyi halde korunmuş tiyatrosu, nekropolisi, agora, surlar, IV. yüzyıl kilisesi bulunur. Şimdiki hamam yakınındaki büyük hamam ve jimnazyumu hâlâ iyi durumdadır. Hıristiyanlık bu kentte çabuk yayılmış ve kiliseler yapılmıştır. Ana antik cadde hâlâ eski halinde bulunmaktadır. Asfalt çok güzel bir yolla şehre bağlıdır. Yalnız turist değil, Denizli halkı da gezi ve mesire için sık sık Pamukkale'ye çıkar. Pamukkale ile Denizli arasında otobüs ve çok sayıda minibüs işler.

Pamukkale ılıcası Hierrapolis harabeleri içindedir. Ilıca 150 metrekare, genişlikteki tabiî bir göl halinde bir havuzda kaynar. Sıcaklığı 35 derece olan bu su içilebilir. İçimi kolay ve lezzetlidir. Terkibinde hiçbir suda olmayan dinlendirici hassaya sahip radon gazı vardır.

Ilıca suları romatizma, nevralji ile kalp hastalıklarına ve damar sertliklerine iyi gelir. Suda banyo yapıldığında göz hastalıklarına da şifalıdır.

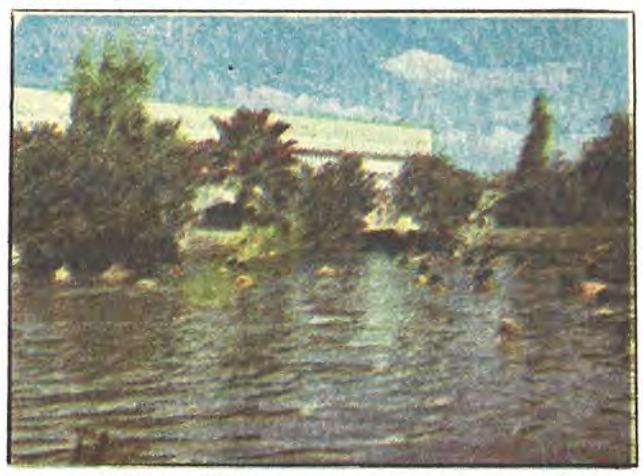

Pamukkale'de modern tesisler, havuzlar, şifalı sular ile doludur...

Nerelerde kalınır

KUYUMCU OTEL
Delikliçınar Meydanı, Tlf: 3749 - 3750, 64 odalı, kalorifer, asansör.

ALTINTUR OTELİ
Kaymakça Cad. Tlf.: 6176, 65 odalı, kalorifer, asansör, lokanta.

PAMUKKALE TUSAN MOTEL
Pamukkale, banyolu 47 oda, kalorifer, lokanta, sıcak sulu havuz.

KORU MOTEL
Pamukkale

ESOT MOTEL
Pamukkale, Tlf: 3, duşlu 45 oda, kalorifer, lokanta, sıcak sulu, havuz.

TURİZM MOTEL
Pamukkale, Tlf: 10, duşlu 36 oda, kalorifer, lokanta, sıcak sulu havuz.

MOTEL MİSTUR
Pamukkale, Tlf.: 2, duşlu 33 oda, lokanta, sıcak sulu havuz.

KURTUR MOTEL
Karahayıt köyü Tlf.: Pamukkale 11, banyolu 24 oda, lokanta, sıcak sulu havuz.

PANSİYON NEBİOĞLU
Pamukkale Tlf.: 14.

PARK OTEL
Turizm ve Ticaret koll.şti.
Denizli'nin en mutena semtinde iş adamlarının iş seyahatlarında huzur içinde kalabilecekleri Yegane yer
Zengin yemek çeşitleri Avrupa ve Türk Mutfağı

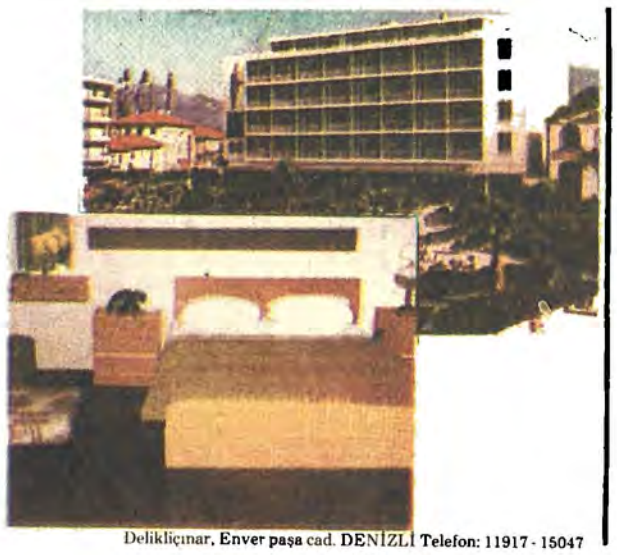

Delikliçınar, Enver paşa cad. DENİZLİ Telefon: 11917 - 15047

DENİZLİ BASMA ve BOYA SANAYİİ A. Ş.
Taşgeçit Mevkii P.K. 73
Telefon: 11541 - 11773 - 16059 - 16060 - 16061
Telgraf: Taşgeçit
Telekx: 59521 Deba Tr DENİZLİ

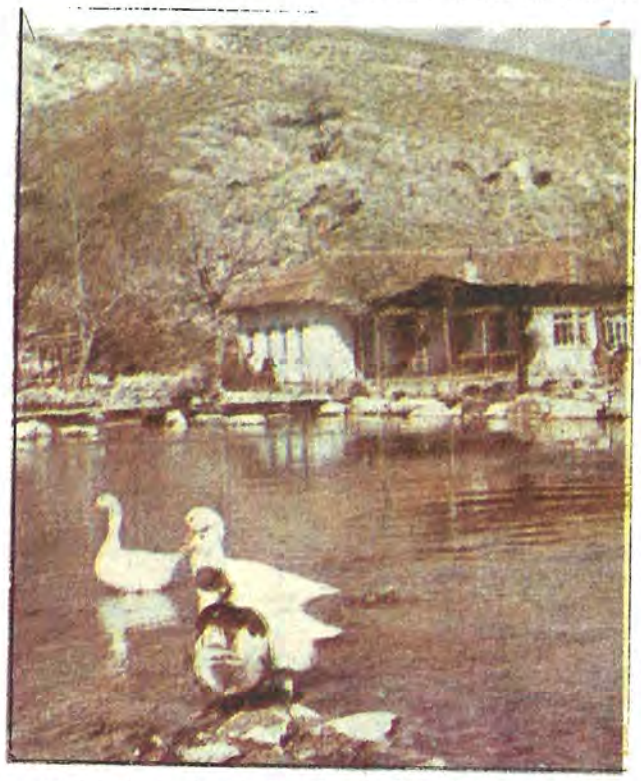

Işıklı Gölü güzel görünümü ile piknik ve dinlenme yeridir...

COLOR TV
56-66 EKRAN

USLU MS
MİKROBİLGİSAYAR SİSTEMLERİ

TUŞLU TELEFON VE
ELEKTRONİK TELEFON SANTRALI ES.2-10/1

bir_emek
bir_emek
ELEKTRİK ELEKTRONİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Karcıyolu Üzeri (P.K. 157) DENİZLİ
Tlf: (0621) / 13382 14569 Tlx: 59528 bire tr

TAVAS ZEYBEĞİ DENİZLİ FOLKLORUNU ETKİLER...

HALK sanatlarının Denizli yöresinde önemli bir yeri vardır. Kadınların, genç kızların, rengârenk ipliklerle ördükleri oyalar, başörtüleri, bohça, sofra takımları, sandık örtüleri, kılıflar perde, raf örtüleri günümüzde değişik ve özgün motiflerle yapılmaktadır.

Heybe, halı, kilim, torba, çuval, sicim gibi yün dokumacılığı, yörelere göre değişen mütifleriyle canlılıklarını korumaktadır.

Sözü, ezgisi ve tüm özellikleriyle halkın bir ortak malı olan türküler, folklorun günümüzde yaşatılan en güçlü öğesi olarak belirlenmektedir. Kerem çeşitlemeleri, misket ezgileri, uzun havalar, Denizli müziğinin yapısını tanımlamaktadır.

Bağlama, divan, tambura, cura, kabak kemane, zurna, davul sipsi, dilli ve dilsiz kaval, zil, leğen, kaşık ve tef yörenin kullanılan geleneksel halk çalgıları olarak bilinmektedir.

Yöre gelenek ve göreneklerinin en canlı örnekleri aşure günleri, mevlûtler, imeceli köy çalışmaları, sünnet ve düğünler olarak görülebilir.

Yörenin çeşitli yerlerine dağılmış olan Ahîve Mevlevî büyüklerine ait türbeler, fetih sıralarında büyük yararlıklar gösterenlerin mezarları başına gidilerek adak adanması gelenek halini almıştır.

Boşinançlar eski etkinliklerini bugün büyük bir ölçüde yitirmiş bulunmaktadır. Yeni eve nazar değmesin diye, görülecek bir yere asılan üzerlik, kaplumbağa kabuğu, sarmısak, mavi boncuk, yumurta kabuğu gibi maddelere zaman zaman rastlamak mümkün olmaktadır.

"Ocaktaki odunun ayakla düzeltilmesi ile evden ölü çıkacağına inanılır."
"Salı günü yola çıkılmaz."
"Yolcunun yolunu tavşan keserse uğursuzluk getirir."
"Gece aynaya bakanın ömrü kısa olur."

Şeklindeki diğer düşünceler yörenin inançlarına birer örnek teşkil eder.

Yörenin efsaneleri oldukça ilginçtir. Günlük yaşantılar ve kahramanlıklarla ilgili pek çok efsane vardır:

"Pamukkale çevresinde bulunan bir çobanın çok çirkin bir kızı varmış. Evlenememe korkusu içinde bir gün canına kıymak ister ve kendisini Pamukkale'deki travertenlerden havuzcuklara doğru atar. O sırada çevrede avlanmakta olan yöre beyinin oğlu havuzda baygın, güzel bir kız görür. Hemen koşar ve onu dışarı çıkarır. Bir süre sonra kendine gelen çoban kızı, karşısında yakışıklı delikanlıyı görünce çirkinliği aklına gelir ve utanarak başını önüne eğer. Ancak bu sırada havuz suyuna akseden güzelliğini görür. Sevinçle eve koşup olanları ailesine anlatır.

Kıza âşık olan beyoğlu onu babasından ister. Gönüllerince düğünleri olur. Olay kısa bir süre içinde tüm çevreye yayılır. Bundan sonra tüm insanlar güzelleşmek için Pamukkale'ye akın ederler."

OYUNLAR

Denizli yöresinde halk oyunları **"Zeybek"** ve **"Teke"** oyunları etkisi altındadır. **"Tavas Zeybeği, Bengi, Dokuzlu Zeybek, Kız Oyunu, Buldan Düz Oyunu" Seğmen Sekme, Denizli'nin Horozu"** yörenin sevilen oyunları arasında yer alır.

Keten gömlek giyme dedim giymişsin
Yenlerini oyma dedim oymuşsun
Ben gideli bal kaymağa dönmüşsün
Kaymağın üstünde bal eğlenir mi?
Çirkinin koynundacan eğlenir mi?

Öte gitme beri gel, gel beri ben adam yemem
Ellerin yerine ben yarine demem.

Şeklindeki türkü sözleri ile zeybeklerde sazlı-sözlü havalara pek çok rastlanır.

"Keten Gömlek", "Düz Oyun", "Çameli" yörenin kadın oyunlarıdır.

Acıpayam ve Tavas yörelerinin folklordaki etkinlikleri büyüktür. Tavas yöresinde, türküler konularına uygun olarak, erkekler tarafından söylenmektedir.

Tavas Zeybeği üç temel figürden oluşmaktadır. Bunlar: Zeybeğin ağır başlılığını simgeleyen sahneleri, çabuk hareketlerle döğüş, ve yardımlaşma tanımlanabilmektedir.

Tavas'ta erkek başında fes ve fesin üzerini iyice örten saçaklı, doğadaki gökkuşağı renklerinden oluşan dalıburuz bulunur. Sırta; içte hakim yakalı çizgisiz beyaz **"Zıbın"**, zıbın üzerine mavi çuhadan çapraz düğmeli ve siyah kaytan işlemeli kolsuz delme, delmenin üzerine kollu mavi çuhadan kaytan işlemeli **"Cepken"** vardır. Belde: Kasıkla göğüsün arasında içi dülgulu yastık, yastığın üzerine **"Yalkuşak"** dolanır. Şalkuşak üzerine yöre halkının tüm uğraşlarını üzerinde sembolize eden **"Kolan"** sarılmaktadır. Altta: Mavi çuhadan siyah kaytan işlemeli diz kapağından yukarıda kalan şalvar giyilmektedir. Bu şalvar kasığa "Uçkur"la bağlanmaktadır. Ayakta: Ayaktan diz kapağının altına kadar, yöresel adı **"Bodim"**olan **"Körüklü çizme"** vardır.

Acıpayam yöresinde kadın giysileri ise şöyledir:

Başta fes bulunur. Ön tarafında iki sıra halinde altın paralar dizilmiştir. Fesin üzerine çeşitli renklerden oluşan yazma dolanır. "Dolak" ise yazmanın etrafına dolanır.

Gövdede: Köynek, buldan dokumasından yapılır. Yakasızdır. Üç etek de Buldan dokumasından yapılmaktadır. Önü yakadan eteğe kadar açıktır. Yanları kalçadan topuğa kadar yırtmaçlıdır. Çalışma sırasında bele iliştirilerek iş yapıldığı zaman kolaylık sağlamaktadır. Cepken sırta giyilir. İşlemelidir. Önü açık ve kısadır Köynek yünden desenli olarak özel tezgâhlarda dokunur. Etrafı mavi boncuklarla donatılmıştır. Kuşak, Buldan dokumasıdır. İpektendir. Uçları püsküllüdür. Don, Buldan dokumasıdır. Çeşitli renk ve desende olur. Çorap, yün ve çeşitli renklerdedir.

Acıpayam erkek giysisi ise şu şekildedir:

Başta fes bulunur. Fesin üzerine poşu dolanır. Sırtta mor ve mavi kaşmirden yapılan cepken vardır. Cepkenin altında ince düz çizgili desenli örülmüş kumaşlardan yapılan gömlek giyilir. Bu gömlek yakasızdır. Bele şal ya da Trablus Kuşağı sarılır. Siyahtır. Bu şalvarın altına dize kadar çıkan yünden çeşitli renk ve desenlerde donatılmış çorap giyilir. Ayakta Arnavut veya Gaysar çarığı bulunur.

İKİ OYUN ÖYKÜSÜ

Denizli yöresinden Halil Yüreğili ve Şahin Ünal'ın derlediği öyküleri şu şekilde tanımlanmaktadır:

Cemilem: Aba köyü dağlıktır. Yörenin sosyal yaşantısını ve bu yörede seven kişilerin evlenmelerini dile getirmektedir. Cemile topal olmasına karşın, kendisini seven bir kişi tarafından güzel görülmesi konu edilir.

Abaz zeybeği: Zeybek Abaz köyünden derlenmiştir. Teke ve sipsi hareketlerine uyum sağlaması mimik ve kol hareketleri açısından zeybeklerden ayrı bir görünüm sağlar.

DUALAR

"Başucun bunar, ayakucun göl ossun."
"İşleri ıras gissin".
"Allah ucut sağlığı vessin."

BEDDUALAR

"Daleceğin patlasın".
"Domuz başı bulasın."
"Allah kem damarlarını gırsın."

ATASÖZLERİ

"Herkesin kazanı kapalı kaynar, içindeki et mi dert mi bilinmez."
"Her çamdan hem damadirek, hem ahıra kürek olur."
"Her şey yakışığı, tarhana aşı, kaşığıyla."
"Ağız yemeyince yüz utanmaz."

Anadolu'nun tüm yörelerinde olduğu gibi kadınla ilgili sözler Denizli yöresinde de dikkati çeker. Kadını; evinin sahibi, zeki ve görünmez bir güç olarak tanımlayan atasözleri ilginçtir:

"Yuvayı dişi kuş yapar."
"Kadın vardır çörden çöpten aş eder, kadın vardır pişmiş aşı taş eder."
"Kan kısmı şeytandır, göldüğünden belli olmaz."
"Erkeği er eden de kadındır, eriden de karıdır."

BİR MANİ

Hey gül dibi gül dibi
Gül dibi kazılmış gibi
İnce bele şal kuşak
Haktan yazılmış gibi.

Al giydim alsın diye
Mor giydim sarsın diye
Çeşme başına gittim
Nişanlım görsün diye

Ay aydınlık varamam
Dile destan olamam
Ay buluta girince
Başlasalar duramam
Altın tabak olaydım
Yar önüne konaydım
Yarim saat takınmış
Kordonu ben olayım

BİLMECELER

İncecik fidan dünyülün yudan... (İğne)

Altı tak tak, üsdü tak tak içinde bi dilber oynar.... (Dil)

Uzundur çatlaktır başı, beyaz çarşaf üsdünü dökülü gözünün yaşı, sürüp sürgüleyişi bitirir işi ..... (Divit).

EVLENME

Denizli yöresinde düğünle ilgili çeşitli eğlenceler vardır. "Güreş", "At yarışları", "Meydan ateşi", "Kına geceleri" başlıbaşına geleneksel bir eğlence görünümü içindedirler.

Düğün sahibinin ekonomik gücüne göre ortaya koyulan armağanı yağlı güreş tutan pehlivanlar almaya çalışır. Mertlik, cesaret ve bir güç gösterisi şeklinde geçen yarışmalar taraftarlara büyük bir heyecan verir.

Düğünlerde taraflar, bir başka zevki "At yarışları"nda bulur. Çeşitli yarışların yanısıra geleneksel oyunlarımızın en eskisi olan "Cirit" değnek oyunu oynanır.

Gelin alma gününden bir gün önce oğlan evi veya köy meydanında yapılan geceye "Maşıla-Meşale-Meydan ateşi" denilir. Meydanlarda odunlar yakılır. Gençler oyuna kalkarlar. Çalgıcılara para verilir. Buna "Para basma" denilmektedir. Ateşin ve oyunların görünümü içinde eğlence sürüp gider. Köy meydanlarında yapılan bu eğlenceyi hiç kimse kaçırmak istemez. Komikler tarafından oynanan orta oyunları, şimdilerde lüks lambaları yakılarak oynanmaktadır.

KINA GECESİ

Erkekler meydan ateşi eğlencesi yaparken, kadınlar kız evinde bir başka eğlence yaparlar. Buna kına gecesi denilir. Kına gecesi bir bakıma gençlere, anne ve kızkardeşler tarafından, kız beğenilen bir yer olarakta ilginçtir. Bunu kız evi tarafıda bildikleri için daima tedbirli olurlar. Kına gecesine katılan kadınlar çeşitli eğlence ve oyunlarla gelini eğlendirmeye çalışır. Denizli yöresinin komşu illerinde de görüldüğü gibi gelini ağlatmak bir gelenek halini almıştır. Bazı değişiklerle gelin ağlatılmaktadır. Bu usule "Gelin öğmesi" veya "Ağlatma" denilmektedir.

Altın tas içinde gelinim kınan ezerler,
Gümüş tarak ile gelinim zülfün çözerler
Ak gerdana da gelinim inci dizerler
Ağlama gelinim sızlama gelinim
ben yine gelirim.
Şeyittim çıktım hanaya
Yem verdim kara danaya
Git gelinim sağlık ile
Sil gözünü yağlık ile.

Şeklindeki sözlerle herkes ağlar. Erkek evinden gönderilen kına geline yakılır. Gelin kınasının mutluluk getireceği düşüncesi ile konuklar da ellerine kına yakarlar. Kına yakanlar yanlarına gelini de alarak topluca köy çeşmesine ellerini yıkamaya giderler.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 415 metre kabul edilen Denizli rutubetli bir bölgedir. Bu nedenle yaz aylarının sıcağı bunaltıcıdır. Kışlarsa serin fakat dondurucu değildir. Temmuz ve Ağustos aylarında 40 derece civarında sıcaklık görülür .Bahar ayları çok yağmurlu yaz kuraktır. Yılın 160-170 günü tamamen açık geçer. Yağışlı gün sayısı 50-60'dan fazla değildir. Diğer günler parçalı bulutludur.

dadaş
Çelik Eşya Sanayii
ATİLLA ALPAY
ve ORTAKLARI

— Büro, Ev Mobilya
— Otel, Kahvehane, Lokanta
— Gazino, Sinema Mobilyaları
— Çelik Raf ve Hazır Mutfak imalatı

Mağaza: Enverpaşa Cad. Mazı Geçidi No: 5 Tel: 15375
Fabrika: Gümüşçay Köyü
Büro Tel: 13992

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ege bölgesi ile Orta Anadolu'yu birbirine bağlayan verimli topraklara ve Pamukkale gibi turistik, ayrıca tarihî zenginlik ve tabiat güzelliklerine sahip bir ilimizdir.
Dokumacılık sanayii, sebzecilik ve hayvancılık halkın başlıca uğraşım alanıdır.

Türk Ticaret Bankası 1956 yılından beri : 26 yıldır Denizlilere banka hizmetlerini en iyi şekilde sunmaktadır.

Denizli il merkezi şubeleri
Denizli, Kaleiçi
Denizli il şubeleri
Acıpayam, Bekilli, Buldan, Çal, Çivril, Tavas

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sponsor

Tarihî Kervansaray kalıntıları...

DENİZLİ'nin tarihi Hititler dönemine kadar uzanır. Milattan önce 1100 yıllarında Dor, Aka ve Frigliler, Hititler'i ortadan kaldırınca, kente Lidyalılar hakim oldu.

Hititler, Frigler ve Lidyalılar zamanında önemli bir uygarlık merkezi olan kent, bir süre de Romalıların egemenliği altına kaldı. Milattan Önce 261 — 200 yılları arasında Selökid'lerin elinei geçti. Bu yıllarda Antik Çağ'ın önemli merkezleri kuruldu. Bunlar arasında en önemlilerdi Selökid Kralı II. Antiokos'un eşi Laodikeia için kurulan ve aynı adı taşıyan kent, diğeri ise Bergama Kralı II. Evmenes için kurulan Hierapolis'tir.

Bergama Kralı Attalos, Selökid'leri yenilgiye uğratınca bu bölgenin de sahibi oldu. Fakat daha sonra Bergamalılar ile Rodoslular arasındaki savaşlar sonucu Rodosluların eline geçti. Daha sonraki dönemlerde çeşitli savaşlar ile birçok kez el değiştiren kent sırasıyla Suriye, Bizans, Türk devletlerinin egemenliği altında kaldı. II. Haçlı Seferleri sırasında önemi artan Denizli 1207 yılında Selçuklular'ın yönetimine girdi. Bir dönem de Türkmenler tarafından idare edilen kent,. 1391 yılında Osmanlı devleti sınırları içinde kaldı.

1883 yılına kadar Aydın'a bağlı bir ilçe durumunda olan Denizli, 1883'de sancak, 1910 yılında ise mutasarrıflık oldu Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ise, il haline dönüştürüldü.

DENİZLİ	3322 - 1248
Çivril	339
Tavas	217 - 240

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Geleneksel halk eğlenceleri: «Deve ve horoz döğüşü»

Denizli'de en yaygın halk eğlenceleri horoz döğüşü ile deve güreşleridir. Denizli'nin uzun ötüşleri ile ünlü horozları aynı zamanda kavgacılığı ile de tanınır. Döğüştürülecek horozlar döğüş tarihinden çok önce özel beslenmeye alınırlar. İlde pek çok kişi merakla izlenen bu döğüşler için özel horoz besler. Yalnızca Denizli'de değil,tüm Ege bölgesinde oldukça yaygın olan deve güreşleri de horoz döğüşü kadar ilgi çeker.

EĞİTİM

Okur-yazar oranı yüzde 64.3 olan Denizli, illerin eğitim alanındaki sıralamasında 16'ncıdır.

Son yıllarda yapılan araştırmalara göre ilköğretimde öğretmen başına 28 öğrenci düşmektedir. İlköğretimde toplam 547 okulda 80 bin 562 öğrenci okumakta, 2 bin 897 öğretmen ise görev yapmaktadır.

Ortaöğretimde hizmet veren 88 okulda ise toplam 15 bin 953 öğrenci okumakta ve 562 öğretmen görev yapmaktadır.

Denizli ilinde toplam16 lise ve 23 orta dereceli mesleki ve teknik okul var. Liselerde 6 bin 704 öğrenci mesleki ve teknik öğretimde ise 8 bin 683 öğrenci öğrenim görüyor. Liselerdeki öğretmen sayısı 516, mesleki ve teknik öğretimdeki öğretmen sayısı ise 459.

Denizli Lisesi...

RÖPORTAJ

A. NURİ ERİKOĞLU

Denizli'nin yetiştirdiği ünlü iş adamı A. Nuri Erikoğlu, Ege bölgesinin en büyük sanayi şehri olmaya aday olan Denizli ilinin en müteşebbis ve hareketli şirketlerinin başında tüm varlığını ve enerjisini harcayan bir kişi olarak karşımıza çıkmış bulunmaktadır. 12 Eylül'den sonra Türkiye'nin geleceği ve istihdamının artırılması gayesiyle A. Nuri Erikoğlu'nu çok büyük yatırımların yoğun çalışması içinde bulduk.

Uzun müddetten beri Denizli Sanayi Odası Meclis Başkanlığı görevinde olan Erikoğlu, yaşamında atılımlarını ve yatırımlarını yapabildiğinin son noktasına kadar çalışma içerisinde olmanın gerçek bir ibadet olacağını söyledi. Hâlen Ergur Holding'de toplanmış bulunan şirketleri olan Erikoğlu, **"Ergur Holding'in İktisat Bankası ile olan ilişkilerinin devam ettiğini, bu bankanın merkezini İstanbul'a aldıklarını ve Türkiye genelinde 16 şube ile Türk ekonomisine ihtisas bankası hüviyetinde hizmet ettiklerini** de" söyledi.

Sağlık Hizmetleri

Denizli sağlık hizmetleri yönünden Türkiye genelinin üzerinde olan bir ilimiz. Türkiye ortalamasında yatak başına 451 kişi düşerken, bu rakam Denizli'de 693'ü buluyor. 150'ye yakın uzman ve pratisyen hekimi bulunan Denizli'nin 400 yataklı bir devlet hastanesi, 120 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi, 200 yataklı askerî hastanesi ile bir özel hastanesi var. İlçeleri içinde sağlık yönünden en gelişmiş olanı Buldan. Buldan'ın 100 yataklı bir Göğüs Hastalıkları Hastanesi var. Diğer ilçelerinde ise sağlık merkezleri var.

Yurt içinde ve dışında aşağıdaki çeşitleriyle hizmetinizde.

DENİTEKS

BİLUMUM EL HAVLUSU, BANYO HAVLUSU
BORNOZ ÇEŞİTLERİ
ÇİZGİLİ VE DÜZ RENKLİ ÇARŞAF VE TAKIMLARI
EMPİRME — NEVRESİM TAKIMLARI
DÜZ RENKLİ NAKIŞLI NEVRESİM TAKIMLARI
EMPİRME VE NAKIŞLI BEBE NEVRESİM TAKIMLARI, YAZLIK PİKE VE YATAK ÖRTÜSÜ ÇEŞİTLERİ.
PAMUKLU POLYESTER MASA ÖRTÜSÜ VE TAKIMLARI,
CEVİZLİK MUTFAK TAKIMI EMPİRME VE ÇİZGİLİ KURULAMA BEZLERİ.

DENİZLİ tekstil sanayii ve ticaret a.ş.

Hastane Caddesi 493 Sokak No. 6/A - DENİZLİ TELEFONLAR: Santral: 13881 - 14243 Md. : 16814 Tic. : 16733

Sanayileşen Denizli'de ekonominin temelini dokumacılık oluşturur

ÖZELLİKLE 70'li yıllarda büyük bir atılım yaparak sanayileşen Denizli'de bugün kalemden TV'ye, civatadan motora kadar her türlü sanayi ürünü üretilebilmektedir. Asıl adını dokuma ile Türkiye'ye duyuran Denizli, tarihte, bakırcılık ve de bağcılık ile adını duyurmuştur. Dövme bakır işlerinin bir sanayi haline geldiği Denizli'de, geçmiş yıllarda ve yüzyıllarda dericilik (debbağlık) da önemli bir yer tutmuş ve Denizli ticaretinin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Daha sonraları Babadağ ve Buldan'da dokumacılık gelişmiş, bu iş kolu giderek her evde bir tezgâh kurularak çevredeki diğer yerleşim birimleri ve Denizli merkezine atlayarak giden gelişmiştir. Bugün yetkililer Uşak'a bağlı Karahallı kazasıyla birlikte, (ki, bu kazanın dokumacılığı her türlü alım satım ve ilişkiler nedeniyle tamamen Denizli'ye bağlı bulunmaktadır) 12 bin motorlu tezgâh bulunmaktadır. Eğer, bir Aydın tekstil fabrikasının 3-4 kadar tezgâhının bulunduğu ve bunların da bir kısmının çalıştırıldığı düşünülürse, Denizli ve ilçelerindeki 12 bin tezgâhın büyüklüğü ortaya çıkmaktadır. Nitekim, bu tezgâhlarda yılda yaklaşık olarak 240 milyon metrekare dokuma üretilmektedir ki, bu rakam Türkiye tüketiminin yarısına ulaşmaktadır.

Bütün bunlar 1970'den sonra, Denizli'de ticaret merkezi olma nedeniyle sermaye birikiminin de olmasından hızla sanayileşmeye akmış ve o yılların parası ile 10 milyarlık bir yatırım gerçekleştirilmiştir. Bu arada, yurt dışında çalışan 2500'den fazla Denizlili işçinin kurduğu ve katıldığı halka açık şirketler de önemli bir yer tutmaktadır.

Halen Denizli'de kurulu pekçok büyük sanayi kuruluşu tüm Türkiye'ye mal satmakta ve bu arada geniş çapta ihracat da yapılmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Denizli'de kurulu Abalıoğlu Yem Fabrikası tamamen otomatik ve saatte ürettiği 80 ton yemi elektronik bir sistemle yükleyebilmektedir. Ortadoğu ve Balkanlar'ın değil, Avrupa'nın en büyük yem fabrikasıdır.

Ergür Kablo ve Emaye Tel Sanayi, bu konuda Türkiye'nin entegre en büyük kapasiteli kuruluşudur. Bunun yanı sıra, çeşitli ebatlarda kablo üreten 8 kadar kablo atölyesi mevcuttur. Bunların bir kısmı fabrikasyona dönüşmektedir.

1971 yılında kurulan Emsan emaye mutfak gereçleri fabrikası, halen Türkiye'nin en büyük kapasiteli ve entegre bir emaye fabrikası haline gelmiştir. Bütün yurda ürünleri pazarlanmaktadır.

Posteş, Pişkinler filtre fabrikası Türkiye'nin en büyük filtre fabrikasıdır ve ürettiği malların yüzde 50'si başta Suudi Arabistan olduğu halde Arap ülkelerine pazarlanmaktadır.

Adel'den sonra Türkiye'nin en büyük kurşun kalem fabrikası Emtaş Denizli'de kuruludur.

TARİŞ'in Çiğli İplik Fabrikası'ndan sonra Türkiye'nin en büyük iplik fabrikası olan Güveçlik İplik Fabrikası Denizli'de kuruludur.

Türkiye'nin tek oto ampul fabrikası OFAS Denizli'de kurulmuştur.

Denizli 31 haddehanesi ve DEPAŞ boru fabrikası ile demir üretiminde Türkiye'de Karabük, İstanbul ve İskenderun'dan sonra dördüncü sırayı almaktadır.

Türkiye'nin telgraf direklerinin de üretildiği en büyük entegre orman ürünleri sanayi i OREM Denizli'de kuruludur.

Bir halk şirketi olan ve 10 bin ortağı bulunan BİR EMEK televizyon ve telsiz fabrikası, halen üretimini sürdürmektedir. Yine çok ortaklı, halk ve işçi şirketlerinden Azim Civata AS-TAŞ, Türkiye'nin üçüncü büyük kapasiteli vasıflı çelikten civata üreten fabrikasıdır.

Tekstil sanayi ise özellikle son yıllarda çok büyük aşamalar göstermiş bulunmaktadır. Bu arada yine Türkiye'nin en büyük branda fabrikası, (ki, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ihtiyacını karşılamaktadır) Buldan'da kuruludur. Denizli Boya Apre ve Basma Fabrikası ise kendi alanında Türkiye'nin en büyük kuruluşu olduğu bu işletmenin genel müdürü Esat Sivri tarafından ifade edilmiştir.

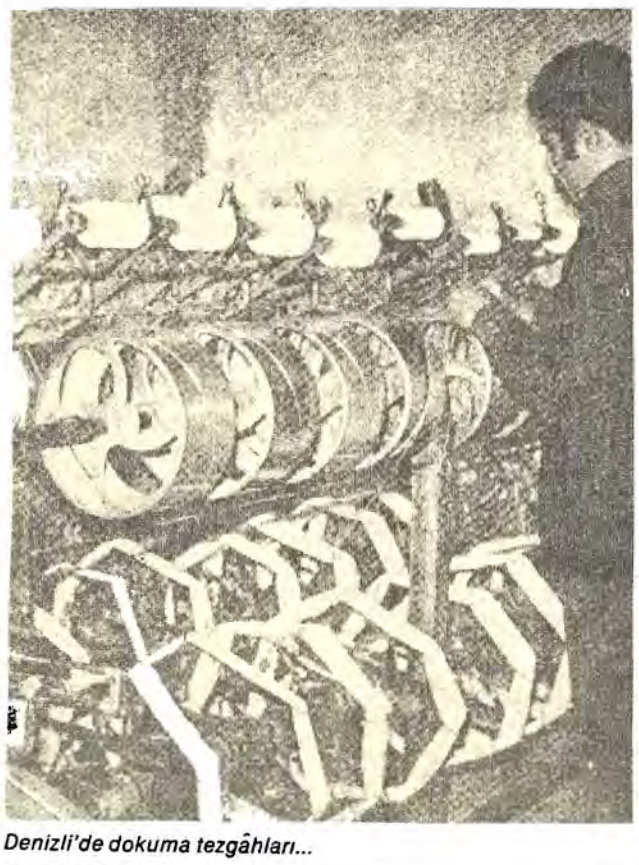

Denizli'de dokuma tezgâhları...

Denizli'nin tarımında pamuğun önemli yeri vardır. Fotoğrafta, pamuk tarlasında öğle yemeği yiyen işçi kızlar görülüyor...

Denizli merkez ve Tavas ilçesinde 2 bin leblebi tezgâhında Türkiye leblebi üretiminin yüzde 60'ı sağlanmakta, bu arada leblebisi ile meşhur olan Çorum'a dahi leblebiler buradan giderek, Çorum'da pazarlanmaktadır. Son yıllarda da bu leblebilerin büyük bir bölümü ihraç edilmeye başlamıştır.

Bunların yanı sıra, makine üreten, tekstil fabrikalarının dokuma tezgâhlarını üreten bir çok fabrikanın bulunduğu Denizli'de, yine çok şirketli işçi kuruluşlarından Uygar Motor, motor gövdesi dahil pek çok parçayı üretmektedir.

Acıpayam'da kurulu ve katbon simetri selüloz, CMC üreten Acıselsan Türkiyenin en büyük üretim kapasiteli CMC fabrikasıdır ve işçi kuruluşudur. Kooperatifleşme yoluyla kurulan YEDESAN Deri Fabrikası ve AKKENT Meyva Suları Fabrikası üretimini sürdürmektedir. AKKENT Meyva Suları Fabrikası Almanya'ya meyve suyu konsantresi ihraç etmektedir.

Türk mallarının ihracatında önemli bir yeri bulunan ambalaj sorununun çözümlenmesi için DENTAŞ Oluklu Mukavva Sanayii kurulmuş ve yıllardan beri Türk ihraç mallarının ihracatında kullanılmaktadır. Bu arada, DEPSTAŞ, Plastik Fabrikası, plastik sorunlarını çözümlemektedir.

Devlet yatırımı olarak Sümerbank İplik Fabrikası'ndan başka bir yatırım ve kuruluşun olmadığı Denizli'de, dışarıya gereksinmesi olmayacak kadar her türlü sanayi ürünü üretilebilmektedir.

Aslında Denizli yeterince tanınmadığı için buradaki sanayi kapasitesi de yeterince bilinmemektedir. Oysa, TEK yetkililerinin ifade ettiklerine göre, Batı Anadolu'da Bursa dahil, İzmir'den sonra en fazla sanayi cereyanı tüketen il denizli ilidir.

Un fabrikasının günlük üretim kapasitesi 350 tondur.

Denizli'deki bütün bu sanayi kuruluşlarında 25.000 civarında işçi çalıştırılmakta olduğu, Denizli Sanayi Odası Başkanı Feridun Alpat tarafından ifade edilmiştir.

El sanatlarının fazlaca gelişmiş olduğu Denizli'nin Acıpayam ilçesine bağlı Yatağan kasabasında Bursa'dan sonra en fazla bıçak testere, makas ve tarak üretilmektedir. Bu arada, Kızılhisar kasabasında da demir lifinden urgan üretilmekte ve bütün Türkiye'ye pazarlanmaktadır.

Tam otomatik paketleme makinalarının da üretildiği Denizli'de. yöre gereksinmesini karşılayan iki deterjan fabrikası bulunmaktadır. Ürettiği malların çoğunu ihraç eden Şirintaş ise yine bir halk ve işçi şirketi kuruluşudur ve her türlü cam eşya üretmektedir. Mobilya sanayiinin de geliştiği Denizli'de iki fabrika mobilya üretimi yapmaktadır.

Sanayi Odası Başkanı
FERİDUN ALPAR

"Denizli, Güneybatı Anadolu'da kendi imkânlarıyla sanayileşmeye çalışan bir ilimizdir. Halkının çalışkanlığı ve teşebbüs gücü sayesinde sanayileşme çabaları sürmektedir. Özellikle tekstil konusunda Türkiye'nin önemli merkezlerinden birisi haline gelmiştir. İnşaat malzemeleri ve gıda sanayiinde de önemli sayılacak tesisler kurulmuştur. Sanayi Odamız'a bağlı 500'e yakın üye ve bölgede 50'ye yakın büyük tesis bulunmaktadır.

1950 yılından sonra küçük sanatlarda gelişme hızlanmış, 1960 yılından sonra ise şirketleşme ve kooperatifleşme hareketleri hız kazanmıştır. Bütün bu gayretlerin neticesinde ilimiz tekstil konusunda özellikle pamuklu sanayiinde üretim yapan ve mamüllerini yurdun her tarafına satan, ayrıca çok sayıda ülkeye ihracat yapan bir merkez haline gelmiştir. Ayrıca, demir haddeciliği konusunda 30'a yakın tesisi ile demir piyasasındaki ilk dört merkezden birisi olmuştur. Bunların dışında Türkiye'de sayılı bir tesis olan ambalaj sanayiine sahiptir. Ayrıca, elektrik iletkenleri konusunda, televizyon yapımı, kalem, oto farı, mobilya, meyve suyu, kimyevi madde üretimi, her türlü gıda maddeleri üretimi, ağaç sanayii, toprak sanayii, madeni eşya sanayii konularında muhtelif tesislere sahiptir.

Bütün bu üretimde 150 civarında mühendis ve 25.000 civarında işçi çalışmaktadır.

Bütün ülkemizde olduğu gibi Denizli sanayii de son birkaç yılın ekonomik hadiseleri dolayısiyle bir duraklama bir toparlanma devresi geçirmektedir. Sıkıntıda olan bazı tesislerimiz vardır. Ancak, bu dönemin de sür'atle geçileceğine ve önümüzdeki yıllarda oluşacağına inandığımız ekonomik ortam içerisinde yeni yatırımların başlayacağına inanıyorum. Bu günlere hazırlık olmak üzere kurmaya çalıştığımız ve içersinde 139 fabrikanın yer alacağı Organize Sanayi Bölgemiz, sanayicilerimiz tarafından büyük bir ilgi ile karşılanmaktadır.

Daha şimdiden çok sayıda sanayicimiz yeni tesis kurmak için arsa tahsisi talep etmiş bulunmaktadırlar.

Ticaret Odası Başkanı
ZİYA TIKIROĞLU

Denizli'n ticarî durumu ve önemi hakkında bilgi veren Denizli Ticaret Odası Başkanı Ziya Tıkıroğlu, "Ticarî ve sanayi kapasitesi ölçülürse devlet yatırımı en az, fakat potansiyeli benzer illere göre Denizli en yüksek yerde bulunmaktadır" dedi.

Denizli Ticaret Odası Başkanı Ziya Tıkıroğlu, Denizli'nin yılda dört mevsim yaşayan bir kent olduğunu, bu nedenle yetiştirdiği ürünlerle kendi kendini besleyip, fazlasını iç ve dış pazarda tüketen ender illerden birisi olduğunu belirterek şöyle konuştu:

"Denizli, genelde gerek ticareti, gerek yatırımcılığı ve girişimciliği açısından Ege bölgesinde İzmir hariç başta gelen örnek bir ilimizdir.

Ticarî ve sanayi kapasitesi ölçülürse devlet yatırımı en az, fakat potansiyeli benzer illere göre en yüksek il olduğu tartışılmaz. Interlantı yönünden, karayollarının çevre ile bağlantıları göz önünde tutulursa Denizli, bir bakıma da girişimciliğinin yanında şanslı kabul edilebilir. Son yıllara kadar çok süratli bir gelişme kaydeden Denizli, ticareti ve sanayisi son yıllarda Türkiye genelindeki zorluklar paralelinde bazı sıkıntılar çekmektedir.

Denizli'nin ticarî hayatında en büyük potansiyeli Denizli ve çevresinde yoğunlaşan 10 binin üzerindeki tezgâhta dokunan tekstil ürünleri teşkil etmektedir ki, bunlar daha çok ev ekonomisi şeklinde gelişmiş ve tamamı motorize küçük sanat şeklinde oluşmaktadır. Yine bunların yanı sıra, Denizli ve ilçelerinde nohut, leblebi ve diğer kuruyemiş üretiminde kullanılan 2 bini aşkın tezgâh bulunmaktadır. Bunlar da ev ekonomisi şeklindedir ve Türkiye'nin bütün illerine gönderildiği gibi, bu ürünler ihracatta da önemli bir yer tutmaktadır.

Denizli'de kökü oldukça eskilere dayanan şekercilik de önemli bir ticaret sektörüdür. O kadar ki, büyük illerimizin bu daldaki ticarî ürünlerinin çoğunun Denizli'de üretildiği bir gerçektir.

SÖZKESEN

10MM DEMİR LAMA

Genel Dağıtım:
Sözkesen Pazarlama
ve Tic. A.Ş.

Sanayi Sitesi 160 Sok. No. 52

Tel: (621) 11464 - 12330 - 14024
Telex: 59517 Füze TR
Telex: 59545 SPTİ

DENİZLİ

Birçok ünlü güreşçi Denizli'de yetişmiştir...

DENİZLİ'de sporun 65 yıllık bir tarihi olmakla birlikte, organize bir şekilde gelişmesi, Cumhuriyet'le başlar... İdmanyurdu ile başlayan Denizli futbol tarihinde Yeşilspor, Sarayköy Gençlik ve Çivril Yeşilova ile Merkez Gençlik'in önemli yeri vardır. Cumhuriyet öncesinde başlayan bireysel düzeydeki spor çalışmaları, 1922'de kurumlaşmaya yönelmiştir. İldeki ilk kulüp 1922'de etkinliklere başlayan İdmanyurdu'dur. Bunu, Askerî Güç adlı ordu takımı izlemiştir.

Yeşilspor, 1958'de Çelikspor'la birleşerek Yeşil-Çelikspor adını almış, 1966 yılında ise Yeşil-Çelik, Pamukkalespor ve Denizlispor Amatör takımlarının birleşmesi ile **DENİZLİSPOR** doğdu. Kulübün ilk başkanı Dr. Samim Gök'tür. Kurucuları ise: Samim Gök, Atila Sayıner, Yakup Ünel, Birol Önder, Mete Uçan, Fuat Özgen, Halil Havutçu'dur.

M.Ali Öztürk, Akdeniz Oyunları'nda şampiyon oldu...

Yeşil-Siyah renkli ve ambleıni Denizli horozu olan Denizlispor, kurulduğu günden bu yana Türkiye İkinci Ligi'nde mücadele vermektedir. Grubunda iki kez ikinci, bir kez de üçüncü oldu. İlk antrenörü Altan Santepe'dir. Denizlispor'u çalıştıran antrenörler arasında sırasıyla Kadri Aytaç, İsmail Kurt, Seracettin Kırklar, Doğan Emültay, Melih Garipler, Mustafa Özkula ve Halil Güngördü vardır.

Denizlispor, futbol dışında, voleybol, masatenisi basketbol, atletizm, güreş dallarında da faaliyet göstermektedir. Yıldız voleybol takımı 1980 yılında Türkiye şampiyonu olmuştu. Bünyesinden Bahtiyar, Kadir gibi millî futbolcular, Nurettin, Mustafa, Yusuf gibi genç ve millî voleybolcular çıktı...

BÖLGEDEN YETİŞMİŞ ÜNLÜ SPORCULARI

GÜREŞ:

Bayram Şit: 1952 Helsinki Olimpiyatları 62 kilo güreş şampiyonu...

Hasan Güngör: 1960 Roma Olimpiyatları şampiyonu.

Mehmet Güçlü: Millî güreşçi, Kırkpınar başpehlivanı (Muğla doğumlu olmakla birlikte 13 yaşında Denizli'ye gelmiş ve spora Denizli'de başlamıştır...)

Ramazan Güngör: 1956 Melbourn Olimpiyatları üçüncüsü... (~~Trefik~~ kazasında öldü.)

Adil Güngör: Grekoromen millî.

Hüseyin Çokal: 1982 Kırkpınar Başpehlivanı...

Hasan Şahin: Kırkpınar başpehlivanlarından...

Bayram Uysal ve Hilmi Gezici: Millî güreşçilerimiz.

BOKS:

Mehmet Ali Öztürk: 1975 RCD, 1977 Balkan ve 1979 Akdeniz Oyunları ağır sıklet şampiyonu...

Tahsin Arat: 1975 RCD şampiyonu...

yakın dönemde Mehmet Güçlü gibi isimler, Denizli bölgesinin yetiştirdiği sporcular arasındadır.

Denizli'ye uzun yıllar hizmet veren Denizli Bölge Müdürü Yakup Ünel.

FUTBOL: İldeki spor kulüplerinin 5'i dışında tümü futbol takımıdır... Mahallî futbol ligi büyük ilgi görmektedir. Bu ligde Karagücü, Sümerspor, Sarayköy ve kuruluşundan profesyonel lige girinceye değin de Denizlispor, birçok kez şampiyonluklar kazanmıştır.

ATLETİZM: Bu dalda il takımı çeşitli kategorilerde Türkiye çapındaki yarışlara katılmaktadır.

BİSİKLET: Öteden beri ilgi gören spor dalları arasındadır. Ali Rıza Akan, Halit Lengerli, Hacı Ali Ören, Hüseyin Gereli, Şendoğan Yörük, Necdet Yıldırım, Denizli bölgesinden Bisiklet Millî Takımı'na girme başarısını göstermişlerdir.

BASKETBOL: Son yıllarda yaygınlaşan spor dallarındandır.

VOLEYBOL: Denizli'de futboldan sonra en yaygın spor voleyboldur.

MASA TENİSİ: Denizli'de okul sporu niteliğinde olmasına karşın gençlerin ilgi gösterdiği spor dallarındandır.

BİSİKLET:

Ali Rıza Akan, Halit Lengerli, Hacı Ali Ören, Hüseyin Gereli, Şendoğan Yörük ve Necdet Yıldırım/ Millî Takım'da yer aldılar.

HALTER:

Osman Bilgin: Türkiye şampiyonu, millî halterci...

MASA TENİSİ: Metin Demiröz ve Gökhan Vardar-Millî masa tenisçilerimiz.

ATLETİZM: Hamza Canavar (millî maratoncu), **Mehmet Göran, Ali İhsan Çizmeci, Mehmet İbanoğlu** ve **Nevzat Yıldırım** (Genç Millî Takım atletleri.)

1980 yılında Türkiye şampiyonu olan Denizlispor yıldız voleybol takımı.

Denizli'de spora yıllarca hizmet verenlerden bir grup. Fotoğrafta bulunan Altan Şantepe, Rafet Tavaslıoğlu, Alaattin Lena bugün hayatta yoklar.

VOLEYBOL: Serdar (Eczacıbaşı- S. Karadenizsporımillî), **Yusuf Koç** ve **Mustafa Erkalaycı** (Petrolofis-millî), **Nurettin** (Sakarya Karadenizspor- millî)...

FUTBOL: Fenerbahçeli **Bahtiyar**, Beşiktaşlı **Kadir Akbulut**...

SPOR DALLARI: Denizli'de en yaygın spor dalı futboldur. Voleybol, atletizm, basketbol, hentbol ve güreş de ilgi gören spor dalları arasındadır.

GÜREŞ: En eski ve yaygın spor dalları arasındadır.

Dünya ve olimpiyat şampiyonlukları kazanan Bayram Şit, Hasan Güngör, Adil Güngör, Bayram Uysal, Hilmi Gezici, Ramazan Uysal,

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nü tanıyalım...

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Yakup Ünal.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Denizli.
Telefon numarası: 12552
Memur sayısı: 44
İşçi sayısı: 5

Lisanslı sporcu sayısı: Avcılık-Atıcılık: 3, Voleybol: 316, Hentbol: 110, Atletizm: 146, Boks: 40, Judo: 46, Basketbol: 267, Futbol: 2360, Karate: 110, Bisiklet: 12, Güreş: 50, Masa tenisi: 59. Toplam 3515 sporcunun 3435'i erkek, 80'i bayan.

Okullarda spor faaliyeti: 17 ilkokul, 9 ortaokul, 17 lisede spor etkinlik gösteriyor.

Tesisleri: Denizli Şehir Stadı 7000 kişilik, Denizli Spor Salonu 1500 kişilik, Sarayköy Stadı 1000 kişilik, Güney Stadı 600 kişilik tribün, Sarayköy Açık Voleybol, Basketbol, Hentbol sahaları, Federasyon Futbol Sahası, Acıpayam Güreş Salonu, Buldan Futbol Sahası, Çivril Futbol Sahası, Çal Futbol Sahası, Tavas Futbol Sahası, Denizli Kapalı Yüzme Havuzu inşaa halinde, toprak düzeyli ek futbol sahası, inşa halinde, misafirhane ve çalışma salonu inşa halinde, Acıpayam, Babadağ, Honaz kasabaları futbol sahaları inşa halinde. Çal ilçesi güreş salonu inşa halinde.

İl merkezinde yapılan spor dalları: avcılık ve atıcılık, Atletizm, Basketbol, Bisiklet, Boks, Futbol, Güneş, Halter, Judo ve Karate, masatenisi.., Voleybol; (Cimnastik için özel çalışma salonu yapılmış, çalıştırıcı temin edilmiştir. Bu nedenle yakında bu spor dalında da çalışmalara başlanacaktır), hentbol...

İlçelerde yapılan spor dalları:

Acıpayam: Futbol, güreş, atletizm, masatenisi...

Tavas: Futbol, güreş, atletizm, voleybol, masa tenisi...

Çivril: Futbol, güreş, voleybol, atletizm, basketbol, judo...

Sarayköy: Futbol, voleybol, basketbol, atletizm, masa tenisi...

Buldan: Futbol...

Çardak: Futbol, atletizm...

Çameli, Güney ve Kale ilçelerinde hiçbir sportif faaliyet yoktur...

Denizli bölgesi spor kulüpleri

Denizlispor: 1966, Yeşil-Siyah
Akhanspor: 1980, Sarı-Yeşil
Babaağ Gençlerbirliği: 1978, Mavi-Beyaz
Başkarcı İdmanyurdu: 1977, Siyah-Mavi
Bayındırlıkspor: 1980, Sarı-Siyah
Bekirli Gençlik: 1983, Yeşil-Kırmızı
Belediye Gençlik: 1980, Sarı-Mavi
Beylerbeyi Gençlik: 1980, Lâcivert-Beyaz
Bozkurt Gençlik: 1977, Sarı-Kırmızı
Boztepe Gençlik: 1980, Mor-Kırmızı
Buldan Gençlik: 1944, Yeşil-Siyah
Denizli İdmanyurdu: 1978, Yeşil-Beyaz
Doğanspor: 1978, Yeşil-Sarı
Emniyetspor: 1976, Gri-Kırmızı
Emirhisar Gençlik: 1975, Kırmızı-Mavi
Güneygücü: 1951, Yeşil-Beyaz
Gürpınar Gençlik: 1978, Kırmızı-Beyaz
Honaz Gençlik:1966, Siyah-Beyaz
Işıklı Gençlik: 1979, Sarı-Lâcivert
İlbadı Gençlik: 1978, Sarı-Lâcivert
Karagücü: 1955, Kırmızı-Beyaz
Karayahşiler Gençlik: 1979, Siyah-Beyaz
Karşıyaka: 1978, Yeşil-Sarı
Kartal Gençlik: 1977, Lâcivert-Beyaz
Kınıklı Gençlik: 1978, Yeşil-Kırmızı
Kızılhisar Gençlik: 1972, Kırmızı-Beyaz
Kocadere: 1980, Yeşil-Beyaz
Emek Gençlik: 1979, Kırmızı-Beyaz
Konak Gençlik: 1978, Yeşil-Beyaz
Kuşpınar: 1980, Sarı-Kırmızı

Merkez Gençlik: 1945, Kırmızı-Lâcivert
Ömerli Esnafspor: 1979, Kırmızı-Siyah
Özlemspor: 1980, Turuncu-Siyah

Sağırspor: 1980, Yeşil-Siyah
Dağlıkspor: 1968, Kırmızı-Beyaz
Sanayispor: 1976, Sarı-Yeşil
Sarayköy Gençlik: 1946, Kırmızı-Siyah
Sungurlu Barajspor: 1979, Yeşil-Beyaz
Sümerspor: 1953, Lâcivert-Beyaz
Şahinspor: 1958, Yeşil-Kırmızı
Şemikler Gençlik: 1980, Bordo-Yeşil
Şirinköy İdmanyurdu: 1977, Kırmızı-Siyah
Talas Gençlik : 1948, Sarı-Siyah
Tekke Yıldızspor: 1978, Kırmızı-Beyaz
Yatağan Gençlik: 1977, Yeşil-Kırmızı
Y.S.E. Gençlik: 1967, Sarı-Siyah
Yeşilbağlar: 1977, Mor-Sarı
Yeşilköy Gençlik: 1969, Yeşil-Beyaz

GÜNEŞ®
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için
özel üretildi
GÜNEŞ unları.
mutfaktaki hünerinize.
hüner katmak için..
Genel Dağıtım:
TEKPA
Halide Edip Adıvar Cad. No:158 Altınyol-İZMİR
(Üçyol ile Buca Köprü ayrımı Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

DİYARBAKIR

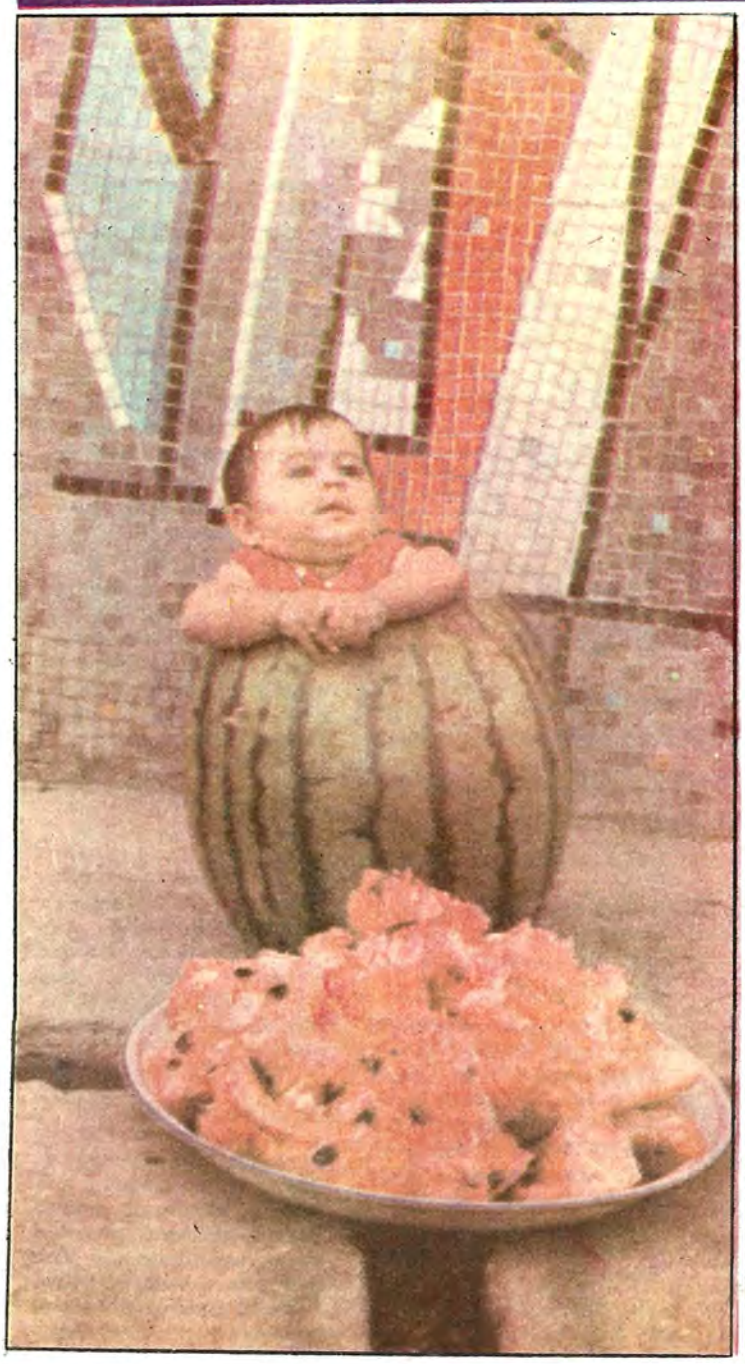

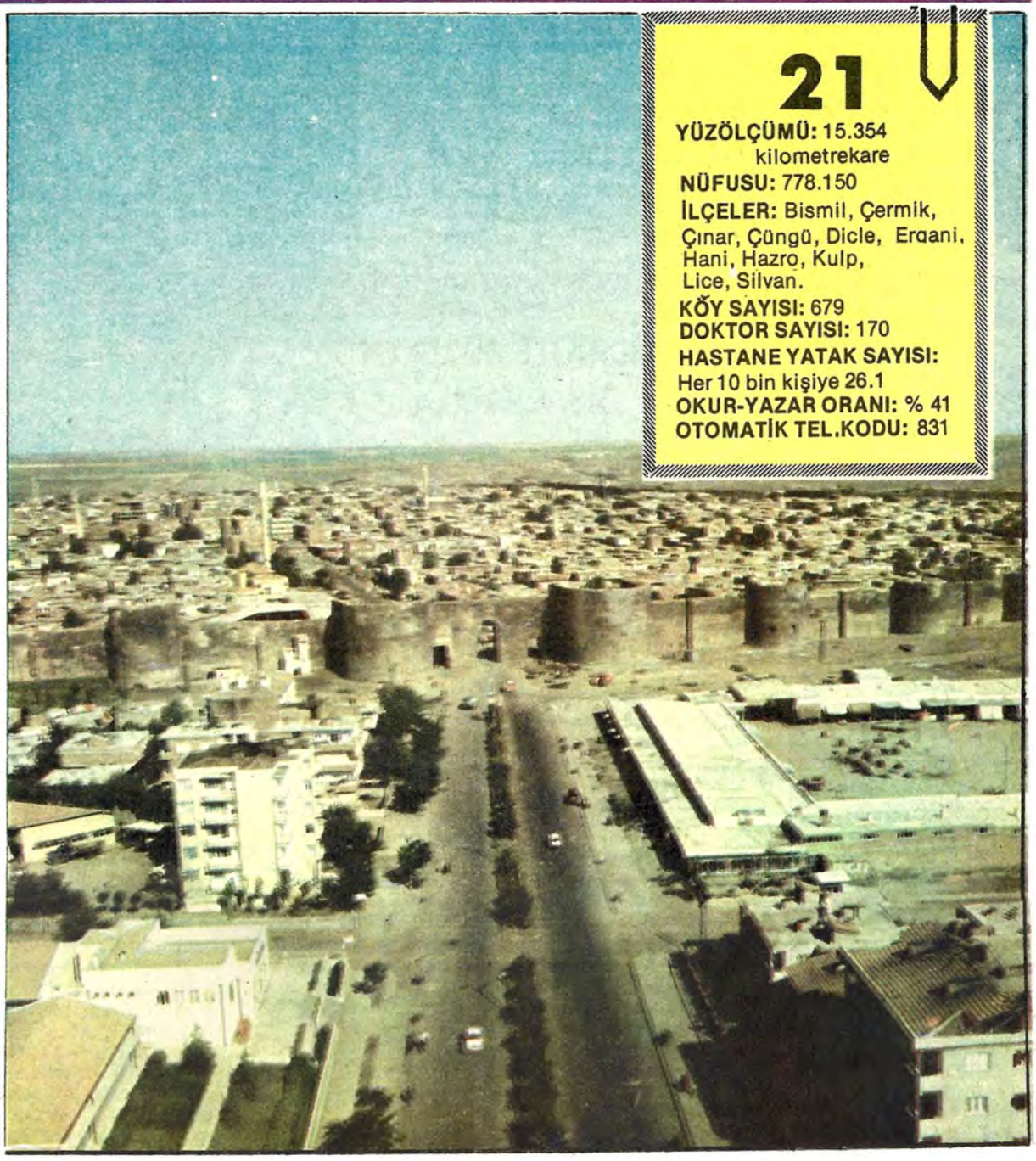

21

YÜZÖLÇÜMÜ: 15.354 kilometrekare
NÜFUSU: 778.150
İLÇELER: Bismil, Çermik, Çınar, Çüngü, Dicle, Eruani, Hani, Hazro, Kulp, Lice, Silvan.
KÖY SAYISI: 679
DOKTOR SAYISI: 170
HASTANE YATAK SAYISI: Her 10 bin kişiye 26.1
OKUR-YAZAR ORANI: % 41
OTOMATİK TEL.KODU: 831

Güneydoğu'nun incisi; Diyarbakır'a Dicle can verir

ÇİN Seddi'nden sonra dünyanın en geniş, en uzun ve en sağlam surları ile çevrilidir Diyarbakır.

Bir kalkan balığını andıran görünüşü ile kenti kuşatan bu ölümsüz eserin hemen her yanı, tarihin çeşitli dönem ve uygarlıklarını yansıtan kitabeler, oyma ve kabartma motiflerle bezenmiştir.

Diyarbakır, köyleri ile ilçe merkezleri ile bağrında bitmez, tükenmez bir kültür hazinesini saklamaktadır. Özellikle folklor konusunda yurdumuzun en zengin yörelerinden biridir.

Diyarbakır denilince, akla ilk gelen şeylerden biri de hiç kuşkusuz karpuzdur. Kentin küçük bir çocuk büyüklüğündeki karpuzları, Dicle nehri kıyısındaki kumsal arazide açılan kuyularda yetiştirilmektedir. Karpuz kuyuları, Dicle'nin sularının çekilmeye başladığı nisan, mayıs aylarında açılır. Büyük karpuz yetiştirebilmek için her kuyunun boyu iki metre genişliği ise, 60 metre olarak kazılır.

Diyarbakır'ın "Nil"i diye bilinen, kente can veren Dicle Nehri, yöre halkı tarafından kutsal sayılır ve Tanrı'ya uzanan yol olarak bilinir.

Dicle boyundaki köylerin çoğunda Boranhane adı verilen güvercinlikler vardır. Köyler, binlerce güvercinin beslendiği birer kuş cennetleridir.

Silvan ilçesi yakınlarındaki ünlü Malabadi Köprüsü, dünyadaki taş kemerli köprüler içinde kemeri en geniş olanıdır. Görkemli bir Artuklu eseri olarak yükselen köprünün iki yanında kervan ve yolcular için barınaklar bulunur.

Diyarbakır'da bulunan Şeyh Mutahhar Camii'nin minaresi benzeri olmayan bir biçimde yekpare dört sütun üzerinde inşa edilmiştir.

Adı nereden geliyor

Arabistan'dan kalkıp Dicle dolaylarına göç eden Bekr kabilesi, burada yerleştikleri topraklara "Berk'lerin diyârı" anlamına gelen "Diyar-ı Bekr" adını vermişlerdi. Bu çevre yakın bir zamana kadar bu adla, fakat ufak bir değişiklikle; "Diyarıbekir" olarak anıldı. 1937 yılında Atatürk yaptığı bir konuşmada bu güzel beldeden Diyarbakır olarak Bahsetti. Bu yeni ve güzel ad pek kısa bir süre sonra Bakanlar Kurulu tarafından onaylandı ve Diyarıbekir resmen Diyarbakır oldu.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

DİYARBAKIR ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 5.12.1979 Adres: İnönü Cad. İnönü Mah.
Telefon: 19011 - 19010 - 11342

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 90.2

Partiler	Aldığı oy
CHP	48.000
DP	53.691

2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 92.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	42.333
DP	72.907
HP	3.389
Bağımsız	673

27 Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	33.820
CMP	900
DP	53.309
HP	22.466

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.1

Partiler	Aldığı oy
AP	23.401
CHP	39.857
CKMP	6.331
YTP	52.012

10 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 64.3

Partiler	Aldığı oy
AP	31.936
CHP	25.695
CKMP	3.799
MP	1.867
YTP	25.599
Bağımsız	12.993

12 Ekim 1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 62.5

Partiler	Aldığı oy
AP	42.934
CHP	8.825
CGP	3.654
MP	9.592
MHP	920
TİP	3.330
YTP	31.947
Bağımsız	19.801

14 Ekim 1973

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.5

Partiler	Aldığı oy
AP	30.822
CHP	45.264
CGP	8.294
DP	18.166
MHP	4.496
MSP	27.566
Bağımsız	14.059

5 Haziran 1977

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.5

Partiler	Aldığı oy
AP	48.694
CHP	64.991
CGP	876
DP	2.102
MHP	2.035
MSP	33.324
TİP	2.805
Bağımsız	31.824

Yıl: 1961 halk oylaması sonuçları

Kabul % 74

Red % 26

Yıl: 1981	Kabul	Red:
	% 89.3	% 107

DİYARBAKIR VALİSİ: ERDOĞAN ŞAHİNOĞLU

«ORTADOĞU'YA İHRACATI ARTIRMALIYIZ»

1979 yılından beri Diyarbakır'da görevimi sürdürmekteyim. Diyarbakır çok eski bir tarihe sahiptir. Bilinen 3000 yıllık bir mazisi vardır ve camileri, surları ile büyük bir tarih şehridir. Şehrin ana merkeze uzaklığı turizm sektörünün organizedeki eksikleri nedeniyle turist trafiğinde beklenen gelişmeyi getirememiştir.

Son yıllarda Diyarbakır ve yöresinde altyapı hizmetleri bitmiştir. Devletin teşvik uygulamaları üst düzeydedir. Gümrük vergi muafiyeti, teşvik kredisi olanakları her vatandaşımıza açıktır. Ortadoğu'ya yapılacak ihracatın giderek artması Diyarbakır'ı câzip hale getirmiştir. Yörenin ekonomik yönden kalkınması devlet yatırımları yanında iş adamlarının da yatırım yapmalarını gerektirmektedir. Bu takdirde Güneydoğu'da halkın iktisadî ve sosyal yaşam düzeyleri giderek daha iyiye ulaşacaktır. Aslında Diyarbakır halkı verilecek her şeye minnettar kalacaktır, her yeniliğe açık misafirperver, cana yakın bir topluluktur. Doğu ve Güneydoğu olarak tarım tek mahsule dayanmaktadır. (Buğday, arpa). Tarım nevinin değiştirilmesi istikbalde GAP diye bilinen Güneydoğu Anadolu projesi ile gerçekleşebilecektir. GAP'ın alt projeleri olan Dicle, Kral kızı, Batman, Silvan ve Batman projeleri Diyarbakır'da geniş alanların sulanmasını sağlayarak ilde verimliliği düşüren en önemli etken olan nadası azaltacak ve tarımsal üretimi büyük ölçüde artıracaktır. Son 2 yılda nadas alanlarını değerlendirme çalışmaları olumlu sonuç vermiştir ve ihracata yönelik mercimek ve nohut ekim alanları giderek yaygınlaşmış üreticiye refah getirmiştir. 1983 yılında 2. mahsül alımı çalışmaları da başlatılacaktır. Böylece yeni düzenlemeler ile Diyarbakır tarım sektörünün hızla büyüme aşamasına getirilmesi yakın zamanda gerçekleşecektir. Sanayi sektöründe de aynı gelişmeyi sağlamak için çok yönlü çalışmalara gidilmektedir.

Diyarbakır Belediye Başkanı: Muhsin Akar

«SÜRATLE BÜYÜYEN DİYARBAKIR»

DİYARBAKIR şehri Karacadağ platosunun Dicle Nehri ile kesilen kısmı üzerinde kurulmuş eski ve tarihi bir şehirdir.

Şehir sur içi, Yenişehir ve Bağlar olmak üzere üç ana bölümden oluşmuştur.

Sur içi eski Diyarbakır'ın yer aldığı tarihi kesimdir. Bu kısmın etrafı çepeçevre tarihi surlarla çevrilmiştir.

Surlar havadan bakıldığı takdirde kalkan balığını andırmakta olup balığın baş kısmı iç kale veya saray kapısı denilen kısma isabet etmektedir.

Diyarbakır gerek nüfus yönünden, gerek yerleşim yönünden son 20-25 yıl içerisinde süratle büyümeye başladığından sur içi kafi gelmemiş ve şehir sur dışına taşarak büyümüş ve genişlemiştir. İlk taşma sonunda Yenişehir ve Ofis semtleri teşekkül etmiş olup bu kesim son derece modern bir görünüm içindedir.

Bağlar kesimi son 15 yılın ortaya çıkardığı bir semttir. İmar planı ve yol istikamet planı olmadan kendiliğinden teşekkül etmiştir. Şehrin nüfusunun 1/3'ü bu kesimde yaşamaktadır.

Şehrin tamamı 27 mahalleden ibarettir. Belediye hududu 7151 km. iskân hududu ise, 512 km.'dir.

Şehrin 1980 nüfus sayımına göre, nüfusu 235.000'dir. Gerek yazılmayan nüfus, gerek şehre olan nüfus akımı durumu nazara alınırsa halihazır nüfusun 320.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Şehre civar il ve ilçelerden ve köylerden büyük bir nüfus akışı mevcuttur. Bunun yanında Diyarbakır merkezinden de büyük şehirlere sürekli bir nüfus akışı vardır.

Ancak, gelen nüfus gidene göre çok fazladır ve bu nedenle Diyarbakır'ın nüfusu her geçen yıl süratli bir şekilde artmaktadır.

ŞEHRİN ÖNEMLİ SORUNLARI:

1—İÇME SUYU:

Hali hazır nüfus durumuna göre şehrin su ihtiyacı 1000 litre saniyedir. Ancak, şehre gelen su 450 litre saniyedir. İçme suyunun 400 litre saniye kısmı şehre 11 km. uzaklıkta olan GÖZELE köyünden cazibe ile gelmektedir. Mütebaki 50 litre saniyelik kısmı ise, şehir içindeki kaynaklardan motopomplarla sağlanmaktadır.

1982 yılı içinde belediyece gerçekleştirilen proje uygulamaları sonunda saray içi ve Alipınar köyü civarından sağlanan 110 litre saniye ve yine Gözele isale hattındaki kaçakların önlenmesi suretiyle sağlanan 40 litre saniye su ile şehir içme suyu 600 litre saniyeye çıkarılmıştır.

İçme suyu sıkıntısı genellikle yaz aylarında çekilmekte ve yaz mevsiminde içme suyu semtlere münavebe ile verilmektedir.

Şehrin birçok kesimlerinde içme suyu şebekesi yeterli olmadığından yeni iskân edilen bazı kesimlerde de şebeke bulunmadığından 250.000.000 keşif bedelli ve dört sene vadeli içme suyu şebeke projesi İller Bankası'nca ihale edilmiş ve tevzi çalışmaları 1982 yılı içinde başlamıştır.

2—KANALİZASYON:

Şehrin kanalizasyon şebekesi yeterli değildir. Çok önemli bir sorun teşkil eden bu problemin halli için 250.000.000 keşif bedelli ve dört yıl vadeli olan yenileme ve tevsi projesi ihale edilerek 1982 yılı içinde tevzi işlerine başlanmıştır.

3—YOL SORUNU:

Geniş bir alana yayılmış olan şehrin caddelerinin toplamı 70 km. civarındadır. Bu miktarın 2/3 kadarı bakım ve onarıma muhtaçtır. 1982 yılı içinde 22 km.'lik yol ağı yeniden asfaltlanmıştır.

4—İSKÂN SORUNU:

Şehrin imar planı 1965 yılında uygulamaya başlanmıştır. Süratli nüfus artışı nedeniyle iskân planı tamamen dolmuştur. Bu nedenle şehir iskân sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Yeni imar planı pek yakında belediye adına İller Bankası'nca ihaleye verilecektir.

5—İMAR SORUNU:

Şehir belediyesinin maddî imkânları yeterli olmadığından imar planına göre açılması genişletilmesi gereken yolların bir kısmı açılmamış veya genişletilmemiştir. Yine aynı nedenle fuar, yeşil saha ve çocuk parkları gibi sosyal tesisler de gerçekleştirilememiştir.

Malabadi Köprüsü...

Diyarbakır'ın çevresi Güneydoğu Torosların uzantıları ile çevrilidir. İlin kuzeyinde Güneydoğu Torosların bir kolu sayılan Akdağ bulunur. Dağ, tepe çevresindeki taşları beyaz olduğu için bu adla anılmaktadır.

Yeryüzü şekilleri bakımından Diyarbakır bölgesi genel olarak dağlarla çevrili, ortası hafif çukurlaşmış bir görüntüdedir.

Diyarbakır'da tarıma uygun topraklar, bazı küçük yapısal özellikler dışında genellikle benzerlikler gösterir. Ovalar, Dicle Irmağı'na karışan çay ve derelerin vadilerinde zincirleme bir sıra oluştururlar.

Diyarbakır'ın en önemli akarsuyu, Dicle Irmağı'dır. Irmağın dışında, Ambar Çayı, Batman Çayı, Kalhane Suyu, Medya Çayı, Sinek Çayı, Göz Suyu, Madrap Suyu, Sinan Suyu ve Çüngüş Çayı belli başlı çay ve dereleridir.

İl sınırları içinde doğal göl bulunmamasına karşın, baraj ve göletler vardır. Bunlar Devegeçidi Barajı, Karakaya Barajı, Ortaviran Göleti, Gözegöl Göleti ve Kurtkaya Göleti'dir.

Protokol

Vali :	**Erdoğan Şahinoğlu**
Belediye Başkanı :	**Muhsin Akar**
Cumhuriyet Savcısı :	**Necati İyigün**
7. Kolordu Komutanı :	Korgeneral **Suat İlhan**
2. Taktik Hava Kuvvet Komutanı :	Korgeneral **Hikmet Kesim**
Emniyet Müdürü :	**Lütfü Zafer Aras**
Millî Eğitim Müdürü:	**Yılmaz Tufan**
Turizm Bölge Müdürü:	**Selahattin Karadeniz**

Vergi Rekortmenleri

Mehmet İçkale	146.910.436
Edip Gürcün	19.100.525
Kadri Soydamal	12.612.363
Süleyman Soydamal	12.313.951
Burhan Yıldız	4.955.487

Nüfus

Diyarbakır hızlı nüfus artışına sahip olan illerimizden biridir. Kent nüfus varlığındaki büyüme, Türkiye genelinin üzerinde yer almıştır.

Diyarbakır 778 bin 150 kişilik nüfusu ile, bugün Türkiye'nin 16. büyük ili konumuna ulaşmıştır. Yapılan istatistiklere göre, Türkiye genelinde kilometre kareye düşen insan sayısı 58 iken Diyarbakır'da bu oran 51'dir.

İlde doğum oranının yüksek oluşu, hızlı nüfus artışının temel nedeni olarak görülmektedir. Bunların yanı sıra Diyarbakır'da kırdan kente göç olayı, aile reisinin birey olarak gücü yerine ailenin bütünüyle göç etmesi şeklinde gelişmektedir.

Yapılan araştırmalara göre, 0-14 yaş grubu arasındakilerin tüm il nüfusuna oranı yüzde 49'dur. Sayılardan da anlaşıldığına gibi, kent nüfusunun yarısına yakını 0-14 yaş grubu arasındadır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Diyarbakır'ın en büyük ilçesi olan merkez ilçenin yüzölçümü 3.010 kilometrekare, nüfusu ise 323 bin 448'dir. İlçe toprakları Karahan Ovası ile Kiki ve Dicle Şerit ovaları arasında kalan bölgedeki en büyük ova, Diyarbakır ovasında yer almaktadır.

İlçede Arkutoğulları, Akkoyunlar ve Osmanlı dönemlerinden önemli yapıtlar bulunmaktadır. Akkoyunlu ve Osmanlı mimarisinin etkileşim alanı olarak gösterilmektedir. Anadolu'nun dünyaca ünlü Diyarbakır kalesi ilçede bulunmaktadır.

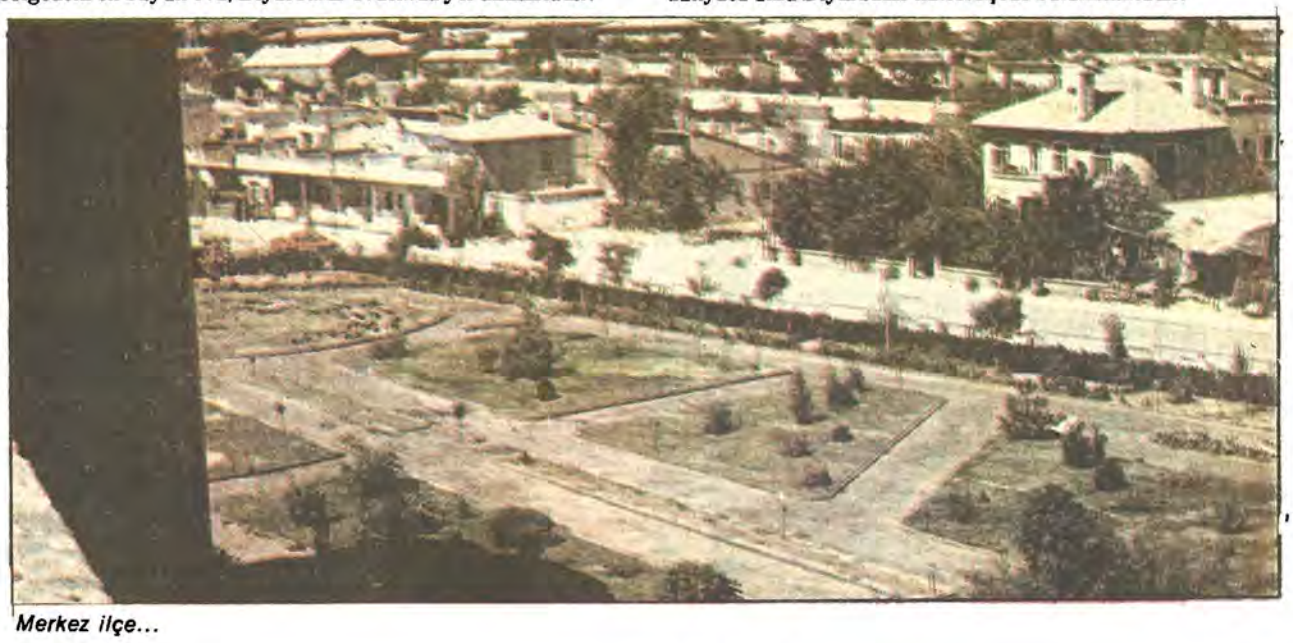

Merkez ilçe...

BİSMİL

Diyarbakır'ın kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yerleşme yoğunluğu ilçede il ortalamasının üstüne çıkmıştır.

88 köyün bulunduğu ilçenin yüzölçümü bin 748 kilometrekare, nüfusu ise, 61 bin 517'dir.

Bismil ilçesi, Diyarbakır'da büyük toprak sahipliğinin en yaygın olduğu ilçedir.

ÇERMİK

Diyarbakır'ın güneybatısında yer almaktadır. Dağlık ve ormanlık bir bölgede bulunduğu için yerleşim yoğunluğu düşüktür.

Çermik ilçesinin yüzölçümü 1032 kilometrekare, nüfusu ise 36 bin 893'tür.

Artukoğulları döneminde Ulu Camii ve Haburman Köprüsü'yle tanınmaktadır.

ÇINAR

diyarbakır'ın güneyinde yer almaktadır. Yerleşim birimleri genellikle Kiki Ovası çevresinde toplanmıştır.

İlçenin yüzölçümü 1952 kilometrekare, nüfusu ise, 35 bin 668'dir. Çınar Diyarbakır'ın nüfus yoğunluğu en az olan ilçesidir.

Bugün sadece adları ve yerleri bilinen, ancak kalıntıları bile kalmamış olan Mirhıdır ve Zerzevan kaleleri ilçenin zengin bir geçmişe sahip olduğunu göstermektedir.

ÇÜNGÜŞ

Diyarbakır'ın kuzeybatısındaki dağlık bölgede uzanmaktadır. Yerleşim birimleri daha çok ilçe merkezini Çermik'e bağlayan yol çevresinde toplanmıştır.

Yüzölçümü 489 kilometrekare olan ilçenin nüfusu, 1980 sayımına göre 17 bin 955 kişidir.

Yörede 15. yüzyıldan kalma bir manastır ile 500 metrekarelik bir alana kurulmuş 12 metre yüksekliğinde kilise kalıntısı vardır.

DİCLE

Diyarbakır'ın kuzeyindeki dağlık kesimde yer alır. Yüzölçümü 738 kilometrekare, nüfusu ise, 35 bin 170'dir. İlçeye bağlı 35 köy vardır. Yerleşim birimleri ilçenin güneybatı ve orta kesiminde toplanmıştır.

Çüngüş'ten bir görünüm...

ERGANİ

Yüzölçümü 1489 kilometrekare, nüfusu ise, 59 bin 359 kişidir. Yerleşme merkezleri daha çok ilçenin kuzey kesiminde karayolu ve demiryolu çevresinde birikmiştir.

Çok eski bir geçmişi olan ilçe, daha önceleri Argani, Akania, Arsinia adlarıyla anılmıştır. İlçenin güneybatısında Çayönü tepesinde yapılan kazılarda M.Ö. 7 bin 250 yıllarına dek uzanan yerleşim merkezine rastlanmıştır.

HANİ

Diyarbakır'ın kuzeyindeki dağlık kesimde yer alan ilçenin yüzölçümü 415 kilometrekare, nüfusu ise, 23 bin 18'dir. Merkez ve Silvan'dan sonra nüfus yoğunluğu en fazla olan ilçedir.

İlçe mimarlık tarihinde önemli yeri olan Hatuniye Medresesi ile ünlüdür.

HAZRO

Dağlık bir arazide yer alan Hazro, Diyarbakır'ın ikinci küçük ilçesidir. Yüzölçümü 419 kilometrekare, nüfusu ise, 18 bin 974 kişidir.

Osmanlı döneminin önemli merkezlerinden biri olan ilçede bulunan en önemli yapı Ulu Camii'dir. Tercil, Mihrani ve Ayındar kalelerinin sur kalıntıları, burçları ve sarnıçları görülebilir.

KULP

Muş sınırında ilin kuzeybatısında yer almaktadır. Yüzölçümü 1601 kilometrekare, nüfusu 1980 yılı sayımına göre, 42 bin 47 kişidir. İlçeye bağlı üç bucak ile 45 köy vardır.

İlçenin güneydoğusunda Kefrum kalesinin sur kalıntıları vardır.

LİCE

Diyarbakır'ın kuzeyinde yer alan Lice'nin yüzölçümü 1083 kilometrekare ve nüfusu 41 bin 402 kişidir.

1975 yılındaki 2 bin 384 kişinin ölümü ile sonuçlanan depremde 8 bin 149 konut yıkılmıştır.

Lice çok çeşitli dönemlerden kalıntıların bulunduğu eski bir yerleşim merkezidir.

SİLVAN

Diyarbakır'ın doğusunda yer almaktadır. Yüzölçümü 1379 kilometrekare, nüfusu ise, 82 bin 699 kişidir. Silvan, merkez ilçeden sonra Diyarbakır'da nüfusun ve nüfus yoğunluğunun en yüksek olduğu ilçedir.

İlçede köyler yol boyunda ve ilçenin orta kesiminde toplanmıştır.

Geçmişinde Meyyafarikıyn, Nafarkın, Farkın, Martyoropolis adları ile anılan ilçe Asurlular döneminde kurulmuş, Ortaçağ'ın önemli merkezlerinden biri olmuştur.

Silvan ilçesi...

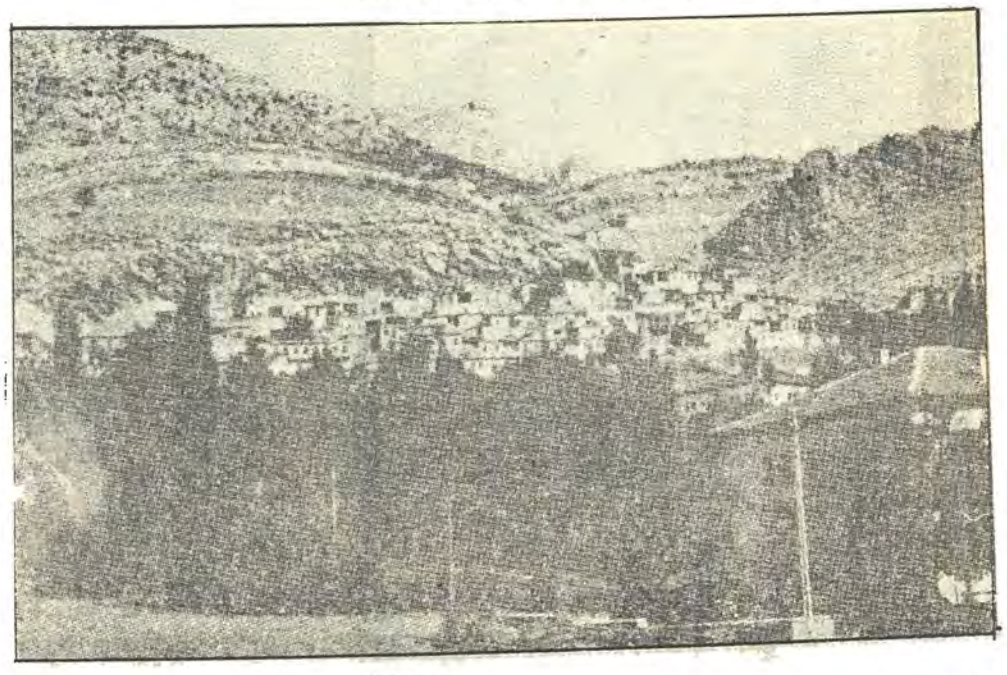

Lice...

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

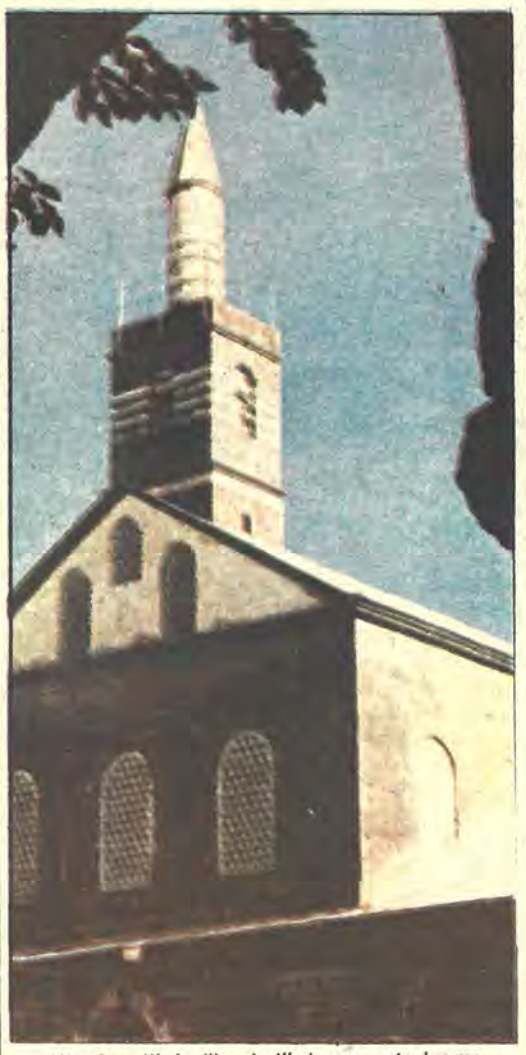

Ulu Camii'nin "heykel" denen orta kısmı...

DİYARBAKIR'in pek eski ve köklü bir tarihi vardır. Bugüne kadar elde edilen tarihî bulgular bu toprakların yaklaşık 5.000 yıldan beri yerleşim bölgesi olduğunu göstermektedir. Bu topraklara ilk yerleşenlerin Huri'ler olduğu, Diyarbakır adıyla andığımız kenti de ilk kez onların "Amid" adıyla kurdukları bilinir. Daha sonra yöre Asurluların eline geçmiş, daha sonra da İskitler, Medler ve Persler buralara hâkim olmuşlardır. Milâttan önce IV. yüzyılda Büyük İskender buraları alarak Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katmıştır. İskender'in ölümünden sonra İmparatorluk parçalanırken buralara Selevkoslar hâkim olmuşlardır. Ancak onların egemenliği çok sürmemiş, İran İmparatorluğu'nu dirilten Partlar ve onlara bağlı İran asıllı Ermeni kralları buraları ele geçirmişlerdir. Onlardan sonra da Romalılar buralara gelip yerleşmişlerdir. Roma egemenliği yüzyıllar boyu sürdükten sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar da Anadolu'nun pek büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düşmüştür. 639 yılında, Hazret-i Ömer'in halifeliği sırasında İvaz İbn-i Ganm kumandasındaki Müslüman Arap orduları bu toprakları Bizanslıların elinden almışlardır. Bu arada Halid İbn-i Velîd kumandasındaki Müslüman Arap orduları da Diyarbakır il merkezinin bulunduğu yöreyi Bizanslılardan temizlemiştir. Halid İbn-i Velîd'in oğlu Süleyman ile Hazret-i Muhammed (A.S.)'in sahabelerinden Sâsaa bu kuşatma sırasında şehit düşmüşlerdir. 869 yılında Emîr İsa, Abbasî Halifeleri'nin valisi olarak buraya gelmiş ancak kısa bir süre sonra halifenin yüksek otoritesini tanımakla beraber Amid kentinde bağımsızlığını ilân etmiştir. Emîr İsa'dan sonra Emîr Ahmed, daha sonra da Emîr Muhemmed bu bağımsızlığı sürdürmüşlerdir. Bu hanedana "Şeyhîler" adı verilmiştir. Halife Mûtazıd, kumandasındaki askerî birliklerle buraya gelip Şeyhîlerin egemenliğine son vermişse de Abbasî'lerin egemenliği çok sürmemiştir. Önce Hamada'nî'ler, sonra da Mervanî'ler Halifea'nin yüksek otoritesini tanıyarak buralarda bağımsız egemenliklerini sürdürmüşlerdir. 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden önce Alpaslan kumandasındaki Türk Selçuklu orduları buralara gelip egemenlikleriyolundaki ilk adımı bu topraklarda atmışlardır. Selçuklular'dan sonra çeşitli Türk beyliklerinin buralara hâkim oldukları görüldü. İnaloğulları, Nisanoğulları, Zengîler, Eyyubîler burada Selçuk sultanlarına tâbi olarak hüküm sürdüler. 1300 yıllarında Türk Akkoyunlu devletinin sınırları içine giren bu topraklar 1507 yılında Şah İsmail Safevî tarafından alındıysa da 1515 yılında Çaldıran Zaferi'nden sonra Yavuz Sultan Selim buraları da Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı.

DİYARBAKIR 3439 - 3883

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Diyarbakır ve çevresinde bu uzun tarihinin çeşitli izlerine rastlanır. Bu tarih zenginliklerinin büyük bölümünü Türk-İslâm eserleri teşkil eder. Diyarbakır il merkezi içindeki en önemli tarih zenginlikleri şunlardır:

★ **Surlar:** Hâlen dünyada Çin Seddi'nden sonra en uzun surlar Diyarbakır'dadır. Şehri boydan boya kateden üç katlı surların uzunluğu beş kilometreyi geçmektedir. Yontma taştan yapılma bu surlar 1.600 yılı aşkın bir süreden beri dimdik ayakta durmaktadır. Milâttan önce 349 yılında İmparator Constantinus tarafından yaptırılan surlar ikişer katlı 82 burcu ihtiva etmektedir. Bunların yükseklikleri 10-12 metre, kalınlıkları ise üç ilâ beş metre arasında değişmektedir. Diyarbakır Surları'nın dört önemli kapısı vardır. Bunlar "Dağ Kapısı", "Mardin Kapısı", "Urfa Kapısı" ve "Yeni Kapı" gibi adlar taşır. "İç Kale" adı verilen bölüm bir başka surla diğerlerinden ayrılmaktadır.

★ **Behrampaşa Cami :** Diyarbakır'daki Osmanlı eserlerinin en önemlisidir. 1522 yılında inşa edilen cami tek minarelidir. Kapısı ve mihrabı bir sanat şaheseri niteliğini taşır.

★ **Fatihpaşa Cami :** Diyarbakır'ı fetheden Osmanlı kumandanı ve ilk valisi Bıyıklı Mehmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Camiin 1522 yılında yapıldığı bilinmektedir.

★ **Hasanpaşa Cami :** 1.575 yılında inşa edilmiştir. Güzel bir camidir. Osmanlı mimarisinin tipik izlerini taşır. Bânisinin adıyla anılır.

★ **Hüsrevpaşa Cami :** Hüsrev paşa tarafından 1522 yılında inşaasına başlanmış, 1528 yılında tamamlanıp ibadete açılmıştır. Güzel bir mimarisi vardır.

★ **İçkale Cami :** XII. yüzyıldan kalma bir Selçuklu eseridir. Minaresinde Arap mimarî tarzı görülür. Diyarbakır'ın en eski camilerinden biridir.

★ **Melek Ahmetpaşa Cami :** XVII. yüzyıl yapısı güzel bir camidir. Kaidesi çini mozayiklerle süslü minaresinin güzelliği ile dikkati çeker. Melek Ahmet-Paşa tarafından yaptırılmış olup bânisinin adını taşır.

★ **Mesudiye Medresesi:** Ulucami'nin bitişiğindedir. VI. yüzyılın sonlarında inşa olunduğu bilinir. Anadolu'nun ilk üniversitesi olması bakımından önem ve değer taşır. 1934 yılında müze hâline getirilmiştir.

★ **Nebi Camii:** Minaresinin üzerindeki kitabeden 1.532 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Selçuklu yapısıdır. Osmanlı döneminde bâzı ilâveler yapılmıştır

★ **Peygamber Camii:** Kanunî Sultan Süleyman zamanında inşa edilmiştir. Osmanlı cami mimarisinin tipik izlerini taşıyan güzel bir camidir.

★ **Sefa Camii:** XVI. yüzyıl yapısı olup minaresinin güzelliği ve mihrabınınişçiliği ile ün yapmış bir camidir

★ **Saint George Kilisesi:** Bizans yapısı bir kilise olup uzun yıllardan beri Diyarbakır Cezaevi olarak kullanılmaktadır.

★ **Ulu Camii:** Diyarbakır'ın en büyük ve en ünlü tarihî eserlerinden biridir. İki şadırvanı, görkemli bir cümle kapısı, şaheser olarak nitelenen minberi ve mihrabıyla hayranlık uyandırmaktadır. 1.091 yılında Alpaslan'ın oğlu Sultan Melikşah tarafından inşa ettirilmiş olup daha sonra çeşitli dönemlerde esaslı onarımlar görmüştür.

★ **Zincirli Medrese:** Kentteki en eski Türk eserlerinden biridir. 1198 yılında yaptırılmıştır. " FİN - RİYE Medresesi" adıyla da anılır. Ulu Camii yakınlarındadır.

Surlar ve ilin genel görünümü...

DİYARBAKIR «PUSU»SU

"Pusu" satan dükkân ve özel dokunmuş bir "Pusu"...

Güneydoğu Anadolu'da özellikle kırsal kesimlerde genç kız ve kadınların başlarına, bellerine doladıkları yemeniden biraz daha büyük çok sık ve ince dokumaya **"pusu"** denir. Diyarbakır, sadece karpuzuyla değil, kavunu, kum şeftalisi, hamravat suyu ile değil el sanatlarından kuyumculuk, bakırcılık, çömlekçiliğin yanı sıra pusucuğuluyla da ünlüdür.

En kalitelisi ve güzeli Diyarbakır'da dokunur pusunun. Türklere konu olmuştur.

Mazıdağ, Derik, Kızıltepe, Cizre, Silopu, Uludere, Beytüşşebap ve Siverek'ten, Karacadağ eteklerindeki köylere dek başlarına ve bellerine doladıkları pusuyla daha doğrusu **"Pusunun bağlanış biçimiyle"** tanınır yöre kızları... "Pusu"-nun yörelere göre geleneksel bağlanış biçimleri vardır.

Renkli kişiler

TURİZM DERNEĞİ BAŞKANI: ADİL TEKİN

Diyarbakır şehrinin sanat ve kültür çalışmalarında, geçmişe dönük tarihsel konularda büyük hizmet ve gayret ile çalışan Adil Tekin, bugün 73 yaşında. Tekin, yörede **"canlı tarih"** olarak tanınır. 1935 yılından beri kentine hizmet yarışına başlamış, hâlevi çalışmalarına katılmış, 1953-1954 yıllarında iki yıl kadar süre, Diyarbakır Belediye Başkanlığı yapmıştır. Adil Tekin, kentin tarihi ile ilgili olarak, **"Diyarbakır'ı tanıtmak, bir hizmet olduğu kadar, kutsal bir görevdir, Diyarbakır hemen hemen her devirde bölgenin kültür merkezi olmuş, birçok ilim ve sanat adamı yetiştirmiştir. Ulu Cami'nin kuzeyinde bulunan Mesudiye Medresesi, Anadolu'nun en eski üniversitesi olması, Diyarbakır ve çevresi kültürüne büyük katkısı olmuştur. Böyle bir kente hizmet, bir mecburiyettir"** dedi.

Nerelerde kalınır

DEMİR OTEL
İzzetpaşa Cad. Tlf: 2315-6-7
Banyolu 39 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

HOTEL SARUHAN
İnönü Cad, 7. Tlf: 2470
Duşlu 32 oda, kalorifer, asansör.

TURİSTİK OTEL
Ziya Gökalp Bul. 5 Tlf: 2662-3, 3557
50 odalı, kalorifer, lokanta.

HOTEL ASLAN
Kıbrıs Cad. 53 Tlf: 3971
Banyolu 39 oda, kalorifer, asansör.

OTEL SARAÇ
İzzetpaşa Cad. 38 Tlf: 2365-3058
Banyolu 35 oda, kalorifer, asansör.

HOTEL BERLİN
İnönü Cad. 105 Tlf: 1926
Banyolu 30 oda, kalorifer, lokanta.

KÖPRÜCÜ OTEL
İnönü Cad, I. Çıkmaz. Tlf: 2963-4
63 odalı, kalorifer, asansör.

ONUR PALAS OTELİ
İnönü Cad, Dörtyol. Tlf: 2373-4
60 odalı, kalorifer.

Yüzyılların birikimi Diyarbakır folkloruna yansımıştır...

DİYARBAKIR folklorunu birkaç güzel sözle, tanımlamaya olanak yoktur. Bu kent, koca bir tarih, kültür ve anılar zinciridir. Yüzyıllar boyu sinesinde yaşattığı evliyalarla bir inanç ve tefekkür yeri olmuştur. Beşikten mezara kadar, yaşamı içeren folklorun, tüm öğelerini burada, sıcak ve canlı renklerle, bitmez tükenmez bir kaynak olarak görmekteyiz...

Hoyrat, mani, maya, türkü, masal, efsane, deyim ve atasözleriyle yöre ciltlere sığmaz...

"Dost bağında öten bülbül kuş olmaz
Yar elinde doli bâde boş olmaz
Her ne yapsan gene gönlüm hoş olmaz

HALK TIBBI

Yörede çeşitli hastalıklar değişik yöntemlerle tedavi edilmiştir. Bugün hâlâ kırsal kesimlerde "kocakarı" ilaçları özelliklerini korumaktadır. Sindirim, mide ve göğüs hastalıklarına karşı bazı tedavi şekilleri, araştırmacı Aydın Avcı şu şekilde tanımlamaktadır:

İshailin giderilmesi için kekik otu kaynatılır ve içilir. Bazı yörede ise yoğurtla beyaz şap karıştırılarak üç kez yenilirse ishalin kesileceğine inanılır. Bir başka yöntem de "kari" otu ile limon tuzu pirinç karıştırılıp yenilmektedir.

Ebe gömeci, arpa unu ile karıştırılıp pişirildikten sonra karın üzerinden mideye, krem gibi sürülünce, bir süre sonra ağrı giderilir. İştah kesilmesi hallerinde ise "tırşo" denilen ekşi tatlı bir bitkinin kökleri çıkartılıp kaynatılır. Suda kaynama sonunda kırmızı renkte bir sıvı elde edelir. Hoş kokulu olan bu sıvı, içildiğinde iştah açar.

Sinirli ot "pelheviz" denilen bir bitki salata halinde yenilir. Veya kaynatılıp suyu içildiği zaman verem hastalığına iyi geleceğine inanılır.

Zatüree tedavisinde ise, hacamat yapılır. Her iki omuzdan kan çekilir. Bu tedavi yönetimi halk arasında hâlâ geçerliliğini sürdürmektedir

Yari görüm akıl gelir başıma"

Şeklindeki mayanın dörtlüğünde sevgi, oldukça yalın bir dille anlatılmakta.

"Yar bahan darlırsa
Kimse girmez araya
Benim kimi akiti (yiğit)
O mum yahıp araya"

Yöre hoyratlarının bu bölümünde, erkeğin çaresizlik, gurur ve haykırışı oldukça ilginçtir.

maniler de sevgi, doğa ile içiçedir. Dağları, çayları, balı, karpuzu, üzümü, canlısı bu sevgiyi adeta coşkuyla paylaşır:

Bu dağlar meşelidir
Kırağı döşelidir
Nazlı yarin kohısi
Zahar menevşelidir.

Çay önünde karpuzlar
Uruldum yaram sızlar
Ben bu dertten ölürsem
Mezarım kazın kızlar.

Bahçede bal şirindir
Ayvadan nar şirindir
Ne anadır ne baba
Hepsinden yar şirindir.

Karacadağ eteklerinde dokunan kilim ve sicimlerde, heybe, çorap ve keçelerinde, renk ve motifler, sihirleyici bir şiir armonisi görünümündedir.

HALK OYUNLARI

Diyarbakır yöresinde yalnız kadınların, yalnız erkeklerin oynadıkları oyunlar olduğu gibi, erkek ve kadınların birlikte oynadıkları oyunlar oldukça yaygındır. **"Keşeo, Delile, Halay, Harrani, Meyremo, Poppori, Tekayak, Dunik, Çaçan, Çapik"** yörenin başlıca oyunlarıdır. Hayvan, doğa olguları günlük yaşam, silahlı-silahsız vuruşmalar, kadın-erkek ilişkilerini taklit eden oyunlar seyirlik oyunlarıdır". Guru pez, Taşi Buri Mertal, Buke Baran, Kamçı, Bendik, Karteka, Kose ve Ape mus" adlı oyunlar ise yörenin başlıca seyirlik oyunlarıdır.

1977 yılında Fikret Değerli, Adli Ayter, Üstün Gürtuna ve Ömer Işık yönetimindeki Kadıköy Kız Lisesi Halk Oyunları Topluluğu, Dijon'da yapılan uluslararası Halk Oyunları Yarışması-'nda, Diyarbakır yöresi oyunlarıyla, dünya birincisi olarak, büyük bir başarı elde etmişlerdi.

GİYSİLER

Diyarbakır yöresi halk giysileri konusunda Ömer Işık, Çerkez Elhak, Abdülrezzak İnan, Cemil Akyol şöyle söylemektedirler:

"Giyim yörede genel olarak varlıklı ve köylülerin giysileri şeklinde ikiye ayrılır.

Kadın başının tüm güzelliği böylece manilere bile konu olmaktadır.

Kadın başında kofi ve saçaklı fes bulunur. Kofi içinde teneke veya tahta fes bulunur. Dışı puşulu özel bir başlıktır. Saçaklı fes sadece aşiret kadınlarının tercih ettiği bir başlık şeklidir. Fes veya kofinin önüne altınlar dizilir. Fes altına, özellikle boyuna, ipek veya pamuklu "namazlık" örtülür. Renk beyazdır. Saç uçlarına altın veya gümüş ziynet bağlanır.

"Damda puşi işlerem
Kız yanağın dişlerem
Seni bahan verseler
Sağ bağın gümüşlerem"

Başa ayrıca muskalar takılmaktadır. Muska aynı zamanda,. boyuna, sağ omuza ve hatta bele bile takılmaktadır. Boyunda beşibirlikler vardır.

Gövdede, "kras" denilen içlik vardır. İçlik üstüne zübun enteri giyilir. Bu giysi birden fazla da olabilir. Zübun üzerinde, özellikle Alevi kesimlerinde, çalışan kadınlarda "göğüslük" bulunur. Zübun üstüne "üç etek", üç etek üzerine de "kutik" giyilir. Bu daha çok Karacadağ yöresinde geçerlidir. Belde, kuşak veya bel bağı ve çalışan kadınların giydiği öğlük "önlük" vardır. Bacakta, "derpi" şalvar bulunur. Yün çorap bol nakışlıdır. Ayakta çarık veya yemeni bulunur.

Takı olarak, çocukların ayaklarında, "halhal, burna hızma, el ve yüzde "dak" hemayıl, nuska "nıvışık", şirik, alında, boyunda, zülüf uçlarında ve kollarda altın hasir bilezik bulunur.

Hızma, halhal gibi yerel takılar Diyarbakır türkülerine konu olmuştur:

"Bir caket isterem, koli yazmali
El ele vermeli, sehra gezmeli
Kadir mevlam senden bir yar isterem
Topuğu halhali, burni hızmali
Hele yar yar, dinsiz yar, imansız yar, mürvetsiz yar."

şeklinde sürer gider. Erkek giysileri ise şöyledir:

Başta, yün, keçe, keçi kılı, veya deve tüylü "papak" bulunur. Etrafına ise, ipek puşu sarılır. Beyaz, kırmızı, yeşil, siyah cemadani tipte "kefye" vardır. Gövde de "içlik" mintan vardır. Üstünde kapaklı veya kırkdüğme yelek, yelek üstüne, haşo, aba veya sako giyilir. Belde, ağabani, Acem lavor kuşak vardır. Bacakta şalvar bulunur. Yün çoraplar,, kendinden desenli, düz örgü veya taban ile burnu nakışlı olur. Ayakta çarık veya yemeni vardır. Erkek takıları ise, "marhama, hemeyli, pazubent, köstek-zincir, tabaka, teşkil eder. Gezici aşiretlerde ve özellikle Karacadağda süsleme olarak "dak" yapılır.

HALK ÇALGILARI

"Davul, zurna, arabana, dilli kaval (dudık), dilsiz kaval (bılur), çift kamış, kabak kemane, palut, özgün halk sazları olarak tanımlanabilir.

Yörede kendine özgü bir musiki icra tarzı vardır. İcrada şu dizi izlenir: "Diyarbakır peşrevi", "Divan", "Muhalif", "Kürdî", "Maya", "Hoyrat", "Beşiri", "Şirvani" ve "Kesik".

YEREL SÖZCÜKLER

"Ad Ali'nin, şan Veli'nin"
"Ac yeri başka, acı yeri başka"
"Akça sayış öğretir, kaftan yürüyüş öğretir"
"Ağız var inci döker, ağız var zehir söker"
"Cömert demişler maldan etmişler, yiğit demişler candan etmişler"
"Doğru yoldan düşen çabuk kalkar"
"Arif olan sözü aş gibi tadar
"Ak gün ağartır, kara gün karartır"
"Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır"
"Uyuz duvara sürünür"
"Yatan arslandan, gezen tilki iyidir"

HALK İNANIŞLARI

"Göz yeşil olursa, Peygamber düşmanıdır. Uğursuz olur"
"Cuma gecesi dikiş dikilmez."
"Çarşamba günü yıkanmak doğru değildir. Ağrı ve sızıları davet eder"
"Ateşe su dökerek söndürmek doğru değildir."
"Baykuş ötüşü uğursuzluktur. Saksağan uğurlu haber getiren bir kuş olarak bilinir."

BİR EFSANE

"Vaktiyle Silvan kale burçlarının birinde geçimini zembil yapmakla karşılayan iyi yürekli, melek gibi bir adam yaşarmış. Birgün şehrin sokaklarında zembil satarken hükümdarın eşine rastlar. Kadın adamı görür görmez hemen âşık olur. Bütün zembilleri alıp, saraya getirmesi buyruğunu verir. Adam tüm zembilleri alır saraya varır: Kadın ona her türlü yardımı yapacağını, ama yeter ki sevgisini anlamasını, ona karşılık vermesini ister. Adam evli olduğunu, bunun dinî inançlara göre günâh olacağını anlatır. Kadın bir türlü düşünce birliği kuramaz. Sevgisine karşılık bulmayınca bir başka yol düşünmüş: Bir gün zembilciyi izleyerek kaldığı burcu öğrenir. Evde yokken, zembilcinin eşine durumu açar. Ona: "Sadece bir gece senin yerine geçeyim. Sen başka bir yerde kal. Sana ölünceye kadar kocan ve çocuklarınla rahat geçinebileceğiniz kadar para veririm" vaadinde bulunur.

Zembilcinin karısı bu öneriye "evet" cevabını verince onun elbiselerini giyen hükümdarın karısı, zembilcinin yatağına girer ve bekler. Zembilci gece yatağına girip uzanınca, koynundaki kadının kendi karısı olmadığını anlar ve hemen sokağa fırlar. Ancak hükümdarın karısı peşini bırakmaz. Zembilci, kadının elinden başka bir kurtuluş yolu olmadığını anlayınca —bugün adını taşıyan — burçtan, aşağı atlayarak intihar eder. Ona âşık hükümdarın karısı da burçlardan aşağı atlar ve can verir. İşte o günden sonra bu burca, Zembilfüroş "Zembil Satan" burcu denilir.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 660 metre olarak kabul edilen Diyarbakır sıcak bölgelerimizdendir. Yaz ayları gündüzleri boğucu sıcaklar olur. Haziran, eylül arası sürer. Baharları bolca yağan yağmur yazın hiç görülmez. Yılın 150-160 günü tamamen açık, güneşli geçer,60 - 70de yağmurludur. Geri kalan günler genellikle parçalı bulutludur.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Bakır madenlerinin bolluğu nedeniyle "bakır ülkesi" anlamına gelen "Diyarbakır" adını bu ilimize büyük Atatürk vermiştir.

Tarihi surları ve diğer önemli eserleri yanında ekonomik ve sanayi hayatımızda da önemli biryeri vardır.

Türk Ticaret Bankası 1969 yılından beri Diyarbakırlılara hizmet vermektedir.

Diyarbakır il merkez şubesi
Diyarbakır
Diyarbakır il şubeleri
Bismil, Ergani, Silvan

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Diyarbakır Üniversitesi Rektörü Halil Cin:

«Yalnız Doğu'ya değil tüm Ortadoğu ülkelerine de hizmet vereceğiz»

Diyarbakır Üniversitesi Rektörü Prof. Halil Cin, "**Üniversitemiz fakülte ve yüksek okullarında çağdaş, ileri, akademik ve araştırmaya yönelik ilmî çalışmalar için gerekli tedbirler alınmaktadır.**" dedi. Bölgenin sosyal ve ekonomik kalkınmasına yardımcı olmak ve Diyarbakır Dicle Üniversitesi'ni Güneydoğu bölgesinin bilhassa Ortadoğu ülkelerine açık bilim ve araştırma merkezi haline getirmenin gerekliliğini belirten Cin, özetle şu bilgileri verdi:

"**Üniversitemiz, ziraat fakültesi ve kurulması düşünülen araştırma merkezleriyle büyük projelerin uygulanmasına yardım sağlayacak, bölge halkına önderlik ederek, maddî ve manevî refahın artmasına yardımcı olacak ve hatta yakın komşu ülkelere bilgi ve teknoloji aktaracaktır. Bilgi ve kültür düzeyinin yükseltilmesine yardımcı olmak için, sağlık, sosyal ve kültürel konularda programlar uygulanmaktadır. Diyarbakır Dicle Üniversitesi, 27000 dönümlük tarım arazisinin işletilmesi ve üniversite vakfına fonksiyon kazandırarak, kendi kaynaklarıyla sosyal yatırımlara yönelecektir.**"

Tıp fakültesi ve hastanesi modern araç ve gereçleri ile tüm yöreye hizmet veriyor...

Sağlık Hizmetleri

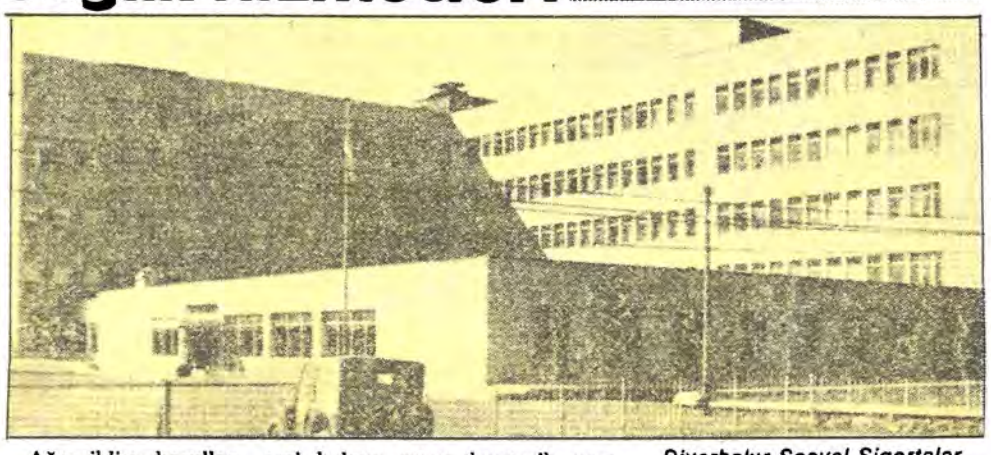

Diyarbakır Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi...

Ağır iklim koşulları, geri kalmış sosyo-ekonomik yapı, yetersiz beslenme, çevre koşulları ve sağlık kültürünün eksikliği, Diyarbakır'ın sağlık sorunlarını geniş boyutlara ulaştırmaktadır. Ancak sağlık hizmetleri açısından, kent Güneydoğu Anadolu bölgesinde bir merkez durumundadır.

Tıp Fakültesi'nin yanı sıra ilde 47 sağlık ocağı ve 200 sağlık evi bulunmaktadır. 500 yataklı Devlet Hastanesi, 110 yataklı doğum hastanesi, 400 yataklı Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 1050 yataklı Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesi, 305 yataklı SSK Hastanesi, 40 yataklı iki özel hastane ile 15 yataklı Trahom Hastanesi hizmet vermektedir. Ergani, Lİce, Silvan ilçelerinde 25'er yataklı devlet hastaneleri ile Bismil, Çermik, Çüngüş, Dicle, Hazro, Kulp, ileçelerinde 10'ar yataklı sağlık merkezleri vardır. Diyarbakır'da 1978 yılında toplam yatak sayısı 20 bin 20'dir. Her 383 kişiye bir hastane yatağı düşmektedir.

1980 yılında Diyarbakır'da görev yapan hekim sayısı 170 idi. Doktor başına düşen kişi sayısı da yine 1980 verilerine göre 4577'dir.

ÇEVRE SAĞLIĞI: İlin ısı ve iklim gibi doğal çevre koşulları, karasinek, sivrisinek ve kimi bağırsak parazitlerinin üremesine ve yaşamasına olanak tanımaktadır. Diyarbakır'da yaygın olan karasinek, tifo, kolera, dizanteri ve trahomun yayılmasında etkili olmaktadır. Sivrisinek ise sıtma etkeninin çoğalmasında ve bulaşmasında başlıca araçtır.

Çermik'teki asbest yatakları ilin önemli çevre sağlığı sorunları arasındadır.

Asbest tozu çeşitli hastalıklara yol açmaktadır.

Güneydoğu Anadolu bölgesinin sağlık merkezi Diyarbakır'dır

Cumhuriyet dönemi boyunca Diyarbakır'da okuma-yazma bilenlerin oranı, Türkiye genelinin altında kalmıştır. 1975 yılında yapılan istatistiklere göre Diyarbakır'da okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 41'dir.

Ancak 1980 yılında başlatılan okuma-yazma seferberliğinin yörede eğitim seviyesini önemli oranlarda artırdığı tahmin edilmektedir. Öyleki seferberlik kapsamı içinde Diyarbakır'da 804 kurs açılmış ve bu kurslara 23 bin 476 kişi katılmıştır.

Dicle Üniversitesi' nin de Diyarbakır'da kurulu olması, kentte genel eğitim düzeyini yükseltmiştir. Diyarbakır'ın eğitim alanında göze çarpan bir başka özelliğide okuma-yazma oranının kızlar arasında oldukça düşük oluşudur. Geleneksel toplum yapısının hâlâ etkisini sürdürmesi, sonucu, okullarda daha çok erkek çocuklar gönderilmektedir.

Diyarbakır'da bulunan 723 ilkokulun yüzde 92'si kırsal kesimdedir. Kentte bulunan ilkokulların dörtte üçünde ikili eğitim uygulanırken, köy ilkokullarında bu oran dörtte ikiye düşmektedir.

İlde 37 ortaokul, 15 de lise bulunmaktadır. Ortaokul ve liselerde okuyan toplam öğrenci sayısı da 24 bine yaklaşmaktadır.

MAHİR MAĞAZALARI

Ayakkabılarımız, çantalarımız ve tüm spor, klasik çizme bot, haşpapileriniz MAHİR'de. En güzel giysilerinizde, bayan, erkek giyiminde

mahir öncüdür

Tel: 13295—19283
Adres: Kapalıçarşı Merkezi
Şube: Demir Otel Karşısı
Diyarbakır

ÖZ DİYARBAKIR SEYAHAT OTOBÜS İŞLETMESİ

•En iyi servis •En iyi hizmet ile halkımızın emrinde

İSTANBUL TOPKAPI	ANKARA	İZMİR	DİYARBAKIR
Tel: 77 48 28	12 48 28	16 55 70	13 646
76 80 39		14 58 90	13 623
			10 439

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

DİYARBAKIR ve ÇEVRESİNDE DE HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Köyde harman savrulurken...

Diyarbakır, Osmanlı yönetimine girdikten sonra hızla gelişerek önemli eyaletlerden biri oldu. 17. yüzyıl sonlarına dek o günün koşullarına göre geniş bir endüstri alanına sahipti. Dokuma tezgâhlarında gazaliye, mantin diye bilinen ipekli kumaşlar, puşi ipekli başörtüleri, mendiller pamuklu çitari ve bezlerin her türlüsü dokunurdu. Ayrıca kilim, halı, abalar ve renkli sahtiyanları ünlüydü. Şişe, çömlek ve Ergani bakırından çeşitli eşyalar yapılırdı.

Ancak ilerleyen yıllar içinde Diyarbakır gelişimini sürdüremeyerek gerilemeye başladı. Cumhuriyet döneminin başlaması ile Diyarbakır'da sanayiye yönelik atılımlara ağırlık verildi. Fakat Diyarbakır, sanayi yönünden bugün de istenilen düzeye ulaşamamıştır. İlin ekonomik yapısı tarım temeline oturmuştur. Tarımsal yapının en önemli özelliği, büyük toprak mülkiyetinin yaygınlığı ve toprak toplulaşmasıdır. İldeki büyük toprak sahipliğinin kökenleri Selçuklulara dek uzanmaktadır.

1980 yılı verilerine göre Diyarbakır ili tarımsal ürünler toplamı 1 milyon 48 bin 84 tondur. Buğday 398 bin 200 tonluk üretimle birincidir. Toplam tarımsal üretimin % 21'ini kapsayan karpuz üretimi de, yılda 222 bin 860 tonla ikinci sırayı almaktadır.

Diyarbakır'da tarım dışı kalan kayalık, taşlık ve toprak arazilerin toplamı 348 bin 200 hektardır ve bu sayı tüm il topraklarının yüzde 22.6'sını oluşturmaktadır. Tarım dışı kalan arazilerin önemli bir bölümü hayvancılıkta kullanılmaktadır. Diyarbakır'da 762 bin 99 koyun, 538 bin 465 keçi, 410 bin 85 sığır ve manda ile 66 bin 897 tek tırnaklı hayvan beslenmektedir.

Sanayide ağırlık ilde devlet yatırımlarındadır. Çok ortaklı sermaye birikimleri önceki yıllarda görülen olumsuz deneylerden dolayı teşebbüs gücünü yitirmiştir.

Diyarbakır'da bulunan belli başlı devlet sanayi yatırımları, yılda 450 tonluk üretim yapan Sümerbank Pamuk Sanayii, yılda 142 bin 857 metrekare üretimi olan Sümerbank Halı ve Yün Sanayi, 8 ton-saat kapasiteli Yem sanayii, ile Et ve Balık Kurumu'dur. Süt Endüstrisi Kurumu ile Tekel İçki Fabrikası da kentin önde gelen yatırımlarındandır. Diyarbakır'da özel sektöre ait 25 kuruluş bulunmaktadır.

RÖPORTAJ

Diyarbakır Ticaret Odası Başkanı: HAMİT ÇETİN

Diyarbakır'ın ekonomik ve ticari durumunu incelemeye, yorumlamaya kalkarsak kaba hatlarıyla bazı temel noktalara varırız. Bu temel noktaları incelediğimizde ise, bazı olumsuzluklar ve çelişkiler olduğunu görürüz.

Diyarbakır coğrafi konum olarak, bölgenin merkezi durumundadır. Ulaşım yönünden olsun, sosyal hizmetler yönünden olsun, diğer bölge illerine oranla daha fazla avantajlara sahiptir. Kısaca: İstanbul-Ankara-İzmir gibi kendi bölgesinin metropolü durumundadır. Tüm bu olumlu şartlara karşın, ekonomik-ticari yaşamında bir olumsuzluk ve çelişki gözlenmektedir. Şöyleki:

a—Diyarbakır, sanayi yatırımları yönünden nüfusuna oranla oldukça geridir. Gerek devlet sektörü, gerekse özel sektör yatırımları yeterli düzeye ulaşamamıştır.

b—Belirli birkaç tarım ürünü dışında, üretilip pazarlanabilecek ürünler çok kısıtlıdır.

c—Diyarbakır nüfus artış hızı ve yoğunluğu yönünden, Türkiye'nin önde gelen illerinden biridir. Bu hızlı nüfus artışına karşın, yeterli iş sahaları yoktur. Bu da doğal olarak işsizlik sorununu doğurmaktadır.

d—Bilindiği gibi Türkiye'nin umumi ekonomik ve ticari durumu 12 Eylül'e kadar eski idareler zamanında bozulmuş vaziyette idi. Her ne kadar 1980 yılının Ocak ayında ekonomik tedbirler alınacağı benimsenmişse de istenilen yasalar çıkarılmamıştır. Piyasaya para arzı azalmış vadeli mal almak zorlaşmış, peşin para ile tüccarlarımız mal almak zorunda kalmıştır. 12 Eylül 1980 Harekâtı ile ekonomik tedbirlere ilişkin yasalar çıkarılmış ve ekonomik alanda olgunluk görülmüştür. Bu vesileyle enflasyon yüzde 30 nisbetinde düşmüştür. Türkiye piyasasında istenilen mal bulunmuş ve karaborsa önlenmiştir. Havadan para kazananların yani karaborsacıların yolu tıkanmıştır.

e—Şehrimizin en büyük gelir kaynağı tarıma dayanmaktadır. Bölgemizde sulama ile yapılan tarım çok azdır. Ancak Devegeçidi Barajı'ndan istifade eden bazı etraf köylerimiz mevcuttur. Türkiye'de tahmin edilmelidir ki hiçbir nehir bizim Dicle Nehri gibi boşuna akıp gitmemektedir. Nehrin çıktığı kollardan şehrin çıkışına kadar hiçbir sulama veya enerjiden faydalanılmamaktadır. Edinilen bilgiler ile şehrimizin ovalarını sulamak üzere üç sulama barajı projeleri senelerce evvel mevcut olup, bugüne kadar tahakkuk edilmemiştir. Bu barajlar imkânlar dahilinde yapıldığı takdirde çok geniş olan ovalarımız sulanacak, ekonomik ve ticari alanlarda ve işsizlikte büyük oranlarda faydalar sağlanacağı ve yöremize yenilikler getireceği muhakkaktır.

2—Yöremizdeki işsizliğe çözüm getirebilmek için, her şeyden önce kırsal yöreden şehire yapılan göçün önlenmesi gerekmektedir. Göçün ana nedeni ekonomik sorunlar olduğuna göre, sorunun çözümü uzun vadede bazı önlemlere ve çalışmalara bağlıdır. Zaten bu sorun yalnızca ilimizin değil aynı zamanda tüm Türkiyemizin ana sorunlarından biridir. Devlet ve özel sektör tarafından ilimizde oluşturulacak yatırımlar işsizlik sorununu bir nebze de olsa kolaylaştıracaktır. İşsizlik nedenlerinden biri de muhakkak ki nüfus artışıdır. Şehrimizdeki konutlar yeterli değildir. Türkiye'nin büyük şehirlerinde olduğu gibi şehrimizde de en fazla göze çarpan gecekondu ve plansız yapılan konutlardır. Bu vesileyle inşaat sektörünün canlandırılması ve devletimizin kooperatiflere daha fazla imkânlar tanıyarak konut sorununa çözüm getirilmelidir.

3—Şehrimizde nüfus artışının ana nedeni, yukarıda da değindiğimiz gibi kırsal yörelerden ilimize yönelen büyük göçlerdir. Bulunduğu yerde yeterli ekonomik olanaklar elde edemiyen vatandaşlar daha iyi olanaklar elde edebilmek amacıyla büyük illere göç etmektedir. Bu da birçok sorunu beraberinde getirmektedir.

Diyarbakır'ın nüfus yoğunluğu son on yılda iki katına ulaşmıştır. Zaten kısıtlı olan iş sahaları tamamen kapanmış, buna paralel olarak konut sorunu ortaya çıkmış ve hatta büyük boyutlara ulaşmıştır.

4—Diyarbakır, sanayi ürünleri üretimi yönünden de konumuna göre oldukça geridedir. Devlet eliyle oluşturulmuş birkaç fabrika dışında, özel sektörün ortaya koyduğu pek bir şey yoktur. Sanayi sitesi olarak faaliyette bulunan tesis, küçük atölye ve işyerlerinden öteye gidememiştir.

5—Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası olarak ekonomik ve ticari yönlerden gelişebilme konusunda bazı önerilerimiz olacaktır. Her şeyden önce, gerek devlet eliyle olsun, gerekse özel sektör eliyle olsun, yatırımlar hızlandırılmalı, yeni iş sahaları açılmalıdır. Şehrimizin büyük kapital sahibi kişileri Diyarbakır dışındaki illerde oluşturdukları yatırımlarını kendi memleketlerine kaydırmalıdırlar. Diyarbakır'da son on yıl içinde korkunç bir hızla konut inşaatı olmuştur. Yatırımların hemen tümü bu yöne aktarılmıştır. Bu yatırımların yüzde 25'i dahi sanayi yatırımlarına kaydırılmış olsa idi, sorunun büyük bir bölümü kendiliğinden çözülmüş olurdu.

Sonuç olarak, sorunların temeline elele vererek bilinçli bir şekilde inersek, çözümünü bulmak pek zor olmayacaktır kanısındayım.

DİYARBAKIR'DA PETROL...

1954 yılında Petrol Kanunu'nun kabul edilmesi ile petrol aramaya başlayan Shell'e ilk petrol arama ruhsatı Mayıs 1956'da verilmiştir.

Shell 1955'ten 1958 yılına kadar kadar Trakya'da jeolojik ve sismik aramalar yapmış ve bunları takiben altı sondaj kuyusu açmıştır. Ancak bunların hepsi boş çıkması üzerine Trakya'daki çalışmalardan vazgeçmiştir.

Shell mensupları Orta Doğu ile çoğrafi ve jeolojik olarak aynı paralel ve düzeyde olan Güney Doğu Anadolu bölgesini keşfederek, çalışmalarını bölge düzeyinde yoğunlaştırmaya karar kıldırmışlardır.

Shell 1956 yılından sonra özellikle Diyarbakır bölgesini kendine arama merkezi seçmiş ve bundan sonraki yıllarda da çalışmaları sonucu bu amaçları ortaya çıkmıştır. 1956 yılında Diyarbakır da yapılan petrol arama çalışmaları sonucu, jeolojik, sismik ve gravimetrik etütler ile bunları takip eden sondajlar sonucunda 19 Mayıs 1960'da Kayaköy-1 nolu kuyu ve sahayı keşfetmiştir. Bu keşif müteakip arama faaliyetleri ile yoğunlaştırılarak, 1963 ile 1975 arasında 16 petrol sahası daha keşfetmiştir. Shell keşif ve aramalarını devam ettirerek bugüne kadar 20 petrol sahası keşfetmiş ve bunların 19'unu yalnız Diyarbakır ilimiz sınırları içerisinde mevcuttur. Diğer tek saha ise Urfa-Siverek ilçesinde petrol sahası keşfi yapılmıştır.

Bu da Shell deyince hemen hemen bütün petrol üretimini elde ettiği sahalar olan Diyarbakır akla gelmektedir. Bugüne kadar 19 petrol sahasının içinde 62 arama kuyusu açmış söz konusu sahaların büyüklüğünü tesbit ve geliştirmek üzere 166 kuyu daha delinmiştir. Bu delinen kuyuların toplam derinliği 58.466 feete (17.820 metre) ulaşmıştır. Shell Diyarbakır sahalarından günde ortalama olarak 22.000 varile kadar günlük petrol elde etmektedir.

Shell 1973 yılında günde 40.000 varil petrol elde ederken bugün ancak 22.000 varil petrol elde etmektedir. Bu düşüş nedenini kendi broşür ve dergilerinden şöyle izah eder: **"Shell'in Diyarbakır petrol sahaları, katlanmış ve bu nedenle fazla çatlamış kalkerli kayalardan oluşmaktadır. Suyun çatlaklardan hızla sızması yüzünden ileri bir hidrolik pompalama tekniği ile yüzüye pompalanan petrol sıvısındaki su oranı giderek artmaktadır.**

Bu sebeple 1973'te günde 40.000 varile (yılda 2.0 milyon ton) kadar çıkan günlük petrol üretimi 1981'de günde 22.118 varile (yılda 1.1 milyon ton) düşmüştür. Fakat, 1981'de yapılan başarılı geliştirme sondajları ve iyileştirme çalışmaları sonunda 1980'e nazaran üretimde az da olsa bir artış sağlanmıştır. 1981 yılında Shell tarafından üretilen yerli ham petrol yerine ithalat yapılması gerekse idi Türkiye'de yaklaşık olarak 300 milyon dolara malolacaktı. Shell üretimdeki düşüşü yavaşlatmak için her türlü çabayı göstermektedir."

Shell Diyarbakır'da keşfettiği 19 petrol sahaları şunlardır: Kayaköy, Kurkan, Kayaköy West, Beykan, Şahaban, Kurkan South, Katin, Maletepe, Barbeş, Malatepe West, Köşk, Sebyan, Yatır, Yeniköy East, Satyan, Yatır East, Çobantepe, Yerigüzel ve Sincan sahalarıdır.

SHELL ŞİRKETİ'NİN DİĞER FAALİYETLERİ

Shell şirketi gibi petrol arama ve üretimi sürdüren TPAO ile 1982'de de ortaklaşa arama çalışmaları yapmak üzere Hamuk civarında ruhsat talebinde bulunmuş, TPAO ile Adana'da ortak faaliyet göstermiş, geçen yıl Siverek, Dağcı-1 adlı kuyu Shell ve TPAO ortaklaşa delinmiştir.

SHELL HAM PETROLÜN NAKLİYESİ VE TASFİYESİ

Shell Diyarbakır bölgesindeki kuyulardan ürettiği ham petrol, Pirinçlik'te toplanarak TPAO'na ait boru hattı ile İskenderun yakınındaki Dörtyol sahil terminaline nakledilir. 1981 yılında TPAO'na vergi de dahil olmak üzere 654 milyon lira taşıma ücreti ödemiştir. Dörtyol'dan da 17.000 tonluk M/T Mersin tankeri ile Mersin'deki Anadolu tasfiyehanesi A.Ş+. (ATAŞ Rafinerisi)'ne taşır. Özel sektör olan ATAŞ 1961 yılında üretime başlayarak hissedarları şunlardır:

MOBİL
SHELL
% 51 % 27
BP % 17
Marmara Petrol % 05

ATAŞ'ta sıvılaştırılarak ham petrolü şu ayrılmalara tabi tutar, petrol gazı, normal ve süper benzin, gaz yağı, dizel yakıtı ve fuel-oil elde edilmektedir.

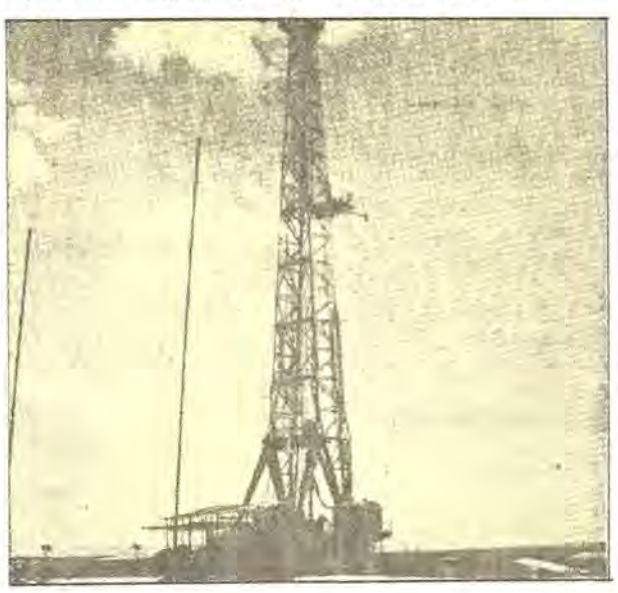

Diyarbakır'da spor Ziya Gökalp ile başlar...

Futbol ve atletizm büyük gelişme gösterir...

Atıcılık ve avcılık Diyarbakır'da ileridir

DİYARBAKIR'da sporun oldukça eski bir tarihi vardır. Bu ilimizdeki spor etkililiğini Ziya Gökalp başlatmıştır. Ziya Gökalp'in Malta dönüşü 1922 yılında kurmuş olduğu Gençlik Derneği Diyarbakır'da spor faaliyetinin yoğun hal almasını sağlamıştır. Gençlik Derneği içinde kurulan Gençlik İdmanyurdu Diyarbakır'ın ilk spor kulübü olmuştur. Ancak Diyarbakır Gençlik İdmanyurdu 1923 yılında kapanmıştır.

1924 yılında bu kez Said Nafiz Bey'in başkanlığında Dicle İdmanyurdu kulübü kurulmuştur. Dicle İdmanyurdu kulübü Türk Ocağı'na bağlı bir kulüp etkinliğinde görülmüştür.

1930 yılında Diyarbakır'da Ayspor ve Yıldızspor kulüpleri oluşturulmuş ve Diyarbakır'da bu kulüpler spora hizmet vermişlerdir.

1950'lerde Diyarbakır'da dört kulüp sporda etkinliği gösteriyordu. Ayspor, Yıldız Gençlik, Karacadağ ve Dicle Gençlik kulüplerinin faaliyeti Diyarbakır yöresi sporuna büyük kazançlar getirmiştir.

FUTBOL

Diyarbakır'da futbol, günümüzde en popüler spor hüviyetini korumaktadır. Gerçi basketbol, voleybol, atletizm, boks gibi spor dallarında da olumlu bir sportif faaliyet göze çarpmakta ise de futbol hepsinin başında yer almaktadır.

Diyarbakır futboluna Yıldız Gençlik, Ergani Gençlik, Karacadağ Gençlik, Havagücü, Karagücü, Ayspor Gençlik, Dicle Gençlik ve Ülküspor Gençlik gibi eski kulüplerin pek büyük katkıları olmuştur.

Diyarbakır'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübü kurulması yolunda ilk adım 1968 yılında atılmış ve bir avuç müteşebbisin olumlu çalışmaları sonucu bu gerçekleşmiştir. Diyarbakır'ın adını taşıyan Diyarbakırspor kulübü renk olarak, Diyarbakır'ın dillere destan olmuş meşhur karpuzunun renklerini (yeşil, kırmızı, siyah) almıştır. O sene Türkiye Üçüncü Ligi'ne dahil olan Diyarbakırspor olumlu ve canlı bir mücadle vermiştir. İdarî alanda olduğu gibi spor alanında da bu olumlu mücadele semeresini vermekte gecikmemiş ve Diyarbakırspor 1975-1976 sezonu sonunda Türkiye Üçüncü Ligi'nde grubunun şampiyonluğunu kazanarak Türkiye İkinci Ligi'ne yükselmiştir. Yeşil-Kırmızı-Siyah formalı takımı büyük mücadelesini bu kümede de sürdürmüş ve 1976-1977 sezonu sonunda Türkiye Birinci Ligi'ne yükselme başarısını göstermiştir. Diyarbakırspor 1979-1980 sezonu sonunda tekrar Türkiye İkinci Ligi'ne düşmüştür.

Sporun çeşitli dallarında Diyarbakır'da etkinlik bu ilimizde yüksek öğrenim kurumlarının meydana getirilmesi sonunda gelişme sağlamıştır.

ATICILIK—AVCILIK

Diyarbakır'da atıcılık ve avcılık sporunun eski bir geçmişi vardır. 1941 yılında kurulan ve o zamandan beri çalışmalarını sürdüren atıcılık ve avcılık kulübünün bu gelişmede payı büyüktür. Ragıp Kirman, Latif Şimşek, Mehmet Dursun Diyarbakır'ın şampiyon atıcıları arasındadır. Mehmet Dursun ile Mehmet Oğulgaymış, Atıcılık Millî Takımı'na seçilmişlerdir.

Basketbol, voleybol, güreş, kayak, masa tenisi dalları Diyarbakır'da son yıllarda büyük aşamaya girmiştir.

DİYARBAKIR'IN ÜNLÜ SPORCULARI

ATICILIK: Mehmet Dursun (32 yıl süre ile Türkiye şampiyonu oldu). 1949, 50, 53 hariç,) 1968 Meksika, 1972'de Münih 1976'da Montreal Olimpiyatları'nda atıcılıkta Türkiye'yi temsil etmiş. 1975'de Cezayir Akdeniz Oyunları'nda ikinci oldu. 1955'de Belgrad'da Balkan üçüncüsü... 1954'de Usküp'de Balkan şampiyonluğunu kazandı. MEHMET AKGÜN: 1977 yılında Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da 5.93 ile Türkiye atıcılık rekorunu kırdı. 1974'de Belgrat'ta Balkan üçüncüsü, 1982'de Sakarya'da yapılan Hava Kuvvetleri Cumhuriyet kupası'nda dereceye girdi.

MEHMET OĞULKAYNIŞ: 1972'de manisa'da yapılan atıcılık şampiyonasında birinci geçen yıl Diyarbakır'da yapılan şampiyonada ikinci oldu.

Diyarbakırspor futbol takımı...

DİYARBAKIR AMATÖR LİG TAKIMLARI:

Melik Ahmet Gençlik: Kırmızı - Beyaz.
DSİ Bağlar: Yeşil - Beyaz.
Karacadağ Gençlik: Siyah - Beyaz.
Diyarbakır Amatör: Yeşil - Kırmızı.
YSE Ayspor: Sarı - Lâcivert.
Ergani Gençlik: Sarı - Siyah.
Doğanspor: Yeşil - Sarı.
Lice Kayaspor: Kırmızı - Beyaz.
Hazro İdmanyurdu: Mavi - Beyaz.
Özyıldız Gençlik: Sarı - Kırmızı.

DİYARBAKIR İKİNCİ AMATÖR LİG TAKIMLARI:

Devrimspor: Kırmızı - Beyaz.
Tek Kapı Gençlik: Mavi - Beyaz.
Kasaplar İdmanyurdu: Yeşil - Beyaz.
Silvanspor: Yeşil - Beyaz.
Urfa Kapı: Mor - Beyaz.
Yeşil Yıldız: Yeşil - Siyah.
Lice İdmanyurdu: Kırmızı - Mavi.
Bismil Umutspor: Kırmızı - Beyaz.
Bağlar Gençlik: Turuncu - Mavi.
Kuyumcular Gençlik: Turuncu - Siyah.

DİYARBAKIR BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ...

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Tahir Dönmezer
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü
Telefon numarası:
Memursayısı: 27
İşçi sayısı: 3
Lisanslı sporcu sayısı: 2451 erkek,bayan sporcu yok
Tesisler: Diyarbakır Stadı 7500 kişilik, spor salonu 1500 kişilik, atış poligonu 24, Silvan Spor Salonu 2500 kişilik.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, voleybol, basketbol, atıcılık, avcılık, atletizm, güreş, kayak, masa tenisi.

Önemli kişiler

Ziya Gökalp

ZİYA GÖKALP (1857 - 1924) Yazar, düşün adamı. İttihat ve Terakki Partisi'nin ideologu. 1918 Mütarekesinden sonra Malta Adası'na sürgün edildi. Dönüşte, Ankara'ya geçip Ulusal Kurtuluş Savaşı kadrolarında yer aldı, milletvekili oldu, 2. Dönem. Selânik'te Genç Kalemler, Türk Yurdu dergilerini çıkardı. Türkçülük ve dilde özleşme akımlarının öncülerindendir.

Dr. YUSUF AZİZOĞLU (1917 - 1970) Doktor, siyaset adamı, sağlık bakanı.

FAIK ALİ OZANSOY (1875 - 1950) Servet-i fünun'cu şair.

CAHİT SITKI TARANCI (1910 - 1956) Şair. Paris'te siyasal bilimler okudu. Savaş çıkınca öğrenimini yarıda bırakıp yurda döndü, çevirmen olarak çalıştı. 1946'da CHP'nin açtığı şiir yarışmasını 35 Yaş adlı şiiriyle kazandı. Yapıtları: Ömrümde Sükut, Otuzbeş Yaş, Düşten Güzel, Sonrası.

KAZIM İNANÇ (1880 - 1938) Kurtuluş Savaşı komutanlarından, general, vali, milletvekili.

ZÜLFİ TİGREL (1877 - 1942) Siyaset adamı, Lozan Barış Konferansı danışmanlarından, milletvekili.

ALİ EMİRİ (1857 - 1923) Araştırmacı ve Tezkire yazarı. Tarih ve edebiyat araştırmalarıyla tanındı. Önemli yapıtı: Tezkire-i Şuarayı Amid.

Ozansoy

Cahit Sıtkı Tarancı

Süleyman Nazif

SÜLEYMAN NAZİF (1870 - 1927) Şair, yazar, idareci.

CEMAL YEŞİL: (1900 - 1977) Şair.

EDİRNE

22

Yüzölçümü: 6.276 km2

Nüfus: 363.286
İlçeler: Enez, Havsa, İpsala, Keşan, Lalapaşa, Meriç, Uzunköprü.
Köy sayısı: 255
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 4.5
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 12.3
Okur-yazar oranı: %72.1
Otomatik tel kodu: 1811

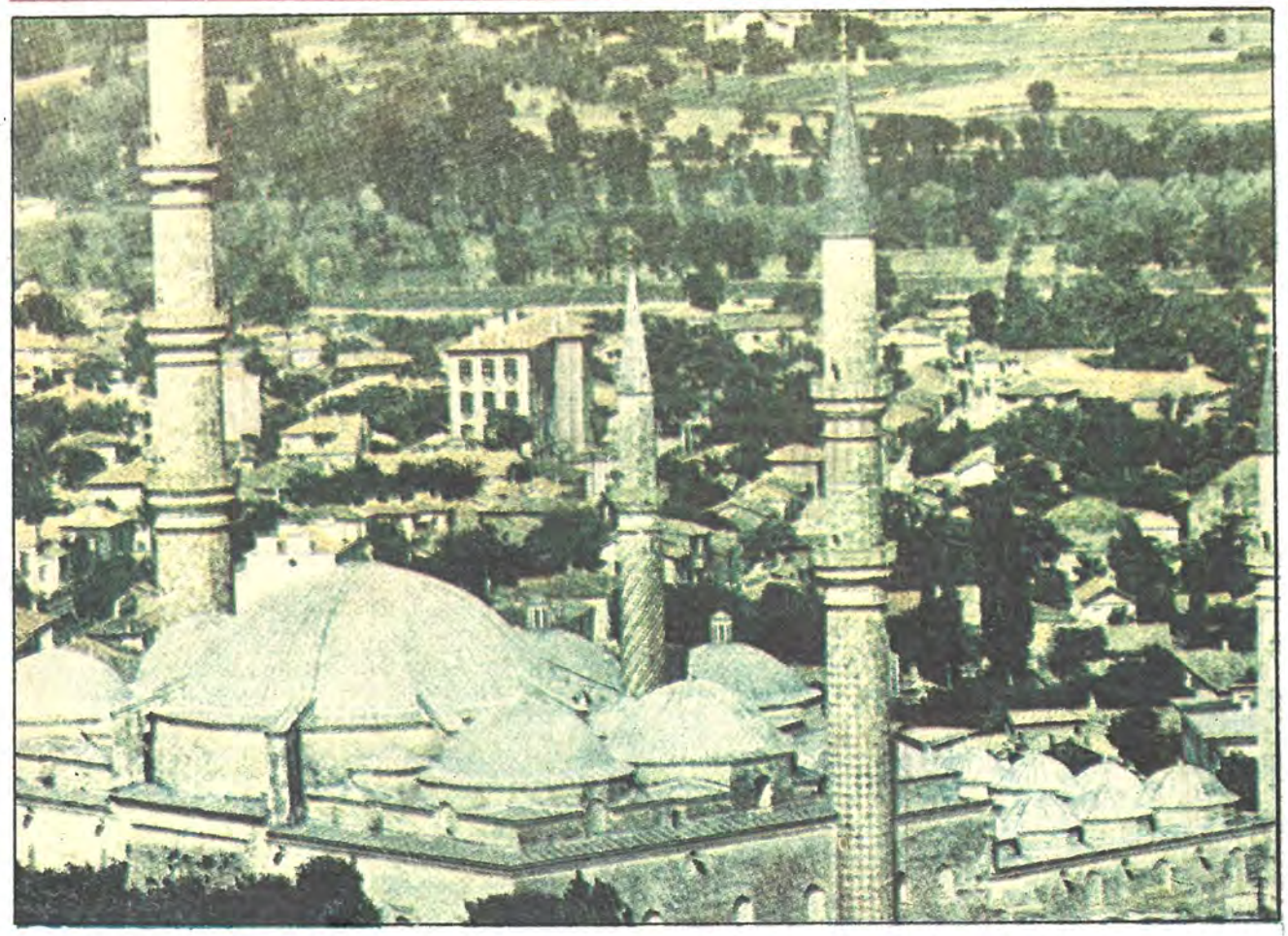

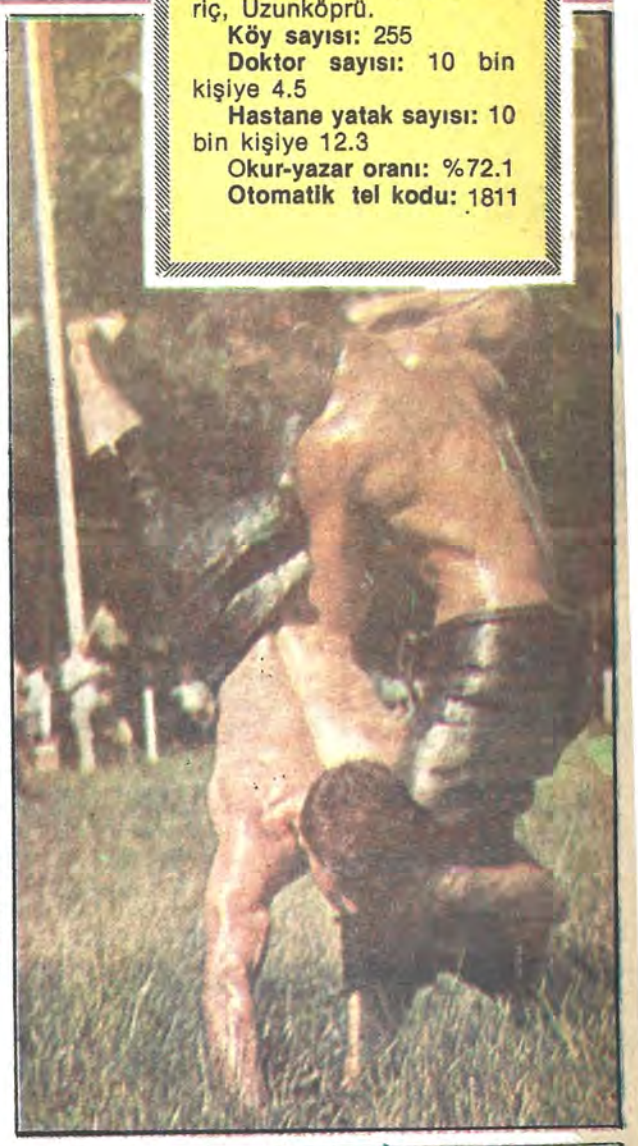

Edirne Selimiye Camii ile bütünleşir...

SERHAT ŞEHRİ...

HANGİ yönden, hangi yoldan olursa olsun; Edirne'ye gidiyorsanız eğer, daha çok uzaklardan bir tek silüet çekecektir dikkatinizi: Selimiye Camii...

Kentin neresinde olursanız olun, ne tarafına giderseniz gidin; arkanızı dönüp baktığınızda tek bir karartının, Türk yapı sanatının gerçek bir şaheseri ile karşılaşacaksınız: Selimiye Camii!..

Edirne deyince Selimiye Camii, Selimiye deyince Mimar Sinan!..

Yıl 1568... II. Selim'in padişahlık dönemi. Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul. İkinci başkenti Edirne artık başkent değilse bile, askeri konumu açısından önemini hâlâ korumakta. Ve Padişah II. Selim, bu eski, bu tarihin yüklü kentte bir camii yapılmasını emreder Mimar Sinan'a. Bu öyle bir camii olacaktır ki, dünyada bir örneği daha olmayacak, hatta Ayasofya'yı bile gölgede bırakacaktı.

İşte böyle başlar Selimiye Camii'nin öyküsü. At üstünde savaştan savaşa koşmaktan çok, ince zevki, güzel sanatlara merakı ile tanınan bir padişah olan II. Selim, adını taşıyacak bu yapının her taşı, her köşesi ile ilgilenir. Sinan'a fikir verir. Caminin bir an önce tamamlanması konusunda o kadar sabırsızdır ki, inşaatta çalışanların başka hiçbir işle uğraşmamaları için emirler yağdırır.

Nihayet, 1574 yılında, İstanbul'da bulunan padişaha ulaşan haberde kubbenin kapatıldığı bildiriliyor, II. Selim de Kurban Bayramı'nda bitecek olan camide namaz kılıp kılamayacağını soruyordu.

Padişah II. Selim bir başka yönüyle daha dikkat çekerdi: İçkiye düşkünlüğü. Bu düşkünlük onu her gün biraz daha yıpratıyor, biraz daha zayıflatıyordu. Durumun farkına varan Sultan aynı yıl ani bir karar veriyor, içkiyi bırakıyordu. Hem de doktorlarının yavaş yavaş azaltması konusundaki tavsiyelerine uymayarak.

TAMAMLANIŞI

İşte bazı kaynaklara göre, II. Selim bu perhizi sırasında bir baş dönmesi ile düşmüş 27 Kasım 1574 günü ilk cuma namazının kılınmasına izin verilen bu büyük eseri göremeden ölmüştür. Yine bir başka kaynağa göre II. Selim'in içkiyi bırakması ile caminin yapımının sona ermesi arasında bir bağlantı vardır. Padişah senelerdir sürdürdüğü renkli yaşamına son verirken, dünya zevklerinden ayrılıyor, bu da hayatına mal olurken, camisinin yapımı tamamlanıyordu.

II. Selim, Sinan'ın bu şaheserini hiçbir zaman göremedi. Ama büyük ustanın imzasını taşıyan öyle bir eser bıraktı ki Edirne'de, Türk uygarlığının doruk noktasını oluşturuyordu.

BÜTÜNLÜK

Selimiye Camii, öyle ayrılmaz bir bütündü ki Edirne'den; cami ile birlikte kenti havaya uçurmak için emir bekleyen Bulgar ordusu, Çar Ferdinand'dan **"Hayır, tarih karşısında böyle bir sorumluluğu üstüme alarak böyle bir emri veremem..."** cevabını alıyordu.

İşte bugün bile Edirne, Kırkpınar Güreşleri'nin, Türkiye'nin Batı'ya açılan kapısı olma özelliğinin yanı sıra hâlâ Mimar Sinan'ın, hâlâ Selimiye Camii'nin serhat şehri Edirnesi'dir...

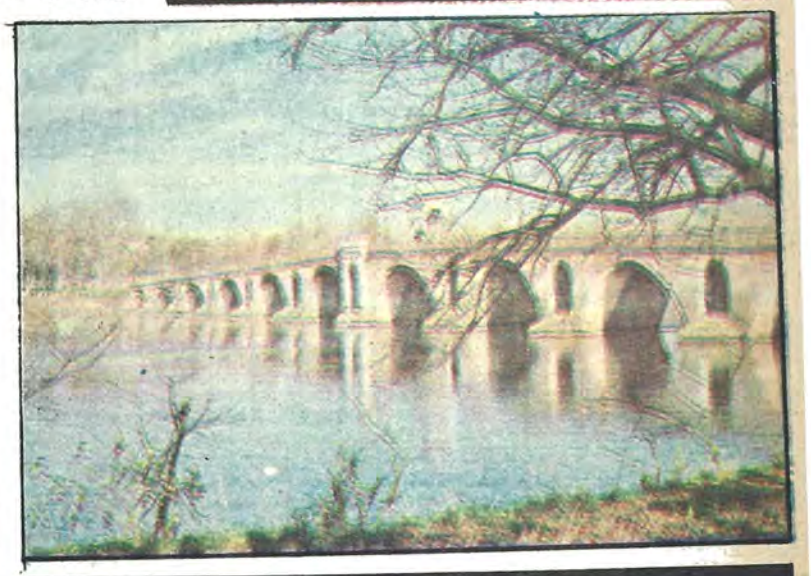

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan her gün tren vardır. Uluslararası E-5 karayolu ile Avrupa'ya gelen giden bütün yolcular Edirne'den geçerler. Karayolu çok düzgündür.

Adı nereden geliyor

Bugün Edirne adıyla andığımız serhat şehrimizin yerinde eskiden Roma İmparatoru Hadrianus tarafından kurulduğu için imparatorun adına izafeten "Hadrianopolis" adıyla anılan görkemli bir kent bulunuyordu. Bizanslılar zamanında bu kentin adı halkın dilinde bir kısaltmaya uğrayıp "Andrinople" oldu. Türklerin bu adı önceleri "Edrine" olarak telâffuz ettiler, sonra da halkın dilinde "Edirne"ye dönüştü.

İklimi

Denizden yüksekliği ortalama 40 metre olarak kabul edilen Edirne'de kışlar çok sert geçer. Yaz ayları da bayıltıcı sıcak olur. Temmuz, ağustos ayları en sıcak aylardır. Kış ve sonbahar da çok yağmurludur. Yazları kuraktır. Yılın 70-80 günü tamamen açık, güneşli, 100-110 günü ise yağışlı geçer, geri kalan günler parçalı bulutludur.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

EDİRNE ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 4.2.1974 Adres: Londra Asfaltı No: 154
Telefon: 20 09 - 30 84
KEŞAN ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 30.3.1978 Adres: Büyük Camii Mah. Yeni Gelibolu Cad.
Telefon: 16 33 - 16 34

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14. Mayıs. 1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: 91:9

Partiler	Aldığı oy
CHP	36.238
MP	4.178
DP	47.715
Bağımsızlar	10

2. Mayıs. 1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 92.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	3.821
CMP	346
DP	
Bağımsız	

27. Ekim. 1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 85.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	38.686
CMP	6.875
DP	55.269
HP	2.992

15. Ekim. 1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 85.8

Partiler	Aldığı oy
AP	29.076
CHP	42.551
CKMP	11.182
YTP	27.046
Bağımsızlar	811

10. Ekim. 1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 72.5

Partiler	Aldığı oy
AP	53.736
CHP	29.180
CKMP	1.730
MP	0.390
TİP	2.891
YTP	1.489

12. Ekim. 1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 63.2

Partiler	Aldığı oy
AP	43.544
CHP	28.140
CGP	4.850
MP	2.824
MHP	1.372
TİP	4.347
YTP	

14. Ekim. 1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: 67.7

Partiler	Aldığı oy
AP	41.668
CHP	44.247
CGP	3.031
DP	6.420
MP	959
MHP	1.380
MSP	2.230
Bağımsızlar	147

5. Haziran. 1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 77.0

Partiler	Aldığı oy
AP	54.795
CHP	74.727
CGP	1.772
DP	2.517
MHP	1.916
MSP	3.005
Bağımsızlar	77

1961 Halk Oylaması Sonuçları:

Kabul	Red
% 63	% 37

1981

Kabul	Red
% 92.5	% 7.5

EDİRNE VALİSİ ENVER HIZLAN

EDİRNE, büyük bir imparatorluğun doğuşunu, büyüyüp gelişmesini ve çökmesini tarihin akışı içinde bazen gurur verici, bazen de düşündürücü ve ibret verici görüntüleriyle yaşamış olan bir ildir. İlin bu nitelikleri ilde büyük bir tarih ve kültür potansiyelinin oluşmasına neden olmuştur. Türm mimarisinin ulusumuza gurur verecek nitelikteki birçok örneğini Edirne'de görmek mümkündür. Bilindiği gibi bunların en ünlüsü Selimiyedir.

İl dahilinde beş sınır kapısı mevvuttur. Bunlardan üçü karayolu güzergâhında, ikisi de demiryolu güzergâhında bulunmaktadır. Bir başka deyimle, Edirne beş ayrı sınır kapısından ülkemizin Avrupa ile bağlantısını sağlayan bir ildir. 1981 yılında beş hudut kapısından toplam olarak 1.264.229 kişi giriş, 1.167.823 kişi de çıkış yapmıştır. Bunların 981.006'sı Kapıkule Hudut Kapısı'ndan yurda girmiş, 915.193 kişisi de aynı kapıdan yurt dışına çıkmıştır. Aynı yıl içinde adı geçen hudut kapısından giriş yapan yabancı uyruklu kişilerin toplamı 255.575, çıkış yapanların toplamı ise 224.149'dur. Keza sözü edilen yıl içinde anılan hudut kapısından toplam olarak 204.780 otobüs ve otomobil yurdumuza giriş yapmış, 199.080 otobüs ve otomobil de yurt dışına çıkmıştır. TIR'lar da dikkate alındığı taktirde 1981 yılında Kapıkule Huduf Kapısı'ndan yurdumuza giriş yapan motorlu araç toplamı 315.463'e, çıkış yapan moturlu araç toplamı da 295.060'a baliğ olmaktadır. Bahsi geçen hudut kapısından giriş ve çıkış yapan yolcuların büyük çoğunluğunun yurt dışında çalışan işçilerimiz oluşturmaktadır. Bu yoğun trafik, yığınla sorunu beraberinde getirmektedir. Kapıkule yolcu giriş-çıkış salonundaki altyapı büyük ölçüde çözümlenmiştir. 1983 yılında yolcu giriş-çıkışında pasaport kontrolü bilgisayar sistemiyle yapılacaktır. Aynı yıl içinde halen TIR giriş-çıkış alanında sürdürülmekte olan altyapı çalışmaları bitirilecek ve bu suretle adı geçen kapıya ilişkin sorunların büyük bir

bölümü çözüme kavuşturulmuş olacaktır. E-5 karayolunun Kapıkule başlangıç olmak üzere Edirne ili içindeki 29 km.lik kısmının 1983 yılı içinde ıslahına başlanacaktır. Edirne çevreyolu sorunu da bu ıslah çalışmaları kapsamında ele alınıp çözümlenecektir. Bu çalışmalar bitirildiği taktirde Kapıkule'nin E-5 karayoluna yansıyan sorunlarından bir bölümü de çözümlenmiş olacaktır.

Edirne'de kırsal kesime yönelik altyapı hizmetleri büyük ölçüde çözümlenmiştir. Köyyolu yapımında asfalt kaplama, köy içmesuyu yapımında ise şebekeli sistem aşamasına gelinmiştir. Mevcut 256 köyün sadece bir tanesinde elektrik yoktur. Elektriği mevcut olmayan köyün nüfusu 26'dır. Köylerin 95'inde PTT bağlantılı telefon mevcuttur. 1983 yılı sonunda mevcut köylerin yarısına yakını telefona kavuşturulmuş olacaktır. İlkokulu mevcut olmayan köy sayısı beş olup, bunların nüfusları okul yapılmasını gerektirecek düzeyde değildir. Bu köylerin okuma çağındaki çocukları civar köyler okullarından yararlanmaktadırlar. Toplam köy sayısının 64'ü ortaokula sahiptir. İlin okuma-yazma oranı % 95'dir. 1983 yılı sonunda okuma-yazma sorunu kesin olarak çözümlenecektir.

İlin ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalı bulunmaktadır.

Sağlık hizmetleri sosyalizasyon uygulamasıyla yürütülmekte olup, bu uygulama örnek olarak hitelendirilebilir.

Nüfus artış oranı % 1.3'tür.

BELEDİYE BAŞKANI ALPASLAN YALKIN

91 yıl başkentlik görevini yapmış bulunan serhat şehri Edirne, iki yabancı ülkeye hem sınır olan, çeşitli doğa güzellikleri ve Osmanlı devrinin kuruluşundan bu yanaki bütün devirlerin tarih ve mimarisini yansıtan, çeşitli antik değerlere sahip yemyeşil bir vilâyettir.

Edirne, uluslararası E-5 karayolunun üzerinde bulunan Türkiye'nin en büyük sınır kapısı olan Kapıkule'yi de kendi sınırları içinde ihtiva etmektedir. Bu büyük turist potansiyeline, ihtiva eden yol ile, turistleri cezbeden tarihi değerleri ile ve de 622 yıldan beri süregelen er meydanı Kırkpınar'ı ile gururlu, modernleşmeye dönük, emin adımlarla ilerleyen bir kenttir.

Vergi Rekortmenleri

Zati Midilli	17.892.656,- TL.
Mehmet Iriş	5.225.350,- TL.
Bedri Şahin	3.325.036,- TL.
Rıfat Yılmazer	2.730.896,- TL.
Rafet Ürenli	2.656.646,- TL.

Protokol

Edirne Valisi **Enver Hızlan**
Garnizon Komutanı Tümgeneral **Kayhan Onur**
Ağır Ceza Başkanı **Lemanisar Atalay**
Cumhuriyet Savcısı **Mustafa Koçak**
Belediye Başkanı **Alpaslan Yalkın**
Emniyet Müdürü **Güner Kalkandelen**
Jandarma Alay Komutanı Yarbay **Kemal Köse**
Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. **Dr. Ahmet Karadeniz**
Vali Yardımcısı **Necati Özdemir**
Vali Yardımcısı **Mustafa Kösem**
Vali Yardımcısı **A. Refik Tekerek**
Trakya Gümrükleri Başmüdürü **Arif Vidin**
Trakya Birlik Genel Müdürü **Muhittin Soyer**
Defterdar **H. Oral Levender**

ÖNEMLİ KİŞİLER

RIZA TEVFİK BÖLÜKBAŞI (1869-1949) Şair, doktor, filozof, maarif, nazırı, Danıştay Başkanı, Sevr Barış Anlaşması'nı imzalayan delagasyon üyesi, politikacı, yüzelliliklerden . Şiirleri, Serab-ı Ömrüm adlı kitabında toplanmıştır.

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR (1897-1976) Yazar, tarih araştırmacısı, iktisatçı. Yapıtları: Suyu Arayan Adam, Tek Adam, İkinci Adam, Menderes'in Dramı, Makedonya'dan Orta Asya'ya, Enver Paşa, Toprak Uyanırsa, İnkilâp ve Kadro, Kahramanlar Doğmalıydı.

CEVAT FEHMİ BAŞKURT (1905-1971) Gazeteci, oyun yazarı,. Başlıca yapıtları: Valide Sultan'ın Gerdanlığı, Paydos, Küçük Şehir, Büyük Şehir, Ayarsızlar, Hacı Kaptan, Koca Bebek, Sana Rey Veriyorum, Soygun, Kadıköy İskelesi, Makine, Harput'ta Bir Amerikalı, Kleopatra'nın Mezarı, Tablodaki Adam.

CEM SULTAN (1459-1495) Fatih Sultan Mehmed'in oğlu . Osmanlı Prensi.

ŞEVKET AZİZ KANSU (1903-) Hekim, antropolog, prof.

HÜSREV GEREDE (1886-1962) Kurtuluş Savaşı kadrosundan asker, diplomat, politikacı

RÜŞTÜ ERDELHUN (1894-) Genelkurmay Başkanı

RAGIP GÜMÜŞPALA (1897-1964) Genelkurmay Başkanı, AP'nin ilk genel başkanı

ADALI HALİL (1871-1927) Güreşçi

HAŞİM İŞÇAN (1898-1966) İdareci, vali, belediye başkanı

EKONOMİ

Sanayi yatırımları giderek çoğalıyor

EDİRNE, Osmanlı İmparatorluğu'nun doğuşunu, gelişmesini, büyümesini ve çökmesini yaşamıştır. Bu tarihî sürecin ilin ekonomik yapısını etkilemiş olması kuşkusuzdur. Özellikle Balkan bozgunu ve I. Dünya Savaşı, Edirne'nin ekonomik durumunu olumsuz açıdan büyük ölçüde etkilemiştir. Edirne II. Dünya Savaşı'nın devam ettiği yıllarda da sıkıntılı günler yaşamıştır.

Edirne bir sınır ilidir. İl hudutları içinde üçü karayolu, ikisi de demiryolu olmak üzere beş hudut kapısı mevcuttur. Bu durumuyla Edirne, Türkiye'nin Avrupa'ya ve özellikle Ortak Pazar'a açılan ekonomik bir kapısı niteliğindedir. Türkiye ve Avrupa ülkeleri arasındaki mal, hizmet ve hatta sermaye hareketlerinin düzenlenmesinde Edirne'nin önemli bir yeri vardır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yaklaşım farklılığı ve Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde Edirne'nin kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınması, sanayiye yönelik yatırımlar için itici bir güç olmuştur. Halen Edirne'de 55 sanayi kuruluşu bulunmaktadır.

Edirne ilinin tümünde mevcut işyerlerinde çalışanların sayısı 24.884'tür. Bunların 23.278'i erkek, 1.533'ü kadın ve 73'ü de çocuktur. İşçilerden 5.931'i sendikalıdır.

İlin ticaretinde tarımsal ürünler ağırlığını hissettirmektedir. Bunlar, buğday, ayçiceği, şeker pancarı, çeltik, süpürge teli, sebze ve çok az miktarda tütündür. Bu yıl bir miktar süpürge teli ihracatı da yapılmıştır.

SPOR

Türkiye'de sportif hamleleri 1923 yılında Cumhuriyetin ilânından sonra başlamıştır.

Edirne'de ilk spor kulübü olarak 1923 yılında Edirnespor Kulübü, 1924'te de Meriç İdmanyurdu ile Yavuzspor faaliyete geçmiştir.

Edirne'de spor denilince akla tarihî bir niteliği bulunan **"Kırkpınar Güreşleri"** gelir. Yüzlerce yıl Türk güreşinin en büyük gösterisini teşkil eden bu büyük güreşlerin doğduğu ve yapıldığı yer Balkan Savaşı'ndan sonra Türkiye sınırları dışında kalmıştır. Burası, halen Yunanistan sınırları içinde kalmış bulunan ve Görmutlu ile Seymenli köyleri arasında kalan alandır. Tarihî Kırkpınar alanı Edirne il merkezine 16 kilometre mesafededir.

Nerelerde kalınır

KERVAN OTELİ
Kadınhane Sok. 134.
Tel: 1382-1167
Banyolu, 48 oda,
kalorifer, lokanta.
SULTAN OTELİ
Talâtpaşa Cad. 24. Tel: 1372-2156-3333
Duşlu, 83 oda, kalorifer,
lokanta.
SARAY OTELİ
Eski İstanbul Cad. 28
Tel: 1457-1857
KENT OTELİ
Saraçlar Cad. 58
UZER OTELİ
Çilingirler Çarşısı 36
KEŞAN
BELEN OTELİ
Borsa Cad. 1 Tel: 24
Banyolu, 16 oda, kalorifer,
İŞÇİMEN OTELİ:
Erikli Köyü Tel: Erikli 22
30 oda, kalorifer, lokanta, plaj
(Yazın açıktır.)

İLÇELERİNİ TANIYALIM

KEŞAN

Edirne'nin ikinci büyük ilçesidir. 1.087 kilometre kare alana yayıyan ilçenin 49 köyü bulunmaktadır. 1980 sayımına göre, ilçede 65.243 kişinin "kırsal kesim dahil" yaşadığı belirlenmiştir.

HAVSA

Edirne il merkezine en yakın iki ilçeden biridir. Lalapaşa gibi bu ilçenin de il merkezine uzaklığı 27 kilometredir. 22 köyü bulunan Havsa'da köyleri ile birlikte 24.849 kişi yaşamaktadır. E-5 karayolu üzerinde kurulu bu ilçenin genişliği 556 kilometrekaredir.

ENEZ

Edirne'nin Keşan gibi Ege Denizi'ne açıldığı bir ilçesidir. Yaz mevsimlerinde sahilleri büyük turist akınına uğramaktadır. Meriç Nehri yakınına kurulu ilçenin genişliği 458 kilometrekaredir. Edirne'nin en az köyü bulunan bu ilçenin nüfusu 13.230'dur. Köy savısı 19'dur.

MERİÇ

Türk-Yunan sınırını oluşturan Meriç Nehri'nden ismini alan bu ilçede son sayıma göre 25.871 kişi yaşamaktadır. 22 köyü bulunan Meriç ilçesinin genişliği 442 kilometrekaredir. Geniş çeltik alanları bulunmaktadır.

LALAPAŞA

Edirne'nin nüfus açısından en küçük ilçesidir. Edirne'nin kuzeyinde yer alan bu ilçe Bulgaristan ile komşudur. 28 köyü bulunan Lalapaşa'nın genişliği 606 kilometrekaredir. İlçe merkezi ile köylerinde son sayıma göre, 11.752 kişi yaşadığı belirlenmiştir.

İPSALA

Edirne'nin Kapıkule'den sonra, en çok işleyen gümrük kapısının bulunduğu bu ilçenin nüfusu 36.572'dir. Meriç ilçesi gibi geniş çeltik alanlarının bulunduğu bu ilçenin genişliği 753 kilometrekaredir. 21 köyü bulunan İpsala ilçesi, sınır kapısından ötürü hareketli bir ilçedir.

UZUNKÖPRÜ

Edirne'nin nüfus ve genişlik bakımından en büyük ilçesidir. 1.224 kilometre kare genişliğindeki ilçenin köy sayısı da diğer ilçelerden fazladır. 53 köyü bulunan Uzunköprü'nün, kırsal kesim ile birlikte nüfusu son sayıma göre 80.305'tir. İlçede çok sayıda yağ ve çeltik fabrikası bulunmaktadır.

FOLKLOR

EDİRNE OYUNLARI SONA DOĞRU ÇOK HAREKETLENİR...

EDİRNE çeşitli dönemlerde oldukça değişik olaylara sahne olmuştur. Üç kıtaya hükmeden bir imparatorluğun nice görkemli günlerini yaşamış olan Edirne, tarih ve folklor ürünleri açısından pek zengindir.

Bağı-bahçesi, dağı-toprağı ile türkülere, manilere konu olmuştur. Sazı-sözü, eğlencesi-düğünü, gelenek ve göreneklerin en canlı belirtileri olarak günümüze değin yaşatılmıştır.

Padişah ve paşa çocuklarının sünnet düğünlerinin yapıldığı Edirne'de düğünlerin yeri önemlidir. Hayır, eğlence ve öğünç duygularının egemen olduğu bu düğünler, daima mutlu bir toplum olayı şeklinde değer görmüştür.

SÜNNET DÜĞÜNLERİ

Yörede sünnet, beş ile 12 yaş arasında yapılmaktadır. Sünneti yapılacak çocuk için bir horoz kesilir ve uğur getirsin diye kanı anlına sürülür. Gelin kınalarında olduğu gibi, düğünden bir gün önce mumlarla süslü bir tepsi içine kına konur. Büyük sofraların üzerinden geçirildikten sonra çocuğun önüne getirilir. Kına içine bir de para konularak eller bağlanır. Ertesi sabah, mahallenin muhtaç bir kadını tarafından çocuğun kınalı ellerindeki bağlar çözülür.

Düğün günü çocuklar tüm arkadaşları ile birlikte faytonlara bindirilerek şehri dolaşırlar. Evde mevlût okunur, lokma, şerbet dağıtılır. Akşama doğru sünnet yapılır. Akşam sünnetli çocuklar yatağına çekilince eğlenceyi yataklarına uzanarak izlerler... Konu komşu armağanları kabul edilir.

BİR EFSANE

"Edirne Selimiye Camii'nin yapılacağı yerde vaktiyle lâle yetiştiren bir yaşlı adam varmış. Caminin tam orta yerine rastlayan bu yeri vermemekte ısrar etmiş durmuş. Ancak sonunda Mimar Sinan, Lâleci Baba'yı razı etmiş. Ancak kendisinden bir işaretin camide bulunmasını istemiş. Mimar Sinan, Lâle Baba'nın terslığinin bir belirtisi olarak, müezzinler mahfeli, mermer sütunu üstüne ters bir lâle deseni işlemiş...

Mimar Sinan Büyük Selimiye Camii'nin temelini attıktan sonra kayıplara karışmış. Padişah bu olayı işitince fena halde kızmış. Ancak yedi yıl sonra ortaya çıkan mimar Sinan yarım eserini tamamlamaya başlamış. Bu kadar süre kaybolmasının nedeni, temellerini iyice oturması olduğu, daha sonra anlaşılabilmiş...

Cami bittikten sonra âlem takılmış ve Mimar Sinan uçmuş. Keseri de Hıdır Baba Tepesi'ne düşmüş..."

ATASÖZLERİ

"Dolana dolana yap, bulana bulana ye" / "Vur çapayı ye parayı" / "Ekici ol da buçici olma" / "Yere düştün mü bir avuç kumla kalk" / "İş eşektir, haydarsan gider" / "Yavanca yersen, yamalıca giyersen, mal sahibi de olursun, mülk sahibi de" / "Al gülüm ver gülüm" / "Onu görmeyince, beşi harcama"

HALK DEYİŞLERİ

"Altmışla yetmiş arası, ne çıktın be kör olası" / "Yağ, un, odun; karısı kadın olmalı" / "Yözüm gitti yaşı ne yapayım"

HALK OYUNLARI

"Beylerbeyi, Kabadayı, Üç ayak, Sinto, Eski Kasap, Drama Karşılaması, Düz Hora, Hanım Ayşe, Papaz Kızı, Toska, Kara Yusuf, Alay Bey, Kazibe, Zigoş, Çamko, Selânik, Arzuyla Kanber, Gel Seyrit, Pomak Gaydası" yörenin sevilen oyunları arasında yer alır.

Yöre oyunlarını "Horalar", "Karşılamalar", ve "Salma" oyunlar şeklinde sıralamak mümkündür.

Her oyunun "Kaldırma" denilen bir sonu bulunmaktadır. Çok hareketli bir bölümdür. Oyunlar elele, omuzlardan veya kemerlerden tutularak oynanır. Bazı oyunlarda elle yukarıya kaldırılır. Tekli oyunlarda oyuncu ellerini yana açar veya arkada bağlar. Oyunlarda el çırpmalar oldukça fazladır. Oyunlar çift davul ve çift zurna eşliğinde oynanır. Kızlar darbuka çalıp söyleyerek oynarlar. Edirne'nin sözlü oyununa "Kazibe" adlı oyun örnek olarak gösterilebilinir.

Keşan'ın Mahmut köyünden derlenen bu oyunun birinci kısmında halka şeklinde oynanır. İkinci kısmında karşılamaya geçilir. Bu kısımda karşılıklı el çırpma, el vurma ve çökmeler yer alır. Oyunun sözleri şöyledir:

"Ağlama Kazibem, sızlama Kazibem
Telli de gelinsin Kazibem, telli de gelinsin
Sen yine benimsin Kazibem, sen yine benimsin

★

Kazibem hey dön gel oyna
Kazibem hey dön gel oyna
Kazibem hey

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

EDİRNE bir tarih kentidir. Bu tarih kentinin, İlkçağ'da Orta Asya'dan gelip buraya yerleşen Traklar tarafından kurulduğu bilinir. Büyük İskender tarafından Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katılan bu topraklar, daha sonra Romalıların egemenliği altına girmiştir. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra da Bizanslılar yörenin hâkimi olmuşlardır.

586 yılında Avar Türkleri burayı kuşatmışlarsa da, alamadan geriye dönmüşlerdir. 914 yılında Edirne'nin bulunduğu yerdeki Hadrianopolis kentini kuşatan Bulgar Türkleri burayı ele geçirmeyi başarmışlardır. Daha sonra tekrar Bizanslıların eline geçen kent, 1050 ve 1078 yıllarında Peçenekler tarafından iki kez kuşatılmış, ancak bunlardan bir sonuç elde edilememiştir. Bizanslılar, mükemmel bir şekilde tahkim ettikleri Hadrianopolis kentini gayet iyi savunmuşlardır.

1362 yılında Hadrianopolis kentini kuşatan Osmanlı ordusunun başındaki II. Sultan Murad burayı fethetmiştir. Böylece Osmanlı Devleti'nin sınırları içine katılan bu tarihî kent, bu devletin taht şehri olmuştur. Türklerin Edirne adıyla andıkları kent, tam 91 yıl müddetle Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olmuştur. İstanbul'un fethinden sonra taht şehri bu beldeye nakledilmiş, ancak Edirne, eski büyük önem ve değerinden hiçbir şey yitirmemiştir. Edirne, Avrupa içlerine yapılan seferler sırasında padişah ve serdarlara önemli bir üs teşkil ettiği gibi, birçok padişahın Edirne'yi İstanbul'a tercih ettikleri ve daha ziyade buradaki sarayda yaşadıkları görülmüştür. IV. Sultan Mehmet, II. Sultan Süleyman, II. Sultan Ahmet, Sultan Mustafa, devleti Edirne sarayından yöneten padişahlar olmuşlardır. IV. Sultan Mehmet ile kardeşi II. Sultan Süleyman ve II. Sultan Ahmet, Edirne'de ölen padişahlardır.

22 Ağustos 1829'da Rusların buraya girmeleri ile Edirne ilk işgal felâketine uğramıştır. Birkaç aylık bu işgal sırasında rusların ağır tahribatına uğrayan kent, 20 Ocak 1978 günü tekrar Rusların 13 ay, 26 Mart 1913'te Bulgarların dört ay ve 1920 yılında da Yunanlıların iki yıllık işgaline uğramıştır. Bu işgaller sırasında da fakir şehir büsbütün harap hale gelmiştir.

EDİRNE	3713 - 3656	İpsala	114 - 113
Çarşı	2021	Keşan	420 - 342
Kapıkule	38	Uzunköprü	1442 - 1360

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Özel yemekleri

MANTI: Pek ince olmayacak şekilde yufka açılır. Küçük kare şeklide parçalar kesilir. Mantıya, iç malzemesi olarak, kıyma ve soğan beraberce kavrulur. Bulgur biraz diri olacak şeklide pilav hazırlanır. İç malzemesi bohça şeklinde kesilen yufkalara birer miktar konarak köşeleri yukarıda birleştirilerek siniye dizilip, fırında pişirilir. Tavuk, kaz, veya ördek bütün olarak sade suda haşlama şeklinde pişirilerek fırında pişmiş olan mantının üzerine dökülür.

MAYALI AKITMA: Buna gözlü akıtma da denilir. Bir tencere su konur. Bir miktar un karıştırılarak koyu bir sıvı haline getirilir. Bir tencereye konup üzeri örtülerek bir süre bekletilir. Bu hazırlanan malzeme daha sonra kızgın saç üzerine dökülerek, çok bekletmeden alt-üst edilip alınır. Akıtmalar tereyağ ile yağlanıp, şeker veya peynir ile yenilir.

İNCE AKITMA: Mayalı akıtmadaki malzeme ile mayalandırmadan hazırlanır. Aynı şekilde pişirilir. Yağlanmadan bir tepsiye üst üste dizilir. Bunun üzerine mantı da olduğu gibi tavuk, kaz veya ördek eti pişirilerek dökülür.

KATMER: Yufka açılır. İçine peynir, soğan, maydanoz, nane iç malzemesi oarak karıştırılarak yufkanın arasına konulur. Kare şeklinde katlanır. Tavada yağda pişirilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Bu sınır kentimiz, zengin tarih ve kültür etkinlikleriyle ünlüdür. Edirne'ye bir "anıtlar kenti" denilebilir.

Her biri sanat şaheseri olan eşsiz yapıtları, geleneksel Kırkpınar güreşleri ile bir iç turizm merkezi özelliğini taşır.

Türk Ticaret Bankası 1958 yılından beri 24 yıldır Edirnelilere hizmet sunmaktadır.

Edirne il merkez şubesi
Edirne
Edirne il şubeleri
Keşan, Uzunköprü

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İŞ BANKASI

Güven

Türkiye İş Bankası'na halkımızın beslediği güvenin en sağlam delili, tasarruflarını bu bankaya emanet etmiş olan sekiz milyona yaklaşan müdidir.
1981 yılı sonu itibariyle verilen bu sayı, her geçen gün artmaktadır.

İş Bankası, kendisine duyulan bu güveni nasıl sağlamıştır?

Türkiye İş Bankası, kurulduğu günden beri, en güç zamanlarda dahi, soğukkanlı, tutarlı olmuştur.
Olayları gerçekçi açıdan ele almış ve değerlendirmiştir.
İş Bankası'nın bütün faaliyetlerinde iyi niyet esas olmuştur.
Türkiye İş Bankası, şimdiye kadarki bütün uygulamalarda, gerek tasarruf sahipleri, gerekse tüm ekonomimiz için yararlı olanı yapmıştır.
Bir vaatte bulunurken, bu vaadin yerine getirilebilir

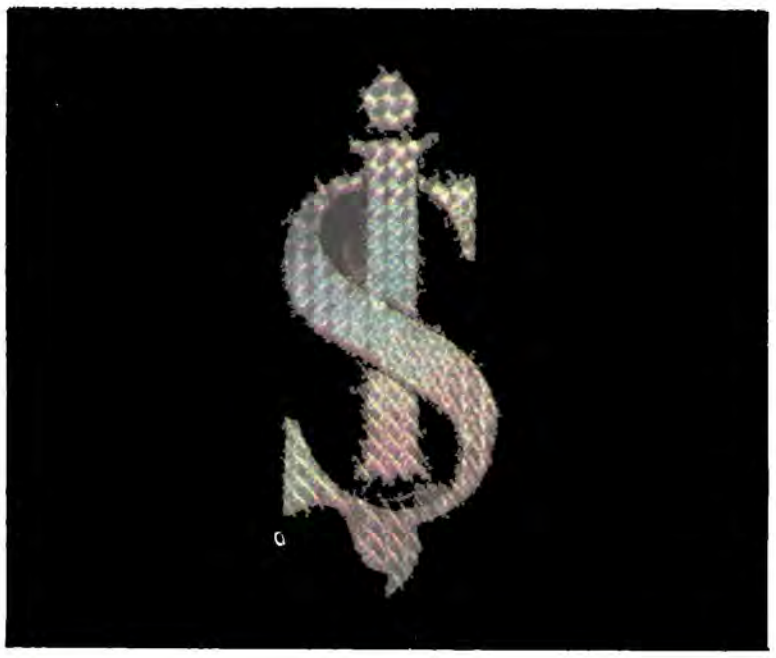

olmasına önem vermiştir.

İş Bankası'na duyulan güvende, kuruluşundaki özellik etkili olmuştur.
İş Bankası Atatürk'ün desteğiyle ve halkımızın iştirakleriyle kurulmuştur.
Daha sonra, paysahiplerinin sayısı artmıştır. Ayrıca, İş Bankası'nın en büyük paysahiplerinden biri de İş Bankası çalışanlarıdır.

İşte bu nedenlerle, İş Bankası'nın yıllardan beri kullandığı "paranızın ve istikbalinizin emniyeti" sözü, gücünü, halkımızın kendisine duyduğu güvenden almaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

ELÂZIĞ

23

YÜZÖLÇÜMÜ: 9.151 kilometrekare
NÜFUS: 440.808
İLÇELER: Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Maden, Palu, Sivrice
KÖY SAYISI: 574
DOKTOR SAYISI: 10.000 kişiye üç dortor
HASTANE YATAK SAYISI: 10.000 kişiye 25.8
OKUR-YAZAR ORANI: % 57.2
OTOMATİK TELEFON KODU: 881

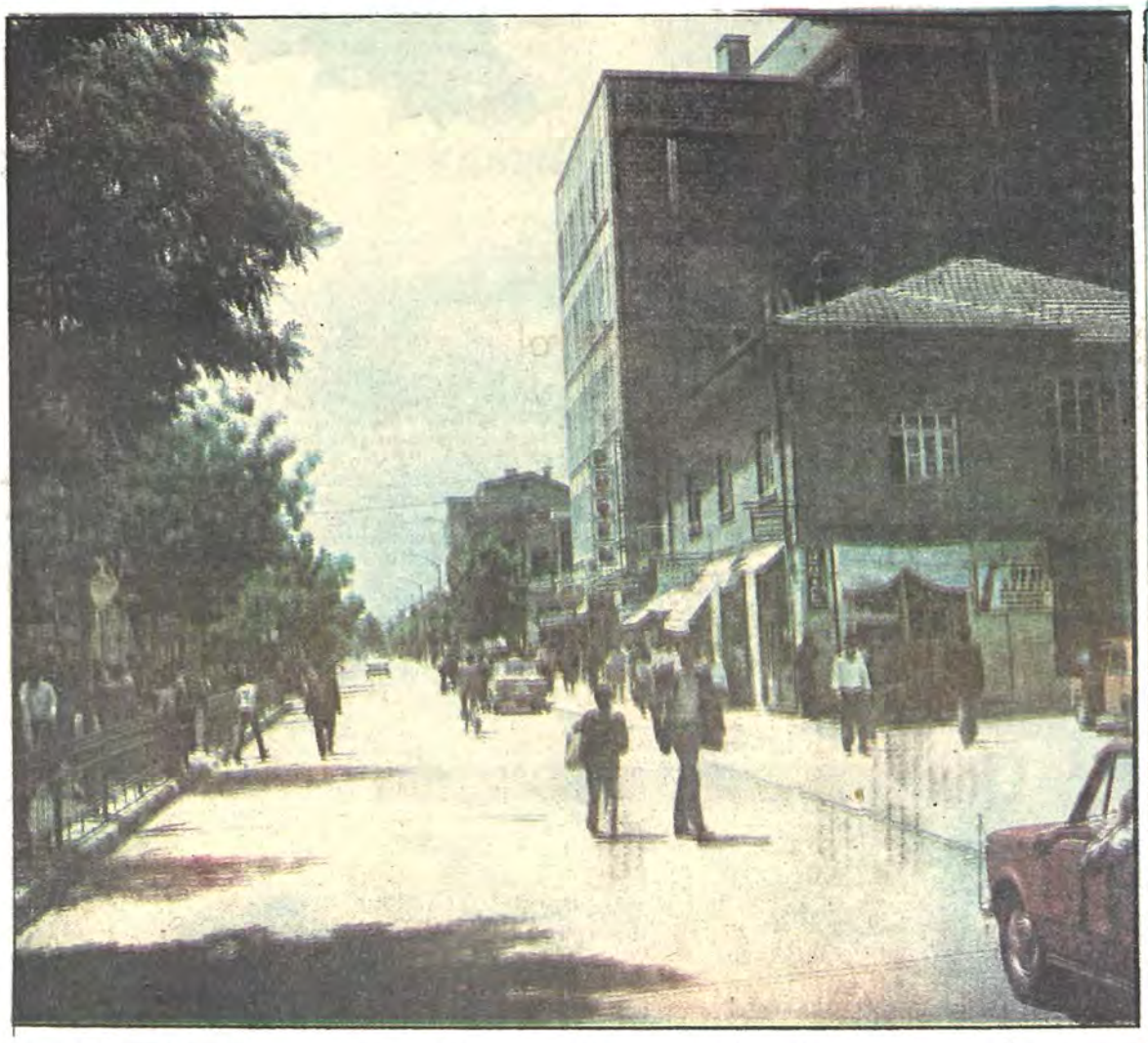

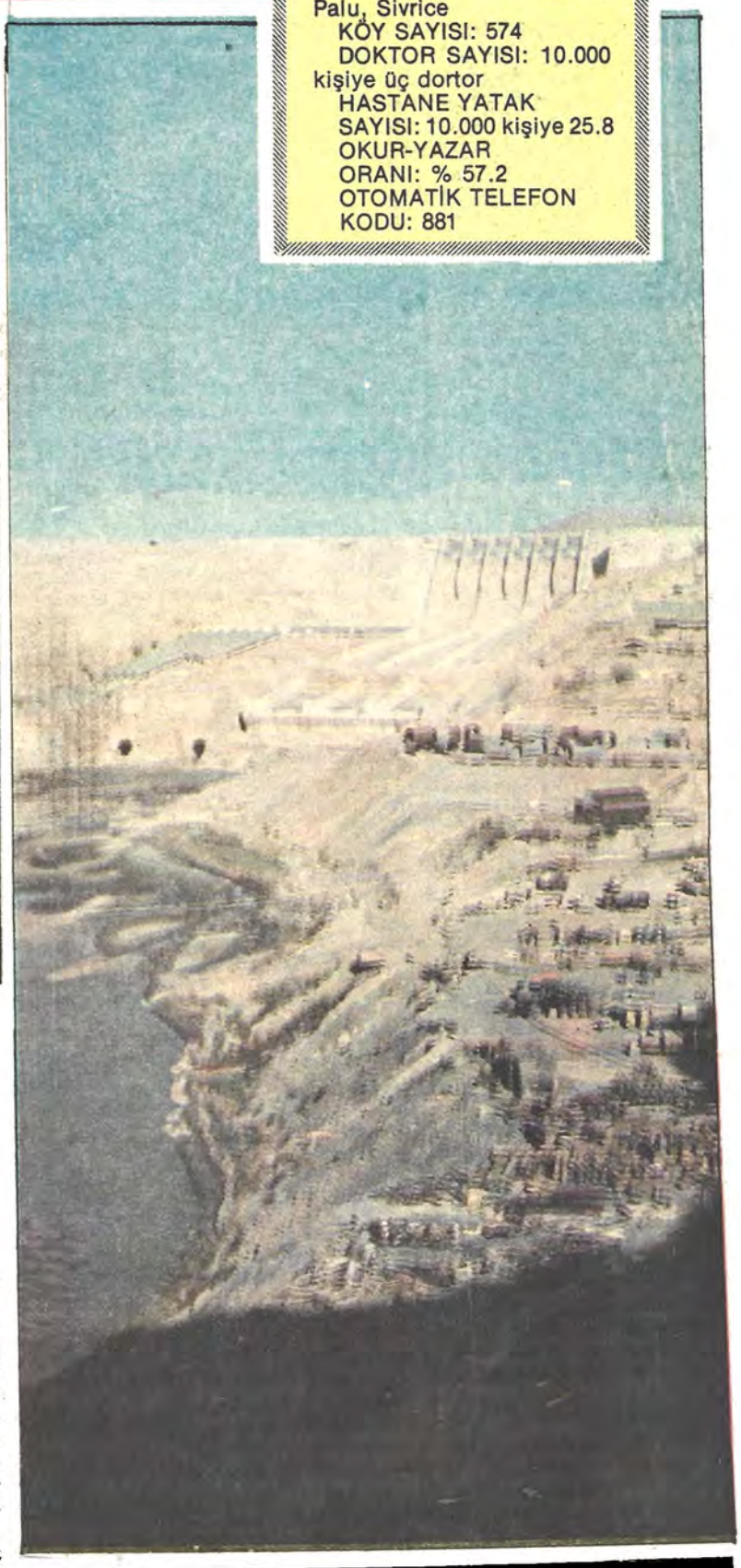

Türkiye'nin planlı kurulan ilk kentlerinden: ELAZIĞ

CUMHURİYET döneminin genç Elazığ'ı, aslında Anadolu tarihinin yaşlı yörelerinden biridir. Bugünkü Elazığ il merkezinin beş kilometre ötesindeki Harput yalnızca bu ilin değil, pek çok uygarlığın başlangıç noktasıdır.

Topraklarının hemen her yerindeki gözeler; yaşamın daha, eski Taş Devri'nden beri var olduğunu; çeşitli yörelerde yapılan kazılar ise pek çok uygarlığın yaşamış olduğunu kanıtlar. Bilinen tarihi Milattan önce 2000 yılında Hurriler ile başlar, Milattan Önce 9. yüzyılda Urartular ile devam eder, ardından Sophene Krallığı, Roma, Bizans, Arap, Artukoğulları, Selçuklular, Dulkadiroğulları, Akkoyunlular ve Osmanlılara yurt olur.

Yörede kazılan her karış topraktan bir dönem, bir tarih çıkar. Her taş bir uygarlığın, bir devletin, bir yaşamın simgesidir...

Sonra Harput, askeri önemini birden bire kaybeder. Değişen çağda artık yerleşme bölgelerinde başka özellikler aranmaktadır. Örneğin beş kilometre ötede bir yer, burası gibi dağlar ve derelerle çevrili olmadığı için daha kolay ulaşım imkânı vermektedir. Savaş bir yana, yeni dönem ticaret için ulaşım istemektedir. İklimi Harput kadar sert değildir; burada yeni bir kent kurulmalıdır.

İşte böylece hızlı bir göç başlar Harput'tan. Taşıyla, tarihiyle, geçmişiyle terkedilir Harput. Yeni bir kentin, yeni bir yaşamın yolu tutulur. Yeni Elazığ'a, büyük kentlere, hatta göçler Yeni Dünya, Amerika'ya kadar uzanır.

Harput biterken, öte yandan şimdiki Elazığ'ın yerinde yeni bir kent filizlenir. 1940'lı yıllara kadar göçü önleyemeyen, ama planlı bir kentleşmeyle büyüme sancısı çeken bir Elazığ... Derken Keban Baraj gölü projesi müjdelenir. Kent canlanır, hareketlenir, Doğu Anadolu'da âdeta bir iş merkezi kurulmakta, âdeta bir nüfus patlaması gerçekleşmektedir. Elazığ, Doğu'nun en büyük ticaret ve sanayi merkezi olmaya aday bir kentidir.

Elazığ şimdi; barajı ile gelişmiş kentlerimizi, Hazar Gölü ile deniz kıyılarımızı, "Çayda Çıra"sı ile ise tüm folklor oyunlarımızı kıskandıracak bir ilimizdir.

Adı nereden geliyor

Harput'un mesire yeri iken geçtiğimiz yüzyılın sonlarında yavaş yavaş kentleşmeye başlayan Mezraa Sultan Abdülaziz'in saltanatı yıllarında hızlı bir gelişme gösterip büyük bir kent halini alırken buraya "Mamure't-ül Aziz" adı verildi. Sonra bu ad halkın dilinde kısaltılarak "Elaziz" şekline dönüştü. Cumhuriyet'in ilânından sonra Atatürk tarafından bu kente "Azık diyârı" anlamına gelen "Elazık" adı verildi. Bu ad halkın dilinde "Elâzığ"a dönüştü.

Nasıl Gidilir

Yaz ve kış tarifelerine göre değişkenlik göstermekle beraber, haftanın iki ya da dört günü uçakla İstanbul'dan Ankara aktarması yapılarak Elazığ'a ulaşılabilir. Ayrıca Van Ekspresi, her gün demiryolu ile Elazığ'a bağlantıyı bağlamaktadır. Bütün bunların yanı sıra düzgün bir karayoluna sahip olan Elazığ'a tüm illerden otobüs ile de gidilebilir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ELAZIĞ ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 7.2.1977 Adres: Gazi Cad. Nailbey Mah. No: 9
Telefon: 22 864 - 22 863 - 13 824

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14. Mayıs. 1950

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 85.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	32.972
DP	37.983

2. Mayıs. 1954

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 87.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	36.630
CMP	3.085
DP	34.433
HP	8.293

15. Ekim. 1961

Milletvekili Genel seçimleri
Katılma Oranı: % 73.7

Partiler	Aldığı oy
AP	35.909
CHP	30.017
CKMP	18.610
YTP	573

10. Ekim. 1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.2

Partiler	Aldığı oy
AP	38.111
CHP	31.014
CKMP	2.549
TİP	2.062
YTP	3.147
Bağımsızlar	1.457

12. Ekim. 1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 60.5

Partiler	Aldığı oy
AP	28.346
CHP	21.661
CGP	6.443
MHP	4.363
TBP	2.646
TİP	1.410
YTP	2.367
Bağımsızlar	12.812

14. Ekim. 1973

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 65.0

Partiler	Aldığı oy
AP	25.811
CHP	29:790
CGP	2.353
DP	7.819
MHP	4.220
MSP	28.153
TBP	940
Bağımsızlar	2.019

5. Haziran. 1977

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.7

Partiler	Aldığı oy
AP	27.751
CHP	39.847
CGP	833
DP	1.321
MHP	25.881
MSP	19.423
Bağımsızlar	23.276

Yıl: 1961 Halk Oylaması Sonuçları:

Kabul
% 63

Red
% 37

Yıl: 1982
Kabul
% 85.3

Red
% 14.7

ELAZIĞ VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: SAİM ÇOTUR

«Kanalizasyon ve içme suyu sorununa çözüm getirmeliyiz»

KANALİZASYON ve içme suyu sorunu, Elâzığ'ın temel sorunu olarak ön plana çıkmaktadır.

1978 yılında başlayan kanalizasyon inşaatı 10 yıl süreyle programlanmıştır. Ancak inşaatın 1986 yılında bitirilebileceği tahmin edilmektedir. Kanalizasyon inşaatının yaklaşık 2.5 milyara çıkacağını tahmin ediyoruz. Türkiye'de halen kanalizasyon sorunu çözümlenmemiş iller vardır.

İlimizin en büyük sorunlarından biri de içme suyu sorunudur. Çözümü için önümüzde iki seçenek var.

Birinci seçenek, Keban Baraj Gölü'nden arıtma yoluyla su getirmek. İkinci seçenek ise, Uluova'daki yeraltı sularından yararlanmaktır. Arıtma suyu zor olduğundan biz Uluova'yı tercih ediyoruz.

Elâzığ'ın içme ve kullanma su ihtiyacı, önümüzdeki yıllarda 834 litre/saniye olarak düşünüldü. Bunu gerçekleştirdiğimiz takdirde 30 yıllık su ihtiyacımız karşılanmış olacak.

Keban Gölü'nde, Keban Gölü Belediyeleri Ulaşım Birliği üç ayrı yerde feribot ulaştırması yapıyor. Halen Pertek, Çemizgezek ve Ağın'da feribot çalıştırılıyor. Ancak göl, sabit bir su seviyesi göstermediği için, sabit iskele yapılamıyor. Arazinin yapısına göre, zaman zaman bazı yerlerde su çekilmeleri görülüyor. Bu su çekilmeleri feribot iskelelerini etkiliyor. Bunun için hareketli iskele yapmak zorundayız. İlk hareketli iskele Pertek'te kurulacaktır. Daha sonra Çemişgezek ve Ağın'da da hareketli iskeleler yapacağız.

Elâzığ'da şehir içi ulaşımı genelde yeterlidir. Ancak kanalizasyon ve içme suyu inşaatı nedeniyle ulaşım şimdilik olumsuz yönde etkileniyor.

Belediye, 17 otobüs ile kent içinde hizmet vermektedir. 1983 yılında üç otobüsün daha alınması planlanmaktadır.

Bu arada Elâzığ'ın iyi bir itfaiye teşkilâtı bulunduğuna değinmeden geçemeyeceğim.

Elâzığ'ın ihtiyaçlarından birisi de ekmek fabrikasıdır. Şu anda 114 fırın faaliyet göstermektedir. Modern bir ekmek fabrikası kurmak için yakında girişimlere başlayacağız.

Elâzığ, Keban Barajı'nın yapımından sonra iç göçe sahne olmuş bir ilimizdir.

Karakaya Barajı göl alanı altında kalan 31 köyümüz vardır. Bunlardan 18'i Baskil, 12'si Sivrice, biri de Keban ilçelerine bağlıdır. Baraj gölünün kapsadığı kısmın yüzde 40'ı Elâzığ il sınırları içinde bulunmaktadır. İstikbalde, Elâzığ yeni bir iç göçe sahne olacaktır. Bu yüzden Elâzığ'da karşılaşılacak sorunlardan biri konut sorunu, gecekondulaşma ve işsizlik olacaktır. İşsizlik sorunu halen de mevcuttur. 154 bin nüfuslu ilimizde 19 bin sigortalı işçi bulunmaktadır. Buna karşılık Bağ-Kur sigortalılarının sayısı 11 bin civarındadır.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Salım Çotur
8. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanı	Korgeneral Nazif Okan
Cumhuriyet Savcısı	İrfan Seydioğlu
En Yüksek Rütbeli Hâkim	Zekeriye Canpolat
Emniyet Müdürü	Yılmaz Karahan
Fırat Üniversitesi Rektörü	Prof.Dr. Arif Çağlar
Defterdar	Necati Erem

Vergi Rekortmenleri

Etem Gülbay	17.612.749,- TL.
Zülküf Ocal	8.929.227,- TL.
Güngör Türköz	8.764.787,- TL.
Bekir Salgın	4.949.996,- TL.
Kaya Karakaya	4.473.071,- TL.

Önemli kişiler

Hamdi Suat Aknar (1873-1936)
Patolojik anatomi profesörü. Harput doğumlu olup orta öğrenimini Çengelköy Askeri Tıp İdadisi'nde tamamladı. Askeri Tıbbiye'den yüzbaşı rütbesi ile doktor olarak mezun oldu. Gülhane Tıp Akademesi'nde bir yıl stajdan sonra Almanya'ya gönderildi. Dört yıl orada öğrenim gördü. Dönüşünde Gülhane Akademisi'ne hoca oldu. Askeri ve sivil tıp okulları birleştirildiğinde bu üniversitede kürsü başkanı atandı. Birinci Dünya Savaşı'nda Kızılay hizmetinde doğu cephesinde çalıştı. Savaştan sonra fakültedeki görevine döndü. 1933'de üniversite reformu yapıldığında kadro dışı bırakıldı. Gureba Hastanesi'nde pataloji uzmanı olarak çalıştı. Verem oldu ve öldü. Türkiye'de kanser araştırmaları ile ilk ilgilenen Kanser Mücadele Cemiyeti'ni kuran, dokuları bozulmadan saklamaya yarayan Hamdi Eriyiğini' bulup dünya tıbbının hizmetine sunan ve patoloji konusunda yayınları bulunan Aknar, yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da ünlüdür.

Hacı Feyzi Celayer (1859-1940)
Keban doğumlu maliyeci. İlk Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden. İstiklâl madalyası sahibi politikacı.

Hüseyin Gökçelik (1867-1933)
Polis müdürü iken ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne seçilen, üç dönem milletvekilliği yapan, İstiklâl madalyası sahibi devlet adamı.

Muhittin Çöteli (1866-1928)
El-Aziz belediye başkanı iken ilk TBMM'ye Ergani mebusu olarak seçilen İstiklâl madalyası almış, 1928'deki ölümüne kadar milletvekilliği sürmüş devlet adamıdır.

Naci Karaali (1856-1926)
Defterdar. İlk TBMM üyesi, İstiklâl madalyası sahibi, ölümüne kadar milletvekilliği yaptı.

Mehmet Emin (1865-1925)
Palu doğumlu aşiret reisi. İlk TBMM Ergani mebusu. İstiklâl madalyası sahibi. 1925 Kürt isyanında şehit oldu.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ Yüzölçümü 2.158 kilometrekare, nüfusu 220.053'dür. Paleolitik Dönem'den bu yana yerleşme merkezidir.Baraj gölü çevresindeki topraklar son derece verimli, tarıma ve hayvancılığa elverişlidir. Merkez ilçeye 6 bucak ile 150 köy bağlıdır.Hazar Gölü kıyısı tesisleri ile birlikte güzel bir mesire yeri oluşturur.

AĞIN Ağın ilçesi toprakları geçmiş yüzyıllarda yaşamış pek çok uygarlığın kalıntıları üzerindedir. İlçenin yüzölçümü 260 kilometrekare, nüfusu 5 bin 355'dir. Keban Barajı'nın yapımından sonra topraklarının bir bölümü Baraj Gölü altında kalmış, il merkezine kara yolu ile bağlantısını kaybetmiştir. Tek ulaşım yolu Baraj Gölü üzerinden, motorlarla olmaktadır. İlçenin 18 köyü vardır.

BASKİL İlçenin yüzölçümü. 312 kilometrekare, nüfusu 26.776'dır. Aydınlar ve Kuşsaray bucakları ile birlikte 59 köyü vardır. Yüksek bir yayla üzerinde yer alan ilçenin küçük bir ovası da vardır.Malatya-Diyarbakır yolu üzerinde yer alır.

KARAKOÇAN Yüzölçümü 1.085 kilometrekare, nüfusu 39.373'dür. Kendisine 86 köy ile Başyurt ve Çan bucakları bağlıdır. Elazığ-Bingöl karayoluna yakın olan ilçe, ilin kuzeydoğusunda yer alır.

KEBAN Yüzölçümü 543 kilometrekare, nüfusu 12 bin 558'dir. Keban Barajı'nın yapımından sonra gelişen ilçenin nüfusunda da artış gözlenmiştir. Kendisine bağlı 30 köyü vardır.

MADEN Yüzölçümü 939 kilometrekare, nüfusu 38.937kilometrekaredir. Elazığ ilinin güneyinde yer alan ilçenin Hazar adlı bir bucağı ile 45 köyü vardır. Dağlık bir alanda kurulu ilçede bakır işletmeleri vardır. Ayrıca Hazar Gölü çevresi turistik bir değer taşır.

PALU Yüzölçümü 2 bin 222 kilometrekare, nüfusu 78 bin 901'dir. İlin doğusunda yer alan Palu'ya bağlı 17 köy vardır.

SİVRİCE Yüzölçümü 634 kilometrekare, nüfusu 18 bin855'dir.Dağlık bir bölgeye yerleşmiş ilçe, ilin güneyinde yer alır. Ferrokrom işletmeleri ile Hazar Gölü kıyısındaki turistik tesisler ilçeye olan ilgiyi arttırmaya başlamıştır.

Karakoçan

Gezilecek yerler

HARPUT: Tarihte bir kale kenti olarak tanınan Elâzığ'a beş kilometre uzaklıktadır. Bir bucak merkezi olan Elâzığ'da çok sayıda tarihi kalıntı vardır.

AHMET BEY CAMİİ: Harput'a girilirken hemen göze çarpan camii, 1515 yılında Karaçinzade Ahmet Bey tarafından yaptırılmıştır.

ALACALİ CAMİİ: Çeşitli dönemlerin izlerini taşıyan caminin minaresi, siyah-beyaz taşlarla işlenmiştir.

BALAK GAZİ ANITI: Harput Artukoğlu devletinin kurucusu, Balak Gazi'nin 1964 yılında dikilen anıtıdır.

ARAP BABA TÜRBESİ VE MESCİDİ: Selçuk devri binasıdır. Türbede Selçuklulardan kalma mumyalı bir ceset bulunmaktadır. 1280 yılında inşa edilmiştir.

SARA HATUN CAMİİ: Külliye halinde yapılan yapıttan bugün geriye sadece cami kalmıştır.

ULU CAMİİ: Harput'un en eski ve en önemli yapısıdır. 1557'de Fahrettin Karaaslan tarafından yaptırılmıştır.

Nerelerde kalınır

ERDEM OTELİ: İstasyon Caddesi, No: 19 - Tel: 22 12, 36 12

TURİSTİK OTEL: Hürriyet Caddesi, No: 41, Tel: 17 72, 86 68

OTEL AKAR: Hürriyet Caddesi, Tel: 17 95, 34 89

OTEL KRİSTAL: Faytoncular Sok, No: 6, Tel: 11 43, 56 33

EMET PALAS: Hürriyet Caddesi

DİVAN PALAS: Hürriyet Caddesi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

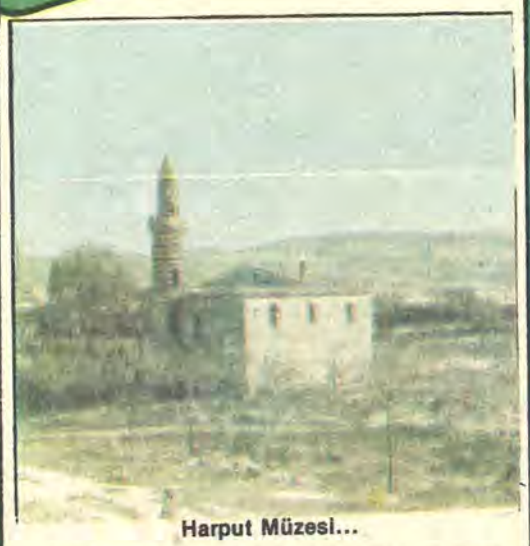

Harput Müzesi...

ELAZIĞ'ın tarihi. Anadolu'da ilk birliği gerçekleştiren Hititler'e kadar uzanmaktadır. Bu toprakların, Hitit İmparatorluğu'nun en doğu ucunu teşkil ettiği bilinir. Daha sonra Mittani'ler, onları takiben de Urartu'lar bu toprakları kendi sınırları içine katmışlardır. Sami Asurlular yörede egemenlik kuramamalarına rağmen küçük koloniler halinde buralara kadar uzanmışlardır. Med'lerin buradaki egemenliğine Pers'ler son vermiş, bu toprakları Persler'den Büyük İskender alarak Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Asya Selevkos İmparatorluğu'nun payına düşmüştür. Ancak çok geçmeden İran asıllı Ermeni hükümdarlar Doğu Anadolu'da kurdukları egemenlikle beraber bu yöreyi de Selevkosların elinden almışlardır. Milattan önce I. yüzyılda Kommagene Krallığı'nın nüfusu buralara kadar uzanmış, daha sonra da bu topraklar Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altında kalmıştır. Milattan sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanıp ikiye ayrılırken, burası da Anadolu'nun pek büyük bir bölümü gibi Bizanslılara kalmıştır. Bu arada Sasanilerin sürekli saldırılarına uğrayan bu toprakların bir süre sonra Arapların ilgisini çektiği de görülmüştür. Bizanslıların "Ziata" adıyla andıkları çevrenin en önemli kentine Araplar "Hısn-ı Ziyâd (Ziyâd Kalesi)" adını vermişlerdir. VII. yüzyılda Müslüman Arapların buraya akınları sıklaşmış, hatta bu akınlar sırasında Hısn-ı Ziyâd'ı kısa zamanlar için ellerine geçirdikleri de olmuştur. Yörenin bu görkemli kenti gittikçe artan bir önem kazanırken Bizanslılarla Müslüman Araplar arasında müteaddit defalar da el değiştirmiştir. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra bu yöre Oğuz Türkleri tarafından fethedilmiş ve Selçuklu Sultanlığı'nın egemenliği altına girmiştir. Daha sonra Türkmen Artukoğulları burada egemen olmuşlardır (1185-1233). Artukoğulları'nın son yıllarda Anadolu Selçuklu Devleti'ne tâbi olmalarından sonra Alâaddin Keykubat tarafından bu topraklar bu büyük Türk imparatorluğunun sınırları içine katılmıştır. Daha sonra burada çeşitli Türk beyliklerinin egemen oldukları görülmüştür. İlhanlılar, Eretnaoğulları, Dulkadiroğulları ve Kadı Burhaneddin bunların arasındadır. Bir ara Timur'un eline geçen bu topraklar, daha sonra Osmanlılara tâbi Dulkadiroğulları'na intikal etmiş, 1465 yılında da Uzun Hasan tarafından Akkoyunlu devletinin sınırları içine katılmıştır. 1507 yılında Safevî Hanedanı'nın kurucusu Şah İsmail, tüm Akkoyunlu devleti gibi buraları da eline geçirmiştir. Ancak bu uzun sürmemiş, 1515 yılındaki Çaldıran Zaferi'nden sonra bu yöre Bıyıklı Mehmet Paşa tarafından Osmanlı toprakları arasında kalmıştır.

Bizanslıların "Ziata" Müslüman Arapların "Hısn-ı Ziyâd" adlarıyla andıkları bu görkemli kenti Türkler "Harput" adıyla anmışlardır. Harput ve çevresi Osmanlı devrinde Diyar-ı Bekir Beylerbeyliği'nin 24 sancağından birinin merkezi olmuştur. Yüzyıllarboyu yörenin en görkemli kenti kimliğini koruyan Harput içinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında birden önem ve değerini yitirivermiştir. Buna karşın hızlı bir gelişme gösteren Elaziz kenti önemli bir merkez halini almaya başlamıştır. Çevre, "Mâmure't-ül-Aziz Vilayeti" adı altında vilayet olarak cumhuriyet dönemine kadar gelmiş, daha sonra Bakanlar Kurulu kararıyla Elaziz adı Elâzığ'a çevrilerek vilayet şeklini sürdürmüştür.

PALU: Murat Suyu kıyısındaki Palu kasabası da yörenin en eski yerleşme merkezlerinden biridir. Burada zengin tarihinin çeşitli devirlerine ait izlere rastlanır. Asurlulardan kalma, çivi yazısıyla yazılmış dev bir de kitabesi bulunan **Palu Kalesi** , minaresinden eser kalmamasına rağmen güzel mimarisinden bir şey yitirmemiş bulunan **Camşit Bey Camii** ssdece minaresi ayakta kalabilmiş **Küçük Camii** ve tarihî bir **Hamam** kalıntıları buranın en önemli tarihî eserler arasındadır.

ELAZIĞ 18867 - 13915 - 11841

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Uzman SAĞLIK

Elazığ'ın kendine özgü bir şivesi vardır. Şiirde, masalda, mani ve türkülerde kelimelerin ahengi kulaklara sevimli bir şekilde ulaşır... Büyük bir coşku ile söylenen türküleri, beyitleri, deyişleri; neşe ve sevinç dolu oyunları, Elazığ yöresine belirgin bir ayrıcalık getirmektedir.

Köyden köye, ilçeden ilçeye çok büyük olmamakla birlikte bazı ufak ayrıcalıklara rastlamak mümkündür. Ancak Elazığ folkloru denilince akla, hemen Harput folkloru gelir. 3 bin yıllık bir geçmişi bulunan Harput'un gelenek ve görenekleri tüm etkilenmelere karşın özünden hiçbir şey kaybetmediği şeklinde yorumlanmaktadır.

Yörede eski inançların zaman zaman devam ettiği görülür. Nazar değen çocuğa kurşun dökülmesi "Hâkim Gülmez" tepesi üzerindeki çeşme suyu ile yıkanmanın sarılık hastalıklarına iyi geleceği, Değirmenönü köyündeki bir suyun sıtmaya karşı kullanıldığı, eski inançların bir uzantası görünümündedir.

Anadolu'nun hemen hemen her yerinde bulunan türbeler, Harput ve çevresinde de bulunmaktadır. Buraya akın akın gelen hastalar, türbelere adaklar adamak suretiyle şifa ararlar. Ahmet Baba'nın türbesini çocuğu olmayan hanımlar gitmektedir. Duvarlara taşlar yapıştırılmaktadır. Taş yapıştığı zaman dilek kabul olunduğu, yapışmadığı zamanlar ise dileğin kabul olunmadığı şeklinde yorumlanmaktadır.

HALK OYUNLARI

Halk oyunları yörede figür ve şekil açısından Erkek Oyunları, Kadın Oyunları ve Karşılamalar şeklinde üç grupta toplanmaktadır. Erkek Oyunları: Arap oyunu, Elazığ Zeybeği, Deve Oyunu, Cirit Oyunu, Delilo gibi oyunlardır.

Kadın Oyunları: İsfahan, Çikçiko, Şeve Kırma, Çayda Çıra gibi oyunlar olarak bilinmektedir.

Bu yörenin halk oyunları başında "Çayda Çıra" gelir. Bu oyunun en belirgin özelliği mutlaka kına gecesinde oynanmasıdır. Oyun erkek ve kadın tarafından birlikte oynanır. Önce mumlar kına kaplarının içine konur, yakılarak hazırlanır. Oyuncular ikişer tabak alarak oyuna çıkarlar. Burada özellik: Ayaklarla yapılan figürlerin, ellerle de yapılmasıdır. Yanan mumların söndürülmemeleri, maharet ister. Oyun bazen iki grup halinde karşı karşıya oynanır, bu durumda karşılıklı geçen oyuncuların yer değiştirirken birbirlerini süzüşleri oldukça ilginçtir. Çayda Çıra'nın türküsüne çevredekiler el çırparak ritm tutarlar. Türkünün sözleri şöyledir:

Çayda çıra yanıyor
Humar göz uyanıyor
Fitil çifte, yara bir
Yürek mi dayanıyor

★

Eller kınalı gelin
saçlar sarmalı gelin
Oyna gelinim oyna
Kına gecendir senin

HALK MÜZİĞİ

Elazığ yöresinde müzik Ağır Havalar, Yüksek Havalar ve Şıkıltımlar (Türküler ve Oyun Havaları) şeklinde üç bölümde incelenebilinir.

ATASÖZLERİ - TEKERLEMELER

Ölmüş eşek kurttan korkmaz.

— El yer oyuna gider, çoban yer koyuna gider.

— Büyük kapının büyük nalkası olur.

— Dili olmasa gözünü kargalar oyacak.

— Köyden köye it ürmez.

— Buldu köyü köpeksiz, başladı gezmeye değneksiz.

— El eli yıkar, el de döner yüzü yıkar.

HALK YEMEKLERİ

Elazığ yöresinde oldukça değişik yemekler vardır: Dilim, kibe, bunbar dolmalarının yanı sıra, kaburga, kara kavurma, gıdık kızartması, işgene, büryan, paça ve ciğer kebabı ünlü et yemekleri olarak bilinir.

Keşkek, soğanlı yoncalı, mercimekli, mıkaşerli, yemlikli, bulgur pirinç yörede yapılan pilav adlarıdır.

Un, peynir, tel, kar, ceviz, irmik, heside, pekmez vişne, helvaları vardır.

GELENEKLER

Belirli bir grup, tespit edilen bir yerde toplanır ve beraberlerinde getirdikleri yiyecekleri yerler. Buna "Püsün Etme" denir. Meyve püsünü olduğu gibi yemek püsünü de vardır. Yemek yemenin yanı sıra gelenler oyunlar oynar. Bu bir nevi eğlencedir. Kışın kapalı evlerde yazın kırlarda yapılır.

Yörede "kürkü başı alemleri" yapılmaktadır. Çok eski bir oyundur. Fincan oyunu olarak bilindiği gibi "Yüzük oyunu" diye de bilinir. Bu oyun gece yarılarına kadar sürer. Oyunda mağlûp olanlara hafif cezalar verilir. Çok eskilerde bu oyun iki köy arasında oldukça iddialı bir şekilde yapılırmış...

"Beşiri, İbrahim, Uşak, Hüseyni, Muhalif, Divan, Aşıran ağır havaların makamlarını teşkil eder. Bu ağır havaları Artukoulları ve Akkoyunlu türküleri zamanında Mehter takımları tarafından Harput saraylarında çalınıp söylendiği rivayet edilmektedir.

Yüksek Havalar genel olarak "Hoyrat" adını alır. Harput Mayası, Çılgalı Maya, Hüseyni Hoyrat, Şirvani Hoyrat gibi yüksek hava adları örnek olarak gösterilebilinir.

Şıkıltımlara; Dersim, Evleri Uçta Yarim, Fincan ve Değirmen, Saray Yolu, Harput gibi türküler ve oyun havaları birer örnektir.

HALK GİYSİLERİ

Geleneksel Halk giysilerinde mavi, yeşil, kırmızı, mor ve sarı renkler hâkim görülmektedir.

Kadın, başında ufak fes ve etrafında penezler, üzerine saçaklı büyük oyanı renkli yazma vardır. Gömlede düz beyaz veya desenli bluz üzerine üç etek ve bele takılan madenî kemerler vardır. Şalvar "Karadon" düz veya küçük çiçekli, renklidir. Ayaklarda beyaz veya renkli yün çorap, siyah veya pullu pabuç bulunur.

Erkeklerde gövdede beyaz dik yakalı gömlek, üzerinde şalvar renginde, üç düğmeli yelek, bele sarılan beyaz, ipek kuşak, bulunur. Ayaklarda beyaz yün çorap ve yemeni adı verilen siyah ayakkabılar vardır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1020 metre olarak kabul edilen Elazığ, kurak ve sıcak yazlar geçirir. Yaz ayları sıcaklık ortalaması 30 derecedir. Ekim ayından mayıs ayına kadar Elazığ çok yağmurlu bir dönem geçirir. Yılın 100-110 günü güneşli, 100-110 günü de yağışlı geçer. Yılın geri kalan günleri parçalı bulutludur.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Tarihî eserleri, göl, ırmak, orman ve doğa güzellikleri yanında Keban gibi önemli enerji merkezine sahip bulunan bu ilimizde, ziraat ve hayvancılık da çok gelişmiştir.

Türk Ticaret Bankası 1971 yılından beri Elazığlıların hizmetindedir.

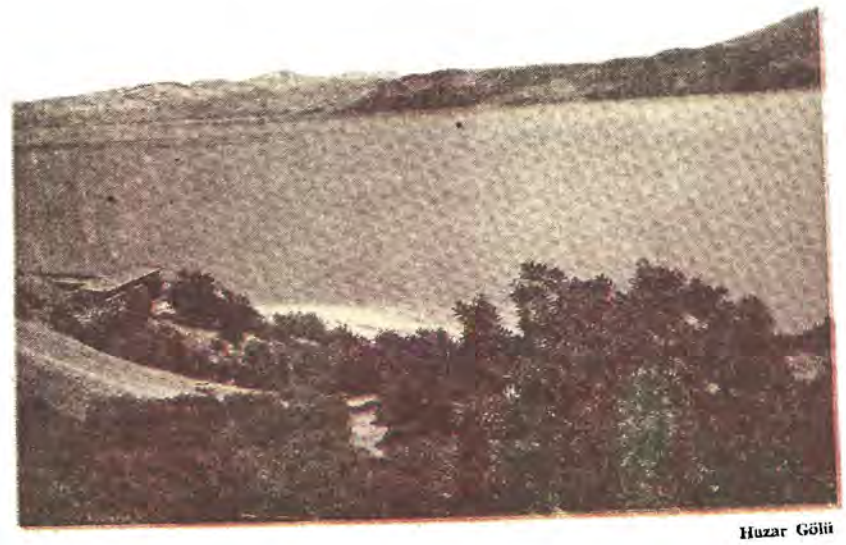

Hazar Gölü

ELAZIĞ İL MERKEZ ŞUBESİ
Elazığ

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Elazığ'da halıcılık...

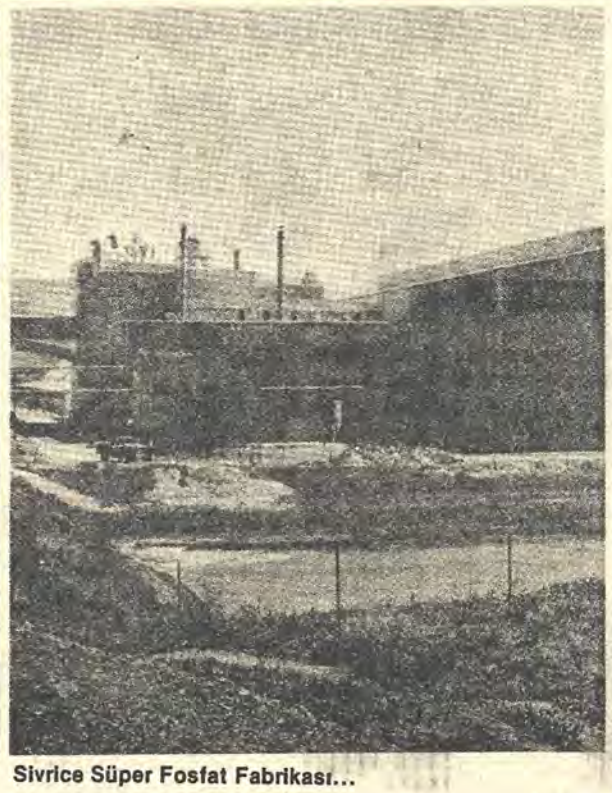

Sivrice Süper Fosfat Fabrikası...

KEBAN BARAJI

Keban Barajı, Keban ilçesinin yakınlarında Karasu ile Murat ırmaklarının birleştiği noktanın 10 kilometre batısındaki boğazda inşa edilmiştir.

Baraj yapımına başlanmadan önce, baraj gövdesinin sağlıklı bir biçimde oturtulabilmesi amacıyla, Fırat Vadisi'nin tabanında bulunan 40 metre kalınlığındaki alüvyal toprak tabakası kaldırılmıştır. Çatlaklı ve boşluklu olan kristalin kalkerlerin geçirimsizleşmesi için, çatlaklara beton enjekte edilerek dondurulmuştur.

Keban Barajı, sağ kıyısı kaya dolgu, sol kıyısı ise beton ağırlıklı dolgu olmak üzere iki ayrı tipte yapılmıştır.

Barajın yüksekliği temelden 210 metre, vadi tabanından da 167 metredir. Baraj gölet yüzeyinin denizden yüksekliği ise 845 metredir.

Keban Baraj Gölü ise Türkiye'nin en büyük yapay gölüdür. Baraj gölü, doğal göller arasında da 687 kilometrekarelik alanıyla üçüncü sırada yeralmaktadır. Baraj gölünün uzunluğu, Murat Vadisi boyunca yaklaşık 125 kilometredir. En derin yeri ise baraj duvarının hemen gerisinde 165 metredir.

Baraj, 1981 yılında yapılan istatistiklere göre, tüm su santrallerinden elde edilen elektrik enerjisi içinde yüzde 6'lık bir pay almıştır. Türkiye'deki tüm kaynaklardan elde edilen elektrik enerjisi içindeki payı da yine 1981 yılında yüzde 24'tür. Keban Barajı, elektrik enerjisi üretecek biçimde inşa edildiği için sularından doğrudan sulama için yararlanılamaz.

ERGANİ BAKIR İŞLETMESİ

Cumhuriyet öncesi ve cumhuriyetin ilk yıllarında devletçe üretilen en önemli maden bakır, işletme ise Ergani Bakır İşletmesi idi. 1915 yılında savaş nedeniyle ara verilen üretime 1920'lerde yeniden başlanılmıştır. 1936 yılında Ergani Bakır T.A.Ş.'nin sermayesinin dokuzda sekizi Etibank'a geçerek devletçe işletilmeye başlandı. 1945'e dek anonim şirket özelliğini koruyan işletme, bu tarihte Etibank'ın özel kişilerin ve İş Bankası'nın paylarını da satın alması ile bütünüyle Etibank'ın eline geçti.

Ergani Bakır İşletmesi'nde bakırın yanı sıra konsantrasyon işlemleri sırasında bir yan ürün olarak pirit de üretilmektedir. Sülfürikasit üretiminde kullanılan piritin bir bölümü, Mersin'deki Akdeniz Gübre Sanayii Sülfirikasit Fabrikası ile Etibank'ın Bandırma'daki sülfürikasit fabrikasında, geri kalanı da Etibank'ın işletme çevresinde kurduğu sülfürikasit tesislerinde işlenir.

Ergani Bakır İşletmesi'nde 1980 yılında 32.5 ton blister bakır, 6 bin ton pirit ve 2 bin tonun üzerinde sülfirikasit üretilmiştir.

il hudutları içinde zengin bakır ve krom yatakları bulunuyor

Elazığ, tarımsal gelişmenin yavaş olduğu bir ilimiz

ELAZIĞ, zengin bir potansiyele sahip olmasına karşın tarımsal gelişmenin yavaş olduğu illerimizdendir.

İklim koşulları çevre illere göre daha ılıman olmasına karşın sulama yetersizliği büyük bir sorun olarak belirmektedir.

Keban Barajı'nın yapımına başlaması ile, ilin en geniş ve verimi ovası olarak kabul edilen Uluova'nın büyük bir bölümü sular altında kalmıştır. Böylece ilde tarımsal faaliyetlerde kullanılan toprakların oranı azalmıştır.

Elazığ'da ekili alanların önemli bir bölümünü tahıllar kaplamaktadır. Tahıllardan en çok buğday ve arpa üretilmektedir. Bunların yanı sıra şeker pancarı ve baklagillerin üretimi büyük yer tutmaktadır.

Şekerpancarı dışında, Elazığ'da üretilen diğer sanayi bitkileri pamuk, soğan, sarmısak ve az miktarda üretilen tütün ve susamdır.

İlin tarımsal faaliyetleri içinde soğan ve sarmısak ekimi giderek önem kazanmaktadır.

Elazığ'da tarımsal faaliyetlerde verim oranı düşüktür. Bunda en önemli etken sulama yetersizliği ve az gübre kullanımıdır. Ayrıca toprakların küçük, parçalı ve dağınık olması da bir başka önemli nedendir.

İlde tarımın yanı sıra hayvancılık da önemli bir faaliyet alanıdır. Özellikle Keban Barajı'nın yapımı sırasında topraklarını yitiren köylüler hayvancılığa yönelmişlerdir.

Elazığ'da zengin bakır ve krom yatakları bulunmaktadır. İldeki üretim sektörüne yönelik yatırımların büyük bir bölümü devletin girişimciliği ile gerçekleştirilmiştir.

Bunların belli başlıları, şeker fabrikası, çimento fabrikası, Ergani Bakır İşletmesi, Etibank Ferrokrom İşletmesi, Azot Sanayii, Süper Fosfat Fabrikası, Elazığ Et Kombinası'dır.

EĞİTİM

Osmanlı döneminin geleneksel bir kültür merkezi görünümündeki Elazığ, Müslüman medreselerinin yanı sıra yabancı okullara da sahipti. Ancak, Cumhuriyet döneminin başlarında, Elazığ yaygın bir eğitim ağına kavuşamamıştı.

Kentte okur-yazarlık oranı, Türkiye genelinin altında kalmıştır. 1980 yılında Elazığ'da 651 ilkokul bulunuyordu. 1980 yılında, Elazığ'da 10 meslekî ve teknik eğitim kurumu vardı. Bugün Elazığ'da bulunan Fırat Üniversitesi 1970 yılında kurulmuş ve kentin eğitim yaşamına önemli katkılarda bulunmuştur.

Elazığ'da en çok ilgi gören yaygın eğitim kursları da el sanatlarıdır. 1978-1979 yıllarında bu kurslara devam edenlerin sayısı 1400'e ulaşmıştır.

Sağlık

Elâzığ'ın sağlık alanındaki düzeyi Türkiye ortalamasına yaklaşmıştır. Kentin belli başlı sağlık sorunları trahom ve zatürree gibi bulaşıcı hastalıklardır.

İldeki en önemli ölüm nedeni kalp hastalıkları ve zatürreedir. Bu arada trahom hastalığının en fazla görüldüğü yöremiz Elâzığ'dır. Trahom hastalığı Elâzığ'da Türkiye genelinin 10 katına yaklaşmaktadır.

Elâzığ ilimiz kentte hava kirliliğinin önemli boyutlara ulaştığı dokuz kentimizden biridir.

Kentte çevre sağlığı hizmetlerini sağlık ocakları, evleri ve Çevre Sağlığı Başkanlığı vermektedir.

1979 yılı verilerine göre, Elâzığ'da toplam 10 hastane ve iki sağlık merkezi bulunmaktadır. Hastanelerden biri 800 yataklı askeri hastanedir. Bu arada alanındaki Türkiye'de ikinci büyük hastane sayılan Doğu Bölgesi Akıl ve Ruh Hastalıkları Hastanesi 1000 yataklıdır.

SPOR

ELAZIĞ'da çağdaş anlamda spor çalışmaları Kurtuluş Savaşı yıllarında başlamıştır. Bu yörenin ilk kulübü Beden Terbiyesi kulübüdür. 1919 yılında İshak Sunguroğlu, Mehmet Cevdet Akdağ, Harbiye Okulu yöneticisi Albay Cemil Hadi beyler Elazığ Beden Terbiyesi Kulübünü kurmuşlardır. Binicilik, atıcılık, ve beden eğitimi dallarında faaliyet gösteren Elazığ'ın ilk kulübü daha sonra isim değiştirmiştir. Kulüp çalışmaları Mamürat ül-Aziz Gençler Cemiyeti içinde bir süre etkinlik göstermiştir. Dernek daha sonra Dirilik Cemiyeti adını almıştır.

1924 yılında Elazığ'da tescilli iki kulüp görülmektedir. Hazarspor ve Beratspor. Bu iki kulüp daha sonra aralarında birleşmişler ve Elazığ Merkez Gençlik Kulübü adını almışlardır.

Elazığsporunda mahallî 1950'lerde etkinlik kazanmaya başlamıştır. Bugün Elazığ bölgesinde 27 kulüp mevcuttur. Bu kulüplerin sadece biri profesyoneldir. Elazığspor'un dışındaki 26 kulüp amatör olarak faaliyet göstermektedir.

ELAZIĞSPOR:

Elazığ'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda ilk çalışmalar 1966 yılında başlamıştır. Bir avuç idealistin bu konudaki fedakâr, gayretli ve olumlu çalışmaları sonunda Elazığ'ın üç eski ve köklü spor ocağı olan Harputspor, Merkez Gençlik ve Güvenspor kulüplerinin birleşmeleri sonucu kurulan Elazığ spor kulübü 3 Temmuz 1967 günü resmen kurulmuştur. Elazığspor'un Bordo-Beyaz formalı futbol takımı 1968 yılında Türkiye Üçüncü Ligi'ne dahil olmuştur. Bu ligde zorlu ve başarılı sınavlar veren Bordo-Beyaz formalı takım 1974-1975 sezonunda Türkiye Üçüncü Ligi'nde grup şampiyonluğunu kazanarak Türkiye İkinci Ligi'ne yükselmiştir. Halen bu ligde oynamaktadır

Elazığspor futbolcuları...

ELAZIĞ'DAN YETİŞEN ÜNLÜ SPORCULAR:

Atletizm: Ahmet AYTAR Akdeniz Oyunları Şampiyonu. Necdet AYAZ, Hüseyin TOPSAKAL, Mustafa ÇOLAK, Aslan ÇİFTÇİ, 5000-10.000 metre türkiye birincisi

Boks: Fuat SANAÇ, Gençler Türkiye Birincisi

Futbol: Haluk ERDEM, Bursaspor A Millî, Ömer TOKGÖZ Mersin İdmanyurdu, Ankaragücü Amatör Millî, Genç millî, Ahmet UTKAN Denizlispor, Elazığspor Genç Millî, Hamit AYOEN, Kırıkkalespor, Zonguldakspor, Elazığspor Amatör Millî, Genc Millî, Hıdır BİLEK (Altay), Mehmet EKŞİ Beşiktaş, A Millî, Ulvi GÜVENOĞLU Beşiktaş Millî

Futbol: Elazığ'da futbol faaliyeti Cumhuriyet'in ilanı ile başlamıştır. İlk futbol takımları Hazarspor ve Beratspor'dur. Elazığ mahallî ligi 1954'te başlamıştır. Ligte günümüze kadar Yolspor, Suspor, Şekerspor. Harputspor, Maden Gençlik Mastar Gençlik defalarca şampiyonluk kazanmışlardır.

GÜREŞ: Elazığ'da hayli ilgi toplayan bir spor dalıdır.

VOLEYBOL: Futboldan sonra Elazığ bölgesinde voleybol sporu ilgi görmektedir.

ATLETİZM: Elazığ yöresinde atletizm sporu hayli yaygındır. Bu bölgemizden şampiyon atletler çıkmıştır.

Elazığ'da basketbol, atıcılık, binicilik, boks, dağcılık, judo masa tenisi, çalışmalarına önem verilmektedir.

ELÂZIĞ BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ...

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: İbrahim Demirel.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Elâzığ.
Telefon numarası: 11178-12606
Memur sayısı: 31
Lisanslı sporcu sayısı: 1744 erkek sporcu, bayan sporcu yok.
Okullarda spor faaliyeti: 28 okulda spor çalışmaları yapılıyor.
Tesisler: Elâzğ Atatürk Stadyumu 25.000 kişilik, spor salonu 750 kişilik, Keban Spor Salonu 750 kişilik, Sivrice Gençlik Kampı 250 kişilik.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, atletizm, basketbol, boks, güreş, judo, karate, masa tenisi, teak-wondo, voleybol, binicilik, dağcılık.

ERZİNCAN

24

Yüzölçümü: 11.903 km2.
Nüfus: 282.022
İlçeler: Çayırlı, İliç, Kemah, Kemaliye, Refahiye, Tercan.
Köy sayısı: 549
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 3
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 16
Okur-yazar oranı: % 61.3
Otomatik telefon kodu: 0231

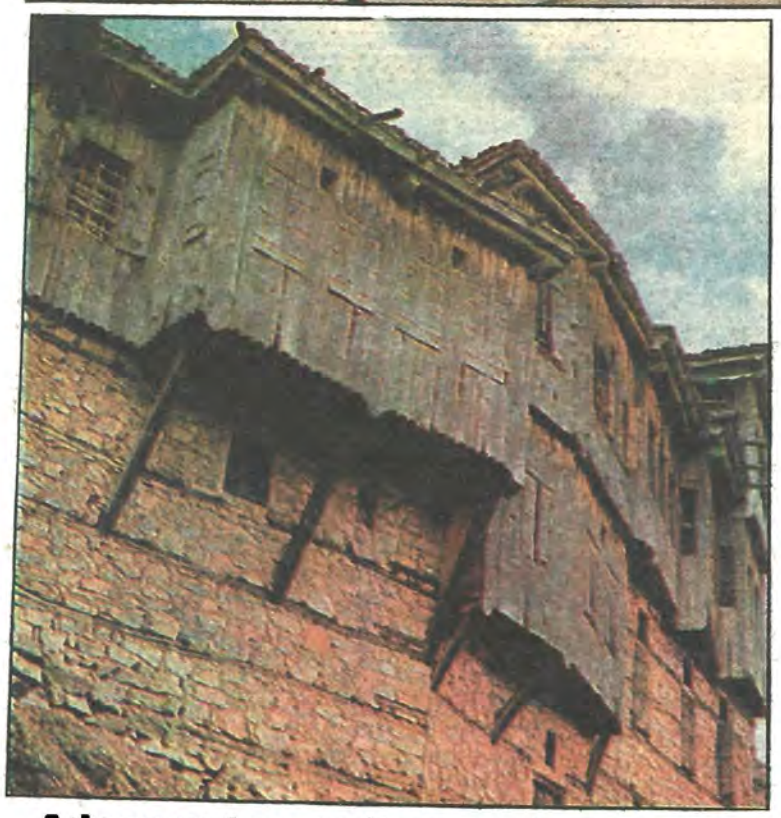

«Etrafı dağlık, ortası bağlık...»

HALK arasında "Etrafı dağlık, ortası bağlık" diye tanımlanan Erzincan, gerçekten dağların ortasında, yemyeşil bir ova üzerine kuruludur.

Munzur ve Keşiş Dağları ili her iki yandan oya gibi çevreler. Yemşelil ağaçları, meyve bahçeleri, sisler arasından sıyrılan dağların karlı tepeleri ile Erzincan rengarenk bir görünüm arzeder.

Kentin çevresi Girlevik Çağlayanı, Beytahtı yöresi gibi piknik yerleri ile Ekşisu, Horhor, Ilıca adlı sıcak ve soğuk su kaynakları ile doludur.

Tarihi Millat'tan önce 3000 yıllarına dek uzanan kent, deprem bölgesi üzerinde olduğu için zaman zaman büyük kayıplara uğramış, terkedilmiş, yeniden kurulmuştur. Geçmiş dönemlerine ait pek çok tarihi eseri de bu sarsıntılar sırasında yok olmuştur.

Bugün Erzincan; dokumacılığı, kilimi, sicimi, ve halısıyla; eskiden çok yaygın olan dövme bakırcılığının yerini alan bakır el işlemeleriyle, halk edebiyatımıza miras bıraktığı yöresel ürünleriyle, hele "Semah" diye anılan dinsel ezgi ve dansı ile tanınır.

Adı nereden geliyor

Tarihî adı Aziris idi. Türkler burayı ele geçirdikten sonra da kenti aynı adla anmaya başladılar. Zamanla kent hakkında bir de tekerleme çıkardılar: "Rahmet yağarsa can Aziris can, rahmet yağmazsa yan Aziris yan" demeye başladılar. Bu tekerleme öylesine yaygınlaştı ki, halk arasında "Can Aziris can" denildi. Sonra "Aziris can" ve "Ezirican" şekillerine dönüştü bu sözcük ve bir zaman geldi "Ezirican"dan "Erzincan" olup çıktı...

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

iklimi

Denizden yüksekliği 1220 metre olarak kabul edilen Erzincan yaz ayları kısa fakat sıcak geçer. Geceleri her mevsim çok soğuktur. Yağmur ve kar kış aylarında devamlı gibidir. Yılın 70-80 günü tamamen açık güneşli aynı miktar gün ise yağışlıdır. Yılın en büyük kısmı parçalı bulutlu geçer.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ERZİNCAN ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 18.4.1978 Adres: Halitpaşa Cad. No:13
Telefon: 1190

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 91.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	38.631
DP	25.311

2 Mayıs 1954

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 88.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	33.321
DP	35.719

27 Ekim 1957

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	34.305
CMP	6.893
DP	19.611
HP	

15 Ekim 1961

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.0

Partiler	Aldığı oy
AP	3.893
CHP	39.438
CKMP	1.648
YTP	36.033
Bağımsız	374

10 Ekim 1965

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 74.6Y

Partiler	Aldığı oy
AP	31.013
CHP	20.389
YTP	2.774
Bağımsız	16.691

12 Ekim 1969

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.1

Partiler	Aldığı oy
AP	29.084
CHP	20.907
CGP	2.116
MP	751
MHP	3.130
TBP	9.014
TİP	958
YTP	464
Bağımsız	2.503

14 Ekim 1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 71.2

Partiler	Aldığı oy
AP	19.131
CHP	33.924
CGP	1.991
DP	2.075
MHP	3.473
MSP	12.074
TBP	2.204

5 Haziran 1977

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 713.

Partiler	Aldığı oy
AP	26.918
CHP	43.812
CGP	981
DP	629
MHP	18.180
MSP	5.662
TBP	336

Yıl: 1961 Halk Oylaması Sonuçları

Kabul	Red
% 76	% 24

Yıl: 1982

Kabul	Red:
% 90.7	% 9.3

ERZİNCAN VALİSİ: N. KEMAL GÜÇHAN

«İlimizde okur-yazar sayısı % 80'i bulur»

ERZİNCAN'ın hangi tarihte kurulduğu kesin olarak bilinmiyorsa da, M.Ö. Sümer, Akad ve Urartulara kadar inen bir geçmişe sahip olduğu, M.S. Ermni, Sasani ve Bizans idaresine girdiği, 620-64. yıllarında İslâm ordularının, 1071 yılından sonra Selçukluların egemenliğinde kaldığı, 1473 yılında Fatih tarafından Akkoyunlulardan alınarak Osmanlı topraklarına katıldığı bilinmektedir.

Erzincan tarihî bir kentimiz olmakla beraber yüzyıllar boyunca büyük saldırı ve depremlere uğraması nedeniyle, eski eserlerden yoksundur. Son uğradığı 1939 depreminde tamamen yıkılan Erzincan, eski yerinden iki kilometre daha kuzeyde yeniden kurulmuştur. Bu yönü ile Erzincan, yurdumuzun en yeni kentidir.

Erzincan, Doğu Anadolu'nun Yukarı Fırat Havzası'nda, doğuda Erzurum, batıda Sivas, güneyde Bingöl, Tunceli, Elâzığ ve Malatya, kuzeyde Gümüşhane ve Giresun illeriyle çevrili olup, yüzölçümü 12.16 km²'dir.

İl topraklarında doğudan batıya doğru akan Karasu ve Karusu'nun çok sayıdaki kollarının suladığı ovalarda sulu tarım yapılmaktadır.

Bölge deniz seviyesinden fazla yüksek olmasına rağmen Orta Anadolu ile Doğu Anadolu arasında bir geçiş iklimine sahiptir. Ayrıca ovaların yüksek dağlarla çevrili olması özellikle Erzincan'da sebze ve meyve yetiştirmeye elvermektedir.

İDARİ YAPI VE SOSYAL DURUM:

Erzincan'ın merkez ilçe ile, Çayırlı, İliç, Kemâh, Kemaliye, Refahiye ve Tercan olmak üzere yedi ilçesi, 18 bucağı, 9 köyü ve 12 belediyesi vardır.

Erzincan'ın nüfusu 197. yılına kadar devamlı artış göstererek 283 bine yükselmiş ise de, 1980 genel nüfus sayımında 282 bin olmuş ve bölgeye il düzeyinde nüfusu azalmaya başlamıştır. Şehir nüfusu 77.16 'dir.

İlde sağlık hizmetleri sosyalleştirilmiştir. İlde ilk ve orta dereceli okul sayısı 6 4, öğretmen sayısı 2.620, öğrenci sayısı 48.36 'dir.

Ayrıca Eğitim Enstitüsü ile Meslek Yüksek Okulu'nda toplam 791 öğrenci yüksek öğrenim yapmaktadır.

Yine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı sekiz öğretmen ve 220 öğrencisiyle bir Sağlık Meslek Lisesi ve Tarım ve Ormancılık Bakanlığı'na bağlı 1 öğretmen ve 97 öğrencisi ile bir Tarım Meslek Lisesi bulunmaktadır.

Okuma-yazma seferberliğinin başlatıldığı Mart-1981 tarihinden bu yana açılan 1. ve 2. dönem kurslara katılanlardan 6.196 kişiye başarı belgesi verilmiştir. Üçüncü dönem kurslar da 2.2 2 kursiyerle devam etmektedir.

İlde okur ve yazar oranı % 80'nin üzerinde olup Doğu illerimize göre bu oran oldukça yüksektir.

Erzincan, 3.7.1981 günlü ve 8/3338 sayılı kararnameye göre "Kalkınmada Öncelik Yöreler" kapsamında ve birinci derecede öncelikli 20 il arasında yer almakta ve genel teşvik tablosunda gösterilen teşvik araçlarından yararlanmaktadır.

Erzincan'ın ekonomisi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. 1980 nüfus sayımına göre 32.364 aile tarımla uğraşmaktadır.

Tarımsal üretimde buğday, arpa, şeker pancarı ve patates önemli sıraları almaktadır.

Şeker pancarı ile münavebeli olarak ekilen fasulye ve ayçiceği son yıllarda gelişme göstermektedir.

Tarımda verimi artırmak için modern araç ve girdilere, iyi cins tohum ve gübreye ilgi artmıştır.

Sulamaya açılan arazi de 71.446 hektara çıkarılmıştır. Meyvecilikte gelişmeye başlamış, elma, zerdali, dut ve üzüm üretmi ile Erzincan bölgesinin ihtiyacının büyük bir kısmını karşılayacak duruma gelmiştir.

Erzincan ilinde zengin kömür yatakları vardır, bunlardan bazıları işletilmektedir. Kalorisi yüksek kömür, Çayırlı yöresinde çıkarılmaktadır. Bu kömür sanayide kullanılmakta ve diğer kömürlere karıştırılarak biriket yapılmaktadır. Ancak ilin yakacak ihtiyacı Mardin Silopi ve Cizre ocaklarından temin edilmektedir.

1939 depreminden sonra il merkezinde devlet tarafından iki büyük sanayii yatırımı gerçekleştirilmiştir. Bunlardan Sümerbank'ın 19 4 yılında kurduğu Bez fabrikası yılda 4.000 ton karde pamuk ipliği ve 12. milyon metre bez üretmektedir.

19 6 yılında kurulan Şeker Fabrikası'nın 20.00 ton/yıl kristal şeker, .000 ton/yıl kuru küspe ve 760.000 ton/yıl yaş küspe işleme kapasitesi vardır.

Süt Endüstrisi Kurumu tarafından 1976 yılında kurulan peynir ve tereyağı fabrikası da toplam 6.000 ton/yıl çiğ süt işleyecek kapasitededir.

Tercan ilçemizde yapımı tamamlanan Sümerbank'ın kadın iskarpin fabrikası da deneme üretimine başlamıştır.

Şeker fabrikasına 0 ton/gün kapasiteli küp şeker tesisi inşaatı da devam etmektedir.

ERZİNCAN BELEDİYE BAŞKANI: NUSRET ÇETİNKAYA

«Elektrik şebekesi tamamlandı, sıra kanalizasyonda»

KURULUŞU M.Ö. Mezopotamya'da yaşamış Sümer ve Akadlar'a kadar uzanan Erzincan şehri, ortalama 3000 m.rakımla sıra dağlarla çevrili 1200 km2 alanındaki yeşil bir ovada kurulu Doğu Anadolu'nun şirin bir kentidir.

Şehir 1939 depreminden sonra demiryolunun kuzeyinde bulunan Keşiş Dağları'nın eteklerinden yararlanılmış, düzlük bir arazide yeniden planlı ve modern bir şekilde kurulmaya başlanmıştır. Bugün Erzincan imar planı titizlikle uygulanmakta, sokaklar, caddeler, binalar çağdaş şehircilik anlayışına göre inşa edilmektedir.

Çevre illerde ve ilçelerden gelen göç şehrin nüfusunu büyük ölçüde artırmış halen 77.000 olan nüfus çok yakın bir gelecekte 100.000'in üzerine çıkacaktır. Büyük şehirlerde olduğu gibi her türlü sosyal araçların ve sosyal tesislerin dinlenme ve eğlence yerlerinin var olması için Erzincan Belediyesi gerekenleri mutlaka yapmak çalışmalarındadır. Erzincanımızın içme suyu, kanalizasyonun büyük bir bölümü ve elektrik şebekemizin tamamı İller Bankası'nca yaptırılmıştır.

Diğer eksiklerimiz için ilgili bakanlıklarla temas halindeyiz. Şehrimizi güzelleştirmek için bütün gücümüzle çalışmaktayız.

Protokol

Vali ..... Namık Kemal Güçhan
3. Ordu ve Sıkıyönetim komutanı ..... Orgeneral Celal Bulutlar
3.Ordu Kurmay Başkanı ..... Tümgeneral M.Hikmet Bayar
Belediye Başkanı ..... Nusret Çetinkaya
Cumhuriyet Savcısı ..... M.Ünal Arık
Emniyet Müdürü ..... Adil Dalgıç

Vergi Rekortmenleri

Vehbi Işıkgöz	5.951.228.- TL.
İbrahim Kılıç	2.826.189.- TL.
Nedim Muratoğlu	2.716.240.- TL.
Serdar Altıntaş ..	2.478.057.- TL.
Nazil Kayser	1.870.710.- TL.

Önemli kişiler

FAHRİ KORUTÜRK (1903-...): Kemah'ta dünyaya geldi. Türkiye'nin altıncı cumhurbaşkanı. Oramiral. Deniz Harp Okulu'nu bitirdi. Kurmay oldu. Soyadı olan Korutürk'u bu genç subaya Atatürk verdi. 27 Mayıs 1960'da oramiral olarak Deniz Kuvvetleri Komutanı idi. Emekli olarak Madrid, sonra da Moskova büyükelçisi oldu. Kontenjan senatörü iken, 1973 nisanında cumhurbaşkanı seçildi. 8 nisan 1980'de yedi yılı dolunca, eski anayasa gereği, tabiî senatör oldu.

ŞEMSEDDİN GÜNALTAY (1883—1961) Tarih profesörü, politikacı, başbakan. Eğinli Müderris İbrahim Ethem Efendi'nin oğlu. Vefa İdadisi'nive İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra İsviçre'ye giderek Lozan Üniversitesi'nde Tabiat Bilimleri'nde öğrenimini tamamladı.

1949'da Başbakan oldu. 1950 seçimlerini yapan hükümetin başkanıydı. 1954'de yeniden seçilemedi, 1958-59 yıllarında partisinin İstanbul il başkanlığını yaptı. 1960'da Kurucu Meclis üyesi oldu. 1961'de İstanbul senatörü seçildi.

SAFFET ARIKAN (1888-1947) Asker, diplomat. Eğitim ve Savunma Bakanı.

CEMAL TURAL (1905—) Genelkurmay Başkanı, Orgeneral, Millet Partisi Genel Başkanı.

OSMAN NURİ KOPTAGEL (1876-1941) Asker, general, Kurtuluş Savaşı komutanlarından, milletvekili.

ÖMER HALİS BIYIKTAY (1883-1939) Asker, Kurtuluş Savaşı komutanlarından.

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR (1908-1969) Şair, mühendis, milletvekili, Kurucu Meclis üyesi.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Yüzölçümü 2.166 kilometrekare, nüfusu 142 bindir. Kendisine bağlı dört bucağı ile 115 köyü vardır. 1939 depremi ile büyük bölümü yıkılan kent kuzeyde, yeniden planlı bir şekilde kurulmuş ve nüfus artışı sağlanmıştır. Kentin ekonomisi saccade, ihram, demir, bakır ve gümüş işçiliğine dayanır. Erzincan Ovası üzerinde yer alan ilçede iplik ve şeker sanayii de önem kazanmıştır.

ÇAYIRLI

İlk adı "Mans" olan ilçe, Malazgirt savaşlarından sonra Mencükoğulları, Anadolu Selçukluları, İlhanlılar'ın ve Osmanlıların egemenliği altında kaldı. Bir dönem de Timur'un yönetimine girdikten sonra tekrar Osmanlıların eline geçti, bu yıllarda Rus işgaline de uğradı. İlçe Çayırlı adını 1954 yılında aldı. Yüzölçümü 1480 kilometrekare, nüfusu 29.400'dür. Geçim kaynağı tahıl ve madenciliktir. Manyezit, asbest ve linyit yatakları önem kazanır.

İLİÇ

Önceleri "Kuruçay" adıyla anılan ilçenin yüzölçümü 1.397 kilometrekare, nüfusu 13.348'dir. İki bucağı ve 56 köyü olan İliç'in geçim kaynağı hayvancılık, tuzlalar ve manganez yataklarıdır.

KEMAH

İlçe'nin bilinen tarihî Hitit krallarından I. Şuppiliuma dönemine kadar dayanır. Malazgirt Savaşı ile birlikte Türklerin eline geçmiş, 1515'te Osmanlı topraklarına katılmıştır. İlçenin yüzölçümü 2.354 kilometrekare, nüfusu 18.578'dir. Ekonomisi tarım, hayvancılık ve madenciliğe dayanır.

KEMALİYE

Bilinen tarihî Milattan önce I. yüzyıla kadar dayanır. Osmanlı Devleti zamanında "Eğin diye tanınan ilçe, hâlâ bu ismi ile anılır. Önceleri Harput, daha sonra Malatya iline bağlı olan Kemaliye, 1938'de Erzincan'a bağlı bir ilçe durumuna getirilmiştir. Yüzölçümü 1.168 kilometrekare, nüfusu 2 bin 614'tür. Ekonimisi meyveciliğe, hayvancılığa ve linyite dayalı Kemaliye, halıları ve folkloru ile de ilgi çeker.

REFAHİYE

Önceleri "Gercanis" adıyla anılan ilçenin yüzölçümü 1.746 kilometrekare, nüfusu 32.700'dür. Başlıca gelir kaynağı çavdar, bakliyat, ceviz, kavun ve karpuzdur. Yörede şal, seccade, kilim, çorap gibi el sanatları oldukça ilgi çeker.

TERCAN

Tercan da diğer ilçeler gibi oldukça eski bir yerleşim merkezidir. 1483 Otlukbeli Savaşı ile Osmanlı topraklarına katılmıştır. Yüzölçümü 1.592, nüfusu 34 bin olan Tercan'da ekonomi, tahıl, hayvancılık, un, krom, manganez ve ayakkabıcılığa dayanır. El sanatları burada da önem kazanır.

ERZİNCAN OYUNLARI AĞIR OLUR... «UZUN HAVASI ÜNLÜDÜR...»

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

ERZİNCAN'ın tarihi Hititler ile başlar. Hitit İmparatorluğu'nun bir parçası bulunan bu yöreye daha sonra Asurlular egemen oldular. Daha sonra da Urartular gelip yerleştiler buralara. Milâttan Önce VII. yüzyılda Medlerin, bir asır sonra da onların yerine İran tahtına çıkan Perslerin eline geçen bu topraklar, bir asır sonra da Büyük İskender tarafından Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katıldı. Onun ölümünden sonra o dev imparatorluk parçalanırken İran asıllı Ermeni kralları buraları ellerine geçirdiler. Ermeni krallarından sonra Pontus Krallığı'nın egemenliği altına girdi bu topraklar. Pontus'lardan Romalılar'a geçen bu topraklar, 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra Bizans'ın payına düştü. Daha sonra Sasaniler, Ermeni kralları ve İranlılar arasında birkaç kez el değiştirdi buraları. VII. yüzyılın başlarında tekrar Bizanslılar egemen oldular. 683 yılında Hazreti Ömer'in gönderdiği Müslüman Arap ordusu Erzincan'ı fethetti. Daha sonra Bizanslılar geri aldılar. Araplarla Bizanslılar arasında da birkaç kez el değiştirdi buraları. Sonunda Bizanslılarda kaldı. 1071 yılında Malazgirt zaferinden sonra bu topraklar Türklerin malı oldu. Ünlü Türk kumandanlarından Mengüç Bey'e verilen bu topraklarda, Anadolu Selçuk Sultanlığı'na tâbi bir Mengüçoğulları devleti hükümran oldu. Daha sonra Alâeddin Keykubat, Mengüçoğulları'nın iç bağımsızlığını kaldırarak bu toprakları Selçuklu Devleti'nin sınırları içine kattı. Daha sonra buralardan Moğollar, İlhanlılar, Celâyirler, Eratnaoğulları, Akkoyunlular ve Karakoyunlular gelip geçtiler. Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı sınırları içine katılan bu yöre Ankara Savaşı'nda Sultan Bayezit'in yenilmesinden sonra Timur tarafından tekrar Akkoyunlulara verildi. Fatih Sultan Mehmet'in Akkoyunlular devletini ortadan kaldırmasından sonra yöre Osmanlıların egemenliği altına girdi. Burada Osmanlılar ile Safeviler arasında sık sık çarpışmalar cereyan etti. Nihayet 1514 yılında Yavuz Sulfan Selim'in Çaldıran Zaferi'nden sonra Safevî devleti tarihten silinirken buraları da kurtulmuş oldu. Erzincan Osmanlı döneminde Erzurum Beylerbeyliği'ne bağlı 12 sancaktan birine merkez teşkil etti. Bu arada Eğin (bugünkü Kemaliye) kaza şeklinde Sivas Beylerbeyliği'ne bağlandı, Kemah da sancak olarak önce Diyarbakır, sonra da Erzurum beylerbeyliklerine tâbi oldu. I. Dünya Savaşı sırasında Erzincan 24 Temmuz 1916 - 26 Şubat 1918 tarihleri arasında 1 yıl 7 ay 3 gün müddetle Rusların işgaline uğradı. Sonra kurtarıldı. 28 ve 36. Türk tümenleri tarafından savunulan Kemah ve çevresi ise bu işgalin dışında kaldı.

ERZİNCAN KALESİ: Antik devirden kalma kavi bir kale olup bugün harabe halindedir. Bizanslılar tarafından yeniden yapılırcasına onarılan kalenin daha sonra da Mengüçoğulları tarafından restore edildiği bilinmektedir.

KURŞUNLU CAMİ: Kanunî Sultan Süleyman devrinde Mustafa Çavuş tarafından yaptırılmıştır. Osmanlı cami mimarîsinin tipik eserlerinden biridir.

KEMAH: Bizans devrinden kalma **Kemah Kalesi** ile Mengüçoğulları zamanından kalma sekiz köşeli **Sultan Melik Kümbeti** ve **Gülâbibey Camii** ilçenin en önemli tarihî eserleri arasındadır.

TERCAN: XIII. yüzyıldan kalma pek güzel bir Türk Selçuklu eseri olan **Mama Hatun Kümbeti** bu ilçenin en önemli tarihî eseri olarak göze çarpmaktadır.

ERZİNCAN 2726 - 2241

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

ETRAFI dağlık, ovası bağlık" diye tanımlanır Erzincan. Kışları oldukça uzun geçer. Çayların demlendiği manilerin söylenip, masalların anlatıldığı "Herfene" geceleri ünlüdür... Genellikle 18-20 yaşındaki erkeklerin toplandıkları böyle gecelerde, maniler söylenir, masallar anlatılıp, türküler dile getirilir. Gençlerin çok sevdikleri yemek adları küçük kâğıtlara yazılarak kura çekilir. Herkes şansına düşen bu yemeği evinde yaptırır ve "Herfene"nin yapıldığı yere getirir. Bilmeceler, efsaneler ve menkibe anlatmalar geç saatlere kadar sürer gider... Bu gelenek Erzincan'ın kırsal kesiminde hâlâ geçerliğini korumaktadır.

OYUNLAR

Folklorun bir başka ürünü olan **"Halk Oyunları"** Eğin ilçesinde oldukça zengindir.

Yörenin Halk Oyunları incelendiğinde müzikle birlikte oyunların, ağırbaşlı ve mağrur bir eda ile oynandığı izlenimine varılır. Diğer yörelerin hareketliliğini bu yörenin oyunlarında bulmak olanaksızdır.

"Tanzara, Sarhoş, Barı, Tümerağa, Hançer Barı, Hoşbilezik, Tavuk Barı" yörenin sevilen oyunları arasında yer alır. **"Aman aman Eğinli'misin", Hamamın Kapısı, Hotlama, Hürünü, Kaçar, Karşıyama, Çil Keklik, Düz Ayak, Dud Ağacı"** gibi oyunlar yörenin diğer sevilen oyunlarıdır.

MÜZİK:

Yöre türküleri konu itibariyle, özlem, gurbet, yiğitlik, ve tabiat duyguları ile ilgilidir. Erzincan dolaylarında uzun hava denilen kendisine özgü bir bestesi bulunan havalar da görülmektedir. Yörede söylenen bir uzun havanın sözleri şöyledir:

Dağlar ağardı kardan
Haber gelmedi yârdan
Oğul ya gel ya mektup gönder
Kurtar beni bu dardan

Talandı paftalandı
Güz geldi baltalandı
Yetiş kabrim üstüne
Örtülüp tahtalandı.

Yiğidin kır atı şaha kalkınca
Ciğer lâzım üzerinde dik dura

Özel yemekleri

Erzincan yöresinde yiyecek içecekler sonbaharda yapılmaktadır. "Kavurma, kıyma, yağ, salamura, beyaz peynir, tulum peyniri, bulgur, gendime, kuru fasulye", ile birlikte diğer kurutulmuş sebzeler kış mutfağı için hazırlanır.

Elma, armut, ayva gibi meyvelerle, basmaca, pestil gibi kuru meyveler ya küplere konur veya özelliklerine göre torba ve havenklerde saklanır.

"Keşkek, Cılbıra, yayla çorbası, ekmek bronisi, kırdo" gibi yemekler yörenin sevilen yemekleri arasındadır.

Nal parlamasıyla şimşek çakınca
Gömüle toprağa taşlar yaralı
Şahlan kırat şahlan, yine ün bizim
Yiğit ölürse de meydan, şan bizim.

Kırat bilir misin Otlukbeli'ni
Dik tut kafan salla yelelerini
Er meydanı bura göster kendini
Düşman bölüm bölüm ola yaralı.
Uzan havanın sözleri böyle uzayıp gider:..

İNANÇLAR:

—Birisine süpürge ile vurulursa, süpürgenin çöpünü kırmak gerek. Kırılmadığı zaman ömrün kısalacağına inanılır.

— Eşik üzerinde oturmak rızkı keser. Kuş burnunun çok olduğu yıllar, kışın şiddetli ve uzun geçeceğine inanılır.

ADAK YERLERİ:

Yörede en çok ilgi gören adak yerleri **"Terzibaba Türbesi, Sultan Seydi, Sultan Melik Türbesi"**dir. Bunların dışında daha birçok adak yerleri vardır. Bu adak yerlerine dilek için veya Tanrı'ya bir şükran borcu için gidilmektedir. Mumlar yakılır, kanlar akıtılır. Bu adak yerlerinin arasında hastalıklara iyi gelen türbelerin varlığı da söylenir.

ATASÖZLERİ

—Tarlada izi olmayanın harmanda yüzü olmaz.

—Yavrukuş yuvada gördüğünü yapar.

—Ya herk et, ya terk et.

—Adam iş başında belli olur.

———

—Yağmurlar yağdı, yarıklar kapandı.

—Akıllı işini görür, ahmak başında bekler.

—Çok yiyen ölmüş, az yiyen zengin olmuş.

— Varlığını karına bildirme müflis eder, yokluğunu bildirme rezil eder.

DEYİMLER

Ev danası inek olmaz, Elden gelen öğün savmaz, o da vaktinde bulunmaz. Kar yağdı ki ayaklarımız üşüye.

BİLMECELER:

Bir ağacı oymuşlar içine dünyayı koymuşlar.....(Radyo).

Nereye gidiyorsun uzun kız sana mı kalmış, kıçı yanmış, (Ateş ve Tencere)

Kendisi deriden, kulakları demirden, kızları, gelinleri su üstünde yürüten (Tef)

Yedi kardeş bir araya gelmişler, beyaz beyaz patiskalar giymişler, niye giydin diye sormuşlar, demir değnek ile döğmüşler. (Sarımsak)

DÜĞÜN:

Bugün bile Erzincan'ın birçok yöresinde düğünler eski gelenek ve göreneklere göre yapılmaktadır.

Köylerde askerliğini yapmamış erkeklerin evlenmesine bir mani yoktur. Çok küçük yaşlarda evlenmeler öngörüldüğünden askerlik problem olmamaktadır..

Oğlan anası ve yakınları kızı beğenmişlerse dünür giderler. Önce kız anasından istenir. Kız anası "Şimdi cevap veremeyeceğim. Bir de babasına soralım. O ne diyecek bilmiyorum?" diye cevap verir. Daha sonra cevap vereceğini bildirir. Birkaç gün sonra erkek babası kız babasından kızı istemeye giderler. Konuşma sırasında erkek evine "Şerbet" veya "Şekerli kahve" ikram edilirse söz olumludur.

Söz olumlu olunca da nişan günü kararlaştırılır. Kadınlar ayrı, erkekler ayrı, olacak şekilde nişan merasimi yapılır. Daha sonra oğlan evi kız evine kararlaştırdıkları başlık ve çeyiz götürür. Gerdek gününden birkaç gün önce düğün başlar. Büyük büyük sofralar kurulur. Bu düğün sahibinin ekonomik gücüne bağlıdır.

Eski âdetlere göre gelini hamama götürürler. Bu hamam bir nevi eğlence olur. Gelini oynatırlar, göbek taşında kınasını yakarlar.

Pazar sabahı dizi dizi faytonlar oğlan evinden kalkıp kız evine gelir. Bu geliş sırasında şehir dolaşılır ve davul zurnalar çalınır. Gelin alınır çalgılarla yola devam edilir. Yol kesilince, oğlan evi bahşiş vererek yolu açarlar... Bazen yolun geniş bir kısmında durulur. Barlar oynanır, halaylar çekilir ve tekrar yola devam edilir.

Gelin evden içeri girerken kurban kesilir. Damat, sağdıç, gelinin başına yüksekçe bir yerden çerez ve elma atar. Bu çerez ve elma bir bereket sayıldığı için herkes bunu yerde ve havada kapışmak, almak ister.

Yatsı namazından sonra, sağdıç, gerdek odasında gelinle damadı tokalaştırdıktan sonra ayrılır. Böylece düğün sona ermiş olur...

Köylerde düğünün ertesi günü **"Baş bağlama"** diye bir tören daha yapılır. Bir hafta sonra dammatla gelin, kaynana görmeye giderler. Buna el öpme de denilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Her yıl büyük bir hızla gelişmekte olan Erzincan, modern şehirciliğe örnek gösterilecek illerimizdendir.

Fırat'ın gür akışlı suları ile beslenen verimli topraklarında hububat, sebze ve meyvelerin her çeşidi ile pamuk ziraatinin, ekonomimize katkısı büyük olmaktadır.

Türk Ticaret Bankası bu şirin ilimize 1968 yılından beri en iyi hizmeti verebilmenin mutluluğu içindedir.

ERZİNCAN İL MERKEZ ŞUBESİ
Erzincan

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Erzincan, zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir

ERZİNCAN Doğu Anadolu bölgesi illerinden biridir. Kuzeyde Gümüşhane, Giresun, batıda Sivas, güneydoğuda Bingöl, doğuda Erzurum illerince çevrelenmektedir. Jeomorfolojik yapısı açısından deprem bölgesinde yer almaktadır ve tarih boyunca, depremlerden büyük zarar görmüş bir ildir. Buna karşın önemli ulaşım yollarının kavşağında yer aldığı için, eskiden beri önemli ticaret merkezi olmuştur. Erzincan, ülke yüzölçümünü %1.5 kaplamakta ve nüfusunun binde altısını barındırmaktadır. Az gelişmiş bir il olan Erzincan, 1978'de Türkiye'de yaratılan gayrisafi hasılada binde 4,9'luk bir paya sahiptir.

İlin 1975'te, 122.187 kişi olan faal nüfusunun %71,6'sı tarım kesiminde çalışmaktaydı. Tarım il ekonomisinin temeli olup hayvancılık, bitkisel üretime göre ikincil bir yer tutmaktadır. Erzincan'da 1978'de ilde yaratılan gayrisafi hasılanın %43'ü tarım sektöründen elde edilmiştir. Ancak, ilin, Türkiye tarımında yaratılan toplam gayrisafi hasıla içindeki payı binde dokuzu geçmiyor.

Yaylalarda yapılan tulum peyniri Türkiye'nin her yerinde aranır.

Tarımsal üretim açısından ikili bir yapı gösteren Erzincan'da zengin ova bölgelerinde bitkisel üretim çeşitlilik göstermekte ve şeker pancarı, sebze türleri ve meyve başlıca ürünleri oluşturmaktadır. Ovaları çevreleyen dağlık ve sulama olanaklarından yoksun olan yörelerde ekilen başlıca ürünler buğday ve arpadır. Bu yörelerde yer alan geniş çayır ve meralar, hayvancılığın yer yer ön plana geçmesine yol açmaktadır.

Erzincan ilinin tarım açısından en zengin yöresi olan Erzincan ovasında modernleşmenin ilk adımları 1950'lerde atılmış olmakla birlikte, makineleşmenin asıl hız kazandığı dönem, 1960'lı yıllardır. Sanayii bitkileri üretimin girişi, gübreleme, sulama gibi modern girdilerin yoğun bir biçimde kullanılmaya başlamasına neden olmuş ve ovada, önemli verimlilik artışları sağlanmıştır.

ERZİNCAN DEPREMİ

1939 yılında tüm kenti bir anda yerle bir eden Erzincan depreminde yaklaşık 15 bin 500 kişi can vermiştir. Deprem bu kadar çok insanın ölümüne yol açarken büyük göçlere de neden olmuştu. Depremde evi, ocağı sönen, işi yıkılanlar Mersin, Adana, Maraş, Hatay, İskenderun'a yerleşmişlerdi. Sonraki yıllarda yeniden düzenlen Erzincan ilinin ekonomisinin de canlanmasıyla birlikte göç edenlerden bir bölümü kente geri dönmüşlerdir.

SANAYİİ VE FABRİKALARI

Erzincan, sanayiinin gelişmediği illerden biridir. Sanayinin gelişmemesi, Doğu Anadolu bölgesinin genel yapısından olduğu kadar, Erzincan'ın bir deprem bölgesinde yer almasından da kaynaklanmaktadır. 1950'lere değin ilde önemli sayılabilecek kamu ve özel kesim yatırımı yoktu. 1954'te iplik, 1955'de şeker fabrikasının açılması, il ekonomisine görece bir canlılık getirmiştir. 1960'larda ise, özel kesim bir meyve suyu, süt mamülleri, ve tuğla fabrikası açmıştır. 1968'de kalkınmada öncelikli iller kapsamına alınmasına karşın, özel kesim yatırımlarında önemli bir gelişme olmamıştır.

1970'lerde özel kesimce bir salyangoz fabrikası, Ersan Et Ürünleri Tesisi, ETÜ DAŞ yem fabrikası, ile yurt içi ve dışında 2.700 ortağı olan Doğusan Asbes Boru Fabrikası kurulmuştur. Sanayinin gelişmemişliğine karşın ilde ticaret oldukça canlıdır. 3. Ordu merkezinin Erzincan'da olması E-23 Transit Karayolu'nun ve demiryolunun ilden geçmesi, Erzincan'da ticaretin gelişmesine neden olmuştur.

Erzincan, enerji ihtiyacını büyük ölçüde kendi kaynaklarından karşılar. 1953'te üretime geçen Girlevik Hidroelektrik Tesisleri, 1963'te genişletilmiştir. Ayrıca, Tuzla akarsuyu üzerinde sulama ve hidroelektrik amaçlı Tercan barajının yapımı, 1982'de sürmekteydi.

Zengin yeraltı kaynaklarına sahip olan Erzincan'da krom, manganez, perlik ve tuz üretilmektedir.

Gezilecek yerler

Erzincan, turizm yönünden gelişmekte olan bir ilimizdir. Gerek turistik zenginlikleri, gerekse Güneydoğu Anadolu bölgesi ve İç Anadolu Bölgesini Doğu Anadolu Bölgesine bağlayan karayollarının Erzincan'dan geçmesi, gelişmeyi hızlandıran nedenlerden biridir.

1939 depremi merkez ilçede büyük hasar yaparak birçok tarihi ve turistik yerleri harap etmişse de diğer ilçelerdeki tarihi ve turistik yer ve tesisler bugün de vardır.

Depremden sonra yeniden kurulan şehir merkezi ülkemizdeki imar planına uygun şehirlerin başında gelir. Düzgün ve geniş caddeleri, trafiğin normal akışına yeterlidir. Plana göre, kurulan yeni şehirde bütün binalar kiremit çatılı ve çoğunlukla bahçelidir. Otel ve lokantalarının yeni, temiz ve kullanışlı olması, Erzurum, Sivas, Elazığ ve Trabzon şehirlerinin arasında bulunması nedeniyle Erzincan konaklama merkezidir.

Tarihi eserleri, kara, hava, demiryolu ile yurdun birçok illerine bağlantılı oluşu, hızla gelişen bakırcılık, şifalı Ekşisuyu ve ılıcasıyla Erzincan turizm yönüyle hem gelişmekte, hem de bu özelliklerinden ötürü Türkiye turizminin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

GİRLEVİK ÇAĞLAYANI:

Erzincan'ın 29 km. güneydoğusunda, doğal güzelliği olan turistik bir yerdir.

Bölgedeki kaynaklar hidroelektrik santral tesisleri, havuzlar ve tabiat güzellikleri nin burasını süslemekte ve çehale getirmektedir. Stabilize bir yolla Erzincan'a bağlıdır.

BEYTAHTI:

Kemah yolu üzerinde, şehrin güneybatısında, altı km. uzaklıkta Karasu kenarında bol ağaçlık, çimenlik, kaynak ve akarsularıyla dinlendirici bir yerdir. Erzincanlılar genellikle pazar günlerini burada geçirirler.

EKŞİSU, HORHOR, ILICA TESİSLERİ: Sağlık değeri olan biri sıcak sekiz çeşit su bulunan çok ilginç jeolojik yapılışta bir yerdir. Belediyece Ilıca tesisleri, havuzları, gazino ve motel, park yerleri kuruluşlarının yapımına başlanmıştır. Proje devresinde olan bu çalışmalar tamamlanınca, Doğu Anadolu'nun çok ilgi çekici ve şifalı bir yeri olacaktır. Buradaki maden sularından halkın Ekşisu dediği Böğert maden suyu, analiz sonucu yarayışlı görüldüğünden toplama tesisleri yapılmıştır. Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası'na yaptırılan özel şişeler içinde halkın yararına sunulmuştur.

Hastaneler

1- Erzincan Devlet Hastanesi
2- Erzincan Sosyal Sigortalar Hastanesi
3- Askerî Hastane
4- Erzincan Özel Ömür Hastanesi

SPOR

ERZİNCAN'da sporun geçmişi pek uzun değildir. Gerçi çok uzun yıllardanberi köylerde, köy düğünlerinde, panayırlarda güreş faaliyetinin bulunduğu görülürse de bu daha ziyade eğlence anlamı taşıyan ve ciddî olmaktan uzak bir faaliyet olmaktan öteye gidememiştir. Aynı şekilde köylerde at yarışlarının yapıldığı da görülmektedir.

Erzincan'da modern sporlara ciddî şekilde geçiş 1939'undaki büyük deprem felâketinden sonra Erzincan yeniden kurulurken olmuştur.

Bugün Erzincan'da sekiz kulüp 7000'in üstünde lisanslı sporcusu ile onüç spor dalında faaliyet gösteren bir bölgemizdir. Güzel bir stadı ile bir de modern bir kapalı spor salonu vardır.

Erzincan'da futbol, atletizm, basketbol, boks, güreş, voleybol, masa tenisi, kayak, bisiklet ve dağcılık sporlarında olumlu bir faaliyet göze çarpmaktadır. Son yıllarda judo da revaçta spor dallarından biri halini almış bulunmaktadır.

Erzincan, sporda bir çok tanınmış sporcu yetiştirmiş bir bölgemizdir. Bu bölgenin yetiştirdiği ünlü sporcular arasında şu isimlere rastlanmaktadır: Maratonda Balkan şampiyonlukları kazanan ünlü Türk atleti Hüseyin Aktaş, Akdeniz Oyunları şampiyonu güreşçi Hüseyin Gürsoy, Beşiktaş'ta ve Genç Millî Takımda oynayan Özcan Çakmak, millî voleybolcu Vahit Tunay, millî atlet Recai Yücel.

ERKANLAR
İNŞAAT MALZEMESİ
TİCARET ve SANAYİ A.Ş.
Ordu Cad. No: 21 Ercincan
Telefon: 1101 - 1962
Telgraf: ERKANLAR/ERZİNCAN
Ticaret Sicili No: 2573
FİTİNGS MALZEMESİ , HER TÜRLÜ
VİTRA ÜRÜNÜ, SIHHİ TESİSAT MALZEMESİ
HER EBATTA PLASTİK, ÇELİK BORULAR
ve
ÇEŞİTLİ HIRDAVAT MALZEMELERİ
UCUZ • SAĞLAM • KALİTELİ
SÜRATLİ TESLİMAT
VE DİĞER
TİCARİ KOLAYLIKLARLA
HİZMETİNİZDEDİR

Şekerbank
Yeni yılda Erzincan'lılara esenlikler diler
Tel: 1323-1541
Er Reklam Ajansı

UNIROYAL
TINASTEPE
SANAYİ VE TİCARET KOLL. STİ.
UNIROYAL Lastikleri Acenteliği
Otomotiv ve Dayanıklı Tüketim Malları Satış ve Pazarlaması
• İMALAT
• PAZARLAMA
• MÜMESSİLLİK
• İTHALAT • İHRACAT
Tel: 49 62
Halitpaşa Cad. No: 9 ERZİNCAN

DAĞ TİCARET
Paşa Dağ
BİLUMUM TOPTAN
GIDA MADDELERİ
Merkez Çeşı 161 Sok. No: 15
Tel: 1066 Erzincan

ERZURUM

25

Yüzölçümü: 25.066 km2.
Nüfus: 801.809
İlçeler: Aşkale, Çat, Hınıs, Horasan, İspir, Karayazı, Narman, Oltu, Olur, Pasinler, Şenkaya, Tekman, Tortum.
Köy sayısı: 1021
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 25.3
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 5.3
Okur-yazar oranı: % 53
Otomatik telefon kodu: 011

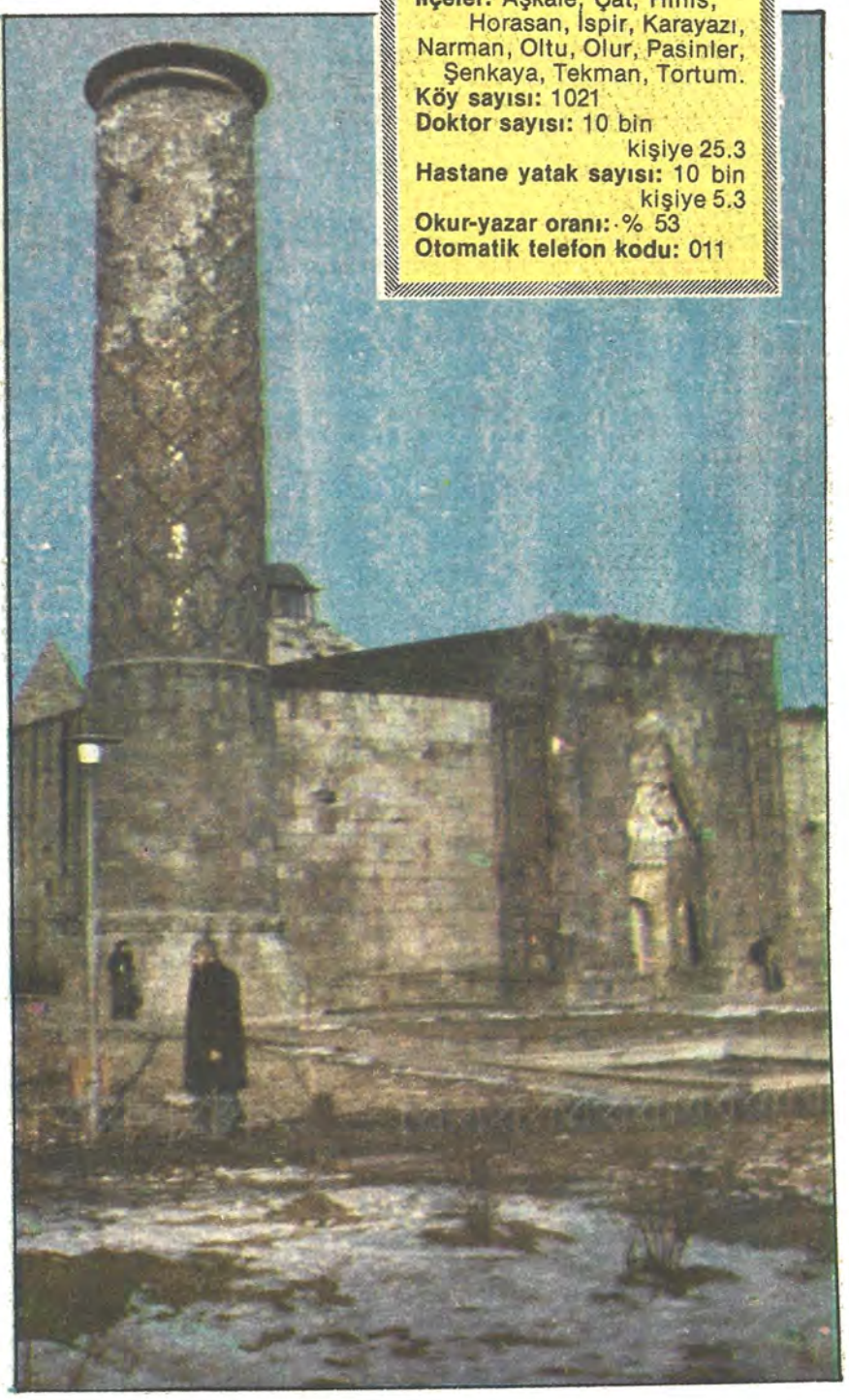

Dadaşlar diyarı Erzurum...

TÜRK tarihine şan ve şeref dolu sayfalar ekleyen Osmanlı sınırlarını yüzyıllar boyunca bekleyip, akıllara durgunluk veren kahramanlık destanları yaratan dadaşlar diyarı Erzurum...

Gerek kervan yollarının üzerinde oluşu, gerekse Anadolu'ya Doğu'dan uzanan saldırıları ilk göğüsleyen yöre oluşu, Erzurum'u kurulduğu tarihlerden bu yana doğal bir savunma üssü durumuna getirmiştir. Savaşlar, savaşlar ve savaşlar görmüş çileli bir yöremizdir Erzurum. Evini, toprağını yüzyıllarca dişiyle, tırnağıyla düşman saldırılarına karşı savunmuştur. Bağrından "Nene Hatun"lar gibi yüzlerce, binlerce isimsiz kahramanlar çıkartmıştır.

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın temellerinin atıldığı, Anadolu halkının düşmana karşı koyma yolunda ilk adımlarını attığı Erzurum Kongresi'ni gerçekleştirmiştir.

Erzurum uçsuz bucaksız yaylaların uzandığı bir kentimizdir. İl topraklarının yaklaşık yüzde 12'si yaylalardan oluşmaktadır.

Doğu Anadolu'da bir kış sporları merkezi olan Erzurum'da, Palandöken dağları başlı başına bir güzellik, canlılık ve hareket kaynağıdır.

Erzurum yöresini süsleyen doğa harikalarından biri de de, suları 50 metre yükseklikten dökülen Tortum çağlayanıdır. Kentte ayrıca zengin şifalı su kaynakları vardır. Pasinler, Ilıca ve Akdağ kaplıcaları bunların önde gelenleri olarak sayılabilir.

Köklü ve zengin bir tarihi olan Erzurum'da Saltukoğulları, Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait çok sayıda tarihi eser bulunmaktadır.

Erzurum'dan söz açınca Oltu taşına değinmeden geçilmez. "Siyah Kehribar" olarak da adlandırılan oltu taşı, yüzük, kolye, küpe, bilezik, tespih ve ağızlıklara apayrı bir değer katmaktadır.

Adı nereden geliyor

Bugünkü Erzurum kentinin bulunduğu yerde eskiden Romalılardan kalma "Erzen" kasabası vardı. Hazret-i Ömer zamanında bu toprakları fetheden Müslüman Araplar bu kasabayı "Erzen-i Rum" adıyla anmaya başladılar. Kasaba Türklerin eline geçtiğinde bu adla anılmakta ve tanınmakta idi. "Erzen-i Rum" adı Türk egemenliği altında geçen yüzyıllar içinde halkın dilinde "Erzurum" şekline dönüştü.

Nasıl Gidilir

Erzurum'a İstanbul ve Ankara'dan uçakla gitmek mümkündür. Ayrıca kente her gün bir posta treni ile Doğu Ekspresi ile demiryolu bağlantısı vardır. Bu trenlere yol boyundaki bütün istasyonlardan binilebilir. Uluslararası E-23 asfaltı Erzurum'dan geçtiği için her ilden otobüsle gitmek de çok kolaydır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ERZURUM ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 5.7.1974
Adres: Gürcükapı Meydanı İstasyon Cad. No: 12
Telefon: 14 273 - 14 279 Telex: 74 219 abes tr

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 86.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	49.219
DP	88.711

1954

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.3

Partier	Aldığı oy
CHP	47.y013
CMP	20.065
DP	99.304
Bağımsızlar	149

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.4

Partiler	Aldığı oy
CHP	52.090
CMP	22.061
DP	80.990
HP	6.124

1961

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 79.9

Partiler	Aldığı oy
AP	13.748
CHP	53.008
CKMP	35.262
YTP	85.468
Bağımsızlar	1.314

1965

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 70.7

Partiler	Aldığı oy
AP	95.875
CHP	43.854
CKMP	4.497
MP	13.265
YTP	10.197
Bağımsızlar	4.094

1969

Milletvekili gene' seçimleri
Katılma oranı: % 66.6

Partiler	Aldığı oy
AP	97.622
CHP	38.529
CGP	12.177
MP	6.146

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 67.9

Partiler	Aldığı oy
AP	43.919
CHP	37.848
CGP	6.592
DP	20.611
MP	1.053
MHP	6.300
MSP	56.

1977

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.0

Partiler	Aldığı oy
AP	107.589
CHP	54.078
CGP	3.734
DP	2.637
MHP	32.074
MSP	38.670
Bağımsızlar	10.814

HALK OYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961		YIL: 1982	
Kabul	Red	Kabul	Red
% 59	% 41	% 94.6	% 5.4

EĞİTİM

YÜKSEKÖĞRENİM: Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi gözönüne alınarak yapılacak bir değerlendirmede Erzurum Yüksek Öğrenim hizmetleri açısından ilk sırayı alır. Kentte Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin yanısıra Yüksek İslâm Enstitüsü ve Yabancı Diller Yüksek Okulu bulunmaktadır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

1980 sayımına göre 226 bin 600 nüfusu, 2 bin 982 kilometrekare yüzölçümü olan ilçe, tüm il nüfusunun yüzde 33'ünü barındırmaktadır. İlçeye bağlı üç bucak ile 124 köy bulunmaktadır. İlçe ekonomisi şekerpancarı ve patates üretimi, ovanın dağa yakın bölümlerinde de hayvancılığa dayanmaktadır.

AŞKALE

Yüzölçümü 1527 kilometrekare, nüfusu 46 bin kişidir. Aşkale'ye bağlı 67 köy vardır. İlçe Karasu vadisinin geniş tabanı üzerinde yeralır. Toprakları diğer ilçelere göre, daha verimlidir. Pancar, arpa, buğday ve patates en çok ekilen ürünlerdir.

ÇAT

Nüfusu 26 bin olan ilçenin yüzölçümü de 1368 kilometrekaredir. İl nüfusunun yüzde üçünü barındıran Çat ilçesine bağlı 37 köy vardır. Çat, Erzurum ilinin güneydoğusunda dağlık bir arazidedir.

HINIS

Nüfusu 58 bin 500, yüzölçümü 1799 kilometrekare olan Hınıs ilçesinde nüfus yoğunluğu kilometrekarede 33 kişidir. İlin güneyinde Muş sınırında yeralan Hınıs'a bağlı 89 köy bulunmaktadır. İlçenin en önemli ekonomik faaliyeti hayvancılıktır. İlçede ayrıca kilim dokunmaktadır. Toprakta büyük mülkiyet vardır.

HORASAN

49 bin 87 nüfuslu ilçe 1669 km2'lik bir alan üzerinde kurulmuştur. 73 köyün bağlı olduğu ilçe Pasinler Ovası'nın en doğusunda bulunur. Hayvancılık, tahıl ve pancar üretimi ilçenin başlıca geçim kaynağıdır.

İSPİR

İl merkezinin kuzeybatısında, Çoruh Irmağı üzerinde kurulmuştur. 54 bin kişinin yaşadığı ilçede kilometrekareye 19 kişi düşen bir nüfus yoğunluğu vardır. 125 köyün bağlı olduğu ilçenin iklimi Karadeniz bölgesi etkilerini taşır.

KARAYAZI

Ağrı sınırında, il merkezinin güneydoğusundadır. Dağlık bir bölgedeki ilçede hayvancılık il genelinde olduğu gibi başlıca gelir kaynağıdır.

NARMAN

Kargapazarı Dağları'nın kuzeydoğusunda yeralır. Erzurum'un en küçük ilçelerinden biridir. 25 bin nüfuslu ilçede km2'ye 29 kişi düşer. İlçede geçim kaynağını dokumacılık ve hayvancılık oluşturur. İlçeye 42 köy bağlıdır.

OLTU

41 bin nüfuslu ilçe, il merkezinin kuzeyindedir. 64 köyün bağlı olduğu ilçe Karadeniz bölgesi özellikleri taşır. İlçe içinden geçen Oltu Çayı boyunca uzanan geniş vadide meyve, sebze yetiştirilir. Bir başka geçim kaynağı da hayvancılıktır. İlçede çıkarılan oltu taşı, süs takılarında kullanılmaya başlamasından sonra ülke çapında ün yapmıştır.

OLUR

19 bin nüfuslu ilçe hem bulunduğu bölge, hem de nüfus olarak Erzurum'un en küçük ilçesidir. Erzurum'un kuzeydoğusundaki dağlık bölgede kurulmuştur. Hayvancılık tek geçim kaynağıdır. İlçeye 40 köy bağlıdır.

PASİNLER

Erzurum'un en büyük ilçesidir. 62 bin nüfuslu ilçeye 82 köy bağlıdır. Kargapazarı Dağları ile Palandöken Dağları arasındaki alanda kurulmuştur. Erzurum ilinin en verimli topraklarında kurulmuş olması nedeniyle ilçe Erzurum'un ekonomik yönden en gelişmiş ilçesidir.

ŞENKAYA

38 bin 500 nüfuslu ilçeye 66 köy bağladır. Erzurum'un kuzeydoğusunda Kars ili sınırında kurulmuştur. İlçe köylerinin tamamına yakını yaz aylarında yaylaya çıkar. İlçenin geçim kaynağını hayvancılık ve daha az olmak üzere tarım sağlar.

TEKMAN

Palandöken Dağlarının güney eteklerinde yeralan ilçenin nüfusu 38 bin 500 kişi dolayındadır. Toprak ağalığının egemen olduğu ilçenin başlıca geçim kaynağı başta hayvancılık olmak üzere tarımdır. İlçeye 68 köy bağlıdır.

TORTUM

46 bin nüfuslu ilçeye 60 köy bağlıdır. Erzurum-Artvin yolu üzerindeki dağlık bir alan üzerinde kurulmuştur. İlin en az gelişmiş ilçelerinden biri olan Tortum'un geçim kaynağı da hayvancılıktır.

ERZURUM VALİSİ: NİHAT BAŞTAK

ERZURUM, 25 bin m2'lik bir alana kurulmuş, 801 bin nüfuslu Doğu Anadolu bölgesinin coğrafi bakımdan merkezi niteliğinde, çevre illerle ulaşım bağları olan bir ilimizdir.

Kara ve hava yolları açısından Doğu bölgesinin bir ulaşım merkezi niteliğinde olan Erzurum'un gerek ticaret, gerekse ekonomik ve kültürel açıdan giderek gelişen bir kent olmasını sağlamıştır.

Bugün Erzurum'da çimento, şeker, yem, ayakkabı, yağ ve süt fabrikası ile tüpgaz dolum tesisleri ve organize sanayii bölgesi gibi sanayii kuruluşları hizmet vermektedir. Ayrıca yakında kentimizde sigara, yapağı, halı ipliği fabrikalarıyla Tortum'da bir şayak fabrikası İspir'de'de ikinci bir ayakkabı fabrikası hizmete girecektir.

İlimizde tarım ve hayvancılığa dayalı büyük bir potansiyel de bulunmaktadır. Tortum, Oltu ve Narman ilçelerimizde ise meyvecilik yapılmaktadır.

Erzurum genel bütçeden ve entegre kırsal kalkınma projesinden altyapı hizmetleri yürütüldüğü için hızla gelişim gösteren bir ilimizdir. Yatırımlarımız hiç bir aksama olmadan hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Kentimiz, sağlık hizmetleri açısından da Doğu Anadolu'nun merkezi durumundadır.

Atatürk Üniversitesi'nin varlığı da ilimizi bölgemizin yüksek öğrenim merkezi durumuna sokmuştur.

Kentimiz spor dünyamıza da önemli katkılarda bulunmuştur. **Reşit Karabacak, Alaattin Yıldırım, Nihat Kabanlı** gibi güreşçiler, **Selami Karakelle, Nazif Kuran** gibi boksörleri bölgemiz çıkarmıştır.

ERZURUM BELEDİYE BAŞKANI : NİHAT KİTAPÇI

ERZURUM Belediye Başkanlığı'na 1977 yılında yapılan yerel seçimleri kazanarak geldim. Ve o tarihten bu yana da bu kahramanlar beldesi kente hizmet etmekten gurur duyuyorum.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin merkezi durumundaki kentimizin doğal olarak bir takım sorunları da bulunmaktadır. Sorunlarımızın da başında kent içi ulaşımı yeterince yapamayışımız geliyor. Elimizdeki 38 otobüs ile 53 mahalleyle hizmet götürmeye uğraşıyoruz. Bu sorunu çözümlemek için on otobüsün daha alınmasını planladık. Bu işin malî portresi 120 milyon lirayı buluyor.

Bir başka sorunumuz olan konut açığının giderilmesi için de çalışmalarımızı sürdürüyoruz Mevcut ihtiyacın on katı kadar imar sahasını halkın hizmetine sunmuş durumdayız. Gecekondu önleme bölgesi olarak ayırdığımız alan için gerekli kamulaştırmalar ve parselasyon işleri tamamlanmıştır.

1981 yılında 112 kooperatiften 3500 hak sahibine arsa tahsisi yapılmış durumdadır. Bu konutlardan 3110'unun inşaatı çatı seviyesine kadar gelmiştir. Kentimizde çok hızlı bir yapılaşma var.

Bugün kentimizdeki konut açığı 11 bin dolayındadır. Bu ihtiyacın büyük bir bölümünü halkın hizmetine sunmuş durumdayız.

Erzurum'un su sorunu da çözümlenmek üzeredir. İçme suyu sorunumuzun giderilmesi için çalışmalarımız son aşamaya gelmiştir. İki aşamada projelendirilen 500 litre/ saniyelik su işinin birinci bölümü bu yılın sonuna kadar tamamlanmış olacaktır. Böylece 2000 yılına kadar Erzurum'un su sorunu olmayacak.

Kent kanalizasyonumuzun fizibilite raporları da hazır durumdadır. 2 milyar 600 milyon lira keşif bedelli olan bu işin çözümü planlama ile malî kaynak bulunmasına kalmıştır.

Protokol

1- **Nihat Baştak**. . . . . Erzurum Valisi
2- **Korgeneral İrfan Yay**. . . . . 9.Kolordu Komutanı
3- **Nihat Kitapçı**. . . . . Belediye Başkanı
4- **Hurşit Ertuğrul**. . . . . Atatürk Üniversitesi Rektörü
5- **Ömer Faruk Sevinç**. . . . . Millî Eğitim Müdürü
6- **İbrahim Loster**. . . . . Emniyet Müdürü
7- **Yahya Diker**. . . . . Sağlık Müdürü
8- **Arif Akın**. . . . . Beden Terbiyesi Bölge Müdürü
9- **Mithat Turgutcan**. . . . . Kızılay Başkanı

Vergi Rekortmenleri

1981 yılında **Adnan Denizli** ve **Ruhi Koban** adlı canlı hayvan ve ihracatçıları 64 milyon 700 bin lira vergi ödeyerek Erzurum vergi rekortmeni olmuşlardır. Onları 64 milyon lirayla yine aynı işi yapan **Hulusi Sevek** izlemektedir. **Muharrem Köse** adlı sanayici 28 milyon, **Hakkı Güven** adlı manifaturacı 18 milyon, **Nazım Okur** adlı toptan gıda satışı da 12 milyon lira vergi ödeyerek Erzurum'un en yüksek vergi ödeyenler listesinde ilk beş sırayı paylaşmışlardır.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

ERZURUM ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

ERZURUM DENİNCE AKLA «BAR» VE «DADAŞ» GELİR

ERZURUM denilince akla "Bar" ve "Dadaş" gelir. Bar ve dadaş deyince de öyledir. Dadaş, mertlik, dürüstlük ve kahramanlığı simgeler. Geçmişi çok eskilere dayanan bar ve dadaşlık üstüne birçok kahramanlık öyküleri vardır. Bar oyunu oynayan kimseye "Dadaş" denilir.

Bar sözcüğünün nereden kaynaklandığı konusunda merhum Mahmut R. Gazimihal şöyle demektedir:

"Bar kelimesinin hem bağımsızlıkla, hem de fiil kökü veya emri hazır olarak eski Türk dillerinde kullanıldığı, ayrıca barın "bağ" dığdığısıyla fiilleri bulunduğu eski metinlerde görülmüştür. Bağımsız veya kök olarak Türkçe bar, kelimelerinin ayrı ayrı şeyler olduğunu düşünmek için hiçbir sebep yoktur. Bilâkis aynılığı, kıdem derinliğini ve dığdığığı açıklatan emsal çoktur.

Eski Türkçemizde bay, bağı, boyu kelimesi vardır ki mehcurdur. Şiir, efsun anlamlarına gelen bu kelimenin bizde büyü, buğu söylenişleri de vardır. Asya'daki raks anlamlı büdi, büyü, biy Türkçe kelime ile aynı şey midirler? Ben evet diye ısrar ederim, fakat dilciler ayrıca araştırma yapabilirler. Şaman oyunları birnevi sihirbazlık aynıdır. "Baykayın" kutsal kayın ağacı demektir.

Şaman davulunun sapına hatta kendisine Altay'ların kimi kabilelerinde "bar" denildiği gibi, bizim bar oyunlarında "tutmak" yardımcı fiili ile bar tutmak denilmesi de elele bağlanmak ifadesiyle anlamdaş düşüyor.

Oyun bağı, şu halde bar ve bağ eşitliği açıktır. Bar tutmak, has bağlamak Anadolu'da aynı şeylerdir..."

Şeklindeki Erzurum yöresinde oynanan "bar" sözcüğünün gelişimi konusunda bizlere açık seçik bilgiler vermektedir.

HALK OYUNLARI

Yörede erkekler başbar, dikine, hoş bilezik, koçeri, sekme, delloy, uzundere, tanzara, temirağa, aşırma, nari, çingeneler, daldalan, tavuk barı, yayvan, köroğlu, hançerbarı; kadınlar ise çifte beyaz güvercin, kavak, habudiyar, çember, tersine, akça ferikler oyunlarını oynamaktadır.

HALK GİYSİLERİ

Kadın, başta işli beyaz başörtüsü takar. Gövdede "Bindallı" vardır. Belde gümüş kemer ve kemere takılı mendili bulunur. Ayakta alçak ökçeli ve zarif yapılı siyah pabuçlarla beyaz yün çorap vardır.

Erkek: Gövdede, kısa yakalı ve yandan düğmeli beyaz gömlek vardır. Üstünde zığva ve yelek bulunur. Belde şal ve şal üzerinde beyaz mendil vardır. Ayakta sivri burunlu siyah pabuç "çapula" bulunur. Takı olarak boyundan takılıp şal üzerine düşen gümüş köstek ve kolda pazubent vardır.

ATASÖZLERİ

— Ağır otur ki batmas gelesin
— Alçak otur, yüsgek konuş.
— Anıklı AŞ tatlı olur.
— Aş görende giriş, iş görende siviş.
— Elin iyisi itin dayısı olmaz.
— İşini bilmeyen kasabın, elin kalır masada.
— Mescidin içi dududken, dışına haramdır.
— Eşek çamura düşende, teymik vuran çok olur.
— Tandır issiyken, eymek tutar.
— Uzun saçlının ahi, tahtan indirir şahi.

ÇEŞİTLİ İNANMALAR:

Geceleri aynaya bakanların şansları kapanır. Süpürge çöpü ile diş karıştıranlar fakir düşer. Ev eşiğine oturmak uğursuzluktur.

ADAK YERLERİ:

1) Abdurrahman Gazi Türbesi,
2) Karanlık Kümbet,
3) Hatipbaba Türbesi,
4) Derviş Ağa Türbesi,
5) Üçkümbetler,
6) Ahmet Ağa Türbesi,
7) Uryan Baba,
8) Dumlu Baba,
9) Çoban Dede,
10) Taştukbaba Türbesi,
11) Yeşilnene Türbesi.

EVLENMELER:

Genellikle oğlan ana-babası ister, kız ana-babası verir. Nişanlılıkta beraber olmak mümkün değildir. Kurban bayramında erkek nişanlısına koç yollar, koçun alnında altın olması gerekir.

Evlenmelerde düğün günü ailece saptanır, oğlan evi kız evine terzi götürerek gelinin giysilerini hazırlar. Düğün, erkeklere kısır gecesi altında içkili yemek verilerek başlar, aynı gece geline kına yakılır. Sabah erkek tarafı kız evine gider davul-zurna eşliğinde gelin evden alınır. Şehirde fayton kısa bir gezinti yapar. Gelin oğlan evine gelince eskiden kırmızı elmayı damat evden içeri giren gelinin başına vurur, parçalanan elmanın en büyük parçasını sağdıça getiren hediyesini alırdı. Şimdi bu uygulama, kuruyemiş veya para avuçlanıp gelinin başına atılarak yapılıyor.

ATLI CİRİT

Bu çok eski Türk oyunu bugün hâlâ Erzurum yöresinde oynanmaktadır. Cirit atının mevsim öncesinde bakım ve beslenmesinde büyük bir önem vardır. Atın sert ve yumuşak başlılığına göre dizgin kullanılmalıdır. Bu hareket atın dönüşünü kolaylaştırmaktadır. Çok sert başlı atlar için "acı damak" şeklinde keskin ağızlıklar kullanılmaktadır.

Eğer takımı Osmanlı adı verilen üzeri tüylü bir deriden olup genişçedir. Üzengiler de genelde genıştir. Ciritçi, atletik vücuda sahip olmalıdır. Çevik, hareketli, ani karar verebilen ve atını istediği gibi kullanan, uzak mesafelere ve isabetli cirit atan kimse olmalıdır. Cirit sopası 75 ile 100 santim uzunluğunda genellikle kavak ağacından yapılmaktadır. Üç veya dört santim kalınlığında olabilmektedir.

Önemli kişiler

CEMAL GÜRSEL (1895-1966) Türkiye'nin dördüncü cumhurbaşkanı. Ordu'da ilk ve Erzincan'da ortaokulu bitirdi. Kuleli Askerî Lisesi'ndsen sonra Harbiye'de okurken topçu subayı olarak 1915'de Çanakkale Savaşları'na katıldı. 1929'da kurmay oldu. 1940'da generalliğe yükseldi. 1958'de Kara Kuvvetleri Komutanlığına getirilen Cemal Gürsel, 27 Mayıs Devrimi'nin başı olarak Millî Birlik Komitesi başkanlığı, başkomutanlık, devlet başkanlığı ve hükümet başkanlığı görevlerini yüklendi. 26 Ekim 1961'de cumhurbaşkanı seçildi. Geçirdiği bir felç yüzünden bitkisel hayata girince doktor raporuyla cumhurbaşkanlığından ayrıldı Amerika'ya tedaviye götürüldü, dönüşte 14 Eylül 1966'da beyin kanaması sonucu öldü.

CEVAT DURSUNOĞLU (1892-1970) - Eğitimci, politikacı. Erzurum Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti yöneticisiyken delegelik sıfatını Mustafa Kemal'e veren bu sayede Mustafa Kemal'in Erzurum Kongresi'ne delege olarak katılmasını sağlayan Almanya'da eğitim görmüş eğitimci. Daha sonra CHP milletvekili, genel sekreter yardımcısı, Kurucu Meclis üyesi olarak görev gördü.

ÖMER NASUHİ BİLMEN (1888-1971) - Din bilgini, Diyanet İşleri Başkanı).

MURSEL BAKÜ (1881-1946)- Asker, Kurtuluş Savaşı komutanlarından, milletvekili, general.

AHMET İHSAN TOKGÖZ (1868-1942) - Yazar, yayımcı, Servet-i Fünün dergisi yayıncısı, Kurtuluş Savaşı kadrolarında yer almış, milletvekili.

Prof. MÜMTAZ TURHAN (1908-1969)- Sosyolog, politikacı, bakan.

MEMDUH TAĞMAÇ (1904 -) Orgeneral, Genelkurmay Başkanı.

NEF'İ (1572 - 1633) - Hasankaleli Divân Şairi, Heccav.

EMRAH — (? — 1860) Halk şairi.

SÜMMANİ (1860 - 1915) Halk şairi.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Türk egemenliğine giren Erzurum toprakları üzerinde Saltukoğulları, İlhanlılar ve Selçuklular önemli tarihi anıtlar bırakmışlardır. Herbiri ayrı bir sanat şaheseri olan tarihi anıtlar ve özellikleri şöyledir:

ULU CAMİ (Atabey Camii): 1179 yılında Saltukoğulları tarafından yaptırılmıştır. Zaman zaman amacı dışında kullanılmış olması yapının bazı tarihsel değerlerinin yok olmasına giderek harabeye dönüşmesine neden olmuştur.

ERZURUM KALESİ: Kalenin tarihi kentin tarihiyle yaşıttır. Kalede Doğu Roma İmparatorluğu'nun, İranlıların, Emevilerin, Abbasilerin, Hamedan Oğullarının, Saltukoğullarının, İlhanlıların, Büyük Selçukluların, Çobanoğullarının, Osmanlıların izlerini bulmak olasıdır. İçkale dış kaleye oranla daha sağlam olarak günümüze kalmıştır.

SAAT KULESİ: Erzurum içkalesinin kale mescidine minare olarak İnanç Bigu Alp Tuğrul tarafından yaptırılan saat kulesi halk arasında Tepsi Minare, Kesik Kule, Minare Kule gibi adlarla da anılır.

ÇİFTE MİNARELER: Tebriz Kapısı semtinde Ulu Cami'nin doğusundadır. Buranın adı tarih boyunca Hand Hatun, Hande Hatun, Hatuniye, Hundi Hatun, Eski Medrese, Çifte Minareli Medrese, ve Çifte Minareler olarak değişikliklere uğramıştır.

ÜÇ KÜMBETLER: Saltukoğulları tarafından yaptırılan bu üç kümbetin üçü de ayrı ayrı üsluplarda yapılmış olup Anadolu'da yapılmış ilk eserlerdir. Büyük kümbetin mimari açıdan bir örneği dünyada yoktur.

KARANLIK KÜMBET: Dervişağa Camii karşısındadır. Kümbet 708/1308 İlhanlı Hükümdarı Olcayto Sultan zamanında yapılmıştır.

GÜMÜŞLÜ KÜMBET: Kars Kapısı semtinde Asrî Mezarlığın karşısında bulunur. Kitabe levhası boştur. Öteki kümbetlere benzerliği nedeniyle 14'üncü yüzyılda yapıldığı sanılmaktadır

ÇİMÇİME SULTAN KÜMBETİ: Cumhuriyet Caddesi'ndedir. Yakın zamanda yapılan tamirle kümbetin tarihsel özellikleri bozulmuştur. XIV. yüzyılın başlarında yapıldığı tahmin edilmektedir.

RABİYE SULTAN KÜMBETİ: Çok harap bir durumdadır. Kayseri'deki döner kümbeti anımsatır.

AHİ BABA KÜMBETİ: Narmanlı Mahallesi'nde bir evin avlusundadır. Kümbetin içinde Selçuklu tipi dört sanduka vardır. XIV. yüzyılda yapılmıştır.

MEHDİ ABBAS KÜMBETİ: On yıl önce yapılan bir onarımla eski özelliklerini korumaktadır. Sade bir yapısı vardır.

YAKUTİYE MEDRESESİ: Eser 1310 yılında Olcayto Sultan zamanında Hoca Cemallettin Yakut tarafından inşa ettirilmiştir.

AHMEDİYE MEDRESESİ: Sağ köşesinde kalın ve kısa bir minare bulunur. Ancak minare 1928 yılında çıkan şiddetli bir fırtınada yıkılmıştır. 1314-1324 yılları arasında Ahmet bin Ali tarafından yaptırılmıştır.

ŞEYHLER MEDRESESİ: Öteki adı Dar-us-Safa'dır. 1760 yılında Müftü Şeyh Mustafa Efendi tarafından yaptırılmıştır.

KURŞUNLU MEDRESESİ: Fevziye Medresesi de denilir. 1700 yılında yaptırılmıştır.

PERVİZOĞLU MEDRESESİ: Aynı adlı caminin yanındadır. 1128-1716 yıllarında yapılmıştır.

ERZURUM 14318 - 11127 - 13387

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

SPOR

Erzurum'da sporun oldukça eskilere dayanan bir geçmişi vardır. Güreş, cirit, avcılık, ve kayak bu yörenin en eski sporları olarak tanınır. 1930'lu yıllarda başlayan futbol faaliyeti ve yine aynı yıllarda Halkevlerinin kurulmasıyla diğer spor dallarında baş gösteren çalışmalar Erzurum sporunun gelişmesinde önemli rol oynadı. Erzurum'da sporun gelişmesinde askerî güçlerin ve okul spor yurtlarının da pek büyük katkısının bulunduğu muhakkaktır.

Mavi-Beyaz formalı Erzurumspor futbol takımı 1968-69 sezonunda Türkiye Üçüncü Ligi'ne dahil olmuştur. Halen İkinci Lig'de oynamaktadır.

Nerelerde kalınır

Oral Otel	Tel.: 19740
Polat Otel	Tel.: 11623
Kral Otel	Tel.: 16973
Örnek Otel	Tel.: 11203
Hitit Otel	Tel.: 11204
Sefer Otel	Tel.: 13615

OTEL ORAL

Sayın dost ve müşterilerinin Yeni Yılını en iyi dilekleriyle tebrik eder

DOĞUNUN KAYAK MERKEZİ ERZURUM'DA
restaurant, bar, cafe, özel garaj ve swit odaları ile hizmetinizde

Adres: Terminal Cad. Tel: 19740 (5 Hat)
Telex: 74117 Erzurum

OTEL POLAT

Dost ve müşterilerinin Yeni Yılını candan kutlar

Tel: 11623—11624—13370
Kazımkarabekir Cad.
Erzurum

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Tarihimiz boyunca göstermiş olduğu kahramanlıkları için destanlar yazılmış olan "Dadaşlar Diyarı" Erzurum'da Türk Ticaret Bankası görkemli bir şekilde görevini 27 yıldan beri sürdürmenin gurur ve mutluluğu içindedir.

ERZURUM İL MERKEZ ŞUBELERİ
Erzurum, Yukarımumcu

ERZURUM İLİ ŞUBELERİ
Aşkale, Pasinler

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ESKİŞEHİR

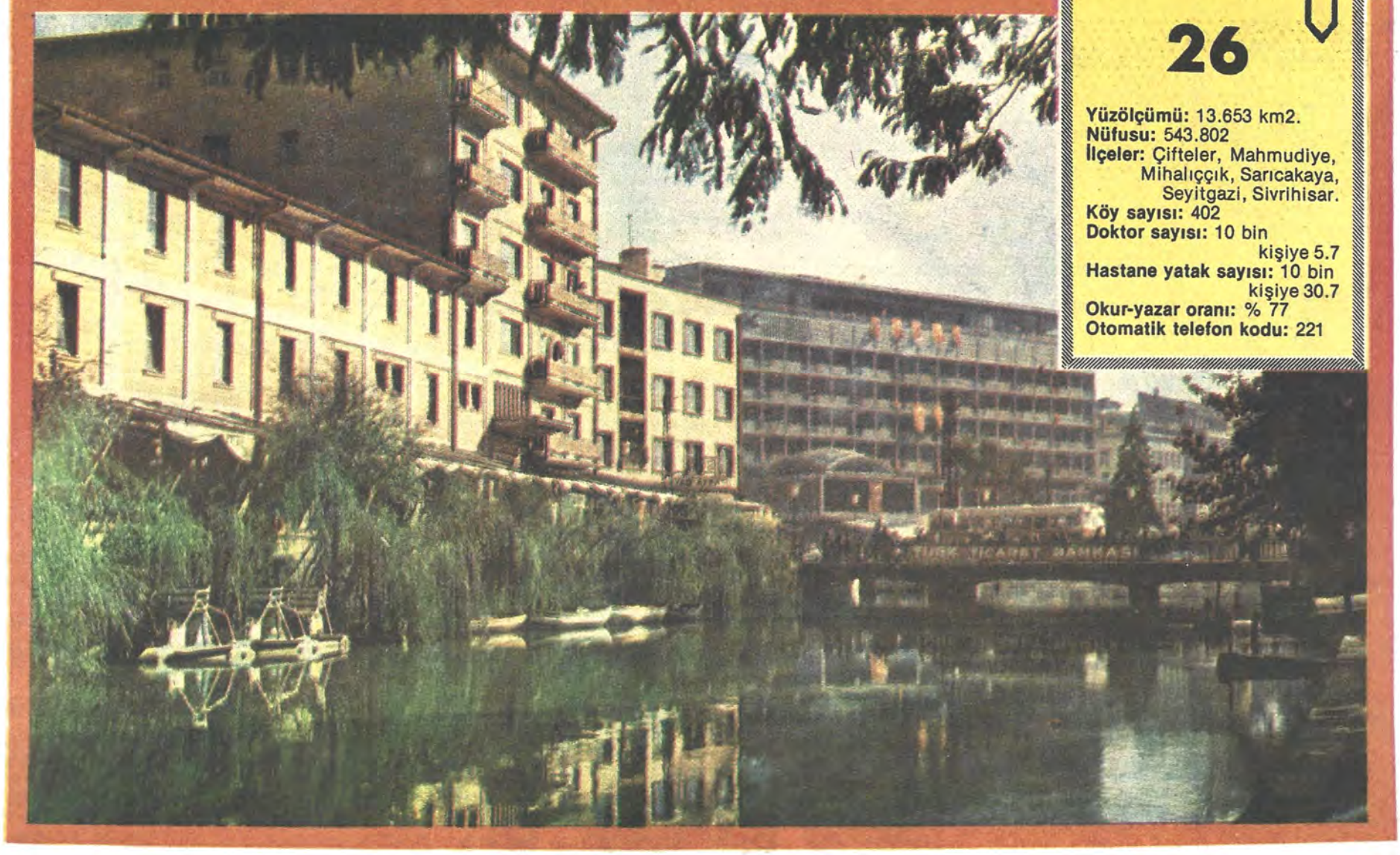

26

Yüzölçümü: 13.653 km2.
Nüfusu: 543.802
İlçeler: Çifteler, Mahmudiye, Mihalıççık, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar.
Köy sayısı: 402
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 5.7
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 30.7
Okur-yazar oranı: % 77
Otomatik telefon kodu: 221

Adı nereden geliyor

Osmanlı devletinin ilk kuruluş yıllarında büyük bir önem ve değere sahip bulunan kente Türkler "Sultanönü" adını vermişlerdi. Ancak zamanla bu kent eski büyük önem ve değerini yitirdi, kendi haline terkedildi. Hem eski şaşaalı günlerin özlemi içindeki hem de kentin bu harap halini ifade için halk buraya "Eskişehir" adını yakıştırdı. Kentin eski adının "Sultanönü" olduğu bile unutuldu, hep "Eskişehir" olarak anıldı ve bu adla tanındı.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

En hızlı kalkınan illerimizden biri. Eskişehir

ESKİŞEHİR, Kurtuluş Savaşı'nın askeri karargâhı, ulusal kuvvetlerin barınağı ve hastanesidir.

İnönü, Küţahya - Eskişehir ve Sakarya savaşlarında orduya destek olmuş, bir yıl bir ay 13 gün düşman işgali altında kalmış, yakılıp yıkılmış, teslim olmamıştır.

Kurtuluş Savaşı sırasında oldukça önemli ve hareketli bir il olan Eskişehir, Cumhuriyet'in ilk yıllarını bir "harabe kent" olarak karşılamıştır. Çok geçmeden, doğu ve batıya uzanan yolların kavşak noktası oluşu, köylerinden merkeze akın, nüfus artışı ve yeni yeni yükselmeye başlayan binalar ile ticaret merkezleri Eskişehir'e duyulan ilgiyi artırmıştır.

Giderek Cumhuriyet tarihimizin en hızlı kalkınan illerinden biri haline gelen kent, son yıllarda çevredeki doğal ve tarihi güzelliklerini de kullanmayı başarmıştır. "Beyaz altın" ya da "deniz köpüğü" diye de anılan lületaşını işlemiş, pipo ve biblodan, kadınların boyunlarına, kulaklarına kadar geniş bir kullanım alanına sokmuştur. Kenti boydan boya geçen Porsuk Çayı'nın kıyıları ile şifalı su kaynakları çevresinde gazinolar, kır kahveleri, sağlık merkezleri açmaya başlamıştır. Kısaca Eskişehir, geleceğin yalnızca büyük bir sanayi kenti değil, aynı zamanda önemli bir turizm ve sağlık merkezi olmaya adaydır.

Nasıl Gidilir

Eskişehir, tren ve karayollarının kavşak noktasındadır. İstanbul'dan kalkan her tren, Eskişehir'den geçerek diğer illere gittiğinden, Eskişehir'de demiryolu taşımacılığı diğer yerlere oranla daha yoğundur. İstanbul-Ankara arası işleyen Mavi ve Boğaziçi motorlu trenleri, Anadolu, Güneydoğu, Doğu, Van ekspresleri ile İstanbul kalkışlı tüm yolcu trenlerinin geçiş noktasıdır.

Karayolları ise, yurdun dört bir yanına giden yolcu otobüslerinin transit geçişini sağlar. İstanbul-Ankara-İzmir-Bursa ve Kütahya illerine her saat başı otobüs vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ESKİŞEHİR ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 12.5.1958 Adres: İki Eylül Cad. No: 7
Telefon: 13 386 - 11 338

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

14 Mayıs 1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 90.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	37.343
DP	65.368
MP	4.096
Bağımsız	1.092

2 Mayıs 1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 92:0

Partiler	Aldığı oy
CHP	34.294
CMP	8.767
DP	80.598
HP	1.679
Bağımsız	2.436

27 Ekim 1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	48.972
CMP	6.439
DP	68.676
HP	2.775

15 Ekim 1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 85.7

Partiler	Aldığı oy
AP	54.841
CHP	51.627
CKMP	36.171
YTP	2.640
Bağımsız	1.227

10 Ekim 1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 74,5

Partiler	Aldığı oy
AP	81.711
CHP	36.873
CKMP	3.099
MP	8.636
TİP	3.766
YTP	2.632
Bağımsız	

12 Ekim 1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 65.4

Partiler	Aldığı oy
AP	73.798
CHP	33.558
CGP	6.223
MP	2.804
MHPH	3.037
TBP	3.206
TİP	3.672
YTP	884
Bağımsız	536

14 Ekim 1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.0

Partiler	Aldığı oy
AP	60.452
CHP	47.488
CGP	6.185
DP	12.134
MP	937
MHP	5.739
MSP	13.650
TBP	2.334

5 Haziran 1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 75.0

Partiler	Aldığı oy
AP	92.525
CHP	83.497
CGP	2.787
DP	3.077
MHP	10.218
MSP	8.451
Bağımsız	224

1961 Halk oylaması

Kabul	Red
% 65	% 35

1982 Halk oylaması

Kabul	Red
% 92.8	% 7.2

ESKİŞEHİR VALİSİ ÖMER HALİLOĞLU

«PIRIL PIRIL ESKİŞEHİR İÇİN EL ELE...»

ESKİŞEHİR ili Ortaanadolu ile Ege ve Marmara bölgelerinin kesiştiği bir yerde kurulmuş, iklim ve yüzey şekilleri bakımından zaman zaman bu bölgelerin özelliğini yansıtır.

İlin genelde büyük sorunları yoktur. Tüm köylerinde okul vardır. Köy elektrifisyonu yüzde 70'in üstünde halledilmiştir. Köy yolları geniş çapta halledilmiştir.

İlin en büyük sorunları Eskişehir merkezinin sorunlarıdır.

1— Kanalizasyon sorunu; Bu kadar büyük bir şehrin su sorununun bugüne kadar ele alınmamış olması büyük şanssızlıktır. Bu önümüzdeki günlerde mutlaka ele alınıp yapımına başlanacaktır.

2— İçme Suyu: Yeterli değildir, süratle yapılacaktır.

3— Porsuk ile ilgili sorunlar: İçerisinden böylesine güzel bir nehrin geçtiği şehir çok az vardır. Fakat herhalde bu kadar kötü kullanılan bir nehir de hiçbir yerde görülmemiştir. Mutlaka süratle bu kirlilikten kurtarılmalıdır. Nehri kirleten fabrikalar, sınaî kuruluşlar ve kanalizasyonlar mutlaka bunu temiz tutmak zorundadır.

4— Hava kirliliği: Derhal önlemler almak zorundayız. Aksi halde ikinci bir Ankara meydana gelecektir. Mutlak süretle Tunçbilek Kömürü'ne geçmek en önde alınacak tedbirdir.

— Şehrin büyümesi ile orantılı bir hizmet dağılımı yapılamamaktadır. Şehir alabildiğine yayılırken belediye hizmetleri bu gelişmenin çok gerisinde kalmıştır.

6— Karayollarının durumu çok yetersizdir. Derhal belli bir program içerisinde ele alınmak mecburiyeti vardır.

7— Temizlik son derece yetersizdir. Bunu yalnız belediyeden beklememek gerekir. Halkın, esnafın ve tüm kamu görevlilerinin elbirliği yapması gerekir. Bunu özellikle istiyoruz.

Bütün bu sorunlar genelde şehrin sorunlarıdır. Eskişehirlilerin sağduyu ve hemşerilik çerçevesi içerisinde bu sorunların çözümlenmesinde elbirliği, gönülbirliği ve işbirliği ile görevlilere yardımcı olacaklarına inanıyoruz.

Bu güzel şehrin bu kadar ihmal edilmesine dur demek gerekmektedir. Çok yakın bir gelecekte pırıl pırıl bir Eskişehir göreceğimize inanıyorum.

Tüm Eskişehirlilere mutluluk ve esenlikler diliyorum.

ESKİŞEHİR BELEDİYE BAŞKANI ŞEFİK AKTUĞLU

«YOL VE ULAŞIM SORUNLARINA ÇÖZÜM GETİRİLECEK»

ESKİŞEHİR'in, başlıca sorunları su, kanalizasyon, yol ve ulaşımdır. Bunlardan su,DAPTA projesi ile ele alınmıştır. Kanalizasyon işi ise, yine devlet tarafından yapılacak bir iştir. Su projesi içinde bulunan arıtma tesislerine ait yerler kamulaştırılmıştır. Kanalizasyon işine ise 1983 yılında başlanması beklenmektedir.

Şehirde yolların tamir ve yeniden asfaltlama işleri şehrin merkezinden çevreye doğru kaldırım yapım işleri ise, çevreden merkeze doğru bir çalışma ile sürdürülmektedir.

Ulaşım işinde belediyemizin elindeki 82 otobüsten halen 70 tanesi çalışır durumdadır. Şu anda ulaşım işinde büyük bir sorunumuz yoktur. İhtiyaca cevap verebilecek durumdayız.

Temizlik işlerinde 1982 yılında bir gelişme vardır. Kendi imkânlarımız ile meydana getirdiğimiz dört adet temizlik aracına, satın alınan dört adet sıkıştırmalı araç ile birlikte şehrin temizlik işlerine yeni bir güç daha kattık. Şehrimizin temizliği için elimizdeki tüm araçlarla çalışmaktayız.

Eskişehir'in belde olarak sorunlarının büyük bir kısmı halledilme yoluna girmiştir. Daha temiz, daha güzel bir şehir haline getirmek hedefimizdir.

Önemli kişiler

YUNUS EMRE

Büyük mutasavvuf, büyük düşünür ve büyük bir halk şairi olan Yunus Emre'nin mezarının yeri konusunda değişik fikirler vardır. Salihli, Erzurum, Konya, Ünye ve Sivas'ta Yunus Emre mezarlarının bulunduğunu ileri sürenler olmuştur. Bunların içinde Eskişehir-Ankara tren hattı üverinde Sarıköy'deki mezarı en inandırısı olarak bilinmektedir.

13. yüzyıl sonları ile 14. yüzyıl başlarında yaşayan Yunus Emre'nin 82 yaşında öldüğü anlaşılmıştır. Ankara'nın Nallıhan ilçesine bağlı Emre köyünde oturan Şeyh Taptuk Emre'ye katılmıştır. Uzun yıllar hizmetinde bulunmuştur. Azerbeycan'a, Şam'a gitmiş, Konya'da Mevlânâ ile buluşmuştur. Mevlânâ'nın onun için "Manevî mertebelerden hangisine vardısa Türkmen hocası YUNUS'u gördüm" şeklindeki sözleri ünlüdür.

NASREDDİN HOCA

Gerek bir halk filozofu, gerekse güldürü ustası olarak dünya gülmece edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilen Nasreddin Hoca, üzerindeki tartışmaların sürmesine karşın genel kanıya göre Eskişehir'in Sivrihisar ilçesi Hortu köyünde doğmuştur. Babası öldükten sonra Hortu imamlığı kendisine kalmıştır. Nasreddin Hoca 24 yaşlarında Mehmet Hayrani'nin müridi olmak için Akşehir'e gitmiştir. Medrese eğitiminden sonra Hortu'ya dönen Nasreddin Hoca, bir ara Sivrihisar'da kadılık yapmıştır. Sonunda Akşehir'e müderris olarak giden Nasreddin Hoca, burada ölmüştür.

Çeşitli ulusların kültürlerinde de görülen Nasreddin Hoca, hazırcevaplılığı ve sağduyusu ile tanınmaktadır. İnce bir hicivle haksızlıkları ve toplumdaki aksaklıkları eleştiren Nasreddin Hoca fıkraları, eleştirilerinin sonunu espri ile tatlıya bağlar.

Yunus Emre Türbesi...

Prof. Dr. YAVUZ ABADAN (1905 - 1967) İstanbul Hukuk Fakültesi'nden sonra Almanya Heidelberg Hukuk Fakültesi'nde doktora yapan, önce İstanbul sonra Ankara Hukuk fakültelerinde hukuk ve ekonomi okutan, VII ve VIII dönemlerde milletvekili olan hukuk profesörü.

Prof. Dr. TAHİR TANER (1883 - 1962) İstanbul Hukuk Fakültesi'nden sonra Paris Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre avukat olarak çalıştıktan sonra Adalet Bakanlığı'nda görev aldı. Lozan Konferansı'na giden barış kurulunda danışmanlık yaptı. 1918'den başlayarak İstanbul Hukuk Fakültesi'nde hocalık etti, 1927'de Hukuk Fakültesi dekanı oldu. 1944'de Krimonoloji Enstitüsü'nü kurdu, başkanlığını 1955'e kadar sürdürdü.

EMİN SEZAK (1882-1960) Eskişehir'de büyük topraklara sahip olarak tarım ve ticaretle uğraşırken, Ulusal Kurtuluş Savaşı başında, yörede Kuva-yı Milliye kurucularından oldu. İlk TBMM üyesi seçildi ve üst üste sekiz dönem milletvekili seçildi. 1945'de Demokrat Parti'nin kuruluşuna katıldı, toprak reformuna karşı çıktı. İstiklâl Madalyası sahibi.

HACI VELİ BAYRAKTAR (1857-1925) Eskişehir Belediye Başkanı iken son Osmanlı Meclis-i Mebusanına seçildi. Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'ya gelip ilk TBMM'ye katıldı. İstiklâl Madalyası sahibi.

HALİL İBRAHİM SİPAHİ (1862-1967) Sipahizadelerden. Madencilik ve ticaret yaparken Kurtuluş Savaşı'na katıldı, ilk TBMM'de milletvekili oldu, İstiklâl Madalyası sahibi. **MEHMET NİYAZİ ÇAMZADE (ÇAMOĞLU)** (1863 - 1945) Medrese öğrenimi gördü. Ticaret yaparken Kurtuluş Savası yıllarında Müdafaa-i Hukuk kurucuları arasına katıldı, ilk TBMM üyesi oldu, İstiklâl Madalyası sahibi.

ABDULLAH AZMİ TORUN (1869 - 1937) Medrese ve hukuk eğitimi gördü. 1908 meşrutiyetinden sonra kurulan ilk Osmanlı Meclisi Mebusanına Kütahya Mebusu olarak girdi ve dört dönem mebus oldu. 1920'de Ankara'daki TBMM'ye katıldı. Şeriye Vekili oldu. İki dönem Eskişehir milletvekilliği yaptı.

HASAN POLATKAN (1915 - 1961) Siyasal Bilgiler mezunu maliyeci. Demokrat Parti'nin Çalışma ve Maliye bakanlıklarını yaptı. 27 Mayıs'tan sonra Yüksek Adalet Divanı kararıyla asıldı.

AHMET OĞUZ (1912 - 1972) Ekonomi doktoru, milletvekili, Kurucu Meclis üyesi, Ticaret Bakanı.

Protokol

Vali	: **Ömer Halilloğlu**
1. Taktik Hava Kuvvet ve Sıkıyönetim Komutanı	: **Korgeneral Yusuf Özer**
1. Taktik Hava Kuvvet Komutan Yardımcısı	: **Tuğgeneral Ahmet Cesur**
Belediye Başkanı	: **Şefik Aktuğlu**
Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı:	: **Sadık Türkalp**
Cumhuriyet Savcısı	: **Cengiz Çetin**
Emniyet Müdürü	: **Oktay Engin**
Defterdar	: **Selçuk Tekin Özer**
Millî Eğitim Müdürü	: **İbrahim Demiröz**
Sağlık Müdürü	: **Dr. Avni Özdemir**

Vergi Rekortmenleri

S.Mehmet Özaydemir	24.922.886.- TL.
Necdet Alpata	22.242.344.- TL.
Celâl Sölpük	16.875.142.- TL.
Ali Sait Tarhan	15.316.155.- TL.
Hüseyin Oğuz	14.373.068.- TL.

Coğrafi Konumu

ESKİŞEHİR OVASI STEP KARAKTERİ GÖSTERİR

Eskişehir ili, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatı köşesinde yer alır. Kuzeyden Karadeniz, kuzeybatıdan Marmara, batı ve güneybatıdan Ege bölgeleri ile komşudur. Güneybatı'da Seyitgazi ilçesinde küçük bir alan Ege, kuzeyde Sakarya vadisi ile Bozdağ-Sündiken dağlarının su bölüm hattı arasında kalan kesim Karadeniz coğrafi bölgelerinde kalır, Fakat ilin tamamına göre bu çok önemsizdir. İl coğrafi karakter yönüyle İç Anadolu'nun özelliklerini gösterir. Eskişehir ili, güneyden Afyon, Güneydoğudan Konya, doğudan ve kuzeyden Ankara, kuzeybatıdan Bolu ve Bilecek, batıdan Bilecek ve Kütahya illeri ile çevrelenmiştir. Eskişehir ili Greenwich başlangıcına göre 29' 58 dakika ve 32derece 04 dakika Doğu bağlamları ile 39 derece 06 dakika ve 40 derece 09 dakika Kuzey enlemleri arasında yer alır.

Eskişehir ili dağlar ve ovalar olmak üzere iki bölümde incelenebilir. Tamamiyle step karakteri gösteren ova ile ovadan faylarla ayrılan yükseltilerden oluşur. Eskişehir'in en önemli yükseltileri Sündüken, Türkmen dağları, Bozdağlardır. En yüksek nokta 1800 m'ye kadar çıkar. Ovalar alüvyon kaplı olup, 4'üncü zamana aittir. Yükseltiler ise tüm jeolojik zamanları ihtiva eden karmaşık bir yapıya sahiptir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez ilçe

MERKEZ İLÇE

Nüfusu 1980 sayımına göre 373 bin 988 kişi, yüzölçümü ise 3 bin 823 kilometrekaredir. İlçeye bağlı 145 köy bulunmaktadır.

Merkez ilçe, Porsuk Havzası'nın batı yakasında yer alır.

İlçe, .Darylaion, Frig döneminin önemli yerleşim birimidir. Karacaşehir köyünde 17. yüzyılın ikinci yarısında Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'un yaptırdığı kalenin kalıntıları vardır.

ÇİFTELER

Yüzölçümü 974 kilometrekare, nüfusu 25 bin 649 kişidir. Yukarı Sakarya Havzası'nda Eskişehir'e 67 kilometre uzaklıktadır. İlçe toprakları geniş düzlükler halinde uzanmaktadır.

Midas kenti kalıntılarıyla ünlü ilçede Gerdek ve Doğanlıkale kalıntıları ve Aslanlı Tapınak adı ile bilinen bir mağara vardır.

MAHMUDİYE

Yüzölçümü 676 kilometrekare olan Mahmudiye, 12 bin 921 kişilik nüfusu ile Eskişehir'in en küçük ilçesidir. Afyonkarahisar karayolu üzerinde yer alır.

MİHALIÇÇIK

Eskişehir'in üçüncü büyük ilçesidir. Yüzölçümü 2 bin 337 kilometre kare nüfusu 31 bin 191 kişidir. İlçeye bağlı 69 köy bulunmaktadır. Eskişehir'in kuzeydoğusunda Sündüken dağları doğu ucunda yer alır.

Anadolu Selçukluları döneminden Çalçı köyü Camii ve Yarıkçı köyü hamamı yörenin önde gelen tarihi yapıtlarındandır.

SARICAKAYA

Yüzölçümü 537 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 14 bin 277'dir. İlin kuzeybatısında Orta Sakarya Havzası'nda yeralır.

Nüfusunun yaklaşık yüzde 20'si kasabada yaşayan ilçeye bağlı 13 köy vardır.

SEYİTGAZİ

Yüzölçümü bin 502 kilometrekare, nüfusu 24.691 olan ilçede, il toplam nüfusunun yaklaşık yüzde beşi yaşamaktadır.

İlçe Eskişehir'in güneydoğusunda Seydi Çayı üzerinde yeralmaktadır. Sert bir iklime sahip olan ilçe bin metreden yüksek bir arazide bulunur.

Yörede Frigler döneminden kaya anıtları, Bizanslılar'dan sur kalıntıları ve bir manastır bulunmaktadır.

SİVRİHİSAR

Eskişehir'in ikinci büyük ilçesidir. Yüzölçümü 3 bin 803 kilometrekare, nüfusu 55 bin 961 kişidir. İlçeye bağlı iki bucak ile 81 köy vardır. İlin güneydoğusunda oldukça geniş bir alanda uzanır.

Geçmişinde ünlü Kral Yolu üzerinde yeralan Sivrihisar, Hitit, Frig, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde önemli merkezlerden biri olmuştur.

EĞİTİM

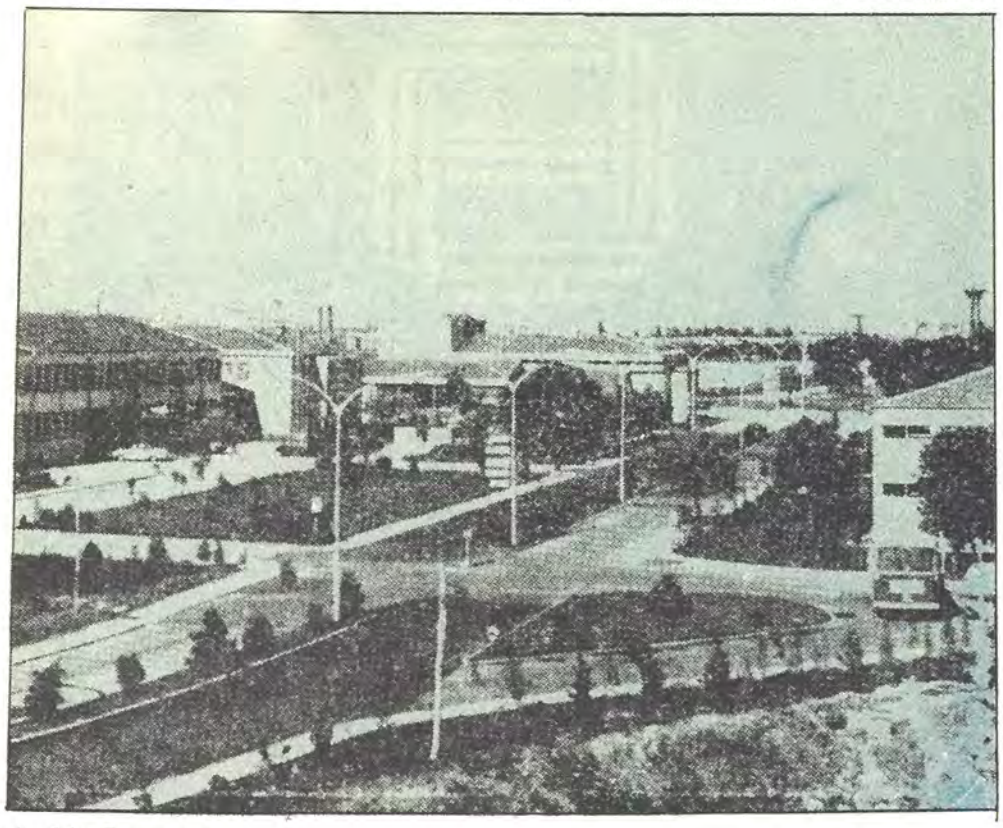

Anadolu Üniversitesi

Okur-yazar oranı yüzde 77'ye ulaşmıştır...

Okur-yazarlık oranı yüzde 77'ye ulaşan Eskişehir, bu konuda Türkiye genelinin üzerine çıkmış illerimizden biridir.

İlde toplam 512 ilkokul, 71 ortaokul, 22 lise ile 29 orta dereceli mesleki ve teknik okul bulunmaktadır. Öğretmen sayıları ilkokulda 2.849, ortaokulda 521, lisede 735 ve teknik okullarda 630'u bulmuştur. Eskişehir ilinde ilköğretimde 65.029, ortaöğretimde 30.518 ve teknik öğretimde 10.501 öğrenci öğretim görmektedir.

Oldukça gelişmiş bir yüksek öğretim kurumuna da sahip olan kent, yeni adı Anadolu Üniversitesi olan kurum aracılığıyla bünyesinde 34.094 öğrenci barındırmaktadır. Türkiye'de ilk kez bu yıl, Anadolu Üniversitesi tarafından uygulanacak olan açık öğretim modeli ile de yaklaşık 30 bin öğrenci daha yüksek öğretimden yararlanacaktır. Anadolu Üniversitesi yedi fakülte, iki (dört yıllık) yüksek okul, dört (iki yıllık) yüksek okul, üç enstitü, dokuz araştırma ve uygulama merkezinden oluşuyor.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

ESKİŞEHİR'in tarihi Hititler ile başlar. Hititlerin "Masa" adıyla andıkları ve uzun bir süre hükümran oldukları bu topraklar daha sonra Frikya Krallığı'nın egemenliği altına girmiştir. Bugünkü Eskişehir kentinin, Frik'ler tarafından "Dorylaion" adı altında kurulduğu sanılmaktadır. Bu adın, kentin kurucusu Eretrialı Doryleos'tan geldiği ileri sürülür. Daha sonra bu topraklara Lidyalılar hâkim olmuş, onlardan da Pers'ler almışlardır (M. Ö. VI. Yüzyıl). Büyük İskender'in Pers İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmasıyla Makedonya devletinin bir parçası olan bu bölge İskender'in ölümünden sonra İmparatorluğu parçalanırken Bitinyalılar ile Galyalıların elinde kalmıştır. Porsuk çayı bu iki kavim arasında sınır teşkil etmiş; kuzeyde kalan topraklar Bitinya, güneyde kalan topraklar ise Galamya'nın olmuştur. Milât'tan Önce 1. yüzyılda bu bölge tamamen bir Roma ülkesi haline gelmiştir. 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar da Anadolu'nun pek büyük bir kısmı gibi Bizans'ın payına düşmüştür. Bizans çağında Dorylaion büyük bir önem kazanmış, bazı imparatorlar burada oturmuşlar ve yöre Bizans'ın en önemli askerî üslerinden biri haline getirilmiştir. İranlıların ve Arapların saldırılarına uğrayan bu yöre 708 yılında Emevî Kumandanı Abbas ibn-ül Velîd tarafından fethedilmiştir. Ancak bu geçici olmuş, Bizanslılar tekrar buraları ellerine geçirmişlerdir. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu fâtihi Kutalmış oğlu Süleyman Şah buraları fethetmiştir. 1.Haçlı Seferi'nin en büyük savaşları bu yörede cereyan etmiş, 1147 yılında da 1. Kılıç Aslan'ın oğlu 1. Sultan Mesut, Alman İmparatoru Konrad'ın kumandasındaki 11. Haçlı ordularını yine bu topraklarda yenmiştir. 1175 yılında Bizans İmparatoru Manuel Komnenos buraları Türklerden almışsa da koruyamamış, hemen ertesi sene (1176) Miyokefalon Meydan Savaşı'nda Bizanslıları ağır bir yenilgiye uğratan II. Kılıçaslan bu yöreyi tekrar almayı başarmıştır. XIII. yüzyılda Osmanoğulları uçbeyi olarak geldikleri bu topraklarda egemenliklerini ilân etmişler, Orhan Gazi zamanında da tüm Eskişehir ilini kapsayan topraklar Osmanlı devletinin sınırları içine katılmıştır. Osmanlı döneminde önceleri "Sultanönü" adıyla anılan bu topraklar Kütahya merkezine bağlı bir sancak haline getirilmiştir. Eskişehir bundan sonra önem ve değerini yitirmeye başlamıştır. Geçtiğimiz yüzyılın başlarında sancak merkezliğinden kaza merkezliğine düşürülmüş ve ufak bir Anadolu kasabası halini almıştır. İçinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında Hüdavendigâr (Bursa) vilâyetinin Kütahya Sancağı'na bağlı beş kazadan birinin merkezi olan Eskişehir, demiryollarının kavşak noktası halini almasından sonra tekrar önem ve değer kazanmaya başlamış ve hızlı bir kalkınma yoluna girmiştir. Millî Mücadele öncesinde Yunan işgâline giren Eskişehir 20 Temmuz 1921'den 2 Eylül 1922'ye kadar düşman işgalinde yaşamıştır. 1 yıl, 1 ay, 13 günlük işgalden sonra Türk ordusu tarafından kurtarılan Eskişehir Cumhuriyetin ilânından sonra il haline getirilmiş ve önemli bir sanayi kenti kimliğine bürünerek hızla kalkınmıştır.

Eskişehir'de tarihinin çeşitli dönemlerine ait izlere rastlanmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır:

ALÂEDDİN CAMİ : Büyük Türk Selçuklu Hükümdarî Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından 1262 yılında yaptırılmıştır. Eskişehir il merkezinin en eski ve en güzel camilerindenr biridir. Üzeri kiremitle örtülü olup klâsik Selçuklu cami mimarîsinin güzel örneklerinden biridir.

KURŞUNLU CAMİ : Kanunî Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Mevlânâ Mustafa Paşa tarafından 1525 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseri olduğu sanılmaktadır. Osmanlı cami mimarisinin güzel örneklerinden biridir.

KARACASEHİR: İl merkezinin 6 kilometre batısında mütevazi bir köydür. Köyün batı kısmındaki dik yamacın tepesinde Bizans İmparatoru Manuel Komnenos'un Türk akınlarından korunmak için yaptırdığı güçlü bir kalenin kalıntıları vardır. Günümüze ulaşabilen kalıntılar kalenin azameti hakkında bir fikir verebilmektedir.

SARIKÖY: Demiryolu üzerinden Eskişehir'e 92 kilometre mesafededir. Türk tasavvuf edebiyatının ölümsüz kişisi halk ozanı Yunus Emre'nin bu köyde doğduğu bilinir. Köyde tren yolunun hemen kenarında ünlü ozanın bir heykeli dikilmiştir. Kabrinin de burada olduğu iddia edilmektedir.

SEYYİTGAZİ: Oldukça eski bir tarihe mâlik bulunan bu ilçede Bizanslılardan kalma surlar ve kale kalıntıları ile Selçuk ve Osmanlı devirlerine ait bazı ünlü kişilerin mezarları bulunmaktadır. Emevî ordularının Bizanslılarla yaptıkları büyük savaşlar sırasında olağanüstü kahramanlıklar gösteren ve Nakaleia önünde şehit düşen Seyyit Battal Gazi'nin türbesi de burada bir tepenin üzerindedir. Bu kasaba Türklerin eline geçtikten sonra buraya bu kahraman şehidin adına izafeten Seyyitgazi adı verilmiştir.

ŞEYH SERACEDDİN: Seyyitgazi ilçe merkezinin 6 kilometre ötesindedir. Şeyh Seraceddin'in türbesi buraya hem tarihî, hem de büyük bir manevî değer kazandırmaktadır.

SİVRİHİSAR: Eskişehir'in en önemli ilçelerinden biridir. İlçe merkezinde Selçuk, Ahî ve Osmanlı eserleri bulunmaktadır.

ESKİŞEHİR	11118 - 17439 - 13516
Otogar	14433
Taşbaşı	19940 - 15610
Sanayi Çarşısı	15950 - 17439

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

TURİZM

MASAÖZÜ BARAJI: Kütahya yolu üzerinde olup şehre 55 km. mesafededir.

BADEMLİK: Şehrin Yıldıztepe semtindedir. Güzel bir lokantası, çay bahçesi ve piknik yerleri bulunan Bademliğin bir özelliği de büyük bir yüzme havuzunun bulunuşudur.

ÇATAÇIK ORMANLARI: Şehre 90 kilometre uzaklıktaki tesisler piknik ve kamp yapmak için ideal bir yerdir. Bazı spor kulüpleri kamplarını bu tesislerde gerçekleştirmektedir. Koruma altında bulunan ormanlarda 500 kadar geyik vardır.

KALABAK SUYU: Şehre 60 kilometre uzaklıktaki Kalabak Suyu, Türkmen dağlarının eteklerinden çıkmaktadır. Yaz aylarında piknik, kış aylarında av turizmi bakımından önemlidir.

BALIKDAMI: Avrupalı avcıların dahi iyi bildikleri bir yöredir. Eskişehir'e uzaklığı 126 kilometredir. Kış aylarında her cins ördek ve kazın bulunduğu bu yöre Merkez Av Komisyonu tarafından koruma altına alınmıştır.

İNÖNÜ PLANÖR KAMPI 1936 yılında Ulu Önder Atatürk'ün emri ile İnönü bucağı yanında kurulmuştur. Türk gençliğinin ücretsiz olarak planör ve paraşüt ile atlama eğitimi yaptığı bir havacılık merkezidir. Bu yöredeki yüzme havuzu, yaz aylarında Eskişehirlilerin piknik ve yüzme için geldiği yerler arasındadır.

MUSAÖZÜ BARAJI: Toprak dolgu bir baraj olarak yapılmıştır. Şehre 16 kilometre uzaklıkta olması nedeni ile havaların müsade ettiği sürece piknik için gidilen yerlerin başında gelmektedir. Baraj çevresi 2 kilometre uzaklığa kadar av korumasına alınmıştır. Tabû güzellikler korunduğundan baraj ve çevresi piknik için ideal bir yerdir.

PORSUK BARAJI: Balık tutma meraklılarının sık sık uğradıkları bir yer olarak bilinir. Yaz aylarında piknik için gidilen yerlerin başında gelir.

MİDAS ŞEHRİ (Yazılıkaya): Eskişehir'e 89 km. mesafede Çifteler kazası yakınındadır. Kral Midas'ın mezarının burada olduğu söyleniyor. Trig zarının burada olduğu söyleniyor. Trigya dilinde birçok yazılı kaya mezar ortaya çıkarılmıştır.

PESSİNUS (Ballıhisar): Sivrihisar'ın 15 km. güneydoğusunda, Ballıhisar köyündedir.

GÜNYÜZÜ: Sivrihisar kazasının 49 km. güneydoğusundadır. Roma, Bizans, Selçuk, Osmanlı eserleri görülebilir. Yöreme köyündeki kilise kalıntısı eski harabelerden en sağlam kalmış olanıdır.

BÜYÜK YAYLA: Seyitgazi'nin batısındadır. Buralardaki tepelerde Hitit, Frig, Bizans devrine ait mezar ve kalıntılar da mevcuttur.

SATRANUS HARABELERİ: Sivrihisar kazasının Kınık köyündedir.

BALÇIKHİSAR: Mahmudiye kazasının Balçıkhisar köyünde Bizanslılara ait kalıntılar bulunur.

YUNUS EMRE MEZARI: Türk Halk Edebiyatı'nın en eski şair ve mutasavvıfı Sarıköy'de yatmaktadır. Burada her sene Yunus Emre'yi anmak için törenler tertiplenir.

YALAMAN ADASI: Burası gece ve gündüz açık olup şehrin tam merkezinde ve Porsuk Bulvarı'ndadır.

Kurşunlu Camii...

PORSUK BARAJI: 1944-48 yılları arasında yapılmıştır. Kütahya sınırı üzerindedir. Yüksekliği 28 metre olan baraj 19 kilometrelik bir vadide su toplar.

ORMAN FİDANLIĞI: Şehrin 12 km. batısındadır. Çok ağaçlıktır. Şehirli tatil gününü burada geçirir.

VİŞNELİK: En eski mesire yeridir. Vişne ağaçları ile kaplı bir yerdir. Şehrin batısındadır.

HASIRCA ÇİFTLİĞİ: Şehre yakınlığı ve çamlıklarıyla meşhur ve güzel bir mesire yeridir. Burada iki açık havuz bulunmaktadır. Ayrıca aileler için de kapalı bir kaplıcası bulunur.

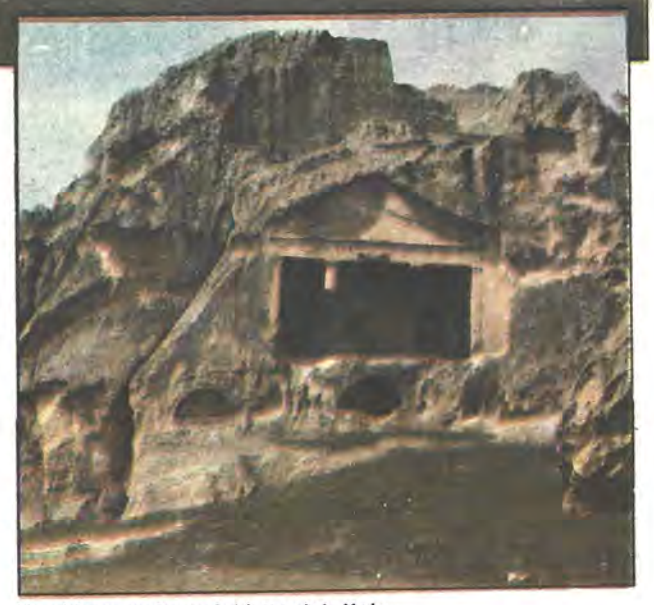

Yazılıkaya yakınındaki gerdek Kale...

«ESBANK»

ESKİŞEHİR BANKASI

1927 YILINDAN BERİ HİZMETİNİZDEDİR

ŞUBELERİMİZ

ADAPAZARI
ANKARA
ANTALYA
BALIKESİR
BOZÜYÜK
BUCAK
BURDUR
BURSA
DENİZLİ
EMİRDAĞ
ESENDERE
ESKİŞEHİR (Merkez)
ESKİŞEHİR (Sakarya)
ESKİŞEHİR (Sanayi)
ISPARTA
İNEGÖL
İSTANBUL
İZMİR
KOCAELİ
KONYA
KÜTAHYA
POLATLI
SENİRKENT
SİMAV
SİVRİHİSAR
TAVŞANLI
UŞAK

YÖRÜKLER VE KIRIM TÜRKLERİ FOLKLORUNU ETKİLER...

ESKİŞEHİR folkloru-köy köy, yöre yöre, büyük değişiklikler göstermektedir. Yıllar önce bölgenin bir yerleşim merkezi oluşu, bu değişikliklerin en belirgin sebeplerinden biri olmuştur. Bulgaristan, Romanya, Kazan ve Kırım Türklerinin gelenek ve görenekleri ile Eskişehir'e yerleşik Yörüklerin gelenek ve görenekleri yörenin folklor verilerini oluşturmuştur.

Böylesine zengin ve araştırması öylesine güç olan folkloru, bu yörede biraz olsun sergileyebilmek, büyük uğraşılara neden olmuştur.

Eskişehir yöresinde Halk oyunları Trakya'nın **"Karşılama"** Batı Anadolu'nun **"Zeybek"** Orta Anadolu'nun **"Kaşıklı"** tür oyunları etkisi altında kalmıştır.

Eskişehir ilinin Seyitgazi ilçesine bağlı **"Kırka"** nahiyesinin dağlarında bugün yerleşik biçimde yaşayan Yörükler geleneklerine büyük ölçüde sahip çıkmışlardır. Dağ köylerindeki Yörüklerin tümünün Alevî oldukları bilinmektedir. Halı dokuyarak geçimlerini temin eden Yörükler, Seyitgazi'deki türbe ile içindeki yatırlara önem verirler. Belli dönemlerde bu türbelerde törenler düzenler, dua eder ve yemek yerler. Bugün bu geleneklerin hâlâ geçerli olduğu bilinmektedir.

Kırka yöresinde kadın oyunları **"Kaşıklı Karşılama"** türü olarak değer görmektedir. Genellikle **"Zeybek"** adı altında oynanan oyunlarda Zeybek türü oyunların etkisi hiçbir zaman tartışılamaz. Ancak oyun adı Zeybek de olsa bazı araştırmacılar bu tür oyunlara "Kaşıklı Karşılama" demenin daha doğru olacağını savunmaktadırlar.

Kırka yöresinde kadınların baş bağlamaları şöyledir: Başa iri oyalı bir yemeni dolanır. Üzerine bükülerek, oyalı bir çene bağı bağlanır. Bunun anlamı; kızların gelin gittikleri evde çok konuşmaması şeklinde yorumlanır.

Evli kadınlar ise çene bağı ile birlikte alına çok oyalı bir çeki çekilir. Bu da yemeni olur. Bu giyiniş şekli ile kadının evli olduğu anlaşılır. Tüm bunların üzerine de iri oyalı bir krep örtülür. Bu başın kesinlikle Yörük başı olduğu söylenmektedir.

Nerelerde kalınır

OTEL ŞALE
Orduevi karşısı - Tel: 14144
4 Banyolu 45 oda, kalorifer, asansör.

OTEL EMEK
Otogar - Tel: 12940 Banyolu 54 oda, kalorifer, lokanta, asansör.

DURAL OTELİ
Otogar karşısı - Tel: 11347. 35 odalı, kalorifer, asansör.

HAS OTEL
TERMAL
Harmanyolu Cad. No. 7 Tel: 17819. Banyolu 48 oda, kalorifer, asansör.

BÜYÜK OTEL

Tel: 11246 banyolu 163 yataklı, kalorifer, asansör.

SULTAN OTEL
Tel: 18371 banyolu 52 yataklı, kaloriferli.

Gövdede, **"Ağır Esvap"** vardır: Kırmızı kadife üzerine sırma işlemeli bir giysidir. Bu Seyitgazi'ye ait bir yöresel giysidir. Kadifenin yakaları sırtı ve vatkaları ile şalvarların bazı bölümleri işlidir. Ayakta yün çoraplar vardır.

OYUNLAR

Kırka yöresinin **"Düz oyun, Ters oyun, Zeybek, Canimen"** gibi oyunları ünlüdür. Bu oyunlarda Bağlama, cura, ve dare eşlik eder.

Zeybek oyununa **"Semah Oyunu"** adı da verilmektedir. Semah hava, kadın zeybeğinin başından sonuna kadar bulunur. Ancak semah oyunlarında olduğu gibi bu oyun mutlak bir dinî tören oyunu değildir: Askere giden genç erkekler için kızlar ve başı çeken tek bir evli kadınla birlikte oynanır. Oyunda ayak dönüşler, askere giderek ortadan kaybolan yiğidi aramayı tanımlar...

Eskişehir yöresinin kadın oyunlarının en önemli özelliği eşli oynanması yani karşılama tipi oyunlar olmasıdır. Sonra, bu yöreye ait bir başka özellik te, oyuncuların omuz vuruşları ve kaşık tutuşlarıdır. Zeybek adı altında oynanan oyunlarda omuz vuruşlara pekçok rastlanır. Bu tür oyunlarda oyuncular genellikle karşı karşıyadır. Yörenin en yaygın oyunu, "Yoğurdum var yeşil yeşil çanakta" oyunudur. Bu oyun yer yer değişik adlarla oynanır.

Eskişehir yerli kadınları şekil olarak birbirlerine çok benzeyen yedi çeşit elbise giyerler. Alaattin Zengin'in bu konudaki araştırması şöyledir:

Yöre kadınlarının "Sarka-Pesent, Canfez, Altı Parmak, Cezi, Hint kumaşı, Sevai, Kıran" adlı giysileri vardır. Bütün bu giysiler cepken ve şalvar şeklindedir. Kumaş ve işlemeleri birbirlerinden farklıdır.

Sarka-Pesent: Sarka: Tamamen sim-sırma ve pullarla işlemelidir. Önünde arkasında sim ve sırmadan yapılmış püsküller vardır. Bugün hâlâ gelinlik olarak giyilmektedir. Pesent: "Şalvar" genellikle kırmızı olur. Her tarafında işlemeler vardır.

Canfez: Vişne çürüğü renginde olur. Dokuma sert kumaştan yapılır. Kadifeden yapılanları da görülür. Üzerindeki motifler simden olup, bindallı işlemelerine benzer. Canfez-Şalvar ise, üstteki canfez renginde ve deseninde olur.

Altıparmak: Cepken kısmı çubuklu kumaştan yapılır. Çizgiler genellikle kırmızı beyazdır. Başka renkleri de görülür. Ön kısımları yukarıdan aşağıya sırma işlemelidir. Kol uçlarında da, sırma işleme görülür. Bu elbise değişik yörelerde "Çitai, Çitari, Sitai, Sitari" gibi adlarla anılmaktadır. Altıparmak'ın şalvarı cepkeninin kumaşından yapılır. Şalvarın önde ve arkada olmak üzere dört sıra belden aşağı kadar inen "Sulu" işleme denilen sırma ile yapılmış bir motifli işleme vardır. Şalvar giyilince iki tarafta bu işlemeler yanlarda kalır. Parçalar tüm şalvarlarda olduğu gibi sırma işlemelidir.

CEZİ: Şekli ve motifleri aynı Altıparmak gibidir. Ancak düz kumaştan yapılır. Düz yeşil, kırmızı, vişne çürüğü, mor, havai, mavi, renklerinde olur. Şalvarın iki yanına güllü işlemeler yapılmışsa; Buna "Pançakli cezi" denilir.

Hint Kumaşı: Cezi ve Altıparmak şeklinde yapılmıştır. Adını kumaştan alır. Parlak ve gri renklidir.

Sevai: Cezi ve Altıparmak şeklinde yapılmıştır. Adını yine kumaştan almaktadır. Kumaş kendinden dallı ve simlidir. Kumaşın üzerinde sarı ve kırmızı dallar vardır.

KIRON: Genellikle kadifeden yapılır. Diğer elbise tiplerinden farklı yakalıklı ve omuzluklu oluşudur. Yakaları omuz üzerine kadar uzanırsa, buna "Hörgüçlü" kıran denilir. Cepken kısmının içine boğazdan bir bağlantısı olan önlük vardır.

Tüm bu giysileri şunlar tamamlar: Başlarında önü altın veya mangır dizilen kafalık "tepelik" kafalığı tutan grep, onun üstüne başörtüsü. Cepkenin içine "dikolta" denilen bir gömlek giyilir. Ayakta işlemeli yün çorap yemeni veya kundura vardır.

GİYSİLER

Eskişehir yöresinde Kırım Türklerinin gelenek ve görenekleri oldukça etkilidir. Kırım Türklerinin giysiler konusunda Cengiz Muratşah'ın araştırması şöyle:

"Kadınlar ve genç kızlar mukavva kasnak üzerine al ya da mor kadifeden 7-8 santim yükseklikte yukarıya doğru daralan fesler giyerler. Kenarları şerit ve kılaptanla işlenir, inci taneleri ve altın dizileri ile süslenir. Yanlarına sim püsküller takılmaktadır. Fes üzerine genç kızlar ince ipekten uzun baş örtüsü, Kadınlar ise "marama" adı verilen bir diğer tip baş örtüsü atarak giyerler. Maramalar ipek ve sim nakışlı olur. kadınlar ev işleri yaparlarken başlarına sadece bir cember bağlar, sokağa çıktıkları zaman fes ve marama üzerine büyük bir şal örterler.

Bahçesaray yöresinde "ferace" ve üzerine de beyaz çarşaf giyilir. Elbiseler, yukarıdan aşağıya tek dikişli olup topuğa kadar uzanır, göğüs ortasının iki yanından ikişer sıra sim şeritle süslenir, eteğin alt kısmı da yine aynı şeritle çevrelenir. Yaka içine, ucu dışa kıvrık dantela, kol uçlarına şerit ve kılaptanla süslü kadife kapaklar dikilir. Bele, 5-6 santim genişliğinde ve kalın grogren üzerine simlerle süslenerek dikilen kemerler takılır. Kemerin iki ucuna bir uşak başının (altın yaldızlı gümüşten yapılmış) iki yarısı dikilir. Bu iki baş üst üste geldiği zaman bir bütün şeklini alır. Kemerin üzerine 5'er santim aralıklarla, kemer şeridinin enine uygun bir boyda ve bir parmak genişliğinde yine altın yalrızlı gümüşten "sülük"ler sıralanır.

Erkekler başa kalpak giyerler. Köylüler genellikle kaba deriden yapılmış, kentliler ise sert astar üzerine dikilmiş üst kısmında şerit ya da kılaptanla işlenmiş tepelikler bulunan kaliteli kalpaklar kullanırlardı. Aydın genç kuşaklar ise en iyi cins karaköl derisinden dikilmiş tepeliksiz kalpak giyerler. Sırtlarına beyaz, ya da düz renkli kumaştan yapılmış gömlekler, üzerine de çuha ya da kadifeden dikilmiş mevsime göre kısa, uzun kollu göğsü ve kol uçları kılaptan ve şeritle işlenmiş "kamzol" adı verilen ceketler giyerler. Pantolonları uçkurlu, bol olup paçalara doğru daralırdı. Pantolonun üzerine altın-gümüş sim işlemeli kuşak bağlanır, ayağa da çizme giyilir. Yaşlılar çizme yerine kundurayı tercih ederler."

ATASÖZLERİ

"Akılsız köpeği yol kocatır, yol kocatmazsa el kocatır."

"Bir delinin kuyuya attığı taşı dokuz akıllı çıkaramaz."

"Kurt bunalır ahıra düşer, insan bunalır insana düşer."

"Bileğini eşen at. erinden kalkan avrat, buyurmadan iş tutan evlât hayırlıdır."

"Keçi başı içinden kokar."

"İniş yokuşun kardeşidir."

"Misafir evsahibinin gülüdür, ister koklar, ister başına takar."

iklimi

Eskişehir ve yöresi tipik bir kara iklimi yaşar. Yazları kurak ve sıcak, kışları ise, soğuk. Yörede yağışlar sonbaharın son aylarında görülür. Şiddetli ayaz kuru soğuk ve kar kış aylarının başlıca özelliğidir. İlkbahar yağmurları ovanın tarım için istediği yağışı verir. Eskişehir ve yöresinde yaz aylarında sıcaklık 30-38 derece, kışın ise, ortalama —20 derecedir. Denizden yüksekliği ortalama 790 metre olan Eskişehir'de yılın 90-100 tam güneşli, 100-110 gün kapalı ve yağışlı geçer.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kuruluşu sırasında Osmanlı Devleti'ne bağlanmanın gururunu taşıyan büyük ilimiz Eskişehir, gerek yurdumuzdaki muhtelif ana yolların düğüm noktasında bulunuşunun önemi ve gerekse Porsuk ve Sakarya ırmaklarının beslediği toprakları ile ziraat memleketi hüviyetini daima muhafaza etmiştir.

Sanayi bakımından da büyük bir ekonomik güce sahip olan Eskişehir'de 55 yıldan beri Türk Ticaret Bankası modern bankacılık hizmetlerinin en iyisini vermektedir.

ESKİŞEHİR İL MERKEZ ŞUBELERİ
Eskişehir, Köprübaşı

ESKİŞEHİR İLİ ŞUBESİ
Sivrihisar

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Türkiye'nin tahıl depolarından...

ESKİŞEHİR'DE SANAYİ İLERİDİR...

ESKİŞEHİR bir ova üzerinde kurulmuştur. Nüfusunun yüzde 64'ü çiftçilik yapmaktadır. İl topraklarının %25,3 tarla, %19.9 nadas, %1.3 bağ ve bahçe, %11,1 çayır ve mera, 14,1 orman, %28,3 ise tarım dışı yerlerdir. Eskişehir, büyük ölçüde buğday ve arpa yetiştiren bir yöredir. Başka bir deyimle Türkiye'nin tahıl anbarlarından biri bu yörededir.

1971 yılında 293.000 ton buğday elde edilmiştir. Bu arada, bira yapımında kullanılan bir cins arpa da yine bu yörede yetişir. Çiftçinin bu iki üründen başka pancar ekimi de vardır. İlin kuzey tarafında dağlar arasında da kalan Sakarya vadisi denizden 213 metre yükseklikte ve münbit topraklara sahiptir. Burada yılın hemen her ayı iklim yumuşak geçtiğinden bahçe ziraatı yapılır. Eskişehir ve civar illere turanda sebze ve meyve buradan gider. Bu vadide iklim uygun olduğundan Mayıslar bölgesinde pamuk ekimi bile yapılır.

Eskişehir, Sümerbank basma sanayi...

Eskişehir'de hayvancılık da önemlidir. Çifteler harasında koşu atları, damızlık merinos koyunları, montofon inekler, kürkünden astragan manto yapılan karagül koyunları yetiştirilmektedir.

Eskişehir madencilik açısından hem değişik, hem de dünyada az bulunan madenlere sahip bir yöredir. Burası Lületaşının yalnızca Türkiye'de değil, tüm dünyada en iri ve en kalitelisinin çıktığı yöredir Eskişehir. Eskiden ham olarak gönderilen Lületaşı, son senelerde işlenmiş olarak dışarıya gönderilmektedir. Bunun yanı sıra krom, amyant, mika, manyezit, kömür, antimuan, bakır, manganez, wolfram, kurşun, toryum ve bor da bulunmaktadır.

Yılda yaklaşık olarak 65.000 ton krom, 60.000 ton boraks, 70.000 ton manyezit, yaklaşık 99.000 adet pipoluk lületaşı, 2000 ton kömür, 34.000 ton kil, 20.000 ton demir, 10 ton mika elde edilmektedir. Bu madenlerin büyük bir bölümü ihraç malı olarak işlenmektedir.

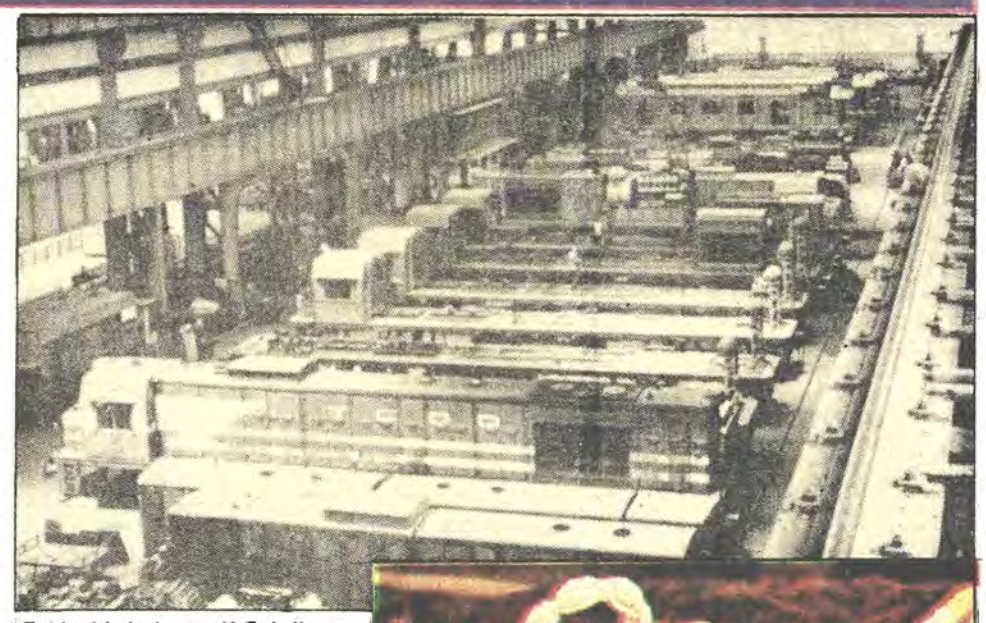

Eskişehir Lokomotif Fabrikası...

FABRİKALAR:

1894 yılında kurulan Eskişehir Lokomotif ve Motor Sanayii, 1933'te kurulan Şeker Fabrikası, 1956'da kurulan Basma Fabrikası eskilere birer örnektir. Özel teşebbüsün kurduğu fabrikalar arasında Eti Gıda Sanayii, Eston Beton Direk Sanayii, Çimento Fabrikası, Arçelik Buzdolabı Fabrikası, Başak, Başkurt, Çiftkurt, Doğan, Ful, Güneş, Kaplan Kiremit fabrikaları, Güneş, Mühendislik, Örnek, Pak Un, Yasin Çakir, Kanatlı un fabrikaları, organize sanayi bölgesinde kurulan Isı Cihazları, Cici-San Çikolata-Şekerleme Fabrikası, ve diğer ufaklı büyüklü birçok tesis mevcuttur.

Lületaşı, tespih ve ağızlıklar dünyaca ünlüdür...

Sağlık Hizmetleri

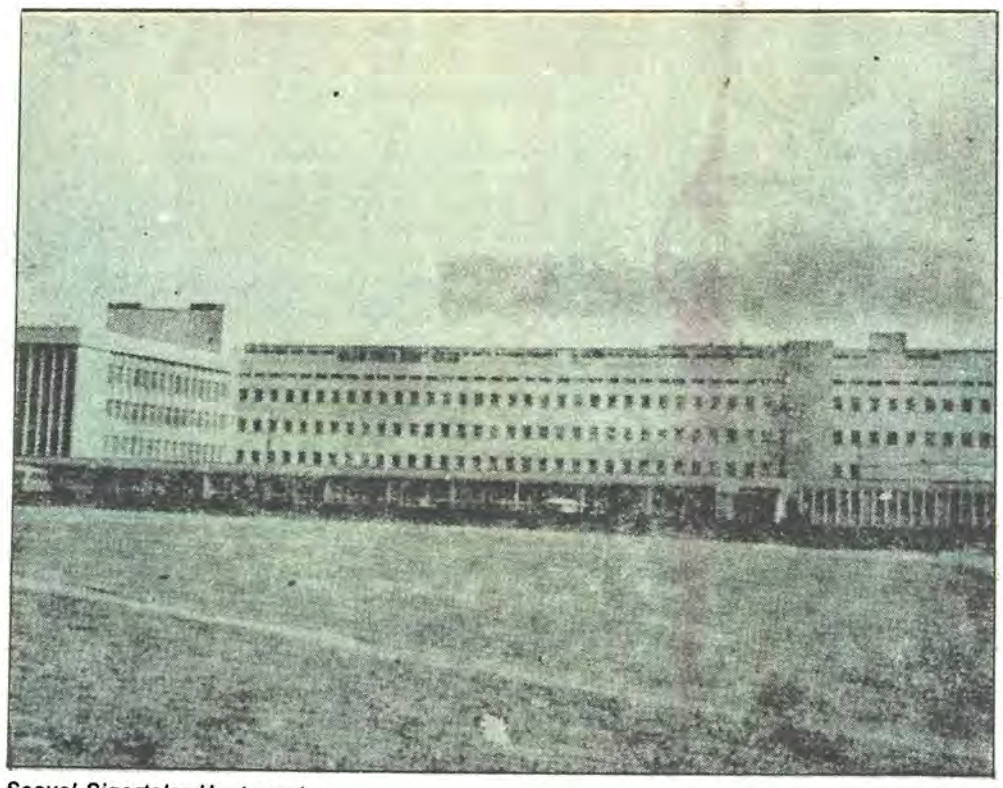

Sosyal Sigortalar Hastanesi...

Eskişehir, sosyo-ekonomik gelişimini ileri aşamalara taşımış illerimizden biri olduğu için yeterli sayıda doktor ve hastane yatağı bulunmaktadır. Ancak eldeki mevcut olanakların sistemli bir şekilde koordine edilememesi sonucu genel sağlık düzeyinde belirgin bir düzelme sağlamak güçleşmektedir.

1978 yılında yapılan araştırmalara göre, ilde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı 400 yataklı devlet hastanesi ve 125 yataklı doğum hastanesi vardır. Çifteler ilçesinde 25 yataklı bir devlet hastanesi, Mahmudiye, Mihalıççık, Sancakkaya, Seyitgazi, Sivrihisar ilçeleri ile İnönü bucağında da 10'ar yataklı birer sağlık merkezi bulunmaktadır. Eskişehir'in bir başka önemli sağlık kuruluşu 305 yataklı SSK Hastanesi'dir. DDY ve Şeker Fabrikalarının da toplam 380 yatak sayılı birer hastaneleri vardır. Bunların yanısıra ilde 54 yataklı bir özel hastane ile 500 yataklı Hava Kuvvetleri Hastanesi de mevcuttur.

Nüfus

Eskişehir, 543 bin 802 kişilik nüfus varlığı ile Türkiye'nin önde gelen kentlerinden biridir. Ancak buna karşın il nüfusunun artış hızı Türkiye genelindeki oranların altında kalmıştır.

Eskişehir nüfusunda da Türkiye genelinde olduğu gibi erkek nüfus fazlalığı gözlenmektedir.

Eskişehir nüfus varlığı ile 67 ilimiz arasında 33. sırayı almaktadır. Eskişehir, ülke toplam nüfusunun binde 11'ini barındırmaktadır.

SİMTEL

"ŞAMPİYONLARI"

SİMTEL

SİMTEL A.Ş.
Halâskârgazi Caddesi No. 284 ŞİŞLİ-İSTANBUL Tel: 48 60 20/5 Hat

Sporun birçok dalında başarılı olan ilimiz...

Eskişehirspor...

ESKİŞEHİR'de sporun hem eski, hem de köklü bir geçmişi vardır. Eskişehir'de ciddî ve olumlu bir spor faaliyetinin 1920'li yılların başında başladığı görülür. Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulmasından sonra Eskişehir de resmen bu örgüte dahil olmuştur (13 Haziran 1924). Böylece Eskişehir, Türkiye İdman Çemiyetleri İttifakı'nın ilk 13 üyesi arasında yer almıştır.

Böylece başlayan ciddî ve organize spor faaliyeti 18 Haziran 1936'da Türk Spor Kurumu'nun vücut bulmasıyla bu kuruma bağlanmış ve sürüp gitmiştir. 12 Ekim 1938 tarihli 3530 sayılı kanunla kurulan Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne bağlı Eskişehir Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün kurulmasıyla Eskişehir sporu da bu devlet örgütüne bağlanmıştır. Eskişehir, 1924-1936 yılları arasında İdman Cemiyetleri İttifakı'na bağlı ve çeşitli branşlarda faaliyet gösteren bir bölge olduğundan, Bilecik bölgesi lağvedilerek Eskişehir'e bağlanmış ve böylece Eskişehir, Bilecik'i de uzun yıllar spor yönünden takviye ve organize etmiştir.

1923 yılında yapılan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın ilk kongresinde Eskişehir bölgesini Basri Onat, İdmanyurdu'ndan Şevket, Demirspor'dan Mahmut ve Bozüyük İdmanyurdu'ndan İhsan Beyler temsil etmişlerdir.

Ancak Eskişehir'de Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşundan önce de bir spor faaliyetinin bulunduğu muhakkaktır. Güreş, cirit ve atyarışları nice yıllar öncesinden gelen ata yadigârı sporlar arasındadır. Köylerde ve özellikle köy düğünleri ile panayırlarda güreş ve cirit oyunları bir gelenek halini almıştı. Cirit oyununda yörede oturan Karakeçili yörük boylarının özellikle büyük varlık gösterdikleri bilinmektedir. Yine yörede kılıç sporu da ilkel bir biçimde de olsa çok eski yıllardan beri yapılmakta idi. Birinci Dünya Savaşı yıllarında okullarda ve mahallelerde kurulan Gürbüz Teşkilâtları'nda da spor önemli bir yer işgal etmiştir. Harmanyeri ve Kestanelik en önemli spor alanları arasında bulunuyordu.

Kurtuluş Savaşı'nı izleyen yıllarda Kemaleddin Sami Paşa kolordu kumandanı olarak Eskişehir'de bulunurken burada sporun kökleşip gelişmesi yolunda pek olumlu faaliyet göstermiştir. Bu arada Kemaleddin Sami Paşa'nın da himmetiyle İdmanyurdu kulübü kurulmuş, bunu Türkışığı, Türkgücü ve daha sonraları Tayyare Alayı, Tayyare Mektebi takımları ile Demiryolları Cer Atölyesi ve Demiryolu Alayı takımlarının kurulup faaliyete geçmesi izlemiştir.

Atıcılık: Eskişehir'de atıcılık çalışmaları 1924 yılından itibaren askerî birliklerin faaliyeti ile başlamıştır. Sonra sivil atıcılar da ortaya çıkmaya başlamış ve Eskişehir bu spor dalında olumlu bir faaliyet gösterdiği gibi Türkiye çapında dereceler de elde etmiştir. Eskişehir bölgesi Burhan Kandaş, Ahmet Alasya, Rüştü Yetilmezer, Ali Ergüner, Behzat Akdeniz, Ziya Atlet, Mediha Atlet, İsmet Eşkinat, Bekir Örsler, Mete Seçkin, Kemal Uzel, İlhan Akdeniz ve İbrahim Kocaeren gibi ünlü atıcılar yetiştirmiştir. M. Aziz Bolel de avcılık alanında pek büyük üne erişmiştir.

Atletizm: Eskişehir'de atletizm çalışmaları 1923 yılından itibaren başlamıştır. 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na katılacak Türk Millî atletizm ekibinin seçme müsabakaları Eskişehir'de yapılmış ve bu yarışmalar Eskişehir'de atletizmin daha da sevilip yayılmasına yol açmıştır. Bu ilk dönemde M. Canbolat, Yunus Tayga, Hüseyin Şen, Nazif Özyörük ve Çerkez Hasan Eskişehir'in en iyi atletleri olarak kendilerini göstermişlerdir. 1932'den sonra başlayan hamlede yeni yeni isimler ortaya çıkarken Eskişehir atletizmde yurt çapında bir başarıya ulaşmıştır. Bu dönemde Hasan Gözenç, Behzat Akdeniz, Ali Özekçin, Sırrı Çetinköprülü gibi isimler ortaya çıkmıştır. Bu hamle yıllarının başarılı sonuçları günümüze kadar ulaşırken Eskişehir millî atletizm takımımıza Sami Erdinç, Raşit Öztaş, Turan Uz, Behzat Akdeniz, Zürref Aşılmaz, Esat Tarım, Şükrü Saban, Çetin Kutkan, Eli Erte, Tamer Aydemir gibi erkek ve Birsen Saban, Naile Yetkiner, Sabahat Özkan, Müfide Dinç, Nesrin Emeklitaş, Fatma Yılmaz, Suude Koçgil, Nuran Sonerler, Ülkü Otay gibi bayan atletler kazandırmıştır.

Basketbol: Eskişehir basketbol dalında da varlık gösteren bölgelerimizden biridir. Eskişehir'de basketbol faaliyeti Hava Kuvvetleri'nde doğmuş ve Çelikcan Şişmantürk'ün kurduğu Havagücü takımı Fenerbahçeli millî basketbolcu Aron Habib'in de katılmasıyla 1947 yılında Federasyon Kupası'nın galibi olarak basketbol potalarının altında Eskişehir'e ilk kupayı getirmiştir. Havagücü'nün yanı sıra Demirspor, Karagücü, Şekerspor, Beşiktaş, Gençlikspor, Toprakspor, Işıkspor, ve Çelikkartal da Eskişehir basketboluna hizmet veren kulüpler olmuşlardır.

Olimpiyat Şampiyonu güreşçimiz Nasuh Akar...

Boks: 1938 yılından sonra Eskişehir'de başlayan boks faaliyetinde ilk önemli rolü Arap Cafer (Cik) tarafından oynanmıştır. Eskişehir'e ilk şampiyonluğu kazandıran boksör o olmuştur (1940). Eskişehir boks ringlerinde birçok boksör yetiştirmiş bunlar arasında şampiyonluklar kazananlar olduğu gibi millî formaya kadar yükselenler de bulunmaktadır. Cafer Cik, Muzaffer Iğırcılı, Rabit Odacı, Hikmet Bağımsız, Liseli Mehmet, Ali Yurdakul (Sarı Ali), Ahmet Asker Necati Korkut, Necati Gürbüz, Abdi Süer, Veli Tümen, Muharrem Büyükabacı, Hüsnü Özarıcı, Hayati Gürbüz, Turgay Erte, Ali Rıza Uysal, Nevzat Odhan bu bölgemizden yetişen boksörler arasındadır.

Türk futboluna büyük hizmet eden Basri Dirimlili...

Bisiklet: Eskişehir'de bisiklet sporu 1930'lu yıllarda girmiştir. Askerî takımların öncülüğünü yaptığı bu spor dalında Eskişehir kısa zamanda büyük bir gelişme göstermiştir. Eskişehir birçok şampiyon ve millî bisikletçiler yetiştirmiştir. Ali Çetiner, Yılmaz Markacı, Celâl Fidan, Sait Toy, Mustafa Ertan, Erol Aldanmaz, Cengiz Sambol, Selâmet Tümlü, Zafer Türker bu bölgemizden yetişen ünlü bisikletçilerdir.

Eskrim: Eskişehir'de eskrim sporu 1936 yılında İlhami Çene'nin hizmet ve gayretiyle Halkevi Salonu'nda başlamıştır. Daha sonra Demirspor'un da eskrim takımı kurması ve Halkevi ile Demirspor eskrim takımları arasında başgösteren rekabet bu spor dalında büyük gelişme sağlamıştır. Eskişehir birçok ünlü eskrimci yetiştirmiştir. Necmi Bergeçaslan, Selim Özsu, Niyazi Dalar, Zeki Tümlü, Mustafa Köksal, Nuri Savaşkan, Enver Kahraman, İsmail Işıkol, Sadullah Erat, Osman Zeki Özden, Muzaffer Çeliker, Saim Evirgen, Hüseyin Sözen bunların arasındadır.

Futbol: Eskişehir'de futbolun geçmişi 1. Dünya Savaşı yıllarına kadar uzanır. Öğretmen Okulu ile Sultanî arasındaki rekabet Eskişehir'de futbol sevgisi ve heyecanın ilk tohumlarını atmıştır. Daha sonra Kolordu Kumandanı Kemaleddin Sami Paşa'nın himmetiyle kurulan İdmanyurdu bu alanda ilk büyük adımı teşkil etmiştir. 1923 yılında Sarı-Lâcivert renkler altında kurulan Gençlerbirliği ve İdmanyurdu arasındaki rekabetin de Eskişehir'de futbolun gelişmesinde önemli rolünün olduğu muhakkaktır. Bu takımları daha sonra **Siyah-Beyaz formalı Türkışığı, Kırmızı-Beyaz formalı Türkgücü** takımları izlemiştir. Bu takımlardan İdmanyurdu öğretmenlere, Türkışığı yargıtaya, Gençlerbirliği tüccarlara, Türkgücü de esnafa dayalı bulunuyordu. 1924 yılında Paris Olimpiyatına katılacak Türk Millî Takımı seçmelerine Eskişehir'den de bir futbolcu çağırılmıştı. Bu futbolcu Cevat Yum idi.

1930 yılında Eskişehir Demirspor kulübünün kurulmasıyla Eskişehir futbol sahalarında yeni bir büyük hamle yapmıştır. Bu hamleyi yeni yeni takımların ortaya çıkmaları izlemiştir. Porsukspor, Eskişehirspor, Havaokulu ve İstiklâlspor bunların arasındadır. Eskişehir Demirspor takımı 1940 yılında Fenerbahçe'yi 3-1 yenerek Türkiye şampiyonluğunu kazanmakla Eskişehir futboluna ilk büyük başarıyı getirmiştir. Şampiyon takım: Abdülkadir, Mennan, Nuri, İbrahim, Fahri, Celâl, İskender, İsmail, Ahmet, Zeynel, Murat'tan ibaret bulunuyordu.

1965 yılında Eskişehirspor'un kurulmasıyla Eskişehir futbolda en büyük hamlesini yapmıştır. "Kırmızı Şimşekler" adıyla anılan Eskişehirspor futbol alanlarında Eskişehir'e yıllarca en büyük gururları getirmiştir. Eskişehir'in yetiştirdiği ünlü futbolcular arasında şu isimlere rastlanır: Abdülkadir Arun, Mennan, Fahri Adanır, İskender, Zeynel, Ergun Ercins, Refet Kerpiç, Basri Dirimlili, Abdullah Matay, Süreyya Özkefe, Yüksel, Fehmi Sığınoğlu, Yıldırım Yelbaşı, Cevdet Şimşeker, Niyazi Camgöz, Bilgin Öğütverici, Ayhan Aşut, Fehmi Heper, Abdurrahman Temeller, Ahmet Tözer, İsmail Arca, Doğah Tepeçalı, Kâmuran Yavuz, Şevki Şenlen, Burhan Tözer, Burhan İpek, Mümin Özkasap, Vahap Özbayer, Necdet Yıldırım, Nuri Toygün, Yenal Kaçıran, Fuat Gökhan, Ender Konca. Bunların büyük bir kısmı millî forma altında yeralmışlardır.

Güreş: Eskişehir güreşte de çok ileri bir bölge durumunu arzetmiştir. Kızılcıklı Mahmut Pehlivan, Cemal Pehlivan, Dinarlı Mehmet Pehlivan gibi eski ünlü pehlivanlardan sonra 1940'lı yıllarda Demirspor kulübünün güreşe büyük önem vermesi Türk millî takımlarına bir çok ünlü güreşçinin yetiştirilmesini sağlamıştır. Başta 1948 Londra Olimpiyatı şampiyonu Nasuh Akar olmak üzere Ali Özdemir, Ahmet Bilek, Tevfik Uysal, Mehmet Ali Aslan, Memduh Ertek, Süha Kermen, Kemal Özkan, Tevfik Yüce, Osman Kambur, Abdullah Saraç, Gürbüz Lü, Murat Hersekli, Burhan Gürkan bu ünlü güreşçiler arasındadır.

Halter: Eskişehir halter sporunda da büyük varlık göstermiş millî takımımıza Ahmet Gülal, İsmail Gülal ve Kemal Başkır gibi şöhretleri armağan etmiştir.

Eskişehir ayrıca masatenisi, jimnastik, judo, tenis ve voleybol dallarında da büyük varlık göstermiştir.

spor kulüpleri

ESKİŞEHİRSPOR: Eskişehir ilinin adını taşıyan spor kulübü olarak 30 Temmuz 1965 günü kuruldu. Forma renkleri Kırmızı-Siyahtır.

DEMİRSPOR: Devlet Demir Yolları İşletmesi'nin kulübü olarak 1933'de kuruldu. Forma renkleri Kırmızı-Lâcivert'tir.

HAVAGÜCÜ: Hava Kuvvetleri'nin spor kulübü olarak 20 Ekim 1949'da kuruldu. Forma renkleri: Mavi-Beyaz'dır.

TOPRAKSPOR: 31 Ağustos 1951 günü kuruldu.

GÜLLÜKSPOR: 27 Temmuz 1957 günü kuruldu.

BENDSPOR: 24 Temmuz 1961 günü kuruldu

DERESPOR: 21 Ağustos 1959 günü kuruldu.

FATİHSPOR: 31 Temmuz 1954 günü kuruldu.

ETİSPOR: 20 Ağustos 1956 günü kuruldu.

IŞIKSPOR: 2 Temmuz 1953 günü kuruldu.

ALTAYSPOR: 2 Haziran 1965 günü kuruldu.

MUSTAFAKEMALPAŞA: 23 Eylül 1957 günü kuruldu.

SÜMERSPOR: 27 Temmuz 1967 günü kuruldu.

TUNASPOR: 20 Ağustos 1970 günü kuruldu.

ÇELİKKARTAL: 20 Mayıs 1954 günü kuruldu.

İNÖNÜ DOĞANGÜNEŞ: 6 Ekim 1955 günü kuruldu.

BAĞLARSPOR: 11 Temmuz 1961 günü kuruldu.

ADANIRSPOR: 20 Eylül 1968 günü kuruldu.

ÇAĞLARSPOR: 3 Ağustos 1962 günü kuruldu.

SİYAH-BEYAZ: 20 Temmuz 1950 günü kuruldu.

ORDUPAZAR GENÇLİK: 20 Ağustos 1970 günü kuruldu.

TEPEBAŞI KOLEJ: 10 Eylül 1969 günü kuruldu.

İNÖNÜ GENÇLİK: 16 Temmuz 1952 günü kuruldu.

AVCILIK VE ATICILIK İHTİSAS: 8 Ekim 1952 günü kuruldu.

BEDEN TERBİYESİ TEŞKİLATI

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: İsmail Hakkı Ünal

Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Atatürk Caddesi Eskişehir

Telefon numaraları: 13523, 11946, 13592

Memur sayısı: 25

Personel sayısı: 28

İşçi sayısı: 8

Lisanslı sporcu sayısı: 4310 erkek, 301 bayan

Okullarda spor faaliyeti: Ticaret Lisesi, Cumhuriyet Lisesi, Sağlık Koleji, Anadolu Lisesi, Devrim Orta Okulu'nda spor etkinliği var.

Tesisler: Atatürk Stadı 16.000 kişilik, spor salonu 1.500 kişilik, Sivrihisar Spor Salonu 1.500 kişilik, Eskişehir Atış Poligonu, açık hava voleybol, basketbol sahaları, Yıldıztepe Spor Tesisleri, kapalı yüzme havuzu, Çifteler Futbol Sahası, Sivrihisar Futbol Sahası, Alpu Bucağı Futbol Sahası inşaatları devam ediyor

Bölgede faaliyet gösteren spor dalları: Atletizm, atıcılık, boks, güreş, judo, taekwon-do, futbol, hentbol, voleybol, basketbol, masa tenisi, bisiklet, cimnastik, eskrim.

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayi Ottar'da...

Ottar Oto ve Tarım Araçları Ticaret
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle,
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisiyle emrinizdedir.
Gelin Ottar'a. Hem üstün bir ürün,
hem de üstün hizmet alın.

OTTO VE TARIM ARAÇLARI TİCARET A.Ş.

İsmet İnönü Cad. No. 178 Tepebaşı - Eskişehir Tel. 18 250

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi FIAT 50 NC Kamyon FIAT 50 NM Midibüs

MURAT 131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TÜRK FIAT 640 Traktör TÜRK FIAT 480 Traktör

GAZİANTEP

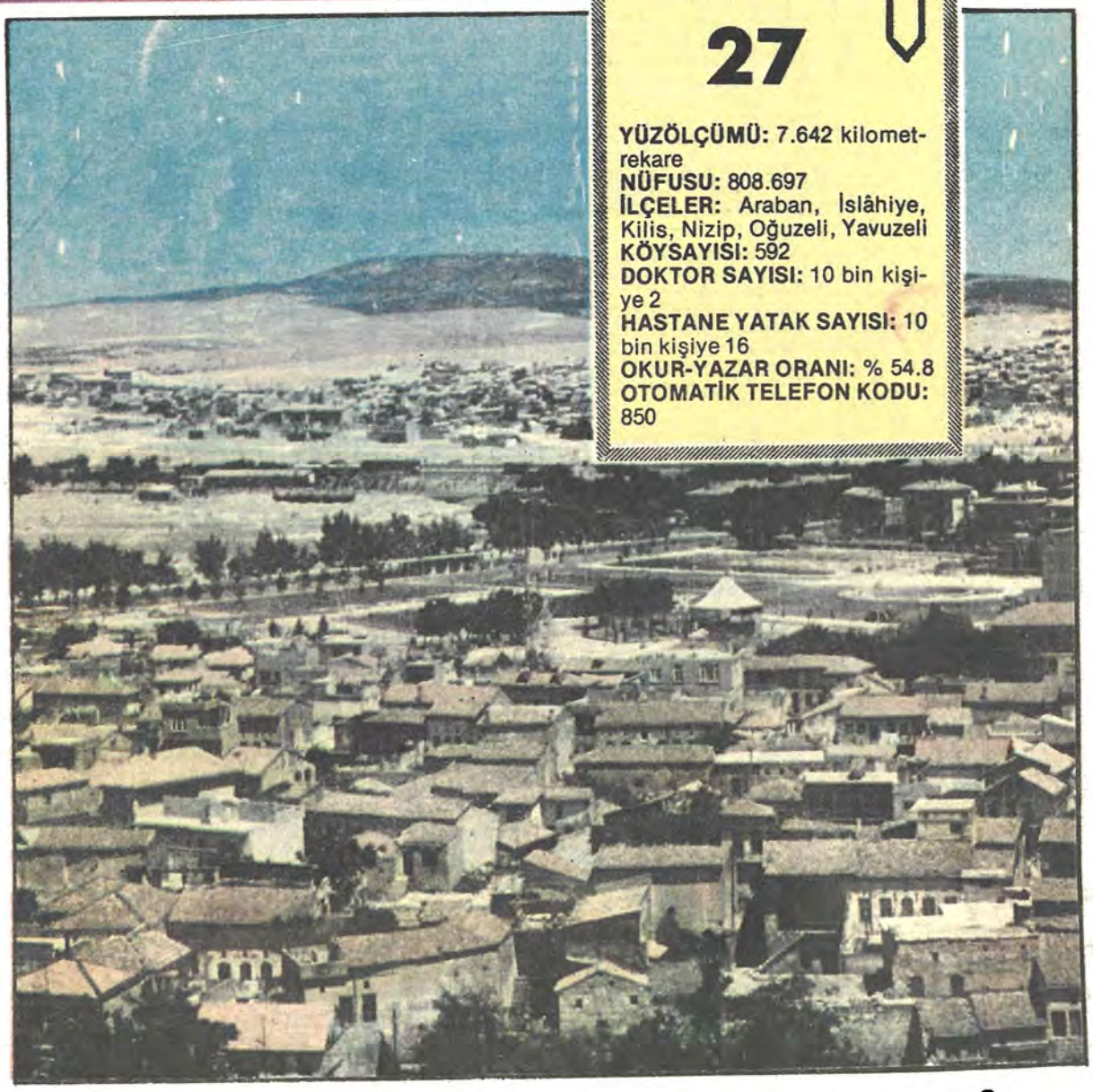

27

YÜZÖLÇÜMÜ: 7.642 kilometrekare
NÜFUSU: 808.697
İLÇELER: Araban, İslâhiye, Kilis, Nizip, Oğuzeli, Yavuzeli
KÖYSAYISI: 592
DOKTOR SAYISI: 10 bin kişiye 2
HASTANE YATAK SAYISI: 10 bin kişiye 16
OKUR-YAZAR ORANI: % 54.8
OTOMATİK TELEFON KODU: 850

Canına, kanına karşılık «GAZİ» unvanını alan kentimiz...

GAZİANTEP, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda düşman güçlerine karşı çoluğu çocuğu, kadını erkeği ile tam on ay altı gün boyunca yılmadan direnip, Türkün baş eğmezliğini tüm dünyaya bir kez daha haykıran, canını, kanını, öz evlâtlarını verip gazi unvanını alan yiğit kentimiz.

Türk mutfağının en güzel ürünlerini sergileyip, acı ile tatlının binbir çeşit örneğini sunan marifetli yöremiz, Gaziantep.

Bağrında, Mezepotamya, Etiler, İran, Fenike, Helen, Roma, Bizans ve Türk-İslâm uygarlıklarını barındıran Gaziantep, çok köklü ve zengin bir tarihe sahiptir. Bu geçmişin izlerine, bugün Gaziantep'te adım başına rastlamak mümkündür.

Verimli ovalarında pamuktan zeytine kadar çok çeşitli ürünlerin yetiştirildiği Gaziantep, dünyanın en güzel fıstığı olarak kabul edilen antepfıstığının da anavatanıdır.

Anadolu insanının yüzyılların birikimini taşıyan zengin folklor kültürünü, özgün motiflerini yansıtan birbirinden güzel kilimlerin dokunduğu ilimizdir Gaziantep. Gelişmiş bakır işlemeciliğinin ürünleri olarak, sabırla, göz nuru akıtılarak ortaya çıkartılan bakır vazolar, tabaklar, sigaralıklar, âdeta insanın madene zaferini simgeler.

Yüzyıllardan beri doğuya açılan pencere olmuştur Gaziantep. Geçmişte Mezopotamya ile Doğu Akdeniz kıyılarını Anadolu ve Mısır'ı birbirine bağlayan bu şirin kentimiz, bugün da Ortadoğu'ya uzanan karayollarının kavşak noktasıdır.

Issız bucaksız Arap çöllerinin sona erip, Toros dağlarının yükseldiği yerde, çölleri kuzeyde bir hilâl gibi sardığı için "Verimli Hilâl" diye adlandırılan ovada kurulu Gaziantep, Güneydoğu Anadolu bölgemizin en hareketli, en gelişmiş merkezidir.

Adı nereden geliyor

Müslüman Araplar Hazreti Ömer devrinde burayı fethettikleri zaman Hititler tarafından kurulduğu günden beri "Hantap" adıyla anılmakta olan Gaziantep bir köyden farksızdı. Araplar, çevredeki sulara, çağlayanlara bakarak buraya "Pınar kenti" anlamına gelen "ayntâb" adını verdiler.Türkler yöreye hâkim olduktan sonra "Ayntâb" yerine "Antep" demeyi tercih ettiler. Bu şekil dillerine daha kolay geldi. Yüzyıllar boyu "Antep" adıyla anılan kente kurtuluş savaşımızdaki kahramanlıklarından ötürü Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından "Gazi" ünvanı verildi ve "Gaziantep" oldu.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

İklimi

Denizden yüksekliği yaklaşık 800 metre olan Gaziantep'te yaz ayları çok sıcak ve kurak geçer.Temmuz, Ağustos ayları bunaltıcı olarak nitelenebilir.Kış ise sert ve uzun geçer. Yılın 150-160 günü güneşli, 60-70 günü ise kapalı ve yağışlı, yılın geri kalan günleri ise parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Gaziantep'e İstanbul ve Ankara'dan uçakla gidilebilir. Her gün çalışan posta ekspresine ek olarak haftanın üç günü TorosEkspresi vardır.Karayolları ağı gelişmiş bir kent olduğu için, Gaziantep'e bütün illerden otobüsle ulaşmak mümkündür.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 90.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	49.333	41.4
DP	69.792	58.6

1954
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 93.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	58.834	41.4
DP	83.026	58.5
Bağımsızlar	925	0.1

1957
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 85.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	69.762	47.3
CMP	2.294	1.6
DP	70.843	48.0
HP	4.613	3.1

1961
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 85.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	46.066	29.4
CHP	73.766	47.0
CKMP	4.313	2.7
YTP	32.776	20.9

1965
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 73.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	76.799	51.8
CHP	56.133	37.9
CKMP	2.282	1.5
MP	3.788	2.6
TİP	5.064	3.4
YTP	4.412	3.0
Bağımsızlar	4	0.0

1969
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 66.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	51.216	35.0
CHP	49.123	33.6
CGP	16.823	11.5
MP	1.254	0.9
MHP	5.144	3.5
TBP	3.509	2.4
TİP	1.872	2.0
YTP	585	0.4
Bağımsızlar	15.698	10.7

1973
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 64.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	29.332	17.7
CHP	61.213	37.0
CGP	17.968	10.7
DP	25.742	15.5
MHP	7.696	4.6
MSP	19.162	0.8
Bağımsızlar	3.169	1.9

1977
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 68.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	79.306	32.4
CHP	109.255	44.5
CGP	2.901	1.2
DP	2.868	1.2
MHP	27.172	11.1
MSP	20.870	8.5
Bağımsızlar	2.082	0.9

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
Yıl: 1961

Kabul	Red
% 57	% 43

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 94.5	% 5.5

EĞİTİM

Eski çağ uygarlıklarının beşiği olmuş Gaziantep, bugün eğitim düzeyi bakımından yeterince gelişmemiştir. Özellikle kırsal kesimde hissedilen eğitim sorunu sayılarla ifade edilince, köylerin yüzde 16'sında ilkokul bulunmadığı gerçeği ile karşılaşılmaktadır. Okul yetersizliğinin bir başka örneği de kentsel yerleşim merkezlerine uygulanan ikili ya da üçlü eğitimdir. Bugün Gaziantep'te okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 54,8'de kalırken bu sayı okuma-yazma bilen kızlar arasında yüzde 42'ye kadar düşmektedir. Bunların yanı sıra ildeki mesleki ve teknik okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 7 bini aşmaktadır.

GAZİANTEP VALİSİ: FİKRET KOÇAK

VERİLERE göre Gaziantep'in tarihi M.Ö. 4000 yıllarına kadar uzanır. Tarih boyunca ilimiz; Eti, Asur, Helen, Hıristiyan ve İslâm-Türk kültür dönemlerini yaşamıştır. 1071 yılında Malazgirt Zaferi ile tamamen Türk karakteri kazanarak bugüne gelinmiştir.

Birinci Dünya Savaşı sonunda 15 Ocak 1919'da önce İngilizler, sonra da Fransızlar tarafından işgal edilen Gaziantep Büyük Atanın "Ya İstiklâl, Ya Ölüm" parolası ile müstevli ordularıyla 11 ay savaştıktan sonra 25 Aralık 1921'de düşmanı söküp attı. Cesaret ve kahramanlık örneği olarak TBMM tarafından 8 Şubat 1921'de Antep'e "Gazilik" ünvanı verildi.

Gaziantep yıllar öncesinden beri bölgenin ticaret ve sanayii merkezidir. İlimizde en gelişmiş olan sanayi dalı tarıma dayalı sanayidir. İlimizde ve bölge illerinde üretimi yapılan tarım ürünleri ilimizde yer alan tesislerde işlenerek mamül hale getirilmektedir. İlimizdeki belli başlı gıda sanayi dalları şunlardır: Un fabrikaları, makarna fabrikaları, mercimek fabrikaları, bulgur imalâthaneleri, içki endüstrisi, dokuma sanayii, sabun ve deterjan sanayii.

Ticaret ve küçük sanayiinin yaratmış olduğu sermaye ve bilgi birikimi organize sanayinin temellerinin atılmasını sağlamıştır.

Gaziantep'in 1981 yılı içinde yalnız başına 300 milyon dolara yakın ihracatı gerçekleştirmesi onun bu yönden de önemini göstermektedir. 1981 yılı ihracatının önemli bir kısmını canlı hayvan ihracatı almaktadır. Tarım ürünleri ihracatı ve kısmende sanayi mamülleri ise ihracat içinde yer alan diğer mallarıdır.

Antep fıstığı, mercimek ve nohut tarım ürünlerimiz içinde en önemli ihracat konularıdır.

Gazianteplinin teşebbüs gücü ile devlet desteğinin birleşmesi sonucunda ilimizde küçük sanayi ve ağır sanayi kollarını birarada bünyesinde toplayan bölgeler kurulmaya ve geliştirilmeye başlandı.

İlimizde çevre sağlığı sorunları önemini korumaktadır. Bu nedenle 1981 yılı içinde aktif bir mücadeleye geçilmiş ve hastalıkların en aza indirilmesi sağlanmıştır. İlimiz ticaret ve sanayide olduğu gibi sağlık alanında da bölgenin merkezi niteliğindedir. Bütün ilçelerimizde hükümet tabibhikleri bulunduğu gibi il merkezinde, çocuk bölümü; doğum bölümü, ve verem bölümünü de bünyesinde barındıran bir Devlet hastanesi, iki adet Verem Savaş Dispanseri, Trahom Bölge Başkanlığı, Çevre Sağlık Başkanlığı, Nüfus Planlaması Başkanlığı, bir adet Sigorta Hastanesi,ve üç adet özel klinik bulunmaktadır. İlimizdeki, toplam doktor sayısı 58'dir.

1982 sonu itibariyle ilimizde bir anaokulu ile 31 ana sınıfı, 654 ilkokul ve 96 orta dereceli okul mevcuttur. Yeni düzenleme ile ODTÜ Gaziantep kampusü makine, elektrik, uygulamalı kimya, temel bilimler, lisan okulu, meslek yüksek okulu ve öğretmen yetiştirme merkezi de faaliyet göstermektedir.

İlimizde diğer kültür kurumları ise; 46 adet basımevi, 15 sinema ve dördü il merkezinde diğer ikisi Nizip ve Kilis ilçelerinde olmak üzere altı kütüphane bulunmaktadır.

Ulaştırma hizmetleri ise kara, deniz ve havayolundan sağlanmaktadır. Uçak taşımacılığı 1976 yılında başlamıştır. Hizmet bakımından Urfa Adıyaman ve Kahramanmaraş illerini hinterlandı içine almaktadır. Bugün için haftada dört gün Ankara, İzmir ve İstanbul ile irtibat mevcuttur.

İlimiz yabancı turist çekecek kadar ilginç yörelere sahip olmadığından maalesef çok az yabancı turiste rastlanır. Bunlarda bazı eski eser meraklısı turistler ile transit geçen yabancılardır.

GAZİANTEP BELEDİYE BAŞKANI: AHMET TURAN ERTUĞ

GÜNEYDOĞU Anadolu'nun en büyük kenti Gaziantep 9.000 hektarlık belediye hudutları içerisinde en süratli kentleşen şehirlerimizden biridir. 374.200 nüfuslu bu kent değişen nüfusuyla birlikte günde 600.000 nüfusun cevelan ettiği bir kenttir.

Limanı yoktur, önemli karayolları üzerinde bulunması bu kenti ihracat merkezi haline getirmiştir. İrili ufaklı 2100 fabrika mevcuttur. Organize sanayi ve örnek küçük sanayi ile bir sanayi kentidir.İhracattaki başarılı tutumu ile bir ticaret merkezidir.

Bu kent yedi tepe üzerinde kurulmuştur. Yedi tane önemli sorunu vardır. Ağırlık kazanan bu sorunlar sırası ile 1. Kanalizasyon, 2. Yol, 3. Trafik, 4. İmar, 5. Su, 6. Elektrik, 7. Yeşil alan azlığı.

İdaremiz bu dev sorunları halledebilmek için yoğun bir çaba içerisindedir. Yol ve trafik sorununu kanalizasyon sorununu çözüme kavuşturmak için 1981 yılında bir milyar iki yüz milyon, 1982 yılında iki milyarlık yatırım gerçekleştirilmiştir.

Bu yatırım programlarından ağırlığı yol, cadde, sokak açmak, ikinci sırayı kanalizasyon, üçüncü sırayı yapı, dördüncü sırayı su ve elektrik yapımı oluşturmuştur.

İki yılda 15.5 kilometre cadde ve sokak açılmış 21 kilometre kanal, 2000 metre kollektör, 120 dükkanlı buğday pazarı, 2000 metrekareli kapalı alanlı itfaiye binası, 5000 metrekare kapalı alanlı ve 20000 metrekare beton pistlerle donatılmı teknolojinin en son yeniliklerini bünyesinde toplayan otobüs işletme binası ve bakım yerleri yine 1700 metrekare kapalı alanı olan belediye hizmet binasını gerçekleştirmiştir. Ayrıca 13 Mercedes otobüs ile çeşitli 26 adet iş makinası almıştır. Yine 1000 ton asfalt üreten asfalt plentini geliştirilmiştir.

32.000 metrekarelik yeşil alanı, çay bahçesi, park ve çocuk bahçesi, oyun sahası oluşturmuştur.

Protokol

Vali	Fikret Koçak
5. Zırhlı Tugay Komutanı	Tuğgeneral Necati İkizoğlu
23. Seyyar Jandarma Tugay Komutanı	Tuğgeneral Rıfat Ercan
Belediye Başkanı	Ahmet Turan Ertuğ
Cumhuriyet Savcısı	Arif Güner Aydınalp
Emniyet Müdürü	Rıfat Özbirgül
Defterdar	Veysi Barsbay
Milli Eğitim Müdürü	Mustafa Uçkan

Vergi Rekortmenleri

Yusuf Karayılan	117.006.000
Ahmet Güner	46.004.000
Ünal Gürsoy	35.006.000

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Merkez ilçe, Gaziantep'in nüfus ve yüzölçümü açısından en yerleşim merkezidir. 1980 sayımına göre, 449 bin 392 nüfusu olan ilçenin yüzölçümü de 2 bin 105 kilometrekaredir. Merkez ilçe, Gaziantep platosunun büyük bir kısmını kapsamaktadır. İlçe ekonomisi tarıma dayalı olup, fıstık ve sebze yetiştiriciliği önemlidir.

ARABAN

İlin kuzeydoğusunda, Kahramanmaraş, Adıyaman ve Urfa sınırında yer alan Araban'ın yüzölçümü 496 kilometrekare, nüfusu ise 26.868 kişidir. İlçeye bağlı 38 köy bulunmaktadır. İlçe, Gaziantep'in önemli ovalarından Araban Ovası'nın üzerinde uzanmaktadır. Yerleşim birimleri daha çok doğuda Fırat,orta kesiminde Karasu ve kuzeyde karayol çevresinde toplanmıştır. İlçe ekonomisi tarıma dayandığı için, köyler de tarla tarımı koşulları içinde küçük nüfusludurlar.

İSLAHİYE

İlin batısında Adana ve Hatay illeri sınırında yer almaktadır. Yüzölçümü bakımıdan bin 513 kilometrekare ile merkez ilçeden sonra gelen Islahiye'nin nüfusu da 85.605 kişidir. Islahiye'nin ildeki yerleşim özelliği, yerleşme sıklığının en az ancak ortalama köy nüfusunun en yüksek oranlara ulaştığı ilçe oluşudur. Köyler daha çok ilçenin batısındaki karayolu demiryolu çevresinde toplanmıştır. İlin en verimli ovalarından Islahiye Ovası'nda yer alan ilçenin ekonomisi, pamuk, tahıl, baklagiller, sebze ve zeytin üretimine dayanır.

KİLİS

Gaziantep'in güneyinde Suriye sınırında yer almaktadır. Yüzölçümü bin 243 kilometrekare nüfusu ise 1980 sayımına göre 95 bin 419 kişidir. Nüfus açısından, Gaziantep'in 3. büyük ilçesidir. Kilis'e bağlı 106 köy ile iki bucak bulunmaktadır.

İlçe toprakları Kilis Ovası ile yükseltisi fazla olmayan ovalar üzerinde uzanır. İlçe ekonomisinde baklagiller, sebze ve zeytin üretimi ile bağcılık önemlidir. İlçede bir zeytinyağı fabrikası ile çok sayıdakuçuk zeytinyağı imalathaneleri vardır. Kilis, coğrafi konumu nedeniyle sınır ülkeleri ile olan ticarette önemli biryer tutar.

Gaziantep'in güneydoğusunda, yer alan Nizip, Urfa ve Suriye sınırındadır. Yüzölçümü bin 348 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 96 bin 367 kişidir. İlçeye bağlı 117 köy bulunmaktadır. Yerleşme birimleri daha çok ilçenin güneyinde, Fırat'ın bir kolu olan Çanakçı Çayı ile güney sınırı arasında kalan alanda ve ilçenin kuzeydoğu sınır boylarında yoğunlaşmaktadır. İlçenin güneyinde bulunan irili ufaklı ovaların en önemlisi Barak Ovası'dır. Ovada tahıl, baklagille., şeker pancarı, pamuk, sebze, zeytin ve fıstık üretilmektedir. Mercimek ve buğday ekimi de önemlidir.

NİZİP

Gaziantep'in güneyinde, Suriye sınırında yer almaktadır. Oğuzeli'ne bağlı 88 köy ve iki bucak vardır. Yüzölçümü 475 kilometre kare nüfusu, 37 bin 903 kişidir. İlçe ekonomisi tarıma dayalıdır. Tahıl, sebze, üzüm, zeytin ve fıstık üretimi önemlidir.

YAVUZELİ

Nüfus ve yüzölçümü açısından Gaziantep'in en küçük ilçesi olan Yavuzeli, Kahramanmaraş sınırında yer almaktadır. İlçenin nüfusu 17 bin 143 kişi, yüzölçümü ise 463 kilometrekaredir. İlçe sınırları içindekalan Yavuzeli Ovası, Fırat'ın bir kolu olan Bozatlı çayı tarafından sulanmaktadır. Tahıl, baklagiller, sebze, meyve, üzüm ve zeytin üretimi önemlidir.

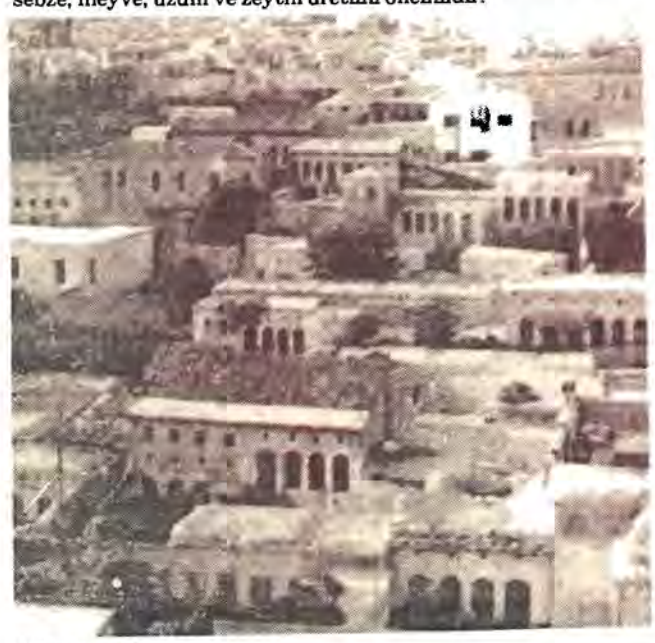

Nizip ilçesi...

Gezilecek yerler

KARKAMIŞ (Europos) - Bölgenin en eski kalıntılarının başında gelir. Gaziantep'in 81 kilometre güneydoğusundadır.

Karkamış Suriye'de kurulan Hitit Krallıkları arasında en önemlisidir. Karkamış'da yapılan kazılarda çanak - çömlekler, Roma devrine ait mezarlar içinde gözyaşı şişeleri, saray hayatını canlandıran kabartmalar bulunmuştur. Kazıda çıkan eserlerin büyük bir kısmı Hitit Müzesi'ndedir.

SAKÇAGÖZÜ (Keferdiz) - Gaziantep'in 50 kilometre batısındadır. Neolitik, Kalkolitik ve Hitit zamanlarında yerleşme yeri olduğu anlaşılmıştır.

ZİNCİRLİ (Samal) - Kentin 98 kilometre batısındadır. M. Ö. 1200 tarihinde Hitit İmparatorluğu'ndan sonra en parlak devirlerini yaşayan Zincirli, ufak bir krallık olmasına rağmen Asurluların istilâsına uğramıştır.

DÜLLÜK - Kentin 10 kilometre kadar kuzeyindedir. Yapılan kazılarda Yunan, Roma, Bizans çağlarından kalma eserler meydana çıkarılmıştır.

BELKİS (Zuğma) - Antep'in 67 kilometre doğusundadır. Belkıs adlı güzel bir Romalı kızın adına kurulmuştur. Kazılarda Roma devri lahitler, kabartma taş heykeller bulunmuştur. Önemli yerlerinden biri de Pişirici Medresesi'dir. 30 merdivenle yer altına inilen mahalleler enteresandır. Ahmet Çelebi Camii 1083 yılında yapılmıştır. Ahşaptır. Ömeriye camii XI. asırda yapıldığı sanılmaktadır. Diğer camiler Esenbek , Şıh, Kozluca, Canbolat, Alaybeyi, Ayşebacı, Hüseyinpaşa camileridir.

ÜLKEMİZİN EN RENKLİ FOLKLORUNA SAHİP YÖRELERDEN BİRİDİR...

GAZİANTEP folklor zenginlikleri açısından ülkemizin en renkli yörelerinden biridir. Türküler, koşmalar, maniler yüz yıllarca dilden dile ulaşmış, kuşaktan kuşaklara aktarılmıştır. Hareketli, coşkulu oyunları, ezgileriyle Gaziantep oldukça değişik bir folklor verileri sunmaktadır.

Gaziantep ve Kilis'in el dokumaları, kilimleri ve diğer el işlemeleri, yörenin zevkini belirleme açısından oldukça dikkat çekicidir. Yüzyılların birikimi olan bu görkemli işçiliği, Gaziantep yöresinde her genç kızın çeyiz sandığında görmek mümkündür. Aile içinde yetişme çağındaki tüm genç kızlar, ufak el işleri ile becerilerini tanımlamaya çalışırlar. El emeği, göz nuru ile var edilen, yorgan, yastık örtüleri, ülkenin her yanında "Gaziantep işi" olarak aranırlar...

HALK MUTFAĞI

Gaziantep yöresinde halk mutfağının önemli bir yeri vardır. Sonbaharda hazırlanan kışlık yiyecekleri büyük bir uğraşı gerektirmektedir. Bulgur, ve pekmez kaynatma işlemleri bazen gece ve gündüz olmak üzere bir hafta sürer. Birbirlerine yardım eden konu komşu tam bir imece şenliği içinde kış hazırlığını tamamlarlar. Kış geceleri şehriye dökme günlerinde bir taraftan şehriye dökülürken, bir taraftan "Manili hikâye"ler anlatılır. Manili hikâye anlatılması büyük bir beceri işidir. Bu hikâyeler de bazen günlerce sürebilmektedir. Büyüklerin bu kış hazırlıkları küçükler için de bir mutluluk kaynağıdır. Bulgur ve pekmezin kaynatıldığı büyük kazan "Halle" etrafında dolaşıp ateşle oynamaya yeltenenler, bulgur serimi sırasında damdan dama koşan çocuklar, kış mutfağı hazırlığı sırasında mutluluklarına düşen payları almış olurlar...

Çiğköfte, içli köfte, lahmacun, yuvarlama yörenin en ilgi çeken yemekleri arasında yer almaktadır. Baklava ve fıstık ezmesi eşsizdir.

Gaziantep yöresi bağları ile ünlüdür. Bu yörede 50'nin üzerinde üzüm çeşidinin yetiştirildiği söylenmektedir. "Kilis karası, horoz karası", kara üzümlerin en iyisi olarak bilinmektedir. "Tahannebi, ekşi kara, yörük karası, Kilis kabarcığı, tümtümü, övezi, künefi, sarı besni, kuş üzümü, yediveren, devegözü, kızlar tahtası, urumu, keçi memesi, mahra başı, ihtiyar çörekten, humisi" yörenin diğer bilinen üzümleri arasında yer alır.

Üzümle ilgili olarak Araştırmacı Cemil Cahit Güzelbey şöyle demektedir:

"Gaziantep Türkiye'nin en çok üzüm yetiştiren bir bölgesidir. Hemen her ailenin 100 veya 200 "tiyek" kök bağı bulunur. Üzüm kızı denilen şarap, edebiyata girmiştir: Bir mayada;

"Hani benim mor sümbüllü bağlarım".

derken, yörenin tekerleme ve atasözlerinde bağ hakkında söylenenlere fazlasıyla rastlanır.

Gaziantep yöresinde, üzüm sırasından, "bastık, sucuk, muska" gibi diğer yiyecekler hazırlanır. Gaziantep'te helva yapımı da ünlüdür. "Ham helva, fıstıklı helva, küncülü (susamlı) helva, tahin helva, unlu helva" yörede yapılan helva türleridir.

Miyan köklerinin ezilip suda ısıtılması ile elde edilen "meyan şerbeti" yörede pek sevilerek içilir. Böbreklerin çalışması açısından yararlı görülen bu şerbet yaz aylarında içilir.

ATASÖZLERİ

— Çağrıldığın yere erinme, çağrılmadığın yere görünme.
— Çirkin bürünür, güzel görünür.
— Anasının çıktığı dala kızı salıncak kurar.
— Bakmakla öğrenirse, it kasaplığı öğrenir.
— Abdestsiz dereye namaz dayanmaz.
— Bin dost az, bir düşman çok.
— Çalı tepesinden sürüklenmez.
— Düğün evi bilmezsin, samanlığa kaşık taşırsın.
— Demir nemden, yiğit gamdan çürür.
— Ak akçe ile, ak baldıra güven olmaz.
— Düş uykudan sonra belli olur.

DEYİMLER

— Eşeğin büyüğü ahırdan çıktı.
— Sözü eyer düştü.
— Kuyruğu kalıba girdi.
— Arife günü aşa ne, bayram günü tıraşa ne.

EVLENME

Gaziantep yöresinde, eski evlenmeler içinde "Güveyi donatma"lar oldukça ilginçtir:

Güveyi köyün hatırı sayılır delikanlılarından birinin evine götürülür. Yakın arkadaşları da burada toplanır. Berber gelip güveyi orada tıraşederken, çalgılar çalınır, türküler söylenir:

Traş bitince güveyinin üzerindeki eski elbiseler çıkartılır. Bundan sonra güvey baştan aşağı yeni elbiselerini giyer. Böylece güveyinin hazırlığı tamamlanmış olur.

GİYSİLER

Halk giysileri konusunda: Ulvi Can, Hamit Çelimli, Levent Bilgiç, Ali Çevaz ve Mazlum Nusret Kılıçkıran'ın araştırmaları şu şekildedir:

Kadın başında fes bulunur. Üzerinde gümüşten yapılmış taç vardır. Tacın iki yanından iyi gümüşten yapılmış uçları pullarla süslü şekkeler sallanır. Fesin üzerine takılan renkli eşarp boyun altından dolanıp ensede düğümlenir. Vücuda ise sırası ile salmalı gömlek, cepken ve üçetek giyilir. Bunlar gümüş işlemeli bir kemerle bele sabitleştirilir.

Salmalı gömlek çeşitli renkte çiçekli pazen kumaştan yapılır.

Üç etek kadife kumaştan olup, üzerinde ipek işlemeli çiçek motifleri vardır. Adı üzerinde üç parçadan oluşur. Ön tarafa rastlayan iki parçası gümüş kemerin hemen alt tarafından arka tarafa getirilerek bağlanır.

Şalvarın ayak ve bel kenarları lastiklidir. Şalvarın altında iplikten yapılmış sarı çorap ve kırmızı renkte yörede "yemeni" adı verilen ayakkabı giyilir.

Takı olarak boyunda ya beşibirlik ya da gümüş işlemeli gerdanlık bulunur. Kollarda yine gümüşten yapılmış bilezikler vardır.

Erkek başında kenarları nakışlı terlik vardır. Buna halk arasında külah veya küf de denilir. Terliğin üzerine siyah poşu uçlarından kıvrılmış vaziyette ve terliğin kenarlarını kapatacak şekilde bağlanır. Bunun uçları başın sol yanından aşağıya sarkıtılır.

Vücutta sırasıyla iç gömlek, Cezayir yeleği ve cepken bulunur. İç gömleğin kolları düğmesiz ve bol olup, yakası yoktur. Sadece boyun kısmından bir düğme ile tutturulur. Cezayir yeleğinin sadece ön tarafında işlemeler vardır. Çünkü cepkenin altından görülen sadece ön kısmıdır. Cepken özel ve kalın bir kumaştan olup, ön tarafı ile sırta gelen arka tarafı sırma işlemelidir.

Ayakta mencestel adı verilen bir cins kalın kumaştan yapılmış şalvar bulunur. Bazı köylerde bu şalvarın ceplerinin altı ile ayakların dışa bakan tarafı işlemeli olarak giyilir. Bu çeşit şalvarlara yörede bürümlü şalvar denilir. Ayaklarda yün çorap ve yemeni vardır.

OYUNLAR

Yörede oynanan oyunların türüne "Halay" denilir. Ağır ve hızlı olması açısından ikiye ayırmak mümkündür.

"Hama kebabı, isabap, camdüzü. yanık, yarım kaba, valde, demirci çobanyeli, kasabı, keremin balayı, şirvani, şerşi, arabi, belediye, aşey, karakuyu, ağır kaba" oyunları ağır halay oyunlarıdır.

"Tek kuseyri, çift kuseyri, hallume, yağlı kenar, serçe oyunu, kınalı parmak, şamatya, kırıkcan havarişko, Marmara, Meryem, hadidiye, mani, halepkir, fatige. şirinnar mendilli" oyunları ise hızlı halaylar olarak tanımlanabilirler.

Gaziantep yöresinde dağ köylerinde dilli kaval ve düdükle oynanan oyunlara rastlanmaktadır.

Kentin tarihi

Arkeoloji Müzisi...

BUGÜN Gaziantep ilimizin sınırları içinde bulunan topraklarda ilk yerleşenlerin Babilliler olduğu bilinmektedir. Daha sonraları buralara Hititler hâkim olmuşlardır. Hitit İmparatorluğu'nun dağılma devresinde Hitit devletçiklerinden Kargamış Krallığı burada vücut bulmuştur. Zamanla Hurriler buraya egemen oldukları gibi Mısır firavunlarının dahi zaman zaman buralara kadar geldikleri görülmüştür. Daha sonra Asurlular, Yeni Babil İmparatorluğu ve ondan sonra da Medler buralara hâkim olmuşlardır. Bir süre Perslerin egemenliği altında kalan bu topraklar daha sonra Büyük İskender tarafından Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluğu parçalanırken bu topraklar Selevkos'ların payına düşmüştür. Milâttan önce I. yüzyılda Romalılar buralara hâkim olmuşlar, bu büyük imparatorluğun parçalanmasından sonra da burası Bizans'ın payına düşmüştür. Hazreti Ömer'in halifeliği sırasında İyâz ibn-i Ganem kumandasındaki Müslüman Arap orduları burasını fethetmişlerdi. Bir ara tekrar Bizanslıların eline geçen bu topraklar X. yüzyılda Harunürreşid tarafından tekrar fethedilmiştir. 1071 Malazgirt zaferinden sonra bu yöre de Türklerin eline geçmiş ancak bu egemenlik çok sürmemişti. Nihayet 1084 yılında Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından yeniden fetholunmuştur. 1098 yılında I. Haçlı Seferleri sırasında bu toprak işgale uğramışsa da 1150 yılında Delük önlerinde Haçlı ordusunu yok eden Türkler burayı tekrar ele geçirmişlerdir. XII. yüzyılda Eyyûbî İmparatorluğu, bu yöreye hâkim olmuştur. Arapların "Ayntab", Lâtinlerin "Hamtap", Ermenilerin ise "Anthap" diye andıkları bu kent Eyyûbîler tarafından imar edilerek bir mamure haline getirilmiştir. 1270'de Moğolların eline geçen kent ve yöre 1273 yılında Memlüklerin olmuştur. Daha sonra da Karakoyunlu ve Dulkadir beyliklerinin egemen oldukları bu topraklar 1515'de Osmanlıların eline geçmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra Ayntab İngilizler tarafından işgal edilmiş (15.1.1919), dokuz ay sonra da İngilizler tarafından Fransızlara bırakılmıştır (5.11.1919). Fransızlar buradaki Ermenileri silahlandırmışlar ve bu yüzden Ayntab'ın Müslüman ahalisi çok zulüm ve eziyet görmüştür. 1 Nisan 1920 günü silahlarına sarılan Ayntablılar on ay altı gün müddetle Fransızlarla dövüşmüşler ve 7 Şubat 1921 günü düşmanı topraklarından kovmayı başarmışlardır. Anteplilerin bu kahramanlıkları karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen 6 Şubat 1921 tarih ve 93 sayılı kanunla kente "Gazi"lik unvanı verilmiş ve adı Gaziantep'e çevrilmiştir. Atatürk'ün şu sözleri Gazianteplîler için en büyük iftihar ve gurur vesilesidir:

"Ben Gazianteplilerin gözlerinden nasıl öpmem ki, onlar yalnız Gaziantep'i değil, Türkiye'yi de kurtardılar."

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

GAZİANTEP	24377 - 14044 - 13391
Yenihal	19942 - 15127 - 11411
Kilis	2300

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ulusal Kurtuluş Savaşımızda gösterdiği emsalsiz kahramanlıkları ile haklı olarak (GAZİ) unvanını kazanan bu çalışkan ilimiz hızla gelişmekte olan ticaret ve sanayi kuruluşları ile de ekonomimize değerli katkıda bulunmaktadır.

Türk Ticaret Bankası bu mutlu gelişmeye katılmış olmanın inancı ile 25 yıldan beri hizmetine büyük bir coşku ile devam etmektedir.

Gaziantep'ten bir görünüş...

GAZİANTEP İL MERKEZ ŞUBELERİ
Gaziantep, Garajlar, Pazaryeri

GAZİANTEP İLİ ŞUBELERİ
Kilis, Nizip

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ekonomisinin temelini tarım oluşturuyor...

Gaziantep'te ekonomik yaşamın temelini tarım oluşturmaktadır. Tarım yalnızca il toplam gayrısafi hasılasının yüzde 35'ini oluşturmakla kalmaz, ticaret ve sanayie de önemli bir hammadde girdisi olarak katılır. Tarımsal faaliyetlerde, tahıllar önem kazanmakla birlikte baklagiller, Sanayi bitkileri, antepfıstığı, üzüm ve zeytin üretimi de yapılmaktadır. Özellikle antepfıstığı üretimi, Türkiye genelinde önemli bir faaliyet alanıdır. İldeki ekili alanların yüzde 75 hatta 80'e varan bölümü tahıllara ayrılmıştır. Sanayii bitkilerinden en çok pamuk, keten, susam ve soğan üretilmektedir. Pamuk üretimi özellikle son on yıl içinde önem kazanmıştır.

Gaziantep, sanayii orta düzeyde gelişmiş bir ilimizdir. Kentte, kamu girişimleri sayıca ve etkinlik bakımından sınırlı kaldığı için yatırımlar daha çok kişilerce gerçekleştirilmiştir. Bugün Gaziantep imalât sanayiinde en önemli yeri dokuma ve giyim dalları almaktadır. Gıda, içki ve kimya sektörleri de son yıllarda gelişim göstermektedir.

Gaziantep bakırcılığı çok gelişmekte...

Nerelerde kalınır

OTEL KALELİ

Tel: 13417. Banyolu 70 oda,

HOTEL TÜRK

Tel: 19480. Banyolu, 58 oda. kalorifer,

BÜYÜK OTEL

Suburcu Cad. No. 26 Tel: 11075-15222,

HOTEL MURAT

Tel: 12305 - 15276

HOTEL MİMAR

Tel: 17992-3

OTEL GÜZEL

Tel: 11482-13216 Banyolu, 40 oda,

HOTEL ERCİYAS

Tel: 13899-16444

ÖMÜR PALAS

Tel: 11740, 32 odalı.

OTEL SÖYLENMEZ

Tel: 12677-15292

Nüfus

Gaziantep, gerek nüfusunun büyüklüğü, gerekse nüfus gelişim hızı açısından dikkati çekmektedir. 1980 sayımına göre 809 bine yaklaşan nüfusu ile Gaziantep, 67 il arasında 13. sırayı almaktadır. Doğum oranlarının yüksek oluşu nedeniyle, Gaziantep 0-14 yaş grubunun yoğun olduğu genç bir nüfusa sahiptir. Gaziantep ili nüfusunun ilçelere göre dağılımında ise merkez ilçe, 450 bin nüfusu ile ön plana çıkmaktadır.

MEHMET TAHİR MÜNİF PAŞA: (1830-1910) bilim ve devlet adamı. Berlin'de fizik, felsefe ve hukuk okudu. İstanbul'da Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye kurdu. Mecmua-ı Fünün dergisini çıkardı. Abdülaziz derneği ve dergiyi kapattı. Abdülhamit II döneminde Maarif ve Ticaret nazırı oldu. Yeniden çıkardığı dergisinde "yıldız böceği" deyimi geçtiği için dergisi kapatıldı, gözden düştü. Yedi yabancı dilde okuryazar ve konuşurdu. Yapıtları: Dâsitan-ı Ali Osman, Telhisi Hikmet'i Hukuk, İlm-i Servet, Hekmet-i Hukuk.

MÜTERCİM ASIM EFENDİ: (1755-1820) Arapça ve Farsça büyük sözlükleriyle tanınmış bilim adamı. 1807'de Vakanüvis olarak atandı, Üsküdar'da öldü. Osmanlıcanın sade Türkçeye dönüşmesinde önemli rolü olmuştu. Yapıtlarının başlıcaları: Arapça Kamusun üç ciltlik çevirisi, Farsça Burhan-ı Kaat-ı çevresi ve iki ciltlik tarih.

CENANİZADE KADRİ MEHMET PAŞA: (1832-1883) Osmanlı Sadrazamı. Kıbrıs Mutasarrıfı İshak Hakkı Paşa'nın oğlu. Devlet görevine Antep'te nüfus kâtipliğiyle başladı. Danıştay üyeliği, Nafıa Nezareti müsteşarlığı, İstanbul şehreminliği, Sivas valiliği, Bağdat valiliği yaptı. 1882'de Sadrazam oldu, asledilince Edirne valiliğine gönderildi ve orada öldü.

NEDİM TAŞER (1925-1972) Asker, politikacı. 27 Mayıs 1960 devrimini gerçekleştiren 38 kişilik Millî Birlik Komitesi üyesi, Tank Binbaşı. 13 Kasım 1960'da 13 arkadaşıyla birlikte yurt dışına sürüldü. Dönüşte MHP'de genel başkan yardımcısı oldu, bir traik kazasında öldü.

KAMİL OCAK:)1914-1969) Politikacı, belediye başkanı, milletvekili, devlet bakanı.

ŞAHİN BEY (Üstğm. Said Efendi) (?-1920) Gaziantep'in Fransızlara karşı verdiği savunma savaşlarında şehit olmuş Kuvay-ı Millîye Komutanı. Alaydan yetişme olduğu için "çantalı zabıt" diye anılırdı. Adına destanlar düzülmüştür.

HAFIZ MEHMET ŞAHİN (1877-1959) Eğitimci. İstiklâl madalyası sahibi, ilk TBMM'den başlayarak sekiz dönem milletvekilliği yapmış politikacı.

SPOR

GAZİANTEP'te sporun geçmişi hayli eski yıllara dayanır. Güreş bu yörenin en eski sporu olmuş köylerde, köy düğünlerinde, panayırlarda güreş geleneksel bir eğlence ve heyecan vesilesi teşkil etmiştir. 1930-'lu yıllarda başlayan futbol faaliyeti ve heyecanı kısa zamanda bütün Gaziantep'i sarmış bunun sonucu olarak birbirleri peşi sıra ortaya çıkan kulüpler ve futbol takımları bu büyük heyecanı körükleyen en önemli faktörler olmuşlardır. Gaziantep futbolu uzun yıllar Şehreküs-'tü, Kale Gençlik, Gazispor, Çınarlı ve Mekikspor gibi takımların zorlu mücadelelerine sahne olurken başta Galatasaraylı millî futbolcu Talât Özkarslı ve daha sonra da rekortmen millî atlet Muharrem Dalkılıç gibi başarılı futbolcular yetiştirmiştir.

Gaziantep'te ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda ilk teşebbüs, yine bu gaziler diyarından yetişen ve eski millî bir basketbolcu olan Kâmil Ocak tarafından yapılmıştır. Kâmil Ocak, Gençlik ve Spor Bakanı iken kendisine yapılan bu yoldaki teklifi desteklemiş ve bunun neticesinde 1969 yılında Kırmızı-Siyah formalı Gaziantepspor kulübü ortaya çıkmıştır. Yine Gaziantepli eski bakanlardan Ali İlhan Göğüş de Gaziantepspor kulübünün kurulmasında büyük çaba sarfetmiştir.

1971-1972 sezonunda Üçüncü Lig şampiyonu olarak Türkiye İkinci Ligi'ne terfi eden Gaziantepspor takımı 1978-1979 sezonunda da bu ligte grup şampiyonluğuna ulaşmak başarısını göstererek Türkiye Birinci Ligi'ne terfi etmiş bulunmaktadır.

BEDEN TERBİYESİ TEŞKİLATI

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Sami Yazazıt.
Adresi: Kamil Ocak Spor Salonu - Gaziantep.
Memur ve işçi sayısı: 62.
Lisanslısporcu sayısı: 6 bin 827.
Okullarda spor faaliyetleri: 35 okulda spor etkinlik gösteriyor.
Tesisler: Kamil Ocak Stadı 20 bin kişilik. Kamil Ocak Spor Salonu 2 bin 108 kişilik, Kapalı Yüzme Havuzu: 750 kişilik. Kilis Spor Salonu 1500 kişilik. Nizip Stadı 500 kişilik tribün. Islahiye Stadı 500 kişilik tribün. Gaziantep'te tribünsüz futbol sahası, Kilis'de futbol sahası, Nizip Spor Salonu inşa halindedir.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, avcılık, atıcılık, bisiklet, boks, cimnastik, futbol, halter, yüzme.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

GAZİANTEP ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

SİMTEL

"ŞAMPİYONLARI"

SİMTHL

SİMTEL A.Ş.
Halâskârgazi Caddesi No. 284 ŞİŞLİ-İSTANBUL Tel: 48 60 20/5 Hat

GİRESUN

28

Yüzölçümü: 6.934 km2
Nüfusu: 480.083
İlçeler: Alucra, Bulancak, Dereli, Espiye, Eynesil, Görele, Keşap, Şebinkarahisar, Tirebolu.
Köy sayısı: 500
Doktor sayısı: 10 bin kişiye 3
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 14
Okur-yazar oranı: % 55.6
Otomatik telefon kodu: 0511

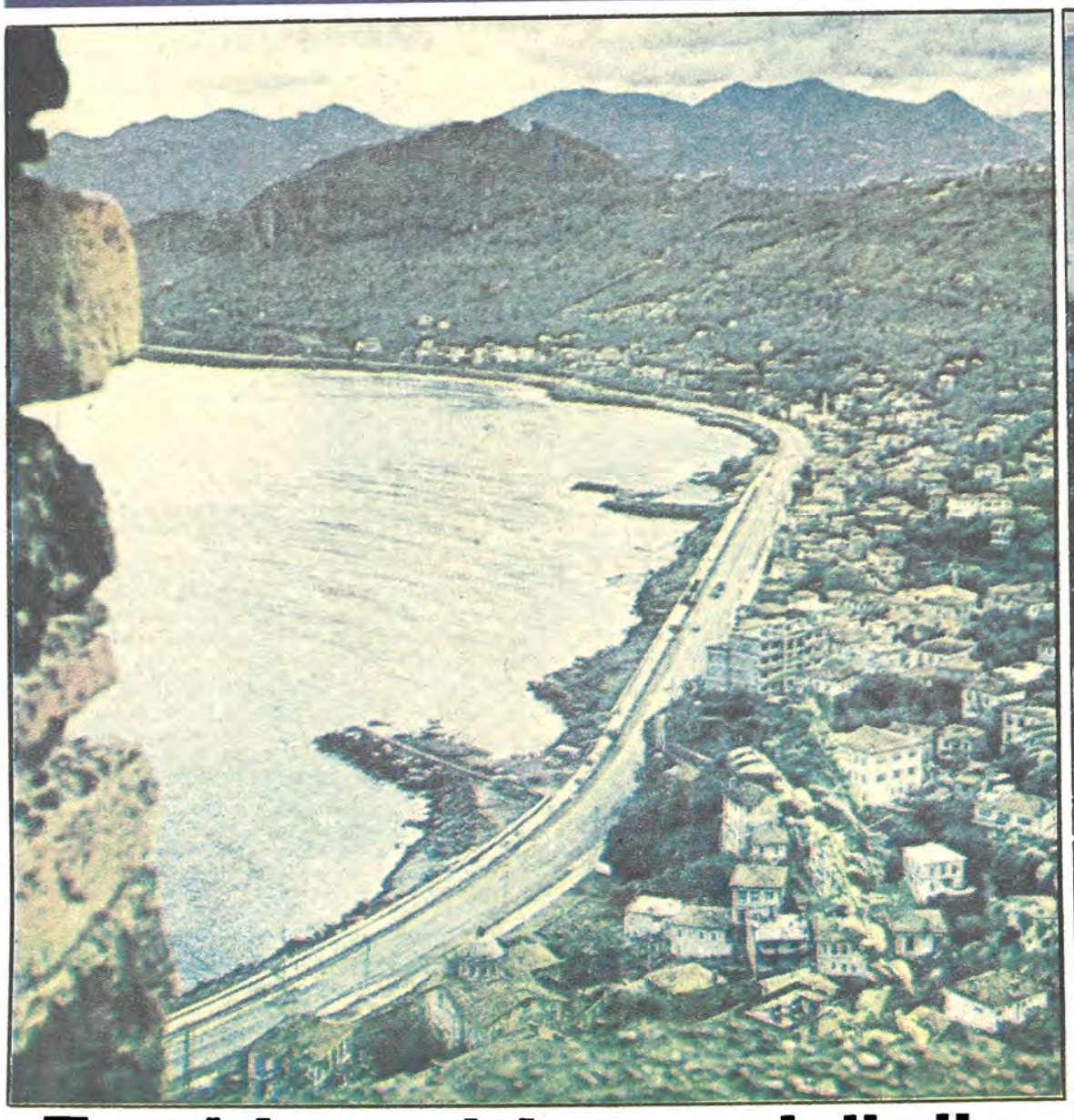

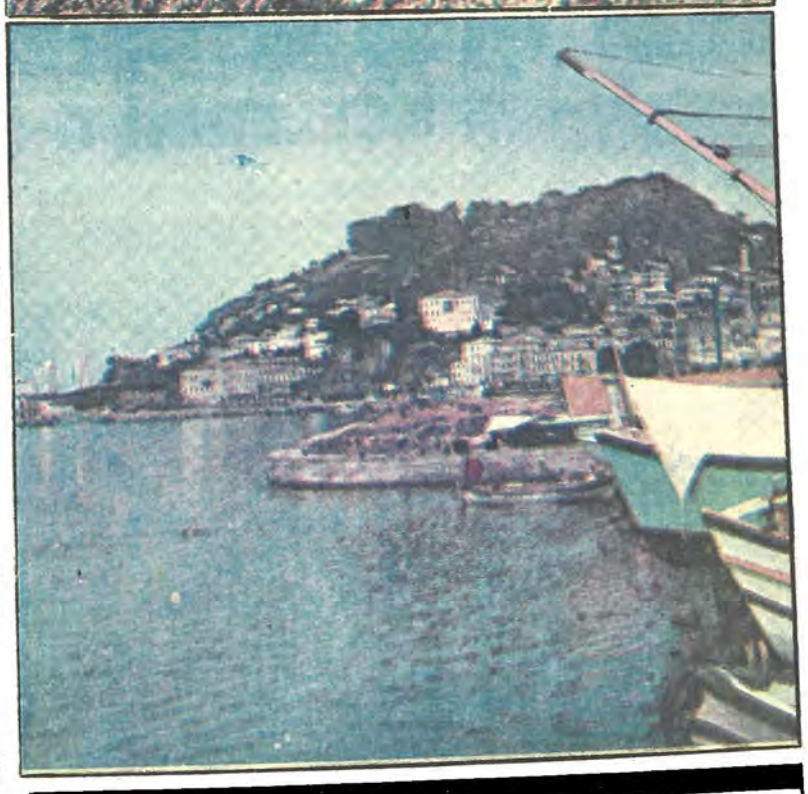

Fındık ve kirazın bütün dünyaya tanıtıldığı yer

GİRESUN, ters çevrilmiş bir kaşık görünümüyle Karadeniz'e uzanmış bir yarımada üzerine kuruludur. Kentin hemen doğusunda, Karadeniz'in tek adası olan Giresun Adası küçük bir zümrüt taşı gibi parlar kıyıda.

Kuzey sahillerimizde yeşil ile mavinin kucaklaştığı, kirazın, fındığın tüm dünyaya yayıldığı, kadın savaşçılar Amazonların yaşadığı ilimizdir Giresun.

Şaşırtıcı görüntüler ile süslenmiş eşsiz bir doğa, sayısız öykü ile zenginleşmiş bir tarihtir...

Giresun, fındık ile kirazın tüm dünyaya tanıtıldığı yer olarak bilinir. Efsaneye göre Roma Kumandanı Lucullus, kenti ele geçirmek için bir sefer düzenler. Seferi sırasında o güne dek hiç görmediği, hiç tanımadığı bir meyveye rastlar. Kirazdır bu meyve. Lucullus, Giresun'u alamaz ama, ülkesine de eli boş dönmez. Yanında götürdüğü bir kiraz ağacı ile tüm dünyaya yeni bir meyve sunar.

Giresun Adası ise, başka efsanelere, başka öykülere konu olmuştur geçmişte. Tarihin ünlü kadın savaşçıları Amazonların ülkesi olarak bilinen adada tarihî kalıntıların bir kısmı ayaktadır hâlâ. Anaerkil bir kavim olan Amazon kadınları burada yaşamış, burada savaşmış, nesillerini devam ettirebilmek için senede yalnız bir gün, "Mayısın 7"sinde erkekleri kabul etmişlerdir. İki büyük kraliçeleri Otrere ve Antiope için burada tapınaklar yapmışlar, yöre kadınlarının düşmanlıklarını kazanmışlardı.

Giresun yöresi kadınlarının, erkeklerini senede bir gün bile olsa ellerinden alan Amazonları lanetlemeleri, bunun için denize taş atmaları geleneği yıllarca sürdürülmüş, günümüzde ise 20-24 Mayıs tarihleri arasında düzenlenen Aksu Şenlikleri'ne dönüştürülmüştür.

Adı nereden geliyor

Giresun'un tarihî adı "Kerasus" idi. İlk kiraz ağaçları buradan dünyanın dört yanına yayıldığından bu kırmızı ve lezzetli meyveler de bu kentin adıyla anıldı. "Kerasus" kenti Türklerin eline geçtiktensonra halk arasında "Kerasun" diye anıldı önceleri sonra bu kelime halkın dilinde şekil değiştirip "Giresun" oldu.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Nasıl Gidilir

Karadeniz'e sefer yapan bütün gemiler Giresun Limanı'na uğrarlar. Denizcilik Bankası Anonim Ortaklığı'na ait yolcu gemileri haftada bir kere limana uğrar. Cumartesi sabahı İstanbul'dan gelen gemi Trabzon'a kadar girdikten sonra pazar günü Giresun'a tekrar uğrayarak yoluna devam eder.

Kıyı asfaltı üzerinde bulunan il merkezi ile 6 ilçe merkezinin ulaşımı oldukça kolaydır. Giresun, Trabzon ve Samsun-Ankara yolu ile İstanbul'a bağlıdır. Doğu Anadolu Bölgesi'nden Giresun'a gelmek isteyenler Erzurum-Gümüşhane-Trabzon transit yolundan faydalanırlar. Ankara'dan her sabah ve akşam, İstanbul'dan her gün Giresun'a ve Giresun'dan da İstanbul ve Ankara'ya otobüs seferi vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 86.4

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	37.417	37.6
DP	62.026	62.4

1954
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 85.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	38.364	32.3
CMP	7.816	5.8
DP	73.445	61.9
Bağımsızlar	97	0.0

1957
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 86.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	53.854	42.5
CMP	12.568	9.9
DP	55.645	43.9
HP	4.594	3.6

1961
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 77.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	3.860	2.8
CHP	48.162	34.7
CKMP	32.439	23.4
YTP	53.996	39.1
Bağımsızlar	13	0.0

1965
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 73.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	71.686	54.9
CHP	39.780	30.5
CKMP	2.430	1.9
MP	6.869	5.3
TİP	2.393	1.8
YTP	6.590	5.1
Bağımsızlar	700	0.5

1969
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 64.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	47.480	40.0
CHP	27.581	23.3
CGP	6.516	5.5
MP	4.114	3.5
MHP	6.696	5.6
TİP	1.984	1.7
YTP	2.709	2.3
Bağımsızlar	21.169	17.9

1973
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 66

Partiler	Aldığı oy	%
AP	34.422	27.3
CHP	39.899	31.7
CGP	3.694	2.9
DP	25.429	20.2
MP	1.100	0.9
MHP	10.054	8.0
MSP	10.909	8.7
Bağımsızlar	518	0.4

1977
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı % 66.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	61.819	40.3
CHP	56.732	37.0
CGP	3.934	2.5
DP	3.063	2.0
MHP	14.177	9.2
MSP	13.629	8.9
Bağımsızlar	144	0.1

GİRESUN ANAYASA HALK Oylaması SONUÇLARI:
Yıl: 1961

Kabul	Red
% 62	% 38

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 95.7	% 4.3

Sağlık Hizmetleri

Giresun il içi ve ilçelerde üç devlet hastanesi ve bir sigorta hastanesi mevcuttur. Bunlar Merkez Devlet Hastanesi, Sigorta Hastanesi, Tirebolu Devlet Hastanesi ve Şebinkarahisar Devlet hastaneleridir. Bunların dışında ilde Göğüs Hastalıkları Hastanesi ve Doğum evi de vardır.

EĞİTİM

Giresun'da şu anda 739 ilkokul ve bu okullarda toplam 2741 öğretmen, 67 bin 11 öğrenciye eğitim yaptırmaktadır.

Giresun'da ortaokul ve lise sayısı 94'tür. Bu kadar okulda 1430 öğretmen, kız ve erkek olmak üzere toplam 19 bin 59 öğrenciye öğrenim yaptırmaktadırlar.

Ayrıca Giresun'da Karadeniz Üniversitesi'ne bağlı Giresun Fatih Eğitim Fakültesi ile Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır.

GİRESUN VALİSİ: FAHAMETTİN ALTUN

İLİNDİĞİ üzere Giresun, Doğu Karadeniz coğrafi bölgesine dahil bir ilimizdir.

Tabiatiyle bu bölgenin, engebeli, yeşillik ve ormanlık arazi yapısını taşımakta olduğu gibi kışları yağışlı, yazları ılık iklimine sahip bulunmaktadır.

İlimizin kıyı şeridinde olmak üzere doğu-batı yönünde geçen (10) numaralı devlet karayolunun il içindeki uzunluğu (106.800) km'dir. Günde ortalama 5 bin aracın geçmekte olduğu sözü geçen karayolu diğer illerde belli başlı ulaşım yolunu teşkil eder.

Fındık ürünü özellikle ilin sahil kesimindeki vatandaşlarımızın en önemli uğraş alanını teşkil etmekte olup, bu ürünün ildeki ekiliş sahası (105.000) hektar olarak hesaplanmaktadır. Son yıllarda aynı zamanda değerli bir ihraç maddesi durumunda olan fındık, memleket ekonomisinde de önemli bir yer kazanmış durumdadır.

Giresun limanı 1959 yılından beri hizmete girmiş olup halen kapasitesinin altında yükleme ve boşaltma yapabilmektedir.

Yeraltı zenginlikleri bakımından da önemli bulunan Giresun ilinde halen maden işletmesinde arzu edilen düzeye ulaşılmış değildir. Dereli ilçesinde mevcut (barit) madeni bir özel şirket tarafından çalıştırılmakta olup, granit ve mermer madenlerinin de işletmeye değer ölçüde oldukları anlaşılmaktadır. Valiliğimizin bu konularla ilgili çalışmaları devam etmektedir.

İlimizin merkezi ile Bulancak ve Görele ilçelerindeki mahallî imkân ve potansiyelin değerlendirilmesi suretiyle gerçekleştirilmeye çalışılan (gemi inşaat sanayii) kuruluş bakımından bizi ümitli kılmaktadır.

Giresun ilinin ekonomik yapısı tarıma dayalı olup, SEKA Aksu, Fiskobirlik fındık entegre kuruluşları gibi devlet ya da devlete dayalı kuruluşlar yanında özel kişi ve kuruluşların sahibi oldukları fındık işleme ve kalem, sunta gibi kuruluşlar ilden sanayinin gelişme ve oluşmasına yardımcı olmaktadır.

İlimizde (739) ilkokul, (94) orta dereceli okul ve sayıları ikiyi bulan yüksek okul hizmette bulunmaktadır.

Atatürk'ün doğumunun 100'üncü yılında uygulamaya konulan okuma-yazma seferberliği en üst düzeyde gerçekleşme imkânına sahip olmuştur.

1982 yılı yatırımları; Özel idare ve belediyeler dahil proje tutarı 13.220.486.000 TL olup 1982 yılı ödeneği 2.597.404.000 TL'dir.

GİRESUN BELEDİYE BAŞKANI: SAFFET BEYAZITOĞLU

İLİMİZ Giresun Doğu Karadeniz bölgesinde doğudan Trabzon-Gümüşhane, batıda Ordu-Samsun, güneyden Sivas-Erzincan illeri ve kuzeyden Karadeniz'le çevrilidir. Yüzölçümü 6932 km2 olan Giresun'un 1980 yılındaki nüfus sayımına göre nüfusu 480.083'dür.

Merkez ilçe ile birlikte 10 ilçeye ayrılmış olup, ildeki merkez bucaklar dışında sekiz bucak örgütü vardır. Giresun'un köy sayısı ise 498'dir. Giresun'da yeryüzü şekilleri olarak dağlar, vadiler ve dik kayalar geniş yer kaplar. Yer yer genişleyen vadi tabakaları, dar kıyı düzlükleri dışında ova kavramı kapsamına giren düz ârazi yoktur.

Giresun ilimizin Karadeniz kıyıları 122 km.'dir Asfalt yol bazı küçük yarım adalarla beraber tamamen kıyı takip eder. Yolla deniz arasında geniş kumsallar uzanır. Karadeniz kıyılarının zümrüt kenti yeşillikler cenneti Giresun, doğal tarihsel, arkeolojik ve sosyo-kültürel değerleri yönünden çok zengindir. Tarımda dünyaca ağırlığını hissettirmiş fındık merkezidir. Doğal zenginlikler Giresun'da turistik imkânların başında gelir. Gerçekten bol yağmurlu ılık bir iklimin boylandırdığı bitki örtüsü yeşilin bütün nüanslarıyla gözleri ve gönülleri doyurur. Giresun'da orman içi ve orman dışı yaylalar bölgesel bir üne sahiptir. Türlü av hayvanlarının ilin doğal güzellikleri arasında önemli bir yeri vardır. Karadeniz kıyı dantellerinin en güzelini burada işler en çekici kumsallarını burada sergiler ve en zengin ürünlerini burada sunar.

Giresun'da fındık hayatın ve folklorun tükenmez bir kaynağıdır. Onun üzerine şiirler yazılır, maniler düzülür. Giresun'a fazla yağmur düşmesi sebebiyle bol su taşıyan derelere ve ırmaklarasıkça rastlamak mümkündür. Yükseklerden doğarak büyük bir hızla Karadeniz'e ulaşan sular kış-yaz debi farkı göstermezler.

İl merkezinde Kale tepesi tarihle tabiatın sarmış-dolaş olduğu sessiz bir köşedir. Düzlüğüne araçlarla çıkılabilen bu tepe, ulu çınar ağaçlarının altında piknik tesisleriyle boş zamanlarını tarihi bir ortamda değerlendirmek isteyenleri kendisine çeker denilebilir.

Giresun Belediye Başkanı olarak Giresun Kale mesiresini daha cazip hale getirerek turistleri daha güzel hizmet vermek amacındayım. En önemlisi ise Karadeniz'in tek adası olan Giresun adasına turistik tesisler yaparak halkın hizmetine yararlı bir hale getirmek istiyorum. Giresun Belediyesi olarak kale mesiresini ve Giresun adasını halkımızın arzu ettiği şekilde mutlaka hizmete açacağız. Kısa süre içersinde Giresun'u yıllardır eksikliği çekilen bir alana kavuşturuyoruz. Yapımı devam eden alanın kısa süre sonra hizmete açılmasını şimdiden halkımıza müjdeleriz.

Kısacası belediye olarak Giresun ilinin gelişmesi için her türlü olanağı kullanacağız. Tüm amacımız Kalemizi, adamızı ve yaylalarımızı daha iyi organize ederek daha fazla turistik çekmektir.

EKONOMİ

KARADENİZ'e paralel olarak uzanan ve Giresun'u ikiye bölen dağlar ilin hem iklim, hem ekonomik, hem de sosyal yaşamında farklılıklar yaratmıştır. Kıyı kesiminde genellikle kumlu ve killi olan topraklar tarıma fazlaca elverişli değildir. Önemli ürün fındık kıyıdan itibaren yükselerek 800 metreye kadar yetiştirilir. Bu yükseklikten sonra ise dağlar başlar.

Giresun'un ekonomisi önce tarıma, yani fındık tarımına dayanır. İlde 399 köyde fındık yetiştirilir. Türkiye genelinde, fındık dikim sahası oranlaması içinde Ordu ile birlikte birinciliği paylaşır. Fındık, hem Giresun hem de Türkiye için önemli bir ihraç ürünüdür aynı zamanda.

Fındığın dışında en önemli tarımsal ürün mısırdır. Halkın önemli gıda maddesi olan mısır ancak Giresun'a yetmektedir.

Giresun ekonomisi içinde yer alan diğer önemli tarım ürünleri buğday, arpa ve çaydır. Sebzecilik ve hayvancılığın yanı sıra zengin maden yatakları da dikkati çeker. Giresun'dan çıkartılan en önemli madenler bakır, çinko, kurşun, şap, demir, barit, kaolen, antimuan, manganez ve uranyumdur.

Giresun limanı ise ilin ticarî gelişmesi açısından giderek önem kazanmaktadır.

Protokol

Vali	Fahamettin Altun
Garnizon Komutanı	Yarbay Abdullah Demirel
Belediye Başkanı	Saffet Beyazıtoğlu
Cumhuriyet Savcısı	Naci Demirel
Defterdar	Bayram Kaya
Emniyet Müdürü	Hasan Yücesan
Millî Eğitim Müdürü	Harun Ustaoğlu

Vergi Rekortmenleri

Hasan Gürel	24.007.000 TL.
Ömer Sezer	17.009.000 TL.
Mehmet Özer	7.002.000 TL.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Eskiden zengin maden yatakları ile tanınan Giresun'un merkez ilçesinin şimdiki yüzölçümü 317 kilometrekare, nüfusu 86.405'dir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde kaza merkezliği yapmış, 1923 yılında il merkezi olmuştur. Metal eşya, gazete kağıdı, kiremit, kolonya, fındık kırma sanayii, kerestecilik ile fındık üretimi önemlidir.

ALUCRA

Alucra ilçesinin yüzölçümü 618 kilometrekare, nüfusu 38.467'dir.

1933 yılında ilçe durumuna getirilerek merkez Giresun'a bağlanmıştır. Tahıl üretimi, ormancılık, sebze-meyvecilik, fındık ve ağaç işleme sanayii vardır.

BULANCAK

Yüzölçümü 808 kilometrekare, nüfusu 74.800'dür. Eski adı Akköy olan Bulancak 1934 yılında ilçe olmuştur. İnşaat, gıda, ağaç işleme sanayii, kurşun ve çinko madeni, fındık, mısır başlıca gelir kaynaklarındandır. Pik döküm ve fındık kırma fabrikaları vardır.

DERELİ

Yüzölçümü 820 kilometrekare, nüfusu 36.758'dir. Daha önce Trabzon'a bağlı iken, 1958'de ilçe durumuna getirilmiştir. Ekonomik geliri mısır, arpa, buğday, çay, fındık üretimi ile, inşaat, gıda, ağaç işleme sanayiine dayanır.

ESPİYE

Yüzölçümü 463 kilometrekare nüfusu 52.564'dür. Bilinen tarihi 13. yüzyıla kadar uzanır. Geçmiş uygarlıkları arasında Cenevizlilerin de var olduğu sanılan Espiye, 1957 yılında ilçe olmuştur. Başlıca gelir kaynakları gıda ve ağaç işleme sanayii, bakır madenleri, fındık, çay ve mısır ekimidir. Fındık kırma fabrikası vardır.

EYNESİL

Yüzölçümü 51 kilometrekare, nüfusu 17.369'dur. İlin doğu sınırında, Trabzon'a komşu, en küçük ilçesidir. Bilinen tarihi Roma dönemine kadar uzanır. 1960'da ilçe olmuştur. Arpa, mısır, çay, fındık ekimi ve ağaç işleme sanayii başlıca gelir kaynağıdır.

GÖRELE

Yüzölçümü 390 kilometrekare, nüfusu 48.660'dır. İlin doğusunda yer alan ilçenin bilinen tarihi Cenevizlilere kadar uzanır. İlin kuruluşu sırasında Giresun'a bağlanmıştır. Arpa, buğday, mısır, çay, fındık, bakır ve demir madeni ile gıda, ağaç ve madeni işler sanayii başlıca gelir kaynaklarını oluşturur. Fındık kırma fabrikası vardır.

KEŞAP

Yüzölçümü 222 kilometrekare, nüfusu 30.658'dir. İl merkezinin hemen doğusunda yer alan ilçenin bilinen tarihi 14. yüzyıla kadar uzanır. 1945 yılında ilçe olmuştur. Ekonomisi fındık, çay, mısır ekimi ile, inşaat, gıda ve ağaç sanayiine dayanır. Fındık kırma fabrikası vardır.

SEBİNKARAHİSAR

Yüzölçümü 1.378 kilometrekare, nüfusu 34.143'dür. Karadeniz kıyısından hayli içerde, dağlık bir bölge içinde yer alır. Osmanlı Devleti zamanında sancak merkezi olan Şebinkarahisar, 1923 yılında il haline getirilmiş, 1933 yılında ise Giresun'a bağlı bir ilçe olmuştur. Arpa, buğday, çavdar, mısır yetişir. En önemli ekonomik gelirini alunit (şap)ten elde eder.

TİREBOLU

Yüzölçümü 867 kilometrekare, nüfusu 60.259'dur. Antik Çağ'da "Argyria" diye anılan Tirebolu 1923 yılında ilçe olmuştur. Ekonomisi fındık, çay, fasulye, balıkçılık, kereste, pirit madenine dayanır. Çay ve fındık kırma fabrikaları vardır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU (1913-1975)

Ressam şair. Giresun ilçelerinden Görele'de doğdu. Orta öğrenimini Trabzon'da yaptı, yüksek öğrenimini Güzel Sanatlar Akademisi'nde tamamladı. Ünlü bir ressam ve seramikçi olmasının yanı sıra, şiirleri ve düz yazılarıyla da tanındı. Birleşmiş Milletler binası dahil dünyanın çeşitli yerlerinde resimleri ve seramik panolarının yanı sıra, belli başlı şiir kitapları şunlardır: Yaradana Mektuplar, Karadut, Tuz, Üçü Birden, Dördü Birden, Karadut 69, Dol Karabakır Dol, Yaşadım. Gezi notları ve düzyazıları da Canım Anadolu, Tezek, Delifişek adlı kitaplarında toplanmıştır.

●

BEDREDDİN TUNCEL (1910-1980)

Yazar, Fransız Dili ve Edebiyatı Profesörü. Giresun'un Tirebolu ilçesinde doğdu. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı oldu. 27 Mayıs sonrasında Millî Eğitim Bakanlığı yaptı.

●

TOPAL OSMAN AĞA (? 1923)

Kurtuluş Savaşı yıllarında Mustafa Kemal Paşa'nın özel muhafız birliği komutanı. Birinci Dünya Savaşı sonrası mütareke döneminde, işgalcilere ve ayaklanan yerli Rum çetelerine karşı Doğu Karadeniz yöresinin savunmasında önemli rol oynamış, daha sonra Mustafa Kemal Paşa'nın muhafızı olmuş ve Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey'i boğarak öldürdüğü için, Ankara Çankaya'da Papazın Bağı denen yerde, nizami birliklerle girişti çatışmada öldürülmüş ve ölüsü meclis önüne asılmış çeteci.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

Atatürk anıtı...

GİRESUN'un tarihinin şimdilik bilinebilen kısmı Persler'le başlar. Hitit egemenliğinin buralara kadar uzanmış olduğuna dair bugüne kadar hiçbir belirtiye rastlanamamıştır. Milâttan Önce VI. Yüzyılda Persler'in egemenliği altına giren bu topraklarda daha sonra bir İyonya kolonisinin kurulduğu görülür. Büyük İskender'in istila hareketinin de dışında kalan bu topraklar zamanla Pontus Krallığı'nın eline, geçmiştir. Yunanlaşmış bir İran devleti olan Pontus-'tan sonra Romalılar burasını ele geçirip sınırları içine katmışlardır. Milâttan Önce II. yüzyılda Romalılar burada Pontuslularla amansız savaşlara tutuşmuşlardır. Pontus kumandanı Büyük Mithridates'in gösterdiği büyük kahramanlığa rağmen Romalılar neticeyi lehlerine çevirmeyi başarmışlardır. Bu toprakların Roma egemenliği altında bulunduğu sıralarda Roma kumandanlarından Lucullus burada rastladığı bir ağacın bahar mevsiminde veren kırmızı meyvelerini pek sevdiğinden, görev süresi bitip Roma'ya dönerken bu ağaçlardan söktürüp binbir itina ile ülkesine götürmüş ve orada evinin bahçesine diktirmiştir. General Lucullus, bu ağacın meyvelerine onları alıp getirdiği kentin adını vererek "Keresus" demiştir. Böylece kirazın adı dünya dillerinin bir bölümüne bu kentin adıyla girmiştir. Roma İmparatorluğu 395 yılında ikiye ayrılınca bu topraklar Bizans'ın payına düşmüştür. 1071 yılında Malazgirt zaferinden sonra bu bölge de Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedilerek yeni Türk devletine katılmıştır. Ancak kısa bir süre sonraHaçlı seferleri sırasında burası tekrar Bizanslıların eline geçmiştir. 1204 yılından itibaren de Trabzon Rum İmparatorluğu bu topraklara hâkim olmuştur. Daha sonra Türkler tekrar bu topraklarda görülmüşler ve Selçuklu devletinin yıkılmasından sonra Giresun ile çevresi Canik Beyliği'nin malı olmuştur. Bu yöre Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı İmparatorluğu'na ilhak edilmiş ise de kesin fethi Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon Rum İmparatorluğu'nu tarih sahnesinden silmeden sonra mümkün olabilmiştir. Osmanlı çağında Trabzon Beylerbeyliği'ne bağlı bir kaza iken cumhuriyetin ilânından kısa bir süre önce mutasarrıflık haline getirilmiş, cumhuriyet devrinde de il olmuştur.

GİRESUN 2187-3454-1308
Bulancak 87

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Gezilecek yerler

KALE:
Nefis bir yarımada görüntüsü ile denize uzanan Giresun'un güzelliğini Giresun Kalesi tamamlar.

KULAKKAYA:
Şebinkarahisar yolu üzerinde şehre 2.5 saat mesafede güzel bir yayladır. Kulakkaya girişte buz gibi gürül gürül akan Desput suyu, çamları, kaymağı, eti yaylanın meşhur şeyleridir.

GEDİKKAYA:
Kentin doğusundadır. Kartal başına benzer görüntüdedir.

GİRESUN KALESİ:
Kentin denize uzanan yarım adasını görüntü olarak tamamlar. Pontuslular devrinden kalmadır.

ACISU MAĞARASI
Adı efsanelere karışan bu mağara Alucra ilçesindedir. Tabiat harikası kabul edilen Tepesi Delik Mağarası da aynı ilçededir.

ŞEBİNKARAHİSAR MADEN SUYU:
Tamzara köyündedir. İlçeye çok yakındır. Mide, böbrek, bağırsak safra yolları ve karaciğer hastalıklarında faydalıdır.

İNİŞDİBİ MADEN SUYU:
Sahilden 27 kilometre içerdedir. Vasıta kaynağa kadar gider. Karaciğer ve safra kesesi yollarının tedavisinde faydalı bir sudur.

GİRESUN ADASI:

Yunan mitolojisinde kadın savaşçıların Amozanların doğup büyüdükleri Aretias Adası olarak adı geçen Giresun Adası Doğu Karadeniz sahillerinin tek adasıdır. Bugün üzerinde sadece bir ailenin yaşadığı adanın etrafı mayıs ayında ziyaretçilerle dolup taşar. Mayıs yedisi denen ve 20 Mayıs'a isabet eden tarihte köy, kasaba ve şehirden büyük bir kalabalıkminibüs ve dolmuşlarla gelerek Aksu nehri ağzında toplanır, bunlardan bir kısmı çeşitli dileklerinin yerine gelmesi için motorlara dolarak adanın adanın etrafında bir tur atarlar.

«İMECE», TOPLU YARDIMLAŞMA GİRESUN'DA DA VARDIR...

KARADENİZ'in bazı yörelerinde olduğu gibi "İmece", Giresun'da da geçerliliğini hâlâ korumaktadır. Mısır ve ot toplama, bel ve ekim işleri, mısır ve fındık soyma gibi ziraate dayalı toplu yardımlaşma, Giresun yaşamında oldukça renkli bir çalışma biçimi olarak yüzyıllardan beri süregelmektedir...

Mısır tarlasının bir kenarında toprakla mücadele veren yöre halkı, yanıbaşında kemençenin mutlaka sesini duymalıdır. Sabahın erken saatinden, kuşluk vaktine kadar süren "ekim imecesi"nde "haylakçı" her imeceyi idare eder, hem de kemençeye uyarak türküler söyler. Daha fazla hasat bu yöntemle daha fazla insan gücüyle, daha kolay elde edilir. Kazmalar hep birlikte kalkar, hep birlikte toprağın böğrüne saplanır.

Giresun'un "bel imecesi"nde, imece sahibi komşularını imeceye akşamdan çağırır. İmeceye gelenler ertesi sabah yanlarında belleri ile birlikte gelirler. Çalışma iş saati boyunca sürebilir. Öğle yemeğini imece sahibi hazırlar ve konuklara ikram eder.

HIDIRELLEZ

Anadolu'nun hemen hemen her yerinde olduğu gibi Hıdırellez günü, Giresun'da da çeşitli şekilde kutlanmıştır. Hıdırellez günü ile güzel günlerin geleceğine inanılır. Akşamları genç kızlar yüzüklerini gül ağacının dibine dilek tutarak gömerler. Sabahleyin çeşitli mâniler okuyarak yüzüklerini bulmaya çalışırlar. Yüzük bulunduğu anda hangi mâni söyleniyorsa, o mâninin sözlerine göre dilek sahibi yorumlar yapar.

Giresun yöresinde Hıdırellez kutlamalarının yanı sıra değişik halk inançları da vardır:

"Mart Bozumu" denilen bir geleneğe göre, bu inanca sahip kimseler her yıl 14 Mart günü sabah namazını kıldıktan sonra akarsu veya denizden su alarak eve getirir. Eve girerken sağ ayağını atar ve besmele çeker. Getirilen su evin her tarafına canlı veya cansız ıslatılmayacak şekilde serpilir. Böylece bir günde denenmemiş ve uğuruna inanılmamış kimseler eve alınmazlar... Uğuruna inanılmış bir kimse eve giriyorsa o da, "Yeni yılınız hayırlı olsun, martınızı bozuyorum" der.

Yöredeki bir başka inançta davranışlar bir gezi ve eğlence şeklinde sürer gider. 20 Mayıs günü yöre halkı kadın - erkek Aksu Çayı'nın ağzında toplanır. Buna "Aksu Panayırı" denilir. Genç kızların, dul kadınların koca bulmaları, çocuğu olmayanların çocuk edinebilmeleri, hastaların şifa bulmaları, hatta arası olmayan karı - kocaların düzelmeleri için, suya "yedi çift, bir tek" taş atılır.

BİR EFSANE

"Yüzyıllar önce Giresun'da bir kral yaşarmış. Bu kralın genç ve güzel bir kızı varmış. Kız yetişip büyüyünce, krallardan dünür üstüne dünür gelmeye başlamış... Ancak kızı istemeye kim gelirse gelsin, hep aynı şeyi söylüyor, "Hayır" diyormuş. Kızın gönlü, Giresun kalesi eteklerinde koyun otlatan bir çobandaymış... Çoban kavalını üflediği zamanlar, kızın kalbi hızlı hızlı çarpar ve doğruca pencereye koşarmış. Kavalı hem dinler ve hem de ağlarmış. Gel zaman, git zaman, bu kez çobanın gönlü de kralın kızına düşmüş...

Kral kızının evlenmemekte direnmesi üzerine, sormuş, soruşturmuş, sonunda olanları anlamış. Kral fena halde kızmış. Kızını, Giresun karşısındanki bir adanın içindeki manastıra tutsak etmiş. Çobanı da manastırın karşısındaki bir çınar ağacına astırmış. Ancak ertesi gün, kızın cesedini de manastırın kulesinde sallanırken bulmuşlar.

Bu aşk öyküsü yıllarca dilden dile süre gelmiş... Her yıl 20 Mayıs günü bu adanın kıyısında genç kızlar ve dullar yıkanır, taşlar atar ve mutluluk ararlar."

HALK OYUNLARI

Yörenin oyun türü "Horon"-dur. Bu oyunu erkekler, kadınlar ayrı ayrı oynarlar. Kemençe veya davul-zurna eşliğinde oynanan kıvrak ve coşturucu bir oyundur. "Düz Horon, Sık Saray, Dik Horon" gibi oyunlar yörenin sevilen oyunları arasında yer almaktadır. "Giresun Karşılaması", "Metelik" adlı oyunlar yörenin özellik taşıyan diğer oyunları olarak tanımlanırlar. Giresun Karşılaması, Çandır Karşılaması, bel kırması ve sallama gibi müziğin ritmine göre değişen türlere ayrılmaktadır.

GİYSİLER

Giresun'da eskiden çarşaf ve feracenin giyildiği bilinmektedir. Yüzler peçe ile örtülür. Düğün ve önemli günlerde kadınlar fistan giyerler, bellerine ise gümüş kemer takarlar. Kadın başlarında "tepelik" bulunur. Boyunlarında beşibirlik vardır.

Erkekler giysi olarak "aba-zıpka giyerler. Başta siyah başlık, belde çerkez kayışı, bunun üzerinde kama-tabanca, boyunlarında gümüşten yapılmış "hamayıl" vardır. Ayaklarda mes-çapula vardır.

KIZ İSTEME, DÜĞÜN TÖRELERİ

Erkek evi evlenecek yaşa gelmiş çocukları için kız aramaya koyulur. Kız tesbit edilince de bir görücü heyeti kızı evinde görmeye gider. Kız bu görücülere hizmet eder. Görücüler kızı iyi tanıyabilmek için sorular sorar. Böylece de istenecek kızı iyiden iyiye tetkik etme olanağını bulurlar. Görücü heyetin izlenimi olumlu ise bu kez aile büyüklerinden kurulu erkek evi, kız evini ziyaret ederek, kızlarını ister. Kız tarafının nazlanması olağandır. Söz kesilir. Kızın nüfus kâğıdı bir mendile sarılarak, oğlan evine verilir.

Artık nişan vakti gelmiştir. Daha sonra nikâh yapılır. Kırsal kesimlerde nikâhlılar düğün gününe kadar görüştürülmezler. Hazırlıklar sona erdikten sonra bir cuma günü kız evine şerbet içilmeye gidilir. Erkek evi kız tarafını, kız tarafı erkek evini yemeğe çağırır. Erkek evi kız tarafına, tavuk, kız evi erkek tarafına baklava ikram eder.

Özel yemekleri

HALK MUTFAĞI

Giresun yöresinin balıkla ilgili oldukça değişik yemekleri vardır. "Hamsi böreği", "hamsili mısır ekmeği" balıkla yapılan ünlü halk mutfağı ürünleridir.

"Pezik (pazı) mıhlaması", "ısırgan püresi", "poğaça" "kara lahana diblesi", "mısır dolması" halk mutfağının diğer yemeklerini teşkil eder.

HAMSİLİ MISIR EKMEĞİ

Bir kilo mısır unu, yarım kilo hamsi, bir çay kaşığı karabiber, bir demet maydanoz, beş-altı adet yeşil nane ve tuz, hamsili mısır ekmeğinin malzemelerini oluşturur.

Önceden yoğrulmuş ve mayalandırılmış hamurun içine, temizlenip kılçığı çıkarılmış hamsi, konularak kıyılmış maydanoz, nane ile karabiber ve tuz konularak karıştırılır. Ekmek pişirilen saç ateşte bir süre tutularak kızdırılır, yağlanır ve unlanır. Un pembe bir renk alınca saç üzerine birkaç parça hamur konur. Hamura elle üçgen şekli ve kalınlık verilir. Kalınlık iki veya üç santim olur. Ekmek altlı üstlü kızartılır.

SPOR

Giresun ilinde sportif çalışmalar, ilk defa 1910 yılında futbol ile başlar. Ancak, önceleri bu oyun tepki ile karşılanır ve oynayanlar kınanır. 1914 yılında İdman Yurdu adıyla bir spor örgütü kurulur, ancak bir yıl sonra kapanır. Gençlerbirliği, 1921 yılında kurulmuştur. Ertesi yıl kapanan bu birlik, daha ziyade gençlerin konuşma yeteneklerini geliştirme ve bilgilerini artırma amacını gütmüştür.

Giresun bölgesinde yetişen ve millî takıma girmiş sporcular, ümit millî futbolcu Erol Pamuk, Feyzi Serban, Hüseyin Seçkin, genç millî: Polat Aydın (güreşçi), Beytullah Dönmez (güreşçi)dir.

Bölgede yetişen ünlü sporcular, 1941 yılında Türkiye çapında yüzücülükte iyi derece yapmış, bu derecesinden dolayı Giresun'da isminden hâlâ söz edilen İsmail Çamur, FİFA kokartlı eski beynelminel futbol hakemi Hilmi Ok, Mesut Özkaya (güreş antrenörü), uluslararası güreş antrenörlüğü seminerine katıldı ve Giresun'da çok sayıda Türkiye birincisi güreşçiler yetiştirdi.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Karadeniz sahilimizde son derece güzel koyları ve doğal plajları ile yeşilliği bağdaştırarak emsalsiz bir tablo görünümünde olan bu sevimli ilimiz ihraç ürünlerimizin başında gelen fındık üretimi ile de Türk ekonomisindeki önemli yerini korumaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1970 yılından beri bu güzel ilimizin hizmetindedir.

GİRESUN İL MERKEZ ŞUBESİ
Giresun

Ticaret Bankası Bulancak Şubesi...

GİRESUN İLİ ŞUBELERİ
Bulancak, Görele, Tirebolu

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin
emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda
değerlendirin, huzurlu yaşayın!

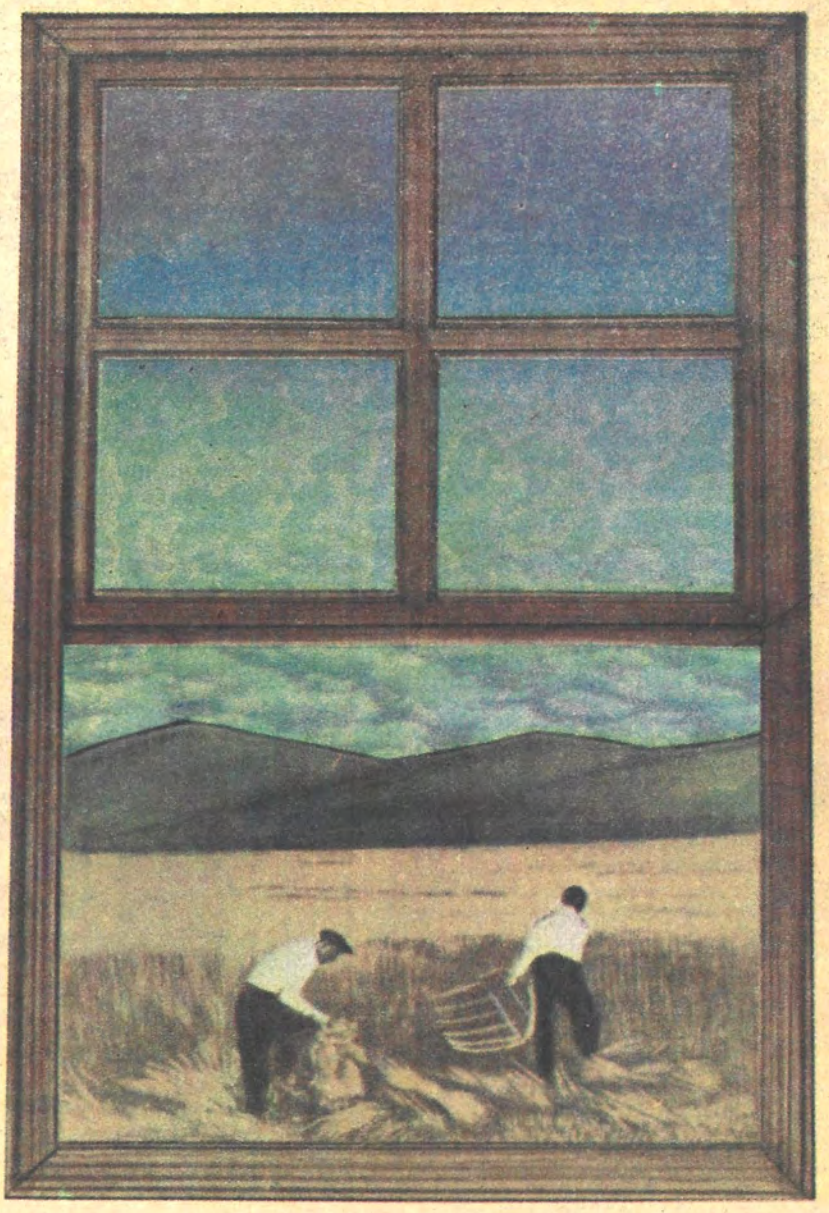

TÜRKİYE
İŞ BANKASI

GÜMÜŞHANE

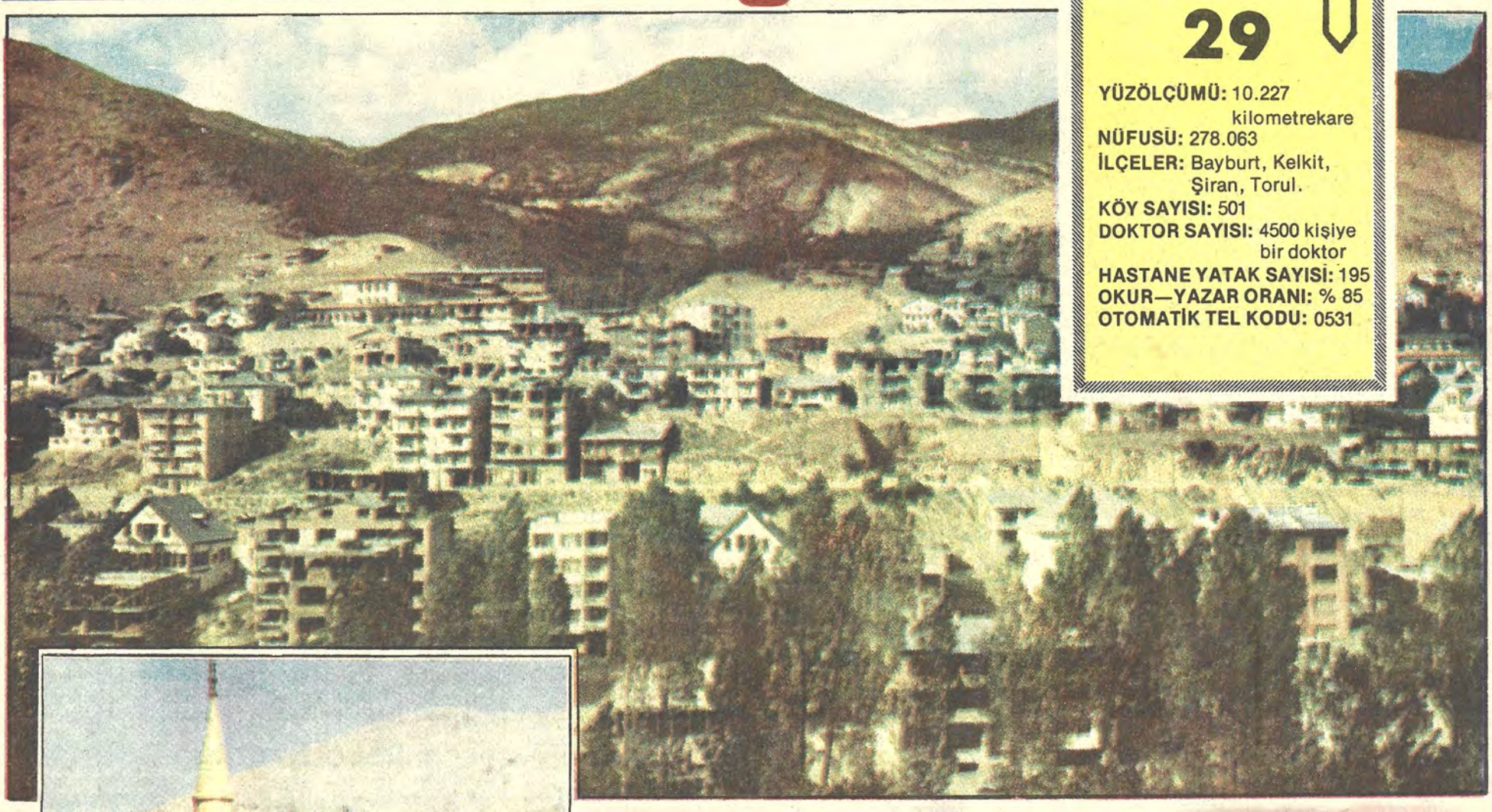

29

YÜZÖLÇÜMÜ: 10.227 kilometrekare
NÜFUSU: 278.063
İLÇELER: Bayburt, Kelkit, Şiran, Torul.
KÖY SAYISI: 501
DOKTOR SAYISI: 4500 kişiye bir doktor
HASTANE YATAK SAYISİ: 195
OKUR—YAZAR ORANI: % 85
OTOMATİK TEL KODU: 0531

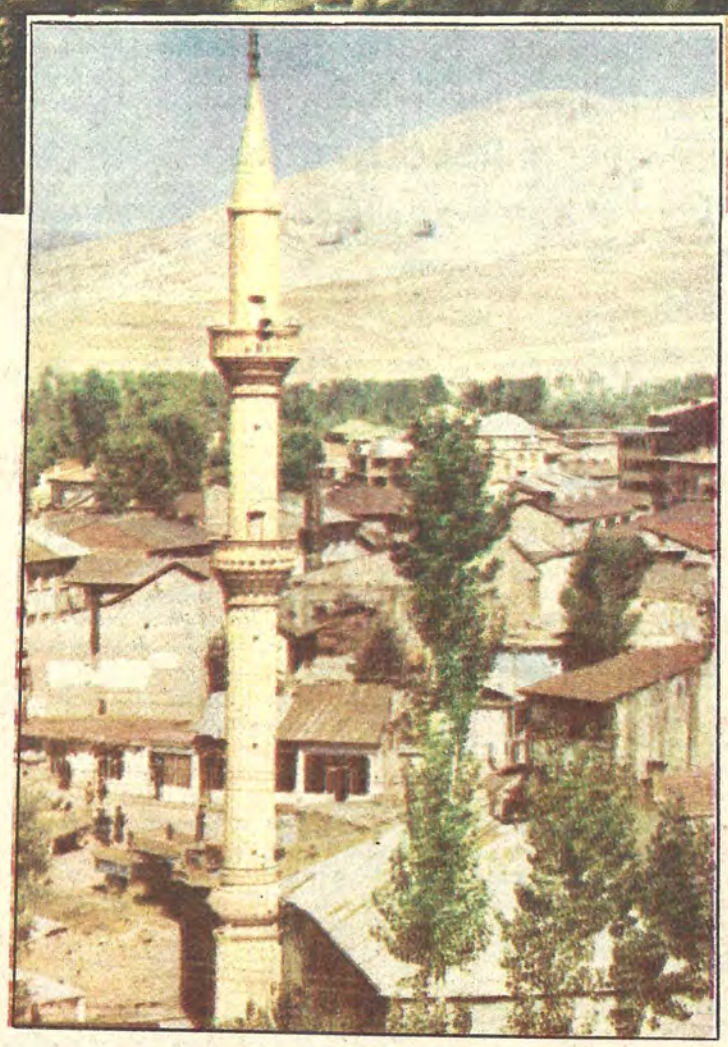

Adı nereden geliyor

Kanunî Sultan Süleyman, İran seferine giderken Harşit Çayı kenarında mola vermişti. Büyük hükümdar, karşısında uzanıp giden doğa güzelliğine hayran kalmıştı. Hele burada zengin gümüş yataklarının bulunduğunu öğrenince daha da memnun kaldı. Gümüş yataklarının hemen yanındaki bu güzel vadide derhal bir kasaba kurulmasını buyurdu yüce hakan. Ve burada kurulacak kasabanın adını da hemen oracıkta yine kendi verdi: **"Gümüşhane olsun buranın adı"** dedi. Ve Gümüşhane'nin temeli bir mescit ve 50 kadar evle atıldı...

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Yiğidin, yeşilin, meyvenin bol olduğu gümüş diyarı kentimiz...

Behçet Kemal Çağlar, yıllar önce Gümüşhâne'ye gittiğinde, şehrin içinin bahçeler, etrafının da dağlarla çevrili olduğunu görmüş ve

"Aşağıya baktım yer yer bahçeler,
Yukarıya baktım yalçın tepeler.
Dev olup dağları itesim gelir,
Bülbül olup bu bağlarda ötesim gelir."

demiş. Belki de bu şirin yurt köşemizi en güzel ve veciz şekilde tarif etmiştir.

Evliyâ Çelebi'ye göre; adını da yörede işletilen gümüş madenlerinden almış. 1914 yılına kadar işletilen bu madenler, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kaderine terkedilmiştir. Evliya Çelebi, bu madenlerle ilgili olarak "Kırk Bavli Mağarası" diye bir de efsane nakleder ki, çok güzeldir.

Gümüşhane'nin doğusunda yer alan Bayburt, zengin tarih ve kültür hazinelerini bağrında taşımaktadır. Bayburt, folklor konusunda da yurdumuzun en zengin yörelerinden biridir.

Geniş ve münbit ovalara sahip bu şirin beldemizden geçen "Çoruh Nehri" etrafına âdeta bereket saçar.

Gümüşhane'nin ikinci büyük ilçesi olan Kelkit, ilin güneyinde yeralır. Pöske dağının eteklerinde Balahor deresi vâdisinde kurulan Kelkit, çok eski bir yerleşim merkezidir.

Romalılar zamanında büyük bir şehir olan "SADAK", şimdi bu ilçemizin bir köyüdür.

Kelkit Çayı'nın hayat verdiği bereketli topraklarında her çeşit ziraat yapılmakta, "şeker pancarı" ilk sırayı almaktadır.

İlin diğer iki ilçesi Şiran ve Torul da değişik doğa güzelliklerine sahiptir. Şiran'ın geniş ve bereketli ovalarına karşın, Torul, yalçın ve geçit vermez dağlarla çevrilidir. Ünlü "Zigana Geçidi" de bu ilçemizin sınırları içerisindedir. Şiran'daki "Tomara Şelâlesi" ise, görülmeye gerçekten değer bir doğa harikasıdır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 86.0

Partiler	Aldığı oy
CHP	29.616
DP	36.778
Bağımsızlar	13.049

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 85.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	32.778
DP	38.863
Bağımsızlar	6.263

1957

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 75.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	39.416
CMP	980
DP	38.074
HP	1.151

1961

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.0

Partiler	Aldığı oy
AP	23.225
CHP	32.784
YTP	30.714

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.9

Partiler	Aldığı oy
AP	32.983
CHP	23.011
YTP	5.706
Bağımsızlar	18.619

1969

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 65.5

Partiler	Aldığı oy
AP	29.095
CHP	23.897
CGP	7.571
MP	1.204
MHP	1.991
TİP	720
Bağımsızlar	13.618

1973

Milletvekili genel seçimleri

Katılma oranı: % 66.8

Partiler	Aldığı oy
AP	28.481
CHP	15.230
CGP	1.334
DP	1.890
MHP	3.095
MSP	19.427
Bağımsızlar	8.622

1977

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 67.0

Partiler	Aldığı oy
AP	37.591
CHP	26.535
DP	1.228
MHP	13.867
MSP	13.824

Gümüşhane Anayasa Halk Oylaması Sonuçları

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 59	% 41

Yıl: 1982

Kabul	Red:
% 91	% 9

GÜMÜŞHANE VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: RAFET ÜÇELLİ

«GÜMÜŞHANE BİR HUZUR BELDESİDİR»

BİLİNDİĞİ gibi Gümüşhane, Doğu Karadeniz bölgesinin iç kesiminde bir geçit yeri durumundadır.

Bu nedenle Gümüşhane merkez ve Tortul ilçelerinde daha çok Karadeniz, diğer ilçeleri Bayburt, Kelkit ve Şiran da Doğu Anadolunun karakter ve özellikleri hâkimdir.

Gümüşhane mülkî idare hizmetleri açısından merkez ilçeden ayrı (4) ilçe, (7) bucak ve (501) köy kuruluşuna sahiptir. 5'i ilçe merkezlerinde, 3'ü bucaklarda ve 7'si köylerde olmak üzere il dahilinde 15 belediye teşkilâtı vardır.

İlin yüzölçümü 10.227 Km2'dir. 1980 sayımına göre nüfusu 278.063'dür.

Asayiş yönünden Gümüşhane'yi bir huzur beldesi olarak tanımlamamız yerinde olur. Özellikle 12 Eylül Harekâtı'nın da getirdiği huzur ve güven ortamı içerisinde geçmişte var olan ve genellikle çevre ve büyük illerden kaynaklanan küçük çaptaki bazı sorunlarını da ortadan kaldırmış durumdadır. Genel güvenliği bozacak önemli hiç bir olay olmamaktadır. Bunda görevlilerin gayretlerinin yanı sıra büyük pay elbette uysal tabiatlılığı ve yasalara bağlılıklarıyla Gümüşhane halkınındır.

İlde genellikle ziraat yapılmakta, hayvancılık iktisadî hayatın tarıma eş ölçüde bir bölümünü teşkil etmektedir. Ancak elde edilen gelir yeterli olmamaktadır. Bunun sonucu olarak halk geleceğini daha çok okumakta, bu mümkün olmazsa işçi olarak yurt dışında ya da büyük şehirlerde aramaktadır. Bu nedenle Gümüşhane nüfusu azalan illerimiz arasında yer almaktadır.

Gümüşhane iktisadî yönden yeterince gelişememiş bir ilimizdir. Resmî sektöre ait ve iktisadî hayata canlılık verebilen büyük ve önemli bir sınaî tesis veya fabrika bulunmamaktadır. Bu nedenlerle ekonomik sıkıntıları vardır. Bunu azaltmak ve ekonomik hayata canlılık vermek üzere gerek devlet, gerek Özel İdare desteği ile kooperatifleşme ve şirketleşme yoluna gidilmektedir. İl özel idare imkânlarıyla desteklenen kooperatif ve halka açık anonim şirketler eliyle bazı tesisler meydana getirilmiştir. Bu konuda önemli mesafeler alındığını da söyleyebiliriz. Bu yolla ilde 6 fabrika işletmeye açılmıştır. Elbetteki bunlarla yetinilemez.

İlin ekonomik kalkınmasında mutlak katkısı olacağına inandığımız konularda, mahallî imkanların yönlendirilmesi ve harekete geçirilmesinde, kendilerine hizmet vermekten şeref duyduğumuz Gümüşhane halkı ile olan yakın işbirliğimize güvenmekteyiz.

Her türlü hizmete muhtaç ve lâyık bulunan Gümüşhane halkının refah ve mutluluğunun artırılmasını temin için yeni imkânlarına arayışı içinde bulunuyoruz. Gayretlerimiz artarak sürdürülecektir.

İlimizde tarım, milli eğitim, sağlık, bayındırlık ve enerji sektörlerinde devlet eliyle yapılan ve verilen hizmetlerde çok önemli mesafeler alınmıştır. Bunlar diğer kısımlarda etraflı bir şekilde açıklanmıştır. Bu sebeple bunlara burada değinmiyoruz.

Devletimizin kalkınma planlarıyla; iktisaden geri kalmış yörelere geniş imkânlar sağlanması yoluyla bu kabil yörelerin en çetin şartlarına sahip bulunan Gümüşhanemiz için devlet eliyle verilen hizmetlerde sevindirici sonuçlar almak mümkün olmaktadır."

ÖNEMLİ KİŞİLER

Ahmed Ziyaeddin Hazretleri

Gümüşhane'nin Emir Mahallesi'nde doğdu. Bir İslâm mürşididir. Küçük yaşlarda dinî eğitime başlayarak Hatm-i Kur'an'dan sonra Kaside, Delail-i Hayrat ve Hızb-i A'zam tilavetiyle bir başarı belgesi alan Ahmet Ziyaeddin, babasıyla birlikte gittiği Trabzon'da Sarf, Nahiv ve Mebaid-i Fıkıh eğitimi gördü. Akaid, Fıkıh, tefsir, tasavvuf ve hadis alanlarında 60'ı aşkın eser verdi.

Bayburtlu Zihnî

(1795-1859)

Halk şairi. Erzurum ve Trabzon medreselerinde okudu, İstanbul'da on yıl kaldı. 1826'da Bayburt'a döndüğünde Rus istilâsını yaşadı, hacca gitti, dönüşte devlet hizmetleri gördü, memleketine dönerken hastalandı, Trabzon yakınlarında Holansa köyünde öldü. Divanı vardır. Divan şairi olmaya özenmesine karşılık, hece ile âşık tarzında yazdığı şiirlerle ün yaptı.

Cemal Hüsnü Taray

Maliyeci ve diplomat. Ziraat Bankası Umum Müdür Muavini. Profesör. Gümüşhane üçüncü ve dördüncü dönem, Bolu beşinci dönem milletvekili. Millî Eğitim Bakanlığı ve elçilik yaptı.

Erzurum Kongresi'ne katılanlar

1- Veysel Rıza Bey- Gümüşhane
2- Osman Efendi-Kelkit (Müftü)
3- Hasan Fehmi Polat- Şiran (Müftü)
4- Alemdarzade Tevfik Efendi-Bayburt
5- Zahir Efendi-Bayburt (Eşraftan)
6- Zeki Kadirbeyoğlu-Gümüşhane (Eşraftan)
7- Mehmet Şükrü Üçüncüoğlu-Torul (Eşraftan)

Hasan Fehmi Ataç

(1879- 1961):

Özel ekonomi, maliye ve ziraat eğitimi gördü. Gümüşhane'den sekiz dönem üst üste milletvekili seçildi. Maliye ve Tarım bakanlığı yaptı. Gümüşhane doğumlu.

Hasan Fehmi Ataç

Kemalettin Kamu

(1901-1948):

Şair. Bayburt doğumlu. İstanbul Erkek Muallim Mektebi son sınıf öğrencisiyken, Kurtuluş Savaşı'nın başlaması üzerine Ankara'ya geçti, Anadolu Ajansı'nda çalışmaya başladı. Savaştan sonra sınav vererek öğretmen okulu diplomasını aldı. Ajans temsilcisi olarak Paris'e gönderildi. Orada da siyasal bilimler diploması alan Kamu, 1938'de yurda dönünce önce Rize sonra da Erzurum milletvekili seçildi. Şiire mütareke döneminde başlayan Kemalettin Kamu, lirik-epik hece şiirleriyle tanındı. Sağlığında şiirleri kitap olarak toplanmamıştı, sonradan Rıfat Necdet Evrimer tarafından derlenip yayınlandı.

Mehmet Rüştü Üçüncüoğlu

(1871-1929): Torul'da dünyaya geldi. Rüştiye'yi bitirdi. Belediye başkanlığı ve Gümüşhane üçüncü dönem milletvekilliği yaptı.

Yusuf Ziya Zorbun

Veysel Rıza

(1873-1924)

Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda üçüncü dönem milletvekilliği yaptı. Rüştiye ve Özel İdadi okudu. Gümüşhane'den birinci ve ikinci dönem milletvekili seçildi.

Vasfi Mahir Kocatürk

1907 yılında Gümüşhane'de doğdu. Babası Arif Efendi'dir. 1921 yılında sınavla Darüşşafaka'ya girerek orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdikten sonra 1930 yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na geçti. Öğretmenlik, idarecilik ve bir dönem de milletvekilliği yapan Kocatürk'ün edebî alanda yayınlanmış 30'dan fazla eseri vardır.

Zeki Kadirbeyoğlu

(1874- 1952)

İdare hizmetlerinde mutasarrıflığa kadar yükselen ve Meşrutiyet döneminde milletvekilliği yapan İbrahim Paşa'nın oğlu. Galatasaray Sultanisi'nin Türkçe bölümünü 1903'te bitirdi. Devlet hizmetine girmeyip ticaretle uğraştı. Osmanlı Meclis-i Mebusanın son döneminde Gümüşhane mebusu oldu ama istifa etti. Erzurum Kongresi'ne Gümüşhane temsilcisi olarak katıldı. TBMM'nin ikinci dönemine bağımsız olarak seçilen tek milletvekili oldu. İzmir'de Atatürk'e karşı girişilen suikastten dolayı tutuklanıp yargılandıysa da İstiklâl Mahkemesi'nce aklandı.

Ziya Tuğlu

(1887-1920) : Kelkit doğumlu. Maliye eğitimi yaptı. Varidat müdürü. Birinci Meclis'e giderken yolda eşkıyalarca şehit edildi.

Yusuf Ziya Zarbun

Trabzon Alay Kumandanı. Albaylıktan emekli olduktan sonra, 6. Dönem milletvekilliği yapmıştır.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Rafet Üçelli
48. Piyade Tugay Komutanı	Kd. Albay Atilla Aktıroğlu
İl Jandarma Alay Komutanı	Yarbay Reşat Kayılı
En yüksek rütbeli Hâkim	Kemal Fskici
Cumhuriyet Savcısı (vekâleten)	Sadrettin Karamanlıgil
Vali Muavini	Mithat Şahin
Emniyet Müdürü	Mehmet Hayri Kurt
Defterdar	Hıdır Çiçek
Millî Eğitim Müdürü	Bahri Dulkadiroğlu
Sağlık Müdürü	Suphi Durukan

Vergi Rekortmenleri

NECMETTİN AYTEKİN	2.047.261
MUAMMER VE ENVER ŞAHİNLER	2.034.331
BAYRAM ASLAN	1.665.204
NECATİ VE HİCABİ ÇİMEN	1.627.486
ORHAN KURDAL	1.394.993

Sağlık Hizmetleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında hiçbir sağlık ve yardımcı personeli bulunmayan Gümüşhane il'inde sağlık hizmetleri, son yıllara kadar yetersiz kalmıştı. Sağlık kuruluşları ile personeli açısından yeni yeni gelişme gösteren il de hâlâ hastane ve doktor açığı vardır.

Nüfusu 278.063 olan Gümüşhane'de bugün toplam 10 uzman hekim ile 33 pratisyen doktor görev yapmaktadır. Birkaç yıl önce bir doktora 20-25 bin kişi düşerken, bu sayı 1982 yılı kasım ayında 4.500 olarak belirlenmiştir. Gene bu yıl il merkezinde 100 yataklı bir devlet hastanesi hizmete açılmış, 30 sağlık ocağının 26'sına pratisyen doktor atanmıştır.

1982 yılının son dokuz ayında Gümüşhane il merkezinde 17 bin 504, Bayburt ilçesinde 12 bin 993, Kelkit ilçesinde 5 bin 185 kişiye poliklinik yapılmış, tüm sağlık ocaklarında ise 37 bin 435 hasta muayene edilmiştir.

Gümüşhane'de koruyucu hekimlik çalışmaları da son yıllarda hızlanmıştır. 1982 yılının son dokuz aylık döneminde 39 kuduz şüpheli ısırık, 26 kızıl, 14 kızamık, 5 boğmaca, 4 besinle zehirlenme, üç de çocuk yaz ishali tespit edilmiştir. Bulaşıcı hastalıktan ölüm olmamıştır.

Kelkit Sağlık Merkezi

ADI	YERİ	YATAK SAYISI
Gümüşhane Devlet Hastanesi	Merkez	100
Bayburt Devlet Hastancsi	Bayburt	70
Sağlık Merkezi	Kelkit	25
Sağlık Merkezi	Şiran	10
Sağlık Merkezi	Torul	10

MERKEZ

İl merkezi, Birinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda, kurulu bulunduğu şimdiki Süleymaniye Mahallesi'nden bugünkü yerine taşınmıştır. 4-5 konaktan oluşan Gümüşhane, giderek büyümüş ve özellikle 1960'lı yıllarda hızlı bir kentleşme olgusu yaşamıştır. 1980 yılı sayımına göre 42 bin 669 kişi olan nüfusu ile merkez ilçe, ilin sosyal, kültürel ve ekonomik imkânlarının büyük bir bölümünü sınırlarında toplamıştır.

Bayburt ilçesi, aynı adı taşıyan tarihî kalenin eteklerinde kurulu ve ilin alan ve nüfus açısından en büyük ilçesidir.

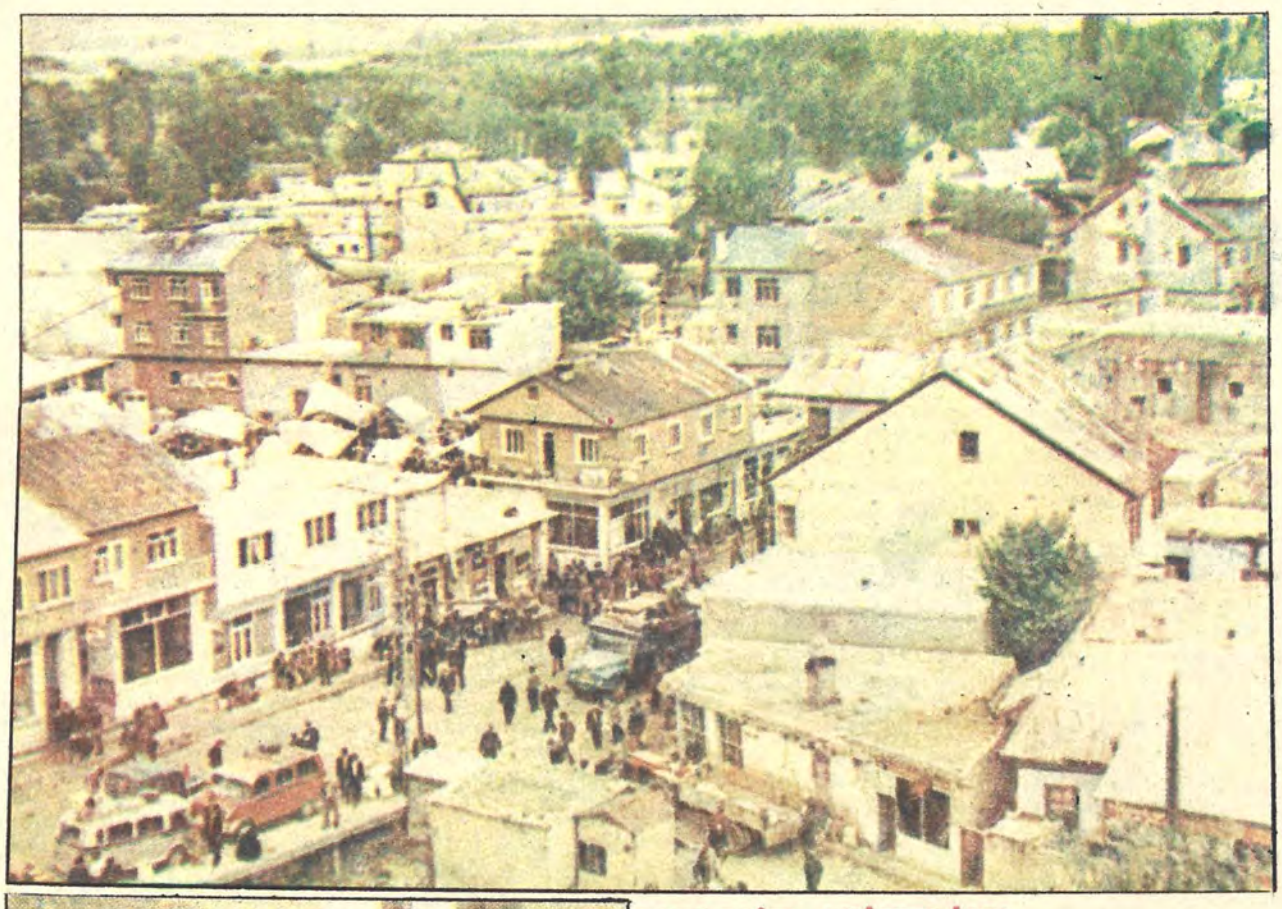

BAYBURT

Çoruh nehrinin kıyısında ve tarihi Bayburt Kalesi'nin eteklerinde kurulmuştur. 105 bin 561 kişilik nüfusu ve 3 bin 652 kilometrekare yüzölçümü ile ilin en büyük ilçesidir.

İdari bakımdan 1927 yılına kadar Erzurum'a bağlı olmuş daha sonra Gümüşhane ili sınırları içinde kalmıştır. Tarıma elverişli geniş alanlara sahip ilçe ekonomisi, tarım ve hayvancılık temeline dayanmaktadır. Denizden yüksekliği 1650 metre olan Bayburt,. sert bir kara iklimine sahiptir. Bayburt'un Roma devrindeki adı Baiburd veya Paiburd idi.

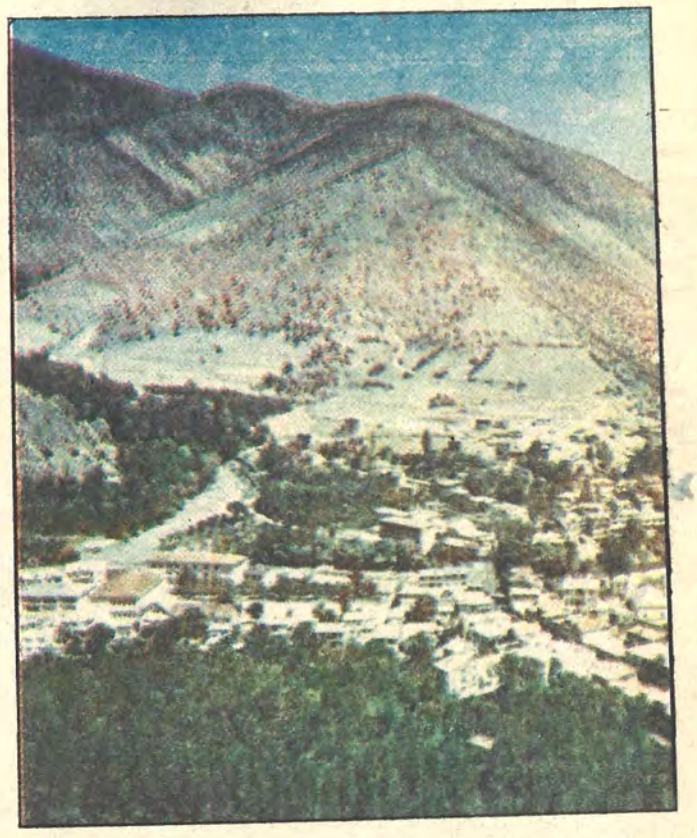

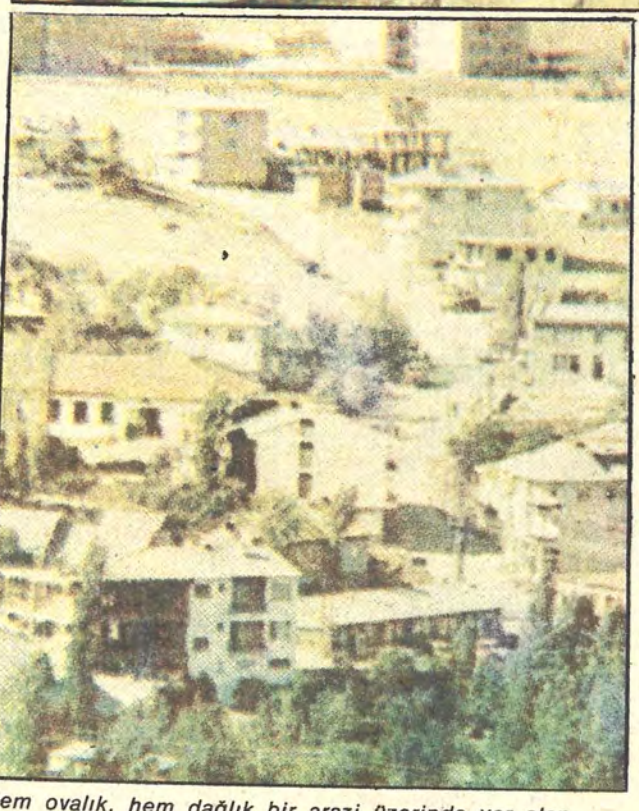

Hem ovalık, hem dağlık bir arazi üzerinde yer alan Şiran 1870'de Şebinkarahisar'dan alınarak, Gümüşhane'ye bağlanmıştır.

KELKİT (ÇİFTLİK)

Kelkit Çayı kenarında kurulu olan ilçe, 59 bin 25 kişilik nüfusu ve bin 925 kilometrekare yüzölçümü ile Gümüşhane'nin ikinci büyük ilçesidir.

Denizden yüksekliği 1515 metre olan Kelkit, idari bakımdan 1840 yılında ilçe konumuna ulaşmıştır.

Merkez ilçe, Erzincan, Şiran ve Bayburt ile sınırları olan Kelkit, Kelkit Çayı'nın suladığı verimli Kelkit (Çiftlik) Ovası'nın üzerindedir. İlçenin 7. yüzyılda Peçenek Türkleri'nden KİLKİ Bey'in adını taşıdığı söylenir.

ŞİRAN

1870 yılında Şebinkarahisar'dan ayrılarak Gümüşhane'ye bağlanan Şiran, ilin güneybatısında yer alır. Yözölçümü 992 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 33 bin 31 kişidir.

Giresun, Refahiye, Alucra, Merkez ilçe, Torul ve Kelkit ilçelerine komşu olan Şiran'ın denizden yüksekliği de 1420 metredir.

İlçedeki yerleşim birimleri ovalarda toplu, dağlık kesimde ise dağınık özellik gösterir. İlçenin kuzeyi Tarsun ormanları ile kaplıdır.

TORUL

Harşit çayı kıyısında, il merkezine 25 kilometre uzaklıktaki Torul, Trabzon-İran transit karayolu üzerinde kurulmuştur.

Dağlık bir kesimde yer alan Torul ilçesinde, köyler dağınık yerleşim özellikleri gösterir. Yüzölçümü bin 859 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 37 bin 777 kişidir.

Zigana ve Torsun dağları ilçe toprakları içinde kalmaktadır. Torul, büyük bir orman varlığına sahiptir. İlçenin ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde orman ve orman ürünlerine dayanır. Torul adını otağını burada kuran Tuğrul Bey'in adından aldığı ifade edilir.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Gümüşhane il tarihinin M.Ö. 3000 yıllarına kadar indiği Maspero ve De Morgan tarihlerinden öğrenilmektedir. Protohitit, Hitit, İran, Roma, Makedonya, Bizans, Emevî, Abbasî, Selçuklu, İlhanlı, Akkoyunlu, Osmanlı hakimiyeti ilin tarihini etkilemiştir. M.Ö.12. yüzyıldan 6.yüzyıla kadar bu bölgenin tarihine ışık tutmak olanaksızdır. M.Ö. 1410 yıllarından, 1320'ye kadar Gümüşhane, Bayburt, Erzincan bölgesinin Hayaşa veya Azzi krallığının güneyini teşkil ettiğini, Boğazköy'de bulunan Hitit devlet arşivlerinden öğreniyoruz. Hititler ile, Hayaşa Krallığı arasında bu çevrede birçok savaşlar ve anlaşmalar olmuştur. Gümüşhane tarihini aydınlatacak hiyeroglif yazılar Altıntepe'de bulunmuştur. Ancak bu yazılar okunamamıştır.

Urartu, Hun, Peçenek gibi çeşitli Türk boyları zaman zaman bu bölgede görünmelerinden sonra, Müslüman Türkler ilk defa Tuğrul beyin ordusu ile 1058 yılında Bayburt üzerinden Trabzon'a akın yapmışlardır. Ekonomik öneminden dolayı Selçuklu emirlerinden İbrahim Bey de bu toprakları fethetmiştir. Anadolu'nun fethinden sonra, Bayburt, Erzurum da hüküm süren Saltukoğulları'na Gümüşhane ve Kelkit Erzincan'da kurulmuş olan Mengücüklüler'e bağlanmıştır. Bu devletlere Anadolu Selçuklu Hükümdarı Rükneddin Süleyman Bey tarafından son verilmiş, 1243'te İlhanlılar Selçukluları yenerek burayı zaptetmişler ve en sonunda Fatih Sultan Mehmet, Otlukbeli savaşında burasını Akkoyunluların elinden alarak Osmanlı hakimiyetine sokmuştur.

Böylece bugüne kadarki Türk hakimiyeti 1000 senedir devam etmektedir. Bu çevrede, bilhassa Bayburt ve Kelkit bölgesinde Tuğrul Bey'le birlikte Türkmen oymakları iskân edilmiştir. Dede Korkut destanında geçen olayların çoğu bu bölgede cereyan etmiştir, halkın dilinde ve hafızasında halen yaşamaktadır.

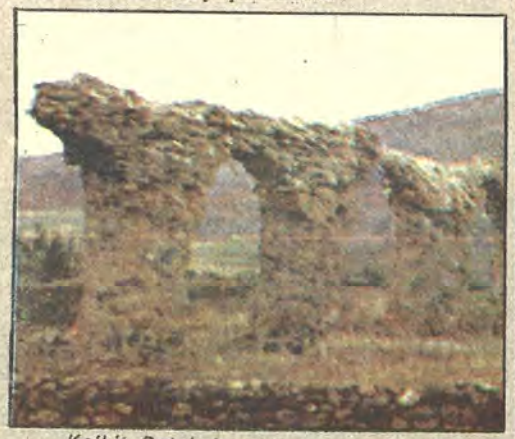

Kelkit, Satala kenti tarihî su kemeri...

GÜMÜŞHANE VE GÜMÜŞ

Ormanda odun toplayan bir köylünün gümüş bulması ile madenlerinin işletilmesine 1238 ile 1263 yılları arasında başlanmıştır. Gümüş ve altın madenlerin bulunuşu burayı imtiyazlı bir beylik haline getirmiştir. Madenlerde daha çok Hıristiyanlar çalışmışlardır.

Zamanla şehre kendi adına sikke basma yetkisi de tanınmış. Gittikçe gelişen şehir ve ocaklar 4. Murat zamanında en canlı devrini yaşamıştır.

Bir ara ocaklar kapanmış. III. Mustafa, Fransa'dan âletler getirerek su dolap madenleri tekrar çalıştırmak istemişse de başarılı olamamıştır. Şehir bundan sonra hiçbir zaman eski canlılığına kavuşamamıştır.

1839 yılında yayınlanan bir Hat-tı Hümayunla ocaklar tekrar işletilmeye başlamış ama, bir netice alınamamıştır. 1894 yılında hükümetin ustabaşı ve madencilerin imtiyazlarını feshetmesiyle işsizlik başgöstermiş, kentten ayrılan madenciler, maden bulmak ümidiyle Anadolu'nun başka kentlerine yayılmışlardır.

SÜKUNET VE RUS SAVAŞLARI

1553 yılında Şah İsmail Safevî'nin oğlu Şah Tahmasb devrindeki hücum hesaba katılmazsa, 1828 yılındaki Osmanlı-Rus savaşına kadar bu topraklarda tam bir sükunet hüküm sürdüğü görülür. Osmanlı-Rus savaşı sırasında Ruslar Gümüşhane'ye kadar yaklaşmışlarsa da buradan tekrar geri püskürtülmüşlerdir. Ancak 1. Dünya Harbi sırasında Gümüşhane ve çevresi Rus işgalinin acısıyla karşılaşmıştır. Ruslar 19 Temmuz 1916'dan 28 Şubat 1918'e kadar 1 yıl 7 ay 10 gün müddetle bu toprakları ellerinde ve işgallerinde bulundurmuşlar. Gümüşhane daha sonra tekrar gerçek sahibi Türkün olmustur.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Gümüşhane, 19. yüzyıla kadar, Trabzon'u İran ve Orta Asya'ya bağlayan tarihî kervan yolu üzerinde yer alan en önemli kentlerden biriydi. Gümüşhane ilinin toprakları bugün, geçmişinde yaşayan pek çok uygarlığın izleri ile doludur. Hemen her karış toprağında başka bir devletin, başka bir dönemin kalıntıları çıkar karşınıza. Gümüşhane'de tarihî eserler, görülecek yerlerin başında gelir. Tarihî eserlerin yanı sıra, zengin tabiat örtüsü, yeşil vadiler, çağlayanlar, mesire yerleri dikkat çeker.

TARİHÎ ESERLER GÖRÜLECEK YERLERİN BAŞINDA GELİR...

ESKİ GÜMÜŞHANE

SÜLEYMANİYE ULU CAMİ: Aynı ismi yaşatan Süleymaniye Mahallesi'ndedir. Kanunî Süleyman tarafından yaptırılmış ve bir çok değişiklik görmüştür. Düz tavanlı, üç bölümlüdür.

KÜÇÜK CAMİİ: Kara planlı, tek kubbeli bir mescit olup, itinalı bir işçilikle yapılmıştır.

HAMAMLAR: Çaput Hamamı, Kavaklık'ta bulunan hamamda, Paşa Hamamı'nın kalıntıları vardır .

HANLAR: Saki Han, Bülbül Han, Mırdıkoğlu, İsrailoğlu Yeni Han önemliler arasındadır.

MERKEZ GÜMÜŞHANE

KALELER: Çok sayıda kale bulunmaktadır. En önemlileri; Canca, Kav, Akçakale, Keçikale, Kadol kaleleridir. Tarihleri Roma'dan eskilere inebilir.

KİLİSELER: Hutura manastır kilisesinin asıl yapısı 14. yüzyılda Trabzon Prensi III. Alexios Kommenos tarafından yaptırılmıştır. Beşkilise ise 15. yüzyılda yapılmıştır.

TÜRBELER: Pir Ahmet Türbesi, Tekke köyünde Baba Çağırgan Türbesi.

ZİGANA KERVANSARAY KALINTISI: Selçuklu Sultan hanlarında görülen şemayı tekrarlar. Benzer örneklerine 13-17 yüzyılları arasında rastlanır.

BAYBURT

BAYBURT KALESİ: Kalenin kimler tarafından yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Miladın ilk yüz yıllarında mahallî prens ve kralların mücadelelerinde rol aldığı söylenir. Kale Türklere geçmeden önce; Roma, Ermeni, Bizans, Arap, hakimiyetinde kalmıştır. Kale Selçuk mimarisinin güzel örneklerinden biridir. Kale Sultan Süleyman ve III. Murat tarafından onarılmıştır. Kale içinde bir kilise kalıntısı da vardır. Burçlarında mor firuze çiniler vardır. Bunlar güneşin doğuş ve batışında renkli ışıklar aksettirirler. Bu yüzden de "Bir güneş Bayburt Kalesi'nin surlarından doğar, Bayburt Kalesi'nin burçlarından batar" denir.

BAYBURT ULU CAMİ: Yeniden inşaa ettirilmek üzere bu eski eser yıktırılmıştır. 13. yüzyıla ait Selçuklu eseri olması kuvvetle muhtemeldir. Şerefenin altında, mozaik çini tekniği ile yapılan kuşakta firuze, patlıcanî çiniler, yıldız geçmeler, bitkisel motifler görülmektedir.

ŞEHİT OSMAN TEPESİNDEKİ TÜRBELER: Her iki türbenin de Saltukoğulları devrine ait olduğu ifade edilir. Türbeler, Mengüç Gazi'nin kardeşine ve onun kızkardeşine aittir.

KÜMBET: Ahîlerden Ahmet Zencaniye ait olduğu söylenirse de kesin değildir. Üstünde onarım kitabesi vardır. Sekizgen planlıdır, çatı yıkılmıştır.

ANONİM KÜMBET: Otluk beli savaşında şehit düşen Seyyid Kasım adlı birine olduğu söylenirse de kesin değildir. Denişmend köyüne yakın, sekizgen planlıdır.

BEND HAMAMI: Çoruh kıyısında Hacı Ferahşad Bey'in vakfına aittir.

PAŞAOĞLU HAMAMI: Tarihi hakkında bir bilgi yoktur.

ALİ ŞİNGAH HAMAMI: Akkoyunlulara aittir.

MEYDAN VE ÇARŞI HAMAMI: Kadı Mahmut Çelebi vakfıdır. Yavuz Sultan Selim'in bu hamamda yıkandığı söylenir.

TAŞHAN: Bedestendir, yangın geçirmiş ve kitabeleri kaybolmuştur. Yavuz Sultan Selim zamanında hapishane olarak kullanılmıştır. Evliya Çelebi 17. yüzyıl başında Bayburt'u ziyaret ettiğinde bu bedesteni görmüş ve buradan "Gayet müzeyyen ve zarif" diye söz etmiştir.

MEDRESELER: Bayburt, Anadolu'da ikinci derecede kültür merkezlerindendir. Selçuklular, İlhanlılar zamanında medreseler, imaretler, han ve hamam gibi ilmî medenî eserler Bayburt'tu süslemiştir. Bu nedenle ünlü ilim adamları, şairler yetişmiştir. İlhanlılar zamanında Emir Mahmut tarafından Mahmudiye Medresesi, Erzurum Valisi Cemaleddin Hoca tarafından Yakutiye Medresesi yaptırılmıştır. Ünlü, Türk tabibi Hacı Paşa, Molla Ferari ve Şeyh Akmal-al, Mahmut al-Babarti, Bayburtlu Zihnî, Celalî burada yetişmişlerdir.

AKKOYUNLU ESERLERİ

PULUR KÖYÜ: Akkoyunluların torunları buralarda yaşamaktadır. Akkoyunlular Sünür ve Pulur'dan gelişerek büyük bir devlet kurmayı başarmışlardır.

Burada Hınvazerek Camii, Pulur Hamamı, Pulur Medresesi, bulunmaktadır.

SÜNÜR KÖYÜ: M.Ö.' ye varan eski bir yerleşim merkezidir. Akkoyunlu Tur Ali Beyoğlu Fahrettin Kutlu Bey'e ait cami ve türbe vardır. Türbenin kubbesinin önceleri firuze çinilerle kaplı olduğu herkesçe bilinir. Akkoyunluların koyun şeklindeki mezarları, Orta Asya Göktürk devrinde de görülür.

KELKİT

SATALA (Sadak köyü) Arkeoloji ve sanat değerleri bakımından önemli olup, çok eski devirlerden beri yabancı ve yerli araştırmacıların uğrak yeri olmuştur.

Roma devrinde Fırat sınırının korunması için kurulan antik Satala şehrinin bu çevrede olduğu bilinmekle beraber bazı tereddütler vardır. Roma devletinin ileri sınırının karakolu olan Satala'nın, Sadak köyü olduğu son araştırmalarda saptanmış ve 1. Leg'o Apolilinares'in armasını taşıyan tuğla parçasının bulunması ile bu husus kesinlik kazanmıştır. Hitit, Asur, Makedonya, Roma, Bizans hakimiyetinde kalan Satala, Trabzon Kommenosların mesire yeri olmuştur. Roma İmparatou Traianus (M.S. 98-117) Satala'da kalmıştır. Burada 5. yüzyıla kadar ayakta kalabilen devamlı ordugâhlar inşaa edilmiştir. Bizans devrinde de önemli bir dinî merkez olmuştur. 6. yüzyıldan büyük eser kalıntıları, bu açık vadinin içinde hâlâ ayakta durmaktadır.

SATALA KALESİ: Perslere karşı İustinianos tarafından onarılmıştır. Kalıntılarda ayakta duran Hexagonal burç köylüler tarafından bulunmuştur.

SATALA SU KEMERİ: Kırk yedi gözü sayılabilen bu su kemerinin çok az bölümü ayaktadır. İustinianos devrinde yeniden inşa edilmiştir.

BRONZ BÜST: Bugün

Nerelerde kalınır

Hotel Gümüş, Cumhuriyet Caddesi No. 3
Park Otel, Belediye Caddesi No. 51
Efes Oteli
Ilgar Oteli
Gül Palas Oteli
Araz Oteli
Ferah Oteli

KELKİT
Kardeşler Oteli, Erzincan Caddesi No. 206
Otel Dede
Otel Çiçek
Otel Mola

BAYBURT
Sevil Palas Oteli, Cumhuriyet Caddesi No. 17
Otel Saraçoğlu, Cumhuriyet Caddesi No. 13
Otel Pınar, Cumhuriyet Caddesi No. 19
Otel Çiçek

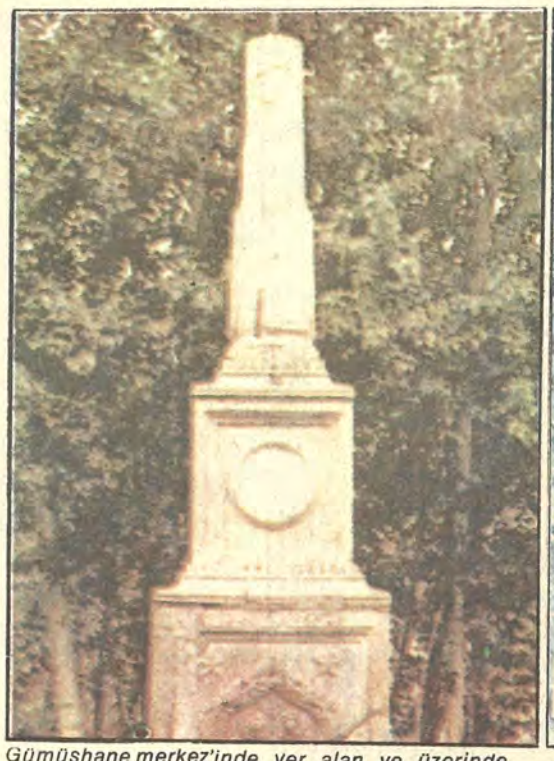

Gümüşhane merkez'inde yer alan ve üzerinde tuğra olan Osmanlılardan kalma Daltaban çeşmesi

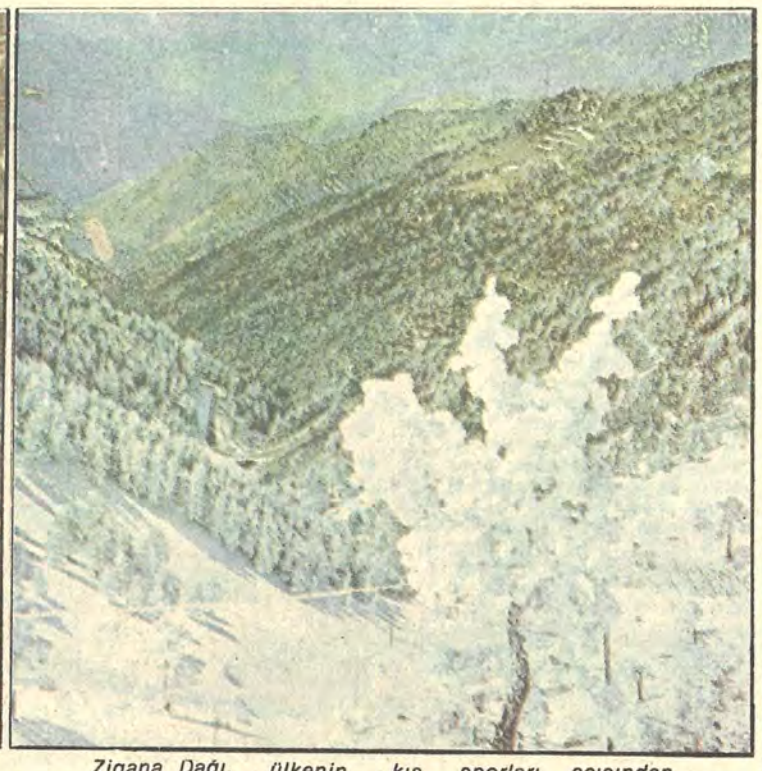

Zigana Dağı, ülkenin kış sporları açısından üçüncü büyük merkezi olarak belirlenmiştir.

Tomara Şelâlesi...

Londra "British Museum"da bulunmaktadır. 10 Nisan tarihli Times gazetesi bu büstün çekiciliğinden söz etmektedir.

SATALA: Artemis veya Afrodit kültürü diye vasıflandırılan bir Anaeitis kültürünün yeri olduğu tesbit edilmiştir. Büstün buradaki bir mabede ait olduğu bilinmektedir.

NİKE KABARTMASI: Zafer meleği anlamına gelen Nike kabartması, Mantara yolu üzerindedir.

NEKROPOL (Mezarlık) Buralarda birçok mezar steli bulunmuştur. Roma, Bizans devirlerine ait olan bu mezarlarda kitabelerde bulunmaktadır.

Satala'da çok sayıda sikkeler, figürler yüzük taşları heykeller, çanak, çömlek, kandiller, frizler, sütun başlıkları, süs eşyaları, bulunmuştur. Bunların bir kısmı Erzurum Müzesi'nde ve büyük bir kısmı da İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunmaktadır.

SADAK HAMAMI: Osmanlı hamam mimarisinde kullanılan kare planlı sıcaklık etrafında sıralanan halvet hücrelidir.

TORUL

KALE: Tarihî kesinlikle bilinmemekle birlikte M.Ö. kurulduğu tahmin edilmektedir. Trabzon Komnenosları zamanında kullanılmıştır. 1478'de Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedilmiştir.

MERYEM ANA MANASTIR KİLİSESİ: Büyük çit vadisindedir. 9. 10. yüzyıllarda inşa edilmiş, sonradan yeniden inşa edilmesine rağmen bugün harap durumdadır.

ŞİRAN: Çakırkaya köyünde birçok kaya kilisesi vardır. Bunların 13. 14. yüzyıllarda ait olduğu söylenir. Firdevs Hanım Türbesi ise Çilhoroz dağı üzerindedir ve harap bir durumdadır.

KELKİT'İN MESİRE YERLERİ

YILANLI BAYIR: Kelkit'e çok yakın olan yılanlı bayır mesire yeri halkın inancı ile aynı zamanda bir sağlık merkezi haline gelmiştir. Mayıs ayının altıncı günü, yani Hıderillezde buraya toplanan halk bir taraftan eğlenirken, bir taraftan da ağrıyan yerlerine yörenin yılanını bastırarak şifa bulurlar.

GERMÜRÜ (Aksöğüt) de ağaçları, yemyeşil çayırları ile halkın mesire yerleri arasındadır.

YAYLALAR: Kelkit'in Sarıçiçek ve Ağalık yaylaları hem mesire yeri hem de yazın serinleyecek yerler olarak kullanılır. Bu iki yaylada pınarları, çeşmeleri, ormanları, yemyeşil otları, rengârenk kır çiçekleri yamaçları ile ünlüdür. Yöre halkı buralarda hoşça vakit geçirirler.

Satala kenti Sadak köyünden alınarak Londra British Museum'a götürülen ünlü Bronz Büst'ün Milattan önce 4. yüzyılın ilk yarısından kalma bir Grek eseri olduğu kabul edilmektedir.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1220 metre olarak kabul edilen Gümüşhane, Doğu Karadeniz ile Doğu Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş iklimine sahiptir. Her iki iklim bölgesinin özelliklerini de taşıyan Gümüşhane'de yaz aylarında gündüzler sıcak geceleri serin olur. Genellikle kurak geçen yaz aylarında bugüne dek ölçülen en yüksek hava sıcaklığı 39.5 derecedir. Gümüşhane'de kış ayları ile bahar yağışlı geçer. İlde bugüne dek ölçülen en düşük hava sıcaklığı sıfırın altında 18 derecedir. Fazla sis olmayan Gümüşhane'de, yazları güneybatıdan esen lodos, kışları ise kuzeyden esen yıldız rüzgârları etkilidir. Ancak dağlık bir yöre olduğu için kuvvetli rüzgârlar ile fırtınalara pek sartlanmaz.

TURİSTİK YERLER

TOMARA ŞELALESİ

Seydibaba köyünde, Çimendağlarının kuzey eteklerinde 40 kadar kaynaktan oluşmaktadır. Kelkit çayı vadisine yaklaşık 60 metre yükseklikten yatağına dökülür. Çevresi fundalıklar ve değirmenlerle süslü Tomara Şelâlesi'nin suyu, yaz aylarında soğuk, kış aylarında ise nisbeten sıcaktır. Gümüşhane'nin Şiran ilçesindedir.

TORUL ÇAVLANI

Harşit Çayı üzerinde, Gümüşhane'ye 26 kilometre uzaklıktadır. Çevresi yemyeşil ormanlarla kaplıdır.

KELKİT VADİSİ

Kelkit çayının vadileri, eşsiz güzellikleri ile gezilip görülecek yerler arasındadır. Ovada çeşitli kuşlar ve sürek avı yapılabilir.

Balahor Çayı'nda bolca alabalık yetişmekte ve avlanabilmektedir.

ELMA BAHÇELERİ

Gümüşhane'nin ünlü elmasının yetiştiği Harşit Çayı kıyılarında göz alabildiğine uzayıp giden elma bahçeleri, görenlerin unutamayacakları güzelliklerle süslüdür.

Nasıl Gidilir

Gümüşhane, Doğu Anadolu bölgemizin bir bölümünü sahile bağlayan tarihî İran-Trabzon karayolu üzerinde kurulmuştur. Erzurum'dan gelirken Kop ve Vauk geçitleri, Erzincan'dan gelirken Pöske ve Köse dağları, Gümüşhane'den Trabzon'a giderken de Zigana dağları geçilir. Gümüşhane, Erzurum'a 210, Trabzon'a 120 kilometre uzaklıkta olup karayolu bütünüyle asfalttır. Gümüşhane'yi sahile bağlayan bir diğer yol da, Torul-Tirebolu bağlantısıdır.

Gümüşhane'ye hava yolu ve demiryolu bağlantısı yoktur, ancak havayolu ile Erzurum ya da Trabzon, demiryolu ile de Aşkale veya Erzincan'a kadar gidilip yolun kalan bölümü karayolu ile tamamlanabilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Tarih boyunca "Gümüşdiyarı" olarak tanınan bu ilimiz, üstün doğa değerleri, çam ormanları ve tarihî değer taşıyan yapıtları ile Karadeniz Bölgesi'nin ilgi çekici bir kesimidir. Yörede madencilik, hayvancılık ve sanayileşmeye yönelme yanında, meyvecilik ekonomik bakımdan önem taşımaktadır.

Türk Ticaret Bankası, 1979 yılından beri Gümüşhanelilere en iyi bankacılık hizmetleri vermenin mutluluğunu duymaktadır.

Türk Ticaret Bankası Bayburt Şubesi.

İL MERKEZ ŞUBESİ
Gümüşhane

GÜMÜŞHANE İLİ ŞUBELERİ
Bayburt-Kelkit

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Manileri, oyunları, giysi ve ünlü ozan Zihni'nin dizeleri ile Gümüşhane folkloru zengin ve renklidir

GÜMÜŞHANE'NİN «BAR»VE HORONLARI HAREKETLİDİR

GÜMÜŞHANE yöresi; Karadeniz'in "Horon" ile Erzurum'un "Bar" türündeki oyunların etkisi altındadır. Küçük bir kent olan Torul'da, Karadeniz, Bayburt, Şiran ve Kelkit'de ise Erzurum, oyun ve müziği etkindir. Yörede Bayburt folkloru bir başka etkinlik kaynağı olarak kendinden söz ettirmektedir.

Divan ve Halk Edebiyatı'nın ünlü ozanı Bayburtlu Zihni, bir şiirinde doğup büyüdüğü sevgili kenti için şöyle söylemiştir:

"Aşıyan-ı Hakayık da mecazdır Bayburt
Neşr-i tahsilde mısrı hicazdır Bayburt
Bir kılı kırka yarar olsa gibi alim var
İlm-i tefsirle hilkat dirazdır Bayburt"

Ozan bir başka şiirinde ise;

"Erzurum'dan esüp gelen sabalar
Varın, bakın Bayburt dağı kandedir
O yâr iklimin baharı mıdır
Yahşi mıdır, öz otağı kandedir?"

Dizeleriyle sıla hasretini açık seçik bir dille yansıtır.

Bayburt için çok şey söylenmiştir. Coşkun Çoruh'u, dumanlı dağları, nice nice türkü, mâni ve destanlara konu olmuştur.

Yüzyıllar ötesinden gelen köklü gelenekler, insan sevgisi üzerine kurulu bir düşünce ile süslenmektedir. Dünyayı ilk dolaşan bilgin olarak tanınan Marko Polo'nun Çin'e giderken konakladığı Bayburt'tu, Evliya Çelebi dahil birçok bilgin ziyaret etmiştir. Selçuklular ve İlhanlılar zamanında Bayburt, medreseler, imaretler, han ve hamam gibi, ilmî ve zamanın çağdaş eserleri ile dolup taşmıştır. Bayburtlular, aile yaşantısına büyük önem vermişlerdir. **"Ailesi içinde huzursuz olan bir kimse, çevresine de yararlı olamaz"** ilkesi ile hareket ederek, evlilik olayına yaklaşmaktadırlar. Anadolu'nun her yanında olduğu gibi, genç kızların en doğal arzusu olan iyi bir eş ve evlilik, burada da mâni ve türkülere görkemli bir sevgi temasıyla işlenmiştir.

Yörede hasat alma zamanı, tarlasında çalışan genç kızlar, birbirlerine mâniler söyleyerek, **"Mâni tutma"** geleneklerini canlı bir biçimde sürdürürler. Genç kızlardan biri mâni söylerken, diğerleri dilekler tutmaktadır:

"Baca baca pıtırak
Yarim gelsin oturak
Bir o desin birde ben
Bu sevdadan kurtulak"

veya;

"Bu mâniyi baştan al
Suyu mermer taçtan al
Yiydim giydim yıpranmaz
Gene o kumaştan al"

Şeklindeki mânilerin biri kızın, diğeri ise tuttuğu erkeğin düşünce ve sözlerini tanımlar.

Yörenin bazı türküleri yine toplumun önemli konusu olan evlenme üzerine söylenmiştir: **"Atma"** türündeki türkülerimizin en ünlülerinden biri olarak tanınan bu türkü, kız ile ana arasında sürüp giderken, sevimli düşüncelere yer verir:

Ana: Ah kızım, edalı kızım
Çekilmiyor nazın
Seni bir çoban istiyor
Veriyim ona

Kız: Ah ana ana, dilleri yana
Ben varmam ona
Çobanın koyunu çoktur
Saydırır bana.

Ana: Ah kızım, edalı kızım
Çekilmiyor nazın
Seni bir atlı istiyor
Veriyim ona

Kız: Ah ana ana, dilleri yana
Ben varmam ona
Atların boncuğu çoktur
Dizdirir bana

Ana: Ah kızım, edalı kızım
Çekilmiyor nazın
Seni bir serhoş istiyor
Veriyim ona

Kız: Ah ana ana, dilleri yana
Ben varırım ona
İçer içer serhoş olur
Sarılır, bana."

Araştırmacı, yazar Mazlum Nusret Kılınçkıran'ın 1975 yılında yayınladığı **"Söylem Bayburt'un Vası Halini"** adlı kitabında Bayburt'un tüm özellikleri yanında türkülerine de oldukça geniş yer vermiştir: **"Çirişe Gitmezdim", "Kavak Uzanır Gider", "Et Pişirdim Yağlı Yağlı" "Yörene bak yörene", "Eledir oğul, eledir", "Sarıkız", "Ben Bir Kavak"** parçalar yörenin en sevilen türküleri olarak tanımlanmaktadır.

Şiran Gümüşhane iline bağlı Karadeniz'e yakın bir şirin ilçedir. Halk, geçimini el sanatları ürünleri ile buğday, sebze ve şeker pancarı ekerek elde eder. Ülkenin dört bir yanına taş ustaları yollar... Şiran Semahı ünlüdür. Bu samahı, Şebinkarahisar'dan Şiran'a göç eden toplulukların oynadığı bir oyun olarak tanımlamaktadırlar. Oyunlarda çalınıp okunan türküler, dostluk ve sevgi üzerine, bir başka deyişle, insana değer vermenin en önemli bir erdem olduğu şeklinde işlenmiştir.

Sabah ve Şiran Samahı konusunda araştırma yapan Ali Sümer, Cem toplantıları ile ilgili olarak şöyle demektedir:

"Toplumun koymuş olduğu kuralların, yine toplum tarafından denetlenmesini amaçlar. Ortaya çıkan aksaklıkları birlikte tartışılır. Çözüm yolları birlikte aranır. Belirli zamanlarda düzenlenen cem törenleri, bu denetlemelerin de yer aldığı bir dini âyin niteliğindedir."

Torul'da gelenek ve göreneklere bağlılık oldukça belirgindir. Düğün ve tüm şenliklerde Karadeniz türküleri çalınıp söylenir.

Yöre halkı, tüm Karadeniz halkı gibi, mücadeleci, tuttuğunu koparan bir mizaca sahiptir. Halkın dağarcığındaki fıkra ve hikâyeler bir hazine niteliğindedir.

GELENEK, GÖRENEK

Kelkit ilçesi ve çevresinde gelenek ve göreneklere halk büyük ölçüde bağlıdır.

Halk, un, bulgur, gendime, kavurma, yağ, peynir v.s., gibi kışlık yiyecek ihtiyaçlarını sonbaharda hazırlar.

Aksöğüt (Germürü), bükü ve Ağalık yaylası en önemli eğlence ve mesire yerleridir.

Kelkit'e özgü türkü, mani ve deyişler vardır.

Eğlenceden gelenlere çöl yaylalar karmıdır
Sevdalıktan ölenlere sorgu sual var mıdır.
Kızlar ne çok severler entarinin darını
Sıkar bedenlerini ondan alır payını.
Entarini dar eyle, boyunu karar eyle
Kocan çirkin, sen güzelsin bak bana da ar eyle.

Kelkit'e özgü bazı deyimler ise şöyledir:

— Gel bana bir ayak gelim sana iki ayak.

— El adama öğüt verir ama ekmek vermez.
— Yağmurlar yağdı yarıklar tutuldu.
— Ela mangır vela tangır.
— Yüzün ağ ola.
— Değneği kaldırma yağı yiyen it belli olur.
— Ölümü koyumda, dirime ağlayım.

— İtinen çuvala girilmez.
— Eski çamlar kürek oldu.
— Bene isbannakları yoldurma.

EVLENME

Oğlunu evlendirecek aile, gelin alacağı kızda bazı özelliklerin olmasını ister. Bunlar iyi ahlâk, güzellik, zenginlik gibi vasıflardır. Beğenilen kız tarafına erkek tarafından önce kadınlardan meydana gelen bir topluluk gönderilir. Buna "Ağız Arama" denir. Bu durum gizli tutulur. Olumlu cevap alınırsa, ikinci sefer erkeklerden bir heyet gönderilir. Kız Allah'ın emri ve Peygamber'in kavli ile istenir. Kız tarafı Allah yazmışsa ne diyelim, bir diyeceğimiz yok, ailece aramızda konuşup görüşelim, münasip görürsek isteğinize evet deriz" der. Kız ailesi kendi arasında görüşür. Kızlarının gönlü olup olmadığı öğrenilir, uygun görüldüğü takdirde oğlan tarafına haber verilir ve bir gün tesbit ederek her iki ailenin akraba ve komşuları davet edilir. Kız evin de toplanılır. Kahve veya şeker gibi tatlı ikramından sonra dinî nikâh kıyılır. Nişan yüzükleri takılır.

Bir müddet nişanlı kalırlar, yine taraflar arasında görüşülerek düğün günü tesbit edilir. İlçe köylerinde yine eskilerden kalma oğlan tarafından başlık parası alma adeti devam etmekte ise de, bu hal ilçe merkezinde yoktur.

Düğüne akrabalar ve komşular çağrılır. Düğüne çağrılan eş dost kendine uygun armağanlar götürürler. Düğün kız evinde ve oğlan evinde ayrı ayrı olur. Düğünlerde davul zurna gibi ve daha başka çalgılar tarafların arzusuna göre çalınır. Çarşamba günü geline kına gecesi yapılır, gelin arkadaşlarıyla hamama götürülür ki bu da akrabadan birisi tarafından yapılır. Buna "Hamam evi olma" işlemi denir. Diğer taraftan oğlanın yakın bir arkadaşı oğlana "sağdıç" olur. Bunlarda arkadaşları ile hamama toplu halde giderler. Temizliklerini yaparlar. Sağdıç evli kimselerden olur. Güveyine bazı hususlarda bilgi verir. Genellikle perşembe günleri gelin baba evinden alınır ve cuma gecesi gelin güveyi gerdeğe yani bir araya konulur. Ertesi gün gelinin baba evinden hazırlanarak getirmiş olduğu kete, çörek, helva gibi yiyecekleri damat alır ve arkadaşlarını toplar birlikte yerler.

OYUNLAR

Bayburt'un barı, Erzurum'da oynanan barlara oranla daha hareketlidir. Dizinin başında bulunan oyuncuya **"barbaşı"** ikinci oyuncuya **"koltuk altı"** adı verilmektedir. Yörede genç delikanlılara **"Dadaş"** denilmektedir. Dadaş, yiğit, iyiliksever ve mert olur. Oyunlara davul-zurna eşlik eder. Oyun sırasında el çırpmak suretiyle, oyuna daha fazla coşkunluk vermek gelenek halini almıştır. "Mehmet Turan, Sarıkız, Köstek ve Sarhoş barları, yöreye özgü barlar arasındadır. Yörede oynanan diğer erkek ve kadın barları ise şöyle sıralanabilir:

"Baş Barı, Tavuk Barı, Temürağa, Veysel Karabet, Şillo, Sıksaray, Tillara, Ağır Bar, Hoy nari, Bayburt'un İnce Yolunda, Yılan İnceden Öter". Kadın barları ise: **"Aşşaktan Gelirem, Ey Gül Dalı, Sarıkız, Mektebin Bacaları, Kara Basma İz Olur, Bayburt Köprüsünden Geçtim, Serçe, Altınyüzük."**

GİYSİLER

Mazlum Nusret Kılıçkıran'ın kitabında yer alan, derlemesi Kemal Kırmızı'ya ait Bayburt halk giysileri şöyledir:

Erkek: İçte don şalvar vardır. Buldon şalvarda bağ yerine "vekiz" dikilmiştir. Bu vekizin içinden uçkur geçer. Ayak kısımlarına gelen yerler fantastik görünümde ve süslüdür. Bu kısımlar büzgülü olup özel olarak düğme dikilir ve ilik açılır.

Köğnek adı verilen iç çamaşırlan dizlere kadar iner. Kollarda olduğu gibi boyludur. Tek bir düğme boğazdan yakasız olarak bağlar.

Şalvar köylerde dokunan yün iplikten yapılır. Bu şalvarın alt tarafında üç tane yandan düğme vardır. Üstte olduğu gibi ön ve arka taraflarında ikişer tane cep vardır.

Kadın giysileri: Baş örtüsüne çit adı verilir. Bazen tülden de yapıldığı olur. Başa örtülen atkıya ise "çar" denilir. İç çamaşırlar erkekte olduğu gibidir. Gövdede zıbın vardır. Bu boydan ve oldukça uzun, köylülerin kendine özgü bir biçki dikimindedir. En iyisi düğün ve derneklerde giyilir. Bunun kumaşına "cezi" kumaşı denir. Önemli günlerde kadifeden yapılan zıbınlarda giyilmektedir. Zaman zaman bindallı da giyildiği görülür.

Altta şalvar vardır. Bunun yöredeki adı "tuman"dır. Köynek eşi derler. Belde kemer vardır. Bu kemer ailelerin olanaklarına göre yapılır. Ya gümüştendir ya da iplikten dokumadır. Ayrıca hamama ya da çarşıya gidilirken yünden örme kurşunî, mor ve siyah renkte bir **"ehram"** örtülür.

Ayaklarda yün çorap vardır. Ayakkabı "Cızlavat" lastiğinden yapılır. Daha önceleri "kabaralı kundura" giyildiği bilinmektedir.

YEREL SÖZCÜKLER

Zülbiye : Lezzetli bir yemek. Ayrıca bayanlar için kullanılır.

Ahbun : Gübre
Ayam : Hava
Bıcık : Küçük
Çülki : Elle örülen ince çorap
Eveti : Acele
Gercük : Kendini beğenmiş, bilmiş
Bir çalgap : Bir an
Dırma : Undan yapılan bir çeşit çorba
Küzüm : Kurutulmuş et parçası
Tec : Büyük bakır leğen
Yelve : Hafif insan

DEYİMLER

— Gada bögün şehere getme, yollar çelpeşük: "Ağabey bugün şehre gitme, yollar çok çamurlu"

— Bir çıldığını çeksen, gırh parçası dökülür: "Elbisesi o kadar eski, bir tutsan kırk parçaya dökülür."

— Ana gavut çorbası büşürde hereklenek: "Ana gavut çorbası pişir de içimiz ısınsın"

— Eze sergüleri ver, bulgur kurutacam: "Teyze, kilimi ver, bulgur kurutacam"

— Görende der ki, Haço'nun hançeri var: "Palavracılara yalandan kabadayılık yapanlara denir."

— Caniyin yiyim: "Bir sevgi belirtisidir"

— Ayakkabısına kötülük etmek: "Donuna pislemek, kirletmek"

— Dıngalapoççik dönmek: "Takla atmak"

— Öküz olmadan kopa: "Başından büyük işlere kalkışmak"

Özel yemekleri

Yörenin oldukça zengin bir halk mutfağı vardır. **"Kesme, ayranlı, lobya, kurutlu haşıl"** adlı çorbalar ünlüdür. **"Kurul lahanası", "herse", "tavuklu keşkek", "ekşili lahana" "kavut", "kara pancar", "mantı", "kesmik ekmeği" "kalacoş", "kuru bastırma" "kartol", "ziron"** yöreye özgü yemekler olarak bilinirler. Arife Maraba, Mustafa Kayalap ve Safiye Yüksel'in derledikleri yöre yemeklerinin içinde **"herse"**nin ayrı bir özelliği vardır:

Bayburtlular ev yapmaya çok değer verirler. Ev yapana yardımcı olmak yörede köklü bir gelenektir. Yapı örüldüğü zaman evsahibi kendisine yardımcı olan eşe dosta bir yemek verir. Bu yemek genellikle **"herse"** adlı yemek olur. Bir süt danası keser. Kaburgalarının önündeki yumuşak etle, gendime gavdan yapılan güveç kabına konup tandıra bırakılır. Üstüne su konduktan sonra karıştırılır. Et iyice eriyerek belirsiz olur. Ortası açılarak yağ konur.

EĞİTİM

Gümüşhane ili okuma - yazma oranının son derece yüksek oluşu ile dikkat çekmektedir. Son yapılan araştırmalara göre ilin okuma - yazma oranı yüzde 85'dir. Türkiye ortalamasının yüzde 62 olduğu gözönüne alındığında bu fark daha da belirginleşir. Gene Gümüşhane ilinde okuma - yazma oranı kadınlar için yüzde 87.2 iken, Türkiye genelinde bu sayı yüzde 48, erkekler için yüzde 91.6 iken, Türkiye genelinde yüzde 75'dir.

Gümüşhane'de eğitim olanakları 1970'li yıllara doğru gelişmeye başlamıştır. 1927 yılında 53 okula sahip il, 1973'de bu sayıyı 541'e yükseltmiştir. Gene bu 45 yıl içinde ilkokullardaki öğrenci sayısı kentte 7, köylerde ise 27 katına çıkmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun ancak yüzde 10'u ilköğretime katılabilirken, 1973 yılında bu oran yüzde 90'ı bulmuştur.

1982 yılında Gümüşhane ilinin eğitim durumu ise şöyledir:

İLKÖĞRETİM

İlçe adı	Okul sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı
Merkez	104	347	
Bayburt	184	608	6257
Kelkit	95	366	16613
Şiran	81	233	8274
Torul	119	267	4828
			5316
	Toplam 583	1821	41288

ORTAÖĞRETİM

Merkez	14	286	3629
Bayburt	15	228	2564
Kelkit	9	89	1151
Şiran	2	29	587
Torul	6	74	905
Toplam	46	706	8836

YÜKSEK ÖĞRETİM:

Merkez			
(Meslek Yüksek Okulu)	1	2	60

Nüfus

Gümüşhane nüfusu göç nedeniyle azalan illerimizden biridir. 1975 yılında 293 bin 673 olan ilin nüfusu, 1980 sayımına göre 278 bin 63'e düşmüştür. Nüfus varlığındaki azalmanın temel nedeni, yatırımların azlığı nedeniyle istihdam olanaklarının kısıtlı oluşudur. Özel girişimciler tarafından gerçekleştirilen küçük çaptaki birkaç fabrika ve atölyede çalışanların sayısı 500'e bile ulaşmamaktadır.

İldeki nüfusun kır ve kent dağılımı incelendiğinde kentsel yerleşim birimlerinde az da olsa görülen artışın kırsal yerleşim birimlerinde yerini azalmaya bırakmaktadır.

NÜFUS DAĞILIMI İLÇE ADI	ŞEHİR MERKEZİ	KÖYLER	TOPLAM
MERKEZ	12.755	29.914	42.669
BAYBURT	22.540	83.021	105.561
KELKİT	7.002	52.023	59.025
ŞİRAN	6.088	26.943	33.031
TORUL	3.017	34.760	37.777
TOPLAM:	41.402	226.661	278.063

EKONOMİ, TARIM VE HAYVANCILIĞA DAYANIR

GÜMÜŞHANE, ekonomik yapısı tarımsal faaliyetler ile hayvancılığa dayalı illerimizden biridir.

İlde tarıma elverişli 201.400 hektar alanda, tahıl, şekerpancarı, patates ve meyve üretimi yapılmaktadır. İklimi ikili özellik gösteren Gümüşhane'de, Merkez ve Torul ilçeleri nispeten ılıman, Bayburt, Şiran ve Kelkit ilçelerinde ise kara iklimi egemendir. Bu iklim özelliğinin bir yansıması olarak ilde iki çeşit tarım bölgesi vardır. Harşit vadisinde bulunan Merkez ve Torul ilçelerinde meyvecilik, Bayburt, Kelkit ve Şiran ilçelerinde ise tahıl ve şekerpancarı üretimi ileri gitmiştir.

İlde büyük toprak mülkiyeti yoktur. Toprak küçük parçalar halinde aileler arasında bölünmüştür.

Gümüşhane'de bir başka önemli ekonomik faaliyet de hayvancılıktır. Toplam alanı 310.527 hektarı bulan çayır ve meralarda hayvan yetiştirilmektedir. İlin hayvan varlığı 15 bin 300 adet tek tırnaklı, 280 bin çift tırnaklı büyükbaş, 600 bin çift tırnaklı küçükbaş ve 200 bin kanatlı hayvandır.

Kelkit ilçesinde ahır besiciliği gelişmiştir. İlin coğrafî yapısı ve bala kalite katan bitkilerin zenginliği sonucu Gümüşhane'de arıcılık faaliyetleri önem kazanmıştır.

Ormancılık da 101 bin hektarı kaplayan ormanları ile Gümüşhane ilimizin bir başka geçim kaynağını oluşturmaktadır.

Gümüşhane'de sanayi sektörü gerekli atılımı gerçekleştirememiştir. Yatırımların az olduğu illerimizden Gümüşhane'de, devlet girişimciliği de zayıf kalmıştır. Son birkaç yıl içinde özel sektörce bazı yatırımlar yapılmışsa da yeterli değildir. Ilde bulunan belli başlı fabrikalar şunlardır: İl merkezinde kurulan un fabrikası, Bayburt'taki yem fabrikası ile süt fabrikası, Kelkit'te un fabrikası, merkez ilçede kireç fabrikası, Kooperatifler Birliği'ne bağlı olarak Tekke köyünde kurulan meyve suyu konsantre ve Kuşburnu çay fabrikası.

Gümüşhane Bölge Ligi'nde mücadele veren «Kelkit Gençlerbirliği», «Torul Gençlik» ve «Bayburt Gençlik» en sevilen spor kulüplerindendir

Gümüşhane'de sporun sembolü millî kayakçı Muzaffer Demirhan'dır..

GÜMÜŞHANE'de sporun geçmişi hayli eskilere uzanır. Güreş ve kayak, Gümüşhane'de nice nesiller boyu yapılagelmekte olan belli başlı sporlar arasındadır. Köylerde, köy düğünlerinde ve panayırlarda yapılan güreş müsabakaları yörenin gelenekleri arasında bulunmaktadır. Kış aylarının da pek sert geçtiği Gümüşhane'de kayak spordan önce bir ihtiyaç ve eğlence vesilesi olarak doğmuştur. Bu koyu kış şartları yorenin insanını mücadeleci kılan önemli bir unsur teşkil etmektedir. Nitekim Gümüşhane'nin doğru dürüst bir kış sporları merkezi bulunmamasına rağmen millî kayak takımımıza Muzaffer Demirhan gibi büyük bir şampiyon kazandırmış bulunması da bunun sonucudur. 1948 yılında Erciyeş'te yapılan Türkiye kayak birincilliklerinde büyük bir varlık gösteren Gümüşhaneli Muzaffer Demirhan yalnız Türkiye şampiyonluğunu kazanmakla kalmamış, millî takıma girmiştir. Ve 1948 yılında St. Moritz'de yapılan kış olimpiyatlarında henüz 16 yaşında iken Ay-Yıldızlı formayı giymiştir. Demirhan 1956, 1960 ve 1964 kış olimpiyatlarında Ay-Yıldızlı formayı giymek başarısını kazanmıştır. Ayrıca bu sürenin içinde yaptığımız bütün millî yarışmalarda da millî formayı giymiştir. Olimpiyat oyunlarında 25., dünya şampiyonasında 15. ve Balkan şampiyonasında ikincilik gibi başarılı neticelerle Muzaffer Demirhan, Türk kayak tarihinin gelmiş geçmiş en büyük şampiyonlarından biri olarak tanınmaktadır. Muzaffer Demirhan, 1967 yılında Uludağ Kupası kayak yarışmalarında son ve de 107 defa Ay-Yıldızlı formayı giymiştir.

Gümüşhane'nin bağrından çıkan bu ünlü sporcu Gümüşhane'de sporun bir simgesi olarak yücelmektedir.

Bu ilimizin kayak sporunda yetiştirdiği diğer ünlü isim Muzaffer Demirhan'ın oğlu Mümtaz Demirhan'dır. Kayak ve futbolu bir arada götürerek Gümüşhane'de büyüyen Safa Aytekin bu yöremizin ünlü sporcuları arasında yerini korumakta, sık sık isminden söz ettirmektedir.

Kayak Federasyonu'nun listesine göre, Gümüşhane'nin Zigana dağı, kış sporları merkezi olarak üçüncü derecede önem taşımaktadır. Türk kayak sporunda ileri gitmiş bulunan Uludağ, Erciyeş, Palandöken, Yücedağ, Bolkar gibi merkezlerin yanı sıra Gümüşhane'nin Zigana dağı tesis bakımından yok denecek kadar fakir bir görünüş arzetmektedir.

Gümüşhane'de futbol uzun yıllardan beri en ilgi çeken sporlardan biri olarak göze çarpmaktadır. Semt ve mahalle takımı hüviyetindeki ekiplerin çeşitli elverişli alanlar da yaptıkları iddialı maçlarla başlayan bu faaliyet ancak, 1945 yılında Gümüşhane'nin ilk resmî spor kulüplerinin kurulmasından sonra resmî bir hüviyet kazanmıştır.

Torul Gençlik ve Bayburt Gençlik Gümüşhane'nin bu yıl içinde kurulan ilk spor kulüpleri olmak kimliğini taşırlar. Daha sonra Gümüşhane'nin en sevilen kulüplerinden biri olan Kelkit Gençlerbirliği'nin (1954) kurulması ile futbol faaliyeti daha geniş kapsamlı ve iddialı bir şekle dönüşmüştür. Bugün Gümüşhane'de bölge lig maçları 10 takımın iştiraki ile oynanmaktadır.

Gümüşhane'nin yetiştirdiği millî kayakçılardan Mümtaz Demirhan (soldan üçüncü), antrenör Mehmet Yıldırım, Ahmet Kıbıl, Selhan Tunçgöğüs, Celal Öztok ile birlikte görülüyor.

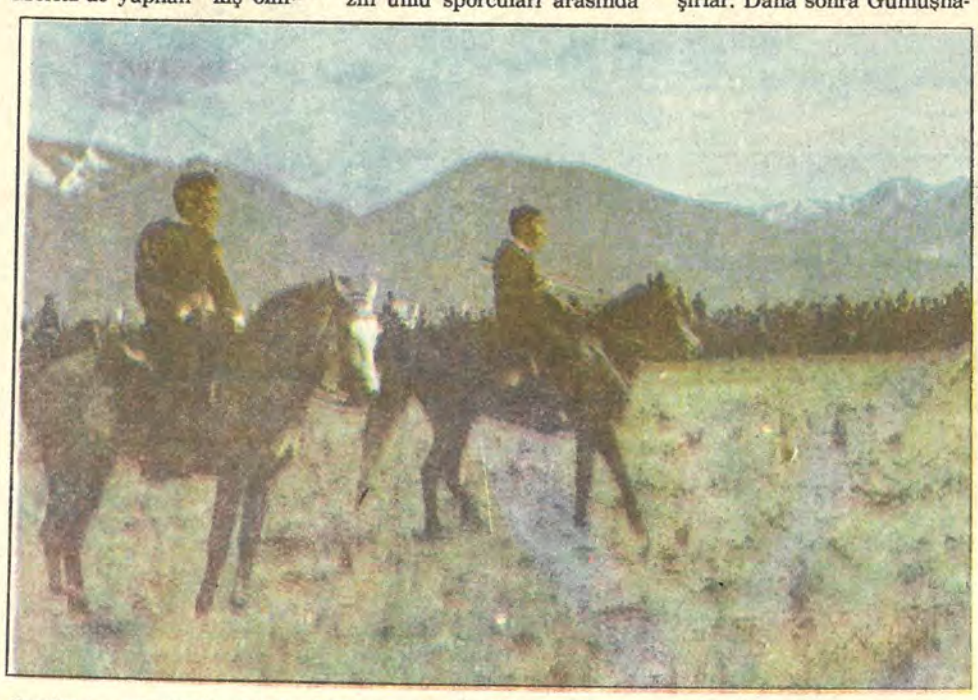

Bayburt , uzun yıllardan beri Ata sporumuz cirit oyunlarını sürdürmektedir. Halen köy düğünlerinde ya da önemli günlerde cirit yarışmaları yapılmaktadır.

Cirit tutkusu...

Cirit bir atasporudur. Bu spor koşan at üzerinde at binenlerin, birbirlerine değnek atarak topluca oynadıkları oyundur.

Köroğlu'na kulak verelim: "Koçyiğitler cirit oynar dölekte. Geyikler yaylım eder yalakta" deyişini bilmeyenimiz yoktur.

Türk'ün en eski atlı spor oyunlarından biri olan ciritin tarihi Orta Asya'ya kadar uzanır. Cirit oyununda at üzerindeki binicilerin ellerinde tuttukları bir metre boyundaki sopalar, kurutulmuş meşe veya yaprakları soyulmuş hurma dalından yapılan oldukça ağırdır.

1826 yılında padişah II. Mahmut'un yasakladığı cirit oyununu Anadolu'dan silmek mümkün olmamıştır.

Bugün bile cirit, Anadolu'nun bazı bölgelerinde halen oynanmaktadır. Cirit sporunun yaygın olduğu yörelerimiz arasında Gümüşhane'nin hatırı sayılır yeri vardır... Kısaca cirit oyunu Gümüşhane'de eski yıllardan bu yana bir tutkudur...

GÜMÜŞHANE SPOR KULÜPLERİ

Gümüşhane ilimizin merkezinde ve ilçelerinde 10 spor kulübü bulunmaktadır. Bu kulüpler şunlardır:

Torul Gençlik: 1945'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Yeşil

Bayburt Gençlik: 1945'de kuruldu. Renkleri Sarı-Kırmızı

Kelkit Gençlerbirliği: 1954'de kuruldu. Renkleri Yeşil-Beyaz

Bayburt Şair Zihnispor: 1957'de kuruldu. Renkleri Sarı-Lacivert

Bayburtspor: 1959'da kuruldu. Renkleri Sarı-Siyah.

Vadispor: 1961'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Siyah

15 Şubat Gençlik: 1962'de kuruldu. Renkleri, Siyah-beyaz

Bayburt Kurtuluşspor: 1965'de kuruldu. Renkleri Kırmızı-Siyah

Gümüş Kayak İhtisas: 1968'de kuruldu. Renkleri Gri-Pembe

YSE Spor: 1972'de kuruldu. Renkleri, Sarı-Mavi

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Niyazi Coşkun (vekâlet ediyor).

Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Gümüşhane.

Telefon numarası: 1110 - 1058 - 1194.

Memur sayısı: 9

Personel sayısı: 7 hizmet görevlisi.

İşçi sayısı: 3

Lisanslı sporcu sayısı: 1482 erkek, 35 bayan.

Tesisler: Gümüşhane Spor Merkezi Spor Salonu 150 kişilik, antrenman salonu (müsabaka yapılmıyor), Millî İnkılap Stadı 1500 kişilik, Bayburt Spor Salonu 750 kişilik (inşaatı devam ediyor), Zigana Dağı'nda kayak tesisi 1976 yılında ihalesi yapıldı, ancak inşaat henüz başlamadı.

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, kayak, futbol, boks, voleybol, basketbol, atıcılık, taekwon-do.

OTOBÜS KAROSERİ SAN. A.Ş.

MAGIRUS

- sağlam
- güçlü
- güvenli

DEUTZ

- **M 80 S 4.5** **Minibüs** (10 kişi yolcu kapasiteli)
- **80 E5** **Midibüs** (14 kişi yolcu kapasiteli)

ANA BAYİLERİMİZ

EGEMAK
Ege Makine ve Ticaret A.Ş.
Gazi Bulvarı No: 3 P.K. 689 İzmir
Tel: 25 43 50

ORMAK
Orta Anadolu Makina ve Ticaret A.Ş.
Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak
Mustafa Kemal Mah. Ankara
Tel: 13 12 63-13 62 54-13 46 56

TORMAK
Toros Makina ve Ticaret A.Ş.
İstanbul Cad. Sivil Havaalanı
Karşısı No: 468 Adana
Tel: 22 715

DOĞAN
Otomobilcilik A.Ş.
Ankara Cad. No: 243
Sirkeci-İstanbul
Tel: 28 13 50-28 13 51

HAKKARİ

30

Yüzölçümü: 9521 km2.
Nüfusu: 154.467
İlçeleri: Beytüşşebap, Şemdinli, Yüksekova, Uludere, Çukurca.
Köy sayısı: 139
Doktor sayısı: 13
Hastane yatak sayısı: 60
Okur-yazar oranı: % 43
Otomatik telefon kodu: 0611

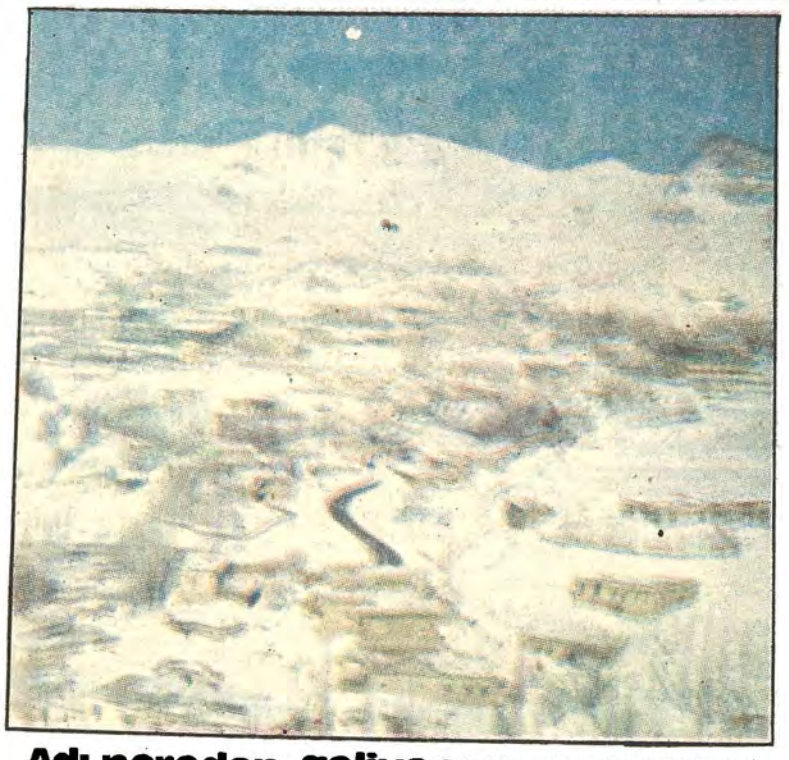

Dört mevsimi bir arada görmek mümkündür

Sarp kayalıkları, buzulları, erişilmesi imkânsız dorukları ve doğanın vahşi güzellikleriyle süslenmiş bir yurt köşemizdir Hakkari.

Bazen uzunluğu dört kilometreye kadar varan tarih öncesi dönemlerden kalma buzulların bitiminde, tomurcuklanmış ağaçlara, rengârenk dağ çiçeklerine rastlanan Hakkari'de dört mevsimi bir arada görmek mümkündür.

Hakkari'nin heybetli ve bakire doğal güzelliklerini, kınalı keklikler, dağ keçileri, tavşanlar tamamlamaktadır.

Zorlu doğa koşulları ile mücadele ede ede çelikleşmiş insanlar yaşar Hakkari'de. Bu çelik bedenlerin içinde duygusal, şair ruhlu Anadolu köylüsünü bulursunuz. Hakkari'nin suskun insanını konuşturan öyküler, destanlar anlatırlar size. Uzun uzun dağlar üstüne, çaylar, köprüler üstüne, gelinler, güveyler üstüne, yiğitler, kahramanlar üstüne. Gülpınar'dan Koçkıran dağlarına, Çuğ dağından Karadağ'a, Sünbül dağlarından Cilo'lara uzanıp Hakkari'yi bu dağlarla anlatırlar size, Hakkari'yi bu dağlarla sevdirirler size.

Hakkari, her bakımdan geri kalmış bir yöremizdir. Bu unutulmuş yurt köşemiz son yıllarda gelişme yolunda önemli adımlar atmaya başlamıştır. Yüzyıllar boyunca nice yiğitleri, gelinlik çağında genç kızları yutmuş, geride gözü yaşlı insanlar bırakmış, kış aylarının korkulu Zapsuyu, gazetemiz tarafınc'an köprüye kavuşturulmuştu.

Adı nereden geliyor

Osmanlılar bu toprakları ellerine geçirdiklerinde burada Hakkâriye Beyleri yaşamaktaydı. Yavuz Sultan Selim, Hakkâriye beylerine hak tanıdı ve Osmanlı Devleti adına bu toprakları yönetmelerini buyurdu. O tarihten sonra tam 127 yıl süre ile Hakkâriye beyleri bu toprakları yönettiler. Bu sürenin içinde yedi Hakkâriye beyi gelip geçti. osmanlılar bu yöreyi bu hanedan ailesinin adıyla anmaya ve Hakkâriye demeye başlamışlardı. Aradan geçen yüzyıllar içinde halkın dilinde Hakkâriye adı, Hakkâri şeklini aldı.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır .

Nasıl Gidilir

Hakkari'ye sadece karayolu ile ulaşılabilir. Kara bağlantısı olarak Hakkari-Van devlet yolu vardır. Yolun 210 kilometresi asfalttır. Yollar kışın yağan aşırı kara rağmen açık tutulmaktadır. Ancak Suvari Hâlil geçidi kar ve çığ tehlikesi nedeniyle kış aylarında genellikle kapanmaktadır. Bu nedenle Hakkari'den Uludere ve Beytüşşebap ilçelerine ancak Cizre yolu üzerinden ulaşılabilmektedir. Hakkari'nin İstanbul'a uzaklığı 1884 kilometre, Ankara'ya 1446 ve Adana'ya ise 1118 kilometredir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % %.2

Partiler	Aldığı oy
CHP	12.384

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	4.289
DP	9.801
Bağımsızlar	3.929

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	5.907
DP	13.068
HP	294

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.0

Partiler	Aldığı oy
AP	667
CHP	8.846
YTP	5.426
Bağımsızlar	6.491

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.2

Partiler	
AP	1.373
CHP	9.338
CKMP	205
MP	253
YTP	13.710

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 74.6

Partiler	Aldığı oy
AP	7.750
CHP	9.467
CGP	10.339
MHP	68
TİP	154
YTP	65

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 79.9

Partiler	Aldığı oy
AP	10.612
CHP	11.373
CGP	1.237
DP	8.252
MSP	687

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.0

Partiler	Aldığı oy
AP	17.336
CHP	14.577
CGP	261
DP	346
MSP	7.372
Bağımsızlar	49

Hakkâri Anayasa Halk Oylaması Sonuçları

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 93	% 7

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 82.7	% 17.3

HAKKARİ VALİSİ: ERDOĞAN ATASOY

«TRT YAYINLARININ İYİ İZLENEBİLMESİ İÇİN ÖNLEM ALINMALI»

YURDUMUZUN doğal güzellikleri ve çok ilginç manzaraları ile dikkati çeken Hakkari ilinin merkez ilçe ile birlikte altı ilçesi mevcuttur. İlimiz Irak ve İran ile komşudur. Ekonomi ve halkın geçimi tarıma özellikle hayvancılığa dayanmaktadır. Geniş mera ve yaylalar hayvancılığa imkân sağlamaktadır. Hakkari ili toplam alanının yüzde 1'inde tarım yapılabilmekte, yüzde 27'sinde ise ancak yaz aylarında istifade edilebilen yüksek yaylalardır. Arazinin yüzde 67'si ise hiçbir işe yaramamaktadır. İlin toplam yüzölçümü 9.521 km2'dir. Devlet ve il yolundan yararlanan köy sayısı 69'dur. 684 yerleşme ünitesinden 180 adedine yol hizmeti götürülmemiştir. 504 yerleşme ünitesine YSE'ce yol hizmeti götürülmüştür. 457 yerleşme ünitesine YSE'ce içme suyu götürülmüş olup 161 üniteye bu hizmet götürülememiştir. 618 yerleşme ünitesinden sadece 32'sine haberleşme hizmeti (Telefon) götürülebilmiştir.

İlimizin sağlık hizmetleri son yıllarda atanan doktor ve sağlık personeli ile etkin bir hale getirilmiştir. İlimizde sekiz sağlık ocağı ile 31 sağlık evi halkımızın hizmetinde bulunmaktadır.

Eğitim alanında öğretmen açığı sorunu 12 Eylül'den sonra ortadan kaldırılmıştır. 1982 yılında ilimizde Endüstri Meslek Lisesi hizmete açılmıştır. İmam Hatip Lisesi modern binasında eğitim ve öğretime başlamıştır. Bu alanda birçok tesisler, modern okullar tamamlanmış, hizmete girmiş bulunmaktadır. İlimizde üç adet yatılı bölge okulu faal olup üç tanesinin de yapımı sürdürülmektedir.

Okuma-yazma oranı yüzde 43'dür. Okuma-yazma kursları başarı ile devam etmektedir. İki yıl içinde 14.000 yurttaş okuma-yazma kurslarından mezun olmuştur. 618 yerleşme biriminden 213'ünde okul mevcuttur.

Okul olmayan 405 yerleşme biriminden nüfusu 250 ve daha fazla olan ve okul yapılması gerekli yerleşme birimi sayısı 43'dür. Diğer yerleşme birimlerinde okul çağındaki çocuklar bölge okullarına alınmaktadır.

Memur konutları sorunu süratle çözümlenmekte ve yeni yatırımlar devam etmektedir. İhtiyacın yüzde 20'si karşılanabilmiştir.

İlimiz ilçe ve kasaba belediyeleri imar hizmetleri yönünden yetersizdir. Mâli imkânları çok zayıf olan belediyeler halkın medeni ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır. Bu da göstermektedir ki, devlet yardımına ihtiyaç büyüktür.

Halk yönünden de konut açığı vardır. Sosyal ve halk konutları yapımına hız verilmelidir. Belediyelerin yol, kanalizasyon, su, elektrik, kanalizasyon, araç-gereç, sosyal tesisler konularına devletçe gerekli destek sağlanmalıdır.

Tarım ve hayvan ürünlerini değerlendirme ilimizin en önemli konusudur. Hayvancılık tek geçim kaynağı olduğundan hayvan ürünlerini değerlendirme ve pazarlamak için il özel idare ve il belediyelerince birlik tesis olunmuştur.

Anılan mahallî idareler birliğine devletçe her türlü destek ve yardım yapılmaktadır.

Yün ipliği ve halıcılık tesisleri kurulması ve komşu ülkelere hayvan, et, ihracı planlanmıştır. Yıllar evvel Devlet Planlama Teşkilatı tarafından tüm ilçelerde yapılan halıcılık atölyeleri bu suretle işler hale getirilecektir. Hayvancılıktan başka geçim imkânı olmayan yöre halkına başka imkânlar sağlanmaktadır.

Geçen yıl başlatılan Antep fıstığı aşılama çalışmaları etkin ve yaygın hale getirilmelidir. Yörede yabani 5 milyon bıttım ağacı mevcuttur.

İpek böcekçiliği, tatlı su balığı üretimi, çalışmaları geliştirilmelidir.

Yüksekova ilçesinde 1974 yılında temeli atılan Et Kombinası ivedilikle bitirilmelidir. Yine aynı ilçede bulunan süt işleme tesisleri üreticiye hizmet edebilecek kapasiteye çıkarılmalıdır.

Yüksekova ilçesinin sınırları içindeki 24.000 hektar alandaki Nehil Ovası tarıma kazandırılmalı buğday ve pancar ekimine imkân sağlanmalıdır.

Enerji nakil hatları vilayetimizin bütün ilçelerine ve belediyelerine, merkez köylerine süratle ulaştırılmalıdır.

Uludere, Beytüşşebap ve Çukurca ilçelerinin Dağlıca ve Geçitli bucaklarının yol sorunu Karayolları Teşkilâtı'nca süratle çözümlenmelidir. İlimiz YSE Teşkilâtı ilçede bakım evleri ve yeterli personel, araç ve gereç ile takviye edilmelidir.

1983 yılında YSE Teşkilâtı'nın modern hizmet binası ile atölyelerimizin bitirilmesi Yüksekova Bakımevi'nin tamamlanması planlanmıştır. İl özel idaresi tarafından yaptırılmakta olan biriket atölyesi yöre halkının en büyük ihtiyacına cevap verecektir.

İnşaat malzemesi olarak kullanılan biriket büyük zorluklarla Van'dan getirilmektedir. 20 milyon liraya mal olan bu tesis yakında hizmete girecektir.

12 Eylül 1980'den sonra ilimizin eğitim, ulaşım, sağlık, enerji, haberleşme, tarım vesair sorunlarına büyük ölçüde önem verilmiş bu konularda önemli hizmet ve yatırımlar hızla sürdürülmektedir.

Devlet teşkilâtında eksiği görülen doktor, sağlık personeli, teknik eleman, öğretmen ihtiyaçları büyük ölçüde karşılanmıştır.

İlimizin en önemli sorunlarından birisi de radyo ve televizyonun rahat dinlenememesi ve seyredilememesidir. Hatta Uludere, Beytüşşebap, Çukurca ilçeleri ile ilimize bağlı birçok köyde radyo yayını alınamamaktadır. Komşu ülkelerin radyo ve televizyonları dinlenmektedir.

Hakkarimiz'i bir kez daha Türkiyemiz'e tanıtmak için gazetenizin giriştiği bu faaliyetten dolayı emeği geçeni kutlar, Hakkarililer adına teşekkür eder, şükranlarımı sunarım.

HAKKARİ BELEDİYE BAŞKANI: MEHMET ÇETİN

«DAHA İYİ HİZMET İÇİN ÇALIŞIYORUZ»

BELEDİYEMİZİN bugün içinde bulunduğu koşulları gözönünde bulundurularak, halkımızın refahı için hizmet götürme heyecanı içinde belediye olarak çalışmalarımızı her geçen gün daha yoğun ve verimli bir biçimde sürdürmek, Belde'ye sunduğumuz hizmetlerin grafiğinde devamlı bir yükselme olacağını söylemek, belediyemiz açısından gerçeğin ifadesidir.

Belde halkının, Belediyemizin çalışmalarını desteklemek ve Belediye'ye sahip çıkma doğrultusunda, gösterdiği ilgi ve yakınlık her geçen gün gözle görülür biçimde artmaktadır.

Her şeyin en iyisini, en mükemmelini yapabileceğimizin iddiasında değiliz, ancak mevcut imkânları en iyi bir şekilde ve halkımıza en yararlı biçimde kullanmaya çalışacağız.

Belediye yöneticileri olarak bugün Beldemiz'in tüm sorunlarını ve yerel hizmetlerin halkımıza yeterince götürememenin belde halkına verdiği sıkıntıları yakından biliyoruz. Bu sorunların tümünün üzerine aynı anda gitmenin hiçbir sorunu yeterince çözemeyeceğini ve böyle bir davranışın yel değirmenleri ile savaştan farksız bir çaba olacağının bilincindeyiz. Bu nedenledir ki belde sorunlarının geleceğe dönük olarak ve belirli bir planlama anlayışı içinde ele alıp, çözmeye çalışılacaktır.

Kendi belediyemizin ve ülkemizdeki diğer tüm belediyelerin yaşadığı sorunlar bir gerçek olarak ortadadır. Ne yapalım, elimizdeki imkânlar bu kadar demek suretiyle kendimizi sorumluluktan kurtarmak kolay bir yoldur. Bu tür tavır halkımızın çekmekte olduğu sıkıntıları bir kadermiş gibi kabul etmek demektir. Ne bir belediye yöneticisi olarak, ne de halkımız böyle bir kaderi kabullenme ve rıza göstermek niyetinde değildir. Esasen halkımıza bu tür düşünce reva da görülemez.

İlimizin gelişmesini ve Belde halkının refah içinde yaşamasını sağlamak düşünecesi ile hareket edilerek, gerçekleştirilmesi ön plana alınan yatırımlar:

ŞEHİR KANALİZASYONU:

İlimizin şehir kanalizasyonu şebekesine ait tatbikat projeleri 1978 yılında onaylanmıştır. İller Bankası Genel Müdürlüğü'nce tesisin ihalesi Simel Şirketine yapılmış olup, tesisin yapımı için avans olarak 7 milyon lira Şimel Şirketi'ne ödeme yapılmıştır. İller Bankası Genel Müdürlüğü'nce tesisin 1980 yılında tekrar ihale edilmesi için 200 milyon lira ödenek ayrılmıştır. Söz konusu tesis Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilâtı'nca 1981 yılı programından çıkarılarak, tekrar 1982 yılı programına 800 mkilyon lira ödenekle bırakılmıştır. 1983 yılında tesise başlanılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır

ŞEHİR İÇME SUYU:

İlimizin en büyük sorununu içme suyu teşkil etmekte. İller Bankası Genel Müdürlüğü'nce içme suyunun getirilmesi işine devam edilmektedir. Ancak bugüne kadar iş sonuçlandırılmamıştır. Şehir içme suyunun faaliyete geçmesi için 1983 yılında projedeki bazı kısımların değiştirilmesi gerekmekte ve bu konuda çalışmalar yapılmaktadır.

Belediyemizce bu güne kadar bazı imkansızlıklar nedeniyle, çocuk bahçeleri kurulmamıştır. 1983 yılında ilimizde küçük çapta olsa dahil çocuk bahçelerinin kurulması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

ŞEHİR İÇİ ASFALTLANMASI:

İlimizin şehir içi asfaltlanması ilk olarak 1982 yılı içinde belediyemizin bütçesinden 2.000.000 TL. Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ödenerek, Bölge Müdürlüğü ile yapılan çalışmalar sonucu yapılmıştır.

Yapılan asfaltlamasının tekrar yenilenmesi ve tüm şehir içinin asfaltlanması için 1983 yılında gerekli çalışmalar yapılacaktır.

TOPLU TAŞIMACILIKTA KULLANILAN ARAÇ:

Belediyemizin kurulalı günden bu yana kadar toplu taşımacılıkta kullanmak üzere herhangi bir aracı bulunmamaktaydı. Sorunun çözümlenmesi için mevcut imkânlarla iki adet 20 kişilik otobüs alınmış ve toplu taşımacılıkta kullanılmaktadır. İhtiyacın yeteri derecede giderilmesi için 1983 yılında gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Protokol

Vali : **Erdoğan Atasoy**
Sıkıyönetim Komutan Yardımcısı : **Albay Turhan Bedirhan**
Belediye Başkanı: **Mirza Mehmet Çetin**

Vergi Rekortmenleri

Şükrü Çallı	:2.987.000.- TL.
Salih Gezer	:2.833.000.- "
Seyfettin Gültekin	:1.540.000.- "
Sami Çetin	:1.240.000.- "
Mustafa Ümit	:1.088.000.- "

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Hakkari il merkezi, Zap vadisinin hemen yanında yükselen küçük bir yaylada kuruludur. Merkez ilçenin nüfusu 38 bin 534 kişidir...

Merkez ilçeye 45 kilometre uzaklıktaki Gevaruk vadisinde bulunan ve ilk insanlara ait olduğu belirlenen kayalara çizili hayvan figürleri, ilçenin en önemli tarihî eserleridir.

YÜKSEKOVA

Denizden yüksekliği 2 bin metreyi aşan Gevar ovasında kurulu olan ilçe, il merkezinden daha kalabalık bir nüfusa sahiptir. 1980 sayımına göre, toplam nüfusu 45 bin 12 olan nüfu ilçe merkezinde yüzde 95'lik bir artış göstermiştir.

Ilçe ekonomisi hayvancılığa dayanır. Devlet girişimi ile kurulan et ve süt mamulleri işleme tesisleri, hayvancılığın gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Yüksekova'nın il merkezine uzaklığı 72 kilometredir.

ŞEMDİNLİ

Il merkezine uzaklığı 123 kilometre olan ilçe, İran ve Irak'a sınırdır. Yurdumuzun güneydoğudaki en uç noktasını oluşturan ilçe, tütün ve balıyla ünlüdür.

1980 sayımına göre, ilçe nüfusu 17 bin 458 kişidir.

BEYTÜŞŞEBAT

Hakkari il merkezine 105 kilometre uzaklıktaki Beytüşşebap, ünlü Süvari Halil Geçidi'nin çığ tehlikesi ve kar yüzünden 4 ay kapalı kalması nedeniyle, kış aylarında ulaşıma kapalıdır. 1980 sayımına göre, ilçe nüfusu 19 bin 33'dür.

ULUDERE

Hakkari il merkezine en uzak olan ilçedir. 1980 sayımına göre, nüfusu 18 bin 976 kişidir. İlçede başlıca ekonomik faaliyet alanı bağcılıktır. Ancak, ulaşım yetersizliği nedeniyle yetiştirilen üzümler, değerlendirilememektedir. Uludere ilçesi de Süvari Halil Geçidi nedeniyle kapandığı için, kış aylarında ulaşıma kapalıdır

ÇUKURCA

Hakkari il merkezine uzaklığı, 72 kilometre olan ilçe nüfusu, 1980 sayımına göre, 16 bin 450 kişidir.

İlçenin ekonomik yaşamı, prinç ekimine dayanır. Yılda yaklaşık 300 ton pirinç üretilmektedir.

Sağlık Hizmetleri

Yörede sağlık hizmetleri yeterince gelişmemiştir. Sadece il merkezinde 50 yataklı bir devlet hastanesi vardır. Yüksekova ilçesinde de 10 yataklı bir sağlık merkezi bulunmaktadır. Ayrıca toplam sekiz adet sağlık ocağı, 32 adet sağlık evi ve iki dispanser bulunmaktadır.

Nüfus

Yörede çok hızlı bir nüfus artışı vardır. 1980 yılı sayımına göre, nüfus artış hızı yüzde 23'dür.

Kilometrekareye ortalama 16 kişinin düştüğü Hakkari'nin toplam nüfusu 154 bin 467 kişidir. Nüfusun yerleşim birimlerine göre dağılımı ise, kırsal kesimde yoğunluk kazanmaktadır.

HAKKARİ FOLKLORU ÇEŞİTLİLİK GÖSTERİR

HEYBETLİ dağları, geçit vermez suları ve mertlikten yana öyküleri ile bir başkadır Hakkâri... Eteklerinde meşe, yüksek kesimlerinde ardıç ağaçlarına rastlanan görkemli dağlar, Güneydoğu Toros'ların son uçlarıdır. Yani Hakkâri dağlarıdır. Bu dağların da en görkemlisi Cilo dağıdır.

Yüksek yaylalarındaki otlaklarında yazın kurulan çadırlar, yüz yıllardan beri süregelen geleneklerin âdeta bir uzantısı biçimindedir. Yerleşik düzene geçmiş aşiretlerin, az da olsa göçerlerine buralarda rastlamak olasıdır. Yörenin eşsiz otlaklarından yararlanan halk, hayvancılıkla uğraşır. Diyarbakır, Siirt dolaylarından gelen diğer göçerler, doğadan yararlanmaya çalışırlar...

Hakkâri halkının öteden beri sürdürdüğü "Zoma Yaşantısı" mayıs ayının ilk haftalarında başlar. 15 Kasım'da sona erer. Ortalama 6.5 ay süren bu zoma hayatı "Bahar zoması", "Yaz zoması" ve "Güz zoması" olmak üzere üç devreye ayrılmaktadır

Bahar zoması yani bahar yaylası, mayıs ayının ilk günlerinden haziran ayının ilk günlerine kadar sürmektedir. Esas yaylalara bu dönemde çıkılmamaktadır. Köye yakın derin tabanlı vadilerde bu bahar yaylası kurulduğu gün, türküler söylenir, oyunlar oynanır. İlk yaylaya çıkış kutlanır. Bu yaylada hayvanlardan elde edilen sütlerden peynir yapılır.

Yaz zomasının bir diğer adı ile Yaz yaylası, haziran avı içinde başlayan bir ikinci göç ile kurulur. İki veya üç ay süren bu yaz yaylasında göçebe yaşamın tüm özellikleri görülür. Havaların ısınması ve buzların yer yer çözülmesi ile sarp dağların eteklerinde yemyeşil yaylalar uzanır... Yaz yaylasına köyün tüm fertleri katılmaktadır. Tarıma elverişli olan kentlerde aile fertlerinden bazıları ile yaşlıların yaylalara çıkmadıkları olur. Köy yakınlarına yayla kuranlar ise gündüzleri evlerinde çalışır geceleri yaylalara çıkarlar. Burada aile fertleri geçimlerini tamamen hayvan ve hayvan ürünlerinden karşılamaktadırlar.

Keçi kılından yapılmış su geçirmez çadırlar büyüklü küçüklüdür. Bu çadırlar üçbeş kişilik olduğu gibi, kırkelli kişiyi barındıracak büyüklükte de olabilmektedir.

Yayla dönemlerinde kadının görevi oldukça ağır olmaktadır. Yağ, yoğurt yapımı, koyun sağımı, peynir gibi evin tüm işlerini kadın görmektedir. Erkek bu dönemde kadına oranla daha rahat bir yaşam sürer. Erkeğin yaz yaylasındaki görevi, hayvansal ürünlerin nakil ve satışı, koyunların otlatılması, ot biçmek gibi görevler olarak sıralanabilmektedir.

Yörede, "Kuzu kırpma" geleneksel bir biçimde yüzyıllardan beri süregelmektedir. Kuzu kırpma bir bayram neşesi içinde yapılmaktadır. Yaz yaylası, yayla dönemleri içinde, en hareketli yayla dönemidir.

Güz zoması, yayla döneminin sonuna rastlamaktadır. Yüksek yaylalara yağmur düşmeye başlar. Halk artık yeşilliklerden, soğuk su kaynakları çevresinden yavaş yavaş uzaklaşmak zorunda kalır. Güz yaylaları köy civarında, derin vadi tabanlarına kurulur. Eylül başından kasım ortalarına kadar sürer. Sonbahar yaylası, diğer dönemlerdeki yaylaların canlılıklarından uzaktır. Bu devrede kışlık yoğurt yapılır. Halk bu dönemdeki yaşamında tüm hazırlıklarını tamamlar ve köylerine dönerler.

Avcılık yörede önemli bir ihtiyaca cevap verdiği gibi, oldukça zevkli bir uğraşıdır. Ayı, varsak, tilki, kurt ile boynuzları bir geyiğin boynuzları kadar gelişmiş bulunan yaban keçilerini dağ kesimlerinde avlamak mümkündür. Aşağı sazlıklarda ise, halkın "Hınzır" diye adlandırdığı yaban domuzu avlanmaktadır.

Otlu peyniri oldukça ünlüdür. Doğu'da en güzel otlu peynirin Hakkari'de yapıldığı söylenmektedir. Yörede yetişen bir otla peynir aylarca toprak altında bekletilerek yapılmaktadır. Rokfor peynirini andıran bu peynir, şifalı ve kokulu otu ile eşsiz bir halk mutfağı ürününü teşkil eder.

Şemdinli ormanlarının balı ekim alanlarının tütünü, dünyaya ün salmış bir başka ürünler olarak tanımlanmaktadır. Osmanlı döneminde Sultan Abdulhamit'e yollanan en güzel ve en kokulu tütünün Şemdinli'den gönderildiği söylenmektedir.

Yazların kısa kışların uzun geçtiği yörede, genç kız ve kadınların ördüğü kilim heybe gibi çeşitli el sanatları ürünleri gerek renk ve gerekse motif açısından görülmeye değer niteliktedir. Boncuk işlemeli kadın kemerleri bir başka renk ve görünüm sağlar...

Yöre halkı doğa ile amansızca mücadele verir. İlin en önemli sularını teşkil eden Zap ve Habur sularının yatakları çok dar ve derindir. Kışın bu sular, dağlarla birlikte geçit vermez... Kışlar çok soğuktur. Yörede "Erken gelir, geç gider" diye tanımlanır. Kışın yağışlar çoğunlukla kar biçiminde düşer. Yağan kar, kalın bir örtü oluşturarak ulaşımı engeller. Kışın köylerde bağlantı çoğu zaman kesilir. Bu dönemlerde, atların çektiği kızaklar en uygun ulaşım aracını oluşturur...

Zap suyu vadisinin sağ kıyısına açılan Katrama çayının kuzeyindeki eğimli bir düzlükte kurulan kentin eski evlerinin damı düz ve topraktır. Duvarları ise kerpiçtendir.

OYUNLAR

Sosyal hayatın gereksinimleri ve kuralları ile iller sınırlandırılırken, gelenek ve göreneklerle birlikte oyunları bu sınır içinde belirlemek mümkün değildir.

Folklor ürünlerinden birini teşkil eden halk oyunları, Hakkari'nin Van ili sınırlarına yakın olan yerlerde ağırlığını hissettirir. Halk oyunları özellikle bölgelerin coğrafi, sosyal, ekonomik yapısının özelliklerini taşıdığı bir gerçektir. Dağlar arasına sıkışmış, konma merkezlerinden uzak, ulaşım olanakları güç bir bölgede gelişen halk kültürü ürünü veya onun birimi olan halk oyunları, ovalarda gelişen halk oyunları ile arasında müzik, ritm olarak belirgin farklılıklar göze çarpmaktadır.

Hakkâri oyunları diğer halaylarda olduğu gibi davulzurna ile oynanmaktadır. Yanlız sazlar ve sözlerle oynanan oyun türlerine de rastlanmaktadır.

Yörenin giyim, kuşamı, efsane ve türküleri oldukça zengindir. Hayvancılığı, ulaşım güçlüklerini, kışı konu alan türküler bölgenin folkloruna özellik katmaktadır.

"Zerzeyno, bablekan, hürcemant, kutki, kanilberkani, şerre, lepoli" adlı oyunlar yörenin en sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

GİYSİLER

Halk Oyunları Yöneticisi Remzi Urgun'un giysiler konusundaki araştırması şöyledir:

Kadın başında "Kesirevan" bulunur. Başa bağlanır. Poşunun benzeri bir ipeklidir fino veya fes kırmızı çuhadan yapılır. Etrafı floşla çevrilidir. Buruna takılan gümüş süse "Hızma" adı verilir. Ekonomik güce göre değişir. Altın takanlarda olur. Yörede hemen hemen herkes salkımlı küpe takar. Gerdanlıklar vardır. Ayrıca gümüş veya altın tokalı bele takılan bir nevi kemer de vardır. Hemen hemen tüm genç kızlar "Mehmer" denilen kırmızı, sarı, yeşil mavi, turuncu gibi renklerden oluşan kadife giyerler. Önleri açık olur. Kadifenin altına sim'li ipekli bir "kras" entari giyilmektedir. Bunun da önü açıktır.

Bunların altına ufak çeşitli önleri kapalı, renkleri daha çok beyaz, sarı, yeşilimsi veya pembe olan gömlekler giyilir. Altta, dizden aşağı kapalı lastikli şalvar vardır. Çoraplar desenli ve yündür. Kızlar kollarına bilezik takarlar. Ayaklarında ise çarık ve "Reşik" vardır.

Erkekler şal-şepik- "Şalvar-ceket" giyer. Samur kürk, bellerinde alaca kuşak, kuşağa bir hançer takanlar ekonomik duruma göre değişmektedir.

Erkek başlıkları genellikle keçeden olur. Üzerinde ikişer renkli camadani bulunur. Gömlek, siyah veya renklidir. Yaka dik ve kapalıdır. Siyah gömlek bölgenin ekonomik yapısına uygun olarak, pamuk bezinden yapılır. Belde kuşak vardır. Yerel bir dokumadır. Yumuşak ve ince yünden ev tezgâhlarında dokunur. Şal-Şepik de yörede dokunur. Kıldan yapılır. Elle kodokunur. Hakiki rengi beyaz ve mavidir. Diğer renkler isteğe göre yapılır.

Gezilecek yerler

PARK KALE:
İl merkezinde, Hakkari'yi kuşbakışı seyretmek isteyenlerin çıktıkları Park Kale'de eski kale kalıntıları ve sarnıçlar vardır.

KAYA RESİMLERİ MERKEZİ
Cilo ve Sat dağlarının Gevaruk vâdisinde sarp kıyılara çizilmiş resimler, bu bölgede mağara insanlarının yaşadıklarını ortaya çıkartmıştır.

NASTURİ KİLİSESİ
Kayaların oyulmasından oluşmuş içinde çarşının yeraldığı ilginç bir yerdir.

MELİKESAT CAMİİ ve MEYDAN MEDRESESİ
Selçuklu mimarisini yaşatan örneklerdir. Yıllarca içinde Türkçe, Arapça, Farsça ve Fransızca eğitim yapılan Meydan Medresesi, son yıllarda restore edilmiştir.

GÜLEREŞ BABA TÜRBESİ
Oğul deresindedir. Yöre sakinlerince kutsal sayılmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği 1700 metre olan Hakkâri'de kara iklimi egemendir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise, bol kar yağışlı geçer. Son beş yıllık sıcaklık ölçümleri ortalaması, 9.9 derecedir. Hakkâri'de bugüne dek kaydedilen en yüksek hava sıcaklığı, 37.4, en düşük hava sıcaklığı ise, sıfırın altında 32 derece olmuştur. Yıl içinde ısının sıfırın altında olduğu gün sayısı 120'yi bulur.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Berrak yeşil akan Zap Suyu Vadisi'nin doğa güzelliklerini sergileyen bu güzel sınır ilimiz, bilhassa yurt ekonomisine hayvancılık bakımından katkıda bulunmaktadır.
Türk Ticaret Bankası, çevredeki şubeleri vasıtası ile yöre halkına hizmet vermekten mutludur.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

HAKKARİ'nin tarihi Urartular'a kadar dayanmaktadır. Daha sonraları bu topraklarda Babil ve Asur uygarlıkları da hüküm sürdü. Milâttan önce VI. yüzyılın başlarında Babillerin yerini alan Medlerin bu yöreye hâkim oldukları görüldü.

Büyük İskender tarafından Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katılan bu topraklar onun ölümünden sonra ülkesi parçalanırken Selevkos İmparatorluğu'nun malı oldu. Daha sonra İranlılar, onları takiben de Sasanîler gelip bu topraklara yerleştiler.

Romalılar bu dağlık bölgeyi büyük imparotorluklarının içine katabilmek için çok uğraştılarsa da başaramadılar. Onlar başaramadıkları gibi bu imparatorluğun Anadolu'daki mirasçısı Bizanslılar da buraya sokulamadılar.

640 yıllarında, Hazret-i Ömer'in halifeliği sırasında Müslüman Arap orduları tarafından bu topraklar feshedildi. Selçuk Türkleri Anadolu'ya geldiklerinde bu topraklarda daha Abbasî halifelerinin egemenliği sürmekteydi. XI. yüzyılda buraları Selçuk Türkleri tarafından alındı. Bu fetih döneminde bu topraklarda göçebe Kürtlerle az sayıda Ermeni ve Nesturi'nin yaşadıkları görülüyordu. Arap nüfusu hemen hiç yok gibiydi.

Selçuklular'dan sonra bu topraklarda Türk egemenliği devam etti. Selçuklular buraları kendilerine tabi bir beylik olan Musul atabeylerine bırakmışlardı. XIII. yüzyılda İlhanlılar, XIV. yüzyılda Türkleşmiş bir Moğol hanedanı olan Celâliler buralara egemen oldular. Sonra Akkoyunlu, daha sonra da Karakoyunlu devletlerinin hâkimiyeti altına girdi. Hakkari ve çevresi XVI. yüzyılda da Safevilerin eline geçti. Yavuz Sultan Selim Çaldıran zaferi ile Safevî devletini ortadan kaldırırken, bu topraklar da Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmış oldu.

Osmanlılar bu toprakları ellerine geçirdiklerinde burada Hakkâri ve beyleri yaşamaktaydı. Bunlar Osmanlı devleti adına bu toprakları 1587 yılına kadar yönettiler.

Osmanlı döneminde Van vilâyetine bağlı bir sancak merkezi olan Hakkâri'nin en önemli kenti, bir köyü andıran Çölemerik idi. Süryanilerin "Gülarmak", Ermenilerin ise "İlmar" adıyla andıkları bu kasabanın kuzeyinde ünlü Koçamiş Manastırı bulunmaktaydı. Bu manastırda I. Dünya Savaşı yıllarına kadar Nesturi Patriği oturmaktaydı. Nesturiler, Rusların tahrik ve teşvikiyle silahlı çeteler teşkil edip Türklere karşı saldırılara geçtiler. Türkler, pek kısa bir süre için ellerinden çıkan bu bölgeyi geri aldıklarında bu küçük Hıristiyan mezhebinin mensupları, başlarında patrikleri olduğu halde Ermenilerle birlikte İran ve Irak'a göç etmek zorunda kaldılar.

Hakkâri, Cumhuriyet'in ilânından sonra il haline getirildi.

Hakkâri, uzun bir geçmişe sahip bulunmasına rağmen, tarihî eserler bakımından pek fakirdir. Üstüste uğradığı istilâlar, gelip geçen kavimlerin, uygarlıkların burada bıraktıkları izleri ortadan kaldırmış bulunmaktadır.

Hakkâri'nin Gevaruk vadisindeki bir mağaranın içinde gizli kalmış eserler, bu yörenin günümüze ulaşabilen en büyük tarih zenginliğini teşkil eder. Bu mağaraların içinde, 1938 yılında bir tesadüf eseri olarak bulunan kaya resimleri bütün dünyanın ilgisini çekmektedir. Bu resimler üzerinde incelemeler yapan Türk ve yabancı bilim adamlarının vardıkları sonuç, bu resimlerin günümüzden en az 7500 yıl önce yaşayan insanlar tarafından yapılmış olduğudur. Bazı bilim adamlarına göre bu kaya resimlerinin 10.000 yıllık geçmişi vardır. Hakkâri'nin bu emsalsiz tarih zenginliğini yerinde görüp incelemek üzere her yıl dünyanın dört yanından bilim adamları gelmektedir. Bu kaya resimleri, Hakkâri yöresinde "Mağara Devri"nde de insanların yaşamakta olduğunu kanıtlamaktadır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

EKONOMİSİNİN TEMELİNİ HAYVANCILIK OLUŞTURUR

Hakkari, ekonomik yönden, geri kalmış bir yöremizdir. İlde, ekonomik yaşamın temelini hayvancılık oluşturmaktadır.

Hayvan alım-satımı da ticarî yaşama canlılık katmaktadır. Yörede 5-6 milyon küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Hayvancılık, toplam il nüfusunun yaklaşık yüzde 70'inin geçim kaynağını oluşturmaktadır. Ayrıca, arıcılık da yaygın bir uğraş olarak sürdürülmektedir.

1980 sayımına göre yörede 12 bin 390 çiftçi ailesi bulunmaktadır. Arazi genellikle engebeli olduğu için, tarıma elverişli alanlar, toplam il yüzölçümünün ancak yüzde birini kaplamaktadır. Yöredeki belli başlı tarımsal faaliyetler buğday, çavdar, mercimek, tütün, darı, patates, ceviz, antepfıstığı, üzüm ve elma üretimidir.

Hakkari'de, Yüksekova ilçesi süt ve tereyağı fabrikasından başka hiçbir fabrika yoktur. Arazinin yüzde 5'ini kaplayan ormanlarda genellikle meşe, mazı ve gürgen yetişmektedir. Ormanlardan daha çok yakacak odun gereksiniminin karşılanması amacı ile yararlanılmaktadır.

Yörede bulunan belli başlı madenler de şunlardır: Asfaltit, linyit, aspestamyant, kurşun, çinkolu kurşun, krom, titanyum, kuvars, kuvars kristalleri, arsenik, demir, bakır, kükürt ve mikadır.

Elişi dokumaları ünlü Hakkâri'de yün tarayan kadın...

SPOR

Hakkari'de tesis yokluğu sporun gelişmesini engelliyor

Hakkari'de dağcılık sporu...

"Yaşam boyu spor" koşusuna katılan Hakkarililer...

HAKKÂRİ'de sporun başlangıcı olarak 1950'ler gösteriliyor. Ancak Hakkâri yöresinde sporun etkinlik kazanmaya başladığı tarih 1974'dür.

Ve hemen şunu söylemek gerekir Hakkâri yöremizde spor henüz çok genç yaştadır.

Bölgede spor tesislerinin bulunmaması bu yöre gençlerinin amaç olan başarıya ulaşmalarını devamlı olarak engellemektedir. İnşaatına 1947 yılında başlanan spor salonunun henüz tamamlanmamış olması ve yine inşaatı yıllardır devam eden ve de ne zaman hizmete gireceği belli olmayan Hakkâri Stadı'ndan söz edecek olursak bunun en tipik örneklerini vermiş oluruz...

Tesis yokluğuna rağmen Hakkâri bölgesi gençleri sporda yokluğu mağlûp için vargüçlerini harcamaktadır. Atletimz, kayak, dağcılık, futbol, voleybol ve de masa tenisi Hakkâri ilinde etkinlik gösterir. Hakkâri'nin ilçelerinde de bu dallarda faaliyet göze çarpar.

Hakkari ilimizden Millî Takıma girmiş ve de sporda üstün başarı sağlamış sporcu günümüze dek çıkmamıştır.

3 kulüp Hakkâri'de faaliyette bulunmaktadır. İl merkezinde Sümbülsor ve Zapspor Hakkâri'nin en eski spor kulüpleridir. Diğer kulüp Yüksekova ilçesindedir. 1976 yılında tescil yaptıran bu kulüpler tesis yokluğu nedeni ile faaliyet gösterememektedirler.

Hakkâri'de yaşam boyu koşulları, nizami olmayan alanlarda takımların yaptıkları futbol maçları, dağcıların faaliyeti büyük ilgi ile izlenmektedir.

EĞİTİM

Hakkâri eğitim düzeyi düşük olan illerimizden biridir. Okuma-yazma bilenlerin oranı yüzde 43'tür. Bu oran, kadın nüfus arasında ise yüzde 15'e kadar düşmektedir.

1981—82 öğrenim döneminde ildeki toplam 213 ilkokulda toplam 14 bin 695 öğrenci ve 544 öğretmen bulunuyor.

Aynı öğretim döneminde 12 adet ortaokulda da 257 öğretmen ve 2 bin 244 öğrenci vardı.

Yörede başlatılan okuma-yazma seferberliği, genel eğitim düzeyini önemli ölçüde değiştirmiştir.1982 mart ayına kadar ilde 727 kurs açılmış ve 18 bin 52 kursiyere okuma-yazma öğretilmiştir.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Nazım Erdoğan
Adresi: Beden Terbiyesi bölge Müdürlüğü, Hakkâri.
Telefon numarası: 1107
Memur ve personel sayısı: 10
Lisanslı sporcu sayısı: 230 erkek, bayan yok.
Okullarda spor faaliyetleri: 12 okulda faaliyet var.
Tesisler: Halen tesis yok.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, kayak, dağcılık, futbol, masa tenisi.

HATAY

31

Yüzölçümü: 5.403 km2
Nüfus: 856.271
İlçeler: Antakya (Merkez), Altınözü, Dörtyol, Hassa, İskenderun, Kırıkhan, Reyhanlı, Samandağ, Yayladağı.
Köy sayısı: 373
Doktor sayısı: 50
Hastane yatak sayısı: 1150
Okur-yazar oranı: % 70
Otomatik telefon kodu: Hatay Antakya 8911

Bir ilde iki büyük kent: Antakya ve İskenderun

ANAVATAN'a en son katılan, Türkiye'nin en güneyinde, modern bir kent, büyük bir liman, bir meyve diyarıdır Hatay.

Hatay ili, sınırları içinde bir değil, iki kent barındırır. Antakya adıyla anılan merkeze bağlı bir ilçe konumundaki İskenderun, bugün ülkenin en önemli ihracat limanlarından biridir. Büyük İskender tarafından kurulan İskenderun o dönemde "Alexandreia" adını almış Mısır'daki İskenderiye'den ayrılmak için Arapça "İskenderûne", (Küçük İskender) kelimesine dönüştürülmüştür.

İlin merkezi olan Antakya'nın adı ise kentin kurucusu Selevkos Hanedanı'nın ikinci hükümdarı "Antiochus"tan gelmekte, Araplar tarafından "Antakîye", Batı dillerinde ise "Antiochia" olarak bilinmekte idi.

Yüzyıllarca Ortadoğu'nun büyük devletleri tarafından paylaşılamayan Antakya, Milattan önce 306-280 yılları arasında Asya (Selevkos) İmparatorluğu'nun başkentiyken nüfusu yarım milyonu aşıyordu ve Roma ile İskenderiye'den sonra dünyanın 3. büyük kentiydi.

Ortadoğu ülkelerini Avrupa'ya bağlayan yol üzerinde önemli merkez olma özelliğini yüzyıllarca taşıyan Hatay'ın bir de Hıristiyan toplumu üzerinde etkisi vardır. Kentin merkezine 1 kilometre uzaklıkta bulunan Antik Silpius Dağı'nın eteklerinde kurulu Saint Pierre Kilisesi, Katoliklerin Hac yeridir. Milattan sonra, 1. yüzyılın ilk yarısında İsa Peygamber'in dinini tanıyanlara ilk kez burada "Hıristiyan" adı verilmişti. Bu nedenle her yıl 29 Haziran'da Katolik Kilisesi burada bir ayin düzenlemektedir.

Hatay bugün, tarihi ve turistik öneminin yanı sıra önemli bir de ihracat ticaret ve sınır kentimizdir.

Adı nereden geliyor

Eskiden "İskenderin Sancağı" adıyla anılan Hatay, Türkiye Cumhuriyeti'ne katıldıktan sonra bu adı aldı. Bu adın, Hititler döneminde "Hattena" diye anılan yöreden ve Hititlerin kendilerine "Hatti" demelerinden kaynaklandığı sanılmaktadır.

Nasıl Gidilir

Vapurla ancak İskenderun'a kadar gidilebilir. Onbeş günde bir sefer vardır. Karayolu ile gitmek çok kolaydır. Çünkü düzgün asfalt yollarla yurdun her tarafına bağlıdır. Her yöreden İskenderun ve Antakya'ya bol otobüs bulunur.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 88.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	53.818
DP	49.240

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 92.2

Partiler	Aldığı oy
CHP	48.746
CMP	2.034
DP	76.136
Bağımsızlar	8

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 78.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	62.562
CMP	2.653
DP	60.617
HP	7.503

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.1

Partiler	Aldığı oy
AP	31.588
CHP	54.279
CKMP	5.145
YTP	49.697
Bağımsızlar	4.920

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 61.2

Partiler	Aldığı oy
AP	66.956
CHP	36.342
CKMP	1.712
MP	2.376
TİP	5.371
YTP	3.731

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.4

Partiler	Aldığı oy
AP	54.411
CHP	41.450
CGP	6.028
MP	582
MHP	3.657
TBP	2.974
TİP	5.033
YTP	629
Bağımsızlar	23.116

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 62.9

Partiler	Aldığı oy
AP	35.117
CHP	56.382
CGP	9.741
DP	22.621
MP	665
MHP	7.708
MSP	9.680
TBP	2.722
Bağımsızlar	5.862

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 75.1

Partiler	Aldığı oy
AP	77.395
CHP	148.967
CGP	2.423
DP	1.834
MHP	24.444
MSP	13.853
TBP	1.170
TİP	490
Bağımsızlar	6

HATAY ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

Yıl: 1961	Yıl: 1982
Kabul	Kabul
% 60	% 94.4
Red	Red
% 40	% 5.6

HATAY VALİSİ VE ANTAKYA BELEDİYE BAŞKANI SAMİ OYTUN

«Hatay, tarihi ve tarımsal zenginliğe sahiptir»

TÜRKİYE Cumhuriyeti'ne ölümsüz Atatürk'ün yadigârı olan Hatay ilimizde valilik yapmaktan büyük onur duymaktayım.

Hatay, dünyanın tarımsal verimlilik bakımından nadir görülen yerlerinden birisidir.

Verimli Amik Ovası'ndan elde edilen ikili ve üçlü ürünler dolayısıyle memleketimizin tarımsal kaynak merkezidir.

Öyle ki, bir yöremizde hasat bitti mi o ürünün ekimi Hatay'da başlar, bir yöremizde de hasat başladı mı Hatay o ürünün pazarlamasını yapar.

Yani tarım ürünleri yönünden memleketimizin tüketim ekonomisine katkı görevini lâyıkıyle yapmıştır.

Güzel Hatay'ımız bu tarımsal kabiliyeti yanında İskenderun ilçemizle Ortadoğu'nun denize açılan bir kapısı haline gelmiştir.

Öyle ki, bugün İskenderun limanı hinterlandı ile emsali limanlara nazaran daha kabiliyetli ve süratli transit nakliyatı yapmaktadır.

Bu da memleketimiz için tarımsal ürünler gibi iftihar edebileceğimiz bir ekonomik olaydır.

Hatay bir tarım ve ulaştırma merkezi olmakla beraber büyük sanayii tesisleri yönünden de memleketimizin ön sıralarında yer almıştır. Meselâ İskenderun Demir - Çelik Fabrikaları, Gübre Fabrikaları, Çimento Fabrikası, Petrol boru hatları ve narenciye işletme tesisleri bunların başlıcalarıdır.

Bütün bu hızlı ekonomik gelişmelere uygun olarak da devletimiz Hatay'da süratli altyapı yatırımlarına girişmuvazelesini sağlar, işte onun için Hatay öremlidir.

Bu emsalsiz kaynak son senelerde tarım ürünlerini Ortadoğu ülkelerine ihracata başlamış ve kapasitesini son iki yılda % 100 artırarak yurt miştir. Bu şekilde yakın bir gelecekte bu doğal zenginlikler bir misli artacaktır, böylece Hatay Türk ekonomisinde her zaman olduğu gibi bir çok emsali illere önderlik edecektir.

Bu zenginliklerle beraber Hatay'ın doğal tabiat güzellikleri, emsalsiz kumluk sahilleriyle Ortadoğu milletlerini cezbedecek ucuz, temiz ve rahat bir turistik potansiyeli de vardır.

Özetlersek, Hatay tarihî, iklim ve tarımsal zenginliği turistik potansiyeli ile mükemmel bir yöredir.

Halkı çalışkan, kahraman, sempatikve kanaatkârdır, sosyal yaşantıları mütevazidir, büyüklerine saygılı ve küçüklerine hâmidir.

İşte başta söylediğim gibi böyle bir yörede görev yapmak, yalnız benim için değil, her devlet görevlisi için şeref ve unutulmaz bir hizmet safhasıdır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Yüzölçümü 689 kilometrekare, nüfusu 205.345'dir. 1939'da kabul edilen 3711 sayılı yasa ile Anavatan'a bağlanmıştır.

ALTINÖZÜ

Yüzölçümü 357 kilometrekare, nüfusu 43.814'dür. Hatay'ın güney bölümünü kaplayan Kuseyir Yaylası üzerindedir. 1919 yılında Fransızların işgali altında kalmıştır. 1945 yılında ilçe olmuştur.

DÖRTYOL

Yüzölçümü 878 kilometrekare, nüfusu 111.832'dir. Adını ilçe merkezinde bulunan ve dörtyoldan oluşan alandan almıştır. 1939'a kadar Adana'ya bağlı kalmış, Hatay'ın anavatana katılışından sonra buranın ilçesi olmuştur.

HASSA

Yüzölçümü 495 kilometrekare, nüfusu 37.984'dür. Gaziantep'e bağlı bir bucak iken, Hatay'ın alınması ile ilçe olmuştur.

İSKENDERUN

Yüzölçümü 956 kilometrekare, nüfusu 209.815'dir. Hatay Devleti'nin İskenderun adlı bir sancağı iken, anavatana geçince ilçe olmuş, fakat hızlı gelişmesi ile bir kent görünümüne girmiştir.

KIRIKHAN

Yüzölçümü 688 kilometrekare, nüfusu 84.417'dir. Fransız işgalinden sonra, 1924'de ilçe durumuna getirilmiştir.

REYHANLI

Yüzölçümü 592 kilometrekare, nüfusu 73.622'dir. Küçük bir kasaba iken, Fransızların zamanında bucak, 1939 yılından sonra ise ilçe olmuştur.

SAMANDAĞ

Yüzölçümü 382 kilometrekare, nüfusu 64.998'dir. Antakya'ya bağlı bir bucak iken, 1948'de ilçe olmuştur.

YAYLADAĞI

Yüzölçümü 366 kilometrekare, nüfusu 24.876'dır. 1938'de anavatana katılmıştır.

TÜRKİYE'DE
YAĞ SANAYİİNDE
İLK ULUSLARARASI MADALYA

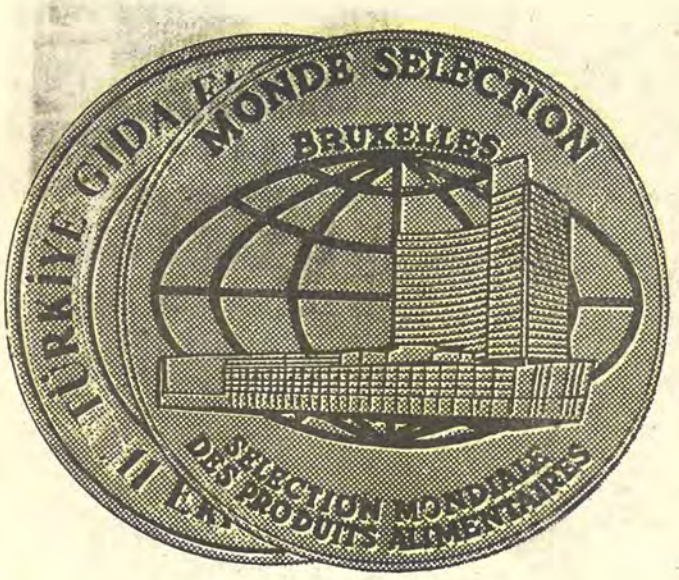

KARAM
1982 Dünya kalite yarışmasında da altın madalya kazanmıştır.

gururluyuz KARAM Yağları

Karamehmetler Yağ Sanayi ve Tic. A.Ş. TARSUS tel: 11 156 - 11 299 MERSİN tel: 12 517 - 12 518 ANKARA tel: 11 82 51 24 36 43

Protokol

Hatay Valisi ve Antakya Belediye Bşk.: **Sami Oytun**
39. Tug.K. ve SYNT. Hatay Komutanı Yrd.: **Tuğgnl. Mümtaz Ün**

Vali Yardımcısı : **Mustafa Aşkın**
Vali Yardımcısı : **Vahap Yıldırım**
Hatay Savcısı : **İsmail Hakkı Er**
Garnizon K. : **Yarbay Naci Erözmen**
İl J.Alay K. : **Binbaşı İsmet Yedlyıldız**
Emniyet Müdürü : **Necati Çetinkaya**

Vergi Rekortmenleri

Lyonel Makzume	:200.480.520.- TL.
Antuvan Makzume	:101.950.676.- "
Ernest Butros	:85.170.150.- "
Ali Karahan	:60.475.680.- "
Kemal Dörter	:55.000.000.- "
Jan Barbur	:50.932.148.- "
Rasim Zeytunlu	:28.802.276.- "
Alfredo Levante	:26.733.194.- "
Edvardo Levante	:26.733.194.- "
Süreyya Gül	:24.487.755.- "
Rıza Akkaya	:13.682.949.- "

Kentin tarihi

Antakya müzesi mozayiklerinden...

Günümüzden en az beş bin yıl evvel ünlü savaş ve olaylara sahne olan Hatay bölgesinin il merkezi Antakya'nın M.Ö. 300 yıllarında Büyük İskender'in generallerinden Selefkos Nikator 1. tarafından kurulduğu kabul edilir. Adı Antiokheaia veya Antioche olan kent zamanla Antakya halini almıştır.

Hatay'ın uzun geçmişinde bir çok devletlerin egemenliğinde kaldığı bilinir. Osmanlı hudutlarına katılışı 1516 yıllarında Yavuz Selim'in Mercidabık Savaşını kazanmasından sonradır. Birinci Dünya Savaşı'nda önce İngiliz sonra Fransız işgaline uğradı. 1921 Ankara Antlaşması'yla iç işlerinde bağımsız bir ülke haline geldi. 1937'de tamamen bağımsız olan Hatay 23 Temmuz 1939'da Anavatana dahil oldu.

ANTAKYA (Hatay) 2419 - 1377
İskenderun 2234 - 2621 - 6621

GARANTİ BANKASI, güçlü kadrosuyla yurt dışı hizmetlerde de iddialıdır.

Nerelerde kalınır

ATAHAN OTEL
Hürriyet Cad. No. 28. Banyolu 28 oda, kalorifer, lokanta
DİVAN OTELİ
İstiklâl Cad. No. 62 Tlf: 1518-1735, banyolu 22 oda,kalorifer
OTEL ANTAKYA
İstiklâl Cad, No. 68 Tlf: 1812, 46 odalı
HOTEL GÜNAY
İstiklâl Cad.No. 8 Tlf: 1778—3460, 58 odalı, lokanta
HOTEL DİNÇKAN
İstiklâl Sok. No. 4, 18 odalı, kalorifer, lokanta
İSKENDERUN
GÜNEY PALAS
5 Temmuz Cad. Tlf: 3696, İskenderun, banyolu 30 oda kalorifer, lokanta
KIYI OTEL
Atatürk Bulvarı İskenderun Tlf: 3680-3681, banyolu 40 oda lokanta, kalorifer, asansör
HİTİT HOTEL
Cumhuriyet Meydanı Tlf: 3781-2-3 İskenderun
Duşlu 40 oda, asansör, lokanta

ÖNEMLİ KİŞİLER

Dr. Abdurrahman Melek: (1896-?) Tıp doktoru Hatay Cumhuriyeti Başbakanı 6,7,8,9. dönem Gaziantep milletvekili.

Abdülgani Türkmen: (1882-?) Ortaöğretim görmüş çiftçi. Hatay Cumhuriyeti Millet Meclisi Reisi. 6, 7, 8. dönem milletvekili.

Bekir Sıtkı Kent: (1905-?) Hukukçu, gazeteci. Hatay Cumhuriyeti milletvekili. 6, 7. dönem TBMM üyesi.

Hamdi Selçuk: (1906-?) Hukukçu, Hatay Millet meclisi üyesi. 6 ve 7. dönem TBMM üyesi.

Hikmet Turhan Dağlıoğlu: (1900-?) Peşte Yüksek sanat Okulu mezunu. Eğitimci, arkeolog. 7. dönem Antalya milletvekili. Hatay Millet Meclisi üyesi.

Ahmet Bilgin: (1900-?) Eczacı, CKMP Genel Sekreteri. 10, 11. dönem milletvekili, Kurucu Meclis üyesi.

Tayfur Sökmen: (1891-?) Antep doğumlu Hatay Devleti Cumhurbaşkanı. Rüştiye mezunu. 5, 6, 7, 8. dönem Antalya milletvekili. 9. dönem Hatay milletvekili. Kontenjan senatörü.

FOLKLOR

ÜLKEMİZDE her genç kız "beyaz gelinlik", her genç erkek ise "haki elbise" giymek ister. Genç kızlar beyaz gelinliklerle mutlu bir yuvanın özlemini çekerken. Bıyıkları yeni terleyen delikanlılar da askerlik gibi görkemli bir dönemi yaşamak için yanar tutuşur.

Askerliğin gelenek ve göreneklerimizde yeri oldukça büyüktür. Analar sevinç gözyaşı dökerken kardeşleri türküler yakmıştır askere giden nice delikanlılar için...

Hatay yöresinde askere uğurlama ile ilgili gelenekler günümüzde de zaman zaman gözler önüne serilmektedir.

Yörede askere gidecek olan gencin arkadaşları birkaç gün önce toplanarak davul ve zurna eşliğinde halaylar çeker, çalıp söyleyerek geç saatlere kadar eğlenirler.

Mevlid okutmak bir başka gelenektir. Savaşlar ve uzun dönem askerlikler sırasında, silaya dönememekte olduğu için, aileler askere yolladıkları gençler için mevlidler okuturlarmış. Bugün bu geleneklere gençlerin sıhhat ve afiyetle dönmeleri için yine rastlanır.

Ölü arkasından "ağıt" söyleme geleneği Hatay'da hâlâ devam etmektedir.

GİYSİLER

Antakya Endüstri Meslek Lisesi Folklor Okulu öğrencilerinin yöre ile ilgili giysiler araştırması şöyledir:

Genç kızların giysileri: Yaşmak, fistan, kırmızı kuşak veya ipek kuşak, fistan üzerine yelek veya sakko giyilir. Ayaklarda yemeni vardır.

Nişan giysisi: Kutnu veya atlastan fistan üzerine yelek, ayakta yemeni bulunur.

Genç kızların düğün giysileri ise şöyle, başa fes giyilir. Önünde fes altını, yanlara dul altını takılır. Kepez ve tozzak fes üzerine yerleştirilir. Kırmızı atlas fistan giyilir. Bele altın veya gümüş kemer takılır. Ayağa yemeni giyilir.

Kadın giysisi: Fes, fes altını, duluk altını takılır, altın saç bağı bağlanır. Boyuna bezli ve tokalı takılır. Belde gümüş kemer bulunur. Ayrıca gelinleri genç kızlardan ayırmak için zülüf kesilir.

Yörede yaşlı kadınların giysileri de şöyledir: Yaşlı kadınlar basma fistan giyerler. İpek kuşak bağlar ve sırmalı fes giyerler. Üzerine de beyaz yaşmak bağlarlar.

Erkek giysiler: Başta püsküllü fes veya terlik. Bunun üzerine kefiye sarılır. Oyalı gömlek veya mintan üzerine aba giyilir. Bele kuşak sarılır. Ayağa yemeni veya çank giyilir. Yaşlı erkeklerin bazen cübbe giydikleri olur.

OYUNLAR

Hatay yöresinde oynanan oyun türü "halay"dır. Yörede kadın ve erkeklerin birlikte oynadıkları oyunlar olmakla birlikte, yanlız kadın ve yanlız erkek oyunları da vardır. Oyunlar davul ve zurna eşliğinde oynanır.

Yalnız erkekler tarafından oynanan oyunlar: Ceren, garip, kaba, kerem, Karacaoğlan, hurşit, Köroğlu" gibi oyunlardır.

Yanlız kadın oyunları ise bolona halayıdır. Oynayanlar çeşitli mani ve türküler söylerler. Ayağın yere sert şekilde dokunduğu türlerine "depki" adı verildiği olur.

Kadın ve erkek birlikte "eli elime değdi, karşıda kavun yerler, tavuğum, şirvani, arabi, zennube" oyunlarını oynarlar.

Oyunlar türkülü ve türküsüz ikiye ayrılır.

ATASÖZLERİ

"Ark altından su bağışlamak"
"Eşek kaçtı kürtün düştü"
"Gele gele terliğinin teki bizde mi kaldı"
"Ver yesin ört yatsın"

MANİLER

Mani benim ezberim
Kan ağlava gözlerim
Nazlı yarin yolunu
Akşam sabah gözlerim.

Kahvenin telvesi
Oldum güzel delisi
Güzel üç türlü olur
Sevilir cilvesi

YEREL SÖZCÜKLER

Kerevet : Divan
Satıl : Kova
Katremiz : Kavanoz
Mertabanı : Bakırdan genişçe kap
Cara : Testi

BATIL İNANÇLAR

Kurşun dökme işlemi Hatay'da oldukça yaygındır. Nazarın kaldırılması için kurşun dökülür. Yörede birçok yerde ölen kişilerin evinde, akşamları ocağa bir parça yağ atılır. Bu yağ dökmenin anlamı, evi ziyaret eden ölü ruhunu memnun etmek için olduğu düşünülmektedir. Yağ dökme işinin yedi veya kırk gün sürdüğü de olur.

Gelin oğlan evine gelince, üzerine arpa, şeker veya para saçılması bir gelenek halini almıştır. Çocuklara banyo yaptırılırken "arılığı, duruluğu" diyerek son suyun temiz olmasına dikkat edilir.

HALK TIBBI

Ateşi düşürmek için : Sabun ile kına macun yapılır el ve altına sürülür.

Göz nezlesi için : 2 karanfil, 20 cencefil, 6 felfulun, 180 andas kökü, 300 dirhem de kına karıştırılarak merhem yapılıp, göze sürülür.

Ağızdaki pamukçuk için : Şeker ile tebeşir tozu sürülür.

Solucan için : Şeftali yaprağı ile eksi nar kökü kaynatılıp içilir.

Gezilecek yerler

KALELER VE SURLAR: Habibnecar ve Hac dağlarındadır. M.S. VI. yüzyılda Justinianus tarafından yaptırılmıştır.

SU KEMERİ: Demirkapı mevkiindedir. Surlarla aynı devirde yapılmıştır.

KÖPRÜ: Romalılardan kalmışsa da pek çok tamir gördüğü için eski halini tamamen kaybetmiştir.

TRAYAN SU KEMERİ: Romalılardan bugüne kalan eserlerdendir.

SAİNT PİERRE KİLİSESİ: Dünyada kurulan ilk kilise olarak kabul edilir. Katolik âleminin en meşhur hac yeridir. Papalık burayı yılın herhangi bir gününde ziyaret edecek her Katoliğinbütün günahlarının affolunacağını ilân etmiştir.

HERONİON: Saint Pierre Kilisesi'nin 200 metre kuzeyinde bir kaya kabartmasıdır.

ARSUZ: İskenderun'a 33 kilometre uzaklıktadır. Modern bir otel ile bir çok motel bulunur. Gazino ve lokantalar bütün ihtiyaca cevap verebilir. Tabü dalgakıranlı çok güzel bir plajı vardır.

EKONOMİ

Ekonomisi tarıma dayalı Hatay ilinden toprakların 266.804 hektarlık bölümü işlenmektedir. Kalan 49.673 hektarlık bölümü çayır ve mera, 277.931 hektarlık bölüm orman ve çalılık, 6.237 hektarlık bölüm yerleşim alanı ve 6.237 hektarlık bölümü ise diğer alanları kapsamaktadır.

En önemli sanayi kuruluşları arasında İskenderun Demir-Çelik, Gübre Sanayii, çimento fabrikası, narenciye işletme tesisleri sayılabilir. Bu arada Hatay'dan petrol boru hattı da geçmektedir.

Sağlık Hizmetleri

Hatay ilinde toplam 1150 yatak sayılı sekiz hastane vardır. Sağlık hizmetleri açısından en gelişmiş ilçeleri Merkez (Antakya) ile İskenderun'dur. Hatay'da toplam doktor sayısı 50'dir.

SPOR

Günümüzde Hatay ilimizin Türkiye İkinci Ligi'nde iki temsilcisi vardır. İskenderunspor ve Hatayspor 1967 yılından bu yana faaliyetlerine devam etmektedirler.

Hatay bölgesi, Türk futboluna ünlü futbolcular kazandırmıştır. Türkiye Birinci Ligi'nde "gol krallığı" tahtına oturmuş, millî takımın as elemanları arasına girmiş Göztepe'nin ünlü santraforu Fevzi Zemzem. Yine millî takımın ve Fenerbahçe'nin yıldız futbolcularından Abdullah Çevrim, Hatay bölgesinden yetişmişlerdir. Futbolcu Ahmet Daloğlu, Samet Aybaba, yüzücü Abdullah Zafer, Uğur İskender, Hatay'ın Türk sporuna kazandırdığı değerlerdir. Yelken s porunada da aşama gösteren Hatay ilinden Adnan Aybaba, Erhan Uzun, judocu Muzaffer Sudan, futbolcu Hikmet Erbek, Hakkı Cemali, Uğur Yıldırım, Hatay'dan yetişen diğer değerli sporculardır.

Günümüzde 49 spor kulubüne sahip olan Hatay ilimizde 600 okulda sporda etkinlik görülmektedir.

Özel yemekleri

Hatay'da mutfağa çok dikkat edilir. Bu yörede tüm yemekler renkli ve lezzetlidir. "İçli köfte, ekşiaşı, çiğköfte, öcce, katıklı ekmek, aşur, mahulta, şıhılmahşi, çökelek öfelemesi" yörenin geleneksel yemekleri arasında yer alır.

"Künefe, halva, kerebiç, kömbe, kete" adlı tatlılar ise halk mutfağının yöreye özgü tatlılarını teşkil ederler.

EĞİTİM

Okuma - yazma oranı yüzde 70'e varan Hatay ilinde 571 ilkokul ile 89 orta dereceli okul vardır. İlköğretimde 4853 öğretmen, orta öğretimde ise 1863 öğretmen görev yapmaktadır. Öğrenci sayıları ise ilköğretimde 144.263, ortaöğretimde 42.047'dir.

Hatay ilinde ikisi meslek yüksek okulu, biri de eğitim enstitüsü olmak üzere üç kurum yüksek öğretim vermektedir. Toplam 1503 öğrenciyi barındıran her üç kurum da Çukurova Üniversitesi'ne bağlıdır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Hatay denilince, her şeyden önce bizlere yüce Atatürk'ü bir daha anma mutluluğunu veren vatan parçası akla gelir.

Yurdumuzu kara, deniz ve hava ulaştırması ile Akdeniz ve Ortadoğu ülkelerine bağlayan ve memleket ekonomisine büyük katkıda bulunan bu güzel ilimizde **Türk Ticaret Bankası 1969 yılından beri bankacılık hizmeti vermenin gururunu duymaktadır.**

Türk Ticaret Bankası Antakya Şubesi

HATAY İL MERKEZ ŞUBESİ
Antakya

HATAY İLİ ŞUBELERİ
Dörtyol, İskenderun, Kırıkhan, Payas, Samandağı

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Tasarrufun beşiği yılların geleneği İş Bankası paranın en sağlam güvencesi.

Tasarruflarınızı,paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın.

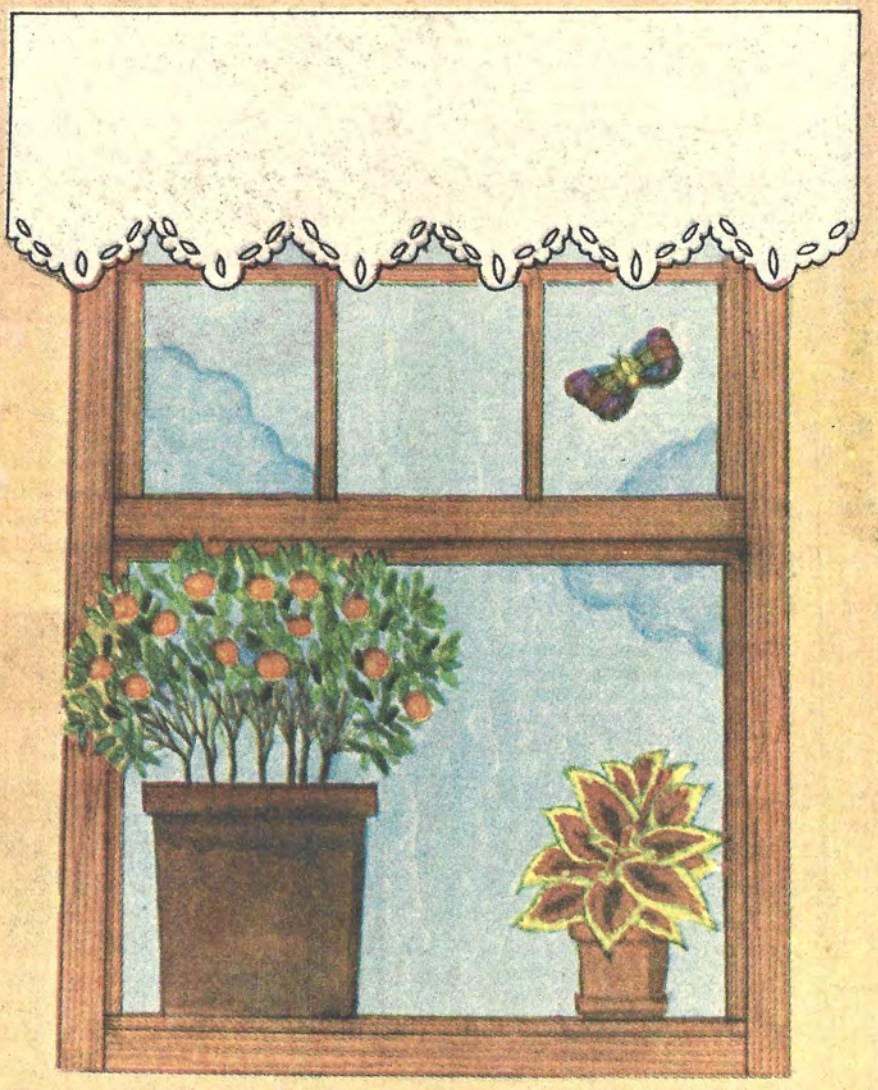

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

ISPARTA

32

YÜZÖLÇÜMÜ: 8 bin 937 kilometrekare.
NÜFUS: 350 bin 116.
İLÇELER: Atabey, Eğridir, Gelendost, Keçiborlu, Senirkent, Sütçüler,Şarkikaraağaç, Uluborlu, Yalvaç.
KÖY SAYISI: 178.
DOKTOR SAYISI: 80.
HASTANE YATAK SAYISI: 4 bin.
OKUR—YAZAR ORANI: % 90.
OTOMATİK TELEFON KODU: 827.

Adı nereden geliyor

Isparta'nın tarihteki adı "Baris" idi. Bu Hititler tarafından verilen isimdi ve "Bereket" anlamına gelmekteydi. Romalılar Psidia adıyla anılan yöreye hâkim olunca Baris adını kendi dillerine uydurup "Sbarita" dediler.Kent Türklerin eline geçtikten sonra önce "Isbarita" olarak anıldı, sonra halkın dilinde Isparta şekline dönüştü ve bu ad altında ölümsüzleşti.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Doğa güzelliklerini ünlü halılarına yansıtır

GÖLLER VE GÜLLERLE DONANMIŞ İLİMİZ...

AKDENİZ bölgesinin batı kesiminde, göller bölgesinin merkezinde yer alan Isparta güllerle donanmış, halısına gülünü yansıtmış, geleneklerini, görenek-lerini korumuş bir ilimizdir.

Sınırlarının içinde ülkemizin dördüncü büyük gölü Eğridir'i saklayan, bir gül, bir halı diyarıdır.

Nasıl Gidilir

Isparta İçanadolu'yu Akdeniz'e bağlar. Bu nedenle Afyon üzerinden kentimize uğrayan vasıtalar Ağlasun ve Bucak güzergâhını takip ederek Antalya'ya ulaşır. Yine aynı güzergâh üzerinden Ege bölgesi illeri ile ulaşım sağlanır. Isparta ili öte yandan Eğridir, Şarkikaraağaç güzergâhını takiple Konya ile bağlantılıdır. Bu yol özellikle maden nakliyatında Antalya iline bağlantı sağlar.

Isparta'da cumhuriyet ile birlikte kurulan demiryolu şebekesi ile Türkiye'nin demiryolu bulunan bütün merkezlerine ulaşım sağlanır. Halen her sabah 6.45'te mototren, her akşam sat 19.15'te Pamukkale Ekspresi Karakuyu'da aktarma yapmak kaydıyla bütün vatandaşlarımıza ulaşım imkânı sağlamaktadır.

Doğal güzelliklerinin yanı sıra, sosyal yapısının bozulmayışı, gecekondulaşma eğilimi göstermemesi, göç hareketinin görülmeyişi Isparta'ya özgüdür hep.

El sanatları, halıları, gülyağı, tatlı su ürünleri ile önemli bir ihraç merkezi olan kent, 1980 sayımına göre yüzde 75.15'lik bir nüfus artışı ile Türkiye genelinde üçüncü sırayı almıştır. Bu kadar hızla kalabalıklaşmasına karşın, kırsal bölgede değerlendirilen el emeği, sağlıksız büyüme ve kentleşmeyi önlemiştir.

Ispartalılar, Anadolu'nun hemen her yöresinde olduğu gibi, babaerkil aile tipine sadık kalmışlar ama iş hayatında kadın-erkek omuz omuza çalışmayı sürdürmüşlerdir. Halı tezgâhları ile gül bahçeleri Isparta'nın, Ispartalıların güzellik, turizm ve ticaret sembolü olmuştur.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 90.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	30.233
DP	45.154

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	30.893
DP	52.051
Bağımsızlar	571

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 78.0

Partiler	Aldığı oy
CHP	26.050
CMP	575
DP	36.179
HP	19.265

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.8

Partiler	Aldığı oy
AP	46.155
CHP	30.357
YTP	13.386

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.5

Partiler	Aldığı oy
AP	48.868
CHP	17.640
YTP	10.086

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 65.6

Partiler	Aldığı oy
AP	64.465
CHP	11.233
CGP	1.954
MP	451
TİP	780
YTP	339

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 63.7

Partiler	Aldığı oy
AP	52.297
CHP	12.093
CGP	2.246
DP	9.702
MHP	1.326
MSP	6.002
TBP	600

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.8

Partiler	Aldığı oy
AP	84.133
CHP	25.711
DP	1.533
CGP	1.121
MHP	3.743
MSP	4.629

İSPARTA ANAYASA
HALK
OYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961	YIL: 1982
Kabul	Kabul
% 65	% 91.8
Red	Red
% 35	% 8.2

ISPARTA VALİSİ NECDET UÇAN

«İŞSİZLİĞİN AZALDIĞI İLİMİZDE OKUR-YAZAR ORANI % 95'E VARIR»

ISPARTA ili, Akdeniz iklim kuşağının göller bölgesi olarak tanımlanan bölgede, Akdeniz, İç-Anadolu ve göller bölgesine has iklim özelliklerini taşır. Antalya'dan, Anadolu'nun, batı, kuzey ve iç bölgesine uzayan karayolları ilimizden geçer. Demiryolunun etkinliği daha azdır. İdarî bölüm olarak merkez ilçe dahil on ilçe, 41 belediye ve 180 köye sahiptir. 1980 nüfus sayımına göre 350.116 nüfus mevcuttur. Isparta ili Türkiye genelinde sahip olduğu imkânlar nedeni ile sorunu çok az olan bir ildir. Köylerden şehir merkezine akın artmış isede, çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşlarının yapı kooperatifleri sosyal mesken problemlerini halletmiştir. Ekonomisi genellikle tarıma dayanır. Elmacılık, halıcılık, orman ve su ürünleri ile gülcülük halkımızın başlıca geçim kaynağıdır. Ayrıca çeşitli sanayi dallarının faaliyeti ile Türkiye genelinde işsizliğin azaldığı bir il durumundadır. İlimizin okur yazar oranı yüzde 95'in üstündedir. 1982 öğretim yılı sonunda Isparta ilinde okumaz, yazmaz vatandaşımız kalmayacaktır. Eğitim kurumları yeterli miktarda olup, okulu bulunmayan köy yoktur. Kent sistemli ve düzenli olarak gelişmektedir. Geniş yolları, modern binaları ve bilhassa temizliği ile dikkati çekmektedir. Vatandaşlarımız temizliğe son derece dikkat etmektedirler. Hayırseverdirler. Kentte pek çok tesis vatandaşlarımızın sosyal yardımlaşma duygularının bir sembolü olarak devlet yardımı almadan yapılmıştır. 1982 yılında toplam 76 proje için devlet yatırımları miktarı 4.5 milyar liradır. Sonuç olarak, hızla gelişen Türkiyemizin önemli bir yerinde bulunan ilimiz, kalkınma yolunda devlet ve millet elele parolasının en güzel örneğini vermiştir. Ve vermeye devam edecektir

ISPARTA BELEDİYE BAŞKANI MÜSLİM SEVGİ

«HALKIMIZ YOL GÖSTERİCİ, YARDIMCI OLMALIDIR»

ŞEHRE istenilen hizmetin götürülebilmesi için, güçlü bir belediyenin varlığı gerekmektedir. Güç, manevî ve maddî değerlere dayanır. Manevî değerler, halkın belediye hizmetlerine yol göstericiliği yanında, yardımcı olması, yapılan hizmetlere sahip çıkması ve hizmet için çalışan belediye elemanlarının inanç ve şevkle hizmetleri yerine getirmeleri anlamındadır.

Maddî değerlerin tanımında ise belediyelerin vurucu ve güçlü gelir kaynaklarına ve bunun yanında yeterli iş makine-vasıtalarına sahip olmaları yer alır. Biz hizmet çarkının dönebilmesi için yeterli miktara yakın makine ve hizmet parkını kurduk. Hem belediye elemanlarının ve hem de Isparta halkının manevî gücünü kazandık. Bu sayede hizmetlerde belli bir seviyeye ulaştık. Hizmetlerdeki seviye konusunda anlatmak istediğimiz olay, istenilen hizmetlerin gecikilmeden yapılması şeklidir. Hizmetlerdeki gecikme ileride büyük ve halledilmesi güç olan problemler yaratır. Yeteri miktarda hizmetin yapılabilmesi için maddî ve manevî fedâkârlıklar gerekir. Belediyemizde bu konu her zaman ön planda tutulmuştur. Hizmet yatırımları ile ilgili ödemeler gecikmeden yapılırken, belediye personelinin ücretleri ay ortasında zorlukla ödenebilmiştir. İki karpuzun bir koltuğa sığması mümkün değildir. Ve birini feda etmek gerekir. Biz hizmet yapılması için ücretlerimizi feda etmek zorunda kaldık.

1— Belediyenin öncülüğü başta olmak üzere Isparta'daki mesken problemi yüzde 95 oranında çözümlenmiştir. Ispartamızda kurulan yapı kooperatifleri, dallarında yüzde 100 muvaffak olmuşlardır. Dolayısıyla yapı kooperatifleri Ispartamızda altın çağını yaşamaktadır. Bunun neticesinde Ispartamızda gecekondu problemi kalmamıştır. Halen Ispartamızda yapımı devam eden beş bin konut mevcuttur.

2— Modern şehircilikte esas hayat damarlarını andıran ve yapı hizmetlerine havi yolların açılmasıdır. Halen Ispartamızda açılması gereken 18 Km. yol ve cadde uzunluğu mevcuttur. Bu hizmetin yerine getirilmesinde en büyük güçlük, bu güzergâhlar üzerinde bulunan gayrımenkullerin kamulaştırılmasıdır. Rayiç bedel esasına göre kamulaştırmada hizmetlerin yapılabilmesi son derece güç olacaktır. Vergi beyanı esasına göre kamulaştırma konusunun devam etmesi görüşündeyiz.

3— Belediyemiz son derece güçlü makine ve hizmet parkına, ayrıca değeri milyarı aşan asfalt şantiyesine sahiptir. Yol yapım ve asfaltlama müdürlüğü emrindeki altı olan vasıta sayısı önümüzdeki bir-iki hafta içinde 20 olarak noktalanacaktır. Son iki yıllık müddet içinde makine ve vasıtalar için 300 milyon lirayı aşan bir ödeme yapılmış ve bu ödemeler karşılığında mübayaalar tamamlanmıştır. Yalnız bu makine ve hizmet parkı hizmet çarkının dönmesini kolaylaştırmaktadır.

4 — Alt yatırımlar konusu hizmet planımızda en önde tutulmuştur. Bunun neticesinde su, kanalizasyon, ve elektrik yatırımları yapılan programlar seviyesinde gecikmeden yerine getirilmektedir. Elektrik hizmetlerinin belediyelerden alınıp TEK'e verilmesi belediye hizmet zincirinin yapılması ve tamamlanmasında büyük aksamalara sebep olacaktır.

5— Ispartamızda öncelik taşıyan en büyük sorun içme suyu konusudur. Şehrimizin içme suyu tabiî cazibe esasına göre şehrimize gelmektedir. Ancak, Ispartamızda su kullanımını gerektiren önemli sınaî kuruluşları mevcuttur. Halı yıkama fabrikaları, deri sanayii, gül fabrikaları, halı ipi boyama fabrikaları günün 24 saatinde su kullanmaktadır. Bu ünitelerin ihtiyacı içme suyundan karşılanmaktadır. Yeraltı suyunun yapılan etüdlere göre ve Isparta'mızda 200 metrenin altında bulunması bu sınaî kuruluşların kuyu açma çalışmalarını güçleştirmektedir. Bu sebeple içme suyunda kaynak artırma faaliyetlerine âcilen başlanılması gerekmektedir.

Aksi halde yaz aylarında ve günde iki saati geçmeyen su kısıntısı, önümüzdeki yıllarda altı veya on saati bulabilecektir.

EĞİTİM

Isparta Erkek Sanat Enstitüsü...

Cumhuriyetten önce Isparta, eğitim hizmetleri yönünden de geri ve terkedilmiş bir durumda idi. 1923'den önceki kayıtlarda bir kısmı öğretmensizlikten kapalı ve çalışamaz halde 80 kadar ilkokula rastlanmaktadır.

1923'den bu yana geçen 59 yıl içinde yapılan eğitim hamleleri ile Isparta Türkiye'de okulsuz köyü bulunmayan sayılı illerimizden biridir. İl, halen 324 ilkokul, 58 ortaokul, 27 Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, 9 normal lise, biri fakülte, diğeri yüksek okul olmak üzere 8 yüksek öğretim kuruluşuna sahiptir.

İldeki okuma-yazma oranı girişilen seferberlik ile oldukça yüksek düzeye erişerek %90'ı bulmuş, bu konuda da sayılı iller arasına girmiştir.

Sağlık Hizmetleri

DEVLET HASTANESİ'NE 400 YATAK DAHA İLAVE EDİLİYOR

Isparta sağlık hizmetlerine önem veren iller arasındadır. Isparta'da halen merkezde bir devlet, bir doğumevi, bir sigorta, bir askerî ve bir de göğüs hastalıkları olmak üzere toplam 5 hastane bulunmaktadır. Bu hastanelerde 74 doktor görev yapmakta ve yatak kapasitesi 1500'ü bulmaktadır. Ayrıca halen yapımı sürdürülen Isparta Devlet Hastanesi'nin 400 yataklık ek inşaatı bölgeye büyük rahatlık getirecek niteliktedir. Isparta iline bağlı Senirkent, Yalvaç, Şarkikaraağaç ilçelerinde birer devlet hastanesi ile Eğridir ilçesinde Ortadoğu ve Balkanların en büyük kemik hastalıkları hastanesi mevcuttur. Halen 500 yataklı olan hastanenin yatak kapasitesi sürdürülen ek inşaatın bitiminde 1000'e çıkarılacaktır. Bunun yanı sıra yine Uluborlu, Keçiborlu, Atabey, Gelendost, Sütçüler ilçeleri ile Aksu bucağında birer sağlık ocağı bulunmaktadır.

Protokol

Vali	Necdet Uçan
Belediye Başkanı	Müslim Sevgi
Cumhuriyet Savcısı	Cevat Altunay
Emniyet Müdürü	Turan Kozan
Millî Eğitim Müdürü	Suphi Yaşar Karataş
Bayındırlık Müdürü	Şükrü Mumcu

Vergi Rekortmenleri

Aziz Ünlü	15.613.294
Şevket Demirel	8.895.307
Atilla Sürdür	8.010.967
Mehmet Emin Büyükçulcu	6.102.493
Mustafa Kabalak	6.035.115

Nüfus

Isparta nüfusu hızla artan illerin başındadır. İl merkezi itibariyle Devlet İstatistik Enstitüsü kayıtlarına göre, yıllık nüfus artış hızı olan % 75.15 ile Türkiye'de üçüncü sırayı almaktadır.

Isparta ili içinde yaşayanların daha ziyade toprağa bağlı oluşu, halıcılığın hemen hemen bütün köylere ve ilçelere girmiş olması ve yerleşme yerlerinde rahatlıkla dokunup geçim sağlanması, halkın köyden kente akımını önlemektedir. Ayrıca, bu, belli bir yaş grubunu emen ve çeken hizmet sektörünün belirli merkezlerde olmadığını göstermektedir. 1980 sayımına göre toplam nüfus 350.116 olarak saptanmıştır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Yüzölçümü 845 kilometrekare olan Merkez ilçenin nüfusu ise 109 bin 972 kişidir. 1923 yılında Merkez haline gelmiştir.

ATABEY

Yüzölçümü 202 kilometrekare, nüfusu 6 bin 509 kişidir. Gerek nüfus gerekse yüzölçümü bakımından ilin en küçük ilçesidir.

M.Ö. 8. yüzyılda kurulduğu bilinen Atabey, Isparta'nın 22 kilometre kuzeyindedir. İlçenin belli başlı geçim kaynakları, halıcılık, gülyağı ve tütündür.

EĞRİDİR

Yüzölçümü 1840 kilometrekare nüfusu 20 bin 513 kişidir.

Konya karayolunun üzerinde kurulu olan ilçeye bağlı 44 köy vardır. Hititler'den günümüze dek çeşitli uygarlıkları barındıran Eğridir, 19. yüzyılın sonlarında kalabalık bir yerleşim merkezi halini almıştır.

GELENDOST

Yüzölçümü 624 kilometrekare nüfusu ise 20 bin 513 kişidir. İlçeye bağlı köy sayısı 13'tür.

1952 yılında ilçe merkezi olan Gelendost, daha önceleri Yalvaç'a bağlı bir bucak merkezi idi. İl merkezine uzaklığı 80 kilometre uzaklıktadır.

KEÇİBORLU

Yüzölçümü 565 kilometrekare nüfusu ise 21 bin 522 kişidir. İl merkezine uzaklığı 42 kilometredir.

Bugün 15 köyü bulunan ilçe, 1324 yılına dek Hamitoğulları yönetiminde Gönen'e bağlı bir bucak idi.

Eğridir ilçesi...

YALVAÇ

Yüzölçümü bin 415 kilometrekare olan ilçenin nüfusu ise 66 bin 112 kişidir. İlçedeki toplam köy sayısı 38'dir.

İl merkezine 105 kilometre uzaklıktaki Yalvaç'ta tahıl ve üzüm üretimi ile deri işleyiciliği başlıca ekonomik etkinliklerdir.

İlçe tarih öncesi dönemlerden beri önemli bir yerleşim merkezi olmuştur. Çeşitli uygarlıklara sahne olan Yalvaç'a adını Oğuz boylarından Salur ve Emir boyuna mensup Yalvaç Bey vermiştir.

Senirkent'ten bir görünüm.

SENİRKENT

Yüzölçümü 600 kilometrekare nüfusu ise 17 bin 822 kişidir. İlçeye bağlı sekiz köy bulunmaktadır.

İl merkezinden 77 kilometre uzaklıktaki Senirkent, ekonomik yaşamını üzüm ve keten üretimi ile halıcılık ve göl ürünleri temeline oturtmuştur. 1951 yılında Uluborlu'dan ayrılarak ilçe haline gelmiştir.

Yalvaç ilçesi...

Sütçüler ilçesi genel görünümü.....

SÜTÇÜLER

Yüzölçümü 1288 kilometrekare olan ilçenin nüfusu 20 bin 859 kişidir. Sütçüler'e bağlı 29 köy bulunmaktadır.

İlkçağlarda ilçenin adı Pavli olarak geçiyordu. Eski harabeler bugün ilçe merkezinden sekiz kilometre kuzeyde bulunan Karabavlu'dadır. Burası eski Pisidya ve Panfila arasında bir geçit sahası olmuştur. Ancak en parlak devrini Helenistik devrede yaşamıştır.

ŞARKİKARAAĞAÇ

Yüzölçümü 322 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 34 bin 135 kişidir. Şarkikaraağaç ilçesine bağlı 30 köy bulunmaktadır.

Isparta'nın doğu ilçelerinden birisidir. İl merkezine uzaklığı 120 kilometredir. İlçe merkezinde Rotihin yaptırdığı camikebirin kapısında yazılı kitabeden Şarkikaraağaç'ın 1266 yılında kurulduğu anlaşılmaktadır.

ULUBORLU

Yüzölçümü bin 232 kilometrekare, nüfusu ise 7 bin 667 kişidir. İlçeye bağlı dört köy bulunmaktadır.

İl merkezine 67 kilometre uzaklıktaki Uluborlu'da başlıca ekonomik faaliyetler elma üretimi ile ormancılıktır.

Çok eski ve köklü bir geçmişe sahip ilçede ilk yerleşenlerin Etiler olduğu sanılmaktadır.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

TARİHİ, HİTİTLER'E DAYANIYOR

Baba Sultan Türbesi...

ISPARTA'nın tarihi Hititler'e dayanır. Bu topraklardan Hititler'den sonra Frigyalılar ve Lidyalılar da gelip geçmişler, buralarda uygarlıklarını ve egemenliklerini sürdürmüşlerdir. Daha sonra Persler'in egemenliği altına giren bu toprakları onlardan alan ve Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katan Büyük İskender olmuştur. Büyük İskender'in ölümünden sonra ülkesi parçalanırken bu topraklar Selevkos devletinin olmuştur. Daha sonra Romalılar bu topraklara hâkim olmuşlardır. Roma egemenliğe altında geçen yıllarda "Psidia" adıyla anılan bu yöre 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla Bizanslılar'ın payına düşmüştür.

Psidia, 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler'in akınlarına maruz kalmış, ancak bu bölgenin tamamen Türkler'in eline geçebilmesi ancak 1280 yılında mümkün olabilmiştir. Bu tarihte Eğridir'de bulunan Hamidoğulları Beyliği yörenin geniş ölçüde kalkınmasında en önemli etken olmuştur.

1830 yılında buraya gelen 1. Sultan Murad, Hamidoğulları'na haber salıp buraları satın almak istediğini, bu teklifi kabul edilmediği takdirde hiç para vermeden zorla alacağını bildirmişti. Bu tekliflerden ilkini tercih eden Hamidoğulları bugünkü Isparta ilimizin hemen tamamına yakın bir bölümünü 80 bin Osmanlı altınına satmıştı. Hamidoğulları ailesi ise bundan sonra bölgede, Osmanlı devletine tâbi bir beylik olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdi. 1391 yılında Yıldırım Beyazit yörede arda kalan toprakları da eline geçirmiş ve Hamidoğulları Beyliği'ni de ortadan kaldırmıştır.

Osmanlı devrinde Isparta, Anadolu Beylerbeyliği'nin 14 sancağından birine merkez olmuştur.. Tanzimattan sonra Konya vilayetine bağlanan Isparta, Cumhuriyet'in ilânından sonra vilayet haline getirilmiştir.

Isparta ve çevresinde tarihin çeşitli devirlerine ait zenginlikler yeralmaktadır, Bunların en önemlileri şunlardır:

ÇARŞI CAMİİ: XIV. yüzyıldan kalma bir yapıdır. Kutlu Bey tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Isparta il merkezinin en eski camilerinden biridir.

FİRDEVSPAŞA CAMİİ: Mimar Sinan'ın eseridir. Caminin mimarî üslûbunda koca mimarın yüce zevk ve sanatı açıkça görülür. Bânisinin adını taşımaktadır.

KALE: XIV. yüzyıldan kalma sağlam bir yapıdır. Bugün hayli harap bir durumdadır.

KIRIK MİNARE: Selçuk devrinden kalma bir eserdir.

KÜTÜPHANE: İçinde 14 bini aşkın ve pek çoğu nadide elyazması kitapların bulunduğu büyük ve pek zengin bir kütüphanedir.

YILANKIRAN ÇEŞMESİ: Selçuklu devrinden kalma güzel bir çeşmedir.

Isparta il merkezi dışındaki tarih zenginlikleri ise şunlardır:

ANAMAS: Isparta il merkezinin 65 kilometre batısındadır. XIII. yüzyıldan kalma **Yılanlıoğlu Camii** gibi güzel bir tarihi esere sahiptir.

BARLA: Eğridir Gölü kıyısındadır . Selçuklulardan kalma **Çeşnigirpaşa Camii** ile tarihî **Hamam** kalıntıları ile dikkati çekmektedir.

EĞRİDİR: Isparta il merkezinin 34 kilometre kuzeydoğusundadır. Adını verdiği gölün kıyısındadır. Selçuklular'dan kalma büyük bir kalenin kalıntıları ile göl içindeki adacıkta da Bizanslılar'dan kalma bir kilisenin yıkıntıları dikkati çekmektedir. Hızır Ağa tarafından yaptırılan XV. yüzyıl yapısı Ulu Camii'nin kemer üzerine oturtulmuş minaresi ilginç bir görünüm arzeder. Bu caminin karşısında da Dündarbey Medresesi bulunmaktadır.

KILIÇ KÖYÜ: Keçiborlu ile Burdur Gölü arasındadır. Başlıklı Bizans sütunları ile yine o çağdan kalma mermer kitabeleri ile arkeologların dikkatini çeken bir köşedir.

ŞARKİ KARAAĞAÇ: Beyşehir Gölü civarındadır. Selçuklular zamanından kalma Cami-i Kebîr ve Fatih Sultan Mehmet zamanında yapılmış Alçıklar Mescidi ve çeşmesi özellikle dikkati çeken tarihî yapılar arasındadır.

YALVAÇ: Isparta il merkezinin 104 kilometre kuzeydoğusundadır. Tarihî adı Psidia Antiochia olup Milattan Önce 189 yılında Roma İmparatoru Augustus tarafından serbest şehir haline getirilmiştir. 713 yılındaki Arap istilası sırasında şehir tamamen yıkılmıştır. Roma devrinden kalma Tapınak, Bizans dönemi yapıları olan kilise ile bazilika ve su kemerleri yörenin başlıca tarihî zenginlikleri arasındadır.

Zeus Mabedi....

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

ISPARTA 1657 - 1195

FOLKLOR

Isparta kendi halinde, mutlu insanların yaşadığı bir başka ilimizdir. Türküleri sevgi, sıla ve tüm güzellikler üzerine söylenmiştir. Savaşmış; kahramanlık türküleri, üzülmüş ağıtlar yakmışlardır. Sevinçleri dillerden, koşmalar şeklinde dökülmüştür.

Aşık Çopur Ali, Aşık Lüflü, Şair Kamil, Mustafa Hakkı Ağlarcı, Ahmet Şükrü, Şair Nazif, Mehmet Feyzi, Ekmekçi Ayşe, Aşık Diler yörenin ünlü halk ozanları olarak tanınmaktadır. Halk gibi düşünmüş, halka halkın dili ile seslenmiş olan bu ozanlar, haksızlıklara şiddetle karşı koymuşlardır. Aşık Diler'in bir gece kıyasıya dövülüp, sonra yargı karşısına çıkışı oldukça ilginçtir. Ozanı dövdüğü iddia edilen kişi hakkında deliller yetersizdir. Aşık Diler, yargıç karşısında şu dizelerle seslenir:

"Sökmüş kapıyı elinde
tokmak
Sanki uykudan olmuşum
ahmak
Yakışır mı İslâma böyle can
yakmak
Bunun cezasını verin efendim.

Zenginler fakire ediyor kasti
Her cümle âlem zenginin
dostu
Oturduğun yer hak hukuk
postu
Bunların cezasını verin
efendim.
Türk kanı taşır safi has
kandır.
Vatana helâlından
armağandır.
En üstün şey insanoğluna
candır.
Canımın hesabını sorun
efendim."

Adalet yerini bulur. Sanık hüküm giyer. Aşık Diler ise tüm başından geçenlere karşın mutludur.

1849'da doğan yöre ozanlarından Şair Kamil bu konudaki çaresizliğini şöyle dile getirmektedir:

"Şimdi bu dünyanın hali
bozuktur
Davası olana gayit yazıktır
Rüşvet şimdi bayağı helâl
azıktır
Ne yapsınlar başka kâr
olmayınca.
Ne kadar söylesem tutulmaz
sözüm,
Adalet ümidin kes iki gözüm
Kâmilde zahir de gülmez
yüzüm
Bir çuval paran var
olmayınca."

iklimi

Isparta ili Akdeniz ile Orta Anadolu iklimi arasında bir iklim durumu gösterir. Hem Akdeniz'in yağışlı hallerini, hem de Anadolu'nun kurak iklimini ilde görmek mümkündür. Kışları yayla kısımları soğuk, ova kısımları ise ılıktır. Gece-gündüz ve yaz-kış sıcaklık farkları belirgindir. İlkbahar, sonbahar ve kış ayları yağışlı geçen Isparta'nın uzun yıllar ortalama sıcaklığı 12.2 derecedir. Yıllık ortalama yağış metrekareye 44 kg. olarak tesbit edilmiştir. Yılın 110-120 günü tamamen açık, 80-90 günü ise kapalı ve yağışlı geçer.

Nerelerde kalınır

Otel Gülistan
Otel King
Otel Pamuk
Otel Site
Otel Ufuk
Otel Selçuk
Otel Kalem

EĞRİDİR
Çınar Pansiyon
Eğridir Otel

Isparta folklorunda "Ağıt" ve halk arasında vakitsiz ayrılıktan duyulan özlemi dile getiren "Yakım"ların yeri oldukça büyüktür.

"Selamlar verildi, alemler
dinlendi,
Acıdan yerler gökler inledi,
Gökte melek yerde insan
ağladı,
A Şakirim sana ne tez gel
oldu?
Açılmadan gonca güllerin
soldu.
Varın bakın benim hanem
tüter mi?
Çifte bülbüller bacamızda
öter mi?
Yirmi altı yaş ömür buna
yeter mi?
A Şakirim sana ne tez gel
oldu?
Açılmadan gonca güllerin
soldu."

Şeklindeki bir ananın "yakım"ındaki, yalın ve güçlü anlatım ilgi çekicidir.

Yavrusunu vakitsiz kaybeden bir babanın "yakım"ı, bir başka şekilde duygularını dile getirir:

"Dağları koyu gölgeli,
Arası mor menevşeli,
Ala çamlı boz meşeli,
Dağlara verme bu derdi.
Ben çekerim ben bileyim,
Ellere verme bu derdi,
Taşlar söken bentler yıkan,
Sellere verme bu derdi."

BATIL İNANÇLAR

Yörede, özellikle kırsal kesimlerde, cuma günü çamaşır yıkanmasının uğursuzluk getirecek kanısı yaygındır. Cuma günü halı işlenmez. Gece saç ve tırnak kesilmez. Kesilen tırnaklar ise sağa sola atılmaz. Nazar değdiğine inanılan çocuk ateşin üzerinden atlatılır. Konuşmakta geç kalan çocuklar için; kapı üzerindeki çanları su ile yıkanır ve bu su çocuklara içirilir. Yörede bu ve buna benzer daha çeşitli inançlar yaygındır.

Evlilik çağı geciken genç kızlar için, mahalle müezzininden tülbent sallanması istemi oldukça ilginçtir. Böyle bir hareketin, genç kızlarının bahtını açacağına yarayacağına inanılır.

HIDIRELLEZ

Anadolu'nun her yerinde Hıdırellez'in gelişi kutlandığı gibi Isparta'da da kırlarda, mesirelerde anlı şanlı eğlencelerle kutlanmaktadır. Kuzular doldurulur, sofralar kurulur, uzun kış günlerinin sonunda, baharın ilk günlerinden yararlanılmaya çalışılır.

Hıdırellez günü yine Anadolu'nun hemen hemen her yerinde genç kızların bir umut ve bir dilek günü olarak bilinir. Isparta'da Hıdırellez gelenekleri arasında yer alan "Baht çömleği" inancı oldukça yaygındır.

Bir yıl süresince, özellikle genç kızlar bahtlarınınne olacağını merak edip dururken, bir taraftan da ellerine geçirdikleri, inci, boncuk, yüzük vs. tutarak atarlar. Çömlek Hıdırellez günü töreni yönetecek kadının evinde kalır. Çömleğe atım işi sona erdikten sonra ağzı bir bezle örtülür ve sıkıca bağlanır. Mini mini bir kilitle de sembolik olarak kilitlenir.

İnançlara göre Hıdırellez sabahı, Hıdır kamçısını önce gül ağacına vuracağı için bu "Baht çömleği" evde bulunan bir gül ağacının altına toprağa gömülür.

6 Mayıs sabahın erken vakti "Kuşluk vakti"nde çömleğin bulunduğu gül ağacının etrafında toplanılır. Gece bu çömlek çıkarılır. Herkes kendileri için s" lenecek söz ve yorumları merakla beklediği için heyecan ve merak doruk noktasındadır.

Töreni yönetecek ağzı laf

«ZEYBEK» VE «TEKE» TÜRÜ OYUNLAR ETKİNDİR

yapmasını bilen, mani okuyan iki yaşlı kadın ayağa kalkar. Dilek tutan kızlardan bir tanesi bu baht çömleğini eline alır. Başına al renkli, kenarları pul işlemeli krep örtülür.

Yaşlı kadınlardan bir çömlek üzerindeki kilidi açmaya çalışırken diğeri:

"—Ne yapıyorsunuz?"

İkinci kadın elinde çömleği tutan kızı göstererek:

"—Pembe'nin kilitlenmiş bahtını açıyorum" der ve bestesi ile birlikte mani söylemeye başlar:

"Bahtiyarı bahtiyar
Bahtiyarın tahtı var,
Çektim Pembe'nin niyetini,
Talihi var, bahtı var."

Çömleğin bezlerle bağlanmış düğümünü çözerken bu kez, yaşlı kadınlardan biri yine sorar:

"Ne çözüyorsun?"

"Bağlı bahtları çözüyorum."

"Çöözzz. Çözülsün." İpi çözen kadın maniye devamla:

"Bahtiyarım Bahtiyar,
Bahtiyarın beyler gibi tahtı var,
Bahtiyarım tazelendi
Çifte kısmet dizelendi,
Ortaklar bezelendi."

Düğüm çözülür ancak, çömleğin üzerine örten bez yerinde durmaktadır. Kadınlardan biri:

"Elmas yüzük parmakta,
Murat seni almakta,
Her yiğidin kârı değil,
Duvaklı kızı almakta."

Bütün bu manili törenden sonra çomlek ortaya konur ve çömlekten eşyalar bir bir çekilir. Her eşya çekilişte bir mani okunur. Eşya kime aitse, söylenen maninin yorumu da o kimseye aittir. Maniler, gülüşmeler çömlekteki eşyalar bitinceye kadar birbirini kovalar.

OYUNLAR

Yörenin halk oyunları tüm Batı Anadolu'yu etkisi altına alan "Zeybek" türü oyunları ile "Teke" türü oyunlar etkisi altındadır. Oyunlar bu nedenle; ağır oyunlar (Zeybek), kıvrak oyunlar (Teke) olarak iki kısımda değerlendirilir.

"Asi Zeybek", "Sarı Zeybek", "Serenler", "Sıra Zeybek" oyunları en sevilen zeybek türü oyunlar olarak bilinmektedir.

Teke zor atlamaları veya "Teke Zorlatması" oyunları kıvrak oyunlar olarak Burdur'da da aynı şekilde oynanmaktadır. Yörede, Sütlüce ve Aziziye'de oynanan oyunlarda ufak tefek ayrılıklar görülür.

"Doğru oyun, sektirme, galgili, sallama, tavuk gıdıklaması, eğri oyun"larda kıvrak türü oyunlar olarak bilinmektedir.

Yörenin "Deve Oyunu" ve "Çiftçi Baba" gibi seyirlik oyunları da ünlüdür. Düğünlerde, kış gecelerindeki eğlencelerde çeşitli seyirlik oyunları oynanır.

GİYSİLER

Kadın başında, yaşmak, yazma, poçu denilen örtüler bulunur. Altında ön kısmında paralar sıralanmış fes giyimlerine de rastlanmaktadır. Alta, ağları çok sarkık olmayan, basma ve alacadan yapılmış don vardır. Üzerine "entari" giyilir. Dağ köylerinde üç etek donun üzerinden aşağıya doğru sarkar. Ova köylerinde ise entari kısa donun içine girer. Belde kuşak vardır. Ayaklarda renkli veya renksiz yün çorapları vardır.

Erkek: Şalvarlar keçi kılından yapılır. Kilot pantolon veya ağlı don giyilir. Üzerinde yelek, kazak ve mintan vardır. Ayaklarda yün veya kıl çorap vardır.

Yörenin halk ezgileri davul-zurna, kaval, meydan sazı, sipsi ve bağlamadır.

EĞLENCE OYUNU

Yörede eğlenmek için oldukça çok oyun vardır. "Deve Oyunu" düğünler de meydan yerinde oynanan güldürücü bir oyundur:

İki insanın meydana getireceği yapma bir deve ortaya çıkarılır. Üzeri deve derisi ile kaplıdır. Ayakları kilimle sarılmıştır. Ölmüş bir atın kafası bu yapma devenin kafası olabilecek şeklinde yerleştirilir. Ağzına sicimle gem vurulur. İçeriden ip çekilince at kafasının ağzı açılıp kapanır. Deve sahibi devesi ile birlikte "Tuzcu geldi, tuzcu geldi" diye köye tuz satmaya gelir. Halk toplanır. Alışveriş yapar. Deveci yüksek sesle; "Ben çok uzaklardan geldim. Devem acıktı. Salıyorum. Herkes bağını, bahçesini, evinin kapısını örtsün" der. Deve halkın üzerine yürür. Herkes kaçışır. İtişmeler, kakışmalar yerlere düşenler görülür. Herkes güler...

Meydanın bir başka yerinde çingenenin biri sepet örer. Karısı beşiğin içindeki bebeğini sallamaktadır. Ancak beşiğin içinden horoz, kedi yavrusu ve köpek sesleri gelir. Halk bsu görünüme güler. Derken bir Arap çıkar ortaya ve çingenenin karısını kaçırır. Çingene güçlükle karısını bulur getirir oğluna teslim eder "Anana iyi bak" der. Bu sırada bir keklik sesi duyar. Kekliği satınalmak ister. Sahibi "satmam" der. Sonra; "Ben kekliği avratla değişirim" der. Çingene biraz düşünür sonunda razı olur.

Derken meydana bir hoca çıkar gelir. Hocaya önce bir iskemlede oturması için yer gösterirler. Tam oturacağı sırada altından çekerler. Hoca büyük gülüşmelerle yere yuvarlanır. Kolundan tutup kaldırırlar.

Devenin sahibi artık dinlenmiştir. Köyden ayrılıp gidecektir. Ama deve bir türlü yerinden kalkmaz. Hocadan deveyi ayağa kaldırması için okumasını isterler. Hoca bir büyük eda ile oturur deveyi okur üfler. Etrafında döner durur. Ancak deve kalkmamakta direnir. Halk bu hareketlere güler. Hoca mahçup olmuştur Sonunda devenin üzerine bir kova su dökerler. Islanan deve bir çırpıda ayağa kalkar. Neşe içinde başlayan bu oyunda böylece neşe içinde sona erer...

Anadolu'nun hemen hemen her yerinde kız isteme düğün ve kınalar büyük oranda birbirlerine benzemektedir. Kına gecesi, geleneklerin içinde önemli bir yer teşkil eder. Yalnız kadınların eğlendiği ve gelinle birlikte isteyenlerin ellerine kınanın yapıldığı bu gecelerde, çerezler yenir, oyunlar oynanır, türküler söylenir. Bazı yörelerde "Gelin ağlatması", "Gelin öğmesi", gibi adları alan maniler söylenir.

ÜNLÜ ISPARTA HALI PAZARI...

Isparta, gelişmiş halı dokumacılığının ürünü birbirinden güzel ve değerli halıları ile dünyada ün salmıştır. İl ekonomisine önemli katkıları olan halıcılık, konutlarda da yaygın olarak sürdürülmektedir. Isparta il merkezinde her hafta halı pazarları kurulmaktadır. Bu pazarlarda Anadolu kültürünün bir sentezini yansıtan motiflerle süslü halılar sergilenmektedir. Yalnız Isparta değil yurdun dört bir köşesinden gelen alıcılar, beğendikleri halılara talip olmaktadırlar. Bu pazarların bir özelliği olarak, halılar açıkartırma yöntemi ile satılmaktadır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Sokakları bile gül kokan, rengârenk halıları ile ün yapmış bir ilimiz. Gülyağı dışsatımında, dünya sıralamasında ayrı bir yeri olan Isparta son yıllarda sanayi yatırımları ile de önemli bir merkez haline gelmiştir.

Türk ticaret Bankası 1966 yılından bu yana Ispartalılara bankacılık hizmetlerini en iyi şekilde sunmaktadır.

ISPARTA İL MERKEZ ŞUBESİ
Isparta

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

DOĞA GÜZELLİKLERİNİ GÖLLER TAMAMLAR...

ULUCAMİ: Hükümet Meydanı'ndadır. Kutlu Bey tarafından 1417'de yaptırılmış, 1914 depreminde harap olmuş, 1922'de yeniden ve aslına uygun şekilde inşa edilmistir.

FIRDEVS BEY CAMİİ: Çarşı içerisindedir. 1914 depremini zararsız atlatacak kadar sağlam yapılıdır.

BEDESTEN: Firdevs Bey Camii'nin vakfiyesi olan çarşı, 1561'de yapılmış, 1966/67 yılında restore edilerek yeniden hizmete açılmıştır.

ATABEY (Gaziertokuş) MEDRESESİ: Bölgenin en eski eserlerindendir. Anadolu Selçuklu Hükümdarı 1. Kılıç Arslan'ın gazilerinden Abdullah bin Gazi Ertokuş tarafından yaptırılmıştır.

AYAZMANA ve MİLAS: Şehrin güneydoğusuna düşen ve 2 kilometre mesafede bulunan Ayazmana ile Gölcük yolu üzerindeki Milas da Isparta'nın sayılı mesire yerleridir.

GÖLCÜK: Şehrin güneybatısında ve 13 kilometre mesafede etrafı ağaçlarla çevrili bir krater gölüdür. İl Turizm Birliği, gölün sahillerine turistik gazino ve tesisler yaptırmıştır.

KİRAZLI DERE: Yine Il Turizm Birliği, şehre 5 kilometre mesafede Hisar Tepesi yamaçlarına turistik gazino ve tesis yaptırmıştır.

EĞRİDİR

Isparta ilinin turistik bölgesidir. Ulaşımı da son derece kolaydır. Şehirde ve çevrede, o bölgenin en iyi o - telive lokantaları vardır. Gölde birkaç yıldır üretilmeye başlanan Sudak balıkları özellikle salık verilir. Kovada gölü ve ormanları da ayrıca görülmeye değerdir.

GÖL: Denizden 1000 m. yükseklikte, dağlar arasına gömülmüştür. Koylar, yarım adalar ve adaların süslediği bir krater gölüdür. Çevre ormanla kaplıdır. Türkiye'nin dördüncü büyük gölüdür. Suları temiz ve durudur.

ZİNDAN MAĞARASI: Eğridir'den 35 km. uzaklıktadır. Mağara içindeki sarkıt ve dikitler türlü şekillerde ve metrelerce üsüste yığınlar meydana getirirler.

İÇ KALE: Yarımadanın uç tarafındadır. M.Ö. IV. yüzyılda Lidya Krallığı devrinde son kral Krezus eliyle yaptırıldığı söylenir. Karamanoğulları ve Selçuklularca onarılmıştır.

TAŞ MEDRESE: 1237 yılında II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılmıştır.

KEMERLİ MİNARE CAMİİ: Selçuk eseridir. Doğu duvar sur olarak yapılmıştır.

KOVADA GÖLÜ: Eğridir gölünden çok küçüktür. 34 kilometre uzaklıktadır. Doğal güzelliği, içindeki irili ufaklı adacıklarıyla çok ilgi çekicidir.

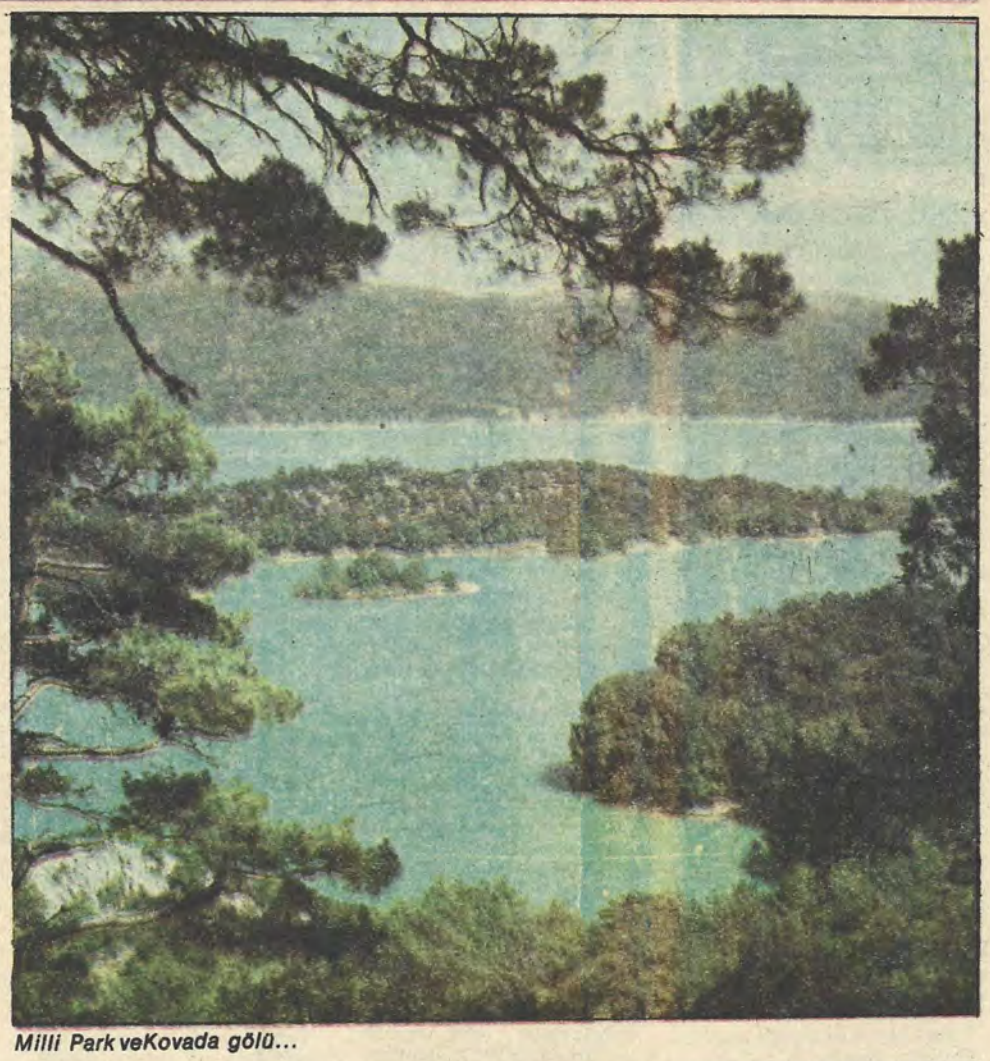

Milli Park veKovada gölü...

Ulu Camii

EKONOMİ

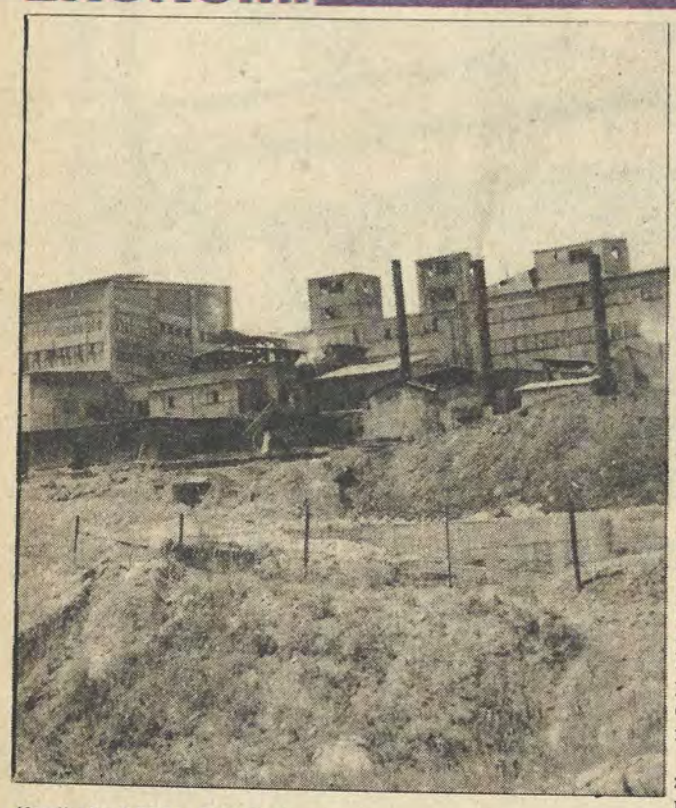

Keçiborlu Kükürt Fabrikası

ISPARTA ilinin ekonomisi, arazinin büyük bir kısmının tarıma elverişli olmayışı nedeniyle el sanatlarına dayalıdır. Her evde halı tezgâhının bulunması Isparta'yı bölgenin en büyük halı pazarı durumuna getirmiştir. İlçelerde ve komşu illerin ilçe ve köylerinde dokunan halılar yıkama ve pazarlama için Isparta'ya getirilmekte, halı ve gerekli hammaddeleri de Isparta'da temin etmektedirler. Bu da Isparta'da halı imalât sanayiinde uğraşanların sayısını arttırmıştır. Gerek imalâtçıların artması gerekse üretilen malların başka illere gönderilerek satılması Isparta'da ticaret hayatının gelişmesine neden olmaktadır. Isparta'da halıcılığın yanı sıra halı imalâtçılığı ile ilgili yün ipliği imalâtı, halı yıkamacılığı, halı kırkımcılığı ve halı ipliği boyamacılığı gibi çeşitli yardımcı sanayi kolları da gelişmiştir.

Isparta ilinde ormanların zengin olması orman ürünlerine dayalı sanayi kolunun da gelişmesini sağlamıştır. Gül yetiştiriciliğinin yaygın oluşu gülyağı yapım sanayini getirmiş Isparta'yı bu alanda yurdumuzun tek ihracat yapan bölgesi kılmıştır.

İl ekonomisinde elmacılığın da payı büyüktür. Üretilen elmanın bir kısmı ihraç edilmektedir. Eğridir Gölü'nden avlanan sudak balığı ve istakozların tamamı da işlenerek ihraç edilir.

Isparta ilinin başlıca ihraç malları halı, gülyağı, elma, su ürünleri, barit ve çimentodur.

GÜLBİRLİK

İlde 1952 yılında kurulan Gülbirlik'e ait iki adet Yakaören'de bir adet Kılıç-Senir'de 1 adet İslâmköy'de, 1 adet Güneykent de ve 1 adet de Aliköy'de olmak üzere toplam altı gülyağı fabrikası vardır. Bu fabrikalarda 1980 yılında 3.334.061 kilogram gülçiçeği alınmış 729 kg. gülyağı, 1097.5 kg. konkret imâl edilmiş, 1150 kg. gülyağı ve 644 kilogram kontret ihraç edilmiştir. Birlik ayrıca elma ihracatı da yapmaktadır. Fabrikalarında ortakların ürettiği gülçiçekleri işlenmektedir. Birlikçe 1980 yılında üreticiden 3.237.821 kg ayçiçeği alınmıştır.

ISPARTA'DAKİ SANAYİ KURULUŞLARI

Sümerbank Halıcılık Müessesesi, Göltaş, Çimento Fabrikası, Orman Mahsulleri Entegre Sanayii, Yemtaş Yem Fabrikası, Kolçelik Madenî Eşya Sanayi, Fruko-Tamek Meyva Suları, Ubaylar Gıda Sanayii, Kuleönü Beton Kanalet Fabrikası, Kotex Sanayii, Gürkan Halı Fabrikası, İplik Sanayii, Mustafa Gürkan Gülyağı Fabrikası, Kaplama Sanayii, Gülbirlik, Gül Kiremit ve Tuğla Fabrikası, Beş-El Un Fabrikası, Hediye Ak-Un Fabrikası, Salman Un Fabrikası, Kaçıkoçlar Yün ve Pamuk İpliği Fabrikası, Erkoçlar Yün İplik ve Boya Fabrikası, Boşgelmez Kollektif Şirketi, İşbil Yün İplik Fabrikası, Yönalp Yün İplik Fabrikası, Zenginler Yün İplik Fabrikası, İtimat Kollektif Şirketi, Toka Kollektif Şirketi, Fevzi Sezgin Yün İplik Fabrikası, Dülgeroğlu Yün İplik Fabrikası, Nuri Tepe Yün Iplik Fabrikası, Parkesan Anonim Şirketi.

ATABEY İLÇESİ:

Sema Halı Fabrikası, İzdaş Anonim Şirketi, Akdeniz Yapı Elemanları Fabrikası, İstaş İplik Fabrikası.

EĞRİDİR İLÇESİ:

Unsan Kollektif Şirketi, Barantaş Gıda Sanayi, Üstün Güngör Kollektif Şirketi, Göller Bölgesi Tarım ve Su Ürünleri Değerlendirme Şirketi, Kovada I ve II Hidroelektrik Santralleri, Kovataş Kömür İşletmesi.

GELENDOST İLÇESİ:

Age Beton Mamülleri, Soğuk Hava Deposu.

KEÇİBORLU İLÇESİ:

Keçiborlu Kükürt İşletmeleri, Senir Zıraî Ürünleri, Gülyağı Fabrikaları.

SENİRKENT İLÇESİ:

Dokumacılar Kooperatifi

ŞARKİKKARAAĞAÇ İLÇESİ:

Başer Maden Sanayi

ULUBORLU İLÇESİ:

Soğuk Hava Deposu.

YALVAÇ İLÇESİ:

Tuğla ve Kiremit Fabrikaları.

Önemli kişiler

Necmettin Sadak

NECMEDDİN SADIK SADAK (1890—1935) Profesör, milletvekili, dışişleri bakanı ve gazeteci. Açıkbaşzade Sadık Sabahattin Bey'in oğlu. Lion Üniversitesini bitirmiş, İstanbul Darülfünunu'nda hoca iken, üçüncü dönemden sekizinci dönem sonuna kadar Sivas milletvekilliği ve dışişleri bakanlığı yapmış devlet adamı, Akşam gazetesi başyazarı.

HALİL HAMİD PAŞA (1736—1785) Osmanlı sadrazamı. O dönemde Isparta'ya bağlı Burdur'da dünyaya geldi. Kâtiplik divan-ı hümayun hocalığı, büyük tezkerecilik, sadaret kethüdalığı, Tersane Eminliği yaptı. Abdülhamit 1'inci döneminde 1782'de sadrazam oldu. İki yıldan fazla bu görevde kaldı. Maliyeyi ve orduyu ıslah çalışmalarında bulundu ama Kırım'ın bağımsızlığının ilanı ve Rusya tarafından, Bosna'nın da Avusturya tarafından ilhak edilme çalışmalarının kuvvet kazanması, çıkarları bozulan bazı kişilerin de aleyhine çalışması, Halil Hamid Paşa'nın azline ve Gelibolu'ya sürgüne gönderilmesine, ardından da idamına yol açtı.

HAMİT KARAOS MANOĞLU (1886—1961) Kurtuluş Savaşı başında 1'inci TBMM Biga üyesi ve İstiklâl Madalyası sahibi, tüccar. İstiklâl Mahkemeleri üyesi.

Halil Hamit Paşa

HÜSEYİN AVNİ PAŞA: (1820—1876) Gelendost'ta doğdu İstanbul'da önce medresede okudu, Harbiye'ye girdi, 1848'de kurmay yüzbaşı oldu. Kırım Savaşı'na katıldı. Girit Kumandanlığı, Adana Valiliği, sonra Seraskerlik yaptı. Mahmut Nedim Paşa döneminde Seraskerlikten alınıp Isparta'da bir yıl sürgün yaşadı. Bağışlandı ve Aydın Valisi oldu. Bahriye Nazırlığı'na getirildi. Ardından yeniden serasker atandı. 1874'te sadrazam oldu. 14 ay sonra azledilerik İzmir sonra da Bursa valiliğine atandı. Dördüncü kez Serasker olduğunda, Mithat Paşa ve Sadrazamla anlaşarak Abdülmeciti tahttan indirip Murat V'i tahta çıkardı ama meşrutiyetçilerle anlaşmazlığa düştü. Bir kabine toplantısında, Çerkez Hasan tarafından bir namus meselesinden dolayı vurularak öldürüldü.

KEMANKEŞ ALİ PAŞA: (?—1624 Osmanlı sadrazamı Enderundan yetişti. Diyarbakır ve sonra Bağdat Beylerbeyi oldu. Dördüncü vezirliğe yükseltildi. Merre Hüseyin Paşa'nın yerine Murat IV döneminde sadrazam oldu (1623) rüşvet aldığı ve İran Şahı'nın harekâtını padişahtan sakladığı gerekçesiyle boğduruldu.

SEYİD ALİ PAŞA (?—1826) Osmanlı Sadrazamı Kapıcıbaşı görevindeyken vezirlikle Mora Valisi (1816), Hüdavendigar ve Kocaeli Mutasarrıfı oldu. 1820'de sadrazam oldu. Karadeniz Seraskerliği ve Karaburun muhafızlığı ve buradan Mora Seraskerliğine atandı. Az sonra azledildi. Kısa bir süre vezir olarak Ankara ve Çankırı sancaklarında vazife gördü. Vezirliği alınarak Filibe'de oturmaya memur edildi. Bir süre Konya valiliği yaptı sonra yine azledilerek Maltepe'ye çekildi.

Süleyman Demirel'in doğduğu ev...

SÜLEYMAN DEMİREL

Süleyman Demirel 1 Kasım 1924 yılında Isparta'nın İslâmköy'ünde doğdu. 1949 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitirdi, yüksek su mühendisi oldu. Aynı yıl Birleşik Amerika Devletleri'ne gönderildi ve ABD'de bir yıl staj yaptı. On yıl Türkiye'nin elektrik ve su problemleri üzerinde çalıştı. On yılın beş yılı mühendis olarak beş yılı da Devlet Su İşleri Genel Müdürü olarak geçti. 1962 yılında AP'nin birinci büyük kongresinde AP genel idare kuruluna seçildi. 20 kasım 1964 tarihinde de AP'nin genel başkanı oldu. Daha sonra bu göreve üst üste sekiz büyük kongre tarafından seçildi. 18 seneye yakın bu görevi yürüttü.

1965 şubatında henüz milletvekili değilken kurulan hükümette başbakan yardımcısı oldu. 1965 genel seçimlerinde Demirel başbakan olarak 27 Ekim 1965 tarihinde hükümeti kurma görevini üstlendi ve 12 Eylül 1980 tarihine kadar yedi defa hükümet kurdu ve on yıl başbakanlık yaptı.

RÖPORTAJ

Halıcılar Derneği Başkanı Mehmet Büyükşan.

MEHMET BÜYÜKÇAM (Halıcılar Derneği Başkanı)

Halıcılar Derneği Başkanı Mehmet Büyükçam, Isparta'da halı imali konusunda kullanılan malzemenin kaliteli olması, kolor durumunun ihraç edilebilir özellikte bulunması ve imalâtçılara devlet tarafından kredi verilmesi konularında sıkıntıları bulunduğunu kaydetti.

Isparta'da atölye tipi el halıcılığının gelişmesine işçi ve bu işçilerin sosyal güvenlik kapsamına alınması hususundaki gelişmelerin engel olduğunu belirten Büyükçam, sosyal hakların muhakkak verilmesini ancak devletin üreticiye kredi vererek ekonomik gücünü desteklemesi gerektiğini savundu.

Isparta'nın halıcılık merkezi olması nedeniyle bu bölgede muhakkak bir halıcılık okulunun açılması gerektiğini vurgulayan Büyükçam bu konuda da devletin desteğinin şart olduğunu sözlerine ekledi.

Halı ipi imalâtçısı Süleyman Dülgeroğlu.

SÜLEYMAN DÜLGEROĞLU (Fabrikatör)

Süleyman Dülgeroğlu, Isparta'da kontrollü ve kaliteli halı ipi imalâtının, halı üretiminin ve ihracının yapılmasında büyük roller oynayacağını ancak ham madde alımları sırasında devletin desteğinin gerektiğini belirtti. Makine halılarının son beş yılda Isparta el halısının gelişmesini olumsuz yönde etkilediğini savunan Dülgeroğlu, el halısı ihracında şirketleşmeye gidilerek Amerika ve Avrupa'daki ithalâtçı firmaların taleplerine cevap verebilecek düzeye gelinmesinin zorunlu olduğunu sözlerine ekledi.

MUSTAFA GÜRKAN (Gülyağı imalatçısı)

Isparta'nın sayılı gülyağı imalâtçısı ve ihracatçılarından Mustafa Gürkan Isparta'nın sembolü olan gülün ekonomik değerinin, gün geçtikçe olumsuz ekonomik şartlar nedeniyle gerilediğini bu konuda ciddî tedbirlerin alınması gerektiğini söyledi. Gülün işlenerek gülyağı haline getirilmesinden çok ihracının sorun olduğuna değinen Mustafa Gürkan bu işin tek tekeli Fransa'dır. Fransız firmaları yıllardır bu konuda kurdukları hakimiyeti sürdürerek, gülyağı üreten diğer ülkeler gibi Türkiye'den ithal ettikleri gülyağlarını da diledikleri zaman ve diledikleri fiyattan alabilmekteler. Bu yüzden ürünümüzü yeterince değerlendirememekteyiz. dedi..

Gülyağı ihracatı konusunda devletin müdaheleci olmaktan çok serbest piyasa şartları yaratmasını bunun yanında ihracatçıyı lüzumsuz pek çok formaliteden kurtararak, rahatlatması gerektiğini savundu.

Gülyağı imalâtçısı Mustafa Gürkan.

SİMTEL

"ŞAMPİYONLARI"

SİMTEL

SİMTEL A.Ş.
Halâskârgazi Caddesi No. 284 ŞİŞLİ-İSTANBUL Tel: 48 60 20/5 Hat

Milâttan önce 400 yılından beri Isparta'da spor faaliyetleri vardır...

ISPARTA'da M.Ö. 400 yıllarında önemli spor faaliyetlerinin yapıldığı tesbit edilmiştir. Bu arada, pisidye şehrinden birisi olan Apolanya (Uluborlu) ilk spor çalışmalarının yapıldığı yer olarak bilinir. Burada her dört yılda bir spor yarışmaları düzenlenir. Yarışmalar altı kol üzerinden yapılırdı: Taş atma, yumruklaşma (boks), koşular (insan ve atlar arası), atlama (yüksek ve uzun), vahşi hayvanlarla boğuşma, güreş.

Uluborluda güreşin tarihi bir spor olduğunu kalekapısına girerken kapıya bitişik bir çukurdaki taş üzerinde bulunan yazı ispatlamaktadır. Bu taşta AVRİLLİOS EFİMMOS adında bir şahsın spor yöneticiliği yaptığı, güreş yaptırdığı yazıtın (M.S. 200) yıllarında dikildiği belirtilmektedir.

Ayrıca, Bülbül Çeşmesi'nde (M.S. 150) yılına ait bir taşta çeşitli sporları gösteren figürler ve yazı bulunmaktadır.

Uluborlu'da güreşler Romalılar ve Bizanslılar devrinde, şimdiki Pratik Sanat Okulu yeri olan Copçu Harımın'da; Selçuklular ve Osmanlılar devrinde ise Namazgâh semtinde, sonraları da Seyfi tarlasında yapılmıştır. Yüzaltmış yıldan beri de şimdiki güreş sahasında yapılmaktadır.

Eskiden güreşin kutsal inançla yapılmaması halinde, kentin başına felaket geleceğine inanılırdı. Bu inanç, hâlâ devam etmektedir.

Yukarıda sözü edilen yazıtlardan anlaşıldığına göre Uluborlu'nun tarihi güreş geleneği, Kırkpınar tarihinden de eski olup (2000) yılından fazla bir geçmişi bulunmaktadır.

Isparta bölgesinde çağdaş anlamda spor çalışmalarının 1939'larda başladığı görülmektedir. Bu yılda Şevket Soyyörük ve Naci Ilgın beylerin gayretleri ile sporda etkinlik izlenmiştir.

Isparta'da sporun gelişmesinde olduğu kadar futbolun yaygınlaşmasında ve gelişmesinde de bölgenin en eski kulüplerinden biri olan Isparta Gençlik Kulübü'nün pek önemli katkısı olmuştur. Bu kulüp 1950'li yıllarda kapanmasına rağmen Isparta sporundaki önemli yeri unutulamaz. Atıcılık sporunda da ileri bir durum arzeden Isparta bölgesi Hakkı Kıravgaz ve Güngör Demirkan gibi şampiyonlar çıkarmıştır. Bunlardan ilki atıcılık millî takımımızda yeralmıştır.

Isparta bölgesinden Millî Takım'a girmiş bir futbolcu birde voleybolcü bulunmaktadır. Bu sporcular Isparta Merkez Gençlik Kulübü'nden yetişmiştir. Beşiktaş'da futbol oynayan Isparta bölgesinden sivrilmiş kaleci Fevzi Büyükyıldırım, daha sonra Millî ve Ordu millî olmuştur. Voleybolcu Ali İhsan Kılınçkaya da Isparta'nın Türk sporuna kazandırdığı sporcular arasındadır. Ali İhsan Kılınçkaya Sakarya Karadenizspor kulübünde ismini duyurmuş, Genç Millî Takım kadrosunda yeralmıştır. Halen Silahlı Kuvvetlergücü takımında voleybol oynayan genç voleybolcü Ordu Millî Takımı'nda da yer almaktadır.

Futbol günümüzde Isparta bölgesinde büyük tutkudur. Bu tutkuyu Ispartaspor'un İkinci Türkiye Ligi'nde yer alması sağlamaktadır.

Isparta'nın adını taşıyan Ispartaspor kulübü 1967 yılının 29 Ekim günü kurulmuştur. Ispartaspor'un kuruluşunun Cumhuriyet bayramına rastlaması Ispartalılar için büyük bir mutluluk olarak kabul edilmektedir.

Ispartaspor futbolcuları...

Ispartaspor 29 Ekim 1967 günü, o tarihte Isparta Tümen Komutanlığı görevini yapmakta olan Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından kurulmuştur.

Isparta'da futbol liginde Isparta Merkez Gençlik, Isparta Karagücü, Emrespor, Gülspor, Eğirdirspor, Gönen Gençlik, Keçiborlu Gençlik gibi kulüplerin takımları yeralmaktadır. Isparta ilinin adını taşıyan Ispartaspor da hâlen Türkiye II. Ligi'nde oynamaktadır. Basketbol liginde Eğirdir Gençlik, Merkez Gençlik, Ispartaspor, Keçiborlu Gençlik, Gönen Gençlik, Gülspor, Emrespor, Atabey Gençlik; voleybol liginde de Emrespor, Merkez Gençlik, Gülspor, Eğirdir Gençlik, Gönen Gençlik, Atabeyspor, Keçiborlu Gençlik ve Ispartaspor gibi takımlar yeralmaktadır.

Isparta Beden Terbiyesi Bölge Müdürü Erşan Özdemir.

Isparta'nın en eski kurulan kulübü, Merkez Gençlik futbolcuları...

ISPARTA SPOR KULÜPLERİ

ATABEY GENÇLİK KULÜBÜ: Adını taşıdığı ilçenin kulübüdür. 12 Eylül 1953 günü kurulmuştur. Forma renkleri Yeşil-Sarı'dır.

ISPARTA MERKEZ GENÇLİK: 1939 yılında kurulmuş, 1940 yılında tescil edilmiştir. Forma renkleri Sarı-Lâcivert'tir.

GÖNEN GENÇLİK KULÜBÜ: 1955 yılında güreş, voleybol ve avcılık dallarında faaliyet gösteren bir kulüp olarak doğmuştur. Daha sonra futbol, basketbol, voleybol, atletizm ve masa tenisi dallarında da takımlar kurarak faaliyetini sürdürmüştür.

EMRESPOR GENÇLİK KULÜBÜ: Isparta il merkezindeki Emre Mahallesi'nin kulübü olarak 10 Temmuz 1965 günü resmen kuruldu. Forma renkleri Kırmızı-Siyah'tır.

KEÇİBORLU GENÇLİK KULÜBÜ: 1957 yılında kurulmuştur. Forma renkleri Sarı-Kırmızı'dır.

EĞRİDİR GENÇLİK KULÜBÜ: Adını taşıdığı ilçede 1929 yılında kurulmuştur. Uzun yıllar Coşkunspor ve Merkez Gençlik Kulübü adları altında faaliyet gösteren kulüp daha sonra Eğiridir Gençlik Kulübü adını almış ve 1952 yılında bu ad altında tescil olunmuştur. Forma renkleri Kırmızı-Lâcivert'tir.

GÜLSPOR KULÜBÜ: 1954 yılında kurulmuştur. Forma renkleri Bordo- Beyaz'dır.

ISPARTASPOR KULÜBÜ: Isparta ilinin adını taşıyan spor kulübü olarak 29 Ekim 1967 günü o zamanlar Isparta Tümen Komutanı olan Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından kuruldu. Forma renklerini gül diyarı Isparta'nın pembe gülü ile yeşil yaprağından aldı (Yeşil-Pembe). Başta futbol olmak üzere çeşitli spor dallarında gösterdiği olumlu faaliyet ile dikkati çeken bir kulüp oldu.

HOTEL
GÜLİSTAN

AİLECE RAHAT VE HUZUR İÇİNDE KALABİLECEĞİNİZ TÜM KONFORA HAİZ, BANYOLU, TELEFONLU ODALARI, LOBİ, KAHVALTI VE VİDEO SALONU İLE KALORİFERLİ, ASANSÖRLÜ, ÇELİK EMANET KASALARI İLE MÜŞTERİLERİNİN HİZMETİNDEDİR.

Tel: 14422-14085-14086
Mimar Sinan Cad. No: 31/B-ISPARTA

İÇEL

33

Yüzölçümü: 15.054 km2.
Nüfus: 834.931
İlçeler: Mersin (Merkez), Anamur, Erdemli, Gülnar, Mut, Silifke, Tarsus.
Köy sayısı: 546
Doktor sayısı: 92
Hastane yatak sayısı: 1056
Okur-yazar oranı: % 89.4
Otomatik telefon kodu: 741

Toroslar'ın eteklerinde, kıyı şeridinin üstündeki şirin ilimiz....

DORUKLARINDAN kar eksik olmayan Toroslar'ın, Akdeniz'in lâcivert sularından ayrıldığı kıyı şeridinde şirin bir kentimiz yer alır. Yemyeşil ormanların, portakal, limon, muz bahçelerinin, palmiyelerin süslediği, "Akdeniz'in İncisi" diye anılan bu ilimiz İçel'dir.

Gerçekten de güzelliklerini sunarken doğanın alabildiğine cömert davrandığı, tarih ve folklor zenginlikleri göz kamaştıran bu ilimiz "Akdeniz'in İncisi" deyimini fazlası ile haketmiştir.

Tarih öncesi devirlere dek uzanan bir geçmişe sahip, Güney Anadolu'nun birçok tarihî hazinelerini bağrında saklayan İçel'in eski adı da Kilikya'dır. Kıyı boyunca adım başında görülen antik şehir kalıntıları, tapınaklar, sarnıçlar, Roma akedütleri, kaleler, şatolar, arkeolojik sitler, canlılıklarını ve geçmiş uygarlıkların özelliklerini bugün de korumaktadır.

Hıristiyanlık dinini ilk yayanlardan St. Paul'un Tarsus'ta yaşamış olması, Paganistler'in baskısından korkarak Hıristiyanlığı yaymak uğruna saklandığı yeraltı mağarasında bir ömür boyu çaba gösteren azizelerden Ayatekla'nın Silifke'de yer alması, kutsal kitaplarda adı geçen kutsal Yedi Uyurlar Mağarası'nın Tarsus yakınında bulunması, yöreyi Hıristiyanların sık sık ziyaret ettikleri bir dinsel merkez yapmıştır.

Kentin ekonomik ve sosyal alanda dev adımlarla ilerlemesi turizm faaliyetlerine de hız kazandırmıştır. Sayıları her geçen gün artan ve Anamur'dan Tarsus'a kadar sahilleri donatan turistik tesisler dizisi yerli ve yabancı turistlerin hizmetine sunulmuştur. Ayrıca ilin bir liman kenti oluşu deniz trafiğini sıklaştırmış, halkın yabancılarla ilişkilerini geliştirmiştir.

Adı nereden geliyor

Mersin, İçel ilimizin en yeni yerleşme merkezi olduğu halde bugün merkez ilçe özelliğini taşır. Mersin, bu yörede egemen olan ve bu kentin kurulması yolunda ilk adımı atan Türkmen Beyi'nin adıdır ve kent adını Mersin Bey'den almış bulunmaktadır. Mersin'in bulunduğu ilimiz Akdeniz'de coğrafi durum itibariyle içerlek bir il olduğundan "İç El" denildi. Ancak bu yeni bir ad değildir. Göksü Nehri'nin iki yanında yer alan kente, XII. yüzyıldan beri halkın "içerlek il" anlamına gelen İç-el" adını verdiği bilinmektedir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Nasıl Gidilir

İçel'e günün her saatinde her ilimizden otobüsle ulaşmak mümkündür. E-5 karayolu Toroslar aşıp Ankara, Konya, Kayseri üzerinden yurdun diğer köşelerine ulaşımı sağlar. İstanbul'dan 15 günde bir kalkan vapurla 4-5 günde İçel'e ulaşılabilir. Ayrıca trenle Yenice'den aktarma yapılarak posta trenleri ya da Toros Ekspresi'nden yararlanılabilir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

İÇEL
MERSİN ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 19.7.1976
Adres: Atatürk Cad. Telefon: 14 178 - 16 326 Telex: 67 265 kapı tr
TARSUS ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 22.12.1975
Adres: Atatürk Cad. Hurmalı İş Hanı Telefon: 15 347 - 12 604 - 14 072

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

İÇEL: 1950

Milletvekili genel seçimleri.
Katılma oranı: % 89.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	43.814
DP	73.269
MP	1.124

1954
Milletvekili genel seçimleri.
Katılma oranı: % 90.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	50.037
CMP	1.338
DP	73.792
HP	2.166
Bağımsızlar	11.485

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 75.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	63.075
CMP	2.062
DP	67.205
HP	10.754

1961

Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 84.7

Partiler	Aldığı oy
AP	90.903
CHP	67.483
CKMP	5.457

1965

Milletvekili genel seçimleri

Katılma oranı: % 74.0

Partiler	Aldığı oy
AP	89.569
CHP	48.358
MP	6.265
TİP	4.271
YTP	1.950

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 64.1

Partiler	Aldığı oy
AP	69.183
CHP	44.155
CGP	8.661
MP	1.715
MHP.	8.893
TBP	7.562
TİP	2.461
YTP	759
Bağımsızlar	409

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 70.4

Partiler	Aldığı oy
AP	56.327
CHP	75.229
CGP	3.663
DP	30.028
MP	900
MHP	13.673
MSP	5.3436
TBP	6.576

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.0

Partiler	Aldığı oy
AP	101.462
CHP	117.080
CGP	3.020
DP	5.793
MHP	23.897
MSP	6.910
TBP	3.350
Bağımsızlar	24

ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961

Kabul	Red
% 54	% 46

YIL: 1982

Kabul	Red
% 90.9	% 9.1

İÇEL VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI A.NAZİF DEMİRÖZ

"ÇOK YÖNLÜ GELİŞMEYE ELVERİŞLİ YÖRELERDEN BİRİ DE İÇEL'DİR"

Mersin coğrafî konum olarak Türkiye'nin çok yönlü gelişmeye elverişli yörelerinden biridir. Ülkenin üçüncü büyük limanı ile Mersin'in başta Kıbrıs ve Arap ülkeleri olmak üzere tüm Akdeniz ile deniz ulaşım olanağı, 65 Km. uzaklıktaki Adana üzerinden de hava ulaşım bağlantısı vardır.

Mersin, Akdeniz bölgesi kıyı kentlerine ve Güneydoğu Anadolu'ya ve Orta Anadolu ile ülkenin büyük yerleşim merkezlerine devlet karayolu ile kolayca ulaşılabilir durumdadır. Yolcu ve özellikle yük taşımada büyük olanakları bulunan demiryolunun da Mersin'e uzantısı bulunmaktadır.

Kentin adının, tarihî Zephrium'un kalıntıları üzerinde Türkmen yaşantısını canlandıran Mersinlioğlu oymağından ya da yöredeki Mersin ağacından geldiğini belirten görüşler vardır.

Mersin, Tarsus'un Gökçeli bucağına bağlı bir köy iken 1855 yılında ilçe merkezi olmuş, 1894 de sancak idaresine geçmiştir. Gelişimini sürdüren Mersin 1915 yılında bağımsız mutasarrıflık olduğu görülmektedir. Birinci Dünya Savaşı sonunda kısa bir süre İngiliz ve Fransız işgalinde kalan Mersin, çevre halkıyla birlikte yabancı güçlerin egemenliğine yiğitçe karşı koymuştur.

Mersin, 3 Ocak 1922'de düşman işgalinden kurtarılmıştır. Cumhuriyet'ten sonra Mersin 1924 yılında vilâyet olmuştur...

1933'de eski İçel vilayeti ile birleştirilmiş ve bugünkü İçel ili kurulmuştur. Mersin, İçel ilinin merkez ilçesidir.

EĞİTİM

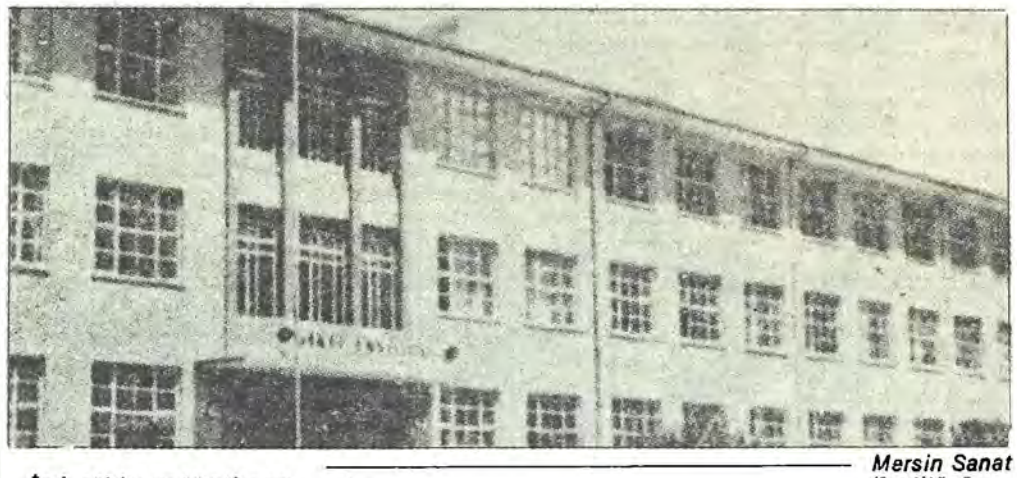

Mersin Sanat Enstitüsü...

İçel, eğitim ve öğretim açısından yurdumuzun şanslı illerinden biridir. Okullaşma oranının yüzde 97'ye ulaştığı İçel'de sadece 12 köy okula kavuşmadı. İldeki okuma-yazma oranı yüzde 89.4'tür.

Okuma-yazma bilmeyenlerin sayısının 87 bin kişi olduğu İçel'de toplam 63 lise ve ortaokul, 7 İmam Hatip Lisesi, 5 Endüstri Meslek Lisesi, 5 Kız Meslek Lisesi, 6 Ticaret Lisesi ve 102 ilkokul bulunmaktadır. Bunlara ek olarak köy ve kasabalardaki ilkokul sayısı da 711'dir.

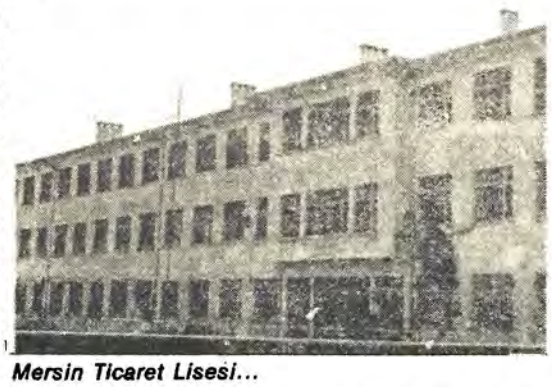

Mersin Ticaret Lisesi...

Protokol

Vali ve Mersin Belediye Başkanı: A.Nazif Demiröz
Cumhuriyet Savcısı: Emrullah Özcan
Adalet Komisyonu Başkanı: Ali Galip Kilis
Vali Yardımcısı: Osman Görken
Vali Yardımcısı: Yüksel Öge
Vali Yardımcısı: Şeref Müftüoğlu
Emniyet Müdürü: Mustafa Yiğit
Millî Eğitim Müdürü: Mustafa Ergun
Defterdar: Mehmet Emin Aşar
Turizm Müdürü: Nuri Togay

Vergi Rekortmenleri

Erkut Kuzeyman ..... :95.936.339.- TL.
M.Zeki Ayan ..... :68.668.695.- TL.
Nomen Kumdereli ..... :49.600.581.- TL.
Hanri Atat ..... :47.363.310.- TL.
Ksenefan Tahinci ..... :44.274.040.- TL.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 10 metre olarak kabul edilen İçel'de, sıcak ve güneşli günler uzun sürer. Temmuz ve ağustos aylarının 40 dereceye yaklaşan sıcaklığı bunaltıcı olur. Kışın sık sık yazları ise ara sıra sağanak yağmur görülür. Deniz suyunun sıcaklığı kış aylarında bile 22 derecenin altına düşmez. Yılın 110-120 günü tamamen açık, 190-200 günü ise az bulutlu fakat sıcak geçer, kapalı günler 40-50'den fazla değildir.

ÖNEMLİ KİŞİLER

Cavit Orhan Tütengil...

Ahmet KİREÇÇİ (Mersinli Ahmet) (1914-): Pehlivan. Spora boksla başladı sonra atletizme ilgi duydu. Bir mukavemet koşusu sonucu hastalanınca atletizmi de bıraktı, güreşe başladı. İstanbul'da Kumkapı Kulübü'nde yetişti. 1933'te ilk defa millî formayı giydi, üç defa, 1933, 1937, 1940 Balkan Şampiyonu oldu. 1936 Berlin Olimpiyatları'nda 73 kilo serbest dünya üçüncülüğü, 1948 Londra Olimpiyatları'nda ağır sıklette grekoromen dünya şampiyonluğunu kazandı.

Cavit Orhan TÜTENGİL (1921-1979): Profesör, yazar. Tarsus'ta doğdu, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nu bitirip liselerde felsefe hocalığı yaptı, sonra İstanbul Üniversitesi'nde sosyoloji profesörü oldu, Montesquieu'nün Siyasî ve İktisadî Fikirleri adlı bilimsel araştırmasıyla Türk Dil Kurumu armağanını aldı, çeşitli dergi ve gazetelerde yazılar yazdı, kitaplar yayınladı. 1979 aralığında bir siyasî cinayet sonunda öldürüldü.

Sağlık Hizmetleri

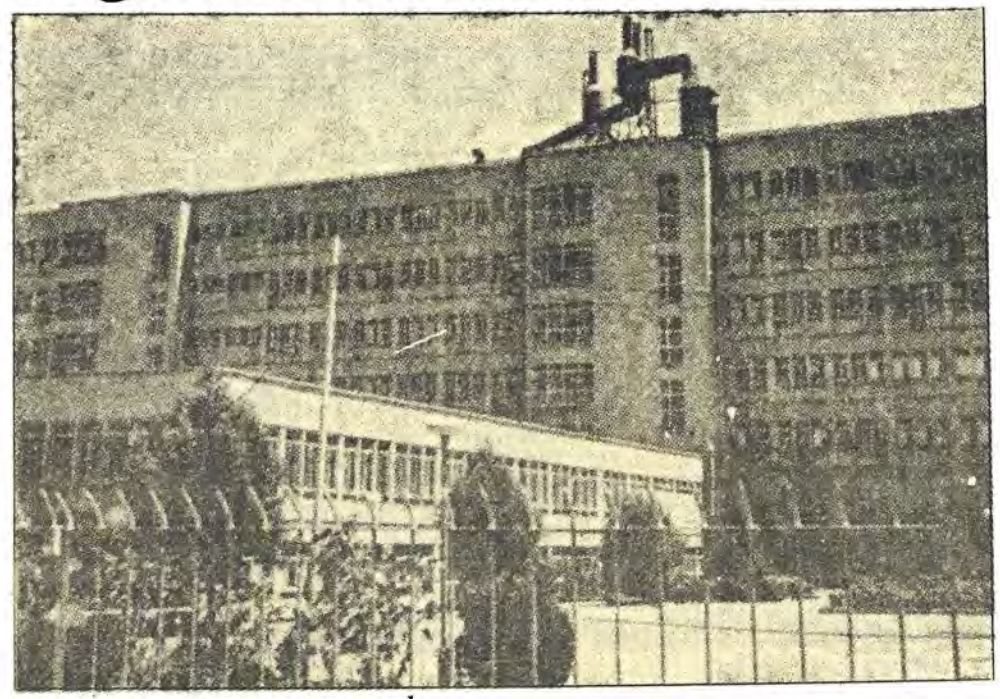

Mersin Sosyal Sigortalar Hastanesi...

DÖRT DEVLET HASTANESİ VAR...

Toplam 92 doktorun hizmet verdiği İçel'de, dört devlet hastanesi, üç sağlık ocağı, bir SSK Hastanesi ve dört özel hastane bulunmaktadır. İldeki hastaneler ve yatak sayıları şöyledir:

345 yataklı Mersin Devlet Hastanesi, 335 yataklı Mersin SSK Hastanesi, 30 yataklı Mersin Özel Cemal Tanrıöver Hastanesi, 35 yataklı Mersin Özel Akdeniz Hastanesi, 100 yataklı Tarsus Devlet Hastanesi, 16 yataklı Tarsus Özel Hastanesi, 40 yataklı Tarsus Özel Doğum ve Çocuk Bakımevi, 75 yataklı Silifke Devlet Hastanesi, 50 yataklı Anamur Devlet Hastanesi, 10 yataklı Gülnar Sağlık Merkezi, 10 yataklı Mut Sağlık Merkezi ve 10 yataklı Erdemli Sağlık Merkezi.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez ilçeden genel görünüm...

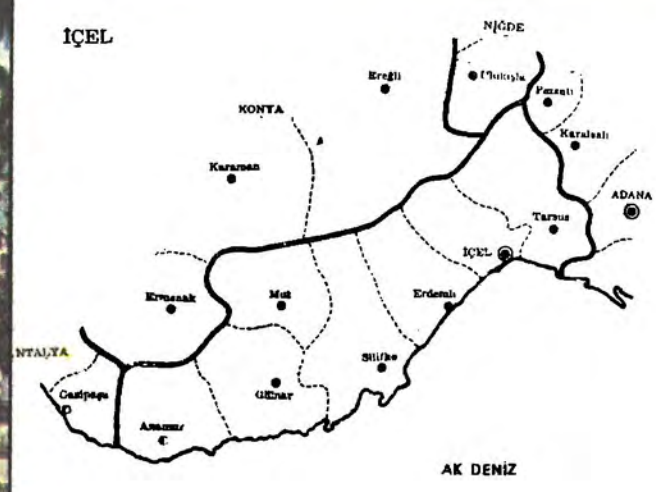

MERKEZ (MERSİN):

Mersin, Güney Anadolu'da Akdeniz sahilinde, kendi adını taşıyan körfez kenarında sahil ovası üzerinde kurulmuştur. Yüzölçümü bin 772 kilometre kare, nüfusu 303 bin 275 kişidir.

Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden olmasına karşın Mersin yeni kurulmuş bir şehirdir. Kaynaklara göre Mersin adı çevrede çok yetişen, siyah ve beyaz meyvesi olan Murt diye adlandırılan mersin ağacından gelmektedir.

GÜLNAR

Yüzölçümü 2 bin 79 kilometrekare olan ilçenin nüfusu 42 bin 668 kişidir. Gülnar, İçel'in nüfus bakımından en küçük ilçesidir.

ERDEMLİ

Nüfusu 79 bin 234 kişi olan Erdemli'nin yüzölçümü ise 2 bin 78 kilometre karedir. Nüfusunun 58 bini köylerde yaşayan Erdemli, 1953 yılında Silifke'ye bağlı Yağda bucağı ile Mersin'e bağlı Elvanlı bucağının birleşmesi ile meydana gelmiştir.

ANAMUR

Anamur'a ilk yerleşenler Finikelilerdir. Daha sonra Hititler, Asurlular, Büyük İskender, İranlılar, Selefkeler, Romalılar, Bizanslılar ve M.S. 7. yüzyılda Halife Ömer tarafından fethedilmiştir.

Yüzölçümü 2 bin 5 kilometrekare olan Anamur'un nüfusu ise 71 bin 551 kişidir.

MUT

Kuzeyinde Karaman, batısında Ermenek, güneyinde Gülnar, doğusunda Silifke ilçeleri ile komşu olan Mut ilçesinin nüfusu 50 bin 114 kişi, yüzölçümü de 2 bin 554 kilometre karedir.

SİLİFKE

Yüzölçümü 2 bin 666 kilometrekare olan ilçenin nüfusu 77 bin 416 kişidir. Nüfusun 53 bin 375 kişilik büyük bir bölümü köylerde yaşamaktadır.

İlçe, 1923 yılında Cumhuriyet'in ilânı ile birlikte İçel adı altında vilâyet olmuş, 1933 yılında ilden ilçeye dönüştürülerek merkezi Mersin olan İçel'e bağlanmıştır.

TARSUS

Yüzölçümü 2 bin 699 kilometrekare olan Tarsus, 219 bin 673 kişilik nüfusu ile İçel'in ikinci büyük ilçesidir.

Bugün önemli bir sanayi merkezi olan Tarsus, Çukurova'nın batı bölgesinde Tarsus Çayı'nın meydana getirdiği ovada dümdüz bir saha üzerinde kurulmuştur.

ÇİMSA
1972 yılında temeli atıldı,
1975 yılında üretime geçti.

ÇİMSA
Ortadoğu'nun en büyük
çimento üretim
merkezlerinden biri.

ÇİMSA
Yıllık kapasitesi 1.000.000 ton.

ÇİMSA
Üretimin %40'ını ülkemiz
dışında pazarlayan kuruluş.

ÇİMSA
ÇİMENTO SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
MERSİN

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Bugün içel adıyla andığımız ilimiz topraklarının pek zengin bir tarihi vardır. Hele Mersin çevresinin tarihinin insanoğlu ile yaşıt olduğu kabul edilir. Çevresi insanoğlu ile yaşıt bulunan Mersin ise yörenin en yeni kentidir. İçel topraklarında Taş Devri insanlarının yaşadıklarına dair büyük izlere rastlanmaktadır. Bunların en önemlisi, Mersin yakınlarındaki Yümüktepe'dedir. Burada ayrıca en az 6000 yıllık olduğu tahmin edilen bir kalenin de kalıntılarına rastlanır ki bu kalıntılar Anadolu'nun en eski mimarî parçası olması bakımından ayrıca önem ve değer taşımaktadır.

İçel topraklarında daha sonraları Hititler görünürler. Anadolu'daki ilk siyasî birliği kuran Hititler'den sonra bu topraklarda Mısır , Asur ve Finike uygarlıkları görülür. Tarihin bu büyük uygarlıklarından sonra Büyük İskender buraları ele geçirip Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katmıştır. Onun ölümünden sonra imparatorluğu parçalanırken bu topraklar Selevkos devletine kalmıştır. Selevkoslar'dan sonra da Romalılar bu topraklarda egemen olmuşlardır. Roma İmparatorluğu 395 yılında parçalanırken Anadolu topraklarının büyük bir bölümü gibi buraları da Bizans'ın payına düşmüştür.

1071 yılındaki Malazgirt Zafer'inden sonra Anadolu'ya hızla yayılmaya başlayan Türkler kısa bir süre sonra bu topraklarda görülmeye başlamışlardır. Buraları uzun bir süre sonra Bizanslılar ile Türkler arasında el değiştirmiştir. Bu nedenle İçel tarihinin bu kısmı bir istikrar gösterememiştir. Daha sonra da bu mücadele buralara egemen olan Türk beylikleri arasında sürüp gitmiştir. Nihayet 1516 yılında Yavuz Sultan Selim bu toprakları kesinlikle Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katmış ve bu değiş-tokuş dönemi de böylece sona ermiştir.

İçel tarihinin en karanlık günlerini 1. Dünya Savaşı sonunda yaşamıştır. Savaştan yenik çıkan Osmanlı Devleti'nin toprakları galip devletler arasında yağma edilircesine paylaşılırken bu topraklarda Fransızların payına düşmüştür. 17 Aralık 1918 günü başlayan bu Fransız işgali 4 Ocak 1922 günü İçel'in kurtarılmasıyla sona ermiştir.

İçel ilimizin toprakları bu alabildiğine zengin tarihin sayısız izleriyle doludur. Yörenin en yeni kenti Mersin olduğundan, tarih zenginlikleri bu il merkezinin tamamen dışında kalmış bulunmaktadır. Ancak kentin 4 kilometre kadar kuzey batısında yapılan arkeolojik kazılar burada tarih öncesi çağlara ait bir yerleşme merkezinin mevcudiyetini göstermektedir. Mersin'in yedi kilometre güney batısındaki "Pompeipolis" kentinin varlığı da burada yeni bir kentin doğmasını önleyen en önemli faktör olarak gösterilmektedir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

FOLKLOR

Yöre oyunları, türküleri iki grupta toplanabilir. Silifke oyunları, İçel folklorunda önemli yer tutar. Hayvanları konu alan oyunların en bilineni "Keklik"tir. Mersin ve çevresindeki düğünler günlerce önceden başlar, "keşkek" pişirilir. Gelin çeyizi al yazmalarla süslü develerle taşınır. Düğünde türküler, maniler söylenir, yöre oyunları oynanır.

SİLİFKE OYUNLARI ÜNLÜDÜR

Folklorik değerler insan yaşamı ile birlikte doğmuştur. Binlerce yıllık geçmişin bitmez tükenmez bir hazinesi niteliğindedir. Toplumsal yapıtlardır. Yaşamın tümünü simgeler.

Oyunlar, türküler, destanlar dilden dile dolaşarak geçmişle ilgili fikirleri ulaştırırlar...

Anamur'da oyun öyküleri ile ilgili çok şey söylenmiştir. "Sarı Kız", "sünne", "gök karga", "gasavet", "gunnama" adlı oyunların öyküleri ünlüdür.

Öğretmen Erol Bakşi, "sarı kız" oyunu öyküsünden araştırmalarında şöyle söz etmektedir:

"Anamur'da insanın az, toprağın çok, doğanın verimli olduğu zamanlarda insan ve yaşam bir başkaymış. Dertlerin az, neşenin bol olduğu günlerde, üç-beş aile aralarında eğlence düzenlerler, yiyip içerler, olan tüm tasalarını dağıtırlarmış... Birbirlerini daha yakından gören gençler, sevdalanırlar, çevliklerden topladıkları kırmızı gülleri yollarlarmış...

Sarı kız adıyla anılan, ıpıl ıpıl sarı saçlı, dal boylu, al yanaklıymış. Sazın - sözün çiçeği, balı - kaymağıymış. Ceylanlar gibi seker, yiğitlerin akıllarını başlarından alır, yüreklerini hop hop hoplatırmış... Sarı kız için türküler yakılmış, oyunlar düzülmüş ve gelmiş bizlere de ulaşmış..."

"Şu avludan şu avluya yol
Güzellere kucak kucak gül gider
Gülüver gülüver aslan yarim gülüver
Gülüver gülüver aslan yarim geliver

Sarı kızın sarı saçı sallanır
Öptük sıra al yanağı ballanır
Geliver geliver fidan boylum geliver
Geliver geliver fidan boylum geliver

Bağ ayrı bottan ayrı
Ayrıldım dosttan gayri
Geliver Geliver gülüver aslan yarim gülüver
Geliver geliver fidan boylum geliver."

Anamur'da eskiden göçebe olan yörükler, şimdi yerleşik bir düzene geçmişlerdir. Yazın sürüleri ile Taşeli yaylasına çıkan, kışı sahile yakın topraklarda geçiren yörükler, bugün de yarı göçebe bir yaşam sürdürmektedirler.

Yaşamları gibi düğünleri de bir başkadır. Günlerce önce başlar. Keşkek yapımı için komşu kızlar "dibek" başında toplanırlar. Allı yeşilli hem keşkeklik mısır döverler, hem de türküler, mâniler söyleyip yuvuklularını anlatıp dururlar.

Kulağı, kuyruğu ala yazmalarla süslenmiş develerde davullu zurnalı gelin çeyizi taşınır. Soğanlı, salçalı keşkekler pişirilir. Cümbüş başlar. Kızlar bir yanda, erkekler bir diğer yanda. Yörenin oyunları oynanır. Gelinlik kızların yüreklerine ateş düşer. Yeni bir gönül oyununun başlangıcıdır bu...

Böyle bir düğün sırasında kara gözlü, elma yanaklı güzele gönül düşüren yiğit sevdiğinden ilgi görmez. Gencin eli işe varmaz, gözüne uyku girmez. Gasavet çöker içine, alır başını, ayrılır obasından, anasından ıraklara düşer.

Türkülere döker içinin ağısını, sazına verir ayrılığın acısını!

"Yatamadım gasavetten, meraktan
Aşk ateşi çıkmaz oldu yürekten
Dediler ki yarin geldi ıraktan
Bitti mi ola bizim yerin göğütü

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

(İÇEL) MERSİN ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Ben giderken yapracağı göğüdü
Anam yok da kimden saldın öğüdü"

Anamur'un, Silifke'nin Mersin folklorunda büyük bir ağırlığı vardır. Yörenin folkloru incelendiğinde oyunlar, türküler iki grupta toplanabilmektedir:

Silifke kesimlerinde hayvan yaşamını kendine konu almış oyunlar görülmektedir. Keklik oyunu, keklik adlı bir tür kuşun, yaşamını yansıtmaktadır. Uçuşu, havada ötüşü, şakıyışı kaşık sesleriyle yapılmaktadır. Konuşu, korkuşu, iki yana bakarak sekişi, ses dinleyişi ve sevinci sergilenir. Keklik oyunu ile ilgili olarak, Keşlitürkmen köyünün 80'lik Felteş Emmi'si 1979'da şu yorumu yapmıştır:

"Keklik, aha bu gördüğün dağların, yamaçların, gayaların bülbülüdür. Taşeli yaylalarının yürüyen, seken süsüdür. Yeşil goyakların, ısız gıraçların dilidir, sesidir. Sürünün içinde goyun gibi yayılır. Öğeçlerin çanlarına gaburak gaburak ses verir. Gınalı dizilerin oynak türküleri erkeğine çağırır uzaktan. Yiğit çocanların sevdaki yüreklerinin yanık türküsüdür. Sekip yürüyen sürmeli yavrularıdır... "Kekliği düz ovada avlarlar". Bu namertliktir. Kekliğin yeri, yurdu, dağ bayırdır. Türken'in evi beğin konağı değil, yavşan kokulu kekik kokulu ala garlı yaylalardır. Bizim insanımız dağa, daşa, ota, burca, suya, sele, gurda, guşa, kekliğe garışmıştır. Yörüğün aşı ekmeği, acısı sevinci buradadır. Yüreğinin yalımını sese, saza dökmüş, kekliğin sekişini ayağına vurmuştur."

Yörük, Avşar, Cerit, Horasanlı, Aydınlı, Hurzum, Tekeli, Hayta, Karasaçlı, Karakoyunlu, Farsak ve Barak aşiretlerinin yöreye yerleşmelerinden sonra gelenek ve görenekleri büyük bir aşamaya uğramadan günümüze kadar gelmiştir. Atları, develeri, sürülerle hayvanları çadırları ile yaşamları rengârenktir. Halıları, kilimleri, atlarının koşumları, gerçek bir sanat ürünleri niteliğindedir. Çuvalları, torbaları, kanıklarla bezendirilmiştir.

Türkmen kadınlar erkeğe çok büyük değer verirler. Örneğin kesişen bir yol kavşağında kadın, erkeğin önünü hiçbir zaman kesmez.

DEYİMLER

"O da gitti, bir top bezde"
"Erkek eşeğin anırmayanı olur mu?"
"Ali fakı azdı, bunu bize yazdı"

ATASÖZLERİ

"Az oku uz oku her kitaptan bir coz oku"
"Ak yasak, kara yasak, hep sana mı gerek?"
"Benim derdim inek ile dana da, karımın derdi sürme ile kınada."
"Sekinin taşlısı, öküzün inek başlısı, kızın saçlısı makbuldür."
"Senin yüzünün aklığı benim ağzımın pekliğindendir."
"Gurbete koz verme yiter gider. Denize taş atam, batar gider."
"Ölümden öte yol gitmez, mezardan öte sal gitmez."

HALK GİYSİLERİ

Erol Bakşi'nin yöre ile ilgili Kız yörük giysileri araştırması şöyledir:

Başta terlik vardır. Ter emen anlamındadır. Ön tarafı altın ve gümüşparalarla üç sıra halinde dizilidir. Kumaşı çulfalıkta dokunur. Renkli olabilir. Yazma, terliğin üzerine bağlanır. Genellikle pembe renklidir. Dolak "Çekme" yazmanın etrafına dolanır. Dolağın ucunda bir veya iki altın parçası ya da daluk denilen küpeler takılır. Daluk sayısı kadının medeni durumunu tanımlar. Bir tane daluk varsa kadın bekârdır. İki tane daluk varsa kadın evlidir. Üç tane daluk varsa kadın duldur.

Gövdede, Göynek çulfalıkta çiy iplikten renkli ve desenli olarak dokunmuştur. Dize kadar uzundur. Kutnu altına giyilir. Üç etek, Çulfalıkta çiy iplikten dokunmuştur. Bu entarilerin yanları kalça hizasına kadar yırtmaçlıdır. Yörük kadınları çalışma zamanı ön eteklerini bellerine sardıkları kuşaklarına iliştirerek çalışmalarını kolaylaştırırlar. Kuşak bele kutnunun üzerine sarılır, yine çulfalıkta dokunmuştur. Ve uçları tokaşlı ve gök boncuklarla süslüdür. Arkadan sarkar. Öncek, yünden, renkli vea üzerlerinde bölge özelliğini yansıtan çeşitli yörük desenleri bulunur. Çulfalıkta dokunur, üzerlerinde gök boncuklar da vardır.

Cepken "Salta" sırta giyilir. İşlemeli çeşitli desenleri vardır. Önü açık ve kısadır. Altta, büzme paçalık "Don", ayak bileğinin üstünde kıl iple bağlıdır. Çeşitli renk ve desenlidir.

Çarık, sığır derisinden yapılmıştır. Ayaklarda tek mille örülmüş, yanişli çoraplar vardır.

Erkek giysileri: Başta siyah veya beyaz keçe külah bulunur. İç giysileri çulfalık diye adlandırılan dokuma tezgâhlarında çiğ iplikten dokunur. Alaca ve göklü bükme adını verdikleri kumaştan yapılan "Göynük" teşkil eder. Göyneğin üzerine göz yününden dokunan kıl haba veya beynamaz habası giyilir.

Bele ucu püsküllü kuzu yününden kuşaklar takılmaktadır. Bacaklarda tepme şalvar bulunur. Şalvarın üzerine dize kadar çıkan çoraplar vardır. Ayaklarda ise sığır derisinden yapma çarık bulunur.

Yörede üç çeşit aba yapılır:

Beynamaz abası: Kollarının altı yırtık (dikişsiz) olup göz yününden yapılır. Abdes alınacağı zaman bu kollar dirsekten kolayca çıkar ve omuza atılır. Böylece giyim ve kullanılış kolaylığı sağlanmış olur. Beynamaz adını bu nedenle aldığı söylenmektedir.

Çürük aba: Yapağı yününden yapılan abalara denilir. Daha az dayanıklı olur.

Gök aba: Zenginlerin giydiği benamaz abasına benzer bir başka aba vardır ki bu "Gök aba" derler. Bunlar iyi kumaştan yapılmış olup üzerlerinde işleme bulunur.

YÖRÜK DEĞİMLERİ:

Gostak: Çalımlı, çalımlı yürümek.

Galan: Artık, bundan sonra.

Ağrık: Yörüklerin yaylaya veya yayladan sahile geçerken konak mahaline önden götürdükleri yatacak ve ev eşyası.

Kılcal giysi: Keçi, koyun yününden dokunmuş giysi.

Bozulama: Devenin bağırması.

Kavat: Ebleh.

Nağış: Desen.

Haranı: Tencere.

İhi: İşte.

Tanı: Bak.

Dülek: Kavunların olmamış hali, bazen de ısırılarak yendiği için kemirtlek adını da alır.

EVLENME

Yörede evlenme çağına gelen gençler, bunu anlata bilmek için temiz ve dikkatli giyinmeye başlarlar. Özellikle kızlar, kırmızı ve çok renkli elbise ve başörtüsü kullanırlar. Erkekler şirinlik nuskası yazdırırlar. Pamuk ve bakla falına bakarak dilekler tutulur. Kız ve erkekler hırçınlaşır... Kızlar ölmek isteğinden söz eder. Bulaşık yıkarken gürültü çıkarırlar. Erkekler ise köyü sık sık terk edeceğinden söz eder. İşleri ağırdan alır.

Bazı köylerde görücü gidenler beraberlerinde susamlı çörek götürürler. Eğer kızı beğenirlerse bu çörekleri kız anasına ikram ederler. Kız anası ise cevabı olumlu ise bu ikramı kabul eder Değilse reddeder. Söz kesmede şerbet içilir. Nişandan sonra, kömik kırma adı verilen kurban kesilir. Nikah günü kızın saçlarından ucu, üç gün çözülmemek üzere bağlanır. Bu hareket, nikâhın sağlam olması temennisi niteliğini taşır.

Nerelerde kalınır

MERSİN OTELİ: Gümrük Meydanı, Tlf.: 2200-2638-1398. Banyolu 120 oda. Kalorifer, asansör.
TOROS OTELİ: Atatürk Cad. No.: 33. Tel.: 2201 - 3958 - 2580. Banyolu, 62 oda. Kalorifer, asansör.
OTEL HAYAT: İstiklâl Cad. No.: 88. Tel.: 2153. 36 Odalı. Kalorifer, asansör.
HOTEL SAVRAN: Soğuksu Cad. No.: 46. Tel.: 5335-1505. Kalorifer, asansör.
HOTEL NOBEL: İstiklâl Cad. No.: 123. Tel.: 1227 - 3023. Kalorifer, asansör, lokanta.
HOTEL OCAK: İstiklâl Cad. No.: 48. 24 odalı. Kalorifer.
GÜNEŞ OTELİ: Silifke Cad. No.: 4. Tel.: 6576. 15 odalı.
AK HOTEL: Hastane Cad. No.: 190. Tel.: 1854 - 4182 54 odalı. Kalorifer.
BÜYÜK OTEL: Kuvayi Milliye Cad. No.: 2.
BONJUR OTELİ: Gümrük Meydanı.
HİTİT OTELİ: Soğuksu Cad.
HOTEL BARIŞ: Kuvayı Milliye Cad. No.: 194.
DİVAN OTELİ.
ARI OTELİ.

mersin oteli

mersin oteli

120 yatak odası, hepsi de klimalı, halı kaplı; radyo, telefon, özel banyo, ışıldayan mavi denize nazır birer balkon.
Güney Türkiye'nin en modern ve en iyi oteli. Mersin'in en gözde yerinde, güzel bir parka, sevimli Mersin koyuna ve Toros dağlarına bakan oniki katlı bina
Tel: 12200-11389 Telex:67180 TR

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Akdeniz'in en önemli ve büyük limanlarından biri olan Mersin Limanı'nı bünyesinde bulunduran ve dolayısı ile her şeyden önce yurt ekonomisine yaptığı değerli hizmetlerle birlikte yetiştirdiği bol ve dünyaca aranan narenciye ürünleri ile de haklı bir şöhretin sahibidir.

Türk Ticaret Bankası 27 yıldan beri bu yoğun ekonomik trafiğin içinde en güvenli ve süratli hizmeti vermenin mutluluğundadır.

Türk Ticaret Bankası Mersin Şubesi...

İÇEL İL MERKEZİ ŞUBELERİ
Mersin, Çarşı, Hâl

İÇEL İLİ ŞUBELERİ
Anamur, Aydıncık, Erdemli, Mut, Silifke, Tarsus

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TARİHİ ESERLER GÖRÜLECEK YERLERİN BAŞINDA GELİR

ALAHAN: Mut ilçe merkezine 20 kilometre uzaklıktadır. V. yüzyıldan kalma Bizans yapısı bir kilise ile manastır özellikle dikkati çeker.

ANAMUR KALESİ: Milâttan Sonra III. yüzyılda Romalılar tarafından yapılan kalenin burçları, mazgalları ve kuleleri günümüze sapasağlam bir durumda ulaşmıştır.

BAÇ KÖPRÜSÜ: Aynı adı taşıyan akarsuyun üzerindedir. Roma devrinde imparator Justinianus tarafından inşa ettirildiğinden "Justinianus Köprüsü" diye de anılmaktadır.

"CENNET" ve "CEHENNEM": Mersin'e 67 kilometre mesafede, Narlıkuyu'dan kuzeye doğru kıvrılan iki kilometrelik bir yolla gidilmektedir. Bu ağaçlıklı ve yemyeşil bölgede "Cennet" ve "Cehennem" adları verilen obruklar bulunmaktadır. Merdivenle inilen bu mağaranın içinde, Hıristiyanlığın ilk yıllarında yapıldığı tahmin edilen küçük kemer sütunlu bir yeraltı kilisesi bulunmaktadır. İçini kaplayan sarkıt ve dikitler ise aşağıya doğru inildikçe turuncu renkten yeşile dönüşmektedir. "Cehennem" obruğu daha dar ve daha diktir. Duvarları yosun ve ağaçlarla kaplı olup her yanında sarı, turuncu, mavi ve yeşil renklerdeki dikit ve sarkıtlara rastlanmaktadır. Obruğun dibi ıslak olup çayır halinde yosunla kaplıdır. Günahkârlar ile suçluların içine atıldıkları bu obruğun bu nedenle "Cehennem" adıyla anıldığı söylenir.

DİLEK MAĞARASI: "Cennet ve "Cehennem" obruklarının çevresinde yeni bulunmuş bir mağaradır. Girişi bir kuyu ağzını andırmaktadır. Buradan dar bir merdivenle 20 metre aşağı inilmektedir. İçi tamamen keskin sarkıt ve dikitlerle kaplı bulunan mağarada doğanın yarattığı heykeller özellikle ilgi çekmektedir. Bu heykellerden "Üç Çocuk" adıyla anılanı usta bir heykeltıraş elinden çıkmış bir heykelden farksızdır.

ASHAB-I KEHF MAĞARASI: Tarsus'un 14 kilometre kuzeybatısında, Hıristiyanlığın yayılmaya başlamasından sonra Tarsus'a gelen Roma İmparatorlarından Dakianus Hıristiyanlara eziyet etmeye başlayınca, Yemliha, Mekseline, Misline, Mermuş, Sazenuş, Depranuş, ve Kafertetavuş adlarında yedi kardeş yanlarına Kitmir adlı köpeklerini de alarak bu mağaraya sığınmışlardır. Burada gizlenip, kendilerini Hıristiyanları öldürten İmparator Dakianus'un gazabından kurtarması için Tanrıya yalvaran yedi kardeş vecd içinde derin bir uykuya dalmışlardır. Ve tam 300 yıl uyumuşlardır. 300 yıl sonra normal bir uykudan uyanmış gibi gözlerini açmışlardır. İçlerinden biri çevreyi kolaçan etmesi için kente gönderilmiştir. Kente gelen Yemliha etrafta herşeyin normale dönmüş ve Hıristiyanlığın çevreye yayılıp kiliselerin dolup taştığını görünce derin bir hayrete kapılmıştır. Bu arada bir alış-veriş sırasında satıcıya vermek istediği 300 yıl önceki paradan, onların mağarada üç asırlık bir uykuya daldıkları anlaşılmıştır. Yemliha kardeşlerine müjdeyi vermek için mağaraya gitmiş, kapının önünde toplananlar onların bir türlü dışarı çıkmadıklarını görünce merak içinde mağaraya girmişler ve yedi kardeş ile köpeklerinin huzur içinde ölmüş olduklarını görmüşlerdir. Bu olay yalnız Tevrat'ta değil, Kur'an-ı Kerîm sayfalarında da böylece yer alır. ("Kehf" sûresi).

Anamur Kalesi...

KORİKOS: Mersin'in 50 kilometre ötesindedir. Hitit, Hellenistik, Roma, Bizans, ve Türk devirlerini yaşamış olan zamanının önemli bir kentidir.

KLEOPATRA KAPISI: Gözükule'de Mısır'ın ünlü kraliçesi Kleopatra'nın arguvan renkli, gümüş, yelkenli, gümüş kakmalı, kürek, gövdesi altın yaldız işlemeli gemisinden inip sevgilisi Roma İmparatoru Antonius tarafından karşılandıktan sonra birlikte şehre girdikleri kemerli kapıdır.

LALAGA CAMİİ: Mut ilçesindedir. Karamanoğlu Alâeddin Bey'in emirlerinden Lâl Ağa tarafından 1356-1390 yılları arasında yaptırılmıştır.

MAVGA KALESİ: Mut'a 16 kilometre mesafededir. Tarihî kale, taştan oyulma ahırları, yalakları ve yemlikleri ile ilginç bir görünüm arzeder.

VİRANŞEHİR: Mersin'e 12 kilometre mesafededir. Tarihî adı Pompeipolis'tir. Milâttan Önce 700 yıllarında Rodoslular tarafından kurulduğu bilinmektedir.

Ünlü Çiçero'nun bir süre bu kentte valilik yaptığı bilinir.

NARLIKUYU: Silifke-Anamur yolu üzerinde, deniz kenarında dır. Taban mozayiklerinin en güzeli, üç çıplak kadını tasvir eden ve halk arasında "Üç Güzeller" adıyla anılan şaheser mozayiktir.

NEKROPOL: Silifke'nin güneyinde, Say mahallesindedir, Roma devrine ait lâhitler ve kayalara oyulmuş mezarlar dikkati çekmektedir.

SAİNT PAUL KUYUSU: Hazret-i İsa'nın Havarilerinden Saint Paul'ün oturduğu evin bahçesindeki kuyudur.

SİLİFKE KALESİ: Adını taşıdığı ilçededir. Yüksek bir kayanın üzerine bina olunmuştur. Çevresi 4872 metre olup, 23 kulesi ve burcu vardır. Güneye açılan kapısı demirden yapılmıştır. Ermeni kralları tarafından ele geçirildikten sonra restore edildiği bilinmektedir.

SOFRA KALESİ: Anamur'un 20 kilometre doğusundadır. Romalılar devrinde yapılmış olup sonradan Akdeniz'i haraca kesen korsanların eline geçmiştir.

SU TERAZİSİ: Milâttan Önce 200 yıllarında inşa olunmuştur. Şehre su getiren kemerlerinbir parçasıdır.

ŞAHMERAN HAMAMI: Tarsus'tadır, Halen kullanılmaktadır. Mermer duvarları üzerindeki kırmızı sabit lekelerin, yılanların padişahı Şahmeran'ın burada başının kesilmesiyle fışkıran kanlar olduğu inancı vardır.

ATA SPORU GÜREŞ ÇOK ESKİDEN BERİ MERSİN'DE YAPILIR

İÇELve Mersin çok eski ve köklü bir spor geçmişine sahiptir. Çok eski yıllardan beri bu yörede sporun varolduğu ve buradan ünlü birçok sporcunun yetiştiği görülür. Ata sporumuz olan güreş yörenin en eski sporlarından biri olarak göze çarpar. Köylerde, köy düğünlerinde ve panayırlarda güreşmek tüm Anadolu'da olduğu gibi İçel ve çevresinde de bir gelenek olmuştur. İçel bölgesinden pekçok güreşçi yetişmiştir, ancak bunların en önemlisi, Mersin'in adını tüm dünyaya duyuran Mersinli Ahmet (Kireççi) olmuştur. Mersinli Ahmet, 1936 yılında Berlin Olimpiyatları'nda kazandığı üçüncülük ile Olimpiyat Oyunları tarihinde bayrağımızı şeref direğine çektiren ilk Türk sporcusu olmak gibi ölümsüz bir şerefin de sahibi olmuştur. Mersinli Ahmet Kireççi, 1948 Londa Olimpiyat Oyunları'nda da kazandığı şampiyonluk ile bayrağımızı birincilik direğine çektirmiş ve İstiklâl Marşı'mızı çaldırtmış ünlü bir sporcumuzdur.

Mersin, atletizm dalında da önemli bir pâyeye sahiptir. Türk atletizm tarihinin ilk büyük isimlerinden ve sürat koşularının ilk şampiyonlarından olan ünlü Silifkeli Şükrü Halil (Dölek) bu yörenin sporcusu olarak adını Türk spor tarihine geçirmiştir. Silifkeli Şükrü Halil, atletizme Galatasaray Lisesi'nde öğrencilik yıllarında başlamıştı. Mersin atletizm pistlerinde daha birçok ünlü şampiyonlar yetiştirmiştir. 1950'li yılların başında Türk atletizminde parlayan Seyfi Alanya bunların arasındadır.

MERSİN İDMANYURDU

Güney'in en eski spor kulüplerinden biri olan Mersin İdmanyurdu 1925 yılında bu ilimizde doğmuştur.

Mersin İdmanyurdu kulübü futbolda profesyonelliğin kabulünden sonra profesyonel futbol kadrosu kurmuş ve ününü bu alanda sürdürmüştür. 1966-1967 sezonunda Türkiye II. lig şampiyonluğunu kazananMersinİdmanyurdu, o yıl "Başbakanlık Kupası'nı da kazanmıştır.

İÇEL AMATÖR LİGİ

İçel Amatör Ligi'nde 33 yıl şampiyonluğu elinden bırakmayan Kırmızı-Lâcivertli formalı takım Çukurova Ligi'nde dört, Amatör Türkiye Ligi'nde de bir şampiyonluk kazanmıştır. Kulüp bir ara faaliyetini "Çukurova İdmanyurdu" adı altında sürdürmüş sonra tekrar asıl adına dönmüştür. 1974-1976 yılları arasında Türkiye II. Ligi'ne düşen Mersin İdmanyurdu 1976-1978 yılları arasında tekrar Türkiye I. Ligi'ne dönmüştür. 1978-1980 yılları arasında yine Türkiye II. Ligi'nde oynamak zorunda kalan Kırmızı-Lâcivertli formalı takım 1980-1981 ligi sonunda ikinci lige düşmüşse de 1981-1982 sezonunda Türkiye II. Lig Şampiyonluğunu kazanıp dördüncü kez Türkiye I. Ligi'ne dönmüş bulunmaktadır. Mersin İdmanyurdu kulübünde Kadri Aytaç, Lefter Küçükandoyadis ve Turgay Şeren ile Bülent Giz gibi ünlü isimler uzun yıllar antrenörlük yapmışlardır.

Mersin İdmanyurdu futbolcuları...

İçel yöresinin Türkiye Ligi'nde bulunan diğer takımı Tarsus İdmanyurdu Erkutspor'dur. İkinci Türkiye Ligi'nde yer alan Tarsus İdmanyurdu Erkutspor yıllardan beri Tarsus İdmanyurdu adı altında faaliyetini sürdürmüştür. Bu kulüp 1982-1983 mevsimine başlarken isminde değişiklik yapmış Tarsus İdmanyurdu Erkutspor olmuştur.

İÇEL BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Fehmi Şimşek
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Mersin Edip Buran Salonu.
Telefon numarası: 11852-11853
Memur sayısı: 50
İşçi sayısı: 24
Lisanslı sporcu sayısı: 301 bayan, 5492 erkek.
Okullarda spor faaliyeti: 44 orta dereceli okulda spor faaliyeti var.
Tesisler:
MERSİN'de Tevfik Sırrı Gür Stadı (20.000 kişilik, EDİP Buran Salonu 2.000 kişilik. Bölge Boks antrenman salonu, ERDEMLİ Spor Salonu 1500 kişilik, SİLİFKE Stadı 5.000 kişilik, TARSUS Stadı 7.000 kişilik, GÜLNAR Spor Salonu 1500 kişilik, Gülnar Spor Salonu 750 kişilik, Mut Sahası-tribünsüz.

Tarsus'ta spor salon ve antrenman sahası, Silifke tribün ikmal inşaatı devam ediyor.

EKONOMİNİN TEMELİNİ TARIMSAL ÜRÜNLER OLUŞTURUR

İçel'de orman ürünleri zengindir. Ayrıca tarımla birlikte sanayi de giderek gelişmekte, fabrika ve işletmeler birbiri ardınca kurulmaktadır

Akdeniz Gübre Sanayii..

İçel'in temel geçim kaynağını tarımsal ürünler meydana getirmektedir. İlde yetiştirilen pamuk, meyve ve sebze çeşitleri yurt gereksiniminin büyük bir bölümünü karşılamakla kalmaz ihraç ürünü olarak ülke ekonomisine katkıda bulunur.

İçel, orman ürünlerinin zenginliği nedeniyle çevre illerin odun ve kereste ihtiyacının önemli bir bölümünü tek başına karşılar. Ayrıca gelişmiş hayvancılığı da ihraç kalemlerimiz arasındadır.

Önceleri tarımsal faaliyetleri ile tanınan ilimiz son yıllarda endüstri alanında da önemli hamleler yapmıştır. Yöredeki zengin tarımsal ham maddeyi işleyecek iplik, dokuma, yağ, yem, çırçır, ambalaj, meyve suyu ve konfeksiyon gibi fabrikaların yanı sıra, tarımsal faaliyetleri etkileyecek motopomp, plastik, gübre sanayii gibi kuruluşlar da birbiri ardına kuruldu.

İçel bir liman ve kıyı kenti olduğu için son yıllarda devlet ve büyük şirketler yurt ekonomisini etkileyecek fabrikaların yapımına önem verdiler. Soda, cam, çimento, petrol ve gübre sanayii, Mersin'deki büyük yatırımlar oldular.

İlde yer alan önemli endüstri kuruluşları şunlardır:

Tekstil Sanayii'nde Çukurova İplik Dokuma Fabrikası ile Çukurova Çırçır Prese Fabrikası, kimya endüstrisinde ATAŞ Petrol Rafinerisi, soda sanayii, Akdeniz Gübre Sanayii, sabun ve deterjan fabrikası, yapıştırıcı fabrikası, metal endüstrisinde buzdolabı imalâtı, Akfa Akümülatör Sanayii, Demsan Çivi ve Tel Fabrikası, Metal Kapak Fabrikası, Oska Profil Eşya Fabrikası, Yürekliler Güneş Isıtıcı ve Çelik Büro Sanayii, makine endüstrisinde Çimsataş, treyler imalâtı, Özbelli Çelik Döküm ve Makine Sanayii, çimento endüstrisinde Çimsa, Akdeniz Tuğla, Beton Boru ve Diker Fabrikası, biriket ve buz yapım fabrikaları, besin endüstrisinde TÜDAŞ, Yağ Fabrikası, Sunî Yem Fabrikası, gıda-şeker sanayii, ambalaj endüstrisinde MENAS, Turan, Aklar, Uzel Öner Narenciye ambalaj fabrikaları ve Anadolu Cam Sanayii, Kâğıt ve Karton Fabrikası.

İçel'in portakal bahçeleri ve ünlü portakalı...

TÜRKİYE'DE
YAĞ SANAYİİNDE
İLK ULUSLARARASI MADALYA

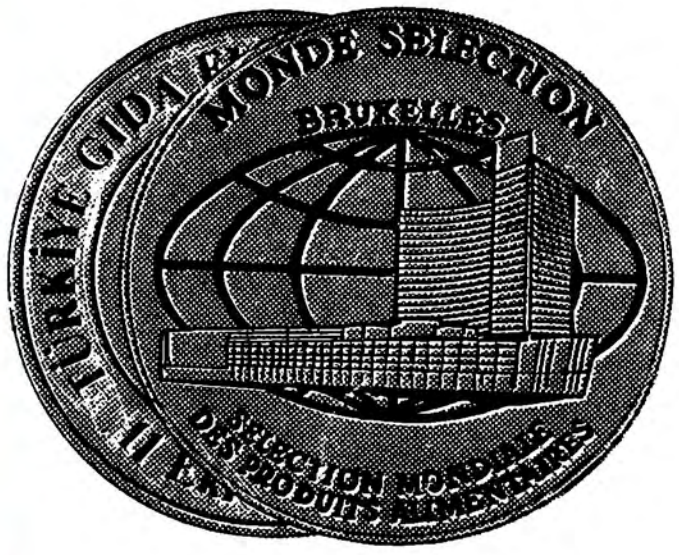

KARAM
1982 Dünya kalite yarışmasında da altın madalya kazanmıştır.

gururluyuz KARAM Yağları

Karamehmetler Yağ Sanayi ve Tic. A.Ş. TARSUS tel. 11 156 - 11 299 MERSİN tel: 12 517 - 12 518 ANKARA tel: 11 82 51 24 36 43

EVRENSEL AJANS

23. YILINA DOĞRU OTOSAN

Otosan, yapım bilgisi,
teknolojik üstünlükleriyle
otomotiv sanayimizin temel taşıdır.

Otosan, Ford'lar üretir,
Anadol'lar yaratır...

Ürünleriyle, güçlü ve yaygın
bayilikleriyle, satış sonrası destekleriyle
taşımacılarımızın kazanç kaderini
değiştirmiştir yıllar yılı...

Yeni yılda, 23. yılında Otosan,
omuz omuza daha ilerilere ulaşabilmek
dileğiyle tüm taşımacılarımıza
teşekkürler ve saygılar sunar.

Ford Dizel Transit Grubu
"minibüs", "pick-up", "van" ...ekmek tekneleri.

Anadol Pick-Up
...şehir içi taşımacılığının
"göz bebeği".

Ford D-1210
"kamyon" ...yolların kralı

Anadol Binek
...bu yurdun "ilk göz ağrısı" Anadol'un son modeli...Anadol 16.

OTOSAN

"Otomotiv sanayimizin öncüsü"

OTOSAN GRUBU

Otokoç AŞ
Çukurambar Mevkii, Söğütözü
Ankara Tel: 23 21 02-3
(PK 50 Bahçelievler)

Motör Ticaret AŞ
Büyükdere Cad. 101, Mecidiyeköy
İstanbul Tel: 66 72 80-9

Ege Oto AŞ
Gazi Bulvarı 3 - İzmir
Tel: 25 44 70-5

Standard Belde AŞ
Halâskârgazi Cad. 266, Şişli
İstanbul Tel: 46 61 90-4
(PK 286 Şişli)

Güney Motorları Tic. Ltd. Şti.
Girne Bulvarı-Adana Tel: 15 482
(PK 154)

Balkan Otomobilcilik AŞ
Kirazlık, Kutlu Kent Mevkii
Samsun Tel: 11 053
(PK 212)

Porsuk Ticaret AŞ
Köprübaşı 2 - Eskişehir
Tel: 11 730 -14 983
(PK 72)

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

İSTANBUL

34

Yüzölçümü: 5.712 km2.
Nüfus: 4.741.890
İlçeler: Adalar, Bakırköy, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Eminönü, Eyüp, Fatih, G.O. Paşa, Kadıköy, Sarıyer, Şişli, Üsküdar, Zeytinburnu, Çatalca, Kartal, Silivri, Şile, Yalova.
Köy sayısı: 287
Doktor sayısı: 3444
Hastane yatak sayısı: 20.552
Okur-yazar oranı: % 86.3
Otomatik telefon kodu: 9-11

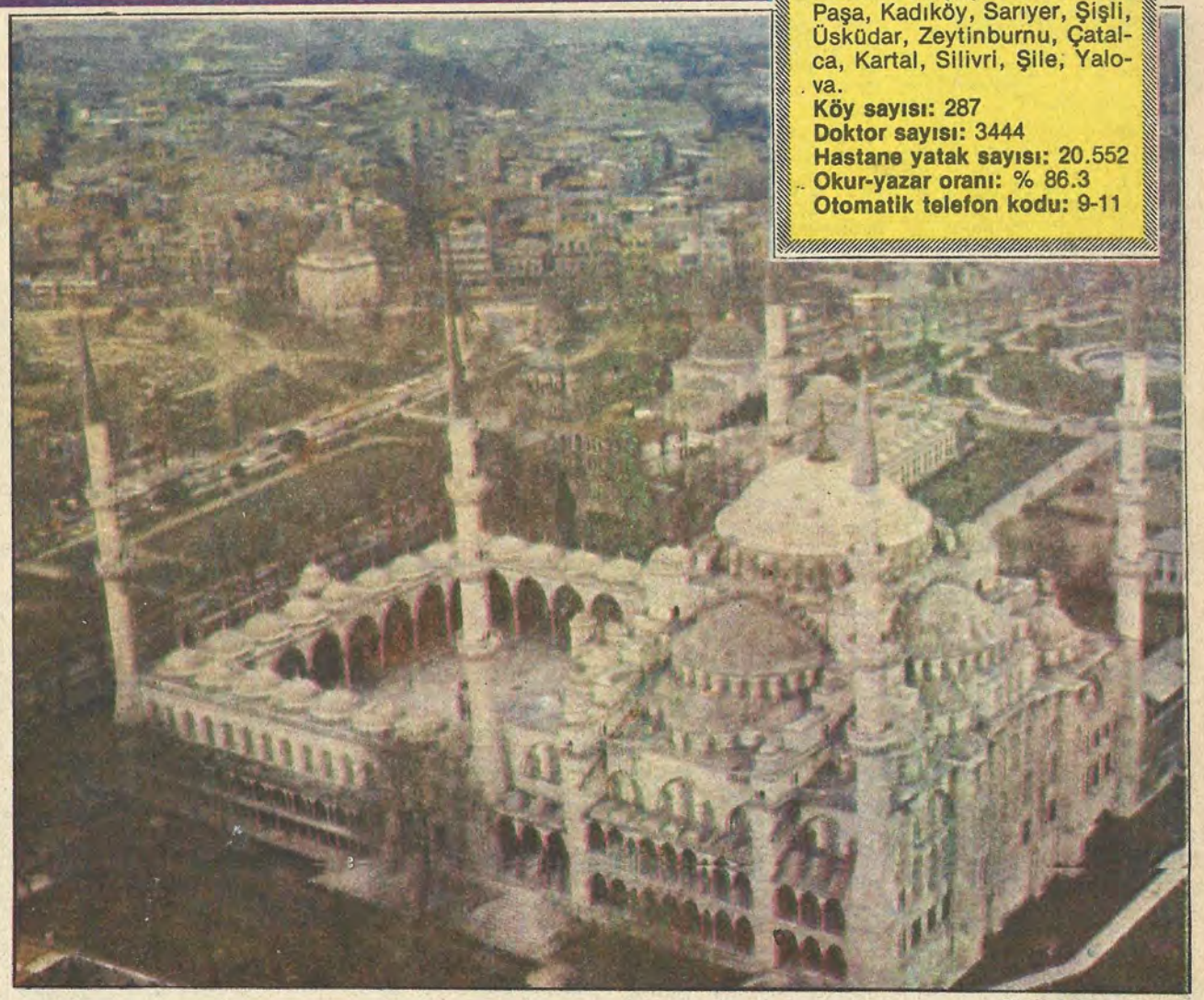

(YALÇIN ÇINAR)

HALDUN TANER

'Bu Şehr-i Sıtanbul ki...'

ASYA ile Avrupa'nın, Doğu ile Batı'nın, kuzeyle güneyin kavşağında yüzyıllar boyu çeşitli kavimlerin iştahını kabartmış, tarih boyunca yirmialtı kere muhasara edilmiş, Yunan, Roma, Osmanlı çok el değiştirmiş bunca kocadan arta kalmasına, bunca eyyam görüp yaş yaşamasına karşın yine de her dem taze, fıkır fıkır kalmış bir fettanedir İstanbulumuz.

Dünya şehirlerinin erkek-dişi olarak sınıflanmasını anlamayanlar İstanbul'u sabah sisleri içinde bin naz ve işve ile uyanırken Haydarpaşa'dan ya da Üsküdar'dan seyretmelidirler. Maurice Chevalier'nin eski bir şarkısını yaşdaşlarım hatırlayacaklardır. **Paris je t'aime/je t'aime je t'aime/Avec Ivresse/Comme une maitresse** derken Paris'in de bu dişi kişiliğini vurgular. İstanbul'a âşık olanlar da işte dişi nostaljisine benzer böyle bir şehvet çeşnisi tadarlar.

Hani **"Allah özene bezene yaratmış"** diye" bir deyim vardır dilimizde. Kusursuz güzeller için kullanılan bu deyimi en çok hak eden dünya şehri İstanbul'dur. Doğa hiçbir şehre bu kadar cömert davranmamıştır. Çevre yolundan Boğaz'a bakan snoplar **"Tıpkı Lugano Gölü"** yahut Bebek'te kafayı çekenler **"Tuna da bu kadar güzelmiş"** diye benzetmeler yapa dursunlar, Boğaz bu zırvaları gülümseyerek sineye çekecek kadar güzelliğinin bilincindedir. Çamlıca tepesinden tümüne bakanlar bu kadar kaprisli kıvrıntılar, bu kadar beklenmedik giriş çıkışların bu kadar iç-gıdıklayıcı nazlı naim bir yayılışın eşi menendini bulamayacaklarını anlarlar.

Liman şehirleri dünyanın her yerinde kara şehirlerine kıyasla her bakımdan daha geniş, ufuklu daha geniş görüşlü olurlar. Bu böyledir de ama hiç birinde İstanbul gibi tekrar tekrar payıtaht olmuşluğun tarihle dolmuşluğun, sinmiş kibarlığı ve doygun filozofluğuna rastlayamazsınız.

İstanbul deyince benim aklıma Fatih Sultan Mehmed gelir her şeyden önce. Sade burayı bizim ettiği için değil, insan haklarının ilk öncülüğünü yapan, Batı ile Doğuyu kucaklayan eşsiz ve yüce toleransından ötürü. Bence İstanbul Süleymaniye'dir, Sultan Ahmed Camii'dir onun aydınlık pencereleri, benzersiz mavi çinileridir. Ayasofya'dır, Aya İrini'dir de aynı zamanda. Bizans surları kadar Anadoluhisarı'dırda, İstanbul. Eski Pera'dır, Kumkapı'dır, Tatavla'dır, Tarlabaşı'dır azınlıkları ile, öte yandan yüzde yüz Müslüman Üsküdarı, Eyüb'ü, Sütlüce'si ve Karacaahmed'in selvileri ile. İstanbul Çinili Köşkü'dür Topkapı Sarayı'nın, Şemsi Paşa Camii'dir, Sinan'ın küçük boyutlarla oynayıp dünyaya hediye ettiği erişilmez estetik harikası. İstanbul deyince aklıma gelen menba sularıdır İstanbul'un. Karakulağı'ndan Taşdeleni'ne, Hünkâr Suyu'ndan Sırmakeş'ine kadar... İstanbullu damakları dünyanın en tatlı en hafif en şifali suları ile şımartan... Sonra acayip semt ve sokak adları gelir İstanbul'un. Kuşdilisi ile Libadisi ile Aynalı Çeşmesi ile Çukurbostan'ı ile Şaşkınbakkalı ile Tozkoparan'ı ile Eşek Anırtan Yokuşu ile Sorma Gir'i, Tavuk Uçmaz'ı ile. Ve yirmi dört saatinde hep uyanık hep ayakta, sabaha kadar hayat dolu sabaha dek nefes alıp veren yan sokakları ile Çiçek Pasajı ile Beyoğlusu koltuk meyhaneleri ile başka haneleri ile Yüksek Kaldırım'ı ile. Biri Cenevizli biri Osmanlı ama aynı göğü paylaşmanın ortaklığında birbirlerini selâmlayan Galata Kulesi ve Beyazıt Kulesi ile.

Evet İstanbul bunlardır hep. İstanbul Cemil Topuzlu'dur, Tamburî Cemil Bey'dir, Mesut Cemil'dir, Burhan Felek'tir, Müsahip Zâde Celâl'dır, Muhsin Ertuğrul'dur, Bal Mahmut'tur, Münir Nurettin'dir. Namık İsmail'dir, Cemal Nâdir'dir.

İstanbul direkler arasıdır! Güllü Agop'dur, Minakyan Kumpanyası'dır. Ortaoyunudur, Hamdi'dir, Abdi'dir, Nâşit'tir, Kel Hasan'dır. Dümbüllü'dür, Borazan Tevfik'tir, Meddah Sururî'dir. Darülbedayi'dir.

İşin tuhafı hiç İstanbullu olmadıkları halde İstanbul'u en iyi tasvir etmiş olan Çallı İbrahim de İstanbuldur. Üsküplü Yahya Kemal de, Adapazarlı Sait Faik de öyle.

Türk üniversitesini Fatih medresesini başlatmıştır İstanbul'da. Türk edebiyatı, Türk müziği, Türk resmi, Türk tiyatrosu, Türk sineması, Türk mizahı, Türk karikatürü, bu şehirden fışkırmıştır.
Türk istiklalinin ilk nüvesi İstanbul'da oluşmuştur,

Her türlü şovenizmden nefret eden bir insan olduğum için şimdi elbet "Ne mutlu İstanbulluyum" diye bitirmeyeceğim bu yazıyı. Ama kalemimin ucuna gelen başka bir cümleyi de durduramayacağım. Ne mutlu İstanbul'u yaşayana, yaşayacak olanlara.

Adı nereden geliyor

Önceleri kentin kurucusu Byzas'ın adına izafeten "Byzantion" adıyla anılan güzeller güzeli kent, Roma İmparatoru Constantinius tarafından bir mamure hâline getirilip görkemli imparatorluğun başkenti yapılmıştı. Bu güzel başkente, ünlü imparatorun adına izafeten "Constantinopolis" adı verilmişti. 11. yüzyıldan beri bu adın yanında İstanbul da kullanılagelmiştir. Şehre anlamına gelen Eis-tenpolis kelimesinin halk dilindeki şekli olan İstanbul'u Türkler de benimsemişlerdir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

Merkez Şube
GALATA ŞUBESİ
Adres: Kemeraltı No: 91/93 Telefon: 44 16 39 - 44 37 29 - 44 41 66
Aksaray Arnavutköy Bakırköy Bayrampaşa Beyoğlu
Çapa Çemberlitaş

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %81,0

Partiler	Aldığı oy
CHP	110.299
DP	238.763
MP	72.737

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %79,7

Partiler	Aldığı oy
CHP	143.705
CMP	43.420
DP	338.010
HP	4.215
Bağımsızlar	10.076

1957

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %63,0

Partiler	Aldığı oy
CHP	249.097
CMP	25,779
DP	315.967
HP	15.325
Bağımsızlar	130

1961

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: 74,4

Partiler	Aldığı oy
AP	296.568
CHP	270.920
CKMP	87.696
YTP	32.473
Bağımsızlar	31.216

1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %64,5

Partiler	Aldığı oy
AP	331.447
CHP	185.479
CKMP	9.250
MP	30.471
TİP	49.422
YTP	5.781
Bağımsızlar	11.686

1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %52,4

Partiler	Aldığı oy
AP	286.841
CHP	203.309
CGP	13.882
MP	16.275
MHP	15.508
TBP	17.216
TİP	34.633
YTP	4.914
Bağımsızlar	7.756

1973

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 60,9

Partiler	Aldığı oy
AP	290.763
CHP	499.225
CGP	28.728
DP	72.775
MP	3.875
MHP	18.786
MSP	85.454
TBP	15.155
Bağımsızlar	5.555

1977

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %62,4

Partiler	Aldığı oy
AP	434.879
CHP	891.772
CGP	15.342
DP	18.246
MHP	41.261
MSP	101.078
TBP	21.521
TİP	4.817
Bağımsızlar	2.895

İSTANBUL HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

ANAYASA

Yıl: 1961
Kabul % 77 — Red %23

YIL: 1982
Kabul %89 — Red %11

İSTANBUL VALİSİ: NEVZAT AYAZ

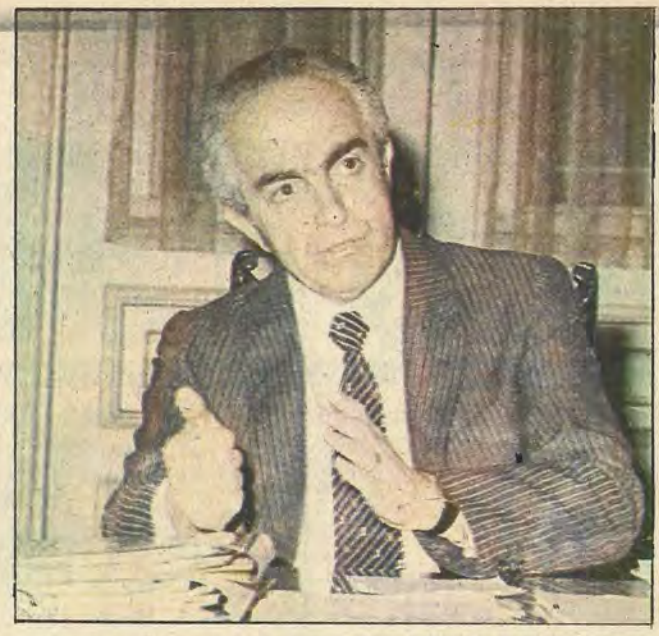

BİLİNDİĞİ gibi İstanbul ili ülkemizin en kalabalık ve en gelişmiş, bunun yanında da en çok sorunları olan bir yöresidir.

İlin 19 ilçesi ve 235 köyü vardır. Dokuz ilçenin hiç köyü yoktur ve merkez ilçe durumundadır.

Son nüfus sayımına göre, İstanbul'un nüfusu 4.870.237'dir. Bu nüfusun %98'i şehirlerde, %95'i de İstanbul Belediyesi sınırları içinde yaşamaktadır. Başka bir deyimle, ülke nüfusunun %10.59'u İstanbul'da yaşamaktadır ve yıllık nüfus artışı 193.130'u bulmaktadır. Bu artış durumuna göre, İstanbul nüfusu beş milyonu aşmış durumdadır.

Ülkemizde nüfus yoğunluğu km²'de 58 kişi olduğu halde bu oran Ankara'da 103, İzmir'de 152 kişi, İstanbul'da 830'dur. Yine en büyük nüfusa sahip olan Çankaya ilçesinde yoğunluk 579 iken, İstanbul'da Şişli'de 116.921'-dir.

İstanbul'un hızla artan nüfusu pek çok sorunu da beraberinde getirmektedir.

Her yıl ortalama 200.000 civarında nüfus artışı meydana geldiğine göre, beş kişilik bir aile hesabıyla İstanbul'da her yıl 40.000 aile yeniden oluşmaktadır. Bu rakam, 40.000 yeni konut ihtiyacını ifade eder. Bu kadar aileye yeni iş imkânı yaratılması zorunluğunu ortaya koyar.

İmar mevzuatına uygun yapı adedini yılda 20.000 civarında kabul edebildiğimizde, her yıl İstanbul'da 20.000 kaçak ve gecekondu yapıldığı gerçeği ile karşılaşmaktayız.

Bugün herhalde İstanbul sorunlarının temelinde bu gerçek yatmaktadır.

İstanbul'da her yıl 20.000 ilkokul öğrencisi artışı olmaktadır. Bu rakam en az 500 yeni derslik ihtiyacını ifade eder. İl ve bakanlık imkânları ile bu ihtiyacı karşılamak mümkün olamıyor.

128 ilkokulumuzun bünyesinde orta dereceli okullarımız tedrisat yapmaktadır.

İlk ve orta dereceli okullarımızda öğrenim gören öğrenci sayısı 900.000'e ulaşmıştır. Aynı okullarda 30.000 öğretmen görev yapmaktadır.

Okul ihtiyacının karşılanması için hayırsever vatandaşlarımızın ve kuruluşlarımızın, kendi okulunu kendin yap, prensibine artan bir hızla yaklaşmaları en büyük güvencemiz olmaktadır.

Her yıl büyük bir il merkezi kadar büyüyen İstanbul'un altyapı hizmetleri de giderek sorun olma özelliğini artırmaktadır.

1982 yılında yaptırılan bir çalışma sonucunda, belediye hudutları içinde 1500 km. toprak yol bulunduğu anlaşılmıştır.

Kanalizasyonu, suyu ve elektriği olmayan bu bölgelerde vatandaşlar büyük sıkıntı içinde bulunmaktadır.

Yine, 1981 yılında yaptığımız tesbitlere göre ilde 47.352'si ruhsatsız, 65.889 adet gayrısıhhi müessese bulunmaktadır.

Bütün bu ve diğer sorunların çözümü için özellikle 12 Eylül 1980'den itibaren ciddî çalışmalar başlatılmış bulunuyor.

Bir taraftan İstanbul'un özel durumuna uygun bir yönetime kavuşturulması çalışmaları başlatılırken diğer taraftan da 25-30 yıl içinde meydana gelen süratli nüfus artışı, sanayileşme ve anormal şehirleşmenin getirdiği problemleri çözmek için faaliyete geçilmiştir.

Bu cümleden olarak;

1— Ulaşım sorununun çözümü için, Ulaşım ve Trafik Üst Komisyonu oluşturulmuştur. Yapılan çalışmalar sonucu, İstanbul'un ulaşım master planının yapılması, belediyece İstanbul Teknik Üniversitesi'ne ihale edilmiştir. 1983 yılı başında bitecek planın bir parçası olan sinyalizasyon plan ve projesi bitirilmiştir.

2— Haliç Düzenleme Üst Kurulu ve Haliç Çalışma Grubu teşkil olunarak, Haliç'in düzenlenmesi çalışmalarına başlanmış, ciddî mesafeler katedilmiştir.

3— Zeytinburnu'nda bulunan Kazlıçeşme deri sanayiinin, Tuzla Tepeören mevkiinde belirlenen yeni yerine nakli çalışmaları başlatılmış, üç yıl içinde sonuçlanacak bir programa bağlanmıştır.

4— İstanbul metrosnun yapım çalışmalarına 1983 yılında başlanması için Başbakanlık'ça Bayındırlık Bakanlığı'na görev verilmiştir.

5— Ruhsatsız gayrısıhhî müesseselerin durumlarının ıslahı yolunda başlatılan çalışmalar sürdürülmektedir.

6— Boğaz ve çevresinin yeni ve değişmez, yeknesak bir düzenlemeye kavuşturulması çalışmaları son aşamaya gelmiştir.

7— İstanbul kanalizasyonunun yeni kurulan (İSKİ) Genel Müdürlüğü'nce yapımına 1983 yılında fiilen başlanacaktır.

8— Büyükçekmece Gölü'nün baraj haline getirilmesi çalışması 1983'de fiilen başlamış olacaktır.

Su ihtiyacı ile ilgili diğer önlemler de 1983 yılında başlamış olacaktır.

Bu ve benzeri çalışmalar her gün artan bir hızla geliştirilecek ve İstanbul bugün içinde bulunduğu çok sorunlu durumdan kurtarılacaktır.

Bu sorunların çözümünde İstanbul'da yaşayan herkesin yardımcı olma görevi olduğu da bilinmelidir.

İstanbul yalnız İstanbul'da oturanların değil, hepimizindir. Bu nedenle de ona bütün bir millet sahip çıkmalıyız.

İSTANBUL BELEDİYE BAŞKANI: ABDULLAH TIRTIL

İstanbul dünya çapında önemli bir şehir olduğu halde çözümlenmemiş sorunları pek çoktur:

Şehrin yerleşme bölgeleri, genel bir ifade ile plan sorunu başta olmak üzere, ulaşım, temizlik, gıda maddelerinin kalitesi, çeşitli emtianın fiyat kontrolü ve her biri başlı başına dava halinde diğer belediye hizmetlerinin yerine getirilmesi için bir sistemin kurulması hususunda çalışmalar yapmakdayız.

Halen İstanbul'un değişik semtlerinin planları yapılmamıştır. Bu eksikliğin çok yönlü sakıncaları herkesce bilinir. Şehrin kuruluşuna ait bu sorunun çözümlenmesi için planların süratle yapılması çalışmalarına başlanılmıştır.

Ulaşım, tüm kalabalık şehirlerin sorunu olduğu gibi ve daha fazlası ile İstanbul'da düzenleme beklemektedir. Bu konuda bir yandan sinyalizasyon çalışmaları yapılmakta iken, öte yandan yaya ve taşıt trafik akımlarının en çok yoğun olduğu yerlerde otuz dört adet yaya üstgeçidi yapılmasına karar verilmiş ve ilk beşinin inşasına başlanılmıştır. Alt geçitlerin yapılmasındaki faydaları takdir etmekte isek de inşasını planladığımız sekiz alt geçitin her biri bir milyar lira gibi malî külfeti gerektirdiğinden bugünkü bütçemiz ile şimdiki halde alt geçit inşasına başlanamamıştır. Halen üst geçitleri ile yayaların emniyetini ve taşıt trafik akımının hızlandırılması amacı güdüyoruz. Maddî imkânlar sağlandığı taktirde alt geçit inşaasına da başlayacağız.

Temizlik konusunda aldığımız tedbirler ile İstanbul'un hergün biraz daha temiz bir şehir olmasına çalışmaktayız.

Yeniden çöp kamyonları, bu arada dar sokaklar için elverişli olması bakımından ayrıca küçük çöp kamyonları alacak, hizmete sokacağız.

Ancak temizlik konusunda halkımız bize yardımcı olmalı şehrin kirletilmemesine özen gösterilmelidir. Cadde ve sokakları kirletenlere halk mani olmalı ve bu gibileri belediye zabıtasına bildirmelidir. Belediyemiz temizlik kurallarına bütün hemşerilerim uymalıdır.

Diğer taraftan gıda maddelerinin kalite kontrolüne, yeni bir uygulama ile belediyemiz daha etkili bir denetim getirmiştir.

Fiyat kontrolünde keza daha aktif, daha yaygın bir sistem oluşturmaktayız.

Oto parkların kapasitesini önümüzdeki aylarda bir misli daha artırmış olacağız. Şehrin, tâbircâiz ise, teneffüs edebilmesi için yeşil alanların sayısını artıracağız. Ağaç dikiminde daha gayretli olacağız.

Hedefimiz daha düzenli, daha temiz, daha güzel bir İstanbul'u gerçekleştirmektir. Bu amaç ile tüm İstanbul'lular elele olmalıyız.

İstanbul'da en büyük ihtiyaçlardan biri metrodur. Metro yapılacaktır. Bu konuda çalışmalar hızla sürdürülmektedir.

İnanıyorum ki, bir defa metronun inşası başlatıldıktan sonra gelecekteki belediye başkanları bu eseri sürdüreceklerdir.

Yeni hal binasının inşasına Metris bölgesinden önümüzdeki yıl başlanacaktır.

Vergi Rekortmenleri

100 MİLYONUN ÜZERİNDE VERGİ VERENLER:

Erdoğan Demirören	202.084.000
Ahmet Onur	173.354.000
Mehmet Onur	173.313.000
Nurettin Horoz	160.725.000
Mehmet Akıncıgil	160.264.000
İnan Kıraç	115.173.000
Nusret Arsel	106.711.000
Erdoğan Gönül	103.452.000

90 MİLYONUN ÜZERİNDE VERGİ VERENLER:

Hikmet Ataman	93.840.000
Enser Tüfekçioğlu	93.827.000

80 MİLYONUN ÜZERİNDE VERGİ VERENLER

Selahattin Göktuğ	80.832.000
Recai Aslan	80.169.000

70 MİLYONUN ÜZERİNDE VERGİ VERENLER

Haluk Özel	75.534.000

60 MİLYONUN ÜZERİNDE VERGİ VERENLER:

Zeki Obdan	68.707.000
Şükrü Dürüst	66.161.000
Sıtkı Erkek	66.124.000
Engin Pak	65.300.000
Cemal Ulusoy	60.356.000

50 MİLYONUN ÜZERİNDE VERGİ VERENLER:

Luka Dabkoviç	59.431.000
İlhan Aksu	58.365.000
Aydın Doğan	58.044.000
Mehmet Gürsel	56.026.000
İzzet Baysal	55.392.000
Arif Erten	53.772.000
Bedri Yalın	53.693.000
Muharrem Kireççi	53.145.000
Kayhan Berkin	52.262.000
İbrahim Polat	52.089.000
Ahmet Kutman	51.934.000
Muammer Develi	51.772.000
M. Ali Yılmaz	50.882.000
Mustafa Kızıl	50.865.000

Protokol

VALİ	NEVZAT AYAZ
BELEDİYE BAŞKANI	ABDULLAH TIRTIL
CUMHURİYET SAVCISI	ÖMER ALUÇLUOĞLU
VALİ MUAVİNİ	FAZIL OSMAN YÖNEY
VALİ MUAVİNİ	TAHİR TORTOP
VALİ MUAVİNİ	ADNAN KIZILDAĞLI
VALİ MUAVİNİ	R. CUDİ KALKAN
VALİ MUAVİNİ	HASAN ÖZER
VALİ MUAVİNİ	ŞEYDA BALKAN
VALİ MUAVİNİ	HASAN FEHMİ KONYALI
VALİ MUAVİNİ	FUAT UĞUR
EMNİYET MÜDÜRÜ	ŞÜKRÜ BALCI
DEFTERDAR	ADNAN BARLAS
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRÜ	KEMAL TÜREN
SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM MÜDÜRÜ	DR. NURİ ERTÜRKOĞLU
TURİZM VE TANITMA İSTANBUL BÖLGE MÜDÜRÜ	CENGİZ TANER

İLÇELERİNİ TANIYALIM

ADALAR

İstanbul'un Adalar ilçesinin yüzölümü 10 kilometrekare, nüfusu 18.232'dir. İlk önceleri Bemonisya (Halk Adaları), daha sonra Papadonisya (Papaz Adaları) diye anılan yedi ada, günümüzde Prens Adaları olarak bilinir. Kınalı, Burgaz, Heybeli, Büyük ve Sedef adaları yerleşim merkezidir. İlçenin merkezi Büyükadadır.

Adalar ilçesi bugün İstanbul'un en önemli sayfiye yerlerinden biridir. Yaz aylarında nüfusu 150 binin üzerine çıkmaktadır. Şehir hatları vapurlarının sürekli seferleri vardır. Büyükada'nın İstanbul'a uzaklığı 20, en yakını olan Kınalıada'nın ise 14 kilometredir.

KINALIADA

Kınalıada'da Bizans döneminden kalma manastırların olduğu bilinir. Bunların içinde en önemlisi Romen Diojen tarafından yaptırılanıdır. Diojen kendi yaptırdığı bu manastırda sürgüne gönderilmiş ve orada ölmüştür. Ancak bugün bu manastırların hiç birinin kalıntısı bile kalmamıştır.

BURGAZADA

İskender'in kumandanlarından Antigone'un oğlu Demotirius tarafından babasının anısına Antigone adı verilen Burgazada, daha sonra bugünkü adıyla anılmaya başlanmıştır. Adada Saint Georgen ve Transfiguration manastırlarının kalıntıları mevcuttur.

HEYBELİADA

Eski dönemlerde Halky adı ile anılan Heybeliada, üç büyük ve iki küçük tepesinin arasında bulunan çukuru nedeniyle bugünkü adını almıştır. Oldukça değerli bakır madeni çıkarılan ocaklarının kalıntısı bugün bile durmaktadır. Vierge (Aziz Bakireler), Ekanim ve Metrophone adına yapılan manastırları önemlidir. Bugün Deniz Harp Okulu olarak kullanılan binalar ise Osmanlılar döneminde II. Mahmut tarafından yaptırılmışlardır.

BÜYÜKADA

Büyükada ise Bizanslıların ünlü prensesi İrene'nin hapsedildiği Bıkız Manastırı ile tanınır. Bizans tahtına oturan kadınların içinde en ünlülerinden biri olan Prenses İrene, iktidarı ele geçiren Eleuthere tarafından bu manastıra sürgüne gönderilmiştir. Büyükadanın diğer ünlü iki manastırı Saint Nicolas ile Ayayorgi'dir.

SEDEFADASI

Sedefadası da diğer adalar gibi Bizans döneminin sürgün merkezlerinden biriydi.Sedefadası'na sürgüne gönderilenler arasında en ünlüleri Patrik Sant Ignace Teodose ile Romain Lecapeno'dur.

YASSIADA

Eski adı Plati olan Yassıada'da 9. yüzyıldan kalma bir manastırın kalıntıları bulunmaktadır. 1960 ihtilâlinde hapishane olarak kullanılan Yassıada'da sivil hiç bir yerleşim birimi bulunmamaktadır.

KAŞIKADASI

1956 yılından itibaren iskân edilmeye başlanan Kaşıkadası, bir vatandaş tarafından satın alınmış, üzerine bir villa yaptırılmış ve daha sonra el değiştirmiştir.

BAKIRKÖY

882 bin 232 kişi nüfusu ile İstanbul'un en kalabalık ilçesi olan Bakırköy'ün yüzölçümü 275 kilometrekaredir.

324 yılında Büyük Konstantin tarafından bir sayfiye ve eğlence yeri olarak kurulan Bakırköy bugün ilin önemli bir sanayi bölgesidir. Ülkenin pek çok büyük kuruluşunun fabrika ya da genel merkezleri bu ilçede yer alır.

Gene İstanbul'un at yarışlarının düzenlendiği tek hipodromu bu ilçede yer alır.

Bugün Veliefendi Hipodromu'nun yer aldığı yöre eskiden hamamları ile ünlü bir triumvalium idi.Birçok imparator ile imparatoriçenin taç giyme törenleri burada düzenlenmiş, pek çok idam cezası burada uygulanmıştı.

Eski adı Septimum olan Bakırköy, aynı zamanda önemli konukların karaya çıktıkları büyük bir limandı. Septimum, tarihte sırasıyla Avarların, Arapların ve Bulgarların akınlarına uğramış, yağma edilmişti. Bu saldırılar sonucu da önemini kaybederek, kendi haline bırakılmıştı. Bizansın son dönemlerinde Septimum ismi değiştirilmiş, Marko Hori (Uzun Köy) olmuştur. Türklerin eline geçmesinden sonra bu ad Makri Köy olarak değiştirilmiş, 1925 yılında yabancı isimlerin değiştirilmesi kararıyla Marki Köy Bakırköy Ayastefanos ise Yeşilköy olmuştur.

Cumhuriyetin son yıllarında hızla gelişen Bakırköy ilçesi bugün nüfus ve ekonomi açısından pek çok ilimizi geride bırakacak bir düzeye ulaşmıştır. Sanayi bölgesi oluşunun ve Veliefendi Hipodromu'nun yanı sıra, havalimanı ve akıl hastanesi ile dikkat çekmektedir.

Bakırköy ilçesi sınırları içinde kalan Yeşilköy Havaalanı bugün Türkiye'nin hava ulaşımını sağlayan en büyük alanıdır. Türkiye'nin en büyük havaalanı olmasına karşın yoğun iç ve dış hat seferlerine yetersiz kalan Yeşilköy Havaalanı, devam etmekte olan büyütme projesi tamamlandığında gereken ihtiyaca cevap verecek duruma gelecektir.

30 Mayıs 1926 tarihinde İstanbul iline bağlı bir ilçe durumuna getirilen Bakırköy, Türkiye'nin en büyük akıl hastalıkları hastanesine de sahiptir. Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi bugün yalnızca İstanbul'a değil, yurdun dört bir yanından gelen hastalara hizmet vermektedir.

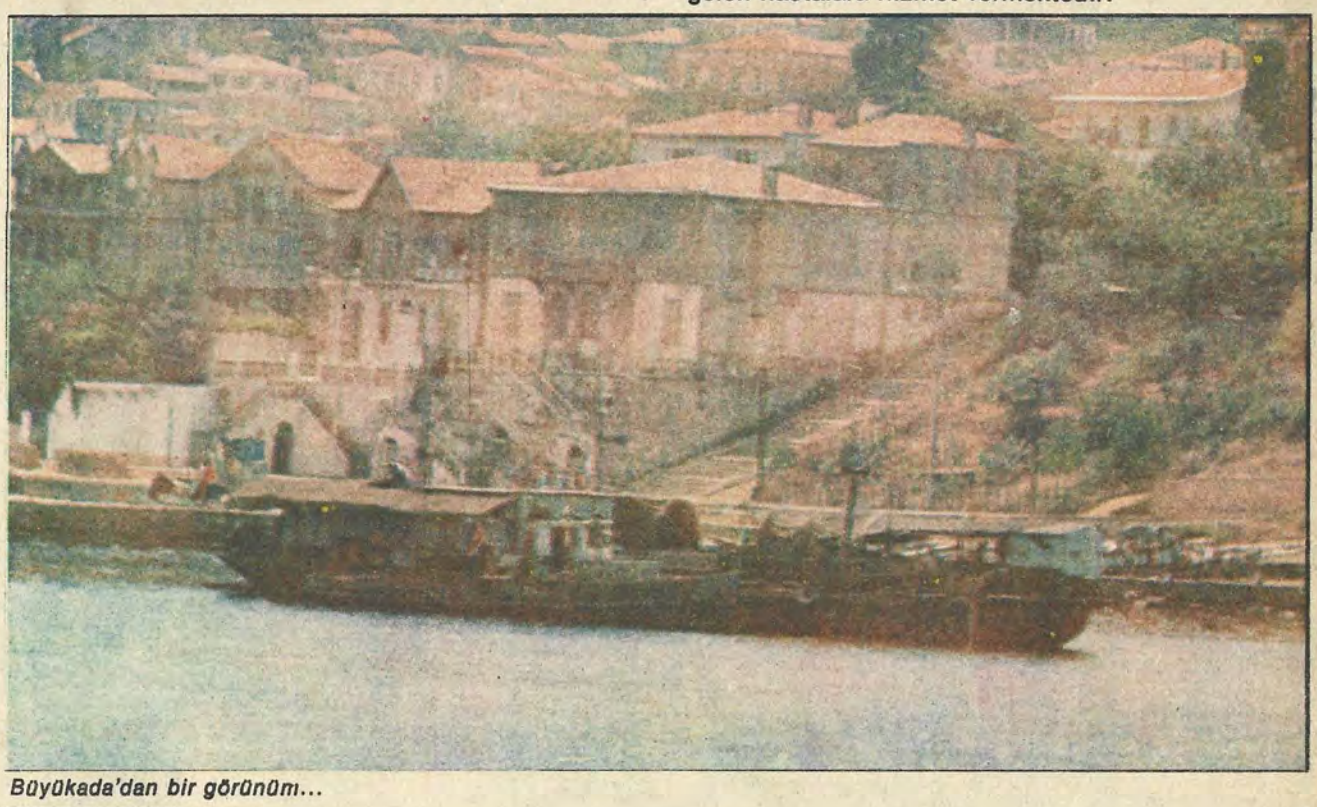

Büyükada'dan bir görünüm...

Heybeliada...

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

İSTANBUL'un tarihi, takvimin başlangıcından 700 yıl öncelere kadar uzanır. Rivayete göre, milâttan 658 yıl önce Mora Yarımadası'nda, Megara hükümdarı Byzas, yeni topraklar aramak üzere büyük bir sefere çıkarken, töreler gereğince Delfi Kâhini'ne başvurmuştu. Delfi Kâhini, büyük hükümdara şu tavsiyede bulunmuştu yıldızlara baktıktan sonra:

—**"Kurmak istediğin yeni kenti, Körler Diyarı'nın karşısında kurman sana uğur getirecektir yüce Byzas..."**

Kral Byzas ve Megaralılar yurtları olan Korent'ten yola çıkmışlar, açık denizlerde yelken açıp diyar diyar dolaşmışlardır. Sonunda rüzgar onları bugünkü Ahırkapı fenerinin bulunduğu noktaya kadar sürükleyip getirmişti. Burada karaya çıkan Kral Byzas karşısındaki tepeye tırmanmış, sonra gördükleri karşısında bir an yerinde mıhlanıp kalmıştı. Hükümdar, Sarayburnu, Boğaziçi ve Haliç'i kuşbakışı gören bu tepeden gözleri önüne serilen doğal güzelliğe hayran kalmıştı. Karşı sahilde, bugünkü Kadıköy'ün yerinde bir Finike müstemlekesinin mevcudiyetini farkeden Byzas, **"Bu güzel yer dururken, karşıda kent kurmak için insanın kör olması gerekir"** diye düşünmüş ve o anda Delfi Kâhini'nin sözlerini hatırlamıştı. Sevinç içinde bağırmıştı:

—**"Besbelli ki, körler kurmuşlar bu kenti. Körler Diyarı'nın karşısına gelmiş bulunuyoruz. Kâhin'in bize söylediği yer burası olmalı!.."**

Kral Byzas, Haliç ile Sarayburnu arasındaki alanda derhal bir kent kurulmasını emretmiş ve hiç vakit geçirilmeden bu kentin kurulması için çalışmalara girişilmişti. Megahlar burada kurdukları yeni kente, hükümdarlarının adına izafeten "Byzantion" demişlerdi.

Byzantion'a, Argos muhacirleri getirtilip yerletirilmiş ve burada bir Megara sömürgesi ortaya çıkmıştı.

Byzantion, veya kısaca Bizans, pek kısa zamanda büyük önem kazanmış ve zamanın en büyük ticaret merkezlerinden biri halini almıştı. Zamanla bu kent daha da büyümüş ve Marcus Avrelius zamanında çağın en görkemli şehirlerinden biri olmuştu. Kent bu sıralarda Marcus Avrelius'un manevî babası Antonius'un adına izafeten **"Antonion"** adıyla anılmaya başlamıştı.

Büyük Konstantin, Roma İmparatorluğu'nun merkezini buraya nakletmekle bu kente en büyük önem ve değeri veren kişi oldu. Bundan sonra bu kente **"Neo Roma (Yeni Roma)"** adı verildiyse de, halk bu kenti ihya eden imparatora bir sükran ifadesi olarak burayı **"Konstantinopolis (Konstantin Kenti)"** adıyla anmaya başladı.

İmparator Konstantin, yedi rakamının uğuruna inandığı için adını taşıyan kenti yedi tepenin üzerine inşa ettirmişti. Bu yedi tepe şunlardı:

1) Topkapı Sarayı ile Ayasofya'nın bulunduğu tepe.
2) Çemberlitaş'ın bulunduğu tepe.
3) Fatih Camii'nin bulunduğu tepe.
4) Süleymaniye Camii'nin bulunduğu tepe.
5) Kariye Camii ve Edirnekapı'nın bulunduğu tepe.
6) Sultanselim Camii'nin bulunduğu tepe.
7) Altımermer'de, Çukurbostanın bulunduğu tepe.

İmparator Konstantin bu görkemli kenti güçlü surlarla güvenlik altına alırken bu surlarda yedi de kapı açtırmış, daha sonra Roma ileri gelenlerinden yedi kişiyi davet ederek kendilerini bu kentte ağırlamıştı. İmparator Konstantin, 11 Mayıs 330 günü bu kenti Roma'nın yerine imparatorluğunun başkenti ilan etmişti. Daha bu günlerde kentin nüfusu 200 bini aşmış bulunuyordu.

395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanıp ikiye ayrılırken bu görkemli kent yeni kurulan Doğu Roma İmparatorluğu'nun (Bizans) başkenti olmuştu. Bizans İmparatoru II. Theodisius, bu görkemli kenti çevreleyen surları yaptırdığı yeni ilavelerle daha da güçlendirmişti. Bütün dünyanın gözlerinin çağın bu görkemli kentine çevrilmiş bulunması karşısında II. Theodisius bu surları takviye etmek gereğini duymuştu. Nitekim "Konstantinopolis", tarihin çeşitli devirlerinde çeşitli milletlerin saldırılarına uğramış ve bu saldırıları o sağlam surları sayesinde atlatabilmişti.

İlk saldırı ve kuşatma, Halife Muaviye zamanında Müslüman Arap orduları tarafından gerçekleştirilmişti. 655 yılında Bizans donanmasını yok eden Müslüman donanması bu kuşatmaya zemin hazırlamıştı. Bu sefere Hazret-i Muhammed'in sancaktarı Halid inb-i Zeyd (Ebâ-Eyyûbu'l Ensarî) ile Peygamber'in birçok sahabesi katılmıştı. Bu kuşatmadan bir sonuç elde edilemeyince Halife Muaviye 673—674 yılları arasında kendi bir kez daha karadan ve denizden kuşatmıştı. Müslüman Araplar Kapıdağ Yarımadası'nda üslenmişler ve bu süre içinde tam yedi defa Konstantinopolis kenti surları önünde görülmüşlerdi. Ancak terkibi yalnız Bizanslılar tarafından bilinen ve üzerine su atılınca, hatta suya düşünce dahi sönmeyen **"Grejuva ateşi"** karşısında ağır kayıplar veren Müslüman orduları bu kuşatmalardan da bir sonuç alamamışlardı.

Tarihi boyunca birçok kuşatmaları atlatan kent bir kez Latin istilasına uğramıştı. Haçlı seferleri sırasında bu Ortodoks kentini ele geçiren Latinler, Konstantinopolis'i yakıp yıkmışlardı. 1204'ten 1261'e kadar burada Latin imparatorları hüküm sürmüşlerdi. Bizanslılar Latinleri buradan attıktan sonra kenti yeni baştan imar etmek zorunda kalmışlardı. Latin istilası sırasında kent öylesine yağma ve tahrip edilmişti ki, bunun acısını Bizanslılar uzun yıllar boyu unutmamışlardı.

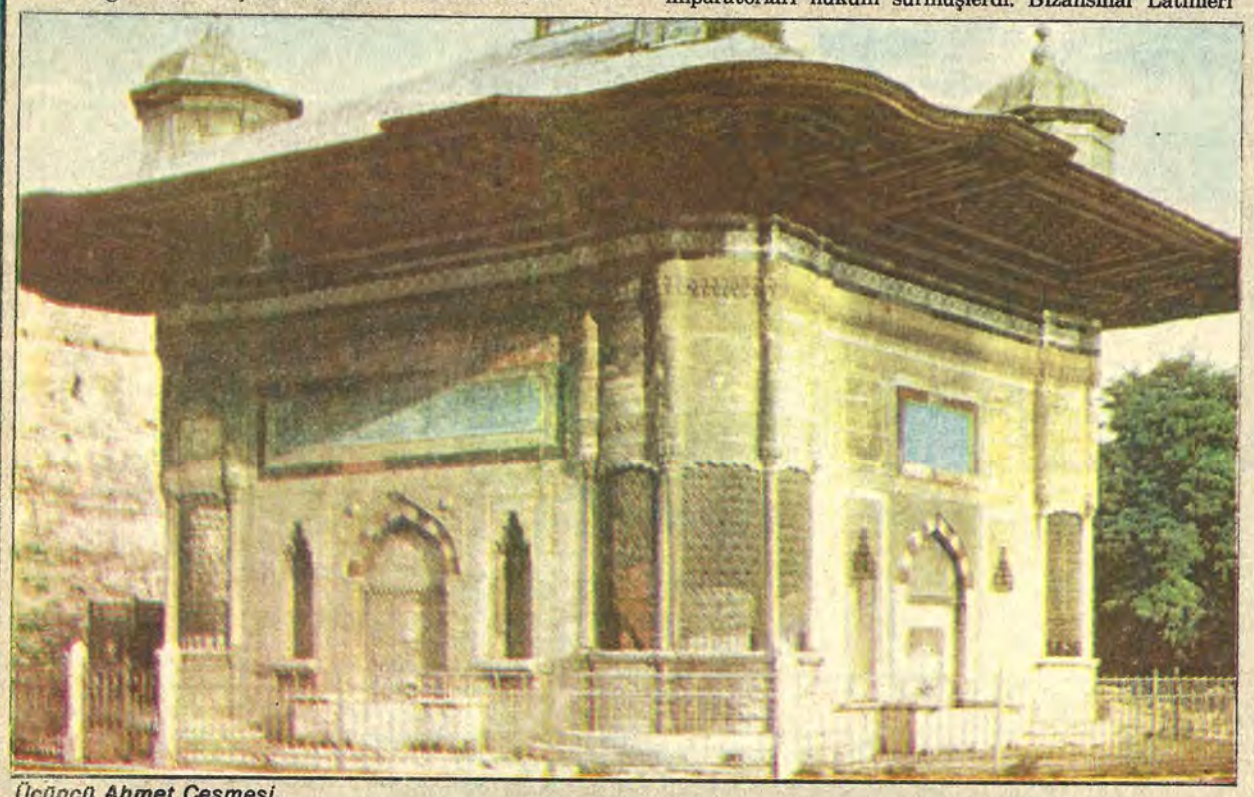

Üçüncü Ahmet Çeşmesi...

Bizans İmparatorluğu'nun görkemli başkenti, XIV. ve XV. yüzyıllarda Osmanlılar tarafından da kuşatılmıştı. Yıldırım Bayazıt, Musa Çelebi ve tekrar Musa Çelebi 1391, 1395, 1397, 1411 ve 1422 yıllarında Konstantinopolis'i tam beş defa kuşatmışlar ancak, bunlardan bir sonuç elde edememişlerdi.

Hazret-i Muhammed'in hadislerinde övdüğü, **"Le tüftehennel Konstantiniyyetü fel'enimel emîru emrüha vel e nimetceyş'ü zalikelceyş** (İstanbul elbette fethedilecektir. Ne mutlu, ne güzel kumandandır o kumandan ve ne mutlu, ne güzel askerdir o asker)" dediği, İstanbul şehri Osmanlı Türklerinin en büyük rüyası olmuştu. Ayrıca Osmanlı devletinin kurucusu Sultan Osman Gazi'nin **"İstanbul'u aç, gülizar yap"** şeklindeki sözü de Osmanoğulları için bir de ata vasiyeti olarak bu düşe girmişti.

9 Nisan 1453 günü bu kez Fatih Sultan Mehmet'in kumandasında İstanbul'un o görkemli surları önüne dayanan Türk ordusu, tarihin son Bizans kuşatmasına başlamıştı. Genç hükümdar Sultan Mehmet Han elli üç gün süre ile bu kuşatmayı sürdürmüştü. Edirne'de özel olarak döktürdüğü dev toplarla Bizans'ın kapılarına dayanan ve güçlü surları dövmeye başlayan genç hükümdar bu arada donanmayı karadan yağlı kalaslar üzerinde çektirmek suretiyle Haliç'e indirmek gibi akıllara durgunluk veren bir askerlik dehası da göstermişti.

İstanbul, tam elli üç gün süren kuşatmadan sonra Türk ordusu tarafından fethedilmişti (29 Mayıs 1453). Genç hükümdar ve kumandan Sultan Mehmed Han İstanbul'u alıp Bizans İmparatorluğu'nu tarihten silerken bir çağın kapanıp yeni bir çağın açılmasına sebep olmuştu.

29 Mayıs 1453 günü fetih namazını kılmak için Ayasofya'ya giren ve tarihin artık **"Fatih"** adıyla anmaya başladığı büyük hükümdar Fatih Sultan Mehmet, orada heyecan içinde bekleşen Bizanslılara hitaben yaptığı konuşmada şunları söylemişti:

—**"Sultan Mehmet Han olarak söylüyorum ki, bu andan itibaren ne hayatınız, ne malınız, ne de hürriyetiniz için gazab-ı şâhanemden korkmayınız..."**

Fatih Sultan Mehmet o sabah verdiği bu sözü tutmuştu da. Bizanslılara her türlü hürriyetleri yanından din hürriyetini de tanımıştı. Bizans İmparatorluğu'nun taht şehrini Osmanlı İmparatorluğu'nun taht şehri haline getirdikten sonra eskileri yakıp yıkmak bir yana, giriştiği büyük imar hareketiyle bu güzel kenti daha görkemli bir mamure haline getirmişti.

Bizans muhasara altında iken Papa'dan yardım istenmesi söz konusu olduğunda devletin ileri gelenlerinden birçoğu buna itiraz etmişlerdi. Latinlerin kentte yaptıkları unutulmamıştı. Latinler elegeçirdikleri Bizans'ı yakıp yıkmışlardı. Yağma etmişlerdi. Binlerce Bizanslı kılıçtan geçirilmişti Latinler tarafından. Bu nedenle buna itiraz edenlerin başında bulunan Grandük Notharas tarihe geçen şu sözüyle bunu en güzel biçimde ifade etmişti: **"Ayasofya'da kardinal şapkası görmektense Türk sarığı görmeyi tercih ederim"**.

Grandük Notharas'ın bu görüşünde ne kadar haklı olduğunu İstanbul'un fethinden sonra Bizanslılar daha iyi anlamışlardı...

Fatih Sultan Mehmet'ten sonra gelen Osmanlı hükümdarları da aynı yoldan yürümüşler güzel İstanbul'u giriştikleri büyük imar hareketleriyle gerçek bir mamure haline getirmişlerdi.

İstanbul Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında 1. Dünya Savaşı sonrasında galip devletlerin işgaline uğramıştı. 16 Mart 1920 günü işgale uğrayan İstanbul tarihinin en acı ve karanlık günlerini bu senelerde yaşamış ve Büyük Zafer'den sonra 6 Ekim 1923 günü işgal kuvvetleri Türk İstanbul'u gerçek sahiplerine terkederek gitmişlerdi. Türk ordusu o gün göz yaşartıcı bir sevinç tezahüratı ve sevgi gösterileri arasında İstanbul'a girmişti.

Fetih günü (29 Mayıs 1953) Osmanlı devletinin başkenti olan İstanbul bu sıfatını yüzyıllar boyu korudu. 13 Kasım 1923 günü İstanbul, fiilen olduğu gibi resmen ve hukuken de Türkiye'nin başkenti olmak durumunu kaybetti. Ankara, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olurken İstanbul Türkiye'nin en büyük ve en güzel şehri olmak durumunda idi...

İSTANBUL	208264 - 200510 - 227447
Aksaray	238317 - 259415 - 259414
Avcılar	734930 - 1770 - 1769
Bağcılar	750353 - 758053 - 750314
Bahçelievler	754193 - 750313
Bakırköy	713039 - 716981 - 712268
Balat	235049 - 213594
Bayrampaşa	761482 - 761474 - 761484
Bebek	633898
Beşiktaş	610252 - 610145 - 610148
Beykoz	310436 - 310029
Bostancı	585129 - 586142
Bostanhali	771074
Cevizli	523744 - 520705 - 520769
Çeliktepe	640025 - 640851
Çemberlitaş	278177 - 265987 - 275439
Elmadağ	486939 - 481748 - 486938
Esenler	762724 - 761407
Eyüp	211533 - 252126 - 217347
Fatih	234920 - 252311 - 236214
Ferikoy	488122 - 402102 - 470669
Fındıklı	411611 - 495309 - 447993
Fındıkzade	214074 - 254560 - 232241
Galata	498099 - 431205 - 443322
Galatasaray	491690 - 430475 - 458723
Gayrettepe	671924 - 667534 - 662491
Gaziosmanpaşa	781971 - 780522 - 785341
Gültepe	640336 - 640892
Güneşliköy	756258
Güzelbahçe	407243 - 480821
Harbiye	489619 - 403160 - 464252
Hasanpaşa	365633 - 377683
Hasırcılar	279354 - 268567 - 262580
Hürriyet Mahallesi	423548 - 479466 - 467689
Kadıköy	370809 - 362936 - 360921
Kanarya	790683 - 790379
Kartal	533790 - 533595 - 535607
Kasımpaşa	436676 - 436615
Kızıltoprak	375925 - 369306
Kocamustafapaşa	236296 - 212919 - 243329
Kurtuluş	471126 - 465094
Küçükçekmece	791806 - 792490 - 794071
Küçüköy	784062 - 780541
Küçükmustafapaşa	240308 - 232067
Küçükpazar	278697 - 272169
Levent	645239 - 641085
Maltepe-Kartal	520653 - 521414
Manifaturacılar	265198 - 278290
Mecidiyeköy	667374 - 667007 - 667003
Mercan	266192 - 270610 - 270233
Moda	374845 - 371938 - 362432
Nişantaşı	474206 - 476549 - 488850
Odakule	495558 - 449595 - 441967
Ortaköy	615770 - 617731
Pendik	540181 - 544371 - 541267
Sarıyer	621529 - 620499
Sıracevizler	404117 - 463241
Silahtarağa	253344 - 213367 - 213283
Şaşkınbakkal	582868 - 552146 - 564202
Şirinevler	751791 - 754718
Şişli	474751 - 477241
Taksim	448068 - 435984 - 448080
Topağacı	462040 - 481504
Tuna Caddesi	761229 - 760071 - 766608
Unkapanı	212242 - 215161 - 252701
Ümraniye	350069 - 350335
Üsküdar	336740 - 334412 - 330689
Yenisahra	588971
Yeşilova	790389 - 792433
Zeytinburnu	717434 - 716866
Silivri	489
Yalova	2919

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

İLÇELERİNİ TANIYALIM

BEYKOZ

Osmanlılar döneminde İzmit valilerinin yazlık dinlenme yeri olan Beykoz bugün 114.812 kişilik nüfus ile 430 kilometrekare bir alana sahiptir.

Beykoz'un bilinen tarihi Milattan Önce 700 yıllarına kadar dayanır. Bu tarihte gelen Traklar bu yörede Bebrikler adlı bir devlet kurmuşlar, Beykoz'a da kralları Aminikoz'a dayanarak, Amikos adını vermişlerdir.

Bebriklerin dönemini Bithinialılar takip etmiş, onları da Milattan Önce 73 yılında Pontus Krallığı, Milattan Önce 63 yılında Roma İmparatorluğu ve İmparatorluğun ikiye bölünmesiyle Bizanslılar izlemişlerdir. Beykoz adı Bizanslılar tarafından verilmiştir.

Beykoz ve çevresi, Osmanlı devleti kurulduktan sonra Trakya'yı almak amacıyla Yıldırım Beyazıt tarafından ele geçirilmiştir.

Tarih boyunca çeşitli devletlerin egemenliği altında kalan bu yöre, I. Dünya Savaşı'ndan sonra İngiliz ve Yunanlılar tarafından da işgal edilmiştir.

Topraklarının büyük bölümü ormanlık ve dağlık olan Beykoz ilçesinin Boğaziçi kıyısı dışında kalan en önemli gezi yeri Polenezköy'dür. Karadan ulaşımın yanısıra Şehir Hatları vapurlarının seferleri devardır.

Anadoluhisarı, Kanlıca, Çubuklu, Paşabahçe, Beykoz ve Anadolukavağı semtleri eski yalıları ve Boğaziçi sahilinin güzelliği ile dikkati çeker.

Karadan yolu olmayan, siviller için yalnızca deniz hatları vapurlarıyla ulaşılabilen Anadolukavağı hâlâ tipik bir balıkçı semti olma özelliğini korumaktadır. Gene bu semtteki balıkçı kahveleri ile balıkçı lokantaları yerli ve yabancı turistleri çekmektedir.

Paşabahçe Şişe ve Cam, Beykoz Ayakkabı Fabrikası Kanlıca ise ünlü yoğurdu ile tanınır.

Arnavutköy Koy'u ve eski evler...

BEŞİKTAŞ

Beyoğlu ilçesine bağlı bir bucak iken, 1930 yılında ilçe durumuna getirilen Beşiktaş'ın tarihi milattan önceki dönemlere kadar uzanmaktadır.

Beşiktaş ilçesinde ilk yaşayan kavmin Traklar olduğu ve yerleşim bölgelerinin ise Arnavutköy ve çevresi olduğu bilinir.

Eski dönemlerde Lasanion adıyla anılan ilçeye daha sonra Sergion, Bizanslılar döneminde Daphanae ve Diplokionion denilmiştir. Osmanlılar döneminde Barbaros Hayrettin Paşa'nın gemilerini bağlamak üzere kıyıya diktirdiği beş taş direğe dayanarak Bektaş denilmiş, bu ad daha sonra Beşiktaş'a dönüştürülmüştür.

Bizanslılar döneminde bir liman ve ticaret merkezi olarak bilinen Beşiktaş, Osmanlılar tarafından fethedildiği zaman küçük bir köy durumundaydı. Fethi izleyen yıllarda başlayan imar çalışmaları özellikle 18. yüzyılda oldukça ilerlemiş, Beşiktaş Boğaziçi'nin ilk imar edilen semtlerinden biri olmuştur. Osmanlıların döneminde Kaptan-ı Derya-nın oturduğu ve Üsküdar'a geçecek tüm askerlerin kullandığı bu semt, eski evleri, eski sokakları, Barboros Anıtı ve Deniz Müzesi ile geçmişini yansıtmaktadır.

Beşiktaş ilçesi bugün 188 bin 117 kişinin yaşadığı 11 kilometrekarelik bir alandan oluşur. Beşiktaş semtinden başlayarak Rumelihisarı'na kadar uzanan sahilinde yer alan Ortaköy, Kuruçeşme, Arnavutköy ve Bebek bugün İstanbul'un en güzel yerleşim birimlerini oluşturur. Boğaziçi kıyısı boyunca uzanan bu sahil aynı zamanda İstanbul'un ünlü lokantalarının, eski yalılarının da yer aldığı turistik kıyılarının bir bölümüdür.

Boğaziçi Köprüsü'nün Rumeli kıyısındaki ayağı Beşiktaş ilçesi sınırları içinde kalan Ortaköy'e dayanır. Gene ünlü ozan Tevfik Fikret'in bugün müze olarak kullanılan evi, Rumelihisarı sırtlarında yer alır.

Bebek....

ULUSLARARASI
ETAP
OTELLERİ,
ÜÇ BÜYÜK KENTİMİZDE
DÖRT BÜYÜK OTELİ İLE
İYİ HİZMET
VERMENİN
GURURUNU YAŞAMAKTADIR.

ETAP
MOLA ISTANBUL IZMIR MARMARA
INTERNATIONAL HOTELS

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Dünyadaki doğa güzelliklerini en iyi simgeleyen yörelerin başında geldiğine inandığımız bu büyük ve tarihî ilimiz, Asya ile Avrupa kıtalarını bağlayan bir köprü olduğu kadar Türkiye'mizin her yönü ile dünyaya açılan önemli bir kapısıdır.

Türk Ticaret Bankası bu önemli ilimizde 55 yıldan beri 97 şubesi ile hizmet vermenin kıvancındadır.

İSTANBUL İL MERKEZ ŞUBELERİ

İstanbul, Aksaray, Alibeyköy, Altınbakkal, Altıyol, Avcılar, Bahariye, Bahçelievler, Bakırköy, Balat, Balıpaşa, Balmumcu, Bayrampaşa, Bebek, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Bostancı, Cevizli, Cihangir, Çağlayan, Çapa, Çarşıkapı, Çiftehavuzlar, Dolayoba, Erenköy, Esenler, Etiler, Eyüp, Fatih, Feneryolu, Fındıklı, Fikirtepe, Galata, Galatasaray, Gayrettepe, Gaziosmanpaşa, Gedikpaşa, Göztepe, Gültepe, Güngören, Halıcıoğlu, Hasırcılar, İncirli, Kadıköy, Karagümrük, Kartal, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa, Kocasinan, Kurtuluş, Küçükçekmece, Küçüköy, Küçükmustafapaşa, Küçükpazar, Küçükyalı, Lâleli, Levent, Mahmutpaşa, Maltepe, Mecidiyeköy, Nişantaşı, Nuruosmaniye, Ortaköy, Osmanbey, Paşabahçe, Pendik, Perşembepazarı, Rami, Rızapaşa, Sarıyer, Sefaköy, Sirkeci, Site, Suadiye, Sultanhamam, Şirinevler, Şişhane, Şişli, Taksim, Tarlabaşı, Teşvikiye, Topçular, Tophane, Ümraniye, Üsküdar, Yeldeğirmeni, Yenibosna, Yenişehir, Yeşilköy, Yüksekkaldırım, Zeytinburnu.

İSTANBUL İLİ ŞUBELERİ

Büyükçekmece, Çatalca, Silivri, Tuzla, Yalova.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Çok gelişmiş sazlar...

HALİT ÇAPIN

İSTANBUL'daki çok gelişmiş sazlar — **kalabalık neonlu büyük gazinolar**— özellikle çok gelişmiş cüzdanların tercih ettikleri eğlence yerleridir. Çok gelişmiş sazlar, çok gelişmiş ülkelere benzerler, güttükleri politika aynıdır... Gelişmelerini, başkalarının gelişmelerine engel olmakla sağlarlar. Bir başka deyişle beyaz peynirin, gazeller, şarkılar ve sulandırılmış komiklikler arasında havyar fiyatına satıldığı dükkânlara İstanbul'da gazino ya da çok gelişmiş saz denilir...

MÜŞTERİLER

Çok gelişmiş sazların baş müşterileri çok gelişmiş cüzdanlardır.

Bu çok gelişmiş cüzdanlarda ya baba parası vardır, ya karı parası vardır ya da senin benim param vardır.

Bu cüzdanların sahipleri hemen hemen her gece, hemen hemen hep aynı masalarda hemen hemen hep aynı tip mezeyi yiyip aynı içkiyi içerek, aynı şarkıları dinleyerek çok gelişmiş sazların daha da çok gelişmelerine yardım ederler. Bunlara bugüne değin **"Ulan siz bu parayı nereden buluyorsunuz?"** diye soran olmamıştır. Herkes merak ettiği halde soran hiç olmamıştır.

Bu sazlara arada bir ünlü şarkıcıları dinlemek isteğini ve cüretini gösteren büyük yürekli şaşkınlar da düşer. Bunlar ne kadar içmiş olurlarsa olsunlar hesabı gördüklerinde anında ayılırlar. Daha sonraki baygınlıklarının içtikleri içki ile ilintisi yoktur. Durumları ızdırap vericidir. Saz sonrası çok uzun bir süre perhiz dümenine yatıp haftalar boyu sandviçle idare ederler.

KADINLAR

Çok gelişmiş sazların en akıllı müşterileri çarşamba ve pazar günleri yapılan matineleri kovalayan kadınlardır. Bunlar bazı tahaccümlü hallerde sabahın altısından itibaren bu tip gazinoların önünde kuyruk yapmaya başlarlar. Girişi için sadece 400 - 500 lira arası bir para öderler... Kocaları mutlu azınlıktan kişilerdir.

Çok gelişmiş sazların en ilginç müşterileri bu kadınlardır. Matinenin başlamasına kadar geçen sürede yün de örerler, konken de oynarlar dedikodu da yaparlar. İçlerinde akşama evde pişecek zerzavatı getirip ayıklıyanlara da rastlanır.

ANSİKLOPEDİK UYARILAR

★ Belediye Talimatnamesine göre bu tip eğlence yerlerinde önceden rezervasyon yapılmaz. Çift porsiyon, dört porsiyon diye bir kazık da yoktur... Palavra, palavra, palavra... Hem rezervasyon yapılır, hem çift hem dört porsiyon numeroları vardır.

★ Tarife arayanlara komiler bile acır. Çünkü buralarda tarife yoktur. O kadar! İsteyen istediği yere şikâyet eder.

★ Şenlik sonunda, garson diye seslenildiğinde, dört haneli hesap pusulası bekleyenlere masalardaki sigara izmaritleri bile güler.

★ Buralarda hesaba itiraz yoktur. Hesaba itiraz öncelikle çok ayıptır. Sonracığıma bakın ne güzel eğlendiniz! Kaşınıp dayak yemeseniz olmaz mı?.

iklimi

İSTANBUL, YILIN DÖRTTE ÜÇÜNDE KUZEY RÜZGARLARININ ETKİSİNDEDİR

İstanbul, etrafı denizlerle çevrili olduğu için deniz iklimi özellikleri gösterir. Yazları ılık, kışları da oldukça yağışlı ve serin geçer. Karadeniz sahillerinden kuzeye açık olan İstanbul, genelde senenin dörtte üçünde kuzey rüzgârlarının etkisinde kalır. Bu nedenle kış aylarında karla karışık yağmur ve kar yağışı görülmektedir. Ancak kar yağışı hiç bir zaman etkili ve sürekli olmaz. Yaz ayları ortalama sıcaklığı 20-28 derece arasında değerler gösterir. Çok ender günlerde sıcaklık sıfırın altına düşse de süreklilik göstermez. Son 10 yıllık ölçümlerde sıfırın altında düşmüş yaşamı etkileyen sıcaklık değerleri saptanmamıştır.

Ege Denizi'nden gelen hava kütleleri nedeniyle yılın dörtte birini kapsayan periyod içinde, güney - batı yönünden gelen lodos rüzgârı hakimdir. Bu rüzgârlar deniz trafiği ile insan psikolojisini geniş ölçüde etkilemektedir. Senenin dörtte üçlük bir periyodunda da hâkim rüzgâr yönü kuzey - doğu'dur.

TÖBANKÇEK*

"harcarken para, dururken para..."

Töbankçek ile para taşıma derdi yok,
para kaybetme derdi yok, para çaldırma derdi yok,
para yıpranması derdi yok, para üstü derdi yok...

TÖBANKÇEK
BİR SÜRÜ DERDİ YOK EDİYOR.

En mühimi kart yok, fotoğraf yok, fotoğraf teşhisi yok.

TÖBANKÇEK TAM BİR ÇEK.

Üstelik Töbankçek çok kârlı, çünkü

TÖBANKÇEK FAİZ DE VERİYOR.

Töbank biriktiremediğiniz paraya
1 Ocak 1983'den itibaren % 20 faiz veriyor.
Siz de bundan sonra harcamalarınızı Töbankçek ile yapın,
harcayacağınız para ile Töbank'da para kazanın.

ÜSTELİK **TÖBANKÇEK**
TÖBANK GARANTİLİ.

"Siz de Töbankçek'i para gibi kullanacak,
kullanmasanız da para kazanacaksınız."

TÖBANK
"güçlü bankadır"

*Töbankçek'ler tüm yurtta, tüm Töbank şubelerinde.

A&D

Nüfus

Şişli'de bir kilometrekarede 116 bin 921 kişi yaşıyor

İSTANBUL, 1980 sayımına göre 4 milyon 741 bin 890 kişilik nüfusu ile Türkiye'nin en kalabalık ilidir. İstanbul nüfusunun 2 milyon 909 bin 455'i kentsel yerleşim birimlerinde otururken, 1 milyon 832 bin 435'i kırsal birimlerinde yaşamaktadır.

Nüfus açısından, İstanbul'un ilçeleri ilginç bir görünüm sergilemektedir. Örneğin Bakırköy ilçesi tek başına birkaç ilin nüfusunu barındırmaktadır. Bakırköy, Beşiktaş, Beyoğlu, Eyüp, Fatih, Gaziosmanpaşa, Kadıköy, Şişli, Üsküdar ve Kartal ilçelerinin nüfusu da çoğu illerimizden kalabalıktır.

İstanbul'un ilçe nüfusları, yüzölçümleri ve nüfus yoğunlukları şöyledir:

İLÇE	NÜFUS	Yüzölçümü (Km2)	Nüfus yoğunluğu
Adalar	18.232	10	1823
Bakırköy	882.505	275	3209
Beşiktaş	188.117	11	17.002
Beykoz	114.812	430	267
Beyoğlu	223.360	20	11.168
Eminönü	93.324	4	23.331
Eyüp	331.507	298	1112
Fatih	474.578	13	36.506
G.O.Paşa	219.026	116	1888
Kadıköy	468.217	33	14.188
Sarıyer	117.659	146	806
Şişli	467.685	4	116.921
Üsküdar	366.186	186	1969
Zeytinburnu	124.543	12	10.379
Çatalca	89.057	1715	52
Kartal	413.839	433	956
Silivri	53.032	778	68
Şile	20.424	736	28
Yalova	75.787	492	154

İSTANBUL , ÇEVRE İLLERE, HATTA YURDUN DÖRT KÖŞESİNDEN GELEN HASTALARA SAĞLIK HİZMETİ VERİR

İSTANBUL, 86 hastanesi ile sağlık açısından Türkiye'nin şanslı illerinden biridir. Ancak İstanbul hastaneleri sadece ilin 4 milyon 741 bin 888 kişilik nüfusuna değil, çevre iller ile yurdun dört bir yanından tedavi olmak için gelen hastalara da hizmet vermektedir.

1981 yılı istatistiklerine göre 3 bin 444 doktorun bulunduğu İstanbul'un toplam yatak sayısı da 20 bin 552'dir. İlde Sosyal Sigortalar Kurumu, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve üniversitelere bağlı hastanelerin yanı sıra yabancı azınlık hastaneleri ile özel hastaneler vardır.

Doğum sayısının yüksek olduğu İstanbul'da temel sağlık sorununu doğumlar ve gebelikle ilgili hastalıklar oluşturulmaktadır. Yapılan istatistiklere göre, ilde yılda 86 bin 855 doğum olmaktadır.

İstanbul'da doğum ve gebelikten sonra en sık rastlanan rahatsızlık ise akıl hastalıkları olmaktadır. Daha sonra solunum sistemi hastalıkları ve tüberküloz, üreme organları ile ilgili hastalıklar ve zatürree, en fazla görülen hastalıklar olarak sıralanmaktadır.

İldeki sağlık hizmetleri potansiyelinin bağlı bulundukları merkezler itibarı ile dağılımında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı hastaneler yatak sayısı, üniversitelere bağlı Çapa ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi hastaneleri de doktor sayıları ile ön plana çıkmaktadır. 1981 yılı verilerine göre, Sosyal Sigortalar Kurumu'na bağlı 11 hastanede, 5.951 yatak ve 760 doktor bulunmaktadır. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı 22 hastanede 5.992 yatak ve 778 doktor, üniversitelere bağlı Çapa ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi hastanelerinde 3.135 yatak ve 1.147 doktor, 24 özel hastanede 925 yatak ve 157 doktor, yedi yabancı ve azınlık hastanesinde ise 1.133 yatak ve 170 doktor bulunmaktadır.

İldeki koruyucu sağlık hizmetlerinin büyük bir bölümünü de çevre sağlığına ilişkin faaliyetler oluşturmaktadır. Bu amaçla İstanbul Sağlık Müdürlüğü bünyesinde yer alan bakanlık teşkilâtına uygun sağlık işleri bölümü bulunmaktadır.

İstanbul'un temel çevre sağlığı sorunlarını deniz, su ve gayrî sıhhî müesseseler oluşturmaktadır. İlde deniz kirlenmesi başlı başına bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle yaz aylarında yararlanılan uzun kıyı şeridi sanayi artıkları ve kanalizasyon suları ile her geçen yıl biraz daha kirlenmektedir.

Kentin Anadolu yakası Ömerli ve Elmalı barajları ile su sorununu çözümlemeye çalışırken, İstanbul yakası su açısından daha şanssız bir görünümdedir. Bu yüzden İstanbul yakasının özellikle kırsal yerleşim birimlerinde kuyu suları da kullanılmaktadır. Ancak gerek Terkos suyunun gerekse kuyu sularının klorlanması işlemleri aksaklıklarla yürütülmektedir.

Yapılan araştırmalara göre İstanbul'da yaklaşık 50 bin gayrî sıhhi müessese bulunmaktadır. Kötü çalışma koşulları, nedeniyle ortaya çıkan sağlık sorunları, ilde büyük bir sorun oluşturmaktadır.

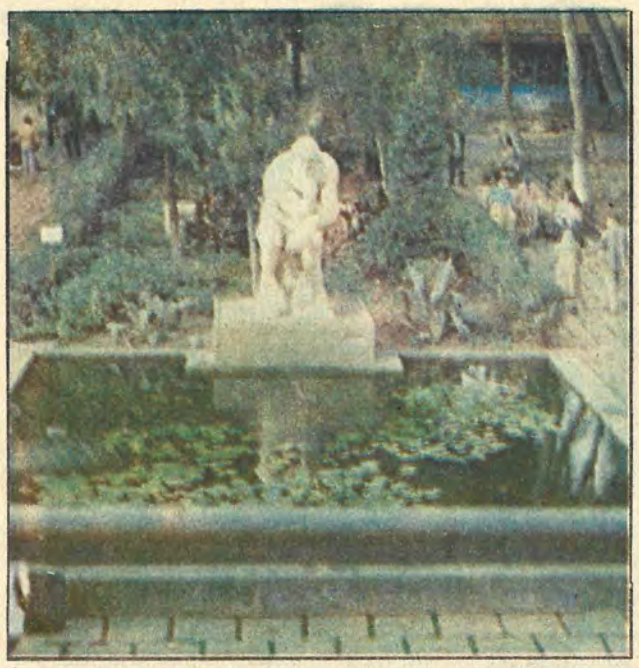

İstanbul, Bakırköy Sinir ve Ruh Hastalıkları Hastanesi bahçesindeki ünlü düşünen adam heykeli...*

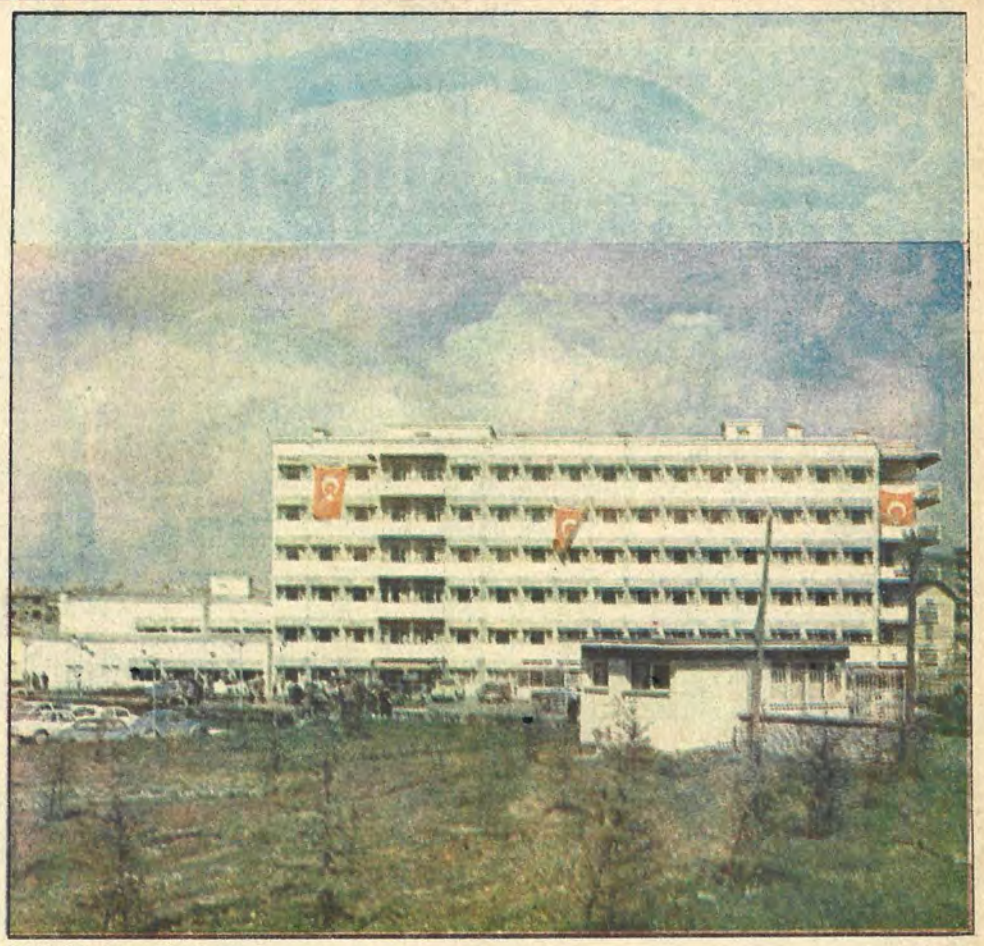

SSK Göztepe Hastanesi...

TÜRK TURİZMİNİN ÖNCÜSÜ

TÜRHOL

38 YAŞINDA

TURSAB IATA WATA ASTA

* Kıbrıs Turları
* Yurtiçi/Yurtdışı Turlar
* Otel Rezervasyonları
* Özel Eğlence Gezileri
* Bütün Havayollarıyla Dünyanın her tarafına uçuşlar
* Adresinize Servis

Siz Seyahate karar verin, gerisini bize bırakın...

Cumhuriyet Cad. 161 Harbiye-İSTANBUL
(Hilton Karşısı) Tel: 48 47 14/15 - 48 11 28-46 49 84
Telex: 23 106 thol tr.

Frankfurt Tel: 0611-59 91 57
Eschersheimer Landstrasse 69-6000 Frankfurt/Main

TURİZMDE 38 YILLIK TECRÜBE

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayiler: İstanbul Oto ve Setur Oto'da...

İstanbul Oto ve Setur Oto
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisleriyle
emrinizdedir. Yararlanın.
İstanbul Oto ve Setur Oto'dan
hem üstün bir ürün, hem üstün hizmet alın.

İSTANBUL OTO AŞ
Büyükdere Cad. No. 145 Tofaş Han Zincirlikuyu - İstanbul
Tel: 66 49 06 - 4 hat

setur oto aş
Servis Turistik Oto AŞ
Bağdat Cad. No. 430 Suadiye - İstanbul Tel. 56 09 91 - 3 hat

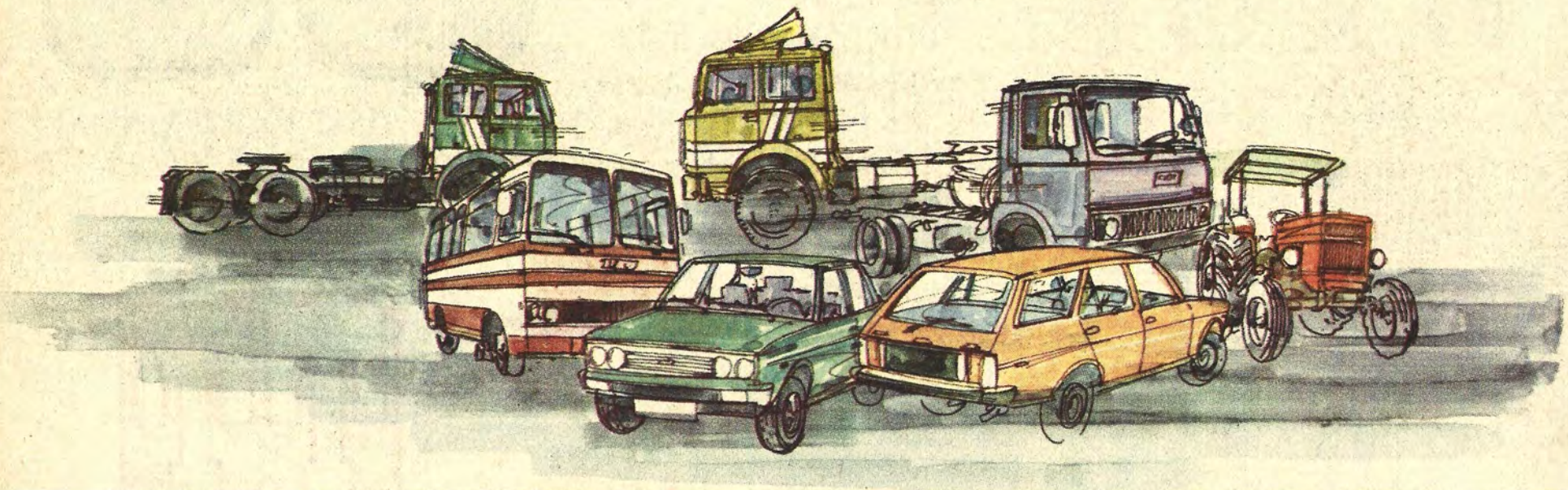

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi FIAT 50 NC Kamyon FIAT 50 NM Midibüs

MURAT 131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TÜRK FIAT 640 Traktör TÜRK FIAT 480 Traktör

İSTANBUL 2

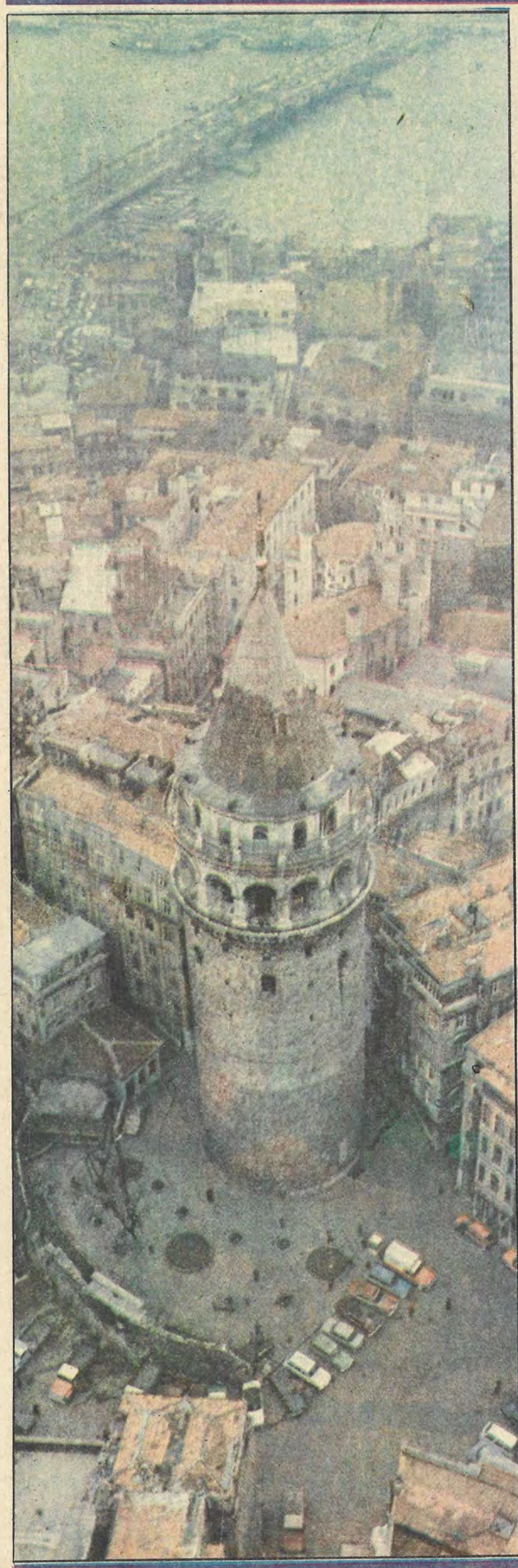

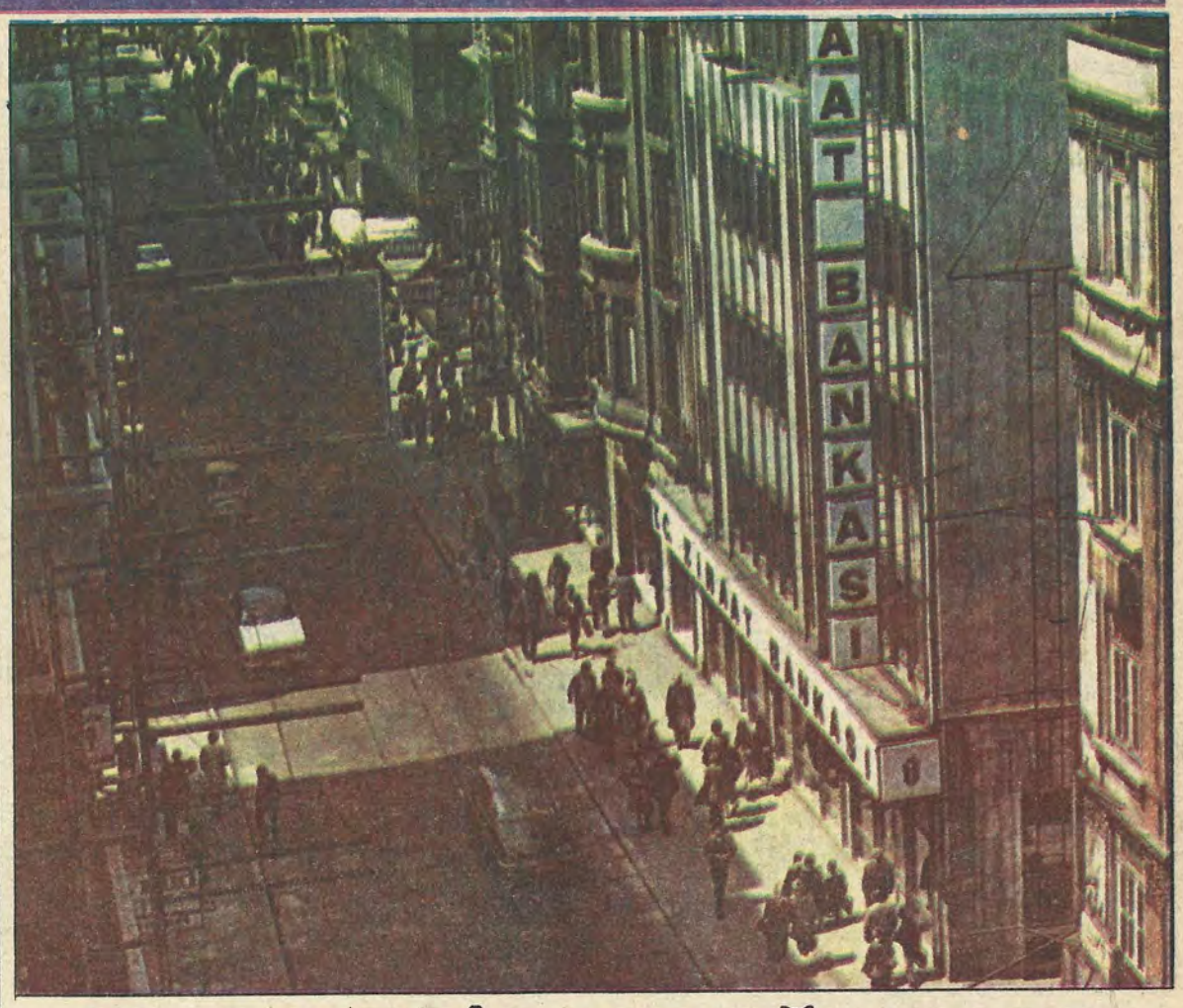

ALIŞ-VERİŞ VE EĞLENCE MERKEZİ: BEYOĞLU

Beyoğlu, Bizans İmparatorluğu zamanında bütünüyle bağ ve bahçelerle kaplı idi. İstanbul yakasında bulunan Bizanslılar **buraya "karşı yaka"**. anlamına gelen Peran adını vermişlerdi.

Daha sonraları ticaret amacı ile İstanbul'a gelen Venedikliler ve Cenevizliler Galata'da yerleşmeye zorlanmışlardır. Bizans'ın iç kargaşalıklarından yararlanmasını bilen Cenevizliler, Galata'yı surlar içine alarak çevreyi kontrol edebilmek için Galata Kulesi'ni yaptırmışlardır.

Pontus Rum devletinin 1461 yılında Osmanlı İmparatorluğu topraklarına katılmasından sonra, Fatih Sultan Mehmet son Pontus İmparatoru Davit Kommenos ve sülalesini Peran bağlarına yerleştirmişti. Bugünkü Tünel çevresinde oturan zengin **aileler, görkemli** saraylar ve binalar yaptırarak çevrelerini güzelleştirmişlerdir.

Fatih Sultan Mehmet zamanında Haliç'te tersane yapılması üzerine, Türkler Kasımpaşa ve Hasköy semtlerine yerleşmeye başlamışlardır.

Beyoğlu'nun gelişimi 2. Beyazıt ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde de sürdü. Ancak Beyoğlu'nun dev adımlarla **büyümesi** 18. yüzyıla rastlamaktadır. Binalar Tophane ve Kasımpaşa yönüne doğru hızla yayıldı. Daha sonra da Şişli yönüne ve Taksim, Maçka, Ayazpaşa'ya yayılmıştır.

Bugün 20 kilometre karelik alanda 223 bin 360 kişinin yaşadığı Beyoğlu, İstanbul **Boğazı'nın** güney kesimi ile Haliç arasında yer alır. Beşiktaş ve Şişli ilçeleri ile çevrili olan Beyoğlu, Galata ve Atatürk köprüleri ile İstanbul yakasına bağlanmıştır.

Tarihi gelişimini kısaca gözden geçirdiğimiz Beyoğlu denince, bugün akla hiç kuşkusuz, bir eğlence merkezi gelmektedir. Beyoğlu yalnız İstanbul'un değil tüm Türkiye'nin eğlence yaşamının simgesi olmuştur. Özellikle son yıllarda Taksim ve çevresinde sıralanmaya başlayan dev oteller, **Beyoğlu'na** değişik bir çehre ve eğlencenin yanı sıra konaklama merkezi konumu getirmiştir.

Beyoğlu ilçesinde sanayi ve ticaret faaliyetleri de çok yoğundur. **Hasköy** ve çevresi bir sanayi bölgesi olarak göze çarparken, **Karaköy de** ticaret yaşamının en hareketli olduğu noktalardan biridir.

Bütün bunların yanı sıra, İstiklâl Caddesi'nin iki yanında sıralanmış mağazalar ile Beyoğlu, vazgeçilmez bir alışveriş merkezidir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

Merkez Şube
GALATA ŞUBESİ
Adres: Kemeraltı No: 91/93 Telefon: 44 16 39 - 44 37 29 - 44 41 66

Fikirtepe G.O. Paşa İstanbul Kadıköy Karagümrük K.M. Paşa Osmanbey Maltepe

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

AZ GELİŞMİŞ SAZLAR...

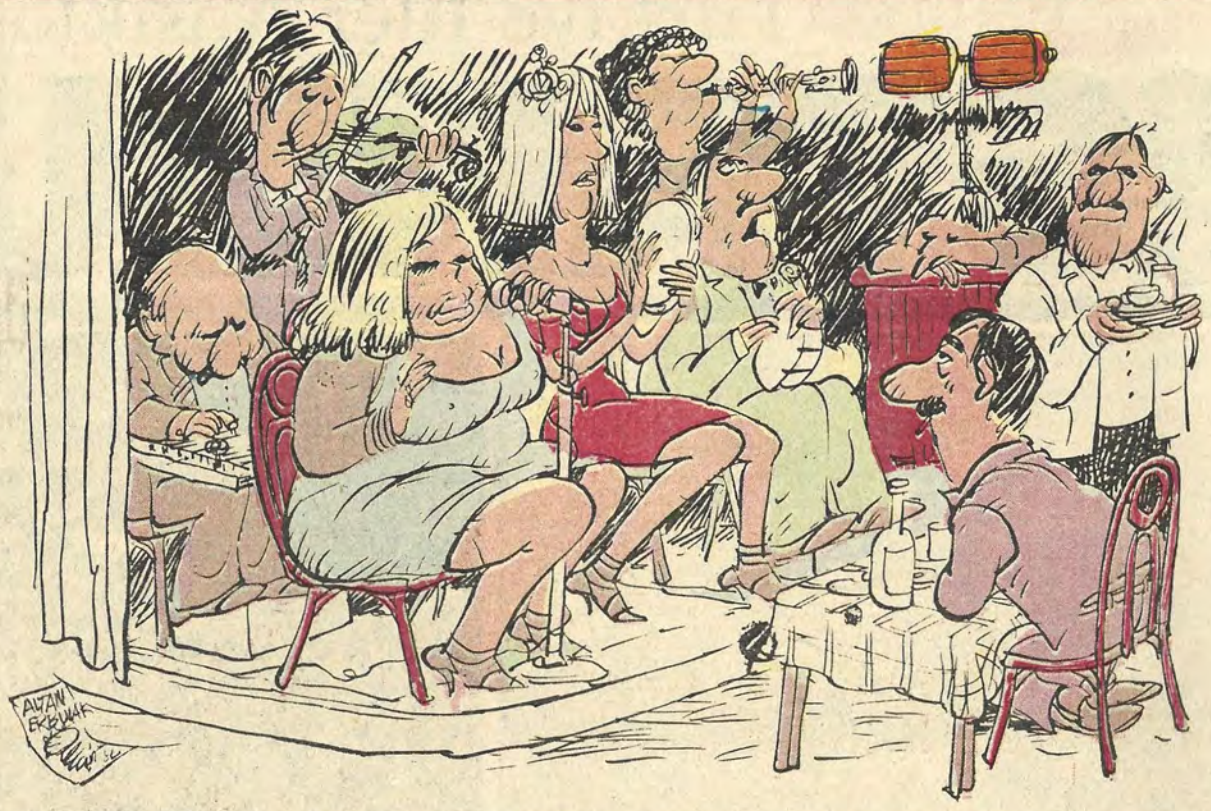

HALİT ÇAPIN

SAYILARI giderek azalmakta olan bu (**Az Gelişmiş Sazlar**) —ki azgelişmişlikleri umumî arzu üzerinedir. Geliştikleri; hele çok geliştikleri takdirde müşterilerini derhal kaybederler— çok değil on yıl öncesine değin, İstanbul kabadayılarının toplanıp, boy gösterdikleri, racon kestikleri, dava **hallettikleri yerlerdi.**

Kendi aralarında, Kürtler, Lazlar, Araplar diye gruplara ayrılmış bu kabadayılar **—külhanbeyler değil— sazın** ayrı ayrı köşelerinde yerlerini alırlar, devamlı müteyakkız, âlem etmeye koyulurlardı.

Masaya kadın çağırmak adetten değildi. İçkiler uzaktan yollanırdı:

"— Ayşe'ye 150 kokteyl yaz! Sahneye çıktığında benim şarkıyı unutmasın."

— Yeni mi geldi orda ki? Ne içerse içsin benden. Söyle, hoşgelmiş" gibi laflârla sürdürülürdü kadınlarla olan iiişkiler.

Buralarda eğlenenler arasında, bazen veznedar ya da mutemet tipli kişilere de rastlanırdı. Bunlar ufak ufak kesiliyor ve de devamlı geliyorlarsa kendilerine itibar bile edilirdi. Ama dozunu kaçırdıkları ve kesintinin miktarını, bir aldırmazlıkla artırdıkları zaman, derhal polise haber verilir, müessesenin **namusu (!) kurtarılırdı.**

Anlaşılmamaktan şikâyetçi, yoz bir dünyada yaşadıkları inancında, bazı bohem tavırlı sanatçılar da, bu sazların sık sık görülen müşterileriydiler. Buraları tercih nedenleri, ısmarladıkları içki karşılığı, kendilerini anlayacak kadınları bulabilmeleriydi.

Şimdi bu sazlarda, o günlerden arta kalan şeyler bazı şarkılarla, saz **heyetlerindeki** tek tük, yorgun müzisyenler. **Bu müzisyenlerin bir kısmı** hâlâ, çalarken uyudukları çakılmasın diye, devamlı siyah **gözlük kullanmaktadırlar. Ve** çaldıkları 40-50 yıl öncesi İstanbul'unun şen şakrak havalarıdır.

Aksaray'dan **çevirdiler** yolumu
Beş-on polis bağladılar kolumu
Aman polis ben bilirim yolumu
Aksaray'ın paket paket taşları
Keman olmuş o yarimin kaşları
Balat'a uğramaz doğru Fener,
Yüz paraya nane şeker...

SAZ KADINLARI

Saz kadınları erken saatlerde localara kümelenerek, sessiz ve sakin gecenin başlamasını beklerler. Çoğu yaşlıca ve çoğu çok kilolucadır. Gecenin önceden neler getireceği bilinemez. İşçi kadınlar —**Her kadın içtiği içkinin fazlalığınca işçidir. En iyi işçi en fazla içkiyi içendir. Bunlar dükkân sahiplerinin gözdeleridirler**— içtikleri içkiden **alacakları payı düşünürler bu** beklenti sırasında. Bazıları **evdeki** çocuklarını. Bazıları gecenin bir an önce başlayıp, bir an önce bitmesini. Bazıları, belâlılarının belâlarını. **Bazıları uyumayı.** Bazıları ölmeyi düşünürler.

Yaşları ya 40'a yakındır, ya fazla. Giyiniş ve makyajları dikkatsizce. Belden aşağı kısımları çok fazla yüklüce.

Kış gecelerinde saatler ilerledikçe, sobaların etraflarında toplanmaya başlarlar. Sobaya dönük, biraz öne eğik, yüklü kısımlarını çok çok ısıtmak istercesine.

Saz kadınlarının hepsi "en son çıkan şarkıları" bilirler. Bilmek zorunluğundadırlar. Her gece, birbiri peşisıra sahneye çıkıp, beş-altı şarkı söylemek, çalıştıkları yerdeki görevlerindendir. Koma halinde mikrofon alıp, saz takımı tarafından arkadan ve yandan desteklenerek, ağlayarak, şarkı söyleyen kadınların halleri, buralara alışkın olmayan kişileri, çok ama çok üzebilir. Ya da, çok ama, çok güldürebilir.

Ve bir gerçektir ki, en hayırlı en sadık müşteri, bu azgelişmiş sazların müşterisidir. **İstanbul'daki** bu tip sazların bir gece bile boş kaldıkları görülmemiştir.

ANSİKLOPEDİK BİLGİLER

Varsa kıymetli eşya ve evrakınızı girişte kasaya emanet edin.

Yine girişte üç kulhuvallahu bir elham okuyun.

Havada uçan bir şişeden isabet almamak ya da bir kaza kurşununa uğramamak için kapıya yakın ve sırtınız duvara dönük oturun.

Buradaki garsonlar, garsonluklarından değil, boy ve kilolarından ötürü işe alındıklarından, kendilerine kibar davranın. Hesaba itiraz etmeyin. Ne derlerse dinleyin. Dayak yiyip ne yapacaksınız! **Önünüzdeki** mezeleri yiyerek idare edin.

Olay çıktığında polise başvuru gecikebilir. Siz bekçiyi tercih edin. Bekçi çoğunlukla yakın bir yerde, mutfaktadır.

TEKEL
KALİTE ŞARAPLARI

Buzbağ Hoşbağ Trakya Narbağ
Kalebağ Barbaros Ürgüp Güzbağ
Güzel Marmara

İLÇELERİNİ TANIYALIM

EMİNÖNÜ

Eminönü, 1928 yılına kadar Fatih ilçesine bağlı idi. Bu tarihte bağımsız bir ilçe olan Eminönü, bugün 4 kilometrekarelik bir alanda yer almaktadır. 93 bin 324 kişi olan Eminönü'nün nüfusu, iş saatlerinde bir milyonu aşmaktadır.

Eminönü, İstanbul'un en önemli ticaret merkezlerinden biridir. Arı kovanı gibi işleyen binlerce imalâthanede yalnız İstanbul değil Anadolu'nun çeşitli illerinin gereksinimleri de karşılanmaktadır.

Haliç kenarındaki Meyve Sebze Hali, İstanbul'un beslenmesinde çok önemli bir rol üstlenmiştir. Çevre illerden ve Anadolu'dan üreticilerin getirdikleri mallar, burada komisyoncular aracılığı ile kentin değişik semtlerine dağılır. İlçede bulunan konfeksiyoncular, Anadolu'ya mal gönderirken adeta birbirleri ile yarışırlar.

Bugünkü durumunu kısaca böyle özetleyebileceğimiz Eminönü, köklü geçmişinde Roma ve onun devamı olan Bizans İmparatorluğu ile Osmanlılara başkentlik yapan İstanbul'un yoğun yerleşim birimlerinden biri olmuştur.

Haliç ile Marmara Denizi arasında bir yarımada oluşturan Eminönü, geçmiş devirlerde zengin tarihî eserlere sahipti. Ancak bugün yoğun ticarî yaşam sonucunda ilçenin küçük yüzölçümü binalarla kaplanmıştır.

Eminönü'nün bir başka özelliği de İstanbul Vilâyeti'ni sınırları içinde barındırmasıdır. Ayrıca ilçedeki dünyaca ünlü Mısır Çarşısı, binbir çeşit baharat kokuları içinde başlı başına bir dünyadır.

Eminönü Meydanı

EYÜP

Bizanslılar döneminde avlanma bölgesi olarak kullanılan ilçeye, imparatorlara özgü bir av köşkünün bulunmasından dolayı, avcı anlamına gelen Kinigos adı verilmişti.

Eyüp tepesinde yer alan Ayamama diye bilinen saraydaki kutsal kilisede Bizans imparatorları silah kuşanırlardı.

Bugün Eyüp meydanının bulunduğu boşlukta da, geniş çayırlarda at, araba yarışları yapılır ve esirler vahşi hayvanlara parçalatılırdı.

Hicrî 48-49 yıllarında Emevî hükümdarı Muaviye bin Ebi Sufyan, Bizans'ı fethetmesi için ünlü kumandanlarından Sufyan bin Avf yönetimindeki büyük bir İslâm ordusunu İstanbul'a göndermişti. Hazreti Muhammed'e mihmandarlık ve alemdarlık yapmış olan Hazreti Halit de bu Bizans seferine katılmıştı. Bizans surları önünde yapılan bu kanlı ve çetin savaşta Hazreti Halit şehit düşerek orada toprağa verilmişti. Fatih Sultan Mehmet, Bizans'ı kuşattığı zaman hocası Akşemseddin'e bu mezarın bulunmasını emretmişti. İstanbul'un fethinden sonra mezarın bulunduğu yerde görkemli bir cami ve türbe yaptırılmış ve bölgeye Eyüp Sultan adı verilmiştir.

Bugün Eyüp ilçesi, Eyüp Sultan ile bir din ve ibadet merkezi haline gelmiştir. Eyüp Sultan'ın türbesi dilekte bulunmak isteyenlerce her gün dolup taşmakta, özellikle Ramazan ayında Eyüp Sultan Camii müminlerce doldurulmaktadır.

Eyüp İstanbul'un önemli sanayi merkezlerinden birisidir. Genellikle ilçe merkezinde toplanmış olan sanayi birimleri, üretim açısından çeşitlilik göstermek tedir.

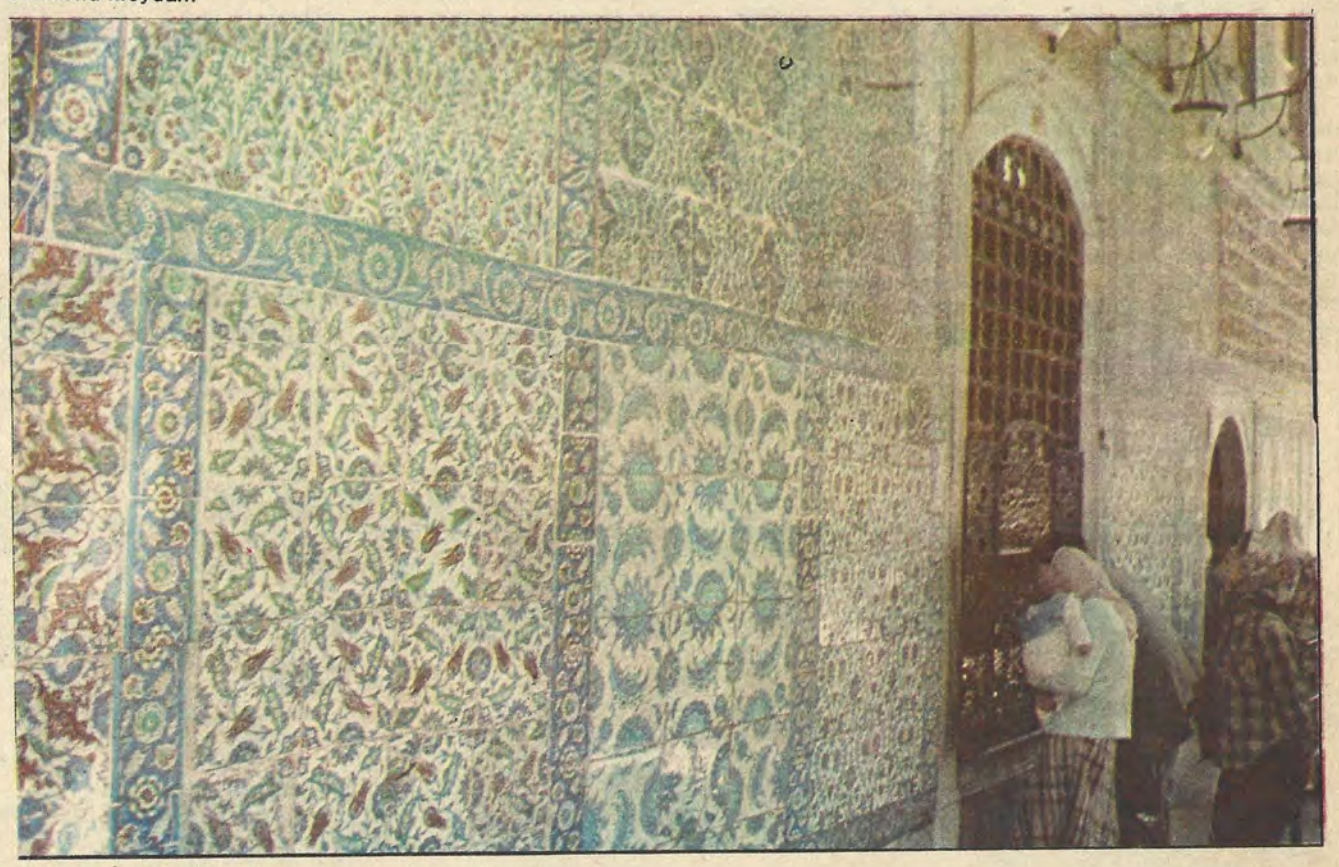

Eyüp Türbesi

FATİH

29 Mayıs 1453 yılında Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesinden sonra Osmanlı egemenliğine giren Fatih ilçesi, 1454 yılında İstanbul'un başkent olmasından itibaren yerleşim birimi olarak günümüze gelmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Beyazıt Meydanı'nda eski Sarayı, Bedesteni ve İslâm sanatının eşsiz örneklerinden Çinili Köşkü inşa ettirmiştir.

Fatih ilçesinde bugün, Bizans ve Osmanlı İmparatorluğu döneminden kalma pek çok tarihî eser vardır.

İlçeye ilk tayin olan Patrik Yanadyos'a tahsis edilen Havaryon Kilisesi harap olunca, yıktırılıp yerine Fatih Camii inşa edilmiştir. İlçeye adını veren Türk-İslâm kültürünün görkemli yapıtı, bugün de İstanbul'un önde gelen ibadet yerleri arasındadır.

Fatih ilçesi, 1980 sayımına göre 474 bin 578 nüfusa ve 13 kilometrekarelik bir yüzölçümüne sahiptir. İlçe İstanbul'un merkez ilçesi iken 1928 yılından sonra Eminönü ve Fatih adları ile ikiye bölünmüş ve Fatih bu tarihten sonra ayrı bir ilçe olmuştur. İstanbul'un en kalabalık ilçelerinden biri olan Fatih, iskân açısından da çok yoğun bir görünüm sergilemektedir.

Fatih Camii

ULUSLARARASI
ETAP
OTELLERİ,
ÜÇ BÜYÜK KENTİMİZDE
DÖRT BÜYÜK OTELİ İLE
İYİ HİZMET
VERMENİN
GURURUNU YAŞAMAKTADIR.

ETAP
MOLA ISTANBUL IZMIR MARMARA
INTERNATIONAL HOTELS

DESTAN, MASAL, TÜRKÜ VE FOLKLORDE CENNET OLARAK GEÇEN İLİMİZ

İSTANBUL yüz yıllarca, Türk destan ve masallarında yeryüzünün bir cenneti olarak değer görmüştü... Anadolu'da her insan İstanbul'u düşlemiştir. Ünlü yazarların kalemlerinde İstanbul bir anı, bir sevgi, bazen de "Taşı toprağı altın" bir hayal beldesi olarak tanımlanmıştır...

On sekiz Sekbanlar, Ulubatlı Hasan, Denizaptal, Akşemseddin, Karacaahmet; yüce duyguların birer simgesi olarak dilden dile yaşatılmışlardır. Karagöz'ü, ortaoyunları, Semai kahveleri ve diğer eğlence yerleriyle İstanbul başlı başına bir tarihtir...

Ünlü Fransız yazarı Lamartine, İstanbul üzerine iki kitap yayımlamıştır. İstanbul'a ilk gelişinde İstanbul hakkındaki görüşleri oldukça ilginçtir:

"Dudaklarımdan —elimde olmayarak— bir ses yükseldi. Napoli Körfezi ile onun bütün güzelliklerini sanki bir daha hatırlamamacasına unuttum. Bu ihtişamlı ve zarif görüntüyü yeryüzünde başka bir şeyle oranlamak, karşılaştırmak doğrudan doğruya yaradılışa hakaret sayılır" derken, İstanbul'a hayranlığı saygıyla çağıldamaktadır...

İngiliz yazarı Julia Pardoe ise Küçüksu Deresi'ni anlatırken başka güzellikleri gözler önüne serer:

"Ağaç dallarının gölgelediği bu ırmak, güneşin pırıl pırıldattığı Boğaziçi sularına doğru ışıldayarak, ağır ağır akmaktadır. Burası geniş bir alanı kaplayan yeşil, çimenlik bir yerdir. Bu çimenliklere hanımlar seccadelerini yayarlar, burada oturup etrafı seyreder ya da araba ile gezinirler. Göksu Deresi yanında, biraz ileride daha küçük bir alanda, sık bir koruluk bulunmaktadır. Bu koruluğun arka tarafı erkeklere ayrılmıştır. Onlar burada çubuklarını tüttürerek şerbetlerini içerek, kavun yiyerek eğlenirler. Burası bu haliyle, dünyanın en çok görülmeye değer yerlerinden biridir. Bir yandan, yumuşak çimenlerin üzerinden, sultanların arabaları ağır ağır geçerler. Bu arabaları çeken öküzlerin başlıkları üzerindeki aynalı levhalarla araba tentelerinin sarı klaptan saçakları kenarları güneşin altında pırıl pırıl parlar. Bu sırada arabadaki sultanlar, yüzlerinde her zamankinden daha az özentili bağlanmış yaşmakları ile, ipek minderlerin üzerine yaslanmışlardır.

Öte yandan bir paşa eşinin süslü arabası geçer. Bu arabanın perde gibi sarkan kıvrımları açık renk saçaklıdırlar. Arabanın atlarına gelince: Onlar da son derece göz alıcı biçimde süslü püslüdürler. Arabanın içindeki yüzü yaşmaklı kadın zaman zaman, saf ve soluk benizli çekiciliğini elindeki yelpaze ile gizlermiş gibi yapar. Bu yelpaze, onun hem boş vakitlerini geçirmesine yarayan, hem de paha biçilmez mücevherlerle donatılmış narin parmaklı, bir peri eli kadar güzel ve bembeyaz bileğinin görülmesine yarayan bir araçtır."

Ünlü romancımız Mahmut Yesari İstanbul'un popüler bir köşesi olan, fakat günümüzde izi kalmamış bulunan "Direklerarası" konusunda şöyle demektedir:

"Tramvayımız Vezneciler'den kalktı ve Sebil'in önünde durdu. İnelim. Sağda, İstanbul'un bu yakasında apartman adıyla ilk anılan ünlü "Letafet Apartmanı"nı geçince Direklerarası başlar. Şimdi sağda ve solda gördüğümüz hep birbirlerine benzer "Akaret Dükkanları"nın önlerinde, bu dükkanların boylarınca kemerler ve bu kemerleri tutan sütunlar vardı. İşte "Direklerarası"nın direkleri bunlardı.

Udhuke - Perdaz Abdürrezzak'tan Kel Hasan, Paşazade Şevki ve rahmetli kantocu Peruz'dan başka son yıllara kadar tuluat sahnelerinde "Şamram"da dahil herdem taze şantözlerin adları ve resimleri tiyatroların ön tarafını süslerdi. Direklerarası özellikle ramazanlarda, bir mahşer halini alırdı. Öğleden sonra, akşama, iftar topuna doğru; iftardan yarım saat kadar sonra yeniden cadde en civcivli zamanını yaşardı. Başta hasırlı tablalı fes, elde gümüş baston, gözde gözlük. Hatta şarkısı da çıkmıştı: "Elde baston, gözde gözlük, şimdi modası" diye. Bu özel kılıklı şık beyler caddeyi doldurup taşırırdı."

İstanbul için ünlü yazarlar çok şeyler söylemişlerdir. Anadolu'nun İstanbul tutkusu, türkülerde, manilerde çeşit çeşittir:

"Yarim İstanbul'u mesken mi tuttun
Gördün güzelleri beni unuttun."

diye sevgilisinin ardından türküler yakan Anadolu kadını, İstanbul'un güzellerini erkeğinden kıskanırken, İstanbul sevgisi bir başka renge bürünmektedir...

İstanbul kimi zaman Anadolu'nun bir umut kapısı olmuştur. Çalışıp köyüne dönenlerin zorlu yaşamları, bazen hikâye, bazen de türkülere konu olmuştur:

"İstanbul dedikleri bir kara dağdır
Mektubun gelmedi üç buçuk aydır
Ya sen gel yanıma ya beni aldır
Yol ver bana başı dumanlı dağlar

İstanbul'a vardım da eğlenemedim
Sağıma soluma çarkededim
Dost ile düşmanımı ben bilemedim
Ah ilen vah ilen geçti günümüz
Harman sonuna kaldı günümüz."

Anadolu halkının gözünde bir hayal beldesidir. Yaşam bir başkadır orada. Taşı toprağı altındır. Kimine mal verir, kimini sılaya yollar... Araştırmacı, yazar, Nail Tan'ın "Çocuklarımıza Folklor Hazinemizden Seçmeler" adlı kitabından, "Şehir Adına Bağlı" maniler bölümünde, İstanbul ile ilgili dizeler ilginçtir:

"İstanbul, İstanbul, beyler İstanbul
Çarşıyı pazarı neyler İstanbul
Kimine mal verir yollar sılaya
Kimini orda eyler İstanbul

İstanbul'un yolu uzun
Alaym seni gözüm
Kırk yerinde beni var
Sevdiğim güzel kızın."

İstanbul'a ait çeşitli "destan"lar vardır. Naci Kum tarafından derlenmiş "Bekçi Baba Destanları" oldukça yalın bir dille söylenmiştir:

"Bakın ne der bekçi peder
Sizlere çok niyaz eder
Verdiğiniz bahşiş ile
Her sene sılaya gider

Sıladan gelür düşünür
Uyuzlar gibi kaşunur
Bayram gelsün deyu bakar
Bir kar etmeye üşenür

Sıladan geline hızan
Görenler zanneder mizan
Ne bakarsın Ramazan'a
Köpek sürü akça kazan

Ağalara yalan lâzım
Atına bir kolon lâzım
Bahşiş verirse ağalar
Eşeğe de palan lâzım."

İSTANBUL TÜRKÜLERİ

İstanbul'un doğal güzelliği kadar "İstanbul şivesi" de başlı başına bir kavramdır. Dildeki kulakları okşayan tüm nüanslar, adeta türkülere yansımıştır. "Aman aman bahriyelim, aman doktor, Oğlan oğlan kalk gidelim, Telgrafın telleri, Adalar sahili, Feracemin al yakası, Evlerin önü nane de maydanoz, Arabaya taş koydum, Mavili, Fındıklı bizim yolumuz, İstanbul'dan Üsküdar'a yol gider" gibi türküler İstanbul'un en sevilen türküleri arasında yer almaktadır.

İstanbul kendine özgü yüzlerce, binlerce folklor verilerine sahiptir. Ciltlere sığmaz konuların her biri, bir ihtisas ve başlıbaşına bir araştırma gerektirmektedir. Keten helvacı ve macuncu deyişleri, sütçü ve seyyar satıcıların mahalle aralarında bağırış şekilleri bile büyük özellikler taşır...

Osman Cemal Kaygılı'nın 1953'te bile yayınlanan bir yazısında, Semaî kahveleri ve meydan şairleri konusunda şöyle demektedir:

"İstanbu'da çalgılı kahveler genellikle kış geceleri ile Ramazan aylarında çalışırdı. Beşiktaş, Çeşmemeydanı, Tophane Boğazkesen, Eyüp, Defterdar ve Halıcıoğlu'nda bu kahvelerin en ünlüleri bulunurdu.

Son çağların en ünlü manicisi ve semaicilerden "Acem İsmail, Kafesçi Arif, Dolmacı Mihran, Efe Mehmet, Defterdarlı Asaf Bey, Tersaneli Osman Nuri, Üsküdarlı Vasıf, Zeytinburnulu Arap Osman, Darbukacı Tespihçi Halit, Balatlı Nesim, Karagümrüklü Rahmi, İbrahim, Galatalı Matruş, Tersaneli Ahmet Reis zamanın en uçarı tulumbacıları olarak da tanınırlardı. Tulumbacılık yapmadıkları halde "Çalgılı Kahve" veya "Semaî Kahvesi"nin en iyi mani, semai koşma, destan, kalenderi söyleyenlerin sayıları da az değildi.

O devirde oyuncuların en ustaları Rahmi İbrahim, Arap Hamit ve Sultanhamamlı Bacaksız Şevki idi. "Çiftetelli", "Köçek", "Ağırlama", "Kasap", "Düğün Havası", "Helvacı", "Ayak Havası", "Bıçak Oyunu", "Zeybek" gibi oyunlar oynarlardı. Fesaneli Kel Mehmet vardı ki, çalgılı kahveye bile ara sıra o bembeyaz, tertemiz, sakız gibi gecelik

SİMTEL
"ŞAMPİYONLARI"
SİMTEL

SİMTEL A.Ş.
Halâskârgazi Caddesi No. 284 ŞİŞLİ-İSTANBUL Tel: 48 60 20/5 Hat

entarisi ve ince basmadan hırkası ile gelir, öyle oynardı. O zamanlar erkeklerin çoğu, mahalle kahvelerine, komşuluğa, çarşıya, pazara gecelik entari ve hırka ile giderlerken tulumbacı ve semai kahvelerine bu Kel Mehmet'ten başka tek bir kimse o kıyafetle gelmezdi.

Çalgılı kahvelerde Dertli'nin sözlerini hemen hemen herkes bilir, tanır ve ona tapardı. Bunun için Dertli'nin:

"Haraba kul olduk bezmi âlemde
Dünyada olsak da olmasak da bir
Düştük çare nedir dame âlemde
Azat olsak da bir olmasak da bir."

diye başlayan ünlü koşması okunup çalınırken bütün başlar yere eğilir, gözler yarı kapanır, gövdeler put kesilirdi... Bir üstadın eseri okunduğu anlar, ona göre okuma ve dinleme tavırları alınırdı..."

Görüldüğü gibi bu çalgılı kahveler bir eğlence yeri olmaktan öte bir kültür, bir yetişme ocağı niteliğindeydi.

ESKİ RAMAZAN VE KARAGÖZ

Reşat Enis Aygen'in bir yazısında eski Ramazan ve Karagöz konusundaki görüşü şöyledir:

"İstanbul'un eski Ramazan'ları çok şeyler anlatır. Karagöz'ü, Kuklayı, Kel Hasan'ın Tiyatrosu'nu, Şehzadebaşı'nda çadır altlarında güreşen pehlivanları, atlıkarıncaları, meddahları, tüfekçi dükkânlarını... Ve iftar soframızı: Küçük tabakları içinde kayısı, çilek, vişne, gül reçelleri.. Oruç bozulan pırıl pırıl zeytin taneleri. Sütlü, cevizli, güllaçlar.

Hacivat gazelini o zamanlar anlamadan dinler, gene de fıkır fıkır gülerdik:

"Kurulur bir saha-i ummana seyran perdesi
Çok safa icra olur cümbüş-i handan perdesi
Bir kıssa-i dasitandır eş'ar-ı nazmım benim
Kimlere şayeste bu kimleri nihan perdesi
Zâhirde bir kez temaşa eyleyüp ibret al
Göz ne suret gösterir ayine-i devran perdesi"

Ya Karagöz'ün gazeli?

"Evvelâ resmeyledin resm-i Zilâl
Perde kurdum Şem'a yaktım gösteren zil-i hayal
Şeyh Küşteridir pirimiz, üstadımız,
Talim etmiş, bilsin diye ehl-i hal"

Ardından: "Yar bana bir eğlenceli yar, yar bana bir eğlenceli yar" ve cup, perdenin üstünden aşağıya. Bu manzara karşısında herkes kasıklarını tuta tuta gülerdi"

Karagöz oynatmak sanatı oldukça büyük bir hüner işidir. Ses güzelliğinin yanı sıra n üktedan olmak, güncel olayları çok iyi bilmek ve çok iyi makam bilgisine sahip olmak gerekmektedir.

AYAZMA VE KAYNAKLAR

M. Halit Bayrı'nın 1953 yılında İstanbul Ayazmaları ve Kaynakları adlı, Türk Folklor Araştırmaları dergisindeki yazısı şöyledir:

"İstanbul'da yaşayan Rumlar, şehir içinde ve dışına da kutlu tanıdıkları Kuyu ve pınarlara "Ayazma" demektedirler. Ayazmalardan her biri bir Hıristiyan Azizi'nin veya azizesinin adını taşımaktadır. Suları şifalı olduğuna inanılır. Senenin belirli günlerinde bu ayazmalar ziyaret edilir, adaklar adanır.

Bebek'te Aya Apostoli Ayazması'nın suyundan içenlerin zengin olacaklarına inanılır. Kuruçeşme'de Dimetriyos Ayazması'nın sağ duvarı ortasında meme şeklinde kabartmalar mevcuttur. Ayazmaya gelen kadınlar rahip tarafından taziz edildikten sonra bu kabartma memeleri üç kez öperler. Bu bir saygı ile birlikte kadınların meme ve süt hastalıklarından kurtulmaları için yapılmaktadır. Beşiktaş'ın Çırağan Ayazması'da göz ağrılarını geçirdiği şeklinde yorumlanmaktadır. Hasköy'de Çıksalın Ayazması'nın suyundan yedi kere içenlerin veya yıkananların sıtmadan kurtulacakları inancı yaygındır. Kasımpaşa'da Aya Parasköy Ayazması'nın suyu ise mide ve bağırsak hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır. Mide ve bağırsaklardan rahatsız olanlar aralıksız bu suyu yedi hafta içmeleri gerekmektedir.

Çırçır, Hünkar, Otuzbir, Karakulak, Taşdelen Çamlıca gibi adlarla anılan sular İstanbul'un en ünlü sularıdır.

Bu yerlere İstanbul halkı çok düşkündür. Eğlenmek, yemek yemek için bu yerlere gidilir. Kaynak sularından başka su içmeyen kimselerin olduğu sözü çok edilmektedir. Şimdi bu gibilerine rastlamak hemen hemen mümkün değildir. Bu kimseler, suyun hangi kaynaktan alındığını bilebilecek zevk ve hassasiyete ulaşmışlardır."

HIDIRELLEZ

Sermet Muhtar Alus'un araştırmalarına göre İstanbul'da Hıdırellez ie ilgili düşünceleri şöyle sıralamak mümkündür.:

Hıdırellez gününü İstanbul'da da renkli bir biçimde kutlamak gelenek halini almıştır. İstanbul yakasında oturanlar Silivrikapı,Kocamustafapaşa, Mevlânakapı, Çırpıcı, Veliefendi Çayırları, Haliç halkı, Eyüp'te Fulya tarlası, Silahtarağa, Kâğıthane, Üsküdarlılar Karacaahmet Duvardibi, Züğürler Yaylası denilen Haydarpaşa Çayırı, Kadıköylüler ve hat boyundakiler ise, Fenerbahçe'de Hıdırellez günlerini kutlamışlardır.

Hava kararmadan bir çömlek içine, tarak parçası, düğme, yüzük tesbih tanesi, incik boncuk konur üzeri bir bez ve kırmızı kordela ile bağlanarak kapatılır.En üstüne de ufak bir asma kilit asılır. Ve bir ayna parçası ilıştirilir.

Hıdırellez günü, gül dibine gömülü çömleğin başına iyi giyinmiş genç kız, iki dizi üzerine çöker, diğer kimseler ise bağdaş kurarak bir halka teşkil ederler. Usturuplu bir hanım gömleği başına kadar kaldırıp kilidi açar. Kordelayı çözüp üzerindeki kırmızı bez ile kordelayı da genç kızın başına örter. Aynayı vücuduna dayar. Genç kız çömleğin içinden ufak parçaları bir bir çıkartır. Her eşya için bir mani okunur. Niyet iyi düşerse heyecanla dualar okunur. Uygun düşmezse kahkahalar basılır. Söz gelimi kaynanaya:

"Bahçede gül müsün
Gül değil, sümbül müsün
Dillerin yaktı beni
Kafeste bülbül müsün"

Ağa babaya şu mani çıkabilir:

"Ayvalar çiçeklendi
Meşmula pörçüklendi
Şaka maka deriken
Sevdamız gerçekleşti"

Evin hanımına:

"Yağmur serper inceden
Gül açılır goncadan
Yarimi esirgerim
Yerdeki karıncadan"

Geline ise:

"Denize daldım çıktım
Üç güzel aldım çıktım
İkisini bıraktım
Birini çaldım gittim"

AY İLE İLGİLİ İNANÇLAR

Burhanettin Işıklı'nın İstanbul'da ay hakkında inanmalar konulu yazısında şöyle denilmektedir:

★ Halk ilaçlarından bazılarının ay ışığında ayazlatılmak suretiyle faydalı olacağı düşünülmektedir. Ayı ilk gören kimsenin hemen bir elmasa veya altına yahut güzel yüze baktığı takdirde işinin iyi gideceği kanâati arasında hâlâ yaşamaktadır.. Ayı ilk gören kimse hemen şunu söyler:

"Ay gördüm Allah
Amentü Billah
Aylar mübarek
Elhamdülillah
Nuru gözüme
Şevki yüzüme
Devlet başıma
İman göğsüme
Para cebime"

Bunlar söylendikten sonra sağ el önce yüze sürülür, sonra kalbin üstüne konulur. Daha sonra da sağ cebe götürülür.

Ay bedir halinde iken, İstanbul çocukları aya karşı şu maniyi söylerler:

"Oğlun kızın çok dede
Ay Dede, Ay Dede
Birisini bana ver,
Allah sana çok vere"

İstanbul'da bir başka söylentide şöyle dolaşır:

Ay; genç ve çok çapkın bir erkektir. Kızlar ona çabucak aşık olurlar. Ay, bedir halinde iken kızlara sataşır ve onlarla eğlenir. Eskiden bir erkeğin aşkına mağlûp olarak kendisini ona teslim eden kız; kabahati aya yüklemek için, "Aya karşı yatmıştım. Dokunmuş" der, bu suretle kurtuluş yolu ararmış.

Rüyasında hilal gören kızın bahtı açılır. Bedir ören kız yaşlı bir erkekle evlenir. Kadın ve erkek olsun, rüyasında ay gören kimsenin kız çocuğu olur. Aya karşı ağlayan insanın ıstırabı çabuk geçer. Aya karşı gerinen insan çok şişmanlar gibi ay ile ilgili daha bir çok inanışlar gelenek ve göreneklerin arasında yer alır.

İSTANBUL BİLMECELERİ

Girizan Tunâra'nın derlediği İstanbul bilmeceleri şöyledir:

"Ol nedir ki bir karıştan artacak
Hem başı kertecek
Hem kemiktir
Hem sinirdir
Hem deri
Lezzetine cümle âlem müşteri!"
(PAÇA)

"Kat kattır ama katmer değildir
Kırmızıdır ama elma değildir
Yenir ama meyva da değildir"
(SOĞAN)

"Bir tahtanın üstüne 30 kişi
Geçmişler karşılıklı iki kişi
Nısfı ak, nısfı kara
Arif isen sen anla
Ahmak isen var ara"
(TAVLA)

"Ol nedir ki boyu uzun eni yok
İnsanın busesi alır canı yok
Bağı yanar ateşi suzan ile
Hal diliyle söyleşir insan ile
(SİGARA)

"Yapan satar
Alan kullanmaz
Kullanan hiç bilmez"
(TABUT)

"Akı karası gibi
Karası katran gibi
Sapı sanki düdük gibi
Biz onu hen yedik gibi"
(CİĞER)

"Gece gördüm bir tane
Teptim teptim teptale
Teptim ambar açıldı
Alaca boncuk saçıldı
Alaca boncuk has boncuk
İlik düyme kaftancık
Kaftancığa varalım
Zerde şeker alalım
Yengeme bu ne gerek
Bir top bahası gerek
Bir ucu yerde gerek
Bir ucu gökte gerek
Arşın getir ölçelim
Yedi derya aşalım
Yedi derya üstüne
Sırça saray yaraşır
Kakma beşik yaraşır
Kakma beşik içinde
İki sümbül dolaşır
Birini vursam öldürsem
Elim kana bulaşır
Elimin bu kanını
Akpınarda yuyayım
Akpınar ilidi
Yengemdir kilidi
Dün gece gelen kimdi
Esecikle musacak
Eli budu kısacık"
(TAHTA KURUSU)

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Türkiye'mizin en büyük sınai ve ticari çalışmalarının yönetildiği ekonomik güç ve değeri büyük şehrimizde Türk Ticaret Bankası yoğun bankacılık hizmetlerine 55 yıldan beri 97 şubesi ile büyük güvence ve sürat sağlayarak görevini yerine getirmenin mutluluğundadır.

İSTANBUL İL MERKEZ ŞUBELERİ

İstanbul, Aksaray, Alibeyköy, Altınbakkal, Altıyol, Avcılar, Bahariye, Bahçelievler, Bakırköy, Balat, Balipaşa, Balmumcu, Bayrampaşa, Bebek, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Bostancı, Cevizli, Cihangir, Çağlayan, Çapa, Çarşıkapı, Çiftehavuzlar, Dolayoba, Erenköy, Esenler, Etiler, Eyüp, Fatih, Feneryolu, Fındıklı, Fikirtepe, Galata, Galatasaray, Gayrettepe, Gaziosmanpaşa, Gedikpaşa, Göztepe, Gültepe, Güngören, Halıcıoğlu, Hasırcılar, İncirli, Kadıköy, Karagümrük, Kartal, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa, Kocasinan, Kurtuluş, Küçükçekmece, Küçükköy, Küçükmustafapaşa, Küçükpazar, Küçükyalı, Lâleli, Levent, Mahmutpaşa, Maltepe, Mecidiyeköy, Nişantaşı, Nuruosmaniye, Örtaköy, Osmanbey, Paşabahçe, Pendik, Perşembepazarı, Raml, Rızapaşa, Sarıyer, Sefaköy, Sirkeci, Site, Suadiye, Sultanhamam, Şirinevler, Şişhane, Şişli, Taksim, Tarlabaşı, Teşvikiye, Topçular, Tophane, Ümraniye, Üsküdar, Yeldeğirmeni, Yenibosna, Yenişehir, Yeşilköy, Yüksekkaldırım, Zeytinburnu.

İstanbul İli Şubeleri
Büyükçekmece, Çatalca, Silivri, Tuzla, Yalova.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

DOĞUMLA İLGİLİ İNANÇLAR

Bir soğanı ortasından keser, lohusa kadının göğüslerine sürürler. Bundan sonra "Sütü gümrah olsun" diye de dua edilir. Göğüsleri sıcak su ile yıkandıktan sonra, sıcak yün havlu ile sarılır. Karaciğer, etsuyu ile pişirilerek çorba yapılıp içirilir. Lohusanın sütü olmazsa, "Sütü yok" denilmez. "Süt otlamaya gitti" denilir

EYÜP OYUNCAKÇILARI

Nurullah Tilgen'in Eyüp Oyuncakçıları adlı yazısında şöyle denmektedir:

"Çocuklarımızın, hatta baba ve dedelerimizin çocukluk çağlarının en değerli anılarından biri olan oyuncaklar Eyüp semtinde yapılırdı. Eyüp Sultan Türbesi'ne giden iskele caddesi üzerinde iki sıralı oyuncakçılar çarşısı bulunurdu. Bugün o yılların anısı olarak bir iki oyuncakçı dükkânı ile "Oyuncakçılar Çıkmazı" sokağı kalmış bulunuyor.

Üstünde ayna parçacıkları yapıştırılmış küçük toprak testiler, sürahiler, bardaklar, teneke zilleri olan bir karış çapında defler, davullar, küçük tahta arabalar, minik darbukalar, beşik salıncaklar, kırbaçla veya kaytan sarılarak döndürülen topaçlar, kaynana zırıltıları, kursak düdükler, haranlar, hacı yatmazlar, minik tereyağı yayıkları, şakşaklar yörede satılan oyuncakların en belli başlılarını teşkil ederdi."

Eyüp'te ilk oyuncak 18. yüzyılda Dökmeci Hasan Ağa tarafından yapılmıştır. Hasan Ağa, Mahmut II zamanında memleketinden İstanbul'a Nizam-ı Cedit askeri olarak gelmiş ve Rami Kışlası'nın töreninde dümbelek çalmıştır. Askerlikten ayrıldıktan sonra Eyüp'te yerleşen Hasan Ağa Ramazanlarda sahur maniciliği, diğer zamanlarda da oyuncak yapardı. "Türkülü oyuncakçı Hasan Ağa" adlı ile anılan bu zattan sonra Gümüşsuyulu Darbukacı Halil Efendi ve Küçük İsmail Efendi adlarındaki şahıslar da oyuncakçı dükkânları açmışlardır.

M. Halit Bayrı'nın 1932 yılında Muhsin Erkin ve Şevket Uluğ'dan yararlanarak hazırladığı "İstanbul'da Sünnet Düğünleri" araştırmalarına göre İstanbul'da eski sünnet düğünleri şu şekilde yapılmaktadır:

"Sünnetçi, saz heyeti, aşçı, çengi, hokkabaz temini gibi hazırlıklar günlerce önce başlar. Sünnet edilecek çocuk hamama götürülür. Dönüşte elbiseleri giydirilir. Giyim: Sol omuzdan atılarak göğüsten ve arkadan dolaştırılmak suretiyle çapraz bir şal takılır. Bu şalın uçları sağ bel hizasında birbirlerine iğnelenir. Çocuğun takkesi veya eskiden giyilen fesi konu komşudan alınan iğreti elbaslarla süslenir. Anne, baba, büyükanne, çocuğu Eyüp Sultan'a götürürler. Çocuk türbedara okutturularak tesbihten geçirilir. Şimdi, sadece hacet penceresi önüne götürülüp dua ettirilmektedir. Çocuk sünnet giysileri içinde, anne ve anneannesi ile birlikte yakın akrabaların evlerine giderek sünnet düğününe davet eder. Çocuk: "Maşallah, yetiştirene şükür, inşallah okuyup adam olduğunu, evlendiğini de görürüz" gibi güzel sözlerle karşılanır. Çocuğun anne ve anneannesi ise: "Darısı başınıza, Allah hepimize sevinçli günler göstersin" şeklindeki sözlerle karşılık verirler."

Eski sünnet düğünleri genellikle perşembe günleri yapılırdı. Son yıllarda bu cumartesi gününde yapılmaya başlanmıştır.

Ayşe Ünlüer'in "İstanbul Çocuk Oyunları" ile ilgili yazısında, "Varan bir top geri", "vız", "yazı mı, tura mı?", "yutturma", "kurd-kuzu", "kap-kaç", "kırmızı - beyaz", "zıpzıp", "topaç", "taklitli oyun", "güzellik oyunu", "tahin - pekmez", "sapan", "atları idare" ve "bum" adlı oyunlardan söz etmektedir.

Bum adlı oyunu Ayşe Ünlüer yazısında şöyle anlatmaktadır:

"Oyuncu çocuklar halka halinde yere otururlar. Bu oyuna en çok yirmi çocuk katılabilir. Halka halinde oturan çocuklardan biri "bir" diye saymaya başlar, yanındaki "iki" onun yanındaki "üç" diye devam eder. Fakat "beş" ve beşin katları olan rakamlar kesinlikle söylenmez. Sıra gelince "beş" ve "beşin katları" rakamları söylenirken, çocuklar bunun yerine "bum" diye haykırırlar. "Bum" demeyip şaşırarak rakam söyleyenler oyundan çıkarılır. Yanlışlık yapmayarak sona kalan çocuk oyunu kazanmış olur."

LONCA'LAR

Münevver Alp Eski İstanbul'da Loncalar konulu yazısında şöyle demektedir:

"İstanbul'daki bütün esnafın ayrı ayrı birer teşkilâtı vardı. Bu teşkilâta "Esnaf Loncaları" denilirdi. Herhangi bir esnaf bir esnaf loncasına bağlı acemi bir çırak, ne kadar paralı olursa olsun, gelişigüzel, kendi başına bir dükkân, bir tezgâh açamazdı. Önce çıraklık edecek, sanatı öğrenecek, sonra kalfa olup birkaç acemi çırak yetiştirecekti. Ancak bundan sonra lonca tarafından kalfalığa yeterli görülürse usta olabilirdi.

Esnafın hileye, dalavereye kaçmaması için çok dikkat edilirdi. Şayet kaçan olursa lonca tarafından cezaya çarptırılırdı. Bu cezalar suçun büyüklüğüne, küçüklüğüne göre değişirdi. Bir hafta, kırk gün, üç ay gibi müddetle dükkânları kapatılırdı.

Bir esnafın işleri bozulursa, veya iflas ederse ona lonca yardım ederdi. Esnaf şayet ölürse, çoluğunu çocuğunu lonca korur. Çocuklarını lonca sünnet ettirir. Kızlarını gelin ettirir. Ölen babanın işini yürütmeye çalışırdı. Bu nedenle loncaya dört elle sarılan esnafın da sırtı yere gelmezdi."

HACI TEHNİYELERİ

Münevver Alp'in "Eski İstanbul'da Hacı Tehniyeleri" adlı yazısında hacı tehniyeleri ile ilgili olarak şöyle söylemektedir:

Hicazdan sağ ve selâmetle dönen erkek ve kadın bütün hacılar, mutlaka evlerinde tehniye cemiyeti verirlerdi. Erkek tehniyeleri cuma günleri, kadın tehniyeleri de genellikle salı günü olurdu.

Bu tehniyeler için en aşağı kırk, elli okka lokum alınırdı. Bu lokumları yapan ünlü fırıncılar vardı. Başta Eyüp Sultan, Cağaloğlu, Çakmakçılar, Karaköy, Sarıyer fırınları ünlüydü. Lokumlar, yağ ve küllü su ile bir miktar tuzla ve sahleple karıştırılıp yoğrulur, hamur iç fındık veya leblebi büyüklüğünde kesilir fırın tepsileriyle fırında kurutulurdu.

Tehniye giderleri eve geldiği gün, evin kapısı yeşile boyanırdı. Kapının yeşile boyandığını gören çoluk çocuk ise sevinç içinde:

"Dön baba dönelim,
Hacılara gidelim,
Lokum, şerbet içelim"

diye haykırmaya, halka olup döne döne oynamaya başlarlardı. Tehniyeden iki gün önce kalaylatılmış kazanlara şekerler ıslatılırdı. Şerbetler ne iç bayıltacak kadar ağdalı, ne de hoşaf kadar hafif olurdu."

HALAYIKLAR

Münevver Alp'in Halayıklar konusundaki yazısı ise şöyle:

"İstanbul'a bir Arap halaylık akını olduğu için, esir pazarlarında Arap halayık fiyatları çok ucuzlamıştı. İki kese akçeye bir Arap halayık sınıf halk, evlerine birer halaylık almışlardı. Bu halayık bolluğu son zamanlarda fakir halka da düşmüş, "Yakacak mumu yok, evine halayık alır" sözü halkın dilinde peleseng olmuştu.

Halayıklar esirciden, müşteri evinde üç gün üç gece kalmak üzere esirciye kefil gösterilerek denemeye alınırdı: "Uykusunun ağır olup olmadığı, horlayıp horlamadığı, altını ıslatıp ıslatmadığı, yakışıp yakışmadığı, yemeğini çabuk yiyip yiyemediği, ellerinde sakarlık, sarsaklık, bakışlarından hainlik, düşmanlık, başında, vücudunda yarası, beresi olup olmadığı" bu üç gün içinde dikkatle incelenir, araştırılırdı.

İç hastalıklarına pek önem verilmezdi amma, çok zayıf, bir deri bir kemik olanı da ince hastalığı var, diye kabul etmezlerdi. Üç günlük yoklama içinde iş anlaşılır, halayık ya esirciye geri gider, yahut da parası verilir, esirciden pençik alınır, evde kalırdı."

BİR EFSANE

Ali İmer'in 1963 yılında Türk Folklor Araştırma Dergisi'ne yazdığı "İstanbul Boğazı" efsanesi şöyledir:

"Zülkarneyn'in hükümdarlığı sırasında İzmir'de büyük bir Hıristiyan kavmi ve onun hükümdarlığını yapan "Katerina" adında bir kraliçesi yaşamaktadır.

İskender Zülkarneyn, bütün çalışmalarına rağmen bu kavime İslâm dinini kabul ettiremediği gibi mağlûp da edememiştir. Bir gün Büyük hakan bu kavimin harp gücünü öğrenmek üzere kıyafet değiştirerek elçi sıfatıyla Katerina'nın sarayına gitmeye karar verip yola çıkar.

Katerina'nın sarayı Menemen ile Ulucak köyü arasındaki ovada idi. İskender saray yakınına geldiği zaman Hıristiyan saray muhafızlarına İskender Zülkarneyn tarafından kraliçeye elçi gönderildiğini ve kendisine bir nâme sunacağını söyler. Muhafızlar durumu kraliçeye haber verirler ve kraliçe de elçiyi huzuruna çağırır. Elçi huzura gelince İskender'in nâmesini kraliçeye uzatırken göz göze gelir. O anda kraliçe bir çığlık koparır ve muhafızlarına bu adamın tehlikeli olduğunu ve iyi muhafaza edilmesini emir verir.

Sonra İskender'e dönerek, "Sen elçi değil, İskender Zülkarneyn'in kendisisin" deyip masasındaki bir resmi İskender'e uzatır. "Bu sen değil misin?" diye sorar. Meğer kraliçe kendine düşman olan İskender'in, resmini elde etmiş ve masasından hiç ayırmıyormus.

Kraliçe, buraya ne maksatla geldiğini, hayatının kendi elinde olduğunu ve bir teklifte bulunacağını, kabul ederse, serbest bırakacağını, hayır derse, zindana attıracağını İskender'e anlatır.

İskender, durumun gizlenecek bir tarafı kalmadığından, ne maksatla geldiğini anlatır ve "Teklifin nedir?" diye sorar.

Kraliçe, "Benim ülkeme ve kavimim üzerine asker gönderip harp etmeyeceğine yemin etmeni isterim" der.

İskender, teklifi kabul etse intikam alamayacak, etmese kaviminden habersiz geldiği için, uzun müddet hapis yatacak olursa, ordusunda kargaşalıklar çıkacağını düşünerek, "Teklifi kabul ediyorum. Ülkene ve kavimine asker ile hücum etmeyeceğime yemin ediyorum" der.

Elçi olarak gelen Zülkarneyn, Katerina'nın muhafızları ile ülkesine kadar uğurlanır.

İskender bu seyahati esnasında Akdeniz ile Karadeniz'in yüksekliğini hesaplar. Karadeniz'i Akdeniz'den çok yüksek bulur ve Karadeniz'i taşırdığı takdirde Katerina'nın sarayının dört-beş misli yüksekliğine kadar su çıkacağını hesaplar. Karadeniz ile Akdeniz'in en yakın ve kestirme yolu olarak şimdiki İstanbul Boğazı sahasını münasip bularak, harfiyata geceli gündüzlü milyonlarca ücretli işçilerle başlar. Boğaz 13 yıl 13 günde tamamlanır. 13 sene Hıristiyan ve İslâm işçilerinin yövmiyeleri aynı iken, bugünlerde İskender bir ferman çıkararak, ücreti 20 para olan Hıristiyanlara 40 para, yirmi para olan İslâm işçilerine on para yevmiye verileceğini, arzu edenlerin çalışabileceklerini ilân eder. Bu olay üzerine İslâm işçileri, hükümdarın Hıristiyan dinini kabul ettiğini ve İslâmları hiçe saydığını düşünerek kitle halinde kanalı terkedip giderler. Hıristiyanlar ise şevkle çalışmaya devam ederler.

13'üncü gün, şafakla beraber boğaz kendiliğinden kapanır ve 300 bin Hıristiyan işçi sürüklenerek sularda boğulur.

Dağlar gibi yükselen azgın Karadeniz suları, bütün Trakya ve Ege Denizi'nin alçak sahillerini, yüzlerce metre kalınlıkta sutabakasıylakaplar. Böylelikle İskender ettiği yemine sadık kalarak intikamını alır. Katerina ve kavimini de, sular altında kalarak yok olur.

MARMARABİRLİK
MARMARA ZEYTİN TARIM-SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ ®
MARMARABİRLİK ZEYTİNLERİ
MARKAMIZ TESCİLLİDİR
- DENGELİ BESLENMEDE ÖNEMLİ BİR YERİ OLAN ZEYTİNDE TEK İSİM MARMARABİRLİK
- 6 KOOPERATİFİNE ORTAK 30.000 ÜRETİCİ İLE TÜKETİCİYE EN İYİ HİZMETİ GÖTÜREN GÜÇLÜ BİR KOOPERATİF KURULUŞUDUR.
- MARMARABİRLİK ZEYTİNLERİNİ BİR KERE DENEYİNİZ MUTLAKA MEMNUN KALACAKSINIZ.
- ÜRETİMDE EN ÜSTÜN KALİTE, FİYATTA İSTİKRAR DENİNCE AKLA GELEN GÜÇLÜ KURULUŞ MARMARABİRLİK

MARMARA ZEYTİN TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ

GENEL MÜDÜRLÜK : İnönü Caddesi, İnegöl Çarşısı Kat: 4
Tel: 108 46—115 29 Telex: 32198 mzbk.tr.
Telgraf: Marmarabirlik P.K: 36 BURSA

Özel yemekleri

Prof. Dr. A. Süheyl Ünver, 1948 baskılı "TARİHTE 50 TÜRK YEMEĞİ" adlı kitabında, İstanbul mutfaklarında hazırlanan çeşitli yemek, yemeklerdeki mânâ, koku ve buharlar, mutfak gereksinimleri ile 18. asırda İstanbul'da gıda maddelerini bozanlara verilen cezalarla ilgili ilginç bilgiler vermektedir.

Ünver, kitabın önyazısında **"Ülkemizin her tarafında yüz yıllarca bilinen, ün kazanmış yemekler İstanbul'a çeşitli tarzlarda gelerek burada bazı değişikliklere uğramış İstanbul mutfağının malı olmuştur"** derken İstanbul yemeklerinin Anadolu'dan kaynaklandığını açık bir şekilde anlatmaktadır. Ünver, önyazıda dostu Esat Fuat Turgay'ın: **"İstanbul her şeyden önce büyük bir payitahttır. Her şeyi hükümdürların anlama derecesine göre beğendirme zoru vardır"** şeklindeki sözlerine de yer vermektedir. Burada İstanbul mutfağının büyük bir özenle hazırlanışındaki ilgiyi bulmak mümkündür...

Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in yararlandığı kitabın yazarının adı bilinmemektedir. Ancak 3. Sultan Ahmet devrini yaşayan bir ulema olduğu anlaşılmıştır. Ünver'in söz konusu kitabında İstanbul yemekleri şu şekilde sıralanmıştır:

ÇORBALAR

"Nohudab çorbası, "tarhana çorbası" ve "ciğer çorbası". Ciğer çorbası: "İnce ince dilimlenmiş kuzu veya koyun ciğeri et suyunda pişirilir. Ciğer iyice pişirildikten sonra iki üç yumurta sarısı ile alıştırılır. Yumurta rayihası gidince bir miktar sirke maydanoz ve nane eklenir. Sofraya geldiğinde ise üzerine biber ve tarçın ilave edilir. Ekşi istenirse limon veya sirke konur."

HAMUR İŞLERİ: "Lokum", "lalanga", "akıtma", "peynir lokması", "süt böreği", "tatlı lokum", "peynir hoşmerimi".

LOKUM: Çok çeşidi vardır. "Kinine", "yumurtalı", "yağlı' gibi. Lokum yapmak için bir miktar un, bir-iki kaşık sade yağ ve bir-iki yumurta ile yoğrulur. Elde edilen hamur parça parça bol yağda kızartılır. Yağ iyice kızarılırsa, lokumlar daha kabarık olur. Yağdan çıkartılıp üzerine şekerli su dökülür."

HELVALAR: "Nevriyye, beyaz kadayıf, kaymaklı saray ekmeği, mülûki sakız helvası, helvayı hakanî, gaziler helvası, helvayı me'muniye, ishakiye halvası, yengem duymasın helvası, güllüç papûdesi, pelteşin, kavun baklavası, pelte, furabiye, revani, kadın göbeği, özbek helvası.

ÖZBEK HELVASI: Sadeyağ tencere içine konur. Un üzerine azar azar dökülür ve karıştırılır. Koza kıvamına gelinceye kadar karıştırma işlemi devam eder. Tahminen beş dakikadır. İyice pişen karışımın üzerine şeker şerbeti yavaş yavaş dökülür. Yağı süzülen helva bir tabak içine konulur.

KEBAPLAR: "Kırma tavuk kebabı, süt kebabı, kuşbaşı kebabı, fırın kebabı, güveç kebabı, uskumru balığı kebabı."

"Uskumru balığı kebabı: Taze uskumru balığını temizleyip her biri şişe geçirilebilecek şekilde iki veya üç parçaya bölünür. Tuzlanıp bir süre dinlendirilir. Sonra her birinin arasına birer defne yaprağı geçirilerek şişlere takılır. Önce hafif daha sonra harlı ateş üzerinde pişirilir."

ET PİLAV VE SEBZELER: "Nohutlu yahni, paça yahnisi, patlıcan paçası, böğrülce pilavı, susuz köfte, medfune, marmarine, herise, kavurma, ciğer mücveri.

"Ciğer müjveri: Kuzu mücmeri ise siyah ve beyaz, koyun ciğeri ise yalnız siyah ciğer suda pişirilir. İnce ince kıyılır. Üzerine tuz, biber, tarçın, fıstık ve kuş üzümü eklenir. Kuzunun iç yağı dediğimiz yağı, kat kat kesilip bir tepsi içine yerleştirilen ciğerin üzerine konur. Sonra fırına verilir."

TURŞULAR: "Hıyar turşusu, kabak turşusu, şalgam turşusu, sarımsak turşusu, malhût turşusu."

"Kabak turşusu: Dolma kabağın üzeri soyulur. İçinin çekirdeği temizlenir ve iri parçalara bölünür. Sonra yumuşayacak kadar ateşte pişirilir. Suyu süzülür. Soğuyunca sini veya tahta ile üzerine bastırılarak ezmeden suyu yine süzülür. Taze nane, maydanoz doğrayıp, bir kat kavanozun içine bu karışım, bir kat kabak sırayla dizilir. Kavanoz dolunca üzerine sirke eklenir ve kavanoz içine bir ağırlık konarak kapatılır. Turşu birkaç gün içinde olur. Eğer turşu uzun süre bekletilecek ise yirmi gün sonra sirkesi değiştirilir. Bir yıl beklemesi gerekiyorsa, bir ay sonra sirkesi yeniden değişmesi gerekmektedir."

YEMEKLERDE MÂNÂ

Eskiden gizli ve efsanevî sevgililerin buluşamadıkları bucaklarda, onlara yedirilen, yolları üzerine konulan her şeyin bir mektup gibi anlamları aranmıştır. Bu mânâlar risalelerle yazılmış, bunların anlamlarını bilenlerin bir lügüzçesi olmuştur. Bunların çoğu eski kadınlar arasında söylenir bir sır olmuştur. 1886'da yayınlanan böyle bir risalede şu örnekler sıralanmıştır:

Yoğurt: Gönlünü benden soğut.

Pirinç: Yanındakinden geç, âleme ettin bizi gülünç, sabah kahvesini bizde iç.

Bakla: Al beni sinene sakla:

Piyaz: Ellerim Hakka niyaz.

Ekmek: Murada erdi, maksadım seni öpmek.

YEMEKLERDE KOKU VE BUHARLAR

Biber, tarçın, nane, maydanoz, misk, gülsuyu, çiçek suyu, kimyon, sirke, zağferan, kişniş, çam fıstığı, maydanoz kökü, somak, kuş üzümü, raziyane (fenouil), sarımsak.

MUTFAK GEREÇLERİ

"Tencere, kepçe, kevgir, tas dibek, havan tokmağı, kaşık, tava kevgir kepçe, lenger, ince astar, toprak saç, kenarlı tepsi, furun, fağfur tabak, ölçüler, yassı sepet, mermer satıh, tabak, tepsi, geniş tabak, astar, yumurta tavası, salep fincanı, yemekmerdi, sini, tavuk yeleği, şiş, toprak güveç, sırlı kup, kavanoz, sırlı kavanoz, mermertaş, fuçu, iğne."

GİDA MADDELERİNİ BOZANLARA VERİLEN CEZALAR

başbakanlık arşivlerinden M. Cevdet'in tasnif ettiği belediye dosyasından Prof. Dr. Süheyl Ünver'in derlediği notlar oldukça ilginçtir:

(1790-1791) ihtikârın men'ine dair verilen emrin hilâfına taşradan gelen meyve ve saireyi ahaliden alarak esnafa pahalı satan ve yazıcılardan dört kişi Limni Adası'na sürülmüştür.

(1794- 1795) Nişancı fırınında ekmekçi Arnavut Abdulkerim ve arkadaşlarının pişirdikleri ekmek yenmeyecek derecede olduğundan öldürülmesine bedel Kıbrıs'ta Magosa kalesinde kalebent edildiler.

(1803) Taze paynirin okkasını esnafa 36 paradan satarak halkı zarara sokan Hacı Yusuf Bozcaada'ya nefyedildi.

(1815) Parmakkapı ve Vefa meydanı ile Hekimoğlu Alipaşa dükkânlarında pahalı et satan üç kasap İstanköy'e sürülerek kaleye hapsedildiler.

(1824-1825) Nizamlara uymayan İstanbul'daki iki turşucu Köstence'ye sürüldüler.

(1815) Üsküdar'da Kaymakçı Bekir narhtan 30 para ziyadesi ile kaymak sattığı için Seddülbahir kalesine kalebent edildiler.

OTOMARSAN

servis ağı

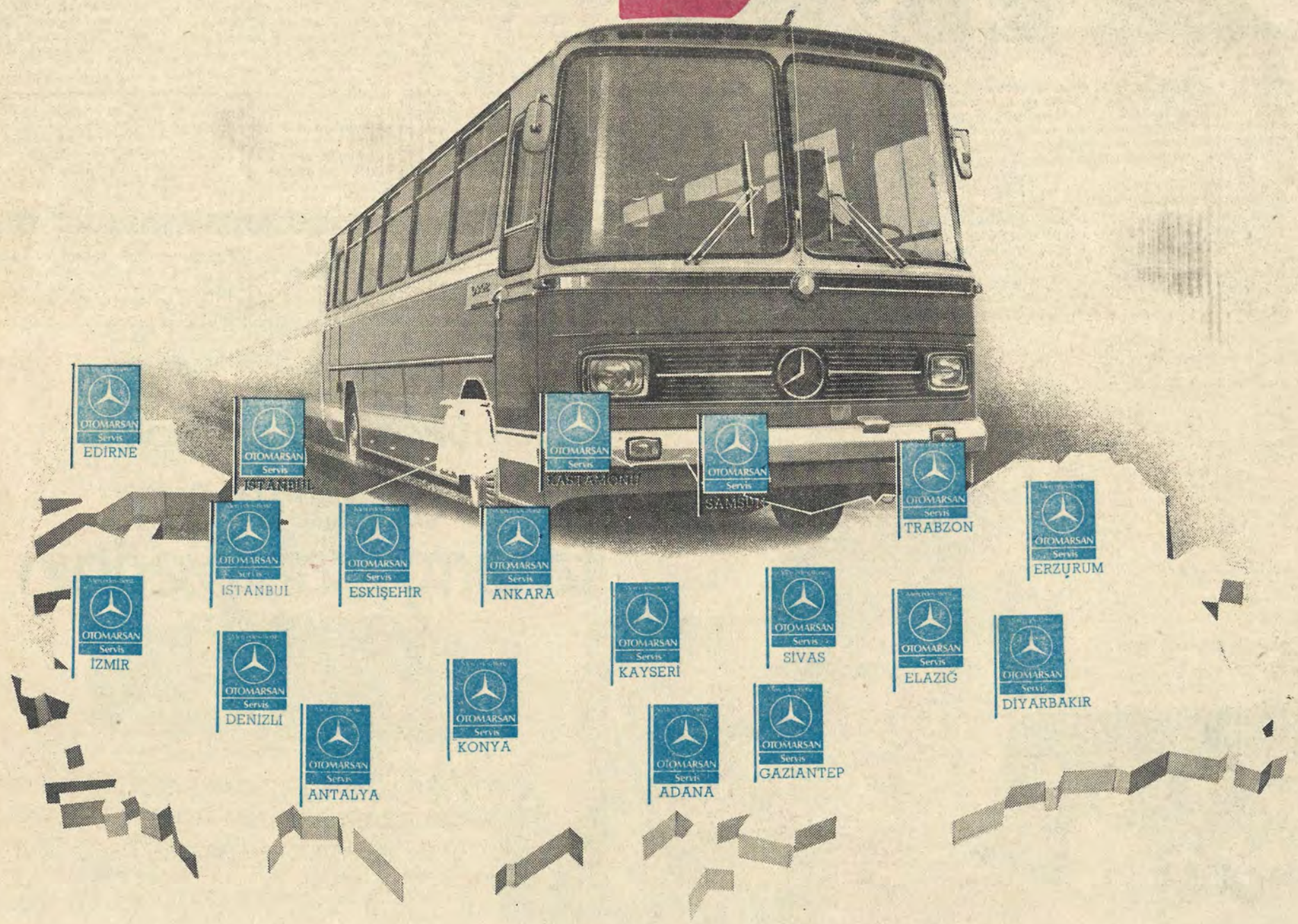

OTOMARSAN'ın görevi Fabrikada bitmez...
OTOMARSAN, imâl ettiği MERCEDES-BENZ Otobüslerini, etkin ve mükemmel bir servis ağıyla, satıştan sonra da, büyük bir titizlık ve dikkatle izler.
Yurt sathına yayılan yetkili servis istasyonları...
Daima yanınızda bulabileceğiniz uzman servis elemanları...
Bol yedek parça imkânları,
OTOMARSAN'ın bu servis ağını örer.
OTOMARSAN MERCEDES-BENZ Otobüsleriyle dilediğiniz yere güvenle gidebilirsiniz.

Mercedes-Benz

OTOMARSAN

"Yurt dışına taşan kuruluş"

FORM

İSTANBUL 3

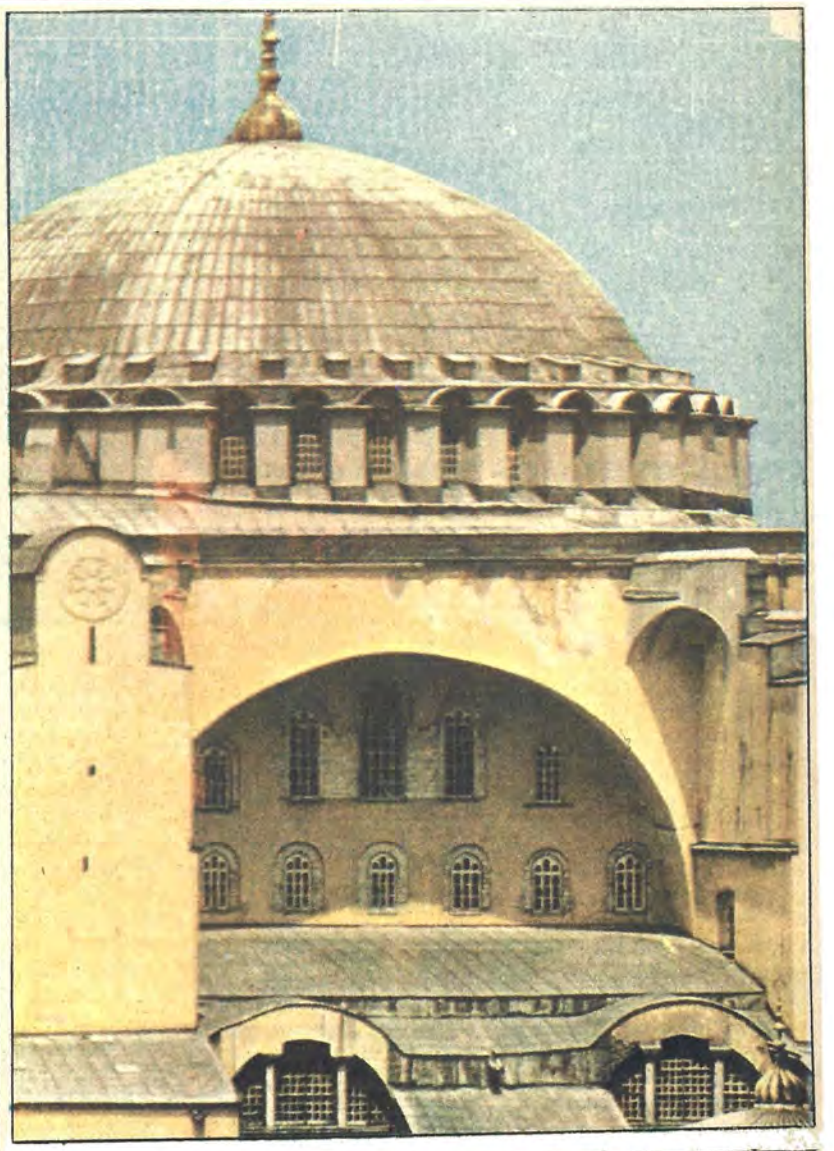

EŞSİZ TARİH HAZİNELERİNİ DOĞAL GÜZELLİKLERİ TAMAMLAR

YAĞMA

—Ümit Yaşar'a—

Boğaz'ın bir kıyısında, aydınlık
Pencerelerde —her bulutun yolu—
Bir mevsim, seninle başbaşa kaldık,
Yaşadıkdı bir zaman İstanbul'u.

Akan suda kuş gibi gemilerle,
Eski evler ve tenha sokaklarla,
Şarkı gibilerle, düş gibilerle
Sarmaş dolaş... Olmaz bir dünya

Tığ gibi minareleriyle, kendi
Kendisinde güzel, tek, yüce, kutlu
Bir ölümsüzlükler, zaferler kenti
Bugün yenilgilerle, yasla dolu.

Her şey değişiyor, kalbimiz bile,
Ama yüzyıllarla beslı bir şehir
İnsan yaşamından daha da hızla
Bunca çabuk nasıl yok olabilir?

Ve o İstanbullular... doygun, uçuk,
Sanki bir gelecek tufandan haber
Almışlarcasına hep, çoluk, çocuk,
Göksel gemilere binip gitmişler.
Ne kadar yalnızız şu akşam vakti,
Bir selâm bile yok artık verilen;
Anlamsız turistler gibiyiz şimdi
Kapalıçarşı'da sen, Köprü'de ben.

Ruhumuz Boğaz'da, o eski yerde,
Yeni akımları umursamadan,
Bir hayalet gibi pencerelerde
Ne denli beklese de... hiçbir zaman.

Bir Tanrı ve tarih güzeli, tabu;
Güneş ve sula mucizesi, bir giz...
Her zaman sonsuz elbet, İSTANBUL bu.
Körelen belki de biziz... kalbimiz.

Ahmet Muhip Dıranas

İSTANBUL'un eşsiz birer hazine niteliğini taşıyan tarihî eserleri Bizans ve Osmanlı dönemleri yapıları olarak iki ana bölümde toplanır.

BİZANS DÖNEMİ

ANEMAS ZİNDANLARI: Edirnekapı'dan Haliç'e inen surların denize bakan tarafındadır. Bizans devrinin en büyük hapishanesidir. Surlara bitişik olarak inşa edilmiştir. Yuvarlak kemerleri ile dikkat çekmektedir.

AYASOFYA: Bizans'ın en ünlü kilisesidir. 337 yılında İmparator Konstantin tarafından yaptırılmıştır. Bir yangın sonucu ağır hasar gören kilisenin yerine İmparator Justinianus tarafından yeryüzünde bir benzeri daha görülmemiş bir heybet ve görkemde yeniden inşaa edilmiştir. Çağında dünyanın en geniş ve en yüksek kubbesine sahip olan Ayasofya 1453 yılında İstanbul'un Türkler tarafından fethinden sonra cami haline getirilmiştir. 1935 yılına kadar cami olarak kullanılmıştır. Atatürk'ün emriyle müze haline getirilirken üzeri ince bir sıva ile kapatılmış bulunan mozaik panoları tekrar ortaya çıkarılmıştır. Ayasofya bugün müze olarak her yıl onbinlerce kişi tarafından ziyaret edilmektedir.

AYA İRİNİ: Bizans'ın Ayasofya'dan sonra en büyük kilisesidir. IV. yüzyılda yapılmış Nika isyanı sırasında yanmış, Ayasofya ile birlikte yeniden inşa edilmiştir. 20 pencereli kasnak üzerinde büyük bir kubbesi vardır. Mihrap kubbesinde bir haç resmi bulunmaktadır. Bir ara askerî müze olarak kullanılan bu kilisenin yanından Ayasofya'nın altına kadar uzanan ve "Jüstinianus Sarnıcı" adıyla anılan üç koridorlu, 47 direkli bir yeraltı yolu bulunmaktadır.

BİNBİR DİREK: Sultanahmet'te Adliye ve Sarayı'nın hemen yanındadır. Bizans zamanında su sarnıcı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Halen kuru durumdadır. İçindeki mermer sütunların çokluğundan ötürü "Binbirdirek" adıyla anılmaktadır.

BOZDOĞAN KEMERİ: Saraçhanebaşı'nda, Atatürk Bulvarı üzerindedir. Belediye Sarayı'nın karşısına rastlayan bu kemerler 364-378 yılları arasında şehre su getirmek üzere inşaa edilmiştir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

Merkez Şube
GALATA ŞUBESİ
Adres: Kemeraltı No: 91/93 Telefon: 44 16 39 - 44 37 29 - 44 41 66

Sefaköy Silahtarağa Şişli Unkapanı Ümraniye Üsküdar
Yeşiltepe Zeytinburnu

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Büyük bir kısmı yıkılmış bulunan iki katlı kemer taş örgüsü olarak bina edilmiştir.

ÇEMBERLİTAŞ: Adını verdiği semttedir. İmparator Konstantin tarafından 330 yılında yaptırılmıştır. Üzerinde bulunan imparatorun heykeli sonradan tahrip olmuştur. Bir yangın sırasında ağır hasar gören mermer sütun yer yer çatladığından etrafı demir çemberler içine alınmıştır. Hazret-i İsa'nın gerildiği çarmıhın bu sütunun dibinde gömülü olduğu söylenmektedir.

GALATA KULESİ: Bizans İmparatoru 1. Zeno tarafından V. yüzyılda yaptırıldığı söylenir. XIV. yüzyılın başlarında Cenevizliler Galata kesimiile birlikte bu kuleyi ele geçirmişler ve Bizans ile limanı gözetleme kulesi olarak kullanmaya başlamışlardır. Fetihten sonra yüzyıllar boyunca yangın gözetleme kulesi olarak hizmet gören kule, son yıllarda esaslı bir restorasyondan geçirilmiş, içinde restoranı, gazinosu ve çeşitli salonları bulunan bir turistik tesis haline getirilmiştir.

HİPODROM: Atlı araba yarışlarının yapıldığı ve Bizans'ın en şaşaalı devirlerinde büyük heyecanlara sahne olan bu yer Sultanahmette'dir. Bugün Sultanahmet Camii ile Tapu Daiesi arasındaki alanda, park olarak kullanılmaktadır. Parktaki sütun ve dikilitaşlar "Hipodrom" zamanından kalmadır.

İMRAHOR: Yedikule'dedir. Bizans zamanında Studion Bazilikası olarak yapılmıştır. Günümüze ulaşabilen Bizans bazilikalarının en eskisi ve en büyüğüdür. İstanbul'un fethinden sonra camie çevrilmiştir. Bugün İmrahor Camii adıyla anılmaktadır.

KIZTAŞI: Fatih semtinin aynı adla anılan mahallesindedir. İmparator Marcianus tarafından diktirilmiş mermer bir sütundur. Bizans stilinde bir başlığı vardır.

KIZ KULESİ: İstanbul Boğazı'nın Marmara Denizi ağzındadır. Deniz içinden yükselen bir kayanın üzerinde yapılmıştır. Hakkında çeşitli efsaneler vardır. Bunlardan biri, falcıların imparatora kızının zehirli bir yılan tarafından sokularak öldürüleceğini söylemeleri üzerine imparator tarafından denizin ortasında, yılanın gelmesine imkân olmayacağı bir noktada bu binayı yaptırarak kızını orada muhafaza altına almış, ancak bir meyve sepetine gizlenen yılan buraya girerek kızı zehirlemiştir. Osmanlı döneminde deniz feneri olarak kullanılmaya başlayan Kızkulesi halen bu hizmetini sürdürmektedir. Osmanlı döneminde kayli değişikliğe uğramıştır. İstanbul'a sembol olmuş yapılardan biriir.

SURLAR

Bizans'ı çepeçevre kuşatan surlardan günümüze oldukça az bir bölümü kalabilmiştir. En sağlam durumda olanlar, Yedikule'den başlayıp Topkapı-Edirnekapı-Ayvansaray doğrultusunda Haliç'e inen bölümdür. Bunun dışında Ahırkapı ile Yenikapı arasındaki surlar da oldukça sağlam durumdadır. Bu surlarda kentin kara ve deniz yoluyla bağlantısını sağlayan birçok kapılar bulunmaktaydı. Bunlardan bir bölümü de günümüze ulaşmıştır. İstanbul'un bellibaşlı sur kapıları şunlardır:

YALDIZLI KAPI: Vaktiyle üç kemerli bir tak şeklinde olan bu kapı zafer törenleri sırasında kullanılır, imparatorun arabası bu kapının orta gözünden geçerdi.

YEDİKULE KAPISI: Adını taşıyan semttedir.

SİLİVRİ KAPISI: Yedikule'den Topkapı istikâmetinde ikinci kapıdır.

MEVLEVİHANE KAPISI: Aynı yolun üzerindedir. Bizanslıların porta Melendesia adıyla andıkları bu kapı, günümüzde de ayaktadır.

TOPKAPI'SI: Bizanslıların Porta Ayos Romanos adıyla andıkları bu kapı fetih sırasında top atışlarıyla yıkıldığından Topkapı'sı adıyla anılmaktadır.

SULUKULE KAPISI: Topkapı-Edirnekapı arasında, Edirnekapı'ya daha yakın bir noktadır.

EDİRNEKAPI: Adını taşıdığı semtte olup, halen bir sağlam bir durumdadır. Edirne yoluna açılan kapı olduğundan Osmanlı döneminde bu adla anılmıştır.

KONSTANTİN KAPISI: Konstantin Sarayı'nın aşağısındadır. Bugün duvarla örülü durumdadır.

EĞRİKAPI: Porto Caligaria adıyla anılanbu kapı ayakta olup, adını taşıdığı semttedir.

AYVANSARAY KAPISI: Kara sularının Haliç yakınındaki son kapısı olup, halen bir bölümü ayaktadır.

BALAT KAPISI: Haliç üzerindedir.

FENER KAPISI: Haliç üzerinde, adını taşıdığı semttedir.

DEMİRKAPI: Sarayburnu yakınlarındadır.

YENİ AYAKAPISI: Fetihten sonra Türkler tarafından açtırılmıştır.

CİBALİ KAPISI: Adını taşıdığı semttedir.

UNKAPANI KAPISI: Unkapanı semtinde olan bu kapıdan günümüzde hiçbir iz bulunmamaktadır. Bizans surlarının önemli kapılarından biri olup Porta Plesea Mesa adıyla anıldığı bilinmektedir.

ODUN KAPISI: Haliç üzerindedir.

BALIKPAZARI KAPISI: Haliç üzerinde, Eminönü'ne yakın bir noktada olduğu bilinen bu kapıdan da eser yoktur.

BAHÇEKAPISI: Eminönü ile Sirkeci arasındaydı. Haliç'i kapatan zincirin bir ucunun buraya bağlı olduğu bilinir. Günümüzde hiçbir iz kalmamıştır.

AHIR KAPISI: Marmara Denizi'ne açılan kapılardan biridir.

ÇATLADI KAPI: Marmara Denizi'ne açılan kapılardan bir başkasıdır.

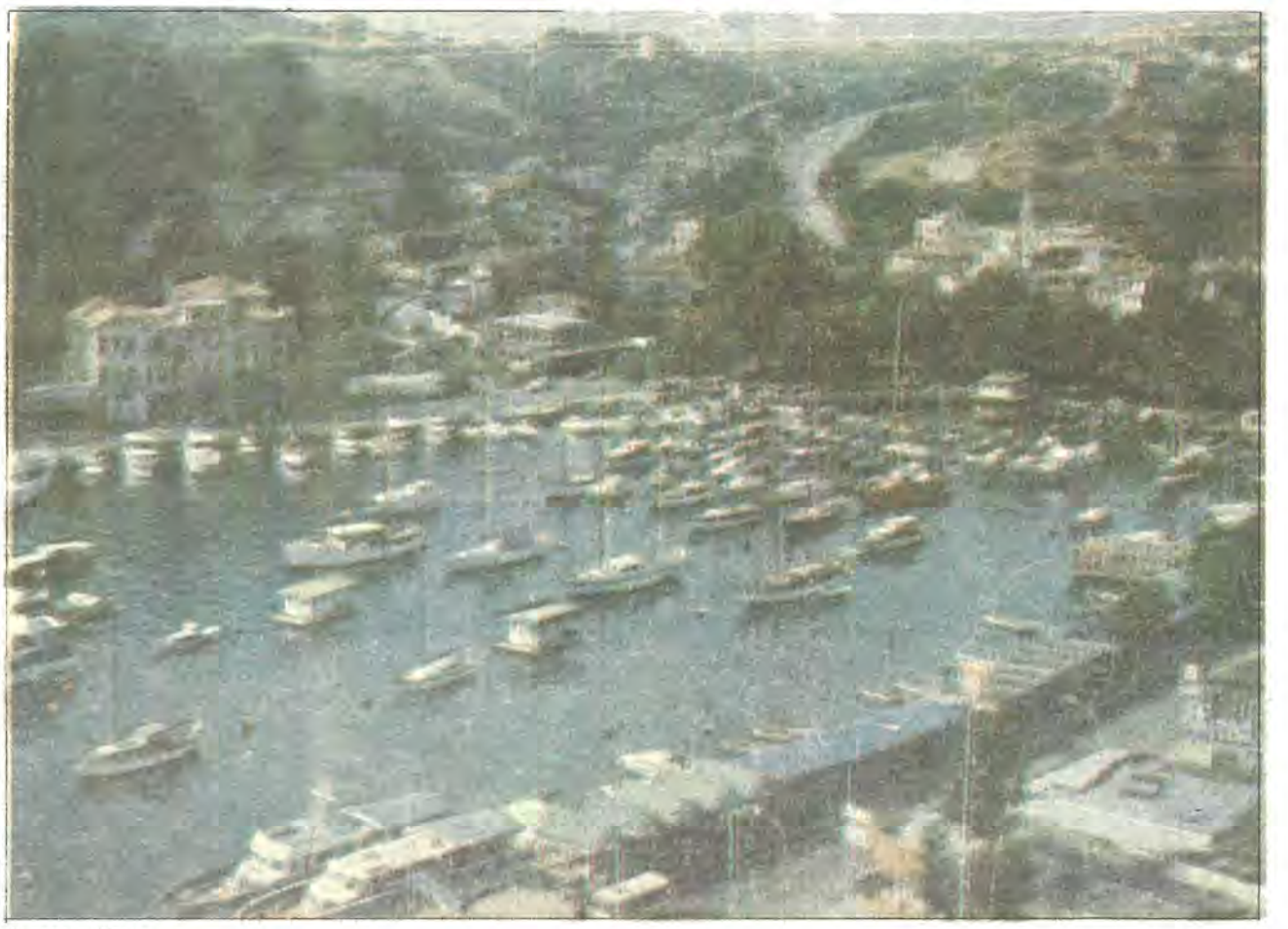

Tarabya Koyu...

Sultanahmet Parkı...

SARAYLAR

TEKFUR SARAYI: Konstantin Sarayı diye de anılır. Kariye Camii'nin yukarısında surlara bitişik tarafta yaptırılmıştır. Üç katlı olan bu sarayın günümüze bazı kısımları harabe halinde intikal etmiştir.

BÜYÜK SARAY: Sultanahmet Camii'nin yerinde olduğu bilinir. Büyük Konstantin tarafından yaptırılan bu görkemli saray, Ayasofya'nın arkasından Hipodrom'a kadar uzanan sahayı kaplamakta idi. Latin istilası sırasında yakılıp yıkılmıştır. Sarayın bulunduğu alana daha sonra Saltanahmet Camii yapılmıştır.

YEREBATAN: Sultanahmet semtinde, Ayasofya'nın, karşısında bir yeraltı sarnıcıdır. VI. yüzyılda Imparator Justinianus tarafından yaptırılmıştır. Su ile dolu bulunan sarnıcı 336 mermer sütun ayakta tutmaktadır. Halen yeraltı müzesi olarak kullanılmaktadır.

KARİYE CAMİİ: V. yüzyıl yapısı bir Bizans kilisesi iken fetihten sonra camie çevrilmiştir. Mozaiklerinin güzelliği ile ünlü olan bu kilise halen müze olarak kullanılmaktadır.

DİKİLİTAŞ: Sultanahmet Parkı'nın ortasındadır. İmparator I. Theodos tarafından 379-395 yılları arasında büyük zahmetlerle Mısır'dan getirtilmiştir. Yekpare bir granit sütun olup, dört yüzünde hiyeroglif yazısıyla Mısır Firavunu Totmosis'in otuz saltanat yılını anlatan bir kitbe bulunmaktadır.

YILANLI SÜTUN: Sultanahmet Parkı'ndadır. V. yüzyılda Mora'dan getirtilip buraya yerleştirilmiştir. Birbirine sarılmış durumda, tunçtan yapılan iki yılanın başları kopmuş bulunmaktadır.

ÖRME SÜTUN: Büyük Konstantin tarafından diktirilmiş olup, üzerindeki kitabelerin bulunduğu mermerlerin latin istilası sırasında sökülüp parçalandığı bilinmektedir. Sütun örme taş halindedir.

GOT SÜTUNU: Gülhane Parkı'nın içinde, Topkapı Sarayı üçüncü kapısının hemen önündedir. Vaktiyle bu sütunun üzerinde İstanbul'u kuran Megara hükümdarı Byzas'ın bir heykelinin yer aldığı söylenir.

MOZAİK MÜZESİ: Sultanahmet'tedir. Eski Bizans mozaiklerinin bulunduğu ve bu sanatın en güzel eserlerinin sergilenmekte olduğu bir açıkhava müzesidir.

CAMİYE ÇEVRİLEN KİLİSELER

İstanbul'daki Bizans devri eserleri arasında fetihten sonra camiye çevrilmiş bazı eski kiliseler de bulunmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır:

BODRUM CAMİİ: Mesihhalipaşı Camii adıyla da anılır. Lâleli'dedir. Eski adı Mirleon Kilisesi olup, bazı Bizans imparatorlarının bu camiin bodrumunda gömülü oldukları söylenir.

KÜÇÜK AYASOFYA CAMİİ: Jüstinianus tarafından yaptırılmış Sergiobaküs Kilisesi'dir. Adını taşıdığı semttedir. 527-536 yılları arasında inşaa olunmuştur. mozaiklerinin güzelliği ile tanınır.

KALENDERANE CAMİİ: Şehzadebaşı semtindedir. Nartex Kilesisi olarak IX . yüzyılda yapılmıştı.

ARAP CAMİİ: Galata'nın Perşembepazarı semtindedir. Arapların 715 yılındaki Bizans muhasarası sırasında cami olarak inşaa edilmişti. XIV. yüzyıldaki latin istilası sırasında kiliseye çevrilmiş, fetihten sonra tekrar cami haline dönüştürülmüştür.

VEFA CAMİİ: Vefa semtindedir. IV. yüzyılda yapılmıştır. Planı haç şeklinde olup, Molla Güranî tarafından camii haline getirilmiştir.

ESKİ İMARET CAMİİ: Unkapanı'ndadır. XI. yüzyılda inşa edilen Pontepepto Kilisesi iken Fatih zamanında camii haine getirilmiştir.

KİLİSE CAMİİ: Zeyrek'tedir. 1125 yılında İmparatoriçe İrini tarafından Pantokrator Kilisesi olarak inşa ettirilmiştir. Önündeki lâhit taşının bu imparatoriçeye ait olduğu söylenir.

HALİLİYE MESCİDİ: Zeyrek'tedir. Eski bir Bizans manastırından camiye çevrilmiştir.

DEMİRCİLER CAMİİ: Zeyrek'tedir. VI. yüzyılda Aya Teofano Kilisesi olarak yaptırılmıştır.

İSAKAPISI MESCİDİ: Davutpaşa Camii yakınındadır. Eski bir Bizans kilisesi olup, yıkık durumdadır.

İMRAHOR CAMİİ: Yedikule'dedir. 463 yılında Stüdyon adında bir zengin tarafından Aya İrini Kilisesi olarak inşaa ettirilmiştir. II. Bayezit'in imrahoru İlyas Bey tarafından camiye çevrilmiştir.

KOCAMUSTAFAPAŞA CAMİİ: Sümbülefendi Camii diye de anılır. Bizans manastırı olarak VI. yüzyılda havarilerden Aya Andria'nın adına bina olunmuştu. Daha sonra Theodora tarafından kilise haline getirildi. Kocamustafapaşa camiye çevirtti.

DENİZABDAL MESCİDİ: Topkapı'dadır. Bizans zamanında Aya Filipos Ma-

nastırı idi.

MANASTIR MESCİDİ: Topkapı'dadır. Bizans zamanında Aya Romanos Manastırı idi.

KEFELİ MESCİDİ: Draman'dadır. Vaktiyle Aya Nikola Kilisesi idi.

AHMET PAŞA MESCİDİ: Fatih, Çarşamba'dadır. Bizans zamanında Aya Yani Kilisesi idi.

GÜL CAMİİ: Cibali'dedir. Bizans zamanında Theodosya Kilisesi idi.

FETHİYE CAMİİ: Fatih ÇarşambadadırVaktiyle Maria Pamakaristos Kilisesi idi.

TOKLUDEDE MESCİDİ: Ayvansaray'dadır. Bizans zamanında Aya Tekla Kilisesi idi.

ATİKALİ CAMİİ: Ayvansaray'dadır. Bizans zamanında Aya Marko Kilisesi idi.

OSMANLI DÖNEMİ

İstanbul, Osmanlı eserleri bakımından da yurdun en zengin köşesidir. Güzel İstanbul, Osmanlı mimarîsinin en güzel eserleri, hatta şaheserleri ile süslenmiştir. Bu eserler; Camiler, çeşmeler, çarşılar ve hisarlar olarak dört ana grupta toplanabilir.

İstanbul, birbirinden güzel camileri ile **"Camiler Şehri"** veya **"Minareler Beldesi"** gibi adlarla da anılır. İstanbul'un belli başlı camileri şunlardır: .

ATİKALİPAŞA CAMİİ:
XV. yüzyıldan kalma bir yapıdır. Bânisi, Vezîr Hadım Ali Paşa'dır. Adıyla anılan semttedir. İstanbul'un en eski camilerinden biridir.

ATİK VÂLİDE CAMİİ:
III. Sultan Murad'ın annesi Nurbanû Valide Sultan tarafından 1853 yılında Üsküdar'da yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseri olduğu sanılmaktadır.

BAYEZİT CAMİİ:
İnşaasına 1501 yılında başlanmış, 1506 yılında tamamlanıp ibadete açılmıştır. Bânisi II. Sultan Bayezit'tir. Mimarî tarihimizde klâsik devrin müjdecisi kabul edilen eserin mimarı Üstad Hayreddin ve Yakup Şah'tır. Kapısı üzerindeki kitabe, üstad Şeyh Hamdullah'a aittir.

BEYLERBEYİ CAMİİ:
I. Sultan Abdülhamid tarafından 1778 yılında Beylerbeyi'nde, denizin hemen kenarına yaptırılmıştır. İki minareli güzel bir camiidir. Mimarının Tahir Ağa olduğu sanılmaktadır.

CİHANGİR CAMİİ:
Kanunî Sultan Süleyman tarafından, küçük yaşta ölen şehzâdesi, Cihangir adına yaptırılmıştır. Adını taşıyan semttedir. Mimar Sinan'ın eseridir.

ÇİNİLİ CAMİİ: Üsküdar'dadır. IV. Sultan Murad ile Sultan İbrahim'in anneleri Kösem Mahpeyker Valide Sultan tarafından 1640 yılında inşaa ettirilmiştir. İçindeki çinilerin güzelliğinden ötürü bu adla anılmaktadır. Mimarı belli değildir.

DOLMABAHÇE CAMİİ:
I. Sultan Abdülhamid'in annesi, Bezmiâlem Valide Sultan tarafından yaptırılmasına başlanan camii, 1855 yılında Sultan Abdülmecit tarafından tamamlanmıştır. Adını taşıyan semtte. denizin hemen kenarında güzel mimarisiyle gözleri okşayan bir camiidir. Mimarı Balyan'dır.

EYÜP SULTAN CAMİİ:
1458 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Yanında, Hazret-i Muhammed'in sancaktarı Ebu Eyyûb-el Ensarî'nin türbesi vardır. İstanbul kuşatması sırasında Fatih Sultan Mehmed'in hocası büyük İslâm bilgini Akşemseddin tarafından Hazret-i Eyyûb'un kabrinin bulunması üzerine, Fatih Sultan Mehmet tarafından bu kabrin üzerindeki türbe ile yanındaki cami inşa ettirilmiştir. Cami, bugünkü şeklini III. sultan Selim zamanında almıştır.

FATİH CAMİİ
1471 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır. Camiin, hemen yanında Fatih Sultan Mehmet'in türbesi yeralmaktadır. Ayrıca mektep, kütüphane, sekiz adet âli medrese ile imaret, kervansaray, tabhane, darüşşifâ ve hamamdan ibaret pek büyük bir külliye teşkil etmektedir. Mimarı Sinaneddin Yusuf'tur. İstanbul'un en büyük ve en güzel camilerinden biridir. 1766 yılındaki şiddetli depremde hasar gören cami, III. Sultan Mustafa tarafından mimar Mehmet Tahir Ağa'ya tâmir ettirilmiştir.

HAMİDİYE CAMİİ:
Beşiktaş'ın Yıldız semtindedir. Yıldız Camii diye anılmaktadır. II. Sultan Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır. Mimarı Balyan'dır. Osmanlı hükümdarlarının yaptırdığı son camilerden biri olup, 1886 yılında tamamlanıp ibadete açılmıştır.

HEKİMOĞLU ALİPAŞA CAMİİ:
I. Sultan Mahmut ve III. Sultan Osman zamanlarının sadrâzamlarından Hekimoğlu Ali Paşa tarafından 1734 yılında yaptırılmıştır. Davutpaşa'dadır. Mimar Ömer Ağa'dır.

HIRKA-İ ŞERİF CAMİİ:
Sultan Abdülmecid tarafından, Hırka-i Şerif'in muhafazası ve ziyaretini temin amacıyla yaptırılmıştır. Kutsal hırka, Hazret-i Muhammed (A.S.) tarafından Veysel Karani'ye hediye edilmiştir. İstanbul'a getirildiğinde Fatih civarındaki kârgir ve tonozlu bir binada muhafaza olunmuş, 1851 yılında bu camiin inşaası üzerine buraya nakledilmiştir. Renkli taşlardan mozayik süslemeli binberi, mihrabı, kürsüsü pek güzel eserlerdir.

KILIÇALİ CAMİİ:
Kaptan-ı Deryâ Kılıç Ali Paşa tarafından 1580 yılında yaptırılmıştır. Tophane'dedir. Mimar Sinan'ın eseri olup, yanında bir de hamamı bulunmaktadır. Camiin bânisi Kılıç Ali Paşa, bu camiin haziresinde gömülüdür. Küçük, fakat nefis mimarîsi ile gözleri okşayan bir camiidir.

FİRUZANAĞA CAMİİ:
II. Sultan Bayezit'in hazinedarı Firuz Ağa tarafından yaptırılmıştır. Divanyolu'ndadır. Kapı kitabesi, ünlü hattat Şeyh Hamdullah'ın eseri olup, camiin 1491 yılında yaptırıldığını göstermektedir.

HASEKİ CAMİİ: Kanunî Sultan Süleyman'ın karısı Hürrem Sultan tarafından 1538 yılında yaptırılmıştır. İmaret, darüşşifâ, mektep, çeşme ve sebili ile güzel bir külliye teşkil etmektedir. Mimar Sinan'ın eseridir.

İVAZEFENDİ CAMİİ:
Kazasker İvaz Efendi tarafından 1585 yılında yaptırılmıştır. Eğrikapı'dadır. Mimar Sinan'ın eseri olup, nefis çinilerle süslü mihrabı fekalâde güzeldir.

FINDIKLI CAMİİ:
İstanbul Kadısı Molla Mehmet Çelebi tarafından 1589 yılında Fındıklı'da, denizin hemen kenarında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseridir. Küçük, fakat çok güzel mimarisi ise, göz ve gönülleri okşayan cami, bânisinin adına izafeten "Molla Çelebi Camii" adıyla da anılır.

CERRAHPAŞA CAMİİ:
III. Sultan Mehmet'in sadrâzamlarından Cerrah Mehmet Paşa tarafından 1593 yılında yaptırılmıştır. Cerrahpaşa semtinde olup, ünlü mimar Davud Ağa'nın eseridir.

ÇORLULU ALİPAŞA CAMİİ:
III. Sultan Ahmet devri sadrâzamlarından Çorlulu Ali Paşa tarafından 1704 yılında yaptırılmıştır. Çemberlitaş'tadır. Camiin yanında medrese ve mektep de bulunmaktadır.

BEŞİRAĞA CAMİİ:
Kızlarağası Hacı Beşir Ağa tarafından 1745 yılında yaptırılmıştır. Babıâli civarındadır. Küçük, fakat nefis barok üslûbu mimarisi ile dikkati çeken bir yapıdır.

LALELİ CAMİİ:
III. Sultan Mustafa tarafından 1764 yılında yaptırılmıştır. Adını verdiği semttedir. Mimarının Mehmet Tahir Ağa olduğu sanılmaktadır.

MİHRİMAH CAMİİ:
Edirnekapı'dadır. Kanunî Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan tarafından 1555 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseri olan pek güzel bir camidir.

MİHRİMAN CAMİİ:
Üsküdar'dadır. Kanunî Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan tarafından 1547 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın nefis eserlerinden biridir. Üsküdar İskele Camii adıyla da anılır.

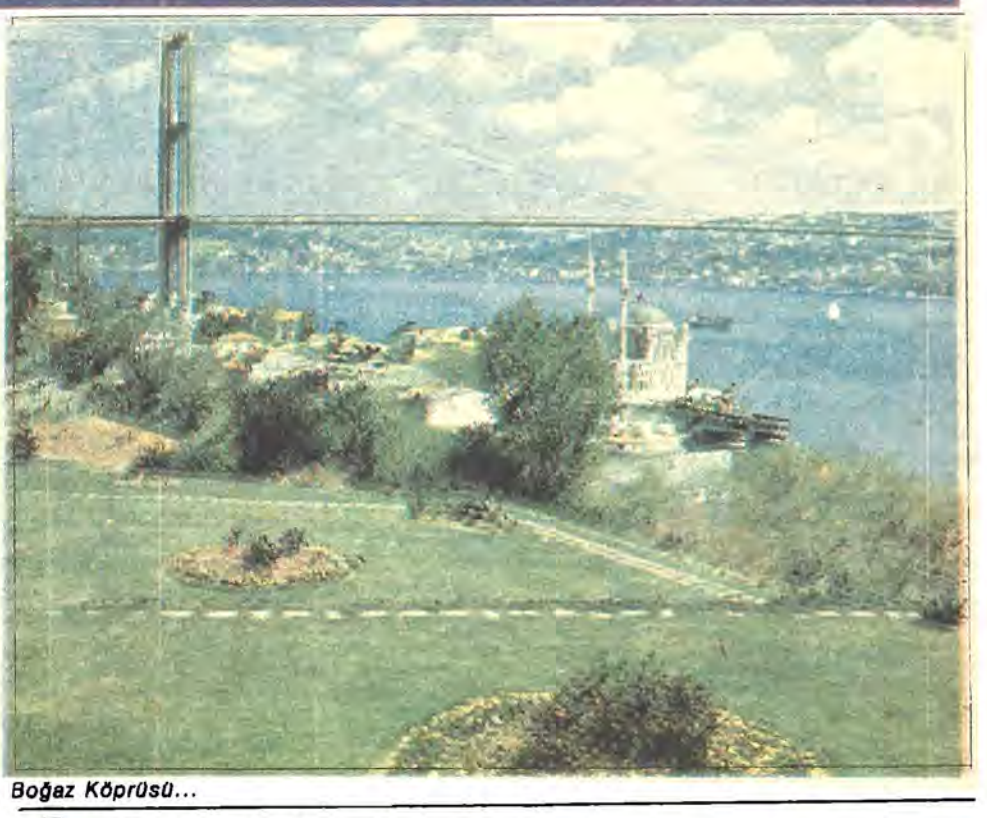

Boğaz Köprüsü...

Garanti Bankası Sunar

İstanbul'un Osmanlı dönemi eserleri Garanti Bankası tarafından hazırlanmıştır

"1907 YILININ DERSAADET'İ HENÜZ BEŞYÜZBİN KIŞILIK BİR BAŞKENTTİR"

"1907 yılının Dersaadet'i henüz beşyüz bin kişilik bir başkenttir. Sokaklarında atlı tramvaylar olan bir İstanbul. Eyyam, İstanbul dükalığında yalnız İstanbulluların oturduğu tekelci bir eyyamdır. Belli semtler, yüzyıllar boyu, oraların sâkinlerine belli bir damga vurmuş gibidirler. Çeşnicibaşılar, nasıl bir tadımda İstanbul sularını, şu Hamidiye'dir, şu Tomruk, şu Sırmakeştir, şu Taşdelen diye ayırdedebiliyorlarsa, her bakmasını ve görmesini bilen göz de bir bakışta İstanbulluları, şu Beykozludur, şu Modalı, bu Üsküdarlıdır, şu Taşkasaplı diye teşhis edebilmektedir. Bu semtler içinde Beylerbeyi'nin ayrı bir yeri vardır. Beylerbeyi, eski Boğaziçi'nin en kalburüstü bürokratlarını barındıran, âdabın, erkânın, teşrifatın, Osmanlı güngörmüşlüğünün simgesi, bir köşesidir. Sabahleyin memurları İstanbul'a indiren Şirket-i Hayriye vapuru, her iskelede üç-dört dakika durduğu halde, Beylerbeyi'nde on-onbeş, bazen de yirmi dakika bekler. "Önce siz buyurun beyefendi","Estağfurullah siz buyurun", "İmkânı yok mirim, vallahi geçmem", "Türabınız olayım, kerem edin", "And verdim ama, vallahi geçmem" şeklindeki alcak gönüllülük yarışı nihayet kaptanın sabrını taşırır, düdüğünü birkaç kez çalmak zorunda bırakır. Beylerbeyi'nin bu özelliği, "Çengelköy'ün zerzevatı,Kuzguncuk'un muzahrefatı, Beylerbeyi'nin teşrifatı" şeklinde dillere pelesenk olmuştur. İskelenin yanında Beylerbeyi Camii, sahilde İsmail Hakkı Paşa Yalısı, Hasip Bey Yalısı, Mısırlı Prenses Fatma Hanım'ın yalısı. "Mektepler olmasa Maarif'i ne güzel idare ederdim" sözü ile meşhur Haşim Paşa'nın yalısı. Boğaz, sularının aynasında kendilerini seyrederler. İki de tekkesi vardır Beylerbeyi'nin o tarihte. Seyit Efendi Dergâhı ve İstavroz Tekkesi. Arka tepelerde koyu selvileri ile, Küplüce mezarlığı uzanır, her Beylerbeyi'linin son barınağı. Babam da, annem de, iki tarafı büyük babalarım da, hep Beylerbeyili oldukları için, Beylerbeyi ekolü nedir çokiyi bilirim. Çünkü içinde yetiştim. Sait Faik, bir öyküsünde Üsküdarlıyı çizer. Adapazarlı olmasına karşın çok da iyi çizer. Kısmet olursa ben de bir gün Beylerbeyiliyi çizmek isterim. Tabiî o zamanki Beylerbeyiliyi. Bugünkü nüfus patlaması, bu eski semtlerin sâkinlerinin ayrıcalıklarını önüne sürüp götürdü. Böylesi belki daha halkça ve de hakça bir olgudur. İstanbul'un güzelliği niye yalnız orada doğup büyüyenlerin tekelinde kalsın? Neden her yer, herkesin malı olmasın? Buraya kadar iyi hoş da, her yurttaşı, o güzelliklerin değerini anlayacak, onu kendi bahçesi gibi koruyacak bir eğitim tarzından geçirmek de şart. Tıpkı eskiden olduğu gibi. Hoyratlığı ve zevksizliği şiar edinen bir halkçılık, gerçek halkçılık olamaz. Olsa olsa kaba kalabalıkçılık olur."

HALDUN TANER

"ÖLÜRSE TEN ÖLÜR
CANLAR ÖLESİ DEĞİL"DEN

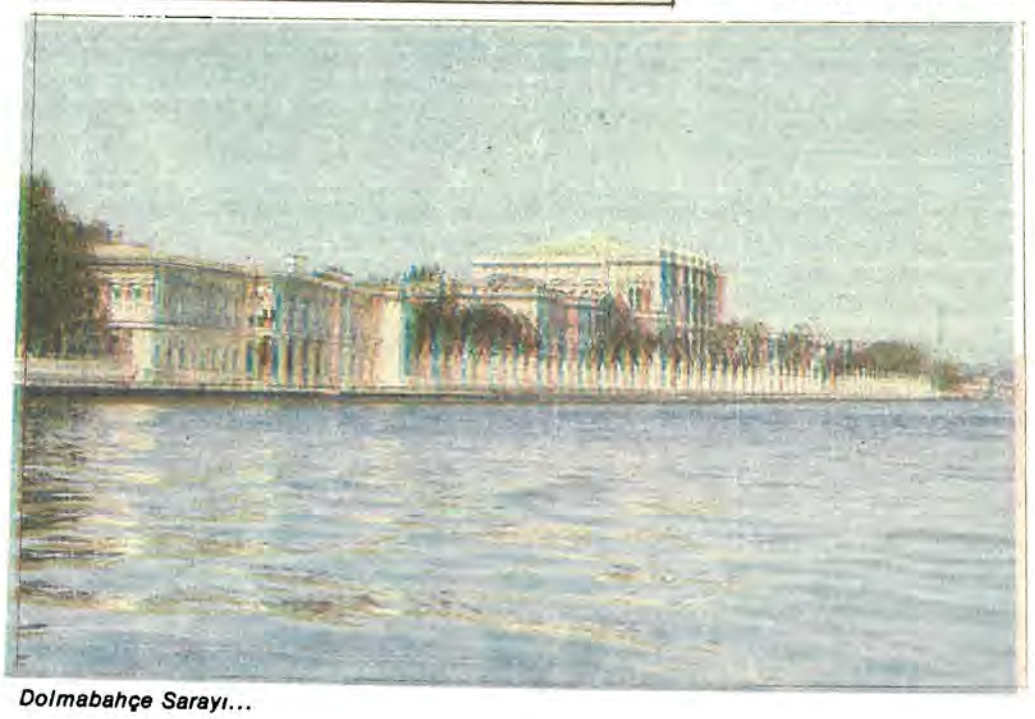

Dolmabahçe Sarayı...

ULUSLARARASI
ETAP
OTELLERİ,
ÜÇ BÜYÜK KENTİMİZDE
DÖRT BÜYÜK OTELİ İLE
İYİ HİZMET
VERMENİN
GURURUNU YAŞAMAKTADIR.

ETAP
MOLA ISTANBUL İZMİR MARMARA
INTERNATIONAL HOTELS

KAPALI ÇARŞILAR

İstanbul özellikle batılıların pek büyük ilgi gösterdikleri kapalı çarşıları ile de dikkati çeker. İstanbul'un başlıca iki tane kapalı çarşısı vardır:

MISIR ÇARŞISI

Eminönü ile Sultanhamamı ve Tahtakale'yi birbirine bağlayan noktadadır. Yeni Camii'nin inşaatı sırasında 1660 yılında Turhan Sultan tarafından Yeni Camii mimarlarından Kasım Ağa'ya yaptırılmıştır. İçinde pek çoğu Mısır'dan ve diğer sıcak ülkelerden gelen baharat, bitki kabukları, şifalı otlar satıldığından "Mısır Çarşısı" adıyla anılmıştır. Çarşının altı kapısı vardır. Bunlardan biri Eminönü'ne açılır. Hayli harap duruma gelen Mısır Çarşısı 1940-1943 yılları arasında esaslı bir onarımdan geçirilmiş bulunmaktadır.

KAPALIÇARŞI

Nuruosmaniye, Çemberletaş, Çarşıkapı, Bayezit, Çakmakçılar Yokuşu ve Mahmutpaşa arasındaki alanı kaplayan geniş bir saha üzerine inşa olunmuştur. Nüvesini Bedesten teşkil eder. 1461 yılında ahşap olarak inşa edilen Bedesten daha sonra Kalpakçılar Caddesi ve II. Bedesten'in inşasıyla beş misli genişletilmiş ve Kanunî Sultan Süleyman devrinde ahşap ilâvelerle daha da büyümüştür. XVI. ve XVII. yüzyıllarda yangın ve depremler sonucu ağır hasar gören Bedesten'ler 1894 yılında tamamen yıktırılmış ve yerine 1898 yılında kârgir olarak yeniden yaptırılmıştır. Çarşının sekiz kapısı bulunmaktadır. Çarşıda kuyumcular, antikacılar, mobilyacılar, kürkçüler, hazır elbiseciler, halıcılar bulunmaktadır. Sandal Bedesteni adıyla anılan Bedesten'de ise eski eserler ve antika eşyalar açık artırma suretiyle satılmaktadır.

BENDLER

İstanbul'a yüzyıllar boyunca su getiren tesislerdir. Tarihçi Hammer'e göre, Bizans zamanında İstanbul'da iki bend bulunmaktaydı. Bunlar Justinianus Bendi ile Valans Bendi'dir. İstanbul fethinden sonra Türkler tarafından bir çok bendlerle donatılmış ve her köşesindeki çeşmelerinden gürül gürül suların aktığı bir sular beldesi olmuştur. İstanbul'un su ihtiyacının temininde Kanunî Sultan Süleyman devrinin bir dönüm noktası olduğu görülür. İstanbul'un başlıca tarihî bendleri şunlardır:

TOPUZLU BENDİ

Bahçeköy deresindedir. I. Sultan Mahmut tarafından yaptırılmıştır. 1800 yılında genişletilip yükseltilmiştir. Uzunluğu 66 metredir. İçi beyaz mermerle kaplı olup suları Boğaziçi'ne ve Beyoğlu'na akar.

VALİDE BENDİ

Bahçeköy'ün bir kilometre kadar kuzeyindedir. III. Sultan Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan'ın Eyüp'teki hayratına su vermek üzere 1796 yılında yaptırılmıştır. Tamamen mermerdendir. 70 metre uzunluğundadır. Suları Bahçeköy kemeri vasıtasıyla Beyoğlu'na gelir.

KARANLIK TOPUZ BENDİ

Belgrad köyü'nün bir kilometre kadar kuzeyindedir. Topuzludere üzerinde kurulmuştur. Üzerindeki kitabeden Hicrî 1029 (1613) yılında inşa edildiği öğrenilmektedir. 16 metre uzunluğundadır Suları Pirgos'taki "Eğrikemer" ve Eğrikapı'daki su taksim merkezi aracılığı ile Ayasofya'daki su taksim yerine gelmektedir.

ÜÇÜNCÜ AHMET BENDİ

III. Sultan Ahmet devrinde yapılmış olup I. Sultan Mahmut tarafından ciddî biçimde onartılmıştır. Uzunluğu 65 metre olup II. Sultan Abdülhamit tarafından duvarları yükselttirilmiştir.

BÜYÜK BEND

Belgrad köyünün bir kilometre kadar kuzeyindedir. Bizans İmparatoru Konstantin devrinde yaptırılmış ve daha sonra İmparator Andronikos tarafından tamir ettirilen bend daha sonra Osmanlı devrinde Fatih Sultan Mehmet Kanunî Sultan Süleyman, I. Sultan Mahmut ve I. Sultan Abdülhamid zamanlarında yalnız onarılmakla kalmamış aynı zamanda yeni ilavelere de tabi tutulmuş ve ilk hali ile kıyaslanmayacak bir görünüm almıştır. Suları Pirgos'taki Eğrikemer ve Eğrikapı'daki su taksim merkezi aracılığı ile Ayasofya'daki taksim yerine gelmektedir.

YENİ BEND

II. Sultan Mahmut zamanında yaptırılmıştır. 95 metre uzunluğunda olup çok güzel bir görünüşü vardır.

ELMALI BENDİ

Kadıköy tarafının en büyük bendi olarak tanınır. Alemdağı'ndan akan Çavuş deresi ile Kemer deresinin birleşmesinden meydana gelen Elmalı deresinin suları toplanmaktadır. 130 metre uzunluğundadır. Toprak kısmı bir Alman mühendisi ile Şeyh Talât Efendi tarafından yapılmıştır. Cumhuriyet devrinde ciddî bir onarım görüp yeni baştan yapılırcasına büyütülüp genişletilmiştir. Üsküdar ile Kadıköy çevresinin su ihtiyacını karşılamaktadır.

TÜRBELER

İstanbul türbeler bakımından da büyük bir zenginlik arzeder. Osmanlı tahtında hüküm süren 38 padişahtan 29'unun İstanbul'da gömülü bulunması da bunu gösterir İstanbul'da gömülü bulunan 29 padişah ve türbeleri şunlardır:

FATİH SULTAN MEHMET:

Fatih Camii yanındaki türbesinde yatar. Türbe, 1766'da vukua gelen depremde ağır hasar görmüş, yeniden yapılırcasına onarılmıştır.

II. SULTAN BAYEZİT:

Bayezit Camii bahçesinde ve mihrap cihetindeki türbesinde yatmaktadır.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN:

Kendi adına bina olunan Süleymaniye Camii'nin doğusundaki türbede yatar. Türbenin dısı

Çemberlitaş Meydanı ve Nuruosmaniye Camii...

oymalı ve mermer kaplıdır. İçindeki çini kitabeler de pek nefistir. Türbe de Mimar Sinan'ın eseridir.

YAVUZ SULTAN SELİM:

Sultanselim Camii yanındaki türbesinde gömülüdür. İçindeki çiniler pek güzeldir. Bir sandık içinde Yavuz'un seccadesi, leğeni ve ibriği saklanmaktadır.

II. SULTAN SELİM:

Ayasofya bahçesindeki türbede yatmaktadır. Padişahın 999'luk tesbihi de burada saklıdır. Türbe Mimar Sinan'ın eseridir.

III. SULTAN MURAT:

Ayasofya'daki türbesini sağlığında kendisi yaptırmış olup burada gömülüdür.

III. SULTAN MEHMET:

Ayasofya'daki türbesinde yatmaktadır.

I. SULTAN AHMET:

Sultanahmet Camii yanında ve Alman Çeşmesi'nin karşısında bulunan türbesinde yatmaktadır. Türbe, 1619'da yaptırılmıştır.

I. SULTAN MUSTAFA:

Ayasofya Müzesi yanındaki kilisenin vaftiz odasında yaptırılan türbesinde yatmaktadır. Bu vaftiz odası fetihten sonra camiin yağhanesi şekline dönüştürülmüştü.

II. SULTAN OSMAN:

Tarihe Genç Osman adıyla geçen padişahın türbesi Sultanahmet Camii'nin yanındadır.

IV. SULTAN MURAT:

Sultanahmet Camii yanındaki türbesinde gömülüdür.

IV. SULTAN MURAT:

Sultanahmet Camii yanındaki türbesinde gömülüdür.

SULTAN İBRAHİM:

Tarihe "Deli İbrahim" adıyla geçen padişah, Ayasofya yanındaki türbesinde I. SULTAN MUSTAFA ile birlikte gömülüdür.

IV. SULTAN MEHMET:

Yeni Camii'nin karşısındaki Turhan Sultan'ın türbesinde gömülüdür.

III. SULTAN SÜLEYMAN:

Süleymaniye Camii'nin doğusundaki türbesinde yatar.

II. SULTAN AHMET:

Süleymaniye'deki türbede III. Sultan Süleyman ile birlikte gömülüdür.

II. SULTAN MUSTAFA:

Yeni Cami karşısındaki Turhan Sultan'ın türbesinde gömülü bulunmaktadır.

III. SULTAN AHMET:

Yenicami karşısındaki Turhan Sultan türbesinde yatar.

I. SULTAN MAHMUT:

Yeni Cami karşısındaki Turhan Sultan türbesinde yatar.

III. SULTAN OSMAN:

Yeni Cami karşısındaki Turhan Sultan türbesinde yatar.

III. SULTAN MUSTAFA:

Lâleli Camii yanındaki türbesinde gömülüdür.

I. SULTAN ABDÜLHAMİD:

Bahçekapı'da, Vakıf Han'ın karşısındaki türbesinde gömülüdür.

III. SULTAN SELİM:

Lâleli Camii yanındaki türbede gömülüdür.

IV. SULTAN MUSTAFA:

Bahçekapı'da Vakıf Han'ın karşısındaki türbede yatar.

II. SULTAN MAHMUT:

Cağaloğlu'nda Türbe adıyla anılan semtteki türbede yatar. Bu türbe "Sultan Mahmut Türbesi" adıyla anılır.

SULTAN ABDÜLMECİD:

Sultanselim Camii yanındaki Yavuz Sultan Selim'in türbesinde gömülüdür.

SULTAN ABDÜLAZİZ:

Cağaloğlu'ndaki Sultan Mahmut türbesinde yatar.

V. SULTAN MURAT:

Yeni Camii yanında annesi Şevkefza Sultan'ın türbesinde gömülüdür.

II. SULTAN ABDÜLHAMİD:

Cağaloğlu'nda Sultan Mahmut türbesinde yatar.

V. SULTAN MEHMET (SULTAN REŞAT):

Eyüp'te ortaokul binası yanındaki türbesinde yatar.

İstanbul'da ayrıca pek çok sehabenin türbesi ve mezarı da bulunmaktadır. Arap İslâm orduları İstanbul'a beş sefer yapmışlar, bunların ikisinde (668 ve 715) şehri kuşatmışlardır. Hazret-i Muhammed'in tanışıp sohbette bulunduğu ve sevdiği bir çok zatın da bu savaşlara katıldığı, içlerinden bazısının savaşırken şehit düştüğü, bazısının da bu kuşatma sırasında eceli ile öldüğü bilinir. "Sehabe" namıyla anılan bu ulu kişilerin kabirleri ve türbeleri İstanbul'dadır. Bugün bu Sahabe kabirlerinin bir kısmı kesinlikle bilinmekte, bir kısmının ise sehabelere ait bulunduğu söylenmektedir. Bunların en başında Ebâ Eyyûb-ül Ensarî Hazretleri ve türbesi gelir.

EYÜP SULTAN TÜRBESİ:

Bir çok cihad ve gazalarda İslâm ordularının bayrağını taşımış bulunan, Hazret-i Muhammed'in bayraktarı Abû Eyyûb-ül Ensarî'nin İstanbul kuşatmasına katıldığı, burada surlar dibinde öldüğü bilinmekte, ancak mezarının yeri bilinmemekte idi. Bu kabrin yeri İstanbul'un son kuşatması sırasında Fatih Sultan Mehmed'in hocası büyük islâm mütefekkiri Akşemseddin tarafından istihare suretiyle tespit edilmiş ve mezar meydana çıkarılmıştı.

Bu mezarın üzerine fetihten hemen sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından bir türbe, yanına da bir cami yaptırılmıştır. Eyüp Sultan Türbesi bugün İstanbul'un en önemli ziyaret yeridir. Türbe her gün binlerce mümin tarafından ziyaret edilmektedir.

ABDULLAH-ÜL-ENSARİ

Sultan Hamamı'nda, Hasan Hüseyin yokuşunda, Salmatomruk denilen yerin alt yanındaki kabrinde yatmaktadır.

ABDULLAH-ÜL-HUDRİ:

Eğrikapı civarında Kandilli Türbe Sokağı'ndaki kabrinde medfundur.

ABDURRAHMAN-I ŞAMİ:

Ayasofya Müzesi civarında ki kabrinde medfundur.

AHMED-ÜL-ENSARİ:

Ayvansaray civarında Toklu Dede Mahallesi'ndeki kabrinde yatmaktadır.

EBÛ ŞEYBET-İL HUDRİ:

Hazret-i Muhammed'in süt kardeşidir. Ayvansaray yakınındaki kabrinin üzerindeki türbe Fatih Sultan Mehmet tarefından yaptırılmıştır. Toklu İbrahim Dede adında bir zat uzun yıllar burada türbedarlık yaptığından bu çevre Toklu Dede Mahallesi adıyla anılır.

DİĞER TÜRBELER

İstanbul'da medfun bulunan diğer sehabe şunlardır: Hamdullah-il Ensari, Âmir, Amr ibn-ül As, Baba Cafer, Câbir, Cafer-i Ensarî, Dâye Hâtun, Ebu Said-il Hudrî, Ebud Dürdâ, Ebû Zerr-il Gıfarî, Edhem, Hâfir, Hasan ve Hüseyin, Hüsam İbn-i Abdullah, Fatma ve Sâkine hanımlar, Muhammed-ül Ensarî, Şa'be, Süfyan ibn-i Ubeyne.

SARNIÇ VE KEMERLER

İstanbul'un bir kısmı Bizans, bir kısmı Osmanlı döneminde yapılmış belli başlı sarnıç ve kemerleri şunlardır:

BOZDOĞAN KEMERİ:

Ayakta kalabilen kısmı Atatürk Bulvarı üzerindedir. Bizans yapısıdır. 20 metre yüksekliğinde ve 1200 metre uzunluğundaki bu kemer 364-378 yılları arasında tamamlanmıştır. Günümüze 500 metre kadar bir kısmı kalabilmiştir.

EĞRİ KEMER:

Kâğıthane'dedir. Yüksekliği 35 metredir. Bizans yapısı olup Belgrad ormanlarındaki suların Ayasofya'ya naklinde kullanılırdı.

JUSTİNİANUS KEMERİ:

Alibeyköyü deresi geçidindedir. 4 büyük kavisli ve iki katlı olup uzunluğu 270 metre kadardı. Günümüze az bir kısmı kalabilmiştir.

		Telefon
Büyük Tarabya	Lüks	621000
Çınar	Lüks	732910
Divan	Lüks	464020
Hilton	Lüks	467050
Marmara Etap	Lüks	448850
Sheraton	Lüks	489000
Dragos	1	520503
Etap (Tepebaşı)	1	448880
Maçka	1	401053
Pera Palas	1	452230
Anka	2	256002
Carlton	2	621020
Dilson	2	435372
Keban	2	433310
Olcay	2	250332
Sözmen	2	234006
TMT	2	673334
washington	2	262415
Akgün	3	280261
Bale	3	431530
Büyük Keban	3	283580
Cidde	3	225632
Çırağan	3	463145
Gezi	3	452167
Harem	3	332025
İmparator	3	431570
İpek Palas	3	289724
Kalyon	3	266250
Kavak	3	497271
Kennedy	3	434090
Kordon	3	266250
Plaza	3	453273
Santral	3	454120
Suadiye	3	581120
Şahinler	3	286678
Topkapı	3	254240
Toro	3	280273
Yenişehir Palas	3	498810
Ağan	4	278550
Astor	4	224423
Avrupa	4	452116
Babaman	4	268238
Bebek	4	633000
Bern	4	232462
Bostanoğlu Turistik Tesisleri	4	555088
Çınardibi	4	581150
Ebru	4	233119
Ediz	4	265692
Engin	4	364727
Eriş	4	278950
Evren	4	255248
Eyfel	4	277745
Florida	4	281021
Geçit	4	278839
Güray	4	222868
Hakan	4	289748
Hislon	4	257233
İnka	4	492044
İtalya	4	448073
Kent	4	277850
Kilim	4	238411
Konak	4	484744
Metin	4	212795
Mini Harem	4	335176

MOTELLER

1	Ataköy Motel	720802
1	Yeşilköy Motel	732995

BÜYÜKADA'DA

4	Splendid Otel	516950
3	Villa Rifat (Pansiyon)	516068

FLORYA'DA

2	Florya Motel	791634

KARTAL'DA

4	Camlı Otel	533809
1	Dr. Erdim Turistik Tesisleri (Motel)	533719
2	Villa Marmara (Motel)	521450

KİLYOS'DA

1	Kilyos Motel	620288

KUMBURGAZ'DA

1	Marin Motel	102

ÇEKMECE'DE

1	Baler Motel	738633

PENDİK'DE

2	212 Motel	540060
1	Pen Pansiyon	540054

SİLİVRİ'DE

1	Solu Motel	03

ŞİLE'DE

3	Değirmen Otel	48-148
Oberj	Kumbaba	38

İstanbul Üniversitesi giriş kapısı...

OSMANLI DÖNEMİ VE SONRASI EĞİTİM-ÖĞRENİM MERKEZİ OLAN İLİMİZ...

İSTANBUL kuruluşundan bu güne dek eğitim alanında önder il olmuştur. Osmanlı döneminde eğitim ve öğretim olanaklarının büyük bir bölümünü bağrında toplayan İstanbul, genç cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak günümüze gelene de önemini korumuştur.

1980 sayımına göre ilde okuma-yazma oranı yüzde 86.3'tür. Ancak 23 Mart 1981 yılanda başlatılan okuma-yazma seferberliği sonucunda bugüne dek toplam 6 bin 476 kurs açılmıştır. Bu kurslara 131 bin 443 kadın ve 17 bin 631 erkek devam ederek okuma yazma öğrenmişlerdir. İstatistiklere göre ilde ilköğrenim çağını geçmiş ve okuma-yazma bilmeyen 566 bin 742 kadın ve 81 bin 952 erkek bulunmaktadır.

İstanbul'daki ilkokulların sayısı toplam 900'dür. Bu okullarda 15 bin 892 öğretmen, 557 bin 801 öğrenciye eğitim yaptırmaktadır.

İldeki ortaokulların sayısı da 150'dir. 150 ortaokulda 3 bin 236 öğretmen ve 155 bin 132 öğrenci bulunmaktadır.

İstanbul'daki lise sayısı 108'dir. Liselerde 5 bin 982 öğretmen ve 66 bin 32 öğrenci vardır. İstanbul'da köklü geçmişe sahip liseler ün yapmıştır. Galatasaray Lisesi, Kabataş Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi, Haydarpaşa Erkek Lisesi, Pertevniyal Lisesi, ve Vefa Lisesi gibi 50 yılı aşkın süredir eğitim veren okullar bulunmaktadır.

İstanbul Teknik Okullar açısından da hayli zengindir. İldeki 71 teknik okulda 41 bin 101 öğrenci 2 bin 224 öğretmen tarafından eğitilmektedir.

Bu arada İstanbul'da 124 tane de özel okul bulunmaktadır. Bu okullarda 26 bin 269 öğrenci ve bin 720 öğretmen bulunmaktadır.

İstanbul'un eğitim sorunları hızlı kentleşme yüksek doğum oranı ve gecekondu olgusu nedeniyle büyümektedir.

İlin eğitim alanındaki en büyük sorunu bina yetersizliğidir. Bu nedenle okullarda ikili hatta üçlü eğitim yapılmaktadır. Hızla gelişen kent âdeta her geçen gün yeni semtler kazanırken, bunu gecekondu yerleşim birimlerine okul götürmek başlı başına sorun olmaktadır. Acrıca ilde konut bulmak büyük bir problem olduğu için, öğretmenlerin lojman gereksinimi önem kazanmaktadır.

YÜKSEK ÖĞRETİM

İstanbul'da yüksek öğretim 1863 yılında Darülfünun-ı Osmanî ile başlar. 1900'de Darülfünun-ı Şahane adına alan kurum, 1908'de Darülfünun-ı Osmanî, 1923'te İstanbul Darülfünunu ve 1933'te İstanbul Üniversitesi adını almıştır. İstanbul Üniversitesi yalnızca İstanbul'un değil, Türkiye'nin ilk yüksek öğretim kurumudur.

İstanbul, yüksek öğretim konusunda da diğer konularda olduğu gibi, pekçok ili geride bırakacak kadar gelişmiştir. Kent bugün 100 binin üzerinde öğrenciye yüksek öğretim olanağı vermektedir.

İstanbul'daki yüksek öğretim kurumları ile öğrenci, öğretim elemanları, idarî personel ve öğretim birimleri dağılımları şöyledir:

Kurumun Adı ÜNİVERSİTE	Öğrenci Sayısı	İdari Personel Sayısı	Öğretim Birimleri
İSTANBUL	44.800	7.521	13 Fakülte 5 Yüksek Okul 7 Enstitü
BOĞAZİÇİ	3.542	506	4 Fakülte 6 Enstitü 3 Yüksek Okul
MARMARA	28.000	610	9 Fakülte 3 Enstitü 2 Yüksek Okul
MİMAR SİNAN	3.039	309	3 Fakülte 2 Enstitü 1 Konservatuar
YILDIZ	12.500	600	4 Fakülte 1 Yüksek Okul
TEKNİK	15.000	600	10 Fakülte 2 Yüksek Okul 3 Enstitü 1 Konservatuvar

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Türk ticaret ve ekonomisine, eşsiz limanı, çeşitli sınai tesisleri, özellikle doğa güzelliği ve tarihî eserleri ile de turizm bakımından da büyük katkısı bulunan İstanbul'da Türk Ticaret Bankası önemli görevini 55 yıldan beri yaygın şekilde yapmanın gururunu taşımaktadır.

İSTANBUL İL MERKEZ ŞUBELERİ

İstanbul, Aksaray, Allbeyköy, Altınbakkal, Altıyol, Avcılar, Bahariye, Bahçelievler, Bakırköy, Balat, Balıpaşa, Balmumcu, Bayrampaşa, Bebek, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Bostancı, Cevizli, Cihangir, Çağlayan, Çapa, Çarşıkapı, Çiftehavuzlar, Dolayoba, Eronköy, Esenler, Etiler, Eyüp, Fatih, Feneryolu, Fındıklı, Fikirtepe, Galata, Galatasaray, Gayrettepe, Gaziosmanpaşa, Gedikpaşa, Göztepe, Gültepe, Güngören, Halıcıoğlu, Hasırcılar, İncirli, Kadıköy, Karagümrük, Kartal, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa, Kocasinan, Kurtuluş, Küçükçekmece, Küçükköy, Küçükmustafapaşa, Küçükpazar, Küçükyalı, Lâleli, Levent, Mahmutpaşa, Maltepe, Mecidiyeköy, Nişantaşı, Nuruosmaniye, Ortaköy, Osmanbey, Paşabahçe, Pendik, Perşembepazarı, Rami, Rızapaşa, Sarıyer, Sefaköy, Sirkeci, Site, Suadiye, Sultanhamam, Şirinevler, Şişhane, Şişli, Taksim, Tarlabaşı, Teşvikiye, Topçular, Tophane, Ümraniye, Üsküdar, Yeldeğirmeni, Yenibosna, Yenişehir, Yeşilköy, Yüksekkaldırım, Zeytinburnu.

İstanbul İli Şubeleri
Büyükçekmece, Çatalca, Silivri, Tuzla, Yalova.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

HALİT ÇAPIN

SULUKULE

SULUKULE'de kendinizi kuş gibi hissedersiniz... Hissedersiniz değil, kuş gibisinizdir. Sulukule sakinleri de kedi...

Sizi gördüklerinde önce bir yalanırlar. Sonra...

Sonra yutuverirler...

Sulukule İstanbul'un en pahalı eğlence yeridir...

Sulukule Paris'in Maxim'inden bilem pahalıdır hatta.

KUŞATMA

Tarihte İstanbul'un kuşatılmalarına boş verin siz. İstanbul surları en büyük kuşatılmaları şimdilerde yaşamaktadır. Sulukule de öyleydi... Bir duvar surlardan, üç duvar kendilerinden sıram sıram evler.. Kemanlar, darbukalar, kanunlar... Ve de çengiler...

İstimlake tabii tutulduğunda —**Surlar kuşatmadan biraz olsun kurtulsun diye**— Sulukule'de evlerde eğlenebilmek için, polisten izin alınırdı.

Biz de giderdik Sulukule'ye hani...

Gecelerden bir gece... Aksaray Pazarı'ndan donandık... Balıklar, pastırmalar, sucuklar, salamlar, soğanlar sarmısaklar... Sulukule'de rakı içip **"çingen avradı"** oynatacağız... Bu avrat oynatmak bizim toplumumuzda eski... Konyanın oturak âlemleri de iyidir ya, tehlikeli...

Sulukule'de cümbüşle karşılandık. Darbuka daha havaya girmemiş. Anlattık. Sofra kurulacak dedik. Saz dedik... Kızlar dedik. Hepsi tamam... Hepsi canbaş üstüne... Ama ufak bir sorun.

"Beyciğim" dediler. **"Beyciğim, o eski âlemler şimdi biraz güç. Karakoldan izin alsanız..."**

Sanırım, bu âlemde, kazıklanmak için gidip polisten izin alan kişiler biz olmuştuk. Ama edindiğimiz öğreti de büyüktü hani: Rakı kazıkla iyi gidiyordu. Ne kadar içerseniz için sarhoş etmiyordu.

Kapının açılışı o zamanlar bile büyük para... Çingene, hani para için babasını asar ya, doğru. Hiç din iman yok... Ve dahi paralar peşin... El sıkıştık. Keman ve kanun çalan iki çocuk. Bayağı güzel, bayağı körpe iki çingen kız... Ehh, işin su götürür tarafı var... Eğleneceğiz demektir.

Oturduk... Mezelerin, yiyeceklerin, kendi getirdiklerimizin onda biri ya kondu ya konmadı masaya... Kızlar, ya üç dakika, ya beş dakika oynadılar oynamadılar... Şarkılar hep birlikte. **"Karakaş gözlerin elmas/Bu güzellik sende de kalmaz".**

Sonra kızlar pırrrr... Parayı verdik, ille göbek atılacak ya, ne edelim kalkıp kendimiz koyulduk oyuna... O hırsla, aöyle çalkalanıyoruz ki, bize kemancı oğlan bile **"Pravo"** çekiyor... Arada bir, oyun sırasında soluk soluğa **"kızlar nerede"** diyoruz, **"gelecek"** diyorlar. Oturarak kız bekleyeceğimize, oynayarak bekliyoruz biz de...

Eğlence Sulukule'de eğer dişli değilseniz saatle... Saati gelince müziği kesiyorlar ve **"Hadi güle güle..."**

Kısacası Sulukule'de hem oynayan sizsiniz, hem parayı yapıştıran... Diyeceksiniz ki, **"Pekiy Sulukule'nin ünü neden bu kadar?"**

O çok eskilerden... O devirleri bilip de yaşayan, şimdi yok... Tevatür... Biz de birisi, bir yere iyi dedi mi, üçü beşi de onu onayladı mı, orası iyidir işte. Yürür gider namı... Sulukule'ye şimdi parayı verecek enayi bulanlar gidiyor... Eğlence acemisi, para babalarını bulanlar. Yoksa işin aslını bilip de, kendi parasıyla Sulukule'ye giden tek bir uyanık İstanbulluya rastlayamazsınız...

Bu yazıyı yazmadan önce, o havalinin güvenlik görevlilerinden birine sordum: **"Yahu Sulukule, o evler yasak değil mi allasen?"**

Cevapladı: **"Ne bileyim... Gelenlerin çoğu Bakanlık görevlisi düzeyinde..."**

İLÇELERİNİ TANIYALIM

GAZİOSMANPAŞA

Edirnekapı'ya dört kilometre uzaklıktaki Gaziosmanpaşa'nın çekirdeğini oluşturan Taşlıtarla Mahallesi, 20 yıl kadar önceleri boş arazi idi. 1950'li yıllardan sonra özellikle Trakya ve Anadolu'dan gelen göçmenler ile hızla kalabalıklaşmaya başlamıştır. Taşlıtarla, 1958 yılına kadar Eyüp ilçesi Rami bucağına bağlı Küçükköy'ün bir mahallesi olarak kalmıştır. 1958 yılında Rami'den ayrılarak Göktepe adı ile Eyüp'e bağlı bir bucak haline gelmiştir. 1963 yılında ise Göktepe bucağı Eyüp ilçesinden ayrılarak Gaziosmanpaşa adıyla bağımsız bir ilçe olmuştur. Ayrıca Eyüp'e bağlı on köy de idare bakımından Gaziosmanpaşa'ya bağlanmıştır.

Gaziosmanpaşa doğudan ve kuzeyden Eyüp, batıdan Çatalca ve güneyden Bakırköy ile çevrilidir. 1980 sayımına göre ilçenin nüfusu 219 bin 26 kişi, yüzölçümü ise 116 kilometrekaredir.

İlçe merkezinde oturanların çoğu işçidir. İlçe merkezi ile Küçükköy çevresi sanayii bölgesidir. Fabrika ve atölyelerin yanı sıra aile üretimi de gelişmiştir.

İlçe köylerinde hayvancılık gelişmiş bir faaliyet alanıdır. Tarımsal faaliyetler ise küçük çapta yapılmaktadır. Küçükköy ve çevresinde dökümcülükte kullanılan döküm kumu ocakları işletilmektedir. Cebeci köyü ve çevresinden de, Cebeci Taşı adı verilen ve inşaatlarda kullanılan siyah taş ocakları bulunmaktadır

KADIKÖY

Geçmişi M.Ö: 3000 yıllarına kadar uzanan Kadıköy, Roma İmparatorluğu'nun egemenliğine geçmeden önce birçok istilaya uğramıştır. Persler'in, İspartalılar'ın, Atinalılar'ın, Bizans ve Makedonyalılar'ın akınlarını karşılamıştır. İskender'in ölümünden sonra Bitinya devletine ve sonra da Bergama Krallığı'na bağlanmış, M.Ö: 133'te de Romalılar'a bırakılmıştır.

Kadıköy Bizanslılar döneminde de çeşitli akın ve istilâlara uğramıştır. Kadıköy, İstanbul'un fethinden yüz yıl önce 1353'te Osmanlılar'ın eline geçmiştir.

İstanbul'un sanki bağımsız, başlıbaşına bir kent özellikleri taşıyan bir ilçesidir Kadıköy. Yalnız Kadıköy değil, Kadıköylüler de kendilerini "nedense" İstanbul'un bütünü içinde saymak istemezler. "Kadıköylüyüm" diyebilmeyi, tarifi biraz zor olan daha çok "gurur" olarak ifade edilebilecek bir özellik sayarlar. Eski Kadıköylüler, anlattıkları bütün öykülerde filanca paşa ya da falanca sefir-i kebir ile komşu olduklarını; İstanbul'un eğlence yerlerini nasıl fethettiklerini, Moda ya da Serkidoryan Kulübü'nde kiminle dansettiklerini anlatmadan edemezler.

İstanbul'un en hızlı büyüyen ve son yirmi yıl içinde nüfusu özellikle başka illerden gelenlerle on katından fazla artan bu ilçemiz, doğaldır ki, bugün eski kimliğinden pek çok şey kaybetmiştir. Eski bahçeli, ahşap köşklerin yerini beton yığını apartanlar almış; büyüme temposundaki aşırı hız, bölgenin en büyük özelliği olan "temizlik"ten pek eser bırakmamıştır.

Halen Kadıköy ilçesi 22 mahalle muhtarlığına bölünmüştür. Bucak kuruluşları kaldırılmıştır. Bugün Kadıköy'deki bazı muhtarlıkların nüfusu, birçok illerimizin merkez nüfusundan fazladır.

1980 sayımı sonuçlarına göre Kadıköy'ün nüfusu 468 bin 217 kişidir. Buna karşılık, kapladığı alan ise sadece 33 km2'dir. Kilometrekare başına 14bin 188 kişi düşmektedir.

SARIYER

Sarıyer eski dönemlerde pek yerleşim birimi olmayan, ormanlık, bağlık ve bahçelik bir bölge idi. Sarıyer'in yerleşim birimi olarak değerlendirilmesi İstanbul'un Fatih tarafından fethinden sonra başlamaktadır. Sarıyer'in ilk sakinleri, bağ ve bahçe işleriyle uğraşan Türkler ile balıkçılık, gemicilik ve meyhanecilikle geçimlerini sağlayan Rumlar'la Ermeniler'di.

Doğal güzelliklerine doyum olmayan Sarıyer, bugün olduğu gibi geçmişte de zevk ve eğlence yeri idi. Eğlenmek amacı ile buraya gelenler sarı lira harcadıkları için ilçenin adının da "sarı lira yer"den geldiği söylenmektedir. Bir başka söylentiye göre ise ilçenin adı toprağının sarı olmasından kaynaklanmaktadır.

Sarıyer 1930 yılında ilçe haline getirilmiştir. Daha önceleri mahalle ve köyleri ilçelere bağlı bulunuyordu. Sarıyer,, Eyüp, Şişli, Karadeniz tarafından çevrilmiştir. İlçenin nüfusu 117 bin 659 kişi, yüzölçümü de 146 kilometrekaredir.

Boğaziçi'nin bitiminde şirin koylarla süslü Sarıyer, İstanbullular'ın huzur beldesidir. Adakların adandığı Telli Baba Türbesi, dünyanı en lezzetli balığının yenildiği Kavaklar, bugün bile mimarisi ile gezip görenleri büyüleyen Rumelihisarı, Sarıyer denince akla ilk gelen köşelerdir.

Kadıköy İskelesi...

ÇATALCA

Bizans İmparatorluğu döneminde Matrai adı ile bilinen Çatalca, Osmanlılar'ın yönetimi altına girene dek sayısız savaşa sahne olmuş, sayısız kez istilÿa uğramıştır.

Türk Hun İmparatoru Atilla, 447 yılında büyük ordusu ile Çatalca'dan geçip Büyükçekmece'ye kadar gelerek Bizans'ı vergiye bağlayıp geri dönmüştür. Daha sonra 616 yılında Avar Türkleri, 813'te de Kurum Han komutasındaki Bulgar Türkleri Çatalca üzerinden İstanbul'a kadar gelmişlerdir.

Bizanslılar döneminde Matrai kenti geniş ormanları bir av merkezi idi. Çatalca, 1. Murat tarafından Bizanslılar'dan alınmıştır.

Çatalca, 1865 yılına kadar "Havassı Hümayun"a bağlı kadılıklardan biri olarak kalmıştır. 1865 yılında Meclis-i İdari-i Liva-yı Zaptiye'ye bağlandı. İstanbul Valisi konumundaki Zaptiye Müşiri bölgenin en büyük yönetim amiri oldu. 1867 yılında ise kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Marmara Denizi, batısında Edirne ve doğusunda İstanbul olan bir sancak halini almıştır.

Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Trakya'nın Türk jandarma kuvvetleri tarafından teslim alınması üzerine geçici olarak kurulan Çatalca ilinin merkezi olmuştur.

26 Haziran 1926 tarihinde Çatalca ili kaldırılarak İstanbul'a bağlı bir ilçe durumuna getirilmiştir.

Nüfusu 89 bin 57 kişi olan Çatalca'nın yüzölçümü de 1715 kilometrekaredir. Çatalca, yüzölçümü açısından İstanbul'un en büyük ilçesidir.

İlçe merkezi Avrupa'ya uzanan demiryolu üzerinde ancak denize uzaktır. Fakat Çatalca, hem Marmara Denizi'ne hem de Karadeniz'e uzanan sınır içinde bulunduğu için turistik öneme sahiptir.

Çatalca'nın turistik yönden en gelişmiş bölgesi Kumburgaz ve çevresidir. Marmara kıyısında bulunan Kumburgaz, Silivri'ye kadar uzanan kıyı şeridinde doğal bir plaj durumundadır.

KARTAL

Çok eski dönemlere dayanan bir geçmişe sahip olmasına karşın, Kartal hakkındaki bilgiler ancak Bizanslılar'la başlamaktadır.

Verimli topraklarının çeşitli meyvelerin yetişmesine elverişli olması ve Prens Adaları'nın hemen karşısında bulunması nedeniyle Kartal işlek bir liman haline gelmiştir. Bu nedenle Bizanslılar buraya Kartalimeni adını vermişlerdir.

Pendik'in Bizanslılar dönemindeki adı Pandikyan idi. Pandikyan yekpare duvar anlamına gelmektedir. Bizanslılar örgütlü bir savunma sistemi kurdukları bu yöreyi kalın duvarlarla çevirmişlerdir. Ancak bugün o görkemli savunma hattından geriye birşey kalmamıştır.

Pendik, Kartal ve Maltepe 1080 — 1083 yıllarında Selçuk Sultanı Süleyman Şah tarafından istila edilmiştir. 1086 yılında Süleyman Şah'ın ölümünden sonra bu bölge Ebul Kasımi adındaki büyük bir kumandanın eline geçmiş ancak 1090 yılında Bizanslılar tarafından geri alınmıştır. Kartal, 1400 yılında Osmanlılar'ın eline geçerek Türk topraklarına katılmıştır.

Kartal ilçesi doğudan Gebze, kuzeyden Beykoz ve Üsküdar, batıdan Kadıköy ile Marmara Denizi ve güneyden Marmara Denizi ile çevrilidir. İlçenin yüzölçümü 433 kilometrekare, nüfusu da 413 bin 839 kişidir.

Kartal karma bir ekonomiye sahiptir. Önceleri balıkçılık önemli bir ekonomik etkinlik iken ilerleyen yıllarda özellikle kıyılarda sebzecilik gelişmiştir. Son yıllarda sebzecilik eski önemini kaybetmiştir. Kartal, İstanbul'un en büyük sanayii bölgelerinden biridir. Türkiye çapında çok sayıdaki fabrika, Kartal ilçesi sınırları içinde yeralır.

Uzun yıllardan beri İstanbul'un bir yazlık yöresi olarak bilinen Kartal, Anadolu yakasında ve Marmara Denizi kıyısındadır.

İŞ BANKASI
Güven

Türkiye İş Bankası'na halkımızın beslediği güvenin en sağlam delili, tasarruflarını bu bankaya emanet etmiş olan sekiz milyona yaklaşan müdidir.
1981 yılı sonu itibariyle verilen bu sayı, her geçen gün artmaktadır.

İş Bankası, kendisine duyulan bu güveni nasıl sağlamıştır?

Türkiye İş Bankası, kurulduğu günden beri, en güç zamanlarda dahi, soğukkanlı, tutarlı olmuştur.
Olayları gerçekçi açıdan ele almış ve değerlendirmiştir.
İş Bankası'nın bütün faaliyetlerinde iyi niyet esas olmuştur.
Türkiye İş Bankası, şimdiye kadarki bütün uygulamalarda, gerek tasarruf sahipleri, gerekse tüm ekonomimiz için yararlı olanı yapmıştır.
Bir vaatte bulunurken, bu vaadin yerine getirilebilir

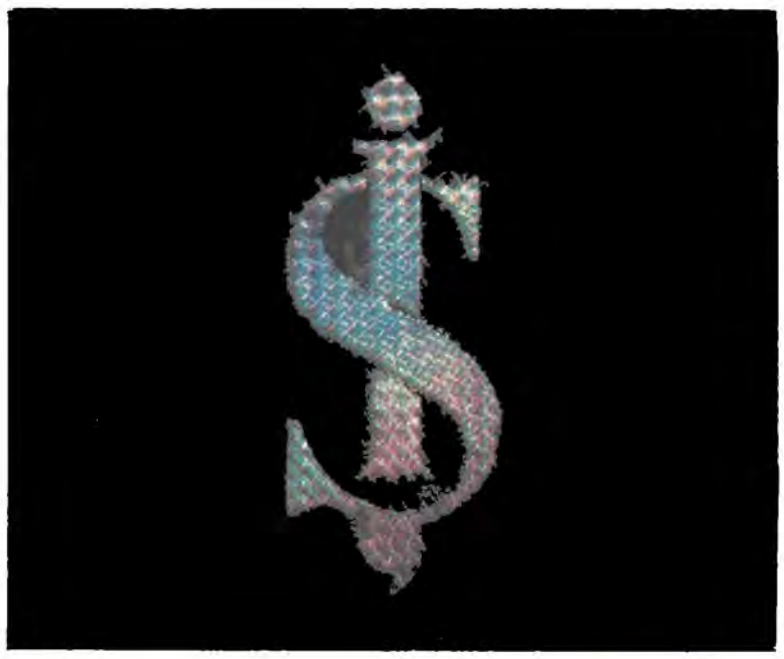

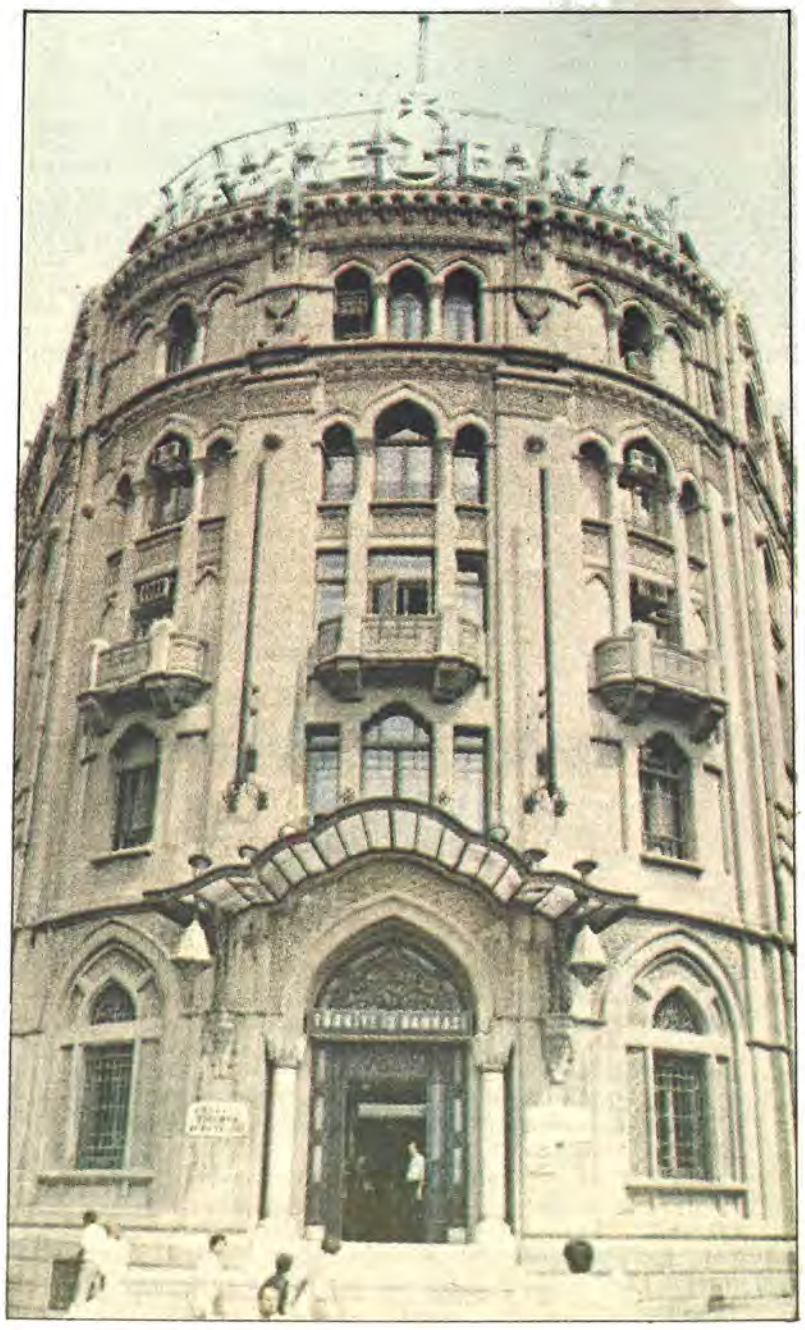

olmasına önem vermiştir.

İş Bankası'na duyulan güvende, kuruluşundaki özellik etkili olmuştur.
İş Bankası Atatürk'ün desteğiyle ve halkımızın iştirakleriyle kurulmuştur.
Daha sonra, paysahiplerinin sayısı artmıştır. Ayrıca, İş Bankası'nın en büyük paysahiplerinden biri de İş Bankası çalışanlarıdır.

İşte bu nedenlerle, İş Bankası'nın yıllardan beri kullandığı "paranızın ve istikbalinizin emniyeti" sözü, gücünü, halkımızın kendisine duyduğu güvenden almaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

Önemli kişiler

FAHRİ S. KORUTÜRK - 1903 yılında doğmuş. 1923 yılında teğmen rütbesiyle Deniz Kuvvetleri'ne katılmıştır. 1933'te Deniz Harp Akademisi'ni bitirmiş, Roma, Berlin ve Stokholm'de deniz ataşeliği yapmış. 1950'de Tuğamiral olmuştur. 1960'da Deniz Kuvvetleri Komutanı ve Oramiral iken, Moskova Büyükelçiliği'ne atanmış sonra Madrid Büyükelçisi. 1968'de Cumhurbaşkanı kontenjanından senatör, 6 Nisan 1973'te Türkiye'nin altıncı Cumhurbaşkanı olmuştur. Yedi yıllık süresinin sonunda görevinden ayrılmış. Tabiî Senatör olarak bir süre daha Senato'da çalışmıştır.

BÜLENT ECEVİT—(1925) Gazeteci, başbakan, CHP genel başkanı, Prof. Fahri Ecevit'in oğlu. Robert Kolej'de okudu. Genç yaşlarında gazeteciliğe başladı. 1957'de milletvekili seçildi. Daha önce bir süre İngiltere'de basın ataşe yardımcısı olarak çalışmıştı. 1960 kurucu meclisinde üye ve 1961'den 1980 yılına kadar da milletvekili. İnönü'nün kurduğu ortaklık hükümetlerinde çalışma bakanı. Sendikalar ve Toplu Sözleşme Yasası bakanlığı döneminde çıktı. 1973'de CHP genel başkanı oldu. Üç kez başbakanlık yaptı. Şairdir ve şiirlerini toplayan bir kitabı vardır.

İBRAHİM ŞEVKİ ATASAGUN - 1899'da doğmuştur. Askeri doktor olduktan sonra 1922'de Kurtuluş Savaşı'na katılmış, akademik kariyerde önce doçent sonra Hijyen Profesörü olmuş. 1953'te generalliğe, 1956'da da tümgeneralliğe terfi etmiş. MSB Sağlık Dairesi Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığı yapmış. 1961'de politikaya girmiş, senatör seçilmiş, 1965-1970 arası Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı yapmıştır.

KAZIM KARABEKİR: - (1882 - 1948) - Kurtuluş Savaşı kahramanlarından Orgeneral. 1905'te Kurmay Yüzbaşı olmuş, İttihat ve Terakki'nin Manastır şubesini kurmuş, Balkan Savaşları'na katılmış, Birinci Dünya Savaşı'nda Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanlığı, Kolordu Komutanlığı yapmış, Kurtuluş Savaşı'nı başlatan üç generalden biri olarak, Mustafa Kemal'in en büyük desteklerinden olmuş, Şark Cephesi Komutanı olarak, Ermenilerle savaşmış, Kars Antlaşmasını imzalamış. 1924'te Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası Başkanı olmuş, İstiklâl Mahkemesi'nde yargılanıp aklanmış, 1946 - 1948 yılları arasında da Büyük Millet Meclisi Başkanlığı yapmıştır.

Bülent Ecevit

ALİ FUAT CEBESOY - (1882 - 1968) - Kurtuluş Savaşı kahramanlarından Orgeneral. 1905'te Kurmay Yüzbaşı olmuş, Rumeli'nde eşkıya takiplerinde yararlık göstermiş, Balkan savaşlarına katılmış, Birinci Dünya Savaşı'nda Kolordu komutanlığı yapmıştır. Bu arada general olan Cebesoy, Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcındaki üç generalden biri ve Atatürk'ün en yakın arkadaşlarındandır. Umum Kuvay-ı Milliye Komutanlığı, Garp Cephesi Komutanlığı yaptıktan sonra Moskova Büyükelçiliği'ne gönderilmiş, savaştan sonra Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın genel sekreteri olmuş, İstiklal Mahkemesi'nde yargılanmış, aklanmıştır. 1939'da Bayındırlık, 1943'te Ulaştırma Bakanlığı yapmış, 1948'de TBMM Başkanı seçilen Cebesoy, 1961'e kadar da milletvekilliği yapmıştır.

FUAT SİRMEN - (1899 - ....) - İstanbul ve Roma Hukuk fakültelerini bitirmiş Ankara Cumhuriyet Savcılığı'nda bulunmuş, 1935'de milletvekili seçilmiş, İktisat ve Adalet bakanlıkları, 1961 - 1965 arasında da TBMM Başkanlığı yapmıştır.

HAMDULLAH SUPHİ TANRIÖVER (1886—1966) - Eğitim Bakanı, hatip, büyükelçi, milletvekili, Darülfünun Müderrisi. Son Osmanlı Mebusan Meclisi üyesi.

CAMİ BAYKUT - (1877 - 1958) - Asker ve siyaset adamı. Harbiye'yi bitirdi, yedek yüzbaşı oldu. 1908 - 1918 arası Osmanlı Meclisi'nde mebus. Kurtuluş Savaşı başında Sivas Kongresi'ne Aydın temsilcisi olarak katıldı, ilk İcra Encümeninde görev aldı. İçişleri Bakanı oldu. Ankara Hükümeti'nin temsilcisi olarak Roma'ya gönderildi. Dönmeyince 1922'de istifa etmiş sayıldı, 1938'den sonra dönünce Tan, Yeni Dünya ve Görüşler dergi ve gazetelerinde yazarlık yaptı.

HAKKI BEHİÇ BAYİÇ - (1886 - 1943) - Siyaset adamı, Dışişleri ve Maliye Bakanı. Sivas Kongresi delegesi. Denizli milletvekili, yazar.

Dr. REFİK SAYDAM - (1882 - 1942) - Başbakan, İçişleri ve Sağlık Bakanı, Darülfünün Tıp Müderrisi, Mustafa Kemal'le Samsun'a çıkanlardan asker hekim.

MEHMET AKİF ERSOY- (1873 - 1936) - Şair, İstiklâl Marşı yazarı. Öğrenimini Medrese ve Baytar Mektebinde yaptı. Almanya'da istihbaratçı olarak yetiştirildi. Teşkilâtı Mahsusa'da görev yaptı, ilk TBMM'ye Burdur milletvekili seçildi, devrimler sırasında şapka giymeyi kabul etmediğinden Mısır'a gitti, bir süre orada Camiül Ezher'de hocalık etti.

KILIÇ ALİ (KILIÇ) - (1889 - 1971) - Kurtuluş Savaşı'nda Yunanlılara karşı Ayvalık'ta ilk askerî direnişi yürüten komutan. Maraş ve Antep havalisi Kuvayı Milliye Komutanı, ilk TBMM üyelerinden.

ALİ CENANİ - (1872 - ....) - Siyaset ve devlet adamı. Ticaret Bakanı. 1908 - 1918 Osmanlı Mebusan Meclisi'nde mebus. İngilizlerce Malta'ya sürülmüş, dönüşte Ankara Meclisi'ne katılmış, Fethi Okyar ve İnönü kabinelerinde yer almış, bakanlık yapmıştır.

REFET BELE - (1881 - 1963) - Kurtuluş Savaşı kahramanlarından, General, İçişleri ve Savunma Bakanı, ilk TBMM'den 1950'ye kadar milletvekili.

FEVZİ ÇAKMAK - (1876 - 1950) - Mareşal. Başbakan, Savunma Bakanı, Genelkurmay Başkanı. Kurtuluş Savaşı komutanlarından. Osmanlı Devleti Harbiye Nazırı, Erkânı Harbiye Reisi. TBMM'nin ilk üç döneminde Kozan Mebusu. Millet Partisi Fahri Başkanı.

SELAHATTİN KÖSEOĞLU - (Çolak Selahattin Bey) - (1882 - ...) - Kurtuluş Savaşı komutanlarından, 3. Kor. Komutanı, TBMM'nin I. Dönem Mersin milletvekili. Kurmay Albay.

İBRAHİM SÜREYYA YİĞİT - (1880 - 1952) - Kurtuluş savaşçıları kadrosundan, yönetici, milletvekili, Mülkiye mezunu, kaymakam, mutasarrıf, 1902'de, fesat cemiyeti kurduğu için kalebentliğe mahkûm oldu, Amasya'da Mustafa Kemal Paşa'nın yakın yardımcılarından.

RAUF ORBAY - (1881 - 1967) - Kurtuluş Savaşı kadrosundan, Başbakan, Bahriye Kurmay Albayı, Hamidiye kahramanı, Osmanlı Devleti Bahriye Nazırı, Mondros Mütarekesi imzacısı, Sivas Kongresi delegesi, Heyeti Temsiliye üyesi, Amasya Toplantısı ve Erzurum Kongresi delegesi, Trekkiperver Cumhuriyet Fırkası ikinci reisi, İstiklâl Mahkemesi'nde yargılandı, Londra Büyükelcisi.

RUŞEN EŞREF ÜNAYDIN - (1892 - 1959) - Yazar, öğretmen, milletvekili, gazeteci.

FALİH RIFKI ATAY - (1893 - 1971) - Gazeteci, yazar, milletvekili.

Dr. İBRAHİM TALİ ÖNGÖREN - (1871 - 1952) - Kurtuluş Savaşı kadrosundan, askerî hekim, albay, Mustafa Kemal Paşa'yla Samsun'a çıkanlardan, Varşova Elçisi, milletvekili, genel müfettiş.

CEVAT ÇOBANLI - (1871 - 1938) - Orgeneral, Osmanlı Devleti Savunma Bakanı, Genelkurmay Başkanı, İngilizlerce Malta adasına sürüldü. Dönünce Kurtuluş Savaşı'nın Elcezire Cephesi Komutanlığına atandı, milletvekili seçildi, 1924'te politikadan ayrılıp asker kaldı, 1928'de orgeneral oldu.

BEHİÇ ERKİN - (1876 - 1961) - DDY Genel Müdürü, kurmay albay, Bayındırlık Bakanı, elçi.

İSMAİL CANBULAT - (1880 - 1926) - Politikacı, komiteci, Osmanlı Devleti Dahiliye Nazırı, İstanbul Vali ve Belediye Başkanı, İngilizlerce Malta'ya sürülenlerden. TBMM'nin ikinci dönem milletvekili. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası yöneticisi, Atatürk'e suikast savıyla yargılanıp asıldı.

RECEP PEKER - (1889 - 1950) - Asker, Başbakan, CHP Genel Sekreteri, İçişleri, Savunma, Bayındırlık Bakanı. İlk TBMM'nin başkâtibi.

MEHMET EMİN YURDAKUL - (Hacı) - (1869 - 1944) - Millî Şair. Osmanlı Mebusu, Hicaz, Sivas, Türkocağı kurucusu, Erzurum Valisi, Kurtuluş Savaşı destekçilerinden, milletvekili.

CEMİL UYBADIN - (1880 - 1957) - Asker ve devlet adamı. Harbiye ve Harp Akademisini bitirdi. Kurtuluş Savaşı'nda Çatalca mıntıka komutanlığı yaptı, milletvekili, CHP Genel Sekreteri, İçişleri Bakanı.

İSMAİL HAKKI UZUNÇARŞILI - (1888 - ....) - Tarih Profesörü, milletvekili, eğitim müfettişi.

ABDÜLHAK HAMİT TARHAN - (1852 - 1937) - Şair-i Azam. Osmanlı Ayan Azası, milletvekili, büyükelçi.

AHMET RASİM - (1865 - 1932) - Gazeteci, yazar, milletvekili.

NEVZAT TANDOĞAN - (1892 - 1946) - Ankara Valisi, hukukçu, yönetici, milletvekili, intihar ederek öldü.

ALİ RANA TARHAN - (1883 ....) - Gümrük ve Tekel Bakanı, tek parti döneminin Müstakil Grup Başkanı. Posta Umum Md. milletvekili.

İBRAHİM ALAATTİN GÖVSA - (1889 - 1949) - Şair ve yazar. Milletvekili.

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL - (1884 - 1952) - CHP Genel Sekreteri, milletvekili, büyükelçi.

NAŞİT HAKKI ULUĞ - (1901 - ....) - Gazeteci, yazar, milletvekili.

ALİ CANİP YÖNTEM - (1887 - 1967) - Şair, yazar, milletvekili.

HASAN ALİ YÜCEL - (1897 - 1961) - Millî Eğitim Bakanı, şair, yazar.

ŞEVKET DAĞ - (1875 - 1944) - Ressam, milletvekili.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN - (1875 - 1957) - Yazar, gazeteci, politikacı. Osmanlı Mebusu, Tanin Gazetesi Başyazarı, milletvekili.

FUAT KÖPRÜLÜ - (1890 - 1966) - Edebiyat ve Tarih Profesörü, Dışişleri, Devlet Bakanı, Başbakan yardımcısı, DP Kurucusu, Edebiyat Fakültesi dekanı.

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR - (1864 - 1944) - Romancı, milletvekili.

ABİDİN DAVER - (1886 - 1958) - Sivil amiral, gazeteci, yazar, milletvekili.

SADRİ ERTEM - (1898 - 1943) - Yazar, romancı, milletvekili.

ETHEM İZZET BENİCE - (1903 - 1967) - Gazeteci, yazar, romancı, milletvekili.

İSMAİL HAKKI BALTACIOĞLU - (1886 - 1978) - Profesör, pedagog, İstanbul Darülfününu Emini (Rektör), milletvekili.

CEMİL SAİT BARLAS - (1905 - 1964) - Ticaret, Ekonomi ve Devlet Bakanı, hukukçu, gazeteci, başyazar, milletvekili, Kurucu Meclis üyesi.

AHMET HAMDİ TANPINAR - (1901 - 1962) - Edebiyat profesörü, şair, yazar, milletvekili.

CEMİL CAHİT TOYDEMİR - (1883 - 1956) - Orgeneral, Kurtuluş Savaşı komutanlarından, milletvekili, savunma bakanı.

YUSUF ZİYA ORTAÇ - (1894 - 1967) - Güldürü yazarı, Akbaba Dergisi kurucusu, şair, milletvekili.

ORHAN SEYFİ ORHON - (1890 - 1972) - Şair, yazar, gazeteci, milletvekili.

MİM KEMAL ÖKE - (1884 - 1955) - Operatör doktor, albay, milletvekili.

AKİL MUHTAR ÖZDEN - (1877 - 1949) - Prof. Dr. General, ordinaryüs, milletvekili.

ALİ İHSAN SABİS - (1882 - 1957) - Kurtuluş Savaşı komutanlarından. General. Batı Cephesinde I. Ordu Komutanı iken cephe komutanıyla anlaşamayınca emekli edildi, 1944'de Cumhurbaşkanına hakaretten tutuklandı. 1950'de milletvekili oldu.

Halide Edip Adıvar...

HALİDE EDİP ADIVAR - (1882 - 1964) - Romancı, edebiyat profesörü, milletvekili, Kurtuluş Savaşı'nda onbaşı.

FARUK GÜRLER: - (1913 - 1973) - Genelkurmay Başkanı, Orgeneral, Kontenjan Senatörü.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

ŞİŞLİ

Şişli, 1954 yılına kadar Beyoğlu'na bağlı kalmıştır. Bu tarihte Resmî Gazete'de yayınlanan 6324 sayılı Kanun'la bağımsız bir ilçe durumuna getirilmiştir.

İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethinden sonra gelişmeye başlayan Beyoğlu semti, 19. yüzyıldan sonra genişlemeye devam ederek Şişli ve Maçka yönünde yayılmıştır.

Cumhuriyet döneminin başlangıcında Beyoğlu'nun bir bucağı olan Şişli, o zamanlar bugünkü ana cadde üzerinde Şişli Meydanı'na kadar kurulu bir yerleşim birimi idi. Çevrede sebze ve çiçek bahçeleri yeralıyordu.

2. Dünya Savaşı'ndan sonra, özellikle 1950'yi izleyen yıllarda büyük bir haz kazanan inşaatlar ve kırdan kente göçün sonucu olarak ortaya çıkan gecekondular, Şişli'nin gelişip büyümesini sağlamıştır.

Varlıklı aileler ile gayri müslim halkın oturduğu Şişli ilçesi, zaman içinde bir ticaret merkezi olarak gelişmiştir

Şişli ilçesi, Sarıyer, Beyoğlu, Eyüp ve Beşiktaş ile sınırlanmıştır. Yüzölçümü dört kilometrekare olan Şişli'nin nüfusu da 467 bin 685 kişidir.

ZEYTİNBURNU

Önceleri kısmen Bakırköy kısmen de Fatih ilçelerine bağlı olan Zeytinburnu, İstanbul'da ilk ve büyük gecekondu olgusunu yaşayan bölgedir. Kısa zamanda gelişip serpilen Zeytinburnu'nun idarî hizmetlerinin daha kolaylıkla görülmesi için 1957 yılında ilçe olmasına karar verilmiştir.

İlçenin doğusunda Fatih, kuzeyinde Eyüp, batısında Bakırköy ve güneyinde Marmara Denizi bulunmaktadır.

Zeytinburnu gecekonduları kadar sanayii ile de tanınan bir ilçedir. Zeytinburnu'nda bugün büyüklü küçüklü 350 fabrika ve imalâthane bulunmaktadır. Ülke deri konfeksiyon ve deri işleme tesislerinin önemli bir bölümü Zeytinburnu ilçesi sınırlarında yeralmaktadır.

Zeytinburnu'nun nüfusu 124 bin 543 kişi, yüzölçümü ise 12 kilometrekaredir.

İSTANBUL 4

OSMANLI DÖNEMİNİN BORSASI: KAPALIÇARŞI

YASEMİN SANER

İSTANBUL'un en canlı iş ve ticaret merkezlerinden biridir Kapalıçarşı.

Çarşının ilk çekirdeği bugün Eski Bedesten (Cevahir Bedesteni ya da İç Bedesten) denilen Bizans çağından kalma bir yapıdır.

Yeni Bedesten bölümü Fatih Sultan Mehmet devrinde yapılmıştır. O devirden bu yana geçirdiği bir dizi yangın ve depreme karşın çarşı zaman içinde yeni inşaatlarla genişleyerek, bugün tam 47 bin 600 metrekarelik bir alan üzerinde yer alan 61 sokağa sıralanmış 3600 dükkânla hâlâ ayaktadır.

Osmanlı döneminde Kapalıçarşı uzun zaman bugünkü borsa ve bankaların işini görmüştür. Zamanın zenginleri çarşıdaki kiralık kasalarda mücevher ve çok değerli altın, gümüş eşyalarını saklarlardı. Bankacılığın ülkede gelişmesi karşısında çarşı bu işlevini yitirmiştir.

Çarşı esnafının kendine has töreleri vardı. Çarşı her sabah duacıbaşının dualarıyla açılırdı. Yüzlerce çeşit iş koluyla çok zengin bir meslek yaşamının sürdüğü çarşıda iş kollarının yönetimini Lonca sistemi belirlerdi.

Bir devirler sedefkâr, bağa ve fildişi işleyicileri, tesbihciler, attarlar, maktacıların iş gördükleri dükkânlarda bugün sadece beş on çeşit meslek sahibi iş görmektedir. Çarşıda şimdilerde kuyumcular, mobilyacı, halıcı, derici, ayakkabıcı, yorgancı, turistik eşyacı, plakçı, manifaturacı, elektrik malzemecileri yer almıştır. Artık günümüzde, eskiden olduğu gibi belli cadde ve sokakların belli iş kollarına ayrılması prensibi hemen hiç kalmamıştır. Sadece Kalpakçılar Caddesi'nde daha çok kuyumcu ve altın işleyicileri, Kuyumcular çarşısında yine daha çok kuyumcular, Divrikli Sokak'ta daha çok mobilyacılar, Sahaflar Sokak'ta (eskiden eski kitaplar alınır satılırdı), halıcılar. ve Perdahçılar Sokak'ta da daha çok dericiler bulunmaktadır.

19. yüzyıl sonunda Avrupa kumaşlarının ve diğer ürünlerin geniş ölçüde ithal edilmesi çarşının el emeğini ve ticaretini öldürmüştür. Artık çarşı bugün için el emeği açısından sadece kuyum ve deri işlerinin yapıldığı, diğer yandan da konfeksiyon ürünlerinin satıldığı ve bir imalât yeri olmaktan çok çarşı dışındaki atölyelerde yapılmış ürünlerin satıldığı bir konumdadır. Ünü yurt dışına taşmış Kapalıçarşı, Nuruosmaniye Caddesi'nde dizili kuyumcu, halıcı ve turistik eşya satıcılarını atlatabilen turistler için hâlâ çekici görülecek tarihî yerlerden biridir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca hazırlanan bir proje çerçevesinde, önce çarşının tarihî görünümünü değiştiren ışıklı reklam panoları indirilmiştir. Sıra Osmanlı dönemindeki vitrin düzenlemelerine gelmiştir. Bayındırlık Bakanlığı tarafından çatının kurşun dökülmesi ve onarım çalışmaları yürütülmektedir. Bayındırlık Bakanlığı ayrıca çarşının tavanlarını da onarmaktadır. Bu arada Kalpakçılar Caddesi'ndeki onarımlar sırasında ortaya çıkan 1880'lere ait klasik Türk motifleri de Türk talem işi ustalara eskisi gibi onartılmıştır.

KAPALI ÇARŞI

Giyilmemiş çamaşırlar nasıl kokar bilirsin,
Sandık odalarında;
Senin de dükkânın öyle kokar işte.
Ablamı tanımazsın,
Hürriyette gelin olacaktı, yaşasaydı;
Bu teller onun telleri,
Bu duvak onun duvağı işte.
Ya bu canlardaki kadınlar?
Bu mavi mavi,
Bu yeşil yeşil fistanlı...
Geceleri de ayakta mı dururlar böyle?
Ya şu pembezar gömlek?
Onun da bir hikâyesi yok mu?
Kapalı Çarşı deyip de geçme:
Kapalı Çarşı,
Kapalı kutu.

ORHAN VELİ

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

MAHMUDPAŞA CAMİİ: Fatih Sultan Mehmet'in sadrazamlarından Mahmut Paşa tarafından 1463 yılında yaptırılmıştır. Mimarı, Sinan-ı Atik olup, bânisinin türbesi mihrap önündedir. Adını taşıyan semttedir.

MURATPAŞA CAMİİ: Fatih Sultan Mehmet devri vezirlerinden Has Murat Paşa tarafından 1471 yılında yaptırılmıştır. İki kubbeli mimarisi vardır.

MAHMUDEFENDİ CAMİİ "Defterdar Camii" adıyla da anılır. Eyüp'te Defterdar semtindedir. Bânisi, Kanunî Sultan Süleyman devri defterdarlarından Mahmut Efendi'dir. 1540 yılında yaptırılmıştır.

MEHMETAĞA CAMİİ: Kızlarağası Mehmet Ağa tarafından 1583 yılında, Fatih'te Çarşamba'da yaptırılmıştır. Mimar Davut Ağa'nın eseridir.

MESİHPAŞA CAMİİ: III. Sultan Murat devri sadrâzamlarından Hadım Mesih Paşa tarafından 1685 yılında yaptırılmıştır. Hırka-i Şerif civarındadır.

NİŞANCI CAMİİ: Nişancı Boyalı Mehmet Paşa tarafından 1588 yılında yaptırılmıştır. Karagümrük'tedir. Mihrabı ve minberi pek güzeldir.

NURUOSMANİYE CAMİİ: 1. Sultan Mahmut tarafından 1748 yılında inşaasına başlatılmış, III. Sultan Osman tarafından 1755 yılında tamamlanıp ibadete açılmıştır. Barok üslûbundaki en güzel camilerden biridir. Mimarı Mustafa Ağa olup medresesi, kütüphanesi, sebili ve türbesi ile güzel bir manzume teşkil etmektedir. Adını verdiği semtte, Kapalıçarşı'nın girişindedir.

NUSRETİYE CAMİİ: İstanbul'un en zarif camilerinden biridir. II. Sultan Mahmut tarafından 1825 yılında Tophane'de yaptırılmıştır. İç duvarlarını çevreleyen sûre ünlü Hattat Rakım'ın eseridir.

RÜSTEMPAŞA CAMİİ: Kanunî Sultan Süleyman'ın sadrazamlarından Rüstem Paşa tarafından 1560 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseridir. Yeri çukur olduğundan koca Sinan, altına mahzenler ve dükkân inşa ederek binayı fevkâni yapmıştır. Aksaray semtindedir. İçi nefis çinilerle kaplıdır.

PİYALEPAŞA CAMİİ: Kaptanı Derya Piyale Paşa tarafından 1577 yılında yaptırılmıştır. Kasımpaşa'da, Kozludere mevkiindedir. Mimar Sinan'ın eseridir.

RAMAZANEFENDİ CAMİİ: Bezirgânbaşı Hacı Hüsrev Çelebi tarafından 1586 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseridir. Camie bağlı tekke 1616'da vefat eden şeyhi Ramazan Efendi'nin adıyla anılmakta

SELİMİYE CAMİİ: III. Sultan Selim tarafından yaptırılmış ve 1805 yılında ibadete açılmıştır. Aynı padişahın yaptırdığı Selimiye Kışlası'nın yanındadır

SOKOLLU CAMİİ: II. Sultan Selim'in kızı Esmahan Sutan tarafından kocası ünlü sadrâzam Sokullu Mehmet Paşa adına 1571 yılında yaptırılmıştır. Kadırga civarındadır. Mimar Sinan'ın nefis eserlerinden biridir. Kubbesi pek sanatkarane malakâri süslemedir.

SOKOLLU CAMİİ: Azapkapı Camii diye de anılır. Sadrâzam Sokollu Mehmet Paşa tarafından 1577 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın en güzel eserlerinden biridir. Atatürk Köprüsü'nün Azapkapı ayağının hemen yanındadır.

SİNANPAŞA CAMİİ: Kaptan-ı Derya Sinan Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseridir. Paşa'nın vefatından iki yıl sonra, 1555'te tamamlanıp ibadete açılmıştır. Beşiktaş'ta ana caddenin üzerindedir.

SULTANSELİM CAMİİ: Kanunî Sultan Süleyman tarafından, babası Yavuz Sultan Selim adına 1522 yılında yaptırılmıştır. Mimarının Acem Ali olduğu tahmin edilmektedir. Adını verdiği semttedir.

SULTANAHMET CAMİİ: I. Sultan Ahmet tarafından yaptırılmıştır. İnşaatına 1609 yılında başlanmış, 1616'da tamamlanıp ibadete açılmıştır. Mimarı, Sedefkâr Mehmet Ağa'dır. Adını verdiği semttedir. İstanbul'un en görkemli camilerinden biri olup altı minareli tek cami olması bakımından da ilginç bir özellik taşır. İnşaatı sırasında padişahın, kaftanı eteği içinde taş taşıdığı söylenir. İçindeki mavi çinilerden ötürü yabancılar tarafından "Mavi Cami" diye anılır. 64 metre uzunluğunda ve 72 metre genişliğindedir. Kubbesi 33.60 metre çapında olup Ayasofya kubbesinden 2.60 metre daha geniştir. Mozaik ve yeşim süslemeli mihrabı, renkli camlardan oluşan pencereleri, sedefli kapısı, altın yaldızlı çinileri ve mermer mihrabı birer şaheserdir.

SÜLEYMANİYE CAMİİ: Mimar Sinan'ın Edirne'deki Selimiye Camii'nden sonra en büyük şaheseri olarak tanınır. 1549-1557 yılları arasında Kanunî Sultan Süleyman tarafından yaptırılmıştır. Çevresindeki medrese, imaret ve şifâhane ile muhteşem bir külliye teşkil etmektedir. Kanunî Sultan Süleyman ile Hürrem Sultan'ın türbeleri de bu camiin yanındadır. Yapı defterine göre 597 yük 60.186 akçe sarfedilerek yapılmıştır. Cami 69x63 metre ebadında olup merkezî kubbenin yüksekliği 53 metre, çapı ise 27,50 metredir. Kubbe kasnağında 32 pencere bulunmaktadır. Camiin mihrap, minber ve benzeri mermer işleri, mihrabın çinileri, alçı pencereleri, sedef ve fildişi kakmalı kapıları da ayrı ayrı birer sanat eseridir. Yazıları da Karahisarî ile şakirdi Hasan Çelebi ve Mustafa İzzet Efedi gibi devrin en büyük ustalarının elinden çıkmıştır. Koca Mimar Sinan'ın mütevazi açık türbesi de bu camiin yanındadır.

ŞEHZADE CAMİİ: Kanunî Sultan Süleyman tarafından 1548 yılında yaptırılmıştır. MimarSinan'ın pek güzel bir eseridir. Şehzadebaşı adıyla anılan semtte, İstanbul Belediye Sarayı'nın tam karşıtındadır.

ORTAKÖY CAMİİ: Sultan Abdülmecit tarafından, Ortaköy'de denizin hemen kenarında inşa ettirilmiştir. Denize çıkıntı teşkil eden bir burunun ucunda bulunduğundan Boğaz'a ayrı bir güzellik katmaktadır.

VALİDE CAMİİ: Sultan Abdülaziz'in annesi Pertevniyâl Valide Sultan tarafından 1871 yılında yaptırılmıştır. Aksaray'dadır. Mimarı İtalyan Montani olup Gotik ve Hind gibi yabancı unsurların karıştığı bir mimarîsi vardır.

ÜÇMİHRAPLI CAMİİ: Fatih'in üstadlarından Hoca Hayreddin tarafından 1470 yılında Unkapanı civarında yaptırılmıştır. Bir süre sonra Fatih Sultan Mehmet Camii genişlettirmiş, bu ilâve kısma da bir mihrap konulmuştur. Daha sonra Hoca Hayreddin'in gelini bu camie yeni bir ilâve yaptırdığından buraya da bir mihrab ilâve edilmiş ve cami üç mihrabı ile bir benzeri daha olmayan şekil almıştır.

ŞEMSİPAŞA CAMİİ: İsfendiyaroğulları'ndan vezir Ahmet Şemsi Paşa tarafından 1580 yılında Üsküdar'da denizin hemen kenarında yaptırılmıştır. Cami, medrese ve türbeden ibaret bu güzel manzumenin mimarı ünlü Mimar Sinan'dır.

YENİCAMİ: İstanbul'a sembol olmuş camilerdendir. Eminönü meydanındadır. III. Sultan Ahmet'in annesi Safiye Sultan tarafından 1597 yılında Mimar Davut Ağa'ya başlatılmıştır. 1598'de ünlü mimarın ölümü üzerine inşaatı Ahmet Çavuş sürdürmüştür. 1603 yılında II. Sultan Mehmet'in ölümü ile inşaat durmuştur. 1660 yılında IV. Sultan Mehmet'in annesi Turhan Valide Sultan tarafından Mimar Mustafa Ağa'ya tamamlattırılmış ve 62 yıl sonra ibadete açılabilmiştir.

YENİ VALİDE CAMİİ: Üsküdar'dadır. II. Sultan Mustafa ile III. Sultan Ahmet'in anneleri Emetullah Rabia Gülnûş Sultan tarafından 1708 yılında yaptırılmıştır.

ZALMAHMUDPAŞA CAMİİ: Eyüp'tedir. Kanunî Sultan Süleyman'ın damadı ve veziri olan Mahmut Paşa ile zevcesi Şah Sultan tarafından 1551 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın en güzel eserlerinden biridir. Yanında medreseler ile türbe ve çeşme yeralmaktadır. 1562 yılında, aynı gecede vefat eden Mahmut Paşa ile eşi bu türbede yatmaktadırlar.

ZEYNEPSULTAN CAMİİ: Gülhane Parkı'nın giriş kapısı karşısındadır. III. Sultan Mustafa'nın kızkardeşi Zeynep Sultan tarafından 1769 yılında yaptırılmıştır.

AHMETPAŞA CAMİİ: I. Sultan Selim kızı Fatma Sultan'ın kocası Vezîr-i Azam Kara Ahmet Paşa tarafından 1554 yılında yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseridir.

AYAZMA CAMİİ: Üsküdar'dadır. III. Sultan Mustafa tarafından annesi Mihrişah Valide Sultan adına 1760 yılında yaptırılmıştır. Mimarı, Mehmet Tahir Ağa'dır.

ÇEŞMELER

Kentteki Osmanlı yapısı çeşmelerin en ünlüleri şunlardır:

ÜÇÜNCÜ AHMET ÇEŞMESİ: III. Sultan Ahmet tarafından, Sultanahmet'te Topkapı Sarayı'nın dış kapısı ile Ayasofya'nın arka kapısı arasındaki alanda yaptırılmıştır.

ÜSKÜDAR ÇEŞMESİ: Üsküdar vapur iskelesi önündeki alandadır. III. Sultan Ahmet tarafından yaptırılmıştır. Saçaklı mimarisi ile göz ve gönülleri okşamaktadır.

TOPHANE ÇEŞMESİ: Tophane'dedir. Tophane-i Amire'nin önünde, Kılıç Ali Paşa Camii'nin yanındadır. Üzerinde Türk taş işçiliğinin nefis örneklerine rastlanmaktadır.

VALİDE SEBİLİ: Azapkapı'dadır. 1732 yılında insa olunmuştur.

KÜÇÜKSU ÇEŞMESİ: Küçüksuda, denizin hemen kenarında ulu çınar ağaçlarının altında saçaklı nefis bir çeşmedir.

EMİRGAN ÇEŞMESİ: Emirgân'da meşhur Çınaraltı çayhanelerinin arkasındadır 1732 yılında yapılmıştır.

SARAYLAR

Yüzyıllar boyu Osmanlı İmparatorluğu'nun taht şehri olmuş İstanbul, Osmanoğulları tarafından yaptırılmış birbirinden güzel saraylarla da süslenmiştir.

BEYLERBEYİ SARAYI: 1865 yılında Sultan Abdülaziz tarafından Beylerbeyi'nde, denizin tam kenarında yaptırılmıştır.

ÇIRAĞAN SARAYI: 1863 yılında yapımına başlanan ve 1867 yılında tamamlanan bu saray da Sultan Abdülaziz tarafından inşa ettirilmiştir. Mimarı Balyan'dır Bu görkemli saray 1910 yılında çıkan bir yangın sonucu tamamen yanmasına rağmen dört duvarı olanca güzelliği ile günümüze ulaşmış bulunmaktadır. Beşiktaş semtinde, deniz kıyısındadır.

DOLMABAHÇE SARAYI: 1854 yılında Sultan Abdülmecit tarafından Dolmabahçe kıyısında yaptırılmıştır. Mimar Balyan'ın eseridir.

Son Osmanlı hanedanı burada yaşamış, Büyük Atatürk de burada hayata gözlerini yummuştur.

TOPKAPI SARAYI: 1465-1478 yılları arasında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmıştır.

Dolmabahçe Sarayı inşa olunana kadar Osmanlı hanedanı burada vasamıstır.

YILDIZ SARAYI: 1844 yılında Sultan Abdülmecit tarafından Beşiktaş sırtlarındaki koruluklar arasında bir kasır olarak inşa ettirilmiş, daha sonra II. Sultan Abdülhamit tarafından yaptırılan ilâvelerle saray haline getirilmistir.

KÜÇÜKSU KASRI: Boğaz sahilinde, Küçüksu ile Göksu derelerinin denize döküldüğü noktada ve tam denizin kenarında inşa edilmiştir. Mimarı Balyan'dır

IHLAMUR KASRI: Beşiktaş'ta, adını taşıyan semttedir. Sultan Abdülaziz tarafından inşa ettirilmistir.

AYASOFYA CAMİİ...

GARANTİ BANKASI SUNAR

"İstanbul'un kemer ve sarnıçları" Garanti Bankası tarafından hazırlanmıştır

UZUN KEMER: Kemerburgaz yakınındadır. Kanunî Sultan Süleyman devri eserlerindendir. Ayvad bendinin sularını Sultanahmet'te nakil için kullanılırdı. 700 metre uzunluğundadır.

BAHÇEKÖY KEMERİ: Bahçeköy civarındadır. I. Sultan Mahmut tarafından yaptırılmış olup 400 metre uzunluğundadır.

ATIŞALANI KEMERİ: Edirnekapı yakınında Atışalanı adıyla anılan mahaldedir. Osmanlı yapısı olup halen harap durumdadır.

CEBECİ KEMERİ: Kemerburgaz yakınındadır. Justinianus devri yapısıdır. 170 metre uzunluğunda ve 30 metre yüksekliğindedir.

ASPAR SARNICI: Açık sarnıçtır. Bizans zamanından kalmadır. Bugün Vefa Stadı'nın bulunduğu Çukurbostan'dır. 245 metre uzunluğunda, 10 metre derinliğindedir.

KARAGÜMRÜK SARNICI: Aspar sarnıcının yanındadır. 28 direklidir. 29 metre uzunluğunda ve 17 metre genişliğindedir. Bizans devri yapısıdır.

SOĞUK SARNIÇ: Hipodrom'un vahşî hayvanlarının bakıldığı yer iken daha sonra bölmeleri kaldırılıp sarnıç haline getirilmiştir. Sanat Okulu'nun aşağısındadır.

NURUOSMANİYE SARNICI: Nuruosmaniye'dedir. Bizans devri yapısıdır. Halen içinde halıcı ve turistik eşya satan dükkânlar vardır.

ALTIMERMER SARNICI: Açık sarnıçtır. 110 metre genişliğinde, 145 metre uzunluğundadır.

BATONYAT SARNICI: Ankara Caddesi'nde Cemal Nadir Sokağı'ndadır. VI. yüzyıldan kalma Bizans yapısı bir sarnıçtır.

THEODOS SARNICI: Kadırga'dan çıkan Fuatpaşa yokuşu üzerindedir. 32 mermer sütunu vardır. Theodos zamanında yapıldığı için onun adıyla anılmaktadır.

SELİMİYE SARNICI: Sultanselim tepesindedir. 29 metre boyunda, 19 metre genişliğindedir. Mermer ve granitten yapılma 28 sütunu vardır. VI. yüzyıl yapısı bir Bizans sarnıcıdır.

FİLHANE SARNICI: Yedikule Ermeni Hastanesi yakınındadır. 127 metre uzunluğunda, 76 metre genişliğinde olup yüksekliği 11 metre kadardır. Duvarlarının kalınlığı bazı yerlerinde yedi metreyi bulmaktadır.

MANGANA SARAYI SARNICI: Ayasofya yakınındadır. I. Basil tarafından yaptırılan sarayın sarnıcı olduğu bilinir. Bizans tarzı 30 kubbeli olup 52 metre uzunluğunda, 40 metre genişliğindedir.

AYA STUDİON SARNICI: Yedikule'de, İmrahor Camii yakınındadır. Aynı ad altında inşa olunan manastırın müştemilâtından olup 24 mermer sütunu vardır.

FATİH SARCICI: Çarşamba Pazarı mevkiindedir. 27 metre uzunluğunda, 21 metre genişliğindedir. 24 mermer sütunludur.

BİNBİRDİREK SARNICI: Adliye Sarayı'nın yanındadır. 64 metre uzunluğunda, 56 56 metre genişliğindedir. 11 menfezden içine ışık giren sarnıçta 15 sıra üzerinde 224 mermer sütun yer almaktadır. Foleksinos Sarayı'nın sarnıcı olduğu bilinir. İçine 325.000 metreküp su aldığı bilinmektedir.

YEREBATAN SARNICI: Ayasofya'nın karşısındadır. 527-565 yılları arasında İmparator Justinanus tarafından yaptırılmıştır. 140 metre uzunluğunda, 70 metre genişliğinde, 14 metre yüksekliğindedir. Halen içine su bulunmaktadır. Müze olarak kullanılmaktadır.

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından düzenlenen bir İstanbul köşesi.

İSTANBUL'UN DEĞERLENEN KÖŞELERİ

İÇİNDE yaşadığımız bu şehrin kendisini, eski zamanda barındırdığı binlerce büyük konutların ismiyle, kocaman bir konağa benzetirsek, sanırız yanlışlık yapmış olmayız.

Kocaman bir konaktı bu İstanbul. Kimi odaları Marmara denizine, kimisi Boğaziçi'ne, hatta Karadeniz'e bakar. Odalarının bazısı bir saray salonu gibi süslüdür. Ama bazısına da beton dökülmüş, toz toprak içinde kalmış, hatta kömür yığılmıştır.

İçerde ve dışarda konağın eski güzelliğine aşık olan pek çok kişi bu saray odalarıyla övünür, kömür yığılı odalarına ise üzülürler.

Yıllar arttıkça, bu konağa beton yığılan ve taş kesilen odaları arta dursun, son birkaç yıldır, yani 1979 yılından bu yana garip bir şey oldu, gönüllü bir kuruluş, kimse de kendisini zorlamadan, konağı onarmayı, temizleyip paklamayı kendisine dert edindi. Her yıl bir odasının kapalı panjurlarının açıldığını, içinin temizletilip parlatıldığını, baştanbaşa onarılıp, yeni baştan ve ona tam yakışan eşyalarıyla döşendiğini görüyor. İçinde bulunduğumuz koşullarda, neredeyse bir mucize bu.

Her yıl bir, hatta bir kaç odayı, halka, sanata ve tarihe sunan bu kuruluş, kamu yararına çalışır kurumlarımızdan en eskisi olan, 60 yıllık Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu. Onarımları, temizlikleri ve döşemeleri, başından sonuna kadar düşünüp, plânlayan ve uygulayan da, Kurumun Hukukçu ve Yazar, Genel Müdürü Çelik Gülersoy.

Sadece dört yıl içinde İstanbul'un yeniden kazandığı ve hem içten, hem dıştan ödüller alarak uluslararası bir çapa kavuşturduğu değerlerinin, 1983 başı itibarıyla özet bir dökümü şöyle:

YILDIZ PARKI

Önce kıyıdaki Çırağan Sarayı'nın, onun terkedilmesinden sonra da yukarıdaki Yıldız Sarayı'nın bahçesi olan bu koruluk, son 30-40 yılda vahşi bir görünüm almış, hatta iyi olmayan bir ün kazanmıştı. Burası birkaç yıldır, adı gibi parlak bir yıldız halinde ışıldamaya başladı. Çimenlenen geniş alanları, parke taşından yaya yolları, tarihî lâmbaları ile tam bir saray bahçesi halinde düzenleniyor.

MALTA KÖŞKÜ

Yıldız Parkı içerisinde son kalmış ki tarihî yapıdan biri olan Malta Köşkü onarıldı, bir cafe ve kokteyl salonu olarak açıldı.

PEMBE SERA

Malta Köşkü'nün yanına camdan bir salon oturtuldu. Özel demir döküm koltuklarından, pembe fanuslarına kadar pırıl - pırıl bir cennet köşesi burası. Gören bütün yabancılar, böyle bir şeyin Avrupa'da bile ender bulunduğunu ifade ediyor.

ÇADIR KÖŞKÜ

Bahçesindeki çimentoların sökülüp, traverten ve mermerle kaplanan, lâmbalarla süslenip çiçeklerle donatılan bahçeden sonra, Kurum, köşkün kendisini de bu yıl ele alıyor. Onarım, Malta Köşkü gibi çay salonu olarak halka açılacak.

SARI KÖŞK

Emirgân Parkı içerisindeki üç tarihî yapıdan Sarı Köşk tümüyle onarıldı, üst katı Belediye'ye bırakılıp, alt katı ve bahçesi pasta salonu halinde açıldı. Bunun da bütün döşemesi ve aksesuarı 19. yüzyıl üslûbunda ve en üst kalitede.

EMİRGAN KIR KAHVELERİ

Yıldız Parkında olduğu gibi, Emirgân Parkı'nda da, ucuz fiyatlı açık bir kır kahvesi halka hizmet veriyor. Ucuz ama, bu da bütünüyle tarihî üslûpta.

PEMBE KÖŞK

Emirgân Parkı'ndaki tarihî yapıların en eskisi olan Pembe Köşk'ün, belediyece başlatılmış onarımı bitirildi. Alt katı ve bahçesi bir Şark kahvesi olarak döşendi, üst katı ise bir Boğaziçi-ev müzesi olarak hazırlandı. Burada bir de Boğaziçi'ne ait kitaplar, makaleler ve resimleri toplayan görkemli bir arşiv kuruluyor.

KARİYE

Edirnekapı'da son kalmış tarihî köşelerden biri olarak, Kariye Müzesi'nin çevresi ele alındı. Burası bir İstanbul meydanı o ve mahallesi halinde, özel kişilere ait evler, daha bir dizi bakımsız ve kenarda kalmış İstanbul köşesi için de, Belediye ile temaslar sürüyor. Kurumun imkânları elverdikçe, buralara bir-bir el atılacak.

İSTANBUL'UN GEZİ YERLERİ

İstanbul, yakın jeolîk devirde, derin bir vadinin sular altında kalmasıyla oluşmuştur. Karadeniz ile Marmara Denizi'ni birleştirerek kuzeydoğu, güney-batı yönünde uzanır. Boğazın düz bir hat biçiminde uzunluğu 29,9 kilometredir. Bu uzunluk, girinti ve çıkıntıları da katılacak olursa daha da artar.

İstanbul, bu coğrafi yapısı nedeniyle eşsiz bir güzellik kazanmıştır. Her köşesi, her semti, her sokağı gezilmeye, görülmeye değerdir. Tarihi yapılarının yanısıra, eğlence yerleri, alış-veriş merkezleri ile de ilgi çeker. Boğazın her iki yakası sayısız lokanta ve gazino ile doludur. İstanbul'da piknik yapılacak, dinlenecek , günübirliğine gidilecek, kısaca gezi yerlerinin birkaçı şunlardır:

POLENEZKÖY:

Beykoz'a 25 kilometre uzaklıktaki bu orman köyü, adını Polonyalılardan almıştır. Köy halkı 1846 Kırım Savaşı'ndan kaçıp Türkiye'ye sığınan Prens Kartarinski'nin yakınlarının çocuklarıdır. Güleryüzlü, konuksever Polonezköy halkı, evlerini pansiyon ve lokanta olarak hizmete açmışlar, topraklarını değerlendirmişlerdir. Köyün en güzel mevsimi kiraz mevsimidir. Kirazının yanısıra eti, sütü ve yoğurdu ile ünlüdür. Beykoz'dan kalkan araçlarla ulaşılabilen köy özellikle hafta sonunu değerlendirmek isteyenler için idealdir.

BELGRAD ORMANI:

Sarıyer ve Büyükdere'den ayrılan, iki yanı ağaçlıklı bir yol ile gidilebilen Belgrad Ormanı, İstanbul'un en güzel piknik yöresidir. Sessiz, huzurlu bir ortam sağlayan orman, özellikle bahar aylarında dolar, taşar. Yol boyunca ve içinde çeşitli kır gazinoları, ağaç masaları, çeşmeleri, suları vardır. Menba sularının en ünlüleri Sultansuyu, Alibaba, Kefeli Suyu'dur. İstanbul'un önemli diğer iki suyu da Çırçır ve Hünkâr sularıdır. Hemen hemen karşılıklı yer alan bu iki su, hafifliği, lezzeti ve çevresindeki güzellikleri ile haklı bir ün yapmıştır.

FLORYA:

İstanbul'un Avrupa yakasında yer alan bu sahil Atatürk'ün sayesinde önem kazanmıştır. Bugün İstanbul'un deniz ve plaj kesimi olarak bilinen Florya 1935 yılında Atatürk'ün emriyle gelişmeye başlamıştır. 1935 yılının Mayıs ayında İstanbul'a gelen Atatürk, Florya yöresinde yaptığı gezide, kıyıya, denizine ve kumuna hayran kalmış ve buranın turistik bir yöre haline getirilmesi için emir vermiştir. Aynı yıl Cumhurbaşkanlığı Deniz Köşkü ile 230 hektarlık Atatürk Çamlık Ormanı'nın yapımına başlanmıştır.

KİLYOS:

İstanbul'un Karadeniz kıyısında bir başka güzel, turistik köşedir. Karadeniz kıyısında, ancak Avrupa yakasında yer alan Kilyos, yazın canlılık kazanır.

GÜLHANE PARKI:

Sarayburnu'nda, asırlık ağaçlar arasında kalan bu park, aynı zamanda İstanbul'un tek hayvanat bahçesini de barındırır. Hayvanat müzesi ile bir akvaryum un da yer aldığı Gülhane Parkı'n da büfeler, kır gazinoları vardır.

Adalar, İstanbul'un En güzel piknik köşelerinden biridir...

TÖBANKÇEK*

"harcarken para, dururken para"...

Töbankçek ile para taşıma derdi yok,
para kaybetme derdi yok, para çaldırma derdi yok,
para yıpranması derdi yok, para üstü derdi yok...

TÖBANKÇEK
BİR SÜRÜ DERDİ YOK EDİYOR.

En mühimi kart yok, fotoğraf yok, fotoğraf teşhisi yok.

TÖBANKÇEK TAM BİR ÇEK.

Üstelik Töbankçek çok kârlı, çünkü

TÖBANKÇEK FAİZ DE VERİYOR.

Töbank biriktiremediğiniz paraya
1 Ocak 1983'den itibaren % 20 faiz veriyor.
Siz de bundan sonra harcamalarınızı Töbankçek ile yapın,
harcayacağınız para ile Töbank'da para kazanın.

ÜSTELİK TÖBANKÇEK
TÖBANK GARANTİLİ.

"Siz de Töbankçek'i para gibi kullanacak,
kullanmasanız da para kazanacaksınız."

TÖBANK
"güçlü bankadır"

*Töbankçek'ler tüm yurtta, tüm Töbank şubelerinde.

A&D

Türkiye ekonomisinin kalbi: İSTANBUL

İstanbul, yalnızca büyük bir kent değil, aynı zamanda, Türkiye ekonomisinin kalbinin attığı yerdir. Toplam imâlat sanayii üretiminin yüzde 34'ü, toplam ticaret gelirlerinin de yüzde 39.6'sı İstanbul'da gerçekleşmektedir.

Sanayi ve ticaretin gelişmiş olması, ulaştırma ve hizmetler kesimlerini de peşinden sürüklemiştir. Tarım alanında ise İstanbul'un toplam içindeki payı yüzde 0.9 oranında olmasına rağmen, Türkiye'de modern "besicilik", sebze ve meyveciliğin en etkin biçimde uygulandığı illerden biridir.

Türkiye'de 1982 yılında yaratılan 8 trilyon 808.5 milyar liralık Gayrısafi yurt içi hasılanın (GSYİH) %21'i yani 1 trilyon 808.5 milyar liralık bölümü İstanbul'a aittir. İstanbul'da, kişi başına düşen GSYİH ise Türkiye ortalamasının yaklaşık iki katıdır: Türkiye'de kişi başına düşen gayrısafi yurt içi hasıla 183 bin 852 lira iken, İstanbul'da 353 bin 386 liradır.

SANAYİ

İstanbul'un yarattığı gelirin yüzde 35'i sanayiden kaynaklanmaktadır.

Kurtuluş Savaşı'ndan önce, yüzde 80'ine yabancı uyruklu kişilerin sahip olduğu 150 fabrikadan oluşan İstanbul sanayiinin bugüne kadar gösterdiği gelişme "olağanüstü" olarak nitelendirilebilir. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1980 yılı Genel Sanayi ve İşyerleri Sayımına göre, İstanbul'da imalât sanayiinde faaliyet gösteren işyerlerinin sayısı 43 bin 295'i bulmuştur. İstanbul'daki işyerlerinin, çalıştırdıkları işçi sayısına göre dağılımı şöyledir:

	İşyeri sayısı
1 işçi çalıştıran	8.675
2 işçi çalıştıran	10.482
3-4 işçi çalıştıran	10.920
5-6 işçi çalıştıran	4.145
7-9 işçi çalıştıran	2.273
10'dan fazla işçi çalıştıran	6.800
toplam	43.295

SANAYİLEŞME SÜRECİ

Cumhuriyet sonrasında izlenen sanayileşme politikasında, İstanbul, tamamiyle özel kesime bırakılmış, ancak Teşvik-i Sanayi kanunu'na rağmen önemli bir sonuç alınamamıştı. Özel kesimin sanayie ilgisi, esas olarak 1953 döviz darboğazını izleyen dönemlerde yoğunlaşmış, ithalâtta meydana gelen darboğaz ve büyük kârlar, özel kesimin yavaş yavaş montaj sanayiine girmesi sonucunu doğurmuştur. 1961'den sonra getirilen teşvik önlemlerine bağlı olarak, montaj sanayii gelişerek gerçek imâlat sanayii içinde yerini almıştır. İstanbul'un büyük bir tüketici merkez olması, ticaret yolları üzerinde bulunması, sanayiin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. İstanbul'un sanayileşme sürecinde, gıda sanayii ile başlayan gelişme, daha sonra dokuma, giyim, matbaa ve madenî eşya sanayi dallarında devam etmiş, ara malı ve ağır sanayii üretime en son safhada İstanbul sanayiine katılmışlardır.

İMALAT SANAYİİNİN YAPISI

İstanbul'da imalât sanayiinin yüzde 90.5'i, özel kesim kuruluşlarından oluşmaktadır. Devlet kuruluşlarının payı ise yüzde 9.5 düzeyinde kalmıştır.

Eldeki en son veri olan 1979 yılı istatistiklerine göre, İstanbul sanayii, toplam sanayi katma değerinin yüzde 32.5'ini yaratmaktadır. Türkiye'de ücretle çalışanların yüzde 31'i İstanbul sanayiinde çalışmaktadır.

İstanbul imalât sanayii içinde ağırlıklı sanayi dalı olan **"metal eşya, makine ve teçhizat sanayii"**nde firma başına ortalama 71 işçi çalıştıran ve 9'u devlet kuruluşu olan 1179 şirket faaliyet göstermektedir. Bunlardan 472'si **"metal eşya"** dalında 213'ü (elektrik makineleri dışındaki) "makine sanayii"nde, 268'i "elektrik makinaları, âletleri ve cihazları" sanayiinde, 195'i "taşıt araçları" sanayiinde, 31'i de "meslekî ve ilmî âletler" sanayii dalında yer almaktadırlar.

Katma değerin geri kalan yüzde 16'lık bölümü ise, **"taş ve toprağa dayalı sanayii"** (yüzde 7) **"metal ana sanayii"** (yüzde 4) **"Kâğıt ve kâğıt ürünleri, basım sanayii"** (yüzde 3), **"Orman ürünleri ve mobilya sanayii"** (yüzde 2) dallarında gerçekleştirilmektedir.

500 büyük şirket arasında İstanbul'un payı...

İstanbul Sanayii Odası tarafından "Üretimden satışlar" sıralamasına göre saptanan "Türkiye'nin 500 Büyük Firması" arasında 1981 yılında, İstanbul sanayii kapsamında 251 firma bulunmaktadır.

500 büyük sanayi kuruluşunun toplam sanayi katma değerinin yaklaşık yarısını gerçekleştirdiği gözönüne alınırsa bu listede yer alan şirketlerin % 50'sinin İstanbul'da bulunması, İstanbul sanayiinin boyutları konusunda belirli bir izlenim verebilmektedir.

Türkiye'nin 500 büyük sanayi şirketi sıralamasında ilk 100ün arasında yer alan İstanbul firmaları (1981)

	Sıra	Üretimden Satışlar (milyon lira)	Bilanço kârı (milyon lira)	Personel Sayısı (kişi)
Arçelik	13	20.093	2.508	5991
Otosan	18	13.770	1.123	1814
Unilever-İş Tic. ve San. Ltd. Şti.	21	13.091	2.022	832
Bagfaş Bandırma Gübre Fab. A.Ş.	22	13.055	1.751	400
Aygaz A.Ş.	24	12.966	513	595
Otomarsan Otobüs ve Motorlu Araçlar San.	25	12.323	3.814	1605
Aksa Akrilik Kimya San. Aş.	26	11.937	1.677	913
Rabak Elektronik Bakır ve Mamulleri A.Ş.	31	10.471	1.019	1018
Tofaş	33	10.301	—453	1748
Lassa Lavstik San. Tic. A.Ş.	36	9.441	—294	1084
MAN Kamyon ve Otobüs San. A.Ş.	37	9.384	——	927
Türk Pirelli Lastikleri A.Ş.	38	9.328	3.105	758
Üniroyal	43	8.556	563	1042
İpragaz A.Ş.	45	8.245	——	436
Uzel Makina San. A.Ş.	48	7.753	1.005	1547
P.E.G. Profilo San. A.Ş.	51	7.316	302	1898
Temsa Temizlik Maddeleri San. Tic. A.Ş.	52	7.313	577	490
Goodyear Lastikleri T.A.Ş.	53	7.294	1.542	780
Oto Yol San. A.Ş.	56	6.881	——	564
Eczacıbaşı İlaç San. Tic. A.Ş.	59	6.611	520	1184
Kordsa	60	6.488	903	549
Paşabahçe Cam San. A.Ş.	63	6.222	516	2796
Mintax Deterjan San.	65	6.069	1.153	236
Aksu İplik Dokuma ve Boya Apre Fab. TAŞ.	66	6.017	389	2834
Ümran Spiral Kaynaklı Boru San. A.Ş.	67	5.999	1.319	216
Türk Demir Döküm Fab. San. A.Ş.	68	5.996		2099
Nasaş Alüminyum San ve Tic. A.Ş.	70	5.798	510	866
Bozkurt Mensucat San. A.Ş.	71	5.738	—296	2036
Netaş Northern Electric Telekom A.Ş.	75	5.354	1.606	1845
Türk Kablo	76	5.295	1.468	247
Altınyıldız Mensucat ve Konfeksiyon Fab. A.Ş.	78	5.288	625	1860
Doğuş İnşaat ve Tic. Lmd. Şti	79	5.204	1.102	1300
Marshall Boya ve Vernik San. A.Ş.	84		222	458
TOE A.Ş.	88	4.982	64	1010
Profilo San ve Tic. A.Ş.	89	4.757	11	862
İşkur A.Ş.	91	4.544	102	299
Roche Müstahz. San. Ltd. Şti.	92	4.426	416	496
Çanakkale Seramik A.Ş.	94	4.419	940	2536
Erciyas Biracılık ve Malt San. A.Ş.	95	4.304		
Fako İlaçları A.Ş.	96	4.282	1.031	443
Trakya Yağ San. A.Ş.	99	4.256	324	519
		4.135	56	435

GAYRİSAFİ MİLLİ HASILADA İSTANBUL'UN FAALİYET KOLLARI İTİBARİYLE PAYI

	Yüzde
Tarım	0.91
Sanayi	31.73
İmalat sanayii	33.54
İnşaat	16.10
Ticaret	39.60
Ulaştırma	24.88
Mali müesseseler (Banka, banker, sigorta)	24.39
Konut geliri	26.09
Serbest meslekler ve hizmetler	22.46
Devlet hizmetleri	14.00
İthalat vergileri	31.19
Gayrisafi yurt içi hasıla	21.23

Kaynak: Erdoğan Özötün Türkiye'de Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (İller itibariyle, 1978)

İstanbul'un yarattığı GSYİH içinde çeşitli faaliyet kollarının payları.

	Yüzde
Tarım	1.3
Sanayi	35.14
İmalat San.	32.75
İnşaat	3.91
Ticaret	25.34
Ulaştırma	10.30
Mali müesseseler (Banka vs.)	3.49
Konut	5.48
Serbest meslek ve hizmetler	5.52
Devlet hizmetleri	6.89
İthalat Vergisi	4.64

Kaynak: Erdoğan Özötün (Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, İller itibarıyla 1978)

İSTANBUL'DA İMALÂT SANAYİİNİN YAPISI

	İşyerlerinin dağılımı (yüzde)	Ücretli işçilerin dağılımı (yüzde)	Katma değerin dağılımı (yüzde)
Özel	99	89	90.5
Devlet	1	11	9.5
Toplam	100	100	100
Sektörlerin payları			
gıda, içki, tütün sanayii	8	10	10
Dokuma, giyim ve deri san.	22	28	19
Orman ürünleri ve mobilya san.	2	1	2
Kâğıt, kâğıt ürünleri ve basım sanayii	5	4	3
Kimya sanayii, petrol, kömür kauçuk ve plastik mamulleri san.	17	12	19
Taş ve toprağa dayalı san.	4	6	7
Metal ana sanayii	7	4	4
Metal eşya, makina imalât san.	33	34	34
Toplam	100	100	100
Toplam sayı	3.566	248.026	119.928.085.000 TL.

(Kaynak: DİE, Yıllık İmalât Sanayii Anket Sonuçları, 1979)
NOT: Anket kapsamına, 10 ve 10'dan fazla işçi çalıştıran işyerleri alınmıştır.

Yeşilköy Havalimanı'nın yeni inşaatı tamamlandığında yolcu taşımacılığının yanısıra kargo hizmetleri de rahatlayacak...

500 BÜYÜK KURULUŞ ARASINDA YER ALAN 251 İSTANBUL FİRMASININ TOPLAMDAKİ PAYI (BİN TL.)

	500 Firma	İstanbul firmaları	Yüzde
Üretimden satışlar	2.110.453.026	650.061.195	30.8
Satış hasılatı	2.672.714.203	717.569.524	26.8
Bilânço kârı (Vergiden önce)	153.728.994	65.296.001	42.4
Öz sermaye	484.429.713	146.025.910	301
İstihdam	519.533	125.158	24.0

İSTANBUL'DAKİ 251 KURULUŞUN İLK 500 ARASINA GİREN 431 ÖZEL SEKTÖR FİRMASI İÇİNDEKİ YERİ (BİN TL.)

Üretimden satışlar	1.083.419.528	650061195	60.0
Satış hasılâtı	1.176.586.523	717569524	60.9
Bilanço kârı (VÖ)	96.658.093	65296001	67.5
Öz sermaye	225.479.133	146025910	64.7
İstihdam	224.225	125148	55.8

Türkiye'nin en büyük sanayi odası İSO :

Türkiye'nin en büyük sanayi odası: İSO "Odalar ve Ticaret Borsaları"na ilişkin 5590 sayılı yasa çerçevesinde, 1952 yılında 603 üye ile kurulan İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) üye sayısı, 1982 yılı sonunda 6.549'a ulaşmıştır. Muharrik kuvvet kullananlarda beş, kullanmayanlarda on kişiden fazla işçi çalıştıran firmaların üye olduğu İSO, Türkiye'de üye sayısı en yüksek Sanayi Odası'dır. İSO'da, 40 meslek grubu vardır. 5590 sayılı yasa kapsamındaki diğer odalar gibi, İSO'da tüzel kişiliği olan ve meslekî kuruluş niteliğinde bir kamu kurumudur.

Türkiye'nin en eski meslekî kuruluşu: İTO

Türkiye'nin en eski meslekî kuruluşu: İTO

14 Ocak 1982 tarihinde, kuruluşunun 100. yılını tamamlayan İstanbul Ticaret Odası, 1882 yılında Padişah II. Abdülhamid zamanında "Dersaadet Ticaret Odası" adı altında kurulmuştur. Kurulunda 600 tüccar üyesi bulunan oda, daha sonraki tarihlerde tarımı, 1925 tarihinde çıkarılan 655 sayılı yasa ile sanayii de bünyesine alarak "İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası" adı altında faaliyetlerini sürdürmüştür. 1950 yılında 5590 sayılı "Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları ve Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği Kanunu" yürürlüğe girdikten sonra, 1952 yılında oda bünyesindeki büyük sanayiciler "İstanbul Sanayi Odası" adı altında bir başka oda oluşturmuşlardır. Bundan sonra, odanın adı "İstanbul Ticaret Odası"na dönüştürülmüştür.

1982 yılı sonunda, üye sayısı 90 bini aşmış bulunan oda kapsamında, yalnızca tüccarlar değil, inşaatçılar, müteahhitler 5'den az işçi çalıştıran küçük sanayiciler de bulunmaktadır. İTO'da 81 meslek grubu vardır.

TİCARET

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ülkenin ticaret merkezi olan İstanbul, bu niteliğini günümüzde de korumaktadır. Türkiye'nin ticarî gelirlerinin yaklaşık yüzde 40'i İstanbul'da gerçekleşmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü 1980 genel sanayi ve işyerleri sayımı sonuçlarına göre, İstanbul'da toplam 57 bin 268 ticarî işyeri bulunmaktadır. Bunlardan 10 bini toptancı, 47 bini de perakendecidir.

İstanbul'da toptan ticaretin özel bir önemi vardır: Sanayi ürünlerinin Anadolu'ya dağıtımı toptancılar kanalıyla yapılır. Ayrıca, toptancı kesim, büyük il nüfusunun tarım ürünü gereksinimini Anadolu'dan karşılar. İstanbul'da bulunan 10 bin toptancıdan yaklaşık yarısı, yani 4 bin 458'i dokuma ve giyim dalında faaliyet göstermektedir. Bu kesimde, manifaturacılar, İstanbul'un Sultanhamam semtinde yoğunlaşmış, konfeksiyoncu toptancılar ise, son bir-iki yıldır Osmanbey semtinde yeni bir merkez oluşturmuşlardır.

Istanbul'un toptan ticaretinde sayıları 1106'yı bulan işyeri, makina, teçhizat,motorlu araçlar, elektrik cihazları ve yedek parça dalında faaliyet göstermektedir. Bunlar, Istanbul'un toptan ticaretinde ikinci sırayı almaktadırlar. Üçüncü sırada ise, 973 işyerinde faaliyet gösteren ticaret komisyoncuları, kabzımallar ve ticaret ajanları gelmektedir. İstanbul'da gıda maddeleri dalında 848 toptancı, kereste ve inşaat malzemelerinde 336, cam züccaciye ve seramik dalında da 302 toptancı firma bulunmaktadır. Gıda maddeleri ile ilgili toptancılar Eminönü Balıkpazarı'nda, inşaat malzemeleri toptancıları da Perşembe Pazarı'nda yoğunlaşmışlardır.

İstanbul'daki toplam 47 bin 170 perakendeci tüccardan 18 bin 446'sı (yüzde 39'u) gıda dalında faaliyet göstermektedir. Geri kalan ticarî işyerlerinden 8 bin 772'si dokuma ve giyim dalında, 7 bin 206'sı mobilya, mefruşat dalında, 3 bin 463'ü kereste ve inşaat malzemeleri dalında, 2 bin 863'ü makina ve motor dalında, 1562'si eczacılık, parfümeri ve ıtriyatçılık dalında, 1183'ü de yakacak dalında faaliyet göstermektedir.

Sanayi yoğunluğuna bağlı olarak, İstanbul'un ödediği Kurumlar Vergisi Türkiye toplamının yarısını aşmaktadır. 1981 yılı şirket kazançlarından Kurumlar Vergisi tahakkuku 169 milyar 695.5 milyon lira düzeyinde olan İstanbul ilinde Türkiye Kurumlar Vergisi toplamının % 60'ı elde edilmektedir.

İstanbul'da 1981 yılı kazançlarından tahakkuk eden Gelir Vergisi miktarı ise 113 milyar 822.8 milyon lira, Türkiye toplamının yüzde 36'sıdır.

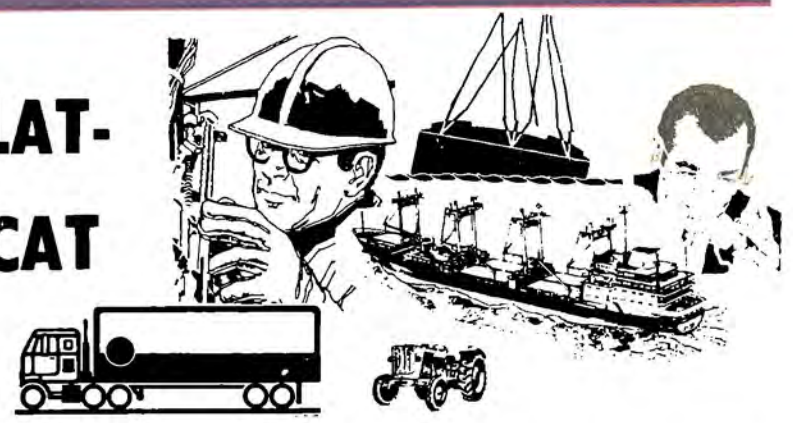

İTHALAT-İHRACAT

İstanbul Sanayi Odası'na üye firmaların sanayi ürünü ihracatı 1973 yılında 99.7 milyon dolar, 1977'de 238.7 milyon dolar iken, 1981 yılında 777 milyon dolara yükselmiştir.

İstanbul'un toplam ihracatı ise 1980 yılı Devlet İstatistik Enstitüsü Dış Ticaret Yıllığı verilerine göre 1 milyar dolar dolaylarındadır. 1980 yılında 2.9 milyar dolar olan Türkiye'nin toplam ihracatı içinde İstanbul'un payı yüzde 36 olmuştur.

İstanbul'un Türkiye'nin toplam ithalatı içindeki payı da yüzde 36 dolaylarındadır. 1980 yılında İstanbul'dan 2.7 milyar dolarlık ithalat yapılmıştır. Aynı yıl Türkiye'nin toplam ithalatı ise 6.7 milyar idi.

İSTANBUL TİCARET ODASI'NIN 1981 YILI İHRACAT REKORTMENLERİ (İLK 17 FİRMA)

Firma adı	1981 ihracatı (milyon dolar)
THY A.Ş.	244.6
Enka Pazarlama	85.—
Otomarsan	61.6
Ram Dış Ticaret	60.—
Ak-Pa Tekstil	51.—
Paşabahçe Tic. San.	21.1
Çukurova Dış Ticaret	20.—
Cam Pazarlama A.Ş.	18.8
Şark Halıları	18.8
Lassa Lastik San. ve tic.	17.9
Sönmez Dem. Tic.	17.7
Transtürk Export A.Ş.	17.2
Ulusoy Beyn. Nakliyat, Turizm	14.6
Er-Nak Nakliyat	13.3
Batı Pazarlama	13.3
Ulusoy Otom. San. ve Tic.	12.5
Batılılar Giyim San. ve Tic.	12.3

BÜYÜK İŞ ADAMLARININ DERNEĞİ: TÜSİAD

Türkiye'nin önde gelen işadamlarından 211 üyeye sahip olan Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD) ağustos 1971'de İstanbul'da kuruldu.

Kuruluş amacı, Türkiye'nin demokratik ve planlı bir düzen içinde kalkınıp, Batı uygarlık seviyesine ulaştırılmasına katkıda bulunmak olan derneğin 211 üyesi olmasına karşın, bu üyeler aracılığıyla temsil ettiği kuruluşların sayısı 1000'i aşmaktadır. TÜSİAD, üyeleri aracılığıyla, üretim ve istihdam açısından büyük imalât sanayiinin yarısını temsil etmektedir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ortadoğu'nun en yoğun kara, deniz ve hava trafiğinin düğüm noktasını teşkil eden bu eşsiz ilimizde Türk Ticaret Bankası 55 yıldan beri sorumluluğunu en iyi şekilde yerine getirdiği inancı içinde görevine büyük bir ciddiyet ve titizlikle devam etmekten mutludur.

İSTANBUL İL MERKEZ ŞUBELERİ

İstanbul, Aksaray, Allbeyköy, Altınbakkal, Altıyol, Avcılar, Bahariye, Bahçelievler, Bakırköy, Balat, Balıpaşa, Balmumcu, Bayrampaşa, Bebek, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Bostancı, Cevizli, Cihangir, Çağlayan, Çapa, Çarşıkapı, Çiftehavuzlar, Dolayoba, Erenköy, Esenler, Etiler, Eyüp, Fatih, Feneryolu, Fındıklı, Fikirtepe, Galata, Galatasaray, Gayrettepe, Gaziosmanpaşa, Gedikpaşa, Göztepe, Gültepe, Güngören, Halıcıoğlu, Hasırcılar, İncirli, Kadıköy, Karagümrük, Kartal, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa, Kocasinan, Kurtuluş, Küçükçekmece, Küçükköy, Küçükmustafapaşa, Küçükpazar, Küçükyalı, Lâleli, Levent, Mahmutpaşa, Maltepe, Mecidiyeköy, Nişantaşı, Nuruosmaniye, Örtaköy, Osmanbey, Paşabahçe, Pendik, Perşembepazarı, Rami, Rızapaşa, Sarıyer, Sefaköy, Sirkeci, Site, Suadiye, Sultanhamam, Şirinevler, Şişhane, Şişli, Taksim, Tarlabaşı, Teşvikiye, Topçular, Tophane, Ümraniye, Üsküdar, Yeldeğirmeni, Yenibosna, Yenişehir, Yeşilköy, Yüksekkaldırım, Zeytinburnu.

İstanbul İli Şubeleri

Büyükçekmece, Çatalca, Silivri, Tuzla, Yalova.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İLÇELERİNİ TANIYALIM

ÜSKÜDAR

"Bana arkadaşlarını söyle, ben de sana kim olduğunu söyleyeyim" derler ya hani. Biz de bu yoldan giderek, Üsküdarlılar'dan kısaca bahsederek Üsküdar'ı tarif etmeyi yeğledik

Örneğin, Üskadar'da bir sokak vardır. Harem ile Salacak'ı denize paralel olarak bağlar. Uzunluğu yaklaşık 1.5 kilometre kadardır. Kayalıklarla kaplı sahilin yamaçlarını süsleyen çam ağaçları ile donanmış bayırın hemen bitimindedir. İşte Sultanahmet Camii minarelerinin arasından batan güneşin ufuklara kadar yayılan kızıllığının en güzel seyredilebildiği bu daracık sokağın 1950'li yıllardaki sakinlerini şöyle bir gözden geçirelim:

Burhan Felek, Ali Ulvi, Mahmut Baler, Vâlâ Nurettin, Ecvet Güresin, Nedret Selçuker, Avni Anıl, Niyazi Sayın, Bülent Ecevit, Nazlı Ecevit, Bülent Ulusu, Refik Tulga, Muhsin Batur.

"İhsaniye Çit Sokağı" derler, bu sahil boyu uzanıp giden ve tarihlerde bahçeli, küçücük ahşap evlerin düzenli bir biçimde sıralandığı bu arnavut kaldırımlı yolun adına.

Aslında Üsküdar, bunca değerli ismi yetiştirmiş bir ilçemiz olduğu halde, Üsküdarlılar'ın ortak özelliği "alçak gönüllülük"tür.

Üsküdar ilçesinin çok eski bir geçmişi olup, çeşitli devletlerin elinde bulunmuş ve çeşitli medeniyetlere sahne olmuştur.Evvelce mutasarrıflık olan Üsküdar, 1876'da Mithat Paşa tarafından meşrutiyetin ilanı ile İstanbul'da mutasarrıflıkların kaldırılması üzerine şehremanetine bağlanmıştır. 1926 Mülki Teşkilât Kanunu ile İstanbul'un bir ilçesi olmuştur. Marmara bölgesinin iklim karakterine sahip olan ilçe doğuda Kartal, batıda Boğaziçi, kuzeyde Beykoz ve güneyde Kadıköy ilçesi ile çevrilidir.

186 km2'lik bir alana yayılan ilçenin, altı köyü, 58 mahallesi olup, 1980 genel nüfus sayımına göre 366 bin 186 nüfusu vardır. İlçe, daha ziyade memur, işçi, emekli, küçük sanat ve ticaret erbabının yerleştiği bir bölgedir. Ticarî hayatı oldukça canlıdır... Son yıllarda endüstriyel hayatta hareket kazanmış ve sanayi tesisleri hızla çoğalmaya başlamıştır. Ümraniye ve Dudullu kesimi âdeta küçük sanayi bölgesi haline gelmiştir.

"Senelerdir geçmedimdi Üsküdar'a. İstanbul'un bozulmamış bir semtidir. İnsanları namuslu fikaradır. Bir tatlıca İstanbul köylüsüdürler. Bazen İstanbul'da meyhanede, kahvehanede başka türlü bir delikanlıya rastlarım. "Ulan" derim, kendi kendime, "Şu oğlan ne Çeşmemeydanlı, ne Edirnekapılı, ne de Karagümrüklü; olsa olsa Üsküdarlıdır." Doğru çıkar.
— Hakkın var, Saffet, Üsküdarlı bir başka şehirliye benzer. Bana öyle gelir ki, Üsküdar'da hiç zengin oturmaz. Üsküdar'ın külhanbeyi olur ama, zıpırı, edepsizi olmaz. Sanki burada ne haine, ne nanköre, ne de kancık adama rastlanır. Üsküdar'ın delisi bile sakin, zararsız olur, gibime gelir.
— Üsküdar, İstanbul'dan Diyarbakır kadar uzaktır.
— Vallahi öyle. Meselâ Kadıköy'lüdede Kadıköylüyüm diyen bir taraf vardır ama, ne olsa Beyoğlu tarafı, İstanbul tarafı insanıdır. Halbuki adam, Üsküdarlı ile iki kelime konuşur konuşmaz, "Hemşehrim, sen Üsküdarlısın" deyiverir. Kendine has bir konuşuşu, gülüşü, giyinişi vardır Üsküdarlının. Nasıl biz, Karadenizliyi lisanından hemen çakarsak, kendim için söylemiyorum ama, adamı, Üsküdarlıyı daha iki lakırdı eder etmez, anlayıverecek sanırım."

SAİT FAİK
«KUMPANYA»DAN

Ötmekte fecre karşı horozlar birer birer
Geçtikçe her dakika belirmektedir seher
Bilmem kaçıncı fecri vatan toprağında, biz
Görmekte şimdi bir yaşatan vecd içindeyiz.

Etrafı okşuyor mayısın taze rüzgârı;
Karşımda köhne Üsküdar'ın dost ışıkları...

YAHYA KEMAL BEYATLI

Silivri...

Üsküdar ilçesi...

SİLİVRİ

Istanbul'a 70 kilometre uzaklıkta bulunan Silivri ilçesinin yüzölçümü 778kilometrekare, nüfusu 53 bin 32'dir.

Tarihî Milat'tan önceki dönemlere kadar uzanan Silivri bugün Istanbul'un sayfiye yerlerinden biridir. Milat'tan önce 440 yılında Yunanlılar tarafından zaptedilmiş, daha sonra Makedonyalılar ile Romalıların eline geçmiştir. Bizans İmparatoru Anastasiüs kenti korumak için Silivri'nin iki kilometre batısından başlayarak Karadeniz'e kadar 60 kilometre boyunca uzanan surlar yaptırmıştır. Bu surların bugün kalıntıları kalmıştır.

Silivri, daha sonraki dönemlerinde Araplar, Bulgarlar, Peçenekler ve Macarlar'ın saldırılarına uğramış, İstanbul'un fethinden sonra Osmanlıların eline geçmiştir. Bir inanışa göre Silivri, Bizans gelenekleri gereği imparator düğünlerinin yapıldığı yerdir. Bizans İmparatoru Kantakuzenos'un kızı ile Orhangazi'nin de düğünleri burada yapılmıştı.

Silivri'de bugün geçmişten kalan eserlerin arasında en önemlileri Mimar Sinan'ın köprüsü ile bir camiidir. Mimar Sinan'ın üç gözlü köprüsü ile kalfasının yaptığı 33 gözlü büyük köprü bugün bile ayaktadır. Pirî Mehmet Paşa Camii ise Kanunî'nin sadrazamı tarafından kende adına yapılmıştır.

Bugün ilçe merkezi deniz kıyısında olan Silivri, İstanbul'a doğru turistik tesis, siteler ve plajlarla uzanır. 70 kilometrelik Istanbul - Silivri kıyısının adeta tamamı dolmuş, özellikle yaz aylarında kalabalık nüfusu ile sayfiye ve eğlence yeri olmuştur. Yoğurdu ile ün kazanan Silivri'nin en önemli plajı ise Selimpaşa'dır.

ŞİLE

Şile, İstanbul'a 70 kilometre uzaklıktadır. Yüzölçümü 736 kilometrekare, nüfusu 20.424'dür.

İstanbul'un Karadeniz kıyısında yer alan ve turizme katkısı ile önem kazanan Şile'nin ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Bazı tarihçilere göre Milat'tan önce yedinci yüzyılda bugün Tersane adıyla anılan küçük körfezin kıyısında küçük bir balıkçı köyü olarak kurulmuştur.

Bilinen tarihî Perslerle başlayan Şile yüzyıllar boyu çeşitli akınlara uğramıştır. Sırasıyla Persler, Romalılar ve Bizanslıların egemenliği altına girmiştir.

Türkler tarafından ele geçirilmesi Yıldırım Beyazıd döneminde gerçekleşen ilçe, Birinci Dünya Savaşı sonunda İngilizler'in denetimine bırakılmıştır. 7 Ekim 1921 tarihinde ise Türkler tarafından geri alınmıştır.

Arazisinin yüzde 75'i ormanlık olan Şile'de tarım oldukça az gelişmiştir. Şile ilçesinin turizmin yanı sıra en önemli geliri, kendi adıyla anılan bezidir. Aynı zamanda ihraç da edilen Şile Bezi yalnızca Türkiye'de değil, dünya çapında ün yapmıştır.

Yaz aylarında oldukça hareketlenen Şile, Karadeniz kıyılarında kumsallarının güzelliği, otel ve motelleri, hatta çok sayıda pansiyonu ile turizme hizmet vermektedir. İstanbulluların yaz ayları ile hafta sonlarını değerlendirdiği çok güzel bir ilçesidir. Son yıllarda yalnızca merkezi değil, bucak ve köyleri de değerlendirilmeye başlanmıştır. Üsküdar'dan başlayan karayolu, asfalt ve ağaçlıklıdır. Deniz kıyısındaki mağaraları, geniş kumsalı ve ince kumu aranan özelliklerdir.

YALOVA

İstanbul'un karadan bağlantısı olmayan ve Bursa'nın ilçeleriyle sınırlarını çizen tek ilçesidir. Bursa'ya bağlı bir ilçe iken, Atatürk'ün isteği ile 1930 yılında İstanbul'a bağlanmıştır.

Yalova'nın bilinen tarihî Milat'tan önce 3 bin yıllarına kadar uzanır. Eski Yunanlılar zamanında Pitiya olarak bilinen kent, Roma ve Bizans dönemlerinde kaplıcaları ile büyük ilgi görmüş ve parlak bir geçmiş yaşamıştır.

Bizanslılardan sonra bir süre Selçukluların egemenliği altında kalan Yalova, Haçlı Seferleri sırasında yakılıp yıkılmış, 1307 yılında ise Osmanlıların eline geçmiştir. Osman Bey'in komutanlarından Yalvaçoğlu tarafından zaptedilen kent, Helenapolis adı değiştirilerek Yalakova adını almış daha sonra Yalıova ve Yalova olarak anılmıştır.

İlçe merkezi de deniz kıyısında olan Yalova'nın en önemli gelir kaynağı tarım ve seracılıktır. Kaplıcaları ile ünlü ilçe, diğerleri gibi yaz aylarında canlanır, nüfusu artar ve özellikle iç turizme hizmet verir.

İlçenin adını taşıyan Yalova kaplıcaları, ilçe merkezine 12 kilometre uzaklıktadır. Özellikle romatizmalılar için iyi olduğu bilinen kaplıcaları bugün güzel birer tesis haline getirilmiştir. Yalova'dan dolmuş, taksi ve minibüslerle ulaşılabilen bu yöre otel, motel, pansiyon ve lokanta açısından oldukça gelişmiştir. Atatürk'ün emriyle onarılan kaplıcaları, çiçek bahçeleri, otelleri, Gökçedere ve Üvezpınar köyleri görülmeye değerdir.

Yalova'nın turistik açıdan önemli bir başka merkezi ise Çınarcık'tır. İlçeye 18 kilometre uzaklıkta olan Çınarcık da turistik tesisleri ve İstanbulluların sayfiye evleri de dikkat çeker.

İstanbul'dan Yalova'ya İzmit Körfezi'nden dolaşılarak ulaşıldığı gibi, arabalı ve yolcu vapurları ile de gidilebilir. Deniz Yolları'nın buraya sürekli tarifeli seferler düzenlenmesi, Yalova - Kartal ve Yalova - Darıca arabalı vapur seferleri ve ilçenin Bursa yolu üzerinde bulunması canlılığını korumaktadır.

ULUSLARARASI
ETAP
OTELLERİ,
ÜÇ BÜYÜK KENTİMİZDE
DÖRT BÜYÜK OTELİ İLE
İYİ HİZMET
VERMENİN
GURURUNU YAŞAMAKTADIR.

ETAP
MOLA ISTANBUL IZMIR MARMARA

İstanbul, Türk sporunun beşiğidir...

Galatasaraylı futbolcular...

İSTANBUL, Türk sporunun beşiğidir. Modern Türk sporlarında dağcılık ve kayak dışında ne kadar spor varsa hepsi İstanbul'da doğup gelişmiştir. Ve buradan bütün yurda yayılmıştır.

İstanbul'da modern sporlardan önce de spor vardı. 1453'te İstanbul'un fethinden hemen sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından Haliç sırtlarında Okmeydanı'nı yaptırmasıyla başlayan tarihî spor faaliyeti daha sonra kürek yarışları ve güreş müsabakaları, hatta koşularla sürmüştür. İstanbul'un çeşitli köşelerindeki pehlivan tekkeleri ile Okmeydanı'ndaki Okçular Tekkesi de yüzyıllar boyunca İstanbul'un güreş ve okçuluk merkezleri olmuştur.

Modern sporların Türkiye'ye gelişi İstanbul üzerinden olmuştur. Geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında başlayan bu geliş içinde bulunduğumuz yüzyılın ilk yıllarına kadar sürmüştür.

Modern sporlardan İstanbul'a ilk gelen cimnastik olmuştur. Sultan Abdülaziz tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde batılı öğretim yapan Galatasaray Lisesi "Mekteb-i Sultanî" adı altında faaliyete geçirilirken tüm öğretim üyeleri de Fransa'dan getirtilmişti. Fransa'dan gelen öğretim üyeleri arasında bulunan M. Moiroux adındaki Beden Eğitimi öğretmeni, Türkiye'de ilk modern sporun cimnastik ile temelini atan kişi olmuştur.

M. Moiroux'un en yetenekli öğrencisi olan Ali Faik Bey, 1874 yılında mezun olur olmaz Mekteb-i Sultanî'de öğretim üyesi olarak görev almış ve hocası M. Moiroux'un açtığı yoldan yürüyerek modern cimnastik sporunun ülkede yerleşip kökleşmesinde önemli etken olmuştur. Ali Faik Bey, 1924 yılında aralıksız yarım yüzyıla yakın bir süre bu görevde kalmış ve "Faik Hoca" adıyla anılırken yüzlerce sporcu ve cimnastikçi yetiştirmiştir. Askerî okullarda da yine Faik Bey'in arkadaşı olan Mazhar Hoca (Kazancı), cimnastik sporunun kökleşmesini sağlayan kişi olmuştur. Faik (Üstünidman) ve Mazhar (Kazancı) hocalar Türkiye'de âletli cimnastik sporunun temelini atan kişiler olmuşlar, bu arada Faik Hoca'nın öğrencilerinden Selim Sırrı (Tarcan) Yüksek Beden Eğitimi öğrenimi için devlet tarafından gönderildiği İsveç'te "âletsiz cimnastik" olan İsveç cimnastiğini benimsemiş ve yurda dönüşünde Erkek Öğretmen Okulu'na beden eğitimi öğretmeni olurken âletsiz cimnastiğin Türkiye'ye yayılmasını sağlamıştır.

Türkiye'ye başta futbol olmak üzere yelken, tenis, hokey, kriket burada yerleşmiş ve ticaretle meşgul olan İngiliz aileleri tarafından sokulmuştur. Basketbol ve voleybol gibi takım sporlarının Türkiye'ye girişinde de Amerikalılar tarafından İstanbul'da açılan Y.M.C.A. (Young Men's Christian Association/Genç Hıristiyanlar Birliği) örgütünün spor şubesi başrolü oynamıştır.

Türkiye'de ilk futbol maçları, geçtiğimiz yüzyılın son yıllarında Kadıköy ve Moda'daki çayırlarda İngiliz aileleri arasında oynanmıştır. Daha sonra çevredeki Rum ve Ermeni gençleri de takımlar kurarak İngilizlerle futbol oynamaya başlamışlardır.

Kadıköy ve Moda çayırlarındaki iddialı futbol maçlarını izleyen Türk gençleri tüm arzu ve heveslerine rağmen buna cesaret edememişlerdir.

Ailelerde hâkim olan taassup, topa Hazret-i Ali'nin tekmelenen kafası gözüyle bakarken, devrin istibdat rejimi de Türk gençlerini bir araya gelip takım kurmaktan men eylemiştir. Buna rağmen Kadıköylü bir avuç Türk genci, arkadaşları Mekteb-i Bahriye (Deniz Harp Okulu) öğrencisi Fuat Hüsnü ve Hariciye memuru Reşat Danyal beylerin öncülüğünde bir araya gelerek bir takım kurmuşlardır. Gençler, hafiyelerin takibinden kurtulmak için takımlarına "Black Stocking / Siyah Çoraplılar" gibi bir İngiliz adı vermişler, ancak buna rağmen daha ilk maçlarında hafiyeler tarafından basılmışlardır. Kaçanlar kurtulmuş, kaçamayanlar ise "...Rumlarla aynı elbiseyi lâbis oldukları halde karşılıklı kaleler kurup top endaht talimi yaptıklarından..." sarayın gözünde tehlikeli insanlar olarak görülüp sürgün edilmişlerdir. Bu gençlerden Fuat Hüsnü (Kayacan) daha sonra İngilizlerin Kadıköy takımında "Bobby" takma adı altında futbol oynamıştır.

Sistemler, Hizmetler, Kazanclar Bankası

işadamına

- Ön Finansman Sistemi
- Dış Finansman Merkezi
- Günlük İhracat Bülteni
- Ekspres Döviz Transferi
- İhracat Kredisi
- TIR, Gemi Taşımacılığı İçin Yatırım Kredisi
- Kabul Kredisi

işçiye

Dünyalık Hesabı

- Dünyalık Hesabı
- TÇM Hesabı
- DÇM Hesabı
- Özel Teleks Köprüsü

tasarruf sahibine

Meşhur Faiz

- Otobank
- Ücretsiz Tahsilat
- Meşhur Faiz
- Bank-Çek
- Aylık Faizli Mevduat Sertifikası
- Terminal Bankacılık
- Hediye Çekleri
- Kıbrıs Seyahat Çeki
- Tarım Kredisi

bankacılığa

- Kemal Has Eğitim Merkezi
- Kambiyo Okulu
- Genç Emekliler Dergisi
- Aylık İktisat Bülteni
- Ekonomik Araştırmalar, Merkezi Panelleri
- İstanbul Bankası Spor Kulübü
- Sanat Sergileri

İstanbul Bankası, özgün hizmetler yaratır.
Ekonomimizin ihtiyaçlarını karşılamak için.
Tasarruf sahibine, işadamına en yaygın hizmeti,
en büyük güvenceyi, en verimli kazancı sunmak için.
Hem ülkemizin,
hem tasarruf sahibimizin kazanması için.
HER ZAMAN. EN BÜYÜK GÜVENCEYLE.

İSTANBUL BANKASI

Kazandırır

Fenerbahçe futbolcuları...

Beşiktaş futbolcuları...

Türkiye'de ilk Türk spor kulübünün 1903 yılında İstanbul'un Beşiktaş semtinde kurulduğu görülmüştür. Saray Nâzırı Osman Paşa'nın oğulları Mehmet Şâmil (Şaplı) ve Hüseyin Bereket beylerle arkadaşları Mazhar Hoca (Kazancı), Ahmet Fetgeri (Aşeni), Nâzım Nazif (Ander) ve Tayyareci Fethi beyler, cimnastik sporuyla meşgul olmak üzere Osman Paşa'nın Serencebey yokuşundaki konağında "Beşiktaş Osmanlı Cimnastik Kulübü"nü kurmuşlar ve bu konakta çalışmalarına başlamışlardır. Saray Nâzırı gibi devrin en önemli bir şahsiyetinin konağında yapılan bu çalışmalar, saray hafiyelerinin de takibinden uzak kalmıştır. Bu konakta başta kurucu durumundaki kişiler olmak üzere bir avuç genç cimnastik, ağır kaldırma ve eskrim çalışmalarıyla meşgul olmuşlardır.

1905 yılında Galatasaray Lisesi onuncu sınıf öğrencilerinden Ali Sami (Yen), Asım Tevfik (Sonumut), Emin Bülend (Serdaroğlu), Celal (Şehit), Bekir (Bircan), Tahsin Nahit, Cevdet (Kalpakçıoğlu) ve Abidin Daver (Dav'er) beyler Mehmet Ata Bey'in edebiyat dersi sırasında bir futbol takımı kurmaya karar vermişler ve bu yolda ilk adımlarını atmışlardır. Bu ilk adım, yalnız Türk gençlerinden ilk futbol takımını ortaya çıkarmakla kalmamış, aynı zamanda Türkiye'nin en büyük kulüplerinden biri olacak Galatasaray'ı da ortaya çıkarmıştır.

1907 yılı ilkbaharında da Kadıköylü gençlerden Nurizâde Ziya (Songülen), Ayetullah ve Bahriyeli Necip (Okaner) beylerin kişisel çabaları ve onlara katılan Kadıköylü gençlerin bir araya gelmeleriyle Türkiye'nin en büyük kulüplerinden biri olacak Fenerbahçe doğmuştur.

1908 yılında Meşrutiyet'in ilânı Türk gençlerine spor yapma ve cemiyet kurma serbestisi tanıyınca, Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe kulüpleri resmen tescillerini yaptırmışlar ve İstanbul'un hemen her semtinde birer spor kulübünün ortaya çıktığı görülmüştür. Bu kulüplerin hemen hepsinde futbol ön planda yer almış, hemen hemen her kulüp futbol kulübü olarak kurulmuştur. Bu arada tek cimnastik kulübü durumundaki Beşiktaş'ta da 1910 yılında Ahmet Şerafettin Bey'in (Merhum Şeref) kişisel çabasıyla bir futbol takımının kurulduğu görülmüştür.

1908 yılında Vefa İdadisi'nin çatısı altında Vefa, Üsküdar'da Burhan Felek ve arkadaşları tarafından Anadolu, Beykoz'da da semtin gençleri tarafından Beykoz kulüpleri kurulmuş, bunları 1911'de Süleymaniye, 1921'de Kasımpaşa kulüplerinin kurulması izlemiştir.

1923'te Cumhuriyet'in ilânı ve Türkiye Spor Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşu ile sporda büyük hamleler dönemine girilmiş, bunun sonucu olarak da İstanbul pek zengin bir spor faaliyetine kavuşmuştur.

Birinci Dünya Savaşı'ndaki acı yenilgiyi izleyen mütareke ve İstanbul'un o karanlık işgal günlerinde spor geniş bir ilgi görmüştür.

Yine mütareke ve işgal yıllarında yabancı boksörlerin kendi aralarında yaptıkları maçlar halk arasında ilgi uyandırmakla kalmamış, Türk gençlerini de ringlere çekmiştir. Kısa zamanda sivrilip ortaya çıkan Türk boksörlerinin işgal kuvvetlerine mensup boksörler karşısında elde ettikleri galibiyetler de ayrı bir heyecan ve millî sevinç vesilesi olmuştur. Atatürk'ün alnından öptüğü Türk casusu olmakla maruf ve "İngiliz Kemal" adıyla anılan Esat Tomruk, Sabri Mahir, Mazlum Kemal ve Hilmi Hoca bu yıllarda ünlerini yapan ilk Türk boksörleri olmuşlardır.

Bisiklet de mütareke senelerinde parlayan spor dallarından biri olmuştur. Bu dalda da sportif faaliyeti arasında bisiklet sporuna ilk yeri veren Fenerbahçe Kulübü'nün katkısı büyük olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında İstanbul'da tenis, atletizm ve yelken dallarında büyük bir faaliyet göze çarpmıştır. Silifkeli Şükrü Halil (Dölek), Fenerbahçeli Selâhattin ve Dr. Nurettin (Otmar-Savcı) ve Asım gibi isimler Türkiye'de atletizmin öncüleri olarak Kadıköy çayırlarında ilk yarışlarını yapmışlar, 1915 yılında ilk Türk futbolcusu Fuat Hüsnü Bey'in girişimiyle Fenerbahçe Kulübü'nde bir tenis şubesinin kurulması ve kulübün Kurbağalıdere kıyısındaki binasının önüne bir de çimento kort yapılması, Türk tenisinin ilk ünlü isimleri olan Tevfik Haccar, Said Selâhattin, Galip Kulaksızoğlu, İbrahim Cimcoz, Prens Muhsin Yeğen'in ortaya çıkmalarını sağlamıştır. Savaşın başlamasıyla İngiliz ailelerin ellerinde bulunan yelken teknelerine Bahriye Nezareti tarafından el konulmuş ve bu tekneler İstanbul'daki spor kulüplerine dağıtılarak Türkiye'de ilk yelken sporu faaliyetinin başlaması sağlanmıştır.

Amerikan Y.M.C.A. örgütünün 1920 yılında İstanbul'da bir şube açması ve burada spor kolunu faaliyete geçirmesi bu arada Çarşıkapı ve Tepebaşı semtlerinde iki de kapalı spor salonu açması sonucu Türkiye'de ciddî basketbol ve voleybol faaliyetinin girdiği görülmüştür. Bu konuda örgütün İstanbul Şubesi Müdürü bulunan Dr. Diver'in de bu iki spor dalının Türkiye'de kökleşip yayılmasında pek önemli rolü olmuştur.

1924 yılında Türkiye Cumhuriyeti ilk kez olimpiyat oyunlarında resmen temsil edilirken spor dünyasının bu en büyük gösterilerinde Ay-Yıldızlı forma altında yarışan sporcuların hemen tamamını İstanbullular teşkil etmişlerdir.

Dağcılık ve kayak dallarının dışındaki bütün sporların doğum yeri olan İstanbul hemen bütün dallarda ilk millî temaslarımıza da sahne olmuştur.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

İstanbul'da ilk kez Bölge Müdürlüğü cumhuriyet devri başlarında büyük kurtarıcımız Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türk İdman Cemiyeti adı altında kuruldu. Daha sonra Beden Terbiyesi Genel Direktörlük adı altında Genel Müdürlük ihdal edildi...

Genel Müdürlük ilk kuruluşunda Başbakanlığa bağlı iken 25.5.1942 tarih ve 4235 sayılı kanunla Millî Eğitim Bakanlığı'na 7474 sayılı kanunla tekrar Başbakanlı'ğa bağlandı. Ancak 3.11.1969 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulması üzerine, bu bakanlığa ve örgütün kuruluş ve hizmet kanunlarına ilişkin kanun, tüzük ve yönetmeliklerde veya Başbakanlığa verilmiş görev ve yetkilerin Gençlik ve Spor Bakanına veya Bakanlığa intikal ettirilmesi Başbakanlığın teklifi üzerine 4951 sayılı kanunun birinci maddesine göre Cumhurbaşkanlığı'nın 6 Şubat 1970 tarih ve 3/307 sayılı yazısıyla uygun görüldü.

★ İstanbul Bölge Müdürünün Adı: Emekli Albay Şinasi İrtem...

★ İstanbul Bölge Müdürlüğü'nün adresi: Sıraselviler Caddesi No: 57. Telefonu: 43 13 43 santral

★ İstanbul Bölge Müdürlüğü kadrosunda 164 memur ve 108 işçi çalışmaktadır.

★ İstanbul Bölgesi 23 dalda faaliyet göstermektedir. Bunlar: Atıcılık, okçuluk, atletizm, basketbol, bisiklet, boks, voleybol, cimnastik, eskrim, futbol, güreş, halter, hentbol, kayak, kürek, masa tenisi, judo, taekwan-do ve karate, tenis, yüzme, dağcılık, binicilik, sualtı sporları, cankurtarma ve su kayağı, yelken...

★ İstanbul Bölgesinde 33.080 erkek, 4.266 bayan sporcu lisanslı vardır.

Branşlar	Kız sporcu	Erkek Sporcu
Atıcılık	—	210
Atletizm	205	395
Basketbol	1200	3350
Bisiklet	—	203
Binicilik	46	108
Boks	1	2.000
Cimnastik	75	110
Dağcılık	5	50
Eskrim	24	71
Futbol	—	19.521
Güreş	—	1.400
Halter	—	45
Hentbol	250	730
Judo	109	923
Kayak	3	10
Kürek	22	170
Masa tenisi	52	408
Okçuluk	2	5
Voleybol	901	1.302
Yelken	54	496
Yüzme	100	546
Karate	110	546
Taekwondo	54	397
Vücut geliştirme	—	10

★ İstanbul Bölgesine bağlı olan ilçelerde futbol, basketbol, voleybol, atletizm, yüzme, masa tenisi, bisiklet, taekwan-do ve karete, güreş, boks dallarında faaliyet gösteriliyor.

★ İstanbul Bölgesi'nde yapılan 23 spor dalında dağcılık sporu hariç, diğer bütün branşların tesisleri mevcuttur.

★ İstanbul Bölgesi'nin tesisleri İnönü Stadyumu 39.500 kişilik, Ali Sami Yen Stadyumu 38.500 kişilik, Fenerbahçe Stadyumu 32.000 kişilik. Burhan Felek Stadyumu, Eyüp Stadyumu, Yalova Stadyumu, Maltepe Stadyumu, Sarıyer Şehir Stadyumu, Vefa Stadyumu, Burhan Felek Spor Sitesi açık futbol sahası, Beylerbeyi futbol sahası.

Kayıkhaneler: İstanbul Yeşilyurt kayıkhane ve lokal binası, İstanbul Pendik kayıkhane ve lokal binası, İstanbul Anadoluhisarın kayıkhanesi, İstanbul Beykoz kayıkhanesi ve lokal binası. İstanbul Bakırköy kayıkhane ve lokal binası.

Müstakil atletizm pistleri: İstinye kros parkuru.

Sporcu kamp eğitim merkezleri: Sarıyer Mersinli Ahmet Eğitim ve Kamp Merkezi... Maslak binicilik tesisleri...

Açık yüzme havuzları: Maçka Türkiye Spor Yazarları Derneği yüzme havuzu, Yüzme İhtisas Kulübü...

Spor salonları: Bağlarbaşı A-B Spor salonları, Anadoluhisarı Spor Akademisi spor salonları, Altınay spor salonu, Sarıyer Mersinli Ahmet spor salonu, Eyüp spor salonu, Spor ve Sergi Sarayı. (Bölgece 15 yıl İstanbul Belediyesi'nden kiralandı.)

★ İstanbul Bölgesi'nde halen inşaatları devam eden tesisler: Sağmalcılar Stadı ikmâli, Altunizade yüzme havuzu inşaatı, Fulya Stadı ikmâli ve spor salonu inşaatı, Abdi İpekçi 12.500 kişilik spor salonu inşaatı, Anadoluhisarı Spor Akademisi inşaatı, Maçka Yüzme Havuzu ikmâl ek tesisi inşaatı.

BEDEN TERBİYESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜNCE YAPTIRILAN İNŞAATLAR

Tozkoparan Karabük tipi çelik konstrüksiyon spor salonu...

Güngörün Karabük tipi çelik konstrüksiyon spor salonu...

Çatalca Karabük tipi çelik konstrüksiyon spor salonu...

Silivri Karabük tipi çelik konstrüksiyon spor salonu...

İSTANBUL BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜNCE YAPTIRILAN İNŞAATLAR

Maslak binicilik tesisleri tribün ve hakem kulesi inşaatı...

Pendik su sporları kayıkhane binası bakım-onarım inşaatı...

İstinye yivli silahlar traap-skest atış poligonu ikmâl ve bakım onarım inşaatı, Fenerbahçe Stadı seslendirme tesisatı...

Anadoluhisarı futbol sahası iç çevre ihatası inşaatı.

Burhan Felek Stadı dış çevre inşaatı...

Langa Spor Sahası idare ve soyunma binası betonarma perde inşaatı...

İstanbul Bölgesi il ve ilçede 280 kulüp vardır. Bunlardan 21'i profesyonel kulüptür. En eski ve de ünlüleri Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş kulüpleridir.

İZMİR

35

Yüzölçümü: 11.973.
Nüfusu: 1.976.763.
İlçeler: Bayındır, Bergama, Bornova, Çeşme, Dikili, Foça, Karaburun, Karşıyaka, Kemalpaşa, Kiraz, Kınık, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı, Urla, Aliağa.
Köy sayısı: 662.
Doktor sayısı: 1092.
Hastane yatak sayısı: 6014.
Okur- yazar oranı: % 79.8
Otomatik telefon kodu: 51.

Ege'nin incisi: İZMİR...

Nasıl Gidilir

İzmir'e kara, deniz ve hava yolu ile ulaşmak mümkündür. Kentin biri Çiğli'de diğeri Cumaovası'nda olmak üzere iki havalimanı vardır. Bunlardan Çiğli Havaalanı uluslararası niteliğini sürdürürken, aynı özelliğe sahip Kaklıc Havaalanı'nın da yapımı sürdürülmektedir. Havayolu ile başta İstanbul, Ankara, Adana, Antalya olmak üzere Türkiye'nin bir çok merkezine gitmek mümkündür.

İzmir'de ayrıca Pan-Am, Savena, lufthansa, Swiss Air, British Air Ways, KLM, Alitalia, Air France ve Olimpic hava yollarına ait kuruluşların temsilcilikleri bulunmaktadır.

Önemli bir ihraç merkezi İzmir' e bu özelliklerinden dolayı yurdun her yanından karayolu ile ulaşılabilir. Kent ayrıca geniş bir demiryolu ağı ile hemen hemen Türkiye'nin tüm kentleri ile bağlantı halindedir. İzmir'den Ankara'ya ve İstanbul bağlantısı için Bandırma'ya her gün direkt tren seferi vardır.

Ege Denizi'nin İzmir Körfezi'nde kurulu olan kent bu özelliğinin nedeni ile de önemli limanlarımızdan biridir. Mal ve yük taşımasının yanı sıra İzmir'den denizyolu ile İstanbul'a yolcu taşınması yapılmaktadır. Bu seferler yıl boyu her hafta mevsim koşullarına göre kesintisiz sürdürülmektedir.

İzmir limanından ayrıca denizyolu ile İtalya'ya kadar ulaşılabilir. Bu dış seferler Mayıs - Eylül ayları arasında yapılmaktadır.

Adı nereden geliyor

İyonyalılar Ege kıyılarındaki güzel bir koyun topraklarına ayak bastıklarında burada Lelegler tarafından kurulmuş ve "Mirina" adı verilmiş bir kentle karşılaşmışlardı. Ancak bu kentin adına İyonyalıların dili pek dönmemiş, dillerine uygun gelen bir deyişle "Smirina" demişlerdi bu kente. Daha sonraları bu sözcük Smirne şekline dönüşmüş, bu topraklar Türk egemenliği altına girince kentin adı da Türk dilinin fonetiğine uymuş İzmir olmuştu...

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

GÖZ kamaştırıcı tarih hazinesi ile doğanın eşsiz güzelliklerinin kucaklaştığı bir yurt köşemizdir İzmir...

Ege'nin incisi, birbirinden güzel, dantela gibi işlenmiş kıyıları, körfezleri, nehirleri, ormanları ve masmavi deniziyle bolluğun, mutluluğun simgesidir...

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda bayraklaşan, düşmana ilk kurşunu korkusuzca sıkıp, sonuna dek yılmadan direnen ilimizdir...

İzmir bir festivaller kentidir. İzmir denilince hiç kuşkusuz akla hemen Uluslararası İzmir Fuarı gelir. Fuar, özellikle Kültür Park'a bir eğlence beldesi hüviyeti kazandırırken, yalnız İzmir'in değil tüm Türkiye'nin ekonomik yaşamına ve ihracat çabalarına bir canlılık getirir.

Şarkılara, şiirlere konu olmuş ünlü "**Kordon Boyu**" imbat rüzgârları, 80 yıllık saat kulesi ile birlikte İzmir'i sembolleştirirken, kentin çevresi inanılmaz güzellikteki büyüklü küçüklü koylarla bezenmiştir.

İzmir ve turizm sözcükleri yan yana gelince, güneşin, kumun, denizin birbirini sarıp sarmaladığı Çeşme ilçesini çağrıştırırlar. Ege bölgesinin tüm güzelliklerini sergileyen bu şirin ilçemiz her yıl binlerce yabancı turisti de çekmektedir.

Nice uygarlıkların beşiği olmuş Anadolu'nun tarihi eserlerle dolu binbir köşesi içinde ünü tüm dünyaya yayılmış olanı Efes'tir. Hz. Meryem'in burada yaşamış olması Efes'i Hıristiyanlar için kutsal bir hac merkezi yapmaktadır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

Merkez Şube
İZMİR ŞUBESİ
Adres: Gazi Bulvarı No: 2 Telefon: 25 43 60 - 25 50 81
Telex: 52 157
Alsancak.Başdurak.Çarşı.Çamdibi.Kapılar.Karşıyaka.Yemişciler.

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %86.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	137.622	42.8
DP	188.476	58.6
MP	6.038	1.9

1954
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %89.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	145.871	38.8
DP	230.522	61.2
HP	374	0.0

1957
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %77.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	166.661	40.8
CMP	4.812	1.2
DP	217.677	55.8
HP	8.768	2.3
Bağımsızlar	3.409	0.8

1961
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %82.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	241.753	55.0
CHP	174.014	39.6
CKMP	13.456	3.1
YTP	6.388	1.5
Bağımsızlar	3.409	0.8

1965
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %72.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	251.189	62.2
CHP	120.337	29.8
CKMP	4.371	1.1
MP	11.461	2.8
TİP	15.840	3.9
Bağımsızlar	750	0.2

1969
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %63.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	206.198	53.2
CHP	136.071	35.1
CGP	15.050	3.9
MP	4.201	1.1
MHP	4.319	1.1
TBP	6.225	1.6
TİP	11.085	2.9
YTP	2.482	0.7
Bağımsızlar	1.641	0.4

1973
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %67.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	199.971	39.3
CHP	244.332	44.1
CGP	12.051	2.4
DP	40.271	7.9
MP	1.456	0.3
MHP	5.508	1.1
MSP	21.333	4.2
TBP	3.142	0.6
Bağımsızlar	1.171	0.2

1977
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %78.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	288.645	39.7
CHP	383.333	52.7
CGP	7.603	1.0
DP	10.304	1.4
MHP	12.042	1.7
MSP	21.389	2.9
TBP	2.309	0.3
TİP	1.710	0.2
Bağımsızlar	491	0.1

İzmir Anayasa halk oylaması sonuçları:
Yıl: 1961

Kabul	Red
% 49.8	% 50.2

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 90.5	% 9.5

İZMİR VALİSİ: HÜSEYİN ÖĞÜTCEN

SADE bir vatandaş olarak, "İzmir denince akla ne gelir?" diye kendi kendime sorsam, bunun cevabı, "Bir liman kenti" olur. Bu liman kenti Türkiye'nin en büyük ihraç limanıdır. İhracatımızın yüzde 26-29'u İzmir limanından yapılmaktadır.

İzmir denince akla büyük bir kültür merkezi gelmektedir. Üniversiteleri, yüksek okulları, teknik okulları, kütüphaneleri, müzeleri ile. İzmir denince akla bereketli topraklar gelmektedir. Ege bölgesinin en bereketli toprakları İzmir ilinin içinde bulunmaktadır. İzmir denince akla zengin bir tarih hazinesi gelmektedir. Antik kentleri, tarihî büyük tiyatroları, Bergama, Efes gibi. İzmir denince akla bir turizm bölgesi gelmektedir. İzmir merkezi ve kıyılarımız Türkiye'nin turizme elverişli bölgelerinin başında gelmektedir. Yine İzmir denince akla önemli bir sanayi merkezi gelmektedir.

1981 yılında tarım gelirlerimiz 105 milyar lira, sanayi gelirlerimiz 230 milyon lirayı bulmaktadır. Bunun her ikisini topladığımızda 335 milyar lira eder.

Aliağa ilçemizde Türkiye'nin en büyük sanayi merkezi kurulmaktadır. 60 yıllık Cumhuriyet tarihimizin en büyük projesi Afşin - Elbistan termik santrallarıdır. İkinci büyük proje Aliağa petrokimya tesisleridir. 1981 birim fiyatları ile Aliağa Petkim tesislerinin değeri 186 milyar liradır. Aliağa petkim tesisleri haftada beş gün satış yapacak ve günlük satışı bir milyar lirayı geçecektir. Diğer taraftan İzmir'in bir yıllık tarım ve sanayi ürünleri toplam değeri 335 milyar lira olduğuna göre, bir memleket ekonomisinde sanayiin ne kadar büyük gücü olduğunu bu örnek açıkça göstermektedir. Ve yine bu örnek sanayileşmiş ülkelerin dünyaya niçin hâkim olduklarını açıkça kanıtlamaktadır. Aliağa'da iki büyük çelik endüstrisi fabrikası, gübre fabrikası ve diğer fabrikalar en kısa zamanda tamamlanacaktır.

İzmir ilinin birçok önemli sorunları var. Bunların başında İzmir Körfezi'nin kurtarılması gelmektedir.

İzmir'in bütün kirli suları 200 büyük kanal ağzından körfeze akmakta ve İzmir Körfezi'ni doldurmaktadır. 20 yıl önce İzmir Körfezi'nin bütün kıyılarından denize girilmekte, neşeli ve sağlıklı insanların kahkahaları duyulmaktaydı. 20 yıldan beri körfez hergün biraz daha ölmektedir. Körfezin bir bölümünde artık canlılar yaşamıyor. İnsanların denize girmesi İl Sağlık Kurulu kararı ile yasaklanmıştır Bu gidişi durdurmazsak, ileride gemiler körfeze giremeyecekler. Bu nedenle İzmir sorunlarının başında, körfezin kurtarılması gelmektedir. Durumu brifinglerle Sayın Cumhurbaşkanımıza, Sayın Millî Güvenlik Kurulu üyelerimize, Sayın Başbakanımıza arzettik Hazırlanan projeye göre İzmir Körfezi'nin kurtarılması için 1981 birim fiyatları ile 14 yılda 37 milyar lira harcanacak ve bu suretle körfez yüzde 65 iyileştirilecektir. Yılda yüzde 20 enflasyon oranı düşünülürse 14 yılda 216 milyar lira harcanması gerekmektedir.

1981 yılı için ayrılan 1.1 milyar lira gerekli kamulaştırmalar yapılmış ve ihale dosyaları hazırlanmıştır.

İzmir Körfezi'nin kurtarılması için 1981 birim fiyatları ile 30 yılda 89 milyar lira harcanacaktır.

İlimizin zengin jeotermal enerji kaynakları var. Yapılan ilk incelemeye göre Seferhisar jeotermal enerji kaynaklarından yılda 2 milyar 880 milyon kilovat saat elektrik enerjisi elde edilebilecektir. Ayrıca geniş arazide kurulacak pek çok sera sıcak su ile yüzde 90 ucuza ısıtılacaktır. Bu bölgede yetiştirilecek çiçek ve sebzeler uçakla ve kolaylıkla Avrupa pazarlarına gönderilecektir. Seferhisar jeotermal alanında sağlık turizmi yönünden büyük imkânlar mevcuttur.

İzmir'in belediye hudutları içindeki Balçova kaplıcaları binlerce yıldan beri insanlığa hizmet etmektedir. İzmir Özel İdaresi tarafından Balçova'da dünyanın sayılı kaplıca merkezlerinden biri kurulmaktadır. Yapılan tesislerin önemli bir bölümünü yabancı turistler için döviz karşılığı pazarlamış durumdayız. Yeni yapılacak tesisleri döviz karşılığı pazarlamak üzere birkaç seyahat acentası ve yabancı şirketler müracaat etmişlerdir. Sekiz aydan beri incelemeler sonunda Balçova kaplıcalarından İzmir'de 70-100 bin konutu yüzde 50-70 oranında daha ucuza ısıtabileceğimiz anlaşılmıştır. Yapılan sondajlarda 100 metre derinlikte 124 derece sıcaklıkta sıcak su ve buhar bulunmuştur.

1983 ocak ayından itibaren 150 metre derinlikte 14 kuyu açılacaktır, sahanın kesin rezervi tesbit edilecektir.

Balçova kaplıcalarından 70-100 bin konutun ısıtılması ile 4.5-5 milyar lira fuel-oil ve kömür tasarrufu sağlanmış olacaktır. Yapılan tesisler iki yılda amorti edilecektir.

İzmir'de hava kirliliği başlamıştır. Özellikle sakin havalarda kentin büyük bir bölümünü kirli hava tehdit etmeye başlamıştır. Balçova kaplıcalarından 100 bin konutun ısıtılmasıyla hava kirliliği tamamen ortadan kalkacaktır. Ayrıca birçok serayı da yüzde 90 ucuza ısıtmak mümkün olacaktır. Halen kaplıcalarda yapılan otel, lokanta gibi tesisler sıcak su ile yüzde 90 ucuza ısıtılmaktadır.

Ege bölgesinin en önemli sorunlarından biri uluslararası sivil hava limanı bulunmamasıdır. 1982 yılında Cumhuriyet hükümetimizin aldığı bir kararla Cumaovası'nda 6.5 milyar liraya bir hava limanı yaptırılacaktır. Hava limanı için gerekli arazinin tamamı 1982 yılında kamulaştırılmıştır. 1983 yılında inşaatlara başlanacaktır. Bu suretle Ege bölgesi turizminde büyük bir gelişme olacaktır.

İzmir'in büyükçe bir bölümünü her yıl seller basmakta, binlerce ev sular altında kalmaktadır. Alınan önlemlerle 1983 yılında 1000'den fazla ev su baskınından kurtulmuş olacaktır. İki yıl içinde su baskınlarına uğrayan ev sayısı çok azalmış olacaktır.

Bereketli topraklardan, zengin doğal kaynakları, tarihî zenginlikleri, antik tiyatroları ve kentleri büyük kültür varlığı, sanayi ve ekonomik gücü ile İzmir ilini parlak bir gelecek beklemektedir. Çalışkan İzmir ili halkı bu varlıkların değerini bilmekte ve bunu geliştirmek için büyük çaba harcamaktadır.

Şimdiye kadar Türk gazeteciliğine ve Türk kültürüne büyük hizmette bulunan Milliyet gazetesinin iller ansiklopedisi yayınını takdirle karşılıyorum. Bu hizmeti düşünenleri ve gerçekleştirenleri candan kutluyorum.

İZMİR BELEDİYE BAŞKANI: CAHİT GÜNAY

101 yıllık geçmişi ile İzmir Belediyesi Türkiye'nin en eski belediyelerinden biridir. 1 Ocak 1981 tarihine kadar yaklaşık 6 bin hektarlık bir alana sahip olan İzmir Belediyesi Millî Güvenlik Konseyi'nin 34 no.lu kararı gereğince metropolleşme aşamasına ulaşmış ve kapladığı toplam alan 43 bin hektarı aşmıştır.

İzmir Belediyesi şu anda yaklaşık 1.5 milyon kişiye hizmet üretmektedir. İzmir Belediye hudutları içinde kilometrekareye yaklaşık 324 kişi düşmektedir. İzmir Belediyesi'nin metropol uygulamaya başlaması, Türkiye'de yepyeni bir belediyecilik döneminin başladığının en açık kanıtıdır. Yeni belediyecilik anlayışı, insanların refah ve mutluluğunu amaçlayan; problemlerin geçici değil, devamlılık gösteren önlemlerle çözümlenmesini amaç edinen çağdaş ve bilimsel bir belediyecilik anlayışıdır. 1983'lerin Türkiye'sinde belediyecilik yapmak, belediyeler yoluyla kent sakinlerine hizmet götürmek önemli sorumluluklar isteyen olağanüstü bir görev anlayışını gerektirmektedir. Artık günümüzün belediyecilik anlayışında laf üretmenin yerini hizmet üretmek anlayışı almıştır.

İzmir halkı son derece duyarlı, belediyecilikle ilgili çalışmaları çok yakından takip eden, zaman zaman her konuda fikrini, düşüncesini söylemeye alışmış, uygar ve modern bir topluluktur. Esasen halkla biz belediyeler arasında ayrılmaz bir bütünlük mevcuttur. Halkla belediyenin sürekli ilişki içinde bulunmaları, çağdaş bir işbirliğinin kaçınılmaz sonucudur. Türkiye'de ilk kez İzmir'de başlayan metropol belediyecilik uygulaması, kesin bir başarı noktasındadır.

Birlikten güç doğar anlayışı içinde hizmetler toplu olarak belirli bir plan ve program dahilinde yurttaşlarımıza ulaşmakta ve çok yararlı sonuçlar alınmaktadır. Devletimizin tüm organları ile İzmir Belediyesi'ne ve dolayısıyla tüm belediyelere verdiği önem, biz belediyecileri daha çok çalışmaya yöneltmiştir.

İzmir Belediyesi fen grupları tarafından hazırlanan ve şu anda uygulama alanına konulan dört yıllık yatırım programının sonuçlandırılmasıyla İzmir'in alt yapı ve imar sorunlarının yüzde 60'a yakın bir bölümü çözüme kavuşturulacaktır. İzmir'in gelecekte alacağı makro forma göre, Büyük su projesi, büyük kanal ve Körfez'in temizlenme projesi, by-pas ve oto yolları projesi, Devlet Demiryolları ile ortaklaşa sürdürdüğümüz çift hatlı elektrifikasyon Projesi, Devlet Su İşleri ile ortaklaşa sürdürdüğümüz dere ıslah ve taşkın projesi, çöp toplama ve imha projelerinin uygulamaya konmasıyla ilgili çalışmalar, hükümetimizin ve ilgili bakanlıklarımızın ilgi ve yardımları sayesinde koordineli bir şekilde sürdürülmektedir. Türkiye'nin en güçlü belediyelerinden biri olan İzmir Belediyesi'nde merkez belediye ve ESHOT üniteleri dahil olmak üzere. dört bin dolayında memur ile 9 bin dolayında işçi çalışmaktadır. Hizmetler, günün 24 saati sürdürülmektedir.

İzmir Belediyesi'nin şu anda en çok üzerinde durduğu konu, halen devam etmekte olan büyük su projesi'nin bir an önce devreye sokulmasıdır. Bu projenin yanı sıra, özellikle gecekondu semtlerinin kanalizasyon şebekesine kavuşturulmasıyla İzmir'in çağdaş bir planlama ile yepyeni bir imar plânına kavuşturulması çalışmaları devam etmektedir.

Bilindiği gibi, İzmir, tarihî ve turistik değerler bakımından çok zengin bir potansiyele sahiptir. Ayrıca, 51 yıllık geçmişe sahip olan ve şu anda dünyanın en ünlü uluslararası statülü fuarlarından biri olarak kabul edilen İzmir Enternasyonal Fuarı, İzmir'de bulunmaktadır.

İzmir, gerçek anlamda bir ticaret şehridir. Ticarî gelişmelerin yanı sıra, endüstriyel gelişmeler, Türkiye genelinde önem kazanmaktadır. İzmir'in çok yakın bir gelecekte Atatürk Organize Sanayi Bölgesi gibi, Türkiye'nin en büyük sanayi merkezlerinden birine kavuşturulacak olması, ayrıca pek çok devlet yatırımının İzmir'e yöneltilmesi, İzmir'i Türkiye genelinde önemli bir şehir haline dönüştürecektir.

İzmir şehri, herkese ve her keseye hitabedebilecek özellikte orta halli tabakanın barınmasına olanak sağlayan bir kenttir. Son 10 yıl içinde yapılan istatistikler göstermektedir ki, emekli olanların büyük bir çoğunluğu kendilerine sürekli yerleşim merkezi olarak İzmir şehrini seçmektedirler. Gerçekten de Devlet İstatistik Enstitüsü'nün sık sık yaptığı 11 ili kapsayan fiyat araştırmalarında İzmir yüzde 2.2 ile fiyatların en az yükseldiği il olmak özelliğine sahiptir. İzmir halkının yasalara ve belediye kurallarına olan saygın tutumu, İzmir'i Türkiye'nin en olumlu şartlarında yaşanılacak kenti yapmıştır.

Büyük bir gelişme içinde bulunan İzmir'in bir incelemesini de değerlendirmesini yapacak olursam, ilk aşamada ortaya çıkan husus İzmir'in yeşil alan yönünden son yıllarda önemli bir zayıflama kaydetmesidir. Belediye olarak planladığımız ve kısa zamanda uygulamaya koyduğumuz çalışmalarla İzmir'in şu anda kişi başına 1 metrekare olan yeşil alan sahasını dört metrekareye çıkarmayı düşünüyoruz. Amacımız, İzmir metropolünün önemli bölümlerini modern parkçılık sanatının ışığı altında süslerken, fakir ve yoksul vatandaşlarımızın yaşadıkları semtleri de gün ışığına çıkartmaktır. Çok acı gerçektir ki, Kültürpark yılların ihmali sonucu, gerek yeşillik yönünden, gerekse doğal zenginlik yönünden, büyük bir taribata uğramıştır. Ziraat mühendislerinin düşünce ve görüşleri alınmadan yaptırılan asfaltlama çalışmaları ve düşüncesizce inşa edilen beton binalar, Kültürpark'taki ağaç ve nebatların yokolmasına neden olmuştur.

2000 yılının İzmir'ini şimdiden değerlendirecek olursak; İzmir'de 2000 yılına kadar altyapı hizmetlerinin tamamlanması, transit yollar, üst, alt ve tüp geçitlerin yapılması, ulaşımda raylı sisteme geçilmesi, metro ve havai yapımların bitirilmesi, otopark ve yeşil alan sorunlarının çözümlenmesi, planlanmıştır. Yıllardır planlamacıların rüyalarını süsleyen bu projeler metropol belediyecilik anlayışı sayesinde çözüm bulacaktır. Parasal kaynak sorunu nedeniyle şimdilik bir ideal olarak değerlendirdiğimiz geleceğe yönelik planlamamıza göre kuzeyde Menemen'den, güneyde Cumaovası'na kadar yaklaşık 3.5 milyon kişinin yaşayacağı geleceğin İzmir'ine şöyle bir göz atalım:

Önce temiz berrak, masmavi bir körfez olacak. Yuttaşlarımız 20 yıl önce olduğu gibi yine Karşıyaka'da, Bayraklı'da, Güzelyalı'da denize girebilecekler. Aynı yerlerde kıyı kafeteryalarında istirahat edebilecekler. Bu ideallerin gerçekleştirilmesi güç bir şey değildir. Bunun için hükümetimizin ve devletimizin İzmir şehrine verdiği önem ve değerin devam etmesi yeterlidir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

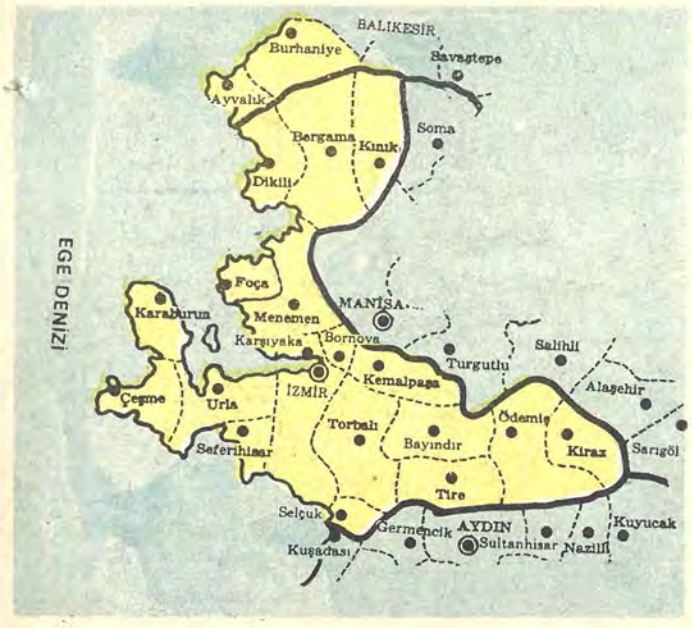

MERKEZ

İzmir merkez ilçesinin yüzölçümü 1295 kilometrekaredir. 843 bin 525 nüfusu ile İzmir'in en kalabalık yeridir. Sekiz kasabası, dört bucağı, 40 köyü ve 102 mahallesi vardır. Kentin en gelişmiş ilçesidir. Bünyesinde her türlü, modern tesis ve kuruluşları bulundurmaktadır. İl merkezinin sınaî ve ticarî yönden büyük gelişmekaydedilmesi sonucu,ülkemizin diğer yörelerinden pek çok kişi çalışmak amacıyla İzmir'e gelmektedir. Son yıllarda bu oran azalmakla birlikte yine de görülmektedir. Bu akım İzmir içinde düzensiz bir şehirleşme doğmasına da neden olmaktadır. Belediye pek çok yere hizmet götürmekte güçlüklerle karşılaşmaktadır. Merkez ilçe elektrik yönünden sorunu olmamasına karşın, su ve havagazı yönünden bazı sorunlarla içiçedir. Bazı semtlerde havagazının gücünün az olması yurttaşları tüpgaz ya da elektrikli araçlar kullanmaya yöneltmektedir. Su ise İzmir'in en önemli sorunlarından biridir. Birçok semtte günün büyük bölümü susuz geçmektedir. Ancak belediye tarafından yapılan bazı büyük yatırımlar ilerki yıllarda İzmir'in su sorununun çözüleceğinin bir işareti olarak tanımlanabilir.

BAYINDIR

Orhangazi tarafından kurulmuş ve 1870'de ilçe merkezi haline getirilmiştir. İzmir'e 76 kilometre uzaklıktadır. Yüzölçümü 588 kilometre kare, nüfusu ise 96 bin 846'dır. Bir bucağı ve 40 köyü vardır. Halkı genellikle tarımla uğraşmaktadır. Güzel ve sakin bir ilçe olup, çevresi bağ ve bahçelerle çevrilidir. Özellikle bağcılık ilçe sakinlerinin en önemli geçim kaynaklarından biridir. Zeytincilik ve pamuk ekimi de uğraşlar arasındadır.

BERGAMA

1864'te ilçe örgütü kurulmuş, Balıkesir'e bağlı iken önce Manisa'ya (1873), sonra İzmir'e (1875) bağlanmıştır. İzmir'in kalabalık ilçelerinden biri olup, 96 bin 846 nüfusa sahiptir. Kente 105 kilometre uzaklıktadır. Yüzölçümü 1.688 kilometre karedir. Yüzölçümü ve köy çokluğu itibarı ile kentin en büyük ilçesidir. Göçbeyli, Kozak, Turanlı, Yuntdağ ve Zeytinbağ Bergama'nın bucaklarıdır. Göçbeyli'nin 15, Turnalı'nın 20, Kozak'ın 16, Yuntdağ'ın 12 ve Zeytindağ'ın 14 köyü vardır. Köy sayıları toplamı 119'dur. Tarihi zenginlikleriyle ün yapmıstır. İlçedeki şifalı sularda yerli ve yabancı turistlerin büyük ilgisini cekmektedir

BORNOVA

Merkez ilçe ve Karşıyaka'dan sonra İzmir'in en kalabalık üçüncü ilçesidir. Nüfusu 160 bin 113'tür. Bornova merkez ilçeye bağlı bir bucak merkezi iken, 27 Haziran 1957 gün ve 7033 sayılı kanunla 1.4.1958 tarihinden itibaren ilçe haline getirilmistir. İzmir'e 12 kilometre uzaklıktadır. Yüzölçümü 203 kilometrekaredir. Yüksekliği 60 metredir. 14 köyü bulunmaktadır. Mahalle sayısı ise 21'dir. Ege Üniversitesi'nin kurulmasından sonra bir yüksek öğretim merkezi haline dönüşmüştür Öğrenci ve öğretim üyelerinin çoğalmasıyla kısa sürede büyük gelişmeler kaydetmiştir. Bugün Bornova'da her türlü çağdaş ve modern gereksinmeler karşılanabilmektedir. Ege Üniversitesi'nde 1982-1983 öğretim döneminde yaklaşık 12 bin öğrenci öğrenim görmektedir. İlçenin genişlemesinden sonra altyapı çalışmaları da hızlandırılmıştır.

İzmir, merkez, genel görünümü...

ÇEŞME

Çok eskiden beri ilçe merkezidir. İzmir'e 80 kilometre uzaklıktadır. 1980 sayımına göre nüfusu 13 bin 888'dir. Yüzölçümü 260 kilometrekaredir. Deniz seviyesinden yüksekliği beş metredir. Bir kasabası, bir bucağı, yedi köyü ve yedi mahallesi bulunmaktadır. İzmir'in en önemli tatil ve plaj yerlerinden biridir. Özellikle yaz aylarında yerli ve yabancı turistlerin akınına uğrar. İlçede çok sayıda turistik tesis vardır. Bu tesisler yaz aylarında çoğunlukla yüzde 90 kapasite ile turistlerle dolu olmaktadır. Altınyunus'un yanı sıra Çeşme Oteli de başta Fransız ve Alman olmak üzere yabancı turistlerin büyük ilgisini çekmektedir. Çeşme'nin en belirgin özelliklerinden birisi de dünyanın hemen hemen hiçbir ülkesinde rastlanmayan nitelikte kaliteli kuma sahip olmasıdır. Pırıl pırıl denizi de Çeşme'yi gözde kılan etkenlerin başında sayılabilir. Çeşme'nin bir özelliği de İzmir'in banliyösü şekline gelmesidir. İzmir'in özellikle belirli bir düzeyin üzerindeki sakinleri burada yaptırdıkları evlerde tatillerini getirmektedirler. Çeşme son yıllarda gelişen kongre turizimciliğinin de en verimli ve olumlu örneklerini vermektedir. Çeşme'deki tesisler ölü sezon olarak nitelenen sonbahar ve kış aylarında ulusal ve uluslararası seminer ve sempozyumlarda kullanılmaktadır.

DİKİLİ

28 Haziran 1928 gün ve 1282 sayılı kanunla ilçe haline getirilmiştir. İzmir'e 120 kilometre uzaklıkta olup, yüksekliği üç metredir. 1980 sayımına göre nüfusu 19 bın 525'tir. İzmir'in en tenha ilçelerinden biridir. Yüzölçümü 540 kilometrekaredir. İlçenin Çandarlı adlı bir bucağı ve 24 köyü vardır. Çandarlı bucağı özellikle son yıllarda uygun konumu ve güzel denizi ile kooperatiflerin en önde gelen yatırım alanlarından biri olmuştur. Dikili ilçesi güzel bir plaj ve dinlenme merkezidir. İlçe merkezi sahilden içeridedir. Önemli tarihi eser bulunmaması yabancı turistler için gözde bir tatil ve gezi beldesi olma şansını azaltmıstır.

Çeşme İlçesi...

1858'de ilçe örgütü kurulmuştur. İzmir'e 70 kilometre uzaklıkta olup, yüksekliği on metredir. Nüfusu son sayıma göre 16 bin 505'tir. Yüzölçümü 247 kilometrekaredir. İlçenin Yenifoça adıyla bir bucağı, dokuz köyü vardır. Plaj ve tarihi yerleriyle ün yapmış, günümüzde önemli bir turizm merkezidir. Özellikle İzmir'e Çiğli Havaalanı'na yakın olması Foça'nın turistik önemini artıran önemli etkenler arasındadır. Bunun yanında doğanın tüm güzelliğini cömertçe sunması Foça'yı çekici yapan nedenlerdendir. Foça eski ve yeni Foça olmak üzere birbirine kirkaç kilometre uzaklıkta iki kesimden oluşmaktadır. Foça'yı yabancı turistler açısından tutulan bir belde kılan etkenlerden biri de tatil köyüdür. Tatil köyü her yıl belirli dönemlerde yüzde 95 yabancı turist kapasitesiyle hizmet götürmektedir. Foça'da tatil köyünde gerçekleştirilen çeşitli eğlence ve yarışmaların ötesinde bir de Sualtı Sporları Festivali yapılmaktadır.

KARABURUN

1914'te Osmanlı idaresine geçtiği tarihten bu yana ilçedir. İzmir'e 110 kilometre uzaklıkta olup, yüksekliği 100 metredir. 1980 sayımına göre nüfusu 7 bin 420'dir. Yüzölçümü 413 kilometrekaredir. Karaburun İzmir'in en tenha ilçesidir. İlçenin Küçükbahçe ve Mordoğan adlarıyla iki bucağı, 15 köyü vardır. Doğal plajlarıyla ideal bir tatil ve dinlenme yeri özelliğini taşımaktadır. Büyük kentlerden çok sayıda bürokrat ve görevli yaz tatilini Karaburun'da geçirmektedir.

KARŞIYAKA

Karşıyaka merkez ilçesine bağlı bucak merkezi iken, 4.3.1954 gün ve 6325 sayılı kanun ile 1.6.1954 tarihinden itibaren ilçe haline getirilmiştir. İzmir'e 14 kilometre uzaklıktadır. 272 bin 623 nüfusu ile merkez ilçeden sonra İzmir'in en kalabalık ilçesidir. Yüzölçümü 97 kilometrekare, yüksekliği iki metredir. İlçenin bucak örgütü yoktur. Karşıyaka Yamanlar dağıyla deniz arasındaki alanda kurulmuştur. İlçe İzmir'in en düzenli ve güzel yapısına ilçelerin başındadır. Özellikle 1980 yılından sonra başlatılan yeşillendirme çalışmaları ve parklarla Karşıyaka bambaşka bir görüntüye sahip olmuştur. Karşıyaka'ya otobüs ya da dolmuşla gitme olanağı olduğu gibi, vapurla geçme olanağı da vardır. Konak'tan Karşıyaka'ya vapurla 20 dakikada ulaşılırken, aynı süre dolmuş ve otobüs için 20 ile 30 dakika arasında değişmektedir. Karşıyaka'nın bir önemli özelliği de tarihi Yamanlar suyudur. Uzun yıllardan beri Karşıyakalıların su gereksinmelerini karşılayan bu suda son yıllarda yetersiz kalmaktadır. Yetkililer, bu nedenle Karşıyaka için yeni tu kaynakları yaratma çabaları içine girmiştir. Yıllar önce Karşıyaka'da İzmir'in zenginleri otururlarmış. Hava koşullarına göre evlerinin önünde yer alan küçük iskelelerden denize girer, daha sonra ildeki evine dönerlermiş. Bu görüntü daha sonra yerini bugünkü durumuna bırakmış. Şimdi Karşıyaka'da hemen her kesimden yurttaşlar oturmaktadır. Karşıyaka son yıllarda, İzmir'in bir ilçesi olmaktan öteye, Karşıyakalılarca "ayrı bir kent" gibi tanıtılmaktadır. Karşıyakalılar İzmirli değil, Karşıyakalı olduklarını sık sık tekrarlamaktan büyük bir zevk duymaktadırlar. Bu durum en ilginç örneğini sportif müsabakalarda gözler önüne sermektedir. Karşıyaka kulübünün diğer kulüplerle yaptığı sportif müsabakalar bir karnaval ve çekişme havasına dönüsmektedir.

KEMALPAŞA

Saruhanlı sancağına bağlı bir bucak iken 1900 yılında ilçe haline getirilmiş ve Nif adıyla İzmir'e bağlanmıştır. Cumhuriyet'in ilânından sonra ilçenin adı Kemalpaşa olarak değiştirilmiştir. İl merkezine 27 kilometre uzaklıkta olup, yüzölçümü 658 kilometrekaredir. 1980 sayımında nüfusu 43 bin 489 çıkmıştır. Deniz seviyesinden yüksekliği 200 metredir. İlçeye bağlı bucak yoktur. Üç kasabası, 31 köyü vardır. İlçenin tarihi mitolojik devirlere kadar uzanır. Kemalpaşa dağları 1436 metre yüksekliği ile yörenin en yüksek noktasını oluşturur. Burası İyonlar devrinde Olimpos adıyla anılırdı. Kemalpaşa ilçesinde özellikle bağcılık çok gelişmiştir. İlçe halkının büyük çoğunluğu geçimini tarım yoluyla sağlamaktadır. Tarım diğer yörelere oranla daha modern koşullarla yapılmaktadır.

Protokol

Vali: **Hüseyin Öğütcen**

Belediye Başkanı: **Cahit GÜNAY**

Ege Universitesi Rektörü: **Prof. Dr. Sermet Akgün.**
9 Eylül Üniversitesi Rektörü: **Prof.Dr. Ömer Yiğitbaşı**
Adalet İleri Komisyon Başkanı: **Sıtkı Özal**
Bölge İdare Mahkemesi Başkanı: **Harun Çetintemel**
Baro Başkanı: **Güney Dinç**
Emniyet Müdürü: **Alpaslan Aslan**
Millî Eğitim Müdürü: **İsmail Bakış**
İzmir Defterdarı: **Dr. Cevdet Yalçın**
İzmir Ticaret Odası Meclis Başkanı: **Tekin Çullu**
İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanı: **Mücahit Büktaş**
Ege Bölgesi Sanayi Odası Meclis Başkanı: **Şinasi Ertan**
Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı: **Ersin Faralyalı**
İzmir Ticaret Borsası Başkanı: **Hasan Güven**
Ziraat Odası Başkanı: **Reşit Kurşun**
Esnaf ve Sanatkârlar Dernekleri Başkanı: **Cemal Tercan**

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Güzel İzmir'in tarihinin nerelere kadar uzandığı kesinlikle bilinmez. Buna rağmen, bugüne kadar yeryer yapılan kazılar, bu yörede en az 5000 yıldan beri toplum yaşamının var olduğunu göstermektedir. İzmir körfezinin en dip noktasındaki Bayraklı sırtlarında, tarih öncesi devirde kurulmuş ve Hellenistik çağda terkedilmiş ilk kentin kalıntılarına rastlanır.

İzmir'in ilk çağlardaki tarihine ait en eski kavim olarak İyonyalılar karşımıza çıkar. İzmir onlardan Hititlere geçmiş, daha sonra da Frigyalılar, Lidyalılar ve Persler ve topraklara egemen olmuşlardır. Bölgeyi Persler'den Büyük İskender koparılmış almış ve Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Büyük İskender, o zamana kadar dağınık bir köyden ibaret olan İzmir'i görkemli bir kent haline getirmiştir. Onun ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar, bugün adıyla anılan yörede bulunan Bergama Krallığı'nın egemenliği altına girmiştir. Çağında İskenderiye'den sonra dünyanın ikinci büyük kültür merkezi durumunda bulunan Bergama Krallığı, bu yöreyi büsbütün ihya etmiştir.

Bu topraklar daha sonra Bergama Krallığı ile birlikte Romalıların egemenliği altına girmiş, 395 yılında bu büyük imparatorluğun parçalanmasından sonra Anadolu topraklarının büyük bir bölümü gibi bu yöre de Bizans'ın payına düşmüştür. Bizanslılar, uzun bir süre buraya hakim olmuşlardır.

1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra, hızla Anadolu'ya yayılmakta olan Selçuk Türkleri, 1076 yılında bu yöreyi ellerine geçirmişler ve İzmir ile çevresi, ünlü Selçuklu kumandanı Emir Çaka Bey'in idaresine verilmiştir. İzmir, böylece bir Türk kenti halini almaya başlamış, ancak Bizanslıların bu yöreye karşı olan büyük düşkünlükleri onları müteaddit defalar buralara kadar getirmiş ve bu uğurda kanlı savaşlar verilmiştir. İzmir bu arada birkaç defa Bizanslılarla Türkler arasında el değiştirmiştir. Nihayet 1425 yılında Izmir ve çevresi Osmanlı Devleti sınırları içine katıldıktan sonra bu değiş-tokuş kesinlikle son bulmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmasından sonra, ülke galip devlet arasında yağma edilirken, bu yöre de Yunan işgaline uğramış ve İzmir 1919-1922 yılları arasındaki Yunan işgali sırasında tarihinin en kanlı ve en karanlık günlerini yaşamıştır. 9 Eylül 1922 günü Türk ordusu, düşmanı burada denize dökerek, Millî Kurtuluş Savaşı'nı en parlak biçimde sonuçlandırmıştır. Bu bakımdan İzmir yakın tarihimizde de ayrı bir önem ve değer taşıyan yurt köşesi olmuştur.

İzmir ve çevresi, bu zengin tarihinin paha biçilmez tarih zenginlikleriyle doludur. İzmir il merkezi içindeki en önemli tarih zenginlikleri şunlardır:

AGORA: Namazgâh adıyla anılan semttedir. Milattan Sonra II. yüzyıldan kalma bir Roma çağı pazar yeridir. Kuzey kesiminde 160 metre uzunluğunda ve iki katlı bir bazilika yeralmaktadır. Agora içinde Denizler Tanrısı Poseidon ile Tarım Tanrıçası Demeter'in büyük heykelleri bulunmaktadır.

AKROPOL: Körfezin dibinde, Turan tren istasyonunun kuzeyindeki tepe üzerinde milattan önce I. yüzyıldan kalma bir akropolün kalıntıları bulunmaktadır. Akropol eteğindeki mezarın M.Ö. VII. yüzyılda yörede hüküm süren Kral Tantanüs'e ait olduğu sanılmakta ve mezar bu adla anılmaktadır.

ARTEMİS HAMAMI: Şehrin Tepecik mevkiinde, Halkapınar su tesisleri içindedir. Artemis'in bir adı da Diana olduğundan, "Diana Hamamı" diye de anılmaktadır. Mitolojiye göre, av ve bereket tanrıçası güzeller güzeli Artemis, her gün yanındaki perilerle birlikte buraya gelip bu suda yıkandığından bu adla anılır.

BAYRAKLI: İlk İzmir kentinin, körfezin dibindeki Bayraklı semtinin arkasındaki tepede kurulduğu bilinir. Bu tepede yapılan arkeolojik kazılarda o günlere ait bir takım kalıntılar elegeçirilmiştir. Bunlar arasında, kentin en parlak dönemlerine rastlayan M.Ö. 700 yıllarına ait Megaron tipi evler de bulunmaktadır.

CAMİLER: Ege'nin bu güzel köşesine Osmanoğulları'nın gereken önem ve değeri vermedikleri görülür. Belki de denize tamamen açık oluşu ve güvenlik imkânlarının pek kısıtlı oluşu yüzünden Osmanlı Türkleri bu beldeyi imâr etmek şöyle dursun gereken bakımı bile göstermemişlerdir. İzmir il merkezindeki Osmanlı devrine ait eserlerin şaşılacak kadar az oluşu bunu göstermektedir. Koskoca İzmir'de, bir Osmanlı padişahı adına inşa edilmiş bir tek caminin bulunmaması ilgi çekici bir haldir. İzmir il merkezindeki en büyük camii, aynı zamanda kentin en eski camilerinden biri olan Hisar Camii'dir. Şehrin en hareketli bir iş merkezinde bulunan bu cami, İzmir'in Osmanlılar tarafından fethinden 160 sene sonra, 1575'de inşa edilmiştir. Bulunduğu semt de Hisar Camii'nin adına izafeten Hisarönü adıyla anılmaktadır. Hisarönü ile kentin bir başka hareketli ticaret merkezi Kemeraltı arasındaki ana çarşının arasında 1636 yılında inşa edilen güzel bir şadırvan bulunmaktadır. Bu iki tarihi eserin arasında da 1671'de inşa olunan Kemeraltı Camii vardır. Konak Meydanı'ndaki Konak Camii, olanca küçüklüğüne rağmen, nefis görünüşü ile, göz ve gönülleri okşar. Cami, Konak Meydanı'nda çini kaplı bir biblo gibi durmaktadır. XVIII. yüzyıl yapısıdır. Bunların dışında Sahlepçoğlu Camii, Hacıhüsmen camii, Alsancak Camii, Hatuniye Camii, Başdurak Camii, İkiçeşmelik Camii, Karantina Camii ve Güzelyalı Camii de Osmanlı devri yapısı eserler arasındadır.

Karşıyaka ile Soğukkuyu arasındaki küçük bir mesciti andıran Ferik Osman Paşa Camii de park haline getirilen bahçesinde dev bir granit taşın altında Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın kabrinin bulunmasıyla ayrı bir önem taşımaktadır.

SAAT KULESİ: İzmir'e sembol olmuş yapılardandır. Konak Meydanı'nda, vapur iskelesinin karşısında güzel bir yeşil alanın ortasında yükselmektedir. 1901 yılında II. Sultan Abdülhamid'in İzmir kentine ve İzmirlilere armağanı olarak yapılmıştır.

ASANSÖR: İzmir'in ilginç yapılarından biridir. Karataş semtinde oturanların Güzelyalı-Konak caddesine rahatlıkla inebilmelerini sağlamak amacıyla, 1907 yılında Bayraklıoğlu adında bir Musevî tarafından yaptırılmıştır. Türkiye'nin ilk ve tek sokak asansörü olması bakımından büyük önem ve değer taşır. 50 metre yüksekliğindeki asansör, su kuvvetiyle çalışmaktadır.

İzmir çevresindeki önemli tarihî eserler ve tarih zenginlikleri şunlardır:

BERGAMA

İzmir il merkezinin 106 kilometre kuzeyindedir. Kent adını Pergamos adlı kumandandan almaktadır. Kenti perslerin elinden alan Makedonyalılar, Büyük İskender'in ölümünden sonra onun efsanevî hazinesini buraya getirmişlerdir. Pergamos adlı kumandan, burada görkemli bir kent kurmuş, kent de burada vücut bulan devlet ve onun adına izafeten Pergamos (Bergama) adıyla anılmıştır. Çağın en görkemli kentlerinden biri ve İskenderiye'den sonra en büyük kültür merkezi duruma gelen Bergama'daki tarihî eserler, üç bölümde toplanmaktadır. Bunlar: Akslepion'da, Şehir'de ve Akropol'de olanlardır.

Akslepion, Tıp Tanrısı Akslepion'un adına kurulmuştu. Burası çağın en önemli tıp merkezlerinden biri, belki de birincisiydi. Kentin kapısı üzerinde "Buraya Ölüm Giremez" yazısı bulunmaktaydı. Burada Tıp ve Sağlık Tanrısı Akslepion adına bina olunan Akslepion Tapınağı, alt katında hastaların rüya ve telkin ile tedavi edildiği, üst katında da hastalara güneş ve su banyolarının tatbik olunduğu iki katlı Telesferos Tapınağı, Milât'tan 200 yıl önce yapılan 5000 kişilik tiyatro anfisi, şifalı su ve çamur banyolarının yapıldığı kutsal havuzlar, midesinden şikâyeti bulunanlara içme yoluyla şifa veren kutsal suyun aktığı kutsal çeşme bulunmaktaydı. Bunların hemen tamamı kalıntı halinde de olsa, günümüze kadar ulaşmış bulunmaktadır.

Şehir içinde ise, Anadolu'da ayakta kalan antik yapıların en büyüklerinden biri olan ve "Serapion" adıyla da anılan Bazilika, XIV. yüzyılda yapılan, kapısı ve mihrabının işçiliği ile ün yapmış Ulu Cami, en önemli tarih zenginliklerini teşkil etmektedir. Ayrıca, çevrede yapılan kazılarda elegeçirilen birçok tarihî eşya da şehir içinde Arkeoloji ve Etnoğrafya müzelerinde teşhir olunmaktadır.

Efes Harabeleri...

Akropol bölümünde ise; Bergama heykeltraşlığının en yüksek sanatını gösteren Tanrılar Tanrısı Zeüs adına inşa edilmiş ve nefis kabartmalarla süslü Zeüs Tapınağı'nın kalıntıları, Bergama kentinin iki Agora'sı ve parşömeni icat eden Bergamalıların bu kâğıtlar üzerine yazdıkları 200.000 tomardan oluşan eserleri muhafaza ettikleri kütüphanenin kalıntıları yeralmaktadır.

FOÇA: İzmir il merkezine 70 kilometre mesafededir. Tarihî adı Phokaia'dır. M.Ö. VIII. Yüzyılda kurulan kent Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarını yaşamıştır. Denize doğru uzanan bir yarımada üzerindeki tarihî kalesi ise, Cenevizlilerden kalmadır.

KLAROS: İl merkezine 48 kilometre mesafededir. Günümüzde Ahmetbeyli adıyla anılmaktadır. Burada yapılan kazılarda Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarına ait birçok tarihî eser meydana çıkarılmıştır. Bunların en önemlisi, Dor stilinde inşa edilmiş Apollon Tapınağı'nın harabeleridir.

KLOZOMAİ: İzmir'e 40 kilometre mesafededir. Urla adıyla anılmaktadır. Özellikle Hellenistik devirden kalma eserlerinin zenginliği ile dikkati çekmektedir. Bunlar arasında en önemlileri, M.Ö. VI. yüzyıldan kalma lâhitlerdir.

KARABEL: İzmir il merkezinin 37 kilometre güneydoğusundadır. Hitit devrinden kalma nefis bir kabartma en önemli tarih zenginliğini teşkil etmektedir.

DEĞİRMENDERE: İzmir il merkezine 35 kilometre mesafededir. Tarihî adı Kolophon'dur. Özellikle Hellenistik devirden kalma tarihî eserleriyle dikkati çekmektedir.

KYME: İl merkezine 65 kilometre uzaklıktadır. Eolya Birliği'nin en önemli kentlerinden biri olduğu bilinmektedir. Bizans döneminde önemli bir Piskoposluk merkezi olan Kyme'de bazı tarihî kalıntılara rastlanmaktadır.

LARİSA: İzmir'e 45 kilometre mesafededir. Kentin Milâttan 3000 yıl önce kurulduğu sanılmaktadır. Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarına ait kalıntılar bulunmaktadır. Bunların en önemlileri surlar ve Tapınaktır.

TEOS: Seferihisar ilçe merkezinin 27 kilometre ötesindedir. Sığacık köyü yakınlarındadır. M.Ö. I. yüzyılda kurulmuş olan kentte Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarına ait eserlere rastlanmaktadır. Surlar, Dionysos Tapınağı ve Tiyatro anfisi kalıntıları günümüze kadar ulaşan en önemli eserler arasındadır.

Ayrıca Eolya'nın en önemli kentlerinden biri olan Grinyum jeolojik sebepler yüzünden bugün Aliağa kasabası civarında, bir diğer önemli Eolya kenti olan Piton aynı nedenlerden Çandarlı körfezi kıyılarında denize gömülmüş bulunmaktadır. Elea kenti de bugün Dikili'nin bulunduğu yerde, Bakırçay tarafından getirilen toprakların altında kalmıştır.

EFES

Tarihin en büyük kentlerinden biri olan Efes (veya Efesus), İzmir il merkezine 77, Selçuk ilçe merkezine ise, 3 kilometre mesafededir. Hellenistik, Roma ve Bizans çağlarına ait kalıntıları dünyanın ilgisini ve hayranlığını çekmektedir. Efes'te uzun yıllardan beri süregelmekte olan titiz arkeolojik çalışmalar sonucu her geçen gün yeni bölümler ortaya çıkarılmakta, eskiler ise ciddi ve bilinçli biçimde onarıma tabi tutulmaktadır. Tarihin bu görkemli kentinden günümüze kalan tarih zenginliklerinin en önemlileri şunlardır: 25.000 kişilik büyük tiyatro anfisi, Asia eyaletinin genel valisi Celsus adına oğlu tarafından yaptırılan Celsus Kitaplığı, 130 yılında inşa olunan Hadrianus Tapınağı, milattan sonra II. yüzyıla ait olup "Meryemana Kilisesi" adıyla da anılan Çifte Kilise, IIIxIII metre ebadında bir alanı kaplayan Agora, spor çalışmalarının yapıldığı Vedius Gimnazyumu, görkemli Efes kentini boydan boya kateden ve halen 2 kilometrelik kısmı ortaya çıkarılmış bulunan Mermer Cadde, Küçük Tiyatro diye de anılan 1500 kişilik Odeon anfisi, Skolastika adında Efesli bir kadın tarafından işletildiği bilinen Aşk Evi ve 11 metre genişliğindeki Arkadiana caddesi.

Ayrıca Bülbül Dağı'ndan itibaren kenti çevreleyen ve bir bölümü ayakta kalabilmiş bulunan tarihi surlar da ilgi çekmektedir.

İZMİR	
Alsancak	131271 — 131272 — 131275
Anafartalar	216738 — 216739 — 211252
Balçova	131235 - 136327 — 149830
Büyükçiğli	156648 — 155398
Bornova	618
Cumaovası	181746 — 181640 — 181639
Çamdibi-Çınarlı	26
Denizbostanlısı	163527- 16340 - 161468
Eşrefpaşa	113262 - 118800
Gültepe	276142 - 276500
Gümüşpala	143384 - 144138
Hatay Cad.	112318 —
Karabağlar	278448 — 275178
Karşıyaka	278710 — 278709 — 276100
Konak	117906 — 119498 — 112318
Mustafabey	144152 — 144143 — 133774
Narlıdere	215088 — 215085
Sadırvanaltı	216 — 234
Şirinyer	131273 — 133773 — 149446
Üçkuyular	171894 — 172490 — 171387
Üçyol	156360 — 156822
	275444 — 275438
Aliağa	1159 — 1916
Bayındır	412
Bergama	731
Ödemiş	1580 — 1229
Tire	1019 — 1295
Torbalı	521

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

YÖRE OYUNU «ZEYBEK»TİR MERTLİĞİ,CESARETİ SİMGELER...

İZMİR denilince akla "zeybek" gelir. Mert, cesur, atılgan, mazluma dost, haksızlığa düşman olarak tanınırlar Zeybekler... Türk köylüsünün tipik bir örneğidir. Kurtuluş Savaşı'nda gösterdikleri yararlıklar ünlerine ün katmıştır. Bugün zeybeklik tarihî bir anı olarak yaşatılmaktadır.

Yörenin oyun türü Zeybektir. Batı Anadolu'nun hemen hemen her yerinde Zeybek türündeki oyunlar görülür. Antalya, Isparta, Burdur, Afyon, Sakarya çizgisinin batı tarafında kalan illerimizde bu tür oyunun büyük etkileri vardır.

Araştırmacı İsmail Özboyacı **"Günümüze değin sürdürülen dar kapsamlı araştırmalarda 150'ye yakın Zeybek oyun adı saptamıştır"** demektedir.

İsmail Özboyacı **"TÜRK HALK MÜZİĞİ VE OYUNLARI"** adlı dergide Zeybekler konusunda şöyle demektedir:

Araştırmacı Enver Behnan Şapolyo'ya göre **"Efe"**lerin ve **"Zeybek"**lerin yaşadığı yöre Batı Anadolu'dur. Efe, Efe'lik kurumunun ağasıdır. Zeybekler Efe'lerine "Ağa" derler. Halk arasında **"Efe"** kabadayı anlamına da gelmektedir. Efe sözcüğünün "Aka" kelimesinden türediği söylenmektedir. **"Aka"** ise **"Devlet - Kudret"** anlamına gelmektedir.

Bedros Keresteciyan'ın Londra'da yayınladığı Fransızca - Türkçe sözlükte "Efe" sözcüğünün eski **"Aba"**, **"Ebe"** sözcüğünden türediği anlatılmaya çalışılmaktadır. Kaşgarlı Mahmut'un Sözlüğünde de aynı kapsamda sözcüklere rastlanmaktadır.

Günümüzde doğudan batıya tüm Anadolu'da, hatta Rumeli'de Ebe, Abo ve Efe sözcüğü yaşamaktadır: Erzurum'da Efe, **"Baba"**, Trakya'da, Apa, **"Ağabey"**, Ege yöresinde de Efe, yiğit mert, cesur ve kabadayı olarak tanımlanmaktadır.

Efe sözcüğüne çok yakın olan "Ebe" sözcüğü, çocuk oyunlarında yer yer elebaşı, anlamında kullanıldığı gibi, yükü çeken, cezayı kabullenen, zora koşulan anlamında da kullanılmaktadır. Zeybek'in Özbekçe'de **"Silahlı kişi"** anlamına geldiği bilinmektedir. Hüseyin Kâzım Kadri'ye göre Türk lügatına **"Zeybek"** sözcüğü, güney ve Marmara bölgesinde kardeş, arkadaş, karşılığı olarak kullanılmıştır.

Bazı Yunan adalarında Zeybek'e **"Zeybekos"** Zeybek oyunlarına da "Türkikos" denilmektedir.

Bazı Efe'ler Zeybek'likteki lâkaplarıyla da anılırlar. **"Sarı Zeybek, Kamalı Zeybek, Atçalı Kel Mehmet, Pepe Zeybek"** gibi. Her Efe'nin ve Zeybeğin genellikle bir lâkabı vardır: **"Ger Ali, Osman Efe, Koca Arap, Çakırcalı, Gökçen Efe, Mestan Efe, Yörük Ali, İnsanın Efe, Çakıcı Saçlı Efe"** gibi...

Efe'nin mahiyetindeki gençlere **"Kızan"** denilir. Kızan'lar Efe'lerin gerçek dostudur...

OYUNLAR

İsmail Özboyacı yazısında oyunlar hakkında da şöyle demektedir:

Zeybekler, iki ana gurupta toplanır. **"AĞIR ZEYBEKLER"**, **"YÜRÜK ZEYBEKLER"**. Yürük sözcüğü süratli oynama anlamında kullanılmaktadır. Aynı tartımda kadınlarda Zeybek oyunu oynarlar. Buna **"Kadın Oyunu"** denilmektedir. Zeybek havalarının kendine özgü bir ritmi vardır. Dokuz zamanlıdır. Dokuz zamanlıların sırası ile 9/16'lık, 9/8'lik, 9/4'lük, 9/2'lik olanları ayrı ayrı adlandırılarak değerlendirilirler. 9/4'lük ve 9/2'lik olanlar Zeybek havalarının en ağırlarını oluşturur. Ağır havaların başında mutlaka, çalgılar "Gezinleme" denilen serbest stilde ve aynı ayaktan, müzikli bir sergileme yaparlar. Bu sırada oyundakiler, kendine özgü stilde ve mağrur bir eda ile oyun alanında dairesel bir biçimde dolanırlar ve ritimli kısmın üç zamanlı yerinde nara atarak oyuna başlarlar. Kadın oyunlarında gezinleme yoktur.

Zeybek oyunları meydanlarda davul - zurna, kapalı yerlerde ise bağlamalar eşliğinde oynanmaktadır. Oyunlarda çift zurna çalımı, bir gelenektir. Zurnalardan biri melodiyi sürdürürken, diğeri **"dem"** tutar.

Efe'nin oyunu ağır, kızanın oyunu ise kıvraktır. Zeybek oyunu oynayacak kişi meydana çıkar, ağır ağır gezinir. Yere doğru eğilerek parmaklarını toprağa, daha sonra da silahını sürer, doğrulur ve yine gezintiye devam eder. Gezinti bölümünün bitiminde, zurnacı oyunun ezgisini çalmaya başlar. Zeybek oyuncusu ellerini kaldırarak oyuna başlar. Bazen bir elini dizine bir elini de silahına vurarak oyunu sürdürür. Her oyuncunun kendine özgü bir stili vardır.

1932 yılında Uşak yöresinde bir eğlencede seyredenlerden birinin daldığını fark eden Zeybek'in oyun sırasında **"Haydaaaa"** diyerek tekme ile dalıp seyircinin göğsüne vurarak oyunu sürdürdüğü de Ömer Salor tarafından görülmüştür.

Zaman zaman oyuncunun ayağı ile davulun kenarına vurması da bir başka gelenektir.

EFE GİYSİLERİ

İsmail Özboyacı'nın giysileri konusundaki araştırması şöyle:

Başa nar çiçeği renginde işlemeli çuhadan kozunlu bir başlık giyerler. Zeybeklerin giydiği başlığa "Kabalak" adı verilir. Kozunlu başlık etrafında kenarları oyalarla süslü poşu bağlanır.

BERGAMA KADIN GİYSİLERİ

Turgut Aşkın ve Ali İhsan Güngül'ün kadın giysileri konusunda ki araştırmaları ise şöyledir:

Başta **"Hotoz"** denilen başlık vardır. İnci, boncuk, mangı veya mecidiyelerle süslüdür. Yazma; başlığın üzerinden gelip çene altında bağlanır. Bir çok türkülerimize konu olmuş bu yazmaların etrafı iğne oyaları ile işlenmemiştir. Bu oyalar çeşitli çiçek şekilleridir. Gül, karanfil oyaları gibi...

Cepken: Çizgili çitari kumaştan yapılmıştır. Sarı, mor, yeşil, kırmızı renklerdendir. Yakasız olup yakaları, ön kısımları ve kol uçları kaytan ve sim işlemelidir. Şal var: Renk ve kumaş özellikleri bakımından cepkenle aynı özellikleri taşır. Paça kısımları başka bir kumaştan yapılmış olup diz altından boğularak bağlanır. Şalvar bele doğru bollaşır. Bele uçkurla bağlanır.

Bibade: Siyah, mavi veya mor çuha veya kadifeden yapılmış olup cepkenin üzerine giyilir. Üzeri el işi ile simlerle işlenmiştir. Bazıları gümüş ve altın simlerle işlenmiştir., Bu işlemeler Türk zevkinin ölmez inceliğini yansıtırlar. İşletmeler Selçuklu işleme sanatından esinlenerek yapılmaktadır. Bellik: Pamuk ipliği ile dokunmuştur. Her iki ucu kök boyaları ile boyanmış yine pamuk iplikleri ile işlenmiştir. Bu işlemeler halı kilim ve çeşitli çiçek desenleridir. Yağlık (Çevre) Elbisenin korunması için ön tarafa takılır. Üç kısımları sim ve ip karışımı işlemelerle süslüdür. Bu işlemeler Türk kadın giyimine ayrı bir zenginlik katmaktadır. Kumaşı genellikle Şile bezinden dokunmuştur.

Takımlar: Boyuna ipekten dokunmuş krep bağlanır. Yine boyuna altın, sarılira ve beşibirlik gibi takılar asılır. Bazen inançlara göre ağaçlardan yapılmış süs eşyaları da boyuna takılır.

TÜRKÜ

Yörede Efe'lik ve Zeybek üzerine söylenen çok türkü vardır:

"İzmir'in kavakları
Dökülür yaprakları
Bize de derler çakıcı
Yâr fidan boylum
Yıkarız konakları

Servim senden uzun yok
Yaprağından düzüm yok
Kamalı da Zeybek vuruldu
Yar fidan boylum
Çakıcıya sözüm yok."
.....
"Ah bir ataş ver cigaramı yakayım
Sen sallan gel ben boyuna bakayım
Bağlantı...
Uzun olur gemilerin direği
Çatal olur efelerin yüreği

Vur ataşı gâvur sinem ko yansın
Arkadaşlar uykulardan uyansın"

ULUSLARARASI
ETAP
OTELLERİ,
ÜÇ BÜYÜK KENTİMİZDE
DÖRT BÜYÜK OTELİ İLE
İYİ HİZMET
VERMENİN
GURURUNU YAŞAMAKTADIR.

ETAP
INTERNATIONAL HOTELS
MOLA ISTANBUL IZMIR MARMARA

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İhracat ürünleri ve turizm bakımından Türkiye'miz ekonomisine yön veren illerimizin başında gelen bu güzel ve tarih hazinesi ilimiz de Türk Ticaret Bankası 23 şubesi ile 1943 yılından beri hizmet vermenin büyük gururunu duymaktadır.

İzmir İl Merkez Şubeleri
İzmir, Alsancak, Balçova, Basmane, Bayraklı, Eşrefpaşa, Gültepe, Karşıyaka, Konak, Nergis, Sanayi Sitesi, Sarraflariçi, Tepecik, Yenigün.

İzmir İli Şubeleri
Aliağa, Bergama, Bornova, Kemalpaşa, Menemen, Ödemiş, Selçuk, Tire, Torbalı.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Önemli kişiler

İsmet İnönü, eski başbakanlardan Şükrü Saraçoğlu ile...

İSMET İNÖNÜ

Kurtuluş Savaşı kahramanlarından Türkiye'nin ikinci cumhurbaşkanı, Cumhuriyet'in ilk başbakanı, TBMM hükümetlerinin ilk genelkurmay başkanı (albayken) Garp Cephesi Komutanı, İnönü muharebelerinin galip komutanı, orgeneral. Mudanya bırakışmasında ve Lozan Barış Anlaşması'nda Türkiye baş delegesi, on kez başbakan, CHP'nin Atatürk'ten sonraki ikinci genel başkanı, ana muhalefet lideri.

ŞÜKRÜ SARAÇOĞLU
(1877-1953)

Saraç Mehmet Tevfik Usta'nın oğlu, Cumhuriyet dönemi başkanlarından, eğitim, maliye, adalet, dışişleri bakanı ve TBMM başkanı. Cenevre Üniversitesi'nde siyasal bilimler ve ekonomi öğrenimi görmüş, Osmanlı Meclisi Mebusanı'nın dördüncü ve sonuncu dönemine mebus seçilmiş, 1923-1950 arası sürekli milletvekilliği yapmış devlet adamı, Ödemiş doğumlu, İstiklâl Madalyası sahibi.

MUSTAFA FEHMİ KUBİLAY

(1906-1930)

Öğretmen, devrim şehidi. Cumhuriyet tarihine Menemen olayı diye geçen 1930 Nakşibemdi kalkışmasında Derviş Mehmet tarafından başı kesilen yedek subay.

MUSTAFA NECATİ
(1894-1929)

Millî Eğitim Bakanı, devlet adamı. İstanbul'da hukuk okudu, İzmir öğretmen okulunda hocalık yaptı. İzmir'in işgali üzerine Balıkesir cephesinde Kuvayı Milliye kumandanlığı yapıp ilk TBMM'ye üye oldu (Saruhan) Kastamonu İstiklâl Mahkemesi Başkanı. İkinci dönemde İzmir milletvekili, mübadele ve imar ve iskan bakanı, adalet bakanı, öğretmenler birliği başkanı, eğitim bakanı.

HÜSEYİN VASIF ÇINAR
(1892-1935)

Millî Eğitim Bakanı, hukuk öğrenimi gördü, İzmir'in işgali üzerine Mustafa Necati Bey'le birlikte İzmir'de Reddi İlhak Cemiyeti'ni kurdu, Balıkesir bölgesinde Kuvayı Milliye'ye katıldı. Balıkesir'de çıkan İzmir'e Doğru gazetesine yazılar yazdı, İzmir'de eğitim müdürlüğü yaptı, ikinci dönemde Saruhan, daha sonraları da İzmir milletvekili olarak mecliste çalıştı, eğitim bakanı oldu, Roma ve Moskova'da büyükelçi olarak görev yaptı.

HALİL ÖZYÖRÜK
(1884-1960)

Yargıtay başkanı, adalet ve içişleri bakanı, İzmir milletvekili.

KAZIM ORBAY
(1887-1964)

Genelkurmay başkanı, kurucu meclis başkanı, orgeneral. Kurtuluş Savaşı komutanlarında, istiklal madalyası sahibi.

REFİK ŞEVKET İNCE
(1885-1955)

Hukukçu ve devlet ve siyaset adamı. Adalet, savunma ve devlet bakanı. Türk hukuk kurumu başkanı, Kuvayı Milliye'ci, ilk TBMM üyesi, İstiklâl Mahkemesi Başkanı.

İBRAHİM ÇALLI
(1882 1960)

Ressam. Sanayii Nefise'yi bitirdikten sonra 1910'da Paris'e gitti dört yıl da orada resim okudu. Dönüşte uzun yıllar akademide resim hocalığı yaptı, çağdaş Türk resminin öncüsü.

YILDIRIM ÖNAL
(1931-1982)

Tiyatro sanatçısı. Devlet konservatuvarında okudu. Devlet Tiyatrosu'nda oynadı, özel tiyatrolarda çalıştı ve filmler çevirdi.

TEVFİK NEVZAT
(1865-1906)

Hürriyet şehidi, yazar, gazeteci. Hukuk okudu, Halit Ziya Uşaklıgil ile Nevruz dergisini sonra Hizmet gazetesini çıkardı, Paris'e kaçtı ve Abdülhamit'e karşı gazetesini beş yıl orada yayınladı, kaçak olarak geldiği İzmir'de yakalandı. Bitlis'e sürüldü. Bağışlandı ama dönüşünde ihtilal hazırlıyor diye kelebentliğe mahkum edilip Adana'ya gönderildi, gardiyanlarca dövülerek öldürüldü.

BÜLENT NURİ ESEN
(1911-1979)

Anayasa profesörü, laikliğin yılmaz savunucularından.

MÜNİR BİRSEL
(1897-)

Hukukçu, avukat, savunma ve işletmeler bakanı.

RAKIM ELKUTLU
(1872-1948)

Türk bestecisi, hanende ve neyzen. Hisaraşiran faslının yaratıcısı 444 beste sahibi. 20 yaşında Hisar Camii imam ve hatibi.

BAHA KANTAR
(1884-1955)

Hukuk profesörü, ordinaryüs, hukuk dekanı.

TOKATİZADE ŞEKİP
(1871-1932)

Şair. Gazeteci. Mütarekede İzmir Müdafaai Hukuk Cemiyeti'ni kuranlardan. Şiirlerinde aruz vezniyle tasavvuf konularını işledi.

Kâzım Orbay...

MARMARABİRLİK
MARMARA ZEYTİN TARIM-SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ ®

MARMARABİRLİK ZEYTİNLERİ

MARKAMIZ TESCİLLİDİR

- DENGELİ BESLENMEDE ÖNEMLİ BİR YERİ OLAN ZEYTİNDE TEK İSİM MARMARABİRLİK
- 6 KOOPERATİFİNE ORTAK 30.000 ÜRETİCİ İLE TÜKETİCİYE EN İYİ HİZMETİ GÖTÜREN GÜÇLÜ BİR KOOPERATİF KURULUŞUDUR.
- MARMARABİRLİK ZEYTİNLERİNİ BİR KERE DENEYİNİZ MUTLAKA MEMNUN KALACAKSINIZ.
- ÜRETİMDE EN ÜSTÜN KALİTE, FİYATTA İSTİKRAR DENİNCE AKLA GELEN GÜÇLÜ KURULUŞ MARMARABİRLİK

MARMARA ZEYTİN TARIM SATIŞ KOOPERATİFLERİ BİRLİĞİ

GENEL MÜDÜRLÜK : İnönü Caddesi, İnegöl Çarşısı Kat: 4
Tel: 108 46—115 29 Telex: 32198 mzbk.tr.
Telgraf: Marmarabirlik P.K: 36 BURSA

Sağlık Hizmetleri

YEDİ BÜYÜK HASTANESİ İLE İZMİR EGE BÖLGESİ'NE DE SAĞLIK HİZMETLERİ VERİR

NÜFUSU 2.5 milyonu aşan İzmir ilinde yedi büyük hastane ve iki doğumevi vatandaşlara sağlık hizmeti veriyor. İzmir'de iki devlet hastanesi (İzmir ve Karşıyaka), bir göğüs hastanesi, bir çocuk hastanesi, bir üniversite hastanesi, iki tane de SSK hastanesi bulunuyor. Bu hastanelerde bulunan sağlık personeli ve bir yıl içinde gerçekleştirdikleri bakım şöyle:

TOPLAM YATAK SAYISI	6014
MÜTEHASSIS HEKİM	521
PRATİSYEN HEKİM	41
ASİSTAN	514
DİŞ HEKİMİ	16
ECZACI	109
HEMŞİRE	1790
EBE	70
PERSONEL	3154
YILDA YATAN HASTA	169500
YILDA POLİKLİNİK	1770000
YILDA AMELİYAT	41500
AMELİYATHANE	68
AMBULANS	25
DOĞUM	25000

Sadece devlete ait sağlık merkezlerinin yıllık çalışmalarını gösteren yukarıdaki sayılar her ne kadar fazla görünüyorsa da, bu merkezler büyük ölçüde Ege Bölgesi'ne yayılmış olan birçok yerleşim merkezinde bulunan milyonlarca insanın en son başvurduğu sağlık birimleri olduğu için genelde yetersiz kalmaktadır. Yakın illerin ve ilçelerin sağlık sorunları çözümden uzak kaldığı için İzmir bütün yükü taşımak zorunda kalmaktadır.

TAKSİTLE...
ANSİKLOPEDİK YAYINLAR
Tahir Kurbay
Cumhuriyet Bul. 16/401
Konak İşhanı
(Sümerbank Köprüsü Yanı)
Tel 14 86 74 — 14 69 53
İZMİR
Gelişim Yayınları

Gençlik Ansiklopedisi	(10 cilt)
Nasıl Çalışır ?	(7 cilt)
Sağlık Ansiklopedisi	(8 cilt)
Sofra Ansiklopedisi	(6 cilt)
Kadın-Erkek Ans	(5 cilt)
Türkiye Ansiklopedisi	(5 cilt)
Coğrafya Ansiklopedisi	(8 cilt)
Hayvanlar Ansiklopedisi	(8 cilt)
Atlas	(10 cilt)

ve yayınla ilgili her türlü bilgi alabilirsiniz.

araçların en önemli iki parçasından birini biz üretiriz..

Kamyon, Otobüs, Traktör, Treyler, Greyder ve Ağır İş Makineleri için her ebatta JANT..
Can ve mal güvenliğinin bilinci,
Ülkemize döviz kazandırmanın gururu ile..

JANTAŞ
Jant Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Aydın Asfaltı Üzeri No.31-1
Gaziemir - İZMİR
Tel. 27 59 82 - 27 59 87
Telex. 52 626 jant tr
ADR

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez İlçesi'de diğer ilçeler gibi tarih hazineleri ile doludur...

KİRAZ

Ödemiş'e bağlı bir bucak merkezi iken 11 Haziran 1947 gün ve 5071 sayılı kanunla 1948 yılından itibaren ilçe haline getirilmiştir. 310 metre yüksekliğinde olan ilçe merkezi İzmir'e 138 kilometre uzaklıktadır. İzmir'e en uzak ilçe olma özelliği de Kiraz ilçesindedir. Nüfusu son sayımda 36 bin 265 olarak belirlenmiştir. Yüzölçümü 533 kilometre karedir. İlçede bucak örgütü yoktur. 43 köyü vardır. Bağları ve meyve bahçeleri ile ün yapmıştır. Önemli bir bağcılık ve tarım merkezidir.

KINIK

11 Haziran 1947 gün ve 5071 sayılı kanunla ilçe haline getirilmiştir. İzmir'e 124 kilometre uzaklıktadır ve yüksekliği 40 metredir. Yüzölçümü 436 kilometre karedir. Kınık ilçesinin bucağı olmayıp, 28 köyü vardır. Bergama ile Soma arasındadır. Bağlık, bahçelik ve sakin bir ilçedir. Nüfusu 1980 sayımına göre 29 bin 788'dir.

MENEMEN

23 Mayıs 1867'de ilçe haline getirilmiştir. İzmir'e 33 kilometre uzaklıkta olup, yüksekliği 20 metredir. Yüzölçümü 1014 kilometre karedir. Nüfusu 79 bin 623'dür. Emirâlem adlı bir bucağı, 40 köyü vardır. Daha önce Menemen'e bağlı olan Aliağa bucağı da, 1981 yılında ilçe olmuştur. Testi, saksı, süs tabağı gibi toprak işleriyle ün yapmıştır. İzmir'in en belli başlı sebze ambarlarından biridir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında burada meydana gelen bir ayaklanmada yobazlar tarafından şehit edilen Teğmen Kubilay'ın adına dikilen anıt ilçenin tepesini süslemektedir. Her yıl Kubilay'ın şehit olduğu tarihte ilçede törenler düzenlenmektedir. Menemen'de hemen her tür tarım ürünü yetiştirilebilmektedir. Sanayi tesisleri ve fabrikaların sayısı da her geçen gün artmaktadır.

ÖDEMİŞ

1866'da ilçe merkezi haline getirilen Ödemiş İzmir'e 110 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu son sayımda 128 bin 671 olarak belirlenmiştir. İlçenin Bademli, Beydağ, Birgi, Ovakent, Kaymakçı olmak üzere beş bucağı vardır. Köy sayısı ise 90'dır. Bağları ve dağlarıyla ün yapmıştır. İzmir'in en güzel dinlenme yerlerinden biri olan Gölcük bu ilçemizin sınırları içindedir. Bağları ve bahçeleriyle olduğu kadar efeleriyle de ünlüdür. Son yıllarda birçok alanda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Nüfus bakımından da Karşıyaka'dan sonra İzmir'in en kalabalık ilçesidir.

SEFERİHİSAR

1890'da ilçe merkezi olan Seferihisar il merkezine 45 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu 12 bin dokuzdur. Yüzölçümü 364 kilometre karedir. İlin en az nüfusa sahip ilçeleri arasındadır. Bucağı bulunmayan ilçenin on köyü vardır. Plajları ve şifalı termal sularıyla ün kazanmıştır. Yaz aylarında İzmirlilerin denize girmek için ilgi gösterdiği yerlerin başında gelmektedir. İçinde bulunan termal özellikler ilgiyi artıran faktörler arasında yer almaktadır. Çevresi bağlık ve bostanlıktır. İlçe halkının önemli geçim kaynaklarının başında tarım gelir.

SELÇUK

1957 yılında ilçe haline getirilmiştir. İzmir'e 74 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu son sayıma göre 19.694'dür. Yüzölçümü 295 kilometre karedir. Deniz seviyesinden yüksekliği 20 metredir. Dokuz köyü vardır. Bağları ve incir bahçeleri ile olduğu kadar tarihi kalıntılarıyla da ün yapmıştır. Tarihi Efes harabeleri ve İsabey Camiî bu ilçenin sınırları içindedir. Selçuk Kalesi de turistlerin ilgisini çeken bir eser olmaktadır. Selçuk ulaşım ağı bakımından da büyük önem taşımaktadır. İzmir'e ulaşmak isteyen Selçuk'a gelmek durumundadırlar. Çünkü diğer köy ve bucaklardan İzmir'e gelmek sorun olmaktadır.

TİRE

7 Kasım 1964 tarihli "Vilâyet nizamnamesi" ile merkezi İzmir olmak üzere 23 Mayıs 1867'de kurulan yeni "Aydın vilâyeti"nin İzmir sancağına bağlanan ilçeleri arasında bulunan Tire, il merkezine 83 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu 70 bin 270'dir. İzmir'e 81 kilometre uzaklıkta olan ilçenin yüzölçümü 802 kilometre karedir. Yüksekliği 100 metredir. Boğaziçi ve Gökçen olmak üzere iki bucağı, 64 köyü vardır. Tarihi Etrüsklere kadar dayanmaktadır. Çevresi bağlık ve bahçeliktir. İçinde tarihi kalıntılar da bulunmaktadır.

TORBALI

1962 yılında ilçe haline getirilen Torbalı, il merkezine 46 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu 1980 sayımında 56 bin 261 olarak belirlenmiştir. Yüzölçümü 600 kilometre karedir. Deniz seviyesinden yüksekliği 40 metredir. 38 köyü vardır. Bereketli topraklarıyla ilin belli başlı tahıl ambarları arasında yer alır. İlçe halkı sebze ve meyve üretimi yanında bol miktarda buğday ekimi de yapmaktadır.

URLA

Çok eski bir il merkezi olan Urla, 23 Mayıs 1967'de Aydın Vilâyeti"nin İzmir sancağına bağlanan ilçeleri arasında bulunmakta idi. İl merkezine 35 km. uzaklıkta bulunan ilçe 125 metre yüksekliktedir. Nüfusu 26 bin 66'dır. Yüzölçümü 728 kilometre karedir. Barbaros adlı bir bucağı ve 20 köyü vardır. İlçe merkezi denizden uzak bulunmasına rağmen bugün sahilleri bir turizm merkezi haline gelmiştir. Belediye plajının yanı sıra özel kuruluşların yaptıkları tesisler de ilgi görmektedir. Özellikle İzmirlilerin yazlarını ve hafta sonlarını değerlendirdiği bir ilçedir. Yabancı turistlerin fazla ilgi göstermediği, turizm olayının iç bünyede kaldığı bir yerdir.

ALİAĞA

Nüfusu 1980 sayımına göre 11 bin 110 olarak belirlenmiştir. Ancak 1982 yılı itibariyle nüfusun 35 bini bulduğu resmî makamlarca ifade edilmektedir. Yüzölçümü 367 kilometre karedir. Aliağa ilçesi 1981 yılının ocak ayında 2585 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan kanunla ilçe olmuştur. Aliağa ilçesine bağlı köy sayısı 20'dir. Aliağa ilçesi Ege bölgesi ağır sanayi bölgesi olarak saptanmış bir ilçedir. Türkiye'nin sekiz büyük sınaî kuruluşu ilçe sınırları içinde bulunmaktadır. Aliağa Rafinerisi, Petkim Petro-Kimya tesisleri, Ege Gübre Sanayi, Viking Kâgıt Sanayi, Çukurova ve İzmir Demir-Çelik Sanayi, Makina Kimya Vasıflı Çelik Sanayi, çeşitli gemi söküm tesisleri bunlar arasındadır. Aliağa İzmir'e 61 kilometre uzaklıkt olup, ulaşım karayolu ile sağlanmaktadır. Rafineriden ve Petkim'den mal gelimi ve gönderilmesi ise deniz yolu ile gerçekleşmektedir. Aliağa içinde yer alan Yeni Şakran köyü yaz aylarında yerli turistlerin rağbet ettiği bir dinlenme yeri olmaktadır. İlçe İzmir'in hatta Türkiye'nin en hızlı kentleşme ilçelerinden biri olarak nitelenmektedir. Türkiye genelinde inşaat sektörünün en faal olduğu yörelerden biridir. 1980 yılında nüfusunun 250 bini aşacağı ifade edilmektedir.

Tüm ülke yaşamının bankası

Akbank siz yurtdışındaki işçilerimizin yanında

Yurda döndüğünüzde Akbank'ın varlığını hissedersiniz. Sizi ilk karşılayan o olacaktır. Tıpkı yurt dışında olduğu gibi, yurdumuzda da huzurlu günlerinizin başlıca yardımcısı yine Akbank'tır.

Tasarruflarınızı değerlendirecek "Akgelir Hesabı"yla bedelsiz ithalat yoluyla, size yeni olanaklar açacak "DÇM Hesabı"yla ve "Hizmet Zarfı"nda size sunduğu tüm hizmetleriyle yanınızdadır Akbank. Yaşamınızda sizinledir...

AKBANK
"Güveninizin eseri"

REPRO

Fiat ve Murat...

Satış öncesi, satış ve satış sonrası tüm hizmetler bir arada:

Ana Bayi Egemak'ta...

Egemak Ege Makina ve Ticaret
tüm Fiat ürünleriyle, tüm Murat dizisiyle,
orijinal yedek parçaları ve güçlü, uzman servisiyle emrinizdedir.
Gelin Egemak'a. Hem üstün bir ürün,
hem de üstün hizmet alın.

EGEMAK
Ege Makina ve Tic. A Ş
Gazi Bulvarı No. 3 - İzmir Tel. 25 43 50

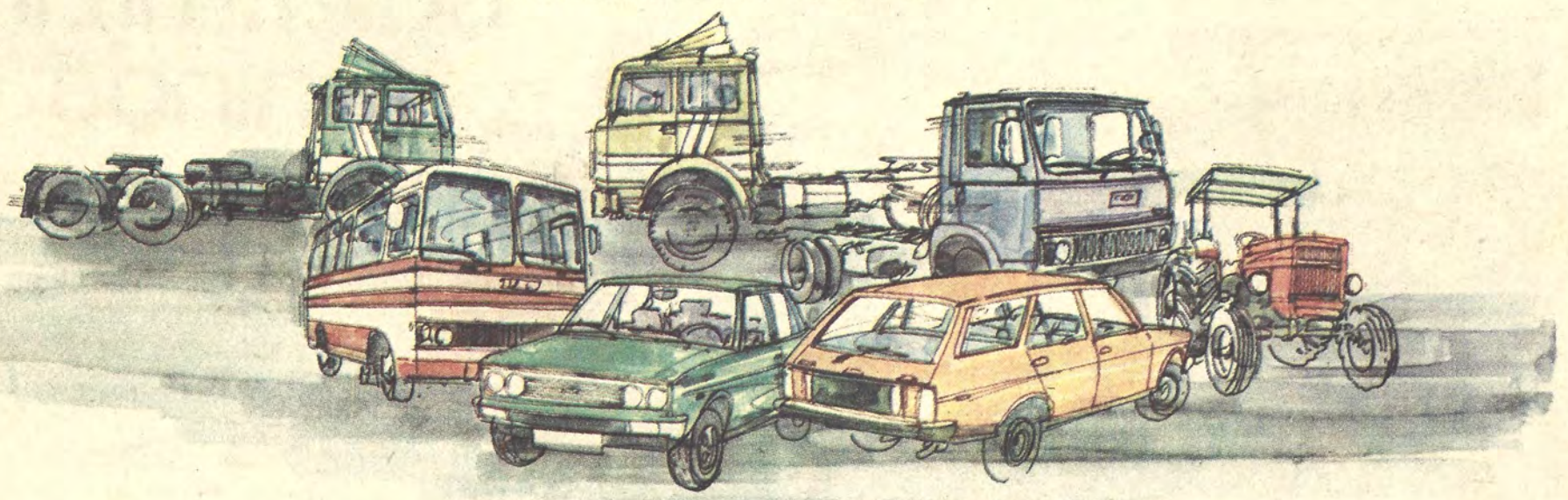

FIAT 697 T Treyler Çekicisi FIAT 169 NT Treyler Çekicisi FIAT 50 NC Kamyon FIAT 50 NM Midibüs

MURAT 131 Kartal MURAT 131 Şahin MURAT 131 Doğan

TÜRK FIAT 640 Traktör TÜRK FIAT 480 Traktör

İZMİR 2

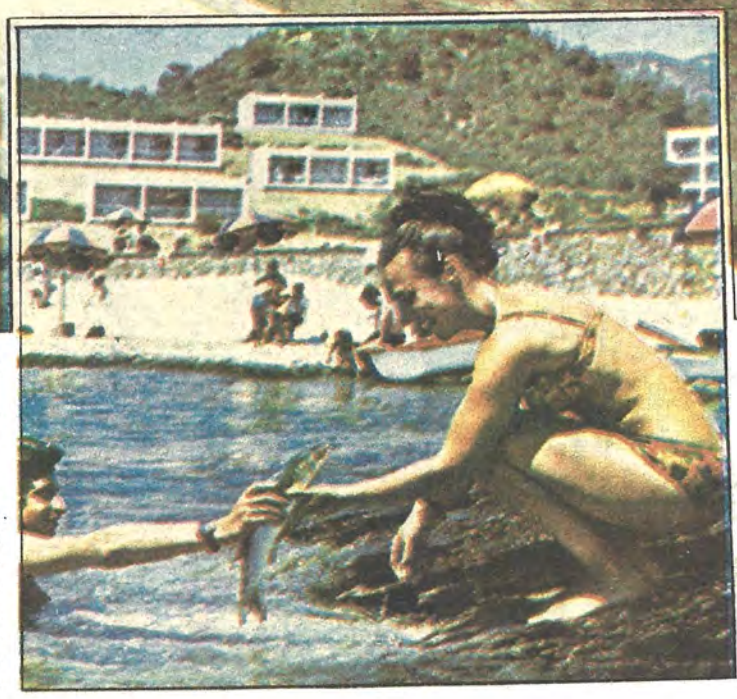

İZMİR, İKLİM, DOĞA VE TARİHİN VERDİĞİ TÜM GÜZELLİKLERİ GÖZLER ÖNÜNE SERER

KORDONBOYU: Alsancak yeni limandan başlayıp, Cumhuriyet Meydanı'na kadar olan bölüm İzmir'in en çok ilgi çeken yerlerinden biridir. Buradaki pastane, kafeterya ve içkili lokantalar yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

KARŞIYAKA: Yamanlar dağının eteği ile deniz arasında bulunan Karşıyaka bir eğlence, dinlenme ve gezi yeridir. Sahilde kafeteryalar, pastaneler, lokantalar vardır.

YAMANLAR ÇAMLIĞI: İzmir il merkezine 12 kilometre uzaklıktadır. Çam ağaçlarıyla çevrilidir. Manzarası, havası ve suyu çok güzeldir.

KÜÇÜK YAMANLAR: Karşıyaka'nın hemen arkasında Soğukkuyu mevkiindedir. Tepesi çam ağaçlarıyla örtülü küçük bir tepedir. Burada ağaçlar altında, İzmir körfezini kuşbakışı seyreden bir gazino vardır.

BOZDAĞ: İzmir ilinin en yüksek tepesini oluşturur. 1150 metre yüksekliğinde bir yayladır. Bu yaylanın en yüksek yeri 2157 metreyi bulur. Zirvede yaz aylarında dahi kara rastlanır. Yayla iri çınarlar, meşe, kestane ve çam ormanlarıyla kaplıdır. İzmir'in en güzel mesire yerlerinden biridir. Bozdağ'a altı kilometre uzaklıktaki Gündalan mevkiinde kış aylarında kayak sporu yapmak mümkündür. Burada sayfiye otelleri, kiralık evler ve odalar vardır.

GÖLCÜK: Ödemiş'e 30 kilometre uzaklıkta ve Bozdağ dolaylarında 1150 metre yükseklikte güzel manzaraya sahip bir göldür. Otel ve lokantaları, kır kahveleri, çardak gazinoları ve döner restoranı ile ideal bir dinlenme yeridir. Ödemiş'ten Bozdağ'a çıkan yolun 27. kilometresindedir. Gölün kenarında kaynayan Doğurtan suyu da çok lezzetlidir. Bazı noktalarda derinliği 10 metreyi aşan gölde sazan ve yayın balığı da bulunmaktadır. Göl çevresinde Sutaban, Başova, Lubbev ve Harzan adlı küçük yaylalar vardır. Gölcük'ün ortasındaki Krater gölünde yaz aylarında serinlemek de mümkündür.

Garanti Bankası Sunar

Gezilecek yerler

Garanti Bankası tarafından hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

Merkez Şube
İZMİR ŞUBESİ
Adres: Gazi Bulvarı No: 2 Telefon: 25 43 60 - 25 50 81
Telex: 52 157
Alsancak.Başdurak.Çarşı.Çamdibi.Kapılar.Karşıyaka.Yemişciler..

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Gezilecek yerler

PINARBAŞI: Bol kaynak suları ve çeşitli ağaçların bulunduğu bir mesire yeridir. Pınarbaşı'ndaki gazinolar da büyük ilgi çekmektedir.

KOZAK YAYLASI: Bergama'dadır. Çam ağaçları ile kaplı olan bu yayla Ege'nin en güzel piknik, kamp ve gezi yerlerinden biridir. Havası ve suyu ile ünlüdür. Kozakta binlerce dönüm araziye yayılan fıs k çamları da vardır.

AKKUM: Seferihisar yakınında berrak plajı ile güzel bir tatil ve dinlenme yeridir.

KİRİZMAN: Plajları imbat rüzgârlarına açık olmasına rağmen güzel bir gezi yeridir. Kabinli plaj tesisleri bulunmaktadır. İzmirlilerin özellikle yaz aylarında rağbet ettiği kesimlerdendir.

SEFERİHİSAR: İzmir'e 46 kilometre uzaklıktadır. Şirin körfezi, doğal plajlarla süslüdür. İlçenin iki kilometre ötesinde Sığacık koyunda, Osmanlı devrinden kalma bir kale ile yakınında tarihî Teos şehri kalıntıları vardır.

KARABURUN: İzmir'e 100 kilometre uzaklıktadır. Balıkları ve Mordoğan Plajı ile ünlüdür.

GÜMÜLDÜR: Güzel otel ve motellere sahip olan Gümüldür'ün İzmir'e uzaklığı 60 kilometredir.

BALÇOVA TELEFERİK: İzmir'e 10 kilometre uzaklıkta bulunan Balçova teleferiği piknik ve gezi için en ideal yerlerden biridir. Balçova'da kurulu olan teleferiğin çevresi çam ormanlarıyla kaplıdır. Beş dakikalık bir yolculuktan sonra ulaşılan tepe noktasında "kendin pişir, kendin ye" tipi lokantalar vardır.

KLAROS: İzmir'e 55 kilometre uzaklıktadır. Ahmetbeyli köyü yakınındadır. Tarihî Klaros kenti harabeleri de buradadır.

İzmir limanı.

ÇEŞMEALTI: Urla yakınındadır. Doğal plajı Çeşme'ye doğru uzanan Çeşmealtı yaz aylarında yerli turistlerle dolup taşar.

KADİFEKALE (Pagüs): Büyük İstender'in generallerinden Lysimacos tarafından yaptırılan kale ve duvarlar daha sonraki devirlerde onarım görmüştür. MS. 178 tarihinde vukubulan büyük zelzelede yıkılan İzmir'i Roma İmparatoru imar ettirmiştir. Burası şehrin manzarasının en güzel göründüğü yerlerden biridir.

SU KEMERLERİ (KIZILÇULLU KEMERLERİ): İzmir'e içme suyu getirmek üzere, Melez çayı üzerinde şimdiki Şirinyer'de inşa edilmiş su kemerleri, Bizans ve Osmanlı devirlerine aittir. İzmir-Aydın yolu üzerinde Buca kavşağındaki çay üzerindedir.

ALTINYOL: Eşrefpaşa semtindeki Cici Park içindedir. Şehrin merkezine doğru giden tarihî bir yolun parçasıdır.

MYRİNA: İzmir'e 65 km. uzaklıkta Bergama yolu üzerindedir. Eski bir harabe şehridir.

KYME (NAMURT KÖY): Harabeler İzmir'den Bergama'ya giden yol üzerinde, 59km. de sola sapıldıkta deniz tarafında bir tepe üzerindedir.

KERVANSARAYLAR: Şehrin içindeki Kızlarağası hanı ile Çakaloğlu han Osmanlı mimarisi örneklerinden olup, 18. yüzyılda yapılmıştır.

ANITLAR:

ATATÜRK HEYKELİ: Cumhuriyet Meydanı'ndadır. 1931'te yapılmıştır.

ZÜBEYDE HANIMIN KABRİ: Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanımın kabri Karşıyaka'da Soğukkuyu Caddesi üzerindedir.

9 EYLÜL ŞEHİTLERİ ABİDESİ: İzmir'in Yunanlılardan geri alınışı sırasında şehit düşenler için Halkapınar'da yapılmıştır.

TAYYARE ŞEHİTLİĞİ: Şehit havacılarımız için Kadifekale eteklerinde tesis edilmiştir.

POLİS ABİDESİ: Görev uğrunda şehit düşen polisler için yapılmıştır. Abide Ballıkuyu semtindedir.

SAAT KULESİ: İzmir'in merkezi olan Konak Meydanını süsleyen Saat Kulesi Osmanlı eserlerindendir. 1901 yılında Sait Paşa tarafından yaptırılmıştır.

İLK KURŞUN ANITI: Konak'ta iskelenin önündedir. İşgal sırasında düşmana ilk kurşun atan Gazeteci Hasan Tahsin'in anısına dikilmiştir.

BUCA: Otobüs ve trenle gidilir. Şirinyer geçildikten sonra, sağı solu büyük bahçelerle kaplı bir yolla Buca'ya gidilir.

BORNOVA: Tren ve otobüs seferleri vardır. Meyve bahçeleri, suları ve gazinoları ile ilgi çekicidir.

Ayrıca, Bornova memba suları ilçeye sekiz km. uzaklıkta Delisüleyman ve Bedestan pınarlarından çıkar. Pik borularla Bornova içerisinde bulunan 200 tonluk özel depoya getirilir.

PINARBAŞI: İzmir'e çok yakın mesafede bulunan Pınarbaşı, ağaçlık mesire yeridir. Burada bilhassa nar bahçeleri dikkati çeker. Tatil günleri İzmirliler dinlenmek ve eğlenmek için Pınarbaşı'na akın ederler.

İNCİRALTI: Ulaşım kolaylığı ve şehre yakınlığı sebebiyle çok rağbet görür. Burada kabinli olarak belediyeye ait iki plaj ve gazino ile birçok özel plaj ve gazinolar, kır kahveleri de bulunmaktadır.

ÇEŞME

Çeşme, bir plaj ve sayfiye şehridir. Burada birbirinden güzel koylar, ince kumlu plajlar, birbirini takip eder. Asıl turistik ve denize girilecek yerler Ilıca mevkiindedir. Çeşme'nin balığı lokantada fıstık ve sakız reçeli meşhurdur. Plaj şehri olarak Ilıca (Çeşme) ideal bir beldedir.

SELÇUK

Selçuk, İzmir ve Ege'nin en önemli turizm merkezlerinden biridir. İzmir'e 73 km. mesafededir. Efes harabeleri ve Meryemana evi ile bir plaj ve dinlenme şehri olan Kuşadası'na giden yollar Selçuk'tan geçer. Selçuk, eski çağlara ait tarihî eserlerin ve etrafını çeviren önemli turistik yerler sebebiyle, başlı başına bir turizm merkezi ve bu yerlere dağılan yolların birleştiği yerde olması bakımından da önemli bir turizm istasyonudur.

Konak Meydanı, Saat Kulesi...

MERYEMANA EVİ

Meryemana'nın evi, Selçuk yakınındaki Bülbül Dağı'ndadır. Meryemana'nın 101 yaşına kadar yaşadığı bu mukaddes ev, deniz seviyesinden 420 metre yüksekliktekı Bülbül Dağı'nda inşa edilmiştir. Burada ayrıca 4. yüzyılda inşa edilmiş bir kilise de bulunmaktadır.

Meryemana'nın Bülbül Dağı'ndaki evi T şeklinde inşa edilmiş oldukça mütevazi bir yerdir. Yeniden tamir edilmiş olan bu mukaddes evin etrafı zeytin ağaçları ile çevrilidir. Dört kısımdan ibaret olan binada bir taş ve bu taş üzerinde altın bir kalp görülür. Bu İsa Peygamber'in mukaddes kalbinin timsalidir. Evin diğer bir köşesinde Meryemana'nın heykeli vardır. Bu evin altından şifalı ve mukaddes Meryemana suyu geçmekte ve bahçedeki havuza dökülmektedir.

Meryemana Efes'e İsa'nın ölümünden sonra St. Jean ile birlikte gelmiş ve burada son günlerini yaşamıştır. Her yıl Bülbül Dağı'nda Meryemana'nın göğe alınması yortusunda bir dinî tören yapılır. 15 Ağustos'u takip eden ilk pazar günü yapılan âyine binlerce Hıristiyan hacı iştirak eder.

Meryemana evi, Hıristiyanlığın mukaddes bir yeridir. Papalık tarafından bir hac yeri olarak ilân edilmiştir. 1967'de Papa Paul bizzat Meryemana evini ziyaret ederek dua etmiş ve hacı olmuştur. Her yıl 15 Ağustos'tan sonraki pazar günü büyük hac töreni yapılır.

Bülbül Dağı'ndaki Meryemana evi Selçuk'tan dokuz, Efes harabelerinden yedi km. uzaklıktadır.

iklimi

İzmir ilinin iklimi yumuşaktır. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır.

İzmir ilinde yıllık ortalama sıcaklık 17 derece civarındadır. Ortalamalar arasındaki fark, 1.5 dereceden fazla değildir. Yıllık ortalama sıcaklığı en yüksek yer 17.5 derece ile İzmir şehri, en düşük yer ise 16 derece ile Selçuk'tur.

İzmir ilinde hava hemen hemen her mevsimde nemlidir... Bağıl nemin yıllık ortalaması, rasat yapılan bütün istasyonlarda yüzde 60'ın üzerindedir. Bu bakımdan yüzde 71 ile Çeşme önde, yüzde 69 ile Bergama ikinci gelir. Bağıl nemin yıllık ortalaması en düşük yer ise yüzde 55 ile Bayındır'dır.

Genel olarak yılın bütün aylarında nemlilik yüzde 50'inin üzerindedir. En nemli aylar aralık ve ocak, en kurak aylar ise temmuz ve ağustostur.

İzmir'de yıllık ortlama yağış miktarı 600 milimetre ile 1058 milimetre arasında değişir. En az yağış alan yer Foça, en çok yağış alan yer Kemalpaşa'dır. Yıllık yağışın yüzde 50'den fazlası kış mevsiminde toplanmıştır.

Yıl içinde en yağışlı günler aralık ocak, şubat aylarında görülür.

Nerelerde kalınır

Anba Oteli: Cumhuriyet Bulvarı Tel: 14 43 80. Hepsi banyolu 50 oda.

Atlas Oteli: Eşrefpaşa Bulvarı Tel: 14 42 65. 68'i banyolu 72 oda.

Berlin Palas Oteli: Gaziosmanpaşa Bulvarı Tel: 13 669 46. 15'i banyolu 31 oda.

Billur Oteli: Anafartalar Caddesi Tel: 13 62 50. Hepsi banyolu 63 oda.

Büyük Efes Oteli: Cumhuriyet Meydanı Tel: 14 43 00. Hepsi banyolu 296 oda.

Etap Oteli: Cumhuriyet Bulvarı Tel: 14 42 90. Hepsi banyolu 128 oda.

Fuar Palas Oteli: 1368. Sokak Tel: 13 48 08. 12'si banyolu 30 oda.

Gar Oteli: Anafartalar Caddesi Tel: 25 45 45. 11'i banyolu 45 oda.

İzmir Palas Oteli: Vasıf Çınar Bulvarı Tel: 21 55 83. Hepsi banyolu 153 oda.

Karaca Oteli: Necatibey Bulvarı Tel: 13 14 98. Hepsi banyolu 68 oda.

Otel Babadan: Gaziosmanpaşa Bulvarı Tel: 25 49 27. 29'u banyolu, 8'i duşlu 37 oda.

Otel Kabadayı: Fevzipaşa Bulvarı Tel: 14 71 62. 32'si banyolu 78 oda.

Altınyunus Tatil Köyü: Çeşme - Boyalık Koyu Tel: 1250. Hepsi banyolu 515 oda.

Çeşme Oteli: Çeşme - Ilıca Tel: 1240. Hepsi banyolu 214 oda.

Palaz Motel: Çeşme - Boyalık Koyu. Hepsi banyolu 60 oda.

Antur Motel: Dikili - İsmetpaşa Mahallesi Tel: 103. Hepsi banyolu 56 oda.

Tusan Bergama Motel: Bergama - İzmir yolu kavşağı. Tel: 173. Hepsi banyolu 42 oda.

Aksoy Otel: Selçuk - Atatürk Caddesi, 21 oda.

Foça Tatil Köyü: Foça. Hepsi banyolu 324 oda.

Nebioğlu Tatil Köyü: Urla - İskele. Hepsi banyolu 60 oda.

Renkli kişiler

Osman Kibar

OSMAN KİBAR

İzmir denince akla ilk gelen kişilerin başında, hiç kuşkusuz Osman Kibar yer alır. On yıl süre ile Ege'nin incisi İzmir'in belediye başkanlığını yapan Osman Kibar, aynı zamanda **"İzmir'in en uzun süreli belediye başkanı"** unvanını da elinde bulundurmaktadır. 1963/1973 yılları arasında kentin sorunlarını çözümlemeye çalışan ve bugün 74 yaşında olan Osman Kibar, eski neşesinden, eski konuşkanlığından, şakacılığından, yardımseverliğinden bugün de hiçbir şey kaybetmemiş.

Yıllar Osman Kibar'dan sadece hızını alıp götürmüş. Yine bol bol yürüyüşler yapıyor, Mersinli'deki sandık imalâthanesinde işinin başında bulunuyor, dost ziyaretlerine, söyleşilere katılıyor. Osman Kibar'ın ziyaretçileri de eksilmemiş geçen yıllar boyunca, İzmir'in eski belediye başkanı, **"Benim dostlarım sadece mevkiim nedeniyle bana saygı duyan kişiler değildir"** diyor

Neşeli ve şakacı kişiliği ile tanınan ve belediye başkanlığı zamanında sabahın erken saatleri ile gece karanlığında yaptığı denetimlerle ve kontrollarla bilinen Osman Kibar, **"Asfalt Osman"** lâkabını alma olayını da şöyle anlatıyor:

"Asfalt, sosyal devlet ile ilişkili bir durum. Yol olmadan hiçbir hizmet tam anlamıyla ulaştırılamıyor. İşte ben bu gerçeğin üzerine gittim. Bir haftada bir mahallenin yollarını asfaltlıyorduk. Bugün İzmir'in hâlâ birçok yolu benim zamanımda gerçekleştirilen yollardır. Böyle çok yol yaptığımız için adımız Asfalt Osman'a çıktı."

SELÇUK YAŞAR

31 şirket ve iki vakıftan oluşan Yaşar Holding'in İdare Mecliszi Başkanı Selçuk Yaşar, İzmir'in insan unsurunda ağır basan dürüstlük özelliğinin ve doğal kuruluşu bakımından içerdiği sınırsız zenginliklerin birliğinden, çok ileri düzeyde ekonomik sonuçlar alınması gerektiğini, ancak olması gereken düzeye bir türlü ulaşılamadığını savunuyor. **"İzmirli çalışkan, dürüst ve yaratıcıdır"** diyor ve ekliyor:

"Ama, İzmir, ülke millî gelirine yaptığı değer katkısına uygun düşecekt büyüklükte dilim alamıyor devlet pastasından. İzmir'den daha büyük pay alabilen iller sanayi bakımından daha ileri gide,ilmişlerdir".

Selçuk Yaşar, İzmir'in gereken ekonomik ve sosyal düzene ulaşabilmesi için halledilmesi gereken sorunlarını da şu şekilde sıralıyor:

"İzmir zaten yüzyıllardır bölgenin ticaret merkezidir. Bunu geliştirmek için İzmir 'serbest bölge' ilân edilmelidir. Bunun için de altyapı tesisleri, örneğin yollar, havaalanı gelecek yılların ihtiyaçları düşünülerek, âcilen tamamlanmalıdır. İzmir gibi bir kentte hâlâ uluslararası bir havaalanı olmadığını görmek bile ne derece ihmal edildiğini ortaya koymaktadır.

İzmir turizm merkezi durumundadır. Ama doğal olarak. Dünya turizminin belli başlı noktalarından biri haline gelebilmesi için tavizsiz uygulanan bir turizm politikasına gereksinme vardır.

Aynı şekilde İzmir'in bir kongre turizmi merkezi haline gelmesi de olanaksız değildir. Çok küçük bir örnek vermek gerekirse, İzmir'de yapımı yıllar önce başlayan tiyatro binası 20 yıldır tamamlanamamıştır."

İzmir'in güzelliklerinden çok sorunlarına dikkati çeken Selçuk Yaşar, **"İzmir'in sadece güzelliklerinden söz etmek, onu yeteri kadar geliştirmemekle eşanlamlıdır"** "İzmir'den çok şey bekliyorum. İzmirliye güveniyorum diyor.

BEHÇET UZ

"İzmir'e nefes aldıran adam" olarak tanınan ve kente 11 yıl belediye başkanlığı yapan Dr. Behçet Uz, hayattayken heykelinin dikildiğini gören ender kişilerden biri.

Bugün 89 yaşında olan İzmir'in en eski belediye başkanını, hâlâ İzmir'de bir şeyler yapabilmenin çabasıyla birçok sosyal etkinliğin içinde görebilirsiniz. Behçet Uz'u genç kalmış yüreğiyle bazen yarattığı Kültürpark'ta betonlaşmayla mücadele ederken, bazen de Yamanlar Dağı'nda kurulmakta olan Atatürk Ormanı'nda incelemeler yaparken görmek mümkün.

1930 yılında İzmir Belediye Başkanlığı'na seçilen ve 11 yıl bu görevde kalan Dr. Behçet Uz'un heykeli, geçtiğimiz günlerde, Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Süreyya Yüksel, İzmir Valisi Hüseyin Öğütçen, Belediye Başkanı Cahit Günay ve çok sayıda İzmirlinin katıldığı bir törenle, elleriyle yarattığı Kültürpark'ın Basmahane kapısına dikildi. Behçet Uz, kendi heykelinin dikilme töreninde İzmirlilere hitap ederken, hâlâ belediye başkanı olduğu yıllardaki heyecanı yaşıyordu.

Behçet Uz'u, heykeli dikilecek adam yapan en önemli etken, Cumhuriyet Meydanı', Atatürk Heykeli, Cumhuriyet Bulvarı, pazar yerleri, çocuk bahçeleri, Santral Garaj, Fevzipaşa Bulvarı, Kültürpark, İzmir Enternasyonal Fuarı'nı yaratarak İzmir'i Türkiye'nin ekonomik, kültürel, turistik ve sosyal yönden önemli bir şehir olmasını sağlaması.

ULUSLARARASI
ETAP
OTELLERİ,
ÜÇ BÜYÜK KENTİMİZDE
DÖRT BÜYÜK OTELİ İLE
İYİ HİZMET
VERMENİN
GURURUNU YAŞAMAKTADIR.

ETAP
MOLA ISTANBUL IZMIR MARMARA
INTERNATIONAL HOTELS

TÖBANKÇEK*

"harcarken para, dururken para..."

Töbankçek ile para taşıma derdi yok,
para kaybetme derdi yok, para çaldırma derdi yok,
para yıpranması derdi yok, para üstü derdi yok...

TÖBANKÇEK
BİR SÜRÜ DERDİ YOK EDİYOR.

En mühimi kart yok, fotoğraf yok, fotoğraf teşhisi yok.

TÖBANKÇEK TAM BİR ÇEK.

Üstelik Töbankçek çok kârlı, çünkü

TÖBANKÇEK FAİZ DE VERİYOR.

Töbank biriktiremediğiniz paraya
1 Ocak 1983'den itibaren % 20 faiz veriyor.
Siz de bundan sonra harcamalarınızı Töbankçek ile yapın,
harcayacağınız para ile Töbank'da para kazanın.

ÜSTELİK TÖBANKÇEK
TÖBANK GARANTİLİ.

"Siz de Töbankçek'i para gibi kullanacak,
kullanmasanız da para kazanacaksınız."

TÖBANK
"güçlü bankadır"

*Töbankçek'ler tüm yurtta, tüm Töbank şubelerinde.

A&D

ÇOCUKLARA — YETİŞKİNLERE

ENGLISH FAST

ULUSLARARASI KURULUŞ

● ANKARA
Yüksel Caddesi No: 19 Kızılay Tel: 25 44 42—18 26 45

● İZMİR
Cumhuriyet Bulvarı 36/4 Kapani İşhanı Gümrük Tel: 14 77 93—25 51 37

EGE'NİN EKONOMİ MERKEZİ İZMİR'DİR

BÖLGE imalat sanayiinde işyeri sayısı 1972 yılına göre yüzde 34 oranında artarak 1980'de 1326 olmuştur. Bu dönemde imalat sanayii işyerlerinin ana gruplar halindeki dağılımında ara malları grubu payı değişmezlik gösterirken, tüketim malları grubu, gerileme, yatırım malları grubu ise gelişme gerçekleştirmiştir. Ancak, dönem boyunca sanayinin ağırlık merkezini sürekli olarak tüketim malları grubu oluşturmuştur.

Bölgede sanayi işyeri sayısı yönünden İzmir'de yoğunluk bulunmaktadır. Altyapı olanakları gelişkin ve önemli bir ticaret merkezi olan İzmir, sanayideki ağırlığını sürekli korurken, bölgedeki diğer illerde de önemli sayılabilecek değişiklikler görülmemiştir.

İşletme büyüklük ölçeği olarak işçi sayıları esas alındığında gerileme göstermesine rağmen işyerlerinin ağırlıklı olarak orta boyutlu işletmelerden oluştuğu görülmektedir.

Ana sanayi grupları itibarıyle de işletmelerin sayısal ağırlığı orta boyutlu işletmelerde yoğunlaşmış bulunmaktadır.

İSTİHDAM

1980 yılında bölge imalat sanayiinde toplam 98.617 kişi istihdam edilmiştir. Bölge sanayiindeki istihdam geriye doğru 1979-78-77 yıllarında sırasıyla 102, 788, 103, 599 ve 107, 057 olmuştur. 1977 yılından bu yana sanayideki istihdam sürekli daralmıştır. Daralma 1977-79 döneminde sadece küçük boyutlu işletmelerde görülürken 1979-80'de küçük orta, büyük bütün işletmelere yayılmıştır. En az gerileme ise küçük boyutlu işletmelerde görülmüştür.

Tüketim malları sanayileri 1980 yılında da istihdamın en yoğun olduğu grup olma özelliğini sürdürmüştür. İzmir bölge sanayinin istihdam yönünden yaklaşık dörtte üçlük bölümünü kapsamaktadır.

ÜCRETLER

Bölge imalat sanayinde 1972-80 döneminde üretimde çalışanların ortalama saat ücretlerinde yüzde iki bin oranında artış görülmüştür. Söz konusu artış reel olarak yüzde 91 oranında bir büyümeyi göstermektedir. Ortalama saat ücretlerindeki artış 1977 yılından başlamakta ve giderek 1980'de uç noktasında ulaşmaktadır. İller itibarıyle saat ücretleri açısından İzmir, Muğla ve Balıkesir'i izlemektedir. Bu durum büyük ölçüde Muğla'da SEKA-Dalaman Kâğıt tesisleri, Balıkesir'de de Asit Borik Fabrikası gibi büyük boyutlu kamu kuruluşlarının bulunmasından kaynaklanmaktadır.

1980 yılında bölgede yapılan toplam ücret ödemeleri 27.3 milyar lira olmuştur. Bu ödemenin yaklaşık yüzde 75'i doğrudan üretimde çalışanlara yapılmıştır.

ÜRETİM

1980 yılında carî değerlerle 283.5 milyar liralık üretim yapılmıştır. 1972-80 dönemi için reel değerlerle büyüme yüzde 91 oranında olmuştur. Carî değerlerle söz konusu büyüme oranı ise yüzde 2300 gibi yüksek bir düzeye ulaşmıştır.

İzmir bölgenin sanayi merkezi olup, bölge üretiminin dörtte üçten fazla kısmı burada yapılmaktadır. İzmir bölgesindeki ağırlıklı konumunu sürekli korumuştur ve önümüzdeki dönemlerde de bunu sürdürmesi beklenmektedir. Nitekim 1979-80'de yüzde 3'lük bir sıçrama ile dönem içindeki en yüksek paya ulaşan İzmir doğal olarak ekonomideki daralmadan diğer bölge illerine oranla göreli olarak daha az etkilenmiştir.

İHRACAT

1980'de 1972'ye göre yüzde 448, 1979'a göre ise yüzde 128 oranındaki bir artışla, bölge sanayi ürünleri ihracatı da 170 milyon dolara yükselmiştir. 1980 yılında bölgede 100 liralık üretimin dört liralık bölümü yani yüzde 4'ü ihraç edilmiştir. Tüketim malları grubunun gıda-içki, dokumagiyim, Türkiye genelinde olduğu gibi, bölgede de belirleyiciliğini sürdürmesinde ithalât ikamesine dayalı sanayileşme modelinin etkisi büyük olmuştur. Ancak son zamanlarda bölgede gelişmeye başlayan ara malları grubunun özellikle petrol ürünleri, çimento, kimya deri, kösele gibi dallarında ihracat sıçramaları görülmektedir.

Türkiye ve bölgede toplam ihracat içinde sanayi ürünleri ihracat paylarının gelişimi, bölge payı Türkiye'nin gerisinde seyretmesine rağmen, benzer eğriler çizmektedirler. Bölge sanayi ürünleri ihracat payının Türkiye'nin gerisinde kalmasında bölgede tarımsal ürünleri ihracat artış hızının sanayi ürünleri ihracat artış hızından yüksek olmasına bağlıdır.

İZMİR, TARIMSAL DIŞSATIM

İzmir ve çevresinin tarımsal üretimini sembolize eden belli başlı ürünler esas alındığında, Türkiye genel tarım üretimi ve dışsatımından farklı bir noktaya ulaşılmadığı görülür. Örneğin, pamuk ihracatı Türkiye'de 1981-82 döneminde yüzde 11.2 gerileyerek 172 bin ton olmuştur. Ege'de ise üretim aynı dönemde yüzde 14 gerileyerek 172 bin tona düşmüştür. Tütünde üretim 1982 yılında Türkiye'de 220 bin ton, Ege'de ise 125 bin ton dolayında gerçekleşmiştir. İzmir'den yapılan tütün dışsatımı da 1981-82'ye göre yüzde 28.8 daha yüksek olmuş, 117.6 bin tona ulaşmıştır. Bunun 59.3 bin tonunu özel sektör, gerg kalanını da Tekel yapmıştır. İzmir'den yapılan çekirdeksiz kuru üzüm ve kuru incir ihracatı da Türkiye genel eğimine paralel bir yolizlemiştir.

Vergi Rekortmenleri

1- Alpaslan Beşiçikoğlu	254.441.009
2- Ahmet Sevil	119.616.668
3- Talat Gülmez	119.012.891
4- M. Ali Tuzcuoğlu	106.402.155
5- Selçuk Yaşar	63.385.531
6- Nejat Atalan	53.666.545
7- Ömer Akgerman	38.957.165
8- Hendrik Dutilh	38.817.337
9- Cemali Tuncer	33.366.410
10- Hasan Adanır	32.792.452
11- Rasih Somer	31.766.828
12- Burhanettin Karaoğlu	31.283.682
13- Maurice Aliberti	31.130.600
14- Tacettin Hiçyılmaz	30.210.221
15- Elhak Okkalıoğlu	29.875.328

Endüstrinin sorunları

Sanayi Odası Meclis Başkanı:
ŞİNASİ ERTAN

İZMİR, her yönü ile Türkiye'nin en müstesna bölgesi, Ege'nin merkezi durumunda dünyanın nadir güzellikteki kentlerinden biridir.

İklimi bulunmaz, tarihi başlıbaşına hazine, yeraltı ve yerüstü zenginliği engin bu güzel kentin, her alandaki potansiyel kaynaklarının bugün için pek azını kullanabildiğimizi söylemek gerçekçi bir görüş olur.

Tarımsal üretimi, turizm gelirleri görüşüme göre, 20 defa 30 defa katlanabilir.

Endüstride de durum diğerlerinden farksızdır. Değil sadece İzmir, tüm Ege bölgesi olarak bile ülkede kurulu sanayi kapasitesi ve üretimi ile ancak %15 bir pay almaktadır. İzmir bazına indirdiğimizde bu oran %10'un bile altına düşer.

Türkiye'nin sanayileşme gayretlerinin başlangıç döneminde olduğu düşünülürse doğanın bu derece lütufkâr davrandığı şehirde, ağırlıklı olarak sanayileşme vardır denilemez.

İzmir'de endüstrileşme, Türkiye'nin bütününde olduğu gibi II. Dünya Savaşı'ndan sonraki döneme rastlar.

Daha önceleri, sadece tarım, ticaret ve birkaç tekstil ve giyim kuruluşunun bulunduğu kentimizde, özellikle 1950'den ve planlı kalkınma döneminin başlangıcı 1963'ten sonra her dalda yatırım hareketi başlamıştır.

İzmir ekonomisinde ağırlığı, tarıma dayalı gıda ve tekstil kolları temsil etmektedir.

Bunun yanı sıra İzmir, toprak, metalurji, otomotiv, kimya, elektrik, makine imalât, madencilik dallarında Türkiye'nin güçlü kuruluşlarına sahiptir.

Ülke genelinde olduğu gibi şehrimizde de endüstrinin pek çok sorunları vardır. Altyapıyı ilgilendiren dertlerimizi şöyle sıralayabiliriz:

A) KONUM SORUNU:

1980'ler Türkiye'sinin 3. büyük şehri İzmir'de tesislerimiz şehri çirkinleştiren bir dağılım içindedir. 1970'lerin başlangıcında bir arazi parçasının İmar ve İskân Bakanlığı'nca metropol planda organize sanayi bölgesi olarak ayrılmasına ve Ege Bölgesi Sanayi Odası'nca bölgenin gerçekleşmesi için büyük gayret sarfedilmesine rağmen, 1982 yılı sonunda bile altyapı yatırımları gerçekleşmemiştir. Akla hayale gelmeyen engellerle savaşmaktan yorgun düştüğümüzü söyleyebilirim.

B) ENERJİ SORUNU:

Doğu bölgelerindeki güçlü hidrolik ve termik santrallardan Ege bölgesine enerji taşıyan enterkonnekte sistemin yetersizliği son yıllara kadar İzmir'i ziyadesiyle etkilemistir. Yatağan ve Soma ek santrallarının devreye girmesi, yeni taşıyıcı hatlar yapılması 1982 yılının daha rahat geçirilmesine yardımcı olmuştur. Ancak sorun önemini korumaktadır.

C) LİMAN SORUNU:

Tevsi çalışmaları sürdürülmesine rağmen, liman, bölgenin deniz taşımacılığı talebini zor karşılamaktadır. Asıl önemlisi limanın araç ve gereç yönünden fevkalâde yetersiz olması ve 25.000 tonluk gemilerden daha büyüklerinin yanaşmasına elverişli olmayışıdır.

D) SERBEST BÖLGE VE SERBEST LİMAN:

Yıllarca İzmir'de uluslararası ticaretimizi geliştirmek ve endüstrileşmemize hız kazandıracak olan bu önerimiz, nedense iltifat görmemiştir. Saymakla bitmeyecek yararları olduğunu bir kez daha hatırlatmak isterim.

E) EĞİTİM SORUNU:

Türkiye'de büyük bir istihdam sorunu olmasına rağmen işletmeler vasıflı işçi bulmakta zorluk çekmektedir. Eğitim sisteminde meslekî eğitime ağırlık veren yeni düzenlemelere ihtiyaç vardır ve İzmir'de mevcutlara yeni ilâveler yapılmalıdır.

İzmir'in ulusal ekonomimize bugün olduğundan çok daha fazlasını katacağına inanıyorum.

tarımda makineleşmek..

tarımda makineleşmek;
tarımsal üretimi hem nitelik
hem nicelik olarak arttırmak..

tarım makineleri üretiminde
daha **yeni**'yi daha **iyi**'yi
ileri teknolojiyle üretmek..
Öncü olmanın ilk adımı, gereği..

Araştırmak.
EFE olarak daima ileriye dönük çalışmak.
Adım adım üstünlüğe doğru ilerlemek;
hem yurtta hem yurt dışında..
Öncü olmanın gereği ve sorumluluğu..

EFE®
"tarımda makineleşmenin öncüsü"
ADR
EFE Tarım Makinaları Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Cumhuriyet Bulvarı, 135/4 İZMİR Tel: 21 05 57 – 21 05 58 Telex: 52 568 etm tr

ÖZLER
MAKİNA SANAYİ VE TİC.KOLL.ŞTİ.

İMALAT ÇEŞİTLERİ
• Şerit Bıçkı Makinaları
• 120'lik Hidrolik dik hızar ve hidrolik tam otomatik tomruk arabası
• Ağaç Planyaları (Türk Standartları Enstitüsü kalite belgesine sahip ilk marangoz makinası)
ADRES:MÜRSEL PAŞA BULVARI NO:164 İZMİR
TEL:135573-252594
uygar

GÜNEŞ
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için
özel üretildi
GÜNEŞ unları,
mutfaktaki hünerinize,
hüner katmak için..
Genel Dağılım:
TEKPA
Halide Edip Adıvar Cad. No 158 Alsancak-İZMİR
(Üçyol ile Buca Köprü ayrımı, Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

ÖNCE SERGİ, SONRA PANAYIR... İŞTE İZMİR FUARI...

KÜLTÜRPARK dünyanın en büyük park alanlarından birisi olarak nitelenirken, kapladığı hacimle de dünya çapında ün taşıyor...

9 Eylül 1922'de Yunanlılar İzmir'i terk ederken, o zamanlar "Pusta" adıyla anılan Alsancak semtinin geniş bölümünü, yaklaşık 500 bin metrekarelik bir alanı yakıp-yıkmışlardı. Bu, tarihte, **"Büyük İzmir Yangını"** olarak geçer. Büyük İzmir yangınında harabeye dönen, şimdi Kültürpark'ın bulunduğu alanın uzun yıllar ne şekilde değerlendirileceği tartışma konusu oldu. En sonunda bir spor teması sırasında yurt dışında devlet adına tetkikler yapan İzmir Belediye Meclisi üyesi Suat Yurtkoru, Moskova'da bir kültürpark görüyor. Bu Moskova'daki kültürparkın bir benzerinin İzmir'de de kurulması fikrini zamanın belediye başkanı Dr. Behçet Uz'a benimsetiyor. Uz'un aklına ilk olarak kültürparkın yangın alanında kurulması geliyor. Esasen o yıllarda Mustafa Kemal, İstiklâl Savaşı'nın sonunda, Yunanlıların İzmir'den kaçışları sırasında yaktıkları alanın değerlendirilmesini de arzu ediyordu. Uz, kültürpark fikrini Devlet Başkanı Atatürk'e açınca Atatürk, bu fikri son derece olumlu karşılıyor ve derhal çalışmalara başlanmasını istiyor. Bunun üzerine 1933 yılından itibaren çalışmalara başlanıyor. Önce 460 bin metrekarelik alanın kullanılması kararlaştırılıyor. Enkazları kaldırılıyor.

Kültürpark çalışmaları sırasında çok büyük emek gücü harcanıyor. Ağaçlama çalışmalarına girişiliyor. Kültürpark'ın en önemli özelliği Türkiye'nin ilk peyzaj mimarisi kurallarına ve parkçılık sanatına uygun olarak planlı bir ağaçlandırma ve çiçeklendirmenin yapılmış olması. Dr. Uz, ağaç ve doğa sevgisini Kültürpark'ı bir nakış gibi işleyerek gösteriyor. Eser 20 Ağustos 1936 tarihine dek yetiştiriliyor. Bu tarihte tesis zamanın Başbakanı İsmet İnönü tarafından Atatürk'ün Egelilere sevgi ve başarı dolu mesajı okunarak açılıyor.

Fuar, Basmane kapısı...

FUAR NASIL KURULDU

İzmir Belediye Meclisi'nde **"Kültürpark"** tartışmaları yapılırken, Dr. Behçet Uz, o günlerde şimdiki Efes Oteli'nin bulunduğu yerde kurulan İzmir Enternasyonal Fuarı'nın da Kültürpark'ın uygun bir yerinde açılmasını öneriyor. Bu fikir gelişiyor ve 20 Ağustos tarihinde İsmet İnönü tarafından açılan İzmir Enternasyonal Fuarı, Kültürpark içine taşınıyor. Böylece İsmet İnönü hem Kültürpark'ı, hem de Fuarı hizmete açmanın mutluluğunu yaşıyor.

Kültürpark alanında yangından önce dört binden çok ev, villa, köşk, otel, dükkân ve eğlence yerleri bulunuyordu. O zamanlar burası tüm Akdeniz'in bir eğlence merkezi durumunda idi. Sadece Türkiye'den değil, dünyanın çeşitli ülkelerinden de yabancı turistler İzmir'e gelerek eğlenme ve dinlenme olanağı buluyorlardı. Yunanlıların mağlubiyetin verdiği acı ile yerle bir ettikleri bu araziyi tekrar eski şekline dönüştürmek ise bir türlü mümkün olmuyordu.

İzmir Enternasyonal Fuarı 1927 yılından beri uluslararası nitelikte, İzmir'de sürekli her yıl kuruluyor. İlk kez Türk fuarcılığının temelleri de bir sergi ile bizzat Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türkiye 1. Kitap Kongresi sırasında yine İzmir'de, İzmirli ihracatçılardan Şükrü Remzi Reyend'in üzüm işletmesinde açılıyor. O zamanlar belirli bir Avrupa kültürü olan ve dünyadaki iktisadî hareketlerden haberi olan Atatürk, Türkiye'nin iktisadî geleceğinin tayin edileceği İktisat Kongresi'nde bir sergisini açılmasını takdirle karşılıyor ve bunu çevresindekilere açıklıyor. O sıralarda Behçet Uz, sakalları yeni çıkmaya başlamış Buldanlı genç bir işçi delegesidir. Türkiye İktisat Kongresi'nde Buldan ve Denizli'yi temsil ediyor ve Atatürk'ün büyük duyarlılığından ilham alıyor. Bu ilhamı Behçet Uz, korurken, sergi İzmir'de zamanla gelişiyor. En son olarak **"9 Eylül Yerli Mallar Sergisi"** adı altında 80 bin metrekarelik bir alan üzerinde bir sergi, açılıyor. Bu sergi "9 Eylül Panayırı" adını alarak uluslararası nitelikte düzenlenmeye başlıyor. Bu arada bu eserin gelişmesi karşısında o zamanlar inşaatı devam eden Kültürpark'a taşınması gerçekleşiyor.

İzmir Enternasyonal Fuarı, dünyanın en eski fuarlarından biri. Bünyesinde her türlü iç ve dış ticaretin gerçekleştirildiği genel statülü bir fuar. Uluslararası Fuarlar Birliği'ne üye ve dünya üzerinde en çok tanınan fuarların başında geliyor. Tam iki kez İzmir'de, Uluslararası Fuarlar Birliği, Uluslararası Genel Kurulu'nu gerçekleştirdi. (1966 ve 1974) başarılı olarak nitelenen İzmir Fuarı'nı son olarak 1982 yılında, altı milyon insan gezdi. Her yıl 20 Ağustos-10 Eylül tarihleri arasında düzenleniyor.

10 Eylül-20 Eylül tarihleri arasında da bir eğlence festivali şeklinde devam ediyor. Ülkenin ekonomik ve kültürel gelişmeleri açısından büyük önem taşıyan fuar, bünyesinde gerçekleşen ihtisas fuarları ile de dikkatleri çekiyor. Yılın 12 ayında halkın ilgisini çekmesinden yola çıkarak İzmir Belediyesi her yıl burada spesifik amaçlı ihtisas fuarları düzenliyor. 1983 yılında 1-10 Nisan tarihleri arasında 3. İzmir Mobilya ve Ev Dekorasyon Fuarı, 6-22 Mayıs 1983 tarihlerinde 8. İzmir Tarım ve Gıda Fuarı, 2-18 Aralık 1983 tarihlerinde de 8. İzmir Giyim Fuarı düzenlenecek. Bu arada, fuar içinde çeşitli sportif gösteriler, organizasyonlar, uluslararası festival ve şenlikler de düzenliyor.

Enternasyonel İzmir Fuarı'ndan bir görünüm...

Nüfus

İzmir'in toplam nüfusu 1980 sayımlarına göre 1 milyon 976 bin 763'tür. Bunun 1 milyon 069 bin 183'ü şehirlerde, 917 bin 580'i köylerde yaşamaktadır.

Nüfus yoğunluğu:

İzmir'de metrekareye 165 kişi düşmektedir.

1975 yılı sayımlarında ise İzmir'in nüfusu 1 milyon 673 bin idi. Bunun 905 bin 059'u şehirlerde, 768 bin 907 si köylerde yaşıyordu. Nüfus yoğunluğu ise 140 idi.

ALPASLAN BEŞİKÇİOĞLU

Türkiye vergi rekortmeni Alpaslan Beşikçioğlu, gerçek anlamda bir İzmirli.

21 yaşındayken, doğup büyüdüğü bu kentte iş hayatına atılan Beşikçioğlu, geçen zaman içinde ailesinden devraldığı işyerlerini öylesine geliştirip büyütmüş ki, 1981 yılında 258 milyon lira vergi ödeyerek Türkiye vergi rekortmenliğini İzmir'e getirtmiş.

Yıl içinde Devlet Başkanı Kenan Evren tarafından kabul edilerek kutlanan Alpaslan Beşikçioğlu, bu olay için, **"Bu çok büyük bir mazhariyet. Bu, torunlarımın torunlarının bile iftihar edeceği kıvanç verici bir olay"** sözcüklerini kullanıyor.

Beşikçioğlu'nun ailesi Alaşehir kökenli, ancak o 1936 yılında İzmir'de dünyaya gelmiş ve gözünde İzmir'den güzel bir kent yok. İlk öğrenimini İzmir'de yapan Beşikçioğlu, daha sonra kendi deyimi ile "ayrı yıllarını" yaşamış. İstanbul Robert Kolej'de başarılı bir öğrenim dönemi, sonra da Kore'deki Türk birliklerinde askerlik günleri. Yaşadığı bu günleri biraz da anlatırken yaşıyor ve mütevazi bir anlatımla, **"Tek zorluğum İzmir'den uzak olmaktı. Onun dışında Robert Kolej'de güzeldi, Kore'deki askerlik de. Hele askerliği hiç unutmam, savaş sona ermişti. Kısaca turistik bir gezi yaptık"** diyor.

Askerlik dönüşü, Alpaslan Beşikçioğlu'nun iş yaşamına atılımının başlangıcı. Hiç dinlenmeden, zaman geçirmeden baba mesleği olan üzüm, incir işletmeciliğine ve ihracatına başlamış. Başlangıçta vasat giden işler zamanla açılmış ve 1980 yılında İzmir vergi rekortmenliğini, bir yıl sonra da Türkiye vergi rekortmenliğini kazandırmış ünlü işadamına.

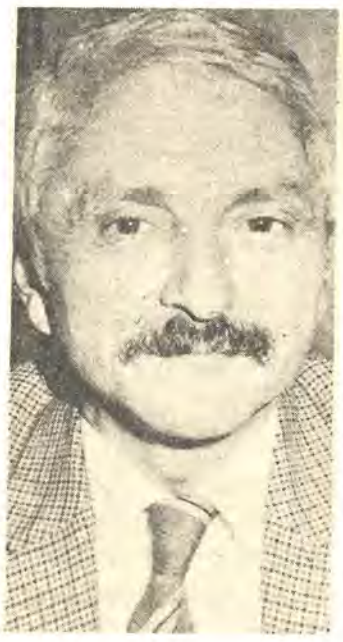

İŞ KURAN BİR İNSAN DEVLETLE ORTAKTIR

Türkiye vergi rekortmeni Alpaslan Beşikçioğlu'nun ilginç bir görüşü var vergi konusunda. **"Pederim demişti"** diye başlıyor söze ve bu görüşünü şöyle özetliyor:

"— Çok küçükken pederim demişti. İş kuran bir insan devletle ortaktır. Gerçekten de öyle, bir insanın iş kurup kazanabilmesi için birtakım altyapıların olması gerekir. Sermayeyi koyan iş adamı ise, emeğini koyan işçi ise, bu altyapıyı da kuran devlettir. Onun için iş kuran bir insan devletle ortaktır ve dürüst bir biçimde ortağının payını vermelidir."

İşte Beşikçioğlu'nun vergi rekortmenliği belki de biraz bu görüşünden kaynaklanıyor.

İŞÇİLERİNİ KONUT SAHİBİ YAPAN İŞVEREN

Beşikçioğlu'na ait üzüm ve incir işletmelerinde çalışma düzeni pek diğer işyerlerine benzemiyor. Rekortmen işadamının işletmelerinde mesai başlama ve bitiş saat diye bir şey yok. Herkes, her işçi işe başlaması gereken zamanda geliyor ve işini bitirdiğinde paydos ediyor. **"İşçilerimiz kendi işleri gibi çalışırlar"** diye konuşan Alpaslan Beşikçioğlu, daha sonra sözlerini şöyle sürdürüyor:

"— Benimle çalışan işçiler, benim kendilerinden biri olduğumu bilirler. Bizde işçi - patron ayırımı yoktur. Her işçi işyerinde pay sahibidir. Önemli olan yapılanın bilincinde olmak ve sonuçlarını paylaşmaktır. Biz bu inançla hareket ediyoruz. Bunun sonucunda da benimle çalışan işçiler konut sahibi de oluyorlar."

Alpaslan Beşikçioğlu, kendisine başarı yollarını açtığına inandığı değişik görüşlerinin arasına zaman zaman yenilerinin katıldığını ekliyor ve şunları söylüyor:

"Benim için her gün yeniliktir, bakalım çok yakın bir zamanda birlikte çalıştığım işçi arkadaşlarıma ne tür bir imkân hazırlayacağım. Bunu zaman gösterecek."

Söyleşimizin sonunda dokuz ile 15 yaşları arasında dört kız çocuğu babası olduğunu ve İngilizce bildiğini ekliyor sözlerine Beşikçioğlu ve hedefinin ortaklarına her geçen gün biraz daha fazla pay verebilmek olduğunu yinelemeden duramıyor.

Carina
ÇİÇEKÇİLİK
Feriha Çakmak
Fethi Işık
Merkez: Kıbrıs Şehitler Cad. No: 103
Alsancak - Tel: 216678
Şube : Yalı Caddesi No: 408
Karşıyaka - Tel: 230806

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Batı Anadolu'muzun kara, deniz ve hava trafiğinin en yoğun olduğu, bereketli toprak ve kaliteli ürünleri ile kendini dünyaya kabul ettirmiş bulunan bu şirin ilimizde, Türk Ticaret Bankası 1943 yılından beri 23 şubesi ile vermiş olduğu değerli hizmetleri ile İzmir'in haklı olarak ikinci adresi olmuştur.

İzmir II Merkez Şubeleri
İzmir, Alsancak, Balçova, Basmane, Bayraklı, Eşrefpaşa, Gültepe, Karşıyaka, Konak, Nergis, Sanayi Sitesi, Sarraflarıçı, Tepecik, Yenigün.

İzmir İli Şubeleri
Aliağa, Bergama, Bornova, Kemalpaşa, Menemen, Ödemiş, Selçuk, Tire, Torbalı.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

YAŞAR HOLDİNG A.Ş.

Merkez:
Şehit Fethibey Cad. 120, İZMİR
Telefon: 142360-146943 Teleks: 52203 ysar tr

İstanbul Temsilciliği:
Set Üstü 23, Kabataş/İSTANBUL
Telefon: 457070 Teleks: 24104 dyo tr.

Ankara Temsilciliği:
Müdafaa Cad. 10/11 Kızılay/ANKARA
Telefon: 176990-252782 Teleks: 42516 Sado tr.

DURMUŞ YAŞAR ve OĞULLARI
Boya Vernik ve Reçine Fabrikaları A.Ş.
Sanayi Cad. 37 Bornova/İZMİR
Telefon: 161020 Teleks: 52353 dyo tr

ALTIN YUNUS
Çeşme Turistik Tesisleri A.Ş.
Çeşme/İZMİR
Telefon: 141720 (İzmir İrtibat Bürosu)
Telefon: 1250 Çeşme Teleks:52830 gold tr

DYO ve SADOLİN
Sentetik, Selülozik Boya ve Vernik Fabrikaları-A.Ş.
Sanayi Cad. 37 Bornova/İZMİR
Telefon: 161020 Teleks: 52353 dys tr

ELMAS
Nakliye Komisyon Sigorta Acentalığı A.Ş.
1474 Sk. Afa İş Hanı Kat 3 Alsancak/İZMİR
Telefon: 214703-214704-217658

TÜRK TUBORG
Bira ve Malt Sanayii A.Ş.
Kemalpaşa Yolu, Pınarbaşı/İZMİR
Telefon: 180040 Teleks: 52380 borg tr

AREV
Boya ve Kimyevi Maddeler İthalat, İhracat ve Ticaret A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 4/1 İZMİR
Telefon: 148789

PINAR
Süt Mamülleri Sanayii A.Ş.
Kemalpaşa Yolu, Pınarbaşı/İZMİR
Telefon: 182030 Teleks: 52556 pnar tr

OTAK
İnşaat Mimarlık Mühendislik A.Ş.
Cumhuriyet Mey. Meydan Apt. Kat 10/İZMİR
Telefon: 214750-142360-146943

BOTAŞ
Bornova Teneke ve Ambalaj Sanayii A.Ş.
Sanayi Cad. 367 Sk. 8 Bornova/İZMİR
Telefon: 162250 Teleks: 52789 bts tr

SİMAŞ
Sigorta İstihsalciliği Mümesillik, Ticaret A.Ş.
Atatürk cad. 308/1 Alsancak/İZMİR
Telefon: 217407-213202

YASAŞ
Yaşar Yatırım, Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Sanayi Cad. 37 Bornova/İZMİR
Telefon: 161020 Teleks: 52353 dys tr

BİNTUR
Turizm ve Seyahat A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 120 İZMİR
Telefon: 139259-149622-141788
Teleks: 52397 binb tr

EGE GÜBRE SANAYİİ A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 79/7 İZMİR
Telefon: 141154 (İrtibat)
Telefon: 146131 (Fabrika Foça) Teleks: 52946 egeg tr

MÜTAŞ
Mümessillik, Müşavirlik ve Mühendislik Hizmetleri A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 120 İZMİR
Telefon: 138556 - 142360 - 146943
Teleks: 52203 ysar tr

DESA
Demir Kazan ve Makina Sanayii A.Ş.
Kartal Durağı Gaziemir/İZMİR
Telefon: 276200

VENÜS
Turizm Tesis ve İşletmeleri A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 120 İZMİR
Telefon: 142360-146943

YAŞAR DIŞ TİCARET A.Ş.
1643 Sk. 98 Bayraklı/İZMİR
Telefon: 164345 (5 hat) - 165532 - 165026
Teleks: 52153 trv tr

PARK
Turistik İşletmeleri A.Ş.
Kültürpark/İZMİR
Telefon: 139620-141311

AKRİL
Kimya Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Büyükdere Cad. 8 Kat 5 Şişli/İSTANBUL
Telefon: 484716 Teleks: 23537 rokl tr

AKMADEN
Madencilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 79/7 İZMİR
Telefon: 142360-146943

T. TÜTÜNCÜLER BANKASI A.Ş.
Atatürk Bul. 136 Pasaport/İZMİR
Telefon: 144852-144761-144856
255205-254414-15-16 Teleks:52818 Tud tr

AKHİSAR UN FABRİKASI A.Ş.
Şehit Fethibey Cad. 120 İZMİR
Telefon: 142360-146943 -
Telefon: 2043 (Fabrika Akhisar)

YADEX GmbH
Hanauer Land Str. 208-216
6000 Frankfurt A.M.I WEST CERMANY
Telefon: 0611/441062-63 Teleks:413889

PINAR YEM Sanayii A.Ş.
Fabrika: Kemalpaşa Yolu, Pınarbaşı/İZMİR
Telefon: 182030 Teleks:52556 pnar tr

VİKİNG Kâğıt ve Selüloz A.Ş.
1379 Sk. 57 Kat 7-8 İZMİR
Telefon: 146020-21-22 Teleks: 52163 vıks tr
Telefon (Aliağa): 1130-31 Teleks: 52815 vika tr (Aliağa)

ROKRİL A.Ş.
Büyükdere Cad. 85 Stad Han 5 Mecidiyeköy/İSTANBUL
Telefon: 404177

BAYRAKLI
Boya ve Vernik Sanayii A.Ş.
1643 Sk. 98 Bayraklı/İZMİR
Telefon: 164345 (5Hat) Teleks: 52153 trv tr

YAŞAR
Eğitim ve Kültür Vakfı
Şehit Fethibey Cad. 120
Telefon: 142360-146943

DEWILUX
Boya, Vernik, Sentetik, Reçine ve Polyester Fabrikaları A.Ş.
Universite Cad. 37 Bornova/İZMİR
Telefon: 181980 (4 hat) - 180608 Teleks: 52216 defb tr

YAŞAR
Emekli ve Yardım Sandığı Vakfı
Şehit Fethibey Cad. 120 İZMİR
Telefon: 161020/46

Altay, Göztepe ve İzmirspor, Türk sporuna yıllırca hizmet veren İzmir kulüpledir

Bir çok modern spor dalı İzmir'den yurdumuza yayılmıştır

İzmir, Türk sporunun en önemli ve en eski merkezlerinden biridir. Özellikle modern sporların yurdumuza ilk giriş kapılarından birinin İzmir olduğu görülür. İstanbul nasıl Türk sporunun beşiğinin sallandığı yer ise, İzmir'de Türk sporunun kundağının çözüldüğü yerdir, diyebiliriz.

İstanbul'da olduğu gibi, önemli bir ticaret limanı olan İzmir'de de içinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında ticaretle uğraşan İngiliz ailelerin oturmalarının modern sporların İzmir'e girişinde pek önemli rolü ve katkısı olmuştur.

İzmir'de yerleşmiş bulunan İngiliz aileler genellikle Bornova'da oturmakta olduklarından bu şirin ve sakin banliyö semti İzmir'de modern sporların doğum yeri olmuştur. İngiliz aileler arasında ilk futbol maçları Bornova çayırlarında oynandığı gibi ilk rugbi maçları burada yapılmış, ilk tenis kortları burada kurulmuş ve ilk tenis maçları yine burada oynanmıştır.

İzmir'de oturan İngilizlerin 1890'lı yıllardan itibaren Bornova çayırlarında futbol ve rugbi oynadıkları görülür. Bu, İstanbul'da yine İngilizler arasında oynanan ilk futbol maçlarından birkaç yıl daha önceki tarihtir. Burada ilk futbolu oynayanlar arasında Lafontaine Kardeşler (James, Allen ve Richard) baş sırayı işgal ederler. Bu kardeşler kısa bir süre sonra İzmir'den İstanbul'a göç etmişler ve orada yerleşirlerken futbola da orada devam etmişlerdir. Ayrıca yine kısa bir süre sonra İstanbul'a göç edecek olan Whithall'ler ve Giraud'lar İzmir'de ilk futbol oynayan İngiliz ailelerdir.

1895 yılında Lafontaine ile Whithall ve diğer bazı İngiliz ailelerinin İzmir'den İstanbul'a geçmeleri ve taht şehrinde futbol oynamaya başlamaları bu iki kentteki İngiliz aileler arasında bir sportif rekâbetin doğmasına vesile olmuş, İzmirli İngiliz ve Rumların teşkil ettikleri bir takım 1897 yılında "İzmir Muhteliti" adı altında İstanbul'a gelerek buradaki İngiliz ve Rumların teşkil ettikleri "İstanbul Muhteliti" ile karşılaşmışlardır. Bu iki karma takımda da çoğunluğu Whittal, Lafontiane ve Giraund ailelerinin fertlerinin teşkil ettikleri görülmüştür. İngilizler futbolun yanı sıra rugbi maçı da oynamışlar. İstanbul ve İzmir karmaları arasındaki bu futbol ve rugbi maçları üç yıl arka arkaya oynanmıştır. 1897'de İstanbul'da 1898'de İzmir'de ve 1899'da yine İstanbul'da yapılan bu karşılaşmaların tamamını hem futbolda, hem de rugbide İzmir Muhteliti'nin kazandığı görülmüştür. Rugbi maçları ise deplasman suretiyle tam 15 yıl aralıksız olarak sürmüştür.

İzmir II. Sultan Abdülhamid'in koyu istibdadının oldukça dışında kalmış bir vilâyet olmasına rağmen, taassub bakımından İstanbul'dakinden daha ileride bulunmaktaydı. Halk çayırlarda, meydanlarda kısa donlarla top oynayanlara hiç de iyi gözle bakmıyordu. Bu nedenle İzmirli Türk gençleri İngiliz, Rum ve Ermeni takımlarının yaptıkları futbol maçlarını sadece seyretmekle yetinmek zorunda kalıyorlardı. Bu nedenle İzmir'de Türk gençlerinin futbola başlamaları ancak Meşrutiyet'in ilânından sonra mümkün olabilmiştir. İzmir'de Türk gençleri arasında ilk futbol takımı İzmir Sultanisi'nde kurulmuştur. Okulun cimnastik öğretmenliğini yapmakta olan Melikyan Efendi öğrencilere futbol öğreten kişi olmuştur. Ve Türklerden kurulu ilk futbol takımı olan Kırmızı-Beyaz formalı İzmir

Altay Kulübü futbolcuları...

İhracat seferberliğine başlanan Türkiye'de **ÖZGÜR ATERMİT**'de kendi payına düşen sorumluluk bilinci ile ihracat aktivitelerini yoğunlaştırmıştır. Özellikle Yunanistan ve doğu bloku ülkelerinin zor rekabet şartlarını yenerek son yıllarda büyük çapta ihracat yapabilmeyi başarmıştır. Artık Ortadoğu ülkelerinde **ÖZGÜR ATERMİT** aranılan bir marka olmuştur. 1982 yılı ihracatı 5.000 ton olarak gerçekleşmiş ve bu rakamların her yıl giderek artacağı görülmektedir.

ATERMİT®

ÖZGÜR ATERMİT

TÜRK İNŞA SEKTÖRÜNDEKİ YENİLİKLERİYLE ÖNCÜ

Dünya yapı sektöründe yarım yüzyılı aşan başarılı bir maziyle lifli çimento mamûllerinin gerçekten haklı ve tartışmasız bir yeri vardır. Lifli çimento mamûlleri sonsuz ömürlü, kimyasal bileşimlerden etkilenmeyen, her türlü yapı malzemeleriyle gerek estetikte son derece başarılı bir uyum sağlayan sağlık bakımından zararlı canlıların yerleşmesine ve ürümesine imkân vermeyen yapı sektörünün önemli bir elemanıdır. Yurdumuzun bu haklı ve yerinde ihtiyacını 1956 yılında İLK OLARAK karşılayan Adana fabrikasından sonra 1976 yılında İzmir'in Kiraz ilçesinde ikinci fabrikasını Türk inşa sektörünün hizmetine sokan **ÖZGÜR ATERMİT** 40.000 ton üretim hacmine ulaşmıştır.

Çatı ve cephe kaplamasında ekonomik ve sonsuz ömürlü bir malzeme olan Atermit levhaları konstrüksiyon'da sağladığı avantajlar, pratik uygulama kabiliyeti korozyona uğramaması ve yapısı dolayısı ile ısı tecridi sağlaması faydalarından inşaat sektörüne büyük yenilikler getirmiştir. Özellikle pre-fabrike taşıyıcılarda vazgeçilmez bir malzemedir. Değişik düz ürünleriyle iç dekorasyonda da uygulama alanları bulmuştur.

ÖZGÜR ATERMİT'in değişik ürünlerinden kolay uygulama ve dekoratif amaçlı düz tipleri genellikle konut cephe ve çatı kaplamalarında başarılı neticeler elde edilmektedir.

ÖZGÜR ATERMİT
Çatı ve cephe kaplamasının yanı sıra bahçe ve çevre düzenlemesinde atermit saksı ve bitki kaplarıyla yeni bir boyut kazandırmıştır.

Sultannisi takımı ilk maçını 22 Ekim 1910 günü Pelops kulübü sahasında oynamıştır. Bu ilk Türk takımında Emin (şehit), Dr. Fikret Tahsin (Soydam), Dr. Kemal Tahsin (Soydam), Baha Esat (Tekand), Giritli Şefik (Doktor), Şahap (Veteriner), Rüstem (Mühendis), Salih (Doktor), Dr. Hüseyin Hulki (Cura) ve Hüsnü (Uğurel) gibi gençlerin yer aldıkları bilinmektedir.

Bu tarihlerde Bornova ve Buca'da İngilizlerin kuvvetli birer futbol takımları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra İngiliz ve Rumların teşkil ettikleri Pelops, Rumların Paninonion ve Apollon takımları ile bir Ermeni takımı ve Rum Evangelidis Okulu ile İskoç İskul ve Amerikan Koleji futbol takımları bulunmaktaydı. Bu takımlardan Amerikan Koleji'nde Talât (Erboy) ve Nejat adlarında iki Türk gencinin yer aldıkları göze çarpmaktaydı.

Kısa donla çayırlarda sahaya çıkıp oynamak önceleri kadar ayıp sayılmamaya başlamıştı zamanla. Bunda İngiliz, Rum ve Ermeni takımlarının kendi aralarında yaptıkları sürekli maçların önemli etkisi olmaktaydı. Bu takımların kendi aralarında yaptıkları maçları seyredenler artık durumu yadırgamaz olmuşlardı. Kemer İstasyonu civarındaki Kanlıçeşme sahasındaki maçlar hayli kalabalık bir seyirci kitlesi tarafından izlenmekteydi.

İşte bundan aldıkları cesaretle 1912 yılında İzmir'in Karşıyaka semtinde oturan gençlerden bir grup bir kulüp kurma yolunda ilk adımı atmışlardır. Karşıyaka'da Omiros Tarlası adıyla anılan çayırlıkta oyuk büyük bir zeytin ağacının gölgesinde toplanıp konuşan Karşıyakalı gençlerden Cemal Ahmet (Umar), Zühtü (Işıl), Osman (Güven), Hüseyin, Refik (Civelek), Salih beyler tarafından Kırmızı-Yeşil formalı Karşıyaka Terbiye-i Bedeniye Kulübü" kurulmuştur. Takım ilk maçını o sene (1912) İzmir Sultanisi ile oynamış ve kısa zamanda kadrosunu yeni elemanlarla takviye eden Karşıyaka güçlü bir duruma gelmiştir.

1913 yılında Celâl Bayar'ın İttihat ve Terakki'nin Izmir şubesini kurmak üzere geldiği İzmir'de gençlik ve spor konuları üzerine önemle eğilmesi ayrı bir teşvik vesilesi olmuştur. Bunun sonucu olarak Alsancak Şark İdadisi Müdürü Mustafa Necati (daha sonra Millî Eğitim Bakanı olmuştur). Baha Esat (Tekand) ve Vasıf (Çınar) beylerin olumlu çabalarıyla İzmir yeni bir Türk spor kulübüne kavuşmuştur. 16 Ocak 1914 günü kurulan kulübe önce Hilâl adı verilmiş, daha sonra bu ad "Altay"a çevrilmiştir. Böylece İzmir'de Karşıyaka ve Altay adlarını taşıyan iki futbol kulübü ortaya çıkmıştır. Bu kulüplerden Altay'ı Türk Ocağı, Karşıyaka'yı da Müdafaa-i Milli'ye Cemiyeti himayelerine almışlardır. Bunun sonucu olarak Karşıyaka Terbiye-i Bedeniye Kulübü'nün uzun bir süre İttihat ve Terakki'nin Soğukkuyu Caddesi'ndeki binasını lokal olarak kullandığı görülmüştür.

1. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla Altay ve Karşıyaka takımlarının en gözde futbolcularıaskere gitmiş, bu kulüpler zorlukla takım çıkarabilir hale gelmişlerdir. Bu arada iki takım da bir çok futbolcusunu şehit vermiştir. I. Dünya Savaşı'nı takip eden günlerde İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali ile yalnız 1915 yılında dört takım arasında oynanmaya başlayan İzmir futbol ligi yarım kalmakla kalmamış, Karşıyaka, Altay ve onları takiben kurulan Midilli ve Trablusgarb kulüpleri de faaliyetlerini tatil etmişlerdir. Ancak "Şark" gazetesinin sahibi Halil Zeki Osman kişisel çabasıyla Altay'ın faaliyetini "İdmanyurdu" adı altında sürdürmüştür. Bu takımda eski başbakanlardan Adnan Menderes'in de bir süre oynadığı bilinmektedir. Adnan Menderes, İzmir Amerikan Koleji'ndeki öğrenimi sırasında bu okulda basketbol da oynamıştı.

1923 yılında Altay kulübünde başgösteren bir iç anlaşmazlık sonucu ayrılan bazı sporcularla yöneticiler İzmir İdmanyurdu ile birleşerek Altınordu kulübünü kurmuşlardır (26 Aralık 1923). Bu kulübün kurucuları arasında Şerafeddin, Edip (Berkkan) futbolcu Mamako Saim (Seymener) futbolcu Ziya, atlet Hüseyin beyler bulunmaktadır.

Göztepe Kulübü futbolcuları...

1925 yılında yine Altay kulübünün Aydın'a yaptığı bir gezide başgösteren anlaşmazlık bu kulüpde yeni bir bölünmeye yol açmış; bu kulüpten ayrılan Muammer, Nüzhet, Nadir, Kenan, Ferit ve Nebil beyler tarafından Göztepe semtinde bu semtin adını verdikleri kulübün kurulduğu görülmüştür.

1930 yılında da İzmir'in üç eski kulübü Sakarya, Altınay ve Güzelizmir birleşerek güzelizmir'in adını taşıyan İzmirspor kulübünü meydana getirmişlerdir. Bu kulübün kurucuları arasında Haydar Aryal, Bihter Meriçler, İzzet Erişen, Reşat Togay ve Abdülkadir İkinci bulunmaktadırlar.

1930'lu yıllarda İzmir futbolu en parlak dönemlerini yaşamıştır. Bu dönemde İzmir'in en ünlü futbolcuları yetişmiş, bunlar arasında Türk futbolunda ölümsüz üne erişenler çıkmıştır. Altınordulu Sait Altınordu, Altaylı Vahap Özaltay ve Göztepeli Fuat Göztepe'nin teşkil ettikleri o zamanın deyimiyle "üç orta" futbolda efsaneleşen bir üne sahip olmuşlardır.

İzmir futbolunda şampiyonluklar ve en parlak sonuçlar Altay, Altınordu, Göztepe, İzmirspor ve Karşıyaka kulüpleri arasında paylaşılmış, bu kulüpler futbolun yanı sıra, atletizm, basketbol, bisiklet, boks, güreş, masatenisi, tenis, voleybol, yelken, yüzme ve sutopu dallarındada İzmir sporuna öncülük etmişlerdir.

İzmir, futbolun yanı sıra basketbol, bisiklet, boks, güreş, judo, tenis, voleybol, yelken, yüzme ve sutopu dallarında da Türk Millî takımlarına sayısız elemanlar yetiştirip armağan etmiştir.

1971 yılında Izmir Akdeniz Oyunları'nın yapılmasıyla İzmir Türkiye'nin en büyük stadyumu (Atatürk Stadı) başta olmak üzere birçok modern spor tesislerine sahip olmuş, bu arada kapalı yüzme havuzunun da faalivete geçmesiyle İzmir yüzme sporunda öncelikle kız ve erkekli küçüklerde büyük bir üstünlük tesis ederek yüzme sporunda geleceğini güven altına almıştır. Karşıyaka ve Göztepe kulüplerinin sahip oldukları kayıkhane ve mendirekler İzmir'i yelken sporunda da pek ileri bir duruma getirmiştir. Altınordu ve Karsıyaka kulüpleri Türk basketbolunda önemli bir düzeye erişirlerken, bu takımlardan ilki ilk Deplasmanlı Türkiye Basketbol Ligi'ni kazanma başarısına erişmiştir. İzmir sahip olduğu tartan bir pist ve müstakil atletizm sahasıyla bu spor dalında da önemli bir atılım yapmış, 1950'li yıllarda yetiştirdiği büyük şampiyon ve rekortmenlere yenilerini eklemiştir. Güreş minderlerinde de büyük şampiyonlar yetiştiren bir bölge olan İzmir Türk sporundaki önem ve değerini günümüze kadar en başarılı biçimdê ulaştırmıştır.

İzmir'in yetiştirdiği ünlü sporcu Metin Oktay...

İzmirsporlu futbolcular

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nü tanıyalım...

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Erdenay Oflas
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Şehitler Caddesi Alsancak-İzmir
Telefon numarası: 21 14 37, 21 70 60
Memur sayı: 220
İşçi sayısı: 18
Lisanslı sporcu sayısı: 599 bayan, 9133 erkek
Tesisler: Atatürk Stadı 70.000 kişilik, stadyum altında 14 spor salonu, dört açık futbol alanı, bir tribünlü atletizm sahası, Atatürk Stadı Atış Poligonu, Alsancak Stadı 17.500 kişilik, Karşıyaka Stadı iki bin kişilik açık tribün, Karşıyaka Spor Salonu, Karşıyaka Açık Basketbol Sahası, tenis kortları, yelken tesisleri, Göztepe Stadı 500 kişilik tribün, toprak atletizm pisti, açık voleybol sahası, basketbol sahası, Alsancak Kültür Tesisleri içinde spor salonu, 3.300 kişilik, kapalı yüzme havuzu, açık yüzme havuzu, Buca, Bornova, Güzelbahçe, Urla, Seferihisar, Kemalpaşa, Bağyurdu, Armutlu, Dikili, Cumaovası, Çambel, Beydağ futbol sahaları tribünsüz, Tire Stadı, 3.500 kişilik, Ödemiş Stadı 2000 kişilik, Torbalı Stadı 2.000 kişilik, Bayındır Stadı 500 kişilik. Selçuk Stadı 500 kişilik, Çeşme Stadı 500 kişilik, Menemen Stadı 500 kişilik, Bergama Stadı 2.000 kişilik, Tire açık basketbol, voleybol sahası, atletizm alanı, Ödemiş açık voleybol basketbol sahaları, atletizm alanı, Torbalı atletizm alanı, Selçuk'da açık voleybol, basketbol sahaları, Urla Spor Salonu, Çeşme açık voleybol, basketbol sahaları, yelken parkuru, İnşaatı devam eden tesisler: İzmir Çumhuriyet Mahallesi Spor Salonu, Buca Spor Salonu, Kınık Spor Salonu, Balçova, Foça, Seferihisar, Torbalı, Dikili Çiğlispor, salonları, Menemen, Odemiş, Alaçatı spor alanları.

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atıcılık, atletizm, basketbol, binicilik, bisiklet, boks, jimnastik, dağcılık, eskrim, futbol, güreş, halter, hentbol, judo, karate, masa tenisi, sualtı sporları, taekwan-do, tenis, voleybol, yelken, yüzme.

KARS

36

Yüzölçümü: 19.261 kilometrekare
Nüfus: 700.238
İlçeler: Aralık, Ardahan, Arpaçay, Çıldır, Digor, Göle, Hanak, Iğdır, Kağızman, Posof, Sarıkamış, Selim, Susuz, Tuzluca.
Köy sayısı: 773
Doktor sayısı: 139
Hastane yatak sayısı: 200
Okur-yazar oranı: % 53.6
Otomatik telefon kodu: 9-0211

Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biri; KARS

ERGUN ARPAÇAY

TARİH kitaplarında çok şeyler yazar Kars için... Doğu Anadolu'nun kapısı olarak isimlendirilen serhat şehrimiz Kars, milattan öncesine dayanan bir tarihe sahiptir. Savaşlar, Kars tarihinin önemli sayfalarını oluşturur. Bu sayfaların her satırı, Kars'ın ayrı bir öyküsünü yansıtır.

Savaş vardır, inanç vardır, kahramanlık ve zafer vardır Kars tarihinde...

....

Kars, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biridir. İklimi çok serttir. Kış erken başlar. Kar yağışı günlerce devam eder. Kış süresince kar ve tipinin olmadığı günlerin sayısı çok azdır. Termometre sıfırın altındadır genellikle... Kars gecelerinde -30 derecenin donduruculuğu eser. İlkbahar kısa sürer... Temmuz ve ağustos aylarının ortalama sıcaklığı 17 derecedir.

Kentin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Ekili toprakların yüzde 92'si tahıla ayrılmıştır. Son yıllarda tahıl ekiminde ilk sırayı buğday almıştır. Bunu arpa izler. Çavdar ve mısır ekimi azdır. Iğdır ovası ayrı bir özellik taşır. Burada hava koşulları yumuşaktır. Güney ikliminde yetişen sebze ve meyvenin çoğu Iğdır'da elde edilmektedir. Ovanın sulanabilen her kesimi, başta lahana olmak üzere, her tür sebze ve meyve ekimine elverişlidir. Bu yörede pamuk ekimi de yapılır. Ayrıca pirinç ve patates yetişir. Kağızman'da da iklim meyve ve sebze üretimine elverişlidir.

Kars ve çevresinde havancılık hayli gelişmiştir. Buna paralel olarak süt, yağ ve peynir üretimi önemli boyutlara ulaşmıştır. Yörede arıcılığa ayrı bir özen gösterilir.

Kentte akan sular, Aras nehrinde toplanır. Kars suyu ve onun döküldüğü Arpaçayı, Aras'ın başlıca kollarıdır. Kars'ın ormanlık bölgesi Sarıkamış'tır. Buradaki arazinin büyük bölümü ağaçlarla kaplıdır.

Kars kalesi ilin simgesidir adeta... Kent, eski ve yeni Kars olmak üzre iki bölümden oluşur. Eski Kars kuzeyde dik yamaçlı bir tepe üzerinde bulunan iç kale çevresinde ve eteklerinde kurulmuştur. Yeni Kars ise, güneyde ovaya yayılır. Birbirini dik kesen sokak ve caddelerle istasyona kadar uzanır.

Doğa güzellikleri ve dağcılık yönünden Kars'ın turistik önemi büyüktür. İlgi toplayan arkeolojik kalıntıların başlıcaları Arpaçayı vadisi ve Ani'dir.

Adı nereden geliyor

Bugün serhat şehrimiz olan Kars'ın vaktiyle İskit Türkleri'nin Karsak boyları tarafından kurulduğu bilinir. Karsaklar kurdukları kasabaya kendi boylarının adını vermişlerdi. Onlardan sora da bu ad unutulmadı. Gelip geçen nice yüzyıllar boyunca çeşitli halk topluluklarının dilinde çeşitli değişikliklere uğradı bu ad ve Kars haline dönüştü.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalaam 1750 metre olarak kabul edilen Kars, uzun ve karlı bir kış geçirir. Yazlar kısa sürer. Bazı yıllar Ağustos 30 derecenin üzerinde sıcaklık görünse de yaz ayları genellikle 25 derece civarında kalır. Haziran en çok yağmurun yağdığı aydır. Yılın 60-70 günü tamamen açık ve güneşli, 80—90 günü de kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Kars'a gitmek için tren ve posta ve Doğu Ekspresi'yle Erzurum'dan aktarma yaparak gidilebilir. İstanbul'dan her gün posta ve Doğu Ekspresi'yle Erzurum'dan aktarma yaparak gidilebilir. Sarıkamış'tan gelen yol asfalt, diğer yönlerden gelen yollar stabilizedir. Otobüs her ilden bulunabilir.

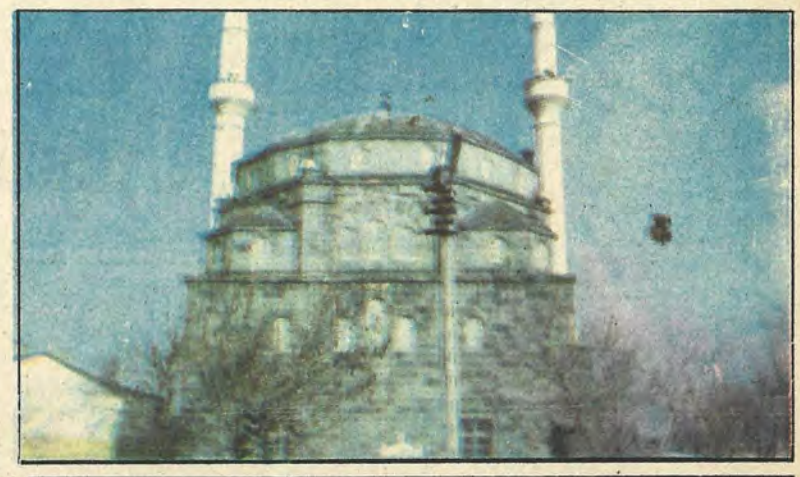

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

KARS ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 20.6.1977
Adres: Karadağ Cad. No: 39 Telefon: 4372-4371

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %89.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	76.561
DP	54.112
Bağımsızlar	917

1954

Milletvekili genel seçimleri

Partiler	Aldığı oy
CHP	79.426
CMP	18.400
DP	61.573
Bağımsızlar	2.335

1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %80.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	90.368
CMP	1.161
DP	56.742
HP	6.068
Bağımsızlar	6

1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %80.1

Partiler	Aldığı oy
AP	38.115
CHP	83.806
YTP	53.365

1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %70.6

Partiler	Aldığı oy
AP	58.361
CHP	53.706
MP	4.519
TİP	9.333
YTP	15.169
Bağımsızlar	15.293

1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %65.6

Partiler	Aldığı oy
AP	67.614
CHP	52.368
CGP	6.248
MP	2.587
MHP	9.142
TİP	13.003
YTP	3.804
Bağımsızlar	2.678

1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %68.6

Partiler	Aldığı oy
AP	26.262
CHP	79.150
CGP	9.094
DP	23.406
MHP	4.385
MSP	13.536
TBP	1.776
Bağımsızlar	16.790

1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %73.6

Partiler	Aldığı oy
AP	38.848
CHP	110.826
CGP	2.509
DP	7.821
MHP	17.470
MSP	20.831
TİP	951
Bağımsızlar	10.161

Kars Anayasa halk oylaması sonuçları:

Yıl: 1961

Kabul	Red
%93	%7

Yıl: 1982

Kabul	Red
%97	%3

KARS VALİSİ MUHİTTİN KESKİN

2000 metreye yaklaşan yükseklikten çevresine yukardan bakıyor intibaı uyandıran ilimiz, cömert ve konuksever insanları ile pırıl pırıl, bilinçli ve köklü millî duyguları ile aslında yurdumuzun en mütevazi köşelerinden birisidir.

Kadın-erkek ilişkilerindeki erişilen uygar seviye ve karşılıklı saygının, kadının sosyal çevresindeki yüklendiği sorumluluk ve etkinlik, ilimizin çevreye nazaran bir başka özelliğini ortaya koyar. En ücra köylerimizde bile kadın ve erkeğin günlük giyim ve kuşamı, pek çok büyük şehirlerimizde bile göremeyeceğimiz modernliktedir.

Her dalı ile son derece zengin olan folklöre gösterilen ilgi pek küçük yaşlarda başlamakta ve halk oyunları ile Kars'ımız, Türkiye ve Dünya genelinde aranılan, istenilen, beğenilen ve pek çok yarışta derece alan illerimizin başında gelmektedir. Folklorun zenginliği yanında, halk ozanları itibarıyla bir çok âşıklar bayramında dereceler olarak, günümüzde yaşayan halk ozanlarının en önemli kaynaklarından birisi yine ilimizdir.

Halkın okumaya olan ilgisi, okur-yazar oranının Türkiye düzeyinin çok üstünde olmasıyla kanıtlanmış bulunmaktadır.

İl ekonomisinin temelini hayvancılık teşkil eder. Elverişli mer'a, yayla ve otlakiyeleriyle, mevcut hayvan varlığı ile, her yıl yurt içi ve yurt dışına yapılan hayvan sevkiyatı hacmiyle ülkemizde ilk sırayı alan ilimizdir. Bitkisel tarım ikinci sırada yer alır. İklimin arzettiği özellik nedeniyle bir tarafta Akdeniz türü mahsul alınabilmekte, diğer yanda karasal iklim en sert şekliyle kendini göstermektedir.

Teşvik edilecek küçük çiftçi kredileriyle, hayvan türünün tamamıyla ıslahı ve birim başına hayvan veriminin artırılmasıyla geliştirilecek ilimiz hayvancılığı, sadece Kars'ın ve Kars'lının gelirine değil, Türkiye'mizin Millî gelirine büyük katkılar sağlayacak nitelik ve genişliktedir. Iğdır ve civarının iklim yapısı, ilin diğer kesimleriyle tarım ürünleri türü yönünden büyük farklılıklara yolaçmış bulunmaktadır. Bu farklılığın dahi gelir yönüüden ayrı bir değer taşıdığı muhakkaktır. Zamanla pancar ve pamuğun bu havalide temel iki ürün olacağı ve halen başarılı denemeleri devam eden soyanında bunları takip edeceği tahmin olunmaktadır. Milyarları bulan Iğdır sulama projesi Kars'taki bitkisel tarımın en büyük müjdecisidir.

Sanayi gelişmiştir denilemez. Ama geniş bir alan üzerinde il merkezinde planlanmış bulunan ve altyapı tesisleri tamamlanmak üzere bulunan organize sanayi bölgesi ilimizde sanayinin geleceği yönünden ümit vericidir.

İlimizde köy yolları problem olmaktan çıkmıştır. Motorlu araç gitmeyen köyümüz kalmamıştır denilebilir. Köy içme suları ile köy elektrik işleri ağırlığını her ne kadar muhafaza etmekte ise de, yapılan planlamalar ve bu yoldaki hızlı çalışmalar bu hususları bir sorun olmaktan çıkarmış bulunmaktadır. Nüfusu 250'den az 33 köyümüz dışında okulsuz köyümüz bulunmamaktadır. İlkokullardaki 110.000, orta öğretimdeki 20.000'den fazla öğrencimiz, 3250'yi geçen sayıdaki değerli öğretmenlerce eğitilmektedir.

Yukarıda belirtilen hususlar dikkate alındığında ilimiz, yurdumuz genelinde her yönüyle ileriye ümitle bakan, gelişmiş sölge namzeti durumundadır. Zira Kars , il dışından getirdiğinden daha çoğunu üreterek, ülke ekonomisine en fazla katkıda bulunabilecek bir potansiyele sahiptir.

Hava meydanının ikmaliyle uçak seferlerinin başlatılması Kars'ın çok daha değişik bir görüntüye bürünmesini sağlayacaktır. Şüphesiz bu da kısa zamanda gerçekleşecektir.

KARS BELEDİYE BAŞKANI SABRİ KOÇ

Kars, Posof'tan Aralık'a, Sarıkamış'tan Çıldır'a kadar uzanan alanda 14 ilçesi ile Anadolu'nun doğu kalesi, ozanlar, okumuşlar, kahramanlar kentidir.

Uzun yıllar hudut kentidir diye, son iki yıl hariç, çeyrek asırdan bu yana da ihmaller sonucu, sorunları birikmiş, büyük bir ekonomik potansiyeli olan ilimizdir. Mevcut nüfusunun bir katını daha besleyebilecek olan bu koca şehirde yurdumuzdaki hızlı nüfus artışına karşın 1980 sayımında nüfus sayısal olarak azalmıştır. Yine Kars 700 bin nüfusu ile ülkemizin büyük illerinden biridir.

67 il içinde hayvan varlığı yönünden üçüncü, süt üretiminde ise birincidir. Yurdumuzun en geniş, en verimli meralarına sahiptir. Zeytin ve narenciye hariç yurdumuzda yetişen tüm ürünler yetişir... Pamuk da pirinç de yetişir kars'ta... Yeraltı zenginlikleri için ne yazık ki fazla bir şey söylemek mümkün değidir. Çünkü kömür ve tuz dışındakiler yeterince bilinmemektedir. Pancarı komşu ilin fabrikasını çalıştırır da, Kars'da yapılması planlanar fabrikanın makinelerinin bir başka ile gönderildiği söylenir. Doğu Anadolu'nun en büyük üç ilçesi, Ardahan, Sarıkamış ve Iğdır da Kars'a bağlıdır. Kars gerek topoğrafik yapısı, gerek iklim koşulları ve gerekse ürün ve kültürü ile Anadolu'nun tüm özelliklerini taşıyan tek ildir ülkemizde. İşte bizim madalyalı, fermanlı gazi serhat Kars'ımız budur...

Kentimizin ihtiyaçları saymakla bitmez. İhtiyaçlarımızın büyük çoğunluğu, 12 Eylül'e kadar ihtiyaç olarak bile görülmemiştir. Belediyemizin ihtiyacının üzerinde olan tek varlığı 11 adet otobüsüdür. Onları da kent içinde ekonomik ve düzenli olarak kullanmak mümkün olmadığından çoğunu köylere çalıştırıyoruz. İşletme halen zarardadır.

Bir kısmı parke kaplama olan yollarımız kanalizasyon çalışması nedeniyle 1978 yılından beri bozulmuştur. Geri kalan kısmı da toprak yoldu. Kentin çok az yerinde kaplamalı kaldırım vardı. 1981'de Karayollarının ve yöneticilerin gayretiyle kente ilk defa asfalt girdi ve bir kısım parke yol asfaltlandı. Ancak yapılan yolların çoğu da 1982'de yapılan kanalizasyon ve PTT çalışmaları nedeniyle yeniden açıldı. 1983 programı, daha fazla yol ve kaldırım yapılabilecek şekilde hazırlanmaktadır. Kentimizin yol sorunundan başka yeni su kaynaklarının bulunması ve mevcut su şebekesinin ıslahı, elektrik şebekesinin yenilenmesi, üstü açık kanalların kapatılması, otogar ve toptancı ve sebze halinin düzenlenmesi, yeni bir düğün ve nikah salonu yapımı, tören alanı yapımı, otopark ve kavşak düzenlemesi, genel tuvalet ve çöp toplama alanlarının yapımı, çocuk parkları, sanayi tesislerinin yapımı, belediye hizmet tesislerinin yapımı gibi çok çeşitli sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlarımızın çözümlenmesi genellikle belediyemizin gücünü aşmaktadır. Ancak sorunların çözümü için belediye olarak gerekli kuruluşlarla ilişkilerimizi sürdürüyoruz.

Protokol

MUHİTTİN KESKİN ..... Kars Valisi
SABRİ KOÇ ..... Belediye Başkanı
İBRAHİM İTEM ..... Emniyet Müdürü
GÜNEY SÜRMELİ ..... C. Savcısı
ALİ RIZA ASLAN ..... Ağır Ceza Reisi
TURAN BAŞAR ..... Defterdar
Dr. VEDAT AKSAKAL ..... SağlıkMüdürü(Vekili)
BURHAN SEZER ..... VeterinerMüdürü(Vekil)
ABDULLAH OKTAY ..... Kültür Müdürü
BUDAK KIRZIOĞLU ..... Millî EğitimMüdürü

Vergi Rekortmenleri

1. UĞUR TUNCER ALPASLAN ..... 4.911.767.-TL (Müteahhit)
2. İSMET ERDAĞI ..... 2.393.421.-TL (Akaryakıt bayii)
3. MİKAİL BOYAR ..... 1.732.547.-TL (Müteahhit)
4. FAHRETTİN KAYA ..... 1.688.085.-TL (İthalât-ihracat)
5. KEMAL BAKIRTAŞ ..... 1.433.676.-TL (Müteahhit)

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Kars, merkez ilçe dışında 14 ilçesi, bu ilçelere bağlı 14 bucağı ve 773 köyü bulunan 700 bin 238 nüfuslu bir Doğu Anadolu kentidir.

1980 yılı sayımına göre 24 bin 352 nüfusla en kalabalık ilçesi Iğdır, en tenha ilçesi de 2 bin 127 nüfusla Posof'tur.

ARALIK

Iğdır'ın doğusunda SSCB'nin batısında bulunan bir ilçedir. 16 bin 282 nüfuslu ilçeye 23 köy bağlıdır. Nüfusun büyük bölümü köylerde yaşar. Merkez ilçeye 219 km. uzaklıktadır.

ARDAHAN

Merkez ilçenin kuzeyinde Artvin sınırındadır. Merkeze olan uzaklığı 85 km.'dir. Doğu Anadolu bölgesinin en büyük ilçelerinden biridir. 60 köyün bağlı olduğu ilçenin nüfusu 62 bin 282 kişidir.

ARPAÇAY

81 köyün bağlı olduğu ilçenin nüfusu 58 bin 982 kişidir. Kent merkezinin kuzeydoğusunda SSCB sınırındadır. Kente olan uzaklığı 55 km.'dir.

ÇILDIR

Arpaçay'ın kuzeyinde SSCB sınırında kurulmuş bir ilçedir. 42 köyün bağlı olduğu ilçenin nüfusu 34 bin 987 kişidir. Merkez ilçeye olan uzaklığı 80 km.'dir.

DİGOR

Kent merkezinin batısında SSCB sınırındadır. Merkeze 65 km. uzaklıktaki ilçeye 41 köy bağlıdır. İlçenin nüfusu 27 bin 104 kişidir.

GÖLE

Kars'ın batısında Artvin sınırındadır. 58 bin 168 nüfuslu ilçeye 55 köy bağlıdır. Trabzon-Hopa üzerinden gelen transit yol Göle'den geçip Kars'a oradan da İran'a ulaşır. kent merkezine olan uzaklığı 77 km.'dir.

HANAK

Ardahan'ın kuzeyinde Artvin sınırındadır. 35 bin 566 nüfuslu ilçeye 41 köy bağlıdır. Kent merkezine olan uzaklığı 120 km.'dir.

IĞDIR

Sovyetler Birliği ile Ağrı ili sınırlarıyla Aralık ve Tuzluca ilçelerinin çevrelediği ova üzerinde kurulmuştur.

İlçenin kurulduğu ovanın tarıma elverişli olması Kars ilçeleri arasında Iğdır'a ayrıcalık kazandırır. 77 bin 887

«KAFKAS» OYUNLARI YÖRE FOLKLORUNA RENK KATAR

KARS yöresinde değişik boyların zengin oyunları vardır. Azeri, yerli, Türkmen, ve Kafkas, boylarının ayrı ayrı ve birbirlerinden güzel oyunları yöre oyunlarına renk katar.

Azeri oyunlarının birçoklarında çalınan çalgılar; akordeon, klarnet, ve koltuk davulu, (doli) "dur. Tar, kemençe, ney ve Azerbeycan Defi, Azeri oyunlarına eşlik eden bellibaşlı halk sazları olarak bilinmektedir.

Kars'ta oynanan yerli oyunlarda davul ve zurna eşlik etmektedir. Hiç çalgı çalınmadan türkü söyleyerek oynanan oyunlara da rastlanmaktadır. Bu türküler dörtlük manilerdir.

Azerî müziği oldukça değişik bir yapıya sahiptir. Azerî müziğinde makamlar onbir kısma ayrılır. Bu makamlar kendi aralarında da bölümlere ayrılmaktadırlar. Segâh, Çargâh, Rast, Şikesteler, Bayatiler, Mahur, Şehnaz, Gatar, Tesnifler, Sahipli Segâhlar ve Tırıngiler şeklindeki makamlardan oluşan çeşitli türküler Azerî müziğini tanımlar.

ÖZEL YEMEKLERİ

Kars yöresinde oldukça değişik yemekler yapılmaktadır. "Piti Kişmişli pilav, yoğurt çorbası, Boz pörtme, erişte pilavı, evelik aşı, erişte durusu, ekmek aşı, pişi mafiş, Helva, Hangel.

"Evelik aşı: Soğan, tuz ve et karışımı yağda kızartılır. Bunun üzerine bir miktar su ilâve edilir. Temizlenmiş ve yıkanmış yarma ve biber buna ilâve edilerek biraz daha kaynatmaya devam edilir. Eldeki evelik kuru ise, kaynatılmış suda ıslatılarak yıkanıp kaynamakta olan tencereye ilâve edilir. Yarma ve evelikler iyice pişinceye kadar kaynama işlemi sürdürülür..."

OYUNLAR

Paşa Göçte, Üç Katar, Sarı Seyran, Şeker Oğlan, Döne, Köroğlu, Altın Ömür, yörenin en sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

Köroğlu oyununun tanımını Kars Endüstri Meslek Lisesi Folklor kolu öğrencileri şu şekilde yapmaktadırlar:

"Köroğlu oyunu, bir meydan vuruşmasını gösterir. Hareketli ve oldukça coşturucudur. Oyun sadece erkekler tarafından oynanır. Düğünlerde, şenliklerde, Kö oğlu oyununun oynanmasının uğur getireceği inancı çevrede oldukça yaygındır. Elde kılıç-kalkan oynandığı gibi, çobanlar tarafından sopalarla da oynanmaktadır. Önce kuvvet gösterisi ile başlayan oyunlar vuruşmalara dönüşür, daha sonra da el ele tutuşurlar... Kars'ta birçok, Köroğlu kalesi, Köroğlu köyü, Köroğlu suyu vardır."

GİYSİLER

Kadın: Başa en altan beyaz bürüncük veya ince bezden bir örtü sarılır. Bu örtü çene altından yanakları kapatarak başı sarar ve uçları enseden kendi kıvrımına sokulur. Bunun üstüne beyaz ve ucu belden aşağı sarkan ve bazen topuklara kadar gelen "Leçek" denilen bir örtü örtülür.

Saçlar, "Dal" denilen 12'den 40 kadar ince örgülere taksim edilmiş olup, uçlarına ince kaytan veya gümüş zincirlerle mavi boncuk yahut Oltu taşından yapılma boncuk veya kaşlar, bazen de madenî halkalar takılır.

Üçetek veya entari giyerler. Bunların göğsü pek sık sedef düğmelerle süslü olur. Kolları sırma işlemeli ve bilek yerleri siyah lastik kaplıdır. Omuzda, göğüste, arkada ve eteklerde görülen süs ve poturlar bulunur. Peştemal: Kız peştemalları çok süslüdür. Yanları işlemeli olup içi koçboynuzu denilen beyaz, kırmızı has parçalarla nakışlanmıştır.

Ayakıarda çarık, yemeni, çistik denilen bir nevi pabuç veya kundura bulunur.

Erkek giysileri: Mustafa Turan'ın erkek giysileri ile ilgili araştırması şöyledir: Başta ince keçeden veya benzeri şeylerden yapılmış külah, fes ve bunun etrafına sarılan Ahmediye, çit vardır. Sarılan bu sarıklar dar bir ev genişliğinde katlandıktan sonra fesin etrafına sarılır. Sağ kulağın arkasından omuza düşecek kadar uzun bir uç bırakılır. Diğer uç araya sokulmuş olur.

Gömlek: Renkli ve üzeri çizgili yaka tek düğmeli ve dardır. Göğüste dar ve düğmelerle kapalıdır. Kollar kol bağıyla son bulur ve düğmelidir.

Yelek: Göğüsten birbiri üzerine gelecek şekilde boyundan göğüse bir (V) şeklini alır. Yakalar koltuklarda tesbih düğme ve çengellerle tutturulmuştur. Yaka ağızları su yolu ve yılan yolu ile çengellerle süslenmektedir.

ÇEPKEN: Bu en üstten giyildiği için göğüsten etek kenarlarına ve oradan sırta kol ağızlarına kadar çeşitli motiflerle işlenmiştir. Yılan yolu Sarhoş yolu sığır sidiği ve su yolu ile deve tabanı motifleri yaprak yaprak işlenmiştir. Bunlar deve izine benzediği için bu adı almışlardır.

Kuşak:, Yünden dokunmuş, üzeri çizgi yollu işlenmiş ve uçları saçaklıdır. Dört köşe olan bu kuşak karşılıklı iki köşe birbirinin üzerine getirilip bir genişlik vererek artan ucu üçgen (Muska) biçiminde katlayarak ve bu üçgen sağ oyluk kemiği üzerine gelecek şekilde bağlanmıştır. Katlamalar arasında kişinin tütün kutusu, aynası ve çakmağı gibi eşyaları ile saati de konulur. Aşağı sankırtısı çalışmalar sırasında sağ oyluk kemiğinin incinmemesine yardım ettiği gibi kasığı da korur. Bazı tutumsuz ve söz dinlemeyenler için "Ne kasığında bir şey kalır, ne kursağında" şeklinde yöresel bir deyim kullanılır.

Şalvar: Geniş ağlı ve halkın "Kadı biçimi" dediği şalvardır. Tek diz üzerine çökmede, at binmede, çalışmalarda rahat hareket ettiren bu biçim uçkurla büzülür. Ağ genişler ve paça ağızları dardır. Yanlarda dikiş yerleri de paça ağız ağında yelek ve cepkenler olduğu gibi süslemeler vardır.
Yanlarındaki cep ağızları da süslüdür.

Çoraplar: Üzeri koç boynuzlu, çengelli, güllü, aşıklı örneklerle elde dokunmuştur. Şalvar paçalarının altına konduğu gibi üstüne de çekilmektedir.

Çarıklar: Hasıl çarık, ham çarık gibi çeşitleri vardır. Bunların dikiş çeşitleri de ayrı ayrıdır. Önden burunları dikişsiz olanlara koli çarık veya "Dede Burnu" denilir. Bunun özelliği de hayvanın dirsek çukurundan yararlanmış olunmasıdır. Etrafı sırma ile dikilen gönden ince çekilmiş şeritle dikildiği gibi, iplikle de dikilmektedir.

Köstek: Erkeklerin saat zinciridir. Boyundan takılır, göğüste ilmek yapılmaktadır. Sonra kuşağa kadar iner, ucundaki saat kuşak arasına konur. Ve diğer dalları kuşak üzerine süs olarak görünmektedir.

HALK HEKİMLİĞİNDE YILAN VE İNANIŞLAR

Kars Ticaret Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin bu konuda derledikleri bilgiler şöyledir:

"Yılanlı ziyaretler: Kars merkeze bağlı Kakmaklı köyünde gökçelerin yılanlı ocakları vardır. Buraya yılancık hastalığı denilen (Kemikveremi) yaralı hastalar gider. Dualar okunur bazı otlardan yapılmış ilaçlar sürülür.

Kars'ın Arpaçay ilçesine bağlı Yılanlı köyünde çeşmenin etrafında birçok yılan delikleri vardır. Bu deliklerden irili ufaklı yılanlar çıkar ve kimseye dokunmadan çeşmenin etrafında dolaşırlar. Köy kenarındaki bu çeşmenin suyunun göğüs hastalıklarına iyi geldiği inancı vardır.

Nefes darlığında, "Yelpik" yılanın kılığı "Havı" bala katılarak hastalara yedirilir.

Boğaz ağrılarında, yılanın havı çocuğun boğazına sarılarak tedavi edilir.

Baş ağrılarında, yılanın havı külahın altına konursa baş ağrısının geçeceğine inanılır.

Yılanın kemikleri iyice ezilip tülbentten geçirildikten sonra şeker tozuna katılarak kemik veremine yakalananlara yedirilir.

BİR EFSANE

"Evinin duvar deliğinde yuva kurmuş olan yılana hergün süt veren biri yılandan bunun karşılığında tasa bir altın bıraktığını görür ve bunu böylece devam ettirir. Ev sahibi bir gün gurbete gitme zorunda kalır. Ve evden ayrılacağı sırada oğluna yılana süt vermesini bu sırrı da kimseye açıklamamasını tembihler...

Evde kalan genç babasının nasihatını unutur. Arkadaşlarına olanları anlatır. Onlar da yılanı öldürüp içerdeki altınları toplamasını söylerler. Buna inanan genç yılanın sütünü verirken baltayı da yanına alır. Fakat bu hileyi sezen yılan deliğine kaçarken arkadan baltayı vurup kuyruğunu koparır. Yılan bu kini yenemez. Bir gece gelip genç çocuğu yatağında zehirler...

Gurbetten dönen baba bu duruma çok üzülür. Yılanın deliğinin önüne gelerek konuşur: Benim sevgili dostum, olan olmuştur gel, seninle eskisi gibi yeniden dost olalım. der. Yılan bu sözlere cevap verir: BENDE KUYRUK ACISI; SENDE OĞUL ACISI OLDUKÇA BİZ BİR DAHA HİÇBİR ZAMAN DOS OLAMAYIZ."

Nerelerde kalınır

TEMEL PALAS: Yeni PazarCad. Tel: 1376. Banyolu 20 oda, kalorifer, asansör, lokanta.
ARDAHAN:
OTEL BAŞAK: İnönü Cad. 37. Tel.: 10. Ardahan. 28 odalı, duşlu, kalorifer, lokanta.
TURİSTİK OTEL: Atatürk Cad. Tel.: 165. Ardahan.

nüfuslu ilçe, bölgenin en büyük ilçelerinden biridir. 53 köyü bulunan ilçenin merkeze olan uzaklığı 180 km.'dir.

KAĞIZMAN

Kent merkezinin güneyinde Ağrı ili sınırındadır. Merkeze uzaklığı 85 km. olan ilçeye 63 köy bağlı olup nüfusu 46 bin 612'dir.

POSOF

Kentin en kuzeyinde SSCB sınırında bir ilçe olup Kars'ın en tenha ilçesidir. 48 köyün bağlı olduğu ilçenin toplam nüfusu 23 bin 389 kişi olup ilçe merkezinde 2 bin 127 kişi yaşar. Kent merkezine olan uzaklığı 185 km.'dir. Merkeze en uzak ilçedir.

SARIKAMIŞ

Erzurum sınırında kent merkezine 57 km. uzaklıktadır. 55 köyün bağlı olduğu ilçenin nüfusu 66 bin 480 kişidir. Kentin en geniş araziye sahip ilçesidir.

SELİM

Kent merkezine 28 km. olan uzaklığıyla merkeze en yakın ilçedir. Kentin batısında Artvin sınırındadır. 53 köyün bağlı olduğu ilçenin toplam nüfusu 33 bin 511 kişidir.

SUSUZ

Kent merkezinin kuzeyinde 53 köyün bağlı olduğu 23 bin 87 nüfuslu bir ilçedir. Sarıkamış'tan sonra kentin yıllardır en gözde mesire yeri olmuştur. Kentten 30 km. uzaklıktadır.

TUZLUCA

Kent merkezinin güneyinde SSCB ve Ağrı ili arasında kurulmuştur. Merkeze 120 km. uzaklıkta 80 köyün bağlı olduğu 33 bin 297 nüfuslu bir ilçedir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kahraman hudut ilimiz Kars, bilhassa uzun süren ağır kış şartlarına rağmen Türkiyemizi hudutlarımızda en iyi temsil eden illerimizin başında gelmektedir.
Medenî insan olmanın bütün iyi örneklerini verebilen bu sevimli ilimizde hayvancılık ve hayvan ürünleri ticareti başta gelmektedir.
Türk Ticaret Bankası huduttaki hemşehrilerine en iyi hizmeti vermenin mutluluğundadır.

Kars'tan bir genel görünüş

KARS İL MERKEZ ŞUBESİ
Kars

KARS İLİ ŞUBESİ
Iğdır

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Kars'ın tarihi Urartular'a kadar uzanmaktadır. Daha sonra da Kimmerler ile Persler'in bu topraklarda egemen oldukları bilinir. M.Ö. IV. yüzyılda Pers İmparatorluğu'nu ortadan kaldıran Büyük İskender bu toprakları da kendi görkemli Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu yörede İran asıllı Ermeni kralların egemen oldukları görülmüştür. Ermeni kralları bu toprakları İran'a tâbi olarak yönetmişler, daha sonra da Romalılar buraları ele geçirmişlerdir. Partlar ve Sasanilerin de zaman zaman egemen oldukları bu topraklar 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanması üzerine Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi buraları da Bizans'ın payına düşmüştür. Ancak Sasaniler ile savaşlar bu dönemde de sürüp gitmiştir. Bu çevredeki Ermeni kralların bazen Bizanslıları bazen de Sasanileri tuttukları görülmüştür.

VIII. yüzyılda Araplar bu topraklara gelmişler ve böylece burada Müslümanların yerleşmesi başlamıştır. Abbasilerin egemen oldukları bu topraklarda bir ara Türk Sâcaoğulları ile Kürt Şeddadiler de görülmüşlerdir. Daha sonra Ermeni kralları tekrar buraya hâkim olmuşlar ve bugünkü Kars il merkezine 50 kilometre mesafedeki Ani de bu krallığın başkenti olmuştur. 1044 yılında Bizanslılar bu toprakları Ermeni krallarının elinden almışlar, ancak kendi egemenlikleri de yirmi yıldan fazla sürememiştir. 1064 yılında Alpaslan kumandasındaki Türkler bu toprakları Bizanslılardan almışlardır. Böylece Kars, Anadolu'nun Türkler tarafından fethedilen ilk parçası olmuştur.

1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Türklerin bu bölgede egemenlikleri daha sağlamlaşmıştır. Bizanslılar 1080 yılında Kars'ı geri almak için buraya kadar gelmişlerse de Sultan Melik Şah karşısında ağır bir yenilgiye uğramışlardır. Bu zaferden sonra Sultan Melik Şah tarafından bu topraklar Türk Saltukoğulları'na verilmiştir. Saltukoğulları uçbeyi olarak Selçuklular adına bu yöreyi yönetmişlerdir. 1124 yılında Gürcüler yaptıkları âni bir baskınla Ani kentini ele

Kars, tarihi Taşköprü...

geçirmişler, daha sonra Moğollar gelerek hem Gürcüleri, hem de Saltukoğulları'nı buradan sürmüşlerdir.

İlhanlılar, Celâyirler, Timurlar, Karakoyunlular ve Akkoyunlular devirlerini görüp yaşayan bu topraklar 1534 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır. Safevîler tarafından zaman zaman yapılan hücumlara karşı koyan Kars ve çevresi Osmanlı devletinin çöküntü yıllarında bu kez Rus saldırılarına uğramıştır. 1807 yılındaki Rus taarruzu püskürtülmüş, 1828 yılındaki taarruzda ise Kars, Rusların eline geçmiştir. Sekiz ay süren Rus işgali sırasında Kars kentinin dörtte üçü tahrip edilmiştir. 1855 yılındaki Rus taarruzu ise Kars halkının kahramanca savunmaya katılmasıyla kırılmıştır. Bu kahramanca savunmanın hatırasına madalyalar bastırılmış, Kars'a gazilik unvanı verilmiş ve Karslılar üç yıl müddetle vergi ve askerlikten muaf tutulmuştu.

Ruslar üç kez bozguna uğradıkları Kars ve çevresini Berlin Andlaşması'yla ele geçirmişlerdir (1878). 42 yıl süren bu işgal felâketi Birinci Dünya Savaşı ile sona ermiştir. 30 Ekim 1920 günü Kâzım Karabekir Paşa'nın kumandasındaki Türk ordusu bu serhat diyarını tekrar Türk toprakları içine katmıştır.

ANİ: Kars il merkezinin 50 kilometre doğusundadır. Kentin M.Ö. 300-350 yılları arasında Kamsarakanlı Arsaklılar soyundan gelme Karampart tarafından kurulduğu bilinir. Bu soydan gelen hükümdarlar 450 yıl kadar burada hüküm sürmüşlerdir. Arsaklılar 772 yılında tarih sahnesinden çekilirlerken yerlerini Bağraltı Krallığı almış, 1258'de burası İlhanlıların eline geçmişse de Ani 977-987 yılları arasında Kral III. Aşot zamanında yeniden Arsaklıların başkenti olmuştur. Ani ve çevresinde Ermeni mimarisinin en güzel eserleri yer almaktadır. 1020 yılında yaptırılan Büyük Katedral, 1215 yılında yaptırılan Surp Gregor Kilisesi ve Gençkız kayalıklarının en sarp noktasında bulunan kilise ile Çoban kilisesi, Havariler Kilisesi, Keçeli Kilise ve Altıgen Martyriou bunların arasındadır.

ARDAHAN KALESİ: Kars il merkezinin 105 kilometre kuzeybatısında, Ardahan ilçesi sınırları içindedir. Yavuz Sultan Selim tarafından yaptırılan kale daha sonra oğlu Kanunî Sultan Süleyman tarafından restore ettirilmiştir.

EVLİYA CAMİİ: 1579 yılında Murad-ı Sâlis Camii adı altında inşa edilmiştir. 1604 ve 1628 yıllarında ağır tahribat gören cami daha sonra yeniden yapılmıştır.

KÜMBET CAMİİ: Oğuz Türklerinden kalan tek hatıra olması bakımından büyük değer ve önem taşır. 932-937 yılları arasında inşa olunan camiin Beybörek Krallığı soyundan I. Abbas Han tarafından yaptırıldığı bilinmektedir.

KARS KALESİ: Saltukoğulları tarafından XII. yüzyılda inşa edilmiş, Osmanlı devrinde büyük onarımlar görmüştür. Şehrin kuzeyinde, yüksek bir tepenin üzerindedir. İç Kale ve Dış Kale olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Her iki kalede toplam 220 burç ve kule vardır, 27 kilometrelik surları bulunmaktadır.

PAŞA SARAYI: Osmanlı yapısıdır. III. Sultan Murat zamanında yapıldığı bilinir. 1828 yılındaki Rus işgali sırasında yağma ve tahrip edilerek harabe haline getirilmiştir.

TAŞ KÖPRÜ: III. Sultan Murat zamanı yapılarındandır. Üç gözlü olup taştan yapılmadır ve Kars suyunun iki yakasını birbirine bağlamaktadır.

CELAL BABA TÜRBESİ: Kars Kalesi'nin yanındadır. 1239 yılındaki Moğol istilası sırasında kahramanca dövüşürken şehit düşen ak sakallı Celâl Baba burada toprağa verilmiş ve üzerine bu türbe dikilmiştir.

SARIKAMIŞ ANITI: Adını taşıdığı ilçededir. Osmanlı-Rus savaşı sırasında kahramanca çarpışırken şehit düşen askerlerimizin anısına dikilmiştir.

HAMAMLAR: XVIII. yüzyıldan kalma Cuma Hamamı ile İlbeyi Hamamı tipik Osmanlı mimarisinin iki örneği olarak günümüze gelmiştir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

EKONOMİSİ GENEL OLARAK HAYVANCILIĞA DAYANIR

Kentin ekonomisi genel olarak hayvancılığa dayanır. İlde önemli bir bölümü hayvancılıkla uğraşan 300 bin faal nüfus bulunmaktadır.

İl genelinde bir milyonu aşkın büyükbaş ve 2.5 milyonu aşkın küçükbaş hayvan potansiyeli mevcut olup, yılda 150 bin büyükbaş ve 400 bin dolayında da küçükbaş hayvan yurt içi ve yurt dışına satılmaktadır.

Sanayinin gelişmediği kentte, bir çimento fabrikası, iki un fabrikası, bir yem fabrikası ve kapasitesinin yüzde 25'ini dahi kullanamayan bir süt fabrikası ile yine kapasitesinin çok altında çalışan bir et kombinası bulunmaktadır. Yakında faaliyete geçecek olan Sümerbank'a ait Sarıkamış'taki ayakkabı fabrikasından başka önemli bir fabrika yoktur. Ancak önümüzdeki yıl faaliyete geçecek olan, büyük hissesi özel idareye ait bir tuğla fabrikası ile dış ülkelerdeki işçilerimizin katkısı ile gerçekleşmekte olan deri fabrikası kentin geleceği açısından birer müjdeci niteliğindedir. Uzun zamandan beri yapımı sürdürülen organize sanayi bölgesinin gerçekleşmesi halinde kent sanayinde önemli bir gelişme olcağı belirtilmektedir. Kentte kooperatifçilik gelişmemiştir.

Sağlık Hizmetleri

KARS SOSYALİZASYON BÖLGESİ İÇİNDEDİR

Kars, sosyalizasyon bölgesidir. İl Sağlık Müdürlüğü ve Halk Sağlığı başkanlıkları kendi branşlarında, il dahilinde sağlık ocaklarıyla işbirliği yaparak çalışmaktadır.

Kars merkezi ve ilçelerinde altı devlet hastanesi, bir doğum ve çocuk bakımevi, dört sağlık merkezi, yedi dispander, 71 sağlık ocağı (bunlardan ikisi il merkezindedir), 236 sağlıkevi, bir Sağlık Meslek Lisesi ve bir bölge tamir atölyesi bulunmaktadır.

Bu sağlık kuruluşlarında halen 44 uzman hekim, 69 pratisyen hekim, 88 sağlık memuru, 72 hemşire, 171 ebeye gereksinme duyulmaktadır. Şu anda bölgede ilçeler de dahil, 43 kadrolu uzman hekim, 96 pratisyen hekim görev yapmaktadır. Uzman hekim yokluğundan Merkez Devlet Hastenesi'nde sağlık heyeti kurulamamakta, polikilinik hizmetleri normal şekilde yürütülememektedir. Bu yüzden bölge sakinleri gereksinimlerini en yakın kent Erzurum'dan gidermekte ya da Ankara, İstanbul gibi daha uzak illere gitmektedirler.

Kars bölgesinin 786 köyünden bir çoğunda sağlıkevi bulunmamaktadır. Sağlıkevi olan köylerin bir çoğunun da kadroları yoktur.

SPOR

"Kars bölgesinde sporun 46 yıllık geçmişi vardır" denilir.

Oysa yaşı 70'i bulanlar bu sözü hemen tekzip ederler, derler ki:

"Kars'ta 60 yıldan bu yana spor süregelir..."

Bu sözü rekortmen şampiyon atletlerimizden Mehmet Yurdadön'ün babası Hacı Halit üstüne basa basa tekrarlar durur...

Mehmet Yurdadön, Kar'ın Türk sporuna armağan ettiği nadir değerlerden biridir. Ve Yurdadön, Kars'ta sporun sembolü olarak tanımlanır.

Özellikle kayak sporunda Karslı sporcular büyük aşama göstermişlerdir., Bu sporcular arasında Tevfik Alaftar, Osman Yüce, Mahmut Eroğlu, Cevdet Çakar, Lütfü Uğur, Erdinç Uğur, Ziya Şeramet, Abdurrahman Küçük, Sacir Eroğlu, Mehmet Yıldırım, Mehmet Gökçe, Zeki Eryıldırım, Naci Öğün, Ayhan Alankuş, Burhan Alankuş, Sacit Özbeyb Rıdvan Özbey, Yavuz Özbey, Üstün Özbey, Erol Şeramet, Yıldırım Candan, Yılmaz Kuru, Faruk Çingioğlu, Feyzullah Koca, Hayrettin Yeşilova, Hikmet Yurdakul, Hamza Yılmaz, Erdinç Baysal, Ahmet Kıbıl, Mehmet Taşdemir, Zeki Şamiloğlu, Cemal Öztaş, Muzaffer Selçuk, Sabire Mengüç, İpek Maci, Şinasi Aksoy, Gazi Kadogal, Şeref Çınar Millî Takım'a seçilmiş, Türk kayak sporunun değerli temsilcileridir.

Galatasaraylı futbolcu Öner, Altaylı Sabahattin, Bolusporlu Çetin, Kars'tan yetişmiş ve millî formaya kadar yükselmişlerdir.

Kars güreş dalında Alâaddin Yıldırım, Oktay Aktaş, Metin Aydın, Gıyasettin Yılmaz gibi şöhretleri yetiştiren bölgemizdir.

Boksör Necmettin Alarkuş, Gülali Özbey, Aydın Gürses, Fikret Kaman, Kars'tan yetişen ünlü sporcularıdır.

Atletizmde Mehmet Tümkan ile Mehmet Akgün, Türkiye'nin şöhretli sporcuları arasına yükselme başarısını göstermişlerdir.

BEDEN TERBİYESİ TEŞKİLATI

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Veli Çalış (Vekâleten)
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Ortakapı Mah. Ordu Cad. No. 113 - Kars.
Telefon Numarası: 1109, 3815
Memur sayısı: 24
İşçi sayısı: 1
Teknisyen: 1
Lisanslı sporcu sayısı: 1850 erkek, 85 bayan.
Tesisler: Şehir stadı 4.000 kişilik, spor salonu 1.500 kişilik, Sarıkamış kayakevi.
Yapımı devam eden tesisler: Kars spor salonu, Sarıkamış spor salonu, Iğdır stadyomu, spor salonu, Ardahan Stadyomu, spor salonu.
Kars bölgesi spor kulüpleri: Karsspor, Sarıkamışspor, Sarıkamış Kayak Kulübü, Iğdır Sürmelispor, Gölespor, Selim Doğugücüspor, Kağızmanspor.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, güreş, atletizm, boks, kayak, masa tenisi.

EĞİTİM

YAYGIN EĞİTİM SİSTEMİ KARS'TA ÇOK GELİŞMİŞTİR

Kars'ta 819 ilkokul, 87 de orta dereceli okul bulunmaktadır. Orta dereceli okulların 53 tanesi ortaokul, 34 tanesi de lise ve dengi okuldur. Bu okullardan 6 lise ve dengi okul, 5 ortaokul ve 14 ilkokul, il merkezindedir. Öteki okullar ilçe, bucak ve köylere dağılmıştır.

Kars'ta yüksek okul yoktur. Daha önce öğretmen lisesiyken Dede Korkut Eğitim Enstitüsü olan iki yıllık eğitim enstitüsü, 1979 yılında kapatılmıştır. Bu okulun eğitim gördüğü binada meslek yüksek okulu açılması düşünülmüşse de, henüz gerçekleşmemiştir.

İl merkezindeki orta dereceli okullarda toplam olarak 254 öğretmen görev yapmaktadır. 2803'ü kız, 5258'i erkek olmak üzere, toplam 8071 öğrenci, orta dereceli okullarda öğrenim yapmaktadır. İlkokullarda dahil olmak üzere, il merkezinde okuyan öğrencilerin tümü 17 bin 479'dur.

İl genelinde çalışan 1261 ortadereceli okul öğretmeninden 254'ü il merkezinde çalışmaktadır. Yine 3946 ilkokul öğretmeninin 309'u il merkezinde görevlidir.

Kars'da ilkokulu olmayan ilçelerin başında 26 köyle Tuzluca ilçesi gelmektedir. Ardahan, Çıldır, Hanak, Kağızman, Sarıkamış, Susuz ilçelerinde de bir ya da iki köyde okul yoktur.

İl merkezinde Atatürk Kız Meslek Lisesi'nde bir de anaokulu bulunmaktadır.

HALK EĞİTİMİ (Yaygın Eğitim): Halk eğitimi, Türkiye genelinde bir değerlendirme yapılacak olsa, Kars yurdumuzun önde gelen illeri arasında yeralır. 1970 yılından bu yana halk eğitimi, bütün ilçelere yayılmış durumdadır. Halk Eğitim Başkanlığı'nda, merkez ilçede dahil 15 ilçede halk eğitim merkez müdürlüğü bulunur.

ÖNEMLİ KİŞİLER

ALİ RİZA ATAMAN 1889 - 1955 - Kağızman ilçesinde doğmuş, idadide okumuş, çiftçilik yapmış ve ilk TBMM'de milletvekili, İstiklâl Madalyası sahibi.

Dr. ESAT OKDAY 1887 - 1972 - Çıldır ilçesinde doğmuş, Tıp fakültesini Moskova'da bitirip doktor olmuş, uzun yıllar Kars Memleket Hastanesi Baştabipliği yapmış, yedi, sekiz ve dokuzuncu dönemlerde Kars milletvekilliğinde bulunmuş, hekim.

RIZA YAÇIN 1906 - 1967 - Iğdır'da doğmuş, orta öğretimden sonra ziraat, ticaret ve belediye başkanlığı yapmış, 27 Mayıs İhtilâli'nden önce ve sonra milletvekili seçilmiştir.

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

KASTAMONU

37

Yüzölçümü: 13.110 Km2
Nüfusu: 450.946.
İlçeler: Abana, Araç, Azdavay, Bozkurt, Cide, Çatalzeytin, Daday, Devrekani, İnebolu, Küre, Taşköprü, Tosya.
Köy sayısı: 1074
Doktor sayısı: 85
Hastane yatak sayısı: 1170
Okur-yazar oranı: % 65
Otomatik telefon kodu: 4651

Beyliklerin başkenti, şehzadelerin yetiştirildiği kent...

Adı nereden geliyor

Kimler tarafından kurulduğu kesinlikle bilinmeyen Kastamonu İl'inin yazılı kaynaklarda yer alan ilk adı "Gastumanna"dır. Bu ad Bizans döneminde "Kastamon", Araplar devrinde "Kastamûnîye" ve Türkler tarafından ise "Kastamoni" olarak değiştirilmiştir. İl'in adı Cumhuriyet döneminrde "Kastamonu" olarak kabul edilmiştir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

KÜRŞAT ÇELİKTÜRK

YUNAN serpuşu olan fesi giymek caiz olur da, şapkayı giymek neden olmaz ve yine onlara, bütün millete hatırlatmak isterim ki, Bizans papazlarının ve Yahudi hahamlarının kisve-i mahsusası olan cüppeyi ne vakit, ne için ve nasıl giydiler?

Bazı yerlerde kadınlar görüyorum ki, başına bir bez veya peştemal veya buna mümasil bir şeyler atarak yüzünü gizler ve yanından geçen erkeklere karşı ya arkasını çevirir veya yere oturarak yumulur.

Efendiler, medenî bir millet anası, millet kızı bu garip şekle bu vahşi vaziyete girer mi? Bu hal milleti çok gülünç gösteren bir manzaradır. Derhal tashihi lâzımdır."

İşte Atatürk, 25 Ağustos 1925 tarihinde Kastamonu'da bu sözleri söylüyor, Kastamonu'ya giderken Giydiği şapkayı halka göstererek, **"Bu serpuşa şapka denir"** diyor ve kıyafet devrimini ilân ediyordu.

Nasıl Gidilir

Kastamonu karayoluyla Türkiye'nin her tarafına bağlıdır. Ilgaz - Çankırı üzerinden Ankara'ya (240 Km), Karabük - Gerede - Bolu üzerinden İstanbul'da (500 Km), Tosya-Kargı üzerinen Çorum'a, Taşköprü - Boyabat - Havza üzerinden (325 Km) Samsun ve Karadeniz illerine bağlıdır. Karadeniz illerini İstanbul'a bağlayan Türkiye transit karayolu da Tosya ilçesi üzerinden geçerek Merzifon, Osmancık, Tosya - Ilgaz, Kurşunlu ve Gerede güzergâhından İstanbul'a bağlanmıştır. Dünya Bankası'ndan alınan kredi ile beton asfalt yapılmıştır. İnebolu ilçesinden denize açılan Kastamonu'nun Cide, İnebolu, Abana, Çatalzeytin olmak üzere dört sahil ilçesi vardır ve Samsun'u Zonguldak'a bağlayan sahil yoluda bu ilçeler üzerinden geçmektedir.

Kastamonu, tarih içindeki önemini yalnızca şapka ve kıyafet devriminden değil, beyliklerin başkenti, şehzadelerin yetiştirildiği kent olma özelliklerinden ötürü de, kazanmıştır. Kastamonu halkı 1314 yılından beri hiç istilâ görmediği halde Kurtuluş Savaşı'nda kadını, erkeği, yaşlısı, genci, çocuğuyla cepheye koşmuştur.

Kastamonu yalnız tarihi ile değil, doğal güzellikleri ile de ünlüdür. Karadeniz kıyısında yer alan ilçeleri sahil boyunca doğal plajlar ve balıkçı köyleri ile süslüdür. Özellikle Abana ve İnebolu turistik açıdan önemli yörelerdir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Huzurlu Yaşayın

Paranız kıymetlidir iyi değerlendirin İş Bankası'na gelin bankanıza güvenin.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CEMAJANS

Politik Kimliği

1950

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %90.4

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	63.809	37.2
DP	70.422	41.1
MP	26.307	15.3

1954

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %81.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	45.591	29.2
CMP	16.044	10.3
DP	92.135	59.1
HP	2.200	1.4
Bağımsızlar	18	0.0

1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %76.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	62.343	40.4
CMP	18.026	11.9
DP	69.027	44.7
HP	4.824	3.1

1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %81.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	16.125	9.3
CHP	53.131	30.6
CKMP	44.185	25.5
YTP	59.903	34.6

1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 70.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	90.738	61.5
CHP	29.315	19.9
CKMP	7.466	5.1
MP	14.385	9.7
YTP	4.888	3.3
Bağımsızlar	780	0.5

1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 62.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	65.805	50.5
CHP	29.520	22.7
CGP	16.685	12.8
MP	7.354	5.6
MHP	6.696	5.2
TİP	3.177	2.4
Bağımsızlar	971	0.8

1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 49.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	52.540	39.0
CHP	28.922	21.4
CGP	18.755	13.9
DP	14.101	10.5
MP	2.272	2.4
MHP	9.144	6.8
MSP	8.101	6.0

1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 73.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	80.748	46.9
CHP	52.614	30.6
CGP	8.549	5.0
DP	4.000	2.3
MHP	13.277	7.7
MSP	7.748	4.5

Kastamonu Anayasa Halk Oylaması Sonuçları:

YIL: 1961

Kabul	Red
%61	%39

Yıl: 1982

Kabul	Red
%93.9	%6.1

KASTAMONU VALI VE BELEDIYE BAŞKANI ORHAN PIRLER

KASTAMONU bir tarih ve kültür şehridir. Bazı beyliklere başkentlik yapmış, şehzadelerin yetişme yeri olmuştur.

Kastamonu 1314 yılından beri istila görmemiştir. Halk örf ve adetlerine bağlıdır.

Bilhassa İstiklâl Savaşı'nda, Kastamonu halkı, İnebolu'ya gelen binlerce ton cephaneyi, yiyecek ve giyeceği, erkekler cephede kahramanca savaşırken, cefakâr kadınları sırtlarında çocukları olduğu halde, kağnıları ile taşımışlar, tarihe altın sayfalarca yazılacak hamaset destanları yaratmışlardır.

Kastamonu orman, tarım, hayvancılık, madenler, su kaynakları ve turizm gibi ekonomik potansiyele sahiptir. Ancak bu kaynaklar gereği gibi değerlendirilememiştir.

Kastamonu da yatırımların, bu kaynakları değerlendirmeye yönelik olması gerekmektedir.

SEKA Sigara Kâğıt Fabrikası'nın, Abana Elektromekanik tesislerinin, Et Kombinesinin, Ağaç Entegre Tesislerinin, Çimento Fabrikasının bitmesi ile Kastamonu da ekonomik hayat daha da canlanacaktır.

Kastamonu da Ilgaz Dağı emsali görülmemiş güzelliklere ve av alanlarına sahiptir. Anadolu'nun en yüce dağının bugüne kadar turizm bakımından ele alınmaması büyük bir noksanlıktır.

Ilgaz Dağı'nda İl Özel İdaresi tarafından 1983 yılında büyük bir otel inşa ettirilecektir.

Ilgaz Dağı kayak pistlerinin yapılmasına müsaittir. Bu nedenle Gençlik ve Spor

Bakanlığı ile Il Ozel Idaresi müştereken bir teleferik tesisi yaptıracaktır. Böylece Ilgaz Dağı kayak müsabakalarına da açılmış olacaktır.

Ilgaz Dağı'nda Tarım ve Orman Bakanlığı'nın yaptırdığı halka açık otelin inşaatı bitmiştir. 1983 yılında hizmete girecektir. Ilgaz Dağı'nda av sahalarının bulunması, yaz turizmine müsait olması 1000 kişiye her gün alabalık yedirme tesislerine sahip, bulunması, Ilgaz Dağı'nı yakında önemli bir turizm merkezi yapacaktır.

Kastamonu kültür ve tarih şehridir. Müstakbel bir üniversite'nin merkezi olmaya namzettir. Gölköy de orman veteriner, ziraat ve su ürünleri fakülteleri açmaya müsait binalar ve tatbikat alanları mevcuttur.

Azdavay Süğütlü bölgesinde zengin kok kömürü yataklarına rastlanmıştır. Bu yataklar sayesinde Türkiye kok kömürü ithalinden kurtulacaktır.

Prit ve mermer yatakları ve bunların işletilmeleri Kastamonu'da büyük iş alanları açacaktır. Mermer yataklarının işlenmesi ve yörede yetişen sarmısakın değerlendirilmesi için İl Özel İdaresi ile DESİYAP işbirliği yapmaktadır.

Kastamonu'nun ağaç işlemeleri, el basmaları iğne işleri görülmeye değerdir.

Her tarafı eski eserlerle dolu SİT alanıdır.

Kastamonu gerçekten büyük bir ekonomik potansiyele sahiptir.

Bütün çalışmalarımız bu ekonomik potansiyeli değerlendirmeye ve Kastamonu halkına refah sağlamaya yöneliktir.

FOLKLOR

YÜZ yıllarca çeşitli beylik ve mutassarrıflıkların merkezini teşkil eden Kastamonu, folklor verilerini günümüze değin korumasını bilmiştir. Maniler, koşmalar, türküler, oyun havaları, efsaneler, destanlar, halk hikâyeleri, atasözleri ile diğer gelenek ve görenekler yöresel özellikler göstermektedir.

Nazar boncuğunun insan ve eşyaları koruduğu şeklindeki inanç, adaklar, bugün oldukça yaygındır. Şeyh Şaban Veli, Hz. Pir Sultan, ayrıca Daday'ın Ballıdağındaki bir diğer türbe adak için yöre halkının uğradığı yerler olarak bilinmektedir.

Kastamonu yöresinde yirmi otuz yıl öncesine kadar hemen hemen mani bilmeyen kadının olmadığı söylenmektedir. Kadın toplantılarında, bağ ve bahçe çalışması sırasında, imecelerde kadınların birbirlerine attıkları maniler eşsiz güzelliktedir.

İçe, bürümcek, kassarlı, elvan, çözme, keten gibi adlar alan gömlek giyilir.

Düğün ve bayramlarda üç etek, çuha, üstüfe, sivai, fıstıkiye canfes. atlas, altıparmak, sopolı, şalbasma, kadife kutnu, bindallı, ve şitalı giyilir. Bu giysilerin, yaka, omuz, göğüs ve etekleri sim ve gümüş tellerle, çeşitli renk ipliklerle hayvan ve bitkilerin stilize edilmiş motifleri işlenir.

Gövde giyiminde daha sonra, yelek, salta ve ceket bulunur. Belde, renkli ipliklerle dokunmuş, kenarlarında saçak şeklinde püsküllü bulunan, ibikli ve kıvrak sarılan bir kenar ucu yere kadar sarkan Tosya ve Eflani kuşağı sarılır.

Don, dantel ve oya işli ipek veya iplik dokumadır. Şalvar dokuma kumaştan yapılır. Ayak bileklerinde bazen iliklenir, bazende ufak bağcıklarla bağlanır. Yün çoraplar. Çok çeşitli ve desenlidir. Ayakta mesler, potlar, kunduralar, iskarpinler gibi ayakkabılar vardır.

Erkek: Başta fes bulunur. Yazma ve tülbentden "Çökü" sarılarak bir ucu yandan aşağıya sarkıtılır. Gövdede, iç gömleği, bunun üzerinde düz yakalı bazen üzeri sim veya iplik işli entari, ile bazı hallerde bunun da üzerine işli yelek veya cepken giyilir.

Belde çok renkli ipliklerle dokunmuş yerlere kadar sarkan püsküllü kuşaklar vardır. Kemer üstünde meşinden yapılmış işlemeli silahlık kuşanılır. Bacaklarda zıpka veya şalvar adı verilen ağları diz kapaklarına kadar sarkan körüklü dünlar vardır.

HALK OZANLARI

Kastamonu'da "Meftûni, namî ve Aşık Hakı" gibi ünlü ozanlar yetişmiştir. Ahmet Palabıyık lakabı ile Meftûni, İkinci Murat devrinde kendinden söz ettirmeye başlamıştır. Saz şairinin "yaş destanı" ünlüdür:

"On yedide sevda düşer serine
On sekizde gönül verir birine
On dokuzda girer aşk zincirine
Yirmisinde cümle kalbi nar olur,
Kırk dokuzda hayfa boyunca emeğe,
Ellisinde başlar eyvah demeye
Elli birde başlar ilaç yemeye
Elli ikide ilgi murdar olur."

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Orhan PİRLER
Vali Yard.	Mehmet BAYTİMUR
Vali Yard.	Orhan KIRLI
Defterdar	Ali GÜÇLÜ
Cumhuriyet Savcısı	Uğur İBRAHİM HAKKIOĞLU
Ağır Ceza Mah. Başkanı	Hüseyin ABBASOĞLU
Emniyet Müdürü	Ömer İLERİ
Millî Eğitim Müdürü	Necmi YAZICIOĞLU
Sağlık Müdürü	Salih Zeki GÜNDEM
Baro Başkanı	Mehdi KESKİN
Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı	Mustafa SARIMSAKÇI

Vergi Rekortmenleri

1— Abdülhalik Oğuz	4.307.510 TL.
2— Tevfik Himmetoğlu	4.159.496 TL.
3— Murat Oğuzbalaban	3.449.274 TL.
4— Harun Kesoğlu	3.384.061 TL.
5— Abdülvahit Himmetoğlu	2.958.570 TL.
6— Celalettin Eroğul Aközek	2.731.399 TL.
7— Nail Şen	2.541.127 TL.
8— Mustafa Sarımsakçı	2.500.993 TL.
9— Mahan Şenel	2.460.644 TL.
10— Nazım Alıcı	2.441.481 TL.

GALERİ HARUN
(ME-DA TİCARET)
LASSA-ARÇELİK AYGAZ BAYİİ

Her türlü oto alım satımı
SONY—ARÇELİK
SHARP LORENZ
BLAUPUNKT—GURINDIG
NORDMENDE
RENKLİ TELEVİZYONLAR
VİDEO VE KAYIT CİHAZLARI
İSTİKRARLI VE UYGUN TAKSİTLERLE
TOPTAN—PERAKENDE

UĞRAYAN HERKESİN MEMNUN OLDUĞU MÜESSESESE

Merkez: Pilevne Cad. No: 14
Tel: 2384—1624
KASTAMONU
Şube: Sanayi Çarşısı İnebolu Caddesi
KASTAMONU

GALERİ HARUN

Otel HADİ KASTAMONU

RAHATLIK KONFOR VE MİSAFİRPERVERLİK DEMEKTİR

Adres: Belediye Caddesi, No: 8
Telefon: (Santral) 1696-1291

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Atatürk'ün şapka inkılâbını gerçekleştirdiği bu tarihî ilimiz, eşsiz doğa güzellikleri, ormanları ve zengin madenleri ile tanınmaktadır.
Ormancılık, meyvecilik, tahıl ve özellikle kendir gibi ürünler, ekonomik varlığında önemli bir yer tutar.
Türk Ticaret Bankası bu şirin ilimize 1969 yılından beri en iyi hizmeti verebilme çabası içindedir.

Kastamonu İl Merkez Şubesi
Kastamonu

Kastamonu İli Şubesi
Tosya

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Merkez, Akkaya, İhsangazi ve Kuzyaka olmak üzere 4 bucak ve 197 köyden oluşmaktadır. Merkez ve İhsangazi'de 2 belediye vardır. Nüfus yoğunluğu 41.3'dür. Köylerinin bir bölümünde, sarmısak, patates, pancar ve kendir gibi sanayi ürünleri yetiştirilirken, diğer bölümünde de genellikle orman ürünleri istihsalinden gelir sağlanmaktadır. Tarihi eserler yönünden zengindir. Şehir merkezi nüfusu 35464 olarak gösterilmekte ise de 50 binin üzerinde olduğu çeşitli araştırmalardan anlaşılmaktadır. Merkez ilçenin genel nüfusu 1980 sayımına göre 88.321'dir.

ABANA

Şehir merkezine 100 km. uzaklıktadır. Sahil ilçesidir. Yüzölçümü 34.22 Km² olan ilçenin merkez nüfusu 2013, 10 köyü ile nüfusu ise 3821'dir. 10 metre rakımlı Karadeniz'in küçük, şirin bir kıyı kasabası görünümünde olan ilçe denize dil halinde uzanan iki koy'un meydana getirdiği altın kumlar plajı ve hemen kumsaldan itibaren başlayan ve gittikçe yükselen zümrüt yeşili ormanı ile insanı adeta büyüleyen tabii bir güzelliğe sahiptir. Turistlerin kalabilecekleri 78 yataklı 4 oteli ve gerektiğinde pansiyon haline sokulabilen özel idare evleri vardır. İhtiyacı karşılayabilecek lokantaları vardır.

ARAÇ

1880.23 Km² yüzölçümlü ve merkezde 4244, 123 köyü ile birlikte 38626 nüfusa sahip şirin bir ilçedir. Kastamonu'ya 47 Km.'de İstanbul yol güzergahı üzerindedir. Otel, lokanta ve eğlence yerleri gelişme yönündedir. İl'e yakın olması dolayısıyla yatırımlar yönünden de gelişme durumundadır.

AZDAVAY

Azdavay ilçesi şehre 73 Km.'dir. Zengin kömür yataklarına sahip olan ilçe, orman kaynakları yönünden de zengindir. Büyük küçük 10 otel, ihtiyaca yetecek kadar lokanta ve güzel mesire yerlerine sahip ilçenin merkez nüfusu 2428, 83 köyü ile birlikte nüfusu ise 32320'dir. 1266 02 Km² yüzölçümü olan ilçenin rakımı 830 metredir.

BOZKURT

Kastamonu şehir merkezine 100, Abana ilçesine 2 Km. mesafede olan Bozkurt ilçesi yeşilin her tonunun bulunduğu yemyeşil bir ilçedir. Bir ara Abana ilçesiyle birleştirilmişse de sonra tekrar ayrı bir ilçe haline dönüştürülmüştür. Karadeniz'de şirin bir sahil ilçesidir.

304.37 Km² olan ilçe merkezi nüfusu 3025, 32 köyü ile birlikte toplam 14686 nüfusa sahiptir. Sahil kesiminde yer alan Yakaören (İlişi) köyündeki turistik otel, plaj ve gazinosu bulunmaktadır.

CİDE

Kastamonu'nun en uzak sahil ilçesidir. 939 14 Km² olan ilçe tabii güzellikler yönünden ilçelerin en güzelidir. Merkezde nüfus 4593, 108 köyüyle birlikte toplam nüfusu 46628'dir. Ulaşım zorluğuna rağmen, otel, lokanta, çay bahçeleri ve tabiat güzelliği yönünden turistlerin tercih ettiği bir kent... Nüfusunun çoğunluğu yurt dışına, İstanbul ve Ankara gibi kentlere çalışmaya gittiğinden diğer bölgelerle kültür alışverişi çok olan ve sosyal yönden de her geçen gün gelişme arzetmektedir.

ÇATALZEYTİN

31829 Km² olan ilçenin merkezde nüfusu 2167 41 köyü ile birlikte 16238'dir. İlçede turizme büyük önem verilmektedir. Halkın büyük bölümü Ankara, İstanbul ve yurt dışında çalışmaktadır. 23-25 Temmuz tarihlerinde yapılan Gümüş Balık Festivali'nde ilçe dışındaki yurttaşların gelmesiyle ilçe bir Avrupa kenti görünümü arzetmektedir. Devamlı gelişmekte olan ilçeye turistik lokanta otel gibi tesisler yapılmakta. Dışarıdaki bazı yurttaşlar ilçelerine dönerek turizmin gelişmesine katkıda bulunmaktadırlar. Yaz aylarında Ginolu Plajı tercih ettiği yerlerden biri durumunda. Tarihi kalıntılar İller Bankası'nın yaptırmış olduğu Otel ve köy evlerinin pansiyon olaraka kullanılması turizm yönünden bir aşamadır.

DADAY

Daday ilçesi Kastamonu merkezine 35, Azdavay ilçesine ise 39 Km.dir. Merkez nüfusu 2663 olan Daday ilçesinin 67 köyü ile birlikte nüfusu 17396'dır. 972 65 Km² olan ilçe Gökırmak Vadisi'nde kurulmuş yemyeşil bir ilçedir. İlçe merkezine 5 Km. mesefade Ballıdağ Sanatoryumu (250 yataklı) yer almaktadır. Çamlıklar içinde Türkiye'nin her tarafından gelen tüberkülozlu hastalara şifa dağıtmaktadır.

DEVREKANİ

İlçe 1050 metre rakımlı yayla görünümündedir. Yurt dışında çalışan Devrekânili yurttaşların yatırımlarıyla hızlı bir gelişme sürecindedir. 742 27 Km² olan ilçenin merkez nüfusu 4868, 58 köyü ile birlikte 23346'dır. Hayvancılık gelişmiştir. Tahıl üretimi ve sanayi ürünlerinden bol miktarda pancar yetiştirilir.

İNEBOLU

İstiklâl Savaşı'nda büyük ve mesuliyetli vazifeyi kahramanca yerine getiren insanların barındığı mütevazi bir sahil ilçesidir. 598.73 Km² olan ilçe yamaçlara inşa edilmiş evleri bahçeler içinde incir ağaçları, şehre kadar inen zümrüt yeşili ormanları ve limanı, plaj tesisleri ile güzel bir manzara arzetmektedir. 7163 merkez, 41954, 104 köyü ile birlikte toplam nüfusu bulunmaktadır.

KÜRE

Kastamonu-İnebolu yolu üzerinde kurulmuş 728 83 Km² olan bir ilçedir. Arazisi çok engebelidir. Kış mevsiminde ulaşım sağlanamayan köyleri vardır. Merkez nüfusu 3377, 51 köyü ile birlikte 21552'dir. Pirit ve bakır madeni bunlarla ilgili olarak Etibank pirit ve Karadeniz Bakır İşletmeleri vardır. İşçinin yoğun olduğu bir ilçedir

TAŞKÖPRÜ

Gökırmak Vadisi'nde kurulmuş, verimli köylere sahip gelişmiş bir ilçedir. 2217 18 Km² yüzölçümlü merkez nüfusu 1980 sayımına göre 8559, 148 köyü ile birlikte toplam 56898'dir. Avrupa ve Arap ülkelerine ihraç edilen sarmısak Taşköprü'de bol miktarda yetiştirilir. Kendir, pancar gibi sanayi ürünlerinin bol yetiştirildiği Taşköprü'de bir Sümerbank Kendir Fabrikası vardır. 1983 yılında hizmete girecek olan sigara kağıdı fabrikası da yapılmaktadır. Tarihi eser yönünden de zengindir.

TOSYA

Kastamonu'nun en zengin ilçesi Tosya'dır. 69 Km. mesafede bulunan Tosya'nın yüzölçümü 1197 47 Km²
Çeltik üzüm ve kirazı meşhurdur. Her yıl Altın Kiraz Festivali düzenlenmektedir. Halkı genellikle zengindir. Evlerin yüzde 80'inde tela tezgahı bulunan ve sofçu kuşağı da dokunmaktadır. Sanayi gelişmiş durumdadır. Üçoluklar ve dipsizgöl gibi mesire yerleri ve hastanesi vardır.

EKONOMİ

Kastamonu Şeker Fabrikası 180 bin ton kapasitelidir. İlde 350 bin tonun üzerinde pancar üretimi vardır. Fabrikanın tevzii çalışmaları yapılmaktadır. YEM-SAŞ-Kastamonu Yem Fabrekası. 23 Ağustos 1982 tarihinde üretime başlamıştır. Kastamonu'da büyük bir hayvan potansiyeli vardır. Büyükbaş hayvan yönünden Türkiye'de 4.sırayı işgal etmektedir. Hayvancılık yönünden karma yem fabrikası ile il için çok yararlı olmuştur.

SFÇ. Ağaç Sanayi : 3 mm'den 30 milime kadar sunta üretebilmektedir Kaplama üniteside 1982 eylül ayında hizmete girmiştir. Yurt içi mobilya sanayiine mal üretmekte ve ihraç etmektedir.

YONGAPAN: Yonga Levha Fabrikası: Kastamonu'nun 1970 yılında kurulan ilk sunta fabrikasıdır. Türkiye'deki 20 sunta fabrikası içinde en çok mal ihraç ede bilen fabrikadır. En çok İrana ihracat yapmaktadır.

TOSTAŞ-TOSYA YEM FABRİKASI

TOSYA KILİŞ FABRİKASI

KAYSAN (Seydiler bucağında)

SÜMERBANK KENDİR FABRİKASI (Taşköprü)

SİGARA KAĞIDI FABRİKASI (Taşköprü, 1983'de hizmete girecek)

KİREMİT TUĞLA FABRİKASI (çalışmaz durumda)

AKKUŞ SANDALYE FABRİKASI (Bozkurt)

MADENLER: Azdavay ve Küre ilçelerinde kömür, cıva, bakır ve bakırlı pirit made rezervleri bulunmaktadır.

BAKIRCILIK: Şehir merkezindeki döğme bakırcılık sanatı ve her geçen gün yok olmak durumundadır.

BASKICILIK: Kastamonu'ya has bir sanattır. Özel kalıplarla sofra bezi gbi şeylere çeşitli motifler yapılır. Ancak boyası pahalı olduğu ve ithal edilmek durumunda olduğu için sadece yapan bir aile kalmıştır.

KOOPERATİFLER

Kastamonu ilinde Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı'na bağlı 336 adet kooperatif bulunmaktadır.

SPOR

Kastamonu bölgesinde sporun 40 yıllık bir tarihi vardır.

Ancak hemen söylemek gerekir, bu uzun zaman içinde Kastamonu'da spor ileri düzeye ulaşamamıştır.

Buna tesis yetersizliği başlıca etken olmuştur. Kulüplerin çok zor şartlar altında faaliyetleri sürdürme durumu ile başbaşa kalmaları, Kastamonu bölgesinde sporun gelişmesini engelleyen diğer faktördür.

Kastamonu'nun ünlü sporcuları Yaşar Kabukoğlu, İskender Gönen, Hilmi Tafracı, Nevzat Karagülle, Özden Karagülle, Cihat Baydır, Nurettin Çavdarlı, Faik Halilloğlu'dur.

Güreşçi Hilmi Tafracı, halen Trabzonspor'da oynayan futbolcu İskender Gönen, ve bisikletçi Yaşar Kabukoğlu millî formayı giymiş Kastamonulu sporculardır.

Futbolda Kastamonu'yu Türkiye liglerinde temsil eden Kastamonuspor'un istikrarlı grafik gösterdiği söylenemez.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

KASTAMONU'nun bilinen tarihî Hitit İmparatorluğu dönemi ile başlar. Hititlerden sonra sırasıyla Frikya ve Lidya krallıklarının egemen olduğu bu topraklar Milâttan önce VI. yüzyılda Perslerin eline geçmiştir. Milâttan önce IV. yüzyılda ise Büyük İskender, Anadolu ile birlikte Kastamonu topraklarını da Makedonya'ya dahil etmiştir. İskender'den sonra yöreyi eline geçiren Pontus Krallığı milâttan önce 1. yüzyılda Romalılar tarafından ortadan kaldırılmıştı. Uzun yıllar boyu Roma İmparatorluğu'nun sınırları içinde kalan Kastamonu, milâttan sonra ikiye bölününce, bu topraklar bütün Anadolu gibi Bizans (Doğu) İmparatoriuğu'na kalmıştır.

1204 yılında Türk kumandanı Hüsamettin Çoban Bey tarafından tekrar geri alınan Kastamonu bundan sonra Candaroğulları, İlhanlılar arasında el değiştirmiş ve 14. yüzyıl sonlarında Osmanlılar'ın egemenliği altına girmiştir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

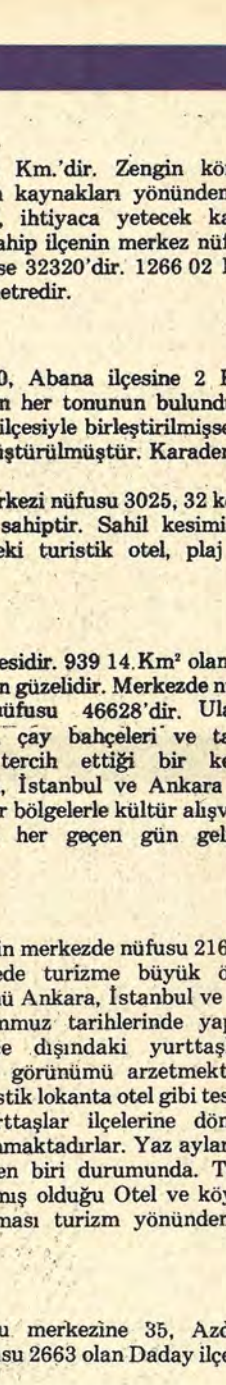

ZİNTAŞ
ZİNTAŞ KASTAMONU ZİNCİR SANAYİİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

Ortadoğu ve Balkanların en modern fabrikası

1983 yılında Kastamonu'dan dünya pazarlarına

KAYSERİ

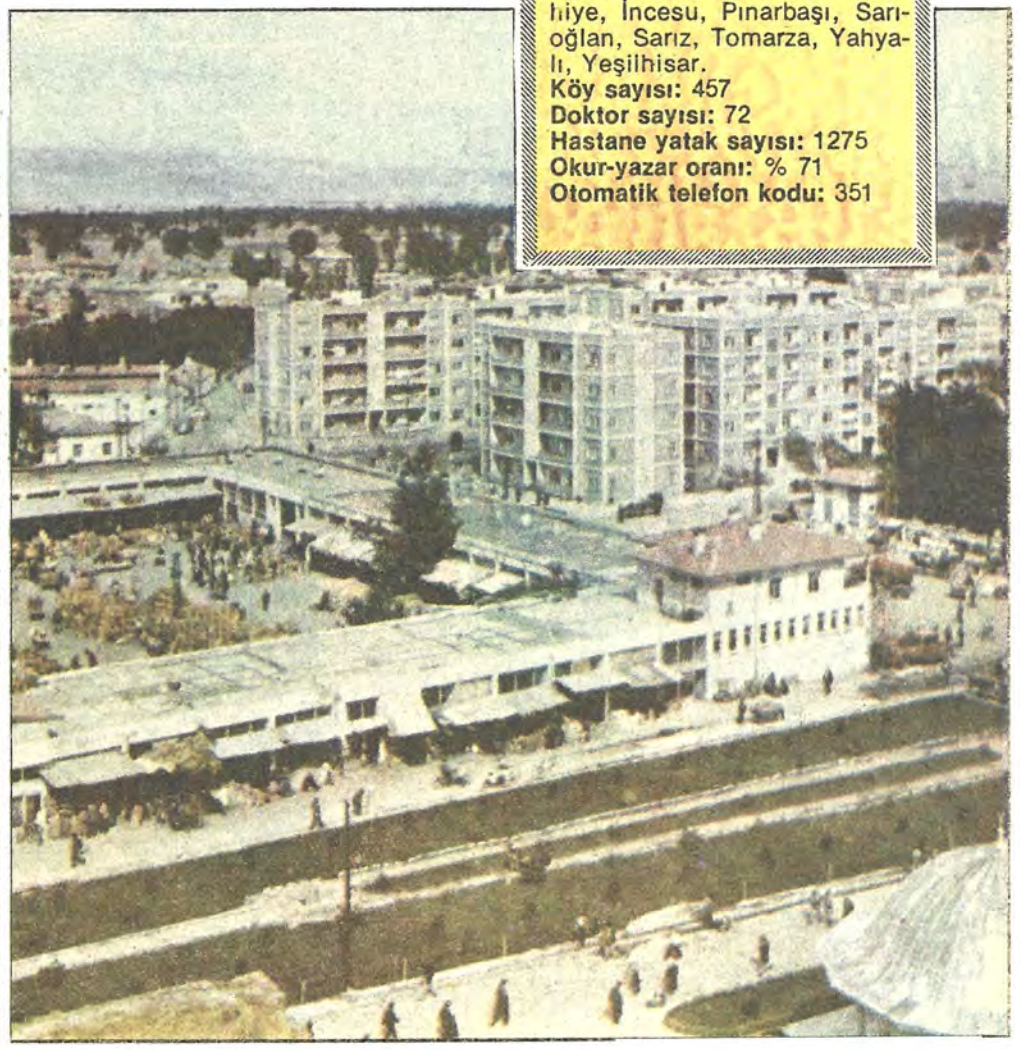

38

Yüzölçümü: 16.917 km2.
Nüfus: 778.383
İlçeler: Bünyan, Develi, Felahiye, İncesu, Pınarbaşı, Sarıoğlan, Sarız, Tomarza, Yahyalı, Yeşilhisar.
Köy sayısı: 457
Doktor sayısı: 72
Hastane yatak sayısı: 1275
Okur-yazar oranı: % 71
Otomatik telefon kodu: 351

Tarih, kültür zenginliklerine insanlarının ticarî yaşamdaki başarıları da eklenir

ERCİYAS ETEKLERİNDE ŞİRİN BİR İLİMİZ

DORUKLARINDAN kar eksik olmayan Erciyas Dağı'nın eteklerinde şirin bir kentimiz uzanır. İnsanlarının ticarî yaşamda kazandığı parlak başarılar ile tanındığı bu ilimiz Kayseri'dir.

Birçok devlete başkentlik etmiş köklü ve asil bir geçmişe sahip Kayseri'de, bugün eski uygarlıkları yansıtan saymakla bitmeyecek kadar çok yapıt bulunmaktadır.

Kayseri, geçmişinden taşıdığı geleneksel bir beceri ile, dünyanın en lezzetli pastırmasının üretildiği ilimizdir. Pastırmanın yanı sıra halıcılık ve özellikle Bünyan halıları, dericilik, bakırcılık gibi el sanatları başarı ile sürdürülmektedir.

Kentin adeta sembolü olmuş Erciyas Dağı, aynı zamanda bir turizm merkezidir. Kış aylarında, dağcılık ve kış sporları, yaz aylarında da ideal bir dinlenme yeri olarak Erciyas eteklerinde barındırdığı kente canlılık kazandırmaktadır.

Kayseri yakınlarındaki Sarımsaklı Baraj Gölü ile Talas, Hisarcık Kıranardı ve Erkilet yöreleri, doğal güzellikleri ile tarihî kalıntıları bir arada toplamışlardır.

Kayseri, düşünce, sanat ve değer yargıları yönünden, Anadolu tarihinin önder illerinden biridir. Özellikle Selçuklular devrinde, açılan çok sayıdaki medresede, zamanın dil, din, bilim adamı ve uleması yetiştirilmiştir. Bu kültür ocakları Osmanlı döneminde de yetiştirdiği bilim adamları ile Türk kültürüne önemli katkılarda bulunmuştur.

Adı nereden geliyor

Orta Anadolu'nun en önemli kentlerinden biri olan Eusebia, Romalıların eline geçtikten sonra İmparator Tiberius tarafından yaptırılan birbirinden güzel yapılarla büsbütün gelişip güzelleşmiş ve yine aynı imparator tarafından bu kente, "İmparator şehri" anlamına gelen "Kayseria" adı verilmişti. Zamanla bu ad halkın dilinde önce "Kaysera" şeklini almış, Türk egemenliği altına girdikten sonra da yine halkın dilinde "Kayseri" olmuştur.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1040 metre olarak kabul edilen Kayseri iki dağın eteğinde kurulmasının etkisiyle yazın kuru sıcak, kışın da çok soğuk olur. Temmuz ve Ağustos'ta bunaltıcı sıcaklar görülür. Bu aylarda 40 dereceye kadar varan sıcaklık tesbit edilir. Yazlar çok kuraktır. Yılın 100-110 günü tamamen açık ve güneşli, 60-70 günü kapalı ve yağışlı, geri kalan günler parçalı bulutlu geçer.

Nasıl Gidilir

Trenle ulaşım oldukça kolaydır. İstanbul'dan hareket eden ve Güney yoluyla giden posta trenleri, Toros Ekspresi, Güney Ekspresi Kayseri'ye yolcu getirir. Daha çok kullanılan taşıt, otobüslerdir. Düzgün ve asfalt yollar bütün illeri Kayseri'ye bağlar.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 89.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	47.946
DP	100.268
MP	1.597

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 89.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	57.329
CMP	7.257
DP	104.862
Bağımsızlar	528

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 75.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	68.674
CMP	9.198
DP	77.790
HP	3.581

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 82.4

Partiler	Aldığı oy
AP	77.751
CHP	72.405
CKMP	13.971
YTP	8.242
Bağımsızlar	1.633

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 74.7

Partiler	Aldığı oy
AP	91.769
CHP	58.025
CKMP	5.096
MP	10.530
TİP	3.700

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.4

Partiler	Aldığı oy
AP	74.107
CHP	30.020
CGP	37.825
MP	2.933
MHP	4.550
TİP	4.142

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 63.3

Partiler	Aldığı oy
AP	45.373
CHP	38.731
CGP	29.882
DP	8.578
MP	1.120
MHP	12.431
MSP	27.383
TBP	1.533
Bağımsızlar	1.272

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 70.5

Partiler	Aldığı oy
AP	76.448
CHP	75.204
CGP	31.155
DP	2.113
MHP	31.744
MSP	21.672
TBP	859
TİP	672
Bağımsızlar	414

KAYSERİ ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
YIL: 1961

Kabul	Red
% 59	% 41

YIL: 1982

Kabul	Red
% 92.3	% 7.7

KAYSERİ VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI FEYZİ YETKİNER

«TİCARET VE SANAYİDE KAYSERİ HAMLE YAPMIŞTIR»

KAYSERİ, Orta Anadolu'da, halkının cesur ve gayretli çalışmaları ile ticarette ve sanayide hamle yapmış bir ilimizdir.

Kent, geniş caddeleri, modern yapıları ile tarihî eserlerini bir ahenk içinde kaynaştırarak, hedef seçtiği yere ulaşabilmiştir. Mazisi çok eskiye dayanan ticarî bilgi ve mahareti, Kayseri sınırlarını çoktan aşmıştır. Sanayide motor yapımı dahil, çeşitli makineleri imâl edecek bir yerdedir.

Kısaca ilimiz, herşeyiyle Türkiyemizin büyük ve güzel şehirlerinden birisidir.

Kayseri, karayolları, demiryolu ile rahat bir ulaşım sağlayacak durumdadır. Yolları vasıflı standartta Sivas, Malatya, Niğde, Çukurova, Nevşehir, Ankara ve Maraş illerine düzenli bir ulaşım sağlamaktadır.

Devlet Demir Yolları ile Doğu, Güneydoğu, Çukurova ve Ankara'ya ulaşım sağlanır.

Havayolu ulaşımı yazın haftada iki sefer olarak uygulanır. Genellikle kışın kaldırılır.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı..... Feyzi Yetkiner
Cumhuriyet Savcısı..... Orhan Demiralp
1. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı.... Refik Yaman
2. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı.... Rüştü Yalaz
Emniyet Müdürü..... Mustafa Azmi Köksal
Millî Eğitim Müdürü..... Hayri Terzioğlu
Sağlık Müdürü..... Muazzez Gökübüyük

Vergi Rekortmenleri

İsmail Hasanoğlu..... 28.087.159
Seyit Yılmaz İlker..... 24.534.052
Mustafa Felekoğlu..... 24.532.336
Mustafa Özhamurkar..... 14.808.380
Nurullah Kahyaoğlu..... 10.800.930

Sağlık Hizmetleri

300 yataklı devlet hastanesi vardır

Kayseri merkezinde dördü özel olmak üzere toplam sekiz hastane bulunmaktadır.

300 yataklı Devlet Hastanesi, 120 yataklı Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 300 yataklı Gevher Nesibe Tıp Fakültesi Hastanesi ve 310 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi'nin yanısıra, 18 yataklı Erciyas Şifa Yurdu, 14 yataklı Esen Hastanesi, 30 yataklı Doğum Hastanesi ve 48 yataklı Ömür Kliniği bulunmaktadır.

Kayseri ilçelerinde de Develi'de 50 yataklı Devlet Hastanesi, Bünyan'da 25 yataklı Deviet Hastanesi, Sarız - İncesu'da on yataklı Devlet Sağlık Merkezi, Tomarza - Yahyalı'da on yataklı Devlet Sağlık Merkezi, Yeşilhisar - Felahiye de 25 yataklı Devlet Sağlık Merkezi hizmet vermektedir.

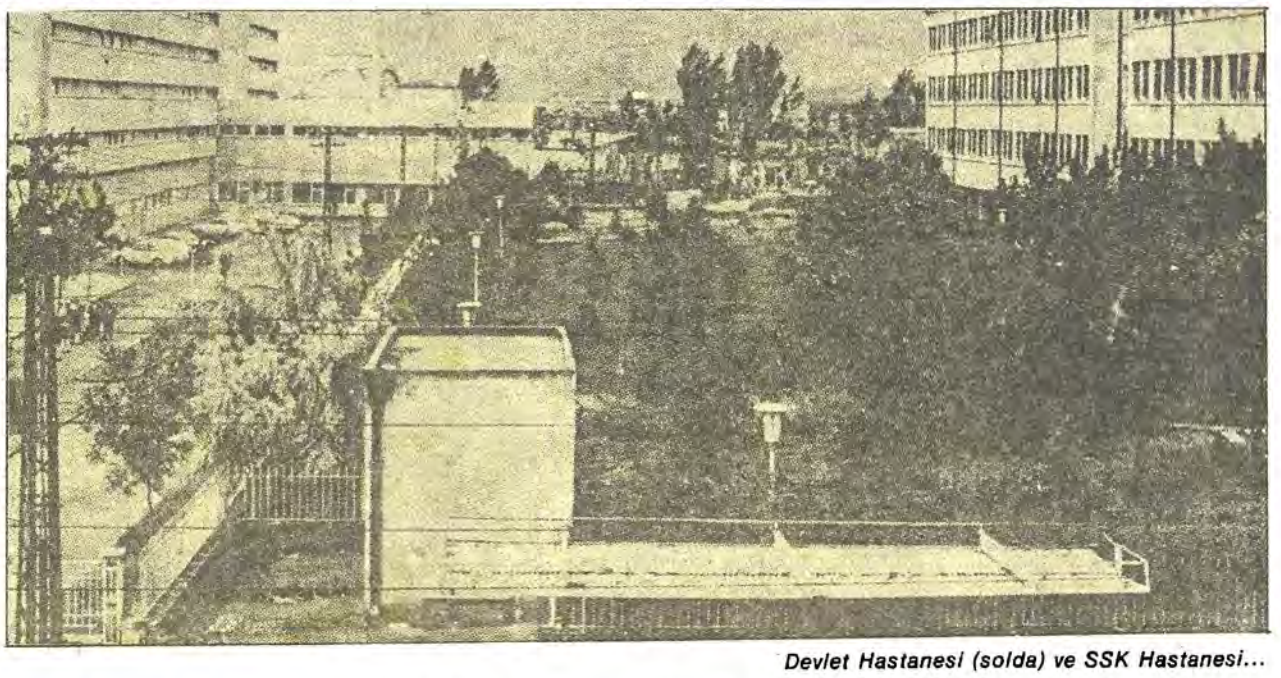

Devlet Hastanesi (solda) ve SSK Hastanesi...

Önemli kişiler

MEHMET NAZIM - (1886 - 1921) - Kurtuluş Savaşı kahramanı, şehit. 1907'de Harp Okulu'nu, 1910'da Harp Akademisi'ni bitirdi. Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya savaşlarına katıldı. Kurtuluş Savaşı'nda, yarbay rütbesiyle, tümeninin başında savaşırken şehit oldu, bir gün sonra TBMM kararıyla rütbesi albaylığa yükseltildi, miraşçılarına İstiklâl Madalyası verildi.

KADI BURHANEDDİN - (1344 - 1398) - XIV. yüzyıl Azerî şairi. Babası Kayseri kadısıydı. Küçük yaşlarda babası tarafından eğitildi, Mısır'a gitti, dönemin tüm bilgilerini edindi, 1364'te Kayseri'ye dönerek babasının yerini aldı ve az sonra Kayseri'de hüküm sürmekte olan Eretnaoğullarına vezir oldu. 1381'de Sivas Sultanı oldu. 18 yıllık saltanatı sonunda düşmanları tarafından Sivas surları önünde başı kesilerek öldürüldü. Çok hareketli bir siyasî hayatın yanı sıra, Arapça ve Farsça şiirler, bu arada da 1500 kadar gazel ve 119 tuyuğ, 15 rübai, birkaç da müfred bulunan bir Türkçe divan bıraktı ki bu divan Azerî lehçesiyle yazılmıştır ve aslı British Museum'dadır.

TEODOR KASAP - (1835 - 1905) - Türkiye'de ilk güldürü dergisi yayıncısı ve yazarı. Bir Rum manifaturacının oğlu olarak dünyaya geldi, babası ölünce İstanbul'a gelip, bir tüccar yanında çıraklık ederken Kuruçeşme Rum Okulu'nda okudu. Kırım Savaşı sonunda bir Fransız subayı tarafından Paris'e götürüldü ve öğrenimini geliştirdi. Yurda dönünce İstanbul'da Türkiye'nin ilk mizah dergisi **Diyojen**'i çıkardı (1870). Bu dergi kapatılınca **Çıngıraklı Tatar**, bu da kapatılınca **Hayal**'i yayınladı. Ayrıca günlük ve siyasî **İstikbal** gazetesini çıkardı. Yazılarından ötürü hapse mahkûm oldu (1877), Avrupa'ya kaçtı, af çıkıp dönünce Saray Kütüphanecisi oldu. Tanzimat döneminde tiyatro çalışmalarını destekleyen, Türk tiyatrosunun yerli kaynaklara dayanması gerektiğini savunan yazarın Moloere'den Türkçeye uygulamaları vardır.

SEYRANİ - (1807 - 1866) - Halk şairi. Döneminde Everek adını taşıyan Develi'de doğdu. Bir mahalle imamının oğluydu, medrese eğitimi gördü, İstanbul'a gitti, yedi yıl kaldı ama şiirlerinde döneminin büyüklerini yerip eleştirdiği için sürülüp Kayseri'ye döndü, yaşamı yoksulluk içinde geçti. Yazdığı divan şiirinde başarısızdı ama âşık tarzında yazdığı koşma, semai ve destanlarda çok başarılı oldu. Yergi edebiyatımıza unutulmaz örnekler verdi.

MEHMET AĞA (MİMAR) - (- 1742) - Lâle Devri'nin ünlü baş mimarı. Sarayda Hassa Mimarları ocağından yetişti. Ahmed III döneminde Has Başmimarı oldu. Azledildi. 1709'da yeniden bu göreve atandı ve aralıksız 31 yıl bu görevde kaldı. Lâle Devri'nin pek çok yapısını bu arada Üsküdar ve Sultanahmet'teki Ahmet III çeşmelerini çeşitli su kemerlerini yaptı. Anadolu'da, Kırım'da, Rumeli'nde ve Kafkasya'da çeşitli kaleleri ya yeniden yaptı ya da onardı. Daha çok **Sadabat Mimarı** diye anılır.

MİMAR SİNAN - (1489 - 1588) - Türkiye'nin yetiştirdiği en büyük mimar. Ağırnas Köyünde doğdu, Yavuz Sultan Selim döneminde Yeniçeri Ocağı'na alındı, İran ve Mısır seferlerine katıldı. Kanunî Sultan Süleyman döneminde de hemen tüm seferlere katılıp askerî mimarlık ve savaş stratejisine uygun köprüler, kaleler yaptı. 1538'de Saraya Baş Mimar atandı. Kendi deyimiyle çıraklık döneminde 1543'te başladığı **Şehzade Mehmet Camii**'nden sonra, kalfalık dönemi saydığı 1550 - 1560 yıllarında **Süleymaniye, Mihrimah Sultan, Rüstem Paşa, İbrahim Paşa, Ahmet Paşa, Zal Mahmut Paşa, Sinan Paşa** camilerini tamamladı. Bunları, İstanbul'daki **Sultanahmet** (1571), ustalık döneminin en önemli eseri sayılan Edirne'deki **Selimiye** ve yine İstanbul'daki **Azapkapı** camileri izledi. Her biri yeni bir projenin eseri olan 73 camiden başka 50 medrese, 49 mescit, 31 hamam, 27 saray, 18 türbe, 18 kervansaray, 17 imaret, yedi kütüphane, yedi köprü, altı darüşşifa (hastane) yaptı. 99 yaşında öldü.

AHMED HİLMİ KALAÇ - (1887 - 1966) - Politikacı, idareci. Son Osmanlı Meclisi Mebusanında mebus, ilk TBMM'den başlayarak sekiz dönem milletvekili.

MEHMET ALİM ÇINAR - (1861 - 1939) - Din bilgini, müderris. Bünyan'da doğdu, ilk TBMM'de üye ve Meclis İdare Heyeti Azası.

RIFAT ÇALIKA - (1883 - 1963) - İdareci, politikacı, bakan. Hukuk öğrenimi görmüş, savcılık yaptı. Kayseri Belediye Başkanıyken ilk TBMM'ye üye seçildi, adalet bakanlığı yaptı.

Turhan Feyzioğlu

TURHAN FEYZİOĞLU (1922-?): Galatasaray Lisesi, İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Fransa'da Ecole Nationale d'Administration'da doktora yaptı. SBF'de doçent ve profösör oldu. 1956 yılında öğrencilerine "Nabza göre şerbet vermeyin" dedi ve istifa etti. 1957'de politikaya girip milletvekili seçildi. 1960'da Kurucu Meclis üyesi, Millî Eğitim Bakanı oldu. İstifa etti, ODTÜ rektörü oldu. 1961'de yeniden milletkili, Devlet Bakanı, Başbakan Yardımcısı oldu. 1967'de Yardımcısı oldu. 1967'de CHP'den istifa edip Güven Partisi'ni kurdu. Genel Başkan oldu. Ortaklık hükümetlerinde Başbakan Yardımcılığı yaptı.

Pınarbaşı ilçesi...

MERKEZ

Kızılırmak kavisi ile Erciyas dağı eteklerindeki Koramaz dağlarına kadar uzanan geniş düzlüğün arasında kuruludur. Doğuda Bünyan, batıda İncesu, kuzeyde Sarıoğlan ve Falahiye, güneyde Develi ve Tomarza ilçeleri ile çevrilmiştir.

İlçede önemli orman varlığı yoktur. Yalnız Erciyas dağının batı kesimindeki sırtlarda koruluk diye adlandırılan seyrek meşeliklere rastlanır. İlçede ağırlıklı olan tarımsal faaliyet, tahıl üretimidir. En çok buğday, çavdar ve arpa yetiştirilir. Ancak son yıllarda şeker pancarı ekimi de gelişmiştir. Yonca otu ve tohumu ile ayçiçeği de en çok üretilen bitkiler arasındadır.

BÜNYAN

İç Anadolu bölgesinin Yukarı Kızılırmak bölümünde Kayseri'ye 35 kilometre uzaklıktadır. Doğusunda Pınarbaşı, güneyinde Tomarza, batısında Merkez, kuzeyinde Sarıoğlan ilçeleri yeralır.

Denizden yüksekliği 1250 metre olan ilçenin geleneksel faaliyeti halıcılıktır. Çeşitli desenlerde dokunan kaliteli "Bünyan halıları" ün yapmıştır.

Bünyan'ın geçmişi çok eskilere dayanmaktadır. İlçe yakınlarında Kayabaşı denilen mağaralarda ilk insanlar tarafından yapılmış sanat izlerine rastlanmaktadır.

Önceleri Sivas'a bağlı nahiye merkezi iken 1980 yılında ilçe haline gelmiştir. 1911 yılında ise Kayseri iline bağlanmıştır.

DEVELİ

Develi ovasının kuzeydoğusunda dağlık bir bölgede kurulmuştur. Denizden yüksekliği 1150 metre olan ilçenin Kayseri'ye uzaklığı da 86 kilometredir.

Ortaçağ'da kurulduğu tahmin edilen ilçe, adını Oğuz boylarından Develi Obası'ndan almıştır. Kesin tarihi bilinmemekle birlikte, Develi Obası'nın buraya Danişment Oğullarıyla birlikte gelerek yerleştikleri sanılmaktadır.

İlçe ekonomisi bağcılık ve elma üretimine dayanmaktadır. Bunun dışında, buğday, arpa ve çavdar da önemli çapta yetiştirilmektedir. Develi'de çok lezzetli kiraz üretilmektedir. Ayrıca hayvancılık ve özellikle arıcılık gelişmiştir.

FELAHİYE

İlçe, doğuda Sarıoğlan, güneyde Merkez, batıda Yozgat'ın Boğazlıyan, kuzeyde Çayıralan ilçeleri ile sınırlanmıştır.

Kayseri'ye 63 kilometre uzaklıktaki Felahiye'nin çevresi dağlarla çevrilidir. Bu dağların en büyükleri Kızılırmak'ın kuzeyindeki Aladayılı ile Beşiktepe ve Karacıklı dağlarıdır.

İlçenin sulak olan güney bölümlerinde şeker pancarı yetiştirilmektedir. Ekili alanlar toplam arazinin yarısını kaplamaktadır. Ekonomik yaşamı tahıl üretimine dayalı olan ilçede hayvancılık da önemlidir.

İNCESU

Doğu ve kuzeydoğusunda Merkez, güneyinde Yeşilhisar batısında Nevşehir, Ürgüp ve Avanos ilçeleri ile çevrili olan İncesu, ulaşım ağının merkezinde yer alır. Bu özelliğinden dolayı özellikle son yıllarda oldukça gelişmiş olan ilçenin denizden yüksekliği 1100-1150 metredir.

İlçe 17. yüzyılda Merzifonlu Kara Mustafa Paşa tarafından kurulmuştur. Zaman içinde giderek büyüyen İncesu, 19. yüzyıl başlarında bucak merkezi, aynı yüzyılın sonlarında da ilçe olmuştur.

Engebeli bir arazide kurulu olan İncesu'nun üç tarafı dağlarla çevrilidir. İlçe ekonomisi bağcılığa dayanır. Tahıl üretiminin de önemli olduğu ilçede en çok üretilen tahıl buğdaydır. Yüksek kesimlerdeki kireci az topraklarda çavdar ekilmektedir.

PINARBAŞI

Pınarbaşı ilçesi Kayseri'ye 105 kilometre uzaklıkta, doğusunda Gürün, Kangal, batısında Bünyan, güneyinde Sarız ve Tomarza, kuzeyinde Şarkışla ile kuzeybatısında Sarıoğlan ilçesi ile çevrilidir.

İlçe, Şirvan dağının kuzeyinde Pınarbaşı suyunun çıktığı yerde kurulmuş ve adını buradan almıştır. Cumhuriyet döneminden önce adı Aziziye olan Pınarbaşı, Sultan Aziz'in tahta çıktığı 1861 yılında Sivas'a bağlı bir ilçe olarak kurulmuştur.

Pınarbaşı, sert iklimi nedeniyle bir bozkır görüntüsü içindedir. Dağları genellikle çıplaktır.

SARIOĞLAN

Toprakları doğuda Bünyan, batıda Felahiye, kuzeybatıda Yozgat'ın Çayıralan, kuzey ve kuzeydoğuda Sivas'ın Gemerek ilçeleri ile çevrili olan Sarıoğlan, İç Anadolu bölgesinin Yukarı Kızılırmak bölümünde yeralır.

İlçe ekonomisi tahıl üretimine dayanmaktadır. Tahıllardan buğday ve arpa en çok üretilen ürünler arasında yeralır. Bazı köylerde de bağcılık ve meyvecilik gelişmiştir.

Sarıoğlan ilçenin en önemli gölü Tuz Gölüdür. Palas ovasında bulunan gölün üçte ikisi tuzla kaplı olup kalan bölümü bataklık ve çamurdur.

SARIZ

Sarız ilçesi, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Akdeniz bölgelerinin kesiştiği noktada yeralır. Binboğa dağının kuzeybatısındaki çukur alanda, Seyhan kollarından Göksunun kaynak bölgesinde, Sarız çayı yakınlarında denizden 1500 metre yükseklikte kurulmuştur.

İlçede kilim ve halı dokumacılığı önem kazanmıştır. Hayvancılık da ilçenin önde gelen geçim kaynakları arasındadır. Tarımsal faaliyetlerde buğday arpa, çavda, yulaf, mısır ve ayçiçeği üretimi göze çarpmaktadır.

TOMARZA

Erciyas dağının güneydoğusunda, Erciyas ile Ay Görmez ve Sövegen dağları arasındaki ovada kuruludur. Engebeli bir arazi üzerinde yer alan ilçedeki belli başlı yükseltiler, Güngörmez, Adaçe, Sövege, İlman, Soğanlı, Kızılgün, Dumanlı ve Küçükkızıl dağlarıdır.

İlçe ekonomisi tarım temeline dayanmaktadır. Arpa, buğday, yulaf, mercimek ve nohut üretimi önemli yer tutar. Son yıllarda şeker pancarı ekimi de gelişmiştir. Yaz aylarında da bol miktarda domates ve salatalık yetiştirilir.

YAHYALI

Kuzeyde Develi, güneydoğuda Adana'nın Feke, güneybatı ve güneyinde Niğde, ilçeleri ile çevrili olar Yahyalı ilçesi, Sultan Sazlığı'nın güneyinde 2140 metre yükseklikte Elmalı ve Seki dağları arasındaki vadide kurulmuştur.

1954 yılında ilçe merkezi olan Yahyalı'da, halkın büyük bir bölümü tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. İlçe arazisinin yüzde 75'i dağlık olup toprakları kumlu ve killidir. Ancak bu dağlık bölgenin büyük bir bölümünde geniş bir orman vardır. Burada yetişen ağaçların en önemlileri meşe, gürgen, çam ve ardıçtır Ovalık kısımlar da ise başta elma olmak üzere çeşitli meyve üretimi yapılmaktadır.

YEŞİLHİSAR

Karahisar ovasının batı ucunda, Karadağ'ın doğuya uzanan etekleri üzerinde kuruludur. Denizden yüksekliği 1200 metredir. Kayseri'ye uzaklığı 70 kilometredir.

İlçe halkının ana geçim kaynağını tarım oluşturur. Tahıl üretiminin geliştiği Yeşilhisar'da hayvancılık da önem kazanmıştır. İlçenin bir diğer geçim kaynağı da halıcılıktır. Yaklaşık 1000 halı tezgâhının bulunduğu ilçede, üretilen pekmezler de değerlidir.

Yeşilhisar dağlık bir bölgede yer almaktadır. İlçedeki belli başlı yükseltiler, Ala Dağ, Toroslar, Araplı Beli, Masa dağı ve Karadağ'dır.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

KAYSERİ'nin tarihi, Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler'e kadar uzanır. Bu topraklar üzerinde Hititler'in ne denli büyük bir uygarlık kurdukları bugün Kayseri yakınlarındaki Kültepe ve Karahöyük'te yapılan arkeolojik kazılarda ele geçen bulgularla gün ışığına çıkmıştır. Hititler'den sonra bu topraklardan Babil, Asur ve Perslerin gelip egemenlikler kurdukları ve geçtikleri bilinir. Bu bölgeyi Persler'den alan Kapodokyalılar, bugünkü Kayseri il merkezinin bulunduğu alanda günümüzden 2300 yıl önce ilk kenti kurmuşlardı. Burada kurdukları ve mamure haline getirdikleri kente kralları Eusebes'in adına izafeten "Eusebia" adını veren Kapodokyalılar burasını aynı zamanda bir tarım ve ulaşım merkezi haline de getirmişlerdi.

Bu topraklar milâdın başlarında Romalıların eline geçmişti. Roma İmparatoru Tiberius bu kenti gördüğünde güzelliğine hayran kalmış ve bu nedenle Romalılar tarafından "Eusebia" kentine, "İmparator şehri" anlamına gelen "Caeserea" adı verilmişti. Önce Kapodokya krallığının, sonra da Roma'ya bağlanan Kapodokya eyaletinin merkezi olan Caesarea ve çevresi, 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye bölünmesiyle, Anadolu topraklarının büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düşmüştü. Kayseri Bizans çağında Hıristiyanlığın Anadolu'daki en büyük merkezlerinden biri haline gelmiş, kent eskisinden daha da büyüyüp güzelleşmişti.

1071 Malazgirt zaferi ile Anadolu içlerine doğru sarkmaya başlayan Türkler çok geçmeden bu toprakları da ellerine geçirmişlerdi. Ve Kayseri, Selçuklu devletinin merkezi Konya'dan sonra imparatorluğun en büyük ve en önemli kenti olmuştu. Kent, büyük Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat zamanında en parlak yıllarını yaşamıştı. Selçuklu Devleti'nin çöküşünden sonra bir başka Türk boyu olan Eretnaoğulları Beyliği bu yöreye hâkim olmuş, 1398 yılında da Yıldırım Beyazıt tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmıştı. Ancak Yıldırım Beyazıt'ın Ankara Savaşı'nda Timur'a yenilmesiyle Kayseri

Döner Kümbet...

de başına buyruk Türk beylikleri arasında paylaşılmıştı. Bu cümleden olarak Karamanoğulları, Memlûklar ve Dulkadiroğulları bu yörede egemenlik sürmüşlerdi. Nihayet 1515 yılında Yavuz Sultan Selim bu toprakları tekrar ele geçirip Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştı. Kayseri, Osmanlı döneminde yüzyıllar boyu Konya eyaletinin yedi sancağından biri olarak kalmış, Tanzimat'ın ilânından sonra da Ankara eyaletine bağlanmıştı. Cumhuriyetin ilânından sonra da Kayseri il haline getirilmişti.

Tarihi boyunca pek çok uygarlıkların gelip geçtiği Kayseri, bu parlak tarihinin çeşitli dönemlerine ait zenginliklerle doludur. Bunlar arasında en önemlilerini şöyle sıralayabiliriz:

KAYSERİ KALESİ: Kale ve surların bir kısmı Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır. Kalenin kuzey tarafından surlar ise Bizans İmparatoru Justinianus'un emriyle inşa olunmuştur. Kalenin Karamanoğulları ve Osmanlılar tarafından onarılmış olduğu üzerindeki kitabelerden anlaşılmaktadır.

GIYASİYE SİFAHANESİ: Anadolu'nun ilk tıp medresesi olması bakımından büyük önem ve değer taşımaktadır. 1205 yılında Selçuklu hükümdarı Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırılmıştır. Yan yana iki binadan ibaret olup bir arageçit ile birbirine bağlanmaktadır. Selçuklu taş işçiliğinin şaheserlerinden biri olan kapısının güzelliği bilhassa dikkati çekmektedir.

GÜLLÜK CAMİİ: "Küllük Camii" adıyla da anılmaktadır. 1205 yılında yapıldığı bilinmektedir. Mihrabı ve çinilerinin güzelliği ile ünlüdür. Bitişiğinde bulunan cami külliyesinden olan hamam ile medrese harap bir durumdadır.

HACIKILIÇ CAMİİ: Selçuklu vezirlerinden Ebu Kasım Ali tarafından 1249 yılında yaptırılmıştır. Yanında bir de medresesi bulunmaktadır. Cami ve medresenin giriş kapıları nefis taş işçiliği ile dikkati çekmektedir.

HONAT HATUN TÜRBESİ: Honat Hatun Camii'nin hemen yanındadır. Sekizgen bir plan üzerine inşa edilmiştir. Türbenin cepheleri mermerle kaplı olup üst kısımları ve yanları nefis motiflerle süslüdür. Külâh biçimindeki kubbenin altındaki üç lahitten beyaz mermerle kaplı olanı Mahperi Hatun'a aittir. Türbe bugün bölge müzesi olarak kullanılmaktadır.

KURŞUNLU CAMİİ: Asıl adının Ahmetpaşa Camii olduğu bilinir. Mimar Sinan'ın yapısı olması kuvvetle muhtemeldir. 1584 yılında inşa olunmuştur. Kubbesi kurşunla kaplı bulunduğundan "Kurşunlu Cami" adıyla anılmaktadır.

SAHABİYE MEDRESESİ: Selçuklu vezirlerinden Sahip Ata tarafından 1267 yılında yaptırılmıştır. Kapısını çevreleyen geometrik işlemeler Selçuklu taş işçiliğinin nefis örnekleri arasındadır. Halen "Selçuk Müzesi" olarak kullanılmaktadır.

KÜMBETLER: Kayseri tarihî kümbetleri ile de ün yapmıştır. Selçuklu türbeleri olan bu kümbetlerin en önemlileri şunlardır: Ali Cafer Kümbeti (1247), Çifte Kümbet (1247), Emir Sultan Kümbeti (1397), Sırçalı Kümbet (1247), Emir Şahab Kümbeti (1310), Döner Kümbet, Hasbek Kümbeti 1218 yılında inşa edilmiş olup Kayseri'nin en eski kümbeti olmakla maruftur.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Tüm ülke yaşamının bankası

Akbank siz ev hanımlarının yanında

Günün yaşam koşullarını karşılamak, aile bütçenizin yükünü hafifletmek istiyorsunuz: Ülkemizde ilk kez uygulanan ve karşılıksız bir hizmet olan indirimli alışveriş sistemi Alkart tasarruflarınız için Akgelir Hesabı ve Aksertifika ile aile yaşamınıza katkıda bulunurken, mutlu, güvenli bir yaşamda Akbank'ın varlığını hissedersiniz.

REPRO

Pınarbaşı yöresinde Kafkas oyunları oynanır...

«SİNSİN OYUNU» MEYDANDA YAKILAN ATEŞ ETRAFINDA OYNANIR

ANADOLU'ya gelen ilk Türk boylarının yerleşim merkezlerinden birini teşkil eden Kayseri, Birinci Dünya Savaşı sonunda ülke sınırları dışında kalıp, Anadolu'ya gelenlerin de yerleşim yeri olmuştur. Bu özellikleri nedeniyle az da olsa Kayseri folklorunda yöre yöre değişimler bulunmaktadır.

Merkez ve yöresinin söz, saz ve deyimleri büyük bir zenginlik gösterirken, oyun ve giysiler açısından Sarız ve Pınarbaşı yöreleri bir başka ağırlık merkezini oluşturmaktadır.

Halıcılık, dericilik, bakırcılık, dokumacılık ve pastırmacılık gibi yörenin ünlü üretimlerinin yanı sıra, diğer küçük el sanatları halkın geleneksel yaşam biçimini önemli bir şekilde etkilemektedir. Çalışmayı tasarrufu ve çok kazanmayı seven halk ziynet eşyasına düşkündür.

Yörede bağevleri ve buradaki yaşam biçimi oldukça ilginçtir. Nişan, nikâh ve düğünler genellikle güz ve kış aylarında yapılmaktadır. Halk mutfağı oldukça zevkli bir biçimde sergilenir. Baharatlı, biberli ve hamurlu yemeklere düşünlüğü ile tanınan yöre halkının mantısı, oldukça ünlüdür. Mantı Kayseri'de çok önemli bir halk mutfağı ürününü teşkil etmektedir. Erciyas dağına yaylaya çıkan Türkmenlerin oldukça değişik çeşitte mantı yaptıkları bilinmektedir.

Kış hazırlıkları içinde sucuk ve pastırma yapımının önemli bir yeri vardır. Yapımı, hazırlanışı hatta kesilip sofraya konuşu özellik taşımaktadır.

Dinî inançların her kesimde etkileri görülmektedir. Anadolu'nun tüm yörelerinde olduğu gibi burada da adak yerleri ve batıl inançlar etkinliğini zaman zaman göstermektedir.

Seyyid Burhaneddin Türbesi adak yerlerinin hemen hemen en eskilerinden biridir. Mevlâna'nın da hocalığını yaptığı söylenen Seyyid Burhaneddin 1241 yılında ölünce Kayseri-Talas yolu üzerindeki türbesine gömülmüştür. Zeynel Abidin Türbesi, uzun zaman bir adak yeri olarak kullanılmıştır. Helvacı Dede, Seyyid Halil Devletli, Çelenli Efendi, Şam Baba, Melik Gazi, halkın diğer adak yerleri olarak bilinmektedir.

Özel yemekleri

Yöre yemekleri ile ilgili "naylon aşçı" adıyla anılan Hayriye Baltacı'dan şu bilgiler alınmıştır:

"Etli mantı, tepsi mantısı, pirou mantısı (peynirli olur), börek çorbası, yaprak sarması, arabaşı" yörede en sevilen yemekler arasında yer almaktadır.

Hayriye Baltacı'ya göre bir düğün yemeği şu şekilde sıralanmaktadır:

Çorbalar: "Toyga çorbası, yoğurtlu çorba, yayla çorbası"

Kavurmalar: "Haşlama ve kızartma etler"

Börek, komposto, hoşaf.

Düğün aşuresi "süt ve nişastadan yapılmaktadır"

Dolma ve sarmalar "yaprak sarması veya biber dolması"

Bamya, bulgur veya pirinç pilavı.

Baklava.

BATIL İNANÇLAR

— Kızlar gece aynaya bakarsa gurbete gelin gider.

— Yağmur yağarken kapı eşiğinde durulmaz, yıldırım düşer.

— Boş beşik sallanırsa, çocuğun karnı ağrır.

— Çamaşırların en son suyu ile ayak yıkanırsa, yıkayanın kocası ölür.

— Terlik veya ayakkabılar birbirinin ucuna değerse, terlik veya ayakkabının sahibinin arkasından çekiştirilir.

OYUNLAR

Yörede yalnız kadın oyunları olduğu gibi kadın ve erkeğin birlikte oynadıkları oyunlar da vardır. "Mendil", "Eminem", "Turnam" oyunları yörede kadınlar tarafından oynanmaktadır. "Kalice Potinli Gelin", "Öteyüz", "Eminem" oyunu ise erkekler tarafından oynanır.

Sinsin oyunu için, düğünlerde geniş bir meydanda ateş yakılır. Ateşin etrafında bir daire çizerek toplanan oyuncular, birbirlerini kovalayıp ateşin üzerinden atlarlar, yakalanmak istemeyen oyuncu yerine geçince, diğer iki oyuncu oyunu aynı şekilde sürdürür... Yörenin bir başka oyunu da "Yumruk" oyunudur. Düğünlerde erkekler geniş bir alanda karşılıklı bir şekilde ve iki grup halinde dururlar. Ortada bir oyuncu ayakta durur. Davul ve zurnanın ritmine uyarak, orada bulunan oyuncunun koluna veya sırtına vurarak, grup oyuncuları devamlı yer değiştirirler. Oyun bu şekilde sürer gider...

GİYSİLER

Kadın giysilerini, üç etek, çinti, salta, cepken şeklinde sıralamak mümkündür. Yörede ayrıca bindallı da giyilmektedir.

Erkek başlığı, kuzu yününden elde edilen ipliklerle dokunur. Külah şeklindedir. Uçları bir metreyi bulan uzunluğa varır. Krem ve deve tüyü renkleri hakimdir. Tepe kısmında ponçakları bulunur. Ponçaklar sim veya karışık ipliklerle yapılır. Başlığın kenarları simle işlenmiştir.

Sako: Setire pantolon üzerine giyilir. Bir nevi ceketi andırır. Geniş ve boldur. Yaka, düğme, cep ve astarı yoktur. Daha ziyade yöresel törenlerde giyilir. Hassa denilen bir cins kumaştan yapılmaktadır. Gök mavisi ve krem rengi tercih edilir.

Kuşak: Ekseriyetle kare şeklindedir. Karşılıklı köşelerinden üçgen şeklinde katlanarak şalvarın uçkur kısmından bele sarılır. Kuşak daha çok cep görevini görür. Kuşak altına gümüş kakmalı kama, sedef saplı lüver, simle işlenmiş tütün kesesi ve yazı takımı konur. Üstten bunların bir kısmı görünür. Kuşaklar çok renkli ve desenlidir. İpekli kumaştan, yünden veya yünle karışık pamuk ipliğinden dokunmaktadır.

Tefe şalvarı veya kıl şalvar: Önlü arkalı olur. Cepler her iki taraftan müşterek kullanılır. Uçkurluk yeri, "Tenzuf" veya "Mermerşah" denilen bir cins bezden yapılır. Bezin rengi siyah veya beyazdır. Şalvarlar genellikle keçi kılından veya koyun yününden dokunur. Desensizdir.

PINARBAŞI YÖRESİ

Yörede Pınarbaşı bir diğer adı ile, "Uzunyayla" folkloru değişik bir özellik göstermektedir. C.Nihat Kaynarlı'nın yöre ile ilgili araştırması şu şekilde sıralanmaktadır:

"Pınarbaşı yöresinde Kafkas geleneklerinin özellikleri bütün canlılığı ile sürmektedir. Konuk ağırlama, ölümle ilgili davranışlar, oyunlar, kız alıp vermeler, burada geleneksel biçimleriyle sürdürülmektedir.

OYUNLAR

Kafkas oyunları özel bir yetenek istemektedir. Değişik figürlerle ortaya konan oyunlar, yöredeki sosyal hayatı sergilemesi açısından ilginçtir. Kadın ve erkek gururunu, erdemi, ahlakı hatta kadın ve erkeğin toplumdaki yerini, sözkonusu oyunlar, belirgin bir biçimde ortaya koymaktadır. "Kafe", "Çeçen", "Vıp" gibi oyunlar yörede çok oynanmaktadır. Kafe yaşlıların oynadıkları bir tür oyundur. Erkeğin kadına saygısı bu oyunda açık bir biçimde sergilenir. Çeçen çok hareketli bir oyundur. Erkeğin cesaret ve gururu oyunun figürlerinden hemen anlaşılmaktadır. Vıp oyununun bir başka adı "Vıc"dır. Kolkola çıkılarak oynanır. Klasik bir tür oyundur. Erkek ve kadının toplumda birbirlerine güvenini belirlemesi açısından ilginçtir...

Oyunların hepsinde ayrı ayrı olan müzikleri mızıkacı "Pşınavo" çalar. Çevrede bulunanlar müziğe göre elleriyle tempo tutarlar.

ATASÖZLERİ

— Az yemek zorlukla yenir.

— Uyku uykuyu getirir.

— Rüyada ne kadar yersen de doymazsın.

— Sözünü ettiğin kimse her zaman kapının eşiğindedir.

— Çerkesin misafir kapısı, kapıların en genişidir.

— Düşünde donuş, etrafına bak da otur.

— İnsan, ya korkacak, ya da utanacak.

— Dili olmayanın soyu yoktur.

BİLMECELER

Pınarbaşı yöresinde yaygın olan bilmeceler:

— Kaldırılacak bütün yüklerin en ağırıdır.

Tatlıların hepsinden daha tatlıdır.

İki gözün dört çatısını birbirine yapıştırır. . . (UYKU)

— Adım atmıyor, fakat geziyor. . . . . (KAPI)

— İki kardeştir görüşmez, birbirinin hasretini çeker. . . . . (GÖZLER)

— Kırmızı kar, konulduğu yeri yakar. . . . . (ATEŞ)

Yazar Araştırmacı M.Sabri Koz'un Kayseri'nin Tomarza ilçesinden elde ettiği bilmeceler ise şöyle:

— Altı mermer, üstü mermer, içinde buruşuk Ömer. . . . . (DİL)

— Cik cik kuşlar,
Camiyi taşlar,
Kendisi çalışır,
Ele bağışlar. . . . . (ARI)

— Uzun ince düz gider,
Çoluğu çocuğu düz gider . . . . . (AĞAÇ)

— Bir tabak nar,
Etrafa akar,
Buyursun hünkar(ATEŞ)

— Sarıdır safran gibi,
Okunur Kur'an gibi. . . . . (ALTIN)

— Hey hin dişti hin dişti,
Dağa taşa gün düştü.
Bir dalda beş elma
İkisine gün düştü. . . . . (NAMAZ)

AĞIT

Dağlar duman içinde
Sözüm harman içinde
Ben bir adam yitirdim
Kayseri'nin içinde.

Kuyunun kapakları
Çınarın yaprakları
Gurbetteki yarimin
Çınlasın kulakları.

Lokman dünya hiç demiş
Ektiğini biç demiş
Dertli zoru görünce
Genç yiğidim geç demiş.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

6000 yıllık tarihe sahip yüce Erciyas Dağı'nın sembolük ettiği bu ilimiz, Orta Anadolu'muzun büyü ve gelişmiş merkezlerinden biridir.

Çeşitli sanat zenginlikleri yanında, büyük bir ticaret ve sanayi merkezi oluşu, Türk ekonomisinde önem taşır.

Halıcılık başta olmak üzere, el sanatları, yörenin başlıca uğraşıları arasında yer almaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1957 yılından beri 26 yıldır Kayserililere banka hizmetlerini en iyi şekilde sunmaktadır.

Kayseri il merkez şubeleri:
Kayseri, Fevzipaşa Cad., Sanayiçarşısı

Kayseri ili şubesi:
Bünyan

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TAHIL ÜRETİMİNDE İLERİDİR, TİCARET HAYATI GELİŞMİŞTİR...

Kilimcilik, Kayseri'de yaygındır... Birbirinden güzel desenler ve renkler Kayseri kilimlerinde yer alır...

TARIMSAL faaliyetler Kayseri'de tahıl üretiminde yoğunlaşmaktadır. Tarıma elverişli 951 bin 502 hektar alanın 245 bin 467 hektarında buğday yetiştirilmektedir. İlin yıllık buğday üretim miktarı 421 bin 410 tondur.

Bağdaydan sonra en büyük üretim alanını 78 bin 950 hektar ile çavdar almaktadır. Kayseri'de şeker pancarı üretimi de son yıllarda büyük aşama yaparak yıllık üretimi 218 bin 500 tona yükselmiştir.

İldeki diğer önemli tarımsal faaliyetleri, arpa, ayçiçeği, patates, kuru fasulye ve yonca üretimi kaplamaktadır.

Kayseri'de hayvancılık genellikle Pınarbaşı, Sarız, Felahiye ilçeleri ile Erciyes Dağı'nın eteklerinde ve özellikle koyun yetiştiriciliği şeklinde belirmektedir. İlin toplam koyun varlığı 1 milyon 405 bin 291'dir. Koyunlar karaman ırkı, sığırlar ise genellikle yerli ve montofon melezidir.

Tavukçuluk da Kayseri'nin önemli bir geçim kaynağını oluşturmaktadır. Modern yöntemlerle tavukçuluk yapan 22 işletmenin kapasitesi 94 bin 200 olup yıllık yumurta üretimi de 23 milyon 205 bin 250'dir.

Kayseri madencilik açısından zengin sayılabilecek illerimizdendir. Son bir yıl içinde yılın toplam demir üretimi 435 bin 340 tondur. İlde demirin dışında çinko, krom, manganez, maden kömürü, diatomit ve pomza üretimi önemlidir.

Kayseri'de sanayinin öncülüğünü devlet yatırımları almıştır. 1930'lu yıllarda kurulan Hava İkmal Bakım Merkezi ve Sümerbank Bez Fabrikası, istihdam açısından ilin kalkınmasında önemli rol oynamıştır. Her iki fabrika bugün de Kayseri için önemlerini korumaktadırlar.

Kayseri'de sanayii daha çok tekstil ve gıda sanayii dallarında ağırlık kazanmaktadır. İlde 17 adet dokuma ve iplik fabrikası, 5 adet makine halı fabrikası , 10 adet şeker imal fabrikası, iki adet meyve suyu fabrikası, iki adet yem fabrikası ile birer adet ekmek, bisküi fabrikaları bulunmaktadır.

Kayseri'de ticarî yaşam çok canlıdır. Halkın büyük bölümünü işçi, sanatkâr ve ticaretle uğraşanlar oluşturmaktadır. Kayserililer, çalışmayı, tasarrufu ve çok para kazanmayı bilen insanlar olarak tanınmaktadırlar.

İlin diğer illere sattığı ana mallar halı, canlı hayvan, yün ve yapağı, ham deri, bağırsak, pastırma ve sucuk, iç yağı , şeker, un, manifatura, çeşitli makineler, bisküi ve otomobil yedek parçalarıdır.

Kayseri'nin ünlü çilekleri...

Nerelerde kalınır

HOTEL TURAN:
Turan Cad. No.: 8. Tel.: 11968, 12506, 18214. 75 oda. Lokanta, kalorifer, asansör.

OTEL MİMAR SİNAN:
Sanayi Bölgesi, 1. Cadde. Tel: 11615. 33 odalı, lokanta, kalorifer.

HOTEL HATTAT
İstanubl Cad. Tel.: 19331, 19332, 19829. Duşlu 72 oda, kalorifer, lokanta, asansör.

HOTEL KENT:
İstasyon Cad., No.: 1. Tel.: 12454. 40 odalı, lokanta, kalorifer.

İLHAN ERDOĞAN TESİSLERİ:
Pazarören Dörtaş Yolu. No.: 84 Km. Duşlu 20 oda, lokanta, kalorifer.

ALEMDAR OTELİ:
Sivas Cad. No.: 2. 40 oda, lokanta.

TERMİNAL OTELİ:
Terminal yolu.

İPEK PALAS:
Vatan Cad.

ZÜMRÜT PALAS.

OTEL PARK

KONAK OTELİ
DEVELİ

KATTAŞ OTELİ:
Cumhuriyet Cad.
İNCESU

KERVANSARAY OTELİ.

EĞİTİM

Kayseri, eğitim olanakları açısından şanslı illerimizden biridir.

İlköğretim aşamasında 664 okulda öğrenim yapılmaktadır. 664 ilkokuldaki öğrenci sayısı 118 bin 477 ve öğretmen sayısı da 4 bin 640'dir.

Ortaöğretimde Kayseri'de 38 bin 108 öğrenci bulunmaktadır. Orta dereceli 129 okuldaki öğretmen sayısı ise 2 bin 114'tür.

Kayseri'de bulunan Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Kayseri Meslek Yüksek Okulu'ndan oluşmaktadır.

Bugün 3 bin 246 öğrencinin kayıtlı bulunduğu üniversite, 415 kişilik öğretim üyesi kadrosunun henüz 135'ini doldurabilmiştir. Toplam 303 kişilik öğretim üyeliği kadrosu ise boştur.

23 Mart 1981 tarihinde başlatılan okuma - yazma seferberliği, Kayseri'de de öğrenim çağını geçtiği halde okuma - yazma öğrenememiş olanların büyük ilgisini çekmiştir. Bugüne kadar açılan bin 76 kursa toplam 12 bin 261 kişi katılarak okuma - yazma öğrenmiştir.

Kayseri Sanayi Odası Genel Sekreteri
YILMAZ DAYLAN

KAYSERİ'de sanayileşme ilk defa cumhuriyet döneminde başlamıştır. 1950 yıllarında kent içindeki küçük esnaf, kent dışına gitmeye zorlanmıştır. Bunu, zamanın belediye başkanı Osman Kavuncu yapmıştır. Esnafın şehir dışına çıkarılmasından ücretsiz olarak belediye otobüsleri bu bölgeye yolcu taşıdılar.

Kayseri'de sanayi dalında ilk şirketleşme 1953 yılında gerçekleşti. Bu şirketler, pamuk ipliği ve dokuma sanayi dalında üretime başladılar. Bunlardan şu özellik çıkıyor: Kayseri'de pamuk üretilmediği halde, pamuk ipliği ve dokuma sanayii 1953 yılında başlamış ve gelişmiştir. Buna en büyük etken de, 1937 yılında Kayseri'de kurulan Sümerbank tesisinin yarattığı istihdam potansiyelidir.

Kafası çalışan Kayserili Kayseri'de durmamıştır. Bugün isim yapmış kişiler ki, bunlardan Mehmet Yazar, Nuh Kuşçulu, Hacı Ömer Sabancı ve Oğulları, Halit Narin ve İzzet Özinan gibi isimleri sayabiliriz. Bunlar, sanayi ve ticarette önemli rolü olan kimselerdir.

Kayserili tanınmış işadamları 1974 yıllarına kadar genellikle yüksek tahsil görmemiş kişilerden oluşmuştur. 1974'ten sonra yüksek tahsil görmüş sanayicilere yavaş yavaş rastlanmaktadır.

Kayseri Sanayi Odası'na kayıtlı 517 üye vardır. Bunlardan 139 tanesi hükmü şahsiyet, 380 tanesi ise adi ortaklıktır.

1982 yılının ilk dokuz aylık döneminde 16 milyon 142 bin 123 dolar (yaklaşık iki milyar 278 milyon 834 bin 540 TL)'dir. Bu ihracatı gerçekleştiren firma sayısı 20'dir.

İhraç malları arasında pamuk ipliği, ham bez, dondurulmuş meyva, iç çamaşırı, makina ve el halısı, kadife elektrikli fırın, düdüklü tencere, galvanizli ve galvanizsiz dikişli boru, telefon kumbarası, gırgır süpürge ve jelatin yapımında kullanılmak üzere kemik.

Kayseri Organize Sanayi Bölgesi Müdürü
AYDIN BAYDAR

BÜTÜN Türkiye'de olduğu gibi fabrikaların bir plan dahilinde yerleşerek gerçekleşmesi için, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, ihtiyaç duyulan şehirlerde, organize sanayi bölgesi kurulması öngörülmüştür.

Kayseri'nin iklim ve arazi şartları sanayi ve ticaretle uğraşmayı zaruri kılmaktadır. Cumhuriyet tarihinden itibaren, büyük çaplı Devlet Yatırımları Kayseri'de toplanmıştır. Böylece Kayseri sanayici potansiyeli ve yan sanayi gelişmiştir. Bugüne kadar devlet yatırımlarının yanı sıra, muhtelif büyüklükte yüzün üzerinde fabrika oluşmuştur.

Şehrin imar planı ve arazinin kısıtlı olması nedeniyle, şehir metrosunda yeni bir sanayi bölgesi seçilerek, bundan böyle orta ve büyük çaptaki sanayi kuruluşlarının, bu bölgede toplanmasının sağlanması yönüne gidilmiştir.

Türkiye'nin en büyük organize sanayi bölgelerinden biri olan bölgemiz, şehre ortalama on kilometre uzaklıkta olup, sekiz milyon metrekare brüt alan üzerine 345 âdet 5-120 bin metrekare büyüklüğünde fabrika kurulacak şekilde planlanmıştır.

Söz konusu, plan gereği, maliyeti beş milyara ulaşacak altyapı tesislerinden, su elektrik ve kanalizasyon işlerine başlanmış olup, halen 300 milyon liralık yatırım gerçekleştirilmiştir. Bu altyapı tesisleri 1984 yılı sonuna kadar bitirilecektir.

Halen, bölgemizde 70 âdet parselir sanayicilerimize tahsisi yapılmış, bunlardan onu inşa halinde, üç tanesinde ise üretime geçilmiştir.

Gerçekleşme durumuna göre devletin vereceği kredilerin intikâl etmesi ve sanayicilerin kullanacağı kredilerin uygun şekle dönüşmesi sonucu bölgenin kısa sürede Türk ekonomisine büyük katkısı olacağı inancındayız.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

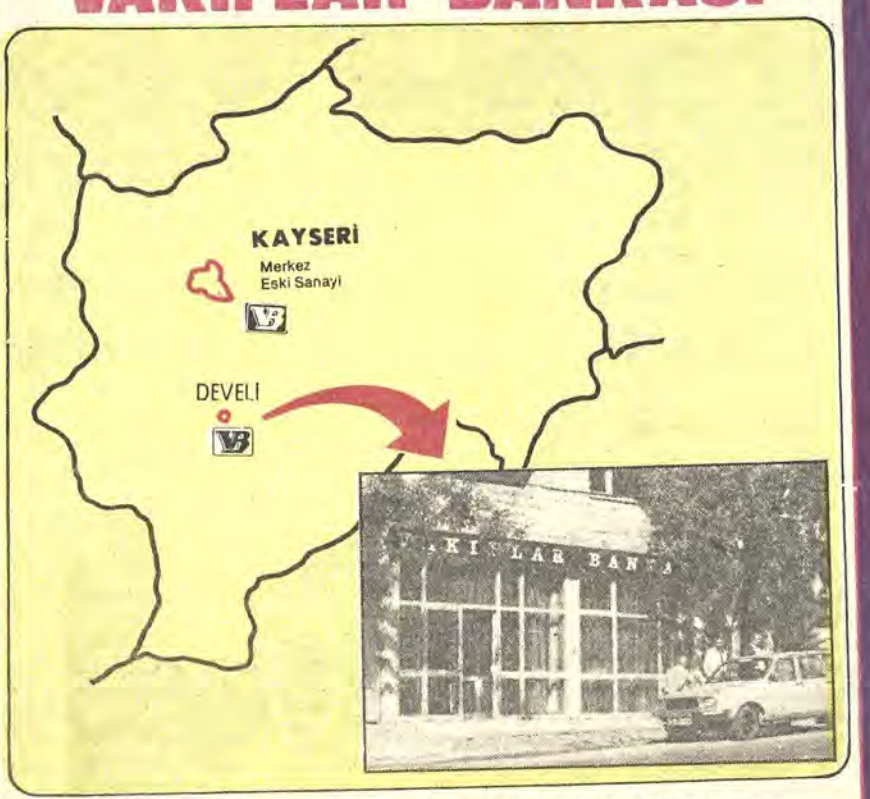

KAYSERİ ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Gezilecek yerler

Erciyas Dağı: Türkiye'nin Uludağ'dan sonraki kış sporları merkezi olmaktadır. Tekir Yaylası'yla Erciyas'ın eteklerinin birleştiği noktada inşa edilen dağevi ve Hisarcık bütün sporcuları çeker. Yolu yapılmıştır. Şehre uzaklığı 25 km.'dir. Hisarcık, Kayseri'den dağevine gitmek isteyenlerin geçtiği bir mesire yeridir.

Buralarda belediye tarafından yapılmış güzel bir bahçe ve yüzme havuzu vardır.

DİĞER MESİRE YERLERİ. Talas, Gesi ve Erkilet'tir. üçü de nahiyedir. Belediyeleri ve belediye otobüsleri vardır. Ucuz fiyatla gidilmektedir. Talas yedi kilometre, mesafededir. Yolu asfalttır. Güzel bir parkı ve havuzu vardır. Gesi de tabiî dinlenme parklarıyla ün yapmıştır. Bağları türkülerimize konu olan Gesi şehre 20 kilometre mesafededir. Erkilet ise Kayseri'nin kuzeyindedir. Dinlenme parkları vardır. Yolu asfalttır. Şehre 10 kilometre mesafededir...

BOĞAZKÖPRÜ PARKI: Karayolları tarafından Kayseri'nin batısında Ankara ve Adana yol ayrımında (20 km.) yaptırılmış bir dinlenme yeridir. Bu dinlenme yerine son yıllarda büyük ilgi gösterilmektedir.

MİMAR SİNAN PARKI: Şehrin içerisindedir. Geniş bir saha üzerinde bulunan bu parkın kadın ve erkeklere olmak üzere iki ayrı bölümü vardır.

KAPLICA VE İÇMELER:

YEŞİLHİSAR KAPLICALARI: Kayseri'nin 70 kilometre güneybatısına düşen Yeşilhisar kaplıcası tabiî sıcak suyu ilemide ve bağırsak hastalıklarına şifa kaynağı olmuştur. Bunun dışında Soğanlı Çayı'nın da karaciğer hastalıkları ve böbrek taşına karşı büyük faydası vardır. Yeşilhisar kaplıcalarına her yıl binlerce insan gelerek şifa bulur.

Erciyas...

BAYRAMHACI KAPLICALARI: Kayseri'ye 80 kilometre uzaklıkta bulunan kaplıcalarda da sıcak sularıyla ün yapmış ve iç turizmde etkisini kabul ettirmiştir... Bir oteli vardır.

YAZIR İÇMELERİ: Merkeze bağlı Yazır köyündedir. Birkaç yataklı bir konaklama tesisi vardır. Karaciğer bağırsak ve mide hastalıklarına iyi gelir.

TEKGÖZ KAPLICALARI: Himmetdede bucağına bağlı Yemliha köyü hudutlarına içinde ve uzaklığı 38 kilometredir. Çok eski zamanlardan beri işletildiği anlaşılıyor... Az sayıda konaklama tesisi. ... lokanta ve bir gazinosu vardır. Nevralji, yarım felç, kırkık ve çıkıklara, kadın hastalıklarına iyi gelir.

SPOR

Kayserispor futbolcuları

Kayseri'nin yetiştirdiği ünlü sporcuların başında boksör Celal Sandal gelir

"KAYSERİ'DE SPORUN HER DALINA İLGİ FAZLADIR"

Kayseri'de sporun tarihi oldukça eskilere uzanır. Köylerde, köy düğünlerinde ve panayırlarda yapılan güreş ve Çitoğlu Çayırı'nda yapılan at yarışları, Kayseri'de halkın bir parçası olmuştur.

Modern sporların gelişip yayılması ise, ancak cumhuriyetin ilânından sonraki yıllara rastlamaktadır. Bu arada, Talas'taki Amerikan Koleji'nin de Kayseri'de sporun tanınıp kökleşmesinde ve yayılmasında pek önemli etkisi olmuştur. Bunun yanı sıra, Kayseri Lisesi ve Muallim Mektebi ile daha sonraları Kayseri Halkevi'nin de yörede sporun yayılmasına pek önemli katkıları olmuştur.

Atletizm, atıcılık, basketbol, bisiklet, boks, cimnastik, dağcılık, futbol, güreş, judo, kayak, masatenisi ve voleybol 1930'lu yıllardan beri Kayseri'de varlığını sürdüren spor dalları olmuştur. Kayseri, bu arada birçok ünlü sporcu yetiştirmiş ve sporun çeşitli dallarında millî takımlarımıza birçok eleman vermiştir.

Türk boksunun gelmiş geçmiş en büyük isimlerinden Celâl Sandal, Kayseri bölgesinin Türk sporuna armağan ettiği değerlerden biridir.

Kayseri bölgesinden yetişen boksör Ali Hasetçi, Balkan Şampiyonluğu, Abdurrahman Yağan, Akdeniz Oyunları'nda birincilik kürsüsüne çıkmak başarısını göstermişlerdir.

Futbol'da Kayseri Türk futbolunun unutulmaz isimlerini yetiştirmiştir. Bülent Esel, Veli Tosuncuk, Candan Dumanlı, Erdoğan Gürhan, Cevdet Şimşekler, Niyazi Camgöz, Timuçin Çuğ, Ersel Altıparmak. Bu ünlüler arasındadır. Güreşte Ziya Doğan, Recep Kılıç, Ayyıldızlı mayoyu giyen sporculardır. Halil İbrahim Cangar, güreşte Türkiye Gençler Şampiyonluğunu elde etmiştir. Taek-vando'da Aziz Ukşal Türkiye şampiyonluğu Yılmaz Helvacı Avrupa ikinciliği kürsülerinde yer alırken, Necmi Peker millî formayı giymek başarısını elde etmiştir. Atletizmde İbrahim Atıcı ile Sevim Barula Kayseri bölgesinden gelerek millî formayı yükselmiş sporculardır. Sevim Barula voleybol ve tenis dallarında da söz sahibi olmuştur. Ve 1982'de Avrupa Şampiyonu olan Taekwandocu Nurten Yalçınkaya Kayseri'nin yetiştirdiği büyük sporcular arasında yer alır. Yalçınkaya Kayseri bölgesinden İstanbul'a aktarma yapmış, halen İstanbul'da sporculuk yaşamını sürdürmektedir.

KAYSERİ BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Aydemir Doğan
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Kayseri
Telefon numarası: 11298 - 19534
Memur sayısı: 59
İşçi sayısı: 20
Lisanslı sporcu sayısı: 21.400 erkek, 304 bayan.

Tesisler: Kayseri Şehir Stadı, iki futbol sahası, Kayseri Spor Salonu, 50 yataklı Erciyes Kayak Evi, 100 yataklı Talas Eğitim Kampı, Talas Spor Salonu, Kayseri Kapalı Yüzme Havuzu, Develi Spor Salonu, Develi Sahası, Yeşilhisar Sahası, Bünyan Spor Salonu, Felahiye Sahası.

Bölgede faaliyet gösteren spor dalları: atletizm, avcılık, atıcılık, basketbol, boks, dağcılık, futbol, güreş, hentbol, izcilik, kayak, masa tenisi.

KAYSERİ SPOR KULÜPLERİ

KAYSERİ DEMİRSPOR: 1932 yılında kurulmuştur. Forma renkleri kırmızı-lâciverttir.
YILMAZSPOR: 1933 yılında sarı-kırmızılı renkler altında kurulmuştu. Gayrıfaal durumdadır.
SÜMERSPOR KULÜBÜ: 1935 yılında kurulmuştur. Forma renkleri siyah-beyazdır.
TAYYARESPOR (HAVAGÜCÜ): 1935 yılında kurulmuş-1945 yılında Havagücü adını almıştır. Renkleri mavi-beyazdır.
ERCİYEŞ GENÇLİK KULÜBÜ: 1937 yılında kırmızı-beyaz renkler altında kurulmuş, sonra forma renklerini sarı-kırmızıya çevirmiştir. Gayrifaal durumdadır.
KAYSERİ GENÇLİK KULÜBÜ: 1940 yılında sarı-kırmızı renkler altında durulmuştur. Gayrifaal durumdadır.
KARAGÜCÜ SPOR KULÜBÜ: 1952 yılında kırmızı-beyaz renkler altında kurulmuştur.
TALAS GENÇLİK KULÜBÜ: 1947 yılında sarı-yeşil renkler altında kurulmuştur.
DAĞCILIK GENÇLİKKULÜBÜ:1953 yılında kurulmuştur. Gayrifaal durumdadır.
ORTA ANADOLU GENÇLİK KULÜBÜ: 1953 yılında lacivert beyaz renkler altında kurulmuştur. Gayrifaal durumdadır.

FENER GENÇLİK KULÜBÜ: 1953 yılında sarı-lâcivert renkler altında kurulmuştur. Gayrifaal durumdadır.

İDMANYURDU SPOR KULÜBÜ: 1953 yılında yeşil-beyazlı renkler altında kurulmuştur. Gayrifaal durumdadır.
YOLSPOR KULÜBÜ: 1955 yılında turuncu-siyah renkler altında kurulmuştur.
DEVELİ GENÇLİK KULÜBÜ: Develi ilçesinde 1955 yılında kurulmuştur. Sarı-siyah renkleri taşımaktadır.
ŞEKERSPOR KULÜBÜ: 1956 yılında yeşil-beyaz renkler altında kurulmuştur.
İNCESU GENÇLİK KULÜBÜ: İncesu ilçesinde 1956 yılında kırmızı- yeşil renkler altında kurulmuştur.
YENİMAHALLE GENÇLİK KULÜBÜ: 1964 yılında kırmızı-mavi renkler altında kurulmuştur.
AĞIRNAS GENÇLİK KULÜBÜ: 1964'te sarı-siyah renkler altında kurulmuştur.
YSE SPOR KULÜBÜ: 1968 yılında sarı-siyah renkler altında kurulmuştur.
BÜNYAN GENÇLİK KULÜBÜ: Bünyan ilçesinde 1968 yılında yeşil-beyaz renkler altında kurulmuştur.
YEŞİLHİSAR GENÇLİK KULÜBÜ: Yeşilhisar'da 1968 yılında yeşil-beyaz renkler altında kurulmuştur.
TOMORZA GENÇLİK KULÜBÜ: İlçede 1968 yılında lacivert-beyaz renkler altında kurulmuştur.
PINARBAŞI GENÇLİK KULÜBÜ: 1968 yılında mavi-beyaz renkler altında kurulmuştur. Adını taşıdığı ilçenin kulübüdür.
FELÂHİYE GENÇLİK KULÜBÜ: İlçe merkezinde 1969 yılında bordo-beyaz renkler altında kurulmuştur.
SARIOĞLAN YILDIRIM GENÇLİK KULÜBÜ: İlçe merkezinde 1969 yılında bordo-beyaz renkler altında kurulmuştur.
KAYSERİ KAYAKSPOR KULÜBÜ: 1972 yılında kayak kulübü olarak kurulmuştur.
KAYSERİSPOR KULÜBÜ: 1966 yılında ilin üç eski ve köklü spor ocağı olan Erciyeş Gençlik, Orta Anadolu Gençlik ve Sanayispor'un birleşmeleri sonucu ortaya çıkmıştır. Forma renkleri sarı-kırmızıdır. 1966-1973 yılları arasında Türkiye II. Ligi'nde yer alan Kayserispor kulübünün profesyonel futbol takımı 1972-73 sezonunda Türkiye I. Ligi'ne yükselmiş, iki sezon bu ligde oynadıktan sonra 1974-75 sezonunda tekrar II. Lig'e düşmüştür. Halen bu ligde oynamaktadır.

Hema

Traktör Sanayii ve Ticaret A.Ş

sanayide hamle

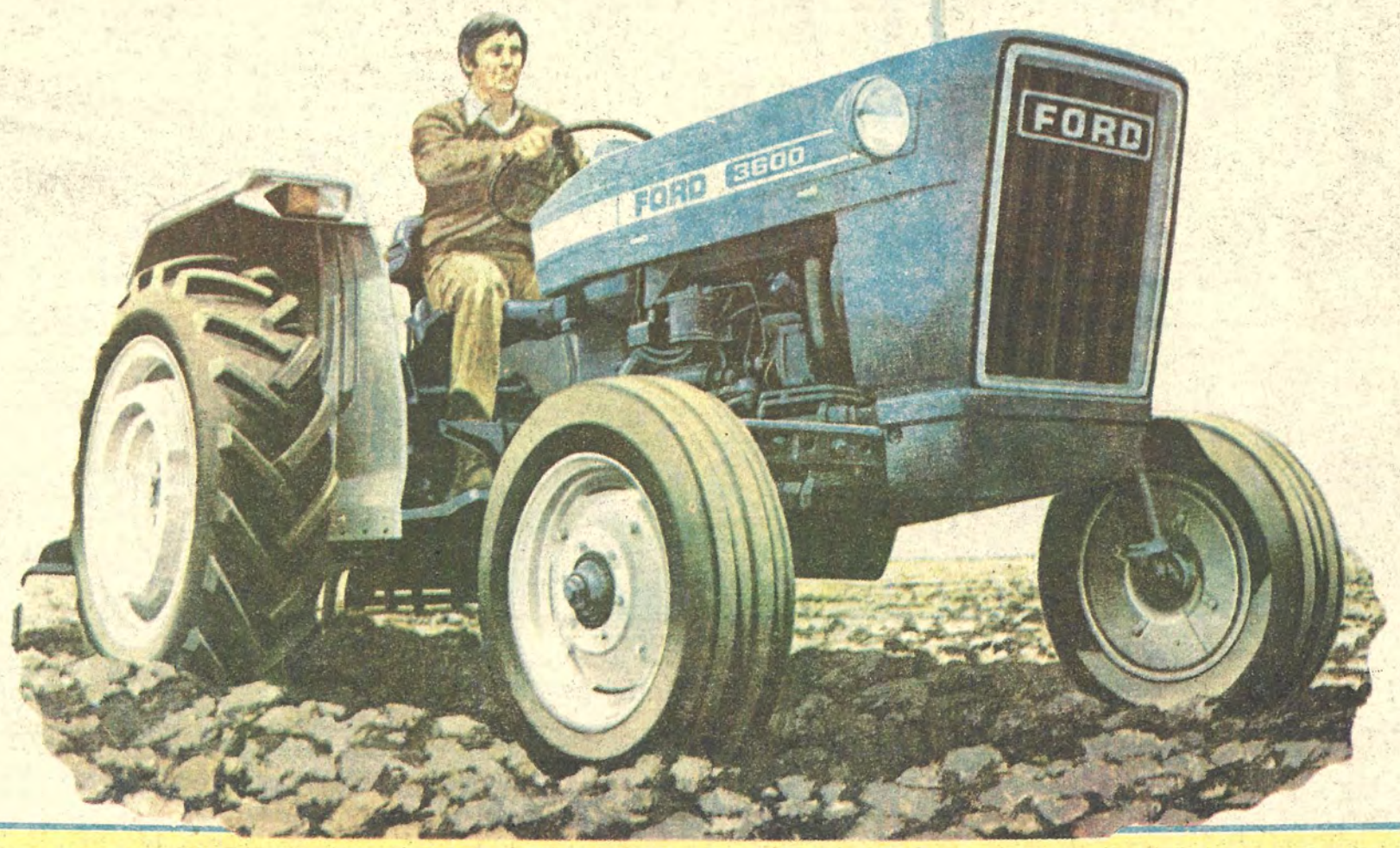

Ford Traktör ve Yedekleri

FORD 3600 TRAKTÖR VE YEDEKLERİ

Hema

PAZARLAMA ŞİRKETLERİNDE ve BAYİLERİNDE

Hema

ANADOLU TRAKTÖR PAZARLAMA ve SATIŞ A.Ş.
Barbaros Bulvarı No: 79 Beşiktaş-İSTANBUL
Tel: 60 59 29 - 60 72 90

Hema

EGE TRAKTÖR PAZARLAMA ve SATIŞ A.Ş.
Atatürk Caddesi 336/A Alsancak-İZMİR
Tel: 22 00 35 - 22 00 36 Telex: 52 283

Hema

ANADOLU TRAKTÖR PAZARLAMA ve SATIŞ A.Ş.
Atatürk Bulvarı 177/5 Bakanlıklar - ANKARA
Tel: 17 47 93 - 25 23 26 - 25 33 12 Telex: 43150

Hema

ÇUKUROVA PAZARLAMA ve SATIŞ A.Ş.
Abidinpaşa Caddesi No: 52 ADANA
Tel: 17 251 - 16 985 Telex: 62463

KIRKLARELİ

39

Yüzölçümü: 6.550 km2.
Nüfusu: 281.412
İlçeler: Babaeski, Demirköy, Kofçaz, Lüleburgaz, Pehlivanköy, Pınarhisar, Vize.
Köy sayısı: 195
Doktor sayısı: 102
Hastane yatak sayısı: On bin kişiye 14.5 yatak.
Okur-yazar oranı: % 82
Otomatik telefon kodu: 1871

Kırklareli'de tarihî yapıların çoğu Mimar Sinan'ın imzasını taşır....

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 200 metre olarak kabul edilen Kırklareli, Trakya'nın bütün özelliklerini taşır. Yazın bunaltıcı sıcak, kışın ise dondurucu soğuk. Yazlar genellikle kuraktır. Ara sıra bir sağanak gelip geçer. Yılın 80—90 günü tamamen açık ve güneşli, 90 — 100 günü tamamen kapalı ve yağışlı, geri kalan günler parçalı bulutludur.

ISTRANCA Dağları'nın gölgesinde, meşe ve kayın ağaçları ile örtülü topraklarının bir bölümü Karadeniz'e ulaşan bir ilimiz Kırklareli.... Istranca Dağları'nın en yüksek noktasını oluşturan Mahya Tepesi'ni de sınırları içine alan, Karadeniz tarafından bakılınca bir dağ, ünlü Ergene Havza'sından bakılınca bir yayla görünümü veren bir yöremiz.

İlçeleri içinde en gelişmişi olan Lüleburgaz, merkezden daha kalabalık, adeta Trakya'nın en önemli yerleşim merkezlerinden birini oluşturmaktadır.

Mimar Sinan'ın birbirinden güzel camii, hamam, türbe ve köprüleri ile süslü Kırklareli, Klasik Türk Mimarisi'nin en güzel örneklerini sergileyen bir ilimizdir.

"Hıdırellez" adı verilen ve her yıl 6 Mayıs tarihini izleyen ilk pazar günü düzenlenen geleneksel "Kakava Şenlikleri" ve gene her yıl 22 Mart'ta baharı karşılamak için düzenledikleri "Nevruz" ile ünlü ilimizdir.

Istranca Dağları'nın ormanlık yöreleri büyük av, düzlük ve ovalık yöreleri ise kanatlı av hayvanlarının barınağıdır. Bu yöreleri ile yurdun en önemli av merkezlerinden birini oluşturan Kırklareli'nin Karadeniz sahili ise geleceğin turistik merkezlerinden biri olmaya adaydır.

Adı nereden geliyor

Türk akıncılarının Rumeli adıyla andığımız yakaya çıkıp at koşturmaya başladıkları günlerde, serdengeçti yiğitler öncü olarak daha ilerilerde pala sallamaktaydılar. Bu bir avuç Türk öncüsü kendilerinden sayıca ve silahça çok daha üstün durumdaki düşmanın elinden zümrüt gibi yeşillikler arasındaki beldeyi alırken 40 şehit vermişlerdi. Öncüler 40 şehit arkadaşlarını burada o zümrüt toprakların altına verirlerken aldıkları yeni beldeye de arkadaşlarının aziz hatıralarına "Kırklareli" demişlerdi...

Nasıl Gidilir

Trenle gitmek için Alpullu'dan aktarma gereklidir. İstanbul'dan hergün Edirne'ye kalkan posta treninden yararlanılır. Karayolu (E—95) uluslararası yolla (E—5) yoluna bağlı olan Kırklareli'ne her saat otobüs bulmak mümkündür.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

19[illegible]0
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %90.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	36.607
DP	42.840

19[illegible]4
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %91.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	31.926
CMP	1.845
DP	56.105
Bağımsız	214

19[illegible]7
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 84.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	36.013
CMP	3.019
DP	49.417
HP	4.204
Bağımsızlar	2

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %85.7

Partiler	Aldığı oy
AP	13.774
CHP	38.653
CKMP	8.225
YTP	35.240

196[illegible]
Milletvekili Genel Seçimleri

Katılma oranı: %76.8

Partiler	Aldığı oy
AP	53.104
CHP	27.123
CKMP	1.122
MP	3.541
TİP	2.716

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 65.0

Partiler	Aldığı oy
AP	33.554
CHP	21.704
CGP	3.339
MP	1.860
MHP	530
TİP	3.839
Bağımsızlar	6.058

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %69.9

Partiler	Aldığı oy
AP	35.141
CHP	36.594
CGP	2.107
DP	6.432
MHP	1.211
MSP	2.179
Bağımsızlar	13

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %81.4

Partiler	Aldığı oy
AP	52.747
CHP	55.127
CGP	1.146
DP	1.758
MHP	1.157
MSP	1.662
Bağımsızlar	10

Kırklareli Anayasa Halk oylaması sonuçları:
YIL: 1961
Kabul
% 60
Red
%40
YIL: 1982
Kabul
%93.4
Red
%6.6

KIRKLARELİ VALİSİ AHMET TOSUN

KIRKLARELİ, kalkınıp gelişmeye istekli, buna özlem duyan, çalışkan, uygar, ilişkilerinde hoşgörü hâkim insanlar diyarıdır.

İlde halkın başlıca uğraşısı, tarım ve hayvancılıktır. Bunun için tarım kesiminde üretim artışına, çiftçinin modern tarım ve teknikleri öğrenmesine, yüksek verimli kültür ırk hayvancılığın gelişip yaygınlaşmasına, daha fazla et ve süt üretimi gerçekleşmesine önem verilmektedir. Tarım kesiminde bulunan 50 bin dolayındaki çiftçimizin her türlü problemlerini çözümlemek amacıyla Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönünü anısını ebedileştirmek üzere KIRKLARELİ ATATÜRK TOPRAK-SU BÖLGE ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ hizmete konulmuş bulunuyor. Araştırma merkezi, yılda on bin toprak-su tahlil ve analizi yapabilecek kapasitedir.

Hayvancılığı ilgilendirmesi bakımından deneme çalışmalarına başlamış bulunan yıllık 12 bin ton karma yem üretim kapasiteli devlet yem fabrikasının ilin hayvan yemi açığını kapatmada, hayvancılığın gelişmesinde önemli katkısı olacaktır.

Kavaklı kasabamızda yapımı bitmiş bulunan tarım âlet ve makinaları fabrikası tesislerinin bir bölümünde yılda 4 bin ton üretim kapasiteli TARIM İLÂÇLARI FABRİKASI kurulması kesinleşmiş bulunuyor. Üç yıllık bir plan dahilinde kuruluşu gerçekleşecek olan fabrika için, üç milyar lira harcama yapılacaktır.

1981 yılında 654 milyon liraya ikmal inşaatı ihale edilmiş bulunan KAYALI BARAJI'nın 1984 yılında hizmete girmesi durumunda 14700 hektar arazi sulanma imkânına kavuşmuş, ziraate geçişte büyük bir aşama yapılmış olacaktır. Böylece hem üretim artışı ve hem de yılda iki ürün alma dönemine girilmiş olunacaktır. Barajdaki çalışmalar, DSİ'nin denetimi ve gözetimi altında hızla devam etmektedir.

1970 yılında hizmete girmiş bulunan DEREKÖY GÜMRÜK KAPISI'nın elektrik ve içme suyu sorunu kökten çözümlenmiş bulunuyor. Kapının otopark, peron ve meydanları asfaltlanmış, bir park ve bahçe oluşturulmuş, modern bir kafeteryanın yapımı gerçekleştirilmiş, kapıyla ilgili yakınmalara son verilmiş bulunuyor. Personele Kapaklı Köyü'nde yapılacak 12 sosyal konutun ihalesi gerçekleştirilmiştir.

E-95 karayolu üzerinde bulunan tarihî Kavaklı Çiftliği Korusu'nun bir dinlenme ve piknik yeri olması için düzenleme çalışmaları sürdürülmektedir.

İlin yol sorunu çözümlenmiş, asfalt kaplama aşamasına gelinmiştir. İçmesuyu bulunmayan 8 köyümüzle, elektriği olmayan 32 köyümüzün bu temel sorunlarının 1983 yılı içinde büyük ölçüde çözümlenmesi amacındayız, buna özen göstereceğiz.

Süt ve besi sığırcılığını geliştirmek, artan süt ve et üretimini değerlendirmek, yetiştiricileri korumak amacıyla çok yönlü araştırmalar sonucu birtakım uygulamalar, önlemler aşamasına gelinmiş bulunuyor.

Kırklareli Şeytanderesi üzerinde kurulması öngörülen KIRKLARELİ BARAJI'nın yapılması durumunda kentin içmesuyu gereksiniminin kökten çözümlenmesi imkânı doğacağından, bu barajın yapılmasına özlem duyuyoruz.

Yıllardan beri yolcu taşıması yapılmayan KIRKLARELİ-ALPULLU demiryolu hattında yolcu treni ihdas edilmesinde sosyal ve ekonomik yararlar görüyoruz.

KIRKLARELİ BELEDİYE BAŞKANI: NEJAT EROL

KIRKLARELİ'nde sağlıklı kentleşmeyi çarpıtan süreci durdurmak, uygulamayı imar planı içinde disipline edip yönlendirmek, yakınmalara neden olan yetersiz ve etkisiz belediye hizmetlerini yeterli duruma getirip hızlandırmak, yaygınlaştırmak, semtler arasında hizmet eşitliğini sağlamak amacındayız. Bu maksatla belediyenin imkânlarını zorlayarak harcamaları ve yatırımları öncelikli ihtiyaçları karşılamaya çalışıyoruz ve buna özen gösteriyoruz.

1982 yılında kentin temizliğine, temizlik araç ve gereçlerini temine, cadde ve sokakların bakım ve onarımı ile asfaltlanmasına büyük önem verdik. Terminalin, Atatürk Parkı Çocuk Bahçesi'nin,

Şehitliğin yeniden düzenlemesini yaptık. Ekmek fabrikasını genişlettik. Erikler ve Cumhuriyet caddeleri ile iki sokağın, sosyal konutların ve askeri lojmanların kanalizasyon sorunlarını çözümledik. Bu arada İstiklal Caddesi ile Atatürk Stadı altındaki yol Babaeski Caddesi'ne bağlanmak suretiyle önemli bir sorun çözümlenmiş oldu. Gecekondu önleme bölgesi ile Karamur Caddesi'ne paralel açılacak gaziler caddesinin kamulaştırma işlemleri tamamlanmış, Kuyumcular Caddesi'nden Zincirlikuyu'ya paralel çıkacak caddenin ise istimlâk işlemlerine başlamış bulunuyoruz. Ayrıca dere geçitleri için sekiz parça gayrımenkulün kamulaştırması yapılmıştır. Kentin cadde ve sokak isimleri ve hane numaraları yeniden düzenlenmiştir. Kent içi ve çevresine 2 bin 50 dolayında çeşitli fidan dikilmiştir. Belediye araçlarının takviyesine özen gösterilmiş, hibe edilen makam arabası dışında, kompresör, kanal kazıcı, çöp arabası, kamyon, traktör ve vijandör alınmıştır.

Kentin içme suyu sorununu çözümlemede büyük aşama kaydettik. Su şebekesine ek isale hattı yapımı devam ediyor. Yeni şehir elektrik şebekesi 1984 yılı sonunda hizmete girecek. Şeytandere'de saniyede 57 litre su veren yeni Keson Kuyu'nun bu yıl hizmete girmesiyle kente saniyede 102 litre içme suyu vermemiz mümkün olacaktır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez ilçe...

MERKEZ

1980 sayımına göre nüfusu 71 bin 214 olan Kırklareli'nin merkez ilçesinin yüzölçümü 1 milyon 552 bin 800 hektardır. Uzun yıllar bucak olarak idare edilen Kırklareli Sultan Mecit zamanında ilçe durumuna getirilmiş,1295'te mutasarrıflık olmuştur. Edirne vilayetinin bir Livası iken de Cumhuriyet'in ilânı ile il olmuştur.

Bugün merkez ilçe dağlık bir alanda kuruludur. Topraklarının yüzde 2.2'si ovalıktır.

BABAESKİ

Babaeski ilçesinin yüzölçümü 593 bin 550 hektar, nüfusu ise 51 bin 771'dir. Eski adı Babai Atik'tir. Kırklareli mutasarrıflık olduğunda, ilçe durumuna getirilmiştir. Düzlük bir arazide yer alan ilçe topraklarının yüzde 16.2'si ovalıktır. Nüfusunun 33 bin 492'si köylerde yaşamaktadır. Merkeze 36 kilometre uzaklıktadır.

DEMİRKÖY

İlçenin yüzölçümü 768 bin hektar, nüfusu ise 11 bin 674'tür. Karadeniz'e kıyısı olan Demirköy, Kırklareli mutasarrıflık olduktan sonra ilçe durumuna getirlimiştir.Yüzölçümünün yüzde 91.2'si dağlık bir arazide yer alır. Ovası yoktur. Merkeze 74 kilometre uzaklıktadır.

KOFCAZ

Yüzölçümü 498 bin 500 hektar, nüfusu 6 bin 157'dir. Kırklareli'nin en az nüfuslu ilçesi olan Kofçaz'da 5 bin 076 kişi köylerde yaşar. Bulgaristan'a sınır olan ilçe topraklarının tamamı dağlık bir arazidedir. Merkeze 26 kilometre uzaklıktadır.

LÜLEBURGAZ

Yüzölçümü 897 bin 700 hektar, nüfusu 82 bin 423'tür. Nüfusunun 36 bin 780'i köylerde yaşar. Kırklareli'nin en kalabalık ilçesidir. Nüfusu merkez ilçeden bile fazladır. Hemen hemen düzlük bir arazide yer alan ilçe topraklarının yüzde 25.7'si ovalıktır. Merkeze 59 kilometre uzaklıktadır.

PEHLİVANKÖY

İlçenin yüzölçümü 99 bin 500 hektar, nüfusu 7 bin 542'dir. Yüzölçümü açısından Kırklareli'nin en küçük ilçesidir. Düz bir arazide yer alan ilçe topraklarının yüzde 21.4'ü ovalıktır. Merkeze 61 kilometre uzaklıktadır.

PINARHİSAR

İlçenin yüzölçümü 516 bin hektar, nüfusu 25 bin 597'dir. Bir bucak iken 1953 yılında ilçe olmuştur. 1980 sayımına göre nüfusunun 14 bin 948'i köylerde yaşamaktadır. Topraklarının yüzde 10.4'ü ovalıktır. Merkeze 31 kilometre uzaklıktadır.

VİZE

Yüzölçümü 104 bin hektar, nüfusu 35 bin 044'tür. Nüfusunun 25 bin 516'sı köylerde yaşar. Karadeniz'e sahili olan ilçe topraklarının yüzde 73.3'ü dağlıktır. Merkeze 56 kilometre uzaklıktadır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

FUAT UMAY—(1885-1963) Çocuk Esirgeme Kurumu kurucusu, hekim. Tıbbiyeyi bitirdi, Tırnovacık kasabasında hükümet tabibliği yaptı (1910). Bolu'da merkez tabibiyken Kurtuluş Savaşı'na katıldı ve ilk TBMM'den başlayarak sekiz dönem milletvekilliği yaptı.Himaye-i Etfal Cemiyetini (Çocuk Esirgeme Kurumu) kurdu (1921) . Çocuk yuvalarının açılması, eczanelerin gece nöbeti tutması, frengiyle savaş gibi konularda unutulmaz katkıları ve çabaları oldu.

HALİL TEKİN BUCAKLI—(1897-?)—İdareci. 1917'de Mülkiyeden mezun oldu, 1928'de Vize kaymakamıydı. İçişleri Bakanlığı üst kademelerinde, son olarak da Arşiv Genel Müdür Muavinliğinde bulundu, 1955'de malûlen emekli oldu.

RAHMİ APAK—(1887-1963) Asker, politikacı, elçi. Babaeski'de doğdu. 1906'da Harp Okulunu bitirdi, subay, 1914'de kurmay oldu. Balkan Savaşı'na Vardar ordusunda katıldı. Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas, Irak ve Filistin cephelerinde bulundu. İngilizlere esir düşüp Malta adasına gönderildi. Kurtuluş Savaşı'nda alay ve tugay kumandanlığı yaptı. Moskova'da ataşemiliter olarak bulundu. 1934'de ordudan kurmay albayken ayrıldı, milletvekili seçildi, Lizbon ve Bağdat elçiliklerinde bulundu, 1952'de emekli oldu. Askerlikle ve yakın tarihimizle ilgili çeşitli kitaplar yayınladı.

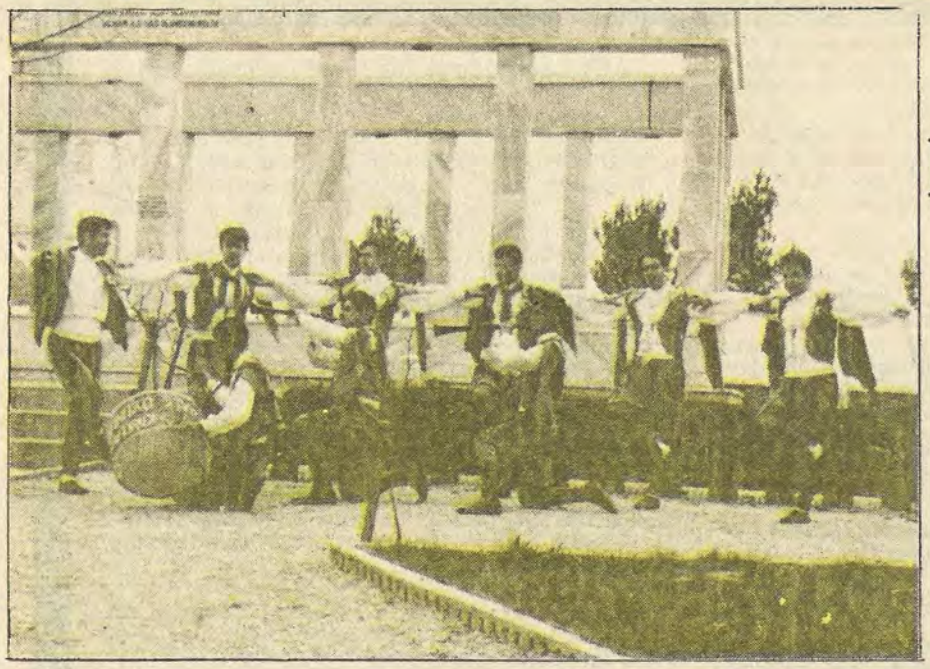

AĞIR BAŞLAYAN KIRKLARELİ OYUNLARI GİDEREK HIZLANIR

KIRKLARELİ'de dinî bayramların halk yaşamındaki yeri oldukça büyüktür. Bayramlar sevgi ve saygıya dayalı, önemli bir beklentidir. Kurban ve Ramazan bayramlarının gelişini beklemek, hazırlıklara girişmek, yörede doyumsuz bir heyecan yaratır. Yeni giysilerin alınması, bayram yemeklerinin hazırlıklarıyla evlerde başlayan heyecan âdeta, dalga dalga sokaklara taşar. Bayram uykusuna yatan yaşlısı, genci ve çocuğu, sabahı heyecanla bekler. Her yaşın insanı bayramlarla gelen mutluluğu, payına düştüğünce alır... Yeni pabuçlarını yastığının altına saklayıp uykuya dalan çocuğun mutluluğu görkemlidir.

GELENEK, GÖRENEK

Bayram öncesi yapılan hamur yemeklerinin genç kızlar tarafından komşu ve akrabalara dağıtılışı, bayramlardaki sevgi ve saygıya dayalı gel-git olayını başlatır.

Tüm Anadolu'da olduğu gibi, Kırklareli'de de bayram sabahları erkence kalkılır. Herkes en yeni elbiselerini giyer. Evde çocuklar önce babanın sonra sırayla diğer aile büyüklerinin ellerini öper. Dualarını alır. Bayram namazı kılınır. Namazdan sonra patlatılan tüfekler bayramı ilân eder. Camiden çıkanlar, cami önündeki yaşlıların ellerini öperler. Sonra mezarlıklara gidilerek ölüler ziyaret edilir.

Kimsesiz, yaşlıların ellerinin öpülmesi bir gelenektir.

Bayramın ilk yemeği ailece yenir. Yemekten sonra evliler, kayınpederin veya diğer akrabaların evlerine el öpmeye giderler.

Kadınlar ve genç kızlar daha sonraları bayramlar kırsal kesimlerde yapılıyorsa köyün bir yerinde toplanarak eğlenirler. Delikanlılar ise köyün içinde gezinir çeşitli eğlencelerle bayramın zevkini çıkarmaya çalışırlar.

Yerlerin yeşermesi, çiçeklerin açması, kışlık giysilerin çıkarılması yöre halkını bir başka sevince kavuşturur. Hemen Anadolu'nun tüm yörelerinde olduğu gibi Kırklareli'de de Hıdırellez şenlikleri kutlanmakadır. Akşam evlerin önünde genç kızlar ve delikanlıların hasır yakarak üzerinden atlar, kapıların üzerine yeşil dallar asarlar. Orman ve ova köylerinde yapılan eğlenceler geç saatlere kadar sürer. Hıdırellez'in bir niyet günü olduğu düşüncesi ile niyetler tutulur, çömlek içine atılan yüzük, boncuk gibi şeyler, sabah gün doğmadan manici başının eşliğinde çömlekten tek tek çıkanlır. Her bir eşyanın çıkanlışında maniler söylenir. Bu maniler o eşyanın sahibi için yorumlanır.

Hıdırellez için yörede özel yemekler pişirilir. Kuzu ve oğlak kesilir. Bazı köylerde çörekler yapılır. Bu çöreklerin bir tanesine de para konur, çörekleri yerken bu paralı çörek kime çıkmışsa, o şanslı bir kimse olarak değerlendirilir. Köyün değişik kesimlerinde eğlenceler düzenlenir. Salıncaklar kurulur. Bu eğlenceler içinde kızlar, delikanlılara çeşitli maniler atarlar.

Kırklareli yöresinde "Nevruz" ve "Kakava" eğlencelerinin de yeri önemlidir. Nevruz baharın karşılanmasıdır. Boyalı yumurtalar, börek, lokum ve diğer hamur işleri hazırlanarak kırlara çıkılır. Kadınlarla, genç kız ve erkeklerin katıldığı bu eğlencelerde zaman gezinilerek geçirilir.,

Delikanlılardan biri, kızlardan birinin yemeğinden çalacak olursa, ona göre becerikli gözüyle bakılır. Yemekleri genellikle yaşlı kadınlar çalınmasın diye beklerler. Genç kızlar böyle bir günde sevdikleri delikanlılara el altından yiyecek gönderirler. Akşam neşe ile eve dönülür.

Kırklareli yöresinin bir başka eğlencesi de Kakava'dır. Bu eğlence Hıdırellez'in ikinci günü yani 7 Mayıs'ta yapılır. Bu eğlenceler, dere kenarında, ağacı bol yerlerde yapılmaktadır. Kavaka eğlencesinden bir gün önce kavaka yeri parsellenir. Çadırlar kurulur. Şehirden ve civar köylerden gelenlerin görünümü oldukça ilginçtir. Vasıtalarla gelenler, darbuka, tef gibi enstrümanların eşliğinde türküler söylerler. Sabahın erken saatlerinde genellikle kuzu ve oğlağın bulunduğu sofralar kurulur. Yemekler yenir, içkiler içilir, sonra eğlenceler başlar. Gelişte olduğu gibi dönüşte de büyük bir eğlence göze çarpar.

HALK OZANLARI

Kırklareli'de halk oyunları köy köy, kent kent özellikler gösterir. Bir oyunu bazı hallerde ve yerlerde değişik şekillerde görülebilinir. Ancak genel olarak şu özellikleri sıralamak mümkündür. Oyunlar ağır bir tempo ile başlar, gittikçe hızlanır. Açık yerlerde çift davul, çift zurna, ile eşlik edilen oyunlarda, kapalı yerlerde, tef, saz, fincan, darbuka, zilli maşa eşlik eder. Zurnalardan biri melodiyi sürdürürken, diğeri "dem" tutar. Ancak ikinci zurna sözlü oyunlarda tamamen melodiye de katılabilir. Oyunlarda tümüyle zarif bir görünüm vardır. Erkek oyuncuların yürüyüş ve figürleri görkemlidir. Oyunlar erkek-kız karma ve yalnız erkeklerin oynadıkları olmak üzere bölümlere ayrılabilir.

Yöre, Selanik, Kavala, Drama ve İskeçe yörelerinden göç eden Türklerin çoğunlukta olduğu bir yerdir. Bu nedenle yörede oynanan oyunların belirli bölümleri yukarıda adı sıralanan kentlerden gelenler tarafından getirilmiştir. Oyunların bazılarının adları geldikleri yörenin adlarını taşımaktadır. "Zigoş", "Drama karşılaması" gibi oyunların dışarıdan gelen oyunlar olarak gösterilmesi mümkündür. Renk, hareket, melodi ve motif ilgi çekicidir.

"Abre Değirmenci, Abre Sülman Ağa, Ago, Ağır Tikveş, Ahmet Bey, Alay Bey, Alaylar Alaylar Ali Yazıcı, Aşağı Tikveş, Arzu ile Kamber, At Koşturma, Sirto, Beymisa, Cemala Zigoş, Kabadayı, Selanik, Patrona, Çanakkale, Balkan Gaydası" gibi oyunlar yörenin sevilen oyunları arasında yer alır.

Yukarıda sözü edilen oyunların büyük bir bölümü 1945'li yıllarda folklor uzmanı Şerif Baykurt zurna üstadı Kara Hüseyin Ünal ve merhum Halil Oğultürk tarafından derlenerek arşivlere geçirilmiştir.

Kırklareli Atatürk Lisesi Müzik ve Folklor Kolu öğrencilerinin "Kırklareli İl Yıllığı" Yazar Şerif Baykurt'un "Türk Halk Oyunları" adlı kitabından derlenerek hazırladıkları çalışmalarda, Eski Kasap adlı yöre oyununun tanımı şu şekilde yapılmaktadır:

"Eski Kasap oyunu Kırklareli yöresinin en çok sevilen oyunlarından biridir. Çok hareketli ve kendine özgü bir müziği vardır. Oyun erkekler tarafından oynanır. Ağır başlar. Ekip başının işareti ile oyuncular ritmik bir şekilde çift makas yaparlar. Oyun eski ağırlığında devam eder. Ancak ikinci çift makas yapımından sonra oyun hareketlenir. Başta bulunan oyuncu, yerini terkeder ve seri şekilde etrafında döner. ekibin sonuna geçer. Artık oyun çok hareketlenmiştir. Verilen bir işaretle oyun sona erer.

Kırklareli Kız Meslek Lisesi Müzik ve Halk Oyunları Kolu öğrencilerinin araştırmalarında Zigoş oyunu şu şekilde tanımlanmaktadır: Bu oyun Batı Trakya'da ; Drama ile Kavala arasındaki Zigoş köyünden kaynaklanmaktadır. Müzikle birlikte oyuncular sırt sırta gelecek şekilde önce içe, sonra yana adımlayarakm oyuna başlanır. Bu arada oyuncular karşılıklı iki sıra halindedir ve yönleri terstir. Adımlama ters yönlere üç adım atarak olmaktadır. Rumeli oyunlarının genelindeki üç adım hareketli Zigoş oyunlarında da hâkimdir. Sıralar birbirlerine yaklaşınca sırt sırta gelinir ve dayanışma örneği gösterilir. Oyun, müziğe uygun olarak gidiş - gelişlerle ve daha sonra çökmelerle devam eder. Sonra oyun hızlnır, zurna susar. Tüm oyuncular el çırparak ritim verir. Bir ara davul susar. Eller çırpılır ve bir davul tokmağı ile oyun sona erer.

GİYSİLER

Kırklareli Endüstri Meslek Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin giysiler konusundaki araştırmaları şöyledir:

Kadın: Başta beyaz veya renkli oyalı yamani bulunur. Gövdede beyaz bürümçek gömlek dokumadır. İnce işlemelidir. Düğmeleri yoktur. Üzerdinde sırmalı cepken yünden dokumadır. Çeşitli renkleri vardır. Cepkenin önü açıktır. Kısa ve kolsuzdur. Futa: Kadınlar bunu önlerine bağlar. İki ucu dişli birerle gerilerek dokunur. Bunlar bayram ve düğünlerde bağlanır. Üzerinde çeşitli motifler vardır. Motifler dokuma sırasında yapılır. Şalvar: Divitin, pazen ve ipektirler. Yanlarında motifler vardır. Ayak bileğinde daralarak bileği sıkar. Belde işlemeli uçkur. Çoraplar işlemelidir. Ayaklarda yemeni vardır. Yemeni önü bağsız olarak yapılan ve tulumba adı da verilen bir çeşit kösele ayakkabıdır. Kadınlar ev içinde "Çetik" adı verilen yünden örülen, konçsuz motifli bir nevi yün pabuç giyerler.

Erkek başta fes, etrafına sarılmış poşu veya yemeni bulunur. Gövdede gömlek yakasızdır. Önde çok miktarda düğmeleri vardır. Genellikle beyaz renklidir. Üzerinde işlemeler olanları da vardır. Cepkenin kolları kapalıdır. Erkeklerde ayrıca "cebeden" de bulunabilir. Cebenin kolları açıktır. Cepkeni yaşlılar, cebedeni ise gençler giyer. Üzerine gaytanla motifler işlenmiştir.

Potur: "Şalvar" üzeri gaytanla işlemeleri paçalarında bağlar vardır. İşlemeler ayağın yan tarafında ve öndedir. Kuşaklar daha ziyade dokumadır. Değişik renkleri vardır.

Nerelerde kalınır

KIRKLARELİ—OTELLER:
KONAK OTELİ: Fevzi Çakmak Cad. 18. Tel: 1173. 12 odalı.
KENT OTEL: Hapishane Cad 10
İPEK PALAS: Kadı Çeşme Sok. 5
SAKARYA OTELİ: Cumhuriyet Cad. 2
BALKAN OTELİ: Karaumur Cad.
DİNÇ OTEL: Zincirlikuyu Cad. 36.
İSTANBUL OTELİ: Kadı Çeşme Sok.
ESKİŞEHİR OTEL: Karaumur Cad.

Protokol

VALİ	Ahmet Tosun
BELEDİYE BAŞKANI	Nejat Erol
CUMHURİYET SAVCISI	Osman Nuri Karateke
ADALET KOMİSYONU BAŞKANI	Saliha Savaşkan
VALİ YARDIMCISI	Cengiz Kentli
HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ	Metin Ünlü
EMNİYET MÜDÜRÜ	Yusuf Uzer
DEFTERDAR	Nihat Ertürk
MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRÜ	Ruhi Erata
BAYINDIRLIK MÜDÜRÜ	Kâmil Çavuşoğlu
SAĞLIK MÜDÜRÜ	İsmet Bayram
T.ZİRAAT MÜDÜRÜ	Rıfkı Serhatlıoğlu
ORMAN İŞLERİ MÜDÜRÜ	Fuat Güngör
TEK BAŞ. MÜH.	Tünay Gültekin
İL İMAR MÜDÜRÜ	Aziz Serin
YSE MÜDÜRÜ	Ali Rıza Altıntel

Vergi Rekortmenleri

İsmet Pazarcı	15.300.834.—TL.
Özhan Toker	10.597.000.—TL.
Şimşek Tunç	9.261.861.—TL.
Yusuf Taşkın	9.019.996.—TL.
Erol Elçioğlu	8.876.913.—TL.

EĞİTİM

Kırklareli ilinde Mahalle ve Sübyan Okulları ile başlayan ilköğretimin 300, orta öğretimin ise 114 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır.

Cumhuriyet döneminde eğitim alanında baş sıralarda yer almayı başaran fakat son yıllarda bir gerileme gösteren Kırklareli ilinde 1693 öğretmenin görev yaptığı 228 ilkokulda 28.169, 1233 öğretmenin görev yaptığı 79 orta dereceli okulda ise 15.517 öğrenci okumaktadır. 1718 öğrenci de ana sınıflarına gitmektedir. Bir öğretmene 16 öğrencinin düştüğü Kırklareli'nde nüfusun yüzde 18'i okuma-yazma bilmemektedir. Halk Eğitimin açtığı okuma - yazma kursları ile bu oran düşürülmeye çalışılmaktadır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Tarihî eserleri, dağ ve ormanlardan oluşan doğa güzelliği ile bilinen, ayrıca çimento, yağ, şeker fabrikaları gibi büyük sanayi kuruluşlarına da sahip ekonomik bakımdan önemli bir ilimizdir.

Türk Ticaret Bankası 1973 yılından beri Kırklareli ve yöresine etkin bir şekilde hizmet vermenin kıvancı içindedir.

Kırklareli İl Merkez Şubesi

Kırklareli

Kırklareli ili şubeleri:

Babaeski, Lüleburgaz

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Babaeski, Mimar Sinan Köprüsü...

KIRKLARELİ'nin tarihinin, "tarih öncesi" çağlara kadar uzandığı bilinir. Kırklareli - Aslıbey yolu civarındaki Höyükler'deki sunî tepecikler bunu kanıtlamaktadır. Bu yörenin Traklar ile tarih çağına girdiği görülür. Traklar, bugün Trakya adıyla andığımız topraklara adlarını veren tarihî bir kavimdir. Hititler, Anadolu toprakları üzerinde ilk siyasî birliği kurmalarına rağmen boğazları geçip bu yöreye atlayamamışlardır. Buna mukabil Frikler'in Milattan Önce 1200 yıllarında bunu başarıp bu topraklardan Anadolu'ya geçtikleri sanılmaktadır.

Daha sonra bu topraklar, İstanbul Boğazı'nı sallar ve dubalarla geçen Dara'nın güçlü ordusu tarafından Pers İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır. Daha sonra da Büyük İskender buraları Perslerden alıp kendi görkemli Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katmıştır. Grek etkisi altında geçen uzun bir dönemden sonra Milattan sonra 46 yıllarında Romalılar bu yöreye hâkim olmuşlardır. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasından sonra burası Bizans'ın payına düşmüştür. Bu çağda bugünkü Kırklareli il merkezinin yerinde Saranta Eclesies kentinin bulunduğu bilinmektedir.

Bu topraklar bin yıla yakın bir süre Bizans egemenliği altında kalmasına rağmen Avrupa ve Balkanlar üzerinden gelen nice kavimler burada görülmüşler ve yöre sürekli bir istilâ tehdidi altında yaşamıştır. Hun Türkleri, yine bir Türk kavmi olan Avarlar, Doğu Avrupa'dan gelen Bulgarlar ve Peçenekler bu topraklara akın üzerine akınlar yapmışlardır. Bu akınları Osmanlı Türklerinin buraya yaptıkları akın noktalamıştır. Tarihe "Hüdavendigâr" adıyla geçen I. Sultan Murat, saltanatının ilk yıllarında (1362) bu toprakları fethedip Osmanlı ülkesinin sınırları içine katmıştır. Rumeli fütuhatı sırasında en güvendiği kumandanlarından biri olan Demirtaş Paşa'yı, "gözümüz üzerinde bir çapak gibi duran" bu Bizans topraklarını fethe gönderen I. Sultan Murat, Türklerin "Kırkkilise" adıyla andıkları bu toprakların fetih müjdesini tez zamanda almıştır. Demirtaş Paşa'nın Kırkkilise üzerine gönderdiği ilk akıncılardan kırkı bu fetih sırasında şehit düşmüşler. Demirtaş Paşa onları kente hâkim bir tepenin üzerinde toprağa verirken bundan böyle bu toprakların bu kırk kahraman şehidin adıyla yâd edileceğini söylemişti. Böylece Kırkkilise adı o günden sonra "Kırkların ili" diye anılmıştı. Akıncıların kumandanları olan Saltık Bey, Balaban Bey, Kılıç Alpaslan Bey, Satılmış Bey, Demirkan Bey, Yahşi Bey, Durmuş Bey, Kayahan Bey, Sungur Bey ve Karacakaya Bey de bu toprakların fethi sırasında şehit düşen "Kırklar"ın arasında bulunuyorlardı. Bu kırk şehit akıncının anıları bugün Kırklareli il merkezine hâkim bir noktada dikilen güzel bir anıtla ebedileştirilmiştir.

Kırklareli, Osmanlı yönetiminin son çağlarında düşman işgallerine uğramıştır. Merkezi Sofya'da bulunan Rumeli Beylerbeyliğinin bu güzel sancak merkezi Balkan ve I. Dünya Savaşı sırasında kanlı savaşlara sahne olmuştur. Rus ve Bulgar istilalarından sonra iki yıl kadar da Yunan işgalinin acısını tadan Kırklareli ve çevresi 10 Kasım 1922 günü düşman işgalinden kurtulmuştur.

Kırklareli ve çevresinde zengin tarihinin çeşitli izlerine rastlanır. Bunlar arasında il merkezi içindeki en önemli tarihî eserler şunlardır:

BÜYÜK CAMİ: 1407 yılında Hızır Bey tarafından yaptırıldığı bilinir. Güzel bir mimarisi vardır. Bânisinin adıyla da anılır.

KADI CAMİİ: Emin Ali Çelebi tarafından 1598 yılında yaptırılmıştır. Ufak bir cami olmasına rağmen güzel bir mimarisi vardır.

KAPAN CAMİİ: Kara İbrahim Bey tarafından yaptırıldığı bilinir. Küçük fakat güzel bir camiidir.

HAMAM: Hüseyin Ağa adında bir hayırsever tarafından 1683 yılında yaptırılmıştır. Osmanlı hamam mimarisinin tipik bir örneğini teşkil etmektedir.

KIRKLAR ŞEHİTLİĞİ: Bu toprakların fethi uğruna şehit düşen kırk akıncı yiğidin adına dikilmiş anıttır. Mermer sütunlar arasındaki bir bahçeyi andıran yeşil alanın ortasındaki kitabede bu kırk akıncı yiğidin kumandanlarının adları yazılı bulunmaktadır. Anıt Cumhuriyet döneminde yapılmıştır.

Kırklareli ili merkezi çevresindeki tarihî eserler arasında en önemlileri şunlardır:

BABAESKİ

Eski adı Babayıatik'tir. Burada Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırılmış güzel bir mescit ile Kanunî Sultan Süleyman devrinde Cedit Ali Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmış güzel bir taşköprü bulunmaktadır.

ALPULLU

Mimar Sinan'ın eseri nefis taş köprü, il merkezinin 86 kilometre uzağındaki bu kasabaya büyük bir tarih zenginliği katmaktadır.

DEMİRKÖY

İl merkezinin doğusundaki ilçe merkezinde Bizans devrinden kalan tarihî kalenin kalıntıları dikkati çekmektedir.

LÜLEBURGAZ

Tarihî adının Acradiapolis olduğu bilinen bu kentin tarihi hayli eskilere dayanır. Sokullu Mehmet Paşa tarafından Mimar Sinan'a yaptırılan Sokullu Camii kasabanın en güzel yapısını teşkil etmektedir. Ayrıca Mehmetpaşa Camii, Çifte Hamam, türbe, imaret, kervansaray va taş köprü ile su kemerleri Lüleburgaz'a tarihî birer ziynet olmaktadır.

PINARHİSAR'dakiler: Bizans çağından kalma kale, su yolları ve kilise ile Osmanlı döneminden kalma türbeler dikkati çekmektedir.

VİZE'dekiler: Bizans çağı yapısı surlarıyla tanınan kasabanın çevresinde ayrıca çeşitli höyükler rastlamaktadır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİK yapısı tarım ve hayvancılığa dayalı Kırklareli'nde 346.267 hektar arazinin 108.665 hektarında buğday, 35.900 hektarında ayçiçeği, 24.381 hektarında pancar, 75.750 hektarında patates, tütün, fasulye ekimi yapılmaktadır. İklim ve toprak özellikleri nedeniyle Türkiye'nin en lezzetli fasulyesi Kırklareli'nin Dereköy bölgesinde kalan ormaniçi köylerde yetişmektedir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde saraylarda yenilen fasuyle bu yörelerde özel olarak yetiştirilirdi.

Bugün Kırklareli'nde tütün ekim ve üretimi de gerilemiş bulunmaktadır. Geçmişte 3-4 bin ton tütün yetiştiren Kırklareli'nde bugün bu miktar 1000 tona düşmüş bulunmaktadır.

HAYVANCILIK

İlde büyük ve küçük hayvan sayısı 534 bindir. Bu miktarın 100 binini sığır, onanda, 420 binini koyun ve keçi oluşturmaktadır. Oysa 1900 yıllarında Kırklareli'nde yalnız küçükbaş hayvan dediğimiz koyun ve keçi sayısı 752.260 dolayında bulunuyordu. 1950 yıllarına kadar hayvancılıkta görülen gerilemenin bu tarihten sonra yeni bir gelişme aşamasına girdiği görülmektedir.

ORMAN

Kırklareli'nde zengin ve çeşitli bir bitki örtüsü vardır. Özellikle Yıldız dağlarındaki bitki örtüsü dünya litaretüründe yer almaktadır.

Toprakların % 42'si ormanla kaplıdır. Yıldız dağlarında nemcil orman türü egemendir. Demirköy dünyada meşe cinsi ağacının vatanı olarak bilinmektedir.

MADENCİLİK

Kırklareli toprakları maden yönünden zengin bir yapıya sahiptir. Dereköy yöresinde jeolojik ve morfolojik durumları belirlenmiş, ekonomik değerleri saptanmış bakır, kuvars, kuvarsik, merkez Kırklareli köylerinden Kuru-

Kırklareli'nde hayvancılık giderek gelişmektedir. Fotoğrafta bir tavuk çiftliği görülüyor...

dere'de Romalıların işlettiği, yüzyıllardan sonra tekrar işletilmesine başlanılan ihraç maddesi zengin mermer yatakları, Demirköy'de molipten, barit, krom ve demir potansiyeli büyük bir ekonomik değer taşımaktadır. Demirköy'ün Sivriler Yolu üzerinde molipten madenini işleyip arıtan bir fabrika bulunmaktadır. Molipten madeninin eritilmesinden elde edilen altın Türkiye Bakır İşletmelerine teslim edilmektedir.

SANAYİ

Kırklareli sanayileşme süreci son derece yavaş gelişen bir ildir. Tarım, orman, maden ve hayvan potansiyeli yönünden Türkiye'de önde gelen illerden biri olmasına karşın, fabrika çeşidi ve sayısı bakımından geri bulunmaktadır. 281.412 olan il nüfusunun ancak % 22'si sanayi kesiminde çalışma olanağı bulmaktadır.

Kırklareli ilinde büyüklüküçüklü 65 fabrika bulunmaktadır. Bunlardan en önemlileri Cumhuriyet döneminin ilk şeker fabrikası olan Alpullu Şeker Fabrikasıdır. Daha sonra Pınarhisar'da yapılan çimento, Demirköy kereste ve parke, yeni hizmete giren Kırklareli Karma Yem fabrikalarıdır. Devlet sektörüne ait olan bu fabrikalara ek olarak henüz hizmete girmemiş, girmesi için çalışmalar yapılan Tarım Alet ve Tarım İlâçları fabrikaları bulunmaktadır.

Lüleburgaz'da özel sektöre ait Türkiye'nin en büyük cam sanayiini oluşturan Trakya Cam, Trakya Döküm fabrikaları dışında un ve yağ fabrikaları Babaeski, Kırklareli ve Pınarhisar da yoğunluk kazanmaktadır. Pınarhisar'da ayrıca bir de kireç, Poyralı'da yem fabrikaları bulunmaktadır. Vize'de ise salça fabrikası vardır.

KIRKLARELİ'NDE PETROL VE DOĞAL GAZ

Kırklareli'nde petrol arama çalışmalarının 70-80 yıllık bir geçmişi vardır. 1955 yıllarında ciddî bir aramaya giren bir yabancı şirket 1969 yıllarına kadar sürdürdüğü sondajlardan bir sonuç alamadığını bildirerek aramalardan vazgeçmiştir. Bundan sonra aramalar ulusal bir kuruluş olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) tarafından ele alınıp sürdürülmüş, 1973 yılında Lüleburgaz'ın Hamitabat, Babaeski'nin Kumrular köylerinde 3000 metrede doğal gaz bulunmuştur. TPAO, sondaj çalışmalarını Kırklareli'nin Deveçatak, Pınarhisar'ın Osmancık köylerine kaydırmış ve Deveçatak 1. kuyusunda 1400 metrede ilk kez petrol fışkırmıştır. Günde 500 varil üretim gücündeki bu kuyudan çıkan petrol tankerlerle İPRAŞ'a aşınmaya başlanmıştır. Daha sonra kuzey Osmancık 1. kuyusunda petrol çıkmıştır. İlk zamanlarda günde 400 varil petrol veren bu kuyuda bugün üretim 300 varile düşmüş bulunmaktadır.

TPAO bugün Kırklareli, Lüleburgaz, Pınarhisar ve Babaeski dörtgeni içinde kalan 10 bin hektar alanda petrol ve doğal gaz sondajlarına devam etmektedir. Bugüne kadar Deveçatak, Osmancık, Hamitabat, Kumrular, Kavakdere, Kavaklı, Arizbaba, Minnetler, Turgutbey, Celâliye, Tatarköy ve Omurca köylerinde sondaj yapılmış, Turgutbey 1. kuyusunda yeni petrol, Umurca 1. kuyusunda ise zengin doğal gaz fışkırmıştır. TPAO'nın Hamitabat bölgesinde yıl sonuna kadar 20'yi bulacak olan kuyularının hemen hemen tümünde, yeryüzüne yakın tabakalarda doğal gaz fışkırmaktadır. Bugün üretilen doğal gaz miktarı 2 milyon metreküpü geçmiştir.

Kırklareli'nde resmî tedavi kurumu ilk kez 1893 yılında Mutasarrıf Mustafa Neşet Paşa tarafından yaptırılmıştır. Çok ufak ve elverişsiz olan bu binaya "Guraba Hastanesi" denilmiştir. Asıl hastane olacak binanın temeli ise 1912 yılında atılmıştır, 1918 yılında tamamlanmış, cumhuriyetin ilânından sonra 50 tedavi yatağı, iki doktor, iki hemşire kadrosuyla hizmete girmiştir. Bu tarihlerde ilin nüfusu 140 bin dolayında bulunuyordu ve halk muayene ve tedavi için Edirne'ye gidip geliyordu.

Bugün Trakya illeri içinde sağlık tesisleri ve hizmetleri yönünden en geri durumda olan İl Kırklareli'dir. İl genelinde halen 72 hekim, 30 dişhekimi, 409 yataklı altı tedavi kurumu vardır. Nüfusa oranla on bin kişiye 14.5 yatak, bir hekime 3908 kişi düşmektedir. Sağlık tesis ve hizmetlerinde 127 hemşire, 143 ebe, görev yapmaktadır. İl merkezinde Devlet ve SSK Hastaneleri vardır.

KIRKLARELİ'nde spor denilince akla öncelikle güreş gelir. Bu güzel ilimizin zümrüt çayırları yüzyıllar boyunca Türk pehlivanlarına güreş alanı olmuştur. Türk sporunda ecdat yadigârı yağlı güreş bu çayırlarda Türklerle beraber var olmuş, yaşamış ve günümüze kadar gelmiştir.

Kırklareli'nde modern sporların başlangıcı Cumhuriyet'in ilânını izleyen yıllarda olabilmiş bu konuda futbol ön planı işgal etmiştir. Futbolda oldukça eski ve köklü bir geçmişe sahip bulunan Kırklareli'nde ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda yapılan girişimler sonucu 1968 yılında Yeşil - Beyaz formalı Kırklarelispor Kulübü resmen kurulmuştur. Kulübün profesyonel futbol takımı uzunca bir süre Türkiye 3. Ligi'nde yeralmıştır.

Lüleburgaz, Kırklareli'nin ilçesi olmasına rağmen futbol alanında daha parlak bir duruma sahiptir. Lüleburgaz'da, ilçenin en eski spor kulübü olan Lüleburgaz Gençlik, 1967 yılında adını Lüleburgazspor'a çevirmiş ve kurduğu bir profesyonel futbol takımıyla Türkiye 3. Ligi'ne katılmıştır. Kırmızı - Yeşil formalı Lüleburgazspor bu ligde çıkardığı başarılı oyunlarla dikkati çekmiş ve iki sezon içinde Türkiye 2. Ligi'ne yükselme başarısını göstermiştir. Takımın bu ilk başarı yıllarında eski Beşiktaşlı millî futbolcu Nusret Ülük antrenör olarak çok şeyler katmıştır. 1974'te 3. Lige düşen Lüleburgazspor 1979'da tekrar 2. Lig'e yükselme başarısını göstermiştir. Lüleburgazspor en büyük başarısını 1979 — 80 sezonunda Türkiye kupası maçlarında Beşiktaş ve Fenerbahçe gibi iki büyük rakibi eleyerek göstermiş ve haklı bir üne kavuşmuştur. Kırmızı - Yeşil formalı Lüleburgazspor takımı halen Türkiye 2. Ligi'nde oynamaktadır.

KIRŞEHİR

40

Yüzölçümü: 6.570 kilometrekare
Nüfus: 240.497
İlçeler: Çiçekdağı, Kaman, Mucur
Köy sayısı: 263
Doktor sayısı: 33
Hastane yatak sayısı: 150
Okuma-Yazma oranı: % 72
Otomatik telefon kodu: 4871
240.497

Ahilik, Kırşehir'de doğup, yayılmıştır...

ANADOLU'NUN BAĞRINDA BİR KÜLTÜR VE SANAT MERKEZİ...

KIRŞEHİR; Anadolu bozkırının ortasında bir kültür ve sanat merkezi. Bugün bile hayranlık uyandıran ahilik felsefesinin doğup yayıldığı kentimiz...

Gözkamaştırıcı kültür geçmişinde, 13. yüzyılda Türkçe'yi büyük bir inançla savunup Türkçe şiirler yazarak Türk edebiyatının ölmez isimleri arasına katılan Aşık Paşa'yı, gökbilim, islâm hukuku, felsefe - tasavvuf bilgini Cacabey'i ve daha nicelerini yetiştirmiş ilimiz...

Bugünkü il merkezinin 15 kilometre yakınlarındaki şifa saçan termal suları, tarih öncesi dönemlerde dahi insanları kendisine çekmiş, tanrısal bir güçle yerin altından sıcak çıktığına inanılan sular kutsal sayılarak, çevresinde yerleşim birimleri oluşturulmuştur.

Henüz keşfedilip ortaya çıkarılamamış pekçok tarihî eseri barındıran Kırşehir'de son olarak Mucur ilçesinde bulunan üç katlı yeraltı kenti, önümüzdeki yıllarda Türk turizmine önemli katkılarda bulunmaya adaydır.

Geleneksel bir el sanatı olarak, yüzyıllardan beri kuşaktan kuşağa geçip yaşatılan taş oymacılığı, Türk kültürünün ince beğenisini, Anadolu'nun kendine özgü motiflerini yansıtmaktadır.

Kırşehir, Türkiye'de konut sorununu en aza indirmiş ender illerimizden biridir. Kırşehirlilerin ifadesi ile, kentte kiracı ev değil, evsahibi kiracı aramaktadır. Özellikle il merkezinde belirginleşen bu durum, büyük kentlerimize Orta Anadolu'dan imrendirici mesajlar göndermektedir.

Adı nereden geliyor

Önceleri Makissos, daha sonra da Justiniapolis adlarıyla anılan uçsuz bucaksız bir kırın ortasında yükselen bu kente Türkler "Kır şehri" demişlerdi.

"Kır şehri" adı halkın dilinde dolaşa dolaşa "Kırşehir" oldu. Ancak bugün dahi yörenin bâzı köylerindeki halk,burasını "Kır şehri" diye anar.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1200 metre olarak kabul edilen Kırşehir, tipik Orta Anadolu iklimini gösterir. Yazlar kurak ve sıcak, kışlar uzun ve soğuk. Yazın bile geceleri oldukça serindir. Yaz süresince sıcaklık 30 derece civarındadır. Yılın 120-130 günü tamamen açık ve güneşli, 70-80 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Tek ulaşım yolu karayoludur. Komşu illerden gelen yol düzgün asfalttır. Bu nedenle yurdun her yerinden düzenli otobüs seferleri vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 90.2

Partiler	Aldığı oy
CHP	21.408
DP	23.568
MP	17.675
Bağımsızlar	3.310

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 91.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	18.633
CMP	34.374
DP	24.354
HP	114
Bağımsızlar	3.717

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 82.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	6.973
CMP	38.022
DP	15.460

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 82.7

Partiler	Aldığı oy
AP	6.591
CHP	16.048
CKMP	39.560

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 72.8

Partiler	Aldığı oy
AP	14.074
CHP	10.912
CKMP	2.746
MP	28.766
Bağımsızlar	84

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.5

Partiler	Aldığı oy
AP	14.493
CHP	11.934
CGP	1.725
MP	21.075
MHP	965
TİP	1.100
Bağımsızlar	380

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.8

Partiler	Aldığı oy
AP	8.055
CHP	17.757
CGP	3.526
DP	7.249
MP	3.068
MHP	4.295
MSP	7.907
Bağımsızlar	5.316

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 66.0

Partiler	Aldığı oy
AP	14527
CHP	32.320
CGP	1.009
DP	4.584
MHP	10.120
MSP	8.468

KIRŞEHİR ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 93	% 7

YIL: 1982

Kabul	Red
% 93.9	% 6.1

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Kılıçözü çayının ikiye böldüğü şirin bir kent olan Kırşehir merkez ilçesi, Selçuklulardan kalma değerli anıtlarla süslüdür. Apartman tipi konutlar, iş merkezi durumunda olan çarşı, sanayii ve devlet yapıları ile gittikçe çağdaşlaşmaktadır. Kent içinde bulunan Terme Kaplıcası, Ahi Evran Külliyesi, Âşık Paşa Türbesi ve kümbetler, merkez ilçenin turistik değerini artırmaktadır. Sosyal ve ekonomik kalkınma ve kentleşme hızı son yıllarda ileri bir düzeye varmıştır.

ÇİÇEKDAĞI

1845 yılına kadar "Boyalık" adında bir köy iken, Sultan Mecit devirinin son döneminde "Mecidiye" adı verilerek Yozgat'a bağlı bir bucak haline getirilmiştir. Bu durum 10 yıl sürmüş ve Mecidiye Sultan Aziz zamanında ilçe olarak örgütlenmiştir. İlçe, 1930 yılında yeni ismini almıştır.1954 yılında Kırşehir'in ilçe haline getirilmesi ile tekrar Yozgat'a bağlanan Çiçekdağı, 1957'de yeniden bu ilin sınırları içine alınmıştır. Çiçekdağı demiryolu ve devlet karayolu üzerinde olmasına rağmen çok yavaş bir gelişme göstermektedir.

Mucur İlçesi...

KAMAN

Daha önceleri bucak merkezi olan Kaman,1944 yılında ilçe olarak örgütlenmiştir. 1954'de Kırşehir'in ilçeye dönüştürülmesi dolayısıyla Ankara'ya, 1957 yılında da tekrar il olan Kırsehir'e bağlanmıştır. Devlet karayolunun ilçenin içinden geçmesi ve Kaman'ın gelişmesi ve hareketlenmesinde olumlu bir rol oynamıştır. İlçede kentleşme yolunda devamlı bir ilerleme göze çarpmaktadır.

MUCUR

Niğde sancağına bağlı bir köy iken 1868 yılında bucak olmuştur. 1918 yılında Enver Paşa'nın emri ile Çiçekdağı'ndaki ilçe örgütü Mucur'a taşınmıştır. 1954 yılında Nevşehir'e bağlanan Mucur, 1957'de Kırşehir'in yeniden il haline getirilmesi dolayısıyla tekrar Kırşehir sınırları içine alınmıştır. Devlet karayolunun kentin içinden geçmesi dolayısıyla Mucur gittikçe canlı bir kent kimliği kazanmaktadır.

Sağlık Hizmetleri

Kırşehir sağlık hizmetleri potansiyeli açısından zengin sayılmamakla birlikte, Nevşehir ve Ankara'nın Şereflikoçhisar ilçelerinin sağlık sorunlarına da cevap vermeye çalışmaktadır.

Ankara ve Kayseri gibi iki büyük il arasında sıkışmış olan Kırşehir'in sağlık alanında en büyük eksikliği, tam teşekküllü bir hastaneye sahip olmayışıdır. Bu nedenle sağlık raporu almak isteyen Kırşehirliler, komşu illere gitmek zorunda kalmaktadırlar.

Kırşehir'de en sık rastlanan hastalıklar, kuru bir iklime sahip olmasına rağmen romatizmal şikâyetlerdir. Daha sonra sırayı sinirsel rahatsızlıklar almaktadır. Geçmiş yıllarda özellikle Çiçekdağı ilçesinde sıkça görülen sıtma ise başarılı bir mücadele sonucunda etkisiz hale getirilmiştir. 1982 yılı içinde ilde yalnızca 12 sıtma vakasının görülmüş olması, bunun somut bir kanıtı olmaktadır.

200 yataklı bir devlet hastanesi inşaatının sürdüğü Kırşehir'de, bugün 100 yataklı Devlet Hastanesi, 50 yataklı Kaman Devlet Hastanesi, 15 yataklı Mucur Sağlık Merkezi ve 20 adet sağlık ocağı bulunmaktadır. Bunların dışında il merkezinde bir de 10 yataklı özel hastane vardır.

Doktor sayısında son yıllarda gözle görülür bir artışa rastlanan Kırşehir'de, göz, çocuk, cildiye ve ortopedi doktorları bulunmamaktadır. Ayrıca ilde sadece bir tane ameliyathane bulunması sorunlar yaratmaktadır.

KIRŞEHİR VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI : AYDIN ÖZAKIN

Türk işçi, esnaf ve sanatkârının piri, halka yaklaşmasını ve onu yaşam içinde eğitmesini bilmiş Ahi Evranı Veli, yabancı kültürlerine kapıların karşısına öz kültürüne inanarak Türkçeyi savunan Aşık Paşa, Avrupa'nın karanlıklar içinde olduğu 13. yüzyılda kurduğu medreseyle gökbilim, İslâm hukuku, felsefe-tasavvuf öğreten Kırşehir Emiri Cacabey, Kırşehir kültürüne bağlı düşünce ve devlet adamı Hacı Bektaş Veli, bunların yanında daha niceleri, Süleyman Türkmani, Ahmet Gülşehri, Kaya Şeyhi...

Özetle demek istediğim, halen gün ışığına yeterince çıkarılmamış Anadolu'nun onurlu temsilcileri, Kırşehir'de genç araştırmacıların ilgi ve gayretini beklemekteler.

Kırşehir Belediyesi'nce 1982 yılı içerisinde yapılan faaliyetleri şu şekilde belirleyebiliriz.

35 kilometre stabilize yol yapılıp, 2.5 kilometresi asfaltlanmıştır. 1600 metre refüj, ayrıca 1712 m2'lik kaldırım yapılmıştır.

Belediyenin tüm ihtiyacını karşılamak üzere bir garaj yapılmaktadır.

Şehrin kanalizasyon yapımına başlanması için 20 milyonluk ödenek ayrılmış olup 1983 yılında kesinlikle başlanacaktır. Kanalizasyonun gerçekleşmesi için Ziraat Odası'nın katkısıyla 18.5 milyon bedelle kanal kazma makinası halk yardımıyla alınacaktır ve şehrin en güzel bölümü olan Kılıçözü deresinin kirletilmesi önlenecektir.

İlin içme suyu sorununu çözmek için Silahşör mevkiinde saniyede 80 litrelik su temin edilecek kaynak DSİ Bölge Müdürlüğü'nden devren alınmış bu yıl zarfında şebekeye ilâve edilecektir.

1982 yılında 16 bin ağaç fidesi dikilmiştir. 423 milyon keşif bedelli Terme Termal otel inşaatı devam etmekte olup 1981-1982 yılında 283 milyon ödenmiştir. 5 bloktan oluşmakta 272 yatak kapasiteli bir kuruluştur. 1983 yılı sonunda tamamlanıp işletmeye açılacaktır.

EKONOMİ

İLİN ekonomisi tarım temeline dayanmaktadır. Kırşehir'in toprak varlığı, tarım ve hayvancılık için uygun koşullar taşımaktadır.

Tarımda makineleşme çabalarında önemli mesafelerin alındığı Kırşeihir'de, bugün 3 bin 383 traktör, 755 biçerdöver, 2 bin 850 römork bulunmaktadır. Ayrıca ilde gübre sıkıntısı da çekilmemektedir. Kırşehir'de tarım sektöründeki 1982 yılı üretim miktarlarına göz attığımız zaman, buğday 318 bin 490 tonla başta gelmektedir. Ardından 104 bin 625 tonla arpa, 4 bin 80 tonla mercimek ve 2 bin 22 tonla nohut üretimi sıralanmaktadır. Kırşehir'de şeker pancarı da yetiştirilmektedir.

Kırşehir'de hayvancılık ilkel yöntemlerle yapılmaktadır. 122 bin 745 büyük baş, 616 bin 297 küçükbaş ve 511 bin kümes hayvanının bulunduğu ilde, peynir ve tereyağ fabrikası bulunmaktadır.

Fabrikada yılda 52 bin 942 kilo peynir üretilmektedir.

Çiçekdağı ilçesi zengin florid madenine sahiptir. Demir cevheri ve mermer de çıkarılan ilde, kurşun, bakır, kükürt ve pirit rezervlerinin de bulunduğu sanılmakta ve arama çalışmaları sürdürülmektedir.

İmalât sanayiinde yatırımlar daha çok özel sektörce ve yurtdışında çalışan işçiler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Çalışan nüfusun yaklaşık yüzde 10'nun yurtdışında bulunduğu Kırşehir'de, bugün faaliyette olan belli başlı fabrikalar şunlardır:

Söndürülmüş kireç üreten Meytaş, matkap ucu üreten Oralsan, çimento sanayiine çelik bilye üreten Çemaş, yem sanayii fabrikası, iki adet tuz ocağı, sekiz adet un fabrikası ve ziraat aletleri sanayiidir.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Aydın Özakın
Cumhuriyet Savcısı	Osman Turan
Ağır Ceza Mahkemesi Reisi	Levent Yıldırım
Vali Muavini	Nurettin Karagök
Vali Muavini	Vehbi Ergin
Emniyet Müdürü	Ahmet Eryüksel
Millî Eğitim Müdürü	Hüssam Arlan
Sağlık Müdürü	Dr. Ziya Solmaz
Turizm Müdürü	Ahmet Duru

Vergi Rekortmenleri

Mehmet Mahmutoğlu	3.528.752
M. Ali Aslandere	2.121.674
Abdurrahman Altın	1.655.833
Ömer Altın	1.654.452
Mehmet Altın	1.653.337
Hasan Kınay	1.536.598
İbrahim Işıklı	1.530.677

ÖNEMLİ KİŞİLER

AŞIK PAŞA (1272 - 1333) — Tasavvuf şeirlerinden. Kuvvetli bir tasavvuf kültürüyle yetişti. Anadolu Türkleri arasında tasavvufu yaymak, halka dervişlik yol ve törelerini öğretmek amacıyla **Garip-name** adıyla Türkçe, 12 bin beyitlik, aruzun **fâilâtün, fâilâtün, fâilün** vezniyle bir eser yazdı.

LÜTFİ MÜFİT ÖZDEŞ (1874 - 1940) - Mustafa Kemalle Şam'da 1906'da Vatan ve Hürriyet gizli cemiyetini kuran üç kişiden biri. Kurmey subay. Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya savaşlarıyla Kurtuluş Savaşı'na katılmış, emekli kurmay yarbay. II - V. dönemlerarası milletvekili.

OSMAN BÖLÜKBAŞI (1913 -) - Mucur'da dünyaya geldi. İstanbul Erkek sesini bitirdikten sonra Fransa'da Nancy Üniversitesi Fen Fakültesi'nde okudu. Türkiye'de çok partili hayata girilirken, siyasal yaşama atıldı, DP'ye girdi ve genel müfettiş oldu. Konuşmalarıyla "Anadolu Fırtınası" diye tanındı. 1947'de DP'den koparak Millet Partisi kurucuları arasında yer aldı. 1950'de Meclis'e girdi. MP'nin kapatılması üzerine CMP'yi kurdu ve genel başkan oldu (1954-1962) 1958'de partisi, adını Köylü Partisi'nin de katılmasıyla CKMP olarak değiştirdi. 1962'de, parti içindeki anlaşmazlıklar üzerine, CKMP'den ayrıldı, yeniden MP'yi kurdu. Sonra MP'den 1973'de de siyasetten ayrıldı.

Huzurlu Yaşayın

Yarını düşünenler tedbirli olanlardır İş Bankası'na gelip huzuru bulanlardır.

Tasarruflarınızı,paranızın ve istikbalinizin
emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda
değerlendirin, huzurlu yaşayın.

TÜRKİYE
İŞ BANKASI

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

KIRŞEHİR'in tarihi Hititler'e kadar uzanır. Daha sonra Asurluların buraya egemen oldukları görülür. Milâttan Önce VI. yüzyılda Persler bu topraklara hakim olmuslar ve uzun bir süre burada hüküm sürmüşlerdi. Mi[illegible]an Önce IV. yüzyılda Büyük İskender, Pers D[illegible] ortadan kaldırırken bu toprakları da kendi görk[illegible] Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kat[illegible]ur. Büyük İskender'in ölümünden sonra İmparat[illegible]ğu parçalanırken bu topraklar Selevkos devletinin nüfuzu altına girmiştir. Ancak bu topraklarda Selevkoslar hüküm sürmelerine rağmen egemenlik daha ziyade Kapodokya Krallığı'na ait olmuştur. Kapodokya Krallığı önce Roma İmparatorluğu'nun yüksek egemenliğini tanımış daha sonra da Roma İmparatorluğu'na bütünüyle ilhak etmiştir.

Burada Bizanslılar hüküm sürerlerken Müslüman Araplar sık sık bu topraklara akınlar yapmışlar ancak hiçbirinde ellerine geçirdikleri toprakları tutamamışlardır. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler büyük bir hızla Anadolu içlerine yayılırken bu topraklar Anadolu Fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedilmiş ve yeni Türk devletinin sınırları içine katılmıştır. Daha sonra Selçuklulara bağlı Dânişmendoğulları bu yörede bir süre hüküm sürmüşler, bundan sonra da Kırşehir Konya Selçuklu Devleti'nin bir vilayeti olmuştur.

Kırşehir yine bu dönemde "Ahilik" adı verilen tasavvufî esnaf teşkilâtının en büyük merkezi olmuştur. Burada doğup yaşayan Ahi Evran, adıyla anılan ünlü teşkilâtını burada kurmuştur. XIV. yüzyılın ikinci yarısında bu topraklar bir ara Eratanoğulları'na geçmiş, daha sonra Karamanoğulları buraya eğemen olmuşlardır. Karamanoğulları'nın Osmanlı Devletine ilhakıyla bu topraklar da Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır. Osmanlı devrinde Kırşehir önem ve değerini yavaş yavaş yitirmeye başlamıştır. Celâli İsyanları buranın büsbütün gözden düşmesine yol açmıştır. Osmanlı devrinde Kırşehir, Karaman Beylerbeyliği'nin 7 sancağından biri olmuştur. Tanzimattan sonra Ankara eyaletine bağlanan Kırşehir, Cumhuriyetin ilânından sonra il haline getirilmiştir.

AHİ EVRAN TÜRBESİ: Merkezi Kırşehir'de bulunan ve karşılıklı yardımlaşmaya dayanan ünlü esnaf teşkilâtı ve temeli tasavvuf felsefesine dayanan Ahiliğin kurucusu olan Ahi Evran burada yaşamış, Ahilik örgütünü burada kurmuş ve yine burada hayata gözlerini yummuştu. Ahi Evran, bir sanat şaheseri olan türbede, yatmaktadır. Türbe, Türk Selçuk türbe mimarisinin değişik fakat güzel bir örneğini teşkil etmektedir.

ALAEDDİN CAMİİ: Büyük Selçuklu Sultanı Alâeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır. XIII. yüzyıl eseri güzel bir camidir. Osmanlı devrinde ciddî bir onarım görmüştür.

AŞIK PAŞA TÜRBESİ: Ünlü Türk halk şairlerinden olup 1333 yılında ölen Aşık Paşa da Kırşehirlidir. Burada doğmuş ve yaşamış, yine burada ölmüştür. Türbesi, Eratanoğulları tarafından yaptırılmıştır.

CACABEY MEDRESESİ: Kılıç Aslan'ın veziri ve Selçuklu Valisi Cacaoğlu Emîr Nureddin tarafından yaptırılmıştır. Bu medresenin bir bölümünün camlı kubbesi burasının ayni zamanda rasathane olarak kullanıldığını da göstermektedir. Medrese bugün cami olarak kullanılmaktadır.

MELİK GAZİ TÜRBESİ: Anadolu'daki tipik Selçuklu kümbetlerinden biridir. Melik Gazi bu türbenin sivri külâhı altındaki sandukada yatmaktadır.

ÇARŞI CAMİİ: 1864 yılında Hüseyin Bey adında bir hayırsever tarafından yaptırılmıştır. Osmanlı dönemine ait en son eserlerden biridir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

FOLKLOR

Uzman SAĞLIK

KIRŞEHİR'in bir türküsünü dinlemeden, bir manisini duymadan, bir çullamasını yemeden, bir hoşmerimini tatmadan ve bir düğününe konuk olmadan, gerçekten Kırşehir halkını tanıyıp, seviyorum demek mümkün değildir.

OYUNLAR

Kırşehir, Teknik Lisesi Endüstri Meslek Lisesi Turizm ve Folklor Kolu öğrencilerinin yapmış oldukları araştırmalara göre, yörenin halk oyunları şu şekilde tanımlanmaktadır:

"Yörede "Halay" ve "Kasıklı" türündeki oyunlar oynanmaktadır. "Ağırlama, Hayrani, Avşar, Üç Ayak, Hoplatma, Hasandağı Sekmesi, Karkın Halayı, Üçoğlan Zeybeyi, Esir Almaca, Sepetçioğlu, İbrama, Anşa, Ceme, Kıvrak Halayı, Hopdirilim, Sinsin, Tura" gibi oyunlar, yöre halayları olarak bilinmektedir.

"Biter Kırşehir'in Gülleri Biter, Gel Yanıma, Çiçekdağı, Yürü Güzel, Üç oğlan, Al Elmayı, Çubuk Uzun. Ov Nari, Süpürgesi Yoncadan, Nolur Hey Gelin, Alyanak Allanıyor" adlarıyla bilinen oyunlar ise, Kaşıklı oyunlardır.

Kadın oyunları, erkek oyunları ve karşıkoyunlar olmak üzere, üç değişik oyun şeklinden söz etmek mümkündür.

GİYSİLER

Kırşehir, Teknik Lisesi ve Endüstri Meslek Lisesi'nin giysiler konusundaki araştırması ise şöyle:

Kadın: Başta, üzeri gümüş tepelikli fes bulunur. Fesin arka kısmında sırma saç belik olarak, ön tarafta zenginliği ve asaleti temsil eden sim yumru vardır. Fes uçlarında penesler dizilidir. Fesin üzerinde pullu tülbent ya da oyalı yazma örtülüdür. Arka uçlarından birisi alınır, çene altından başın üzerine atılarak tutturulur. Orta yaşlılar ve yaşlılar, bunun üzerinden siyah bir tülbent bağlarlar.

İçlik: Buna İşlik ya da göynek de denilir. Genellikle beyaz renkte, yakasız, sedef düğmeli, ipekli ve işlemelidir.

Cepken: Bir başka adı "Salta"dır. Kadifeden genellikle eflatun, kırmızı, siyah renkte, önü düğmesiz çalıktır. Önlerde, kollarda ve arkada işlemeler vardır, işlemeler sim, sırma ya da duruma göre ipliklerden ya da boncuklardan işlemeler yapılmaktadır.

Üçetek: Bıçak burnu ya da zincirli diye adlandırılan kutnu kumaştan yapılır. Etek üç parçadır. Öndeki parçaların uçları kıvrılarak kuşağın altına sokulur.

Kuşak: Üçeteğin üzerinden bele bağlanır. Yerine göre, trablus kuşak, geniş tokalı deri ve madenî kemerlerde kullanılır.

Şalvar: "Don" Genellikle koyu renk zemini üzerine küçük çiçekli ve motifli basmalardan yapılır. Yerine göre, çiçekli ve k[illegible]dinden yollu kadifelerden de yapılır. Belleri uçkurlu, paça ağızları düğmeli ya da lastikli olur.

Ayakkabı: Ayağa yemeni giyilir, altı kösele ve uç kısmı kıvrıktır. Alçak topukludur. Genellikle siyah ve kahverengi deriden yapılır. Zenginler ve yaşlılar, "Lapçin" denilen topuklu ve iç içe iki ayakkabı giyerler. Ayakta işlemeli iplik ya da yün çoraplar bulunur.

Kadınlar, ziynet olarak: Boyuna muska, murtlak, nazarlık, gerdanlık ve kolye takarlar. Bileklerde bilezik, parmaklarda yüzük, kulaklarda küpeler vardır. Ayrıca zengin kadınlar ve gelinler alınlık, boyunlarına Kıremse ve beşibiryerde, takarlar. Halı dokuma, yufka ekmek yapma, pekmez kaynatma, bulgur çekme, mantı ve erişte kesme gibi belli başlı iş zamanlarında kullara koyu renkten birer kolçak "Kolluk", ön kısımlarına da önlük "dizlik" kuşanırlar.

Erkeklerin başında koyu kırmızı, vişne renkli püsküllü fes bulunur. Fesin üzerine renkli antep pusuşu, fakat daha ziyâde siyah poşu ince olarak sarılıp ve sağ yanda bağlanır.

Göynek: Genellikle ketendir. Zemin beyaz, gri ya da siyah düz desenlidir. Yakasız, astarlı, uzun kolludur. Sedef düğmelidir.

Delme yelek: Siyah, lâcivert ya da koyu yeşil renklerde çuhadan yapılır. Kolsuzdur. Önde üç ya da dört düğme ile iliklenir. Göğüs kısmı karın üstüne kadar açıktır. Sade olduğu gibi, işlemeli de olabilir. Astarlıdır.

Şalvar: Kumaşı yelekle aynıdır. Uçkurlu ve astarlı olarak dikilir. Yandan cepli olanları da vardır. Paça kısmı dardır. Norma[illegible]kliidir.

[illegible]ak: Beyaz yündendir. Üç-dört metre uzunluğundadır. Bir ucu püsküllüdür. Şalvar ve gömeğin üzerinden bele sarılır. Sağ [illegible]rafta şalvarın üzerinden püs[illegible]küller görülür.

Çorap: Beyaz yün çorap giyilir. İş zamanlarında ve oyunda şalvarın üzerine çekilerek diz altında, uçla[illegible] püsküllü yün bağıyla bağlanır. Püsküller bacağın dış tarafından sallanır.

Yemeni: Ayağa yemeni giyilir. Yemeni kadınların giydiği yemenilerdendir.

Takı: Boyunda muska ya da murtlak, kuşak arasında tütün, kesesi, para kesesi, yeleğin üzerinde uzun zincirli gümüş köstek, yelek cepde ayna, tarak gibi gereksinimler bulunur.

SAZLAR

Yörede halk oyunlarına "Divan Sazı, Bağlama, Cura, Zilli Maşa, Darbuka, Tef" eşlik eder. Kırşehir'de bu çalgı topluluklarına "ince saz" adı verilir. Kaşıklı oyunlar, bu ince saz eşliğinde oynanır.

Halak türündeki oyunlar ise, davul, kaba zurna, cura ve zurna eşliğinde oynanır.

HALK OZANLARI

Kırşehir yöresinde güçlü halk ozanları yetişmiştir. "Âşık Musa" ve "Âşık Sait" bu dalda kendilerinden söz ettirmiş ünlü ozanlar olarak bilinmektedir. Kırşehir'in Savacı köyünden doğan Aşık Musa dizelerinden tasavvufa büyük ölçüde yer vermiştir:

"Binbir ismin sahibine yalvardım
Yaradan halimden bilmedi gitti
Felek vurdu zel beline bel verdim
Variyor dedim, olmadı gitti.

Sel değdi yıkıldı gönül köprüsü
Taş sandım kerpiç imiş yapısı
Örtülmüş açılmaz hacet kapısı
Bir dileğimkabul olmadı gitti

Mecnun Leyla için firkate kaldı.
Delinmedi dağlar Ferhat'a kaldı.
Saydım derdine yanmaz mı Cihan
Musa bu dünyada gülmedi gitti."

ADAK YERLERİ

Evlenmek isteyen kızlar, bahtlarının açılması, yeni evlenen hanımlar, çocuk sahibi olabilmeleri için yöredeki Âşık Paşa ve benzeri köy çevrelerindeki türbelere renkli bezler bağlarlar. Çiçekdağı'nın Büyük Teflek köyünde Yeşil Pabuç adıyla anılan bir başka adak yerinde ise, hastalıklardan kurtulmak için dua edilir. Yörede bu veya buna benzer adak yerleri, geçmiş yıllardaki etkinliklerini artık büyük ölçüde yitirmiş bulunmaktadır.

SPOR

Kırşehir'de ilk sportif faaliyetler, 1936 yılında o zamanın valisi Mithat Saylam'ın önderliğinde başlamıştır. "Millet Bahçesi" adı ile anılan açık spor sahasına 500 kişilik tribün inşa edilerek ilin ilk spor tesisi tamamlanmış oldu. Tarihçi-yazar Cevat Hakkı Tarım'ın büyük çabaları sonucu ilin ilk spor kulüpleri İnanspor, Güvenspor, Kayabaşıspor ve Yenicespor kuruldu. 1960'lı yıllarda da Ali Rıza Olcay'ın futbol, basketbol ve voleybol dallarında düzenlediği okullararası karşılaşmalarla Kırşehir'de spor gelişip yaygınlaştı.

KIRŞEHİRSPOR

İlin adını taşıyan kulüp, 1969 yılında Esnafspor, Kılıçözüspor ve Melyaspor'un birleşmesiyle profesyonel olarak kuruldu ve aynı yıl Üçüncü Lig'de mücadele etmeye başladı. Vali Tekin Alp'in önderliğinde kurulan Kırşehirspor 1975 yılında başarısız bir sezon geçirerek küme düştü. Terfi liglerinde mücadelesini sürdüren Kırşehirspor, 1982 yılında Türkiye İkinci Ligi'ne yükselmiştir.

Kırşehir'in yetiştirdiği ünlü sporcular arasında, 1966 yılında Büyük Atatürk Koşusu'nu kazanan Alâattin Çıplak, taekwon'do Türkiye birincileri Sinan Demir ve Zafer Çam, masa tenisinde bireysel sıralamada Türkiye birinciliğine ulaşan Oktay Çimen'i sayabiliriz.

EĞİTİM

Okulsuz köyü ve öğretmensiz okulu bulunmayan Kırşehir, eğitim olanakları açısından oldukça şanslı bir ilimizdir.

Öğretmen açığı olmayan Kırşehir'in eğitim alanındaki en büyük sorunu bina yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Okuma-yazma seferberliği nedeniyle bugüne dek 392 kurs açılan ilde, bu kurslara 7 bin 515 kişi katılmıştır. Yapılan istatistiklere göre, okuma-yazma bilmeyen 60 bin kişinin 24 bini 12-44, geri kalan 36 bini ise 44 yaşının üstündeki yurttaşlardan oluşmaktadır.

İlköğretimde 331 okulda 1761 öğretmenin ve 37 bin 116 öğrencinin bulunduğu Kırşehir'de, 39 ortaokulda 403 öğretmen ve 8 bin 894 öğrenci vardır. Beş lisede 145 öğretmen ve 2 bin 800 öğrenci dört endüstri meslek lisesinde de 102 öğretmen ve 960 öğrenci bulunmaktadır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kırşehir, Eti medeniyetinden bu yana, Orta Anadolu'nun bütün tarihini yaşamış ve bu uygarlıkların zenginliklerini bünyesinde toplamış tarihî ve turistik bir ilimizdir.

Bölgenin ekonomik yapısında tarım ve hayvancılık ayrıca önem taşımaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1969 yılından beri yöre halkının çalışma ve ekonomik atılımlarına destek olmanın mutluluğu içindedir.

Kırşehir İl Merkez Şubesi
Kırşehir İli Şubesi

Mucur

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

KOCAELİ

41

Yüzölçümü: 3626 kilometrekare.
Nüfus: 596.899.
İlçeler: İzmit (Merkez), Gebze, Kandıra, Gölcük, Karamürsel.
Köy sayısı. 908.
Doktor sayısı: 520.
Hastane yatak sayısı: 906.
Okur-yazar oranı: % 87.
Otomatik telefon kodu: 211.

SANAYİDE ÇOK GELİŞEN KOCAELİ, KALKINAN TÜRKİYE'NİN SİMGESİDİR...

KOCAELİ, birbiri ardına yükselen fabrika bacaları, başdöndürücü gelişim hızı ile kalkınan Türkiye'nin simgesidir.

İzmit Körfezi'nin iki yanında sıralanmış birbirinden şirin ilçeleri ile İstanbul gibi bir büyük kentin yanıbaşında bağımsız bir büyümeyi gerçekleştirebilmiştir

Karadeniz ve Marmara sahillerinin arasında kalan Kocaeli eşsiz doğal güzelliklere, denizin hemen kıyısından yükselmeye başlayan yamaçlarında zeytinliklere, meyve bahçelerine ve eşsiz koylara sahiptir.

Kirazı, Değirmendere fındığı ile ünlü Kocaeli'nin merkezinde bulunan Çene Suyu, lezzeti ile Türkiye çapında tanınmaktadır

İzmit'in güneydoğusunda 1940 metre yüksekliğindeki Keltepe, çarpıcı doğal güzelliklere sahiptir. Ulu ağaçların gölgeliklerinde, buz gibi pınarların arasında, İzmit ve Sapanca Gölü'nün büyüleyici görüntüleri ile süslüdür.

Kocaeli, özellikle son yıllarda "Kocaeli Sanayi Fuarı" ile de ön plana çıkmaya başlamıştır. 1966 yılında açılan bir sanayi sergisinin giderek büyümesi ile ortaya çıkan fuar, 250 bin metrekarelik bir alana yayılmaktadır.

Kocaeli, İstanbul'dan Anadolu'ya uzanan tüm yolların geçtiği bir konaklama merkezi olarak da özellik göstermektedir.

Adı nereden geliyor

Bu toprakları Bizanslıların elinden alan Türk ordusunun başında ünlü bir kumandan bulunmaktadır. Bu kumandanın adı Akça Koca idi. Fetihten sonra bu büyük kumandana karşı duyulan saygı ve sevginin bir ifadesi olarak bu topraklara onun adını izafeten "Koca ili" denildi. Bu ad zamanla halkın dilinde "Kocaeli" şekline dönüştü.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 10 metre olarak kabul edilen Kocaeli (İzmit) deniz kıyısında olduğundan, yaz ayları çok sıcak geçmez. Ağustosta bunaltıcı sıcak görülür. Kışlar, soğuk ve yağışlıdır. Yağmur hemen her zaman sağanak halinde bastırır. Yılın 60-70 günü, tamamen güneşli, 100-110 günü kapalı ve yağışlıdır. Geri kalan günler, parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan Anadolu'ya hareket eden bütün trenler, İzmit'ten geçtiği için, trenle yolculuk çok kolaydır. Aynı şekilde Anadolu'ya giden bütün otobüsler de kentten geçtiği için, hemen her an bir otobüs bulunur. Yurdun bütün yörelerinden gelen otobüsler de İzmit'e yolcu getirir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri:
Katılma oranı: %91.4

Partiler	Aldığı oy
CHP	64.828
DP	105.910
MP	8.251

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %88.7

Partiler	Aldığı oy
CHP	60.860
CMP	12.008
DP	127.578
HP	798
Bağımsızlar	1.184

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %76.0

Partiler	Aldığı oy
CHP	38.300
CMP	5.727
DP	49.517
HP	4.047

1961
Milletvekili Genel Seçimleri

Katılma oranı: %81.7

Partiler	Aldığı oy
AP	49.404
CHP	42.752
CKMP	15.507
YTP	2.609

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %75.3

Partiler	Aldığı oy
AP	58.931
CHP	31.622
CKMP	1.486
MP	9.192
TİP	3.495
YTP	1.315
Bağımsızlar	155

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %65.3

Partiler	Aldığı oy
AP	52.671
CHP	33.194
CGP	3.542
MP	5.903
MHP	1.389
TBP	1.360
TİP	1.914
YTP	424
Bağımsızlar	212

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: % 66.9

Partiler	Aldığı oy
AP	41.474
CHP	43.128
CGP	4.576
DP	14.166
MP	598
MHP	1.478
MSP	23.247
TBP	1.008
Bağımsızlar	558

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %68.5
Katılma oranı: %68.5

Partiler	Aldığı oy
AP	75.199
CHP	82.278
CGP	2.021
DP	4.082
MHP	3.387
MSP	19.951
TBP	538
TİP	434

KOCAELİ ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
YIL: 1961
Kabul
%59
Red
%41
YIL: 1982
Kabul
%88.5
Red
%11.5

KOCAELİ VALİSİ: M. HİKMET GÜLSEN

MİLLETLERARASI kodu E—5 olan ve Avrupayı Asya'ya bağlayan karayolunun trafik yoğunluğunun en kesif olduğu bölümünde yer alan Kocaeli, mevkiinin özelliği gereği tam bir sanayi ve ticaret merkezi olmuştur.

Son nüfus sayımına göre toplam nüfusun altıyüz bine ulaştığı ilimizde nüfus kesafeti ortalama 165'tir. Bu rakam Türkiye'de İstanbul'dan sonra en kalabalık yerleşme yerini ifade etmektedir. Yerli nüfusun sadece yüzde onbeşi bulduğu bölgede yurdun dört bucağından gelmiş ve gelmeye devam eden vatandaşlarımızın geldikleri yörelerden getirdikleri örf ve âdetler, yaşantılar, folklor temaları özel bir durum yaratmıştır. Kentlerimizde ve köylerimizde değişik vatan köşelerinin görüntüleri kardeşçe dostça yanyana sergilenir.

Kocaeli'ye vatandaş akınına en büyük sebep iş bulma ümididir. Gerçekten de sigortalı işçi sayısının sanayi kesiminde yüzbini aştığı çevre, dört yüze yakın imalât sanayii kuruluşu ile Türkiye ekonomisinde önemli ölçüde söz sahibidir.

Rakamlarla belirtmemiz gerekirse Türkiye imalât sanayiinin toplam üretiminin 1981 yılında, yüzde ondörtten biraz fazlası veya carî fiyatlarla altıyüz milyar liralık bölümü Kocaeli'de elde edilmiştir ve sürekli bir artış söz konusudur.

Ekonomiye ihracat yoluyla katkıda giderek artarak 1981 yılında 25 milyar lirayı aşmıştır. Bu rakam da Türkiye sanayi malları ihracatında yaklaşık yüzde onun ifadesidir. Ekonomik durum gereği sanayide mevcut problemlerin çözümü bu imkânları daha da artıracaktır.

Sanayinin ikinci plâna ittiği tarım kesimi, meyve ve sebze üretimi ile hayvancılıkta önemini korur. Sulama ve gübreleme imkânlarının geliştirilmesi, hayvancılıkta ırk islahı, tarım kesiminin geleceğinde etkili olacaktır.

İlk ve ortaöğretim okullaşmanın yüksek olduğu Kocaeli'de sosyal ve kültürel yaşam Marmara bölgesi ve İstanbul'un özelliklerini taşır.

Kırsal alanda elektrik, su ve yol gibi altyapı hizmetlerinin süratle tamamlanmasına çalışıldığı ilimizde,1983 yılında elektriksiz ve yolu olmayan köy kalmayacaktır.

Hızlı nüfus artışı kentleşme ve yoğun sanayinin getirdiği, plânsız yerleşmeden kaynaklanan sorunların çözümü için zamana ihtiyaç vardır. Bölgenin en önemli sorunu olan çevre kirliliğinin özellikle İzmit Körfezi kirlenmesinin sebepleri de ayni sorunlardır. Yurt çapında güncel bir konu olan ve canlıların sağlığını tehdit etmeye başlayan çevre kirliliğinin önlenmesi ve azaltılması için il çapında imkânlar seferber edildiği gibi devletin güçlü eli de devreye girmiştir.

Halen iç turizmde etkin rolü olan körfez kıyıları, kirlilikten etkilenmektedir. Henüz yeterli ulaşım imkânları, konaklama tesisleri bulunmayan Karadeniz sahilleri ise İstikbal için ümit vermektedir.

KOCAELİ BELEDİYE BAŞKANI: CEMAL UZUNKOL

BÖLGEMİZDE, özellikle 1960'lı yıllarda görülen hızlı ve dengesiz sanayileşme ve bunun sonucu ortaya çıkan plansız yerleşme, İzmit'i sorunlarıyla birlikte büyüyen ve genişleyen bir duruma getirmiştir.

Bir zamanların, körfezinde deniz ürünlerinin bolluğu ile ün salan şehrimiz, bugün, gerçek anlamda çevre kirliliğinin doruğa ulaştığı yerleşme alanlarının başında gelmektedir.

Uzun yıllar, kentimizin sağlıklı bir kanalizasyon şebekesine sahip bulunmayışı, bunun yanı sıra, çevredeki bazı sanayi tesislerinin, kuruluş aşamalarında arıtma ünitelerine yer vermemeleri ve atıklarını herhangi bir işleme tâbi tutmadan denize deşarj etmeleri, İzmit körfezinin bugünkü problemli haline gelmesine neden olmuştur.

Bu yoğun kirlenmeyi önlemek ve ortadan kaldırmak amacıyla, belediyemizce geçtiğimiz yıllarda bir dizi girişimlerde bulunulmuş, ancak, belediyemiz olanaklarını da aşan bu sorunun çözümü için gerekli adımlar atılmıştır. İller Bankası'nın desteğinde gerek projelendirme gerek ise uygulama alanında gelişmeler sağlanmıştır. Bu dev projenin hizmete girmesiyle, gelecek kuşaklar bugünküne oranla daha temiz bir deniz bulacaklar ve taşkınlardan felce uğramayan bir çevrede günlük yaşantılarını sürdüreceklerdir.

Gerek kentimizdeki hızlı gelişme, gerekse son yıllarda ulaşım teknolojisinde tespit edilen hızlı gelişmeler, E-5 karayolunun en işlek bölümünde yer alan mevcut otobüs terminalimizin yetersizliğini ortaya çıkarmış ve İzmit Belediyesi'nce şehrimizde kurulacak olan yeni ve çağdaş bir otobüs terminalinin hem İzmitimize, hem de Türk ulaşım sektörüne kazandırılması için bütün çalışmalar tamamlanmıştır. Söz konusu tesis yakında hizmete açılacaktır.

Kurulduğu yıllarda İzmit'in ihtiyacını fazlasıyla karşılayan meyve ve sebze halimiz, zamanla, büyüyen şehrin içine sıkışmış ve ihtiyaca cevap veremez hale gelmiştir. Yakında hizmete açmayı planladığımız yeni ve modern hal kompleksi, hemen yanı başındaki soğuk hava tesislerimizle birlikte üretici ve sanayicilerimizin hizmetinde olmaya devam edecektir.

Özellikle son zamanlarda şehrimizi ziyaret edenler, belediye merkez binamızın karşısında dev bir inşaatın yükseldiğini görmektedirler.

2300 metrekarelik bir alan üzerinde, bodrum dahil dokuz kattan oluşacak olan Belediye Çarşı İşhanımız 468 büro ve dükkânın yanı sıra çeşitli sosyal üniteleriyle, şehrimizin ticarî ve toplumsal yaşantısına ayrı bir renk katacak, günlük hareketliliğe ayrı bir boyut getirecektir.

Üzerinde, son çalışmaları yapılan bu tesisimizi de kısa sürede hizmete açmayı planlamaktayız.

Şehrimizin içme suyu sorunu, 1970'li yıllarda gerçekleştirilen köprü çalışmalarla ve su kaynaklarına yapılan yeni ilâve galerilerle çözümlenmiştir. Şu anda Sular İşletmesi ünitemiz, şehirde, zamanla eskiyen su şebekesini yenilemekte olup bu çalışmalar sonucunda şehir içme suyu şebekemizde kaybolan su miktarı da en aza indirilecektir.

İzmit Belediyesi, 31 kilometrekarelik bir alanda yaşayan hemşehrilerine hizmet verebilmenin heyecan ve onurunu duyarak, çalışmalarını bilinçli bir şekilde sürdürmektedir.

Sağlık Hizmetleri

İzmit Devlet Hastanesi ve Sağlık Koleji...

SAĞLIK HİZMETLERİ GELİŞMİŞTİR

Yurdumuzun diğer illerine göre Kocaeli, sağlık hizmetleri açısından ileri sayılabilir. Endüstri kurumlarında çalışan tüm işçiler ve aileleri sigortadan yararlanmaktadırlar. Toplam 906 yatak kapasiteli sağlık kuruluşlarına sahip Kocaeli'de 520 doktor görev yapmaktadır. Yalnızca ambülans açısından yetersiz olan Kocaeli merkezinde Sosyal Sigortalar, Devlet ve özel hastaneleri bulunmaktadır. Bunun dışında İzmit ve Gölcük'te birer askerî hastane, Kandıra'da bir devlet hastanesi ile ilçelerinde doğum evleri, sağlık merkezleri, Ana Çocuk ve Sağlığı, Deri ve Tenasül Hastalıkları ile Verem Savaş Dispanserleri bulunmaktadır.

Kocaeli'de toplam doktorların 156'sı serbest olarak çalışmakta, ayrıca 254 hemşire, 212 ebe ve 79 sağlık memuru görev yapmaktadır. İl'de 141 eczane vardır.

Protokol

Vali	M. Hikmet Gülsen
Belediye Başkanı:	Cemal Uzunkol
Vali yardımcısı	Semih Rıfat Arıkan
Vali yardımcısı	Hami Kırımcı
Emniyet Müdürü	Fahrettin Sökmener
Cumhuriyet Savcısı	Muhittin Özdemiroğlu
Defterdar	Recai Akbaş
Müftü	Mehmet Kuzu
Millî Eğitim Müdürü	Ali Güleç
Sağlık Müdürü	Dr. Kaya Sağlam
Tekel Başmüdür Yardımcısı	Çetin Dumancıoğlu
Turizm Bölge Müdürü	Makbule Orhan

Vergi Rekortmenleri

Nihat Coşkun	26.904.197
Hüsnü Efe	26.606.850
Abdülkadir Değerli	20.974.742
Ertuğrul Tetik	17.589.574
Hüseyin Tetik	17.586.948

ÖNEMLİ KİŞİLER

NİHAT ERİM: - (1912 - 1980) Profesör, başbakan. Kandıra'da dünyaya geldi. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden sonra Paris'te hukuk doktoru oldu, doçent ve profesör, Dışişleri Bakanlığı'nda hukuk müşaviri, VII. ve VIII . dönemlerde CHP milletvekili, Bayındırlık ve Devlet Bakanlığı, Başbakan Yardımcılığı yaptı. 27 Mayıs 1960 sonrasında partisinden istifa ederek Kontenjan üyesi olarak senatör ve 12 Mart hükümetlerinin başbakanlığı görevini yaptı. 1980'de teröristler tarafından vurularak öldürüldü.

TURAN GÜNEŞ: - (1921 - 1982) Profesör, Dışişleri bakanı, başbakan yardımcısı, Kandıra'da dünyaya geldi, Hukuk Fakültesi'nden sonra Paris'te hukuk doktoru oldu, doçentken DP'den milletvekili seçildi, 1955'de DP içindeki isbat hakkı taraftarlarıyla birlikte partisinden ayrılarak Hürriyet Partisi'ni kurdu, bu partinin CHP'ye katılması sırasında CHP'de genel sekreter yardımcısı oldu. Kurucu Meclis üyesi ve Anayasa Komisyonu sözcülüğü yaptı. SBF'de profesörken yeniden milletvekili seçildi, Dışişleri Bakanlığı ve Başbakan Yardımcılığı yaptı.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez ilçe...

İZMİT (MERKEZ)

İzmit, Bitanya Kralı I. Nikomed tarafından M.Ö. 262 yılında kurulmuştur. Selçuklular zamanında başkent İznik'e bağlanmış, 19. yüzyılın başında Bursa eyaleti sınırları içinde kalmıştır. Bir ara İstanbul'a bağlanan İzmit, daha sonra bağımsız sancak olmuştur.

İzmit, İzmit Körfezi'nin bitim yeri yakınında körfezin kıyısı ile kuzeyden yükselen yamaçlarda yeralır. İzmit körfezi nedeniyle, bir liman kenti olarak görülmektedir.

GEBZE

İzmit'e bağlı ilçelerin en büyüğüdür. Bir sanayi bölgesi olduğu için nüfus yoğunluğu fazladır.

Gebze zengin bir tarihî geçmişe sahiptir. Tarih boyunca önemli olaylara sahne olan Gebze'de Kartaca Kumandanı Anibal ile ilk Türk arkeoloğu ressam Osman Bey'in mezarı bulunmaktadır.

KANDIRA

İzmit'in 48 kilometre kuzeyinde yeralır. Kocaeli'nin en geniş ilçelerinden biridir. Ancak, nüfus yoğunluğu düşüktür.

İlçenin başlıca geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Tahıl üretimi, keten ve ayçiçeği yetiştirmek belli başlı tarımsal faaliyetlerdir.

Kandıra, kendine özgü el işlemeleri ile ünlüdür. Yaz aylarında Kefken ve Kerpe plajları ideal dinlenme yerleridir.

GÖLCÜK

İzmit Körfezi'nin güney kıyılarında denizle dağ arasında kalan orman ve denizin düğümlendiği bir noktada kurulmuştur.

Gölcük'te nüfus yoğunluğu çok fazladır. İlçeye bağlı köylerde elma ve kiraz bahçelerine rastlanmaktadır.

Gölcük, bugün Gölcük Tersanesi ile büyüyüp gelişmiştir. İlk olarak 1924 yılında Birinci Dünya Savaşı'ndan yaralı olarak çıkan Yavuz zırhlısını tamir etmek için bir havuz yapılmıştır. 1926 yılında yapılan ilâvelerle büyümeye başlayan tersane, 1928'de Haliç tersanesinden bazı tezgâhların getirilmesi ile gelişme yönünde önemli bir adım atmıştır.

KARAMÜRSEL

İzmit Körfezi'nin güney kıyısında düz bir arazide Fenikeliler tarafından kurulmuştur. İlçeye daha sonra Romalılar ve Osmanlılar, egemen olmuştur. İlçenin adı, Osmanlı kumandanlarından Kara Mürsel Bey'den gelmektedir. İlçeye bağlı köylerde zeytin üretimi ve meyvecilik yapılmaktadır. Kıyı şeridinde yeralan gazinoları ile Karamürsel, yaz aylarında şirin bir turizm yöresi olmaktadır.

sanmal

SANAYİ MALZEMELERİ İMALAT TİC. ve YATIRIM A.Ş.

"Boruda iddialıyız"

ÇELİK ÇEKME BORULARI

- MKE mamülü alaşımlı-alaşımsız dikişsiz borular
- İthal malı dikişsiz borular
- Av tüfeği ve fırın boruları
- TIR Aks boruları
- Kalın etli ağır hizmet boruları

DİKİŞLİ BORULAR

- "Mannesmann-Sümerbank" galvanizli-siyah su, gaz ve kazan boruları
- Hassas kalibreli borular
- Sanayi boruları ve profiller
- Her cins özel amaçlı borular

Körfez Reklam İZMİT

Ayrıca tüm Makina Kimya Endüstrisi Kurumu Mamülleri

Merkez: Demiryolu Cad. Petan İşhanı Kat: 3 Fabrika: Eski Gölcük yolu üzeri Başiskele Tel: 18595-12337 Telex: 33216 snml.tr.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şubesi

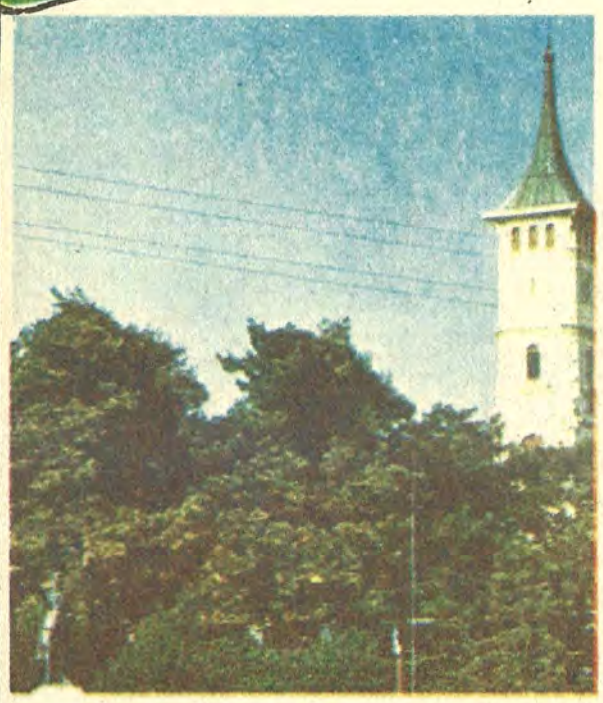

İzmit Saat kulesi...

KOCAELİ yöresinin tarihinin Frigyalılara kadar uzandığı bilinir. Milâttan Önce VIII. yüzyılda Megaralı Grekler bu yöreye gelerek İzmit Körfezi'nin ucuna yerleşmişlerdir. Burada kurdukları kente de başlarında bulunan Astakos'un adını vermişlerdir. Burada kurulan kent, Milâttan Önce III. yüzyılda Balkanlar üzerinden gelen Trakların hükümdarı Lysimachos tarafından ele geçirilmiş ve baştan sona tahrip edilmiştir. Bundan sonra Persler gelip buraya yerleşmişlerdir. Milâttan Önce IV. yüzyılda Büyük İskender bu yöreyi Perslerin elinden alarak Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra o görkemli ülkesi parçalanırken bu topraklar Bitinya Krallığı'na kalmıştır. Bitinya Kralı I. Nikomed, 262 yılında bugünkü İzmit şehrinin bulunduğu alanda ilk kenti kurmuş ve buraya kendi adını vermiştir.

Büyük Kartaca hükümdarı ve kumandanı Annibal, Romalılar karşısında uğradığı ağır yenilgiden sonra buraya gelerek Bitinya Kralı'na sığınmış ve burada hayata gözlerini yummuştur. Bu topraklar zaman zaman Bergamalıların hücumlarına maruz kalmıştır. Milâttan Önce II. yüzyılın son yarısında Roma İmparatorluğu'na tâbi olan Bitinya Krallığı Milâttan Önce 258 yılında tamamen Romalılara geçmiştir. Milâttan Sonra 258 yılında Got'lar, 284 yılında da Persler bölgeyi elegeçirmişler, buradaki kenti yakıp yıkmışlardır.

Roma İmparatoru Diocletianus İzmit'i imparatorluk başkenti yapmayı düşünmüş ancak ömrü bu arzusunu gerçekleştirmeye yetmemiştir. Büyük Konstantin, Roma İmparatorluğu'nun başkentini İstanbul'a naklettikten sonra İzmit'e de büyük önem ve değer vermiştir. Nitekim Büyük Konstantin burada ölmüştür. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasından sonra bu topraklar da Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düşmüştür.

VI. yüzyılda Bizans İmparatoru Justinianus bu kenti giriştiği büyük imar hareketleriyle ihya etmiştir. VII. yüzyılda Müslüman Araplar İstanbul'a akınları sırasında yolları üzerinde bulunan bu toprakları da ele geçirmişler ancak burada fazla tutunamamışlardır. 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın orduları bu bölgeye kadar uzanıp buraları elegeçirmişlerdir. İlk Türk devleti bu yörede kurulmuş, İznik kenti de bu devletin başkenti olmuştur. 1097 yılındaki Haçlı seferi sırasında İznik'in Haçlılar tarafından alınması üzerine Türk devletinin başkenti Konya'ya nakledilm[illegible] arada İzmit yöresi de tekrar Bizanslıların eline g[illegible]. 1204 yılında İstanbul'u elegeçiren Lâtinler bu[illegible]kadar gelmişler ve İzmit'i de almışlardır. İznik'e [illegible]en Bizanslılar 1207 yılında burasını Lâtinlerden kurtarmışlardır.

Bölge ancak Osmanlı Türklerinin fethi ile kesin şekilde Türk egemenliği altına girmiştir. 1331 yılında Orhan Gazi İzmit şehrini kuşatmışsa da Bizans İmparatoru'nun büyük bir kuvvetle yardıma koşması karşısında muhasarayı kaldırmak zorunda kalmıştır. 1337 yılında tekrar buraya gelen Orhan Gazi İzmit'i fethetmiş ve burasını bir sancak beyliği olarak büyük oğlu, müstakbil Rumeli fatihi Şehzade Gazi Süleyman Paşa'ya bırakmıştır. Bundan sonra Türk kumandanı Akça Koca İzmit'in tüm çevresini ele geçirip Osmanlı devletinin sınırları içine katmıştır. Ve onun fütuhatıyla Osmanlı devleti ilk defa Karadeniz kıyılarına inmiştir. Türkoğlu'nun Karadeniz kıyılarında elegeçirdiği ilk topraklar bugün bu büyük kumandanın adıyla (Akçakoca) anılırken ilin bulunduğu topraklar da yine onun adına izafeten "Kocaeli" olarak tanımlanmıştır.

28 Temmuz 1402'deki Ankara Meydan Savaşı'nda Yıldırım Beyazit'in ordularını yenen Timur'un askerleri İzmit'e kadar gelmişler ve kenti ele geçirmişlerdir. Daha sonra Osmanlı şehzadeleri arasındaki saltanat kavgalarından yararlanan Bizanslılar çok kısa bir zaman için İzmit kentini ele geçirmişlerse de 1419'da Gazi Timurtaş oğlu Umur Bey, Hereke, Gebze, Pendik ve Kartal gibi kasabaları ile beraber İzmit'i de geri almıştır.

1481 yılında Fatih Sultan Mehmet büyük bir ordu ile İtalya üzerine sefere çıkarken yolda birden hastalanmış ve bu topraklarda (Gebze) hayata gözlerini yummuştu. Böylece bu topraklar Annibal, Büyük Konstantin ve Fatih Sultan Mehmet gibi tarihin üç büyük hükümdar ve kumandanlarının ruhlarını teslim ettikleri yer olmuştur.

Osmanlı devrinde İzmit, bir sancak merkezi olmuş; bu sancak önce Anadolu, sonra da Kaptanpaşa eyaletlerine bağlanmıştır. Tanzimattan sonra hiçbir eyalete bağlı olmaksızın doğruca Dahiliye Nezareti'ne bağlı bir sancak merkezi halini almıştır. İzmit Osmanlı döneminde önemli bir ticaret yolunun konaklama merkezi hüviyetini taşımıştır. Bu arada İzmit Körfezi'nde de ilk Osmanlı tersanesi yapılmıştı.

İzmit ve çevresi tarihinin çeşitli dönemlerine ait zengin izlere sahiptir. Kocaeli ilimizin merkezi İzmit'te bulunan önemli tarihî eserler şunlardır:

AV KÖŞKÜ: Sultan Abdülaziz tarafından yaptırılan barok stilindeki Av Köşkü, iki katlı olup cephesi tamamen mermerle kaplıdır. Kocaeli Vilayet Konağı olarak kullanılmaktadır.

NYMPHAİON: Su Perileri adına inşa olunan bu kutsal çeşme Milâttan Sonra II. yüzyıldan kalmadır. Güzel yapısıyla dikkati çekmektedir.

ORHAN CAMİİ: İçkale'nin ortasında, 1355 yılında Şehzade Süleyman Paşa tarafından yaptırılmış olup Sultan Abdülmecid devrinde esaslı bir tamir görmüştür. Kare plan üzerine bina olunan caminin çatısı ahşaptır.

PERTEVPAŞA KÜLLİYESİ: Mimar Sinan'ın eseridir. Külliye, cami, hamam, medrese, kervansaray, imaret ve çeşmeden ibarettir. Caminin tek kubbesi olup çevresinde 24 pencere bulunmaktadır. Mihrap ve minberi Türk mermer işçiliğinin şaheserleri arasındadır.

SU KEMERLERİ: Kentin doğusuda harabe halinde bulunan su kemerleri Bizans zamanından kalmadır. Harabeleri dahi heybeti hakkında bir fikir verebilmektedir.

ŞEHİR SURLARI: Hellenistik devirden kalma olup Bizans ve Osmanlı çağlarında ciddî biçimde onarılmıştır. Kalıntıları günümüze kadar ulaşmıştır.

TERSANE: İlk Osmanlı tersanesi olması bakımından önem ve değer taşımaktadır. 1530 yılında inşa edilmiştir. Mimarî bakımdan fazlaca bir değeri bulunmamasına rağmen tarihî bakımdan önem taşır.

YUKARIPAZAR HAMAMI: Sultan Osman devrinde yapılmış olup harap bir durumdadır. Güzel mimarisi ile dikkati çekmektedir.

İzmit çevresindeki tarih zenginlileri ise şunlardır:

EŞKİHİSAR'DA: Denize hâkim bir noktada yükselen tarihî kalesinden ötürü bu adla anılan yörenin tarihî adı Lybissa'dır. Kale Bizans devrinden kalmadır. Kartacalı Annibal'in mezarı buradadır.

GEBZE'DE: Kasabanın en güzel eseri Mimar Sinan'ın yapısı olan Çoban Mustafa Paşa Camii'dir. Bu caminin biraz ilerisinde, yine aynı büyük mimarın eseri bulunan türbede caminin banisi yatmaktadır.

HEREKE KÖŞKÜ: İstanbul'u ziyaret eden Alman İmparatoru II. Wilhelm'in Yıldız Sarayı'nda görüp hayran kaldığı ipek halının dokunduğu yeri görmeyi arzulaması karşısında II. Sultan Abdülhamid tarafından Hereke'de bir gün içinde inşa ettirdiği vedev bir yekpare halı ile süslettiği köşk yakın tarihin yadigarıdır. Pek güzel bir görünüşü vardır.

KARAMÜRSEL: İlk Osmanlı Amiralı olarak tanınan Karamürsel Paşa'nın mütevazi mezarı bugün adıyla anılan kasabadadır.

İZMİT- Kocaeli	14551 — 14960
Gebze	1871 — 1221 — 1860
Gölcük	2501
Tütünçiftlik	1380 — 1390

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Menka

YAPI ve ELEKTRİK MALZEMELERİ İTHALAT-İHRACAT DAHİLİ TİCARET

Adres:
Tepecik Mah. Mektep Sok. No. 8
Tel: 15582-15725 İZMİT

Körfez Reklam Tel: 15175 İZMİT

KARADENİZ OYUNLARI FOLKLORUNU ETKİLER

KOCAELİ'nin İstanbul-Ankara gibi iki büyük kent arasında ve oldukça işlek bir yolun üzerinde bulunması ağır sanayi merkezi oluşu, yörenin hızlı bir şekilde gelişmesine neden olmuştur. Bu gelişim, bu sanayileşme, Kocaeli köylüsüne belirgin bir mutluluk getirmiştir.

Fabrikada çalışanlar köylerine döndüklerinde, daima şehir hayatının bir bölümünün taşıyıcıları olmuşlardır. Bu yaşayış biçimi, ister istemez manevî değerlerin kaybına neden olmuştur.

Kocaeli yöresinde "Karamürsel" ve "Kandıra"bu hızlı değişimden en az etkilenen yerleşim merkezleri durumundadırlar.

Yörede kendine özgü yaygın bir oyun biçimi belirlenememiştir. İç ve dış göçler Kocaeli'de değişik tür oyunların toplanmasına neden olmuştur. Yörede, şimdilerde en yaygın oyun türünün Karadeniz bölgesi oyunları olduğu bilinmektedir. Yörede "Kasap" oyunundan da söz edilmektedir. Ancak bu oyunun "Balıkesir, Edirne, Burdur ve Bolu" yörelerinde oynanan kasap oyunlarından farklı bir yanı olmadığı dikkate alınarak, bu oyunun da yöreye özgü bir oyun olmadığı sonucuna varılmaktadır. Kocaeli'nde ve özellikle Kandıra'da geleneksel bir oyun şekli "Çiftetelli"nin de ağırlığı sözkonusudur.

Düzce'ye yakın yörelerde kaşık oyunları ve havalarına rastlanır. Çerkes köylerinde ise Kafkas yöresi oyunları hâkimdir.

EVLENME

Evlenme konusunda gelenek ve göreneklerin Kocaeli yöresinde daha çağdaş bir şekilde sonuçlandığı izlenimleri ağır basmaktadır. Gerek kentte, gerekse kırsal kesimlerde kız isteme çoğunlukla iki gencin birbirlerini tanımaları ve anlaşmaları üzerinde başlamaktadır. Çevre halkı bu yöndeki inancını; "İstenmeyen aş, ya diş ağrıtır ya baş" diyerek tanımlamaya çalışmaktadır.

Kız istenir, anlaşma sağlanırsa, iki taraf çehiz hazırlıklarına girişirler. Yörede düğün, özellikle erkeklerin uzun süren bir eğlencesi biçimindedir. Kadınlar gündüzleri kendi aralarında bir evde eğlenirler.

Üç gün süren düğün eğlencelerinin birinci gününde, yörenin kızları en güzel giysilerini giyerek gelin evine kınaya giderler. Gelin herkesin görebileceği yüksek bir yere oturtturulur. Gençler etrafına dizilir. Kızlar hem darbuka çalar, hem mani okurlar. Nişanlası gurbette olan, yakında evlenecek olanlarla, kısmeti belli olmayan kızlar için ayrı ayrı maniler bulunup, bu kına gecesinde okunur.

Gençlerin oyunları bitince, bu kez erkek evinin yakınları oyun oynamaya başlarlar. Daha sonra da gelin oynatılır. Gelinin oynaması kına gecesinin neşesini doruk noktasına ulaştırır. Gelin oynarken özel dörtlükler sıralanır:

"Geline bak geline
Mendil almış eline
Gelsin baksın kaynana
Para serpsin eline."

Kaynana oynayan gelinin başına para döker. Bu bir nevî nazarlık, bolluk ve bereket düşüncesi ile yapılır. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi, Kocaeli'nde de bazı maniler söyleyerek gelini ağlatmaya çalışırlar.

"Karalı karalı kalkan bulutlar
Babanın evinin taşına benzer
Sıralı sıralı yağan yağmurlar
Ananın gözünün yaşına benzer."

Düğün eğlencelerinin ikinci gününde geline alınan çehiz, damat tarafından gelin evine getirilir. Bu sırada damat tarafına alınan armağanlar da bir tepsi içinde damat evine, kız evinden yollanır. Bu ikinci günde "at" seçimi yapılır. En güzel ata damat bindirilir. Damat bir ata, sağdıçı bir ata biner. Atlara çevreler bağlanır, çengilerle akşam düğün evine gidilir. At seçimi ve görünümü oldukça renkli bir şekilde sürüp gider.

İkinci gecenin eğlencesi daha bir başkadır. Gençler oynar. Paralı çengiler konukları eğlendirir. Vakit ilerleyince düğün evine gelenler için bir "Hoş geldin" töreni başlar: Bir tepsi içinde 10-15 mum yakıp dikilir. Tepsi ortaya konur. Sonra tepsi başına bir çığırtkan gelir; geline akrabaları tarafından verilen armağanları duyurur. Örneğin: Anne bir yüzük armağan etmişse; "Hoş geldi, safa geldi, annesinin bir elmas yüzüğü var" diye teşhir edilir. Kaynana da gelinin yanına gelir avcunun içine bir armağan bırakır. Düğüne gelenler bu armağanı çok merak ederler. Gelin avucunu açar ve çığırtkan onu da gelenlere duyurur ve herkesin merakı giderilir.Bu törenin geline verilecek armağanları büyütmek için yapıldığı söylenmektedir.

Bu tören bitiminde ortada yanan mumları genç kızlar ellerine alır gelinle birlikte komşu komşu dolaşırken, maniler söyleyerek düğün ziyareti yaparlar:

"Heyemola biz geliyoruz
Heyemola, heyemola
Bizim tayfa aslan marka
Heyemola, heyemola
Kızın evi ışıl ışıl
Oğlan evi mışıl mışıl
Oğlan evi mışıl mışıl
Heyemola, heyemola."

Düğünün üçüncü günü eşyalar kız evinden alınır damadın evine taşınır. Bu kez masalar damat evinde kurulur: İki koltuk getirilir. Damatla sağdıçı yan yana oturturlar. Traş töreni başlar. Damadın etrafında arkadaşları ve köyün gençleri bulunur. Bir tarafta çengiler oynamaktadır. Gençler zaman zaman Kocaeli yöresinde çokça oynanan "Kasap" oyununu oynarlar. Akşam gelinin evine gidilir. Gelin alınır, ata bindirilip etrafına para saçılır, eve getirilir...

KURBAN KESME GELENEĞİ

Muzaffer Uyguner"in "Türk Folklor Araştırmaları" dergisinde yazdığı "Kandıra Folkloru" adlı yazısında Kurban Bayramları ile ilgili olarak şöyle demektedir:

"Bayram sabahı namaz kılındıktan sonra kurban kesme töreni yapılır. Kurban kimin için kesiliyorsa, o kimsenin iki rekât namaz kılması gerektir. Dua edilerek kesilir.

Hayvanın sağ budu ev için ayrılır. Ev sahibi isterse kurban etinin yarısını evde alıkoyar, diğer yarısını fakir fukaraya dağıtır. Adına kurban kesilen kişi kurban etinden bir parça yemeden o sabah ağzına hiç bir şey koyamaz. Sigara içmesi bile caiz değildir. Buna kurban orucu denilmektedir."

BATIL İNANÇLAR

Muzaffer Uyguner, "İnançlar" yazısında ise şöyle demektedir:

"Kandıra yöresinde baş başa vuruşan 2 kişiden birinin kel olacağına inanılır. Bundan korunmak için ikinci defa başlarını birbirlerine vurmaları gerekmektedir. Cuma günü baş ağrısından söz edilmez. Zira her cuma baş ağrısı gelir. Başında vakitsiz ak bulunanın mutluluğa erişeceğine inanılır. Kaşı düzgün olan zekidir. Kaşı kaşınan tanıdık birine rastlar. Yeşil gözler insafsızdır. Gözleri büyük olanlar temahkârdır. Göz kapaklarının inceliği zekâ işaretidir. Sag göz seğirince; sevinç, sol göz seğirince, kederli haber alınır. Her ikisi de seğirirse, kavga edileceğine inanılır. Kulağı küçük olan kimsenin karısı güzel olur. Sol kulak çınlarsa, aleyhine, sağ kulak çınlarsa lehinde konuşulmaktadır. Burnu büyük olan kibirli ve nankör olur. Dirseğinden öpülen kimse hacca gider. Sağ avuç kaşınırsa para, sol avuç kaşınırsa para verilir. Eli soğuk olanın kalbi sıcaktır. Pazar günü tırnak kesene armağan gelir. Gece tırnak kesenin ömrü kısalır. Kesilen tırnaklar sokağa atılmaz. Bunlara basanlar büyülenir. Ayağının altı kaşınırsa yola gider. Ayakları üzerinden atlanan kimsenin boyu kısa kalır. Düztabanlar uğursuz sayılır.

HALK HEKİMLİĞİ

"Kandıra'da tedavi usulleri ve çareleri "yazısında Muzaffer Uyguner şöyle demektedir."

"Baş ağrısı: Alına, sirkeye batırılmış bir bez konur. İdrar zorluğu için ayrık kökü, mısır püskülü, kiraz çöpü, bakla çiçeği, maydanoz kaynatılarak hastaya içirilir. Karın ağrısı için: Papatya kaynatılarak hafif şeker ve limonlu bir şekilde ılık olarak verilir. Ayrıca karın üzerine kızdırılmış bir tuğla konur. Şiddetli öksüren kimsenin sırtına bal sürülerek üzerine karabiber ekilir. Ihlamur, ayva yaprağı, ebegömeci kaynatılarak içirilir. Kabakulak için; Ateş görmemiş bal, mavi bir kâğıda sürülerek boğaza bağlanır. Bağırsakta büyüyen şeritleri düşürmek için kabak çekirdeği yenir veya nohut suyu içilir. Bunlar aç karnına olmalıdır. Akrep veya arı sokması: Bu hayvanlar ezilerek sokulan yer üzerine konur. Sokulan yerin üstüne kalaycı çamuru veya yoğurt sürülür. Sirkeye batırılmış bez de teskin eder."

BİLMECELER

Muzaffer Uyguner'in derlediği "Kandıra Bilmeceleri"nden bir kısmı şöyledir:

—Etten kantar, altın tartar (KULAK)

Çat çatan ağacı, Çat patan ağacı, kırmızı lâle kılaptan ağacı (GERGEF)

MANİLER

"Zeytin yaprağını dökmez
Muhabbet candan gitmez
Bu gözler senden gayri
Başkasını görmez."

"Altın tabakta vişne
Gel yarim aşka düşme
Bu aşkın sonu yoktur
Nafile dile düşme."

"Bahçede kiraz dalı
Altında yeşil halı
Ya Muhammet, ya Ali
Kavustur iki yarı"

TÜRKÜ

Yöreye özgü değişik türküler vardır. Türk Halk Müziği ve oyunları dergisinde yayınlanan "Üç Güzel Oturmuş" adlı türkü, Kocaeli-Kandıra'nın sevilen türküleri arasında yer alır:

"Üç güzel oturmuş of...
Gergefin işler aman aman
Gergefin üstüne a yârim
Dökülür yaşlar
Herkes sevdiğine of...
Çevre bağışlar aman aman
Galmadı sabrı kararım
Hergün ağlarım
Ağlarım da ay efendim
Bir de söylerim."

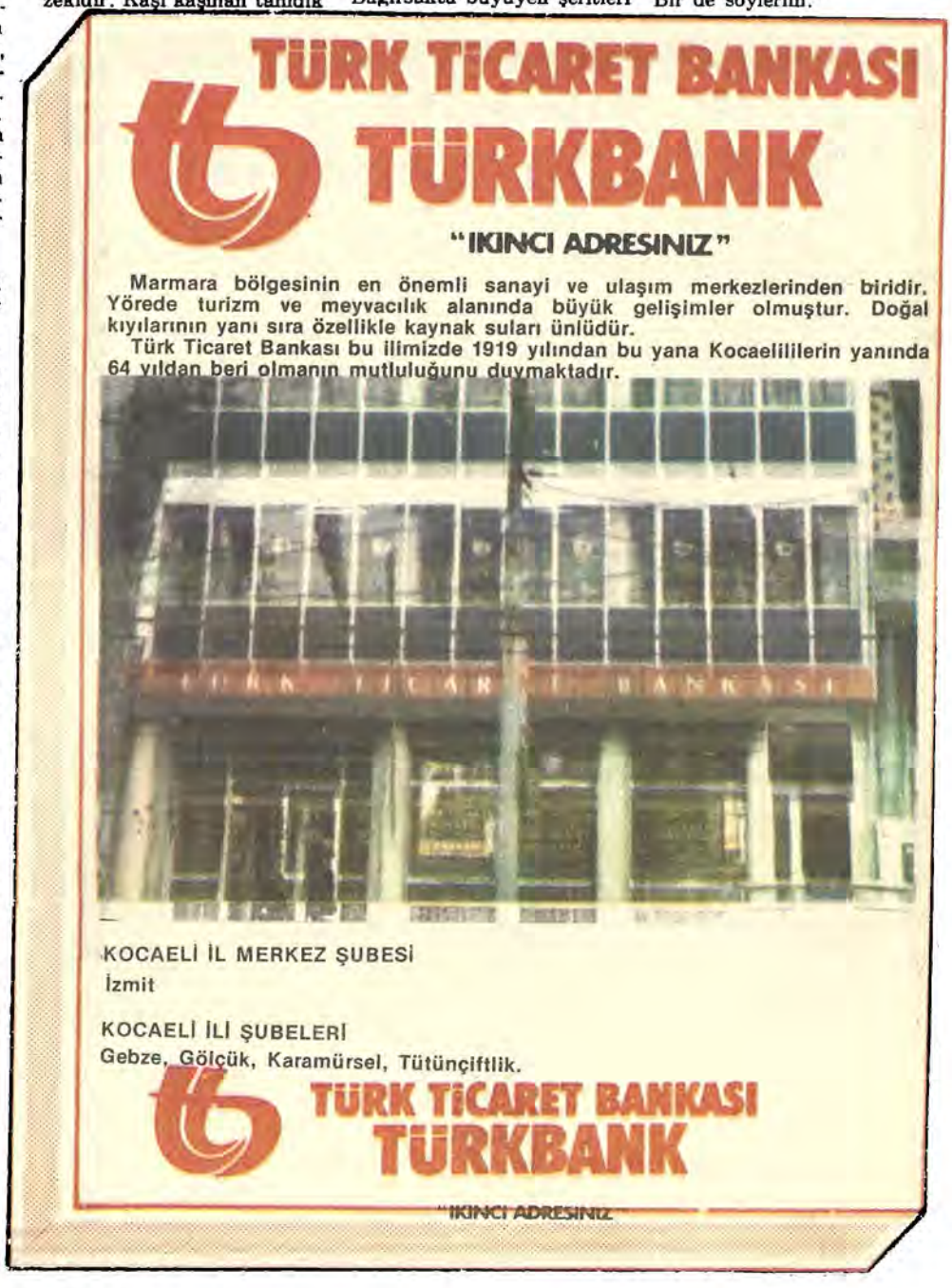

EĞİTİM

MESLEK OKULLARINA ÖNEM VERİLMEKTEDİR...

Cumhuriyet döneminde hızlı bir tırmanış gösteren Kocaeli'nin eğitim durumu şöyle olmuştur:

Yıl	1954-55	1981-82
Okul Sayısı	162	5800
Öğretmen Sayısı	550	19.106
Öğrenci Sayısı	388	80.481

Bu tabloda yer almayan ayrıca bir meslek okulu, bir özel ortaokul, bir SEKA Çırak Okulu, bir de Sağlık Koleji vardır.

Kocaeli Millî Eğitimi'nin en etkin bölümü halk eğitim kesimidir.

1981-82 öğretim yıllarında Halk Eğitimi Başkanlığı'nın çabasıyla yürütülen okuma-yazma seferberliği geriş çapta ilgi görmüştür.

İzmit Yetiştirme Yurdu da Türkiye genelinde en önde gelen yurtlardan birisidir. Kurulduğu günden bu yana kimsesiz çocuklara meslek ve diploma kazandırarak, çeşitli iş alanlarına yerleşmelerini sağlamıştır. Burada sadece erkek çocukların bakımı gerçekleştirilmektedir.

Kocaeli'nde toplam on kütüphane, ayrıca köy odalar kitaplıkları vardır. Toplam kitap sayısı 30.000'i aşmaktadır.

Kocaeli yurdumuzun ağır sanayi merkezidir. Burada özellikle sanayi kesiminin ihtiyacına yanıt verecek meslekî ve teknik öğretim kurumlarına ihtiyaç vardır.

Merkez ilçe İzmit'te birisi kız olmak üzere üç meslek okulu, ilçelerde de birer Endüstri Meslek Lisesi bulunmaktadır.

Gezilecek yerler

DARICA: Gebze'nin hemen yanıbaşındadır. İstanbul ve İzmit'ten tren ve oto yolu ile gidilebilir.

HEREKE: Halı, kumaş ve ipekli dokumaları meşhur olan Hereke'de kalınabilecek bir otel mevcut değildir. Hereke'nin üç kilometre batısında bulunan Tavşancıl'da ise dinlenme kampları plaj ve kampingler mevcuttur.

YARIMCA: Kiraz cenneti olan Yarımca tam bir tatil yeridir. Denize tabii plaj ve belediye plajında girilebilir. İzmit'e 18, İstanbul'a 72 km. uzaklıktadır. Turistler her türlü ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilirler.

DEĞİRMENDERE: Körfezin incisidir. Fındığı ile meşhur olan bu kasaba, hem plaj, hem de mesire yeri olarak ün yapmaktadır. Sahili boydan boya tabiî plaj olup dinlenme parkları, sahil gazino ve lokantalar mevcuttur. Değirmendere'ye İzmit'ten vapur ve minibüsle gidilebilir.

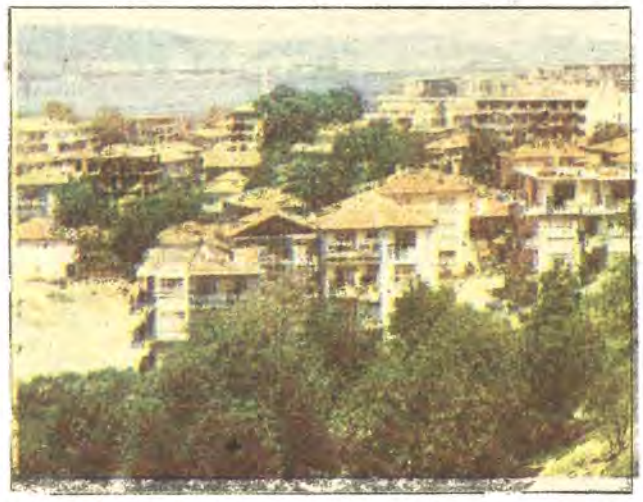

EREĞLİ: Değirmendere'den sonra aynı yakanın tabiî plajları bulunan ikinci tatil yeridir. Deniz sığ ve alabildiğine kumdur. Kampinglerde kalınabilir. Deniz ve karayolu ile gidilir.

KARAMÜRSEL: Körfezin en nefis tatil yerlerinden biridir. Yalova'ya 32 km. uzaklıktadır. Tam bir istirahat yeridir. Belediyenin plaj ve kamp tesisleri mevcuttur. Karamürsel'e İzmit'ten vapur, minibüs ile Yalova'dan karayolu ile gidilebilir. Ayrıca Karamürsel ile Gölcük arasındaki körfezde Halıdere ile Ulaşlı tabiî plajları da yer alır.

EKONOMİ

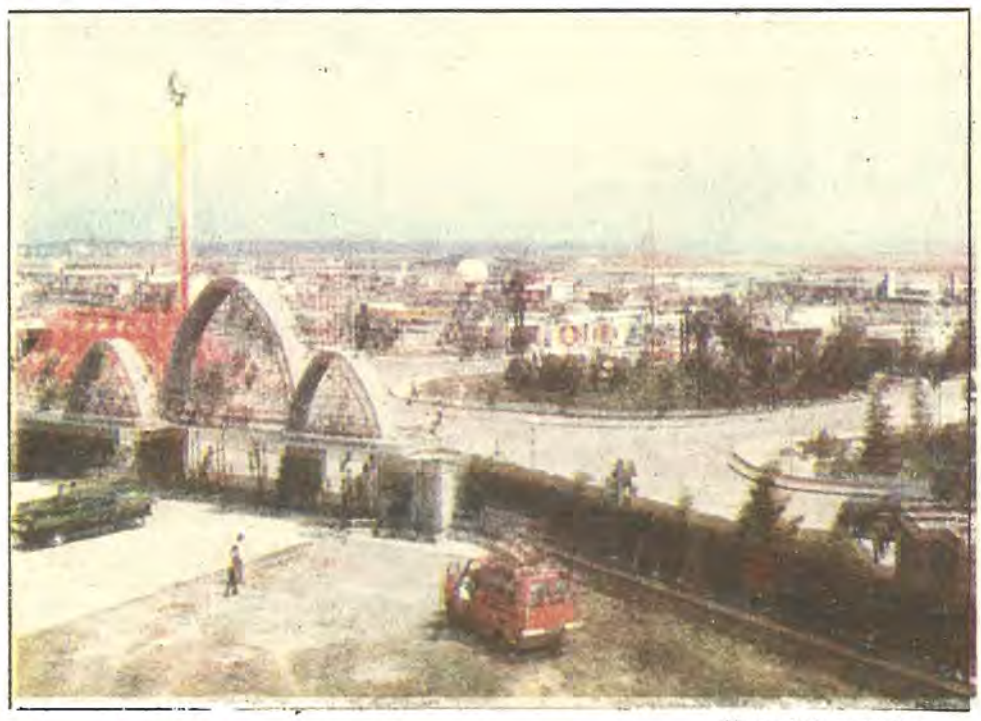

Kocaeli Sanayi Fuarı...

TÜRKİYE'NİN ENDÜSTRİ MERKEZLERİNDEN BİRİ...

ÇOK yakın bir geçmişe kadar, her türlü teknik ve ekonomik gelişmelerden uzak Kocaeli bugün, Türkiye'nin en önemli ve ilgi çekici endüstri merkezlerinden biri olmuştur.

Avrupa ile Anadolu'yu ve dolayısıyla Asya'yı birbirine bağlayan yol üzerinde oluşu, Kocaeli'nin önemi konusunda en belirgin özelliklerindendir. Nitekim son yıllarda yatırımlar daha çok Çayırova, Darıca, Gebze, Yarımca, Tütünçiftlik, Derince, İzmit, Köseköy gibi yol kenarında toplanmaktadır.

1963 yılında Kocaeli'de yalnız Hereke Dokuma Fabrikası vardı. 1950 yılında endüstrileşme yönünde bir canlılık başladı. Bu hız 1960 yılından itibaren daha da artarak on yıl gibi bir zamanda 127 çeşitli fabrika kuruldu. 1970 yılında Doğu Marmara'daki endüstri kuruluşlarının % 34 olacağı ve Doğu Marmara'daki imalât gücünün 1/3'ünün Kocaeli'de olacağı tahmin edilmektedir.

FABRİKALAR

Hereke Mensucat Fabrikası, Çiftçi Ağaç Sanayii Atölye, SEKA Fabrikası, Bulut İmalâthanesi, D. Malzeme Ofisi Atölyesi, Temiz-İş Atölyesi, Godyear Fabrikası, Pirelli Fabrikası, Pimaş Fabrikası, Koruma Fabrikası, Gübre Fabrikası, Türk Henkel Fabrikası, Bayer Fabrikası, Çamtuğ Fabrikası, Şel Fabrikası, İpraş Fabrikası, İpragaz, Aygaz, Ocakgaz, Mutfak Gaz, Milan Gaz, Çamgaz, Gaz Âletleri Fabrikası, Çayırova Cam Fabrikası, İzocam Fabrikası, Etirnik Fabrikası, Aslan ve Eskihisar Çimento Fabrikası, Muzaffer Ünsal, Porselen ve Çini Fabrikası, Nuh Çimento

Mayteks
MARMARA GIDA SAN. İMALAT İHRACAT VE TİCARET A.Ş.

Salyangoz-Mantar-Kerevit imalat ve ihracatıyla yurdumuz ekonomisine 150 milyonluk döviz kazandırdığımız için mutluyuz

- MERKEZ: HürriyetCad. Levent İşhanı Kat: 5 No. 503 İZMİT Tel: 20407-12546-12208 PK. 310 Telex: 33176
- Fabrika: Salyangoz ve Su Ürünleri Fabrikası Kışla Cad. No: 1 Tel: 189 Kandıra-İZMİT

Körfez Reklam

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

KOCAELİ ve ÇEVRESİNDE DE HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

İSTANBUL MAHLE PİSTON

- TÜRKİYE MOTOR ve OTOMATİV ENDÜSTRİSİNE on yıldan beri hizmet veren İSTANBUL MAHLE PİSTON SANAYİ; Modern teknolojisiyle en üstün kaliteyi ve 130 u aşkın çeşitli tipte PİSTON ve PİSTON pimi üretimiyle yurt içi ve yurt dışı müşterilerinin emrinde olduğunu kıvançla duyurur

İstanbul: Tel : 46 02 33 — 46 02 34
Telex : 23486 Hale TR.
İzmit Tel: 12035 — 11512

Körfez Reklam

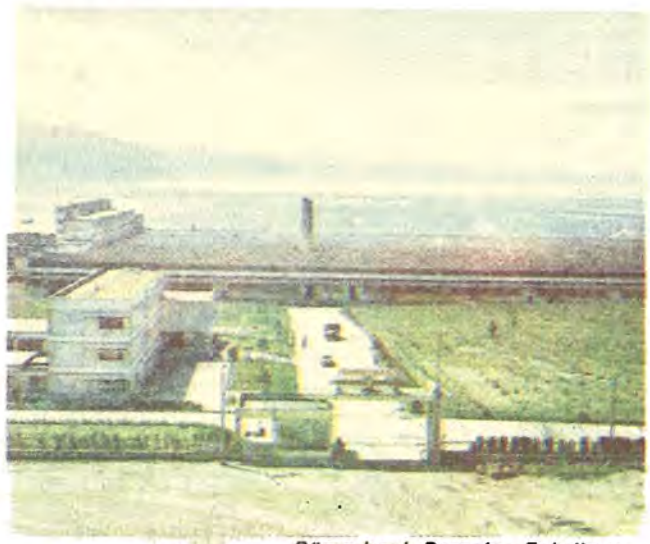

Sümerbank ***Porselen Fabrikası...***

Fab. (İnş. halinde), Hisar Çelik - DÖküm ve Mak. Fab. Var Demir Çekme Fabrikası, İlk Demir Çekme Fabrikası, Çelik Halat Fabrikası, Debak Fabrikası, Anadolu Döküm Sanayii, Çelik Sanayii, Mannesmann - Sümerbank Fab., Demirel Kolektif, Makine Takım Fabrikaları, Erdoğan Göksel Atölye, Şahin Atölye, Petrol Ofis Atölye (5 fabrika), Yılmaz Gönül Alan Atölyesi, Çavuşoğlu Atölyesi, Varil Fabrikası, Bivat Fabrikası, Kemal Yılmaz Pres Atölyesi, Mehmet Hamdi Yapıcı Atölyesi, Demiröz İmalathanesi, Çolakoğlu İmalâthanesi, Hatihoğlu Atölyesi, Metal Ticaret Atölyesi, Kroman Çelik Fabrikası, Doğu Galveniz Fabrikası, Altınbaşak Fabrikası, Cemil Çakar İmalâthanesi, Philips Fabrikası, Türk Kablo Fabrikası, Arçelik Fabrikası, Baştaş Fabrikası, AEG Eti Fabrikası, Chrysler Fabrikası, Türk Otomotiv Fabrikası, Mobil, Nişasta ve Glikoz Fabrikası, Susanbaş Değirmencilik, Süleyman Ege Fabrikası, Deniz Fabrikaları Gölcük, 2111 Gıda Sanayii, 2120 Dokuma Sanayii.

1981—82 yıllarında Kocaeli endüstri kesiminde ekonominin getirdiği zorunlu iniş - çıkışlar olmuştur.

Verilen istatistiklerden bazı yargılara varılabilir. Örneğin, 1980—81 yılında Kimya Sanayii'nde Kocaeli, Türkiye üretiminin 44.26'sını gerçekleştirmiştir.

Elektrik Makine Âlet ve Cihazları Sanayii'nde 1981 yılında Türkiye üretiminin yüzde 28.24'ünü gerçekleştirmiştir.

Çıkarılacak başka bir sonuçta temel mallar sayılan ara ve yatırım mallarının % 45.6'sını Kocaeli gerçekleştirir.

Kocaeli'deki kamu kuruluşlarının imalât sanayiinde önemli katkıları vardır.

1981'de kamu kuruluş kesiminde sadece 16 kuruluşta 15 bin 635 kişi istihdam edilmiştir. 1980'de firma sayısı 15'tir.

1980'de özel kesimde firma sayısı 380 iken 1981'de 290'a düşmüştür. Bu düşüşte Devlet İstatistik Enstitüsü'nün beş kişiden az işçi çalıştıran yerleri hesaba katmamasından ileri gelmiştir.

Sektör Kocaeli İmalât Sanayii yöreler itibarıyle kuruluşların dağılışı şöyledir:

YER	KÜÇÜK	ORTA	BÜYÜK	TOPLAM
İzmit	47	39	26	112
Çayırova	1	9	34	44
Gebze	13	23	10	46
Hereke	1	3	8	12
Diliskelesi	—	1	11	12
Yarımca—T.Çift.	7	6	8	21
Darıca	—	2	2	4
Derince	1	10	4	15
Karamürsel	—	1	3	4
Gölcük	5	1	1	7
Kandıra	3	1	1	5
Köseköy	—	9	15	24
TOPLAM:	78	105	113	306

SEKTÖRLER:	KOCAELİ ÜRETİMİNİN TÜRKİYE ÜRETİMİ İÇİNDEKİ PAYI (%)
Genellikle tüketim malı üreten sanayiler	0.86
Gıda-içki-tütün sanayi	0.33
Dokuma ve deri sanayii	2.83
Genellikle ara malı üreten sanayiler	32.94
Orman ürünleri ve mobilya sanayii	1.13
Kâğıt-kâğıt ürünleri ve basım sanayii	24.33
Kimya sanayii	44.26
Taş ve toprağa dayalı sanayii	8.67
Metal ana sanayii	23.87
Genellikle yatırım malı üreten sanayiler	12.68
Metal eşya sanayii	14.38
Makine sanayii	1.64
Elektrikli makine âlet ve cihazları sanayii	28.14
Taşıt araçları sanayii	11.10
TOPLAM:	14.58

İZMİT'İN ÜNLÜ PİŞMANİYESİ

İzmit denince pişmaniyeyi, pişmaniye denince İzmit'i anmamak mümkün mü?

Binlerce ailenin geçim kaynağı olan pişmaniye, bugün bir turistik değer olarak kabul edilmektedir. Kocaeli sınırları içinde, yol kenarlarında renk renk kutular içinde sergilenen çeşit çeşit pişmaniyelerin tüketimi günde iki tondur.

Pişmaniye ilk kez, 1818 yılında Agop adlı Ermeni bir helvacı ustası tarafından yapılmıştır. Daha sonraları Nusret Çınar tarafından geliştirilerek herkesin sevdiği bir tatlı olmuştur.

Pişmaniye şeker, un ve yağ karışımından elde edilmektedir. Ancak işçilik en önemli faktördür. Büyük tepsiler çevresine sıralanan 8-10 kişi, ateş üstündeki karışımı çekip sündürerek pişmaniyeyi hazırlarlar.

Pişmaniye'nin ***hazırlanışı...***

KOCAELİ'DE GELİŞME

YILLAR İTİBARİYLE

	1977	1978	1979	1980	1981
Tüketim malı	0.66	0.89	0.72	0.77	0.85
Ara malı	21.13	23.48	21.44	28 44	32.95
Yatırım malı	11.79	11.40	8.86	11.06	12.68

MANNESMANN - SÜMERBANK
Boru Endüstrisi T.A.Ş.
İZMİT
"Yurtta ve Dünyada Boruya atılan imza"
P.K. 5 - İZMİT/KOCAELİ Telex: 33128
Tel: 11808-11626-11627-15706-10234

KALİBRE BORU A.Ş.
'hassas boruda tek isim'

Gelişmiş sanayi toplumlarında standart dışı, hassas ölçülü ve özel amaçlı borular kullanılır. Bu tür borular özel yöntemlerle işlenerek elde edilir. Kullanılan yöntemlerin en gelişmişi, soğuk çekme metodu ile içten ve dıştan ölçüye getirme (kalibrasyon) işlemidir. İşte KALİBRE BORU A.Ş Batı Almanya'da, Japonya'da olduğu gibi, özel soğuk çekme yöntemi (Cold Drawing Technology) ile hassas sanayi boruları (Presicion Tubes) üretmektedir.

KALİBRE BORU, hassas ölçü, iç ve dışyüzey temizliği, istenilen sertlik düzeyi, hassas salgı kontrolü, hassas kesim, DEMEKTİR, Kısaca KALİBRE Dünya normlarına uygun hassas sanayi borusu üretmektedir.

Üretimden Örnekler
- Kops (Masura Boruları)
- Rot
- Resistans
- Hidrolik ve pnömatik silindir
- Konveyör
- Hidrolik devre
- İç içe çalışan borular
- ve her türlü dikişli ve dikişsiz sanayi boruları

Kapasite: 2 000 000 metre/yıl

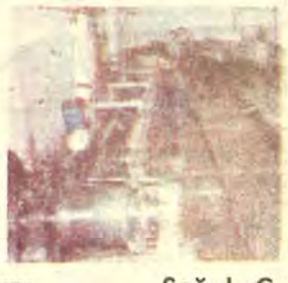

Tav Fırını

Soğuk Çekme

Hassas Doğrultma

Hassas kesim

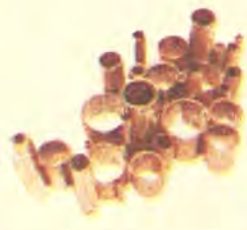

Mamüller

FABRİKA: İzmit — Ankara Yolu 10 Km. (Uzunçiftlik Petrol Ofisi Tesisleri yanı)
TELEFON: 15073 PK: 332 — İZMİT
TELEX: 33171 Bele TR.

Körfez Reklam

Olimpiyat şampiyonları güreşçilerimiz Gazanfer Bilge ve Hasan Gemici Kocaeli'nin Türk sporuna armağanıdır...

KOCAELİ'de spor 1909-1910 yıllarında futbolla başlamıştır. O tarihlerde İzmit'teki Fransız mektebi talebelerinden Ferit ve Süreyya Beyler'in öncülüğü ile bir futbol takımı kurulmuş ve talebelerin spor yapmalarına çalışılmıştır.

Bölgede resmî olarak spor teşkilâtı 1924 yılında, İDMAN CEMİYETLERİ İTTİFAKI adı altında kurulmuştur. Raşit Bey'in başkanlığını yaptığı bu kuruluşta, İzmit'ten, Kerim Oktay, Mehmet Yüce, Müfit Saner ile birlikte Adapazarı'ndan Vodinalı Hasan Bey ve Hurşit Konuk yönetim kuruluna üyeliklerine getirilmiştir. 1927 yılında İzmit Sultanisi'nin açılması İZMİT SULTANİSİ FUTBOL TAKIMI kurularak faaliyete geçmiştir. Mektepler dışında İTTİHATSPOR kulübü vardı ki, İzmit'te Abdurrahman Bey'in öncülüğü ile kurulan ilk sivil spor kulübüdür. 1931 yılında çıkan bir anlaşmazlık üzerine dağılan bu kulubün yerine aynı yıl İdmanyurdu, 1932 yılında da Ak-Yeşil kulübleri kurularak futbolla beraber diğer spor dallarında faaliyet göstermişdir. 1938 yılında Beden Terbiyesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile bu iki güzide kulüb birleşerek profesyonel **Kocaelispor** kulubünün nüvesini teşkil eden İzmit Gençlik Kulübü kurulmuştur.

Kocaelisporlu futbolcular...

Yöre, çeşitli bölgeleri ile bir güreşçi, bir pehlivan kaynağı olmuştur öteden beri. Bu nedenle güreş, Kocaeli'nin en eski ve en yaygın sporu olarak görülür. Köylerde, köy düğünlerinde ve panayırlarda tutulan güreşler yörenin nesiller boyu sürüp giden bir geleneği olmuştur. Bu arada Kocaeli sınırları içinde Cumhuriyet'in ilânından sonra başlayan minder güreşi de karakucak ve yağlı güreşten yetişerek gelen pehlivanlarla kendini kısa zamanda göstermiştir. Olimpiyat şampiyonu Gazanfer Bilge ile Olimpiyat Şampiyonu Hasan Gemici bu bölgenin yetiştirdiği en ünlü minder güreşçileri arasındadırlar.

Modern sporlara geçişte de Kocaeli bölgesinin hızlı bir uyum sağladığı görülmektedir. Örneğin daha 1928 yılında Kocaeli bölgesi Türk Millî Bisiklet Takımı'na İzmitli Yunus Nüzhet (Unat) gibi bir elemanını vermiştir. İzmitli Sadettin (Yalın) da ayni dönemlerin diğer ünlü ve şampiyon bisikletçilerinden biridir.

1934 yılında Türk Millî Yüzme Takımı ilk kez kurulup millî temaslar yapmak üzere Rusya'ya giderken Ay-Yıldızlı takımda Kocaeli'nden bir yüzücü bulunmakta idi. Karamü.selli İhsan (Keskin).

Kocaelispor'un da il merkezi İzmit en önemli rolü oynamıştır. Bu bölgeden birçok ünlü sporcu yetişmiştir. Naci Özkaya, Ali Beratlıgil, Fahrettin Cansever, İsmet Vefalı, Kamil Kaya, Nurdan Özak, Yılmaz Tuncel, Fikri Kurt, Halil Ates, Zinnur Sarı Türk futboluna Kocaeli'nin armağanıdır. Bu arada ilk futbol faaliyeti de İzmit'te doğmuş ve ilk kulüpler yine burada kurulmuştur. Ak-Yeşil uzun yıllar boyu İzmit sporunun en gözde ekibi hüviyetini korumuştur. Öte yandan İzmit Kâğıt Fabrikası'nın spor kulübü olarak kurulan Kâğıtspor da bölge sporuna bütün dallarda pek büyük hizmetler vermiştir. Kâğıtspor, futbolun yanısıra atletizm, basketbol ve voleybol dallarında da büyük başarılar sağlamıştır. Ayrıca İzmit Denizgücü de özellikle futbol dalında büyük başarılar kazanan bir askerî kulüp olarak dikkati çekmiştir. Bu kulüblerin yanı sıra Karagücü, Başspor, Petrolspor, Gençlerbirliği, İzmit Gençlik, Derince Gençlik gibi kulübler de Kocaeli bölgesinde uzun yıllar başarılı faaliyet göstermişlerdir.

Kocaeli ilinin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda 1965 yılı sonlarında başgösteren faaliyet bölgenin üç eski ve köklü spor ocağı olan İzmit Gençlik, Başspor ve Doğanspor'un birleşmeleri sonucu 24 Nisan 1966 günü mutlu sona ermiş ve Yeşil-Siyah formalı Kocaelispor Kulübü ortaya çıkmıştır. Kocaelispor profesyonel futbol takımı 1966-67 sezonunda Türkiye II'inci Ligi'ne dahil olmuş ve bu ligte uzun fakat başarılı ve sabırlı bir mücadele verdikten sonra 1980-81 sezonunda Türkiye 1'inci Ligi'ne yükselmiştir. Yeşil-Siyah formalı Kocaelispor takımı hâlen 1'inci Türkiye Ligi'nde oynamaktadır

Atletizmin bölgede köklü bir mazisi vardır. Son yıllarda tesislerin yetersizliği sebebiyle sadece okullarda yapılan bu spor yeniden canlılığa kavuşmuş, büyükler ve gençler takımı kurulmuştur. Kocaelili atletlerden Galip Yaman (Millî Atlet), 1938 yılı Türkiye Kır Koşusu şampiyonu Türkiye rekortmeni, 1940 yılı Balkan Şampiyonası üçüncüsüdür

İbrahim Boysal (Millî Atlet) 1940 yılı Balkan Koşusu ikincisi, Münir Köseoğlu, Recep Koşar, Kemal Atilla, Vedat Angın Kocaeli'den yetişen diğer millî atletlerdir.

Atıcılıkta atış poligonu bulunmayışı Kocaeli'de bu sporun gelişmesine set çekmektedir. Buna rağmen kıymetli sporcular yetişmiştir. Ünlü atıcılar şunlardır:

Rıfat Özenbaş (millî atıcı 22 çap tabanca), Türker Özenbaş (millî atıcı 22 çap tabanca), Ali Kurukuzu (millî atıcı Baltrap), Niyazi Uzan (millî atıcı Baltrap), Hüseyin Kayar (millî atıcı Baltrap)

Kocaeli'de boks sporu doruk noktaya gelmiştir. İzmit'ten yetişen ünlü boksörler arasında Engin Yadigar, Hikmet Demirbayrak, Ali Nacaroğlu, Fikri Baykuş, Bayer Konak, Muhittin Ceylangil, Turgut Sarper, Sahir Ölçer, Erdem Güçlü, Mesut Sarper, Sedat Toraman yer alır.

KOCAELİ YÖRESİNDE YETİŞEN ÜNLÜ SPORCULAR

Burhan Koç (Boks) Balkan Şampiyonu - Ali Çelikiz (Boks) Türkiye Genç Şampiyonu - Galip Yaman (Millî Atlet) 1940 yılı Balkan Üçüncüsü - İbrahim Boysal (Atlet) 1940 Balkan İkincisi - Nazım Yaşa (Bisikletçi) Türkiye Şampiyonu - Yusuf Acar (Millî Boksör) Türkiye Şampiyonu - Mehmet Çakal (Boks) Türkiye Şampiyonu - Nadir Güler (Taekwon-do) Türkiye Şampiyonu - Aysel Sarıca (Judo) Türkiye Birincisi - Fatih Yıldız (Judo) Türkiye Birincisi- Handan Gürsu (Judo) Türkiye Birincisi - Zerrin Atılgan (Judo) Türkiye Birincisi - Senem Sarıca (Judo) Türkiye Birincisi - İbrahim Boysal, Münir Köseoğlu, Recep Koşar, Kemal Atila, Vedat Angın (Millî Atletler) - Rıfat Özenbaş, Türker Özenbaş, Ali Karakuzu, Niyazi Uzan, Hüseyin Kayar, Necdet Cavuşoğlu (Millî Atıcı/Baltrap) Orhan Suda (Milli Bisikletçi/Türkiye Şampiyonu ve 1936 Berlin Olimpiyatları Türkiye Temsilcisi) - Yunus Nüzhet Onat (Millî Bisikletçi/Türkiye Şampiyonu) - İbrahim Bozdağ, Sadettin Yalım, Muzaffer Öztürk, Osman Alev ve Hasan Sert (Millî Bisikletçiler/Türkiye Şampiyonları) - Engin Yadigâr (Millî Boksör/Türkiye Şampiyonu/1967 Akdeniz Oyunları Üçüncüsü) - Hikmet Demirbayrak (Milli Boksör/Türkiye Şampiyonu/1967 Akdeniz Oyunları İkincisi) - Ali Nacaroğlu, Fikri Baykuş, Muhittin Ceylangil, Turgut Sarper, Erim Denizer, Hüseyin Kardeş (Boksör/Türkiye Şampiyonları) - Bayer Konak, Sahir Ölçer, Erdem Güçlü, Mesut Sarpar, Sedat Toraman (Boksör/Türkiye İkincileri) - Ünsal Özisket (Eksrimci/1972-73 Orta dereceli okullar Türkiye Şampiyonu) - Hasan Gemici (Güreşçi Olimpiyat ve Akdeniz Oyunları Şampiyonu), Necati Morgül, Nuri Çakıcı, Kâzım Barak, Beslen Kışınbay, Necmi Oğuz, Sezai Tüysüz, İsmail Topçu, Niyazi Yıldız (Millî Güreşçi) - Mübin Pınarbaşıoğlu (Millî Halterci/Türkiye Şampiyonu) - Kemal Yüce, Ünal Karaali, Kemal Çıpa (Millî Kürekçiler/Türkiye Şampiyonları) - Suat Hazar, İlhan Ergin, Sedat Engin, Zeki Bulut (Masa Tenisi/Türkiye Şampiyonları) - Alaattin Sungur, İsmail İpekten, Mehmet Özen, Orhan Çayır, Naci Yılmaz, Fikret Tarım, Aydın Teoman (Yelkenciler/Türkiye Şampiyonları) - Ömer Namlı, Yusuf Ünal, Hüsevin Ünal, Eşfak Baytın, Faruk Doğu, Nedret Er, İrfan Seyrek, Mehmet Tilgen (Yüzücüler/Türkiye Şampiyonları) - Şadan Olcay, Vahdet Beyoğlu, Metin Sağınç (Yüzücüler/Dünya Ordulararası Türkiye Temsilcileri) - Kocaelisporlu Kayhan ve Yusuf Altıntaş (Futbol/Genç ve Ümit Millî) - Müjdat Afşin (Futbol/Kaleci-Ümit ve Genç Millî) - Burhan Koç (Boks-Millî) - Ali Çelikiz (Boks-Genç Millî) - Vedat Güner (Boks/Genç Millî) - Turan Yıldırım, Salih Korkmaz, Nazım Yaşa (Millî Bisikletçiler) - Arif Demirelli (Voleybolcu/Genç Millî). Bülent Yüce (Kürekçi/Genç Millî).

KOCAELİ BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Vezir Balcıoğlu.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Ankara Asfaltı İzmit.
Telefon numarası: 16576-11203-11739.
Memur sayısı: 39
İşçi sayısı: 3
Lisanslı sporcu sayısı: 741 bayan, 11244 erkek.
Tesisler: İzmit İsmetpaşa Stadyumu 20.000 kişilik, İzmit Spor Salonu 2.000 kişilik, İsmetpaşa Dış Stadı, İzmit Şehir Stadı tribünsüz, Gebze 100. Yıl Spor Salonu 500 kişilik, Karamürsel Spor Salonu 500 kişilik.
İnşaatı devam eden tesisler: İzmit Yüzme Havuzu (inşaat

Olimpiyat şampiyonu Gazanfer Bilge.

Nerelerde kalınır

OTEL ALTINNAL Alemdar Cad. No. 20 Tlf 15470 15471 - 72-104 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

ASYA OTELİ Ankara Cad. Tlf 3125-3127 banyolu 64 oda, kalorifer, asansör, lokanta.

SİNAN OTEL Demiryolu Cad. No. 46 Tlf 1136-23 odalı, lokanta, kalorifer, asansör.

SİNAN OTEL Demiryolu Cad. No. 46 Tlf: 1136-23 odalı, lokanta, kalorifer, asansör.

KOZLUCA OTELİ Ankara Cad. No. 152 Tlf: 15275-13635.
Banyolu 37 oda, kalorifer.

BAYRAMOĞLU
HOTEL BEKİR RESTORANT
Sahil mahallesi Tlf: 130
Banyolu 17 oda, kalorifer, lokanta, özel plaj.

DEĞİRMENDERE
ÇINAR OTELİ İskele Meydanı DEĞİRMENDERE Tlf 55-56 16 oda kalorifer.

YARIMCA
GÜLİSTAN OTELİ Yeniyalı Mah. Tütünçiftlik Tlf 1343-2198. 31 odalı kalorifer, lokanta.

KANDIRA
MOTEL DERYA Kemanağzı Koyu.
KEFKEN Tlf. 3 KANDIRA 39 35 odalı lokanta, özel plaj.
EVİN MOTEL Kerpe Kandıra Tlf. 121 Duşlu 26 oda lokanta, plaj.
ER-BA OTEL Kerpe.
DENİZ OTEL Kerpe.

KONYA

42

Yözülçümü: 49.175 Km2.
Nüfusu: 1.562.139.
İlçeleri: Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Doğanhisar, Ereğli, Ermenek, Hadim, Ilgın, Kadınhanı, Karaman, Karapınar, Kulu, Sarayönü, Seydişehir, Yunak.
Köy sayısı: 854
Doktor sayısı: 179
Hastane - yatak sayısı: 1365
Okur-yazar oranı: % 89
Otomatik telefon kodu: 331.

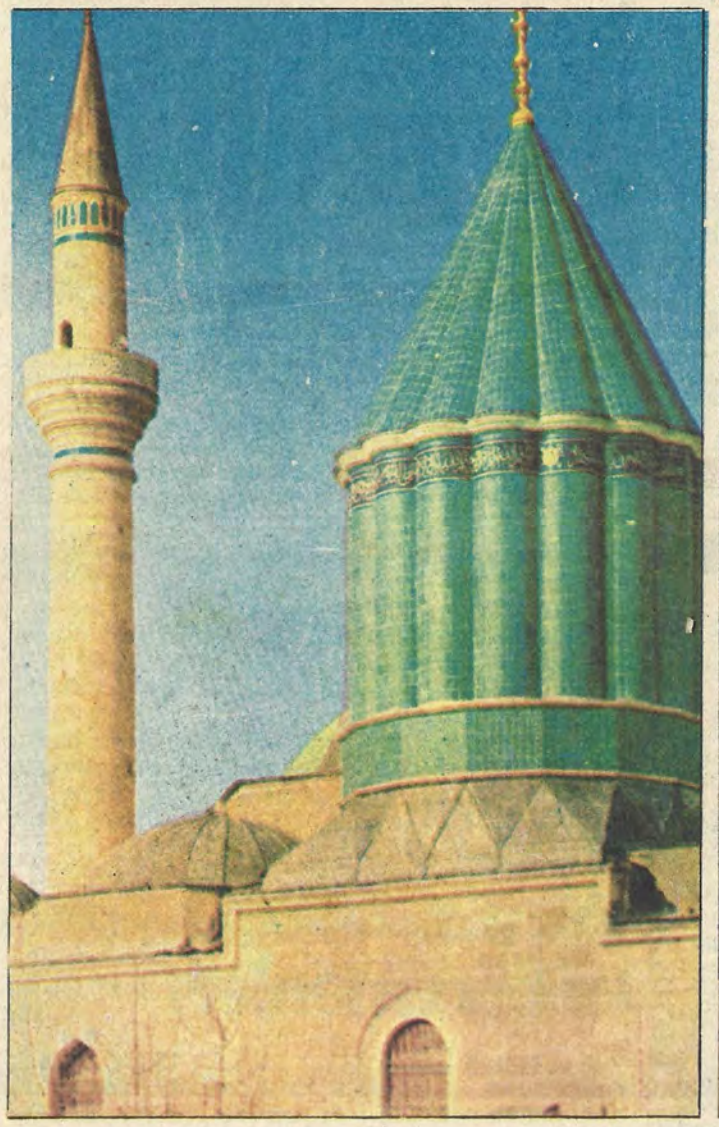

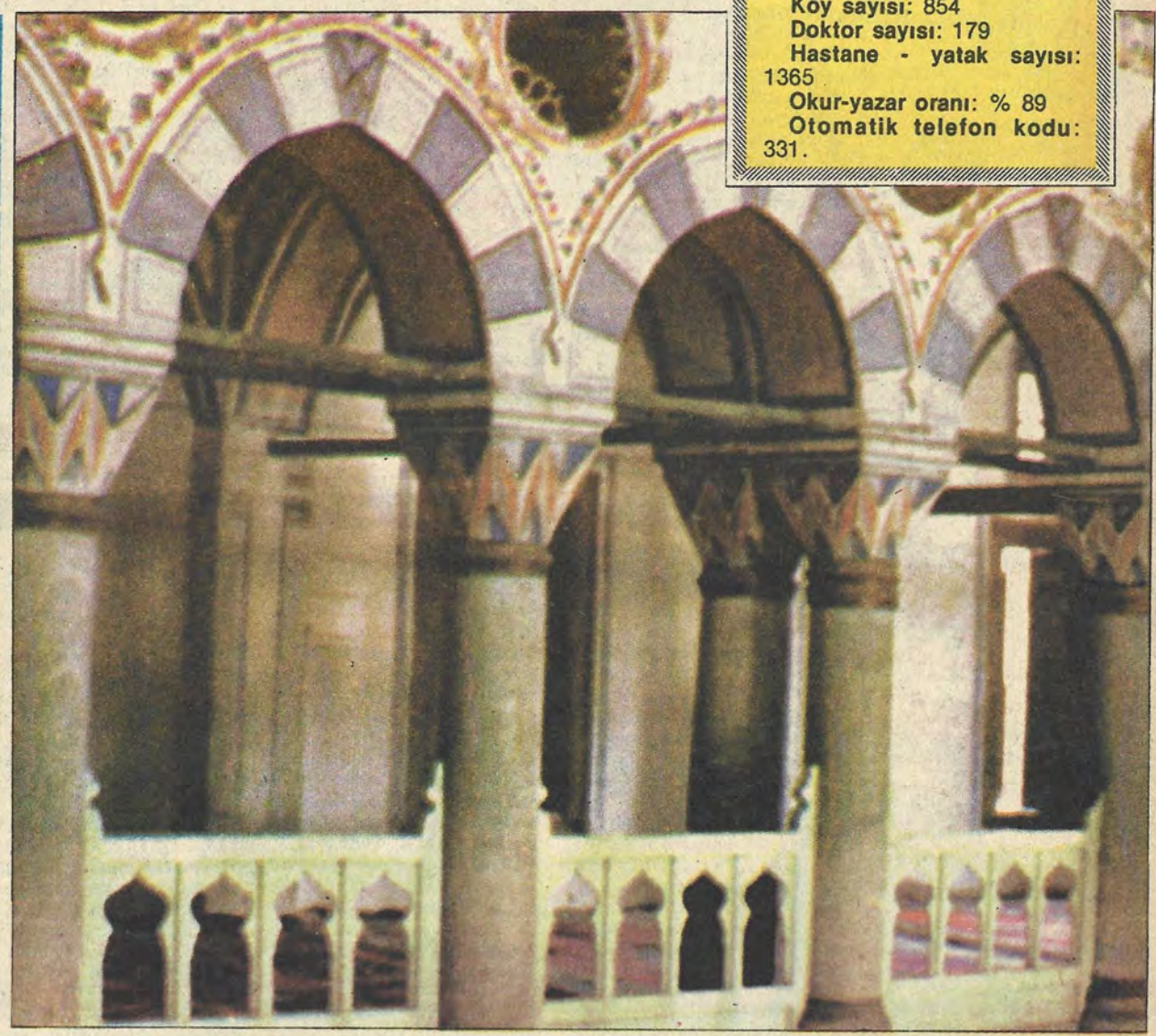

Mevlânâ'yı, Tebrizli Şems'i, Nasreddin Hoca'yı yetiştiren, Türkçe'yi ilk kez resmî dil olarak kullanan ilimiz...

ANADOLU'NUN UYGARLIK MERKEZİ: KONYA

"GEL GEL NE OLURSAN OL YİNE GEL.
KAFİR, PUTPEREST, MECUSI OLSAN DA YİNE GEL,
BİZİM DERGAHIMIZ ÜMİTSİZLİK DERGAHI DEĞİLDİR.
YÜZ KERE TÖVBENİ BOZSAN DA YİNE GEL."

Büyük Mutasavvıf Mevlânâ Celâlettin-î Rumi'nin tasavvufa, Konya'ya çağrısı.... Mevleviliğin vatanı, Anadolu'nun uygarlık, Ortadoğu'nun bilim merkezi Konya'ya...

Yalnızca Mevlânâ'yı değil, Tebrizli Şems'i, "Tebessüm Ülkesi"nin Büyük Sultanı Nasrettin Hoca"yı yetiştiren, Türkçe'yi resmî dil olarak ilk kez kullanan kent...

Tam 211 yıl Türkler'e başkent olan, Selçuklu, Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerine ait paha biçilmez eserleri ile âdeta bir açık müze, ülkenin en çok turist çeken yörelerinden biri Konya.....

Tarihî ve turistik değerini her yıl düzenlediği yarışlar, şenlikler, bayramlarla canlı tutan Konya, coğrafî ve ekonomik özellikleri ile de ilgi çeken bir ilimizdir.

Yüzölçümü ile yalnızca Türkiye'nin en büyük ili olmakla kalmamış, dünyadaki yaklaşık 30 devletten de daha fazla bir alanı kaplamıştır. Konya Ovası nedeniyle Türkiye'nin tahıl ambarı olarak bilinen Konya, aynı zamanda ünlü gölünden sağladığı tuz ile ülkenin en önemli tuz üretim yörelerinden biridir.

Adı nereden geliyor

Eski çağlarda "İkonion" adıyla anılan kasaba Romalıların eline geçtiği zaman "İkonium" adıyla anılmaya başlamıştı. Hazreti Ömer devrinde bu kasaba Müslüman Arapların eline geçtiğinde "Kuuniye" adıyla anılmaya başladı. Türkler bu topraklara egemen olduklarında yalnız burasını büyük ölçüde imar edip görkemli bir kent hâline getirmekle kalmadılar, adına da "Konya" dediler.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1030 metre olarak kabul edilen Konya bozkır iklimini yansıtır. Yazları sıcak ve kurak, kışları kuru ve dondurucu soğuk geçer. Temmuz ve ağustos 40 dereceye yaklaşan sıcaklık olur. Yazın en büyük özelliği ara sıra sağanakların bastırmasıdır. Yılın 100 - 110 günü tam güneşli 60 - 70 günü kapalı ve yağışlı geçer. Gerisi parçalı bulutludur

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz
ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı % 88.7

Partiler	Aldığı Oy	%
CHP	111.139	40.6
DP	163.222	59.7
Bağımsızlar	1.537	0.6

1954

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: %86.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	106.497	34.9
CMP	30.376	10.0
DP	164.002	53.8
HP	4.3897	1.3
Bağımsızlar	715	0.1

1957

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: %75.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	127.132	40.9
CMP	32.506	10.5
DP	137.709	44.3
HP	13.323	4.4

1961

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: %81.00

Partiler	Aldığı oy	%
AP	81.098	23.2
CHP	120.768	34.6
CKMP	88.761	25.4
YTP	58.614	16.8

1965

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı %69,9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	169.612	54,2
CHP	38,308	25,0
CKMP	6.035	1,9
MP	29.389	9,4
TİP	6.752	2,2
YTP	4.967	1,6
Bağımsız	18.064	5,8

1969

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: %

Partiler	Aldığı oy	%
AP	144.151	49,6
CHP	63.170	21,7
CGP	31.139	10,7
MP	13.178	4.5
MHP	8.726	3,0
TİP	5.591	1,9
YTP	1.886	0,7
Bağımsızlar	22.926	7,9

1973

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma oranı: %65,1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	48.249	13.5
CHP	74.869	20,9
CGP	869	0,0
CKMP	34.390	9,6
DP	121.470	33,9
MP	3.864	1,1
MHP	14.332	4,0
MSP	59.242	16,5
Bağımsızlar	1.643	0,5

1977

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: %62,2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	132.323	28,2
CHP	147.126	31,3
CGP	19.869	4,2
DP	27.002	5,7
MHP	50.056	10,7
MSP	92.694	19,8
Bağımsızlar	362	0,1

KONYA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
%62	%38

YIL: 1982

Kabul	Red
%88	%12

VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: LÜTFÜ FIKRET TUNCEL

«İlimiz ticaret ve turizm merkezidir»

COĞRAFI konumu itibariyle Orta Anadolu'da 49.175 km.2'lik bir alan üzerinde kurulmuş bulunan ve 1.562.139 kişinin yaşadığı Konya ili M.Ö. 7000 yıllarından beri bir yerleşim merkezi olarak çeşitli medeniyetlere beşiklik etmiş bir tarih, kültür, ticaret ve turizm merkezidir.

Konya, nüfus, konut düzeni ve sosyal yaşantı yönünden büyük şehirler arasında gelmektedir. Toplam nüfusu itibariyle Türkiye'nin dördüncü, merkez nüfusu itibariyle de yedinci sırasında yer almaktadır.

Gerek doğumdan mütevellit nüfus artışı, gerekse sanayileşmenin doğal sonucu olarak meydana gelen köyden şehire göç nedeniyle artan nüfusun barınması için mesken sorunu ortaya çıkmaktadır.

Konya Şehir İmar Planı büyük ölçüde uygulanmaktadır. Bugün için Konya Türkiye'nin gecekondusu olmayan ender şehirlerinden birisidir. Artan konut ihtiyacı gecekondu önleme bölgeleri projesi ile karşılanmaktadır.

Aydınlıkevler semtinde yapılan birinci gecekondu bölgesinde yapı kooperatifleri eliyle yaklaşık 6000 mesken yapılmış ve bugün için yol, kanalizasyon, elektrik, müşterek sosyal tesisleri ve diğer kalaylık tesisleri ile tamamlanarak hizmete açılmıştır. 4 nolu gecekondu önleme bölgesi diye isimlendirilen ve önümüzdeki yıllarda yaklaşık 140.000 nüfusun yaşayacağı 35.000 konutluk ikinci toplu konut bölgesinde de (Cumhuriyet Mahallesi'nde) çalışmalar hızla devam etmektedir.

Tarihi boyunca Konya'da ekonomik hayata büyük ölçüde yön veren sektör, tarım sektörü olmuştur. Ticaretin büyük çoğunluğu da, tarım ve tarım ürünlerine dayalı olarak gerçekleşmektedir.

Konya ilinde tarım, insanoğlunun yerleşimiyle başlamıştır. Ereğli ilçesinde Hititlerden kalma İvriz kabartmaları, Konya ilinde Tarıma ve kanuna verilen değeri, bu iki unsurun il tarihi içerisindeki önemini günümüze kadar taşıyan bir abidedir.

Konya, Orta Anadolu bölgesinde coğrafi durumu ve ulaşım imkânları itibariyle çok eski zamanlardan beri bir ticaret merkezi durumunda bulunmaktadır. Her geçen gün ulaşım imkânlarının daha da çok artması, şehirleşme hareketlerinin hızlanması ve özellikle gıda sanayiine dayanan endüstri faaliyetlerinin çoğalması

Konya ticaretine yön ve hız vermektedir.

İlimiz: 1 × Yüzölçümü olarak ülkemizin %6,6'sını

2—İşlenen alan olarak ülkemizin %12'sini,

3—Hububat ekilişi olarak ülkemizin %12, 15'ini,

4—Elde edilen mahsul olarak da ülkemizin %14,2'sini meydana getirmektedir.

Yukaradaki oransal veriler ilimiz tarımının ülkemiz genelindeki ağırlıklı yerini en iyi şekilde yansıtmaktadır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

SULTAN VELET — (1226 - 1312) Mevlâna'nın oğlu, Tasavvuf şairi Larende'de (Karaman) doğdu. Babasının halifesi Çelebi Hüsamettin'in ölümü üzerine (1284) Mevlevî Şeyhi oldu, babasının kurduğu tarikatın töre ve kurallarını saptadı, bunları yaygınlaştırdı, babasının yanına gömüldü. Farsça bir divanı ve üç mesnevisi vardır.

ABDÜLHALİM ÇELEBİ — (1874 - 1945) Mevlâna Dergâhı Postnisini, ilk TBMM üyesi Mevlâna torunlarından.

NAFİZ ÖZALP — (1889 - 1955) - İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Samsun Müddeiumumisi iken 1920'de TBMM'ye Canik mensubu olarak seçildi. Kara Hasanoğullarından olup Konya'nın Ilgın'ında doğdu.

MUSA KAZIM GÖKSU — (1881 - 1930) - Kurtuluş Savaşı'nda Şeriye ve Evkaf Vekili, Konya Hukuk Mektebi'nde müderris Avukat, ilkinden başlayarak TBMM'de üç dönem mebus, son Osmanlı Mebusan Meclisi üyesi.

RIFAT SAATÇİ — (1869 - 1936) - Saatçizâde Nuri Efendi'nin oğlu, medrese ve riyaziyat eğitimi görmüş, banka müdürlüğü yapmış, ilk TBMM üyesi seçilmiş, İstiklâl Madalyası sahibi.

HÜSEYİN HÜSNÜ KONAY — (1876 - ? .....) - Saatçizadelerden Mustafa Rıfkı Efendi'nin oğlu, Harp Okulu mezunu, subay, riyaziye okuyup, çeşitli savaşlara katıldı, Kurtuluş Savaşı başında Konya Havalisi Kuvayı Milliye Kumandanı, ilk TBMM'ye Mersin mesubu seçildi ama, mazbatası reddedildi, üçüncü dönemden sonra beşinci dönem sonuna kadar Konya milletvekili.

VELET İZBUDAK — (1869 - 1953) - Eğitimci, Türkiyatçı, Eğitim Bakanlığı Telif ve Tercüme Encümeni üyesi, Azerice, uygurca, kıpçakça, Türkmence, Tatarca, Arapça, ve Farsça konuşur, dil bilgini, ikinci dönemden beşinci dönem sonuna kadar Kastamonu daha sonra da Yozgat milletvekili.

MEHMET VEHBİ ÇELİK — (1862 - 1949) - Hadim doğumlu ilk TBMM'nin üyesi ve Şeriye ve Evkaf vekili. Son Osmanlı Meclisi üyesi. İstiklâl Madalyası sahibi.

ARİF BAYSAL — (1861 - 1945) - Lârende (Karaman) doğumlu, ilk TBMM Konya mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi. Adliye mensubu ve daha sonra bir ara Reji müdürü oldu.

HACI BEKİR SÜMER — (1867 - 1927) - İlk TBMM üyesi, daha sonra iki dönem daha konya milletvekili, Akşehir doğumlu, Hacı Molla Osman'ın oğlu, son Osmanlı Meclisi üyesi. İstiklâl Madalyası sahibi.

KAZIM HÜSNÜ — (1883 - 1934) - İlk TBMM üyesi, sonra üç dönem daha milletvekili, İstiklâl Madalyası sahibi, son Osmanlı Meclisi üyesi, hukukçu, tüccar.

EYÜP SABRİ HAYIRLIOĞLU — (1886 p 1960) - Din bilgini, Diyanet İşleri başkanlarından, avukat, savcı, ikinci dönem Konya milletvekili.

NAİM HAZIM ONAT — (1889 - 1953) - Dilci. Edebiyatçı. Medrese eğitimi gördü, Konya Askerî Lisesi öğretmeniyken ikinci dönemden başlatarak sekizinci dönem sonuna kadar milletvekili.

TEVVİF FİKRET SILAY — (1890 - 1959) - Hukukçu, yargıç, Adalet Bakanı, ikinci dönemden sekizinci dönem sonuna kadar milletvekili.

SADİ IRMAK — (1904 - .....) - Başbakan Danışma Meclisi Başkanı, bakan, Ordinaryüs Profesör, Hekim. Berlin Üniversitesi'nde doktora yaptı, ilk kez TBMM üyeydi ve sekizinci dönemlerinde milletvekilliği yaptı, Çalışma Bakanı oldu.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Lütfü Fikret Tuncel
Cumhuriyet Savcısı	Ali Kılıç
Vali Yardımcısı	Şevket Ekinci
Vali Yardımcısı	Rıfat Tapar
Vali Yardımcısı	Ömer Naci Sözen
Vali Yardımcısı	Mustafa Bayata
Emniyet Müdürü	Yahya Say
Sağlık Müdürü	Dr. Zübeyir Şakar

Vergi Rekortmenleri

Yılmaz Kulluk	19.380.000.-TL
Ömer Duruk	17.126.000.-TL
Ö. Mümtaz Kulluk	12.124.000.-TL
A. Galip Tunca	11.902.000.-TL
Süleyman Çınar	8.513.000.-TL

Nüfus

Konya Türkiye'nin nüfus itibariyle dördüncü sırasında yer alan bir ilidir. 49.175 kilometrekareli yüzölçümü içerisinde nüfus yoğunluğu 32'dir.

Nüfusunun 865.321'i köylerde, 696.818 ise merkezlerde yaşamaktadır. Konya ilinde 854 köy, 76 kasaba ve 42 bucak bulunmaktadır. Yıllık nüfus artışı binde 33 olarak saptanmıştır.

Konya'ya geçmiş yıllarda özellikle Doğu illerinden büyük çapta göçler olmuş, ancak son birkaç yıldır bu tür göçler azalmıştır. İl içinde köylerden merkezlere göç ise devam etmektedir.

Hastaneler

Konya SSK Hastanesi...

Toplam 179 doktorun görev yaptığı Konya'da hastanelere göre yatak dağılımı şöyledir:

HASTANELER	YATAK SAYISI
Konya Devlet Hastanesi	200
Konya Doğum ve Çocuk Bakımevi	85
Göğüs Hastalıkları Hastanesi	400
Meram Sanatoryumu	85
Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi	100
Akşehir Devlet Hastanesi	100
Ereğli Devlet Hastanesi	75
Karaman Devlet Hastanesi	100
Seydişehir Sağlık Merkezi	20
Beyşehir Sağlık Merkezi	30
Beyşehir Tuzcuoğlu Sağlık Merkezi	10
Bozkır Sağlık Merkezi	20
Cihanbeyli Sağlık Merkezi	10
Çumra Sağlık Merkezi	20
Dolganhisar Sağlık Merkezi	10
Ermenek Sağlık Merkezi	20
Hadim Sağlık Merkezi	10
Ilgın Sağlık Merkezi	20
Karapınar Sağlık Merkezi	10
Kadınhanı Sağlık Merkezi	10
Kulu Sağlık Merkezi	10
Sarayönü Sağlık Merkezi	10
Yunak Sağlık Merkezi	10
TOPLAM	1365

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Konya merkez ilçe...

MERKEZ

Nüfusu 430.149, yözülçümü 6.425 kilometrekaredir. Merkez ilçenin 10 belediyesi, 96 köyü ve 8 bucağı vardır. Nüfusunun 353.262'si ilçe merkezinde yaşar. Nüfus yoğunluğu 67'dir.

AKŞEHIR

Nüfusu 91.160, yüzölçümü 1.442'dir. Nüfus yoğunluğu 63 olan Akşehir ilçesinin 5 belediyesi, 41 köyü ve 2 bucağı vardır. Nüfusunun 40.321'i ilçe merkezinde yaşar. Merkeze uzaklığı 132 kilometredir.

BEYŞEHIR

Nüfusu 108.584, yözülçümü 2.652 kilometrekaredir. Nüfus yoğunluğu 41 olan Beyşehir'in merkeze uzaklığı 95 kilometredir. 16 belediyesi, 68 köyü ve 4 bucağı vardır. Nüfusunun 15.845'i ilçe merkezinde yaşar.

BOZKIR

Nüfusu 59.241, yözülçümü 1.923 kilometrekaredir Merkeze uzaklığı 139 kilometre olan ilçenin 8 belediyesi, 65 köyü ve 3 bucağı vardır. Nüfusunun 4.753'ü ilçe merkezinde yaşar. Nüfus yoğunluğu 31'dir.

CIHANBEYLI

Nüfusu 70.758, yözülçümü 5.215 kilometrekaredir. İl merkezinde 98 kilometre uzaklıkta olan Cihanbeyli'nin 4 belediyesi, 43 köyü ve 2 bucağı vardır. Nüfus yoğunluğu 14 olan ilçe nüfusunun 10.669'u ilçe merkezinde yaşar.

ÇUMRA

Nüfusu 74.243, yözülçümü 3.205 kilometrekaredir. Merkeze 43 kilometre uzaklıkta bulunan ilçenin nüfus yoğunluğu 23'tür. Toplam nüfusunun 20.919'u ilçe merkezinde yaşar.7 belediyesi, 51 köyü 2 bucağı vardır.

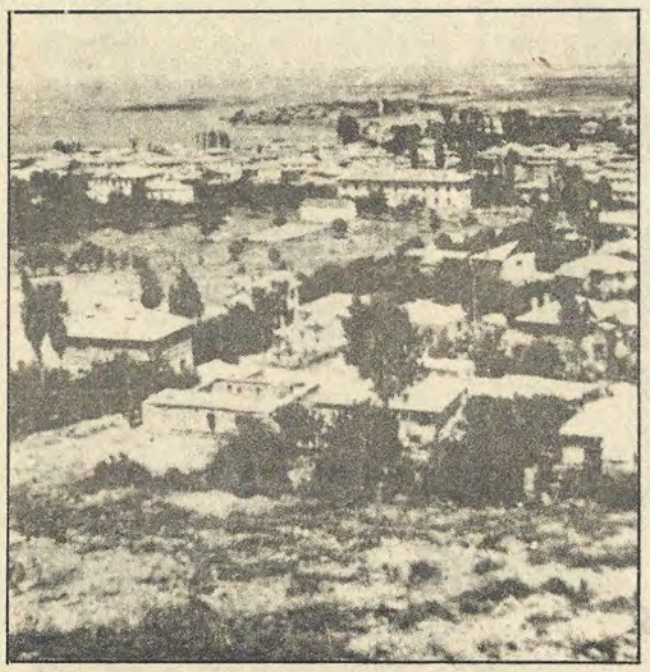

Beyşehir ilçesi...

DOĞANHISAR

Nüfusu 29.663, yözölçümü 428 kilometrekaredir. İl merkezine 122 kilometre uzaklıktadır. Nüfus yoğunluğu 69 olan ilçe nüfusunun 7.722'si ilçemerkezinde yaşar, 4 belediyesi ve 11 köyü vardır.

EREĞLI

Nüfusu 118.919, yözölçümü 9.959 kilometrekaredir. İl merkezine 147 kilometre uzaklıkta olan ilçenin 5 belediyesi, 79 köyü ve 3 bucağı vardır. Nüfusunun 56.931'i ilçe merkezinde yaşar.Nüfus yoğunluğu 24'dür.

ERMENEK

Nüfusu 57.654, yüzölçümü 2.219'dur. Nüfus yoğunluğu 26 olan ilçenin 5 belediyesi, 43 köyü ve 3 bucağı vardır. İlçe merkezinde 12.202 kişi yaşar. İl merkezine 242 kilometre uzaklıktadır.

HADİM

Nüfusu 56.767, yözölçümü 1.989 kilometrekaredir. İl merkezine 134 kilometre uzaklıkta olan ilçenin 7 belediyesi, 36 köyü ve 2 bucağı vardır. Nüfusunun 11.079'u ilçe merkezinde yaşar. Nüfusu yoğunluğu 41'dir.

ILGIN

Nüfusu 59.239, yözölçümü 1.394 kilometrekaredir. İl merkezine 88 kilometre uzaklıkta olan ilçenin nüfus yoğunluğu 42'dir. Toplam nüfusunun 16.762'si ilçe merkezinde yaşar.5 belediyesi, 38 köyü ve 2 bucağı vardır.

KADINHANI

Nüfusu 39.483, yözölçümü 389 kilometrekaredir. İl merkezine 61 kilometre uzaklıkta, nüfus yoğunluğu 101'dir. 2 belediyesi, 38 köyü ve 1 bucağı vardır, toplam nüfusunun 13.381'i ilçe merkezinde yaşar.

KARAMAN

Nüfusu 113.408, yözölçümü 4.657 kilometrekaredir. Nüfus yoğunluğu 24 olan Karaman ilçesinin 7 belediyesi, 95 köyü ve 5 bucağı vardır. İl merkezine 105 kilometre uzaklıktadır. Nüfusunun 51.208'i ilçe merkezinde yaşar.

KARAPINAR

Nüfusu 55.428, yözölçümü 2.669 kilometrekaredir. Nüfus yoğunluğu 21 olan ilçe, il merkezine 95 kilometre uzaklıktadır. 2 belediyesi, 30 köyü ve 2 bucağı vardır. Nüfusunun 23.825'i ilçe merkezide yaşar.

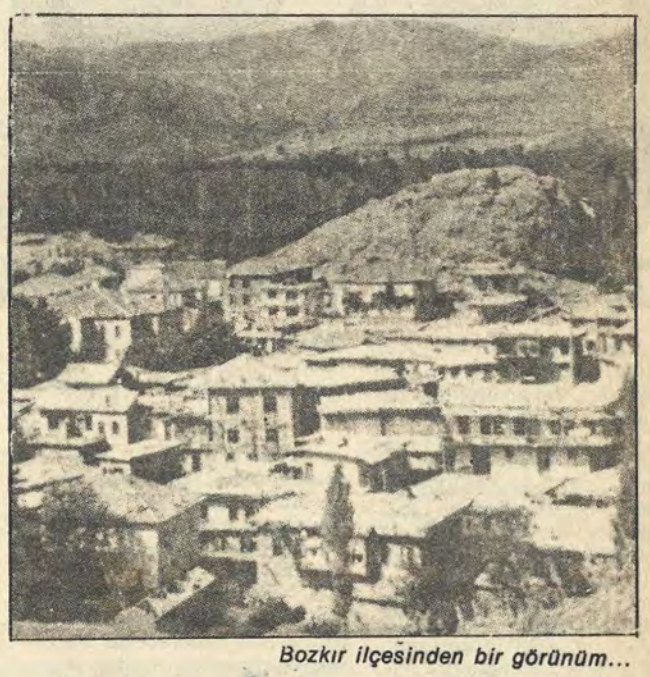

Bozkır ilçesinden bir görünüm...

KULU

Nüfusu 48.004, yözölçümü 1.521 kilometrekaredir. Nüfus yoğunluğu 32, il merkezine uzaklığı ise 148 kilometredir. 3 belediyesi ve 31 köyü vardır. Nüfusunun 12.093'ü ilçe merkezinde yaşar.

SARAYÖNÜ

Nüfusu 29.177, yözölçümü 1.088 kilometredir. İl merkezine 52 kilometre uzaklıkta olan ilçenin 3 belediyesi ve 14 köyü vardır. Nüfusunun 8.627'si ilçe merkezinde yaşar. Nüfus yoğunluğu 27'dir.

SEYDIŞEHIR

Nüfusu 69.919, yözölçümü 2.207 kilometrekaredir. İl merkezine 128 kilometre uzaklıkta olan ilçenin 4 belediyesi, 35 köyü ve 1 bucağı vardır. Nüfusunun 30.065'i ilçe merkezinde yaşar. Nüfus yoğunluğu 32'dir.

YUNAK

Nüfusu 50.250, yözölçümü 3.638 kilometrekaredir. İlçenin 4 belediyesi, 40 köyü ve 3 bucağı vardır. Nüfusunun 7.163'ü ilçe merkezinde yaşar.İlmerkezine 192 kilometre uzaklıkta olan ilçede nüfus yoğunluğu 14'dür.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

KONYA'nın pek eski ve pek zengin bir tarihi vardır. Bugünkü il merkezinin yakınlarında tarih öncesi zamanlara ait iskân izlerine rastlanması bunu gösterir. Günümüzde elde bulunan kesin bilgilere göre Konya tarih devresine Hititler ile girmektedir. Daha sonra buraları önce Frigyalılara, onlardan da Lidyalılara geçmiştir. Perslerin buraya gelip yerleşmesinden sonra da Büyük İskender bu topraklardan Persleri kovmuş, Konya ile çevresini Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluğu parçalanıp paylaşılırken bu topraklar Selevkoslar'a kalmıştır. Ancak Selevkoslar'ın buradaki egemenliği uzun sürmemiş, Bergama Krallığı gelip buralara hâkim olmuştur.

Bergama Krallığı bir süre sonra Romalılara bağlı olarak burada hükmünü sürdürmüş ve tarih sahnesinden silinirken de Romalılar bu topraklara egemen olmuşlardır... 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken buraları da Anadolunun büyük bir kısmı gibi Bizans'ın payına düşmüştür. Bizanslılar buraya büyük önem vermişler ve burasını Hıristiyanlık âleminin önemli merkezlerinden biri haline getirmek için çok çaba harcamışlar bu arada Avrupa'dan getirttikleri din adamlarıyla burada büyük dinî toplantılar tertiplemişlerdi.

Mevlânâ Müzesi iç görünümü.

İnce Minare ve çevresi.

Konya, Hazreti Ömer devrinde Müslüman Arap ordularının akınlarına uğramıştır. Bu akınlar sırasında Bizanslılar "İkonium" adıyla andıkları kente Müslümanlar "Kuuniye" adını vermişler ve bu topraklarda nice çetin savaşlar cereyan etmişti. 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden 6 yıl sonra, 1077 yılında Konya Selçuk Türklerinin eline geçmiştir. Selçuk Türklerinin ilk merkezi olan İznik'in Bizanslılar tarafından alınması üzerine 1. Kılıçaslan daha güvenli bir başkent kurmak ihtiyacını duymuş ve Konya'yı seçmiştir. Böylece Konya'nın tarihinde yeni ve parlak bir devir başlamıştır. Bu parlak devir, Sultan Alâeddin Keykubat'ın saltanatı yıllarında "altın çağ"ına ulaşmıştır. Bu dönemde Konya Türk âleminin en önemli kültür merkezi halini almıştır. Doğunun dört yanından gelen ünlü Türk bilim ve sanat adamları burada toplanmışlardır. Başta Mevlânâ Celâleddin - i Rûmi olmak üzere Muhiddin Arabî ve Sadruddin Konyevî gibi İslâm dünyasının en büyük bilginleri burada yerleşmişler ve burada ilim ve irfan dağıtmışlardır. Konya bu dönemde yalnız bir bilim ve sanat merkezi olmakla kalmamış aynı zamanda bir mamure hâlini de almıştır.

Selçuklu devletinin çöküşünden sonra Konya Karamanoğullarının egemenliği altına girmiş ve Türklüğünü sürdürmüştür. 1467 yılında Karamanoğulları devletini ortadan kaldıran Fatih Sultan Mehmet tarafından "Sultanlar Beldesi" olarak anılan Konya'da Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır.

Konya ve çevresi bu zengin tarihin zengin izleriyle doludur.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

Gezilecek yerler

ALAEDDİN CAMİİ: Alâeddin Tepesi adıyla anılan yerdedir. Tepe, üzerinde bulunan bu camiden ötürü bu adı almıştır. Konya kentine hakim bir noktada yükselen cami 1221 yılında Alaeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır. Minberi, dünya çapında bir sanat şahaseri kabul edilmektedir. Abanoz ağacı gibi en sert bir ağaç üzerinde yapılan oymalar fevkalâde güzeldir. Kerimeddin Erdişah'ın eseri olan iç çinileri de pek büyük bir güzellik arzeder. Camiin mimarının Mehmet adında biri olduğu bilinmektedir.

AZİZİYE CAMİİ: 1671 yılında yaptırılan bir camiin yangın sonucu harab olması üzerine 1874 yılında Sultan Aziz tarafından eski camiin yerinde inşa ettirilmiştir. Bu nedenle padişahın adına izafe olunmuştur.

ATATÜRK MÜZESİ: Atatürk'ün Konya'yı ziyaretinde ikâmetine tahsis olunan ev "Atatürk Müzesi" haline getirilmiştir. Ev o zamanki eşyalarıyla muhafaza olunmuş Atatürk'ün yattığı oda da aynen günümüze kadar gelmiştir.

HATUNİYE MEDRESESİ: I. Sultan Murat'ın kızı ve Karamanoğlu Alaeddin Bey'in eşi olan Ayşe Sultan tarafından yaptırılmıştır. Bu nedenle "Hatuniye Camii" diye anılmaktadır.

HASBEY DARÜLHÜFFAZI: Karamanoğulları zamanında Hacı Hasbeyoğlu Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır. 1421 yılında inşaa olunan Darülhüffaz'ın çinilerle kaplı mihrabı pek güzeldir.

İNCE MİNARE: Selçuk vezirlerinden Fahreddin Ali tarafından 1265-1267 yılları arasında Darülhadis olarak inşa ettirilmiştir.Mimarı Kelük bin Aldullah'tır. Taş işçiliğinin şaheseri olan kubbesi tuğla ve çinilerle bezenmiştir. Kapısı ve minaresi de Türk sanatının en güzel eserleri arasındadır.

İPLİKÇİ CAMİİ: Selçuk vezirlerinden Şemseddin Altınapa tarafından 1202 yılında yaptırılmıştır. Yanındaki medresesi tamamen yıkılmış durumdadır.

KAPI CAMİİ: Pir Hüseyin Çelebi tarafından 1659 yılında yaptırılan camii, Osmanlı mimarisinin Konya'daki en güzel eserlerinden biridir.

KARATAY MEDRESESİ: Selçuk vezirlerinden Celâleddin Karatay tarafından 1251 yılında yaptırılmıştır. Türk taş işçiliğinin şaheserlerinden olan kapısının güzelliği ve sanat değeri dillere destan olmuştur. Kubbesinin içi siyah ve mavi çinilerle kaplıdır.

Kubbenin tam altında pek güzel bir mermer havuz bulunmaktadır. Medreseyi çevreleyen talebe odaları yıkılmıştır. Medrese halen "Selçuklu Devri Çini Eserleri Müzesi" olarak kullanılmaktadır.

KOYUNOĞLU MÜZESİ: Dünyada, bir şahsa ait en büyük ve en zengin müze olarak kabul edilmektedir. Tarihçi ve yazar A. İzzeddin Koyunoğlu'nun 1913 yılında Konya'daki evinde meydana getirdiği müzede paha biçilmez değerde eserler yer almaktadır. Hazret-i Ali'nin ünlü kılıcı Zülfikar da bunların arasındadır.

MEVLÂNÂ MÜZESİ: Konya'nın dünyaca ünlü kutsal makamıdır. 6500 metrekarelik bir alanı kaplayan bir manzume halindedir. "Kubbe-i Hadra" adı verilen Hazret-i Mevlâna'nın türbesi ile müştemilâtından ibarettir. Türbenin yanında mescit, semâhane, derviş hücreleri bulunmaktadır. Hazret-i Mevlâna'nın sandukası Kubbe-i Hadra'nın tam altındadır. Sanduka, oyma işçiliğinin şaheseri olup, üzeri son derece değerli ve altın sırma işlemeli örtülerle kaplıdır. Kubbe ile türbenin çevresi fevkalâde güzel çinilerle süslüdür. Büyük Türk düşünürü ve mutasavvıfı Mevlâna Celâleddin-i Rumi'nin vefatından sonra kurulan Mevlevî tarikatının merkezi olarak faaliyet gösteren binada Mevlevî çelebileri 1924 yılına kadar oturmuşlardır. Tekke ve zaviyeler kapatılırken Mevlevî Tekkesi de kapatılmış, ancak Hazret-i Mevlâna'nın türbesi Atatürk'ün emriyle müze haline getirilerek 3 Mart 1927 günü ziyarete açılmıştır. Müzede, Hazret-i Mevlâna'ya ait özel giyim eşyaları,Selçuk ve Osmanlı devirlerine ait birbirinden güzel ve değerli sanat eserleri ve paha biçilmez değerde el yazması kitapları yer almaktadır. Bunların arasında Hazret-i Mevlâna'nın altı büyük cilt tutarındaki 27.500 beyitlik "Mesnevî"si ile 40.830 beyitten ibaret "Divan"ının nefis el yazması kitapları da bulunmaktadır. Mevlâna'nın türbesi bölümüne, gümüş basamak gümüş eşik kapıdan girilmektedir.

SADRÜDDİN KONYEVİ CAMİİ: Büyük İslâm bilgini Sadrüddin Konyevî tarafından 1274 yılında yaptırılmıştır. Ünlü bilginin türbesi de adını taşıyan camiin hemen yanındadır.

SAHİP ATA KÜLLİYESİ: Vezir Fahreddin Ali tarafından 1258 yılında yaptırılmıştır. Mimarı, Kelük bin Abdullah'tır. Mescit, hanikâh ve türbeden ibaret bir külliyedir. Yazı ve motiflerle süslü taş potralin üzerindeki dilimli minarelerden biri yıkılmış, diğerinin ise şerefesinden aşağı kısmı ayakta kalabilmiştir. Kapısı Türk tahta oymacılığının mihrabı da Türk çiniciliğinin şaheserleri arasındadır.

KONYA YÖRESİNDE «KAŞIKLI OYUNLAR» OYNANIR...

KONYA halkı, ilim ve sanata saygılı, dost erbabıdır. Yüzyıllar boyunca çeşitli medeniyetlerin merkezi olan kent, eski Yunan, Roma, Bizans imparatorlukları dönemlerinde olduğu gibi, İslâmiyet'in de kutsal yerlerinden biri olmuştur.

Yavuz Sultan Selim zamanında başladığı bilinen göçler, diğer dönemlerde de devam etmiş, Kırım'dan, Balkanlardan gelen Türklerle Konya önemli bir yerleşim merkezi haline gelmiştir.

Günümüzde, toplum hayatı büyük bir gelişme göstermiştir. Ancak özellikle kırsal kesimlerde, aile düzeninin gerektirdiği gelenek ve göreneklere şimdi de rastlamak mümkün olmaktadır.

Mevsimlere göre ev hazırlıklarının Konya yaşamındaki yeri oldukça etkindir. Kışlık eşyaların kaldırılıp yerlerine konması, yatak, yorgan ve yastıkların tek tek sökülüp yünlerinin kalburdan geçirildikten sonra yeniden yerleştirilmesi oldukça zaman ve uğraşı isteyen bir yaz hazırlığıdır.

Evin baştan başa mevsim koşullarına göre hazırlanması yanında, mutfak gereksinimleri de unutulmamaktadır. Reçel yapımı, sebze kurutulması, un, bulgur, nişasta ve etlik gibi güz hazırlıklarını, pekmez, turşu, sucuk, kavurma, kıyma gibi kış hazırlıkları izlemektedir.

Bugün tüm Anadolu'da olduğu gibi şehirleşmenin sonucu bu yorucu mutfak hazırlıkları büyük ölçüde azalmıştır.

Konya yöresinde el sanatları oldukça gelişmiştir. Halı, kilim, sicim, çul yörede dokumacılık sanatının en belirli ürünleri arasında yer almaktadır. Tarımsal olduğu kadar hayvansal ürünler de, köy yaşamını etkileyen unsurlar olarak bilinmektedir.

OYUNLAR

Konya yöresının oyun türü **"kaşıklı oyunlar"** olarak tanımlanmaktadır. Ancak yörenin bir geçiş bölgesi olması nedeniyle, değişik yöre oyunlarının etkilerine de rastlanmaktadır. Oyunların bazılarının kaşıkla oynanması, bazılarının sekerek ve diz vurarak oynanması, yöre oyunlarının, diğer oyunların etkisi altında kalışına bir kanıt olarak gösterilmektedir.

Konya türkülerinin çoğu kaşık havaları için çalınıp söylenir. Yörede "halay" türündeki oyunlar Cihanbeyli tarafından geldiği söylenmektedir. Uzun havalara pek yer verilmemektedir. Konya türküleri, "kaşık oyunu, küsdü kaşık oyunu ve karşılıklı çalınıp oynanan kaşık oyunu" olarak tanımlanabilir.

Yöre halk sazları, "meydan sazı, bağlama, cura ve kaşık" olarak belirlenir. Kaşık oyunu sert figürlerle donanmış dinamik bir erkek oyunudur. Oyuncular müziğin ritmine göre topuk döver.

"Karanfil, Sille Türküsü, Kozanoğlu, Keşkem, Eşmekayanın Kavakları, Yalan Dünya, Konya kaşık havaları arasında yer alır. Akşehir yöresinde "Emmiler, Ay Oğlan ve Turnalar" adlı türkü ve oyunlar oldukça sevilir.

Akşehir Öğretmen Lisesi Araştırma ve Tanıtma Kolu öğrencilerinin araştırmalarında "Turnalar" oyununun öyküsü şu şekilde anlatılmaktadır.

"Bundan senelerce evveldi. Şirin Akşehir'in eteklerindeki güzel gölün kenarında küçücük sazdan bir kulübede bir genç yaşardı. Saz çalar, saz keser, balık tutardı gün boyu. Turnalar uçuşurdu etrafında. Yeşil kanatlı, beyaz kanatlı turnalar. Günler geçerdi. Birbiri ardından, birbirinden geniş, birbirinden güzel.

Yine böyle yeşilin beyaza karıştığı bir sabah vakti kulübesinden çıkar, balık tutmaya gider. Bu sırada Akşehir'in ileri gelen beylerinden Ahmetoğulları gölün kenarında eğlenti yapmaktadır. Balıkçı, gölde epeyce balık tuttuktan sonra gelir, dönerken Ahmetoğullarının eğlentisine rastgelir. Balıkçıdan bolca bahşiş vererek balıkları satın alır. Bu sırada beyin, güzelliği ile dillere destan güzel kızını balıkçı görür ve derin bir sevdaya tutulur.

Bu aşk zamanla çevreye yayılır. Balıkçı genç, dünür yollayarak beyin kızını istetir. Balıkçıya "Bizim kızımız bey kızıdır. Balıkçıya verilir mi?" cevabı yollanır. Ve kızın başını bağlamak için alelacele ileri gelenlerden biriyle evlendirilir. Fakat uzun sürmez. Kız sevgilisinin hasretiyle ince hastalığa tutulur. Kısa zamanda ölür.

Genç âşık kızın öldüğüne inanmaz ve kendisine döneceği günü, bu hasretin bitmesini dört gözle bekler. Sesiyle, sazıyla çağırır, çağırır..."

GİYSİLER

Kadın başında boyu kısa bir fes bulunur. Saçlar, fesin altından örülü olarak bele kadar sarkar. Saçlar bazen altınlarla süslenir. Fesin altında kumaştan yapılmış "Kelepoş" denilen bir takke giyilir. Fesin üzerine yazma dolanır. Başta oyalı bir çember bulunur. Çemberin iki uçları omuza değecek biçimde sarkıtılır. Fesin üzerine sarılan şifon üzerine elmas, yahut altın iğneler takılır.

Gövdede, entariler peşli veya peşsiz olur. Üç peşli entari bir zamanlar Konya'da çok tutulan bir giyim şekli olmuştur. Bedende "işlik" vardır. İşlik, yakasız, etekleri belin yukarı kısmına kadar gelmektedir. Ön kısmı çaprazlı, düğmelerle kaplı, bele sıkıca sarılır. Kolları bileklere kadar daralarak uzar. Kol ağızları düğmeli olur. Şalvar bol dökümlüdür. Bir uçkurlu kuşağın üzerine bağlanır. Cepleri yanlarda gizli, ağızları ve paçalarına kaytanlar geçirilir. Ön ve yan tarafları sırma tellerle olanlara da rastlanır. Kadife, yün kumaşlar veya koyu renkli basmalar tercih edilir.

Cepken, "salta" yünlü, çuha veya kadifeden yapılır. Kollar uzun ve ön taraf birbirine kavuşmaz bir şekildedir. Cepkenin altında göğüs tülü denilen "dafk"ı bulunur. Kadının boynunda böyle bir giyimle birlikte inci ve gerdanlık bulunur. Belde kuşak vardır.

Çoraplar yündür. Kışın arkası yaylı "Kallos" adı verilen bir çeşit ayakkabı giyerler. Bu ayakkabılar mest üzerine lastik veya yumuşak deriden kısa ökçeli iskarpin de olurdu.

BİR EFSANE

Selçuk Es'in 1969 yılında Türk Folklor Kurumu'nun yayınladığı "Folklor" dergisindeki efsaneler yazısında "Meram'da Kızlar Kayası" ile ilgili yazısında şöyle söylemektedir:

"Meram'ın güneybatı yönünde "Dereköy" adında merkez kazaya bağlı 2 bin nüfuslu değirmencilik ve bahçıvancılıkla geçinen eski bir köy vardır. Bu köye gidenler meşhur kadın yokuşu denilen oldukça tatlı meyilli yokuşu çıkınca sol tarafta büyük sel çayı üzerinde yükselen sarp sırtın eteklerinde sanki atlara binmiş birtakım heykellerin oldukları yerde taş kesilen bir düğün alayı manzarasını canlandırır. İşte bundan hisse alarak bir çeşit peri bacaları olan bu kayalıklar için şöyle bir efsane söylenmiş:

"Şehirden Dereköyü'ne gelin giden bir kızcağızı şehirde ona deli divane olacak şekilde âşık olan bir genç, fakir olduğundan alamamış. Dereli bir zengin bu kızı oğluna almış ve gelini şehirden köye getirirken şehirde kalan genç Allah'a dua ederek, (İlâhi Yarabbi, içlerinde gelin de dahil olmak üzere köye girmeden hepsinin başına bir felâket getir de, beni bu hale koyanların cezalarını ver) demiş. Cenabı Hak da tam köye yaklaşmak üzere olan gelin kafilesini taş yapıvermiş."

DEYİMLER

"Ağzı kara, buldukça bunar, çene kavafı, fetvasını almış, ağzı kırık, yanı kırık, merdiven babası."

EL SANATLARI

Konya'da el sanatları çok gelişmiştir. Akşehir, Karapınar, Saray, Kavak, Ladik, Sille ve Karaman önemli halı dokuma merkezleri haline gelmiştir. Yolluk, seccade, döşemelik, külah, eğer ve semer gibi birçok yerlerde kullanılan keçe, Konya'nın çok eski bir el sanatları ürünüdür. Konya'da genç kızların işledikleri seccade, kese, uçkur, peşkir, çevre, mendil, yaşmak, boğça, yastıkyüzü gibi el işleri ürünleri de oldukça ünlüdür. Çini iğnesi, çapraz iğne, balıksırtı, ciğerdeldi, mavili, şahmeran, mürver gibi motiflerle süslü el işleri, çoğu genç kızların çeyizleri arasınnda yer alır.

Konya erkek giysileri "İlmiye", "Eşraf", "Delikanlı", "Memur" ve "Esnaf" giyimi olarak derlenmiştir. Bu giysiler birbirlerinden oldukça değişik görünümler verirler.

Esnaf giyimi: Fesin üzerine "Çık" denilen bir çember sarılır. Fesler basık ve kalıpsızdır. Bazen salta giyilir. Bazen de şalvarın üzerine yollu bir "İşlik" giyilir. Kuşaklar "dolama" denilen yün ve pamuktan yapılır. Ayaklarda yün çorap ve yemeni vardır.

MANİ

"Ak üzüm parmak gibi
Sevdiğim kaymak gibi
Beni yardan ayıran
Devrilsin kavak gibi"

NİNNİ

"Al babasını, al babasını
Yağlığına sar babası
Oğlum mektebe hazırla
Kitap al da sal babası"

BEDDUALAR

— Ekmeği tavşan, kendisi tazı olasıca
— Dar sokaklarda bol bıçaklara rastgelesice
— Köpek gibi doğurup, kedi gibi yiyesice
— Ekmeğini it, yakasını bit yiyesice

DUALAR

— Birin bin olsun
— Hızır yoldaşın olsun
— Okul uşağı çok olasıca
— Dünyadan gelsin geçsin, yokluk görmesin

BİLMECELER

— Altı tahta, üstü tahta, içinde sarı bir sofra (BADEM)
— Helemez, melemez, ocak başına gelemez, gelse bile bir dakika duramaz (SADEYAĞ)
— Ağzı açık alâmet, içi kızıl kıyamet (FIRIN)
— Yer altında bulgur kaynar (KARINCA)

TEKERLEMELER

— Ali evlendi, Güllü gelin oldu.
— Anası turp, babası şalgam, kendi içerisinde gülbeşeker
— Beni beğenmeyen mestan, yüzü görünmez pastan
— Daha hanyayı Konya'yı bilmez, devenin gevişine güler

ATASÖZLERİ

— Aç, anan ise de kaç
— Cennete gitse fidan kırar, cehenneme gitse kazan deler.
— Çarığa bakma, yüreğe bak
— İlin kazanı ile aş kaynamaz

Özel yemekleri

Konya'nın kendine özgü oldukça değişik yemekleri vardır: "Uğmaç çorbası, erişte çorbası, toyga çorbası, tandır çorbası, Konya fırın kebabı, Höşmerim, Sedir böreği, tandırda çebiç, mantı, ekmek oğlası, ekmek salması, patlıcanlı tirit, sündürme - papara erişte pilavını yağlı çörek, kınalı börek, zerdeli pilav" yörenin ünlü yemekleri arasındadır. Ayrıca ekmeği, balı, helvası, zülbiyesi, pişmaniyesi de yöreye özgü yiyecekler arasında yer alır.

Nerelerde kalınır

PARK OTEL Otogar Cad, Tlf: 33770-71-72 banyolu 90 oda, lokanta, kalorifer, asansör
HOTEL SEMA Mevlânâ Cad. No: 8, Tlf: 19212 30 odalı, kalorifer, lokanta
DERGAH OTELİ Mevlânâ Cad. No.19 Tlf: 11197-17661 43 odalı, kalorifer, asansör
SARAY OTELİ Hükümet Alanı Tlf: 11080-11081 55 odalı, kalorifer, lokanta
BAŞAK PALAS Hükümet Alanı Tlf: 11784-11338 40 odalı, kalorifer
ŞAHİN OTELİ Hükümet Alanı No. 6, Tlf: 180- 44 odalı, kalorifer
OTOGAR OTELİ Yeni Otogar yanı, Tlf: 13557 duşlu 30 oda, kalorifer
OTEL KÖŞK İstanbul Cad. No. 109, 18 odalı, kalorifer
HOTEL SELÇUK Alaaddin Cad. Tlf: 14161-11259-13378 52 44 odalı, kalorifer
OTEL SAADET Çıkrıkçılar Cad, No. 40 26 odalı
FATİH OTELİ Alaaddin Cad. Hatuniye Sokak
HORA OTELİ İstanbul Cad. III
YENİ DİVAN OTELİ Avukatlar Sokak No. 35
ALİ BABA OTELİ Tellioğlu Camii yanı
ŞAH OTELİ İstanbul Cad. No. 98

AKŞEHİR
KÜÇÜK HOTEL Nasrettin Hoca Cad. Akşehir Tlf: 1209-1126 25 odalı kalorifer
HOTEL GÜNDOĞAR İnönü Cad, No: 135 Tlf: 1315 Akşehir 35 odalı, kalorifer
ŞEHİR OTELİ Müze Meydanı No: 2 Akşehir Tlf: 1231 17 odalı, kalorifer, lokanta
DAĞ OTELİ Hıdırlık mevkii Akşehir Tlf: 1131 banyolu 16 oda kalorifer, lokanta
SEYDİŞEHİR
OTEL TÜRKER Çarşı Alanı Seydişehir Tlf: 311 29 odalı, kalorifer
SARAY OTELİ Sinan Sokak Seydişehir Tlf: 315-499 50 odalı, kalorifer, lokanta

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Orta Anadolu yaylasında Türkiyemizin en bereketli ziraat toprakları üzerinde bulunan geniş ve memleketimizin tahıl ambarı olarak bilinen bu ilimizin antik eserleri de ayrı değerler taşımaktadır.

Ekonomik varlığımızda tarım ve hayvancılık yönünden yurdumuzun en verimli yörelerinden olduğu gibi, özellikle çeşitli el sanatları halkın başlıca uğraşılar arasındadır.

Türk Ticaret Bankası 1953 yılından bu yana 30 yıldır Konyalılara banka hizmetlerini en iyi şekilde sunmanın kıvancını taşımaktadır.

Konya İl Merkez Şubeleri
Konya, Selimiye, Toptancılar Çarşısı

Konya İli Şubeleri
Akşehir, Beyşehir, Çumra, Ereğli, Karaman, Karapınar, Kulu, Seydişehir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

EKONOMİ

Yurdumuzun hububat anbarı...

KONYA'DA TARIM ÖNDE GELİR, SANAYİ GELİŞMEKTEDİR.

KONYA'nın ekonomisi, genelde Türkiye ekonomisine paralel olarak büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Yurdumuzun "hububat ambarı" olarak nitelenen Konya'da son yıllarda sanayi dalında da önemli atılımlar olmuştur.

Bugün Konya'nın ticarî faaliyeti 15.000'nin üstünde toptancı ve perakendeci esnaf tarafından yürütülmektedir. Mevcut toptancı ve perakendecilerin %90 gibi büyük bir bölümünü gıda maddeleri, hırdavat eşya, manifatura alım satımı ile uğraşan ve yetersiz sermaye ile iş yapan küçük üniteler teşkil eder. İyi kaliteli yünlü ve ipekli kumaş satan ve ağır makine ve teçhizatın ticaretini yapan modern diyebileceğimiz işletmeler ise mevcut firmaların %10'unu geçmez.

Uzun yıllar Şeker Fabrikası ve Çimento Fabrikası dışında büyük sanayi kuruluşlarından yoksun olan Konya, yakın geçmişte gerçekleşen yeni sanayi kuruluşlarıyla, aynı zamanda bir sanayi merkezi kişiliğini de kazanmaya başlamıştır.

II. yüzyılda lonca sistemine dayalı olarak başta halıcılık, keçecilik, kaşıkcılık, sikke işlemeciliği ve diğer el sanatları dalında başlayan sanayi, daha sonraki yıllarda küçük sanayi siteleri ve organize sanayii bölgelerinin kurulması ile, küçük imalât birimleri ve büyük sanayi kuruluşları teşekkül etmiştir. Genellikle bir tarım bölgesi olan Konya'da ziraat âlet ve makineleri sanayi ile gıda maddeleri sanayi özellikle gelişme göstermiştir.

Bunların yanında dokuma, kundura, lastik, plastik, tuğla, kiremit ve dökümcülük sanayiinde de önemli ilerlemeler olmuştur.

Ayrıca, otomotiv yan sanayii büyük ilerlemeler göstermiş, özellikle Türk Traktör ve Motor Fabrikası'nın üretime başlamış olması bu sanayiin daha da gelişmesine öncülük etmiş olacaktır.

Son yıllarda Konya, maden sanayii yönünden de ilerlemeler göstermiştir. Etibank Seydişehir Aliminyum Tesisleri, Sarayönü Civa İşletmeleri, Sümerbank Krom Magnazit Tuğla ve Konya Çimento fabrikaları bunların en önemlileri arasında bulunmaktadır.

Tekstil sanayii olarak Sümerbank Ereğli Bez ve Karaman İplik fabrikaları önemli sanayi kuruluşları arasında yer almaktadır.

Konya Şeker Fabrikası ise pancar tarımının gelişmesine büyük ölçüde öncülük etmiştir. Konya Şeker Fabrikası'na bu yıl içerisinde, Ilgın Şeker Fabrikası'da katılacaktır.

Bunların dışında 73 adet ziraî âlet ve makineleri, 204 adet gıda, dört adet ambalaj ve 10 adet de tuğla ve kiremit imalâthanesi bulunmaktadır.

Önemli sanayi kuruluşları sadece Konya merkezine toplanmamış, Seydişehir (Aluminyum Tesisleri), Ereğli (Bez Fabrikası), Karaman (İplik Fabrikası), Sarayönü (Civa İşletmeleri) ve Ilgın (Şeker Fabrikası) ilçelerine dağılmıştır. Konya merkezinde de Şeker Fabrikası, Türk Traktör ve Motor Fabrikası, Krom Magnazit Tuğla Fabrikası ve Çimento Fabrikası gibi önemli fabrikalar kurulmuştur.

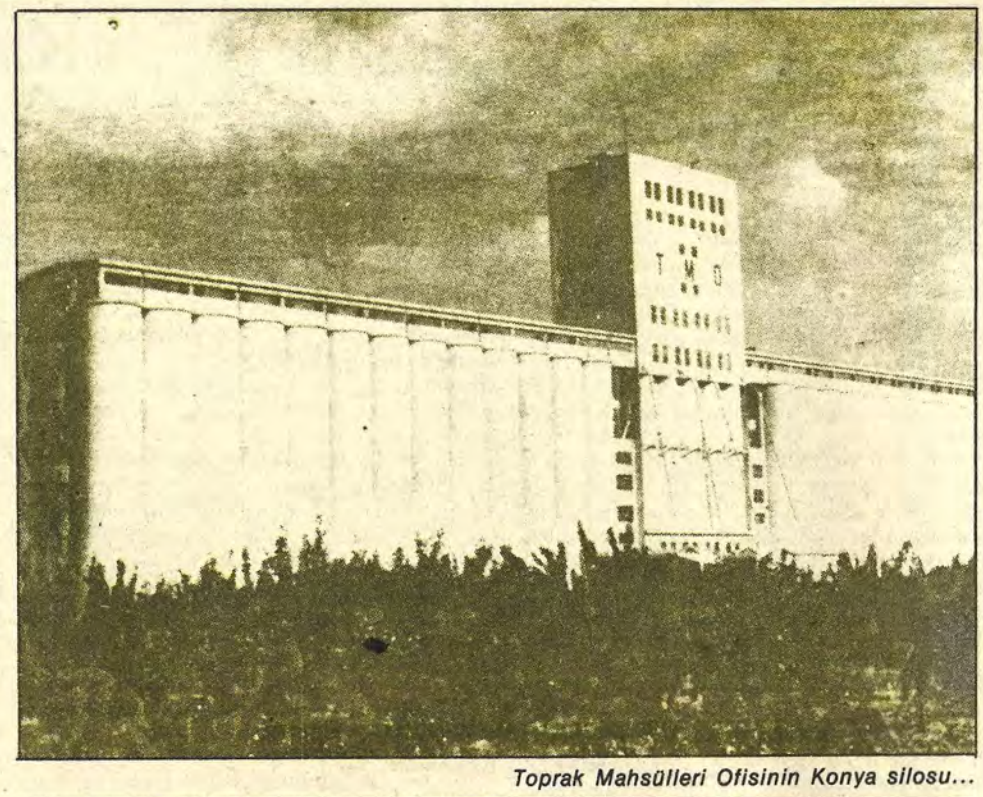

Toprak Mahsülleri Ofisinin Konya silosu...

Konya'da karaman cinsi koyun yetiştiriciliğine önem verilir...

EĞİTİM

Yüzyıllardan beri Anadolu'nun en önemli "Kültür Merkezi"olarak bilinen Konya'da halen 1320 ilkokul, 227'de orta dereceli okul vardır.

Konya'da toplam 1593 okulda 285.600 öğrenci öğretim görmekte ve yaklaşık 13 bin öğretmen görev yapmaktadır.

Ayrıca Selçuk Üniversitesi'ne bağlı olarak bu yıl öğretime açılan Ziraat, Veteriner ve Tıp fakülteleriyle, yüksek okulların da sayısı artmıştır. Halen Konya Selçuk Üniversitesi'ne bağlı Fen ve Edebiyat, Eğitim, Mimarlık ve Mühendislik, İlâhiyat, Tıp, Veteriner ve Ziraat fakülteleri ile Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır.

Önümüzdeki yıl ise yine Selçuk Ünisersitesi'ne bağlı olarak Hukuk Fakültesi öğretime açılacaktır.

Nasıl Gidilir

KARAYOLU: Büyük devlet yollarının üzerinde bulunan Konya, önemli bir ulaşım merkezidir. Ankara - İçel arasındaki 35 numaralı ve Afyon - Niğde arasındaki 80 numaralı devlet yolları Konya'dan geçmektedir. Ayrıca, Konya - Aksaray arasındaki 73 numaralı, Konya - Antalya arasındaki 31 numaralı, Konya - İsparta arasındaki 82 numaralı devlet yolları da ilçe yolları ile Konya'yı örmektedir.

Konya il sınırları içerisinde kalan devlet yollarının uzunluğu 1769 kilometre uzunluğundadır.

Konya il yollarının uzunluğu ise 1148 kilometre olup, bunun 800 kilometresi stabilize, 348 kilometresi ise toprak yoldur.

DEMİRYOLLARI: Konya - Haydarpaşa arasında sefer yapan ve sabah - akşam hareket eden iki mototren bulunmaktadır. Ayrıca İstanbul - Kurtalan yolcu treni Konya'dan geçmektedir.

KONYA'NIN ÖNEMLİ GÜNLERİ

4-5 Haziran Türk Dil Bayramı (Karaman'da)
5-6 Haziran Gül Bayramı
5-10 Temmuz Nasreddin Hoca Şenlikleri (Akşehir'de)
10-11 Eylül Tarihî Konya Yemekleri Yarışması ve Geleneksel Türk Mutfağı Sempozyumu.
25-26 Eylül Türkiye Cirit Oyunları Yarışmaları
6-8 Ekim Konya'nın Arkeolojik Mimarî, Kültür ve Sanat Değerleri Bilimsel Toplantısı
18-39 Ekim Türkiye Geleneksel Âşıklar Bayramı
10-17 Aralık Mevlânâ'yı Anma Törenleri

Nasrettin Hoca Şenlikleri her yaz Akşehir'de yapılır.

Konyaspor futbolcuları...

KONYA, SPORUN BİRÇOK DALINDA İLERLEME GÖSTERİYOR

KONYA'nın eski ve başarılı bir spor geçmişi vardır.

İlde spor faaliyetleri 1920'li yıllarda başlamıştır. O yıllarda özellikle semtler arasında futbol maçları ile yol koşuları düzenlenirdi. İlk ve sonbaharda cuma günleri ikindiden sonra zaman zaman güreş müsabakaları yapılırdı.

Güreş ve cirit gibi mahallî bir folklor halini almış sporların dışında modern sporlara geçiş ve intibak ediş konusunda da Konya pek başarılı olmuştur. Daha cumhuriyetin ilânından önceki yıllarda Konya'da spor kulüplerinin bulunduğu ve iddialı futbol maçlarının oynandığı görülür. Konya Gençlerbirliği ile Konya İdmanyurdu takımları arasında daha 1920'li yıllarda başlayan büyük rekabet Konya'da başta futbol olmak üzere çeşitli spor dallarına renk ve heyecan katmıştır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında askerî liselerin Konya'ya nakli de Konya sporuna renk ve hareket katan bir başka önemli unsur olmuştur.

KONYASPOR

Konya yöresinde ilk resmî kulüp 1922 yılında kurulan Gençlerbirliği'dir. Daha sonra 1923'te kurulan İdmanyurdu'nu Selçukspor, Stadspor, Yolspor, Zaferspor, Konyaspor, Toprakspor izlemiştir. 1981 yılında da Konyaspor ve İdmanyurdu takımları "Konyaspor" adı altında tek bir kulüp olarak birleştiler.

Konya, futbolun yanı sıra atletizm, basketbol, bisiklet, cimnastik, güreş, halter, judo, masatenisi, okçuluk, tenis ve voleybol dallarında da büyük varlık göstermiştir. Türkiye'nin iki velodromundan birinin Konya'da bulunması bu bölgeyi bisiklet sporunda pek ileri bir duruma getirmiştir. Konya birçok ünlü bisikletçiler yetiştirip Türk bisiklet sporuna armağan etmiştir. Bunların başında Türk bisiklet sporunun gelmiş geçmiş en ünlü isimlerinden biri olan Rıfat Çalışkan gelir. Ayrıca Türk atletizminin büyük şampiyon ve rekortmeni Ruhi Sarıalp, daha askerî lise öğrencisi iken, atletizme Konya'da başlamış, ilk başarılarını Konya pistlerinde göstermişti. Kemal Aksur da Konya bölgesinin yetiştirdiği bir başka millî şampiyon ve rekortmen atletimizdir. Basketbolda da Halil Dağlı, Konya'dan çıkıp millî formaya kadar yükselen bir başka ünlü sporcumuzdur.

Konya ilinin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda ilk çalışmalar 1970 yılında başlamış, kuruluş tarihi 1922 yılına dayanan Konya Gençlerbirliği, Meramspor, Selçukspor ve Çimentospor kulüplerinin birleşmeleri sonucu Yeşil - Beyaz formalı Konyaspor ortaya çıkmıştır. 1970-71 sezonundan itibaren Türkiye II. Ligi'nde oynayan Konyaspor kendi mütevazi imkânlarıyla bu faaliyetini sürdürmektedir. 1923 yılında kurulan Konya İdmanyurdu ise uzun yıllar Türkiye II. Ligi'nde Konya bölgesinin ikinci bir takımı olarak faaliyet göstermiş ve Konyaspor ile rekabette bulunmuştur.

DİĞER SPOR DALLARI

Konya'da futbolun dışındaki sporlarla yakından ilgilenen Şekerspor, bölgenin en faal kuruluşlarından biri olarak olumlu faaliyetini devam ettirmektedir.

Bölgede yetişmiş ünlü ve millî olmuş sporcular şunlardır:

BİSİKLETÇİLER: Nezir Sonakın, Nusret Ergül, Ertan Tezer, Rıfat Çalışkan, Hasan Selçuk, Mustafa Cengiz, Sadık Keleş, Hasan Kılıç, Saim Kıyıcı, Nurettin Ün, Halil Köstek, Süleyman Okur, Erol Öztorun, Ali Meşin, Mevlût Bora, Erol Küçükbakırcı, Mehmet Büyükbekâr, Harun Şencan, Yusuf Ecevit, Seyit Kırmızı, Hasan Can, Nurettin Kirpiksiz, Sadi Ebesek, Mustafa Çelik, Tevfik Erdoğdu, Mehmet Küçükçerezci, Adnan Tam, Ömer Ali Erikçi, Ahmet Dağlı, Ünver Karagözcüler, Fazlı Meral, Zekâi Haydaroğlu.

GÜREŞÇİLER: Kâzım Gedik, Fahrettin Akbaş, Duran Koçak, Muzaffer Can, Haşmet Yöreli, Mehmet Aslandağ, İlyas Aydoğan, Mehmet Sarı, Ali Sayın, Osman Gazi Sayın, Erdoğan Koçak, Suphi Soğancı, Sami Soğancı, Hüseyin Yavuz, İhsan Mutlu, Sümer Koçak, Hasan Hüseyin Şahin, İzzet Yeter, Seyfullah Şahingöz, Halil Karaçor.

FUTBOL: Çağlayan Derebaşı, Bilge Tarhan, Ali Palalı, Ali Büyükbayram, Ali Osman Renklibay, Mehmet Amtan, Mehmet Oktut, Metin Altınay, Arif Sevinç, Şevket Yorulmaz, Fahrettin Ay.

VOLEYBOL: Metin Cildal, Mevlüt Yılmaz.

BASKETBOL: Halil Dağlı, Tahir Benli, Mehmet Erdeniz, Candan Pekin.

TAEKWON-DO: Osman Boyalı.

ATLETİZM: Mustafa Silay, M.Ali Göksu, Mustafa Yavuz, Ömer Zengin, Aptil Gülhan, İbrahim Akkuş, Bedir Ceylan, İbrahim Ünüvar, Yalçın Altıner, Mehmet Özdil, Fazlı Bayram Hadi, Servet Uzuncan, Hakan Uygur, İlhami Aslan, Mehmet Kuş, Zafer Göçmez, Ali Tunç, Erdem Şerbetçigil, Nezir Balcıoğlu, Ali Pekatılır, M.Ali Aydede, Osman Akar, Muharrem Apan, Ahmet Keten.

HALTER: Mehmet Erol, Hasan Akkuş.

BOKS: Ali Kılınçoğlu, Ferzande Işık, Mustafa Yalçın, Mustafa Güzelipek, İrfan Kayhan, Orhan Tuş, Yavuz Asöcal, İsmail Odunkıran, Celal Hayaloğlu, Abdullah Demirtaş, Abdullah Loraslı, Seyfi Tatar, Hamdi Yiğit, Ömer Güldağ, Hakkı Akman, Mehmet Kumova, Nuri Eroğlu, Hasan Oğuz, Turan Çumralıgil, Bayram Karaşahinoğlu.

CİMNASTİK: İhsam Soyalp, Cengiz Barın, İsa Salgın.

ESKRİM: Erol Bülbül, Emin Bülbül.

HENTBOL: Metin Cildan, Sezgin Kaymaz.

Bölgede bulunan en ünlü kulüp Konyaspor'dur. Halen II. Türkiye Ligi "C" Grubu'nda mücadele vermektedir.

Bölgede bulunan öteki kulüplerle, renkleri ve kuruluş tarihleri şöyledir:

Konyaspor (Yeşil - Beyaz) 1981, Demirspor (Mavi - Lâcivert) 1953, Şekerspor (Yeşil - Beyaz) 1955, Kültürspor (Kırmızı-Siyah) 1969, Stadspor (Sarı - Kırmızı) 1947, Kromspor (Sarı - Siyah) 1972, Selçukspor (Sarı - Lâcivert) 1945, Derbentspor (Yeşil - Beyaz) 1971, Bozkır Gençlerbirliği (Yeşil - Beyaz) 1958, Cihanbeylispor (Kırmızı - Beyaz) 1968, Beyşehirspor (Mavi - Beyaz) 1956, Seydişehir Etispor (Bordo - Beyaz) 1955, Akşehirspor (Kırmızı - Beyaz) 1968, Akşehir Zaferspor (Yeşil - Sarı) 1974, Karamanspor (Sarı - Kırmızı) 1969, Karapınarspor (Yeşil - Siyah) 1956, Sarayönüspor (Yeşil - Siyah), 1948, Çumraspor (Yeşil - Kırmızı) 1955, Kadınhanıspor (Siyah - Beyaz) 1957, Ilgınspor (Sarı - Lâcivert) 1950, Karagücü (Kırmızı - Beyaz) 1949, Yolspor (Turuncu - Beyaz) 1952, Etbalıkspor (Kırmızı - Mavi) 1956, PTT Spor (Sarı - Siyah) 1977, Ereğli Hayatspor (Mavi - Lâcivert) 1978, Karabağ Gençlerbirliği (Kırmızı - Beyaz) 1978, Hocacihanspor (Sarı - Lâcivert) 1977, Başhüyükspor (Lâcivert - Beyaz) 1973, Akşehir Seyranspor (Yeşil - Beyaz) 1978, Yeniceobaspor (Siyah - Beyaz) 1978, Seydişehir Gençlerbirliği (Yeşil - Beyaz) 1973, Ereğlispor (Yeşil - Beyaz) 1967, Yeni Meramspor (Mor - Beyaz) 1979, Derespor (Mavi - Beyaz) 1980, Karaman Başakspor (Sarı - Siyah) 1978, Kuluspor (Sarı - Yeşil) 1973, Ilgın Çavuşcugölspor (Mavi - Beyaz) 1978, Akşehir Yahsiyanspor (Kırmızı - Lâcivert) 1958, Sudurağı Gençlerbirliği (Yeşil - Beyaz) 1978, Karapınar Esnafspor (Kırmızı Siyah) 1970, Gölyazıspor (Yeşil - Beyaz) 1979, Ilgın Güneşspor (Sarı - Lâcivert) 1980, Ereğli Yeşilyurtspor (Yeşil - Sarı) 1979, Altınekinspor (Yeşil-Sarı) 1981, Tofaş Sak (Mavi - Turuncu) 1981, Uğurlu Mühendislik (Turuncu - Beyaz) 1977, Havagücü (Mavi - Beyaz) 1960, DSİ Spor (Yeşil - Beyaz) 1981, Sağırlarspor (Yeşil - Beyaz) 1979, YSE Spor (Yeşil - Siyah) 1982

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Bahtiyar Demir
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Anıtalanı Konya
Telefon numaraları: 17367-13513-12584
Memur sayısı: 110
İşçi sayısı: 13
Lisanslı sporcu sayısı: 4616 erkek, 36 bayan

Tesisler: Merkezdeki tesislerin tümünün adı: ATATÜRK SPOR SİTESİ. 3 futbol alanından biri 35 bin kişilik, futbol alanlarından öteki ikisi 2500'er kişilik ve biri çim, diğeri toprak. Spor salonlarından biri 1000 kişilik, yapımı bitmek üzere olan 2500 kişilik. İlçelerdeki kapalı spor salonları ise 1500'er kişiliktir. İlçelerdeki futbol alanlarından Ereğli Stadı'nın seyirci kapasitesi 5000, Karaman Kemâl Kaynaş Stadı'nın ki, 2500'dür. Öteki ilçelerde bulunan futbol alanlarında tribün bulunmamaktadır. Konya Kapalı Yüzme Havuzu (yapımı bitmek üzere), açık yüzme havuzu, teniskort, açık basketbol sahası.

İlçelerde:

KULU: Futbol alanı, **CİHANBEYLİ:** Futbol alanı, **AKŞEHİR:** Futbol alanı, Spor salonu (yapımı sürüyor), **ILGIN:** Futbol alanı ve spor salonu, **SARAYÖNÜ:** Futbol alanı ve spor salonu, **SEYDİŞEHİR:** Futbol alanı ve spor salonu (yapımı sürüyor), **BEYŞEHİR:** Futbol alanı ve spor salonu, **ÇUMRA:** Futbol alanı, **KARAMAN:** Futbol alanı, spor salonu (yapımı sürüyor), **EREĞLİ:** Futbol alanı, spor salonu (yapımı sürüyor), **BOZKIR:** Spor salonu, futbol alanı (yapımı sürüyor), **KARAPINAR:** Futbol alanı, spor salonu (yapımı sürüyor), **KADINHANI:** Futbol alanı).

Bölgede futbol, basketbol, voleybol, hentbol, güreş, boks, bisiklet, atletizm, masa tenisi, atıcılık, halter, taekwon-do, judo, cimnastik, yüzme, tenis, eskrim ve karate dallarında faaliyet yapılmaktadır.

OTOBÜS KAROSERİ SAN. A.Ş.

MAGIRUS

- sağlam
- güçlü
- güvenli

DEUTZ

- **M 80 S 4.5** **Minibüs** (10 kişi yolcu kapasiteli)
- **80 E5** **Midibüs** (14 kişi yolcu kapasiteli)

ANA BAYİLERİMİZ

EGEMAK
Ege Makine ve Ticaret A.Ş.
Gazi Bulvarı No: 3 P.K. 689 İzmir
Tel: 25 43 50

ORMAK
Orta Anadolu Makina ve Ticaret A.Ş.
Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak
Mustafa Kemal Mah. Ankara
Tel: 13 12 63-13 62 54-13 46 56

TORMAK
Toros Makina ve Ticaret A.Ş.
İstanbul Cad. Sivil Havaalanı
Karşısı No: 468 Adana
Tel: 22 715

DOĞAN
Otomobilcilik A.Ş.
Ankara Cad. No: 243
Sirkeci-İstanbul
Tel: 28 13 50-28 13 51

KÜTAHYA

43

Yüzölçümü: 11.875
NÜFUS: 497.089
İLÇELER: Altıntaş, Domaniç, Emet, Gediz, Simav, Tavşanlı.
KÖY SAYISI: 590.
DOKTOR SAYISI: 110
HASTANE YATAK SAYISI: 1195
OKUR-YAZAR ORANI: % 78.5
OTOMATİK TELEFON KODU: Yok.

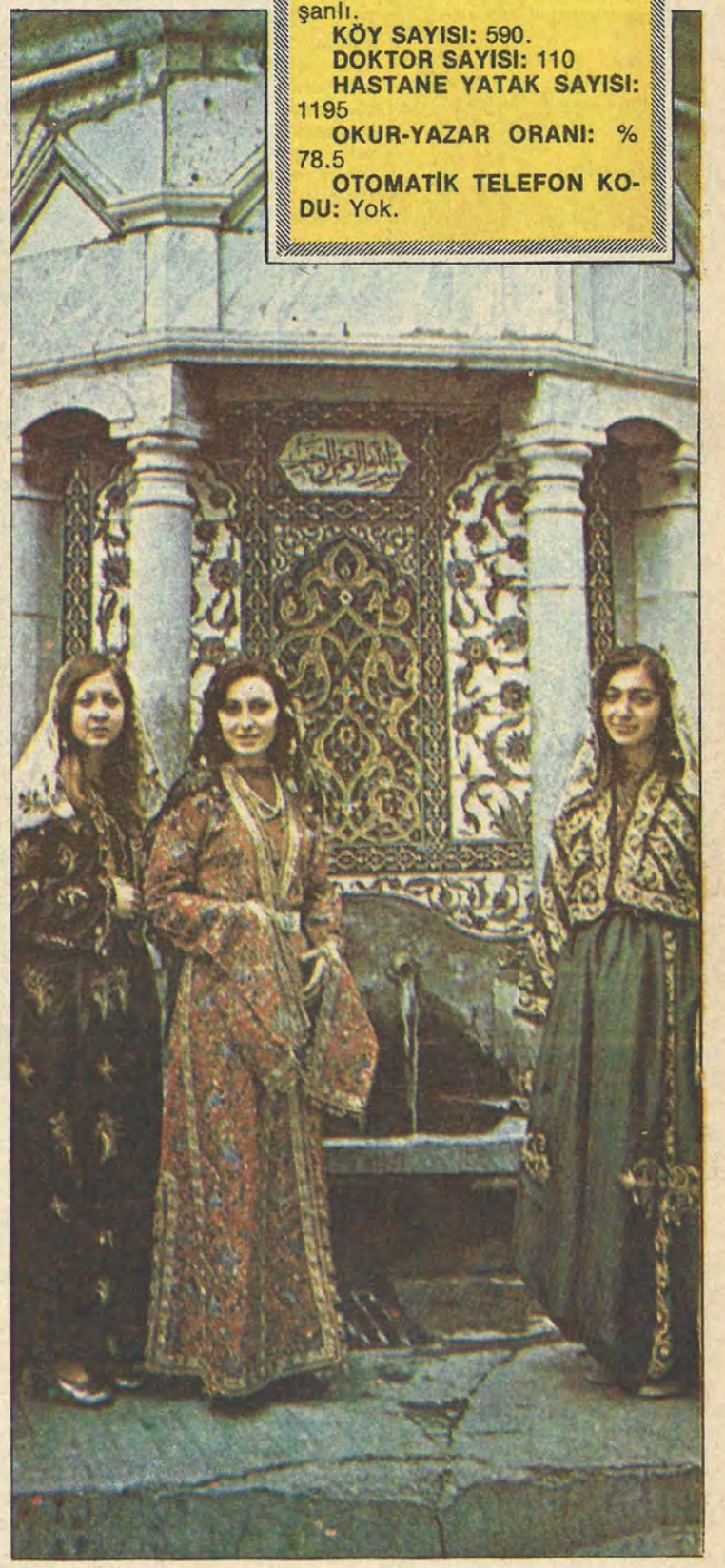

Çinicilik ve el sanatları çok gelişen Kütahya, zengin tarih hazinelerinin sahibidir

Türk kültüründe imzası olan ilimiz

HASAN BİLCAN

ESKİ çok eski dönemlerde, dul bir kadın pazar yerlerinde sattığı testiler, tabaklar, vazolarla ün yapmış. Tüm müşteriler hem zarif hem de sağlam çanak - çömleklerden tükenmeden satın alabilmek için kadının yolunu gözler olmuşlâr. Ancak bu işten memnun olmayanlar da çıkmış elbette. Pazarların diğer satıcıları herkesin elindeki son kuruşu dahi çekinmeden vererek dul kadının vazolarını, tabaklarını, testilerini kapışması sonucu iflas edecek duruma gelmişler. Bunun üzerine aralarında toplanan diğer satıcılar, dul kadının bütün marifetinin yaptığı çanak - çömleklerin toprağından kaynaklandığını anlayarak kadını izleyip aynı yerden toprak almaya karar vermişler.

Bir pazar dönüşü kadını gizlice izlemişler. Dul kadın uzun bir süre yol aldıktan sonra bugünkü Kütahya'nın bulunduğu yere gelmiş, küçük bir tepeden heybesini toprakla doldurarak geri dönmüş. Bu olaydan sonra bütün çanak - çömlekçiler burada toplanıp atölyeler açmışlar ve kendilerine bir şehir kurmuşlar."

Evet bugün bir cini beldesinde Kütahya'dayız.Kuruluşu bu efsane ile anlatılan Ege bölgesinin şirin kenti Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda da Başkomutanlık Meydan Savaşı'nın Türk'ün eşsiz zaferine tanıklık etmiştir.

Geçmişi Frigyalılara kadar uzanan Kütahya'da Lidyalılar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Germiyanoğulları ve Osmanlılar yaşamışlar ve kültür izlerini bırakmışlardır. Özellikle Selçuklular, Germiyanoğulları ve Osmanlı dönemlerinde meydana getirilen kültür yuvaları, yetiştirdikleri şairler, sanatçılar ve büyük devlet adamları ile Türk kültürünün gelişimine katkıda bulunmuşlardır.

Adı nereden geliyor

İlk kurulduğu yıllarda adı "Seramorum" idi. Bu, "Seramik kenti" anlamına gelen bir addı. Daha o zamanlardan bu ilin toprağının seramik için ne denli elverişli olduğu biliniyordu. Sonra Frigyalılar bu kentin adını kendi dillerine uydurup "Kotiyum"a çevirdiler. Bizanslılar da bu adla andılar kenti. Kotiyum kenti Türklerin eline geçtikten sonra Türk diline daha uygun bir şekilde "Kütahya" diye anılmaya başladı. Selçuk Türkleri zamanından bu yana bu adla anılagelmektedir...

iklimi

Denizden yüksekliği 950 metre olarak kabul edilen Kütahya, bol ormanlı bir bölgede bulunuşu nedeniyle, çok rutubetlidir. Yazın sıcaklık 25 derecenin altına inmez, 30 dereceyi de pek aşmaz, yaz geceleri serindir. Kışlar sert ve yağışlıdır. Temmuz-Ağustos çok kurak, diğer aylarda günlerce süren yağmur görülür. Yılın 100-110 günü tam güneşli, 80-90 gün tamamen kapalı ve yağışlı, geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul ve Ankara'dan Ege Bölgesi'ne giden bütün trenler, Eskişehir'den hat değiştirerek, Kütahya'ya varırlar. Karayolu düzgün ve işlektir. Doğrudan bu kente otobüsler olduğu gibi, buradan geçen bütün otobüsler de yolcu getirir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	62.992
DP	87.792
MP	19.317

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 88.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	35.144
CMP	12.658
DP	87.140
Bağımsızlar	

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 79.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	43.881
CMP	15.410
DP	73.429
HP	7.761

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı oy
AP	50.156
CHP	40.177
CKMP	53.155
YTP	3.237

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 68.2

Partiler	Aldığı oy
AP	81.850
CHP	25.059
CKMP	4.050
MP	14.187
YTP	3.019
Bağımsızlar	359

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 61.3

Partiler	Aldığı oy
AP	72.406
CHP	25.440
CGP	5.878
MP	4.623
MHP	4.095
TBP	3.552
TİP	1.494
Bağımsızlar	1.208

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 58.7

Partiler	Aldığı oy
AP	53.824
CHP	21.734
CGP	6.138
DP	18.234
MP	1.267
MHP	4.194
MSP	17.874
TBP	1.782
Bağımsızlar	55

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.0

Partiler	Aldığı oy
AP	117.478
CHP	44.827
CGP	3.683
DP	3.076
MHP	9.498
MSP	13.491
Bağımsızlar	437

KÜTAHYA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 42	% 58

YIL: 1982

Kabul	Red
% 93	% 7

KÜTAHYA VALİSİ: SANER ARMAN

«Kütahya madencilik açısından büyük potansiyel sahibidir»

EKONOMİK kalkınmanın itici gücü sanayileşmedir. Ara malları ve yatırım malları sanayilerini kuramayan uluslar, ekonomik açıdan dışa bağımlı olmaktan kurtulamazlar. Ekonomik bağımsızlığını kazanamamış toplumların ulusal bağımsızlığa da ciddî tehlikeler içersindedir. 1960'lı yıllarda açık seçik ortaya çıkan bu gerçek Türkiye'nin planlı dönemle birlikte sanayileşmeyi temel tercih olarak seçmesine neden olmuştur. Özellikle madenler açısından büyük bir doğal potansiyele sahip olan Kütahya ili, içine dönük, kapalı bir sosyo-ekonomik yapı, gereğince kamu desteği görememe gibi nedenlerle ulaşması gerekli sanayi düzeyine çıkamamıştır. Ancak son yılların ekonomik bunalımlarından kaynaklanan, yeni iş ve gelir kaynakları arama çabaları bu sosyo-ekonomik yapıyı çatlatmış ve sanayileşme alanında ciddî atılımların yapılmasına neden olmuştur. Özellikle geniş tabanlı, halk ve işçi ortaklıklarının oluşturduğu kuruluşlar mevcut ekonomik potansiyeli değerlendirme uğraşına girmişlerdir. Kütahya Porselen Sanayii, Çini-Koop., Gediz Pamuk Ipliği, Simav Orman Ürünleri, Hisarcık kaolen-kuvarts-feldspat yıkama, eleme, kuruluş halindeki Gediz ambalaj, Abide kendir, Yeşilköy baklivat tasnif, Akçaalan dokuma tesisleri bu çabanın birer ürünüdür.

KÜTAHYA BELEDİYE BAŞKANI: BURHAN MEREYER

«Bütün cadde ve sokaklar asfaltlandı, sıra hal binası yapımında»

KÜTAHYA, nüfusu 120 bine yaklaşan modern bir sanayi şehri olma yolundadır.

Yüzyıllardır medeniyetin beşiği ve Anadolu'nun kültür merkezi olan Kütahya'da hızlı bir nüfus artışı olmaktadır.

Nüfusun büyümesine orantılı olarak şehrimizin sorunları da büyümektedir. Biz belediyemizin kısıtlı malî imkânları içinde Kütahya'ya hizmete çalışıyor ve bunu zevkli, şerefli bir görev olarak kabul ediyoruz. Öncelikle şunu belirtmek isterim ki Kütahya'ya yapmaya çalıştığımız en küçük bir hizmette dahi bütün belediye personelinin emeği vardır. Belediye personeli bu güzel şehre ve değerli hemşehrilerimize feragat ve ve fedakârlıkla hizmet etmektedirler.

Kütahya'ya yaptığımız hizmetleri özetlemek gerekirse:

Şehrimizin hemen hemen bütün cadde ve sokakları asfalt yapılmış, yollar genişletilmiş ve yükseltilmiştir. Asfalt yol yapmak bugün halı döşemek kadar pahalıdır. Ama biz yine de şehrimize bu hizmetten kaçınmadık. Keza, tretuvarlar konusunu hallettik. Yayalar için rahat nefes aldıran tretuvar yapımını gerçekleştirdik.

Kütahya'mıza büyük hizmetlerden birisi daha modern bir hal binası yapımıdır. 30 milyona mal olacak ve 53 işyeri bulunacak hal binası Kütahya'ya son derece fayda sağlayacaktır. Kömür satışlarını düzenli bir hale getirdiğimizi ve halkımızın sıkıntı çekmediğini yine memnuniyetle belirtiriz. Artık kömür alırken vatandaşın çektiği eziyetler alınan önlemlerle kaldırılmış, dert kuyrukları önlenmiştir.

Makina İkmal Müdürlüğü diğer illere örnek teşkil edebilecek, güzel bir yapıya ve sisteme kavuşturuldu. Zabıta, su işleri, park - bahçeler, otobüs, temizlik hizmetleri de büyük bir disiplin ve olumlu gelişmeler içinde yürütülmektedir. Halkın yıllardır arzuladığı imar faaliyetleri de, yine modern şehirciliğin gerektirdiği esaslar ve halkımızın arzuları doğrultusunda gerçekleştirilmekte, şehrimizin yararına olan kamulaştırma ve yol açma çalışmaları sürmektedir.

Şehrimizin ekonomik hayatı için büyük önem taşıyan Menderes İşhanı'nın yapımı sürmektedir. Altyapı hizmetleri yanı sıra, belediyemiz geniş kitleleri ilgilendiren sosyal, kültürel ve ekonomik çalışmalarını da başarı ile sürdürmektedir. Şehir esnafı için gelir kaynağı olan fuar, aynı zamanda halkımızın dinlenme ve eğlence ihtiyacını karşılamakta diğer komşu illere örnek olmaktadır.

Belediyemiz ayrıca binlerce yoksul ve muhtaç vatandaşlarımıza hizmet götüren sosyal yardım ve kültür vakfının kuruluşunda yer aldığı gibi, çalışmalarını da desteklemektedir. El sanatları kursları ile genç kızlarımız meslek sahibi yapılmaktadır. Kütahya'ya bir kültür hazinesi kazandırılmıştır.

"Atatürk'ün" doğumunun 100. yılına armağan, "Kütahya Kitabı", vilayet ve İstanbul, Üniversitesi ile birlikte belediyemizce Kütahya'ya kazandırılmış, satışa sunulmuştur. Çağımızda en önemli bir gelir kaynağı olan turizm çalışmaları da imkânlar ölçüsünde yapılmakta, şehrimize gelen yerli ve yabancı turistlere gereken yardımlar yapılmaktadır. Dünyaca ünlü şifa kaynağı Yoncalı kaplıcalarının belediye sınırlarına geçmesi sonucu, belediyemiz Yoncalı'ya da hizmet vermeye başlamıştır.

Bütün bu hizmetler yapılırken, belediyemizin "üreten" bir kuruluş haline gelmesi ve azamî tasarrufa uyulmasına özen gösterilmektedir. Şüphesiz noksanlarımızın ve hatalarımızın olmadığını söylemek mümkün değildir..

ÖNEMLİ KİŞİLER

ŞEYHÎ - (1371 ?-1431?)- Asıl adı Yusuf Sinaneddin olan divan şairi. Öğrenimini Kütahya'da şair Ahmedî ve öteki bilginlerden gördü. İran'a gidip tasavvuf ve tıp öğrendi. Dönüşünde önce Germiyan Beylerinin daha sonra da Çelebi Sultan Mehmed'in özel hekimliğini yaptı. Ünlü yapıtı Har-nâme.

ABDURRAHMAN NUREDDİN PAŞA - (1836 - 1912) Vali babasının yanında kethüdalık, divan kâtipliği yaparak Osmanlı topraklarını dolaşıp daha sonra çeşitli yöneticilik görevleri yaptı. Abdülhamid II tarafından sadrazamlık teklif edildiğinde gençlik ve deneyimsizliğini ileri sürerek kabul etmek istemedi ama zorla atandı ve 70 gün bu görevde kalıp azledildi, Kastamonu, Aydın, Edirne valiliklerinde bulundu. 1895'de Adliye Nazırı oldu, sadrazam vekilliği yaptı, yeniden sadrazamlık teklif edildi kabul etmedi.

ASIM GÜNDÜZ - (1880 - 1970) - Orgeneral, Genelkurmay İkinci Başkanı, Kurtuluş Savaşı komutanlarından milletvekili.

ŞEYH SEYFİ AYDIN - (1874 - 1925)- Kütahya Belediye Reisi, İlmiye mensubu, TBMM'nin ilk ve ikinci döneminde milletvekili, İstiklâl Madalyası sahibi, Germiyanzedeler'den.

Nüfus

1980 yılı sayımına göre Kütahya'nın nüfusu toplam 497 bin 89 kişidir. Nüfusun 162 bin 31'i şehirlerde yaşarken 335 bin 58 kişi de köylerde oturmaktadır.

Nüfus yoğunluğunun kilometrekareye 42 kişi olduğu Kütahya'da, genel nüfusun yüzde 67'si köylerdedir.

Ancak il genel nüfus artış hızının yüzde 11.33 olduğu merkezlerde yüzde 34.12'ye kadar yükselirken köylerde yüzde 1.17'ye düşmektedir.

İlçe merkezleri içinde en kalabalık nüfus 99 bin 998 kişi ile merkez ilçede, en fazla köy nüfusu ise 69 bin 387 kişi ile Simav ilçesi köylerinde yaşamaktadır.

Protokol

- ★ Vali: Saner ARMAN
- ★ Belediye Başkanı : Burhan Mereyer
- ★ Cumhuriyet Savcısı: N. Metin Gülenler
- ★ Ağır Ceza Reisi: Rıfat Bavbek
- ★ Emniyet Müdürü: Edip Çakan
- ★ Belediye Turizm Müdürü: İhsan Tunçoğlu
- ★ Defterdar: Mahir Aydın
- ★ Müftü: Fahrettin Işık
- ★ Sosyal Yardım ve Kültür Vakfı Genel Başkanı: Nafi Güral

Vergi Rekortmenleri

Şerafettin Domaniç	4.973.234
Mehmet Ali Domaniç	4.899.038
Mehmet Sezgin	4.426.604
Yıldırım Şenel	4.202.551
Ahmet Büyükuğur	4.081.778

EĞİTİM

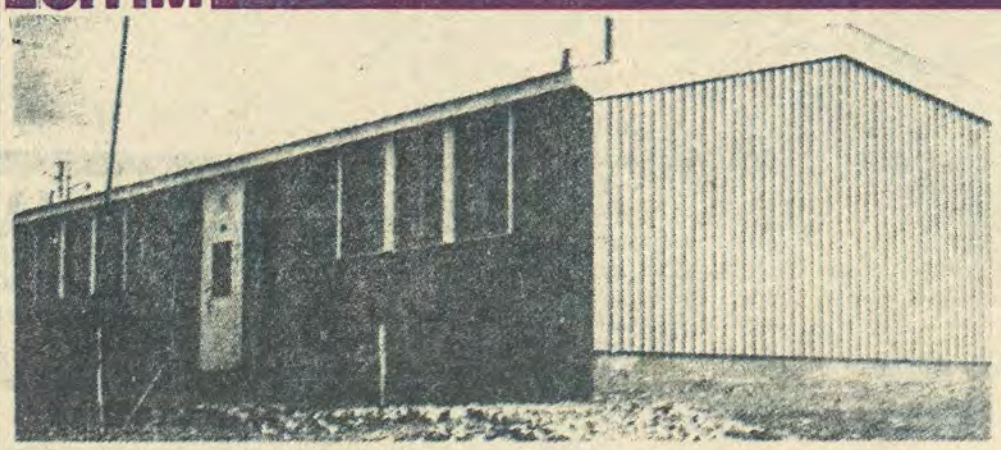

Köylerde gerekirse, baraka okullar da yapılan eğitim oldukça başarılı olmakta.

Toplam 62 bin 270 ilkokul, 19 bin 726 orta öğretim öğrencisinin bulunduğu Kütahya, eğitim olanakları bir hayli geniş illerimizdendir.

Okuma-yazma oranı yüzde 78,5'e ulaşan Kütahya'da özellikle orta öğretimde, erkek öğrencilerin sayısı fazladır. İlköğretimde, ilçeleri de gözönüne alırsak 29 bin 888 kız öğrenciye karşılık 32 bin 382 erkek öğrenci vardır. Orta öğretimde ise toplam 4 bin 68 öğrenci ve 15 bin 658 erkek öğrenci bulunmaktadır.

İlk öğretimde, 1528'i köylerde olmak üzere toplam 2 bin 256 öğretmenin bulunduğu Kütahya'da, orta öğretimde de 1223 öğretmen vardır. İlde, orta öğretimde edebiyat, fizik, yabancı dıl gibi derslerde öğretmen gereksinimi duyulurken, ilköğretimde de hissedilir bir öğretmen ihtiyacı vardır.

Kütahya'da ilköğretim, toplam 716 ilkokulda sürdürülmektedir. Bu okulların 665'i köylerde, 51'i ise il ve ilçe merkezlerindedir.

Toplam 16 lisenin bulunduğu Kütahya'da üç endüstri meslek lisesi, dört kız meslek lisesi ve altı tane İmam Hatip Lisesi vardır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Simav...

MERKEZ

Nüfusu 162 bin 434 olan merkez ilçenin yüzölçümü de 3 bin 232 kilometrekaredir. İlçedeki nüfus yoğunluğu, kilometrekareye 50 kişidir.

Merkez ilçeye bağlı 164 köy bulunmaktadır.

ALTINTAŞ

Kütahya'nın güneydoğusunda, Kütahya'ya 58 kilometre uzaklıkta bin 210 kilometrekare yüzölçümü olan ilçedir. Nüfusu 29 bin 611 kişidir. Kütahya'nın nüfus yoğunluğu en düşük olan ilçesidir.

Altıntaş ovası, Kütahya'nın tahıl ambarıdır. Ovada her türlü tahıl, bakliyat ve sanayi bitkisi yetiştirilmektedir. İlçede hayvancılık da gelişmiştir.

DOMANİÇ

Toplam 20 bin 278 kişilik nüfus varlığı ile Kütahya'nın en küçük nüfuslu ilçesidir. Yüzölçümü 619 kilometrekare nüfus yoğunluğu 33'tür.

Kütahya'nın batısında, Kütahya'ya 90 kilometre uzaklıkta yeralan Domaniç 1960 yılında ilçe olmuştur. Ekonomisi, tarım hayvancılık ve ormancılığa dayanır.

EMET

Kütahya'nın güneybatısında, il'e 105 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu 56 bin 652 yüzölçümü ise, bin

Tavşanlı ilçesinden görünüm...

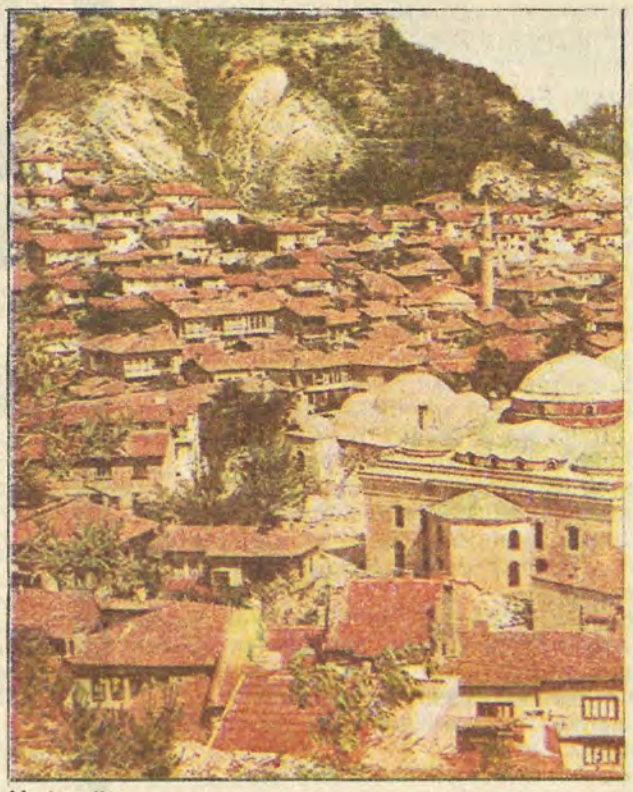

Merkez ilçe...

605 kilometrekaredir. İlçeye bağlı 73 köy bulunmaktadır.

Dört bir yanı dağlarla çevrili olan ilçede, zengin linyit kömürü ve boraks madenî yatakları vardır. Ayrıca ilçede bol miktarda kaplıca bulunmaktadır. Emet'in temel geçim kaynağı tarımdır. Bağcılık gelişmiştir.

TAVŞANLI

Yüzölçümü bin 804 kilometrekare olan ilçenin nüfusu da 79 bin 770 kişidir. Nüfus yoğunluğu 44 olan Tavşanlı'ya bağlı 104 köy bulunmaktadır.

İlçe, linyit işletmeleri ile her geçen gün biraz daha büyüyerek gelişmektedir. Leblebisi tüm yurtta tanınmıştır.

SİMAV

Kütahya'ya 150 kilometre uzaklıkta, nüfusu 80 bin 101, yüzölçümü ise bin 687 kilometrekaredir.

İlçe nüfusunun önde gelen geçim kaynağı halıcılıktır. Kurulan iplik fabrikası ihtiyacı karşılamadığı için, Isparta'dan iplik getirtilmektedir. Ayrıca, modern yöntemlerle yapılan tarımda verim oranı yüksektir. Simav'da hayvancılık da gelişmiştir.

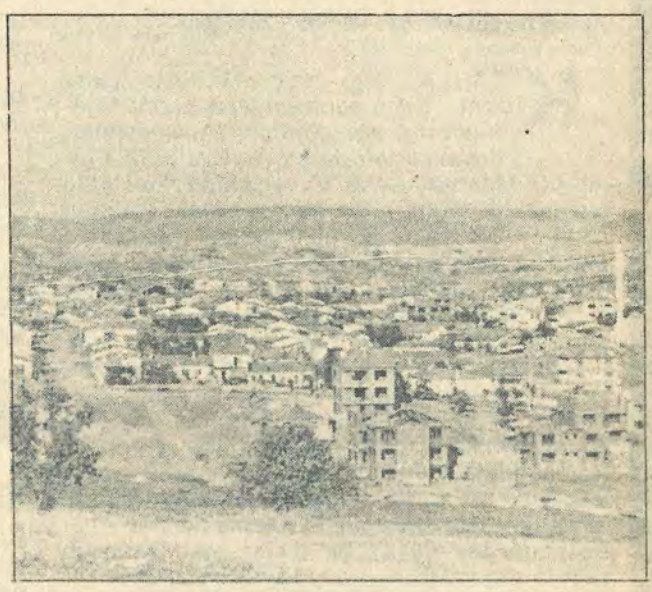

Gediz ilçesi..

GEDİZ

Kütahya'ya 100 kilometre uzaklıkta, 68 bin 243 kişilik nüfusu ve bin 719 kilometrekare yüzölçümü vardır. Nüfus yoğunluğu 40 olan ilçeye bağlı 76 köy vardır.

Gediz 1970 yılının Mart ayında geçirdiği şiddetli depremle yerle bir olmuş ve eski Gediz'e 7 kilometre uzaklıktaki "Karılar Pazarı" mevkiine taşınmıştır. İlçe büyük çabalarla yeniden kurulmuştur.

Gediz'de tahıl, sebze, vişne, kiraz, üzüm ve kendir bol miktarda yetiştirilmektedir. Gökler kasabası yakınlarından çıkarılan linyit madeni de ilçe ekonomisine katkılarda bulunmaktadır.

Nerelerde kalınır

Gönen Oteli: 102 yatak kapasiteli, banyolu, lokanta, bar.

Gül Palas: Cumhuriyet Meydanı: Tel: 1233-1759 41 odalı.

Gül Palas II: Lise Cad. Tel: 2135-2325 banyolu, 50 odalı.

PARK Oteli: Afyon Cad. No. 20 Tel: 2149-2310 28 odalı.

Otel Harlek: Eskişehir Yolu 23 Km. Ilıcalı, banyolu, kaloriferli, lokanta, 33 odalı.

Haraman Oteli. Hükümet Konağı arkası Tel-144 Simav.

Poyrazoğlu Oteli - İzmir Cad. 18 Odalı, Simav.

Eynasıl Kaplıcası: Banyolu, 20 odalı, kalorifer, lokanta, Tel: 154.

Sağlık Hizmetleri

Kütahya'da çocuk yetiştirme yurtlarına önem verilmekte...

DEVLET HASTANESİ'NDE 440, SSK HASTANESİNDE 200 YATAK KAPASİTESİ VAR...

Kütahya, sağlık hizmetleri açısından fazla sorunlu bir il değildir.

İl merkezinde 440 yatak kapasiteli bir Devlet Hastanesi ile 200 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi ve 100 yataklı Hava Hastanesi bulunmaktadır.

İlçelerdeki sağlık hizmetleri potansiyeli ise şöyledir:

Tavşanlı ilçesinde 50 yataklı Devlet Hastanesi, 125 yataklı modern Sosyal Sigortalar Hastanesi, Tunçbilek kasabasında 30 yataklı Sosyal Sigortalar Hastanesi vardır.

Emet ilçesinde 50 yataklı Devlet Hastanesi ile 25 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi hizmet vermektedir.

Gediz ilçesinde de 50 yataklı bir Devlet Hastanesi ve 25 yataklı Sosyal Sigortalar Hastanesi bulunmaktadır.

Simav ilçesinde ise sağlık hizmetleri 100 yataklı Devlet Hastanesi ile verilmektedir.

Domaniç ve Altıntaş ilçelerinde ise hastane bulunmadığı gibi herhangi bir sağlık ocağı da yoktur.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Aizani harabelerinden Jüpiter Tapınağı...

KÜTAHYA ilinin tarihi Hititlere kadar uzanır. Daha sonra onların yerini Frigyalıların aldığı görülür. Bu topraklar, Frigyalılardan da Lidyalılara intikal etmiştir. Milâttan Önce VI. yüzyılda Persler'in egemenliği altına giren bu topraklar, Milattan önce IV. yüzyılda Büyük İskender tarafından Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra, Makedonya İmparatorluğu parçalanırken, bu toprakları Bitinya ve Bergama krallıkları aralarında paylaşmışlardır. Ancak, onların buralardaki egemenlikleri fazla sürmemiş; Milâttan Önce II. yüzyılda bu topraklar, Roma'nın hâkimiyeti altına girmiştir. Romalıların uzun egemenlik yıllarından sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla bu topraklar da Anadolu'nun pek büyük bir kısmı gibi Bizans'ın payına düşmüştür.

Kütahya'nın Bizans döneminde birden büyük bir önem ve değer kazandığı görülmüştür. Konya yolu üzerinde önemli bir piskoposluk merkezi olan Kütahya, dinsel açıdan da büyük bir önem kazanmıştır. 1971 yılındaki Malazgirt Zaferi'ne kadar Bizans'ın bu yöredeki hâkimiyeti sürmüştür. Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapılarını açan Türkler, hızlı yayılışları sırasında bu topraklarda Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah kumandasındaki Türkler tarafından ele geçirilmiştir. Ancak, Bizanslılar, pek büyük önem ve değer verdikleri bu piskoposluk merkezini tekrar geri almak için birçok girişimlerde bulunmuşlar, bunların bazıları pek kısa süreler için başarılı olmuştur. Bu topraklar uğruna Bizanslılarla Selçuk Türkleri arasında hayli savaş olmuş ve pek çok kan dökülmüştür. Nihayet Büyük Selçuklu Hükümdarı Sultan Alâeddin Keykubat, burada Bizanslıları ağır bir hezimete uğratarak, yörede Türk'ün mutlak egemenliğini ilân etmiştir.

Selçuklardan sonra bu topraklarda Türk Germiyanoğulları'nın egemen oldukları görülür. Germiyanoğulları, daha sonra Osmanoğulları ile iyi ilişkilere girmişler; Germiyan Beyi, diğer komşularına karşı ülkesini daha iyi koruyabilmek için kızını Yıldırım Beyazıt ile evlendirerek, Osmanoğulları ile aile bağları kurduğu gibi, bu yöreyi de çeyiz olarak Osmanlı hükümdarı Murad Hüdavendigâr'a vermiştir. Daha sonra, 1429 yılında Germiyanoğulları'ndan II. Yakup Bey'in vasiyeti üzerine bu topraklar tamamen Osmanlı devletine intikal etmiştir.

Osmanlı dönemi boyunca Kütahya, Anadolu eyaletinin merkezi olmuş, bu nedenle büyük bir gelişme göstermiştir. XVII. yüzyılda Celâli kargaşalıklarına sahne olan bu topraklar, XIX. yüzyılda âsi Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa kumandasındaki âsi birlikler tarafından kısa bir süre için işgâl edilen Kütahya, en karanlık günlerini içinde bulunduğumuz yüzyılın içinde yaşamıştır. I. Dünya Savaşı'nın yenilgiyle sonuçlanması üzerine, Osmanlı ülkesi galip devletler arasında yağma edilircesine parçalanırken, 17 Temmuz 1921 günü Yunan işgâline uğramıştır. Yunan işgâli, 1 yıl 1 ay 14 gün sürmüş, 26 Ağustos günü Kurtuluş Savaşı'nın ölüm-kalım taarruzuna geçen Türk ordusu, bu topraklarda büyük zaferi kazanmıştır.

Kütahya il merkezi ve çevresinde zengin tarihine ait nice izlere rastlanmaktadır. Kütahya il merkezindeki en önemli tarihî eserler şunlardır:

BALIKLI CAMİİ: 1550 yılında Vezîr-i Âzam Damat Rüstem Paşa tarafından yaptırılmıştır. Ufak, fakat güzel bir camidir.

HİSARBEY CAMİİ: 1487 yılında, Hisar Bey'in oğlu Muslihiddin Mustafa Bey tarafından yaptırılmıştır. Germiyanoğulları zamanından kalma bir yapıdır.

İMARET MESCİDİ: Germiyanoğlu II. Yakub Bey tarafından 1440 yılında yaptırılmıştır. Hâlen Vahitpaşa Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

İSHAK FAKİH CAMİİ: Cemaleddin İshak Fakih tarafından 1434 yiinda yaptırılmıştır. Kütahya il merkezinin en güzel camilerinden biridir. Yanında yine aynı kişi tarafından yaptırılmış güzel bir medrese bulunmaktadır.

KARAGÖZPAŞA CAMİİ: Anadolu Beylerbeyi Karagöz Ahmet Paşa tarafından 1510 yılında yaptırılmıştır. Yanında güzel bir medresesi bulunmaktadır.

MENZİLHANE: 1506 yılında inşa olunmuştur. Şimdi yalnız cümle kapısının kitabesi ayakta kalmış bulunan büyük bir handır.

ULUCAMİ: 1411 yılında Çelebi Sultan Mehmet Tarafından I. Sultan Bayezit adına inşa ettirilmiştir. Güzel ve büyük bir camiidir. Yanında bir de kütüphanesi bulunmaktadır.

VACİDİYE MEDRESESİ: Mübazeddin Umur bin Savat tarafından 1314 yılında yaptırılmıştır. Hâlen Kütahya Müzesi olarak kullanılmaktadır.

VE DİĞERLERİ: 1487 yılından kalma Küçük Hamam ile 1549 yılında inşa olunan Balıklı Hamamı, Kütahya'nın il merkezinde yeralan diğer güzel tarihî eserler arasındadır.

Kütahya il merkezi dışındaki önemli tarihî eserler ise şunlardır:

AESANİ: İl merkezinin 40 kilometre güneybatısındadır. Bugün "Çavdarhisar" adıyla anılmaktadır. Özellikle Roma ve Bizans devri eserleri bakımından önem taşımaktadır. Günümüze oldukça iyi bir şekilde gelmiş Zeüs Tapınağı ile büyük tiyatro anfisi ve stadyum, en önemli kalıntıları arasındadır.

DİKİLİTAŞ: Kütahya il merkezine 51 kilometre mesafededir. Frigya devrinden kalma ilginç bir kaya mezardır.

DUMLUPINAR: Yakın tarihimizin en büyük dönüm noktasını teşkil eden 30 Ağustos 1922 Başkumandanlık Meydan Savaşı'nın cereyan ettiği ve Türk'ün büyük zaferine sahne olan yerdir. Kütahya il merkezine 74 kilometre uzaklıktadır. Bu büyük savaşta şehit düşenlerin anısına dikilen anıt, Çalköy'ün Zafertepe mevkiindedir. Zafertepe, Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Büyük Taarruz'u yönettiği tepedir.

SYNAUS: İl merkezine 145 kilometre mesafededir. Bugün Simav adıyla anılan bu güzel ilçe merkezine hâkim bir nokta üzerinde yükselen Bizans yapısı kale, heybetli bir görünüm arzeder.

TAVŞANLI: İl merkezine 51 kilometre uzaklıktadır. Roma devrinden kalma mezarlar, XV. yüzyıl yapısı Kavaklık Camii ve yine aynı yüzyılın yapısı olan Beyçeşmesi pek güzel eserlerdir.

TİBARİPOLİS: Kütahya il merkezine 105 kilometre mesafededir. Bugün Emet adıyla anılan bu ilçe merkezindeki XV. yüzyıl yapısı Babükbey Camii, güzel mimarisi ile bilhassa dikkati çekmektedir.

KÜTAHYA

2581 — 1239

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

İçi, dışı çini kaplı camii...

KÜTAHYA il merkezinde görülecek yerler arasında ayrıca iki önemli bina da ayrı bir önem ve değer taşımaktadır. Bunlardan biri bütün dış cephesi Kütahya'nın güzelliği dillere destan olmuş çinileriyle kaplı hükümet konağıdır.1907 yılında Kütahya Mutasarrıfı olan Ahmet Fuat Paşa tarafından yaptırılan konak o tarihten beri hükümet konağı olarak hizmet görmektedir. Diğeri ise halk arasında "macarevi" diye anılan binadır. Macaristan ihtilâli liderlerinden olup, giriştiği hareketin sonuçsuz kalması üzerine ülkesinden kaçarak Osmanlı devletine iltica eden Janoş Mossuth ile arkadaşlarının 1849 yılında yerleştikleri Kütahya'da oturdukları ev ve burada yaptırdıkları çeşme ilginç bir özellik arzetmektedir. "Macarevi" bugün müze olarak kullanılmaktadır.

KALE:

Çevresi 3.5 kilometre, burç sayısı 70 olan kale kentin dikkate değer en büyük eseridir. Bizans devrinde yapılmış, Selçuk ve Osmanlılar zamanında onarılarak bugünkü durumunu almıştır. Muhteşem ve büyük iç kale Anadolu'da en iyi durumda kalan kalelerden sayılır.

ÇAMLIK:

Kente beş kilometre uzaklıkta bol ağaçlı piknik yeridir.

ÇAVDARHİSAR:

Kentin 60 Km. Güneybatısında Antik çağa ait Anadolu'da belki de en iyi korunmuş Zeus tapınağıdır.

EMET:

Türkler devrinden kalma Babük Bey Camii vardır. (XI. Yüzyıl) Gökçeışık'ta ve Tavşanlı yöresinde Dikilitaş mevkiinde Frig kaya mezarları bulunmaktadır.

AİZANİ:

Frig çağından kalan kent kalıntıları 60 kilometre uzaklıktadır.

ŞİFALI SULAR:

Yoncalı kaplıcaları kente 17 Km. uzaklıkta olup radyoaktivitesi 54 — 56 derece ve siyatiğe iyi gelir. Emet ilçesi yakınındaki Yeniceköy, Kaynarca kaplıcaları siyatik ve romatizmaya iyi gelir.

Eski Kütahya evleri...

KÜTAHYA'NIN ZENGİN FOLKLORUNU, ÇİNİCİLİK VE EL SANATLARI TAMAMLAR

Düğünlerin «Yasemin» oyunu ünlüdür

KÜTAHYA 'da yüzyılların şekillendirdiği türküler, maniler. destanlar, efsaneler, gelenek ve görenekler, yörenin zengin ve görkemli folklorunu oluşturmuştur.

Kütahya'da el sanatlarının büyük bir yeri vardır. 14. yüzyılda Germiyan Oğulları döneminde yöre kumaşlarının kalite ve zerafeti Avrupa'da bile ün saldığı bilinmektedir.

Çinicilik gibi, kumaş üzerine el işlemeciliği oldukça gelişmiştir. Özellikle "Atlas" ve ve "Kadife üzerine altın sırma ile işlenen Türk motifleri, yörenin giyim konusundaki düşünce ve zenginliğini yansıtacak niteliktedir.

"Eğrimli, Çatkılı, Tefebaşı" yörenin en ince ve en değerli işleme sanatını belirleyen giyimlerdir. "Dizbağı, Dallı, Bindallı, İzmirli ve Harali" ise diğer sanatlarını yansıtan giyimleri olarak bilinmektedir.

Kumaş üzerine işleme, özel gergef ve kasnaklar üzerinde altın ve gümüş, sim, pul-tırtıl ve renkli ipeklerle işlenmektedir.

Kütahya Merkez Lisesi müzik ve folklor kolu öğrencilerinin "Tefebaşı" giysisi ile ilgili tanıtımı şu şekilde yapılmaktadır:

"Adını dokuma tezgâhlarında kullanılan "Tefe" sözcüğünden aldığı tahmin edilen bu giysi, altın para zamanında 20-25 altın liraya elde edilmekte olduğu söylenmektedir.

Zengin düğünlerin baş ağır giysisi olan Tefebaşı, halen ailelerin çok önemli bir serveti olarak değerini korumakta ve çocuktan çocuğa devredilmektedir. Tefebaşının motifleri el tezgâhlarında dokunan ipek gibi yumuşak yönlü üzerine altın suyuna batırılmış gümüş sırma ile gergefte işlenmiştir.

Tefebaşının "entari" ve "şalvar" tabir edilen iki şekli vardır. Tefebaşı entari, üçetek biçimindedir. İçine eskiden ipek kumaş şalvar giyilirdi. Şimdi ise kırmızıdan pembeye kadar değişen tonlarda düz ipekli şalvarlar giyilmektedir.

Kütahya işlemeciliği ev yapımında da kendini göstermektedir. Kütahya'da eski evler genellikle büyük bir giriş kapısından sonra, iç avlu sonunda iki katlı ve önde yazlık denilen açık kısmı ile, geniş sofası ve iki tarafa dizili sedirli şömeneli evler olarak tanımlanmaktadır.

Bu evlerde tahta işçiliği, alçı içinde renkli camlarla döşeli pencereler vardır.

EVLENME

Kütahya düğünleri ve onunla ilgili gelenek ve görenekler görülmeye ve incelemeye değer niteliktedir. Merkez Lisesi Müzik ve Folklor Kolu öğrencilerinin bu konudaki araştırmları şu şekildedir:

"Düğün törenleri; "Kına", "Çeyiz", "Kuşak" ve "Gelin çıkarma" gibi ayrı ayrı bölümleri gerektirir. Gelin "Tefebaşı" diye adlandırılan en değerli bir elbise giyer. Başında konik şeklinde ve kırmızı grep zemin üzerine elmaslar dikilmiş bir taç vardır. Saçlarından aşağıya kadar uzanan gelin teli takılır ve yüzüne de bol allıkla, al duvak örtülür."

Geline, düğün sahibinin yakın akrabalarından evli ve genç kadınlar yardımcılık eder. Bunlara. "yenge" denilir., Bu düğünde kız ve erkek evi yengeleri ayrı ayrı olur. Bunlarda gelinin giysileri gibi özenle giyinirler. Kına ve çeyiz altı toplantılarına genel olarak genç kızlar ve yeni evlenmiş gelinler iştirak eder. Kına sahnesinin kendine özgü bir türküsü vardır:

Gül ezer, gül ezerler.
Gülü tabağa dizerler
Güzeli candan severler
Ah akabinde düştü gönül
Yardan ayrılması müşkül.

Bu türkü söylenirken yengelerin gelin ve önünde çenginin tuttuğu kına bulunan mumlar yanan altın bir tas getirilir. İki küçük kız çocuğunun elinde kırmızı grep mendil vardır. Küçükler kınayı yakar ve gelinin eline kırmızı mendilleri bağlarlar, bu anda.

Altın tas içinde kınamı ezdiler
Aman, aman, aman, hey...
Gümüş tarak ile zülfün çözdüler
Yatsıya varmadan başımı bozdular
Irak yakın deme aman, gel bana
Kızım işkencede diye ağlama
Aman, aman, aman, hey..

Türküsü söylenir. Erkek evi düğünlerinde de "Ye gelik, koltuk, güvey salma ve kakmık" gibi çeşitli toplantılar yapılır. Gerek kız evi ve gerekse erkek evinde sadece sözü edilen bu toplantıların her birinin kendine özgü oyunları, türküleri vardır. "Kakmık" erkeklere özgü ve bir toplantıdır.

OYUNLAR

Düğünlerde yengelerin "Yasemin" oyunu tek olarak oynanır. Bir başka oyunda düğünlerde iki kişinin karşılıklı kaşıkla oynadığı bir oyundur.

Kütahya'nın kendine özgü grup kadın oyunları. hareketli ve kıvrak "Tıpır, tıpır", "Çömüdüm", "Keklik" gibi oyunlardır.

Kır oyunları daire şeklinde veya karşılıklı gruplar halinde oynanan mani atmalı ve türkülere uygun figürlerle gelişmiştir. Kır oyunlarına "Turşucu güzeli", "Üşüdüm üşüdüm", "Çiğdemlik" oyunları örnek olarak gösterilebilir. Eskişehir yöre türküsü "Meşeli " Kütahya mızrabıyla vurularak "Meşeli" yaratıldığı söylenmektedir.

Yörede oyunlarda "Saz", "Darbuka","Dümbelek" gibi, çalgılar kullanılır.

Yöre oyunları "Zeybek" türü oyunların etkisi altındadır. "Kütahya zeybeği, karmı da yağdı, Kütahya'nın dağına, ebeler" ağır zeybek oyunlarıdır.

GİYSİLER

Erkek giysileri: Başta zeybeğin fakir veya zenginliğine göre keçe külah veya poşu ile çevrilmiş kırmızı fes bulunur.

İçte, gömlek yerine kullanılan "Kazeke" diye adlandırılan giysi ve daha fakir zeybeklerin giydikleri yakasız bir gömlek vardır.

Gömlek üzerine giyilen parçalı sallama cepken bulunur. Şalvar gömlekle aynı renk ve işlemededir. Şalvar "Sarpoşu" denilen bir kuşakla tutturulur. Çoraplar siyah yün veya kalçındır. Ayaklarda, yemeni çarık ve tulumbacı basığı vardır.

MANİLER

Mediha Karakoç'un Türk Folklor Kurumu'nun "Folklor" adlı dergisinde yayınlanan Kütahya-Tavşanlı yöresi manilerinden örnekler şu şekilde sıralanmıştır:

"Mararanın ipliği
Sökülmüyor diktiği
Benim yarimi sorarsanız
Domanç'in kekliği.

Entarisi aktandır
Ne gelirse haktandır
Benzimin sarılığı
Belki ayrılıktandır.
Gökte uçar kelebek
Kar yağar benek benek
Beni yardan ayıran
Takınsık kalbur felek."

ATASÖZLERİ

— Asıl soyu azmaz bal küpeceği kokmaz.
— Başında avuç kadar toprak olsa metre kadar ot biterdi.
— Akşam yazılan mektup sabahleyin okunmaz.
— Açlıktan öldüm demez, öd ağacından tabut ister.

DUALAR

— Allah altın tokalara yapıştırsın,
— Tuttuğun altın olsun

BEDDUALAR

— Urganlar gelesice,
— Teneşir paklayasıca,

SÜNNET HAZIRLIĞI

Zehra Örnek'in Folklora Doğru adlı derginin 28. sayısında yayınlanan Kütahya'da sünnet düğünü adlı yazısında şöyle şöyle demektedir:

"Sünnet töreninin en gösterişli ve göz alıcı yönü, sünnet olacak çocuğun iki yengesi ile iki sağdıcının seçilmesi, lohusa yatağından daha önemli ve görkemli olması gereken sünnet döşeği idi. Gerek düğünü temsil eden sünnet çocuğu ile sağdıç ve yengelerinin, gerekse sünnet döşeğinin donanması için gereken giyseler, taçlar, ziynet takımları, halılar, işlemeli örtüler, bohçaları, havlular, peşkirler, mendiller, özetle iğneden sürmeye, nelere ihtiyaç varsa bir bir tesbit edilirdi.

Döşek serılır. Uzerıne kırmızı-beyaz şeritleri halinde dokunmuş, "sopalı" adı verilen bir ipek çarşaf gerilir. Sırma işlemeli yastıklar vardır.

Göz boncuğu, çeşitli mavi boncuklar, kırk çörekotu taşıyan birer torbacık ve üzerlik otundan karma birer tutam nazarlıklar, tül kemerlerin sivrilerine bağlanır. Taç askısının üzerine gelmek üzere bir Kur'an asılır.

Gelin kına yakılması töreni...

Özel yemekleri

Yörenin kendine özgü yemeklerinin yanı sıra Kütahya'da oldukça değişik yemekler yapılmaktadır: "Cimcik, Şibit, Peluze, Dolamber böreği, Yufka tatlısı, Gözleme, Mantı, Ihıbıda dolması, Sapıcak, Çuruklama, Tosunum, Höşmerim, Kaygana, Kapama" yörenin en sevilen yemekleri arasında yer alır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Başta çinicilik olmak üzere, halıcılık ve dokumacılık gibi el sanatları ile tanınan tarihî bir ilimizdir.
Çam ve ardıç ormanlarının oluşturduğu doğa güzelliklerinin yanında, tarım ve hayvancılık, önde gelen uğraşılar arasındadır.

Türk Tcaret Bankası 1966 yılından beri Kütahyalılara etkin bir şekilde hizmet vermenin kıvancı içindedir.

KÜTAHYA İL MERKEZ ŞUBESİ
Kütahya

Kütahya İli Şubeleri
Simav, Tavşanlı

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

EKONOMİSİNİN TEMELİNİ TARIM OLUŞTURUR

KÜTAHYA'da ekonomik faaliyetlerin temelini tarım oluşturmaktadır. Kütahya, Türkiye'de tahıl üretimi yapılan alanın yüzde 1.62'sine sahiptir.

Tahıllar içinde en önemli yeri buğday tutmaktadır. Toplam tahıl üretimi içinde buğdayın payı yüzde 68'dir. Daha sonra sırası ile arpa, mısır, çavdar, yulaf, darı ve pirinç belli başlı tarımsal ürünlerdir.

Baklagiller üretiminin geliştiği illerimizden biri de Kütahya'dır. En fazla yetiştirilen ürün nohuttur. Daha sonra önem sırası ile fasulye, mercimek, bakla ekimi yapılmaktadır.

ENDÜSTRİ BİTKİLERİ

Kütahya'da ekilen endüstri bitkileri içinde şeker pancarı üretim bakımından birinci gelmektedir. Daha sonra tütün, kenevir lifi, anason, afyon sakızı sıralanmaktadır.

Meyveciliğin de önemli olduğu Kütahya'da en çok vişne yetiştirilmektedir. Daha sonra üretim miktarlarına göre sırayla, kızılcık, dut, muşmula, erik ve kiraz gelmektedir.

İlin hayvan varlığında ön sırayı tiftik keçisi almaktadır. Tüm Türkiye'deki tiftik keçisi toplamının yüzde 6.25'i Kütahya'da bulunmaktadır.

ORMANCILIK

Kütahya'da ormanların alan ve ürün olarak önemi çok büyüktür. Ormanlık alan içinde en büyük pay bozuk korulardır.

Orman ürünleri içinde en önemlisi tel direğidir. Maden direği, tomruk, yakacak odun ve sanayi odun üretimi de önemlidir.

Kütahya'nın il ve ilçeleri zengin maden yataklarına sahiptir. Gediz ilçesinde Gediz Kömürü maden ocakları ile boraks madeni çıkarılmaktadır. Seyitömer Kömür Madeni ile Değirmisaz Kömür Ocakları'nda da hem kalitesi yüksek ürün elde edilmekte hem de rezerv bakımından işletmeye çok müsait koşullar bulunmaktadır.

Kütahya'da Türkiye'nin en büyük Kimya Sanayii "AZOT" Fabrikası bulunmaktadır. İlde tarımın gelişmesinde büyük katkısı olan gübre üreten bu tesis ayrıca yurt savunması için lüzumlu olan patlayıcı madde de imâl edebilmektedir.

Kütahya'da Türkiye Şeker Fabrikalarına bağlı, yılda 300 top pancar işleyen bir şeker fabrikası bulunmaktadır. 42 bin top Kristal/Yıllık şeker üreten fabrikanın kampanya dönemi beş ay sürmektedir.

Kütahya'da halkın ortaklaşa kurduğu bir porselen fabrikası bulunmaktadır. Ürettiği malları Ortadoğu'ya ve dış ülkelere ihraç eden tesiste, el dekoru vazolar, fincan, yemek takımları yapılmaktadır.

Kümaş, Kütahya Manyezit İşletmeleri'ne ait tesis, Manyezit Simtel madeni işleyebilmektedir. Ürettiği malların bir kısmı Sovyetler Birliği'ne, İtalya'ya, İran'a ve Yugoslavya'ya gönderilmektedir. 1981 yılında faaliyete geçen fabrikanın yüzde 99.3'ü Etibank'a aittir. 1982 yılında tevsii yapılan tesisin kapasitesi %100 artacaktır.

Kütahya'da 16 kilometre mesafede Seyitömer Termik Santralı bulunmaktadır. Ayrıca Tavşanlı ilçesi sınırları içerisinde Tunçbilek Termik Santralı bulunmaktadır.

ÇİNİCİLİK

Kütahya'da çini imâl eden pek çok atölye ve imalathaneler bulunmaktadır. Ayrıca Çini çamuru üreten bir fabrika bu yıl faaliyete geçmiştir.

Kütahya'da on kadar kiremit ve tuğla fabrikası bulunmaktadır. Tuğla fabrikaları biri hariç özel sektöre aittir. Bir adedi ise, Sümerbank'a aittir.

Kütahya'nın Gediz ilçesinde Balkanların en büyük iplik fabrikası bulunmaktadır. "GİMAŞ" adı altında halk kuruluşu olan tesisin ürettiği pamuk ipliği yurt dışına ihraç edilmektedir.

Kütahya'nın Simav ilçesinde ise "SETAŞ" sunta ve kontraplak fabrikası mevcuttur.

Kütahya'nın ünlü porselenleri...

RÖPORTAJ

NAFİ GURAL (Fabrikatör)

Kütahyamız, sahip olduğu potansiyele oranla hak ettiği payı alamamış, bu potansiyel bugüne kadar gerektiği şekilde değerlendirilememiştir. Ekonomisinin güçlenebilmesi için aşağıdaki hususların gerçekleşmesi gerektiğine inanıyorum.

Organize sanayi bölgesi daha fazla gecikmeden teşkil edilmelidir. Yatırımcıyı özendiremediğimizden yatırım yapılamamaktadır. Organize sanayi bölgesinin teşkili halinde yatırımların çoğalacağını düşünüyorum.

Kütahya'nın özelliklerine uygun yatırım konuları aranmalı ve yapılabilirliği araştırılmalıdır. Örneğin uçucu küllerin, baraj göllerindeki kerevitlerin, mermer yataklarının değerlendirilmesi, boraks, antimuan, barit, krom gibi madenlerin ileri derecede işlenmesi.

Orman ürünlerine dayalı entegre kâğıt tesisleri ile malt tesisleri, buğday ve ay çiçeğini ileri derecede işleyecek entegre tesisler düşünülmelidir.

Tarım, hayvancılık, tavukçuluk ve özellikle soğuk depoculuk fikri olgunlaştırılmalı, bu işlere yönelik makine imâlâtı düşünülmelidir.

İBRAHİM ŞENOL (Tüccar)

Türkiye'de faaliyette bulunan tüccar esnafının en zor şartlar altında çalışanı Kütahya'dadır.

Kütahyalılar alacağı malın çoğunu Eskişehir'den temin eder. İlçelerimizin hemen hepsi İzmir'e yakın olduğundan alacağı malı Ege bölgesinden alır. Hal böyle olunca Kütahyalı tüccarlar ellerindeki malı yıllarca satamaz.

Tüccar esnafının çoğu malî kriz içerisindedir. Gün ve gün sermayelerini yitiren tüccar şirketleşmeye veya kooperatifleşmeye karşı heves duymaktadır. Ancak bu güne kadar şirketlere para yatıranlar hüsrana uğratıldığından tüccarlarımızın çoğu korkutulmuştur.

Büyük parça satanlar ellerindeki malın parasını tahsil edemez durumlara düşmüştür.

Nitekim Kütahya'da tüccar esnafı memur kazancını bile erişememektedir.

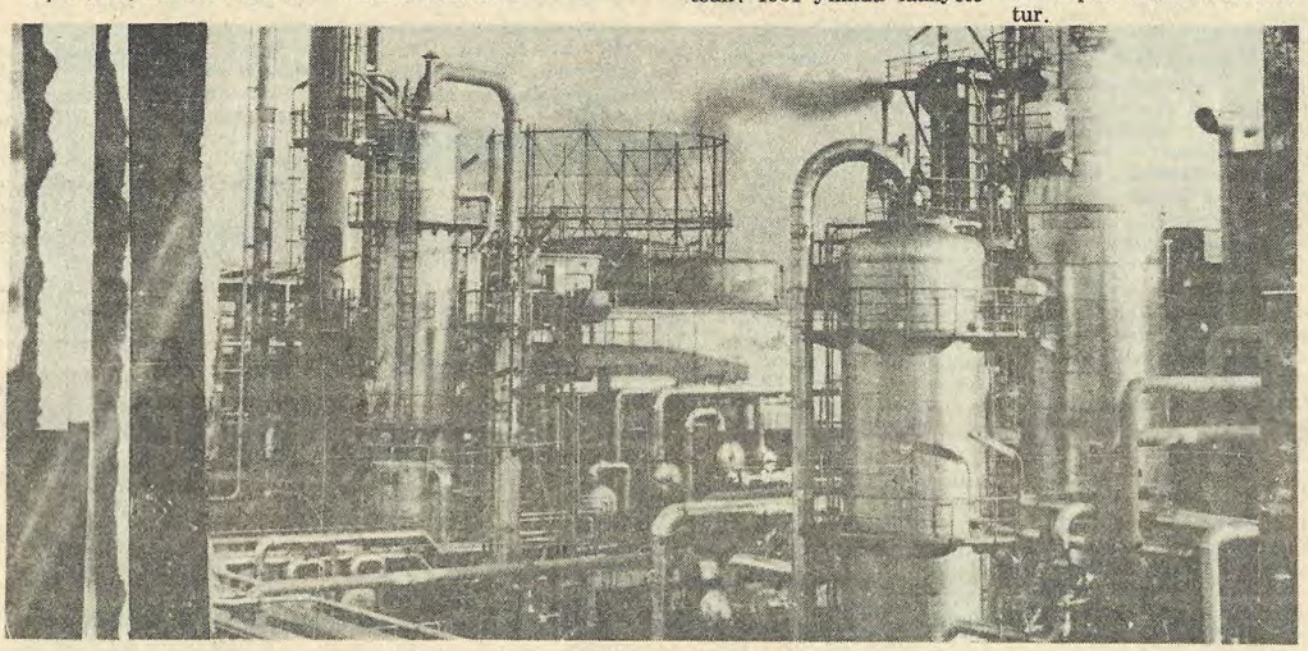

Kütahya Azot, gübre fabrikası ve amonyak deposu...

KÜTAHYA AZOT GÜBRE FABRİKASI

Türkiye'de tarım ürününü artırıcı faktörlerin başında sunî gübre istihsali gelmektedir. Nitekim, bu nedenle Kütahya'da 1961 yılında kurulan gübre Fabrikası, 1966 yılında tevsi edilmiştir. Kütahya Azot İşletmeleri Balkanlar'ın en büyük kimya sanayiidir. Tesislerde, yalnız gübrü üretilmekle kalmayıp yurt müdafaası için lüzumlu olan patlayıcı madde de üretilmektedir.

Kütahya Azot Fabrikaları'nın ürettiği mallar şöyledir:

Amonyak, amonyum nitrat gübresi % 26 No, % 20 N. Amonyum sülfat gübresi, % 21 N, teknik amonyum nitrat, (kristal) (granül), kesif nitrik asidi, azot gazı, oksijen gazı).

Fabrika: Kütahya-Eskişehir karayolu üzerinde kurulmuş olup, Kütahya'ya 7 kilometre mesafededir. 3750 işçi, mühendis ve idarî personel barındıran tesisin bazı bölümleri eskidiğinden bugünlerde Alman montörlerce değiştirilecek kısımlar tesbit edilmektedir.

LEBLEBİNİN 200 YILLIK GEÇMİŞİ VAR

Tavşanlı ilçesinde imal edilen Leblebi, ilçeye gelen yerli ve yabancı turistlerin büyük ilgisini çekmektedir. Tavşanlı İlçesi'ndeki binlerce ailenin geçim kaynağı olan "Leblebi" 200 yıl kadar önce Şeyh Murat Gazi'nin yörenin nohutlarını leblebiye dönüştürmekle başlamış o günden bu yana ünlü Tavşanlı Leblebi'si imalâtı büyük boyutlara ulaşmıştır.

Ürettikleri leblebiyi pazarlama sıkıntısı çektiklerini belirten yöre halkı, devlet desteği sağlanırsa, Türkiye'nin her yerine leblebi gönderebileceklerini ayrıca, ihracat bile yapabileceklerini söylemişlerdir. Fotoğrafta: Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde leblebi imâl eden bir firma görülüyor...

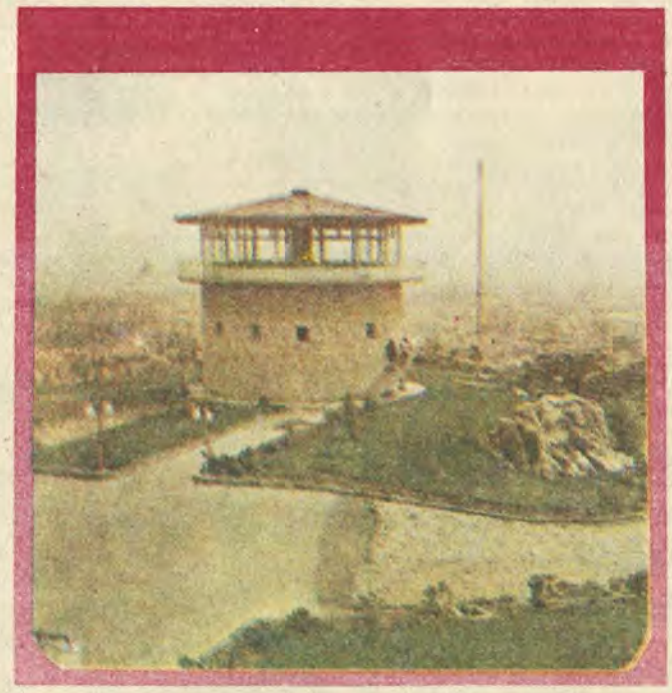

KÜTAHYA DÖNER GAZİNO

Kütahya Belediyesi, şehrin en yüksek tepesi olan tarihî hisar kalesinde bir döner gazino inşa ettirmiştir. Yemek servisi anında çevresinde dönen gazino, Kütahya'ya kuş bakışı seyrettirmektedir. Fotoğrafta: Döner Gazino görülüyor...

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin
emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda
değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE
İŞ BANKASI

Ata sporu cirit oyunları, at koşuları Kütahya'da hâlâ vardır

Her dalda başarılı sporcular yetişmiştir...

Kütahyaspor futbolcuları...

KÜTAHYA'da modern sporlar Cumhuriyetin ilânından sonra kendini göstermeye başlamıştır. Daha önceleri bu yöremizde de ata sporumuz güreş bir gelenek halinde köylerde, köy düğünlerinde ve panayırlarda kendini göstermiş, bunun yanısıra bazı bölgelerde cirit oyunları ve at koşuları da bu geleneğin bir parçası olarak devam etmiştir.

Kütahya'da modern sporlar futbolla başlamış, sonra diğer spor dallarında faaliyetler görülmüştür. Atletizm, voleybol, minder güreşi, boks bu sporların arasında yer almıştır. Halkevlerinin kurulmasından sonra bir takım spor dallarında geniş faaliyet başgöstermiş, okullararası karşılaşmalar da bu sportif faaliyeti desteklemiştir.

Kütahya Gençlik, Linyitspor, Dumlupınar, Tavşanlı Gençlik, Dağcılık Gençlik gibi spor kulüplerinin yanısıra Havagücü gibi askerî kulüp ve Azotspor ile Kütahya Şekerspor gibi müessese kulüpleri bu ilimizin spor faaliyetinde önemli rol oynamışlardır.

KÜTAHYASPOR

Kütahya'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübü kurulması yolunda yapılan girişimler sonucu Kütahya'nın dört eski ve köklü spor ocağı olan Alayunt Gençlik, Dağcılık Gençlik, Kütahya Gençlik ve Dumlupınar kulüplerinin birleşmeleri sonucu 1966 yılında Kütahyaspor Kulübü ortaya çıkmıştır. Kütahya'nın dillere destan olmuş çinilerinin klâsik renkleri olan Mavi-Lâcivert renkler altında kurulan kulübün profesyonel futbol takımı 1967 yılında Türkiye İkinci Ligi'ne alınmış ve bu ligde uzun yıllar büyük bir varlık göstermiştir. Kütahyaspor takımı hâlen Türkiye İkinci Ligi'nde faaliyetini sürdürmektedir.

Bisiklet sporu dalında : Sait **Toy Celal Fidan.** (Uzun seneler sürat ve mukavemette millî olmuşlardır.) **Güreşte: Halis Baykuş** (Millî). **Eskrim dalında: Asiye Fidan** (Millî) Türkiye Birinciliği elde etmiştir. **Atıcılık: Asfer Turan** (Millî) - Türkiye ikinciliğini kazanmıştır. Futbolda: **İsa** (Kütahya Genç Takımı'ndan yetişmiştir. Daha sonra A kadroya, Altay futbol takımı, Fenerbahçe futbol takımı, Zonguldak futbol takımlarında oynamış, millî formayı giymiş ve Dünya Karması'na seçilmiştir.)Galatasaraylı Ahmet Akkuş, Beşiktaşlı kaleci Cahit, (Amatör Millî), Suat Taştan (Genç Millî), Beşiktaşlı sağaçık Coşkun, Rıdvan Kösemihal (Balıkesirspor Antrenörü), Mehmet Kocatürk (Kütahyaspor Antrenörü), İhsan Ertan (B.T. Bölge Müdürü ve Kütahyaspor Teknik Direktörü), İkinci Lig 1968-69 gol kralı Kemal Keskin, Halil Tuğrul (Kütahyaspor eski antrenörü), Linyitsporlu Fuat (Amatör Millî) Linyitsporlu İzzet (Amatör Millî), Sebahattin Özer, (1958 -59) Amatör Şampiyonanın gol kralı), Üner Ulusavaş (Antrenör), Metin Şenay (Adana Demirspor'un acar santrforu) Kütahya'dan yetişen ünlü sporcular dır.

Kütahya il merkezinde 29, Tavsanlı ilçesinde sekiz, Gediz ilçesinde altı, Simav ilçesinde üç, Emet ilçesinde dört, Domaniç ilçesinde iki, Altıntaş ilçesinde bir olmak üzere toplam 53 kulüp bulunmaktadır.

Kütahyaspor yörenin en popüler kulübüdür. Diğer ünlü kulüpler arasında Tavşanlı Gençlik 1938'de, Linyitspor 1945'de, Gedizspor 1945'de, Emetspor 1946'da, Altıntaşspor 1950'de, Moymulspor 1954'de, Porsukspor 1955'de, Azotspor 1958'de yer almaktadır.

Kütahya'dan yetişen ve dünya karmasında da oynayan futbolcu İsa...

Kütahyaspor Antrenörü Mehmet Kocatürk...

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: İhsan Ertan
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Kütahya
Telefon numarası: 1474-2343-2344
Memur sayısı: 39
Lisanslı sporcu sayısı: 64 bayan, 417 erkek
Tesisler: Dumlupınar Stadı 16.000 kişilik, Dumlupınar Spor Salonu 2000 kişilik, Tavşanlı Stadı 5000 kişilik, Tavşanlı Spor Salonu 1500 kişilik, Gediz Stadı tribünsüz, Gediz Spor Salonu 250 kişilik, Simav Stadı tribünsüz, Simav Spor Salonu 250 kişilik.
İnşaatı devam eden tesisler: Kütahya Kapalı Yüzme Havuzu, Tavşanlı Spor Salonu.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, voleybol, hentbol, masa tenisi, futbol.

«ÇİNİ FESTİVALİ»

Kütahya'da her yıl temmuz ayı içerisinde "ÇİNİ FESTİVALİ" düzenlenir. Üç gün devam eden festivale, yerli ve yabancıların folklor ekipleri katılır. Fotoğrafta: Geçtiğimiz yıl yapılan çini festivalinde Arnavutluk folklor ekibi, şehir içinde gösteri yaparken görülüyor... (Kütahya Belediyesi Turizm Müdürlüğü'nce Çini festivali her yıl düzenlenmektedir.)

MALATYA

44

YÜZÖLÇÜMÜ: 13.275 kilometrekare
NÜFUS: 606.996
İLÇELER: Akçadağ, Arapkir, Arguvan, Darende, Doğanşehir, Hekimhan, Pötürge, Yeşilyurt
KÖY SAYISI: 497
DOKTOR SAYISI: 64
HASTANE YATAK SAYISI: 981
OKUR YAZAR ORANI: %70
OTOMATİK TELEFON KODU: 821

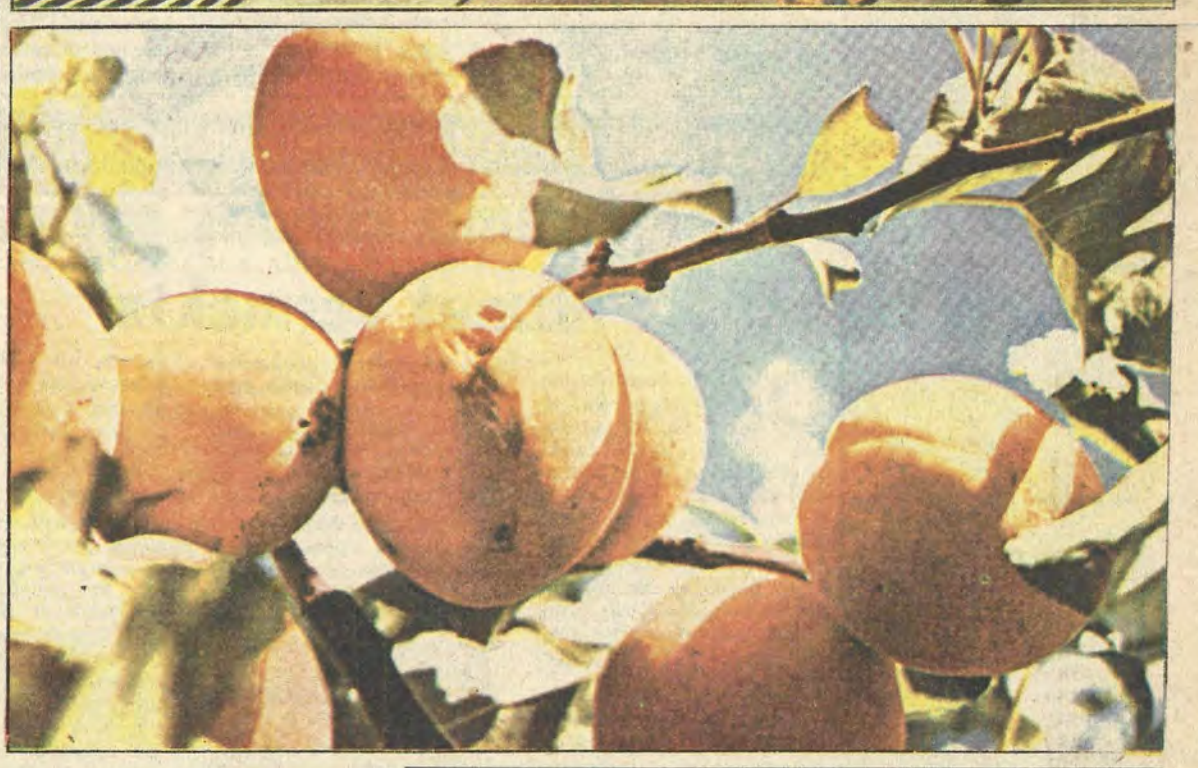

Hızlı bir nüfus artışı ve düzenli bir şehirleşme...

NUMAN CEYHAN

MALATYA, verimli topraklarında yetiştirdiği kayısısı ile sembolleşmiş bir yurt köşemizdir. Hırslı, azimli insanlar diyarıdır Malatya.

Tarihin çok eski dönemlerinden beri, Malatya hep önemini korumuş, çeşitli uygarlıklar, çeşitli yönetimler altında hep önde gelen bir yerleşme merkezi olmuştur.

Malatya bugün Doğu Anadolu bölgemizin gelişmiş illerinden biridir. Özellikle kentin içi, düzenli şehirleşmenin güzel bir örneğini sergilemektedir.

Malatya denince Kernek'ten söz etmemek mümkün değildir. Beydağı'nın eteklerinde kent merkezine 500 metre uzaklıktaki Kernek, doğanın insanlara bir lütfüdur. Derme Suyusu'nun 21 basamaktan düştüğü gölün çevresinde kuruludur Kernek. Kernek'te dağdan inen berrak suyun, dağın eteğindeki bir fıskiyeden yeniden dağ boyuna fışkırması, dünyanın bir başka köşesinde rastlanılmayacak doğa olayıdır.

Malatya, köklü geçmişinin bir yansıması olarak zengin bir kültür mirasına sahiptir. İlde yapılan kazılarda M.Ö. 3000 yıllarından kalma seramiklerine rastlanmıştır.

Hızlı bir nüfus artışına sahne olan Malatya, ulaşım olanaklarının da genişliğinin bir sonucu olarak son yıllarda ekonomisi büyük atılım gösteren illerimizdendir. Birbiri ardına yükselmeye başlayan fabrika bacaları, Doğu'daki bu şirin ilimizin geleceğine ilişkin umut verici göstergeler olmaktadır.

Adı nereden geliyor

Günümüzden 3000 yıl önce bu topraklar üzerinde ilk kenti kuran Hititler, buraya "Meyva Bahçesi" anlamına gelen "Maldiya" adını vermişlerdi. Bu kelime Asurlular ve Urartular'ın dilinde "Milidia" halini almış, Romalılar ise önce Melita, daha sonra da Melitene demişlerdi. Müslüman Araplar ise kenti "Malatiye" diye anmışlardı. Bu ad, kent Türklerin eline geçtikten sonra Malatya oldu. O zamandan beri de Malatya olarak anılır.

Nasıl Gidilir

Çevre kentler, bölgeler ve ülke ile bağlantılarını en yoğun biçimi ile karayolundan sağlayan Malatya, ülke içi ile havayolu bağlantısına da sahiptir. Ayrıca, Elazığ üzerinden Doğu Anadolu, Sivas üzerinden Orta ve Kuzey Anadolu, Doğanşehir üzerinden de Güney Anadolu ile demiryolu bağlantısı bulunmaktadır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	62.992
DP	87.792
MP	19.317

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 88.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	35.144
CMP	12.658
DP	87.140
Bağımsızlar	752

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 79.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	43.881
CMP	15.410
DP	73.429
HP	7.761

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı oy
AP	50.156
CHP	40.177
CKMP	53.155
YTP	3.237

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 68.2

Partiler	Aldığı oy
AP	81.850
CHP	25.059
CKMP	4.059
MP	14.187
YTP	3.019
Bağımsızlar	359

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.3

Partiler	Aldığı oy
AP	19.171
CHP	54.874
CGP	3.074
MP	648
MHP	3.579
TBP	15.592
TİP	6.952
YTP	2.087
Bağımsızlar	26.647

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.0

Partiler	Aldığı oy
AP	20.224
CHP	64.422
CGP	7.046
DP	6.644
MHP	2.688
MSP	29.138
TBP	2.700
Bağımsızlar	13.369

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %68.3

Partiler	Aldığı oy
AP	32.247
CHP	99.107
DP	2.117
MHP	17.371
MSP	38.516
Bağımsızlar	76

MALATYA ANAYASA HALK OYLAMASI:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 89	% 11

YIL: 1982

Kabul	Red
% 91	% 9

MALATYA VALİSİ: KURTULUŞ ŞIŞMANTÜRK

"Gelişen Malatya"

MALATYA ile ilgili bir hususu öncelikle ve özellikle vurgulamak istiyorum, 1983 yılında İkinci Ordumuz Malatya'ya intikal etmiş olacaktır. Kahraman ordumuzu Malatya'da ağırlamak ve bağrımıza basmak, bütün Malatyalılar için büyük bir şeref ve gurur vesilesi olacaktır. Bütün Malatya, şimdiden o günlere hazırlanmakta ve bu mutlu olayın heyecanı ile çalkalanmaktadır.

İlimizde bulunan İnönü Üniversitesi, fevkalâde yönetimi düzenli ve nitelikli öğretimi ve burada öğrenim gören ideal gençlerimizle, Malatya'nın bir iftihar kaynağıdır.

Sporsever Malatyalı'ların gözbebeği olan Malatyaspor'un başarıları hepimize büyük moral vermektedir. Bu başarıların devamı için benim ve bütün Malatyalı'ların maddî ve manevî desteği daima onların yanında olacaktır.

Malatya, kırsal alandaki alt yapı sorunlarını kısa zamanda çözümlemenin yoğun hazırlıkları içerisindedir.

1983 yılında okulsuz ve yolsuz köyümüz kalmayacaktır. 1984 yılında ise tüm kırsal yerleşim birimleri sıhhî içme suyuna kavuşmuş olacaktır. Halen 172 olan elektrikli kırsal yerleşim birimi sayısı 1983 yılında 222'ye yükselecektir ki, bu miktarı asla yeterli görmüyor ve artırılması için teşebbüslerimizi sürdürüyoruz.

Malatya'nın ekonomisi genelde tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Sulanabilir arazinin halen %40'ı sulanabilmektedir. Gerek bu miktarın artırılması, gerekse sulanan arazilerdeki tarım türünün, özellikle, sebzeciliğe ve meyveciliğe kaydırılması, kısaca, birim alandan elde edilen verimin artırılması, nadasın azaltılması, kayısıcılıktaki gelişmenin disiplin altına alınması, kayısı ile birlikte ilimizin önemli ve kaliteli mahsülleri olan kuru fasulye, nohut ve mercimeğin dış pazarlara daha iyi şartlarla sunulması, özellikle Pütürge'de üç milyon dolayındaki yabanî ağaçların fıstık aşılanması konularında, 1983 yılında uygulanabilirliği olan projeleri oluşturma aşamasında bulunuyoruz.

İlimizdeki birbuçuk milyona yakın büyük ve küçük baş hayvanın et ve süt mamûllerinin ihracata yönelik bir şekilde değerlendirilmesi, ihracatta randıman düşmesinin önlenmesi konularında yapılan çalışmalar semerelerini vermiş bulunmaktadır.

Bunlardan, et kombinası ve yem fabrikası 1983 yılı başlarında hizmete girmiş olacaktır. Gümrük teşkilâtı kurulmuş bulunmaktadır.

Sınai tesislerden, YİFAŞ (Yeşilyurt Hazır Giyim Sanayii) 1983 ilkbaharında deneme üretimine başlayacaktır. MAKSAN (Makine Sanayii) deneme üretimine başlamıştır. Yıllardan beri yarım kalmış olan Organize Sanayi inşaatına işlerlik kazandırılmıştır. Yine yarım kalmış inşaatlardan Darende Çimento Sanayii'nin, ham madde elverişsizliği sebebiyle kireç sanayiine dönüştürülmesi konusu şu anda DPT'da inceleme safhasında olup yakında sonuçlandırılacaktır.

KAYKUR (Kayısı Kurutma) tesislerinin yeniden faaliyete geçirilmesi, binası ve makineleri önemli ölçüde tamamlanmış olan MORBAŞ'ın (Mobilya Sanayii) sermaye yetersizliğinin giderilmesiyle ilgili çalışmalarımız yoğun bir şekilde sürdürülmektedir.

Yukarıdaki, halkın da katılımlarıyla gerçekleştirilen projeler dışında, kalkınma plan ve programlarında yer alan tüm sınai ve sosyal yatırımlar, normal seyrinde devam etmektedir.

Bunların içerisinde Karakaya Barajı'nın şüphesiz özel bir önemi vardır. Çünkü ilimizin 65 köyü baraj gölü altında kalmakta, gölün %59'u Malatya sınırları içerisinde bulunmaktadır.

Baraj gölü altında kalacak köylerimizin iskân sorunu yatırım programına alınmış olup, bu konudaki etüd-proje çalışmaları devam etmektedir.

Baraj dolayısıyla yapılan kamulaştırmalardan elde edilen gelirleri diğer kaynaklarla da destekleyerek, bir yandan vatandaşlarımıza sürekli ve kalıcı gelir kaynakları yaratmak, diğer yandan da bu gelirleri Malatya'nın ihtiyacı olan yatırımlara kaydırmak suretiyle değerlendirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Bunlar arasında, çimento, süt ve süt mamûlleri ve ekmek fabrikaları, kayısı kurutma ve ambalajlama tesisleri, modern bir turistik otel yaptırılması ve Pütürge'de bir parke fabrikası kurulması projelerinin fizibilite çalışmalarına başlanmış bulunmaktadır.

Trafik konusu üzerinde hassasiyetle durulmaktadır.

Bilhassa şehir içi trafiğini önemli ölçüde rahatlatacak olan sinyalizasyon tesisatının ihalesi yapılmış durumdadır. 300 otoluk kapalı otopark inşaatı devam etmektedir. Kavşakların yeniden düzenlenmesi, yolların ve meydanların genişletilmesi projeleri ile ilgili çalışmalar son aşamalarına gelmiş bulunmaktadır.

Spor alanında, özellikle semt sahalarının yapımı ve mevcut tüm spor tesislerinin tam kapasite ile gençlerimizin hizmetine sunulması konuları üzerinde önemle duruyoruz.

Bu kısa açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Malatya, her alanda yüksek kalkınma potansiyeli olan bir ilimizdir. Ancak bizce asıl yüksek potansiyel, Malatyalı vatandaşlarımızın gerçek Atatürkçülüğü, yüksek vatan duygusu, zekâsı, çalışkanlığı, birlik ve beraberliğidir. Bunun bilincinde olmak ve değerlendirmek de şüphesiz bizim başlıca görevimizdir.

MALATYA BELEDİYE BAŞKANI: MEHMET KIRÇUVALOĞLU

"Belediyemiz çağdaş seviyede hizmet vermekte"

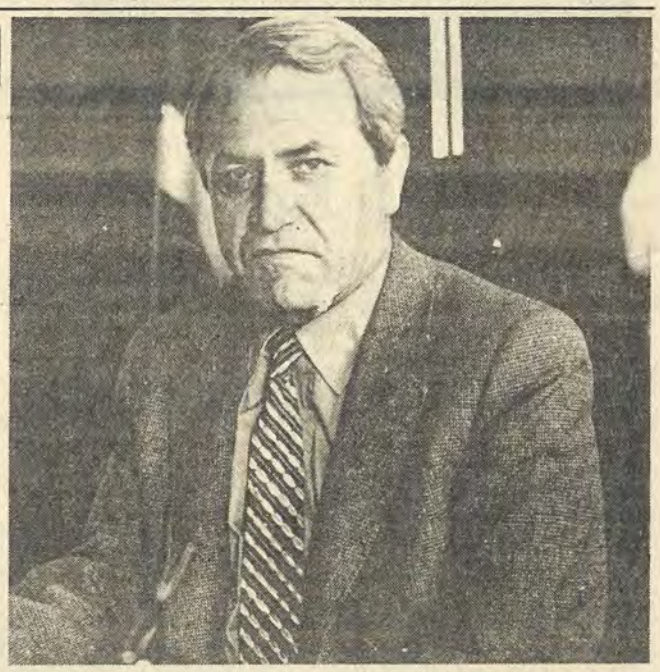

DOĞU Anadolu'nun batısındaki yeşilliği ve kayısı ile üne kavuşmuş beldemiz ayrıca tarihî zenginlikleriyle de bir hazine niteliğindedir.

Belediyemiz çağdaş medeniyetin getirebileceği ve insanı insanca yaşatabilecek her türlü belediye hizmetlerini getirmek ve Malatyalı hemşehrilerimizin emirlerine sunmak için her türlü çabayı sarfetmektedir.

Bu cümleden olarak şehri çamurdan ve tozdan kurtarmak amacıyla ve merkezden dışa doğru bir asfaltlama programı hazırlanmıştır. Bu programı hızla uygulayabilmek için ve yol yapım kapasitesini artırmak amacıyla bir greyder, bir silindir ve bir yükleyici üç kamyon yeniden alınarak bu hizmete tahsis edilmiştir. Bu suretle yol yapım kapasitemiz yedi kilometreden oniki kilometreye çıkarılmıştır.

Bazı meydan ve kavşakların tanzimi ve 28.000.000.- liraya ihale safhasına gelmiş bulunan ışıklı trafik sinyalleri yapımı bittikten sonrada şehrimizdeki trafik sorununa da ideal olmasa bile kısmî bir çözüm getirebileceğimize inanıyorum.

Yeşiltepe'de yaptıracağımız ve 3000 m2. genişliğindeki bir meydan ve park ve içerisine yaptıracağımız Atatürk heykeli için çalışmalarımız tamamlanmıştır. Yeni açılacak olan 100. yıl Caddesinin hazırlıkları da tamamlanmak üzeredir.

Yeşiltepe'ye yapılacak demiryolu üst geçit yolunun ve bunun devamında 2. Ordu lojmanlarına çok kısa yoldan kavuşmak amacıyla yeni 14.50 metre genişliğindeki yol yapım çalışmaları hazırlıkları tamamlanmıştır.

Şehrimizin en önemli sorunları arasında bulunan yeni bir mezarlık sahası tesbit edilmiş ve istimlak işlemleri son safhaya gelmiştir. İstimlak işleri bitirildiği takdirde bir park kadar yeşil olarak planladığımız mezarlık sorunu da çözümlenecektir. Bu işlerin yürütülmesiyle ilgili olarak Belediye bünyesince Mezarlıklar Müdürlüğü ile Park ve Bahçe Müdürlüğü kurulmuş bulunmaktadır Yeni hal binasının nihayi ihalesi de yapılmak üzeredir.

Şehrimizin temizliği işlerini daha iyi bir düzeye getirebilmek amacıyla sekiz yeni traktör ve romörk ile üç yeni kamyon alınmış ve yeni bir personel kadrosu ile takviye edilmiştir. Ayrıca haşere ile mücadele makineli hale getirilmiştir.

Şehrimiz içme suyu şehir merkezine 17 km. uzaklıktaki Gündüzbey Pınarbaşı semtinden cazibe ile gelmektedir. Türkiye'nin hatta Ortadoğu'nun en modern kaptaj tesisi olup saniyede 750 lt. su basma kapasitesi vardır. İkinci isale hattının çıkışı da hazır yapılmış durumdadır.

Elektrik şebekemiz 40 MW gücü dağıtabilecek yapıda olup, hâlâ tevsiat devam etmektedir.

Alt yapı hizmetlerinden en gayrimüsait olanı kanalizasyon şebekemizdir. Çok yetersiz olup bu durumuyla dahi şehrin ihtiyacını karşılamaktan çok uzaktır. İleriki senelerde çok büyük problemler çıkarabilir. Bu nedenle gerekli girişimlerde bulunulmuş 1983 senesinde fizibilite raporlarının hazırlanacağı ve 1984 senesinde yapımına geçileceği ilgililerce açıklanmış bulunmaktadır.

İtfaiye hizmetlerimizi daha da güçlendirmek için 20 metre otomatik merdivenli bir ara söz alınmış bulunmaktadır.

Otobüs işletmemiz 28 adet 302 Mercedes ile yapılmakta olup, bu senede iki adet yeni otobüs alımı planlanmıştır.

Muayyen bir kadro ve muayyen bir ödenekle sınırlı olanaklar içinde sayın halkımıza hizmet etmek için bütün personel ile birlikte canla başla çalışılmaktadır. Bu çalışmalarda halkımızın ve ilgili kuruluşların ve Türk Silahlı Kuvvetleri'mizin her kademesinin çok ciddî ve yakın ilgi ve yardımlarına teşekkür ediyor ve ekonomik potansiyelinin de yeterli olabilecek kapasitede olduğuna inandığım Malatya mutlaka ileride Türkiye'nin büyük şehirleri arasında yer alacaktır.

Protokol

Vali: Kurtuluş ŞIŞMANTÜRK
Belediye Başkanı: Mehmet KIRÇUVALOĞLU
İnönü Üniversitesi Rektörü: Nihat NİRUN
Adalet Komisyonu Başkanı: Erol TÜMER
Bölge İdare Mahkemesi Başkanı: Mahmut POLAT
Cumhuriyet Savcısı: İsmail BALSEVEN
Baro Başkanı: M.Hayrettin ABACI
Vali Yardımcısı: Sabri ARIKAN
Vali Yardımcısı: Fahrettin GÜNDÜZ
Emniyet Müdürü: Hüdaverdi BIYIKLI
Defterdar: Aziz YETKİN

Vergi Rekortmenleri

Kemal Pınar:	12.826.521
Saadettin Közer:	11.180.388
İsmail Sarıgözoğlu:	8.267.143
Muammer Cidar:	5.807.143
Mahmut Şentürk:	5.508.879

MALATYA

Merkez ilçe...

MERKEZ

Malatya kentinin bugünkü yerinde kuruluşu 1839 yılına rastlar. Daha önceleri dağınık bağ evlerinin bulunduğu bugünkü Malatya'nın ilginç bir öyküsü vardır. XIX yüzyılda Mısır Hidivi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'ya yenilen ve esir düşen Mehmet Reşit Paşa, serbest bırakılarak sedaretten azledildikten sonra Diyarbakır - Harput - Sivas valiliklerine tayin edilmişti. Paşa, aşiretler arası güvenliği sağlamaya çalışıyordu. Bu durumda, İzolu çevresindeki aşiret reisleri telâşa düşerek, Osmanlı askerlerinin Fırat nehrini geçmek için yaptıkları kayıkları batırdılar. Bu olaya kızan Mehmet Reşit Paşa, olayı yaratanları astırdı. Bu arada Padişah II. Mahmut, Hafız Mehmet Paşa'yı, yeniden alevlenmiş olan Mısır sorununu halletmek üzere Elazığ'a göndermişti. Hafız Mehmet Paşa, Kavalalı ile çarpışmak için ordusunu eski Malatya'ya getirdi. Şimdiki Malatya kentinin dört km. uzağında bulunan eski kentin evlerini ordunun işgal etmesi üzerine halk Aspuzu adındaki bağlar bölgesinden şehre dönemedi. Kışı burada geçirdi. Daha sonra Aspuzu'da devamlı olarak yerleşen halk, bir daha geri dönmeyerek, bugünkü Malatya kentinin çekirdeğini oluşturdu. Tanzimattan sonra yeni yerinde gelişmeye başlayan yeni Malatya bölgenin önemli iş merkezlerinden biri haline geldi. Önce Maraş'a sonra Diyarbakır'a ve Elazığ'a bağlanan Malatya Cumhuriyetten sonra il haline getirildi.

AKÇADAĞ

Kuruluş tarihi kesin olarak bilinmeyen Akçadağ ilçe merkezi, 1950 yılına kadar şimdiki Levent Bucağında iken aynı yıl Arga'ya nakledildi. Daha sonra Arga adı, "Akçadağ" olarak değiştirildi. Kentte yol, su ve aydınlatma sorunu çözümlenmiş olduğundan canlı bir toplumsal yapı göze çarpmaktadır. Halk tarım ve hayvancılıkla geçinmektedir. Kilim, heybe ve halı dokumacılığı yaygındır. İl merkezine yakınlığı, kentin ekonomik yapısının gelişmesinde yararlı olmaktadır.

ARGUVAN

Daha önceleri "Tahir" adı altında Arapkir'e bağlı olan Arguvan önce ilçe olarak Diyarbakır'a bağlandı. Daha sonra 1873'te tekrar Tahir adını alarak Keban'a bağlı bir bucak haline getirildi. Cumhuriyet devrinde önce Malatya'nın merkez ilçesi olarak teşkilâtlandırıldı. 1954 yılında Tahir Malatya'nın bucağı merkez olmak üzere Arguvan adı altında Malatya iline bağlı bir ilçe haline getirildi. Rivayete göre çok çeşitli ve bol çiçek yetişmesi dolayısıyla ilçeye "Arguvan" adı verildi. Halk, geçimini topraktan sağlamaktadır. Sanayi gelişmemiştir. Kentte büyük merkezlere büyük çapta bir göç olayı göze çarpmaktadır.

ARAPKİR

Eski adı Daskuze'dir. Milattan önce kurulmuştur. 1515 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında Türklerin eline geçti. Kanuni Sultan Süleyman devrinde bir sancak olarak Sivas'a bağlandı. 1834'te Diyarbakır ili sınırları içine alınan Arapkir 1847'de Elazığ'a ve son olarak da Malatya'ya bağlandı. Arapkir'de ilk belediye teşkilâtı 1892 yılında kuruldu. İlçede geçim bağ, bahçe ve tarıma bağlıdır. Toprak verimsiz olduğu için halk devamlı olarak büyük kentlere göç etmektedir.

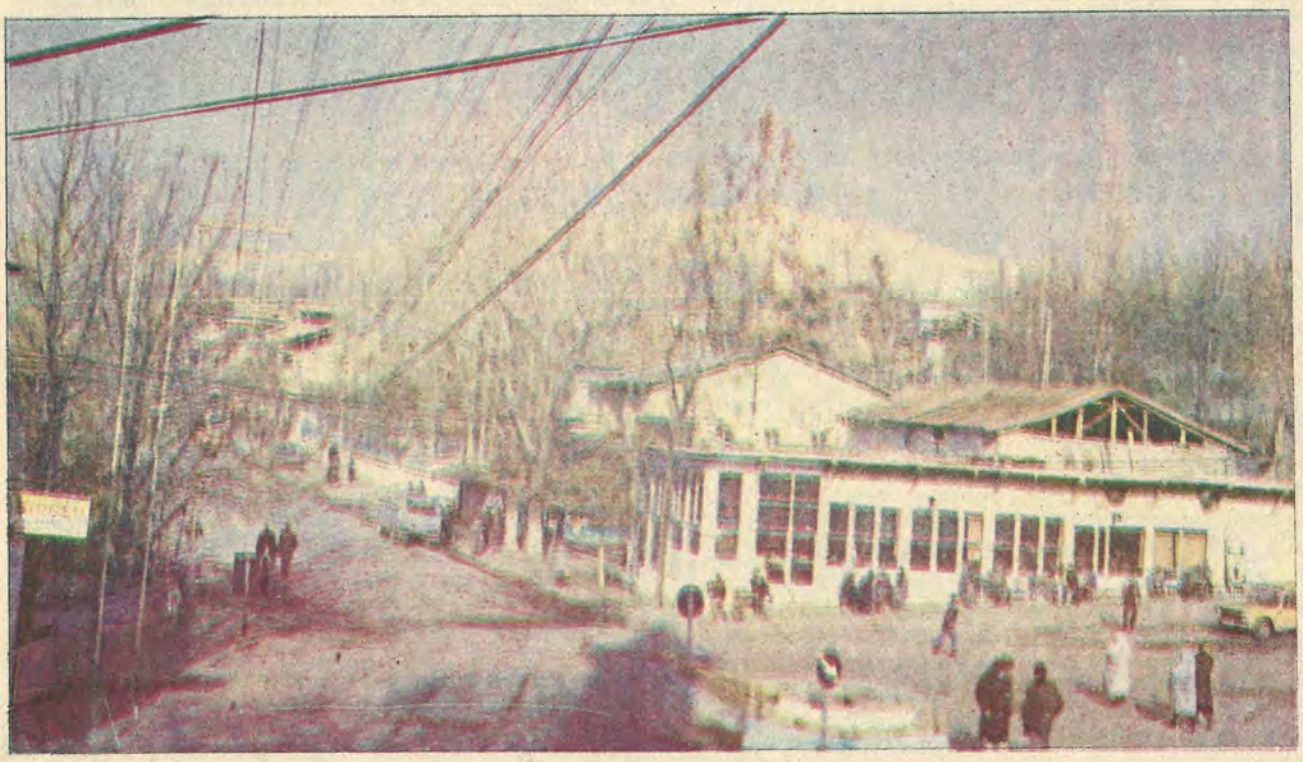

Yeşilyurt ilçesi...

DARENDE

Kuruluş tarihi kesin olarak bilinmeyen Darende'nin çok eski bir yerleşim merkezi olduğu, yapılan kazılardan anlaşılmaktadır. İlçeye bağlı köylerde yapılan kazılarda Etilere, Sümerlere ve Mısırlılara ait çeşitli tarihî kalıntılara rastlanmaktadır. Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinden önce Zengibar adı verilen kalede yaşayan halk, daha sonraları kalenin batı eteğinde düzlüklere yerleşerek bugünkü kent merkezini oluşturdu. Dokumacılık, hayvancılık, ve tarım ilçe halkının geçimini sağlamaya yetmediği için, burada da büyük kentlere göç oranı fazladır.

DOĞANŞEHİR

Daha önceleri "Gülşehri" olarak tanınan kent, 1933 yılında bugünkü adını aldı. Daha önceleri Romalıların, Abbasilerin ve Selçukluların yerleşme merkezi olarak kullandıkları bölgede hâlâ bu devirlerden kalma tarihî kalıntılara rastlanmaktadır. Doğanşehir 1929'da bucak merkezi oldu. 1946'da ise Malatya'ya bağlı bir ilçe haline getirildi. Halkın çoğunluğu tarımla geçinmektedir. Sürgü barajı, kentin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

HEKİMHAN

Selçuklu Türklerinden İzzettin Kavas tarafından temeli atılan Hekimhan, Osmanlılar zamanında önemli bir yerleşim merkezi olarak kullanıldı. XVI. yüzyıldan önceleri bir köy olarak Keban'a, daha sonra bucak olarak Akçadağ'a bağlandı. Cumhuriyet'in ilanından birkaç yıl önce de Malatya'ya bağlı bir ilçe haline getirildi. Halkın geçimi toprak ürünleri ile maden yataklarındaki çalışma olanaklarına bağlıdır. Ancak, bu olanaklar çok kısıtlı olduğundan, Malatya'nın diğer illerinde olduğu gibi burada da önemli bir göç olgusu mevcuttur.

PÖTÜRGE

Asıl adı Imrun'dur. Pütürge isminin, ilçe arazisinin engebeli oluşundan dolayı takıldığı tahmin edilmektedir. Önceleri Kâhta'ya bağlı bir bucak halinde iken bundan yüz yıl kadar önce ilçe merkezi haline getirildi. Önce Elazığ'a, sonra da Malatya'ya bağlandı. Geçim orman ürünlerine dayalıdır. Topraklar Türkiye standartlarına göre çok verimsiz olduğu için halk büyük kentlere göç etmektedir.

YEŞİLYURT

Daha önceleri adı "Çırmıktı" olan kent Cumhuriyetten sonra İsmet Paşa olarak adlandırıldı. 1957 yılında ilçe haline getirilirken adı yeniden değiştirilerek "Yeşilyurt" haline getirildi. Kentte belediye teşkilâtı bulunmaktadır. Malatya'ya en yakın ilçedir. Asıl geçim kaynağı tarım olmakla beraber küçük sanayi gittikçe gelişmektedir. İlk merkezi ile canlı bir ilişkisi olan Yeşilyurt'ta özellikle dokumacılık ilerleme kaydetmektedir.

Gezilecek yerler

Hükümet Konağı...

YENİ CAMİ : Şehrin merkezinde bulunan Yeni Cami'nin bugüne kadar gelen kayıtlara göre halk tarafından yaptırıldığı öğrenilmektedir.

PAŞA KÖŞKÜ: Şehrin merkezine 10 dakika mesafede bulunan bu tarihî köşkte Sultan Abdülaziz'in tahttan indiren Hüseyin Avni Paşa'nın kızının mezarı bulunmaktadır.

PINARBAŞI: Kentin yakınında bol sulu ve kahveli piknik yeri.

SİLAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI: Alackapı semtindedir.

SÜRGÜ (TAKAS): Malatya-Maraş şosesi üzerinde, Malatya'dan 70 km. uzaklıkta bir piknik ve kamp yeridir.

ASPUZU BAĞLARI: Kente çok yakın meyve bahçeleriyle süslü piknik bölgesi.

KALE: Kente uzaklığı 12 kilometredir. Hititlerden kalan kalıntılar üzerine Roma İmparatoru Titus tarafından yaptırılmıştır.

ASUDE ÇAVLANI: Darende ilçesinin 10 kilometre uzağındadır. Darendelilerin her zaman gittikleri güzel manzaralı piknik yeridir.

ŞİFALI SULAR:

BALABAN İÇMESİ: Darende ilçesine bağlı Balaban bucağındadır. Karayolu üzerindedir. Konaklama tesisleri 100 yatak kadardır. Lokanta ve gazinolar bulunur. İçilerek, kabızlık , şeker hastalığı, astım, böbrek taş ve kumları ile karaciğer ve safrayolları hastalıklarına tavsiye edilir. Çamur tedavisi, romatizma ve cilt hastalıklarına iyi gelir.

AŞAĞI İSPENDERE İÇMESİ: İspendere köyündedir. Bir moteli, gazino, lokanta ve sağlık ocağı bulunur. İçilerek mide, karaciğer, safraya iyi gelir. Banyo tedavisi, nevralji, nefrit ve cilt hastalıklarına da iyi gelir.

Sağlık Hizmetleri

Malatya, sağlık alanında önemli olanaklara sahip illerimizden biridir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'na bağlı 585 yataklı Devlet Hastanesi, 42 sağlık ocağı, 292 sağlıkevi, 316 yataklı Sosyal Sigortalar Hastanesi, 35 yataklı özel doğum kliniği, 45 yataklı özel hastane, ilin sağlık potansiyelini oluşturmaktadır.

İlin önemli sağlık sorunu, sıtma ve trahom gibi salgın hastalıklar oluşturmaktadır.

Bu amaçla Sıtma Savaş Bölge Başkanlığı ve Trahom Savaş Bölge Başkanlığı bulunmaktadır.

iklimi

Malatya, Doğu, Güneydoğu ve Orta Anadolu arasında yer alan bir ovadır. Ova, kuzeyden güneye doğru hafif bir eğimle uzanır. Arazi, denizden uzak ve yüksektir. Bu nedenle de Malatya'nın iklimi serttir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise çoğu kez kar yağışlı ve soğuk olan bu sert iklime karşın, bölgede yer yer doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu iklim özelliklerini de görmek mümkündür. İklimi değişik özellikler gösteren üç ayrı bölgede incelenebilir.

İldeki yüksek platolarda İç Anadolu'nun step iklimi varlığını sürdürür.

Güney ovasında Fırat - Dicle nehirleri arasının ılık iklimi ve Suriye çölünün yakıcı sıcaklarının etkisinde özel bir Akdeniz iklimi görülür.

Dağlık bölgelerde ise, kışları soğuk, her iki bölgenin de etkisi altında bulunan bir iklim görülür.

Denizden yüksekliği ortalama 900 metre olarak kabul edilen Malatya'da yılın en yağmurlu mevsimi ilkbahardır. Yılın 130-140 günü tamamen güneşli, 50-60 günü kapalı ve yağışlı geçer.

Geri kalan günler hep parçalı bulutludur.

Önemli kişiler

RASİM TEKİN (1877)- Arapkir'de dünyaya geldi, hukuk okudu, avukatlık yaparken Elâzığ'dan ilk TBMM üyesi seçildi. İstiklâl Madalyası sahibi.

LUTFI EVLIYAOGLU (1867-1921) Hukuk, Mülkiye ve Medrese eğitimi gördü. Arapça ve Farsça'nın yanı sıra Fransızca ve Latince öğrendi. Mülkiye Kaymakamlığı'ndan emekli olduktan sonra avukatlığa başladığında, ilk TBMM'ye Malatya mebusu seçildi.

ABDULLAH CEVDET (1869-1932) Fikir adamı, yazar, şair, hekim. Arapkir'de dünyaya geldi, Askerî Tıbbiye'de okudu, doktor yüzbaşı olarak okulu bitirdi, özgürlükçü fikirlerinden dolayı tutuklandı. Trablus Hastanesi'ne sürgün gönderildi, oradan da Fizana sürüleceği sırada Avrupa'ya kaçtı, Jön Türklerin Osmanlı gazetesine yazılar yazdı, İçtihat dergisini ve yayınlarını çıkardı. İstanbul'a döndükten sonra da yazılarından ötürü defalarca dergisi kapatıldı, tutuklandı, yargılandı, mahkûm oldu. Özgürlükten yana, dinsiz tanınmış, tartışmalara yol açmış bir kişiliği vardı.

MUSTAFA FEVZİ BİLGİLİ (1882-1944) Zeynettinzadelerden. Medrese İlmiye okudu, kadılık yaptı. Osmanlı Meclisi son dönemine mebus seçildi, ancak buraya gitmedi, ilk TBMM'de Malatya mebusu.

SITKI GUR - (1874-1952) Ermenek'de domuş, hukuk okumuş, hâkimlik, ceza hakimliği yapmış, Malatya Ağır Ceza Reisi iken ilk TBMM'ye mebus seçildi. İstiklâl Madalyası sahibi.

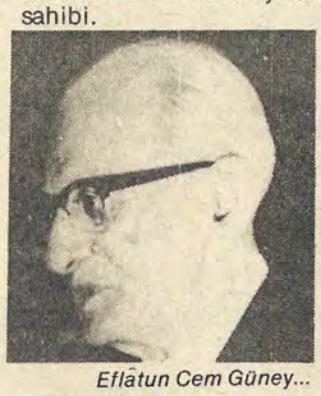

Eflatun Cem Güney...

EFLATUN CEM GÜNEY (1896-?) Yazar, öğretmen, folklorcu, Hekimhan'da doğdu, Sivas Sultanisi'ni bitirdi. Anadolu'nun çeşitli illerinde son olarak da Haydarpaşa Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. Çocuk masalları ile ün yaptı, uluslararası ödüller kazandı. Folklor konusunda sayısız eser verdi.

FOLKLOR

MALATYA OYUNLARINA DAVUL, ZURNA EŞLİK EDER

MALATYA zengin folklor ürünlerine sahiptir. Son yıllarda yapılan derlemelerle yörenin özellikleri belirli bir oranda gün ışığına kavuşturulabilmiştir. Atasözleri özdeyiş ve deyimler, birleşik adlar, kadın adları, yörede söyleniş biçimleri, yeminler, bilmeceler, dualar, beddualar, yöresel yemekler, inançlar, gelenek ve görenekler Malatya folklorunun en belirgin öğeleri olarak tanımlanmaktadır.

Yöre el sanatları açısından da oldukça zengin verilere sahiptir. Taşçılık, ağaç oymacılığı, pirinç-bakır gibi metal işçiliği, kuyumculuk sanatı, bu daldaki uğraşların, önde gelenleri arasında yer almaktadır.

Arapkir'de bir zamanlar simle karışık olarak dokunan taftaların şimdi tek tük eski çehiz sandıklarında örneklerine rastlanabildiği söylenmektedir.

Esenler İbrahim Turhan Lisesi "Halk Oyunları ve El Sanatları kolu" öğrencileri tarafından hazırlanan araştırmada el sanatları ile ilgili olarak şöyle denilmektedir.

"Yörede dantel, oya (Boncuk, iğne oyası, tığ oyası, mekik, çevre, mağrama, mağrama mekreme, peşkir), uçkur, saat, tütün ve para kesesi ya tığla renkli floşla geometrik şekiller verilerek işlenir veya etk renkli iplikle (İğne oyası) tekniği ile yapılır. Genellikle para kesesi (Gözdeğmesin) diye mavi (Gök) bezden dikilir. Tütün kesesi ise; Çuha kadife gibi tok kumaşlardan bir vazo kesiti biçiminde dikilir. Üzeri stilize ibrik motifleri işlidir. Dantel bir aksesuar olarak her eşyaya girmiştir. Beyaz ipek veya kaliteli tül üzerine tel kırma tekniği ile geometrik veya çiçek desenleri işlenir.

Çevre makrama, uçkur gibi eşya en özentili tarzda işlenir. "Balık sırtı, filtre, düz pesend, civan kaşı, suzeni kasnak, tel kırma" tekniği ile işlenir.

Köylerde ise halı, kilim, cici, heybe, hurç, terkibağı, kuşan, çorap, eldiven, belli başlı ev işleri arasında yer alır. Geometrik çiçekler, ejder ayakları, stilize hayvan ve kuş motifleri sık görülür."

Araştırmada süs eşyası konusuna şu şekilde yer verilmiştir:

"Kırsal kesimlerde gümüş aksesuar çoktur. Zincir, tepelik, akik taşlı gerdanlık, saç bağı daha eskilerden hırızma, enli savatlı bilezik küpe çeşitli şekil ve özelliktedir. Kemer gümüşten olup "Fişekli, arpalı, raftalı," diye adlandırılmaktadır. Eskiden sağ ayak bileğe "Hal hal" takıldığı söylenmektedir. Gümüş boncuk, mercan, mavi cam rengi, sedef süs eşyası olarak değişik şekillerde kullanılmıştır."

OYUNLAR

Arapkir, Hekimhan, Akçadağ kazaları ile köylerinin Malatya folkloru üzerinde ağırlığı oldukça belirgindir.

Oyunlara davul ve zurna eşlik eder. Zurna küçüktür ve ince ses verir. Oyunlar genellikle belirli bir sıra halinde oynanır. Malatya ağırlaması ile başlayan oyunları, üç ayak, delilo ve tezleme oyunları izler. Ve dizi böyle sona erer

"Malatya Atatürk Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin Malatya ağırlaması ve oyun dizisi konusundaki derlemeleri şu şekildedir.

"Bütün erkekleri (Heey... hey...) diye bağırtan bu oyunun başlama komutu (Hoppa)'dır. Komutla birlikte bütün oyuncular başlarını ve bellerini eğerek hey çekmeye devam ederler. Sol ayaklarını tam geriye uzatırlarken, sağ ayaklarını dizden sola doğru tam olarak bükerler. Sol ayak ucunu sağ ayağın bulunduğu yere getirirlerken, vücutlarıyla seri bir halde önce sola, sonra sağa, hafif bir meyil de bulunarak doğrulurlar. Bunu takiben sağ ve sol ayaklar birbirlerini takiben yana doğru üç hamle yapar ve üçüncü hamlede sol ayak geriye götürülürken, sağ ayak ucu da sol ayak ucunun yanına getirilir. Bu figürler birkaç defa tekrar edilir.

Ağırlamayı hemen takiben Malatya üç ayağı denilen oyuna geçilir. Oyunun sözleri şöyledir:

Malatya Malatya bulunmaz eşin
Gönülleri coşturur ay'la güneşin
Malatya'yı baştan başa çiçek bürümüş
Tanrı takmış alnına yeşil zümrütmüş

Anam anam kerneklimisin
Kernekten geçmeye yeminlimisin.

Özel yemekleri

Esenler, İbrahim Turhan Lisesi Halk Oyunları ve El Sanatları Kolu öğrencilerinin derlemelerinde yöre yemeklerinden şu şekilde söz edilmektedir:

"Yörenin kendine özgü oldukça değişik yemekleri vardır, İçli köfte, (Analı-Kızlı), Ekşili köfteler (Kiraz ve vişne yaprağı kullanılır), Tiritli köfte, Cimcik köftesi, Hırççikli köfte, Tevekten etti köfte, Keloğlan köftesi, Yoğurtlu köfte, Etli lahana köftesi, Yavandan balcanlı (patlıcanlı), köfte, Pıtpıt, Malhuta, Kuymak, Kulak çorbası, Sütlü çorba, Malatya tavası, Malatya Kâğıt Kebabı, Helle çorbası, Kaburga dolması" gibi yemekler Malatya ve çevresinde sık sık halk mutfağının önemli yemekleri arasında yer alır. Yörede köfte (Küfte) şeklinde kullanıldığı için yukarıdaki yemekler örneğin,: Tiritli küfte, Keloğlan küftesi, diye tanımlanır...

Bu oyun, ağırlama oyununun hareketlisidir. Üç ileri bir geri oynandığı için, üç ayak denilmiştir. Ağırlamanın figürlerine ilâveten sağa doğru üç hamle yapılırken, sağ ayak topuğu yere üç defa sürülerek ayak sağa sola üç defa döndürülür. Üçüncü hamlede zıplarken, sol ayak parmakucunun bulunduğu yere vurularak hemen sola hamle yaptırılır. Aynı figür birkaç defa tekrar edilir. Başka bir figür de: sağ ayak yana doğru hamle yaptırılırken, üç defa yere vurulur. Geriye atılır. Üçüncü de: sol ayak sağ parmak ucunun bulunduğu yere vurularak yana atılır, ve sağ parmak ucu da sol parmak ucunun bulunduğu yere vurularak, aynı figüre birkaç defa devam edilir. Yine sağ ayakla yana gidilirken üç defa sağ ve sol diz üzerinde çökülür.

Üç ayağı hemen takiben delilo denilen oyuna geçilir:

Dağların başındayım
On iki yaşındayım
On iki yaştan beri
Kızların peşindeyim

Sözlerini içeren delilo oyununda; üç ileri, üç geri gidilir. Öne gidilirken kavisler çizilir. Geriye gidilirken zıplayarak gidilir. Yine öne gidilirken el çırparak öne ve arkaya dönülerek figürler tekrar edilir.

Deliloyu takiben Malatya Halayı denilen (Tezleme) oyununa geçilir. Oldukça hareketlidir. Sağ ve sola kıvrılarak birkaç defa sağ ve sola göndürülür. Bunu takiben sağ ayak ucu sol ayağın yanına getirilir. Sağ ayak geriye çekilirken vücut geriye yatırılır. Sol ayak yere sürülerek vücutun tam önüne kırılmadan atılır. Birkaç defa tekrar edilen bu figürden sonra sağ ayak iki defa parmak ucu ile geriye vurulur. Yine vücut geriye yatırılarak solayak ileriyi vurulur. Sağ ayakla yana doğru iki hamle yapılırken, sol ayak geriye çekilerek ileriye vurulur. Yine sağ ayak ileriyi atılırken sol ayak havaya kaldırılır ve sağ diz üzerinde çökülür. Bunu takiben iki ayak üzerinde zıplanarak sol ayak yere vurulur. Öylece kalır. Dizi oyun bitmiş olur."

"Kına havası, Kol üstü, Yayık, Keçike, Lorke, Söğüt dalı, Temur ağa,Tezleme, Simsim, Kırat, Hoşgeldin" gibi oyunlar yörenin diğer sevilen oyunları arasında yer alır.

GİYSİLER

Malatya Tekstil Meslek Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin giysiler konusundaki araştırmaları ise şu şekildedir:

Kadın: Başta küllüki denilen etrafı altınlarla çevrili kırmızı fes vardır. Bu fesin tam ortası gümüşten yuvarlak ve yassı yapılmış bir parçayla kaplanmıştır. Bu küllük üzerine renkli ve çiçekli yazmalar sarılır. Bunların üzerine de beyaz püsküllü örtü örtülür. Saçlar örülüdür.

GÖMLEK: Gömlek olarak bazen beyaz, bazen de renkli ipekli kolu uzun, yakasız gömlekler giyilir. Genellikle, kırmızı, sarı, mor, yeşil, ve beyazla karışık dokunmuş olur. Gömlekler genellikle ipek dokumalı olup kollar düğmelidir.

KUTNİ: Gömlek üzerine kutni denilen içi renkli bezden yapılmış, dışı kırmızı, üzeri çeşitli renklerde düz veya zikzaklı çizgi işlemeli, üç etek kaplar. Bunun kollarında işlemeler bulunur. Kol dirsekten yırtmaçlıdır. Bunun üzerine ayrıca cepken giyilmez. Kutninin yaka kısmı aşağıya kadar sırmadan işlemelidir. Kutninin uçları yukarıya doğru üç etek önden katlanarak bele bağlanır. Parlak ve göz alıcıdır.

BERKANİK: Kutninin altına belden bağlanacak şekilde bervanik denilen lâcivert veya beyaz üzerine boya işlemeli önlükler bağlanır.

ŞALVAR: Halk dilinde tuman denilen kırmızı üzerine boya işlenen, düz kırmızı, sarı ipekten belden ve ayak bileklerinden lastikli şalvar giyilir. Şalvar geniş olmayıp gayet güzel ve parlak renklerden oluşur.

BEL KUŞAĞI: Şalvar ile gömlek üzerini bel kısmından örterek birleştirilen renkli yünden yapılmış puşu bağlanır. Puşunun renkleri kırmızı, sarı, mor ve beyazdır.

ÇORAP: Yünden örülmüş beyaz renkle nakışlı veya yine yünden beyaz üzerine renkli işlemelidir.

AYAKKABI: Topuklu siyah bağcıklı, kuyruksuz yemenilerdir.

MENDİL: Kadınların ellerinden veya puşularından çeşitli renklerde çizgili, büyükçe bezden yapılı mendiller bulunur.

ELLER: Kadınların elleri kınalıdır. Düğünlerden veya hasat zamanlarından bir gece önce kına gecesi yapıldığı için eller kınalıdır.

Erkek giysileri: Erkek başlıkları yöre yöre bazı ayrılıklar gösterir. Bazı yörelerde beyaz üzerine işlemeli (Papak) giyilir ki buna halk dilinde (Küm) denilir, Bu kümler tatte şeklinde olur. Bazı köylerde ise deveci fesi denilen kırmızı fes giyilir. Bu fesin etrafına, siyah ve kırmızı çeşitli parlak püsküllü puşu bağlanır. Bu puşu fesin etrafında sarık şeklini andırır. Aynı zamanda beyaz üzerine sarı şeritli puşularda bağlanır. Yüksek karlı ve soğuk yörelerde bu başlıklar değişir.

GÖMLEK: Siyah, siyaha yakın renklerle ve beyaz çubuklu çizgili keten gömlek giyilir. Bu gömlekler mintan gibi yakasızdır. Önden düğmelidir. Kolları uzun ve geniştir. Kolda manşet ve düğme bulunmaz. Hafif yırtmaçlıdır. Yaka kısmı boğazı iyice sarar.

YELEK: Siyah olup göğüs ortasına kadar açıktır. Kapalı olarak düğmelidir. Yeleğin her iki tarafında kapaksız iki cep bulunur. Bazı yerlerde ceplerin hemen üstünde kırmızı ve sarı simden iki kayısı amblemi bulunur. Bir cepte köstekli saat bulunur ve bu saatin zinciri diğer cebe kadar ulaşır. Yelekler kolsuzdur. Yeleğin arkası parlak siyah astardan yapılmıştır. Yelek üzeri siyah çizgili bez veya kumaştandır.

BEL KUŞAĞI: Bele yünlü kumaştan ve renkli ipliklerden yapılmış püsküllü puşu sarılır. Bu puşular bazı yörelerde düz beyaz yünden yapılır. Puşular sağ veya sol bacağın üzerine sarkacak şekilde bağlanır. Yeleğin alt kısmı ve şalvarın uçkur kısmı puşu altında kalır.

ŞALVAR: Yün veya kıldan dokunmuş siyah şalvar giyilir. Şalvar uçkur bağı ile bele bağlanır. Şalvarın orta kısmı geniş ve aşağıya sarkıktır. Paça kısımları dar olur.

ÇORAP: Şalvar altında elde örülmüş, işleme yün çorap giyilir. Çorapların işlemeleri genellikle düz çizgiler veya çiçekli olup, kırmızı, yeşil, mor, sarı yün ipliklerle örülmüştür. Çorapın ağzında bir uzun ip çorabın bacağa bağlanmasını sağlar.

MENDİL: Başta olan erkeğin elinde parlak ipekten dokunmuş renkli mendil bulunur. Oyuncu kişilerin puşuları arasında aynı mendillerden bulunur.

Malatya folklorünü zengin ve renkli giysiler tamamlar...

ATASÖZLERİ

—Deliyi düğün evine götürmüşler de bura bizim evden güzel demiş...

—Ağlayanın malı, gülene mal olmaz...

—Herkes aklını pazara çıkarmış, yine kendi aklını beğenmiş...

—En akıllı kadın Havvadır.O da Adem'i Cennetten kovdurdu...

—Ne umarsın bacından, bacın ölür acından...

—Mezar taşı ile iftihar olunmaz...

—Sakın, kel ile körden, topal gelirse çık yoldan...

—Yiğidim yiğit olsun da, durağı (Mekanı) çalı gibi olsun...

—Uzun adam herek olur, ayda yılda gerek olur...

BİLMECELER

Otuz iki kız idik Bir takaya dizildik... (Diş)

Buruşuk buruşuk yüzleri var. Beyler için sözleri var... (Sütlaç)

İttim açıldı. İnci saçıldı... (Nar)

Arşın ayaklı, burma bıyıklı... (Tavşan)

Ben giderim o gider peşimi takip eder... (Gölge)

YÖRESEL YEMİNLER

—Allahın binbir ismi için...

—Allah çağalarımı elimden alsın...

—Ebem ölsün...

—Çağalarım ölsün...

ADAK YERLERİ:

"Çoban Baba, Eski Malatya'da Ulu Camii, Keşaf Hoca Mezarı, Kocavaiz, Emirömer, Kırklar, Üçkardeşler, Beşkardeşler, Hötüm Dede, Ahmet Turan Aliseydi, Somuncu Baba, Şeyh Abdurrahman, Gözsu, Boğmaca Ocağı, Kokku Ocağı, Korucak, Venk, Hacı Bayram Abdülvahap" Malatya ve yöresinin en başta gelen adak yerleri olarak bilinmektedir.

ADLAR:

Yörede en çok kullanılan kadın adları şu şekilde sıralanmaktadır. "Asafa (Asefe), Bağdat, Cennet, Gazel, İzzete, İsmihan, Bassey, Hanım, Satı, Sehernaz, Şehriban, Tamam, Kadife, Kafiye, Zeytun" gibi adlar, yörede çok kullanılan kadın adları arasında yer almaktadır.

Erkek adları ise: Abuzer, Bakır, Baddal, Dede, Hüsrev, Nadem, Molla , Raşit" gibi adlar olarak tanımlanabilir.

Gerek kadın ve gerekse erkek adlarının çoğu zaman kısaltmalarla hece ve harf düşmesi adlarda da görülmektedir.

Örneğin: Sıdıka'ya (Sıdık, Sıddı), Zülfikâr'a (Zülgü, Zülfük, Zülfo), denilmesi gibi adların değişik şekilde söylenmelerine çokça rastlanır.

Nerelerde kalınır

Kent Oteli: Atatürk Cad. Kalorifer, asansör, banyo. Tel: 21 75 - 28 13
Keban Oteli: Hükümet Meydanı Tel: 15 43
Çınar Oteli: Kışla Cad. Tel: 19 97. 40 odalı, lokanta, kalorifer.
Coşkun Oteli: İstasyon Cad. Tel: 26 54
Hotel Sinan: Kışla Cad. No: 19 Tel: 29 07 - 30 07
Mişmiş Otel: İnönü Cad.
Pehlivan Otel: Cumhuriyet Çarşısı.
PÜTÜRGE
Park Oteli: Hark Altı Sok.
Elmas Oteli: Hükümet Cad.
Bereketoğlu Oteli: Hükümet Cad.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Anadolu'muzun meyvecilik ve tarım bakımından ün yapmış, önde gelen illerinden biridir. Dokuma sanayi ve el sanatları da bu güzel ilimizde çok ilerlemiştir. Ayrıca, yörede çeşitli uygarlıkların kalıntıları turistik değer taşımaktadır.

Türk Ticaret Bankası, Malatyalılara 1965 yılından bu yana en iyi bankacılık hizmetlerini sunmanın mutluluğu içindedir.

Malatya İl Merkez Şubesi:
Malatya

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Arslantepe'de bulunan bir heykel...

MALATYA'nın tarihi Hititlere kadar uzanır. İl merkezinin dört kilometre kuzeydoğusundaki Aslantepe adıyla anılan höyükte yapılan büyük arkeolojik kazılarda (1932 - 1938) ortaya çıkarılan M.Ö. XIII. yüzyıla ait Hitit Sarayı da bunu kanıtlamaktadır. Daha sonra bu topraklarda Kargamış Krallığı'nın, Mitannilerin, Hurrilerin, Samî Babillilerin ve Asurluların uygarlık kurdukları görülür. Medler ve M.O. VI. yüzyılda onların yerine geçen Persler bu yöreye hâkim olmuşlardır. Daha sonra Büyük İskender, Pers devletini ortadan kaldırırken bu toprakları da Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Büyük Iskender'in ölümünden sonra o görkemli imparatorluğu parçalanırken bu topraklar Selevkosların eline geçmiş, daha sonra da İran asıllı Ermeni Kralları bu yöreye hâkim olmuşlardır. Onlardan sonra Kommagene Kralları, İran İmparatorluğunu dirilten Partlar ve onların halefleri sayılan Sasaniler bu yöreye hâkim olmuşlar ve burada uzunca bir süre hüküm sürmüşlerdir.

Daha sonra Roma İmparatorluğu'nun sınırları içine katılan Malatya ve çevresi bir dönemde büyük önem ve değer kazanmıştır. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla buraları Bizans İmparatorluğu'nun payına düşmüştür. Bu dönemde Malatya önemli bir eyalet merkezi olmuştur. 575 yılında Sasaniler'in saldırısı sırasında yakılıp yıkılan şehir daha sonra yeniden imar edilmişse de VII. yüzyılın ortalarında Habib İbn-i Mesmele kumandasındaki Müslüman Arap orduları bu toprakları fethetmiştir. Malatya bundan sonra İslâm Devleti'nin en önemli sınır kentlerinden biri olmuştur. Bu topraklar birkaç kez Bizanslılarla, Araplar arasında el değiştirmiştir. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapılarını açan Türkler kısa bir zaman sonra bu toprakları da fethetmişlerdir. Malatya ve çevresi daha sonra Selçuklulara tâbi Danişmendoğulları'nın önemli kentlerinden biri haline gelmiştir. Danişmendoğulları 40 yıl (1135 - 1175) burada hüküm sürmüşlerdir. Bundan sonra bu topraklar Anadolu Selçuklu Devleti'nin malı olmuştur.

Selçuklulardan sonra İlhanlılar, daha sonra da Memlûklar bu yöreye hâkim olmuşlardır. 1398 yılında Yıldırım Bayezit tarafından bu topraklar fethedilip Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır. Ancak birkaç yıl sonra Memlûkler burasını tekrar geri almışlardır. Yavuz Sultan Selim, Memlûk devletini ortadan kaldırırken bu toprakları da Osmanlı İmparatorluğu'na mal etmiştir. Osmanlı çağında Malatya, merkezi Maraş olan Dulkadıroğulları Beyliğinin beş sancağından biri iken Tanzimat'tan sonra merkezi Harput olan

Tanrı Zeus Marki (pişmiş topraktan yapılmış) Roma çağına ait...

Malatya Arkeoloji Müzesi'ndeki Milât'tan önceye ait bir mezar...

Mamuretülaziz eyaletinin üç sancağından birine merkez olmuştur. Cumhuriyetin ilânından sonra da Malatya il haline getirilmiştir.

Malatya ve çevresi tarihî eserleri bakımından oldukça zengindir. Malatya'nın bugünkü il merkezi yeni bir kent olduğundan bu tarihî eserlerin pek çoğu Eski Malatya ile çevresinde yer almaktadır. Bunlar arasında en önemlileri şunlardır:

ASLANTEPE:

İl merkezine dört kilometre uzaklıktadır. Burada yapılan arkeolojik kazılarda, Hitit devrine ait şehir surları, kapılar, bir de Kral Sarayı ile çeşitli heykeller ve kabartmalar ele geçirilmiştir. Ayrıca yine bu çevrede M.Ö. VIII. yüzyıla ait olduğu saptanan, Asur kralı II. Sargon'un sarayına ait kalıntılara da rastlanmaktadır. Bunların dışında XIV. yüzyıla ait bir Türk sarayının kalıntıları da gün ışığına çıkarılmıştır.

ESKİ MALATYA:

Malatya il merkezine 12 kilometre mesafedir. Bu kentin Bizanslılar zamanında kurulduğu sanılmaktadır. Bizanslılar tarafından yaptırılan ve Selçuklular tarafından onarılan şehir surları, VII. yüzyılda Araplar tarafından inşa edilip XIII. yüzyılda Selçuklular tarafından restore edilen Ulucami özellikle dikkati çekmektedir. Ulucami, Malatya'daki en eski cami olması bakımından da önem ve değer taşımaktadır. 1307 yılında kerpiç temeller üzerine inşa olunan tek minareli Yeni Cami de Malatya'nın en büyük en eski ve en güzel camilerinden biri olmak özelliğini taşımaktadır. XIII. yüzyıl yapısı olup 1312'de Ahmet Sabit Paşa tarafından onarılan Söğütlü Camii de ayrı bir güzellik arzetmektedir.

FETHİYE KÖYÜ:

Malatya civarındaki bu köy, 1576 yılında inşa olunan Abdürrezzak Camii ile dikkati ve ilgiyi çekmektedir.

MALATYA 2930 — 2099
Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

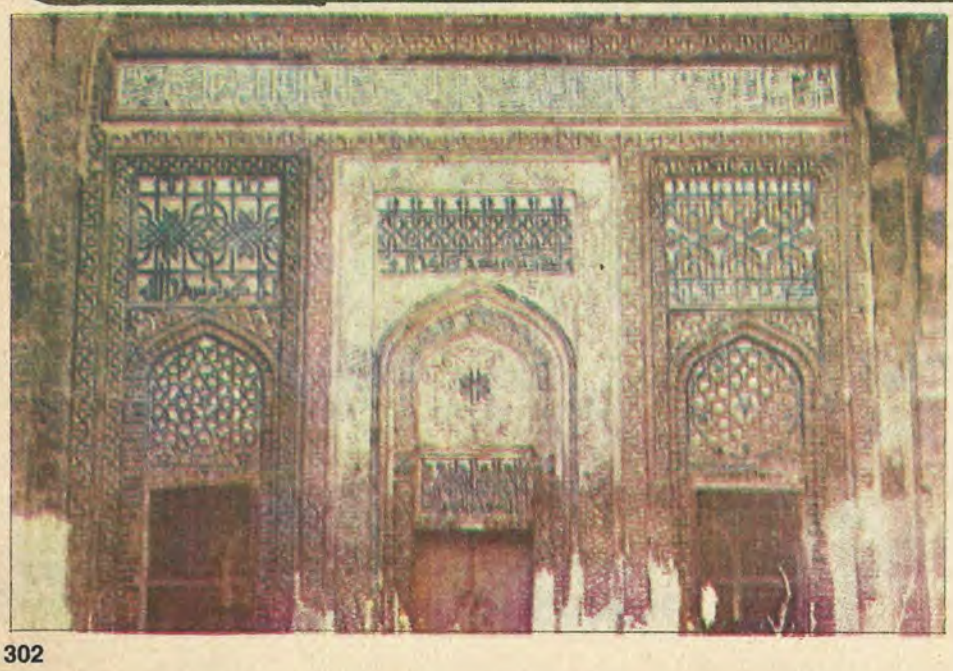

ULUCAMİ

Diğer ulucami planlarındaki farklı bir yapıya sahip olan ve camiden çok bir tarikat yapısı olduğu sanılan bu eser Arapkir'de, Osman Paşa Camii'nin kuzeyine rastlayan kayalık bir yamaç üzerindedir.

Yazılı kaynaklar, kitabesi olmayan Ulucamii'nin 1334 yılında Arapgir'de hüküm süren İlhanlılara ait olduğunu söyler. Yapının portalinin sağında ve batı duvarlarının devamı olarak uzanan beşik tonozla örtülü bölümler görülür. Bu bölgeler asıl yapıya diyagonal bağlantılıdır.

Ulucamii'nin girişi, kuzey duvarındaki süslü bir portaldir. Cephenin ortasında olmayan portal kaymış durumda ve tamamen taş tezyinata sahiptir. Geometrik şekillerle bitki motifleri içiçe geçmiştir. Dışarıya taşmış durumdaki taş portal, köşe sütunlar üzerine sivri bir kemerle oturur. Bu sivri kemer bir sıra düğüm motifi ile süslenmiştir. Bu kemeri üç sıra bordür çevirir. En dıştaki birinci portal bitki motifleri ile süslüdür.

Portalin iki yan duvarında karşılıklı iki niş vardır. Bunları da sivri kemerler tamamlar.

Dışı bütünüyle kesme taş olan yapının iç dolguları moloz taştandır. Yapının doğu duvarı üzerinde iki pencere yer alır. Ulucami'ye batıdan bakılınca yalnızca toprak üzerinde kalmış arka arkaya iki kubbesi görülür.

Minaresi olmayan Ulucamii'nin kubbeye geçişi pandantiflerle sağlanmıştır. Portalin tam karşısında taş mihrap yer alır. Oldukça büyük olan mihrap inişinin etrafı beş sıra bordürle çevrelenmiştir. Dıştaki birinci bordürde sekiz köşeli yıldız geçmeler, geometrik tezyinat ve mozaik çiniler yer alır. Çiniler mor, firuze ve yeşil renklerdedir. Bugün çinilerden bir çoğu harap olmuştur. İkinci bordürde üç yapraklı palmet motifi stilize edilmiştir. İçteki üç sıra bordür ise düz bırakılmıştır.

Mihrap kemeri dilimlidir. Beş köşe sütüncelerine oturur. Mihrapta feometrik şekillerle bitki motifleri içiçe geçmiştir.

TARIM, EKONOMİSİNİN TEMELİNİ OLUŞTURUR

MALATYA'da ekonomiye en fazla katkısı olan sektör tarımdır. İldeki tarım arazisi varlığı 378 bin 687 hektardır. Ancak bu arazinin sürüme elverişli olan bölümü 305 bin 696 hektardır.

Malatya'da toprak ve iklim özelliklerinin değişkenliği nedeniyle narenciye dışında her türlü tarım üretimi yapılabilmektedir.

İklim özelliklerinden dolayı tahıl üretimi buğday, arpa, çavdar, mısır ve çeltikten yoğunlaşmaktadır. Bunlardan buğday her yerde yetişirken, çavdar yalnız Pötürge'de üretilir.

Malatya'da iklim ve toprağın elverişli olmasına karşın, bakliyatlardan sadece kurufasulye, nohut ve mercimek yetiştirilmektedir.

Malatya'da sanayi bitkileri üretimi de özellikle son yıllarda gelişim göstermiştir. Şeker fabrikasının bulunması nedeniyle, şeker pancarı üretimi artmaktadır. İlde tütün üretimi de belli başlı ekonomik etkinlikler arasındadır. Ancak üretim ilkel yöntemlerle yapılmaktadır.

BAĞCILIK

Bağcılığın geliştiği Malatya'da en önemli tarımsal ürün, âdeta ilin sembolü haline gelmiş olan kayısıdır.

İldeki tahıl ürününün değerlendirilmesi için beş fabrika bulunmaktadır. Bunlar un, kepek ve bulgur üretmektedirler. Şekerli ürünler endüstrisinde yalnızca Malatya'nın değil çevre illerin gereksinimlerini de karşılayan bir üretim potansiyeline sahiptir. Şeker fabrikasında üretilen ürünler, ispirto yapımı, ilaç sanayii ve besicilikte kullanılmaktadır. Yem fabrikasında işlenen malzeme ise tüm bölgenin ihtiyacını karşılamaktadır. İlde süt ürünlerini üreten birçok fabrika ve imalâthane bulunmaktadır.

TÜTÜN

Bölgede üretilen tütün, Tekel Tütün Fabrikası'nda işlenmektedir. Yılda altı milyon ton işlenmiş yaprak tütün kullanılmaktadır.

Malatya'da iplik üreten üç fabrika bulunmaktadır. 1939 yılından bu yana üretimini sürdüren Sümerbank Pamuklu Sanayii kuruluşu yılda 30 milyon metre pamuklu dokuma üretmektedir.

Boya, tutkal, ilaç, plastik ürünler endüstrileri de ilde bulunmaktadır.

Darende Çimento Fabrikası, dört kiremit fabrikası, 20 tuğla ve briket imalâthanesi ile çok sayıda kireç ocağı vardır. İlde ayrıca bakır ve bakır levha üreten iki fabrika, çelik eşya üretimi yapan bir fabrika bulunmaktadır.

Malatya ve yöresinde demir, amyant, kurşun, krom ve bakır madenleri vardır.

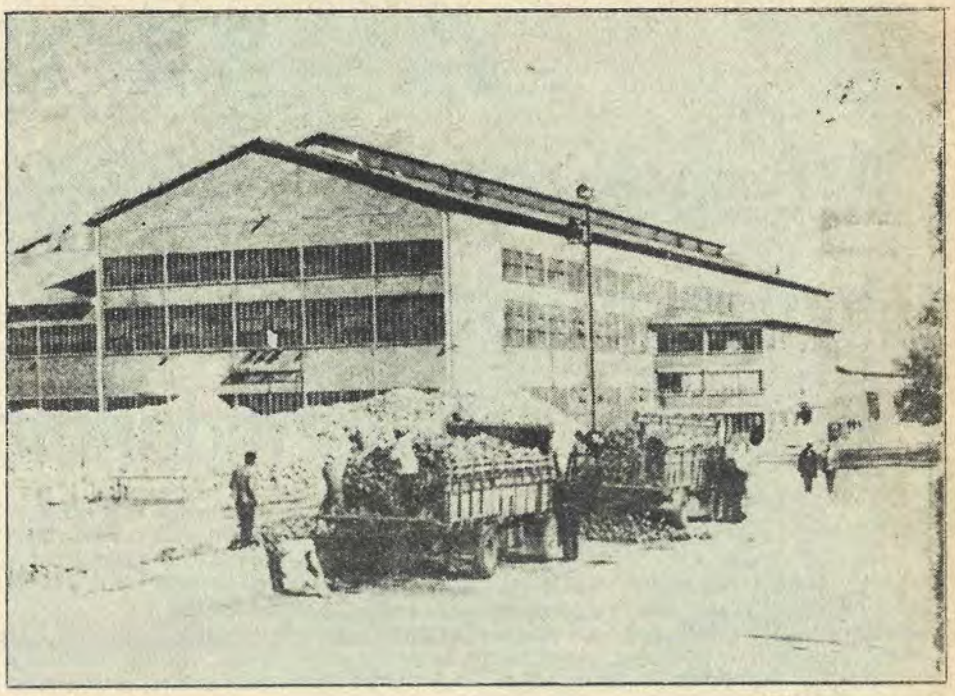

Şeker fabrikası

EĞİTİM

Malatya. eğitim alanında bina sorunu dışında problemlerini genellikle çözümlemiş bir ilimizdir.

Malatya'da 887 ilkokulda, 86 bin 986 öğrenci, 3 bin 534 öğretmen tarafından eğitilmektedir. Orta öğretimde ise 117 okulda 22 bin 423 öğrenci ve 1826 öğretmen bulunmaktadır.

Malatya'da okuma-yazma oranı, yüzde 70'dir. Ancak okuma-yazma seferberliği ile açılan kurslar büyük ilgi görmüştür.

Malatya'da eğitim alanındaki en önemli kuruluş Malatya İnönü Üniversitesi'dir. 23.5.1975 yılında 1872 sayılı yasa ile kurulan üniversitede, üç fakülte, iki enstitü ve bir yüksek okul bulunmaktadır. 1982 yılı bütçesi 389 milyon 163 bin lira olan İnönü Üniversitesi'nin öğretim elemanı sayısı 107, personel sayısı 111 ve öğrenci sayısı bin 170'dir.

Fen-Edebiyat, Eğitim, İktisadî ve İdarî Bilimler fakülteleriyle, Meslek Yüksek Okulu ve Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nden oluşan İnönü Üniversitesi, ülkemizin en küçük yüksek öğretim birimini oluşturmaktadır.

Coğrafi Konumu

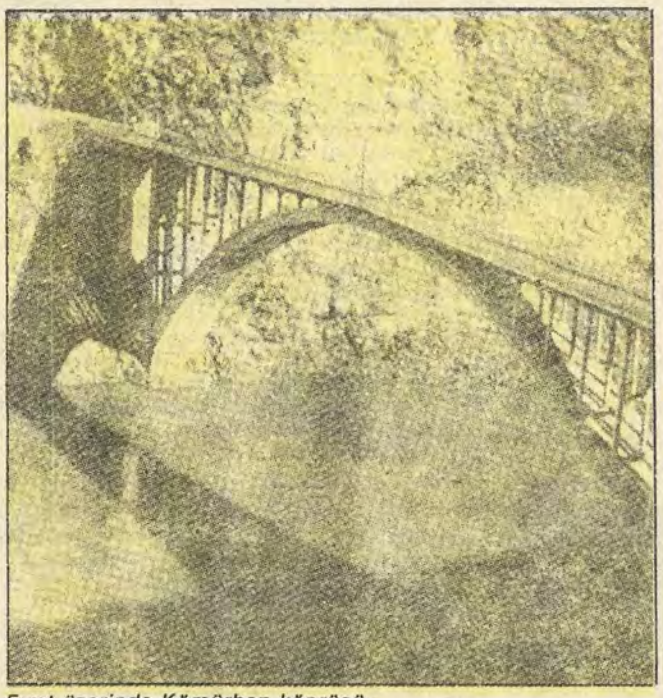

Fırat üzerinde Kömürhan köprüsü...

MALATYA, İç Anadolu, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri arasında geçiş konumundadır. Doğusunda, Elâzığ ile olan sınırını Fırat Nehri çizer. Kuzeydoğusunda Erzincan, kuzeybatısında Sivas, batısında Kahramanmaraş, güneyinde Adıyaman, güneydoğusunda da Diyarbakır'la çevrilidir. Yüzölçümü 13 bin 275 kilometrekaredir.

Malatya ovası, çevresi 1500 metreyi aşan yükseklikteki sıradağlar ve yaylalarla çevrilmiş genişçe bir çöküntü alanıdır.

FIRAT VE AKARSULAR

Malatya ilinin en önemli akarsuyu olan Fırat Nehri, Elâzığ ili ile sınır çizer. Akarsu açısından oldukça zengin bir il olan Malatya'da Fırat'ın dışında en öemli akarsu Tohma Suyu'dur. Yaz-kış suyu bol olan Tohma Suyu, Malatya Ovası'nı batı-doğu doğrultusunda ikiye böler. 196 kilometre uzunluğundaki Tohma Suyu iki büyük koldan oluşur. Yukarı Tohma ve Hacılar Tohması adlı bu iki büyük kol Mığdı düzlüğünde birleşir. Kuzeyden Halavun ile Epreme çayları, güneyden dipsiz Çay, Sultansuyu, Beyler Deresi, Horata ve Orduzu çaylarının da karıştığı Tohma, Fırat'a dökülür. Fırat Nehri üzerindeki en önemli köprülerden biri de Kömürhan "İsmet Paşa" köprüsüdür.

MALATYA'NIN ÜNLÜ KAYISISI VE FESTİVALİ

Kayısısı ile ünlü Malatya'da meyvecilik oldukça gelişmiştir. Ticaretinde oldukça önemli bir yer tutan ünlü kayısısı, daha çok Malatya Ovası'nın güney kesiminde bir şerit gibi uzanan bahçelerinden elde edilir.

Meyve ve bahçelerinin kapladığı alan giderek artan Malatya'da kayısı üretimi diğer bütün meyvelerin üretimini geçmiştir. Örneğin 1972 yılında üretilen 7 ton Antep fıstığına karşın 22.113 ton kayısı üretilmişti.

Resmî sektörce üretimi yapıldığı gibi, özel sektör tarafından da üretilen kayısı fidanları deneme ve üretme istasyonlarında da kontrol edilmektedir. İklim, yağış, don ve benzeri hava koşullarından oldukça kolay etkilenen kayısıda standart bir üretime geçilebilmek için çalışmalar sürdürülmektedir.

Malatya ilinin âdeta bir simgesi haline gelen kayısı için kentte her yıl şenlik ve yarışmalar da düzenlenir.

Kayısı Festivali her yıl yapılmakta...

Malatyaspor

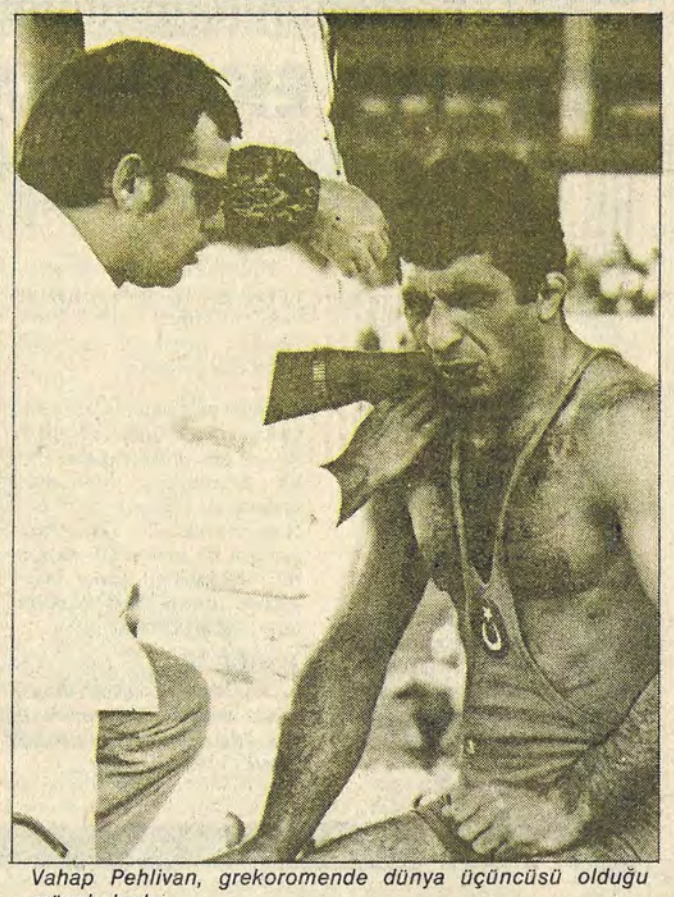

Vahap Pehlivan, grekoromende dünya üçüncüsü olduğu müsabakada...

Ata sporu cirit ve güreş, Malatya yöresinde önde gelen spor dallarındandır

MALATYA yöresinde sporun hayli eski bir tarihi vardır. Ancak hemen belirtmek gerekir, Malatya'da spor 1932 'lerde hissedilmeye başlar. 1932 yılından önce Ata sporumuz güreş ve cirit bu bölgenin ana sporu olarak köylerde yapılagelmiştir. Özellikle cirit köy düğünlerinin vazgeçilmez sporu olmuştur. Bu arada karakucak güreşi Malatya yöresinde hayli etkenlik göstermektedir.

1932'lerde önce Malatya yöresinde gençler halkevleri aracılığı ile spora yönelmişler ve halkevlerinin organizasyonları bu bölgede sporun etkinliğini sağlamıştır. Ancak 1932'lerde Malatya'da kurulan spor teşkilâtı bu yörede sporun yayılmasına yol açmıştır.

Futbol, güreş, boks, atletizm dalları 1932'lerden sonra Malatya'da aşama kaydetmiştir. Daha önceki cirit sporu ise yine köy düğünlerinde kalmıştır.

Malatya yöresi Türk sporuna değerler kazandırmış bölgelerimiz arasındadır. Malatya'dan yetişen ve millî formayı taşıyan sporcular şunlardır:

Doğan Çakır (Boks), Kemal Dağdeviren (Güreş), Vahap Pehlivan (Güreş-Dünya üçüncüsü, Balkan Şampiyonu), Asım Pehlivan (Güreş), Haci Perçin (Atletizm), Abdullah Kuzucu (Taekwando), İbrahim Pehlivan (Güreş), Aziz Ovagül (Futbol-Genç Millî) Osman Gelegel (Boks), Muhittin Ertüzün (Boks), Mehmet Levent Kuşoğlu (Güreş), Mustafa Çam (Futbol-Ordu Millî), Rauf Tamer (Futbol-Genç Millî), Cumali Balçıkanlı (Güreş), Naci Özbek (Güreş), İlhan Aracı (Güreş), Oktay Sertel (Futbol-Genç Millî), Cihat Tuncay (Atletizm), Mahir Aras (Yüksek atlayıcı)

Malatya'nın diğer popüler sporcuları arasında şu isimler görmekteyiz:

Vahdettin Beyoğlu (Yüzücü), Nevzat Tortum (Kule atlayıcısı), Hacı Perçin (Atlet), Ahmet Fırat (Futbol), Hamdi Yalvaç (Futbol), Turan Ağalday (Futbol), Hamit Fendoğlu (Futbol), Erkan Kural (Futbol), Zafer Tınaz (Futbol), Vural Akar (Futbol), Mehmet Tangün (Futbol),

21 kulübü bulunan Malatya'nın en eski spor kulübü Malatya Gençlik Kulübü'dür. 1932 yılında kurulan bu kulüp 51 yıldır aralıksız faaliyet göstermektedir.

Malatya yöresini İkinci Türkiye Ligi'nde temsil eden Malatyaspor yörede en fazla taraftara sahip olan kulüptür.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: İsmail Türemiş
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü - Malatya
Telefon numarası: 12492, 15488
Memur sayısı: 27
İşçi sayısı: 3
Lisanslı sporcu sayısı: 1600 bayan, 6212 erkek
Tesisler: İnönü Stadı 15 bin kişilik, Atatürk Spor Salonu 1500 kişilik, Arapgir Spor Salonu 750 kişilik, açık voleybol ve basketbol sahaları.
Futbol, güreş, basketbol, voleybol, masa tenisi, atletizm.

MALATYA KULÜPLERİNİN ADLARI VE RENKLERİ:

Malatya Gençlik Kırmızı-Beyaz, Demirspor Açıkmavi-Koyulâcivert, Sümerspor Beyaz-Lâcivert, Malatya Atıcılık-Avcılık Hâki, Havagücü Mavi-Beyaz, Teker Gençlik Açıksarı-Kırmızı, Dağcılık ve Kayakçılık Koyuyeşil-Açık mavi, Malatyaspor (Amatör) Sarı-Kırmızı, Malatyaspor (Profesyonel) Sarı-Siyah, İsmetpaşa Gençlik Yeşil-Beyaz, Orduzu Maarif Gençlik Kırmızı-Siyah, Malatya İdmanyurdu Sarı-Lâcivert, Darende Gençlik Kulübü Yeşil-Beyaz, Şekerspor Yeşil-Beyaz, Arapkir Gençlik Kulübü Yeşil-Kırmızı, Özadafı Gençlik Kırmızı-Yeşil, Boztepe Bostanbaşı Sarı-Siyah, Sürgü Avcılık - Atıcılık Kahverengi-Sarı, Hekimhan Avcılık-Atıcılık Gri-Yeşil, Su Gücü Yeşil-Beyaz, Hilal Gençlik Mor-Beyaz, Karagücü Kırmızı-Beyaz, Yıldız Gençlik Siyah-Beyaz, Ataköy Gençlik Koyumavi-Beyaz, Malatya Atıcılık Binicilik Kırmızı-Beyaz, Konak Avcılık Atıcılık Haki, Yeşilyurt Yakınca Gençlik Yeşil-Kırmızı.

Malatya'da ata sporu cirit oyunları, zaman zaman ilgi ile izlenmekte...

Malatya'nın en eski kulüplerinden Malatya Gençlik futbolcuları...

MANİSA

45

Yüzölçümü: 13.785 km2
Nüfusu: 941.941
İlçeler: Manisa (merkez) - Akhisar - Alaşehir - Demirci - Gördes - Kırkağaç - Kula - Salihli - Sarıgöl - Saruhanlı - Selendi - Soma - Turgutlu
Köy sayısı: 810
Hastane yatak sayısı: 1565
Doktor: 279
Okur-yazar oranı: Yüzde 85
Otomatik telefon kodu: 5511

Yeşili, «Ağlayan Kaya»sı ve mesir macunu ile ünlü olan şehzadeler şehri: Manisa

AHMET ALPHAN

DERKEN bir pınar başında buluşur, dinlenirdik. Ah, kiraz yaylalarının bu pınarları... Diyebilirim ki her yol dönemecinde bir tanesi karşımıza çıkardı. Eğilip avucumuzun içiyle buz gibi soğuk sularından içerdik."

Manisa'nın yetiştirdiği ünlü yazarlarımızdan Yakup Kadri Karaosmanoğlu, bir yeşil cenneti olan Manisa'nın ünlü kiraz yaylalarını böyle anlatıyor.

Topraklarını sulayan Gediz ırmağının cömertliğiyle alabildiğine yeşeren Manisa, Spil dağından süzülen pınarlarla bir daha bereketlenmiştir.

Manisa lâlesiyle ünlüdür, yesilliğiyle olduğu kadar. Manisa Ağlayankayasıyla, "Niobe" ile ünlüdür, lâlesiyle olduğu kadar ve Manisa camileriyle, tarihi ile "Şehzadeler şehri" olma özelliği ile ünlüdür, Niobe'si ile olduğu kadar. Ve Manisa "Mesir macunu" ile ünlüdür alabildiğine.

Kent, İzmir Balıkesir, Kütahya, Uşak, Aydın ve Denizli illeriyle sınıra sahiptir. İzmir-İstanbul karayolu üzerinde olmasının getirdiği avantajla çok yoğun bir ulaşım potansiyeline sahiptir. İlçeleri Akhisar'ın yetiştirdiği tütün ve Turgutlu'da üretilen kiremitle ülke ekonomisine büyük katkı sağlar.

Manisa 1971 yılında tamamlanan organize sanayi bölgesi ile de ekonomiye sağladığı katkıyı geliştirmektedir. İl 1981 yılında bu yolla ülkeye 84.5 milyon dolar döviz sağlamıştır.

Yüz elli yıldan fazla bir süre Osmanlı şehzadelerinin devlet yönetimi için öğrenim gördükleri Manisa zengin bir kültür geçmişine sahiptir.

Manisa'daki camilerin hemen hepsinin yüzlerce yıllık tarihçeleri vardır. Bunlardan Kanuni Sultan Süleyman'ın annesi Hafsa Sultan tarafından yaptırılan Sultan Camii en ünlüleridir. Sultan Camii ayrıca ünlü şifalı mesir macununun dağıtıldığı cami olmak özelliğini de taşımaktadır.

Ege'nin tek akıl hastanesi de bu ilimizde bulunmaktadır. İstanbul Bakırköy'den sonra Türkiye'nin ikinci büyük akıl hastanesi olan Manisa Akıl Hastanesi'nde çok sayıda hastanın tedavisi yapılmakta ve rehabilitasyon çalışmaları sürdürülmektedir.

Adı nereden geliyor

Bu yörede ilk kentin Magnetler tarafından kurulduğu bilinir. Ege kıyılarında bir yurt kurmak isteyen Magnetler öncelikle kendilerine bir kale inşa etmek istemişler ve pek büyük bir çaba eseri meydana getirdikleri kaleye "Magnesia Kalesi" adını vermişlerdir. "Magnesia" adı yüzyıllar boyunca dillerde dolaşmış, nihayet Türk'ün dilinde "Manisa" şeklini almıştır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 60 metre olarak kabul edilen Manisa, dağ eteğine kurulduğu için yaz ayları bunaltıcı sıcak geçer. Temmuz-ağustos aylarında 40 derece sıcak görülür. Kışlar ise oldukça ılıktır. Yazın pek az kısa süreli sağanaklar görülür.

Nasıl Gidilir

İstanbul-İzmir ve Bandırma-İzmir arasında çalışan trenler Manisa'dan geçtikleri için bunlardan yararlanılır. Ankara'dan gelip Eskişehir'den aktarmasız İzmir'e gelecek bu tren de aynı işe yarar. Ama genellikle Manisa yolcuları yurdun her yerinden İzmir'e gelen otobüslerden yararlanırlar. Özel olarak Manisa'ya da otobüs bulmak mümkündür.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %90.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	90.412
DP	128.199

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %91.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	76.069
CMP	7.195
DP	151.596

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %82.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	81.714
CMP	4.055
DP	139.896
HP	18.422

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %84.4

Partiler	Aldığı oy
AP	159.369
CHP	86.721
CKMP	18.667
Bağımsızlar	1.307

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %74.7

Partiler	Aldığı oy
AP	160.713
CHP	61.760
MP	15.553
TİP	6.504
Bağımsızlar	1.964

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %65.2

Partiler	Aldığı oy
AP	130.828
CHP	63.356
CGP	9.059
MP	6.916
MHP	4.832
TBP	5.507
TİP	5.334
Bağımsızlar	538

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %67.8

Partiler	Aldığı oy
AP	110.351
CHP	81.966
CGP	4.897
DP	28.332
MP	1.387
MHP	7.662
MSP	24.140
TBP	1.646
Bağımsızlar	378

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma oranı: %81.3

Partiler	Aldığı oy
AP	176.967
CHP	140.668
CGP	3.843
DP	8.373
MHP	13.605
MSP	18.840
TİP	1.293
Bağımsızlar	249

MANİSA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
YIL: 1961
Kabul
%44
Red
%56
YIL: 1982
Kabul
%93.4
Red

%6.6

MANISA VALISI: EROL ZIHNI GÜRSOY

Türkiye'nin, Cumhuriyet'ten sonra, sanayi ve hizmetler sektöründe önemli mesafeler almış olmasına rağmen, ekonomisinin belirgin özelliği gene de tarıma dayalı olmasıdır.

O nedenle hemen her ilimizin tarım ürünleri üretimi Türkiye ekonomisinde önemli bir yer tutar. Manisa da bu illerimizden biridir. Eldeki rakamlar, Manisa ilinin diğer illerimiz arasındaki yerinin çok üst sıralarda olduğunu göstermektedir.

Örneğin 1970 genel tarım sayımı sonuçlarına göre, 116.322 hektar sınaî bitki alanı bulunan ilin Adana ve İzmir'den sonra üçüncü sırayı aldığı görülmektedir.

Yine aynı yılın verilerine göre Manisa ili, 60.977 hektar bağ ve 43.649 hektar pamuk ekim alanı ile beşinci, 25.281 hektar zeytin alanı ile de yedinci sırada yer almaktadır.

1980 yılı verilerine göre ülke çapında Manisa'nın tarımsal üretimi Konya'dan sonra ikinci sıradadır. Çekirdeksiz kuru üzümün %75'i Manisa'dan elde edilir. Tütünün değer olarak %23'lük bölümü Manisa ilinde üretilir ve bu yönü ile de birinci sırada yer alır.

GEDİZ OVASI

Manisa ili tarımında çok önemli bir yeri olan Gediz Ovası'nın 117.000 hektarlık

kısmı ilin sınırları içindedir.

Avrupa Yatırım Bankası'ndan sağlanan krediler ve devletin desteği ile Gediz Ovası'nın büyük bir bölümü modern sulamaya açılmıştır. İkinci ürün ekimi uygulamasında bir yıl önceye göre dört katına varan ekim alanı ve buna paralel olarak ürün artışı sağlanmıştır.

Tarımsal potansiyel, tarıma dayalı sanayinin gelişmesi için Manisa'da uygun bir ortam yaratmıştır. Bu potansiyel tam kapasite ile hareketeye geçirildiğinde ihracatta büyük imkânlar sağlanabilir.

Manisa sanayii de gelecek için ümit vadetmektedir. 1971 yılında tamamlanan ve 1740 dönüm arazi üzerine kurulan MANİSA Organize Sanayi Bölgesi, A.İ.D. dışyardımıyla 1962 yılında gerçekleştirilen Bursa Organize Sanayi Bölgesi'nden sonra iç kaynaklarla gerçekleştirilen ikinci organize sanayi bölgesidir.

Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde 44 fabrika var. 12 fabrikanın yapımına da devam edilmektedir.

1981 yılında Organize Sanayi Bölgesi'ndeki fabrikaların ürettikleri mamullerinin dış satımından 84.5 milyon dolar döviz sağlanmıştır.

Manisa ilinin Soma ilçesi ve çevresi zengin kömür yataklarına sahiptir. 12 bin hektarlık alanda 10 adet kömür sahası bulunmaktadır.

Yörede sondajlarla görünür duruma getirilmiş kömür rezervi 315 milyon tondur. Sürdürülen sondajlı etüdler sonucunda bu rezervin 550 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

1987 yılında üretim hedefinin (satılabilir) 7.100.000 tonu bulacağı hesaplanmaktadır.

MANISA BELEDIYE BAŞKANI : BEKIR SITKI AKÇALAR

AŞLANGIÇI tarihin en eski devirlerine dayanan şehrimiz, ismini yaslanmış olduğu dağın adından almıştır. Bereketli ovası tüm devirlerde bu yerlerin yerleşim bölgesi olarak seçilmesini, yerin üstü kadar yerin altının da tarihin zenginlikleriyle dolmasını sağlamıştır. Tesbit edilebildiği kadarıyla 1878 yılından beri Manisa'da belediye teşkilâtı mevcuttur. O tarihlerde Manisa'da sayılabilecek ammeye tahsisli eserlerle sair bilgiler şunlardır. Sultan ve Muradiye isimli Selahattin Camii, 34 adet minareli cami, 51 mescit, 17 dershane, 2 imaret, 8 tekke, 15 medrese, 1 rüştiye mektebi, 4 hastane, bir tımarhane, 4 kütüphane, 2 şadırvan, 12 küçük tahta köprü, 1 kışla, 28 bin nüfus, 1500 dükkân, 115 mağaza, 10 hamam, 200 çeşme, 55 kahvehane, 15 tütün fabrikası, 65 fırın vardır.

Her şehre nasip olmayan bu kadar tesis, Osmanlılar devrinde Manisa'ya verilen önem sayesinde olmuştur. Valide sultanlar , şehzadeler ve padişahların istirahat ve ikâmet için tercih ettikleri bir belde olarak daima itina görmüştür. Bilhassa, hanlar, hamamlar ve bugün dahi iş görebilen kanalizasyonları Osmanlılar zamanından kal-

madır. İstiklâl Savaşı'nda Yunanlıların çekilirken şehri yakmış olmaları, Cumhuriyet devrinde şehircilik planı yapılmasında Manisa'ya öncelik vermiş ve bu sayede yeniden inkişaf eden beldemizin cadde ve sokakları, günün şartlarına göre tanzim edilmiştir. Belediyecilik hizmetlerinin en büyüklerinden diğer ikisi elektrik ve su, 1925 yılından itibaren belde halkının yararına arzedilmiştir.

1950-1982 dönemi:
1— Akpınar su tesislerinin yapılması, 2— Şehrin elektrik şebekesi TEK'e bağlanmıştır. 3— Şehir su şebekesinin yapımı, 4— Cennette, Ulucami Çaybaşı ve ek su depolarının yapılması, 5— Yenişehir'in şehir garajının yapılması. 6— Şehir içi yollarının asfaltlanması, 7— Bir numaralı gecekondu önleme bölgesinin bulunması.

Hızlı kentleşmeden nasibini alan beldelerden birisi de Manisa'mızdır. Bu sebeple artan nüfusa göre en temel ihtiyaçların karşılanması tekrar ön plana gelmiştir. Mütaşavver yerleşim alanlarının büyüklüğü ve tarihteki değişimleri nazarı dikkate alınarak, birinci etapta 200 bin nüfusluk bir beldenin ihtiyaçlarını karşılamak üzere çalışmalara yeniden başlanmıştır. Su sorunu, Ilıca ve Akpınar kaynakları ile ilâve edilen yeni depolarıyla inkişaf bölgelerini de içine alan şebekesiyle yeniden inşa ve tesis edilmiştir. Ve halen bu çalışma sürmektedir. Kezâ kanalizasyonda aynı görüş ile ele alınmış ve yaptırılmaktadır. Ancak, çağdaş anlayışın bir gereği olarak kanalizasyon, başıboş herhangi bir noktada bırakılması yerine çevre sağlığı da dikkate alınarak tasfiye tesisleri kurulması ve bu yoldan da bir gelir elde edilmesi şimdi programdadır. Dünya konjonktürüne göre karma ekonominin daha şanslı gelecek vaadetmesi geniş Gediz Ovası'nın ürettiği ürünlerini yanı sıra, kısmen sanayiye de dönmek ihtiyacını doğurmuş ve Ege bölgesinin imkânları en müsait organize sanayi bölgesi Manisa'mızda tesis edilmiştir. Küçük Sanayi Sitesi ayrı bir bölge halinde inşa edilmektedir. Organize sanayi bölgesi çevresinin gecekondulaşmasını önlemek maksadıyla hazırlanan birinci ve ikinci kısım gecekondu önleme bölgeleri altyapılarıyla inşaata hazır vaziyete getirilmiş, birinci kısım tamamen iskân edilmiş, ikinci kısmında da arsa dağıtım safhasına gelinmiştir. Artan şehir nüfusumuzun 25-30 bin kısmını bu bölgeler barındıracaktır. En büyük belediye hizmetlerinden elektrik işi temelden tekrar ele alınmış, en uç köşelere kadar trafoları ile yeniden şebeke tesis planlanıp inşasına girişilmiştir. Bugün için şehrin en büyük sorunu iskân bölgeleri arasında kalmış olan ran derelerin Devlet Su İşleri tarafından ıslah edilmesidir. Bunların içinde İstasyon Meydanı'nı kateden Tabakdere, 1983 yılı programına alınarak belli bir güzergâhta sınaî imalâtlarla, taşkınlarıyla çevreye zarar vermeyecek hale sokulmaktadır.

Belediyemizce bu çalışmaya paralel olarak İstasyon Meydanı'nın şehrin girişine lâyık olacak şekilde düzenlenmesi programlanmıştır. Kezâ, Hükümet Meydanı'nın da hazırlanmakta olan Kurtuluş Savaşı'nı da simgeleyecek Atatürk heykelinin konacağı bir meydan haline getirilmek üzere tanzimi programa alınmıştır.

Önemli kişiler

KENAN EVREN

Yedinci Cumhurbaşkanımız Kenan Evren 1918 yılında Manisa iline bağlı Alaşehir ilçesinde doğdu. Babası Alaşehir İnhisarlar İdaresi memurlarından Hayrullah Bey, annesi Naciye Hanım'dır.

Evren, ilkokulu Alaşehir'de, orta öğrenimini Manisa Ortaokulu, Balıkesir, İstanbul, Kadıköy liseleri ile Maltepe Askerî Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1936 yılında Kara Harp Okulu'na girdi ve burayı 1938 yılında bitirdi. Kenan Evren 1940 yılında Topçu Atış Okulu'ndaki öğrenimini tamamladı. 1946 yılında Kara Harp Akademisi'ne giren Evren 30 Ağustos 1949'da kurmay yüzbaşı olarak mezun oldu.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren 30 Ağustos 1964 yılında tuğgeneral oldu, 1967 yılında tümgeneralliğe, 1970 yılında korgeneralliğe ve 1974 yılında da orgeneralliğe yükseldi. Ege Ordu Komutanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı görevlerinde bulundu.

Orgeneral Kenan Evren 12 Eylül 1980 tarihinde emir ve komuta zinciri içinde yönetime elkoyan Silahlı Kuvvetlerimizin başındaydı. Evren harekât sonrası Genelkurmay Başkanlığı görevinin yanı sıra Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığı ve Devlet Başkanlığı görevlerini de üstlendi.

7 Kasım 1982 günü Anayasa'nın halk oyuna sunulması ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin yedinci Cumhurbaşkanlığına seçilen Kenan Evren 3 çocuk babası.

ŞAİR EŞREF (1847-1912) - Hiciv şairi. Gelenbe kasabasında doğdu, Kırkağaç'ta gömüldü. Manisa'da Hatuniye Medresesi'nde okudu. 22 yıllık kaymakamlık yaptıktan sonra özgürlükçü düşüncelerinden dolayı 1900'de Gördüş Kaymakamı'yken tutuklandı, bir yıllık tutukluluk sonunda Mısır'a kaçtı, 1908'de Hürriyet'in ilânı üzerine geri döndü, bir süre daha kaymakamlık yaptı ve veremden öldü. Abdülhamit'e, istibdada, haksızlık, yolsuzluk ve gericiliklere karşı yazdığı yergi ve taşlamalarıyla üne kavuştu. Deccal, İstimdad, Şah ve Padişah, İran'da Yangın Var, Hasbıhal yahut Eşref ve Kemal hicivlerinin toplandığı belli başlı kitaplarıdır.

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU (1889-1974) - Yazar, romancı, diplomat. Gazetecilik yaptı, makale ve hikâyeler yazdı, Kurtuluş Savaşı başladığında Ankara'ya geçti, TBMM'de iki ve üçüncü dönemlerde Mardin, dördüncü dönemde Manisa milletvekilliği yaptı, istifa edip sırasıyla Tiran, Prag, Lahey, Bern elçiliklerinde bulundu, Ulus gazetesinde başyazarlık yaptı, Kurucu Meclis üyesi oldu, sonra yeniden Manisa milletvekili seçildi. Ölümünde Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı'ydı. Kiralık, Konak, Nur Baba, Hüküm Gecesi, Sodom ve Gomore, Yaban, Ankara, Panoroma önemli romanları arasındadır.

FEVZİ LÜTFÜ KARAOSMANOĞLU (1900-1978) - Yazar, gazeteci, politikacı. Halkalı Yüksek Ziraat Mektebi'ni bitirdi, gazetecilik ve çiftçilik yaptı, DP'ye kuruluş yıllarında girdi, milletvekili seçildi, içişleri bakanlığı yaptı, Hürriyet Partisi kuruculanından oldu, CHP'ye geçti, Kurucu Meclis üyeliği, Manisa milletvekilliği yaptı, 1962'de istifa etti.

HAKKI TARIK US (1889-1956) - Gazeteci, yazar, politikacı. Gördes'te doğdu, Hukuk Fakültesi'nde okudu, edebî yazılar yazdı, gazetecilik yaptı, öğretmen, ikinci dönemden başlayarak dört dönem Giresun milletvekili oldu.

ASIM US (1884-1967) - Gördes'te doğdu. Siyasal Bilgiler'de okudu, ekonomi, maliye ve millî eğitim işleriyle uğraştı, Vakit gazetesini yayınladı, başyazarlık yaptı, 1927-1946 yılları arasında milletvekili.

MEHMET SABRİ TOPRAK (1877-1938) - Tüfekçizâde Mehmet Usta'nın oğlu. Kasaba'da doğdu. Darüşşafaka ve Hukuk Mektebi'nde okudu. PTT Genel Müdürlüğü yaptı. 1923'te Saruhan, 1927, 1931 ve 1935'te Manisa milletvekilliği, elçilik yaptı.

ÖMER LÜTFÜ ÜNLÜ (1881-1951) - Alaşehir'de doğdu, çiftçi, Kuvayı Milliye'de çalıştı, ilk TBMM'ye Saruhan milletvekili olarak seçildi, istiklâl madalyası sahibi.

REŞAT KAYALI (1881-1926) - Akhisar'da doğdu, Maliye Bakanlığı Muhasebe-i Umumiye Müdür Muavini, ilk TBMM'nin birinci ve ikinci dönemlerinde Saruhan milletvekili, istiklâl madalyası sahibi.

MUSTAFA FEVZİ SARUHAN (1875-1933) - Akhisar'da doğdu. Medrese ve hukuk öğrenimi gördü. Öğretmenlik ve avukatlık yaptı. Osmanlı Meclisi'nde iki ve üçüncü dönemler mebusu, 1923'te Saruhan'dan TBMM'ye seçildi, üçüncü ve dördüncü dönemlerde Manisa milletvekili, Şeriye ve Evkaf Bakanı.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez ilçe...

MERKEZ

Manisa, Ege Bölgesi'nde Spil Dağı'nın kuzey eteğinde ve Gediz Ovası'nın hemen kenarında kurulmuştur.

Manisa, Ege uygarlığının en önemli ve en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Kurtuluş Savaşı'nda düşman kaçarken 5-8 Eylül 1922'de Manisa'nın tamamına yakın bir kısmını yakarak tahrip etmiştir.

Manisa, Türkiye'de imar planı düzenlenip uygulanan ilk şehirlerimizden biridir.

AKHİSAR

Saruhanlılar döneminden beri Manisa'ya bağlı bir ilçe merkezidir. 1904 yılında Marmaracık (Gölmarmara) adlı bir bucağı ve 60 köyü bulunuyordu. 1933'te ise Zeytinliova bucağı merkez ilçeden çıkarılarak Akhisar ilçesine bağlandı ve köyler toplamı 93'e yükseldi.

İl merkezine 52 kilometre uzaklıktadır, yüzölçümü 1980 kilometrekaredir.

İlçenin bugünkü toplam nüfusu 146 bin 444, şehir nüfusu 61 bin 491, köyler nüfusu 84 bin 953 olup, nüfus yoğunluğu 74'dür.

Akhisar ilçesinin şehir nüfusu Türkiye iller nüfusu itibariyle 36'ncı ilçeler nüfusu itibariyle ise 26'ncı sıradadır.

Akhisar ekonomisi temelde tütün tarımına dayalıdır. İlçe ve çevre köylerde Türkiye'nin en kaliteli tütünü yetiştirilir. Üretici tütünün yanısıra bağcılık ve zeytincilik de yapmaktadır.

Köy sayısı 93, nüfus 57 bin 459. Kasaba sayısı 6, nüfus 14 bin 757. Bucak sayısı 2. nüfus 12 bin 737. Toplam belediye sayısı 9, nüfus 88 bin 985.

ALAŞEHİR

1867 yılında Manisa iline bağlanan bir ilçe merkezidir. 1904 yılında İnegöl adlı bir bucağı ve 76 köyü bulunuyordu. İnegöl bucağı bilahare "Sarıgöl" adını almış ve 1957 yılında ilçe merkezi yapılmıştır. İl merkezine 120 Km. uzaklıktadır.

Yüzölçümü 977 Km2 ve yüksekliği 190-200 metredir.

İlçenin bugünkü toplam nüfusu (1980 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre) 74.943. Şehir nüfusu 25.611. Köyler nüfusu 49.332 olup, nüfus yoğunluğu 77'dir.

Köy sayısı 57, nüfusu 33.470. Kasaba sayısı 4, nüfusu 12.511. Bucak sayısı (Yeşilyurt) 1, nüfusu 3.351 (Merkez). Toplam belediye sayısı 6, nüfusu 38.122.

DEMİRCİ

Saruhanlılar döneminden beri Manisa iline bağlı bir ilçedir. 1233 Km2 yüzölçüme sahiptir. 53 bin 187 kişilik nüfusunun 38 bin 649'u köylerde yaşar.

GÖRDES

Saruhanlılar döneminden beri Manisa iline bağlı bir ilçedir. 1.052 Km2 yüzölçüme sahip olan ilçenin nüfusu 45 bin 526'dır.

KIRKAĞAÇ

Balıkesir sancağına bağlı iken 1880'de Manisa iline bağlanmıştır. Yüzölçümü 543 Km2'dir. 40 bin 512 olan nüfusunun 22 bin 106'sı köylerde yaşamaktadır.

KULA

1866 yılında Manisa'ya bağlanmıştır. Yüzölçümü 960 km2 olup, nüfusu 41 bin 546'dır.

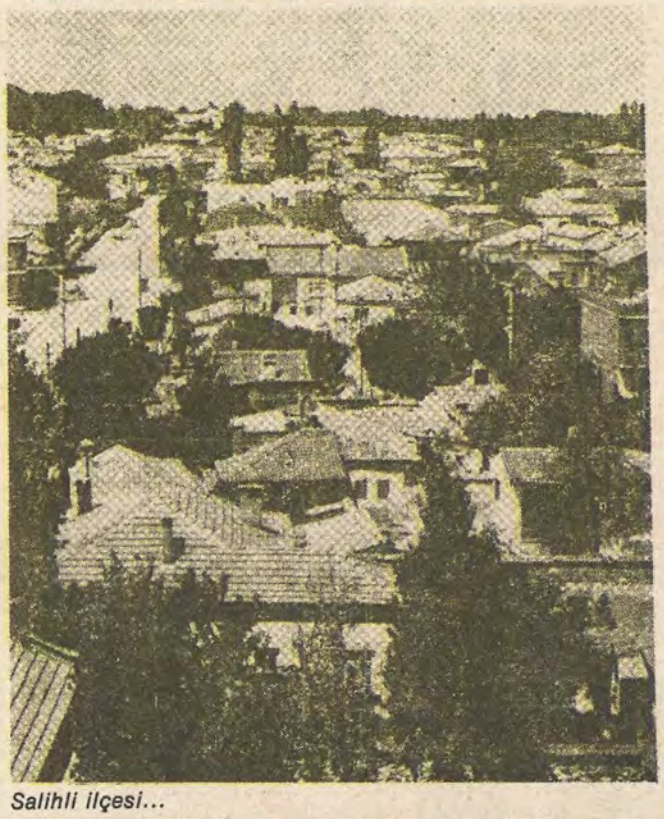

Salihli ilçesi...

SALİHLİ

1867 yılında ilçe olmuş ve 1880'de Manisa'ya bağlanmış bir ilçe merkezidir. 1904 yılında Adala bucağı ve 86 köyü bulunuyordu.

İl merkezine 72 Km. uzaklıkta bulunan ilçenin yüzölçümü 1.303 Km2'dir. Yüksekliği 140 metredir.

Bugün ilçenin toplam nüfusu 111.288, şehir nüfusu 51.826, köyler nüfusu 59.462 olup, nüfus yoğunluğu 85'dir.

Köy sayısı 74, nüfusu 51.340. Kasaba sayısı 2, nüfusu 5.181.Bucak sayısı (Karataş) 1, nüfusu 2.941. Toplam belediye sayısı 4, nüfusu 59.948.

SARIGÖL

İnegöl adıyla Alaşehir ilçesine bağlı bir bucak iken daha sonra adı "Sarıgöl" olmuştur.

1957 yılında ilçe merkezi yapılmıştır. Yüzölçümü 423 Km2'dir. Nüfusu 30.530'dur. Sarıgöl Manisa'nın yüzölçümü bakımından en küçük ilçesidir.

SARUHANLI

Manisa il merkezine bağlı bir köy iken, 1945'de bucak, 1959'da ilçe merkezi olmuştur. Yüzölçümü 898 Km2 olan ilçenin nüfusu 64 bin 427 kişidir.

SELENDİ

Kula ilçesine bağlı bir bucak iken 1954 yılında ilçe merkezi yapılmıştır. Yüzölçümü 751 Km2 olan ilçenin nüfusu 24 bin 019 kişidir. Selendi Manisa'nın nüfus bakımından en küçük ilçesidir.

SOMA

1867 yılında ilçe yapılmış ve 1881 yılında Manisa'ya bağlanmıştır. Kamu yatırımları ve işletmeleri açısından önemli bir yer tutar. 826 Km2 yüzölçümü bulunan ilçenin nüfusu 53.739'dur.

TURGUTLU

Öteden beri 'Kasaba' adıyla anılan Turgutlu ilçesinin 1904 yılında Eylice ve Dağmarmara adıyla iki bucağı ve 33 köyü bulunuyordu.

740 kilometrekare yüzölçüme sahip olan ilçenin toplam nüfusu 96 bin 798, şehir nüfusu 55 bin 396, k öyler nüfusu 41 bin 402 olup nüfus yoğunluğu 131'dir. Bu yoğunluk oranı ildeki ilçelerin nüfus yoğunluklarının çok üstündedir.

İl merkezine 30 kilometre uzaklıkta bulunan ilçenin yüksekliği 69 metredir.

Turgutlu Ege bölgesinin gelişmiş sanayiye sahip ilçelerinin başında gelir. Yörede yoğun biçimde bulunan kiremit ocakları Türkiye'nin bir çok merkezine kamyonlarla kiremit ulaştırır.

Zengin sanayisi ile dikkat çeken Turgutlu, Akhisar ile birlikte Manisa'nın en büyük iki ilçesinden biridir.

Akhisar ilçesi...

Soma ilçesi...

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

MANİSA, tarihî değerdeki kaynakları ve doğal güzellikleri ile önemli bir turizm potansiyeline sahiptir.

İlkçağ devletlerinden bir çoğunun özgün tarihi eserlerine ve Saruhanlılar ile özellikle Osmanlılar döneminin dinî ve kültürel değerlerine sahip olan Manisa'dan Evliya Çelebi "çok mamur bir Sultanlar Şehri" diye sözetmektedir.

Nitekim, Saruhanlılar ile Osmanlılar döneminde yapılan ve bugüne kadar canlılığını koruyan tarihi vakıf eserlerin sayısı 85'dir. Bu sayının içinde Mimar Sinan'ın eserleri de olmak üzere 51 tanesi il merkezindedir.

Manisa ilindeki tarihi ören yerleri, camiler, türbeler ve mitolojik eserlerden bazıları:

TARİHİ ÖREN YERLERİ

SANDIKKALE: Manisa'nın güneyindeki Spildağı büyük kalesi içinde ve yüksek bir tepe üzerinde Magnetler tarafından yapılmış bir iç kaledir.

Yöre halkının şekline bakarak "Sandıkkale" adını verdiği bu tepede henüz kazı yapılmamıştır.

SART HARABELERİ: Lidya Krallığı'nın başkenti ve dünyada ilk altın paranın basıldığı Sart şehrinin tarihi en az 3.000 yıl kadar öncelere uzanır.

Ankara-İzmir karayolunun üzerinde, Salihli ilçesinin dokuz kilometre batısında bulunan Sart Harabeleri'nin topraküstü kalıntılarının en önemlisi M.Ö. 3. yüzyılda yapılmış olan Artemis Tapınağıdır. Roma döneminden Gimnazyum dikkati çekerek niteliktedir. Bundan başka Sart'a yerleşmiş Yahudi Kalonisine ait bir tapınak "Sinogog" ortaya çıkarılmıştır.

Ege bölgesinin ve Türkiye'nin en önemli turizm kaynaklarından biri olan Sart Harabelerinde kazı ve restorasyon çalışmaları sürdürülmektedir.

GİMNAZYUM: Roma İmparatorluğu'nun en önemli anıtlarından biri olan Gimnazyum ve hamam, külliyenin en görkemli bölümünü oluşturur.

ARTEMİS TAPINAĞI: Hellenistik döneme ait Artemis Tapınağı, Eski Yunan dünyasının İon tarzındaki yapılarının en büyüklerinden biridir. Sütunların her birinin boyu 17.31 m. ağırlıkları ise 20 tonun üzerindedir.

Sert-Artemis Tapınağı...

Muradiye Camii iç görünümü...

SİNAGOG: M.S. III. yüzyıla ait olup, palastranın güneyinde ve mermerli caddenin kuzeyindedir. 1962 yılında meydana çıkarılmıştır. Sinagog'a ilişkin kitabelerin asılları Manisa Müzesi'ndedir.

LİDYA KRAL MEZARLARI: Marmara Gölü'nün güneyinde doksan kadar tümülüsü içeren büyük bir kral mezarlığı vardır. Bunların en büyüğü, Krezüs'ün babası Kral Alyates'e ait olanıdır.

PHİLADELPHIA HARABESİ: Eski Philadelphia şehri üzerine kurulan Alaşehir'de toprak altı ve üstünde Hellenistik döneme kadar ulaşan kalıntıları görmek mümkündür

Philadelphia kentini çevreleyen surların son kalıntıları ayakta olup, Hıristiyanlığın ilk dönemlerine ait ve yedi kiliseden biri olan Sanjan Kilisesi buradadır.

İSLAMI ESERLER

ULU CAMİ: Eski bir kilisenin kalıntıları kullanılarak (kilisenin yerine) Saruhan Oğullarından Fahrettin İlyas Bey tarafından yaptırılmıştır. (1366)

SULTAN CAMİ: Kanuni Süleyman'ın annesi Ayşe Hafza Sultan (Sultan Selim'in eşi) tarafından yaptırılmıştır. (1522). Sübyan Mektebi, Sultan Hamamı, Darüşşifa, İç Medrese bu külliyenin diğer bölümleridir.

MURADİYE CAMİ: Mimar Sinan'ın büyük yapıtlarından biridir. III. Murad adına 1583-1585 yılları arasında yaptırılmıştır.

Mimar Sinan, bu eserinin mozaik motiflerinde saf altın kullanmıştır. İmarethane ve bugün müze olarak kullanılan medrese, kütüphane bu külliyenin diğer bölümleridir.

SARUHANBEY TÜRBESİ: Saruhan Bey'in (Magnezya adını değiştirerek kente Manisa adını vermiştir) Gömülü bulunduğu bu türbe, torunu İsak Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Manisa'nın en eski tarihi yapılarından biridir. Kalın duvarları ve alışılmışın dışında yapılan pencereleri ile dikkati çeker.

YİRMİİKİ SULTANLAR TÜRBESİ: Manisa'da valilik yapan Osmanlı şehzadelerinin eş ve çocuklarının gömüldüğü tek ve büyük bir kubbe ile sekiz köşeden oluşan bir eser olup şehir merkezindedir.

DARPHANE: Osmanlı İmparatorluğu döneminde ilk altın paranın basıldığı yerdir. Darphane'de basılan bu paralardan örnekler Manisa Müzesi'ndedir.

MEVLEVİHANE: Mevlevi devrvişlerinin ruhlarını kötülüklerden ve aşırılıklardan arındırmak için dua ve ayin yaptıkları yerdir. Müze durumuna getirilmiştir.

MİTOLOJIK ESERLER

NİOBE (AĞLAYAN KAYA): Mitologya'da ölümsüzlerin gücü ile ölümlülerin dramlarını simgeler. Niobe, Frikya Kralı Tantalos'un kızıdır. Niobe Leto şenliğinde tanrıça Leto'yu kızdırır. Tanrıçanın buyruğu üzerine çocukları Artemis ve Apollo Niobe'nin çocuklarını öldürür. Çocuklarının cesetleri başında ağlayan Niobe'nin acılarına son vermek için Tanrı Zeus, Niobe'yi taş yapar.

Kente 300 metre uzaklıkta bulunan Ağlayan Kaya'dan sızan su damlacıkları Niobe'nin göz yaşları, rüzgârın sesi ise onun inleyişini simgelediği söylenir.

KİBELE (KYBELE) RÖLYEFİ: Mitologya'da tanrı ve tanrıçalar ile yeryüzündeki bütün insanların, hayvanların, bitkilerin anası olarak kabul edilen Kybele, (Etiler'in Ege kıyılarına geldikleri dönemde yapılmıştır.)

Büyük bir kaya oyulmuş mağara şeklindedir. Manisa il merkezine 15 dakika uzaklıktaki Akpınar mevkiindedir.

ARKEOLOJİ VE ETNOĞRAFYA MÜZELERİ

25 Nisan 1972 tarihinde açılan Manisa Müzesi, Osmanlı Padişahı III. Murad tarafından 1585 yılında Klasik Osmanlı Mimarisi uslübunda yaptırılan Muradiye Cami ve külliyesinin Medrese ve imarethane binalarında hizmet görmektedir.

ARKEOLOJİ MÜZESİ: Müzedeki eserler, üstü açık, diktörtgen bir avlu etrafını çevreleyen revakların arkasında sıralanan salonlarda, bilimsel ve eğitsel bir amaçla sergilenmektedir.

ETNOGRAFYA MÜZESİ: Bu bina da, arkeoloji müzesi binasında olduğu gibi, üstü açık ve ortasında bir havuzu bulunan, dikdörtken bir avlu etrafını çevreleyen revaklar ve arkasında sıralanan salonlardan oluşur.

Manisa Muradiye Camii

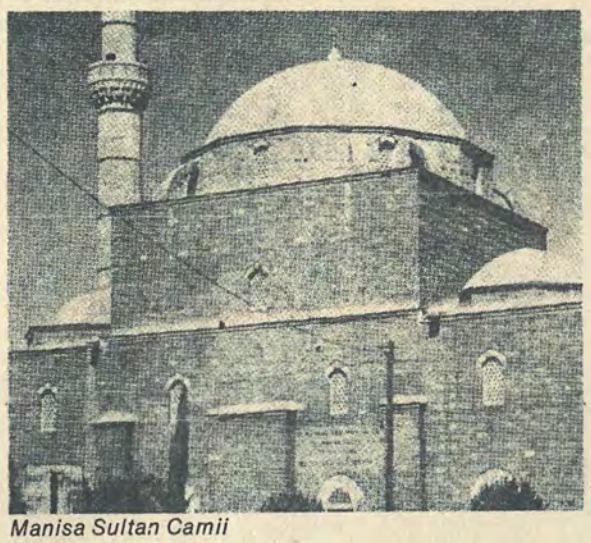

Manisa Sultan Camii

Müzede; yaylar, oklar, mızraklar, hançerler, baltalar, kalkan ve kılıçlar, çakmaklı tüfekler, cepkenler, kaftanlar, sedef kakmalı çekmeceler, takunyalar, rahleler, renkli çiniler, minber kapısı (Ulu Cami'ye ait), keseler, çantalar, bindallılar, halılar, kaşıklar, fincanlar, asalar, süs eşyaları, kemer tokaları, şamdanlar, ibrikler, sofra eşyaları, tekke ve zaviye eşyaları, hattatlık eserleri bulunmaktadır.

MANİSA	2437 — 1837	Turgutlu	2678 — 1415
		Menemen	1644
Akhisar	1853 — 1372		
Alaşehir	1756 — 1862		
Salihli	1910 —1141		

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Manisa'da da "Zeybek" türü oyunlar, yörenin tek seçkin oyunu niteliğindedir. İzmir ve bütün Ege'de olduğu üzere Manisa yöresi de "Efeler Diyarı" tanınır. "Aydın Zeybeği, Bergaman Zeybeği, Kordon Zeybeği, Sarı Zeybek, Tavas Zeybeği" gibi Ege'nin ünlü oyunları burada da etkinliğini büyük ölçüde gösterir.

OYUNLAR

Manisa'da kadın ve erkek oyunları genellikle ayrı ayrı oynanmaktadır. "Güvendi, Gündoğdu, Korucu, Değirmenci, Karşılama, Horan, Şadiyem, Harmandalı Zeybeği, Sakarya, Kabadayı, Abdal Bastı Zeybeği, Sarı Çiçek" gibi erkek oyunlarının yanı sıra "Mermerimin Yolları, Ninna, Ördek Suya Dalda Gel, Oldu mu aman oldu mu" gibi oyunlar da yörede kadın oyunları olarak bilinmektedir.

Erkek ve kadın oyunlarının dışında grup halinde oynanan oyunlar da yöre folkloruna değişik renk katmaktadır. "Bakırlım, Aleyli, Gündoğdu Zeybeği, Çekirdeksiz Bağlar, Dördüzlü" adlı oyunlar en belli başlı grup oyunları arasında yer almaktadır

Dördüzlü Oyun: "Baylan Cemile" türküsü eşliğinde, dört delikanlı tarafından oynanmaktadır.

GİYSİLER

Kadın: Başta çeşitli işlemeli fes, fesin üzerine boncuk oyalı yazma, uçları çene altından dolaştırılarak başın üstünde bağlanır. Alında iki sıra olarak dizili baş altını bunların altına gelecek şekilde üç parmak enliğinde oyalı yazma dolanır. Boyunda sandıklı ve rubi altınlar vardır.

Gövdede, ön kısmı tamamen açık, düz yakalı boyun ve göğüs altından iki düğmeli, kısa etekli, kollu bir entari vardır. Entari şalvarla ayni kumaş ve renktedir. Bele ipekli kırmızı mendil sokulur.

Şalvar: Al, yeşil, sarı, mor renkte elde dokuma pamuklu "Çitare", "Telli Istıfa", "Canfes" kumaşlarından yapılır. Belden uçkurlu ve geniştir.

Çoraplar elde örme kısa ve genellikle kırmızıdır. Ayakta kısa konçlu burnu püsküllü sarı çizme vardır.

Bileklerde aynalı bilezik, ortasında küçük altını bulunan ipte dizili gök boncuk vardır. Parmaklarda ise adi veya altın yüzükler bulunur.

Erkek: Başta kırmızı fes, onun üzerine "Çelep Sarığı" sarılır.

Gövdede: Çitareden veya pamuklu alacadan yakasız, önden tek düğmeli entari, onun üstüne kısa etekli, uzun kollu, siyap kaytanla işlemeli "Camadan" veya yelek vardır. Belde beyaz kuşak bulunur. Üzerinde de kırmızı kuşak vardır. Bunun da üzerinde deriden yapılmış, üst üste birkaç gözü bulunan silahlık bulunur. Silahlığın ceplik kısmı öne gelecek şekilde arkasından çift kayışla bağlanır. Silahlığın üzerine ipekli trablus kuşağı, üzerine üç parmak eninde ve bele yedi defa dolanan işlemeli yağcı bedir kolanı sarılır. Belden uçkurlu paçası dizden yukarıda arkası bol ve sarkık "Don" vardır. Düğün ve bayramlarda donun uçkuru telli ve püsküllü olup ön tarafta bağlandıktan sonra dışarıya püskül sallanır. Ayaklarda kontra ayakkabı, "Kalçın" kalçının üst kısmına elde örülmüş püsküllü bağcıklar vardır.

ATASÖZLERİ

—Zahirenin ambarı saban ucundadır

—Tarlanın taşlısı, kızların saçlısı, erkeğin yaşlısı vefalı olur.

—Güneşte söylediği sözü, gölgede bozandan hayır gelmez.

—İnsanı dindiren yokuş, dinlendiren de dişi kuştur.

DEYİMLER

—Kocasından sonra karıdan, hazirandan sonra ekilen darıdan hayır gelmez

—Bulutlar gider Şam'a çek eşeğini dama

—Bulutlar gider Aydın'a git işine kaydına.

—Soğrada elini, mecliste dilini sakla.

—Taş taşı, söz taşıma.

—Kısmeti kesilen köpek, kurban bayramında uykuya yatar.

MANİLER

"Bağda üzüm bol olmuş
Filizleri dal olmuş
Kezban üzüm topluyor
Yanakları al olmuş

Zeytinin irisine
Taş attım birisine
Annem beni saklıyor
Oğlanın birisine

GELENEK, GÖRENEK

Yöre gelenek ve göreneklerini günümüze kadar büyük bir ölçüde koruyabilmiştir. "Manisa Mesiri": On altıncı yüz yıldan beri her yıl 22 Mart günü Sultan Camii minarelerinden "Mesir Macunu" atılması bir gelenek halini almıştır.

Mesir macununun minarelerden atılması olayı günümüze kadar şu şekilde anlatılagelmiştir:

"1522 yılında Sultan Camii'ni yaptıran Hafsa Sultan bir gün hastalanır. Hiç bir hekim derdine derman bulamaz. Çaresizlik içinde bir kez de, aslen Denizlili olup, Manisa'da Sultan Camii'nin çalışmalarına memur edilerek İstanbul'dan Manisa'ya gelmiş bulunan Merkez Efendi'ye, diğer bir adı ile, (Musa Bin Muslihiddin Bin Kılıç)'a başvurulur. Merkez Efendi'nin verdiği ilaç Hafsa Sultan'ın derdine deva olunca, Sultan bu macunun halka da dağıtılması emrini verir. İşte bu tarihten itibaren Sultan Camii'nin minarelerinden Mesir Macunu atılır.

Merkez Efendi'nin macuna koyduğu söylenen 41 çeşit baharatın şu şekilde sıralandığı belirtilmektedir: "Karanfil, yeni bahar, zencefil, kalanga, karabiber, kırımtartar, kişniş, havlican, kebabiye, hindistan cevizi, anason, hıyar-ı şenbih, sakız, zaferan, tarçın, udulkahr, çöpçiti, hardal, mürsafi esmarı, iksir, çivid, meyan balı, kalem-i barid, tiryak, sarıhalil, karahalil, raziyane, kimyon, zerdavaç, tarçın çiçeği, hindistan çiçeği, çörek otu, darı fülfül, revend, limon tuzu, kakule, sinameki, vanilya, portakal kabuğu, topalak kökü, şeker."

Manisalıların geleneksel eğlence yerlerinden birini de "Akhisar Çağlak"ı teşkil eder, Akhisar'ın 4 kilometre yakınından geçmekte olan Çağlak deresi yörenin ilginç bir mesire yeridir. Zeytin ve çam ağaçlarının süslediği bu yerde, her yıl nisan ayının güneşli ilk pazar gününde halk toplanır ve eğlenir. Gelinlik çağına gelmiş genç kızlar buraya en güzel giysileri ile gelerek görünürler. Bu bir nevi tanıma-tanışma olanağını vermektedir. Mesirede pehlivan güreşleri yapılır. Bu geleneğin de onaltıncı yüzyıldan beri süregeldiği söylenmektedir.

Manisa'nın bir başka mesire yeri de "Kırkağaç Çamlık Mesiri"dir. Mayıs ayının ilk haftasında yapılan bu eğlence bir gelenek halini almıştır. Çeşitli yerlerden gelen ses ve saz sanatçıları burada toplanır. Mesirin son gününe rastlayan pazar günü ilçe halkının çoğunluğu buraya gelip geç saatlere kadar eğlenir."

TÜRKÜ

Yöredeki Sipil dağı, manilere konu olduğu gibi türkülere de konu teşkil etmiştir. Sipil türküsü yörede sevilen türküler arasında yer almaktadır:

"Gebelik önünde kale oturur
Anam mürtağıtın yaylası lâle bitirir
Küçük nurgatının kahrı çekilir
Sineksizdir Sipil dağları
Çamlarında uçar bal arıları
Sipilden görülür bahçeler bağlar
Anam etrafımda sıra çevrili dağlar
Oturmuş çamlarında beyler ağalar
Sineksizdir Sipil dağları
Camlarında uçar bal arıları

BATIL İNANÇLAR

Anadolu'nun hemen hemen çoğu yerlerinde olduğu gibi Manisa ve yöresinde de adak yerleri özellikle kırsal kesimlerde ilgi görmektedir: Evde kalmış kızlar, çocuğu olmayan kadınlar "Tezveren Dede"ye giderek mum yakmakla dileklerine kavuşacaklarına inanmaktadırlar. "Hacet Mesçidi" evsahibi olmak isteyenlerin uğradığı bir yer olarak bilinmektedir. Önemli bir şeyini kaybeden "Etem Dede"ye gidip şöyle seslenmektedir:

"Etem dede, Etem dede
Gömleği keten dede
Eğer kaybım bulunursa
Sana ...göbek atam dede"

Bu adak biçimi İstanbul'da günümüzde de yapılmaktadır: Her hangi bir arzusunun yerine gelmesini isteyen, ya da bir eşyasını yitiren kadınlar, muradına erdikten sonra aptest alıp kapı arkasına geçerek yukarıdaki dizenin sonunu **"Sana kırk göbek atam dede"** şeklinde sonuçlandırarak okurlar.

Yörede kurşun dökmek geçerliğini bir ölçüde sürdürmektedir.

HALK TIBBI

Yine Anadolu'nun bazı yörelerinde görüldüğü gibi Manisa yöresinde de "Dalak Kesme" geleneği vardır. Bu işlem sıtması olanlar için yapılmaktadır. Hasta sırtüstü yatırılır. Karnına ekmek tahtası konur. Tahta üzerine bir avuç iri tuz serpilir..

Kabakulak hastalığı için ağzı kıbleye bakan bir fırından alınan "is", şişmiş olan yerlerin etrafına çizgi halinde sürülür. Başı ağrıyan, çiviciye gider. Çivici duvara bir çivi çakar. Hastanın baş ağrısı da o çivi ile birlikte duvarda çakılı kalmış olur. Hayvanlara nazar değmişse, çiğ yumurta okunarak hayvanın altına biraz uzaktan atmak suretiyle vurulup kırılır.

Bu ve buna benzer inanışlar yörede büyük ölçüde etkinliğini yitirmiştir.

Gezilecek yerler

SPİLDAĞI MİLLİ PARKI

Manisa il merkezinin güneyinde bulunan 1517 metre yüksekliğindeki Spildağı kütlesinin üzerinde 6.860 hektar alanı kaplayan Spildağı Millî Parkı Manisa'ya 24 km. uzaklıktadır.

Spildağı Millî Parkı'nın, dinlenme ve dağcılık turizmi yanı sıra morfolojik, tarihi ve arkeolojik kaynakları ile Türkiye Millî Parkları içinde önemli bir yeri vardır.

Geçmiş dönemlerde burada yetiştirilen lâleler, bir dönemin adını simgelemiştir.

Doğal güzellikleri bozulmadan korunan Spildağı Millî Parkı, bölgede dağcılık sporu ve turizmi için son derece elverişli olanaklara sahiptir.

Ayrıca bölgedeki belli başlı turizm merkezlerine çok yakın bir mesafede bulunan parkın birçok tesisi tamamlanmış ve hizmete sunulmuştur.

Spildağı Millî Park yolunun standartlara uygun olarak yapılıp ve mevcut sosyal tesislerin işletmeye açılmasıyla Park, sıcak yaz günlerinde yöre halkının biricik dinlenme yeri haline gelmiştir.

MANİSA İLİNDEKİ TEMEL KAYNAKLAR

Yeraltından fışkıran sıcak ve şifalı su kaynakları bakımından Manisa zengin bir ilimizdir.

Alaşehir Sarıkız Maden Suyu, Demirci Saraycık Kaplıcaları, Şart ve Kurşunlu Kaplıcaları (Salihli), Kula Emirler Kaplıcaları, Urganlı Kaplıcaları (Turgutlu) ildeki termal kaynakların başlıcalarındandır.

Bu kaplıcaların bazılarından Lidyalılar, Romalılar ve Bizanslılar da yararlanmışlardır.

Selçuklular ve Osmanlılar döneminde kaplıcalara büyük önem verilmiştir.

İldeki kaplıcalar, madensel tuzlara ve iyi geldikleri hastalıklara göre gruplandırıldığında, belli başlı kaplıcaların özelliklerini taşır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ege bölgemizin önemli illerinden biri olan Manisa, çeşitli ve değerli ürünlerin yetiştiği bir bölgenin merkezi olduğu kadar, yöresel gelenekleri ile turizm bakımından da ayrı bir değer taşımaktadır.
Türk Ticaret Bankası 12 şubesi ile 1965 yılından bu yana Manisalılara ve çevre halkına bankacılık hizmetlerini en yaygın şekilde sunmaya çalışmaktadır.

Manisa İl Merkez Şubesi:
Manisa

Manisa İli Şubeleri:
Ahmetli, Akhisar, Alaşehir, Gölmarmara, Kırkağaç, Kula, Salihli, Sarıgöl Saruhanlı Soma, Turgutlu.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

OSMANLI DEVRİNDEN İTİBAREN EĞİTİM ÇOK İLERLEMİŞTİR

Osmanlı şehzadeleri, 150 yıldan fazla bir süre Manisa'da devlet yönetimi için hazırlanırlarken valilik görevini de yürütmüşlerdir.

O nedenle de daha Saruhanlılar döneminde 1378 tarihinde yapılan Fethiye ya da İshakiye diye adlandırılan Ulu Cami Medresesi, Manisa'da eğitim hayatının çekirdeğini oluşturur.

Daha sonraki yüzyıllarda Sinanbey, İbrahim Çelebi, Aynî Ali, Muradiye Sultan medreselerinin, Manisa eğitim ve kültüründe önemli yeri vardır.

Fatih'in öğretmenlerinden ve dönemin ünlü ismi Molla Gürani'nin Manisa'da öğretmenlik yapmış olduğu anımsanırsa, Manisa'nın Türk - İslâm kültür yaşamındaki önemi kendiliğinden anlaşılır.

20. yüzyılın başlarında Manisa'da özel okullardan başka "Kız Mektebi"nin bulunması da dikkate değer bir olaydır.

Cumhuriyet döneminde eğitim ve öğretime verilen önem dolayısıyla Manisa yalnız Ege'nin değil, Türkiye'nin önde gelen illerinden biri olmuştur.

Nitekim, Cumhuriyet'in başlangıcından 15. yılına kadar Manisa ilinde 128 ilkokul yapılmıştır. Cumhuriyet'ten önce Manisa'da 600'den fazla köyde toplam 98 öğretmen görev yaparken, Cumhuriyet'in 15. yılında bu sayı 440 olmuştur. Yine Çumhuriyet döneminden önce köy okullarındaki öğrenci sayısı 4400, şehir okullarındaki öğrenci sayısı ise 3700'dü.

Cumhuriyetimizin 15. yılında bu sayılar üç katına çıkarak köy okullarındaki öğrenci sayısı 11 bin 500'e, şehir okullarındaki öğrenci sayısı ise 12 bin 200'e ulaşmıştır.

Bugün Manisa ilindeki eğitim ve öğretimin durumu sayılarla şöyle:

Manisa ili okullu köy sayısı (mahalleler dahil): 827
Okulsuz köy sayısı: 36
Geçici derslik sayısı: 36
Kapalı okul sayısı: -

Okul öncesi eğitim:
Anaokulu sayısı: 3
Anasınıfı sayısı: 46

Anaokul ve sınıfı öğretmen sayısı: 74
Anaokulu sınıf öğrenci sayısı: 1247

Temel eğitim I. kademe:
Şehir okul sayısı: 95
Kasaba okul sayısı: 63
Manisa ili tüm derslik sayısı: 2681
Çift öğretim yapılan derslik sayısı: 348
Normal öğretim yapılan derslik sayısı: 634
Öğretmen evi sayısı: 937
Öğretmen sayısı: 3745

Öğrenci sayısı: 104.185
(Kız: 49.693, erkek: 54.487)

Orta dereceli okullar
Okul türü
Lise
Endüstri Meslek Lisesi
Kız Meslek Lisesi
Ticaret Lisesi

Akşam Ticaret Lisesi
İmam-Hatip Lisesi
Temel Eğitim II. Kademe
Pratik Kız Sanat Okulu

Toplam: 126

(NOT: Bağımlı ortaokul sayısı 32, bağımlı pratik kız sanat okulu sayısı 7'dir)
Orta dereceli okullardaki öğretmen sayısı: 2321
Orta dereceli okullarda öğrenci sayısı: 37.922

(Kız öğrenci sayısı: 15.322, erkek öğrenci sayısı: 22.600)

I. kademe okuma-yazma kurslarına toplam 30.324 kişi (kadın: 17.139, erkek 10.685) katılmış ve 16.966 kişiye başarı belgesi verilmiştir.

Başarı oranı %57'dir.

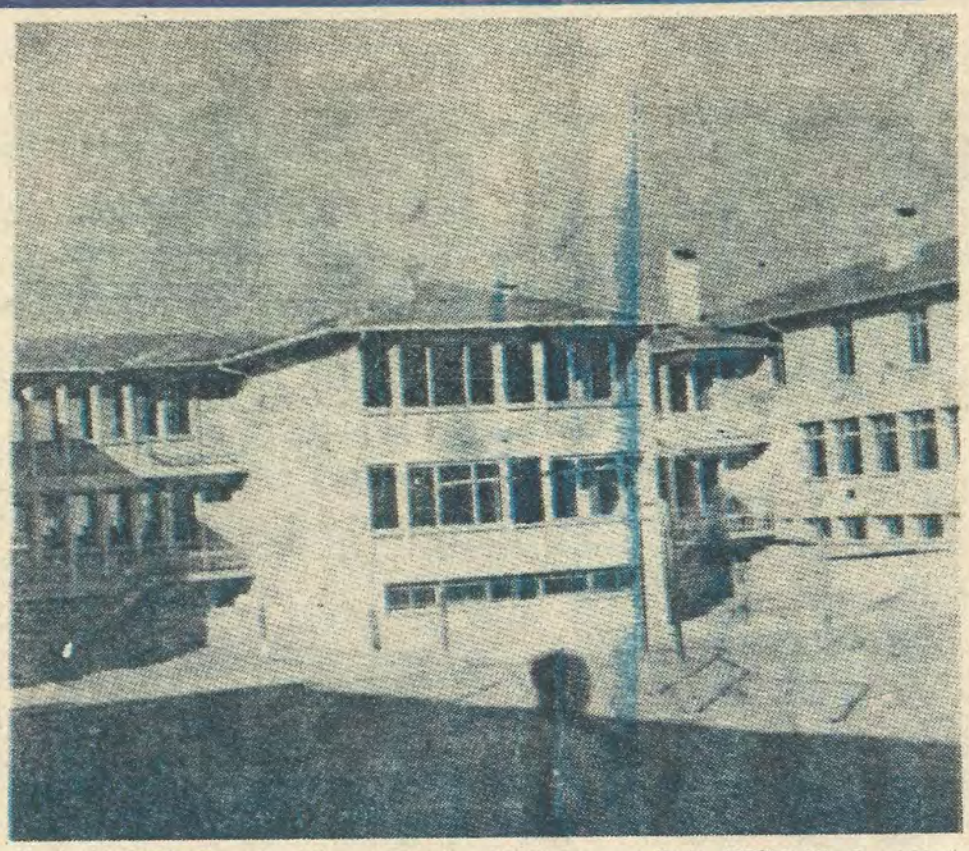

Manisa'da 1300 yıllarından itibaren öğrenime büyük önem verilmiş, 1378'de Ulu Cami Medresesi, eğitim hayatının çekirdeğini oluşturmuştur. Osmanlı döneminde eğitime verilen önem, Cumhuriyet'in ilânı ile sürmüştür. Fotoğrafta, Manisa Yetiştirme Yurdu görülüyor...

Her yıl kutlanmakta olan Mesir Şenlikleri'ne yurdun çeşitli yerlerinden gelen binlerce kişi, Sultan Camii önünde toplanıp kubbelerden atılan MESİR MACUNUNDAN kapmaya çalışır...

MANİSA GELENEKSEL MESİR ŞENLİKLERİ 16. YÜZYILDAN BU YANA HER YIL YAPILIR...

Manisa 16. yüzyıldan bu yana her yıl yapılagelen geleneksel Mesir Şenlikleriyle yaygın bir tarihî üne sahip olmuştur.

Mesir macununun bulunuşu ve hastalık tedavisinde ilk kullanılışı halk yığınlarınca benimsenişi şöyle olmuştur: "Kanunî Sultan Süleyman'ın annesi Hafsa Sultan hastalanır. Hekimler derdine derman bulamaz. Hafsa Sultan son çare olarak Manisa Sultan Camii (1522) yanına yaptırılan imarethane ve zaviyenin memuru olan bilgin ve hekim Merkez Efendi (Musa bin Muslihiddin bin Kılıç)'ye başvurur.

Merkez Efendi hastalığın tedavisi için hazırladığı macunu sultana verir ve sultan iyi olur. Hafsa Sultan bundan sonra macunun halka dağıtılmasını ister.

Merkez Efendi tarafından yapılan macun 41 çeşit baharatın karışımından oluşuyordu.

Bu arada yöre halkı macundan bol miktarda almak isteyince ve talepler karşılanmamaya başlayınca alınan bir kararla her yılın mart ayı içinde 21 Mart'ı içeren haftanın pazar günü Manisa Sultan Camii'nin kubbe ve minarelerinden atılmak yoluyla dağıtılmasına başlanır ve bu bir gelenek halini alır.

Bu günde çok sayıda yurttaş mesirin dağıtılacağı günü heyecanla bekler ve sabahın erken saatlerinde Sultan Camii etrafında binlerce insan toplanır, kentte bir bayram sevinci yaşanır.

Son zamanlarda bu potansiyelin sanat, kültür ve turizm etkinliklerine dönüştürülmesi için çaba harcanmaktadır. Konferanslar, çeşitli spor etkinlikleri, sergiler, folklor gösterileri, tiyatro, resim, müzik gibi etkinlikler bu çabalardan bazılarıdır.

Protokol

Vali: Erol Zihni GÜRSOY
Cumhuriyet Savcısı: Ali Orhan ÖZER
Vali yardımcıları:
Necati KARAKAYALI, Yaşar TOK,
Necdet ONUT
Belediye Başkanı: Bekir Sıtkı AKÇALAR
Emniyet Müdürü: Ferdi ERZAIM
Defterdar: Ahmet BAHAR
Millî Eğitim Müdürü: Muzaffer KARINCA

Vergi Rekortmenleri

Kemal Diner	12.826.521 TL.
Sadettin Közer	11.180.388 TL.
İsmail Sarıgözoğlu	8.267.255 TL.
Muammer Cidar	5.807.143 TL.
Mahmut Şentürk	5. 508. 879 TL.

Nüfus

Manisa ili Türkiye iller yüzölçümü itibariyle 18'inci sırada yer alırken, 1980 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre ise 9'uncu sırada bulunmaktadır. Manisa il merkezinin şehir nüfusu 105.096 olup, Türkiye şehirler nüfusu arasında 38'inci sırada yer almaktadır.

1980 Genel Nüfus Sayımı verilerine göre nüfus yoğunluğu 69 olan il, Türkiye iller nüfus yoğunlukları itibariyle de 15'inci sıradadır.

İle bağlı Akhisar ilçesinin şehir nüfusu 61.491, Turgutlu şehir nüfusu 55.396, Salihli ilçesinin şehir nüfusu ise 51.826'dır.

Buna göre, Akhisar ilçesinin şehir nüfusu, iller nüfusu büyüklüğü sırasında 36'ıncı, ilçeler nüfus büyüklüğü arasında ise 26'ıncı sırada bulunmaktadır.

Sağlık Hizmetleri

Manisa Çocuk Hastanesi

200'e yakın hekim var

Sağlık hizmetleri açısından oldukça gelişmiş bir ilimizdir.

Sosyal Sigortalar Kurumu hastaneleri dışındaki sağlık kurumlarında toplam 1565 yatak vardır.

Manisa ilinde kadrolu 110 doktorun yanısıra 169 doktor da serbest olarak görev yapmaktadır. İlçelerinde de yedi devlet hastanesi ile sağlık merkezleri ve dispanserler yer almaktadır.

GÜNEŞ
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için
özel üretildi
GÜNEŞ unları,
mutfaktaki hünerinize,
hüner katmak için..
Genel Dağıtım:
TEKPA
Halide Edip Adıvar Cad. No:158 Alsancak-İZMİR
(Üçyol-ile Buca Köprü ayrımı, Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

EKONOMİ

ÜZÜM, TÜTÜN, PAMUK, ZEYTİN ÖNDE GELEN TARIMSAL ÜRÜNLERİDİR

Ekonomisi tarıma dayalı Manisa'nın tarımsal üretimi 1980 verilerine göre Konya'dan sonra ikinci sıradadır.

İlde en önemli tarımsal ürünler üzüm, tütün, pamuk ve zeytindir.

Manisa tarımında önemli bir yeri olan Gediz Ovası modern yöntemlerle sulanır.

Tarım, Manisa'da sanayinin de gelişmesine yol açmıştır. Bursa'dan sonra iç kaynaklarla gerçekleştirilen bu ikinci organize sanayi bölgesinde 44 fabrika vardır. 12 fabrikanın ise, yapımına devam edilmektedir.

1981 yılında bu bölgedeki fabrikaların ürettikleri ürünlerin ihracatında 84.5 milyon dolar döviz sağlanmıştır.

Manisa ayrıca halı ve dokumacılığı ile ün yapmıştır. Özellikle Demirci, Gördeş ve Kula ilçeleri halı ve dokumaları ile ekonomisine önemli bir katkıda bulunur.

SOMA LİNYİT

Soma linyit kömürünün toz kısmını değerlendirmek üzere 1957 yılında üretime geçirilen ve 52 milyon liraya malolan Soma-A Termik Santralı yılda ortalama 300 milyon kwh elektrik üreterek ve tam kapasite ile enterkonnekte sistemine bağlı olarak çalışmaktadır.

Özellikle Batı Anadolu bölgesinin enerji ve güç gereksinimini yakın mesafeden karşılamak amacıyla 1.500.800 metrekarelik bir alan üzerine kurulu bulunan Soma-B Termik santrallarının I. ve II. üniteleri 1981 yılı ortalarında elektrik enerjisi üretimine başlamıştır. 2×165 MW gücündeki III. ve IV. ünitelerin yapımına 1981 yılında başlanmış ve 1984 yılında bu ünitelerin de işletmeye açılması hedeflenmiştir.

Tesisler tamamlanıp üretime geçirildiğinde yılda 4.4 milyar kilovatsaat elektrik üretilecektir.

1986 yılında tamamlanarak işletmeye açılması planlanan Soma gübre tesisleri üretime geçirildiğinde gübre dış alımında yılda 75.735.000 dolar değerinde döviz tasarrufu sağlanacaktır.

Soma gübre kompleksi Türkiye azotlu gübre kapasitesinin yaklaşık %20'sini karşılayabilecektir.

Akhisar Sigara Fabrikası'nın yapımı tamamlanıp (1984)'te üretime geçirildiğinde, bu fabrikada yılda 5 bin ton sigara imal edilecektir.

Toprak sanayii dalında ilin önemli bir yeri vardır. Başta Turgutlu ve Salihli olmak üzere ilde 80'in üzerinde tuğla ve kiremit fabrikası vardır. Bu fabrikalarda üretilen mamuller, yurt içi inşaat sektöründe kullanılmaktadır.

Türkiye ortalamasına göre bu veriler, Manisa ilinin büyük bir ekonomik potansiyele sahip bulunduğunu ve hızlı bir gelişme içinde olduğunu gösterir.

Ancak, Gediz ve Akhisar ovaları dışında kalan Demirci, Gördes, Selendi ilçeleri ile Yuntdağı - Bozdağı silselesindeki yerleşim birimlerinin kurulduğu coğrafî yapı, ekonomik kaynaklarının elverişsizliği nedeniyle daha ziyade kalkınmaya ve gelişmeye muhtaçtır.

SPOR

MANİSA'da modern sporların tarihi cumhuriyet ile yaşıt sayılabilir. Gerçi bu tarihten çok daha önceleri ata sporumuz olan güreş ile cirit köylere kadar girmişti. Ancak bunlar bir spor yarışmasından çok bir folklor gösterisinden ileri gitmemiştir.

Modern sporlar Manisa'ya futbolla girmiştir. Ve ilk spor kulübü de 1924 yılında Manisa esnafı tarafından kurulmuştur (Esnafspor). Bunu yine aynı yıl kurulan İdmanyurdu Kulübü izlemiştir. Bu iki kulüp arasında futbol sahalarında başlayan rekabet daha sonra diğer spor dallarına da sıçramıştır. Manisa'ya futbolu bu iki kulüp arasındaki rekabet ve iddialı maçlar sevdirmiştir. Nitekim bunun sonucu olarak da Manisa'daki spor kulüpleri sayısında kısa zamanda büyük bir artma görülmüştür. 1932 yılında Manisa'da altı takım arasında futbol lig maçlarının oynandığı görülmektedir. Bu takımlar, İdmanyurdu, Esnafspor, Yıldırımspor, Sakaryaspor, Altınorduspor ve Avcılar Birliği'dir. Yine aynı tarihte Akhisar ilçesinde iki (Akhisarspor ve İdmanyurdu), Alaşehir ilçesinde bir (Gençlerbirliği), Salihli ilçesinde iki (Bozkurtspor ve Gürbüzler) spor kulübünün faaliyet gösterdiği görülür. Bu arada 1934 yılında İdmanyurdu ile Altınorduspor kulüplerinin birleşerek "Manisaspor" adı altında bir kulüp kurduklarına rastlanırsa da bu kulüp kısa bir süre sonra dağılmıştır.

Manisa 1938 yılında Vali Dr. Lütfü Kırdar'ın himmetiyle büyük ve modern bir stadyuma kavuşmuştur. Yine bu yıllarda Beden Terbiyesi Genel müdürlüğü'nün kurulmasıyla Manisa'da bir Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü vücut bulmuş bu stad ile bu örgüt Manisa sporuna pek çok şeyler katmışlardır.

Manisa futbolun yanı sıra atletizm, atıcılık, güreş, okçuluk ve dağcılık alanlarında da büyük ve olumlu bir faaliyet göstermiş, daha sonra voleybol ve basketbol dallarında da pek büyük hamleler yapmıştır. Burada uzunca bir süre faaliyet gösteren Ordu Spor Okulu'nun da Manisa sporuna pek büyük katkıları olmuştur. Manisa güzel bir spor salonunun yanı sıra Türkiye'nin en güzel atış poligonuna da sahiptir. 1971 İzmir Akdeniz Oyunları'nın atıcılık yarışmaları bu poligonda yapılmıştır.

Manisa'da, başta atıcılık olmak üzere atletizm, dağcılık, bisiklet, basketbol, voleybol sporlarının kurucusu olarak rahmetli Halit Değirmencioğlu tanınır. Bu değerli spor adamının Manisa sporuna unutulmaz hizmetleri ve pek büyük katkıları olmuştur. Manisa'nın modern poligonu bugün onun adını taşımaktadır. Ayrıca eski millî rekotmen ve şampiyon atletlerden İbrahim Ateş Önuçar atletizm dalında, "Manisa Tarzanı" olarak tanınan Ahmet Bedevî dağcılık dalında, FIFA kokartlı ünlü futbol hakemimiz Ertuğrul Dilek futbol, basketbol dallarında ve Manisa Beden Terbiyesi Bölge Müdürü olarak (1968-1970) bu ilimizin sporuna pek büyük hizmetlerde bulunmuşlardır.

Manisa, sporun pek çok dallarında millî takımlarımıza birçok ünlü sporcu hediye etmiştir. Bunların arasında şu isimlere rastlanır:

Atletizmde: Aynur Önuçar, Ökkeş Önuçar, Hayriye Koçyiğit, Ruhsar Aykaner, Fahrinisa Özakıncı, Ruhi Sarıalp, Besim Aybars, Gündüz Değirmencioğlu, Ali Çömlekçi, Haydar Odabaşıoğlu.

Atıcılıkta: Orhan Karaköse, Mehmet Candar, Mehmet Eminci, Bilgin Sayıner, İsmail Hakkı Sel, Erdoğan Karaöz, Muazzez Bayram, Özer Özgün, Atike Aynur, Mehmet Mercan, Kâmil Özbay.

Futbolda: Ali İhsan Karayiğit, Aydoğan Çipiloğlu, Çetin Bayrıl, Mümin Özkasap, Ergun Öztuna, Turgay Meto, Gönen Üçer, Gürsel Aksel, Zeki Varda, Fikri Bayrıl.

Güreşte: Yusuf Özkan, Niyazi Güreşen, Ahmet Bilek.

Yağlı güreşte: Abdullah Aker, Halil Kırca, Mustafa Yıldız, Ahmet Güneş, Feyzullah Baba, Mehmet Yörük, İbrahim Aslan, Mustafa Aslan, Erdem Özyiğit, Fahrettin Alkan, Akif Taşçı, Mehmet Filiz, Mustafa Palamutlu, Ali Büke, İbrahim Uğur.

Okçulukta: Mehmet Mercan, Hayriye Şenyoğurtçu, Cumhur Yavaş, Belma Perköz, Mustafa Kavruklar, Hafize Karaböcek, Cüneyt Demir, Yüksel Göde.

Dağcılıkta: Enver Toktamış, Ekrem Külahtaş, Halit Değirmencioğlu, Hayrullah Olca, Feyyaz Şahbaz, Muammer Grenebe, Bülent Sınmaz, Ertuğrul Dayıoğlu, Hüseyin Güncer, Erdoğan Karaöz, Çetin Dayıoğlu, Sadık Karaöz, Ahmet Bedevî (Manisa tarzanı), Engin Kongar (Demirkazık tırmanışında düşerek vefat etmiştir. Dağcılık sporu şehitlerindendir), İsmet Ülkeli, Yıldız Değirmencioğlu (Ağrı zirvesine çıkan ilk Türk bayan dağcı), Gündüz Değirmencioğlu, Emin Değirmencioğlu, Haydar Aksakal, Memduh Noyan, Bülent Omay.

Siyah-Beyaz renklerden oluşan formasıyla futbol etkinliğini sürdüren Manisaspor, Türkiye İkinci Ligi'nde yer almaktadır.

"Manisa Tarzanı" (sağ başta) ile Manisalı bir grup dağcı...

DAĞCILIK

Dağcılık ve atıcılıkt sporunda Manisa'nın ayrı bir yeri ve önemi vardır. 1938 yılından 1945 yılına kadar Halkevi'nin dağcılık kolu olarak etkinliğini sürdüren bu spor kolu 1945 yılında kulüp olarak örgütlenmiştir.

Uludağ, erciyas, Torosların Aladağ silsilesinden Demirkazık, Ağrı Dağı, Cilolar, Bey Dağları, sözü edilen kulübün üyeleri tarafından çıkılan belli başlı dağlardır. Bu başarılarından dolayı Manisa dağcıları ülke çapında haklı bir üne ulaşmışlardır.

Manisa dağcılık sporunda olduğu gibi atıcılıkta da büyük ilerlemesi ile dikkat çeker. Manisalı atıcılar bugün Türkiye çapında başarılarını sürdürmektedirler.

Manisa, güreş ve okçuluk dallarında da etkinlik gösteren sayılı illerimizden biridir.

MANİSA İLİMİZDEKİ SPOR KULÜPLERİ ŞUNŞUNLARDIR:

Sarıgöl Gençlik Kulübü (1946), Hacırahmanlı Spor Kulübü (1951), Selendi Spor Kulübü (1958), Kulaspor (1968), Gördes Gençlik Kulübü (1955), Beşeylül Spor Kulübü (1855), Kayalıoğlu-Spor Kulübü (1955), Gölmarmaraspor Kulübü (1956), Turgutluspor Kulübü (1956), Donatım Spor Kulübü (1957) Çobanisa Sekizeylül Spor Kulübü (1957), Alaybey İdmanyurdu (1957), Akgünspor Kulübü (1957), Bakır Gençlik Spor Kulubü (1959), Mensucat Kulübü (195), Acar İdmanyurdu (1967), Sotesspor Kulübü (1962), Gençlik Yıldırım (1967), Saruhanlıspor Kulübü (1969), Somaspor Kulübü (1971), Demircispor Kulübü (1971), Salihlispor Kulübü (1971), Killikspor Kulübü (1971), Alaşehirspor Kulübü (1971), Akhisarspor Kulübü (1970), Karaoğlanlı Gençlik Kulübü (1970), Emniyetspor Kulübü (1972), Güreş İhtisas Kulübü (1954), Atıcılık Avcılık İhtisas Kulübü (1955), Cimnastik İhtisas Kulübü (1962), Tenis Dağcılık Kayakçılık İhtisas Kulübü (1967).

Manisa'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda ilk teşebbüsler 1960 yılında başlamış ancak bunun gerçekleşmesi hiç de kolay olmamıştır. 1963 yılında Manisa sampiyonu olarak Türkiye II. Ligi'ne alınan Sakarya Gençlik Kulübü bir yıl sonra adını değiştirerek Manisaspor olmuştur. Siyah-Beyaz formalı Manisaspor profesyonel futbol takımı o tarihten beri Türkiye II. Ligi'ndc faaliyetini sürdürmektedir.

MANİSA BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ:
Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Aydoğan İŞGÜDER.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, MANİSA
Telefonlar: Müdür 2140. 1169.
Memur sayısı: 63.
İşçi sayısı: 5.
Lisanslı sporcu sayısı: 5706 erkek, 612 bayan.
Tesisler:
Manisa 19 Mayıs Stadı 6000 kişilik.
Manisa Spor Salonu 2000 kişilik.
Halit Değirmencioğlu Atış Poligonu: 500 kişilik.
19 Mayıs Dış Sahası: 2000 kişilik açık tribünü vardır.
Tenis kortu: 500 kişilik.
Trap - skeet atış poligonu: Trübini ve soyunma odası yoktur.
Saruhanlı Spor Salonu 500 kişilik (Karabük tipi yapılmaktadır).
Akhisar Stadı: 3000 kişilik.
Akhisar Spor Salonu: 2000 kişilik.
Kırkağaç Stadı: 1000 kisilik.
Soma Stadı: 1000 kişilik
Turgutlu Şehir Stadı: 1000 kişilik
Turgutlu Spor Salonu: 1500 kişilik.
Salihli Stadı: 1000 kişilik.
Salihli Spor Salonu: 1500 kişilik.
Alaşehir:
Alaşehir'de stad'ta tribün olmayıp etrafı tel çitle çevrilidir.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, basketbol, voleybol, hentbol, yüzme, atıcılık, okçuluk, cimnastik, atletizm, judo, taekwon-do güreş, tenis, masa tenisi, bisiklet.

OTOBÜS KAROSERİ SAN. A.Ş.

MAGIRUS

- sağlam
- güçlü
- güvenli

DEUTZ

- **M 80 S 4.5** **Minibüs** (10 kişi yolcu kapasiteli)
- **80 E5** **Midibüs** (14 kişi yolcu kapasiteli)

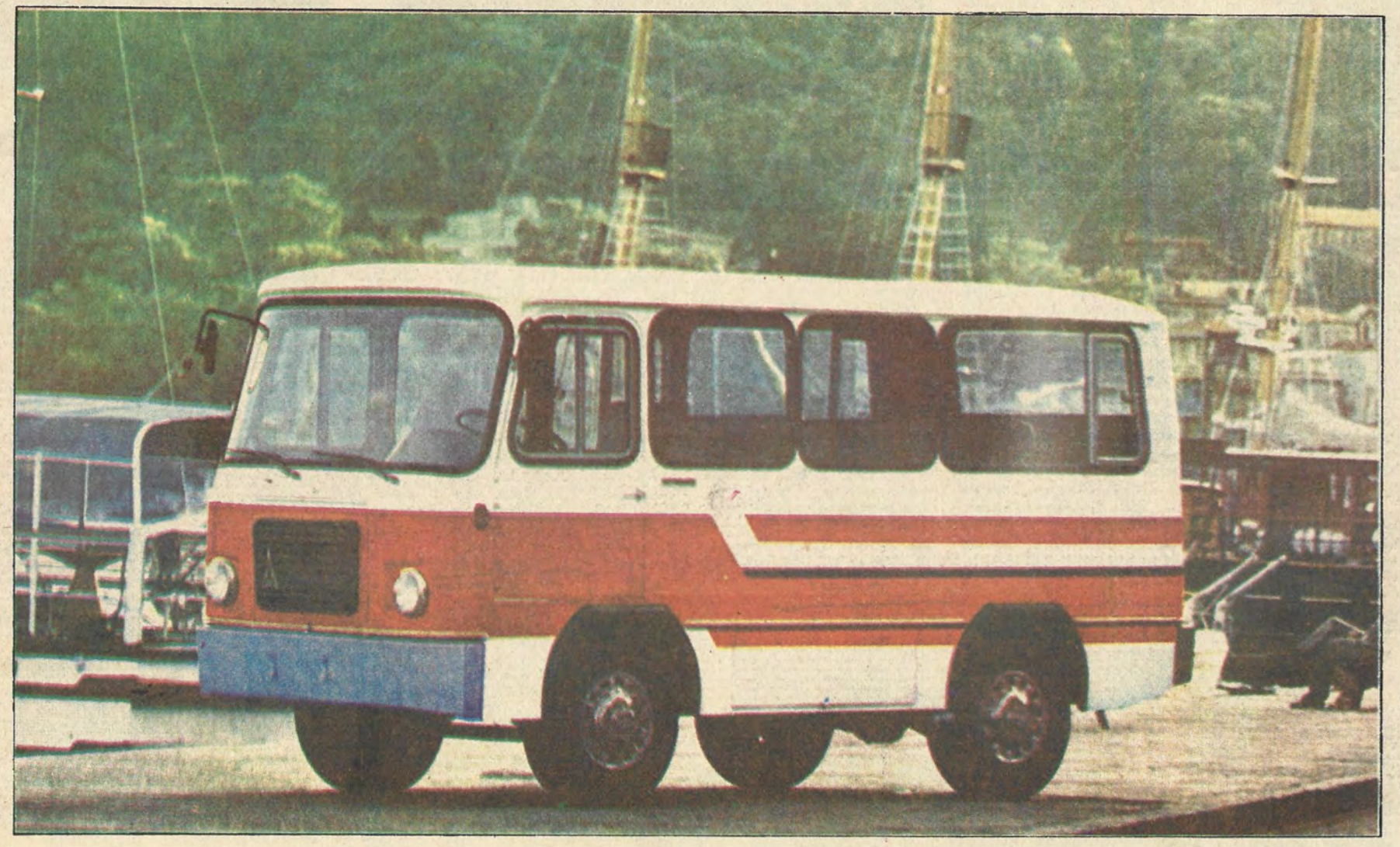

ANA BAYİLERİMİZ

EGEMAK
Ege Makine ve Ticaret A.Ş.
Gazi Bulvarı No: 3 P.K. 689 İzmir
Tel: 25 43 50

ORMAK
Orta Anadolu Makina ve Ticaret A.Ş.
Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak
Mustafa Kemal Mah. Ankara
Tel: 13 12 63-13 62 54-13 46 56

TORMAK
Toros Makina ve Ticaret A.Ş.
İstanbul Cad. Sivil Havaalanı
Karşısı No: 468 Adana
Tel: 22 715

DOĞAN
Otomobilcilik A.Ş.
Ankara Cad. No: 243
Sirkeci-İstanbul
Tel: 28 13 50-28 13 51

K.MARAŞ

46

Yüzölçümü: 14.327 km2
Nüfusu: 738.032.
İlçeler: Afşin, Andırın, Elbistan, Göksun, Pazarcık, Türkoğlu.
Köy sayısı: 506.
Doktor sayısı: 132
Hastane yatak sayısı: 360.
Okur-yazar oranı: % 67.
Otomatik telefon kodu: Yok.

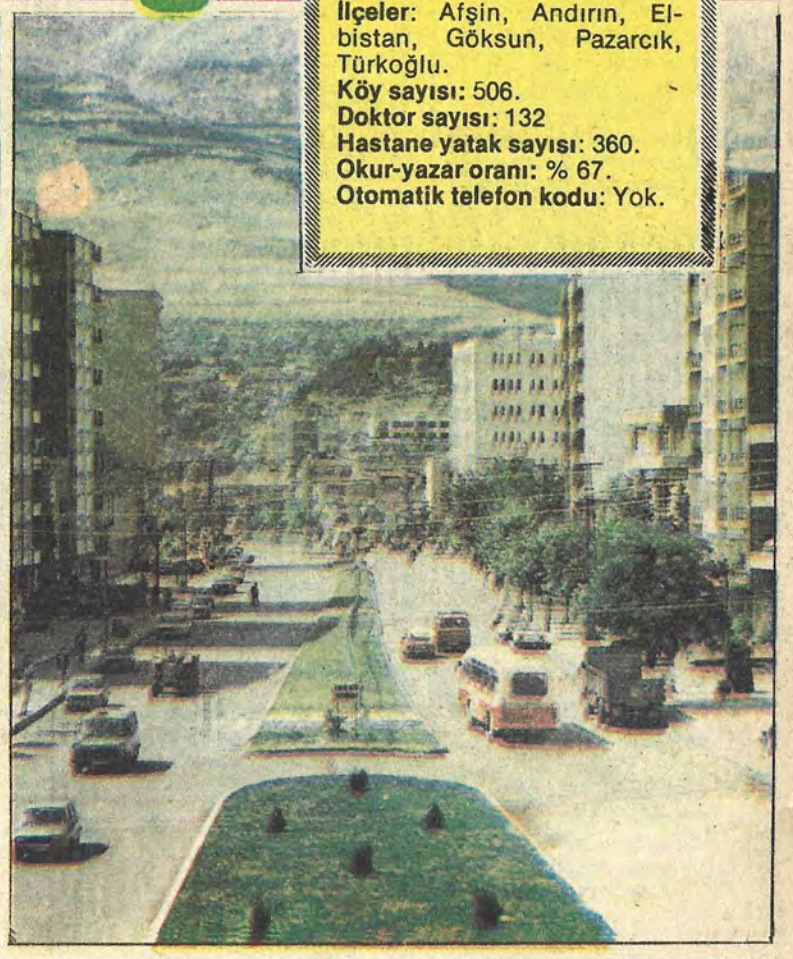

İstiklâl madalyalı tek ilimiz: Kahramanmaraş...

Her yıl 12 Şubat günü Kahramanmaraş'ta resmî törenler düzenlenir. 12 Şubat günü Kahramanmaraş'ın kurtuluş günüdür. Ve 1925 yılından bugüne, her 12 Şubat günü Kahramanmaraş'ın sokaklarında dalgalanan Türk bayrağının üzerinde bir de İstiklâl Madalyası takılıdır... Kahramanmaraş, "İstiklâl Madalyalı" tek ilimizdir...

Kurtuluş Savaşı'nda kadını, erkeği, yaşlısı, genci, topu, tüfeği ile gösterdiği inanılmaz mücadele, 1925 yılında Meclis gündemine gelmiş ve çıkartılan bir kanunla Maraş iline bir İstiklâl Madalyası verilmesi kararlaştırılmıştır... Maraş, 1972 yılında bir daha meclis gündemlerinde yer almış, bu kez de çıkartılan bir özel kanun ile "kahraman"lık payesi verilmiş ve adı Kahramanmaraş olarak değiştirilmiştir.

Kahramanmaraş'ın tarihi savaşlarla, savaşlarda halkının gösterdiği kahramanlıklarla doludur. Halkı mücadeleciliğinin yanı sıra, geleneksel el sanatlarındaki becerisi, çalışkanlığı ile tanınır.

Anadolu'nun çeltik deposu, biber tarlası olarakda tanımlanan toprakları hele Elbistan ovasında son derece sulak ve verimlidir. Sırma işlemeleri, yöresel el işleri ve hele dondurmasıyla bugün Türkiye'nin hemen her köşesinde kendinden söz ettirir Kahramanmaraş...

Adı nereden geliyor

Bugün Kahramanmaraş ilimizin bulunduğu topraklarda ilk kentin Hititler devrinde, ünlü kumandan Maraj tarafından kurulduğu ve bu ünlü kumandanın adını taşıdığı bilinir. Bu kent, yüzyıllar boyunca bu ünlü kumandanın adıyla anıldı. Yöre, Arapların eline geçtikten sonra bu ad da Arapların dilinde "Mar'aş" şeklini aldı. Türk egemenliğinin ilk yıllarında ise Türkler bu kente Maraş dediler. Kurtuluş Savaşı'nda büyük kahramanlıklar gösteren bu yöre halkının hizmeti karşısında Maraş, bir kanunla Kahramanmaraş adını aldı.

İklimi

Denizden yüksekliği ortalama 700 metre olarak kabul edilen Kahramanmaraş, yaz aylarında çok sıcaktır. Kışları ise sert ve soğuktur. Kara iklimi egemendir. Yazları hava kurak olup, sıcaklık 30 derece civarındadır.

Temmuz-ağustosta 40 derece bile görülür. Yaz aylarında geceleri çıkan meltem, havayı biraz serinletir ve gece rahat geçer. Yılın 150-160 günü tamamı açık ve güneşli, 50-60 günü kapalı ve yağışlıdır. Geri kalan günlerse parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan her gün kalkan posta treni ve haftada üç gün kalkan Toros Ekspresi ile gidilebilir. Genellikle yolcular karayolunu seçerler. Uluslararası (E-39) asfaltı üzerinde olan bu kente her yöreden otobüs bulunur.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %88.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	39.045	39.3
DP	52.823	53.2
Bağımsızlar	26.121	7.5

1954

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %90.0

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	43.501	36.6
CMP	3.781	55.3
DP	65.777	55.3
HP	5.498	4.6
Bağımsızlar	1.210	0.3

1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %71.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	49.252	45.2
CMP	13.922	12.8
DP	45.890	42.1

1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %77.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	65.069	52.1
CHP	48.694	39.0
CKMP	7.514	5.9
YTP	2.456	1.9
Bağımsızlar	1.453	1.1

1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %66.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	55.640	48.2
CHP	27.609	23.9
MP	11.329	9.8
TİP	2.284	2.0
YTP	4.099	3.5
Bağımsızlar	14.570	12.6

1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: 63.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	38.419	32.0
CHP	21.126	17.6
CGP	4.734	4.0
MP	5.946	5.0
MHP	1.469	1.2
TBP	7.478	6.2
TİP	2.230	1.9
YTP	289	0.2
Bağımsızlar	38.319	31.9

1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %70.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	27.774	17.9
CHP	51.043	32.9
CGP	3.133	2.0
DP	16.776	10.8
MHP	8.669	5.6
MSP	41.454	26.7
TBP	2.825	1.8
Bağımsızlar	3.432	2.3

1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %74.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	57.250	26.5
CHP	74.283	34.4
CGP	1.657	0.8
DP	5.397	2.5
MHP	33.470	15.5
MSP	33.772	15.6

Kahramanmaraş Anayasa halk oylaması sonuçları:

YIL: 1961

Kabul	Red
%51	%49

YIL: 1982

Kabul	Red
%93.2	6.8

K. MARAŞ VALİSİ: «CELÂL GÜVENÇ

KAHRAMANMARAŞ tarih öncesi çağlarda kurulmuş eski bir şehir olmanın yanı sıra konumunun özelliği itibariyle de birçok egemenliklere sahne olmuş, Hititler, Asurlar, Makedonyalılar, Romalılar, Bizanslılar, Araplar ve Selçuklular arasında el değiştirmiş, Osmanlı İmparatorluğu'na Yavuz Sultan Selim zamanında katılmış önemli bir merkezdir. Cumhuriyetle beraber de il hüviyetini kazanmıştır. İl hudutları içinden Bağdat Yolu'nun (İpek Yolu'nun) geçmesi tarihî önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Gerçekten Kahramanmaraş yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından büyük bir zenginliğe sahiptir. Yer altı madenlerinden bugün bilinmeyenlerin ortaya çıkması ve arkeolojik kazıların yapılması gelecekte bu zenginliği daha büyük boyutlarda ortaya koyacaktır.

Kaldı ki, Afşin-Elbistan yöresinde halen çıkartılma çalışmaları süratle sürdürülen linyit yatakları 3.5 milyar ton rezervi ile ülkemizin en zengin linyit havzasıdır. Ayrıca toprak ve su potansiyelinin yüksek olması. Kahramanmaraş'ın tarımda hamle yapmasına olanak hazırladığı gibi yapılmakta ve yapılacak olan barajları, modern tarımda ilin daha büyük mesafeler alacağının da işaretini taşımaktadır.

Ceyhan Nehri'nin kolu Aksu çayı üzerindeki Kartalkaya Barajı, Maraş ve Pazarcık ovalarının sulanmasını sağladı ve ile pamuk tarımını getirdiği gibi, Ceyhan Nehri üzerinde yapımı sürdürülen Menzelet Barajı, sulanabilen toprak miktarını yükseltecek ve ayrıca 120 Megavat (120 bin kilovat) elektrik de üretecektir. Bu barajı Kandil, Karakuz, Adatepe, Sır barajlarının yapımı takip edecektir.

Tarımın yanı sıra Kahramanmaraş, sanayide de büyük bir atılıma hazırlanmaktadır. Afşin-Elbistan Termik Santral inşaatı hızla devam etmektedir. Yurdumuzun en büyük yatırımı olan bu santralda halen 10 bin işçi çalışmaktadır.

Böylece sanayiin belkemiği olan elektrik, il içinde birçok sanayi kuruluşu da teşvik edecektir.

İlde mevcut küçük sanayi kuruluşlarının yanı sıra ceviz oymacılığı, sim-sırma el işleri, bakırcılık ve kuyumculuk gittikçe önem kazanmakta, ata yadigarı olan bu sanatlar yurt çapında ilgi görmektedir. Türkiye'de ilk defa kurulan ve 1982 Mart'ında faaliyete geçen Kahramanmaraş Sosyal Dayanışma Vakfı, bugün 67 milyon TL. nakdi varlığa ve ayrıca 200 milyon TL.'sine varan taşınmaz mal varlığına sahip bulunmaktadır. Bu vakıf, yaptığı diğer yardımlardan başka, bu yıl yüksek öğrenim gören 50 öğrenciye burs da vermiştir.

Ulaşım eksikliği nedeniyle uzun bir süre kapalı ekonomi sistemi içinde yaşayan Kahramanmaraş, demiryolu şebekesine katılmak ve muntazam karayollarına kavuşmakla ekonomik bir reform yapmış. Gerek şehrin görünümü gerekse ticarî yapı itibariyle önemli gelişmeler kaydetmiştir. Öyle ki bugün artık ihracata dönük çalışmalara başlamıştır. Yakın bir gelecekte il merkezinde gümrük teşkilâtının faaliyete geçmesi kaçınılmaz olacaktır.

Kahramanmaraş, doğal güzelliği, tarihî zenginliği, sıcak su kaplıcaları ve şifalı suları ile iç turizme de kucak açmış bulunmaktadır. Özellikle yaz aylarında Zeytin Ihcası ve Ekinözü (Celâ) içmeleri turistleri dahi cezbeden birer merkez haline gelmektedir. Bu tesislerin günün ihtiyaçlarına cevap verecek mükemmeliyete eriştirilmesi çalışmaları hızla sürmektedir. Ayrıca Döngel Mağraları ve Eshab-ül-Kehf (Yedi Uyurlar) turizm açısından gittikçe önem kazanmakta, Döngel'de her yaz izcilik kampları açılmaktadır.

Kahramanmaraş, Kurtuluş Savaşı'nda ilk defa mücadele bayrağını açmakla kendi kendini kurtaran şehir olmuş, böylece birlik ve beraberlik ruhunun en güzel örneğini vermiştir. Bu, Maraş'a yıllar sonra Kahramanlık ünvanını getirmekle beraber, ülkemizde tek Madalyalı şehir olmak şerefini de nasip etmiştir. Gazi M. Kemal imzası ile verilen Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalyası, her yıl Kurtuluş Bayramı'nda Ay-Yıldızlı bayrağımızla kucaklaşmaktadır.

Kahramanmaraş, Kurtuluş Bayramı'nın yanı sıra her yıl, kendisine Kahramanlık unvanının verildiği günü ve Madalyanın Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce verilmesinin kararlaştırıldığı günü müstesna bir sevinç ve gururla 1981 yılından itibaren kutlamaya başlamış, özellikle 5 Nisan'ı Kardeşlik ve Madalya günü olarak kutlamakla, birlik ve beraberliğin ne kadar engin bir hazine değerinde olduğunu yaşamakta ve yaşatmakta olduğunu göstermiştir.

Kahramanmaraş ili bazı yerleşim ünitelerinin kolaylıkla elde ettiği şeyler ya çok geç ele geçirmiş veya hâlâ ele geçirememiş olmanın üzüntüsünü yaşamıştır. Bugün her Kahramanmaraşlı bir fakülte veya yüksek öğrenim kurumuna sahip olabilmenin özlemini çekmektedir. Buna sahip olmanın getirdiği her türlü ortam ve kaynak ilde esasen ve fazlasıyla mevcuttur. Bu arzunun gerçekleşmesi, sadece bir idealin gerçekleşmesi demek olmayacak, aynı zamanda bir hakkın teslimi anlamını da taşıyacaktır. Çünkü konu, her yönüyle ele alındığında görülmektedir ki Kahramanmaraş, böyle bir kuruma sahip olmaya cidden layıktır.

K. MARAŞ BELEDİYE BAŞKANI: İSA KALKAN

12 Eylül 1980 tarihinden sonra şanlı ordumuzun sağladığı barış ve huzur ortamı içinde, serî olarak çok kısa zaman aralıkları ile neticeleri alınmak üzere hazırlanan programlar çerçevesinde çözüm bekleyen yığınla sorunların halli için çalışma yarışına girilmiştir.

Her şeyden önce şehrin sürekli olarak temiz tutulması için gerekli olan çalışma düzeni sağlanmıştır. Çöplerin çöp bidonlarında toplanması zorunluluğu yanında prensip olarak gece-gündüz cumartesi - pazar tatili ve bayram demeden sürekli bir şekilde belediyemiz temizlik ekiplerince çöplerin kaldırılması ve imha yerlerine sevkinin yapılması öngörülmüş ve buna göre çalışma sistemi kurulmuştur.

12 Eylül'den sonra kaçak yapılaşma ve gelişmeyi önlemekle birlikte bu yerleşim yerlerine ulaşımı sağlamak için diğer devlet kuruluşlarından sağlanan destekle tüm ham yollara stabilize çekilmiştir.

1981 yılı başında şehrin yeni imar planının, bütün olarak tasdik edilmesi temin edilmiştir.

Tasdik edilen imar planı çerçevesinde dört yıllık imar programı hazırlanarak imar uygulamalarına süratle başlanmıştır. Şehrin girişlerinde ve içinde birçok ana ve tali yolların genişletilmesi, düzenlenmesi ve bunun paralelinde kavşak, meydanların ve otoparkların yapılması sağlanmıştır. Altı kavşakta sinyalizasyon tesis edilmiştir. Bu çalışmaların neticesinde, düzenlenen yeni imar planına göre 1995 yılında 545.000 nüfuslu olması planlanan büyük Kahramanmaraş şehrinin imajı daha işin başında iken çizilmiştir.

1973 yılından itibaren inşaatı devam eden küçük sanayi sitesinin ele alınamamış elektrik şebekesinin yapımı 1981 yılında başlatılarak ikmal edilmiş ve 12.9.1981 tarihinde hizmete açılmıştır. İkmal edilen 569 işyerine tüm işletmelerin nakli sağlanarak şehrin içinde yıllarca süregelen birçok problem çözümlenmiştir.

K.S.S. ve taşınma ile birlikte yeni imar planı doğrultusunda özel yöntemlerle çok kısa zamanda yeni haller bölgesinde tesis edilen toplam 151 adet işletme yerine şehrin içindeki tüm oduncu - kömürcü, biriketçi, mozaik ve mermer işletme sahiplerinin nakli sağlanmıştır.

İmar planı çerçevesinde yapımı öngörülen fuarın özel projesi 1981 yılında düzenlenmiş ve tasdik edilmiştir.

635.000 M2 alanı içeren "Kahramanmaraş Tarım, Sanayi ve El Sanatları Fuarı" projesinde şehrin ihtiyacı olan sosyal, kültürel, ekonomik, sportif, turistik, rekreatif amaçlı tesislerin yapımı öngörülmüştür. Bu projeye göre 1981 yılında 200.000 M2 lik alanı kamulaştırılarak bu kesimdeki tesislerin inşaatına başlanarak 45 gün gibi çok kısa bir zamanda toplam 10.000 M2'lik kapalı alanı kapsayan 141 adet kapalı teşhir yerleri, prefabrik yapı elemanları ile tesis edilmiş ve yıllarca özlemi duyulan "Kahramanmaraş 1. Tarım-Sanayi ve El Sanatları Fuarı" 5.10.1981 tarihinde bir ay süreyle halkımızın hizmetine açılmıştı. Bu kesimdeki inşaat çalışmaları devam etmiş ve tüm eksik işler ikmal edilerek 1982 yılında 20.9.1982 - 20.10.1982 tarihleri arasında "Kahramanmaraş 2. Tarım-Sanayi ve El Sanatları Fuarı" halkımız ve ülkemiz hizmetinde açık tutulmuştur. Bundan böyle hava şartları nedeniyle fuarın 1-30 Eylül tarihleri arasında hizmete açık tutulması kararlaştırılmıştır. Bu alan içinde özel olarak projesi hazırlanan 60.000 M2 alanı içeren, belediyemizce 1981 yılında Atatürk'ün 100. doğum yılı nedeniyle kalıcı tesis olarak inşa edilen ve 12.9.1981 tarihinde hizmete açılan "Atatürk Parkı ve Tesisleri" sürekli olarak halkımızın hizmetine açık tutulmaktadır. Fuar ve Atatürk Parkı'nda yapılan işlerin ikinci keşfi 200.000.000 TL'dir.

Kısa ve orta vadede şehrin su ihtiyacı mevcut tabii kaynaklardan ve açılan ile açılacak sondaj kuyularından temin edilen ve edilecek sularla karşılanması planlanmıştır. Uzun vadede ise şehir içme, kullanma ve endüstri suyu temini Menzelet Barajı'ndan sağlanması öngörülmüş ve bu yönde proje çalışmaları yapılmaktadır.

Aşırı fiyat artışı isteklerini önlemek için çeşitli tedbirler alınmış ve alınmaktadır. 1981 yılında bu amaçla haftanın altı gününde rotasyon şeklinde açık tutulan altı önemli merkezde semt pazarları düzenlenmiş ve modern bir et tanzim satış mağazası açılmıştır. 1982 yılında ise ikinci modern et tanzim satış mağazası da halkımızın hizmetine açılmıştır. Odun fiyatlarını belli bir seviyede tutmak için sürekli bir şekilde odun tanzim satışları yapılmaktadır.

Toplu taşıma hizmetlerini en iyi bir şekilde yapabilmek için 1981 yılında 15 üdet yeni MAN otobüsü satın alınarak halkımın hizmetine sunulmuştur.

Yine tasdikli imar planı çerçevesinde 1981 yılında 35.000 nüfuslu yerleşim yerini içeren 1.200.000 M2'lik alanda yer alan beş no'lu gecekondu önleme bölgesinin özel projesi ve maketi hazırlanmıştır. Bu imar planı araziye aplike edilerek ada ve parsel betonları yerine konmuş ve yolları ham olarak açılmıştır. Dört kooperatife yer tahsisleri yapılarak rölefe ve tapu işlerin ikmaline çalışılmaktadır. 1983 yılında bu kesimde, şehirde ilk defa planlı bir yerleşim yerinin temelleriatılması için gerekli çalışmalar sürdürülmektedir.

İtfaiye ekipleri şehirde herhangi bir yangın olayına bir dakika içinde müdahale edecek şekilde teçhiz edilmiş ve görev yapması sağlanmıştır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Nüfusu 178.557 olan merkez ilçede köyler nüfusu ise, 115.159'dur. İlçenin 121 köyü ve bir belediyesi vardır. İlçenin başlıca ekonomik gelirini tarım, çeltik, un sanayi ile dokumacılık oluşturur.

AFŞİN

Toplam nüfusu 84199 olan Afşin ilçesi merkez nüfusu 20.084 olarak belirlenmiştir. 56 köyü ve 8 belediyesi vardır.

ANDIRIN

Merkez nüfusu 5.932, toplam nüfusu 43.254'dür. 50 köyü ve 2 belediyesi vardır.

ELBİSTAN

Merkez nüfusu 35.457, toplam nüfusu 124.842'dir. 101 köyü ve 4 belediyesi vardır.

GÖKSUN

Merkez nüfusu 12.864, toplam nüfusu 54.059'dur. 52 köyü ve bir belediyesi vardır.

PAZARCIK

Merkez nüfusu 20.015, toplam nüfusu ise, 89.157'dir. 91 köyü ve 3 belediyesi vardır.

TÜRKOĞLU

Merkez nüfusu 8.493, toplam nüfusu ise, 48.205'dir. 34 köyü ve 2 belediyesi vardır.

Önemli kişiler

SÜTÇÜ İMAM (Hacı İmam) —(1874-?)-Maraş'ta sütçülük yapar, dükkânın karşısındaki camide de imamet görevi görürdü. Mütarekeden sonra İngilizlerin, ardından da Fransızların Maraş'ı işgali sırasında, Fransızlarla birlikte kente gelen Ermeni askerlerinin bir gün dükkânın önünde çarşaflı üç Müslüman kadınına saldırması üzerine, silahını çekip Ermenilerden birini öldürdü, birini yaraladı üçüncüsü de kaçtı. Sütçü İmam da dağa çıktı. Fransızlar, İmamın akrabalarını sorguya çekti, işkence yaptı, bu arada Ermeniler, İmamın dayısının oğlu Kadir'i de pusuya düşürüp öldürdüler. Sütçü İmam, direniş kuvvetlerine katıldı ve Maraş'ın kurtuluşunda şehre ve dükkânına döndü.

MÜKRİMİN HALİL YINANÇ—(1898-1961)—Tarihçi, ordinaryüs profesör. Elbistan'da doğdu. Edebiyat Fakültesini ve Mülkiye mektebini bitirdi, Kabataş ve Galatasaray liselerinde tarih öğretmenliği yaptı. Akademik kariyere gitti, ortaçağ tarını ordinaryüs protesoru oldu.

HACI MEHMET ERTEN—(1884-?)—Hacı Halilzade, Elbistan'da doğdu. Ziraat ve ticaretle uğraştı. İlk TBMM'ye seçildiyse de istifa etti, katılmadı.

ARSLANTOGÖZ ATA—(1886-1963)—Göksun doğumlu Çerkez Hasan Beyzade Abdullah'ın oğlu, serkomiserken ilk TBMM'ye mebus seçildi, istiklâl madalyası sahibi.

HASİP AKSÖYEK—(1880-1930)—Çiftçi, hukukçu, müstantik iken ilk TBMM'ye Maraş mebusu olarak katıldı, istikâl madalyası sahibi.

RÜŞTÜ BOZKURT—(1872-1932)—Göksun'da doğdu, medrese eğitimi gördü, ilk TBMM üyesi, istiklâl madalyası sahibi.

TAHSİN HÜDAİOĞLU —(1887-?)—Hüdaizadelerden, son Osmanlı Meclisi mebusanı ve ilk TBMM ile 1923 seçimlerinde maraş milletvekili, istiklâl madalyası sahibi.

REFET SEÇKİN —(1863-1928)—Medrese eğitimi gördü, müderris. İlk TBMM'de Maraş mebusu, istiklâl madalyası sahibi.

Protokol

Vali	Celâl Güvenç
Belediye Başkanı	İsa Kalkan
Cumhuriyet Savcısı	Salih Aktaş
Vali Yardımcısı	Ekrem Şenay
Vali Yardımcısı	İbrahim Kaynak
Emniyet Müdürü	Nuri Esirgen

Vergi Rekortmenleri

Ali Aytemiz	6.679.901 TL.
Serpil Aytemiz	5.895.622 TL.
Halil Yağlıca	5.383.292 TL.
Mustafa Yağlıca	4.441.070 TL.
Ali Yağlıca	4.405.349 TL.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

BUGÜN Kahramanmaraş ilimizin kapladığı toprakların hayli eski ve pek hareketli bir tarihi vardır. Bu tarih, Anadolu'da ilk siyasî birliği sağlayan Hititlere kadar uzanmaktadır. Bu topraklarda ilk kentin, ünlü Hitit kumandanlarından Maraj tarafından kurulduğu ve onun adına izafe edildiği görülür. Daha sonra buralara önce Asurlular, onları tâkiben de Babilliler hâkim oldular. Babillileri ortadan kaldıran Medler'den sonra bu topraklar tarihte onların yerini alan Persler'in oldu. Milâttan Önce VI. yüzyılda başlayan Pers egemenliği, Büyük İskender'in bu devleti ortadan kaldırdığı IV. yüzyıla kadar devam etti. Milattan Önce IV. yüzyılda Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine giren bu topraklar, Büyük İskender'in ölümünden sonra görkemli İmparatorluğu parçalanırken, Selevkosların payına düştü. Ancak, bir süre sonra da Kapadokya Krallığı, bu yöreye egemen oldu. Milattan Önce I. yüzyılda Roma İmparatorluğu, bu toprakları ele geçirdi. Bu arada Maraj kenti Roma İmparatoru Caligula'nın yaptırdığı imarla büyüyüp güzelleşti. 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken, bu topraklar Bizans'ın payına düştü.

Bizans çağında Maraş büyük önem ve değer kazandı. Bu arada III. Leon gibi bir de İmparator çıktı bu kentten. 637 yılında bu topraklar Halid İbn-ül Velîd tarafından fethedilerek, Arap İslâm Devleti'nin malı oldu. Bu, Hazret-i Ömer'in halifeliği yıllarına rastlamaktadır. Ancak Bizanslılar bu topraklara büyük önem verdiklerinden, kolay kolay vazgeçmediler. Bu nedenle Maraş, Araplarla Bizanslılar arasında birkaç defa eldeğiştirdi. Bu arada Emevîler ve Abbasîler de buralarda hüküm sürdüler. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından bu topraklar Bizanslıların elinden alındı. Ancak, burada Türklerin egemenliği uzun sürmedi. 1097 yılındaki Haçlı seferleri sırasında bu topraklar, Godefroy de Buuillon kumandasındaki Haçlı orduları tarafından alındı. Böylece tekrar Bizanslıların eline geçen bu topraklar, önemli bir piskoposluk merkezi oldu. 1100 yılında Danişmendoğulları'ndan Gümüş Tigin kumandasındaki Türkler, bu toprakları elegeçirdiler. Ancak, bir süre sonra Bizanslılar tekrar burayı geri aldılar. 1149 yılında II. Kılıçaslan, bu toprakları Türk Selçuklu Devleti'nin sınırları içine kattı. 1156 yılında Ermeniler tarafından basılıp yağma edilen Maraş, büyük bir yağmaya uğradı.

Bu yöre daha sonraları bu topraklarda Zengi'lerin, Eyyûbi'lerin, Anadolu Selçuklu devletinin, İlhanlıların, Moğolların, Kilikya Ermeni Devleti'nin, Türk Memlûklerin ve Dulkadiroğulları'nın egemen oldukları görüldü. 1515 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından bu topraklar, Osmanlı ülkesinin sınırları içine katıldı. 1840 yılında Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın devlete isyânı sırasında Maraş ve çevresi Kavalalı İbrahim Paşa tarafından işgal edildi. Bu işgal 19 ay sürdü. İkinci Dünya Savaşı'ndan (1914-1918) yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları galip devletler arasında yağma edilirken, burasını Ingilizler aldı ve Fransızlara devretti. Fransız işgâli yıllarında işgal kuvvetleri tarafından silahlandırılan Ermeniler, burada hayli katliam ve tahribat yaptılar. Maraş halkının yediden yetmişe, kadın-erkek-çoluk-çocuk silaha sarılıp düşmanın üzerine atılması ve Fransız işgâl ordusunu önlerine katarak, bu topraklardan çıkarıp atmaları ile Maraş 11 Şubat 1922 günü hürriyetine kavuştu. Kahramanmaraş halkının gösterdiği bu kahramanlık karşısında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Maraş şehri İstiklâl Madalyası ile taltif edildi. Ve bu büyük kahramanlığının ifadesi olarak da kente ve il'e Kahramanmaraş adı verildi. Kahramanmaraş bir gaziler ve kahramanlar beldesi olarak tanınmaktadır.

Kahramanmaraş'ta ve çevresinde upuzun tarihinin çeşitli devirlerine ait tarih zenginliklerine rastlanmaktadır. Bunlar arasında il merkezindeki en önemli tarihî eserler şunlardır:

HATUNİYE CAMİİ: Yavuz Sultan Selim'in annesi Şems-Mah Hatun tarafından inşa ettirilmiştir. İl merkezinin en güzel camilerinden biridir.

KURTULUŞ ANITI: Kahramanmaraşlıların kendilerini kurtarışları adına dikilmiş, yeni fakat pek anlamlı bir anıttır. Maraş kalesi içinde yükselmektedir.

MARAŞ KALESİ: Şehre tamamen hakim bir noktadadır. Burada ilk kalenin Hititler tarafından inşa edildiği bilinmektedir. Sonraki devirlerde birçok kereler yeniden inşa olunmuş ve onarılmıştır. Duvarları 160 santim kalınlığında taş örme olup,7.680 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır.

ULUCAMİ: İl merkezi içinde, Dulkadiroğulları devrinden kalma güzel bir camidir. Büyüklüğünden ötürü Ulucami adıyla anılır.

İl merkezi çevresindeki diğer tarihî eserler ise şunlardır:

AFŞİN: Tarihî adı Efsûs olan bu kasabanın hemen dışında Anadolu'nun müteaddit yerlerinde bulunan "Eshab-ı Kehf (Yediuyurlar)" mağaralarından biri yer almaktadır.

GÖKSUN: Maraş il merkezinin 103 kilometre ötesindedir. Burada Roma çağının eseri birçok kalıntılara rastlanmaktadır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

İlin ekonomisi genellikle tarıma dayalıdır. Pamuk, buğday, pirinç, biber ve şeker pancarı üretiminde Kahramanmaraş önde gelen illerden biridir. 1981 yılı içerisinde 326850 ton buğday, 71.850 ton arpa, 36.630 ton nohut, 394.100 ton şeker pancarı, 94.230 ton pamuk üretilmiştir.

Tarımın yanı sıra, bakırcılık, oymacılık, kuyumculuk, mobilyacılık ve ayakkabı imalâtçılığı gibi el sanatları hayli gelişmiştir.

İlde hemen hemen tüm bankaların şubeleri mevcuttur.

1981 yılında açılan Kahramanmaraş Fuarı geçen yıl ve bu yıl büyük ilgi görmüştür. Önümüzdeki yıllarda il ekonomisine katkıları olacağına inanılmaktadır.

İlin önemli doğal kaynakları arasında orman ürünleri ve Afşin - Elbistan kömür madenleri yer alır. Yapımı devam etmekte olan Afşin - Elbistan Termik Santrali tamamlandığı zaman Türkiye'nin ve dünyanın sayılı önemli tesisleri arasında yer alacaktır. Türkiye'nin enerji problemi de bu tesisle büyük ölçüde çözümlenmiş olacaktır.

FOLKLOR

Maraş Folklorunu birkaç satırla anlatma olanağı yoktur. Oyunları, türküleri, mani ve ninnileri ile geleneksel yaşayış biçimleri olağanüstü folklorik özellikleri içerir.

OYUNLAR

Yörede oynanan oyunların türü "Halay"dır. Hamit Çelimli'nin oyun ve giysilerle ilgili araştırması şu şekildedir:

"Çoban, Sadı, Bertis, Maraş halayı, Koçeli, Baydalı, Maraş Üç Ayağı, Öteyüz, Üç Ayağı, Demirci, Şirvani, Dokuzlu, Konser, Ceren, Pekmez, Kurt oyunu, Raksabüke, Üç Ürdüm Telefon, Keçikey, Kına, Diz kırma, Cenderme, Göksun ilerlemesi, Lor Paşa, Horzeli, Yigitleme, Velet, Kelek, Nalça, parlatan, Bessoy" adlı oyunlar yörede en çok sevilen ve oynanan oyunlar arasında yer almaktadır.

GİYSİLER

Kadın: Başta renkli inge oyaları ile süslü yazma veya "poşu" vardır.

Sırtta: Fistan, üç etekli zıbın, onun üzerinde de cepken "Sermane" bulunur. belde "Belek" adı verilen bir kuşak vardır. Ayaklarda çok önceleri "hedik" yemeni bulunurken, daha sonraları topuklu kunduralar giyilmeye başlanmıştır.

Erkek: Başta poşu, poşu keçe külâh üzerine sarılmıştır. Keçek külâhlar genellikle açık renkli olur.

Sırtta: Beyaz mintan, onun üzerinde renkli ve genellikle kırmızı kadife üzerine, önü Maraş işi sim ile işli cepken vardır: En üstte ise, sandıklı aba bulunur. Aba, Maraş el tezgâhlarında dokunmaktadır.

Şalvar: Yan taraflarında sırmalı Maraş işi bulunur Belde, saçaklı poşu sarılıdır. Bu poşu üzerinde, deri üzerine sırma ile motifler yapılmış kuşak vardır.

Ayakta yün çorap ve kırmızı sahtiyan edik "yemeni" bulunur..

BATIL İNANÇLAR

Yazar ayni kitabında inanışlarla ilgili olarak da şöyle demektedir:

"Evlenme çağına gelmiş ve askerliğini yapmış delikanlı:

a) Nüfus cüzdanını veya terhis tezkeresini babasının görebileceği bir yere koyar.

b) Elbisesini suya ıslatıp yıkamadan asar

Uğur getireceği düşüncesiyle kız istemeye pazartesi ve perşembe günleri gidilir.

Nişanlılık devri Ramazan ayına rastlarsa, damat kıza iftariye olarak adlandırılan "maya" armağan eder. Kız ise bu maya ile hazırladığı hamurdan ekmek yapar ve dağıtır. Kına şerbetinden içen herkes şerbet parası adı altında bir miktar parayı, şerbet tasının veya bardağının içine koyar.

İnanışa göre bu parayı vermeyenler kısa zaman içinde malını mülkünü kaybeder, yakınlarını yitirir.

TÜRKÜ

"Havada da kar sesi var
Başında da mor fesi var
Açın bakın şu konağa
İçinde de yar sesi var

Lele çoban
Garip oğlan

Mor poşuyu boyamadım
Ben çobana doyamadım
Hep kuşlar da yuva yapmış
Serçe kadar olamadım

Lele çoban
Garip oğlan

Çoğu ünlü halk ozanlarının Maraş yöresinden yetiştiği ve çoğu ünlü halk ozanlarının ise çeşitli deyişlerini Maraş üzerine söyledikleri hep bilinmektedir.

Karacaoğlan bu yörede âşık olmuş duygularını sazının telleıine şu şekilde aktarmaktadır:

"Güzel ne güzel olmuşsun
Görülmeyi görülmeyi
Zülüfleri halkalanmış
Örülmeyi örülmeyi
Mendili yudum arıttım
Gülün dalında kuruttum
Adın ne idi unuttum
Sorulmayı sorulmayı

Çağır Karacaoğlan çağır
Taş düştüğü yerde ağır
Yiğit sevdiysen soğur
Sarılmayı sarılmayı."

Yöre manileri konu ve işleniş açısından oldukça ilginçtir:

"Çarşıda hedik kaynana
Dişleri gedik kaynana
Oğlun yemiş getirdi
Sensiz yedik kaynana

Çarşıda havruz kaynana
Oğlun çavuş kaynana
Oğlun eve gelince
Ahıra savuş kaynana

Yere serdim kilimi
Kaynana tutsun dilini
Baş edemeyeceksin
Niçin aldın gelini

Yere serdim hasırı
Olduk kaynana yesiri
Kaynanam da ölürse
Ev olur arı sili"

ATASÖZLERİ

— Ağlayanın malı, gülene hayretmez.

— Anam ağlar benim için, ben ağlarım yavrum için.

— Anandan önce ahıra girme.

— Abdal (Çingene) ata binince ağa oldum sanır.

— Şalgam çorbaya girince yağ oldum sanır.

— At ver dost ol, kız ver düşman ol.

— Avradı olmayanın aklı olmaz.

BEDDUALAR

— Ala kanlı, yarı canlı gelesin.

— Aptalın (Çingenenin) kestiğinden mahrum olasın.

— Boyuna boz ipler ölçüler.

— Al duvağını sürüye sürüye git,

— Ak kefenini sürüye sürüye gel.

— Canının derdine düşesice.

ÖZEL YEMEKLERİ

Hamit Çelimli Maraş yöresi yemekleri ve ünlü dondurması ile ilgili araştırmalarında şöyle demektedir:

"Maraş yöresinin kendine özgü oldukça değişik yemekleri vardır. "Tirşik çorbası, Tarhana çorbası, Ekşili çorba, mercimek çorbası", yörenin en sevilen çorba çeşitlerindendir. Pıt pıt lapası, mercimek lapası ve bulamaç yöreye özgü yiyecekler arasındadır.

Simit köftesi, kısır, köfte, içli köfte, sömelek, sulu yağlı köfte, yoğurtlu köfte, ekşili köfte, yavan köfte ise köfte çeşitlerinin en ünlüleri arasında yer alırlar.

Pathcan musakkası, ekşili kabak. kabak oturtması, eksik paça, eksik kebap, yoğurtlu kebap, sebzeli ve etli yemekler olarak bilinir.

Keş karası, tas pilavı, havuçlu Maraş pilâvı "Özbek Pilavı", Peynirli börek, çökelek, böreği, bayram çöreği diğer pilavlar ve yemekleri çeşitleridir.

Peynir helvası, un helvası, ballı börek, harmanda baklavası, kırma burması, bastık kavurması, ilende, zortlatma ve samsa yörenin zengin halk mutfağı ürünlerini teşkil eder."

DONDURMA

Ünü yalnız Türkiye değil, sınırlarımız dışında da taşmış bulunan "Maraş Dondurması"nın, bir ip gibi caddeden caddeye uzatılışı, et çangallarına asılıp satışa sunulması gibi konuşmaları çoğumuz duymuşuzdur.

Bu dövme dondurmanın özelliği ile ilgili olarak Hamit Çelimli'nin yörede edindiği bilgiler ise şöyle: "Dondurma yapımında kullanılan (sahlep) Maraş'ta özel olarak toplanıp öğütülmektedir.. Maraş'ın ünlü otlaklarında büyüyen kuzuların sütü, dondurmanın ana maddesi olarak büyük rol oynamaktadır. Yaylalardaki ot çeşitleri sütün yapısına güzellik katmaktadır. Bu nedenle yarışmalar yapılarak Maraş dondurmaları bir ip gibi, karşıdan karşıya caddeyi kapatacak biçimde uzatılmakta ve bu özelliği ile de büyük ilgi uyandırmaktadır."

SPOR

Kahramanmaraş yöresinin spor tarihi hayli eskilere uzanır ve ata sporumuz olan güreşe dayanır. Bu yörenin koçyiğit delikanlılarının nice yüzyıllardan beri en büyük eğlenceleri, en büyük uğraşları güreş olmuştur.

Kahramanmaraş'ta karakucak güreşinden yetişen nice ünlü pehlivan, minder güreşinde de büyük varlık göstermişlerdir. Yörede ayrıca cirit ve at yarışları gibi ata yadigârı sporlara da yer verilmektedir.

Modern sporların Kahramanmaraş'a girişi Cumhuriyet'in ilânından sonraki yıllara rastlamaktadır. Bu konuda futbol en önde gelen spor dalı olarak görülmüştür. Maraş İdmanyurdu, Sergentepe, Kahramanmaraş Gençlik, Oniki Şubat Gençlik, Şekerkale ve Ahırdağ Gençlik gibi spor kulüpleri uzun yıllar Kahramanmaraş'ta futbol faaliyetini ve bunun yanı sıra diğer sporları da yaşatan ve sürdüren spor ocakları olmuşlardır.

Kahramanmaraş'tan yetişen ünlü sporcular arasında güreşte Metin Kaplan, Ahmet Akgün, Ahmet Ak, halterde yedi Türkiye rekorunun sahibi Şahin Bengü bulunmaktadır.

UZMAN SAĞLIK

Nerelerde kalınır

1— Belli Oteli: Trabzon Caddesi Tlf: 2030-1884-1741
2— Çavuşoğlu Oteli: Şeyhadil Caddesi Tlf: 2343.
3— Çeltik Palas Oteli: Şeyhadil Caddesi. Tlf: 1638
4— Ankara Oteli: Atatürk Bulvarı No. 49. Tlf: 1651
5— Kervansaray Oteli: Atatürk Bulvarı Tlf: 1264

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Büyük uygarlıklara sahne olan, Kurtuluş Savaşı ve Millî Mücadele'deki kahramanlığı ile bu sıfatı kazanmış bir ilimizdir.

Tarihî ve tabiî zenginlikleri yanında, ticarî ve ekonomik bakımdan da çok gelişmiş bir yöremizdir.

Türk Ticaret Bankası, bu ilimiz ve yöresine 1967 yılından beri en iyi hizmeti verebilmenin çabası ve mutluluğu içindedir.

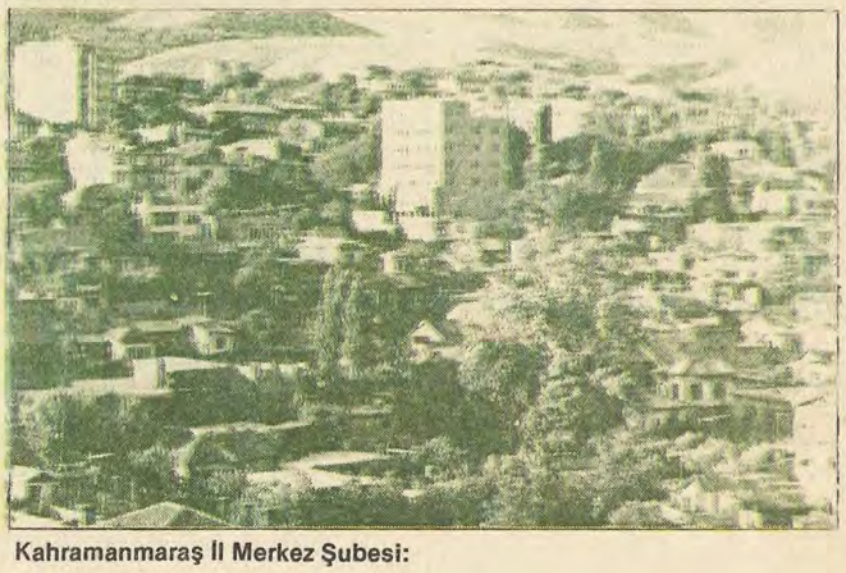

Kahramanmaraş İl Merkez Şubesi:

Kahramanmaraş

Kahramanmaraş ili şubeleri:

Afşin, Elbistan, Türkoğlu.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Tasarrufun beşiği yılların geleneği İş Bankası paranın en sağlam güvencesi.

Tasarruflarınızı,paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın.

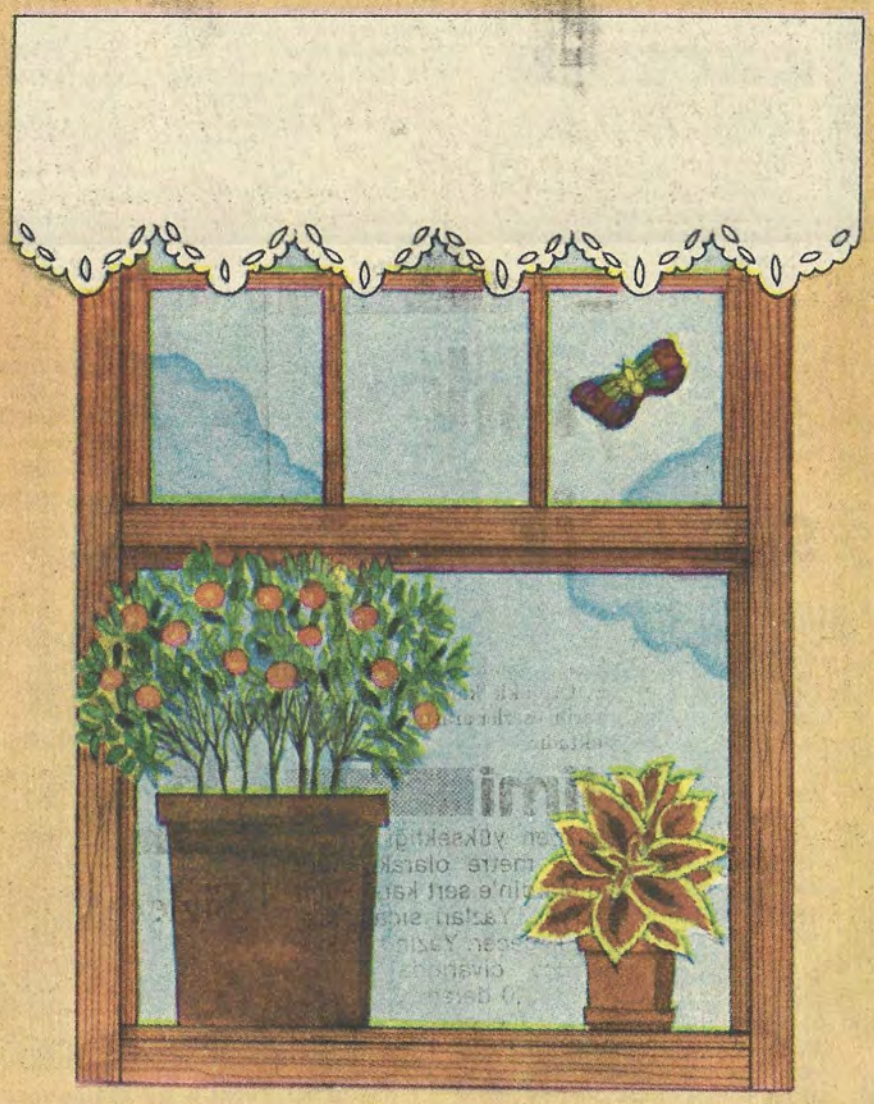

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

MARDİN

47

Nüfus: 545.967
Yüzölçümü: 127.60 km2

İlçeler: Cizre, Derik, Gercüş, İdil, Kızıltepe, Mazıdağı, Midyat, Nusaybin, Omerli, Savur, Silopi.
Köy sayısı: 708
Doktor sayısı: 59
Hastane - yatak sayısı. 255
Okur-yazar oranı: % 38
Ot. Tel kodu: 8411.

Mardin, iki bin yıllık bir tarihe sahiptir...

MARDİN Kalesi'nin eteklerinde set set yükselen basamaklar üzerinde kurulu Mardin, ender rastlanacak görüntüler sergiler.

Küçük pencereli, beyaz boyalı özgün mimarileri ile Mardin evleri, ilgi çekicidir.

Artukoğulları'nın edebiyat, bilim, sanat ve kültür alanlarındaki izlerine Mardin'de bugün bile tüm görkemi ile rastlamakmümkündür. Camiler, medreseler, türbeler, kaleler, folklor zenginlikleri, ilin köklü geçmişinin, önemli kültür hareketlerinin geçmişten bugüne uzanan yansımaları olarak dikkati çeker.

2 bin yıllık bir tarihe sahip Mardin, bağrındaki sayısız tarihi eserleri ve yöreye özgü esprilerle donanmış doğal güzellikleri ile en azından görülmeye değer bir yurt köşemizdir.

Mardin'de dört mevsimi bir arada yaşamak mümkündür. Tepelerde sert soğuk rüzgarlar eserken, kent içinde bahar, yamaçlarda sonbahar, eteklerde ise yaz yaşanır.

Mardin'de bugün hâlâ geçmişteki aile yapısı toplum içinde egemenliğini sürdürmektedir. Dede, nine, evli erkek çocuklar, torunlar hatta erkek tarafından olan diğer akrabaların da katıldığı geniş aile yapılanmaları görülür.

Adı nereden geliyor

Bugün Mardin il merkezinin bulunduğu yerde ilk kentin Persler'in bu yöreye yerleştirdikleri Marde kavmi tarafından kurulduğu bilinir. Mardeliler burada kurdukları kente kavimlerinin adını vermişlerdi. Yüzyıllar boyunca burası bu adla anıldı. Bizanslılar Marde'yi "Mardie" olarak anmaya başladılar. Yöre Türklerin eline geçtikten sonra Mardin olarak anıldı.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Mardin, İslâm ve Türk yapıtları bakımından oldukça zengin bir ilimizdir. Özellikle kale, cami ve köprüler tarihi eserler arasında önem kazanmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1325 metre olarak kabul edilen Mardin'e sert kara iklimi egemendir. Yazları sıcak, kışları soğuk geçer. Yazın sıcaklık 30 derece civarında oynar. Ağustosta 40 derecenin üzerine çıktığı bile görülür. Yazlar çok kuraktır ama ani bastıran sağanaklar çabuk geçer. Yılın 160-170 günü tamamen güneşli 70-80 günü kapalı ve yağışlı geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan haftada üç gün yapılan Toros Ekspresi Mardin'e yolcu getirebilir. Urfa ve Diyarbakır'a düzgün yollarla bağlı olduğu için otobüslerle gelen yolcu sayısı daha fazladır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %88.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	44.882	49.7
DP	45.078	42.8
Bağımsızlar	47.771	7.6

1954
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %87.3

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	44.650	41.2
DP	60.614	55.9
Bağımsızlar	21.646	2.9

1957
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %78.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	55.571	53.1
CMP	651	0.6
DP	48.379	46.3

1961
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %79.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	50.734	43.3
CKMP	25.622	21.8
YTP	40.927	34.9

1965
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %73.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	26.828	22.7
CHP	26.611	22.5
CKMP	2.145	1.8
TİP	1.965	1.7
YTP	14.567	12.3
Bağımsızlar	46.329	39.1

1969
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %78.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	38.296	27.8
CHP	16.558	12.0
CGP	11.057	8.0
MP	944	0.7
MHP	248	0.2
TİP	317	0.2
YTP	16.598	12.1
Bağımsızlar	53.642	39.0

1973
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %73.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	25.853	18.8
CHP	24.417	17.7
CGP	14.261	10.3
DP	24.213	17.6
MHP	622	0.5
MSP	16.694	12.1
Bağımsızlar	31.793	23.1

1977
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %78.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	30.385	16.5
CHP	39.008	21.2
CGP	13.643	7.4
DP	1.011	0.6
MHP	252	0.1
MSP	42.751	23.2
Bağımsızlar	56.908	31.0

Mardin Anayasa halk oylaması sonuçları:

YIL: 1961 Kabul	Red
%98	%2

YIL: 1982 Kabul	Red
%86.8	%13.2

MARDİN VALİSİ: İBRAHİM ŞAHİN

MARDİN'in kalkınması ve geleceği, öteden beri ağırlığı olan tarım sektörünün yanında sanayinin de gelişmesine bağlı bulunmaktadır.

Özellikle, il özel idaresininde desteklediği anonim şirketler, son birkaç yıl içinde fabrika bacalarını tüttürmeğe başlamıştır.

Asbesboru Fabrikası, Torbalanmış Toz Kireç Fabrikası (MAR-SAN), Kızıltepe Yün İpliği Fabrikası (KİDAŞ), Nusaybin Pamuk Çırçır Fabrikası (Pamuk-San), Kızıltepe ve Midyat Gıda Sanayi ve Un Fabrikaları, Nusaybin Halı Atölyesi (NÜKSETAŞ), Mardin Uluslararası Taşımacılık A.Ş. (MANATAŞ), Mardin Halıcılık Tesisleri (MAKTAŞ), Çimento Fabrikası, Yem Fabrikası, Mazıdağı Fosfat Tesisleri ve Azot Sanayii, Mazıdağı Süt Fabrikası, Organize Sanayi Bölgesi Küçük Sanayi Sitesi, sanayinin ilde filizlenmekte olduğunu simgelemekte olan tesislerdirler.

İl'deki petrol, doğalgaz, asfaltit kömürleri ve fosfat madeni, Türkiye'mizin ekonomisini dahi yakından ilgilendirmekte ve etkilemektedirler.

Sulanabildiği oranda ikinci ürünün alınabileceği bilinen tarım, son yıllarda mercimek üretiminin başa geçmesiyle ağırlığını korumaktadır.

Kültür ırkının yaygınlaştırılması halinde hayvancılıkta kalkınmada büyük etken ve destek olacaktır.

Ortadoğu'ya açılan Habur ve Nusaybin Hudud kapılarının ilde bulunması, üretilecek tarım ve sanayi ürünlerinin en ekonomik koşullar altında ihraç edilmesini sağlayacak, bu suretle yurt dışına açılan kapılarımız döviz kapısı olacaktır.

Mardin'in el sanatları ve özellikle gümüş ve altın işlemeciliği çok ileridir.

İlin doğal güzelliği, tarihî değerleri gelecekte turizmin gelişmesinde de etken olacaktır.

Bölgenin özelliği olarak ilin en önemli sorunlarının başında içmesuyu sorunu gelmektedir.

Kalkınma hızının artırılması, refah düzenin yükseltilmesi için devlet yatırımları her yıl daha da artmaktadır.

Her Mardinli çalışmaları gördükçe mutluluk duymakta ve geleceğe ümitle bakmaktadır.

MARDİN BELEDİYE BAŞKANI: NİHAT POYRAZ

GÖREVE başladığımdan itibaren başlıca altı hedefim vardı. Bu hedeflerin birçoğuna çözüm getirilmiştir.

1- Mardin Belediyesi'nin malî durumunu düzeltmek. Bunun için belediyeye ait tüm gelirleri zamanında tahsil ederek, hal binasını hizmete açtık. Hal binasından ayda 1.5 milyon lira gelir sağlamaktayız. Lüzûmsuz masrafları önledik. İşe gelmeyen işçi ve memurun görevlerine son verdik.

2- Memlekette felâket haline gelen su sorununu halletmek için bütün girişimler yapıldı. Sayın Başbakan, İmar ve İskân Bakanlığı ve İller Bankası'nın büyük destek ve yardımları sonunda şu anda şehre 26 Km. mesafede bulunan depolara su aktarılmıştır. Şehir içinde şebeke çalışmaları yapılmaktadır. Altı Km. boru döşenmiş ve tecrübesi yapılmıştır. Su sorunu 1983 yılının yaz aylarında hallolacaktır.

3- Elektrik durumu: Şehrin elektrik durumunu düzeltmek için yeni trafolar alınmış ve takılmıştır. İç şebekenin yenilemesi için 30 milyonluk ihale yapılacağı sıralarda TEK'e devredildi.

4- Sokak ve caddelerin betonlanması için İmar Bakanlığı'ndan gelen tahsisler çok azdır. Bunun için önümüzdeki günlerde Ankara'ya giderek Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile mutabık kalırsak Mardin'i turistik bir şehir haline getirilmesi için yeni yollar açılacak, eski yollar düzeltilecektir. 1983 yazına girmeden karayolları ile yapılan anlaşma gereğince çevre yollar asfaltlanacaktır.

5- Şehrimizde yer olmayışı nedeniyle mezarlıklar şehir içine kadar taşmıştır. Bunu önlemek için şehrimizin doğusunda Kamor mevkiinde yeni bir asrî mezarlık yeri parsellenmiş ve ilkbaharda bitecektir.

6- Şehrin temiz tutulması ve konut sorunu: Mardin kartal yuvasına benzediğinden ara sokaklar karışık ve dardır. Bu yüzden çöplerin alınması ve temiz tutulması sorun haldedir. Bu nedenle çöpler hayvan sırtlarında belirli yerlerde toplanarak kamyonlarla şehir dışına aktarılmaktadır. Mardin SİT alanı ilân edilmiştir. Şehir içinde korunması lâzım 370 adet tarihî eser mevcuttur. Bu eserler için 1.5 milyon lira yapı koruma ihalesi yapılmıştır. Bittiği takdirde yapı koruma planı dışı kalan yerlere inşaat ruhsatı verilecektir. Şehir batıya doğru kentleşmeye tutulacaktır. Batıya doğru kentleşmeyi sağlamak amacıyla 10. yapı kooperatifine inşaat ruhsatı verilmiştir. Belediyemizin malî durumu çok zayıftır. Şu anda 200 milyon borcumuzun oluşu ileriye dönük çalışma ve yatırımları engellemektedir. Bu engelleri aşacağımızdan eminim.

Protokol

Vali	İbrahim Şahin
Belediye Başkanı	Nihat Poyraz
Emniyet Müdürü	İsmail Çetin
Millî Eğitim Müdürü	Necati Çakır
Cumhuriyet Savcısı	Zeki Aslan
Defterdar	Sabri Akın

Vergi Rekortmenleri

1. Emin Demir 11.489.151.-TL
2. Nuri Evrensel 10.654.755.-TL
3. Muammer Noyan 6.377.374.-TL
4. Mehmet Atay 6.289.967.-TL
5. Adil Gülseren 6.276.942.-TL

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Sümerlerin Mezopotamya'da yaşadıkları tarihten bu yana bugünkü kalenin üzerinde yerleşim merkezi olarak önemini koruyan merkez ilçe, Sümerler, Persler, Romalılar, Bizans ve Türk-İslâm devletlerinin egemenliğine girmiştir.

Nüfusu 78 bin 20, yüzölçümü ise bin 16 kilometrekare olan merkez ilçeye bağlı 69 köy bulunmaktadır.

CİZRE

Cizre, Güneydoğu Anadolu'nun en eski ilçelerinden biridir. Geçmişinde il merkezi olmuş. Cizre, Asurlular, İranlılar ve Büyük İskender'in istilasına uğramıştır.

Nüfusu 32 bin 633 %70 olan Cizre'nin yüzölçümü de 460 kilometrekaredir. Köy sayısı 26 olan Cizre'de halkın temel geçim kaynağı hayvancılıktır.

DERİK

Derik ilçesi yaklaşık 600 sene kadar önce Turan Türklerinin Kayıhan aşireti tarafından kurulmuştur. Bizans, Arap, Acem ve Türk egemenlikleri altında yaşamıştır.

Doğu, batı ve kuzey yönlerinden dağlarla çevrili Derik, Baykur adı verilen keskin poyraz rüzgârı ile tanınır.

Yüzölçümü 42 bin 887 olan Derik'in yüzölçümü de bin 367 kilometrekaredir.

GERCÜŞ

Gercüş, Güneydoğu Anadolu'nun Mardin-Midyat eşiği diye anılan orta yükseklikteki dağlık bölümündedir. Eski bir geçmişi olmayan Gercüş, Midyat'a bağlı bir köy iken 1926'da ilçe merkezi olmuştur.

Nüfusu 42 bin 80 olan Gercüş'ün yüzölçümü de bin 378 kilometrekaredir. İlçeye bağlı köy sayısı da 81'dir.

İDİL

Mezopotamya'nın en önemli yerinde bulunan İdil, M.Ö. 331 yılında kurulmuştur. İlçeyi kuran Nikanur adlı Selçuklu kralıdır.

İdil'in toplam nüfusu 36 bin 274, yüzölçümü ise bin 224 kilometre karedir. İlçeye bağlı 69 köy vardır.

KIZILTEPE

İlçenin kuruluş tarihi Milattan önceki dönemlere kadar uzanmaktadır. Kazılarda ortaya çıkarılan kalıntılar bu tahmini doğrulamaktadır. İlçenin güney-batısındaki "Hazen tepesi", kuzeybatısındaki Kefertut ve Camii kalıntıları bu örnekler arasındadır.

Kızıltepe'nin yüzölçümü bin 403 kilometrekare, nüfusu ise 73 bin 972 kişidir. İlçeye bağlı köy sayısı ise 103'tür.

MAZIDAĞI

Birinci Dünya Savaşı'na kadar bir köy olan Mazıdağı, savaşın ilk yıllarında bucak merkezi olmuştur. Daha sonra 23 Haziran 1937 yılında ilçe merkezi haline getirilmiştir.

Yüzölçümü 869 kilometrekare olan Mazıdağı'nın nüfusu da 26 bin 900 kişidir.

MİDYAT

İlçenin tarihi Türklerin Orta Asya'dan göçüp Anadolu'ya gelişleri ile başlar. Yüzyıllar süren köklü tarihinde, ilçe pekçok uygarlığa sahne olmuştur.

Midyat'ın yüzölçümü bin 577 kilometre kare nüfusu ise 84 bin 625'dir. Midyat 1810 tarihinde ilçe merkezi olmuştur.

NUSAYBİN

İlçe, M.Ö. 2270 yılında Sümerlilerin 3. Ur sülalesinden, Kral Şulgi tarafından genişletilerek önem kazanmıştır. Tarihin bir çok devirlerinde çeşitli istilalara sahne olan bu kenti, tehlikelerden korumak için Suma, Serçehan, Kelköçek, Ali Gerzan, Sirvan, Aznavur ve Hatem kaleleri yaptırılmış ve ilçeyi bir daire şeklinde çevrelemiştir.

İlçenin nüfusu 63 bin 561 kişi, yüzölçümü ise bin 177 kilometrekare Nusaybin'e bağlı köy sayısı ise 66'dır.

ÖMERLİ

İlçenin kesin kuruluş tarihi belli değildir. Ancak kazılardan elde edilen bulgulara göre Sümerler ve Asurluların ilçe kültürüne önemli katkılarda bulundukları anlaşılmaktadır.

Ömerli'nin yüzölçümü 443 kilometrekare nüfusu ise 19 bin. İlçeye bağlı köy sayısı ise 41'dir.

SAVUR

İlçe tarihinde, Mezopotamyada hakim olan kavimlerin uygarlıklarına sahne olmuştur. 1041 yılında Türk akıncıların eline geçmiştir.

İlçenin yüzölçümü bin 49 kilometre kare nüfusu ise 36 bin 372 kişidir.

SİLOPİ

1960 yılına kadar Cizre ilçesine bağlı bir bucak merkezi iken ayrılarak ilçe merkezi olmuştur. İlçenin doğusu Türkiye ile Irak sınırını ayıran Çağlayan deresi, kuzeyi Şırnak ile Silopi sınırını oluşturan Cudi dağı, güneyi Türkiye ile Suriye sınırını oluşturan Dicle nehri ile çevrilidir.

Silopi'nin yüzölçümü 807 kilometrekare nüfusu ise 29 bin 639 kişidir. İlçeye bağlı 34 köy vardır.

EĞİTİM

Mardin in eğitim kapasitesi Türkiye genelinde % 30 dolayındadır. Bu da Mardin'in eğitim açısından geri kaldığını göstermektedir. Nedeni ise okul ve öğretmen sayısı bakımından yeterli olmayışıdır. Halen toplam olarak 668 ilkokulda 2457 öğretmen ve 72545 öğrenci bulunmaktadır. Orta dereceli okullarda ise 41 okul mevcut olup, 763 öğretmen görev yapmaktadır. Öğrenci sayısı ise 11692'dir. Ayrıca temel eğitim uygulamasında dört okulda eğitim ve öğretim yapılmaktadır. 1975 sayımına göre okur-yazar oranı Mardin bölgesinde % 38'dir. Atatürk'ün doğumunun 100. yılı nedeniyle 23 Mart 1981 yılında başlatılan 1.2.3. dönem eğitim seferberliği çalışmaları sırasında 1479 kurs açılmıştır. Bu kurslardan 20.000 kişi yararlanmış ve sertifika almıştır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

ABDÜLGANİ ENSARİ - (1887 - ?) - Harbiye ve Aşiret mektebinde okudu, subay oldu, süvari yüzbaşısı iken Şeyh İsmail'in oğlu. İlk TBMM'ye Siverek, ikinci dönemde de Mardin milletvekili olarak girdi, İstiklâl Madalyası sahibi.

DERVİŞ URAL - (1886 - 1925) - Rüştiye ve Medresede okudu. Birinci sınıf nahiye müdürü oldu, 1920 ve 1923'de TBMM'ye milletvekili olarak girdi, İstiklâl Madalyası sahibi.

ESAT ÖNEN - (1873) - 1936) - Rüştiyeyi bitirdi, memur oldu. Vilayet nüfus başkâtibi iken ilk TBMM'ye milletvekili seçildi, millîzadelerden, İstiklâl Madalyası sahibi.

HASAN TAHSİN ARTIK - (1845 - 1921) - Artıkzadelerden. İdadiyi bitirdi, idarecilik yaptı, ilk dönemde TBMM'ye milletvekili seçildi ama dönemini tamamlayamadan öldü.

İBRAHİM TURHAN - (1880 - 1968) - Derviş Aliefendizadelerden. Muhafazaî Liva başkâtibi iken 1920'sine Mardin milletvekili seçildi, İstiklâl Madalyası sahibi.

NECİP GÜVEN - (1876 - 1960) - Özel eğitim gördü, bankacılık, yaptı. İlk TBMM'ye milletvekili seçildi, 1923'de yeniden seçildi, İstiklâl Madalyası sahibi.

Mardin'in oyun türü "Halay"dır. Az da olsa Diyarbakır ve Urfa yörelerinin etkilerini görebiliriz. Oyunlar davul ve zurna eşliğinde oynanır.

Yörede oynanan halaylar "ağır" ve "hareketli" halaylar olmak üzere iki bölümde incelenir: Ağır halaylarda oyuncu sayısı onun üzerindedir. Hareketli halaylarda ise oyuncu sayısı daha az olmaktadır.

Yörede hemen hemen her köyün her kentin kendine özgü bir halay çeşidi vardır. Her halay oyunun özelliğine göre birbirlerinin ellerinden, bellerinden tutarak veya kolkola girerek ağırdan çabuğa giden ağırlama, yanlama, hoplatma, sektirme gibi, figürler taşıyan, çeşitli hareketlerin bir dizi halinde oyunun gelişine göre, düz sıra, yarım sıra veya bütün halka halinde oynanır.

OYUNLAR

Yalnız erkeklerin, yalnız kadınların oynadıkları halaylar olduğu gibi kadın-erkek birlikte oynanan halaylar da vardır.

Oyunlarda figür zenginliği oldukça dikkati çeker. Hareketli halaylarda oyuncuların becerileri önemli rol oynamaktadır.

Yörede oynanan ve "Gercüş Delilosu" denilen halay "Şaman" dininin izlerini taşıdığı şeklinde yorumlanmaktadır. Mardin yöreşinde oynanan oyunları "Batı ve Güney bölümü oyunları" ile "Doğu ve Kuzey bölümü oyunları" şeklinde iki ayrı bölümde incelemekte yarar vardır.

Batı ve Güney bölümü oyunları:

Lorke, Çevre vilâyetlerin bazılarında görülen oyunların figürleri lorke oyununda da görülür. Bazıları değiştirilmiştir. Dört ana figürü vardır. İki sağ ve sol bacaklar üstündeki bir sekmeden ibarettir. İkinci figür bacak figürü olup, sadece sol bacak her harekette öne atılır. Üçüncü figür düz, dördüncü figür ise el çırpma figürüdür.

Hürse: Hürse oyunu, bir nevi Karadeniz Horon oyunlarını andırır. Değişik melodi ve farklı figürlerle oynanmaktadır.

Malaya: Bu oyun, şehirde daha çok oynanır. Yerinde, omuz ve ileri geri ayak üzeri yürüme diye üç figürle şekillenir

Üç Kırma: Oyunun bir diğer adı. "Haftano"dur. Adı üzerine üç kırma ile oynanan bu oyun, bazı kırsal kesimlerde yedi kırma ile oynandığı da görülür.

Derik: Bu oyuna "Bişero" da denilir. Lorke oyununa benzer figürlerle süslüdür.

Kesirtayn: "Çift Kırma" ayak figürlerine paralel olan çift omuz figürleri ile halk arasında çok sevilen bir oyun türüdür.

Doğu ve Kuzey bölümü oyunları:

Kemençe eşliğinde oynanan gösterişli omuz figürlerine sahip "Gerçüş, Midyat, Cizre, Ömerli ve Nusaybin"in şehir ve köylerinde oynanan bu oyunlar şöyle sıralanabilir:

Güle: Bu oyunlarda ayaklar sabit, vücut belden yukarı oynamakta, omuz figürleri ahengi temin etmektedir.

Torivan: Daha çok Cizre dolaylarında oynanır. Değişik bir müziği vardır.

Mustafa Kemal: Bu oyunun bir diğer adı, "Kemalo"dur. Kemalo oyunu daha çok Midyat'ın Dargeçit nahiyesi ve dolaylarındaki köylerde oynanır. Omuz figürlerinden ibaret olup güftesi çok çekicidir.

Delilo: Güneydoğu Anadolu'nun bazı yörelerinde görülen bu oyunun-Mardin'in Gerçüş ilçesine ait olduğu söylenmektedir. Oyun tamamen hareketli ayak figürleri ile donatılmıştır.

Meryeme: Disiplin ve iyi dikkat isteyen bir oyundur. Omuz figürlerinden çok, ayak figürlerine dayanır.

Hinne: Bir Midyat oyunudur. Oyunun türkü sözlerinden anlaşıldığı gibi Midyat'ın malı olan bu oyunu kadın ve erkek birlikte oynar. Hinne oyunu da Güneydoğu Anadolu'nun çeşitli vilâyetlerinde oynanan bir oyundur.

Mardin Öğretmen Lisesi Müzik ve Halk Oyunları Kolu öğrencilerinin oyun ve kadın giysileri ile ilgili araştırmaları şöyledir:

"Mardin'de düğün pazartesi günü sadece erkeğin aile fertleri arasında kendi olanakları ile başlar. Salı günü küçük kına diye adlandırılan gece ailenin dışında akrabaların da katılmasıyla daha geniş bir topluluk halini alır. Büyük kına diye adlandırılan ve çarşamba gününü rastlayan gece yöresel saz ve davul-zurna eşliğinde tüm tanıdık dost ve akrabaların da katılmasıyla başlamış olur. Bu gece de en fazla oynanan oyunları şöyle sıralamak mümkündür:

Heylo Lı Malayya (Tek Kırma)
Heylo Lı Malayya (Çift Kırma)
Kına
Reyhanî
Diz Kırma (Çıkış)

Reyhanî: Tamamen yöreseldir. Düğünlerde iki kişi tarafından oynanır. İzleyenleri coşturan bu oyunun özelliği müziğin ritmi ile hareketlerin bir uyum içinde olmasıdır:

GİYSİLER

Kadın: Başta tülbent bulunur. Genç kızların başındaki örtüye "Hamavi" adı verilir. Hamavi'lerin üzerine "Epri" denilen ince, renkli eşarp bağlanır. İçlerine fistan veya kıras üzerine "uçk" giyilir. Onun da üzerine "Paç" denilen üç etek ve en üste ise "Kıtık" denilen simle işlemeli yarım kollu ceket giyilir. Fistan üzerine, altın, gümüş gibi madenlerden yapılmış bir kemer takılır. Çoraplar beyazdır. Ayakkabıları yumuşak deriden olup, çarık tipindedir. Yüzlerine yeşil renkli bazı motifleri sembolize edilen dövme yaptırırlar. Burunlarına hızma adı verilen gümüş veya altından yapılmış boncuk veya pul takarlar. Gözlere genellikle sürme çekilir."

Kadın: giysileri bölgelere göre değişmektedir. Dağ kesimindekiler "Denge" denilen bir çeşit fesin üzerinde birkaç eşarp sarmakta, üzerine de namazlık ve saten bağlamaktadır. İç gömlek ve bu gömleğin üzerinde çok düğümleri olan ve vücudu sımsıkı saran yelek giyilmektedir. Ayrıca bol paçalı ve ayak bileklerine kadar büzgülü tek düğmeli şalvar kullanılmaktadır. Boyun kısmında diz kapaklarının altına kadar uzanacak şekilde önden yırtmaçlı zıbın da elbiseler arasında yer almaktadır. Giyilen ayakkabı da orta yükseklikte olup, topuklu bağsız parlak siyah renktedir.

Ova kesimindeki kadınlar ise sadece başlarına renkli bir poşu sarmaktadır. Ancak, her iki kesimde evli kızları bekarlardan ayıran bazı giyim farkları da mevcuttur. Bekar kızlar tarafından kullanılan baş örtülerinin hepsi ahenklidir. Evlendikten sonra başlarına keten veya şifondan yapılan beyaz renkte başörtüsü bağlarlar.

Erkek: Başta külah ve poşu vardır. İpek mintan, işlemeli cepken, belde kuşak, ayakta şalvar ve yemeni ile Güneydoğu Anadolu'ya özgü bir giyim şeklini belirler.

GELENEK, GÖRENEK

Mardin geleneklerine sıkı bir şekilde bağlıdır. Anadolu'nun her yerinde görüldüğü gibi burada da çeşit çeşit adak yerleri bulunmaktadır. Hastalıktan kurtulmak, çocuk sahibi olabilmek gibi çeşitli adakların geçerli olduğu yerlerin bulunduğu yörede, nazara da inanılmaktadır. Kurşun dökmek suretiyle nazardan kurtulanacağı inancı, özellikle kırsal kesimlerde hâlâ geçerliliğini sürdürmektedir.

"Sebbetil Batare" adı ile anılan hafta Mardinlilerin önem verdikleri bir mesire haftasını tanımlamaktadır. Mayıs ayının ilk haftasında kırlara koşan halk burada elden geldiğince eğlenmeye çalışır. Bu eğlencenin amacı, Yaşlıların gönüllerini hoş etmektir. Ancak son yıllarda bu eğlence haftasının adı "Yorgunluk Haftası" adına dönüştürülmüştür.

TÜRKÜ

"Kirpiklerin ok mudur?
Oy oy...
Diyar Mardin güzel
Ah yüreğimi deliyor
Diyar Mardin güzeli

Gözlerin güneş midir?
Oy oy...
Yüreği yakıyor
Diyar Mardin güzeli."

ATASÖZLERİ

—Arif adamı, cümle lafı, sıcak aş gibi tadar.
—Al asili, ser hasırı, alırsan bet asili, olursun dert esiri.
—Yalan ile iman aynı yerde duramaz.
—İhtiyar genç alırsa, hatun değil el alır.
—Akçası ucuz olan yiğidin kendi kıymetli olur.

Gezilecek yerler

RABBAT KALESİ: Derik kasabasının 15 kilometre batısında ve Hisaraltı köyü sınırları içindedir.

DERMETİNAN KALESİ: Kale, Mazıdağı kasabasının 20 kilometre kuzeybatısında ve Gümüşova köyünün sınırları içindedir. Kale çok eski devirlerde yapılmış bir Bizans eseridir. İçinde su sarnıçları, erzak ambarları, ev kalıntıları mevcuttur.

CİZRE KALESİ: Cizre'nin eski adı (Cezire-i İbni Ömer'dir) Milâttan önceki adı ise (Bazibada) idi. Bazibada'nın harabeleri bugün Cizre'nin doğusunda iki kilometre uzaktadır.

NECMETTİN CAMİİ: Sarı Camii, Maristan Camii ve medrese de denir. 1111 tarihinde Emir Aktürkoğlu Necmettin Gazi tarafından yaptırılmıştır.

HUSALİYE CAMİİ: Melik Hüsameddin Timurtaş tarafından 1123 tarihinde yaptırılmıştır.

AZNAVUR KALESİ: Kale, Nusaybin kasabasının 14 kilometre kuzeydoğusundadır.

KIZ KALESİ: Mardin şehrinin beş kilometre doğusunda saçayağı biçiminde üç kale görülür. Bu kaleler Belel Seferan manastırını üç yönden korumak için yapılmıştır.

DARA HARABELERİ: Mardin şehrinin 30 kilometre güneydoğusundadır. Şehri meşhur İran hükümdarı Dara Yuvanışın kurmuştur.

CUDİ DAĞ VE HARABELERİ: Hazreti Nuh'un gemisinin üzerinde durduğu rivayet edilen dağ, Cudi dağıdır.

BABİL HARABELERİ: Cizre kasabasının 20 kilometre güneybatısında ve Suriye hududu üzerindedir. Bugün üzerinde çivi yazılı taş ve kayalar mevcuttur.

YAFES HARABELERİ: Cizre kapısının üç kilometre güneydoğusunda ve Suriye hududu üzerindedir.

SULTAN SÜLEYMAN CAMİİ: 1409 senesinde Eyyubi Sultanı Sultan Süleyman tarafından inşa edilmiştir.

ULU CAMİ: Kentin ortasında yer alır. Taş kubbelidir. Üç giriş kapısı vardır. XII. yüzyılda yapılmıştır. Artukoğlu eseridir.

CAMİİ KEBİR: Melik Hüsameddin Timurtaş tarafından 1127 tarihinde yaptırılmıştır.

SITRIZIYA CAMİİ: Hatuniye Camii de denilmektedir. 1214 tarihinde yaptırılmıştır.

EMİR NECMETTİN HAMAMI: Halk arasında Maristan hamamı diye anılır. 1112 senesinde yaptırılmıştır. Bugün ev olarak kullanılmaktadır.

CAMİ AL-RIZIK: Hasankeyf harabelerinin kuzeydoğusundadır.

DEYRUL ZAFERAN MANASTIRI: Yukarı Mezopotamya'nın tarihî müesseselerinden Süryani Kadim cemaatinin dinî merkezidir. Mardin şehrinin beş kilometre doğusunda bulunan manastırın güneyden başka yönleri dağlarla çevrilidir. Dayrülzaferan 1600 yıllık bir mabettir. Burada 52 Süryani patriğinin mezarı bulunmaktadır. Dayrulzaferan miladin dördüncü yüzyılı sonlarına doğru kurulmuştur. Bugün Acizler yuvası ve öksüz okuluyla temiz ve bakımlı bir manastır olan Dayrulzaferan görülmeye değer tarihî ve turistik bir yerdir.

DAYER EL'UMUR MANASTIRI: Midyat kapısının 18 kilometre doğusundadır.

MERYEM ANA KİLİSESİ: Midyat kapısının 40 kilometre doğusunda ve Hakköy sınırları içerisindedir. Rivayetlere göre bu kilise Bizanslılar tarafından İsa'nın doğumundan sonra yapılmıştır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Güneydoğu Anadolu'nun en bereketli ve geniş toprakları üzerinde bulunan, ziraat çalışmalarının yanında çeşitli el sanatlarında da ilerlemiş bir ilimizdir.

Şehir ve yöresi, tarihî kalıntılarıyla turizm bakımından ayrı bir değer taşımaktadır.

Bu ilimizde Türk Ticaret Bankası 1970 yılından beri bankacılık hizmetlerini en iyi şekilde gerçekleştirmenin gayreti içindedir.

Mardin İl Merkez Şubesi:
Mardin

Mardin İli Şubesi:
Kızıltepe, Nusaybin.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

MARDİN'in tarihi, Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hitit İmparatorluğu'nun dışında kalır. Hititler zamanında bu yörede Hurri - Mitanni Krallığı'nın hüküm sürmekte olduğu görülür. Daha sonraları Asur ve Bâbil egemenlikleri altına giren bu toprakları Babillilerden İranlı Medler aldılar. Milâttan Önce IV. Yüzyılda Büyük İskender bu devleti ortadan kaldırırken bu toprakları da Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Selevkoslar'ın eline geçti. Ancak bu uzun bir egemenlik olmadı; Sasanî hanedanlarının idaresinde yeniden canlanan İran İmparatorluğu bu toprakları Selevkoslar'ın elinden aldı.

Roma ve onu izleyen Bizans egemenliklerinden sonra Hazret-i Ömer'in halifeliği sırasında Müslüman Arap orduları bu toprakları Bizanslıların elinden aldı. Daha sonra bazı Arap devletleri, Bağdat'taki Abbasî Halifeleri'ne bağlı olarak bu yörede egemenliklerini sürdürdüler. Bunlar Hamdaniler ve Mervaniler idi. 1071 Malazgirt zaferinden sonra bu topraklar Türklerin eline geçti. 1098 yılında bu topraklarda Artukoğulları, Selçuklu Devletine tâbi olarak iki Türk krallığı kurdular. Daha sonra da Musul Atabeyleri'nin egemenliği altına giren bu topraklar daha sonra İlhanlılar, Türk Memlûkler, Timurlular, Karakoyunlular ve Akkoyunlular gibi irili ufaklı Türk devletlerinin de hâkimi yeti altında bulundu. 1517 yılındaki Çaldıran Zaferi'nden sonra Bıyıklı Mehmet Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusu bu toprakları ele geçirerek Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Osmanlı döneminde Mardin, Diyarıbekir Beylerbeyliğinin 24 sancağından biri oldu. Tanzimatın ilanından sonra da aynı vilâyetin üç sancak merkezinden biri hâline getirildi. Cumhuriyetin ilânından sonra da vilâyet oldu.

Mardin il merkezi ve çevresinde bu zengin tarihin çeşitli izlerine rastlanır. Bunların en önemlileri şunlardır:

DARA HARABELERİ: Mardin - Nusaybin yolu üzerindedir. Tarihin ünlü kenti Anastiaspapolis kentinin günümüze ulaşan harabeleri dahi bu kentin büyüklüğü ve ihtişamı hakkında bir fikir vermektedir.

BABÜSSÜR CAMİİ: İl merkezinin en güzel camilerinden biridir. XIV. yüzyıldan kalma bir cami olup, ilginç bir mimârîsi vardır.

DERZAFAREN: İl merkezine sekiz kilometre uzaklıktadır. 1500 yılı aşkın bir tarihe sahip bulunan bu manastır, Süryaniliğin dinî merkezi olması bakımından önem ve değer taşır. Süryani Başpiskoposu hâlen Suriye'de oturmasına rağmen burası merkez durumunu muhafaza etmektedir. Üç metre genişliğinde ve bir metre kalınlığındaki taş blokların harçsız olarak birbirine tutturulmasıyla meydana gelen geniş tavanı bir mimarî şaheseri olarak kabul edilmektedir. Manastırın gerisindeki kayalıklarda ise kayalar içine oyulmuş kiliselere rastlanmaktadır. Bunlar arasında iki, hatta üç katlı olanlar da vardır. Süryani patriklerinin mezarları Derzafaren Manastırı çevresinde yer almaktadır.

HASANKEYF: Dicle Nehri'nin güney kıyısındaki bu şirin bucak, Orta Çağ'ın en önemli kentlerinden biri idi. Yüzyıllar boyunca Artukoğulları ve Eyyûbilere başkent olan Hasankeyf bu çağlara aid tarih zenginliklerine sahiptir. Asıl adı "Keyfa Kalesi" anlamına gelen "Hısn-Keyfa" ile halk dilinde Hasankeyf şekline dönüşmüştür. Keyfa Kalesi içindeki camii ile saray bugün harabe hâlinde bulunmalarına rağmen ihtişamları hakkında tam bir fikir vermektedir. Ayrıca bir mimarî şaheseri kabul edilen Rızk Camii, Dicle Nehri'nin iki yakasını birleştiren Artuklu yapısı taş köprü, güzel bir görünüşe sahip Ulucami, Eyyûbi mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan Sultan Süleyman Camii, Akkoyunlu devrinden kalma, Uzun Hasan'ın oğlu Zeynel Mirza'nın türbesi ile İmam Abdullah'ın türbesi buradaki en önemli tarih zenginlikleri arasındadır.

KALE: Roma devrinden kalma olduğu tahmin edlen Mardin Kalesi il merkezinin en önemli tarihî eserlerinden biridir. Kale içinde bir camiî ile bir de sarayın harabelerine rastlanmaktadır. Camiin XV. yüzyılda Akkoyunlular devrinde yapıldığı bilinmektedir. Kale 800 metre uzunluktadır.

NUSAYBİN: Mardin ilinin Türk - Suriye sınırı üzerinde bulunan en önemli yerleşme merkezlerinden biridir. Roma devrinden kalma bir Zafer Takı, hangi yüzyıla aid bulunduğu kesinlikle bilinmeyen kilise harabeleri ile Zeynel Abidin Türbesi ve Süleyman Pak Türbesi Nusaybin'in en önemli tarihî eserleri arasındadır.

SULTANİSA MEDRESESİ: 1385 yılında Artukoğulları'dan Kutbeddin Ilgazî tarafından yaptırılmıştır. İl merkezindeki en güzel yapılardan biridir. Ozellikle eyvanının güzelliği ile ün yapmıştır.

Hasankale Mozolesi...

SULTAN KASIM MEDRESESİ: Şehrin hemen dışındadır. Akkoyunlular devrinde (XV. Yüzyıl) Sultan Kasım tarafından yaptırılmıştır. Halk arasında Kasım Padişah Medresesi adıyla da anılır. İçinde güzel bir su kaynağı da vardır. Kaynağın hemen yanındaki duvardaki silinmez kırmızı izlerin, buradan su içerken şehit edilen padişahın kan izleri olduğuna inanılır.

ŞAHİDİYE CAMİİ: XIIII. yüzyıl yapısı bir camidir. Oluklu ve iki şerefeli minarelerinin güzelliği ile dikkati çekmektedir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

MARDİN TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI M. ALİ ELDEM

MARDİN Güneydoğu Anadolu'muzun kendine has özelliği olan bir kentidir. 1300 metre rakımlı kale yamacındaki tarihî il merkezi 700 rakımlı mümbit ve ufka kadar uzanan bir ovaya bakar. Bu eski Mezopotamya ovası Mardin ekonomisinin kaynağını teşkil etmektedir. Kuzey tarafı bağlık bahçelik, güney tarafı susuz tarlalar ile bezenmiştir. Mardin'de tarımsal faaliyet sulama yetersizliği nedeniyle verim hava şartlarına bağlıdır. Hava şartlarının müsait olduğu yıllarda gübrenin de katkısıyla verimli bir mahsul alınmaktadır. Bu nedenle Karakaya Barajı'nın sağlayacağı katkı umutla beklenmektedir.

Mardin'de tahıl, bakliyat ve pamuk üretimi yanında hayvancılıkta önemli bir uğraşı alanıdır.

1970'lere kadar Mardin ekonomisinin temel direği tarım iken 1970'ten sonra sanayi alanında şirketleşme ve kooperatifleşme hareketleri hız kazanmıştır. Bu nedenle tarımın yanı sıra sanayi yatırımları da devlet ve özel sektör girişimçiliği ile gerçekleşmektedir. Bunların belli başlıları çimento fabrikası, yün iplik fabrikası, kireç fabrikası, asbest boru fabrikası, yem fabrikası ve pamuk çırçırlama fabrikası üretime geçmiştir.

Yatırımı tamamlanamayan ve sıkıntıda olan tesislerimiz; gıda sanayi dalından üç un fabrikası, et kombinası, sunta fabrikası, ayakkabı fabrikası, şeker fabrikası ile dokuma fabrikalarıdır. Bunlarında finansman ve yönetici darboğazları giderildiğinde üretime geçeceklerdir.

Mardin'de ayrıca küçük sanayi sitesi ile organize sanayi bölgesi inşaa halindedir.

Son zamanlarda Mardin ve ilçelerinde kooperatif, şirket ve okul halinde el dokuma halısı üretilmektedir. Yün ipliği ni Kızıltepe ilçemizde Kidaş A.Ş.'tinden olan bu tesisler 60x60 çift düğümlü Hereke tipi halı dokumaktaır.

İlimizin Silopi ve Cizre ilçelerinde kömür yatakları, Mazıdağı'nda fosfat yatakları , Nusaybin Çamurlu mevkiinde tabiî gaz ve dinçer petrol rezevrleri yeraltı kaynaklarımızın başlıcaları olup üretimleri devam etmektedir.

Mardin bir taraftan Irak, diğer taraftan Suriye ile hudut bulunması ve Ortadoğu ülkelerinin kilit kapısında bulunması ihracat potansiyeli bakımından önem kazanmaktadır.

1981 yılı Mardin' in bir ihracat patlaması yılı olmuştur. Bu yılda 40.000.000 (Dolar) üzerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. Başta çimento, olmak üzere kavak, canlı hayvan, bakliyat, saman, kireç, soğan vs maddelerdir.

İhracattaki formalitelerkolaylaştırıldığı ve darboğazların giderildiği takdirde ihracatımızın daha da artacağı şüphesizdir.

Bu yıl oda olarak yüksek düzeyde ihracat yapan ile yüksek düzeyde vergi ödeyen üyelerimiz ödüllendirilmiştir.

Nerelerde kalınır

HOTEY BAYRAKTAR:
Birinci Cad. Tel : 338
41 oda, lokanta,
kalorifer, asansör.
YILDIZ OTELİ:
1. Cad. 393. Tel : 91.
BAŞAK PALAS OTELİ:
Birinci Cad. Tel : 342.
ADA PALAS
ŞİRİN PALAS
KENT PALAS

Sağlık Hizmetleri

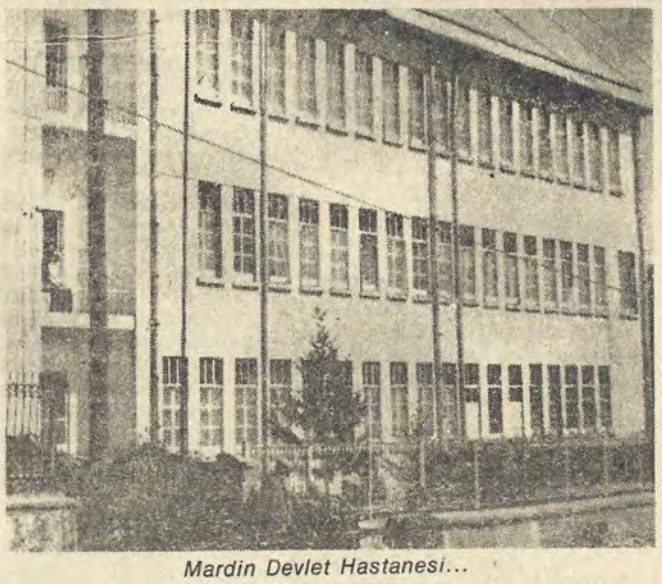

Mardin Devlet Hastanesi...

İl merkezinde 200 yataklı bir devlet hastanesi mevcuttur. Bu hastane 1982 yılı içerisinde tam teşekküllü hale getirilmiştir. Ayrıca özel bir hastanesi de vardır. İlde çevre sağlığı, trahom. savaş, verem savaş başkanlıkları, ana ve çocuk sağlığı, nüfsu planlaması, lepra - frengi başkanlığı ve sağlık elemanı yetiştirecek bir Meslek Lisesi vardır. İlçelerden Cizre ve Midyat'ta yirmibeşer yataklı hastane ve birer Verem Savaş Dispanseri bulunmaktadır. Nusaybin ve Derik ilçelerinde iki adet sağlık merkezi, merkez ve ilçelerde 51 adet sağlık ocağı ve 97 adet sağlık evi vardır.

SPOR

Mardin'de sporun 64 yıllık geçmişi bulunmaktadır.

Futbol, atletizm dallarında hayli yoğun çalışma görülmektedir. Mardin'den yetişen futbolculardan Kemal Oral, Galatasaray Kulübü'nün formasını taşıma başarısını göstermiştir. Beşir Oral önce Manisaspor, daha sonra Sakaryaspor'da yer almış Mardin'in ünlü futbolcuları arasındadır. Diğer Mardinli futbolculardan Sadri Orcan Adana'da, Ekrem Özonay Ankara'da, Hıdır Pektüzün Eskişehir'de, Necmi Tülay Ankara'da isimlerinden bahsettirmişlerdir.

Mardin'de atletizm sporuna büyük ilgi gösterilmektedir. Yörenin yetiştirdiği ünlü atletler şunlardır: Tahsin Oral, Naci Bilir, Adil Oral, Vahit Ergin, Beşir Oral, Sait Ergin, Adnan Avuka, Halime Güldiken.

Adnan Avuka, Mersin'de yapılan Türkiye-Çekoslovakya Mısır ve Romanya'nın katıldığı müsabakaların kadrosunda yer almıştır. Türkiye şampiyonluklarının sahibi bayan atlet Halime Güldiken, Romanya'da millî formayı giymiştir.

Yörede 17 kulüp bulunmaktadır.

MUĞLA

48

Yüzölçümü: 13.338 kilometrekare.
Nüfusu: 438.145.
İlçeler: Bodrum, Datça, Fethiye, Köyceğiz, Marmaris, Milas, Ula, Yatağan.
Köy sayısı: 397.
Doktor sayısı: 120
Hastane yatak sayısı: 495.
Okur-yazar oranı: % 90.
Otomatik telefon kodu: 6111

DENİZ KIYISI EN UZUN İLİMİZ: MUĞLA

ALİ ABALI

Anadolu'nun Güneybatı'sında yer alan Muğla ilinde hem Ege'nin hem de Akdeniz'in özellikleri bulunur. Her zaman yeşil dağları, ormanları, süngerciliğe ve balıkçılığa elverişli denizi, turistik potansiyeli son derecede yüksek, sayısız tarihî eserleri olmasına rağmen bugüne kadar ulaşımın yetersizliği nedeniyle henüz gerektiği kadar tanınmamış bir ilimizdir.

"El değmemiş bakire" deyimi bile az gelecek Muğla ili, Ege ve Akdeniz'in eşsiz güzelliklerini taşıyan bir üçgen gibidir. Yeşil dağları ve sık ormanların, girintili çıkıntılı kıyılarında denizle ağaçların kucaklaştığını görmek mümkündür. Bu beldenin en önemli özelliklerinden birisi de dünyada nadir rastlanan günlük ağaçlarına sahip olmasıdır. Yaz-kış kıyılarında nefis balık tutulur. Laos balığı meşhurdur ve özellikle yabancılar tarafından aranılan bir deniz mahsulüdür.

Muğla ilinin bir diğer özelliği de deniz kıyısı en uzun ilimiz olmasıdır. 1120 kilometre sahili olan bu ilimizin bazı sahillerine insan ayağı basmamış el değmemiştir. Sahillerinde serpilen ada ve adacıkların sayısı bugüne kadar sayılamamıştır. Örneğin Yedi Adalar'ın çevresinde 700'den fazla adacığın bulunduğu ısrarla belirtilmektedir. Muğla ili, ayrıca yurt dışı ile en fazla ilişkisi olan bir bölgemizdir. Bu ilimizde Fethiye, Marmaris, Bodrum, Datça, Güllük ve Dalaman'da olmak üzere 6 gümrük kapısı mevcuttur.

Muğla ilinin her karış toprağı da tarih ile dopdoludur. Anadolu medeniyetinin kuruluşunda en fazla nasibini alan bölge Muğla olmuştur. Doğusunda Pampilya medeniyetinin uzantısı ve Telmesos, Muğla yöresinde Karia medeniyeti ve Menteşe beyliklerinin medeniyetleri yüzyıllar geçmesine rağmen hâlâ dimdik ayaktadır. Uygarlıklarını kuranlar Muğla'nın coğrafi konumu itibariyle kendilerini ve eserlerini kolaylıkla koruyabilmişlerdir. Antik tiyatrolar, Zeus mabetleri, Likya evleri ve kaya mezarlıkları ve mabetleri ilgi toplayan tarihî yapılardır. Gerçekten Muğla ili Fethiye'den Milas'a kadar 5000 yıllık geçmişiyle bir müze gibidir.

Mitolojiye göre, Muğla sahillerinde yaşayan kral kızları sahillerimizi çeyizlerine koymuşlardır. Bu sahilleri kızlar, iğne oyası ile işlerlerken vakit geçmiş güneşin batma zamanı gelmiştir. Karlı tepelerden süzülüp gelen güneş ışıkları yeşille mavinin kucaklaştığı bu eşsiz sahillerde kırılarak renk cümbüşü haline dönüşmüştür. Kızlar bu görülmez manzara karşısında heyecanlanmışlar ve iğne oyalarını parmaklarına batırmışlar ve böylelikle akan kanları suya karışmıştır. İşte bundan dolayı da Muğla kıyılarında özellikle Fethiye'de batan güneş kan rengini alır.

Adı nereden geliyor

Bizans çağında Alinda adıyla anılan kenti Selçuk Türklerinin ünlü kumandanlarından Muğul Bey fethetmişti. Fatihinin adına izafeten Alina'ya Türkler Muğul Bey'in adını verdiler ve "Muğul ili" dediler. Bu ad aradan geçen yüzyıllar boyunca halkın dilinde Muğla halini almıştır. Ve bugün de yine bu adla anılmaktadır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %88.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	43.842	45.4
DP	53.719	55.6

1954
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %65.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	41.755	39.3
DP	64.467	60.7
Bağımsızlar	119	0.0

1957
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %80.4

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	47.305	39.4
CMP	201	1.2
DP	60.321	58.6
HP	912	0.9

1961
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %82.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	71.698	59.4
CHP	46.398	38.5
CKMP	2.532	2.1

1965
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %70.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	67.805	61.9
CHP	35.586	32.5
CKMP	2.889	2.6
TİP	3.021	2.8
Bağımsızlar	170	0.0

1969
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %65.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	61.482	56.4
CHP	32.340	29.7
CGP	8.983	8.3
MP	823	0.8
MHP	1.767	1.6
TBP	1.240	1.1
TİP	1.766	1.6
YTP	530	0.5
Bağımsızlar	1	0.0

1973
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %68.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	45.725	36.2
CHP	44.489	35.2
CGP	6.502	5.1
DP	23.212	18.4
MHP	1.544	1.2
MSP	4.594	3.6
Bağımsızlar	191	0.2

1977
Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %80.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	86.667	50.2
CHP	73.105	42.4
CGP	2.023	1.2
DP	3.380	2.0
MHP	2.908	1.7
MSP	3.849	2.2
TİP	489	0.3

Muğla Anayasa halk oylaması sonuçları:

YIL: 1961 Kabul	Red
%51	%49

YIL: 1982 Kabul	Red
%92.7	%7.3

MUĞLA VALİSİ: KEMAL NEHROZOĞLU

"İLİMİZ EŞSİZ TURİZM POTANSİYELİNE SAHİPTİR."

İlimiz; olağanüstü doğa, estetik ve tarih değerlerini bünyesinde taşıyan güzel bir beldedir.

Bugün dünyada çoğu ülkelerin en verimli gelir kaynağı olarak kabul ettikleri turizm, ilimizde eşsiz bir potansiyele sahiptir. Güneşi, tertemiz denizi ve görülmeye değer tarihi ve doğal güzellikleri ile Marmaris... Kültürel turizmin yoğunluk kazandığı, Herodot'un söyleyişi ile: "Ebedi mavilik ülkesi" Bodrum... Prof. Baade'nin tanımı ile "Tek başına dünyaya kıyas benzersiz bir doğaya sahip olan" Köyceğiz... Kral mezarlarıyla, Letoon ve Pınarasıyla geçmiş uygarlıkları ölümsüzleştiren Fethiye... ve tertemiz doğa güzelliklerle bezenmiş ÖLÜ DENİZ... Strabon'un tatlı nağmeleriyle simgeleşen "yarımadaların en güzeli üzerinde tanrıçaların en güzeline adanan belde..." Datça... Benzersiz doğa, deniz ve güneşi ile Gökova... Tarihi, kumsalı ve berrak denizi ile görenlerin belleklerinden silinmeyen Sedir Adası... Tarihi yeniden yaşatan Kaunos, Kaidos, Evramos ve Labranda... Gerçekte saymakla bitmeyecek doğa ve tarihî değerlerle dopdolu bir Muğla...

İlimize 1982 yılında 2.5 milyon yerli ve yabancı turist gelmiştir. Gelecekte ülkemizin önemli döviz kaynağı olarak görülen turizmi Muğla yöresinde geliştirmek amacıyla bir dizi çalışma başlatılmıştır. Bunların içerisinde "Köyceğiz Turizm Gelişim Projesi" ilimizde uygulanacak olan en kapsamlı projedir. Bunun yanında yeni yat limanları yapılması mevcutlarının ise, turizmin ihtiyaçlarını karşılayacak hale getirilmesine çalışılmaktadır.

Turizmin yanı sıra en önemli gelir kaynağı olan seracılık ve turfanda sebzecilik, bu alandaki depolama, ambalajlama ve pazarlama imkanlarının artırılması çalışmaları ile daha da geliştirilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır. Bu amaçla Köyceğiz ve Fethiye ilçelerinde turfanda meyve ve sebze pazarlama kooperatifi kurulacak ve tasnif ambalajlama tesisi yapılacaktır. Seracılığın, iklim şartlarının elverişli olduğu tüm alanlarda yaygınlaştırılmasına çalışılmaktadır.

İlimizin uzun bir kıyı şeridi olması itibariyle de balıkçılık ve diğer su ürünlerinin değerlendirilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Marmaris, Güllük ve Gökova'da balıkçılığı geliştirmek için çeşitli projeler ele alınmıştır.

Yüzölçümünün %67'si ormanlarla kaplı olan güzel ilimiz Behçet Kemal Çağlar'ın dizelerinde "Yardan güzel şu Muğla'nın baharı, suna boylu çamlar dolu civarı..." olarak billurlaşmıştır. Geniş bir ormanlık alana sahip olan ilimizde, balcılığın önemli bir gelir kaynağı olması nedeniyle, üretilen balın iç ve dış pazarlara sunulmasını kolaylaştırmak için bal üretiminin en fazla olduğu Marmaris ilçemizin Armutalan köyünde ve merkeze bağlı Yerkesik nahiyesinde bal paketleme tesisleri kurulacaktır.

Milas ilçemizde gerek motifleri, gerekse kalitesi açısından özgün bir nitelik taşıyan halıcılığın geliştirilmesine ve bu ilçemizde bir halıcılık okulu kurulmasına çalışılmaktadır. Bu sayede burada yaşayan vatandaşlarımızın hem usta motiflerinin, hem de el emeği ve göz nuruyla ürettikleri yapıtları değerlendirilecek ve geliştirilecektir.

İl merkezinde, Muğlamızın kendine özgü mimarisini koruma çalışmaları vardır. Türk mimarisinin eşsiz örnekleri olan Muğla evlerinin bakım ve korunması için seri çalışmalar başlatılmıştır. Bu yıl şehrimizde,Muğla mimarisini ülkemizde ve yurt dışında tanıtmak amacıyla "Muğla Tarihi ve Kültürel Çevre Toplantısı" düzenlenmiş, ilgi çekmiştir.

Yatağan ilçemiz büyük linyit rezervleri, Yatağan Termik Santrali, yem, süt, sabun ve yağ Fabrikaları ile bir sanayi kenti görünümüne bürünürken, Yeniköy Termik Santrali, Boksit İşletmeleri ve zeytinyağı fabrikaları ile Milas ilçemiz de hızla büyümektedir.

Yine il merkezinde, çağdaş yaşamın gereklerini karşılayabilecek ve gelişmeye yatkın sanayii tek bir alanda toplamak amacıyla, organize sanayii bölgesi kurulması çalışmaları yapılmaktadır.

Dalaman Havaalanı'nın işletmeye açılması her alanda yöreye yeni ufuklar kazandırmıştır.

"Cenneti ararken Antalya'yı bulmuşlar" diye bir söz var. İnsana öyle geliyor ki, aradıkları yer Muğla imiş... Ama galiba en doğrusu Anadolu'nun her köşesinin ayrı bir cennet olduğu.

Protokol

Vali	Kemal Nehrozoğlu
Cumhuriyet Savcısı	Zekai Turan
Ağır Ceza Mah. Bşk.	Halil Özdemir
Vali Yardımcısı	Adnan Buhurcu
Vali Yardımcısı	Atakan Solmaz
İl Emniyet Müdürü	Naci Parmaksız
İl Defterdar Vekili	Ünal Kandemir
Millî Eğitim Müdürü	Kazım Özarslan
Sağlık ve Sosyal İşler Müdürü	Dr. Kazım Kocasarı
Tekel Başmüdürü	Yener Karaman
Turizm Bölge Müdürü	Erdoğan İstanköylü

Vergi Rekortmenleri

Faik Bilgier	6.088.156
Yılmaz Tetik	3.819.500
Bahattin İstanbullu	2.112.863
Kenan İstanbullu	2.048.710
Baki Koçer	1.694.628

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Nüfusu 60 bin 468 olan merkez ilçenin yüzölçümü de bin 646 kilometrekaredir. İlçedeki nüfus yoğunluğu kilometrekareye 37 kişidir.

BODRUM

Bodrum'un yerli nüfusu 32 bin 517'dir. Ancak, turizm dönemlerinde ilçenin nüfusu iki, hatta üç kat artmaktadır. Yüzölçümü 649 kilometrekare olan Bodrum'da, nüfusun 22 bin 718 kişilik büyük bir bölümü köylerde yaşamaktadır.

DATÇA

Toplam nüfusu 7 bin 532 olan Datça'nın yüzölçümü de 409 kilometrekaredir. Nüfus yoğunluğu kilometrekareye 16 kişi olan ilçede, nüfusun 5 bin 67'si köylerdedir.

FETHİYE

101 bin 879 kişilik nüfusu ve 3 bin 59 kilometrekare yüzölçümü ile Fethiye, hem nüfus hem de yüzölçümü bakımından Muğla'nın en büyük ilçesidir.

KÖYCEĞİZ

1980 yılı sayımına göre, nüfusu 71 bin 194 olan Köyceğiz'in yüzölçümü de 2 bin 558 kilometrekaredir. İlçe nüfusunun 65 bin 848'i köylerde yaşamaktadır.

MARMARİS

Nüfusu 19 bin 249 olan Marmaris'te yaz aylarında yerli ve yabancı turistlerin ilçeye dolması ile büyük bir nüfusa ulaşmaktadır. İlçenin yüzölçümü 866 kilometrekaredir.

MİLAS

İlçenin nüfusu 81 bin 643'tür. Milas bu nüfusu ile Muğla'nın ikinci büyük ilçesidir. Yüzölçümü 2 bin 167 kilometrekare olan Milas'ın nüfus yoğunluğu ise, 38'dir.

ULA

Toplam nüfusu 17 bin 550 olan Ula'nın yüzölçümü ise, 407 kilometrekaredir. İlçe nüfusunun 12 bin 406'sı köylerde yaşamaktadır.

YATAĞAN

Toplam nüfusu 1980 yılı nüfus sayımına göre, 46 bin 113 olan Yatağan'ın yüzölçümü de bin 524 kilometrekaredir. İlçede nüfus yoğunluğu kilometrekareye 30 kişidir.

Muğla ili (merkez)...

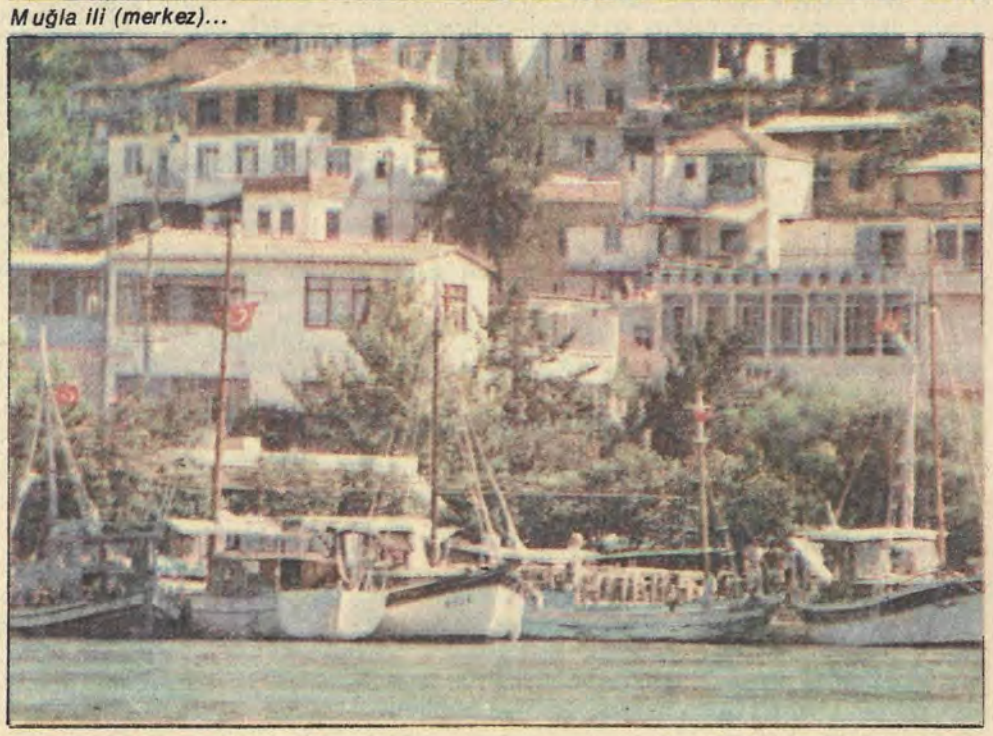

Fethiye...

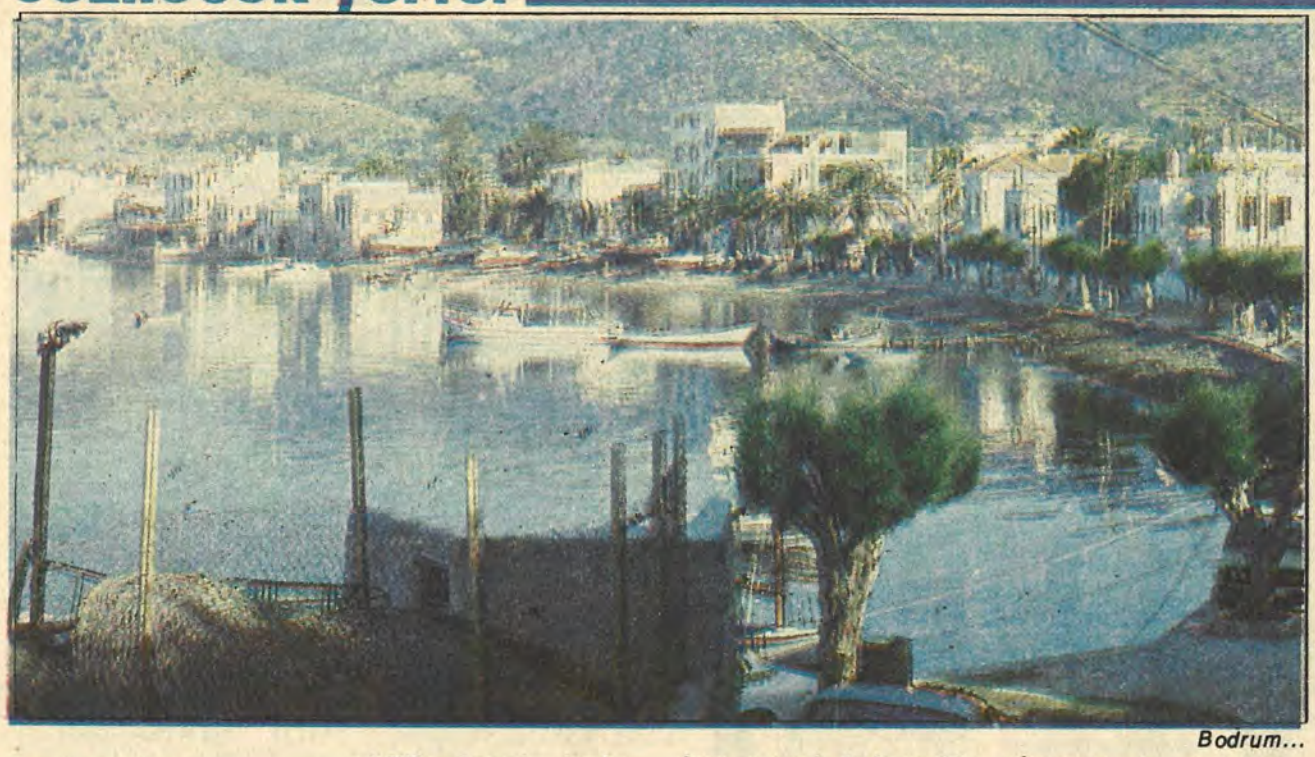

Bodrum...

BODRUM

Muğla ili Marmaris'le birlikte tatil cennetidir. Körfezde bulunan kalenin iki yanı kumsaldır. Bodrum her yaşta insanın aradığını bulacağı hem sakin hem de çok hareketli bir ilçedir. Denize girip dinlendikten sonra gezip görülecek birçok yerleri de vardır.

BODRUM KALESİ: Bodrum'a girişte bütün görünüşe hâkim kale, XV. yüzyılda, Rodos'tan gelen Jan Şövalyeleri tarafından yaptırılmıştır.

Orta Çağ şato mimarisinin tipik bir örneği olan kalenin birçok yerlerinde şövalye armalarına, klâsik, Latince ve Yunanca kitabelerine ve aziz kabartmalarına rastlanır.

Bodrum Kalesi denizden içe doğru üç bedenle çevrilmiştir. Kalenin ikinci bedeni denize inen birinci bedenden daha yüksektir. Üçüncü beden ise iç kaledir. Burası üç kule ile tahkim edilmiştir. Kalenin kuzeye bakan asma köprülü beş kapısı vardır.

BODRUM MÜZESİ: Bodrum kalesi içinde kurulmuş olan Bodrum Müzesi üç kısımdır. Birinci kısımda dünyanın en zengin Miken, ikinci kısımda Karya, üçüncü kısmında ise sualtı arkeolojik eserleri toplanmıştır. Dünyanın ilk sualtı müzesi olan binada, ilmî sualtı kazıları sonucunda ele geçmiş eserler bulunmakta ve bütün dünyanın dikkatini üzerine çekmektedir. Ünlü Zenci Çocuk Heykeli bu müzede bulunmaktadır.

MOZOLE: Dünyanın yedi harikasından biri olarak geçen mozole, bir kral mezarıdır. Bu mezar, Karya kralларından Mauseles'in ölümünden sonra karısı ve kızkardeşi tarafından M.Ö. dördüncü asırda yapılmıştır. Anıt denizden 49 metre yükseklіktedir. Anıtın kalıntıları Bodrum Kalesi inşaatında kullanılarak yok edilmiştir. Mozolenin heykellerinin çoğu British Museum'a götürülmüştür.

ANTİK TİYATRO: Mozolenin hemen karşısındaki bir yoldan Antik tiyatroya çıkılır. Tiyatronun bulunduğu yerden kentin görüntüsüne doyum olmaz. Tiyatronun daha yukarılarına çıkıldığında oyma kaya mezarlarına rastlanır. Buralara vasıta ile gidilmez. Mozole ve Antik tiyatrodan başka, Bodrum'daki diğer eserler: Agora, Mars Tapınağı, Küçük Kilise, Sur ve kapılarıdır.

GEZİ YERLERİ:

Bodrum'da, balık avı merakları için çeşitli imkân vardır. Bodrum kıyılarında gezmek için motor ve sandal kiralamak mümkündür. Kıyıların balığı bol ve çok çeşitlidir.

GÜMBET: İlçeye iki km.'dir. Plajın kumu çok incedir, su sığdır. Gümbet yolu üzerinde Büyük İskender'in şehre giriş kapısı Myndos Kapısı bulunur.

KARAADA: Bodrum Limanı'na, beş kilometre kadar uzaklıktadır. Buraya, her gün dolmuş seferleri yapılır. Ayrıca, özel motorlarla de gidilebilir. Yaz ayları boyunca açık olan bir otel ve lokanta vardır. Adadaki Fok Mağarası, güzellik ılıcası çok rağbet görür.

BARDAKÇI KÖYÜ: Bodrum'un çok yakınındadır. Güzel ve küçük bir plajı vardır. Burada bir de tatlı su kaynağı bulunur. Bu su, mitolojide adı geçen Aşk Tanrıçası Afrodit'in su içtiği Salmakis Çeşmesi'nden akan sudur.

KARA TOPRAK: Şehre 22 km.'dir. Yarımadanın batı ucuna düşer. İnce kumlu bir plaj vardır. Yeni bir motel yapılmıştır. İhtiyacı karşılayacak lokantalar va gazinolar vardır. Kamp kurulabilir. Yolu iyi değildir.

GÜMÜŞLÜK: Şehre uzaklığı 24 kilometredir. Yolu düzgündür. Hem denizden istifade edilir ve hem de Myndos şehri kalıntıları görülebilir.

YALIKAVAK: Bodrum'a 19 km. mesafedeki Yalıkavak bir kıyı köyüdür. Yolu düzgündür.

MÜSKEBİ (ORTA KENT) YALILARI: Narenciye bahçeleri, tabiî plajlar ile görülmeye değer yerlerdendir.

TORBA KIYILARI: Torba, balçık koyu adıyla da anılan bu yer, Bodrum'a dokuz kilometredir. Balık avcılığı için çok uygundur. Bir gazino ve lokantası vardır.

MARMARİS

Doğanın bir dantel gibi işlediği koyların süslediği Marmaris gerçek turizm cennetlerimizden biridir. Bugün artık dünyada eşi kalmamış günlük elde edilen ağaçların büyük bir ormanı bu ilçemizdedir. Denize girmek için civar koylara gidilir.

Marmaris ve çevresi gerek kara ve gerek deniz avcılığı bakımından çok zengin bir beldedir. Kara av hayvanları, tavşan, ayı, domuz, dağ keçisi ve çeşitli kuşlar ile kekliktir. Her yıl birçok yerlerden avlanmak için gruplar Marmaris'e gelirler.

Deniz avcılığına, liman içi ve liman dışı da aynı derecede uygundur. Marmaris'de özellikle, Laos, Mercan, Barbunya Lüfer ve Trança balığı boldur. Marmaris ayrıca sualtı avcılığı için de oldukça elverişlidir.

GÖRÜLECEK YERLER

KALE: Kanunî Sultan Süleyman'ın Rodos seferi sırasında üs olarak yaptırdığı küçük fakat şirin bir kaledir. Sefer dönüşü Kanunî kaleyi istediği gibi yapmadığı için yanındakilere "Mimarı as" dediği ve idam ettirdiği için kentin adının değişe değişe Marmaris halini aldığı söylenir.

AMOS BAHÇEALTI: İlçeye yedi deniz milidir. Tepe üzerinde. Rodos şövalyelerinden kalma bir kale kalıntısına rastlanır. Bahçealtı'nın bir plajın vardır. Karadan gitmek güçtür, bağlantı deniz yoluyladır.

GÜNNÜCEK PİKNİK YERİ: Millî parklarımızdan Günnücek piknik yeri ilçeye iki km. uzaklıktadır. Tabiî plajı ve Günlük ağaçları ile kaplı Günnücek, çevrenin mesire yeridir.

SARIANA TÜRBESİ: Günnüké giden yol üstündedir. Rivayete göre, Sarıana, Kanunî ile Rodos seferine gidiş ve dönüşünde konuşmuş ve Kanunî'ye Rodosú fethedeceğini müjdelemiş ve tek sarı ineği ile bütün ordunun süt ihtiyacını karşılamıştır.

TURUNÇ: İlçeye beş deniz milidir. Motorla gidilir. Plaj açık ve ücretsizdir. Gazino ve lokantalar vardır.

AKTAŞ: İlçeye üç km.'dir. Peknik ve kamp yeridir.

GÖLENYE PİKNİK YERİ VE İÇMELER: Karadan ilçeye yedi km.'dedir. Yolu düzgündür. Motorlarla yarım saatte gidilir. Özel bir motor 15 bin liraya kiralanır. Denize girilebilir. Plajı güzeldir. Bir lokanta ve gazinosu vardır. Fiyatları ucuzdur. Kamp kurmaya uygundur. Ayrıca, içmeleri vardır. İçmeler, bağırsak ve çeşitli mide rahatsızlıklarına iyi gelir.

Yolu düzgündür. Motorlarla yarım saatte gidilir. Özel bir motor 15 bin liraya kiralanır. Denize girilebilir, plajı güzeldir. Bir lokanta ve gazinosu vardır. Fiyatları ucuzdur. Kamp kurmaya uygundur. Ayrıca, içmeler vardır. İçmeler, bağırsak ve çeşitli mide rahatsızlıklarına iyi gelir.

ORDUGÂH: İlçeye dört km. uzaklıktadır. Karadan ve denizden gidilebilir.

ALKAYA MAĞARASI: Alkaya Mağarası görülmeye değer yerlerdendir.

Muğla'nın uzun kıyı şeritleri eşsiz kumsal ve plajla doludur...

Patera harabeleri...

MİLAS

Mîlas (Mylasa) Karya bölgesinin merkezi olarak tanınır. Eski Mylasa şehrine ait çok az kalıntı kalmıştır. Bugün Milâs'ta görülecek tarihî eserlerin bir kısmı şehrin içinde, bir kısmı çevrededir. Lavranda, Debeçin Kalesi, Kapı Kırı, Balkalı Kapı, Su Kemerleri, Dikili Taş, Gümüşkesen Tapınağı ile Kurşunlu Camiî, Ağa Camiî ve Hacı İlyas Camii görülmeye değer eserlerdendir. Ayrıca Bafa Gölü Krater ve Göller ile Güllük Plajı bulunur. Güllük Plajı Milâs'tan Bodrum'a gidişte yol ayrımındadır. Burası oldukça sâkin ve şâhâne bir kıyıdır. Balığı boldur. Kalınabilecek otelleri ile lokanta ve restoranları vardır.

Milâs'ın içinde Karya, Bizans, Selçuk, Osmanlı eserlerinin toplandığı bir şehir müzesi bulunmaktadır.

DATÇA

Marmaris'e 90 km. uzaklıktadır. İlçe bir yarımadanın ortasındadır. Merkezinde beş dönümlük bir Belediye Parkı bulunur. Bu parkın etrafı Romalılardan kalma tarihî kalıntı ve yıkıntılarla çevrilmiştir. Burgaz, Gebekum, Karaincir, Palamut, Tekir ve Kargı Plajları bulunur.

Yolunun bozuk oluşu, bölgenin turizm bakımından gelişmesine engel olmuştur. Turistik tesisler yoktur.

Knidas: İlçeye 40 km. uzaklıktaki bu eski şehir M.Ö.. VII. yüzyılda adalardan gelen Dor'lar tarafından kurulmuştur.

GÖKOVA

Muğla: Marmaris yolu üzerinde Gökova, Muğla'ya 30 km. Ula'ya 19 km. Marmaris'e 25 km'dir. Sakar denilen virajlı yola gelince o kadar güzel bir manzara önünüze çıkar ki uzun uzun seyretmekten kendinizi alamazsınız.

Görülecek ve gezilecek koylar arasında Sedir Adası ile Çınar Koyu, Turnalı Koyu, Akbük Mal deresi, Gelibolu Bük sayılabilir. Hepsine karadan ve denizden gidilir. denizi ve kumu oldukça güzel olan bu koylar deniz avcılığına çok müsaittir.

FETHİYE

Dağların denize kadar sokulduğu nefis plajlarla süslü Fethiye ve çevresinde M.Ö. 1200-95 yılları arasında Likyalılar yaşamıştır. Fethiye ve çevresinde bu uygarlıklara ait şehir kalıntıları ile çeşitli antik eserler bulunur. Çevrede 19 şehrin kalıntısı vardır. Bunların en önemlileri şunlardır.

Telmessos: Eski Likya bölgesinin önemli kentlerinden ve M.Ö. 700 - 600 yıllarında şimdiki Fethiye'nin yerinde kurulmuştur. Kayalara oyulmuş mezarları ile ünlüdür.

Pınara (Minare köyü): 22 km. uzaklıktadır. M.Ö. 700 yıllarında kurulan Pınara'daki tiyatro hâlâ ayaktadır. 2500 kadar kayalara oyulmuş fakir mezarı bulunmaktadır.

Fethiye Arkeoloji Müzesi: Şehir içinde Belediye binasının altındaki, bu müzede bütün çevreye ait çeşitli sanat eserleri toplanmıştır.

Camiler: Görülmeye değer tarihî eski cami: Bademli Saruhan ve Yeni Cami'dir.

Amintas ve Kaya mezarları: Şehrin sırtlarında oyulmuş Amintas mezarı yapısı bakımından dünyada eşi bulunmayan bir anıttır.

Tlos - Doger: Fethiye'ye 25 km. uzaklıkta, Döğer bucağında bulunan bu antik şehirde kabartmalı mezarlar ve sur kalıntıları vardır.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

Bugün Muğla ilimizin sınırları içinde bulunan toprakların çok eski ve zengin bir tarihi vardır. Ve bu tarihin her döneminde bu toprakların önem ve değerini muhafaza ettiği görülür.

Muğla'nın tarihi, Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler'e kadar uzanır. O çağda Hititler'in Lugga adıyla andıkları bu bölgeye daha önceleri (M.Ö. 2000'ler) Luvi'lerin gelip yerleştikleri bilinir. Ancak bu konuda kesin belgeler ele geçmiş değildir. Hititler'den sonra Frikya ve Lidyalıların eline ve idaresine geçen bu topraklar, Erken Zaman'da Karya adıyla anılmış, özellikle kıyı kesimlerinde bazı Dor sitelerinin kurulduğu görülmüştür. Bu dönemde büyük bir liman kenti olan Halikarnas'ın bilhassa parladığı ve çağının en önemli kentlerinden biri hâline geldiği görülür.

Milâttan Önce VI. yüzyılda Büyük Kiros zamanında Persler, Anadolu'nun pek büyük bir kısmı gibi bu topraklara da sahip olmuşlardır. Buradaki Pers Egemenliği, Büyük İskender'in bu İran İmparatorluğu'nu ortadan kaldırmasına kadar sürmüştür. Bu topraklar da Milâttan Önce IV. yüzyılda Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken, bu topraklar Selevkoslar'ın payına düşmüştür. Daha sonra bu yöre Bergama Krallığı'nın egemenliği altına girmiş, bir ara Mısır Ptolemaiosları'nın dahi buralara kadar uzandıkları görülmüştür.

Karya, milattan önce 230 yılında Bergama Krallığı ile birlikte Romalıların hâkimiyeti altına girmiştir. Romalıların upuzun egemenlik yıllarında Karya İmparatorluğu'nun en önemli parçalarından biri olmuştur. Milâttan sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla bu yöre de Anadolu'nun pek büyük bir kısmı gibi Bizans'ın payına düşmüştür. Bizans çağında Halikarnas'ın yanısıra Mylasa (Milas) da pek büyük bir kent durumuna gelmiştir.

1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler, Anadolu içlerine doğru hızla sarkarken, bu topraklarda Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedilmiştir. Ancak, bir süre sonra I. Haçlı Seferleri sırasında Bizanslılar bu toprakları Türklerin elinden almayı başarmışlardır. 1280 yılında Türk uç beylerinden Menteşe Bey, bu güzel ve bereketli toprakları Bizanslılardan geri almıştır. Menteşeoğulları, 1308 yılına kadar Selçuklulara, 1330 yılına kadar da İlhanlılara bağlı olarak hüküm sürmüşler, 1330 yılından sonra da bu yörenin bağımsız hâkimi olmuşlardır. Menteşeoğulları, 1424 yılında kendi arzuları ile Osmanlı devletine katılmışlardır. Menteşeoğulları'ndan sekiz bey, bu topraklarda 134 yıl hüküm sürmüşlerdir.

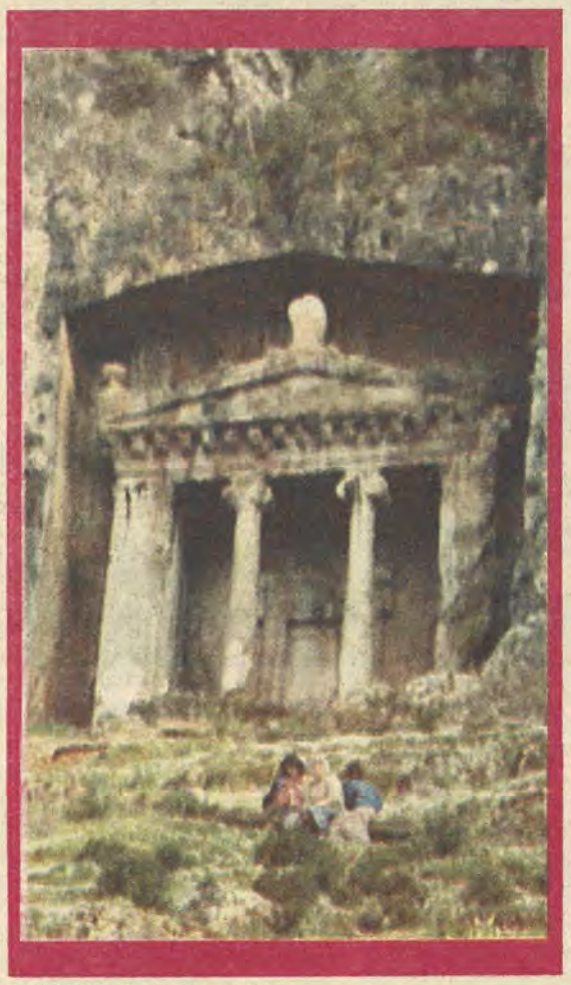

Fethiye'de kaya mezarları...

Osmanlı devrinde Muğla ve çevresi, Anadolu Beylerbeyliği'nin 14 sancağından biri olmuş, Tanzimatın ilânından sonra da merkezi İzmir olan Aydın vilâyetine bağlı beş sancaktan biri hâline gelmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Muğla pek kısa bir süre için İtalyanların işgâline uğramışsa da millî kuvvetler tekrar buraya sahip olmuşlardır. Muğla, cumhuriyetin ilânından sonra bağımsız bir il hâlini almıştır.

İldeki önemli tarihî eserler şunlardır:

Ulu Camii, Şeyh Camii, Üçgörenler Camii, Kurşunlu Camii ve Türbesi ile Peçin Kalesi, Keramos, Dalyan Köyü, Mylasa (Milas), Zeüs Tapınağı, Gümüşkesen, Baltalı Kapı, Selâhattin Camii.

MUĞLA 1762 — 1016
Fethiye 1246 — 1206
Ortaca 68 — 69

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

Önemli kişiler

ABDURRAHMAN NAFİZ GÜRMAN—(1882-1966) Bodrum'da doğdu. Harp Okulu'nu (1903), Harp Akademisi'ni (1906)da bitirdi. Osmanlı-İtalyan Savaşı'na, Balkan ve Birinci Dünya Savaşlarına katıldı. Trablusgarp'ta Libyalıları örgütlerken İtalyan'lara tutsak oldu. 1919'da Edirne'de 1'inci Kor. Kurmay Başkanıyken Yunan saldırısı karşısında birliğiyle Bulgaristan'a sığındı. Kurtuluş Savaşı'nda Güney ve Batı cephesinde savaştı, 1940'da orgeneral oldu, 1949-50 yılları arasında Genel Kurmay Başkanlığı yaptı. 1960'da Kurucu Meclis üyesi oldu.

YUNUS NADİ—(1879-1945) Gazeteci, politikacı. Fethiye'de doğdu. Hukuk okudu, gazeteciliğe başladı, İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne girdi, 1912-1919 arası Osmanlı Meclisi'nde Aydın ve İzmir mebusu, Yenigün Gazetesi sahibi, Kurtuluş Savaşı'nın başında gazetesiyle birlikte Ankara'ya kaçtı, ilk TBMM'den ölümüne kadar milletvekilliği yaptı, Cumhuriyet Gazetesini kurdu ve başyazarlığını yaptı.

ZİHNİ DERİN—(1880-1965) Türkiye'de çay yetiştiriciliğinin babası. Halkalı Yüksek Ziraat Okulu'nu bitirdi, bir süre ormancı ve sonra öğretmen olarak çalıştı. Kurtuluş Savaşı başlayınca Ankara'ya gitti, Ziraat Umum Müdürü oldu, 1924'de Batum'a gidip çay ekimi konusunu inceledi, dönüşte üç yıl bakanlık müfettişi olarak Doğu Karadeniz'de çay ekimini anlatıp gelişmesine uğraştı. 1937'de yeniden başdanışman ve organizatör olarak bu göreve atandı. 1951 yılına kadar bu görevi yürüttü. Ölümünden beş yıl sonra Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurulu kendisine hizmet ödülü verdi.

NEYZEN TEVFİK Kolaylı—(1879-1953) Şair, Neyzen. İzmir İdadisi'nde öğrenimini yarım bıraktı, ney çalmaya başladı, Şair Eşref ve Tokadizade Şekip'ten daha sonra da Mehmet Akif'ten edebiyat ve şiir dersleri aldı, 1908'de Mısır'a gitti, beş yıl sonra döndü, alkole ve her türlü keyif vericiye aşırı düşkünlüğü de ney çalması kadar ünlünendi. Daha çok hicivleriyle tanındı, iki kitabı Hiç ve Azab-ı Mukaddes'dir. İstanbul Kartal Mezarlığı'nda gömülüdür.

HILMİ URAN—(1886-1957) Devlet ve siyaset adamı, CHP Genel Başkan vekili, İçişleri ve Adalet Bakanı. Bodrum'da dünyaya geldi. Mülkiye Mektebini bitirdi, kaymakamlık, mülkiye müfettişliği, mutasarrıflık yaptı. Son Osmanlı Meclisi'nde Muğla milletvekiliydi. Meclis dağıtılınca Ankara'ya çağrıldı, Ardahan ve Antalya mutasarrıfı daha sonra da Adana valisi oldu. 1927'de yeniden milletvekili seçildi. 1930'da Bayındırlık Bakanı, Celal Bayar Hükümeti'nde Adalet, Saraçoğlu Hükümeti'nde İçişleri Bakanlığı, CHP Genel Başkan Vekilliği yaptı, 1950 seçimlerinden sonra politikadan çekildi.

HALİL MENTEŞ—(1874-1948) Devlet adamı, bakan, İttihat Terakki Partisi Başkanı. Milas'ta doğdu. İstanbul ve Paris'te hukuk okudu, İttihat ve Terakki Partisi'ne girdi. 1908'de Osmanlı Mebusan Meclisi'ne seçildi ve ayni yıl fırkanın başkanı oldu. Hakkı Paşa kabinesinde Dahiliye nazırlığı, Sait Paşa kabinesi döneminde Şurayı Devlet Reisliği, Balkan Savaşı'ndan sonra kurulan Sait Halim Paşa kabinesinde Hariciye nazırlığı yaptı. Talat Paşa kabinesinde Adliye nazırı, Meşrutiyetin son meclisinin de reisiydi. 1931'den 1948'e kadar da milletvekilliği yaptı.

TURGUT REİS—(1485-1565) Ünlü Türk denizcisi, Çiftçilik yapan babasının yanından ayrılarak Oruç Reis'in yanında korsanlığa başladı. Sonradan Barbaros diye anılacak bu denizciden çok şeyler öğrendi. Ancak Barbaros Osmanlı hizmetine girince Turgut korsanlığı sürdürdü, bir ara tutsak düştü, Barbaros onu kurtardı, 1554'de aldığı Trablusgarb Osmanlı valisi yapıldı, 1560'da Haçlı donanmasını Cerbe önünde büyük bir bozguna uğrattı, 1565'de Malta adası kuşatmasında şehit oldu.

Gezilecek yerler

Ksantos (Kınık): 70 km. uzaklıktadır. Likya uygarlığının en önemli merkezlerinden biridir.

Kale: Şehrin güneyindedir. Rodos şövalyeleri ve Cenevizlilerce yaptırılmış olduğu sanılıyor.

Şövalye Adası: İç körfezin tam ortasındadır. Uzaklığı 3 kilometre, motorla 15-20 dakikada gidilir. Adada lokanta, gazino, plâj, dinlenme yerleri vardır.

Körfezde, Şövalye Adası'ndan başka, Tersane, Domuz ve Kızılada görülecek yerlerdendir. Buraları piknik dinlenme ve kamp yeri olarak en uygun yerlerdir.

Çalış Burnu: Fethiye'ye karadan altı km. denizden ise iki mildir. Çalış Burnu en yakın kumsallıktır. Tabiî plajı 10 km.'den uzundur.

KADYANDA (ÜZÜMLÜ): Fethiye'ye 22 km. uzaklıktaki Üzümlü bucağındadır. Kabartma resimlerle süslü, çeşitli tipte manzaralar ve muhafaza edilmiş eski tiyatro, büyük ev sarnıçları, Likya dili ile yazılmış bir anıt vardır.

SİDİMA-DODURGA Eski Sidima şehri, bugünkü Dodurga köyünün bulunduğu yerdedir. Bir şehir harabesi ile beyaz mermerlerden yapılmış kitabeli mezarlara rastlanır.

KÜÇÜK KARGI Fethiye - Muğla yolu üzerinde ve şehire 21 km'dir. Tatlı içme suyu vardır.

GÖÇEK KÖRFEZİ: Birçok adalarla süslü körfez krom ve manganez madeni ihrac limanı durumundadır.

BELCEĞİZ VE ÖLÜ DENİZ: Şehrin güneybatısındadır. Plajı, kumu ve balıkları ve Ölü Deniz'iyle ilgiyi çekmektedir. Karadan 40-45 dakikada gidilir. Ölü Deniz, Belceğiz Koyu'nun batısında ve aynı koyun devamıdır. Fethiye'ye 12 km. uzaklıktadır Deniz berraktır. 45 metre derinlik, net olarak görülebilir. Batı kısmında dalga olmaz. Belceğiz koyunun doğusunda iki içme vardır. Burada bir de motel bulunur. Ölü Deniz, deniz avcılığına en uygun bir yerdir.

KATRANCI KOYU - ÇAMLIKKÖY Fethiye'ye 19 km'dir. Özellikle kamp kurmak isteyen turistlerin rağbet ettikleri bir yerdir.

KUMLUOVA-KARA - DERE: Fethiye'nin güneydoğusunda 75 km. uzaklıktadır. Deniz ılık ve sığdır.

İÇMELER VE KAPLICALAR:

Belceğiz ve Turunç Pınarı içmeleri mide ve bağırsak hastalıklarına iyi gelir. Bu iki içmeden başka Ölü Deniz ve Kıdırak içmeleri de vardır.

Gebeler Ilıcası, şehire 35 km'dir. Insan tenine bir yumuşaklık güzellik ve zindelik veren su, aynı zamanda romatizma, siyatik ile açık yaralara iyi gelir, vücuttaki ağrıları giderir. Radyoaktivitelidir. Isı derecesi 35'dir.

KÖYCEĞİZ

Köyceğiz gölü, denizi, ormanları, çevresindeki dağ ve yaylaları ile her çeşit spor ve eğlencelerin yapılabileceği bir yerdir. Deniz, göl, dağ ve orman 20-30 km'lik bir çevre içinde, iç içe, yan yanadır.

KÖYCEĞİZ GÖLÜ: Köyceğiz Gölü 55 km'lik bir yer kaplar. Denizden 10 metre yüksekliktedir ve çok dar bir boğazla Akdeniz'e bağlanır. Gölde, Akdeniz med ve cezrinden yararlanılarak balık avcılığı yapılır. Çeşitli balıklar bulunur. Kefal, sonra sırası ile levrek, çipura pisi ve sazan balıkları tutulur.

DALYAN: Gölü denize bağlayan kanalın denize döküldüğü yerdir. Her iki yönden de denize girilebilir. Dalyan, Köyceğiz'e karadan yarım saat uzaklıktadır.

ŞİFALI SULAR

GİRME: Bu bölgenin en ünlü kaplıcasıdır. Yaşlıların hormon tedavisinde faydalı olduğu söylenir. Bu yüzden gençlik suyu adıyla da anılır. Radyoaktivitesi çok yüksek olan Girme kaplıcalarında suyun sıcaklığı 40 derecededir.

Ölü deniz...

YÖREDE "TEKE" VE "ZEYBEK" OYNANIR

MUĞLA yöresi, "teke" türündeki oyunların bir anlamda odak noktasını teşkil etmektedir. Teke yöresinin batısında "zeybek", doğusunda "kaşık" türündeki oyunlar etkindir. Gelenek ve görenekler açısından teke yöresinin, Zeybeklerden farklı bir yaşantısı bulunduğunu ileri sürenler bulunmaktadır.

"Teke" erkek keçidir. Oyun figürlerinin keçi hareketlerinden kaynaklandığı söylenmektedir. Tekelerin koşup, oynaması, bir anda ön ayakları üzerinde yığılarak geri dönmeleri, yörenin oyunlarında figürleşmiştir.

Fethiye Ticaret Lisesi Müdürü Mümtaz Dirlik ile Folklor ve Turizm Kolu Rehber öğretmenlerinden Tuğrul Yılmaz, Tülay Kurt'un araştırmalarında Fethiye dolaylarındaki oyun ve giysiler konusunda şu bilgilere yer vermektedirler:

"1881-1884 tarihleri arasında iki Alman profösürün Fethiye ve yöresinde yaptıkları inceleme ve araştırmalar sonunda iki ciltlik bir eser meydana getirdiklerini bir rastlantı sonucu 1976 yılında elimize geçmesi ile öğrenmiş bulunuyoruz.

Beşkaza, Yayla Yolları. Yayla Zortlatması, Kabaardıç yörenin bellibaşlı oyunları arasında yer almaktadır. Oyunlar, davul-zurna eşliğinde oynandığı gibi kaval, sipsi ve bağlama ile de oynanır. Boğaz çalmak, yöreye özgüdür: Sağ veya sol elin iki parmağının dıştan tırtlak üzerine bastırılarak hareket ettirme sonucunda boğazdan çıkarılan sestir. Genellikle genç kız çağındaki çobanlar, boğaz, erkek çobanlar ise kaval ve sipsi çalarlar. Öyleki teke, boğaz, kaval, sipsi ve çobanlarımız birbirleriyle âdeta özdeşleşmişlerdir.

GİYSİLER

Kadın giysileri: Başa fes giyilir, üzerine tepelik takılır. Fesin ön yüzüne değerli maddelerden yapılmış çelgi takılır. Fes ve tepelik üzerine öndeki çelgileri örtmeyecek şekilde yöresel tezgâhlarda dokunan bez-başörtüsü (dastar), boyuna ise gerdanlık bağlanır. Yakası ve bağrı renkli ipliklerle işlemeli iç gömlek giyilir. Üzerinde üç etek topuklara kadar iner. Üç etek üzerine sim ve kaytandan işlemeli kadife cepken, hemen cepken altına kuşak bağlanır. Parlak ve saten kumaştan şalvar giyilir. Ayağa beyaz ve renkli yün çorap, ayakkabı olarak iskarpin stili burnu sivri ve yukarı kalkık, arka kısmı yukarı doğru çıkıntılı yemeni şeklinde ayakkabı giyilir.

Erkek giysileri: Başta fes ve etrafına işlemeli bir peşkir bağlanır. Sırtta el tezgâhlarında dokunan çizgili kumaşlardan gömlek (göynek) giyilir. Gömlek üzerine yine sim ve kaytandan işlemeli kadife cepken, belde yine el tezgâhlarında dokunmuş kuşak bulunur. El tezgahlarında dokunan kumaşlardan veya satın alınan kumaşlardan dikilen (çaşır) giyilir. Çaşırın uçkuru uzun ve ucu işlemelidir. Bağlanınca ucu önden aşağıya doğru sarkat. Ayakta yine kızlarda olduğu gibi, düz veya işlemeli işlemeli yün çorap bulunur. Ayakkabı olarak çizme giyilir. Çizmenin özelliği körüksüz, baldır kısmı arkadan on santim kadar yırtmaçlı, bu yırtmaç nedeniyle çizmenin goncu geriye çevrilebilir oluşudur. Yırtmaçlı kısım bağcıklıdır."

OYUNLAR

Muğla'nın Bodrum dolaylarında giyim ve oyunlarda hemen değişmeler göze çarpmaktadır. İzmir Cumhuriye Lisesi Müdür Yardımcısı ve Folklor Kolu rehber öğretmeni Emin Demirkol başkanlığında Yusuf Dener, Sua Çolak ve Fıtnat Hırcın'ın yapmış olduğu Bodrum ile ilgili araştırmalarında oyun ve giysiler konusunda şu şekilde bir açıklama yapmaktadırlar.

"Bodrum oyunları Ege Zeybek oyunlarındandır. Yörede üç değişik oyun oynanmaktadır. Bu oyunlar: Garava (Kara Ova), Sılavaz ve Aşiret oyunlarıdır.

Zeybek oyunları, oynanış ve oynayış tarzına göre şu şekilde sıralanabilmektedir: Tek oynanan, ikili veya dörtlü oynanan, altılı veya daha kalabalık, yanlız erkek, yanlız kadın, kadın-erkek, bir çember içinde, hızlı, ağır, türkülü, davul-zurna eşliğinde, saz eşliğinde oynanan zeybekler kendi aralarında değişiklikler göstermektedir.

BODRUM YÖRESİ GİYİM ŞEKLİ

Bodrum'da geleneksel iki giyim şekli bulunmaktadır. Torba-Gerenkuyu, doğrultusunda yarım adanın uç kısımları olan Sılavaz diğeri de Milas'a doğru olan kısımları Karaova giyimidir.

Kadın giyimi: Sıralavazlı kadınlar üçgen yaptıkları renkli ve oyalı çemperileri giymektedir. Çemperilerdeki oya çeşitleri şu şekildedir: İğne oyaları, çarkı felek, karanfil, ide çiçeği, biber, nergiz, sümbül, hercayi, kırlangıç. Tığ oyalar, papatya, orman gülü, zırıltı, ılık ve birgünlük oya, boncuk oyaları, boncuk, papatya, yaprak, keklik gözü, kurbağa barsağı, yılan güle sarılan, destere dişi, akarsu, elti eltiye küstü, gelin tacı, subay sırması, yıldız, saray süpürgesi, asma yaprağı belirgin boncuk oyaları arasındadır.

Kadınlar Çemperiden başka başlarına, direm yazması, üslük ve namaz bezi (tülbent) bağlar. Üstüne saçaklı ve çeşitli renkte atkı ve çeşitli renkte düz çizgili fıtalar çekerler.

Karaovalı kadınlar ipekli çemperi uclarını çene altından geçirip tepede bağlamaktadırlar. Alın hizasına yanlamasına çoğunlukla oyalı gök yazma kıvrımı, alına sıkılırdı.

Bodrum'lu kadınların kulaklarında yarımlık veya çeyrek küpe, kollarında sarkma zincir ve kozalı gümüş olan (salataya kaçan) bilezik, altın bilezikler bulunur. Boyunlarına ortasında altın olan kırmızı, en çok mavi boncuk kolye takarlar.

Sıralavazlı kadınlar beyaz veya ipekli iç gömlek üstüne işlik (yakasız kolsuz ilikte düğmeleri olan kısa giysi) kışında hırka (uzun ceket gibi renkli ve çiçekli dışla arasına pamuk konularak dikilen) giyerler. Düğünlerin salı gecesi, Bindallının Bodrumlularca en değerlisi olarak bilinen (Temel Devren) giyilir. Belde gümüş kuşak bulunur.

Karaovalı, kadınlar, iç gömlekleri üstüne kasık diz, ortasına dek uzayan beyaz gömlek üstünde belden saran ebir kebir kuşak vardır. Kuşak üstüne de uzun kollu işlik giyilir. Ayrıca, çizgili veya çiçekli üç eteğin üç pesi vardır. İkisi dizden, biri de arkadan aşağıya sarkan, üç eteğin pesleri kollu, işliğin uzantıları gibidir. Kırmızı ve daha çok mavi boncuklu kolyelerdir bunlar.

Karaovalı kadınların giydiği gök siyah ve çiçekli desenlerden don, topuğa dek uzanır. Bu uzun gömleğin apışarasına doğru, don daralır ve sıkıca durur. Ayak topuğuna doğru bollaşır.

Sıralavazlı kadınlar ise, çiçekli basma, elde dokuma siyah ve çoğunlukla gök don giyerler. Onların giydiği bu don Karaovalı kadınların giydiğinin tam tersi olup apışarasında bollaşır ve kıvrımları çok fazladır. Ayak topuğuna yaklaşırken de daralır.

Kadınların giydiği ayakkabıların altında nalça ve gabara vardır. Ev içinde ise yünden örülmüş patikler giyilir.

Erkek giyimi Sıralavaz ve Karaova da baş giyiminde genel olarak bir ayırım yoktur. Başta kırmızı ve püsküllü fes vardır. Çoğunlukla, fes etrafına oyalı mavi çemperiyi genişçe sarmaksız sararlar. Onun etrafında da çeşitli renklerden oluşan Trablus kuşağı, Poçu'yla sarılır. Poçu'nun bir ucu sargıya sokulur. Öteki ucu da sol kulak arkasından ve yakadan aşağı sarkıtılır. Çemperi ve poçunun birbirine dolalı şeklinde başa sarılmasına (Kafiye) denilir. Bazı erkeklerin peçe külahlar giydiği de bilinmektedir.

Erkekler, elde dokuma ipekli veya saten, çizgili veya çizgisiz sadakor veya Tisor denilen kumaştan önceleri yakasız, sonraları yakalı gömlekler giymişlerdir. Gömleğin altında Humayin veya ipekli iç gömleği vardır. Gömleğin üstüne giyilen (Gavışdırma) mintan veya (camadan) bulunur. Sıralav'lıların giydiği mintan kolsuz yeleğe benzer. Faka yandan iliklenen küremsi, siyah düğme, gümüş sırma ve siyah ibrişim işlemelerle süslüdür. Uzun kollu mintan çoğunlukla Karaovalıların giydiği mintan çeşididir.

Rengarenk dokunan kilimler Muğla folklorünün zenginliklerindendir...

BİR EFSANE

Tanrı Asklepios'un oğludur. Troya savaşlarında hekim olarak büyük yararlıklar gösterdikten sonra Delphoi'ye gidip Tanrı'ya nerede yerleşmesi gerektiğini sormuş. Tanrı da şu cevabı vermiş: "Öyle bir ülke seç ki, gök yıkılsa sen altında kalmayasın "Podaleiros, gezer, dolaşır, Karia Khersonessos'una yani Datça yarımadasına gelince çevrenin yüksek dağlarla çevrildiğini görerek, buraya yerleşir.

ATASÖZLERİ

— Yaz yağmuru yalancı, güz yağmuru dilenci.

— Karıların dolaşığı, sabaha kalır bulaşığı.

— Su alırken çaydan, kız alırken soydan al.

— Kızını kız iken övme, gelin iken öv, gelin iken övme, kucağı çocuklu iken öv.

— Elin demişi, pazarın yemişi tükenmez.

BİLMECELER

— Binbir çiçe, bir lâle.. (Ay ve yıldız)

— Alçacık dalı, yemişi balı... (Çilek)

— Yeşil ektim al çıktı ... (Kına)

— Elin demişi, pazarın yemişi tükenmez.

BATIL İNANÇLAR

İnanışa göre, Kanunî Sultan Süleyman, Rodos seferi için Marmaris'e gelince, asıl adı "Yörük Fatma" olan "Sarı Ana", sarı renkteki tek ineğinin sütüyle tüm orduyu beslemiştir. Sarı Ana, ölümünden sonra unutulmamış, o günden sonra türbesine mumlar yakılmış, mevlütler okunmuştur.

Yörede inanışlara göre, gece aynaya bakılırsa, ömür kısalır. Süpürgenin üzerine oturmak günahtır. Merdiven altından geçilmez. Öndeki yolcunun izine basmak günahtır. Uyuyan çocuk öpülmez.

Pisili Hoca, Allan Kavağı, Hamursuz Dede, Şemsi Ana, Türbe Dede, Beçin Dedesi, Şöster Dede yörenin belli başlı adak yerleri olarak bilinmektedir.

OTEL LİKYA

Fethiye'nin doğa güzelliği içinde sivrilerek, temizliği ve modern işletmecilik anlayışı çerçevesinde en iyi hizmeti veren turistik kuruluştur.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ege ile Akdeniz'in birleştiği bölgede doğa güzelliği ve tarihî zenginlikleri ile yapmış dünyaca meşhur Bodrum, Marmaris ve Fethiye gibi turizm cennetlerini içinde bulunduran bölgenin il merkezidir.

Ziraat, sanayi ve enerji çalışmalarının ilerlemiş bulunduğu ekonomik bakımd da önem taşıyan Muğla ve yöresi halkına Türk Ticaret Bankası 1969 yılından b en yaygın ve etkin bankacılık hizmetlerini sunmanın kıvancını taşımaktadır.

Muğla İl Merkez Şubesi
Muğla

Muğla İli Şubeleri
Bodrum, Dalaman, Fethiye, Köyceğiz, Milâs, Ortaca, Yatağan

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TARIMA DAYALI EKONOMİ ENDÜSTRİLEŞMEKTEDİR...

Tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olan Muğla, bugün endüstrileşme sancısını çekiyor.

Muğla'da Cumhuriyet yıllarında, yakın merkezlerle bağlantıyı sağlayan yolların yapılması, tarımsal reformlar tarıma dayalı ekonomiyi canlandırırken, endüstrileşmede de büyük gelişmeler olmaya başlamıştır. Öte yandan son yıllarda gelişen turizm endüstrisi de Muğla ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır.

Muğla'da "aile üretimi" görünümündeki tütüncülük, Muğla ekonomisinde önemli yer teşkil eder. Buna paralel olarak pamukçuluk, narenciyecilik, zeytincilik ve yeni yeni gelişen Antep fıstıkçılığı Muğla ekonomisinin bel kemiğini oluşturmaktadır.

Sahil merkezlerinde turizm en büyük kazanç kaynağı halini almıştır. Turizme bağlı olarak su ürünleri üretimi, turistik hatıra eşya imâli de önemli kazanç kaynakları olmuştur.

Coğrafi durum, iklim ve flora yönünden arıcılığa elverişli olan Muğla'da, yılda yaklaşık 1000 tonun üzerinde bal üretilmektedir. Bugün "Marmaris Balı" olarak isim yapan Muğla balı yurdumuzun her yanında tanınmakta ve aranmaktadır.

Ülkemizin büyük ormanlarına sahip illerinden biri olan Muğla'da ormandan önemli ölçüde yararlanılmaktadır. Diyebiliriz ki Muğla'da orman, orman köylülerinin yegane gelir kaynağıdır.

Ekmeğini toprak ve denizden çıkaran Muğlalı turizmden de ekmek kazanmasını öğrenmiştir. Ancak artan nüfusuyla Muğlalı için sanayi, şimdilik yeni bir ekmek ve umut kapısı durumunda.

İTHALAT

Muğla'da ithalâtçı ve ihracatçı firmalar bulunmadığından, "ticari hareket" az sayıdaki toptancı ve çoğunlukla parakendeci firmalar ve bunun yanı sıra imalâtçı ve üretici durumundaki kişiler tarafından sürdürülegelmektedir.

Tüketim maddeleri genellikle yakın il merkezlerinden ithâl edilmektedir.

İHRACAT

İl dahilinde yurt içine ve yurt dışına ihraç olunan maddelerin başında yaprak tütün gelmektedir. Bunu orman ürünleri, krom cevheri, pamuk, narenciye, kireç, sebze, zeytin ve zeytin ürünleri ve diğer ürünler izlemektedir.

TÜTÜN:

Muğla'da yaklaşık 372 köyde 31.000 ekici tütün ekimi yapmaktadır. Ekilen alan 44.000 hektar olup, ilin tarıma elverişli alanının % 20.68'i kadardır. Elde edilen tütün ise, her yıl yaklaşık 14 ton civarındadır.

Muğla'da tüm ilçelerde tütün ekimi yapılmaktadır. Birinci sırayı merkez ilçe alırken, ikinci sırayı Milas, üçüncü sırayı Yatağan almaktadır. Bu ilçelerden sonra üretim miktarı sırasına göre Fethiye, Ula, Datça, Bodrum, Marmaris gelmektedir.

PAMUK:

Başta Köyceğiz olmak üzere, Milas ve Fethiye de "Akala" adıyla bilinen pamuk üretimi yapılmaktadır.

Pamuk ekimi yapılan alanın yaklaşık % 63'ü Köyceğiz'dedir.

ANASON:

Muğla'da anason sadece Fethiye ilçesinde üretilmektedir. Buradan Türkiye anason üretiminin % 1.5'i karşılanmaktadır.

ZEYTİN:

Türkiye zeytin üretimi toplamının % 11'i, yaklaşık 77.000 ton zeytin Muğla üretimidir. Bugün Muğla'da zeytin, başta Milas olmak üzere tüm ilçelerde üretilen ana ürün durumuna gelmiş durumdadır.

Zeytincilikte başta gelen Milas ilçesi yeryüzünde zeytinin, bitki örtüsü olarak en yoğun biçimde görüldüğü bir yerdir. Sadece bu ilçe sınırları içinde 22 milyon kök zeytin ağacı bulunmaktadır.

TURUNÇGİLLER:

Turunçgiller üretimi, Muğla'da önemli bir tarım ürünüdür. Zeytin dışında ildeki toplam meyve ağacı sayısının % 56.68'ini oluşturan narenciye, Türkiye'deki toplam narenciye ağaç sayısının % 11.56'sını kapsamaktadır.

ANTEPFISTIĞI:

Muğla'da yetiştiriciliği henüz yeni olan Antepfıstığı Menengeç denen yaban ağaçlarının aşılanmasıyla elde edilmektedir. Antepfıstığı Muğlalının geleceği için umut verici bir tarım ürünüdür.

SEBZECİLİK:

İklim ve toprağın elverişli olması nedeniyle son yıllarda özellikle sahil şeridinde turfanda sebzeciliği büyük gelişme göstermiştir.

Başta Fethiye, Marmaris, Bodrum olmak üzere Datça, Köyceğiz, Milas ve Ula ilçelerinde sera sayısı her geçen gün artmaktadır.

Seralarda elde edilen ürün İzmir, İstanbul gibi il merkezlerine gönderilmektedir. Ayrıca önümüzdeki yıllarda Dalaman Havaalanı'ndan yararlanılarak dış pazarlarda açılınması beklenmektedir.

SU ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ:

Muğla'da tatlı ve tuzlu su ürünlerinden Türkiye'de varolan çeşitlerin hemen hepsi bulunmaktadır. İlin ortalama, yıllık balık üretimi 1.500.000 kg.'dır. Bu toplam içinde en büyük payı, ortalama 171 bin kg.'la kefal almakta, 180 bin kg. ile barbunya, ikinci olurken, 96 bin gk. ile de mercan üçüncü gelmektedir.

Diğer deniz ürünlerinde Muğla ili için önem taşıyanlar sünger ve ahtapottur. Başta Bodrum olmak üzere, Marmarıs, Datça ve kısmen Fethiye de avlanan süngerin kalitesi çok iyi olup, dünya piyasalarında aranılmaktadır.

ARICILIK:

Muğla iklimi ve coğrafi konumu gereği, Türkiye'nin bal depolarından en önemlisidir. Muğla'nın çam ve çiçek balı tüm Türkiye'de Marmaris balı olarak tanınmış ve aranılır hale gelmiştir. Ayrıca çeşitli hastalıkların tedavisinde olumlu rol oynadığı belirtilen "Arı Sütü" üretimi de yaygınlık kazanmaktadır.

ORMANCILIK:

Muğla iklim ve toprak sayısı bakımından orman yetişmesi için en elverişli koşullara sahiptir.

Fundalıklar hariç tutulduğunda ilin toplam yüzölçümünün % 54,38'i ormanlarla örtülüdür. Ormanlık alan, kültür arazisinin % 70.8'ini oluşturmaktadır.

Orman köylüleri yılda ortalama, üretim, bakım, nakliyat gibi işlerden 35 milyon lira kazanmaktadır.

MADENCİLİK:

Muğla'da 1876 yılından beri maden üretilmektedir. İl sınırları içinde bulunan maden sayısı az olmakla beraber, varolan madenlerin üretim ve satış miktarları ve değerleri oldukça yüksektir.

Ekonomiye katkısı olan yerli, yabancı turistler yörede dokunan ve dikilen giysilere büyük ilgi duyar...

Yörede bulunan önemli madanler: Başta krom, zımpara, maden kömürü ve aliminyum madenleridir. Ayrıca Yatağan'dan çıkarılmakta olan linyit kömürü içinde uranyum bulunduğu saptanmıştır.

Madenler içinde önemli yeri tutan krom, rezervleri Köyceğiz ve Fethiye ilçelerinde toplanmıştır. İlde çıkarılmakta olan krom, Antalya Ferrokrom fabrikalarında işlenmektedir. Ayrıca yurt dışında ihraç edilmektedir.

Kromdan sonra önemli rezervi olan maden, Yatağan ve Milas'ta çıkarılmakta olan linyit kömürüdür. Çıkarılan kömürü işlemek amacıyla Yatağan Termik Santral kurulmuştur. İkinci ünite Milas Yeniköy'de kurulmaktadır.

SANAYİ VE FABRİKALARI

İlin sanayi sektörü, bölgenin yakın zamana kadar ulaşım olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle tam anlamıyla gelişememiştir. Son yıllarda ulaşım olanaklarının artmış olması bölge sanayiini olumlu yönde etkilemektedir.

Sanayi sektöründe genel olarak küçük atölyeler egemendir. Bölgenin yakın zamanlara kadar kapalı bir ekonomi biçiminde kalışı, el sanatlarını günümüze kadar getirmiştir. Günümüzde çoğunlukla el sanatları üretimi, ilde gelişen turizm paralelinde gelişmektedir.

İlde çevresinde etkili olabilecek çapta Sanayii kuruluşu olarak Dalaman Kâğıt Fabrikası, Yatağan Termik Santralı, Yatağan Anadolu Sabun Yağ Fabrikası ve Muğla Kireç Sanayi gösterilebilir. Söz konusu fabrikalar çevresinde hızlı bir kentleşme olmaktadır. Ayrıca bu fabrikalar birçok gizli işsiz durumundaki tarım işçilerinin sanayi işçiliğine geçişini sağlamaktadır.

ORMAN VE TARIMA DAYALI SANAYİ

Kâğıt Sanayii:

İlin orman ürünlerinin değerlendirilmesi amacıyla Dalaman'da 1967 yılında SEKA Genel Müdürlüğü'ne bağlı bir kâğıt fabrikası kurulmuştur. Fabrikada her çeşit yazı kâğıdı, viskoz, sülfat, selüloz, karton, kuşe kâğıt

ADA RESTAURANT
ŞOVALYE ADASI-FETHİYE
Günlük taze balık çeşitleri, deniz gezileri ve plajı ile hizmetinizde

GÜNEŞ
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için özel üretildi
GÜNEŞ unları, mutfaktaki hünerinize, hüner katmak için..
Genel Dağıtım:
TEKPA
Halide Edip Adıvar Cad. No:158 Altınyol-İZMİR
(Üçyol ile Buca Köprü aynmı, Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

fetur
İzmir Cad. Menekşe Sk. No: 2 Moda İşhanı 1. Kat No: 105
Kızılay – Ankara Tel: 18 46 41

FETUR Fethiye Turizm G.Kooperatifi
Merkez: Atatürk Cad. No: 2 Tel: 20 34
Telex: 53 017 Kordon-FETHİYE
Şube: İzmir Cad. Moda İş Hanı A Blok
Kat: 1 No: 105 Tel: 18 46 41
Kızılay/ANKARA

Fetur, yurt dışında çalışan işçilerimizin dövizli katkıları ve Fethiye'deki turistik tesis sahibi ve işletmecilerinin kurduğu güçlü bir turizm kooperatifidir.
Hotel, Motel, Kamp ve pansiyonlarımızda her zevke, her keseye uygun tatil olanağı sunuyoruz.
Turizm Seyahat Acentalığı, THY acentalığı, Rent A Car servisimiz ve yetişkin personelimizle yılın her günü turizmin hizmetindeyiz.
Turizm cenneti Fethiye'de, Fetur ile tatiliniz, zevkli, eğlenceli ve güvenli olur.
Fetur, birliğin gücü,hizmetin güvencesidir.

üretilmektedir. Yıllık üretimi 160 bin tondur. Halen 2.150 işçi çalışmaktadır.

Ağaç ve Kutu Sanayii:

Bu bir imalât sanayiidir. Hemen her ilçede ağaç kutu (sandık) atölyeleri bulunmaktadır.

Özellikle Bodrum ve Köyceğiz ilçelerinde narenciye; Fethiye ve Marmaris ilçelerinde sebze paketlemesinde kullanılan bu kutular, İzmir, Aydın ve Antalya üreticileri tarafından alınmaktadır.

Yağ Sanayii:

Milas, Bodrum ve Yatağan, da pek çok küçük zeytinyağı, prina, sabun fabrikaları bulunmaktadır. Bunlar nicel olarak çok olmakla birlikte nitel olarak üretim kalitesi açısından önemli değillerdir.

İlin yağ sanayiini temsil eden tek büyük fabrika, Yatağan'da bulunan özel sektöre ait Anadolu Sabun Yağ Fabrikasıdır. Fabrika yılda 1300 ton zeytinyağı, 900 ton sabun, 750 ton gliserin üretmektedir.

YATAĞAN TERMİK SANTRALI:

Yatağan linyit kömürü rezervi oldukça yüksek bir ilçedir. Bu nedenle burada 1976 yılında üç üniteli, TEK'e ait bir termik santralı yapımına başlanmıştır. Santral 1983 yılında üretime geçecek.

Ayrıca bir santral da Milas Yenil.öy'de yapılmaktadır. Bu santral 1984 yılında faaliyete geçecek.

Köyceğiz'de de, Türk Silahlı Kuvvetleri Vakfı'nın da ortak olduğu bir fabrika kurulmuştur. Bu fabrikada tarım âletleri ve askerî âletler yapılmaktadır. KÖY-TAŞ adlı bu fabrika bir halk kuruluşudur.

İmalât Sanayii:

İlin turistik bir merkez olması el sanatlarının gelişmesini sağlamaktadır. Bu nedenle tüm ilde halıcılık, bakırcılık, dokumacılık, deri ve şile bezinden giysicilik, lüle taşı oymacılığı, sandalet yapımı ve her türlü süs eşyası yapımı yaygındır.

Tekne İmalâtı:

Bodrum ve Marmaris'te atölyelerde yapılan ağaç balıkçı motorları ve tekne, yat yapımı büyük gelişme göstermiştir. Bugün İtalya ve başka Avrupa ülkelerinden yat siparişleri verilmektedir.

Ancak 80'li yılların Marmarislisi üzerindeki şaşkınlığı atmasını bildiği gibi, turizmden para kazanmasını da öğrenmiştir.

Marmarislinin tüm yaşamı yaz turizm mevsimize göre ayarlanmıştır. Bunun için de, dört ay süreyle dünya ile yaşayan Marmarisli, sekiz ay gibi uzun bir zaman yalnız kalmakta ve işsizliğin bunalımını yaşamaktadır. Bu arada yazıları yabancı turistlerle haşır neşir olan Marmaris gençliğini uyuşturucu madde alışkanlığı tehdit etmektedir.

Bugün Marmaris'te turizm ölçülü ve denetimli bir gelişme göstermektedir. Öyle sanıyoruz ki, bu gelişme geçmişin izlerini, sorunlarını törpüleyecektir.

Muğla da ilçelerin en ilginç Datça'dır. Datça doğal güzellikleriyle, ilkçağ kentleriyle turizm potansiyeli açısından Marmaris'ten çok daha şanslı bir ilçe. Ancak Datça, bu şansını hâlâ değerlendirebilmiş değil. Datça insanı yeniliklere çabuk uyum gösterebiliyor. Herhangi bir turizm patlaması, Marmaris'te olduğu gibi toplumsal alt-üst oluşlara yol açmayacaktır. Zaten Datçalı böyle bir patlamayı çoktan beri bekliyor. Ancak bu patlama, nedense henüz gerçekleşemedi.

Turizmi gelişmemiş Datça diğer ilçelerden geri kalmış değildir. Aksine Datça tarihin hiçbir döneminde geri kalmamıştır. Konumu Fethiye ile büyük benzerlik gösteren Datça, deniz yolunu iyi kullanmasını bilmiştir. Adalarla sürekli ilişkisi halinde bulunmuştur. Bu nedenle Datça köyleriyle birlikte gelişim göstermektedir. Fethiye de ise köylerde yaşıyanlar oldukça tutucudur.

Milas hâlâ esnaf devri ekonomisini sürdüren ilçedir. Halkın temel geçim kaynağı tarım olmaya devam etmektedir. İlçe bu haliyle tipik bir Anadolu kasabası özelliklerini taşımaktadır.

Bodrumlular üstüne oturdukları tarihsel miras ile doğa güzelliklerini iyi pazarlamaktadır. Marmaris'teki altüst oluş burada yaşanmamıştır. Turizm Bodrum'la birlikte Bodrumluyu da hazır bulmuştur ve turizm harekâtı Bodrum de içe sindirilerek yaşanmaktadır. Ayrıca Bodrumlu turizmden para kazanırken, eski işini de sürdürmüştür. Bu da Bodrumlu'nun turizm mevsimi dışında işsiz kalmasını ve Marmarislinin yaşadığı bunalımı yaşamasını engellemektedir.

Bodrum köylerinde eski yaşam biçimlerini sürdürmektedir. Turizmden fazla etkilenmeyen köylerde tarım ekonomiye egemendir.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

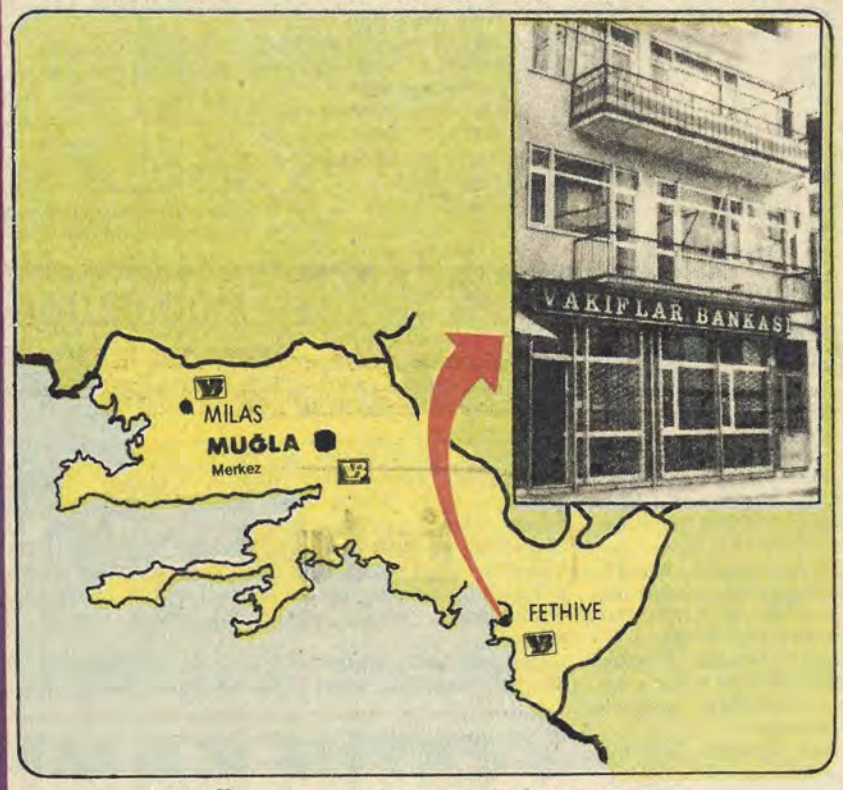

MUĞLA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

HASTANE SAYISI AZDIR. SAĞLIK OCAKLARI HİZMET VERİR

Muğla turistik bir yöre olmasına rağmen, sağlık sorunu il çapında çözümlenememiştir. İlin sadece (biri il merkezi) iki ilçesinde tam teşekküllüdür. Ayrıca, Fethiye'de de biri merkezde olmak üzere toplam sekiz Sağlık Ocağı bulunmaktadır.

MİLAS'TA HASTANE:

Milas ilçesinde bir Devlet Hastanesi bulunmaktadır. Ancak verdiği hizmet üç doktor, bir diş doktoru, iki eczacı 21 hemşire ile yetersiz kalmaktadır. Milas'ta biri merkez de, sekiz Sağlık Ocağı bulunmaktadır.

Marmaris'te hastane yoktur. Marmaris'te sağlık hizmeti, dört doktor, dokuz hemşire ve iki ebe ile hizmet verilmektedir. Ayrıca ikide ebe-hemşire bulunmaktadır.

Marmaris iki Sağlık Ocağı'na sahiptir.

Bodrum'da hastane bulunmamaktadır. Sağlık merkeziyle hizmet vermeye çalışan Bodrum, bir doktor, bir eczacı, bir dişçi, üç hemşire ve üç ebe ile yetersiz kalmaktadır. Bodrum da biri merkezde, üç Sağlık Ocağı bulunmaktadır.

Datça'da hastane yoktur. Bir sağlık merkezi vardır. Bu da, bir diş tabibi, bir eczacı, bir hemşire ve bir yardımcı hemşire ile var denilemeyecek durumdadır. Datça'da merkezde bir Sağlık Ocağı bulunmaktadır.

Yatağan ve Ula'da da hastane bulunmamaktadır. Ancak her iki ilçeninde merkez ilçeye yakın olması nedeniyle bir sorun çıkmamaktadır.

Sağlık merkezi de bulunmayan bu iki ilçe den Yatağan da beş, Ula da iki Sağlık Ocağı bulunmaktadır.

Ayrıca biri merkez ilçe de, biri Milas'ta olmak üzere, Muğla'da iki Verem Savaş Dispanseri bulunmaktadır.

MUĞLA MERKEZ İLÇEDE HASTANELER:

Muğla Devlet Hastanesi ve Muğla Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi. İki hastane de tam teşekküllüdür. Son yıllarda iki hastaneye de birer Ortopedi servisi eklenmiştir.

Ayrıca Devlet Hastanesi'ne ek olarak bir de doğumevi yapılmıştır.

Muğla merkez ilçe de, biri merkezde olmak üzere altı tane de Sağlık Ocağı bulunmaktadır.

EĞİTİM

Ege uygarlığının tüm evre ve dönemlerini yaşayan Muğla, Karyalılar döneminde altın çağını yaşamıştır.

Menteşe ve Osmanlı dönemlerinde kabuğuna çekilmiş olmasına rağmen, genede Muğla Arap dünyasının gezginlerinin uğrak yeri olmuştur. Bu dönemde de Muğla, Mevlelilik ve Ahilik gibi tarikatlarla dikkatleri üzerine çekmesini bilmiştir.

Muğla Millî Eğitimi, Cumhuriyet'in ilanından bu yana sürekli gelişme göstermektedir. Bu gün Muğla bir yüksek okulla birlikte tüm orta dereceli okullara sahip olma yolundadır.

Muğla ilinde 1927 nüfus sayımına göre okur-yazar oranı %7.5 iken, 1955'te yüzde, 1970 nüfus sayımında yüzde 59.5'a yükselmiştir. Bugün Muğla da okur-yazar oranı yüzde 90.70'tir. (1980 saptaması).

İlköğretim:

Bu gün 1982'de Muğla 592 okula, 52000 öğrenciye ve 2535 öğretmene sahiptir.

Ortaöğretim:

Bugün 1982-1983 öğretim yılında ise, Muğla, 18471 öğrenciye, 1545 öğretmene sahip bulunmaktadır.

Yüksek Okul:

Muğla'ya Temmuz 1975'te Ankara Ticarî İlimler Akademisi'ne bağlı olarak, bir işletmecilik yüksek okulu açılmıştır. Bu okulda hala öğretim devam etmektedir.

Ekim 1976'da kurulan Muğla Eğitim Enstitüsü ise bakanlıkça 1982 öğretim yılında kapatılarak öğrencileri başka illere dağıtılmıştır.

Halk Dersaneleri:

Halk dersaneleri 1933 yılından beri büyük ilgi görmektedir.

Nüfus

Beş yılda bir yapılan genel nüfus sayımlarına göre Muğla ilinin toplam nüfusu 1980'de yapılan genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, Muğla ilinin toplam nüfusu 438.145'dir. Bu nüfusun büyük bir kısmı önceki sayımlar da da görüldüğü gibi kırsal alanda, küçük yerleşmelerde yaşamaktadır. Şöyle ki: Kentlerde yaşayan nüfus son sayıma göre 100.314 iken bu nüfus köylerde 337.831'dir.

Muğla'nın yüzölçümü 13.338 Km karedir. Muğla böylesine büyük bir alanı kaplıyor olmasına rağmen nüfus olarak düşük bir yoğunluk göstermektedir. Türkiye'de Km. kare başına yaklaşık olarak 48 kişi düşerken bu sayı resmî olarak Muğla'da 33'dür.

Nerelerde kalınır

MUĞLA: Yalçın Oteli. 48 oda, 86 yatak.
MARMARİS: Otel Marmaris. 63 oda, 134 yatak.
MARMARİS: Poseidon Motel. 36 oda, 77 yatak.
MARMARİS: Lidya Otel. 225 oda, 450 yatak.
MARMARİS: Tatilköyü. 224 oda, 478 yatak.
MARMARİS: Sultan Saray. 36 oda, 72 yatak.
MARMARİS: Atlantik Otel. 40 oda, 104 yatak.
MARMARİS: Sini 1 Pansiyon: 14 oda, 42 yatak.
MARMARİS: Sini 2 Pansiyon. 15 oda, 41 yatak.
MARMARİS: Martı Motel 213 oda, 433 yatak.
BODRUM: Seçkin Konaklar. 4 oda, 24 yatak.
BODRUM: Halikarnas Motel. 28 oda, 55 yatak.
FETHİYE: Meri Motel. 75 oda, 150 yatak.
FETHİYE: Deniz Kamping. 22 oda, 44 yatak.
FETHİYE: Sema Oteli. 26 oda, 36 yatak.
FETHİYE: Dedeoğlu Otel. 42 oda 91 yaak.
FETHİYE: Dostlar Pansiyon. 12 oda, 24 yatak.
FETHİYE: Likya Otel. 16 oda, 32 yatak.
FETHİYE: Söke Tur Motel. 35 oda, 70 yatak.
DATÇA: Derya Motel. 32 oda, 80 yatak.
DATÇA: Aktur Kamping.
ULA/Gökova: Kerme Tur Motel. 24 oda, 58 yatak.
DATÇA: Datça Tatil Köyü: 250 yatak.
DATÇA: KOndu Tur Motel.8 oda, 23 yatak.
MİLAS/Güllük: Pelit Pansiyon: 13 oda, 25 yatak.

TM-140 AUSTİN KAMYONLARI
1340 AUSTİN KAMYONLARI
DİZEL MİNİBÜS ve PİKAPLARI
DİZEL MİNİBÜS ve DENİZ MOTORLARI
SKODA PİKAP, JAWA MOTORSİKLET
ve PUCH MOPEDLERİ

YETKİLİ SATICISI

İNŞAAT, TAAHHÜT ve SATILIK DAİRELER

PETEK KOLL. ŞTİ.

Cumhuriyet Cad. No:5 /A
Tel: 1392 MUĞLA

Ölüdeniz Calm Sea Tel: 1025
Telex: 53020 Fethiye - Turkey

MERİ MOTEL

Fethiye'de dünyaca ünlü Ölü Deniz'dedir. Ölü Deniz, "ışık-güneş" ve doğa cennetidir. Bir tatil köyü niteliğindeki motelimiz temiz, konforlu ve banyolu odaları, restaurantı, Amerikan barı ve servis hizmetleri ile tatilinizi rahat ve huzur içinde geçirebileceğiniz bir yerdir.

Muğla ilinde spor faaliyeti öğretmenlerin çabası ile 60 yıl önce başlatıldı

Yörenin ilk spor kulübü olan ve 1923 yılında kurulan Kardeş Yurdu, 1934'de Muğla Gençlik adını aldı...

Muğlasporlu futbolcular...

Muğla yöresinde sporun 60 yıllık tarihi vardır. 1923 yılında Muğla'da bulunan sporu seven öğretmenlerin önderliği ile futbol, voleybol takımları kurulmuş ve bu ekiplerin aralarında yaptıkları maçlarla Muğla'da sporun temeli atılmıştır.

Muğla il merkezinde 1923 yılında kurulan ilk takıma "Kardeş Yurdu..." adı verilmiştir. Kardeş Yurdu, daha sonra kulübe dönüştürülmüştür. 1931 yılında, Kardeş Yurdu'nun adı Yaylaspor olarak değiştirilmiştir.

Muğla'nın ilk kulübü ikinci ismi olan Yaylaspor adı altında 3 yıl faaliyet göstermiştir. 1934 yılında Yaylaspor adı terk edilmiş, kulübe Muğla Gençlik adı verilmiştir.

Futbol ve voleybol dalları, Muğla ilinde ilk spor atılımları olmuştur.

Daha sonra Muğla yöresinde güreş sporu etkinlik kazanmaya başlamıştır.

Muğla yöresinden yetişen ünlü sporculara baktığımızda futbol ve güreşte Türk sporunun büyük isimlerini görmekteyiz.

Beşiktaş'ın eski millî futbolcularından Kaya Köstepen, Muğla'dan yetişen ünlü futbolcuların başında yeralır. Millî formayı giyen futbolculardan Muammer Şakar. Yetkin Serizcan, Taşkın Yılmaz ile Sercan Görgülü, Rıdvan Dilmer, Ertan Tanyer Muğla'nın Türk futboluna armağan ettiği değerlerdir.

Avrupa ikincisi serbest güreşçilerimizden Mehmet Güçlü, Muğla'dan yetişmiştir. Minder güreşinde Türkiye şampiyonluklarının sahibi olan Mehmet Güçlü, yağlı güreşte de başa güreşmiş ve Kırkpınar'da başpehlivan olarak altın kemeri Muğla'ya götürmüştür. Muğla yöresinden yetişen ve Ay-Yıldızlı mayoyu taşıyan diğer güreşçiler şunlardır: Ahmet Kozak, Mustafa Ali Ünlüsoy, Soner Bayırlı.

Muğla ilinde 22 spor kulübü, bir ihtisas kulübü bulunmaktadır. İkinci Türkiye Ligi'nde yeralan Muğlaspor, yörenin en popüler spor kulübüdür. 1934 yılında kurulan ve bölgenin en eski kulüpleri arasında yer alan Bodrum Gençlik, Marmaris Gençlik, Fethiye Gençlik, Köyceğiz kulüpleri, büyük taraftara sahip Muğla bölgesi kulüpleridir.

Halen Muğla'da yoğun bir spor faaliyeti görülmektedir. Atletizm, futbol, hentbol, basketbol, güreş, voleybol, masatenisi ve yelken dallarında çalışmalar sürdürülmektedir.

Muğla'nın yetiştirdiği ünlü güreşçilerimizden Mehmet Güçlü

Muğla ilinde önde gelen spor, coğrafi durumu gereği atıcılık, avcılık, güreş ve biniciliktir. Ancak yapılan tüm uğraşılar şahsî gayretlerle yürütülmektedir. Çağın tutkusu futbol, Muğla ilinde son yıllarda önde gelen spor dalı oldu.

Muğla'da 1923 yılında spora hevesli öğretmenlerin önderliğinde ortaokul öğrencileri bir araya geldi futbol ve voleybol takımları kuruldu.

O tarihlerde Muğla Oteli'nin sahibi Kemal Doğruel ile Gökova İskelesi Liman Müdürü Ali Bey gençlere öncülük ettiler, Muğla Oteli'nin küçük bir odasında "Kardeş Yurdu" adıyla bir kulüp kuruldu. Ali ve Kemal beyler bir terziye gittiler, orada bulunan kumaşlardan beğenilerek ilk forma ve şortlar "Yeşil-Kırmızı" olarak dikildi. Tayyere meydanında yapılan maçlar ilgi ile izleniyor ve kalabalık gün geçtikçe artıyordu. Kardeş Yurdu ismi önce "Yaylaspor" daha sonra da "Muğla Gençlik Kulübü"ne dönüştü ve 1932-1934 yıllarında Ula-Milas, Bodrum, Fethiye, Marmaris, Datça ve Köyceğiz ilçelerinde kendi ilçelerinin adlarını alan futbol kulüpleri kuruldu. Bu kulüpler arasında gayrıfedere olarak karşılıklı müsabakalar yaptılar. Bu müsabakalarda lisans yerine nüfus cüzdanları kullanıldı. 1934-1938 yılları arasında Halkevleri spor kollarının Muğla sporuna katkısı büyük oldu.

1938 yılında, oyun, cimnastik ve spor çalışmalarını sevk ve idare etmek üzere 3530 sayılı kanunla Başbakanlığa bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulduktan sonra, Muğla Bölge Müdürlüğü de ortaya çıkmış oldu. İl dahilinde tüm spor kuruluşlarının intibakları yapıldı.

Muğla merkezinde 1.11.1951 tarihinde resmen kurulan bir başka kulüp "Yılmazspor"dur. Kulüp adedi çoğalınca 1956-57 sezonundan itibaren amatör lig maçları düzenlenmeye başlandı.

İl futbol tarihinde alınan en önemli karar ile 12.6.1967 tarihinde, Muğla Gençlik, Yılmazspor ve Yolspor birleşerek "MUĞLASPOR" adını aldılar ve böylelikle ilk profesyonel kulüp doğdu.

Yeşil-Beyaz formalı Muğlaspor 1967 yılından 1972 yılına kadar üç millî ligde Muğla'yı temsil etti. Fakat 1972 yılında kırmızı grup sonuncusu olarak küme düştü. Muğlalı gençler bundan sonra uzun süre amatör kümede top koşturdular.

Gerçek olan şu ki, kendi kaynaklarına dönen Muğlalı gençler daha başarılı oldular. Amatör kümede 1980 yılında finale kadar gelen MUĞLASPOR beklediğine geçen yıl kavuştu. Üçüncü ligde yeniden yapılan düzenleme ile Ege Grubu'na alındı. Muğlaspor ikinci sezon profesyonel olarak başarılı karşılaşmalar çıkarmakta ve izleyicilerinin takdirini toplamaktadır.

Muğla'da ulaşım sorunu çözümlendikten sonra sporda da büyük aşamalar görülmektedir. Halen Muğla il merkezinde yapımı sürdürülen spor salonunun tamamlanmasından sonra diğer spor dallarında da büyük gelişmeler beklenmektedir. Milas'ta yapılan ve hizmete giren spor salonu bölgede örnek tesis olarak gösterilmektedir. Fethiye spor salonu da tamamlanmış, sporcuların hizmetine verilmiştir.

Her ilçe de spor alanları bulunmaktadır. Marmaris ve Fethiye'de birer kayıkhane yapıldı. Ancak bu tesisler bu güne kadar malzeme ve öğretici yetersizliği sebebiyle amacına dönük bir şekilde çalıştırılamadı.

Köylerinde dahi spor kulübü olan Muğla'da 1923 yılından bu yana tescilli yapılan kulüpler şöyle:

Muğlaspor: Yaylaspor adını taşırken Muğla Gençlik Kulübü adını aldı 1967 yılında profesyonel lige girdi.

Marmaris Gençlik Kulübü: 1934 yılında kuruldu 1944 yılında tescilli yapıldı.

Milas Gençlik Kulübü: 1934 yılında kuruldu, 2.4.1944 tarihinde tescili yapıldı.

Bodrum Gençlik Kulübü: 1934 yılında gayrıfedere olarak kuruldu, 22.5.1944 tarihinde de tescil olundu.

Fethiye Gençlik Kulübü: Bu kulüp de 1934 yılında kuruldu, 22.5.1944 tarihinde tescil olundu.

Datça Gençlik Kulübü: 1934 yılında kuruldu 1944 yılında tescil edildi.

Köyceğiz Gençlik Kulübü: 1934 yılında faaliyete geçti 1946 yılında tescil oldu.

Yatağan Gençlik Kulübü: 1943 yılında kuruldu 1948 yılında tescili yapıldı.

Ula Gençlik Kulübü: 1932 yılında faaliyete geçen Ula Gençlik 1949 yılında tescil edildi.

Yılmazspor Gençlik Kulübü: 1951 yılında kurulan bu kulüp aynı tarihte tescil olundu, Muğlaspor'un kurulması ile kapandı.

Yerkesik Gençlik Kulübü: Bir bucak kulübü olan Yerkesik 1953 yılında kuruldu.

Ula Doğanspor Gençlik Kulübü: 1956 yılında kurulan, tescil olan bu kulüp 1972 yılında Akyol Doğanspor adını aldı.

Dumlupınar Gençlik Kulübü: 1953 yılında kuruldu 1956 yılında tescil edildi. Halen kulüp çalışmıyor

Pisi Gençlik Kulübü: 1955 yılında kurulup 1956 yılında tescili yapıldı. Köy kulübü Pisi Gençlik 1970 yılında lig şampiyonu oldu.

Güllük Denizspor Gençlik Kulübü: 1954 yılında kuruldu, iki maça katılıp faaliyetine son verdi.

Düğerek Gençlik Kulübü: İle dört kilometre uzaklıktaki Düğerek köyünde 1957 yılında kurulan bu köy kulübü 1972 yılında faaliyetine son verdi.

Milas Gücüspor: Esnafspor adıyla 1958 yılında kurulan bu teşekkül 1958 yılında tescili yapılırken Gücüspor adını aldı. Defalarca şampiyon olup bu teşekkül Milasspor'un kurulması ile faaliyetine son verdi.

Muğla Yolspor: 1963 yılında kuruldu, 1967 yılında Muğlaspor'un kurulması ile birlikte kapandı.

Bozüyük Pınarhisar Gençlik Kulübü: 1964 yılında kuruldu, 1967 yılında tescili yapıldı. Köyün adını taşıyan bu kulüp tüm maçlara katılmaktadır.

Bayır Gençlik: 1967 yılında kurulan, tescili yapılan bu kulüp bucak adını taşımaktadır.

Orta Gençlik Kulübü: Ortaca bucağını temsil eden bu kulüp 1968 yılında kurulup tescil edildi. Tüm maçlara katılmaktadır.

Karaova Gençlik Kulübü: 1967 yılında kurulan Bodrum ilçesinin Karaova bucağını temsil eden kulüp hiçbir resmî maça katılmadı.

Seka Dalaman Gençlik: 1968 yılında kuruldu, 1970 yılında tescil edildi.

Milasspor Gençlik Kulübü: Gücüspor'un birleşmesiyle 1970 yılından itibaren faaliyetlere katılmaktadır.

Muğlaspor: Gençlik, Yılmazspor ve Yolspor'un 12.6.1967 tarihinde birleşmesiyle kuruldu. Halen Ege bölgesinde üçüncü kümede oynamaktadır.

Muğla Avcılar Kulübü (Derneği): Çok eski tarihlerde kuruldu. Coğrafi bakımdan avcılığa elverişli olmasına rağmen kulüp çalışmalarında pek varlık gösterememiştir. 1967 yılında tekrar çalışmalara başlandı. Halen kulübün 100'den fazla faal üyesi bulunuyor.

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Ünal Türer
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Muğla
Telefon numarası: 1794, 1238
Memur sayısı: 25
Lisanslı sporcu sayısı: 315 bayan, 4983 erkek.

Tesisler: Muğla Şehir Stadı 2000 kişilik, Muğla Stadı Atletizm Pisti, Muğla spor salonu 1500 kişilik (İnşaatı devam ediyor), Fethiye spor salonu 250 kişilik, Fethiye Stadı (İnşaatı devam ediyor), Bodrum stadı 250 kişilik tribün var. Minas spor salonu 250 kişilik, Köyceğiz spor salonu 200 kişilik, Marmaris'de su sporları eğitim merkezi, Ortaca Stadı (inşaat devam ediyor) Ula Stadı (İnşaat devam ediyor).

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, futbol, hentbol, basketbol, güreş, voleybol, masa tenisi, yelken.

M Motel Letoon
Çalış Plajı Tel: 20 83-12 73 Fethiye-Turkey
MOTEL LETOON, Akdeniz kıyılarımızın incisi Fethiye 'nin doyumsuz güzelliği içinde cennetten bir köşedir. Akdeniz tipi müstakil dublex dairelerde WC, duş, ve daimî sıcak su bulunur.

ÇETİN KAMP
Belceğiz-Ölüdeniz Fethiye-Turkey
Motel ve bungalowlarda 40 yatak, Restaurant, disco, büfe, duş, wc ve sıcak su deneyimi ile
ÇETİN KAMP
huzurlu ve güvenli bir tatil için ideal yerdir.

MUŞ

49

Yüzölçümü: 8196 km2
Nüfusu: 302.416
İlçeler: Bulanık, Malazgirt, Varto.
Köy sayısı: 370
Hastane yatak sayısı: 220
Doktor sayısı: 30
Okur-yazar oranı: % 45
Otomatik telefon kodu: 0251

Malazgirt Zaferi'nin kazanıldığı topraklar üzerinde kurulu ilimiz

Tarih ve doğa güzelliği Muş'un her köşesinde kendini gösterir...

MUŞ; Türk milletine Anadolu kapılarını açan Malazgirt zaferinin kazanıldığı topraklar üzerinde kurulu, tarihimizde seçkin bir gurur sayfası oluşturan ilimizdir.

Soylu geçmişi boyunca, çeşitli uygarlıkların uğrağı olmuştur Muş. Bu uygarlıkların en eskilerinden biri de Urartulardır. Bugün Muş Ovası'nda Urartuların izlerine adım başında rastlamak mümkündür. Birçok höyük, geçmişteki zengin uygarlık seviyesini yansıtan belgelerle doludur.

Muş, doğal güzellikleri açısından da Anadolu'nun şanslı illerindendir. Kış sporlarına olanak tanıyan doğal yapı, ilkbahar ve yaz aylarında yemyeşil Muş Ovası ile apayrı bir görünüm katmaktadır.

Muş'un Kurtik dağları üzerindeki düzlükte bulunan Kızıl Ziyaret Tepesi, büyüleyici güzelliği ile efsanelere konu olmuştur. Efsaneye göre, bir zamanlar yoksul bir köylünün güzelliği ile melekleri kıskandıran kızı bu düzlükte yaşarmış. Dereler, kuşlar hep kızın güzelliğini seyreder, seyrettikçe coşarmış. Günlerden bir gün, yöredeki ağanın oğlu kıza âşık olmuş. Ağa bu, durur mu, kızı hemen oğluna almaya kalkışmış. Ama güzel kızın gönlü bir çobandaymış. Gözü yakışıklı çobandan başkasını görmezmiş. Ancak, çobanın bir başka kasabaya gittiği bir gün, ağanın oğlu güzel kızı tuzağa düşürmüş. Kaçsa kaçamaz, vursa öldüremezmiş güzel kız. Sonunda kendini uçurumdan aşağıya atıp canına kıymış.

Derler ki, o günden sonra kızın güzelliği yaprak yaprak, çimen çimen yayılmış ovaya. Bugün koklanan her güzel çiçekte kızın nefesi, her kaynakta kızın gözleri, serin dağ yellerinde onun türküleri yaşar durur.

Adı nereden geliyor

Urartular'ın ünlü hükümdarı Muşet tarafından kurulan kente Urartular haşmetli kralların adını vermişlerdi. Bu kent nice yüzyıllar boyu hep bu adla anılmıştır. Son zamanla halkın dilinde bazı değişikliklere uğramış, en sonra Türklerin dilinde Muş şeklini almıştır. Bu kent ve merkezini oluşturduğu il bugün aynı adla anılmaktadır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1520 metre kabul edilen Muş şiddetli bir kıştan sonra çok sıcak ve kurak bir yaz geçirir. İlkbahar ve sonbaharda yağmur boldur. Yılın 80-90 günü tam güneşli 110-120 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan her gün bir posta ve haftada 3 gün Van Gölü ekspresi ile gidilebilir. Karayolu, düzgün olduğu için her yöreden otobüs bulmak mümkündür.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

MUŞ VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: GÖKHAN AYDINER

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma Oranı: % 89.8

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	16.040	48.7
DP	16.880	51.3

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.1

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	8.485	28.7
DP	12.807	43.3
Bağımsızlar	12.413	28.0

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 76.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	13.500	30.9
CMP	3.588	8.2
DP	19.360	44.4
HP	6.136	14.5
Bağımsızlar	626	2.0

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.9

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	10.779	20.4
CHP	16.530	31.4
CKMP	2.274	4.3
YTP	23.162	43.9

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	10.149	18.3
CHP	10.615	19.1
CKMP	9.965	18.0
MP	4.418	8.0
TİP	2.062	3.7
YTP	7.568	13.6
Bağımsızlar	10.701	19.3

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	6.369	10.3
CHP	10.419	16.9
CGP	3.227	5.2
MP	276	0.4
TİP	2.282	3.7
YTP	8.814	14.3
Bağımsızlar	30.440	49.2

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 80.8

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	6.609	9.4
CHP	12.208	17.3
CGP	4.538	6.4
DP	4.260	6.0
MHP	322	0.5
MSP	10.383	14.7
TBP	163	0.2
Bağımsızlar	31.932	45.3

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	15.115	18.0
CHP	13.776	16.4
CGP	286	0.3
DP	548	0.7
MHP	190	0.2
MSP	15.079	17.9
Bağımsızlar	29.080	46.5

MUŞ ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961 Kabul	Red
% 79	% 21

YIL: 1982 Kabul	Red
% 86.4	% 13.6

1.... yılında Kanunî Sultan Süleyman tarafından Akkoyunlu Devleti'nden alınarak Türk topraklarına katılan ve 193. yılında bugünkü idarî statüsüne kavuşan Muş ili, 8196 km2 yüzölçüme ve 1980 sayımına göre toplam 302.416 nüfusa sahip, Bitlis, Siirt, Diyarbakır, Bingöl, Erzurum, Ağrı illeri ile çevrili Doğu Anadolu'nun şirin ve yeşil bir vilâyetidir.

Bu nüfus, irili ufaklı .63 yerleşim ünitesinde yaşamaktadır. .63 yerleşim ünitesinin beşi belediye, 370'i muhtarlık ve geri kalanı muhtarlıklara bağlı mezralardır. Bunun tabiî sonucu olarak halkın % 7.'i kırsal kesimde yaşamaktadır. Esasen toprak ve tarım varlığı da bunu zorunlu kılıyor.

Muş, arazi varlığının % 93.9'u kültüre elverişlidir. Üstelik bunun 1/6'sı da sulanabilir niteliktedir. Bu fizikî durum, Türkiye ortalamasının çok üstünde olan doğal bir nimettir.

Muş Ovası, bu arazi varlığı içinde ayrı bir yer tutar. Yaklaşık 80 km. boyunda ve 20 km. enindeki bu ova, içinden geçen Murat ve Karasu nehirleri sayesinde büyük bir tarım potansiyeli gösterir.

Bütün bunların tabiî sonucu olarak Muş halkının geçim kaynağını tarımsal faaliyetler teşkil etmektedir. Hayvancılığın ise bu faaliyetler içinde özel bir yeri vardır. Global rakamlarla ilimizdeki küçükbaş hayvan sayısı 1. .00.000, büyükbaş hayvan sayısı da .00.000'dir.

Buna rağmen hayvancılığın ve tarımın istenilen teknik seviyede ve verimde yapıldığını söyleyemeyiz. Meselâ teknik tarım yapılabilecek bir kısım ova arazisinde yayılım hayvancılığı yapıldığını görüyoruz. Halbuki bu yerlerde sulu ziraat ekimi yapılmalı, hayvancılıkta ise besiciliğe yönelinmelidir. 21 Aralık 1982 tarihinde hizmete giren şeker fabrikası ile 1983 sezonunda devreye alınması beklenen yem fabrikasının, yapılan eğitim çalışmaları yanında, köylüyü buna yönlendiren muharrik bir güç olacağına inanıyoruz.

İlimizin bu doğal varlığı, emsali illere nazaran daha büyük çapta yatırımların ilimizde yapılmasına etken olmaktadır. Yuvarlak rakamlarla ifade edersek tarım, gıda, enerji, ulaştırma, konut ve eğitim sektörleri için 1981 yılında 2.. milyarı, 1982 yılında da 4 milyarı aşan yatırımlar yapılmıştır. 1982 yılında şeker fabrikasının inşaası ve sulama tesislerinin yapımı, yatırımlar içerisinde ağırlıklı bir yer tutmuştur.

Ayrıca, Muş ve Bulanık ovalarının tümünün sulanması ve mevcut akarsulardan enerji üretimi için ileriye dönük büyük proje çalışmaları da ilgili kuruluşlarca sürdürülmektedir. Süt ve mamülleri fabrikası, tütün işleme tesisleri, hayvancılığı geliştirme projeleri, Muş'un ekonomik geleceği ile ilgili devletin yatırım yaptığı diğer alanlardır.

Devletin bu direkt iktisadî yatırımları yanında, il özel idaresinin de katılması ile oluşturulan şirketler eliyle sürdürülen yatırımlar da vardır. Bunlardan biri meyan balı üretecek fabrikadır. İnşaası devam etmektedir. Diğer biri barit fabrikasıdır. Fabrika işletmeye açılmış ve diyebilirim ki dünyanın en kaliteli baritini üretmektedir. Bu fabrika sayesinde Muş'un doğal bir yeraltı kaynağı değerlendirilmiş olmaktadır.

Hammaddesi tarıma dayalı sanayileşmenin en büyük göstergesi Muş ili merkez nüfusunun Türkiye ortalamasının 3.. katı bir patlama göstermesidir. Tabiî, belediye hizmetleri yönünden bunun birtakım sıkıntıları olmaktadır. Ancak, bu büyümeye ayak uydurmak için gerekli önlemler alınmaktadır. Meselâ şehrin su ihtiyacını 2.. yıllık bir perspektifte karşılayacak şekilde 2..0 milyonluk bir yatırım, 1984 yılında bitmek şartıyla 1982 yılı programına alınmış ve bunun .4 milyonluk birinci kısım inşaatı da ihale edilmiştir. Elektrik şebekesi İller Bankası kanalıyla revize ettirilmiştir. Şehir kanalizasyonunun inşaası hızla devam ettirilmiş, 1982 yılı sonu itibariyle 60 km'lik bir şebekenin inşaası tamamlanmıştır. 1983 yılı içinde de kanalizasyon inşaasına devam olunacak ve yapılan kısımların kullanımına başlanacaktır. İtfaiye teşkilâtı yeni alınan bir arazöz, otobüs işletmesi, iki otobüs fen işleri bir damperli kamyonla takviye edilmiştir.

Özetlersek, yapılan ve yapılacak yatırımlarla Muş'un sahip olduğu tabiî potansiyel, günün fen ve tekniğine uygun biçimde en verimli şekilde değerlendirilme yolundadır. Muşlu vatandaşlarımız da, 12 Eylül harekâtının sağladığı huzur ve güven ortamı içinde bu kalkınma hamlesinde yerini almaktadır Öyle sanıyorum ki, yakın bir gelecekte yörenin ekonomik ve sosyal yönden en zengin ve gelişmiş illerinden biri Muş olacaktır. Bunun bahtiyarlığı bütün milletimize, şerefi ise daima yüce devletinin yanında ve emrinde yer alan, Türk olmanın gururuyla övünen, çalışkan ve kadirşinas Muşlulara ait olacaktır.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı.	**Gökhan AYDINER**
Vali Muavini.	**Burhanettin COŞKUN**
Emniyet Müdürü.	**Reşat VURAL**
Millî Eğitim Müdürü.	**Salt AKYÜZ**
Sağ.Sos.Yrd.Müdürü.	**Şerafettin ŞAHİN**

Vergi Rekortmenleri

Hamdi Şahin	1.411.025
Ahmet Özdemir.	1.196.731
Hilmi Toplu.	1.125.849
Mustafa Akyüz.	803.316
Mustafa Sabuncuoğlu	489.362

Önemli kişiler

KASIM DEDE— (1866-1958)- İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Çeşnigizlizadelerden, ziraat ve ticaretle uğraşmış, özel eğitim görmüş, Belediye Meclisi üyesi.

MUHTAR FİKRİ GÜCÜN— (1879-1930)- İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Rüştiye'de okudu, çiftçilik yaptı, Kurtuluş Savaşı'nda Mersin milletvekiliydi, Cizrelizadelerden.

HACI İLYAS SAMİ MUŞ— (1881— ?)- İlk TBMM üyelerinden, İstiklâl Madalyası sahibi. Medrese öğretimi gördü, Farsça ve Arapçanın yanı sıra Kürtçe, Ermenice ve İngilizce öğrendi, Şark ilimlerinden icazetli. 1908'den 1919'a kadar Osmanlı Mebusan Meclisi'nde mebus, İngilizlerin Malta adasına sürdüklerinden. Malta dönüşü TBMM'de Muş Milletvekili olarak görev aldı, 1927'de Bitlis, 1935'te Çoruh'tan milletvekili seçildi.

OSMAN KADRİ BİNGÖL— (1881-1930) ilk TBMM ve ilk Cumhuriyet Meclisi'nde milletvekili. Medrese ve Rüştiye eğitimi görmüş, son Osmanlı Meclisi'ne seçilmiş ise de TBMM'nin ilk dönemine milletvekili kabul edilmiş, Hakkâri Tahrirat Müdürü. İstiklâl Madalyası sahibi.

RIZA KOTAN (1890-1951)- İlk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi, Rüştiye eğitimi gördü, ziraat ve ticaretle uğraşmıştı. 1923 Meclisi'nde de Muş Milletvekili olarak bulundu.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Muş Ovası'nın güneyindeki Kurtik dağlarının eteğinde kurulmuştur. İlçeye bağlı köy sayısı 149, bucak sayısı 4'tür.

1980 sayımına göre toplam nüfusu 146 bin 527 olan merkez ilçenin yüzölçümü de 3 bin 538 kilometrekaredir.

BULANIK

1980 yılı sayımına göre nüfusu 63 bin 420 olan ilçenin yüzölçümü de bin 706 kilometrekaredir.

Bulanık, 1884 yılında Bitlis vilâyeti sınırlarındaki Muş sancağına bağlanmış, 1927 yılında Muş'un ii olması üzerine ilçe durumuna getirilmiştir.

M.Ö. 2500-3000 yıllarında Nobilerin yaşadığı sanılan Bulanık'ta Gobin adlı bir kasaba kurmuşlardır. Daha sonra uzun süre yöreye Urartu'lar egemen olmuşlardır.

MALAZGİRT

14 bin 68 kişilik nüfusu ile Muş'un ikinci büyük ilçesi olan Malazgirt'in yüzölçümü de bin 534 kilometrekaredir. İlçeye bağlı 69 köy bulunmaktadır.

Osmanlı idaresinde Erzurum eyâletine bağlı bir sancak olarak kalmış, 1923 yılında Muş iline bağlanmıştır.

Türklerin Anadolu'ya girdiği 1071 Malazgirt Meydan Savaşı'na sahne olan bu ilçemiz, köklü bir geçmişe sahiptir.

Bulanık ilçesi...

VARTO

Nüfusu 6 bin 892, yüzölçümü ise bin 418 kilometrekare olan Varto, gerek nüfus gerek yüzölçümü açısından Muş'un en küçük ilçesidir.

Varto, deprem fay hattı üzerinde bulunan bir ilçemizdir. Bu nedenle 1946 ve 1966 yıllarında iki büyük deprem görmüş olan ilçede düzenli bir şehirleşmeye gidilmiştir.

Coğrafi Konumu

Muş, Fırat nehrinin kolu olan "Murat ırmağının" ve bunun takibi olan Karasu'nun geçtiği ovanın güney kenarında kurulmuştur. Güneydoğu Toros dağ sıralarının eteğinde yer almıştır.

Şehir merkezi deniz seviyesinden 1260 metre yüksekliktedir. Muş ovası, Iğdır ovasından sonra Doğu Anadolu'nun en büyük ovasıdır ve 80 km. uzunluğunda genişliği 2. km'dir. Ova, doğuda Van Gölü çukurlarından Nemrun sönmüş yanardağ kitlesiyle ayrılmaktadır.

Gezilecek yerler

ZİYARET YAYLASI: İçinde bir türbe olduğu için bu adı alan yayla, Kızılziyaret dağında piknik yeridir. Havası ve soğuk sularıyla ünlüdür.

BULANIK GÖLÜ: Bulanık ilçesindedir. Kamp ve av bölgesidir.

NAZİK GÖLÜ: Bulanık'ın 30 kilometre güneyindedir. Sazlıktır. Bol balık bulunur.

EĞİTİM

Okur-yazar oranı yüzde 45'e ulaşan Muş'ta eğitim olanakları oldukça kısıtlıdır.

Muş'ta bugün 51 köyün ilkokulu yoktur. Toplam ilkokul sayısının 345 olduğu Muş'ta, ilkokul öğrencilerinin sayısı da 38 bin 14'tür.

İldeki orta dereceli okulların toplamı ise 25'tir. 25 orta dereceli okulda 6 bin 288 öğrenci eğitim görmektedir.

MUŞ yöresinde "Halay türündeki oyunlar davul ve zurna eşliğinde oynanır. Ancak, davul zurnanın yerine bazen "kaval" çalındığı da görülmektedir. "Ağır govenk, ağır oyun alkuşta, aşırma, aşruke, ayşoki, bar, güvende, hakuşta, hançer bıçak, karşılama, kurt oyunu, nazey, ördek, yalkuşta, zeybek, zeyni" adlı oyunlar yörenin en sevilen oyunları olarak bilinirler.

Muş'ta oyunlar genellikle erkekler ayrı, kadınlar ayrı olarak oynanır. Erkek oyunları "kılıncı, kenetli, çepikli" şeklinde üç grupta toplanır.

İstanbul Vefa Lisesi folklor kolu öğrencilerinin yaptıkları araştırmalar da oyunlar ve giysiler konusuna şu şekilde yer verilmiştir:

OYUNLAR

Oyunlar üç grupta toplanır. Kılınçlı oyunlar: Serçe parmaklar birbirine geçirilir. Bir sıra halinde dizildikten sonra halka şeklinde oynanır. Bu gruba cinari, serdesta zifkıro gibi oyunlar girer.

Kenetli oyunlar: Yan yana dizilip kollar omuzlar hizasından itibaren birbirinin ardına takılır. Düz şekilde ve dönerek oynanır. Grani, sıvıki, muşki ve heyecan adlı oyunlar bu grupta toplanır.

Solak oyunlar: Bu oyunlar genellikle kılınçlı oyunun bir türü olarak degerlendirilir. Oyuncular birbirinin arkasından ve tek sıra halinde, eller pazudan bir birine bağlı olarak göğüs hizasına kaldırılmış şekilde bir ayak sağa bir ayak sola oynanarak gidilir. Yerinde sekmeler yapılır ve devamlı süratle tekrarlanır. Bu gruba cepki, avşirme, oyunları girer.

Nereye gidersin hanım kız?
Suya giderem efendim.
Suyu ne yaparsın hanım kız?
Hamur yaparım efendim.
Hamuru neylersin hanım kız?
Deveye veririm efendim.
Deveyi eylersin hanım kız?
Tuza götürürem efendim.
Tuzu neylersin hanım kız?
Koyunu ne yaparsın hanım kız?
Koyunu keserim efendim...

Muş oyunları zaman zaman coşkulu, zaman zaman durgun zarif görüntüler sergiler.

Karasu ve Murat'ın suladığı otlaklar üzerinde lâlelerin canlı renkleri, görkemli bir doğa olayını simgeler. Şal-Şepik, içlikten, poşuya kadar giyimde doğanın essiz renk armonisi hâkimdir.

GİYSİLER

Kadın giyimi: Başta kofi bulunur. Bu bir bakıma kadın fesidir. Kofinin etrafına dizi dizi yüzlük altınlar dikilir. Yanlarından yüzlerine doğru ince püsküller iner.

Bunlar yüze ayrı bir güzellik verir. Kofi çene altından bir bağla bağlanır.

Gövdeye bir iki fistan birden giyerler. Fistanların göğüs ve eteğinin alt kısımları kırpıklıdır. En üste olanının önü açıktır. Bele "şehri" bağlanır. Bu bir nevi kuşaktır. Fistanların rengi genellikle kırmızı olur. Fistanların kirlenmemesi için, önlerine peşmal bağlanır. Kolların kirlenmemesi için de siyah "zendik"ler takılır.

Takı olarak boyunlarına beşibirlik ve reşat altınları takılır. Kollarda bilezik, parmaklarına altın yüzük, kulaklarına küpe takarlar. Genç kızlar gözlerini "kil"de ile bir siyah toz ile süslerler.

Çorapların parmakları örten kısmı rengarenk ve desenli olur.

Yazın ince çoraplar giyilir. Kışın ise keçi tiftiklerinden yapılan desenli çoraplar giyilir. Ayağa çarkı veya kundura giyilir.

Erkek giyimi: Yazın başa fes giyilir. Fesin etrafına ağal bağlanır. Kışın bazen tiftikten yapılmış fesler giyilir.

Gövde de, şal-şepik vardır. Bu bir nevi ceket ve pantalondur. Bele dokuma kuşak takılır. Ayağa "gark" kundura veya kara lastik giyilir.

Erkekler çorap ve ayakkabıya çok düşkündürler. "Iskarpin, kaloşpotin, pabaç", kışın lastik ayakkabılar giyerler. Köylerde "çarık, pabaç, garuk, kundura, terlik (şipik) gargar (ufak çıngıraklı tahtadan yapılma) erkeklerin giydikleri ayakkabılar olarak bilinmektedir.

BİR EFSANE

Vaktiyle burada yaşayan çok zengin bir bey varmış, Bey bu semte tamamiyle hâkimmiş. Zengin beyin dillere destan çok güzel bir kızı varmış. Bu kız erkek gibi büyütülmüş, ok atıcılıkta, ata binmekte usta imiş. Bir gün yine bu dağlarda gezinirken aniden karşısına çok iri yapılı, silahlı uzun bıyıklı bir kahraman çıkıvermiş, genç kız bundan çok korkmuş. Hemen arkasını dönerek kaçmaya başlamış. Ancak yiğit adam bu kızın arkasını bırakmamış, kız kaçmış, erkek kovalamış. Öyle bir zaman gelmiş ki, artık kurtulma olanağı kalmamış. O zaman kızcağız ellerini havaya kaldırmış. Yarabbim beni kurtar diye yalvarmış. Yalvarmasıyla birlikte de Allah onun duasını kabul etmiş. Bakmış ki önünde derince bir mağara açılmış. Kızcağız can havliyle kendisini o açılan mağaraya atmış. Kız mağaraya girer girmez de mağaranın ağzı kapanmış.

Bu tepenin yüksekliği 2.500 metredir. Adına Ziyaret veya Kızılziyaret denir. O günden beri burasının adı Kızılziyaret olmuş. Buraya giden herkes yanıbaşındaki biten çalılıklara tel bağlarlar...

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

MUŞ ilimizin kapladığı toprakların pek eski ve çok hareketli bir tarihi vardır. Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler, bu topraklara kadar uzanamamışlardır. Sami Asurlular bu topraklara kadar gelmişlerse de buralara hâkim olamadan dönmek zorunda kalmışlardır. Hurriler ve Urartular, bu toprakları da aşamamışlardır. Hurri-Mitanni Krallığı bu yörede egemen olmuş, Urartu Krallığı'nın egemenliği sırasında da Kral Menuas tarafından burada güzel bir kent kurulmuştur. Kente, kralın adına izafeten "Menuahina" adı verilmiştir. Bu kenti Türkler Malazgirt adıyla anmışlardır. Daha sonra bu topraklardan Persler, Babilliler ve Makedonyalılar gelip geçmişlerdir. Persler ve Makedonyalılar burada uzun bir süre egemen olmuşlar, Babilliler ise bir hâkimiyet tesis edememişlerdir. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Ermeni krallarının eline geçmiştir. Ermeni kralları burada Partlar'a tâbi olarak hüküm sürmüşlerdir. Romalıların bu yöredeki egemenliği pek kısa sürmüş, yöreyi ele geçiren Sâsâniler bu toprakları Bizanslılara karşı da savunmuşlardır.

Milâttan sonra VII. yüzyıldaHazret-i Osman zamanında bu topraklar Arap İslâm İmparatorluğu sınırları içine katılmış, daha sonra Ermeni kralları tekrar burada kendilerini göstermişlerdir. Onlardan sonra da Bizanslılar bu toprakları kendi sınırları içine katmışlardır. Malazgirt Kalesi, bu zamanda Bizanslılar tarafından yapılmış, ve tahkim edilmiştir. 1071 yılında Türkler Malazgirt Ovası'nda Bizansılların sayıca çok daha üstün durumdaki ordularını ağır bir hezimete uğratarak Anadolu'nun kapılarını burada açmışlardır.

Bu yörede başlayan Selçuk Türkleri egemenliği, daha sonra onlara tâbi olan Ermen-Şah ve Artukoğluları sürdürmüşlerdir. XIII. yüzyılda Alaeddin Keykubat tarafından bu topraklar Büyük Selçuklu Devleti sınırları içine katılmıştır.

Muş ve çevresi, bundan sonra İlhanlılar, Celâyirler, Timur, Karakoyunlu ve Akkoyunlu egemenliklerini yaşamış, Akkoyunlu Devleti'ni ortadan kaldıran Şah İsmail Safevî, buraları kendi imparatorluğunun sınırları içine katmıştır.

1514 yılında Yavuz Sultan Selim, Şah İsmail'in üzerine yürüyüp onu ve ordusunu Çaldıran Ovası'nda ağır bir hezimete uğratmış, bu devleti ortadan kaldırırken bu toprakları da Osmanlı sınırları içine katmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Van Beylerbeyiliği'ne bağlı 14 sancağından biri olan Muş, Tanzimat'tan sonra Bitlis vilâyetine bağlanmıştır.

18 Şubat 1916 günü Muş, Rus işgaline uğramıştır. 1 Mayıs 1917 gününe kadar işgal altında kalan yöre, en karanlık günlerini yaşamıştır. Bu sürenin içinde Ruslar tarafından tahrik edilen Ermeniler, Muş ve çevresinde büyük kötülüklerde bulunmuşlardır.

Muş'un zengin tarihinden kalan eserler, Rus işgali sırasında Ruslar ve Ermeniler tarafından ağır tahribata uğratılmış, bunların bir kısmı tamamen ortadan kaldırılmıştır. Bunların arasında Ulucami diye anılan Şeyh Muhammed Mağribî Camiî ile minaresi renkli taşlarla süslü güzel bir Selçuklu eseri olan Alâeddin Camii de bulunmaktadır. Surp Karabet Manastırı da ağır tahribata uğrayan eserler arasındadır. Bu manastır "Çengelli Kilise" adıyla da anılmaktadır.

VI. yüzyıldan kalıp bugün harap bir halde bulunan Malazgirt Kalesi, Selçuklu eseri olan Aslanlı Han ve yine Selçuklular devrinden kalma Türbe kalıntıları Muş'un ayakta kalabilmiş tarihî eserleri arasındadır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

BİLMECELER

Bu yol pazara gider
İzi nazar gider
Anası altı aylık
Oğlu pazara gider .. (salatalık)

Dağda değdim
Başıl başlı beğdim
Eve geldim dul oldum
Eli bağlı kul oldum .. (süpürge)

Tuzsuz bişen aş,
Köpük veren taş (sabun-helva)

Benim babamın sarığı
Bu odayı doldurur .... (lamba)

Ezan okur namaz kılmaz
karı alır nikâh kıymaz.. (horoz)

ATASÖZLERİ

—İç güveyi tandırın başındaki itten iyidir.
—Kadının arka eteği, ön eteğine düşmandır.
—Bağı kaz üzüm olsun, üzümü yemeye yüzün olsun.
—Elbise yürüyüş, para söyleyiş öğretir.
Anamın aşı, tandırımın başı.
—İtin aslını ara, sonra kapına bağla.

DUALAR

—Şeyh Abdulkadir Heylani, Sultan Veysel Karani duacın ola.
—Ömrün sular gibi uzun ola.
— Dolu sandık önünde oturasın (Zengine gelir gidesin)

Özel yemekleri

Muş'ta kışlar uzun geçtiğinden et ihtiyaçlarını gidermek için kavurma yapılır. Kavurma, koyun, kuzu veya bir iki yaşındaki ineklerin etlerinden yapılmaktadır. Etler küçük parçalara bölünür, haşlanır tenekelere doldurularak kışa saklanır.

Et saklandığı gibi, bazı sebzelerde kurutularak kış hazırlığı yapılır. Patlıcan, domates, biber, bakla, hıyar kabuğu, reyhan, nane gibi sebzeler kurutularak torbalara konur.

Muş küftesi, hazüt dolması, kırçikli kalem dolması, teter helvası, kırçik, keşkek, herse, mırtoğe, cevbelek helimaşi, jag, gülük, kenger, sıpidak, uçkun ve kak yörenin sevilen yemeklerinderdir.

Jağ: Dağlarda yetişen bir bitkidir. Yazır toplanır. Turşu gibi tenekelerde veya başka kaplarda tutulur. Kışın tavaya biraz yağ dökülerek içinde pişirilir. Üzerine birkaç tane yumurta kırılır unla karıştırılır. İyice piştikten sonra sofraya getirilir.

EKONOMİ

Muş ilinin ekonomik etkinlikleri tarım sektöründe yoğunluk kazanmaktadır. Murat ve Karasu nehirlerinin suladığı Muş Ovası, ilin en büyük ekonomik potansiyelini oluşturmaktadır.

Muş'ta arazinin yaklaşık yüzde 94'ü tarıma elverişlidir.

İlin tarımdan sonraki önemli geçim kaynağı hayvancılıktır. Muş'taki küçük baş hayvan sayısı 1.5 milyon, büyük baş hayvan sayısı ise 500 bindir.

Ancak gerek tarımsal faaliyetler, gerekse hayvancılık, çağdaş tekniklerden yararlanılmadan, gelişmemiş yöntemlerle sürdürülmektedir.

İldeki yatırım hacmi de son yıllarda önemli sayılabilecek boyutlara ulaşmıştır. Tarım, gıda, enerji, ulaştırma sektörleri için 1981 yılında yaklaşık 2.5 milyarı bulan yatırımlar 1982'de 4 milyara ulaşmıştır.

Muş'taki sanayi yatırımları şunlardır:

Emaş Barit Fabrikası, Süt Fabrikası, Un Fabrikası, Şeker Fabrikası, Ak Tuzla Yem Fabrikası. Bu fabrikalardaki toplam istihdam 1573 kişidir.

Sağlık Hizmetleri

Muş, sağlık hizmetleri potansiyeli açısından zengin sayılmayan illerimizdendir. İlde 22'si sağlık ocaklarında olmak üzere toplam 30 doktor görev yapmaktadır.

Muş il merkezinde 150 yataklı Bulanık ilçesinde 70 yataklı bir devlet hastanesi bulunmaktadır. Ancak yapımı süren ve 1983 yılında hizmete sunulması planlanan hastane ilin sağlık sorunlarına önemli katkılarda bulunacaktır.

Muş'ta sık görülen önemli hastalıklar arasında kızamık, boğmaca, tüberküloz önde gelmektedir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Gerek coğrafî konumu, gerekse tarihî zenginlikleri ile yurdumuzun görülmeye değer illerinden biridir. Ayrıca Nemrut dağı ve üzerindeki kalıntılar bu bölgeye turizm bakımından da özel bir değer vermektedir.

Başta tütüncülük olmak üzere çeşitli değerli ziraat ürünleri yanında hayvancılık, arıcılık ve küçük el sanatları, halkın önde gelen uğraşıları arasındadır.

Türk Ticaret Bankası, çevredeki şubeleri ile yöre halkına hizmet vermekten mutluluk duymaktadır.

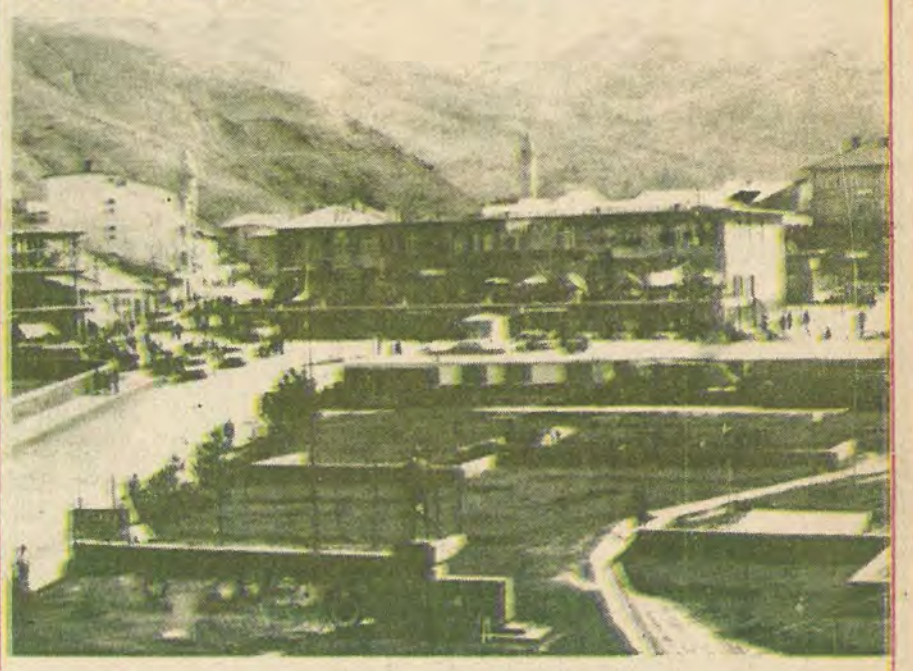

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Paranız kıymetlidir iyi değerlendirin İş Bankası'na gelin bankanıza güvenin.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin
emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda
değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE
İŞ BANKASI

CEMAJANS

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

NEVŞEHİR

50

Yüzölçümü: 5.467 km2
Nüfusu: 256.933
İlçeler: Avanos, Derinkuyu, Gülşehir, Hacıbektaş, Kozaklı, Ürgüp.
Köy sayısı: 149
Doktor sayısı: 51
Hastane yatak sayısı: 305
Okur-yazar oranı: % 50
Otomatik tel. kodu: 4851

Milât'tan üç bin yıl öncesinden beri üzerinde yaşanan topraklar

Doğanın yeryüzünde yarattığı bir masal diyarındayız bugün... Günün her saatinde ya da yılın her mevsiminde büyüleyici bir tablo gibi karşımıza çıkan bir rüyalar âlemi, Nevşehir'deyiz...

Erciyas ve Hasan Dağları'nın volkanik "tüf"lerinin meydana getirdiği yumuşak ve kalkerli toprak örtüsü yetenekli ellerle işlenmiş ve benzersiz bir görüntü ortaya çıkartmıştır burada.

Doğa ile insan elinin bu uyumlu işbirliği yalnızca toprak üstüne biçim vermekle kalmamış, kat kat derinliklere inerek, yeraltı kentleri, 360'a yakın kaya kilisesi ve sayısız ev yaratmıştır.

İşte Nevşehir ilinin topraklarında, özellikle Göreme, Derinkuyu, Kaymaklı, Ürgüp, Zelve ve Gülşehir'de yoğunlaşmış bu tarihî değerler yöreye turistik açıdan önem kazandırmaktadır.

Bütün bu görüntünün yanı sıra ünlü Türk düşünürü Hacı Bektaş-ı Veli'nin müze ve külliyesinin de burada bulunması, Osmanlı sadrazamlarından Nevşehirli Damad İbrahim Paşa döneminde yaptırılan eserler ilgi çekmektedir.

Nevşehir'e gidenler milattan önce 3 bin öncesinden beri üzerinde yaşanan bu toprakların büyüsüne kapılmakla kalmayıp, özellikle Avanos'ta yaygınlaşan ve yapımında Hititlerden kalma tekniklerin kullanıldığı çanak-çömleklere hayran olmaktadırlar. Bölgenin bilinen en ünlü hatıra eşyalarının arasında onix mermerinden yapılan eşyalar, yöresel giysiler ve halılar da yer almaktadır.

Adı nereden geliyor

Çok eski çağlardan beri bir köy olmaktan ileri gidemeyen yerleşim merkezine Türkler Muşkara adını vermişlerdi. Bu köyde doğan ve büyüyen bir çocuk İstanbul'a gitmiş ve zamanla sadrâzamlığa ve padişah damatlığına kadar yükselmişti. Fakat doğup büyüdüğü köyü unutmayan sadrâzam burasını koskoca bir kent hâline getirirken, adına da "Yeni şehir" anlanına gelen "Nevşehir" demişti. Eski Muşkara köyü bundan sonra tarihe Nevşehir olarak geçmiş, onu ihya eden sadrâzam da Nevşehirli Damat İbrahim Paşa adıyla anılmıştır.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1250 metre kabul edilen Nevşehir de yaz ayları kuru sıcak geceleri serin, kışlar oldukça soğuktur. Yaz devamınca hava kuraktır. Ara sıra sağanak halinde, nisan, mayıs ayında (40 ikinci) denen sürekli yağmur görülür.

Yılın 120-130 günü tamamen güneşli, 60-70 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Ancak kara yolu ile gidilebilir. Düzgün yollarla komşu illere bağlı olan Nevşehir'e yurdun her tarafından her gün otobüs bulunabilir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 81.6

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	19.593	28.7
CMP	19.706	28.9
DP	28.878	42.4

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 85.3

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	23.473	32.6
CHP	23.034	31.9
CKMP	25.608	35.5

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 69.8

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	28.660	47.3
CHP	15.497	25.6
MP	16.408	27.1

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 64.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	30.639	53.5
CHP	11.432	19.9
CGP	2.390	4.2
MP	11.117	19.4
MHP	698	1.2
TİP	1.058	1.8

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 60.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	21.424	35.4
CHP	15.723	26.0
CGP	2.913	4.8
DP	3.16	5.2
MP	2.136	3.5
MHP	3.401	5.6
MSP	11.161	18.4
Bağımsızlar	649	1.1

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 71.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	34.841	41.4
CHP	29.074	34.5
CGP	1.278	1.5
DP	1.320	1.6
MHP	9.291	11.0
MSP	8.344	9.9
Bağımsızlar	54	0.1

NEVŞEHİR ANAYASA HALKOYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961

Kabul	Red
% 69	% 31

YIL: 1982

Kabul	Red
% 90.4	% 9.6

NEVŞEHİR VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: AHMET BAŞSOY

«ALT YAPI HİZMETLERİNE ÖNEM VERİYORUZ»

NEVŞEHİR 1954 yılında il olmuştur. Merkez hariç altı ilçe, 33 kasaba (belediye) ve 149 köyü vardır. Toplam alanı 5.500 km2'dir. İl merkez nüfusu 40 bin, toplam nüfus 255 bindir.

İlimiz altyapı hizmetleri yönünden oldukça iyi durumda sayılabilir.

Bütün köylerimizde, ilkokul toplam 212, elektrik vardır. Köy yollarının tamamı yaz-kış otomobille gidilebilecek durumdadır. Toplam 1090 km. köy yolunun 170 km'si de asfalttır. Köy içme suyunun durumu da iyidir.

Ilin ekonomik yapısı tarıma dayalıdır. Tarım ürünlerinden hububat, patates, üzüm ve meyve ağırlık gösterir. Üzüm sofralık olduğu gibi şarapçılıkda kullanılmaktadır.

İl dahilinde ondan fazla un fabrikası, on tuğla ve kiremit fabrikası, Sümerbank'ın iplik fabrikası vardır. Tekel'in rakı fabrikası inşaat halindedir.

Kapadokya adıyla dünyaca bilinen tarihî, tabiî, turistik ve kültürel güzellikler ilimizdedir. Bölgenin tarihçesi 3-4 bin yıl kadar gerilere gitmektedir.

Nevşehir ilk defa Muşkara adıyla 1071 yılından sonra kurulmuştkur.

Ünlü Osmanlı Sadrazamı Damat İbrahim Paşa Nevşehirlidir. İlim, sanat ve kültürel faaliyetlere özel ilgi gösteren bu devlet adamının ilimizde kurduğu cami, kütüphane ve medreseden oluşan bir külliyesi halen canlı bir anıt olarak hizmette bulunmaktadır.

Bölge turistik açıdan ülkemizde ilk sıraları işgal eden önemli bir cazibe merkezidir.

Ünlü peribacaları, yüzyıllar öncesine ait kiliseler ve yeraltı şehirleri herkesin hayranlıkla gezdiği ve seyrettiği eserlerdir.

Ünlü Türk mutasavvıfı Hacı Bektaşi Veli'nin, her yıl binlerce kişinin ziyaret ettiği türbe ve müzesi ilimizdedir.

Bölgeye gelen yabancı turist sayısı her yıl artmaktadır. 1982 yılında 120 bin civarındadır. Bölgede 2 bin yatak kapasitesi vardır. Buna 15 bin daha ilâve edilmesi öngörülmüştür. Turizm yönünden önemli bir potansiyeli mevcuttur.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Niğde iline bağlı bir ilçe iken, 1954 yılında il haline dönüştürülen Nevşehir'in Merkez ilçesi nüfusu 90.345'tir. Nüfus artış hızı oldukça yavaş olan Nevşehir Merkez ilçede 1965-1982 yılları arasında nüfus artış hızı şehirde yüzde 21.3, köylerde ise yüzde 16 olarak belirlenmiştir.

AVANOS

Nevşehir'in il olmasıyla birlikte merkeze bağlı bir ilçe durumuna getirilen Avanos'un nüfusu 34.614'tür. Nüfus artış oranları şehirde yüzde 23.4, köylerde yüzde 23.2'dir.

DERİNKUYU

Niğde-Nevşehir yolu üzerinde yer alan Derinkuyu 1927 yılında bucak, 1930 yılında kasaba ve 1960 yılında ilçe olmuştur. Derinkuyu'nun 1980 sayımına göre nüfusu 18.002'dir.

Derinkuyu ilçesi

GÜLŞEHİR

1775 yılında Konya vilâyeti, Niğde sancağı, Uçhisar kasabasına bağlı bir köy iken, 1948 yılında ilçe durumuna getirilmiştir. Nüfusu 31.593'tür.

HACIBEKTAŞ

1270 yılında Hacı Bektaş-ı Veli'nin yerleşmesi ile yerleşme birimi haline gelmiştir.
1954 yılında ilçe olmuştur. Nüfusu 21.922'dir.

KOZAKLI

1954 yılında Hamamorta ve Kozaklı köylerinin birleştirilmesi ile ilçe durumuna getirilmiştir. 1980 sayımına göre nüfusu 26.607'dir.

ÜRGÜP

Osmanlı İmparatorluğu döneminde önce Niğde'ye, sonra Konya'ya bağlı bir kadılık merkezi olan Ürgüp, 1954 yılında Nevşehir'in ilçesi olmuştur. Nüfusu 33.850'dir.

ürgüp

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	Ahmet Başsoy
Cumhuriyet Savcısı	Cengiz Tuncer
En Yüksek rutbeli Hâkim	Ali Rıza Yılmaz
Vali Yardımcısı	Aziz Sevink
Vali Yardımcısı	Caner Akay
Emniyet Müdürü	Nedim Tanır
Millî Eğitim Müdürü	Esat Sağcan
Sağlık Müdürü	Naci Uz

Vergi Rekortmenleri

Yaşar Çetinel.	7.780.925.- TL.
Muammer Öztürk.	2.586.215.- TL.
Bekir Varol.	1.793.759.- TL.
Enver Ün.	1.489.509.- TL.
Mahir Sağdıç.	1.284.900.- TL.

ÖNEMLİ KİŞİLER

NEVŞEHİRLİ DAMAT İBRAHİM PAŞA— (? — 1730) -(**Damat İbrahim Paşa**) Sadrazam. Lâle Devri'nin yaratıcısı. Genç yaşında İstanbul'a gelip saray Baltacılar Bölüğü'ne girdi. 1817'de Sadrazam Ali Paşa'nın savaşta şahadeti üzerine sadrazam oldu. III. Ahmet'in kızkardeşi Fatma Sultan'la evlendi, saraya damat oldu. Savaşlarla yıpranmış Osmanlı Devleti'ni barış içinde tutmak için çabaladı, dönemi bir imar ve kalkınma dönemi oldu. İlk matbaayı, kâğıt fabrikasını açtırdı, eğlenceye fazla düşkündü, Haliç'te köşkler yaptırdı, Lâle Devri denen dönem onun saltanatı dönemidir. Patrona Halil ayaklanmasında padişah tahttan indirilirken, İbrahim Paşa da boğdurularak cesedi sokaklarda sürüklendi.

MEHMET ATAULLAH (ATA ATAY)— (1882-1931) İlk TBMM üyesi, içişleri bakanı. Mülkiye'de okudu, müderris oldu, Maraş Mutasarrıflığı'nda bulundu. Son Osmanlı Meclisi'ne Niğde - Mebusu olarak seçildi. İlk TBMM'de Üçüncü İcra Vekilleri Heyeti'nde 1922 yılında Dahiliye Vekilliği yaptı, ölümüne kadar milletvekili.

HAKKI PAŞA (Sütekin)-(1867-1942)— Emekli general, ilk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi. Harp Okulu ve Harp Akademisi'ni bitirdi, mirlivalıktan emekli.

EĞİTİM

Nevşehir'in bütün köylerinde ilköğrenim yapılmakta

Nevşehir ilinin bütün köylerinde ilk öğretim normal koşullarda, pek azı da geçici binalarda eğitim yapılmaktadır. İlin 203 okulundan 125'i çift öğretim, yaklaşık 30'u geçici binalarda, 48'i de normal eğitim-öğretim vermektedir.

34 orta öğretim kurumu bulunan Nevşehir'de merkez, Ürgüp, Hacıbektaş ve Kozaklı ilçelerinde birer lise ve ayrıca merkez ilçede ikinci devre ilköğretim okulu, sanat enstitüsü, kız sanat enstitüsü ve ikinci devre imam-hatip okulu, ticaret lisesi vardır.

Nevşehir'de mevcut 34 orta öğretim kurumunun 22'si ortaokul, 4'ü lise ve sekizi meslek ve teknik öğretim olarak dağılmıştır.

DÜĞÜNLERDE «ARZU İLE KAMBER» OYUNU OYNANIR...

NEVŞEHİR folkloru; türküsü ve manisi, sazı ve sözü ile güçlü bir biçimde yaşatılmaktadır. Mutasavvıf şairlerin yanı sıra, ünlü halk ozanlarının da yetiştiği yörede, 1884 yılında doğan Aşık Yahya Nevşehirlinin yeri oldukça büyüktür.

İnip testisini pınardan dolsun
Aşık Yahya sözün burada kalsın,
Dünyanın malı hep onun olsun,
Bir gün çıplak gidecek salın içinde

Diyen ozan, Nevşehir ve yöresinin ağzını dizelerinden en iyi bir şekilde kullanmıştır. Koşma, destan biçiminde söylemiş, hece veznini kullanmıştır.

Aşağıdaki taşlaması da oldukça ilginçtir:

Kökeni de bir yol adam ağzını,
Çarşıda pazarda esnaf beğenmez,
Medrese kaçkını, softa bozması,
Selâm vermeye insan beğenmez.

Bir kapusu vardır gayet küçücek,
Fâsıkı fısk ile keyf yetirecek,
Kırık çanak bulamaz ayran içecek,
Elin kapusunda sahan beğenmez.

Buna söyler Aşık Yahya şu sözü,
Yoğurt ayran ile hallolur özü,
Şehristan'a gelir bir Türkmen kızı,
Lâli güher ister mercan beğenmez.

EVLENME

Gelenek ve göreneklerin içinde evlenme törenlerinin yeri önemlidir. Erkeğin kötü alışkanlıklarının olmaması, askerliğini yapması, iş sahibi ve dürüst olması gibi özellikler , kız tarafının aradığı şeyler arasındadır. Kızın, aile geçiminin temiz, becerikli ve güzel olması arınılır. Kırsal kesimlerde bugün tek tük rastlanan başlık paralarına şehirlerde rastlamak artık mümkün değildir.

Görücüler gidip, kız evi kızlarını vermeye razı olduktan sonra erkek evine bir çift çorap verir. Bu sözü sağlama bağlamak için yapılan bir işlemdir.

Nişandan sonra üç hafta üst üste cuma akşamları akraba ve komşuları ile erkek tarafı kız tarafına gelir. Her gelişlerinde değişik armağanlarla kuru yemişler getirirler. Kız tarafı da konuklara kahvaltı çıkarır her iki taraf hem bir yakınlaşma kurar ve hem de hoşça vakit geçirirler.

Düğünler yörede altı gün sürer. İlk gün davul zurna ile, Türk bayrağı dikilir. O gün erkek evinde bayrak yemeği verilir. Düğünün başladığı gün kız uygun bir elbise giyer. Bu nedenle günün adına "Esvap Giydirme" denilir. İki tarafın yakınları hamam günü hamama gider. Çarşamba günü akşama gelin kızın kınası yakılır. Gelinin eline biraz kına ile para konur. Gelin elini iyice kapatır. Onu açmaya çalışırlar. Açılınca parayı alıp damada verirler. Bu hareketin bolluk getireceğine inanılır. Kına gecesi kızın akrabaları kız evinde yatabilirler

Kına günü Anadolu'nun hemen hemen her yerinde olduğu gibi Nevşehir'de de maniler söyleyerek kızı ağlatırlar:

Kız anası kız anası
Hani bunun öz anası

Diyenler olduğu gibi, kınaya katılan konuklardan bir başkası gelin ağlatan manilere devam ederek havayı sürdürür:

Atladı geçti eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Büyük evler yakışığı
Ah gelin anam.

Kına gecesinde kızın kendisine yöneltilen manilere karşılık vermesi oldukça ilginçtir

Kına gecesinde kızın kendisine yöneltilen manilere karşılık vermesi oldukça ilginçtir:

Keklik gelir seke seke
Kulağımda gümüş küpe
Ben annemden ayrılmazdım
Ayırdılar çeke çeke

Al güvercin mor güvercin
Ayağında gümüş zincir
Gurbet ele gider kızlar
Ölmez ama zırıncır
Damınızda ot muydum
Üstünüzde yük müydüm
Bir kızınızdım çok muydum
Vay benim anam...

Perşembe günü sabahı kız tarafından hazırlanmış çehiz oğlan evinden gelen arabalara yüklenir. Daha sonra gelini götürmek için alay gelir. Ağıtlar arasında davul zurna çalınıp şehir içinde turlar atıldıktan sonra, gelin oğlan evine getirilir. Damat yüksek bir yerden gelinin başına para ve buğday atar. Birkaç el silah atıldıktan sonra erkekler dağılır. Gelinin koluna giren damat cebinden çıkardığı paraları dağıtarak evine girer. Damat yatsı namazını kılar. Namaz sonunda hoca tarafından duası yapılır. Damat gerdeğe girerken arkadaşları tarafından yumruklanır. İçeride gelin kızın yanında bir kadın bulunmaktadır. Bu kadın "Kızın emaneti sana, senin emanetin Allah'a" der ve çıkar. Aradan bir iki saat geçince iki el silah atılır. Bu da kızın namuslu olduğu anlamını taşır.
rastlar. Düğüne gelen konuklar erkek evinde toplanır.

Nevşehir'in yöresel değişik oyunları vardır. Düğün ve özel eğlence günlerinde, "Arzu ile Kamber" oyununun yeri büyüktür. Ağır bir oyundur. Oyunun sözleri şöyledir:

Arzum ağlayıp durma
Karaları bağlayıp durma,
Bileziğin bendedir.
Kendini incitip durma.

Hey gidenler gidenler
Kamberi deli edenler,
Kaymağını ben aldım,
Kara suyunu alıp gidenler.

Karşıdan gelen adam,
Ağzının tadı adam,
Seni dayına saldım,
Damından hani adam.

"Nevşehir Halayı" (Ağırlama), üç ayak, kayalar, Allılar" yöresinin diğer sevilen oyunları arasındadır. Nevşehir halayının bir diğer adı da "Farfara"dır. Oldukça hareketli bir oyun olan erkekler tarafından oynandığı gibi, kadınlar tarafından da oynanmaktadır. Grup el ele tutuşur, eller ileri geri sallanırken ayaklar da süratle öne ve arkaya atılır. Güzel bir ahenk meydana getiren davul, klarnet eşliğinde oynanan oyunda oyuncular oyunun sözlerini söylerler:

Farfara'yı yel aldı,
Ben sevdim eller aldı,
Keşke sevmez olaydım,
Elim koynumda kaldı.

GİYSİLER

Kadın başında özel olarak dokunmuş örtüler vardır. Yüzler, yeminilerle saklanır. Köy kadınları başlarında yemeni ile işlemeli fes bulundururlar. Gövdede üç etekli entari, bellerinde şal, üzerlerinde de salta giyerler. Boğma şalvar desenli, keten ve pazendir.

Erkek giysileri: Yakasız uzun kollu mintanların üzerine, sarı ve gümüş rengi sim veya renkli ibrişimlerle işlenmiş çuha veya kadife kumaşlardan yapılmış cepkenler giyilir. Belde renkli kuşak vardır. Üzerlerinde silahlık kuşanılır. Ayakkabı olarak çarık veya yemeni kullanırlar.

BİR EFSANE

Belha Avanos'un Özkonak bucağına 10 kilometre uzaklıkta küçük bir derenin suladığı bir beldedir. Beldesine, deresine ve semtine adını veren Belha efsanesi şöyledir:

Şimdi Uruşa diye anılan bu bölgeye asırlar önce bir kabile gelmişti. Reisleri zeki ve iyi bir idareci idi. Reisin çok güzel, fakat talihsiz bir kızı varmış. Bu talihsiz kızın tek tesellisi, tabiat idi. Ayazma'nın serin sularında yıkanır ve kendi kendine şarkılar söylermiş. İşte bu kızın adı Belha imiş.

Yine bir gün, banyodan çıkmış ve elbisesini giymişti ki, yanında bir erkeğin belirdiğini gördü. Erkek: "Ziyared Dağının ardından geliyorum, oranın reisiyim, günlerdir seni yıkanırken seyrediyorum, sana gönül verdim" der. Belha önce kaçmak isterse de zamanla birbirlerini severler.

Güzel Belha'nın hayranları ise günden güne çoğaldığı için zeki baba kurnazca karar verir. Kızını alamayanların ilerde kendisine düşman olmaması için çok olmaları gerekmektedir. Sarayın önünde yapılacak cirit oyununda rakipler çarpışacak ve sağ kalabilen Belha'yı alacaktır. Müsabaka sonunda, Ziyaret Dağı'nın Reisi ile Aliyli Beyi karşı karşıya kalmıştır. Kız, Ziyaret Dağının reisine âşıktır. Ya karşısına Aliyli beyi çıkarsa ne yapacaktı? Son anda, Aliyli Bey'in okunun, sevgilisine saplandığını gören kız, büyük bir çığlık atarak kendini balkondan , okun üzerine atar ve o da aynı okun kurbanı olur.

Bu duruma çok üzülen Belha'nın babası, "Onları sarayının önündeki bahçeye beraber gömün"der. İki sevgiliyi ölüm bile ayıramamıştır.

Nerelerde kalınır

HOTEL ORSAN: Kayseri Cad. Tlf. 1035-2554 Banyolu 80 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
HOTEL GÖREME: Hükümet Cad. 16. Tlf: 1706-1707 yaz ayları açıktır. Banyolu 72 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
LÂLE OTELİ: Belediye yanı, Tlf: 1779-2905 Banyolu, 28 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
HOTEL VİVA: Kayseri Cad. III Tlf: 1326-1760 yaz ayları açıktır. Banyolu, 24 oda, kalorifer, lokanta.
GÜRGEN PALAS: Eski Sanayi Meydanı Tlf: 1722 24 odalı, kalorifer.
SUNAR PALAS: Belediye Cad. 2 Tlf: 444 18 oda, lokanta.
KOÇ PALAS OTELİ: Hükümet Cad. 1 Tlf: 1216 26 oda, kalorifer.

ÜRGÜP
BÜYÜK OTEL: Kayseri Cad. Tlf: 60-61 Ürgüp 160 oda, kalorifer, lokanta.
TEPE OTELİ: Teslimiye Tepesi Tlf. 74 Ürgüp. Banyolu 36 oda, kalorifer, lokanta.
OTEL SİNASOS : Tlf. 2 Mustafapaşa. Banyolu 14 oda, lokanta.

ORTA HİSAR:
MOTEL PARİS: Tlf: 15 Ortahisar Banyolu 24 oda, lokanta.
GÜLŞEHİR

BELEDİYE MOTELİ: Köprü üzeri, Tlf: 28 Gülşehir Duşlu 8 oda.
AVANOS:
VENESSA KIZILIRMAK: Turistik Cad. 9 Tlf: 99 Avanos. Yaz ayları açık, banyolu 30 oda, kalorifer, lokanta, yüzme havuzu.
HOTEL VENESSA: Köprübaşı mevkii, Tlf: 201 Avanos. Duşlu 73 oda, lokanta, kalorifer, asansör.
KIZILIRMAK PANSİYON Mithat Dülge Cad. 27 Tlf: 92 Avanos. 30 odalı.

Özel yemekleri

Nohutlu Yahni, Zerde, Zerdi Pilavı, Etli Mantı, Ayva Dolması, Kaysı Yahnisi, Dolaz, Aside, Tandır Fasülye, Üzüm Turşusu, yöreye özgü halk mutfağı ürünleridir.

Ayva Dolması: Ayvanın kabukları soyulup oyulduktan sonra, içine kıyma, düğü (Orta kırılmış bulgur) konur. Pişerken su ve pekmez katılır.

Üzüm Turşusu: Üzümler küplere konulup üzerlerine şıra ve hardal konur. Kışın taze üzüm gibi yenilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Orta Anadolumuzun bu güzel ili dünyaca ünlü tarihî zenginliklere sahiptir. Ürgüp ve Göreme'nin turistik değer taşıyan eşsiz peri bacaları kadar yörede tarihsel ve arkeolojik kalıntılar da ayrı bir önem taşımaktadır.

Tarım ve hayvancılık yanında, halı dokumacılığı da bölge içinde önemlidir.

Türk Ticaret Bankası bu güzel ilimize 1970 yılından beri en iyi hizmeti sunanın mutluluğu içindedir.

NEVŞEHİR İL MERKEZ ŞUBESİ
Nevşehir

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

NEVŞEHİR yöresinin yaklaşık 5000 yıllık tarihi vardır. Bu topraklar, Hittilerin ilk yıllarında bir yerleşme bölgesi olarak kurulmuştu.. Hititler, burada kurdukları ilk yerleşme merkezine Nissa adını vermişlerdi. Daha sonra Frigyalılar, Persler e Makedonyalılar bu topraklarda büyük uygarlıklar kurmuşlar, daha sonra da Roma ve Bizans egemenliği altında yaşamıştır bu topraklar. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler bu yöreyi ele geçirmişlerdir. Türklerin eline geçtikten sonra tarihî Nissa kentinin adı Muşkara olarak değiştirilmiştir. Muşkara, bu toprakların fethi sırasıda şehit düşen bir Selçuklu kumandanının unvanı idi. Selçuklulardan diğer Türk boylarına geçen bu topraklar, XIV. yüzyılda Karamanoğulları'ndan Osmanlı İmparatorluğu'na intikal etmiştir.

Osmanlı yönetimi sırasında Muşkara, buradan yetişen Damat İbrahim Paşa'nın sadrazamlığı sırasında ve "Lâle Devri" adıyla anılan dönemde bu topraklar yeni baştan onarılmış ve büyük bir kent haline getirilen adı da "Yeni Şehir" adına gelen "Nevşehir" olarak değiştirilmiştir.

Yörenin en önemli kenti, bugün merkez ilçe durumundaki Nevşehir değildir. Ürgüp ile Hacı Bektaş Veli'nin dergâhının bulunduğu Hacıbektaş da, bu yörenin en az Nevşehir kadar ünlü köşeleri idi.

Ürgüp, tarihî kilise girişi...

Nevşehir, Osmanlı dönemine kadar bir köy hüviyetinde bulunduğundan, bu ilçe merkezindeki tarih zenginliklerinin hemen tümü Osmanlı devrine aittir. İlin diğer tarih zenginlikleri ise çevrededir. İl merkezindeki belli başlı tarihî eserler şunlardır:

NEVŞEHİR KALESİ: Selçuklu devrinden kalmadır. Kente hâkim bir yerdedir. Damat İbrahim Paşa zamanında esaslı biçimde restore edilmiştir. Bu onarım sırasında kaleye, İstanbul'dan getirilen 6 adet top konulmuştur.

KAYA CAMİİ: Selçuklular tarafından Muşkara'da yapılan ilk eser olması bakımından önem ve değer taşımaktadır. Ufak fakat güzel bir camidir.

KURŞUNLU CAMİİ: Damat İbrahim Paşa tarafından 1726 yılında yaptırılmıştır. Kubbesi kurşunla kaplı olduğu için bu adla anılmıştır. Mihrabı mermer işçiliğinin nefis örneklerinden biridir. Minberi de çok güzeldir. Müezzin mahfilinin altı altın yaldızla işlemelidir. Caminin çevresinde yine Damat İbrahim Paşa tarafından yaptırılan bir medrese, bir sübyan mektebi, bir hamam ve bir de kütüphane vardır. Bunların tümü "Damat İbrahim Paşa Külliyesi" adıyla anılır.

KÜTÜPHANE: Damat İbrahim Paşa Külliyesi'nden olan kütüphane ayrı bir mimarî güzellik arzetmektedir. Kütüphanenin raf ve dolaplarında paha biçilmez değerde el yazması eserler bulunmaktadır. Ayrıca "Lâle Devri" ve "Damat İbrahim Paşa" hakkında yazılan tüm eserler de bu kütüphanede yer almaktadır.

MÜZE: Damat İbrahim Paşa Külliyesi'nden olan imaret kısmı, bugün müze olarak kullanılmaktadır. sübyan mektebi ise minyatür, arkeolojik ve etnoğrafik eserlerin toplandığı müze halindedir.

NEVŞEHİR

1597 - 1429 — 1590

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Gezilecek yerler

GÖREME: Nevşehir il hudutları içersinde yer alan Göreme, erozyonun delik deşik ettiği, ay yüzeyini hatırlatan ve yaklaşık olarak 30 km. lik bir alanı kaplayan eşsiz manzarası ve kiliseleri ile dünyada bir benzeri daha olmayan bir tabiat harikasıdır. Göreme ve havalisindeki iç içe ve ayrı ayrı sayısız kilise ve gezilecek yer vardır. Bu yerler daha sonra Hıristiyanlar tarafından İsa'nın hayatı ve çarmıha gerilişini tasvir eden figürlerle süslenmiştir. Göreme havalisinde gezilecek yerler sayılamayacak kadar çoktur. Göreme'yi ziyarete gelen turistler için en iyi dinlenme yeri Avanos yakınlarındaki ve Göreme'ye dört kilometre uzakta bulunan "Zelve" harabeleridir. Zelve'de çay bahçesi, lokanta da bulunmaktadır. Üst üste sıralanan peri bacaları yüzünden "Peri Bacaları Mezarlığı" ismi de verilmektedir. Zelve'de genç kızların şansını açtığı söylenen "Peri Çeşmesi" özellikle bekâr genç kız ve erkeklerin ilgisini toplamaktadır. Bir mağara tavanındaki, dalları aşağıda kökleri yukarda "Dilek Ağacı"da görülmeye değer. Yolları tamamen asfalttır..

ÇARIKLI KİLİSE: Bu kilise de Göreme yöresinde yer alır. Çapraz tonozlu kiliselere dahildir. Freskleri Elmalı Kiliseyi andırır. Kilisenin içindeki İsa'nın doğumundan ölümüne ve göğe çıkışına kadar olan tasvirler görülmeye değer.

UÇHİSAR, AVCILAR: Göreme yaylâsının iki şirin kasabası olan bu yerler şarapları, peri bacaları ve binlerce güvercini ile bir masal ülkesini andırır. Uçhisar'dan Göreme yaylâsını seyretmeye doyum olmaz. Bütün ihtişamı ile peri bacaları ve güvercinlikler, kiliseler ayaklarınızın altına serilir.

ORTAHİSAR: Ortahisar'da Göreme yaylâsı içersinde kalan ve görmeye değer birçok yeri olan turizm değerini lâyıkıyla verebilen bir kasaba olarak turist celbetmektedir.

ÇAVUŞİN KİLİSESİ: Çavuşin'den gidilen ve Avanos yönetisinde yer alan Çavuşin Kilisesi'nde iki başlı melek, Mikail, Cebrail fresklerinin yanısıra Yusuf ve Meryem Ana, Bethlehem'e gidiş, doğum, Yusuf'un rüyası, Mısır'a kaçış, doğulu üç bilge, Kudüs'e giriş, son yemek, ihanet, çarmıha geriliş, İsa'nın ölümü, çarmıhtan alınışı, mezara konuluşu gibi figürler yer almaktalar

AÇIKSARAY: Gülşehir ilçesine üç kilometre ve Nevşehir'e 15 kilometre olan Açıksaray erozyonun etkisi ile tepelerinin oyulması nedeniyle kapı biçimli çeşitli oyuklarla gerçekten bir sarayı andırmaktadır

BALKAN KİLİSELERİ: Ortahisar'dan yedi kilometre uzaklıktadır. Binlerce güvercinin yer aldığı bir patikadan gidilen Balkan Kiliseleri birbirine çok yakın birçok kilise ve manastır kompleksi içinde yer alır. Zengin fresk bezemeli bir şapel önemlidir

ÜRGÜP: Nevşehir'in en şirin kasabalarından birisi olan Ürgüp, birinci sınıf otelleri, lokantaları, çay bahçeleri, sinema ve diğer eğlence yerleri ile tam bir istirahat yeridir. Ürgüp'te her yıl düzenlenen Göreme bağbozumu festivali bu ilçeyi daha câzip hâle getirmiştir.

DERİNKUYU: Derinkuyu dünyada bir benzeri daha olmayan muazzam bir yeraltı şehri üzerine kurulmuştur. Yedi kat yerin altına inen yeraltı şehri gezenlerin üzerinde unutamayacakları hâtıralar bırakmaktadır. Yeraltı şehri sayısız odalar, savunma yerleri, koridorlar, firar bacaları, su kuyuları vs.'den müteşekkildir.

YERALTI MANASTIRI: Derinkuyu ilçesinde bulunan yeraltı manastırında delilerin akıllandığına inanılmaktadır. Tarihî yeraltı kiliselerine dayanan yeraltı manastırının dünyanın ilk akıl hastanesi olduğu iddia edilmektedir. Bugün akıl hastaları getirilerek manastırdaki bir sütun üzerindeki demir halkalara bağlanmakta ve şifa bulmaktadır. Manastırda akıl hastalarının su içmesine yarayan su haznesi ve hastalara ilâç yapılan ilâç kaynatılan yerler ve aynı zamanda tıp fakültesi olarak kullanılan bu yerde konferans verme, ders dinleme yerleri de vardır.

GÜLŞEHİR: İl merkezinin 20 kilometre kuzeyindedir. Bölgede yapılan kazılarda Roma ve Bizans çağlarına aid eserler bulunmuştur. Eski adı Arapsun'dur. Buraya dört kilometre mesafede Açık Saray harabeleri vardır. Bunlar, tüp kayalar içine oyulmuş bir yeraltı şehrinin kalıntılarıdır. Kayalar içine açılmış su kuyuları, su yolları, evler, çarşılar vardır. Çevrede, Kozankaya adıyla anılan mevkide pembe ve beyaz renkli Peri Bacaları'na rastlanmaktadır.

HACIBEKTAŞ: Burası Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı ve öldüğü, Bektaşilik tarihikatının doğduğu yer olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşır. Burası, Tekke ve Zâviyelerin kapatıldığı 1924 yılına kadar Bektaşiliğin merkezi olmuş, tarihkatın "çelebi"si burada oturmuştur. Hacı Bektaş Veli'nin evi, türbesi ve adına kurulan Bektaşî Dergâhı bugün Hacıbektaş adıyla anılan ilçenin en büyük tarih zenginliğini ve kutsal varlığını teşkil etmektedir.

SPOR

NEVŞEHİR'de sporun ancak kırk yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Nevşehir'de ilk spor kulübü, henüz Niğde'ye bağlı bir ilçe durumunda iken 29 Nisan 1942 günü kurulmuştur. Nevşehir Gençlik Kulübü adını taşıyan kulübün kurulmasıyla Nevşehir'de sportif faaliye başlamıştır. Bu konuda o. tarihlerde Nevşehir Ortaokulu öğretmeni buluna İsa Coşkuner pek büyük çaba göstermiştir. Kulüp, bölge olarak Niğde iline bağlı olduğundan Niğde Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nce düzenlenen spor müsabakalarına katılmıştır. Bunu takiben 18 Mart 1949 günü Ürgüp Gençlik, 16 Mayıs 1950 günü Gülşehir Gençlik, 12 Ağustos 1953 günü de Kaymaklı Gençlik kulüpleri kurulmuştur.

Nevşehir il haline geldikten sonra bölgede spor faaliyeti hızlandığı gibi kulüp sayısında da pek büyük artma görülmüştür. Bazı kulüplerin tescillerinin silinmelerine rağmen Nevşehir'de Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne tescilli 14 spor kulübü ile dört de avcılar kulübü bulunmaktadır. Bu kulüpler başta futbol olmak üzere basketbol, voleybol, güreş, atletizm, atıcılık dallarında faaliyet göstermektedirler. Nevşehir'in başlıca spor kulüpleri şunlardır:

NEVŞEHİRSPOR: Nevşehir'in üç eski ve köklü spor ocağı olan Nevşehirgücü, Lelespor ve Nevşehir Gençlik Kulüpleri'nin birleşmeleri sonucu 1969 yılında kurulmuş ve 2 Haziran 1969 günü resmen tescili yapılmıştır. Kırmızı-Beyaz formalı kulübün profesyonel futbol takımı 1969-70 sezonunda Türkiye III. Ligi'ne dahil olmuştur. Nevşehirspor takımı faaliyetini mahallî ligde sürdürmektedir.

AVANOS GENÇLİK: Adını taşıdığı ilçenin kulübüdür. 1955 yılında Kızılırmak Gençlik adı altında kurulmuş,, 1961'de Avanos Gençlik adını almıştır. Forma renkleri Sarı-Kırmızı'dır.

BEŞTAŞSPOR: Hacıbektaş ilçesinin kulübüdür. 1969 yılında kurulmuştur. Forma renkleri Yeşil-Siyah'tır.

EKONOMİ

Ekonomisi tarıma dayanır...

TURİZM endüstrisi dışında, son yıllarda, ülkemizin ekonomik etkinlikleri içindeki payı gerileme gösteren Nevşehir'in turizmin yaratacağı ek talepler sayesinde, önümüzdeki yıllarda, hızlı bir kalkınma sürecine girebileceği beklenmektedir.

Halkın başlıca geçim kaynağı tarımdır. Tahıllar arasında en çok: Buğday (340.000 ton), Arpa (65.000 ton), Çavdar (24.000 ton) üretilir. Diğer tarla mahsullerinden : Patates (205.000 ton), Şeker Pancarı (63.000 ton), Nohut (2.500 ton) ve Mercimek (2.000 ton), sebzelerden: Domates (10.000 ton), Kabak (8.000 ton), Soğan (6.000 ton) ve Lahana (3.000 ton) yetiştirilir. Volkanik kül, üzüm (125.000 ton) üretimi için en elverişli toprağı sağlamaktadır. Beş şarap fabrikası, 450.000 litre şarap üretmektedir. Tarıma bağlı ürünlerden, on un fabrikası 135.000 ton un, bir salça fabrikası 200 ton salça ve iki tekstil fabrikası 4.200 ton pamuk ipliği üretmektedir. Diğer sanayi kuruluşları arasında 25 karoseri ve 10 römork imalâthanesi, 28 tuz ve 10 kepek fabrikası sayılabilir. Çoğu Kızılırmak yakınında yer almak üzere dokuz tuğla ve bir kiremit fabrikası vardır. Üretilen diğer sanayi mamulleri arasında: Akü, briket, conta, çelik mobilya, harman makinası, iç çamaşırı, marangoz makinaları, plastik hortum ve yer karosu da bulunmaktadır.

Hayvancılık çok ilerlemiş değildir. Otomotiv sanayiinin güçlenmesi, Nevşehir'in bir oto alım - satım merkezi şeklinde gelişmesine yardımcı olmaktadır. Turistik hatıra eşyalarının imâl ve pazarlaması da önem kazanmaktadır.

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Ömer Şahin.
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Nevşehir.
Telefon numarası: 1338.
Memur sayısı: 9
Personel sayısı: 8
Lisanslı sporcu sayısı: 6 bayan, 1532 erkek.
Tesisler: Şehir stadı 2000 kişilik, Ticaret Lisesi spor salonu, Avanos spor salonu 2500 kişilik, Hacıbektaş spor salonu (İnşaat devam ediyor), Ürgüp sahası, Avanos sahası ve Gülşehir sahası (yapım çalışmaları sürdürülüyor).

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, futbol, güreş, voleybol, masa tenisi, güreş, avcılık - Atıcılık, hentbol.

Sağlık Hizmetleri

Nevşehir'de iki devlet hastanesi ve beşte yataklı sağlık merkezi vardır. Ayrıca sağlık ocakları ile ayakta tedavi yapan üç dispanseri olan ilde sağlık kuruluşlarının ilçe ve yatak dağılımları şöyledir:

Yeri	Adı	Yatak sayısı
Merkez	Devlet Hastanesi	230
Ürgüp	Devlet Hastanesi	25
Avanos	Sağlık Merkezi	10
Derinkuyu	Sağlık Merkezi	10
Gülşehir	Sağlık Merkezi	10
Hacıbektaş	Sağlık Merkezi	10
Kozaklı	Sağlık Merkezi	10
	Toplam:	305

NİĞDE

51

Yüzölçümü: 14.856 km2
Nüfusu: 512.071
İlçeler: Aksaray, Bor, Çamardı, Ortaköy, Ulukışla.
Köy sayısı: 273
Doktor sayısı: 56
Hastane yatak sayısı: 358
Okur-yazar oranı: % 82
Otomatik telefon kodu: Yok

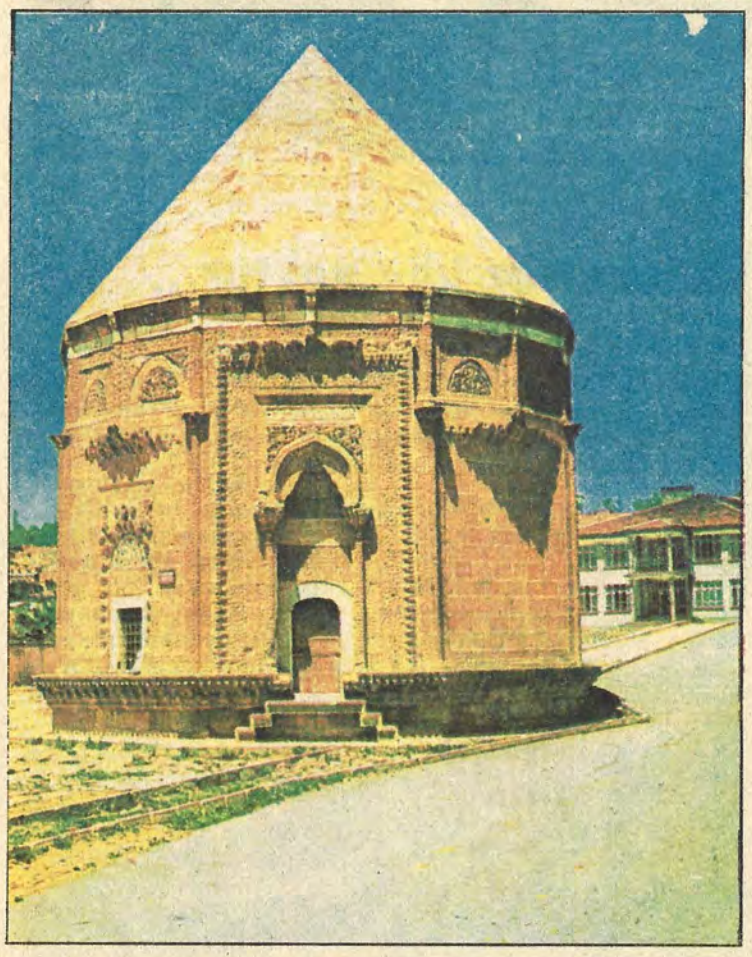

Adı nereden geliyor

Niğde, Selçuklu Türklerinin bu yöreye egemen olduklarında ufacık bir köydü. Bu köy Nakide adıyla anılıyordu. Köyü kuranlar, Kilikya uygarlığının Anamur'daki ünlü kenti Nakidos'tan göç eden Nakidelerdi. Selçuk Türkleri bu küçük köyü imar ederek güzel bir kent haline getirdiler ve Nakide adını da Niğde olarak kendilerine uydurdular.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Niğde, Ihlara Vadisi gibi turizm cenneti ve sayısız şifalı kaplıcaları bağrında barındırır...

«HEVASI HOŞ, MEYVESİ LEZİZ, ŞİRİN BİR BELDEDİR»

HELENİSTİK devrin "**Küçük Kapodokyası**" olarak adlandırılan Niğde. Evliya Çelebi'nin, **"hevası hoş meyvası leziz şirin bir beldedir"** diye anlattığı Niğde...

Ihlara Vadisi gibi bir turizm cennetini bağrında barındıran Niğde...

Ihlara, Ihlara Irmağı'nın dir-

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1200 metre olarak kabul edilen Niğde en sıcak günlerini temmuz ve ağustosta yaşar. Sıcaklık 35 dereceye kadar çıkar. Yazın pek yağmur yağmaz. Sonbahar ve kış yağmurlu ve soğuktur. Yılın 120-130 günü tamamen güneşli 50-60 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Trenle gitmek için İstanbul'dan her gün kalkan posta ve haftada üç gün kalkan Toros Ekspresi'nden yararlanılır. Niğde uluslararası (E-5) asfaltına bağlantılı olduğu için bol otobüs bulmak mümkündür.

sekleri üzerinde kurulmuştur. Yeşilimsi doğal trakit kayalara oyulmuş tarihî kiliselerin duvarlarında, İncil'in sayfaları teker teker resimlenmiştir. 12 kilometre uzunluğundaki yeşil vadinin berrak suları, peri bacaları ve sıcak su kaplıcaları, yöreye büyüleyici bir güzellik katar.

Niğde bir kaplıcalar cennetidir. İlin sınırları içinde çıkan çok sayıdaki kaplıcalar sağlık dağıtmaktadır. Ihlara Vadisi'ndeki Ziga Kaplıcası, Romalılardan beri varlığını sürdüren Çiftehan kaplıcası, çok ünlüdür. Mısır Kraliçesi Kleopatra'nın yıkandığı söylenen Çiftehan kaplıcalarının gençlik ve güzellik verdiğine inanılmaktadır. Yapılan bilimsel analizlere göre kaplıca suları romatizma, bel ağrıları, cilt hastalıkları, böbrek rahatsızlıklarına iyi gelmektedir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 89.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	55.175
DP	70.796
MP	1.849

1954

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı % 89.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	42.347
CMP	8.673
DP	76.613
HP	3.518

1957

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 77.2

Partiler	Aldığı oy
CHP	40.817
CMP	18.603
DP	40.373
HP	483

1961

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 81.3

Partiler	Aldığı oy
AP	32.912
CHP	34.305
CKMP	39.611
YTP	4.619

1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı % 71.1

Partiler	Aldığı oy
AP	47.080
CHP	26.228
CKMP	10.657
MP	11.135
TİP	2.539
YTP	4.362
Bağımsızlar	1.227

1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı % 62.5

Partiler	Aldığı oy
AP	45.520
CHP	24.853
CGP	8.959
MP	5.416
MHP	10.061
TİP	2.525
YTP	1.583

1973

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı % 62.5

Partiler	Aldığı oy
AP	27.411
CHP	24.259
CGP	8.526
DP	26.164
MHP	9.688
MSP	12.337
Bağımsızlar	15

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 67.3

Partiler	Aldığı oy
AP	54.801
CHP	50.932
CGP	2.412
DP	4.520
MHP	18.928
MSP	13.546

NİĞDE ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

YIL 1961

Kabul	Red
% 59	% 41

YIL 1982

Kabul	Red
% 91.2	% 8.8

NİĞDE VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: ÜNAL ÖZGÖDEK

«AYDINLAR İLİ NİĞDE SÜRATLE KALKINMAKTADIR»

NİĞDE; İçanadolu'nun düz arazisi ile Toros kıvrımlarının birbirine kenetlendiği, tarih boyunca kültür merkezi olarak bilinen bir ilimizidir.

Kapadokya bölgesini güney illerimize bağlayan yol üzerinde bulunması, ayrıca; güney sahil şeridimizi İçanadolu'ya bağlayan yolun Niğde üzerinden gitmesi il için ayrı bir özellik taşımaktadır.

Pek çok uygarlığa sahne oluşu, nadide tarihi yapıtları, kültür değerleri ve dünyaca ünlü, gerçekten şahaser Ihlara Vadisi'nin Niğde topraklarında bulunuşu ilde turizmi canlandırmaktadır.

Çalışkan ve müteşebbis halkının çabaları ve coğrafi konumunun elverişliliği nedeniyle son yıllarda yapılan çeşitli yatırımlarla Niğde kalkınmaktadır. Aksaray ilçesindeki Kamyon Motorları Fabrikası bu bölgede sanayiinin gelişmesinde önemli bir etken olacaktır. Bor Şeker Fabrikası 1983 sonlarında üretime geçebilecektir.

Patates ve elmadan elde edilen gelir, Niğde çiftçisinin en önemli geçim kaynağını oluşturmaktadır. Patateste taban fiyat uygulaması çiftçimizin başta gelen isteğidir.

Köylerimizin temel alt yapı hizmetleri iyi bir düzeydedir. 1983 yılı sonunda elektriksiz köyümüz kalmayacaktır. Güçlenen özel idaremizle köylerimizin yol, içme suyu, okul gibi ihtiyaçlarının giderilmesine daha etkili bir şekilde yönelmekte; bazı fabrika ve üretimi artırmaya dönük teşebbüslerin de öncülüğü yapılmaktadır.

Niğde merkez ve Aksaray belediyeleri başta olmak üzere belediyeleremizin en önemli sorunu içme suyu ve kanalizasyondur. Çözümlenmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

Aydınlar ili Niğde, önümüzdeki yıllarda Türkiye'mizin gelişmiş bir ili olmaya aday görünmektedir.

Protokol

Ünal ÖZGÖDEK. :Vali ve Belediye Başkanı
Turan SİNAN ..... :Cumhuriyet Savcısı
İbrahim ÖZKAYA ..... :En Kıdemli Hâkim
Orhan YÜCESOY ..... :Vali Yardımcısı
Rifat TAŞKIN ..... :Vali Yardımcısı
Hikmet YALNIZ ..... :Emniyet Müdürü

Vergi Rekortmenleri

Yaşar Erdem 5.687.173
Faik Demirbaş 3.742.540
Emin Yaşar Attıran 3.305.028
Levent Uyanık 2.872.704
Mukaddes Uyanık 2.080.835

Nüfus

Niğde ilinin nüfusuna ilişkin ilk bilgiler 1868 yılına kadar uzanmaktadır. Bu tarihte Niğde'nin 80 mahalle ve köyünde 89 bin 376 kişi yaşamakta idi.

Türkiye'de ilk genel nüfus sayımının yapıldığı 1927 yılından bugüne kadar Niğde genelde normal bir nüfus artış hızı göstermiştir. 1940-45 yılları arasında nüfus artış hızında görülen azalmayı da savaş nedeniyle erkeklerin silah altına alınmaları ve doğum oranlarındaki azalma ile açıklamak mümkündür.

Niğde'de 1980 yılı sayımına göre nüfus 512 bin 71 kişidir.

ÖNEMLİ KİŞİLER

EBUBEKİR HAZIM TEPEYRAN— (1864-1947)— Yazar, vali, milletvekili. Küçük Paşa adlı romanıyla, köy gerçeğini edebiyatımızda dile getiren ilk yazarlardan. Çeşitli devlet kademelerinde hizmetlerinden sonra Bursa Valisi ve Dahiliye Vekili olarak Ulusal Kurtuluş Savaşı'na katkılarından dolayı İstanbul Divanıharbi'nce ölüme mahkûm edildi (1920). Sonra bu cezası küreğe çevrildi. Zaferden sonra tekrar vali ve milletvekili.

MAHİR HAMZA PAŞA (SİLAHDAR)— (1727-1769)— Sadrazam. Niğde Karahisarı'nda doğup, küçük yaşta İstanbul'a gelip Helvahaneye girdi, Peşkir ağalığı, sonra silahdarlığa yükseldi. Padişaha damat, vezir, Mora, Selânik, Rumeli, Silistre valiliklerinde bulundu. Vezirliği alınıp Dimetokaya sürüldü, bağışlandı, Mısır, Halep, Aydın valilikleri yaptı, 1768'de sadrazam oldu, Rusya'ya savaş açılmasından sonra azledildi. Hanya muhafızlığına gönderildi, orada öldü.

ABİDİN ÖZMEN—(1890- ?)— Mülkiye'de okudu, idarecilik görevlerinde bulundu. Bursa Valisi iken dördüncü dönemde Aydın milletvekilliğine atandı, eğitim bakanlığı yaptı.

HÜSEYİN NAİL KUBALI—(1903-1982)— Anayasa Hukuku Profesörü. Senatör. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, Paris'te doktora yaptı. İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı, DP döneminde görevinden alındı, cezalandırıldı, tutuklandı, 27 Mayıs Anayasası'nı hazırlayacak kurulda görevlendirildi, kontenjan senatörü oldu. Şiirler yazdı.

MUSTAFA SOYLU—(1883-1921)—İlk TBMM Niğde mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi, öğretmen.

MUSTAFA HİLMİ SOYSAN—(1881-1958)— İlk TBMM Niğde mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi, medrese ve hukuk mekteplerinde okudu, avukat.

MUSTAFA VEHBİ ÇORAKÇI—(1876-1932)— İlk ve ikinci dönem TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi, iktisat ve ticaretle uğraştı.

Sağlık Hizmetleri

İl merkezinde 200 yataklı devlet hastanesi, genelde 32 sağlık ocağı var

İl merkezinde 200 yataklı, Aksaray ilçesinde 100 yataklı, Bor ilçesinde de 50 yataklı devlet hastaneleri vardır. İl genelinde 32 sağlık ocağı bulunmaktadır. Toplam doktor sayısı 56, yatak sayısı 358, yardımcı sağlık personeli sayısı ise 260'tır. Bu sayı ve kardolarla tedavi edici ve koruyucu hekimlik hizmetleri yürütülmektedir.

Niğde'de ortalama 9.300 kişiye bir doktor, 2000 kişiye bir yardımcı sağlık personeli düşmektedir. İl merkezindeki devlet hastenesi ve Aksaray Devlet Hastanesi'nde büyük, orta ve küçük ameliyatlar yapılabilmektedir.

İldeki koruyucu sağlık hizmetleri ve aile planlaması hizmetleri Çevre Sağlığı Başkanlığı, Epitemiyoloji, Ana Çocuk Sağlığı, Verem Savaş Dispanseri, Sıtma Eradikasyon Bölge Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

EĞİTİM

Niğde Yetiştirme Yurdu...

Niğde'de okulsuz köy yoktur...

Niğde'de okulsuz hiçbir köy yoktur. İl merkezi ve ilçelerde sekiz lise, 15 meslek lisesi, 68 ortaokul bulunmaktadır. Bu okullardaki toplam öğrenci sayısı 1982-1983 öğretim yılında 19 bin 524'tür. Öğretmen sayısı ise 1172'dir.

İlde 452 ilkokul vardır. Bu okullarda görevli 2883 öğretmen bulunmaktadır. Toplam öğrenci sayısı ise 82.500'dür.

İl merkezinde Meslek Yüksek Okulu ve Eğitim Yüksek Okulu olmak üzere iki yüksek okul bulunmaktadır.

1981-1982 öğretim yılında eğitime açılan bir sağırlar okulu ve biri bu okulun bünyesinde olmak üzere iki yetiştirme yurdu bulunmaktadır.

İlimiz okuma-yazma oranı yüksek olan illerden birisidir. 1965 nüfus sayımına göre okuma-yazma oranı % 43.3 iken 1980 nüfus sayımında bu oran % 77'ye ulaşmıştır. 1981 yılında başlatılan Halk Eğitimi Başkanlığı ve merkez müdürlüklerinin öncülüğünde yürütülen okuma-yazma seferberliğinde de bu güne kadar 20 bin okuma-yazma bilmeyene okuma-yazma öğretilmiştir. Böylece de okuma-yazma oranı % 82'ye ulaşmıştır.

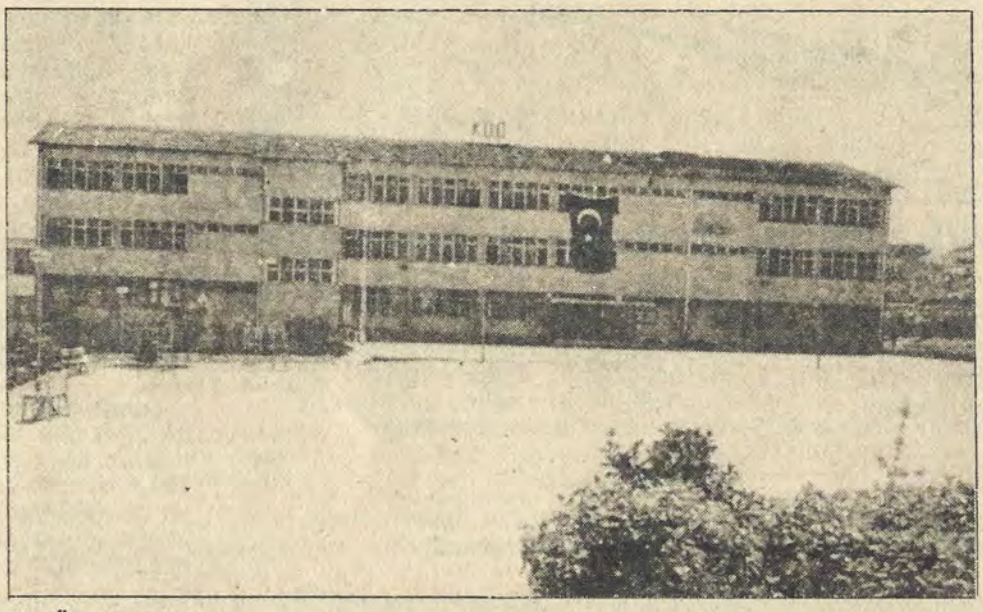

Kız Öğretmen Okulu...

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Doğuda Çamardı, ilçesi, kuzeydoğuda Kayseri ili, kuzeyde Nevşehir ili, batıda Aksaray ilçesi, güney ve güneybatısında da Bor ilçesi ile çevrilmiştir.

Niğde adı Hitit'çe (Ay ve bereket tanrıçası) anlamına gelen Nahita'dan gelmektedir. Daha sonraları bu ad Niğde şeklinde söylenmiştir. Cumhuriyet'ten önce Liva merkezi durumunda olan Niğde 1924 yılında yeni idarî düzenleme ile vilâyet olmuştur.

Merkez ilçeye bağlı iki bucak, 57 köy bulunmaktadır. 13 belediye örgütü vardır. Merkez ilçenin toplam nüfusu 148.839'dur. Şehir merkezi nüfusu ise 39.835'tir.

Merkez ilçe...

AKSARAY

İç Anadolu'da Tuz Gölü'nün göneyinde bulunan Aksaray ilçesi Selçuklu Sultanı 2. İzzettin Kılıçaslan tarafından yaptırılan Beyaz Saray'dan adını almaktadır. Osmanlı İmparatorluğu zamanında Konya eyâletine bağlı Liva (Sancak) merkezi iken 1924 yılında yeni idarî düzenleme ile vilâyet olmuştur. 1933 tarihinde de ilçe haline getirilmiştir.

Yüzölçümü 6232 km2, denizden yüksekliği 980 metredir. Toplam nüfusu 203.229'dur, şehir nüfusu ise 62.927'dir. 106 köyü, 17 belediye örgütü, beş bucağı vardır.

BOR

Bor adı Hititçe ya da Fenikçe Baris kelimesinden gelmektedir. Surlarla çevrilmiş bölge beyinin konağı anlamındadır. Bu kelime sonraları Yunanca kasabaşehir anlamına gelen Boris adıyla anılmıştır. Daha sonraları Bor şeklinde söylenmeye başlanmıştır.

İl merkezinin güneybatısında olan ilçenin yüzölçümü 1935.46 km2'dir. Denizden yüksekliği 1100 metre olup toplam nüfusu 69.050'dir. 27 köyü, iki bucağı, dokuz belediye örgütü bulunan ilçenin şehir nüfusu 18.281'dir.

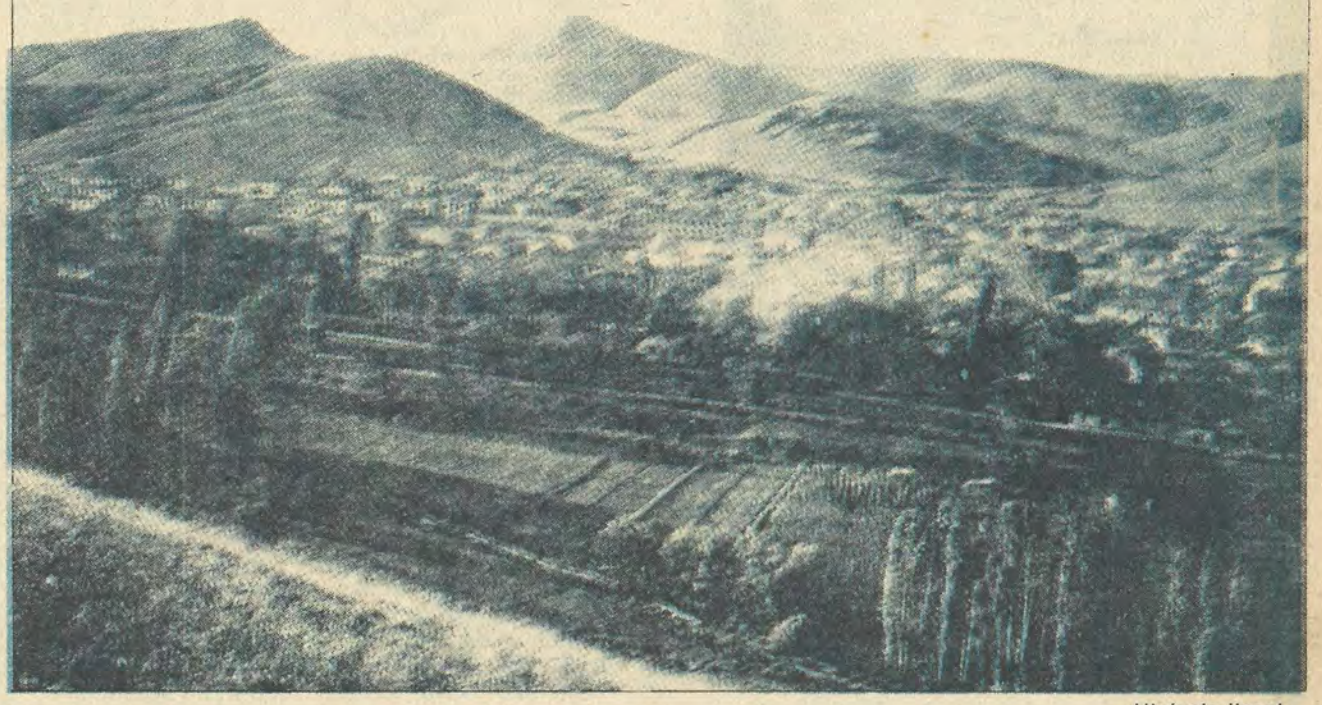

Ulukışla ilçesi...

Çamardı ilçesi...

ÇAMARDI

Niğde'nin güneydoğusunda Torosların en yüksek tepesi olan Demirkazık eteğinde kurulmuş bir ilçedir. Yüzölçümü 120436 km2'dir. Denizden yüksekliği 1250 metredir. Toplam ilçe nüfusu 20.685'tir. Şehir nüfusu ise 3.477'dir. 1948 yılında ilçe olmuştur. 19 köyü, iki belediye örgütü vardır.

ORTAKÖY

Niğde ilinin kuzeybatısında en uzak ilçelerinden birisidir. Aksaray ilçesi, Tuz Gölü ve Ankara ili arasında kurulan bir yerleşme yeri olduğundan bu ad verilmiştir. Yüzölçümü 75023 km2'dir. Denizden yüksekliği 1.140 metredir. Toplam ilçe nüfusu 37.707'dir. Şehir merkezi nüfusu ise 8920'dir. 1957 yılında ilçe olmuştur. 28 köyü vardır, bir bucağı ve üç belediye örgütü bulunmaktadır.

ULUKIŞLA

Ulukışla ilçesi Selçuklu Sultanı 1'inci Keykavus tarafından Ermeni Krallığı'ndan alınmış ve Niğde iline bağlanmıştır. İl merkezinin güneyindedir. Yüzölçümü 150247 km2'dir. Denizden yüksekliği 1426 metredir. Toplam nüfusu 32.561'dir. Şehir nüfusu ise 6975'tir. 36 köyü, iki belediye ve bir bucağı vardır.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Tarihi, Hititler'e kadar dayanır

SELÇUKLULAR, ZENGİN TARİHÎ ESERLER BIRAKMIŞTIR

NİĞDE'nin tarihi, Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler'e kadar dayanmaktadır. Hitit İmparatorluğu'nun bir parçası olan bu topraklara M.Ö. VIII. yüzyılda Persler gelip yerleştiler. Persleri bu yöredeki uzun egemenliğine M.Ö. IV. yüzyılda Büyük İskender son verdi ve bu toprakları da kendi Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu yöre Selevkoslar'ın payına düştü. Daha sonra Kapodokya Krallığı'nın egemenliğine giren bu topraklar M.Ö. I. yüzyılda Romalılara intikal etti. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye ayrılmasıyla bu yöre de Bizanslıların payına düştü.

Alaeddin Cami...

Sultanhanı iç kapısı...

Niğde-Bor-Kemerhisar bucağı Roma devri su kemerleri...

Bizanslılar zamanında yörenin en önemli kenti, bugünkü Niğde ile merkezinin 23 kilometre güneybatısında bulunan Tyane idi. Araplar bu kenti "Tavina" diye anarlardı. Müslüman Arap orduları 707 yılında bu toprakları ele geçirdiler. Ve Tyane kentini Tavina adıyla anmaya başladılar. Bundan sonra Niğde ve yöresi Bizanslılar ile Müslüman Araplar arasında sürekli olarak el değiştirdi. Nihayet 1071 yılındaki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu içlerine doğru ilerleyen Türkler bu yörede görünmekte de gecikmediler ve Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından bu topraklar da fethedilerek yeni Türk devletinin malı oldu. II. Kılıçaslan bu yöreyi oğlu Melih Aslanşah'a verdi. Selçuk Türklerinin egemenliği sırasında Niğde birden önem ve değer kazandı. İzzeddin Keykâvus ile Alâeddin Keykubat'ın saltanat yıllarında Niğde baştan sona imar olunarak bir mamure haline getirildi. Bu imarda Niğde valisi bulunan Zeyneddin Beşare'nin de önemli katkısı oldu.

Selçuklu Devleti'nden sonra bu topraklarda yine Türk egemenliği sürüp gitti. İlhanlılar, Eretnaoğulları, Karamanoğulları ve Kadı Burhaneddin bu toprakları egemenlikleri altında tuttular. Yıldırım Bayezit zamanında Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılan bu topraklar Ankara Meydan Savaşı'nda Yıldırım'ın yenilmesi üzerine Timur tarafından tekrar Karamanoğulları'na verildi.

1419'da bu yöre Türk Memlûk Devleti'nin egemenliği altına girdi. Ancak bu egemenlik uzun sürmedi. Sonra tekrar Akkoyunlular buralara egemen oldular. Niğde ve çevresi 1470 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katıldı. Karaman Beylerbeyliği'nin yedi sancağından ikisini (Niğde ve Aksaray) içine alan bu yöre Tanzimat'tan sonra Konya vilâyetinin beş sancağından biri durumuna geldi. Cumhuriyet'in ilânından sonra da il haline getirildi.

Niğde ve çevresi zengin tarihinin çeşitli izleriyle doludur. Niğde, Selçuklu çağı Türk eserleri bakımından Konya, Kayseri ve Sıvas'tan sonra gelmektedir. Ancak ne var ki, yöre, sürekli istilâlara uğradığından tarih zenginliklerinin büyük bir bölümü bu istilâlar sırasında tahrip olmuş, hatta ortadan tamamen silinmiştir.

Alaeddin Cami kapısı...

NİĞDE 850 — 851
Aksaray 1716 — 1571

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

YÖREDE «HALAY» VE «KAŞIK OYUNU» OYNANIR

NİĞDE, İç Anadolu'nun zengin folklor verilerine sahiptir. Türküleri, manileri, koşma ve efsaneleri ile yöresel özellikleri ilginç bir biçimde sergiler...

Niğde çevresindeki türküler, "Alay Havaları", "Kaşık Oyun Havaları", "Uzun Havalar", "Ağır havalar ve bağlantılar" şeklinde dört bölümde incelenir.

Niğde'de Halay Havaları ile ilgili, Halit Ongan'ın yazdığı Niğde'de Halk türküleri adındaki derlemesinde şöyle denilmektedir:

"Niğde havaları oynanırken sağ baştaki oyuncunun elinde, kılaptan işlemeli mendil bulunur. Tek sıra halinde oyuncular birbirlerinin serçe parmaklarından tutarlar. İki sağ, bir sola düzgün ayak atışları ile açık veya kapalı halka halinde oyun sürer gider.

Halay'ın türküsü ise şöyledir: Oyunu oynayanların yarısı, birinci mısrayı yüksek sesle söyler, diğer yarısı ise, ikinci defa daha yüksek sesle tekrarlar ki, böylece her mısra iki defa tekrarlanmış olur. Türkünün sözleri ise şöyle:

Çekin alay düzülsün ellerin yari
Sürmeli gözler süzülsün ömrümün yari
Alaya gelmeyen ellerin yari
Kolu budu üzülsün ömrümün yari

şeklindeki bu türkü, bir iki kıta eklenmesi ile devam eder..."

Kaşık Oyunu Havaları: Bu havalar çalınırken karşılıklı kaşıklarla oynanır. Uzun Havalar ve Bozlaklar: Saz bir geçişten sonra, ağır havalardan çalmaya başlar. Dinleyenler ile saz ve söz arasında bir bağlantı ve ahenk kurmaya çalışır. Ağır Havalar ve Bağlantı Havaları: Uzun havalardan ve bozlaklardan sonra çalınır. Kaşık oyun havalarına bir hazırlık niteliğindedir. Uzun havalardan sonra dinleyenlerde bir kımıldama yapar.

Yukarıda da sözü edildiği gibi yörede "Halay" türündeki oyunların yanı sıra, "Kaşıklı" türündeki oyunların da ağırlığı vardır.

GİYSİLER

Kadın giysileri: Yörede ev kadınlarının iki çeşit giyindikleri görülmektedir. Bunlardan biri ev giysileri, diğeri ise "Kişilik" adı verilen belirli günlerde yani düğün, nişan, kına geceleri, süs dünürlüğü gibi yöresel törenlerde giyilen elbiselerdir. Gelinlik kızlar kendi yeteneklerini ve ustalıklarını, zevkleri ile birleştirip canfır, kaput, yünlü ve pamukluya motifler işleyerek, ince zevklerle bezenmiş Türk sanatının ürünlerini yaratırlar.

Kadın başında yazma bulunur. Hastalık veya bir mevlid törenine giderken "Oyalı yazma" örtülür. Boyuna, etrafı ince, dantellerle işlenmiş "Değirmi" diye adlandırılan tülbentler alırlar.Sokağa çıktıkları zaman mevcut elbise üzerine "Bindallı"yı giyerler.

Günlük giyimlerde iş görürken üzerine "iş donu" giyerler. Ayaklarda "Kulaç" kundura denilen burnunda ve ökçesinde fort olan kalın köseleden yapılmış ayakkabılar vardır.

Erkek Giysisi: Başta fes bulunur. Gençlerin fes püsküllleri uzun ve kalındır. Gövdede, yakasız mintan vardır. Üzerinde kolsuz, fakat omuz başlarında, kol boyu uzunluğunda uzanmış göğsü işlemeli, cepken vardır. Cepken üzerinde "Sahu" denilen ceket bulunur.

Şalvarın cep ağızları ve yan kısımları işlemelidir. Belde, kırmızı, mor, siyah renklerden oluşan bir şal bulunur.

Çoraplar yündür. Erkek ayakkabıları genel olarak "Kaloş kundura, yemeni ve çarık"tır.

BATIL İNANÇLAR

Anadolu'nun hemen hemen her kesiminde olduğu gibi, şehirleşmenin, okumayazma oranının yükselmesi nedeniyle batıl inançlar değerini büyük ölçüde yitirmiştir. Ancak kırsal kesimlerde batıl inançların bugün de kalıntılarını bulmak mümkündür.

Salı günü yola çıkmanın, cuma günü çamaşır yıkamanın, dikiş dikmenin iyi sayılmaması şeklindeki düşüncelere inanılır.

Kesikbaş Türbesi (Şemsi Tebrizi), Ağayusuf Türbesi, Arapdede, Şerefali Türbesi, Şah Süleyman Türbesi, Hacı Mahmut Yatırı, Boz Dede, Taptuk Dede, Yunus Emre Mezarı, Şeyh Kuddisi Türbesi, Karatepe, adlı türbe ve yerleri halkın belli başlı adak yerleri olarak bilinmektedir.

Ağayusuf Türbesi: Tamamı kayadan oyma odalardan birinci oda giriş kısmıdır. İkinci ve mezarın bulunduğu odaya birinci odanın duvarında bulunan ufak bir kapıdan girilmektedir. Bu kapı oyularak yapılmış ve oldukça küçüktür. Günahları çok olanın odadan içeri giremeyeceğine inanılmaktadır.

Yörede bilinen oldukça değişik inançlar bulunmaktadır: Erginleşmemiş kız çocuğunun çekilen dişi, gebe ineğin altına atılırsa, doğacak dananın dişi olacağına inanılmaktadır.

EVLENME

Evlenecek yaşa gelen delikanlıya önce kız aranır. Bu yöresel bir deyimle, "Küfü, küfüne, dengi dengine" olmalıdır... Askerliğini yapmış, yine bir halk deyimi ile "Ekmeğini eline alan" delikanlı evlenme çağına gelmiştir.

Ana "Eteğini beline sokar" başlar kız aramaya. Bulunan, beğenilen kızlar, delikanlının en yakın arkadaşı tarafından delikanlıya ulaştırılır. Delikanlının ağzı yoklanır. Fikri öğrenilir... Gönlünde birinin olup olmadığı sorulur...

Oğlan anası beğendiği kızı, kendi evinde görmesi için bir sabah erkence kız evine oturmaya gider. Bu erken gidiş, kızın uykudan erken kalkıp kalkmadığı, ev işlerine yardımcı olup olmadığı şeklindeki düşünceleri açıklığa kavuşturmak içindir.

Kız kahve pişirmeye gidince gelecekte kayınvalidesi olacak kadının ayakkabılarını çevirir. Eğer oğlanı istemiyorsa, yüzünü asar, gülmez ve kayınvalidesi olacak kadının da ayakkabılarını çevirmez...

Kayınvalide olacak kimselerin gelin evinde yaptıkları hareketler oldukça ilginç tir: Kilim, hasır altını, karyola altını kaldırarak, tozlu olup olmadığı, hatta lamba, pencere camlarının silinip silinmediği inceden inceye izlenirdi... Tüm bu incelemelerin anı sıra giderken kız, oğlan anası veya yakını tarafından büyük bir muhabbet gösterisi içinde kucaklanarak öpülür. Bu hareket sırasında kızın ağzının kokup kokmadığı öğrenilir. Hatta bu maksatla kızın koynunda en yakın bir bayanın yatırılmasının yolları dahi aranır...

Rengarenk dokunan halılar ve yerel giysiler folklora zenginlik katar...

Kız beğenilirse, "Allahın emri ve Peygamberin gavli" ile kızı oğlana isterler... Kız tarafı ilk istek geldiğinde: "Bir de dayısı ile görüşelim" veya "Dışarda bir de onun fikrini alalım" şeklindeki sözlerle kısa bir zaman kazanmak ve bir nazlanma payı ararlar...

Yörede "Ne kızı ver, ne de dünürü küstür" prensibine oldukça dikkat ederler. Her iki taraf hak ve hukukunu, ne şekilde davranacağını çok iyibildiğinden tüm bu olaylar içinde kırgınlıklara hiç rastlanmaz. Oğlan evi, kız evinin "Naz evi" olduğunu iyi bilir....

Söz kesiminden sonra, tören detayları, alınacak eşyalar, armağanlar ile birlikte başlık parası ve takılar da bu arada konuşulur ve bir karara bağlanır.

"Şerbet İçme" denilen nişan iki türlü olur.Birincisinde tarafların yakın akrabaları bir araya toplanır, sade bir tören yapılır. İkincisi ise konukların geniş tutulduğu bir tören şeklidir. Bunun için oğlan evi,kız evine şeker, kahve, lokum, sigara kibrit gönderir.

Nişandan üç dört gün önce, çarşıdan beraberce beğenilip alınan giysiler, "Okuyucu" denilen bir kadınla kız evine gönderilir.Kız evi okuyucu kadına armağan vermeyi hiçbir zaman ihmal etmez.

Nişan günü gelip çatınca, oğlan evi oğullarını yanlarına almadan kız evine gider, oturur, konuşur ve kahveler içer. Aile büyüklerinden birisi, hayırlı ve uğurlu olması dileği ile kızın parmağına yüzüğü takar. Şeker tutulur.

Kız, önce kayınpederinin ve kayınvalidesinin, sonra da babasının, annesinin, orada bulunanların ellerini tek tek öper. Orada bulunanlardan bir büyük "Otur kızım" sözünü üç kez tekrarladıktan sonra kız oturabilir.

Nişandan sonra iki taraf birbirlerini daha iyi tanımaları ve ahbaplıklarını arttırmaları için, iki tarafın yakın

Özel yemekleri

Mangır çorbası, oğma çorbası, pancar çorbası, erişte pilavı ve çorbası, tarhana çorbası, kuskus çorbası ve pilavı, üzüm boranası, kabak musakkası, kabak köftesi, Niğde tavası, ditme, tirit, Niğde çanağı, unlu söğürme, söğürme, ayva boranası, havu, tatlı havu, çilbir, soğan yahnisi, etkabağı, yoğurtlu çorba, yoğurtlu kuru kabak sarması, nohutlu kuru etli çanak, mıhla, çemen, mumbar dolması, papara adlı yemekler Niğde ve yöresinde sevilen yemekler arasında yer alırlar.

Höşmeri, halveter, kaygana, pekmek, aşure, zerde, saraburma, tatlı dürümü, burma tatlısı, kaşık kayganası adlı halk mutfağı ürünleri ise en gözde tatlılar olarak bilinirler.

TARHANA YAPIMI

Yayıkta yağı gelinceye kadar çalkalanmış yoğurt, tandırın üstüne konan bir kabın içine dökülür. Yoğurt yayıldığı için ayran halindedir. İçine aşlık ve yeteri kadar tuz atılarak karıştırılır. Kaynatılır. Kıvamında bırakılır. Tavada bekletilir.

Sabah erkenden elle düzgün bir şekilde ellenir ve temiz bir bezin üzerine güneşe serilir.

Bazen ufak üç genler şeklinde olur ve orta kısmı hafif oyuk durumda bırakılır. Böyle işlerde komşular birbirlerine keşiğe gider ve yardım ederler. Bu arada tabakalara yeter miktarda konulur ve üzerine yayıktan çıkan yağdan da bir miktar konularak komşulara dağıtılır. Aşure çorbası piştiğinde, kış ekmeği sucuk ve çemen yapıldığı zaman bunlar da komşulara fakirlere dağıtılır.

KATIMLA KIŞ EKMEĞİNİN YAPILMASI

Sonbaharda köylerden sekiz veya on kadın bir araya gelir, anlaşırlar ve ekmek yapmak üzere şehre gelirler.

Bir "Şavur" bırakırlar. Bu haber üzerine ekmek yapacaklar onları arar bulur.

Günü ve ücret kararlaştırılır. Gününde gelen grup bir takımdır. En beceriklileri başları olur. Ona danışmadan hiçbir şey yapmazlar ve pazarlığı da o yapar. Birlikte neşeli bir şekilde ekmek yapmaya başlarlar...

Ekmek bittiğinde nikah denilen bir miktar ekmek ve şepe, ekmek yapan ister komşusu olsun, ister katımı olsun, onlara verilir. "Emekleri sinmiştir" helallık alalım denilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Niğde ilimiz, Selçuk uygarlığının bize eşsiz bir armağanıdır. Tarihî zenginlikleri kadar doğal güzelliği de önde gelir. Başta meyvecilik olmak üzere,her türlü tarım ürünlerinin ve bununla ilgili sanayi kuruluşlarının günden güne ilerlediği bu ilimiz, turizm yönünden de önem taşımaktadır.
Türk Ticaret Bankası 1974 yılından beri Niğde ve yöresine etkin bir şekilde hizmet sunmanın mutluluğu içindedir.

Niğde İl Merkez Şubesi:
Niğde

Niğde İli Şubeleri
Aksaray, Bor, Ortaköy, Ulukışla.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

FOLKLOR

akrabaları yemekli gündüz gezmelerine giderler. Buna yörede "Süs dünürlüğü" adı verilir...

GELİN HAMAMI

Oğlan evi,sabun, kına ve para göndererek gelin ve yakınlarının hamama gitmesini sağlar.

Kızın annesi hamamcının yanına oturur, genç konuklara sabun, yaşlılara da hem kına hem sabun verir ve hamamı yönetir.

Hamamın soyunma yerleri önünde bulunan geniş havuzun etrafında iki sıra dizilirler. Ellerinde yanmış mumlar olduğu halde kız evinin getirdiği armağanlar hamamcıya ve natıra verilir. Kız ortaya alınır, millî giysilerle yöresel çalgıların eşliğinde havuzun başında dolandırılır. Bu sırada kızın yakınları başına para atarlar. Kız soyunur.Natır tarafından yıkanır.Çıkınca da peştemalını natıra verir.

SANDIK GÜNÜ

Oğlan evinde toplananlar, kıza ait manto, elbise, ziynet ve çamaşırları konuklara göstererek büyük bir titizlikle bohçalarlar. Sandık haline getirilen çehiz salı günü kız evine gönderilir.

KIZ YANI

Çarşamba günü yapılır. Ya kızın evinde, ya da uygun bir yer seçilerek yapılır. Kız yöresel çalgılar eşliğinde giydirilir. Yakın arkadaşları giydirirken, ayağının altına büyükçe bir sini koyar öylece giydirirler. Daha sonra kız, büyüklerinin ellerini öper. İki eli göğsünün üzerinde olduğu halde divan durur. Odaya kim gelirse elini öper, tekrar otur denirse oturur ve konukların karşılanışı böylece devam eder.

Konukların gelişleri tamamlandıktan sonra "Çerez" diye adlandırılan genişçe bir sininin tam ortasına tabak içinde akide şekeri, etrafına leblebi, onun da etrafına kuru üzüm ve karamanlı tabir edilen çarşı ekmeği dörde bölünmüş parçalar olarak konur.Bu törene gelenler kıza armağan getirirler. Çoğu kimse, "Benek" denilen bir miktar parayı getirip, kızın annesiyle selavatlaşırken veya elini öperken, kimsenin görmeyeceği bir şekilde eline sıkıştırır.

KINA GECESİ

Çarşamba günü akşamı yapılır. Erkek evi önünde fenerler, çalgılar, arkalarında erkekler, onlardan sonra en arkada hanımlar olduğu halde toplantının yapıldığı eve gelirler. Evde bulunanlar konukları karşılayarak çalgıcıları ve erkekleri bir yere, kadınları da uygunbir yere alırlar.

Gelinin yüzü duvaklıdır. Çevredekiler gelini ağlatmak için maniler söylerler.

Kına gecesine gelin kız hazırlanırken, saçlar çoğu zaman uzun olduğundan, kesilir. Saçın kesilmesi sırasında şöyle bir kıta söylenir:

Dama koydum, dolu testi,
Seher yeli devre esti,
Anam kıyamadığın saçlara,
Eller makas vurdu kesti.

Maniler daima duruma göre söylenir. Söylenen manilere bazıları ağlayarak, bazıları gülerek katılırlar...

Gelinin eline sarılacak ipek parçaları ile bir sini üzerinde yanan mumlarla birlikte getirilir. Kına yakacak hanım, geline sağ elini açmasını söyler, gelin açmaz. Kınacı, "Gelin elini açmıyor" diye seslenir. Oğlan evi hazırlıklıdır. Hemen beraberlerinde getirdikleri, yüzük, küpe, beşibirlik gibi mücevheri geline takarlar. Dualar okunur ve kına yakılır.

SAMAH

Aynı gece, güveyinin sağdıç ve yakınları büyük bir evde veya uygun bir yerde toplanır. Çalgılar çalınır, yemekler yenir içkiler içilir... Sağdıç damadın çok içmemesinden sorumludur. Onun tüm hareketlerini kontrol altında tutar.

Bir din adamının önündeki sandalye üzerinde damadın çamaşır bohçası konur. Duadan sonra sağdıç tarafından damat giyineceği odaya götürülür. Giyinir konukların yanına çıkar. Çalgıcılar bu anda oldukça neşelenir...

Güveyi perşembe sabahı sağdıcı ve yakın arkadaşları ilebirlikte hamama gider.

Kız evi çehizleri herkesin kolaylıkla alabileceği yerlere koyar. Oğlan evinden gelen bir büyük, bu çehizleri arabalara koymaya başlar.

Kız gitmek üzere iken varsa babası, yoksa yaşlı bir erkek akrabası, kızın kuşağını baş hizasında üç defa çevirerek hayırlı uğurlu ve mesut olması dileğinde bulunarak bağlar ve kıza son masihatını söyler: "Kızım alınla gidiyorsun, kefeninle o kapıdan çıkasın, bize ümit etme" demeyi ihmal etmezler.Kız el öper ve kendisini götürecekleri bekler...

Gelin daha sonra tahtırevanın yanına getirilir. Tahtırevan: İki atın arka arkaya durduğu ve uzun kollarıyla atların yan tarafına bağlı olan içinde iki kişinin oturabileceği kadar büyüklükte bir sandıktır. Gelin bunun içinde götürülür.

HALK DEYIMLERI

—Acı acıya, su sancıya, kes avrat bir soğan daha...

—Akşamın ayranından sabahın şerri iyidir.

—Altın kapının, ağaç kapıya, ağaç kapının, altın kapıya işi düşer.

—Allahın ondurmadığını, peygamber sopa ile kovalar.

—Adam adama yok, can gövdeye mülk değildir.

—Demiri nem öldürür, insanı gam öldürür.

—Darıldığım dağın odunu yakmam....

—Dost kusura bakmaz, düşman hizmet beğenmez.

—Martın gönlü olsa, çifti yürütür, iti solutur.

—Tilki yavrusundan ev köpeği olmaz.

—Yağınan yavşan yenir, dağdaki tavşan yenir.

MANİLER

Bülbül burada inler
Susar kalbimi dinler,
Benim kalbimde sensin
Senin kalbinde kimler

Nerelerde kalınır

OTEL NIGDE: Istasyon Cad, 83 Tlf. 826, 24 oda.
OTEL DİVAN: Yeniçarşı 9 Telf. 341, 22 oda, kalorifer.
MERKEZ TURİST OTELİ: Hükemet Meydanı Tlf: 177-228, banyolu 32 oda, kalorifer, lokanta.

AKSARAY

AĞAÇLI TESİSLERİ: Ankara Asfaltı üzeri Tlf: 1160-1161 Aksaray 87 oda, lokanta, kalorifer, yüzme havuzu.
MUTLU HOTEL: Kızılay Sok Tlf: 1073-1798 Aksaray, duşlu 30 oda, kalorifer, lokanta.
YALÇIN OTELİ: Tlf 191-269 Aksaray 17 oda, kalorifer, lokanta.
OTEL IHLARA: Tlf 155-159 Aksaray. Duşlu 64 oda, lokanta, kalorifer, asansör.

BOR

ERİÇ PALAS
ULUKIŞLA
BAĞDAT OTEL
YENİ OTEL
ÇAMARDI
GÜL OTELİ
TOROS OTELİ

Gezilecek yerler

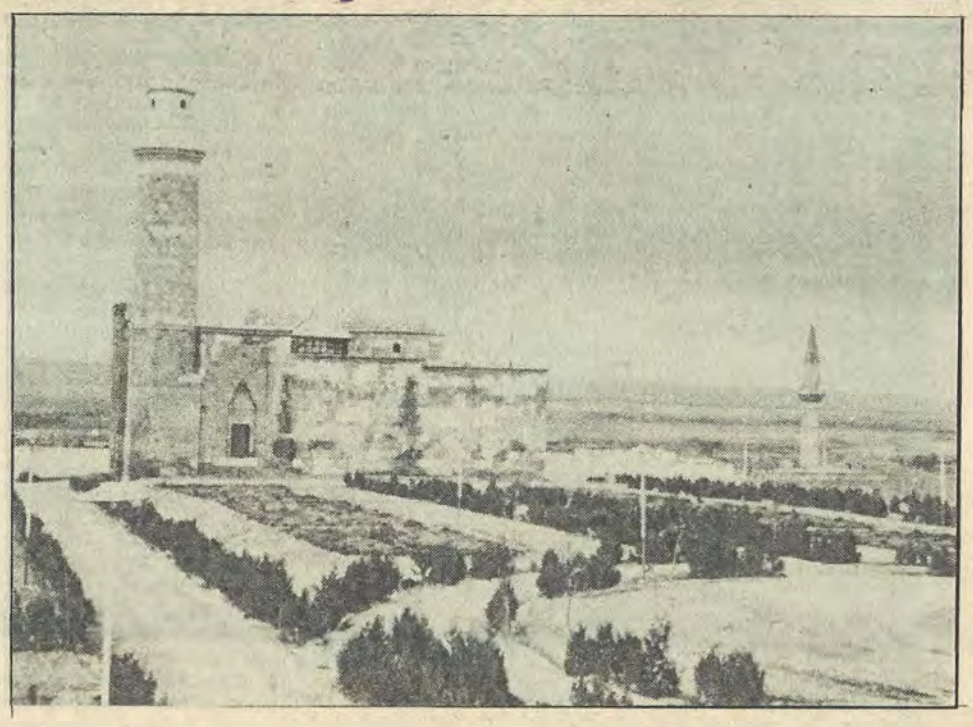

ÇİFTEHAN KAPLICALARI

Ulukışla'ya 22 kilometre uzaklıkta bulunan bu kaplıcalar, tarihin çok eski dönemlerinden beri ün yapmış, tedavi olmak isteyenlerin istilâsına uğramıştır.

Bölgede yapılan arkeolojik araştırmalara göre, burası Etiler zamanından beri yerleşme merkezi olarak kullanılmıştır. Kazılarda Eti, Frig, Roma devirlerine ait seramik kalıntılara rastlanmıştır. Kaplıcaların eski havuzunun temel kısımları, Roma devrine aittir.

Bugün halen kullanılan havuzlu banyolar, Selçuklular tarafından yaptırılmıştır. Havuzlu banyo, Selçuklu mimarisinin özgün örneklerinden birisi olarak dikkati çekmektedir. Kadın ve erkeklere ait iki bölümden oluşan ve çiftehamam şeklinde olan binanın her iki kısmı da kubbe ile örtülüdür. Kaplıca suları nevroloji, nefrit, romatizma, kadın hastalıkları ve böbrek rahatsızlıklarına iyi gelmektedir. Yörede kaplıcanın suları kutsal sayılmaktadır. Kaplıcada tedavi görenler, vücutlarının kuvvetlendiğini öne sürmektedirler.

Bir iddiaya göre, Mısır Kraliçe Kleopatra da gençlik ve güzelliğini korumak için Çiftehan Kaplıcalarında yıkanmıştır. Bu nedenle de geçmişte kaplıca sularının sağlığın yanısıra, gençlik ve güzellik de saçtığına inanılırdı.

ACIGÖL

Niğde'ye 90 kilometre uzaklıkta Narköy ve Sofular köyleri sınırları içinde bulunmaktadır. Göl ve çevresi, tarihî kalıntıları, şifalı sıcak su kaynakları, içmeceleri ve doğal güzellikleri ile dikkati çekmektedir. Bugüne dek tanıtılmadığı ve gerekli tesisler tamamlanmadığı için, iç ve dış turizmin hizmetine sokulamayan Acıgöl, Niğde'nin önümüzdeki yıllarda önemli yatırımlara sahne olacak bir bölgedir.

ZIGA KAPLICASI

Aksaray'a 25, Niğde'ye 130 kilometre uzaklıkta Ihlara Vadisi'nde bulunmaktadır. Yapılan analizlere göre, kaplıca sularında 250 ile 500 miligram arasında serbest karbondioksit vardır. Sular, ayrıca hidrokarbonat ve klorür bakımından çok zengindir. Kaplıca suyunda ayrıca sodyum klorür, kalsiyum karbonat, iyot ve brom iyonu bulunmaktadır.

KOKARCA KAPLICASI

Niğde'ye iki kilometre uzaklıktadır. Bol kükürtlü olan kaplıca suları, deri ve cilt hastalıklarının tedavisinde iyi gelmektedir.

HATIROĞLU ÇEŞMESİ: Alâeddin Camii karşısındadır. 1267 senesinde yaptırılmıştır.

KIZIL MİNARE: Aksaray ilçesinin Kızıl Minare Mahallesi'nde bulunan bu cami 92 basamaklıdır. Selçuk mimarî tarzında inşa edilmiştir. 1221 milâdî yılında Selçuk sultanlarından Alâeddin Keykubat tarafından inşa ettirilen bu camiin minaresi İtalya'daki meşhur Piza Kulesi gibi eğri bulunmaktadır.

İHLARA VADİSİ: Bu vadi İhlara kasabasında bulunmaktadır. Aksaray ilçesine 30 km.'dir. Vadinin uzunluğu 10 km.'dir. Vadinin her iki tarafı kaya içersine oyulmuş kiliseler ve manastırlarla süslenmiştir. Vadinin içerisi ağaçlıktır. Gezilmesi bir saat devam eden manastırlar vardır.

GÜMÜŞLER MANASTIRI: Niğde'ye 8 Km. mesafedeki Gümüşler kasabasında bulunmaktadır. Manastırın içersinde Hazreti İsa, Hazreti Havva ve Adem'in resimleri vardır. Roma devrine ait bir eserdir.

DEMIRKAZIK TEPESİ: 3756 metre yükseklikteki bu tepe Çamardı ilçesi sınırları içindedir. Her yıl binlerce yerli ve yabancı dağcı turist bu zirveye çıkmak için gelmektedir. Ayrıca 1981 yılında 20 dağcının barınabileceği bir dağevi yapılarak turistlerin hizmetine sunulmuştur.

HASAN DAĞI: Niğde Aksaray arasında bulunan Hasan I Dağı sönmüş bir volkan dağı olup konik biçimi ve krater gölü ile ayrı bir özellik taşır. 3253 metre yükseklikte olup kış sporları yapmaya oldukça elverişlidir.

Coğrafi Konumu

NİĞDE'NİN GÜNEY VE GÜNEYDOĞU KESİMLERİNİ TOROS DAĞLARI KAPLAR

Niğde, Kuzey ve Güney Anadolu dağlarının birbirinden uzaklaştığı İç Anadolu bölümünün orta Kızılırmak kesiminde yer alır.

İlin güney ve güneydoğu kesimlerini Toros Dağları kaplamaktadır. Torosların en yüksek zirveleri Aladağlar, Niğde ile Adana'yı ayıran sınır üzerindedir. Bu dağlardan Gürgün Çayı Vadisi ile ayrılmış olan ve daha batıda yer alan Kırkpınar Dağı ile Karıncalı Dağ, ildeki 2 bin metrenin üzerindeki diğer yükseltilerdir. Niğde'de bunun dışında sönmüş volkan konilerine de rastlanır. Bunlar Melendiz Dağları ile Hasan Dağı'dır.

Gezilecek yerler

AKMEDRESE:

Kentin en merkezî yerindedir. 1409'da, Karamanoğulları devrinde Alâeddin Ali Bey tarafından yaptırılmıştır. Karamanoğulları devri mimarîsinin en güzel eserlerinden biridir. Halen Niğde Müzesi olarak kullanılmaktadır.

ALÂEDDİN CAMİİ:

Büyük Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubat tarafından, 1223 yılında yaptırılmıştır. Niğde il merkezinin en güzel camiidir. Üç kubbeli olan camiin kapısı Türk Selçuklu taş işçiliğinin şaheserleri arasındadır.

BEDESTEN:

XVII. yüzyıl yapısıdır. Şehrin merkezinde olup zârif mimarisi ile dikkati çekmektedir.

ESKİCİLER ÇEŞMESİ:

Üzerindeki kitâbeden, 1421 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır. Vaktiyle başında eskicilerin toplanmasından ötürü bu adla anıldığı söylenmektedir. Güzel bir çeşmedir.

HÜDAVEND HATUN TÜRBESİ:

Selçuk Sultanı Rükneddin'in kızı Hüdavend Hatun için 1312 yılında inşa olunmuştur. Sekiz köşeli bir plan üzerine bina olunmuş tipik bir Selçuk kümbetidir. Kapısı ve cephesi, Selçuk taş oymacılığının nefis geometrik şekilleri, bitki, kuş ve hayvan desenleriyle süslüdür. Hüdavend Hatun 1312 yılında inşa olunan bu türbeye 1331 yılında vefat ettikten sonra gömülmüştür. Niğde Lisesi'ni de içine alan türbenin kitâbesinde şunlar yazılıdır: "Ey Allahım, adımın unutulduğu, cismimin çürüdüğü, kabrimin çöktüğü, hiçbir ziyaretçinin uğramadığı zaman beni yargıla. Gufranına mazhar eyle. İlâhi, ben dünyada bir melîke idim, şimdi çürümüş halde sana muhtaç bulunuyorum." Türbenin içinde, Hüdavend Hatun'un sandukasından başka üç sanduka daha bulunmaktadır.

NİĞDE KALESİ:

Şehre hâkim Alâeddin Tepesi üzerindedir. XI. yüzyılın sonlarında yapılmış, 1470 yılında İshak Paşa tarafından tamir ettirilmiştir. Niğde'nin üç katlı surları ile çevrili kalenin çevresinde bugün surlardan ufak birkaç yıkıntı kalmıştır.

Çiftehan kaplıcaları...

PAŞA CAMİİ:

Ali Paşa tarafından XV. yüzyılda yaptırılmıştır. Paşanın oğlu Murat Paşa tarafından camie bazı ilâveler konulmuştur. Bina, 1909 yılında ciddî bir onarım görmüş bulunmaktadır.

SUNGURBEY CAMİİ:

Şehrin güney kapısındadır. 1335 yılında, Niğde dolaylarına yerleşmiş bir Moğol kabilesinin reisi olan Sungur Bey tarafından yaptırılmıştır. Camiin içi, bir yangın sonucu ağır hasar görmüştür. Selçuk mimarîsi özelliklerinin yanısıra Gotik mimarîsinin unsurları da görülmektedir.

Niğde il merkezinin dışındaki tarihî eserler şunlardır:

AKSARAY'da:

Niğde'nin 109 kilometre batısındadır. Selçuklular zamanında önem kazanmış bir kenttir. 40 kilometre batısındaki Sultanhan köyünde 1229 yılında Alâeddin Keykubat tarafından yaptırılmış Alâeddin Kervansarayı, 1239 yılında II. Keyhüsrev zamanında inşa olunan Ağzıkarahan, XIV. yüzyıl yapısı Karamanoğlu Camii, revaklarla çevrili dört köşe bir avlusu bulunan İbrahim Bey Medresesi, cilâlı tuğla ve mozayik işlemeli minaresiyle dikkati çeken Nakkaşî Camii ilçenin en önemli tarihî eserleri arasındadır.

BOR'da:

Niğde'nin 14 kilometre güneyindedir. Selçuk devrinden kalma Alâeddin Camii, Ramazanoğulları devrinden kalma hamam, Fatih devri yapısı Paşa Camii ve hamamı en ilginç tarihî eserleridir.

KEMERHİSAR'da:

Niğde il merkezinin 23 kilometre güneyindedir. Eski bir Hitit kenti olduğu sanılmaktadır. Romalılar devrinde Tyana adını almıştır. Roma ve Bizans dönemlerine aid kalıntılara rastlanmaktadır. Bunların arasında Roma zamanından kalma taş örmesi kemerler bilhassa dikkati çekmektedir. İlçeye adını bu kemerler vermekte

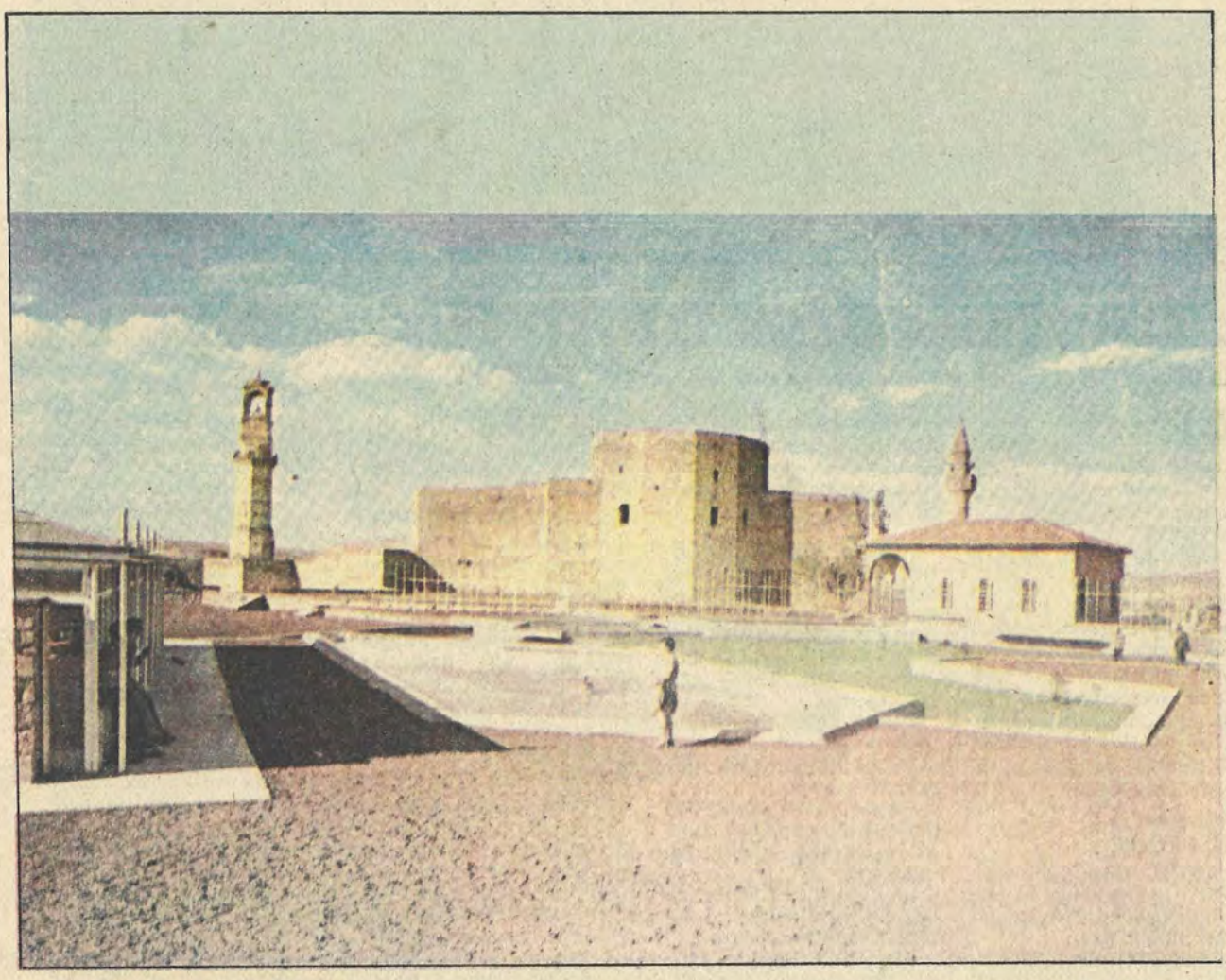

Niğde Kalesi ve Alaeddin Park'ı...

Saat Kulesi...

EKONOMİ

Ekonomisi tarım ve meyveciliğe dayanır

EKONOMİSİ geniş ölçüde tarıma ve meyveciliğe dayanan Niğde ili, Ankara, Konya, Adana, Kayseri gibi büyük illerin arasında kaldığı için fazla gelişememiş ancakyetiştirdiği tarımsal ürünlerle ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

İlin tarımsal faaliyetleri tahıl ağırlıklıdır. Niğde'de buğday, arpa, çavdar, yulaf ve mısır üretilmektedir. En çok etkin tahıl buğdaydır.

Niğde'de üretilen başlıca endüstri bitkileri ise patetes, şeker pancarı ve ayçiçeğidir. İlde Bolu ve Ödemiş gibi yerli patates çeşitleri ekilmektedir. Şeker pancarı üretimini ise bölgedeki şeker şeflikleri organize etmektedir.

MEYVECİLİK

Meyveciliğin geliştiği Niğde'de, armut, badem, ceviz, erik, kiraz, kayısı, şeftali, vişne ve ayva üretimi önemlidir.

Niğde'de işletmelerin büyüklükleri parsel işletmeleri ile büyük köylü işletmeleri arasında değişir. Bağ-bağçe ve sebze işletmeleri arasında genellikle 20 dekardan küçüktür. Niğde'de 500 dekardan büyük işletmelere rastlanmaz.

İldeki küitür arazisi toplamı 747 bin 402 hektardır. Niğde'nin diğer illere gönderdiği başlıca ürünler elma, dermason fasülyesi, tahıl, un, şeker pancarı, patates, soğan, çimento, pamuk ipliği, halı, deri ve madenlerdir.

Niğde'de tarımla uğraşanlar tarla tarımı ile hayvancılığı birlikte sürdürmektedirler.

HAYVANCILIK

Niğde'nin batı ve güney bölgelerinde bulunan 197 bin 214 hektarlık geniş meralarda hayvancılık yapılmaktadır. Toplam hayvan sayısının 1 milyon 779 bin 750 olduğu Niğde'de, koyunculuk önem kazanmıştır. Koyun varlığına akkaraman egemendir. İldeki toplam koyun sayısı 1 milyon 258 bindir.

Niğde'de, Çamardı ilçesi başta olmak üzere arıcılık hızla gelişmektedir. Çeşitli tiplerde 20 bin 855 kovandan toplam 192 bin 200 kilo bal elde edilmektedir.

İlde cıva, demir, antimon, bakır, kurşun, wolfram, çinko ve krom madenleri çıkartılmaktadır. Ancak zengin rezervlere karşın, işletme yetersizliğinden istenilen verim elde edilememektedir.

İmâlat sektöründe ise devlet yatırımları ağırlık kazanmaktadır. Niğde'nin önde gelen sanayi sektörü çimentodur. İldeki belli başlı fabrikalar şunlardır:

Çimento Fabrikası, Ditaş (Yedek Parça Fabrikası), Birko (İplik ve Halı Fabrikası), Nimsa (Meyve Suyu Fabrikası), Niğbaş (Beton Direk Fabrikası), Bor Şeker Fabrikası, Ulukışla Azot Sanayii, Aksaray Tuz Fabrikası, Akmosan Motor Sanayii.

Niğde'de örülen kilimler ekonomisine katkıda bulunur. Yurdun bir çok köşesinde Niğde yapımı kilimler satılır...

Meyvecilikte ileri olan Niğde'nin ünlü elması...

Misli Ovası, tarlada çalışanlar...

SPOR

NİĞDE ilimizde sporun hayli eski bir geçmişi vardır. Osmanlılar devrine baktığımız zaman, o devirde bayramlarda, köy düğünlerinde cirit sporunun yapıldığını görmekteyiz. Niğde yöresinde spor dalları arasında güreş çok eski maziye sahip. Eskrim, avcılık ve atıcılık sporları vardır. Sonraları futbol, voleybol ve eltopu adı ile başlayan ve günümüzün hentbol dalları Niğde'de etkinlik kazanmıştır.

Niğde nüfusunun büyük bölümünün köylerde yaşaması, cirit sporunun gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Hayvancılıkla uğraşan Niğde köylüleri bir yandan vücutlarını geliştirmek için cirit dalına yönelmekte, diğer yandan da Türk karakterinin tek sporu olan güreşe değer vermektedirler.

Niğde ilinin kılıç-kalkan ekipleri hayli ünlüdür. Bu ekiplerde yer alanlar eskrim sporunun tüm hünerlerine sahiptirler. Bu nedenle kılıç-kalkan oyunlarından dolayı eskrim sporu Niğde'de hayli ileridir.

Avcılık ve atıcılık Niğde yöresinde en geniş şekilde örgütlenmiştir.

GÜREŞ:

Türk karakterinin bir unsuru olan güreş, Muş'da düğün, bayram ve özel günlerde köy ve kasabaların çayırlıklarında davul, zurnalarla yapılan baş sporumuz olmuştur.

Ne yazık ki, bu ata sporunun önemi günümüzde azalmıştır.

CİRİT:

Cirit Niğde'de 1912 - 1920 yılları arasında daha çok oynanan, halkın merakını, çevrenin heyecan ve takdirini toplayan bir mücadele sporudur.

ESKRİM:

Eskrim 1933-1944 yılları arasında Muş'da çok rağbette olan bir maharet ve cesaret sporudur.

FUTBOL:

Niğde'de futbol, modern sporlar arasında en çok ilgi göreni veen önde olanıdır. Niğde il merkezi ve ilçelerindeki spor kulüpleri de bu nedenle futbolu anaspor dalı olarak benimsemişlerdir. Futbolun yanı sıra, atletizm, basketbol, voleybol, güreş, halter ve hentbol da ilgi gören sporlar arasındadır.

NİĞDE SPOR KULÜPLERİ

NİĞDE GENÇLİK KULÜBÜ: Niğde ilinin en eski spor kulübüdür. 2 Nisan 1947 günü kurulmuştur.

NİĞDESPOR KULÜBÜ: Niğde il merkezinde kurulmuştur. Forma renkleri kırmızı-mavidir.

AKSARAY GENÇLİK KULÜBÜ: Aksaray ilçesinde 1950 yılında kurulmuştur. Forma renkleri siyah-beyazdır.

AKSARAYSPOR KULÜBÜ: Aksaray ilçesinin spor kulübüdür. Forma renkleri kırmızı-siyahtır.

ULUKIŞLA GENÇLİK KULÜBÜ: Ulukışla ilçesinin spor kulübüdür. 1955 yılında kurulmuştur.

AKSARAY OTOYILDIRIM: Aksaray ilçesinin spor kulüplerindendir. 1958 yılında kurulmuştur.

ÇAMARDI TOROSSPOR: Çamardı ilçesinin spor kulübü olarak 1957 yılında kurulmuştur.

BOR ELALDISPOR: Bor ilçesinin spor kulübü olarak 1961 yılında kurulmuştur.

BOR GENÇLİK KULÜBÜ: Bor ilçesinin spor kulüplerindendir. Forma renkleri kırmızı-beyazdır.

BORSPOR KULÜBÜ: Bor ilçesinin spor kulüplerindendir. Forma renkleri yeşil-beyazdır.

NİĞDE EĞİTİMSPOR: İl merkezinin spor kulüplerindendir. 1961 yılında kurulmuştur.

NİĞDE ÇİMENTOSPOR: İl merkezinin spor kulüplerindendir. 1965 yılında kurulmuştur.

NİĞDEGÜCÜ SPOR KULÜBÜ: İl merkezinin spor kulüplerindendir. 1971 yılında kurulmuştur. Forma renkleri sarı-lâciverttir.

ALTINKAYA GENÇLİK KULÜBÜ: Adını taşıdığı bucağın spor kulübüdür. Forma renkleri mavi-kırmızıdır.

DEMİRCİSPOR KULÜBÜ: Adını taşıdığı bucağın spor kulübüdür. Forma renkleri kırmızı-beyazdır.

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Vehbi Kocaöz (vekil)
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü; Niğde.
Memur ve personel sayısı: 29
Lisanslı sporcu sayısı: 1243, okullarda 1031
Tesisler: Niğde şehir stadı 3000 kişilik, Niğde spor salonu 750 kişilik, Bor spor salonu 400 kişilik, Bor stadı 1500 kişilik, Aksaray stadı 3000.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, voleybol, basketbol, atletizm, masa tenisi, güreş.

ORDU

52

Yüzölçümü: 6001 km2.
Nüfus: 711.977
İlçeler: Akkuş, Aybastı, Fatsa, Gölköy, Korgan, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey, Ünye.
Köy sayısı: 538
Doktor sayısı: 69
Hastane yatak sayısı: 687
Okur-yazar oranı: % 92
Otomatik telefon kodu: 3711

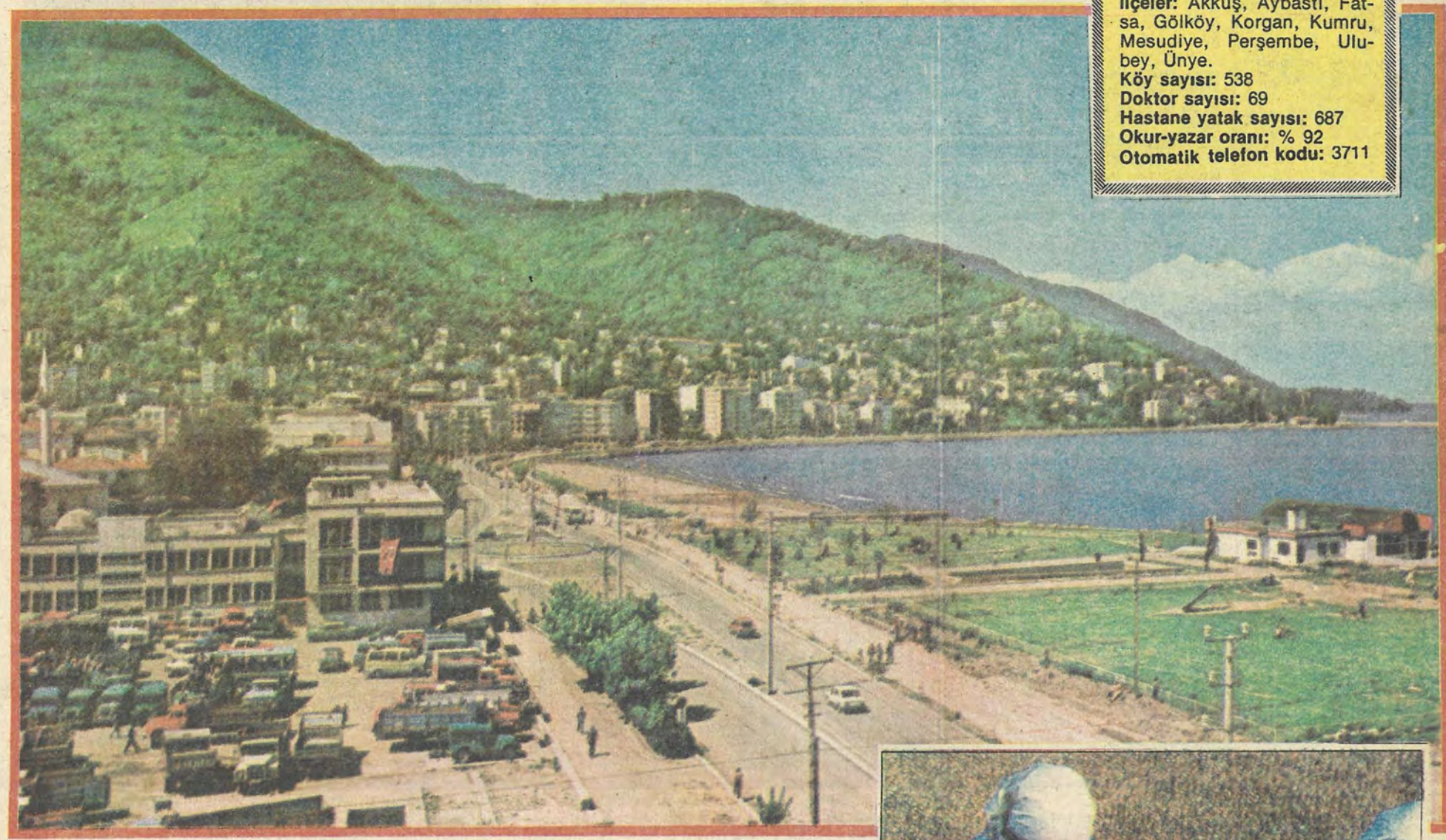

Karadeniz mavisinin doğanın yeşili ile kucaklaştığı ilimiz...

«Boztepe'ye çıkmalı, şu Ordu'ya bakmalı...»

SADIK ALP

ORDU, yeşille mavinin en güzel uyumunun sergilendiği bir ilimizdir. Her mevsimde yağan yağmurlar, Ordu ve yöresini bir cennet yeşiline boyamıştır. Karadeniz'in mavi suları yeşillerle kucaklaşır ve bu renk armonisi içinde bir doğa şaheseri ortaya çıkar.

"Boztepe'ye çıkmalı, şu Ordu'ya bakmalı" diye türküler söylenen Ordu, en güzel görünümüne Boztepe'de ulaşır. Ordu'nun hemen üst tarafında yemyeşil bir abide gibi yükselen Boztepe turistik bir yöredir.

Ordu'da kilometrelerce uzunluğunda doğal plajlar bulunmaktadır. Denizin en uysalı ve altın kumlar göz alabildiğine uzanmaktadır.

Ordu tüm güzelliğini, hiç kuşkusuz yaz aylarında sâkin, kışları bembeyaz köpükleri ile saldırgan, hırçın dalgalarla coşan Karadeniz'e; birbirinden güzel kıyı, koy ve ormanlarına borçludur.

Ordu'da doğal güzellikler sayılmayacak kadar çoktur. Ancak uzun yıllar turizme kapalı kalmış bu ilimiz kendini son yıllarda kabul ettirmeye başlamıştır.

Ordu genç bir ilimizdir. 1883 yılında, Ordu tarihinin en büyük felâketini yaşamıştır. Bir yangın sonucu bütün şehir yanarak kül olmuştur. Bu tarihten sonra yeniden kuruimaya başlanan kent, bugün planlı ve düzenli yapısı ile dikkati çekmektedir.

Adı nereden geliyor

Karadeniz kıyılarında fütuhatına devam eden Türk Selçuklu ordusu yörenin doğal güzelliği karşısında bu tamamen bâkir alanda bir kentin ilk temellerini atmıştı. Bu, Türk'ün geleneksel bir davranışı idi. Ordular ellerine geçirdikleri yörelerde güzel bir köşe karşılarına çıktı mı, orada bir kent kurarlardı. İşte bu yörede kurdukları kente "Ordu ili" adını verdiler. Bu ad halkın dilinde kısaltılarak Ordu şekline dönüştü zamanla...

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 89.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	61.111	50.0
DP	61.184	50.0

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 90.1

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	62.785	44.8
DP	77.361	55.2

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 77.5

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	72.837	51.4
CMP	6.145	4.3
DP	61.075	43.1
HP	1.739	1.2

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 78.6

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	38.212	24.6
CHP	62.890	40.5
CKMP	10.734	6.9
YTP	43.417	28.0

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 71.7

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	79.845	53.2
CHP	54.275	36.2
CKMP	4.594	3.1
TİP	5.212	3.5
YTP	5.783	3.9
Bağımsızlar	385	0.3

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 63.1

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	43.262	30.1
CHP	47.521	33.0
CGP	10.510	7.3
MP	1.824	1.3
MHP	7.692	5.3
TBP	5.070	3.5
TİP	2.362	1.6
YTP	1.415	1.0
Bağımsızlar	24.036	16.9

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 66.0

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	26.474	15.8
CHP	50.188	29.9
CGP	5.708	3.4
DP	35.981	21.4
MHP	8.484	5.1
MSP	12.183	7.3
TBP	1.538	0.9
Bağımsızlar	27.379	16.3

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: 69.2

Partiler	Aldığı oy	(%)
AP	64.152	29.6
CHP	102.929	47.4
CGP	3.887	1.8
DP	6.193	2.9
MHP	20.877	9.6
MSP	17.226	7.9
Bağımsızlar	1.633	0.8

ORDU ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
Yıl: 1961

Kabul	Red
% 60	% 40

YIL: 1982

Kabul	Red
% 94	% 6

ORDU VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: M. NERMİ ALYANAK

«ORDU'NUN KÜLTÜR DÜZEYİ YÜKSEK, HALKI ÇALIŞKANDIR»

ORDU ili Giresun, Sivas, Samsun, Tokat illeri ve Karadeniz ile çevrilidir.

6001 kilometrekare olan alanı, 1980 nüfus sayımına göre 711.977 nüfusu barındırmaktadır. Nüfus yoğunluğu 119,8'dir.

1920 yılında çıkarılan bir yasa ile il haline gelen Ordu 11 ilçe, sekiz bucak, 538 köy ve 36 belediye teşkilâtına sahiptir.

İl merkezinde 49kuruluşla ile bunlara bağlı ilçe teşkilâtlarıyla yönetilmektedir.

İlde 278,145 hektar tarım alanı, 242.258 hektar ormanlık saha, 65.525 hektar çayır ve mer'a vardır.

Önemli mahsul olarak fındık, mısır, patates yetiştirilmektedir. Sebze ve meyvecilik de gelişmiş bulunmaktadır. Küçümsenmeyecek derecede büyük ve küçükbaş hayvan bulunmakta ve yetiştirilmektedir. Arıcılık gelişmiş olup, senede 150-200 ton bal üretilmektedir. Halkın geçiminde balıkçılığın yeri büyüktür. Senelik 251.090 ton balık üretilmektedir.

Ordulular Karadeniz'in iklimine has özel bir karaktere sahiptir. Ordu halkı saygılı, çalışkan, kültür düzeyi yüksek ve sosyal yönü gelişmiş son derece hareketli fertlerden oluşur.

Ordu ili tabiat itibariyle de, halkının yukarıda açıklanan özelliklerine uygun doğal güzelliktedir. Bol yağmur alması nedeniyle her mevsim yeşildir. Yazları doğal koy ve plâjlarıyla dinlenmeye ve eğlenmeye müsaittir. Yemyeşil kara ile mavi denizin kucaklaştığı bir il olan Ordu, yaylalarıyla, soğuk sularıyla da özel bir güzellik ve önem arzeder.

Kendine has geleneklere sahip olan Ordu ili, tüm özellikleriyle herkesin beğenisini kazanmıştır.

EĞİTİM

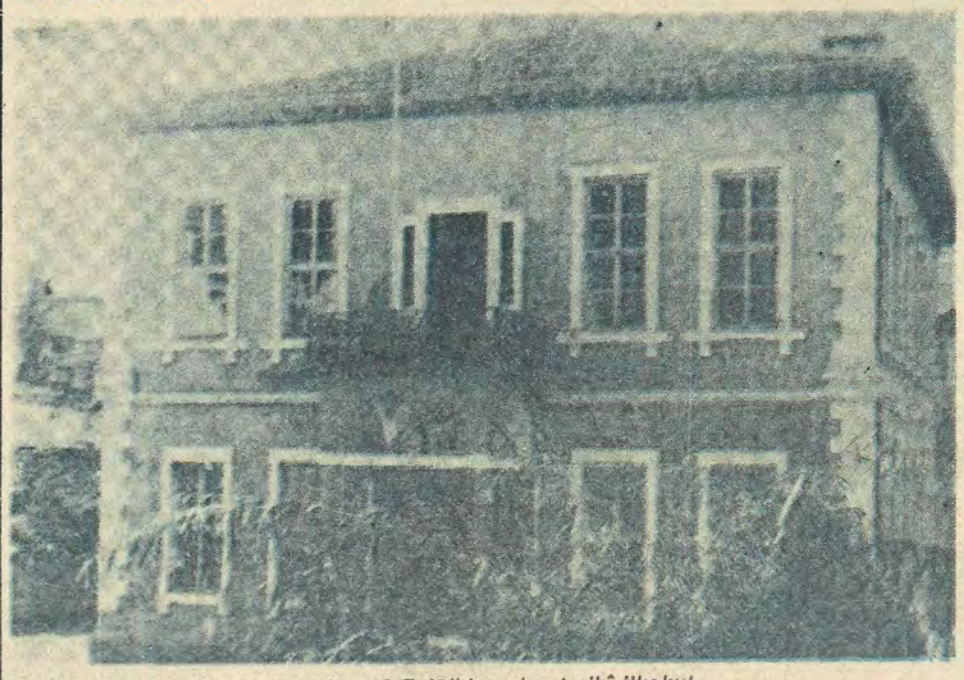

Atatürk'ün ziyareti anısına adını 19 Eylül'den alan tarihî ilkokul...

EĞİTİM BÜYÜK İLERLEME GÖSTERMİŞTİR

Ordu eğitim potansiyeli bakımından son yıllar içinde büyük bir gelişme göstermiş bir ilimizdir.

Yetişkinler için açılan okuma-yazma kursları ile eğitim durumu gelişirken her geçen gün ilçelerdeki köylere yeni okullar açılmaktadır.

Ordu il ve ilçelerinde toplam orta dereceli okul sayısı 134'tür. Bu okullarda 34541 öğrenci öğretim görmektedir. Orta dereceli okullarda 1620 öğretmen görev yapmaktadır.

Ordu ve ilçelerde toplam 1048 ilkokul bulunmaktadır. Bu okullarda 101567 öğrenci okumakta, 3620 ilkokul öğretmen görev yapmaktadır.

Ordu'da sadece bir yüksek okul vardır. Üç yıl önce öğretime açılan Meslek Yüksek Okulu ilin tek yüksek öğretim kurumudur.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı.	**Mehmet Nermi Alyanak**
Cumhuriyet Savcısı.	**Avni Bilgin**
Adalet Komisyonu Başkanı.	**Şükrettin Aydın**
Vali Yardımcısı.	**Muttalip Cemrioğlu**
Vali Yardımcısı.	**Selahattin Canbulat**
Emniyet Müdürü.	**Necdet Menzir**
Millî Eğitim Müdür	**Turhan Yeğin**
Defterdar.	**Necdet Kavi**

Vergi Rekortmenleri

Hacı Halit Gürsoy.	75.142.202 TL.
Hüseyin Göksal.	11.595.732 TL.
Abbas Furtul.	8.845.479 TL.
Kemalettin Marangoz.	8.297.781 TL.
Hüseyin Furtul.	6.594.565 TL.

ÖNEMLİ KİŞİLER

SADIK ALTINCAN— (1898-1963)— Mehmet Ali Ülgen'den sonra Deniz Kuvvetleri'nin ikinci komutanı, Oramiral. 1916'da Bahriye Mektebi'ni bitirdi, 1926'da kurs görerek denizaltıcı oldu. 1948'de Donanma, 1950'de Deniz Kuvvetleri Komutanı oldu. 1955'te Oramiral, 1957'de emekli oldu, Giresun milletvekilliği yaptı, 27 Mayıs sonrasında Yassıada'da yargılandı. Altıncan, Deniz Kuvvetleri'nin kara kuruluşlarını güçlendirmesiyle ünlüdür.

RECAİ BAYKAL: (1886-1933)- İlk TBMM Trabzon üyesi, 1933'e kadar Ordu milletvekili. Heybeliada Deniz Okulu mezunu, deniz mühendisi, Kıdemli Yüzbaşı.

MUSTAFA ATAY: (1861-1925)- Serdarzadeler'den, Mesudiye doğumlu, medrese ve hukuk öğrenimi gördü. 1908'de birinci Osmanlı Meclisi'nde Sivas ve Karahisarşarkı mebusu, ilk TBMM'de Karahisarşarki mebusu, İstiklal Madalyası sahibi.

HAMDİ YALMAN (1877-1959)- Ünye doğumlu. Darülmuallimi Âli mezunu, Maarif Müdürü, ilk TBMM'de Canik mebusu, İstiklal Madalyası sahibi, Cumhuriyet'in başından sekizinci dönem sonuna kadar Ordu milletvekili.

HASAN FEHMİ ÇOLDURZADE (1879-?)- Ünyeli Kadızade'lerden. İlk TBMM'de Canik mebusu, avukat, 1920 sonunda mebusluktan istifa etti.

Sağlık Hizmetleri

Ordu Devlet Hastanesi...

DÖRT HASTANESİ, 62 SAĞLIK OCAĞI VAR...

Sağlık hizmetleri 69 doktor tarafından sürdürülüyor... Yatak sayısı 687'dir...

Ordu'da biri özel olmak üzere dört hastane bulunmaktadır. Bunlar Devlet Hastanesi, Doğum Hastanesi, Sosyal Sigortalar Hastanesi ve Kayserilioğlu Özel Hastanesi'dir. Bunların dışında Fatsa ve Ünye ilçelerinde birer devlet hastanesi bulunmaktadır. İlde ayrıca 62 tane sağlık ocağı tabipliği vardır.

Ordu'da sağlık hizmetleri 69 doktor tarafından sürdürülmektedir. İldeki toplam yatak sayısı da 687'dir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

İlçenin nüfusu 132 bin 980 kişi, yüzölçümü ise 778 kilometrekaredir. İlçeye bağlı 83 köy vardır.

AKKUŞ

1980 yılı nüfus sayımına göre 49 bin 567 olan Akkuş'un yüzölçümü de 670 kilometrekaredir. Denizden yüksekliği 1290 metre olan ilçeye bağlı 43 köy vardır.

AYBASTI

Gölköy ilçesine bağlı bir bucak iken 1957 yılında ilçe haline getirilmiştir. Aybastı'nın denizden yüksekliği 768 metredir. İlçenin yüzölçümü 5Q8 kilometrekare nüfusu ise 45 bindir.

FATSA

Denizden yüksekliği ortalama 10 metre olarak kabul edilen Fatsa'nın nüfusu 110 bin 773 kişi, yüzölçümü ise 570 kilometrekaredir. Nüfus açısından ilin üçüncü büyük ilçesidir.

GÖLKÖY

1936 yılında ilçe haline gelen Gölköy'ün denizden yüksekliği 860 metredir. İlçenin yüzölçümü 590 kilometrekare, nüfusu ise 58 bin 710 kişidir.

KORGAN

Korgan, Fatsa'ya bağlı bir bucak iken 1960 yılında ilçe haline getirilmiştir. Denizden yüksekliği 730 metredir. İlçenin yüzölçümü 286 kilometrekare nüfusu ise 31 bin 115'dir.

Merkez ilçe...

Akkuş ilçesi...

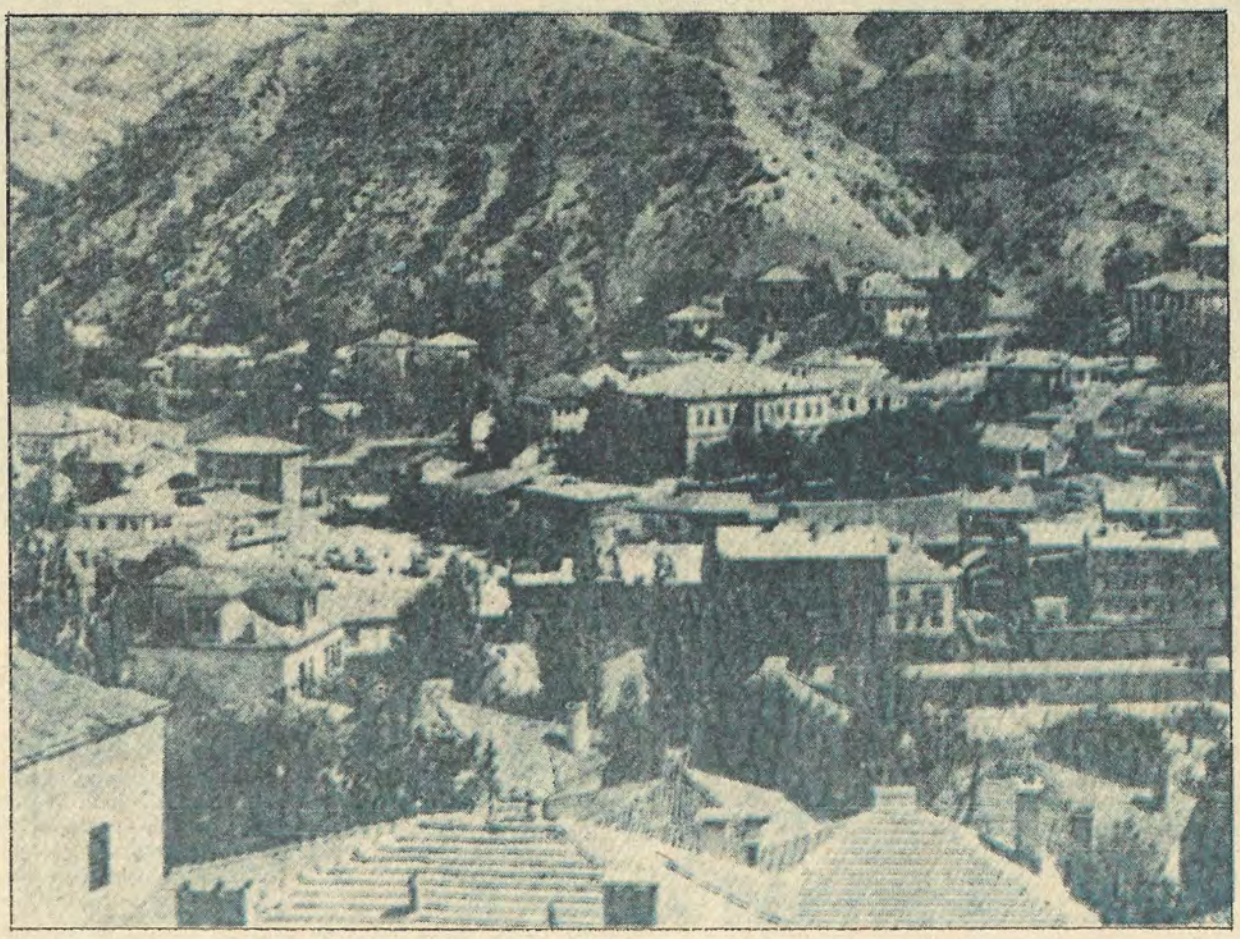

Mesudiye...

KUMRU

Kumru'da Korgan gibi Fatsa'ya bağlı bir bucak iken 1957 yılında ilçe olmuştur. Denizden yüksekliği 340 metredir. Nüfusu 35 bin 208 olan ilçenin yüzölçümü de 344 kilometrekaredir.

MESUDİYE

1933 yılında ilçe haline gelen Mesudiye, daha önceleri Şebinkarahisar iline bağlı idi. Denizden yüksekliği 1065 metredir. Nüfusu 33 bin 340 olan Mesudiye'nin yüzölçümü de 1180 kilometrekaredir.

Fatsa ilçesi...

PERŞEMBE

Vona adı ile Ordu'ya bağlı bir bucak iken 1945 yılında Perşembe adı ile ilçe haline gelmiştir. Nüfusu 46 bin 388 yüzölçümü ise 225 kilometrekaredir.

ULUBEY

Merkez ilçeye bağlı bir bucak iken 1957 yılında ilçe haline getirilmiştir. Denizden yüksekliği 585 metredir. Nüfusu 39 bin 715, yüzölçümü 283 kilometrekaredir.

ÜNYE

Denizden yüksekliği 10 metre olan Ünye, 1920 yılında Samsun'a bağlı iken sancak haline getirilen Ordu'ya bağlanmış, Cumhuriyet'in ilânından sonra il olan Ordu'nun ilçesi durumuna gelmiştir. 129 bin 678 kişilik nüfusu ile merkez ilçeden sonra ilin ikinci büyük ilçesi olan Ünye'nin yüzölçümü de 780 kilometrekaredir.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

ORDU ilinin bulunduğu toprakların tarihinin Cilâlı Taş Devri'ne kadar uzandığı bilinir. Buna rağmen bu yöre Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler'in sınırlarının dışında kalmıştır. Milâttan önce VI. yüzyılda Persler bu toprakları ele geçirmişler, daha sonra Büyük İskender, Pers devletini ortadan kaldırırken bu toprakları da Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır (M.Ö. IV. yüzyıl). Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu yöre Yunanlaşmış bir İran krallığı olan Pontus Devleti'nin yönetimi altına girmiştir. Pontus devleti burada uzun bir süre hüküm sürmüş, ancak Romalılar bu yöreyi ele geçirmek için bu topraklara sefer üzerine seferler yapmışlardır. Pontus hükümdarı Büyük Mithridates'in tüm direncine rağmen Roma İmparatorluğu bu toprakları Pontus devletinin elinden almıştır. 395 yılına kadar Roma yönetiminde kalan bu topraklar bu güçlü imparatorluğun parçalanmasından sonra Bizans'ın payına düşmüştür (395). Bizans'ın uzun egemenlik yıllarından sonra Malazgirt'te Bizans ordularını perişan eden Türkler bu yöreye kadar uzanmakta gecikmemişler ve Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından bu topraklar da yeni Türk devletinin sınırları içine katılmıştır. 1204 yılındaki IV. Haçlı seferleri sonucu buradaki Türk egemenliği sona ermiş ve yöre Trabzon Rum İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir. Fatih Sultan Mehmet, Trabzon Rum İmparatorluğu'nu tarihten sildikten sonra bu yöre de Osmanlı Devleti'nin sınırları içine katılmıştır.

Bugünkü Ordu il merkezinin bulunduğu yerin tarihi geçtiğimiz yüzyılın ötesine gitmez. Denizden 10 kilometre kadar içeride bulunan Bayramlı (Eskipazar) köyünün sâkinleri bugünkü Ordu kentinin yerine bir iskele olarak küçük bir köy kurmuşlar bu köy pek kısa bir zamanda gelişip büyüyerek koca bir kent halini almıştır. 1883 yılında çıkan büyük bir yangın kentin pek büyük bir kısmını yakıp kül etmiş bu tarihten sonra bu yangın yerinde daha büyük bir şehir kurulmuştur. Bu nedenle Ordu il merkezi yalnız

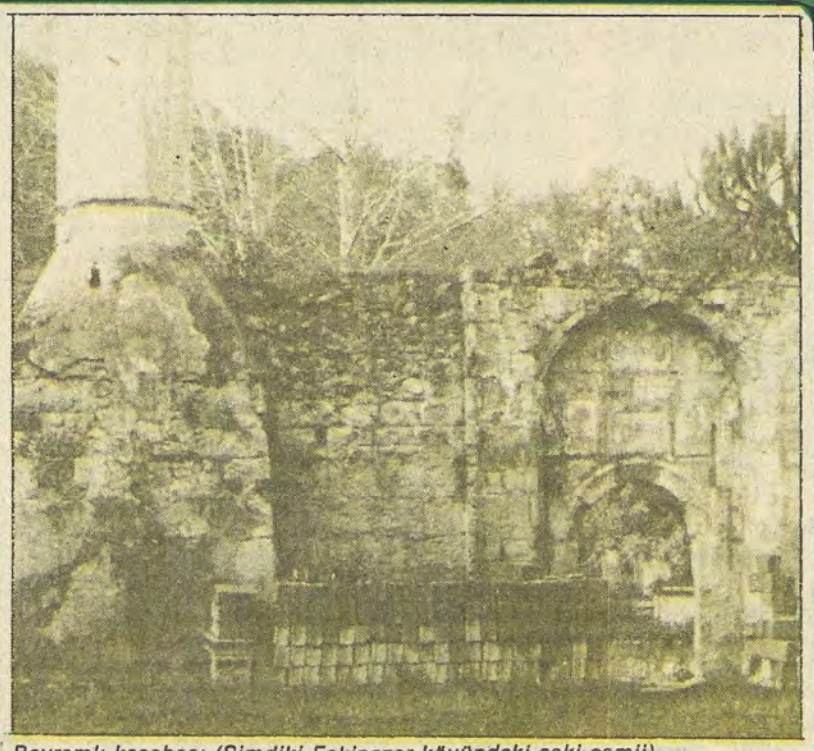

Bayramlı kasabası (Şimdiki Eskipazar köyündeki eski camii)...

Ordu ilinin değil, Karadeniz kıyılarının en yeni yerleşme merkezi olma özelliğini taşımaktadır.

Kentin batısında kalan Bazilika XVIII. yüzyıldan kalma en eski yapı olarak göze çarpar. İl merkezi dışındaki önemli tarihî eserler ise şunlardır:

ESKİPAZAR: Bayramlı adıyla anılır. İl merkezine beş kilometre uzaklıktadır. Ordu il merkezinin kurulmadan önceki yerleşme merkezi idi. Kasabada Osmanlılar devrinden kalma bir cami ile iki de hamamın yıkıntılarına rastlanır.

KOTYORA: Kıyıdadır. Bozukkale adıyla da anılır. Milattan önce VII. yüzyılda kurulmuş bir Grek kentinin izlerine rastlanır.

ÇALEOĞLU KALESİ: Ordu'nun Ünye ilçe merkezinin altı kilometre dışında volkanik bir tepenin üzerinde kurulmuş bir kaledir. Pers Kralı Mitriat tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır.

ORDU	4572 — 4573
Fatsa	1471 — 1473
Ünye	1634 — 2022

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

iklimi

Ordu her mevsimi yağışlı geçen bir ilimizdir. Kışlar fazla sert geçmez, yaz aylarında ise bunaltıcı sıcaklık görülmez. Bunun en büyük nedeni yöreyi sert rüzgârlardan koruyan Canik Dağları'dır.

Ordu'da yıllık ortalama sıcaklık 14.8 derecedir. En soğuk ay şubat ayıdır. Ordu ve sahil ilçelerinde hemen, hemen aynı iklim görülür. Ancak iç kısımlarda yıllık sıcaklık daha azdır. İç kısımlarda İç Anadolu bölgesinin iklimi göze çarpar.

Ordu'da yıllık ortalama yağış 107.8'dir. En çok yağış sonbahar aylarında olur. Ekim ayında ortalama yağış miktarı 194.4'tür. Ordu ve çevresinde yılın ortalama 130-150 günü yağışlı geçer. Haziran ve temmuz aylarında az yağış olur.

Kar yağışı sahil bölgelerde az olur. Yağan kar çabuk erir. Ancak Mesudiye, Akkuş ve Korgan gibi yüksek rakımlı ilçelerde kar aylarca erimez.

Nasıl Gidilir

Doğu Karadenizi, Türkiye'nin diğer illerine bağlayan karayolu Ordu il merkezinden geçer. 1954 yılında tamamlanan karayolu Ordu'nun en önemli karayolu bağlantısıdır. Son yıllarda genişletme çalışmaları ile ulaşıma açılan Ordu-Sivas karayolu, yöreyi İç Anadolu'ya bağlayan bir köprü oluşturmuştur.

Deniz ulaşımı ilde bulunan eski bir iskele ile yapılmaktadır. Ordu'nun önemli bir geçim kaynağını oluşturan fındık bu iskeleden ihraç edilmektedir.

Bir sahil şehri olan Ordu'nun Perşembe, Fatsa ve Ünye ilçeleri denizle kıyısı vardır. Bu ilçelerdeki iskelelerden çeşitli nakliyecilik yapılır.

Gezilecek yerler

BOZTEPE: Boztepe, denizden 450 metre yüksekliktedir. Ordu'nun tüm güzelliklerini, ancak buradan görme olanağı vardır.

KİRAZLİMANI: Boztepe sırtlarında, denize karşı ve turistik yolun üzerinde bulunan Kirazlimanı, yerli halk ve konukların en çok ilgi gösterdikleri, gazinoların ve doğal plâjların toplandığı yerdir.

KUMBAŞI: Ordu ile Perşembe arasında ve turistik yolun sağında, Kumbaşı, yaz aylarında plaj olarak yararlanılan yerlerin başında gelir.

ÇAMBAŞI YAYLASI: Ordu'dan 62 kilometre uzaklıkta bir yayladır. Çarşısı, pazarı, piknik yerleri, lokantası ve otelleri bulunur.

TAÇ VE ÇAĞMAN MESİRESİ: Akkuş ilçesinin 15 km. kuzeyinde motorlu aracın gidebileceği, etrafı kayın ve çam ormanları ile kaplı, üzeri düz, karşılıklı iki tepedir.

FATAMA ORMANLARI: Akkuş'un 25 km. kuzeyinde, ormanları, temiz havası, leziz sularıyla meşhurdur.

ÜNYE

Karadeniz'in doğal güzellik ve nefis kumlu plajlarının bulunduğu bölgedir.

KURTULUŞ KALESİ: İlçeye 20 km. uzaklıktaki Kurtuluş köyünde, Romalılar tarafından yapımına başlanarak Bizanslılar tarafından tamamlanan ve Fatih zamanında onarım gören Kurtuluş Kalesi'nin, bugün temel taşları kalmıştır.

İskeleden kentin görünümü...

YASON: (Jasonum): İlçenin 22 km. batısındaki YASON burnunda, zamanında büyük bir kasabanın kurulduğu, bugünkü kalıntılardan anlaşılmaktadır.

BOLAMAN KAPLICASI: Fatsa ilçesinin Sarmaşık köyündedir. Bol yatacak yeri, lokanta ve gazinosu bulunur. Sezon süresinde Fatsa'dan devamlı vasıta vardır. Banyo tedavisi, romatizma, nevralji ve cilt hastalıklarına iyi gelir.

GÜZELYALI PLÂJI: Ordu'nun iki km. doğusunda olan Güzelyalı Plâjı, temiz kum, gazino, lokanta, moteli vardır.

ÇAMLIK MESİRE YERİ: İlçenin 1 km. batısında ve turistik yolun sağında, yeşil bir alandır. En güzel yerinde kapalı gazinosu, motelleri ve oto parkı ile çocuk bahcesi vardır.

Ordu'dan şirin bir köşe...

PERŞEMBE

Ordu ilinin bu ilçesi, sınırları içine aldığı Efirli Plâjı, Topaldere, Kışlaönü, Çeşmeönü, Mersin plajlarıyla Karadeniz sahilinin en güzel kumu bulunan 1500 km. uzunuğundaki Çaka Plâjı, Kaleyaka, Hoynat, Kurtuluş kaleleri ve Yason burnu ile turistik alanda gerçekten önemli bir yer tutar.

HOYNAT KALESİ: Perşembe ilçesi ile Samsun karayolu üzerinde ilçeye 20 km. mesafede yolun sağındaki bir adacığın üzerinde, Ortaçağ'dan kalma yıkık bir kale vardır.

GAGA GÖLÜ: Fatsa ilçesinin 10 km. güneydoğusunda ve Örencik köyünün sınırları içinde bulunan Gaga Gölü, 20 bin metrekarelik bir yer kaplar. Yöresi ağaçlarla kaplı bu gölün tam ortasında "Kilise Adası" olarak adlandırılan küçük bir adacık vardır.

«HORON», «KAFKAS» VE «HALAY» TÜRÜ OYUNLAR OYNANIR

ORDU'da başta "Horon" olmak üzere "Kafkas" ve "Halay" türündeki oyunlar oynanır. Trabzon çevresinden gelenler, Horon, Batum çevresinden gelenler, Kafkas, Anadolu'dan gelenler ise, Halay oyunlarını oynayarak yörede bir kaynaşmayı sağlamışlardır. Gerek müzikte ve gerekse oyunlardaki bu kaynayış biçimi, Ordu'ya özgü oyunları ortaya çıkarmıştır.

"Metelik" ve "Ordu Karşılaması" adlı oyunlar Ordu yöresine ait oyunların en belirgin kanıtıdır. Bu iki oyunda "Horon" ve "Kafkas" türü oyunlarının figürleri bulunmalarına karşın, bu oyun ne Horon, ne de Kafkas'tır.

Yörenin canlı yapısı Orta Anadolu'nun bazı yörelerini de etkisi altına almıştır. Mesudiye ilçesindeki oyunların, daha sert ve daha çabuk oluşları nedeniyle, Sivas halaylarına benzemediği görülmektedir. Metelik ve Ordu Karşılaşması genellikle bayram, düğün ve eğlencelerde erkekler tarafından oynanmaktadır.

Mesudiye oyunlar açısından yörede ağır basmaktadır. Oyunlar davul, zurna ve kemençe eşliğinde oynanmaktadır. Aşağı ve Yukarıgökçe köylerinde oyunlar, kadınlı erkekli birlikte oynanmaktadır

GİYSİLER

Ünye Endüstri Meslek Lisesi ve Ticaret Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin giysi ve aksesuar konusundaki araştırmaları şu şekildedir:

"Kadın giysileri: Başta çember veya yaşmak bulunur. Üstte, içlik adı verilen bluz ve üzerine cepken giyilir. Alta şalvar vardır. (Bazen fırfırlı etek.) Şalvarın üstüne peştemal bağlanır. Ayaklarda yün çorap bulunur.

Erkek giysileri: Başa "Kabalak" veya "Başlık" sarılır. Üstte, uzun kollu, içlik denilen gömlek, gömlek üzerine "Avcı yeleği" ve onun da üzerine "Aba" giyilir. Altta, pantalon yerine, arkası "Zıvgalı" olarak dikilmiş kaytanlı "Zıpka" giyilir. Abayı, belden "Kemer" veya "Kolan" sarar. Ayaklarda, "Sapuk" adı verilen yarım çizme vardır.

Aksesuar olarak, kızlar boyunlarına "Beşi biryerde" takarlar. Erkeklerde, göğüse köstekli saat, köstek, sol tarafa boyundan geçirilen içine "Enam-ı Şerif" konulan "Hamayil" boyunlarına "Muska" ve bellerine ise... "Kama" bulunur.

OYUNLAR

"Kız Horonu, Karşılama, Eşkiya Horonu, Boztepe Horonu, Fındıklar, Perşembe Sık Horonu" yörede sevilen oyunlar olarak bilinmektedir.

Boztepe Horonu: Kız Horon tipini andıran davullu zurnalı oynanan bir oyundur. Oyuna giriş serçe parmaklarını tutarak ve sallayarak oynanır. Oyun ilerledikçe iç daire, dış daire, şeklinde daireler haline gelinir.

Ordunun Sokakları: Oyuna düz sıradan geçilir. Kızlar iki grup halinde karşı karşıya geçerler. Türkü söylemeye başlarlar. Bir grup diğer grubun karşısına gelince şu türküyü okurlar:

Ordunun sokakları
Döşelidir, döşeli
Harap oldum gidiyor
Ben bu aşka düşeli.

Türkü bitince ilerleyen kızlar çöker ve yerine gelirler. Bu kez karşı grup ilerler "Ordunun Sokakları" türküsünün ikinci mısrasını söyler:

Orduda evim olsa
Ben Ordu'da dururdum
Benim tabancam olsa
Ben o yari vururdum

Türkü bitince yine grup bir bütün halinde çöker ve yerlerine çekilirler. Grup yeniden karşı karşıya gelir altılı çökmeyi tekrarlarlar. Yerlerine dönerler. Bu kez karşı karşıya gelirken, kolkola girer, dörtlü çökmeyi yaparlar. Karşı grubun aralarından geçerler ve yuvarlak bir şekil alırlar. Oyun sona erer

BATIL İNANÇLAR

Ordu ve yöresinde de çeşit çeşit halk inançları bulunmaktadır. Sağ gözün seyirmesinin iyilik, sol gözün seyirmesinin ise kötülük getireceği şeklindeki düşünceler bu gün inanılmamakta ise de, yine geçerliliğini koruduğu görülmektedir.

Yörede bazı inançlar şöyle sıralanabilinir:

Sağ avuç kaşınırsa, bir yerden para geleceğine, sol avuç kaşınırsa o kişiden para çıkacağına işarettir.

Cenaze geçerken yatılmaz, mutlaka ayağa kalkılmalıdır. Kalkılmazsa, yatan kimseyi ağırlık basar.

Kedinin yalanması, eve konuk geleceğinin işaretidir.

Elmanın kabuğunu bir bütün olarak koparmadan soyduktan sonra, bu kabuğun ateşe atılması halinde şeytanın çatlayacağına inanılır.

Alış-veriş yapan esnaf, sabah evlerinden işyerlerine giderken, önlerinin kesilmesini, hele bir kadının önlerinden geçmesini uğur saymaz, o günkü ticaretin kesat gideceğine inanırlar.

Kollar göğüs üzerinde çaprazlama kavuşturularak koltuk altına sokulmaz. O kişinin yetim veya öksüz kalacağına inanılır.

İncir ağacının dibinde abdest bozan çarpılır.

BİLMECELER

—Ağaca çıkar adam gibi
Yazı yazar imam gibi
....(SALYANGOZ

—Ağzı açık alamet
İçi kızıl kıyamet
Çiğ koydum pişmiş çıktı
Bu ne biçim keramet
(FIRIN)

—Dağa varır seslenir
Eve gelir yaslanır
(BALTA)

—Dağa varır uzanır
Eve gelir toplanır...
(KOLAN)

—Şıp burada, pış şurada
Şıp kapının arkasında.....
(TERLİK)

DEYİMLER

—Atın tepmeyeni, enüğün kapmayanı yoktur.
—Hırs gelir göz kararır, hırs gider, yüz kararır.
—Ne at yüke yanaşır, ne yük ata.
—Karagölden kar bağışladı.
—Ecinniye külahı ters giydirir.

BEDDUALAR

—Dert başına
—Ödü kopsun
—Kökün kurusun
—Adı batasıca

YEREL SÖZCÜKLER

Cıbır: Züğürt kişi, üstü başı perişan, Di'da: İşte orada. Bardabaş: Geçimsiz kişi, düzensizlik. Anuk: Nane bitkisi. Işkın: Genç filiz. Keme: Farenin büyüğü. Kozak: Olgunlaşmamış meyve. İstol: Masa, Gıdık: Küçük sepet. Birlik: İçten giyilen don. Goruk: İçi boş fındık, ceviz. Gücük ayı: Şubat ayı. Hışır: Eski Hamaz: Verimsiz toprak

BİR EFSANE

Sıtkı Çebi "Ordu Efsaneleri" konulu çalışmasında bir yöre efsanesini şöyle nakleder:

Yıllarca önce, Ordu'nun merkez bucağına bağlı Harami köyünde iki kardeş yaşarmış. Bu kardeşlerin kalabalık bir koyun sürüsü varmış. Sürünün çobanları ise iki kardeşin çocukları olan Zedef ile Mehmet imiş. İki kardeş koyunlarını köy dışında Gümüşlük denilen yerde otlatıyorlarmış. Bir gün Mehmet:

—Zedef, demiş ben yorgunum. Sen biraz odun yar, akşama ateşimiz bol olsun. Zedef baltayı alıp odun yarmaya başlamış.

Zedefin odun yarışını seyreden Mehmet, birden heyecanlanmış

—Zedef, sen erkek değil, kızsın... Diye bağırmış.

Yıllardan beri saklanan sırrın meydana çıktığını gören Zedef'in elindeki balta yere düşmüş... Emmisi oğlu Mehmet'ten ve çok sevdiği sürüden ayrılacağını düşünerek, içi burkulmuş, titreyen bir sesle,

—Artık bir arada bulunmamız imkânsız. Sana sağlık, bana selamet, diyerek köyün yolunu tutmuş. İki kardeş bir daha birlikte çalışmamışlar. Ancak, ayrılık ikisine de çok acı gelmiş.

Kavalıyla başbaşa kalan Mehmet'in günleri hep üzüntülü geçiyormuş.

—Ah, diyormuş Zedef'in odun yaparken kız olduğunu anlamasaydım, ondan ayrılmasaydım. Zedef ise, sırtında o güne kadar taşıdığı erkek elbiselerinden sıyrılmış, ev işlerine dalmış.

Günün birinde uzak ellerden gelen eşkiyalar sürüyü basmışlar. köpeği öldürüp, Mehmet'in kollarını kayışla bağlıyarak, davarları önlerine katıp, yola koyulmuşlar.

Bu halden büyük üzüntü duyan Mehmet, tek kurtuluş ümidini, kavalına bağlamış, eğer haramiler izin verirse, başına gelen falaketi kavalıyla Zedef'e duyurmaya çalışacak. Ama bir düşüncesi var:

—Ya Zedef evde bulunmazsa?

Bu düşüncelerle kafası allak, bullak olan Mehmet, köyünün karşısındaki sırta varınca, baskıncılara yalvarır:

—Ağalar, köyümün karşısında son bir ayrılık kavalı çalmama izin verin, ne olur, der. Harami başı gözü yaşlı çobana acır:

—Haydi çal der.

Mehmet bir kayanın dibine çöker, köyüne döner, kavalını üflemeye başlar.

Artık kurtuluş ümidi sadece bundadır.

Çoban Mehmet kavalıyla Zedef'e şunları söyler:

Haramiler bizi bastı, Ala köpek kanlar kustu,
Can kayışı kolum kesti,
Emmim kızı Zedef sana kaldı medet...

Dokuz kişi haramiler, bir Mehmet bunlara neyler,
Merhametsiz azgın şerre,
Emmim kızı Zedef sana kaldı medet...

Buralar viran olmasın, yuvayı baykuş almasın.
Hasret mahşere kalmasın,
Emmim kızı Zedef sana kaldı medet...

Bu sırada gül fidanı gölgesinde gergef işlemekte olan Zedef, uzaklardan gelen kaval sesiyle felaket haberini duyunca, dişi kaplan gibi kükremiş:

—Sürü basıldı yetişin...

Diye avazı çıktığı kadar haykırmaya başlar, köy ayaklanır. Zedef başta olmak üzere, delikanlılar dört nala at koşturup, Gümüşlü başında eşkiyaya yetişirler. Kanlı bir vuruşmadan sonra, haramileri yakalayıp bir kayadan aşağı atarlar.

Bugün o kayanın adı (Asarkaya) diye anılır. Köyün ismi de, sürüyü basan haramilerden dolayı (Harami) olarak kalır.

MANİLER

Ordu benim durağım
Ben Ordu'dan ırağım
Eller yarim dedikçe
Yanar benim yüreğim

Fındık toplarım fındık
Dallarını kırmadan
Gel buradan kaçalım
Annem bizi duymadan

Şu Ordu'nun pazarı
Soğuk olur suları
Hiç aklımdan çıkmıyor
Peştemalı kızları

Şu dağlarda Ordu var
Ordu gitmiş yurdu var
Gözlerinden anladım
Sende gönül derdi var

TÜRKÜ

Bahçeye gel bahçeye
Kuru fındık bulursun
Alacaksan al beni
Sonra pişman olursun

Haydi yavrum oymaktan
Yar gelir oynamaktan
Parmaklarım ağrıdı
Saz çalıp oynamaktan

Boztepe'ye çıkmalı
Şu Ordu'ya bakmalı
Böyle güzel kızları
Saz çalıp oynatmalı

Haydi yavrum oymaktan
Yar gelir oynamaktan
Parmaklarım ağrıdı
Saz çalıp oynamaktan

Dalda fındık tekleme
Derdime dert ekleme
Gidiyorum Ordu'dan
Gelir diye bekleme

Haydi yavrum oymaktan
Yar gelir oynamaktan
Parmaklarım ağrıdı
Saz çalıp oynamaktan

Özel yemekleri

"Hamsi tava, Hamsi buğulama, İçli hamsi, Pancar sarması, Pancar çorbası, Mısır çorbası, Çerkez tavuğu, Tirmit (Mantar), Yumurtalı Sakarca,Yağlı"adlı yemekler yörenin en sevilen yemekleri arasında yer almaktadır.

İçli Hamsi: Buna yörede İçli Tava adı da verilmektedir. Yemek için gerekli malzeme şu şekilde sıralanabilir:

Bir kiloğram hamsi, üç yüz gram pirinç, bir demet maydanoz, karabiber, tuz, yüz gram kuş üzümü, bir çorba kaşığı şeker, bir bardak zeytinyağı, nane, tarçın, bir avuç un

Yapılışı: Hamsiler ayıklanıp yıkandıktan sonra tuzlanır. İçinin kılçıkları çıkarılır. Diğer tarafta pirinçler temizlendikten sonra haşlanır. Haşlanırken yeteri kadar tuz atılır. Uzayıncaya kadar haşlanmalıdır. Ezilmemesi gerekir.

Haşlanan pirinçler yıkanır, süzülür. Maydanoz incecik doğranır içine konur. Ayıklanmış, yıkanmış ve suyu süzülmüş üzümler, karabiber, tarçın, şeker ve nane karıştırılarak hazırlanır. Öbür yandan tepsiye yağ konup ısıtılır. Hamsilerin dış kısmı unlanıp tavanın dibine ve yanlarına dizilir. Tavanın dibi tamamen hamsilerin dış kısmı unlanıp tavanın dibine ve yanlarına dizilir. Tavanın dibi tamamen hamsilerle kapanınca hazırlanan iç konur ve kaşıkla yayılarak düzeltilir. Tepsinin yanına dizilen hamsinin uçları, için üzerine yatırılır. Açık kalan kısmın ayni şekilde unlanmış hamsilerle kapatılır. Ocakta ya da fırında kızarıncaya kadar pişirilir.

Bundan sonra pişen içli tava, dağıtım tabağına alınır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Dünyaca bilinen ve aranan fındığı ile ünlü bu ilimiz, Karadeniz'in doğusunda, doğanın değişik güzelliklerini yansıtır. Ordu ve çevresinin eşsiz kumsal şeridinde, yeşil çamların mavi denizle âdeta kucaklaştığını görürüz. Turizm bakımından da önemli bir yurt köşesi olan bu yörede balıkçılık kadar tarım ve hayvancılık da önde gelmektedir.

Türk Ticaret Bankası 1967 yılından beri Ordu ve çevresinde en iyi bankacılık hizmetlerini sunmanın kıvancını taşımaktadır.

Ordu İl Merkez Şubesi
Ordu

Ordu İli Şubeleri
Fatsa, Ünye, Perşembe

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Mısır, soya ve patates yörenin önemli geçim kaynaklarını oluşturur.

EKONOMİSİNİN TEMELİ FINDIĞA DAYANIR...

ORDU'nun ekonomisi fındık üzerine kurulmuştur. Halkın büyük bir çoğunluğu geçimini fındıktan sağlar. Mısır, soya ve patates bu yörenin önemli geçim kaynaklarını oluşturur.

Sahile kadar kademeli olarak açılan Canik dağları, akarsulardan denize döküldükleri yerlerde düzlükler ve küçük ovacıklar meydana getirmiştir. Buralar tarımın en iyi yapıldığı yerlerdir.

Yıllar önce sadece sahil kesiminde yapılan fındıkçılık, yüksek yörelere de yapılmaya başlanmıştır. Bugün Akkuş, Aybastı, Korgan, Kumru gibi ilçelerde fındık yetiştirilmektedir.

Ordu'da geçim kaynağı olarak fındıktan sonra mısır gelir. Mısır köylerde yaşayan halkın önemli bir besin maddesidir. Fındık bahçeleri aralarında da yapılabilen mısır üretimi köylü halk için ek gelir olmuştur. Ancak mısır üreticisi ürününü serbest piyasaya satmak zorunda kaldığı için değer fiyatın altında para alabilmektedir. Ordu'da mısır işleyebilen bir fabrikanın olmayışı mısır üreticisini mağdur etmektedir.

HAYVANCILIK

Hayvancılık bir geçim kaynağı değil bir ihtiyaç olarak yapılmaktadır. Köylü sofrasının yemeği için hayvan yetiştirmektedir. Bir evin ihtiyacı kadar sütü, ve yoğurtu karşılayacak kadar hayvan beslenir. Yüksek yerlerde hayvancılık daha geniş olarak yapılır. Mesudiye, Aybastı ve Gölköy ilçelerinde küçük ve büyük baş hayvan yetiştirilir.

Fındık Ordu ekonomisinin canıdır...

Ordu ekonomisini hızlandıran bir etken de balıkçılıktır. Çeşitli alet ve araçların balıkçılığın hizmetine girmesi balıkçılığı geliştirmiştir. Çeşitli balıklar artık soğuk hava depolarında saklanabilmekte ve değerini günlerce koruyabilmektedir. Geçen yıl hizmete giren Fatsa- Et Kombinası balıkçılığın gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

FABRİKALAR

Ordu'da fındıkları kabuğundan ayırıp iç fındık haline getirebilen 34 kırma fabrikası vardır.

Fındığı modern anlamda işleyen dış ve iç piyasaya süren Sağra tesisleri Ordu'nun en modern fabrikasıdır. Burada fındık, nugat, goflet ve fındık ezmesi şeklinde işlenir.

Halka açık bir A.Ş. olan Orsan Fabrikası bir un ve yem sanayidir. Bu şirket geçen yıl bir bisküvi fabrikasını hizmete sokmuştur.

Ordu'da Sümerkbank Soya Fabrikası sofralık yağ ihtiyacını karşılamaktadır. Ayçiceği ve soya işleyen bu fabrika kaliteli yağ da üretmektedir.

Ordu'da son yıllarda en çok hizmete giren fabrikalar un fabrikalarıdır. Orsan'dan sonra Efirli, Efendioğlu ve Ünye'de Ünsan fabrikaları açılmıştır. Akkuş'ta kereste, Ünye'de de çimento fabrikaları vardır.

Sunta ve lif yonga üretecek olan Çamsan A.Ş. 1983 yılı başında deneme üretime başlayacaktır.

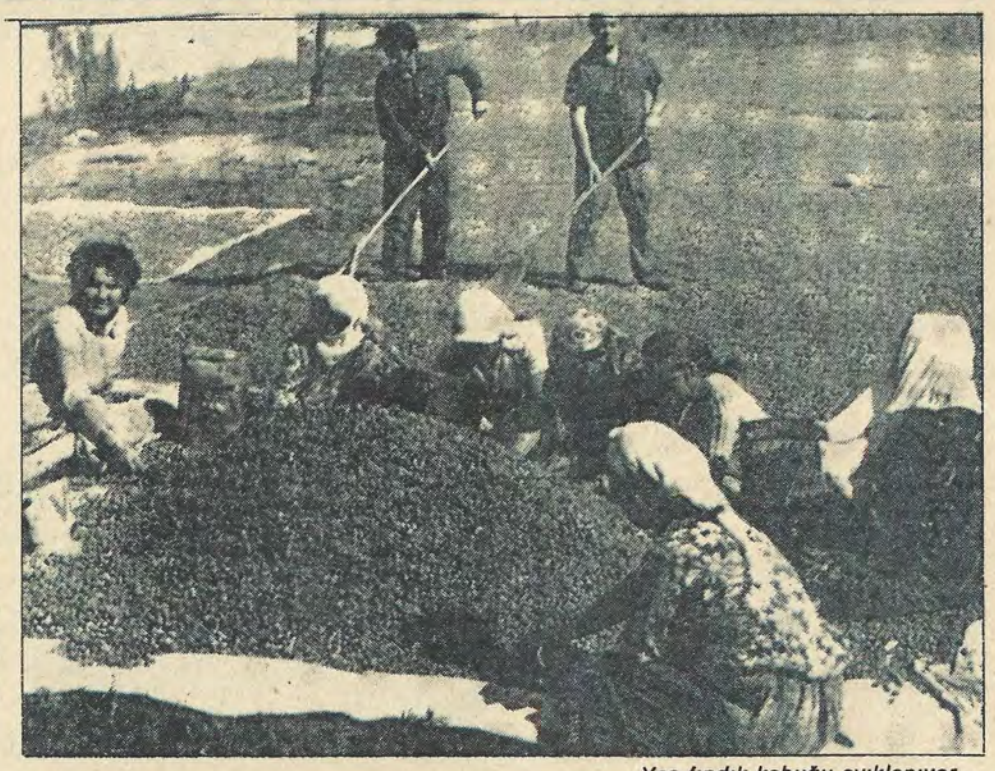

Yaş fındık kabuğu ayıklanıyor...

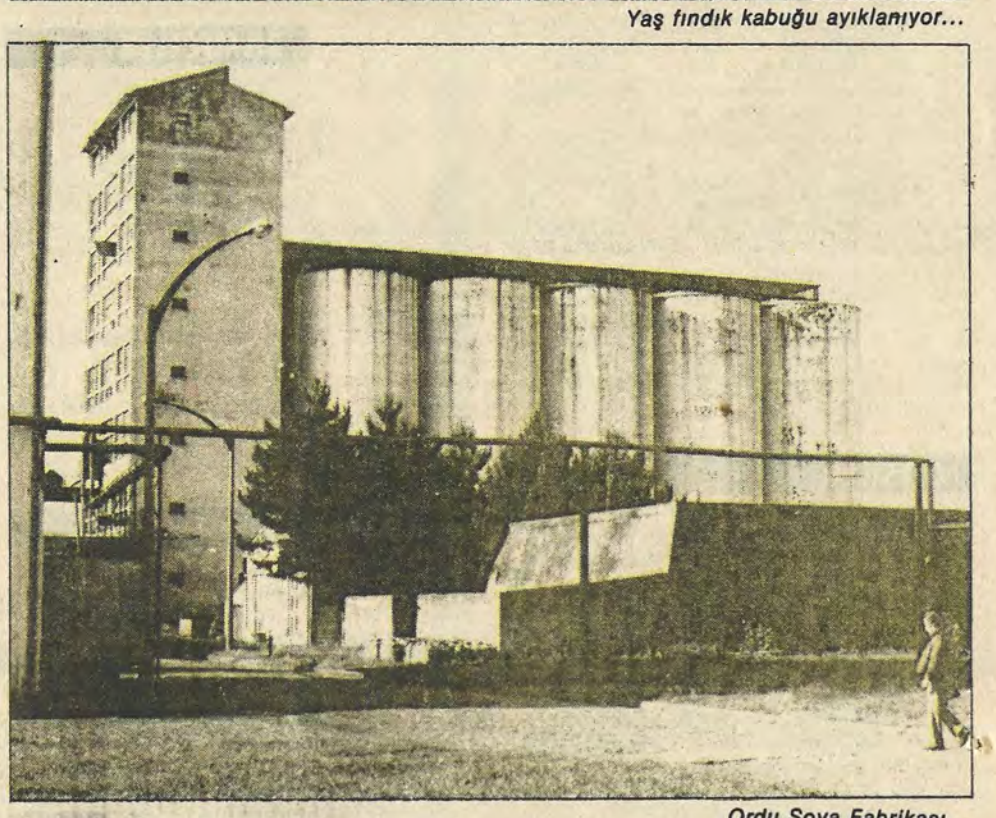

Ordu Soya Fabrikası...

ORSAN
A.Ş.
ORDU

UN, YEM
ve
BİSKÜVİ FABRİKALARI

FABRİKA: Ordu-Sivas
Asfaltı 2. km.
TEL: 29 90-19 30
PK: 21
TELGRAF: Orsan-Ordu

Toplam nüfus, son sayıma göre 711 bin 977'dir...

Son nüfus sayımına göre il, ilçe ve köylerin toplam nüfusu 711.977'dir. Bu nüfusun 169.820'si merkez ve ilçelerde, 543.715'i ise köylerde oturmaktadır.

1975 nüfus sayımında ise toplam nüfus 664.290'dır. Ordu toplam nüfusunda iki sayım arasındaki artış oranı ise binde 13.87'dir.

1975 nüfus sayımında il ve ilçelerde 148.997 kişi yaşarken, bu rakam 1980 sayımında 169.820'ye ulaşmıştır. İl ve ilçe toplam nüfusundaki bu artış oranıbinde 24.25'dir.

1975 nüfus sayımında köylerin toplam nüfusu 515.293 iken, son nüfus sayımında bu rakam 543.715'e ulaşmıştır. Bucak ve köylerdeki bu artış hızı ise binde 10.76'dır.

NÜFUS ARTIŞ HIZI

Yapılan istatistiklere göre Ordu merkez ve ilçelerinde toplam nüfus artış hızı dünya nüfus artışına paraleldir. Daha doğrusu Ordu'da en çok nüfus artışı il ve ilçelerde olmaktadır. Bu da köyden il ve ilçe merkezlerine bir akımın olduğunu ortaya koymaktadır.

Devlet İstatistik Enstitüsü raporlarına göre, nüfus artış hızı merkezlerde sürekli artmaktadır. Bunun en büyük nedeni eğitim, kültürel ve ekonomik nedenlere dayanmaktadır.

Eğitimin bir gereksinme olduğu gerçeği artık yüksek köylerde de bilinmektedir. Tüm emeğini toprak için kullanan, çocuklarını birer iş gücü olarak kabul eden nesil yerini daha bilinçli ve aydın toplumlara bırakmıştır. Ordu'da köylerde oturanlar çocuk okutmak için ilçe ve il merkezlerine yerleşmektedirler.

Bunun yanında ekonomik nedenler, artık köylü halkı kentli yapmaktadır. Ekmeğini toprak yerine kalabalık nüfusta arayanlar en yüksek dünya artış hızına ulaşacak bir rakam meydana getirmektedirler.

Köylerden şehire göç edenler Ordu'da yeni mahallelerin meydana gelmesine yol açmışlardır. Özellikle Akyazı, Subaşı, Yenimahalle bu akımla oluşmuş yerleşme üniteleridir.

Nerelerde kalınır

HOTEL TURİST: Sahil Cad, No. 134, Tlf. 1466-1950 Banyolu 40 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
GÜLİSTAN MOTEL: Sahil Cad, No. 3 Tlf. 1314, duşlu 12 oda, lokanta, kalorifer, özel plaj.
ŞEHİR PALAS OTELİ: SüleymanFelek Cad, Tlf. 1091
ORPALAS OTELİ: Kültür Cad, No. 37
YATAĞAN OTELİ: KocakeseCad, No. 2
PERŞEMBE
ALİ BİRLİK OTELİ: Sahil Cad.
ÜNYE
BELEDİYE ÇAMLIK MOTELİ: Ünye
Tfl. 1333 duşlu, 13 oda, lokanta, kalorifer.
KUMSAL PANSİYON:
Göleni köyü Ünye Tlf. 1329
Duşlu 11 oda, lokanta, kalorifer, plaj.

EMNİYET
GÜVENCE
HIZMET
TASARRUF
Karadeniz Tüpgaz LPG Dolum Tesisleri
Tel: ORDU 45 45
İST. 35 02 16

Huzurlu Yaşayın

Yarını düşünenler tedbirli olanlardır İş Bankası'na gelip huzuru bulanlardır.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın.

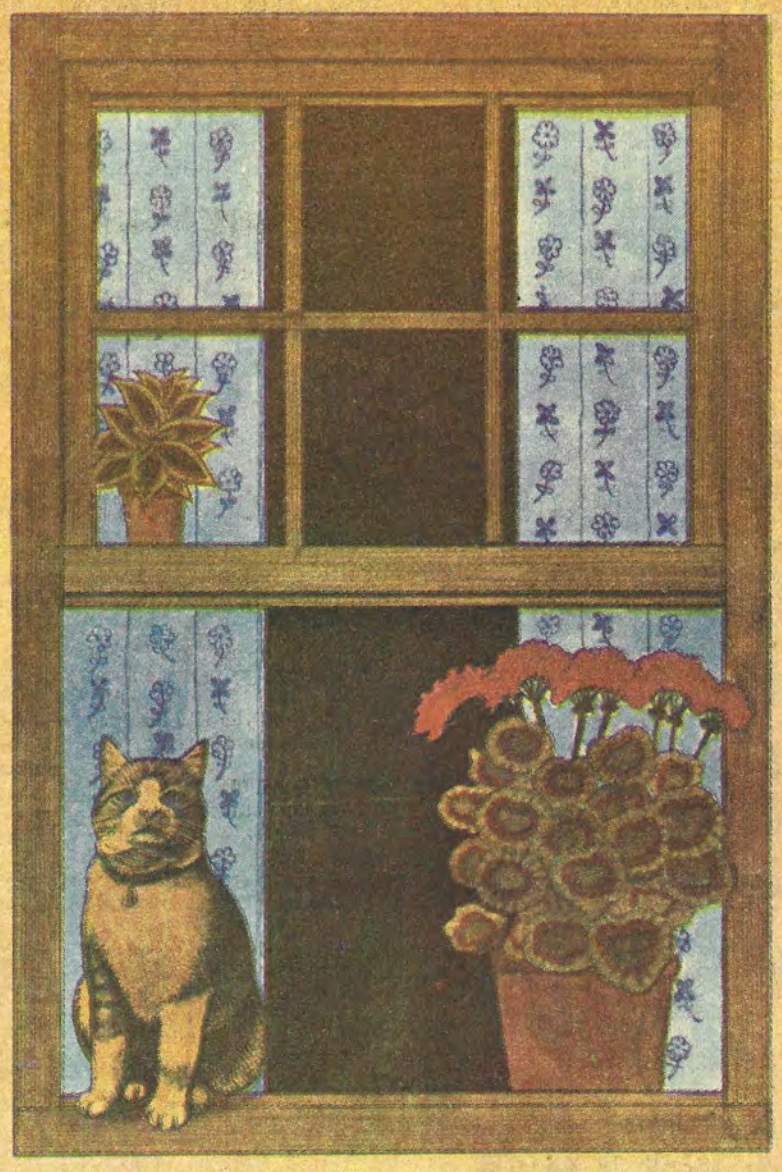

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

KARAKUCAK GÜREŞİNDE ORDU, ŞAMPİYONLAR YETİŞTİRMİŞTİR...

Orduspor futbolcuları...

ORDU yöresinde sporun tarihî Cumhuriyetimizin kurulduğu yıllara dayanır. Ulu önder Atatürk 19 Eylül 1924 tarihinde Cumhurbaşkanı olarak Ordu'ya geldiğinde, Ordu bölgesinin ilk spor kulübü olan İdmanyurdu'nu ziyaret etmiş, kulüp defterine şunları yazmıştır:

"Ordu İdmanyurdu Kulübü'nü yeni teşekkül etmiş olmasına rağmen, mevcudiyetini ihsas eden gayretli gençlerden kurulu olduğunu gördüm. Memnunum. Sporun bedenî olduğu kadar fikrî olmasına da dikkatleri celbederim."

Ancak, 1938 yılına kadar Ordu bölgesinde spor etkenlik kazanamamıştır. Ordu'da sporun gelişmesi 1938'de olmuştur. Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün kurulması ile birlikte yoğun faaliyet başlatılmış bu çalışmalar her geçen yıl daha üst düzeye çıkmıştır.

Türkiye'mizin çok ilinde görüldüğü gibi futbol, Ordu'da da ana spor olmuştur. Ordu yöresindeki ilk spor kulüplerinin futbol dalında başlattıkları futbol uğraşı sonraları diğer sporlara yansımıştır.

19 Eylül, Kiraz Limanı, Karadeniz İdmanyurdu ve Ordu gücü kulüpleri Ordu ilinin futboluna öncülük yapan kulüplerdir.

FUTBOL

Ordu'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda 1966 yılında önemli bir girişimde bulunulmuş, bunun sonucu olarak Ordugücü, İdmanyurdu, Ocak Gençlik ve Ondokuz Eylül kulüplerinin birleşmeleriyle Orduspor Gençlik Kulübü ortaya çıkmıştır. Mor - Beyaz formalı Orduspor kulübünün profesyonel futbol takımı 1966-67 sezonunda Türkiye II. Ligi'ne alınmış ve o tarihten itibaren hızlı bir gelişme gösteren Orduspor, 1975-76 sezonundan itibaren Türkiye I. Ligi'ne yükselmiş ve 1980 - 81 sezonu sonunda Türkiye II. Ligi'ne düşmüştür.

Ordu bölgesinde yetişmiş futbolcular şunlardır:

"Abdulkadir Türközer (Ordusporlu Güven ve Üstün'ün babası - Öcü lakabı ile tanınırdı), **Murat Alan** (Alanoğlu) (İdmanyurdu'nda uzun yıllar kalecilik yaptı), **Ali Ataoğlu** (Kara Ali) (Orduspor'un kurucularından. İdmanyurdu'nda futbol oynadı), **Fikret Ayabakan** (Eski Ankaragücü ve Ordusporlu) Orduspor'da uzun yıllar kaptanlık yaptı, menecerlik görevini sürdürdü. **Yener Çelik:** Orduspor'da kaptanlık ve uzun yıllar futbolculuk yaptı. Halen Orduspor'un antrenörlüğünü yapıyor. **Üstün Türközer:** Orduspor'un kurulduğu yıldan bu yana futbolculuğunu yapıyor. **Erol Aydoğdu** (Pele lâkabı ile tanınan bu futbolcu sarı ve kırmızı kart görmeden tam 13 yıl Orduspor'da futbol oynadı. **Fikret Ayabakan, Arif Güney** (Denizlispor'da), **Erdoğan Arıca** (F.B.), **Turgay Poyraz** (Sakaryaspor), **Mahmut Kılıç** (Kocaelispor), **Sinan** (Genç Millî), **Salih Aydoğan, Yüksel Şenol** (Eski Ankaragücü'lü).

Atletizm dalında Ordu Balkanlarda söz sahibi olan sporcu çıkartmıştır. Beden eğitimi öğretmeni olan Ordulu Osman Özdemir, Türkiye şampiyonluğu ve Balkan ikinciliği derecelerine sahiptir. Hasan Çanak millî takıma seçilen Ordulu sporcular arasındadır.

GÜREŞ

Karakucak güreşine Ordu ilinde büyük bir ilgi vardır. Fatsalı Mustafa Bük (Ordulu Mustafa) gösterdiği üstün başarıyla Kırkpınar'da 3 defa peşpeşe Türkiye Şampiyonluğu'nu kazanarak "Altın Kemer" almıştır. Ordu'dan yetişen diğer başpehlivan Davut Yılmaz'dır. Davut Yılmaz Kırkpınar'da bir defa başpehlivan olmuştur.

Son 50 yılın bir kritiğini yaparsak, Ordu'da her zaman spora karşı büyük bir ilginin var olduğunu görürüz. Bu nedenle 50 yıldır devamlı olarak spor kulüpleri kurulmuş ve bu kulüplerde yetişen gençler sporun yanında kültürel faaliyetlerini de bu kulüplerde devam ettirmişlerdir.

SPOR KULÜPLERİ

Ordu'nun en büyük taraftara sahip kulübü Mor-Beyazlı Orduspor'dur. İkinci Türkiye Ligi'ndeki Orduspor'un dışındaki kulüpler şunlardır. Ordu Karadeniz İdmanyurdu, Ordu Esnafspor, Ordu YSE, Ordu Sümer Soyaspor, Ordu Kirazlımanı, Ordu Gülyalı, Gençlik, Ordu Delikkaya, Ordu Sualtı ve Cankurtaran İhtisas Kulübü. Fatsa spor, Fatsa Et-Balıkspor , Ünye Gençlerbirliği, Perşembe Gençlik, Ulubey Gençlik, Ünyegücü, 19 Eylül Kulübü, Yolaç Kulübü, Kabadüz İdmanyurdu.

Ordu'da son 50 yıl içinde kurulan bazı kulüpler, daha sonra faaliyetlerini sürdürmemişler ve de kapanmışlardır. Bu kulüpler şunlardır:

"İnkılâbı İçtimaî": Cumhuriyet'ten önce kurulmuş, çalışmalarını Cumhuriyetin kuruluşundan sonra da bir süre devam ettirmiştir.

Gençler Yükselme Birliği: 1924 yılında kurulmuştur. Sportif ve kültürel sahada faaliyet göstermiştir.

Gençler Yurdu: 1931 yılında kurulmuş, 1940 yılında kapanmıştır. Gençler Yurdu Kulübü sporda futbol ve yüzme dallarında faaliyet göstermiş, sanatta Halk Müziği ve tiyatro dallarında etkin olmuştur.

Spor Yıldızı: 1932 yılında kurulmuş, 1940 yılında kapanmıştır. Gençler Yurdu Kulübü ile Ordu'nun sportif ve kültürel hayatına renk katmıştır.

Gençlik Kulübü: Gençler Yurdu ve Spor Yıldızı kulüblerinin kapanmasından sonra 1940 yılında Beden Terbiyesi Bölgesine bağlı olarak Gençlik Kulübü kurulmuş ve uzun bir süre bu tek kulüp Ordu Gençliğine hizmet etmiştir.

Ocak Kulübü: 1948 yılında kurulmuştur. Rengi Sarı - Lâcivert olan bu kulüp bilhassa kendinden sonra kurulan kulüplere öncülük yapmıştır.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Kemal Ergöknil
Adresi: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Ordu
Telefon numarası: 1271
Memur sayısı: 39
Lisanslı sporcu sayısı: 7472 erkek, 1076 bayan
Tesisler: Ordu 19 Eylül Stadı 14000 kişilik, Ordu Spor Salonu 1000 kişilik, Ünye Stadı 4000 kişilik, Ünye Spor Salonu 1500 kişilik.
İnşa halindeki tesisler: Ordu futbol sahası, iki açık basketbol ve voleybol sahası, Fatsa Stadı.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, güreş, basketbol, voleybol, hentbol, judo, atletizm, taekwando, yelken, masatenisi, boks, bisiklet, yüzme, sualtı sporları.

Ordu'nun eski kulüplerinden Perşembe Gençlik...

Ünlü Karakucak güreşçisi Ordulu Mustafa...

RİZE

53

Yüzölçümü: 3.920 km2
Nüfusu: 361.258
İlçeler: Ardeşen, Çamlıhemşin, Çayeli, Fındıklı, İkizdere, Kalkandere ve Pazar.
Köy sayısı: 310
Doktor sayısı: 120
Hastane yatak sayısı: 10 bin kişiye 15.5
Okur-yazar oranı: % 74
Otomatik telefon kodu: Yok

YEŞİL ALTIN DİYARI: RİZE

SELAHATTİN BAKIR

DÖRT mevsimde mavi ve yeşilin eksik olmadığı ve bu renklerin görkemli bir görünüşü içerisinde bulunan Rize, Anadolu'muzun zümrüt köşesi ve Karadeniz'in gözbebeği olan ilimizdir...

Rize, doğal güzellikleriyle ülkemizin en şirin kentlerinden biridir. Masmavi deniziyle çay bahçeleri ve yeşilin yedi tonuyla yamaçlarını süsleyen arazinin essiz bir görünümü vardır. Denizden iç kesimlere doğru gidildikçe, dalgalar halinde yükselen dağ ve vadileri kendine özgü düzenlemesi olan bir doğa defilesi örneği ile karşılaşılır.

Bu defilede yeşilin her tonunu en canlı örneği ile görmek, masmavi denizde kavisler çizen ak ak köpükleri seyretmek, yoğun oksijeni somut bir nesne imiş gibi vücutta hissetmek, su şırıltılarından en sevilen kuş cıvıltılarına dek katıksız bir doğa orkestrasını dinlemek, kısacası çağımız insanının teknolojik gelişme ve çarpık kentleşme sonucu özlemini çektiği "Doğayı" her yönüyle aynı anda yaşamak mümkündür Rize'de.

Dik yamaçları, yüksek dağları, derin vadileri, akarsu ve gölleri ile yüzlerce metre yükseklikten kendine yol bulup büyük kayaların sırt ve aralarından coşarcasına dökülen şelalelerin ayrı bir güzellik verdiği Rize'de, yöre mimarisinin kendine özgü estetiği olan özgün yapıları ise bu güzel tablonun önemli unsurlarındandır.

Adı nereden geliyor

Bugünkü Rize kentinin bulunduğu yerde ilk kentin Bizanslılar tarafından kurulduğu bilinir. Yemyeşil bir dağın yamacında kurulan bu kente Bizanslılar, dillerinde "Dağ yamacı" anlamına gelen "Riza" adanı vermişlerdi. Kent yüzyıllar boyu bu adla anıldı. Türkler bu güzel kıyı kentini aldıktan sonra "Riza"yı "Rize"ye çevirdiler...

Nasıl Gidilir

Rize ulaşım bakımından oldukça zengin bir ilimizdir. Kara ve deniz yolu ile Rize'ye gidilir.

Rize il merkezine üç yönden karayolu girer ve çıkar. Bu giriş ve çıkışlar kent içinden veya kentin hemen bitişiğindeki sahil yolundan gerçekleşmektedir. Doğu'dan Rize'ye ulaşmak için Artvin yolundan Hopa, Arhavi, Fındıklı, Ardeşen, Pazar ve Çayeli güzelgâhından, güneyden ise, Erzurum yolundan İspir, İkizdere ve Kalkandere güzergâhından ve batıdan Trabzon'dan olmak üzere Arsin, Yomra, Arakli, Sürmene ve Of'dan Rize il merkezine ulaşılır. Rize'den ilçelerine, ilçelerinden köylerine düzenli bir şekilde ulaşım yapılmaktadır.

Karadeniz'in önemli limanlarından Trabzon'dan Rize il merkezinin karayolu uzaklığı 70 Km.'dir. İstanbul'dan Trabzon'a mevsimlerine göre yapılan gemi seferlerinden yararlanılabilir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 84.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	18.021	30.0
DP	42.038	70.0

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 84.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	19.264	25.0
CMP	4.000	5.2
DP	52.952	68.7

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 86.7

Partiler	Aldığı oy	(%)
CHP	24.991	30.8
CMP	14.954	18.4
DP	41.070	50.6

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: % 82.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	47.315	53.4
CHP	27.994	31.6
CKMP	11.984	13.5
YTP	1.348	1.5

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı %69.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	51.530	62.3
CHP	18.692	22.6
CKMP	3.031	3.7
MP	7.883	9.7
YTP	1.608	1.9

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma Oranı % 66.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	45.369	52.9
CHP	24.979	29.1
CGP	3.690	4.3
MP	7.779	9.0
MHP	2.722	3.2
TİP	1.130	1.3
YTP	179	0.2

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma Oranı % 69.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	29.303	29.7
CHP	30.613	31.1
CGP	2.138	2.2
DP	12.164	12.3
MP	470	0.5
MHP	2.244	2.3
MSP	21.614	21.9

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı % 69.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	55.865	45.8
CHP	39.111	32.0
CGP	2.148	1.8
DP	2.404	2.0
MHP	7.374	6.0
MSP	15.095	12.3
Bağımsızlar	121	0.1

RİZE ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961	
Kabul	Red
%61	%39
YIL: 1982	
Kabul	Red
%91.4	%8.6

RİZE VALİSİ: NAMIK GÜNEL

«KALKINAN, GELİŞEN RİZE...»

RİZE, kültürel yapısı, doğal zenginliği ve güzellikleri yönünden Doğu Karedeniz Bölgesi'nin en ilgi çekici bir ilidir.

Karadenizli'nin kendine özgü o renkli ve dinamik karakterini en ideal biçimde Rizeli simgelemektedir. Çaycılığın gelişmesinden önce, halkın başlıca geçim kaynağını küçük çiftçilik, balıkçılık, el sanatları ve gurbetçilik oluşturuyordu. Bir sanayi bitkisi niteliği de olan çay ürününün önemli bir tarım ve sanayi kolu haline gelmesiyle Rize'nin ekonomik ve sosyal yapısında hızlı bir gelişme ve hareketlilik meydana gelmiştir. Rizeli artık geçimini sağlamak için gurbetçilikten kurtulmuş; çevre illerden her yıl mevsimlik de olsa Rize'ye gelen tarım ve fabrika işçisi sayısı büyük rakamlara ulaşmıştır. Ülkemiz ekonomisinde de önemli bir yeri ve katkısı olan çayın, Rizelinin yaşamında vazgeçilmez bir önemi vardır. Rizelinin gözünde çay, yeşil bir altın, bir petrol değerindedir. Evinde, işyerinde, kahvesinde, sokakta Rizeli hep çayı konuşur. Türkülerinde, şiirlerinde, oyunlarında çaydan söz eder. Çay Rizeli için bir yaşam biçimidir.

Rize ili, Türkiye çay üretiminin % 80'ini sağlar. Ülkemizde mevcut 39 çay fabrikasının 29 adedi Rize'de bulunmaktadır. Ayrıca, bir ana tamir fabrikası, bir çay paketleme fabrikası ve bir çay ambalaj fabrikası vardır.

Bugün ülkemizde fert başına çay tüketimi 1.92 kg'dır. Yapılan araştırmaya göre, Türkiye'de çay iç talebi 1988 yılında 102.000 ton ve dış talebin de 5.000tondakaldığını kabul edersek, toplam talep 107.000 ton olacaktır. Bu talebi karşılamak için, iyi bakım, gübreleme ve fiyat destekleme politikasının uygulanması ile 425.000 ton yaş çay üretimine ulaşılması, ürün alımında kontenjan yerine ürünün gelişme peryoduna göre hızlı toplama ile gelen ürünün tümü alınarak kurumun boş kapasitelerinin doldurulması gerekmektedir. Öte yandan, 1983 yılından itibaren süratle 200.000 dekar yeni çaylık yapımına başlanması ve üreticinin kredilendirilmesi sağlanmalıdır.

Başlıca geçim kaynağını çay oluşturan Rize'de 1950 yılından itibaren hızlı bir nüfus artışı görüldüğünden başka faaliyet alanlarını geliştirmek ve gelir kaynakları yaratmak zorunludur. Bu faaliyet alanları balıkçılık, yaylalarda, hayvancılık ve arıcılık, ipekböçekçiliği ve ipek halıcılık, dokumacılık, meyvecilik, ve turizm olabilir.

Rize kıyıları bol ve kaliteli balık potansiyeline sahiptir. Ancak tesis ve araç-gereç yetersizliği nedeniyle modern balık avcılığına geçilememiştir. Elde edilen ürün de gereği gibi değerlendirilememektedir. Ayrıca, akarsularında özellikle alabalık potansiyeli mevcuttur. Fındıklı ilçesinde Çağlayan köyü alabalık üretim tesisleri bu konuda örnek bir çalışma olarak görülmektedir. Su ürünlerinin ulusal ekonomimize katkı sağlayacak biçinde değerlendirilebilmesi için, yeterli liman ve balıkçı barınaklarına, modern teçhizata, eğitim tesislerine, soğuk hava depolarına, konserve fabrikalarına, Karbasan Anonim Şirketi'nin öncülük ettiği balık unu ve balıkyağı fabrikası gibi kuruluşlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Rize'de aile işletmeciliği şeklinde ahır inekçiliği yapılmakta, bölgeye en uygun olan Jersey kültür ırkı seçilmiş olup, yerli hayvanlar tabii ve sunî tohumlama çalışmaları ile ıslâh edilmektedir. Çaycılığın gelişmesi, mevcut hayvan potansiyelini olumsuz yönde etkilemiştir. Bununla birlikte, iç bölgelerde özellikle Çamlıhemşin ve İkizdere yaylalarında hayvancılığın geliştirilmesine uygun koşullar mevcuttur.

Bölgenin iç kısımları arıcılık yapılmasına çok elverişli dir. İkizdere ve Çamlıhemşin'in bazı dağ köylerinin tek geçim kaynağı arıcılıktır. İkizdere'nin Anzer (Ballıköy) balı birçok hastalıklara iyi gelmekte ve aranmaktadır. Yerli kovanların fennî kovanlarla değiştirilmesi çalışmaları başarılı olmuşsa da, aracılık konusunda örgütlenme, teçhizat ve eğitim yetersizliği görülmektedir.

Rize'nin iklimi, rutubetli ve toprak yapısı ipekböceğinin besin kaynağı olan dut ağacının yetişmesine çok elverişlidir. İpek halıcılık ise kış mevsimi boyunca atıl duran emeğin değerlendirilmesi yönünden önemli bir gelir kaynağı vaadetmektedir. Bu konuda yapılan girişimler ve eğitim çalışmalarından başarılı sonuçlar alınmıştır.

Bölgede Türkiye'nin en iyi kendiri yetiştirilmekte, ancak yeterli pazar ve destek bulunmadığı için giderek ortadan kalkmaktadır. "Rize Bezi" olarak bilinen dokumacılık sanatı da henüz organize edilmiş bir sanayi kolu haline gelememiştir. Çaycılığın bu alanda da olumsuz etkisi görülmüş olup, dokumacılığın modern tesislerle organize edilmiş bir sanayie dönüştürülmesi teşvik edilmelidir.

Meyvecilik bakımından da Rize "satsuma" cinsi çekirdeksiz mandalinanın vatanıdır. Ancak çay ziraatının gelişmesi, bu meyvenin Ege ve Akdeniz bölgelerinde daha fennî şekilde yetiştirilmesi narenciye tarımının gerilemesine neden olmuştur. Halen, mandalina fidanları yetiştirilip Ege ve Akdeniz illerine sevk edilerek gelir sağlanmaktadır.

Öte yandan, Rize ili turizm yönünden gerekli olan doğal faktörlerin çoğuna sahip ise de tarihî eserlerin azlığı, özellikle yaz mevsimlerinde yağışın fazlalığı, tesislerin yetersiz oluşu, olumsuz faktörler olarak bölge turizmini etkilemektedir.

Bununla birlikte, Rize'yi ziyaret eden bir yabancı, güneşli bir yaz günü Pazar'dan Ardeşen'e geçerse, karlarla kaplı heybetli Kaçkar dağlarının eteklerinden denizin mavisine değin uzanan yeşilin binbir türüyle bezenmiş o eşsiz tabloyu görünce mutlaka şaşıracaktır.

RİZE BELEDİYE BAŞKANI: EKREM ORHON

«RİZE BİR DOĞAL BARAJDIR...»

RİZE bir doğal barajdır. Bu barajda Rizelilere Allah'ın bir lütufudur. Bu barajın akıntıları zaman gelir yağmur, zaman gelir rutubet halindedir.

Bundan 15 yıl önceki Rize'yi düşünürsek iki cadde birkaç tane sokak, zor görebilirdik. Oysa bugün 13 cadde görmekteyiz. Yine aynı yıllarda Rize'nin en büyük evi Askoros semtinde yapılmış eski şehir merkezinden baktığında rahatlıkla görebilirdik. Bugün o binayı görebilmek için değil şehir merkezinden bakmayı yanına gittiğimizde zor farkedebiliyoruz.

Çünkü o bina etrafında yapılan görkemli binaların yanında bir gecekondu gibi gözüküyor artık. Bir ülkenin veya bir ilin kalkınmasını yükselen beton yığmalarına göre değerlendirmemek lâzım. Ama bu binalar arazi bakımından dar olan bir kentte nasıl yapılabildi. Anlatmak istediğim bu.

Doldurulan denizden elde edilen boş arsalarda özel ve kamu kuruluşlar tarafından yapılan konutlar, fabrikalar ve eğlence yerleri şehire ayrı bir görünüm verirken yine denizi doldurmakla caddeler ve bu caddeleri birbirine bağlayan sokaklar kazanıldı.

Rize'mizin sorunları pek fazla olmakla birlikte göze çarpar günlük yaşamı yönlendirebilecek ve çözüm bekleyen sorunları çoğunluktadır. Bu sorunlar şunlardır:

1- Kentimiz ziraata elverişli bir yerdir. Yıllık ortalama yağış (2.5) m3'dür. Ziraat için aranan böyle bir kentin,değil Türkiye'de dünyada bile benzeri çok azdır. Bu topraklardavaktiyle kendir yetiştirilir ve bu üründen keten elde edilirdi. Bu ketenleri de ihraç ederdik. Oysa bugün bu topraklar yerine çaya teslim etmiş ve çay tarımı yapılmaktadır. Yapılırsa yılda dört defa ipekten ürün elde edilebilir. Yılın yaklaşık beş ayı karla kaplı bir ilimizde Ziraat Fakültesi bulunurken neden bir Ziraat Fakültesi Rize'de bulunmuyor. Sivas Üniversitesi'ne bağlı Ziraat Fakültesi Tokat'ta açılıyorda Erzurum Üniversitesi'ne bağlı bir Ziraat Fakültesi Rize'de niçin açılmasın. Bu fakültenin açılması Rize ve yöre için şarttır. Takdir hakkı yetkililerindir.

2- Rize, Erzurum karayolu en kısa zamanda yapılarak yaz ve kış ulaşıma devamlı açık tutulmalıdır. Bu yolun yapılması ve bu şekilde uygulamaya geçilmesi halinde hem devletimiz hem de milletimiz için büyük çapta ekonomik kazançlar sağlayacağı bir gerçektir.

3- Rize limanının bir an önce yapılıp faaliyete geçmesi zaruridir. Bu liman bir noktada uluslararası transit taşımacılığında büyük rol oynayacaktır. İran ve Irak'a ihracat bu limanda yükleme ve boşaltmalar yapılacak, Trabzon-Erzurum yoluna oranla yapıldığı takdirde daha kısa olacak olan Rize-Erzurum yolundan bu transit taşımacılığı kesinlik kazanacaktır.

4- Fazla değil, biraz yatırım imkânı sağlanıp, yeşil ışık yakıldığında Çiftekavak-Alipaşa semtleri arasındaki denizi doldurup, elde edilecek olan boş sahaya bir havaalanı yapılabilir. Bu konuda Rize için önemlidir. Çünkü Rize'li kara ve deniz yollarından daha çok hava yollarını tercih ediyor.

EĞİTİM

OKUR-YAZAR ORANININ EN YÜKSEK OLDUĞU İLLERİMİZDEN BİRİ...

Türkiye genelinde okur-yazar oranının en yüksek olduğu kentlerimizden biride Rize'dir. Ülkemizde ortalama okur-yazar olanı yüzde 62 olurken bu rakam Rize'de yüzde 74'dür.

Merkez il ve ilçelerinde toplam 472 ilkokul, 32 ortaokul, 28 lise ve dengi okul ile bir meslek yüksek okulu vardır. Bu okul sayıları şu anda yeterli ama gelecek yıllarda ihtiyaca cevap veremeyecektir. Bu nedenle il ve ilçelerde en az on ilkokul, beş ortaokul ve beş lisenin yapılması şarttır. Şu anda 40 ilkokul öğretmenine, orta ve lise dengi okullarında ise, Sosyal Bilgiler, Edebiyat, Yabancı Dil, Müzik, Resim ve Beden Eğitim öğretmenlerine ihtiyaç vardır.

Protokol

Rize Valisi.	**Namık Günel**
Belediye Başkanı.	**Ekrem Orhon**
Cumhuriyet Savcısı.	**Selahattin Üstündağ**
Vali Yardımcısı.	**Recai Argat**
Vali Yardımcısı.	**Eşref Altın**
Emniyet Müdürü.	**Burhan Hekimoğlu**
Defterdar.	**Mehmet Özkan**
Milli Eğitim Müdür.	**Fevzi Altıkanoğlu**

Vergi Rekortmenleri

Rize'de en yüksek gelir vergisi ödeyen ilk beş kişi şöyledir:

Vecdi Güveli.	7.497.834 TL.
Tevfik Kuvel.	3.842.229 TL.
Cemal Mataracı.	3.481.584 TL.
A. Latif Mahmutoğlu.	2.886.393 TL.
Köksal Güveli.	2.834.080 TL.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

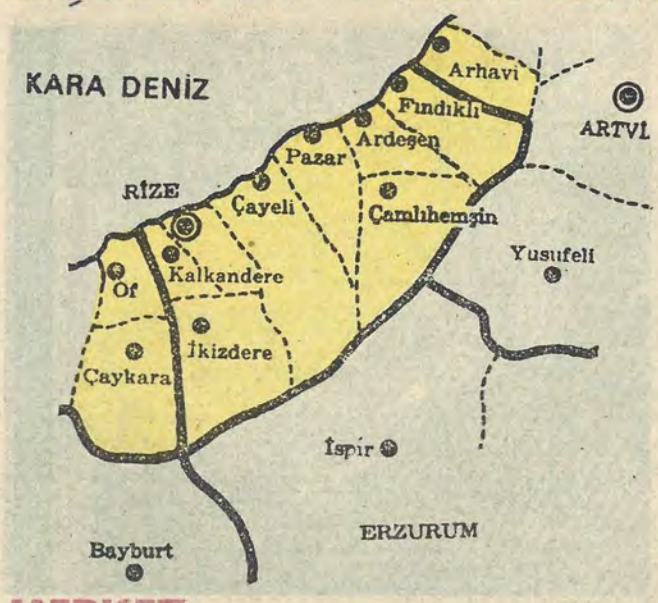

MERKEZ

Rize merkez ilçesinin doğusunda Çayeli, batısında Trabzon'un Of, kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Kalkandere, İkizdere ile sınırlanmıştır.

Yüzölçümü 437 kilometrekare olan merkez ilçenin nüfusu 154 bin 459'dur. Merkez ilçede toplam 62 mahalle, 101 köy ve 4 bucak merkezi vardır.

ARDEŞEN

Kuzeyinde Karadeniz, doğusunda Fındıklı, güneyinde Çamlıhemşin ve batısında Pazar ile sınırlıdır. Hopa - İstanbul karayolu üzerinde, Rize'ye 48 kilometre mesafede bulunan Ardeşen'in yüzölçümü 615 kilometrekaredir. 1980 nüfus sayımında nüfusu 31.996 olarak saptanmıştır.

ÇAMLIHEMŞİN

Pazar, Ardeşen, İkizdere, Erzurum'un ve Artvin'in Yusufeli ilçeleri ile sınırlıdır. Pazar - Ardeşen karayolu üzerinden ayrılan ve Rize'ye 71 km. uzaklıkta bulunan Çamlıhemşin'in 1980 sayımında nüfusu 10.858 ve yüzölçümü de 678 km2'dir.

ÇAYELİ

Rize'nin nüfus ve yerleşim açısından en büyük ilçesidir. Kuzeyde Karadeniz, batıda Rize, doğuda Pazar, güneyde Çamlıhemşin ve İkizdere ile sınırlıdır.

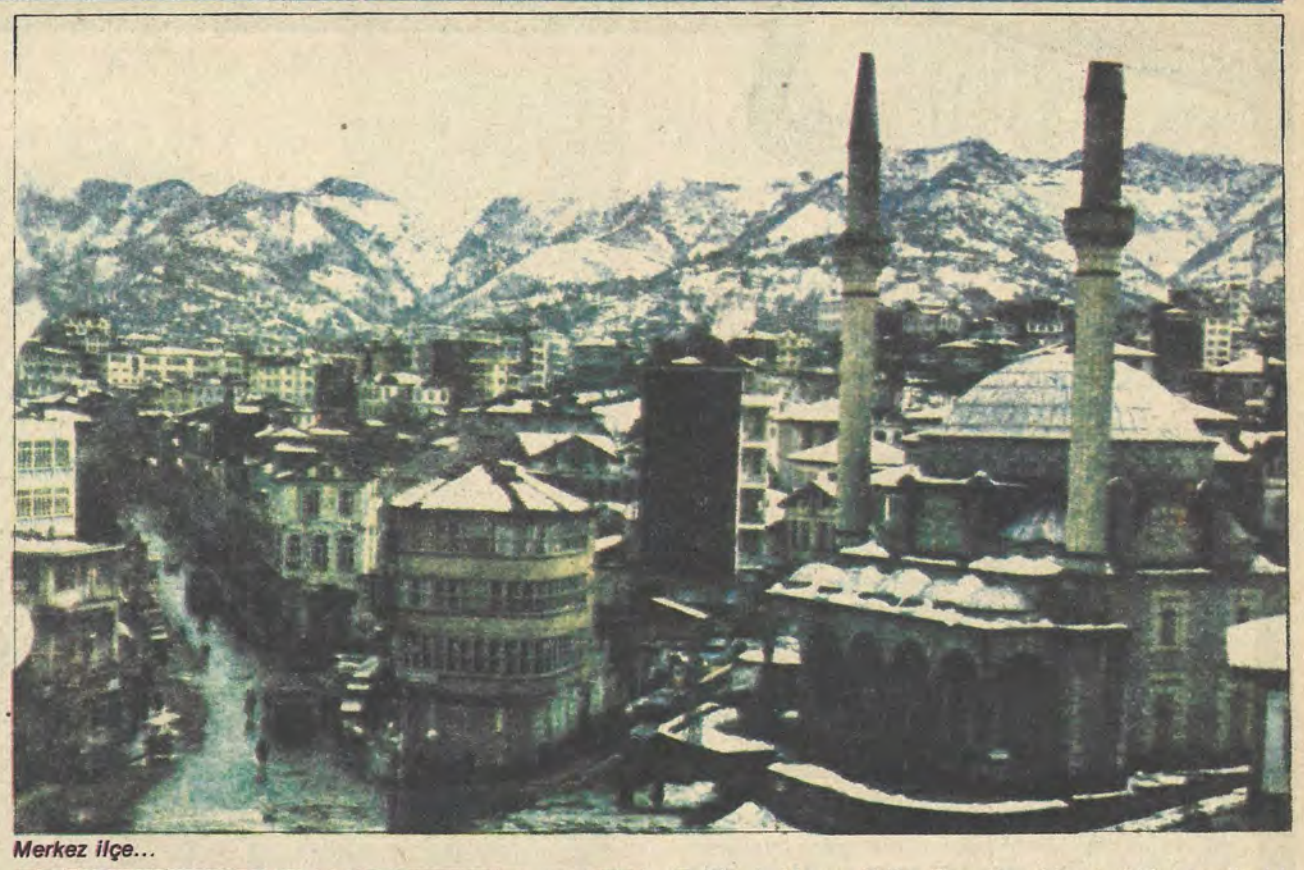

Merkez ilçe...

Çayeli ilçesi...

Eski adı Mapavri'dir. Çayeli yaklaşık 110 senelik bir maziye sahiptir. Rize'ye uzaklığı 25 km'dir. Yüzölçümü 473 kilometre karedir. 1980 nüfus sayımında 58.014 olarak tespit edilmiştir.

FINDIKLI

Karadeniz kıyısında Artvin'in Arhavi ve Yusufeli, Erzurum'un İspir ve Ardeşen ilçeleri arasında yer almaktadır. Rize'ye uzaklığı 58 km.'dir. 15.773 nüfuslu olan Fındıklı'nın yüzölçümü 409 kilometrekaredir.

İKİZDERE

Rize'nin en büyük ilçesidir. İki derenin birleşmesiyle bu ismi almıştır. İspir, Çamlıhemşin, Kalkandere ve Trabzon ile sınır komşusudur. Rize'ye uzaklığı 48 km.'dir. Yüzölçümü 898 kilometrekaredir. Nüfusu ise 16.932'dir.

KALKANDERE

Trabzon, Rize, İkizdere, Çayeli ile sınırlıdır. Rize'den uzaklığı 24 km.'dir. Yüzölçümü 95 kilometrekare ile Rize'nin en küçük ilçesidir. Nüfusu ise 25.276'dir. Rize'ye uzaklığı 35 km.'dir.

PAZAR

Doğusunda Ardeşen, batısında Çayeli, güneyinde Çamlıhemşin ve kuzeyinde Karadeniz yer almaktadır Rize'den uzaklığı 40 km.'dir. Nüfusu 47.950 olup yüzölçümü ise 315 kilometrekaredir.

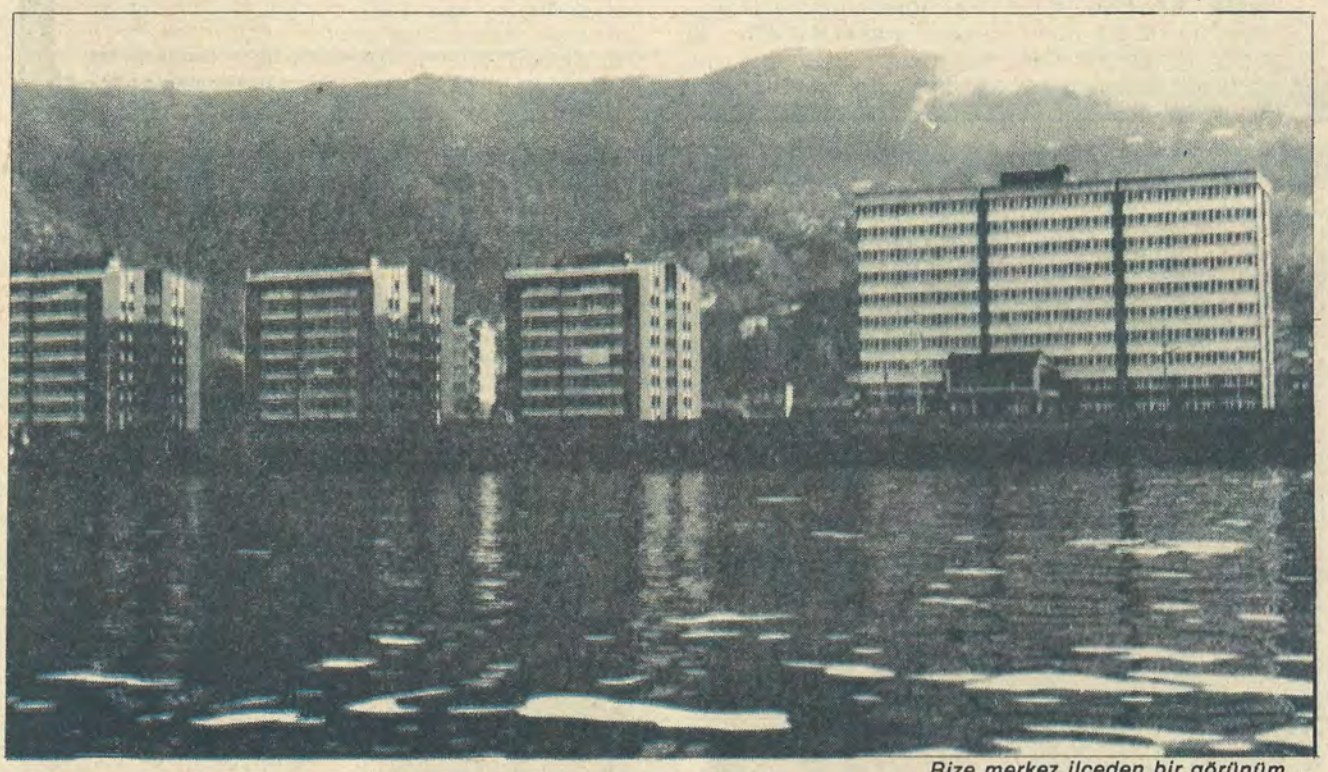

Rize merkez ilçeden bir görünüm...

Nerelerde kalınır

EFES OTEL
Atatürk Caddesi. Tlf. 2573-2574
Banyolu, 45 yatak, kalorifer, klima ve lokal.
OTEL TURİST
Atatürk Caddesi. Tlf. 1472-2009
Banyolu, 60 yatak, kalorifer, lokanta, klima ve lokal.
OTE MİLANO
Deniz Caddesi. Tlf. 1863
Banyolu, 60 yatak, kalorifer, lokal.
KENT OTEL
Atatürk Caddesi. Tlf. 1742
Banyolu, 35 yatak, kalorifer ve lokanta.
DENİZ OTELİ
Deniz Caddesi. 1907 (Tlf)
Banyolu ve 30 yatak.
OTEL YILMAZ
Deniz Caddesi. Tlf. 3058
Banyolu, 30 yatak ve kaloriferli
Ayrıca her ilçede en az iki konforlu oteller mevcuttur.

Önemli kişiler

ALİZIRH— (1888-1951) —Cumhuriyeti ilân ve kabul eden ikinci TBMM'den 1950'ye kadar Rize ve arada bir dönem Çoruh milletvekili, hukuk öğrenimi gördü.

CEVAT DERELİ —(1900- ?) Ressam. 1915'te Sanayii Nefise Mektebi'ni bitirdi. Yeni Resim Cemiyeti kurucularından. Paris'te öğrenim gördü. Akademide öğretim görevlisi olarak emekli oldu.

TAHSİN BEKİR BALTA—(1902-1970)—İdare Hukuku Profesörü, İktisat Bakanı, Çalışma Bakanı, politikacı. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, doktora için Almanya'ya gönderildi. Siyasal Bilgiler Okulu'nda öğretim görevlisi oldu. Ankara Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Profesörlüğüne getirildi. 1943'te Rize'den milletvekili seçildi. 1946'da iktisat, 1947'de Çalışma Bakanı oldu. 1951'de üniversiteye döndü. La Haye Adalet Divani üyeliği, Avrupa İnsan Hakları K[illegible]syonu [illegible] yaptı.

NECATİ MEMİŞOĞLU—(1886-1953)—İlk TBMM'de Lazistan mebusu, İstiklâl Madalyası, sahibi. Hukuk öğrenimi gördü, avukat Hemşin Çinçina köyünde doğdu.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

RİZE ilimizin bulunduğu toprakların tarihi M.Ö. VII. yüzyılda Kafkasya'dan buralara uzanan Kimmerler ile başlamaktadır. Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hitit devletinin sınırları dışında kalan bu topraklara Urartular da uzanamamışlardır. Buranın ilk sakinleri olan Kimmerler bu topraklarda çok kalmamışlar, İskitliler bu yöreyi ellerine geçirmişlerdir. Ancak tarıma büyük önem veren İskitliler bu yörenin sert toprağının tarıma hiç de elverişli olmayışı karşısında buradan uzaklaşmak zorunda kalmışlardır. Milattan sonra VI. yüzyılda Pers devleti bu toprakları egemenliği altına almış, onların hâkimiyeti yıllarında İyonyalıların kıyılarda küçük bir takım müstemlekeler kurdukları görülmüştür. Ancak bunlar basit balıkçı köyleri olmaktan ileri gidememiştir.

Persler'den sonra Büyük İskender bu topraklara hâkim olmuş, onun ölümünden sonra ülkesi Makedonya İmparatorluğu parçalanırken bu toprakları Pontuslular ele geçirmişlerdir. Pontusluların bu yöredeki egemenliğine Romalılar son vermişlerdir. Bu topraklar Romalıların egemenliği altında iken Partlar, Sasaniler, Ermeni kralları ve Gürcüler burayı ele geçirmek için çok çaba harcamışlarsa da bunu başaramamışlardır. 395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanışı sırasında bu yöre de Bizans'ın payına düşmüştür. Bizans'ın egemenlik yıllarında Rize yöresi Müslüman Arapların akınlarına uğramış ancak bundan da bir sonuç çıkmamıştır. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sora Türkler hızla Anadolu'ya yayılırken Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah bu toprakları da yeni Türk devletinin sınırları içine katmıştır. Daha sonra bu yörede İlhanlılar, Akkoyunlular ve Karakoyunlular gibi Türk beylikleri hüküm sürmüş, Fatih Sultan Mehmet, Trabzon Rum İmparatorluğu'nu ortadan kaldırırken bu toprakları da Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Rize, Osmanlı devrinde gelişme olanağı bulmuş, Cumhuriyet döneminde ise en parlak dönemine erişmiştir.

Rize'nin başlıca tarih zenginlikleri camileri ile kaleleridir. Bunların en önemlileri şunlardır:

CAFERPAŞA CAMİİ: Banisinin adıyla anılan cami 1555 yılında yaptırılmıştır. Güzel bir mimarisi vardır. Yine Cafer Paşa tarafından yaptırılan ve banisinin adıyla anılan bir başka cami de Çayeli ilçe merkezindedir.

Atina Kız Kalesi...

GÜLBAHAR CAMİİ: Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatur tarafından inşa ettirilmiştir. İl merkezinin en güzel camilerinden biridir.

İSLÂMPAŞA CAMİİ: I. Sultan Selim devrinde yaptırıldığı bilinir. XVI. yüzyıl Türk cami mimarisinin tipik örneklerinden biridir.

KALE-İ BALÂ: Çamlıhemşin kasabasının 40 kilometre güneyinde, Erzurum karayolu üzerindedir. Cenevizliler devrinden kalma olduğu sanılmaktadır.

ZİL KALE: Çamlıhemşin kasabasının 12 kilometre kadar güneyindedir. Zil deresi'ne hâkim bir noktada bulunduğundan bu adla anılır. XVI. yüzyıl yapılı olduğu tahmin edilmektedir.

PAZAR KALESİ: Pazar ilçe merkezine giderken, denize doğru uzanmış bir kayanın üzerinde yükselir. Tarihî adının Athenon olduğu bilinir. VIII. yüzyıl yapısı bir Bizans kalesidir.

RİZE KALESİ: İl merkezindedir. Rihizus Kalesi adıyla da anılır. Bizans yapısı olduğu tahmin edilen kaleden günümüze az bir bölüm ulaşabilmiştir.

SÜLEYMAN DEDE TÜRBESİ: Yerli ve yabancı gezgincilerin sürekli ziyaret ettiği türbe, Ardeşen ilçesinin Seslikaya köyündedir.

KİLİSE: Rum-Pontus İmparatorluğu'ndan kalma kilise, Ardeşen ilçesinin Kavaklıdere semtindedir.

ZELEKİ KALESİ: Rize-Artvin karayolu üzerindeki kale, Rize'nin iki km. doğusunda yer almaktadır. 12. yüzyılda Rum-Pontus İmparatorluğu tarafından inşa ettirilmiştir.

ATİNA KIZ KALESİ: Pazar ilçesinin batıdan girişinde denizin içinde büyük bir kaya üzerine oturtulmuş kale 8. yüzyılda Bizanslılar tarafından inşa edilmiştir.

Rize	1856 — 1460
Çayeli	1842 — 1552 — 1413

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Gezilecek yerler

ZİRAAT BAHÇESİ: Rize'nin Fener-Gündoğdu semtleri arasında kalan tüm bölgesi rahatlıkla bu semtten izlenebilir. Eşsiz bir görünümü vardır. Şehir merkezinin güney batısında yer alır. Renk renk çiçekler, çay bitkileri, Uzakdoğu'dan getirilmiş ve dikilerek büyümüş çam ağaçları içerisinde kurulmuş olan bu bahçe, yaz ve kış aylarında binlerce kişinin geldiği, dinlendiği ve hayran kaldığı Ziraat Bahçesi, Çay Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından kendi arazisinde kurulmuş ve kamuya hizmet veren bir yerdir.

DAĞ BAŞI: İl merkezinin hemen ortasından yaklaşık deniz seviyesinden 75-100 m. yükseklikte yer alır. Kent merkezini buradan geceleri seyretmek ayrı bir zevktir. Burada bulunan pınar suları yazın sıcağında 25 derece soğukluğunu korur. Buraya çıkan gezginciler yemek yemekten kendilerini bir türlü alıkoyamazlar.

MOLİVA TEPESİ: Bu tepeye çıkılınca bakıldığında Çayeli ilçesinin girişine kadar görülür. Henüz turistik bir hale getirilmemiş ama Rize'lilerin yaz aylarında en büyük dinlenme yerlerinden biridir.

KALE BAHÇESİ: Rize Kalesi üzerinde yeni inşa edilmiş tesislerden oluşmaktadır. Burada kışın dinlenebilecek dinlenme tesisleri yapılmış, halk büyük bir ilgi göstermektedir.

ÇAĞLAYAN ALABALIK ÇİFTLİĞİ: Fındıklı'dan bir saat uzaklıkta Çağlayan köyünde bulunan alabalık çiftliğinde yılda ortalama 250 bin balık üretilir. Buraya gelen kişiler havuzlardaki alabalıklardan istediklerini yakalattırarak pişirtebilirler. Buradaki yer, büyük bir çağlayanın hemen yanbaşında modern tesisler halinde kurulmuştur.

İKİZDERE HİDRO ELEKTRİK SANTRALİ: Tamamen bir vadi ortasında yeşilliklerle kaplı bir bölgede yer alır. İkizdere ilçesine beş km. uzaklıktadır. Buradaki tesislerde elektrik üretimi yapılmaktadır. Buradan akan çağlayanda alabalık avcılığı yapılır.

TRABZON TAŞLARI: Rize'nin İkizdere ilçesi Demirkapı köyündedir. İlçe merkezinden yaklaşık 500 m. yükseklikte olan Trabzon taşlarına gece çıkıldığında Trabzon'un ışıkları rahatlıkla görülmektedir.

Yeşillikler arasında Rize...

AYDER KAPLICALARI: Çamlıhemşin ilçesinden 10 km. uzaklıktadır. Üç köy muhtarlığının birleştirdiği bir kooperatif tarafından onarılarak turistik hale getirilmiştir. Burada otel, motel ve kamp tesisleri mevcuttur.

Ayrıca yeşilin en canlı örneklerini burada görmek mümkündür. Aydere'de soğuk ve sıcak olmak üzere iki banyo vardır. Ayrıca bu banyoların hemen karşılarında yılanlı göl diye bir banyo bulunmaktadır. Bu banyoda yılan gözükmemekle birlikte birçok deri hastalığına diğer iki banyo ise, birçok iç hastalıkları ve kadın hastalıklarına iyi gelmektedir. Ayrıca buradaki içmeler de böbreklerdeki kum ve taşların düşmesine yardımcı olur.

ANDON İÇMELERİ: Rize'nin doğusunda yer alır. Salarha yolu ile gidilen Andon içmelerin gereği gibi önem verilmemiş, köy sakinleri kendi imkânları dahilinde oturur hale getirmişlerdir. Buradaki içmeler, mide, barsak, böbrek ve romatizmaya iyi geldiği söylenir.

CİMİL KAPLICASI: İkizdere'den 10 km. içerdedir. Burasıda kendi haline bırakılmış bir yerdir. Buraya gelenler İkizdere'deki konaklama tesislerinde veya köydeki hanlarda konaklarlar. Hem içmesi, hem de banyosu vardır. İçme suyu ve banyosu romatizma, bel ağrıları, mafsal tutuklukları, mide ağrıları, idrar yolları hastalıkları ve kabızlık hastalıklarına iyi gelir.

VARDA İÇMELERİ: Varda semtinde bulunan içmeler, iştah açıcı, mide ağrılarına iyi gelir, böbreklerdeki taşların düşmesine yardımcı olduğu ve romatizma ile bel ağrılarını giderici dir.

«HEMŞİN HORONU» «RİZE TİTREMESİ» ÜNLÜ OYUNLARIDIR

RİZE ve yöresinde "Horon" türündeki oyunların ağırlığı büyüktür. "Hemşin Horonu, Rize Titremesi, İki Ayak" oyunları "Tulum" eşliğinde, "Sıksaray, Sallama" oyunları ise "Kemençe" eşliğinde oynanır.

HORON NEDİR?

Horon kelimesinin nereden geldiği şeklinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre Horon kelimesinin "Horom" kelimesinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Doğu Karadeniz bölgesinde olgunlaşmış mısır saplarını, köküne yakın birden keserek mısır tarlalarında yapılan sıra sıra yığınlara "Horom" adı verilmektedir. Bunun gibi çayırlardan kesilen otlardan yapılan bağlara ve yığınlara da horom denilmektedir. Gerçekten mısır tarlalarındaki mısır sapı yığınları ile çayırdaki et yığınlarının dizilişi ve sıralanışı, uzaktan bakıldığında el ele vermiş, kolkolo girmiş insanların görünümünü andırmaktadır. Bütün bu benzetmelerden ötürü "Horon" sözcüğünün, "Horom" sözcüğünden kaynaklandığı söylenmektedir.

Bu konuda bir başka görüşte, "Hora" sözcüğünden, ya da Türklerin ilk çağlardaki dinsel törenlerinin adı olan "Horan" sözcüğünden geldiği şeklindedir.

GİYSİLER

Kadın giyimi: Başta, sade ve çiçekli desenli örtüler vardır. Gövdede, oldukça uzun ve bolca dikilmiş entariler bulunur. Şalvar; sade ve desenli olabilir. Uzunca ve geniştir. Peştemal, entarilerin üzerine bağlanır. Genellikle, kahverengi, kırmızı ve siyah renklerin hakim olduğu renklerden peştemal yapılır. Belde kuşak vardır. Genellikle kırsal kesimlerdeki kadınların bellerine sardıkları kalınca bir kuşaktır. Çoraplar renklidir. Ayaklarda çarık bulunur.

Erkek giyimi: Erkeklerin başında "Başlık" bulunur. Başlık kara şayaktan yapılır. Orta yerinde başa giyilebilecek biçimde bir oyuk vardır. Yan kolları ile özel bağlama biçimine göre başa sarılır. Çeşitli bağlama biçimleri vardır. "Kulatlı" bağlayış biçiminin en iyi olduğu söylenir.

Gövdede: Kolsuz, yakası yandan aşağı doğru uzunan bir yelek vardır. Beyaz ipek satenden, ya da poplinden yapılan işlik "Gömlek", yakası omuzdan yana çekilir. Önden yakalı olanlar da vardır. Zıpka, paçaları dar, arkası körüklü bir pantalon çeşitidir. Bel uzunca bir uçkurla bağlanır. Boğaz kısmı yumuşak deriden, alt kısmı ince köseleden yapılan bir çeşit çizme giyilir. Buna yörede "Sabuk" adı verilir.

Erkek takıları, Hamayıl, Nuska, Kayış ve bıçak olarak sıralanabilinir.

Özel yemekleri

Rize'nin en sevilen sebzesi kara lahanadır. Bu sebzeden yaprak sarması, haşlama, lahana çorası ve içyağlı patates lahana yemekleri yapılır. Yörede yapılan koleti peynirden ve nefis tadı olan Minci'den muhlama, kaymaktan hoşmeri veya tavada oynayan, laz böreği, koz kaldıran ve hamsinin yeri büyüktür. Hamsiden yapılan otuzun üzerinde yemek vardır.

Mısır ununda yapılmış mısır ekmeği ünlüdür.

HALK MÜZİĞİ

Yörede söylenen türküler genellikle mana itibariyle, "aşk, silah, gurbet" konularını içerir.

Mani ve Beyit tipinde olan Türküler: Bu tipteki türküler iki grupta incelenir. Birinci grupta; belirli bir kişi tarafından düşünülerek söylenen türküler, ikinci grupta ise; durumun gerektirdiği yerde, irticalen söylenen türkülerdir.

Birinci gruba örnek bir türkü:

Çikma sevduğum çikma,
Portikal ağacina.
Sonra duşer elursan,
Dayanamam acina.

İkinci gruba örnek bir türkü:

Yedum yağlı mahlama,
Yüreğum bolaniyi,
Habu köyden bi uşak,
Peşume dolaniyi...

Yukarıdaki dörtlükle birinci beyit ile ikinci beyit arasında bir anlam birliği yoktur.

Rize Halk Türküleri nazım şekilleri itibariyle mani ve beyit tipindedir. Mani tipinde olanlar 7'li, beyit tipinde olanlar ise (7+7) 14'lü hece kalıpları ile söylenir.

Rize yöresinde söylenen diğer türküler de üç bölümde incelenir: "Söyleniş tarzlarına göre; "Karşı-Beri Türkü", "Atma Türkü", "Kesme Türkü".

Karşı - Beri Türkü: Düğünlerde birkaç kişinin birlikte, yöresel bir makamla (7+7) hece vezni ile söyledikleri türkülerdir. Kafiyeler, şairlerin ustalık derecesine göre, yarım, tam zengin olabilmektedir. Türkünün irticalen söylenmesi çok ilginçtir. Çayelili bir şair ile, Hopalı bir şair arasında geçen sözkonusu türküye güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Çayelili: Aman dün satayıda Mapavride pileki,

Hopalı: O anam değil idi yanlış tanıdın bel ki,

Çayelili: Anana ekmek verdi geçen bizim evdeki,

Hopalı: Ben de gelip istesem bana da verir belki.

Atma Türkü: Atma Türküleri de kendi aralarında dört kısımda incelenir; "Dörtlüklerden kurulu atma türküleri", "Dörtlüklerle başlayıp ikiliklerle süren atma türküler", "Üçlüklerden kurulu atma türküler", "İkiliklerden kurulu atma türküler".

Kesme Türkü: Düğün ve bayramlarda söylenir. Şair, söylediği "Kesme türkü"leri meydana getiren (7+7) ondörtlük mısraların, önce birinci yediliğini, nakarat şeklinde söyler. Karşı taraf bunu aynen tekrar eder. Tekrar edildikten sonra ikinci yedili kısmında aynen, birinci kısım gibi karşılıklı nakarat halinde tekrarlanır. Söylenen tarafın söyleme süresini, tekrar eden tarafın uygun gördüğü bir anda birinci yediliğin yerine cevap vererek kesmek suretiyle ayarlamış olur.

1. taraf: Uşaklar bukun bize
2. taraf: Uşaklar bukun bize
1. taraf: Geldik gördük nereyi
1. taraf: Geldik gördük nereyi
2. taraf: Geldik gördük nereyi
1. taraf: Belumdeki tabanca
2. taraf: Belumdeki tabanca
1. taraf: Dalda vurur pireyi
2. taraf: Dalda vurur pireyi

EVLENME

Rize ve çevresinde kız evinde düğün pazartesi başlar, hafta sonuna kadar devam eder. Pazartesi günü, "Mest-Pabuç" olarak adlandırılan ve damat tarafından içinde geline ait taç, beşibiryerde, kordon, bilezikler, diğer ziynet eşyaları, gelin için alınmış giysiler, ailesi fertlerine alınmış ve boğca diye adlandırılan giysiler bir sandık veya valizler içinde kız evine gönderilir. Düğün salı günü de devam eder. Çarşamba günü erkek tarafı düğün alayı ile kız evinden gelini almaya gelir. Çarşamba, perşembe ve cuma günleri erkek evinde düğüne devam edilir. Gelin, düğün süresince gelen konukların görebileceği bir yerde oturur. Ailesinden bir yakını, geline bu süre içinde eşlik eder. Cuma günü akşamı gelinin aile efradı, yakınları vedalaşır ve oğlan evinden ayrılır.

Nüfus

Rize nüfusu 1950'ye kadar önemli bir artış kaydetmemiştir. 1950 yılından sonra nüfusta hızlı bir artış görülmüştür.

1950 yılına kadar bölgedeki tarımsal sahaların ve tarım ürünlerinin yetersizliği ve iş sahalarının az oluşu nedeniyle Rize'li Türkiye sathına işçi, zanaatkâr ve tüccar olarak yayılmıştır. Ancak 1950 yılında çay önemli gelir getiren bir tarımsal ürün haline gelince başka illere yayılan Rizeliler memleketlerine dönmüş, nüfus da bu şekilde artmaya başlamıştır.

Rize ilinin merkez ilçe ve ilçelerin nüfusunun toplamı 361.258'dir. Nüfus yoğunluğu ise, 1km2'ye92.15 düşmektedir.

1980 nüfus sayımına göre, yörede yaşayan kişilerin %65'i kent merkezlerine % 35'i ise köylerde yaşamaktadır.

BİR FIKRA

Karadeniz ve Rize fıkraları oldukça ünlüdür. Rizeli bir şey anlatmak istediği zaman çoğu kez onu fıkralar ile süsler. Fıkralar ile düşüncelerini aktarmak ister. Bu nedenle hepimiz tarafından bilinen Karadeniz fıkraları Rize çevresinde de bol bol dile getirilir...

"Vururum oni"

Askere yeni alınmış bir Rizeli ere komutanı sorar;

— Oğlum, bir an için kendini savaştaymış gibi kabul et.

— Hey gözünü sevyim komitanum, o deduğun bi olsa...

— Önünde bir düşman geliyor ne yaparsın?

— Vururim oni komitanum...

— Bir düşmanda sağ taraftan geliyor, ne yaparsın?

— Oni de vururim komitanum...

— Peki ya, bir düşman da sol taraftan geliyorsa...

— Dedum da, vururim oni komitanum...

— Dur, daha bitmedi. Bir düşmanda arka istikametten gelir; Cevabını iyi düşün oğlum.

— Allahuni seversen, ya birak beni komitanum. Senun benden başka askerun yok mi?

EL SANATLARI

Rize ve yöresinde "Rize bezi", "Peştemal" gibi ürünlerin önemli bir yeri vardır. Peştemal, çeşitli desenlerde işlenir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Uygun ve yumuşak iklim koşulari nedeniyle çaydan portakala kadar, her türlü ürünü yetiştiren verimli bir ilimizdir.
Doğanın çeşitli güzelliklerinin yer aldığı bu yörede tarım, sanayii ve hayvancılık başlıca uğraşı ve zenginlik kaynağıdır.
Türk Ticaret Bankası 1958 yılından beri 25 yıldır Rize ve çevresine banka hizmetlerini en iyi şekilde sunmaktadır.

Rize İl Merkez Şubesi
Rize

Rize İli Şubeleri
Çayeli, Pazar

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Ekonomisi tarıma bağlıdır

TARIM DENİNCE RİZE'DE AKLA ÇAY GELİR

RİZE'nin ekonomi ve sanayi dalında hızla ilerlemesi çaya bağlıdır. İlin ekonomik hayatında tarım birinci sırayı alır. Tarım dendiği zaman akla Rize'nin simgesi olan çay gelir. Kentte en çok gelir getiren çay, yaklaşık 150 bin çay üretecisinin tek geçim kaynağı haline gelmiştir. Ülkemizde yetiştirilen ve üretilen çayın % 80'ini Rize'de gerçekleşir.

Çay tarımı, sanayinin gelişmesinde büyük rol oynar. Çay Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı 39 yaş çay işleme fabrikasının 29 tanesi Rize'de bulunur. Ayrıca bir ana tamir fabrikası, bir paketleme fabrikası ve bir çay ambalaj fabrikası vardır.

Çayın dışında Rize'nin karakteristik ürünlerinden biri de turunçgillerdir. Mandalina ve portakal özellikle meyvecilikte önemli bir yer tutar. Son yıllarda bu meyvelerin fidanları yetiştirilip Ege ve Akdeniz bölgelerine satılmakta ve bu işlemden büyük gelir sağlanmaktadır. Doğu Karadeniz bölgesinin belirgin ürünlerinden olan fındık, Rize ve yöresinde uygun iklim ve toprak özelliği bulunmadığından fazlaca yetişmez. Muzun dışında Rize'de bütün meyveler yetişir. Ama bu bir ziraat genelinde yapılmaz.

Dünyaca ünlü ve çok az bir ekim alanında yetiştirilen puro tütünü ülkemizde sadece Rize'nin Pazar ilçesinde ekimi yapılır.

Eskiye oranla hayvancılıkla uğraşılmamaktadır. Ancak balıkçılık son derece gelişmiştir. Arıcılık ise Çamlıhemşin ve İkizdere'de yaygındır. Anzer balı birçok hastalığa iyi gelmektedir. Yalnız bu bal bölgede çok az miktarda elde edilmektedir.

RİZE'DE BULUNAN FABRİKALAR

Rize sanayide hızla gelişen illerimiz arasında yer almaktadır. İl ve ilçelerde çok sayıda kamu ve özel kuruluşların fabrikaları mevcuttur. Bu fabrikalarda geçici ve daimi olmak üzere yılda ortalama 50 bin kişi çalışmaktadır.

Çay Rize ekonomisinin can damarıdır...

KAMU KURULUŞLARINA AİT FABRİKALAR

Kamu kuruluşlarına ait fabrikaların çoğunluğu Çay Kurumu Genel Müdürlüğü'ne ait fabrikalardır. Bunlar sırasıyla: Ardeşen, Aşıklar, Azaklıhoca, Camidağı, Çayeli, Çiftlik, Fındıklı, Gündoğdu, Güneysu, İyidere, Kalecik, Kalkandere, Kendirli, Meryat, Musadağı, Ortapazar, Sabuncular, Salarha, Selimiye, Taşlıdere, Ulucami, Veliköy, Pazar 1, Pazar 2, Pazarköy, Derepazarı, Derepazarı 2; Zihni Derin, Cumhuriyet çay fabrkikaları, 100. Yıl Çay Paketleme Fabrikası, Ana Tamir Fabrkikası, Çay-San Ambalaj Kutu Fabrikası, İkizdere Hidro Elektrik Santralı, Ardeşen Kereste Fasrikası,

Rize'de özel sektöre ait belli başlı yatırımlar da şunlardır:

Bağdatlı Un Fabrikası, Karedeniz Un Fabrikası, Ak-Un Fabrikası, Karbsan Balık Unu ve Balık Yemi Sanayii Fabrikası, Yetsun Sunta Sanayii, Demir Çekme Fabrikası, Rap Tuğla Fabrikası, Altınyaprak Losyon İmalâthanesi, Selçuk Çelik Kasa İmalâthanesi, Kalçaoğlu Alüminyum Fabrikası.

TÜRKİYE VE DÜNYADA ÇAY

En çok ikram edilen, sudan sonra en çok içilen ve fakir ile zenginin aşı haline gelen çay, bugün Türkiye'de önemli bir tarımsal üretim potansiyeli ve beraberinde büyük ölçüde istihdam kapasitesi ile ülkemizde üretilen tarımsal sanayii ürünlerinin en önemlilerindendir. Bu derece hızlı gelişme o kadar kısa zamanda başarılmıştır ki, 35 yıla yakın bir sürede Karadeniz bölgesinde başta Rize olmak üzere aile yaşam düzeyini diğer bölgelere göre en alt basamaktan en üst düzeye çıkarmıştır.

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE ÇAYCILIK

Çayın anavatanı Hindistan'dır. Bir diğer fikre göre ise, Çin'dir. Çay kültürünün ilkin Çin'de başladığını öncelikle "çay" ismi doğrulamaktadır. (t'e), (ch'a) ve (tay) sözcükleri, Çin'in yöresel isimleridir. Bu gerçeklere çayın Çin'de yabanî olarak yetişmekte olduğu da eklenince, anavatanının Çin olması kesinlik kazanmaktadır.

Çin ve Hindistan'dan sonra çayın Japonya'ya geçtiği görülmektedir. Sonraki tarihlerde dünyanın diğer ülkelerine hızla yayıldığı anlaşılmaktadır.

1917 yılında Batum havalisinde inceleme gezilerinde, aynı iklim ve ekolojik koşulları taşıyan Doğu Karadeniz kıyılarında da çay yetiştirilebileceğini Prof. Ali Rıza Erten, iktisat vekâletine bir rapor halinde savunmuştur. Raporda Rize'nin çay ve narenciye yetiştirilmeye çok elverişli olduğunu, gerekli önlemlerin alınmasını salık vermiş, ne yazık ki savaş nedeniyle üzerinde durulmamıştır. Sonraki yıllarda Doğu Karadeniz insanının ekonomik güçlüklerine, sıkıntılarına çare aranırken, sözkonusu rapor yeniden ele alınmış ve Rize'de çay yetiştirilmesine 1920 yılında çıkarılan 604 sayılı kanunla başlanılmıştır.

1924 yılında hazırlanan bir yasa ile Doğu Karadeniz halkına çayın mutluluk getireceğini savunan ve iktisat bakanlığı temsilcisi olan Ziraat Yüksek Mühendisi Zihni Derin, anılan yasanın kabulü ile birlikte Rize'ye gelerek Çay Araştırma Enstitüsü'nü kurmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

Zihni Derin, çay tohumu ve fidanı getirmek üzere defalarca Rusya ve Batum'a gitmis, buralardan getirmiş olduğu tohum ve fidanları halka dağıtmış, bu işlem birkaç defa tekrarlandıktan sonra gerektiği şekilde netice alınamamıştır.

1940 yılında çıkarılan 3788 sayılı kanunla Rize için tefrik edilen 30 bin dekar sahada çaylık ekimine başlanmış ve böylece Rize'de çay yetiştirilmeye başlanmıştır.

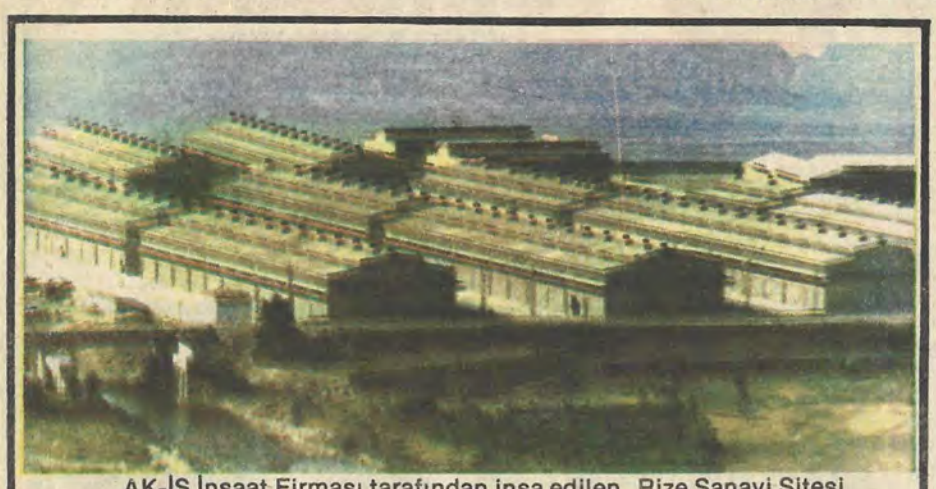

AK-İŞ İnşaat Firması tarafından inşa edilen Rize Sanayi Sitesi

ak.iş

İNŞAAT VE TİCARET KOLL. ŞTİ.
HER NEVİ İNŞAAT, SANAYİ YATIRIMLARI
TAAHHÜT İŞLERİ

Adres: Cumhuriyet Cad. Gür Han,
Kat: 3, RİZE
Telefon: 3498
Ticaret Sicil No: 1871
Oda Sicil No: 2184

* Yol yapım inşaatı
* Liman inşaatı
* Sanayi tesis inşaatı
* Mesken ve ticarethane inşaat yapım işleriyle;

ak.iş

İNŞAAT FİRMASI, BAŞTA DOĞU KARADENİZ BÖLGESİ OLMAK ÜZERE TÜM YURT SATHINDA GÜÇLÜ EKİBİYLE FAALİYETLERİNİ SÜRDÜRMEKTEDİR.

ÇAY KURUMU

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
RİZE

Telefon : 2190 - 2610
Telex : 83137 - RTKL-TR
Telgraf : ÇAYKUR-RİZE

RİZE'DE, SPOR FAALİYETLERİ 1932'DEN SONRA GELİŞTİ

Rize'ye modern sporlar 1932 yılında Halkevleri'nin açılışı ile girmiştir. Rize Halkevi'nin spor kolunda toplananRizeli gençler atıcılık, futbol, voleybol ve yüzme sporlarında gösterdikleri faaliyet ile spora başlamışlardır. Rize'de ilk futbol faaliyeti, bugünkü sanat enstitüsünün bulunduğu alandaki sahada halkevi takımını teşkil eden oyuncuların başka rakip olmadığından kendi aralarında yaptıkları maçlarla başlamıştır. 1933 yılında askerlik şubesi memuru Saim Bey bu gençler arasından topladığı elemanlarla bir futbol takımı teşkil edip onlarla meşgul olmaya başlamış ve bu takımın yaptığı ilk maçta Ordu'yu 3-0 yenmesi Rize'de birden geniş bir futbol faaliyetinin doğmasına sebep olmuştur. 1936 yılında kurulan Şarkspor ile Halkevi takımının Halkspor adı altında toplanması Rize'de futbol faaliyetinin hızlanmasına yol açmıştır. Daha sonra Pazarspor, Güneşspor, Fenergençlik, Beşiktaş ve Çayeli kulüplerinin kurulmasıyla Rize'de futbol faaliyeti büyük bir gelişme göstermiş bu arada diğer spor dallarında da faaliyetin başladığı görülmüştür. Rize, özellikle futbolda birçok ünlü isim yetiştirmiştir. Beşiktaş ve Fenerbahçe'de uzun yıllar top koşturan Şenol, Birol, Trabzonspor ve Samsunspor'da oynayan Sami Tali, Ankara Demirspor, Adana Demirspor ve Şekerspor'da oynayan Ahmet Yetkin, Orduspor ve Rizespor'da oynayan Musa Can, Rize'nin Millî futbol takımlarımıza verdiği tanınmış isimlerdir.

Rize ilinin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda çalışmalar 1963 yılında başlamış ve Yeşil-Mavi formalı Rizespor bu çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. 1963-64 sezonunda Rize Amatör Ligi'nin şampiyonluğunu kazanan Rizespor 1968 yılında profesyonel bir futbol takımı kurarak Türkiye III. Ligi'ne katılmış, 1974'de II. Lig'e, 1979'da I. Lig'e yükselme başarısını göstermiştir. 1979-1981 yılları arasında Türkiye I. Ligi'nde yeralan Rizespor halen Türkiye II. Ligi'nde oynamaktadır.

Rize'de halen futbol, atletizm, basketbol, güreş, masatenisi, voleybol, ve yüzme dallarında spor faaliyeti yapılmaktadır.

ÜNLÜ SPORCULAR

Rize bölgesinde yetişen birçok ünlü sporcular vardır. Bir çoğunun başarılı olduğu dönemler İkinci Dünya Savaşı'na rastlar. Bunların yanı sıra birçok sporcu da isimlerini Türk spor tarihinde yazdırmıştır.

Rize ilinde yetişen ünlü sporcular şunlardır.

Güreş: Necati Morgül (millî)

Futbol: Şenol Birol, Recep Kulak, Aynur Çolak, Topal Mehmet Salih, Muharrem Kürkçü, Çürük Diş İhsan, Metin Akmehmet, Tuncay Mtaracı, Murat Kumbasar, Erdoğan Kolçak, İsmail KARAALİ; Zafer Kanburoğlu, İsmail Bakır,, İsmail Bakır, Lokman Koçan, Zafer Dinçer, Hüsnü Kürkçü, A.Kemal Denizci, Musa Can, Hamit Kazancı, Arif Kocabıyık, Osman Osman Denizci, Şahin, Sami Tali.

Millî olanlar: Şenol Birol, İsmail KARAALİ; Musa Can, Sami Tali, Arif Kocabıyık, Hamit Kazancı, A.Kemal Denizci, Hüsnü Kürkçü, Osman Şahin, Zafer Dinçer, Osman Denizci.

Boks: Maksut Küçük (millî(

Judo: İdris Yanık (Millî(

Hentbol: A.Rıza Çakmak (Millî) ve Yakup Durmuş (Millî).

Rizesporlu futbolcular...

Rize Beden Terbiyesi Kapalı Spor Salonu...

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Ömer Akmehmet.

Adres: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Rize.

Telefon numarası: 1032, 1487, 3295.

Memur sayısı: 20.

İşçi sayısı: 2

Lisanslı sporcu sayısı: 180 bayan, 2900 erkek.

Tesisler: Atatürk Stadyumu 20.000 kişilik, Rize Spor Salonu 2500 kişilik, Rize Kamp Tesisleri 25 kişilik, Çayeli Spor Salonu 500 kişilik.

Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, basketbol, voleybol, hentbol, boks, masa tenisi, atletizm, güreş, bisiklet, halter, judo, teak-wondo, yelken, dağcılık, karate, sualtı sporları.

RİZESPOR KULÜPLERİ

RİZESPOR
ARDEŞEN GENÇLİK
YSE. RİZE GÜCÜ
DEREPAZARI GENÇLİK
İSLÂMPAŞA EMNİYET SPOR
GÜNDOĞDU SPOR
ESNAF SPOR
MÜFTÜ SPOR
KALKANDERE SPOR
HAMZABEY İDMAN OCAĞI
İYİDERE SPOR
KALE-GÜLBAHARSPOR
PAZAR DOĞUŞ SPOR
FINDIKLI SPOR
KENDİRLİ SPOR
SELİMİYE GENÇLİK
PEHLİVANTAŞI GENÇLİK
SALARHA SPOR
ÇAMLIHEMŞİN SPOR
SAHİL GENÇLİK
ÇAYELİ GENÇLİK
İKİZDERE GENÇLİK
ÇAYKUR GENÇLİK

Sağlık Hizmetleri

Rize ilinde ve ilçelerinde toplam yedi hastane, iki sağlık merkezi, iki verem savaş dispanseri, 28 sağlık ocağı vardır. Bu yerlerde ve serbest olarak çalışan hekim sayısı ise 120'dir. Rize ve ilçelerindeki yedi hastanede 550 yatak vardır. 10 bin kişiye 15.5 yatak düşmektedir.

ÇAYBANK
«KENDİ ÖZ BANKAN»

ÇAYBANK RİZE MERKEZ ŞUBESİ'NİN DIŞTAN GÖRÜNÜMÜ

GENEL MÜDÜRLÜK: Tevfik İleri Caddesi RİZE Telefon: 1222-3105

ŞUBELER:
RİZE MERKEZ ŞUBESİ: Tevfik İleri Caddesi RİZE Telefon: 1422-3305
ÇAYELİ ŞUBESİ: ÇAYBANK Çayeli/RİZE Telefon: 1081
ARHAVİ ŞUBESİ: ÇAYBANK Arhavi/ARTVİN Telefon: 1020

Bölgemizde açılacak olan yeni şubelerimizle, Ankara, İstanbul, İzmir ve Mersin'de açacağımız şubelerle hizmetinizde olacağımızı şimdiden müjdeleriz.

EMNİYET GÜVENCE
HİZMET TASARRUF
Karadeniz Tüpgaz LPG Dolum Tesisleri
Tel: ORDU 45 45 İST. 35 02 16

Karadeniz
Trabzon-Rize- Giresun- Ordu ve Artvin'de en çok okunan Doğu Karadeniz'in tek bölge gazetesi.
Tel: 19994-95 — 18111 Tlx:83136

STÜDYO ve RENKLİ LABORATUAR
CR fotoğrafçılık
ATATÜRK CAD. 53 TEL: 3556 – RİZE

KAZDALLAR
PETROL ÜRÜNLERİ TİC. A.Ş.
SANAYİ-KALORİFER YAKITI TAŞIT ve SANAYİ YAĞLARI - GRESLER - LASSA LASTİKLERİ- ROT BALANS - FAR AYARI LASTİK TAMİRİ-HER TÜRLÜ OTO AKSESUAR CAFE
Akaryakıt satış ve servis istasyonlarımız 24 saat hizmetinizdedir
MERKEZ: Yedikule Genç Osman Cad. No: 1 Zeytinburnu-İST. Tel: 826944—45
ŞUBE: Bağdat Cad. Esenyurt No: 186 Kartal-Maltepe TEL: 525418
Mesai dışı ve tatil günleri irt: 533086
ŞUBE: Gümüşyaka Köyü - Silivri/İSTANBUL Tel: 1 ve 107

OTOBÜS KAROSERİ SAN. A.Ş.

OTOKAR PAZARLAMA A.Ş.

Ayta Cad. Ufuk Ap. 16/3-4 1. Levent Tel: 64 36 18-64 32 76

MAGIRUS

o sağlam

o güçlü

o güvenli

DEUTZ

- **M 80 S 4.5** **Minibüs** (10 kişi yolcu kapasiteli)
- **80 E5** **Midibüs** (14 kişi yolcu kapasiteli)

ANA BAYİLERİMİZ

EGEMAK	ORMAK	TORMAK	DOĞAN
Ege Makine ve Ticaret A.Ş.	Orta Anadolu Makina ve Ticaret A.Ş.	Toros Makina ve Ticaret A.Ş.	Otomobilcilik A.Ş.
Gazi Bulvarı No: 3 P.K. 689 İzmir	Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak	İstanbul Cad. Sivil Havaalanı	Ankara Cad. No: 243
Tel: 25 43 50	Mustafa Kemal Mah. Ankara	Karşısı No: 468 Adana	Sirkeci-İstanbul
	Tel: 13 12 63-13 62 54-13 46 56	Tel: 22 715	Tel: 28 13 50-28 13 51

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

SAKARYA

54

Yüzölçümü: 4.817 km2
Nüfusu: 548.747
İlçeleri: Adapazarı, Akyazı, Geyve, Hendek, Karasu, Kaynarca, Sapanca.
Köy sayısı: 477
Doktor sayısı: 235
Hastane yatak sayısı: 704
Okur-yazar oranı: % 84
Otomatik telefon kodu: 9-261

Millî Mücadele'nin unutulmaz kenti: SAKARYA

ZEKAI ERDAL

Sakarya, millî mücadele yıllarında unutulmaz yararlıklar gösteren, Kurtuluş Savaşımızın kazanılmasında büyük rol oynayan kişileri yetiştiren bir ilimizdir.

1921 yılında Yunan işgaline uğrayan Adapazarı, Karasu, Kandıra, Geyve çarpışmaları, Sakarya ilinin yetiştirdiği kahramanlar sayesinde zaferle sonuçlanmıştır. Halit Mollalar, İpsiz Reçepler, Aziz Mollalar, Ali Fuat Paşalar, Telgrafçı Hayri Bey, Murat Bey, Kâzım Kaptan, Hüsnü Köprülü, Tahir Bey, Kâzım Berköz, Boşnak Sabri Bey, Kemalettin Sami Paşa, Sait Bey, Pamukova Cephesi'nden; Halil İbrahim Ağa, Müftüazade Rüştü Bey, Paşalarlı Aziz Gür, Turgutlulu Ziya Bey, Mustafa Bey, Ali Efendi, Muhammed Hoca, Ziya Bey, Sapanca Cephesi'nden; Memioğlu Hüseyin Efendi, Eyyüp Efendi, Deli Tevfik, Geyve Cephesi'nden; Bekir Hoca, Doğançaylı Sefer Bey, Gavur Ali, Sarı Hulusi, Metozade Hüseyin Efendiler ve daha nice isimsiz kahramanlar...

Millî Mücadele yıllarında gösterdiği bu üstün kahramanlıklarla dikkati çeken Sakarya, bugün ise, Türkiye'nin en hızlı gelişen illerindendir. Ülkemizin en genç kentlerinden biri olan Adapazarı, yakın yıllara kadar bir köy görünümündeyken bugün, modern bir yerleşme merkezi olmuştur. İstanbul, Ankara gibi büyük kentlere yakın oluşu, ülkenin en işlek yolu üzerinde bulunuşu ve Sapanca Gölü, Karasu, Çark Suyu, Serdivan, Kuzuluk gibi gezi, plaj ve dinlenme köşelerine sahip oluşu, Sakarya ilinin önemini her gün biraz daha artırmaktadır.

Adı nereden geliyor

Sakarya ilimiz adını Sakarya Nehri'nden aldı... Bu akarsu Bizanslılar tarafından Sangarius adıyla anılmaktadır. Bu toprakları Bizanslılardan alan Türkler ırmağın adı Sangarius'u kendi dillerine uygun bir biçimde Sakarya olarak değiştirdiler. Bundan sonra nehir bu adla anılmaya başladı. Bu nehrin yöresinde meydana gelen il de Sakarya adıyla anıldı.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Nasıl Gidilir

Sakarya'ya kara ve demir yolu ile ulaşılabilinir. Uluslararası E-5 karayolu Sakarya'dan geçer. Demiryolu ise Arifiye İstasyonu ile bağlantılıdır. İstanbul-Ankara arasında çalışmakta olan Mavi Trenle Boğaziçi Ekspresi ve diğer trenler Arifiye İstasyonu'ndan geçerler. Adapazarı-Haydarpaşa arasında ise günde karşılıklı sekiz elektrikli tren seferi yapılmaktadır.

Sakarya'nın merkezi Adapazarı'na her yönden karayolu ulaşımı bulunmaktadır. Yollar oldukça düzgündür. Her yönden otobüsler işlemektedir. Ayrıca Adapazarı-İstanbul, Adapazarı-Ankara ve Adapazarı-Bursa otobüs seferleri de vardır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1957

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 81.8

Partiler	Aldığı oy
CHP	34.110
CMP	6.144
DP	70.248
HP	8.665

1961

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 83.7

Partiler	Aldığı oy
AP	51.242
CHP	37.333
CKMP	16.578
YTP	28.039
Bağımsızlar	197

1965

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 73.7

Partiler	Aldığı oy
AP	71.625
CHP	26.334
CKMP	2.210
MP	8.521
TİP	2.777
YTP	13.159
Bağımsızlar	413

1969

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 64.5

Partiler	Aldığı oy
AP	64.263
CHP	34.240
CGP	5.561
MP	4.115
MHP	3.940
TİP	1.825
YTP	789
Bağımsızlar	5.391

1973

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: % 65.0

Partiler	Aldığı oy
AP	39.928
CHP	33.705
CGP	4.622
DP	28.441
MP	870
MHP	3.350
MSP	24.792
Bağımsızlar	747

1977

Milletvekili genel seçimleri katılma oranı: %76.5

Partiler	Aldığı oy
AP	86.124
CHP	70.233
CGP	2.655
DP	6.255
MHP	8.082
MSP	20.689
Bağımsızlar	352

SAKARYA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 47	% 53

YIL: 1982

Kabul	Red
% 91.4	% 8.6

ADAPAZARI VALİSİ: MEHMET ALDAN

SAKARYA, en genç illerimizdendir. 1954 yılına kadar Kocaeli ilinin bir ilçesi olan Adapazarı, bu tarihte Sakarya adıyla il haline getirilmiştir.

İlin alanı 4817 km2'dir. Merkezle birlikte yedi ilçesi, on bucağı, 24 belediyesi ve 470 köyü vardır. Son sayıma göre, nüfusu 548.000'dir.

İlde ovalar geniş bir yer kaplar. İl merkezi Adapazarı'nın denizden yüksekliği 31 metredir. Başlıca akarsuları; Sakarya Nehri, Mudurnu ve Çark Suyu'dur. İlde Sapanca başta gelmek üzere çok sayıda göl vardır.

Sakarya'nın iklimi ılıktır. Yıllık yağış 800 m.m.'nin üstündedir. Taban suyu yüksek olup düz yerlerde yağmur suları uzun süre yüzeyde kalır. Drenaj çalışmalarına önem kazandıran bu durum, bazı bölgelerde ekim ve dikimi geciktirir. İl bitki örtüsü bakımından zengin olup ormanlar geniş bir yer kaplar. İlde zengin demir yatakları vardır.

İklim ve toprak özellikleri yanında konumu, enerji ve ulaşım imkânları yönlerinden iyi bir durumda olan Sakarya ili; tarıma, sanayie ve ticarete ayni zamanda imkân vermektedir. Ancak, sanayi tarım aleyhine alanını giderek genişletmektedir.

İl halkının geçim durumu genellikle iyidir. Köyler çoğunlumla şehir ve kasabanın birer mahallesi derecesinde gelişmiş, başlıca altyapı hizmetlerine kavuşmuşlardır. 470 köyün 460'ında elektrik vardır. Köy yolları iyi bir düzeydedir.

Merkezde Adapazarı, Erenler ve Serdivan belediyeleri, birlikte yönetimi gerektirecek ölçülerde birbirleriyle kaynaşmış durumdadırlar. Adapazarı şehrinin eğimsiz bir alanda kurulmuş olması, kanalizasyon hizmetlerinde zorluklar doğurmakta; şehrin içinden geçen Çank Suyu'nun kirlenmesine yol açmaktadır. Bunda sanayiin payı da büyüktür. Çevresi için, içme ve kullanma suyu rezervi durumunda olan Sapanca Gölü'nde kirlenmenin önlenmesi hâyâtî bir önem taşımaktadır.

Sakarya'da millî eğitim durumu iyidir. Okuma-yazma oranı Türkiye ortalamasının üstündedir. İlde her dereceden eğitim ve öğretim kurumu, Yüksek Meslek Okulu ve Mühendislik Fakültesi vardır.

Sakarya ili; doğal güzellikleri ve zenginlikleri, deniz ve göl imkânları, konumu ve ulaştırma kolaylığı dolayısıyla ileri bir turizm gücüne sahiptir. Nice yüzyılları göğüslemiş tarihî eserleri vardır: Justinyen Köprü (Beşköprü, M.S. 565). Geyve-Elvanbey imareti (1450). Taraklı Yunus Paşa Camii (XVI.Y.Y.) gibi.

Hâlâ kullanılan bu tarihî eserlerden başka ilde, yer yer tarihî eser kalıntılarına, eski yerleşme izlerine, Sakarya boyunca eski kalelere rastlanmaktadır. Sakarya ili ayrıca, sağlık turizmine imkân verecek kaplıcalara, maden sularına sahip bulunmaktadır. Bunların en önemlisi Akyazı-Kuzuluk Kaplıcası ve Maden Suyu'dur...

Sakarya ilinin yakın bir gelecekte, her yönden, hakettiği gelişmişlik düzeyine ulaşaca ğına inanıyoruz.

ADAPAZARI BELEDİYE BAŞKANI: TURGUT ARABACIOĞLU

ADAPAZARI, ovada kurulmuş bir şehirdir. Sakarya nehrinin rakımından daha düşük, 1954 senesinde vilâyet olmuş ve maalesef verimli toprakların iskan alanına dönüşümü şeklinde gelişmiştir. Çevrenin münbit arazi yapısı, tarım, hayvancılık ve ticaret potansiyelini her geçen gün arttırmakta, buna paralel olarak nüfus çoğalmaktadır.

Yukarda çerçevesini çizdiğimiz beldenin kendine has sorunları da gün geçtikçe büyümektedir.

Belediyemizin en büyük sorunu, mali bakımdan yeterli olunamayışıdır. Son çıkan Belediye Gelirleri Kanunu bir ölçüde buna çare getirmiştir. Fakat yetersizdir. Malî imkânsızlıklar nedeniyle, istenilen seviyede hizmet verilememektedir.

Adapazarı'nın diğer önemli sorunlarından biri de Kanalizasyon şebekesidir. Başta da belirttiğimiz gibi düz bir arazide kurulmuş olan şehrin kanalizasyonu sisteminin cazibe ile çalışması çok zordur ve bağlantısı Çark deresine yapılabilmektedir. Bu da Çark deresinin kirlenmesine ve çevre sağlığının tehdit edilmesine neden olmaktadır. Halli için çalışmalar Devlet Su İşleri ile koordineli olarak yürütülmektedir.

Arazide taban suyunun satha çok yakın oluşu ve yağışlarda yüzeye çıkması hijyenik şartları olumsuz yönde etkilemektedir.

Diğer bir sorunda su sorunudur. Su sorununu iki başlık altında ele alabiliriz.

1) — **Sapanca gölünün temiz tutulması:** İçme ve kullanma suyunu gölden pompalarla şehre almaktayız. İçmeye ve kullanmaya her türlü vasfı ile uygun olan bu çok kıymetli su deposunu çevre, bilinçsiz olarak kirletmektedir.

Kirliliğe mani olmak için, bu gölün bir özel kanunla Devlet tarafından korunmaya alınması zarureti vardır. Bu konu Sayın Bakanlar Kurulu'na götürülmüş ve paralel çalışmalar başlatılmıştır.

2) — **Halen mevcut su şebekesinin yetersizliği:** Mevcut şebeke 180.000 nüfusla Adapazarı, Serdivan ve Erenler bölgesini desteklemektedir. Bilhassa yaz aylarında üst katlara su çıkmamaktadır. Tabiî buna neden birazda halkımızın tarla ve bahçe sulamalarında bu suyu kullanması; Ayrıca her geçen gün artan abone sayısıdır.

Bütün bu sorunları temelinden halledecek yeni su hattı için çalışmalar 1981 sonunda başlamış 1982 yılında 450 milyon liralık boru siparişlerimiz tamamlanmış ve 120 cm çapındaki borular bölgemize gönderilmiş ve teslim alınmıştır. Su hattının inşası için 300 milyonluk 1.'ci etap, ihalesi yapılmış yakında faaliyete başlanacaktır.

Bitiminde 1,5 milyar lirayı bulacak bu yatırımla en az 50 sene Adapazarı, Serdivan ve Erenler de su sıkıntısı olmayacağı kanısındayım.

Bölgemizin diğer bir sorunu da deprem bölgesinde olmasıdır. Bunun için binaların yapımında ve ruhsatlarının verilmesinde büyük bir titizlik göstermek gerekmektedir. Belediyemizce alınan tedbirlerle temel demir ve betonları özellikle kontrol edilmektedir. Şayanı şükrandır ki gerek halkımız gerekse iş yapan müteahhit ve mühendislerimizde büyük bir anlayış içerisinde deprem bölgesinin özelliklerini gözönüne alarak inşaatlarını yapma gayreti içindedirler.

Bölgemiz her ne kadar patates üretimi ile tanınmış ise de hayvancılık, et ve süt mamulleri, sebze ve meyvacılığı ile de başta İstanbul ve çevresini beslemektedir. Bu maksatla 1982 yılında 130 milyon liraya mal olan modern bir hal tesisi kurmuş olup hizmet vermektedir. Adapazarı her geçen gün Türk ekonomisine katkısını arttırarak gelişmektedir. Saygılarımla.

Önemli kişiler

SAİK FAİK ABASIYANIK—(1906-1954)—Hikâyeci. İlkokulu Adapazarı'nda, liseyi İstanbul ve Bursa'da okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne yazıldı, öğrenimini yarım bırakıp Fransa'da Grenoble Üniversitesi'nde gitti. Orda da öğrenimini yarım bırakıp yurda döndü, zahire tüccarlığı, gazetecilik, öğretmenlik yaptı, sonra babasının geliriyle geçindi. Burgaz Adası'na yerleşti. Şimdi bu ev Sait Faik Müzesi'dir. Küçük insanların hikâyelerini yazdı, 1953'te ABD'deki Milletlerarası Mark Twain Derneği şeref üyeliğine seçildi. Hikâye, roman, şiir ve röportajları 16 ciltte toplandı ve defalarca külliyatı basıldı.

HAFIZ ABDULLAH TEZEMİR—(1871-1940)—İlk TBMM İzmir mebusu. Adapazarı doğumlu. Medrese öğrenimi görmüş müderris. Tüccar. İstiklâl Madalyası sahibi.

KARA OSMAN— Padişah sarayında zargarçı başıyken, memleketi Adapazarı'na sürülmüş, eşkiyalık etmiş, üzerine asker gönderilince yeniden saraya sığınmış, yörenin asayişini korumakla görevlendirilmiş, şimdiki Melek Sineması'nın yanına bir medrese yaptırmış, Yorgalar Mezarlığı'nda gömülü bir mütegallibe. Meşrutiyet öncesinin ünlü zorbası.

KÂZIM KAPTAN— Kurtuluş Savaşı'nda 40 vagon cephaneyi Kuvayı Milliye adına Arifiye İstasyonu'ndan kaçıran kahraman.

HALİT MOLLA— Ulusal Kurtuluş Savaşı başında Ferizli ve Karasu'da Kuvayı Milliye çetesi reisi, Adapazarı'nın kurtarılmasını sağlayanlardan.

Ayrıca, OSMAN KAPTAN, İPSİZ RECEP, MÜFTÜZADE RÜŞTÜ BEY, AZİZ GÜR (1884-1952), Gökgöz köyünden HAFIZ HÜSEYİN, Pamukova'nın Elperek Mahallesi'nden MUSTAFA BEY (Mustabey), Adapazarı Kurtuluş savaşlarında kahramanlıkları ve hizmetleri görülen ünlü Sakaryalılardır.

Protokol

Vali	Mehmet Aldan
Vali Yardımcısı	S.Kibar Bekâroğlu
Vali Yardımcısı	Fahri Cabal
Vali Yardımcısı	Muammer Çetin
Adapazarı Belediye Başkanı	Turgut Arabacıoğlu
Emniyet Müdürü	M.Ali Özen
Müftü	İsmail Öner
Cumhuriyet Savcısı	Ahmet Mete
Defterdar	Şinasi Ökten
Birinci Ağır Ceza Reisi	Nejat Savaş
İkinci Ağır Ceza Reisi	İlhami Bozkoyunlu
Millî Eğitim Müdürü	Hüsnü Taş
Sağlık Müdürü	Erol Coşkun
Beden Terbiyesi Bölge Müdürü	Necmi Uztürk

Vergi Rekortmenleri

Kurumlar Vergisi olarak en yüksek vergi ödeyen on şirket:

1—	PAKSAN Paketlenmiş Kireç Sanayii A.Ş.	: 54.202.359 TL.
2—	ASİT Sanayii A.Ş.	: 36.316.876 TL.
3—	YEMTAŞ A.Ş.	: 21.929.727 TL.
4—	MESA Elektrodizel Mekanik Sanayii A.Ş.	: 18.098.915 TL.
5—	TUZCUOĞLU Oto Traktör Sanayii A.Ş.	: 8.660.536 TL.
6—	SARTAŞ Ağaç Sanayii A.Ş.	: 7.202.184 TL.
7—	BİZON Ağaç Sanayii A.Ş.	: 7.027.693 TL.
8—	KURİŞ Yedek Parça Ticaret Lim.Şirketi	: 6.671.799 TL.
9—	DASTAŞ A.Ş.	: 6.533.898 TL.
10—	BAKTAŞ A.Ş.	: 6.141.270 TL.

İlde en yüksek vergiyi ödeyen ilk on kişi:

1—Muammer Sabuncuoğlu	:10.340.269 TL.
2—Yüksel Uztürk	:8.231.888 TL.
3—Burhan Dal	:7.684.805 TL.
4—Rafet Tuzcuoğlu	:7.490.884 TL.
5—Mithat Kırkaltıoğlu	:5.785.918 TL.
6—Ömer Kırkaltıoğlu	:5.785.521 TL.
7—D.Eyüp Çeliker	:5.740.614 TL.
8—İsmail Ateş	:5.647.471 TL.
9—Rezzan Saraçoğlu	:5.145.654 TL.
10—Hikmet Arın	:5.100.655 TL.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

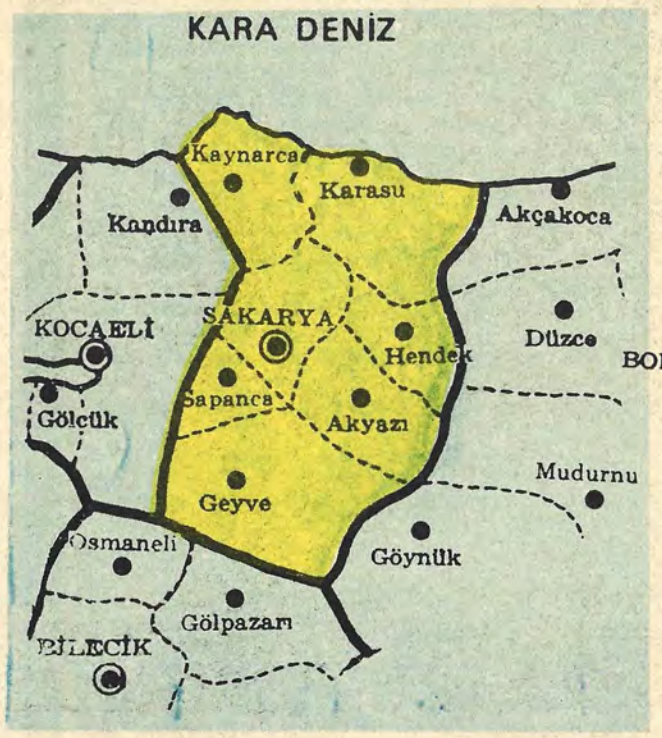

Merkez ilçe...

MERKEZ (ADAPAZARI)

Sakarya ilinin merkezi Adapazarı'nın yüzölçümü 841 km2 olup Kâzımpaşa ve Söğütlü adlarıyla iki bucağı vardır. Nüfusu258.561'dir. Şehir merkezinde 130.977 kişi bulunmaktadır. Toplam köy sayısı 130'dur.

Adapazarı'nın tarihi eski Yunan kolonilerinin yaşantısına kadar uzanır. Ancak bugünkü Adapazarı, Osmanlılar tarafından kurulmuştur. Yörenin fatihi Konur Alp'ten sonra Türkler buraya yerleşmiştir.

Millî mücadele yıllarında önemli yeri olan Adapazarı, 1954 yılına kadar Kocaeli iline bağlı idi. Ancak bu yıldan sonra SAKARYA ilinin kurulması ile Adapazarı devamlı gelişti.

Adapazarı'nda çeşitli sanayi dallarının yanısıra, geniş çapta tarımsal faaliyet görülmektedir. Patates, mısır, meyvecilik, şeker pancarı önde gelen ürünleridir.

AKYAZI

İstanbul-Ankara devlet karayolundan yirmi kilometre güneyde bulunan Akyazı'nın yüzölçümü 717 km2 olup toplam nüfusu 69.364'tür. Bunun 14.795'i ilçe merkezinde yaşar. Yetmiş köyü vardır.

Akyazı'nın tarihi Hitit çağına kadar uzanır. Çeşitli toplulukların egemenliğinde kalmış olan Akyazı Osmanlı akıncı komutanlarından Konural tarafından zaptedilmiş ve Türkleştirilmiştir. 1954'te ilçe olmuştur.

Dokurcun ve Akpürçek adlarıyla iki bucağı bulunan Akyazı'da keresteciliğin yanısıra meyvecilik oldukça gelişmiştir. Kuzuluk kaplıcaları ve maden sodası nedeniyle de Akyazı'nın yurt düzeyinde önemi bulunmaktadır.

GEYVE

Sakarya'nın en eski yerleşim alanıdır. Yüzölçümü 1390 km2 olan Geyve Tottoeum adiyle Hitit çağında da biliniyordu.

Geyve'nin 120 köyü olup, toplam nüfusu 60.986'dır. Nüfusunun 9.126'sı ilçe merkezindedir. Pamukova, Taraklı ve Doğançay adlarıyla üç bucağı vardır.

Geyve adı; Makedonya Kralı İskender'in Anadolu seferi sırasında, Gekve adlı kraliçenin çobanları için yaptırdığı kulübelerin çokluğu nedeniyle bu kraliçeye adfen verilmiş olmasından kaynaklanır. Sonraları bu ad Geyve haline dönüştürülmüştür.

Millî mücadelede; Geyve yöresi büyük önem kazanmıştır. İstiklâl Harbi kahramanlarından General Ali Fuat Cebesoy, Geyve boğazında yaptığı savunma ile düşmanın Anadolu içlerine yayılmasını önlemiştir.

İlçenin en önemli ürünleri; elma, tütün, şeker pancarı, ayçiçeği, biber ve kavundur.

HENDEK

İstanbul-Ankara devlet karayolu üzerinde kurulu Hendek'in yüzölçümü 581 km2'dir. İl merkezine 33 km. uzaklığı olan Hendek'in 68 köyü olup toplam nüfusu 34.465'tir. Bunun 17.303'ü ilçe merkezindedir. Karadere tek bucak merkezidir.

Hitit çağında da var olduğu bilinen Hendek'in adının Selçuklular zamanında; Türkistan'a bağlı Cürcan'da mevcut "HANDEK"isimli halkın buraya göçüp yerleşmesinden kaynaklandığı ileri sürülür. Yörenin fatihi Osmanlı akıncı komutanı Konur Alp'ten dolayı Hendek'e "Konurpa" adı verilmişse de, bu ad sonradan tekrar Hendek yapılmıştır.

Millî mücadele yıllarında Hendek ve dolaylarında iki önemli isyan hareketi olmuş, 22 Nisan 1920'de ise; birinci isyanı bastırmakla görevlendirilen 24'üncü Fırka Komutanı Yarbay Mahmut Bey ve arkadaşları burada şehit edilmişlerdir.

Hendek'in en önemli ürünü tütündür. Ancak son yıllarda şeker pancarı, fındık, tahıl, ayçiçeği ekimi de yapılmaktadır. Dağlık bölgelerde ormancılık önde gelen faaliyettir. Hayvancılık bir hayli ileridir.

Hendek ilçesi...

KARASU

Karadeniz sahilinde şirin bir ilçe merkezi olan Karasu'nun Bizans döneminde kurulduğu sanılıyor. Ancak, Osmanlı akıncı komutanı Konur Alp ile Akçakoca Bey'in zaptetmelerinden sonra, Karasu yöresinde hızlı bir Türkleştirme hareketi oldu.

İl merkezine uzaklığı 51 kilometre olup düzgün bir karayolu ile bağlanan Karasu'nun yüzölçümü 788 km2'dir. Toplam nüfusu 66.852 olan karasu'nun Kocaali ve Ortaköy adlarıyla iki bucağı, 54 köyü vardır. Nüfusun ancak 10.157'si ilçe merkezinde yaşar.

Karasu 1933 yılına kadar Adapazarı'na bağlı bucak iken, bu tarihten sonra Kocaeli iline bağlı kaza merkezi oldu. Nihayet 1954 yılında Sakarya ilinin kurulması ile Sakarya'ya bağlandı.

Sakarya ilinin olduğu kadar, yurt düzeyinde de turistik bakımdan hareketli bir ilçesi olan Karasu'nun en önemli ürünü fındıktır. Ayrıca meyvecilik ve hayvancılık gelişmiştir. Sakarya Nehri ağzında gerçekleştirilen havyar üretimi de Karasu'nun ticarî hayatına katkıda bulunur.

KAYNARCA

Sakarya'nın en yeni ve en geri kalmış ilçesi olan Kaynarca'nın yüzölçümü 360 km2'dir. Yirmibeş köyü bulunan Kaynarca'nın toplam nüfusu 22.247 olup bunun ancak 2.288'zi ilçe merkezindedir.

Kaynarca il merkezine 31 kilometre uzaklıktadır. Son yıllarda oldukça dikkati çeken yatırımlara girişilmiştir. Yaz aylarında ise, deniz mevsimi nedeniyle Karadeniz kıyılarına giden Adapazarlılar için Kaynarca önemli bir durak yeri olmaktadır.

1959 yılına kadar Kandıra ilçesine bağlı Şehler bucağı adıyle anılan Kaynarca 7033 sayılı kanunla ilçe haline getirilmiş, 1966 yılında da Kocaeli ilinden ayrılarak Sakarya'ya bağlanmıştır.

Kaynarca'nın en önemli ürünü ayçiçeğidir. Ayrıca buğday ekimi çok geniş alanda yapılmaktadır. Şeker pancarı, süpürge darısı ve kenevir ekimi oldukça ilerlemiştir.

SAPANCA

Sapanca Gölü'nün güney kıyısı ile Samanlı dağlarının kuzey eteklerinde kurulu Sapanca ilçesi İstanbul-Ankara demiryolu üzerindedir. Yüzölçümü 140 km2 olan Sapanca'nın yirmi köyü bulunmaktadır. Toplam nüfusu 18.969 olup bunun 10.423'ü ilçe merkezindedir.

Adını; şimdiki gölünden alan Sapanca için bir efsaneden söz edilir.

Bir zamanlar, bu yöreye bir derviş gelmiş... Köylülerden yiyecek istemiş, kimse vermemiş. Tam köyden çıkıp gitmek üzere iken, yaşlı bir ihtiyarla karşılaşmış... İhtiyar, kılık kıyafeti perişan Derviş'in yiyecek istemesi karşısında "Bir tas çorbam var. Sana da, bana da yeter..." demiş ve çorbasını paylaşmış.

Derviş karnını doyurduktan sonra, ihtiyara arkasına bakmadan yürümesini söylemiş... Sonra da asasını yere vurarak köyü batırmış... Böylece bugünkü Sapanca Gölü oluşmuş... Bu olaydan sonra, dervişe yiyeceğini vermiş olan ihtiyarın lakabının "SABANCI" olmasından dolayı yöreye SABANCI adı verilmiş... Bu ad sonraları Sapanca olmuş.

Sapanca 1957 yılında 7033 sayılı kanunla ilçe haline getirilerek Sakarya'ya bağlandı. İl merkezine uzaklığı 21 kilometredir.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

BUGÜN Sakarya adıyla andığımız ilimizin tarihi Hititler devrine kadar uzanmaktadır. Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hitit devletinin sınırları içindeki bu topraklarda daha sonraları önce Frikyalılar, sonra da Lidyalılar egemen oldular. Milâttan Önce VI. Yüzyılda Anadolu'yu istilâ eden Persler'in egemenliği bu topraklara kadar uzadı. Milâttan Önce IV. Yüzyılda Büyük İskender Pers İmparatorluğu'nu ortadan kaldırırken bu toprakları da kendi görkemli Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Büyük İskender'in otuz üç yaşında ölümünden sonra İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Bitinya Krallığı'nın eline geçti. Bitinya Kralı uzun bir müddet buralara hâkim oldu. Milâttan Önce I. Yüzyılda Romalılar Bitinya Krallığını ortadan kaldırırken Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi bu toprakları da kendi İmparatorluklarının sınırları içine aldılar. Roma'nın buradaki egemenliği de uzun sürdü. 395 yılında tarihin bu büyük imparatorluğu parçalanırken bu topraklar da Anadolu'nun pek büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düştü.

Bizans'ın egemenliği sırasında bu yöre İranlı Sasanîler ile Müslüman Arapların sık sık saldırılarına uğradı ise de bir sonuç çıkmadı. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu içlerine büyük bir hızla sarkan Türklerin bu yöreye gelmeleri uzun sürmedi. Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah bu toprakları da fethetti ve başkenti İznik olan Büyük Selçuklu Devletinin sınırları içine kattı. Birinci Haçlı Seferleri sırasında İznik Bizanslılar tarafından geri alınınca başkentini Konya'ya taşıyan Selçuklu devleti bu toprakları da

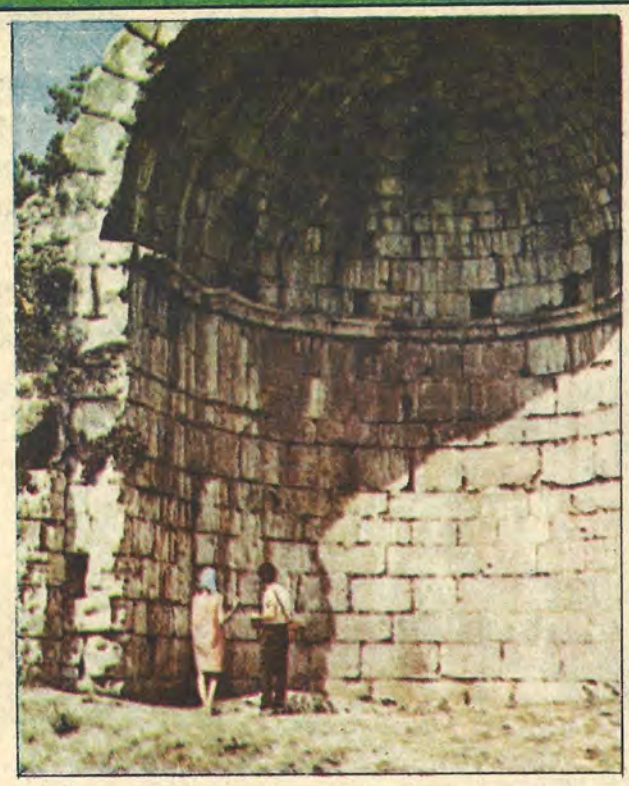

Bizanslılara bırakıp Anadolu içlerine çekildiler. Yöre, XIV. Yüzyıla kadar Bizanslıların egemenliği altında kaldı.

Selçuklu devletine tâbi bir uçbeyliği halinde tarih sahnesine giren Osmanoğullarının Bilecik'teri başlayan fütuhatının buraya uzanması hiç de uzun sürmedi ve bu topraklar Orhan Gazi tarafından yeni kurulan Osmanlı Devletinin sınırları içine katıldı. Bundan sonra bu yörede başlayan Türk egemenliği sürüp gitti... Sakarya Osmanlı İmparatorluğu devrinde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti'nin ilânından sonra da gözde durumunu muhafaza etti. Kanunî Sultan Süleyman devrinde burada büyük bir iç liman meydana getirilmesi konusunda Mimar Sinan tarafından yapılan planlar ve teklif, bitip tükenmek bilmeyen seferler ve fütuhat yüzünden gerçekleştirilemedi. Mimar Sinan'ın planlarına göre İzmit Körfezi Sakarya Nehri ile birleştirilecek ve bu yol Sapanca Gölü'ne bağlanacak, bu gölde dünyanın en büyük iç limanı meydana getirilmiş olacaktı. Bu planlar III. Sultan Mahmut zamanında yeniden ele alınmış, hatta bu işte çalıştırılmak üzere 30.000 amele toplanmış fakat çeşitli sebepler yüzünden gerçekleştirilememiştir.

Sakarya ilimiz tarihî eserler bakımından fazla bir zenginlik arzetmez. Bunun en önemli nedeni çevredeki yerleşme merkezlerinin pek yeni yerler oluşudur. Sakarya il merkezi bulunan Adapazarı kenti bunların başında gelmektedir.

ADAPAZARI (Sakarya) Geyve 299

2728 - 2217 - 3612

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Bizans döneminde yapıldığı sanılan Paşalar Kelesi...

JÜSTİNYEN KÖPRÜSÜ (Beşköprü)

Bizans İmparatoru Jüstinyen tarafından M.S. 553'te temeli atılan bu köprünün yapımı 561 yılında tamamlandı. Şimdiki İstanbul-Ankara karayolunun 500 metre kadar kuzey bölümünde, Adapazarı yakınında ve Çark suyu üzerinde bulunmaktadır. Sağlamlığını muhafaza eden köprünün doğu ucu ayağının altından Adapazarı-Arifiye demiryolu geçer.

Günümüzde Beşköprü diye adlandırılan bu köprü; büyük kalker bloklardan oluşturularak 429 metre boyunda ve 8.5 metre genişliğinde inşa edildi. Sekiz kemerden oluşan köprünün baş kemerlerinin genişliği 23 metreyi bulur. Köprü ayaklarının yüksekliği ise, 6.5 metredir.

Bizanslılar döneminde adı Jüstinyen Köprüsü olan bu köprü; sonraları Beşköprü adıyle anıldı. Bu adın; daha önce Sakarya Nehri üzerinde yapılmış olan dört köprünün yıkılmasından kaynaklandığı ileri sürülür. İlk köprülerden birincisi bugünkü köprünün batısında Çark suyu (Melas Deresi) üzerinde idi. İkinci köprü Karaaptiler-Alancuma köyler' arasında bulunuyordu. Üçüncü ve dördüncü köprülerin kalıntılarına ise günümüzde rastlanmamıştır.

Bir rivayete göre; bu köprü üzerinden, Osmanlıların ilk döneminde geçen bir dervişin bedduasiyle Sakarya yatağını değiştirdi ve bir daha köprünün altından akmadı. Derviş, köprüden geçmek istediği sırada kendisinden "geçiş parası" istendi. Ancak, Derviş parası olmadığını söyleyince köprüden geçirilmedi. Bunun üzerine Derviş Allah'a yakardı ve bu yakarış sonucu Sakarya Nehri yatağını değiştirdi.

AYVALIKDERE ÇEŞMESİ:

Jüstinyen Köprüsü'nün (Beşköprü) batı kısmında, halen Metris sırtı olarak adlandırılan tepenin kuzeyinde Bizans yapısı bir çeşmedir. Ayvalık Dere'sine akan bol suyu vardır. Osmanlılardan önce burada bir Hıristiyan köyü olduğu söylenir. Ayvalık Deresi'nin batı yanında, şimdiki Peygamber sırtının Topağaçlık mevkiinde Bizans döneminde bir manastır bulunduğu kaydedilir. Çeşmenin; manastırdakilere ve Hıristiyan sakinlerine su sağlamak amacıyle yaptırıldığı sanılıyor. Çeşme halen bir kalıntı halindedir.

GEYVE KÖPRÜSÜ:

Sakarya Nehri üzerinde, şimdiki Alifuatpaşa kasabasındadır. Bizans İmparatoru Jüstinyen tarafından 562 yılında yaptırıldı. İmparator, karısı Teodora'nın isteğine uyarak Sangarios üzerinde, Jüstinyen Köprüsü'nden hemen sonra bu ikinci köprüyü bir yıl gibi kısa zamanda inşa ettirdi. On beş kemerden ve taş bloklardan oluşturulan köprü yaklaşık 300 metre uzunlukta ve dört metre genişlikte idi.

Köprü; sonraları bakımsızlıktan yıkıldı. Nihayet 1495 yılında Osmanlı padişahı İkinci Beyazıt tarafından aynı yerde ve eski köprünün kalıntıları üzerinde bugünkü köprü inşa ettirildi. Köprünün üzerindeki bir yazıtta, "Bu köprü tarihte devir açan, Fatih'in oğlu İkinci Beyazıt tarafından H. 901 M 1495 yılında yaptırılmıştır" yazılıdır.

«Tekkol» «Dörtkol» oyunları ünlüdür...

«ZEYBEK», KARŞILAMA OYNANIR

Sakarya'ya bağlı Taraklı yöresi halk oyunları ekibi bir gösteride...

SAKARYA'ya yurt içi ve yurt dışından gelen göçmenlerin yerleşmesi, nüfus akımını olağanüstü hızlandırmıştır. Verimli topraklar, fabrikalar yurdun dört bir köşesinden yöreye gelip yerleşmenin başlıca nedeni olmuştur. Bu hızlı yerleşim, beraberinde, çeşitli gelenek ve görenekleri de getirmiştir. Sakarya yöresinde oldukça değişik folklorik verilere rastlanmaktadır.

OYUNLAR

Bu nedenle, Sakarya yöresi folklorik veriler açısından üç ana grupta değerlendirilir:
1) Geyve, Pamukova ve Taraklı kesimleri.

2) Sapanca Gölü'nün kuzey kesimleri.
3) Hendek ve Akyazı kesimleri.

Geyve, Pamukova ve Taraklı kesimlerinde genellikle "zeybek" ve "karşılama" türündeki oyunlar oynanmaktadır.

Karşılamaların bir kısmı "kaşık"la da oynanmaktadır. Kadın ve erkekler, bu oyunları düğün, kına gibi törenlerde ayrı ayrı oynarlar. Kadın, erkek karışık oyunlara bu kesimlerde pek rastlanmaz.

Bu kesimde "Karagözlüm" adı ile bilinen ünlü bir oyun oynanır:

Ellerinde kaşıklar bulunan kadın veya erkek toplulukları müziğin başlaması ile birlikte bir çember teşkil ederler. Oyunun elemanları ellerindeki kaşıkların da eşliği ile bir arada toplanıp oyunun türküsünü söylerler.

Ördek suya dal da gel,
Yârdan selâm al da gel
Eğer yârim gelmezse
Tut kolundan al da gel.
Karagözlüm aman, yeşilim, yeşilim, yeşilim aman
Açma da yorganı üşürüm aman.

Bu ezgiden sonra oyun elemanları, çember halinde dönüşler yaparak oyunu sürdürür. Bir-iki dönüşten sonra yine bir araya toplanan oyun elemanları:
Tarlanın keseklisi,
Mendilin ipeklisi,
Sarılmaya doyulmaz,
Kızların göbeklisi,
Karagözlüm aman,
İpeğim, ipeğim aman
Al yanağından öpeyim
şeklindeki türkünün dizeleri ile oyun sürdürülür...

Pamukova kesiminde oynanan "karşılama" türündeki oyunlar da sözlüdür. Çok hareketlidir. Oyun dört veya altı kişi ile ve kaşıkla oynanır. Oyun elemanları karşılıklı durarak oyunu başlatırlar. Atımı bağladım ben bir meşeye meşeye
Benden selâm olsun güzelim
Adı güzel Ayşe'ye Ayşe'ye

şeklindeki dizelerle oyun sürer.

Sapanca Gölü'nün kuzey sahillerinden başlayarak, Çark suyunun Sakarya Nehri'ne döküldüğü Söğütlü bucağının batı kesiminde genellikle "karşılama" türündeki oyunlar ağırlık kazanmaktadır.

Hendek ve Akyazı ilçelerini içine alan kesimlerde Çerkez ve Abaza oyunlarına rastlanır, Bu yörede, "Tekkol", "Dörtkol", "Kaynana-Kaynata" oyunları ünlüdür. Tekkol: Kız ve bir delikanlı tarafından karşılıklı oynanır. Her ikisinin de elinde çalgı vardır. Dörtkol: Biri çalgılı, diğeri çalgısız iki kız ve iki delikanlı tarafından oynanır. Oyunun özelliği ayak parmakları üzerinde oynanmasıdır. Kaynana-Kaynata: Dört ve daha fazla kişi tarafından oynanır. En belirgin özelliği, kız ve erkek tarafından kaynana ve kaynatanın oynanmasıdır. "Bar" türündeki oyunları andırır. Kolkola, bazen geriye basarak oyun sürer gider. Bu oyun sırasında düğün alayı ve halk saygı gösterisinde bulunur.

Hendek ve Akyazı kesimlerini içine alan bölgelerde Karadeniz halk oyunları topluluklarının oyunları da etkindir. Yöreye Karadeniz dolaylarından gelenler tarafından oynanır. Kemençe ile yöneltilen "Horon" türündeki bu oyunlar oldukça hareketlidir.

Hendek'te tulum eşliğinde oynanan oyunlara da rastlanır. Halk arasında bu topluluğa "Tulumcu" denilmektedir.

Yine bu yörede "Bar" türündeki Erzurum yöresi oyunları, Erzurum dolaylarından gelenler tarafından oynanmaktadır.

EL SANATLARI

Sakarya yöresi küçük el sanatları açısından oldukça gelişmiştir. Genç kızların çeyiz sandıklarını süsleyen dantel, kanaviçe ve fantazi sarmalar" yörede ustaca işlenir.

Ender olmakla birlikte bez tezgâhlarına da rastlanmaktadır. Kırsal kesimlerde kilim dokumacılığı yapılır. Bu kilimlerin piyasada "Kandıra" kilimleri diye pazarlandığı söylenmektedir.

Mısır sapından yapılma, zembil ve ekmek sepetleri yöreye özgü bir biçimde elde edilmektedir.

Taraklı yöresinin kaşıkçılığı ünlüdür. Ahmet Özdemir'in yaptığı derlemelerde Sakarya'da 416 çeşit tahta el işi kaşık, tabak, çanak ve çömlek tesbit edilmiştir.

BİR EFSANE

Bugünkü Sapanca Gölü'nün bulunduğu yerde bir köy kurulu imiş. Göl alanının birçok yeri bataklık halindeymiş.

Fakir bir derviş bu köye uğramış. Köylülerden yiyecek istemiş, kimse fakir dervişin karnını doyurmamış. Derviş köy dışına çıkıp tam uzaklaşacağı sırada, sabanıyla tarlasında çift sürmekte olan ihtiyar bir köylü ile karşılaşmış. Köylü, dervişin durumuna bakarak pek acımış ve çıkısındaki azığını paylaşmayı teklif ederek, "Görüyorsun ki, tek başımayım. Bir kâse kadar çorbam, biraz ekmeğim var. Seni de, beni de doyurur. Birlikte paylaşalım" demiş.

Derviş çorbadan içip karnını doyurduktan sonra, köylüden helâllik dileyip yola çıkmış. Ancak, köylüyü de beraberinde götürmüş. Dağ yamacına gelen derviş, elindeki âsasını yere vurarak bir anda köyün bulunduğu yeri suya garketmiş. Sonra da kaybolmuş gitmiş.

Köyün su altında kalıp kaybolması üzerine civar köylüler Sabancı köyünün öyküsünü benimseyerek, şimdiki Sapanca'nın bulunduğu yerde "Sabancı" adıyla yeni bir köy kurmuşlar. Sabancı adı, sonraları Sapanca diye anılmaya başlamış...

EVLENME

Düğün sahibi köyün ileri gelenlerini bir yemek daveti yaparak toplar. Bu toplantıda düğün sahibi,. düğün yapacağını köy ileri gelenlerine açıklar. Düğünün bazı sorunları konuşulur. Anlaşma sağlanınca düğün hazırlıklarına başlanılır.

Düğün günü köyün ileri gelenlerinden yedi - sekiz kişilik bir hakem heyeti kurulur. Bu heyetin en önemli görevi, düğüne çevre köylerden gelen konukların ağırlanmasıdır. Düğün sahibine getirilen çeşitli armağanlar da bu heyetçe kabul edilir. Heyette görev alanların kollarında özel işaretler vardır. Yörede düğünler genellikle pazar günleri yapılır. Cumartesi gününden gelen konuklar, hemen köy evlerine taksim edilir. Ev sahipleri onlara koyun keser. Evde bulunan genç kızlar ve gelinler konukların hizmetlerini yaparlar. Ertesi sabah kahvaltı yapıldıktan sonra düğün evine gidilir. Düğün evine yaklaştıkça silahlar patlar. Konuklar düğün evince davul ve zurnalarla karşılanır. Genç kızlar ve delikanlılar düğün yerinde otururlar. Armonika yoksa ağız mızıkası eşliğinde bir kız ve bir erkek Kafkas oyunları oynarlar. Gelin olan kız, oyun oynayan kız ve delikanlılara yeni çoraplar verir. Eğlence akşama kadar sürer.

MANAV DÜĞÜNÜ

Yerli Türklere yörede "Manav" denilmektedir. Akıncı köyü yerli bir Manav köyüdür. Kız isteme ve düğün köyde, şu şekilde gelişir:

Erkek tarafı kız tarafına haber salar. "Filanca gün size geliyoruz, bir maniniz var mı?" diye. Kız tarafı da "Buyurun, gelin" diye haber yollar. Oğlan tarafı gelir. Dedeler, neneler, analar, babalar, dayılar, teyzeler, amcalar toplanır. Yalnız ontalıkta kız ve oğlan bulunmaz. Muhabbet muhabbeti açarken, erkek tarafı konuya girer. "Biz buraya bu akşam neye geldik, ey dostlar. Allah'ın emri, Peygamber'in kavli ile sizin gızı bizim oğlana istemeye geldik. Ebedî dost olacağız, söz kesmeye geldik, siz ne dersiniz?" Kız tarafı düşünür. "Bizim kız daha küçük, biraz büyüsün" deyince de, erkek tarafı, "Zararı yok, biz onu hem büyütür, hem gelin ederiz. Bizim oğlan da küçük, 12-15 yaşlarında ya var ya yok. Siz düşünün taşının biz gene geleceğiz" derler. Bir hafta sonra erkek evi, kız evine yine gider.

Ertesi günü "duvak günü" denilen bir gelin pazarı başlar. Kızlar, gelinler oynarlar. Erkek evine gözaydına gelirler.

Özel yemekleri

Sakarya yöresinde oldukça çeşitli yemek yapılır. Bu çeşitlilik bölgede yerleşen göçmenlerin, çeşitli yöreleri temsil etmelerinden kaynaklanmaktadır. Çerkez, Boşnak, Karadeniz ve Anadolu'nun çeşitli yörelerinden gelen kimseler türlü türlü yemeklerle halk mutfağı ürünlerine oldukça zengin bir görünüm sağlarlar.

Sakarya yöresi Türkiye'nin adeta bir patates deposu durumunda oluşu, patatesle olan yemeklerin de çeşidinin artmasını sağlamıştır. Patates kadar, kabak da Sakarya'nın karakteristik bir sebzesidir. Yörede kabakla ilgili olarak çeşitli börek, yemek ve tatlılar yapılmaktadır.

Çerkez tavuğu, Çerkez pastası, Çerkez aşı, yöre yemeklerinin en ünlüleri arasında yer alır.

Boşnakların Boşnak böreği, yerli halkın cevizli lokumu, tatlı kabak dolması, kabak böreği, sütlü patates, patates oturtması, patates salatası, keşkek, sütlü üzüm, höşmerim ıslak köfte, tatar böreği yörenin geleneksel yemekleridir.

ÇERKEZ PASTASI: Mısır unu, su ve tuz ile yapılır. Yarım tencere kaynar suya mısır unusilave edilir. Devamlı karıştırılarak pişirilir. Bir tepsiye boşaltılır. Sucuk, yumurta, tavuk, vesaire garnitür yapılır. Bütün Çerkez yemeklerinin yanında ekmek yerine bu pasta yenir.

BALKABAĞI DOLMASI: Kabağın baş tarafı kapak şeklinde kesilir. Dıştaki kabukları soyulur. İçi temizlenir. Diğer tarafta pirinç ayıklanır. Biraz da şeker karıştırılarak karışık kabağın içine doldurulur. Üzerine kapağı kapatılır. Bir tencereye yerleştirilir. Üzerine bol bol ceviz serpilir. Su ve şeker ilâve edilir ve pişirilir. Soğuyunca servis yapılır.

SÜTLÜ PATATES: Patatesler yıkanır, kabukları soyulur. İki milimetre kalınlığında daireler halinde yerleştirilir. Biraz su ile pişirilir. Diğer tarafta süt ve yumurtalar çırpılarak patatesin üzerine gezdirilir. 10-15 dakika pişirilir. Pembe bir renk alır. Servise geçilir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Yurdumuzun en önemli ticaret ve sanayi merkezlerinden biri olan, bereketli topraklarında çeşitli ürünler yetiştirilen bu güzel ilimiz ayrıca bankacılık tarihi ve bankamız yönünden özellik taşır. Türk Ticaret Bankası 1913 yılında Adapazarı'nda kurulmuş, çalışmalarıyla millî bankacılıktaki bugünkü saygın ve önemli yerini almıştır.

Sakarya yöremiz, verimli toprağı ve yeşil bahçeleriyle meyvecilik, tarım ve hayvancılık alanında olduğu kadar, sanayii ve ticaret bakımından da yurt ekonomisine büyük katkıda bulunmaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1913 yılından bu yana Sakarya'da bankacılık hizmeti sunmanın mutluluğunu duymaktadır.

Sakarya İl Merkez Şubeleri:
Adapazarı, Yenicami.
Sakarya İli Şubeleri
Geyve, Hendek, Karasu, Pamukova, Sapanca.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

ROMA DEVRİ KALINTILARI

Geyve ilçesinde; Pamukova-Bilecik yolu üzerinde Roma dönemine ait olduğu sanılan bir anıt mezar bulunmuştur. Bir aile mezarı olan bu yapı, Roma dönemini yansıtmaktadır.

Akyazı ilçesinin Kücücek köyü yakınlarında "Akyazı tümülüsü" adiyle anılan Roma dönemine ait 2.5x2 metre boyutlu bir mezar bulunmuştur. Mezardan sikkeler çıkmıştır. Ayrıca; çeşitli tarihî eşyaların yanı sıra vazo, kandil, koku şişesi, kâseler, iğneler ve testi parçaları elde edilmiştir.

Jüstinyen Köprüsü yakınlarında; halen Kadı Köprüsü diye anılan Roma yapısı bir köprünün kalıntıları da mevcuttur.

Sapanca ilçesinin Memnuniye köyü yolu üzerinde Romalılara ait bir mezar bulunmuş ve bu mezardan çeşitli eserler çıkarılmıştır. İlçenin dağ köylerinde Roma dönemine ait kalıntılara rastlanmaktadır.

KALELER

ADLİYE KALESİ: Adapazarı'na yakın Adliye köyünün güneyinde Sakarya Nehri kenarındadır. Bizans yapısı olup duvarlarının kalınlığı iki, yüksekliği altı metreyi bulur. İki burcu; 104 ve 82 metre yüksekliktedir. Duvarları taşla örtülü ve bol kireçli harçla yapılmıştır.

HARMANTEPE KALESİ: Adapazarı'nın kuzey bölümünde Harmantepe köyüne yakın, daha çok bataklık olan geniş bir alandır. Bir tepecik üzerinde bulunan kalenin duvarlarının kalınlığı iki metreyi bulur. Burçları iki katlıdır ve her katında mazgal delikleri vardır.

PAŞALAR KALESİ: Eski Akhisar, şimdiki Pamukova bucağının batısındaki Paşalar köyü yakınında bulunan bu kalenin Bizans yapısı olduğu ileri sürülür. Osmanlılar döneminde Karacabey Kalesi olarak anılmıştır. Büyük boydaki taşlardan örülmüşse de, halen bakımsız durumdadır.

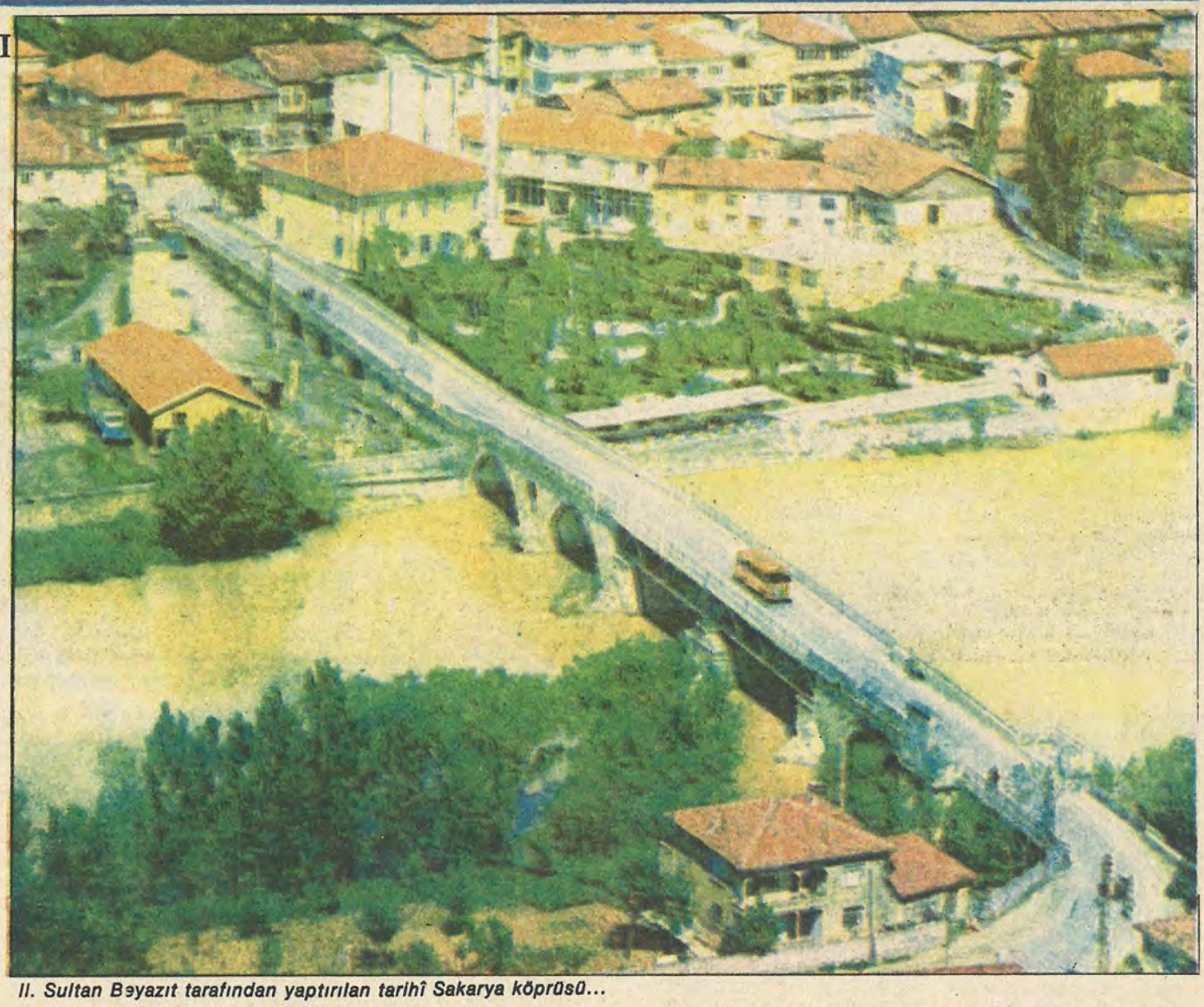

II. Sultan Bəyazıt tarafından yaptırılan tarihî Sakarya köprüsü...

OSMANLI DEVRİ

ADAPAZARI ORHAN CAMİİ:

Osmanlıların Adapazarı'nı zaptetmeleriyle, Orhan Gazi'nin emri üzerine inşa ettirildi. İlk inşa ettirilmiş tarihî 1317 olarak sanılıyor. Ancak, sonraları bu küçük cami yıkıldı. Bugünkü Orhan Camii, eskisine benzer şekilde 1894 yılında Adapazarı Kaymakamlığı görevinde bulunan Nüzhet Paşa tarafından halktan toplanan yardımla yaptırıldı.

ŞEYH MÜSLİHİTTİN CAMİİ:

Şimdiki KMaynarca ilçesinde, Küçükkaynarca köyündedir. Çandi türünde Osmanlı yapısı bir camidir. Fatih Sultan Mehmet'in mimarlarından Şeyh Muslihittin adına yaptırılmıştır.

SAPANCA GÖLÜ

İstanbul-Ankara devlet karayolu üzerindedir. Güneyinden ise demiryolu geçer. İki dağ arasında bir çöküntü gölü olan Sapanca Gölü suyunun tatlı oluşu ile dikkati çeker.

Uzunluğu 17, genişliği altı kilometredir. Her türlü yüzme ve av sporu yapılabilir. Göl çevresinde çok sayıda turistik tesis kuruludur. Bunlardan en önemlisi, Sapanca'nın Kumbaz mevkiinde bulunan Vakıflar'a ait Balayı Oteli tesisleridir.

KARASU PLAJLARI

Karadeniz kıyısında, Sakarya nehrinin denize döküldüğü yerden iki kilometre doğuda bulunan Karasu plâjları, temiz ve ince kumu ile dikkati çeker. Yaz ayları süresince burada denize girmek mümkündür. Karadeniz'in incisi diye tanımlanan bu yerde her türlü balık avı, yüzme sporu yapılabilir. Yenimahalle Barınağı'ndan (Sakarya nehri ağzı) mersinbalığı sayesinde havyar üretimi yapılmaktadır. Sakarya ağzındaki soğuk suyu ile ünlü "Ayı İni" görülecek yerdir.

GEYVE BOĞAZI

Ali Fuat Paşa kasabasından itibaren, yirmi kilometrelik bir alanı kaplayan bölümü içine alır. Yüksek dağlar arasında olup, Sakarya nehri bu kısımdan akar. Dağlar içindeki vadilerde şelaleler mevcuttur. İstanbul-Eskişehir devlet karayolu da bu boğazdan geçer. Ayrıca demiryolu da Geyve Boğazı'na ayrı bir özellik kazandırır. Gerek karayolu ve gerekse demiryolu boyunca dinlenme yerleri vardır. Her türlü kara avcılığı yapılabildiği gibi, Sakarya nehrinde balık avlamak mümkündür.

MADEN DERESİ

Karasu ilçesinde, Kocaeli bucağı yolu üzerindedir. Etrafında gür ormanlar ile fındık bahçeleri bulunmaktadır. Alabalığı meşhurdur. Derenin 30 metre kadar yukarı bölümünde, şelaleler vardır ve bunların görüntüsü vahşi bir güzellik arzeder. Dere boyunda bir de avcı evi mevcuttur. Kara ve su avcılığı için ideal bir yerdir.

DOMDOM KAYA

Geyve ilçesinde, Hırka köyündeki bu kaya 476 metre yüksekliğe sahiptir. Geyve civarı ile Pamukova ovasına tamamen hâkim bir görünümü vardır. Kaya'nın alt tarafındaki mağara, genişliği ile dikkati çeker. Bu mağaradan "Gürleyik" suyu çıkar.

Geyve'deki Kipriyan ve Karagöl yaylaları temiz ve serin bir havaya sahip olup, çam ormanları ile kaplıdır. Bu yaylalardan her türlü dinlenme yapılabilir.

KUZULUK KAPLICALARI

Akyazı-Mudurnu yolu üzerindedir. Akyazı ilçe merkezinden yedi kilometre uzaklıktadır. Karayolundan bir kilometre içerde bulunan kaplıcalar, sıcak ve şifalı suları ile dikkati çeker. Ayrıca "Kuzuluk Maden Sodası" da buradan çıkar. Kaplıcalardan çıkan ve sıcaklığı 70 dereceye kadar ulaşan kimyevî yapıya sahip bu sular, karaciğer, safrakesesi, mide, şeker, siyatik, romatizma, böbrek, lumbago, kadın hastalıkları, egzama ve sedef gibi rahatsızlıkların giderilmesinde etkilidir.

ACARLAR GÖLÜ

Kaynarca ilçesi sınırları içinde olup, Karadeniz'e uzaklığı 700 metredir. Göl çevresi dişbudak ormanları ile kaplıdır. Bu gölde tatlısu balıkçılığı yapılabildiği gibi, sülün, yaban ördeği ve çeşitli kuşların avlanması da mümkündür.

Yine Kaynarca sınırları içindeki beş kilometre uzunluğunda ve 30 metre genişliğindeki Kamış Gölü bulunmaktadır.Daha çok bir ırmağı andıran bu gölde de tatlı su balıkçılığı yapılmaktadır.

CAFERİYE SAHİLİ

Karasu ilçesinden otuz kilometre doğudadır. Karadeniz sahilindeki geniş kum denizine sahiptir. Sahil şeridi boyunca çeşitli turistik tesisler kuruludur. Kumu temiz, suyu berraktır.

KÜÇÜKBOĞAZ GÖLÜ

Karadeniz sahilinde, karasu ilçesi sınırları içindedir. Göl, küçük bir kara parçası ile Karadeniz'den ayrılmıştır.

ARİFİYE ATATÜRK ORMANI

Sapanca Gölü'nün manzarasına hâkim, Arifiye'nin Kalaycı Tepesi üzerinde kurulmuştur. Çam ve meşe ağaçları ile kaplı olan ormanda her türlü piknik yerleri tesis edilmiştir. Atış poligonu da bulunan ormanda, özellikle akşam saatlerinde "gurup vakti" seyrine doyum olmaz. Yörenin hemen her tarafında dinlenilebilecek yerler bulunur.

Sapanca Gölü yaz ve kış eşsiz güzelliktedir...

EKONOMİ

Her yönden hızla gelişen ilde, tarım ve hayvancılık da yapılır

SAKARYA'DA SANAYİ İLERİDİR

Adapazarı'nda seracılık yaygındır.

SAKARYA ili geniş ovalara sahiptir. Sakarya nehrinin suladığı Akova ve Pamukova ovaları her türlü tarımın yapılabildiği ovalardır. Bu nedenle Sakarya'da tarım bir hayli ileridir. Buna paralel olarak hayvancılık önemli derecede yaygındır. Ayrıca; ulaşım imkânlarının bolluğu yüzünden sanayileşme özellikle son yıllarda büyük hız kazanmıştır.

İl topraklarında, 150 bin hektar arazi tarla olarak kullanılmaktadır. Sebze bahçesi olarak kullanılan arazi ise yaklaşık elli bin hektar alanı bulmaktadır. Sakarya'da 196 bin hektar ormanlık alanının yan ısıra, 278 bin hektar alan ise orman dışı olarak saptanmıştır.

Bütün il düzeyinde su kaynaklarının bol oluşu sebebiyle, sulama sorunu yoktur. Çiftçiler kendi imkânlarını kullanarak nehir, göl ve akarsulardan yararlanmak suretiyle sulama yapmaktadırlar. DSİ tarafından gerek Pamukova ve gerekse Akova ovalarında sulama tesisleri yapılmıştır. Sakarya nehri üzerindeki Mekece regülatörü ile Pamukova cazibe sulaması çalışmaları halen sürdürülmektedir.

Sakarya'da; buğday, arpa, mısır, ayçiçeği, kavun, şeker pancarı, patates, tütün, susam, kurufasulye, nohut, kabak, kurusoğan, karpuz, fındık ve her türlü meyve ürünü elde edilebilmektedir. Bunlardan; kurusoğan son üç yıl içinde Arap ülkelerine ihraç edilen önemli bir ürün olmuştur. Geçmiş yıllarda bir hayli ileri olan tütüncülük ise son iki yılda gerileme göstermiştir.

Yörede faaliyette bulunan Ziraî Araştırma Enstitüsü, özellikle buğday ve mısır ürününde ehlileştirmeyi sağlamıştır. Enstitü tarafından geliştirilen buğday ve mısır kültür tohumlukları çiftçiye dağıtılarak bu ürünlerden daha çok verim alınması yoluna gidilmiştir.

ÜRÜNLERİ

Karadeniz'de sahili olan ve Sakarya nehri gibi büyük bir nehir ile Sapanca gölüne de sahip bulunan Sakarya'da su ürünleri de zenginlik arzetmektedir. Sazan, yayın, tatlısu kefali, kızılkanat, alabalık, tatlısu levreği ve ıstakoz olarak yaklaşık otuz ton dolayında yıllık su ürünü üretimi vardır. Ayrıca Sakarya nehrininin Karadeniz'e döküldüğü Yenimahalle barınağında Mersin balığından havyar üretimi de yapılabilmektedir.

Orman ürünleri bakımından da son derece zengin olan Sakarya'da; yılda ortalama olarak 140 bin metreküp dolayında çeşitli orman ürünü alınabilmektedir. İlde; altı kontraplak ve kaplama fabrikası ile 220 kereste ve kayın imalâthanesi, 250 dolayında da ağaç işleriyle uğraşan küçük sanat erbabı faaliyet göstermektedir.

HAYVANCILIK

Hayvancılığın son yıllarda büyük bir hızla geliştiği Sakarya'da; Adapazarı-Karasu yolu üzerinde faaliyette bulunan Zooteknik Araştırma Enstitüsü'nün çalışmaları ile yerli ırkın kültür ırkına dönüştürülmesi sağlanmış ve böylece sütçülük ileri seviyeye çıkartılmıştır. Balkanların en modern kombinası olarak kabul edilen Et ve Balık Kurumu'na ait Sakarya et kombinasından başka yörede özel sektörün çalıştırdığı on kadar kombina mevcuttur. Bu kombinalarda kesilen hayvanlar et olarak İstanbul, Kocaeli, Bursa ve Zonguldak illerine de gönderilmektedir. Sakarya'da sucuk, salam, sosis üretimi de yine son yıllarda artış göstermiştir.

Yaklaşık beş bin arı kovanının bulunduğu Sakarya'da yıllık bal üretimi 66 bin koloyu bulmaktadır. Ayrıca, dört bin dolayında balmumu üretimi yapılmaktadır. İpekböcekçiliği ise, son yıllarda gerileme göstermiştir. Halen yılda 220 ton dolayında koza üretimi gerçekleştirilmektedir.

Sakarya'da kümes hayvanı türleri çok boldur. Yılda yaklaşık 500 bin adet tavuk yetiştirilerek bunlardan 55 milyon dolayında yumurta elde edilebilmektedir. Kaynarca ilçesinde hindicilik ileri seviyeye ulaşmıştır. Kaynarca hindileri özellikle İstanbul piyasasına satılmaktadır.

Yörede; yıllık 150 bin ton inek, yedi bin ton manda, iki bin ton koyun ve 200 ton da keçi olmak üzere toplam 161.200 ton süt üretilmektedir. Kesilen büyük baş hayvan miktarı yıllık 25 milyon kilogramı bulmaktadır. Küçük baş hayvan miktarı da 10 milyon kilogram dolayındadır.

FABRİKA VE KURULUŞLAR

İstanbul'dan; Ankara ve Eskişehir yönlerine giden iki anayol üzerinde bulunan Sakarya'da, demiryolunun da bulunması nedeniyle ulaşım kolaylığı sebebiyle endüstri hayatı hızlı bir gelişme göstermiştir.

Devlet kuruluşu olan; Adapazarı Vagon Sanayii Müessesesi ile Türkiye Ziraî Donatım Kurumu'na bağlı Adapazarı Ziraat Aletleri ve Makinaları Fabrikaları Müessesesi, Başak Bahçe Traktör Fabrikası, Adapazarı Şeker Fabrikası, Arifiye Tank ve Palet Yenileştirme Fabrikası, Adapazarı Yem Fabrikası endüstri hayatına canlılık getirmiştir. Özel sektörce kurulan Arifiye Cam Sanayii, Asetik Asit, Bizon Ağaç Sanayii, Tamsan Tomruk ve Ağaç Mamülleri, Satüdaş Sakarya Tarım Ürünleri Üretme ve Değerlendirme, Nişkoz Sanayii, Savran Makine ve Gıda Sanayii, Uniroyal Lastik, Paksan Paketlenmiş Kireç Sanayii gibi fabrikalar da endüstrinin gelişmesinde etkili olmuşlardır.

Sakarya'da ayrıca; çivi, nebatî yağ, sabun, un, kontrplak, akü, deri, portatif ev, ekmek, elektrik motoru, fındık kırma, sandalye, karoseri, kiremit, tuğla, mermer, balıkyemi, çamaşır suyu, bisküvi, karavan, ticarî buzdolabı, mobilya, parke, mumlu kâğıt üretimi yapan fabrikalar da bulunmaktadır. Geçen yıl faaliyete geçirilen Bakırsan Fabrikası da ürettiği bakır elektrodlarını dış ülkelere ihraca başlamış, İstanbul Sekman Sanayii adı ile Sapanca'da kurulan fabrika da ise, yılda 12 milyon adet sekman ile 1000 adet silindir gömleği üretilmektedir.

Sakarya'da halen; iki ağaç kaplama malzemesi, üç akümülatör, bir alüminyum alaşımları, bir asetik asit, bir boya, iki bisküvi, beş çamaşır suyu ve kolonya, bir cam eşya, bir cips ve püre, bir caraskal, bir çikolata, iki çelik tel, üç çivi, bir dantel-perde ve mefruşat, bir çatı kaplama, iki deterjan, altı deri, dört demir doğrama, dört döküm işleri, on altı ekmek, bir enjektör borusu, iki fındık kırma, bir galvaniz kaplama, yedi kontrplak, bir kundura ökçesi, iki kauçuk, altı kireçtaşı, beş kereste, bir kümes hayvanları ekipmanı, iki kolonya, beş leblebi, bir mandal, 43 madenî eşya, bir mantar, yedi kese kâğıdı, bir mekik ve vurucu kol, üç mobilya, bir mozaik ve karo, dört mısır nişastası, dört nebati yağ, sekiz plastik eşya, altı römork, üç sucuk, bir starter, beş sabun, dört çamaşır sodası, dört sandalye, on dört sütlü maddeler, on şekerleme, bir oto elektrik malzemesi, bir tahin-susam, bir torna tezgâhı, iki teneke, bir termasifon, bir transformatör, on tuz, beş tuğla ve kiremit, bir tutkal, iki un ve kepek, üç yem bir zikzak yay, dokuz ziraat aletleri imalâtı yapan özel sektör firmaları bulunmaktadır.

Son yıllarda yapılan girişimlerle; Adapazarı-Kaynarca yolu üzerinde, Sakarya Organize Sanayii Bölgesi adı ile bir sanayi merkezinin kurulması çalışmaları başlatılmıştır. Ayrıca, Adapazarı'nda bir "tarım fuarı" açılması için de girişimler vardır.

EĞİTİM

Okur-yazar oranının yüzde 80'i aştığı Sakarya ilinde 682 ilkokul, 65 orta, lise ve mesleki okul bulunuyor. Yüksek öğrenim kurumlarının sayısı ise iki. İlköğretimde 72 bin 812, orta öğretimde ise 20 bin 252 öğrenci var. İlköğretimde 2 bin 755 öğretmen görev alırken, orta öğretimdeki öğretmen sayısı 1382. Sakarya'da ilkokulu bulunmayan köy yok.

1970 yılında öğrenime başlayan Sakarya Mimarlık ve Mühendislik Akademisi, 1982-83 ders yılında Yıldız Üniversitesi'ne bağlı Sakarya Mühendislik Fakültesi adını aldı. Sakarya'da bir de yüksek meslek okulu var. Yüksek öğretimde 2059 öğrenci öğrenim görüyor. Yüksek okullardaki görevli sayısı 162.

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

	İlköğretim	Ortaöğretim
OKUL SAYISI	682	65
DERSLİK SAYISI	2046	335
ÖĞRETMEN SAYISI	2755	1382
ÖĞRENCİ SAYISI	78.812	20.252
ÖĞRETMEN EVİ 589		

HALK EĞİTİMİ ÇALIŞMALARI

Biçki-dikiş, el nakışı, dekoratif resim, çiçekçilik, makine nakışı, muhasebe, yabancı dil, daktilo, pratik elektrikçilik, kalorifer ateşçisi yetiştirme, halıcılık, turizm-rehberlik, metal işleri, marangozluk, demircilik, folklor, Türk Halk Müziği ve diğer çeşitli dallarda toplam 30 ayrı yerde açılan kurslarda 3254 kursiyer bulunuyor. Bu kurslarda görv alan öğretici sayısı ise 96.

SAKARYA DEPREMLERİ

Cumhuriyet dönemi içerisinde, Sakarya'da üç büyük deprem oldu. Sırasıyla, 1943, 1957 ve 1967 depremleri sonucu toplam 399 yurttaş hayatını kaybetti, binlerce yurttaş yaralandı ve çok sayıda aile evsiz kaldı.

1943 DEPREMİ: 20 Haziran günü meydana geldi. Sekiz derece şiddetindeki deprem, o tarihte çoğu kerpiç olan evlerin tamamının yıkılmasına sebep oldu. Aralıklı olarak bir hafta devam eden depremde, 318 yurttaş hayatını kaybetti, binden fazla insan yaralandı. Sarsıntı devamınca; Adapazarı merkezinde 524 bina tamamen yıkıldı, 227 bina ağır, 928 bina orta ve 575 bina da hafif hasar gördü. Bu deprem sonrasında, Adapazarı şehri yeniden kurulmak zorunda kaldı.

1957 DEPREMİ: 21 Mayıs günü meydana geldi. Can kaybı olmayan bu depremde, 187 bina ağır, 317 bina da orta derecede hasar gördü. Bir gün süren ve şiddeti 6.5 derece olan bu deprem, gündüz vakti meydana geldiğinden can kaybı verilmeksizin atlatıldı.

1967 DEPREMİ: 22 Temmuz Cumartesi günü meydana geldi. Saat 18.57'de dipten sallama ile oluşan 9.5 derece şiddetindeki bu depremde, beş katlı betonarme binaların çoğu yıkıldı. Enkaz altından 81 yurttaşın cesetleri çıkarıldı. Aralıklı olarak on gün süren depremde toplam 224 yurttaş yaralandı. İl dahilinde, sarsıntılar sonucu 5 bin 837 bina ağır hasar gördü. Ayrıca, 5 bin 153 binanın orta ve hafif hasara uğradığı tesbit edildi.

iklimi

Denizden yüksekliği 31 metre olan Sakarya, rutubetli bir havaya ve ılıman iklime sahiptir. Marmara bölgesi ile Karadeniz bölgesi arasında geçiş alanı olan Sakarya'da kışlar bol yağışlı ve az soğuk, yazlar ise sıcak olur. Nem oranı rutubetli havalarda % 98'e ulaşır. Bahar aylarında bol yağış alan Sakarya ilinde yılın hemen hemen 300 günü yağışlı geçer.

Rüzgârlar genel olarak kuzeydoğudan poyraz, kuzeybatıdan da karayel olarak eser. Poyraz rüzgârları devamlı yağış getirir. Zaman zaman güneyden esen lodos özellikle Adapazarı ovasında sıcaklığın artmasına yol açar.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

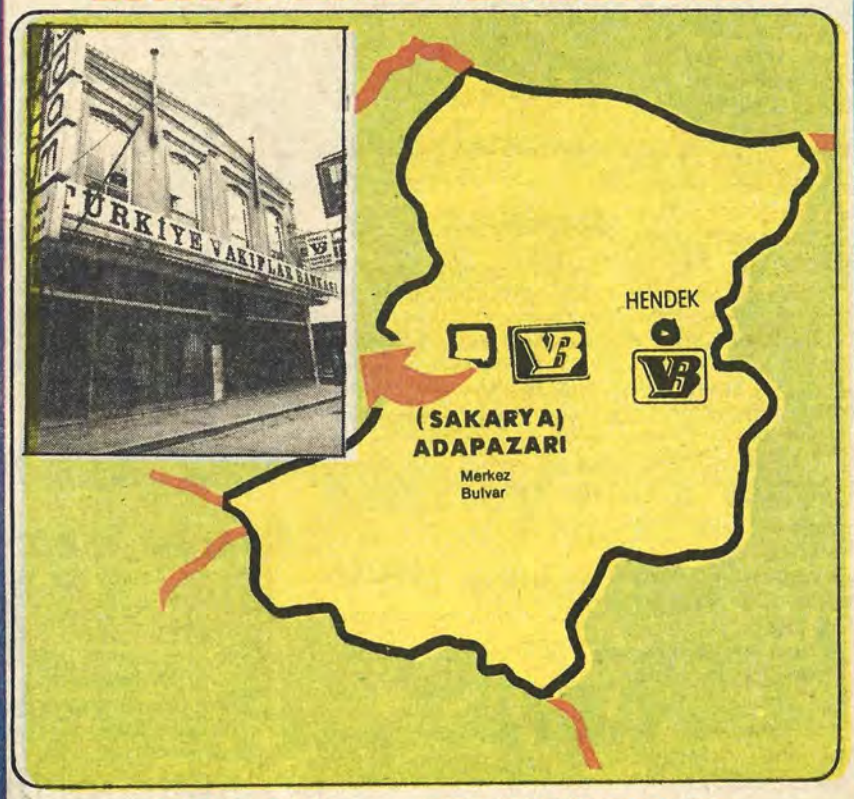

SAKARYA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

Sakarya bölgesi güreşte, olimpiyat, Avrupa şampiyonları, dünya ikincileri yetiştirdi

SAKARYA'da sporun oldukça eski bir geçmişi vardır. Yörenin sporu denilince akla öncelikle güreş gelir. Sakarya'nın Akyazı'dan başlayıp Düzce'ye kadar olan bölümü, tâbir caiz ise "pehlivan yatağı"dır.

Sakarya ili kurulmadan önce; Adapazarı ve dolaylarında ilk sportif faaliyetler 1917'lerde başladı. İdman cemiyetleri ittifakının oluşturulması ile, Adapazarı'nda ilk olarak İdmanyurdu kulübü teşkil edildi. Daha sonraki yıllarda Adapazarı Gençlerbirliği, Yenihilalspor kulüpleri kuruldu. Ada Gençlik yörenin sporuna pek büyük hizmetler veren bir kulüp olarak tanınır.

Güneşspor, Gençlerbirliği, İdmanyurdu, Yıldırımspor, Demirspor, Şekerspor ve Donatımspor kulüpleri de Sakarya'da sporun kalkınması yolunda pek büyük hizmetler veren diğer eski ve köklü spor ocaklarıdır.

1938'lerde 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu'na göre bölge müdürlükleri kuruldu ise de, Adapazarı ve dolayları Kocaeli'ne bağlı olduğundan bu yörede resmî faaliyet olmadı. Ayrıca spor tesisleri de bulunmuyordu. Buna karşılık futbol müsabakaları şimdiki Atatürk ortaokulunun bulunduğu alanda, "kanlı mezarlık" denilen yerde ve tümen karargahının karşısındaki sahada oynanırdı. Voleybol maçları ise Halkevi binasının arkasındaki sahada yapılırdı. Çark mesiresi bahçesinde de tenis müsabakaları ilgi ile izlenirdi.

Beden Terbiyesi Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle; kulüplerin birleşmeleri sağlandı. Bunun sonucu olarak İdmanyurdu ve Sakaryaspor kulüpleri Adaspor, Gençlerbirliği ve Yenihilalspor kulüpleri de Gençayspor adını aldılar. Nihayet her ilçede bir kulüp olması kararına uyularak kulüpler birleştirilince, Adapazarı'nda yalnız Ada Gençlik Kulübü kaldı ve 1945 yılına kadar faaliyetini sürdürdü. Bu yılda Adapazarı Güneşspor, Demirspor ve Donatım spor kulüpleri kuruldu. 1948/49 sezonunda ise İdmanyurdu ve Gençlerbirliği kulüpleri yeniden faaliyete geçirildi. 1950'de Yenihilalspor'un devamı olarak Yıldırımspor kurulmuş oldu.

Adapazarı belediye meclisinin aldığı karar üzerine, 1 Aralık 1954 tarihinden itibaren Sakarya bölge müdürlüğünün de kurulması ile Sakarya'daki sportif faaliyetler hızlandı. Yeni spor kulüpleri oluşturulmaya başlandı.

Nihayet haziran 1965'te Ada Gençlik, Güneşspor, İdmanyurdu ve Gençlerbirliği kulüplerinin yönetcileri müşterek bir karar alarak birleşmek suretiyle Sakaryaspor kulübünü kurdular. Böylece 30 Temmuz 1965'te Sakaryaspor doğdu.

Bu arada; 1959/60 sezonunda Yıldırımspor Türkiye Amatör Futbol Şampiyonu olarak Sakarya'ya ilk şampiyonluğu kazandırdı.

ÜNLÜ SPORCULAR

Sakarya bölgesi Türk sporuna büyyk şampiyonlar, yıldız sporcular armağan etti.

İRFAN ATAN; 1945'te Kırkpınar'da deste ikincisi, 1946'da küçük orta ikincisi, 1950'de başaltı birincisi ve 1951'de Kırkpınar başpehlivanı oldu. 1952 Helsinki Olimpiyatları'nda ağırda dördüncülük kazandı. 1953'te tekrar Kırkpınar başpehlivanı olan Atan 1954'te Tokyo'da ağır siklette dünya ikinciliğini elde etti. 1955'te üçüncü kez Kırkpınar başpehlivanı oldu.

ADİL ATAN; 1951'de güreş millî takımına alınmasına rağmen güreştirilmedi. 1952 Helsinki Olimpiyatları'nda 87 kiloda ikinci oldu. 1954'de Japonya'da yapılan dünya şampiyonasında ikincilik kazandı. 1956'da İstanbul'daki Avrupa şampiyonasında birinci olan Atan Kırkpınar'da bir kez baş pehlivan oldu.

MİTHAT BAYRAK; 1952 ve 1956 olimpiyatlarında grekoromen de şampiyonluk kürsüsüne çıktı.

VAROL ÜRKMEZ; Sakarya'nın Arifiye köyünden yetişti. Beşiktaş'da yıldız oldu. Real-Madrit maçlarında İspanya'yı fethetti.

MUZAFFER BALOĞLU; 1938, 39 ve 40 yıllarında Balkanlar çapında yüz ve ikiyüz metrelerde "geçilmez adam" ünvanını kazandı. 1939'da İstanbul Fenerbahçe stadında uzun atlamada 7.10 metre ile Türkiye rekorunu kırdı. Atina'da yüz ve ikiyüz metrelerde 4x100'de Balkan Şampiyonu oldu.

OSMAN KANBUR: 1956 serbest Dünya ikincisi oldu.

EROL KEMAH; 1978 Türkiye grekoromen güreş şampiyonasında 48 kiloda birinci oldu. Daha sonra 80 ve 81'de de birincilikler kazandı. 1981 de Balkan gençler grekoromen şampiyonasında 52 kiloda Balkan şampiyonu oldu.

SEZAİ KANMAZ; 1962'de Kırkpınar'da başpehlivan oldu.

AHMET GÜNGÖRDÜ; 1981 ve 82'de 57 kiloda Türkiye şampiyonluklarının sahibi oldu.

SUZAN MEMİGÜVEN; 1972 ve 1973'te atletizmde Türkiye birincilikleri kazandı.

SUAT ARTAN; 1970'de Türkiye gençler trap şampiyonasında birincilik kazandı. Aynı yıl Atina'da yapılan Balkan gençler şampiyonasında birinci oldu.

İSMET UYSAL; Ciritte büyük üstünlük gösterdi. Askeri üniformasıyla katıldığı 1948 Dünya Ordulararası cirit şampiyonasında Fransa'da şampiyon oldu.

ORHAN ÇAKAR: Yağlı güreşte çeşitli dereceler aldı.

İDRİS KOCABIYIK; Trap'ta millî takıma seçildi.

YAVUZ ERÇOBAN; Yaş gruplarında ve gençlerde Türkiye grekoromen birincisi oldu.

SUAT AYDIN; Gençlerde grekoromen şampiyonluğunu kazandı.

HALUK GÜNÖZGEN; Bisiklette Münih Olimpiyatları'nda millî formayı giydi, Türkiye şampiyonlukları kazandı.

LÜTFÜ KURTULDU; Bisiklette millî takıma seçildi.

ZÜLKÜF KARABUBULUT; Yağlı güreşte çeşitli dereceler aldı.

MERAL BIÇAKÇI; Masa tenisinde millî takıma seçildi.

NERMİN CEYMAN; Masa tenisinde millî takıma seçildi.

SERPİL AYAZ; Masa tenisinde millî takıma seçildi.

HALUK KOÇ; Grekoromende millî takıma seçildi.

MUAMMER ADATEPE; Futbolda 1958'de Genç millî takımda oynadı.

TALAT YILMAZ; Futbolda 1966 yılında Genç millî takımda oynadı.

CEVİT GÖKALP; Futbolda 1961, 1962'de Amatör millî takımda oynadı.

İHSAN ÖZBEK; Futbolda 1963'de Genç millî takımda oynadı.

METİN GÜVENİR; CENGİZ COŞKUN; Atıcılıkta Türkiye çapında derecelerin sahibi oldular.

GÜREŞ'de; Yusuf Sarı, Veli Sancaklı, Hamdi Sancaklı, Kenan Çınar, Selim Sarı Sakarya'nın yetiştirdiği değerler arasında yer alırlar.

ATLETİMZ'DE MÜNİR KÖSEOĞLU: 1941-1942 yıllarında, İSMET UYSAL 1948'de Cirit'de Türkiye birinciliklerini kazandılar.

Sakarya bölgesinde günümüzde yoğun bir spor faaliyeti göze çarpar. Bölgede futbol, güreş, atletizm, atıcılık, voleybol, masa tenisi, judo, taekwon-do, karate, boks, basketbol, bisiklet, halter, hentbol, yüzme ve su sporlarında faaliyet gösterilmektedir.

SAKARYASPOR

1979-1980 mevsimine kadar 16 yıl İkinci Türkiye Ligi'nde yer alan Sakaryaspor, 1980-81 mevsiminde geldiği Birinci Türkiye Ligi'nde başarılı oldu. İlk yılda üst sıralar için mücadele etti. 1982-1983 mevsiminde de Sakaryaspor Birinci Türkiye Ligi'nde zirve mücadelesi veren ekipler arasıda yer alıyor.

Sakarya bölgesi Türkiye Voleybol Ligi'nde de temsil ediliyor. Sakarya Karadenizspor Türkiye Voleybol Ligi'nde başarılı derecelerin sahibi oldu ve Avrupa kupalarında yer aldı.

Yörede tüm okullarda spora büyük önem verilir. Özellikle masa tenisinde okullardan Türkiye şampiyonları sporcuların yetişmekte olduğu görülür.

SAKARYA BÖLGESİ SPOR KULÜPLERİ

KULÜPLER	KURULUŞ TARİHİ	RENKLERİ
Adapazarı'nda;		
Demirspor	1945	Maci-Lacivert
Donatımspor	1945	Sarı-Yeşil
Yıldırımspor	1950	Sarı-Lacivert
Adaşekerspor	1955	Yeşil-Beyaz
Sakaryagençlik	1956	Beyaz-Eflatun
Serdivangençlik	1956	Sarı-Siyah
Karaaptilerakınspor	1956	Sarı-Lacivert
Karadenizspor	1957	Sarı-Kırmızı
Arifiyedoğanspor	1962	Yeşil-Beyaz
Sakaryaspor	1965	Yeşil-Siyah
Üniroyalgençlik	1965	Mavi-Beyaz
Büyüksöğütlügençlik	1966	Yeşil-Kırmızı
Et Balıkgençlik	1981	Sarı-Lacivert
YSE Gençlik	1976	Sarı-Siyah
Atılıcılık-Avcılık	1960	
AKYAZI'da;		
Akyazıgençlik	1949	Siyah-Beyaz
Akyazıakınspor	1957	Sarı-Yeşil
GEYVE'de;		
Geyvespor	1951	Siyah-Beyaz
Taraklıgençlik	1958	Kırmızı-Beyaz
Ali Fuat Paşa Gençlik	1958	Yeşil-Beyaz
Pamukovaspor	1969	Lacivert-Beyaz
HENDEK'de;		
Hendekgençlik	1950	Siyah-Beyaz
Hendekesnafspor	1965	Sarı-Lacivert
Hacıkışlaspor	1977	Kırmızı-Lacivert
KARASU'da;		
Karasugençlik	1955	Sarı-Kırmızı
Kocaalisahilspor	1965	Mavi-Beyaz
Karasuaziziyegençlik	1973	Sarı-Lacivert
Kuyumculuesnafspor	1977	Kırmızı-Siyah
SAPANCA'da;		
Sapancagençlik	1953	Yeşil-Beyaz
Kırkpınargençlik	1957	Sarı-Lacivert
Hacımercangençlik	1981	Bordo-Mavi

SAKARYA BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Necmi Uztürk
Adresi: İzmit Caddesi Atatürk Spor Salonu Adapazarı
Telefon numarası: 15385, 11853
Memur ve personel sayısı: 34
Lisanslı sporcu sayısı: 2636 erkek, 252 bayan
Tesisler: Adapazarı Atatürk Stadı 15.000 kişilik, Adapazarı Spor Salonu 2000 kişilik, Arifiye atış poligonu 500 kişilik, Adapazarı havalı silahlar Atış Poligonu 50 kişilik, Akyazı spor salonu 750 kişilik, Geyve spor salonu 750 kişilik, Geyve sahası, Karasu sahası, Sapanca stadı, Hendek sahası.

Nerelerde kalınır

OBA OTELİ
Ankara Caddesi 84 Adapazarı. Telefon: 1154-6124. Banyolu, 48 oda. Kaloriferli. Lüks sınıf.

DİLMEN OTELİ
Atatürk Bulvarı Adapazarı. Telefon: 2121-7230. Banyolu, 86 oda. Kaloriferli. Lüks sınıf.

ŞEHİR PALAS
PTT yanı Adapazarı. Telefon: 1158. Banyolu, 32 oda. Lüks sınıf. Kaloriferli.

SARAÇOĞLU MOTEL
İstanbul-Ankara karayolu üzeri Sapanca Gölü kenarı. Tel: PTT acenteliği olup şehirlerarası servisten istenir. Banyolu, 30 oda. Lokanta ve gazinosu var. Yazları su sporları yapılabilir. Turistik belgelidir.

BALAYI OTELİ
Sapanca ilçesindedir. Sapanca Gölü kenarında, turistik belgelidir. Telefon: Sapanca PTT'sinden şehirlerarası servisten istenir. Banyolu, 50 oda. Lokanta ve gazinosu var. Su sporları ve avcılık yapılabilir.

ADA PALAS OTELİ
Ankara Caddesi 70 Adapazarı. Telefon: 1367. Birinci sınıf, 57 yataklıdır.

Sağlık Hizmetleri

SAKARYA'DA 179 DOKTOR VAR

SAĞLIK hizmetleri açısından Sakarya, sorunu fazla olmayan iller arasında yer alır. En büyük noksanı; İstanbul-Ankara devlet karayolu üzerinde bulunmasından dolayı, bir bölge trafik hastanesi bulunmamasıdır. İlde doktor sayısı 179 olup 46 diş tabibi vardır. Adapazarı'nda ise, 1967 yılından bu yana öğretim veren bir sağlık okulu var. İlk önce sağlık okulu olarak açılan bu okul, 1977 yılında Sağlık koleji haline getirildi.

DEVLET HASTANESİ

400 yataklı olup tüm tedavilerin yapılabildiği bir bölge hastanesi durumundadır. Hastanede 21 doktor, 156 yardımcı personel ve 106 hemşire görev yapıyor. Hastaneye 1982 yılında yeni bölümler eklendi ve "acil servis" bölümü de açıldı.

SSK HASTANESİ

Üç yüz yataklı olup 22 doktor, 275 yardımcı personel ve 22 emşire görev yapıyor. Hastanede her türlü tedavi yapılabiliyor.

DOĞUM EVİ

75 yataklı olup üç doktor ve bir diştabibi bulunuyor. Elli dolayında yardımcı personel var. Aynı binada bir de ana çocuk sağlığı merkezi faaliyet gösteriyor.

GEYVE DEVLET HASTANESİ

Elli yataklı olup birdoktor, bir diştabibi ve bir eczacı görev yapıyor. Acil durumlarda ilk müdahale yapılabiliyor. Ağır durumlarda ise, hastalar Adapazarı'na gönderiliyor.

KARASU SAĞLIK MERKEZİ

Yirmi beş yataklı olup bir doktor, bir diştabibi ve bir eczacı bulunuyor.

HENDEK SAĞLIK MERKEZİ

On beş yataklı olup bir doktor, bir diştabibi ve bir eczacı bulunuyor.

Adapazarı merkezinde üç de özel hastane var. Bunların toplam yatak sayısı 89...

Adapazarı'nda 60, Akyazı'da dört, Hendek'te dört, Geyve'de beş, Karasu'da dört, Kaynarca'da iki ve Sapanca'da iki olmak üzere toplam 81 eczane var. Ayrıca Adapazarı'nda beş ecza deposu faaliyet gösteriyor.

Sakarya Sağlık Koleji'nde 226 öğrenci öğrenim görüyor.

Bu yıl kolejden 48 öğrencinin mezun olması bekleniyor.

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

SAMSUN

55

Yüzölçümü: 9579 km2
Nüfus: 1.004.000
İlçeler: Alaçam, Bafra, Çarşamba, Havza, Kavak, Ladik, Terme, Vezirköprü.
Köy sayısı: 871
Doktor sayısı: 155
Hastane yatak sayısı: 1118
Okur-yazar oranı: % 86.1
Otomatik telefon kodu: 361

Kurtuluş meşalesi'nin yakıldığı ilimiz: Samsun

YUNUS KILIÇ

19 Mayıs 1919'da ulu önderin Karadeniz'in hırçın dalgalarını aşıp Anadolu'ya bir güneş gibi doğduğu, Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızın ilk adımının atıldığı ilimizdir Samsun...

Türk ulusunun kurtuluş meşalesinin yakıldığı bu kentimiz, Anadolu'nun Karadeniz'e açılan en önemli kapısıdır. Samsun bugün limanı ile sadece Karadeniz'indeğil, ülkemizin önde gelen ihracat merkezlerinden biridir.

Her mevsimde yeşilliklerle örtülü sahil şeridi ve denizi ile Samsun, Karadeniz'in diğer illerinde de görülen doyumsuz doğal güzellikleri sergiler. Samsun kıyıları, denizle kucaklaşan ormanlar, loş koylar ve yemyeşil sıra sıra kuytu vadilerle süslüdür.

Samsun, 3 bin yıllık köklü ve zengin bir geçmişe sahiptir. Kentin geçmişinde yer alan en büyük felâket 1896 yılında yaşanmıştır. Bir kış akşamında Karadeniz'e yansıyan alevler, dönemin önemli ticaret merkezlerinden Samsun'un yanışını görüntülüyorlardı. Koca kent kısa bir süre içinde yanıp kül olmuştu. Ancak azimli Samsun halkı yılmayarak illerini yeniden inşa ettiler. Hem de eksisinden çok daha güzel, çok daha düzenli bir şehirleşme planı uygulayarak.

Samsun, Bafra ve Çarşamba ovaları ile tarımsal gelişim âbidesi birbiri ardına yükselen fabrika bacaları ile kalkınan Türkiye'nin sembolüdür.

Adı nereden geliyor

Deniz yoluyla buraya gelen Miletliler rastladıkları şahane bir tabiî limanı pek beğenmişler ve burada bir kent kurmuşlardı. Miletliler burada kurdukları kente, kendilerini buraya getiren kaptanları Amisos'un adını vermişlerdi. Yöre ve kent Cenevizlilerin eline geçtikten sonra onlar Amisos'u "Simisos"a çevirdiler. Türkler de bu adı dillerine rahat gelen biçimde "Samsun"a çevirdiler.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

İklimi

Samsun'un iklimi sahilde ve iç kesimlerde değişiklik gösterir. Sahil şeridinde tipik Akdeniz iklimi hüküm sürmesine rağmen, iç kesimlerde dağların etkisiyle karasal iklim sürmektedir.

Genellikle yaz mevsimi sıcak ve kurak, kış mevsiminde ılık ve yağışlıdır. Sahil şeridinde karla örtülü günler sayısı 4-5 günü geçmez. Ağustos ayı ortalama sıcaklığı 25 dereceyi bulmazken, ocak ayı ortalaması sıcaklığı 7 derece kadardır. -5 derecenin altında soğuğa pek nadir rastlanır. Yağışlar en çok sonbahar ve kış aylarında görülür. Rüzgârlar en çok güneyle, güneybatıdan eser.

En yağışlı ay 132.2 mm3 ile kasım, en az yağış alan ay ise 9.4 mm3 ile temmuzdur.

Nasıl Gidilir

Haftada bir İstanbul'dan kalkan posta ve ekspres trenleriyle Sivas'tan aktarma yapmak gerekir. Samsun'a gelen kara yolları çok düzgün olduğu için en çok yolcuyu otobüsler taşır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 96.4

Partiler	Aldığı oy
CHP	71.678
DP	98.336
MP	884

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 90.3

Partiler	Aldığı oy
CHP	75.329
CMP	4.357
DP	121.098

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 76.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	94.774
CMP	10.452
DP	102.213
HP	4.431

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 86.8

Partiler	Aldığı oy
AP	141.387
CHP	89.220
CKMP	12.068

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 77.5

Partiler	Aldığı oy
AP	130.874
CHP	73.031
CKMP	3.982
MP	18.019
TİP	5.851
Bağımsızlar	2.114

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 71.2

Partiler	Aldığı oy
AP	114.073
CHP	84.191
CGP	7.852
MP	3.973
MHP	4.064
TBP	6.710
TİP	3.914
Bağımsızlar	4.677

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.5

Partiler	Aldığı oy
AP	93.822
CHP	75.296
CGP	6.481
DP	25.161
MP	1.680
MHP	4.694
MSP	32.872
TBP	3.261
Bağımsızlar	1.736

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 72.6

Partiler	Aldığı oy
AP	142.106
CHP	132.905
CGP	5.567
DP	5.841
MHP	12.068
MSP	19.955
TBP	1.159
TİP	874
Bağımsızlar	2.059

SAMSUN ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI
YIL: 1961

Kabul	Red
% 43	% 57

YIL: 1982

Kabul	Red
% 94.6	% 5.4

SAMSUN VALİSİ: BEDRİ NAZLIOĞLU

«SAMSUN, TÜRKİYE'NİN EN VERİMLİ OVALARINA SAHİPTİR»

VATANIMIZIN ayrılmaz ve vazgeçilmez bütünlüğü içinde yurdumuzun her köşesi, kendine özgü tarihî özelliklerle, doğal güzelliklerle kaplıdır.

Güzel yurdumuzun yeraltı ve yerüstü zenginliklerine sahiptir.

Bu tarihî güzellik ve kahramanlık tablosu içinde, Karadeniz kıyılarının en büyük ili olan ve Karadeniz bölgesini yurdumuzun diğer bölgelerine ulaştıran köprü görevini üstlenen Samsun, ulu önder Atatürk'ün, 19 Mayıs 1919'da Kurtuluş ateşini yaktığı, Ulusal Kurtuluş Savaşı'mızı başlatmak üzere, ilk adımını attığı, tarihî bir yurt köşemiz olmuştur. Bu nedenle Samsun, gönüllere engin duygular uyandırır.

Her geçen gün büyük bir gelişme içinde bulunan Samsun'un ekonomik yapısında, öncelikle tarama dayalı üretim ve gelir gelmektedir. Ticarî faaliyetler, imalât sektörü ve sanayi kalkınma çalışmaları, tarım sektörünü izlemektedir. Samsun, Bafra ve Çarşamba ovaları ile Türkiye'nin en verimli ovasına sahiptir. Ayrıca, limanı ile ve her türlü kara ulaşımı ile ihracat imkânlarına da sahiptir.

Cumhuriyet dönemi ile başlayan, özellikle planlı kalkınma döneminde hızlanan sanayileşme yanında, Samsun'da daha hızlı bir şehirleşme meydana gelmiştir. Bunun doğurduğu fazla nüfus artışı, Samsun'u bir üretim merkezi olduğu kadar, bir tüketim merkezi haline de getirmiş, bölgenin en canlı pazarı olma niteliğini kazandırmıştır. Bu sonuç bizim arzu ettiğimiz hedef değildir. Bizim hedefimiz, sanayileşmenin daha bir üst düzeye ulaştırılması, bu yolla istihdam kapasitesinin artırılması, böylece hızlı şehirleşmeden doğan iş talebinin karşılanarak sosyo-ekonomik bir ferahlamanın sağlanmasıdır.

Samsun'da ana ve altyapı hizmetlerinde, tahminlerimizin üzerinde bir gelişme olmuştur. Bu gelişme sürecinde, bizim çekici gücümüz kadar, Samsun halkının ve Samsun köylüsünün büyük fedakârlığı olmuştur. Daha büyük gelişmeyi sağlayacak yatırımlarda, verilenden fazlasını Samsun köylüsü katmıştır. Bu vesile ile Samsun halkına, Samsun köylüsüne şükran hislerimi belirtmek isterim.

Samsun halkı çalışkandır, müteşebbistir. Özellikle Samsun köylüsü, kalkınma hamlesinde devletle, idare ile yanyanadır, yürekten çaba göstermektedir.

SAMSUN BELEDİYE BAŞKANI: SELAHATTİN ERENEN

«ÇAKMAK BARAJI'NIN HİZMETE GİRMESİ İLE SU SORUNU ÇÖZÜLECEKTİR»

SAMSUN, 1919 Mayıs beldesi olarak, büyük kurtarıcı ulu önder Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Anadolu'da ilk buraya ayak basarak, Ulusal Kurtuluş Savaşımızı başlattığı tarihe geçen şanlı bir kentimizdir. Tarihi ile ve her yönüyle büyük olan bu kentin belediye başkanlığını yapmaktan dolayı büyük bir mutluluk duymaktayım.

Atatürk ilkeleri doğrultusunda, kimseyi birbirinden ayırmadan, doğru bildiğim yolda hiçbir menfaat beklemeksizin girdiğimiz bu uğraşta bizden önce yapılmaya başlanan veya plana alınan hiçbir işi inkitaya uğratmaksızın çalışıyoruz.

Belediyemizin hizmetleri konusunda genel olarak yapacağım açıklamaların başında, Samsun'un altyapı tesisleri ile su elektrik şebekelerinin yenilenmesi, islah edilmesi gelmektedir. Şehrin imar durumunu ıslah ve yasal duruma sokmak için oluşturulan teknik bir ekiple 1/1000 ölçekli haritalar çıkarılarak, şehrin ve mücavir sahaların uygulama planı tatbikatına geçilmiştir.

Tarihî bir yurt köşemiz olan Samsun, üçüncü derecede bir deprem bölgesine dahildir. Şehrin büyük bir sorunu olan heyelan bölgeleri ele alınmıştır. Yüksek düzeyde oluşturulan bir kurul Ankara'da toplanarak masrafları, belediyemizce karşılanmak üzere, Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından yapımı üslenmiş, aktif ve inaktif bölgeler ayrılarak, vatandaşlarımızın mağduriyetini önlemek için başlatılan çalışmalar sürdürülmektedir. İmar bakımından sağlıksız bir yapıya sahip olan Samsun'da mücavir saha dahil 15.569 adet kaçak inşaat mevcuttur. Bu kaçak binaların sekiz bini heyelan bölgesinde bulunması, kaçak binalarda oturan 102 bin dolayında vatandaşın, 35 binin de heyelan bölgesindeki binalarda yaşaması büyük bir tehlike doğurmaktadır.

İçme suyu konusuna da titizlikle eğilerek, şehrin yüzde 85'ini susuz bırakmadık. Yaptığımız kısa devreli çalışmalarla, Samsun'un su sorununu gidermeye çalıştık, şehrin sanayide ihtiyacı olan 700 litre suyu temin etmeye çalıştık. Devletimizin büyük yardımlarıyla 1983 yatırım programına alınan ve ihale edilen Çakmak Barajı hizmete geçtiği zaman, Samsun'un içme ve kullanma suyu sorunu tamamen halledilmiş olacaktır.

Sayın Devlet Başkanımızın, Samsun 19 Mayıs belde sorunlarının üzerinde hassasiyetle durması, belde halkımızı mutluluğa kavuşturmuştur. Bu teveccühü ışığı altında, belde halkı açısından büyük bir vehamet kesfeden kanalizasyon yapımını,1983 Beş Yıllık kalkınma planı içinde alınmasını, ümit içinde beklemektedir. Samsun kanalazisyon bakımından talihsiz bir şehir olmuştur. Yapılan ana kollekter ve yapılan ek çalışmalarda kanalizasyon sorununa çözüm getirememiştir.

Belediyemiz, yaptığı çalışmaları, verdiği hizmetleri ve yerinde yatırımları ile kamuoyunun dikkat ve ilgisini üzerinde toplayan, yerel yönetim kuruluşlarının en düzenlisidir.

Protokol

Vali	Bedri Nazlıoğlu
Belediye Başkanı	Selahattin Ereren
Cumhuriyet Savcısı	Cevat Bilgin
Bölge İdare Mahkemesi Başkanı	Selami Celayir
Adalet Komisyonu Başkanı	Turhan Bakioğlu
19 Mayıs Üniversitesi Rektörü	Prof.Dr. Ali Sümer

Vergi Rekortmenleri

Yılmaz Ulusoy	46.274.839
Kamuran Akay	26.550.393
Hüseyin Altun	9.030.829
Mustafa Gökçe	7.498.884
İvan Papof	6.899.946

SMS Samsun Makina Sanayii Anonim Şirketi

Samsun Makina Sanayii A.Ş. 250'nin üzerinde ortağı bulunan ve özel teşebbüsün Samsun'daki yegâne ağır sanayi kuruluşudur.
İmalât konusu:
1- Şehir, kasaba ve köy içme suyu temini için 2lt/ san'den 1500 lt/san'ye kadar her kapasitede santrifüj pompalar.
2- Sulama için her kapasite ve büyüklükte pompalar.
3- Fabrikalarda kullanılan çeşitli proses pompaları, (Kâğıt hamuru pompaları, çeşitli asit pompaları, petrol ve bütan gazı vs. pompaları gibi).
4- Su temini işinde kullanılan vana, çekvalf vs. gibi çeşitli armatürler.
5- Kanalizasyon ve pis su tasfiye tesisleri.

SAMSUN MAKINA SANAYII A.Ş.
Tel.: 13316-16930
Teleks: 82232
Adres: P.K. 186 Samsun.
Ankara tel.: 311988

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Samsun merkez ilçenin yüzölçümü 1.032 metrekaredir. Merkez ilçeye bağlı iki bucak ve 108 köy bulunmaktadır. Merkez ilçenin bugünkü nüfusu 310.300 dolayındadır.

ALAÇAM

1944 yılına kadar Bafra ilçesinin bir bucağı olan Alaçam, Samsun'un en yeni ilçelerinden birisidir.

Ekonomik bakımdan, tarımla uğraşan nüfusunun büyük bir bölümü köylerde yaşamaktadır. Alaçam ilçesinin nüfusu sayım devrelerine göre incelendiğinde, şehir nüfusunun normalin altında geliştiği, kırsal nüfusun ise, hızlı bir gelişme gösterdiği görülmektedir. Alaçam ilçesinde nüfusun büyük bir bölümü kırsal alana yayılmış bulunmaktadır.

Alaçam'ın yüzölçümü 632 metrekaredir. Nüfusu ise, tüm ilçe olarak 51.455'dir.

BAFRA

Bafra ilçesi, Samsun'a 51 km. uzaklıkta. Samsun-Sinop karayolu üzerinde, Kızılırmak kıyısındaki verimli topraklar üzerinde kurulmuştur. Helenistik döneme ait Dramoslu mezarı, asar kale ve kaya mezarları, tarihî çeşmeleri, Köprülü Mehmet Paşa'nın eşi Ayşe Hatun tarafından 1675 yılında yaptırılan Camii Kebir, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde söz ettiği Şifa Hamam av merkezleri ve av gölleri ile zengin ve şirin bir ilçedir.

Bafra'nın yüzölçümü 1673 kilometrekaredir. Nüfusu ise, 151.530'dur. Samsun'un en eski ve en büyük ilçelerinden birisi olan Bafra'nın da ekonomik hayatı taramı bağlıdır. Nüfusunun büyük bir bölümü kırsal alanlarda yerleşmiştir. Bafra ilçesinde de şehir nüfusuna oranla kırsal alanın nüfusu büyük ve hızlı bir artış göstermiştir. Ancak, daha sonra, Bafra'nın ilçe nüfusu kırsal alana göre artış hızı göstermiş, daha sonraki yıllar şehir nüfusu artan bir hızla devam etmiştir. Samsun'un ilçeleri arasında nüfusu hızla artan ilçe olmuştur. Bafra'nın kurulduğu yerin şehirleşmeye elverişli olması, hızla gelişme avantajına sahiptir. Bafra Kızılırmak'ın biriktirdiği alivüyonlu toprakların oluşturduğu ve Türkiye'nin en verimli ovalarından birisine sahiptir. Bafra ilçesinin iki bucağı ve 117 köyü vardır.

ÇARŞAMBA

Çarşamba ovasını ikiye bölen Yeşilırmak'ın iki yakasında ve ovanın tam ortasındaki Çarşamba ilçesi, Samsun'a 36 km. uzaklıkta ve Samsun-Ordu karayolunun üzerinde ve Yeşilırmak'ın meydana getirdiği verimli topraklar üzerinde yer almıştır. Samsun'un çok eskiden kurulmuş bir ilçesi olan Çarşamba'nın yüzölçümü 1.442 metrekaredir. İki bucağı ve 145 köyü bulunan Çarşamba'nın nüfusu ise, 163.000'dir. İlçenin büyük bir bölümü düz bir ovada yerleşmiş, diğer yerleşim yerleri ise, dağlık bir arazi üzerinde yer almıştır. Samsun'un diğer ilçeleri gibi tarımsal bünyeli ekonomi Çarşamba'da da yüksek düzeydedir. Bu nedenle ilçe nüfusunun büyük bir çoğunluğu, kırsal kesimlerde yerleşmiştir. İlçe merkezinin 30 bin dolayında olan nüfusuna karşılık kırsal kesimin nüfusu 135 bin dolayında olmuştur. Çarşamba ilçesinin nüfusu, kırsal kesimlerde çok büyük artış göstermiştir. 1950 yılından sonra şehir nüfusunda belli bir oranda artış görünmüştür.

HAVZA

Samsun-Ankara karayolu ve Samsun-Sivas demiryolu üzerinde bulunan Havza ilçesi, Samsun'a 86 km. uzaklıktadır. Samsun'un diğer ilçelerinden farklı özelliklere sahip olan Havza'nın yüzölçümü 793 kilometrekaredir. Nüfusu ise, 61.390'dır. Bir bucağı 82 köyü bulunan Havza, eski bir yerleşim merkezidir. Birçok hastalığa iyi gelen Havza kaplıcaları ile tanınan ilçe, Arslan Ağzı ve Kız Gözü kaplıcaları ile ve bu kaplıcalardan üzerinde kurulan Büyük Hamam, Küçük Hamam ve Maarif Hamamı tesisleri ile turizmle canlı olan bir ilçedir.

Tarımsal bir bünyeye sahip olan Havza'da nüfusun hemen hemen çoğunluğu köylerde kırsal kesimlerde yaşamaktadır. Ancak, Samsun'un diğer ilçelerine oranla az verimli ve dağlık bir arazi üzerinde bulunan ve tarıma elverişli çok geniş toprakları olmadığı için ilçe nüfusu gibi kırsal alan nüfusu da önemli bir gelişme gösterememiştir. Şehir nüfusunun, kırsal alana göre biraz daha fazla geliştiği görülmüştür. İlçe, kuruluş itibariyle, eski çağlardan bu yana varlığı bilinen kaplıcaların etkisinde kalmıştır. Tarih boyunca birkaç kez yıkılmış, yine kaplıcaların etrafında kurulmuştur.

Çarşamba ilçesi

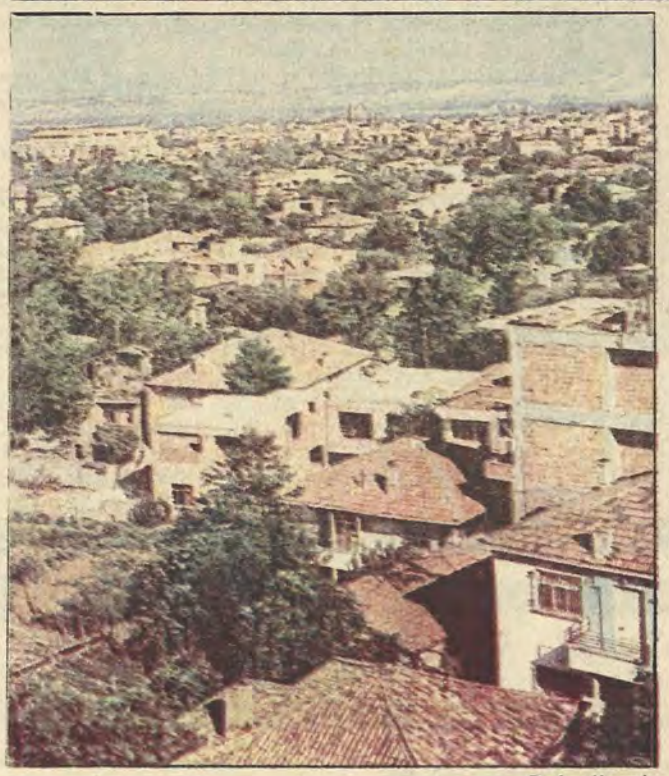

Bafra ilçesi

KAVAK

Samsun'a 51 km. uzaklıkta ve Samsun-Ankara karayolu üzerinde kurulan Kavak ilçesi, Tanzimat'tan önce Samsun'un bir köyü iken, 1839 yılında bucak, 1934 yılında da ilçe olmuştur. İsmini de ilçede yetişen kavak ağaçlarından almıştır.

943 kilometrekare yüzölçümüne sahip ve 45.250 nüfusu bulunan Kavak'ın bir bucağı ve 93 köyü bulunmaktadır.

Samsun'un yeni kurulan ilçelerinden birisi olan Kavak'ta genel ekonomi yapısı tarıma bağlı olduğu, nüfusun da diğer ilçelere oranla daha büyük bir kısmının kırsal alanda yerleştiği görülmektedir.

LADİK

Samsun'a 83 km. uzaklıkta bulunan bu ilçe, önceleri Amasya iline bağlı iken 1925 yılından sonra Samsun'a bağlanmıştır. Yüzölçümü 558 kilometrekare olan Lâdik ilçesinin nüfusu 29.560'dir.

Lâdik'te büyük akarsuya rastlanmaz, Akdağ'dan çıkan ve Lâdik Gölü'ne dökülen birtakım derecikleri vardır, en önemlileri de Tersakan ve Büyükkızoğlu çaylarıdır. İlçenin içinden geçen Türközü Çayı da ilçenin su ihtiyacını karşılamaktadır.

Lâdik ovasında yörenin en büyük gölü Lâdik Gölü'dür, tatlı su balıklarının yaşadığı göl, hasırcılıkta kullanılan kamış yetiştiriciliği için önemlidir. Geçimini genellikle tarımla sağlayan ilçe halkı, hayvancılıkla ve el sanatlarıyla da uğraşmaktadır. Bu nedenle Lâdik halıları ünlüdür. İlçenin zenginlik kaynakları, orman, mer'a, maden ve enerjidir. Orman ve mer'a gereği gibi korunmamaktadır. İlçede halen işletilen maden olmamasına rağmen, yapılan kazılarda linyit kömürüne rastlanmış, simli kurşun, kükürt ve demir gibi madenlere sahip olduğu sanılmaktadır. Ancak, değerlendirilmekten uzaktır.

TERME

Samsun'un kuruluşu çok eski tarihlere dayanan bu ilçesi ova ve dağlık karışımı bir arazi üzerinde kurulmuştur. Yüzölçümü 793 kilometrekare olan Terme'nin nüfusu 98.360'tır. 78 köye sahip Terme ilçesinde diğer ilçelerde olduğu gibi ekonomik yapı tarıma dayalıdır. Bu nedenle de nüfusun büyük bir bölümü tarım bölgeleri olan köylerde yerleşmiştir. İlçenin kırsal alanları da bulunan atıl arazinin tarım arazisine dönüştürülmesi, kırsal alan nüfusunun artmasına neden olmuştur.Kırsal alan nüfusunun artmasında diğer önemli bir neden de arazinin verimli oluşundan ileri gelmektedir. 1945 yılından sonra şehir nüfusunun artmasındaki en büyük etken ise, ilçe merkezinin çevresinde bulunan bataklık arazisinin kurutulmasından ve bu kurutularak kazanılan araziye yeni yerleşimin çok olmasından ileri gelmiştir.

VEZİRKÖPRÜ

Samsun'un merkez ilçe dahil sınırları en geniş olan Vezirköprü ilçesi, 1.713 kilometrekare bir yüzölçümüne sahiptir. Yüzölçümüne göre nüfusu fazla gelişmeyen ilçenin nüfusu 88.550'dir. İlçenin üç bucağı ve 137 köyü vardır. İlçe nüfusunun yüzde 85'i köylerde, kırsal alanlarda yaşamaktadır.

Vezirköyrü Samsun'a 116 kilometre uzaklıktadır. Lâdik ilçesi gibi Amasya'ya bağlı iken 1925 yılında Samsun'un ilçesi olmuştur. Tamamen tarıma dayalı bir ekonomiye sahip olan Vezirköprü, bulunduğu arazinin büyük bir kısmının düşük verimli olması ve ormanlarla kaplı olması nedeniyle gelişememiştir. Şehir nüfusu çok küçük bir artış gösterirken, kırsal alan nüfusu tarıma dayalı olduğu için belirli bir artış göstermiştir.

İlçenin belli başlı geçim kaynakları, tahıllar, hayvancılık, orman ürünleri, sebze ve meyvacılıktır.İlçede her çeşit tahıl ile sebze ve meyvacılık ileri durumdadır, bol miktarda elma yetiştirilir. Endüstri bitkilerinden şeker pancarı, tütün, kendir, kenevir, ayçiçeği, susam, ve zeyrek tarımı da yapılır. İlçede tarım genellikle ilkel yöntemlerle yapılmaktadır.

Önemli kişiler

HÜSEYİN AVNİ LİFİJ (1899-1927) Ressam. Ailesi Kafkasyalı'ydı. İstanbul'da resme amatör olarak başladı, ancak yaptığı ilk resimler Sanayii Nefise Mektebi'nin kapılarını kendisine açtı. Osman Hamdi Bey ve Şehzade Abdülmecit kendisiyle ilgilendiler, Paris'e gitmesini sağladılar. Yurda dönüşünde izlenimcilik akımının en ünlü ressamı oldu.

ALİ FUAT BAŞGİL (1893-1967) Hukuk profesörü. Siyaset adamı, bütün öğrenimini Fransa'da yaptı. Grenoble Üniversitesi'nde hukuk öğreniminden sonra Paris Üniversitesi'nde doktora yaptı. Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe ve sonra Paris Siyasal Bilimler Okulu'ndan da diploma aldı (1929). Yurda dönüşünde Eğitim Bakanlığı'nda görev aldı, sonra Ankara Hukuk Fakültesi'nde Roma Hukuku Doçenti, Darülfu'nun kapatılmasından sonra da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Anayasa Kürsüsü Profesörü oldu. Çok partili demokrasiyi savunanların başında gelirdi. Politikaya 1960'da girdi, 1961'de Samsun'dan senatör seçildi, AP'nin cumhurbaşkanı adayıydı. Ancak istifaya zorlandı. İsviçre'ye gitti, 1965'te AP İstanbul milletvekili seçildi.

NACİ ŞENHSOY (1916-1965) Hukuk profesörü. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Asistan oldu, 1957'de profesör. 1959-1964 yılları arasında Hukuk Fakültesi Dekanı, cezacı.

CAVİT PAŞA (1871-1972) General. Irak ve Havalisi Umum Kumandanlığı'ndan müteakit Osmanlı Meclisi son dönem mebusu, ikinci dönem TBMM Canik üyesi. Çarşamba doğumlu.

EMİN GEVELİOĞLU (1889-1934) Bafralı. Müftüoğlu Salih'in oğlu. Son dönem Osmanlı Meclisi mebusasını üyesi, TBMM 1. dönem Canik 4. dönem Samsum milletvekili. İstiklâl Madalyası sahibi. Hukukçu, eğitimci, yönetici.

SÜLEYMAN BOŞNAK (1872-1949) Heybeliada Ticaret Kaptan Okulu mezunu, ilk TBMM Canik üyesi, İstiklâl Madalysı sahibi.

ŞÜKRÜ FIRAT (1873-1946) Hacı İbrahim Efendizade, ilk TBMM üyesi, İstiklâl Madalyası sahibi.

HULUSİ KUTLUOĞLU (1884-1948) ilk TBMM Karahisarı sahip mebusu. İstiklâl Madalyası sahibi. Kurmay yüzbaşılıktan ayrılma.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

SAMSUN ilimizin tarihi Hititler'e kadar uzanır. Hititler zamanında buranın en önemli yerleşme merkezinin Gasgas kenti olduğu bilinir. Milâttan Önce VIII. yüzyılda Milletliler bu sahillere geldiler ve bugünkü Samsun Limanı'nın bulunduğu yerde Amisus adını verdikleri limanı kurdular, yanına da bir kent inşa ettiler. Daha sonra Kafkasya'dan gelen Kimmerler bu yöreye egemen oldular. Bu sırada Frikya devletinin de bu toprakların küçük bir bölümünü sınırları içinde bulundurduğu görülüyordu.

Milâttan Önce VI. yüzyılda Persler bütün Anadolu toprakları ile birlikte bu yöreyi de ellerine geçirdiler. Milattan Önce IV. yüzyılda Büyük İskender Pers İmparatorluğunu ortadan kaldırırken bu yöreyi de Mekedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Büyük İskender'in ölümünden sonra o görkemli imparatorluğu parçalanırken bu topraklar Pontus devletinin payına düştü. Pontus Rum devletinin egemenliği yıllarında bu yöre özellikle Romalıların akınlarına uğradı.

Milattan sonra 395 yılında Roma Imparatorluğu parçalanırken bu topraklar da Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi Bizans'ın payına düştü. Bizans çağında Samsun önemli bir piskoposluk merkezi halini aldı. Böylece büyük bir önem ve değer kazanan bu topraklar İranlı Sasaniler ve Müslüman Arapların sürekli saldırılarına maruz kaldı. Ancak, bu saldırılar bir sonuç vermekten uzak kaldı. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu içlerine hızla yayılan Türkler buralara uzanmakta gecikmediler. Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah bu toprakları da fethetmekte zorluk çekmedi. Ancak, burada kurulan Türk egemenliği I. Haçlı seferlerine kadar sürdü. Bu seferler sırasında Türkler buradan çekildiler ve burada yeniden Pontus devleti egemen oldu. Daha sonra Cenevizliler de bu topraklara ve kıyılara kadar uzanıp buraların bir bölümünde egemen oldular. XIII. yüzyılda Sultan Keykavus ve Sultan Alâaddin Keykubat tarafından bu topraklar yeniden Türk devletinin sınırları içine katıldı. Selçuklu devletinin burada egemen olduğu dönemde bugün Samsun adıyla andığımız il merkezinin bulunduğu topraklarda iki ayrı kentin varlığı göze çarpıyordu. Bunlardan biri bugünkü kentin merkezindeki "Türk Samsun", diğeri ise, iki-üç kilometre uzağında ve Cenevizlilere ait bulunan "Gâvur Samsun" idi. XIV. yüzyılda bu "Gâvur Samsun" ortadan kalktı ve "Türk Samsun" tek kent olarak kaldı. "Gâvur Samsun"dan günümüze ufak tefek bâzı kalıntılar ulaşabilmiştir.

XIV. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katılan Samsun 1402 yılındaki Ankara Savaşı yenilgisinden sonra Timur tarafından Kubadoğlu Cüneyt Bey'e verildi. Bu beyliği daha sonra bir başka Türk beyliği olan İsfendiyaroğulları'nın buradaki egemenliği izledi. 1413 yılından sonra da Çelebi Mehmet tarafından bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine dahil edildi. Samsun Osmanlı çağında Sinop ve Trabzon'un yanında ikinci derecede bir liman kenti olarak göze çarptı. Burada bulunan biri askeri, diğeri sivil iki tersane önem taşıyordu. Samsun'un Lâdik ve Vezirköprü gibi kasabaları yörede önemli birer kültür merkezi kimliğini taşıdılar. Vezirköprü'den yetişen Köprülü Mehmet Paşa, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa ve Köprülü Fazıl Mustafa Paşa gibi büyük devlet adamları zamanında Köprü kasabası imar ve ihya olundu. Bu nedenle bu üç büyük vezir kardeşin adlarına izafeten bu mamur kasabaya Vezirköprü adı verildi.

Samsun, yakın tarihimizde de Atatürk'ün milli mücadeleyi başlatmak üzere Anadolu topraklarına ilk adımını attığı yer olması bakımından ayrı bir önem ve değer taşımaktadır.

Samsun ve çevresinde tarihin birçok dönemlerine ait tarihi zenginlikleri bulunmaktadır. Bunların en önemlileri şunlardır:

HACI HATUN CAMİİ: Samsun il merkezinin en güzel camilerinden biridir. Osmanlı cami mimarisinin güzel bir örneğini teşkil eden cami tek minarelidir.

PAZAR CAMİİ: Kentin en eski ve en güzel camilerinden biridir. XIV. yüzyıl yapısıdır. İlhanlılar tarafından yapıldığı bilinmektedir.

SEYYİD KUDBEDDİN CAMİİ: XV. yüzyıldan kalma bir Osmanlı eseridir. Güzel bir mimarisi vardır.

YALI CAMİİ: Deniz kenarında olduğu için bu adla anılmaktadır. Osmanlı devri yapısı küçük fakat pek güzel bir camidir.

ATATÜRK ANITI: Yurdumuzdaki Atatürk anıtlarının en güzellerinden biridir. Hükümet konağının karşısındaki parkın ortasındadır. 1931 yılında, dünyaca ünlü Avusturyalı heykeltraş Krippel tarafından yapılmıştır. Kaidesi altı metre yüksekliktedir. Heykelin en büyük özelliği, Atatürk'ün bindiği, şaha kalkmış atın iki arka ayağı ile kuyruğu üzerinde durmasıdır. Bu duruş heykele ayrı bir güzellik ve heybet vermektedir. Bu güzel heykel Samsun'a simge olmuştur.

Samsun il merkezi çevresindeki önemli tarihi eserlerin başlıcaları bulundukları yörelere göre şunlardır:

Büyük camii...

AKALAN:

İl merkezinin 18 kilometre batısındadır. Tarihi bir yerleşme yeri olup bu bölgede yapılan kazılarda Milâttan Önce VII. ve VI. yüzyıla ait eserler bulunmuştur.

BAFRA:

Kızılırmak deltasında kurulmuş çok eski bir yerleşme merkezidir. Köprülü Mehmet Paşa'nın eşi Ayşe Hatun tarafından yaptırılan Büyük Cami ile Çandaroğulları devrinden kalma türbeler (XV. yüzyıl) kasabanın en büyük tarihi zenginliklerini teşkil etmektedir.

SAMSUN	12363 — 13110 — 15052
Bafra	1084 — 1964
Çarşamba	40

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

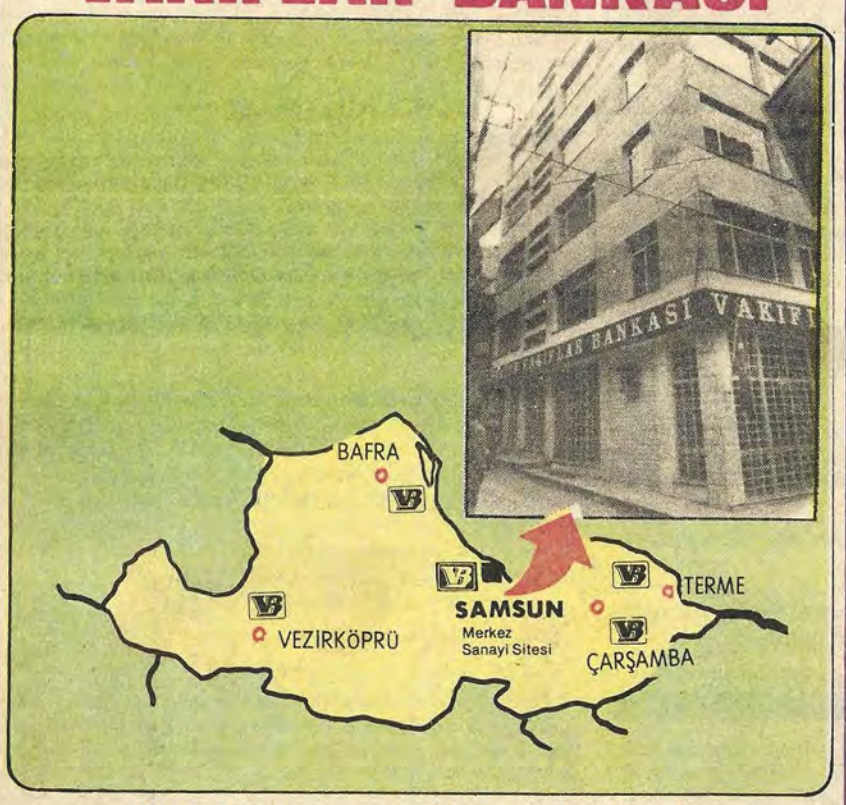

SAMSUN ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

EĞİTİM

SAMSUN MERKEZ İLÇE: Samsun Merkez ilçede 1982-83 öğretim döneminde 203 ilk okulda toplam 20.213 öğrenci, yedi ortaokul ve on adet de lisenin orta bölümü olmak üzere 17 ortaokulda 14.255 öğrenci ve 15 lisede de 8.399 öğrenci öğrenim görmektedir. Samsun Merkez ilçede toplam 225 ilkokul ve bu okullarda 42.867 öğrenci öğrenim görmektedir. Merkez ilçedeki bu 225 ilk, orta ve lise okullarında toplam 1.740 öğretmen görev yapmaktadır. Merkez ilçede ayrıca 11 ilkokulun yapımı sürmektedir.

ALAÇAM İLÇESİ: Samsun'un Alaçam ilçesinde toplam 109 ilk, orta ve lise okullarının da toplam 7.581 öğrenci öğrenim görürken, bu okullarda toplam 306 öğretmen görev yapmaktadır.

BAFRA İLÇESİ: Samsun'un en büyük iki ilçesinden biri olan Bafra ilçesinde, 196 ilk okulda 14.569 öğrenci bulunmaktadır.

ÇARŞAMBA İLÇESİ: Samsun'un en büyük ilçelerinden birisi olan Çarşamba'nın okul sayısı Merkez ilçeden daha fazladır. Çarşamba'da ilk, orta ve lise toplam 236 okul ve okullarda öğrenim gören 24.076 öğrenci ve bu okullarda görev yapan 732 öğretmen bulunmaktadır.

HAVZA İLÇESİ: Havza ilçesinde 73 ilkokulda 6.284, beş ortookulda 1.308 ve üç lisede 972 öğrenci olmak üzere toplam 82 okulda, toplam 8.363 öğrenci, ortaokullarda 712 öğrenci ve tek lisede de 177 olmak üzere toplam bu okullarda 6.550 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu okullarda 234 öğretmen görev yapmaktadır. Kavak'da üç ilkokulun yapımı sürmektedir.

LÂDİK İLÇESİ: Ladik ilçesinde 55 ilkokulda 2.765, üç ortaokulda 993 ve üç lisede 415 olmak üzere toplam 61 okulda 4.173 öğrenci öğrenim yapmaktadır. Bu okullarda 181 öğretmen görev yapmaktadır. Lâdik'te üç ilkokulun yapımı sürmektedir.

TERME İLÇESİ: Toplam 144 okulun bulunduğu Terme'de, 133 ilkokulda 12.912, dokuz ortaokulda 2.211 ve iki lisede 822 olmak üzere toplam 15.945 öğrenci öğrenim görmektedir. 144 ilk, orta ve lisede 483 öğretmen görev yapmaktadır. Terme ilçesinde altı ilkokulun yapımı sürmektedir.

VEZİRKÖPRÜ İLÇESİ: Vezirköprü'de 130 ilkokulda 8.604, iki ortaokulda 1.281 ve dört lisede 822 olmak üzere toplam 136 ilk, orta ve lise okulunda 10.471 öğrenci öğrenim görmektedir. Bu okullarda da 338 öğretmen görev yapmaktadır. İlçede iki ilkokulun yapımı da sürmektedir.

Samsun ilinin sınırları içerisinde 82-83 öğrenim döneminde merkez, ilçe, bucak ve köylerinde 1.231 ilkokul, 59 ortaokul ve 40 lise olmak üzere toplam 1.330 okul bulunmaktadır. Bu okullardan ilkokullarda 97.912, orta okullarda 27.598 ve liselerde 14.764 olmak üzere toplam 140.274 öğrenci öğrenim görmektedir. Samsun'da bulunan toplam 1.330 okulda ise 5.075 öğretmen görev yapmaktadır.

Sağlık Hizmetleri

SAMSUN DEVLET HASTANESİ: 400 yatak kapasiteli olan Samsun Devlet Hastanesi'nde günün 24 saatinde acil ameliyat ve bakım yapılabilmektedir. Hastane 13 uzman doktor, bir biyolog, altı diş tabibi, 14 eczacı, 127 hemşire, hemşire yardımcısı ve ebe, 15 teknisyen sağlık memuru, 23 büro memuru, 21 çeşitli yardımcı personel görev yapmaktadır.

Samsun Devlet Hastanesi'nde dört genel şirürji, bir iç hastalıkları, bir kulak, burun, boğaz, iki ortopedi, bir nöroloji, iki üroloji, bir çocuk hastalıkları, bir reanimasyon servisi olmak üzere toplam 13 servis bulunmaktadır. Son olarak bu servislere bölgenin en büyük eksikliği olan kalp hastalarının acil bakımı için dört ünitelik bir kroner bakım ünitesi hizmete açılarak eklenmiştir.

SOSYAL SİGORTALAR KURUMU HASTANESİ: 250 yataklı olan Samsun Sosyal Sigortalar Hastanesi, bölge hastanesi niteliğindedir. Samsun halkının ihtiyacına cevap verebilecek kapasitededir.

ANA VE ÇOCUK SAĞLIĞI MERKEZİ: Ana Çocuk Sağlığı Merkezi, çalışmalarını genellikle ilin köylerinde ekipler oluşturarak sürdürmekteir. Sağlık tesislerinden yoksun yörelerde, hastane ebeleri tarafından periyodik muayene ve çiçek aşısı yapılarak okul çağına kadar çocuklar kontrol altında tutulmaktadır.

GÖĞÜS HASTALIKLARI HASTANESİ: Samsun Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nin kadro yatak sayısı 220'dir. Fiili yatak sayısı ise 180'dir. Bunun 160'ı göğüs hastalıklarına ve 20'si de intan hastalıklarına aittir. İntan hastalıkları kısmındaki intan hastaları, 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi tarafından yatırılmakta ve hastanın muayene ve tedavisi Tıp Fakültesi Hastanesi doktorları tarafından yapılmaktadır.

19 MAYIS ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HASTANESİ: 1978 yılının 19 Mayıs'ında hizmete giren 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, eğitim ve uygulama hastanesi olarak hizmet vermektedir. Hastanenin 250 kadro yatak kapasitesi ile olanakları çerçevesinde temin edilen makine-teçhizatla 28 bölüm oluşturulmuştur. 15'i öğretim üyesi, 32'si öğretim görevlisi, 57 asistan ve 325 yardımcı sağlık personeli görev yapmakta ve hasta bakımı hizmetlerini sürdürmektedirler.

DİĞER SAĞLIK KURUMLARI VE HASTANELER: Samsun'da bu tam teşekküllü hastanelerden başka Sinir ve Ruh Hastalıkları Hastanesi, Verem Savaş Derneği ve Dispanseri, Deri ve Tenasül Hastanesi, Özel Karadeniz Sağlık Yurdu Hastanesi ve Başoğlu Özel Hastanesi bulunmaktadır.

SAMSUN'DA ÇEŞİTLİ YÖRELERİN OYUNLARI OYNANIR

SAMSUN, çevre illerden, ilçelerden ve köylerden gelen kimselerin sürekli ve hızlı olarak yerleşim alanı olmuştur. Hayat seviyesinin ve geçim koşullarının, Samsun'da elverişli olması nedeniyle nüfus, olağanüstü yoğunlaşmıştır.

Yörede folklor verileri üç kısımda incelemek mümkündür. Bunlar: "Yerli halk", "çevre illerden gelip yerleşenler" ve "göçmenlerdir".

Göçmenler ve çeşitli illerden gelenler, geldikleri yörelerin gelenek ve göreneklerini de doğal olarak birlikte getirmişlerdir. Samsun'da bu nedenle, geleneksel Karadeniz oyunlarının yanısıra, "Halay" türündeki oyunlara da rastlanmaktadır.

Yöreye yıllarca önce göçmen olarak gelen Türk vatandaşları, Trakya'nın "Karşılama" türündeki oyunları ile Samsun folkloruna değişiklikler getirmişlerdir.

Samsun'da oynanan değişik yörelerin oyunlarını şöyle sıralamak mümkündür: "Camdallı Kadın Oyunu, Sallama, Neynam, Kabacagöz, Çarşamba Çiftetellisi, İki Ayak, Dört Ayak, Dik Horon, Pıtık, Karadeniz Horonu."

Karşılama türündeki oyunlar ise şunlardır: "Karşılama, Kabadayı, Kasap, Sirto, Debreli Hasan, Çuvguç (Zigoş)".

GİYSİLER

Kadın giysileri: Başta çember veya yaşmak vardır. Gövdede "İçlik" adı verilen bir bluz bulunur. Bluz'un üzerinde "cepken" vardır. Altta şalvar, şalvarın üzerinde ise, Doğu Karadeniz'in geleneksel "peştemal"ı bulunur. Ayaklarda yün çorap ve çarık vardır.

Kavak ilçesinin kadınları, bayramlarda allı-yeşilli basmalardan entari, onun üzerine peştemal bağlarlar. Horasan şalı ve kuşak, üst giyimi tamamlar. Başlarında kırmızı şal vardır. Ayaklarda ise, iplik çorap üzerine "Sison" adı verilen kısa yün çorap giyerler. Ayakkabı olarak son yıllarda genellikle kara lastik giyilmeye başlanmıştır.

Takı olarak, kollarda madenî bilezikler, bellerinde Osmanlı devrinden kalma madenî kemerler vardır.

Erkek giyimi: Geleneksel erkek giyiminde sırasıyla: Başta Kabalak veya "başlık" bulunur. Gövdede, uzun kollu "içlik" denilen gömlek vardır. Gömlek üzerine "avcı yeleği", avcı yeleğinin üzerine de "aba" giyilir. Abayı belden bir kemer sarar. Pantolon yerine arkası "zıvgalı" olarak dikilmiş kaytanlı "zıpka" giyilir. Ayaklarda "sapuk" adı verilen yarım çizme vardır.

EVLENME

Samsun yerli halkı kız alıp vermede "başlık" parası verilir. Ancak, göçmenler de bu başlık parası verme geleneği yoktur. Başlık parası, şehirde hemen hemen yok gibidir. Ancak, kırsal kesimlerde bu geleneklere bugün de rastlamak mümkündür.

Köylerde düğünler, düğün sahibinin ekonomik durumuna göre üç, dört gün sürer. Genellikle davul-zurnalar çalınır, millî oyunlar oynanır. Ladik dolaylarında düğüne perşembe akşamından başlanılır.

Cuma günü "soku" günüdür. Köyün ortasında bulunan dibekte "yarma" dövülür. Düğün sahibinin akraba ve dostları, ekonomik durumlarına göre, soku önüne dövülecek yarmaları getirirler. Yarma, köy kadınları tarafından çeşmede yıkanıp soku içine aktarılır. Dövme işi köyün delikanlıları tarafından gerçekleştirilir. Burada gençler, çeşitli oyunlar oynar, horonlar teperek eğlenirler.

Cuma günü öğleden sonra, gelin "kızbaşı" denilen bir kadın tarafından köy "Yunağı"na getirilerek yıkanır. Yıkama işi bittikten sonra ata bindirilip davulzurna eşliğinde kadınlar grubu ile eve getirilir.

Cuma gecesi kına gecesidir. Gece geç vakte kadar köyün elebaşı kadınları tarafından, "Çıkrık, Estanyel ve Muhtarağa" gibi yöresel oyunlar oynayarak eğlenirler.

Kına gecesi, kız için üzücü ve başlıbaşına bir olaydır. Kız, kına yaktırmak istemez. Analı-kızlı, çığlıklar koparmaya başlarlar. Ağlama faslı uzun bir süre devam eder. Bu sırada karşılıklı maniler söylenir:

Irmağın ortasında
Kınamı ezdiler su tasına
Eller beni ayırdı
Üçaylar ortasında.

Çalıdan ev yapmayın
Geri dönüp bakmayın
Gocam kardaş pek ufak
Elime kınayakmayın.

Dam üstünde yanacak
Yarın tabur olacak
Aha bende gidiyom ana
Sana kimler bakacak.

Terelikte pencere
El uzatma zincire
Eller beni bağladı
Kırılmadık, zincire...

Kına gecesi sabahı damat, köyün ortasındaki harmanda kız tarafının gönderdiği giysilerle donatılır. Mevsim kış ise harman süpürülür, üstüne saman serilir, büyükçe bir kilim serilerek elbiseler onun üstüne konur. Damat giyinirken yiğitbaşı olan erkek ona yardım eder. Köyün erkekleri damadı çeviririlerken damadın her giydiği parça dua ile giydirilir. Bazı eşyalar bahşiş karşılığında geri verilir. Artık gelin ve damat hazırdır. Kızı erkek evine getirmek için ata bindirirler. Bu arada kız şu manileri söyler:

Entarim dizimi örtmez
Kapıdan gözüm gitmez
Senin bana ettiğini
Dinî ayrı gâvur etmez

Hayladılar huyladılar
Gam yükünü tayladılar
Yeni yetmiş azap gibi
Dal dışarı eylediler.

Gelin köyün mezarlığını üç kez dolandırıldıktan sonra, erkek evine getirilir. Ertesi sabah, kız tarafından akraba olan ve komşuları oğlan evine gelirler. Gelinin başına "Ebede" çevirirler ve düğün böylece sona ermiş olur.

BAYRAM İNANÇLARI

Yörede dinî bayramların önemi oldukça büyüktür. Dinî bayramlarda dargınlıklar mutlaka ortadan kaldırılmalıdır. Dargınlıkları bayram günleri de sürdürenlerin Tanrı katında suçlu olacakları inancı yörede ağır basar. Peygamberin dargın duranlara şefaat etmeyeceği söz konusudur.

Bayramla birlikte herkes en yeni elbiselerini giyerler. Geleneksel bir biçimde komşu ve büyüklerin elleri öpülür. Sabah namazından sonra mezarlıklar ziyaret edilir. Akrabalar, hastalar izlenir. Hal hatır sorulur.

Bayram günü bol bol tatlı yenir. Pasta, çörek, lokum gibi yiyecekler hazırlanarak ziyaretçilere ikram edilir.

Anadolu'da oldukça yaygın olan "Hıdırellez" şenlikleri Samsun yöresinde de kutlanır. Genellikle ilçe ve kırsal kesimlerde Hıdırellez şenliklerine ilgi çok fazladır. Halkın çoğunluğu 6 Mayıs Hıdırellez günü kırlara ve mesire yerlerine giderek eğlenirler, kır yemekleri yerler.

Hıdırellez gününün sabahı erken kalkılarak, en yakın akarsuya bir taşı okuyarak birtakım dileklerle atarlar.

ATASÖZLERİ

— Ak koyunu gören, içi dolu yağ sanar.
— İti havlatmaktan, bükü dolaşmak iyidir.
— Gençlik, bir yağlı tabancadır, kullanmasını bilen için.

— Köpeksiz köyde köteksiz gezilir.
— Fikir fukarası, çiftçi fukarasına benzer.
— Gün karası, güzelliğe zarar vermez.
— Yel esmeden yaprak oynamaz.
— Evlek evlek sattık, böyle böyle battık.

YEREL SÖZCÜKLER

Boduç: Ağaçtan yapılmış su taşımaya yarayan kap. Şinavak: Nişasta yapımında, meyve suyu çıkarılmasında kullanılan ağaçtan oyulmuş bir nevî sıkıştırma âleti. Çömçü: Topraktan yapılmış bir su kabı, Neşlek: Ceket. Kolçak: Fındık ağacından yapılmış sepet. Sapak: Yol kavşağı. Fıraktı: Tarla ve bahçelerin korunması için etrafını çevreleyen çitler.

TÜRKÜ:
Kızılırmak parça parça olaydın
Her parçanı bir diyara salaydın
Sende benim gibi öksüz kalaydın
Kızılırmak nittin allı gelini
Nasıl aldın allı pullu gelini

Köprüden geçerken köprü yıkıldı
Üçyüz atlı birden suya gömüldü
Nice gelinlerin boyu büküldü.
Kızılırmak nittin allı gelini
Nasıl aldın allı pullu gelini.

Gezilecek yerler

Öksürük veya Dündartepe: Samsun'un 3 km. güneydoğusunda ve Mert ırmağı kenarında bir höyük vardır. Halk bu höyüğe Dündartepe veya Öksürüktepe diye ad takmıştır. Öksürüktepe adı, tepede gömülü olan PİRİN öksüren çocukları iyi ettiği hakkındaki inançtan, Dündartepe adı da, bir zamanlar höyüğün dündarlar yatağı olmasından dolayı verilmiştir. Samsun - Sivas demiryolunun hemen çıkış yerinde bulunan Dündartepe'de yapılan kazılarda üç uygarlığa rastlanmıştır. Bunlardan Alişar ve Alacahöyük, bakır çağı ve Hitit çağı uygarlıklarına ait eserler bulunmuştur.

Tekkeköy mağaraları: Dördüncü Buzul Devri'nden buraya kadar gelip yerleşen insanların oturdukları bir yerdir. Turizm yönünden ilginçtir.

Samsun mağaraları: Kara Samsun'un doğu tarafında, Fener'e bakan yamaçların eteğinde oyulmuş birtakım mağaralar vardır. Bu mağaralarda üç-dört tane de mezar bulunmaktadır. Mezarların yeri kapıdan girilince iki tarafında ve birisi de karşıda kalır. Bu mağaraların Hz. İsa'dan önceki devirlere ait olduğu sanılmaktadır.

Kürtün ırmağı tarafında, kayalar içinde oyulmuş mağaralarda görülmektedir. Bunların Roma, Bizans ve Cenevizliler'e ait olduğu anlaşılmıştır.

Kara Samsun: Buraya Hamam düzü de denir. Kara Samsun Fener'e bakan yamacında ve Esebaba türbesinin biraz ilerisinde Amisus Kalesi'nden kalma bir parçasıdır.

Atatürk Müzesi: 1968 yılında 19 Mayıs Galerisi Atatürk Müzesi olarak devri yapılmış ve ziyarete açılmıştır. Renkli mermerlerden inşa edilen müzenin cephesi havuz ve heykellerle süslenmiştir. Bina cephesine yerleştirilen rölyefler, Atatürk'ün Samsun'a çıkışını ve Ulusal Savaş aşamalarını göstermektedir. Müze'de Atatürk'ün giysileri, silah ve fotoğrafları sergilenmektedir. Müze, Samsun'da Atatürk'ün anılarını yaşatan ve abideleşen eserlerden biridir.

MÜZELER:

Gazi Müzesi: Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da gelip misafir edildiği Mıntıka Palas Oteli, bugün Gazi Müzesi olarak ziyaretçilerin hizmetindedir. Müzede Atatürk'ün çalışma odası, yatak odası, yattığı yatak, kullandığı eşyalar, toplantı salonu, Atatürk'ün Samsun'a çıktığı Bandırma vapurunun maketi, derlenebilen tarihî eşyalar sergilenmekte ve döşenmektedir.

Arkeoloji ve Etnoğrafya Müzesi: Tamamen çevreden çıkan ve toplanan kalkolotik eserlerle, eski Tunç Çağı, Hitit, Helenistik, Roma, Bizans devirlerine ait çeşitli keramik, maden, cam ve mozaik eserler ile ziynet ve mutfak eşyaları, el yazması kitaplar, işleme ve kilimler sergilenmektedir.

Atatürk Anıtı: Hükümet konağı yanındaki Şehir Parkı'nda yer alan Atatürk Anıtı, 1928-1931 yılları arasında, Atatürk'ün 19 Mayıs 1919 yılında Samsun'a çıktığını ölümsüzleştirmek için Samsun halkının katkıları ile ünlü Avusturyalı Heykeltraş Heinz Kreppel tarafından yapılmıştır. Bu anıtın kaidesinin dört tarafında, Millî Mücadeleyi vurgulayan kabartmalar vardır.

İlkadım Anıtı: Ulu önder Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'da Anadolu'ya ayak bastığı günün anısına, Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı yer olan merkez iskelesi (şimdi deniz dolgu alanı içinde kalmıştır) ne, 1969 yılında "İlk Adım Anıtı" yaptırılmıştır, Atatürk'ün doğumunun 100. yılında aynı yere daha görkemli, halkla bütünleşen Heykeltraş Hakkı Atamul'u görevlendirilmiştir. 1981-1982 yılları arasında ve 1982'nin 19 Mayıs günü törenle açılan İlkadım Anıtı'nın kaidesi Ünye taşından yapılmıştır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Karadeniz böigemizin verimli topraklarına ve doğal zenginliklerine sahip bu güzel kıyı şehrimiz, büyük Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Kurtuluş Savaşımızı başlatmak üzere Anadolu'ya ilk ayak bastığı yurt köşesidir.

Bafra yöresinin dünyaca ünlü tütünü, diğer tarım ürünleri, sanayi ve ticareti yurt ekonomisi bakımından önem taşıdığı gibi, yeşil ormanları ve kıyı boyunca uzayıp giden tabiî plajları da bu ilimizin turistik yönünü günden güne arttırmaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1958 yılından beri Samsun ve yöresine bankacılık hizmetlerini en iyi şekilde sunmanın mutluluğunu duymaktadır.

Samsun İl Merkez Şubeleri:

Samsun, Çiftlikcaddesi, Hâl.
Samsun İli Şubeleri:
Bafra, Çarşamba, Havza, Tekkeköy, Terme.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İŞ BANKASI

Güven

Türkiye İş Bankası'na halkımızın beslediği güvenin en sağlam delili, tasarruflarını bu bankaya emanet etmiş olan sekiz milyona yaklaşan müdidir.
1981 yılı sonu itibariyle verilen bu sayı, her geçen gün artmaktadır.

İş Bankası, kendisine duyulan bu güveni nasıl sağlamıştır?

Türkiye İş Bankası, kurulduğu günden beri, en güç zamanlarda dahi, soğukkanlı, tutarlı olmuştur.
Olayları gerçekçi açıdan ele almış ve değerlendirmiştir.
İş Bankası'nın bütün faaliyetlerinde iyi niyet esas olmuştur.
Türkiye İş Bankası, şimdiye kadarki bütün uygulamalarda, gerek tasarruf sahipleri, gerekse tüm ekonomimiz için yararlı olanı yapmıştır.
Bir vaatte bulunurken, bu vaadin yerine getirilebilir

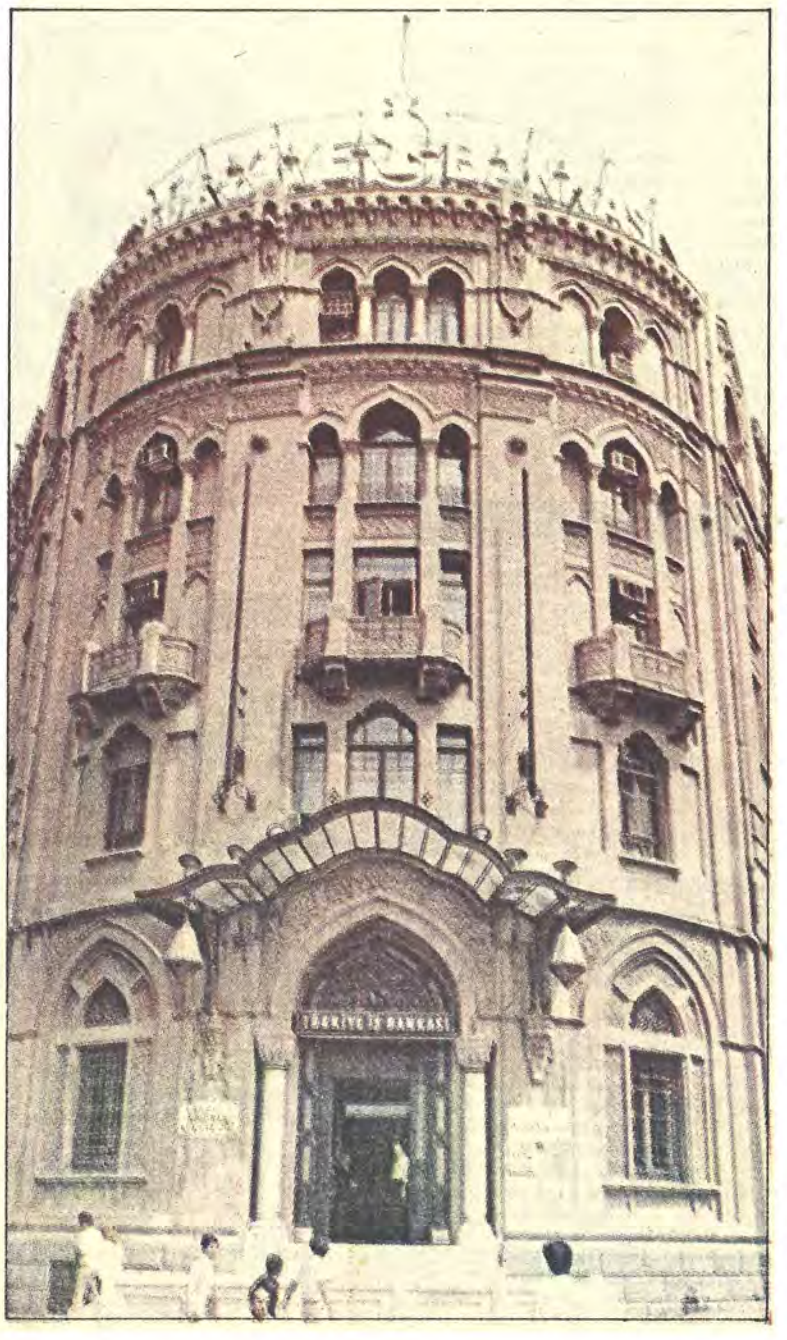

olmasına önem vermiştir.

İş Bankası'na duyulan güvende, kuruluşundaki özellik etkili olmuştur.
İş Bankası Atatürk'ün desteğiyle ve halkımızın iştirakleriyle kurulmuştur.
Daha sonra, paysahiplerinin sayısı artmıştır. Ayrıca, İş Bankası'nın en büyük paysahiplerinden biri de İş Bankası çalışanlarıdır.

İşte bu nedenlerle, İş Bankası'nın yıllardan beri kullandığı "paranızın ve istikbalinizin emniyeti" sözü, gücünü, halkımızın kendisine duyduğu güvenden almaktadır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

EKONOMİ

SANAYİİ VE FABRİKALAR

Samsun'un ekonomik yapısını oluşturan başlıca çalışma kolları, başta tarım sektörü olmak üzere ticaret ve endüstridir.

Samsun'un tarımsal yönden büyük bir önemi vardır. Çukurova'dan sonra Türkiye'nin ziraî potansiyelinin en büyüğü Bafra ve Çarşamba ovaları ile Samsun'un bünyesinde toplanmıştır.

İl nüfusunun büyük bir çoğunluğunu çiftçi nüfus oluşturmaktadır. Samsun arazisinin yüzde 31'i tarla, yüzde 3'ü meyvelik, yüzde 2'si sebzelik, yüzde 16.5'i ormanlık, yüzde 20'si çalılık, yüzde 15.2'si yem bitkisi ve yüzde 11'i kayalıktır. İklimin etkisiyle ilin tümü polikültürel tarıma çok elverişlidir. Samsun'da 31 çeşit sebze ve 21 çeşit meyve üretilmektedir.

Samsun ilinde 1981 yılında 54.480 ton arpa, 20.790 ton ayçiçeği, 227.200 ton buğday, 5.379 ton çavdar, 45.130 ton çeltik, 17.410 ton kurufasülye, 1.575 ton fiğ, 10.400 ton kaplıca 10.250 ton karpuz, 2.950 ton kavun, 700 ton lif kenevir, 40 ton tohumluk kenevir, 1986 ton korunga, 80 ton mercimek, 236.592 ton mısır, 1.202 ton nohut, 43.100 ton patates, 4.390 ton kuru sarımsak, 21.250 ton kurusoğan, 293.920 ton soya, 290.680 ton şeker pancarı 37.185 ton tütün, 7.563 ton yulaf ve 7.140 ton da yonca üretimi yapılmıştır.

HAYVANCIIK:

Samsun ve yöresi, hayvan yetiştiriciliği bakımından, iklim ve arazi yapısı açısından iki özellik göstermektedir.

1- Sahil şeridindeki hayvancılık ki, genellikle aile işletmeciliği şeklinde yapılır, daha ziyade büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yöneliktir.

2- İç kesim ilçelerde ve köylerde ise küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ön planda gelmektedir. Örneğin sahil şeridinde bulunan Engiz köyünde 555, Kakagöl köyünde 801, Çamlıyazı köyünde 168 küçükbaş, hayvan bulunduğu halde, iç kesimlerde bulunan Aşağıçinik köyünde 3641, Yukarıçinik köyünde 2.494, Devgeriş köyünde 2.388 küçükbaş hayvan bulunmaktadır.

KARADENİZ BAKIR İŞLETMELERİ:

Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş. Karedeniz Bölgesi'ndeki bakır cevherlerinin değerlendirilmesi amacı ile 28 Mayıs 1968 tarihinde kurulmuştur.

Samsun Bakır İzabe Tesisleri Sehrin 16 km. doğusunda kurulmuş ve 3.1 kilometre karelik bir alan üzerinde yerleştirilmiştir.

Samsun Bakır Fabrikası'nın kuruluş kapasitesi yıllık olarak 40.800 ton blister bakır üretimi, 31.500 ton curuf konsantresi üretimi, 94.000 ton öğütülmüş küre cevheri üretimi ve 365.000 ton sülfülik asit üretimi amaçlanmıştır.

AZOT SANAYİİ

Samsun'un sanayi alanında en büyük tesislerinden birisi olan Azot Fabrikası'nın temeli 1967 yılında atılmış ve fabrika 1970 yılında işletmeye açılmıştır.

Samsun Azot Fabrikası'nda yıllık kapasitesi 214.500 ton olan sülfürik asit üretiminde, 1976 yılında 60.987 ton, 1977 yılında 109.657 ton, 1978 yılında 34.125 ton, 1979 yılında 5.201 ton, 1980 yılında 37.253 ton ve 1981 yılında da 50.671 ton üretim gerçekleşmiştir.

1981 yılı itibariyle Samsun merkez ilçede 87.307 koyun, 9.603 keçi, 52.088 sığır, 5.493 manda, 5.917 tek tırnaklı ve 332.465 kanatlı hayvan bulunmaktadır.

TÜTÜN SANAYİİ:

Tekel Sigara Fabrikası: 1879 yılında Fransızlar tarafından kurulan sigara fabrikası 1925 yılında Tekel İdaresi'ne devredilmiştir. Zamanla işçi ve üretim hacmi geliştirilip mükemmelleştirilmiş, bölgenin en büyük iş kolu haline getirilmiştir.

Bugünkü durumu ile fabrikada 511 erkek ve 740 kadın işçi olmak üzere 1.251 işçi çalışmaktadır. Sigara fabrikasının 1981 yılı üretim kapasitesi saatte 2.086.8 kg. olmuştur.

İl ekonomisinde önemli bir yeri olan Tekel İdaresi'ne bağlı ve orta doğunun en büyük tütün işleme atölyesi olan yaprak tütün bakımişleme atölyelerinde beş binin üzerinde işçi çalışmaktadır.

Samsun ekonomisinde tütünün yeri büyüktür.

Üç yıl önce yanan tesisler yeniden restore edilmiştir.

Bunun dışında özel sektör tarafından il dahilinde açılmış tütün üretim merkezleri bulunmaktadır. Özel sektörün işlettiği bu tütün işleme atölyelerinde geçici olarak dört bine yakın işçi çalışmaktadır.

SPOR

TÜRK GÜREŞİNİN GELMİŞ GEÇMİŞ EN BÜYÜK İSMİ YAŞAR DOĞU İLE DÜNYA VE OLİMPİYAT ŞAMPİYONU MUSTAFA DAĞISTANLI SAMSUN'DAN YETİŞTİ...

SAMSUN'da sporun 57 yıllık eski ve şerefli bir geçmişi vardır. Samsun öncelikle bir güreş ve güreşçi menbaı olmuştur. Güreşin Samsun'un göresel gelenekleri arasında yer alması bu bölgeden birçok ünlü güreşçinin de yetişmesine sebep olmuştur. Türk güreşinin gelmiş geçmiş en büyük isimlerinden Yaşar Doğu ile Mustafa Dağıstanlı'nın bu yörenin çocukları oluşu da bunu göstermektedir.

Samsun'da futbol da önemli bir yer işgal etmiştir. Samsun futbolunda Sarı-Lâcivert formalı Fener Gençlik ile Sarı-Kırmızı formalı 19 Mayıs takımları arasındaki büyük rekabet bu ilimizde futbolun yayılıp sevilmesine büyük etken olmuştur. Fener Gençlik ile 19 Mayıs takımları Samsun'da renklerinin de etkisiyle bir Fenerbahçe-Galatasaray rekabetini yaşatmışlardır.

Samsun futbolundaki bu büyük rekabet 1965 yılında Samsunspor kulübünün doğmasına kadar sürüp gitmiştir. 19 Mayıs kulübünün Samsungücü ve Akınspor ile birleşmesi sonucu Samsunspor kulübünün doğmasına kadar sürüp gitmiştir. 19 Mayıs kulübünün Samsungücü ve Akınspor ile birleşmesi sonucu Samsunspor ortaya çıkmış Fener Gençlik de bu büyük rekabetten sonra tek başına kalmıştır. Kırmızı-Beyaz formalı Samsunspor 1965-66 sezonunda Türkiye II. Ligi'ne katılmış bu arada Fenerbahçe gibi büyük bir rakibi Türkiye Kupası'ndan elemek ve 1968 yılında da "Spot-Toto Kupası"nı kazanmak gibi iki büyük başarı göstermiştir. 1968-69 sezonunda Türkiye II. Ligi şampiyonluğunu kazanan Samsunspor profesyonel futbol takımı Türkiye 1. Ligi'ne yükselmiş, 1975'e kadar bu kümede mücadele vermiştir. 1975-76 sezonunda Türkiye II. Ligi'nde oynayan Samsunspor o yıl tekrar 1. Lige yükselme başarısını göstermiştir. 1979'da II. Lige düşen Kırmızı-Beyaz formalı takım tekrar 1. Lige dönmüş olup halen bu ligde yer almaktadır.

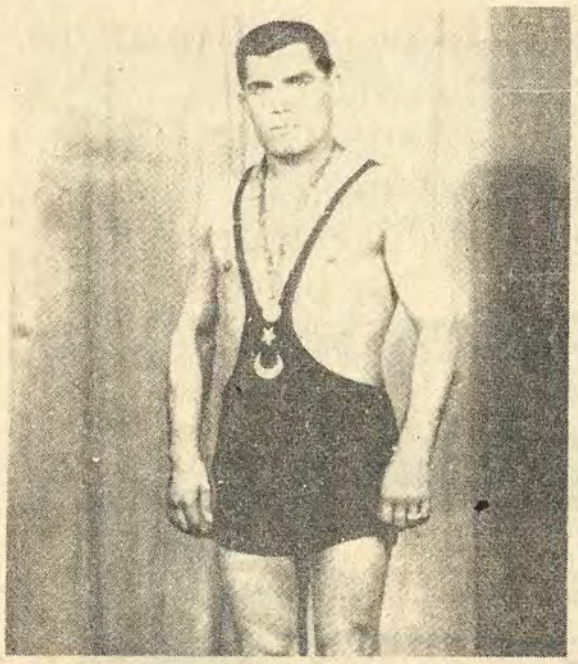

Türk güreşinin unutulmaz ismi Yaşar Doğu...

SAMSUN'DAN YETİŞEN ÜNLÜ SPORCULAR:

FUTBOL: Necdet Yıldırım (A Millî), Cevdet Yıldırım (Genç Millî), Fenerbahçeli Osman Arpacıoğlu ve Numan (A Millî), Hamdi Tezol (Canavar Hamdi Amatör ve Ordu Millî), Sebahattin Durmuşoğlu (Çolak Sebahattin Ordu Millî), Necati Öksüz (Genç Millî), ve Ümit, Kemal Dikmen (Amatör Millî), Ömer Kuranel (Amatör Millî), Ercan Albay Millî), Naim Anuştekin (Ümit Millî), Murat Şimşek (Genç ve Ümit Millî), Ümit Gürsoy (Ümit Millî) Ahmet Usta (Genç Millî)..

Samsun'un unutulmayan futbolcuları ise şunlardır: Bafralı Muhlis, ayakkabıcı Mustafa, Şerif Çakır, kaleci Halit, Hasan Ali, Osman Nuri, Şahap, kaleci Ömer, Cemal İzmirli, marangoz Hüseyin, camcı Selahattin, motor Ramis, Kemal Ülgen, imam Nihat, Kaliço Mustafa, Hasan Deveci, ayı Kâmil, Sıtkı Karayin, Hakkı, kaleci Sefa, Muhterem Özyurt, kara Zeki, Ayhan, Rizeli Şenol, Metin, Papaz Metin, öğretmen Sedat, Nuri Cerit, hâkim Atilla, Arap Cemal, Naim, Nazım, kaleci Ümit ve Abdullah, Soluca Hüseyin, Dr. Hamza Kopuz, Bafralı Faik, eski Fenerbahçeli Canan Açıkgöz ve ağabeyi Can Açıkgöz, Çengel Hüseyin, (eski Ulaştırma Bakanı Hüseyin Özalp), pırtık Fuat, Gozgoz Yılmaz, Patpat Hakkı, Canavar Hamdi, Jilet Hakkı, Gıcık Ahmet, Rıfat Usta, Yücel Acun, Tekir Üstündağ, Karadeniz'in altın çocuğu Sami.

ATLETİZM: Tekin Kurt (Genç Millî), Gençay Genç (çekiçte Genç Millî), Başarılı olanlar: Mustafa Sarı (Gençler Türkiye Şampiyonu), Hüseyin Çavuş (2 bin metre engellide yıldızlar Türkiye şampiyonu), Hasan İnci (ciritte gençler Türkiye 2.'si ve 3.'ü) Enver Kahya (10 yöresel şampiyonada şampiyon)

VOLEYBOL: Nasuhi Ünlü (25 kez millî oldu ve eski millî takım kaptanlarından), Abdullah Paşaoğlu (millî).

BOKS: Millîler: Sinan Teker, Fikret Gül, Bekir Kantarcı, Mustafa Çift, Başarılı olanlar: Orhan Balçık, (3 kez gençler Türkiye şampiyonu), Mustafa Bilir (Türkiye şampiyonu), Fikret Öngel (3 (Ferdi Türkiye 2'si, kulüpler Türkiye 1'incisi), Musa Muratoğlu (gençler Türkiye 2'incisi)

GÜREŞ: Yaşar Doğu (Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu), Mustafa Dağıstanlı (Dünya ve Olimpiyat Şampiyonu), Mustafa Civelek (Ordulararası Dünya Şampiyonu), Kadir Ongür, Aziz Güven, Nurettin Kurt, Galip Kır, Aslan Aslan (Ordulararası Dünya Şampiyonu), İsmail Temiz (dünya 2'incisi), Mehmet Dombay (Balkan 2'incisi), Hamit Yıldız, Naim Uzunay, Seyit Şen, Cevdet Kazan (1982 Avrupa Şampiyonu ve Balkan Şampiyonu).

OKÇULUK: Hasan Ayar (millî) Samsun bölgesi gençlerde 4 yıldır Türkiye şampiyonu.

İL VE İLÇELERDE BULUNAN KULÜPLER:

Samsun bölgesinde 34 kulüp bulunuyor. Bunlardan tek profesyonel kulüp olan Samsunspor 1. Türkiye Ligi'nde mücadele ediyor. Voleybol da ise Irmak Sanayispor Voleybol Türkiye Ligi'nde yer alıyor. Samsun Amatör 1. Ligi'nde merkez ilçeden Fener Gençlik, Demirspor, Irmak Sanayispor, Samsungücü, Samsun Beldespor, Samsunspor Amatör, Yolspor ve ilçe takımlarından Çarşambaspor, Bafraspor ve Ladik:spor olmak üzere 10 takım var

Samsun voleybol ve basketbolunda söz sahibi olan ve voleybol da 11 yıldır, basketbolda da 12 yıldır nağmağlup şampiyon olan DSI Spor'un futbol takımı yoktur.

Türkiye Sağır ve Dilsizler Futbol Ligi'nde bulunan 19 Mayıs Sağır ve Dilsizler kulübü, Sanayi Boks İhtisas kulübü, Kara ve Deniz Avcıları kulübü merkez ilçenin diğer kulüpleridir. Bafra ilçesinde, Bafra Kızılırmak Avcılar kulübü vardır

Nerelerde kalınır

OTEL VİDİNLİ: Kâzımpaşa Cad, Tlf: 6050—6051. Banyolu 65 oda, kalorifer, lokanta, asansör.

BÜYÜK SAMSUN OTELİ

RENK OTEL: Gaziler Meydanı No: 4 Tlef: 1249—5024, 30 odalı kalorifer. lokanta.

BURÇ OTEL: Kazımpaşa Cad, No: 32 Tlf: 5479—5480, 38 odalı lokanta, kalorifer, asansör.

KENT OTEL: Necipbey Cad, No: 26. Tlf: 13529. Duşlu 31 oda, kalorifer, asansör.

T.TERMİNAL OTEL: Modern Grajlar. Tlf: 15519, duşlu 45 oda kalorifer, lokanta.

DİVAN OTEL: Meserret Sokak, No: 20 Tlf: 3671, 22 odalı kalorifer.

OTEL SANDIKÇI: Meserret Sokak, No: 23, Tlf: 10736-11249 30 odalı kalorifer.

BİLGİN OTEL: Bedestenci 32 odalı kalorifer.

KENT OTELİ: Necipbey Cad.

SÜMER PALAS OTELİ: Kazımpaşa Cad.

ATLANTİK OTELİ: Buğday Pazarı.

SAHİL PALAS OTELİ: Tophane Sokak. No: 26

KRİSTAL OTEL

BANK OTEL

GÜREŞ OTEL

RİZE OTEL

EVİN OTEL

HAVZA

MAARİF KAPLICA OTELİ: İmaret Mahallesi Havza. Tlf: 10 22 odalı, lokanta, kalorifer.

ÇELİK PALAS

BÜLBÜL PALAS

GÖKÇE PALAS

BAFRA

BELEDİYE MOTELİ: Çetinkaya Köprüsü Tlf: 1524 Bafra duşlu oda, lokanta, yüzme havuzu.

KARİŞ

KARİŞ
KARADENİZ NİŞASTA GLİKOZ-MISIRÖZÜ YAĞI SANAYİİ ve TİCARET A.Ş.
SERMAYESİ 120.000.000.-TL

Bölgenin en büyük özel sektör kuruluşu olan KARİŞ A.Ş. Fabrikalarında Nişasta, Glikoz, Mısırözü yağı ve Hayvan Yemi üretilmektedir

Tel.: 13768 - 17396 SAMSUN
Teleks: 82250 eden TR.
ADRES: İskele Cad. 37/2 SAMSUN
Fabrika: Dikbıyık- SAMSUN.

Türkiye'de ilk defa yepyeni bir teknoloji

ÇALIŞKUR A.Ş.

Gluten ve Chollestrinsiz Mısır Unu ve İrmiğini Sayın halkımızın hizmetine sunmakla kıvanç duyar.

Hazım zorluğu, bağırsak tembelliği çekenler, balıkçılar, köfteciler, pastacılar, lokantacılar.

MÜJDE... MÜJDE...

Mısır unu ve irmiğimizi servis yaptığınız her müşteriniz size minnettar kalacaktır.
Mamüllerimizin chollostrini, gluteni ve sellulozu minumuma indirildiğinden:
Hazmı kolaydır, şişmanlatmaz, şişkinlik, safratașı ve damar sertliği yapmaz.
Boy uzamasına ve refieks gücünün artmasına yardımcı olur.
Besin değeri et ve baldan yüksek olup 3250 - 3300 Kcal.
Enerji kaynağı ÇALIŞKUR MISIR UNU yeyin genç ve dinç kalın.

BAKIN BİLİM ADAMLARI NE DİYOR:
Mısır unu konusunda bilimsel araştırma yapan Prof. Dr. Selahattin Yazıcıoğlu uyarıyor: "Taş değirmen unu, ölüm saçıyor."
Prof. Biyal'ın iddiası: "Ekmek bağırsak kanseri yapıyor".
Fransız Prof. Pierre Moulin'in sağlık öğütleri: "Mısır seks gücünü artırır."

ÇALIŞKUR A.Ş.
MERKEZ: Kızılay Cad. No.: 11
Tel.: 1835 - ÇARŞAMBA.
İstanbul tel.: 268846 - 445025 - 671417
Ankara tel.: 112706

OTOBÜS KAROSERİ SAN. A.Ş.

OTOKAR PAZARLAMA A.Ş.

Ayta Cad. Ufuk Ap. 16/3-4 1. Levent Tel: 64 36 18-64 32 76

MAGIRUS

- sağlam
- güçlü
- güvenli

DEUTZ

- **M 80 S 4.5** **Minibüs** (10 kişi yolcu kapasiteli)
- **80 E5** **Midibüs** (14 kişi yolcu kapasiteli)

ANA BAYİLERİMİZ

EGEMAK
Ege Makine ve Ticaret A.Ş.
Gazi Bulvarı No: 3 P.K. 689 İzmir
Tel: 25 43 50

ORMAK
Orta Anadolu Makina ve Ticaret A.Ş.
Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak
Mustafa Kemal Mah. Ankara
Tel: 13 12 63-13 62 54-13 46 56

TORMAK
Toros Makina ve Ticaret A.Ş.
İstanbul Cad. Sivil Havaalanı
Karşısı No: 468 Adana
Tel: 22 715

DOĞAN
Otomobilcilik A.Ş.
Ankara Cad. No: 243
Sirkeci-İstanbul
Tel: 28 13 50-28 13 51

SİİRT

56

Yüzölçümü: 11.003 km2.
Nüfusu: 450.000
İlçeleri: Batman, Baykan, Beşiri, Eruh, Kozluk, Kurtalan, Pervari, Sason, Şırnak, Şirvan.
Köy sayısı: 497.
Doktor sayısı: 41
Hastane yatak sayısı: 200
Okur-yazar oranı: % 75
Otomatik telefon kodu: Yok.

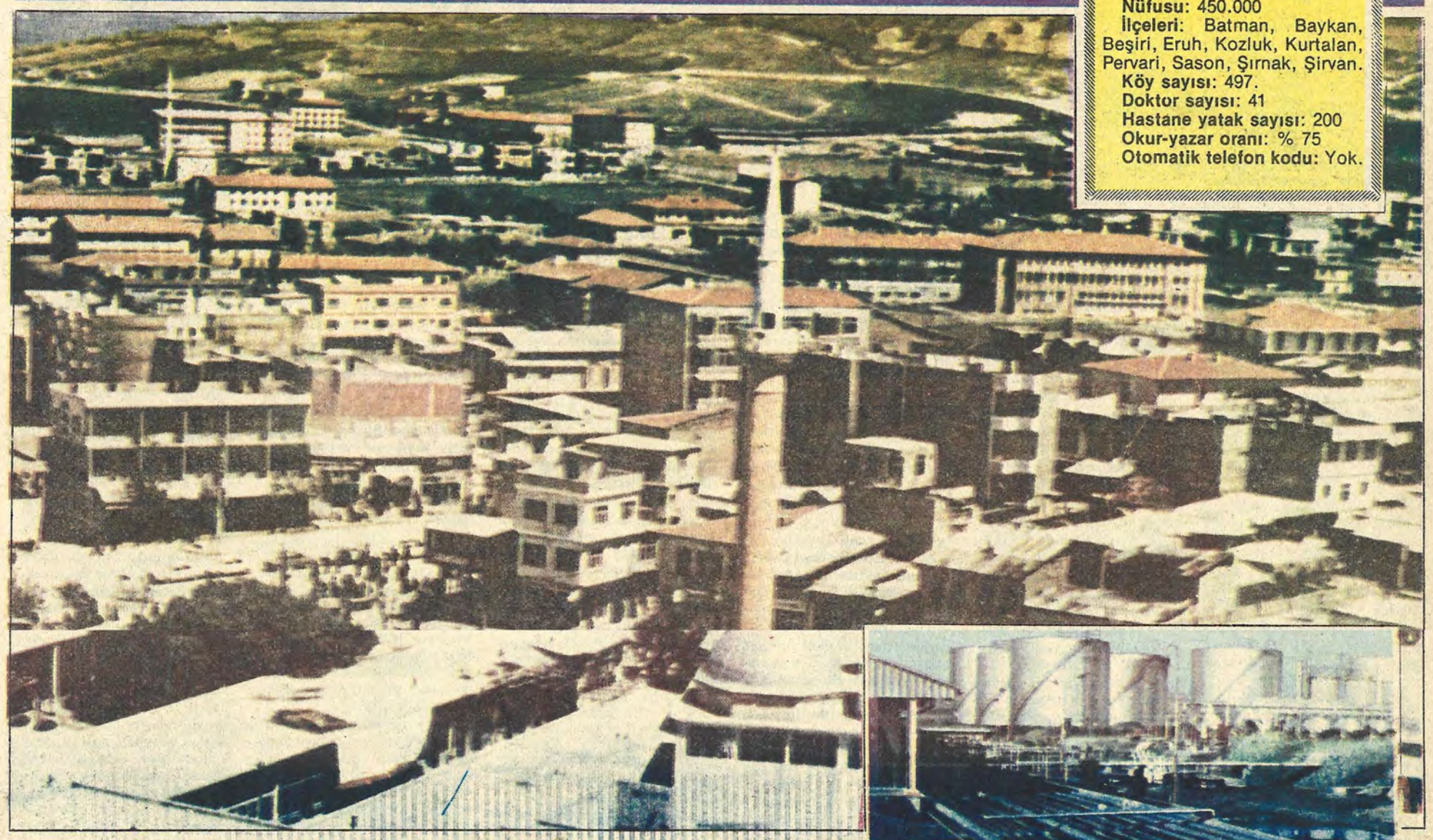

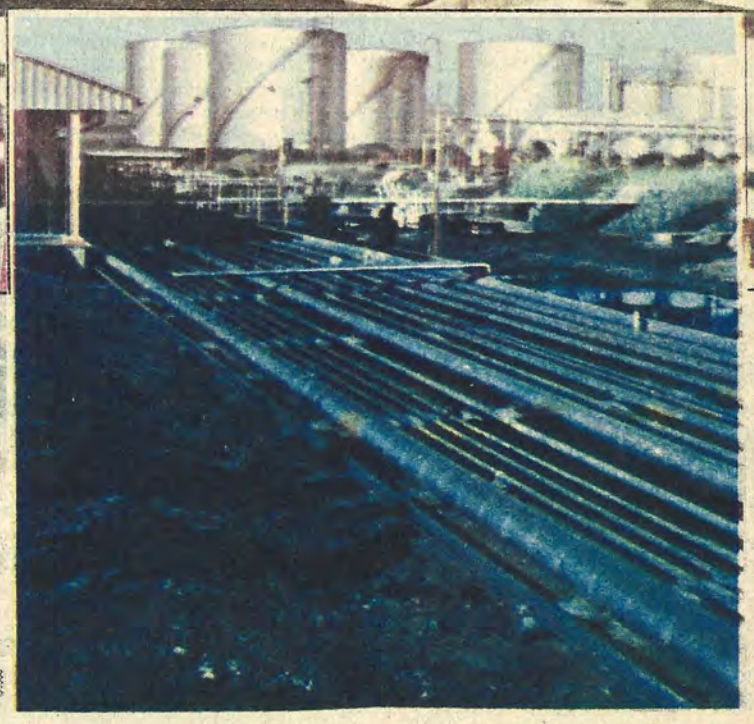

TÜRKİYE'NİN PETROL KUYUSU: SİİRT

CUMHUR KILIÇÇIOĞLU

Türkiye'nin **"petrol kuyusu"** olarak tanınan Siirt, yeraltı ve yerüstü kaynakları ile millî gelirimize büyük katkısı olan bir ilimizdir.

Türkiye'de petrolün bulunduğu ve ilk rafinerinin kurulduğu Siirt bugün, Türkiye'nin petrol üretiminin yüzde 90'ını karşılamaktadır. Raman, Garzan ve Şelmo'dan elde edilen bu petrolün yanı sıra Şırnak ilçesindeki "asfaltit" yatakları 27 ilin yakacak kömürünü sağlar. Şirvan ilçesinin zengin bakır yatakları, az yağlı ve besin değeri yüksek fıstığı ve ünü yurt dışına taşan battaniye ile köylerinde dokunan "Jirikan" kilimleri sayesinde il yalnızca kendi ekonomisine değil, ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Petrolü, kömürü, fıstığı, battaniyesi ve kilimi ile kalkınan Siirt, Diyarbakır ile ulaşımını sağlayan Malabadi Köprüsü ile ün kazanmış, Kur'an-ı Kerim'in Hud Sûresi'nde de belirtildiği gibi bugün eteklerinde Şırnak ilçesinin yerleştiği Cudi Dağı ile Nuh'un efsanelerinden birini oluşturmuştur.

İbrahim Hakkı'nın el yazma eseri "Marifetname" ile Hazreti Süleyman'ın Saba Melikesi'ne armağan ettiği "güzellik hamamı" Hısta Kaplıcası ise ilin en önemli tarihî değerleri arasında yer alır.

Adı nereden geliyor

Burada ilk yerleşme merkezini kuran Sami kavmı kurdukları kente kısaca şehir anlamına gelen "Keert" adını vermişler, başka bir ad düşünmemişlerdi. İslâmiyetin ilk yıllarında bu yöre Müslüman Araplar tarafından alınmış buradaki Keert kentinin adını da kendi dillerine uyacak biçimde "Seerd" olarak değiştirilmişti. Türkler bu toprakları fethettiklerinde "Seerd" adını taşıyan kente "Siirt" dediler ve bu adla ölümsüzleşti.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 880 metre olan Siirt'te kara iklimi en belirgin şekilde belli olur. Çok kurak ve sıcak bir yaz ve bol yağışlı bahar ve kış geçirilir. Temmuz ve ağustos aylarında 40 derece sıcaklık görülebilir. Yılın 140-150 günü tam güneşli 80-90 günü kapalı ve yağışlı geçer. Geri kalan günler parçalı bulutlu.

Nasıl Gidilir

Trenle gidebilmek için Kurtaran'da inmek buradan 37 km. kara yoluyla Siirt'e varmak gerekir. İstanbul'dan hergün bir posta ve Güney Ekspresi Kurtaran'a kadar gider. Kara yolu Diyarbakır üzerinden bütün ülke ile bağlantı kurulmasını sağlar.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %87.7

Partiler	Aldığı oy	%
DP	22.144	59.0
CHP	15.363	41.0

1954
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %83.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	14.583	26.2
DP	33.097	59.5
Bağımsızlar	2.653	14.3

1957
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %77.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	24.510	43.4
CMP	423	0.8
DP	27.954	49.5
HP	3.620	6.4

1961
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %75.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	33.576	47.7
YTP	35.879	51.0
Bağımsızlar	938	1.3

1965
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %62.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	22.310	36.7
CHP	21.798	35.8
MP	1.192	2.0
TİP	1.190	2.0
YTP	8.995	14.1
Bağımsızlar	5.368	8.8

1969
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %68.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	19.225	25.3
CHP	14.069	18.6
CGP	11.839	15.6
MP	407	0.5
TİP	911	1.2
YTP	18.363	24.2
Bağımsızlar	11.082	14.6

1973
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %70.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	14.515	16.4
CHP	12.576	14.2
CGP	21.064	23.8
DP	9.715	11.0
MHP	499	0.6
MSP	8.349	9.5
Bağımsızlar	21.616	24.5

1977
Milletvekili genel seçimleri
katılma oranı: %74.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	20.422	17.2
CHP	18.907	15.9
CGP	572	0.5
DP	454	0.4
MHP	709	0.6
MSP	26.074	22.0
Bağımsızlar	51.474	43.4

Siirt Anayasa halk oylaması sonuçları:

YIL: 1961

Kabul	Red
%92	%8

YIL: 1982

Kabul	Red
%88	%12

SIIRT VALISI: EROL AKDOĞAN

İlimiz, yurdumuzun Güneydoğusunda, Güneydoğu Toroslar'ın güney eteklerinde yer alan, ilk bakışta ve özellikle ilin sadece ismini bilenlerce düşünüldüğü gibi hiç de mahrumiyet yeri olmayan şirin bir ilimizdir.

Milattan önceki dönemlerde ve sonrasında çeşitli kesimlerin yerleşim yeri olarak seçtiği ilimiz 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Selçuklu, Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran Zaferi'nden sonra Osmanlı egemenliğine geçmiş, önceleri Diyarbakır eyaletine bağlı bir sancak iken bilahare Bitlis'e bağlanmış Cumhuriyet döneminde il olmuştur.

Örf ve âdetlerine sımsıkı bağlı zeki ve çalışkan insanların oluşturduğu nüfus yapısına sahip ilimiz topraklarının büyük bir kısmının dağlık ve engebeli olması, tarıma elverişli arazilerin dağılımındaki nisbetsizlik sonucu doğan işsizlik nedeniyle nüfusun bir kısmı büyük illerimize göç etmiş bulunmaktadır.

Bugün Merkez dahil 10 ilçe ve 497'si köy, 564'ü mezra olmak üzere 450.000 civarında insanın yaşadığı ilimizde işsizlik tüm çabalara karşın giderilebilmiş değildir.

İlimizde eğitim düzeyinin yüksek olduğu iddia edilemez ise de il merkezinde ve ilçelerimizde ilk ve orta eğitim kuruluşlarının her çeşidi mevcut olduğu gibi il merkezinde ve Batman ilçemizde birer adet yüksek okul mevcuttur.

Yerleşim birimlerinin çok ve dağınık nüfus kesafetinin yeterli olmaması nedeniyle ikokul yapılamayan yerlerdeki okuma çağındaki çocuklarımızın eğitilmesini sağlamak için halen birisi kısmen kız öğrencilerin devam ettiği olmak üzere 4 adet her birisi 520 öğrenci kapasiteli Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu mevcuttur. 1983 yılında hizmete girmesi beklenen Sason Temel Eğitim Yatılı Bölge Okulu ile birlikte bu sayı 5'e çıkmış olacaktır. Halen 3 köyümüzde Ortaokul mevcuttur. Atatürk'ün doğum yılı münasebetiyle başlatılmış bulunan okuma-yazma seferberliği hızla devam ettirilmekte ve büyük ilgi görmektedir.

Siirt'in ekonomik potansiyeli de yüksek olup ulusal ekonomi içerisinde özel bir yeri vardır. Siirt denince ilk akla gelen petroldür, Siirt battaniyesidir. İlimiz hudutları içerisindeki yataklardan günde 17.000 varil petrol üretilmekte, Batman rafinerisinde işlenerek halkımızın hizmetine sunulmaktadır.

Battaniyecilik ilimiz halkının eski bir uğraşısı olarak süregelmektedir. Daha önce aile işletmesi halinde yapılan bu iş Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı'nın büyük desteği ile açılan kurslar sonucu yaygınlaştırılmaktadır.

İlimiz ekonomisi esasta hayvancılık ve tarıma dayalıdır. Yine Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı'mızın desteği ile tarım ve hayvancılığı ileri götürmek için sulama ve gölet çalışmaları hız kazanmış ve büyük yararlar sağlanmıştır.

Son yıllarda Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı'nca yürütülen bir proje Siirt için iyi bir gelecek vadetmektedir. Siirt fıstığı projesi olarak adlandırabileğimiz bu projenin tamamlanması halinde bugünkü fiyatlarla sadece fıstıktan Siirt'e girecek para 12 milyar liranın üzerinde olacaktır.

İlimizde Batman Petrol Rafinerisi'nin dışında sanayi Tesisi ve fabrika olarak fazla bir tesis yoktur. İl merkezinde bir yem fabrikası, bir süt fabrikası ve bir de meyan balı üretme fabrikası mevcuttur.

Kurtalan ilçemizde yapımı sürdürülen çimento fabrikasının 1983 yılı sonbaharında faaliyete geçmesi ile işsizlik sorununa bir ölçüde çözüm getirilmiş olacaktır.

İlimiz yeraltı maden kaynakları bakımından zengin bulunmaktadır. Şırnak ilçemizde mevcut asfaltit (kömür) yataklarından çıkarılan kömürlerle 27 ilin ısınma ihtiyacı karşılanmaktadır.

Ayrıca Şirvan ilçemizde mevcut bakır madeninin işletilmesi için yol yapımına başlanılmış, 1983 yılında yolun bitiminden sonra işletme tesislerin kurulmasına geçilmesi ve işletilmeye başlanması halinde 300'ü

memur, 1200'ü işçi olmak üzere 1500 kişilik yeni bir istihdam olanağı yaratılabileceği gibi ülke ekonomisine de büyük bir katkı sağlanmış olacaktır.

İlimizin iç turizm bakımından önemli bir yeri vardır. Özellikle yaz aylarında İl Özel İdaresi tarafından işletilmekte olan Hısta ve Sağlarca kaplıcalarına çevre il ve ilçelerden çok sayıda vatandaş gelerek şifa bulmakta, ayrıca Baykan ilçesinde bulunan Veysel Karani Ziyareti yurt dışı ve içinden gelen çok sayıda ziyaretçinin uğrak yeri olmaktadır. Bunlar dışında 18'inci yüzyıl başında il merkezine bağlı Aydınlar (Tillo) bucak merkezinde yaşamış bulunan Feylezof, Din ve Astronomi Bilgini İbrahim Hakkı Ziyareti de yabancı turistlerin dahi uğrak yeridir.

İlimiz şehirlerarası ulaşım bakımından iyi bir durumdadır. Ankara, İstanbul gibi büyük şehirlerimize direkt otobüs seferleri mevcut olduğu gibi, Diyarbakır'a yakın olması nedeniyle uçakla seyahat de mümkün olabilmektedir.

Gençlerin sportif faaliyetlere yönelmelerini sağlamak için Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca il merkezinde kapalı yüzme havuzu ile kapalı spor salonu, Batman ilçemizde de kapalı spor salonu yaptırılmış, inşaatları bitmek üzere olup 1983 yılında hizmete sokulmalarına çalışılmaktadır.

İlimiz emniyet teşkilâtının hizmet binası ve lojman ihtiyacının karşılanması için il merkezinde Emniyet Sarayı, Kurtalan ve Batman ilçelerinde de emniyet amirlikleri binalarının yaptırılmasına başlanmış olup 1983 yılında hizmete girmeleri sağlanacak, ayrıca işyeri sıkıntısı çekilen il merkezinde il özel idaresince inşaatına başlanmış bulunan işhanının da hizmete girmesiyle bu sıkıntı kısmen giderilmiş olacaktır.

Özet olarak Siirt ilimiz her imkâna sahip, gelişme çabası içerisinde, en ufak hizmetin dahi yıllarca unutulamadığı, kendisine hizmet edene aşırı derecede vefa duygusuyla, devlet ve milletine saygı ve sevgi ile bağlı, en kötü günlerde devletten yana tavır koyabilen zeki ve çalışkan vatandaşlarımızın bulunduğu tabiatın her türlü nimetinden yararlanma olanağı olan güzel, şirin bir ilimizdir.

Yurdumuzu tanıtma çabasında olan Milliyet Gazetesi'ni bu tutumundan dolayı da ayrıca kutlarım ve devam etmelerini dilerim.

SIIRT BELEDİYE BAŞKANI: ÖZGEN GÖKALP

Tarihi M.Ö. 2000 yılına dayanan, 14. yüzyılda Osmanlı hâkimiyetine giren, Cumhuriyet döneminde il merkezi olup geniş caddeleri, bulvarları, parkları ve modern yapıları ile her geçen gün güzelleşen Siirt şehrinin nüfusu 1980 yılı sayımına göre 42.291 olup son beş yıl içinde nüfus artış oranı % 20, nüfus yoğunluğu ise 127 kişidir. Askeri birliklerin bulunması, yeni öğretim merkezleriyle resmi kuruluşların açılması ve bilhassa köyden kente göç nedeniyle son yıllarda süratle artan nüfus konut ve gecekondu sorununa yol açmıştır.

Bakanlıkların il merkezinde görevli personeli için yaptırdığı lojmanlar ile İmar ve İskan Bakanlığı'nca gecekondu önleme bölgesinde yaptırılan sosyal konutlar şehrin konut sıkıntısını kısmen giderebilmiştir. Aynı bakanlıkça 1983 yılı içinde 150 sosyal konutun daha yaptırılması için girişimde bulunulmuştur. 1970 yılından bu yana büyük bir gelişme dönemi geçiren şehrimizde, 1967 yılında tasdik gören imar planı dışında yeni yerleşim bölgeleri oluşmuştur. Gelişi güzel yerleştirmeyi önlemek için inkişaf sahalarını içine alacak ve düzenleyecek imar planımız ihale safhasına girmiştir. Ekonomik ve kültürel gelişmenin beraberinde getirdiği süratli şehirleşmenin yarattığı problemlerin başında alt yapı hizmetleri gelmektedir. Tüm zorluk ve imkânsızlıklara rağmen bu hizmetlerin sunulmasında büyük gelişme kaydedilmiştir. Elektrik ve kanalizasyon şebekelerini yenileme, ıslah ve yeni inkişaf sahalarına ulaştırma çalışmaları devam etmektedir.

Güneydoğu Toros dağlarının yamaçlarında kurulmuş bulunan Siirt ili yüksek dağlardan inen zengin akar sularla beslenmesine rağmen şehirde halkın sağlığını tehdit eden içme suyu sorununa çözüm yolları aranmaktadır. Şehir içme suyu Botan Vadisi'nden cebri sistemle 478 metre irtifadaki iki depoya pompalarla su basmak suretiyle temin edilmektedir. Şehrin su ihtiyacı günde 200 litre olmasına rağmen ancak 80 litre temin edilmekte ve semtlere gün aşırı su verilebilmektedir. Depolarla basılan su miktarının çoğaltılması için terfi merkeziyle isale hattındaki çalışmalar süratle sürdürülmektedir. Mevcut su şebekesinin ıslahı ve yeni yerleşim bölgelerine ulaştırılması işi 1983 yılında ele alınacaktır. Bu ara, terfi sisteminde karşılaşılan güçlükler, yüksek elektrik sarfiyatı ve pompa istasyonu ile keson kuyularının önümüzdeki yıllarda yapımı planlanan Ilısu Barajı sahası içinde kalacağı düşünülerek şehir su ihtiyacının 30 km. mesafede bulunan ve saniyede 400 litre su verebilecek Hesko kaynak suyundan cazibe suretiyle temin edilmesi gerektiği önerilerimiz arasındadır.

Yeni yerleşim bölgelerindeki imar yollarının düzenlenmesi ve ham yolların stabilizesi Belediye ve Y.S.E. imkanlarıyla ikmâl edilmiştir. Şehir içi asfalt ve parke yolların onarımı 1983 yılı içinde ele alınacaktır.

Şehrin otogar ve sanayii çarşısı gibi iki ana sorun üzerinde ciddiyetle durulmaktadır. Belediyemizin ilgili bakanlıklar ile mahalli resmi kuruluşların yardımı ve halkın ilgi ve desteği ile şehrin sorunlarını hallinde karşılaşılan engelleri aşarak, Siirt halkına layık olduğu hizmeti verebileceğine ve Siirt'in kısa zamanda modern ve tertemiz bir kent haline geleceğine inanıyorum.

ÖNEMLİ KİŞİLER

MAHMUT SOYDAN (1883 - 1936) - Harp Okulu mezunu. Atatürk 'ün yaveri, 1923 - 1936 arası Siirt milletvekili.

HACI AHMED HAMDİ BİLGİN (1809 - 1943) - Molla Abdürrezzakzâde Hacı İsmail Oğlu. Vergi başkâtibi. İlk TBMM Muş mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi.

HAMDİ YILMAZ (1879 - 1938) - Hacı Hafızoğlu, Rüştiye okudu. Mahkeme zabıt kâtibi iken ilk TBMM'ye Genç mebusu olarak seçildi, İstiklâl Madalyası sahibi.

HALİL HULKİ AYDIN (1869 - 1940) - Medrese eğitimi gördü, Osmanlı Meclisi Mebusanı üyesi, Siirt Müftüsü, ilk TBMM'den 1940'a kadar milletvekili, İstiklâl Madalyası sahibi.

KADRİ OKTAY (1888 1956) - İlk TBMM Siirt mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi, mahkeme başkâtibi.

NECMEDDİN BİLGİN (1875 - 1933) - İlk TBMM Siirt mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi, Vilâyet Muhasebeî Hususiye Müdürü.

SALİH ATALAY (1873 - 1961) - İlk TBMM Siirt mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi, medrese eğitimi gördü, memuriyette bulundu.

EĞİTİM

İLKÖĞRETİM:

Okul sayısı	491
Öğretmen sayısı	1704
Toplam öğrenci	53.473 (17.763'ü kız)

ORTA ÖĞRETİM:
Okul sayısı: 32
Öğretmen sayısı: 643
Öğrenci sayısı: 11.038 (1913'ü kız).

Siirt'in 10 ilçesinin tümünde lise, 4 köyünde ise ortaokul vardır. Merkez ilçe ve Batman'da Endüstri Meslek ile Kız Meslek Liseleri bulunmaktadır.

Merkez Marmara, Eruh, Şirvan ve Kozluk ilçelerinde 8 yıllık Temel Eğitim Yatılı Bölge okulları vardır.

YÜKSEK ÖĞRETİM:
Şehir merkezinde Dicle Üniversitesi'ne bağlı 800 öğrencinin okuduğu Eğitim Enstitüsü (EĞİTİM YÜKSEK OKULU) ile Batman ilçesinde MESLEK YÜKSEK OKULU halen eğitim yapmaktadır.

Siirt'te yeniden düzenlenen ve modern bir tiyatro salonu olan Halk Eğitim Merkezi ile, halk ve çocuk kütüphaneleri ile Millî Eğitim Yayınevi ve Eğitim Araçları Merkezi bulunmaktadır.

★ ★ ★

Siirt'te Tarım Bakanlığı'na bağlı "EV EKONOMİSİ ve ZİRAAT MESLEK OKULU ile Sağlık Bakanlığı'na bağlı SAĞLIK MESLEK LİSELERİ vardır ve her ikisinin de sadece kız öğrencileri bulunmaktadır.

Sağlık

Sağlık hizmeti veren kişi ve kurumların dağılımları şöyledir:

Uzman hekim	6 Kişi
Pratisyen hekim	35 "
Hemşire	110 "
Ebe	72 "
Hastane	1
Yatak sayısı	200
Sağlık ocağı	27
Köy Sağlıkevi	68

Protokol

Vali: Erol Akdoğan
Belediye Başkanı: Ozgen Gökalp
Cumhuriyet Savcısı: Vahap Güneş.
Vali Yardımcısı: Ruhi Paker
Emniyet Müdürü: Mustafa Hergüner.
Millî Eğitim Müdürü: Abdülkadir Çeliktuğ
Sağlık Müdürü: Zeynel Abıdin Aşan.

Vergi Rekortmenleri

Fahri Can	2.881.103. TL
Sabah Peker	2.627.863. TL
Naif Şendur	1.752.714. TL
Necat Aykut	1.669.994. TL
Fahri Değer	1.230.699. TL

Siirt Toros Dağlarının, güneydoğu uzantılarının güney yamaçlarına kurulmuştur. Botan, Kezer, Başur, Garzan, Batman Reşinan çayları bazen ayrı ayrı, bazen büyük kavisler çizerek birleşir ve Dicle Nehrine karışırlar.

Derin ve dar vadilerden, deli deli akan sular, ünlü mağaraları, Sasun'un Meşe ormanları, görkemli dağların arasına saklanmış uçurumlar ile şubat ayı içinde yeşermeye başlayan nergis çiçeklerinin büyülü görüntüleri Siirt'te adeta, güzeli ve güzel yaşamı simgeler.

Dağlarında, keklik, geyik, dağ keçisi, tavşan'ın yanı sıra vaşak, domuz, kurt ve tilki gibi yabanî hayvanlar da bulunur. Bıldırcın, tepeli çulluk, tahtalı güvercin, kulaklı orman baykuşu, kayakartalı, doğan, atmaca av hayvanları arasındadır.

Hısta, sağlarca, lif, bestemeremi, kaplıcaları şifa dağıtır. Hısta kaplıcası, tabiî özelliklerinin yanında, Hazreti Süleyman tarafından Saba Melikesi Belkıs'a armağan edilen bir güzellik ılıcası olduğu ve havuzun dibinde, Hazreti Süleyman'ın ayağının izi bulunduğu şeklindeki mitolojik Inanışılgi görmektedir.

Siirt'te Pederşahi aile sisteminin hâkim olduğu aileler, oldukça kalabalıktır. Gerek şehir ve gerekse kırsal kesimlerde halk genellikle dinî inançlara sıkı sıkıya bağlıdır.

Veysel Karanî Hazretleri, Şeyh Musa, Şeyh Ebülvefa, Şeyh-ül Türkî, Şeyh Halef, Şeyh-ül Horani, Şeyh İlyas ve Şeyh-ül Sibre, yörenin en belli başlı adak yerleri olarak bilinmektedir.

Şeyh Ebülvefa Hazretlerinin İstanbul'da "Vefa" semtine adını veren Vefa Hazretlerinin babası olduğu söylenmektedir. Başı ağrıyanlar türbeye mum diker dua ederler.

Yöredeki adak yerlerine, çeşitli hastalıkların yanı sıra, çocuk isteyen, çocuklarının erken yürümesini dileyen kimseler de gitmektedir.

OYUNLAR

Siirt yöresi oyunları ile ilgili olarak Niyazi Enginsu, Hacı Mahsun Aksu ve Siirt Lisesi Halk Oyunları topluluğunun araştırması şu şekildedir:

"Şeyhani, kızlar, şoro, kartal oyunu, şıro, dilo-dilo, vayvana, süleymaniye, kasap, simsime, mayroke, papore, garzani, ağır hava, dicle temirağa, ceylani, gelin götürme oyunu, roşkav" adlı oyunlar yörenin en belli başlı oyunları arasında yer almaktadır. Yörede; oyunlara davul, zurna, "mutrıp" denilen yerli çingenelerin kullandıkları dut ağacından yapılmış "kemençe" kullanılır. Zaman zaman kavel, def ve ıklığ çalındığı da görülür.

Yörede oyun sırasında "Salavat" getirilmesi gelenek halini almıştır. Düğünlerde görülen bu hareket, Peygamber Efendimizi namaza davet etmek anlamı taşır. Oyuncular hep birlikte:

"Mirge Miri
Ho, Hooooo
Selli Alen nebine (Peygamber)
Selli alen Muhammed"

şeklindeki dizeyi, okuduktan sonra kadınlar zılgıt çalar ve oyuna devam edilir.

Siirt'in temel oyunlarından biri "Govendi"dir. Bu oyunun bir diğer adı ise "Hırpani"dir.

Govendi oyunu hakkında şöyle bir açıklama yapılmaktadır: Bu oyun gelin karşılama halayıdır. Düğünlerin en temel ve başta gelen oyunudur. Yörede halay kelimesine karşılık "Govend" kelimesi kullanılır.

Oyunun oluşumu hakkında şöyle bir görüş ileri sürülmektedir: Gelin eve girdiğinde, ev için bu büyük bir olay nedeni olmaktadır. Bunu kutlamak için bütün aile halkı el ele tutuşarak içini döke döke omuzlarını silkerek ve ayaklarını yere vurarak sevincini belli eder. Bu arada "Tilili" denilen sevinç çığlıkları atılır. Halaydakiler parmakları iç içe girecek biçimde ve birbirine yapışık şekilde tutuşurlar. Erkek oyunlarında eller aşağıya sarkıtılır. Kadın oyunlarında ise, el dirsekten kırılarak göğüs hizasında tutulur. Erkek oyunlarında oyunun noktasında baştaki oyuncu oyundan ayrılarak, bir pusu tutacak şekilde gösterilerde bulunur.

Halay türündeki yöre oyunları genellikle sevgi saygı ve kahramanlık öykülerini simgeler. Oyunlarda doğanın etkisi büyüktür.

Bölgede yanlız def vurgulamayla oynanan halaylar da vardır. Köylerde alaca dizi ile, kentte ise kadın erkek ayrı ayrı oynanır. Kadın halayı diye bir ayrım yapılmamaktadır.

Yörede ayrıca "Samah"ı andıran oyunlar da görülmektedir. Siirt'te Kılıç-Kalkan oyunlarına rastlanmaktadır. Şir'an halayında topuklar üzerinde çömelinir, Siirt'in Dilo'su da çömelerek oynanmaktadır.

GİYSİLER

Darüşşafaka Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin hazırladıkları çalışmalarda yöre giysileri konusunda şöyle demektedirler:

Kadın giysileri: Başta, fes benzeri takke üzerine yazma-tülbent sarılı biçimde örtülüdür. Kefiye kullanana da rastlanabilinir. Bazı yörelerde, Sason ilçesinin dağ köylerinde baştan aşağıya beyaz entari giyerler. Bu entariler yandan yırtmaçlıdır. Eteğin ön kısmı kıvrılarak kuşağa sarılır. Böylece önlük görevini görür. Başlarında tepelik, üzerine pusu sarıldığı, kofisinde altınlar dizili bir fes ile de kullanılır.

Gövdede, iç gömleri "İç fistan vardır. Üzerinde, beli sıkı, öteki kısımları bol büzgülü fistan giyilir. Belde, püsküllü kuşak vardır. Fistanın alt kısmı farbalalı olur. Entari üzerine, boncuk ve pullarla süslü "yelek" giyilir. Altta şalvar vardır. Çoraplar işlemeli ve yündür. Ayaklarda çarık vardır. Kadınlar takı olarak altın ve gümüş gerdanlık takar.

Erkek giyimi: Siirt'in geleneksel erkek giyimi şal-şepik'tir. Şal, bol bir şalvar şepik ise bir nevi yakasız cekettir. Siirt'in Eruh, Şırnak, Pervari merkezleri ile Şırnak'taki el tezgahlarında tiftik ipliğinden dokunmuş kumaşlardan yapılır. Kumaşlar işlemelidir. Yeleğin altına gömlek giyilir. Kolları uzun ve bileğe sarılı gömleğin dilcik kısımları püsküllü ve sarkıktır. Buna "Celahü" denilir. Bol şalvara "şal", kol ağızları yırtmaçlı, yakasız cekete de "Şepik" denilir. Başta Abani, belde ise yün şal-kuşak üzerine "palaska" takılır. Ayağa çarık veya kundura içine işlemeli yün çorap giyilir.

Sason ve Kozluk ilçelerinin dağ köylerinde şal-şepik'e benzer bir giyim varsa da bunların kumaşı tiftik yerine yünden yapılmıştır.

EVLENME

Merkezde evlenme üç aşamada olur. Bu sırasıyla: Kız isteme, nişan ve nikâhtır. Mayıs ayının 13. günü başlayan ve "Şihir" adı verilen ilkbahar eğlencelerinde, düğün veya toplantılarda, kızı görüp beğenen erkek, ailesine açılır ve kız istemesi başlar. Anadolu'nun her yerinde olduğu gibi Siirt'te de kız hakkında soruşturma yapılır. Soyu, ahlâkı, yetenekleri, hastalığı olup olmadığı araştırılır. Soncu olumlu ise kız, kadınlardan kurulu bir heyet tarafından ailesinden istenir. Gece erkekler, gündüz kadınlar olmak üzere kız evine gidilerek "Söz kesimi" gerçekleştirilir. Buna "Temlin Yeyye" adı verilir.

Söz kesiminden sonra erkek tarafı, kız tarafından yüzük yapımı için ölçü ister, nişan günü, erkek tarafı gelin evine bir torba kesme şeker, iki kilo kahve ile yeteri kadar sigara ve kibrit gönderir.

Kız evine gelen konuklar, kadınlar ayrı, erkekler ayrı odalarda otururlar. Konuklara, kahve, ve şeker sunulur. İmam "Nişan Duası"nı üç defa okuyarak her defasında "Oğlumuz falana kızımız filanı veriyor musunuz?" diye sorar. Bu sırada kız tarafının en yaşlı erkeği "Evet verdik" anlamına gelmek üzere "Atayna" der. Bu söz üzerine damadın kardeşi, kardeşi yoksa yakınlarından biri derhal yerinden fırlayarak "Evet" diyen kimsenin ve hocanın elini öper. Bundan sonra hoca "Fatiha" okur. Törenin bitirildiği hemen kadınlara bildirilir ve eğlenceler başlar.

Nişan gününden bir hafta sonra perşembe gecesi erkeğe en yakın olanlar toplanarak gece kız evine giderler. Konuklar biraz istirahat ettikten sonra gelin kez yaş sırasına göre gelenlerin ellerini öper, onlar da geline çeşitli armağanlar verirler.

Nikâh için terzilerde ölçüler alınır. Çehizler tamamlanır. Resmî nikâh işlemi için kızın nüfus cüzdanı istedir. Resmî ve dinî nikâh kıyıldıktan sonra düğün başlar.

DÜĞÜN

Pazartesi günü düğün gününün başlangıcıdır. Erkek tarafının hazırladığı hamam takımı, ayakkabı, manto, çanta, gibi bütün eşyalar sandık içinde, bir hamalın sırtında kız evine taşınır. Kız evi, gelen misafirler için daha önce hazırlanan çeşitli yemekleri ikram eder. Kız evinde her iki taraftan toplanan kadınlar huzurunda tarafların çıkardığı çehiz eşyaları tek tek gösterilir. Her şeyin gösterilişinde bir alkış tufanı ortalığı kaplar. Bu sırada kız ailesinin, erkek tarafının yakınları ise hazırladığı "Sabahiye" denilen armağanlar da teşhir edilir. Bu eşyalar, gerdek gecesinin ertesi günü, cuma sabahı sahlerine dağıtılır.

Çarşamba günü kına gecesidir. Sabahleyin gelin, damat ailesinin yakınları ile hamama gider ve sevgi gösterileri arasında yıkanır. Damat tarafı mevsimine göre çeşitli meyveler gönderir. Geceleyin de kalabalık bir erkek topluluğu ile kız evine kına götürülür. Bu kınanın içine, damat tarafının malî durumuna göre bir miktar para da konulur. Aynı gece kadınlar, gelinin eline kına yakarlar. Gündüz de ayrıca dağıtılmak üzere gönderilen kına paketlenerek dost ve yakın akrabalara dağıtılır.

Özel yemekleri

BIRYAN: Kızgın fırınlarda pişirilen Biryanyaz aylarında yenen bir et yemeğidir. Kemiklerinden ayrılan et parçaları daha evvel alevi sönen yeraltı fırınlarında çengellerle uzatılıp fırın ağzı kapatılır. İki saat içinde pişen etler fırından çıkartılarak servis yapılır.

PERDE PİLAVI: Fes şeklindeki tencerelerde pişirilen perde pilav Siirt'in en gözde misafir yemeğidir. Önce yumurta, süt ve yağ ile yoğrularak hazırlanan hamur, özel tencereye yufka şeklinde sıvanır. Daha önce kızartılan keklik veya tavuk eti, et suyu ile hafifçe pişen pirinçle birlikte, çeşitli baharat ve badem içi ile bezenerek bu tencereye konur. Üzerine yine yumurtalı hamurla sıvandıktan sonra tencere kapağı örtülür. Bundan sonra bir müddet köz ateşin üzerinde döndürülerek pişirilir. Hazır hale gelen perde pilav yeneceği sırada kapağı çıkarılır. Tencerenin ters yüzü edilmesiyle tepside külah şeklinde duran nefis yemek, börek gibi kızarmış olan kabuğu kesilerek servisi yapılır.

SİİRT KÖFTESİ: Mahallî tabirle "Kitel" diye adlandırılan Siirt köftesi ince bulgurdan yapılır. Önce su ile yoğrulup hamur haline getirilen köftelik bulgurun içine yağlı et, pirinç, maydanoz, soğan ve bir miktar baharat konulduktan sonra bundan iri köfteler yapılarak, kaynar suda haşlanarak pişirilir. Bu ağır köfte yemeğinin yanına genellikle garnitür olarak ekşi sebzeli çorbalar veya bamya konur. Pirtike denilen ıspanak çorbası bunların başında yer alır. Ayrıca "Nube" denilen, çok acı ottan yapılan çorba da bu yemekle birlikte içilir.

AYRANLI YARMA: Kış mevsiminde yenen bu yemeğin diğer adı da "şişe-şirten"dir. Mahalle dibeklerinde dövülerek kabuğu çıkarılan buğday, değirmende övütülerek yarma haline getirildikten sonra bol suda, hamur haline gelinceye kadar pişirilir. Pişirilen bu yarma, derin tabaklar içinde ortası boş bırakılmak suretiyle yayılır. Yaz aylarında torbalarda süzülen topak haline getirilen ve kurutulan ayran, "incene" denilen dibi pürtüklü toprak tencerelerinde ılık suda elle sürtülerek eritilir. Sıvı haline getirilen ayranın içine bol miktarda kızartılmış yağ, nane ve kırmızı biber konularak yarma tabağının boş bırakılan kısmına dökülür. Böylece hazırlanan "Ayranlı Yarma" kıyıdan başlanarak yenilir.

RAYOŞU-METETİP: Yumurta, un yağ ile yoğrularak hazırlanan hamur, yufka şekline getirilir. Üzerine inaşta serpilir. Sonra kare halinde kesilip içine ceviziçi konur. Sigara böğreği gibi sarılıp, yağda kızartılır ve şekerli su ile yapılan şerbetin içine konur. Bu tatlı, Siirt'in en ünlü tatlıları arasındadır.

HUMBAR: Hamurdan yapılan bir çeşit pekmez tatlısıdır.

ÖZCAN TİCARET KOLL.ŞİR.
Muzaffer - Naif - Naci CANSABUNCU
Hükümet Caddesi No: 120 Siirt
● Uniroyal lastik, Pancar Motor ve bilumum yedekleri
● Krank taşlama- rektifiye - satıh taşlama pompa ayarı - rot balans
● Soğuk hava deposu - buz imâli
Tel: 1170 - 1309 - 1201 - 2179

DEĞER
SİİRT ÜRÜNLERİ SATIŞ MAĞAZASI
MUHDİ DEĞER
•SİİRT FISTIĞI •SİİRT PERVARI BALI
• SİİRT BITIM SABUNU
Not: (Ödemeli gönderilir)
Erdef Oteli karşısı. SİİRT
Telefon: Mağaza: 3334 - Ev: 1648

GURBETTEKİ SIIRTLILER
Memleket hasretini
SONSÖZ
gazetesi okuyarak gideriniz
Yıllık abonesi 2000.-TL'dır

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"
Doğu Anadolu yaylasının güneyinde yer alan Siirt ilimiz, tarım ve hayvancılık yönünden önemli bir yurt köşesidir. Ayrıca halıcılık ve kilim dokumacılığı gibi el sanatlarında ileri durumdadır. Bölgenin en büyük zenginliği ise, bağrında bulundurduğu ve yurt ekonomisi bakımından çok önemli olan petrol kaynaklarıdır.
Bu ilimiz ve yöresine Türk Ticaret Bankası 1977 yılından beri bankacılık hizmetlerini en iyi şekilde gerçekleştirmenin gayreti içindedir.

Siirt İl Merkez Şubesi
Siirt
Siirt İli Şubesi
Batman
TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Siirt ilimizin sınırları içinde bulunan toprakların tarihi günümüzden 4.000 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bu topraklarda tarihin, Sami'lerle başladığı görülür. Daha sonra Babillilerden Sasanîler'e kadar çeşitli kavimler gelip geçtiler, burada egemenlikler kurdular. Hazret-i Ömer zamanında İslâm Devleti'nin sınırları içine katılan bu topraklar Araplar arasında başgösteren iç kavgalar yüzünden Bizanslıların istilasına uğradı.

1071 yılındaki Malazgirt Zaferi ile Türk kendisine Anadolu'nun kapılarını açarken Siirt yöresi ilk fethedilen topraklar arasında yeraldı. Selçuklulardan sonra çeşitli Türk beylikleri bu yöreye egemen oldular. Bu arada Türk beylikleri arasında savaşlara da sahne oldu bu topraklar. 1514 yılında Yavuz Sultan Selim, Çaldıran Meydan Savaşı'ndan dönüşte bu toprakları da alarak Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine kattı. Osmanlı döneminde sancak merkezi olan Siirt, Cumhuriyetin ilanından sonra il haline getirildi.

ASAKIR CAMİİ: Çarşının içinde bulunuşundan ötürü "Çarşı Camii" diye de anılır. XIII. yüzyıldan kalma bir eser olup güzel bir mimarisi vardır.

CUMHURIYET CAMİİ: Asıl adı "Hudur-ül Ahdar" olan bu camiin ne zaman, kimin tarafından yaptırıldığı bilinmemektedir. Kent dışındaki tarihî eserlerin en eskisi olduğu muhakkaktır. Ceviz ağacından yapılma kapısı ağaç işçiliğinin nefis bir örneğidir. Cumhuriyetin ilanından sonra tamir gören camiin adı "Cumhuriyet Camii" olarak değiştirilmiştir.

KAVVAM HAMAMI: Selçuklu eseri olup XI. yüzyılda yapıldığı bilinmektedir. Güzel bir mimarisi vardır.

SOKUL-AYN ÇEŞMESİ: Selçuklu eseri olup XI. yüzyıldan kalmadır. Zarif taş işçiliği ile dikkati çekmektedir.

ULU CAMİ : Siirt il merkezinin en güzel camilerinden biridir. Selçuk Sultanı Mugiziddin Mahmut tarafından 1129 yılında yaptırılmıştır. Ceviz ağacından yapılmış olan ve Türk ağaç işçiliğinin bir şaheseri kabul edilen minberi Ankara'daki Etnografya Müzesi'ndedir.

Siirt'in çevresindeki tarihî eserler daha ziyade dinî yönden önem ve değer taşımaktadır. Bunlar çeşitli türbeler ve ziyaret yerleridir. Ve genellikle Siirt - Halep yolu üzerinde toplanmış bulunmaktadırlar. Bu ziyaretgâhların en önemlileri şunlardır:

ŞEYH MUSA TURBESİ: Eli ayağı tutmayan hastalar getirildiği ve şifa vereceğine inanılan türbedir. Halep yolu üzerindedir.

ŞEYH EBULVEFA TURBESİ: Siirt il merkesine giriş yolu üzerindedir. Müzmin başağrılarından şikâyetçi olanlara şifa verdiğine inanılır.

ŞEYH'ÜT-TÜRKİ TURBESİ: Bilhassa Hac yolcularının uğrak yeri olan önemli bir ziyaret yeridir.

ŞEYH HALEFİ TURBESİ: Yanındaki kuyunun suyunun sıtma hastalığına karşı şifa verdiğine inanılır.

ŞEYH HORONİ TURBESİ: Yanındaki suyla yıkananların kurdeşen illetinden kurtulacağı inancı hakimdir.

ŞEYH İLYAS TURBESİ: İl merkezinde, belediye binası, yanındadır. Yürümesi geciken çocukların ziyarete götürüldüğü makamdır.

ŞEYH-UL İBRE TURBESİ: İl merkezinin Doğan Mahallesi'ndedir. Buradaki kuyuya iğne atılıp türbeye kuru üzüm adamakla hırçın ve yaramaz çocukların uslanacağına inanılır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

Nerelerde kalınır

SİİRT

OTEL ERDEM: Tel.: 1081-1082
OTEL ÖZGEN: Tel.: 1139.

BATMAN:
KENT OTELİ: Cumhuriyet Cad. Tel.: 477. 28 oda, lokanta, kalorifer.
HOTEL AYDIN: Raman Cad.
SARAY OTELİ: Emniyet yanı.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Cumhuriyet döneminde il olan Siirt'in merkez ilçe nüfusu 42.291'dir. 1950 yılına kadar duraklama gösteren merkez ilçe nüfusu düzenli bir artış göstermez. Yüzölçümü 357 kilometrekaredir.

BATMAN

Diyarbakır - Kurtalan demiryolu üzerinde kurulu Batman ilçesinin yüzölçümü 498 kilometrekaredir. Maden Tetkik Arama Enstitüsü tarafından 1938 yılında başlatılan petrol araştırmalarının olumlu sonuç vermesi Batman'ın hızla gelişmesine yol açmıştır.

BAYKAN

594 kilometrekarelik bir alan üzerine kurulu Baykan ilçesi, ilin kuzeyinde yer alır. 1938 yılında kurulan ilçede en önemli tarihî yapıt Veysel Karani Türbesi'dir.

BEŞİRİ

586 kilometrekare yüzölçümü olan Beşiri ilçesi ilin batısında yer alır. 1916 yılında sel altında kalınca ilçe merkezi Beşiri'ye nakledilmiştir. 1957 yılında Batman'ın da ilçe olarak ayrılmasıyla küçülmüştür.

ERUH

Yüzölçümü 1.765 kilometrekaredir. Siirt'in en eski ilçelerinden biridir. Yakın zamana kadar küçük bir köy görünümünde olan ilçe son yıllarda gelişme göstermektedir.

KOZLUK

Yüzölçümü 1.175 kilometrekaredir. İlçede kale, cami gibi tarihî yapıtların bulunması geçmiş dönemlerde Hazı Beyliği'nin merkezi olduğunu kanıtlamaktadır.

KURTALAN

Yüzölçümü 1.058 kilometredir. 1938 yılında ilçe olmuştur. Aynı adla anılan ekspresin son durağıdır. Orta Çağın büyük kentlerinden olan Erzen'in kalıntıları yer alır.

PERVARİ

Yüzölçümü 1.459 kilometrekare, nüfusu 26.045'dir. İl merkezine 90 kilometrelik stabilize bir yol ile bağlıdır. Balı, Oltu peyniri ve doğal güzellikleri ile tanınır.

SASON

Yüzölçümü 745 kilometrekaredir. İl merkezine stabilize bir yol ile bağlıdır. Kuruluş tarihî bilinmemektedir.

ŞIRNAK

Yüzölçümü 1.715 kilometrekaredir. İlin güneydoğusunda yer alan Şırnak ilçesi ulaşımı son yıllarda kolaylaşmıştır.

ŞİRVAN

Yüzölçümü 1.015 kilometrekaredir. İl merkezinin hemen kuzeyinde yer alır. Siirt'in en eski ilçelerinden biridir. Küfre Beyliği döneminden kalma tarihî kalıntılara rastlanır.

EKONOMİ

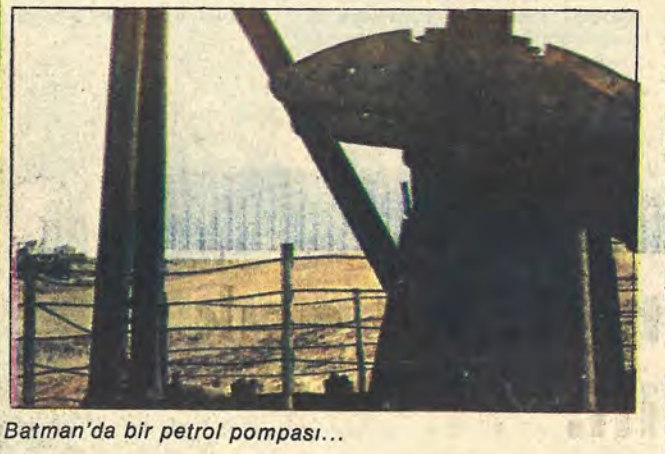

Batman'da bir petrol pompası...

Siirt genel olarak tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik yapıya sahiptir. Ticarî hayat durgundur. Şehirde el sanatları ve küçük esnaf başlıca grubu oluşturur. Başta sebze ve giyecek olmak üzere ilin ihtiyaçları, sırasıyla İstanbul, Gaziantep ve Adana'dan temin edilmektedir.

Sanayi yatırımları olarak Batman'daki TPAO Petrol Rafinerisi, Şırnak'ta TKİ Kömür İşletmesi, Tekel'e ait Tütün Bakım ve İşleme Evleri, Kurtalan ilçesinde yapımı süren çimento fabrikası, Şirvan ilçesinde henüz yolu yapılmakta olan Etibank Bakır Madenleri tesisleri ve özel kişilere ait Batman ve Siirt'te iki un fabrikası, SİSTAŞ'a ait Meyan Balı Fabrikası, Süt Endüstrisi Kurumu'na ait Peynir ve Tereyağı Fabrikası ile Siirt Yem Fabrikası bulunmaktadır. Bu yıl temeli atılan ve Siirt fıstığını çatlatma - kavurma - pazarlama tesisleri 1983 yılında çalışmaya başlayacaktır.

Küçük el sanatlarından Siirt battaniyesi dokunan 300 kadar tezgahta 1000'e yakın istihdam olanağı sağlanmaktadır.

Basılı evrak, lastik mühür ve cilt işleriniz
için
YÜCEL Matbaası- SİİRT

AZİZ SIIRTLILER
Dünyanın ve Türkiye'nin neresindeyseniz adresinizi bekliyorum
Cumhur Kılıççıoğlu
Araştırmacı-Yazar SIIRT

Gezilecek yerler

İbrahim Hakkı Türbesi: Merkeze bağlı Tillo bucağındaki türbenin büyük özelliği; bucak merkezinin 3 km. doğusundaki bir tepe üzerinde yapılmış olan bir duvarda bırakılmış 40 X 40 cm. ebadındaki bir pencereden her yıl 21 mart ve 23 eylül günlerinde geçen güneş ışınlarının türbe kulesinde bulunan bir prizmadan geçerek, sandukanın baştarafını aydınlatması idi.

BAZUKİ BAHÇESİ: Kentin 3 km. doğusunda, Bazuki bahçesinin yakınından geçen bir dere içinde bina kalıntıları mevcuttur. Eskiden bir yerleşme alanı olarak kullanıldığı sanılmaktadır.

DERZİN KALESİ: Baykan ilçesinin Adakale köyündedir. Sarp bir kayalık üzerinde bulunan kale, Derzin beylerinden Şahkulu Beyi'nin adıyla da anılmaktadır.

ULU CAMİ: Siirt il merkezindeki caminin Selçuk sultanlarından Mugizüddin Mahmut tarafından 1129 yılında onarılmış ve 1260 yılında ilâveler yaptırılmış olan camiye hamam, dükkân ve tarla gibi gayrimenkuller vakfedilmiştir.

BOTAN: Siirt'in 6 km. güneyinden geçen Botan Çayı ve barajının karşı yakasında ve çok yükseklerde, küçük mağara şehri mevcuttur.

VEYSEL KARANİ TÜRBESİ: Baykan ilçesine bağlı Yeşilçevre köyündedir. Hazret-i Ali'nin hilâfeti sırasında şehit düştüğü rivayet olunan Veysel Karanî, dünya nimetlerine önem vermeyip, ana sevgisini en güzel şekilde canlandıran hareketleriyle Hz. Muhammed'in sevgisini kazanmıştır.

KURTALAN: Kurtalan, güneydoğuda son istasyonumuzdur. Diyarbakır'a ve Batı Anadolu'yu Doğu Anadolu'ya bağlar Bu bakımdan kasaba Siirt ilinin en çok gelişmeye ve hızla büyümeye elverişli tek ilçesidir.

SPOR

Siirt'te spor 50 yıl önce başlar...

Siirt yöresinde sporun 50 yıllık geçmişi vardır. Siirt'te en eski spor avcılık, güreş, futbol ve voleyboldur. Bunlardan avcılık ulusal alışkanlığımız nedeniyle ötekilerden daha eskidir.

Futbol, voleybol ve güreş sporları 1932-1933 yıllarında Halkevleri bünyesinde ele alınmış, 1934 yılında Halkevi Spor Şubesi'nin futbol takımı Doğu Şampiyonu olmuştur. Futbolun Halkevi bünyesindeki tek kulüple yürütülmesi 1943 yılına kadar sürmüş ve o yıl Gençlik Kulübü kurulmuştur. Zamanla merkez ilçedeki kulüp sayısı artmış ve bunu bazı ilçelerimizde kulüplerin kurulması izlemiştir.

Siirt'te en yaygın spor futboldur. Voleybol ve basketbol genellikle orta dereceli okullarda oynanır. Masa tenisi ve atletizm de yine okullarda ve bazı kulüplerde gelişen sporlardır.

Siirt yöresinden yetişen sporcular arasında milli takıma yükselen güreşçi M. Emin Şimşek, ve futbolcu Çetin İnsel'dir. Serbest stilde M. Emin Şimkşek Türkiye ve Akdeniz Oyunları şampiyonlukları sahiptir. Futbolcu Çetin İnsel ise Genç Millî Futbol Takımı'nda yer almıştır.

Siirtspor Kulübü'nün büyük taraftarı vardır. Diğer kulüpler şunlardır:

Siirt Gençlik 1943 (Sarı-Lâcivert), Botan Gençlik 1949 (Yeşil-Beyaz), Karagücü 1951 (Kırmızı-Beyaz), Jandarmagücü 1951 (Kırmızı-Mavi), Akın Gençlik 1957 (Sarı-Kırmızı), Beşiri Gençlik 1957 (Sarı-Kırmızı), Yıldırım Gençlik 1958 (Siyah-Beyaz), Batman Petrolspor Gençlik 1960 (Kırmızı-Beyaz), Batman Gençlik 1965 (Sarı-Siyah), YSE Gençlik 1969 (Açıkmavi-Sarı), Yeşiltepe Gençlik 1971 (Yeşil-Kırmızı).

DEĞER
SIIRT BATTANIYESI
KAMURAN DEĞER
Erdef Oteli karşısı
Telefon: 3334 - 2242 SİİRT
Not : (Ödemeli gönderilir)

SİNOP

57

Yüzölçümü: 5.657 km2.
Nüfusu: 272.500
İlçeler: Ayancık, Boyabat, Durağan, Erfelek, Gerze. Türkeli.
Köy sayısı: 426.
Doktor sayısı: 26
Hastane - yatak sayısı: 245
Okur-yazar oranı: % 80
Otomatik telefon kodu: Yok.

Karadeniz'in turizme açık küçük şirin ili: SİNOP

Sinop, yurdumuzun en kuzeyinde yer alan, Anadolu'nun Karadeniz'deki uç noktasını oluşturan, küçük, şirin bir ilimizdir.

Eşsiz doğal güzellikleri ile Sinop, inci bir gerdanlık gibi Karadeniz sahillerimizi süsleyen yeşil kentlerimizden biridir.

Yarımada şeklinde Karadeniz'e uzanan Sinop, güneydeki koyu bir hilâl gibi kucaklarken, kuzeyindeki Akliman koyu ise ormanla kucaklaşmaktadır. Yemyeşil ormanları, siyah, sarı, beyaz, renkli, ince kumlu plajlar ile içiçedir.

Türkiye'nin tek fiord koyu Hamsaroz körfezi, çiçek ve ağaçlarla bezenmiş, mavi, berrak deniz bir nehir gibi kara içerisine girmiştir.

Sarıkum yöresinde, deniz, çöl, göl ve orman bir aradadır. Sarıkum, bu ilginç görünümü ile adeta doğanın insanlara bir armağanıdır.

Anadolu'nun en eski kentlerinden biri olan Sinop'un tarihi Tunç devrine kadar uzanmaktadır. Bu köklü geçmişinin ürünleri olarak, milattan önceki yıllardan kalma eserleri, eski Sinop'u çevreleyen tarihî surları, Boyabat Kalesi, çeşitli yerlerdeki medrese, cami, han ve hamamlar, su bendleri ile Sinop, bir tarih ve kültür hazinesidir.

Bugüne dek sayısız değerli bilim adamı ve düşünür yetiştirmiş Sinop, "Gölge etme başka ihsan istemem" diyen büyük filozof Diyojen'in de doğduğu yerdir.

Adı nereden geliyor

Bugün Sinop adıyla andığımız kentin, tarihin ünlü cengaver kadınlar topluluğu Amazonlar tarafından kurulduğu bilinir. Amazonlu kadınlar bu kente güzelliği ve cengaverliği dillere destan olmuş, kraliçeleri Sinova'nın adını vermişlerdi. Tarihe Sinova adıyla giren bu kente Romalılar "Sinepolis" dediler. Bölge Türklerin eline geçtikten sonra Sinepolis adı dillerde Sinop şeklini aldı.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama on metre olarak kabul edilen Sinop sahilde olmasının avantajı ile fazla sıcak olmayan bir yaz geçirir. Haziran sonuna kadar bol yağmur yağar. Yılın 50-60 günü tam güneşli 110-120 günü kapalı ve yağışlı geçer. Diğer günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan her hafta kalkan vapurla Sinop'a gidilebilir. Sinop'a Samsun ve Kastamonu üzerinden gelen kara yolları düzgün ve asfalt olduğu için bütün ulaşım otobüslerle sağlanır. Yurdun her yerinden otobüs bulunabilir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 93.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	55.348	61.8
DP	9.522	10.6
MP	23.196	25.9

1954
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 85.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	36.987	41.5
CMP	21.270	23.9
DP	30.920	34.7

1957
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 75.0

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	31.070	37.1
CMP	20.857	24.7
DP	31.716	37.9

1961
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 82.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	24.388	26.2
CHP	34.612	37.2
CKMP	33.988	36.6

1965
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 67.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	26.742	34.7
CHP	20.763	26.9
CKMP	6.295	8.2
MP	11.660	15.11
Bağımsızlar	11.610	15.1

1969
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 57.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	24.817	37.2
CHP	17.972	26.9
CGP	3.908	5.9
MP	13.547	20.3
MHP	2.475	3.7
TİP	3.094	4.6
YTP	914	1.4

1973
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 59.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	17.739	24.7
CHP	22.129	30.8
CGP	3.152	4.4
DP	9.672	13.5
MP	9.581	13.3
MHP	3.252	4.5
MSP	5.504	7.7
Bağımsızlar	836	1.2

1977
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % ?

Partiler	Aldığı oy	%
AP	36.187	38.1
CHP	41.989	44.2
CGP	2.635	2.8
DP	2.980	3.1
MHP	3.903	4.1
MSP	7.344	7.7

SİNOP ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:
Yıl: 1961

Kabul:	Red:
% 70	% 30

Yıl: 1982

Kabul:	Red:
% 91	% 9

EĞİTİM

Sinop, eğitim hizmetleri açısından fazla gelişmemiş illerimizdendir.

İlde ilköğretim 837 ilkokulda sürdürülmektedir. İlkokullarda 36 bin 374 öğrenci, 1597 öğretmen tarafından eğitilmektedir.

İldeki orta dereceli öğretim faaliyetleri de 32 okulda yapılmaktadır. Bu okullarda toplam 8 bin 182 öğretmen ve 753 oğretmen bulunmaktadır.

Bir Pratik Kız Sanat Okulu'nun bulunduğu Sİnop'ta okuma - yazma oranı yüzde 80'dir. Okuma - yazma seferberliğinin başlaması ile Sİnop'ta bugüne kadar bin 575 kurs açılmış ve bu kurslarda 19 bin 211'i kadın 28 bin 328 kişi eğitilmiştir.

SİNOP VALİSİ: MUZAFFER YÜZGEÇ

«AMACIMIZ SİNOP'U DAHA İYİYE GÖTÜRMEKTİR»

Sinop, yurdumuzun en kuzeyinde yer alan küçük fakat şirin bir kenttir.

Yetiştirdiği ünlü kişileriyle de ünlü olan bu şirin ilimiz, GÖLGE ETME BAŞKA İHSAN İSTEMEM diyenbüyük filozof DİOGE NES'in de doğduğu yer olarak ayrı bir önem arzetmektedir.

Günümüzde Sinop'u bilenlerimiz pek azdır. Ancak ileriye dönük çalışmalarımızla bu şirin kentimizi gerek Turizm, gerekse bugün için yetersiz olan ulaşım sorununun çözümlenmesiyle daha iyi tanıtma olanağına kavuşmuş olacağız. M.Ö. 2000 yılına varan tarihi ile Sinop, Anadolu'nun en eski yerleşme merkezlerinden biriolup Karadeniz'e en çok sokulmuş bir yarımada üzerine kurulmuştur.

Sinop halkı devletine, rejimine, kanunlara, bağlı son derece kanaatkârdır. Bugüne kadar hep devletinin yanında ve hizmetinde olmuştur. Halkın uğraş konuları olan hayvancılık, balıkçılık ve ziraatta gelir düzeyi tatminkâr sayılır. İlde sanayi kuruluşları azdır. İlimizde % 51 hissesi, il özel idaresine ait olan halk kuruluşu bir konfeksiyon fabrikası SÖKSA (Sinop Örme ve Konfeksiyon Sanayii ve Ticaret A.Ş.) ile Cam Sanayii Paşabahçe Holding'e bağlı Sinop Şişe ve Cam Fabrikası mevcuttur. Ayrıca 500 işçi çalıştıran Ayancık Devlet Kereste Fabrikası ile Boyabat ve Durağan ilçelerinde 30 kadar tuğla-kiremit ve çeltik fabrikası faaliyettedir. Avrupa'da 6747 işçisi bulunmakla birlikte işsizlik devam etmektedir.

Doğal güzelliklerinin sınırsız olduğu Sinop, denizi ve kumsalıyla da Karadeniz'in âdeta yaz aylarında dinlenme ve tatil yeridir. İklim Sinop'ta son derece sevimli olup, kış ayları ılık, yaz ayları ise tatlı sıcak olmaktadır. Ancak, turizmle ilgili tesislerin bugün için yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Fakat gerçekleştirmeyi düşündüğümüz turizm yatırımlarıyla bu eksikliği önümüzdeki yıllarda gidermeyi planladık. İl Özel İdare bütçesinden olmak üzere Karakum Tatil Köyü'nde 42 yatak kapasiteli güzel tanzim ve tefrişli Bungalov tipi lüks evler ve yine 150 kişilik modern bir gazino ve 40 yatak kapasiteli bir motel ve ayrıca 20 yataklı dağ moteli yaptırılarak bir bölümü geçtiğimiz yaz mevsiminde halkımızın hizmetine sunulmuş, gazino ve diğer ünitelerde önümüzdeki yaz mevsiminde hizmete açılacaktır.

Şehir merkezinde mülkiyeti Sosyal Sigortalar Kurumu'na ait ve dört yıldan beri kapalı olan 105 yatak kapasiteli büyük bir otel yapılan gayretler sonucuyerli ve yabancı turistlerin her türlü ihtiyacına cevap verebilecek şekilde Melia-Kasım Oteli olarak yeniden hizmete açılmıştır. Parklar iyi bir şekilde tanzim ve ışıklandırma yapılarak şehire ayrı bir güzellik kazandırılmıştır. Sinoplu olup ile ve yurda hizmeti olan ünlülerin büstleri parkların içine dikilmektedir. Yine Sinop'un sembolü olup ve M.Ö. 2000 yılına varan tarihi kaleler aslından hiç bir şey kaybettirilmeden onarılmış ve en büyüğü olan KALE BURÇ tetkik ve seyrangâh olarak turistlerin gezisine açılmıştır. Saat kulesinin bulunduğu Kale Burcu ise kapalı dinlenme ve gezi yeri olarak hizmete sunulmuştur. Kalelere yapılacak olan sosyal ve ticarî amaçlı tesislerin gelecek yaz mevsiminde halkımızın ve yabancı turizmin hizmetine açılması ile iç ve dış dövizi daha da çok çekebilecek nitelikte görülmektedir. Oldukça yüksek bir le Osmanlılar zamanında tersane olan ve 1877'de cezaevine dönüştürülen eski cezaevi de yerli ve yabancıların ziyaretlerine açılabilecek ve bir Turizm ve Kültür Merkezi haline getirilecektir.

Yeni açılan Boyabat-Kastamonu-Çankırı asfalt güzergâhı ile Sinop-Ankara beş saate inmiştir. Artık Ankara'da yaşayanlar Antalya ve İzmir'in bunaltıcı sıcakları ile kalabalığı yerine kumsalı, denizi ve doğal güzellikleri, tarih ve kültür zenginliği ile yüklü Sinop'u tercih edebileceklerdir.

Eğitim ve öğretim hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda iyi bir aşama kaydedilmiş il merkezindeki dört ilkokul, bir ortaokul, beş liseye ilâveten bu yıl bir de yatılı Kız Öğretmen Lisesi eğitim ve öğretime başlamıştır. Yine kanun hükmünde kararname ile kurulması kesinlik kazanan su ürünleri yüksek okulunun kısa zamanda hazırlıkları ikmal edilerek eğitim öğretime açılacak Karadeniz'de önem arzeden Sinop balıkçılığını ilmen ve fennen geliştirecektir. Öğretmenlerimizin başlıca ihtiyaç ve sorunlarından biri olan öğretmenevi 24 yatak odası, gazino, lokanta, müze, kuaför, lostro pieks ve kolaylık bölümleriyle birlikte yapımı tamamlanmak üzere olup yeni neslin mimarı fedakâr öğretmenlerimizin hizmetine sunulmaya hazır hale getirilmiştir.

Balıkçılık konusunda yurt ekonomisinde önemli bir yeri olan Sinop, mevcut büyük potansiyeline rağmen yeterli olmayan tesisler nedeniyle bu konuda kâfi derecede mesafe katedememiştir.

Balıkçılık esnafımızın büyük sorunları olduğu halde kendilerini işlerine adamış kişiler olması sevindiricidir. Ancak, kendilerine yeterli destek ve tesisler temin edilirse, ki bununda giderilmesine çalışıyoruz işte o zaman etkinliklerini daha da göstereceklerdir. Mevcut soğukhava tesisinin yeterli olmayışı bazen büyük zararlara yol açtığı bilinmektedir. Bu esnafımızayardımcı ve destek olmak görevlerimizdendir.

İlimiz bir orman bölgesi olarak bu yönden de şanslı illerden biridir. Halkımız geçimini genellikle orman ürünlerinden temin etmekte olup, yapacak (tomruk) ve yakacak sıkıntısı diye birşey turizm potansiyeline sahip olan Sinop Karadeniz'in ve yurdumuzun bir turizm cenneti olabilir. Trabzon seferini yapan Fatih Sultan Mehmet Sinop'un 5 Km. yakındaki Ordu köyüne karargâhını kurduğunda balta girmemiş sıklık ve güzellikteki orman kaplı Sinop Yarımadası'nın güzelliğine dayanamıyıp, burası Aşıklar Adası'dır demekten kendisini alamamıştır. Tarihî Sinop cezaevini şehir içinden kaldırıp havaalanı yanında Hazineye ait 96 bin m2'lik alana nakletme düşüncemiz de olumlu bulunmuş, bu cümleden olarak yeni cezaevinin inşaatına gelecek yıl başlanacak ve E tipi cezaevi olarak birkaç yıl içinde açılmış olacaktır. Böylelikle sözkonusu değildir. Ayancık ilçemizdeki orman ürünlerini işleme ve değerlendirme tesisleri olan bir kereste fabrikası ürettiği kaliteli sunta, kontrplak, parke ve diğer ürünleriyle hem bölgenin, hem de yurdumuzun ihtiyaçlarını büyük bir ölçüde temin etmektedir.

Boyabat ve Durağan ilçelerimizin ünlü çeltik (pirinç) ekimi yerleşmiş ve gelişmiştir. İç Anadolu bölgesinin inşaat sektörüne ve kiremit üretimiyle önemli ölçüde katkıda bulunmaktadırlar. Bu ilçelerimizde hayvancılık ve tarım da önemli bir yer almaktadır. İlimizin en zengin ve en gelişmiş bir ilçesi olan Boyabat, Sinop'un İç Anadolu'ya açılan bir kapısı niteliğindedir. 90 KM.'lik Sinop-Boyabat karayolu tamamen asfaltlanıp karayolu trafiğine açılmış olup Sinop'la irtibatı çok iyileştirilmiştir.

Büyük merkezlere kara, deniz yolu ile bağlı olan Sinop ilini daha da gelişmiş bir il olarak görmek istek ve azmiyle mevcut havalimanından yararlanılarak Türk Hava Yolları'na açmak teşebbüsünü de sürdürüyoruz. Mevcut havalimanı birtakım ilâveler koşuluyla yurt içi ve yurt dışı THY ve Carter uçaklarına elverişli hale getirilebilir ise ilin ve yurdun turizm ekonomisi girdilerinde küçümsenemeyecek gelişmeler olabileceği kanaatındayız.

Amacımız son derece yetenekli ve her türlü hizmete lâyık Sinop halkını ekonomik, sosyal ve kültürel yönden refaha kavuşturmak, bugüne kadar kaybettiği mesafeyi kendilerine kazandırmaktır.

Sinop'ta istihdama dönük işsizliği azaltacak iş alanları temin etmek, Sinop'u ekonomik nedenlerle terk ederek büyük illere yerleşen ve de Sinop'ta yaşayan Sayın Sinoplulara refah ve mutluluk getirerek gelişmiş bir il hazırlamak valiliğimizin baş uğraşı ve görevi olmuştur.

SİNOP BELEDİYE BAŞKANI: HASAN ONAY

Türkiye'nin Karadeniz'e uzanan en kuzey ucunda üç tarafı denizle çevrili yarımada üzerinde kurulmuştur. 475 km. uzunluğunda olan sınırlarının 300 Km.'si kara ve 175 Km.'si deniz şerididir.

İlçeleri, Ayancık, Boyabat, Durağan, Erfelek, Gerze ve Türkeli'dir.

İki yanı doğal liman olan şehir, bu özelliği ile diğer Karadeniz illerinden ayrılır.

Anadolu'nun en eski yerleşme yerlerinden biridir. M.Ö. 3000 yıllarında başlayan Tunç çağından günümüze kadar daimi iskan edilmiş ve çeşitli medeniyetlerin izlerini taşımaktadır. Paflagonya adlı bölgenin sahil şeridi olarak bilinen Sinop'ta sırası ile şu medeniyetler hüküm sürmüştür.

M.Ö 3000 yıllarında Sinop yakınında Demirci Köy'de eski tunç devrine ait ilk yerleşme tesbit edilmiştir. Daha sonra yerli kavim olan Gasga'lılar Sinop'un ilk kurucuları olarak bilinmektedir. Hititler'in Sinova adını verdikleri şehir Sinope ve Sinop olarak günümüze intikal etmiştir.

Şehir M.Ö. 14. asırda Hititlilerin Gasgalılarla savaşması ile Hitit nüfuzuna, M.Ö. 1200 yıllarında ise Friglerin hâkimiyetine girmiştir. M.Ö. 1100 yıllarında yine boğaz üzerinden gelen Paflagonyalıların hâkimiyetine giren bölgeye M.Ö. 700 yıllarında ise bölge Kafkaslar üzerinden gelen Kimmeriler hâkimiyetine girmiştir.

M.Ö. 636 yılında Asurlular Kızılırmak vadisini geçerek sınırlarını Sinop'a kadar genişletmişler, daha sonra Sinop, Lidyalılar ve Lidya hükümdarlığına son veren Persler'in eline geçmiştir.

M.Ö. 450 yılında tarihte, "Onbinler Ricatı" olarak bilinen Xenopan komutasındaki birlik Sinop'tan temin ettikleri gemilerle ülkelerine dönmüşlerdir. M.Ö. 333 yılında Büyük İskender Pers hâkimiyetine son vermiştir.

Şehir daha sonra M.Ö. 183 yılında Pontusluların, M.Ö. 70 yılında Romalıların, M.S. 395 yılında Bizanslıların, 2 Kasım 1214 yılında Selçukluların, 1461 yılında ise Osmanlıların hâkimiyetine girmiş ve Kastamonu Sancağına bağlanmıştır.

Önemli kişiler

Dr. RIZA NUR - (1878 - 1942) - Kurtuluş Savaşı'nın eğitim ve sağlık bakanı, Lozan Barış Heyeti ikinci üyesi, Osmanlı Mebusan Meclisi bir ve dördüncü dönem mebusu, TBMM bir ve ikinci dönemler milletvekili. Tıp doktoru. Yazar.

HAKKI HAMİ ULUKAN - (1889 - 1938) - İlk TBMM Sinop mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi. Avukat.

ŞEVKET PEKER - (1880 - 1936) - İlk TBMM Sinop mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi. Avukat.

YUSUF KEMAL TENGİRŞENK - (1878 - 1969) - İktisat Profesörü. Kurtuluş Savaşı'nın ekonomi, ve dışişleri bakanlarından Osmanlı Meclisi'nin birinci ve dördüncü dönem Kastamonu mebusu, 1950'ye kadar TBMM Kastamonu üyesi, 1961 Kurucu Meclis üyesi, CKMP temsilcisi.

KEMALETTİN SAMİ GÖKÇEN - Kemalettin Sami Paşa - (1884 - 1934) - Kurtuluş Savaşı komutanlarından, Harp Okulu ve Harp Akademisi mezunu. Kafkas Tümeni Komutanı, İkinci İnönü Savaşı'nın başarılı komutanlarından, Ankara Komutanı, 1923'te Sinop milletvekili, 1924'te istifa etti. 1926'da korgenera'likten emekli ve Berlin Sefiri.

AHMET MUHİP DRANAS - (1909 - 1980) - Şair. Gazeteci. Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Başkanı, oyun yazarı.

ABAZA MEHMET PAŞA - (? - 1771) - Osmanlı Veziri. Sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa'nın yanında yetişti. Enderun çuhadarı oldu. Sivas'ta eşkiyalara karşı gösterdiği başarı üzerine Türkmen ağası, Maraş Beylerbeyi oldu, Rus seferine katıldı, Hotin Kalesini kuşatan düşmana karşı savaştı, kaleyi kurtardığı için vezir yapıldı. Bugdan savaşlarındaki başarısızlığı üzerine vezirliği geri alındı. Kırım Hanı'nın ricasıyla bağışlandı, yeniden görev verildiyse de, başarısızlıklara uğradı, başı kesildi.

Nerelerde kalınır

HOTEL ONURLAR: Dr. Rıza Nur Cad. Tel.: 163. Duşlu 17 oda, kalorifer, lokanta, asansör.
OTEL 117: Kurtuluş Cad. Tel.: 104. Yaz ayları açıktır. Duşlu 45 oda, kalorifer.
YUVAM AİLE KAMPI: Tel.: 432. 88-548. 24 odalı, lokanta, plaj.
GERZE:
TURİSTİK MOTEL: Köşk Mahallesi, Gerze.
LÜKS OTEL: Cumhuriyet Meydanı, Gerze.

Gezilecek yerler

TARİHİ CAMİLER:

Büyük Camii (Sultan Alaaddin Camii) 1268 yılında yapılmış, boyu 66, eni 22 metredir. Ortasında biri büyük üç kubbesi vardır.

Doğu ve batı kısmında da birer kubbesi bulunan camii 94 merdivenlidir. Bahçesi 12 metre yüksekliğinde taş duvarla çevrilmiş, ortasında şadırvan vardır. Bahçenin kuzeydoğu köşesinde İsfendiyarzadeler Türbesi bulunmaktadır.

FETİH BABA MESCİDİ:

1324 yılında İsmail Bey tarafından yaptırılmış 8X8 boyutundadır. Birçok defalar onarım görmüş, son olarak genişletilen yol nedeniyle yola gelen kısmı kesilerek küçültülmüştür.

KEFEVİ CAMİİ:

13.30X10.26 boyutlarındadır. 1896 yılında mutasarrıf Bekir Paşa tarafından tamir ettirilerek özelliğine kavuşturulmuştur.

KALEYAZISI MEHMET AĞA CAMİİ:

1646 yılında Mehmet Ağa tarafından yaptırılmış, 10.80 X14.94 boyutlarındadır.

CEZAYİRLİ ALİ PAŞA CAMİİ:

1867 yılında Cezayirli Ali Paşa tarafından yaptırılmıştır. 1898 yılında Sultan Abdülhamit Han tarafından onartılmış, Seyit Bilal Türbesi bitişiğindedir. 14.70 X8.05 boyutundadır.

SARAY CAMİİ:

1360 yılında Sultan Celaleddin Ebüyezid Bey'in zamanında yapılmıştır. 11.71 X10.67 boyutundadır. 1969 yılında Vakıflar Genel Md.'lüğü tarafından tamir ettirilerek hizmete açılmıştır.

MEYDANKAPI CAMİİ:

Şeyh Ömer Efendi tarafından yaptırıldığı söylenmektedir. 1877 yılında Mutasarrıf Ahmet Kelam Paşa tarafından tamir ettirilmiştir. 14.20 X12.86 boyutundadır.

Sağlık Hizmetleri

Sinop, sağlık hizmetleri açısından yoksul kalmış illerimizden biridir.

İldeki toplam yatak sayısı 245'tir. Sinop'ta biri il merkezinde diğeri Boyabat'ta olmak üzere iki devlet hastanesi bulunmaktadır.

Sinop'ta bulunan toplam sağlık ocağı sayısı da 30'dur.

İlin sağlık alanındaki önemli sorunları, özellikle ilçe ve köylerde yoğunluk kazanmaktadır. Doktor sayısının azlığı, büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu arada tıbbî malzeme yetersizliği de, ilin sağlık hizmetlerinin aksamasına yolaçmaktadır..

Protokol

Vali	Muzaffer Yüzgeç
Belediye Başkanı	Hasan Onay
Cumhuriyet Savcısı	Sinan Canpolat
Vali Yardımcısı	Turan Eler
Vali Yardımcısı	Erkut Talvan
Millî Eğitim Müdürü	Halit Yalçın
Sağlık Müdürü (Vekaleten)	Dr. Hilmi İlksöz
Defterdar	Ayhan Akkılıç

Vergi Rekortmenleri

Celal Ustacan	4.285.861 TL
Semih Çelebi	2.283.661 TL
Yaşar Kaptanoğlu	2.214.516 TL
Sami Kaptanoğlu	2.200.342 TL
Haşim Tarı	1.719.000 TL

SİNOP OYUNLARI KIZ, ERKEK KARIŞIK OYNANIR

Sinop ve yöresinde folklor verileri oldukça zengin ve değişiktir. Türkü ve oyunlar açısında yöre farklılıklar gösterir. Denize yakın kesimlerde, oyunlar ritm ve figür açısından Kafkas yöresi oyunlarını andırır. İç kısımlar, Kastamonu ve İç Anadolu'nun müzik ve oyunlarının benzerliklerini taşır.

OYUNLAR

Yörede hemen hemen bütün oyunlar kız-erkek karışık bir şekilde oynanır.

Doğu Karadeniz kesimlerinde hâkim olan "Horon" türü oyunlar ile bu tür oyunlara eşlik eden kemençe Sinop sahillerinde ağırlığı mızıka,. akordeon ve tuluma terk eder.

Samsun yöresinde görüldüğü gibi Trakya yöresi oyun türü olan "karşılama" oyunlarını Sinop'ta da izlemek mümkün olmaktadır. Karadeniz'in geleneksel oyunu "Horon"u yörede kızlı-erkekli bir biçimde oynanmaktadır. "Çiftetelli", maniler söylenerek oynanan "geldi, geldi" ve "kadın oyunu" yörenin belirgin oyunlarıdır.

Anadolu'nun geniş bir kesiminde oynanan "Halay" türündeki oyunlar, Sinop çevresinde etkin olmaktadır.

Sinop'ta sevgiyi konu eden bir türkü:

"Adanın yamaçları bağlık fundalık
Dudu'yu alamazsam gençliğime yazık."

Bazen, halkın geçimini konu eden türkülere rastlanır:

"Mercan balığına attık oltayı
Kefalı görünce geliye kaçtı
Palamut ağı içinde ateşler saçtı
Bu sene balıkçılık pek yaman kaçtı.
Cımbıldak cımbıldak cımbıldaka
Dalgaya bak kalkalım ey..."

YÖRESEL ŞENLİKLER

Sinop'ta "Seyit Bilâl" mevkiinde yapılan "Hıdrellez" şenlikleri ünlüdür. Mayıs ayının ilk haftasında yapılan bu eğlencelere hazırlıklar bazen birkaç gün önce başlar. Şenlik için, özel yemekler hazırlanır, giyinilir - süslenilir. Hıdrellez şenliklerine yeni gelinler, "Havuziçi" Bindallı denilen gelinliklerini giyerler. Gelin namzeti kızlar, genellikle bu yeni gelinin yanına otururlar. Kırlarda kurulan salıncaklarda kurulan salıncaklarda sallanırlar. Aileler gruplar halinde kırlarda yerlerini alırlar. Bu gruplar, zaman zaman birbirlerini ziyarete giderler. Yeni gelinler, akraba ve yakın dostlarına armağanlar alır, bu şenlik sırasında dağıtır.

Genç kızlar ve gelinler elele tutuşur, halka olup oyunlar oynarlar. Bu halka sırasında türküler söylenir. Sıra ile söylenen türküyü söyleyen en son:

"Dost seni efeler sarmış ben öleyim mi
Koynuna arslan girmiş ben kalayım mı?"

der, oyunculardan birini kucaklar. Bundan sonra türkü söylemeye kucakladığı şahıs başlar. Kendi halkadan çıkar ve oturur. O söyler, birini kucaklar, o da çıkar. Böylece herkes söyler, oyun da bitmiş olur.

Tekrar bir araya gelen topluluk bu kez hep birden mani söylemeye başlarlar:

"Sinop'tan çıktın ok gibi
Arkanda ceketin yok gibi.
Dönüp arkana bakmadın
Sinop'ta yarin yok gibi

Sinop'ta şenliklerle panayırların bir arada yapıldığı günler de vardır. Dikmen bucağında, Ayancık ilçesinde, Erfelek, Gerze, Türkeli ve Boyabat'ta çeşitli tarihlerde yapılan şenlikli panayırların kendine özgü yanları bulunmaktadır.

Şenlikli panayırların yapıldığı zamanlar, bütün köy, komşu, bucak, ilçe ve illerden gelinir. Yöresel giysiler giyilir. Yemekler hazırlanmıştır. Davullar çalar, kuzular döner. Halk böyle panayırlarda hem istediğini satar veya alır, hem de gönlünce eğlenmiş olur.

Panayırların en renkli köşesi deve güreşleridir. Sinop'ta ata sporu olarak güreşin önemli bir yeri vardır. Bu panayırlarda büyük bir ilgiyle izlenen bir diğer spor da at yarışlarıdır. Eskiden ülkenin dört bir köşesinden bu at yarışmalarını izlemeye gelenlerle panayırlar dolup taşardı. Eskiden bu at yarışlarının Ada'da Sülük Gölü düzlüğünde yapıldığı söylenmektedir.

BİR EFSANE

Vaktiyle bir ermiş kişi bugünkü Sarıkum Gölü'nün bulunduğu yerdeki köye gelir. Bir kaç kapıyı dolaştıktan sonra evinin önünü süpüren bir kadına:

— Açım, beni doyur, der.

Kadın:

— Kocam değirmene gitti evde ne bir yemek, ne de bir dilim ekmek yok. Ateşe, çocuklarımı kandırmak için külden çörek attım, der.

Ermiş kişi kadına,

— Getir onu, o yenir, der.

Kadın getirir ermişe verir. Ermiş ekmeği (kül yığınını) eline alır, kırdığında mis gibi buğday ekmeği olur. Kadına:

— Çocuklara ver, yesinler, diye uzatır.

Kadın karşısındakinin ermiş olduğunu anlar.

Ermiş, kadına atının terkisine atlamasını hiç geri bakmamasını söyler. Kadın terkisine atlar, epey ilerler. Birara, kadının çocukları aklına gelir gelmez geri bakar. Bir de ne görsün, köyün bulunduğu kısmı su basıyor. Kadın, büyük bir çığlık atar. Ermiş, kadına: İntizar ederek, "Taş ol" der. Kadın attan düşer ve taş olur.

Burası bugün Sinopluların en çok ziyaret ettikleri bir adak yeridir. Buraya yörede, "Cicikli Türbe" denilir. Halk arasında ise, Sarıkum gölün oluşumu böyle bir efsaneye dayanır.

BATIL İNANÇLAR

Yörede tesbit edilmiş değişik inançlar vardır. Doğumla ilgililarak, Çocuğu olmayan kadın başaşağı tutulur. Gebe kadın, çocuğunun kime benzemesini istiyorsa, o şahsa bakar. Semaya bakan kadının çocukları mavi gözlü olur.

HALK İLAÇLARI

Anadolu'da "Koca karı" ilaçları denilen ilaçların bazılarına Sinop ve çevresinde de rastlanır.

Göz ağrısı için: Ebegümeci bitkisi kaynatılıp, suyuna batırılan parmakla göze banyo yapılır.

Göze kan geldiği zaman: Haşlanmış yumurtanın beyazı, göze kapatılır.

Kulak ağrısı için: Ağrıyan kulağa üç dört damla zeytinyağı damlatılır.

Bademcikler için: Bardak çiçeklerinin yaprağı boğaza bağlanır.

Belağrıları: Kirli yünü ısıtarak bele bağlarlar. İspirto ile oğulur.

YEREL SÖZCÜKLER

Abramak: Üstesinden gelmek, başarmak. **Afkun:** Gübre. **Badal:** Merdiven, merdiven basamağı. **Banak:** Lokma, ekmek, parçası. **Bayak:** Demin, az önce. **Caploğ:** Uzun sopa. **Canı:** İşgüzar, çalışkan, gayretli. **Cecim:** İnce dokunmuş, nakışlı kilim. **Cılbır:** Yulara takılan ip. **Diha:** İşte orada **Dima:** Boğmaca öksürüğü: **Ebe:** Anne, baba, babaanne. **Eci:** Abla, büyük kızkardeş. **Edükleme:** İneği ikinci defa sağma. **Engiz;** Çukur ve karanlık yer. **Halastar:** Çay demliği, **Heci:** Değil mi? **İbi:** Hindi. **Kabaz:** Boynuzsuz hayvan. **Kadi:** Ailenin içinde en yaşlı olan kimse. **Mantı:** Sapsız, bıçak, **Nüğü:** Bir okka. **Şinik:** Sandık. **Ustan:** Kertenkele. **Zımbıtmak** Deynek. **Zopzolu:** Aptal, hımbıl.

ATASÖZLERİ

— Aç köpek kurttan korkmaz.
— Ağustos ayında yatan öküzü, zemheride bökelek tutar.
— Ana, baba evlât için, evlât kendi başı için.
— Ağır ol batman döğ.
— Bir elin nesi var, iki elin sesi var.
— Danışman dağı aşar.
— Dibini görmeden suya taş atma.
— Koca öküz girmeyince harman döğülmez.
— Yüz yüzden, göz gözden utanır.
— Oğlanın adı Memiş, gurbette kazanmış, gurbette yemiş.
— Zengin arabasını dağdan aşırır. Fukara düz yolunda şaşırır.

EVLENME

Erkek evi kızı babasından ister. Söz kesilince dualar okunur, iyi temennilerde bulunur ve şerbet içilir. Düğün giderleri için erkek babasının vereceği para, karara bağlanır. Bu alınacak paraya "başlık" adı verilir. Miktarı ailelerin ekonomik durumlarına göre ayarlanır. Nişan günü tayin edilir. Bütün bu olanlar iki saat gibi kısa bir süre içinde gerçekleşir. Buna, "Söz kesme" veya "Şerbet içme" adı verilir.

Söz kesmeden bir süre sonra Nişan töreni yapılır. Nişan töreninin yörede birtakım gelenekleri vardır. Erkek evinden kız evine, eş dost çalgılarla gider. Yenilir, içilir, oynanır. Kıza yüzük takılır. Nişanlanan çiftler bayramlarda, belli günlerde birbirlerine armağanlar yollarlar. İki aile çeşitli yemekli toplantılarla aradaki bağları kuvvetlendirir.

Düğün gününe bir hafta kala oğlan evi kız evine armağanlar yollar. Bu armağanlar kız evinin yaptığı eşyalarla birlikte komşulara açık tutulur. Bu eşyalara "Çeyiz" adı verilir. Çeyiz eşyaları düğün günü oğlan evi kız almaya gelince at, araba veya insanlarla oğlan evine taşınır. Düğün günü belli olunca çeşitli yollarla düğüne çağrılacak olanlarla haber iletilir. Düğün çarşamba günü başlar. Kız evinde kına gecesi, oğlan evinde düğün başlangıcıdır. Kınaya daha çok kadınlar davetlidir. Oğlan evinden çalgılarla kına getirilir. Kız evinde oynanır. kına türküleri söylenir. Kıza eş dost ve akrabalarının getirdikleri armağanlar toplanır. Kız eline kına yakılır.

Erkek evinde ki düğün daha kalabalıktır. Hem erkek ve hem de kadınlar davetlidir. Düğünü idare eden bir başkan vardır. Bu genellikle hatırı sayılır, sözü geçer bir kimsedir. Oyuncuları oyuna kaldırır, düğünün akışını ve eğlenceli bir şekilde geçmesini sağlar. Perşembe günü gelin alma günüdür. Yakınlık uzaklığa göre, öğleden önce veya sonra "Gelin almaya" gidilir. Süslü bir ata bindirilir. Bu sırada erkek tarafı gelinin başına şeker bozuk para serper. Uğur olsun diye herkes bu atılan şekerleri kapışır.

Eskiden düğün alayının önüne çobanlar çıkarak iri bir koçu gelinin atı önüne getirir. Gelin bir eliyle koçu kaldırıp bir yandan öte yana aktarırsa o zaman koç gelinin olurdu. Bu işi yapamazsa çabana bahşiş verilirdi. Erkek evine gelen gelin, kaynata ve kaynanasından büyük bahşişler almadan içeri girmez. Bir odaya alınan gelin kendisini görmeye gelen herkesin elini öper. Gerdeğe gireceği zamana kadar yüzü kapalı kalır.

Perşembe günü akşam yemeğine bir sofralık yaşlı erkekler çağrılır. Hoca nikah kıyar. Yatsı namazına yakın en yaşlı konuk ve hoca damatla sağdıçı çağırıp damada gerekli öğütleri verir. Arkadaşları damadı odanın kapısına kadar getirir, sırtına yumruk atar ve içeri iterler. O gece evde yenge kadından başka kimse kalmaz. Gerdek odasında damat iki rekat namaz kılar. Gelin büyük bir armağan almadan duvağını açtırmaz. Ertesi günü, Cuma günü: konu komşu, hısım akraba görmeye gelirler. Buna "Ana Halkı", "Gelin Cuması", "Gelin kızın gelin halini görmeye gelme" adları verilir.

Gelin çeyizleri bir hafta süre ile sergilenir. Sonra indirilerek sandıklara yerleştirilir.

ÖZEL YEMEKLERİ

Nokul : Bu bir börek çeşididir. Özellikle dinî bayram günlerindeki ziyaretlerde ikram edilenlerin başında yer alır. Un, süt, yoğurt, yumurta, tuz karıştırılarak hamur yapılır. Açılır. İçine isteğe göre yukarıdakilerden biri konularak rule yapılır. Yumurta ve çörek otu sürülerek fırına verilir.

Kıymalı, üzümlü, yoğurtlu ve cevizli çeşitleri vardır.

Mısır Pastası: Mısır unu kaynamış su içine dökülerek iyice karıştırılır. Ateş üzerinde habur kıvamında oluncaya kadar karıştırılarak pişirilir. Piştikten sonra kaşıkla iyice bastırılır. Piştiği kabın şeklini aldıktan sonra bir tabağa boşaltılır. Soğuyunca dilimler halinde kesilir. Yoğurt, kıyma yumurta veya benzeri yemeklerle ekmek yerine yenilir.

Pilaki: Hıdrellez yemeğidir. Kırdan toplanan yeşillikler (Labada denilen bitki) maydanoz, dere otu gibi katılmak suretiyle yapılan bulgur pilavıdır. Tuzlu salamura palamut balığı, ufak parçalar halinde içine karıştırılır. Normalden biraz fazla karabiber konur. Elma pekmezi sulandırılarak şerbet haline getirilir. Beraber yenir.

Kaşık çıkartması: Mısır pastasından olan işlem buğday unuyla yapılır. Sonra büyük bir tabağa keş ve ceviz karışımı serpilir. Hazır olan hamurdan suya batırılıp çıkmış kaşıkla bir miktar alınır. Hazır olan tabağa sıra ile parça lar halinde yerleştirilir. Tekrar üzerine keş ve ceviz karışımı serpilir. Yanmış tereyağı üzerine dökülerek sofraya alınır.

Saç böreği: Un, su, tuz karışımı iyice yoğrularak normal yumuşaklıkta bir hamur yapılır. Açılır, içine, pirinç, soğan, kıykarabiber karıştırılarak iç yapılır, aralarına konup üst üste katlanır. Av kanatlarıyla yağlanır. Saçta kızartılır.

SÖKSA A.Ş.

SİNOP ÖRME ve KONFEKSİYON
SAN. ve TİC. A.Ş. DEMİRCİ KÖYÜ - SİNOP

30-1 ve 36-1 % 100 Penye pamuk ipliğinden kadın ve erkek iç çamaşırları, T-Shirt -gecelik ve pijama üreten 1960 ortaklı bir halk kuruluşudur.
Üretimin % 80'ini Avrupa pazarlarına ihraç edip, ülke ekonomisine büyük katkısı vardır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Çok eski bir tarihe ve bu yüzden türlü uygarlıkların değerli kalıntılarına sahip yemyeşil bir ilimizdir. Zengin çam ormanlarının Karadeniz kıyılarına doğru uzandığı yörede, başta tütün ve pirinç olmak üzere her türlü değerli tarım ürünleri yetiştirildiği gibi, hayvancılık ve özellikle kereste sanayii ve oymacılıktan dokumacılığa kadar değişik el sanatları da çok ilerlemiştir.

Türk Ticaret Bankası bu ilimiz ve yöresinde 1977 yılından beri en iyi hizmeti sunabilmenin kıvancı içindedir.

Sinop İl Merkez Şubesi
Sinop

Sinop İli Şubesi
Boyabat

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sinop

Bugün Sinop ilimizin bulunduğu toprakların tarihi tarihin tanıdığı en büyük savaşçı kadınlar topluluğu olan Amazon'lara kadar uzanmaktadır. Bu topraklarda daha sonraları Hititliler, Frigyalılar ve Lidyalılar hüküm sürmüş, Milâttan Önce VI. yüzyılda Persler bu toprakları egemenlikleri altına almışlardır. Milattan Önce IV. yüzyılda Pers devletini ortadan kaldıran Büyük İskender, bu toprakları Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra Makedonya imparatorluğu parçalanırken bu topraklar Selevkosların payına düşmüş, daha sonra Romalılar buraya egemen olmuşlardır. Milat'tan Önce I. yüzyılda başlayan Roma egemenliği, bu büyük imparatorluğun parçalanmasına kadar (M.S. 395) sürmüştü. Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla bu topraklar da Bizanslıların payına düşmüştür. Bu topraklar Trabzon Rum Pontus Devleti'ne bağlı iken, 1261 yılında Selçuklu kumandanı Süleyman Pervane tarafından fethedilerek, Türk toprakları arasına katılmıştır. Daha sonra Candaroğulları beyliğinin hâkimiyeti altına giren bu topraklar, 1461yılında Trabzon Rum İmparatorluğu'nu tarih sahnesinden silen Fatih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına katılmıştır. Osmanlı devrinde bir sancak merkezi olan Sinop, cumhuriyetten sonra il hâline getirilmiştir.

Sinop'un Türk denizcilik tarihinde de önemli bir yeri bulunmaktadır. Osmanlı donanmasının en güzel gemilerinin inşa edildiği büyük bir tersaneye sahip olan Sinop, bu nedenle önemli bir denizcilik merkezi olmuştu. 1571 yılında Kıbrıs adasının fethi sırasında kullanılan ve büyük manevra üstünlüğüne sahip 72 parça gemi, bu tezgâhlarda inşa olunmuştu. Ruslar, kendileri için de büyük tehlike arzettiğine inandıkları bu tersaneleri imha etmek için daima fırsat kollamışlar ve bu fırsatı 1854'de ele geçirmeleri, Kırım Harbi'ne yolaçtığı gibi, başlarına da büyük bir dert açmıştı. Buradaki Türk gemilerinin Ruslar tarafından ateşe verilmesi üzerine Türkiye Rusya'ya karşı savaş açmış ve Osmanlı ordusu, 8 Eylül 1854 günü Sivastopol'u fethetmişti.

Sinop ayrıca tarihin en büyük filozoflarından biri olarak tanınan ünlü Diyojen'in de doğup büyüdüğü yer olması bakımından önem taşır.

Sinop il merkezi ve çevresi bu zengin tarihin çeşitli zenginlikleriyle doludur. Sinop il merkezindeki en önemli tarihî eserler şunlardır:

ALÂEDDİN CAMİİ: "Büyük cami" adıyla da anılır. 1214 yılında ünlü Selçuklu sultanı Alâeddin Keykubat, adına vezîr Muinüddin Süleyman Pervane tarafından yaptırılmıştır. Pek güzel bir mimarisi vardır. Bir sanat şaheseri olan,som mermerden yapılma minberi İstanbul'daki Türk-İslâm Eserleri Müzesi'ndedir.

ALÂİYE MEDRESESİ: Selçuk vezirlerinden Muinüddin Süleyman Pervane tarafından 1262 yılında büyük Selçuklu sultanı Alâeddin Keykubat adına yaptırılmıştır. Hâlen müze olarak kullanılmaktadır. Sinop ve çevresinde yapılan kazılarda ele geçirilen çeşitli devirlere ait tarih zenginlikleri, burada teşhir olunmaktadır.

ANIT: Sinop açıklarında cereyan eden 1853 yılındaki deniz savaşı sırasında şehit düşen Türk denizcilerinin adına dikilmiş olup, şehir parkının içinde bulunmaktadır.

ÇİFTE HAMAM: Türk-Selçuklu yapısı olup, pek güzel bir mimarisi vardır. Sağlam bir durumdadır.

GAZİ ÇELEBİ TÜRBESİ: Alâiye Medresesi'nin yanıbaşındadır. Yapı özelliği itibariyle, Selçuklu devrine ait olduğu sanılmaktadır.

HATUNLAR TÜRBESİ: Muhtemelen İsfendiyar Bey tarafından 1424 yılında inşa ettirilmiştir. Küçük, fakat güzel bir mimariye sahiptir.

İSFENDİYAROĞULLARI TÜRBESİ: İsfendiyar Bey tarafından 1439 yılında yaptırılmıştır. İçinde büyüklü-küçüklü 11 sanduka olup, bunların 6 tanesinde mermer kitabeler bulunmaktadır.

RIZA NUR KÜTÜPHANESİ: Ünlü tarihçi ve yazar Rıza Nur tarafından limana hâkim bir tepe üzerinde bulunan evinde kurulmuştur. İçinde çeşitli dillerde ve konularda 28.000 cilt eser bulunmaktadır.

SERAPİS TAPINAĞI: Şehir parkının içindedir. Tapınağın mihrabı ile bazı kalıntıları günümüze kadar ulaşmış bulunmaktadır. Tapınağın, hellenistik çağa ait olduğu bilinmektedir.

SEYYİT BİLÂL CAMİİ: Cezayirli Ahmet Paşa tarafından 1867 yılında inşa ettirilmiştir. Güzel bir cami olup, 1896 yılında II. Sultan Abdülhamit tarafından restore ettirilmiştir.

SİNOP KALESİ: Sinop'un ünlü kalesinin tarihî Hitit çağına kadar uzanır. Ancak, bugünkü şeklinin Pontus Kralı V. Mitridat tarafından verildiği bilinmektedir. Kale, daha sonra çeşitli devirlerde ciddî onarımlar görmüştür. Kale, iç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Surlarının yüksekliği 10 ilâ 15 metre arasında değişmektedir. Kalenin doğu cephesindeki surların ve bazı kulelerin mazgalları bugün eski hâlini korumaktadır. İç kalenin bazı bölümleri yer yer harap durumdadır. Sinop'u çevreleyen dış kalenin uzunluğu doğuda 500, batıda 270, kuzeyde 880, güneyde 400 metreyi bulmaktadır. Şehrin savunması için yapılan iç kalenin kuzey kısmı,16.880, güney kısmı ise, 9.500 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Selçuk sultanlarından İzzeddin Keykavus tarafından yaptırılan iç kale de sağlam bir durumdadır. Sinop Kalesi'nin Kale, Kumkapı, Meydankapı, Tersane Kapısı, Tabakhane Kapısı, İçhisar ve Lonca Kapısı adlarını taşıyan kapıları vardır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

İlçe, Karadeniz'in en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Yüzölçümü 402 kilometrekaredir.

Merkez ilçede orman ürünlerinin işlenmesi ve balıkçılık tesisleri temel ekonomik etkinliklerdir.

AYANCIK

Sinop'a 78 kilometre uzaklıkta ve deniz sahilindedir. Yüzölçümü 388 km2 olan Ayancık ilçesinin merkez nüfusu 7500 civarındadır. Arazi örtüsüne orman hâkimdir, kıyı şeridinde tarım ve hayvancılık yapılır. Turizm yönünden büyük potansiyele sahip olan kayancık'ta 30 yataklı bir sağlık merkezi, ortaokul, lise, kız sanat okulu vardır. İlçe merkezinde bulunan Devlet Kereste Fabrikası Ayancık'a önemli ölçüde ekonomik güç kazandırmaktadır.

Toplam 41 köyü bulunan Ayancık ilçesinin bir de Yenikonak bucağı vardır toplam ilçe nüfusu 50 bindir.

BOYABAT

Boyabat ilçesi M.O. 600 yıllarında kurulmuş Sinop'un en büyük ilçesidir. Yüzölçümü 1793 km2 olup, 13.500 nüfusu bulunmaktadır. Tarihî kalıntıları ve kalesi ile ünlü Boyabat el sanatlarında gelişme sağlamıştır. 50 yataklı Devlet Hastanesi, verem savaş dispanseri, ortaokul, lise, akşam sanat okulu ve imam hatip lisesi gibi kültürel kuruluşlara sahiptir. Toplam 102 köyü ve bir de Saraydüzü bucağı olmak üzere toplam ilçe nüfusu 60 binin üzerindedir.

DURAĞAN

Bu ilçe adını kasabada bulunan bir handan almıştır. Hanın adı DURAKHAN'dır. Yüzölçümü 910 km2 olup nüfusu 3500'dür. İsfendiyar dağlarının eteklerinde bulunan Durağan ilçesi orman ürüneri ve çeltik tarımıy'a göze çarpar. İlçede bir sağlık merkezi ve bir de ortaokul bulunmaktadır. 32 köyü bulunan Durağan ilçesinin Çerçiler bucağı ile birlikte toplam nüfusu 30.500'dür.

ERFELEK

Eski adı Karasu olan bugünkü Erfelek ilçesinin yüzölçümü 400 km2 olup, nüfusu 3000'dir. 38 köyü bulunan Erfelek ilçesinin toplam nüfusu ise 22.000'-dir. Sinop'un en yakın ilçesi hüviyetindedir.

GERZE

11 Şubat 1956 yılında büyük bir yangın felâketi geçiren Gerze ilçesinin yüzölçümü 1070 km2 olup nüfusu6500'dür. Coğrafi yapısı turizm yönünden gelecek için büyük ümitler vaadetmektedir. İlçede bir sağlık merkezi, bir lise, bir de ortaokul vardır.

43 köyü bulunan Gerze ilçesnin bir de Dikmen bucağı bulunmakta ve ilçe nüfusu 50 bindir.

TÜRKELİ

1957 yılında Ayancık ilçesinin bucağı iken ilçe hüviyetini alan Türkeli ilçesinin yüz ölcümü 421 km2 olup nüfusu 2000'dir.. Helâldı bucağında bulunan kereste fabrikası yörenin yegâne ekonomik gücünü teşkil eder.

22 köyü bulunan Türkeli ilçesinin toplam ilçe nüfusu ise 20.200'dür.

EKONOMİ

Sinop ili civar il, ilçe, köy ve dış ülkelerle ulaşımı bakımından yeterli olanaklara sahip olmadığından kapalı ekonomi hayatı yaşamaktadı. Dolayısıyla ithalât ve ihracat yönünden büyük gelişme sağlayamamıştır.

Gün geçtikçe sosyal ve ekonomik koşulların zorlayıcı etkisi ile ticaret alanında az da olsa bir ilerleme kaydedilmeye başlamıştır. Türlü maddelerin ticaretini yapan toptancı mağazalar bölge ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadırlar.

Haftada iki defa kurulan pazar il ve ilçelerden gelen maddelerin değerlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. İlçelerde kurulan pazar ve panayırlar da ekonomik ve sosyal ilişkiler yönünden bölgeye bir canlılık getirmektedir. İlin ticaret hayatı komşu illere ve diğer bölgelere nazaran daha canlı değilse de gün geçtikçe ulaşım olanaklarının gelişmesi, çeşitli sosyal ve kültürel kuruluşların boy göstermesi bilhassa şirketleşme ve kooperatifleşme bu oranı değiştirmeye neden olmaya başlamıştır.

Henüz rayına oturan SÖKSA (Sinop Örme ve Konfeksiyon) Fabrikası ile Sinop şişe ve Cam Fabrikası ilin sosyal ve ekonomik yaşantısına bir değişiklik getirmiş, işsizliğe az da olsa bir çözüm sağlamıştır. yine ilin ekonomisine büyük katkısı bulunan balıkçılık oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Halkın çoğu balıkçılıkla geçimini temin eder durumdadır. Küçük el sanatları dalında da Sinop yerli ve yabancıların dikkatini çekmekte olup bu dalda önemli bir yer işgal etmektedir.

SPOR

Sinop halkının çok eski yıllardan beri güreş, cirit, at yarışı, kundak atışı ve özellikle su sporları ile yakından ilgilendiği bilinir. Ancak bunlar sportif bir faaliyet olmaktan uzak kalmış, Sinoplular bu sporları bir eğlence ve heyecan vesilesi olarak yapmışlardır. Sinop ile Gerze arasındaki kürek rekabeti ise yıllar boyu yöreye sporun en büyük heyecanını tattırmıştır.

Modern sporların Sinop'a girişi, cumhuriyetin ilânından sonra mümkün olabilmiştir. Modern spor dalları arasında futbol başı çekmiş, diğer spor dalları onu izlemiştir. Sinop'taki futbol faaliyeti önceleri semt takımları arasında cereyan etmiş ve bir "mahalle maçı" hüviyetini korumuştur. Halil Gencer'in önderliğinde 1933 yılında bir futbol takımı kurulmuşur. Adı olmayan bu kulübü takiben 1934 yılında Türkocağı İdman Kulübü kurulmuştur.

1930 yılında kurulan Sinop Gençlerbirliği bu ilimizin ilk spor kulübü olmuştur. 1938 yılında Beden Terbiyesi Kanunu gereğince Sinop'ta da bir Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü teşkilâtı kurulmuş, ancak bundan sonradır ki yörede ciddî bir spor faaliyetinin başlaması mümkün olabilmiştir.

Sinop ili Türk sporunun en büyük kulüplerinden biri olan Galatasaray'a iki başkan vermiştir.

Galatasaray kulübüne parlak dönemler yaşatan bu başkanların ilki Suphi Baturk'dur. Halen Galatasaray kulübünün başkanlığını yapmakta olan Prof. Dr. Ali Uras da Sinoplu'dur.

Sinop birçok ünlü sporcuyu yetiştiren ilimiz olmasına rağmen burada spor faaliyeti hiç de parlak ve üstün bir durum arzedememiştir. Halen Sinop'ta futbol, basketbol, atletizm, boks, judo, güreş, yüzme, kürek, masa tenisi, yelken ve atıcılık faaliyeti yapılmaktadır

1938 yılında Samsun'da yapılan güreş grup müsabakalarında üçüncü olan Sinoplu Mehmet Çil aynı tarihlerde Türkiye üçüncüsü olmuştur. 1941-42 yıllarında güreşte Boyabat ilçesinden Murat Mert, Türkiye birincisi olmuştur. 1970-71yıllarında Sakarya'da yapılan grup müsabakalarında yine güreşte Sinoplu Kutlay Çaçay birinci olmuştur.

SİVAS

58

Yüzölçümü: 28.488 km2
Nüfusu: 750.144
İlçeler: Divriği, Gemerek, Gürün, Hafik, İmranlı, Koyulhisar, Kangal, Suşehri, Şarkışla, Yıldızeli, Zara.
Köy sayısı: 1280
Doktor sayısı: 92
Hastane yatak sayısı: 1650
Okur-yazar oranı: % 78.6
Otomatik telefon kodu: 47 71

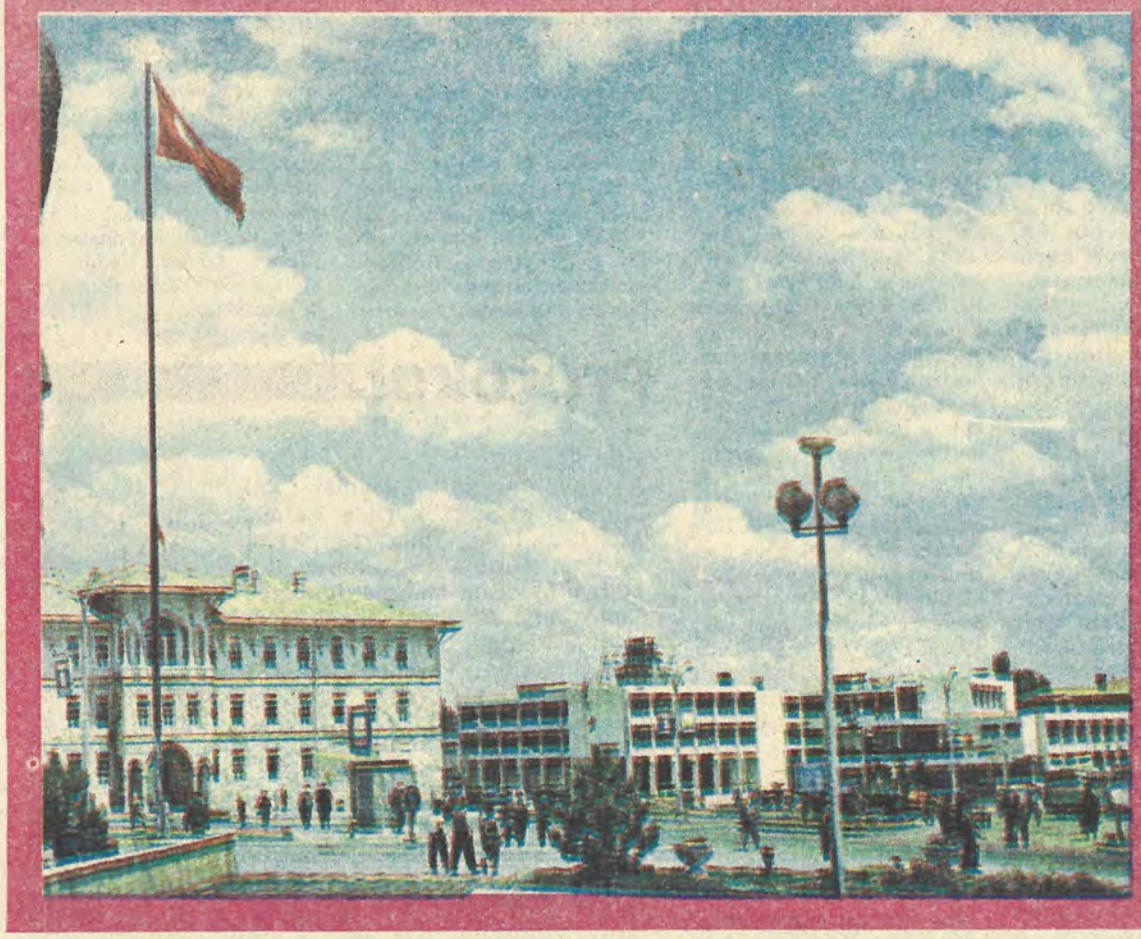

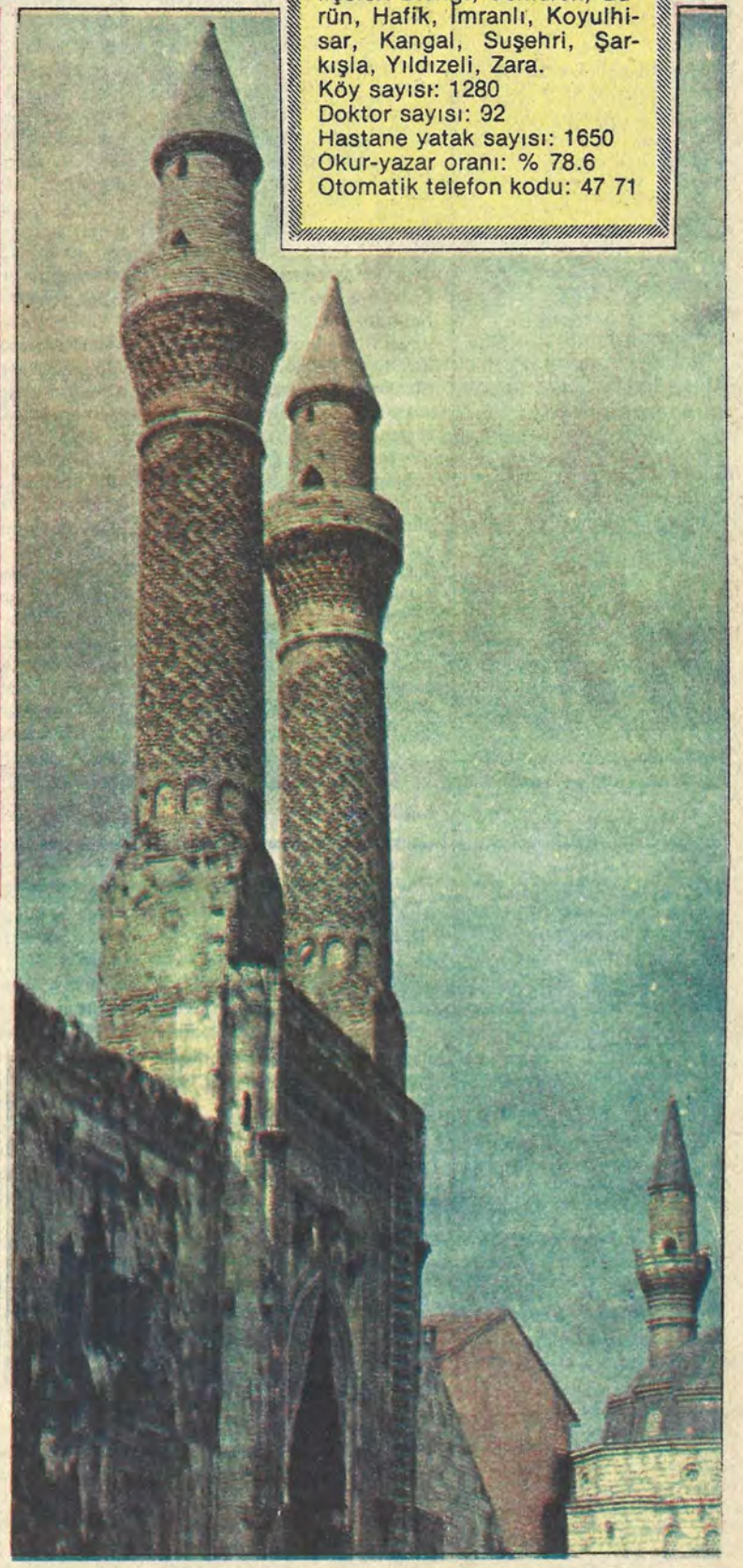

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TEMELİNİN ATILDIĞI KENT

HAYDAR ALDIKAÇTI

ORTA Anadolu'nun kral yolu, Asya'yı Avrupa'ya bağlayan önemli bir köprü olmuştur çağlar boyu Sivas... Danişmentlilerin kültür ve siyasî başkentidir. Dünyanın ilk tıp siteleri ile tıp ve bilimde mihenk taşı olmuştur Anadolu'ya...

"Çal çoban çal, Ertuğrul gibi oğlun mu öldü, Sivas gibi kalen mi gitti" sözcüğü ile Yıldırım Bayezit'i ağlatarak önemini ortaya koyan Sivas, Pir Sultan Abdal'ın **"Sivas ellerinde sazım çalınır"** ifadesi ile buğday başağı gibi halk şairi yetiştiren bir kültür ocağıdır...

Doğadan aldığı renk, Türk'ten aldığı zevkle, motif motif, nakış nakış, dünyanın zevkine hitabeden halısı ve kilimi ile de ün yapmış olan Sivas, Balıklı Kaplıcası ile şirin ve ilginç bir yurt köşesidir.

Açıktan üretilen ve elektronik sanayiinde kullanılan staransiyum madeni, sanayide çelik, ısınmada kömür, mimaride kırmızı mermerle birlikte, daha pek çok yeraltı zenginliklerine sahip olan tarihî kentimiz, bire beş ilâ onbeş arasında ürün veren toprağıyla, insanına daha iyi bir gelecek sağlamayı beklemektedir.

Türkü söyleyip, Türk'ü anlatan Sivas, şairlerin dili ve sazıyla tanınması gereken, Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinin atıldığı, Türk tarihinde önemli yeri olan kahraman bir ilimizdir.

Adı nereden geliyor

Efsaneye göre, çok eski yıllarda bu güzel kentin kurulduğu alanda, ulu ağaçlar altından üç göz halinde kaynayan pek güzel bir pınar varmış. Bu pınarın güzel suyu halk arasında Sipas Suyu adıyla anılırmış. Buraya gelen üç gözdeki üç oluktan da ayrı ayrı su içermiş. Bu oluklardan birinin suyu Tanrı'ya şükran, birinin suyu ana ve babaya minnet, üçüncüsünün suyu da küçüklere şefkat duygularını ifade edermiş. Zamanla bu kutsal suyun pınarı çevresinde kurulan kent de suyun adını almış; Sipas olarak anılmaya başlanmış. İnsanoğlunun kötü yollara sapması karşısında bu pınar kahrından kurumuş, fakat adı kentte bâki kalmış. Sipas, Türklerin eline geçtikten sonra adı halkımızın dilinde Sivas şekline dönüşmüş...

iklimi

Denizden yüksekliği 1350 metre olarak kabul edilen Sivas'ta, yılın en uzun mevsimi kıştır. Kış ve yaz mevsimi arasında sıcaklık farkı yüksek olan bu ilimizde, yazın 35 dereceye kadar çıkan ısı, kışın eksi 33'e kadar düşer. Yaz ayları sıcak ve kurak, baharları çok yağmurlu geçer Sivas'ta uzun süreli olan kış mevsimi dondurucu soğuklara sahne olur. Yılın 170-180 günü yağışlı, 50-60 günü sıcak, 110-120 günüde kapalı ve parçalı bulutlu geçer.

Nasıl Gidilir

Doğu'ya giden bütün trenler buradan geçer. Haydarpaşa'dan sonra, doğu hattında ikinci merkezdir. Tren, şehir merkezinin yanı sıra, birçok ilçe ve kasabalardanda geçer. Ankara ve İstanbul ile İzmir, Adana ve Erzurum'a hemen her gün, çoğunluğuna her saat olmak üzere otobüs vardır. Hava yolu bağlantısı iki yıldır yapılmamakta olan Sivas'ta, il ve devlet yollarının büyük kesimi asfaltlanmış durumdadır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %92.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	87.014	44.7
DP	103.586	53.3

1954
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %92.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	98.996	44.5
CMP	7.071	2.8
DP	117.204	52.7

1957
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %81.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	116.703	53.0
CMP	16.300	7.4
DP	87.126	39.6

1961
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %81.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	11.055	4.8
CHP	90.290	39.2
CKMP	22.546	9.7
YTP	101.245	44.0
Bağımsızlar	5.293	2.3

1965
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %74.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	82.060	39.4
CHP	69.172	33.2
CKMP	7.779	3.7
MP	14.683	7.1
TİP	5.484	2.6
YTP	10.318	5.0
Bağımsızlar	18.542	8.9

1969
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %64.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	53.326	29.3
CHP	56.091	30.8
CGP	5.519	3.0
MP	7.400	4.1
MHP	11.400	6.3
TBP	30.395	16.7
TİP	5.248	2.9
YTP	3.547	1.9
Bağımsızlar	9.116	5.0

1973
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %65.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	32.437	16.9
CHP	63.259	32.9
CGP	3.652	1.9
DP	12.845	6.7
MHP	8.629	4.5
MSP	49.532	25.7
TBP	20.870	10.8
Bağımsızlar	1.153	0.6

1977
Milletvekili genel seçimleri
Katılma oranı: %74.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	58.044	23.5
CHP	106.082	42.9
CGP	3.423	1.4
DP	3.353	1.4
MHP	32.539	13.2
MSP	34.701	14.0
TBP	8.962	3.6
Bağımsızlar	9	0.0

Sivas Anayasa Halk Oylaması Sonuçları:

YIL: 1961

Kabul	Red
% 75	% 25

YIL: 1982

Kabul	Red
% 92	% 8

SIVAS VALISI: ŞÜKRÜ ER

SİVAS büyük medeniyetlerin beşiği olan Anadolu'da daima önemli yerleşim merkezlerinden birisi olmuştur. Özellikle Hitit, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerinin yaşandığı kentimiz, tarihinin ve kültür birikiminin sonucu, çok zengin bir folklora sahip bulunmaktadır. Bu birikimler Türk toplumuna mal olan Pir Sultan Abdal, Aşık Veysel gibi nice ozanı yetiştirmiştir. Belirtilen medeniyetlerin izleri Divriği Ulu Camii, Sivas'ta Gökmedrese, Çifteminare, Darül-Şifa gibi anıtsal yapılarıyla, dünyada eşine ender rastlanan Balıklı Çermik ve diğer kaplıcalar ile Gürün Gökpınar gibi tabiî güzellikleri ve imkânlarıyla, ilimiz turizm açısından değerli yörelerimizdendir. Lidyanın kral yolu üzerinde bulunan ve çok eskiden beri ulaşım bakımından önemini koruyan ilimizden uluslararası transit karayolu geçmekte ve demiryolu ağımızın kavşak noktalarını içermektedir. Bu nedenle Cumhuriyet hükümetimiz, dün olduğu gibi bugün de karayollarının ve demiryollarının iyileştirilmesi, geliştirilmesi amacıyla ilimizde yatırımlar yapmaktadır.

Sivas, yakın tarihimizde Kurtuluş Savaşı'mızın kaderinin kararlaştırıldığı ve cumhuriyetimizin temelinin atıldığı şehrimizdir. 4 Eylül 1919'daki Sivas Kongresi'ni Sivaslı bugün de aynı büyük coşku ve öğünçle kutlamaktadır. Bu kutlama Büyük Atatürk'ün 100'üncü doğum yılından itibaren kültür ve sanat şenliğine dönüştürülmüştür. Kongrenin yapıldığı tarihî bina da restore edilip, müze olarak kullanıma açılmış bulunmaktadır.

İlimiz, yüzölçümü itibariyle Konya ve Ankara'dan sonra 3'üncü büyük ilimizdir. Merkez ilçe dahil 12 ilçe ve 1280 köyü bulunmaktadır. Son nüfus sayımına göre nüfusu %63,5 köylerde, %36.5'u ise şehirde yaşamaktadır. Cumhuriyetimizin ilk yıllarında 29.706 olan il merkezi nüfusu 1970'de 132.500'e, 1980'de 172.864'e ulaşmıştır. Ancak özellikle son 15 yılda, Sivas'tan büyük şehirlere ve yurt dışına nüfus akımı hızlanmıştır. Nitekim ilimizin 1975 - 1980 yılları arasındaki nüfus artış hızı, Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. Bu göç özellikle kırsal alanda çok daha belirgindir.

Ekonomi genellikle hayvancılık ve tarıma dayalıdır. Ancak sert ve uzun geçen kış mevsimi, ürün çeşidini sınırlamakta ve tarımda doğa şartlarına bağımlılık büyük ölçüde devam etmektedir. Köylerimizde eskiden beri varolan halıcılık ve el sanatları kamu kuruluşlarının etkin çalışmaları sonucu geliştirilmekte ve özellikle 60x60 kalitede ihracata dönük Sivas halısı üretimi teşvik edilmektedir.

Sivas'ta cumhuriyetimizin ilk yıllarında yapılan önemli kamu yatırımları, DDY Cer Atelyesi (SİDEMAS), Çimento Fabrikası, Divriği Demir Çelik ve Askerî Dikimevi'dir. Bu yatırımlardan sonra, uzun süre önemli bir kamu tesisi yapılamamıştır. Ancak bu yatırımlar Sivas'ı işçi ve memur kenti hüviyetine büründürmüştür.

Bunun sonucu hizmetler sektörü ve ancak küçük sanayi kollarında bir ölçüde gelişme izlenebilmiştir. Daha sonra Süt Fabrikası, Travers Fabrikası ve bu yıl hizmete girecek Et Kombinası devlet yatırımı olarak gerçekleştirilmiştir. Özel sektörce Yem Fabrikası, Un Fabrikaları, SİDAS, Tuğla Fabrikası ve Eksantrik imali dışında önemli bir yatırım yapılmamıştır. Ancak son yıllarda şehirleşmede, imar çalışmalarında gözle görülür bir iyileştirme ve gelişme sağlanmıştır. Sanayi için gerekli alt yapı olan organize sanayi bölgesi çalışmaları ve İller Bankası'nca merkez ve ilçelerde alt yapı yatırımları sürdürülmektedir. Bunların sonucunda Sivas'ın sanayileşmesinde ve şehirleşmesinde gelişmenin hızlanacağını söylemek mümkündür.

Kamu kuruluşlarının, bölge müdürlüklerinin hemen hepsinin bulunduğu ilimizde, Kangal Termik Santralı, Kılıçkaya Barajı gibi önemli enerji yatırımları devam etmektedir. Tarım sektöründe de Gölova, Yapaltun Barajı dahil halen 9264 hektar arazinin sulanmasını amaçlayan 6 proje programında bulunmakta ve yapıları devam etmektedir. 1985 yılına kadar hizmete girecek olan bu yatırımlar sonucunda tarımsal üretimde de önemli artışlar sağlanacaktır.

Sivas, madencilik bakımından çok zengin bir ilimizdir. Kamu ve özel sektör tarafından işletilen demir, kömür, krom, stronyum, amyant vb. gibi madenlerin, ulusal ekonomimizde önemli yeri bulunmaktadır. Divriği'ndeki demir cevheri1938 yılından bu yana devletçe işletilmekte olup, 1985 yılında hizmete girecek cevher zenginleştirme tesislerinin tamamlanmasıyla ekonomimize katkısı daha da artacaktır.

Ancak bütün bu yatırımların dışında Sivas'ın ve Sivaslının umudu 4'üncü demir-çelik tesisleridir. Bu yatırımın yapılacağı sahanın kamulaştırılması yapılmış ve sosyal tesis inşaatlarının bir kısmına da başlanmıştır.

Fakat, ekonomik zorluklar nedeniyle Türkiyemiz ve Sivas için çok önemli olan bu projenin yapımı bir süre ertelenmiş durumdadır.

Cumhuriyet Üniversitemiz ise 1981'den bu yana eğitimini ilimizde sürdürmektedir.

Sivas ve çevresinin sosyal ve ekonomik gelişmesine büyük katkıları olacağı şüphesiz olan Cumhuriyet Üniversitesi bünyesinde halen Tıp, Fen ve Edebiyat Mühendislik ve Tokat'taki Ziraat Fakülteleri ile Mesiek Yüksek Okulu ve Hemşirelik Yüksek Okulu'nu yaşatmaktadır.

SIVAS BELEDIYE BAŞKANI: SÜLEYMAN ÇANKA

SİVAS'ta 12 ayın yedisi kış geçer. Kış burada şiddetli olur. Orman Bakanlığı'nın kentimize yaptığı odun tahsisi resmi daireler ve 11 ilçe dahil 25 bin ster, yani yaklaşık 8 bin tondur.

Bizim ihtiyacımız yalnız merkez için asgari 150 bin ster. İlçeleri de katacak olursak bu rakam 250 bin ster olur.

Odun bizde kesinlikle yakacak olarak kullanılmaz. Soba tutuşturmada kullanılır.

Komür, TKİ Kömür Satış ve Tevzii Müessesesi Müdürlüğü tarafından getirtilmektedir. Kentimizde hava kirliliği çok olmakla birlikte, burada halka dağıtılan kömür dumanı ve kurumu çok olan Şırnak kömürüdür. Bunun da tevzii halka zamanında yapılamadığından, vatandaş, serbest piyasadan kömürünü temin etmektedir. Kömürün tonu serbest piyasada 11 bin liradan satılmaktadır.

Sivas'ta hava kirliliği büyük şehirlerdekine oranla daha azdır. Ancak, önlem alınmadığı takdirde giderek büyük boyutlara ulaşması da muhtemeldir.

Merkezi ısıtma sistemine geçmek için, bir Romen firması ile imzaladığımız ön protokol projesi DPT tarafından reddedildi.

Sivas, ulaşım yönünden büyük sorunlarla karşıkarşıyadır. Özellikle kent dışı ulaşımı karayolu ve demiryoluyla sağlanmakta, uçak seferleri ise yolcu olmadığı gerekçesiyle kaldırılmış.

Kent içi ulaşımı, 40 mahalleye 30 otobüs ile sağlanıyor. Ayrıca, minibüs ve taksiler çalışıyor.

Kentin içme suyu sorunu da vardır.

Sivas ili içme suyu kaynağı 1200 litre-saniye. İsale hattının küçük olması nedeniyle, bu suyun ancak 800 litre-saniyesi kente verilebiliyor.

Şebekenin çok eski olması yüzünden, suyun bir kısmı kaybolmaktadır. Bu nedenle bazı semtlerde zaman zaman su kesintileri görülüyor.

1977 yılında, depo ve şebeke hattının yenilenmesi için meclis kararı ile birlikte İller Bankası'na müracaat edildi. Uzun bir aradan sonra, İller Bankası, depo ve şebeke projesini ihale etti. Bu sefer de müteahhit firma tasfiyeye gidince, İller Bankası yeni bir firma aramaya başladı. Bu proje gerçekleşmiş olsa bile, mevcut su kaynağı yeni kaynaklar bulunmadığı takdirde 1995 yılına kadar ihtiyacı karşılayabilecek. Kentte, 1995 yılından sonra büyük bir su sıkıntısı başgösterebilir.

Yurdumuzda 4'üncü demir-çelik fabrikası Sivas'ta kurulacak olursa, bugün yaklaşık 173 bin olan kent nüfusunun, 1995 yılında 500 bin'e ulaşacağı tahmin ediliyor.

Kent, kırsal bir yöre. İşsizlik büyük boyutlara ulaştığından, iç göçler görülüyor.

Bu göçler genellikle büyük kentlere yapıldığından, onların sorunları da gün geçtikçe artmaktadır.

Halk, 4'üncü Demir-Çelik fabrikasının Sivas'ta gerçekleşmesini umutla bekliyor.

Protokol

Vali: Şükrü Er
Belediye Başkanı: Süleyman Çanka
Cumhuriyet Savcısı: Yaşar Karamanoğlu
Ağır Ceza Reisi: Talat Yalçınkaya
Emniyet Müdürü: Halit Karabulut
Turizm Müdürü: Mehmet İpsileli
Kültür Müdürü: Selahattin Aydemir
Müftü: Mehmet Özlen
YSE İl Müdürü: Feramuz Tosun
Toprak-Su Bölge Müdürü: Erdoğan Yücel
DSİ Bölge Müdürü: Orhan Toydemir
Müze Müdürü: Burhan Bilget
Sidemas Müdürü: Yaşar Mergan

Vergi Rekortmenleri

Mustafa Koçer	8.629.496
O.Nuri Şeyhoğlu	4.816.103
İsmail Tarkun	3.829.235
Mehmet Gürsesli	3.639.926
İbrahim Ayvazoğlu	3.488.362
Mehmet Taşdemir	2.740.648
Zeki Bacanak	2.708.494
Yalçın Ayvazoğlu	2.635.402
Burhan Haksever	2.344.731
B.Gülsen Atik	2.319.928

EĞİTİM

1980 yılı sayımına göre Sivas'ın toplam nüfusu 750.144 kişidir. Nüfusun 172.864'ü şehirde yaşarken, köylerde yaşayanların sayısı ilçe merkezleri ile birlikte 577.280 kişidir.

Nüfus yoğunluğu bakımından kilometrekarede 26 kişinin yaşadığı Sivas'ta, nüfusun % 72'si köylerde yaşamaktadır.

İl genel nüfusundaki artış bir önceki sayıma göre yaklaşık % 14 olurken, şehir merkezindeki artış oranı % 3.8 oranında gerçekleşmiştir. Köylerde ise nüfus artış oranı, ortalama olarak % 9 civarında olmuştur.

İlçe merkezleri içerisinde en kalabalık olarak ilk sırayı 172.864 kişi ile merkez ilçe almaktadır. İlçeler arasında nüfusu en az olan yerleşim merkezi de 26.670 kişi ile Koyulhisar'dır.

Önemli kişiler

PİR SULTAN ABDAL (?- ?) Onaltıncı yüzyıl şairi. Sivas'ın Banaz köyünden ve adının Haydar olduğunu, soyunun Yemen'de bulunduğunu söyleyen Pir Sultan Abdal, şiirleriyle, menkibelerden çıkarılan bilgilere göre, İran Şahı I. Tahmasp ve Kanunî Sultan Süleyman devirlerinde yaşadı.

Duru bir halk diliyle yazan, Şiîî, Batınî inanışını coşkun bir lirizmle dile getiren Pir Sultan Abdal'ın şiirleri, nefesleri, bütün Anadolu, Azerbeycan ve Rumeli'deki Alevî-Kızılbaşlarla Bektaşîler tarafından yüzyıllardır okundu, ezberlendi. Bektaşî edebiyatının en büyük birkaç şairinden biri, menkibeleri Orta Anadolu köylerinde hâlâ söylenir. Abdülbâki Gölpınarlı, Pertev Naili Boratav, Cevdet Kudret, Cahit Öztelli, şiirleri ve hayatı hakkında bilimsel araştırmalar yapmış, Erol Toy,şairin hayatını oyunlaştırmış, Mehmet Güneş Şahiner şairin hayatını destanlaştırmış, Ruhi Su da bir uzunçalarda bu şairin şiirlerini müzikleştirmiştir.

RUHSATİ (1856-1899)- Saz şairi. Kangal ilçesinin Delikbaş bucağında doğdu. Bektaşî dervişi. Aruzla ve tasavvufla ilgili şiirler de yazmışsa da, heceyle yazdığı âşık tarzı şiirlerle ünlüdür.

AŞIK VEYSEL (Veysel Şatıroğlu)— (1894-1973)- Saz şairi. Şarkışla'nın Sivrialan köyünde doğdu. Yedi yaşındayken çiçek hastalığından kör oldu, sazıyla konuşmaya başladı. Cumhuriyet'in onuncu yılında ünü Ankara'ya ulaştı. Köy enstitülerinde saz dersleri verdi. Bütün şiirleri İş Bankası tarafından Dostlar Beni Hatırlasın adlı kitapta toplandı.

VEHBİ CEM AŞKUN- (1909-1979)- Şair ve yazar. Öğretmen, folklorcu.

ÂŞIK TALİBİ COŞKUN- (1898-1976) Halk şairi, Şarkışla Tonos bucağında doğdu, âşık olarak Anadolu'yu dolaştı, ün saldı, çeşitli kitapları yayınlandı.

ÂŞIK ALİ İZZET- (1902- ?)- Saz şairi. Şarkışla Höyük köyünde doğdu, Mühür Gözlüm adlı türküsüyle ünlendi. Anadolu'yu dolaştı.

ABDÜLKADİR NOYAN— (1886-?)- Prof. Dr. General. İç hastalıkları uzmanı. Balkan, Dünya ve Kurtuluş savaşlarında hekim olarak çalıştı, tümgeneral olarak 1954'te emekli oldu. Ankara Tıp Fakültesi'nde ordinaryüs profesör olarak çalıştı. Şiirleri ve tıp konusunda yayınları var.

GENERAL KURTCEBE NOYAN (İsmail Hakkı)- (1885-1951)- Kara Kuvvetleri Komutanı, Orgeneral. 1909'da Harp Okulu'nu, 1920'de Harp Akademisi'ni bitirdi. Birinci Dünya Savaşı'nda, Kurtuluş Savaşı'nda çarpıştı, 1950-51 yıllarında Kara Kuvvetleri Komutanı, Orgeneral.

NURİ DEMİRAĞ (1884— 1957)— İşadamı, müteahhit.

Çok partili yaşama geçişte ilk muhalefet partisi Millî Kalkınma Partisi genel başkanı, Karabük Demir-Çelik Fabrikaları ve Sivas-Erzurum demiryolu müteahhidi. Yeşilköy Uçak Fabrikası ve Pilot Okulu kurucusu, 1954 Demokrat Parti listesinden bağımsız milletvekili, Divriği doğumlu.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

Merkez ilçesi...

MERKEZ

Nüfusu son sayıma göre, 412 bin 681'dir. (Köyleriyle birlikte), Yüzölçümü 3526 kilometrekare ve deniz seviyesinden yüksekliği 1275 metre olan Merkez ilçede kilometrekareye düşen insan sayısı 11'dir. Merkez ilçeye bağlı beş bucak ve 167 köy vardır. Merkezdeki mahalle sayısı ise 40'a yükselmiştir.

DİVRİĞİ

Şehir merkezine 193 kilometre uzaklıkta olup, yüzölçümü 2935 kilometrekaredir. Dört bucağı ve 111 köyü olan Divriği'de, ilçe merkezinde ise 26 mahalle vardır.Nüfusu 41.420 olan bu tarihî ilçedeki Ulu ve Kale Camii başlıca eski eserlerdendir. Yeraltı zenginlikleri bakımından, odak noktası olan Divriği'de, kömür ve demir madeni çıkarılmaktadır.

GEMEREK

Yüzölçümü 1153 kilometrekare olan bu ilçemiz, Kayseri yolu üzerinde, dağlık bir bölgeye kurulmuştur. Dört mahallesi olan Gemerek'in 34 köyü ve beş kasabası bulunmaktadır. Şehir merkezine uzaklığı 119 kilometredir.Kömür zenginliklerine sahip Gemerek'te, tahıl, şekerpancarı ve meyve yetiştirilmektedir. İlçenin nüfusu 36.625'tir.

GÜRÜN

Sivas'tan daha çok Malatya'ya yakın olan Gürün'ün il merkezine uzaklığı 158 kilometredir. Nüfusu 35.524 olan bu ilçemizde bağ ve bahçecilik önemli bir ilerleme göstermiştir. Hayvancılık ve bağcılığın ön planda tutulduğu Gürün ve yöresinde, tarıma elverişli arazi oranı yüksek değildir. 3080 kilometrekare yüzölçümü olan Gürün'ün 62 köyü ve altı mahallesi ile üç bucağı vardır.

HAFİK

Sivas-Erzincan karayolunun 30. kilometresindeki bu ilçemiz, şehir merkezine çok yakın olmasına rağmen gelişme gösterememiştir. Diğer ilçelere göre yatırımı bulunmayan ve insanlarının geçimi, tarım ile hayvancılığa dayanan Hafik'te, meyve yetiştirilmesine ilk adım atılmıştır. Nüfusu köylerle birlikte 44.481 olan bu ilçemiz 1873 yılında kurulmuş olup, yüzölçümü 3018 kilometrekaredir. İlçeye bağlı, Doğanşar ve Karayün olmak üzere iki bucak, dört mahalle ve 113 köy vardır.

İMRANLI

Yeni kurulmuş bir ilçe sayılabilen (1948), İmranlı'nın nüfusu son sayıma göre 29.657'dir. İl merkezine 106 kilometre uzaklıktaki bu ilçemiz, Sivas-Erzincan yolu bitişiğindedir. Denizden yüksekliği 1650 metreyi bulan İmranlı, 1229 kilometrekarelik bir alana sahiptir. Tarım ve hayvancılıkla uğraşılan ilçede, altı mahalle, 100 köy ve bir bucak bulunmaktadır.

Sarkışla ilçesi...

Yıldızeli ilçesi...

KANGAL

Gelişmekte olan ve Sivas'ın sayılı tahıl ambarı durumunda bulunan Kangal, tarıma çok elverişli bir bölgedir. İlin dördüncü büyük ilçesi olan Kangal'ın nüfusu 54.498'dir. Dağı, taşı, kömür ile dolu olan Kangal'ın 129 köyü, yedi mahallesi ve dört bucağı vardır. Malatya karayolu üzerindeki bu ilçemizin il merkezine uzaklığı 105 kilometredir. 1900 yılında kurulan ilçe, sanayii bakımından da ileridir.

KOYULHİSAR

26.670 kişinin yaşadığı bu ilçemizin toprak miktarı 3700 kilometrekaredir. Kurşunun yatağı olan Koyulhisar'da tarım ve hayvancılık başta geliyor. İl merkezine uzaklığı 169 kilometre olan bu ilçemizin bir bucağı, beş mahallesi ve 48 köyü bulunmaktadır. 1859 yılında kurulmuş olan Koyulhisar, ilin kuzeydoğusundadır.

SUŞEHRİ

Şekerpancarı uretimi, hububattan önce gelen bu ilçemizde 58 bin 89 kişi yaşamaktadır. Toprak büyüklüğü 1434 kilometrekare olan Suşehri, il merkezine 133 kilometre uzaklıktadır. Hayvancılığın da gelişmekte olduğu ilçede, 11 mahalle, dört bucak merkezi ve 135 köy bulunmaktadır.

ŞARKIŞLA

Yurt dışına en çok işçi göndermiş olan bu ilçemiz, Kayseri yolunun 83. kilometresi üzerinde kurulmuştur. Üç bucağı ve altı mahallesi olan ilçeye, 112 köy bağlıdır. Nüfusu 64.298 olan Şarkışla, 1643 kilometrekarelik alana sahiptir. Şekerpancarı ve hububat üretimi yapılan ilçede, işçi temsilcilerinin birçok fabrikası bulunmaktadır.

YILDIZELİ

Sivas-Ankara asfaltı üzerinde bulunan bu ilçemiz ilin en büyük ilçesidir. Nüfusu 73.235'e yükselmiş olan Yıldızeli 4 bin 95 kilometrekarelik toprağa sahiptir. Hububat ve şekerpancarının yüksek rekoltede olduğu ilçemizde, ihraç ürünlerinden kırmızı mermer üretilmektedir. İl merkezine uzaklığı 47 kilometre olan Yıldızeli'nin üç mahallesi, üç bucağı ve 135 köyü bulunmaktadır.

ZARA

Kızılırmak'ın kaynağı çevresinde kurulmuş, ormanlık bir ilçemiz olan Zara'da 45.830 kişi yaşamaktadır. Başlıca geçim kaynağı, ziraat ve hayvancılığa dayanan Zara'nın yüzölçümü 1707 kilometrekaredir. Sivas-Erzurum karayolu üzerindeki bu ilçemizin yedi mahallesi ve 134 köyü vardır.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

SİVAS'ın pek eski ve pek zengin bir tarihi vardır. Bu tarih, tarih öncesi çağlara kadar uzanır, yer yer ilk insanların izlerine dahi rastlanır. Hititliler tarafından Anadolu'da kurulan ilk siyasî birliğin sınırları içinde bulunan bu topraklara daha sonra Hurriler ve Sakalar egemen olmuşlar, sonra da Medlerin egemenliği altına girmiştir. Milattan önce VI. yüzyılda Perslerin hâkimiyeti altına giren bu topraklar M.Ö. IV. yüzyılda Pers devletini ortadan kaldıran Büyük İskender tarafından Madekonya İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır. Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluğu parçalanırken bu yöre Kapodokya Krallığı'nın eline geçmiştir. Kapodokya Krallığı bu topraklarda egemen olduğu sürece kuzeyden Pontus, doğudan Ermeni kralları tarafından sıkıştırılmıştır. Sonunda bu topraklar da Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi Romalıların olmuştur (M.Ö. I. yüzyıl). 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar Bizans İmparatorluğu'nun payına düşmüştür.

Bizanslıların bu topraklardaki egemenlikleri 1071 yılında Bizans ordularının Malazgirt'te Alpaslan kumandasındaki Türk ordusuna karşı ağır yenilgisine kadar sürmüştür. Malazgirt Zaferi'nden pek kısa bir süre sonra Sivas ve yöresi Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından yeni Türk devletine maledilmiştir. Bu yöre gerçek önem ve değerini Selçuk Türkleri zamanında yaşamış ve Anadolu'nun en büyük kültür merkezlerinden biri halini almıştır. Selçuklulardan sonra burada çeşitli Türk beyliklerinin hüküm sürdükleri görülmektedir. Bunlar Mengüçoğulları, İlhanlılar, Eratnalar ve Kadı Burhaneddin'dir. 1398 yılında Osmanlı egemenliği altına giren Sivas ve yöresi 1400 yılında Timur ordularının istilâsına uğramıştır. Timur, kendisine boyun eğmeyen ve inatla direnen Sivas kalesine hile ile girdikten sonra burada taş taş üzerinde bırakmamış, binlerce kişiyi kılıçtan geçirmiştir. Timur, Ankara Savaşı'nda Yıldırım Bayezit kumandasındaki Osmanlı ordusunu yendikten sonra Sivas'a kendi valilerini tayin etmiş, Sivas uzun bir süre de bu valilerin ağır eziyeti altında inlemiştir. Bu nedenle bu yörede bir kızgınlık anında söylenen şu söz günümüze kadar gelmiştir: "Sana öyle bir iş ederim ki, Timur bile Sivas'a etmemiş ola" denir.

Gökmedrese...

Sivas topraklarının bir kısmı Fatih Sultan Mehmet tarafından, geri kalan bölümü de Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı sınırları içine katılmış ve yöre ancak bundan sonra huzura ve sükûna kavuşabilmiştir.

Sivas yakın tarihimizde de büyük önem taşıyan vatan parçamız olmuştur. Millî Mücadele'nin ateşini Anadolu'da tutuşturan Atatürk, Sivas'ta topladığı tarihî kongrede Kurtuluş Savaşı'mızın esaslarını tespit etmiştir. Bu önemli olay yakın tarihimizde "Sivas Kongresi" adıyla anılmaktadır.

Büruciye Medresesi taş kapısı...

Sivas ilimizin sınırları içinde zengin tarihinin çeşitli devirlerine ait birçok tarihî eser bulunmaktadır. Sivas özellikle Selçuklu eserleri bakımından Konya'dan sonra gelen ilimizdir. Sivas il merkezindeki tarih zenginliklerinin en önemlileri şunlardır:

ALİAĞA CAMİİ: Behram Paşa'nın oğlu Mustafa Bey tarafından XVI. yüzyılda inşa ettirilmiştir. Kubbesi kurşun kaplı olup güzel bir mimarisi vardır.

BURUCİYE MEDRESESİ: Selçuklu vezirlerinden Hibetullah Burücerdeoğlu Muzaffer tarafından 1271 yılında yaptırılmıştır. Giriş kapısı sarı renkli kumlu taştan yapılmış olup üzerinde nefis işlemeler bulunmaktadır.

BEHRAMPAŞA HANI: Behram Paşa tarafından 1583 yılında yaptırılmıştır. Tamamen taştan bina olunan han iki katlıdır, ortasında büyük bir de avlusu bulunmaktadır.

ÇİFTE MİNARE: Selçuk vezirlerinden Şemseddin Mehmet tarafından inşa ettirilmiştir. İç kısmı tamamen yıkılmış olup yalnız cephe kısmı ayaktadır. 20 metre yüksekliğindeki kapısı Türk taş oymacılığı sanatının şaheserleri arasındadır. Bu şahane kapının üzerinde, tuğladan yapılıp üzeri çinilerle süslenmiş tek şerefeli iki minare bulunmaktadır. Bu nedenle "Çifte Minare" adıyla anılan bu medrese Sivas'a simge olmuş yapıların başında yer alır.

GÜDÜK MİNARE: Eratnaoğulları'ndan Alaeddin Bey tarafından oğlu Şeyh Hasan için türbe olarak 1347 yılında yaptırılmıştır. Cephesi mermerle kaplı olup üzeri 10 metre yüksekliğinde bir kubbe ile örtülüdür. Türbenin içinde Şeyh Hasan'ın siyah mermerden yapılma sandukası bulunmaktadır.

İZZEDDİN KEYKAVUS TÜRBESİ: Şifaiye Medresesi içindedir. Büyük taşlardan yapılmış olup üst tarafı tuğla ile örülmüştür. Koni biçiminde yüksek bir kubbesi vardır. İçi mavi ve siyah renkli çinilerle kaplıdır. Cephe kısmındaki kitabeler pek güzeldir. Türbenin içinde on üç sanduka bulunmaktadır.

KALE: İnşa tarihi kesinlikle bilinememektedir. Aşağı ve yukarı kale olmak üzere iki bölümden ibarettir. Aşağı Kale'nin sur yüksekliği 25 metre olup beş kapısı vardır. Büyük Justinianus, Danişmentoğulları ve Alaeddin Keykubat tarafından tamir ettirildiği bilinen kalenin ve duvarlarının tamamen yıkılması sonucu ortada izi kalmamıştır.

KALE CAMİİ: III. Sultan Murad'ın vezirlerinden Mahmut Paşa tarafından 1580 yılında yaptırılmıştır. Güzel bir mimarisi vardır.

KURŞUNLU HAMAM: 1576 yılında yaptırıldığı bilinmektedir. Osmanlı hamam mimarisinin tipik bir örneğini teşkil etmektedir.

MEYDAN CAMİİ: Kanunî Sultan Süleyman'ın vezirlerinden Koca Hasan Paşa tarafından 1562 yılında yaptırılmıştır. Dikdörtgen plan üzerine bina olunan camiin kubbesi yoktur; çatı, kalın dört köşe sütunlar üzerine oturtulmuştur.

MUZAFFER BÜRUCERDİ TÜRBESİ: Büruciye Medresesi içindedir. Kubbesiyle birlikte taştan yapılmıştır. Selçuklu kümbet mimarisinin en güzel eserlerinden biridir. İçinde biri Hibetullah Bürucerdoğlu Muzaffer'e aid olmak üzere iki sanduka bulunmaktadır.

ŞEYH ÇOBAN TÜRBESİ: Taştan yapılma bir bina olup üzeri kiremit örtülüdür. 1370 yılında inşa edilmiş olup yanında bir de çeşme vardır.

ŞİFAİYE: Büyük Selçuklu Sultanı İzzeddin Keykavus tarafından 1217 yılında yaptırılmıştır. En eski ve en ünlü şifahanelerden biri olup yanında ayrıca bir hamam, bir cami, bir de medrese bulunmaktadır. Selçuklu mimarisinin en güzel eserlerinden biri olup yontma taştan yapılmıştır. İçi, sırlı tuğla ve çini kaplıdır. İçinde ayrıca Sultan İzzeddin Keykavus'un türbesi de bulunmaktadır. Son Selçuk hükümdarı II. Sultan Mesut istisna edilirse, Sultan İzzeddin Keykavus, Konya dışında gömülü, ünlü tek Selçuklu Sultanı'dır. Şifaiye, dünyanın en eski sağlık müesseselerinden biridir. Günümüze sağlam bir biçimde ulaşmıştır.

ULU CAMİ: XII. yüzyıl yapısı olup minaresi XIV. yüzyılda yapılmıştır. Tuğla örme minarenin orta yerinde süslü kûfî yazısıyla işlenmiş pek güzel bir kemer bulunmaktadır.

YENİ CAMİ: Sivas eşrafından Selim Ağa'nın eşi Alime Hatun tarafından yaptırılmıştır. XVIII. yüzyıl yapısı güzel bir camidir.

Sivas il merkezi dışında bulunan tarih zenginlikleri şunlardır:

DİVRİĞİ

Hititliler zamanından beri yerleşme merkezidir. En şaşaalı devrini Bizans döneminde yaşadığı bilinir. O çağdaki adı Tefrike'dir. 1180 yılında Mengüçoğlu Şahenşah tarafından yaptırılan Hisar Camii, Mengüçoğulları tarafından XIII. yüzyılda inşa ettirilen kale, 1191 yılında yapılmış Kemaleddin Türbesi ile 1166 yılında Emir Seyfeddin Şahin Şah binSüleymantarafından yaptırılmış Sitte Melik Türbesi gibi tarih zenginlikleri vardır. İlçe merkezinin en büyük tarih zenginliğini Ulu Cami teşkil etmektedir. Selçuk mimarisi ve süsleme sanatının şaheserleri arasında yer alan bu cami 1298 yılında Ahmet Şah tarafından yaptırılmıştır. Mimarının Ahlatlı Hürrem-Şah olduğu bilinir. Hem hastane, hem de tıp medresesi olarak faaliyet gösteren Darüşşifa kısmı Ahmet Şah'ın eşi tarafından inşa ettirilmiştir. Ulu Camii'nin 1240 tarihini taşıyan abonoz ağacından yapılma minberi ile mihrabı birer şaheser niteliğini taşımaktadır. Camiin üç kapısından biri olan Taçkapı da Türk taş işçiliğinin şaheserleri arasında yer almaktadır.

Merkezden sağ yana 94 cm eğik olan Ulucami...

SİVAS 2713 — 2714
Gemerek 55 — 56 — 57

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

SİVAS BARI YAVAŞ BAŞLAR SONRA HIZLANIR...

Sivas'ın ünlü el dokuması renkli çorapları...

SIVAS ülkemizin en zengin folklorik ürünlerine sahip bir ilimizdir. Yöre baştan başa âdeta, halaylar, türküler, destanlar, maniler ve âşıklar diyarıdır. Türk halk edebiyatına geçmiş ozanların pek çoğu Sıvaslıdır. Selçukluların bir kültür merkezi olmuştur. Yöre bir kültür hazinesi niteliğindedir.

Yörede yetişen halk ozanları yaşadığı çağlar içinde en doğru Türkçe ile duygularını dile getirmişlerdir. Paha biçilmez eserler dillerden sazların tellerine dökülmüştür. Hasret, gurbet, sevgi ve acı, bir başka ruh ve bir başka anlam kazanmıştır.

Şemsettin Sivasi, Şeyhi, Nuri Sivasi, Suzi, Recep Kâmil, Hasan Rıfat, Şeyh Halit, Sıtkı Efendi, Meftuni, Hayri Lütfullah, Atıf, Fazlullah Moral, Mur Ali Baba, Abdülkadir Gulami, Ahmet Hamdi, Numan Sabit, Kazancızade Emin Edif Efendi, Hüseyin Hüsnü, Pir Sultan Abdal, Kul Mehmet, Er Mustafa, Ruhsati, Serdari, Kemter, Aşık Veli, Feryadi, Kul Himmet, Min Hacı, Fahri, Talibi, Mesleki, Kusuri, Kul Himmet Üsdadım, Meftuni, Rindi, Derdiment, Aşık Veysel Sıvas'ın yetiştirdiği ünlü ozanlar olarak ün salmıştır.

Daima güzele, iyiye ve insan sevgisine yönelen güçlü şairin "Toprak" adlı dizesi ilginçtir:

"Dost dost diye nicesine sarıldım,
Benim sadık yarim kara topraktır.
Beyhude dolandım, boşa yoruldum,
Benim sadık yarim kara topraktır.

Koyun verdi, kuzu verdi, süt verdi,
Yemek verdi, ekmek verdi, et verdi,
Kazma ile döğmeyince kız verdi,
Benim sadık yarim kara topraktır.

İşkence yaptıkça bana gülerdi,
Bunda yalan yoktur, herkes te gördü,
Bir çekirdek verdim, dört bostan verdi,
Benim sadık yarim kara topraktır.

Nice güzellere bağlandım kaldım,
Ne bir vefa gördüm, ne fada buldum,
Her türlü isteğim topraktan aldım,
Benim sadık yarim kara topraktır.
Karnın yardım kazmayınan belinen,
Yüzüm yırttım tırnağınan belinen,
Yine beni karşıladı gülinen,
Benim sadık yarim kara topraktır."

Sıvas'ın yetiştirdiği ünlü halk ozanlarından biri de Ali İzzet Özkan'dır.

"Mühür gözlüm seni elden Sakınırım, kıskanırım;
Uçan kuştan, esen yelden, Sakınırım, kıskanırım."
diyen ozan, düşüncelerini oldukça yalın bir dille iletmektedir.

Sıvas yöresinde yetişen şairler sıralanamayacak kadar çoktur. Şah, Turna, Sefil Selimi., Kemal, Ali Kul Aptal, Mustafa Feryadi Çağıran, Emsali, Ali Ağa, Ali Ertekin, Zahiri, Seyit Türk, San'ati, Cehdi Kut gibi âşıklar, yörenin değerli sanatçıları olarak belirlenmektedir.

Muzaffer Sarısözen'in Türk Halk Müziği'ne yaptığı hizmetler unutulamayacak düzeldedir. Türk Halk Müziği'ne bir yeni düzen getiren, derlemeler yapan ve bir anlamda kişilik kazandıran Sarısözen'in yayınlanmış pekçok kitabı vardır. Muzaffer Sarısözen'in Anadolu'dan derlediği onbinlerce türkünün bugün bile radyolarımızdan duyurulamamış olması oldukça ilginçtir.

OYUNLAR

Sıvas Lisesi folklor kolu öğrencilerinin oyunları ve giysileri konusundaki çalışmaları şöyle:

Yerli halkın oyunları önceleri ağır başlar. Sonraları hızlanır. Bunlar "Bar" türündeki oyunlardır. Bu oyunlarda sekme, omuz silkme, kırıtma yoktur. Ağır başlı ve durgundur. Kadın erkek ayrı ayrı oynarlar.

Türkmen oyunlarına gelince Torosların, güneyin havasını yansıtırlar. Yaylada sekerek yürümeler, erkek kadın coşkuyla elele tutuşarak vücut sallamalar, titremeler kıvrak ve coşkuludur.

Sıvas Türkmenlerinin "Samah" türünde oyunları bu Türkmenler arasında vardır. Sıvas'ın yerli halkının kaç-göç olmasına karşın bu Türkmenler arasında böyle bir şey yoktur. Bu oyunları kadın-erkek birlikte oynarlar.

"Çökelek", "Arnavut", "ters bico", "yanlama", "iş halayı", "ağırlama", "Abdurrahman", "hoş bilezik", "hanım esme", "koca saraltı tarla" yörenin en sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

Çökelek oyununun öyküsü:

Bu oyunun bir diğer adı "çökelik"tir. En belirgin özelliği "Samah" türünde oluşudur. Türkmen oyunudur. Sıvas'ın 25 kilometre uzaklıkta olan Karaçayır köyünden derlenmiştir. Bu oyunu kız ve erkek birlikte oynayabilir.

Zöhre köyün çok güzel bir gelinidir. Fakat bu güzelliğinin yanında kaynanası çok zalimdir. Birgün Zöhre gelinle birlikte kaynanası tandırın başında peynir yaparak kayınvalide birden yerinden kalkar ve tanıdığın âcil bir işine koşar. Peynirin yapılması görevini de Zöhre geline bırakır. Ancak sütün cürümesi ile peynir çökeleke dönüşür. Kaynanasından korkan gelin, başlar tandır başında peynir kazanının etrafında dua etmeye. Dışarı çıkar, içeri girer, kaynananın gelişini gözler. Başlar söylenmeye "Çökelik, ben sana yandım, çökelik ille de yandım çökelik" sözlerini söyleyip kazan etrafında döner.

Oyun bir daire şeklinde oynanır, içeri girmeler, çıkmalar, el vuruşlar oyunun başlıca özelliklerindendir.

GİYSİLER

Kadın giyimi: Kadın üç grupta toplanmaktadır: Bunlar, "Üç etek", "bindallı", "döğmeler."

Üç etekler genellikle simle karışık olarak dokunan, sevai denilen kumaşlardan yapılmakla beraber, ipekli ve pamuklu kumaşlardan da olmaktadır. İsminden anlaşılacağı üzere üç etek, arka tek, ön iki parçalı olmak üzere üç peşli (eteğe Sivas yöresinde peş adı verilmektedir) bir giysidir. Üç eteğin altına geniş ve uzun bir şalvar giyilmektedir.

Bindallılar: Çoğunlukla kadife ve atlas üzerine sim işlemeli giysilerdir. Omuzdan topuğa kadar uzanır. Kollar yırtmaçlı veya yırtmaçsız, oldukça geniş ve sarkıktır. Çok çeşitli modelleri olup üzerine değişik motifler işlenmiş bu giysilerin altında uzun şalvar yoktur.

Dövmeler: Değişik modellerden, ipek üzerine serpilmiş sim motifli kumaşlardan yapılan giysilerdir. Ekseriya kenarları dantellerle süslüdür. Dövmeler'de bindallılar gibi omuzdan topuğa kadar uzanırlar.

Şalvarlar: Geniş, uzun ipekli atlas veya diğer kumaşlardan yapılır. Üzerinde işleme yoktur.

Önlükler: Kadife, atlas ve düz kumaşlardan yapılır. Üzerinde sim işlemeli motifler bulunur. Köy önlükleri tezgâhlarda dokunan kırmızı veya siyah yün kumaşlardan yapılır. Üzerinde nakışlar bulunur.

Belde gümüş kemer bulunur. Kemerlerin değişik modelleri vardır.

Ayakta yemeni veya kundura bulunur. Çoraplar düz veya nakışlı olup yünden yapılmıştır.

Erkek giyimi: Başta kırmızı bir fes bulunur. Fesin üzerinde kıvrılmış poşuveya hindi bulunur. (Başa örtülen bir çeşit yazma) Sırta ince ipekten ya da beyaz ketenden yapılmış yakası kapalı, omuzdan açılan işlik bulunur. İşliğin üzerine önü sıkmalı kazeki (Kollu veya kolsuz yelek) giyilir. Bele şal bağlanır. Köstek şalın üstüne sarkık biçimde tutturulmuştur. Bacakta yerli dokuma yünden veya şayak denilen kumaştan yapılmış arka kısmı geniş ve kalcadan büzgülü şalvar vardır. Buna yörede "Zıvga" adı verilmektedir. Yaşlı erkeklerde beldeki şalın yerine sahretlik bağlanır. Sahretlik, meşinden yapılmış iki üç katlı bir çeşit kuşağa benzeyen bir giyim eşyasıdır. Alt kenarı dikilmiştir. Üst kenar dikili değildir.

Sivas Belediyesi Folklor Ekibi...

GELENEK, GÖRENEK

Sivas yöresinde "İmece" geleneği günümüzde de devam etmektedir Bazı işler el ele verilerek yapılmıştır. Dostluğun, yardım severliğin en güzel örneği bu imecelerle ortaya konur. Bulgur Anadolu'da olduğu gibi Sivas'ta da önemli bir halk mutfağı ürünüdür. Her evde çuvallarla bulgur olur. El değirmenlerinde çekilerek elde edilen bulgur ilginç bir imece ile elde edilir.

Bulgur çektirecek ev sahibi, genç kız veya erkeklerin bulunduğu evleri bulgur çekmeye davet eder. Bulgur genellikle geceleri çekilir. Ya tamamen kızlar, veya tamamen erkekler tarafından çekilir. Gençler bulgur çekme taşının etrafına üçer beşer kişilik gruplar halinde otururlar. Her taşın bir idarecisi vardır. Bulgur avuçlarla alınır değirmenin boğazına dökülür. Bir taraftan eller değirmen taşını çevirerek bulgurun çekilmesini sağlarlar.

ATASÖZLERİ

– El yumruğunu bilmeyen kendi yumruğunu büyük sanır.
– Elde yiyen yolda acıkır.
– Her derenin başını bir belen keser.
– Gölgesi ağır. (Sakin görünüşlü, ama ağır)
– Evini tavuk eşiyor, çalımı dağdan aşıyor.
– Eşek elin, heybe emanet, yükle yükleyebildiğin kadar.
– Emsali ili uçmayan kuşun sesi havadan gelir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

İç Anadolu bölgesinde daima büyük uygarlıklara sahne olmuş bu ilimiz, Cumhuriyetimizin kuruluşunu sağlayan İstiklâl Savaşı'nın ilk devrelerinde de şerefli ve tarihi bir yer almıştır.

Yörede madencilik, tahıl ve hayvancılık ekonomik açıdan geniş bir yer tutmaktadır. Halıcılık başta olmak üzere, çeşitli el sanatları halkın başlıca uğraşları arasındadır.

Türk Ticaret Bankası 1969 yılından beri Sivaslılara etkin bir şekilde hizmet sunmanın mutluluğunu duymaktadır.

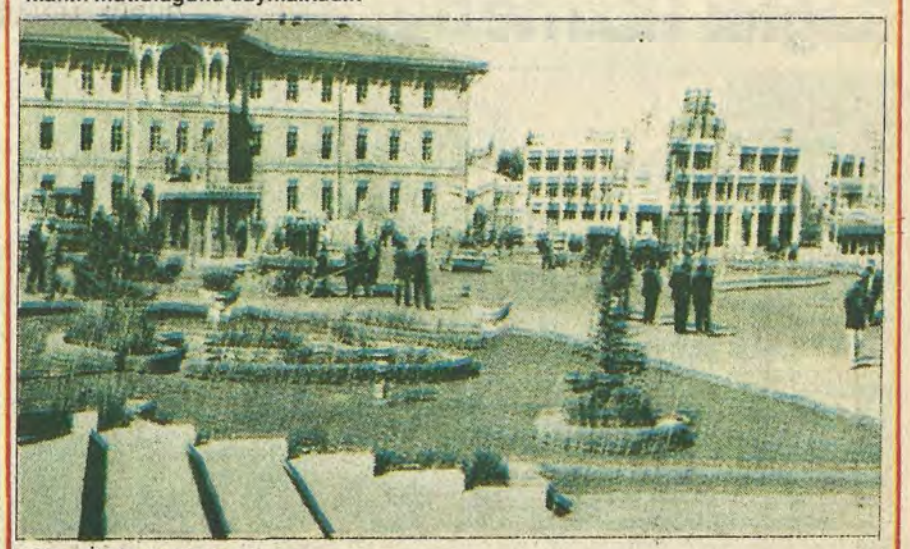

Sivas İl Merkez Şubesi
Sivas

Sivas İli Şubeleri
Divriği, Şuşehri, Şarkışla

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Tarım ve hayvancılık gelişmiştir...

SANAYİİ bakımından geri kalmış bir bölge olan Sivas'ın, bu eksikliği de giderildiğinde, hem işsizlik önlenmiş olacak, hem de ilin gelişmiş bölgeler arasına girmesi sağlanabilecektir. Halen, demiryolu fabrikaları, Çimento Fabrikası, Süt Fabrikası, Beton Travers Fabrikası, Demir-Çelik Madenleri Müessesesi ve Linyit İşletmeleri Müessesesi bulunan Sivas'ta, devlet eliyle, bu tesislerde ancak yaklaşık olarak 8 bin kişiye iş imkânı sağlanmıştır.

Ekonomisi, tarım ve hayvancılık yönünden gelişmiş olan Sivas'ın kaderinin, daha önce yapılacağı açıklanan ve istimlakı da yapılmış olan 4. Demir-Çelik Tesisleri'ne bağlı olduğu veya böyle bir yatırımla bu eksiğin doldurulabileceği artık bilinmektedir.

İldeki özel teşebbüs tesisleri ise, yem, un, irmik makarna, ağır iş makinaları imalâthanesi, gıda ve pazarlama, tuğla, kiremit ve inşaat malzemeleri ile kendir ve alçı üretimine dönüktür. Sivas'ta halen, faaliyette olan özel sektör tesisleri, Yem Fabrikası, Modern Un Fabrikası, Kaldırma Üniteleri Fabrikası, Gıda Endüstrisi, Tuğla ve Kiremit fabrikaları, ve kendir ile alçı tesislerinden oluşmaktadır.

Resmî rakamlara göre 35 bin işsizin bulunduğu Sivas'ta, gayrisafi millî hasılanın ise yılda 3.5 milyar lirayı geçtiği açıklanmaktadır. Kişi başına düşen gelir oranı çok düşük olan kentte, küçük sanayi son yıllarda büyük gelişme göstermiştir.

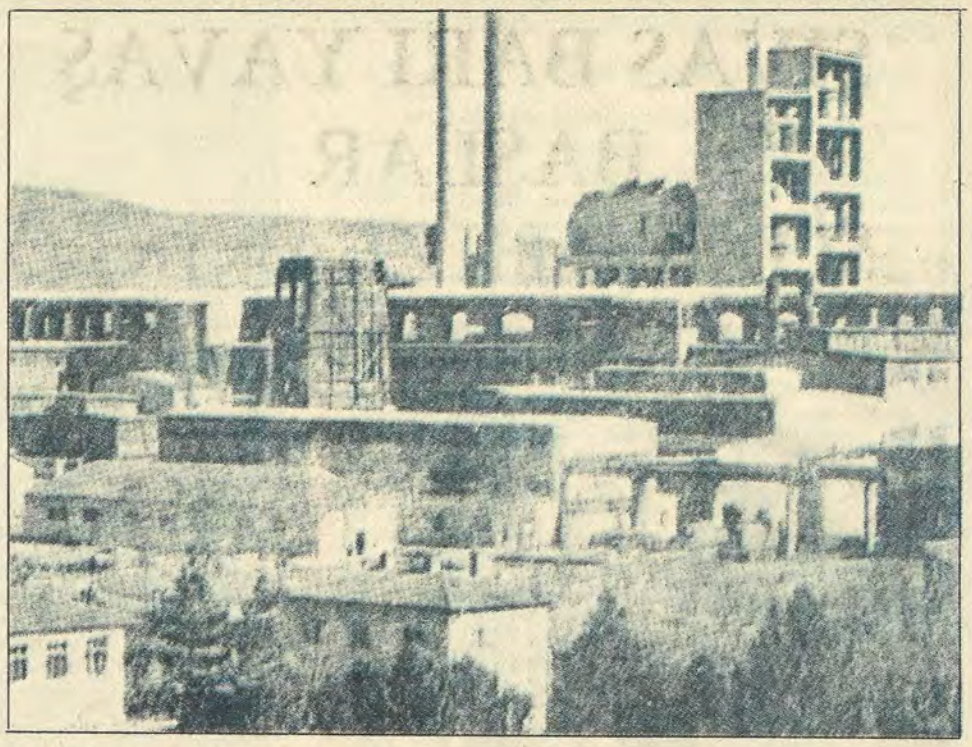

Sivas Çimento Fabrikası...

Kilimcilik Sivas ekonomisinde önemli yer tutar...

TARIM

Toprak bakımından, Konya ve Ankara'dan sonra Türkiye'nin üçüncü büyük ili olan Sivas'ta tarıma elverişli olmayan 1 milyon 219.530 hektar arazi bulunmakta, bu da genel alanın %42.8'ini oluşturmaktadır. Sivas'ta, sulanabilen arazi miktarı ise %3'dür, bu da 83.927 hektar alanı kapsamaktadır. 3.294 hektar bağ ve bahçe, 73.096 hektar göl ve bataklığın bulunduğu ilde orman alanı 17 bin hektar dolayındadır.

Kuru ziraat yapılan arazi miktarı ise 1 milyon 104.568 hektardır. Yıllık hububat rekoltesi 465 bin ton olan Sivas'ta her yıl ortalama olarak 300 bin hektar alana buğday, 52 bin hektara arpa, 30 bin hektara çavdar ve 3 bin hektara da yulaf ekilmektedir. Dönüm başına alınan ürün ise 110 kg. dolayındadır. Halkın %62'si tarımla uğraşmaktadır.

HAYVANCILIK

İl ekonomisinde önemli bir yeri tutan hayvancılıkla, halkın tarım kesiminde bulunan bölümünün %38'i ikinci bir işkolu olarak uğraş göstermektedir. 3 milyon baş hayvan varlığı ile Türkiye'nin ikinci vilayeti durumundaki Sivas'ın, hayvancılıktan geliri yıllık 100 milyon lira civarındadır. Yapılan bir istatistiğe göre, Sivas'ta 500 bin sığır, 26.900 manda, 1 milyon 410 bin 820 koyun, 303 bin keçi, 19 bin 720 at ve 571 bin 450 kanatlı hayvan bulunmaktadır.

ORMANCILIK

İç Anadolu'nun bütün iklim özeliklerini taşıyan Sivas'ta, 2.488 bin 800 hektarlık alandan sadece %8'i ormanlık bölgedir. Ormancılığın son yıllardaki gelişmesine sahne olan bu kentimizde ormancılık, Türkiye ortalamasının yarısının bile altındadır. İç Anadolu'da, Ankara, Eskişehir, Kayseri, Konya'dan sonra 5. ormanlık bölge olan Sivas'ta orman köyleri sayısı toplamı 434'dür. İldeki ormanlık alanın büyük bölümü (71.386 hektar) Koyulhisar'da, diğer kesimi ise, merkez ilçe ile Suşehri ve Yıldızeli yörelerindedir.

MADENCİLİK

Maden bakımından çok zengin olan Sivas, demir madeninin Türkiye'de en çok bulunan ilidir. Bugün ilde üretilen medenlerin başında, demir, kömür ve krom gelmektedir. Özellikle ilde işletilmekte bulunan demir madenleri, gerek Türk ekonomisi ve gerekse Türk Demir ve Çelik sanayii yönünden ön planda bir değer taşımaktadır. Bu sebeple 4. Demir-Çelik tesislerinin Sivas'ta kurulmasının isabet olacağı görüşleri savunulmaktadır. İlde elde edilen madenler şunlardır.

Demir (yıllık 1.250 bin ton), kömür (yıllık 175 bin ton), krom 90 bin ton), kurşun (35 bin ton), amyant (23 bin ton), nikel (55 bin ton), balit (40 bin ton), filorit (10 bin ton), mermer molozu (35 bin ton), stransiyim (25 bin ton).

Sağlık Hizmetleri

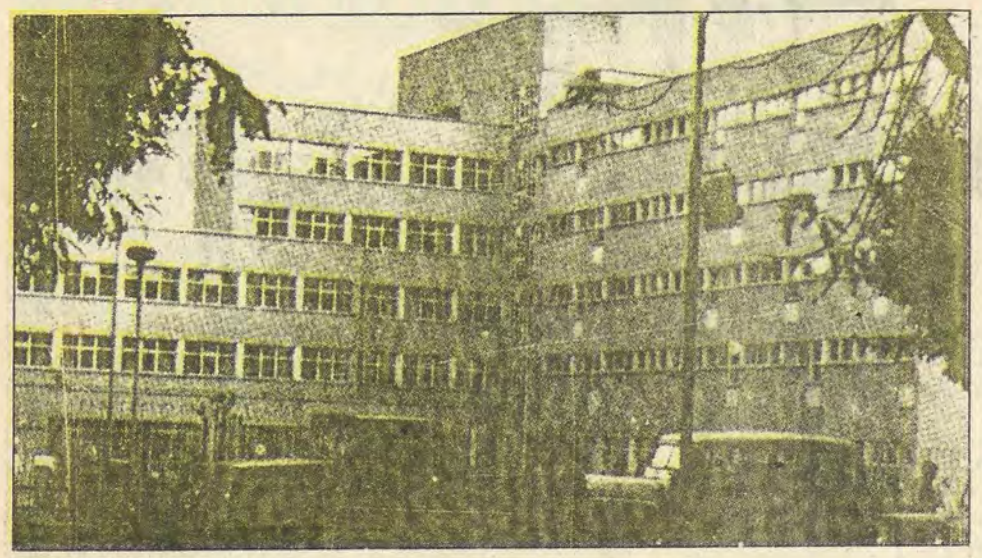

SSK Sigorta Hastanesi...

Sivas geniş yüzölçümü nedeniyle sağlık hizmetlerinin etkin olarak yaygınlaşmadığı bir ilimizdir. Genellikle şehir ve ilçe merkezlerinde sağlık sorunu bulunmamaktadır. Köylerde ise 67 sağlık ocağı bulunmakta ve bu ocaklar yetersiz personeline rağmen, 1280 köyde hizmet vermektedir.

İl merkezinde 400 yataklı Devlet Hastanesi, 130 yatak-lı Devlet Demiryolları Hastanesi, 200 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi, 100 yataklı Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 80 yataklı Doğumevi Hastanesi, 350 yataklı Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, 200 yataklı Askerî Hastane bulunmaktadır.

İlçelerde ise, Suşehri'nde 80, Kangal'da 50, Yıldızeli ve Şarkışla'da 30'ar yatak kapasiteli devlet hastaneleri mevcuttur.

Toplam 92 doktorun görev yaptığı Sivas'ta 10.683 kişiye bir doktor düşmektedir. Sağlık sorunu genellikle ilçelerde büyüktür.

Gezilecek yerler

GÖKMEDRESE: 1271 yılında yapılmış bir Selçuklu eseridir. Eserin ön yüzü ince geometrik oymalarla yaprak, çiçek gibi bitki şekilleri yanı sıra hayvan başları şeklindeki panolarla süslenmiştir. İnsan eliyle yapılabilecek bütün süs çeşitleri, büyük bir ustalıkla işlenmiştir. Taş oymacılığının en büyük örneği olan, kapı kısmına bakanlar, kendilerini büyülenmiş hissederler. Minarelere işlenmiş ve odaları süsleyen çeşitli renkteki çiniler esere ölümsüz bir güzellik vermektedir.

SICAK ÇERMİK: Sivas Ankara asfaltının 31. kilometresinde yer alır. 42 derece sıcak suyu, tıbbî değerlendirme sonunda, dış tatbikte ağrı giderici, içme olarak kullanıldığında, karaciğer, safra kesesi, mide ve barsak hastalıklarında olumlu etkiler gösterdiği anlaşılmıştır. Otel, motel, lokanta, elektrik, PTT, yüzme havuzları ve özel banyolar vardır.

SOĞUK ÇERMİK: Sivas'ın 17 kilometre kuzeydoğusunda yer alan soğuk çermik, suyunun bol ve şifalı olması nedeniyle ün yapmıştır. Suyun sıcaklığı 28 derecedir. Aynı zamanda bir mesire yeri olarak yöre halkı tarafından değerlendirilmektedir.

KANGAL BALIKLI KAPLICA: Su bolluğu ve tedavi edici özelliklerinden dolayı ünü süratle, yurt düzeyine yayınlamıştır. Kangal ilçesinin kuzeydoğusunda bulunan Kavak Deresi vadisindedir. İl merkezine uzaklığı 89, ilçe merkezine ise, 10 kilometredir. Suyunun sıcaklığı 39.5 dereceye kadar yükselen ve bu sıcaklığı kış mevsiminde de muhafaza eden balıklı kaplıca havuzlarında binlerce, cinsi henüz saptanamayan küçük balık bulunmaktadır. En büyüğü 10 cm. kadar olan balıkları halk kutsal olarak tanımaktadır. Balıklar havuza girenlerin vücutlarındaki yara kabuklarını ve sivilce başlarını koparırlar. Bu süretle açılan yaralarda, kaplıca suyu etkisini göstererek, bu yaraların iyileşmesini sağlar. Balıklar kaplıcanın sembolüdür. Kaplıcanın ismi de, içindeki balıklardan gelmektedir. Bu kaplıcanın bir eşinin sadece İsviçre'de bulunduğu son zamanlarda ortaya çıkmıştır.

TÖDÜRGE GÖLÜ: Zara ilçesine 16 kilometre mesafede ve devlet yolundan 1.5 kilometre içeride bulunan Tödürge Gölü'nün kıyısında plaj tesisleri ile birlikte, kurulan gazino bu bölgenin en şirin bir turistik yeridir. 17 cins ayrı balığı ile şöhret kazanmıştır.

HAFİK GÖLÜ: Hafik ilçesine bağlı devlet şoşesine iki kilometre mesafededir. Göl kıyısında plaj tesisleri ve gazinosu vardır. Yörenin büyük ilgisini çeken gölde, motor ve kayık gezileri yapılması mümkündür

GÜRÜN GÖKPINAR GÖLÜ: İlin tabii güzelliği ve alabalığı ile tanınmış turistik bölgelerindendir. İl merkezine 147, ilçe merkezine sekiz km. uzaklıktadır. Her iki merkeze stabilize yol ile bağlıdır.

25-30 metre derinlikteki gölün özelliklerinden birisi de, günün çeşitli saatlerinde değişen, ayrı ayrı renk güzellikleridir. Göl kenarında motel, otel ve gazino vardır. Motor ve kayıkla gezinti yapılabilen gölde, yeni yapılan tesislerle, alabalık üretimine başlanmış bulunmaktadır.

Nerelerde kalınır

KÖŞK OTELİ: 88 yatak kapasiteli olup, şehir merkezinde, banyolu ve lokantalıdır.

SULTAN OTELİ: 88 yatak kapasiteli olup, kaloriferli, duşludur.

BELEDİYE OTELİ: Atatürk Caddesi'ndeki bu otel, son derece modern, kaloriferli, banyolu ve lokantalıdır. 11 13 ve 18 43 telefon numaralıdır.

OTEL MADIMAK: Yörenin kendine özgü yemeklerinden ismini alan Madımak Oteli, Eski Belediye Sokak'tadır. 102 yatak kapasiteli turistik bu otelde, kaloriferli ve banyoludur.

BELGİN HOTEL: 42 yataklı, yeni bu otel, şehir merkezindedir. Banyolu ve kaloriferlidir.

SELÇUK OTELİ: Şehrin merkezindeki bir başka turistik konaklama tesisi olan buotel de, kaloriferli ve banyolu olup, 85 yatak kapasitelidir.

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CEMAJANS

Sivas'tan yetişen en ünlü sporcu, Dünya, olimpiyat, Avrupa ve Balkan şampiyonu güreşçi Ahmet Ayık'tır...

Sivassporlu futbolcular...

SİVAS gibi Selçuklu çağından bu yana Anadolu'nun en önemli kültür merkezlerinden biri olma hüviyetini korumuş bir bölgede kültürfiziğe dayanan sporun da pek eski bir tarihinin bulunması doğaldır. Sivas gibi geleneklerine bağlı bir toplumun yaşadığı bölgede Türk'ün geleneksel sporları olan ata binme, cirit oynama ve güreş de ön planda yer almış ve bu yerini yüzyıllarca korumasını bilmiştir.

1938 yılında Vali Akif İyidoğan sporu da kültür faaliyetleri içerisine katmıştır. Bu dönemde Nusret Çubukçu'nun çabaları ile sportif çalışmalar artış göstermiş, güreş, atletizm, bisiklet, kayak, yüzme, futbol, atıcılık ve cirit atma dallarında kulüpler kurulmaya başlanmıştır.

Ahmet Ayık

ÜNLÜ GÜREŞÇİLER

Sivas, tarih boyunca büyük pehlivanlar yetiştiren bir bölge olmuştur. Yağh ve karakucak güreşlerde minder güreşine kadar bu böyle olmuştur. 1800'lü yıllardan günümüze Sivas'ın yetiştirdiği ünlü karakucak pehlivanları arasında şu isimleri sıralayabiliriz: Sicim Celâl, Sicimoğlu Halil, Sicim'in torunu Veli, Porsuklu Abdullah, Kabakçı Mustafa, Kargınlı Çakır, Horhunlu Civelek Yusuf, Yücebacalı Yavri, Salavatlı İsmail, Kemerizli Karamısto, Kıldırlı Hüseyin, Kıldırlı Mustafa, Yıldızelli Koca Hüseyin, Kümbetli Osman, Agilli Hacı Ahmet, Agilli Osman, Karaçayırlı Göğüş Mehmet, Menteşeli Kadir, Kilhıdıklı Kel Hecim Başıbüyüklü Abubekir, Tuzlagöllü İbrahim, Bireputlu Turhan, Bahçecikli Ceri Recep, Adıslı Ömer, Kakikli Koca Bekir, Kalınlı Mustafa.

Minder güreşinde de, Sivas, Türk sporunun gurur anıtları olmuş nice ünlü güreşçi çıkarmıştır. Olimpiyat oyunları tarihinde Türk bayrağını ilk kez şampiyonluk direğine çektiren Yaşar Erkan ile Türk güreşinde şampiyonluklar kazanmış dünya, olimpiyat, Avrupa, Balkan şampiyonu olan Ahmet Ayık bunların başında yer almaktadır. Mustafa Çakmak, Ali Özdemir, Nurettin Karagöz, Sefer Baygın, Ali Rıza Durmuş, Servet Aydemir, Fikri Karakuş, Ali Kazan, İbrahim Önder, Mehmet Gocur, Sefer Baygın, Hüsamettin Kaban, Servet Aydemir, Ruşen Özen, Mehmet Demir, İbrahim Alıncak, Salih Günay, Sivas'ın millî forma hediye ettiği diğer ünlü ve şampiyon güreşcilerimiz arasındadır.

Mustafa Çakmak

MODERN SPORLAR

Sivas'ta modern sporlar, halkevlerinin kurulmasıyla başlamış ve buradan yayılmıştır. Bu dönemde Halkevi Asbaşkanı bulunan Nusret Çubukçu'nun da Sivas sporunun yerleşip kökleşmesinde pek önemli katkıları olmuştur. Bu dönemi, (1938-40) izleyen yıllarda Sivas Lisesi'ne bedeneğitimi öğretmeni olarak gelen Muzaffer Tunçalp (Ateş)'ın da Sivas'ta sporun gelişmesine pek büyük katkıları ve unutulmaz hizmetleri olmuştur.

1942 yıllarında başlayan yüzme, atletizm, kayak ve izcilik faaliyetinde , bedeneğitimi öğretmeni Muzaffer Tunçalp'in gayretli çalışmaları ile artmıştır. Özel idareden, Beden Terbiyesi bölge teşkilâtına devredilen 4 Eylül Stadyumu, Vali Akif İyidoğan ile Naci Kıcıman zamanında kurulmuştur. Düzenli çalışma 1952'de Cihat Demirören ile başlamıştır. Kâmil İşhanı'nda ilk büro kurulmuş, ajanlık, tertip komiteleri, hakem, antrenör kursları faaliyete geçmiştir.

KAYAK

Sivas'ın kışlarının çok sert olması, bu bölgede kayak faaliyetinin doğmasına sebep olmuştur. İklim şartlarının doğurduğu bir ihtiyaç olan kızaktan modern kayak sporuna geçişte başrol yine Muzaffer Tunçalp'in olmuştur.

1940'lı yılların başında Sivas Cer Atölyesi'nde yaptırılan 1700 çift kayağın 1000 çifti Kayak Federasyonu'na verilirken, 700 çifti Sivas'ta alıkonulmuş ve böylece bölgede ciddî kayak çalışmaları yolunda ilk adım atılmıştır. Sivas'ta başlayan bu faaliyet kısa zamanda semeresini vermiş ve Sivas, Türk kayak sporunda önemli bölgelerden biri olmuştur. Bu arada, Türk Millî kayak takımlarına yine bu bölgeden yetişen birçok kayakçı katılmıştır. Bunların başında, gelmiş geçmiş en ünlü kayakçılardan biri olan Kerami Sakarya gelmektedir. Ahmet Giray, Yaşar Kanatlı, Tevfik Alaftar, Necdet Gürler, Raşit Atak, Çetin Pulak, yine bu bölgeden yetişen diğer ünlü ve millî kayakçılar arasındadır.

Sivas, sporun hemen her dalında millî takımlarımıza birçok eleman vermiştir. Bunlar arasında atletizmde Osman Özçoban, Mustafa Eldem, Yüksel Koçak, Sabri Emil, İbrahim Erşan, Sadık Aybora, Yüksel Temir, Hikmet Sevilmiş, Turgut Korkmaz, bayanlarda Aydan Kaluç ile Nuray Alkan ve son yıllarda Türk atletizminin en büyük gururlarından biri olan Veli Ballı, boksta Hüseyin Yıldırım, Orhan Çetinkol, Mehmet Yıldırım, Muammer Yılmaz, Bahattin Özler, Bekir Kuşçu, futbolda Ahmet Tuna Kozan, Köksal Mesçi bunların arasında ilk akla gelen isimlerdir.

Türk basketbolunun ünlü ismi Hüseyin Alp de Sivaslıdır.

Sivas'tan yetişen diğer ünlü sporcular arasında şu isimleri görmekteyiz:

HALTER: Harun Akkaya (Balkan şampiyonu), Orhan Boltürk (Türkiye rekortmeni) Hüseyin Akkaya (Gençler Türkiye rekortmeni), Cahit Günten (Gençler Türkiye rekortmeni).

Halen Sivas sporunu büyük katkılarıyla yaşatan spor kulüpleri şunlardır:

ABDÜLVAHABİ GAZİ GENÇLİK KULÜBÜ: (1966- mavi-beyaz), AVCILIK—ATICILIK KULÜBÜ (1955- gri-bordo), ÇAYSPOR (1966- kırmızı-siyah), DEMİRSPOR (1940, mavi-lâcivert), 4 EYLÜL BELEDİYE GENÇLİK KULÜBÜ (1948, kırmızı- mavi), DİKİM-İŞ GÜREŞ İHTİSAS KULÜBÜ (1968 - kırmızı-beyaz), DİVRİĞİ GENÇLİK (1956, siyah-kırmızı) ŞARKIŞLA GENÇLİK KULÜBÜ (1962, sarı-kırmızı), SÜMERSPOR (1946, lâcivert-gri), SELÇUKSPOR (1966, sarı-lâcivert), SUŞEHRİ GENÇLİK KULÜBÜ (1956, yeşil-sarı), YÜCEYURT (1966, yeşil-sarı), ZARA GENÇLİK KULÜBÜ (1955, kırmızı-lâcivert), KANGAL GENÇLİK KULÜBÜ (1966, siyah-beyaz), VOLKANSPOR (yeşil-siyah), TUNASPOR (lâcivert-beyaz) BEZİRCİ GENÇLİK KULÜBÜ (mor-beyaz), YILDIZELİ GENÇLİK KULÜBÜ (1961- sarı-lâcivert).

Sivas ilinin adını taşıyacak bir kulübün kurulması yolunda çalışmalar 1950 yılında başlamış ve SİVASSPOR GENÇLİK KULÜBÜ 27 Temmuz 1950 günü resmen kurulmuştur. Bu kulüp, 22 Ağustos 1967 günü Sivas'ın iki eski ve köklü spor ocağı olan Yolspor ile Kızılırmak kulüplerinin de katılmalarıyla profesyonel bir futbol takımı kurmuştur. Sivasspor profesyonel futbol takımı, 1967-68 sezonundan bu yana Türkiye 11. Ligi'nde yer almaktadır. Forma renkleri Kırmızı-Beyaz olup arması üzerinde üç yıldız, birleşen üç kulübü simgelemektedir.

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Şerif Karataş
Adres: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Sivas
Telefon numarası: 2051-2529-3690
Memur ve personel sayısı: 43
Lisanslı sporcu sayısı: 3725 erkek, 25 bayan.

TESİSLER:

4 Eylül Spor Sitesi: 68.250 metrekarelik bir alana sahiptir. Bu alan içerisinde kapasitesi 10 bin kişilik zemini çim olan bir futbol sahası bulunuyor. Aynı saha içeisinde atletizm pisti de mevcuttur. 250 kişilik portatif tribünlü 54x90 ebadında toprak zeminli futbol sahası ve stadyum yan tarafında 40x70 ebadında antrenman sahası bulunuyor.

Spor salonu: 1954 yılında faaliyete geçti. 2600 metrekarelik alan üzerine yerleşmiştir. Bin kişi kapasitelidir.

Yoğunyokuş Kayakevi: 22.850 metrekarelik alana sahip olup, şehir merkezine 13 km. uzaklıkta, eski Kayseri karayolu üzerindedir. İki ayrı binadan oluşmaktadır.

Yapımı süren tesisler: Spor salonunun yapını 4 Eylül Spor Sitesi içerisinde sürüyor. Yapımına 1976 yılında başlanılmış olup, 2500 kişi kapasitelidir. Halen % 75 bölümü tamamlanmıştır. Kapalı yüzme havuzu inşaatı, 4 Eylül Spor Sitesi içinde yapılıyor. 1977 yılında yapımına başlanılan yüzme havuzu 250 kişi kapasiteli olup yedi kulvarlıdır, % 50'si tamamlandı.

Bölgede şu spor dallarında faaliyet gösterilmektedir: Atletizm, basketbol, boks, futbol, güreş, halter, judo, taekwon-do, masatenisi, voleybol.

1934 yılında kurulan Sivasspor Kulübü'nün ilk üyeleri...

TEKİRDAĞ

59

Yüzölçümü: 6.218 km2
Nüfusu: 359.479
İlçeleri: Çerkezköy, Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Muratlı, Saray, Şarköy.
Köy sayısı: 275
Doktor sayısı: 177
Hastane yatak sayısı: 659
Okur-yazar oranı: % 96.4
Otomatik tel. kodu: 9-1861

MARMARA DENİZİ KIYILARINDA BİR TURİZM VE DİNLENME KENTİ...

TAMER ÖRÜ

İKİ yanı ağaçlarla çevrili, denize paralel, çiçeklerle bezenmiş, geniş tretuvarlı bir yol ile girersiniz Tekirdağ iline. İli, deniz kıyısı boyunca boydan boya geçen bu Atatürk Bulvarı aynı zamanda İstanbul-İpsala karayolunun da bir parçasıdır.

Tekirdağ'a girer girmez insanı saran bu ferahlık, yalnızca bulvar boyunca değil, ilin hemen her yöresinde hissedilir. Şarapları ile ünlü Şarköy, üzümü ile ünlü Mürefte, Karadeniz'deki tek turistik yöresi Kastros ve Marmara Denizi kıyısı boyunca ince kumlu doğal plajları, balığı ile eşsiz bir turizm ve dinlenme kentidir Tekirdağ.

Tekirdağ ova, dağ ve ormanı güzelliklerinin yanısıra bir av cennetidir de. Özellikle dağlık yörelerinde bıldırcın, çil, çulluk, keklik, sarıasma, üveyik, yaban ördeği, tavşan, yaban domuzu, tilki ve kurt avlanır.

Doğal ve turistik değerlerinin yanısıra ekonomik yaşamı da oldukça hareketlidir Tekirdağ'ın. Pek çok büyük fabrikanın bu ilimizin sınırları içinde olmasının yanısıra, şarap ihracaatının en önde gelen limanlarından biridir.

Ekili alanlarının oranı açısından da dikkat çeken illerden biri olan Tekirdağ, Türkiye'nin ayçiçeği tarlasıdır aynı zamanda.

Adı nereden geliyor

Türk akıncıları Anadolu'ya Rumeli'yeilk geçişlerinde bu yöreye geldiklerinde, karşılarında iki yıl müddetle direnen bu Bizans kalesinin bulunduğu yeri Tekfur Dağı olarak anmışlardı. Bir öyküye göre de bu yörede ava çıkan Bizans Tekfuru, sürek avı sırasında vurduğu bir ceylanın yaralı halde yuvasına kadar gidip orada yavrularını emzirirken ölmesi karşısında aşırı bir üzüntüye kapılıp tüm dünya nimetlerini terkederek bu yöredeki dağda inzivaya çekildiğinden dağa bu ad verilmişti. Hangisi doğrudur, bunu kesinlikle bilemeyiz. Bilinen, Tekfur Dağı'nın Türk halkının dilinde önce Tekir Dağı, sonra da Tekirdağ şekline dönüştüğüdür.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 10 metre kabul edilen Tekirdağ ılık bir yaz geçirir. Genellikle sıcaklık 25 derece civarındadır. Yaz aylarında arasıra sağnak görülür. Kış ayları çok yağışlıdır. Yılın 70-80 günü tam güneşli 100-110 günü kapalı ve yağışlı geçer. Diğer günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Ancak kara yolu ile gitmek mümkündür. İstanbul'dan yalnız Tekirdağ otobüsleri kalktığı gibi, Çanakkale yolu ile İzmir ve çevresine giden bütün otobüsler de Tekirdağ'ına yolcu alabilir.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 92.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	36.916	40.7
DP	53.660	59.2
Bağm.	490	0.1

1954
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 89.3

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	35.145	34.3
CMP	2.551	2.5
DP	64.901	63.3
Bağm.	115	0.0

1957
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 78.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	42.058	41.4
CMP	7.147	7.0
DP	52.440	51.6
Bağm.	16	0.0

1961
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 84.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	7.505	6.9
CHP	39.577	36.4
CKMP	7.979	7.4
YTP	53.675	49.3

1965
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 73.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	54.100	58.7
CHP	30.206	32.8
CKMP	1.114	1.2
MP	3.751	4.1
TİP	2.639	2.9
Bağm.	250	0.0

1969
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 64.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	40.970	48.5
CHP	20.897	24.8
CGP	17.030	20.2
MP	750	0.9
MHP	892	1.0
TİP	3.378	4.0
YTP	481	0.6

1973
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 64.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	36.861	40.2
CHP	31.558	34.4
CGP	10.967	11.9
DP	7.717	8.4
MHP	1.696	1.8
MSP	3.008	3.3

1977
Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 79.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	57.551	44.0
CHP	61.468	47.0
CGP	4.097	3.1
DP	2.184	1.7
MHP	1.713	1.3
MSP	3.269	2.5
TBP	329	0.3
Bağm.	131	0.1

TEKİRDAĞ ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 61	%39

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 94.1	%5.9

TEKİRDAĞ VALİSİ: FETHİ AYTAÇ

BENİM TEKİRDAĞ adını belleğime yerleştirmem yıllarca önce, rahmetli şair Mehmet Faruk Gürtunca'nın DOKUNMAYIN BU ASLAN'a adlı eserinde yer alan:

"... CARNERA'lıyı yener TEKİRDAĞLI'mız!"

Ve yine rahmetli şair Yahya Kemal Beyatlı'nın

"...Fetihler ufku TEKİRDAĞ!"

mısraları ile olmuştu.

İl valiliğine tayin olunduğum zaman ise sahip olduğum bilgiler, ilin TRAKYA'nın diğer illeri ile birlikte yurdum İDARECİ gözüyle "sakin" illerinden biri olduğu, halkın ekonomik bakımdan olduğu kadar sosyal ve kültürel bakımdan da yurt ortalamasının üstünde bir düzeyde bulunduğu idi.

İçtenlikle belirteyim ki, Tekirdağ'dan Kaptan-ı Derya Hasan Paşa, şair Namık Kemal gibi değerlerin yetiştiğini duymak, ATATÜRK'ün 1928 yılı Ağustos ayında İstanbul'da başlattığı harf devrimini (yani lâtin alfabesinin yeni Türk Alfabesi olarak benimsenmesi devrimini) yaymak için ilk gezisini Tekirdağ'a yaptığını öğrenmek burada mümkün oldu.

Kanaatimce, bir ili tanımak, bir insanı tanıyıp anlamaya benzer: Her şeyden önce ihtiyatlı, dikkatli ve sabırlı bir gözlemci olmayı, sonra da sadece fiziksel görüntüsü ile yetinmeyip ic yapısını da öğrenmeyi gerektirir. Kaldı ki gerek fiziksel görüntü, gerekse iç yapı da, bir canlı varlıkta olduğu gibi, zaman içinde sürekli değişir. Bu nedenle her il'de olduğu gibi TEKİRDAĞ ilinde de "kimlik kart"ının zaman zaman yenilenmesi zorunludur.

Diyebilirim ki, 1982 yılının son aylarında TEKİRDAĞ ili, yurdumuzun bütününde paylaşılan "huzur ve güven ortamı" içinde yaşamını sürdürmektedir. İster yerli ister göçmen olsun il halkının büyük bir çoğunluğunun dil, din, gelenek, yaşayış ve yerleşme biçiminin tamamen aynı (homojen) olması ve kökende (etnik) bir ayrılığın sözkonusu olmaması, devlete sadakatle bağlılığı adeta gelenekselleştirmiştir.

Halkın ekonomik yaşamında tarım, ağırlıklı sektörü oluşturur. Buğday, ayçiçeği ekimi önde gelir. Bağcılık keza önemli bir uğraşı koludur. 1982 yılının gerek buğday, gerekse ayçiçeği mahsulü açısından çok elverişli geçmiş olması üretici açısından sevindirici olmuştur.

İlde çeşitli yörelerde serpilmiş bulunan tarıma dayalı sanayi keza, girişimcilerinin başarılı çalışmaları ile olumlu gelişmeler göstermektedir. Ayrıca ilde tekstil endüstrisi yaygındır.

Marmara Denizi boyunca uzanan 150 km'lik bir kıyı şeridi, bir yandan balıkçılığı bir kısım yurttaşlar için verimli bir geçim kaynağı kılarken bir yandan da gerek il içi, gerekse çevre illerin (özellikle İstanbul'un) deniz sevgisi ve özlemi taşıyan sakinleri için çekiciliğini artırarak sürdürmektedir. (Bu kıyıda gözleri okşayan güzel örnekler yanında yer yer karşılaşılan düzensiz kıyı yapılaşması, üzüntü kaynağımızdır.)

İlimizin ekonomik yaşamında gerek TEKEL'in gerekse özel şahısların imal ettiği rakı, şarap gibi içkiler Tekirdağımız adına olumlu "reklâm" unsurlarıdır. Oysa ilimizde Rüstem Paşa Camii gibi Mimar Sinan'a ait ve yapılışı 1544 yılına uzanan tarihî eserler; Macar dostlarımızca bir tarihi kahraman olarak kabul edilen ve sayılan Macar Prensi Rakoçi'nin anısına "korunan" müze gibi güzel yapılar vardır Tekirdağ'da!

Okuyucuların bu zenginliklerle süslü ilimizi bizzat gelip görüp tanımaları dileğiyle...

TEKİRDAĞ BELEDİYE BAŞKANI: HÜSNÜ BAŞAT

TEKIRDAĞ Marmara Denizi'nin Trakya içine doğru yaptığı geniş girintili ucunda bulunan güzel bir şehirdir. Eskiden burası bağ ve bahçeleri meyve ve sebzeleriyle İstanbul'un bir mesire yeri imiş. Hatta buraya eskiden GÜLBAĞ TEKİRDAĞ'da denilmekte imiş. Şehir doğu ve batısındaki kumsallarla birlikte turistik bir görüntü vermekte ve bu nedenle Tekirdağ zamanımızda turistik bir alan ve plaj şehri ünvanını korumaktadır.

Bugün bütün Trakya halkının ve İstanbulluların yazlarını geçirdiği Tekirdağ aynı zamanda çeşitli maksatlarla yapılan ilmî ticarî ve sanayî toplantılar için tercih edilen bir yer olmaktadır.

Bu şehrin tarihte çeşitli isimleri mevcuttur. Bizante, Rhoedesthin, Rodesto, Rodoscuk, Tekfurdağ, Tekirdağ isimleri almıştır. Bugün dahi Rodosto diyen memleketler vardır. Örneğin Macaristan gibi.

Tarihte birçok defa istila ve işgallere maruz kalan şehrimiz, bu yüzden yeteri kadar büyüyememiştir. Bugün nüfusu 51.300'tür.

Savaşlar, istilalar nedeniyle birçok tanınmış kişi ömürlerini Tekirdağ'da geçirmişlerdir. Bunlardan birisi de Macar Prensi Rakoçzi'dir. Bu prens 20 yıl kadar Osmanlı sultanının konuğu olarak şehrimizde kalmış, himaye edilmiştir. Bunun içindir ki Macarlar şehrimize pekçok rağbet gösterirler, ve her zaman ziyaret ederler. Bununla ilgili olarak Tekirdağ'ımız Saroş Batak ismi ile maruf bir Macar şehri ile de kardeş şehir olmuştur.

Tarihte Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında en büyük vesile olan Çanakkale Muharebesi'nin kazanılmasını sağlayan büyük Atatürk 19. Tümeni de Tekirdağı'nda teşkil etmiş ve bu tümenle Çanakkale muharebelerinde büyük zaferler kazanarak memleketimizi istiladan kurtarmıştır.

Şehrimiz tarihî eserler bakımından çok zengindir. Bunlar arasında Rüstem Paşa Camii, Bedesten, Ortacamii, Eski Hamamlar gibi eserler hâlâ ayakta durmaktadırlar.

Tekirdağ birçok önemli şahsiyetler yetiştirmiştir. Bunların arsında en önemlisi vatan şairi Namık Kemal'dir.

Şehrimizde Atatürk abidesi, Namık Kemal abidesi, 50. yıl Atatürk abidesi, Hürriyet abidesi, Şehitler abidesi gibi abideler dikkati çekmektedir.

Büyük Ata, Tekirdağ'ımıza 1928 yılında daha sonra Trakya manevraları sırasında olmak üzere iki defa gelmiştir. Harf inkılâbını burada başlatması ayrı bir önem taşır.

Tekirdağ'da doğmuş önemli şahıslardan biri de on yıl başpehlivanlığı bırakmayan Tekirdağlı Hüseyin Pehlivandır. 1981 yılında ölmüş ve Tekirdağ'ına gömülmüştür.

Şehrimizin yol, çevre yolu, eski eserlerin onarılması, bazılarının yıktırılıp yeniden yapılması, pazar yeri, toptancı hâli, otogar, parkların geliştirilmesi, şehir içi plajlarının ihyası, turistik otellerin yeterli hale getirilmesi gibi sorunları hızla çözümlenmekte ve şehrin modernleştirilmesi için gayret göstrilmektedir.

Çanakkale muharebelerinden sonra 20 Temmuz 1920 tarihinde Yunanlılar tarafından istila edilen Tekirdağ 13 Kasım 1922 tarihinde işgalden kurtulmuştur. 60. kurtuluşyıldönümünükutlamış olan Tekirdağ her gün biraz daha güzelleşmekte dış çevre için gezilecek istirahat edilecek bir şehir haline gelmektedir. Gerek şehirdeki gerekse etrafındaki sanayii ve ziraat ürünleri ve ticaretî aynı zamanda bunların ulaşımını sağlayan limanı ile Tekirdağ Trakya'nın olduğu kadar tüm memleketimizin önemli bir beldesidir.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Tekirdağ'ın, Cumhuriyetin ilanından önce 15 Ekim 1923 tarihinde il olduğu bilinmektedir. Merkez ilçe bir kasaba (Karacakılavuz) 58 köyü ile 60 yerleşim ünitesinden oluşmaktadır. Yükseltisi 10 metredir. İl alanı 1132.88 kilometredir.

ÇERKEZKÖY

İl merkezinin kuzey doğusunda Saray-Silivri karayolu ile İstanbul-Edirne demiryolu üzerindedir. 1957 yılında ilçe merkezi olmuştur. Yükseltisi 160 metre. İlçe alanı 296 kilometredir. Dokuz köyü ile on yerleşim ünitesinden oluşmaktadır. Organize sanayi bölgesidir.

ÇORLU

İstanbul-Edirne karayolu ve demiryolu üzerindedir. Yükseltisi 110 metredir. İlin sosyal ve ekonomik yönden en gelişmiş ilçesidir. İlçe alanı 1132 kilometredir. İki kasabası 26 köyü ile 29 yerleşim ünitesinden oluşmuştur. Tarım potansiyeli yüksek bir ilçemizdir.

HAYRABOLU

İl merkezinin kuzeybatısındadır. Tekirdağ-Uzunköprü ve Tekirdağ-Alpullu yolları kavşağındadır. Yükseltisi 90 metredir. İlçe alanı 1035 kilometredir. Bir kasabası (Çerkesmüsellim) 47 köyü olmak üzere 49 yerleşim ünitesinden oluşmaktadır. Tarımsal potansiyeli yüksek bir ilçemizdir.

MALKARA

İl merkezinin batısındadır. Tekirdağ'dan Yunanistan'a ulaşan Avrupa Karayoluna bir kilometre uzaklıktadır.

Malkara ilçesi...

Yükseltisi 275 metredir. İlçe alanı 1035 kilometredir. İki kasabası (Sağlamtaş ve Kozyürük) 71 köyü ile 74 yerleşim ünitesinden oluşmaktadır. Tarımsal potansiyeli yüksek bir ilçemizdir.

MURATLI

İl merkezinin kuzeyinde Tekirdağ-Edirne karayolu ve İstanbul-Edirne demiryolu üzerindedir. İl merkezi Ergene Nehri kollarının birleşme noktaları arasındadır. Yükseltisi 82 metre olup, ilçe alanı 407 kilometredir. 16 köyü ile 17 yerleşim ünitesinden oluşmaktadır.

SARAY

Istranca dağlarının güney eteklerinden geçen İstanbul-Kırklareli karayolu üzerindedir. Yükseltisi 140 metredir. İlçe alanı 610 kilometredir. 22 köyü ile ile 23 yerleşim ünitesinden oluşur. Eski bir yerleşim merkezidir.

ŞARKÖY

İl merkezinin güney batısında Marmara Denizi kıyısında kurulmuştur. Tekirdağ-Malkara karayoluna 38 kilometrelik bir bağlantısı vardır. İlçe alanı 381 kilometredir. İki kasabası (Mürefte, Hoşköy) ve 26 köyü ile 29 yerleşim ünitesinden oluşmaktadır. Yükseltisi 10 metredir. Turizme yönelik bir ilçemizdir.

EKONOMİ

1980 genel nüfus sayımına göre 359.479 olan nüfusun 193.307'si yani %54'ü kırsal kesimde, 166.172'si %46'sı kentlerde yaşamaktadır. Kırsal kesimde oturan nüfusun tamamı dolaylı da olsatarımla uğraşır. İl ekonomisinde asları payını alan tarımdır. Tarımla direk olarak ilgilenen çiftçi aile sayısı 53052'dir. Çiftçi ailesi başına düşen işletme büyüklüğü 107 dekar olup, araziler genellikle, tapulu ve çok parçalıdır.

Tekirdağ ilinde tarımın ekonomiye katkısı 1980 yılı verilerine göre 20 milyar lira civarındadır... Fert başına düşen tarımsal gelir 55.495 liradır.

Tekirdağ ekonomisine katkısı açısından en büyük payı tarla ve sanayi bitkileri bağbahçe, hayvansal ürünler ve diğer tarımsal ürünler almaktadır.

YÖREDE oynanan oyunlar genel olarak "Karşılama", "Hora" ve "Çete" oyunları olarak adlandırılırlar.

Oyun akışı, hızlı başlayıp hızlı biterse, oyun "Karşılama" adıyla tanımlanır. "Yarımburgaz, Tekirdağ karşılaması, Tulum, Karaçalı, Mendil, Pancar" oyunları, karşılama grubundaki oyunlardır.

Oyun akışı, yavaş başlayıp, hızlı bitmesi halinde oyun, "Hora" adıyle belirlenir. "Cevriye, Kasap, Gayda, Eski Fasülye, Istıfanka, Galamatra (Güzel Gözler), Alaybey, Patrona" gibi oyunlar bu gruba girer.

Oyun akışı, yavaş başlayıp, yavaş biterse, buna "Çete" oyunları denilir. Bir diğer adıyle (Bomlissa) ağır havalar diye bilinir. Ağır hava tipindeki oyunları yalnız erkekler oynar. "Kara Yusuf, Kabadayı, Tikveş, Yuvan Kaptan, Debreli, Komita, Çamko" adlı oyunlar "Hora" tipi oyunlardır

GİYSİLER

Tekirdağ Namık Kemal Lisesi ve Malkara Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin yöre giysileri konusundaki araştırmaları şu şekildedir:

Kadın giyimi: Kadınların başlarında genellikle renkli, oyalı çember veya çevre denilen başlıklar bulunur. Kırmızı, bordo, yeşil, siyah, beyaz, kavuniçi, mavi, sarı renkler hâkimdir. Fakir halk, içte içlik, üzerinde "Bürümcak" uzun kollu bir gömlek vardır. Onun üzerinde de üzeri sim işlemelerle süslenmiş olan ve genellikle kadife veya saten kumaştan yapılmış cepkenler bulunur. Bürümcük gömleklerin yakaları ve kolları aynı şekilde oya işlemelerle süslü ve ön kısmında ise genellikle bele kadar inen pul veya su taşı işlemeleri ile kaplı olur. Bedenin alt kısmında, üzeri çiçekli basma, saten veya dokuma kumaşlardan şalvar bulunuyor. Erkeklerde olduğu gibi kızların şalvarının da ağı çok düşüktür. Ayrıca belin üst kısmında şalvar üzerine dökülen yağlıklar (Tel işlemeli motiflerle süslü) bulunur.

Zengin kimseler, uzun etekli bindallı denilen ve üzeri sim işlemeli motiflerle kaplı olan giysiler giyerler.

Ayaklarda, yapağıdan örülmüş ve üzeri renkli yün örmelerle süslü çoraplar ile bunların üzerinde, "Kolçın, çetik, yemeni" denilen ayakkabılar bulunur.

Erkek giyimi: Başta önceleri keçe külah bulunurmuş. Keçe külahın üstüne sarık veya dolak sarılmaktadır. Bu keçe külah daha sonraları yerini fese bırakmıştır. Fesin üstüne, tel işlemeli çevreler ve puşu sarılır.

Bedende en üste bir cepken bulunur. Cepkenin kenarları, kolları ve arka, sırt bölümü genellikle siyah kaytan işlemeleri ile süslüdür. Siyah, lâcivert, haki ve gök mavisi renkler hâkimdir. Varlıklı kimseler, cepkenin (kopartma) altında camadan adı verilen kuravaze yelekler giyerler. Bunların üzerinde ise sim işlemeler bulunur. Cepkenlerin eteklerinin iç kısmında bulunan cepler ise para saat, (köstekli) ve tütün koymak için kullanılır. Ayrıca üzerinde genellikle gümüşlü zincir sıralarından oluşan köstekler atılır. Cepkenin altında "Diril" denilen kumaştan yapılmış çizgili yakasız ve uzun kollu gömlekler vardır.

Belde yün kuşak bulunur. Kemerlerde genellikle kırmızı renkler hâkimdir. Kemer aralarında kama, kubur bulunur.

Potur "şalvar" uçkurludur. Yandan yırtık cepli ve ağızlarından başlayarak parçalara kadar kaytan işlemeli olup yöreseldir. Potur paçalara doğru daralır. Paçaların çevresi kaytan işlidir ve yukarı doğru yarıktır. Motifler yarık boyunca da devam eder ve hem yanlarında kapanması için kancalar bulunur. Poturun ağzı bol ve sarkıktır. Renkler cepkenlerin rengindedir. Ayaklarda beyaz yapağıdan el örmesi yün çoraplar ile dizkapak altına kadar poturun üzerine giyilen ve genellikle kırmızı yün örgülü tozluklar bulunur. Tulumbacı ayakkabısını varlıklı kimseler giyer. Ayakkabılar genellikle dilli çarıktır. Beden giysilerin en iç kısmında ise içlik denilen beyaz gömlekle vardır. Bunlar yakasız, kolludur.

EĞLENCE GELENEĞİ

Tekirdağ yöresinin son derece değişik halk eğlenceleri vardır.

Sedenka: Köy kadınlarının kendilerine özgü bir eğlence tipidir. Üç çeşit yapılır. Konu, komşunun toplandığı bir gece, bir nevi yardımlaşmayı içerir. Bulgur çekilir, pazı açılır, sohbet edilir. Şarkı söylenir, eğlenilir.

Söz kesimi için toplanılan Sedenka türünde ise, kız ailesinden söz alınırsa, damat adayına kızdan alınan mendil götürülür. Eğlence yapılır. Bir diğer sedenka türü ise, harman zamanı yapılandır. Ayçiçeği veya mısır dövülüp soyulurken toplanılır, eğlenilir.

Kolada gecesi: Kış yarısına 28 gün kala yapılır. Çoğu köylerde bugün 18 Ocak günü yapılır. O akşam evde kabak pişirilir. Fala bakmak bir gelenektir. Kolada gecesi kabak pişmeyen evde domuz eti pişeceği inancı yaygındır.

Delimolu: Küçük erkek çocukları bayram gecesi köydeki evleri gezerek para, hediye ve yiyecek toplarlar. Armağan vermeleri için çocuklar kapı önünde maniler söylerler. Vermeyecek olurlarsa:

"ak taş kara taş,
Vermeyen kutsuz baş.
diye dizeler söyleyerek kızdırmaya çalışırlar...

Hıdırellez: Mayıs ayının altısında veya o hafta sonunda yapılır. Hıdırellez eğlencesini uygulayacak kadın bir hafta öncesinden ev ev dolaşır. Her evden topladığı çeşitli şeyleri "yüzük, eski para, halka, boncuk, tesbih gibi" bir çömlek içine koyar. Çömlek su ile doldurulur. Bir gül dibine gömülür. Hıdırellez günü köyün müsait bir meydanında toplanılır. Çevre köylerden gelen de olur. Gül dibine gömülen çömlek çıkarılır. Suyu, yağmur yağsın diye bir dereye dökülür. Sonra Teferrüç hazırlanır.

Teferrüç, bir tepsi içinde hazırlanan börek, mısır, piliçten ibarettir. Teferrüçü alan kadın gelecek seneye teferrüçü düzenler. Bir kadın çömlek içindeki bütün işaretleri teker teker çıkarır, sahibine maniler söyler.

Teferrüç yenir maniler söylenir. Gençler ip atlayıp salıncak kurarlar. Akşam olunca eğlenceler sona erer. Hıdırellez günü sabahı kızlar ellerine kına yakarlar. Çavdar tarlasının içinde yuvarlanırlar. Saçlarını tararlar. Gül dibine gömülen çömleğin suyu ile genç kızlar yüzünü yıkar. Bu su ile yıkananlar güzel ve sağlıklı olur.

Cemal (Cemel): Köylerde ekim sonunda bol ve bereketli ürün dileği ile yapılır. Köy gençleri posteki ve minderlerde deve kılığına girerler. Bellerine çanlar bağlarlar.

Evlerden para ve buğday alınır. Vermeyenleri o gece uyutmazlar. Gençler Cemali bağrışa, çağrışa ev ev dolaştırırlar. İki ayrı köy cemalleri karşılaşınca kan şarttır. Kavga çoğu kez ölümle sonuçlanmıştır. Tekirdağ'ın 10 kilometre dışında Kaynarca çeşmesi yanında bile bir cemal mezarlığı vardır. Bu mezarlıkta çarpışarak ölen Güvençli Köyü ile Nusratlı Köyü cemallare yatmaktadır. Aynı şekilde Ferhadanlı Köyü'nde de bir cemal mezarlığı vardır.

Tavuk gecesi: Tavuk gecesi senenin muayyen günlerinden birinde yapılır. Komşular birbirlerini çağırıp mısır pişirirler. Kimin misafiri çok gelmişse, o sene o evin tavuğunun çok olacağına inanılır.

Örfene: Haftada veya 15 günde bir yapılır. Lokma yapılıp kabak pişirilir. Kış eğlenceleri arasındadır. Maniler, türküler söylenir. Örfene kadınlar arasında yapılır.

Boncuk gecesi: Boncuk gecesinde mısır, kabak pişirilir ve yenilir. Eski kasım'ın sekizinden, 61 gün sonra olan bu gecede, Hıristiyanlar besledikleri domuzu öldürürlermiş. Boncuk gecesi dama baklava konur. İnanışa göre boncuk dede gelecek ve baklavanın kenarından yiyecekmiş. Baklavayı yemesi için:

"Al boncuk dede, saralia (baklava) diye seslenirler.

Yörenin kırk uçurma, dil değdirme, diş buğdayı, kiraz eğlenceleri, gelin orucu, bağ bozumu, sandık alkmaz, yağmur çöreği, mart ipliği, meci gibi değişik eğlence şekilleri de vardır.

BATIL İNANÇLAR

Geceleri, aynaya bakmak, saç taramak, tırnak kesmek, sakız çiğnemek, ıslık çalmak iyiye yorulmaz.

— Akşam ezanından sonra dışarıya köy dökülmesi, köpeğin uluması, eşik üstünde oturmak iyi sayılmaz.

— Köyde insan öldüğü gün, dışarıya çöp atılması, cenaze gömülenceye kadar çocuk uyutulması iyiye yorumlanmaz.

— Saçı kesilen çocuğun kesik saçı camiye veya okula götürülür. Böylelikle çocuğun zihininin açılacağına, okumuş olacağına inanılır.

— Kırda kalan hayvanların kurtlara yem olmaması için, kurtların ağızlarını bağlamak amacıyla muska yazdıranlar bulunur.

— Uyumayan çocuklar cuma vakti okutulur. Ev üstünden papuç atılır. O papucun üstüne üç defa tükürülüp toprağa gömülürse, uykusunun düzeleceğine inanılır.

HALK TEDAVİ USULLERİ

— Göbek kaçması şeklinde yorumlanan karın ağrıları için, mide üzerine sıcak kiremit konur.

— Kantaran çiçeği ile tatlı merhem (sakız, balmumu, vs.) kesik ve yaralarda kullanılır.

— Hayvanların üşümesi halinde "kara et" bitkisi yedirilir. Su verilir.

— Köpek ısırmasında yara üzerine ekşi hamur konur. Ayrıca dil altı kesilir.

— Yanıklara çamur sıvanır.

— Kanamalarda, kanayan yere, böğürtlen yaprağı ve örümcek ağı bağlanır.

Sağlık Hizmetleri

Tekirdağ ilindeki sağlık kurumlarının dağılımı şöyledir:

TEKİRDAĞ— MERKEZ
Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü

Hükümet Tabipliği
Sıtma Eradikasyon Bölge Başkanlığı

Devlet Hastanesi 160 yataklı
Göğüs Hastalıkları Hastanesi 250 yataklı

Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi
Verem Savaş Dispanseri
Halk Sağlığı Laboratuvarı
SSK Hastanesi (100) yataklı
Vatan Hastanesi (Özel) 20 yataklı

ÇORLU

Hükümet Tabipliği
Devlet Hastanesi 100 yataklı
Verem Savaş Dispanseri
Vatan Hastanesi (özel) 20 yataklı

MALKARA
Hükümet Tabipliği
Verem Savaş Dispanseri

HAYRABOLU
Hükümet Tabipliği
Verem Savaş Dispanseri

ÇERKEZKÖY
Hükümet Tabipliği
SSK Dispanseri (Yataksız)

MURATLI
Hükümet Tabipliği

SARAY
Hükümet Tabipliği

ŞARKOY
Hükümet Tabipliği
ŞARKÖY- MÜREFTE (Bucak)
Hükümet Tabipliği

Protokol

Veli ..... Fethi Aytaç
Belediye Başkanı ..... Hüsnü Başat
Cumhuriyet Savcısı ..... Yılmaz Alasu
Vali Yardımcısı ..... Hüsnü Salèpçigil
Vali Yardımcısı ..... Ahmet Önal
Emniyet Müdürü ..... Abdullah Selvi
Millî Eğitim Müdürü ..... Lütfü Köksal
Sağlık Müdürü ..... Dr. Osman Özmerdiven

Vergi Rekortmenleri

Mahir Başer 8.259.592.-TL
Hüseyin Aydık 5.638.314.-TL
Orhan Ünver 4.254.359.-TL
Ayhan Talay 2.759.588.-TL
Cavit Talay 2.227.716.-TL

Nerelerde kalınır

YAT OTELİ: Yalı Ca. No. 8 Tlf: 56-746-51 odalı, kalorifer, asansör
AKBULUT OTELİ: Otogar yanı, Tlf 358-19 odalı, kalorifer, lokanta.
KUMBAĞ

MİLTUR TATİL KÖYÜ: Kumbağ Tlf: 101-102
Dört değişik tipte, 147 oda, lokanta, özel plaj, özel havuz.
ARZUM OTEL Kumbağ Tlf. 8 duşlu, 20 oda, lokanta, özel plâj.
MOTEL SONEY: Kumbağ Tlf. 19, yaz ayları açık, 20 odalı, lokanta, özel plâj.
ŞARKÖY
SEDEF MOTEL: Sarıcapaşa Cad. No. 56 Şarköy. Tlf: 94. Duşlu 36 oda, lokanta, özel plâj.
HUZUR MOTELİ: Kızılay Meydanı Şarköy. Tlf: 63. 16 odalı, lokanta, plâj.
AFACAN MOTEL: Nazımbey Sokak, No. 18 Şarköy Tlf: 107, 14 odalı, lokanta, kalorifer.
SA—BA MOTEL: İskele civarı Şarköy. Tlf: 19 duşlu, 24 oda, lokanta.
CENNET MOTEL: Şarköy. Tlf: 57 26 oda, lokanta, özel plâj.

MARMARA EREĞLİSİ:
OTEL SAY: Ereğli
SARAY
KUM MOTEL: Saray'a 30 km. uzakta Çamköy (KASTROS) Duşlu 10 oda.

ÇORLU
HOTEL BALKAN: Omurtak Cad. No. 59 Çorlu Tlf: 2105 Duşlu 20 oda, kalorifer
MARMARA TUR MOTELİ: Yeni Çiftlik Köyü Çorlu
AHEN MOTEL: Yeni Çiftlik Köyü Çorlu
ALP MOTEL: Yeni Çiftlik Köyü Çorlu
AYGE MOTEL: Yeni Çiftlik Köyü, Çorlu
DALÇIK MOTEL: Yeni Çiftlik Köyü- Çorlu.

NİNNİ

Ninni yavrum ninni,
Uyutayım büyüteyim,
Anasına su taşısın,
Babasına odun kessin.
Tarlaya gitsin,
Hayvanları yetsin.
Büyüsünde çalışsın,
Dağlara taşlara gitsin.
Gelincilik oynasın,
Çelik çomak oynasın,
Ninni yavrum ninni.

ATASÖZLERİ

— Yatak yorgan dize kadar, örtün örtün örtün açık yat

— Eşek bilmediği otu otlarsa başı ağırır.

— Yazın gömleksiz, kışın ekmeksiz yola çıkma.

— Marta samanın sarısını, odunun kurusunu sakla.

TÜRKÜ

Tekirdağ'ın hanları,
Koca koca çamları,
Yar aman aman.

Sal yarim koyunları,
Çıngırdasın çanları.
Yar aman aman.

Dumanda bastı dağlara,
Yayıldı ovalara.
Yar aman aman.

Beni de duysaydı yarim,
Gelirdi buralara.
Yar aman aman.

BİLMECELER

Çıt çıdan ağacı,
Pıt pıtan ağacı,
Kırmızı lâle
Kılabtan ağacı
(Çevre)

Art art usta,
Oturur kafeste.
Yem yer su içer
O da bir usta
(Değirmen)

Bir beyaz cevahir taşı,
Pişirsen aş olur
Pişirmesen kuş olur.
(Yumurta)

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Turizm değerleri açısından hızla gelişen, birbirinden güzel doğal plajlara sahip bu güzel kıyı ilimiz aynı zamanda ç ok eski bir tarihe sahiptir.
Bu yöremizde başta kuşyemi olmak üzere, meşhur karpuz, üzüm ve kirazları ile meyvecilik, hayvancılık, zengin linyit yatakları yurt ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır.
Türk Ticaret Bankası bu ilimiz ve yöresine 1968 yılından beri banka hizmetlerini en iyi şekilde götürmüş olmanın kıvancını taşımaktadır.

Tekirdağ İl Merkez Şubesi
Tekirdağ
Tekirdağ İli Şubeleri
Çorlu, Hayrabolu, Malkara, Muratlı

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sanat

TEKİRDAĞ'ın tarihi, Orta Asya'dan gelip buraya yerleşen ve bu yörede devlet kuran Traklar'a kadar uzanır. Daha sonra Frigyalıların, onları takiben de Perslerin bu toprakları egemenlikleri altına aldıkları görülür. M.Ö. IV. yüzyılda Makedonya İmparatoru Büyük İskender, Pers devletini ortadan kaldırırken bu toprakları da kendi sınırları içine katmıştır. M.Ö. 1. yüzyılda Roma egemenliği altına giren bu topraklar 395 yılında bu imparatorluğun parçalanmasıyla Bizans'ın payına düşmüştür.

Tekirdağ'da Osmanlı tarihi, Rumeli Fütuhatı ile yaşıt sayılır. Bu toprakları Rumeli Fatihi Süleyman Paşa ile kardeşi 1'inci Sultan Murat Osmanlı ülkesine katmışlardır. Anadolu'dan Rumeli kıyılarına geçen ilk Türk akıncılarının başında bulunan Süleyman Paşa, 1354 yılında Gelibolu'yu elegeçirmişti. Buradan Tekirdağ üzerine yürüyen Türk akıncıları Bizanslıların güçlü direnişleri ile karşılaşmışlardı. Bu direnme iki yıl kadar sürmüş bu arada Şarköy ve çevresi Osmanlılar tarafından fethedilmişti. 1357 yılında 1'inci Sultan Murat ordusuyla Tekirdağ üzerine yürümüş ve bu topraklardaki Türk fütuhatını tamamlamıştı.

Tekirdağ, Osmanlı tarihinde bazı önemli olaylara sahne olmuştur. Oğlu Yavuz Sultan Selim tarafından tahttan indirilen II'inci Sultan Beyazıt sürgün olarak Dimetoka Sarayı'na giderken, yolda (Çorlu havalisi) kahrından ölmüştü. Sekiz sene sonra da tarihin en büyük cihangirlerinden biri olan Yavuz Sultan Selim yeni bir sefer-i hümayuna giderken yine Çorlu çevresindeki Sırt köyü yakınlarında sırpençe 'den hayata gözlerini yummuştu.

Osmanlı döneminde önemli bir sancak merkezi olan Tekirdağ, Cumhuriyet'in ilanından sonra il olmuştur.

Tekirdağ ve çevresi, tarihinin çeşitli devirlerine ait eserler bakımından zenginlik arzeder. İl merkezindeki en önemli tarihi eserler şunlardır:

BEDESTEN: Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı Sadrazam Rüstem Paşa tarafından adını taşıyan camiin vakfiyesi olarak yaptırılmıştır. Ünlü Mimar Sinan'ın eseri pek güzel bir yapıdır.

NAMIK KEMAL ANITI: Tekirdağ'ın sinesinden çıkarmakla gurur duyduğu vatan şairi Namık Kemal adına ilk anıt 1914 yılında İttihat ve Terakki tarafından diktirilmişti. 1949 yılında şehrin ortasındaki büyük parka Namık Kemal'in büyük bir heykeli konulmuştur.

PRENS RAKOCZY EVİ: Macar tarihinin ünlü simalarından Prens Rakoczy'nin Türkiye'ye iltica ettikten sonra Tekirdağ'a yerleşip 18 sene oturduğu ve 1734 yılında içinde öldüğü ev restore edilerek müze haline getirilmiştir.

RÜSTEM PAŞA CAMİİ: Kanuni Sultan Süleyman'ın damadı Rüstem Paşa tarafından yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eseri olup koca ustanın büyük ustalığının izlerini taşıyan pek güzel bir mimarisi vardır.

Tekirdağ il merkezi dışındaki önemli tarihi eserler de şunlardır:

ÇORLU'da: Bizans devrinde Syrollum adını taşıyan müstahkem bir mevki olup 1357 yılında Süleyman Paşa tarafından fethedilmiştir. Kasabanın içinde Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan camiler, kasaba dışında da Romalılar zamanından kalma bir taş köprünün kalıntıları en önemli tarih zenginlikleri arasındadır.

EREĞLİ'de: Roma ve Bizans devirlerine aid kale ve sur duvarları ile dikkati çekmektedir.

TEKİRDAĞ	1804 — 1471
Çerkezköy	40
Çorlu	1152 — 1072 — 2027
Hayrabolu	172
Malkara	1155 — 1031

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EĞİTİM

Okur-Yazar oranı yüzde 96.4 olan Tekirdağ'da okul, öğrenci ve öğretmen dağılımları şöyledir:

İlköğretimde:

Okul	Öğretmen	Öğrenci
332	2026	36.302

ORTA ÖĞRETİMDE:

Okul	Öğretmen	İLKÖĞRETİMDE Öğrenci
55	1057	16.048

Tekirdağ'ın genelinde, 1 Mayıs 1982 durumuna göre, okur-yazar oranı % 96.4'tür.

Merkez:	97.6
Çerkezköy:	96.9
Çorlu:	92
Hayrabolu	98
Malkara:	93.3
Muratlı:	96.2
Saray:	93.6
Şarköy:	95.8

SPOR

Tekirdağsporlu futbolcular...

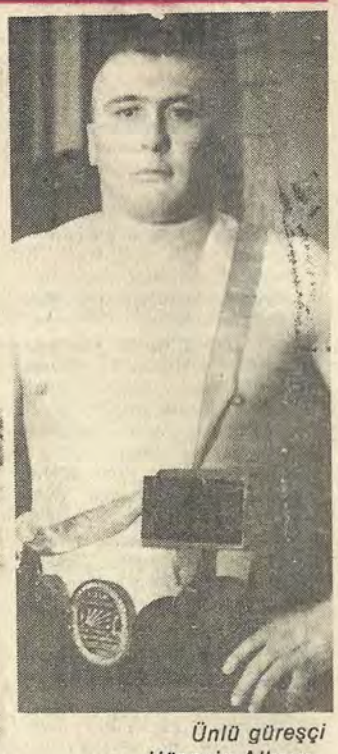

Ünlü güreşçi Hüseyin Alkaya...

TEKİRDAĞ'da Beden Terbiyesi Teşkilâtı 3.530 sayılı kanun hükümleri uyarınca 1938 yılında kurulmuştur.

Başlangıçta Türk Ocakları çalışmaları içersinde yürütülen spor faaliyetleri daha sonra Türk ocaklarının kapanmasıyla halkevlerinin çatısı altında 3.530 sayılı kanun çıkıncaya kadar yürütülmüştür. 3.530 sayılı kanunun kabulü, sporun fertlere görev olarak yüklenmesi ve beden eğitiminin devletçe ele alınmasıyla gençlik ve spor hareketleri hızlanmıştır. Merkezde sırasıyla Halkspor, Yılmazspor, Tekirdağ Gençlikspor, Çiftlikönü Gençlikspor kulüpleri kurulmuş ilçelerde, Çorlu Gençlikspor Çorlu Doğanspor, Çorlu Karagücü, Çorlu Güreş İhtisas ve Halter Kulübü ile Malkara Gençlik, Hayrabolu Gençlik, Muratlı Dirikspor, Çerkezköy Gençlik, Saray Gençlik, Şarköy Gençlik ve Mürefte Gürbüzler Yurdu spor kulüpleri kurularak çeşitli dallarda faaliyetlere girişilmiştir.

Tekirdağ'da sporun menşeini güreş teşkil eder. Güreş,Trakya adıyla andığımız Rumeli insanının yüzyıllar boyunca en büyük tutkusu olmuştur. Bunların arasından nice ve nice ünlü pehlivanlar çıkmıştır. Yağlı güreş ile Karakucak Tekirdağ yöresinde en büyük eğlencedir, folklordur ve spordur. Güreşsiz bir köy düğünü ve panayır düşünülemez bu yörede.

Tekirdağ'dan son yıllarda çıkan en büyük pehlivanların başında, Tekirdağ'ın adını altın harflerle Türk spor tarihine yazan ünlü Tekirdağlı Hüseyin (Alkaya) yer alır. 1935 - 1942 yılları arasında sekiz yıl arka arkaya Kırkpınar'da başpehlivanlığı kazanarak altın kemerin sahibi olan ve yurt içinde olduğu gibi yurt dışında da yaptığı tüm maçları kazanarak sırtı yere gelmeden er meydanlarından çekilen Tekirdağlı Hüseyin Pehlivan, Tekirdağ ilinin de bu ilin sporunun da bir simgesi haline gelmiştir. Yine uzun yıllar Kırkpınar güreşlerinde başpehlivanlığı kazanan Hayrabolulu Süleyman da Tekirdağ ilimizin yetiştirdiği en ünlü pehlivanlarımızdan biridir.

ÜNLÜ SPORCULAR

HAYRABOLULU SÜLEYMAN Tekirdağlı Hüseyin'den sonra 1944, 1947 ve 1950 yıllarında Kırkpınar başpehlivanı olmuştur.

MALKARALI FEHMİ ÖZKAN; Büyük deste ve başaltı birincilikleri kazanmıştır.

CİRİTTE Tekirdağlı Rasim Özkan 1937 yılında Türkiye Cirit Şampiyonu ve Bükreş'te yapılan Avrupa Balkan Olimpiyatları'nda da beşinci olmuştur.

ATLETİZMDE Maraton Ali namı ile anılan Ali Yontuç ve polis Zekeriya Bıçakçılar, 1940 yılında Ankara'da yapılan İllerarası Maraton Yarışması'na katılmışlardır. Ali Yontuç Türkiye dördüncüsü polis Zekeriya Türkiye beşincisi olmuştur.

Masatenisinde Fethi Mahramlı, Türkiye birinciliklerinde derece almıştır.

Futbolda Ankaragüçlü Halil İbrahim Eren Yılmazspor kulübünde yetişmiş Tekirdağspor'da gelişmiştir. Halen Ankaragücü takımının ileri üçlüsünde yer alan Halil İbrahim millî formayı giymiştir.

Kocaelispor'un kalecisi Erhan Arslan Tekirdağspor genç takımında yetişmiştir. Halen Kocaelispor'un file bekçiliğini yapan Erhan Genç ve Amatör Millî Takımı'nın formasını birçok kez başarı ile giymiştir.

Tekirdağ ve yöresinde modern sporların başlaması Cumhuriyet'in ilânını izleyen yıllara rastlamaktadır. Bunların başında futbol yer almış, zamanlar diğer sporlarda da Tekirdağ bölgesinin atılımlar yaptığı görülmüştür. Tekirdağ Gençlikspor, Yılmazspor, Halkspor, Çorluspor, Çorlu Gençlikspor, Muratlı Dirikspor ve Çiftlikönü kulüpleri Tekirdağ ilimiz sınırları içinde spora uzun yıllar emek veren spor ocakları olmuşlardır.

1967'de Tekirdağspor kulübünün kurulması ile (3. Lig'e) girmiş, daha sonra 2. Lig'e terfi etmiştir. Yılmazspor, Halkspor ve Tekirdağ Gençlikspor kulüplerinin birlikte kararları ile kurulan Tekirdağspor halen Türkiye 2. Ligi A Grubu'nda mücadele etmektedir.

TEKİRDAĞ BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Nurettin Baytekin
Adres: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü- Tekirdağ
Telefon numarası: 2260, 2032
Memur ve personel sayısı: 26
Lisanslı sporcu sayısı: 3625 erkek, 38 bayan.
Tesisler: Namık Kemal Stadı 5000 kişilik, İsmet İnönü Spor Salonu 1000 kişilik, Çorlu General Basri Saran Stadı 1000 kişilik, Malkara 14 Kasım Spor Salonu 250 kişilik, Malkara 14 Kasım Stadı 1000 kişilik, Saray Stadı 2500 kişilik.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Atletizm, basketbol, boks, futbol, hentbol, judo, masa tenisi, taek-won-do, voleybol, yelken.

Önemli kişiler

NAMIK KEMAL: (1840-1888)- Hürriyet şairi, gazeteci, yazar, Jön Türkler'in öncülerinden, oyun yazarı, 1876 Anayasası'nı hazırlayanlardan, mutasarrıf, Magosa sürgünü. Tanzimat dönemi şairlerinden, çocukluğunda dedesi Abdüllatif Paşa'nın yanında Kars ve Sofya'da azet öğretim gördü, 1867'de Terceme Odası'nda (Dışişleri Bakanlığı'nda) memur oldu, Şinasi ile tanıştı, Tasvir-i Efkâr gazetesine yazılar yazdı. Şinasi Paris'e gidince gazeteyi tek başına çıkarmaya başladı. Yeni Osmanlılar Cemiyeti üyelerine baskı başlayınca, Ziya Paşa ile birlikte Paris'e kaçtı, Londra'da Ziya Paşa ile Hürriyet gazetesini çıkardı, fakat mutasarrıf olarak Gelibolu'ya gönderildi, azledilince İstanbul'a geldi, Vatan Yahut Silistre piyesini sahneye koydu, Kıbrıs'a Magosa Zindanı'na sürüldü, 38 ay sonra dönünce (Abdülaziz tahttan indirilmişti), Kanun-ı Esasi Encümeni'nde çalıştı, Abdülhamit tarafından Midilli Adası'na, sonra da Sakız Adası'na sürüldü. Orada öldü.

İLHAN TARUS— (1907-1967)— Yazar, hikâyeci, edebiyatçı, hukukçu, Ankara Hukuk Fakültesi'nde okudu, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde savcılık ve yargıçlık yaptı, bir ara gazetecilik yaptıktan sonra yeniden hukuk mesleğine dönerek Adalet Bakanlığı'nda çalıştı. On iki oyun, çeşitli roman ve hikâyeler yazdı.

TEKİRDAĞLI HÜSEYİN (ALKAYA)- (1908-?)- Aslen Bulgaristan'ın Kırcaali'sinde doğmuş olan Hüseyin Pehlivan, 1928'de Türkiye'ye göç etti, 1935'ten 1942'ye kadar sekiz yıl üst üste Kırkpınar başpehlivanlığını elinde tutarak kırılması güç bir rekor kırdı.

Gezilecek yerler

Tekirdağ ili 100 kilometreye yaklaşan kıyıları, doğal plajları ile zengin bir potansiyele sahiptir.

Tekirdağ'ın coğrafi ve yol durumları da turizm yönünden büyük bir avantaj teşkil eder. Bütün kıyları boyunca yolları vardır. Ayrıca İstanbul, İzmir gibi yurdumuzun en önemli tarih ve kültür merkezleriyle İpsala, Edirne (Kapıkule), Kırklareli (Dereköy) üzerinden Yunanistan ve Bulgaristan'a ulaşan Avrupa asfalt yolları, İstanbul-Edirne-Avrupa demiryolu, ilden geçmektedir

Tekirdağ'a gelen turistler, çoğunlukla dinlenme, denize girme amacını gütmektedirler. İstanbul ve Avrupa sınır kapılarının ortalarında bulunan il, yabancı turistler için daha çok kısa süreli bir konaklama yeri durumundadır.

TEKİRDAĞ'IN GEZİ, DİNLENME, EĞLENME YERLERİ:

Barbaros: (10 Km.) (Deniz, meyve, bağ)

Çamlıköy: (Kastros): (101 Km.) Saray ilçesinin Karadeniz sahili. Bahçeköy'den gidilir. (Orman, kum, doğal plajları vardır)

Çorlu Çamlığı: (56 Km.) Çorlu-Lüleburgaz arasındadır. (Çam bölgesi-içme suyu)

Eriklice: (92 Km.) Şarköy'den gidilir. (Deniz, üzüm, şarap)

Gaziköy: (110 Km.) Şarköy'den gidilir. (Deniz, üzüm, şarap)

Hoşköy: (107 Km.), Şarköy'den gidilir. (Deniz, üzüm, şarap)

Karaevlialtı: (15 Km.) İstanbul yolunda (Plaj)

Kumbağ: (15) Km.). Turistik yer (Tesis), Deniz, balık, bağ, doğal plaj)

Marmara Ereğlisi: (40 Km.) Tarihi eser, deniz, balık

Mürefte: (99 Km.) Şarköy'den gidilir.

Şarköy: (86 Km) Deniz, üzüm, balık, şarap

Topağaç: (5 Km.() Barbaros yolundadır. Doğal plaj, ağaç gölgesi, içme suyu.

Uçmakdere: (36 Km.) Tekirdağ-Barbaros-Naip-Mermer-Yeniköy'den gidilir. (Deniz, üzüm, şarap)

Tekirdağ turizmdeki gelişmelere paralel olarak turizm kuruluşlarına da sahip bulunmaktadır. Atatürk Bulvarı üzerinde, iskele yanında bulunan turizm bürosu, bayram ve tatil günleri dahil turistlerin hizmetindedir.

Tekirdağ'ı Tanıtma ve Turizm Derneği ile turizm yönünden hareketli ilçe, bucak ve köylerde de turizm dernekleri vardır.

Milliyet Türkiye İller Ansiklopedisi

TOKAT

60

Yüzölçümü: 9958 km2
Nüfusu: 624.508
İlçeler: Almus, Artova, Erbaa, Niksar, Reşadiye, Turhal, Zile.
Köy Sayısı: 666
Doktor sayısı: 78
Hastane yatak sayısı: 550
Okur-yazar oranı: % 91
Otomatik telefon kodu: 4751

Türk-İslâm tarihi, TOKAT'ta silinmez izler bırakmıştır...

Romalı Sezar'ın, Parnakes'in ordusunu bozguna uğratıp "Geldim-Gördüm-Yendim" sözleri ile tarihe geçen ünlü mektubunu yazdığı topraklarda, Tokat'tayız...

Her mevsim geçite olanak tanıyan yolların birleşme noktası oluşu, orduların konaklamasına elverişli ovaları ve sıra dağları ile doğal korunma altında bulunuşu nedeniyle Tokat, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biridir.

Tokat, zengin kültürel ve tarihi geçmişe sahip bir yöremizdir. Selçuklularla, Osmanlılar, Tokat'ta daha fazla eser bırakmak için âdeta birbirleri ile yarışmışlardır.

Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Tokat için şöyle demektedir:

"Bu havası hoş şehrin dört tarafında bahçe ve bostanlar içinde sular akar. Her bağımda birer köşk, havuz, fıskiyeler ve çeşitli meyveler bulunur. Halkı zevk ehlidir. Gariplerle dosttur-lar, kin tutmaz, hile bilmez. Cami, saray, köşk ve imaretleri o kadar metin ve güzel olur ki, buralara girenler hayran olurlar. Hacı Bektaş-ı Veli'nin hayırlı ve bereketli duaları ile bu eski tarihî şehir, âlimler konağı, fazıllar yurdu ve şairler yatağıdır."

Gerçekten de Fatih Sultan Mehmet'in hocalarından Molla Lütfi ve Molla Hüsrev ile İbn-i Kemal, Hekim Mustafa gibi sayısız ünlü bilgin ve düşünür yetiştiren Tokat, Türk-İslâm tarihinde zengin kültürü ile silinmez izler bırakmıştır.

Adı nereden geliyor

Kumandanları Melik Danişmend Gazi kumandasındaki Türk Selçuklu ordusu tarafından Bizanslılara aid Comano Pontica Kalesi sarıldığında kalenin kumandanı büyük bir inatla direnmekte idi. Kuşatma sürüp giderken kaleye bir Türk casusu sokmak istemişti Danişmend Gazi. Kaleye gizlice girmeyi başaran Türk askeri burada silahlı Bizans askerleri tarafından yakalanmak istendiğinde en az 15-20 Bizans askerini birer tokatta yere yıktıktan sonra kaçıp kurtulmayı başarmıştı. Durumu gören kale kumandanı "Türk'ün tokatı bu ise, silahı nasıl olur?" diye heyecana kapılıp kale burçları üzerine teslim bayrağını çektirmişti. Comana Pontica Kalesi o olaydan ötürü Türkler tarafından Tokat adıyla anıldı.

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1050 metre olarak kabul edilen Tokat kara ikliminin etkisi altındadır. Yaz aylarında sıcaklık 25 derece civarında olur. Kışın ise sert ve soğuk geçer. Yazlar kurak, bahar ve kışlar yağmurludur. Yılın 90-100 günü güneşli, 110-120 günü kapalı ve yağışlı geçer. Diğer günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

Tokat'a ulaşmak için sadece kara yolundan yararlanılabilir. Yurdun dört bir yanına hemen her saat başında kalkan otobüsler vardır. Diğer illerle bağlantısını sağlayan yollar asfalttır.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 92.3

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	65.241	47.3
DP	81.822	54.8

1954

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 91.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	65.380	44.7
DP	80.537	55.1

1957

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 82.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	73.054	48.8
CMP	6.524	4.4
DP	67.282	44.9
HP	2.963	2.0

1961

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 86.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	26.567	15.9
CHP	63.617	38.2
CKMP	9.513	5.7
YTP	66.901	40.2

1965

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 74.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	75.494	50.0
CHP	55.329	36.6
CKMP	4.317	2.9
TİP	5.981	4.0
YTP	9.974	6.6

1969

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 72.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	55.206	34.9
CHP	27.909	17.6
CGP	14.406	9.1
MP	1.595	1.0
MHP	6.229	3.9
TBP	28.039	17.7
TİP	2.847	1.8
Bağm.	22.181	14.0

1973

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 71.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	32.058	19.3
CHP	49.308	29.8
CGP	6.543	3.9
DP	21.762	13.1
MHP	8.157	4.9
MSP	30.082	18.2
TBP	11.533	7.0
Bağm.	6.241	3.8

1977

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 79.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	69.429	31.2
CHP	93.940	42.2
CGP	5.371	2.4
DP	3.470	1.6
MHP	23.678	10.6
MSP	23.167	10.4
TBP	2,346	1.0
Bağm.	1.285	0.6

TOKAT ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 57	% 43

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 95	% 5

TOKAT VALİSİ: ÇETİN BİRMEK

TOKAT Orta Karadeniz bölgesinin, iç tarafında doğuda Sivas ve Ordu, Kuzey'de Ordu ve Samsun, Batı'da Amasya ve Çorum, Güney'de Yozgat ve Sivasla çevrili, 9958 km2 genişliğinde toplam 624.508 nüfuslu bir ilimizdir. Tokat'ın merkezle birlikte sekiz ilçesi, 13 bucağı, 30 belediyesi ve 666 köyü vardır. Arazi doğu, batı doğrultusunda güneyde Yeşilırmak, kuzeyde Kelkit ırmakları ile iki büyük vadi ve bu vadileri çevreleyen yüksekçe dağ sıralardan oluşur. Gerek Yeşilırmak, gerekse Kelkit ırmaklarının etrafında çok geniş sulak ve bitek ovalar vardır. Bunların dışındaki yükseltilerde de yer yer geniş tarıma elverişli birçok düzlükler bulunur.

Tokatın iklimi Karadeniz ile Orta Anadolu'nun kara ikliminin etkisinde bir geçit bölgesi özelliğini taşır. Akarsular bakımından zengin sayılır.

Tokat'ın ekonomisi Anadolu genelinde olduğu gibi tarıma dayanır. Tarım ürünleri arasında şeker pancarı ve tütün başta gelir. Bu iki ürünün gerek Tokat'ın, gerekse Türkiye'nin ekonomisinde önemli bir yeri vardır. Türkiye şeker pancarı üretiminin yüzde 8'i, tütün üretiminin ise yüzde 5'ini Tokat üretmektedir. Bunlardan sonra her türlü (narenciye hariç) meyve ve sebze üretimi ile hayvancılık gelir. Gerek Yeşilırmak'ın, gerekse Kelkit'in etrafındaki geniş ve verimli ovalarda çok bol miktarda ve üstün kalitede her türlü meyve ve sebze yetişir. Türkiye'nin elma ve meyve üretiminin yüzde 5'ini Tokat yetiştirir. Bu meyve ve sebzelerin büyük bir kısmı çevre illerde pazarlanır.

İklimin elverişli olması ve yeterince mera ve yaylaların bulunması Tokat'da hayvancılığın gelişmesine, buna bağlı olarak canlı hayvan ticaretinin ilerlemesine neden olmuştur. Arıcılık ve kümes hayvancılığı da önemli bir yer tutar.

Tokat'ın orman varlığı ve ağaçlandırma çalışmaları da önemli bir yer tutar. Gerek ilimizin, gerekse çevre illerin orman endüstrisine ve ihtiyaçların karşılanmasına büyük ölçüde katkı sağlar.

Tokat'da tarım ürünlerinin önemli bir yer tutması ve günden güne gelişme göstermesi, büyük ölçüde sulama çalışmalarına bağlıdır. İlimizde sulama çalışmalarına 1939'larda başlanmış, Yeşilırmak ve Kelkit çevresinde geniş ve önemli çalışmalar yapılmış, halen de yapılmaktadır. Bu çalışmalar sonucu gerek yer üstü, gerek yeraltı suları ile sulanabilecek toprakların tamamına yakını sulanabilir duruma getirilmiştir. Halen Almus Barajı'ndan Niksar Ovası'nın büyük bir kısmını sulamak amacıyla yapılan altı kilometre uzunluğundaki Köklüce tüneli çalışmaları sürmektedir.

Yine ilimizde tarıma bağlı olarak çalışan Zooteknik Araştırma Enstitüsü, Topraksu Araştırma Enstitüsü ve Bahçe Kültürleri İstasyonu gibi hem Tokat'da hem de çevre illerde önemli etkinlikleri olan tarımsal kuruluşlar vardır.

Bu arada 1966 yılında işletmeye açılmış olan ve Yeşilırmak üzerinde kurulu bulunan Almus Barajı hem büyük bir enerji üretim merkezi, hem de sulama ve taşkından koruma kuruluşudur.

Endüstri kuruluşu olarak başta 1934 yılında üretime başlayan, bugün yılda bir milyon tondan fazla pancar işleyen ve Türkiye şeker üretiminin yüzde 8'ini sağlayan Turhal Şeker Fabrikası gelmektedir. Bu fabrikaya bağlı olarak çalışan ve Türkiye ispirtosunun üçte birini üreten bir de ispirto fabrikası vardır. Tekel şarap fabrikası da ilimizin önemli bir endüstri kuruluşudur. Bu arada yapımı tamamlanmak üzere bulunan ve 1983 yazında işletmeye açılacak olan Tokat Sigara Fabrikasını da belirtmek gerekir. Bu fabrika Türkiye'nin en büyük sigara fabrikalarından birisi olacaktır. Beş bin kadar personel ve işçi istihdam edilecek ve 30 milyar liraya mal olacaktır. Bu fabrikanın üretime geçmesi ile ilimize büyük bir canlılık gelecek, geniş bir iş alanı açılacak, ekonomik ve sosyal yönden büyük gelişmeler sağlanacaktır.

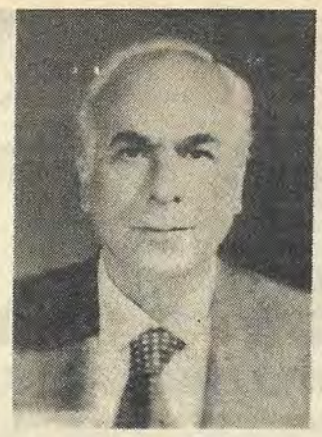

Bunların dışında özel sektöre ait ilimizde Tokat Tarım Ürünleri Sanayii (TÜRSANT), Diren, Şarap ve Meyve suyu fabrikası, birçok un, tuğla ve kiremit fabrikaları, süt ve lastik ayakkabı fabrikaları bulunmaktadır. Ayrıca birçok makina atölyeleri, yazmacılık ve tabakçılık ilimiz ekonomisine ve ticaretine önemli katkıları bulunan çalışma alanlarıdır.

Madencilik yönünden uzun yıllardan beri ilimizde linyit kömürü ve antimuan madeni işletilmektedir. Türkiye antimuam üretiminin yüzde 65'i Turhal'da çıkarılmaktadır. Başta Artova ilçemiz olmak üzere ilimizin birçok yerinde bol miktarda linyit kömürü bulunmaktadır. Ancak bu kömürün üretimi istenen düzeye ulaşamamıştır.

Karayolu taşımacılığına bağlı olarak ilimizde nakliyecilik oldukça gelişmiş durumdadır. Çevrede canlı bir ticaret akımı vardır. Tokat Merkezi, Turhal, Zile, Niksar ve Erbaa ilçeleri önemli birer ticaret merkezleri durumuna gelmişlerdir.

Hizmetler ve alt yapı yatırımları bakımından ilimizin durumu oldukça iyidir. Okulsuz, yolsuz ve susuz köyümüz yok gibidir. 666 köyden 300'den fazlası elektriğe kavuşturulmuştur. Eğitim-öğretim iyi durumdadır.

Mevcut olan Meslek Yüksek Okulu'nun yanında bu sene ilimizde Ziraat Fakültesi de açılmıştır.

Sağlık hizmetleri uzman doktor, pratisyen hekim, yardımcı sağlık hizmetleri, bina, araç ve gereç bakımından çok iyi ve yeterli durumdadır. Bunlara ek olarak birkaç aya kadar il merkezinde bir de 125 yataklı bölge doğumevi hizmete girecek, böylece gerek ilimize, gerekse çevreye büyük bir rahatlık getirecektir.

TOKAT BELEDİYE BAŞKANI: İSMET SARAÇOĞLU

İSMİNİN başına yeşil kelimesini sıfat olarak alan, şiir ve türkülerimizde yeşili, bağı ve bahçesi ile tanıtılan şirin kentimiz, (Yeşil Tokat) son yıllarda beklenmedik bir tempo ile gelişme göstermiştir.

Verimli ovaları, bereketli akarsuları devletimizin büyük yatırımları ile bütünleştikçe sosyo-ekonomik kalkınma sürecine giren kentimizin nüfusu da artmaktadır.

Halen yurdumuzun en büyük sigara fabrikası şehrimizde yapılmaktadır. Yakın bir gelecekte işletmeye açılacak olan Tokat Sigara Fabrikası şehrin nüfusunda büyük bir artışa neden olacaktır. İyi bir planlama ve uygulama yapılmadığı takdirde beklenen bu nüfus artışının şehre yeni sorunlar getireceği bilinmektedir. Şehrimiz imar planı en son olarak 1967 yılında onaylanmıştır. Ancak bugün dahi ihtiyaca cevap vermekten uzaktır. Bu nedenle imar planının yenilenmesi için gerekli işlemler yapılmış, 1981 yılı başında İller Bankası'nca ihalesi sağlanmıştır. Halen şehrimiz imar planı revizyon çalışmaları devam etmektedir. Bu çalışmalarda şehimizin doğal özellikleri ile tarihî ve kültürel değerlerinin korunmasına özen gösterilmektedir.

Şehir imar planının yeniden düzenlenmesinin yanında, hemşehrilerimizin daha sağlıklı bir ortamda daha rahat ve daha huzurlu bir şekilde yaşantılarını sürdürebilmeleri için yol, su, kanalizasyon gibi altyapı yatırımlarına da gereken önem verilmektedir. Şehrimizin tarihçesi oldukça eskilere uzanır. Şehirde halen Selçuklulardan kalma yapılar ve tesisler vardır. Tarihî dokusunu bozmadan, şehir içi yollarımızın günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek standarda yükseltilmesi önde gelen isteklerimizdendir. Bu amaçla yollarımızda yerine göre asfalt, beton, parke ve arnavut kaldırımı yapımı sürdürülmektedir. Ayrıca şehri ikiye bölen Yeşilırmak nehri üzerine, Büyük Atatürk'ün 100. doğum yılı olan 1981 yılında yeni ve büyük bir köprü yaptırılmıştır. Atatürk Köprüsü adı verilen bu yeni köprü, yakınındaki Selçuklulardan kalma tarihî "Hıdırlık" Köprüsü'nün görevini yüklenmiştir.

Amacımız yeşil ve temiz Tokat'ımızın daha temiz ve daha yeşil olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle şehir kanalizasyon şebekesi-ikmaline çalışılmaktadır. 600 milyon TL. yatırım tutarı olan kanalizasyon projemiz İller Bankası'nca 1981 yılında yeniden ihale edilmiş olup' yapımı devam etmektedir.

İçme suyumuzun büyük bir kesimi (% 90'ı) halen yer altı kaynaklarından ve elektromotopomplarla sağlanmaktadır. İşletmecilik yönünden günümüz şartlarında hiç de uygun olmayan bu sistemin yerine, yakın çevreden cazibe ile menba suları getirmek üzere yeni bir proje uygulama çabası içerisindeyiz.

Şehrin temizliği konusunda belediyemizin tüm imkânları seferber edilmekte, bunun yanında halkımızın da bu konuda anlayış ve desteği görülmektedir.

Şehrimizin genelde bir park görünümü taşımasına, aşağı yukarı her evin veya ailenin bağı, bahçesi olmasına rağmen; umuma açık park ve bahçelerin önemi ve gereği bilinerek, belediye parkı yeniden düzenlenmiş, lokanta ve çay bahçesi olarak en mutena bir şekilde halkın hizmetine açılmıştır.

Otel-lokanta gibi turistik tesisler konusunda yatırımcı müteşebbis hemşehrilerimize yakınen destek olunmaktadır.

Şehrin her geçen gün daha da büyüyüp gelişeceği dikkate alınarak, şimdiden günde 24.000 ekmek üretebilecek kapasitede bir ekmek fabrikası yapılmıştır. Toplu taşımacılığı da önem verilerek son iki yılda otobüs sayısı % 100 artırılmıştır.

Çevre illere nazaran daha bol, daha ucuz olan beldemiz huzur ve asayiş bakımından da yurdumuzun önde gelen illerindendir. Bu bakımdan da mutluyuz, gurur duymaktayız.

EKONOMİ

TARIM, Tokat'ta temel ekonomik etkinlik olarak göze çarpmaktadır.

Yeşilırmak ve Kelkit ırmaklarının çevresinde geniş ve sulak ovalar, il sınırları içindeki yükseltilerin arasında da tarıma elverişli düzlükler bulunmaktadır.

İlde yetiştirilen tarım ürünleri arasında şeker pancarı ve tütün başta gelmektedir. Ülkemizdeki toplam şeker pancarı üretiminin yüzde 8'i, tütün üretiminin ise yüzde 5'ini Tokat üretmektedir. İlde narenciye dışında her türlü meyve de yetiştirilmektedir.

Tokat il sınırları içindeki ovalarda, her türlü meyve ve sebze yetiştirilmektedir. Türkiye'nin elma ve meyva üretiminin yüzde 5'ini karşılayan Tokat, üretiminin büyük bir bölümünü çevre illere satmaktadır.

İklim koşullarının elverişli oluşu ve geniş meralar, ilin hayvancılık etkinliklerinin gelişmesine neden olmuştur.

Tokat'ta canlı hayvan ticareti önemli geçim kaynaklarından biridir. Bu arada arıcılık ve kümes hayvancılığı ileri bir düzeye ulaşmıştır.

Sanayi dalında ildeki en önemli kuruluş, Turhal Şeker Fabrikasıdır. Üretime 1934 yılında başlayan fabrikada, yılda bir milyon tondan fazla pancar işlenmektedir. Turhal Şeker Fabrikası'nda Türkiye şeker üretiminin yüzde 8'i karşılanmaktadır. Bu fabrikaya bağlı çalışan İspirto fabrikasında da Türkiye ispirtosunun üçte biri üretilmektedir.

Tokat'taki bir diğer önemli kuruluş da Tekel şarap fabrikasıdır. Bu arada yapımı süren Tokat sigara fabrikası, ilin ekonomik yaşamına büyük canlılık katacaktır. Fabrikada beş bin kişi iş olanağı bulacaktır.

İldeki özel sektöre ait önemli yatırımlar Tokat Tarım Ürünleri Sanayii (TÜRSANT), Diren Şarap ve Meyve suyu fabrikası, un, tuğla ve kiremit fabrikaları ile süt ve lastik ayakkabı üreten kuruluşlardır.

Linyit kömürü va antimuan, ildeki önemli madenler arasında bulunmaktadır.

Türkiye antimuan üretiminin yüzde 65'i Tokat'tan karşılanmaktadır. Bu arada başta Artova ilçesi olmak üzere ilde zengin linyit yatakları bulunmaktadır.

Protokol

Vali: Çetin Birmek
Belediye Başkanı: İsmet Saraçoğlu
Cumhuriyet Savcısı: İhsan Türkoğlu
Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı: İbrahim Demirci
Vali Yardımcısı: Burhan Yavuzyılmaz
Vali Yardımcısı: Osman Yılmaz
Emniyet Müdürü: Kadri Başokur
Defterdar: Ali Tosun
Millî Eğitim Müdürü: Hamdi Gökalp
Sağlık Müdürü: Adnan Mumcu

Vergi Rekortmenleri

İbrahim Akçadağlı ..... :10.368.702
Hadi Akçadağlı ..... :7.161.367
Hakkı Akçadağlı ..... :7.160.107
Mehmet Erk. ..... :6.248.050
Mustafa Göknal ..... :6.209.511

«TOKAT AĞIRLAMASI» ÜNLÜDÜR...

FOLKLORUN göze ve kulağa hitap eden unsurlarının biri halk oyunları, şüphesiz her yörede bir başka güzelliktedir. Tokat halk oyunları, gerek giysi ve gerekse figür açısından olağanüstü bir özellik taşır.

Rengârenk giysilere bürünmüş Tokat kızları, "Sallangel" yellemesini oynamaya başlarken, coşkunluğu, ahenkli titreyişleri, eşsiz bir biçimde sergilerler.

Tokat Sağlık Koleji öğretmeni Fatma Gölsever başkanlığında okulun folklor kolu öğrencileri tarafından çalışmalarda yöre ile ilgili olarak şöyle söylemektedirler:

OYUNLAR

Düzenle sağ ve sol ayaklar üzerindeki iki küçük adım alarak hoplatmalar (Tokat'ın bazı yörelerinde yelleme, yeldirme olarak adlar verilir) ve bunun sonucunda, her iki eli önde yere paralel olarak, iki kez vurmakla oyuna güzel bir görünüm sağlanır. Her adım atışlarda el vuruşlarla birlikte giysilerin de aynı tempoya uyarak, sağa, sola sallanışları oyunun adını kanıtlar niteliktedir.

Oyuncular, öne doğru aldıkları üç adım sonunda yere doğru eğilerek, uzun bir "Heyy..." çeker ve ağır ağır kalkarak, Tokat'ın ünlü oyunlarından birisi olan "Tokat Ağırlaması"nın ilk figürüne başlarlar. Bu oyunda birlik ve beraberlik çok önemlidir.

"Ağırlama, kızık halayı, tombul makine, koçero, çekirge, yayladan mı geliyon, kırat, mekepli, karadut, sim-sim (sin-sin)," adlı oyunlar, yörenin en sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

Oyunlara davul ve zurna eşlik etmektedir.

Turhan Lisesi Folklor kolu öğrencileri, "Yayladan mı Geliyon" adlı oyunla, ilgili olarak şöyle demektedirler:

"Bölge, yüksek ve yaylaların çok bulunduğu bir yer olduğundan, hemen bütün köylerin yaylası vardır. Yaylaya giden sevdikleri genç kızların görüntülerinden etkilenen gençler, onları kendi aralarında taklit ederler. Bu taklitlerin en güzeli, zamanla gelişerek, yöresel bir oyun halini almıştır.

Yeşil ördek derlende gölün yüzünde
Bir güzel ördek yüzerde gölün yüzünde
Allah canını alsında Nezük dizinde
Ağla göz yaşımı da sil kara gözlüm.

Yayladan mı geliyon da
Boylarına maşallah
Bizim elde gelin yokta
Sen olursun inşallah

Yayladan mı geliyon da
Sırtındaki yarık ne
Ben sana çizme aldım da
Ayağında çarık ne.

Sin Sin: Bu oyun, yiğitliği, cesareti, sabrı ve mertliği dile getirir. Öykü, rivayete göre, yiğit Anadolu erkeği yaşlısı henüz bıyığı terlememişti. Savaşın en şiddetiyle sürdüğü yıllarda cephede düşmana göğsünü siper etmiş, din uğruna vatan-namus uğruna savaşmaktadır.

Geride karısı, nişanlısı, bacısı, anası, çocukları savunmasız tek başına kalmıştır. Ana, bacı, nişanlı, kardeş, savaşa giden delikanlıdan haber alamazlar. Köydekiler; ekip-biçen , tırpan sallayan kolların, silah atmayı, hançer çekmeyi düşmana karşı savaş vermesi gerektiğine karar verirler. Bu nedenle:

Köyün meydanına ateş yakılır, aydınlanır... Elif ana çıkar ortaya, "Haydi kızanlarım, kızlarım, kadınlarım" der. Döner, döner, hamle yapar, yine döner. Herkes onu izler. Kızı, gelini, anası, onüç ondört yaşındaki kızanların yürekleri kıpırdar, engin bir sevgi özlemi sarar içlerini hepsinin. Sonra çıkarlar hep birden ortaya. Türk anası kızanları savaşa hazırlamıştır.

Bu olayın 93 harbi yıllarında yaşadığı söylenmektedir. Oyunun böyle bir olay sonucu doğduğu söylenmektedir. Figürler ateş çevresinde tek tek yapıldığı gibi, topluca ikişerli şekilde de yapılmaktadır. Figür ileri geri kol ve ayak hareketleriyle rakibe vurma şeklindedir.

Bu oyun 1963 yılında Zile'nin Derbent köyünden Ahmet Çavuş ve Havva nineden öğrenilmiştir.

GİYSİLER

Tokat Sağlık Lisesi'nın giysiler konusundaki araştırması ise şöyledir:

Kadın giysisi: Başta, kat kat gümüş paralarla süslü fes bulunur. Saçlara saçlık ve saç bağları takılır. Fes üzerine yemeni örtülür. Gövdede, en içi "İç göyneği" veya "işlik" denilen giysiler vardır. Onun üzerine cepken, en üste ise, "Saya" (üç-beş) giyilir. Sayanın ön uçları bele sarıldıktan sonra, kuşağın arasına sokulur. Böylece kuşak ta bağlanmış olur. Üzerine önlük bağlanır. Belde bel bağları vardır. Altta; Şalvar bulunur. Şalvar, iri desenli renkli pazendir. Ayaklarda yün çorap ve çarık vardır.

Kadınlar takı olarak, Hamaylı ve gerdanlık, kollarda bilezik, parmaklarda yüzük kullanırlar.

Erkek giyimi: Sırtta beyaz gömlek, üstte, cepken "yelek" vardır. Belde kuşak bulunur. Altta, külot-pantolon vardır. Ayaklarda çarık bulunur. Başta üzeri boncuklarla işlenmiş bir başlık vardır.

BATIL İNANÇLAR

— Salı günleri işe başlanılmaz. Salı günü alınan eşyaların uzun süre kullanılacağı inancı vardır.

— Cuma günü işe başlamakta uğur vardır.

— Geceleri mezarlıktan geçmenin iyi sayılmadığı söylenir.

— Geceleri tırnak kesilmez. Bıçak ve silahla oynanmaz. Gece kimseye ateş verilmez, samanlığa, ahıra ateşle girilmez.

— Yılanın yakılınca yağmur yağacığına inanılır. Nisan yağmuru şifalıdır. Tepsiler konarak toplanır, ailenin bütün çocuklarına içirilir.

— Cenaze geçerken oturulmaz.

— Hilâl şeklindeki ayı parmakla gösterenin parmağında dolama çıkar.

— Ay tutulduğu vakit, silah atılarak çevreye haber verilir.

ADAK YERLERİ

Yörede, hastalıkların şifası, çocuk sahibi olmak, evlenmek gibi çeşitli dilekler için gidilip dua edilen yerler vardır:

Gıgıj Dede: Nişanlı genç kızlar, askere giden delikanlıların salimen dönmesini dileyen anneler, bu adak yerine giderek dua ederler.

Katköy'deki adak yerinde su içilir. Bu suyun hastalara şifa verdiğine inanılır.

Şeyh Şirvani: Yörenin büyük bir kumandanı olarak bilinir. Dinî günlerde ziyaretine gidilir dua edilir.

Erbaa: Deliler ve ruhî bunalımlılar gider.

Niksar, Melik Gazi Tekkesi'ne her türlü dilek sahibi gider. Dilekleri yerine gelince kurban keser, dua ederler.

Kesikbaş Tekkesi'ne gidenler, baş ağrılarından şikâyet edenlerdir. Sarılık hastalığına tutulanlar da bu ziyarete giderler.

Çeltek köyü Tekkesi'ne sarahlar ve bunalımlılar gider.

Şeyh Ahmet Tekkesi'nden ufak dal veya ağaç getirenler çarpılır ve hasta olur. Bugün Zile'de ulu çam ağaçları kalabilmişse, bu inançtan ötürü olduğu şeklinde yorumlanır. Akciğer hastalıklarına tutulanlar bu ziyarete uğrarlar.

Hüseyin Gazi'ye çocuğu olmayanlar gider. Genellikle, Ramazan ayının son haftasında sahur yemeğinden sonra ziyaret edilir.

ATASÖZLERİ

— Aç insan uyumaz.

— Akşamın bittiğine değil, işinin bitirilmesine bakmalısın.

— Altın ateşte, insan mihnet ve kederde belli olur.

— Asil azmaz, asılsızdan kerem çıkmaz.

— Çağrılan yere erinme, çağrılmayan yerde görünme.

— Deveyi yardan aşıran bir tutam ottur.

— Elden vefa, zehirden her zaman şifa olmaz.

— Korkak bezirgan, ne kâr eder, ne ziyan.

— Nideyim yüzü güzeli, severim huyu güzeli.

— Parmağı uzun olan değil, kısmeti olan bal yer.

— Soğanı, sarımsağı hesap eden paçayı yiyemez.

— Turhallı bepimiz bir halli.

YEREL SÖZCÜKLER

Aşurma: Kulplu kazan. Ağleş: Dur. Badal: Merdiven. Boduç: Karabakla. Çemuç: Kurutulmuş üzüm. Çiğit: Çekirdek. Çepük: Alkış. Dañgadak: Aniden. Dasdar: Sofra yer örtüsü. Dodalik: Çalıkuşu. Edik: Çocuk patiği. Gaddem: Kadar, parça. Gah: Kabuklu noşaf, komposto. Gilik: Pide. Gölük: Merkep, eşek. Halut: Külüstür, işe yaramaz. Hülüfe: Bedava. Heğri: Sende. İssot: Yeşil biber. Kelem: Lahana. Kesek: Noksan. Kirtik: Sıkı. Löbet: Sıtma. Lâlin: Takunya. Malamat: Berbat. Mücürüm: Omlet. Nelbeki: Küçük bakır tabak. Pahıl: Cimri. Publa: Baş yastığı. Suluh: Hamam havlusu. Zevrak: Salatalık hıyar. Zıran: Azgın kimselere denilir.

GELENEK, GÖRENEK

Tokat Sağlık Meslek Lisesi öğretmeni İsmail Söylemez'in bu konudaki derlemesi şöyle:

"Zile'nin Abdallar köyünde düğün âdetleri: Evlenecek çağa gelmiş erkekler için görücü usulü ile anneler ve komşu kadınlar kız ararlar. Beğendikleri kız olursa, tekrar geleceklerini söyleyerek ayrılırlar. Aradan birkaç gün geçince anne ve iki komşu kadın ile birlikte Allah'ın emriyle kız istemeye giderler. Kız isteme işi olduktan sonra başlık kesimi için erkekler bir araya gelir ve başlık kesimi yapılır. Kahve ve şerbet içilip daha sonra nişan yapılır.

Bütün hazırlıklar bittikten sonra düğün günü tesbit edilir. Düğün günü gelince, bir koç süslenip kız evine konakçı ile gönderilir. Konakçı düğünün habercisidir. Düğüncüler gelinceye kadar konakçıya şaka yollu eziyetler, yarenlikler yapılır. Düğün kafilesi bayrak çekerek bir meydanda iki tarafın bayrakları karşılaşır. Kız tarafı misafir delikanlılara sorular sorarlar. Onlar da makamına uygun olarak sesli ve müzikli olarak cevap verirler. Karşılıklı soru ve cevaplamalarla düğün evine varılır. En sonunda bir taraf yenilgiyi kabul eder. Yenilen taraf, karşı tarafa ödül verir.

Yatsı namazından sonra damat evine getirilir. Gerdek odasına sırtına vurularak atılır..

Önemli kişiler

SEYYİT HASAN PAŞA—(1679-1748) Osmanlı sadrazamı. Reşadiye ilçesi Kabalı Çardak Köyü'nde doğdu, asker oldu, 1899'da Yeniçeri ocağına girdi, Kapı Kethüdası, Yeniçeri Ağası oldu, Belgrad'ın Avusturyalılardan geri alınması savaşlarında yararlılık gösterdi ve vezirliğe yükseltildi, Ağa Paşa oldu. 1743-'de sadrazam sonra da Rodos, İçel ve Diyarbakır valiliklerinde bulundu.

ALİ RIZA ATASOY— 1874-1951)—Profesör doktor. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Şam-Beyrut Tıbbiyesi'nde profesörlük yaptı, Reşadiye hakkında bir kitap yayınladı. Reşadiye doğumludur.

SALİH HİMMET PAŞA (1799-1907)—Doktor Ferik. Reşadiye ilçesinin Bereketli Köyü'nde doğdu, Harbiye Nezareti Sıhıyye Dairesi Reisliği yaptı, 108 yaşında İstanbul'da öldü.

TOKATLI LÜTFÜ (Mevlana Lütfi)-(?-1494)—Padişah İkinci Bayezıd döneminde riyaziye ve heyet ilimlerinde kendini yetiştirmiş bilim adamı. Cihangir'deki evinin damından yıldızların hareketini gözlediği için, aleyhindeki din adamlarının gammazlaması üzerine boynu vurularak öldürüldü.

DURSUN YALVAÇ—(1872-?)—Sapıkoğlu'lardan, Zile doğumlu. İlk TBMM Çorum mebusu, İstiklâl madalyası sahibi, Darülmuallim edebiyat şubesi mezunu, Ankara Lisesi felsefe ve edebiyat öğretmeni.

MÜTEVELLİOĞLU—(1884-?)—Mütevelli-delerden, ilk TBMM'de Tokat mebusu, İstiklâl madalyası sahibi.

IZZET GENÇ—(1865-1923)—Gençağazadelerden, ziraatçı, belediye başkanı, ilk TBMM'de Tokat mebusu, İstiklâl madalyası sahibi.

MUSTAFA VASFİ SÜSOY—(1876-1934)—İlk TBMM'den 1934'e kadar Tokat milletvekili, İstiklâl madalyası sahibi, emekli asker.

RIFAT ARKUN—(1872-1945)—Hamamcızade'lerden, belediye reisi, ilk TBMM'de Tokat mebusu, İstiklâl madalyası sahibi.

ŞEYH ŞÜKRÜ KESKİN—(1888-1948)—Medrese eğitimi gördü, belediye başkanlığı yaptı, ilk TBMM'ye Tokat'tan üye seçildi ama katılmadı, istifa etti.

Gezilecek yerler

PERVANE BEY DARÜŞŞİFASI

Meydan mahallesinde 1275 yılında Selçuklulardan Pervane Bey tarafından yaptırılmıştır. Bugün müze olarak kullanılır.

TOKAT KALESİ

Kentin kuzey batısında dik ve sarp kayalar üzerindedir. 362 basamakla çıkılan bu yol bugün tıkalıdır. 28 burcu vardır.

MEYDAN CAMİİ:

İlin meydan semtindedir. 1485'te yaptırılmıştır. Tek kubbeli ve tek minarelidir. II. Beyazıt'ın annesi Gülbahar Hatun adına yaptırılmıştır.

ALMUS BARAJI

Almus ilçesinde, Yeşilırmak üzerinde yapılan barajın doldurduğu göl bol balık avlanan mesire yeridir.

TOKAT KÖPRÜSÜ

1250 yılında yapılmıştır. Boyu 151 eni 7 metredir. Kesmetaştan yapılmıştır.

ULUCAMİ

Kesme taştan 1679'da yaptırılmıştır. Camii Kebir mahallesindedir.

ŞİFALI SULAR

SULUSARAY KAPLICASI

Artova ilçesinde Sulusaray ilçesinin Ilıcak köyündedir. Roma devrinden kalmadır. Bol vasıta bulunur. Her türlü ağrılara iyi gelir.

AYVAS SUYU

Niksara 2 kilometre uzaklıktadır... Safra kesesi ve böbrek taşlarına iyi geldiği söylenir.

Sağlık

Tokat, sağlık hizmetleri potansiyeli açısından gelişmiş sayılabilecek illerimizdendir.

Toplam 78 doktor ve 550 yatağın bulunduğu Tokat'ta, Almuş ve Artova ilçeleri dışındaki tüm ilçelerde birer hastane bulunmaktadır. İl merkezindeki Devlet Hastanesi 250 yatak kapasitelidir.

İlde toplam 266 sağlık evi ve 49 da sağlık ocağı bulunmaktadır. 62 sağlık memuru ile 232 hemşire de sağlık hizmeti vermektedir.

Geçmiş dönemlerde ilin önde gelen sağlık sorununu oluşturan sıtma, uzun yıllar başarı ile sürdürülen sıtma savaş çalışmalarında göller ve çevrelerindeki sivrisineklerin üremeleri önlenip sistemli bir aşılama kampanyası gerçekleştirilmiştir.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Büyük tarihi değer taşıyan bu şirin ilimiz üstün doğa güzellikleri ile Karadeniz bölgemizin ilgi çekici bir kesimidir.
Yörede madencilik, hayvancılık ve sanayileşmeye yönelme yanında, meyvecilik, tütün, pirinç ürünleri ekonomik bakımdan önem taşımaktadır.
Türk Ticaret Bankası 1971 yılından beri Tokatlılara en iyi bankacılık hizmetlerini vermenin mutluluğunu duymaktadır.

Tokat İl Merkez Şubesi:
Tokat.
Tokat İli Şubeleri
Turhal, Zile...

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

TOKAT ve çevresinin tarihi Anadolu'da ilk siyasî birliğin kurucuları olan Hititler ile başlar. Daha sonra Asurlular, Hurriler, Kimmerler ve İskitler'in bu topraklara gelip yerleştikleri ve burada egemenlik kurdukları görülür. Milattan önce VI. yüzyılda Persler buralara hâkim olmuşlar, milattan önce IV. yüzyılda da Büyük İskender, Pers devletini ortadan kaldırıp buraları o görkemli Makedonya İmparatorluğu'nun sınırları içine katmıştır.

Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluğu parçalanırken buraları Kapodokya Krallığı ile Pontus Krallığı arasında anlaşmazlık konusu olmuştur. İki krallık da bu bölgeye sahip olabilmek için birbirleriyle uzun mücadeleler vermişler en nihayet Romalılar buraları da sınırları içine katarak bu anlaşmazlığı sonuçlandırmışlardır.

395 yılında Roma İmparatorluğu'nun parçalanıp ikiye bölünmesiyle bu topraklar da Anadolu'nun büyük bir kısmı gibi Bizans'ın payına düşmüştür. 700 yıla yakın bir süre Bizans'ın Doğu Anadolu'daki önemli kalelerinden biri olarak kalmıştır. Ancak 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapılarını açan Türkler pek kısa zamanda bu toprakları da ellerine geçirmişlerdir. Bu yörede Selçuklularla başlayan Türk egemenliğini daha sonra Danişmendoğulları, Büyük Selçuklular, Moğollar, İlhanlılar, Eretna Beyliği ve Kadı Burhaneddin tarafından sürdürülmüştür. Kadı Burhaneddin devrindeki isyanlardan bunalan halk emîrlerle birleşerek Osmanlı Devleti'ne tâbi olmak istemiş ve Yıldırım Bayezid'e başvurmuştur. Tokat ve çevresi 1392 yılında Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır.

Tokat il merkezi ve çevresinde zengin tarihinin çeşitli dönemlerine aid izler yer almaktadır. İl merkezi içindeki en önemli tarihî eserler şunlardır:

ALİPAŞA CAMİİ: Osmanlı devri eseri güzel bir camidir. Kapısı üzerindeki kitâbeden 1572 yılında yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

GÖK MEDRESE: Selçuk devri yapısıdır. 1275 yılında inşa olunmuştur. Medresenin eyvan, revak kemerleri ve galerileri geometrik motifler ve çiçek şekilleriyle süslü renkli çinilerle kaplıdır. Çinilerde hâkim renkler açık mavi ile siyahtır. Bu açık mavi renkli çinilerinden ötürü bina Gök Medrese adıyla anılmıştır.

GÜDÜK MİNARE: IX. yüzyıldan kalma güzel bir Selçuklu eseridir.

HATUNİYE KÜLLİYESİ: Tokat il merkezindeki Osmanlı eserlerinin en önemlisidir. 1485 yılında II. Sultan Bayezit tarafından annesi Gülbahar Valide Sultan'ın adına yaptırılmış tır. Cami, medrese, imaret ve sübyan mektebini kapsayan güzel bir külliyedir.

KALE: Orta çağ yapısı olan tarihî kale sarp bir kayanın üzerine kurulmuştur. 28 burcu vardır. Batı'ya açılan kapısı içinde Dizdarhanesi, muhafız kışlaları, cephanelikleri ve erzak ambarları ile su sarnıçları vardır. Osmanlı döneminde esaslı bir onarım görmüştür.

MESCİTLER: 1616 yılından kalma Kazancılar Mescidi ile 1300 yılında yapılmış bulunan Alaca Mescit, il merkezinin en güzel mescitleri arasındadır.

HANLAR: XVIII. yüzyıldan kalma Horozoğlu Hanı, 1630 yılında yapılan Voyvoda Hanı, Osmanlı yapısı Yağcı Hanı il merkezinin en güzel hanları arasındadır.

TÜRBELER: İl merkezinde Selçuklular'dan kalma kümbet ve türbeler bilhassa dikkati çekmektedir. Bunların en önemlileri, XIII. yüzyıldan kalma Ebul Kasım ve Hâlet Gazi türbeleri ile Açıkbaş ve Nureddin İbn-i Sentimur kümbetleridir. Ayrıca 1292 yılından kalma Sümbülbaba Türbesi de önemli bir ziyaret yeridir.

Tokat il merkezi çevresindeki en önemli tarihî eserler ise şunlardır:

NİKSAR

Selçuk çağında Anadolu'nun en önemli kültür merkezlerinden biri olan Niksar'ın tarihi pek eskidir. Tarihî adı ise "Neo Caesarne"dir. Türkler ise "İyi Hisar" anlamına gelen "Nik Hisar" diye anmışlardır burayı. Bizans yapısı tarihî kale, 1145 yılında inşa olunan Ulu Cami; Melik Gazi, Hacı Çıkrık, Melik Yağbasan türbe ve kümbetleri, Kulak kümbeti, Sungurbey Türbesi, Karanlık Türbe ve Işık Tekkesi ile Karakız Türbesi ve Roma yapısı olan tek kemerli taş köprü en önemli tarihî eserleri arasındadır.

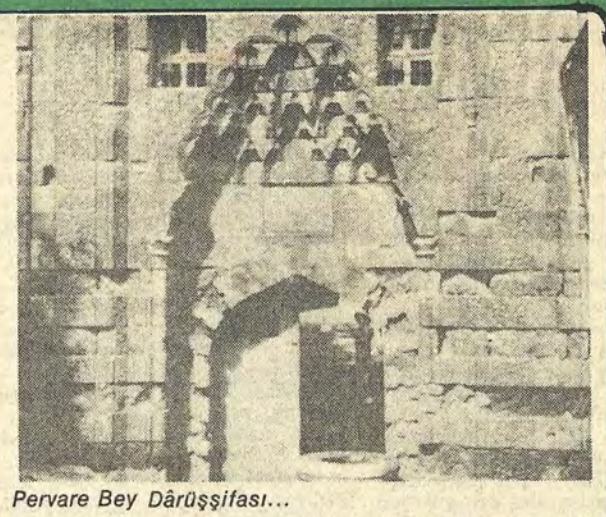

Pervare Bey Dârüşşifası...

TURHAL

Orta çağda adı Zela olan bugünkü Zile, Sezar'ın "Veni, vidi, vici (Geldim, gördüm, yendim)" sözünü söylediği yerdir. Kasabada Hellenistik devirden başka Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı devirlerine aid zengin izlere sahip bir kasabadır. Romalılar zamanından kalma Zile Kalesi (Nama hisarı adıyla da anılır), 1267 yılında inşa olunan Ulu Cami, 1479 yılında yaptırılmış olan Hasan Ağa Medresesi ve 1475 yılından kalma Işık Camii ilçe merkezinin en önemli tarihî eserleridir.

TOKAT 1287 — 3006
Turhal 1890
Niksar 341 — 323

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Yüzölçümü 1968 kilometrekare olan Merkez ilçenin nüfusu da 127 bin 241 kişidir. İlçenin denizden yüksekliği 623 metredir.

Merkez ilçeye bağlı 114 köy ve iki bucak bulunmaktadır.

ALMUS

Yüzölçümü 704 kilometrekare, nüfusu ise 29 bin 167'dir. Nüfusun 25 bin 418 kişilik büyük bir bölümü köylerde yaşamaktadır. İlçeye bağlı 32 köy bulunmaktadır.

İl merkezine 36 kilometre uzaklıktaki Almus baraj gölü ile tanınmaktadır. İlçenin denizden yüksekliği 832 metredir.

ARTOVA

Yüzölçümü 905 kilometrekare, nüfusu ise 25 bin 167 kişidir. Denizden yüksekliği 1169 metre olan ilçeye bağlı 56 köy vardır.

İl merkezine 37 kilometre uzaklıktaki Artova'da nüfus yoğunluğu kilometrekareye 42 kişidir.

ERBAA

Yüzölçümü 1111 kilometrekare olan Erbaa'nın nüfusu da 1980 yılı nüfus sayımına göre 91 bin 263'tür. Nüfusun 66 bin 20'si köylerde, geri kalan 25 bin 243'ü de ilçe merkezinde yaşamaktadır.

Erbaa ilçesine bağlı 73 köy ve üç bucak bulunmaktadır. İl merkezine uzaklığı 84 kilometredir.

NİKSAR

Yüzölçümü 1072 metrekare olan ilçenin nüfusu da 82 bin 224 kişidir. İlçede nüfus yoğunluğu kilometrekareye 77 kişidir.

Alamuş ilçesi...

Niksar ilçesine bağlı 100 köy bulunmaktadır. İl merkezine 56 kilometre uzaklığı olan ilçenin, iki de bucağı vardır.

REŞADİYE

Yüzölçümü 1481 kilometrekare olan Reşadiye'nin, toplam nüfusu da 60 bin 495 kişidir. Nüfusun 54 bin 885'i köylerde, 5 bin 640'ı da ilçe merkezinde yaşamaktadır.

Denizden yüksekliği 450 metre olan Reşadiye'ye bağlı 105 köy bulunmaktadır. İlçede nüfus yoğunluğu kilometrekareye 41 kişidir.

TURHAL

Yüzölçümü 1202 kilometrekare olan Turhal, 105 bin 562 kişilik nüfusu ile Tokat'ın merkez ilçeden sonra en kalabalık ilçesidir. Ayrıca Turhal, kilometrekareye düşen 88 kişiyle, Tokat'ın nüfus yoğunluğu en fazla olan ilçesidir. Turhal'a bağlı köy sayısı 72'dir.

ZİLE

İl merkezinden uzaklığı 70 kilometre olan Zile'nin yüzölçümü 1511 kilometrekare, nüfusu ise 90 bin 288 kişidir. Nüfusun 59 bin 651'i köylerde, 30 bin 637'si de ilçe merkezinde yaşar.

Zile ilçesine bağlı 114 köy ve 2 bucak bulunmaktadır. İlçede kilometrekareye 63 kişi düşmektedir.

SPOR

TOKAT'ta sporun tarihi oldukça eskidir. Güreş, yöre halkının yüzyıllardanberi uğraştığı bir spor olarak bilinir ve tanınır. Ancak bu bir spor olmaktan çok bir eğlence vesilesi olmuştur Tokat'ta. Köy düğünlerinde, panayırlarda vazgeçilmez bir gelenek halinde sürüp gitmiştir. Modern sporlar Cumhuriyetin ilanından sonra Tokat'a girmiş bu arada güreş yine aynı dönem ve değerini korumuştur. Günümüzde de kasaba ve kentlerde minder güreşi faaliyeti bulunmasına rağmen Karakucak Tokat köylerinde olanca büyük ilgisiyle sürüp gitmektedir.

Güreşe böylesine meraklı ve yatkın Tokat, bağrından birçok ünlü güreşçiyi de çıkarmıştır. Bunların başında dünya ve Avrupa şampiyonlukları ile Türk sporunun yüzünü güldüren Hüseyin Akbaş yer almaktadır.

Tokat'ta güreşten sonra en büyük ilgiyi toplayan spor futboldur. Tokat bölgesinde futbolun kökleşip kalkınmasında Gaziosmanpaşa, Güçvurdu, Topçamspor, Şekerspor, Zilespor ve Erbaa Gençlik gibi kulüplerin de büyük katkıları olmuştur. Halen Tokat bölgesinin faal spor kulüpleri şunlardır:

ZİLE GENÇLİK (Sarı-Siyah), ERBAA GENÇLİK (Sarı-Yeşil), NİKSARSPOR (Sarı-Kırmızı), TURHALSPOR (Kırmızı-Yeşil), AKDOĞAN GENÇLİK (Yeşil-Siyah), EREKSPOR (Mavi-Beyaz), ARTOVASPOR (Lâcivert-Beyaz), TOPÇAM IDMANYURDU (Sarı-Lâcivert), TURHALGÜCÜ (Bordo-Mavi), TOKAT KARŞIYAKA GENÇLİK (Yeşil-Beyaz), REŞADİYESPOR (Kırmızı-Siyah), ALMUS GENÇLİK (Bordo-Mavi-Beyaz), ZİLE ESNAFSPOR (Siyah-Beyaz), ERBAA HÜRSPOR (Mavi-Yeşil)

Nerelerde kalınır

TURİST OTEL: Cumhuriyet Meydanı, Tlf: 1610-2049, 24 oda, kalorifer.

HOTEL ÇAMLICA: Gaziosmanpaşa Bulvarı 72, Tlf: 1269, 32 oda, kalorifer.

OTEL PLEVNE: Gaziosmanpaşa Cad, Tlf: 2207, 18 oda, kalorifer, asansör.

TURHAL

HOTEL TEKNAL: Zile Cad, 34 Tlf: 1542 Turhal, 26 oda, kalorifer, lokanta, asansör.

BELEDİYE OTELİ: Cumhuriyet Cad.

ÖZDEN PALAS OTELİ: Cumhuriyet Cad.

ZİLE

SEREZLİ OTELİ: İstasyon Cad, 112.

TRABZON

61

YÜZÖLÇÜMÜ: 4685 kilometrekare
NÜFUS: 731.045
İLÇELER: Araklı, Akçaabat, Arsin, Çaykara, Maçka, Sürmene, Of, Tonya, Vakfıkebir, Yomra.
KÖY SAYISI: 563
DOKTOR SAYISI: 195
HASTANE YATAK SAYISI: 1375
OKUR-YAZAR ORANI: %39
OTOMATİK TELEFON KODU: 031

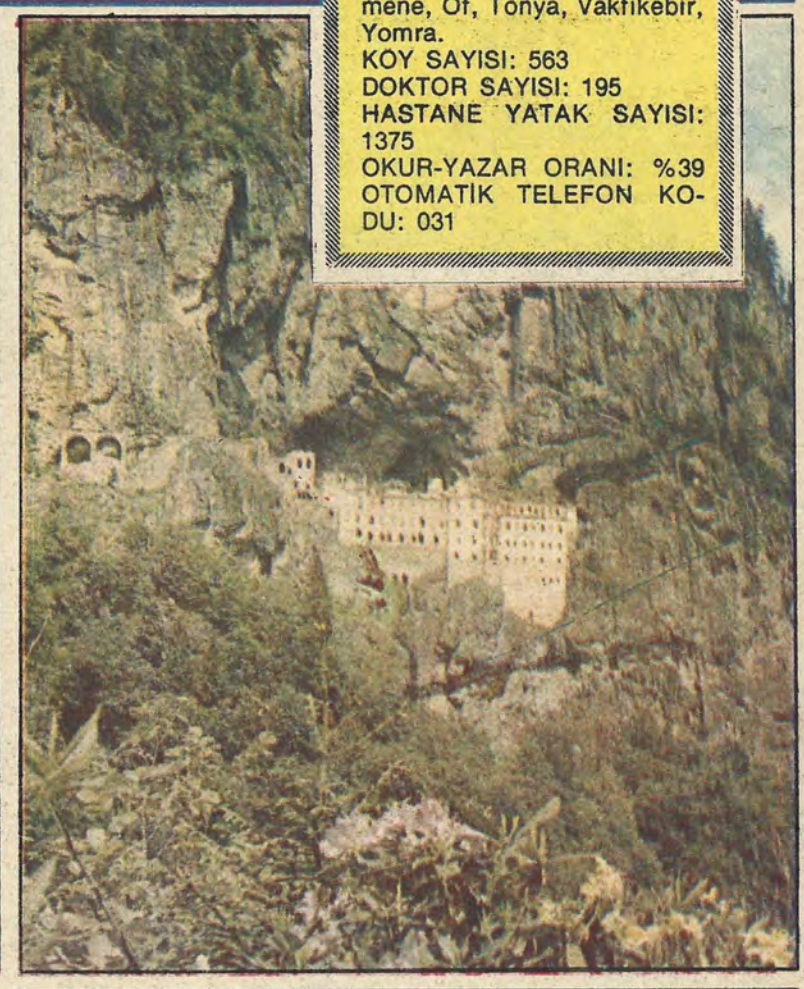

Doğal güzellikleri, tarihî ile Karadeniz'in simgesi olan ilimiz

ÖMER GÜNER

İKİNCİ İstanbul" olarak nitelenen, yalnız tarihsel yapıtları ile değil, doğa güzelliği ile de dikkati çeken şirin bir yurt köşemizdir Trabzon.

Karadeniz kıyılarımızın bu zümrüt kenti, doğal , tarihsel, arkeolojik ve sosyo - kültürel değerler yönünden çok zengindir.

Bol yağışlı bir iklimin sunduğu doğal güzelliklerin yanısıra, insan emeğinin yarattığı eserler görenleri hayranlık içinde bırakmaktadır.

Trabzon, İran transit yolunun başlangıcı diye adlandırılan limanı ile Karadeniz'in âdeta simgesi olmuş bir ilimizdir.

Trabzon denince akla hiç kuşkusuz, Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerinden kalan en önemli anıtlar, kaleler gelmektedir. İlin en görkemli tarihsel yapıtları olarak kabul edilen kaleler, günümüzde Aşağıhisar, Ortahisar ve İçkale diye anılmaktadır.

Ünü tüm dünyaya yayılmış Sumela Manastırı Trabzon'daki bir başka değerli tarihsel yapıttır. Altındere Vadisi'nde kayalar içine yapılmış bulunan manastır, her yıl binlerce yabancı turisti çekmektedir.

Bütün Karadenizliler gibi çalışkanlıkları ile tanınan Trabzonlular, yaşadıkları engebeli arazi üzerinde bir karış boş yer bırakmamışlardır.

Adı nereden geliyor

Bir rivayete göre; Sinop'tan gelip buraya yerleşen Rumlar doğal limanın bir tepsi gibi duruşu karşısında, bu kıyılarda kurdukları kente "tepsi" anlamına gelen "Trabeza" adını vermişlerdir. Bir başka rivayete göre de bu havaliye ilk gelen kavum olan Tibarenler zamanla burada Elizonlar ile kaynaşıp genişlemişler ve kurup genişlettikleri kente "Tibaren-Elizon" adını vermişlerdir. Ya "Trapeza" adını, yahut da "Tibaren-Elizon"u Türkler "Trabzon" şekline dönüştürmüşlerdir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Nasıl Gidilir

Trabzon'dan her gün ve her saat Türkiye'nin her tarafına düzenli otobüs seferleri yapılmaktadır. Bu seferler sabah saat 6.30'da başlamakta, gece saat 23.30'a kadar devam etmektedir.

Her hafta cumartesi günü Trabzon'a İstanbul'dan gelen bir yolcu vapuru, aynı gün altı saat limanda kaldıktan sonra saat 24.00'te tekrar İstanbul'a hareket etmektedir.

İklimi

Trabzon, deniz ikliminin etkisi altındadır, bu iklim Karadeniz ikliminin tipik bir örneğini gösterir.

39 yıllık bir inceleme ve ölçmelere göre Trabzon'da yıllık ortalama sıcaklık 14.5 derece olarak hesaplanmıştır.

En sıcak ay ortalaması Ağustos olarak 23.2 derece. En soğuk ay (şubat) ortalaması yedi derecedir.

39 yıllık bir inceleme süresinde en yüksek günlük sıcaklık ağustos ayında 38.2 derece olarak saptanırken, en düşük sıcaklık da şubat ayında ve -7 derece olarak bulunmuştur.

Trabzon'da yılın her ayı yağışlı geçer ve bu yağışlar Karadeniz yağış düzeninin belirgin özelliklerini taşır. Trabzon'da yıllık ortalama yağış miktarı metrekareye 830.8 mm'dir. Yaz aylarında Trabzon'a biraz daha az yağmur yağar.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

TRABZON ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 26.9.1973
Adres: Maraş Cad. No: 24 Trabzon Tel: 138 49 - 135 89

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 82.1

Partiler	Aldığı oy
CHP	63.684
DP	60.871
MP	6.839

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 84.9

Partiler	Aldığı oy
CHP	53.957
CMP	4.225
DP	94.121

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 69.5

Partiler	Aldığı oy
CHP	58.833
CMP	8.550
DP	63.237
HP	2.204
Bağımsızlar	58

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 73.3

Partiler	Aldığı oy
AP	90.012
CHP	69.014
CKMP	11.818
YTP	3.993

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 66.6

Partiler	Aldığı oy
AP	90.380
CHP	62.789
CKMP	1.880
MP	10.747
TİP	1.939
Bağımsızlar	146

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 59.1

Partiler	Aldığı oy
AP	78.390
CHP	55.668
CGP	12.772
MP	4.629
MHP	5.522
TİP	1.642
Bağımsızlar	2.666

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 61.6

Partiler	Aldığı oy
AP	44.193
CHP	61.679
CGP	8.469
DP	27.853
MP	995
MHP	6.222
MSP	26.565
Bağımsızlar	151

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 64.0

Partiler	Aldığı oy
AP	92.979
CHP	95.188
CGP	3.751
DP	7.393
MHP	14.906
MSP	23.942
Bağımsızlar	139

TRABZON ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI
YIL: 1961

Kabul	Red
% 60	% 40

YIL: 1982

Kabul	Red
% 93.6	% 6.4

TRABZON VALİSİ: AGAH BÜYÜKSAĞİŞ

«İLİMİZ EKONOMİ MERKEZİDİR»

TRABZON, Doğu Karadeniz Bölgesi'nin; yüksek okulları ile kültür merkezi, 32 bölgesel kuruluş ile gelişmiş bir idarî merkezi, mevcut limanı, 37 sanayi kuruluşu ve ticarî potansiyeli ile de ekonomi merkezi durumundadır.

4685 km2 yüzölçümüne sahip olan ilimizde 731 bin 045 nüfus yaşar ve km2'ye düşen 156 kişi ile de İstanbul'dan sonra beşinci sırada yer alır. Nüfus itibari ile de diğer iller arasında 20'nci sıradadır.

Yumuşak bir deniz iklîminin hâkim olduğu Trabzon'da en sıcak ay ortalaması 23C° (ağustos), en soğuk ay ortalaması 7C° (şubat)dır. Merkez ilçe ile beraber 11 ilçeye sahip olan Trabzon'un 35 belediyesi, 13 bucağı ve 553 de köyü vardır. İlçelerin yedisi (merkez ile sekizi) 100 km.'lik sahil şeridinde sıralanmıştır. Bunlar batı-doğu istikametine doğru, Vakfıkebir, Akçaabat, Yomra, Arsin, Arakli, Sürmene ve Of'tur. Kıyıdan içeride olan diğer ilçeleri de Tonya, Maçka ve Çaykara'dır.

Bugün anaokulundan üniversiteye dek çeşitli öğrenim kuruluşlarının bulunduğu ilimizde, halk, eğitim ve öğretime büyük ilgi göstermektedir. Büyük önder Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü münasebetiyle başlatılan okuma-yazma seferberliği ile ilgili 2842 kursa 54 bin 535 kursiyerin iştiraki sağlanmış ve 37 bin 754 kursiyere başarı belgesi verilmiştir. Buna göre, ilimizdeki okuma-yazma oranı da %39'a ulaşmıştır.

Eşsiz doğa güzelliklerine sahip olan Trabzon, aynı zamanda çeşitli uygarlıkları günümüze kadar yansıtan bir tarihî hazinedir. Tarih boyunca birçok uygarlıkların üst üste yaşandığı Trabzon'da, Milet, Roma, Kommen ve Türk (Osmanlı) dönemlerinden kalma pek çok eski yapıt vardır. Bunlardan, Atatürk Köşkü, Gülbaharhatun Türbesi, Sümelâ (Meryem Ana) Manastırı, St. Anne (Küçükayvasıl) Kilisesi, Vazelon Manastırı, Kuştul (Hızır-İlyas) Manastırı görülmeye değer eserlerdir..

İlimizde tarımsal ürünlerin başında çay, fındık, ve tütün gelmektedir. Yıllık yaş çay yaprağı üretimi 26 bin ton, fındık üretimi 63 bin ton, tütün üretimi de 2 bin tondur. Hayvancılık ilimizde daha çok süt ve yağ üretimine yönelik olup, diğer iller arasında hayvan mevcudu yönünden 49'uncu (685 bin 005 küçük ve büyük baş), sağmal hayvan mevcudu bakımından 46'ncı (314 bin küçük ve büyükbaş), et üretimi bakımından 45'inci (4.238.089 kg.), süt üretimi bakımından da 5'inci durumdadır. (198.000.000 lt.)

İlimizde yatırımların plan ve programdaki ilkelere uygun olarak belirtilen süre içerisinde gerçekleştirilmesini sağlamak için tüm kamu kuruluşlarımız yoğun bir çalışma içerisindedir. 1982 yılı 3. dönem itibari ile ilimizde yatırım faaliyetleri özeti sektörlere göre aşağıdaki şekildedir.

Çeşitli spor dallarında faaliyetlerin yapıldığı ilimizde, özellikle futbol dalında, Türk futbol tarihinde zoru başarmış, Türk liginde üç büyükler efsanesini yıkmış, lig şampiyonluğunu İstanbul ilinin tekelinden almış olan Trabzonspor, Türk futboluna yeni bir ruh ve heyecan getirmiştir.

TRABZON BELEDİYE BAŞKANI: HASAN MELEK

«TRABZON, KARADENİZ'İN EN GÜZEL ŞEHRİ OLACAK»

TRABZON, her yönü ile Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en önemli şehridir. Ve Trabzon halkı, uygarlığın tüm nimetlerinden yararlanmasını bilen, yenilikçi, bunun yanında geleneklerine bir ölçüde bağlı kişilerdir. yurdun çeşitli yörelerine dağılan, her gittiği yere canlılık, hareketlilik getiren Trabzonlular, çevrelerinin en renkli, en sevilen insanları olabilmişlerdir.

Her şehir gibi, Trabzon'un da sorunları olmuştur. Bu sorunların bir bölümü çözümlenmiş, bir bölümü de çözümlenmeyi beklemektedir. Belediye Başkanı olarak görev aldığım iki yılı aşkın süre içinde neler yapabildiğimi, neler yapmayı düşündüğümü ve de şehrin sorunlarını dile getirmek isterim.

Güzel Trabzon için kısa zamanda yapabildiklerimizi şöyle sıralıyorum:

Şehrin çeşitli semtlerinde dokuz çocuk bahçesi. Daha önce birer çöplük olan belediyeye ait şehrin çeşitli semtlerindeki yerleri, Belediyemizin olanakları ile kısa zamanda birer çocuk bahçesi haline getirdik. Bunun yanında Erdoğdu Mahallesi'nden geçen Atatürk Köşkü ve Müzesi yolunu genişlettik. Tehlikeli virajları olan Orgeneral Selâhattin Demircioğlu Caddesi, bugünkü hali ile trafiğe en elverişli bir yol haline getirilmiştir. Boztepe ve Bahçecik yollarını da aynı virajlardan kurtarma çalışmalarımız tamamlanmış bulunuyor.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en büyük dinlenme yeri 100. Yıl Atatürk Parkı'nın bir bölümü 1982 yılında hizmete açılmıştır. 1983 yılı baharında bu park, Trabzon halkı için gerçekten en güzel bir gezi yeri haline getirilecektir. Yapımı devam eden Gazipaşa Üstgeçiti, şehrin bir ihtiyacını karşılayacak, Devlet yolu bu geçit ile güvenceye alınacaktır.

1939 yılında yapılan ve bugün şebekeleri eskiyen şehir içmesuyu, Trabzon'un en büyük ve güncel sorunu olmaktadır. Şebekesinin eskiliği yüzünden %56 miktarda kaçaklık yapan içmesuyunun yakın zamanda ihtiyaca yeterli hale getirilmesi için İller Bankası'nda yapılan ihale gerçekleşmiştir.

Belediye Başkanı olarak 1983 yılında da şehrin bazı ihtiyaçlarını çözüme kavuşturma çabalarımızı da açıklamak isterim:

Sahil yolunda Belediye Gazinosu'nun çevresi yeniden düzenlenecektir. Bu düzenleme ile sahil, herkesin huzur içinde oturabileceği, yararlanabileceği bir tesise kavuşacaktır. Bu çevre düzenlemesinde bir olimpik havuz ile bir evlenme salonu da olacak.

Boztepe'de 150 yataklık turistik bir otel için kaynak bulunduğu takdirde hazır olan proje ihale safhasına dönüşecektir. Modern bir balıkhane yapımı devam ederken, mevcut otobüs terminali de 1983 yılında ele alınacak ve terminalin bir bölümünün ihalesine çalışılacaktır.

Tüm çabalarımız, halkımızın da yardımı ile Trabzon'u, Karadeniz'in en güzel şehri yapmak yolunda olmaktadır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

HASAN SAKA (1886 - 1960) - Cumhuriyet başbakanlarından, Maliye, Ekonomi ve Ticaret, Dışişleri bakanlarından, Lozan Konferansı delegelerinden. Son Osmanlı Meclisi üyesi, ilk TBMM'den 1954'e kadar Trabzon milletvekili, . Mülkiye ve Fransa'da Siyasî Bilimler Okulu mezunu.

CEVDET SUNAY (1899 - 1982) - Türkiye'nin beşinci Cumhurbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Orgeneral Tabiî Senatör. Çankaya'nın Sinek Köyü'nde doğdu, Kuleli Lisesi öğrencisiyken subay adayı olarak Birinci Dünya Savaşı'na katıldı, 1918'de Filistin cephesinde tutsak oldu. Mısır'dan esaretten dönünce Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Maraş ve Gaziantep cephelerinde savaştı. İstiklâl Madalyası aldı. 1930'da kurmay subay oldu. 1958'de Orgeneral, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Genel Kurmay Başkanlığı yaptı. 1966'da Cumhuriyet Senatosu üyeliğine atanıp cumhurbaşkanı seçildi. 1973'ten sonra tabiî senatör olarak TBMM'de bulundu.

FAİK AHMET BARUTÇU (1894 - 1959) - Başbakan yardımcısı. Politikacı. Avukat, Trabzon Baro Başkanı, gazeteci, 6. dönemden 1957'ye kadar Trabzon milletvekili (1950 - 54 arası hariç). CHP Grup başkanvekili.

SABAHATTİN EYÜBOĞLU (1908 - 1973) - Yazar, düşünür, eğitimci, Akçaabatlı. Şair, ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun ağabeyi. Trabzon Lisesi'ni bitirdi, yüksek öğrenimini Fransa'da yaptı, İstanbul Edebiyat Fakültesi'nde doçent, eğitim müfettişliği, talim terbiye heyeti üyeliği yaptı, sanat tarihiyle ilgili kitaplar yayınladı, çeviriler yaptı.

ORHAN PEKER (1927 - 1978) - Ressam. Güzel Sanatlar Akademisi 'ni bitirdi. Avrupa'da çeşitli resim atölyelerinde çalıştı, anlatımcı.

HAMAMIZADE İHSAN (1885 - 1948) --Şair. Öğretmen. Trabzon folklor ve kültür değerleri üzerine ciddî mizahî bir monografi olan Hamsiname ve derlenmiş fıkralardan Lâf Olsun Diye adlı kitapları var.

ALİ ŞÜKRÜ BEY (1884 - 1923) - Son Osmanlı Meclisi ve ilk TBMM'nin Trabzon milletvekili. Deniz subaylığından ayrılma, Atatürk'ün muhafızı Topal Osman Ağa'nın bir suikasti neticesi boğularak öldürüldü.

CELALETTİN AYKAR (1867 - 1929) - İlk TBMM Trabzon mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi, öğretmen. Medrese ve Rüştiye eğitimli.

FAİK AYBAY (1865 - 1930) - İlk TBMM Trabzon mebusu, 1920'de istifa, yargıç. avukat, Alaybeyizâde'lerden.

MAHMUT ESAT EFENDİ (1856 - 1914) - Hattat. İstanbul'da öğrenim gördü, Trabzon camilerindeki yazıları ünlüdür.

Sağlık Hizmetleri

Trabzon, sahip olduğu sağlık kurumları bakımından Doğu Karadeniz Bölgesi'nin merkezi durumundadır. Trabzon'da ilk sağlık kurumu olarak Boztepe semtinde, "Memleket Hastanesi" adı ile bir hastanenin 1900 yılında Akridis adlı bir Rum'un üç doktor ve dört hemşire ile hasta tedavi ettiği biliniyor.

Karadeniz Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin geçici olarak hizmet verdiği Uygulama Hastanesi ile Trabzon, sağlık kurumları bakımından daha da zenginleşmiş bulunuyor.

450 yataklı Numune Hastanesi, 300 yataklı Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 275 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi, 200 yataklı Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, 50 yataklı Askerî Hastane ile Vakfıkebir ve Sürmene ilçelerindeki ellişer yataklı devlet hastaneleri... Ayrıca, ilçe ve bazı köylerde mevcut sağlık ocakları.

Trabzon'da yapımı devam eden Kemik Hastalıkları Hastanesi, Türkiye'nin dördüncü modern Kemik Hastalıkları Hastanesi olacaktır.

Çifte Çamlık Mevkii'nde geçici bir binada "uygulama hastanesi" olarak hasta kabul eden Trabzon Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi'nin Uygulama Hastanesi'nde 1982 yılı kasım ayında, üç profesör, sekiz doçent, 15 yardımcı doçent, hem öğretim görevlisi hem de hastanede büyük hizmetler vermektedir.

Trabzon'da ayrıca, bir Verem Savaş Dispanseri, Sıtma Bölge Başkanlığı, Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi, Çocuk Yuvası da bulunuyor.

Protokol

Vali ..... :Agâh BÜYÜKSAĞİŞ
Belediye Başkanı ..... :Hasan MELEK
Savcı ..... :Nizam HARUT
Defterdar ..... :Fikret KARTAL
Emniyet Müdürü ..... :Şinasi ERTAN
Karadeniz Üniversitesi Rektörü .. :Prof. Lâmi ESER

Vergi Rekortmenleri

Saffet Ulusoy ..... :51.248.440
Ali Osman Ulusoy ..... :41.649.023
Sabit Sabır ..... :28.133.745
Abdurrahman Sabır ..... :21.162.308
İhsan Sabır ..... :19.068.644

Nerelerde kalınır

HOTEL USTA Telgrafhane Sok I Tlf. 2195-2843 Banyolu 84 oda, kalorifer, asansör.
ÖTEL ÖZGÜR Taksim Cad. Uzun Sok. Tlf 1319-2778-3064 Duşlu 45 oda, lokanta, kalorifer, asansör.
HORON OTEL SıraMağaralar Tlf. 1199-2289 42 oda, kalorifer Tlf. 1022-1750 45 oda, kaloriferli
HOTEL BENLİ Belediye Yanı. Tlf. 1022-1750 45 oda, kalorifer.
HOTEL ARAZ Küçük Liman Karşısı Tlf. 1177 35 oda, lokanta, kalorifer.
OTEL KALFA Belediye Meydanı Tlf. 2690, 32 oda, kalorifer, asansör.
KONAK OTELİ OF
HOTEL ÇAYKENT Sahil Cad. Tlf. 229-230 Of 24 oda, kalorifer, lokanta, asansör, plaj

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

43 köyü, bir bucağı ve bu bucağa bağlı on köyü vardır. 1980 yılı nüfus sayımına göre 175 bin 295 nüfusa sahiptir. Bu nüfusun 108 bin 403'ü, şehirde oturmaktadır. Merkez ilçenin sebzecilik, tütün ve fındık ürünü yanında iyi çilek yetiştiren köyleri vardır.

ARAKLI

Trabzon-Rize karayolu üzerinde şirin bir ilçedir. 8 bin 250'si ilçe merkezinde oturan 5 bin 227 nüfusa sahiptir. Dağbaşı bucağına bağlı 15 köyle toplam 43 köyü olan küçük bir ilçedir. Özellikle fındık yetişir, ekonomi hayvancılığa ve yaylacılığa dayanmaktadır.

AKÇAABAT

İl merkezinin 12 km. batısında ve sahilde uzanmaktadır. Tütüncülük ilçenin başlıca geçim kaynağıdır. Tereyağı ile de ünlüdür. Toplam nüfusu 102 bin 876'dir. 87 köyü vardır.

ARSİN

Trabzon'un küçük bir ilçesidir. 6 bin 892'si kasabada, 35 bin 043 nüfusludur. 24 köyü vardır. Fındık ürünü ve hayvancılık halkın başlıca geçim kaynağıdır. 1946 yılına kadar bucak iken bu tarihte ilçe olmuştur.

ÇAYKARA

Trabzon'un sahilden 30km uzaklıkta bir ilçesidir. Hayvancılık ve yaylacılık başlıca özelliğidir. 43 köyü olan ilçenin toplam nüfusu 34 bin 697'dir. Ünlü Sultan Murat Şehitleri Tepesi bu ilçe sınırları içinde kalmaktadır.

Akçaabat ilçesinde balıkçılar...

MAÇKA

Trabzon-Erzurum karayolu üzerinde yer alır. Ünlü Sümelâ Manastırı bu ilçe sınırları içinde bulunmaktadır. Bu nedenle yabancı turistlerin en çok kaldığı bir ilçedir.

SÜRMENE

Trabzon'a 40 km. uzaklıkta Rize karayolu üzerinde bir ilçedir. Bu ilçe halkının en büyük özelliği balıkçı olmalarıdır. 43 köyü olan ilçenin toplam nüfusu 49 bin 131'dir.

OF

Sahilde Rize sınırında bir ilçedir. Başlıca geçim kaynağı çaydır. Toplam ilçe nüfusu 81 bin 037'dir. İlçede 1865'de belediye teşkilâtı kurulmuştur. İlçeye bağlı 80 köy vardır.

TONYA

Sahilden 30 km. yüksekliktedir. Yaylacılık bu ilçenin başlıca özelliğidir. Hayvancılıkla geçinir ve 21 köyü vardır. Toplam 24 905 nüfusa sahiptir. Peyniri ve yağı ile ünlüdür.

VAKFIKEBİR

Trabzon- Giresun karayolu üzerinde gelişmiş bir ilçedir. Toplam 109 köyü vardır ve nüfusu 100 bin 046'dır. Tereyağı ve peyniri ile ünlüdür. Büyükliman adı verilen limanı çok eskiden yapılmıştır. Rivayete göre Yavuz Sultan Selim Trabzon'da vali olarak bulunurken annesi Gülbahar Hatun oğlunu ziyaret için deniz yolu ile Trabzon'a gelirken yolda büyük bir fırtınaya tutulur. Valide Sultan, "**Nerede karaya ayak basarsam orasını vakıf yapacağım**" der. Doğal bir liman olan Vakfıkebir'de karaya çıkarak bu afetten kurtulduğu için burasını vakfetmiştir. İlçede Vakfıkebir adını almıştır.

YOMRA

Trabzon'a 15 km. uzaklıkta Rize yolu üzerinde bir ilçedir. 21 köyü vardır. Toplam nüfusu 29 bin 579'dür.

ulusoy

TAŞIMACILIKTA 45 YIL

TRABZON
MERKEZ — Meydan Caddesi 1
Telefon: 11 367 - 11 803 - 12 050
TRANSPORT — İskele Caddesi 59
Telefon: 11 331 - 14 426 - 15 539
Telex : 83114 ARDA TR - 83 216 Aou TR
TURİZM — Şehiriçi Taksim Terminali
Telefon : 11 281
Şehirlerarası Otogarı
Telefon: 12 853 - 14 427

SAMSUN
Kazımpaşa Caddesi 5/B
Telefon: 11 026 - 12 350
Telex : 82111
Terminal tlf: 11 170

ANKARA
Yenişehir, İnkılâp Sokak 18/A
Telefon: 18 36 36
Telex : 42829
Terminal tlf: 11 74 00 - 17 75 04

İSTANBUL
Sirkeci, Ebussuud Caddesi 67
Telefon : 22 20 76 - 27 89 85

Gümüşsuyu, İnönü Caddesi 59
Telefon : 43 10 94
Telex : 24268
Terminal: Topkapı Anadolu Otogarı
Telefon : 23 64 40

KARÇELİKTAŞ — KARADENİZ ÇELİK DÖKÜM SANAYAYİİ T·A·Ş· TRABZON

Yılda 3000 ton kapasiteli endüksiyon ocakları ve en modern kalıplama sistemi olan reçine sistemi ile
— KARBONLU
— MANGANLI
— KROM NİKELLİ
— Ve her türlü alışımdaki Çelik dökümleriniz için emrinizdedir·

Sanayi Sitesi 79/D
Değirmendere - TRABZON
Tel: 12664 - 14556

Trabzon - Erzurum Karayolu 5. Km.
Tel: 13558

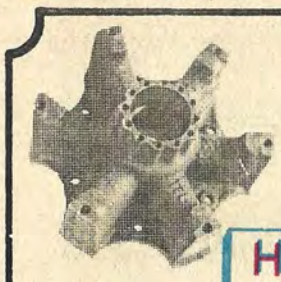

HEKİMOĞLU
CIVATA VE PORYA SANAYİİ
Celâl Hekimoğlu

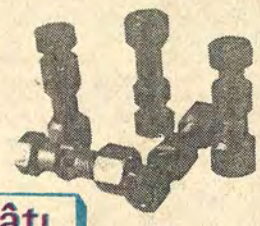

Her nevi Porya, Bijon, bağlantı imalâtı
Dozer Bıçak ve Palet civataları
Dozer uç bıçakları ve Kazma uçları

FABRİKA : Sanayi Sitesi Sanayi Cad. 115/D Tel:12664-14556 TRABZON
ŞUBE : Hekimoğlu Koll. Şti. Tayahatun Sok. Gülhane Han No. 5/B-5 Tel: 28 36 12 Sirkeci - İSTANBUL

Karadeniz

Trabzon-Rize- Giresun- Ordu ve Artvin'de en çok okunan Doğu Karadeniz'in tek bölge gazetesi.

Tel: 19994-95 — 18111 Tlx:83136

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

TARİHİ belgelere göre bugün Trabzon adıyla andığımız ilimiz topraklarında ilk yerleşme merkezi, Orta Asya'dan gelen Türk kavimleri tarafından kurulmuştur. Bu Türk kavminin Turanlılara bağlı Tibaren'ler olduğu bilinir. Ancak Orta Asya bozkırlarından gelen bu kavim kıyıda barınamamış onların buradan uzaklaşmaları ile Sinop'tan gelen Rumlar yöreye hâkim olmuşlardır. Sinoplu Rumlar burada M.Ö. 750 yıllarında bir de devlet kurmuşlardır. Denizci insanların oluşturduğu bu devlet, bu topraklarda yaklaşık olarak 1150 yıl egemen olmuştur. Bu devrin son krallarından olan Mitridaris zamanında ülkede bazı kargaşalıklar çıkmış, kral bu kargaşalıklarla başa çıkamayınca Romalılardan yardım istemek zorunda kalmıştır. Bunu fırsat bilen Romalılar Seledat, Luka ve Lumbos adlarındaki üç kumandanın idaresine büyük bir askerî kuvvet göndermişlerdir. Romalı kumandanlar ülkedeki kargaşalıkları derhal bastırmakla kalmamışlar, aynı zamanda bu toprakları da kısa bir zaman sonra Roma'ya bağlı bir hale getirmişlerdir.

395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken burada bağımsız bir Rum devletinin kurulduğu görülmüştür.

Fatih Sultan Mehmet bir süre Trabzon'da kalmış, sonra Sinop fatihi adıyla anılan Hızır Bey'i burada vali olarak bırakıp İstanbul'a dönmüştür. Daha sonra Hayreddin Paşa, Zağnos Paşa, Ali Bey ve Mahmut Paşa burada valilik yapmışlardır. Trabzon'da altıncı olarak valilik yapan Şehzade Selim (Yavuz Sultan Selim)'dir. Oğlu Sultan Süleyman (Kanunî) de babasının valilik yaptığı yıllarda Trabzon'da doğmuştur.

Trabzon Osmanlı devrinde önemli bir sancak merkezi idi. I. Dünya Savaşı sırasında Trabzon, Rusların işgâline uğradı (1916). Bir yıllık işgâlden sonra Ruslar Trabzon'dan çekilme kararı aldılar. Bu çekilme işlemi sırasında Rumlarla Ermeniler çevrede mezalime giriştiler. Köyleri, kasabaları yakıp yıkmaya, savunmasız kişileri katle başladılar. Trabzon köylüleri bu mezalime karşı kendi arasında bir milis teşkilâtı kurdu. Bu milis kuvvetleri birleşip Rum ve Ermenilerin üzelerine yürüdü ve Değirmendere yoluyla bu zalimleri yakalayıp telef ettiler. Trabzon 25 Şubat 1918 günü yine Türkiye'nin bir parçası olmuştu.

Millî mücadele yıllarında da, Kurtuluş Savaşı'nda da büyük hizmetler veren Trabzon, cumhuriyetinin ilanından sonra il haline gelmiştir.

AYASOFYA KİLİSESİ: XII. yüzyıldan kalma bir yapıdır. Bizans kilise mimarisinin tipik örneklerinden biridir. Duvarları çok güzel fresklerle kaplıdır. Burasının önceleri şehir surları dışında bir manastır olarak kullanıldığı bilinmektedir. Halen müzedir.

İŞKENDERPAŞA CAMİİ: Trabzon Valisi İskenderpaşa tarafından 1522 yılında yaptırılmıştır. Şehir merkezindedir. XVIII. yüzyılda esaslı bir onarım görmüştür.

KALE: Bizanslılar zamanından kalmadır. Ortahisar ve İçkale (veya Kulehisar) ve Aşağıhisar olmak üzere üç bölümden ibarettir. Surların kalınlığı 2 ilâ 4 metre arasındadır. Aşağıhisar'ın üstündeki kayalıklarda Güzelsaray adıyla anılan bir şato harabesi bulunmaktadır.

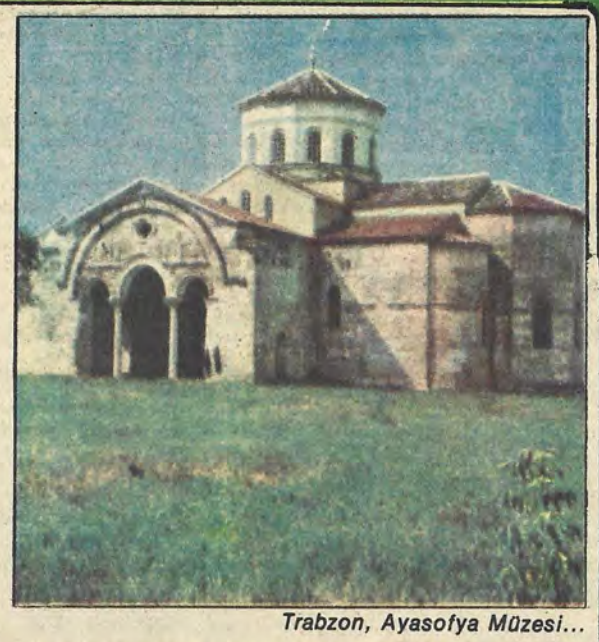

Trabzon, Ayasofya Müzesi...

GÜLBAHAR HATUN CAMİİ: Yavuz Sultan Selim'in eşi, Kanunî Sultan Süleyman'ın annesi olan Gülbahar Hatun tarafından, oğlunu dünyaya getirdiği vilâyete armağan edilen bir camidir. "Büyük İmaret Camii" adıyla da anılır. Trabzon'un en güzel camilerinden biridir.

GÜLBAHAR HATUN TÜRBESİ: Yavuz Sultan Selim'in eşi ve Kanunî Sultan Süleymanın annesi olan Gülbahar Hatun, yaptırdığı ve adını taşıyan camiin hemen yanındaki türbesinde yatmaktadır. Türbe, Osmanlı mimarisinin klâsik üslûbundadır.

HAMAMLAR: Şehrin içindeki Sekizdirekli Hamam ile Tophane Hamamı, Trabzon'u süsleyen ve klâsik Osmanlı Hamam mimarisinin iki güzel örneğini teşkil eden yapılardır.

HATİP CAMİİ: Pazarkapı Mahallesi'ndedir. XVI. yüzyıldan kalma güzel bir yapıdır.

KÜÇÜK AYVASIL KİLİSESİ: Trabzon'un en eski eserlerinden biridir. Roma mimarî stilinde yapılmış ilk Hıristiyan kilisesi olması bakımından önem ve değer taşımaktadır. Resmî daireler tarafından depo olarak kullanılmaktadır.

ORTAHİSAR CAMİİ: Kale'de, Ortahisar'ın içindedir. "Fatih Camii" diye de anılır. Önceleri Panaghia Chyrokephalos Kilisesi iken Fatih Sultan Mehmet tarafından fetihten sonra camiye çevirtirilmiştir. Sonradan yapılma minber ve mihrabı çok güzeldir.

PİRMEHMET TÜRBESİ: XVI. yüzyıldan kalma bir Osmanlı eseridir.

SUMELA : Trabzon il merkezinin 54 kilometre güneydoğusu'ndaki Altındere vadisinde, etrafı lâdin ormanları ile kaplı sarp ve yüksek bir kayanın üzerindedir. Sarp kayaların oyularak içine inşa olunan ve bir mimarî şaheseri olan bu koca bina "Meryem Ana Manastırı" adıyla anılır. Akıllara durgunluk veren bir yapıdır. Bizans devri yapılarının en önemlisidir. İçindeki Meryem Ana tasviri ile diğer süslemelerinin güzellikleri dillere destandır. Son şeklini 1400 yıllarında aldığı sanılmaktadır.

ATATÜRK KÖŞKÜ: Yakın tarihimiz ile ilgili en önemli yapı ise Trabzon il merkezinin 6 kilometre ötesinde, Soğuksu mesire yerinde, minik kuleli beyaz ahşap yapısıyla bir biblo gibi duran Atatürk Köşkü'dür. Atatürk'ün Trabzon'a gelişinde ikametine tahsis olunan bu bina daha sonra müze haline getirilmiştir. Atatürk'ün burayı pek sevdiği ve bütün malvarlığını burada millete bağışladığı bilinir.

TRABZON	12859 — 11703
Mumhaneönü	5097
Of	150
Araklı	268
Akçaabat	264
Maçka	124
Sürmene	607

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

Doğu Karadeniz'in büyük kapısı ve İran transit yolunun başlangıç noktasında bulunan Trabzon, ekonomik yönden, çeşitli aşamalar yapmış bir ildir. Birinci ve İkinci Dünya savaşları Trabzon'u ekonomik yönden olumsuz olarak etkilemiştir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yurdumuzda başlayan gelişme ve kalkınma Trabzon'da da ekonomik ve ticaret alanında hareketlilik yaratmıştır.

Trabzon'da son yıllarda gözle görülen bir sanayileşme var...

Çimetro Fabrikası, Et ve Balık Kurumu'nun fabrika ve soğuk hava depoları, ÇAYKUR'un çay fabrikaları ile fındık kırma fabrikalarının yanında, Yomra'da Galvanizli Saç Sanayii, kalorifer kazanı imâl eden Hürsan Kazan Sanayii, Vivata Sanayii, Avrupa'ya giysi ihraç eden Giyim Sanayii, Türkiye'nin tek ameliyat ipliği imâl eden Katküt Fabrikası ile kiremit, tuğla fabrikaları sayılabilir.

Bunların yanı sıra 1981 yılında kuruluşunu tamamlayan Kuzey Mobilya Sanayii'nin 200 işçinin çalıştığı 9000 M2'lik bir alana kurulan mobilya imâl eden fabrikası. Yıllık onbin takımlık oturma, yatak odası ile benzeri ev eşyaları kapasitesine sahip olan Kuzey Mobilya Sanayii sağladığı ön anlaşmalarla 1983 yılında dışsatım gerçekleştirerek yurda döviz kazandıracak.

Yurt dışındaki işçilerle, Özel İdare, İşçi Yatırım Bankasının da ortağı olduğu kısa adı KARSUSAN olan Karadeniz Su Ürünleri Sanayii'nin Şana mevkiindeki fabrikalarında balık unu, balık yağı, konserve yapılmaktadır.

Trabzon'un özgü, altın hasır bilezik ile gümüş işlemeleri, dokumacılık, kundura sanayii hergün gelişmektedir.

BOSAŞ (BORU VE PROFİL SANAYİİ A.Ş.)

Trabzon'un en büyük sanayii kuruluşlarından biridir. Trabzon'a 12 km. uzaklıkta Şana Mevkii'nde 20000 M2'lik bir alana kurulmuştur.

EMNİYET GÜVENCE
1981 Karadeniz TÜPGAZ
HİZMET TASARRUF
Karadeniz Tüpgaz LPG Dolum Tesisleri
Tel: ORDU 45 45 İST. 35 02 16

GEMASAN
KOMPLE TREYLER RÖMORKU VE DİNGİL İMALATINDA ÜSTÜN KALİTE
Tel: 106 - 348 Yomra - TRABZON

Ekinci Holding A.Ş. ve kuruluşları
● Ekinci Gıda ve Tekstil Endüstri A.Ş.
EKİN PAZARLAMA
● Ekin Tüketim Malları İthalat İhracat Pazarlama ve Sanayi A.Ş.
EKİNTRANS
● Ekin Turizm Taşıma ve Transit Ticaret A.Ş.
TRABZON
Tlf: 13395 (3 hat) Telex: 83136-83222

karsusan
Karadeniz Su Ürünleri Sanayii A.Ş.
Sıramağazalar No: 96/2 TRABZON
Tel: 141 44 - 137 69
BALIK UNU
BALIK YAĞI
KONSERVE
ALUMİNYUM KUTU

SANTRAL GALVANİZ TRABZON
SANTRAL GALVANİZ
SAC SANAYİİ ve TİCARET A.Ş.
Merkez : Maraş cad. 41/2 TRABZON Tel:11884-15490 Telex: 83119 MATO TR
Fabrika : Şana mevkii Yomra - TRABZON
Üstün Kaliteli ve Dayanıklı
● GALVANİZLİ DÜZ SAÇ
● GALVANİZLİ OLUKLU SAÇ
İstanbul irtibat bürosu:
Kemeraltı cad. Tophane işhanı 605 Tophane
Tel:444690 — 456323

TRABZON'da "horon" türündeki oyunların ağırlığı çok büyüktür. Horonların yanı sıra, oynanan diğer yerel oyunlar da vardır. "Sürmene Sallaması, Kolbastı" gibi oyunlar, yörede oynanan diğer oyunlara örnek olarak gösterilebilir.

Trabzon Akçaabat Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin "horon" oyunları ve türleri ile ilgili araştırmaları şöyledir:

Horon sözcüğünün anlamı, kaynağı ve uygulanış üstüne çok çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu çeşitli görüşlerin ortak yanını bulmak oldukça zordur. Ayrı ayrı görüşlerin bilimsel nitelikten uzak olduğu da gözden kaçmamaktadır. En yaygın görüşe göre, Horon sözcüğü, horom sözcüğünden kaynaklanmaktadır. Doğu Karadeniz'de olgunlaşmış mısır saplarını köküne yakın bir yerden keserek mısır tarlalarında yapılan sıra sıra yığınlara horom adı verilmektedir. Gerçekten, tarlalardaki mısır sapı yığınları ile çayırlardaki ot yığınlarının sıralanışı ve dizilişi, uzaktan bakıldığında da elele vermiş, kol kola girmiş insanların görünümünü andırmaktadır. Horon sözcüğünün bu benzetmeden esinlenerek doğduğu akla yakın gelmektedir. Horon sözcüğünün "hora" sözcüğünden de kaynaklandığı bir başka görüş olarak ileri sürülmektedir.

Horon figürlerine ve horoncuların özel çalışmalarına doğal etmenlerin, toplumsal yaşamın, ulusal biçimin izleri yansımıştır. Nitekim, Karadeniz'in deli deli dalgalanışı, balıkların oynayışı, ağlardaki çırpınışları, horon figürlerindeki canlılıkla özdeşleşmektedir.

Horoncular elele tutuşarak geniş bir halka tutarlar. Çalgıcılar bu halkanın içinde yer alırlar. Yorulup çıkanların yerini başkaları alır.

Horonla ilgili olarak Meydan Larousse'da Şerif Baykurt şöyle demektedir:

"Bıçak oyunu iki kişiyle oynanır. Özel eğlencelerde, iki ya da ikiden çok oyuncu elele tutuşarak horon kurarlar. Bu tür eğlencelerde tek kişinin de horona kalktığı görülmüştür.

Akçaabat Lisesi öğrencilerinin görüşleri şu şekilde devam etmektedir:

Horonu bir genç oyunu ya da erkek oyunu sanan görüşler, temelinde yanlıştır. Gençlerle yaşlılar, kadınlarla kızlar hiçbir ayırım güdülmeden horonda yer alırlar. Baba ile oğulun, ana ile kızın kolkola horon oynadıkları her yerde görülebilen durumlardır. Ne var ki, kadın horonları erkek horonları kadar hızlı ve çeşitli değildir.

HORON TÜRLERİ:

HORON KURMA: Horona kalkanlar elele tutuşarak çok yavaş bir tempo ile horon kurarlar. Denizin yumuşak dalgalanışını andıran çok çalımlı bir oyundur.

SALLANMA: Horon kurma tamamlanınca, sallama oyununa geçilir. Vücudun toplanması ve bacakların öne atılması ile kurulan bir oyundur. Denizin coşkunluğu bu oyunda yansımaktadır.

Sıskara ya da sıksaray: Bölgenin özgün oyunudur. Sallanmadan sonra oynanır. Tek başına oynandığı da olur. Çok canlı ve kıvrak bir oyundur. Ayakların kısa adımlarını vücudun tepeden tırnağa değin titreşimleri tamamlar. Özellikle kolların ve omuzların titreyişi, göz alıcı bir güzellik gösterir. Denizde balıkların oynayışı ile yakalanan hamsilerin ağlardaki çırpınışı bu oyunlarda titremeye çok benzetilmektedir.

Bıçak oyunu: İki kişi tarafından Çerkez kaması ya da karakulak adı verilen koltuk bıçakları ile sıskara temposu üstüne oynanır. Sıskarada yorulan oyuncular dinlenmek için ara verdikleri sırada içlerinden oyunun coşkusuna kapılan iki horoncu, bıçaklarını çekerek bu oyunu oynamaya koyulurlar.

Bıçak oyunu aslında ulusumuzun tarihsel geçmişinden süregelen bir oyundur. Bu oyunda karşı karşıya gelen iki düşmanın mertçe ve yiğitçe döğüşmesi gösterilir. Önce bıçaklar çarpıştırılır. İlk saldırı savulduktan sonra elele tutuşarak kısa bir süre sıskara oynanır. Sonra birbirlerinden uzaklaşarak saldırı fırsatları kollamaya başlarlar. Her iki oyuncu da uyanık davranarak saldırıları geçiştirirler. Ara sıra yenilen elele tutuşarak ya da karşıdan karşıya geçerek horon oynarlar. Oyun bu düzen içinde birkaç dakika sürdürülür. En son saldırılarda oyunculardan biri yenik düşer. Yenen oyuncu yenik düşeni bağışlar, barışarak oyunu bitirirler.

Kozangel: Horon kurmanın bir başka çeşitlemesidir. Bıçak oyunundan sonra oyuncuların yeniden oyun kurması için oynadıkları yavaş ve tempolu bir oyundur.

Aşağa almak: Bütün horon türlerinde uygulanır. Horon türlerinden herhangi biri bir süre oynandıktan sonra yöneticinin komutu ile aşağa alma figürleri uygulanır. Aşağa alma, bir nevî, oyunu düzene koyma ve süsleme olarak kullanılır.

ÇALGILAR:

Horon oyunlarına asıl eşlik eden çalgı, "Kemençe"dir. Kemençeden başka davul-zurna ve kaval ile de horon oynanmaktadır. Artvin horonlarında tulum, armonika, akordeon gibi çalgılar vardır.

Kemençe: Bölgenin en özgün çalgısıdır. Dut ya da erik ağacının içi oyularak yapılır. Göğsü çam ağacından bir kapakla kapatılır. Göğüste iki adet irice delik vardır. Eşik, bu iki delik arasında yerleştirilir. Göğüsün çökmemesi için kapağın ardına içten bir dayanak yerleştirilir. Bu dayanağa can direği denir. Kemençe, eni dar, (40-50 santimetre boyunda) bir çalgıdır. Asya kökenlidir. Selçuklular ya da Azeriler tarafından Anadolu'ya getirildiği söylenir. Göğüs üzerinde görülen 3 teli vardır. Baş kısmındaki üç burgu ile akort edilir. At kuyruğundan alınan kıllarla yapılmış bir yay ile çalınır. Kemençenin kıvrak sesi, hem oyunlara eşlik eder, hem de Karadeniz insanının tüm duygularını yansıtan coşkulu sesler her yerde sevilerek dinlenir. Klasik Türk Müziği'nde kullanılan "kemençe"lerle hiçbir ilgisi yoktur.

Davul, yörede diğer yöredekilere oranla daha küçüktür. Zurna da diğer yörelere göre küçüktür. Tiz sesi vardır. Cura zurna denilen, zurna türünün tipik bir örneğidir.

Vakfıkebir ve Akçaabat ilçelerinde yapılan düğünlerde horon oynanırken davul-zurna kemençeye üstün tutulmaktadır. Artvin horonlarında davul-zurnanın eşlik ettiği sık sık görülmektedir.

GİYSİLER

Tonya Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin kadın giyimleri ile ilgili çalışmaları şöyle:

Kadın giysileri: Başörtüsü, sade veya çiçekli desenli örtüler bağlanır. Bazı taraflarda şalpazarı, Tonya köylerinde üst üste iki örtü sarılır. Genellikle kadınların başları daima örtülüdür.

Fistan: Bir diğer adı "kilot" ve "don"dur. Sade veya desenli bezlerden dikilir. Uzunca ve geniştir. Sahil kadınları, entarileri uzunluğunda dizkapakları hizasında donlar giyerler. Yüksek köy kadınlarındaki daha uzun olduğu gibi, çiçekli ve dallı bezlerden dikilidir.

Peştemal: Trabzon köy kadınlarının entarilerinin üzerine, bellerine bağladıkları millî bir aksesuardır. Genellikle beyaz, kırmızı, enlice çizgili veya kareli peştemallar bağlanır. Her gün iş içinde bulunan Karadeniz köy kadınlarının tarlada, mutfakta, yolda, pazarda, belinde taşıdığı peştemalı oldukça süslü bir giysi olması yanında, kadınların çalışırken üst başlarını kirletmekten koruyan iyi bir önlüktür.

Kuşak: Daha çok yüksek köy kadınlarının bellerine sardıkları kalınca bir kuşaktır. Kadınların kuşak sarma alışkanlıkları vardır. Kuşak sırtına yük alan kadının belinin incinmemesi bakımından yastık ödevini görür. Yük kuşaklarından başka özel günler için düğün ve derneklerde giyilen (Lahori) püsküllü ve desenli yün kuşaklarıyla ipekli peştemallar bulundurulur.

Ayaklarda renkli çoraplarla çarık vardır.

TAKILAR:

Hamayıl: Aslı gümüşten yapılır. Bir zincirle göğüsten aşırtmalı olarak el üstüne takılır. Üzeri işlemelidir. Sigara tabakası büyüklüğünde eni dar bir kutudur. İçe nazarlık, nuska., dua gibi şeyler konur.

Nuska: Aslı gümüşten yapılır. Üçgen biçiminde, dar enli küçük bir kutudur. Üzeri işlemelidir. Bir gümüş zincirle boyuna asılır. İçine nazarlık, nuksa, dua gibi gereksinimler konur.

Kayış: Bele bağlanır. En iyisi köseleden yapılanıdır. Üzerine gümüş işlemeler ve saçaklar takılır.

Bıçak: İki türlü bıçak kullanılır. Biri Çerkez kamasıdır, öteki karakulak denilen koltuk bıçağıdır.

HALK MÜZİĞİ

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde olduğu gibi, Doğu Karadeniz bölgesinde de, karşılıklı deyiş söyleme geleneği vardır.

Atma türküleri yapıları yönünden dört ana gruba ayrılırlar. Bunlar, "dörtlüklerden kurulu atma türküleri", "dörtlüklerle başlayıp ikiliklerle süren atma türküleri", "üçlüklerden kurulu atma türküleri", "ikiliklerden kurulu atma türküleri."

Dörtlüklerden kurulu atma türkülerine, Trabzon yöresine ait bir örnek şöyle gösterilebilir:

Topal: Ferhat:
Al elune tufeği,
Sür içine fişeği
Senun gibi eşeği
Ben daha binmemişim.

Zisinolu Yusuf:
Koy aşağı tufeği,
Al elune eleği,
Senun gibi keleği
Ben daha yememişim

ATASÖZLERİ

— Allah'ın acımadığını, peygamber süpürge sapıyla kovar.
— Beyük oluda ohmak alacagine, ufak ol da çakmak ol.
— Yemem diyen sofra kurutur, oturmam değen iskemle çürütür.
— Ateşin zorini kazan bilir.
— Er kalkan yol artırır, er evlenen döl artırır.
— Deniz yoğut olsa bize kaşuk bulunmaz.

BİLMECELER:

★ Allah yapar yapısını, bıçak açar kapısını..... (Kabak)
★ Bir ufacık mil taşı, dolanır dağı taşı..... (Göz)
★ Ezan okur, namaz bilmez, kari alar nikâh kıymaz..... (Horoz)
★ Vurursun vurursun gözünden hiç yaş akmaz..... (Davul)
— Gece harman, gündüz tepe.... (Yatak)
★ Zenginler cebine kor, fakirler sokağa atar. ..... (Sümük)

EĞİTİM

Trabzon, Karadeniz Bölgesi'nin eğitim ve öğretim yönünden en gelişmiş ilidir. Bugün ana okulundan üniversiteye kadar çeşitli öğretim kuruluşlarının bulunduğu Trabzon'da, halk, eğitim ve öğretime büyük ilgi göstermektedir. Trabzon'un yaklaşık 600 köyünden okulu olmayan, sadece birkaç köy kalmıştır.

1981-1982 öğretim yılına başlanırken Trabzon'da, köy ve kasaba dahil, 58 lise ve dengi meslek okulu, 90 ortaokul, 820 ilkokul mevcut bulunmaktadır. Bu okullarda, orta öğrenimde 42 bin, ilk öğretimde de 110 bin öğrenci okumakta, orta öğrenimde 270, ilk öğretimde de 4 bin öğretmen görev almaktadır.

20/5/1955 tarihli yasa ile kuruluşu öngörülen ve 1963 yılında bir ilkokulda öğrenime başlayan Trabzon Karadeniz Üniversitesi, YÖK Yasası ile Fatih Yüksek Öğretmen Okulu ve Trabzon İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisini de kapsamına alarak, Orman, Mühendislik-Mimarlık Fen-Edebiyat, İktisadî ve İdarî Bilimler, Eğitim ve Tıp fakülteleri olarak öğretim yapmakta ve böylece, Trabzon, her yönü ile büyük ve önemli bir üniversiteye sahip bir il olmaktadır.

Trabzon Karadeniz Üniversitesi, YÖK Yasası ile civar illerdeki yüksek okulların bu üniversiteye bağlanması ile böl gesel bir üniversite haline gelmiştir. K.Ü.'ye bağlı yüksek okullar şöyle:

Rize Meslek Yüksek Okulu, Ordu Meslek Yüksek Okulu, Gümüşhane Meslek Yüksek Okulu ve Giresun Meslek Yüksek Okulu.

K.Ü.'de ayrıca, üç de enstitü bulunuyor. Bunlar: Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

K.Ü., 1982-1983 öğretim yılında, 2405'i bu yıl alınan öğrenci olmak üzere toplam 6467 öğrenci ile öğretim yapıyor.

K.Ü.'de öğretim üyesi durumu şöyle: 22 profesör, 63 doçent, 6(yardımcı doçent olmak üzere toplam 151...

HOTEL USTA
TELGRAFHANE SOKAK NO: 1 TRABZON
TEL: 12843 — 12195 TELEX: 83214 Atme TR

Özel otoparklı, kaloriferli, daimi sıcak sulu, her türlü konforu haiz, şahane deniz manzaralı otelimizde, odaların her birinde dahili ve harici telefon ve her an müzik dinleme imkânı vardır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Karadeniz sahillerimizin çeşitli güzelliklerini bir arada toplamış ve yörenin en önemli ulaşım ve sanayi merkezlerinden biri olan bu güzel liman şehrimiz, aynı zamanda, çok eski bir tarihe de sahip bulunmaktadır. Yurt ekonomisinde fındık, mısır ve hayvancılık bakımından etkin yeri vardır.

Türk Ticaret Bankası 1953 yılından beri tam 30 yıldır Trabzon ve çevresine banka hizmetlerini yaygın biçimde sunmanın mutluluğu içindedir.

TRABZON İL MERKEZ ŞUBELERİ
Trabzon, Değirmendere, Mumhaneönü

TRABZON İLİ ŞUBELERİ
Akçaabat, Of, Sürmene, Vakfıkebir

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

TRABZON'da sporun eski ve köklü bir geçmişi vardır. Cumhuriyetin ilanından önce modern sporlarda başgösteren hareket, Cumhuriyetin ilanından sonra daha olumlu bir şekilde yönlendirilmiş, bunun doğal sonucu olarak da Trabzon hemen her spor dalında kısa zamanda büyük gelişmeler kaydetmiştir.

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşundan önce de Trabzon'da spor kulüplerinin mevcudiyeti ve Trabzon'da başta futbol olmak üzere çeşitli spor dallarında faaliyet gösterilmesi, bu bölgede sporun ne denli eski ve köklü bir geçmişe dayandığını gösterir.

Trabzon'da kurulan ilk spor kulübü İdmanocağı olmuştur. 20 Ocak 1921 günü resmen teşekkül eden Sarı-Kırmızı formalı İdmanocağı'nı 14 Mart 1923 günü kurulan Sarı-Lâcivert formalı Necmiâti ile 22 Ocak 1925 günü kurulan Yeşil-Beyaz formalı İdmangücü kulüpleri izlenmiştir.Trabzon'da sporun doğum yerlerinden biri olan Trabzon Lisesi'nin de sahip olduğu güçlü takımlarla bu kulüplerin faaliyetine katılması Trabzon'da büyük bir spor potansiyelinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle futbolda bu dört takım arasındaki büyük mücadele yalnız bölgede futbolun yerleşmesine yol açmakla kalmamış, aynı zamanda hızla gelişmesini ve yayılmasını da sağlamıştır.

Trabzon futbolunda İdmanocağı ile İdmangücü arasındaki büyük rekâbet Necmiâti'nin de aralarına katılmasıyla büsbütün alevlenmiş ve bu takımlar arasındaki iddialı maçlar uzun yıllarboyu Trabzon'da heyecan fırtınaları yaratmıştır.

Trabzon'da futbol yanı sıra atletizm, güreş, bisiklet ve su sporları dallarında da Cumhuriyet öncesinden itibaren olumlu bir faaliyet görülür. Nitekim ilk Türk Millî Atletizm Takımı 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na katılırken, ilk kez Türkiye'yi temsil etme şerefine nail olan bir avuç Türk atletinin arasında Trabzon'dan da bir kişinin (Süleyman Rıza Kuğu) bulunması ilginç bir gerçektir.

Trabzon uzun yıllar Türk futboluna oyuncu yetiştiren bir bölge olarak özelliğini korumuştur. Fenerbahçeli Taka Naci, Galatasaraylı Salim, Güneşli Murat gibi ilk ünlü isimlerin arasında Hasan Polat da kardeşi Ali Polat ile birlikte diğer yıldızlar olarak parlamaktadırlar.

Trabzon uzun yıllarboyu yetiştirdiği futbolcuları da hep gurbete göndermiştir. Trabzonlu futbolcular İstanbul, Ankara ve hatta İzmir kulüplerinde oynamışlar, bu takımlarda yıldızlaşıp millî formaya kadar yükselmişlerdir. Trabzon ancak Trabzonspor kurulduktan sonradır ki kendi futbolcularına sahip olabilmenin imkânına kavuşmuş, bu da Trabzonspor'u futbol sahalarında bugünkü doruk noktasına ulaştırmıştır.

Trabzon'da spor, bu bölgemizin spor kulüpleri ile bütünleşmektedir. Trabzon'un spor kulüpleri şunlardır:

İDMANOCAĞI (1921, (Sarı-Kırmızı), NECMİATİ (1923 Sarı-Lâcivert), İDMANGÜCÜ (1925, Yeşil-Beyaz), DOĞANSPOR (1938 Lâcivert-Beyaz), SEBAT GENÇLİK (1941, Kırmızı-Beyaz), SÜRMENE GENÇLİK (1950, Yeşil-Beyaz), YOLSPOR (1953, Turuncu-Siyah), YALISPOR (1955, Mavi-Beyaz-.Kapandı), ERDOĞDU GENÇLİK (1955, Siyah-Beyaz), MARTISPOR (1956, Mavi-Kırmızı. Kapandı), TÜTÜNSPOR (1957, Sarı-Yeşil), GENÇLERBİRLİĞİ (1957, Kırmızı-Siyah), YEŞİLSPOR (1957, Yeşil-Beyaz), FATİH GENÇLİK (1958, Sarı-Siyah. Kapandı), BEŞİKDÜZÜ (1958, Lâcivert-Beyaz), MAÇKA GENÇLİK (1957, Sarı-Kırmızı. Kapandı), ARAKLİ GENÇLİK (1961, Siyah-Yeşil), ÇARŞIBASI (1963, Mavi-Yeşil), ÇİMENTOSPOR (1966, Gri-Beyaz), ARSİN FINDIKSPOR (1966, Yeşil-Kahverengi. Kapandı), BÜYÜKLİMAN (1968, Yeşil-Beyaz), TORMASPOR (1968, Mor-Beyaz), OF GENÇLİK (1969, (Bordo-Sarı), GÜREŞ İHTİSAS KULÜBÜ (1970, Mor-Siyah), TONYA GENÇLİK (1970, Kırmızı-Beyaz), ÇAĞLAYANSPOR (1973, Mavi-Beyaz), YSE SPOR (1973,Sarı-Mavi-Siyah), ARSİNSPOR (1973, Sarı-Siyah), YİRMİDÖRT ŞUBAT GENÇLİK (1975, Sarı-Kırmızı), İDMANYURDU (1975, Sarı-Lâcivert), FENERBAHÇE (1959, Sarı-Lâcivert), BÜYÜK LİMSA GENÇLİK (Bodro-Beyaz), DÜZKÖY GENÇLİK (Sarı-Mavi), YALINCAKÖYÜ GENÇLİK (Yeşil-Kırmızı), TOZKÖYÜSPOR (Turuncu-Beyaz), MERSİNKÖYÜ GENÇLİK (Mavi-Beyaz), AYDINLIKKÖYÜ GENÇLİK (Yeşil-Siyah), ORMANSPOR (Yeşil-Beyaz), KIRAZLIKÖYÜ GENÇLİK (Yeşil-Sarı), ESİROĞLU GENÇLİK (Lacivert-Beyaz), TEKEL GENÇLİK (Sarı-Siyah), BEŞİRKÖYÜ GENÇLİK (Mor-Yeşil), PELİTKÖYÜ GENÇLİK (Pembe-Beyaz), HAMSİKÖYÜ ÇIRALI GENÇLİK (Lâcivert-Beyaz), GÜRBULAK GENÇLİK (Yeşil-Bordo), ÖZDİLKÖYÜSPOR (Kırmızı-Beyaz), OF YUKARI KIŞLACIK KULÜBÜ (Mavi-Lâcivert), KAVALAKÖYÜ GENÇLİK (Kırmızı-Beyaz),

Trabzonspor...

TRABZONSPOR

Trabzon'da ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması hiç de kolay olmamış; İdmanocağı ile İdmangücükulüpleri arasındaki eski ve büyük rekâbet bu alanda da kendini belli etmiş ve Trabzonspor'u bu yüzden bir hayli iç mücadele vermek zorunda kalmıştı. En sonunda Beden Terbiyesi Genel Müdürü Ulvi Yenal'ın, İdmanocağı ile İdmangücü'nün birleşmemeleri halinde bu bu iki kulübün de Türkiye II. Ligi'ne kesinlikle alınmayacağının bildirilmesi üzerine iki kulübün yönetecileri bir araya gelip 2 Ağustos 1976 günü Bordo-Mavi formalı Trabzonspor kulübünü kurmuşlardır. Bordo-Mavili formalı takım 1967-68 sezonunda Türkiye II. Ligi'nde yer almıştır. Bu sezondan itibaren tam yedi yıl süren büyük bir mücadele veren Trabzonspor takımı 1973-74 sezonunda Türkiye II. Ligi'nin şampiyonluğunu kazanarak Türkiye I. Ligi'ne terfi etmiştir. Trabzonspor futbol takımı o sene ligde dokuzunculuğu aldıktan sonra ertesi sezon (1975-76) büyük bir başarı göstererek şampiyonluğu kazanmıştır. Bu şampiyonluk aynı zamanda İstanbul dışına çıkan ilk lig şampiyonluğu olmuştur. Bundan sonra Trabzonspor futbol sahalarındaki üstün başarısını şöyle sürdünmüştür: 1976-77 sezonunda Türkiye Ligi, Türkiye Kupası ve Cumhurbaşkanlığı Kupası şampiyonlukları, 1977-78 sezonunda Türkiye Kupası ve Cumhurbaşkanlığı Kupası şampiyonlukları, 1978-79 Türkiye Ligi ve Cumhurbaşkanlığı Kupası şampiyonlukları, 1979-80 Türkiye Ligi ve Cumhurbaşkanlığı Kupası şampiyonlukları, 1980-81 Türkiye ligi ve Cumhurbaşkanlığı Kupası şampiyonlukları. 1981-82 Türkiye Ligi şampiyonluğu. Trabzonspor millî futbol takımlarımıza da birçok futbolcu vermiştir.

BEDEN TERBİYESİ MÜDÜRLÜĞÜ

Beden Terbiyesi Bölge Müdürü: Sabri Sadıklar
Adres: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü Trabzon.
Telefon numarası: 136 41, 111 96
Memur ve personel sayısı: 59
Lisanslı sporcu sayısı: 2300 erkek, 25 bayan.
Tesisler: Avni Aker Stadı 30.000 kişilik, Yavuz Selim Stadı 1000 kişilik, 19 Mayıs Spor Salonu 2000 kişilik, Atış Poligonu 150 kişilik, Sürmene Kanuni Spor Salonu 750 kişilik, Akçaabat Fatih Salonu 750 kişilik, Akçaabat sahası.
Bölgede faaliyet gösterilen spor dalları: Futbol, atıcılık, atletizm, basketbol, voleybol, hentbol, boks, güreş, judo, masa tenisi, yüzme ve susporları.

hotel özgür

Titiz servis,modern bir hizmet anlayışı ile rahat edip, her zaman arayacağınız OTEL VE RESTAURANT

TEL: 11319 - 12778 - 13064 - 13952
Telex: 83227 TRABZON

KUZEY MOBİLYA SANAYİİ A.Ş.

- Büro: Maraş Cad. Ferit Apt. 58/3 TRABZON — TURKEY
- Fabrika: Kuzguncuk Köyü Koru Mevkii ARSİN — TRABZON

Telefon:
Büro: Trabzon : 031-18006- 14356
Fabrika: Arsin: 181
Telex: 83134 Adak tr - 83212 baro tr

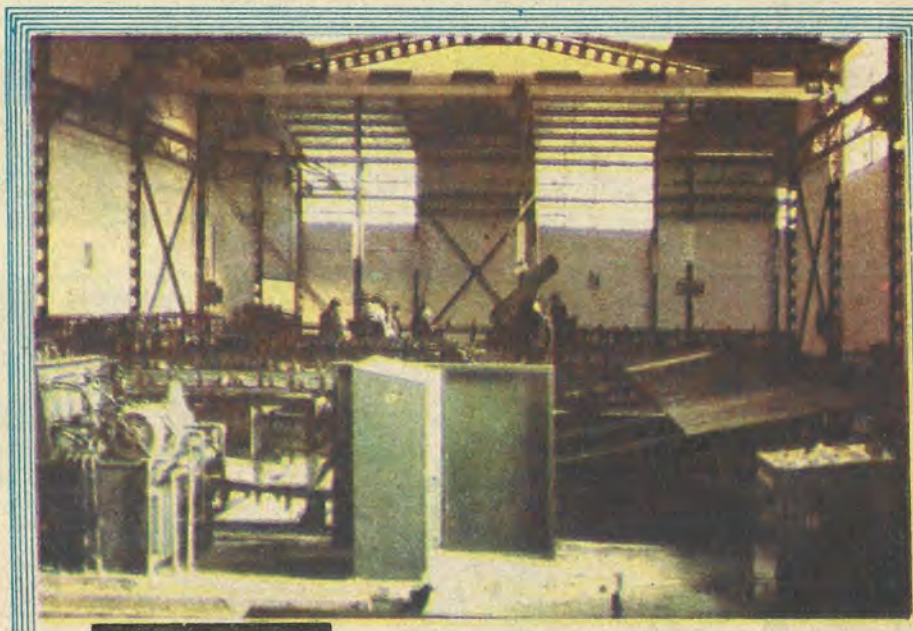

BOSAŞ
BORU ve PROFİL SANAYİ A.Ş.

- Üstün kalite
- Bol çeşit
- Büyük kapasite

BORU-GALVANİZLİ BORU VE PROFİL İMALÂTINDA MODERN TEKNOLOJİSİ VE BÜYÜK KAPASİTESİ İLE TÜRKİYE ÇAPINDA BÜTÜN İHTİYAÇ SAHİPLERİNİN EMRİNDE

- FABRİKA: Yomra - TRABZON - TURKEY
- ŞUBE: Maraş Cad. 41/2 TRABZON Tel: 11884 - 15490 Telex: 83119
- MERKEZ: Kemeralti Cad. Tophane İşhanı Kat: 6 Tel: 44 46 90 Telex: 23566 Tophane - İSTANBUL

OTOBÜS KAROSERİ SAN. A.Ş.

OTOKAR PAZARLAMA A.Ş.

Ayta Cad. Ufuk Ap. 16/3-4 1. Levent Tel: 64 36 18-64 32 76

MAGIRUS

o **sağlam**

o **güçlü**

o **güvenli**

DEUTZ

- **M 80 S 4.5** **Minibüs** (10 kişi yolcu kapasiteli)
- **80 E5** **Midibüs** (14 kişi yolcu kapasiteli)

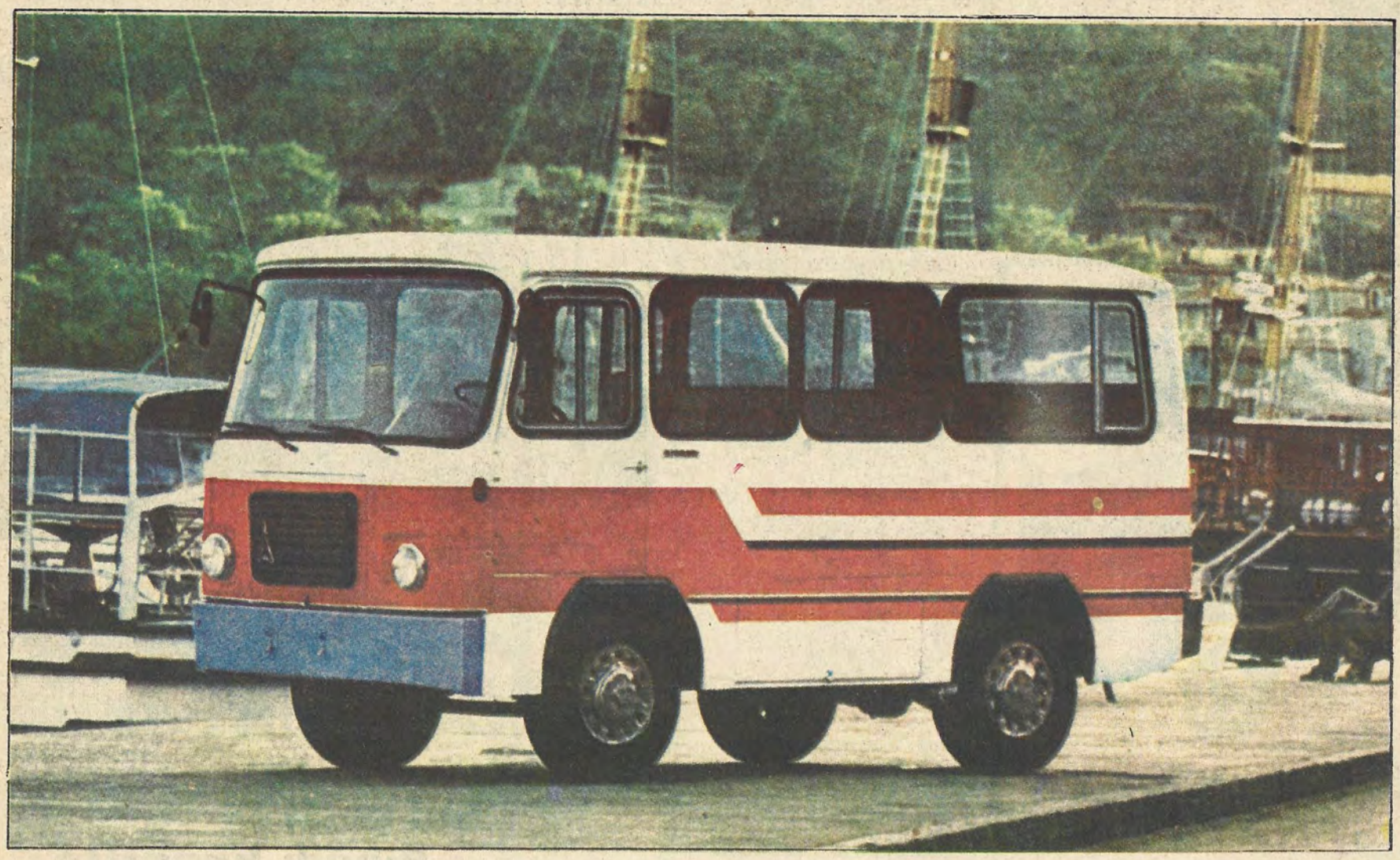

ANA BAYİLERİMİZ

EGEMAK
Ege Makine ve Ticaret A.Ş.
Gazi Bulvarı No: 3 P.K. 689 İzmir
Tel: 25 43 50

ORMAK
Orta Anadolu Makina ve Ticaret A.Ş.
Eskişehir Devlet Karayolu 10. Durak
Mustafa Kemal Mah. Ankara
Tel: 13 12 63-13 62 54-13 46 56

TORMAK
Toros Makina ve Ticaret A.Ş.
İstanbul Cad. Sivil Havaalanı
Karşısı No: 468 Adana
Tel: 22 715

DOĞAN
Otomobilcilik A.Ş.
Ankara Cad. No: 243
Sirkeci-İstanbul
Tel: 28 13 50-28 13 51

TUNCELİ

62

YÜZOLÇÜMÜ: 7774 kilometrekare
NÜFUS: 157.974
İLÇELER: Çemişkezek, Hozat, Mazgirt, Nazimiye, Pertek, Pülümür, Ovacık.
KOY SAYISI: 425
DOKTOR SAYISI: 28
HASTANE YATAK SAYISI: 125
OKUR-YAZAR ORANI: %87
OTOMATİK TELEFON KODU: 81 91

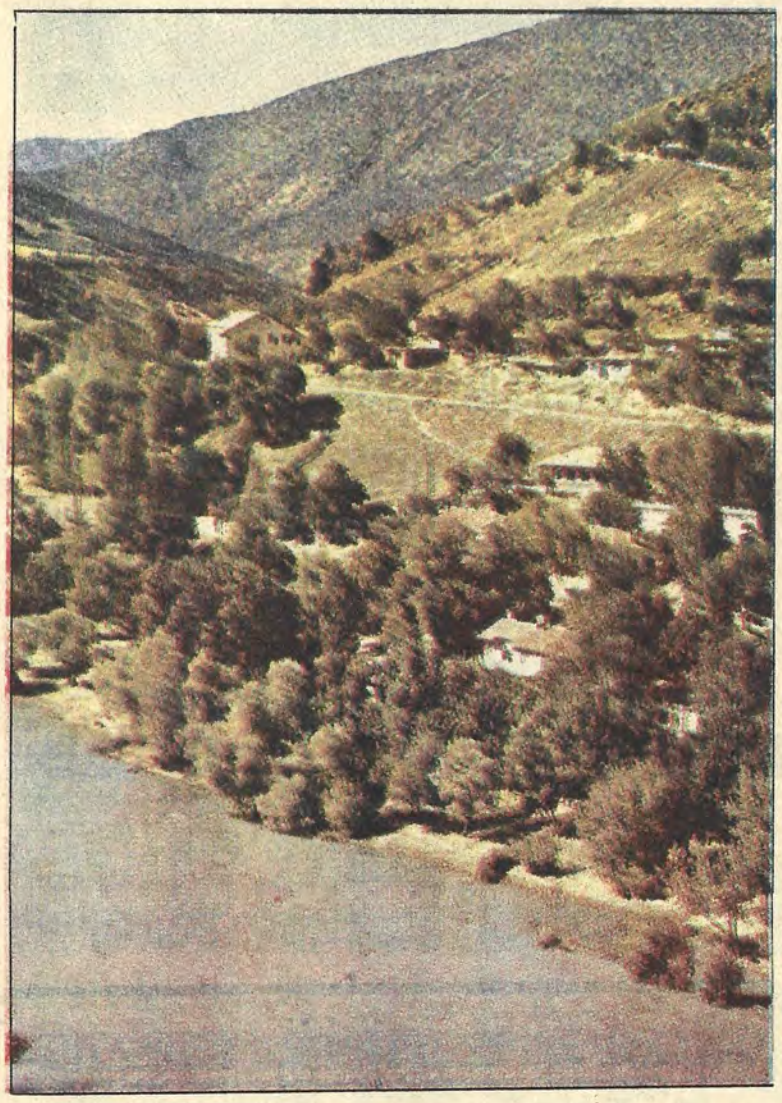

Karlı dağların eteklerinde doğa güzellikleri ile içiçe olan ilimiz...

TUNCELİ, yemyeşil vadiler ve inci gibi kar göletleri cennetidir.

Derin yemyeşil vadileri, ilkbaharda sanki bahçıvanları kıskandırır. Karlı dağların eteklerinde güneşe göz kırpan sümbülleri, buz gibi suları, mesire yerleri, çağlayanları ile Tunceli, doğanın tüm güzellik ve hırçınlıklarını birarada kardeşce barındıran bir yöremizdir.

Munzur çayının alabalıkları, ormanların kınalı keklikleri ile dağ keçileri, avcıların hayallerini, rüyalarını süsleyecek kadar boldur.

Masmavi gökkubbe altında yıldızlarla kucaklaşacakmış gibi yükselen Munzur dağları, vahşi doğanın güzellik abidesidir. 3188 metre yüksekliğindeki Munzur dağı, tepesindeki kar göletleri, bembeyaz yükseltilerin eteklerinde göçebe yaşamı süren Şavak Aşireti'nin kara çadırları, ressamların arayıp da bulamayacakları kadar güzel görüntüler oluştururlar.

Çemişkezek'in ilginç doğal mağaraları, kibrit kutusunu andıran tarihî evleri, Mazgirt'in şifalı kaplıcaları, Pertek'in yaz aylarını hatırlatan kışı, tarihî kalıntıları ile Tunceli'nin her bir köşesi ayrı bir güzelliktedir.

Tunceli'den Pertek'in ılıman kışları ile dümdüz Ovacık'ı kar yığını haline getiren doğa koşulları âdeta birbirleriyle savaşır dururlar.

İnsanın doğa ile kucaklaştığı, acıyı, kederi ve mutlulukları birlikte yaşadığı, güleryüzlü mert ve dürüst insanlar diyarıdır Tunceli...

Adı nereden geliyor

Sarp ve dağlık bir bölgede kurulan kent yüzyıllar boyunca Dersim adıyla anılmıştı. Cumhuriyetin ilânından sonra bu yöreye, Tunç yapılı insanların beldesi anlamına gelen "Tunç eli" adı verildi. O günden sonra da bu kent ve il Tunceli olarak anılmaya başlandı.

İklimi

Denizden yüksekliği 1050 metre olan Tunceli'de genellikle karasal iklim hâkimdir. Yaz ayları kurak ve sıcak, kış ayları sert ve kar yağışlı geçer. Ancak baraj gölü kıyısındaki Pertek ve Çemişkezek ilçelerine kar çok az yağarken, Hozat, Ovacık, Pülümür gibi ilçelerde ortalama kar kalınlığı 1.5 metreyi bulur.

Nasıl Gidilir

Tunceli'ye sadece karayolu ile ulaşılabilir. Karayolu bağlantısı olarak Elazığ-Tunceli-Erzincan devlet yolu vardır. Yolun tamamı asfalttır. Elazığ-Tunceli karayolu 143 km'dir. Kışları kar yağmasına rağmen karayolu hiç kapanmaz. Sürekli ulaşıma açıktır. Tunceli-Erzincan yolu dar vadilerden geçmektedir. Bu yol çığ düşmesine müsait olduğundan gerekli yerlere çığ tünelleri yapılmıştır. Bu yol da sürekli ulaşıma açık tutulmaktadır.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 87.6

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	9.209	41.3
DP	13.089	58.7

1954

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 89.8

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	19.567	48.8
DP	17.024	42.5

1957

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 79.0

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	20.266	53.5
DP	13.178	34.8
HP	4.419	11.7

1961

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 76.4

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	15.466	35.2
CKMP	3.137	7.1
YTP	15.587	35.4
Bağm.	9.821	22.3

1965

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 69.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	10.985	26.8
CHP	13.705	33.5
TİP	2.387	5.8
YTP	8.916	21.8
Bağımsız	4.915	12.0

1969

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 72.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	9.972	23.3
CHP	8.080	18.9
CGP	461	1.1
MP	219	0.5
TBP	2.969	6.9
TİP	7.187	16.8
YTP	6.385	14.9
Bağm.	7.514	17.6

1973

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 75.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	6.767	14.3
CHP	33.003	70.0
CGP	224	0.5
DP	430	0.9
MHP	240	0.5
MSP	1.219	2.6
TBP	284	0.6
Bağm.	5.009	10.6

1977

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 68.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	3.938	8.2
CHP	31.958	66.3
CGP	215	0.5
DP	193	0.4
MHP	2.271	4.7
MSP	498	1.0
TBP	359	0.7
TİP	170	0.4
Bağm.	8.539	17.7

TUNCELİ ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 95	% 5

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 82.2	% 17.8

TUNCELİ VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: KENAN GÜVEN

DOĞU Anadolumuzun sert, çetin görünümlü coğrafi yapısı ile Orta Anadolumuzun iklim koşullarının birleşim noktasında bulunan TUNCELİ dört mevsimin bütün güzelliklerini cömertçe insanlara sunduğu bir ilimizdir.

Genç, keskin, yüksek ve âdeta testere dişleri gibi birbirine bağlı dağları, sivri tepeleri dar ve derin vadileri, ile heybetli coğrafi yapısı insanlarına ve ziyaretçilerine yücelik fikrini ve ruhunu aşılar.

150 cm.'yi geçen karlar altında kış görünümünün en güzelini sergiler.

İlkbaharda uyanan bitki örtüsü, yeşilin bütün tonlarının doyum olmaz görünümü ile bu haşin çoğrafyayı süsler.

Yazı uzun değildir. Yeşillerin sararışı görülmeden sonbaharın ayrı bir güzellikteki yeşilin solgunluğa doğru giden tonları sergilenir.

Derin vadiler arasında hızla akan berrak ve buz gibi suları, uğuldayan kaynakları ayrı bir temaşa ve ses armonisi yaratır. Bu sular alabalık cennetidir.

Balın en güzelini arılar TUNCELİ'de yaratır.

Her mevsime göre bir başka avcılık zevkini tatmak mümkündür.

Yaz ve baharlarda dağ sporu, Kano sporunun en güzel doğal parkurları, pistleri TUNCELİ'dedir.

Altı ay kalkmadan kalan kalın kar tabakası kış sporları için emsaline ender rastlanır alanlar bahşeder.

TUNCELİ doğası ile; heybetin, yüceliklerin ve güzelliklerin koyun koyuna olduğu bir ilimizdir.

İnsanlar bu doğal yapı ile oluşmuş ruh asaletine sahiptir.

ASYA'dan gelip ANADOLU'muza yerleşen ilk atalarımızdan türeyen, bu insanlarımız, atalarımızın yaşamlarını en az değişikliğe uğrayarak sürdürmektedirler. Bu hali ile TUNCELİ Türkoloğlar için bir laboratuvar niteliğindedir.

Bu güzel ve emsalsiz yapıyı bir gün tesislerle pekiştirebilirsek, dillere dolanan İsviçre gibi örneklerinin yerini TUNCELİ gibi deyimini alacağından hiç kuşkum yoktur.

Her güzelin bir kusuru olur denir. Bu güzelilimizin de sorunları vardır.

TUNCELİ'nin sorunlarının ana kaynağı sert coğrafyası ile çok dağınık yerleşim sistemidir. Halkımız toplu yerleşimden âdeta kaçar gibi bu yalçın dağların, tepelerin üzerini birer ikişer evle kom, mezra, küçük köyler, hatta teker teker evler şeklinde işgal etmiştir. 157.000 nüfus 2000'i geçen yerleşim yerlerine dağılmıştır.

Bu sert coğrafi koşullar içinde bu kadar dağınık yerleşim yerine her insan için gerekli su, yol, okul, sulama suyu, sağlık tesisi, elektriği götürme imkânı yoktur.

1700 km. köy yolu açılmıştır. Bir bu kadar daha açılması gerekir, 1000'e yakın yerleşim yerine su getirilmiştir. Daha bu kadar yere su götürmek gerekiyor. Bunların bir kere yapılması ile sorun hallolmuyor. Ağır kış şartları yapım külfetine yakın onarım külfeti getiriyor. Kısaca devlet çetin coğrafya ile amansız mücadele ederek insanlarına verebileceğini vermeye çahşıyor. TUNCELİ'den aldığının 70: 80 misli yatırım yaparak.

12 EYLÜL'ün getirdiği huzur ve güven havası içinde, yine bu yönetimin sağladığı imkânlarla TUNCELİ sorunlarının giderileceği umudunu duymaktadır.

Yer üstünde, ormanı, meraları, akar suları hayvancılık için çok elverişli bir zemin oluşturmaktadır.

Yeraltında henüz el değmemiş çok çeşitli madenleri vardır. Bu madenlerden altın, kurşun, gibilerin geçmişte işlendiğini gösteren kalıntılar mevcuttur. Ruhsat almak için başvurulmuş 742 maden sahası vardır.

Bir gün TUNCELİ'ler dağınık yerleşimden toplu iskâna doğru giderler, tek evler, komlar, mezralar köyler üzerinde birleşirse;

Bir gün; arıcılık, tavukçuluk, süt inekçiliği, besi hayvancılığı TUNCELİ'lerin uğraşı olursa;

Bir gün; genç, ihtiyar, kadın, erkek TUNCELİ'li üretken olmayı amaçlar ve olursa;

Hele o bir gün; TUNCELİ'nde bir çimento fabrikasının bacaları tüter, bir tütün fabrikasını bağrında taşırsa;

Öyle bir cennetin görkem ve huzurunu insan idrakinin tahayyül edebileceğini sanmıyorum.

Ne mutlu o günleri yaşayacaklara.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı.....:Kenan Güven
Cumhuriyet Savcısı.....:H.Ruhi Us
Ağır Ceza Mahkemesi Reisi.....:Hüseyin Ersoy
Vali Yardımcısı.....:Ayhan Kozağaçlı
Vali Yardımcısı.....:Mustafa Zanapalıoğlu
Emniyet Müdürü.....:Kâmil Acun

Vergi Rekortmenleri

Mustafa ÖNDEŞ.....:4.229.390 TL.
Hüseyin EROĞLU.....:3.014.083 TL.
Hüseyin GÜNTAŞ.....:2.017.760 TL.
Hasan KOCADEMİR.....:639.649 TL.
Ü.Zafer YAŞAR.....:613.933 TL.
Celâl YAŞAR.....:603.060 TL.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Tunceli il merkezi (Kalan-Mameki) namı ile köy iken, 1937 yılında ilçe olmuş, 1947 yılında da il merkezi olmuştur. Yüzölçümü 841 km2. Köyleriyle beraber toplam merkez ilçe nüfusu 29.857 kişidir.

ÇEMİŞKEZEK

Doğusunda Hozat, batısında Erzincan, kuzeyinde Ovacık ilçeleri ve güneyinde Keban Baraj gölüyle çevrilidir. Yüzölçümü 877 km2, köyleriyle beraber toplam nüfus, 14.424'tür. İlçe ticarî ilişkiler bakımından Elazığ iliyle yakın ilişki içindedir. İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır.

İlçe 1516 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından il merkezi haline getirilmiş, daha sonra bucak olarak Elazığ Keban ilçesine bağlanmışsa da 1881 yılında ilçe haline getirilmiş ve ayrı belediye teşkil edilmiştir.

HOZAT

1930 yılından sonra ilçe olan Hozat'ın doğusunda Tunceli, batısında Çemişkezek, kuzeyinde Ovacık, güneyinde Pertek ilçeleri ile çevrilidir. Yüzölçümü 804 km2, köyleriyle beraber toplam nüfusu 18.330'dur. İlçenin geçim kaynağını hayvancılık oluşturmaktadır.

MAZGİRT

1879 yılında ilçe olan Mazgirt nüfus yoğunluğu bakımından en kabalalık ilçedir. Yüzölçümü 709 km2 olan Mazgirt'in köyleriyle beraber toplam nüfusu 26.521'dir. İl merkezine en yakın ilçedir. Halkın geçim kaynağını tarla tarımı oluşturur. Meşhur kaplıcaları derde devadır.

NAZİMİYE

1877 yılında ilçe olan Nazımiye doğudan Bingöl, batıdan Tunceli, kuzeyden Pülümür, güneyden Mazgirt ve Tunceli ile çevrilidir. Yüzölçümü 553 km2'dir. Köyleriyle beraber toplam nüfusu 10.497'dir. Engebeli bir arazi yapısına sahip Nazımiye'de halkın geçim kaynağını hayvancılık oluşturmaktadır.

Merkez ilçe...

OVACIK

İlçe 1908 yılında kurulmuş, ilçe merkezi Yeşilyazı bucağında iken, 1938 yılında Pulur köyüne nakledilmiştir. Yüzölçümü bakımından Tunceli'nin en büyük ilçesidir. 1538 km2 bir alanı kaplamaktadır. Köyleriyle beraber toplam nüfusu 19.871'dir. Munzur vadisinin görkemi ve Munzur gözeleri eşine ender rastlanan turistik değerlerdir. Ekili alanlar sulu tarla tarımına elverişlidir. Özellikle yetiştirilen fasulyenin erken pişme özelliği onu cazip kılmaktadır. Kış mevsimi 6-7 ay kadar uzun bir dönemi kapsar. Yaz mevsiminde iyi bir mesire yeridir.

PERTEK

İlçe merkezi Mazgirt'e bağlı Akpazar bucağında iken, 1926 yılında Pertek'e taşınmıştır. Keban Baraj gölü kıyısında âdeta bir kıyı şehri görünümündedir. Kışların ılık geçtiği Pertek ilçesinin yüzölçümü 947 km2'dir. Köyleriyle beraber toplam nüfusu 21.562'dir. Halkın geçim kaynağını hayvancılık, sebze tarımı ve tarla tarımı oluşturur. İlçe tarihî zenginlikleri bakımından bölgenin ilgi çeken bir merkezi durumundadır.

PÜLÜMÜR

1847 yılında Erzincan iline bağlı bir ilçe olarak kurulmuş, 1938 yılında Tunceli'ye bağlanmıştır. Tunceli-Erzincan karayolunun uğrak merkezidir. Yüzölçümü 1005 km2'dir. Köyleriyle beraber toplam nüfusu 16.463'tür. Halkın geçim kaynağını hayvancılık oluşturur. Pülümür tuzlaları yörenin tuz ihtiyacını karşılayan, ancak ilkel yöntemlerle işletilen zenginlik kaynaklarındandır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

ABDULHAK TEVFIK GENÇTURK (1885-1966) - İlk TBMM'de Dersim mebusu. İstiklâl Madalyası sahibi, sorgu hâkimi, İncezâdelerden.

DIYAP AGA (YILDIRIM) (1852-1932) - İlk TBMM Dersim mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi. Ferhat Uşağı Aşireti Reisi, Hozat Hadisar köylü.

HASAN HAYRI KANYO (1880-1925) - Son Osmanlı Meclisi'nde ve ilk TBMM'de Dersim mebusu, süvari binbaşısı, Hozat'ın Şeyh Hasanlı Aşireti reislerinden, 1925 Kürt isyanında idam.

MUSTAFA AGA (OZTURK) (1859-1938) - İlk TBMM'de Dersim mebusu, Hozat Abbasoğlu Aşireti Reisi.

MUSTAFA ZEKI SALTUK (1881-1969) - İlk TBMM'de Dersim mebusu, süvari yüzbaşısı, Dersim'in Sarı Sultan evlâtlarından, Harp Okulu mezunu, İstiklâl Madalyası sahibi.

RAMIZ TAN (1884-1928) - İlk TBMM'de Dersim milletvekili, Karahalli Aşireti reislerinden, Kokozâdelerden, Harbiye Aşiret Mektebi mezunu, kolağası emeklisi, İstiklâl Madalyası sahibi.

Sağlık

Tüm diğer hizmet sektörlerinde olduğu gibi ilin dağınık ve tek tek evler halinde ulaşılamayan yörelere yerleşmesi, sağlık hizmetlerinin halka götürülmesini engellemektedir.

Ilde hastane yatak sayısı 125'tir. Bu, toplam nüfusa göre 1265 kişiye bir yatak düşüyor demektir.

YÖREDE «HALAY» OYNANIR

YÖREDE "Halay" türündeki oyunları oynanmaktadır. "Bir ayak, iki ayak, üç ayak halayları, tamzara, dello delilo, horun, halayları vardır. Halay çekilirken "halay faslı" denilen birbiri peşi sıra oynanan halaylar dizisini burada da görmekteyiz.

OYUNLAR

"Karaçer, üç ayak, delilo, tamzara, horun, kel, oyunu bir dizi teşkil eder.

Kadınlar arasında da halay oynandığı bilinmektedir. Bazen kadın ve erkek tarafından birlikte oyun oynandığı da söylenmektedir. Oynanan oyunlarda karşılıklı olarak sorulur:

"Hanım nereye gidersin?
Canım nereye gidersin?

Soruların cevapları hemen verilir.

Üsküdar Ümraniye Lisesi Folklor Kolu Başkanı Cemal Taşın oyun ve giysilerle ilgili

Yörede "Gövenk" adı verilen ağır halaylar da vardır. Halaylar Çemişkezek'te de fasıl olarak çalınmaktadır. Bu sıra oyuncular tarafından aranmaktadır. Bunlar bir sıra şeklinde yerleşmiş olmakla birlikte üçlü, beşli karışımı yapılır. Bunların sıralanış biçimi şöyledir: "Cezavir (Peşrev), ağır hava alayı, üç ayak halayı, güzeller halayı, yol havası, düğüne toplama, Gelin ağlatma, dello, Köroğlu, at oyunu.

Bu bölgede iki halay arasında bir nara ile uzun havalar okunmaktadır. Bu arada sazlar çıkılan sesin beşli ve dörtlülerinde bir duruş yapmakta ve seslilik basit de olsa sağlanmış olmaktadır. Tunceli'nin eski adı, "Kalan"dır. Kalan'da Alevî "Samah"ları halay görünüşünde oynanır. Köroğlu halayı da vardır. Bir ayak, iki ayak, üç ayak halayları yine bu yörenin belirgin oyunlarıdır.

Lorke halayı ve güvendi adı verdikleri bir halay çeşidine de burada rastlıyoruz. Ege ve dolaylarında Güvende adı altında oynanan oyun, ile burada oynanan "gövenk" adı altındaki halaylarla sadece ad benzerliği bulunmaktadır.

KILIÇ-KALKAN

Tunceli Çemişkezek'te de düğünlerin önünde Kılıç-kalkan oyunu oynandığı bilinmektedir. Bugün hacı karşılamalarında da yalnız kılıç oyunları oynanmakta ve sol ellerinde bir kalkan varmışcasına, ellerini kullanmaktadırlar. Bu yörede eski kılıç-kalkan oyunlarının, şimdi Bursa'daki gibi yaya bir bir şekilde oynandığı, bu oyunun atlı olarak oynandığı, yeni oyuncular atlar üzerinde kılıç-kalkan kuşanarak binip oynadıkları oyunların tıpkı cirit gibi oynandığı söylenmektedir. Ezgisiz ve fakat ciritteki gibi ritm taşımakta, Köroğlu ve peşrev çalındığı söylenmektedir. Burada Kılıç-kalkan oyunu oynanan melodilere, cirit oyununda çalınıp at oyunu melodileri ve Köroğlu melodileri kullanılmaktadır.

GİYSİLER

Kadın giyimi: Başta renkli ipliklerle sarılmış başlıklar vardır. Üç etek, uzun entari, cepken, şalvar, ve çarık giyimi tamamlar.

Erkek giyimi: Başta fes üzerinde poşu ve tekrar tülbent, ağabani ve sarılışla kullanılır. İşli olanları da görülmektedir. Başlarda ayrıca, sivri süvari külahı giyilerek etrafına üst üste birkaç çeşit ve uçları püsküllü yazma ve tülbentlerin sarıldığı ve uçlarının sağ tarafa bir dökülüşle bırakıldığı baş giyimleri vardır.

Gövdede, birer parmak eninde alaca, bir biçimde çubuk halinde dokunmuş kumaşlardan, yakasız olarak boyuna iki-üç parmak binecek bir şekilde yandan düğmeli ya da önden düğmeli çeşitlerde gömlekler bulunur. Giydikleri bu gömleğin uçları şal içerisine sokulur. Üzerine giydikleri cepkenlerin kolları kısadır. Dirseğe kadar gelir. Omuz ve sırt kesimi kırmalıdır. Etekleri uzun olup şalın alt ucuna kadar serbest olarak uzanır. Şal alta geniş ve yumuşak dolanır. Sol yöne doğru püsküllü ikinci bir şal daha sıkıca sarılarak içine; kama, bıçak, günlük eşyalar, kıvrımlarına sokulur.

Şalvar iki uçtan da uçkurlu olarak yapılmıştır. Üst kısım şal altında kalır. Şal bağlanmadan evvel, kuşak sıkıca sarılır. Aşağıdaki ise diz çakşırı gibi sıkıca yün çorabın üstünden bağlanır. Çakşır bolluğu süvarilerdeki gibi tozluk, görevini görür. Ayaklarda bağlı çarıklar vardır.

Görüldüğü gibi Tunceli erkek giysisinde baş ve şalvarlar, süvari giyimini andırır bir biçimdedir. Erkek giyinişinde ceket yelek, kıldan örülü cepken, kıldan örülü şalvar ve enli kuşak, renkli ve süslü bir biçimde çoraplar kullanılmaktadır.

GELENEK, GÖRENEK

Kirvelik : Yörede çok saygı gören bir görevdir. Buna Hazreti Muhammed dostluğu adı verilmektedir. Kirvelik üç ana grupta toplanır.

A) Kötülüğü önlemek için meydana gelen kirvelik

B) İhtiyaçtan doğan kirvelik.

C) Sevgiye dayanan kivralık.

Kötülüğü önlemek için meydana gelen kirvelik. Bir ailenin diğer bir aileye bilerek veya bilmeyerek bir zararı dokunur, bu zarar can kaybına gidecek kadar ileri derecede dahi ağır olsa zarar veren ailenin büyüğü zarar gören aileye giderek onlara 12 kuruş verip kirvelik teklif eder. Bunu hiçbir aile reddetmemektedir. Bu şekilde bir hayli geçimsizlik, aileler arasındaki düşmanlık ve can kaybı önlenmiş olur.

İhtiyaçtan meydana gelen kivralık: Mağdur ve muhtaç olan bir ailenin zengin bir aileye kivra olmasından meydana gelen şeklidir. Böylelikle muhtaç aile kısmende olsa malî durumunu düzeltir.

Kivralar yılda en az bir defa birbirini ziyaretle onların hatırını sorup ihtiyaçlarını temin ederler.

Sevgiyi dayanan kivralık: Kivralığın esasını bu tip kivralık teşkil etmektedir. Birbirlerini çok seven iki kişinin bu sevgiyi manevî bir bağla bağlayıp daha da kuvvetlendirip evlatlarına intikal ettirmek için kurdukları sonsuz dostluktur. Kivralık şahıslar arasında değil aileler arasında tesise edilir.

ÇİFT SÜRÜMÜNE BAŞLAMAK: İlkbaharda çift sürümüne başlanacağı gün, "Niyaz dağıtılır. Niyaz yağla yoğrularak pişirilen ekmektir. Niyazın hamurundan biraz alınarak çifte koşulacak öküzlerin alınlarına ve boynuzlarına sürülür. Bundan maksat yılın bütün insanlık için bolluk, bereket ve sağlık içinde geçmesini dilemektedir.

İLK AYRAN YAYIMI: Bölgenin belli başlı geçim kaynağı hayvancılıktır. İlk olarak alınan süt "Ağız" şeklinde pişirilerek muhtaç olanlara dağıtılır. Bölge ilk olarak ayran yayan bir aile bundan elde ettiği yağla bir niyaz yaparak, yılın bereketli ve sağlık içinde geçmesi temennisiyle komşulara dağıtır. İlk ayran yaymada damızlık tabir edilen maya mutlaka komşudan alınır. Komşu evinin bereketli olması dileği bu şekilde gösterilmiş olur.

Oğlak ve Kuzu Katımı: Oğlak ve kuzular dört-beş ay annelerinden ayrı olarak otlatılır. kuzular meme emmeyecek hale gelince sürüye katılma zamanı gelmiş demektir. Kuzuları otlatan çocuklar evleri gezerek çeşitli yiyecekleri toplar, kuzu ve oğlaklarını da alarak kıra çıkarlar. Orada yemek yiyip eğlenerek neşeli birgün geçirirler. Ertesi gün oğlak ve kuzular davara katılırlar.

BİR EFSANE

Munzur Efsanesi: Bu efsane Munzur Irmağı'nın kaynağına aittir. Söylendiğine göre vaktiyle bu civarda yaşıyan zengin bir köylü hacca gitmiş. Kendisinin sadık ve dürüst bir çobanı varmış.

Hanıma evde helva pişirirken çoban yanına gelip, hacda bulunan ağasına helva götürmek için bir tabağa helva koymasını istemiş (Ağam helvayı çok severdi, sıcak sıcak bir kepçe helva koy da götüreyim) demiş. Kadın bunun imkansız olduğunu bildiği için (Çobanın canlı herhalde helva istedi bolca koyayımda yesin) diyerek bir tabağa helva doldurup çobana vermiş. O anda hac mahallinde namaz kılmakta olan ağa yanında çobanı görmüş çoban (Hanım sana helva gönderdi) deyip, bir anda kayıp olmuş.

Ağanın hacdan döneceği haberi köye gelince kendisini karşılamaya çıkmış, çoban da eline, taze sağdığı bir tas süt alıp bunların arasına karışmış. Ağa köye gelişinde biriken halk kendisinin eline öpmek ve ona hormette bulunmak için yürüyünce topluluğa hitaben hacda yediği helvayı kastederek (Hürmete lâyık olan ve eli öpülecek olan ben değilim, o aramızda bulunan çobanım Munzur'dur) deyince bu defa halk çobanın eline sarılmak istemiş o da kaçmış, şimdiki Munzur nehrinin çıktığı yere gelince, ayağı bir taşa takılarak düşmüş ve elindeki süt dökülmüş. Böylece sütün döküldüğü yerden beyaz köpüklü bir su fışkırmış ve bu Munzur'un ilk kaynağını teşkil etmiştir. Bu membadan çıkan su halen köpüklü beyaz süt rengindedir Irmak da kutsal sayılır...

ATASÖZLERİ

—Koç olacak kuzu ağılda belli olur.
—Akkoyun ve kara koyun gecidin önünde belli olur
—Dağda göre Allah kar verir.
—Yazın gölge hoş kışın çuval boş.
— Emanete hiyanet olmaz.
—Boş tormaba at gelmez.
— Çarşamba günü yalan söyleyenin perşembe günü yüzü kara olur.
— Her olur olmaza açma sofra, hem emek zayi olur hem nan'a (ekmeğe) hayıf.

Yedeğe gelen at, atasına itaat eden evlat, kocasından erken kalkan avrat, kolundan tut cennete at.

SÜNNET DÜĞÜNLERİ

Düğün günü, düğün yerinde konuklar çalgılarla karşılanır. O gün ve gece eğlenceler düzenlenir. Sabah kahvaltısı mümkün olduğu kadar erken verilir. Bu arada çocuklar hazırlanır. Sünnetçi de bir masa veya ekmek tahtasını hazırlar. Ekmek tahtasına yörede "Honca" denir. Honcanın üstüne bir tepsi konularak içine sünnet takımları konur. Üzerine de yani sünnet takımlarının altına hiç kullanılmamış bir havlu veya örtü serilir. Önde sünnetçi olmak üzere davetliler kıbleye dönerek dualar okur. Hayırlı olsun dileği ile tepsiye para atılır. Daha sonra sünnet yeri tenhalaşır. Yalnız sünnetçi, çocuklar "kirvele-" ve çopcukların babası ile bir iki görevli kalır. Kirve çocuğu tutar ve sünnet yapılır. Sünnet bittikten sonra görevlilere ılık su getirilerek eller yıkanır. Bu yıkanmada en üstte babanın eli, sonra kirvelerin olmak üsere üst üste tutulur. En üstteki ele hiç kullanılmamış bir sabun verilerek bu elden ele aktarılır. Yıkama biter, daha sonra eller ayrı ayrı yıkanır. Bu şekilde yıkama kirvelerin bir aile haline geldikleri anlamına gelir. Dualar okunarak yeni kurulan bu ailenin saadeti temennisinde bulunulur. Bundan sonra davetliler çocukları görür, tebrik eder ve ayrılırlar.

TÜRKÜ

Aldı oğlan:
Gezdim cihanı da dolaştım geldim
O gül cemalini görünce eylendim kaldım
Gülüm kalaylı tasta ayranı tazemi yaydın
Hüdanın aşkına doldur içeyim ayranı
Gülüm ayranı, canım ayranı malım ayranı.

Aldı kız:
Var git yiğit var git sen bu dağların efesi misin
Yaydığım ayranın kahyası mısın
Yoksa başının belası mısın
Anam evde yoktur vermem ayranı
Gülüm ayranı, canım ayranı malım ayranı

Aldı oğlan:
Bir zamanlar at üstünde dururdum
Çeker tabancayı seni vururum
Ya ayranı alır ya da ölürüm
Hüdanın aşkına doldur içeyim ayranı
Gülüm ayranı, canım ayranı malım ayranı.

Aldı kız:
Gökteki yıldızların önü terazi
Ülker ile aşar gider bir azı
Kör olsun gözlerim tanıyamadım sevdiğim azizi
Gel otur iç gülüm sevdiğim taze ayranı.
Gülüm ayranı, canım ayranı, malım ayranı.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Doğu Anadolu yaylasının sarp dağları arasında kurulmuş şirin bir ilimizdir.
Tarım, hayvancılık, meyvecilik ve madencilik halkın önde gelen uğraşıları arasında bulunmaktadır.
Türk Ticaret Bankası çevresi şubeleriyle bu yöre halkına hizmet vermekten mutluluk duymaktadır.

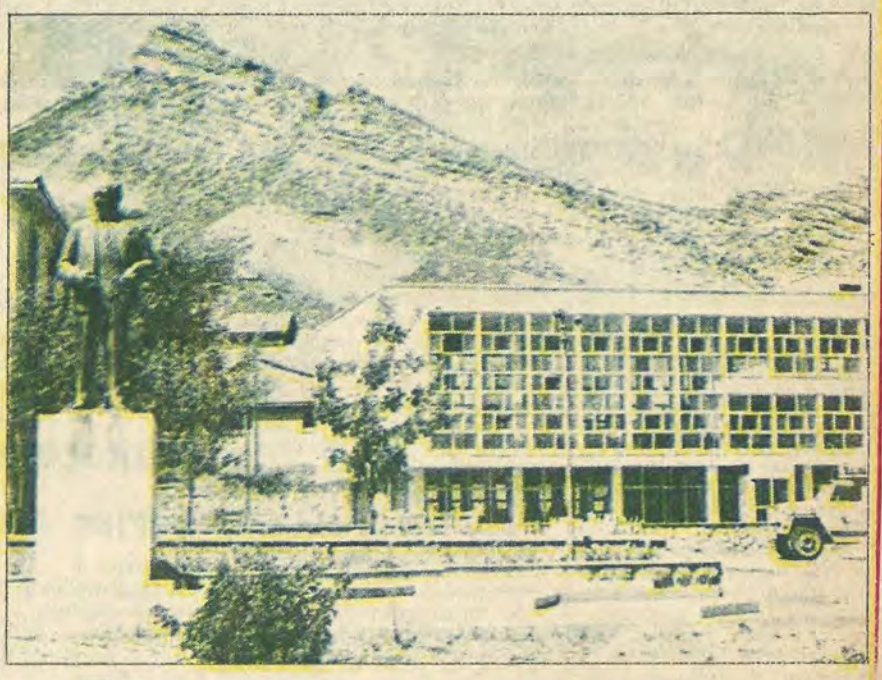

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

DOGU Anadolu'da pek sarp ve dağlık bir yörede bulunan Tunceli'nin tarihi, Orta Asya göçleri sırasında buraya gelip yerleşen Türk kavimleri ile başlar. Daha sonra da Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititliler buraya egemen olmuşlardır. Hititler 'den sonra Hurriler, Babiller ve Asurlar bu toprakları hâkimiyetleri altına almışlardır. Milattan Önce VI. yüzyılda Persler, Milâttan Önce IV. Yüzyılda da Büyük İskender bu yöreyi ellerine geçirmişlerdir. Daha sonra Roma ve Bizans çağlarını yaşayan Tunceli özellikle Bizans zamanında doğudan gelecek tehlikelere karşı bir kale hüviyetini taşıdığından büyük değer ve önem kazanmıştır. Ünlü Bizans İmparatoru Leon Çimişkes bu topraklarda doğmuş, gençlik yılları burada geçmiştir. Çimişkes Bizans tahtına çıktıktan sonra doğduğu köyü ihya ederek büyük bir kent haline getirtmiştir. Bu nedenle kurulan bu büyük kente İmparatorun adına izafeten "Çimişkesopolis" adı verilmiştir. Burası bugün Çemişkezek olarak anılmaktadır.

1071'deki Malazgirt zaferinden sonra Anadolu'nun kapılarını açan Türkoğlu önceleri bu toprakları ele geçirmiştir. Selçuklu Türkleri

Sarıyayla köyünde "Kardeş Kayalar" adı ile bilinen kalıntılar...

bu yörede bir süre egemen olmuşlar daha sonra çeşitli Türk beylikleri arasında el değiştirmiştir. Nihayet Yavuz Sultan Selim tarafından bu topraklar Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır.

Osmanlı çağında Tunceli topraklarının iki büyük kenti Çemişkezek ile Pertek, Diyarbakır Beylerbeyliğine bağlı iki sancak olarak ayakta kalmışlardır. Tanzimatın ilânından sonra bu iki sancak birleştirilmiş ve Dersim sancağı adını alırken merkezi de Hozat'a nakledilmiştir. Dersim dolayları I. Dünya Savaşı sırasında kısa bir süre için Ruslar tarafından işgal edilmiş ancak bu işgal pek kısa sürmüş ve Ruslar pek ağır zayiat vererek bu topraklardan uzaklaştırılmıştır.

Cumhuriyetin ilânından sonra Dersim sancağı il haline getirilmiş adı da Tunceli'ye çevrilmiştir.

Tunceli ve çevresinde önemli tarihî eserler bulunmaktadır. Bunların en önemlilerişunlardır:

ÇEMİŞKEZEK'te: Bizans çağında en görkemli günlerini yaşayan ve ünlü Bizans İmparatoru Çimişkes'in adına ithaf olunan kentte bu döneme ait hemen hiçbir iz kalmamıştır. Kasabanın en büyük tarih zenginliği, Selçuklu zamanında kalma olup taş oymacılığı sanatının nefis örnekleriyle süslü Eski Cami yörenin en büyük tarih zenginliğini teşkil etmektedir.

MAZGIRT'te: Faraç köyü yakınındaki Bağın Kalesi, Asurlular devrinden kalma çivi yazısıyla kaleme alınmış bir kitabenin bulunduğu sütun, Selçuklu eseri olduğu sanılan Elti Sultan Türbesi ve Mazgirt Kalesi gibi tarihî eserler bulunmaktadır.

PERTEK'te: Selçuklular zamanından kalma Pertek, kasabaya 15 kilometre uzaklıktaki Sağman Kalesi, bu kalenin bulunduğu tepenin eteğindeki Pertek beylerinden Baysungur tarafından yaptırılmış cami, 1560 yılında Çelebi Ağa tarafından inşa ettirilen cami ile eski bir kervansarayın kalıntıları buranın en büyük tarihî zenginlikleridir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

EKONOMİ

Hayvancılığın Tunceli ekonomisinde yeri büyüktür. Küçükbaş hayvancılık geçim kaynağıdır

EKONOMİSİ TARIMA DAYALIDIR.

YERALTI ZENGİNLİKLERİ VARDIR

İLİN engebeli bir doğal yapıya sahip olması ancak toplam yüzölçümün, 1/5'ini tarıma elverişli kılmaktadır. Arazinin büyük bir çoğunluğu engebeli ve dik kayalıklardan oluşur. İlk bakışta hayvancılığa elverişli gibi gözükse de ulaşım ve pazarlama olanaklarının yokluğu ile, uzun geçen kış mevsimi için, yem tedariki başlı başına bir sorundur.

İlde bir yem fabrikası ile bir süt fabrikası mevcuttur. Pertekte Sümerbank'a ait halı ipliği fabrikasının alt yapı tesisleri ve hizmet binaları tamamlanmış, makinelerinin montesi yapılmaktadır.

Akpazar bucağında halkın da iştirakı ile un ve irmik fabrikasının inşasına 1981 haziran ayında başlanmış, 25 ayda tamamlanacaktır.

Tunceli-Ovacık arasında Munzur çayı vadisi alabalık ve av hayvanları ile bölgenin turizm merkezi olmaya adaydır. Bu alan millî park ilân edilmişse de altyapı tesisi olarak hiçbir yapı mevcut değildir.

Tunceli'de sanayi ve ticaretin zayıf oluşu, yöre halkının Elazığ ve Erzincan illeri ile olan ekonomik bağlarını gün geçtikçe artırmaktadır.

Yeraltı zenginlikleri ile ekonomisi bakımından istikbal vaadedici görülmekle beraber çalışmalar daha ziyade özel sektörün münferit gayretleri ile sınırlı kalmaktadır.

SPOR

TUNCELİ'de spor etkinliği şimdiye dek büyük boyutlara ulaşamamıştır. Ancak Cumhuriyetimizin ilânından sonra genellikle köy düğünlerinde yapılan güreş ve cirit sporu bu yörede sportif faaliyetin başlangıcı olmuştur. Ama, hemen eklemek gerekir, Tunceli'den şimdiye dek millî mayoyu dünya, olimpiyat ve Avrupa şampiyonalarında temsil eden güreşçi yetişmemiştir. Ciritte ise Tunceli'nin en ünlü ismi Ali Aydın'dır. Tuncelili ciritçi Ali Aydın, Türkiye'nin en iyi ciritçileri arasında yer almaktadır.

Bu arada hemen belirtmek yerinde olacaktır. Türkiyemizin tüm bölgelerinde, sporda yıllar ilerledikçe ilerleme kaydedilmiş, buna karşılık Tunceli'de spor günümüzde geçmiş yıllardaki öneminden çok şey kaybetmiştir. Hatta diyebiliriz ki, bugün Tunceli'de spor etkinliği çok azdır.

Tunceli sporunda reformu gerçekleştirmek için yoğun çalışmalar sürdürülmektedir. Öncelikle lisanslı sporcu bulunmayan ve maalesef bir spor kulübüne sahip olmayan Tunceli'ye kulüpler kazandırmak, lisanslı sporcular getirmek için çaba sarfedilmektedir. Bugün Tunceli'de 100 civarında okullu lisanslı sporcu vardır. Bu öğrenci sporcular okullarında atletizm, masa tenisi, voleybol ve basketbol dallarında faaliyet yapmaktadırlar. Yetkililer, öğrencilerin okullarındaki spor faaliyetlerini bir yandan da kulüp forması altında devam ettirmeleri ve yaratılacak rekabetin, Tunceli'de spor etkenliğini artıracağı görüşünde birleşmektedirler. Bunun için Tunceli Lisesi, Merkez Ortaokulu ve eski öğretmen okulu spor salonlarında çalışmalar aralıksız sürdürülmektedir.

Beden Terbiyesi yetkilileri, Tunceli'ye spor tesisi kazandırmak için topyekûn güçlerini harcamaktadırlar.

Ve Tuncelililer büyük bir özlemle Tuncelispor'un kuruşunun ilân edileceği günü beklemektedirler.

Yılın sekiz ayında kayak sporuna elverişli olan Tunceli'de şimdiye kadar bu spor dalı ile ilgilenilmemiştir. Bu yörede kayak kayak potansiyelinin değerlendirilmemesi Türk kayak sporu için büyük kayıptır. Ve Tunceli'de kano sporu için ideal akarsular mevcuttur. Ancak bugüne kadar yörenin bu özelliği tanıtılmamıştır.

Nüfus

Toplam 157.9874 olan nüfusun 36184 kişisi il merkezinde ve ilçe merkezlerinde, 121790 kişisi köylerde yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu 20 kişi civarındadır.

Bölgenin sarp ve tarıma elverişli olmaması nedeniyle yurt içi ve yurt dışı göçler cazip bir hal almış, özellikle son on yıl içinde dış ülkelere gidenler çoğalmıştır. Halen dış ülkelerde 20.000 üzerinde işçi bulunmaktadır.

Nüfus artış oranı fazla olmakla beraber göçler nedeniyle nüfusta belirgin bir artış sağlanamamaktadır.

Gezilecek yerler

Eski Cami.

Çemişkezek'tedir. Selçuklu devrinden kalmıştır. Aynı ilçede kayalara oyulan derviş hücreleri de görülmeye değer.

Pertek Kalesi:

Pertek ilçesinde Selçuklu yapısıdır.

Bağnı Kalesi:

Mazgirt ilçesinin Faraç köyündedir. Asur'lulardan kalmadır.

Sağman Kalesi:

Pertek ilçesinden 15 kilometre uzaklıktadır. Kale içinde 16. yüzyıldan kalma Salih Bey'in yaptırdığı bir de camii vardır.

Karagöl Çağlayanı:

Pülümür yolu üzerinde güzel manzaralı piknik yeridir.

Dereova Çağlayanı:

Nazimiye ilçesinde ağaçlık ortasında bir mesire yeridir.

ŞİFALI SULAR:

Anafatma Maden Suyu:

Tunceli Ovacık yolu üzerindedir. Çok şifalı bir sudur.

Bağın Kaplıcası:

Mazgirt'te Peri Çayı kenarındadır. Mafsal romatizmasına iyi gelir.

EĞİTİM

OKUR-YAZAR ORANI YÜZDE 87'DİR

Tunceli okuma-yazma oranının en yüksek olduğu illerimizden biridir. Okuma-yazma oranı % 87 civarındadır. Toplam nüfusun 20180 kişisi okuma yazma bilmemektedir. Okuma-yazma bilmeyenlerin büyük bir çoğunluğunu, dağınık yerleşimi nedeniyle okul bulunan merkezlere uzak dağ evlerinde yaşayanlar oluşturmaktadır. Yörede geçim kaynaklarının sınırlılığı bireyleri kamu kesiminde çalışmaya zorlamakta, bu durumda okuma şevkini kamçılamaktadır. Okuma yazma seferberliği kampanyasından bu yana 5411 kişi ilk dönem okuma-yazma kursundan geçmiştir. İkinci dönem ise 511 kişi geçmiştir.

İlde toplam 433 ilkokul, sekiz ortaokul ve lise, yedi bağımsız ortaokul, bir lise, beş meslek lisesi, dört pratik kız sanat okulu ve dört yatılı bölge okulu mevcuttur.

İlde 35.000 öğrenci 1514 öğretmen vardır. Nüfusun % 22'si öğrencidir. Tunceli ili nüfus oranına göre İstanbul'dan sonra yüksek öğrenim gençliği yönünden yurdumuzda ikinci sırayı almaktadır.

Nerelerde kalınır

OTEL YÜKSEL: Okullar Caddesi No. 10 Tel. 1746
OTEL EMEK: Lise Caddesi No. 4 Tel. 1509-1194
OTEL KARABULUT: Hürriyet Cad. Tel. 115
OTEL DEMİR: Okullar Caddesi Tel. 1551
OTEL KENT: Cumhuriyet Caddesi Tel. 1057

URFA

63

Yüzölçümü: 18.584 km2
Nüfusu: 602.736
İlçeleri: Akçakale, Birecik, Bozova, Halfeti, Hilvan, Siverek, Suruç, Viranşehir.
Köy sayısı: 644
Doktor sayısı: 61
Hastane-yatak sayısı: 435
Okur-yazar oranı: 69.3
Otomatik telefon kodu: Yok.

Peygamberler şehri Urfa ilkçağların kültür merkezidir

ARAP tarihçilerine göre, tufandan sonra Nuh Peygamber tarafından kurulan 18 şehirden biridir Urfa. Bağrında dünyanın ilk üniversitesi olarak bilinen "Harran Üniversitesi"ni barındırmış, ilk çağların kültür merkezidir.

Urfa, insanoğlunun ilk yerleşim merkezlerinden biridir. Kentin kuruluşundan bugüne dek yüzlerce efsaneye yüzlerce hikâyeye konu olmuştur. Bunların içinde en ünlüsü olan ve âdeta Urfa adını sembolleştiren de Balıklı Göl'dür.

Efsaneye göre devrin hükümdarı Nemrut, erkek çocukları yok etmektedir. Bu sırada dünyaya gelen Hazreti İbrahim insanlardan uzakta, Damlacık dağının eteğindeki bir mağarada ceylan sütü ile beslenerek büyür. Kente inen Hazreti İbrahim kaledeki putları kırmaya başlar. Bunun üzerine yakalanır ve yakılarak öldürülmesine karar verilir. Kalenin altında bulunan düzlüğe odunlardan koca bir tepe yapılır ve ateşe verilir. Hazreti İbrahim de mancıklar arasına gerilen salıncağa koyulur ve ipin kesilmesi ile ateş yığınının içine düşer. Herkes Hazreti İbrahim'in alevler arasında yanarak kül olmasını beklerken, birden alevler su, odunlar da balık halini alır. O günden sonra da balıklı göl kutsal sayılır, göldeki balıklara kimse dokunmaz.

Peygamberler şehri diye anılan Urfa, 5000 yıl öncesine kadar uzanan zengin ve şirin bir yurt köşemizdir.

Adı nereden geliyor

Derler ki; Nuh tufanından sonra bu topraklar üzerinde iki kenti Semûd kavminin ünlü hükümdarı Ruhha kurmuş ve kent de onun adına izafeden "Ruhha" adıyla anılmıştır. Yöre Türklerin eline geçtikten sonra "Ruhha" adı önce "Urruha" diye söylenmiştir. Ve "Urruha" adı halkın dilinde kesile kısıla "Urfa" şekline dönüşmüştür.

iklimi

Bir step iklim görünümünde olan Urfa'da altı ay gibi uzun bir süre kuraklık hüküm sürer. Yıllık yağış ortalaması 482 mm'dir. Temmuz ve ağustos aylarında 46 dereceyi bulan çok sıcak günler sıkça yaşanır. İlkbaharın yağışsız geçtiği yıllar ilde kuraklık baş gösterir. Karyağışı her yıl yoktur. Kışı şiddetli geçen yıllarda ancak kar yağışı görülür.

Nasıl Gidilir

Urfa'ya karayolu ile ulaşmak mümkündür. İlin toplam karayolu 539 kilometresi asfalt olmak üzere 749 kilometredir. Urfa'daki toplam köy yolu da 6430 kilometredir. Hemen her saat başında çevre illere otobüs bulmak mümkündür. Ayrıca uçakla Diyarbakır'a kadar gidilip, otobüsle aktarma yapılabilir.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 88.7

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	51.924	48.1
DP	55.959	51.9

1954

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 90.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	51.127	39.1
DP	65.070	49.8
HP	803	0.2
Bağm.	14.591	10.9

1957

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 75.7

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	65.096	51.9
CMP	3.136	2.5
DP	57.017	45.4
HP	225	0.2

1961

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 74.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	24.741	20.6
CHP	51.544	42.9
CKMP	7.299	6.1
YTP	36.456	30.4

1965

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 68.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	41.486	34.9
CHP	36.307	30.1
TİP	3.771	3.2
YTP	10.833	9.1
Bağm.	26.444	22.3

1969

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 64.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	55.992	43.5
CHP	28.904	22.5
CGP	10.516	8.2
MP	1.059	0.8
MHP	629	0.5
TİP	2.578	2.0
YTP	12.101	9.4
Bağm.	16.915	13.1

1973

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 60.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	42.365	33.5
CHP	36.615	29.0
CGP	2.419	1.9
DP	21.609	17.1
MHP	1.188	0.9
MSP	22.198	17.6
Bağm.	80	0.1

1977

Milletvekili Genel Seçimleri Katılma Oranı: % 69.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	64.785	32.9
CHP	65.910	33.5
CGP	2.233	1.1
DP	3.301	1.7
MHP	11.876	6.0
MSP	38.432	19.5
Bağm.	10.437	5.3

URFA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

Yıl: 1961

Kabul	Red
% 80	% 20

Yıl: 1982

Kabul	Red
% 94.8	% 5.2

Sağlık Hizmetleri

Urfa ilinde dört devlet hastanesi bir doğum ve çocuk hastanesi, 50 sağlık ocağı, 103 sağlık evi ve üç verem dispanseri bulunmaktadır.

İl 19 mütehassıs doktor, 32 pratisyen doktor olmak üzere 61 doktor hizmet vermektedir. Bu doktorlardan 39'u sağlık ocaklarımızda görevlidir.

URFA VALISI: ERDOĞAN CEBECI

URFA, Fırat ve Dicle ırmakları arasında kalan yukarı Mezopotamya bölgesinin en eski medeniyet merkezlerinden birisidir. M.Ö. 5000 yıllarına ait kalıntılar bulunmuştur. 900 yıldan beri Türklerin elinde bulunan Urfa tarih boyunca çeşitli milletlerin hakimiyetinde kalmış ve tarihten önceki devirlerden beri önemli olaylara sahne olmuştur. Dünyanın en eski üniversitesi olan Harran Üniversitesi Abbasiler devrinde Urfa'da kurulmuştur. Urfa'nın Türk yurdu oluşu 1087 yılında Melikşah dönemine rastlar.

Urfa, Birinci Cihan Savaşı sonunda, İngiliz, Fransız işgallerine uğraşmışsa da, halkın kendi içinden örgütlendiği mukavemet ve mücadele sonunda, bu işgaller kısa sürmüş ve 11 Nisan 1920 günü Urfa tekrar asıl sahibinin eline geçmiştir. Urfa halkı bu vatan parçasını bizzat kurtarmak şerefi ile daima öğünmektedir.

İlimizde elektrik enerjisi kentsel kesim için ciddî sorun teşkil etmektedir. Enerji, Urfa ili için köy elektrifikasyonu çok büyük önem taşımasına rağmen, ancak bugün için 47 köy ve bir de köye bağlı mezrada olmak üzere 48 yerleşim ünitesinde elektrik yanmaktadır. Urfa ili için köy elektrifikasyonu köy içme suları yönünden özel önem taşımaktadır.

Urfa'da köy elektrifikasyon hizmetleri ise Gaziantep Başmühendisliği'nden idare edilmektedir. Ancak bu iller hizmetine bile yeterli olmayan bu ünitelerden Urfa ilinin gereğince yararlanmadığı, yatırımların planlanması, takip ve kontrolünün ise istenilen şekilde yapılmadığı muhakkakır.

Mevcut doğal yapısı ve anormal iklim özelliği dolayısıyle Urfa, su problemi en yoğun olan bir ilimizdir. Urfa'da yer üstü suları yok denecek kadar azdır. Değerlendirilebilecek menba suları ise yok gibidir. Yaz aylarında Urfa'da susuzluk bir âfet halini almaktadır. Bütün gayretlere rağmen, 2593 üniteden 526'sına yetersiz su verilebilmektedir. 1.318 ünite ise tamamen susuzdur. Susuz olan bu köylerin su ihtiyacı ise YSE İl Müdürlüğü'nün tankerleri ile giderilmeye çalışılmaktadır. Susuz ünitelerin suya kavuşturulmasında çözüm olacak yeterli miktarda sondaj makinesi mevcut değildir.

1976-77 yılında Gaziantep yolu üzerinde otogar ve soğuk hava deposu inşa ettirilmiş, halen faaliyettedir. Belediyemizin bugünkü binası ihtiyaca cevap veremediğinden hemen yanında 1.4.1983 tarihinde inşaatı bitmesi gereken sekiz katlı belediye sarayı inşaatı devam etmekte olup 70 milyona malolacaktır. Trafik akışının daha rahat bir şekilde sağlanması amacıyla 12 Eylül, Kamberiye Caddesi ile Çiftehan - Türk Meydanı yolları ulaşıma açılmış, Türk Meydanı-Beykapısı ve Topçu Meydanı caddelerinin açılması için gerekli çalışmalar tamamlanmıştır. Şehrin bozulan yolları ile yeni açılan yolların asfaltları yapılmış, 1983 yılında yollarımızın yüzde 75'i asfalt haline getirilecektir.

URFA BELEDIYE BAŞKANI: ALAATTIN TURHAN

URFA ili GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)'nin gerçekleşmesi ile paralel olarak hızla gelişmektedir. Nüfusu 1980 sayımına göre 140 bin civarında idi ama, şimdiki gerçek nüfusu 200 bini aşan tarihî ve turistik özellik taşıyan bir ilimizdir.

Sanayi durumu yeni gelişmekte, ticarî durumu ise bir tahıl merkezi olması nedeniyle ve yine son yıllardaki Ortadoğu ülkelerine yapılan ihracatın büyük bir bölümünü karşılamaktadır.

Urfa'nın en büyük problemi şu anda şehri ikiye bölen Karakoyun deresidir. Bu dere otogardan başlayıp Beykapısı yanında son bulmaktadır. Açıkta akan ve özellikle yaz aylarında sağlık açısından tehlike arzeden karakoyun deresinin kapatılması belediyemiz imkânlarını aşmaktadır.

Urfa'nın ikinci problemi gecekondu sorunudur. Köyden şehire yapılan göçler neticesi, plansız yerleşim oluşmuş, belediyemiz aldığı bir kararla bu semtlere belediye hizmetlerini götürmeyi durdurmuş ve yeni yapılacak gecekondu semtlerini önlemiştir.

Şehrimizin genellikle kenar semtlerinin altyapı tesisleri halen yapılmaktadır. Şehrin umumî kanalizasyon şebekesinin yapımı için gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Şehrimizde halen üç su kaynağı ve üç su kuyusu bulunmaktadır. Şu anda saniyede elde edilen 265 litre su şehire dağıtılmaktadır. Bu su miktarı ihtiyaca cevap veremediğinden su tevziini 500 litre/saniyeye çıkarmak için DSİ Bölge Müdürlüğü ile gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Şehrimizin toplu yolcu taşımacılığında 24 adet Mercedes otobüs belediyemiz imkânlarıyla alınmış, ilimizin çeşitli semtlerine hizmeti sürdürmektedir.

Önemli kişiler

NABİ-(1642-1712) - Divan şairi. Asıl adı Yusuf Nabi. 1685'de İstanbul'a geldi. Divan kâtipliği, kethüdalık yaptı, Halep'e ve hacca gitti, Halep'te evlendi, Baltacı Mehmet Paşa ile yirmibeş yıl sonra İstanbul'a döndü, darphane emini, başmukabeleci oldu. mezarı Karacaahmet'te Miskinler Tekkesi yakınında. Manzim ve mensur on eseri var.

SUUT KEMAL YETKİN-(1903 - 1980) - Edebiyat ve estetik profesörü, yazar. Yüksek öğrenimini Fransa'da tamamladı. İstanbul ve Ankara üniversitelerinde edebiyat ve estetik profesörlüğü, 19421950 yılları arasında Urfa milletvekilliği yaptı, çok sayıda kitabı var.

ESAT MAHMUT KARAKURT - (1902 - 1977) - Romancı, diş hekimi, hukukçu, öğretmen, gazeteci, milletvekili, senatör. Yazarlığa mütareke döneminde gazetecilik ve küçük hikâyelerle başladı. Aşk, ihtiras ve macera romanları yazdı, döneminde çok tutulan her romanının filmi de yapılan bir piyasa romancısı oldu. 1954/ /0 arasında Urfa milletvekili, 1961-1966 arası da senatörlük yaptı.

YASIN KUTLUG -(1889 - ?) - Halfeti'de doğdu, ilk TBMM'de Gaziantep milletvekili, İstiklâl madalyası sahibi.

MEHMET SIRRI TAYANÇ - (1876 - 1923) - İlk TBMM'de Siverek mebusu, İstiklâl Madalyası sahibi. Evkaf memuru, Siverekli Mustafa Ağa'nın oğlu.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Merkez ilçe, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Birçok devletler ve beylikler bu topraklar üzerinde kurulmuştur. Bazı devletlere başkentlik yaptığı bilinmektedir. Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında Osmanlı İmparatorluğu'na katılan Urfa, bağımsız sancak olmuştur.

AKÇAKALE

M.Ö. 5000-4000 yılları arasında Sümer ve Hititlerin elinde kalan Akçakale, M.Ö. 2750 yılında Sâmilerin istilâsına uğramıştır. M.Ö. 2000-612 yılları arasında Asurîlerin yıkılması ile Babillilerin egemenliğine girmiştir. Çeşitli uygarlıkların gelip geçtiği Akçakale, 1071 yılında Malazgirt Zaferi'nden sonra Türklerin eline geçmiştir.

BİRECİK

M.Ö. 2000 başlarında Hitit Federasyonu elinde bulunan ilçe, Eti-Mısır ve Mezapotamya devletleri ilişkilerinde önemli rol oynamıştır. Fırat kıyısındaki kaleler içinde en önemlisi olan Birecik, Roma İmparatorluğu'nun son devirlerinde nakliyecilik yönünden çok önem kazanmıştır. Özellikle kelek ve sallarla yapılan nakliye, Fırat havzasında önemli idi. 1517 yılına kadar Mısırlıların elinde kalan Birecik, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi dönüşünde Osmanlılara katılmıştır.

BOZOVA

Tarihin ilk çağlarında Fırat havzasında, Halep, Samsat, Malatya yolu üzerinde kurulmuş olan ilçe, ticarî yönden büyük önem kazanmıştır. Osmanlı devleti zamanında Yaylak ilçesi olarak tanınan ilçe, 1930 yılında Yaylak'tan bugünkü yeri olan Bozova'ya nakledilmiştir.

HALFETİ

Halfeti'nin tarihi Romalılar dönemine kadar uzanmaktadır. İlçenin bu devirdeki adı Rumkale idi. Osmanlı devletinin kuruluş devirlerinde Kölemen sultanlıklarından Sultan Eşref tarafından istilâ eden Kumkale, Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlılar'a bağlanmıştır. Rumkale kazası, Halfeti merkezi olarak 1924 yılına kadar Gaziantep'e bağlı kalmış, bu tarihde Halfeti olarak adlandırılmış ve 1926'da Birecik ilçesine bağlı bir nahiye, 1954 yılında da Urfa'ya bağlanarak ilçe merkezi olmuştur.

Birecik ilçesi

HİLVAN

1820 yılında Hacı Musa adlı bir kişi, aşireti ile birlikte Hoşin köyünden göç ederek harabe halinde bulunan bugünkü Hilvan'a gelerek yerleşmiştir. Bu aşiret zamanında, köy meydanında bulunan karadibek taşı nedeniyle ilçeye Karacurun denilmiştir. Daha sonra çevreden gelen başka aşiretlerin de birbirleriyle kaynaşmaları ile bugünkü Hilvan ilçesi meydana gelmiştir. 1927 yılında Urfa iline bağlanarak Hilvan adını almış ve ilçe haline getirilmiştir.

SİVEREK

Karacadağ sönmüş volkan ağının üçüncü zamanın killi kireçli artıkları ile karışan tabakasının örttüğü sahada, Diyarbakır-Urfa yolu üzerinde kurulmuş bir ilçedir.

Siverek, tarihin çok eski devirlerinde Sümer, Eti, Akat, Kamuk, Asur, Murri-Mitani, Bizans, Sâsâni, Arap, Selçuklu ve Osmanlıların yönetiminde bulunarak zaman zaman da mahallî beylik ve hükümetlere başkentlik yapmıştır.

SURUÇ

Orta Asya'dan göç eden Sümerler, Mezapotamya'da medeniyet kurmuşlardır. Sümerler ve Akat Türkleri, Saruk Ovası'nda Sürüç ilçesini Batna adıyla kurmuşlardır. Çeşitli uygarlıklara sahne olan Sürüç, 1517 yılında Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Sürüç, 1923 yılında ilçe olmuştur.

VİRANŞEHİR

Eski bir Hitit şehri olarak M.Ö. 2750 yılından itibaren varlığını göstermiştir. Tarihî İpek Yolu'nun üstünde olması ve çok verimli ovalara sahip bulunması, bu şehrin ticaret ve tarım alanında Yukarı Mezapotamya'nın önemli bir şehri olmasını sağlamıştır.

EKONOMİ

Urfa'da çok az sanayi kuruluşu bulunmakta, mevcutlarda tam kapasite ile çalışmamaktadır. Mevcut sanayi kuruluşlarının durumu şöyledir:

★ **Yapağı Yıkama Yün İpliği Fabrikası:**
Fabrika 1979 yılında deneme üretimine geçmiştir. 1000 ton kirli yapağı işleme kapasitesine sahiptir. Toplam 99 idarî ve teknik personel çalışmaktadır.

★ **Çimento Fabrikası:**
1983 yılı eylül ayında bitirilmesi planlanmıştır. 600.000 ton/yıl kapasitelidir. 350 bin tonluk tevsi projesi hazırdır. Yurt dışından montaj malzemelerinin %70'i gelmiş durumdadır.

★ **Tarım Aletleri ve Makinası Fabrikası:**
TZDK Tarım Alet ve Makineleri Fabrikası yıllık 2900 adet çeşitli tarım âletleri imal etmektedir. Toplam 101 teknik ve idarî eleman çalışmaktadır. Çevre il ve Arap ülkelerine de ihracat imkân ve kapasitesine haizdir. Halen %25 kapasite ile çalışmaktadır.

★ **Tekel Şarap Fabrikası:**
Üreticiden alınan yaş üzümden sumalık şarap imal etmektedir. Sumalık şarabının rakı sumasına dönüştürmesi için yapılan ek inşaat 1982 yılında bitecektir. 3500 ton üzün işleme kapasitelidir.

★ **Et ve Balık Kurumu Et Kombinası:**
1968 yılından beri faaliyettedir. Günlük kesim kapasitesi, 80 baş sığır, 1000 baş koyundur. Donmuş et muhafaza kapasitesi 360 tondur. Donmuş et muhafaza deposu yeterli değildir. Deri işleme seksiyonu yoktur. Bağırsak işleme seksiyonu yoktur.

★ **Siverek Peynir ve Tereyağ Fabrikası:**
Süt Endüstrisi Kurumuna bağlı olarak 1976 yılında üretime geçmiştir. Yıllık 6 bin ton süt işleme kapasitesinde olup, çeşitli süt mamûlleri üretmektedir.

★ **Hilvan Yem Fabrikası:**
Yem Sanayi T.A.Ş'ye bağlı fabrika yıllık 15 bin ton karma yem üretebilecek kapasitededir.

★ **Urfa Pamuk İpliği Sanayi A.Ş. (UPİSAŞ):**
1972 yılında faaliyete geçen halka açık bir anonim şirkettir. 450 işçisi vardır. Fabrika 26.200 iğlik olup, 3.5 ton/gün kapasitelidir.

★ **Un Fabrikaları:**
Üç adet toplam 163.000 ton/yıl kapasitelidirler.

FOLKLOR

ÜLKEMİZİN folklor zenginlikleri açısından, Güneydoğu Anadolu'nun, özellikle Urfa'nın önemli bir yeri vardır.

Urfa'nın rengarenk giysileri, çeşitli figürleri, manileri, türküleri masal ve destanlarıyla folkloru ilginçtir.

Yörede oynanan oyunlar, kadın ve erkek karışık oynandığı gibi, ayrı ayrı da oynanmaktadır.

Urfa Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin yöre oyunları ile ilgili olarak araştırmaları şu şekildedir:

Yörede bir meydanlıkta veya avluda kurulan halay oynarken, soldan sağa ve bir daire çizerek oynarlar.

"Kımıl, Girani, Düz, Cezair, Çeçan Kızı, Lorke, Dımığ, Senir, Beşayak, Derik, Teşi, Gemi", yörenin sevilen oyunları arasındadır.

Kımıl: Süne denilen tahılbitinin (Kımıl) yaptığı tahribatı dile getiren, sahneleyen bir oyundur. Kımıl geldiği yıl buğdaya verdiği zararla bir âfete sebep olur. Tanelerin içini emerek özünü alır. Buğdayıtelef olan çiftçi, köylü bir senelik emeğini ve gelirini yitirmekten dolayı perişan olur. Bu perişanlığını Kımıl adlı oyunuyla düğünlere de dramatize ederek dile getirir.

Kımıl oyunu önce ekimle başlar. Sonra hasat dile getirilir. Biçilen başaklar boş çıkınca bir üzüntü ve keder havası çöker oyunculara. Bunu ağıt ve duayla anlatırlar. Oyunun sözleri şöyle:

Urfalılar hep ağlar
Ekinine bel bağlar
Bı Kımıl ürek dağlar
Havar Kımıl lo Kımıl'o
Ekinimizi kavurdi
Gök üzine savurdi
İslâm değil gavurdi
Havar Kımıl lo Kımıl'o

Girani: Bir başka halay oyunudur. Genellikle oyunların başlangıcında oynanır. Çok ağır ve nazlı bir figürlerle gösteri yapılır. Ağırlama demektir.

Düz: Adı gibi, düz figürleri vardır. Önce yavaş bir tempoyla ve sağ ayak üzerine oynanırken gittikçe hızlandırılır. Halayın usta ve kendine güvenen oyuncusu ki ekip başıdır. Ekipten koparak aynı vuruşlarla çok canlı ve güzel bir gösteride bulunur. Hoyrat, zılgıt, kurşun sıkmak ve halehe diyerek bu oyuncu takdir ve teşvik edilir.

Cezayir: Bir erkek oyunudur. Zurnanın çaldığı Cezayir havası bir çeşni verir. Sert ayak vuruşlarıyla oynanır.

Çeçan Kızı: Çok hareketli bir oyundur.

Lorke: Birçok adları vardır. Her figürün değişmesiyle ayrı bir ad alır. Çok yaygın ve hareketli bir oyundur. Adını figürün özelliklerinden alır. (Dik: Vücut dik olarak ayaklar üzerinde sıçranırsa, Abravi . Yağmurlama) Aynı tempoyla sağ ve sol ayaklar üzerinde sıçrayarak oynanır. Nig: Ayak anlamında olup, figürüyle adlandırılır.

Dımığ: İki ayak, normal temposunda ayağın iki defa öne ve arkaya vuruşuyla oynanır.

Senik: Üç ayak, ayağın iki yerine üç vuruşu ile oynanır.

Beşayak: Yine aynı ayak figürlerinden ad alır.

Derik: Çok hareketli ve çeşitli figürlerle oynanan bir oyundur. Tekayak da denir. Halayın tüm oyunlarının katıldığı sıçrama, geriye ve ileriye hareketle oynanır.

Teşi: Serajeri (Başaşağı veya yukarı-aşağı anlamına gelen bir addır) Teşi ise yün ve pümuk eğirmeye yarayan iğdir. Kadının ev işlerini sembolize eder. Halay bir sağa bir sola kaydığından Serajeri adını da alır. Oyunda yayık, ip eğirme, süt sağma, hamur yoğurma, yufka yapma, çamaşır yıkama gibi ev işleri dile getirilir. Çok zengin figürleri vardır.

Gemi: Özellikle Fırat kenarında Bozova, Hilvan kazaları ile Urfa'nın o yöredeki köylerinde oynanır. Sal ile nehri geçiş, yük nakli ve bu işler yapılırken meydana gelmiş kazalar anlatılır. Sevinç ve üzüntü ifade eden mizansenler, figürler vardır.

Yörede bundan başka bilinen 60 kadar daha oyun olduğu söylenmektedir.

KARŞILIKLI OYNANAN OYUNLAR

Yöre bir halay yöresi olmakla birlikte, dört kişiyle oynanan ve karşılama diye tanımlanabilecek oyunlarda vardır. Bu oyunlar temelde aynı olmakla birlikte, sırasındaki gösterişten dolayı üç ad alır.

1- Degenek oyunu (Dörtlük)
2- Kılıç Kalkan oyunu
3- Pıçah oyunu

Değenek Oyunu: Dört oyuncudan ikisinin çok hızlı ve gerçek sayılabilecek yüz santimetre kadar uzunluğunda yeşil ağaçlardan kesilmiş sopalar kılıç gibi kullanılarak döğüşmesiyle oynanır. Bu döğüş kızışınca, oyunculardan biri döğüşenleri ayırır. Ve hareketlerle kucaklaşarak yine oluna geçerler.

Kılıç-Kalkan Oyunu: 1950 yıllarına kadar yörede bu oyunun çok yaygın olduğu söylenmektedir.

Pıçah Oyunu: Yine karşılıklı oyunular kama veya büyük bıçaklarla oynarlar.

GİYSİLER

Urfa Kız Öğretmen Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin kadın giysileri ile ilgili araştırmaları şöyledir:

Genç kızların başlığına "Festantoz" denilir. Bunlar takı yönünden çok zengindir. Kırmızı fes üzerine Puşu sarılarak meydana getirilir. Üst kısmına gümüşten tepelik konur. Ön yüzü ve yanlar çeşitli askılarla süslenir. Arkaya Filoşkan örülmüş, saçla beraber, bele kadar inen saç bağları, konur, bunların arasına da renkli püsküller serpiştirilir. Kızlar evlenince bu başlıklarını değiştirirler. Evli kadınların giydiği başlığa "Köfü" adı verilir. Köfüler daha çok altınlarla süslüdür. Köfülerde filoştan bağ yoktur. Köfülerin üstüne "neçek" adını verdiğimiz beyaz başörtüleri veya yaşmak bağlanır.

Kadınlarda çeşitli kumaşlardan yapılan bol olmayan şalvar (Don) üzerine fistan veya zıbın adını verdiğimiz entariler giyilir. Üstüne sıkma tabirk ettiğimiz yelek giyilir. Bunların üstüne de kadifeden üç etekler giyilir. Üç eteğin iki yanı toplanarak arkadan kemere sokulur. Üç eteğin üstüne önden belden aşağıya kadar inen önlük bağlanır. Belden gümüşten kemer vardı. Ayaklara kırmızı yemeni (Postal), giyilir. Çoraplar kızların ördüğü yün çoraplardır. Urfa'da özel dokuma tezgâhları vardır. Daha çok Puşu ve yaşmak dokurlar.

Kına: Kına kızların en büyük süsüdür. Bazen de tek ele, bazen de iki ele yakılır. Yüzlerde döğünler vardır. Gözlere sürme çekilir.

Gömlek: Yörede el tezgâhlarında dokunmuş kumaşlardan yapılır. Yakasız önden bir karış kadar, yarık ve düğmelidir. Beyaz veya bej, sarı, krem rengi olabilir.

Hısvalı: Kuşak şeklinde bele sarılır. Püşünün aynısıdır. İkiye bölünmeden bağlanır.

Kırkdöğme: Gömleğin üzerine giyilir. Yarım kolludur. Kahverengi, yeşil, lâcivert veya gri kumaştan yapılır. Kabardin denen bu kumaş yünlüdür. Kırkdüğme'nin yakası yoktur. Boyundan bele kadar önde iplikten dokunmuş nohut büyüklüğünde sıra düğmelerle önü kapatılır. Adımı bu düğmelerden alır.

Şalvar: Kahverengi, yeşil, lâcivert ve gri renkleri vardır. Gabardin kumaştan yapılır. Model olarak ağı diz sırasında paçası ayaktan zor zor geçecek kadar dardır. İki tarafından cep vardır. Cep ağızları ipek iplikle işlenmiş motiflerle süslüdür.

Çorap: Yünden örülmüş, genellikle yünün doğal rengindedir. Ya mor koyun yünü, veya beyaz yünle yapılır.

Postal: Topuksuz, ağzı geniş şekilde yapılır. Altı kösele yüzü işlenmiş deridendir. Kırmızı, ve annebi (Hünnap) renkli olur.

Kollarda (Pazvent) denilen ufak boncuklarla işlenmiş veya deriden yapılmış kese şeklinde içine dua ve muska konulabilecek yeri olan vardır.

ATASÖZLERİ

—Ürimesini bilmeyen it sürüsüne getirir kurt.
— Kulhuvallahı ehad, kaynanasız ev ne rahat.
— Kuşi kuşnan tutallar.
— Kırh bacanah bir yorgana girmişler, demişler daha yoh mu,
— Kız kızımız, oğlan kazancımız.
— Kim bilmez ki kim kazana kim yiger, ehmak odır, dünya üçüngen çeker.
— Kul sıhışmazsa, Hızır imdada yetişmez.
— Tilki vardır baş keser, kurdun adı yamağa çıkmış...
— Zengine yanaş, yağına bulaş.
— Yavru kuşun ağzı böyig olur.

MANİLER:

Urfalıyım tahtım yoh
Kıratım var rahtım yoh
Yar göksüne gül düzmüş
Bi gül behtim yoh

Urfa'nın gözzel narı
Koynımda gördüm yarı
Oynadım ki diş imiş
Ağladım zarı zarı

Urfa'nın nemrut tahtı
Yağmur yağdı sel ahtı
Urfa'nın güzelleri
Beni derde bırahtı

URFA'DA AT VE ATICILIK

Urfa saf kan Arap atlarıyla şöhret bulmuştur. Suruç ovası, Viranşehir ovası, Ceylanpınar ovası, hele Harran ovası atlara adeta yurt olmuştur. Urfa'nın saf kan Arap atları üç kısma ayrılmaktadır. 1. Hemdani, 2. Seklavi, 3. Küheyle. Al doru, kızıl kır, demiri kır gibi renkleri olan atlar ünlüdür.

Yöre insanı atı çok sever. Atların soy kütüğünü ezbere bilirler. At üstüne söylenen çok şey vardır:

Yörede ünlü bir atı hırsız çalar. Ata atladığı gibi çöle sürer. At sahibi de hemen farkına varır. Ve daha az soylu bir ata biner peşine düşer. İyi bir binici olan at sahibi, o kötü atla hırsıza yetişmektedir. İyice yaklaşınca hırsıza bağırır:

Atın kulağını bük. Atın kulağını bük. Hırsız denileni yapınca, at kurşun gibi fırlar ve gözden kaybolur. Görenler:

Ne yaptın? Derler. Tam yetişmişken ona akıl vererek atını elden kaçırdın. Cevabı şu olur:

Acemi bir binicinin elinde atın şöhreti gitmektense, atın kendisi gitsin, daha iyi. Çünkü kötü bir atla, o soylu ata yetişerek ününü küçük düşürmek istememiştir.

Özel yemekleri

Siyavuşpaşa Kız Meslek Lisesi öğrencilerinin Urfa yemekleri ile ilgili araştırmaları ise şöyle:

Yöredeki yemekleri amaçlarına göre üç bölümde incelenir. Bunlar düğün yemekleri", "hayır yemekleri", ve "diğer yemekler."

"Düğün yemekleri: "Pilav, zerde, kaburga, kuzu içi, lahmacun ve kadayıf ile kuru fasulyeden ibarettir.

Hayır için, aşure ve ekşili turşu yemekleri yapılır.

Diğer yemekler: Genellikle, Urfa, lezzet yemekleri ile tanınmış bir yöredir. Urfa yemeklerine lezzet ve güzellik özelliğini veren ve her tarafa yaygınlığını sağlayan unsur, onun sade yağdan, temiz bulgurdan ve itina ile hazırlanan salça ve kırmızı biberden kaynaklanmış olmasındandır.

Berani, tiritli köfte, tirit, mimbar, çiğ köfte, likliki köfte, ekşili köfte, ağzı açık, ağzı yumuk, kazan kebabı, karnı yarık, patlıcanlı köfte, domatesli kebap, söğülme, semsek ile sarma ve dolma, yörenin en sevilen yemekleri arasındadır.

Çiğ köftenin Urfalı'lar için maddî ve manevî değeri vardır. Köfte ile ilgili yörede şöyle bir söylence vardır.

Nemrut, Hazreti İbrahim evlerde ne kadar odun varsa toplatmış. Ayrıca hiçbir evden duman çıkmayacak diye de emir vermiş. O gün Hazreti İbrahim'in arkadaşı bir ceylan yakalamış eve getirmiş yemek yapması için hanımına vermiş. Hanımı yasak yüzünden ceylanın bud kısmından çıkardığı kara eti iki taş arasında iyice ezmiş ve bulgurla karıştırdıktan sonra yoğurup aş olarak kocasına ikram etmiş. O günden beri mecburiyet karşısında bulgurla yoğrularak meydana gelen bu yemeğin adı çiğ köfte olarak kalmış. Çiğköftenin tarihinin çok eski zamanlara kadar uzayıp gittiği bu şekilde rivayet edilir.

Bugün bir Urfalının evine gelen bir konuğa çiğköfte ikram edilir. Bu yapılmadığı takdirde konuksever Urfalılar konuklarına karşı büyük eziklik duyarlar. Urfa'nın bu ünlü çiğköftesi için bestelenmiş türküleri bile vardır

Çiğ köfteler ne acı
Ayran bunun ilacı
Tez yoğur gelin bacı
İster canım çiğ köfte

Çiğ köfteyi yoğuran
Bulgurunu savuran
Bol ayran, taze soğan
İlle canım çiğ köfte

SERGİ
KOLLEKTİF ŞTİ.
ÖZDEMİR SERGİ
ve ORTAKLARI
Her türlü inşaat malzemeleri, tel, çivi, kazma, kürek, el arabası, sıhhî tesisat ve bilumum yangın söndürme cihazları dolum ve bakımı.
Adres: Belediye arkası, Bulut Apt. altı. No.: 81
Tel.: 1952
4862 Urfa

Protokol

Vali ..... M. Erdoğan Cebeci
Belediye Başkanı ..... Alaattin Turhan
Cumhuriyet Savcısı ..... Nazmi Kuru
Vali Yardımcısı ..... Coşkun Ertürk
Emniyet Müdürü ..... Edip Bulut
Millî Eğitim Müdürü ..... Nejat Ergüven

Vergi Rekortmenleri

Nabi Sındıraç 3.812.877
İmam Aslan 3.281.969
Bekir Yetkin 2.568.955
Ömer Saraç 2.536.113
Mahmut Yıldız 2.255.722

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Değişik uygarlıklara sahne olmuş Sümer, Hitit, Asur ve Selçuk dönemlerinin izlerini taşıyan tarihi eserlerle dolu bir ilimizdir.
Bölgenin ekonomik yapısında hayvancılık ve tarım büyük bir önem taşımaktadır.
Türk Ticaret Bankası Urfa ve yöresi halkına 1967 yılından beri en yaygın ve etkin bankacılık hizmetlerini sunmanın kıvancı içindedir.

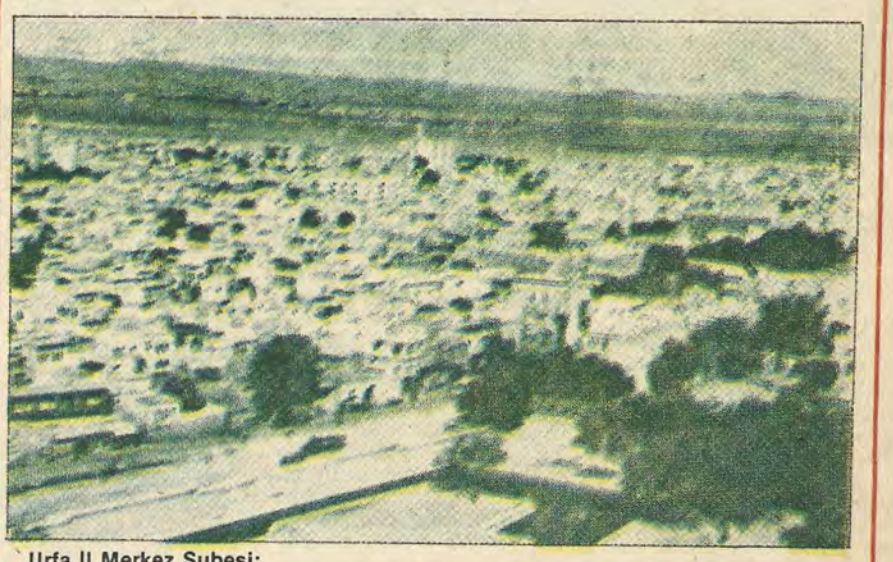

Urfa II Merkez Şubesi:
Urfa.
Urfa İli Şubeleri
Birecik, Suruç.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

PEYGAMBERLER Diyârı" olarak tanınan Urfa'nın tarihinin Hazret-i Nuh zamanına kadar uzandığı söylenir. Ancak bugüne kadar ele geçirilebilmiş tarihî belgeler bu topraklarda egemenlik süren en eski topluluk olarak Hititleri göstermektedir. Ancak bu devirde dahi yörenin daha çok Mezopotamya uygarlığının etkisi altında bulunduğu görülmektedir. Hitit'ten sonra bu topraklarda Hurri-Mitanni devleti vücut bulmuştur. Daha sonra nice kavimler gelip geçmiştir bu topraklardan Milattan önce IV. yüzyılda Büyük İskender tarafından Makedonya İmparatorluğu sınırları içine katılan bu topraklar onun ölümünden sonra ülkesi parçalanırken Selevkoslar'ın payına düşmüştür. Daha sonra da Roma İmparatorluğu egemen olmuştur buralara. Roma'nın hükümranlığı sırasında bu topraklar Müslüman Arapların sık sık hücumlarına uğramış, bu akınlar Bizans zamanına kadar sürüp gitmiştir. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler bu toprakları Bizanslılar'dan almışlar ve bundan sonra bu yörede Türk'ün egemenliği kesinleşmiştir.

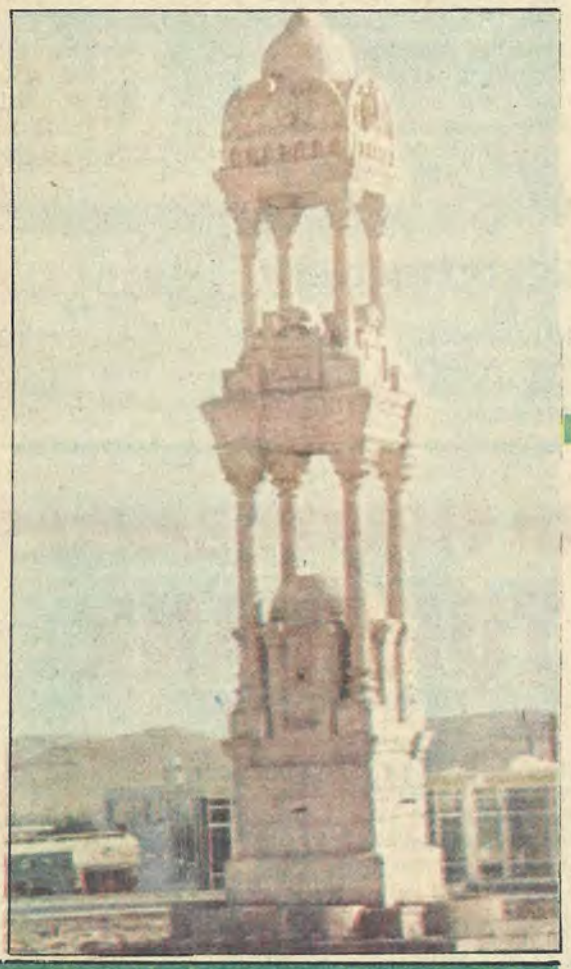

Urfa ve çevresi 1. Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı İmparatorluğu galip devletler arasında paylaşılırken önce İngilizlerin payına düşmüş, sonra onlar tarafından Fransızlara devredilmiştir. İşgâlin acısını bütün şiddetiyle yaşayan Urfalılar kırık dökük silahlarına sarılıp düşman kuvvetlerinin üzerine atılmışlar ve verdikleri amansız bir savaşla onları bu topraklardan atarak beldelerini kurtarmışlar (9 Şubat 1920).

Urfa, başlı başına bir tarih diyarıdır. Burada özellikle kutsal tarihin emsalsiz zenginliklerine rastlanır. "Peygamberler Diyârı" olmakla ün yapmış Urfa'da Hazret-i Eyyüp, Hazret-i İbrahim ve Hazret-i Şuayıp'a ait izler yer alır.

Urfa il merkezinin önemli tarihî zenginlikleri şunlardır:

HALİL RAHMAN: XVII. yüzyılda yapılmış bir havuz ile cami manzumesidir. Bu güzel ve büyük havuz bir kanalla Ayn-i Zeliha adı verilen 1500 metrekare büyüklüğünde bir göle bağlı bulunmaktadır. Bu gölün Hazret-i İbrahim ile ilgili kutsal bir öyküsü vardır. Nemrut adındaki zalim hükümdar tarafından ateşte yakılma cezasına çarptırılan Hazret-i İbrahim, bir tepe üzerinde kurulan büyük bir mancınıkla ovada tutuşturulan dev bir ateş yığınına atılmıştır. Ancak Tanrı bu ateş yığınını o anda berrak suyla dolu bir göl haline getirmiş ve sevgili kulu bu göle düşüp kurtulmuştur. Ayn-i Zeliha'nın bu göl olduğu inancı hâkimdir. Bu nedenle bu göldeki balıkların da Nemrut'un yaktırdığı ateşin külünden meydana geldiklerine inanılır ve kutsal bir değer taşıyan bu balıklara kimse elini bile sürmez, bilâkis onları beslemek suretiyle sevaba girmek ister.

HAZRET-İ EYYUB MAĞARASI: Sabrın timsali kabul edilen Hazret-i Eyyub'un yaşadığı kabul edilen mağaradır. Kentin güney kesimindedir. İnanışa göre Hazret-i Eyyub cüzzam illetine tutulduktan sonra bu mağaraya kapanmış ve burada yıllar boyu eşi tarafından tedavi edilmiştir. Bu dar ve karanlık mağarada, hastalığının fecî ızdırabı arasında dahi Tanrı'ya şükretmekten geri kalmayan Hazret-i Eyyub sonunda yüce Tanrı'nın mağfiretine nail olmuştur. Mağaranın sabırsız ve asabî çocuklara iyi geldiği inancı da vardır.

HAZRET-İ İBRAHİM MAĞARASI: Kalenin eteklerindedir. Hazret-i İbrahim'in burada doğup büyüdüğüne inanılır. Mağara günümüzde Urfa'nın önemli ziyaret yerlerinden biridir.

HAZRET-İ ŞUAYIP MAĞARASI: Tarihî Şuayp şehrindedir. Hazret-i Şuayıb'a mesken olduğuna inanılan bu mağara da Urfa'nın önemli ziyaretleri arasındadır.

ULU CAMİ MİNARESİ: Şehrin içindedir. Cami yeni yapılmış olmasına rağmen minaresi Persler zamanından kalmadır. Minarenin çevresi ile yüksekliğinin eşit olması dikkati çekmektedir.

URFA KALESİ: Şehrin yakınlarındaki Damlacık tepesinin eteğindedir. Haçlı istilâsı sırasında yapılmıştır. İç ve dış kale olmak üzere iki kısımdan ibarettir. Urfa kenti bu iki kalenin arasında kalan alanda yükselmektedir.

Urfa il merkezinin çevresinde de önemli tarihî yerler vardır:

BİRECİK: Tarihî adı "Birtha"dır. Fırat Nehri kıyısında olup orta çağdan kalma bir kalenin yıkıntıları vardır.

HARRAN: Tarihî adı Carrhes'tir. Bizans çağından kalma bir kale ile Hitit, Roma ve Türk-İslâm devirlerine aid kalıntılara rastlanmaktadır. Topraktan yapılma kubbe biçimindeki evleri ile de ilginç bir görüntü arzetmektedir.

NEMRUT TAHTI: İl merkezinin güneybatısındadır. Sarp ve yüksek bir zirvedir. Gerisinde kayalara oyulmuş odalar bulunmaktadır.

SUMATAR: Asurlulardan kalma Şuayb kentinin harabeleri bu yörenin önemli tarih zenginlikleri arasındadır. Hazret-i Şuayb'ın mağarasıda buradadır.

Yurt İçi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

Nerelerde kalınır

HOTEL KAPAKLI: Sarayönü Cad. Tel.: 1430-2016
HOTEL GÜVEN: Sarayönü. Tel.: 1700-1384.
HOTEL ALTAY : Divanyolu. No.: 70 Tel.: 1917-1355. 30 odalı, kalorifer
HOTEL İPEK PALAS: Köprübaşı Cad.
SURUÇ:
BELEDİYE OTELİ: Hükümet Konağı Cad.
KARDEŞLER OTELİ: Hükümet Konağı Cad.
GÜLPALAS OTELİ: Mürşitpınar Cad. Suruç.

TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI

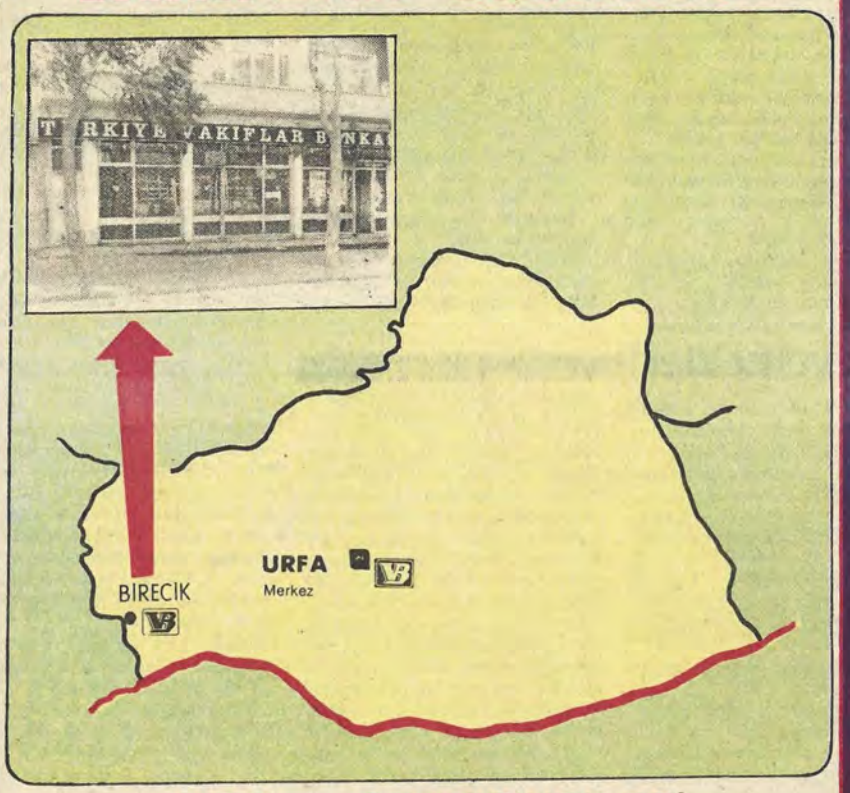

URFA ve ÇEVRESİNDE DE
HER TÜRLÜ BANKACILIK İŞLEMLERİYLE
SAYIN HALKIMIZIN HİZMETİNDEDİR

«Güven Kapısı»

SPOR

URFA'da spor 1919 yılında kurulan Urfaspor kulübünün yaptığı faaliyet sonucunda etkinlik kazanmıştır.

Yörede güreş en ilgi çeken spor dalı olmuştur. Bugüne dek Urfa bölgesinden ünlü güreşçiler yetişmiştir. Urfalı Salih Pehlivan acı kuvveti ve elde ettiği başarılar ile ün yapmıştır. Urfalı Sait Pehlivan, Türk güreşine adını altın harflerle yazdırmıştır.

Olimpiyatlara katılan tek Urfalı güreşçi Seyit Hışırlı'dır. Hışırlı peş peşe kazandığı Türkiye şampiyonlukları ile minder güreşinde isminden söz ettirmiştir. Seyit Hışırlı Balkan Şampiyonası'nda şampiyonluk kürsüsüne çıkmıştır. 1970 Kanada Dünya Şampiyonası'nda 5. olan Seyit Hışırlı Akdeniz Oyunları'nda 2.'lik Münih Olimpiyat Oyunları'nda grekoromende 6. sıranın sahibi olmuştur. Daha sonra B.Almanya'ya giden Seyit Hışırlı orada B.Almanya Şampiyonluğu'nu kazanmıştır.

Urfa -bölgesi yüzme sporunda hayli faal bölgelerimiz arasındadır. Halil İsotçu, Mehmet Tuz yörenin bu dalda ünlü sporcuları arasındadır. Futbolcu Reşit Kemal Köylü Urfa'dan yetişmiş golcü oyuncular arasındadır.

Urfa'nın ilk spor kulübü olan Urfaspor'u Altınörs, İdmanyurdu, Uyanıkspor Gençlik kulüpleri izlemiştir. 1934 yılında Uyanıkspor ile İdmanyurdu kulüpleri birleşmişler yeni kurulan kulübe Halkspor adı verilmiştir. 1947 yılında Uyanıkspor kulübü yeniden kurulmuştur.

Günümüzde Urfa'da 12 spor kulübü mevcuttur. Bu kulüplerin en popüler olanı ve İkinci Türkiye Ligi'nde Urfa'yı temsil eden Urfaspor'dur. Viranşehir'de iki, Ceylanpınar'da Birecik'de üç, Akçakale'de bir, Siverek'de iki kulüp bulunmaktadır.

İhtisas kulübü olan Urfa Avcılık ve Atıcılık kulübü, yörede bu spor dallarına önem verenlerin büyük ilgi gösterdikleri ve de üyesi fazla olan kulüptür.

Urfa'da atıcılık, avcılık, atletizm, basketbol, futbol, güreş, halter, judo, karate, masa tenisi, yüzme, taekwan-do, voleybol dallarında yoğun faaliyet görülmektedir.

URFA BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ

Adres: Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü- Urfa.
Memur ve personel sayısı: 38
Lisanslı sporcu sayısı: 3267 erkek, 314 bayan.
Tesisler: Urfa Şehir Stadı (2500 kişilik), Urfa Spor Salonu (1500 kişilik), Urfa Yüzme Havuzu.

Bölgede inşaatı başlatılan Viranşehir Spor Salonu yarıda kaldı. Siverek Akçakale, Birecik, Ceylanpınar ilçelerinde stad ve spor salonları için arsalar alındı, ancak şimdiye kadar inşaatlar başlatılmadı.

UŞAK

64

Yüzölçümü: 5341 km2
Nüfus: 247.224
İlçeler: Banaz, Eşme, Karahallı, Sivaslı, Ulubey.
Köy sayısı: 257
Doktor sayısı: 101
Hastane yatak sayısı: 420
Okur-yazar oranı: % 72
Otomatik telefon kodu: 6411

ÖNEMLİ BİR SANAYİ VE TARIM MERKEZİ

AHMET ALPHAN

"UŞAK, millî tarihimizde düşman ordularının komutanlarını esir olarak kabul eden memleket sayılmıştır."

28 Ocak 1973 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tutanaklarına geçen bu sözlerin sahibi olan İsmet İnönü, Uşak'ın Yunan istilâsı altında kaldığı iki yıl boyunca, Garp Cephesi Komutanlığı yapmış, bu cepheye bağlı kuvvetler Uşak'ın kurtuluşunda önemli rol oynamıştı.

İnönü'nün sözleriyle vurguladığı olay, 2 Eylül 1922 gecesi saat 22.30 sıralarında Süvari Bölüğü Komutanı Sivaslı Yüzbaşı Ahmet Bey'in Yunan Baskomutanı General Trikopis ve yanındaki komutanları Bölmeli Tepe'deki 5. Kafkas Fırkası Komutanı Albay Dadaylı Halit Bey'in yanına getirip teslim etmesiyle gerçekleşmiş ve bu olay Kurtuluş Savaşı'nın Yunan ordularının İzmir'de denize dökülmesiyle netleşen büyük zaferinin son işareti olmuştu.

Bugün 5 bin 341 kilometrekarelik bir alana yayılmış beş ilçesi ve 247 bin 224 kişilik nüfusuyla İç Ege'nin önde gelen kentlerinden biri olan Uşak, 70'i geçen irili ufaklı fabrikasıyla, bol miktarda yetişen sebze ve meyvesinin yanı sıra, yılda 300 bin tona yaklaşan pancar üretimiyle de önemli bir sanayi ve tarım merkezidir.

15 Temmuz 1953 yılında il merkezi haline getirilen Uşak, sanayi ve tarımda gösterdiği gelişmenin yanı sıra, ülke çapında çok tutulan ve kendi adıyla anılan "Uşak halısı" ile de tanınmıştır.

Eski belgelerde ilin adı "Uşşak" olarak geçer. Kelime, Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde verilen bilgiye göre "âşıklar diyarı" anlamında kullanılmıştır.

Uşaklı olmasıyla her zaman övünen ünlü şairlerden Ömer Bedrettin Uşaklıgil de bir dizesinde, kenti "Âşıklar diyarı olduğun belli" diye tanımlar.

Efsaneye göre Uşak, şimdiki yerini mezarları Uşak Şeker Fabrikası'na giden yolda bulunan dokuz âşığın yerleşmesiyle bulmuştur.

Banaz, Eşme, Karahallı, Sivaslı ve Ulubey ilçeleriyle 257 köyü bulunan Uşak'ta okuryazar oranı da yüzde 72'dir. Uşak ve ilçelerinde en yaygın sanayi dalı dokumacılık ve deri işlemedir. Kentte çok sayıda dokuma ve tekstil fabrikası bulunmakta, bu arada Türkiye'nin tüm sargı bezi gereksinmesi Uşak'ta bulunan tezgâhlarca karşılanmaktadır.

Uşak'ın tarihî gelişimi ise, kalkolitik çağa kadar ulaşır. İl yöresinde yapılan araştırmalar, Ege bölgesini Orta Şark'a bağlayan "Krallar Yolu" üzerinde bulunan ilin tarihinin M.Ö. 2000 yıllarına kadar uzandığını göstermiştir.

Ege bölgesinin bu önde gelen kenti, Kurtuluş Savaşı sırasında da önemli rol oynamış, Anadolu'yu işgal eden Yunan Orduları Başkomutanı General Trikopis kılıcını burada Türk komutanlara teslim etmiştir. İşgal sırasında dönemi bütün çarpıcılığıyla gözler önüne seren birçok fotoğrafla birlikte, General Trikopis'in teslim oluşuna ait belgeler, Uşak'ta kurulu bulunan "Atatürk ve Etnoğrafya Müzesi"nde görülebilir.

Adı nereden geliyor

Uşak özbeöz Tük kenti olarak Selçuklular tarafından kurulmuştu. Selçuk Türkleri burada güzel bir kent meydana getirmişlerdi. Ancak, bu kente nüfus gerekliydi. Yeni yeni oğul-uşak gerekiyordu kent için. Bu nedenle oğul-uşağı bol olması duasıyla bu kente Uşak adını verdi Selçuklular. Ve o günlerden bu yana da hep bu adla anıldı Uşak kentimiz ve bağlı bulunduğu il...

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 900 metre olan Uşak kurak bir yaz geçirir. Ortalama sıcaklık 25 derece civarındadır. Temmuz, ağustosta sıcaklık bazen 34 dereceye kadar çıkar. Kış ayları yağışlıdır. Yılın 90-100 günü tam güneşli 60.70 günü de kapalı ve yağışlı geçer. Diğer günler parçalı bulutludur.

Nasıl Gidilir

İstanbul'dan kalkan İzmir treni Afyon'dan yapılacak aktarma ile Uşak'a uğrar. Karayolu çok düzgündür. Ankara'yı İzmir'e bağlayan (E-23) asfaltı üzerindeki Uşak'a bütün illerden devamlı otobüs bulunur.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1954

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %90.4

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	28.042	39.9
CMP	11.650	1.6
DP	29.973	42.7

1957

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %81.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	28.846	41.9
CMP	17.138	24.9
DP	22.613	32.8
HP	314	05

1961

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %80.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	14.592	20.7
CHP	29.398	41.7
CKMP	26.540	37.6

1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %61.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	31.187	55.1
CHP	18.737	33.1
CKMP	6.641	11.7

1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %54.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	22.537	43.5
CHP	19.005	36.7
CGP	6.587	12.7
MP	911	1.8
MHP	1.479	2.8
TİP	1.243	2.4
Bağımsızlar	56	01

1973

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %56.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	20.058	33.0
CHP	23.724	39.0
CGP	2.601	4.3
DP	8.266	13.6
MHP	2.018	3.3
MSP	4.096	6.7

1977

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %73.7

Partiler	Aldığı oy	%
AP	37.538	40.6
CHP	43.849	47.4
CGP	1.196	1.3
DP	1.472	1.6
MHP	2.859	3.1
MSP	5.431	5.9
Bağımsızlar	145	01

UŞAK ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
%76	%24

YIL 1982

Kabul	Red
%92.9	%7.1

EKONOMİ

Nüfusunun yarısından çoğu köylerde yaşayan Uşak ilinde tarım ve hayvancılık, ekonomik faaliyetlerin önemli bir kısmını teşkil etmektedir.

İlde tahıllar en çok yetiştirilen ürünlerin başında gelmektedir. Tahıllardan da daha çok buğday, ve arpa, önemli ölçüde üretilmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, ilde ilk defa kurulan şeker fabrikasının hizmete girmesinden bu yana şeker pancarı ekilişi de artmıştır. Patates, nohut, sebze, kavun, karpuz, mısır, yem bitkileri, meyvecilik, tütün tarımı önemlidir. Yetiştirilen tütünler başfiyata yakın bir fiyatla alıcı bulmaktadır.

Sulanabilen alanlarda sulu ziraat yapılmakta, diğer alanlarda kuru ziraat uygulanmaktadır.

UŞAK VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: KEMAL ESENSOY

UŞAK, Kütahya iline bağlı bir ilçe iken 15 Temmuz 1953 yılında il haline getirilmiştir. İlimizin, İç Anadolu'yu Ege Bölgesine bağlayan bir bölgede yer alması, cografi konumuna ayrı bir özellik kazandırmaktadır.

Diğer taraftan Uşak millî mücadelemizde oynadığı aktif rol ve 30 Ağustos Dumlupınar Zaferi'nden sonra kaçan düşman kuvvetleri Başkomutanı General Trikopis ve maiyetinin bölgemizde esir alınarak 3 Eylül 1922 günü, halen müze olarak kullanılan binada Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün huzuruna çıkarıldığı bir il olması dolayısıyle de tarihimizde önemli bir yel işgal etmektedir.

Ankara-İzmir karayolunun 1968 yılında ikmâl edilerek ulaşıma açılmasından sonra Uşak gerek şehircilik ve gerekse nüfus artışı yönünden büyük gelişmelere sahne olmuştur.

Halkımızın çalışkan ve müteşebbüs olması dolayısıyla Uşak'da muhtelif sanayi kolları önemli aşamalar kaydetmiştir. Özellikle Debagat (deri), pamuklu dokuma, halı ipliği imalâtı eski bir maziye dayanır. Diğer taraftan 16. yüzyılda ünü yurt sınırlarını aşan Uşak halılarının bugünde özelliğini korumak için büyük çaba gösterilmektedir.

Kooperatifleşme suretiyle kalkınmaya önem veriyoruz.

Son olarak Sivaslı ilçesinde kurulan et mamulleri fabrikası işletmeye açılmıştır.

Sorgun köyünde kurulan süt fabrikası çalıştırılmaya hazır bir hale getirilmiştir.

İlimizin özellikle Eşme, Karahallı ve Ulubey'e bağlı köylerimizde içme suyu sıkıntısı vardır.

Bu nedenle YSE teşkilâtımız hummalı bir çalışmanın içindedir. Son olarak 16 ünitemize sağlıklı içme suyu getirdik.

Kurulduğundan beri içme suyu sıkıntısı çeken Eşme ilçemizi 1983 yılında bol suya kavuşturacağız.

1688 km. uzunluğundaki köy yolları ağımızın 169 km.si ham yol, 378 km.si tesviyeli yol niteliğindedir. Kısa süre içersinde bu yollarımıza stabilize yol haline getireceğiz, köy yollarında asvaltlama işlerine hız verdik. Son olarak 18 km.lik köy yolunun asvalt kaplama işini bitirmiş bulunuyoruz.

Son iki yıldan beri belediye hizmetlerinde büyük gelişmeler sağlanmıştır. Uşaklıların hizmetleri bütün güçleri ile desteklemeleri sağlanan gelişmelerde en büyük amil olmuştur. Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz işlerde belediye ve halkın işbirliği en üst düzeye çıkartılmış ve belediyemiz eliyle tahakkuk ettirilen işler, keşif tutarlarının en fazla % 50 indirimiyle tahakkuk ettirme imkânı bulunabilmiştir.

Bu süre zarfında mevcut iki adet park ve çocuk bahçesine, on adet yeni çocuk bahçesi ilave edilmiştirBunun yanında muhtelif semtlerde gençlerimiz için futbol. basketbol ve voleybol sahaları düzenleme çalışmalarına başlamış bulunuyoruz. Bunların bir kısmı ikmâl edilerek hizmete sunulmuştur. Amacımız, her mahalleye park, çocuk bahçesi ve spor tesisleri yapmaktır. Bu suretle çocuklarımızı sokaklardan kurtaracak, gençlerimizi de spor yapma imkânına kavuşturacağız.

Yeni bir kamyon garajı tesis ederek, şehir içersinde trafiği önemli ölçüde rahatlattık.

1981 ve 1982 yılları içersinde kısıtlı imkânlara rağmen 90.000 M2 asfalt yol yapılmıştır. 1983 yılında ilimizin cadde ve sokaklarının büyük bir kısmı asfaltlanmış olacaktır.

Şehrimizin kanalizasyon şebekesi eskidir. Yeni konut alanlarında kanalizasyon sıkıntısı çekilmektedir. İmkânlarımızla şebekeyi genişletme çalışmalarını sürdürmekteyiz.

Yeni bir balık hali tesis ettik. Bugüne kadar açıklarda ve gelişi güzel yerlerde satışa arzedilen balıkları temiz ve sağlıklı bir mahalde toplamaktayız.

Şehrimizin içme suyunu yeterli hale getirebilmek için mevcut altı adet yeraltı kuyusuna, beş adet kuyu daha ilave ettik. Bugün yeterli içme suyuna sahibiz. Uzun vadeli su sorununu çözmek için şimdiden gerekli hazırlıklarımızı sürdürüyoruz.

Ayrıca yeni inşa ettirilen 46 dükkân iş sahiplerine kiraya verilmiştir.

Bunlardan başka 96.000.000.- TL.'sı keşif bedelli ve altı katlı 100'üncü yıl işhanı inşaatına başlanmış bulunuyoruz. İkmâl olunduğunda ilimizdeki işyeri ve dükkân sıkıntısı önemli ölçüde hafifleyecektir.

Mezbahamız yeterli ve sağlıklı değildir, yine 1983 yılında modern bir mezbaha hizmetine başlanacaktır.

Şehir içi yolcu taşımacılığını, dört yeni otobüs alarak daha iyi işler hale getirdik.

Uşak ili son derece temiz bir şehirdir. Vatandaşlarımızın temizlik konusunda gösterdikleri hassasiyet her türlü takdirin üzerindedir. Yeni beş adet çöp kamyonu ile ekiplerimiz takviye edilmiştir. Şehrin her semtine çöp bidonu yerleştirmekteyiz.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

İzmir-Ankara asfaltı üzerinde bulunan merkez ilçenin yüzölçümü 1333 kilometrekare nüfusu 110.255-'tir. Merkez bucağın 59, Güre bucağının 26 olmak üzere merkez ilçenin 85 köyü vardır.

Merkez ilçe köylerinde kilim dokumacılığı da önemli bir gelir kaynağıdır. Hububat, meyvecilik, sebzecilik, haşhaş, şeker pancarı, nohut, mısır, yem bitkileri tarımı yapılmaktadır. Hayvancılıkta önemli gelir kaynaklarından birini teşkil etmektedir.

BANAZ

Uşak ilinin doğusunda yer alan ilçe Uşak-Afyon karayolu üzerinde ve il merkezine 35 km. mesafededir. İlçe 1063 kilometrekare yüzölçümü ile 40369 nüfusa sahiptir. İlçede Cumhuriyet, Şehitler ve İslâm mahallesi olmak üzere üç büyük mahalle ve 47 köy vardır. Büyükoturak ve Kızalcasöğüt köyleri belediyeliktir.

Roma İmparatoru Trianus adına kurulan tarihi Triana-Polis şehrinin harabeleri Ahat köyünde bulunmaktadır. Derlenen eserlerden bir kısmı Afyon Müzesi'nden teşhir edilmektedir.

Uşak'ın en güzel mesireliklerinden biri olan Evrendede mesire yeri Banaz'a 4 km. mesafededir. Yine Yukarı Karacahisar Köyü'ndeki Çokrağan mesire yeri de en iyi mesireliklerden biridir. Mesirelik halkının bir kısmı ile Uşak ve Banaz halkının piknik ihtiyacı karşılanmakta ve haziran başından eylül sonuna kadar yararlanılmaktadır.

EŞME

Daha önceleri Manisa ilinin bir ilçesi iken 1953 yılında Uşak'ın il olması ile Uşak'a bağlanan ilçe ilin güneybatısında yer almaktadır. Yüzölçümü 1338 kilometrekare, nüfusu 38756'dır. İlçenin 61 köyü vardır. İlçe, Ege bölgesinde olmasına rağmen Manisa ovasında aniden yükselen bir yayla üzerinde kurulduğundan iklim yönünden bir geçitve karasal bir iklime sahiptir.

Eşme, tren yolu ve karayolu ile tüm komşu il ve ilçelere bağlıdır. İle 74 km. uzaklıktadır. İlçe nüfusunun %70'i geçimini tarımdan sağlamaktadır, hububat, tütün, hayvancılık, meyvecilik, haşhaş başlıca gelir kaynağıdır. Eşme'nin kokulu armutları ünlüdür. İlin en fazla karpuz yetiştiren yöresidir. Yeleğen Köyü'nün karpuzları Diyarbakır karpuzları kadar meşhurdur.

KARAHALLI

Uşak'ın güneyinde yer alan ilçe yüzölçümü bakımından ilin en küçük yerleşim bölgesidir. Yüzölçümü 323 kilometrekare, nüfusu 5801'dir. İlçenin 15 köyü bulunmaktadır. İle 63 km. uzaklıktadır.

Lidyalılar zamanında yapılmış ve meşhur Kral yoluna geçit verdiği bilinen Cılandıras köprüsü Banaz Çayı üzerinde olup Uşak'a 45 km. uzaklıktadır. Köprü, araba, kağnı ve benzeri araçların geçidine elverişli olmayıp sadece insanların geçmesi için yapıldığı anlaşılmaktadır.

İlçede önemli bir dağ, ova ve vadi olmamakla birlikte arazinin engebeli dağınık ve kıraç bir arazi vasfında oluşu tarımda verim maliyeti olumsuz yönde etkilemektedir.

SİVASLI

Uşak'ın güney-doğusunda Uşak-Çivril karayolu üzerinde bulunan ilçe il merkezine 35 km. uzaklıktadır. Yüzölçümü 486 kilometrekare, nüfusu 19.789'dır.

İlçede merkezden hariç 21 köy vardır.

Görülecek yerleri arasında Seçikler Köyü'nde Romalılar zamanından kalan Sebaste harabeleri, Sivaslı-Payamalanı harabeleri ve ilçenin mesire yeri 100. Yıl Evrenli Parkı sayılabilir.

ULUBEY

İlin güneyinde yer alan Ulubey ilçesinin yüzölçümü 798 kilometrekare, nüfusu 19.996'dır. İlçenin 27 köyü vardır. Merkez ilçe ile beraber Avgan Köyü belediyeliktir. Uşak'a 31 kilometrekare uzaklıktadır.

Roma ve Helenistik çağlardan kalma Blaundos harabeleri ilçeye bağlı Sülümenli Köyü'nde ve ilçeye 13 km. uzaklıkta bulunmaktadır.

Ulubey'e bağlı Bekimiş köyü yakınında Aksaz deresinde bulunan Aksaz kaplıcasınınağrılara (sancılara) ve felçlilere iyi geldiği söylenmektedir.

Vergi Rekortmenleri

A.Nihat Gülgeroğlu	:11.521.533.- TL.
Kâmil Kahraman	:5.138.564.- TL.
Galip Gürdal	:3.900.621.- TL.
Uğur Serdaroğlu	:3.720.070.- TL.
Kemal Okkaoğlu	:3.704.620.- TL.

ÖNEMLİ KİŞİLER

HACİM MUHİTTİN ÇARIKLI— (1882-1965)- Kurtuluş Savaşı yöneticilerinden. Bergama ve İzmir'deki orta öğretimden sonra Mülkiye'den mezun oldu. (1904) İçişleri Bakanlığı'nda görev aldı, kaymakamlık, mutasarrıflık, 1913'de İzmir'de polis müdürlüğü yaptı, Mütarekede Karase Mutasarrıfı iken İzmir'in isgali üzerine Balıkesir Müdafaai Hukuk Merkezi Heyeti başkanı olarak çalıştı, Alaşehir ve Balıkesir kongreleri başkanlığını yaptı, Osmanlı Meclisine seçildi, bu meclisin feshi üzerine Ankara'ya kaçıp ilk TBMM'de görev aldı. Milletvekilliği üzerinde kalmak şartıyla ve olağanüstü yetkiyle Bursa valisi oldu, İstiklâl Mahkemeleri üye ve başkanlığı yaptı, 2 ve 3. dönemlerde Giresun, 4—8. dönemler arası da Balıkesir milletvekilliği yaptı. Danıştay'ın kuruluşuna öncülük etti.

ÖMER BEDREDDİN USAKLI— (1904-1946) Şair, yönetici, milletvekili. Mülkiyeyi bitirdi, kaymakamlıklarda bulundu, mülkiye müfettişi oldu, 1943'de Kütahya milletvekili seçildi, veremden öldü. Şiir kitapları: Deniz Şarhoşları, Yayla dumanı, Sarıkız Mermerleri...

AHMET TAHTAKILIÇ— (1909- ?)- Hukukçu, Eğitim ve Çalışma bakanı, 8. dönem Kütahya DP milletvekili, sonra Millet Partisi kurucularından, 1961 Kurucu Meclis üyesi, CKMP temsilcisi, İkinci Cumhuriyet'in I. dönem Uşak, ikinci dönem İstanbul milletvekili, senator.

EĞİTİM

Uşak'ta okuma-yazma oranı % 72'dir.

1982-1983 eğitim yılında öğretmen başına şehirlerde 30, köylerde 26 öğrenci düşmektedir.

Uşak ilinde 328 ilkokul, 26 ortaokul, yedi lise, bir kız meslek lisesi, üç endüstri meslek lisesi, bir ticaret lisesi, üç imam hatip lisesi ve dört pratik kız sanat okulu mevcuttur.

İl dahilinde okulsuz köy bulunmamaktadır.

Uşak, kültür ve eğitim seviyesi yüksek düzeyde illerimiz arasında bulunmaktadır. Bunun son örneği parasız yatılı okullar ile yüksek okullar ve üniversitelere giren öğrenci sayılarının yüksek bir düzeyde oluşu ve bakanlıkça 1981-1982 eğitim yılında açılan öğretmenler Günü Şiir ve Kompozisyon Yarışması'nda iki öğrencinin Türkiye ikinciliği gösterilebilir.

Ayrıca, ilde sportif faaliyetlere büyük ağırlık verilmekte olup, 1982-1983 eğitim yılında Uşak Lisesi, genç kızlar kategorisinde kros ve puanlı atletizm dallarında, imam hatip lisesi öğrencilerinden birisi de 81 kiloda güreşte Türkiye birincisi olmuştur.

UŞAK'ta "Zeybek" türündeki oyunlar ağır basar. Yörede "samah" ile birlikte değişik kadın oyunları da vardır. Kaşıklarla oynanan oyunlar oldukça ilginçtir.

Kaşık oyunları ile ilgili olarak, Çamlaraltı Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin çalışmaları şu şekildedir:

"Girit adasında öteden beri Türkçe olarak "kuşak" dedikleri kaşıklarla oynanan oyunlara ve yine Türkçe olarak karşılama ya da onun Rumcaya çevrilmesi ile "Atkristos" denildiği bilinir.

Kaşık oyunlarımızın güzelliği Avrupalılarca değer görmüştür. "Türk Kastanyetleri"nin bir resmini kitapta yayınlayan Delabort, ayrıca on yedinci asırdan Ferrari'nin onları tanıtan Latince bir metnini de veriyor: "Veterum eymbalum Sphoere Sclicek Dimitate Conjungebature Sorum Ciebat".

Pinchtenthal'da eski seyyahlara dayanarak "Kastanyetlerin doğu kadınları arasında fazlasıyla kullanılmakta olduğunu "yüz kusur yıl önce yazmıştır."

OYUNLAR

Çamlaraltı Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin oyunlar ve kadın giysileri konusundaki araştırmaları ise şöyle:

"Kına havası, karataş, İslâmoğlu. dındın" adlı oyunlar yörenin en sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

Kına havası: Bu türkü geline kına yakılırken söylenmektedir.

Çattılar kazan taşını ney amman
Vurdular düğün aşını ney ney amman
Yaptılar gelin başını ney ney amman
Haydi dostlar ayrılalım ney ney amman

Karataş: Karataş yöresindeki bağlarda genç kızların üzüm toplarken söyledikleri türküler sırasında sevinçten oynadıkları bir oyundur. Bu oyunun en belirgin figürleri, sol ayak üzerinde bir kere sekilirken sağ ayak, sol ayağın önüne geçer ve yere basar. Sağ ayak üzerinde ise iki defa sekilirken sol ayak geriden öne doğru sallanır, ve yere basar. Bu temel figürdür. Bundan sonra çökmeler ve dönmezler vardır.

Dındın: Düğün öncesi, kına gecesinde genç kızların gelini de aralarına alarak oynadıkları bir oyundur. Dındın ismini nereden aldığı bilinmemektedir. Bu oyunlar sırasında oğlan anneleri de, genç kızlar içinde oğullarına kız beğenirler. Bu oyun sırasında genç kızlar tüm maharetlerini gösterirler.

Diğer oyunlarda kaşıklar avuç içine gelecek şekilde tutulup oynandığı halde, Dındın ormandan gel, yorduda beni evimizin yokuşu adlı oyunlarda ise kaşık sapları avuç içine gelen tarafı dışa gelecek şekilde tutulur. Karşılıklı geçip geri dönmeler, sırt sırta verip yere çökmeler ve sol ayağı sağ el ile tutup, sağ ayak üzerinde sekmeler bu oyunun en belirgin özelliğidir.

GİYSİLER

Kadın giysileri: Başlıklar altınlarla süslüdür. Başlığın bir parçası üzerine her sırası kırk tane olan sekizlik iki sıra altın, balık sırtı dikilir. Her sıranın sonuna bir büyük altın konulur. Çok kez büyük altın sırası dört tane olur. Bu alına yerleştirilir. Üzerine yazma örtülür. Boş kısımlar gizlenir. Ayrıca krep altında süslenen , başa yerleştirilen başlıkların uçları saç aralarından geçirilerek saça bir şekil verilir.

Erkek giysileri: Mustafa Çobanoğlu, İsmail Özboyacı ve Ömer Salor'un yaptığı araştırmalar şöyledir:

Başta fes vardır, etrafına sarılmış oyalı bir yemeni bulunur.

Sırtta: Evde dokunmuş yakası kapalı bir gömlek giyilir. Çoğu zaman ipekli olur. Üstüne camadan giyilir. Kollu ve işlemelidir. En üstte ise sallama vardır. Bunun kolları boştur. Efe hareket ettikçe sallanır.

Altta : Diz kapaklarını mutlaka açıkta bırakan ağı bol bir potur, bu potur camadan ve sallama ile aynı kumaştan yapılır.

Daima işlemeli olan giysilerde hâkim renkler,açık-koyu mavi, siyah, sarı, ve kırmızıdır.

Ayakta: Yemeni veya çizme, çizme olmadığı takdirde yemeninin üstüne işlemeli tozluk giyilir.

Belde: Kuşak. Bu kuşak epey uzun ve enli olur. Silahlığa yataklık yapar. Kuşak üstüne silahlık takılır.

Silahlık: Beş gözlü beli saran çok geniş kalın bir deri kemerdir. İçinde efenin veya zeybeğin bütün aksesuarlarını toplar. Bu aksesuarları sayacak olursak; efenin çakısı ve kavi tabancası, kuburu, "kuburlu bir tabanca", kasaturası gibi şeyler sıralanabilir...

Hamaylı: Gümüşten yapılmış küçük bir kutudur. İçinde en'am vardır. Sağ koltuk altındadır. Kayışın üstü gümüş bileziklerle süslüdür.

Yörede çalınıp söylenen daha birçok türkü vardır: "Kiremitte buz musun, ekinler ekilirken, evlerinin önleri kuyu, o da mı yalan bu da mı yalan, İslâmoğlu, gökçedere zeybeği, Cezayir türküsü, gelin alma havası,, yeniceköyden çıktım başım salamat, banaz çayı, Ayşem nereden geliyon" adlı türküler yörenin sevilen türküleri arasında yer almaktadır.

EVLENME

Erkek evi kıza dünür gider. Kız istenir. Kız tarafı düşünmek için zaman ister . Kızı verecek olurlarsa, erkek evine duaya gelmeleri bildirilir. Duada yemek verilir. Hoca yemekten sonra dua okur ve kızla erkeği yavuklu yapar.

Düğün gününe kadar geçen zaman içinde bayramları erkek babası takı alır (yüzük, küpe, bilezik, elbiselik gibi). İki yaşlı kadın alınan bu armağanları gelinin evine götürür. Kız evinde toplanan komşularla birlikte kıza verilir.

Kızın babasına düğünün ne zaman yapılacağı danışılır. Düğünün yapılacağına ve gününe karar verilirse, erkek evi çeyiz düzmeye başlar.

Akşam, erkek evine kına almaya gidilir, kına kız evine bırakılır. O gece gelin kına yakılır. Gece eğlence ile geçer, çeşitli oyunlar oynanır, türküler söylenir. Sabahleyin davulcu ve zurnacı herkesten önce kalkar ve davulunu çalar. Bu halkı uyandırmak içindir. Atlılar toplanır ve cirit oynanır, güreş tutulur. Sonra da konak yerlerinde yemekler yenilir. Gelin çıkıncaya kadar sohbet edilir. Gelin çıkacağına yakın seymen alayı kurulur. Seymenin başına iyi deyişlemeler söyleyen bir kişi geçer. Buna seymen başı denir.

Seymene katılanlar çoğunlukla bekârdır: Tek sıra olarak dizilirler. Seymen başı:

Uşak'tan aldım ustura
Elimi kesti destere
Maşallah deyin ağalar
Arkamdaki eskere

Diyerek yola koyulurlar. Seymen burada barut ister . Barut getirilir ve seymendeki silahlara birkaç atımlık barut dağıtılır. Bu barut yolda giderken ve kız evinde havaya ateş etmek içindir. Yolda seyman başı deyişmeler söylemeye devam eder. Delikanlılar bu deyişlerin her satırından sonra "Eyvallah" çekerler. Arada bir de silahlar patlar.

Seymen başı mendil ve beleğini ister.

Düğünler çoğunlukla kışın yapıldığı için, bu deyiş gelinin çıkarılmasını çabuklaştırır. Seymenler daire yapar. Seymen başı deyişlere devam eder. Gelin tekbir getirile.ek çıkarılır. Ata bindirilirken seyman başı: yine deyişleme söylemeye başlar:

Kaması elinde
Tabancası belinde
İki el silah atı verin
Vakti saati yerinde

Seymenler bunun üzerine ikişer el silah atar. Gelin atla erkek evine doğru yola çıkar.

Kentin tarihi

UŞAK ve cevresi kalkolitik çağdan itibaren iskan edilmiştir. M.Ö. İki bin'de Anadolu'da ilk siyasi birliği kuran Hititler'in batısındaki Uşak, Bu medeniyete sınır olmuştur. Uşak, Hititlerin batı komşusu olan Arzawa-Ahiyyava memleketleri sınırları içinde yer almıştır.

1 inci bin'de Frig kültürünün batı sınırını oluşturan Uşak, Friğ kültüründen ziyade İyon kültürünün içinde kalmıştır.

Ege Bölgesi'ni Orta Şark'a bağlıyan "Kral Yolu" üzerinde bulunan Uşak, Lidya Kralı Kresus ile Pers İmparatoru Kyrus arasındaki savaşın Kyrus lehine sonuçlanmasıyla tüm Anadolu gibi Uşak'ta Pers hâkimiyetine girdi. Bu durum Makedonya Kralı Büyük İskender'in Anadolu seferine kadar devam etti.

1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Türklere açılan Anadolu içlerine ve Batı'ya yayılan atalarımız ilk defa bu dönemde bölgemize yerleşmişlerdir.

Bizanslılar,Selçuklulara Uşak'ın güneyindeki Düzbel'de Kılıçarslan'a yenilince bölge ilk defa Türkler'in eline geçmiş oldu. Selçuklular ile Bizanslılar arasında birkaç defa el değiştiren yöre XII'inci yüzyıl başlarında Alaaddin Keykubat tarafından ele geçirildi.

Uzun süre Bizanslılar'a karşı bir "Uç" il olan uşak XIII... yüzyıl sonlarına doğru Germiyan Oğullarına bağlandı. 1380 yılında Germiyan Oğulları, Osmanlı Devleti'nin nüfuzuna girdiler. 1391'de Yıldırım Beyazıt bu bölgeyi Osmanlılara bağlamıştır.

1402 yılında Timur'un Osmanlıları mağlup etmesinden sonra bu yöre Karaman Oğulları'nın eline geçti. 1414'den 1429'a kadar Karaman Oğulları'na bağlı Germiyan Beyleri'nin elinde idare olunan Uşak, Germiyan Oğulları'nın son beyi Yakup Bey'in vasiyeti üzerine II'nci Murat zamanında Osmanlı ülkesine katıldı.

Uşak 29 Ağustos 1920 tarihinde Yunan işgaline uğradı. 30 Ağustos 1922 Dumlupınar Meydan Muharebesi'nde Yunan Ordusu bozguna uğratılmış, 1 Eylül 1922'de Türk Ordusu Uşak ı düşman işgalinden kurtarmıştır.

Cumhuriyet döneminde Uşak, Kütahya iline bağlı bir kaza merkezi olarak kalmış, 15 Temmuz 1953 yılında il merkezi haline getirilmiştir.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	:Kemal ESENSOY
Vali Yardımcısı	:Ekrem BERK
Vali Yardımcısı	:T.Galip SERATLI
C.Savcısı	:Hüseyin YILDIZ
Emniyet Müdürü	:Özcan ATALAY
İl Müftüsü	:Mehmet GÜRLER
Defterdar	:İskender YALÇINKAYA
T.Ziraat Müdürü	:İsmail AYNUR
Veteriner Müdürü (Tarım Kur.İl Bşk.)	:Yaşar YANIK
Millî Eğitim Müd	:Mehmet BAL
Bayındırlık Müd	:Sabahattin GÜZELAY
Sağ.Sos.Yrd.Müd	:Dr. Halil KARAHASAN
B.T.Böl.Müd.	:Tuncer BARDAKÇIOĞLU

SPOR

Uşak'ta sporun tarihi hayli eskilere dayanmasına rağmen, modern sporlarda ciddî bir faaliyetin başlaması ancak 1930'lu yıllara rastlamaktadır. Halkevi spor faaliyetinin bölgede sporun kökleşip yapılmasına pek büyük etken olduğu muhakkaktır.

Uşak'ta modern spor dallarında da futbol her zaman içinde en ön plânda yer alırken atletizm, basketbol, güreş ve voleybol dallarında da ciddî bir faaliyetin varlığı görülüyor. Uşak özellikle son yıllarda basketbolda gözle görülür bir yükselme göstermektedir.

Uşak ilimizde spor faaliyetine pek büyük katkıları bulunan spor kulüpleri şunlardır:

UŞAK GENÇLERBİRLİĞİ (Siyah - Beyaz), **TURAN İDMANYURDU**)Yeşil - Siyah), **İMAY GENÇLİK** (Mavi - Beyaz), **UŞAKSPOR** Kırmızı - Siyah), **SİVASLI GENÇLİK** (Yeşil - Sarı), **ULUBEY GENÇLİK** (Sarı - Siyah), **KIZILCASÖĞÜT GENÇLİK** (Yeşil - Beyaz).

GÜNEŞ
"bir başka un"
bayanlar!..
hamur işleriniz için
özel üretildi
GÜNEŞ unları,
mutfaktaki hünerinize,
hüner katmak için..

Genel Dağıtım:
TEKPA
Halide Edip Adıvar Cad. No:158 Alsancak-İZMİR
(Üçyol ile Buca Köprü ayrımı, Mobil karşısı)
Tel: 278431 - 274199

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Halıcılık ve dokumacılık gibi el sanatları ile tanınan bu güzel ilimizde tarım ve hayvancılık çalışmaları da yöre halkının başlıca uğraşıları arasındadır.
Türk Ticaret Bankası 1970 yılından beri Uşaklılara bankacılık hizmetlerini en etkin şekilde sunmanın mutluluğunu duymaktadır.

Uşak İl Merkez Şubesi
Uşak

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Huzurlu Yaşayın

Bu yıl mahsul bolca bin bereketli olsun paranız İş Bankası'nda gönlünüz huzur dolsun.

Tasarruflarınızı, paranızın ve istikbalinizin emniyeti olan Türkiye İş Bankası'nda değerlendirin, huzurlu yaşayın!

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

VAN

65

Yüzölçümü: 21.003.04 km2
Nüfusu: 468.646
İlçeler: Başkale, Çatak, Erciş, Gürpınar, Gevaş, Muradiye, Özalp.
Köy sayısı: 566
Doktor sayısı: 49
Hastane yatak sayısı: 424
Okur-yazar oranı: % 87
Otomatik telefon kodu: 9-0611

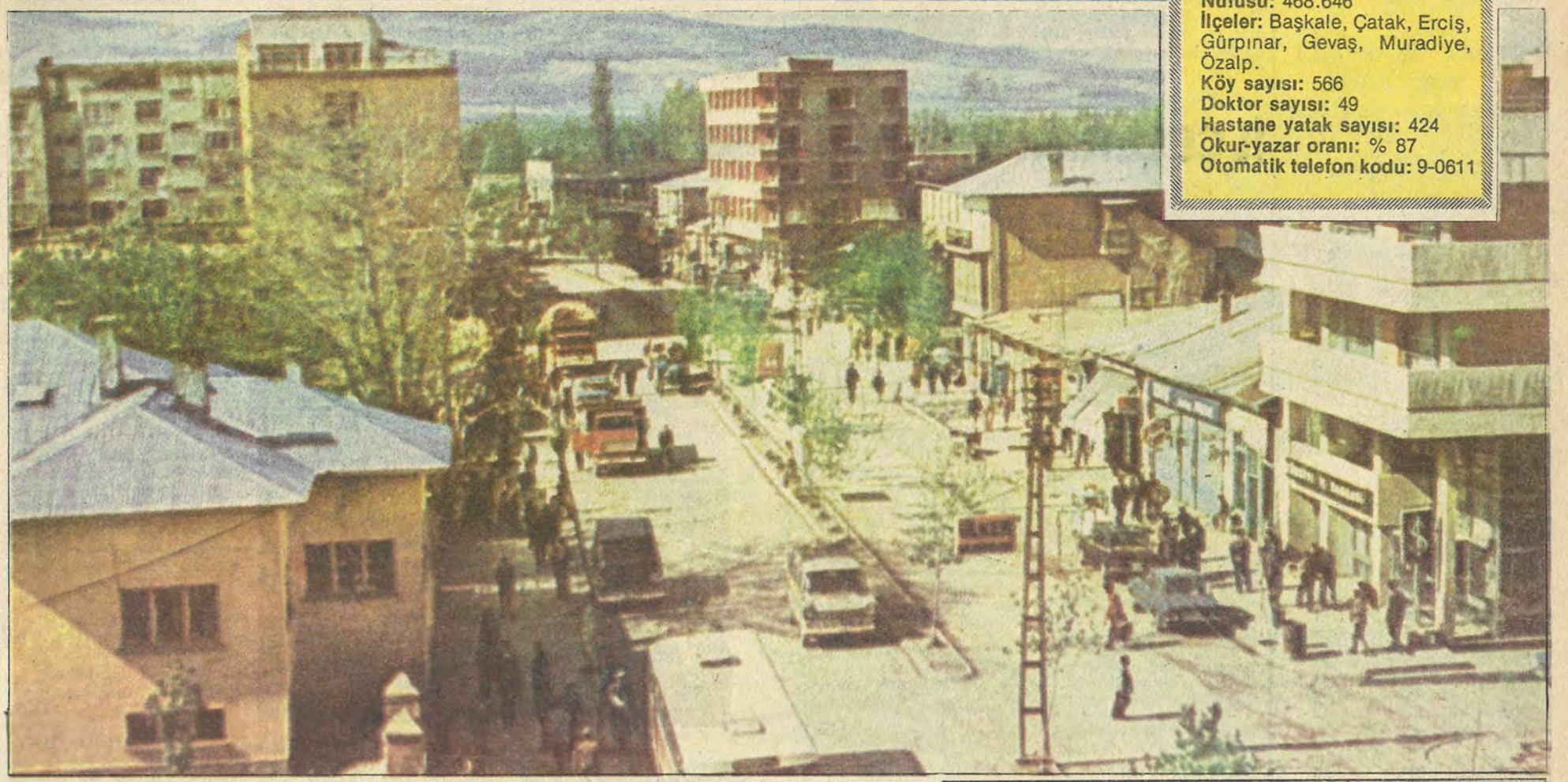

Bol su ve yeşillik, mavi göl, tükenmeyen bereket

YALÇIN KİTAPÇI

DOĞU Anadolu'nun bir köşesinde, denize hasret mi çekiyorsunuz? Bir motorla şöyle bir göl gezisine çıkınız: Karçıkan Dağları'nın yeşil koynuna sokulmuş Van Gölü'nün koycuklarının Norveç'in fiyortlarını bile aratmadığını görürsünüz.

Bir dağcı mısınız? Temmuz ayına kadar başında kar saklayan 4334 metrelik Süphan Dağı'nın İsviçre'nin Alpler'iyle yarışabileceğini kabul edersiniz...

Temiz hava, bol su, sonsuz yeşillik, mavi göl, tükenmeyen bereket, güleryüzlü Türk köylüsü... İşte Van ili... Beyaz dalgaları arasında sayısız yabankazı, yabanördeği, pelikanı ve flamingolarının uçuştuğu mavi gölleri ile, içinde atlıların bile kaybolacağı kadar boy atmış altın başaklı tarlalarıyla, dere boylarınca uzanan yeşil yoncalıkları ve evleri arasına yayılmış meyve bahçeleri ile süslü Van ili. Türkiye'nin en güzel illerinden biri...

İki tarafında kavak ağaçlarının uzandığı düzgün caddeleri ile Van, tüm bu doğal güzelliklerinin yanı sıra kendi adıyla anılan kedisi, elması, otlu peyniri, kavunu, alabalığı ve Van Gölü balığı ile de ün yapmıştır.

Kabuğunun inceliği ile tanınan ve "aslik" adıyla da anılan ünlü elması, geçmişte gelinlik çağına gelmiş genç kızlara bir tür sınav olurdu. Bu ince kabuklu elmayı hiç koparmadan ve olabildiğince uzun soyabilmek, yeteneğin kanıtı olurdu. Öte yandan, yabanî sarmısak, çaşır, mustafaçiçeği, mendo, helis, maydanoz ve hotoz gibi yerel otlarla yapılan "otlu peyniri", dünyanın en lezzetli alabalıklarının yakalandığı Bahçesaray (Müküs) ve Çatak dereleri ile Van Gölü'nde yetişen ve uskumruya benzeyen "ince kefalı" bu ile özgüdür hep.

Sovyet bilgini Shutavsky'ye göre, kavunun öz yurdu Van'dır. Günümüzde Van ve Diyarbakır çevresinde yetişen cep kavunu, külâhlı kavun, şeyhan kavunu gibi yöresel bazı adlarla anılan türler vardır.

Kayıtlara göre kavun, 16. yüzyılda Anadolu'dan İtalya'ya ihraç edilmiş ve Papa Cantaluppi'nin çiftliğinde yetiştirilmiştir. Bu nedenle, "Cantalupp" adını alan bu kavun, bugün Amerika ve Avrupa'da da üretilmekte ve aranan bir tür olarak bilinmektedir. İşte yuvarlak, basık, dilimli ve kabuğunun üzeri hafif pürtüklü, turuncu renkte ve ananasa benzeyen bir kokusu olan bu kavun türü, Van'da "kantalpo kavunu" adıyla hâlâ yetiştirilmektedir.

Adı nereden geliyor

Göl kıyısında küçük bir sayfiye kasabası olan Turuşpa'yı Urartuların ünlü kumandanı Van Bey baştan başa imâr ederek koskoca bir kent hâline getirmişti. Burası öylesine güzel bir kent olmuştu ki, Urartuların eski kraliçesi Semiramis'in annesi Urartu'nun adını verdiğibu kasabanın Turuşpa olan adı yerine halk arasında Van ili adıyla anılmıştı. "Van ili" adı zamanla halkın dilinde kısaltılıp kısaca "Van" olup çıktı...

iklimi

Denizden yüksekliği ortalama 1725 metre olan Van uzun kış günlerinden sonra fazla sıcak olmayan bir yaz geçirir. Yazın ortalama sıcaklık 25 derecenin altındadır. Ekimden, nisana kadar her yer karla kaplıdır. Nisan, mayıs ve ekim bol yağmur yağar. Yılın 90-100 günü tam güneşli 80-90 günü kapalı ve yağışlı. Diğer günler parçalı bulutludur.

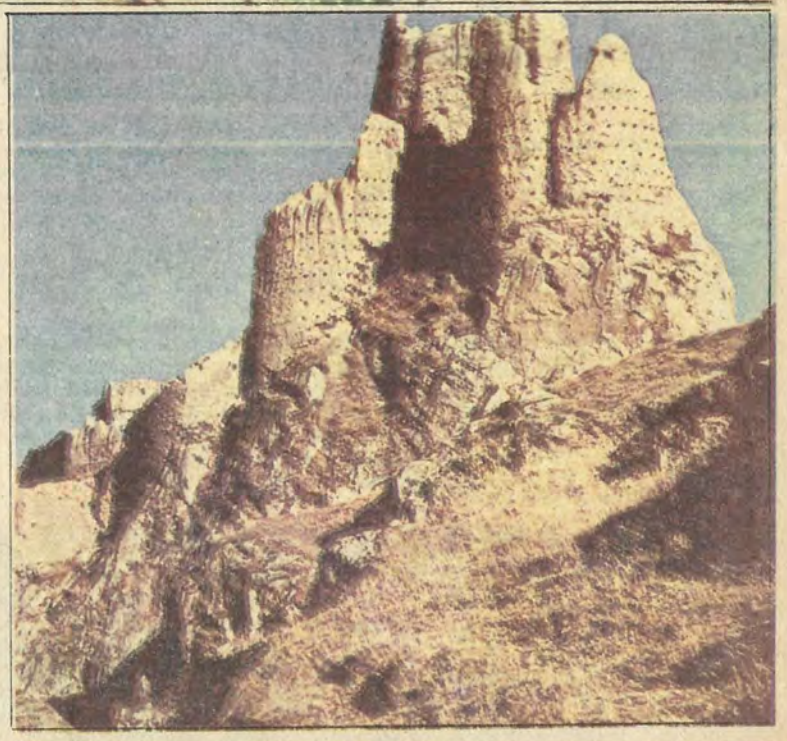

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Politik Kimliği

1950

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %88.2

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	20.653	50.5
DP	16.785	41.0
Bağımsızlar	10.374	8.5

1954

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %92.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	18.507	35.3
DP	33.637	64.1

1957

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %81.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	29.950	56.7
CMP	632	1.2
DP	22.266	42.1

1961

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %82.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	5.085	7.9
CHP	20.963	32.6
CKMP	13.757	21.4
YTP	24.428	38.1

1965

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %79.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	21.585	30.2
CHP	32.276	45.2
TİP	1.869	2.6
YTP	14.067	19.7
Bağımsızlar	1.641	2.3

1969

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %77.2

Partiler	Aldığı oy	%
AP	22.232	27.3
CHP	8.477	10.4
CGP	19.276	23.6
MHP	7.694	9.4
TİP	952	1.2
YTP	9.891	12.1
Bağımsızlar	13.086	16.0

1973

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı %79.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	21.750	22.4
CHP	10.027	10.3
CGP	50.924	52.3
DP	1.344	1.4
MHP	639	0.7
MSP	6.779	7.0
Bağımsızlar	5.840	6.0

1977

Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %80.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	17.943	15.4
CHP	22.569	19.4
CGP	13.776	11.8
DP	1.403	1.2
MHP	3.282	2.8
MSP	23.798	20.5
Bağımsızlar	33.677	28.9

VAN ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
%81	%19

YIL: 1982

Kabul	Red
%91.7	%8.3

VAN VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: BEHÇET EREN

DOĞUNUN İncisi", "Dağlar Ardındaki Cennet", "Dünyada Van, Ahirette İman" gibi deyimlerle tanımlanan ilimiz bir tarih ve doğal güzellikler hazinesidir. Tarih öncesi çağlardan beri, çeşitli medeniyetlere sahne olmuş bulunan Van I. Dünya Savaşı esnasında yakılıp yıkılmış olmasına rağmen Cumhuriyet döneminde hızla gelişmiş ve bugün yine Doğu Anadolu'nun en önemli bölge merkezlerinden biri olmuştur.

Tarım, hayvancılık, turizm ve sanayi son yıllarda büyük gelişmeler kaydetmiştir. Yapımı sürdürülen Zernek barajı, Koç Köprü barajı ve Muradiye sahil sulaması ikmâl edildiği takdirde geniş ölçüde sulu ziraat yapılabilecektir. Hayvancılık bakımından, özellikle 3 milyon küçük baş hayvan mevcudu ile ilimiz büyük bir potansiyele sahiptir.

Turizm alanında ise, başta, M.Ö. (900-600) yılları arasında Van başkent olmak üzere ihtişamlı bir medeniyet kurmuş olan Urartulardan kalma Van Kalesi, Çavuştepe, Toprakkale olmak üzere ülkemize turist çeken merkezlerden biri olan Akdamar Adası, Hoşap Kalesi ve Van Gölü'nün eşsiz güzellikteki kumsalları ile romatizma ve deri hastalıklarına iyi gelen şifalı suları her yıl bölgeye binlerce yerli ve yabancı turist çekmektedir. Van, Doğu Anadolu'da en önemli konaklama merkezi olup halen faaliyette bulunan ve önümüzdeki yıldan itibaren hizmete girecek olan turistik otellerle konaklama tesisi sorunumuz kalmayacaktır. Van halkının geleneksel konukseverliği ve turizm alanında ulaşmış olduğu bilinç sayesinde çok yakın bir gelecekte ilimizin tüm Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun tatil merkezi olacağına inanıyorum.

Bu arada, gurur duyduğumuz ve ilin gelişmesini ve bir kültür merkezi olmasını sağlayacak olan 100. Yıl Üniversitesi'nin kurulması için gerekli ilgi ve yardımlarını esirgemeyen Devlet Başkanımız Sayın Kenan Evren'e ve Konsey üyelerine İl adına şükran duygularımızı iletmek istiyorum. Böylece ulu önder Atatürk'ün 1937 yılındaki talimatı ve vasiyeti de yerine getirilmiş oluyor.

Bütün bu saydıklarımızı

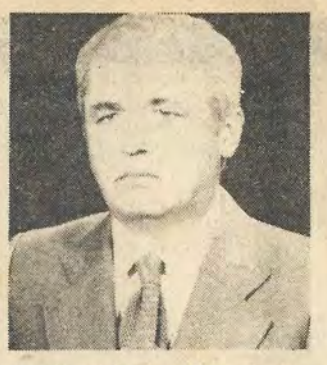

özetleyecek olursak, eşsiz doğal güzellikleri, ihtişamlı tarihî zenginlikleri ve süratli gelişme hamleleri ile Van çok yakın bir gelecekte Türkiyemizin en önemli merkezlerinden birisi olacaktır.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

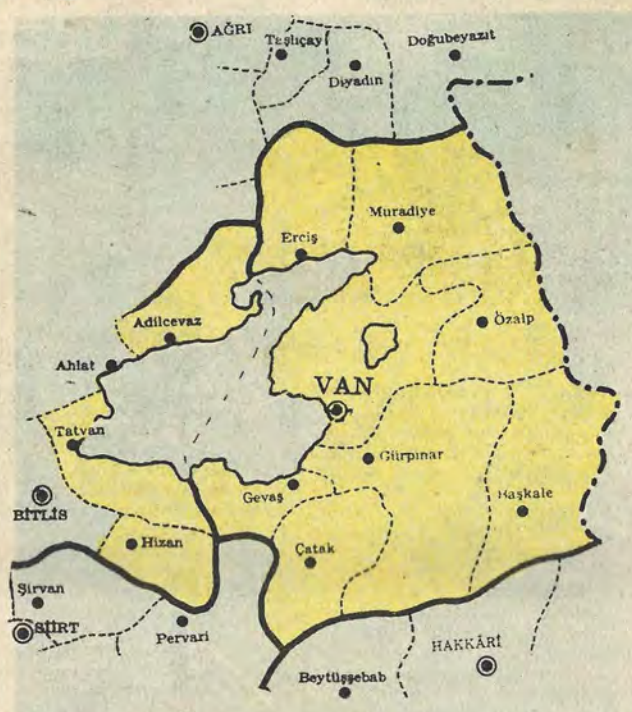

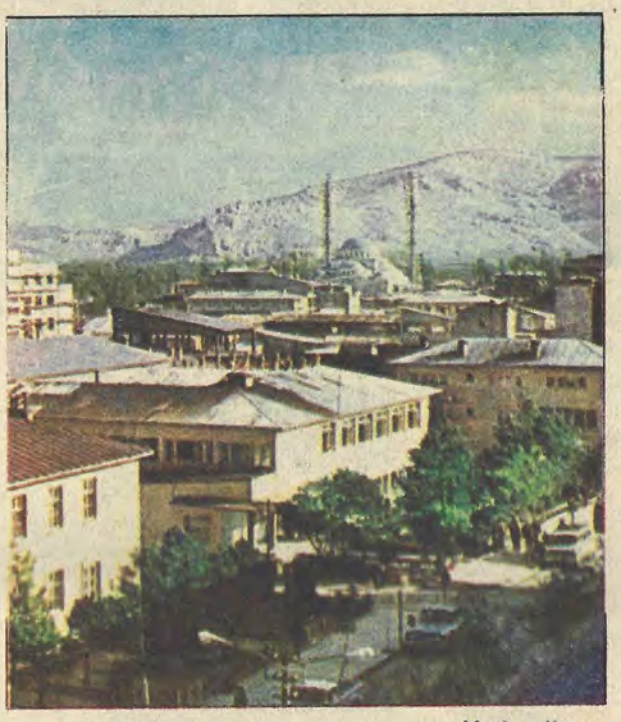

Merkez ilçe...

BAŞKALE

Bugünkü Başkale ilçesi, 1910 yılında Van iline bağlı Hakkâri sancağının merkezi olan Elbak'tır. 1923 yılında ilçe olmuştur. İlçe merkezi İspiriz Dağı'nın eteğinde kurulmuştur. İlçe doğudan İran, batıdan Gürpınar ilçesi, kuzeyden İran ve Özalp ilçesi, güneyden ise Hakkâri ili ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 2599 km2, denizden yüksekliği 2400 metredir. İlçenin toplam nüfusu 40 bin 948, merkez bucağının nüfusu ise 9770 kişidir. İl merkezine uzaklığı 112 km.'dir.

ÇATAK

İlçenin kuruluş tarihi 1865 yılıdır. İlçe merkezi iki derenin birleştiği yerde ve dar bir vadi içersinde kurulmuştur. İlçe doğudan Gürpınar ilçesi, batı ve kuzeyden Gevaş ilçesi, güneyden ise Hakkâri ili ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 1826 km2'dir. Denizden yüksekliği ise 1512 metredir. İlçenin toplam nüfusu 22.225, merkez bucağın nüfusu ise 2442 kişidir. İle uzaklığı 82 km.'dir.

GEVAŞ

Gevaş ilçesinin Urartulardan beri tarihî bir yerleşim yeri olduğu görülmektedir. İlçe oluş tarihi 1860 yılıdır. İlçe merkezi Artos Dağı'nın eteğinde ve Van Gölü'nün sahilinde kurulmuştur. İlçe güneyden Çatak ilçesi, güneybatıdan Pervari ilçesi, batıdan Tatvan ilçesi, kuzeyden ise Van Gölü ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 1201 km2, deniz yüzeyinden yüksekliği 1770 metredir. İlçenin toplam nüfusu 40.152, merkez bucağının nüfusu ise 7410 kişidir. İl merkezine uzaklığı 40 km.'dir.

ERCİS

Erciş ilçesinin tarihi, tarih öncesi devirlere dayanmaktadır. 18. yüzyılda Erciş'in Van Beylerbeyliği'nin 14 sancağından birisi olduğu görülmektedir. 1910 yılında ilçe olan Erciş, Van Gölü'nden 5 km. uzaklıkta, Sulu Ovası denilen düzlük üzerinde kurulmuştur. İlçe doğudan Muradiye ilçesi, batı ve kuzeyden Ağrı ile, güneyden ise Van Gölü ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 2115 km2, deniz yüzeyinden yüksekliği ise 1750 metredir. İçenin toplam nüfusu 73.343, merkez bucağının nüfusu ise 27.582 kişidir. İle uzaklığı 95 km'dir.

GÜRPINAR

Gürpınar ilçesi, 1936 yılında, şimdiki Kırkgeçit bucağının olduğu yerde kurulmuştur. 1954 yılında kaza merkezi bugünkü yerine nakledilmiştir. İlçe merkezinin kurulduğu yer Havasor Ovası'dır. İlçe güneyden Hakkâri ili, doğudan Başkale ilçesi, batıdan Çatak ve Gevaş ilçeleri, kuzeyden Van ve Özalp ilçesi ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 4063 km2, deniz yüzeyinden yüksekliği 1740 metredir. ilçenin toplam nüfusu 38.289, merkez bucağının nüfusu ise 2.866 kişidir. İl merkezine uzaklığı 21 km.'dir.

MURADİYE

XVII. yüzyılda Van Beylerbeyiliği'nin 14 sancağından biridir ve ismi Bargiri'dir. İlçe oluş tarihi 1910 yılıdır. İlçe merkezi, doğuda Pirasit, batıda ise Ahurik dağları arasındaki vadinin Van Gölü'ne doğru açılan sırtı üzerinde kurulmuştur. İlçe kuzeyden Doğubeyazıt ve Diyadin (Ağrı) ilçeleri, doğudan İran, batıdan Erciş ilçesi, güneyden ise Van ve Özalp ilçeleri ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 2596 km2, deniz yüzeyinden yüksekliği 1735 metredir. İlçenin toplam nüfusu 61.253, merkez bucağının nüfusu ise 10.321 kişidir. İl merkezine uzaklığı 82 km'dir.

ÖZALP

Özalp ilçesi, 1869 yılında Mahmudiye adıyla bugünkü Saray bucağında kurulmuştur. 1948 yılında ilçe merkezi bugünkü yerine nakledilmiş ve ismi Özalp olmuştur. İlçe merkezi Karakalli isimli düzlük üzerinde kurulmuştur. İlçe doğudan İran, batıdan Van, batı ve kuzeyden Muradiye ilçesi, güneyden ise Gürpınar ve Başkale ilçeleri ile çevrilmiştir. Yüzölçümü 2380 km2'dir. Deniz yüzeyinden yüksekliği ise 2100 metredir. İlçenin toplam nüfusu 48.571, merkez bucağının ise 3660 kişidir. İl merkezine uzaklığı 64 km'dir.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	:Behçet Eren
C.Savcısı	:Şerif Ünal Mollaoğlu
Ağır Ceza Başkanı	:V.Mümtaz Talu
Bölge İdare Mahkemesi Başkanı	:Metin Yüksel
Vali Yardımcısı	:İsmail Cilburunoğlu
Vali Yardımcısı	:M.Müslim Dirican
Vilâyet Özel Kalem Müdürü	:Zeki Furan
Millî Eğitim Müdürü	:Necmettin Çaldağ
Sağlık Müdürü	:M.Savaşkan Olcaysu
Defterdar	:Mehmet Noyan
Vergi Dairesi Müdürü	:Kemal Öge
Emniyet Müdürü	:Tuncer Meriç
Turizm Bölge Müdürü	:Cemil Zor

Vergi Rekortmenleri

Şerafettin Yurtseven	:13.053.568.- TL.
Ahmet Yurtseven	:13.031.752.- TL.
İsmet Yörük	:7.414.505.- TL.
Enver Saraçoğlu	:6.256.667.- TL.
Muzaffer Saraçoğlu	:6.255.408.- TL.

Önemli kişiler

İRFAN BAŞTUĞ (1908-1960) 27 Mayıs'ta Millî Birlik Komitesi üyesi tümgeneral. Ankara Valisi, Harp Akademisi mezunu bir trafik kazasında öldü.

VEHBİ KOCAGÜNEY (1881-1970) Tümgeneral, milletvekili. Harp Okulu, Genelkurmay Topçu Müfettişliği yaptı, emekli olunca 1946'da Erzurum milletvekili seçildi.

HAKKI UNGAN (1880-1943) Son Osmanlı Meclisi'nde Van mebusu, ilk TBMM, 'den başlayarak 1943'e kadar Van milletvekili. Bitlis Mektubi Mümeyyizi.

HASAN SIDDIK HAYDARİ (1886-1966) İlk TBMM Van mebusu. İstiklâl Madalyası sahibi. Haydarhanlı Aşireti Reisi, çiftçi, Muradiye doğumlu.

EMİR GİRDİVAN (1874-?) İlk TBMM'ye Van mebusu olarak seçildi, ama katılmadığından istifa etmiş sayıldı.

TEVFİK DEMİROĞLU (1862-1933) İlk TBMM Van mebusu, daha önce de 1908 Osmanlı Meclisi mebusu, Van Belediye Başkanı, İstiklâl Madalyası sahibi.

KİNYAS KARTAL (1900-?) Bruki Aşireti Reisi. Çarlık Rusyası Harp Okulu mezunu, subay, çiftçi, tüccar. 1960 sonrası Doğu'dan Batı'ya sürülen 55 ağanın en büyüğü. 1965-1980 arası AP milletvekili. Meclis'in en yaşlı üyesi olarak.

AHMET BURHANETTİN TOKER (1890-1915) Cerrah Prof.Dr.

VANİ MEHMET EFENDİ (?-1686) Sino Vani Efendi) Din bilgini. Van'ın Hoşap kasabasında doğdu. IV Mehmet döneminde Hünkar Şeyhi olmuş, ancak sonra Bursa Kestel'e sürülmüş, orada ölmüş. Istanbul'daki Vaniköy'e adını veren zat.

DÜRRÜ EFENDİ (?-1724) Sair, elçi, asıl adı Ahmet olup, 1719'ta sefir olarak İran'a gönderilmiş, bir gözü kör, divan tarzı şiirleri ilgi çekici.

VANKULU MEHMET EFENDİ (?-1592) Din bilgini, müftülük, kadılık yapmış, Medine Kadısı'yken ölmüş. Arapça'dan Türkçe'ye hazırladığı sözlük Vankulu Lûgâtı diye ünlenmiş ve Türkiye'de matbaa ilk kurulduğunda İbrahim Müteferrika'nın bastığı ilk eser de bu Vankulu lügatı olmuş.

VAN FOLKLORU YÜZYILLARIN GETİRDİĞİ KÜLTÜR HAZİNELERİ ÜRÜNÜDÜR

VAN, doğudaki folklor zenginliğinin en ilginç özelliklerini içerir. Türkü-mani atasözü, deyim, bilmece, dua ve bedduaları ile, yüzyılların oluşturduğu bir kültür hazinesidir.

Van yöresi halk oyunları "Halay" türündeki oyunlardandır.

Yörede oyunlar çoğunlukla belden ve elden tutularak oynanır. Oyunlara davul ve zurna eşlik eder. Mey, "Balaban" ve saz yörenin en yaygın halk çalgıları arasında yer alır.

"Tozi, Kersani, Şerani, Temi, Nrairanı, Kelekvan, Havasor, Hîrhır, Toycular, Bablekan, Meyrok, Sincani, Dokuzlu, Teşiyok" adlı oyunlar yörenin en sevilen oyunlarıdır.

GİYSİLER

Van Atatürk Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin giysiler konusundaki çalışmaları ile Fikret Değerli, Nejat Birdoğan ve Sabri Donat'ın görüşleri şöyledir:

Kadın giyimi: Başta "kofik" denilen püsküllü bir nevi başlık vardır. Başları "leçek" denilen ve etrafı oyalı örtüler sarar.

Gövdede; kadife, canfes, yün kumaşlardan yapılmış ekseriya etekler geniş, belden büzgülü, oldukça uzun, kuloş denilen biçimde dikilmiş "fistan" (entari) bulunur. Bu entariler, olanaklara göre simlerle işlenir. Entarinin altında ayak bileklerinden düğmeli tuman (külot) denilen şalvarımsı bir giysi vardır.

Belde; Van'da yapılan ve sanat değeri büyük olan gümüş kemerler bulunur.

Entarinin üzerine renkli boncuklarla işlenmiş renkli yelekler giyilir.

Çorap; yerli yünden, çeşitli desenlerle örülmüştür. Ayaklarda "galoş potin" adı verilen ayakkabılar vardır. Bunlar da yörede yapılır.

Kadınlar evden dışarı çıktıklarında çeşitli renkte ve simle işlenmiş çarşaflar giyerler, ellerinde İran kınası yakılıdır.

Süs ve takı eşyası olarak da boyuna ve bileğe renkli boncuklar, maddî duruma göre boyuna beşibirlikler, altınlar veya gümüş gerdanlıklar takılır.

Erkek giyimi: Başta, takke ve takke etrafına "ahmediye" bağlanır.

Gövdede, işlik adı verilen gömlekler vardır. Gömlekler yakasız olur. Kolları uzun ve düğmelidir. Üzerinde cepkene benzer yelekler giyilir. Yelekler motiflerle işlidir.

Şalvarlar Van'a özgüdür. Biraz bolca, ağı fazla aşağıya sarkmayacak derecede, paçalar bol, paçalar ve cep ağızları renkli filoş iple, motiflerle işlenmiştir. Mavi renk tercih edilir.

Kışın kadife "sako" palto giyilir. Çoraplar yerli yünden ve çeşitli desenlerle örülür. Ayakkabı olarak yerli yapım, siyah renkte yemeni (arkadan kuyruklu) giyilir.

Yörenin diğer giyim şekilleri:

Kadın giyimi: Başta kofi ve bu kofinin bağlanması için en az üç renkli mendil, genellikle bu baş bağlama yedi renkten oluşan mendillerden oluşur ve halk dilinde bu yedi ayrı renge "heft" renk denilir.

Giysi olarak, en altta (kıras) denilen kol uçları kolçaklı (celahi) denilen gömlek giyilir. Bu gömlek dizkapaklarını kapatacak şekilde giyilir.

Gömleğin üstüne eğer, etek boydan ise eteğin üstü ancak bu eteğin altına önü kapalı belden bağlanacak şekilde tuman ve eteğin üst kısmının üstüne kadifeden tam kollu kafes giyilir.

Belde kuşak ve bu kuşağın üstüne de varsa, süslenmiş para kuşağı bulunur.

Kafesin üstüne kolsuz işlemeli kadifeden yelek vardır.

Ön kısmına ise önlük olarak uçları kırmalı ve eşlemeli (mezer) denilen önlük bulunur.

Etek olarak boydan değilse, kuşağın altından bağlanacak şekilde basma ve pazenden renkli arka etek olarak giyilen (fistan) vardır.

Ayaklarda yünden yapılmış desenli çorap, bunun üzerinde de çarık bulunur.

Erkek giyimi:

Göğüs kısmında içlik veya köynek adı verilen beyaz veya çubuklu patiska veya ketenden dokunmuş gömlekler bulunur.

Gömleğin üstünde el tezgâhlarında dokunmuş şal-şepik dediğimiz giysinin üst kısmı "şal" vardır.

Şalvar olarak "şal-şepik'in altı olan "şepik" giyilir. Ayaklarda yün çorap, çarık ve reşik vardır. Belde kuşak ve kuşağın üstüne palaska takılır. Ayrıca, yine şal-şepik kumaşından olan cepli, yarım kollu yelek giyilir. Ancak, bu yelek kuşak altına alınmayacak şekilde giyilmektedir.

ERCİŞLI EMRAH

Onyedinci yüzyılda yaşamış ünlü bir halk ozanıdır. Erzurumlu Emrah'la bir ilgisi yoktur.

Günümüzde özellikle Doğu Anadolu bölgesinde çok yaygın olan "Emrah İle Selvi" öyküsü, Ercişli Emrah'ın aşk macerasını anlatır.

Eserleri Ali Saraçoğlu tarafından büyük bir titizlikle derlenmiştir.

Emrah, Türkçeyi çok güzel kullanmış olan bir halk ozanımızdır. Sayısız şiirleri vardır.

Ali Saraçoğlu'nun derlediği Emrah'ın ilginç şiirlerinden biri şöyledir:

İki kaşlar karanın
Ah elinden dâd elinden
Zülfü siyap mah- parenin
Ah elinden, dâd elinden
Ağ ellerini nakışlının
Ağca ceylân sekişlinin

Nergiz gibi kokuşlunun
Ah elinden, dâd elinden

Sefil Emrah şu sunanın
Yayladan göle konanın
Hem atanın, hem ananın
Ah elinden, dâd elinden.

BİR EFSANE

İran Şahı Şah Abbas, Van Kalesi'ni almak için, ilin kuzeyinde bulunan "Şahbağı" (Bugünkü Beyüzümü Köyü) denilen yerde karargâhını kurarak yedi yıl beklemiş. Bu bekleyiş sırasında şahın yakınlarından bir "Van'da Abdurrahman Gazi adında bir evliya vardır, bunun hürmetine Van'ı almamız imkansızdır" Şah bu zatın evliya olup olmadığını anlamak için, bir tecrübeye girişir. Bir kuzu ve aynı büyüklükte bir köpeği kızartıp adamlarından "Bunları bu zata götürün ve benim ikramım olduğunu söyleyin" der Abdurrahman Gazi kuzuyu kabul ederek köpek için "Bunu da şahınıza götürün" der. Getiren kişi kabul edilmesi gerektiğini ısrar edince, Abdurrahman Gazi "Hoşt" diye seslenir ve köpek canlanır, kaçar. Gördüklerini şaha anlatanlara şah, "Köy desinler Şah Abbas'ın bağı var" diyerek muhasarayı kaldırıp, Van'ı terkeder.

SPOR

Van ve yöresinde Türk'ün ata sporları olan güreş ve cirit bir gelenek halinde nice zamandan beri yapılagelmektedir. Ancak Van'da modern sporlara geçiş Cumhuriyetin ilânından sonra mümkün olabilmiştir. Halkevi spor koluyla başlayan ciddî ve olumlu faaliyet Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nün kurulmasından sonra daha hızlı bir gelişme göstermiştir. Bu faaliyette futbolun baş sırayı aldığı görülmüştür.

Van'da spor faaliyetinin gelişip yayılmasında önemli katkıları bulunan spor kulüpleri şunlardır: EREKSPOR (Sarı - Kırmızı), İKİNİSAN GENÇLİK (Mavi - Beyaz), ERCİŞ GENÇLİK (Sarı - Lâcivert), ERCİŞ BİRNİSAN GENÇLİK (Sarı - Beyaz), İskelespor (Yeşil - Mavi), VANSPOR (Sarı - Siyah), GEVAŞ GENÇLİK (Yeşil - Beyaz), ÖZSEN GENÇLER (Sarı - Lâcivert), ÖZVAN GENÇLİK (Siyah - Beyaz), VAN İDMANYURDU (Kırmızı - Beyaz), GÜRPINAR GENÇLİK (Kırmızı - Mavi), HOŞAP GENÇLİK (Sarı - Yeşil), BAŞKALE (Siyah - Beyaz).

Özel yemekleri

Beşiktaş Kız Lisesi Folklor Kolu öğrencilerin Van yöresi yemekleri ile ilgili araştırması ise şöyle:

Kavut: Sabah kahvaltıları için hazırlanır. Buğdayın kavrulduktan sonra çekilip un haline gelmesine kavut denilir. Sade yağ eritildikten sonra kavutla karıştırılarak bulamaç haline getirilir. Kavut yemeği kahvaltıda çayla birlikte yenilir.

Murtuğa: (Çatçingir)Sade yağ ile un tavada pembeleşinceye kadar birlikte kavrulur. Diğer tarafta birkaç yumurta tuz ilavesiyle iyice çırpıldıktan sonra kavrulmuş bulamacın içine dökülür. Burada dikkat edilecek husus, yumurtaların bulamacın saçaklarınması için iki çatalla aynı anda iyice karıştırılmasıdır. Bu sayede yemek saçaklanmış, daha hoş bir görünüm almış olur. Murtluğa tuzsuz yapıldığı takdirde sofrada bal ile de yenilebilir.

Bol miktarda evelik veya ıspanak iyice kavrulur. İçine suda ıslatılmış alça pastili (Anerik pestili) atılır. Yemek kaynamaya başlayınca üstüne lop yumurtalar kırılır. Eşkiliye bol miktarda kişniş ilave etmek yemeğin en önemli özelliğidir.

Sengeser: Kavurma soğanla birlikte iyice kavrulur. Biraz su ilave edilerek hafif ateşte kaynamaya bırakılır. Kaynadıktan sonra, haşlanmış mercimek ve ezilmiş kurut ilave edilerek kaynatılır.

Kelledos: Kavurma bol soğanla birlikte kavrulur. Su ilave edilerek soğanlar iyice pişinceye kadar ateşte bırakılır. Ayrıca, bol ceviz dökülüp, derince bir tabakta içine lavaş ekmeklerin parçalanması suretiyle, bir sıra ceviz, bir sıra ekmek üst üste yerleştirilir. Bunun üzerine tencerede pişmiş olan soğanlı kavurma suyu ile birlikte cevizli ekmeğin üstüne dökülerek yenir.

TANDIR GELENEĞİ

İstanbul Özel Yıldız Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin Van'da Tandır geleneği üzerindeki araştırmaları şöyle:

Van tandırının yapısı diğer tandırlara benzemekle birlikte, bazı değişikler gösterir. Bunun için her evin tandır evi denilen yerde, orta yerde silindirik bir çukur açılır. Kırmızı killi topraktan yapılmış ve iyice yoğurulmuş çamur elle büyük bir kavisli tuğlalar (Bod) şekil verilerek çukura kenar duvarı açılacak şekilde üstüste konur ve araları gene aynı çamurla kapatılarak perdahlanır. Bu arada tandırın en altında bir baca deliği bırakılarak kenardan meyilli bir şekilde tandırın bir metre kadar ilerisinde bir kanala bağlanır. Van'da buna "Kûlve" denir. Kûlveler tandırdaki ateşin bol hava ile yanmasını sağlarlar. Alevler tandırı iyice kızdırdıktan sonra kor halindeki ateşin uzun zaman muhafazasını temin için kül ve ağzı bir paçavrayla tıkanır. İşte bu anda tandır, ekmek pişirmek için hazır sayılır.

Tandırda ekmek pişirmek şöyledir: Keveni veya ekmek pişiriciler pişirme gününden bir gün evvel geç vakit hamuru büyük teknelerde yoğurarak ertesi güne hazırlarlar. Önceden kalan küller de temizlenir. Ekmek şekilleri genellikle iki şekildedir. İnce büyük ve elptik olan "Lavaş", yuvarlar ortadan delikli ve kalınca olana ise "Taptapa" denilir.

Tandır kızgınken ekmekler çabuk piştiği için koparılıp istif edilir. Tandır, ekmek pişirme gayesiyle yakılır fakat bu arda enerjisinden başka şekiller de de istifade edilir.

Gezilecek yerler

EDREMİT: Van Gölü sahilinde tabiî plâjları olan meyve bahçeleri arasında hoş görünümlü bir mesire yeridir. İl merkezine uzaklığı 18 km'dir.

İSKELE: Göl sahilinde tabiî plâjları olan meyve bahçeleri arasında bir dinlenme yeridir. Feribot iskelesi buraya ayrı bir canlılık kazandırır. İl merkezine 7 km. uzaklıktadır.

AMİK: Göl sahiline Süphan Dağı'nın karşısında, meyve bahçeleri içerisinde tabiî plâjları olan bir dinlenme yeridir. İl merkezine 30 km'dir.

ÇATAK: Van'ın tabiat güzelliği bakımından görülmeye değer yerlerindendir. Çatak deresi meyve, ceviz ve meşe ormanlarıyla kaplıdır. Avı pek boldur. İlkbahar ve sonbahar aylarında keklik avı için çevrenin en güzel yeridir. Çatak suyunda pek bol miktarda alabalık vardır.

Çatak'ın girişindeki şelâle, ilkbahardan haziran sonuna kadar akar, bu aydan sonra kurur. Halk arasında (Ganisipi) Beyaz Bulak (su) tâbir edilen burası da görülmeye değer bir yerdir. Van'a 85 km.'dir.

GEVAŞ: Yeşillikler arasında plâjlı bir mesire yeridir. Tarihî Adamar adası karşısında olup Van'a uzaklığı 40 km'dir.

BENDİMAHİ ÇAĞLAYANI: Van Gölü'ne dökülen Bendimahi çayı üzerinde, güzel manzaralı bir çağlayandır. Van'a uzaklığı 100 km.'dir.

ŞAMRAN SUYU: Gürpınar Yukarı Mejingir köyü yakınında bir kaya dibinden kaynayarak çıkmaktadır. Urartu Kralı Menua tarafından yaptırılan 55 km'lik bir kanalla bu su şehre getirilmiştir.

TIRİŞİN YAYLASI: Gürpınar ilçesinin Çatak-Beytüşşebap arasında Norduz bölgesinde bir yayladır. Van'a 103 km. mesafededir. Yaz mevsimlerinde burası civar köylerin yayla yeri olduğundan çok kalabalıktır.

Yaylanın yüksekliği 3000 metredir. Burada eskiden kalma büyük taş duvarlar ve bu taşların üzerinde at, kurt ve geyik resimleri vardır.

TÜRK TİCARET BANKASI

TÜRKBANK

"IKINCI ADRESINIZ"

Çok eski bir tarihe sahip bu sınır ilimiz, Van Gölü ve kalesi ile de ayrı bir üne sahiptir. Değişik yayla ve ova iklimlerinin hüküm sürerek, doğal güzelliklerini ayrıca zenginleştirdiği bu şirin ilimizde, çeşitli tahıl ürünleri hayvancılık ve arıcılık ekonomik bakımdan çok önemli bir yer tutmaktadır.

Türk Ticaret Bankası 1971 yılından beri bu ilimiz ve yöresine bankacılık çalışmalarını en iyi şekilde götürebilmenin amacı içindedir.

Van İl Merkez Şubesi

Van

TÜRK TİCARET BANKASI

TÜRKBANK

"IKINCI ADRESINIZ"

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

M.Ö. 1000 tarihlerinden sonra merkezleri VAN (TUŞBA–TURUŞBA) olan Urartu devleti kuruldu. Aynı devlet M.Ö. 585 yılında MED'lere mağlup olarak tarihe karıştı.

M.Ö. 331 yılında VAN ve çevresi İskender'in eline geçti.

M.Ö. 225'de PART'ların eline geçen VAN M.S. 226 yılında SASANİLER'e intikal etti.

M.S. 399'da ROMALILAR'ın egemenliği altına giren Van nihayet 675 yılında Halife Hz. Ömer zamanında İslamiyeti kabul ederek Müslümanların eline geçti.

M.S. 975 yılında bölgeyi ve Van'ı MERVANOĞULLARI idaresi altına aldı.

1071 yılında MELİKŞAH, ordularına bizzat kumanda ederek VAN'ı Bizanslılar'dan alarak Selçuk sınırlarına kattı.

1098 yılında VAN kısa bir süre EYYUBİLER'e ve onlardan İLHANLILAR'a intikal etti.

1284'de VAN ve çevresi KARAKOYUNLULAR'ın ve 1467'den sonra da AKKOYUNLULAR'ın idaresine geçti.

1507'de VAN ve çevresini SAFEVİLER zaptetti. 1534 yılında OSMANLI orduları VAN'ı Safeviler'den alarak Osmanlı ülkesine kattı. 1535'de orduların merkeze dönüşünü fırsat bilen İranlılar tekrar Van'ı zaptettiler.

1548'de VAN tekrar OSMANLILAR'ın eline geçti.

1915 senesi 20 Mayıs'ında VAN Ruslar ve Ermeniler tarafından zaptedildi.

1918 yılı 2 Nisanı'nda VAN tekrar düşmanlardan geri alındı, Türk sınırlarına katıldı.

VAN KALESİ: Van Kalesi, Urartulular tarafından yapılmış, gölün kenarında ve 80 metre yüksekte olan bir volkanik kayanın üzerinde kurulmuştur. Kaya oyularak birçok dehliz, zindan ve mağara yapılmıştır. Oyulmuş kayanın duvarı üzerine çivi yazısı yazılıdır. Kale Urartu'lardan sonra da Ermeni, İran ve Selçukluların eline geçmiş bu devletler tarafından onarılmıştır. Kalenin güney cephesinin eteğinde tarihi Van şehrinin harabeleri mevcuttur, bu harabelerin içinde birçok cami ve hamam hala da muntazam bir şekilde ayaktadırlar. Van'ın görülmeye değer yeri Van Kalesi'dir. Oraya özel taksiyle gidilebileceği gibi iskeleye gidip dolmuşlarla da gidilir.

AKTAMAR ADA VE KİLİSESİ: Aktamar Adası'na gitmek için, Gevaş Turizm Derneği'nin işlettiği motorlardan ve hazırladığı gezilerden yararlanılır. Aktamar Kilisesi, Kilikya Kilisesi'nden sonra Ermenistan'ın ikinci büyük merkezi yani ikinci katedralı olduğu ileri sürülmektedir. Kilisenin etrafında binlerce mezar vardır. İnşaat 815 yılında başlanmış, 921 yılında bitirilmiştir.

HOŞAP KALESİ: Hoşap'ın Van'dan uzaklığı 80 KM'dir. Van'dan Başkale ve Hakkari'ye giden yolun üzerindedir. Kalenin etrafı yüksek bir surla çevrilidir. Çok yüksek bir kayanın üzerinde kurulmuştur.

ÇAVUSTEPE: Çavuştepe'nin Van'dan uzaklığı 30 km.'dir. Eski bir Urartu şehridir. Mabet ve saray meydana çıkmıştır. Saray ortasında 165 metre uzunluğunda bir koridor mevcuttur.

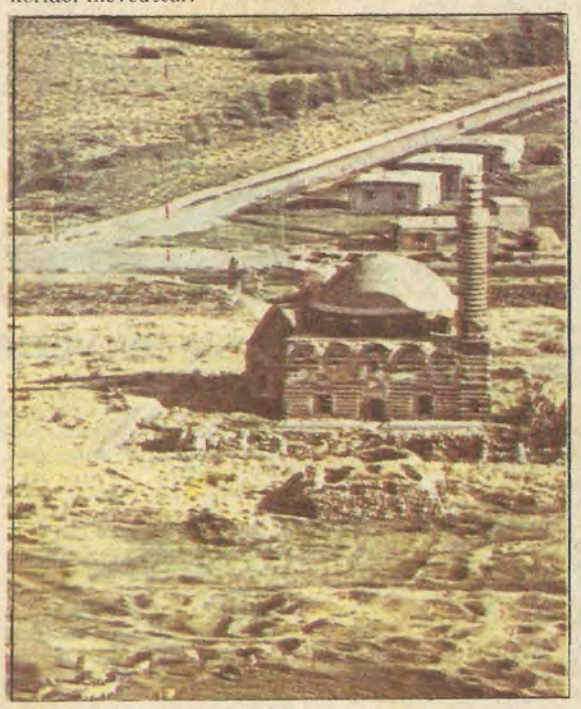

Tarihî cami...

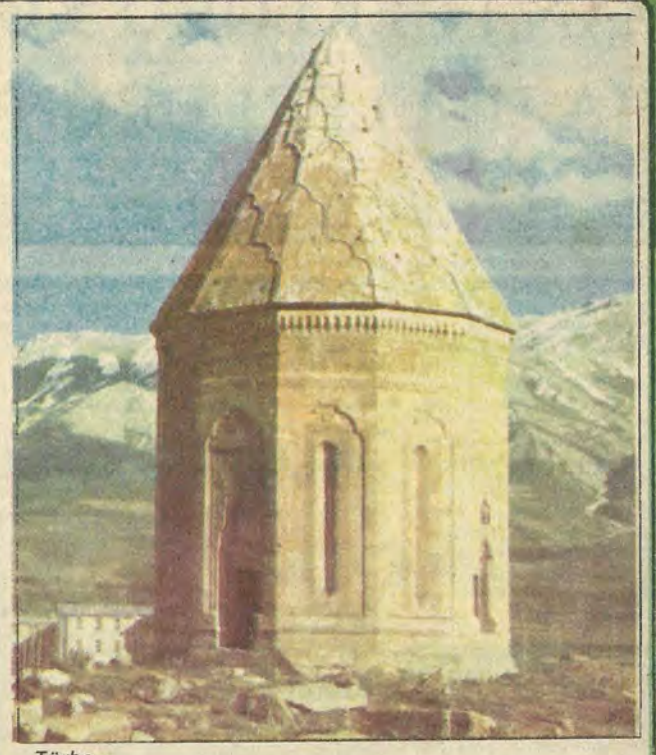

Türbe...

YEDİKİLİSE: Van'ın hemen kuzeyinde Erek Dağı'nın eteğindedir. Aitı harabe ve bir tane de sağlam kilise vardır.

TOPRAKKALE: Hemen şehrin kuzey batısındadır. Eski Urartu devletinin merkezi olan Tuşpa şehrinin kalıntısı olduğu ileri sürülmektedir.

BAŞKALE: Van şehrinin güneydoğusundadır. Yurdumuzun en yüksek kazasıdır. Başkale, denizden 2.400 metre yüksekliktedir. Doğuda İran sınırına çok yakındır.

ÖZALP: Başkale gibi Van vilayetinin doğusunda yer alır. Bir sınır kasabasıdır. Van'a toprak bir karayolu ile bağlıdır. Kasaba İran sınırına 33 km. uzaklıktadır.

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde Türkiye Garanti Bankası

Sağlık Hizmetleri

200 yatak adro yatak sayılı hastanenin fiilî yatak sayısı 250'dir. Hastanenin 12 mütehassıs doktoru, dört diş hekimi vardır.

SSK HASTANESİ: 1982 yılında hizmete giren hastane (110) yataklı olup 13 doktoru vardır.

Bunlardan başka, yapımı yıllardır tamamlanan Göğüs Hastalıkları Hastanesi bir türlü açılamamaktadır.

Yine yapımı bu yıl bitirilen Doğumevi de 1983 yılında hizmete sokulacaktır.

Van il merkezinde ayrıca üç sağlık ocağı, bir verem savaş dispanseri, bir aile planlaması ana ve çocuk sağlığı başkanlığı, bir sıtma erüdükasyon bölge başkanlığı, bir lepra- frengi başkanlığı, bir trahom savaş başkanlığı vardır.

İl genelinde 28 sağlık ocağı, 182 sağlık evi ile Erciş ve Başkale ilçelerinde birer hastane mevcuttur. Erciş Hastanesi 30, Başkale Hastanesi ise 10 yataklıdır.

Ayrıca, Van merkezinde hiçbir yere bağlı olmadan çalışan yedi serbest doktor vardır.

Sağlık ocaklarında ise toplam 33 pratisyen doktor çalışmaktadır.

Nerelerde kalınır

HOTEL BAYRAM: Cumhuriyet Cad. No. 1/A Tlf: 1136-2144 oda, asansör, kalorifer, lokanta.
KENT HOTEL: Tlf. 1436-2404. 70 oda, kalorifer.
OTEL BEŞKARDEŞ: Cumhuriyet Cad. Tlf: 1116-1117. kalorifer, asansör.
İPEK OTELİ: Hal civarı Tlf. 3033. 29 oda, lokanta, kalorifer.
EREK OTELİ: Cumhuriyet Cad. 14. Tlf: 1503, 22 oda.
OTEL FERAH: Beşyol mevkii 30 oda, lokanta.
NUH PALAS OTELİ: Cumhuriyet Cad. Tlf: 1045-2429. kalorifer.
KAHRAMAN OTELİ: Cumhuriyet Cad. Tlf: 1525, 32 oda,
HOTEL MURAT: Yeni hal civarı.
OTEL GÜNEŞ: Cumhuriyet Cad.
OTEL DOĞAN: Hastane Cad.
OTEL KONAK: Cumhuriyet Cad.
ÇALDIRAN OTELİ
ASYA OTELİ
AKDAMAR OTELİ

BÜYÜK URARTU OTELİ
OTEL VAN
OTEL TRABZON

OTEL GÜRPINAR
OTEL KİMYA
OTEL YEŞİLYURT
OTEL GÖLPALAS
OTEL İPEKPALAS
OTEL ADA PALAS

EKONOMİ

Van'ın en önemli gelir kaynaklarının başında hayvancılığı gelir. Van'da otlaklar geniş yer tutar. Küçükbaş ve büyükbaş hayvanların ihracatı, Van'ın ekonomik hayatını canlı olarak ayakta tutar. Küçükbaş hayvanlar dış pazar olarak İran, Irak ve Kuveyt'e, büyükbaşlar ise Rusya'ya satılır.

Van'da hayvancılık çok ileri durumdadır. Resmî araştırmalara göre 3 milyon civarında küçükbaş hayvan tesbit edilmiştir. Van'da en çok koyun, keçi, inek, manda, öküz ve tavuk beslenir.

Van Çimento Fabrikası'ndan bu yıl içinde (KASIM 1982 itibariyle) 93 bin 152 ton çimento ihraç edildi. Bunun 70 bin 633 tonu İran'a, 22 bin 489 tonu da Irak'a yapıldı.

Fabrikada bir yıl içinde toplam olarak 203 bin 470 ton çimento üretildi. İhraç edilen çimentodan 5 milyon 781 bin 768 dolar gelir sağlandı.

Nasıl Gidilir

Her türlü ulaşım imkanının mevcudiyeti Doğu Anadolu'ya düzenlenen turların güzergâhında en önemli konaklama noktası olması ve Hindistan'a kadar uzanan transit yolu üstünde bulunması Van'ın önemini artırmaktadır.

Van'ın her türlü ulaşım şekliyle bağlantısı vardır. Karayoluyla Türkiye'nin her yerine asfalt yollarla gitmek mümkündür. Vangölü, Vantur, Taç-Van otobüs işletmeleri günün çeşitli saatlerinde Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Hakkari ve Erzurum'a düzenli seferler yapmaktadırlar.

Havayolu: THY'nin DC 9 tipi uçaklarıyla haftanın üç günü (Çarşamba, Cuma, Pazar) Van'a İstanbul'dan Ankara bağlantılı seferler yapılmaktadır.

EĞİTİM

Van il merkezinde:
İLKOKUL SAYISI: 19
ÖĞRETMEN SAYISI: 659
ÖĞRENCİ " : 18.614
ORTA– LİSE
İl merkezinde 5 ortaokul mevcuttur.
LİSELER:
Atatürk Lisesi, Erek Lisesi, Ticaret Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Kız Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Tarım Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi.

Öğretmen sayısı: 405
Öğrenci " : 5231

İL GENELİNDE:
İlkokul sayısı: 492
Orta-Lise " : 29
İlkokul öğrenci sayısı: 50.846
Ortaöğretim öğrenci sayısı: 7793

ÖĞRETMEN SAYISI:
İlk : 1584
Orta : 611

DERSLİK SAYISI:
İlk : 903
ORTA: 229
OKULSUZ KÖY: 153

«69 banyolu, 6 suit odası, loby, restaurant, Amerikan bar, berber, kapalı garaj, asansör ve üstün servisi ile doğunun en modern tesislerinden olan

Hotel Akdamar

misafirlerini ağırlamaktan gurur duyar»

Kâzım Karabekir Cad. Van Tel: 3036-2908-1894

Nüfus

HIZLI KENTLEŞME GÖÇÜ ÖNLEMEKTEDİR

Tarih öncesi ve tarihî çağlardan günümüze kadar Van bölgesinde büyük çapta nüfus dalgalanmaları olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu devrinde Van iline ait 1910 tarihli "Salname"de genel nüfusun 315 bin, il merkezi nüfusunun ise 80 bin olduğu gösterilmiştir.

Türkiye'de 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında Van bölgesinin genel nüfusunun 75 bin 437 şehir nüfusunun ise 6 bin 981 olduğu tesbit edilmiştir. Buna göre on yedi yıllık bir zaman içinde nüfusun bu kadar azalmasının sebeplerini şu noktalara dayandıracağız:

1914 Birinci Dünya Savaşı dolayısıyla Van'ın Ruslar tarafından işgali sırasında halk, bölgeyi terketmek mecburiyetinde kalıyor. İç Anadolu'ya doğru göç eden halkın bir kısmının, içinde bulunduğu şartlar sebebiyle telef olması ve bir kısmının da savaş sonrası geri dönmemesi yüzünden nüfus azalması meydana geliyor.

Cumhuriyet devrinde nüfus gittikçe artmakta ve bölgeye dışarıdan gelip yerleşme temayülleri bu artışı daha da hızlandırmaktadır. Son nüfus sayımına göre genel nüfusun 468 bin 646, şehir nüfusunun ise 92 bin 801 olduğu tesbit edilmiştir.

İl sınırları içerisinde gelişen ve şehirleşme temayülü gösteren yerlerin başında Van şehir merkezi gelmektedir. Bunun sebeplerinden birisi, şehirde Cumhuriyet devrinden sonra birçok iş sahalarının açılmasıdır. Gerek ticarî alanda, gerekse ulaşım alanındaki gelişmeler de şehirleşmenin ve şehir nüfusunun artmasında önemli rol oynamışlardır.

YOZGAT

66

Yüzölçümü: 14.123 kilometrekare.
Nüfusu: 504.433
İlçeleri: Akdağmadeni, Boğazlıyan, Çayıralan, Çekerek, Sorgun, Sarıkaya, Şefaatli, Yerköy.
Köy sayısı: 640
Doktor sayısı: 102
Hastane yatık sayısı: 300
Okur-yazar oranı: % 73
Otomatik telefon kodu: 47 31

Yozgat'ın köklü geçmişi ,Eti uygarlığı ile yoğrulmuştur

BOZOK yaylası Yozgat, Anadolu'nun en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Köklü geçmişinde Eti uygarlığının kuruluşuna sahne olmuş; çam ormanları, billur ırmakları, çağlayan dereleri ve eşsiz güzellikteki vadileri ile şirin bir Orta Anadolu ilimizdir.

Yozgat'ta Anadolu'dan gelip geçmiş çeşitli kültürlerin, uygarlıkların izlerine rastlamak mümkündür. Günümüzde bir geçit noktası niteliği kazanan Yozgat, Ankara ve Doğu Anadolu illerinin farklı yapılarından etkilenerek, Doğu - Batı kültürlerinin birleşip, yoğrulduğu bir kentimiz olmuştur.

M.Ö. 1500 - 2000 yıllarında kurulan Hitit krallarının merkezi Hattusaş, Yozgat il sınırları içinde bulunmaktadır. Çevresi yedi kilometre uzunluğundaki bir surla çevrili olan tarihî kente yedi kapıdan girilmektedir. Yeraltı geçitleri ile donanmış olan Hitit mimarisinin bu eşsiz örneğinin üç kilometre yakınında da Hitit tanrı ve tanrıçalarını sembolize eden yazılı kayalar bulunmaktadır.

Adı nereden geliyor

Türkmen dilinde "Yoz" otlak demekti. Horasan'dan kalkıp Anadolu'ya gelen Çapanoğlu aşireti burada alabildiğine yemyeşil uzanıp giden bir otlak bulduklarında başka bir yer aramayı düşünmeden hemen yerleşmişler ve sürülerini bu güzelim "Yoz"a salmışlardı. Daha sonra göçebe çadırlarının yerine evler inşa etmişler ve burada küçük bir kasaba meydana getirmişlerdi. Adına da "Otlak kenti" anlamına gelen "Yoz kant" demişlerdi. Zamanlar halkın dilinde Yoz Kant "Yozgat" olup çıktı ve günümüze de böylece geldi...

Yozgat denince Alişar Höyüğü'nden söz etmeden geçilmez. Yaklaşık beş bin yıllık bir geçmişe sahip höyükte, bakır ve tunç çağı kültürlerine rastlanmaktadır. Alişar, bugüne kadar yapılan kazıların arkeolojik sınıflamasını yalnışsız olarak sağlayan ve eski kültürlerinin birbirine geçişini anlatan, ilk sistemli kazı yeridir.

Yozgat, kaplıcalar yönünden zengin illerimizden biridir. Saniyede 20 litrenin üzerinde su kapasitesi olan Sarıkaya kaplıcası Roma harabelerinin içinde yeralmaktadır. Sorgun, Yerköy ve Boğazlıyan kaplıcaları da çeşitli hastalıklardan şikâyeti olanların istilâsına uğramaktadır.

Keklikleri, tavşanları, yaban ördekleri ile Yozgat bir av cennetidir.

Nasıl Gidilir

Doğu ve Güneye giden bütün trenlerden yararlanarak Yerköy'e kadar gidilir. Buradan otobüslerle Yozgat'a varılır. Uluslararası (E-23) asfaltı Yozgat'ı yurdun bütün bölgelerine kolayca bağlar. Buyüzden otobüsler daha çok ulaşımı sağlar.

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %92.5

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	50.866	42.5
DP	68.969	57.6

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %91.0

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	45653	32.8
CMP	7.862	5.7
DP	79.733	57.3
Bağımsızlar	4.250	4.2

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %82.7

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	44.756	32.7
CMP	31.922	23.3
DP	59.933	48.8
HP	172	0.1

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %85.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	17.614	12.2
CHP	47.186	32.7
CKMP	63.825	44.2
YTP	14.544	10.
Bağımsızlar	1.283	0.9

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %75.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	53.761	39.9
CHP	34.689	25.7
CKMP	6.147	4.6
MP	29.514	21.9
TİP	7.086	5.3
YTP	2.977	2.2

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %68.5

Partiler	Aldığı oy	%
AP	51.890	41.3
CHP	27.691	22.1
CGP	6.508	5.2
MP	15.311	12.2
MHP	2.901	2.3
TBP	6.302	5.0
TİP	3.169	2.5
YTP	921	2.0
Bağımsızlar	10.859	8.7

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %64.6

Partiler	Aldığı oy	%
AP	22.596	17.5
CHP	34.801	27.0
CGP	3.792	2.9
DP	20.204	15.7
MP	3.043	2.4
MHP	13.898	10.8
MSP	27.767	21.5
TBP	1.693	1.3
Bağımsızlar	1.190	09

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %71.3

Partiler	Aldığı oy	%
AP	48.285	29.3
CHP	49.532	30.1
CGP	3.380	2.0
DP	2.657	1.6
MHP	37.750	22.9
MSP	21.347	13.0
TBP	965	0.6
Bağımsızlar	777	0.5

YOZGAT ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
%66	%34

YIL: 1982

Kabul	Red
%94	%.6.0

YOZGAT VALİ VE BELEDİYE BAŞKANI: İ. HAKKI BORATAŞ

YOZGAT, Eti medeniyetinin kurulduğu en eski tarihî merkezlerden biridir. İç Anadolu bölgesinde kalkınmada öncelikli illerimizden biri olan Yozgat, tarihî harabeleri, kaplıcaları, çamlığı ile şirin bir ilimizdir.

Türkiye genelinde yüzölçümü bakımından 15. genel nüfus bakımından 32. sırada olan bir ildir. 504.433'ü bulan nüfusu, 14.123 kilometrekare yüzölçümü ile tarımda Türkiye genelinde altıncı sırada bulunuşu, çinko, kurşun, linyit kömürü rezerv leri ile istikbal için gelişme şansı kuvvetle olan bir ilimizdir. Halen geçim kaynağı esas itibarı ile tarımdır. Son yıllarda sanayileşme ve şirketleşme önem kazanmıştır. Halkın yüzde 70'i tarım, yüzde 20'si ticaret, yüzde 10'u imalât sektöründe çalışmaktadır. Kalkınmada ağırlıklı ve öncelikli potansiyel tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Devletimizin ve hükümetimizin kararları ile Avrupa İskan Fonu ve İFAT'nin tarım sektörünün gelişmesini sağlayacak potansiyeli artırıcı gölet, Keson kuyu, sulama tesisleri projelerinin ilk bölümü tahakkuk sahasına girmiştir.

Bugün Yozgat'ta sulanabilen arazi yüzde 9'dur. Bu projeler tamamlandığında sulanan arazi yüzde 18'in üzerine çıkacak. Yozgat tarımla Türkiye genelinde ön sıralara gelecektir. Tarıma dayalı yan sanayi, Yozgat'ta sanayileşmenin esasını teşkil edecektir.

İlde ticaret genel olarak tüketime yönelik, üretime dayalı kapalı ekonomi biçimindedir. Dışa açılmaya önem veriyoruz. Yarım kalan sanayi tesisleri ile Avrupa'daki işçilerimizin kurduğuu işletmesi durmuş olan fabrikaların çalıştırılması için devletimizin, hükümetimizin yardımlarını almaktayız.

Takım tezgâhları azot, demir-döküm tesislerinde, entegre tesislere dönüştürme çalışmalarımız devam etmektedir.

Yem ve çamdır ayçiçeği yağı fabrikası hükümetimizin destekleri ile yakında faaliyete geçecektir.

Köylerimizin yol, su ve elektrik tesislerine kavuşturmaya öncelik veriyoruz.

1982 yılının kasım ve aralık aylarında 32 köyümüzü daha elektriğe kavuşturmak imkânı bulduk. Yeni yılda 105 köye elektrik vermeyi planlamış bulunuyoruz. 53 ünitemiz içme ve sulama suyuna kavuşturacağız. Sekiz ünite de yola kavuşturulacaktır. Toplam 364 kilometre yol tesfiye onarım ve stabilize kaplanacak ve il genelinde 151 kilometre yol asfaltlanacaktır.

1983 yılını ilimiz için vatandaşlarımızla birlikte huzur, hizmet ve kalkınma yılı olarak ilân ettik.

Protokol

Vali ve Belediye Başkanı	R. Hakkı Borataç
Cumhuriyet Savcısı	İ. Nejat Saatçı
Ağır Ceza Reisi	Ahmet Özat
Vali Yardımcısı	Ahmet Kayır
Emniyet Müdürü	Mehmet Tekin
Defterdar	Ferit Korkut
Millî Eğitim Müdürü	Nihat Şen
Sağlık Müdürü	Nizamettin Gündüz

Vergi Rekortmenleri

Kasım Ergörün	2.629.935
Şahin Saygı	2.261.482
Mehmet Saygı	2.188.048
Mehmet Çevik	1.828.850
Aslan Ünal	1.088.293

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Cumhuriyetin kuruluşundan beri il durumunu muhafaza eden Yozgat'ın merkez ilçesi 2 bucak, 2 belediye ve 101 köye sahiptir. Doğu'da Sorgun, Batı'da Yerköy, Kuzeyde Şefaatli ve Boğazlıyan ilçeleri ve Güneyde Çorum ili ile çevrili Yozgat Merkez ilçenin toplam olarak 32.654 nüfusu vardır.

AKDAĞ MADENİ

Yozgat'ın 100 kilometre doğusunda bulunan Akdağmadeni ilçesi Doğu'dan Sivas, Batı'dan Sorgun ve Çekerek ilçeleri, kuzeyden Yıldızeli ve Tokat, Güneyden Boğazlıyan ve Çayıralan ilçeleriyle çevrilidir.

İlçenin bir bucağı, 3 belediyesi ve 103 köyü mevcuttur. Akdağmadeni ilçe merkezi, 7.952 nüfusa sahiptir.

ÇEKEREK

Yozgat'ın kuzeydoğusunda il merkezine 90 kilometre mesafede olup, doğudan Akdağmadeni, Artuva ilçeleri, batıdan Alaca, kuzeyden Zile ve Ortaköy, güneyden Sorgun ilçesiyle çevrili bulunan Çekerek ilçesi merkezi 3.768 nüfusa sahiptir. 1637 kilometrekare büyüklüğündeki ilçenin 2 bucak, 4 belediye, 99 köyü vardır.

BOĞAZLIYAN

Doğu'dan Çayıralan, kuzeyden Sarıkaya ve merkez ilçesi, batıdan Kozaklı ve güneyden Kayseri ile çevrili bulunan Boğazlıyan ilçesi, Yozgat'a 92 kilometre uzaklıktadır. 10.351 kişinin yaşadığı Boğazlıyan ilçesinin 2 bucağı, ve 37 köyü bulunmaktadır.

ÇAYIRALANI

Doğudan Gemerek, güneyden Kayseri, batıdan Boğazlıyan ve kuzeyden Akdağmadeni ve Sarıkaya ilçeleriyle çevrili bulunan Çayıralan 8.783 nüfusa sahiptir. İlçenin bir bucağı, 5 belediyesi ve 29 köyü bulunuyor.

SARIKAYA

Doğudan Çayıralan, batı ve güneyden Boğazlıyan, kuzeyden Sorgun ve Akdağmadeni ilçeleri ile çevrili bulunan Sarıkaya, Yozgat'a 80 kilometre uzaklıktadır. 5.080 kişinin Yaşadığı Sarıkaya ilçesinin bir bucağı, 2 belediyesi ve 56 köyü bulunuyor.

SORGUN

Doğudan Akdağmadeni, batıdan Yozgat, güneyden Sarıkaya, kuzeyden Çekerek ilçelerinin çevrelediği Sorgun ilçesi il merkezine 33 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu 14.413 olan Sorgun ilçesinin bir bucak, 5 belediye ve 95 köyü bulunuyor.

Çekerek ilçesi...

ŞEFAATLİ

Doğu'dan Osmanpaşa, batıdan Yerköy, kuzeyden Yozgat, güneyden Kozaklı ilçesinin çevrelediği Şefaatli ilçesi il merkezine 60 kilometre uzaklıktadır. Nüfusu 6.743 olan Şefaatli ilçesi, 4 belediye ile 41 köye sahiptir.

YERKÖY

19 bin 623 kişinin yaşadığı Yerköy ilçesi, il merkezine 33 kilometre uzaklıktadır. Kuzeybatıdan Sungurlu, güneydoğudan Şefaaatli, güney batıdan Çiçekdağı ilçeleri ile çevrili bulunan Yerköy ilçesinin bir bucağı, bir belediyesi ve 55 köyü bulunmaktadır. Yozgat'ın hızla gelişen ve nüfus artışı kaydeden Yerköy ilçesi tarım, ticaret ve sanayi merkezi olarak bilinir.

EĞİTİM

Okulsuz köyün bulunmadığı Yozgat'da ilkokullarda okuyan 75 bin öğrenciye 3 bin öğretmen, 17 bin 500 orta dereceli okul öğrencisine de 991 öğretmen eğitim ve öğretim sağlıyor. Yozgat'ta il merkezinde Erciyes Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksek Okulu ile Öğretmen Yetiştirme Merkezi bulunuyor.

Yozgat, Yerköy, Akdağmadeni ve Sorgun ilçelerine önümüzdeki yıl içerisinde 5'er dershanelik ilkokullar yapılacaktır.

Yozgat'ta 45 yaşından küçük [illegible] bin okuma-yazma bilmeyen vatandaştan 13 binine geçen yıl okuma-yazma öğretildi. Bu yıl ise açılan kurslarla 15 bin Yozgatlı vatandaşa daha okuma-yazma öğretilecek.

Boğazlayan ilçesi...

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Sunar

Saat kulesi...

GERÇİ Yozgat adıyla andığımız kentin tarihi pek yenidir ama bu yörenin tarihi Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititlere kadar uzanır. Hititler'in bu yörede koskoca bir uygarlık yarattıkları da günümüze kadar ulaşan dev kalıntılardan anlaşılmaktadır. Hitit devletinin en önemli kentlerinden, hatta merkezlerinden biri olan Ankuva, bugünkü Yozgat il merkezine 70 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.

Hititler'den sonra bu topraklara Frigyalılar ve Lidyalıların gelip yerleştikleri ve egemen oldukları görülür. Milattan Önce VI. yüzyılda Persler bu toprakları imparatorlukları sınırları içine katmışlar, onların egemenliğine de M.Ö. IV. yüzyılda Pers devletini ortadan kaldıran Büyük İskender son vermiştir. Büyük İskender'in ölümünden sonra görkemli Makedonya İmparatorluğu parçalanırken, bu topraklar Kapadokyalıların eline geçmiştir. Kapadokyalıların önce Roma'nın siyasî himayesi altına girmeleri, sonra da tamamen Roma egemenliğini kabul etmeleri ile bu topraklar da Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur. 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken bu topraklar da Anadolu'nun büyük bir bölümü gibi, Bizans'ın payına düşmüştür.

Selçukiu Türklerinden sonra çeşitli Türk beylikleri bu yöreye hâkim olmuşlardır. Ilhanlılardan sonra Uygur Türklerinden Eretnaoğulları ve Anadolu Selçuklularının egemenliklerini gören bu topraklar, 1398 yılında Yıldırım Bayezit tarafından Osmanlı İmparatorluğu sınırları içine katılmıştır. Bu topraklar, Bozok sancağı olarak uzun yıllar Osmanlı devletinin bir sancak merkezi hüviyetini korumuştur. Bugün Yozgat adını taşıyan kent de 1762 yılında Türkmen beylerinden Çapanoğlu Ahmet Paşa tarafından kurulmuştur. Yozgat, cumhuriyet ilânından sonra il olmuştur.

Yozgat ve çevresi tarihî eserleri bakımından oldukça zengindir. İl merkezi ile çevresindeki en önemli tarihî eserler şunlardır:

ÇAPANOĞLU MUSTAFAPAŞA CAMİİ: Yozgat kentini kuran Çapanoğlu Ahmetpaşa'nın ahfadından Mustafapaşa tarafından 1779 yılında yaptırılmıştır. Güzel bir mimarisi vardır.

SAAT KULESİ: Cumhuriyet Meydanı'nın ortasında yükselen dört köşe bir kuledir. Tepesinde dört yönde birer saat yer almaktadır. Belediye Reisi Tevfikîzâde Ahmet Efendi tarafından 1870 yılında yaptırıldığı bilinmektedir.

Yozgat yöresinde bulunan Hitit eserleri...

Yurt içi ve yurt dışı bankacılık işlemlerinizde
Türkiye Garanti Bankası

ORTA Anadolu'nun zengin folklor merkezlerinden biri de Yozgat'tır. Yörede "Halay" türündeki oyunlar oynanmaktadır. Yozgat'ta halen 15 ayrı kadın oyunu oynandığı bilinmektedir. Oyunlardaki ölçülü hareketler, neşe ve coşkunluk taşır. Maniler söyleyerek oynanan oyunlar oldukça ilginçtir.

OYUNLAR

"Ağırlama, Tek Ayak, Kamalı, Popbili, Yerli Gelin ve Cemo" oyunları ise erkek oyunlarıdır.

"Akleyli, Allı Turna, Popori, Bebek Oyunu, Bedicik Oyunu, Bozok, Çevirme Halayı, Çıkrık, Çirçir Halayı, Daban Halayı, Dam Başında Arılar, Fadimem Halayı, Geyik Oyunu, Halkalı Halayı, Hareli Hopbara, Horoz Oyunu, İmmahan, Kabak Halayı, Kara Kuşun Kanadı, Kartal Halayı, Keklil Halayı, Kenan Keri Boz, Kırkçeşme, Kıyık Halayı, Kol Oyunu, Türkçe Koro, Küşdahlı, Laz Halayı" adlı oyunlar ise yörenin diğer sevilen oyunları arasında yer almaktadır.

Yozgat Kız Meslek Lisesi Folklor Kolu öğrencilerinin oyun ve giysilerle ilgili araştırmaları şöyledir:

Oyunlara davul ve zurna ile birlikte, saz, def, zilli maşa ve kaşıkla da eşlik edilmektedir.

Yozgat halayı belli bir tonda (kendisinden sonra gelecek kısmın tonundan ayrı bir tonda) çift vuruşlu, ölçüde özel fügürleri ihtiva eden, özel türküleri ağırlama ile başlamaktadır. Onu esas tonla ilgili fakat başka tonda ve ayrı ölçüde meselâ beş vuruşluk (Türk aksağı) ölçüsünde ayrı fügürlü ve başka türkülü bir yanlama onuda yine ayrı tür ve ölçüde ve ayrı karekterde başka bir türkü ile yedirme takip eder.

Burada diğer bir nokta halayın önemini göstermesi bakımından ilginçtir. Ağırlama bölümünde;

Engine deli gönül
engine
Şimdi rağbet güzel
ile zengine
Zengin isen hatırını
sayarlar
Fakir isen dış
kapıdan kovarlar,

yedirme bölümünde,

Mangal maşasız olmaz
Vali paşasız olmaz
Kızlar kocasız olmaz.

Sözlü kısmının din taassubunun hâkim olduğu bir toplumda Türk halkının oyuna karşı sevgisini ve bağlılığını açıkça göstermemektedir. Örneğin; Feyli turnam oyununda bir turnanın göle gelmesi, su içip gölden kalkması, oyuncuların ince ve ritmik hareketleri ile simgelenmekte, kanat çırpışların ve çıkarılan sesler, tabaklarla örneklenmektedir.

GİYSİLER

Kadın giyimi: Başta fes bulunur. Bu fesler kırmızı ve mor renkte ve işlemeli olup kenarlarına bir sıra altın dizilir. Fesin üzerine kenarları pullu, ve simli işlemeli "Kıvrak" örtülür. Kıvrak yöresel olarak yaşmak adını verdiğimiz biçimde örtülür.

Gövde de, içlik ve üç etek vardır. Üç eteğin yöresel adı (Entere Şalvar)dır. Üç etek önde toplanır. üç eteğin önünde şalvar gözükür. Düz, uzun üç etek elbiseler, basma ve kaşmer adlı kumaşlardan yapılır.

Şalvar, Mantin'den yapılır. Beli büzgülüdür, renklidir. Yöresel adı (Üst Donu)dur.

Belde, gümüş kemer vardır. Altında üzeri işlemeli, gürün şalı bulunur. Çoraplar yün ve desenlidir. Ayaklarda yemeni veya kundura vardır.

Erkek giyimi: Başta "Kudazî Fes" bulunur. Fesin etrafı poşu ile sarılmıştır. Gövde de, renkli gömlek, delme yelek, altta şalvar. Çoraplar yündür. Ayaklarda yemeni bulunur.

YOZGAT DESTANI

Nice methedeyim ab-u
havasın
Dinle nedir destanını
Yozgat'ın
Tadanlar mest olur
zevkü safasın
Gören olur hem
hayranı Yozgat'ın
Dört tarafı mühit
dağları vardır
Seddi İskender'den bir
yagigârdır.
Manzarası latif cay'i
mesardır
Görenler hep hayrandır
Yozgat'ın
Çapan zade etmiş bir
cami bina
Emsali bir yerde
bulunmaz asla
Makamını Firdevs eyleme
Mevlâ

BİR EFSANE

Türkmen boylarından Çapanoğlu aşireti, Yozgat yöresine henüz varmıştı. Burayı pek seven aşiret ağaları, sürüyü otlağa, çadırı yaylaya seriverdiler. Aşiretin en yaşlısı Cabbar Ağa idi. Yazın kuru, sarı sıcağında koyun güderken, ak sakallı, nur yüzlü bir dervişe rastladı. Derviş yanık yüreğini ıslamak için. bir maşrapa su istedi. Cabbar Ağa'nın suyu yoktu, ama tedarikliydi. Gelin, Gülsüm Kadın az önce bir bakraç süt getirmişti. Buz gibi soğuktu.

Cabbar Ağa, hemen bakraça uzandı. Başka suyu, aşı olmadığını, kızgın güneş altında buram buram terlerken gayrî ne yapacağını düşünmedi bile. Derviş bir bakraç sütü başına dikti. Kana kana içti. Ağzını silerken, şöyle bir baktı Cabbar Ağa'ya, beriki, tatlı tatlı gülümsüyordu, iyilik ettiğine mutluydu...

Derviş Cabbar Ağa'nın sırtını okşadı "Gönlün gani, mülkün de gani olsun" dedi. "Yozuna yoz katılsın, köyün oban Yozkent olsun".

— Ve birden olduğu yerde kayboldu gitti.

Derviş Cabbar Ağa'nın sırtını okşadı, "Gönlük gani, mülkün de gani olsun" dedi. "Yozuna yoz katılsın, köyün oban Yozkent olsun".

— Ve binden olduğu yerde kayboldu gitti.

Cabbar Ağa, hızır hazretlerinin kendini sınadığını, işte o anda anlayabildi. Bakraca baktı.. Yine silme doluvermişti. Hızır hazretlerinin koybolduğu yere baktı, hâlâ bir tatlı, bir hoşu tütüyordu.

Dönüşte, olup bitenleri aşiret beylerine anlattı. O gün karar kıldılar ve Yozkent'in temelini böylece attılar. Adı nereden gelir, derken de sözü geçiyor. Türkmen dilinde "Yoz" otlak veya "sürü" demektir. Yozkent "Otlak kenti" anlamında, o günlerde kuruldu işte.

HALK TIBBI

Yörede, insan, hayvan ve bitkilerin tedavi şekilleri ile ilgili bazı yöntemler uygulanmaktadır. Bugün bu yöntemler fazla etkin olmamakla birlikte, özellikle kırsal kesimlerde zaman zaman görülmektedir.

Mide ağrılarına küllü su içirilir. Diş ağrırsa çüğüne kavak yağı konur. İltihaplı yere pişmiş soğan sarılır. İncinmelerde, incinin yer jiletle hafifçe çizilerek üzerine çiğ et sarılır. İştahsızlara "Yavşan otu" suyu içirilir.

Bitkiler: Fasulye yaprakları böceklenince tarlasında ateş yakılarak duman verilir. Armut çiçeklerinin tozlaşmasını sağlama bakımından dalına su konur. Bağı sam vurmaması için saman ekilir.

Hayvanlar: Hasta hayvanın kulağı kesilerek kanı akıtılır. İneğin memesi yara olunca köstebek toprağı sürülür.

ATASÖZLERİ

— Akıllı sayı sayıncaya kadar deli köprüyü geçer.

— Kağnım büyük olsun da öküzüm çekerse çekmesin.

— İtin ürümeyenini kapıya koymazlar.

— Dek duranın devesi ölmez.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Anadolu yaylasının Kızılırmak çevresi içinde kurulmuş bu güzel ilimizde ziraat ve hayvancılık bölgenin ekonomik yapısında önemli yer tutmaktadır.
Türk Ticaret Bankası 1974 yılından beri yöre halkına en iyi hizmeti vermenin mutluluğu içinde bulunmaktadır.

Yozgat İl Merkez Şubesi
Yozgat
Yozgat İli Şubeleri
Yerköy

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Celâl Atik...

Celal Atik ve Nasuh Akar Yozgat'ın yetiştirdiği şampiyon güreşçilerdendi

Yozgat, önemli güreş bölgelerimiz arasındadır. Güreşin bu topraklarda çok eski ve köklü bir geçmişi vardır. Köy düğünlerinin panayırların vazgeçilmez unsuru olan ata yadigârı güreş Yozgatlının karakterine de uygun bir spor olarak benimsenmektedir. Güreşe böylesine yatkın bir yöre olan Yozgat birçok ünlü güreşçi de yetiştirmiştir. Türk güreşinin en ünlü Yozgatlı güreşcisi bu ilimizin Boğazlıyan ilçesine bağlı Günden köyünde doğan, olimpiyat, dünya ve Avrupa şampiyonluklarına kadar yükselen Celâl Atik'tir. Olimpiyat, dünya, Avrupa şampiyonu güreşcilerimizden Nasuh Akar da Yozgat ilinin Türk sporuna armağan ettiği nadir değerlerdendir.

Modern sporlar 1930'lu yıllarında Yozgat'ta kendini göstermeye başlamış, bunların arasında futbol en ön sırayı işgal etmiştir. Futbolun dışında, atletizm, minder güreşi, voleybol, basketbol, boks dallarında da Yozgat bölgesi gösterdiği olumlu faaliyet ile dikkati çekmektedir.

Nasuh Akar...

YUSUF İZZET PAŞA (1876—1922)— Kurtuluş Savaşı komutanlarından, general, milletvekili. 1900'de Harp Akamedisi'nden kurmay yüzbaşı olarak mezun oldu. Osmanlı devletinin son dönemindeki hemen tüm savaşlara katıldı. 1915 yılında general oldu. Mustafa Kemal'den daha önce general olmuş, Anadolu'daki birlikleri içindeki en kıdemli komutandı, Bandırma'daki 14. Kol. K. iken, Anzavur ayaklanması başladığında karargâhını Bursa'ya taşıdı, Ankara'nın emri ile yarı tutuklu gibi Ankara'ya getirildi. 5 Ağustos - 13 Eylül 1921 tarihleri arasında grup komutanlığı yaptı. Ölümüne kadar Bolu milletvekili olarak ilk TBMM'de çalıştı.

AVNİ DOĞAN (1829—1965)— İdareci, politikacı, umumi vali, bakan. Milletvekili, senatör. İstiklâl Mahkemesi üyesi. Mülkiye'yi bitirdi, kaymakamlık yaptı, Kurtuluş Savaşı'nı destekledi, 1923 TBMM'sine Bozok'tan, daha sonraki meclislere de 1950'ye kadar aralıksız Yozgat, Çankırı ve Ankara'dan milletvekili seçildi. Kurucu Meclis üyesi, Kastamonu senatörü oldu.

MUSTAFA AKDAĞ (1913—1973)— Tarihçi, tarih profesörü. Osmanlı tarihinin özellikle iktisadî ve sosyal yönü üstünde önemli araştırmalar yapmış, Celali İsyanları ve Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi adlı yapıtları en önemli kitaplarıdır.

AKİF PAŞA (1787 -1845) — Hariciye ve Dahiliye nazırlıkları yapmış, sık sık sürgüne gönderilmiş Osmanlı veziri. Şair, yazar.

Sağlık Hizmetleri

Yozgat'ta yıllardır sağlık hizmetlerinin yeterli doktorun bulunmaması nedeniyle aksadığı bilinir.

Yozgat Devlet Hastanesi'ne atanan yeni doktorlarla doktor sayısı 14'e yükseldi. 200 yataklı Yozgat Devlet Hastanesi'nin dışında, Yerköy ve Boğazlıyan ilçelerinde bulunan 50'şer yataklı devlet hastanelerinde yeterli doktor görev yapmaktadır. Bunun dışında Yozgat'ın bazı kasabalarında bulunan sağlık ocaklarında da doktorlar görev yapmaktadır. Yozgat merkez ve ilçeleriyle kasabalarında halen 94'ün üzerinde doktor görev yapmakta, köyler ise sağlık hizmetlerini sağlık evi ve sağlık ocakları ile gidermektedir.

Nerelerde kalınır

YILMAZ OTELİ: Ankara Cad., No,: 3. Tel,: 1107- 1361- 1991. Duşlu 44 oda, kalorifer, asansör.

HOTEL KENT: Yeni Garajlar. Tel,: 1360 - 1406 - 1380. 26 odalı, kalorifer, lokanta.

HOTEL SARAYLAR: Cumhuriyet Meyda... Tel.: 82. 52 odalı, kalorifer, lokanta.

ÇAMLIK OTELİ: Millî Park. Tel.: 36-420. 12 odalı, kalorifer, lokanta.

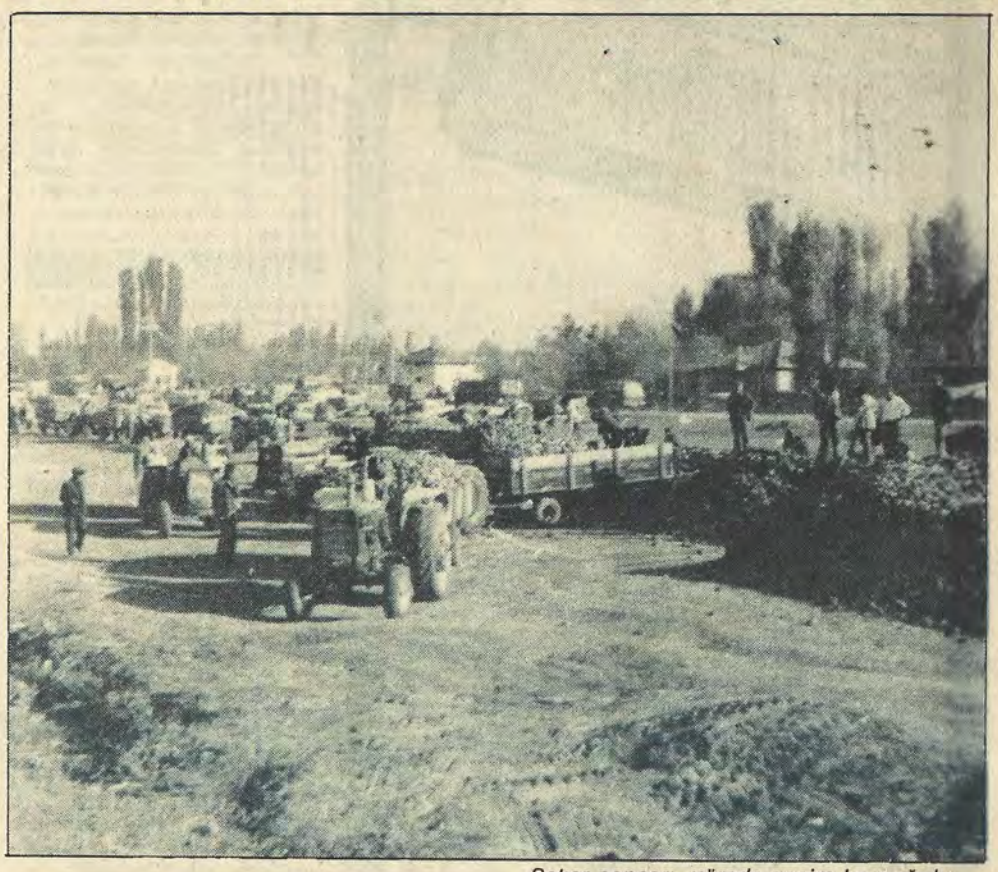

Şeker pancarı, yörede geçim kaynağıdır...

YOZGAT EKONOMİSİ TARIMA DAYANIR

Yozgat il merkezi olarak ârızalı bir yüzeye sahip olması nedeniyle sanayi sektörü hızla gelişen Orta Anadolu'nun şehirlerinden biridir. Bölge ekonomisi esas itibariyle tarım, ziraat ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanı sıra da son yıllarda yeni kurulacak fabrikalarla sanayileşmeye başladı.

Süratle artan nüfus, yetişmiş işgücünün varlığı büyük iç pazar yakınlığı, hammadde kaynaklarının müsait oluşu, iki numaralı devlet yolunun il merkezinden geçmesi ve il merkezine 33 kilometre uzaklıkta bulunan Yerköy ilçesinden geçen tren hattı nedeniyle sanayi sektörünün gelişmesi devam etmektedir.

Başlıca ticaret maddelerini ziraî ürünlerden hububat, bakliyat, hayvani mahsüllerden yün, yapağı, tiftik, ziraat âletleri, toprak sanayii mamulleri oluşturmaktadır.

Yozgat merkezinde Tekel Bira Fabrikası, iki adet un fabrikası, Akdağmadeni ilçesinde deri sanayi, un fabrikası, Boğazlıyan'da yem fabrikası ve un fabrikası, Çayıralan ilçesi Çandır kasabasında ayçiçeği yağı fabrikası, Sorgun ilçesinde un fabrikası, Sarıkaya'da tuğla ve un fabrikaları, Şefaatli merkez ve Yozgat il merkezinde tel çivi fabrikaları, Kuzayca kasabasında süt mamulleri fabrikası, Yerköy ilçe merkezinde üç adet un fabrikası, tuz fabrikası, inşaat malzemeleri fabrikası, Saray köyünde yem fabrikası, tuğla fabrikası çimento fabrikası, kâğıt torba fabrikası üretimlerini sürdürmektedir.

Sarıhacılı köyü yakınlarında ağır iş makinaları fabrikası, Sekili köyü yakınlarında prefabrik ev fabrikası, Kömşüren köyü yakınlarında tekstil fabrikası, İnceçayır köyü yakınlarında ayakkabı fabrikası ve tuğla fabrikası üretime geçmek için hazırlıklarını sürdürüyor.

Yozgat bölgesi yerüstü doğal ve endüstri zenginlikleriyle birlikte yeraltı madenleri yönündendeoldukçazengindir. Yozgat il hudutlarında yapılan araştırma ve etüdler sonunda, bakır, kurşun, çinko, gümüş, flüorit, demir, krom, manganez, managayit, kömür, pirit, nikel, molibden, antimon, civa, uranyum, kükürt, amyant, mika, barit, agat, kuvars kristali, opal, fosfor ve grafit madenlerinin bulunduğu belirlenmiştir. Bu madenlerden kurşun, çinko, flüorit, demir, kömür, pirit uranyum ve amyantın etüdleri MTA'ca yapılmaktadır.

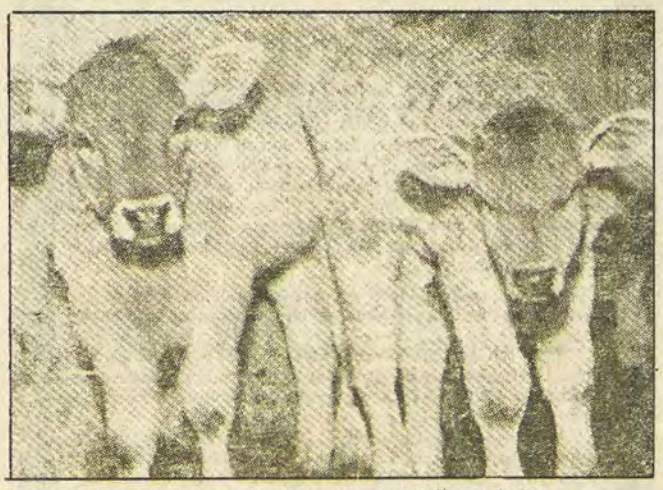

Yozgat ekonomisinde hayvancılık önemli yer tutar...

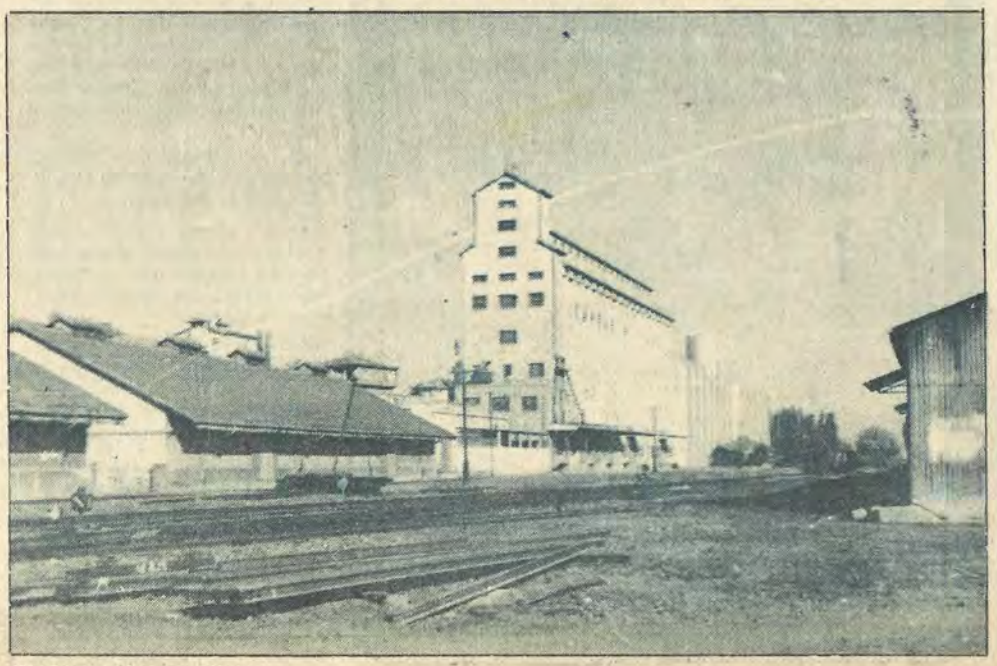

TMO'nun Yozgat silosu...

ZONGULDAK

67

Yüzölçümü: 8629 Km2
Nüfusu: 954.512
İlçeleri: Bartın, Çaycuma, Devrek, Eflâni, Ereğli, Karabük, Kurucaşile, Safranbolu, Ulus.
Köy sayısı: 767
Doktor sayısı: 187
Hastane yatak sayısı: 1568
Okur-yazar oranı: % 95
Otomatik telefon kodu: 3811

Denizi, ormanı ve Safranbolu evleri doğa güzelliklerini tamamlar

«KARA ELMAS» VE TURİZMİN İÇ İÇE OLDUĞU İLİMİZ

BATAKLIK ve sazlık oluşu nedeniyle maden kömürü bulununcaya kadar yerleşmek amacıyla çevre halkının ilgisini çekmeyen, kömürün bulunmasından sonra ise, hızla gelişmeye başlayan Zonguldak, bugün Türkiye'nin hem "kara elmas" yatağı, hem de bir turizm merkezidir.

1829 yılında bulunan maden kömürü ile kentleşmeye başlayan, giderek bir ağır sanayi merkezi olan Zonguldak, bunun yanı sıra tarihî ve turistik değerlerini de korumaya özen göstermiştir.

Karadeniz sahillerinde yer alan bu ilimiz güzel kumsalları doğal plajları, yeşil ormanlarını korumuş, bu güzel yörelerini turistik tesislerle donatarak, kullanıma açmaya başlamıştır.

Adı nereden geliyor

Bu il, altındaki o eşsiz kara elmasın henüz varlığının bilinmediği sıralarda mütevazi bir köyden başka bir şey değildi. Bir sazlığın yanındaki bu köy, sazlık anlamına gelen "Zongalık" adıyla anılırdı. Bu mütevazi köy zamanla büyüyüp koskoca bir kent haline dönüşürken, "Zongalık" adı da halkın dilinde "Zonguldak" şekline dönüşüverdi. O zamandan beri de bu adla anılır...

Zonguldak deyince akla hiç kuşkusuz kömürü gelir. Ama, hemen ardından da denizi, ormanı ve tabiî Safranbolu....

Zonguldak'ın bu sevimli ilçesi günümüze dek özenle korunmuş tarihî evlerle örülmüştür. İçlerinde hâlâ yaşanan, ilçenin güzelliğine güzellik katan, gezenleri, görenleri bir başka zamana götüren bu evler Anadolu - Türk sivil mimarisinin en güzel örnekleridir. Gümüş çivili, işlemeli tavanları ile, tahta çivili, oymalı duvarları ile, orijinal kapı tokmakları, pencereleri ile bu evler Türk halkının geleneksel kültürüne verdiği değerin en güzel örneklerini oluştururlar.

Kentlerimizin tarihçesi bir kültür hizmeti olarak GARANTİ BANKASI'nca hazırlanmıştır

Sizlere hizmet vermekten mutluyuz

ZONGULDAK ŞUBESİ
Açılış Tarihi: 1.7.1970
Adres: Gazipaşa Cad. No: 65 Zonguldak
Tel: 30 15 - 30 16 - 20 14 - 17 06

BARTIN ŞUBESİ DEVREK ŞUBESİ EREĞLİ ŞUBESİ
KARABÜK ŞUBESİ KOZLU ŞUBESİ SAFRANBOLU ŞUBESİ

ANADOLU BANKASI
Hazine Bankası

Mavi Çek para gibi, para yerine her yerde geçer. Üstelik, faiz getirir!

MaviÇek'in arkasında İş Bankası vardır.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

CENAJANS

Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %91.9

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	62.020	36.3
DP	107.863	63.1

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %89.1

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	53.539	27.4
CMP	11.338	5.8
DP	130.759	66.8
Bağımsızlar	119	0.0

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %81.4

Partiler	Aldığı oy	%
CHP	76.683	37.0
CMP	17.202	8.3
DP	110.136	53.2
HP	3.124	1.5

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %84.8

Partiler	Aldığı oy	%
AP	121.938	55.7
CHP	69.695	31.8
CKMP	27.453	12.5

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %80.0

Partiler	Aldığı oy	%
AP	145.975	65.6
CHP	54.706	24.6
CKMP	4.232	1.9
MP	8.935	4.0
TİP	4.856	2.2
YTP	3.034	1.4
Bağımsızlar	829	0.4

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %73.4

Partiler	Aldığı oy	%
AP	122.058	55.6
CHP	67.420	30.7
CGP	15.220	6.9
MP	4.009	1.8
MHP	3.329	1.5
TBP	4.638	2.1
YTP	2.420	1.1
Bağımsızlar	554	0.3

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %75.1

Partiler	Aldığı oy	%
AP	97.241	38.2
CHP	101.319	39.8
CGP	8.469	3.3
DP	17.599	6.0
MP	2.433	1.0
MHP	4.204	1.7
MSP	20.889	8.2
Bağımsızlar	2.584	1.0

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: %71.9

Partiler	Aldığı oy	%
AP	139.983	42.9
CHP	149.111	45.7
CGP	6.466	2.0
DP	6.430	2.0
MHP	7.831	2.4
MSP	16.149	5.0
Bağımsızlar	142	0.0

ZONGULDAK ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI:

YIL: 1961

Kabul	Red
%47	%53

YIL: 1982

Kabul	Red
%91.8	%8.2

EĞİTİM

Zonguldak ilinde toplam öğrenci sayısı 175 bini bulmuştur. İlköğretimde 1315, orta öğretimde ise 95 okul vardır. İlköğretimde toplam 4357 öğretmen ve 135969 öğrenci, orta öğretimde ise 2080 öğretmen ile 39.284 öğrenci vardır. Yüksek öğretim gören 1114 öğrenci bulunmaktadır. 12 yaşın üzerinde okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı ise 115.402'dir.

VALİ: GALİP DEMİRALP

ZONGULDAK denince ilk akla gelen şey maden kömürüdür. Gerçekten de 1829 yılında Uzun Mehmet tarafından Maden Kömürünün bulunuşuna kadar Zonguldak bir köy durumundan öteye gidememiştir. Kömürün bulunuşundan itibaren süratle gelişen Zonguldak 1899 yılında ilçe, 1924 yılında ise il olmuştur.

Nüfus yönünden Türkiye'nın sekizinci büyük ilidir. On ilçesi, 16 bucağı, 19 belediyesi ve 767 adet köyü vardır. Bu köylerin 580'ininde elektrik mevcuttur.

İl hudutları içinde 1003 km. devlet yolu, 3000 km. civarında da köy yolu mevcuttur.

İlimizin en önemli sorunları metropoliten alanda yerleşim ve tasman hasarları ile, içme suyu, ulaşım ve çevre kirlenmesi sorunlarıdır.

Bilindiği gibi Zonguldak havzasında kömürün bulunması ile birlikte 1910 yılında kömür havzasında mülkiyet yasaklanmıştır. Havza, devletin hüküm ve tasarrufunda Ereğli Kömürleri İşletmesinin kullanımına verilmiştir. Tasman hasarları dediğimiz yer altından kömürün alınması sonucu meydana gelen çökmeler şehrin alt yapısını bozmakta ve evleri oturulamaz duruma getirmektedir. Konu, Bakanlıklar seviyesinde incelenmekte ve çözüm yolları aranmaktadır.

İçme suyu sorunu, Zonguldak Metropoliten alanında büyük bir problem olarak ortada durmaktadır. Çözüm, 180 km2'lik alanda bir an önce isale hatlarının yapımına bağlı bulunmaktadır.

Türkiye ağır sanayiinin kalbi Zonguldak'ta atmaktadır. Kalbin iyi çalışması vücudun da sağlıklı olmasını sağlayacaktır.

BELEDİYE BAŞKANI: HALİL EKŞİOĞLU

YEDİ tepe üzerine kurulu, denizle ormanın kucaklaştığı kentimiz: taşkömürü zenginlikleri yanında bu olağanüstü güzellikleriyle de ünlüdür.

Belediyeler Birliği olarak da ortak yatırım ve işletmeler kurmamız gerekmektedir. Bütün bu işler için zamanla yarışarak ve malî güçlükleri aşarak gece gündüz çalışmak zorundayız. Amacımız Zonguldaklının yüzünü güldürmektir.

fakat kömür işletmelerinden de zarar görmeyecek biçimde yerleşim kararları vardır. Bir süredir basında yer alan "Zonguldak Çöküyor" gibi halkı heyecana sevk eden haberler mübalağa taşıyor, buna önemle deyinmek isterim.

Kömür işletildiğinden beri var olan bu "tasman"lar deprem gibi can alacak tehlikede değildir.

Binalar aniden çökmez ve zaten iki-beş yıl sonra tasman etkisi söner. Zaten kömür işletme tedbiri ve inşaat tedbiri ile bu tesirlerin hasarını azaltmak da mümkündür. Biz kömürden işletme tedbiri almasını da istedik; 1995 yılında oturulacak konutların yüzde 70'ini tasmansız alanlara planladık. Bunların gerçekleşmesi için de devletin yardım elini bekliyoruz.

İLÇELERİNİ TANIYALIM

MERKEZ

Merkez nüfusu 109.044, toplam nüfusu ise 231.580'dir. 44 köy, 4 belediye ve 3 bucaktan oluşur.

BARTIN

Merkez nüfusu 20.786, toplam nüfusu ise 128.132'dir. 163 köy, 3 belediye ve 3 bucaktan oluşur. Amasra bucağı ile İnkumu yöresi turistik açıdan dikkat çeker.

ÇAYCUMA

Merkez nüfusu 9.688, toplam nüfusu 89.670'dir. 80 köy, 2 belediye ve 3 bucaktan oluşur.

DEVREK

Merkez nüfusu 12.265, toplam nüfusu 94.298'dir. 78 köy, 2 belediye ve 2 bucaktan oluşur.

EFLANİ

Merkez nüfusu 3.183, toplam nüfusu 21.843'dür. 53 köy ile 1 belediyeden oluşur.

EREĞLİ

Merkez nüfusu 50.105, toplam nüfusu 162.853'dür. 130 köy. 2 belediye ve 2 bucaktan oluşur.

KARABÜK

Merkez nüfusu 84.137, toplam nüfusu ise 131.349'dur. 57 köy, 2 belediye ve 1 bucaktan oluşur. Önemli bir endüstri yöresidir.

KURUCAŞİLE

Merkez nüfusu 1.653, toplam nüfusu ise 10.912'dir. 27 köy ile 1 belediyeden oluşur.

SAFRANBOLU

Merkez nüfusu 19.440, toplam nüfusu ise 39.464'dür. 57 köy, bir belediye ve bir bucaktan oluşur. Osmanlılardan kalma sayısız yapı ile bezenmiş bu ilçe, evlerinin özelliği ile tanınır.

ULUS

Merkez nüfusu 2.542, toplam nüfusu ise 44.411'dir. 71 köy, bir belediye ve bir bucaktan oluşur.

Protokol

Vali ..... Galip Demiralp
Belediye Başkanı ..... Halil Ekşioğlu
Cumhuriyet Savcısı ..... Yusuf Soydaş
Emniyet Müdürü ..... Yıldırım Özer

Vergi Rekortmenleri

Ertuğrul Emral ..... 19.911.020.—TL.
Ahmet Abay ..... 7.471.161.—TL.
Özdemir Emral ..... 5.411.183.—TL.
Hürol Baruönü ..... 5.257.421.—TL.
Mehmet Tortu ..... 5.097.367.—TL.

Kentin tarihi

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI Şunar

ZONGULDAK ilimizin topraklarında tarih, Anadolu'da ilk siyasî birliği kuran Hititler ile başlamıştır.

Milâttan Önce I. yüzyılda Romalılar buralara egemen olmuşlar, 395 yılında Roma İmparatorluğu parçalanırken, bu topraklar da Bizans'ın payına düşmüştür. 1071 yılındaki Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkler, Anadolu içlerine hızla yayılırken, bu topraklara uzanmakta gecikmemişler ve bu yöre de Anadolu fatihi Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından yeni Türk devletinin sınırları içine katılmıştır. I. Haçlı Seferleri sırasında Türklerin uzaklaşmak zorunda kaldıkları bu topraklara Cenevizlilerin hâkim oldukları görülmüştür. XIII. yüzyılda Türkler, yeniden buraları elegeçirmişlerdir. Candaroğulları (İsfendiyaroğulları)'nın bu yöredeki egemenlikleri önceleri Konya Selçuklu devletine, sonra da Osmanlılara tâbi olarak sürmüş, 1392 yılında Yıldırım Bayezit tarafından bu yöre, Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içine katılmıştır.

EKONOMİ

Zonguldak'ta zıraî üretim en çok mısır, buğday, arpa, patates ve yem bitkilerinden oluşur. Bitkisel üretimde, Bartın, Ereğli, Çaycuma ve Karabük ilçelerimiz önemlidir. Tarıma elverişli alanlar 271.981 hektar, sulanabilen alan ise 30.877 hektardır 530.288 hektarlık bölüm ormanlıktır 3.922.124 ton tutarındaki maden kömürü istihsali ise Türkiye istihsal toplamının yaklaşık %100'üdür. Ereğli Kömür İşletmesi Üretim Havzası'nda yaklaşık 14 milyar ton kömür rezervi bulunmaktadır.

SPOR

Zonguldak'ta ilin adını taşıyacak bir spor kulübünün kurulması yolunda ilk adımın 1966 yılında atıldığı görülür. Bölgenin en eski ve en köklü spor ocaklarından biri olan ve kurulduğu 1945 yılından 1966'ya kadar Zonguldak Futbol Şampiyonluğu'nu elinden bırakmayan Kömürspor Kulübü'nün Zonguldakspor adını almasıyla ortaya çıkmıştır. Kulübün profesyonel futbol takımı 1966-1967 sezonunda Türkiye II. Ligi'ne girmiş, 1974-1975 sezonundan itibaren de yükseldiği Türkiye I. Ligi'nde yeralmıştır.

ÖNEMLİ KİŞİLER

MUZAFFER TAYYİP USLU - (1922 - 1946) - Yeni Türk şiirinin öncülerinden şair. Şiirlerini Simdiliş adlı kitapta toplamıştı, ölümünden sonra şiirlerini ve yazılarından seçmeleri Necati Cumalı, Muzaffer Tayyip adlı kitapta topladı.

RÜŞTÜ ONUR: - (1920 - 1942) - Yeni Türk şiirinin öncülerinden şair. Devrek'te doğdu, liseyi bitiremedi, Zonguldak'ta memurluk yaptı, hastalandı, İstanbul'da veremden öldü. 22 yaşında ölümünden sonra şiirleri ve yazıları Salah Birsel tarafından Muzaffer Tayyip adlı kitapta toplandı.

ABDULLAH SABRİ AYTAÇ - (1870 - ?) - İlk TBMM'de Bolu mebusu. Devrek doğumlu, medrese tahsili müderris, Devrek Müftüsü. Şeyh.

MEHMET FEHMİ EFENDİ (Ülgener) - (1864 - 1943) - Din bilgini, Safranbolulu. Beyazıt Dersiamlarından İsmail Necati Efendinin oğlu. Hukuk ve İlahiyat fakültelerinde, Mülkiye mektebinde fıkıh ve mecelle müderrisliği yaptı, İstanbul Müftüsü oldu (1921).

KULOĞLU SÜLEYMAN - (Safranbolu - ?) - 17. Yüzyıl saz şairi. Murat IV'ün ölümü için yazdığı mersiye ünlüdür.

Sağlık

600 kişiye bir yatağın düştüğü Zonguldak'ta 5 bin kişiye bir doktor, dokuz bin kişiye bir eczacı, 16 bin kişiye bir eczane ve 17 bin kişiye bir diş doktoru düşmektedir. 14 yataklı tedavi kurumunda 1568 yatak vardır.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

Yurdumuzun "Kara elmas diyarı" olarak tanınan ve Karadeniz kıyımızın güzel şehirlerinden biri olan Zonguldak, çok değerli taş kömürü havzası ile en ileri teknolojiye sahip ağır sanayii müesseselerini simesinde toplayan bir ilimizdir.

Türk Ticaret Bankası 1954 yılından beri 29 yıldır sekiz şubesi ile Zonguldak ve yöresi halkına banka hizmetlerini en yaygın ve etkin bir şekilde sunman)n kıvancını taşımaktadır.

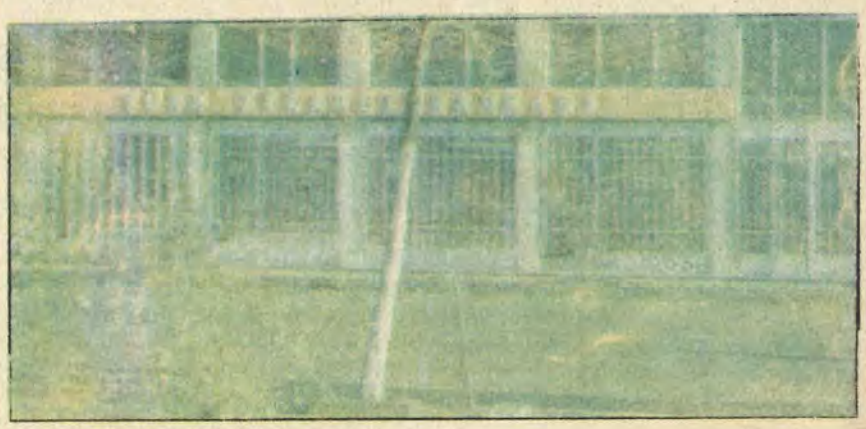

Zonguldak İl Merkez Şubesi:
Zonguldak

Zonguldak İli Şubeleri
Alaplı, Bartın, Çaycuma, Devrek, Ereğli, Karabük, Kozlu.

TÜRK TİCARET BANKASI
TÜRKBANK
"IKINCI ADRESINIZ"

DÜZELTME

MALATYA
Politik Kimliği

1950
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 88.9

PARTİLER	Aldığı oy
CHP	94.677
DP	64.834

1954
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 92.6

Partiler	Aldığı oy
CHP	107.643
CMP	557
DP	88.235
HP	2.171
Bağımsızlar	492

1957
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 75.0

Partiler	Aldığı oy
CHP	78.175
CMP	347
DP	39.229
HP	1.483

1961
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 77.9

Partiler	Aldığı oy
AP	5.555
CHP	89.252
CKMP	7.145
YTP	30.671

1965
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.5

Partiler	Aldığı oy
AP	38.350
CHP	63.310
CKMP	3.533
MP	4.352
TİP	4.707
YTP	3.530
Bağımsızlar	5.809

1969
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 69.3

Partiler	Aldığı oy
AP	19.171
CHP	54.874
CGP	3.074
MP	648
MHP	3.579
TBP	15.592
TİP	6.952
YTP	2.087
Bağımsızlar	26.647

1973
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 69.0

Partiler	Aldığı oy
AP	20.224
CHP	64.422
CGP	7.046
DP	6.644
MHP	2.688
MSP	29.138
TBP	2.700
Bağımsızlar	13.369

1977
Milletvekili Genel Seçimleri
Katılma Oranı: % 68.3

Partiler	Aldığı oy
AP	32.247
CHP	99.107
DP	2.117
MHP	17.371
MSP	38.516
Bağımsızlar	76

MALATYA ANAYASA HALK OYLAMASI SONUÇLARI

YIL: 1961	
Kabul	Red
% 89	% 11
YIL: 1982	
Kabul	Red
% 91	% 9

İÇİNDEKİLER

İLİN KODU	ADI	FASİKÜL NO:	SAYFA NO:	İLİN KODU:	ADI:	FASİKÜL NO:	SAYFA NO:
	1. CİLT				**2. CİLT**		
01	ADANA	1	1	34	İSTANBUL	24	201
	ADANA	2	9		İSTANBUL (2)	25	209
02	ADIYAMAN	3	21		İSTANBUL (3)	26	217
03	AFYON	3	25		İSTANBUL (4)	27	225
04	AĞRI	4	29	35	İZMİR	28	233
05	AMASYA	4	33		İZMİR (2)	29	241
06	ANKARA	5	37	36	KARS	30	249
07	ANTALYA	6	49	37	KASTAMONU	30	253
08	ARTVİN	7	57	38	KAYSERİ	31	257
09	AYDIN	7	61	39	KIRKLARELİ	32	265
10	BALIKESİR	8	65	40	KIRŞEHİR	32	269
11	BİLECİK	9	73	41	KOCAELİ	34	273
12	BİNGÖL	9	77	42	KONYA	35	281
13	BİTLİS	9	81	43	KÜTAHYA	36	289
14	BOLU	10	85	44	MALATYA	37	297
15	BURDUR	10	89	45	MANİSA	38	305
16	BURSA	11	93	46	KAHRAMANMARAŞ	39	313
17	ÇANAKKALE	12	105	47	MARDİN	39	317
18	ÇANKIRI	13	113	48	MUĞLA	40	321
19	ÇORUM	13	117	49	MUŞ	41	329
20	DENİZLİ	14	121	50	NEVŞEHİR	41	333
21	DİYARBAKIR	15	129	51	NİĞDE	42	337
22	EDİRNE	16	137	52	ORDU	43	345
23	ELAZIĞ	16	141	53	RİZE	44	353
24	ERZİNCAN	17	145	54	SAKARYA	45	361
25	ERZURUM	17	149	55	SAMSUN	46	369
26	ESKİŞEHİR	18	153	56	SİİRT	47	377
27	GAZİANTEP	19	161	57	SİNOP	47	381
28	GİRESUN	19	165	58	SİVAS	48	385
29	GÜMÜŞHANE	20	169	59	TEKİRDAĞ	49	393
30	HAKKARİ	21	177	60	TOKAT	49	397
31	HATAY	21	181	61	TRABZON	50	401
32	ISPARTA	22	185	62	TUNCELİ	51	409
33	İÇEL	23	193	63	URFA	51	413
				64	UŞAK	52	417
				65	VAN	52	421
				66	YOZGAT	53	425
				67	ZONGULDAK	53	429

DÜZELTMELER

1982 yılı bilgilerini içeren Milliyet gazetesi TÜRKİYE İLLER ANSİKLOPEDİSİ tamamlanmış bulunuyor.

Okuyucularımıza ücretsiz olarak haftada altı fasikül vererek kitaplıklarına iki ciltlik bir eser kazandırdığımızdan dolayı kıvanç duymaktayız.

İki cilt, 432 sayfa ve 52 fasikülden oluşan Türkiye İller Ansiklopedisi'nin hazırlanışı, dizilişi ve baskısı sırasında bazı hatalarımız olduğunu belirtip özür dilerken; 432 büyük sayfalık bir eserde hata oranının bu kadar düşük olmasından dolayı da sevinçliyiz.

Hatalarımız ve düzeltmeler;

1— 7. fasikül kapağında Artvin yerine Aydın; yine aynı fasikül içinde Aydın yerine Artvin fotoğrafları bir teknik hata olarak ters basılmıştır.

2— Kocaeli fasikül numarası yanlışlıkla 33 yerine 34 olarak konmuş ve bu nedenle esasında 52 fasikülden oluşan Ansiklopedi 53 numarası ile tamamlanmıştır.

3— Malatya politik kimliği 1965 yılına kadar, başka iile karıştığından yanlış çıkmıştır. Politik kimliği diğer sütunlarımızda yeniden vererek düzeltiyoruz.

4— Hakkâri telefon kod numarası; 0681 yerine, 0611 olarak yanlış çıkmıştır.

5— Trabzon okur-yazar oranı % 94 olacaktır.

6— Trabzon'un ünlü kişilerinde Cevdet Sunay'ın doğum yeri Çaykara olarak düzelecektir.

Türkiye İller Ansiklopedisi
EROL DALLI'nın sorumluluğunda,
uzmanlar denetiminde hazırlanmıştır

Yazıları yayına hazırlayanlar:
Hümeyra Özalp, Ercüment İşleyen
Spor: Tankut Antikacıoğlu,
Sayfa düzeni: Mehmet Mestçioğlu, Mehmet Ak
Pikaj: Kenan Özyumurtacılar
Montaj: Semih Erzurumlu